Bundel van de Gemeenteraad van 8 juli 2020

Agenda bijlagen

Oproep Raadsvergadering_Gemeenteraad_8+9_juli_2020.pdf

Besluitenlijst_Raadsvergadering_08+09072020_incl. aangenomen moties en amendementen.pdf

1 OPENING EN AANWIJZING PRIMUS

2 VASTSTELLEN AGENDA

3 SPREEKRECHT BURGERS

Het spreekrecht staat open op geagendeerde raadsvoorstellen. U dient zich voorafgaand aan de vergadering bij de griffier aan te melden om gebruik te maken van het spreekrecht. Dit kan via griffie@bladel.nl of 0497361636. Als inspreker hebt u maximaal vijf minuten de tijd om de raadsleden te informeren.

4 VASTSTELLEN VAN BESLUITEN- EN AFSPRAKENLIJSTEN

4.1 Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 14 mei 2020

Besluitenlijst_Raadsvergadering_14052020_Incl aangenomen moties_VASTGESTELD.pdf

4.2 Besluiten- en afsprakenlijsten commissies

Besluitenlijst_Commissie Grondgebied_15062020+18062020.pdf

Besluitenlijst_Commissie Inwoners_16062020.pdf

Besluitenlijst_Commissie MAZ_22062020.pdf

Besluitenlijst_Openbaar_Presidium_23042020.pdf

Besluitenlijst_Openbaar_Presidium_20052020.pdf

Ingekomen stukken in afwachting van behandeling B&W_25062020.pdf

5 OVERZICHT MEDEDELINGEN EN INGEKOMEN STUKKEN TOT EN MET 28 MEI 2020

5.1 Ingekomen stukken

5.1.1 Ingekomen stukken commissie Grondgebied 15 juni 2020

5.1.2 Ingekomen stukken commissie Inwoners 16 juni 2020

5.1.3 Ingekomen stukken commissie Middelen & Algemene Zaken 22 juni 2020

5.2 Mededelingen

5.2.1 Mededeling: Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020

Dossier 645 voorblad

[R20.066] - Mededeling_Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020

[20ik.03948] - Bijlage_Provincie Noord-Brabant_ Toezichtoordeel IBT Omgevingsrecht 2020

5.2.2 Mededeling: Voortgangsinformatie project Den Herd naar de Markt

Dossier 632 voorblad

[R20.063] - Mededeling_Voortgangsinformatie project Den Herd naar de Markt

5.2.3 Mededeling: Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord

Dossier 554 voorblad

[R20.053] - Mededeling_Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord

[20it.00039] - Bijlage_Eindverslag inspraakverordening "stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord"

COMMISSIEBLAD_R20.053_Mededeling_Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord_15062020.pdf

5.2.4 Mededeling: Voorlopige Jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Dossier 563 voorblad

[R20.021] - Mededeling_Voorlopige jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

[20it.00688] - Bijlage_Informatiebrief voorlopige jaarrekening 2019 ODZOB

[20it.00689] - Bijlage_Voorlopige jaarrekening 2019 ODZOB

5.2.5 Mededeling: Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen

Dossier 601 voorblad

[R20.057] - Mededeling_Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen

[20ik.03558] - Bijlage_Bidbook Mobiliteitshub De Kempen-A67

[20ik.03559] - Bijlage_Accent Adviseurs_Verkenning Mobiliteitshub De Kempen-A67_09042020

[20ik.03560] - Bijlage_Kempengemeenten_Persbericht_De Kempen presenteren voorstel voor regionale mobiliteitshub_22042020

COMMISSIEBLAD_R20.057_Mededeling_Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen_15062020.pdf

5.2.6 Mededeling: Rapport kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Dossier 596 voorblad

[R20.042] - Raadsmededeling: Rapport kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

[20ik.03050] - Bijlage_Definitief onderzoek VVE gemeente Bladel

5.2.7 Mededeling: Regionaal Jaarverslag leerplicht/Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) 2018-2019

Dossier 631 voorblad

[R20.045] - Mededeling_Regionaal Jaarverslag leerplicht/Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) 2018-2019

[20ik.03669] - Bijlage_GGD Zuidoost Brabant_Vaststellen Jaarverslag Leerplicht/RMC 2018-2019 (bijlage 1/2)

[20ik.03670] - Bijlage_GGD Zuidoost Brabant_Vaststellen Jaarverslag Leerplicht/RMC 2018-2019 (bijlage 2/2)

5.2.8 Mededeling: Lokale invulling van de Wet Inburgering

Dossier 623 voorblad

[R20.060] - Mededeling_Lokale invulling van de Wet Inburgering

[20it.01882] - Bijlage_Begrippenlijst Lokale invulling van de Wet Inburgering

COMMISSIEBLAD_R20.060_Mededeling_Lokale invulling wet inburgering _16062020.pdf

5.2.9 Mededeling: Verslag commissie bezwaarschriften 2019

Dossier 587 voorblad

[R20.040] - Mededeling_Verslag commissie bezwaarschriften 2019

[20it.01510] - Bijlage_Jaarverslag commissie bezwaarschriften 2019 gemeente Bladel

COMMISSIEBLAD_R20.040_Mededeling_Verslag commissie bezwaarschriften 2019_22062020.pdf

5.2.10 Mededeling: Verantwoording informatieveiligheid 2019

Dossier 545 voorblad

[R20.018] - Raadsmededeling_Verantwoording informatieveiligheid 2019

[20it.00073] - Bijlage_Collegeverklaring ENSIA 2019 inzake Informatiebeveiliging DigiD en Suwinet v1.0

[20it.00075] - Bijlage_DigiD

[20it.00078] - Bijlage_Suwinet

[20ik.03109] - Bijlage_Auditconnect_Assurance-rapport van de onafhankelijke IT-auditor ENSIA verantwoordingsjaar 2019

5.2.11 Mededeling: Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019

Dossier 608 voorblad

[R20.036] - Mededeling_Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019

[20it.01211] - Bijlage_Jaarverslag VTH de Kempen 2019

[20it.01212] - Bijlage_Raadsinformatiebrief Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)

[20it.01213] - Bijlage_Jaarverslag Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) 2019

COMMISSIEBLAD_R20.036_Mededeling_Jaarverslag VTH de Kempen 2019_22062020.pdf

5.2.12 Mededeling: Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit

Dossier 618 voorblad

[R20.028] - Mededeling_Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit

[20it.01828] - Bijlage_Motie_Handhavingscapaciteit raadsvergadering 7 november 2019

COMMISSIEBLAD_R20.028_Mededeling_Motie 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit_22062020.pdf

5.2.13 Mededeling: Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)

Dossier 634 voorblad

[R20.055] - Mededeling_Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)

[20it.01801] - Bijlage_Evaluatie pilotproject HAM/KIT 'op weg naar een effectief Kempen Interventieteam'

5.2.14 Mededeling: Overhevelingen budgetten van 2019 naar 2020

Dossier 558 voorblad

[R20.016] - Mededeling_Overhevelingen budgetten van 2019 naar 2020

[R20.016.02] - Bijlage_Overzicht overheveling budgetten

5.2.15 Mededeling: Stopzetting deelname aan project Rural Data Center De Kempen

Dossier 571 voorblad

[R20.023] - Mededeling_Stopzetting deelname aan project Rural Data Center De Kempen

5.2.16 Mededeling: Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

Dossier 647 voorblad

[R20.054] - Mededeling_Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

[19it.01896] - Bijlage 01_Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

[19it.02254] - Bijlage 02_Bijlage 1 bij beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020_Voorwaarden verwijsborden

[19it.01897] - Bijlage 03_Toelichting bij Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

[19it.01974] - Bijlage 04_Aanwijzingsbesluit (handels)reclame 2020

5.3 Vaststellen Overzicht van Ingekomen stukken & Mededelingen

[R20.083] - Overzicht Ingekomen stukken en Mededelingen_08072020_VASTGESTELD

6 VERTEGENWOORDIGING GEMEENSCHAPPELIJK REGELINGEN

7 ACTIEVE INFORMATIE VANUIT COLLEGE B&W

8 HAMERSTUKKEN

8.1 R20.032 Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Dossier 616 voorblad

[R20.032b] - Raadsbesluit_Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost_VASTGESTELD

[R20.032] - Raadsvoorstel_Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

[20it.01001] - Ontwerp-besluit_Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

[20ik.02442] - Bijlage_Concept programmabegroting 2021 GGD Brabant-Zuidoost

[20ik.02210] - Bijlage_GGD Brabant-Zuidoost_Aanbiedingsbrief_concept programmabegroting 2021 en voorstel wijziging gemeenschappelijke regeling

COMMISSIEBLAD_R20.032_Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost_16062020.pdf

8.2 R20.067 Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)

Dossier 657 voorblad

[R20.067b] - Raadsbesluit_Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)_VASTGESTELD

[R20.067] - Raadsvoorstel_Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)

[20it.02064] - Ontwerp-besluit_Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)

[20ik.04795] - Bijlage_MRE_Concept Regionale Energie Strategie (RES) van MetropoolRegio Eindhoven_26052020

[20u.02782] - Bijlage_Reactie gemeente Bladel op concept RES

[20it.02066] - Bijlage_MRE_Raadsinformatiebrief_concept Regionale Energiestrategie (RES): planning consultatie raden_28042020

[20it.02065] - Bijlage_Bijlage MRE_Raadsinformatiebrief_concept Regionale Energiestrategie (RES): planning consultatie raden_28042020

COMMISSIEBLAD_R20.067_Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)_15062020.pdf

8.3 R20.047 Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Dossier 612 voorblad

[R20.047b] - Raadsbesluit_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel_VASTGESTELD

[R20.047] - Raadsvoorstel_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01686] - Ontwerp-besluit_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01610] - Bijlage_Nota van zienswijze_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01616] - Bijlage_Ontwerp Verbeelding_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01615] - Bijlage_Ontwerp Regels_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01611] - Bijlage_Ontwerp Toelichting_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01612] - Bijlage_Ontwerp Landschappelijk inpassingsplan_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

[20it.01684] - Bijlage_Concept quickscan flora en fauna_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

COMMISSIEBLAD_R20.047_Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel_15062020.pdf

8.4 R20.017 Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert

Dossier 553 voorblad

[R20.017b] - Raadsbesluit_Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert_VASTGESTELD

[R20.017] - Raadsvoorstel_Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert

[20it.00718] - Ontwerp-besluit_Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert

[19ik.08344] - Bijlage_Dalweg 6 bestemmingsplan_Toelichting

[19ik.08343] - Bijlage_Dalweg 6 bestemmingsplan_Regels

[19ik.08346] - Bijlage_Dalweg 6 bestemmingsplan_Landschappelijke inpassing

[19ik.08418] - Bijlage_Dalweg 6 bestemmingsplan_Verbeelding

COMMISSIEBLAD_R20.017_Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert_15062020.pdf

8.5 R20.020 Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Dossier 628 voorblad

[R20.020b] - Raadsbesluit_Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)_VASTGESTELD

[R20.020] - Raadsvoorstel_Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

[20it.00685] - Ontwerp-besluit_Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

[20ik.01422] - Bijlage_ODZOB_Begroting 2021 en Meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

COMMISSIEBLAD_R20.020_Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)_18062020.pdf

8.6 R20.004 Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021

Dossier 537 voorblad

[R20.004b] - Raadsbesluit_Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021_VASTGESTELD

[R20.004] - Raadsvoorstel_Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021

[20it.00492] - Ontwerp-besluit_Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021

[R20.004.02] - Bijlage_Nota van uitgangspunten perspectiefnota 2020 en begroting 2021

COMMISSIEBLAD_R20.004_Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021_22062020.pdf

8.7 R20.080 Verlenging dienstverleningsovereenkomst met Astrium Overheidsaccountants B.V.

[R20.080] - Raadsvoorstel_Verlenging dienstverleningsovereenkomst met Astrium Overheidsaccountants B.V.

[R20.080b] - Raadsbesluit_Verlenging dienstverleningsovereenkomst met Astrium Overheidsaccountants B.V._VASTGESTELD

8.8 R20.059 Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)

Dossier 637 voorblad

[R20.059b] - Raadsbesluit_Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)_VASTGESTELD

[R20.059] - Raadsvoorstel_Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)

[20it.01936] - Ontwerp-besluit_Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)

[20ik.03949] - Bijlage_GRSK_Aanbiedingsbrief_Zienswijzen Jaarprogramma en Financiële Begroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024 en Begrotingswijziging 2020

[20ik.03950] - Bijlage_GRSK_Jaarprogramma en financiële begroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024, Begrotingswijziging 2020_15042020

[20u.02610] - Bijlage_Brief Zienswijze (concept)_Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Samenwerking Kempengemeenten

COMMISSIEBLAD_R20.059_Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)_22062020.pdf

8.9 R20.037 Ontwerpbegroting 2021, Jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)

Dossier 600 voorblad

[R20.037b] - Raadsbesluit_Ontwerpbegroting KBP 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020_VASTGESTELD

[R20.037] - Raadsvoorstel_Ontwerpbegroting KBP 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020

[20it.01371] - Ontwerp-besluit_Ontwerpbegroting KBP 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020

[20ik.02726] - Bijlage_KBP_Aanbiedingsbrief KBP Ontwerpbegroting 2021, memo grondexploitatie 2020 en jaarstukken 2019

[20ik.02723] - Bijlage_Ontwerpbegroting KBP 2021 en meerjarenbeleidsplan 2022-2024

[20ik.02724] - Bijlage_Memo Grondexploitatie KBP 2020

[20ik.02725] - Bijlage_Controleverklaring en jaarverslag en jaarrekening 2019

COMMISSIEBLAD_R20.037_Ontwerpbegroting 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)_22062020.pdf

8.10 R20.046 Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

Dossier 607 voorblad

[R20.046b] - Raadsbesluit_Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024_VASTGESTELD

[R20.046] - Raadsvoorstel_Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

[20it.01747] - Ontwerp-besluit_Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

[20ik.02139] - Bijlage_MRE_Aanbiedingsbrief_Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

[20u.02291] - Bijlage_Brief Zienswijze (concept)_Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

COMMISSIEBLAD_R20.046_Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024_22062020.pdf

8.11 R20.068 Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)

Dossier 653 voorblad

[R20.068b] - Raadsbesluit_Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)_VASTGESTELD

[R20.068] - Raadsvoorstel_Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)

[20it.02224] - Ontwerp-besluit_Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)

[20ik.03122] - Bijlage_VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)_Begroting 2021

COMMISSIEBLAD_R20.068_Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)_22062020.pdf

9 BESPREEKSTUKKEN

9.1 R20.002 Jaarstukken 2019

Dossier 661 voorblad

[R20.002b] - Raadsbesluit_Vaststellen Jaarstukken 2019_VASTGESTELD

[R20.002.03] - Raadsvoorstel_Vaststellen Jaarstukken 2019

[20it.02118] - Ontwerp-besluit_Vaststellen Jaarstukken 2019

[R20.002.04] - Bijlage_Jaarstukken 2019_incl. bijlagen_definitief.pdf

[20ik.05729] - Bijlage_Astrium_Controleverklaring 2019_22062020_def

[20ik.05220] - Bijlage_Astrium_Accountantsverslag 2019 gemeente Bladel_10062020_def

[R20.002.05] - Bijlage_Technische begrotingswijziging 4-2020

COMMISSIEBLAD_R20.002_Jaarstukken 2019_15062020_16062020_22022020.pdf

9.2 R20.034 Perspectiefnota 2020

Dossier 619 voorblad

[R20.034b] - Raadsbesluit_Perspectiefnota 2020_VASTGESTELD

[R20.034] - Raadsvoorstel_Perspectiefnota 2020

[20it.01528] - Ontwerp-besluit_Perspectiefnota 2020

[R20.034.02] - Bijlage_Perspectiefnota 2020

[R20.034.03] - Bijlage_Technische begrotingswijziging 5-2020

[R20.072] - Bijlage_Mededeling_Oplegger perspectiefnota 2020: Gevolgen coronamaatregelen

COMMISSIEBLAD_R20.034_Perspectiefnota 2020_15062020_16062020_22022020.pdf

Bijlage COMMISSIEBLAD_R20.034_Bezuinigingsmaatregelen Perspectiefnota 2013

[20ik.06304] - Motie_R20.034_D66_Beleidsindicatoren energie & klimaat_08072020_AANGENOMEN

[20ik.06305] - Motie_R20.034_PRO5_Besparingen Sociaal Domein_08072020_AANGENOMEN

[20ik.06306] - Motie_R20.034_VVD_Oriëntatie bezuinigingsmogelijkheden Bladel_08072020_VERWORPEN

9.3 R20.035 Keuzenota Energie en Klimaat

Dossier 638 voorblad

[R20.035b] - Raadsbesluit_Keuzenota Energie en Klimaat_VASTGESTELD

[R20.035] - Raadsvoorstel_Keuzenota Energie en Klimaat

[20it.01068] - Ontwerp-besluit_Keuzenota Energie en Klimaat

[20it.01061] - Bijlage_Keuzenota_Energie en kleimaat gemeente Bladel 2020_07052020

[20ik.00675] - Bijlage_Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant_Klimaatmonitoring 2013-2017_27012020

[20it.02257] - Bijlage_Verslag raadsinformatiebijeenkomst Keuzenota Energie en Klimaat 20 mei 2020

COMMISSIEBLAD_R20.035_Keuzenota Energie & Klimaat_15062020.pdf

[20ik.06299] - Motie_R20.035_PRO5_Autovrije Sniederslaan_08072020_INGETROKKEN

[20ik.06300] - Amendement_R20.035_BT_Ambitie energie klimaat_08072020_INGETROKKEN

[20ik.06301] - Amendement_R20.035_VVD_Grootschalige productie zonne- en windenergie_08072020_VERWORPEN

[20ik.06302] - Motie van afkeuring_D66, PRO5, VVD_08072020_VERWORPEN

[20ik.06303] - Motie_BT_R20.035_Ambitie energie klimaat_08072020_AANGENOMEN

9.4 R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Dossier 527 voorblad

[R20.010] - Raadsvoorstel_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

[20it.00349] - Ontwerp-besluit_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

[20ik.00764] - Bijlage besluit beslispunt 1_Kempengemeenten_Beleid grootschalige zonne-en windenergie in de Kempen 1 april 2020_v29012020 zonder bijlage B toetsingskader

[20it.00412] - Bijlage besluit beslispunt 1_Provincie Noord-Brabant, Kempengemeenten_planMER Grootschalige wind- en zonneparken Kempengemeenten_25102019

[20ik.00767] - Bijlage A PlanMER_Landschappelijke Beoordeling planMER grootschalle zonneparken Kempengemeenten_29102019

[20ik.00768] - Bijlage B PlanMER_Achtergrondrapport natuur PlanMER Kempengemeenten v0.3_31102019

[20ik.00770] - Bijlage C PlanMER_Beoordelingstabel locaties windenergie

[20ik.00771] - Bijlage besluit beslispunt 1_Provincie Noord-Brabant, Kempengemeenten_Nota van zienswijzen en advies op het voorlopige PlanMER 'Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'_15012020

[20ik.00763] - Bijlage besluit beslispunt 3_Toetsingskader van Beleid grootschalige zonne-en windenergie in de Kempen_v29012020

[19ik.08624] - Bijlage_Commissie MER_Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_19122019

COMMISSIEBLAD_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_02032020_v24032020.pdf

[R20.039] - Aanvullende bijlage_Art.41_Beantwoording College_PRO5_Vragen_Overlast plaatsing windmolens in en nabij Bladel_V28022020_A15042020

[R20.061] - Aanvullende bijlage_Art.41_Beantwoording College_BT_Vragen_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_A13052020

Technische vragen_BT_Grootschalige zonne- en windenergie_V04062020_A08062020.pdf

[20it.02633] - Aanvullende bijlage_Verslag informatiebijeenkomst omwonenden Wind en Zon in Bladel Zuid 03-06-2020

COMMISSIEBLAD_R20.010_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_15062020.pdf

[R20.070] - Aanvullende bijlage_Art.41_Beantwoording college_VVD_Vragen_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_V17052020_A17062020

9.4.1 Art.41 Reglement van Orde: VVD inzake 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'

Dossier 683 voorblad

[20it.02204] - Art.41_VVD_Vragen_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_V17052020

[R20.070] - Art.41_Beantwoording college_VVD_Vragen_Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen_A17062020.pdf

9.4.2 SCHORSING VERGADERING GEMEENTERAAD (EINDE DEEL 1)

De raadsvergadering wordt voortgezet op donderdag 9 juli 2020, 19.30 uur in de raadzaal van het gemeentehuis te Bladel.

Raadsvergadering donderdag 9 juli 2020:
https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Bladel/ffff0283-c2cc-474c-9193-6ed183085690

Gemeente Bladel

Oproep raadsvergadering

Betreft:	Raadsvergadering
Datum	08-07-2020 + 09-07-2020
Tijd	19:30
Locatie	Gemeentehuis Bladel, Raadszaal, Markt 21, 5531 BC Bladel
Voorzitter	R.P.G. Bosma
Omschrijving	

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare raadsvergadering op **woensdag 8 juli** en **donderdag 9 juli 2020**, om 19.30 uur in de Raadzaal van het gemeentehuis van Bladel. De conceptagenda voor deze vergadering treft u hierbij aan.

Vanwege de vele onderwerpen die staan geagendeerd, wordt de vergadering verdeeld over een tweetal avonden, zijnde woensdag 8 juli 2020 en donderdag 9 juli 2020.

Op de conceptagenda staan voor woensdag 8 juli de agendapunten 1 t/m 9.4 geagendeerd, en voor donderdag 9 juli de agendapunten 9.5 t/m 10.

Vanwege de maatregelen en richtlijnen rondom het coronavirus vergadert de gemeenteraad in beginsel zonder publiek en pers. Het is wel mogelijk om in te spreken over geagendeerde raadsvoorstellen.

De raadsvergadering is rechtstreeks te volgen via www.bladel.nl/gemeenteraad.

Met vriendelijke groeten,

De voorzitter
R.P.G. Bosma

CONCEPTAGENDA

Woensdag 8 juli 2020, 19.30 uur

1 OPENING EN AANWIJZING PRIMUS

2 VASTSTELLEN AGENDA

3 SPREEKRECHT BURGERS

Het spreekrecht staat open voor inwoners op geagendeerde raadsvoorstellen. U dient zich voorafgaand aan de vergadering bij de griffier aan te melden om gebruik te maken van het spreekrecht. Dit kan via griffie@bladel.nl of 0497361636. Als inspreker hebt u maximaal vijf minuten de tijd om de raadsleden te informeren.

4 VASTSTELLEN VAN BESLUITEN- EN AFSPRAKENLIJSTEN

4.1 Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 14 mei 2020

4.2 Besluiten- en afsprakenlijsten commissies

5 OVERZICHT MEDEDELINGEN EN INGEKOMEN STUKKEN TOT EN MET 28 MEI 2020

5.1 Ingekomen stukken

5.1.1 Ingekomen stukken commissie Grondgebied 15 juni 2020

5.1.2 Ingekomen stukken commissie Inwoners 16 juni 2020

5.1.3 Ingekomen stukken commissie Middelen & Algemene Zaken 22 juni 2020

5.2 Mededelingen

5.2.1 Mededeling: Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020

5.2.2 Mededeling: Voortgangsinformatie project Den Herd naar de Markt

5.2.3 Mededeling: Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord

5.2.4 Mededeling: Voorlopige Jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

5.2.5 Mededeling: Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen

5.2.6 Mededeling: Rapport kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

5.2.7 Mededeling: Regionaal Jaarverslag leerplicht/Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) 2018-2019

5.2.8 Mededeling: Lokale invulling van de Wet Inburgering

5.2.9 Mededeling: Verslag commissie bezwaarschriften 2019

5.2.10 Mededeling: Verantwoording informatieveiligheid 2019

5.2.11 Mededeling: Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019

5.2.12 **Mededeling: Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit**

5.2.13 **Mededeling: Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)**

5.2.14 **Mededeling: Overhevelingen budgetten van 2019 naar 2020**

5.2.15 **Mededeling: Stopzetting deelname aan project Rural Data Center De Kempen**

5.2.16 **Mededeling: Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020**

5.3 **Vaststellen Overzicht van Ingekomen stukken & Mededelingen**

6 **VERTEGENWOORDIGING GEMEENSCHAPPELIJK REGELINGEN**

7 **ACTIEVE INFORMATIE VANUIT COLLEGE B&W**

8 **HAMERSTUKKEN**

8.1 **R20.032 Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost**

8.2 **R20.067 Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)**

8.3 **R20.047 Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel**

8.4 **R20.017 Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert**

8.5 **R20.020 Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)**

8.6 **R20.004 Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021**

8.7 **R20.080 Verlenging dienstverleningsovereenkomst met Astrium Overheidsaccountants B.V.**

8.8 **R20.059 Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)**

8.9 **R20.037 Ontwerpbegroting 2021, Jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)**

8.10 **R20.046 Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024**

8.11	**R20.068 Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)**
9	**BESPREEKSTUKKEN**
9.1	**R20.002 Jaarstukken 2019**
9.2	**R20.034 Perspectiefnota 2020**
9.3	**R20.035 Keuzenota Energie en Klimaat**
9.4	**R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen**
9.4.1	**Art.41 Reglement van Orde: VVD inzake 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'**
9.4.2	**SCHORSING VERGADERING GEMEENTERAAD (EINDE DEEL 1)** De raadsvergadering wordt voortgezet op donderdag 9 juli 2020, 19.30 uur in de raadzaal van het gemeentehuis te Bladel.

Donderdag 9 juli 2020, 19.30 uur.

9.4.3	**VERVOLG VERGADERING GEMEENTERAAD (START DEEL 2)**
9.5	**R20.058 Gebiedsplan Groene Long**
9.6	**R20.029 Ruimtelijke visie op beeldkwaliteit deelgebied Markt en omgeving centrum van Bladel**
9.7	**R20.043 Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284**
9.8	**R20.065 Aankoop gronden voor ontwikkeling plan "Lange Trekken" Bladel**
9.9	**R20.038 Regionaal Streefbeeld van ons landelijk gebied**
10	**SLUITING**

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

8 + 9 JULI 2020

Gemeente Bladel

8 juli 2020: Deel 1 raadsvergadering

	AANWEZIG		VERHINDERD	
VOORZITTER	Dhr. R. Bosma			
GRIFFIER	Dhr. J. van der Wiel			
RAADSLEDEN	N.C.H.B. Beerens	CDA	M.H. Roks	PRO5
	P.C.P. van den Heuvel-Antonis	CDA	A.W. Vervoort-Frijters	CDA
	J.A.H.C.M. van de Huygevoort - van Hoof	CDA	M.C. Schoenmakers	CDA
	D.A. Daris	D66		
	N.H.M. Bohncke	BT		
	N. Panjoel	BT		
	D. Zumker	BT		
	Dhr. B.M.A.M. van Hoof	BT		
	P.J.A. Wouters	BT		
	W.J.M. van de Put-Claassen	VHP		
	J.H. van Munster	VHP		
	Dhr. L.I.P. Huijbregts	VHP		
	A.J.A. Van Dun	VHP		
	H.A.L.B. Maas	PRO5		
	C.H. Swaanen	PRO5		
	A.P. Hospel-Koster	VVD		
COLLEGELEDEN	Dhr. D. Jansen	Wethouder BT		
	Dhr. W. Van der Linden	Wethouder VHP		
	Dhr. F. d'Haens	Wethouder CDA		

AGENDAPUNT		BESLUITEN	TOELICHTING / TOEZEGGING COLLEGE
1.	**OPENING VERGADERING EN AAN-WIJZING PRIMUS**	De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Bericht van verhindering: – Dhr. M.H. Roks (PRO5) – Mevr. A.W. Vervoort (CDA) – Dhr. M.C. Schoenmakers (CDA) Stemcijfer: PRO5	
2.	**VASTSTELLING AGENDA**	De conceptagenda wordt gewijzigd vastgesteld:	Om eerst de keuzenota en kaderstellende nota met betrekking tot Energie & Klimaat vast te stellen, alvo-rens een besluit te nemen over grootschalige zonne-

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

8 + 9 JULI 2020

Gemeente Bladel

		▪ Agendapunten 9.4 'R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in De Kempen' en 9.4.1. 'Art.41 Reglement van Orde: VVD inzake 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' worden van de agenda afgevoerd.	en windenergie, besluit de raad het raadsvoorstel R20.010 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' van de agenda af te voeren. De beantwoording van de Art.41-vragen van VVD inzake Beleid grootschalige zonne- en windenergie wordt als bijlage toegevoegd aan het raadsvoorstel R20.010.

3.	**SPREEKRECHT BURGERS**	Er hebben zich 4 personen aangemeld voor het spreekrecht:
		▪ Agendapunt 9.3 Keuzenota Energie & Klimaat:
		  ▪ Dhr. Eeltje Bangma
		▪ Agendapunt 9.7 Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284
		  ▪ Dhr. Harry Schaars
		  ▪ Dhr. Lucien Panken
		▪ Agendapunt 9.8: Aankoop gronden plan "Lange Trekken" te Bladel
		  ▪ Mevr. M.E. Westerbeek
		
		De insprekers voeren het woord bij aanvang van het desbetreffende agendapunt.	

4.	**VASTSTELLEN VAN BESLUITEN- EN AFSPRAKENLIJSTEN**		
4.1	Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 14 mei 2020	De besluitenlijst van de raadsvergadering van 14 mei 2020 wordt ongewijzigd en unaniem vastgesteld (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen).	
4.2	Besluitenlijsten en afsprakenlijsten commissies	De volgende lijsten worden aan de raad ter kennisgeving gebracht: ▪ Besluitenlijst commissie grondgebied van 15 en 18 juni 2020 ▪ Besluitenlijst commissie inwoners van 16 juni 2020 ▪ Besluitenlijst commissie MAZ van 22 juni 2020 ▪ Afsprakenlijst gemeente Bladel ▪ Openbare besluitenlijst Presidium van 23 april 2020 ▪ Openbare besluitenlijst Presidium van 20 mei 2020 ▪ Lijst van ingekomen stukken in afwachting van behandeling door college van B&W	
5.	**MEDEDELINGEN EN INGEKOMEN STUKKEN**		

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

8 + 9 JULI 2020

Gemeente Bladel

5.1	Ingekomen stukken		
5.2	Mededelingen		
5.2.8	Mededeling: Lokale invulling van de Wet Inburgering		Portefeuillehouder Jansen geeft aan – naar aanleiding van de vraag van CDA – voorstander te zijn om verenigingen een grotere rol te geven bij de inburgering, en dit aspect mee te nemen bij de opmaak van de verordening.
5.2.11	Mededeling: Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019		
5.3	Vaststellen lijst van mededelingen en ingekomen stukken	Het overzicht van ingekomen stukken en mededelingen van 28 mei 2020 wordt ongewijzigd en unaniem met de voorgestelde wijze van afdoening vastgesteld (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen).	
6.	**VERTEGENWOORDIGING GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN**	Er wordt geen gebruik gemaakt vanuit vertegenwoordigers om mededelingen te doen met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen.	
7.	**ACTIEVE INFORMATIE VANUIT COLLEGE B&W**	Het college van B&W informeert – bij monde van Dhr. Jansen - de gemeenteraad actief over de laatste stand van zaken rondom De Egyptische Poort.	Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat: ▪ Na de zomer een voorstel ter besluitvorming in de raad komt inzake het zwembad (met een combinatie van functies) ▪ Het concept 'co-housing' het uitgangspunt is voor het woondeel van de Egyptische Poort. ▪ Een selectieprocedure voor een architect/stedenbouwkundige wordt gestart om te komen tot een ontwerp. De jury (2 collegeleden, 2 raadsleden, 1 inwoner) krijgt de ontwerpen gepresenteerd. Het juryrapport wordt door de gemeenteraad vastgesteld. ▪ Er wordt momenteel ingezet om een zwembad te lokaliseren bij Egyptische Poort.

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

8 + 9 JULI 2020

Gemeente Bladel

8.	**HAMERSTUKKEN**		
8.1	R20.032 Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost	Het raadsvoorstel R20.032 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. In te stemmen met de Programmabegroting 2021, geen zienswijze in te dienen en het college toestemming te verlenen om in te stemmen met wijzigingen van de Gemeenschappelijke Regeling.	
8.2	R20.067 Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)	Het raadsvoorstel R20.067 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. De concept-RES vast te stellen en bijgaande reactie met aanvullingen te sturen naar de MRE	
8.3	R20.047 Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel	Het raadsvoorstel R20.047 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen exploitatieplan vast te stellen 2. De concept Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel vast te stellen; 3. Het bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel gewijzigd vast te stellen	
8.4	R20.017 Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert	Het raadsvoorstel R20.017 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen exploitatieplan vast te stellen; 2. Het bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert ongewijzigd vast te stellen	
8.5	R20.020 Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024	Het raadsvoorstel R20.020 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen).	

	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	De gemeenteraad besluit: 1. de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 voor kennisgeving aan te nemen. 2. geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2021	
8.6	R20.004 Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021	Het raadsvoorstel R20.004 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: In te stemmen met de uitgangspunten zoals die zijn vermeld in de bij dit voorstel behorende nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de perspectiefnota 202 en begroting 2021.	
8.7	R20.080 Verlenging dienstverleningsovereenkomst met Astrium Overheidsaccountants B.V.	Het raadsvoorstel R20.080 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Tot verlenging van de met Astrium Overheidsaccountants B.V. gesloten dienstverleningsovereenkomst met het boekjaar 2020	
8.8	R20.059 Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)	Het raadsvoorstel R20.059 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen zienswijze in te dienen voor de begrotingswijziging 2020. 2. De SK te verzoeken om voor de opgenomen taakstellingen op korte termijn te komen met een concreet actieplan voor de daadwerkelijke invulling van deze taakstellingen 3. de SK te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren	
8.9	R20.037 Ontwerpbegroting 2021, Jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)	Het raadsvoorstel R20.037 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen reactie kenbaar te maken met betrekking tot de begrotingswijziging en ontwerpbegroting KBP	

		2. De jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie maart 2020 voor kennisgeving aan te nemen	
8.10	R20.046 Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024	Het raadsvoorstel R20.046 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting MRE en inwonersbijdrage Brainport Development 2. MRE te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren	
8.11	R20.068 Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)	Het raadsvoorstel R20.068 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen zienswijze in te dienen op de Ontwerpbegroting 2. VRBZO te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren	
9.	**BESPREEKSTUKKEN**		
9.1	R20.002 Jaarstukken 2019	Het raadsvoorstel R20.002 is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. de jaarstukken 2019 vast te stellen en aan het college van burgemeester en wethouders decharge te verlenen over het gevoerde beleid en beheer; 2. in te stemmen met de begrotingsafwijkingen; 3. in te stemmen met de resultaatbestemming 4. de 4e begrotingswijziging 2020 vast te stellen	
9.2	R20.034 Perspectiefnota 2020	Het raadsvoorstel R20.034 is aangenomen met 12 stemmen voor (CDA, BT, VHP) en 4 stemmen tegen (PRO5, VVD, D66). De gemeenteraad besluit: 1. de perspectiefnota 2020 vast te stellen en de in de perspectiefnota opgenomen financiële uitkomsten voor de dienstjaren 2020 en volgende te accepteren;	Portefeuillehouder Van der Linden spreekt de verwachting uit dat verhoging van OZB niet is te voorkomen. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat er veel dynamiek gaande is met betrekking tot (sport)verenigingen en accommodaties. Aangegeven wordt dat doorontwikkeling en eventuele samenvoeging dient plaats te

		2. de (aanvullende) kredieten beschikbaar te stellen c.q. aan te passen 3. in te stemmen met de bij de hoofdtaakvelden weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves; 4. in te stemmen met de voorgestelde dekkingsmaatregelen en 5. de 5e begrotingswijziging 2020 vast te stellen. De gewijzigde motie van PRO5 inzake 'Besparingen sociaal domein' is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De motie van VVD inzake 'Oriëntatie bezuinigingsproces' is verworpen met 4 stemmen voor (PRO5, VVD, D66) en 12 stemmen tegen (CDA, BT, VHP) De gewijzigde motie van D66 inzake 'Beleidsindicatoren Energie & Klimaat' is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen)	vinden op grond van toekomstbestendigheid en niet financieel gedreven en/of door dwang. De conceptbegroting van KempenPlus ziet er financieel positiever uit dan is opgenomen in de perspectiefnota. Portefeuillehouder Jansen zegt toe dat de ambitie binnen het sociaal domein – ondanks de opgenomen besparing van €200.000 – gelijk blijft. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe de rapportage 'belasting voor niet-ingezetenen' in te brengen bij de bespreking in aanloop naar de begroting.
9.3	R20.035 Keuzenota Energie en Klimaat	Het amendement van VVD inzake 'schrappen van beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' is verworpen met 4 stemmen voor (PRO5, VVD, D66) en 12 stemmen tegen (CDA, BT, VHP). Het amendement van BT inzake 'ambitie energie & klimaat' is ingetrokken. Het raadsvoorstel R20.035 is aangenomen met 15 stemmen voor (CDA, BT, VHP, PRO5, D66) en 1 stem tegen (VVD). De gemeenteraad besluit: 1. de keuzenota Energie en Klimaat vast te stellen; 2. de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat vast te stellen; 3. het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven een Kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de richtinggevende uitspraken uit de raadsvergadering van 9 juli 2020 en de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat als leidraad worden gehanteerd. De motie van PRO5 inzake 'Autovrij deel Sniederslaan' is ingetrokken.	Portefeuillehouder d'Haens biedt zijn excuses aan voor het gebrek aan samenloop en volgorderlijkheid van de keuzenota in combinatie met het beleid rondom grootschalige zonne- en windenergie. Portefeuillehouder d'Haens maakt op basis van de inbreng van de fracties op dat de behoefte bestaat om de energie en klimaatambitie af te schalen, overeenkomstig de doelstellingen van het nationale klimaatakkoord. Portefeuilehouder d'Haens geeft aan de volgorderlijkheid van kleinschalige naar grootschalige maatregelen mee te nemen in de kaderstellende nota. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat een door de raad vastgesteld beleidskader rondom grootschalige zonne- en windenergie vereist is voor het college om op basis van de 'verklaring van geen bedenkingen' vergunningen af te kunnen geven voor projecten. Portefeuilehouder d'Haens geeft aan dat klimaatadaptatie en waterhuishouding geen onderdeel uitmaken van deze keuzenota, maar wel onderdeel uitmaken

		De motie van D66, PRO5 en VVD inzake 'afkeuring over wethouder d'Haens' is verworpen met 4 stemmen voor (PRO5, VVD, D66) en 12 stemmen tegen (CDA, BT, VHP). De motie van BT inzake 'Ambitie energie & klimaat' is unaniem aangenomen (16 stemmen voor, 0 stemmen tegen).	van de nog in de raad te behandelen keuzenota voor het nieuwe rioolplan. Portefeuillehouder d'Haens zegt toe dat een programma (uitwerking van concrete projecten) onderdeel uitmaakt van de kaderstellende nota. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de verzoeken om onderzoek te doen naar mogelijkheden tot geothermie en biomassa te verwerken in de kaderstellende nota. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan monitoring/evaluatie van de voortgang van klimaatdoelstellingen in de kaderstellende nota op te nemen.
9.4	R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen	Agendapunt 9.4 over raadsvoorstel R20.010 is bij agendapunt 2 "Vaststellen van de agenda" van de agenda afgevoerd.	
9.4.1	Art.41 Reglement van Orde: VVD inzake 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'	Agendapunt 9.4.1 'Art.41 Reglement van Orde: VVD inzake 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' is bij agendapunt 2 'Vaststellen van de agenda' van de agenda afgevoerd.	
9.4.2	**SCHORSING**	De voorzitter schorst de vergadering om 23.50 uur.	

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

8 + 9 JULI 2020

Gemeente Bladel

9 juli 2020: Deel 2 raadsvergadering

	AANWEZIG		VERHINDERD	
VOORZITTER	Dhr. R. Bosma			
GRIFFIER	Dhr. J. van der Wiel			
RAADSLEDEN	N.C.H.B. Beerens	CDA	M.H. Roks	PRO5
	P.C.P. van den Heuvel-Antonis	CDA	D. Zumker	BT
	A.W. Vervoort-Frijters	CDA	W.J.M. van de Put-Claassen	VHP
	M.C. Schoenmakers	CDA	J.A.H.C.M. van de Huygevoort - van Hoof	CDA
	D.A. Daris	D66		
	N.H.M. Bohncke	BT		
	N. Panjoel	BT		
	Dhr. B.M.A.M. van Hoof	BT		
	P.J.A. Wouters	BT		
	J.H. van Munster	VHP		
	Dhr. L.I.P. Huijbregts	VHP		
	A.J.A. Van Dun	VHP		
	H.A.L.B. Maas	PRO5		
	C.H. Swaanen	PRO5		
	A.P. Hospel-Koster	VVD		
COLLEGELE-DEN	Dhr. D. Jansen	Wethouder BT		
	Dhr. W. Van der Linden	Wethouder VHP		
	Dhr. F. d'Haens	Wethouder CDA		

AGENDAPUNT		BESLUITEN	TOELICHTING / TOEZEGGING COLLEGE
9.4.3	Heropening / Vervolg raadsvergade-ring	De voorzitter heropent de vergadering om 19.30 uur.	
		De motie van VHP, BT en CDA inzake 'Treurnis over motie van afkeu-ring jegens wethouder d'Haens' is niet in stemming gebracht.	
9.	**BESPREEKSTUKKEN**		
9.5	R20.058 Gebiedsplan Groene Long	Het raadsvoorstel R20.058 is aangenomen met 14 stemmen voor (CDA, BT, VHP, PRO5, VVD) en 1 stem tegen (D66). De gemeenteraad besluit: 1. het gebiedsplan voor De Groene Long vast te stellen	Portefeuillehouder d'HAens geeft aan dat het ge-biedsplan tot op zekere hoogte woningbouw voor-ziet – als secundaire functie - binnen de Groene

		2. de benodigde budgetten voor de planvormings- en voorbereidingsfase in de P&C cyclus op te nemen; 3. De met de gebiedsontwikkeling gepaarde gaande lasten aanvullend op te nemen in het meerjarenprogramma 2021-2024 De gewijzigde motie van BT inzake 'Groene Long kosten neutraal' is aangenomen met 13 stemmen voor (CDA, BT, VHP, VVD, D66) en 2 stemmen tegen (PRO5) De motie van BT inzake 'Groene Long CPO' is verworpen met 6 stemmen voor (BT, VVD, D66) en 9 stemmen tegen (CDA, VHP, PRO5)	Long. Daarnaast wordt ook ten noorden van de Groene Long (Biezen 2) woningbouw voorzien. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat woningbouw kan helpen bij het streven naar kostenneutraliteit van de Groene Long.
9.6	R20.029 Ruimtelijke visie op beeldkwaliteit deelgebied Markt en omgeving centrum van Bladel	Het amendement van CDA inzake 'Architectuurstijl aan de markt' is verworpen met 5 stemmen voor (CDA, D66) en 10 stemmen tegen (BT, VHP, PRO5, VVD) Het raadsvoorstel R20.029 is unaniem aangenomen (15 stemmen voor, 0 stemmen tegen) De gemeenteraad besluit: 1. De ruimtelijke visie op beeldkwaliteit deelgebied Markt en omgeving vast te stellen; 2. Het gebied aangeduid in de visie op beeldkwaliteit in de Welstandsnota 2018 vervangen door de ruimtelijke visie op beeldkwaliteit deelgebied Markt en omgeving.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de wens om de Sniederslaan autoluw te maken – als onderdeel om de verblijfruimte aantrekkelijker te maken –buiten kijf staat, maar in samenspraak met de omgeving dient plaats te vinden. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat aan de markt geen *supermarktgevel* beoogd wordt. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de omgevingsvergunning is verleend om het gebouw van de ABN Amro en het ernaast liggende pand (Primera) om te vormen tot een appartementencomplex. Met het vaststellen van dit plan verandert die vergunning niet.
9.7	R20.043 Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284	Het gewijzigde amendement van D66, PRO5, VVD, CDA en BT inzake 'veilig fietsen langs N284' is unaniem aangenomen (15 stemmen voor, 0 stemmen tegen) Het geamendeerde raadsvoorstel R20.043 is unaniem aangenomen (15 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Het "Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284" vast te stellen, met uitzondering van de fietsstructuur tussen kruispunt N284/Europalaan en kruispunt N284/Lange Trekken; 2. In 2021 middels een raadsvoorstel – die door het college wordt voorbereid op basis van de uitkomsten en inzichten van de variantenstudie - te besluiten over de voorkeursvariant van de	Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat de volgende onderdelen nog aandacht behoeven en krijgen bij de uitwerking van het voorkeursalternatief N284: – Kruising bij 'Van Mossel' – Kruising bij 'De Wijer' – Fietsroute langs N284 / Heeleind.

		fietsstructuur tussen de kruispunten N284/Europalaan en N284/Lange Trekken;	
9.8	R20.065 Aankoop gronden voor ontwikkeling plan "Lange Trekken" Bladel	Dhr. P.J.A. Wouters neemt geen deel aan de beraadslaging en stemming bij dit agendapunt. Het raadsvoorstel R20.065 is unaniem aangenomen (14 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Het stedenbouwkundig plan voor het plan Lange Trekken als basis van de grondexploitatie gebruiken; 2. Eenmalig € 2.494.660,- beschikbaar te stellen voor de aankoop van de gronden om woningbouw in Bladel te realiseren; 3. De 6e begrotingswijziging 2020 vast te stellen; 4. Het aangaan van een koop- en anterieure overeenkomst met de eigenaar; 5. Een bestemmingsplanprocedure op te starten om de ontwikkeling te realiseren.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat er binnen de kern van Bladel geen inbreiding mogelijk is. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat ten minste 20% van de plannen 'groen' dient te zijn. Portefeuillhouder d'Haens zegt toe – na vaststelling van het raadsvoorstel - met het comité in oprichting aan de Lange Trekken en de CPO-verenigingen in gesprek te gaan. Portefeuillhouder d'Haens geeft aan dat in de gemeentelijke visie 50% sociale huur is opgenomen. In de Kempische visie betreft dit 40% sociale huur/koop. In het voorstel van de Lange Trekken is het voorstel 50% sociale huur/koop.
9.9	R20.038 Regionaal Streefbeeld van ons landelijk gebied	Het amendement CDA inzake 'Streefbeeld geen kader voor Omgevingsvisie' is aangenomen met 11 stemmen voor (CDA, BT, VHP) en 4 stemmen tegen (PRO5, VVD, D66). Het geamendeerde raadsvoorstel R20.038 is unaniem aangenomen (15 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. het regionaal Streefbeeld voor ons landelijk gebied als gezamenlijk handelingsperspectief en koersdocument voor de in de Metropoolregio Eindhoven samenwerkende gemeenten vast te stellen; 2. over actualisatie van het streefbeeld te besluiten na evaluatie van het Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven 2019-2022.	
10.	**SLUITING**	De voorzitter sluit de vergadering om 22.35 uur.	

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

8 + 9 JULI 2020

Gemeente Bladel

Besluitenlijst vastgesteld in de vergadering van de gemeenteraad van 17 september 2020.

De raad van de gemeente Bladel,
de griffier, de voorzitter

PRO5

Motie

ONDERWERP	Geen besparingen sociaal domein
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	PRO5
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.2, Raadsvoorstel R20.034 Perspectiefnota 2020

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.034 "Perspectiefnota 2020",
- De perspectiefnota 2020, waarin wordt aangegeven dat '*er een forse opdracht ligt, als we alle ambities willen waarmaken, om het meerjarig perspectief sluitend te maken' (p.15)*;
- De opdracht om tot een structureel sluitende begroting te komen door enerzijds extra inkomsten te generen via een verhoging van de OZB, en daarnaast '*besparingen [te] zoeken binnen de hoofdtaakvelden "sport, cultuur en recreatie", "sociaal domein", "volkshuisvesting en milieu" en "overhead en ondersteuning organisatie"' (p.16)*
- De taakstellende uitgavenreductie binnen het sociaal domein van €200.000 door de '*programmakosten voor jeugd en begeleiding te reduceren' en ook 'de uitgaven voor participatie*' daarbij te betrekken (p.58)

Overwegende dat:

- ~~de gemeente Bladel zich in een tal van dure projecten verwikkelt.~~
- ~~De laatste jaren op allerlei fronten forse extra structurele lasten zijn aangegaan.~~
- ~~We hierdoor nu, zonder boventrendmatige verhoging van de OZB, een flink structureel financieel tekort in het verschiet hebben.~~
- We het sociaal domein op dit moment goed hebben geregeld, omdat we conform onze verantwoordelijkheden in de wet:
    - Mensen die niet zelfredzaam zijn op een adequate manier ondersteunen (Wmo)
    - We het welzijn van kinderen kunnen waarborgen als dit binnen het gezin en de gezinsomgeving niet lukt (Jeugdwet)
    - We iedereen, met of zonder arbeidsbeperking, zoveel mogelijk aan het werk houden. (Participatiewet)
- ~~PRO5 van mening is dat we op geen enkele manier mogen tornen aan deze basis verantwoordelijkheden binnen het sociale domein;~~
- ~~PRO5 het daarom belangrijk vindt dat het sociaal domein geen hoofdtaakveld is waarbinnen gezocht wordt om besparingen te realiseren ten behoeve van een sluitende begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024;~~

Roept het college op:

1. Te zoeken naar besparingsmogelijkheden binnen alle ~~andere~~ hoofdtaakvelden ~~dan het sociaal domein.~~
2. De bevindingen van die zoektocht zodanig te presenteren dat het voor de raad bij de begrotingsbehandeling inzichtelijk is welke verschillende besparingsmogelijkheden er zijn en wat de financiële gevolgen van die verschillende mogelijkheden zijn;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie PRO5.

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	3	0
BT	5	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 16 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

MOTIE

ONDERWERP	Energietransitie als beleidsindicator
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	D66
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.2, R20.034 Perspectiefnota 2020

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van

- Raadsvoorstel R20.035 en bijhorende keuzenota Energie & Klimaat
- de evaluatie van de Kempische Klimaatvisie, waaruit blijkt dat het energiegebruik sinds 2007 nauwelijks is afgenomen;
- Dat voor de gemeente Bladel er een daling in het energiegebruik is waargenomen van 3% tussen 2007 en heden;
- Het energieverbruik in onze gemeente voor 43% wordt verbruikt door de gebouwde omgeving, met name vanwege de warmtevraag. Verkeer en vervoer is verantwoordelijk voor 36% van de energievraag. Hierna volgt industrie (15%) en landbouw en bosbouw (4%).

Overwegende dat

- ~~Conform de Regionale Energiestrategie, de afspraken binnen de Kempengemeenten en de eigen ambitie, Bladel richting energieneutraliteit wil;~~
- ~~Energiebesparing belangrijk onderdeel is om energieneutraliteit te realiseren;~~
- Bewaking van de voortgang en ontwikkeling van de energiebesparing op gemeentelijk niveau belangrijk is om beleid aan te vullen of af te zwakken;
- Deze voortgang en ontwikkeling in energieverbruik in Bladel inzichtelijk kan worden gemaakt door deze structureel onderdeel te laten zijn van de P&C-cyclus;
- dit ook past in de ontwikkeling en het traject om de begroting en jaarrekening te verbeteren, o.a. door beleidsindicatoren beter weer te geven;

Roept het college op:

- In de begrotingscyclus binnen het hoofdtaakveld Volksgezondheid en Milieu de energietransitie (o.a. het elektriciteitsverbruik, gasverbruik en brandstofverbruik) in de gemeente Bladel als beleidsindicator uit te werken en op te nemen in de programmabegroting 2021;

en gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie D66.

D66
bladel

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	3	0
BT	5	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 16 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

MOTIE

ONDERWERP	Ambitie energie & klimaat
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	BT
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.3, Raadsvoorstel R20.035 Keuzenota Energie & Klimaat

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.035 "Keuzenota energie & Klimaat", waarin '*de focus ligt op het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie, waarbij de ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 als leidraad dient'* (p.4 Keuzenota Energie & Klimaat).

Overwegende dat:

- Het belangrijk is dat de raad sturing geeft aan het duurzaamheidsbeleid vanwege de verstrekkende maatschappelijke en ruimtelijke gevolgen;
- Het totale spectrum m.b.t. energie en klimaat moet worden opgenomen in een integrale kaderstellende nota waar een dynamisch uitvoeringsprogramma uit voortkomt, met inbegrip van bijvoorbeeld de verduurzaming van gemeentegebouwen, wagenpark, klimaatadaptatie parken/velden etc.;
- Het belangrijk is dat in deze kaderstellende nota kaders opgenomen worden die aansluiten bij een realistische en geactualiseerde ambitie voor Bladel op het gebied van Energie & Klimaat;
- De huidige ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 staat beschreven in de klimaatvisie Kempengemeente uit 2009, en dat deze ambitie verouderd is en bovendien onhaalbaar wordt geacht;

Roept het college op:

1. een kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de volgende richtinggevende uitspraken als leidraad worden gehanteerd:
   - de ambitie van Bladel (uit 2009) om energieneutraal te zijn in 2025 te schrappen;
   - een herijkte ambitie op het gebied van energie & klimaat in de kaderstellende nota op te nemen die aansluit bij de doelen en visie die verwoord zijn in het Nationaal Klimaatakkoord (2019)
   - dat de gemeente Bladel een evenredige bijdrage levert aan de opwekking van niet-fossiele energie die aansluit bij de nationale en de daaropvolgende MRE RES opgave;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie BT

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	3	0
BT	5	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 16 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

MOTIE

ONDERWERP	Groene Long kostenneutraal
DATUM	9 juli 2020
INGEDIEND DOOR	BT
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.5, Raadsvoorstel R20.058 Gebiedsplan Groene Long

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 9 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.058 "Gebiedsplan Groene Long";

Overwegende dat:

- Als gevolg van de corona-crisis en de effecten van de in dit verband genomen maatregelen de financiële positie van de gemeente Bladel - gecombineerd met de in de perspectiefnota beschreven gevolgen van de herverdeling van het gemeentefonds voor onze gemeente - de huidige en toekomstige financiële situatie van de gemeente om zorgvuldigheid vraagt.
- Het huidige voorstel nog niet in de definitieve financiële (structurele) lasten kan voorzien waardoor een goede afweging op dit moment onvoldoende gemaakt kan worden.
- Het krediet van 482.000 euro beschikbaar wordt gesteld voor de ontwerp-, voorbereidings- en realisatiefase;
- Er ook bij de verdere uitwerking (in de beheerfase) kosten voor de gemeente ten behoeve van de Groene Long zijn te verwachten;
- Bladel Transparant het mogelijk en wenselijk acht een gebied te ontwikkelen die budget neutraal is. Ook om het project in een later stadium nog verder uit te breiden en hier ook de financiële middelen voor moeten zijn;

Roept het college op:

- Bij de uiteindelijke ontwikkeling en uitwerking van de Groene Long kostenneutraliteit te realiseren;
- de met de gebiedsontwikkeling gepaard gaande kosten in de beheerfase en aanvullende lasten voor de Groene Long ~~per separaat voorstel~~ aan de raad voor te leggen, alvorens te verwerken in het meerjarenprogramma;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 9 juli 2020.
Fractie BT.

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	4	0
BT	4	0
VHP	3	0
PRO5	0	2
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 13 stemmen voor en 2 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

AMENDEMENT

ONDERWERP	Veilig fietsen langs de N284
DATUM	9 juli 2020
INGEDIEND DOOR	D66, VVD, PRO5, CDA, BT
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.7, Raadsvoorstel R20.043 Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 9 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.043 "Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284", en het daarin verwerkte voorstel om de doorgaande fietsroute vanaf kruispunt N284/Europalaan in Bladel over het Heeleind en de Sniederslaan tot aan Lange Trekken te laten lopen;
- De genoemde argumenten van het college in de commissievergadering grondgebied op 18 juni 2020 om een fietsroute via het Heeleind en de Sniederslaan tot aan Lange Trekken voor te stellen, zijnde grotere veiligheid, kortere afstand en de beschikbaar komende ruimte langs de N284;
- De toezegging van het college om in het vierde kwartaal 2020 een variantenstudie uit te voeren met betrekking tot de fietsroutes tussen de kruispunten Europalaan en Lange Trekken (via Heeleind, langs N284);

Overwegende dat:

- Een snel en veilige fietsverbinding voor dit deel van het voorkeursalternatief N284 noodzakelijk is,
- De fractie D66 niet overtuigd is van de genoemde argumenten van het college om te kiezen voor een fietsroute via het Heeleind in plaats van een fietspad langs de N284;
- Snelverkeer (zoals speedbikes) door een woonwijk onwenselijk is,
- Het afremmen van snelle fietsers op een snelfietspad onwenselijk is;
- Het afsluiten van de Boskant voor gemotoriseerd verkeer meer verkeersdruk in de omliggende woonwijken gaat geven;
- Een fietspad ten zuiden van de N284 interessant kan zijn om de uitgang voor fietsers ontsloten te houden;
- Er daarmee meerdere redenen zijn om het snelfietspad volledig en direct langs de N284 te leggen;
- Het daarom goed is dat er een variantenstudie wordt uitgevoerd naar de diverse fietsroutevarianten;
- De variantenstudie opheldering en inzicht geeft in o.a. de ruimtelijke, financiële, milieu-/natuurtechnische, verkeerskundige en sociaal-maatschappelijke aspecten van de fietsroutevarianten (via Heeleind, noord- en/of zuidzijde N284) tussen de kruising N284/Europalaan en de kruising N284/Lange Trekken;
- Het belangrijk is om eerst de uitkomsten van de variantenstudie af te wachten, alvorens een besluit te nemen over de fietsstructuur in dit gedeelte van het tracé ten behoeve van het voorkeursalternatief N284;

Spreekt uit het RAADSBESLUIT nr. R20.043 als volgt te wijzigen:

1. Het "Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284" vast te stellen, met uitzondering van de fietsstructuur tussen kruispunt N284/Europalaan en kruispunt N284/Lange Trekken;
   1.1 daarmee de tekst op pagina 2 van "Bijlage 4: Beschrijving van het voorkeursalternatief" als volgt te wijzigen:
   We leggen een structuur aan waarin:
   - de fietsers tussen Reusel en Bladel (tot kruispunt Europalaan) aan de noordzijde van de N284 fietsen;
   ~~*- er meerdere alternatieve routes zijn door het dorp Bladel. De doorgaande fietsroute gaat in Bladel over het Heeleind en de Sniederslaan tot aan Lange Trekken. In het plan staan maatregelen om op het Heeleind kleinschalige veiligheidsmaatregelen te nemen in combinatie met het afsluiten van de Boskant/Europalaan voor het autoverkeer. De fietspaden aan de N284 ten oosten van de Europalaan in Bladel komen te vervallen;*~~
   - de fietsers vanaf Lange Trekken (Bladel-oost) richting Hapert (en verder) aan de zuidzijde van de N284 fietsen;
2. In ~~het eerste kwartaal van~~ 2021 middels een raadsvoorstel – die door het college wordt voorbereid op basis van de uitkomsten en inzichten van de variantenstudie - te besluiten over de voorkeursvariant van de fietsstructuur tussen de kruispunten N284/Europalaan en N284/Lange Trekken;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 9 juli 2020.
Fracties D66, VVD, PRO5, CDA, BT.

STEMMING		
	Voor het amendement	Tegen het amendement
CDA	4	0
BT	4	0
VHP	3	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 15 stemmen voor en 0 stemmen tegen is het amendement AANGENOMEN**

AMENDEMENT

ONDERWERP	Regionaal streefbeeld geen kader voor gemeentelijke omgevingsvisie
DATUM	9 juli 2020
INGEDIEND DOOR	CDA
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.9, Raadsvoorstel R20.038 Regionaal streefbeeld van ons landelijk gebied

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 9 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het ontwerpbesluit behorende bij raadsvoorstel 20.038 "Regionaal streefbeeld van ons landelijk gebied", waarin wordt voorgesteld 'het regionaal Streefbeeld voor ons landelijk gebied als kader te hanteren bij het actualiseren van de gemeentelijke omgevingsvisie'.

Overwegende dat:

- Dat wij als gemeente Bladel zelf gaan over onze omgevingsvisie;
- Wij als gemeente Bladel vinden dat het streefbeeld voor ons landelijk gebied wel een nuttige input kan zijn voor acties en beleidskeuzes in onze eigen Omgevingsvisie2.0 maar om het als kader te hanteren te strak geformuleerd is.

Spreekt uit het RAADSBESLUIT nr. R20.038 als volgt te wijzigen:

1. Het volgende beslispunt uit het besluit te schrappen:
   "het regionaal Streefbeeld voor ons landelijk gebied als kader te hanteren bij het actualiseren van de gemeentelijke omgevingsvisie;"

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 9 juli 2020.
Fractie CDA.

STEMMING

	Voor het amendement	Tegen het amendement
CDA	4	0
BT	4	0
VHP	3	0
PRO5	0	2
VVD	0	1
D66	0	1

BESLUIT	**Met 11 stemmen voor en 4 stemmen tegen is het amendement AANGENOMEN**

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

14 MEI 2020

Gemeente Bladel

	AANWEZIG		VERHINDERD	
VOORZITTER	Dhr. R. Bosma			
GRIFFIER	Dhr. J. van der Wiel			
RAADSLEDEN	N.C.H.B. Beerens	CDA	M.H. Roks	PRO5
	P.C.P. van den Heuvel-Antonis	CDA	D. Zumker	BT
	J.A.H.C.M. van de Huygevoort - van Hoof	CDA		
	A.W. Vervoort-Frijters	CDA		
	M.C. Schoenmakers,	CDA		
	D.A. Daris	D66		
	N.H.M. Bohncke	BT		
	N. Panjoel	BT		
	Dhr. B.M.A.M. van Hoof	BT		
	P.J.A. Wouters	BT		
	W.J.M. van de Put-Claassen	VHP		
	J.H. van Munster	VHP		
	Dhr. L.I.P. Huijbregts	VHP		
	A.J.A. Van Dun	VHP		
	H.A.L.B. Maas	PRO5		
	C.H. Swaanen	PRO5		
	A.P. Hospel-Koster	VVD		
COLLEGELE-DEN	Dhr. D. Jansen	Wethouder BT		
	Dhr. W. Van der Linden	Wethouder VHP		
	Dhr. F. d'Haens	Wethouder CDA		

AGENDAPUNT		BESLUITEN	TOELICHTING / TOEZEGGING COLLEGE
1.	**OPENING VERGADERING EN AAN-WIJZING PRIMUS**	De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Bericht van verhindering: – Dhr. M.H. Roks (PRO5) – Dhr. D. Zumker (BT) Stemcijfer: CDA	
2.	**VASTSTELLING AGENDA**	De conceptagenda wordt gewijzigd vastgesteld: - Toegevoegd wordt Agendapunt 11: Motie vreemd aan de orde van de dag ▪ 11.1 Motie CDA en BT inzake Verruiming terrassen i.v.m. 1.5m richtlijn;	

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

14 MEI 2020

Gemeente Bladel

		▪ 11.2 Motie PRO5, D66, VVD inzake Impact corona-crisis op gemeentefinanciën. De raad besluit – overeenkomstig de conceptagenda – om het raadsvoorstel met betrekking tot 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' niet te behandelen, maar te verplaatsen naar de vergadering van de commissie Grondgebied op 15 juni 2020 en de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Bij monde van de raadsvoorzitter wordt de raad – namens het college - verzocht om per omgaande schriftelijk via de griffier richting het college aan te geven welke informatie gewenst wordt ten behoeve van de behandeling van het onderwerp in de eerstvolgende vergadering van de commissie Grondgebied en gemeenteraad.
3.	**SPREEKRECHT BURGERS**	Er hebben zich geen personen gemeld voor het spreekrecht.	
4.	**VASTSTELLEN VAN BESLUITEN- EN AFSPRAKENLIJSTEN**		
4.1	Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 6 februari 2020	De besluitenlijst van de raadsvergadering van 6 februari 2020 wordt ongewijzigd en unaniem vastgesteld.	
4.2	Besluitenlijsten en afsprakenlijsten commissies	De volgende lijsten worden overeenkomstig het ontwerp voor kennisgeving aangenomen: – Besluitenlijst commissie grondgebied van 2 maart 2020 – Besluitenlijst commissie inwoners van 3 maart 2020 – Afsprakenlijst gemeente Bladel – Openbare besluitenlijst Presidium van 20 januari 2020 – Openbare besluitenlijst Presidium van 3 maart 2020 – Lijst van ingekomen stukken in afwachting van behandeling door college van B&W	Inzake besluitenlijst commissie grondgebied van 2 maart 2020: De fractie BT vraagt naar de stand van zaken rondom de toezegging van portefeuillehouder d'Haens op 2 maart 2020 om een raadsvoorstel met betrekking tot de verhouding tussen de Bladelse woonvisie en Kempische woonvisie aan de raad voor te leggen in de vergadering van 14 mei 2020. De portefeuillehouder geeft aan dat dit raadsvoorstel vertraagd is vanwege wijzigingen binnen de ambtelijke organisatie. Het voorstel wordt zo spoedig mogelijk na het zomerreces ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.
5.	**MEDEDELINGEN EN INGEKOMEN STUKKEN**		

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

14 MEI 2020

Gemeente Bladel

5.1	Vaststellen lijst van mededelingen en ingekomen stukken	Het overzicht van ingekomen stukken en mededelingen van 26 maart 2020 wordt ongewijzigd en unaniem met de voorgestelde wijze van afdoening vastgesteld.	
5.2	Ingekomen stukken	De ingekomen stukken zijn conform de voorgestelde wijze van afdoening vastgesteld.	
5.3	Mededelingen	De mededelingen zijn ter kennisgeving gebracht van de raad.	
6.	**VERTEGENWOORDIGING GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN**	Er wordt geen gebruik gemaakt vanuit vertegenwoordigers om mededelingen te doen met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen.	
7.	**ACTIEVE INFORMATIE VANUIT COLLEGE B&W**	Het college van B&W informeert de gemeenteraad actief over een drietal onderwerpen: – Portefeuillehouder Bosma, Van der Linden, Jansen inzake Stand van zaken en ontwikkelingen rondom het coronavirus in de gemeente Bladel; – Portefeuillehouder Jansen inzake Fraudezaak KempenPlus; – Portefeuillehouder Jansen inzake Aanbesteding MFA Hapert.	
8.	**HAMERSTUKKEN**		
8.1	R20.009 Gewijzigd vaststellen bestemmingsplan Centrum Bladel 2019	Het raadsvoorstel is unaniem aangenomen (17 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld; 2. De concept Nota zienswijzen Centrum Bladel 2019 vast te stellen; 3. Het bestemmingsplan Centrum Bladel 2019 gewijzigd vast te stellen, met inachtneming van de wijzigingen uit de Nota zienswijzen; 4. Het bestemmingsplan niet onverwijld voor een periode van 6 weken toe te zenden aan de provincie	De fractie BT geeft per stemverklaring af in te kunnen stemmen met het voorstel, met uitzondering van de wijze waarop de uitwerking van de Poort van Bladel plaatsvindt.
8.2	R20.006 Eerste begrotingswijziging 2020 en Kadernota 2021 GGD Brabant-Zuidoost	Het raadsvoorstel is unaniem aangenomen (17 stemmen voor, 0 stemmen tegen).	

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

14 MEI 2020

Gemeente Bladel

		De gemeenteraad besluit: 1. de eerste begrotingswijziging 2020 van de GGD voor kennisgeving aan te nemen; 2. niet in te stemmen met de voorgestelde aanpassing van de berekeningswijze van de inwonersbijdrage voor de uitvoering van het programma Publieke Gezondheid, zoals opgenomen in de Kadernota 2021; 3. Bijgevoegde zienswijze in te dienen op de Kadernota 2021;	
8.3	R20.049 Benoemen van Dhr. Johan Pijnenburg tot plv. niet-raadslid namens de fractie D66 voor de commissie Grondgebied	Het raadsvoorstel is unaniem aangenomen (17 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Te benoemen van Dhr. Johan Pijnenburg tot plaatsvervangend niet-raadslid namens de fractie D66 voor de commissie Grondgebied.	
9.	**BESPREEKSTUKKEN**		
9.1	R19.166 Reactie op Visiedocument '(Voorbereiden op) ouder worden in gemeente Bladel' van Stichting Cluster Senioren Bladel	Het raadsvoorstel is unaniem aangenomen (17 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. Het visiedocument '(voorbereiden op) Ouder worden in de gemeente Bladel' aan te merken als basisdocument voor het gemeentelijk ouderenbeleid vanaf 2020; 2. De thema's Huisvesting voor ouderen en Zorg te benoemen als speerpunten van gemeentelijk ouderenbeleid. 3. De onder 2. genoemde prioritaire beleidsthema's Huisvesting en Zorg voor ouderen te concretiseren met de aanstelling van een gemeentelijke ouderenconsulent Bladel. 4. De financiële consequenties van de onder beslispunt 3 genoemde beleidsactie voor een netto bedrag van € 50.000,- per jaar voor een periode van twee jaren (2020 + 2021), verwerken in de Perspectiefnota 2020. Het amendement van D66 inzake 'Schrappen van de ouderenconsulent' is verworpen met 1 stem voor (D66) en 16 stemmen tegen (CDA, BT, VHP, PRO5, VVD).	Portefeuillehouder zegt toe de mogelijkheden te onderzoeken van de stimuleringsregeling wonen en zorg ten behoeve van de financiering van de ouderenconsulent en hierover de raad na de evaluatie te informeren.

		De motie van BT inzake 'Extra ondersteuning voor ouderen m.b.t. wonen' is aangenomen met 9 stemmen voor (CDA, BT) en 8 stemmen tegen (VHP, PRO5, VVD, D66).	
9.2	R20.027 Verlengen van ontheffing van vereiste van ingezetenschap aan wethouder A.P. d'Haens	Het raadsvoorstel is unaniem aangenomen (17 stemmen voor, 0 stemmen tegen). De gemeenteraad besluit: 1. de ontheffingstermijn van het vereiste van ingezetenschap voor wethouder dhr. A.P. d'Haens met één jaar te verlengen tot 26 april 2021.	
10.	**ARTIKEL 41 REGLEMENT VAN ORDE: SCHRIFTELIJKE VRAGEN**		
10.1	PRO5 inzake Overlast plaatsing windmolens in en nabij Bladel	Er worden geen nadere inlichtingen gevraagd aan het college.	
10.2	BT inzake Gemeentelijke belastingen uitstellen en hulp voor ondernemers	De gewijzigde motie van VVD inzake 'Ontheffing terrasvergoeding voor horeca-ondernemers' is unaniem aangenomen (17 stemmen voor, 0 stemmen tegen)	De VVD dient tijdens de behandeling van het agendapunt de motie 'ontheffing terrasvergoeding voor horeca-ondernemers' in. Portefeuillehouder geeft aan dat er privaatrechtelijke overeenkomsten worden gesloten met horeca-ondernemers om gemeentelijke grond als terras te kunnen gebruiken. Deze vergoeding wordt jaarlijks geïnd. Afgelopen jaar werd er ongeveer €10.000 aan terrasvergoeding geïnd.
10.3	CDA inzake Tegemoetkoming (sport-) verenigingen door maatregelen coronavirus	Er worden geen nadere inlichtingen gevraagd aan het college.	
10.4	CDA inzake Groot onderhoud van de provinciale weg N284	Er worden door CDA en D66 nadere inlichtingen gevraagd aan het college.	De portefeuillehouder zegt toe – naar aanleiding van de vraag van fractie CDA – de raad te informeren over de tellingen van het aantal fietsers die gebruik maakt van de N284. De portefeuillehouder geeft aan – naar aanleiding van de vraag van fractie D66 – dat er binnenkort een bijeenkomst wordt georganiseerd waarin de

BESLUITENLIJST

VERGADERING GEMEENTERAAD

14 MEI 2020

Gemeente Bladel

			raad wordt geïnformeerd over het voorkeursalternatief N284.
10.5	BT inzake Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen	Er worden geen nadere inlichtingen gevraagd aan het college.	
11.	**MOTIE VREEMD AAN DE ORDE VAN DE DAG**		
11.1	Motie van CDA en BT inzake Verruiming terrassen i.v.m 1,5m richtlijn	De gewijzigde motie van CDA en BT inzake 'Verruiming terrassen i.v.m. 1,5m richtlijn ' is aangenomen met 9 stemmen voor (CDA, BT) en 8 stemmen tegen (VHP, PRO5, VVD, D66).	
11.2	Motie van PRO5, D66, VVD inzake Impact Corona-crisis op gemeentefinanciën	De motie van PRO5, D66 en VVD inzake 'Impact Corona-crisis op gemeentefinanciën' is verworpen met 4 stemmen voor (PRO5, VVD, D66) en 13 stemmen tegen (CDA, BT, VHP)	De portefeuillehouder zegt toe de gemeenteraad vóór 5 juni 2020 een zo actueel mogelijk overzicht te verstrekken die onderdeel uitmaakt van de behandeling rondom de perspectiefnota met daarin de kosten en inkomsten (structureel en incidenteel) die rechtstreeks verband houden met het coronavirus.
12.	**SLUITING**	De voorzitter sluit de vergadering om 22.50 uur.	

Besluitenlijst vastgesteld in de vergadering van de gemeenteraad van 8/9 juli 2020.

De raad van de gemeente Bladel,
de griffier, de voorzitter

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

MOTIE

ONDERWERP	Ondersteuning voor ouderen m.b.t. wonen
DATUM	14 mei 2020
INGEDIEND DOOR	BT
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.1, Raadsvoorstel R19.166 Reactie op Visiedocument '(voorbereiden op) ouder worden in gemeente Bladel'

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 14 mei 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Raadsvoorstel R19.166: Reactie op visiedocument '(voorbereiden op) ouder worden in gemeente Bladel' van stichting Cluster Senioren Bladel;

Overwegende dat:

- Er in de gemeente Bladel veel vraag is naar passende woonvormen voor senioren;
- Uit het raadsvoorstel blijkt dat voor passende woonvormen bijzonder aandacht wordt gevraagd door de vertegenwoordigers van de vijf ouderenverenigingen: KBO Netersel, KBO Hapert, KBO Casteren, Seniorenvereniging Hoogeloon en Seniorenvereniging Bladel;
- Het raadsvoorstel tot stand is gekomen door middel van een intensief participatietraject door de gezamenlijke ouderenbonden;
- De in het raadsvoorstel genoemde seniorenconsulent een zeer goede aanvulling kan zijn voor de senioren in de gemeente maar dat er een specifieke opgave ligt voor wonen.
- Het daarnaast wenselijk is dat een specifieke ondersteuning voor senioren met betrekking tot wonen in de breedste zin van het woord komt, indien mogelijk in de vorm van een tweede seniorenconsulent;

Roept het college van burgemeester en wethouders op:

1. Te onderzoeken op welke wijze de gemeente Bladel extra ondersteuning aan ouderen kan leveren specifiek voor wonen; en
2. Ter financiering van die ondersteuning externe (financiële) bronnen in te zetten in de vorm van mogelijke subsidies en deze bevindingen ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad.

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 14 mei 2020.
De raadsfractie Bladel Transparant.

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	5	0
BT	4	0
VHP	0	4
PRO5	0	2
VVD	0	1
D66	0	1
Totaal	**9**	**8**

BESLUIT	**Met 9 stemmen voor en 8 stemmen tegen is de motie <u>AANGENOMEN</u>.**

MOTIE

ONDERWERP	Tijdelijke ontheffing terrasvergoeding horeca-ondernemers gemeente Bladel
DATUM	14 mei 2020
INGEDIEND DOOR	VVD
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 10.2

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 14 mei 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- De vergoeding die in de gemeente Bladel wordt geheven bij horeca-ondernemers die een terras hebben;

Overwegende dat:

- de horecaondernemers in de gemeente Bladel het zwaar hebben door de corona-crisis;
- Er landelijk al veel in het werk is gesteld om ondernemers in diverse branches financieel te ondersteunen. Maar dat ook alles in het werk moet worden gesteld om op gemeentelijk niveau ondernemers de helpende hand toe te steken;
- Een verlichting van gemeentelijke lasten een positieve bijdrage kan leveren op het nu al zware horecajaar;
- In navolging op bijvoorbeeld de stad Tilburg het een goed idee zou zijn de door de gemeente te innen terrasvergoeding deels te laten vervallen, zodat de horeca-ondernemers, die we hard nodig hebben voor de leefbaarheid in onze gemeente mogelijk hun ondernemingen kunnen voortzetten.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders:

- Te overwegen om de ondernemers voor de periode van 15 maart 2020 tot en met 1 juni 2020 (of – indien de maatregelen dit vereisen- tot de officiële openingsdatum die landelijk wordt vastgesteld) ontheffing te verlenen voor de betaling van terrasvergoeding.

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 14 mei 2020.
Fractie VVD.

STEMMING

	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	5	0
BT	4	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0
TOTAAL	17	0

BESLUIT	**Met 17 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie <u>AANGENOMEN.</u>**

MOTIE

ONDERWERP	Verruiming terrassen i.v.m. 1,5m richtlijn
DATUM	14 mei 2020
INGEDIEND DOOR	CDA, Bladel Transparant
NAAR AANLEIDING VAN	Aankondiging van mogelijke versoepeling coronamaatregelen.

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 14 mei 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- De aankondiging van het kabinet op 6 mei jl. waarin het de verwachting uitspreekt dat - als het coronavirus onder controle blijft – per 1 Juni terrassen met zitplaatsen worden toegestaan waarbij 1,5 meter afstand tot elkaar wordt gehouden;

Overwegende dat:

- De controle en indamming van het coronavirus een positieve ontwikkeling doormaakt en daarmee enige hoop gloort voor veel mensen, waaronder voor veel ondernemers die in deze tijd zware economische verliezen moeten ondergaan;
- Een verantwoorde heropening van de terrassen voor zowel de horeca-ondernemers als de bezoekers een mooi vooruitzicht is;
- een terras waarbij 1,5 meter afstand wordt betracht ook uitdagingen met zich meebrengt;

Roept het college van burgemeester en wethouders op:

1. Om initiatieven vanuit de horeca om terrassen te heropenen, op een veilige, maar ook zeker rendabele manier te ondersteunen door soepel om te gaan met:
   a. Tijdelijke verruiming van de huidige terrasgrenzen.
   b. Het betrekken van pleinen ten behoeve van terrasvorming, mits het protocol dat wordt opgesteld samen met Horeca Nederland en de overheid en andere relevante wet- en regelgeving, dit toelaat.
2. Zoveel als mogelijk maatwerk te bieden zodat horeca-ondernemers hun terrassen optimaal kunnen verruimen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 14 mei 2020
Fracties CDA Bladel en Bladel Transparant

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	5	0
BT	4	0
VHP	0	4
PRO5	0	2
VVD	0	1
D66	0	1
TOTAAL	**9**	**8**

BESLUIT	**Met 9 stemmen voor en 8 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN.**

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

15 juni 2020, 19.30 uur

	Aanwezig		Verhinderd	
Voorzitter	Dhr. D. Zumker	BT		
Griffier	Dhr. J. van der Wiel			
Raadsleden	Dhr. M. Roks Dhr. T. van Dun Dhr. H. van Munster Dhr. D. Daris Mevr. P. Hospel Dhr. N. Beerens Dhr. P. Wouters	PRO5 VHP (verhinderd op 18 juni) VHP D66 VVD CDA BT	Mevr. S. Vervoort Dhr. L. Huijbregts	CDA VHP
Burgerleden	Dhr. J. Evers Dhr. H. van Gorp Dhr. P. van Grootel Dhr. N. van der Heijden	PRO5 CDA D66 BT	Dhr. T. van Gils Dhr. J. Adams Dhr. F. van Limpt	VHP VVD PRO5
Collegeleden	Dhr. F. d'Haens Dhr. W. Van der Linden	Wethouder CDA Wethouder VHP		
Ambtelijk medewerkers				

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
1.	**Opening vergadering**	De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Vanwege de vele onderwerpen die staan geagendeerd, wordt de vergadering verdeeld over een tweetal avonden, zijnde maandag 15 juni 2020 en donderdag 18 juni 2020. Op maandag 15 juni worden de agendapunten 1 t/m 8.7 behandeld. Op donderdag 18 juni worden de agendapunten 8.8 t/m 10 behandeld. Bericht van verhindering: - Frank van Limpt (PRO5) wordt vervangen door Jan Evers. - Sjan Vervoort (CDA) wordt vervangen door Niels Beerens. - Loek Huijbregts (VHP) wordt vervangen door Toon van Dun.	

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
		- Twan van Gils (VHP) wordt vervangen door Hans van Munster. - John Adams (VVD).	
2.	**Trekking stemcijfer**	Fractie PRO5	
3.	**Vaststelling agenda**	De conceptagenda wordt ongewijzigd vastgesteld.	
4.	**Intekening inspreekrecht over op de agenda vermelde onderwerpen**	De volgende personen hebben zich gemeld voor het spreekrecht van 15 juni 2020: agendapunt 8.4 'Beleid Grootschalige zonne- en windenergie': - Dirk Garvelink (De achterste Hoef) - Jeffrey Stultjens (Landal Het Vennenbos) - Dirk de Decker (De Verloren Sinjoor) - Frans Meijer (Tea Rumours) - Anno Galema (omwonende) - Johan Schoenmakers (omwonende) De insprekers spreken in bij aanvang van het desbetreffende agendapunt.	
5.	**Vaststelling besluitenlijst vergadering 2 maart 2020**	De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.	De fractie PRO5 vraagt naar de stand van zaken en planning met rondom de verhouding tussen de Bladelse woonvisie en Kempische woonvisie, en het voorstel met betrekking tot de woningbouwlocaties in de kern Bladel. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de beleidsmedewerker 'Wonen' is vervangen, en dat de vervanger na aanvang zal starten met beide voorstellen.
6.	**Overzicht mededelingen en ingekomen stukken tot en met 18 december 2019**	De commissie adviseert de gemeenteraad de afdoening van ingekomen stukken en mededelingen van de commissie Grondgebied conform het voorstel vast te stellen.	
6.2.3	Mededeling: Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord		Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het *veegplan* van diverse bebouwde kommen vorige week in het college is vastgesteld, en zegt toe dat daardoor de termijn gehaald wordt en verlenging van het voorbereidingsbesluit niet aan de orde is.
6.2.5	Mededeling: Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen		Portefeuillehouder Van der Linden geeft op vragen van VVD en CDA aan dat deze mededeling onderdeel uitmaakt van het maatregelenpakket dat de Kempen gemaakt heeft om de bereikbaarheid en doorstroming van met name (regio) Eindhoven te waarborgen. De hubs zijn vooral gericht op regionale verkeersstromen. De financiering vindt plaats door de provincie,

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
			bedrijfsleven, het Rijk en Brainport. Projecten die (financieel) betrekking hebben op Bladel zijn OV-aansluitingen en het snelfietspad. Portefeuillehouder Van der Liunden geeft aan dat Bladel graag ziet dat de HOV-lijn doorgetrokken wordt via KBP naar Reusel. Tot op heden kan niet worden aangetoond dat een dergelijke lijn leidt tot meer vervoersbewegingen.
7.	**Actieve informatie vanuit het college van burgemeester en wethouders**		Portefeuillehouder Van der Linden deelt mede dat de meicirculaire op 16 juni 2020 zal worden vastgesteld door het college en aansluitend ter beschikking wordt gesteld aan de gemeenteraad
8.	**Raadsvoorstellen**		
8.1	**R20.002 Jaarstukken 2019**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat bij de Kleine Hoeve en De Sleutel de biodiversiteit is vergroot. Ten aanzien van de Posthof en de supermarkt geeft portefeuillehouder d'Haens aan dat de beoogde uitkomst niet is gehaald, want er is geen overeenkomst om een herontwikkeling te doen plaatsvinden. De locatie is echter nog steeds geschikt en beoogd wordt een herontwikkeling te faciliteren om de centrumvisie te realiseren. Ten aanzien van het plan Kempenland geeft portefeuillehouder d'Haens aan dat de eigenaren Oktober en Wooninc. niet uit de voeten kunnen met het vastgestelde plan, in het bijzonder met de vastgestelde afstand van de voorgevel aan de Europalaan tot aan de straat, waar in het bestemmingsplan 'groen' is voorzien. Indien aanpassingen aan het plan plaatsvinden, worden de kosten verhaald op de eigenaren. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de gemeente ten aanzien van CPO-initiatieven in de bouwgrond voorziet.
8.2	**R20.034 Perspectiefnota 2020**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portefeuillehouder Van der Linden geeft een signaal af ten aanzien van de te verwachten verslechterde financiële positie van de gemeente, met name voor de komende jaren. De herverdeling van de gelden die van het Rijk naar de gemeenten gaan is hiervan de hoofdoorzaak. Kleine gemeenten ondervinden hier een nadeel van. In de perspectiefnota is €25 per inwoner verwerkt, zijnde jaarlijks €500.000. Dit komt overeen met 12,5% OZB-verhoging.

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
			Ten aanzien van de Cartierheide geeft portefeuillehouder Van der Linden aan dat de gemeenten Bladel, Bergeijk en Eersel in het project de mogelijkheden onderzoeken voor de fietspaden in relatie tot behoud van diersoorten.
8.3	**R20.035 Keuzenota Energie en Klimaat**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de klimaatdoelstellingen in de klimaatvisie van 2009 het kader vormen voor het college en dat herijking ervan zijn plaats zal krijgen in de kadernota.
8.4	**R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli en daarbij een gewijzigde planning/proces te bepalen, zijnde eerst de keuzenota Klimaat & Energie vast te stellen in de raadsvergadering van 8/9 juli en de daaruit voortkomende kadernota in de raadsvergadering van 17 september 2020, alvorens een besluit te nemen over raadsvoorstel R20.010 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'.	Een vijftal insprekers voeren het woord op dit agendapunt: - Dirk Garvelink (De achterste Hoef) - Jeffrey Stultjens (Landal Het Vennenbos) - Dirk de Decker (De Verloren Sinjoor) - Frans Meijer (Tea Rumours) - Anno Galema (omwonende) - Johan Schoenmakers (omwonende) Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat afdrachten die worden gevraagd bij projecten juridisch bindend kunnen worden afgesproken. De omgevingsvisie stelt voor iedere ruimtelijke ontwikkeling in het buitengebied dat die moet worden ingepast en dat bij een forse ingreep compensatie plaatsvindt, zoals opgenomen in de landschapsinvesteringsregeling. Nadat het beleid Grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen (R20.010) door de raad is vastgesteld, heeft het college als gevolg van de algemene verklaring van geen bedenkingen de bevoegdheid om binnen de kaders van de raad omgevingsvergunningen met betrekking tot zonne- en windenergie te verlenen. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de intentie van het beleid is om inwoners zeggenschap te geven bij de uitwerking van initiatieven en projecten. Zij dienen te kunnen deelnemen en profijt te hebben bij de projecten. De status van Bladel-Zuid als recreatief gebied is vastgesteld in de plattelandsnota van 2010 en dat is gewijzigd bij de eerste versie van de omgevingsvisie. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de art.41-vragen van de VVD op 16 juni worden behandeld in het college. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het netwerk onvoldoende capaciteit heeft om grootschalige opwekking aan te

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
			kunnen. Om de maatschappelijke kosten te kunnen verdelen voor de aanpassing van het netwerk zijn de Kempengemeenten samen opgetrokken. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de beperking van deze kosten een belangrijk argument is voor te kiezen voor een concentratiegebied, zijnde Bladel-Zuid. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat versterking van de re-creatieve structuur onderdeel kan uitmaken van de compensatie van projecten. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan de verwachting te hebben dat bij iedere (nieuwe) ambitie die de raad stelt ten aanzien van duurzaamheid, de realisatie van grootschalige opwekking benodigd is. Portefeuillehouder geeft aan dat er geen concreet aantal hectares is genoemd voor grootschalige productie van zonne- en windenergie in Bladel-Zuid. In de plan-MER is gerekend met 75 ha. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het gebied Bladel-Zuid juist interessant is voor windenergie vanwege de dunbevolktheid. Daarnaast is versnippering voor windenergie suboptimaal vanwege de maatschappelijke kosten die gepaard gaan met de aansluitingskosten.
8.5	**R20.067 Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	De portefeuillehouder d'Haens geeft aan de vraag of 0,7 TWh van de beoogde 2,0 TWh in de regio gerealiseerd is, schriftelijk te beantwoorden. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan biomassa – met de huidige stand der techniek - niet als duurzame bron te beschouwen.
8.6	**R20.047 Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	Portefeuillehouder d'Haens geeft met betrekking tot de kantekening in het raadsvoorstel aan dat als de zienswijze van de provincie niet gehonoreerd zou worden er door de provincie een reactieve aanwijzing gegeven kan worden. Het voorliggende bestemmingsplan is echter reeds conform de zienswijze van de provincie aangepast.

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
8.7	**R20.017 Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het bestemmingsplan 1 bedrijfswoning toestaat en dat er geen risico is dat meerdere gebouwen bewoond worden.
8.7.1	**Schorsing**	De voorzitter schorst de vergadering van de commissie Grondgebied om 22.50 uur en deelt mede dat deze heropend wordt op donderdag 18 juni 2020, om 19.30 uur in de raadzaal van het gemeentehuis te Bladel met de agendapunten 8.8 t/m 10.	

18 juni 2020, 19.30 uur

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
	Vervolg vergadering commissie grondgebied	De voorzitter heropent de vergadering om 19.30 uur, nadat deze is geschorst op maandag 15 juni 2020 om 22.50 uur. De volgende personen hebben zich gemeld voor het spreekrecht op 18 juni 2020: Agendapunt 8.8: Voorkeursalternatief N284 - Thijs Vrijsen (omwonende) Agendapunt 8.9: Gebiedsplan Groene Long - Femmes van Limpt (initiatiefnemer Het Groene Goud) Agendapunt 8.10: Ruimtelijke visie op beeldkwaliteit deelgebied markt en centrum - Roland Vereijken (Franken Architectuur, namens Van Woerkom en Ambiani) Agendapunt 8.11 Aankoop gronden voor ontwikkeling 'Lange Trekken' - Han L'Ortye (omwonende)	

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
		- Maikel Bohnke en medebestuursleden van Vereniging Jongeren in Nood De insprekers spreken in bij aanvang van het agendapunt waarop ze komen inspreken.	
8.	**RAADSVOOSRTELLEN**		
8.8	**R20.043 Voorkeursalternatief gezamenlijke aanpak N284**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020. Bespreekpunten: - Fietspad Heeleind versus fietspad N284 - Oplossing naar de Egyptische Poort - Kruispunt N284 – Castersedijk/Oude Provincialeweg	Er is één inspreker voor dit agendapunt: - Thijs Vrijsen (omwonende) Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat het fietspad door Heeleind en aanpalende straten nog een knelpunt is dat nader uitgewerkt wordt, waarbij Heeleind met de herinrichting een andere functie krijgt waarin de auto te gast is en de fietser voorrang krijgt. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat de omgevingsdialoog vanwege het coronavirus beperkt heeft kunnen plaatsvinden. De uitwerking van het voorkeursalternatief scenario 2 vindt plaats na vaststelling. Bij de uitwerking vindt participatie met inwoners plaats. Het verdiept aanleggen van de N284 bij de Egyptische Poort bleek bij nader onderzoek veel ongunstige neveneffecten te hebben, met ongewenste doorstroming door de kern als gevolg. Hierdoor is deze variant komen te vervallen. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe na te kijken in hoeverre er een afspraak ligt met betrekking tot een parallelweg tot aan de Bredasebaan indien de uitgang wordt afgesloten. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat gekozen is voor het fietspad aan Heeleind in plaats van langs de N284 vanwege grotere veiligheid, kortere afstand en de beschikbaar komende ruimte langs de N284. Portefeuillehouder zegt toe een variantenstudie (voor en nadelen) te maken van het fietspad door het Heeleind en het fietspad langs N284. Daarin wordt eveneens de procedure en de gevolgen voor de planning uiteengezet. Portefeuillehouder geeft aan dat het college heeft gevraagd betrokken te blijven bij de uitwerking van de voorkeursvariant

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
			N284, waarbij met name ook aandacht is voor de oplossing bij de Egyptische poort.
8.9	**R20.058 Gebiedsplan Groene Long**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020. Bespreekpunten: - Financiën van het voorstel	Er is één inspreker voor dit agendapunt: - Femmes van Limpt (initiatiefnemer Het Groene Goud) Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat er geen woningbouw is opgenomen binnen de Groene Long en bij de verdere ontwikkeling van de Groene Long, maar hierover de raad schriftelijk te informeren. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan schriftelijk antwoord te geven op de vraag over het verschil tussen de investering van €482.000 en de kredietaanvraag van €700.000 in het ontwerpbesluit. Portefeuillehouder geeft aan dat het niet de bedoeling is dat er zelfstandige horeca en/of detailhandel komt in de Groene Long. Portefeuillehouder zegt toe meer inzicht te zullen geven in de financiering van het gebiedsplan (incl. de exploitatieplannen van de initiatiefnemers) van de Groene Long.
8.10	**R20.029 Ruimtelijke visie op beeldkwaliteit deelgebied Markt en omgeving centrum van Bladel**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020. Bespreekpunten: - Aantal bouwlagen met/zonder kap - Hybride architectuur	Er is één inspreker voor dit agendapunt: - Roland Vereijken (Franken Architectuur, namens Van Woerkom en Ambiani) Portefeuillehouder d'Haens zegt toe verduidelijking over het aantal bouwlagen in combinatie met het type dak schriftelijk te verstrekken. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het beeldkwaliteitsplan een toetsingskader is voor initiatieven. Het plan met betrekking tot het gemeentehuis is een wenkend perspectief, maar (voorlopig) nog niet door het college geïnitieerd. Portefeuillehouder d'Haens zegt toe nader te onderzoeken in hoeverre het instellen van een fonds mogelijk is waaraan de meer renderende locaties bijdragen ten behoeve van realisatie van de doelstellingen.

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
8.11	**R20.065 Aankoop gronden voor ontwikkeling plan "Lange Trekken" Bladel**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020. Bespreekpunt: - De hoeveelheid groen.	Er zijn twee insprekers voor dit agendapunt: - Han L'Ortye (omwonende) - Maikel Bohnke en medebestuursleden van Vereniging Jongeren in Nood Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat sterke behoefte is aan grondgebonden woningen, terwijl er beperkte mogelijkheden meer zijn voor inbreiding in Bladel. De oplossing ligt buiten de 'bebouwde kom'-grens, maar dat de gemeente daartoe gronden in eigendom dient te hebben. Portefeuillehouder d'Haens zegt toe te komen met een notitie voor CPO-initiatiefnemers met opheldering over CPO. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat Bijlage_02_stedebouwkundige plan niet overeenkomt met de daadwerkelijke schets. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan werk te willen maken van meer mogelijkheden voor starters en betaalbare woningen.
8.12	**R20.038 Regionaal Streefbeeld van ons landelijk gebied**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 9 juli 2020. Bespreekpunt: - De rol van het regionaal streefbeeld als kader bij de gemeentelijke omgevingsvisie.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat er in de MRE consensus is over het negatieve effect van de huidige wijze van voedselproductie.
8.13	**R20.020 Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (OD-ZOB)**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	
9.	**Rondvraag**	Fractie PRO5 vraagt naar de wijze waarop de bomenkap op het KBP gecompenseerd wordt.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan het proces verbaal toe te sturen ter beantwoording van deze vraag.

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED

15 EN 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezeggingen college
		Fractie PRO5 vraagt naar een toelichting op het signaal dat dat is vernomen met betrekking tot CPO Netersel. In hoeverre is de bewonersverplichting gewijzigd van 2 naar 3 jaar.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dit bericht niet te kennen en zegt toe deze vraag schriftelijk te beantwoorden.
		Fractie VVD vraagt naar uitleg over het bericht dat een agrarisch bedrijf aan de Molenweg van koeien overgaat op varkens, en wat daarvan de gevolgen zijn voor het bestemmingsplan en de woningbouw in de regio.	Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dit signaal niet gehad te hebben en zegt toe deze vraag schriftelijk te beantwoorden.
10.	**Sluiting**	De voorzitter sluit de vergadering van de commissie Grondgebied om 22.49 uur. Besluitvorming over de op 15 en 18 juni geagendeerde onderwerpen voor de commissie grondgebied vindt plaats op 8 en 9 juli 2020.	

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE INWONERS

16 JUNI 2020

Gemeente Bladel

	Aanwezig		Verhinderd	
Voorzitter	Mevr. J. van de Huygevoort-Van Hoof	CDA		
Griffier	Dhr. J. van der Wiel			
Raadsleden	Dhr. H. Maas Mevr. H. van de Put Dhr. N. Panjoel Mevr. N. Bohncke Mevr. P. Hospel Mevr. S. Vervoort	PRO5 VHP BT BT VVD CDA	Dhr. D. Daris Mevr. P. van den Heuvel-Antonis	D66 CDA
Burgerleden	Mevr. M. Volwerk Dhr. J. Pijnenburg Mevr. A. van de Sande Dhr. M. Stuijts Mevr. C. Stoelinga	PRO5 D66 CDA VVD VHP	Dhr. M. Sol Mevr. Van Gorp	BT PRO5
Collegeleden	Dhr. D. Jansen Dhr. R. Bosma Dhr. W. Van der Linden	Wethouder BT Burgemeester Wethouder VHP		
Ambtelijk medewerkers				

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
1.	**Opening vergadering**	De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Bericht van verhindering: - Mevr. Van den Heuvel (CDA) wordt vervangen door Mevr. Vervoort. - Dhr. Daris (D66) - Dhr. Sol (BT) wordt vervangen door Mevr. Bohnke. - Mevr. Van Gorp (PRO5) wordt vervangen door Mevr. Volwerk.	
2.	**Trekking stemcijfer**	Fractie CDA	
3.	**Vaststelling agenda**	De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.	
4.	**Intekening inspreekrecht over op de agenda vermelde onderwerpen**	Er heeft zich niemand gemeld voor het spreekrecht.	
5.	**Vaststelling besluitenlijst vergadering 3 maart 2020**	De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.	

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE INWONERS

16 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
6.	**Overzicht mededelingen en ingekomen stukken tot en met 28 mei 2020**	De commissie adviseert de gemeenteraad de afdoening van ingekomen stukken en mededelingen van de commissie Inwoners conform het voorstel vast te stellen.	
6.2.3.	Mededeling: Lokale invulling wet inburgering		Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat een verordening omtrent dit onderwerp aanstaande is, en dat nog niet alle informatie voorhanden is met betrekking tot de implementatie van deze wet. Portefeuillehouder Jansen geeft aan het idee om verenigingen een actieve rol te geven bij de inburgering met daarbij een verbindende rol van de gemeente, mee te nemen bij de opmaak van de verordening. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de gemeente Bladel kartrekker is in de Kempen in dit project en aangegeven wordt dat juli 2021 voor de implementatie van de wet voor Bladel haalbaar is.
7.	**Actieve informatie vanuit het college van burgemeester en wethouders**	Er vindt geen actieve informatievoorziening plaats vanuit het college.	
8.	**Raadsvoorstellen**		
8.1	**R20.002 Jaarstukken 2019**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat het speelruimtebeleid de beschikbaarheid van gelden voor nieuwe initiatieven middels contact met buurtverenigingen, dorpsraden en middels publicatie kenbaar is gemaakt. Portefeuillehouder zegt toe de gemeenteraad te informeren over de prioritering en de aanpak die daaraan gekoppeld is ten aanzien van het IJslands preventiemodel (p.28 Jaarstukken)
8.2.	**R20.034 Perspectiefnota 2020**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portfeuillehouder Van der Linden geeft aan dat de effecten en ontwikkelingen rondom corona en het gemeentefonds ook in 2021 nadelig zullen doorwerken. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat er – als gevolg van een herverdeling van het gemeentefonds – er lagere gelden vanuit het Rijk te verwachten zijn. Kleine gemeenten ondervinden een nadeel van deze herverdeling. In de perspectiefnota is €25 per inwoner verwerkt, zijnde

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE INWONERS

16 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
			jaarlijks €500.000. Dit komt overeen met 12,5% OZB-verhoging. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de passage in de perspectiefnota met betrekking tot de kosten van KempenPlus inmiddels is achterhaald. Donderdag 25 juni wordt de begroting van KempenPlus door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de cijfers in werkelijkheid in de begroting lager uitvallen dan in de perspectiefnota is vermeld. Ten aanzien van garantiebanen (p.57) geeft portefeuillehouder Jansen aan dat er nog geen beleidsplan is vastgesteld. Portefeuillehouder zal de onduidelijkheid met betrekking tot €10.000 (p.54 tabel) versus €63.000 (p.58) schriftelijk ophelderen. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de voetbalverenigingen ruim in het aantal velden zitten en dat momenteel geen andere vereniging in aanmerking komt voor een kunstgrasveld. Portefeuillehouder Jansen geeft aan de uitleg over en reden van de vervanging van klimaatinstallaties van sporthal X-sport schriftelijk te verstrekken. De aktes van het zwembad zijn nog niet gepasseerd. Portefeuillehouder Jansen geeft aan de gemeenteraad hierover – samen met het integrale plan – te informeren.
8.3	**R20.032 Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	
9.	**Rondvraag**	Fractie VHP vraagt in welke commissie de voortgangsinformatie van Den Herd naar de Markt het beste geagendeerd kan worden: commissie Grondgebied of commissie Inwoners?	Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat dit onderwerp wellicht het beste in de commissie Inwoners thuishoort.

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE INWONERS

16 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
		Fractie BT vraagt naar de stand van zaken en voortgang van de monitor VN-verdrag Handicap.	Portefeuillehouder Jansen geeft dat er integraal beleid wordt opgesteld waarin alle informatie met betrekking tot toegankelijkheid wordt opgenomen.
10.	**Sluiting**	Met dankzegging aan alle aanwezigen sluit de voorzitter de vergadering om 20.23 uur	

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN

22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

	Aanwezig		Verhinderd	
Voorzitter	Dhr. H. Maas	PRO5		
Griffier	Dhr. J. van der Wiel			
Raadsleden	Dhr. N. Beerens Mevr. H. van de Put Dhr. P. Wouters Dhr. H. van Munster Mevr. P. Hospel (vanaf 19.45 uur) Dhr. C. Swaanen Dhr. D. Daris	CDA VHP BT VHP VVD PRO5 D66	Dhr. B. Van Hoof	BT
Burgerleden	Dhr. I. Arts Dhr. J. van Hout Dhr. M. Verdaat Dhr. W. Spijker	BT D66 PRO5 CDA	Mevr. C. Stoelinga Dhr. L. Spoelstra Dhr. J. Adams	VHP BT VVD
Collegeleden	Dhr. R. Bosma Dhr. W. Van der Linden	Burgemeester Wethouder VHP		
Ambtelijk medewerkers	Dhr. P. Ansems	Financiën		

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
1.	**Opening vergadering**	De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Bericht van verhindering: - John Adams (VVD) - Louis Spoelstra (BT) wordt vervangen door Iwan Arts. - Ben van Hoof (BT) wordt vervangen door Paul Wouters. - Corry Stoelinga (VHP) wordt vervangen door Helma van de Put. Pauline Hospel is aanwezig vanaf 19.45 uur.	
2.	**Trekking stemcijfer**	Fractie VHP	
3.	**Vaststelling agenda**	De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.	
4.	**Intekening inspreekrecht over op de agenda vermelde onderwerpen**	Er heeft zich niemand gemeld voor het spreekrecht.	

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN

22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
5.	**Vaststelling besluitenlijst vergadering 20 januari 2020**	De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.	
6.	**Overzicht mededelingen en ingekomen stukken tot en met 28 mei 2020**	De commissie adviseert de gemeenteraad de afdoening van ingekomen stukken en mededelingen van de commissie MAZ conform het voorstel vast te stellen.	
6.2.1.	Mededeling: Verslag commissie bezwaarschriften 2019		Portefeuillehouder Bosma geeft aan te verwachten dat er gevolg is gegeven door het college aan het advies van de commissie Bezwaarschriften om inhoudelijke besluiten te nemen over de verzoeken van een stichting over het intrekken van de omgevingsvergunningen milieu/OBM voor vier veehouderijen.
6.2.3	Mededeling: Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019		Portefeuillehouder Bosma zegt toe de vragen met betrekking tot (1) Werkprogramma 'Beleid- Milieu' (p.13+14), (2) de belasting vanuit Bladel op de VTH (p.21), (3) Regeling Reductie Energiebeleid (p.22) en (4) complexe handhavingszaken (p.23) schriftelijk te beantwoorden.
6.2.4	Mededeling: Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit		Portefeuillehouder Bosma zegt toe de volgende punten mee te nemen bij de uitwerking van de keuzenota: Ruimte voor afhandelen van adhoc verzoeken, complexe handhavingszaken, overlast in natuurgebieden Portefeuillehouder Bosma zegt toe schriftelijk in het commissieblad een duiding te geven over de kengetallen die zijn vermeld in de tabel 'Toezicht openbare orde' en een uitwerking te geven van proces/planning om te komen tot de keuzenota.
6.2.5	Mededeling: Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)		
7.	**Actieve informatie vanuit het college van burgemeester en wethouders**		Portefeuillehouder Bosma deelt de stand van zaken mede met betrekking tot de brand bij Van der Heijden op het KBP. Vanuit VTH is een casemanager aangewezen voor de vergunningsverlening ten behoeve van een voorspoedige herbouw. Portefeuillehouder Bosma geeft aan dat hem geen signalen zijn bereikt over nadelige milieu-effecten als gevolg van de brand. Portefeuillehouder Bosma geeft aan dat er vanuit het college geen evaluatie zal plaatsvinden.
8.	**Raadsvoorstellen**		

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN

22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
8.1	**R20.002 Jaarstukken 2019**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat de controleverklaring op 23 juni 2020 aan de raad kan worden toegezonden. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat Bladel meedoet aan een aanbesteding met de Provincies Noord-Brabant en Limburg ten behoeve van laadpalen, waardoor de komende periode er een spoedige voortgang en verbetering verwacht mag worden ten aanzien van het aantal laadpunten en elektrisch vervoer.
8.2.	**R20.004 Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	
8.3	**R20.034 Perspectiefnota 2020**	De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.	Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe een notitie te maken waarin nader uitleg wordt gegeven over de inhoud en verwachte opbrengst van de versterking van het centrummanagement van Bladel Centrum. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan het te verwachten begrotingstekort als gevolg van de herijking van het gemeentefonds te hebben bepaald op €25 per inwoner. Dit komt overeen met een OZB-verhoging van 12,5%. Aangegeven wordt dat de hoogte van dit bedrag een aanname is dat mogelijk hoger kan uitvallen, maar daarmee met name duidelijk aan te willen geven dat vanaf 2022 een negatieve financiële ontwikkeling voor Bladel te verwachten is. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen mee te zullen nemen in de uitwerking van de keuzenota Klimaat & Energie. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe een matrix van bezuinigingsbeslissingen die in het verleden hebben plaatsgevonden aan de raad ter beschikking te stellen.
8.4	**R20.059 Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de	Portefeuillehouder Bosma zegt toe de vragen met betrekking tot de kosten van het traject Opnieuw Verbinden en de ervaringen van andere gemeenten inzake herstructurering schriftelijk te beantwoorden.

BESLUITENLIJST

VERGADERING COMMISSIE MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN

22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Agendapunt		Besluiten / Uitspraken commissie	Toelichting / Toezegging college
		raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	
8.5	**R20.046 Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	Portefeuillehouder Bosma geeft aan uit te moeten zoeken hoe de herverdelingssleutel is met betrekking tot de inwonersbijdrage van (grote/kleine) gemeenten aan de MRE. Portefeuillehouder Bosma zegt toe de brief (20u.02291) die de gemeente Bladel naar de MRE stuurt te delen met de andere 20 deelnemende gemeenten in de MRE.
8.6	**R20.068 Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	
8.7	**R20.037 Ontwerpbegroting 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)**	De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad. De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.	
9.	**Rondvraag**	Fractie PRO5 vraagt naar de snelheidscontrole aan de Westerbeersedijk in Casteren en in hoeverre snelheidsbeperkende maatregelen getroffen gaan worden.	Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan bezig te zijn met een nieuw mobiliteitsplan, en dat uit evaluatie blijkt dat de inrichting van wegen met een maximumsnelheid van 60 km/u in de gemeente Bladel niet leidt tot minder aanrijdingen. Voorgesteld zal worden om financiën beschikbaar te stellen om deze problematiek op te lossen.
10.	**Sluiting**	Met dankzegging aan alle aanwezigen sluit de voorzitter de vergadering om 21.10 uur	

Gemeente Bladel

Openbare Besluitenlijst Presidium

Datum	23-04-2020
Tijd	19:30 -
Locatie	Gemeentehuis Bladel, Raadszaal, Markt 21, 5531 BC Bladel
Voorzitter	R.P.G. Bosma
Omschrijving	ER WORDT DIGITAAL VERGADERD VIA SKYPE

1 **OPENING**

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur

2 **VASTSTELLEN AGENDA PRESIDIUM**

Besluit

De conceptagenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3 **VASTSTELLEN BESLUITEN- EN AFSPRAKENLIJST EN TER KENNISGEVING OVERZICHT INGEKOMEN STUKKEN**

3.1 **Vaststellen niet-openbare besluitenlijst van presidiumvergadering van 3 maart en memo van 26 maart 2020**

Besluit

De niet-openbare besluitenlijst van 3 maart en 26 maart 2020 wordt ongewijzigd vastgesteld.

3.2 **Vaststellen openbare besluitenlijst van presidiumvergadering van 3 maart 2020**

Besluit

De openbare besluitenlijst van 3 maart wordt ongewijzigd vastgesteld.

3.3 **Vaststellen Afsprakenlijst presidium tot en met vergadering van 3 maart 2020**

Besluit

De afsprakenlijst van 3 maart wordt ongewijzigd vastgesteld.

4 DE RAAD TEN TIJDEN VAN CORONA

4.1 Raadsvergadering 14 mei 2020

Besluit

Het presidium besluit de raadsvergadering van 14 mei 2020 doorgang te laten vinden in de raadzaal met inachtneming van de richtlijnen rondom het coronavirus, zoals staat beschreven in de daartoe opgestelde memo.

De conceptagenda voor de gemeenteraad van 14 mei 2020 wordt vastgesteld met de volgende indeling:

Hamerstukken

- 8.1 R20.009 Gewijzigd vaststellen bestemmingsplan Centrum Bladel 2019
- 8.2 R20.006 Eerste begrotingswijziging 2020 en Kadernota 2021 GGD Brabant-Zuidoost
- 8.3 R20.049 Benoemen van Dhr. Johan Pijnenburg tot plv. niet-raadslid namens de fractie D66 voor de commissie Grondgebied

Bespreekstukken

- 9.1 R19.166 Reactie op Visiedocument '(Voorbereiden op) ouder worden in gemeente Bladel' van Stichting Cluster Senioren Bladel
- 9.2 R20.027 Verlengen van ontheffing van vereiste van ingezetenschap aan wethouder A.P. d'Haens

Art.41-vragen

- PRO5 inzake Overlast plaatsing windmolens in en nabij Bladel
- BT inzake Gemeentelijke belastingen uitstellen en hulp voor ondernemers

Het presidium verzoekt het college de raad bij agendapunt 7 actief te informeren over (1) de stand van zaken rondom corona in de gemeente Bladel en (2) de fraude bij KempenPlus.

In lijn met het verzoek van het college, is geoordeeld door het presidium - mede op basis van nieuwe informatie, nog te organiseren inwonersbijeenkomst en bijeenkomst inzake Keuzenota Klimaat & Energie - dat het raadsvoorstel R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen niet besluitrijp is voor de raadsvergadering

van 14 mei. Een gewijzigd voorstel met betrekking tot dit onderwerp wordt in de vergadering van de Commissie Grondgebied (15 juni) en Raad (8 + 9 juli) opnieuw geagendeerd.

4.2 Krantenartikel van de gemeenteraad in De Kempenaer

Besluit
Het presidium is akkoord met het artikel dat is opgesteld ter publicatie in de Kempenaer van 29 april, waarin de gemeenteraad (1) betrokkenheid toont met de bewoners ten tijden van de coronamaatregelen, en (2) uitleg geeft over hoe de raad functioneert in de afgelopen en komende periode.

4.3 Extra presidium op donderdag 23 mei 2020

Besluit
Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt besloten een extra vergadering van het presidium in te plannen op woensdag 20 mei 2020, om 19.30 uur in de Raadszaal.

4.4 Digitaal vergaderen met de raad/fractie

Besluit
Afgesproken is dat, indien een fractie behoefte heeft aan een ruimte in het gemeentehuis voor een vergadering van de fractie, daartoe een verzoek kan worden gedaan aan de griffier.

5 OVERIGE AANGELEGENHEDEN PRESIDIUM

Het presidium spreekt over een collectief lidmaatschap van een beroepsvereniging, de organisatie van een cursus Politiek Actief door Prodemos, de beantwoording van schriftelijke/technische vragen, de doorontwikkeling van de gemeenteraad en de bijeenkomst inzake de Keuzenota Klimaat & Energie.

6 RONDVRAAG

Besluit:

- Besloten wordt de raadsvergadering van 9 juli te verdelen over een tweetal avonden, zijnde woensdag 8 en donderdag 9 juli 2020.

7 SLUITING

Besluit

De voorzitter sluit de vergadering om 21.30 uur.

Gemeente Bladel

Besluitenlijst Openbare vergadering Presidium

Datum	20-05-2020
Tijd	19:30 -
Locatie	Gemeentehuis Bladel, Raadszaal, Markt 21, 5531 BC Bladel
Voorzitter	R.P.G. Bosma
Omschrijving	In de Raadszaal

1 **OPENING**

De voorzitter heet iedereen van harte welkom in de raadzaal.

2 **VASTSTELLEN AGENDA PRESIDIUM**

Besluit:
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3 **VASTSTELLEN BESLUITEN- EN AFSPRAKENLIJST EN TER KENNISGEVING OVERZICHT INGEKOMEN STUKKEN**

3.1 **Vaststellen openbare besluitenlijst van presidiumvergadering van 23 april 2020**

Besluit:
De openbare besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

3.2 **Vaststellen niet-openbare besluitenlijst van presidiumvergadering van 23 april 2020**

Besluit:
De niet-openbare besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

3.3 **Vaststellen Afsprakenlijst presidium tot en met vergadering van 23 april 2020**

Besluit:
De afsprakenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

4 **OVERIGE AANGELEGENHEDEN PRESIDIUM**

Het presidium blikt terug op de raadsvergadering van 14 mei jl., de bijeenkomst inzake de keuzenota Energie & Klimaat, blikt vooruit op de vergadercyclus van juli 2020 en het spreekt over het traject van de raad inzake doorontwikkeling.

5 RONDVRAAG

Besluit:
Er wordt gesproken over Themabijeenkomst 1: Omgevingswet op dinsdag 26 mei 2020. Besloten wordt deze bijeenkomst volledig digitaal te laten plaatsvinden.

6 SLUITING

De voorzitter sluit de vergadering om 21.20 uur.

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

= afgewerkt

Vet/cursief
= planning gewijzigd

Bijgewerkt 25062020

INGEKOMEN STUKKEN RAAD, VOORALSNOG V.K.A. IN AFWACHTING VAN BEHANDELING IN EEN KOMENDE RAADSVERGADERING					
Raadsvergadering d.d.	**Brief van**	**Brief d.d.**	**Brief betreffende**	**Besluit gemeen-teraad**	**Planning**
07-11-2019	Metropoolregio Eindhoven, Eindhoven	07-10-2019	lidmaatschap werkgeversvereniging voor Gemeentelijke Gemeenschappelijke Regelingen 19ik.06726	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad 19 december 2019
07-11-2019	Bureau Aard, Valkenswaard	25-09-2019	(pro forma) zienswijze ontwerp bestemmingsplan Akkerstraat 19ik.06498	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad 19 december 2019
07-11-2019	A.T.J. Waterschoot, Hoogeloon	15-09-2019	zienswijze ontwerp bestemmingsplan Plan Akkerstraat Hoogeloon 19ik.06301	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad 19 december 2019
07-11-2019	J.J.P.M. van Hout, Hapert	15-09-2019	raadsvragen over de Acht van Bladel door D66 19ik.06325	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad 19 december 2019
07-11-2019	Metropoolregio Eindhoven, Eindhoven	04-09-2019	Aanbieding Concept Werkpro-gramma 2020 (nazending) 19ik.06236	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad 19 december 2019
07-11-2019	Metropoolregio Eindhoven, Eindhoven	04-09-2019	Aanbieding Concept Werkpro-gramma 2020 19ik.06092	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad 19 december 2019
07-02-2019	Netwerk van Right to Challenge, info@righttochallenge.nl	12-01-2019	Implementatie R2C in gemeente 19ik.00440	Voor advies in handen gesteld van B&W	Gemeenteraad februari 2020
19-12-2019	Participatiebedrijf KempenPlus, Bladel	28-10-2019	Deelname Stichting Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad februari 2020

19-09-2019	Stichting Milieuwerkgroep Kempenland, Bergeijk	17-08-2019	Eindconcept PlanMER grootschalige wind en zonneparken 19ik.05711	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad juli 2020
19-09-2019	Vogelwerkgroep De Kempen, Bladel	24-08-2019	Inspraakreactie voorlopige uitkomsten PlanMER Wind en Zon De kempen 19ik.05817	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad juli 2020
07-11-2019	Metropoolregio Eindhoven, Eindhoven	07-10-2019	Notitie reikwijdte en detailniveau Mestbewerkingslocaties Noord Brabant 19ik.06829	Voor advies in handen stellen van B&W	Nog te plan-nen
07-11-2019	Brabantse Milieufederatie, Tilburg	02-09-2019	Inspraaknotitie Voorlopige uitkomsten Plan m.e.r. wind en zon de Kempen 19ik.06261	Voor advies in handen stellen van B&W	Gemeenteraad juli 2020

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	645
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.1
Omschrijving	Mededeling: Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.066
Onderwerp : Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020

Aan de raad

Samenvatting
Het positieve oordeel van het Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020 wordt u ter informatie aangeboden.

De provincie ziet er met IBT op toe dat de lokale overheden hun maatschappelijke taken goed uitvoeren, onder meer op het domein omgevingsrecht. Er wordt gekeken naar de prestaties van de gemeente op het gebied van:

- Tijdigheid bestuurlijke vaststelling en actualiteit van de vergunningverlening-, toezicht- en handhavingsdocumenten (VTH-documenten) op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo-beleidscyclus VTH).
- Naleving van een selectie uit de procescriteria VTH op basis van de Wabo met bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

De provincie oordeelt nu niet over de inhoud van de werkzaamheden. De keuze om bijvoorbeeld meer of minder capaciteit beschikbaar te stellen voor toezicht en handhaving is de gemeentelijke beleidsvrijheid.

Jaarlijks ontvangt de gemeente een beoordeling. Net als de laatste jaren, voldoet de gemeente aan de gestelde eisen. Dit keer met een maximale score van 100 uit 100 punten! De provincie maakt in haar beoordeling een aantal complimenten over de gestructureerde aanpak binnen de Kempengemeenten.

Bladel, 19 mei 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):

1. Brief en Beoordelingsformulier van de Provincie Noord-Brabant over het toezichtoordeel IBT Omgevingsrecht (20ik.03948)

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
VTH	Bart Bierens	0497-531476

Van	Provincie Noord-Brabant <provincie-noord-brabant>
Aan	Gemeente Bladel <gemeente-bladel>
Onderwerp	**Toezichtsoordeel IBT 2020**
Ter attentie van	college
Zaak identificatie	
Datum	30-04-2020 14:40:15

Hierbij ontvang u het Toezichtsoordeel IBT 2020
groeten

Bijlage:

- _20200430-Brief_Bladel_Toezichtsoordeel_IBT_Omgevingsrecht_2020.pdf (91.6 kB)
- _2020_Beoordelingsformulier_syst_toezicht_Bladel_DEFINITIEF.pdf (235.43 kB)

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Het college van burgemeester en wethouders
van gemeente Bladel
Postbus 11
5530 AA BLADEL

Onderwerp
Interbestuurlijk Toezicht (IBT): toezichtoordeel Omgevingsrecht 2020

Datum
30 april 2020
Ons kenmerk
C2256891/4691743
Uw kenmerk
-
Contactpersoon
Team Omgevingsrecht;
H.M. (Rick) Damme
Telefoon
(06) 18 30 31 84
Email
hdamme@brabant.nl
Bijlage(n)
1

Geacht college,

De provincie ziet er met IBT op toe dat de lokale overheden hun maatschappelijke taken goed uitvoeren. Daardoor dragen wij bij aan een bestendig en veilig Brabant met een sterk openbaar bestuur. Een bestuur waar de inwoners op kunnen vertrouwen. Respect voor de eigen verantwoordelijkheid van besturen en raden is het uitgangspunt.
Wij hebben een provinciaal Beleidskader IBT 2020-2023. Daarin staat dat wij systematisch toezicht houden op de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten en waterschappen in Brabant, onder meer op het domein omgevingsrecht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze provinciale website www.brabant.nl/ibt.

Omgevingsrecht
Met deze brief informeren wij u over de prestaties van uw gemeente in 2020 op het gebied van:

a) tijdigheid bestuurlijke vaststelling en actualiteit van de vergunningverlening-, toezicht- en handhavingsdocumenten (VTH-documenten) op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo-beleidscyclus VTH);
b) naleving van een selectie uit de procescriteria VTH op basis van de Wabo met bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Tevens informeren wij u over ons samenvattend eindoordeel over uw gemeente.

Samenvattend eindoordeel omgevingsrecht: 'voldoet'
Dit eindoordeel is op basis van de criteria in ons Beleidskader IBT. Dit betekent dat uw gemeente de kleur 'groen' krijgt op de kaart, die wij omstreeks december 2020 op onze website www.brabant.nl/omgevingsrecht publiceren.

Doelstelling omgevingsrecht
De hoofddoelstelling van de wetgeving op het terrein van het omgevingsrecht is een veilige en gezonde leefomgeving te bewerkstelligen. En deze op een duurzame en doelmatige wijze te behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen. De lokale overheden spelen daarbij een belangrijke rol door een adequate uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken). Als de overheden deze VTH-taken niet goed uitvoeren, kan dat grote invloed hebben op de veiligheid en gezondheid van de leefomgeving.

Op grond van de Wabo dient iedere gemeente te beschikken over de volgende documenten:

a) een actueel beleidsplan VTH met een geldige looptijd;
b) jaarlijks vóór 1 februari een uitvoeringsprogramma VTH;
c) jaarlijks vóór 1 mei een evaluatieverslag VTH.

Criteria waaraan wij toetsen
We vinden transparantie over de manier waarop we toezicht houden en wat onze beoordelingscriteria zijn belangrijk. Daarom bevat ons Uitvoeringsprogramma IBT de toetsingscriteria voor gemeenten en waterschappen. Het betreft de volgende criteria:

Voldoet	De wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen aan de eisen en zijn tijdig vastgesteld.
Voldoet gedeeltelijk	De wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen grotendeels aan de eisen en één of meer van die documenten zijn niet later dan één maand te laat vastgesteld.
Voldoet niet	De wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen niet aan de eisen en één of meer van die documenten zijn meer dan één maand te laat vastgesteld.

Toezichtbevindingen beleidscyclus VTH
Uw VTH-documenten zijn inhoudelijk beoordeeld in het licht van een selectie uit de wettelijke procescriteria. In de bijlage treft u aan het ingevulde beoordelingsformulier.

Het ingevulde beoordelingsformulier is vooraf in concept per mail aan onze contactpersoon van uw gemeente toegezonden met gelegenheid voor reactie. We hebben een reactie ontvangen. Die reactie is door ons betrokken bij het opstellen van de definitieve beoordeling

Datum
30 april 2020
Ons kenmerk
C2256891/4691743

Tijdigheid
Wij stellen vast dat uw gemeente alle VTH-documenten in 2020 tijdig vaststelde. Samen met het overgrote deel van uw collega-gemeenten behoort u tot de categorie koplopers in Brabant op het gebied van het bestuurlijk tijdig vaststellen van de wettelijke VTH-documenten. Daarvoor spreken wij graag onze waardering uit. U geeft daarmee een uitstekende invulling aan de voorbeeldfunctie die u heeft richting burgers, bedrijven en andere overheden.

Kaartjes met een overzicht van de prestaties op dit onderdeel van alle gemeenten in Brabant treft u aan op onze website www.brabant.nl/omgevingsrecht.

Kwaliteit
We stellen vast dat uw gemeente voldoet aan alle door ons beoordeelde procescriteria VTH. Onze complimenten hiervoor.

Gevraagde actie(s) van uw kant
Toesturen digitale informatie
Ook volgend jaar willen wij zicht houden op de tijdigheid en actualiteit van de VTH-documenten en de naleving van de procescriteria VTH. Daarom vragen wij u ons te informeren door het toesturen van de volgende informatie naar IBTomgevingsrecht@brabant.nl:

1) uw vaststellingsbesluit(en) samen met:
    a) de VTH-documenten of
    b) de vindplaats van de VTH-documenten op de website van uw gemeente en;
2) de raadsinformatiebrieven waarmee u de VTH-documenten aan de raad bekend maakt.

Als u zich heeft aangemeld voor de digitale werkomgeving IBT Omgevingsrecht, kunt u er desgewenst ook voor kiezen om die stukken daar te uploaden. Aparte toezending via het hiervoor genoemde algemene IBT-mailadres is dan niet nodig.

Informeren gemeenteraad
In verband met de belangrijke rol van de gemeenteraad in de horizontale verantwoording, adviseren wij u uw raad te informeren over de inhoud van deze brief.

Totaaloverzicht volgt eind dit jaar
Aan het eind van dit jaar sturen we u een totaaloverzicht van de uitkomsten van ons systematisch toezicht op de gebieden Archieftoezicht, Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Monumentenzorg, Omgevingsrecht en Ruimtelijke Ordening.

Provincie Noord-Brabant

Tot slot

Indien u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de heer H.M. Damme van ons team IBT omgevingsrecht. Hij is op maandag tot en met vrijdag tijdens kantooruren bereikbaar via telefoonnummer (06) 18 30 31 84.
Als u schriftelijk reageert op deze brief, verzoeken wij u daarbij ons kenmerk te vermelden. Dat is belangrijk voor een snelle en correcte digitale verwerking.

Datum
30 april 2020
Ons kenmerk
C2256891/4691743

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

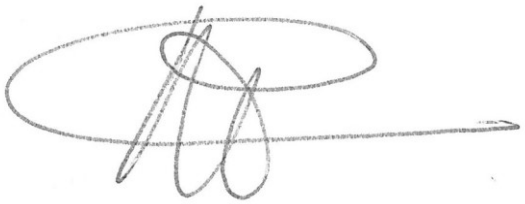

N. Wester MSc,
programmamanager Kwaliteit Openbaar Bestuur

In verband met geautomatiseerd verwerken is dit document digitaal ondertekend.

Beoordelingsformulier IBT 2020 systematisch toezicht omgevingsrecht Gemeente Bladel

Procesinformatie

Beoordeelde documenten:				
Beleidsplan :	Uitvoeringsbeleid Kwaliteit VTH + 1e herziening (concept juni 2019)			
Uitvoeringsprogramma :	Uitvoeringsprogramma VTH 2020			
Evaluatieverslag :	Jaarverslag VTH de Kempen 2019			
Naam beoordelaar: Rick Damme	Start beoordeling: 28 april 2020	Reactie gevraagd: 28 april 2020	Reactie ontvangen: 29 april 2020	Reactie verwerkt: 29 april 2020

Beoordelingsvragen

Deze beoordelingsvragen zien op de tijdigheid/actualiteit en kwaliteit van de wettelijk vereiste VTH-documenten van gemeenten. De wettelijke basis daarvan ligt in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) met bijbehorende uitvoeringsbesluiten (procescriteria VTH) en de provinciale Verordening systematisch toezichtinformatie Noord-Brabant. Via de Invoeringswet Omgevingswet wordt de huidige regelgeving van de procescriteria VTH uit de Wabo opgenomen in de Omgevingswet (afdeling 18.3 Kwaliteitsbevordering en afstemming). Naar verwachting treedt de Omgevingswet per 1 januari 2021 in werking.

Het doel van de wetgever is dat provincies, gemeenten en waterschappen hun VTH-organisatie zodanig professioneel inrichten dat een goede kwaliteit van de uitvoering van die taken is gewaarborgd. Daaronder verstaat de wetgever met name dat de VTH-taken op een strategische en programmatische manier worden gedaan met aandacht voor onderlinge afstemming van de werkzaamheden. Dat levert een stevige bijdrage op aan het realiseren van een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. En deze op een duurzame en doelmatige wijze te behouden en te ontwikkelen voor het bereiken van maatschappelijke opgaven.

Met interbestuurlijk toezicht draagt de provincie bij aan een bestendig en veilig Brabant met een sterke kwaliteit van het openbaar bestuur. Een bestuur dat het goede voorbeeld geeft richting burgers en bedrijven. Een bestuur waar de mensen op kunnen vertrouwen.

Een tijdige en goede naleving van de wettelijke procescriteria is niet alleen wettelijke verplicht. Het is ook belangrijk voor een goede sturing op de VTH-beleidscyclus en voor de instandhouding van een professionele VTH-structuur. Om risico's te voorkomen op het gebied van volksgezondheid, veiligheid of onomkeerbare schade aan de leefomgeving.

De ambitie van de provincie is samen met gemeenten en waterschappen ervoor te zorgen dat alle VTH-documenten 100% actueel en op tijd zijn en voldoen aan de procescriteria VTH.

De beoordelingsvragen en de criteria voor de beoordeling 'Voldoet', 'Voldoet gedeeltelijk' of 'Voldoet niet', staan in het uitvoeringsprogramma IBT 2020.
De normering voor het eindoordeel is toegelicht onderaan dit format van het beoordelingsformulier.

De beoordelingsvragen zijn in concept op 4 december 2019 als nieuwsbericht gepost op de SharePoint-website IBT Omgevingsrecht met gelegenheid voor reactie. Er zijn geen reacties ontvangen. Het definitieve

beoordelingsformulier is vervolgens op 19 december 2019 gepubliceerd op de SharePoint website en ook gemaild aan de gemeenten en waterschappen ter attentie van de contactpersonen IBT omgevingsrecht.

Verordening kwaliteit VTH

1a. Evalueren B&W jaarlijks over de naleving van de kwaliteitscriteria VTH voor de eigen organisatie en de omgevingsdienst en doen zij daarover mededeling aan de gemeenteraad?
1b. Als blijkt dat de kwaliteitscriteria VTH niet zijn of niet konden worden nageleefd, motiveren B&W dan de reden waarom en hoe wel voor de gestelde kwaliteit wordt gezorgd? (Modelverordening kwaliteit VTH art. 5 lid 2 en 3)
Toelichting wetgever:
Van de naleving van de kwaliteitscriteria wordt jaarlijks mededeling gedaan aan de gemeenteraad. Het gaat hier om een belangrijke inhoudelijke mededelingsplicht die kan worden meegenomen in bestaande jaarlijkse rapportages, in de op grond van het Besluit omgevingsrecht op te stellen documenten.
Omgekeerd wil het evenmin zeggen dat, als de criteria (nog) niet in alle relevante taken worden toegepast, dat de kwaliteit per definitie te wensen zal overlaten. In dit geval wordt gemotiveerd waarom de criteria niet toegepast zijn of konden worden en hoe wel voor de gestelde kwaliteit wordt gezorgd.

Definitief oordeel:
Voldoet. In het Jaarverslag VTH de Kempen 2019 is een apart hoofdstuk gewijd aan de kwaliteitscriteria 2.2. In bijlage 2 is de verantwoording schematisch weergegeven in een tabel.
Daar waar de kwaliteitscriteria VTH niet zijn of niet konden worden nageleefd, is de reden toegelicht en hoe wel voor de gestelde kwaliteit is gezorgd, bijvoorbeeld door complexe zaken uit te besteden aan een externe partij.
Door opname in het jaarverslag kan ook de gemeenteraad kennisnemen van de verantwoording van de kwaliteitscriteria.

Beleidsplan

2. Stellen B&W voor de taken, niet zijnde de basistaken van de omgevingsdienst, het VTH-beleid vast in een of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke doelen zij zichzelf stellen en welke activiteiten zij daartoe zullen uitvoeren? (Bor 7.2 lid 1)
Toelichting wetgever:
Het is de bedoeling dat gemeenten en waterschappen ieder voor zich uitvoeringsbeleid vaststellen en schriftelijk vastleggen. Dat kan in een gezamenlijk VTH-beleidsdocument of apart. Uitvoeringsbeleid bevat het geheel van uitvoeringsprioriteiten, -doelstellingen, -strategie en –werkwijze. Bij resultaten van uitvoeringsdoelen wordt gedacht aan naleefgedrag, effecten in de markt en omgevingseffect. Doelstellingen, prioritering, analyse van inzichten, technieken en werkwijzen of afspraken over afstemming en samenwerking maken deel uit van uitvoeringsbeleid.
Het uitvoeringsbeleid wordt, indien nodig, afgestemd met andere bestuursorganen. Met wie hangt af van de vraag welke andere bestuursorganen door het uitvoeringsbeleid worden geraakt, bijv. omdat samenwerking aan de orde is.

Definitief oordeel:
Voldoet. Op 19 november 2019 is de eerste herziening van het Uitvoeringsbeleid kwaliteit VTH vastgesteld.

In het beleidsplan zijn uitgebreid de doelen met daaraan gerelateerde KPI's (kritieke prestatie-indicatoren) en activiteiten benoemd. De beschrijving is gestructureerd en in begrijpelijke taal opgesteld en verdient een compliment.

3a. Is het vergunningenbeleid gebaseerd op toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, beleidskaders en een analyse van inzichten, technieken en werkwijzen die gebruikt kunnen worden voor de uitvoering? (Bor 7.2 lid 4)
3b. Geeft het vergunningenbeleid ten minste inzicht in de prioriteitenstelling met betrekking tot de uitvoering van de voorgenomen activiteiten? (Bor 7.2 lid 6)

Toelichting wetgever:
Voor de uitvoering geldt dat een gemeente altijd alle omgevingsvergunningaanvragen en meldingen in behandeling moet nemen. Prioriteren en verschillen in diepgang van toetsing aanbrengen op basis van een risicoanalyse mag wel. Samen met een analyse van inzichten, technieken en werkwijzen voor de uitvoering, kan dit worden ingezet bij het anticiperen op het fluctueren van het aantal omgevingsvergunningaanvragen en meldingen in de tijd.

Definitief oordeel:
Voldoet. Door de in het beleid beschreven werkwijze is er verschil in diepgang van toetsing.
Bijlage 1 toont de Toetsmatrix van het Bouwbesluit.

Uit § 2.2 (Visie op vergunningverlening):
Uitgangspunt bij toetsing is hetgeen is omschreven in paragraaf 1.4: '**Gegevens van deskundigen worden alleen steekproefsgewijs getoetst, tenzij er aanleiding is die een andere aanpak rechtvaardigt.**' Op basis van een risicoanalyse zijn ook voor vergunningverlening prioriteiten bepaald. De risicoanalyses met bijbehorende toetslijsten zijn opgenomen in bijlage I.

Door de ODZOB is een Regionaal Operationeel Kader Vergunningverlening (ROK VV) opgesteld. Hierin is vastgelegd hoe de omgevingsdienst omgaat met de beoordeling van vergunningen en meldingen. Eenzelfde regionaal beleidskader is er ook voor toezicht en handhaving.

4. Beziet de gemeente regelmatig, maar in ieder geval naar aanleiding van de evaluatie bedoeld in artikel 7.7, tweede lid, het vastgestelde vergunningenbeleid en passen ze dit in ieder geval bij gebleken noodzaak zo spoedig mogelijk aan? (Bor 7.2 lid 8)

Toelichting wetgever:
Het uitvoeringsbeleid wordt regelmatig bezien en waar nodig aangepast. De periode waarop het beleid betrekking dient te hebben, is niet voorgeschreven. Het ligt echter voor de hand dat het beleid betrekking heeft op een periode van minstens een jaar. Het bestuursorgaan is vrij om een langere periode te kiezen. Het feit dat de periode waarvoor het beleid wordt vastgesteld meerdere jaren kan bedragen, neemt niet weg dat ten minste eenmaal per jaar moet worden bezien of het vastgestelde beleid door wijziging van het desbetreffende document moet worden aangepast. Tussentijdse aanpassingen doorvoeren en opnemen als beleid is ook mogelijk.

Definitief oordeel:
Voldoet. De samenwerkende Kempengemeenten zijn een voorbeeld waar het gaat om een actieve rol bij het evalueren van beleid. De herziening na twee jaar na vaststelling van het nieuwe beleid is daar een goed voorbeeld van.

5. Maken B&W het VTH-beleid bekend aan de gemeenteraad? (Bor 7.2 lid 9)

Toelichting wetgever:

De gemeenteraad is het politiek verantwoordelijke orgaan. Doel is om hen informatie te verschaffen om intern toezicht te kunnen uitoefenen (= horizontale verantwoording). In welke vorm of op welke wijze dat plaatsvindt is aan het bestuursorgaan zelf.

Definitief oordeel:

Voldoet. In de raadsmededeling van 10 december 2019 zijn onder meer de vaststelling van het Uitvoeringsbeleid Kwaliteit VTH, 1e herziening, en het Uitvoeringsprogramma VTH 2020 bekendgemaakt.

Uitvoeringsprogramma

6. Werken B&W jaarlijks het VTH-beleid uit in een uitvoeringsprogramma waarin wordt aangegeven welke van de vastgestelde activiteiten zij het komende jaar zullen uitvoeren? (Bor 7.3 lid 1)

Toelichting wetgever:

In het uitvoeringsprogramma dat het bestuursorgaan jaarlijks moet opstellen voor zijn VTH-activiteiten, wordt een relatie gelegd met het geldende beleid. Het programmeren van de VTH-activiteiten moet plaatsvinden in lijn met de prioriteitenstelling van activiteiten die op haar beurt weer in relatie moet staan met de door het bestuursorgaan geformuleerde doelen die met vergunningverlening toezicht en handhaving moeten worden bereikt. Het ligt voor de hand dat het bestuursorgaan zijn uitvoeringsprogramma uitwerkt in een werkplan voor de organisatie. Wanneer taken worden belegd bij de omgevingsdienst is het logisch dat de omgevingsdienst hierbij intensief wordt betrokken. Daarnaast zal in de praktijk bij voorkeur ook een uitwerking plaatsvinden in werkplannen voor de individuele medewerkers van die organisatie, maar dat is niet verplicht.

Definitief oordeel:

Voldoet. Er is een uitvoeringsprogramma, waarin de activiteiten zijn benoemd. Hoofdstuk 2 beschrijft de beschikbare en benodigde middelen voor de eigen organisatie als die van de ODZOB.

7. Maken B&W het uitvoeringsprogramma VTH bekend aan de gemeenteraad? (Bor 7.3 lid 4)

Toelichting wetgever:

Zie toelichting bij vraag 5.

Definitief oordeel:

Voldoet. In de raadsmededeling van 10 december 2019 is onder meer de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma VTH 2020 bekendgemaakt.

8. Stellen B&W het uitvoeringsprogramma VTH jaarlijks vóór 1 februari vast? (Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant art. 3 lid 1 en lid 2 onder b en lid 4 en lid 6 en art. 6)

Toelichting wetgever:

Jaarlijks wordt het uitvoerings- en handhavingsbeleid uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma met de uit te voeren activiteiten in het komende jaar. De provincie heeft de wettelijke taak van interbestuurlijk toezichthouder op de kwaliteit van de taakuitvoering door gemeenten en waterschappen onder meer op het domein omgevingsrecht. Doel is om informatie te verschaffen om systematisch toezicht te kunnen uitoefenen.

Definitief oordeel:
Voldoet. Het Uitvoeringsprogramma 2020 VTH de Kempen is door B&W vastgesteld op 10 december 2019.

Borging van middelen

9. Zorgen B&W ervoor dat voor het onderdeel vergunningverlening:
a. de voor het bereiken van de gestelde doelen en de voor het uitvoeren van de aangegeven activiteiten benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd?;
b. de wijze van berekening van de benodigde financiële en personele middelen, bedoeld onder a, inzichtelijk wordt gemaakt?;
c. voor de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's van de eigen organisatie en de omgevingsdienst voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn en dat deze middelen zo nodig worden aangevuld of de uitvoeringsprogramma's zo nodig worden aangepast? (Bor 7.5)

Toelichting wetgever:
De gemeente zorgt ervoor dat de voor de uitvoering van het uitvoeringsbeleid benodigde en beschikbare financiële en personele middelen in de begroting worden opgenomen en worden toegelicht.

Definitief oordeel:
Voldoet. § 2.4 beschrijft de borging van financiële middelen voor zowel de eigen organisatie als de ODZOB. Daarbij wordt de bedragen voor de basistaken en de verzoektaken apart benoemd.
§ 2.5 gaat in op de beschikbare formatie en de openstaande vacatures.

Uit § 3.2 (Vergunningen en meldingen):
In 2019 heeft de afdeling VTH een enorme hoeveelheid aanvragen van milieugroepen ontvangen waarbij wordt verzocht om (gedeeltelijke) intrekking van omgevingsvergunningen milieu. De behandeling van deze verzoeken legt een groot beslag op de personele capaciteit, zowel bij de afdeling VTH als de omgevingsdienst. De verwachting is dat ook in 2020 veel verzoeken worden ingediend.

De raming van de aantallen milieuaanvragen is hoger vanwege de hiervoor genoemde ontwikkelingen. In bovenstaand schema zijn voor de potentiële toename van milieuzaken, per gemeente, de volgende aantallen extra geraamd:

- Omgevingsvergunningen milieu reguliere procedure 25 extra per gemeente
- Omgevingsvergunningen milieu uitgebreide procedure 25 extra per gemeente
- Mer-procedure 25 extra per gemeente
- Intrekken omgevingsvergunningen 10 extra per gemeente

Door deze verwachte toename in de werkvoorraad komt team Vergunningen ca. 3860 uur tekort. Wanneer deze aanvragen werkelijk worden ingediend, wordt extra personeel ingehuurd. De kosten hiervan zouden (zoals eerder al gemeld bij memo d.d. 28-5-2019), kunnen oplopen tot ca. € 250.000. Hier is geen keuze mogelijk. Deze aanvragen moeten worden behandeld. Er staan geen leges tegenover. Deze kosten komen in dat geval terug in de SK/VTH begroting/jaarrekening 2020 als overschrijding op de kosten voor inhuur. Tussentijds zal hierover op de gebruikelijke momenten worden gerapporteerd. Zonder deze extra taken zou het team Vergunningen ca. 300 uur capaciteit vrij ('over') hebben, ondanks de toename in aantal zaken. Dit is te danken aan het feit dat er steeds efficiënter wordt gewerkt. Het team kan meer plannen behandelen met dezelfde formatie. Daarbij hebben in 2017 en 2018 minder collega's een opleiding gevolgd. In 2020 wordt vanwege de implementatie van de Omgevingswet meer tijd besteed aan scholing.

Borging middelen en formatie *(Bor art. 7.5, onder a en c)*
In paragraaf 2.2 en 2.3 is de borging van de financiële middelen en formatie van de hele afdeling VTH weergegeven. Voor de werkzaamheden van de ODZOB zijn de volgende bedragen opgenomen in de (concept) werkprogramma's 2020 voor Vergunningverlening:

	Basistaak Vergunningverlening
Bladel	€ 28.756,-
Eersel	€ 40.740,-
Oirschot	€ 33.848,-
Reusel-De Mierden	€ 40.857,-

Monitoring

10. Bewaken B&W de resultaten en de voortgang voor het onderdeel vergunningverlening van:
a. het bereiken van de gestelde doelen voor de eigen organisatie en voor de omgevingsdienst;
b. de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's van de eigen organisatie en van de omgevingsdienst? (Bor 7.6 lid 1)

Toelichting wetgever:
Om te kunnen vaststellen of de uitvoeringsdoelstellingen worden bereikt, zal het bestuursorgaan een methodiek moeten hanteren aan de hand waarvan monitoring en evaluatie kunnen plaatsvinden en de monitoring kan worden meegenomen in het eventueel aanpassen van het uitvoeringsprogramma. Daarvoor is het van belang dat deze doelen voldoende concreet (als meetbare prestaties geformuleerd) zijn. Voor uitvoering zijn meetbare prestaties bijvoorbeeld het aantal marginaal toetsbare vergunningaanvragen versus het aantal complexe vergunningaanvragen en het aantal zienswijzen en bezwaar- en beroepzaken. De wijze waarop monitoring plaatsvindt, wordt aan de gemeente overgelaten.

Voorlopig oordeel:
Voldoet. Monitoring is een vast onderdeel van de bedrijfsvoering, waarbij gestreefd wordt naar procesverbetering.
Het evaluatieverslag legt een relatie met de doelstellingen van beleid. Een van die doelstellingen is het binnen de termijn verlenen van vergunningen. De doorlooptijden van vergunningprocedures voldoen weliswaar aan de wettelijke eisen, maar deze zijn opgelopen door de advisering door ketenpartners (lees: VRBZO en ODZOB).

5.2.4 Monitoring, Evaluatie en Jaarverslag
Vanuit het Bor is het verplicht om het beleid en het jaarlijkse uitvoeringprogramma te evalueren en monitoren. Gedurende het jaar wordt door middel van interne controles gemonitord of het mogelijk is om de gestelde doelen te halen of dat er bijgestuurd moet worden. Hierdoor wordt ervoor gezorgd dat de taakuitvoering transparant is.
De indicatoren die worden gemonitord, zullen samen met de uitvoeringsorganisaties worden vastgelegd in een intern controleplan. In de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor) worden nadere regels gegeven over de vereisten ten aanzien van monitoring van de VTH-taken. Het kwaliteitssysteem heeft tot doel het adequate proces te borgen, de efficiency en het kwaliteitsniveau te verhogen en de monitoring en rapportage te vereenvoudigen.

Uit het Jaarverslag VTH de Kempen 2019 (Samenvatting):
De afdeling VTH heeft met hetzelfde personeel een hogere productie geleverd. Dit zegt iets over de ontwikkeling van dit team. De processen zijn beter gestroomlijnd, er wordt efficiënter gewerkt. Dit vertaalt

zich door in de kengetallen. De afdeling VTH in sinds 2017 gestart met tijdregistratie, op productniveau. De productiviteit is sindsdien met ca. 4,3% verhoogd.

Doorlooptijden voldoen aan de wettelijke eisen, maar zijn opgelopen. Hierover is tussentijds gerapporteerd. Team Vergunningen streeft naar kortere doorlooptijden, maar is vaak afhankelijk van externe adviseurs. Er worden grote doorlooptijden in de advisering door ketenpartners ervaren. Het duurt vaak (te) lang voordat een advies wordt uitgebracht, waarbij vaak bij herhaling achter de adviezen aangegaan moet worden. Daarmee staat de kwaliteit van de dienstverlening onder druk. In 2019 is één ontheffing voor het plaatsen van een kampeermiddel van rechtswege verleend. Er zijn geen omgevingsvergunningen van rechtswege verleend.

De juridische kwaliteit van vergunningen krijgt extra aandacht. Uit bezwaar- en beroepsprocedures blijkt dat de afdeling VTH in een aantal gevallen besluiten zorgvuldiger en uitgebreider kan motiveren. Er zijn maatregelen getroffen om de kwaliteit van de besluiten te verbeteren. Eerdere aandachtspunten, zoals het correct verzorgen van de wettelijke publicaties, verloopt sinds begin 2019 uitstekend vanwege de meer geautomatiseerde werkwijze en koppeling met de landelijke voorziening voor overheidspublicaties.

Reactie VTH de Kempen:
Hier ontbreekt nog een ketenpartner. Dat is de gemeente zelf. Wij ontvangen, bijvoorbeeld, adviezen vanuit de afdeling RO. Ook daar zien wij de adviestijden oplopen. Hierover zijn wij met de gemeenten regelmatig in gesprek. Ons verzoek is om in de beoordeling ook de gemeente zelf als ketenpartner te benoemen.

Verwerking reactie:
Door VTH de Kempen wordt opgemerkt dat de doorlopen tijden van vergunningprocedures weliswaar voldoen aan de wettelijke eisen, maar dat deze zijn opgelopen door de advisering door ketenpartners (lees: VRBZO en ODZOB, maar ook interne afdelingen binnen de gemeente).

Definitief oordeel:
Voldoet.

Rapportage

11. Evalueren B&W jaarlijks of de activiteiten die zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's VTH voor de eigen organisatie en de omgevingsdienst zijn uitgevoerd en in hoeverre deze activiteiten hebben bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen? (Bor *7.7* lid 2)

Toelichting wetgever:
Een cyclisch verlopend uitvoeringsproces wordt door middel van evaluatie afgesloten met een rapportage over en verantwoording van de uitgevoerde activiteiten aan de gemeenteraad. Daarbij wordt getoetst of de geleverde inspanningen ook het bereiken van de uitvoeringsdoelstellingen hebben opgeleverd. Indien deze doelstellingen zijn bereikt, zal dit in algemene zin leiden – indirect – tot positieve effecten op de omgevingskwaliteit. Indien deze doelstellingen niet zijn bereikt, kan dit leiden tot conclusies en aanbevelingen over aanpassingen van het VTH-beleid, het uitvoeringsprogramma of de uitgevoerde VTH-activiteiten. Voor input voor het uitvoeringsprogramma van het komende jaar is het belangrijk dat de interne evaluatie voorafgaand aan het opstellen van het uitvoeringsprogramma wordt gedaan.

Het uitvoeren van externe audits kan een nuttige functie vervullen bij het verbeteren van de organisatie en werkwijzen van het VTH-beleid. Naast IBT-audits door de provincie, valt ook te denken aan horizontale, benchmark-achtige externe audits, waarbij bijvoorbeeld de ene gemeente de taakuitvoering van een andere gemeente bekijkt. Horizontale audits passen als zodanig goed in het versterken van de horizontale kwaliteitsborging.

Definitief oordeel:
Voldoet. Zie toelichting bij vraag 10.

12. Maken B&W het evaluatieverslag VTH bekend aan de gemeenteraad? (Bor 7.7 lid 3)
Toelichting wetgever:
Zie toelichting bij vraag 5.

Definitief oordeel:
Voldoet. De gemeenteraad is geïnformeerd met een mededeling, kenmerk R20.036.

13. Stellen B&W het evaluatieverslag VTH jaarlijks vóór 1 mei vast? (Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant art. 3 lid 1 en lid 2 onder d en lid 5 en lid 6 en art. 6)
Toelichting wetgever:
Jaarlijks evalueert een gemeente of de activiteiten die zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's zijn uitgevoerd en in hoeverre deze activiteiten hebben bijgedragen aan het bereiken van de vastgestelde beleidsdoelen. De provincie heeft de wettelijke taak van interbestuurlijk toezichthouder op de kwaliteit van de taakuitvoering door gemeenten en waterschappen onder meer op het domein omgevingsrecht. Doel is om informatie te verschaffen om systematisch toezicht te kunnen uitoefenen.

Definitief oordeel:
Voldoet. B&W hebben het evaluatieverslag op 28 april 2020 vastgesteld.
Toelichting:

Eindoordeel

Op basis van de behaalde scores en conform de vastgestelde beoordelingscriteria en normen, is het eindoordeel: **voldoet**.

	Aantal	Punten
Toetsingsvragen	13	
Score Voldoet (2 punten)	13	26
Score Voldoet gedeeltelijk (1 punt)	0	0
Score Voldoet niet (0 punten)	0	0
Totaal aantal punten		26
Eindoordeel o.b.v. punten	26/26 x 100 = 100	
Toelichting eindoordeel:	≥ 80 = Voldoet ≥ 60 en < 80 = Voldoet gedeeltelijk < 60 = Voldoet niet	

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	632
Extern Zaak ID	Z190000686
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.2
Omschrijving	Mededeling: Voortgangsinformatie project Den Herd naar de Markt

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.063
Onderwerp : Voortgangsinfo project Den Herd naar de Markt.

Aan de raad

Aanleiding
Bij behandeling van het raadsvoorstel over aankoop van de Rabobank op 7 november 2019 is in reactie op een verzoek van de VHP, aan uw raad toegezegd om u voorafgaand aan iedere raadsvergadering verslag te doen van de voortgang van het project Den Herd naar de Markt.

De afgelopen periode hebben wij de volgende acties ondernomen:

Inkoopstrategie selectie architect
Op 14 april jongstleden hebben wij als college de Inkoopstrategie en de Selectieleidraad voor de keuze van de architect voor de ontwerpopgave van een gemeenschapsvoorziening in de Rabobank vastgesteld.
We hebben beide stukken besproken en voorbereid met een afvaardiging van het bestuur van Den Herd. Zij worden ook opgenomen in de beoordelingscommissie voor de selectie en gunning van de architect. Aan de Seniorenvereniging Bladel is gevraagd input te leveren voor de beoordelingscommissie.

De ontwerpopgave bestaat uit een zogenaamde ‘samengevoegde opdracht’. Dat betekent dat de beoogde architect de opdracht krijgt voor alle fases van het ontwerp, dus van het programma van eisen tot en met uitwerking in een uitvoeringsgereed ontwerp en technisch bestek. Het resultaat hiervan is het basisdocument voor de uitvraag (en aanbesteding) van de daadwerkelijke (ver)bouw. Het ‘werk’ wordt dus later aanbesteed (zie voor planning voorlaatste alinea).
Naast een delegatie van het bestuur van Den Herd en uiteraard de gemeente, zal ook stedenbouwer Hans Hofman worden toegevoegd aan de beoordelingscommissie voor de inschrijvende architecten. Op die manier zorgen we ervoor dat de (nog) door uw raad (in juli) te bespreken *Visie op Beeldkwaliteit Marktgebied Centrum Bladel* al aan de voorkant wordt meegewogen bij de selectie van de architect.

Het architectenhonorarium overschrijdt de Europese drempelwaarde van € 214.000,- dus we zijn gehouden aan een Europese aanbesteding (met voorselectie). In de selectiefase worden vijf bureaus geselecteerd die deelnemen aan de gunningsfase. Voor deelname aan de selectiefase kan dus elk (Europees) architectenbureau zich aanmelden waarbij de potentiële kandidaat (vooraf) wel moet voldoen aan een aantal geschiktheidseisen op het gebied van ervaring en ontwerpvakbekwaamheid (met een gemeenschapsvoorziening).

Bij de beoordeling van de inschrijvende architecten heeft hun visie op het instrument van architectuur voor een gemeenschapshuis als bindmiddel voor de lokale samenleving onze hoogste prioriteit. Het gemeenschapshuis is voor ons immers geen doel op zich maar een middel. Maar indachtig de prominente plek van het (dan voormalige) Rabobankgebouw aan de Markt is de architectonische kwaliteit en stedenbouwkundige relatie met het marktgebied/centrum van de kern Bladel ook van groot belang.

In onze vorige voortgangsmemo hebben wij uw raad geïnformeerd over het onderzoek naar het auteursrecht op het oorspronkelijke ontwerp van het Rabobankgebouw. Dat is inmiddels in goed

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Hans Antonise	0497-361622

overleg met de rechtsopvolger van het toenmalige architectenbureau ondervangen. Dit bureau heeft laten weten de zorgvuldigheid van de gemeente in deze op prijs te stellen en mee te willen doen aan het reguliere aanbestedingstraject voor de ontwerpopgave.

De ontwerpopgave is op 24 april jongstleden gepubliceerd.
Wij verwachten dat de architectenselectie en gunning uiterlijk direct na de zomer zijn afgerond waarna de architect kan beginnen met zijn/haar werkzaamheden. Aangezien het een samengestelde opdracht is van het programma van eisen tot en met een uitvoeringsgereed ontwerp verwachten wij dat de ontwerpfase uiterlijk voor de zomer van 2021 is afgerond waarna de aanbesteding van ‘het werk’ kan plaatsvinden.

Raboruimte in het gemeentehuis
De voormalige ruimte van het UWV in het gemeentehuis is op 9 april jongstleden overgedragen aan de Rabobank. Deze ruimte wordt de komende maanden door de Rabobank verbouwd. De Rabobankmedewerkers zullen dan waarschijnlijk direct na de zomer over huizen waarna het Rabobankgebouw volledig beschikbaar komt voor de gemeente. Daarmee is de eerste functieverplaatsing in vervolg op de Centrumvisie een feit.

Bladel, 12 mei 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	554
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.3
Omschrijving	Mededeling: Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.053
Onderwerp : Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord

Aan de raad

Samenvatting
Volgens het amendement van uw Raad d.d. 20 juni 2019 wat bij de vaststelling van bestemmingsplan Kom Bladel 2019 is aangenomen, diende er stedenbouwkundig onderzoek te worden verricht naar de gewenste maximale goothoogte voor gebied Veilig Oord. De visie 'Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Oud Veilig Oord Bladel' heeft 4 weken ter visie gelegen en tevens heeft er een inloopavond plaatsgevonden voor alle belangstellenden.
Tijdens deze periode is er 1 zienswijze ingekomen welke we, zoals de inspraakverordening voorschrijft, beantwoord hebben in een eindverslag. Op 10 maart jl. hebben we het eindverslag vastgesteld en hierbij bieden wij u deze ter kennisgeving aan.

De conclusie van het eindverslag is dat de zienswijze niet heeft geleid tot een gewijzigd inzicht of tot aanpassing van de visie. De visie vindt zijn planologische verankering in het bestemmingsplan Stedelijk Gebied 2020, wat nu in voorbereiding is.

Bladel,

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
01. Eindverslag 20it.00039

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Miranda van Dijk	0497-361687

EINDVERSLAG INSPRAAKVERORDENING TER INZAGE LEGGING "STEDENBOUWKUNDIG ONDERZOEK GOOTHOOGTE OUD VEILIG OORD"

Inleiding

"Stedenbouwkundige onderzoek goothoogte Oud veilig Oord" heeft van 21 november 2019 tot en met 18 december 2019 ter inzage gelegen, overeenkomstig de inspraakverordening. Gedurende de termijn van terinzagelegging is 1 zienswijze ingediend.

Hieronder worden de hoofdpunten van de ingediende zienswijze weergegeven, beoordeeld en van een standpunt voorzien. Dit eindverslag wordt ter vaststelling aangeboden aan het college van Burgemeester en Wethouders en ter kennisgeving aangeboden aan de raad van de gemeente Bladel.
De opgenomen zienswijze is tijdig ingekomen.

Beoordeling zienswijzen:

Zienswijze 1: De heer N.N.R. Taalman, Veilig Oord 5, 5531 XA te Bladel
Datum zienswijze: 16 december 2019, kenmerk zienswijze N.R.R. taalman op Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Oud Veilig Oord, Bladel d.d. 04 november 2019, versie 1.0, bij u gekend onder: BBHS19041/20191104/19-038-HHO
Ontvangen: 18 december 2019, registratienummer 19ik.08568

Kernpunt van de ingediende zienswijze
1 Het onderzoek is volgens indiener zienswijze (hierna indiener) onzorgvuldig uitgevoerd en heeft schijn van doelredenatie.

1. **Ingekomen zienswijzen op bestemmingsplan Kom Bladel 2019**
   Enkel de zienswijze van het collectief (namens 64 tegenstemmen) wordt aangehaald in het stuk. De zienswijze van indiener, welke juist voor het behoud van de geldende goot- en nokhoogte was, is niet vernoemd. De reden dat indiener voor behoudt van de hogere goothoogte is, is dat hij de woning expliciet heeft gekocht met de daarbij behorende mogelijkheden. Het bestemmingsplan laat het toe om in de toekomst (in het kader van co-housing) een volledige extra verdieping (bouwlaag) mogelijk te maken, gezien zowel de goot- als nokhoogte op 7 meter was gesteld.

   2 Het onderzoek is volgens indiener uiterst conservatief en visieloos.
   Indiener geeft aan dat in het oude bestemmingsplan de argumentatie ontbreekt voor de lagere goot- en nokhoogte. Daarnaast is er in 2006 een differentiatie aangebracht binnen het gebied, zo heeft een gedeelte een goot- en nokhoogte van maximaal 7 meter, maar ook een gedeelte een goot- en nokhoogte van maximaal 8 meter, iets waar in de visie niet over gesproken wordt. Dit geeft volgens indiener aan dat het niet zomaar een omissie is, maar mogelijk een weloverwogen keuze.

   3 Opdracht en uitvoering visie
   De gemeente heeft opdracht gegeven aan Buro Hofsteden om stedenbouwkundig onderzoek uit te voeren waarbij het doel was te komen tot een gedegen, goed onderbouwd advies aangaande de wenselijke goothoogte in de wijk (oud) Veilig Oord. Buro Hofsteden laat volgens indiener steken vallen, aangezien zij niet heeft weergegeven in de visie dat er een differentiatie is in de wijk qua goot- en nokhoogte. Het gedeelte Veilig Oord 71-80 had namelijk een goot- en nokhoogte van maximaal 8 meter. Dit komt totaal niet terug in de visie

   4 Conservatief en visieloos
   In het onderzoek is enkel en alleen gekeken naar hoe het vroeger was en dit is vervolgens als de enige en echte waarheid beschouwd. De wijk Veilig Oord kent geen architectonisch of op andere gronden gebaseerd beschermd dorpsgezicht. De visie gaat voorbij aan alle andere aspecten in de zin van een toekomstvisie, zoals duurzaamheid, toekomstbestendigheid, de woonvisie van de gemeente Bladel, beperkte bouwgrond, co-housing etc. De visie houdt enkel en alleen rekening met groen, de heesters en bomen en het horizontale balkenspel wat doorbroken zou worden door een tweede bouwlaag. Echter indien er meerdere opbouwen gerealiseerd zouden worden, zou er vanzelf een verticaal balkenspel ontstaan. Hierdoor is volgens indiener het gestelde argument 'verstorende verticale vlakken' een non-argument. Wat is het verschil tegen het aankijken van een hellend dak met mogelijk meerder dakkappellen of dakpannen of een variant met stenen, stucwerk en glas?

CONCEPT

Bij de vergelijking van Veilig oord met het park Het Vennenbos etc. zien we dat deze parken zich aanpassen en door ontwikkelen naar de toekomstige vraag van de markt. Het zou fijn zijn als dat bij Veilig Oord ook gebeurt, waarbij aandacht is naar een toekomstgerichte visie.

Indiener verzoekt:

1) De conclusies uit het memo niet te onderschrijven en niet door te voeren in een nog op te stellen bestemmingsplan;
2) Passende maatregelen te nemen tegen Buro Hofsteden B.V. omdat zij haar relatief eenvoudige opdracht niet goed, onkundig, onzorgvuldig en zonder toekomstvisie heeft uitgevoerd. Waarbij zij geen rekening heet gehouden met alle clusters binnen het onderzoeksgebied.
3) Aan te geven hoe de gemeente Bladel denkt om te gaan met het cluster woningen nummer 71-80 waarvoor een goot- en nokhoogte van maximaal 8 meter geldt, dat nu niet is meegenomen in het onderzoek.
4) Op basis van bovengenoemde punten een volledig nieuw (meerzijdig belicht) onderzoek uit te laten voeren naar de gewenste goothoogten.

Beoordeling zienswijze

Inleiding

Het doel van het onderzoek wat de gemeenteraad van de gemeente Bladel heeft verzocht is:
Te komen tot een gedegen, goed onderbouwd advies aangaande de wenselijke goothoogte in de wijk Oud Veilig oord.

Hierbij heeft Buro Hofsteden B.V. (hierna Hofsteden) onderbouwd wat de probleemstelling is:
Het moederplan bevat een lagere goothoogte. Deze is niet overgenomen in het bestemmingsplan Kom Bladel 2006, waar een hogere goothoogte is opgenomen voor de wijk, zonder nadere motivering.
De hogere goothoogte is in beginsel overgenomen in het bestemmingsplan Kom Bladel 2019, wat een conserverend karakter heeft.
Het collectief (64 inwoners) heeft een zienswijze ingediend, wat uiteindelijk heeft geleid tot een amendement van de gemeenteraad.
-gedeelte oud Veilig Oord uit het bestemmingsplan Kom Bladel 2019 laten.
-stedenbouwkundig onderzoek uitvoeren
-inspraak met bewoners
-nieuw bestemmingsplan opmaken en vaststellen voor dit gedeelte.

Bovengenoemd amendement heeft geleid tot de opdracht. Onafhankelijk en onderbouwd stedenbouwkundig advies uitbrengen over de gewenste goothoogte. Wij zijn ons als gemeente er van bewust dat er inwoners voor en inwoners tegen de verlaging van de goothoogte zouden zijn. Daarom hebben we zo open en transparant mogelijk de procedure gekozen. Tevens is er een inloopavond georganiseerd om de visie toe te lichten. Hierbij was de opsteller van de visie, de heer Hofman, ook aanwezig om vragen te beantwoorden. Het is spijtig dat indiener hier geen gebruik van heeft gemaakt, om zijn zienswijze op die visie kenbaar te maken en hierover in gesprek te gaan.

Onderstaand gaan we puntsgewijs in op de zienswijze:

1. **Ingekomen zienswijzen op bestemmingsplan Kom Bladel 2019**
   Zoals in bovengenoemde inleiding al is weergegeven zijn we ons bewust van de voor- en tegens bij de eventuele verlaging van de goothoogte. De opdracht kwam voort uit een amendement van de gemeenteraad naar aanleiding van de ingediende zienswijze van het collectief. Door deze zienswijze diende er een onafhankelijk, deskundige visie opgesteld te worden voor de wijk Veilig Oord inzake de gewenste goothoogte. Daardoor is deze zienswijze vernoemd in het stuk, het vormt namelijk de aanleiding van het amendement en de opdracht.

   2 Het onderzoek is volgens indiener uiterst conservatief en visieloos.
   In het moederplan ontbreekt inderdaad een onderbouwing voor de lagere goot- en nokhoogte. Vandaar dat we door middel van deze visie ook een onderbouwing willen voor de goothoogte. Indiener heeft gelijk dat voor het gedeelte Veilig Oord 71-80 een hogere goot- en nokhoogte gold in het bestemmingsplan vanaf 2006, welke telkens is overgenomen. Dit maakt voor het uitvoeren van de opdracht geen verschil. Het doel van de visie is niet kijken naar de bestaande mogelijkheden, maar naar de ruimtelijk aanvaardbare mogelijkheden: is het ruimtelijk aanvaardbaar om een volledige opbouw te realiseren binnen de wijk Veilig Oord? Deze onderbouwing is naar onze mening uiterst zorgvuldig en begrijpelijk onderbouwd in de visie.

   3 Opdracht en uitvoering visie

CONCEPT

Zie mede beantwoording onder punt 2. Het doel van de visie is het bepalen van een ruimtelijk aanvaardbare goothoogte voor de gehele wijk Veilig Oord.

4 Conservatief en visieloos
Wij zijn uiterst tevreden met de stedenbouwkundige visie over de gewenste goothoogte voor de wijk (oud) Veilig Oord. Wij vinden dat er op een goed onderbouwde, begrijpelijke wijze uitgelegd wordt wat de visie omtrent de goothoogte van de wijk is. De opdracht behelsde niet een toekomstgerichte visie voor de wijk Veilig Oord. Wij begrijpen dat de uitkomst van het onderzoek niet voor iedereen wenselijk uitpakt. Dit is echter geen reden om de conclusie van de visie naast ons neer te leggen.

Conclusie
De zienswijze leidt **niet** tot aanpassing van de visie 'Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte oud Veilig Oord'. De opdracht is goed uitgevoerd en heeft geleid tot een begrijpelijk en goed onderbouwd stuk. De zienswijze leidt niet tot een gewijzigd inzicht en er vindt geen nieuw onderzoek plaats. De visie blijft ongewijzigd in stand en vindt zijn planologische verankering in het bestemmingsplan Stedelijk Gebied 2020.

Bladel, 3 maart 2020

CONCEPT

Gemeente Bladel

Mededeling: Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord

Nummer R20.053

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het *veegplan* van diverse bebouwde kommen vorige week in het college is vastgesteld, en zegt toe dat daardoor de termijn gehaald wordt en verlenging van het voorbereidingsbesluit niet aan de orde is.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	563
Extern Zaak ID	Z200000593
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.4
Omschrijving	Mededeling: Voorlopige Jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

R20.021

MEDEDELING

Nummer : R20.021
Onderwerp : Voorlopige jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Aan de raad

Samenvatting
Kennisnemen van de voorlopige jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

Volgens de Wet Gemeenschappelijke Regelingen moet u uiterlijk 15 april 2020 door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) geïnformeerd worden over de voorlopige jaarrekening 2019. Voor een goede interpretatie van de op 20 februari 2020 ontvangen ontwerpbegroting 2021 is de voorlopige jaarrekening van belang. Vandaar dat u nu al geïnformeerd wordt over de beschikbare jaarcijfers 2019.

Exploitatieresultaat van 0.9 mln.
Het exploitatieresultaat over 2019 bedraagt € 0,9 mln. Twee belangrijke factoren hebben geleid tot dit exploitatieresultaat:

Begroot	€ 0,0 mln.
- Hogere baten ODZOB	+/+ € 3,547 mln.
- Hogere lasten ODZOB	-/- € 2,632 mln.
Totaal gerealiseerd exploitatieresultaat	€ 0,915mln.

Meer opdrachten, efficiënte inzet
De ODZOB heeft voor de deelnemers meer opdrachten uitgevoerd dan in de begroting was voorzien (€ +3,9 mln.). De opdrachtverlening door derden is iets achter gebleven (€ 0,39 mln.) ten opzichte van de begroting. Alles bij elkaar opgeteld (inclusief enkele kleinere posten) resulteert dit in extra baten van € 3,547 mln. De extra opdrachten gaan vanzelfsprekend ook gepaard met hogere kosten. Met name de directe programma-gebonden kosten zijn gestegen. Het gaat hier met name om de direct in rekening te brengen externe projectkosten en de personele kosten. Samen met een aantal andere kleine kostenwijzigingen resulteert een en ander in een kostenstijging van € 2,632 mln. Het verschil maakt het exploitatieresultaat van € 0,9 mln.

Meer informatie over deze cijfers kunt u vinden in bijlage 02.

Algemene reserve
Zoals uit bijlage 02 blijkt, sluit de ODZOB het jaar af met een exploitatieresultaat van € 914.558,-. Gezien de omvang van de projecten waarmee de ODZOB te maken krijgt (voorbereiding op en implementatie van de Omgevingswet; aanbesteding en inrichten nieuw VTH-systeem) heeft het Algemeen Bestuur van de ODZOB in november 2019 besloten om het positieve resultaat dat over 2019 gerealiseerd is, toe te voegen aan de algemene reserves. Daar worden de genoemde projecten dan gedeeltelijk uit gefinancierd. Dit in tegenstelling tot eerdere jaren waarin we een creditnota hebben ontvangen in verband met de tariefcorrectie.

Bladel, 17 maart 2020

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
VTH de Kempen	Nikky Ansems	0497-531483

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
01. Aanbiedingsbrief d.d. 20 februari 2020 (20it.00688);
02. Informatie voorlopige jaarrekening 2019 (20it.00689).

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Postbus 8035
5601 KA Eindhoven
T: 088 369 03 69
I: www.odzob.nl

Aan de colleges van B&W/
college van GS van de deelnemers in de ODZOB

uw kenmerk	uw bericht van	ons kenmerk	datum
		Z.162527/D.561405/EM/JIP	20 februari 2020

onderwerp
Voorlopige jaarrekening - cijfers 2019

contactgegevens
e-mail : E.Minnen@odzob.nl
tel. : 088 369 04 42

Geacht college,

Hierbij bieden we u de voorlopige informatie m.b.t. de jaarrekening 2019 van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) aan. Deze (voorlopige) informatie is gebaseerd op een concept versie van de jaarstukken en wordt nog door de accountant gecontroleerd. Deze informatie kunt u opnemen in uw eigen jaarrekening conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten(BBV).

In het afstemmingsoverleg van de controllers van de 4 regionale GR-en is afgesproken dat wij deze informatie op uniforme wijze aan de deelnemers verstrekken. Wij bieden u deze informatie dan ook aan in een herkenbaar format.

Wijzing: voornemen om het positieve resultaat toe te voegen aan algemene reserves
Zoals uit bijgevoegde informatie blijkt, sluit de ODZOB het jaar af met een exploitatieresultaat van € 914.558,-. Gezien de omvang van de projecten waarmee de ODZOB te maken krijgt (voorbereiding op en implementatie van de Omgevingswet; aanbesteding en inrichten nieuw VTH-systeem) heeft het Algemeen Bestuur in november 2019 besloten om het positieve resultaat dat over 2019 gerealiseerd is, toe te voegen aan de algemene reserves. Daar worden de genoemde projecten dan gedeeltelijk uit gefinancierd. Dit in tegenstelling tot eerdere jaren waarin u een creditnota heeft ontvangen in verband met de tariefcorrectie.

Met vriendelijke groet,

Dagelijks Bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant,

M.J. van Schuppen
voorzitter

J.M.L.Tolsma
secretaris

Bijlage(n):

- Informatie voorlopige jaarrekening 2019 ODZOB in het kader van de verbonden partijen

Bijlage informatie voorlopige jaarrekening 2019 in het kader van de verbonden partijen

Naam	**Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant**	
Vorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Vestigingsplaats	Eindhoven	
Doel en openbaar belang	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).	
Kerntaken	De ODZOB werkt samen met andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. Samen met hen en de deelnemers aan de GR verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: veiliger, gezonder en minder overlast. Dit alles onder het motto: “Samen meer waarde”. Om dit doel te bereiken voert de ODZOB VTH-taken uit voor de deelnemers. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken (specialismen) voert de omgevingsdienst uit indien provincie of gemeenten daarom verzoeken. De ODZOB opereert daarbij als strategische partner en verlengstuk van de deelnemers. Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en het collectief programma op het gebied van de fysieke leefomgeving	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en Provincie Noord-Brabant.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In hoofdstuk drie van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. Daar is tevens geregeld dat het Algemeen Bestuur commissies van advies kan instellen ten behoeve van de uitvoering van de hem opgedragen taken dan wel ten behoeve van advies aan het Dagelijks Bestuur. De samenstelling van het bestuur per 31 december 2019 is weergegeven op bijlage A.	
Website	http://www.odzob.nl/	
Frequentie van terugkoppeling naar de raden	Structureel twee maal per jaar (begroting en jaarstukken); en kadernota jaarlijks ter informatie.	
Financiën	Bron: Voorlopige cijfers jaarrekening 2019	
	1-1-2019	31-12-2019
Eigen vermogen	€ 1.514.541,-	€ 2.429.098,-
Vreemd vermogen	€ 4.254.309,- waarvan voorzieningen € 0,-	€ 3.436.867 voorzieningen € 0,-
Resultaat	Het resultaat 2018 bedroeg € 0,- (incl. tariefcorrectie)	Ingeschat resultaat 2019: € 914.557,- (geen voornemen tot tariefcorrectie)
Bijdrage deelnemers 2019	Voor overzicht van de bijdragen van de diverse deelnemers zie bijlage B.	
Risico’s	Ten behoeve van Begroting 2021 en jaarrekening 2019 zijn de risico’s opnieuw geïnventariseerd. Deze inventarisatie is opgenomen in bijlage C Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico’s € 1.408.000,- bedraagt.	
Niet afgedekte risico’s	Van bovengenoemde risico’s betreft € 136.000,- het risico op verlaging van baten als gevolg van mogelijke bezuinigingen bij deelnemers.	

	Aangezien dit laatste risico meer in de invloedsfeer van de deelnemers dan van de ODZOB ligt is besloten dit risico niet af te dekken. Het restant bedrag van € 1.272.000,- wordt nagenoeg geheel afgedekt door de algemene reserve van de ODZOB, welke ultimo 2019 € 1.200.000,- bedraagt.
Ontwikkelingen	• De uitvoering van de basistaken door de ODZOB en de procescriteria vinden hun oorsprong in het Bor (Besluit Omgevingsrecht). Deelnemers en de ODZOB zullen samen op diverse terreinen regionaal uitvoeringsbeleid dienen vast te stellen. Het ROK (Regionaal Operationeel Kader) handhaving en toezicht en het ROK vergunningverlening zijn inmiddels vastgesteld door het Algemeen Bestuur (AB). De volgende stap is om de implementatie van het ROK nu concreet vorm te geven. • De Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2021 in werking treedt, betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving, die ziet op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De herziening heeft een grote impact op de manier van werken, de cultuur, het juridisch en technisch instrumentarium en heeft grote gevolgen voor de bevoegde gezagen en organisaties die bij de wet betrokken zijn. De herziening vraagt om regionale afstemming en samenwerking. De ODZOB bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet samen met de deelnemers van de GR en de andere betrokken partners, waaronder de Metropoolregio Eindhoven (MRE), GGD en VRBZO. Onder de Omgevingswet worden gemeenten verplicht om 'omgevingswaarden' te monitoren. Om aan deze verplichting inhoud te geven is de ODZOB betrokken bij het samen met de gemeenten opzetten van een regionaal meetnet luchtkwaliteit. • De noodzaak om informatie uit te wisselen en te delen wordt steeds groter en ontwikkelingen zoals de Omgevingswet dwingen ons om de VTH-informatievoorziening te standaardiseren, processen op elkaar af te stemmen en aan te sluiten op de landelijke voorzieningen. ODZOB heeft daarom een aanbestedingstraject opgestart voor een VTH-applicatie samen met de deelnemers en enkele ketenpartners. • In april 2016 is het Klimaatakkoord van Parijs getekend om daarmee de mondiale temperatuurstijging te beperken. Uitwerking vindt in Nederland plaats in de nieuwe Klimaatwet en het Klimaatakkoord. Beide zullen belangrijke invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB, onder andere door toezicht op energiebesparing bij controles en door invulling te geven aan de uitvoering van de RES (regionale energie strategie). • Brabant wil tot de meest innovatieve, duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa behoren. Daarbij ligt de focus op innovatie, sluiten van kringlopen, leveren van een toegevoegde waarde en hierdoor versterking van de economische positie van de agrofoodsector. Met respect voor de leefomgeving (natuur en milieu én voor gezondheid) en welzijn van dieren. Een toekomstbestendige veehouderij zal moeten innoveren, moderniseren en verduurzamen. Er wordt ingezet op een versnelling naar een zorgvuldige duurzame veehouderij via een aantal maatregelen die de taskforce transitie veehouderij heeft voorgesteld. Ook de stikstofproblematiek die is ontstaan door de RvS uitspraak zal de nodige impact hebben op de inzet van de ODZOB. • Ook op het gebied van bodem zijn ontwikkelingen gaande die zeker invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB. Zo gaat met de inwerkingtreding van de Omgevingswet een deel van de bevoegdheden die nu bij de provincie liggen over naar de gemeenten. De landelijke

	koers van het bodembeleid blijft op hoofdlijnen hetzelfde. Wel zijn er enkele accentverschuivingen in de aanpak. De ODZOB zorgt samen met de deelnemers ervoor dat ze goed voorbereid zijn op de uitvoering van de bodemtaken onder de Omgevingswet. • Andere ontwikkelingen die invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB, zijn: asbest (optimalisering van informatie-uitwisseling en werkprocessen), gezondheid, ondermijning, de problematiek op het gebied van zeer zorgwekkende stoffen en de mogelijke inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen per 1 januari 2021. • Bij de uitvoering van het takenpakket streeft de ODZOB voortdurend naar kwaliteitsverbetering en verdere efficiency in gezamenlijkheid met de deelnemers.

Bijlage A: Samenstelling Bestuur Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant per 31 december 2019

Deelnemer	Naam	
Gemeente Asten	de heer Th.M. Martens (Theo)	AB
Gemeente Bergeijk	de heer S. Luijten (Stef)	AB
Gemeente Best	de heer M. van Schuppen (Marc)	DB
Gemeente Bladel	de heer A.P. d'Haens (Fons)	DB
Gemeente Cranendonck	de heer F. van der Wiel (Frits)	AB
Gemeente Deurne	de heer H. Verhees (Helm)	AB
Gemeente Eersel	de heer E. Beex (Eric)	AB
Gemeente Eindhoven	de heer R. Thijs (Rik)	DB
Gemeente Geldrop-Mierlo	de heer R. van Otterdijk (Rob)	AB
Gemeente Gemert-Bakel	mevrouw A.A.H.C.M. van Extel – van Katwijk (Anke)	AB
Gemeente Heeze-Leende	de heer P. van der Stek (Pieter)	DB
Gemeente Helmond	mevrouw G. van den Waardenburg (Gaby)	AB
Gemeente Laarbeek	de heer A.J.L. Meulensteen (Tonny)	DB
Gemeente Nuenen c.a.	de heer J. Pernot (Joep)	AB
Gemeente Oirschot	de heer P. Machielsen (Piet), vervanger	AB
Gemeente Reusel-De Mierden	de heer P. van de Noort (Peter)	AB
Gemeente Someren	de heer A.A.H. Swinkels (Louis)	AB
Gemeente Son en Breugel	de heer J.P. Frenken (John)	AB
Gemeente Valkenswaard	de heer T.P.T.H. Geldens (Theo)	AB
Gemeente Veldhoven	de heer J. Rooijakkers (Jeroen)	AB
Gemeente Waalre	de heer A.C.W.A.M. van Holstein (Alexander)	AB
Provincie Noord-Brabant	de heer H.R. Grashoff (Rik)	DB

*AB = Lid Algemeen Bestuur

*DB = Lid Dagelijks Bestuur

Bijlage B: Overzicht bijdragen per deelnemer

Deelnemer	Totaal taken
Gemeente Asten	690.092
Gemeente Bergeijk	326.035
Gemeente Best	745.404
Gemeente Bladel	399.480
Gemeente Cranendonk	742.297
Gemeente Deurne	1.412.541
Gemeente Eersel	335.077
Gemeente Eindhoven	1.598.672
Gemeente Geldrop-Mierlo	395.899
Gemeente Gemert-Bakel	1.167.389
Gemeente Heeze-Leende	390.135
Gemeente Helmond	943.828
Gemeente Laarbeek	1.036.935
Gemeente Nuenen	369.967
Gemeente Oirschot	316.308
Gemeente Reusel-de Mierden	360.619
Gemeente Someren	756.284
Gemeente Son en Breugel	353.937
Gemeente Valkenswaard	408.678
Gemeente Veldhoven	649.533
Gemeente Waalre	140.279
Provincie Noord-Brabant	8.280.457
Totaal	**21.819.844**

Bijlage C: Risico inventarisatie

Risico		Beheersmaatregel	Classificering			4) verwachtings-waarde in €
			1) kans	2) effect in €	3) score	
a. Strategische risico's						
1.1	Bezuinigingen gemeentes en provincie welke leiden tot een omzet verlaging	In algemene zin zal dit risico moeten worden opgevangen door een aanpassing in de werkorganisatie (bezuiniging, ombuiging, nieuwe omzet) voor de daarop volgende begrotingsperiode. Korte termijn frictiekosten zouden opgevangen moeten kunnen worden vanuit het weerstandsvermogen.	40%	340.000	6	136.000
1.5	Mogelijke uitstel omgevingswet	Monitoren van de wet en hierop acteren.	15%	500.000	6	75.000
1.6	Stikstof, PFAS of soortgelijke ontwikkelingen	Monitoren wat er gebeurt en hierop acteren.	15%	1.000.000	8	150.000
2	Niet realiseren van doelstellingen efficiency, standaardisatie, uitvoeringsbeleid, uniformiteit	Helder communiceren van de behoeften en voorwaarden voor succes, en de deelnemers d.m.v. goede communicatie overtuigen van de consequenties van dergelijke situaties.	15%	800.000	6	120.000
b. Informatie risico's						
3.1	Ongewenst informatielek	Indien vertrouwelijke informatie publiek wordt gemaakt kan dit leiden tot schadeclaims van de betrokken partijen De ODZOB zal zeer zorgvuldig moeten zijn met beveiliging en met de informatie die zij verstrekt (b.v. in het kader van een WOB verzoek). De procesbeschrijvingen en de uitvoering van het proces moeten hierin voorzien.	40%	200.000	6	80.000
3.3	Uitval systemen	Betaalbare maatregelen treffen om uitval zo veel als mogelijk is te voorkomen	60%	200.000	8	120.000
3.5	Ransomware	Mensen bewust maken van en attenderen op gevaren	15%	500.000	6	75.000
c. Imago/politieke risico's						
4.1	Imago/politieke risico's	Het risico dat de kwaliteit van de producten niet voldoet aan de	40%	100.000	6	40.000
d. Materiële risico's						
e. Procedure risico's						
f. Aansprakelijkheidsrisico's						
8.2	Optreden personeel	Belangrijk is met name de zorg voor het kapitaal van de ODZOB dat bestaat uit deskundige medewerkers. Strategische personeelsplanning, individuele begeleiding personeel en voldoende aandacht voor met name opleidingen. Ook met betrekking tot communicatie en integriteit.	40%	100.000	6	40.000
8.3	Procedure leidt tot duur juridisch advies en claims uit rechtsgedingen	Systeem, dat zorgvuldig werken bevordert (waaronder een goede dossieropbouw) en waardoor fouten geminimaliseerd worden.	40%	100.000	6	40.000
g. Financiële risico's						
9.1	Kosten ontwikkeling ICT voorzieningen	Strategische ICT planning maken voor komende 5 jaar, elk jaar actualiseren en actieplan voor komend jaar opstellen. Aansluiten bij regionale aanbestedingen.	40%	150.000	6	60.000
h. Letsel en veiligheidsrisico's/Arbo en arbeidsrisico's						
i. Personeelsrisico's						
12.2	Mis-match personeel versus werk, inclusief boventalligen	Goede monitoring ontwikkelingen, verwerken in strategisch personeelsplan en tijdig anticiperen door juiste opleidingen en personeelsmaatregelen.	40%	500.000	9	200.000
12.4	Vervangbaarheid medewerkers	Middels strategische personeelsplanning zoveel mogelijk vooruitkijken naar natuurlijke uitstroom en opvolgers klaarstomen via persoonlijk ontwikkelplan. Hierdoor verminderen kennis uitstroom. Bij jonge medewerkers is dit moeilijker te voorzien. Middels goed personeelsbeleid mensen binden aan de organisatie.	60%	150.000	8	90.000
12.5	Te lage productiviteit	Maandelijks op afdelingsniveau sturen. Medewerkers aanspreken. Relateren aan ziekteverzuim, mis-match, etc.	40%	300.000	6	120.000
12.6	Inhuur op overhead door bv ziekte	Door betrokkenheid personeel zorgen voor laag ziekteverzuim of andere oorzaken	60%	100.000	8	60.000
Totaal risico's categorie 6 t/m 12				4.490.000		1.406.000

Toelichting bij de kolommen:

1. Voor elk van de risico's is een kans bepaald. Hiervoor zijn een 4-tal categorieën vastgesteld (5, 15, 40 en 60%). Aan deze kansen zijn respectievelijk de volgende wegingsfactoren toegekend: 1, 2, 3, 4. Situaties die zich zeker voordoen zijn niet als risico benoemd;
2. Voor elk van de risico's is ingeschat wat het effect in euro's is wanneer het fenomeen zich daadwerkelijk voordoet. Aan de hand van de omvang van het effect is ook hier een wegingsfactor toegekend:
   - < € 100.000: wegingsfactor 1
   - € 100.000 - € 500.000: wegingsfactor 2
   - € 500.000 - € 1.000.000: wegingsfactor 3
   - > € 1.000.000: wegingsfactor 4
3. Voor elk van de risico's is door vermenigvuldiging van de wegingsfactor uit 1) en 2) een totaalscore bepaald. Deze totaalscore is een indicatie voor de ernst van het risico.
4. Voor elk van de risico's is door vermenigvuldiging kans en effect de verwachtingswaarde bepaald.

Toelichting bij de rijen:

Elke rij bevat een categorie geïdentificeerde risico's. Wanneer de totaalscore van de betreffende categorie < 6 is, is het risico verder niet opgenomen. De regel is dan verder blanco. De totale verwachtingswaarde van de risico's met score < 6 bedraagt circa € 458.750,-

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	601
Extern Zaak ID	Z200001250
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.5
Omschrijving	Mededeling: Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van De Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.057
Onderwerp : Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen

Aan de raad

Samenvatting
Vanuit de Bereikaarheidsagenda hebben de 4 Kempengemeenten gezamenlijk een mobiliteitsvisie opgesteld inclusief een bijbehorend maatregelenpakket gebaseerd op de vervoerscorridor Kempen-A67. Op de ontwikkeldag RO-MOB in december 2019 is afgesproken dat De Kempen op basis van deze visie gezamenlijk maatregelen verder gaan benoemen en bezien of er mobiliteitsprojecten versneld zouden kunnen worden opgepakt. Uit verkenning blijkt dat een (boven)regionale Mobiliteitshub in De Kempen aansluit bij de doelstellingen van de regio

Op dinsdag 21 april 2020 hebben de vier college's van De Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel- de Mierden) ingestemd met de verdere uitwerking van de gezamenlijke mobiliteitsvisie betreffende een (boven)regionale Mobiliteitshub inclusief bijbehorende maatregelen.

Algemeen

In de Bereikbaarheidsagenda hebben de 21 gemeenten uit de Metropoolregio Eindhoven een breed pakket aan plannen en maatregelen vastgesteld om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren. De agenda bevat een integraal pakket aan maatregelen voor de periode 2017-2030. Als uitwerking hiervan hebben de vier Kempengemeenten (gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden) gezamenlijk een visie en een maatregelenpakket De Kempen-A67 opgesteld.

Tijdens de ontwikkeldag RO-MOB van december 2019 hebben de regiogemeenten, provincie en de private projectpartners de visie van het maatregelenpakket De Kempen-A67 onderschreven en zijn overeen gekomen om de projecten in het maatregelenpakket te gaan uitvoeren om zo een duurzame bereikbaarheid op de corridor te realiseren en de verkeersdruk op de A67 en A2-Randweg Eindhoven te verminderen. Afgesproken is om de periode januari tot en met maart 2020 te gebruiken om samen maatregelen te benoemen en te bekijken hoe deze in de eerste fase versneld gerealiseerd kunnen worden.

Als opmaat daarnaartoe heeft de gemeente Eersel medewerking verleend aan een tijdelijke parkeerplaats voor ASML op Landgoed Duynenwater voor vijf jaar met de mogelijkheid om jaarlijks met één jaar te verlengen tot een maximum van 10 jaar. Het streven is derhalve om in 2025 een definitieve (boven)regionale Mobiliteitshub in gebruik te nemen. De vier Kempengemeenten hebben gezamenlijk een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de (boven)regionale Mobiliteitshub en bijbehorende maatregelen waaronder fietsinfrastructuur en openbaar vervoer verbindingen.

Op 4 februari 2020 is een breed ambtelijk overleg geweest met de regio om de stand van zaken van het verkennend onderzoek toe te lichten. In dit overleg is op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over de inhoud van het regionale en Kempische plan voor de (boven)regionale Mobiliteitshub. Ook is hier door een afgevaardigde namens het Ministerie van I&W voor Smartwayz.nl aangegeven dat de planning van de besluitvorming (duidelijkheid op detailniveau) aansluit op de besluitvorming richting BO-MIRT van het najaar.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Roland Mallens	0497-361663

Resultaat Verkennend onderzoek samengevat

De economie in de Brainportregio groeit al 10 jaar harder dan het landelijke gemiddelde. Dit genereert mobiliteit, die grotendeels met de auto wordt ingevuld. Het autonetwerk loopt tegen haar grenzen aan en uit verkenningen blijkt dat richting 2040 de congestiegevoelige locaties in aantal en omvang toe nemen. De regio zoekt naar duurzame oplossingen. De inzet van hubs, waar verschillende modaliteiten samen komen en met openbaar vervoer verder gereisd wordt, levert een aanzienlijke bijdrage aan de verbetering van de leefbaarheid en bereikbaarheid door minder autogebruik.

De Kempengemeenten zijn belangrijk voor de Brainportregio. Veel inwoners van De Kempen werken in het stedelijk gebied en het bedrijfsleven in De Kempen heeft nauwe relaties met de gehele Brainportregio. Forenzen gebruiken voornamelijk de auto (95%) als vervoersmiddel. De fiets wordt in 4% van de verplaatsingen gebruikt en het openbaar vervoer slechts 1%.

Waar doen we het voor?

De doelgroep is forensenverkeer naar werklocaties in het stedelijke gebied en vanuit het stedelijke gebied naar De Kempen. Een systeem met een (boven)regionale Mobiliteitshub, lokale en bedrijventerreinen hubs en dorpshubs betekent voor De Kempen een beter openbaar vervoersysteem. Forenzen gebruiken de auto minder. Een toegankelijk en gebruikersvriendelijk systeem in alle Kempendorpen zorgt voor duurzame beschikbaarheid van mobiliteit, ook voor bijvoorbeeld ouderen en mindervaliden. De verkeersdruk op de dorpen neemt af waardoor het woon- en vestigingsklimaat verbeterd. Hiermee geven we ook een impuls aan nieuwe ruimtelijke en sociale ontwikkelingen. Zo kunnen functies behouden blijven of weer teruggebracht worden.

De (boven)regionale Mobiliteitshub inclusief het integrale maatregelenpakket levert jaarlijks een te verwachten besparing van circa 15 miljoen autokilometers. Hiermee leveren we een aanzienlijke bijdrage aan CO2-besparing. Daarnaast krijgt de hub een energieopwekkende functie door het toepassen van de meest actuele, innovatieve technieken. Hiermee realiseren we een duurzame, bereikbare en leefbare regio die een belangrijke bijdrage levert aan het economisch klimaat voor de Brainportregio.

Verkenning (boven)regionale hub De Kempen – A67

De Metropoolregio Eindhoven treft voorbereidingen voor een hub-netwerk, om alternatieven voor autogebruik aan te bieden. De Kempengemeenten hebben een gezamenlijke mobiliteitsvisie opgesteld waar ook een (boven)regionale hub in is opgenomen. Het nieuwe mobiliteitssysteem dat vanuit De Kempen is opgezet, nodigt uit tot anders te reizen dan alleen met de auto. Het gaat om een systeem met regionale verbindingen, waarbij alle werkgeverslocaties en bestemmingen met elkaar verbonden worden. Vanuit De Kempen focust het systeem op een (boven)regionale Mobiliteitshub aan de rand van het stedelijke gebied, om verkeer op de A67 af te vangen. Dit sluit aan bij de doelen van de MRE-regio. De rest van de hub-structuur wordt regionaal verder uitgewerkt, waarbij vanuit het Kempenperspectief de (boven)regionale Mobiliteitshub en de HOV-verbinding naar De Run en de stedelijke regio altijd nodig zijn.

In bijgevoegde verkenning is onderzoek gedaan naar de locatie en omvang van een (boven)regionale hub De Kempen – A67.

Locatiekeuze en systeem

Om het hoofdwegennet (A67 en A2/N2) te ontlasten van autoverkeer moet de locatie voor de (boven)regionale hub aan de snelweg liggen. In het onderzoek naar de locatie voor de (boven)regionale Mobiliteitshub zijn 7 zoekgebieden benoemd:

1 Bladel, KBP
2 Bladel, A67
3 Eersel, Rythoviuscollege
4 Eersel, A67 zuid
5 Eersel, A67 noord
6 Landgoed Duynenwater
7 Veldhoven, Koningshof

Van de benoemde zeven zoekgebieden valt het merendeel dan af, omdat deze niet bij een aansluiting op de snelweg of in de buurt van de snelweg liggen. Alleen Bladel A67, Eersel A67 noord, Eersel A67 zuid en Veldhoven Koningshof resteren.

Om naar en vanaf de (boven)regionale hub een verbinding te kunnen maken met alle Kempendorpen, is een centrale plek in De Kempen de beste oplossing. Op de locatie Eersel, A67 komen de hoofdstructuren vanuit alle Kempendorpen bij elkaar.

Voor- en natransport met de fiets ligt Koningshof te dicht bij het stedelijke gebied, Bladel A67, Rythovius (mede vanwege inpassing) en Duynenwater liggen te ver van de dorpen en zijn daarom onvoldoende fietsvriendelijk.

Zoals de visualisatie van het hub-netwerk hieronder laat zien, gaat het om doorreizen (verder reizen). Dus vanuit België gezien maak je als automobilist bij een aansluiting op de A67 de overstap naar HOV richting stedelijk gebied. Dat geldt ook voor fietsers, die vanaf de hub verder reizen. Een (boven)regionale hub in Bladel ligt vanuit Eersel en Bergeijk gezien ‘de verkeerde kant’ op. Ook vanuit het stedelijke gebied naar De Kempen, met openbaar vervoer, geldt dat. De (boven)regionale hub biedt een overstap voor doorreizen. Naar Hapert, Bladel en Reusel, én ook naar Bergeijk. Zo is de voorkeurslocatie Eersel bepaald.

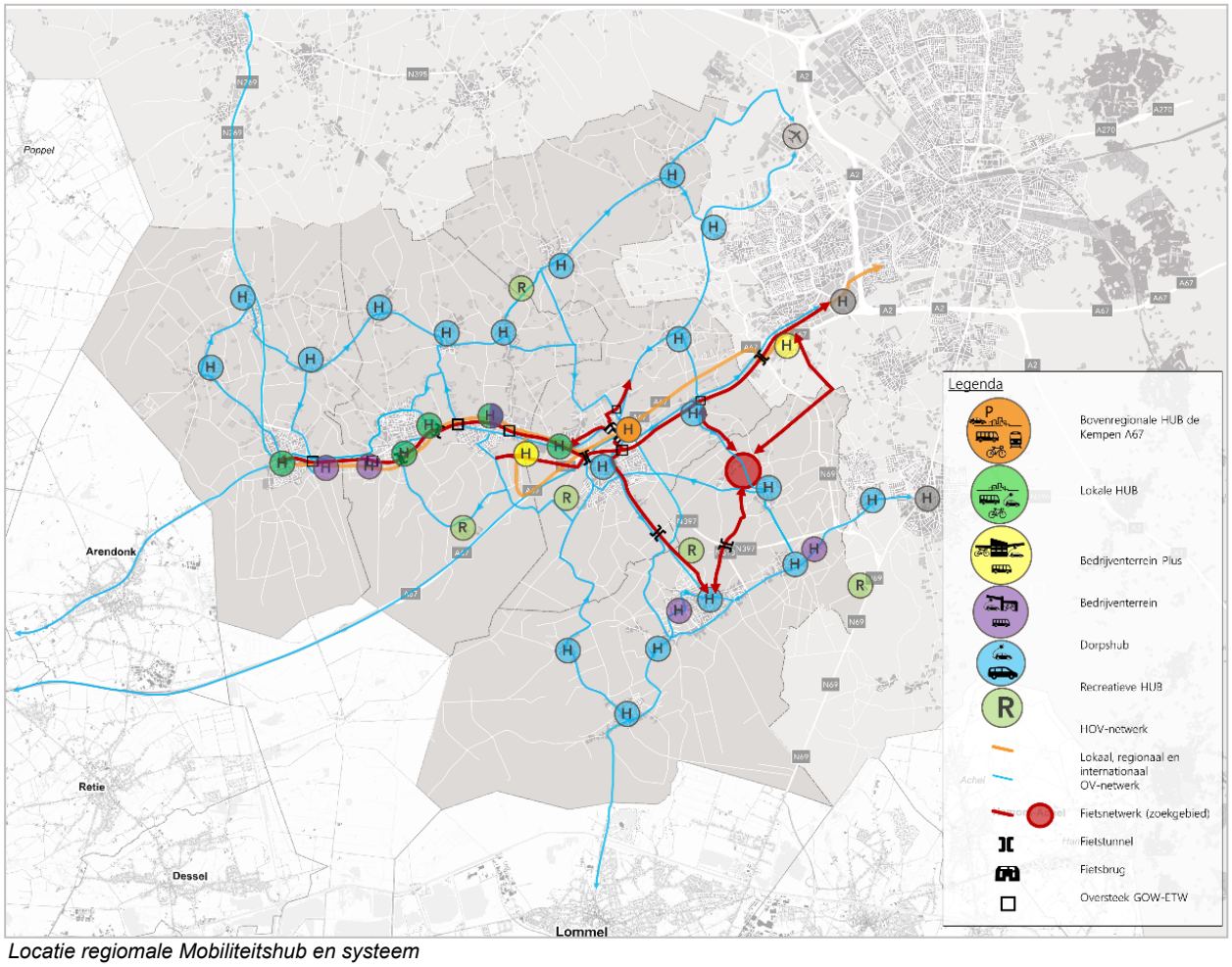

Locatie regiomale Mobiliteitshub en systeem

Verschijningsvorm
We zien een grote potentie voor de hub, met meer dan 20.000 dagelijkse reizigers naar het stedelijke gebied of vanuit het stedelijke gebied naar De Kempen. Samen met de al bestaande behoefte voor parkeren op afstand voor bedrijven op De Run en het willen laten afnemen van de filedruk op de A67 en randweg A2/N2, zetten we in op een voorziening met 3.500 parkeerplaatsen.

De (boven)regionale Mobiliteitshub is een parkeervoorziening boven de snelweg, van zes parkeerlagen hoog en op de eerste laag een openbaar vervoer station met hub voorzieningen voor slimme mobiliteit. We zetten in op een snelle Hoogwaardig Openbaar Vervoervoorziening (HOV) van het stedelijk gebied naar de (boven)regionale hub. Vanaf de (boven)regionale Mobiliteitshub kan er verder gereisd worden naar bestemmingen in De Kempen en naar België.

De (boven)regionale Mobiliteitshub is goed per fiets bereikbaar en biedt voor het bereiken van de bestemmingen in De Kempen een HOV buslijn naar Reusel, een busverbinding naar Bergeijk en openbaar vervoer naar De Kempendorpen en bedrijventerreinen. Voor de ‘last mile’ biedt de hub (elektrische) deelmobiliteit in de vorm van fietsen, scooters en deelauto’s.

Maatregelen
Het realiseren van de hub vermindert het autoverkeer naar het stedelijke gebied. De voorziening moet gerealiseerd worden, maar aanvullende infrastructurele ingrepen voor het autoverkeer zijn vooralsnog niet nodig. Om de kernen aan te sluiten op de hub, zijn fietsmaatregelen nodig. Deze bestaan uit extra verbindingen naar de hub, vanaf zowel de noordzijde als de zuidzijde. De oost-westrelatie vult tevens de wens van een snelle fietsverbinding van De Kempen naar het stedelijk gebied in. De HOV-lijn tussen het stedelijke gebied en de (boven)regionale hub moet snel zijn, bij voorkeur filevrij via de A67. Vanaf de (boven)regionale Mobiliteitshub worden verbindingen gemaakt richting Reusel en Bergeijk. De bedrijventerreinen en kleinere kernen sluiten aan met deelmobiliteit en met een nieuw openbaar vervoersysteem met kleine bussen, dat lokale hubs verbindt met de (boven)regionale hub en de HOV-lijn.

Kaders om de hub te laten functioneren zijn het anders omgaan met parkeernormen, gericht regionaal parkeerbeleid, de werkgeversaanpak om werknemers te stimuleren anders te reizen en het aanbieden van slimme en duurzame mobiliteitsdiensten.

Referentie voor de (boven)regionale Mobiliteitshub locatie is Parkhaus Stuttgart. Een dergelijke voorziening boven de snelweg kan binnen de planologische grenzen duurzaam gebouwd worden. Ruimtegebruik is efficiënt, uit oogpunt van grondgebruik voor het gebouw en uit oogpunt van parkeren op afstand voor bedrijven. Daarmee kan de ruimte op de bedrijfslocatie optimaal gebruikt worden voor de bedrijfsvoering. Het duurzaam te bouwen gebouw wordt ingepast in de omgeving en kan energie gaan opwekken, door de nieuwste technologieën op dat gebied toe te passen.

Impressie Parkhaus Stuttgart

Samen verder

Naast de verkenning (verkennend onderzoek) is een BIDBOOK opgesteld wat we vanuit De Kempen willen aanbieden aan de regio, provincie en Rijk met het verzoek om de plannen nader te onderzoeken en verder te concretiseren. De vier Kempengemeenten, gemeente Veldhoven, gemeente Eindhoven, Provincie Brabant en Rijk gaan samen met het bedrijfsleven aan de slag om tot een sluitende business case en realisatie te komen. Dit onderzoek zal naar alle waarschijnlijkheid een doorlooptijd kennen van een jaar en begin 2021 starten. Tot die tijd wordt gezamenlijk met de MRE regio een plan van aanpak voorbereid voor deze studie.

Op donderdag 23 april aanstaande worden de plannen in de regionale pers gedeeld.

Bladel, 21 april 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. Bidbook Mobiliteitshub De Kempen (20ik.03558)
03. Verkenning Mobiliteitshub De Kempen (20ik.03559)
04. Persbericht Mobiliteitshub De Kempen (20ik.03560)

Mobiliteitshub De Kempen–A67

De Kempenstrategie

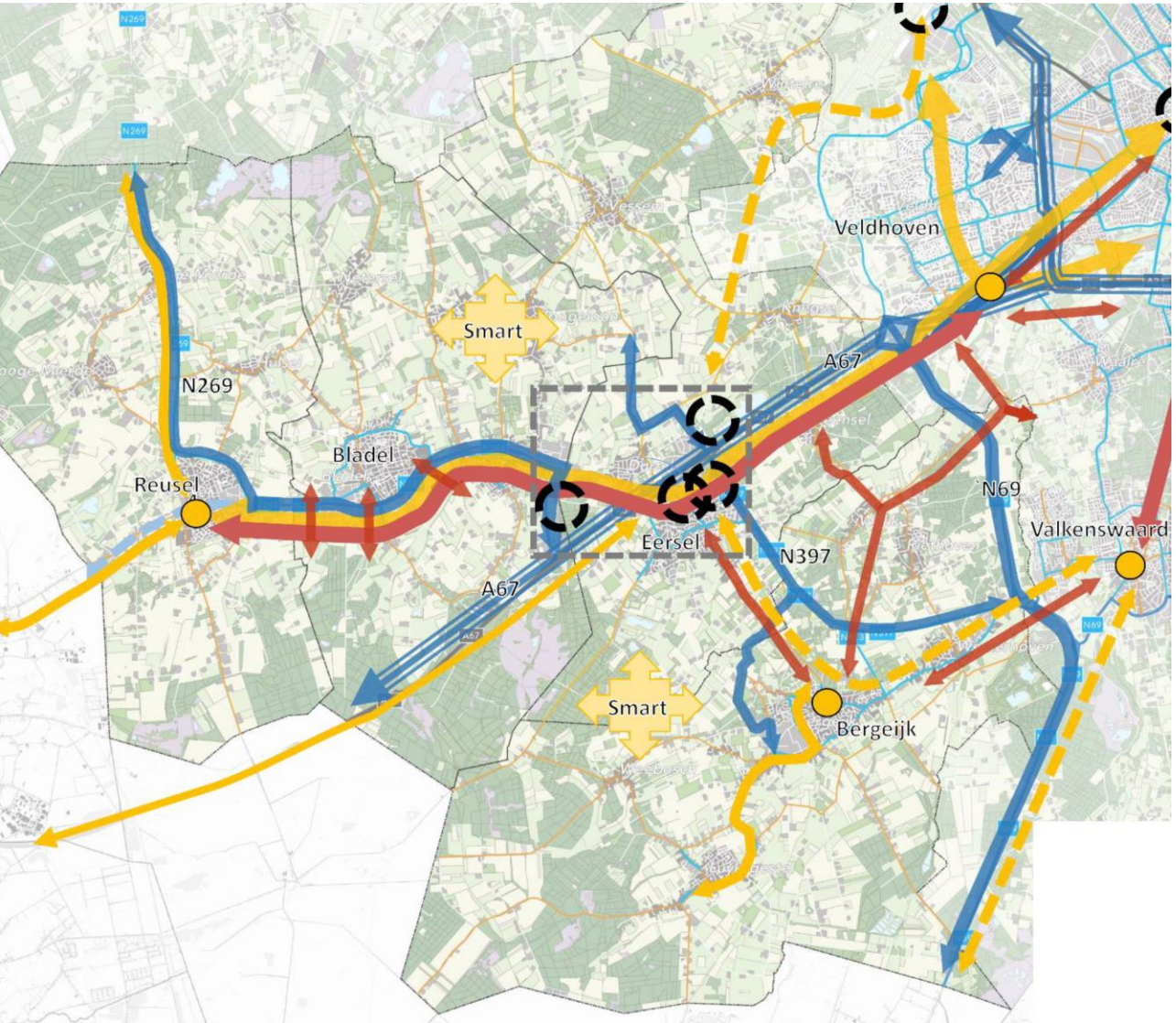

Bovengemiddelde economische groei Brainport

De economische ontwikkeling in de Brainportregio ligt al 10 jaar boven het landelijk gemiddelde. Deze ontwikkeling veroorzaakt een grote groei van de mobiliteit en dat is een nadelige keerzijde van het succes in de Brainport regio. Het bestaande mobiliteitssysteem loopt tegen haar grenzen aan. Er is filedruk op de A67 en randweg A2/N2.

Afvlakken groei automobiliteit

Verplaatsingen van en naar De Kempen gebeuren nu hoofdzakelijk met de auto. Dit leidt tot negatieve effecten voor de bereikbaarheid van en leefbaarheid in de Brainportregio. We moeten ons duurzaam, per fiets en openbaar vervoer, gaan verplaatsen om de bereikbaarheid en leefbaarheid in de regio te borgen. Vanuit De Kempen is een mobiliteitsvisie opgesteld, waarin een samenhangend pakket aan mobiliteitsoplossingen is gedefinieerd, met waardige alternatieven voor het autogebruik en dat toekomstbestending is. Het pakket zet onder andere in op slimme mobiliteitsoplossingen en een aanpak via de werkgevers.

Het mobiliteitssysteem

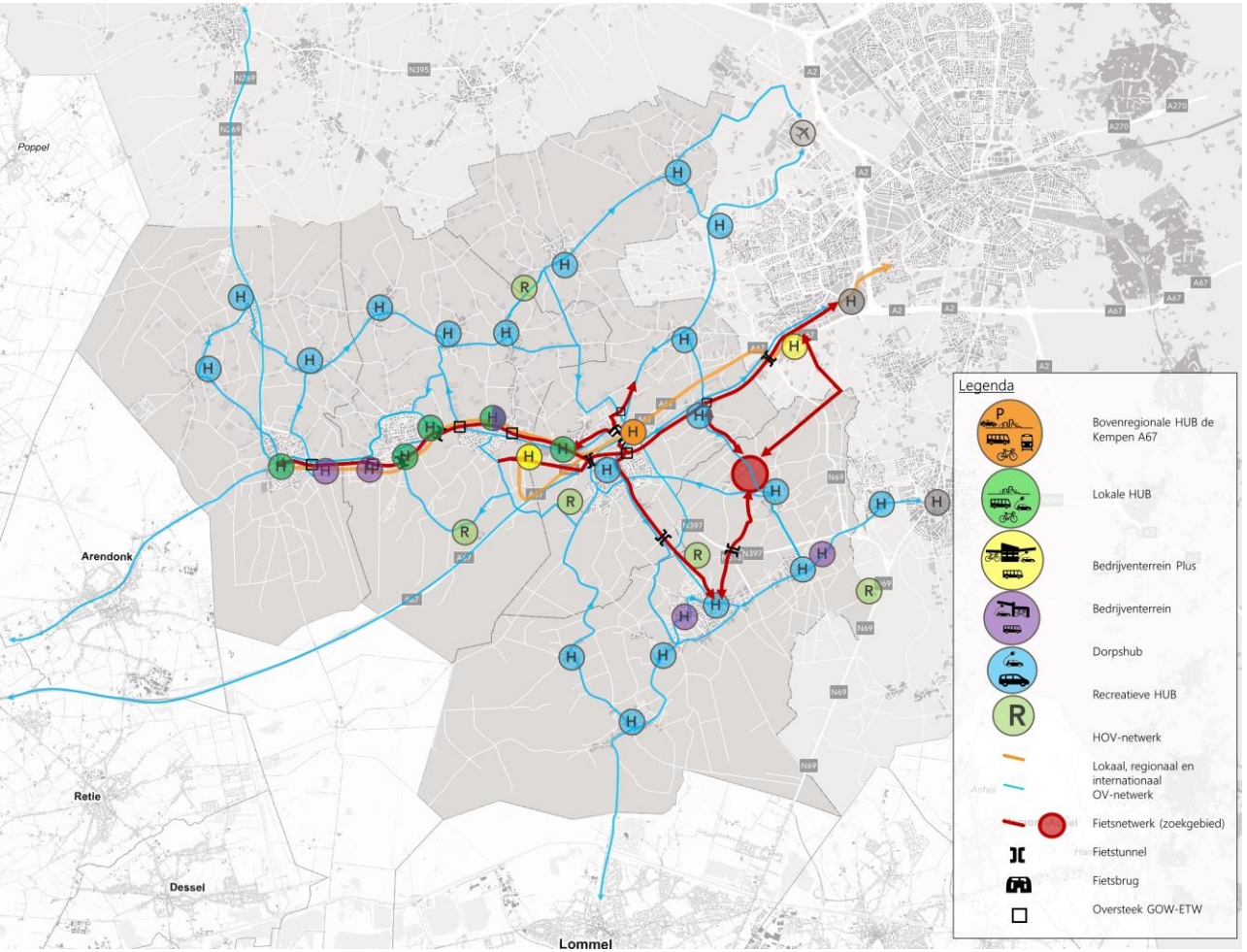

Hubs

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden realiseren op strategische plaatsen lokale hubs. Hier bieden we deelmobiliteit aan, bestaande uit (elektrische) deelfietsen, -scooters en -auto's. Naast deelmobiliteit rijdt er op de situatie afgestemd openbaar vervoer. Vanuit sociaal oogpunt bieden we een eigentijds Kempisch lift systeem (F'kes meerijden) aan.

Potentie 20.000 reizigers openbaar vervoer

Lokale hub's staan in verbinding met een bovenregionale hub op de aansluiting A67/Eersel, van waaruit met een hoogwaardige openbaar vervoerverbinding tussen De Kempen en de stedelijke regio gereisd kan worden. De potentie is circa 20.000 reizigers per dag.

Alle modaliteiten naar bovenregionale hub de Kempen – A67

Mobiliteitshub De Kempen-A67 is met alle modaliteiten bereikbaar. Hier kan men overstappen op een snelle openbaar vervoer verbinding of deelmobiliteit naar de economische hotspots binnen de stedelijke regio en in het landelijke gebied. De eigen auto kan in de hub geparkeerd worden om vervolgens door te reizen.

Relatie Kempenstrategie en regio

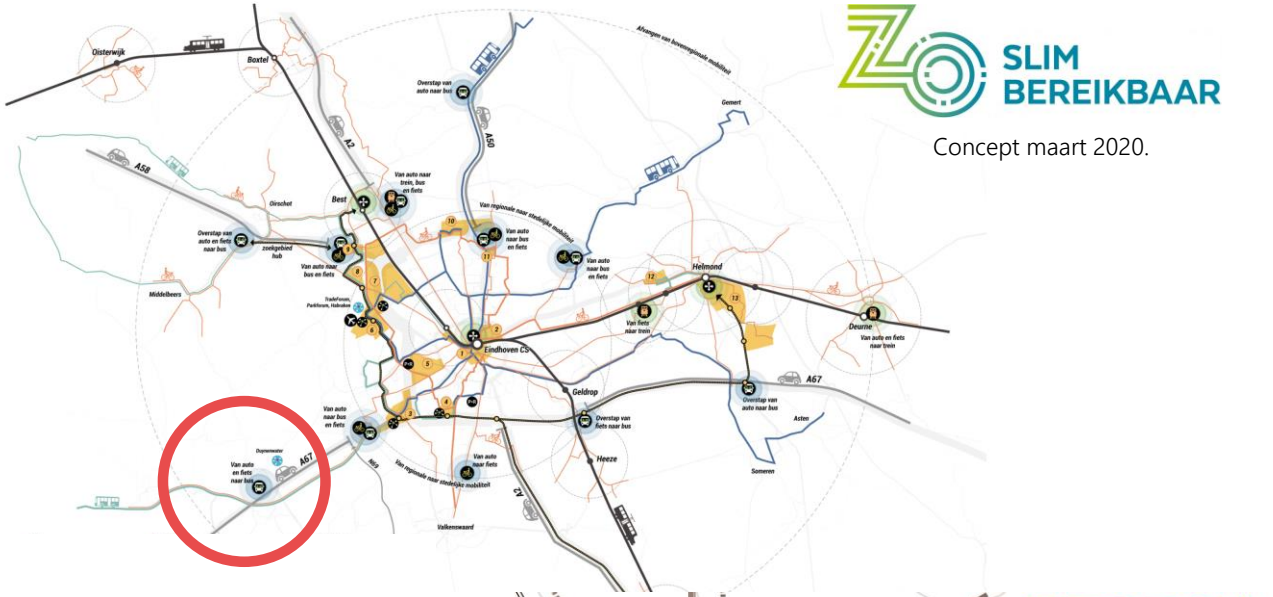

SLIM BEREIKBAAR

Concept maart 2020.

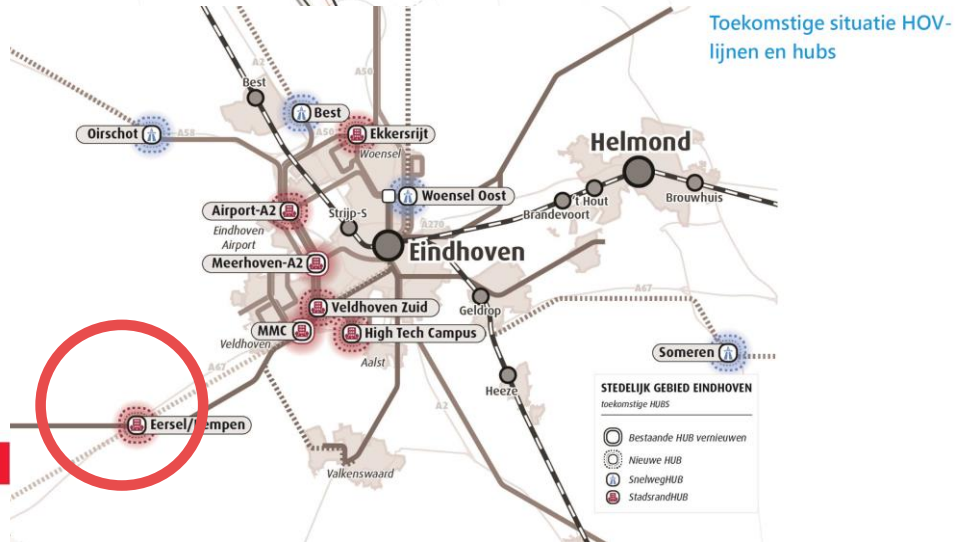

Provincie Noord-Brabant

Concept maart 2020

Twee doelen

De hub heeft twee belangrijke doelen; het ontlasten van de randweg A2/N2 en het beter bereikbaar maken van De Kempen met het openbaar vervoer en slimme mobiliteitsoplossingen.

Ontlasten van het hoofdwegennet

Om de belangrijke werkgeverslocaties te kunnen bereiken wordt de randweg A2/N2 gebruikt, waardoor deze zwaar belast is. Die druk neemt richting 2040 verder toe, zodat ook de congestie toeneemt. Inzetten op alternatieven voor de auto draagt bij aan het bereikbaar houden van de regio. 10% minder verkeer geeft al een verlichting van de filedruk van 90%.

Openbaar vervoer en slimme mobiliteit naar de Kempen

Werknemers in De Kempen hebben nu beperkte reismogelijkheden met de bus. Deze halteert vaak ver van zowel herkomst-, als bestemmingslocatie, zodat het geen reëel alternatief voor de auto is. Beter openbaar vervoer en slimme mobiliteitsoplossingen maken de bedrijven in De Kempen beter bereikbaar vanuit de stedelijke regio en onderling.

Systeemgedachte vanuit De Kempen

Regionale verbindingen

Het nieuwe mobiliteitssysteem dat vanuit de Kempen is opgezet, nodigt uit anders te reizen dan met de auto. Het gaat om een systeem met regionale verbindingen, waarbij alle werkgeverslocaties en bestemmingen met elkaar verbonden worden. Vanuit De Kempen focust het systeem op hubs aan de randen van het stedelijke gebied, om verkeer op de A67 af te vangen. Dit sluit aan bij de doelen van de MRE-regio.

De rest van de hub-structuur wordt regionaal verder uitgewerkt, waarbij vanuit het Kempenperspectief de bovenregionale hub en de HOV-verbinding naar De Run en de stedelijke regio altijd nodig zijn.

Principe hub-netwerk

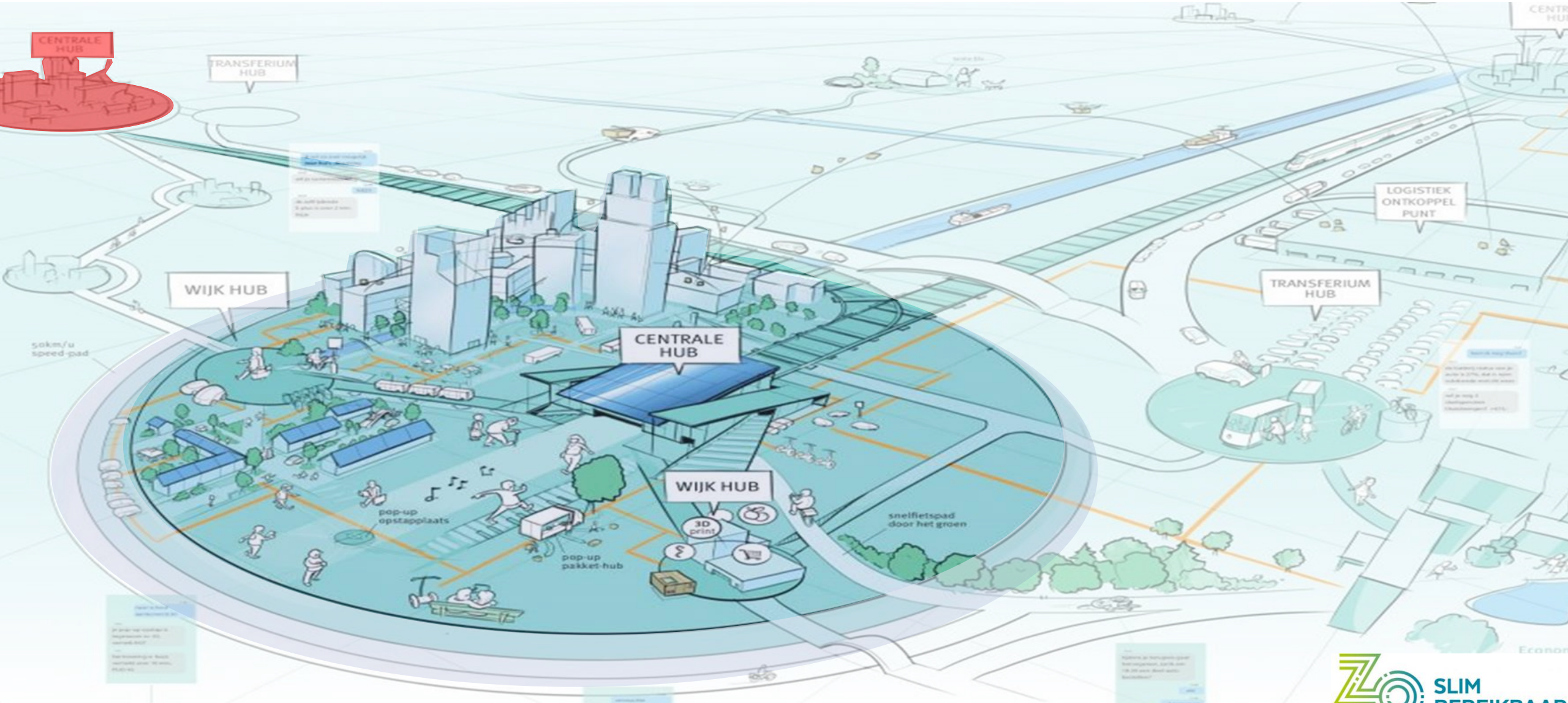

Omvang Mobiliteitshub De Kempen-A67

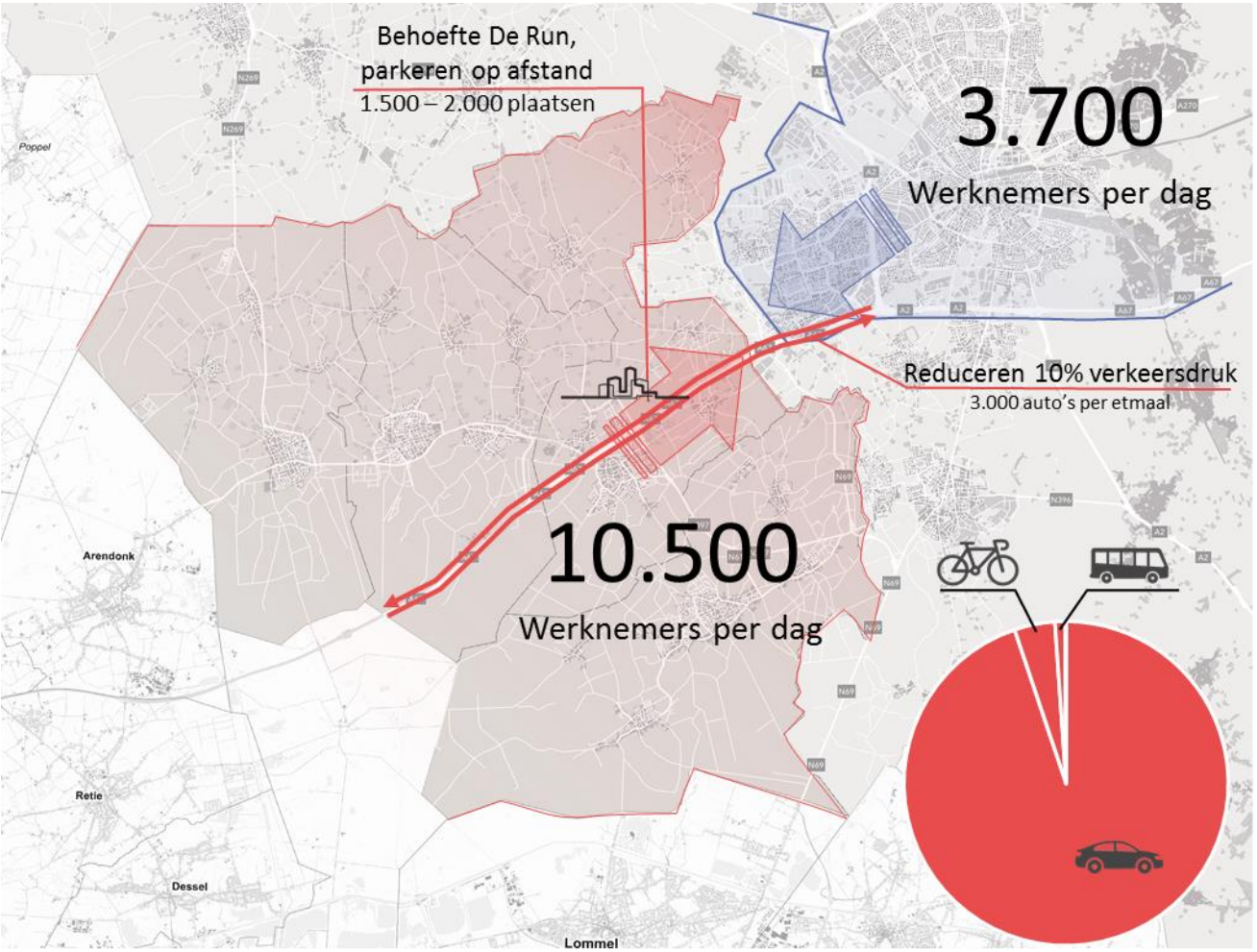

Hub met 3.500 parkeerplaatsen

De omvang van de Mobiliteitshub De Kempen-A67 bedraagt 3.500 parkeerplaatsen. Dat is op onderstaande gebaseerd:

12.000 werknemers per dag naar het stedelijk gebied

Dagelijks reizen 10.500 mensen richting het stedelijk gebied. Daar komen circa 2.000 reizigers uit België bij. Ervaring leert dat 25% overstapt. Dit geeft een behoefte van ruim 3.000 parkeerplaatsen.

Minder filedruk

Uit de probleemanalyse van de randweg Eindhoven blijkt dat als de intensiteit op de A67 afneemt met 10% (circa 3.000 auto's per rijrichting) de filedruk met 90% afneemt.

Behoefte aan 2.000 parkeerplaatsen op afstand

Momenteel is er vanuit De Run behoefte aan circa 2.000 parkeerplaatsen op afstand voor werknemers. Deze werknemers maken onderdeel uit van de 10.500 reizigers naar het stedelijke gebied. Op bestaande kavels van bedrijven ontbreekt het aan ruimte om parkeerplaatsen te realiseren.

Mobiliteitshub De Kempen-A67

Locatie

Automobilisten vangen we af op de A67, ter hoogte van de aansluiting Eersel. Hier komen alle regionale hoofdverbindingen samen bij de A67. Vanuit slim ruimtegebruik gaan we uit van een gebouwde voorziening over de snelweg, geïnspireerd op Parkhaus in Stuttgart.

Poort van Brainport en landmark voor de Kempen

De hub is een overstappunt voor automobilisten richting het stedelijke gebied én ontsluit De Kempen met openbaar vervoer, fiets en deelmobiliteit.

Het gebouw vormt een landmark als poort van de Brainportregio, met een hightech uitstraling richting het stedelijk gebied en groen richting De Kempen. Uiteraard gaan we voor het gebouw uit van de nieuwste standaarden voor (duurzaam) bouwen, datagedreven exploitatie en reisinformatie.

Hiermee realiseren we een duurzame, bereikbare en leefbare regio en reduceren we een aanzienlijk aantal autokilometers. Hiermee borgen we het economisch klimaat voor de Brainportregio.

Investeringen

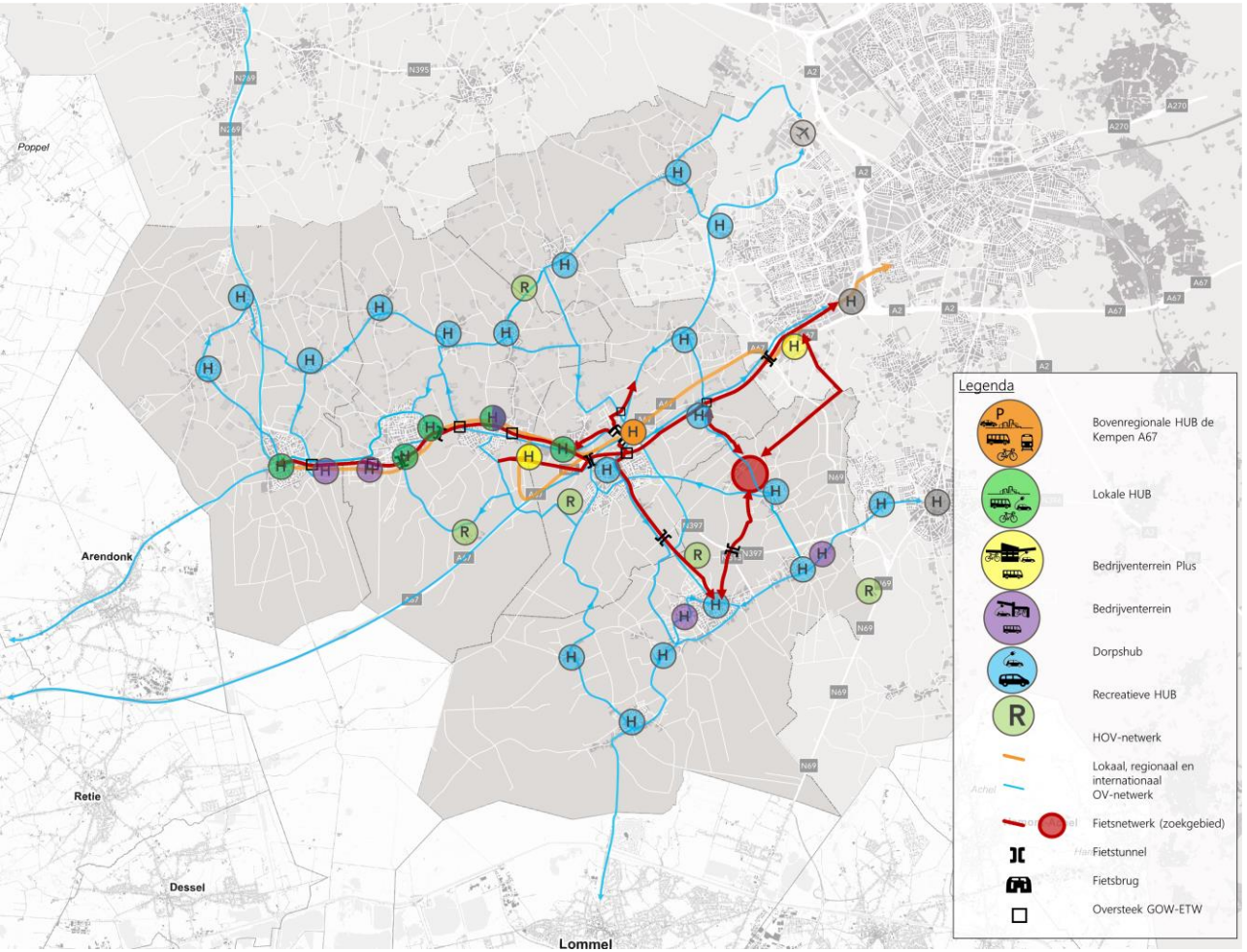

Autoverkeer

Realisatie van de hub, met voorzieningen en aansluitingen op de bestaande infrastructuur kost naar schatting € 125.000.000,-.
We schatten in dat de kosten voor de gebouwde voorziening binnen 10 jaar zijn terugverdiend door diensten en voorzieningen aan te bieden en opbrengsten van betalende parkeerders.

Fietsmaatregelen

De fiets sluiten we aan op de hub. Hiervoor waarderen we bestaande fietstrajecten op om bereikbaarheid, fietscomfort en directheid te garanderen. De kosten voor fietsmaatregelen zijn ingeschat op € 20.000.000,- tot € 25.000.000,-. Hiervan is circa 20% gedekt vanuit lopende projecten.

Openbaar vervoer

Het voorgestelde nieuwe openbaar vervoersysteem brengen wij in voor de concessie 2026.

Werkgeversaanpak

Werkgeversaanpak

De werkgeversaanpak richt zich op een gedragsverandering, om forenzen anders te laten reizen dan alleen met de auto.

De Kempen

In De Kempen werken bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen (Triple Helix) samen, om meer inzicht in reisgedrag te krijgen en te vertalen naar passende maatregelen en acties om de gedragsverandering in gang te zetten. Doel is om De Kempen beter bereikbaar te maken en houden.

Stedelijk gebied

We stemmen af met de partners (o.a. HTCE, De Run en de TU/e-campus) in het stedelijk gebied. Mobiliteitshub De Kempen-A67 biedt stedelijke, economische hotspots de mogelijkheid van parkeren op afstand en daarbij behorende alternatieve reisfaciliteiten.

Duurzaam

15 miljoen minder autokilometers

De bovenregionale mobiliteitshub bespaart jaarlijks circa 15 miljoen autokilometers door meer met openbaar vervoer of de fiets te reizen (o.a. last mile). Hiermee leveren we een belangrijk bijdrage aan de leefbaarheid van de omgeving en een aanzienlijke CO_2 besparing.

Positief vestigingsklimaat

De mobiliteitshub maakt het mogelijk dat bestaande bedrijven langer gevestigd kunnen blijven op de huidige locatie. De hub maakt parkeren op afstand mogelijk, zodat bedrijven in staat zijn om ruimte op hun perceel optimaal te gebruiken. Hiermee leveren we een bijdrage aan het vestigingsklimaat.

Duurzaam bouwen en energie

De hub en de bijbehorende verbindingen worden op een energie neutrale wijze gerealiseerd. Doelstellingen voor CO_2-besparing, circulariteit en energiecentrale zijn een uitgangspunt. Daarnaast krijgt de hub een energieopwekkende functie door het toepassen van de meest actuele, innovatieve technieken.

Gemeente Bergeijk

Gemeente Bladel

gemeente
Eersel
Kempisch wonen
in een wereldregio

Gemeente
Reusel-De Mierden
Samen in beweging

ACCENT adviseurs

Mobiliteitshub De Kempen-A67

Verkenning

Gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden

Colofon

Titel:	Mobiliteitshub De Kempen-A67
Auteur(s):	Bram Louwers
Opdrachtgever:	Gemeente Eersel, namens de Kempengemeenten
Projectnaam:	Bovenregionale hub De Kempen
Projectnummer:	19128
Datum:	9 april 2020
Status:	Eindrapportage
Contactadres voor deze publicatie:	Accent adviseurs Luchthavenweg 13E 5657 EA EINDHOVEN T 040 – 30 300 95 E contact@accentadviseurs.nl I www.accentadviseurs.nl

Niets gebeurt zomaar.
Niets is vanzelfsprekend.

Ons denken en handelen maakt dat we met de wetenschap van nu alle projecten toekomstbestendig opleveren. 100% in dienst van de maatschappij en opdrachtgever.

Vooruit denken en vooruit zien.

Dat is niet alleen de ambitie van Accent adviseurs, het is wat we zijn.

Accent adviseurs, voor **goed**

© 9 april 2020 Accent adviseurs, Eindhoven. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande toestemming van Accent adviseurs

Bestuur samenvatting

De economie in de Brainportregio groeit al 10 jaar harder dan het landelijke gemiddelde. Dit genereert mobiliteit, die grotendeels met de auto wordt ingevuld. Het autonetwerk loopt tegen haar grenzen aan en uit verkenningen blijkt dat richting 2040 de congestiegevoelige locaties in aantal en omvang toe nemen. De regio zoekt naar duurzame oplossingen. De inzet van hubs, waar verschillende modaliteiten samen komen en met openbaar vervoer verder gereisd wordt, levert een aanzienlijke bijdrage aan de verbetering van de leefbaarheid en bereikbaarheid door minder autogebruik.

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden zijn belangrijk voor de Brainportregio. Veel inwoners van De Kempen werken in het stedelijk gebied en het bedrijfsleven in De Kempen heeft nauwe relaties met de gehele Brainportregio. Forenzen gebruiken voornamelijk de auto (95%) als reismiddel. De fiets wordt in 4% van de verplaatsingen gebruikt en het openbaar vervoer slechts 1%.

Verkenning bovenregionale hub De Kempen – A67

De Metropoolregio Eindhoven treft voorbereidingen voor een hub-netwerk, om alternatieven voor autogebruik aan te bieden. De Kempengemeenten hebben een gezamenlijke mobiliteitsvisie opgesteld waar ook een bovenregionale hub in is opgenomen. Het nieuwe mobiliteitssysteem dat vanuit De Kempen is opgezet, nodigt uit anders te reizen dan met de auto. Het gaat om een systeem met regionale verbindingen, waarbij alle werkgeverslocaties en bestemmingen met elkaar verbonden worden. Vanuit De Kempen focust het systeem op hubs aan de randen van het stedelijke gebied, om verkeer op de A67 af te vangen. Dit sluit aan bij de doelen van de MRE-regio. De rest van de hub-structuur wordt regionaal verder uitgewerkt, waarbij vanuit het Kempenperspectief de bovenregionale hub en de HOV-verbinding naar De Run en de stedelijke regio altijd nodig zijn.

In voorliggende verkenning is onderzoek gedaan naar de locatie en omvang van een bovenregionale hub De Kempen – A67.

Locatiekeuze

Om het hoofdwegennet (A67 en A2/N2) te ontlasten van autoverkeer moet de locatie voor de bovenregionale hub aan de snelweg liggen. Van de benoemde zeven zoekgebieden valt het merendeel dan af, want die liggen niet bij een aansluiting op de snelweg. Alleen Bladel A67, Eersel A67 noord en Eersel A67 zuid resteren.

Om naar en vanaf de bovenregionale hub een verbinding te kunnen maken met alle Kempendorpen, is een centrale plek in De Kempen de beste oplossing. Op de locatie Eersel, A67 komen de hoofdstructuren vanuit alle Kempendorpen bij elkaar.

Voor voor- en natransport met de fiets ligt Koningshof te dicht bij het stedelijke gebied, Bladel A67, Rythovius (mede vanwege inpassing) en Duynenwater liggen te ver van de dorpen en zijn daarom onvoldoende fietsvriendelijk.

Zoals de visualisatie van het hub-netwerk laat zien, gaat het om doorreizen (verder reizen). Dus vanuit België gezien maak je als automobilist bij een aansluiting op de A67 de overstap naar HOV richting stedelijk gebied. Dat geldt ook voor fietsers, die vanaf de hub verder reizen. Een bovenregionale hub in Bladel ligt vanuit Eersel en Bergeijk gezien 'de verkeerde kant' op. Ook vanuit het stedelijke gebied naar De Kempen, met openbaar vervoer, geldt dat. De bovenregionale hub biedt een overstap voor doorreizen. Naar Hapert, Bladel en Reusel, én ook naar Bergeijk.

Zo zijn we op voorkeurslocatie Eersel terecht gekomen.

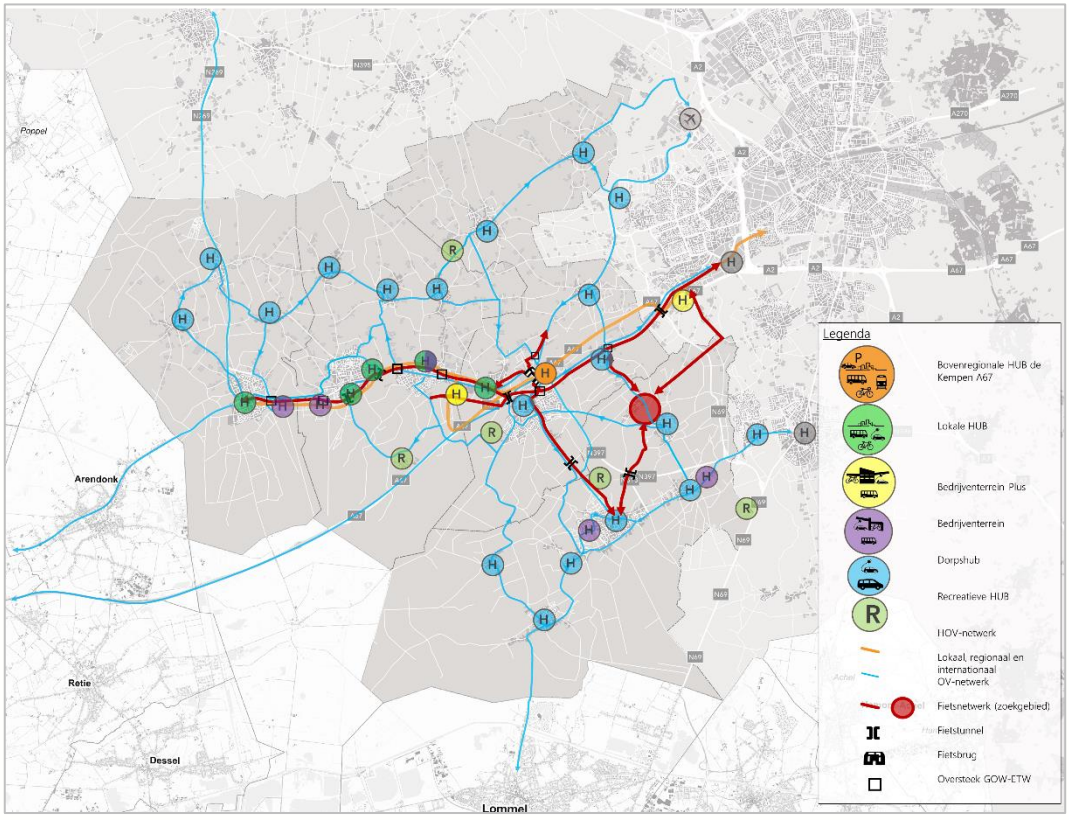

Verschijningsvorm

We zien een grote potentie voor de hub, met meer dan 20.000 dagelijkse reizigers naar het stedelijke gebied of vanuit het stedelijke gebied naar De Kempen. Samen met de al bestaande behoefte voor parkeren op afstand voor bedrijven op De Run en het willen laten afnemen van de filedruk op de A67 en randweg A2/N2, zetten we in op een voorziening met 3.500 parkeerplaatsen.

De bovenregionale hub is een parkeervoorziening boven de snelweg, van zes parkeerlagen hoog en op de eerste laag een openbaar vervoer station met hub voorzieningen voor slimme mobiliteit. We zetten in op een snelle Hoogwaardig Openbaar Vervoervoorziening (HOV) van het stedelijk gebied naar de bovenregionale hub. Vanaf de bovenregionale hub kan er verder gereisd worden naar bestemmingen in De Kempen en naar België.

De bovenregionale hub is goed per fiets bereikbaar en biedt voor het bereiken van de bestemmingen in De Kempen een HOV buslijn naar Reusel, een busverbinding naar Bergeijk en openbaar vervoer naar De Kempendorpen en bedrijventerreinen. Voor de 'last mile' biedt de hub (elektrische) deelmobiliteit in de vorm van fietsen, scooters en deelauto's.

Waar doen we het voor?

De doelgroep is forenzenverkeer naar werklocaties in het stedelijke gebied en vanuit het stedelijke gebied naar de Kempen. Het systeem met een bovenregionale hub, lokale en bedrijventerreinen hubs en dorpshubs betekent voor De Kempen een beter openbaar vervoersysteem. Forenzen gebruiken de auto minder. Een toegankelijk en gebruikersvriendelijk systeem in alle Kempendorpen zorgt voor duurzame beschikbaarheid van mobiliteit, ook voor bijvoorbeeld ouderen en mindervaliden. De verkeersdruk op de dorpen neemt af waardoor het woon- en vestigingsklimaat verbeterd. Hiermee geven we ook een impuls aan nieuwe ruimtelijke en sociale ontwikkelingen. Zo kunnen functies behouden blijven of weer teruggebracht worden.

Maatregelen

Het realiseren van de hub vermindert het autoverkeer naar het stedelijke gebied. De voorziening moet gerealiseerd worden, maar aanvullende infrastructurele ingrepen voor het autoverkeer zijn vooralsnog niet nodig. Om de kernen aan te sluiten op de hub, zijn fietsmaatregelen nodig. Deze bestaan uit extra verbindingen naar de hub, vanaf zowel de noordzijde als de zuidzijde. De oost-westrelatie vult tevens de wens van een snelle fietsverbinding van De Kempen naar het stedelijk gebied in. De HOV-lijn tussen het stedelijke gebied en de bovenregionale hub moet snel zijn, bij voorkeur filevrij via de A67. Vanaf de bovenregionale hub worden verbindingen gemaakt richting Reusel en Bergeijk. De bedrijventerreinen en kleinere kernen sluiten aan met deelmobiliteit en met een nieuw openbaar vervoersysteem met kleine bussen, dat lokale hubs verbindt met de bovenregionale hub en de HOV-lijn.

Kaders om de hub te laten functioneren zijn het anders omgaan met parkeernormen, gericht regionaal parkeerbeleid, de werkgeversaanpak om werknemers te stimuleren anders te reizen en het aanbieden van slimme en duurzame mobiliteitsdiensten.

Referentie voor de hublocatie is Parkhaus Stuttgart. Een dergelijke voorziening boven de snelweg kan binnen de planologische grenzen duurzaam gebouwd worden. Ruimtegebruik is efficiënt, uit oogpunt van grondgebruik voor het gebouw en uit oogpunt van parkeren op afstand voor bedrijven. Daarmee kan de ruimte op de bedrijfslocatie optimaal gebruikt worden voor de bedrijfsvoering. Het duurzaam te bouwen gebouw wordt ingepast in de omgeving en kan energie gaan opwekken, door de nieuwste technologieën op dat gebied toe te passen.

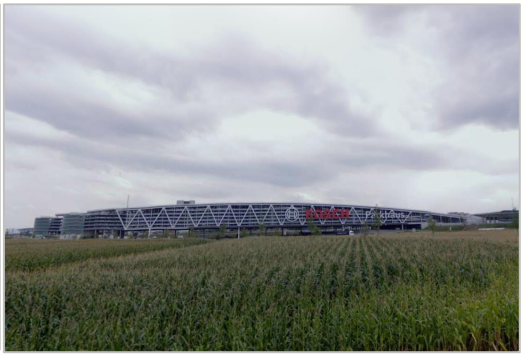

Inhoudsopgave

1 Inleiding 10

1.1 Aanleiding 10
1.2 Vraag van De Kempen 10
1.3 Deze rapportage 11

2 Definitie van de hubs 13

2.1 Systeem met hubs 13
2.2 Doelen 14
2.3 Systeemgedachte 14
2.4 Verschijningsvorm bovenregionale hub De Kempen – A67 18
2.5 Duurzaamheid 19

3 Omvang van de bovenregionale hub 20

3.1 Schatting potentie 20
3.2 Bereikbaarheid van De Kempen met openbaar vervoer 22
3.3 Conclusie 22

4 Verschijningsvorm 24

5 Inperking zoekgebieden 25

5.1 Zoekgebieden 25
5.2 Criteria locatiekeuze 26
5.3 Afweging zoekgebieden 26
5.4 Conclusie zoekgebieden 29

6 Locatiekeuze 31

6.1 Verkenning locaties 31
6.2 Criteria locatiekeuze 31
6.3 Resterende percelen 33

7 Maatregelen 35
7.1 Vertrekpunt is de multimodale strategie De Kempen 35
7.2 Automaatregelen 36
7.3 Maatregelen openbaar vervoer 37
7.4 Maatregelen fiets 38
7.5 Werkgeversaanpak 40
8 Conclusies en aanbevelingen 42
8.1 Conclusies 42
8.2 Aanbevelingen 44

Bijlagen

Bijlage 1: Kaartenbijlage

VrAag

Een helder antwoord

De regio zoekt naar mobiliteitsoplossingen om bereikbaar te blijven. Een systeem met hubs kan hieraan bijdragen. Waar moet een bovenregionale hub De Kempen – A67 komen en hoe ziet deze er uit?

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De economische groei in de Brainportregio ligt al 10 jaar achter elkaar hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit betekent ook dat de mobiliteit hard groeit. Deze wordt nu veel met de auto ingevuld. Het systeem loopt tegen haar grenzen aan. De A67 kent filedruk en een probleemanalyse naar de A2/N2 laat zien dat de congestie de komende jaren verder gaat toenemen.

Voor De Kempen geldt dat het gebruik en aanbod van alternatieven voor de auto laag is. Dit heeft invloed op de bereikbaarheid en leefbaarheid. Verplaatsingen moeten duurzamer gaan verlopen, met de fiets en het openbaar vervoer. In de Metropoolregio Eindhoven (MRE) wordt een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor de inzet van hubs[1]. Ook in De Kempen moet een (bovenregionale) hub komen. Er is een mobiliteitsstrategie voor De Kempen uitgewerkt, dat bestaat uit een samenhangend pakket aan mobiliteitsoplossingen, waarmee een waardig alternatief voor de auto wordt aangeboden en dat duurzaam en toekomstbestendig is. Daarmee vermindert de druk op de A67 en verbeteren de leefbaarheid en verkeersveiligheid.

Voor de hub zijn twee hoofddoelen benoemd:

- Terugdringen van de verkeersdruk op de randweg A2/N2 .
- Verbetering van de bereikbaarheid van De Kempen met het openbaar vervoer.

De 'Mobiliteitsstrategie De Kempen' gaat uit van multimodaliteit. De pijlers, naast de auto, zijn openbaar vervoer en (elektrische) fiets. Met deze strategie als basis is in voorliggende rapportage uitwerking gegeven aan de locatiekeuze en samenstelling van de bovenregionale hub De Kempen – A67.

1.2 Vraag van De Kempen

Vanuit de verkenning naar mobiliteitshubs is benoemd dat er een bovenregionale hub moet komen in De Kempen, nabij de A67. Namens de deelnemende Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden is gemeente Eersel projecttrekker. Gemeente Eersel heeft Accent adviseurs gevraagd de verkenning naar de bovenregionale mobiliteitshub De Kempen – A67 uit te voeren.

[1] Met een hub bedoelen we een multimodaal vervoersknooppunt waar verschillende vormen van vervoer samen komen, zodat reizigers keuze hebben in de wijze van reizen.

Korte doorlooptijd

Tijdens de ontwikkeldag van december 2019 is afgesproken om de no-regret maatregelen voor een permanente bovenregionale mobiliteitshub in maatregelenpakket De Kempen-A67 versneld uit te werken en over de uitvoering hiervan tijdens de ontwikkeldag van juni 2020 afspraken te maken. Als opmaat daarnaartoe heeft de gemeente Eersel medewerking verleend aan een tijdelijke parkeerplaats voor ASML op Landgoed Duynenwater.

De Kempengemeenten willen de ontwikkelingen en benodigde maatregelen in april vaststellen en rond de zomer inbrengen in het BO-MIRT. Na vaststelling kunnen dan de no-regret maatregelen worden uitgevoerd om de huidige verkeerssituatie te verbeteren.

Deelvragen

De hub bedient forenzen vanuit de Kempen naar het stedelijke gebied, zodat de auto afhankelijkheid sterk verminderd. De tweede doelgroep zijn forenzen vanuit het stedelijke gebied naar de Kempen. Concreet splitsen we de vraag van de Kempengemeenten op in de volgende deelvragen:

- Wat is de hub en waar moet deze aan voldoen?
- Welke voorkeurslocatie is er voor de hub en waar kan deze daadwerkelijk gerealiseerd worden?
- Hoe groot is de hub?
- Welke aanvullende maatregelen moeten getroffen worden om de hub te laten functioneren?

Voorliggende rapportage geeft antwoord op de deelvragen.

1.3 Deze rapportage

Voorliggende rapportage geeft een advies over de mobiliteitshub De Kempen – A67. De rapportage geeft een definitie van de hub, een advies voor een locatie en beschrijft waar de hub aan moet voldoen.

Leeswijzer

Dit eerste hoofdstuk beschrijft de aanleiding en de vraag van de regio. In het tweede hoofdstuk geven we een definitie van de hub, waarna in hoofdstuk drie de omvang is beschreven. Hoofdstuk vier en vijf 'pellen af' van zoekgebieden naar een perceel waar de hub gerealiseerd kan worden. De maatregelen om de hub te kunnen laten functioneren beschrijven we in hoofdstuk zes waarna we in hoofdstuk zeven afsluiten met conclusies en aanbevelingen en een beschrijving van het vervolgtraject.

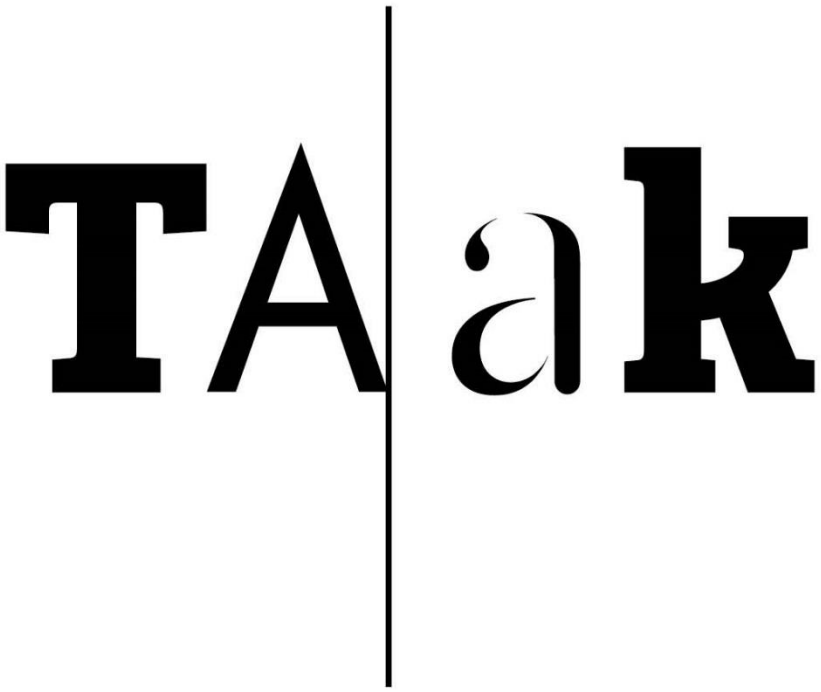

Resultaat is onze taak

Bepaal waaraan de bovenregionale hub moet voldoen (functie), waar deze moet komen (locatie) en welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de hub mogelijk te maken.

2 Definitie van de hubs

Er hebben al diverse verkenningen plaats gevonden naar hubs in de regio. Als begrip in mobiliteitsland is er al veel geschreven over hubs. Er worden verschillende definities en begrippen gehanteerd en door elkaar gebruikt. Daarom is het belangrijk dat we eerst een duidelijke definitie opstellen voor de bovenregionale hub.

2.1 Systeem met hubs

Binnen het hub-systeem onderscheiden we verschillende niveaus:

- **Bovenregionale hub De Kempen – A67**. Hier komen de verschillende systemen van auto, openbaar vervoer en fiets samen. Automobilisten worden hier van het hoofdwegennet afgevangen, zodat forenzen verder kunnen reizen naar de economische toplocaties in het stedelijk gebied, met hoogwaardig openbaar vervoer of fiets. Vanuit de stedelijke regio gaat hoogwaardig openbaar vervoer naar De Kempen, om de dorpen beter te ontsluiten en een alternatief te bieden voor de auto. Voor het bereiken van bestemmingen wordt deelmobiliteit aangeboden, in de vorm van bijvoorbeeld (elektrische) fietsen, scooters en deelauto's.

- **Lokale hub**. Deze ligt in de grotere kernen van De Kempengemeenten, aan de HOV-(bus)lijn. Ze vormen vertrek- en aankomstlocaties voor het onderliggend lokale/regionale slimme ov-netwerk. Deelmobiliteit wordt aangeboden om bij de bestemming te komen.

- **Bedrijventerrein Plus**. Deze hub ligt bij de bestemmingen op het KBP en biedt bovenop de functies van de Bedrijventerreinen hubs (zie hierna) ruimte voor voorzieningen, zoals ontmoetingsplekken en flexkantoorruimtes.

- **Bedrijventerrein hub**. Deze bestemmingen worden in het nieuwe systeem beter ontsloten met het (hoogwaardig) openbaar vervoer. Voor 'the last mile' van de reis wordt hier deelmobiliteit aangeboden in de vorm van elektrische fietsen en auto's.

- **Dorpshubs**. Deze hubs ontsluiten de dorpen als herkomst- én als bestemmingslocaties. Kleine busjes zorgen voor aansluiting op de HOV-lijn en de lokale en bovenregionale hubs. Deelmobiliteit wordt voorzien in de vorm van deelauto's.

2.2 Doelen

Het regionale onderzoek naar de inzet van hubs en de vraag van de regio kent twee duidelijke doelen voor de bovenregionale hub:

1 Ontlasten van de A2/N2 van autoverkeer om de bereikbaarheid van de regio te kunnen blijven waarborgen.
2 Het beter bereikbaar maken van De Kempen met openbaar vervoer om zo congestie tegen te gaan en de auto-afhankelijkheid te verminderen.

Deze doelen komen uit de regionale Mobiliteitsstrategie voor De Kempen en zijn daarin al voorzien van acties en maatregelen. Die zijn op hoofdlijnen benoemd en moeten deels nog verder worden uitgewerkt. De hub levert daar een bijdrage aan.

Proactieve aanpak

De realisatie van een bovenregionale hub voor De Kempen maakt onderdeel uit van een aanpak voor de gehele Brainportregio. De Kempengemeenten hebben ideeën over de invulling en locatie van de hub en zijn daar actief mee aan de slag gegaan. Deze verkenning voor het Kempische netwerk en die voor de gehele Brainportregio lopen parellel en zijn inhoudelijk op elkaar afgestemd. De bovenregionale hub voor de Kempen maakt onderdeel uit van het regionale netwerk aan mobiliteitshubs.

De Kempengemeenten hebben de vraag proactief opgepakt om conform afspraak voor 1 april met maatregelen te komen, deze tijdig vast te stellen en in het BO-MIRT in te brengen.
Er is samenhang in de verschillende projectfiches:

- regionale fietsverbindingen De Kempen – stedelijke regio
- leefbaarheid kleine kernen (sluipverkeer)
- uitwerking mobiliteitsstrategie
- bovenregionale mobiliteitshub
- realisatie infrastructuur inprikker Steenovens, N284, Diepveldenweg en N69

2.3 Systeemgedachte

De realisatie van de bovenregionale hub staat niet op zich. Er is samenhang met een groot aantal ontwikkelingen en projecten in de regio. Voor een groot deel zijn deze projecten al concreet en in uitvoering. Daar haken we met de hub op aan.

Systeemgedachte vanuit de Kempen

De hub voor De Kempen maakt onderdeel uit van een regionaal vervoerssysteem. Vanuit alle windrichtingen wordt er gewerkt aan de doelstellingen 'ontlasten A2/N2' en 'beter bereikbaar maken van het landelijke gebied met het openbaar vervoer'.

We hebben een hoogwaardig openbaar vervoerssysteem voor ogen. De bovenregionale hubs zijn daarin de schakels naar de achterliggende gebieden. Het systeem ontsluit en verbindt de bestemmingen in het stedelijke gebied.

Wat de verschijningsvorm precies gaat zijn is nog niet vastgesteld. Een groeimodel is logisch. In ieder geval moeten de werkgeverslocaties in de hele metropoolregio met elkaar en met de woonlocaties van de medewerkers verbonden worden. Op dit moment is het openbaar vervoerssysteem in de metropoolregio voornamelijk gericht op één centraal punt, Centraal Station Eindhoven. Door een hoogwaardig systeem op te zetten wat de (economische) hotspots direct verbindt, verbetert het grootste struikelblok, de reistijd per openbaar vervoer. In figuur 1 is dit schematische weergegeven, gebaseerd op het concept 'Ontwikkelplan regionale mobiliteitshubs'.

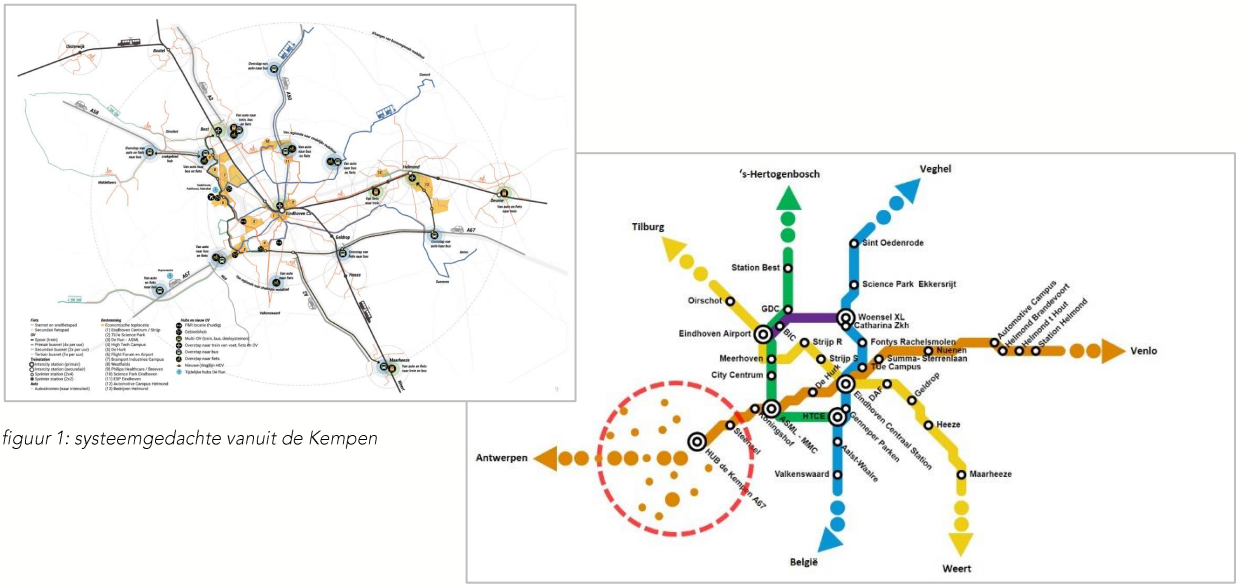

figuur 1: systeemgedachte vanuit de Kempen

Deze rapportage gaat in op de bovenregionale hub in De Kempen. In figuur 1 is nog niet het gehele Kempengebied verbonden met het Brainportsysteem. De bovenregionale mobiliteitshub vormt daarin de schakel. Dit kan in de vorm van meerdere (sub-)hubs en systemen zijn, afhankelijk van de reizigersstromen en de omvang daarvan.

Netwerkgedachte

De regionale ontsluitingen en verbindingen bestaan uit traditioneel openbaar vervoer met directe (nieuwe) verbindingen, met slimme systemen voor de kleine kernen en hoogwaardig openbaar vervoer tussen de grotere kernen van de Kempengemeenten en het stedelijke gebied. Een opzet van het netwerk geven we in figuur 2, met internationale verbindingen naar België en aangevuld met fietsvoorzieningen voor snelle verbindingen vanuit De Kempen naar het stedelijke gebied en als aansluiting op de hub.

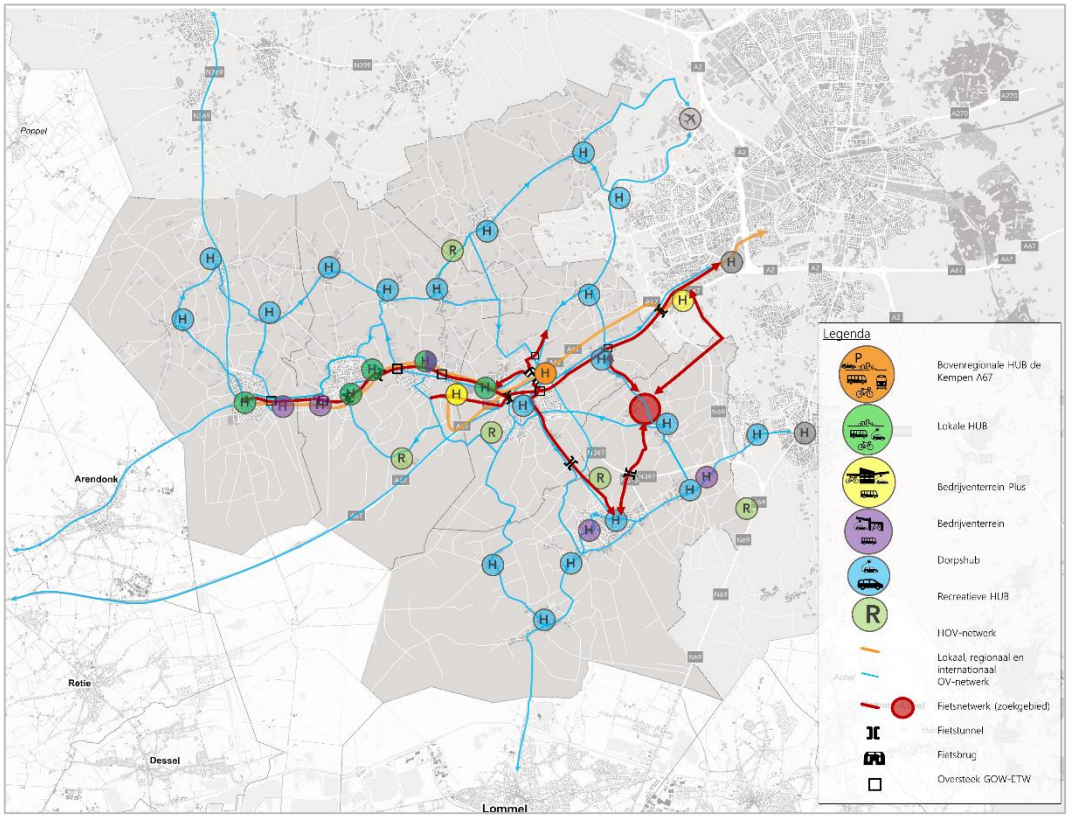

figuur 2: netwerkgedachte vervoerssysteem De Kempen

De ruggengraat van het systeem is een HOV-netwerk dat De Kempen met het stedelijke gebied verbindt. Deze ruggengraat biedt vervolgens snelle verbindingen naar Bergeijk en Hapert, Bladel en Reusel. De regionale hub wordt zodoende ondersteund door lokale hubs in de grotere kernen. De bestaande busstations en –haltes vormen daarvoor de basis. De werklocaties moeten aangesloten worden op het systeem om tegemoet te komen aan de tweede doelstelling van het systeem; het bereikbaar maken van De Kempen met openbaar vervoer.

Het openbaar vervoersysteem krijgt verder voedingslinks met slim openbaar vervoer vanuit de kleine kernen, via dorpshubs. Voor het systeem van en naar de dorpen, gaan we uit van kleinere bussen die rondjes maken van circa 15 minuten en zo steeds de ruggengraat bedienen. De bestaande buslijnen blijven zo bestaan, maar veranderen van grote naar kleine bussen.

Het bereikbaar maken van recreatieve bestemmingen is een aanvulling die meerwaarde biedt. Dit is een nadere uitwerking en verfijning van het systeem en netwerk.

Het fietsnetwerk is een aanvulling op het openbaar vervoersysteem. Op deze manier maken we de hubs en HOV-lijn snel bereikbaar voor alle reizigers. Dit geldt zowel voor voortransport als natransport.

Door ZO Slim bereikbaar is een onderzoek naar het hub-netwerk uitgevoerd, waarin ook een visualisatie is opgenomen. Ter inspiratie is deze onderstaand weergegeven in figuur 3.

figuur 3: visualisatie hub-netwerk

2.4 Verschijningsvorm bovenregionale hub De Kempen – A67

De bovenregionale hub is de schakel tussen De Kempen en stedelijke regio. De hub moet autoverkeer naar A2/N2 afvangen en De Kempen beter bereikbaar maken met het openbaar vervoer. We hebben voor de bovenregionale hub daarom de volgende definitie opgesteld:

Definitie bovenregionale hub

"De **bovenregionale hub**…:

- … is een overstappunt voor automobilisten naar de stedelijke regio
- … bedient De Kempen met verschillende vervoersdiensten en -vormen
- … bestaat uit een gebouwde voorziening
- … vormt een landmark voor de Brainportregio en De Kempen"

De vervoersdiensten die worden aangeboden zijn gericht op de bestemmingen in het stedelijke gebied voor mensen die dat nu met de auto doen. Tevens moeten bestemmingen in De Kempen bereikbaar gemaakt worden. Dit vullen we in met het aanbieden van (elektrische) fietsen voor het laatste deel van de reis, deelauto's (eventueel elektrisch), openbaar vervoer en ridesharing (F'kes meerijden), wat aansluit op het regionale systeem.

De hub is geen eindbestemming. Fietsen is mogelijk zowel naar als vanaf de hub. Dat geldt ook voor het vervolgen van de reis met het openbaar vervoer en auto. Het verder reizen met de auto is mogelijk met beschikbare deelauto's.

Aanvullende voorzieningen

De hub kan verder worden uitgebreid met allerlei aanvullende voorzieningen en diensten. Denk hierbij aan:

- meeting points
- pakketdiensten
- horeca
- ondersteunende diensten als fietsreparatie e.d.

Deze opsomming is niet volledig. De aanvullende functies leveren een bijdrage aan de business case, maar zijn niet voorwaardelijk voor de realisatie van de doelstellingen.

2.5 Duurzaamheid

Met de aanleg van de mobiliteitshub, de bijbehorende verbindingen en inzet op gedragsbeïnvloeding (vanuit de werkgeversaanpak) ontstaat voor werknemers en inwoners van De Kempen een mobiliteitssysteem om duurzaam te reizen. Het pakket aan maatregelen draagt op die manier bij aan de mobiliteitstransitie, zoals afgesproken in het klimaatakkoord. De bovenregionale hub ontlast het hoofdwegennet, zodat de filevorming verminderd en de luchtkwaliteit verbeterd. Bij goed gebruik van de hub betekent dit een jaarlijkse reductie van 15 miljoen autokilometers[2] en bijbehorende CO_2-besparing.

De bovenregionale hub en de bijbehorende verbindingen worden energieneutraal gerealiseerd. Doelstellingen voor CO_2-besparing, circulariteit en energieneutrale aanleg zijn uitgangspunt. Daarnaast krijgt het gebouw een energie opwekkende functie, voor het eigen gebruik en het opladen van de elektrische voertuigen. Hiervoor zetten we de meest actuele innovatieve technieken in.

[2] Uitgaande van een besparing van 10 autokilometers, enkele reis. 90% bezettingsgraad van de parkeergarage met 3.500 parkeerplaatsen. Forenzen reizen 5 dagen per week en 46 werkweken per jaar. Reizigers vanuit het stedelijk gebied naar de Kempen toe zijn hierin niet meegenomen.

3 Omvang van de bovenregionale hub

Hoe de bovenregionale hub er uit komt te zien en welke voorzieningen en diensten aanwezig zijn, is nu gedefinieerd. Forenzen stappen over vanuit de auto en parkeren in de hub. De omvang van de hub bepalen we in dit hoofdstuk.

Data

Voor de analyse van de omvang van de hub is een belangrijke doelstelling het afvangen van autoverkeer naar de stedelijke regio. We hebben daarbij gebruik gemaakt van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De data heeft betrekking op het aantal werknemers per Kempengemeente dat in de stedelijke regio werkt.

Ook de CBS-gegevens van het aantal mensen dat vanuit de stedelijke regio in De Kempen werkt in het onderzoek mee genomen, voor verplaatsingen naar De Kempen.

3.1 Schatting potentie

Werknemers vanuit de Kempen naar het stedelijk gebied

Er werken vanuit de Kempengemeenten 8.500 mensen in het stedelijk gebied. De herkomst per gemeente staat in tabel 1.

Herkomstgemeente	Aantal medewerkers in stedelijke regio
Bergeijk	2.300
Eersel	3.000
Bladel	2.200
Reusel-De Mierden	1.000
Totaal	8.500

tabel 1: medewerkers vanuit De Kempen in de stedelijke regio

Belgische medewerkers

Het CBS beschikt niet over gegevens van het aantal Belgische medewerkers in het stedelijk gebied van Brainport. We doen hiervoor de aanname dat dit om 2.000[3] medewerkers gaat.

Aantal reizigers van en door De Kempen naar de stedelijke regio

Voorstaande impliceert dat er 10.500 forenzen vanuit en door De Kempen naar het stedelijke gebied reizen.

[3] Er werkten in 2014 vanuit Vlaanderen 38.000 mensen in 12 deelgebieden in Nederland (bron: CBS). Als 5% in de Brainportregio werkt, dan hebben we het over 1.900 reizigers.

Voor de bovenregionale hub is aangegeven (onderzoek Studio Bereikbaar) dat ongeveer de helft van de automobilisten bereikt kan worden met een campagne om anders te reizen. Aanname is dat minimaal 25% van de forenzen de overstap vanuit de auto maakt. Dat zijn ruim 2.500 forenzen.

Verder zijn er recreatieve gebruikers, studenten, bovenregionale reizigers, airportverkeer en Belgische bezoekers. We houden daarvoor 1.000 reizigers aan.

Voorgaande betekent dat er per werkdag 3.500 reizigers naar het stedelijke gebied gebruik gaan maken van de hub.

Behoefte parkeren op afstand

Bedrijven op De Run blijven groeien. De Brainportregio groeit al 10 jaar harder dan het landelijke gemiddelde. Die groei betekent mobiliteit, die nu vooral met de auto wordt ingevuld. Daarom is er ook een grote behoefte aan parkeercapaciteit. Gevolg is dat bij het blijven hanteren van de huidige parkeernormen de bedrijfslocaties zijn uitontwikkeld. Door op afstand te parkeren ontstaat ruimte om op de huidige locatie de bestaande bedrijfsvoering te vergroten, om zo in de groei te voorzien. De bedrijven blijven behouden voor de regio.

Werkgevers op de Run hebben aangegeven in het zoekgebied graag 1.500 – 2.000 parkeerders onder te willen brengen. Deze maken gebruik van parkeren in de hub en het vervoerssysteem om naar de bestemming te reizen. Dit zijn dezelfde medewerkers die in voorgaande paragraaf ‘schatting potentie’ zijn berekend als overstappers. Het gaat niet om aanvullende forenzen.

Aanpak filedruk

In regionaal onderzoek is berekend dat de filedruk met 90% kan afnemen als er 10% minder verkeer naar de stedelijke regio rijdt. Op de A67 rijden nu grofweg 60.000 motorvoertuigen per etmaal, in beide richtingen gezamenlijk. Uitgaande van 30.000 voertuigen per rijrichting, betekent dat voor 10% minder verkeer er 3.000 auto’s door de bovenregionale hub moeten worden afgevangen.

3.2 Bereikbaarheid van De Kempen met openbaar vervoer

Tweede doelstelling van de hub is het beter bereikbaar maken van De Kempen met openbaar vervoer. Vanuit het stedelijke gebied reizen dagelijks werknemers naar De Kempen. Volgens het CBS zijn dat 3.700 werknemers, zie tabel 2.

Bestemmingsgemeente	Aantal medewerkers in De Kempen
Bergeijk	800
Eersel	1.300
Bladel	1.300
Reusel-de Mierden	300
Totaal	3.700

tabel 2: medewerkers vanuit de stedelijke regio naar De Kempen

Recreanten, bezoekers en bijvoorbeeld scholieren (stagiairs voor de bedrijven in De Kempen) zijn hierin niet meegenomen. Het gaat wederom over medewerkers van de bedrijven. De huidige wijze van reizen is geïnventariseerd met een werkgeversenquête. Daaruit komt de volgende verdeling:

- auto: 95%
- fiets: 4%
- bus: 1%

De regionale hub maakt de regio beter bereikbaar, door hoogwaardig openbaar vervoer vanaf het stedelijke gebied naar de hub en vanaf de hub openbaar vervoer, (elektrische) fietsen en deelauto's aan te bieden voor het laatste deel van de reis.

3.3 Conclusie

Omvang hub

De behoefte aan parkeerplaatsen op de hublocatie bedraagt 3.500 plaatsen, geredeneerd vanuit de kencijfers om mensen anders te kunnen laten reizen, behoefte aan parkeren op afstand (dezelfde medewerkers die nu doorrijden naar het stedelijke gebied) en wens tot verminderen van de verkeersdruk.

Potentie openbaar vervoer

De totale vervoerspotentie is meer dan 20.000 reizigers, die nu nauwelijks voor het openbaar vervoer kiezen, omdat dit nu geen volwaardig alternatief is voor de auto. De analyse uit de voorgaande paragrafen is samengevat in figuur 4. Het laat niet alleen de werknemers die dagelijks van en naar De Kempen reizen zien. Het vat ook de behoefte samen van het parkeren op afstand voor bedrijven op de Run en de hoeveelheid verkeer die op de A67 en A2/N2 verminderd moet worden om de congestie terug te dringen.

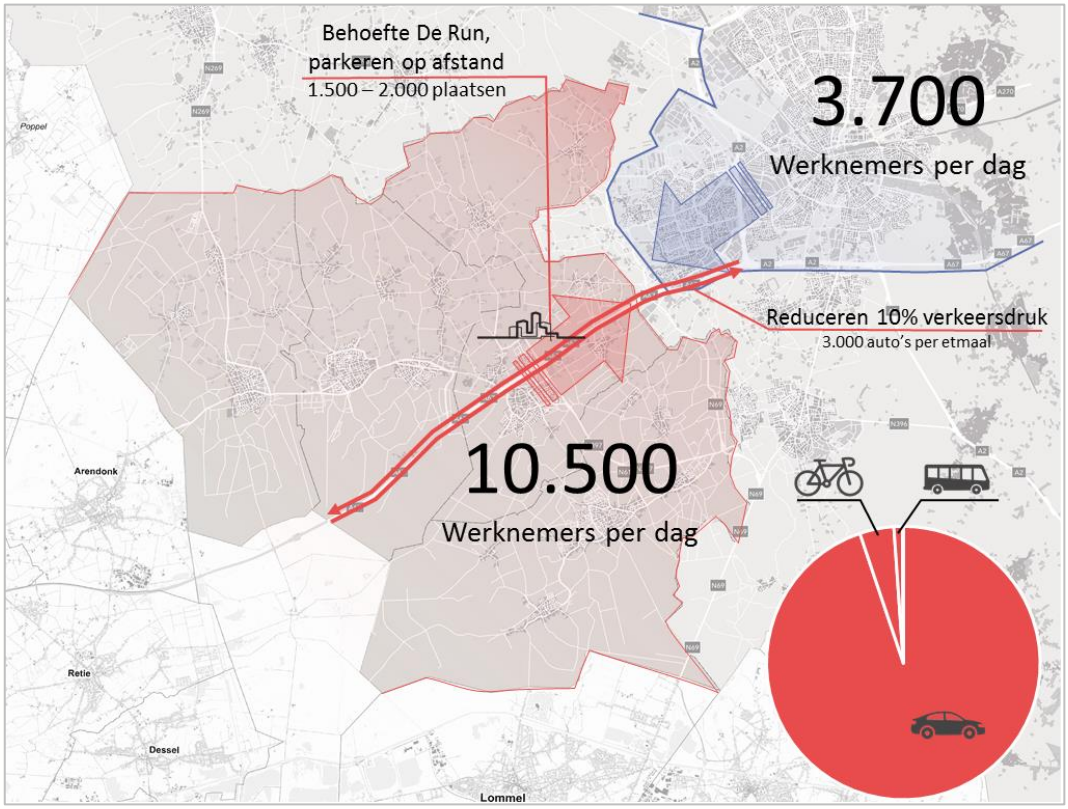

figuur 4: potentie bovenregionale hub De Kempen - A67

4 Verschijningsvorm

Op basis van de CBS-gegevens en gebaseerd op de kenmerken van wat de hub moet bieden, zoals we hebben beschreven in paragraaf 2.4, bestaat de bovenregionale hub De Kempen – A67 uit voorzieningen en diensten, én uit een parkeervoorziening. De parkeervoorziening moet veel auto's afvangen (3.500). Een parkeervoorziening voor zo veel parkeerplaatsen is een hectare groot en heeft dan zes parkeerlagen.

Een aantal bestaande voorbeelden daarvan is in figuur 5 verzameld.

figuur 5: referenties parkeervoorzieningen

Met de klok mee gaat het om:

- parkeergarage outlet Roermond: 3.500 parkeerplaatsen
- parkeergarage RAI: 1.000 parkeerplaatsen
- Bosch Parkhaus Stuttgart: 3.000 parkeerplaatsen
- Parkeergarage Uithof Utrecht: 2.000 parkeerplaatsen

Deze referenties zijn verzameld om de omvang van de voorziening te visualiseren. In deze voorbeelden zijn nog geen of beperkt aanvullende (hub) diensten opgenomen.

5 Inperking zoekgebieden

5.1 Zoekgebieden

Samen met de betrokken gemeenten zijn zoekgebieden gedefinieerd, de basis daarvoor komt uit de Mobiliteitsstrategie voor De Kempen. In een werksessie zijn de locaties uit die visualisatie aangevuld. Dat resulteert in zeven zoekgebieden die in figuur 6 staan:

1 Bladel, KBP
2 Bladel, A67
3 Eersel, Rythoviuscollege
4 Eersel, A67 zuid
5 Eersel, A67 noord
6 Landgoed Duynenwater
7 Veldhoven, Koningshof

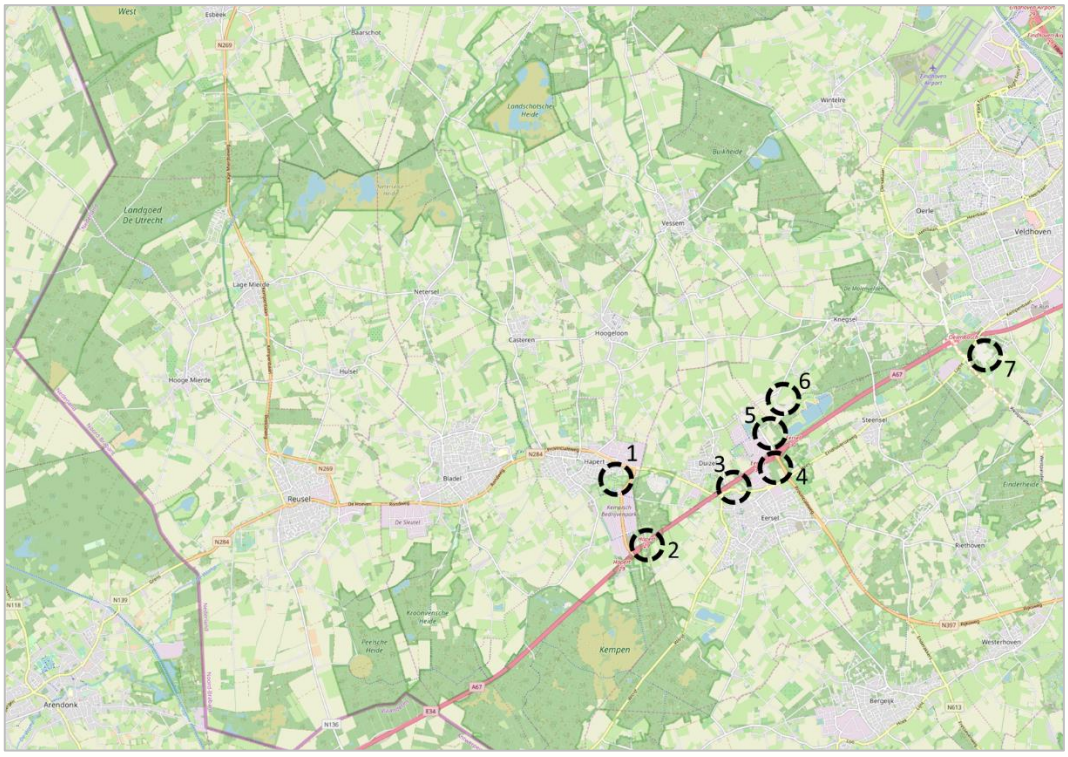

figuur 6: zoekgebieden bovenregionale hub De Kempen-A67

5.2 Criteria locatiekeuze

Binnen de diverse studies en onderzoeken naar mobiliteit zijn een groot aantal aspecten benoemd waaraan de bovenregionale hub moet voldoen. Er zijn echter maar een aantal aspecten die onderscheidend zijn voor de locatiekeuze voor de hub:

- Doelstelling afvangen van autoverkeer naar de stedelijke regio
  Hiermee richten we ons op de doelgroep forenzen naar economische toplocaties.
- Doelstelling bereikbaar maken van De Kempen met openbaar vervoer
  De locatie dient dusdanig gelegen te zijn om voldoende reizigers te creëren voor frequent, beschikbaar en betrouwbaar openbaar vervoer.
- Filerisico
  Eénmaal in de file maakt de automobilist de overstap niet meer. Daarom dient bij de locatiekeuze rekening te worden gehouden met filelocaties en een kwalitatief goede overstap voor de 'last mile'. De hub dient zo te zorgen voor een vermindering van de impact van de huidige en verwachte knelpunten.
- Fietsafstand van en naar de hub
  Uitgangspunt is een maximale fietsafstand van 3 km voor een gewone fiets en 7 km voor een e-bike. Dit geldt voor natransport, maar ook het voortransport (fietsen naar de hub toe).

We hebben in de volgende paragraaf de zeven locaties beoordeeld op deze aspecten.

5.3 Afweging zoekgebieden

Ontlasten A67 en A2/N2

Belangrijke doelstelling is om de verkeersdruk op de A2/N2 te verminderen. Dat betekent dat herkomstverkeer uit De Kempen en België afgevangen moet worden. Dat werkt het beste kort bij de snelweg en kort bij herkomstlocaties van de automobilisten.

Locatie Bladel, KBP vangt reizigers op de A67 redelijk goed af. De afstand vanaf de snelweg is relatief groot, waardoor de vindbaarheid af neemt. Dat geldt ook voor de locatie Landgoed Duynenwater. Ook deze ligt niet op zichtafstand vanaf de snelweg.
Voor reizigers uit Eersel en Bergeijk zijn de locaties Bladel, KBP en Landgoed Duynenwater ongeschikt, omdat voor de hub van het stedelijke gebied afgereisd moet worden. Reizigers gaan dus 'de verkeerde kant' op, wat onnatuurlijk is. Dit geldt nog meer voor de locaties in Bladel dan voor Landgoed Duynenwater.

Een hub op de aansluiting van Hapert op de A67, direct aan de snelweg, bedient gemeenten Reusel-De Mierden en Bladel én vangt reizigers op de A67 af. Echter, ook voor deze locatie geldt dat Eersel en Bergeijk niet goed bediend worden.

Locatie Rythovius bedient Eersel. Reizigers uit Bergeijk moeten echter door of langs Eersel reizen om de hub te bereiken. Afvangen van automobilisten naar deze locatie is niet gebruikersvriendelijk, aangezien de afstand tot de A67 te groot wordt. De vindbaarheid is onvoldoende.

De locaties bij Eersel voldoen aan de eis dicht bij de snelweg. Daarnaast zijn zowel de noord- als zuidzijde van de A67 vanuit alle richtingen eenvoudig bereikbaar. Verkeer uit Eersel en Bergeijk moet voor de noordzijde wel eerst de snelweg oversteken, terwijl voor de bestemmingen de snelweg wordt opgereden. Het zuidelijk van de A67 gelegen zoekgebied heeft daarom de voorkeur boven een noordelijk gelegen variant. Verkeer dat zich hier verzameld rijdt niet door de Kempendorpen naar het stedelijke gebied.

Locatie Koningshof ligt té dicht bij de bestemmingen, waardoor een overstap niet meer rendabel is en dus niet meer gemaakt wordt. Daar komt bij dat Koningshof voor Reusel-De Mierden en Bladel te ver weg ligt.

Bereikbaar maken De Kempen

Voor reizigers naar De Kempen toe geldt de doelstelling om een betere ontsluiting te bieden met het openbaar vervoer. Nu reist 1% van de werknemers in De Kempen vanuit het stedelijke gebied met het openbaar vervoer.

Voor reizigers met bestemmingen in Bladel en Reusel-De Mierden is een hub op het KBP gunstig. Echter geldt ook voor reizigers naar De Kempen dat de hub ‘voorbij’ bestemmingen in Eersel en Bergeijk ligt. Daarom is deze locatie niet optimaal. Het laatste deel van de reis vanaf deze locatie bedient de oostelijke kernen in De Kempen onvoldoende.

Net zoals voor de locatie Bladel KBP geldt voor een hub op de aansluiting van Hapert op de A67 dat bestemmingen in Eersel en Bergeijk onvoldoende aansluiten en de bestemming eerst ‘voorbij’ wordt gereisd.

Een hub in de omgeving van Eersel bedient alle bestemmingen. Het zoekgebied nabij het Rythoviuscollege ligt op de bestaande buslijn. Een hub op deze plek ligt relatief ver van de snelweg en trekt autoverkeer naar plekken waar dat ongewenst is. Routes lopen meer door kernen en zijn daardoor indirect en minder snel en aantrekkelijk.

Het zoekgebied Eersel, A67 zuid bedient een groot deel van De Kempen. Reizigers kunnen doorreizen naar Bergeijk, maar ook naar de gemeenten Bladel en Reusel-De Mierden. Een hub nabij de A67 bij Eersel is zodoende logisch. Aan de noordzijde van de A67 is de afstand ten opzichte Eersel en Bergeijk groter. Voor bestemmingen in gemeente Bladel en Reusel-De Mierden is een noordelijke ligging iets minder direct dan zuidelijk van de A67. Daarom is zoekgebied Landgoed Duynenwater onvoldoende geschikt als verbinding naar De Kempen. Er moet relatief ver worden 'omgereisd' en dat geldt ook voor vervolgverplaatsingen.

Koningshof ligt altijd (te) ver van bestemmingen in De Kempen en is daarom ongeschikt als bovenregionale hub.

Filevorming

Er is in de regionale studie gekeken naar de ontwikkeling van het verkeer en de groei die richting 2040 verwacht wordt. Zonder maatregelen neemt de reistijd toe, door lagere gemiddelde rijsnelheden op het hoofdwegennet. Dit laat figuur 7 zien, voor respectievelijk de ochtend- en avondspits.

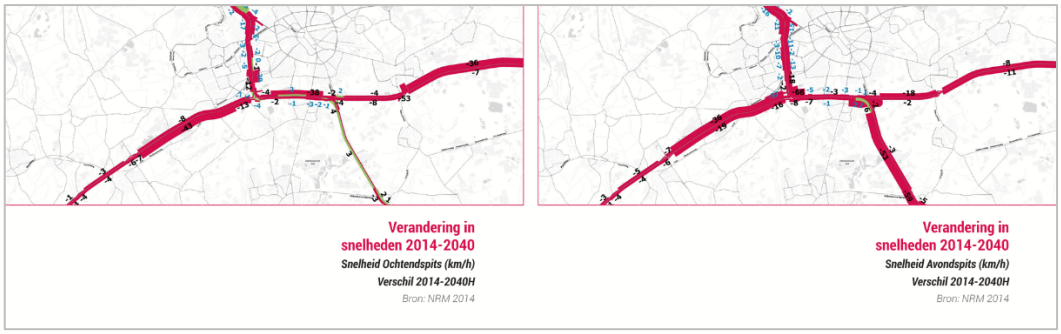

figuur 7: afname gemiddelde rijsnelheden hoofdwegennet

Richting het stedelijke gebied begint de congestie in de ochtendspits al bij de aansluiting van Eersel op de A67, waar nu al filevorming ontstaat. In 2040 wordt ook congestie verwacht richting de aansluiting van Eersel. De gemiddelde snelheid van het verkeer neemt hier fors af, met 36 km/uur.

Locatie Koningshof valt daarom af, omdat mensen dan al met vertraging en filevorming te maken hebben gehad. Gevolg is dat de overstap naar een andere vervoerswijze dan niet meer gemaakt wordt.

De overige zijn geschikt als zoekgebied uit oogpunt van filevorming.

Fietsafstanden

Om de hub met de fiets te kunnen bereiken, of vanaf de hub bestemmingen te kunnen bereiken, moet geconcludeerd worden dat de meest westelijke (Bladel, KBP noord) en oostelijke (Veldhoven, Koningshof) zoekgebieden onvoldoende geschikt zijn om bestemmingen bereikbaar te maken. De afstanden worden te groot voor een goede fietsafstand tussen kernen en de hub en vice versa.

De locaties Bladel, KBP zuid en Landgoed Duynenwater zijn momenteel onvoldoende goed ontsloten voor fietsers. Voorzieningen kunnen gerealiseerd worden. Er moet echter altijd relatief ver gereisd worden van en naar de kernen, waardoor we die locaties ongeschikt vinden.

De locaties Eersel A67 noord en zuid zijn geschikt voor fietsers, met bijpassende afstanden en een grote dekkingsgraad van de kernen.

5.4 Conclusie zoekgebieden

De bevindingen uit voorgaande paragrafen zijn schematisch samengevat in tabel 3.

	Bladel, KBP	Bladel, A67	Eersel, Rythovius	Eersel, A67 zuid	Eersel, A67 noord	Duynen-water	Koningshof
Afvangen auto naar Brainport	☹	☹	☹	☺	☺	😐	☺
Bereik de Kempen met OV	☹	☹	😐	☺	☺	😐	😐
File risico	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐
Fietsafstand	😐	☹	☺	☺	😐	☹	😐

tabel 3: scores criteria locatiekeuze

Locaties dicht bij de snelweg hebben sterk de voorkeur, daarmee wordt simpelweg het meeste verkeer afgevangen. Locaties te ver De Kempen in (westelijke ligging) bedienen onvoldoende de oostelijk en zuidelijk gelegen kernen. Dat argument geldt ook voor Koningshof, dat juist te ver oostelijk gelegen is en westelijke kernen niet bedient. Daarmee vallen de locaties in Bladel en Veldhoven af.

Naast een ligging nabij de snelweg, is vervolgens een aansluiting op bestaande routes en verbindingen dicht bij de dorpen een pré. Reizigers naar en vanaf de hub moeten deze relatief makkelijk kunnen bereiken. Dit betekent dat locaties Landgoed Duynenwater en Rythovius ook afvallen. Deze liggen te ver van de snelweg en zijn onvoldoende direct te bereiken vanuit de Kempendorpen.

Twee zoekgebieden resteren. Dit zijn de A67 noord en A67 zuid bij Eersel. Deze zoekgebieden beoordelen we in het volgende hoofdstuk om tot een voorkeurslocatie te komen.

6 Locatiekeuze

De zoekgebieden uit het voorgaande hoofdstuk verkleinen we in dit hoofdstuk naar een voorkeursperceel voor situering van de bovenregionale hub.

6.1 Verkenning locaties

Binnen de zoekgebieden A67 noord en A67 zuid is de hub op concrete locaties weergegeven, op korte afstand van de snelweg en waar een gebouw van een hectare groot en circa zes verdiepingen hoog ingepast kan worden. Alle mogelijke locaties staan in figuur 8.

figuur 8: perceelkeuze inpassing gebouw bovenregionale hub

6.2 Criteria locatiekeuze

Een aantal aspecten zijn 'showstoppers' voor de locatiekeuze van een perceel. Het gaat daarbij om de volgende criteria:

- aanwezigheid hoogspanningsmasten
- planologische grenzen
- landschappelijke inpassing
- toekomstbestendigheid

Beoordeling criteria

De zoekgebieden A67 noord en A67 zuid zijn vertaald naar locaties voor een bovenregionale hub van circa één hectare groot. Onder hoogspanningsmasten mag niet gebouwd worden. Daarom vallen locaties direct binnen de zone van de hoogspanningsmasten af.

Op het gebied van planologische grenzen is vooral de provinciale 'Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant' maatgevend. De begrenzingen staan in figuur 9.

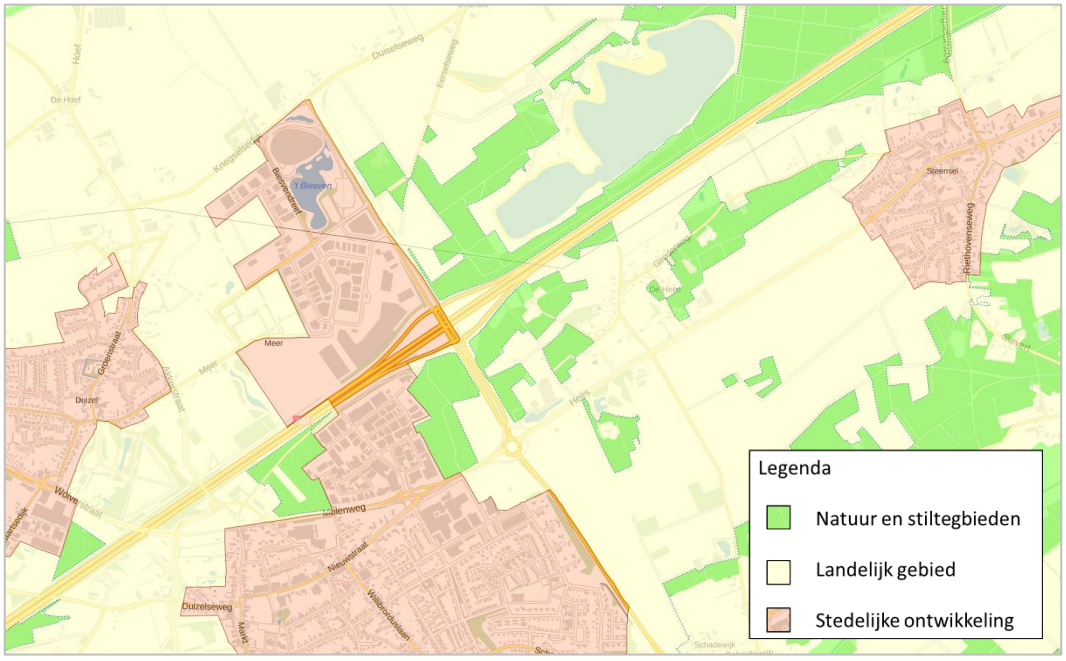

figuur 9: begrenzingen Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant

Er mag niet gebouwd worden in 'natuur- en stiltegebieden' en niet in 'landelijke gebied', tenzij binnen stedelijke ontwikkeling of uitbreidingsgebieden daarvan geen geschikte locaties gevonden worden. Omdat er plekken binnen de gebieden voor stedelijke ontwikkeling mogelijk zijn, moet daar eerst naar worden gekeken. Pas als daar geen reële plekken worden gevonden, kan verkend worden of in het landelijk gebied gebouwd kan worden, of dat aanpassing van grenzen mogelijk is. Dat betekent dat locaties die 'natuur- en stiltegebieden' en 'landelijk gebied' raken, afvallen.

Verder moet de voorziening landschappelijk ingepast kunnen worden, uitgaande van de omvang en hoogtes zoals bepaald en moet de locatie toekomstbestendig zijn. Dat betekent dat een gebouw van de geschetste omvang moet passen in de omgeving, bereikbaar gemaakt kan worden en in ieder geval toe kan groeien naar de omvang van 3.500 parkeerplaatsen met aanvullende voorzieningen. De inpassing betekent ook dat er infrastructuur naar toe gebracht kan worden, om aansluitingen met auto, openbaar vervoer en fiets te kunnen maken.

6.3 Resterende percelen

Door locaties te laten vervallen die qua bouw niet passen binnen de zone van de hoogspanningsmasten en alleen vallen in de zone 'stedelijke ontwikkeling' van de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant, resteren er slechts twee locaties. Deze staan in figuur 10.

figuur 10: concreet mogelijke locaties bovenregionale hub

De oranje weergegeven locaties vallen af. De meest noordelijke locatie ligt te ver weg en op particulier terrein dat nu al in gebruik is voor bedrijfsvoering. De locatie op Steenovens, over de weg raakt het landelijke gebied en is lastig inpasbaar vanwege hoogtes. Voor realisatie moet het landelijke gebied geraakt worden. Dat geldt ook voor de locatie nabij bedrijventerrein Haagdoorn. Deze raakt natuurgebied en is daardoor nog lastiger te realiseren. De locatie op Meerheide ligt met de bestaande wegenstructuur dermate indirect ontsloten van de A67, zodat deze onvoldoende bereikbaar is en daarmee afvalt.

Er blijven zodoende twee locaties over, deze zijn groen gemarkeerd en liggen beiden over de A67. De aansluiting op de A67 vangt het beste het verkeer af. De meer westelijke locatie is afhankelijk van het kunnen maken van aansluitingen op bestaande infrastructuur. Locaties en het gebied tussen beide groene vlakken komen in aanmerking voor realisatie van de hub.

We definiëren de voorkeurslocatie voor de vestiging van de hub dan ook zoals weergegeven in figuur 11.

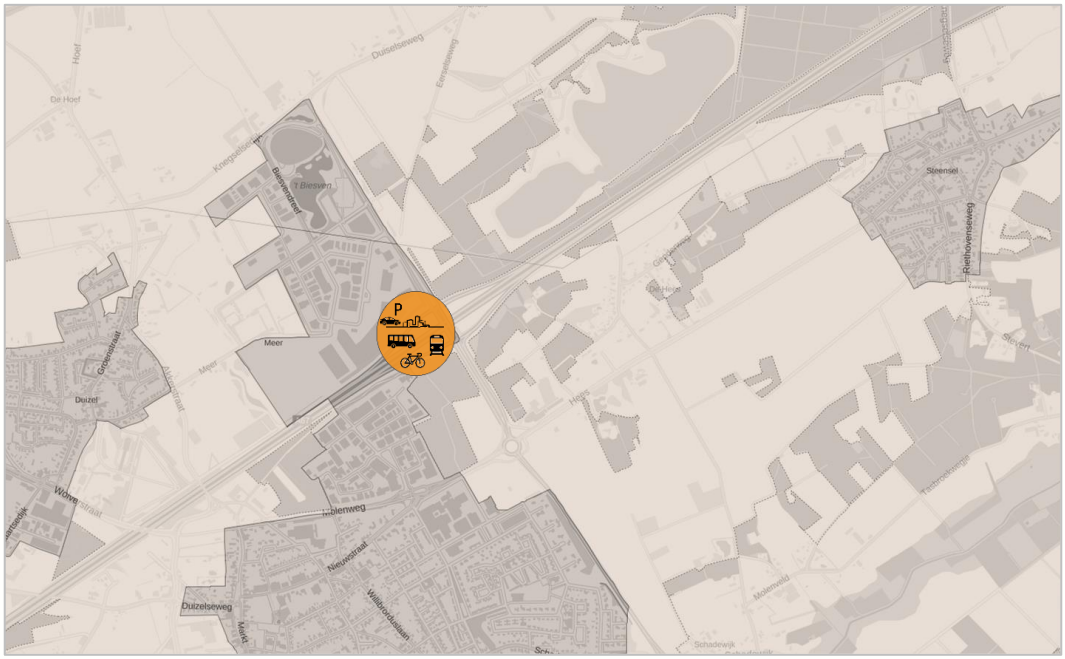

figuur 11: voorkeurslocatie vestiging bovenregionale hub De Kempen - A67

7 Maatregelen

Inpassing van de hub is een forse ingreep, die om aanvullende maatregelen vraagt. In dit hoofdstuk zijn deze beschreven.

7.1 Vertrekpunt is de multimodale strategie De Kempen

De mobiliteitsstrategie voor De Kempen zet in op multimodaal reizen. Daarvoor zijn netwerken opgesteld voor de vervoerswijzen auto, fiets en openbaar vervoer. De schematische weergave staat in figuur 12.

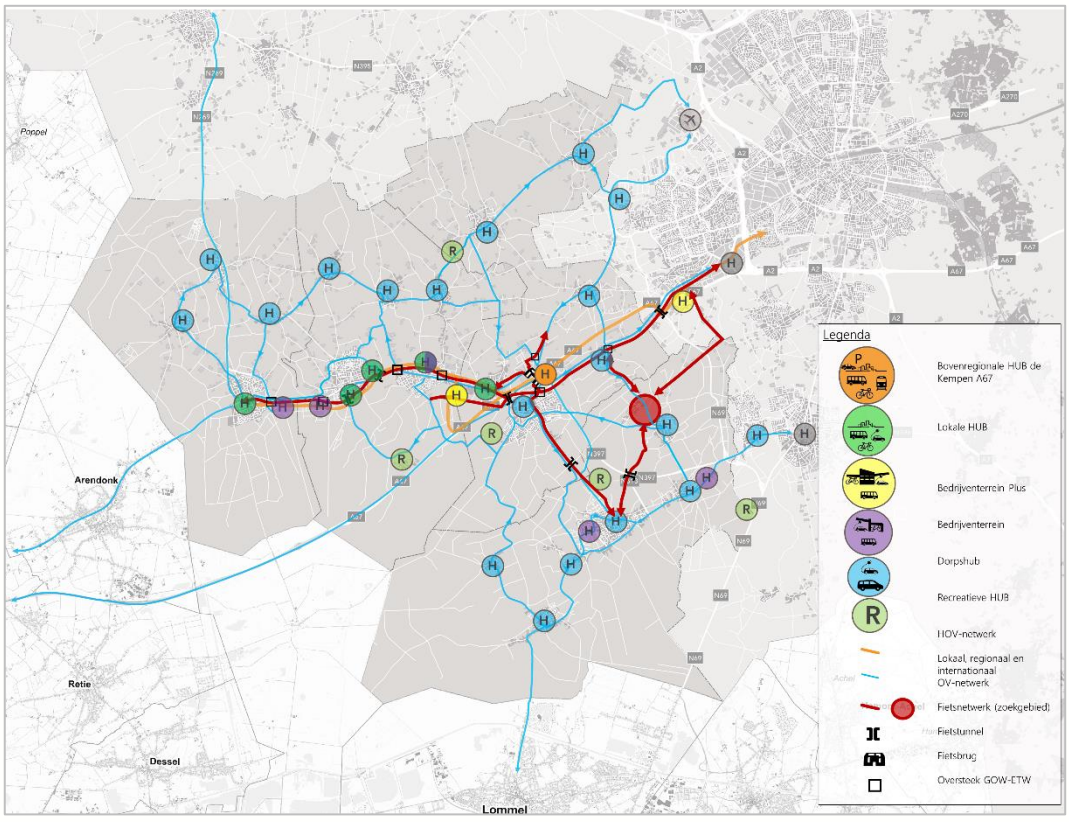

figuur 12: mobiliteitsstrategie De Kempen

Het mobiliteitssysteem dat is opgezet rondom de bovenregionale hub De Kempen – A67 is een nadere uitwerking van dat systeem. De verschillende vervoerswijzen zijn in de uitwerking meegenomen en samengevoegd. We beschrijven ze in de volgende paragrafen.

7.2 Automaatregelen

Voor de bereikbaarheid met de auto, zetten we in op een reductie van het aantal gereden kilometers om zo de A2 en N2 te ontlasten. Mensen moeten alternatieven gaan gebruiken. Dat betekent dat er primair voor het autonetwerk geen maatregelen nodig zijn, anders dan het feitelijk bouwen van de hub. Deze moet ontsloten en aangesloten worden op de A67 en aansluitende wegen.

Infrastructureel

Voorstel is de hub te realiseren over de A67. Zo vraagt deze weinig extra fysieke ruimte en kunnen automobilisten vanaf de A67 deze eenvoudig inrijden. Het gebouw bestaat uit een basislaag met daarin een openbaar vervoer station, voorzieningen voor deelmobiliteit en bijvoorbeeld ondersteunende aanvullende diensten. Daar boven komen de parkeerplaatsen, in meerdere lagen. Exacte afmetingen zijn afhankelijk van lengte en breedte verhoudingen, inpassing van de aansluitende infrastructuur en uitwerking van type en omvang van ondersteunende diensten en deelmobiliteit.

Het aansluiten van de hub op de A67 is te realiseren met aangepaste en/of verlengde uit- en invoegstroken. Aan de noord-oostzijde moet een aansluiting worden gemaakt op het bestaande viaduct.

De exacte wijze van aansluiten moet nog uitgewerkt worden. Autoverkeer van en naar de hub kan met de huidige wegenstructuur afgewikkeld worden. De komst van de hub zorgt voor een afname van het autoverkeer. Routewijzigingen zullen ontstaan als gevolg van de hub en de komst van de Diepveldenweg en N69. Of de groei van het gebruik van de hub per saldo zorgt voor het ontstaan van knelpunten, blijft een aandachtspunt dat we moeten monitoren. Vooralsnog zijn geen extra maatregelen nodig.

Ondersteunende acties en maatregelen

Het aanpassen van de bestaande viaducten zal niet automatisch meegenomen worden met de bouw. Afhankelijk van hoe aansluitingen gerealiseerd worden, moeten ook de twee brugdekken mogelijk worden aangepast. Dit is een opgave van Rijkswaterstaat en kan mogelijk worden gecombineerd met onderhoud/vervanging. Hoe dit kan plaatsvinden wordt uitgewerkt als de keuze definitief is gemaakt.

Kosten

Het realiseren van een gebouwde voorziening voor parkeren kost circa € 32.500,- per parkeerplaats. Uitgaande van 3.500 parkeerplaatsen, betekent dit een investering van circa 114 miljoen euro. Rekening houdend met een laag voor het openbaar vervoer station, mobiliteitsdiensten en fiets, te maken aansluitingen en aanpassingen aan de bruggen, gaan we uit van een investering van 125 miljoen euro. Realisatie van een reguliere parkeergarage van vergelijkbare omvang komt neer op circa 95 miljoen euro.

Verdienmodel

Het parkeren in het gebouw, eventueel ondersteund met aanvullende diensten, levert inkomsten op. Een eerste verkenning laat zien dat bij een bezetting van 85% de investering binnen 10 jaar geld oplevert. Hiermee is het een investering die door marktpartijen kan worden opgepakt.

7.3 Maatregelen openbaar vervoer

Het nieuwe mobiliteitssysteem zet in op een systeem wat reizen met alternatieven voor de auto makkelijker maakt. Het openbaar vervoersysteem met dorpshubs in de kleine kernen, lokale hubs in de grotere kernen en bij de bedrijventerreinen en een HOV-verbinding naar het stedelijke gebied en België betekent een nieuwe denkwijze. Die brengen we in als input voor de nieuwe concessie die in 2026 in gaat.

Infrastructureel

Op Landgoed Duynenwater heeft ASML een parkeerplaats ingericht als tijdelijke hub. Voor het laatste deel van de reis wordt in eerste instantie collectief besloten vervoer ingezet. In overleg met ASML wordt onderzocht of om dit vervoer uitgebreid kan worden naar een vorm van openbaar vervoer.

Onderzocht wordt of dit besloten vervoer gebruik kan maken van de vluchtstroken van de A67 ten tijden van filevorming.

Ondersteunende acties en maatregelen

Een verdere versterking van het systeem is mogelijk met een actieve inzet van het bedrijfsleven en overheden. De werkgeversaanpak, waarbij bedrijven medewerkers stimuleren om bijvoorbeeld op afstand te parkeren of anders te reizen is een belangrijke. Verder kan worden nagedacht over aangescherpte parkeernormen en bijvoorbeeld hogere parkeerkosten bij bestemmingen in het stedelijke gebied.

Kosten

Het nieuwe systeem wordt gefinancierd vanuit de concessie voor het openbaar vervoer. Zoals aangegeven gaat 2026 een nieuwe concessie in, waarin het systeem als input wordt ingebracht. De ondersteunende acties en maatregelen vragen niet om extra investeringen, omdat deze vanuit het belang van derden door die partijen worden uitgewerkt en ingevuld.

7.4 Maatregelen fiets

De fiets is een belangrijk voor- en natransportmiddel voor openbaar vervoer en voor reizigers naar en vanaf de hub. Het is daarom belangrijk dat het fietsnetwerk goed aansluit op de hub. In het kader van een snelle verbinding vanuit De Kempen naar het stedelijke gebied is een netwerk opgezet voor de gehele Kempenregio. Om de hub goed bereikbaar te maken met de fiets, breiden we de snelle verbinding van De Kempen naar het stedelijke gebied uit met verbindingen vanuit de omliggende dorpen naar de hub.

Infrastructureel

Het fietsnetwerk als geheel is opgenomen in figuur 13. De minder nadrukkelijk weergegeven delen horen bij de snelle fietsverbinding van De Kempen naar de stedelijke regio, de nadrukkelijk weergegeven onderdelen zijn de verbindingen naar de hub.

figuur 13: regionaal fietsnetwerk met verbinding van de hub

De fietsverbindingen naar de hub zijn gericht op een acceptabele fietsafstand. Hapert, Duizel en Bergeijk worden met het netwerk aangesloten op de hub.

Kosten

De totale kosten voor het fietsnetwerk, inclusief snelle verbinding bedragen ruim 20 tot 25 miljoen euro. De voorzieningen rondom de N284, tussen Reusel en het KBP maken onderdeel uit van dat traject. In Reusel horen de aanpassingen bij de afwaardering van de Wilhelminalaan en het centrumplan. Verder zijn er een aantal ontwikkelingen die rekening houden met fietsvoorzieningen. Dit zijn de fietstunnel bij de Diepveldenweg en de door de gemeente Eersel gestarte voorbereidingen voor de Eindhovenseweg in Steensel.

Zodoende is er al een dekking voor de realisatie van het fietsnetwerk ter grootte circa 20% van de geraamde kosten.

7.5 Werkgeversaanpak

Eén randvoorwaarde is de inzet van de Werkgeversaanpak, met de ambitie te werken aan een duurzaam bereikbaar Brabant. De Werkgeversaanpak wordt in de regio Zuidoost Brabant uitgevoerd door het Brabant Mobiliteitsnetwerk. Bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen (Triple Helix) werken samen om kennis over reisgedrag te verzamelen en die kennis te vertalen naar passende maatregelen en acties om de gedragsverandering in gang te zetten. Dit doen we door het aanbieden van alternatieven voor de auto. De werkgevers stimuleren het gebruik van deze alternatieven.

Voor de overstap van de reizigers vanuit De Kempen en België zetten we in op een actieve samenwerking met de partners in het stedelijke gebied. Dit zijn bijvoorbeeld HTCE, De Run en TU/e-campus). De bovenregionale hub biedt parkeren op afstand, zodat medewerkers woonachtig in De Kempen en het achterland van België een overstapmogelijkheid wordt geboden op duurzame, alternatieven voor de auto voor vervoer naar de werklocatie. Door het samenhangende pakket van maatregelen verbetert de algehele bereikbaarheid van het stedelijke gebied per fiets en openbaar vervoer vanuit De Kempen.

WA|arde

Goed advies voegt waarde toe

Wij hebben de zoekgebieden voor de bovenregionale hub De Kempen – A67 teruggebracht naar een voorkeurslocatie en daarbij aangegeven waar deze uit dient te bestaan en wat de omvang aan parkeerplaatsen is.

8 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk vat de conclusies en aanbevelingen samen. Tevens geven wij in de aanbevelingen een voorstel voor het vervolgtraject.

8.1 Conclusies

De visie van de regiogemeenten op de bovenregionale hub De Kempen – A67 gaat uit van een grootschalige ontwikkeling. Inzet is een mobiliteitstransitie om de randweg A2/N2 te ontlasten en De Kempen beter bereikbaar te maken met openbaar vervoer en fiets. Dit onderzoek moet afgestemd worden op de regionale studie van ZO Slim bereikbaar. Dat onderzoek zet in op een groeimodel, waar klein wordt begonnen om uit te groeien tot een nieuwe regionale openbaar vervoerstructuur. De Kempenkeuze voor de grootschalige ontwikkeling is bewust gemaakt, omdat er ook een grote potentie is. Er is nu al behoefte aan parkeren op afstand, wat betekent dat er een concrete vraag ligt. Die wordt voorlopig ingevuld met een parkeervoorziening bij Landgoed Duynenwater. Gemeente Eersel heeft hiervoor een vergunning afgegeven, maar het realiseren van de voorziening regelt ASML, inclusief vervoer naar de bestemming. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om dat vervoer algemeen toegankelijk te maken.

De bovenregionale hub De Kempen – A67 bedient reizigers tussen de Kempendorpen en het stedelijke gebied, vangt autoverkeer af van de A67 en maakt De Kempen bereikbaar vanuit het stedelijke gebied. Zo worden jaarlijks 15 miljoen autokilometers bespaard, met bijbehorende besparing van CO_2 uitstoot.

Potentie

Afvangen van automobilisten vóór de randweg A2/N2 is een belangrijke doelstelling. Omdat we weten dat er ook behoefte is aan parkeren op afstand voor bedrijven op De Run, kunnen we uitgaan van 3.500 parkeerders op de locatie. Samen met de totale vervoerspotentie van en naar De Kempen, is het potentieel meer dan 20.000 reizigers per dag.

Locatiekeuze

Om zo veel mogelijk reizigers af te kunnen vangen, moet de locatie dicht bij de snelweg liggen en zo veel mogelijk dorpen bedienen. Zo zijn we uitgekomen op een locatie óp de aansluiting van Eersel op de A67. We zien Parkhaus Stuttgart uit figuur 14 als referentie. Dit gebouw is een landmark boven de snelweg en is ingepast in de omgeving. Een dergelijke voorziening kan duurzaam gebouwd worden, behoudt de bedrijven voor de regio, omdat op afstand geparkeerd kan worden en kan energie opwekken door de laatste innovaties op dat gebied toe te passen.

figuur 14: referentie Parkhaus Stuttgart (bron: Google)

Antwoorden op de deelvragen

Concreet kan de vraag van De Kempengemeente wordt opgesplitst in de volgende deelvragen:

- **Wat is de hub en waar moet deze aan voldoen?**
  Antwoord: De hub is een gebouwde voorziening, waar geparkeerd wordt om over te stappen op openbaar vervoer en waar deelmobiliteit worden aangeboden. Voor voor- en natransport wordt een aansluiting gemaakt op het fietsnetwerk. Reizigers naar het stedelijk gebied stappen bij de hub over naar openbaar vervoer en reizigers naar De Kempen kunnen vanaf de hub naar hun bestemming reizen.
- **Welke voorkeurslocatie is er voor de hub en waar kan deze daadwerkelijk gerealiseerd worden?**
  Antwoord: De hub moet liggen nabij de snelweg en kort bij de dorpen. Zo worden de meeste automobilisten afgevangen en zijn bestemmingen goed bereikbaar. De voorkeurslocatie bedient zo veel mogelijk de Kempendorpen en ligt zodoende bij voorkeur in de directe nabijheid van de aansluiting van Eersel op de A67. We zien nu een gebouw boven de snelweg als optimale locatie. Dit vanwege zichtbaarheid, bereikbaarheid, planologische voorwaarden, inpassing en toekomstbestendigheid.
- **Hoe groot is de hub?**
  Antwoord: Voor het afvangen van automobilisten zijn er 3.500 parkeerplaatsen nodig. Daarnaast zijn er voorzieningen voor openbaar vervoer en deelmobiliteit aanwezig. Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met een gebouw van ongeveer een hectare groot en een hoogte van zo'n zes verdiepingen.
- **Welke aanvullende maatregelen moeten getroffen worden om de hub te laten functioneren?**
  Antwoord: Belangrijk is dat de hub een directe aansluiting krijgt op de A67. Het gebouw moet daar zelf gerealiseerd worden en aangesloten worden op het netwerk van openbaar vervoer en fiets. De bovenregionale hub functioneert in een netwerk met een ruggengraat van HOV, aansluitingen van lokale hubs langs die ruggengraat en per dorp een hub als voeding voor het bereiken van de bestemmingen.

Randvoorwaarden voor functioneren van de hub

Er zijn een aantal randvoorwaarden van toepassing om de hub goed te kunnen laten functioneren. Dit zijn anders omgaan met parkeernormen, gericht regionaal parkeerbeleid (kosten voor betaald parkeren), aanbieden van mobiliteitsdiensten en de werkgeversaanpak in combinatie met een gedragscampagne die werknemers stimuleert duurzaam te reizen en gebruik te maken van de hub.

Kosten

Gebouw bovenregionale hub De Kempen – A67

De bovenregionale hub is geraamd op 125 miljoen euro. Echter, er zijn voldoende mogelijkheden voor marktpartijen om de investeringen terug te verdienen. Bijvoorbeeld uit parkeeropbrengsten en het aanbieden van deelmobiliteit.

Realisatie van een reguliere parkeergarage van vergelijkbare omvang komt neer op circa 95 miljoen euro.

Maatregelen fietsnetwerk

Kosten voor maatregelen aan het fietsnetwerk zijn geraamd op 20 – 25 miljoen euro. Hiervan is al 20% gedekt vanuit bestaande projecten.

Openbaar vervoer

Kosten voor het openbaar vervoer systeem zijn niet bepaald. De reden hiervoor is dat het nieuwe systeem ingebracht wordt voor de nieuwe vervoersconcessie voor 2026. Daarmee worden die kosten gedekt uit reguliere financieringsbronnen.

8.2 Aanbevelingen

Voorliggende rapportage gaat in op de bovenregionale hub De Kempen – A67 en geeft een advies over de invulling van een definitieve hub met bijbehorende verbindingen, welke gebruikt kan worden om de partners, zoals provincie Noord-Brabant te informeren.

Overleg Rijkswaterstaat

Nu een locatie geselecteerd en de omvang in beeld is, kan uitwerking worden gegeven aan de inpassing van de hub. Daarvoor moet overleg met Rijkswaterstaat opgestart worden. Zij hebben voordeel bij de hub, maar moeten daaraan wel medewerking willen verlenen. Ook de aanpassing van de bestaande viaducten op de aansluiting is de verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat.

Systeemuitwerking

Het totale concept moet verder uitgewerkt gaan worden. Dit betekent dat beoordeeld moet worden hoe de hub fysiek ingepast kan worden, op welke wijze netwerken voor auto, openbaar vervoer en fiets worden aangesloten en er is overleg nodig met bedrijven. Zij moeten immers de werknemers stimuleren van de hub gebruik te gaan maken. De werkgeversaanpak maakt onderdeel uit van de verschillende projecten die lopen in De Kempen. Actieve afstemming is daarom nodig.

De overheden in het stedelijke gebied moeten nadenken over ondersteunende en stimulerende maatregelen. Denk aan parkeernormering en parkeerkosten in het stedelijke gebied.

Ondersteunende maatregelen

Er zijn tenslotte nog diverse ondersteunende maatregelen denkbaar. In ieder geval moet er bij de uitwerking van de plannen aandacht zijn voor duurzaam en circulair bouwen. Deelmobiliteit is zoals aangegeven vooral elektrisch, het gebouw kan de energie voor laden van die elektrische voertuigen opwekken. Bij de uitwerking van de plannen moet er aandacht zijn voor het klimaat en waterberging. Deze aspecten komen vooral bij de verdere uitwerking aan bod, maar geven we hier alvast mee.

Overzicht bijlagen

Bijlage 1: Kaartenbijlage

Bijlage 1

Kaartenbijlage

figuur 1: systeemgedachte vanuit de Kempen

figuur 2: netwerkgedachte vervoerssysteem De Kempen

figuur 3: visualisatie hub-netwerk

figuur 4: potentie bovenregionale hub De Kempen - A67

figuur 5: referenties parkeervoorzieningen

figuur 6: zoekgebieden bovenregionale hub De Kempen-A67

figuur 7: afname gemiddelde rijsnelheden hoofdwegennet

figuur 8: perceelkeuze inpassing gebouw bovenregionale hub

figuur 9: begrenzingen Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant

figuur 10: concreet mogelijke locaties bovenregionale hub

figuur 11: voorkeurslocatie vestiging bovenregionale hub De Kempen - A67

figuur 12: mobiliteitsstrategie De Kempen

figuur 13: regionaal fietsnetwerk met verbinding van de hub

figuur 14: referentie Parkhaus Stuttgart (bron: Google)

figuur 1: systeemgedachte vanuit de Kempen

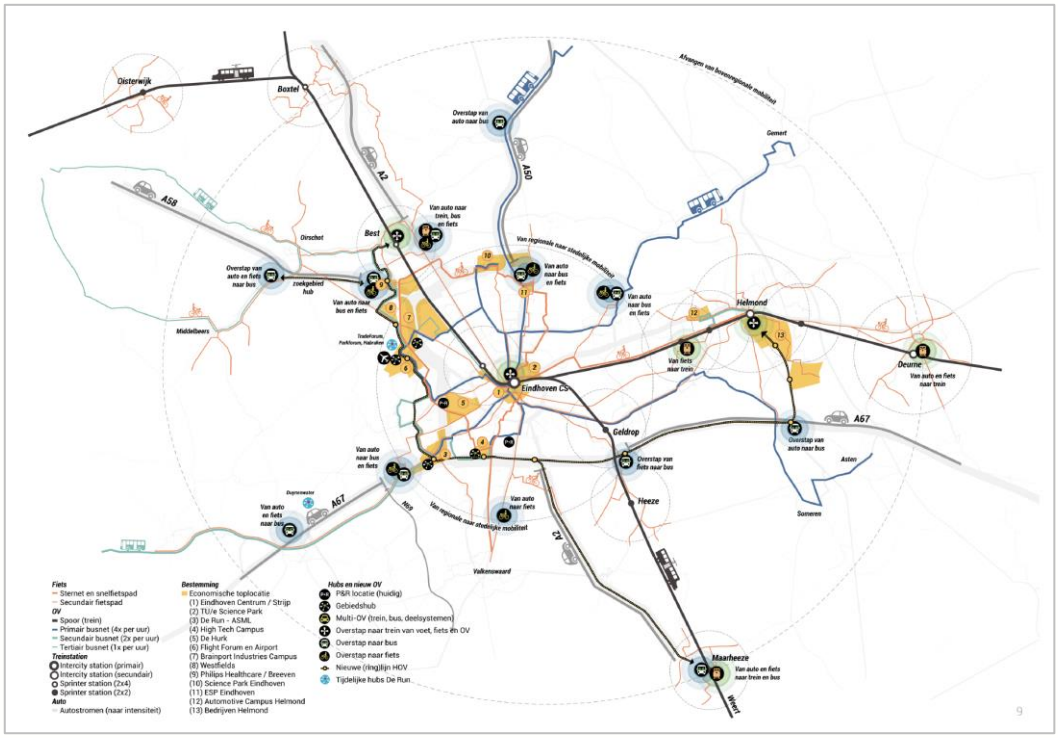

Concept 'Ontwikkelplan regionale mobiliteitshubs'

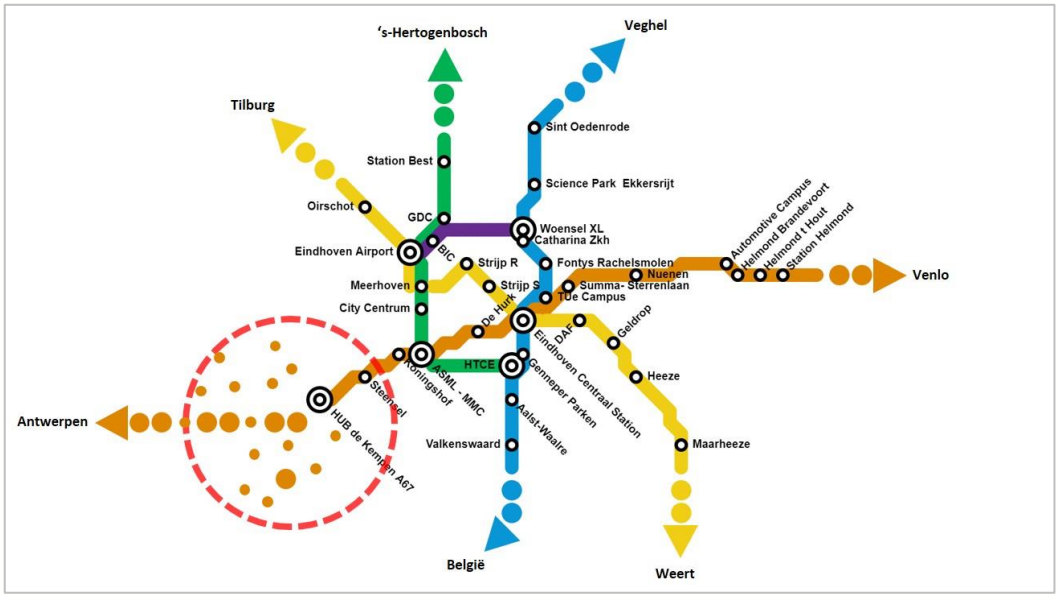

Systeemgedachte vanuit de Kempen

figuur 2: netwerkgedachte vervoerssysteem De Kempen

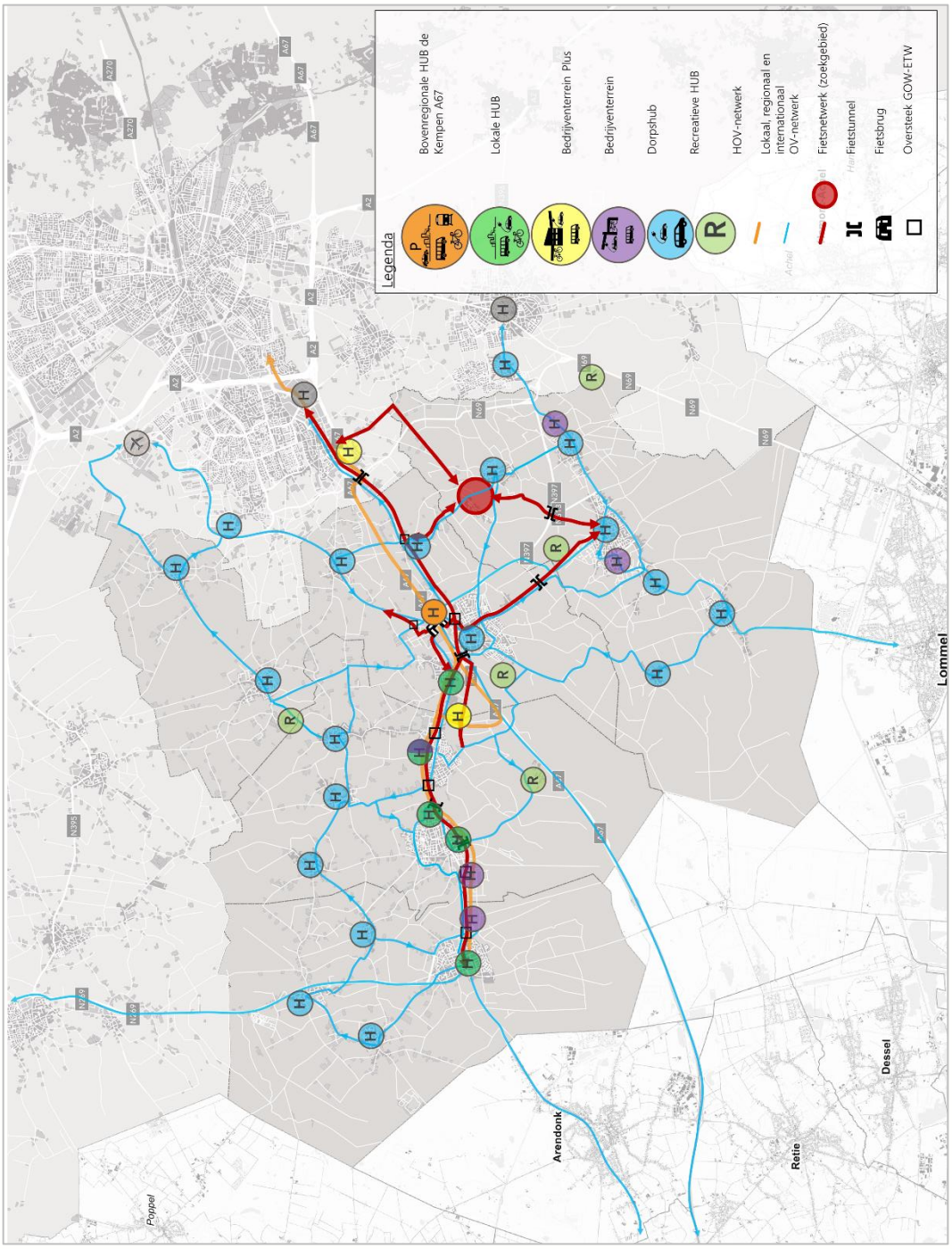

figuur 3: visualisatie hub-netwerk

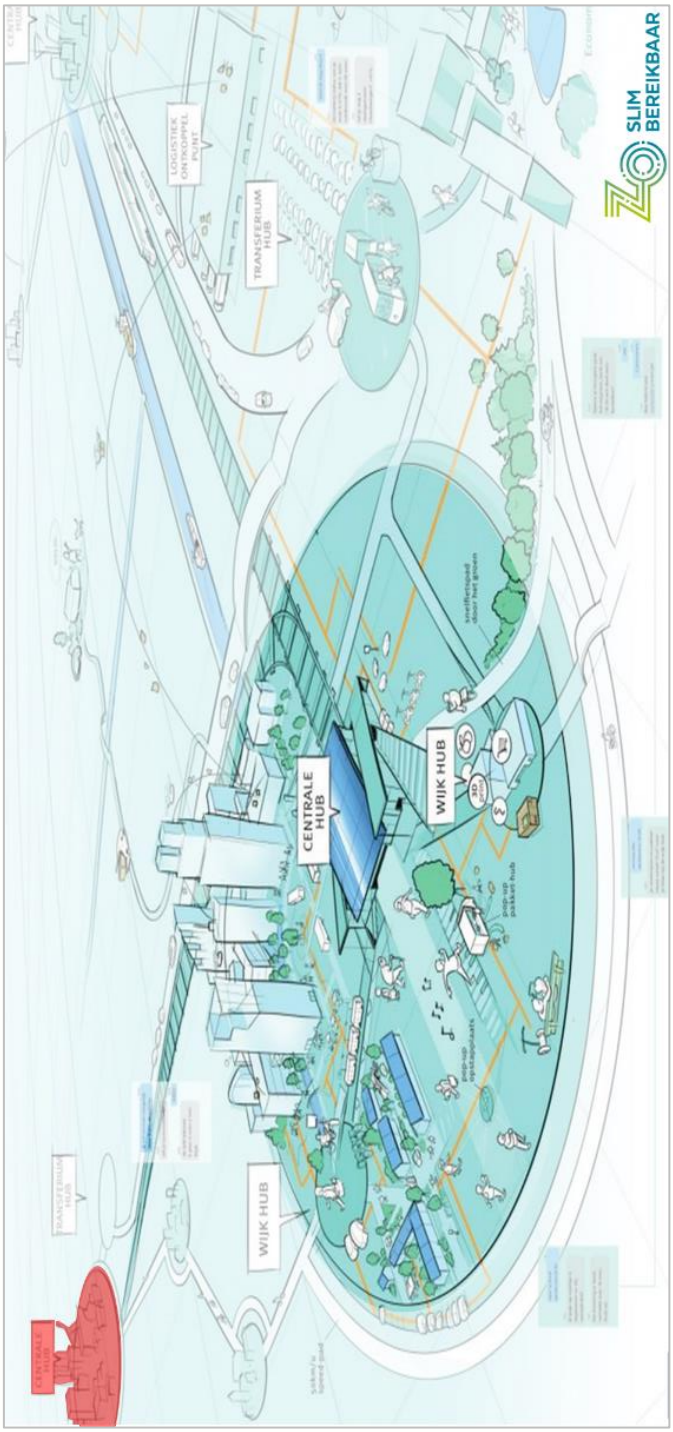

figuur 4: potentie bovenregionale hub De Kempen - A67

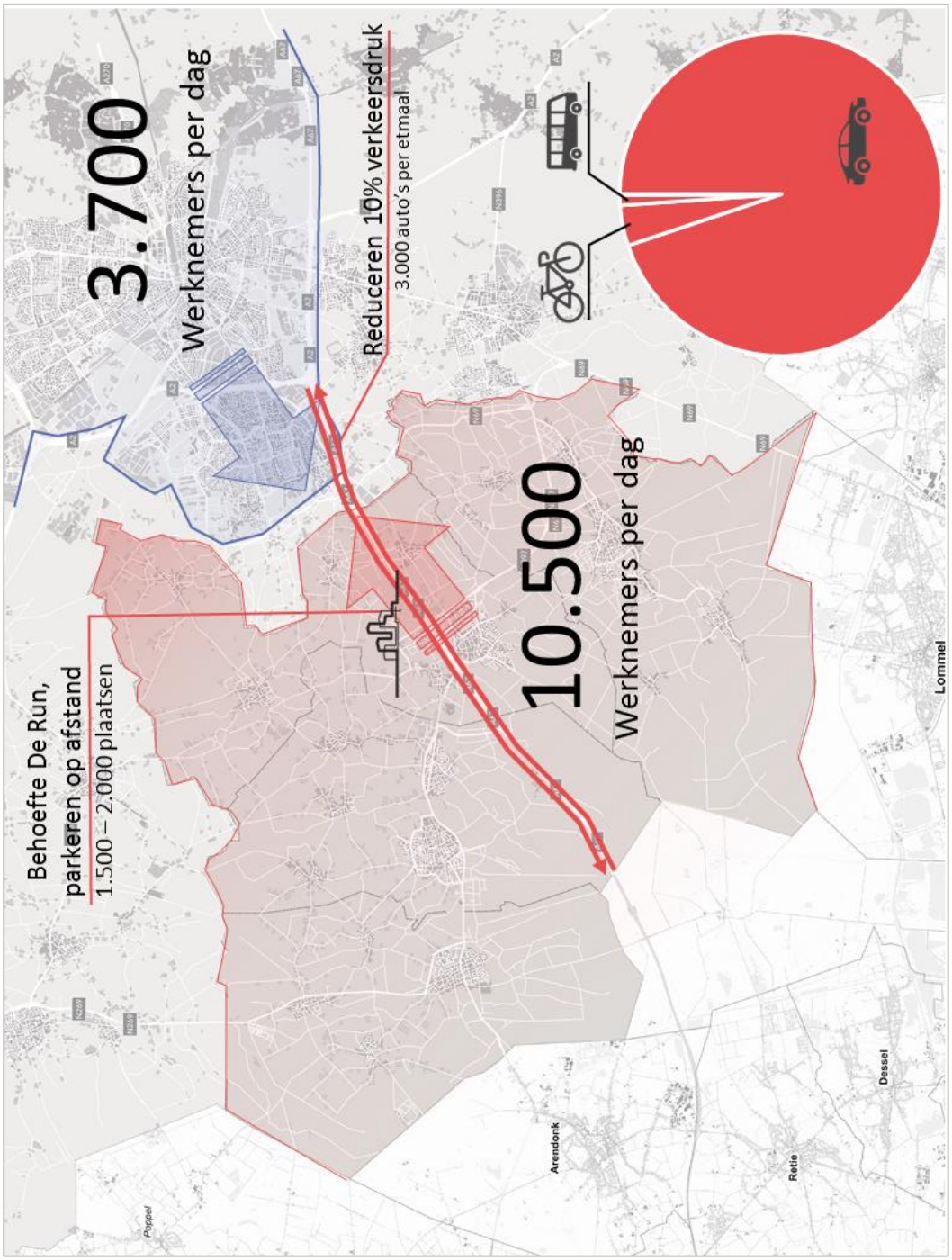

figuur 5: referenties parkeervoorzieningen

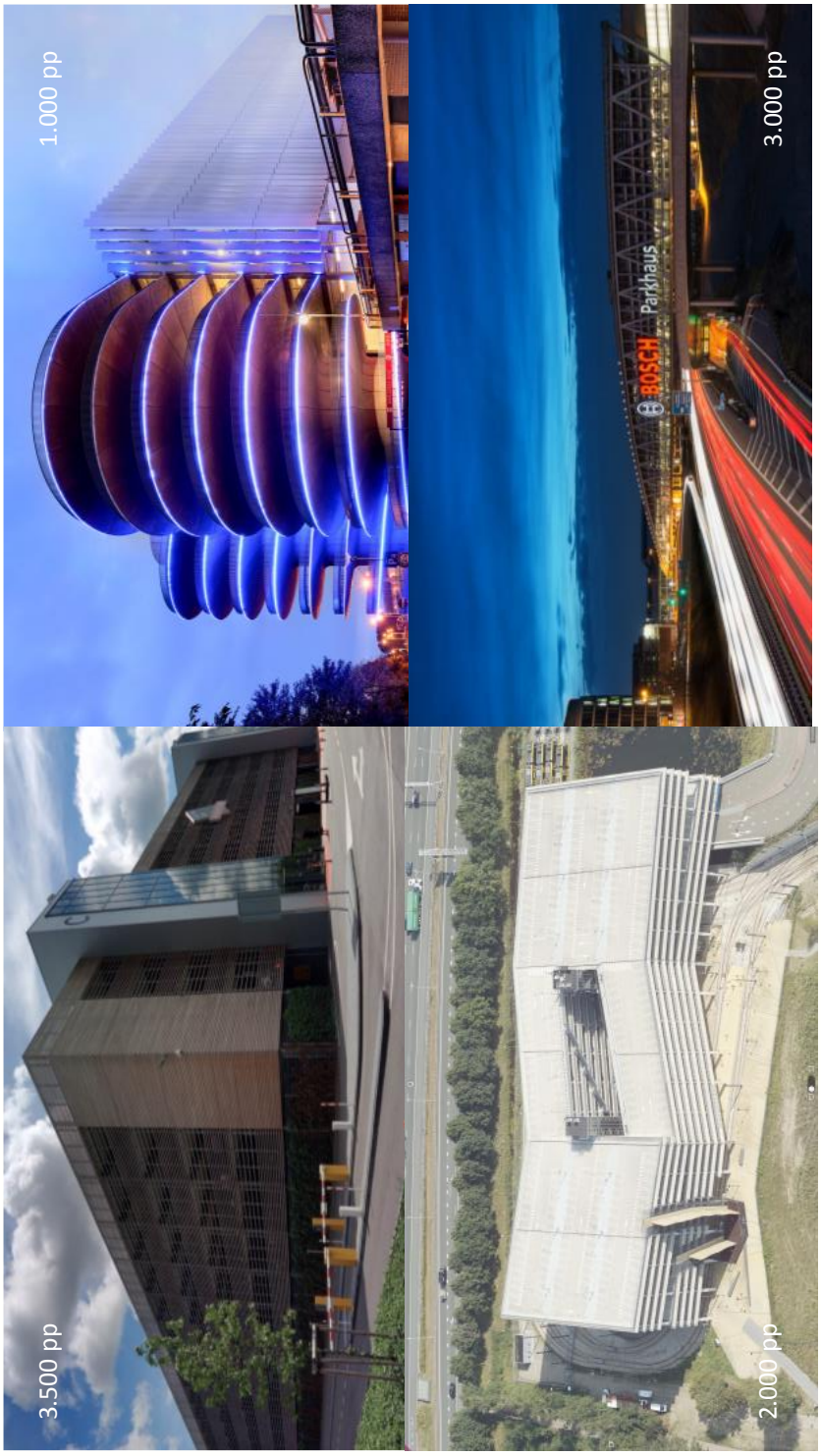

figuur 6: zoekgebieden bovenregionale hub De Kempen-A67

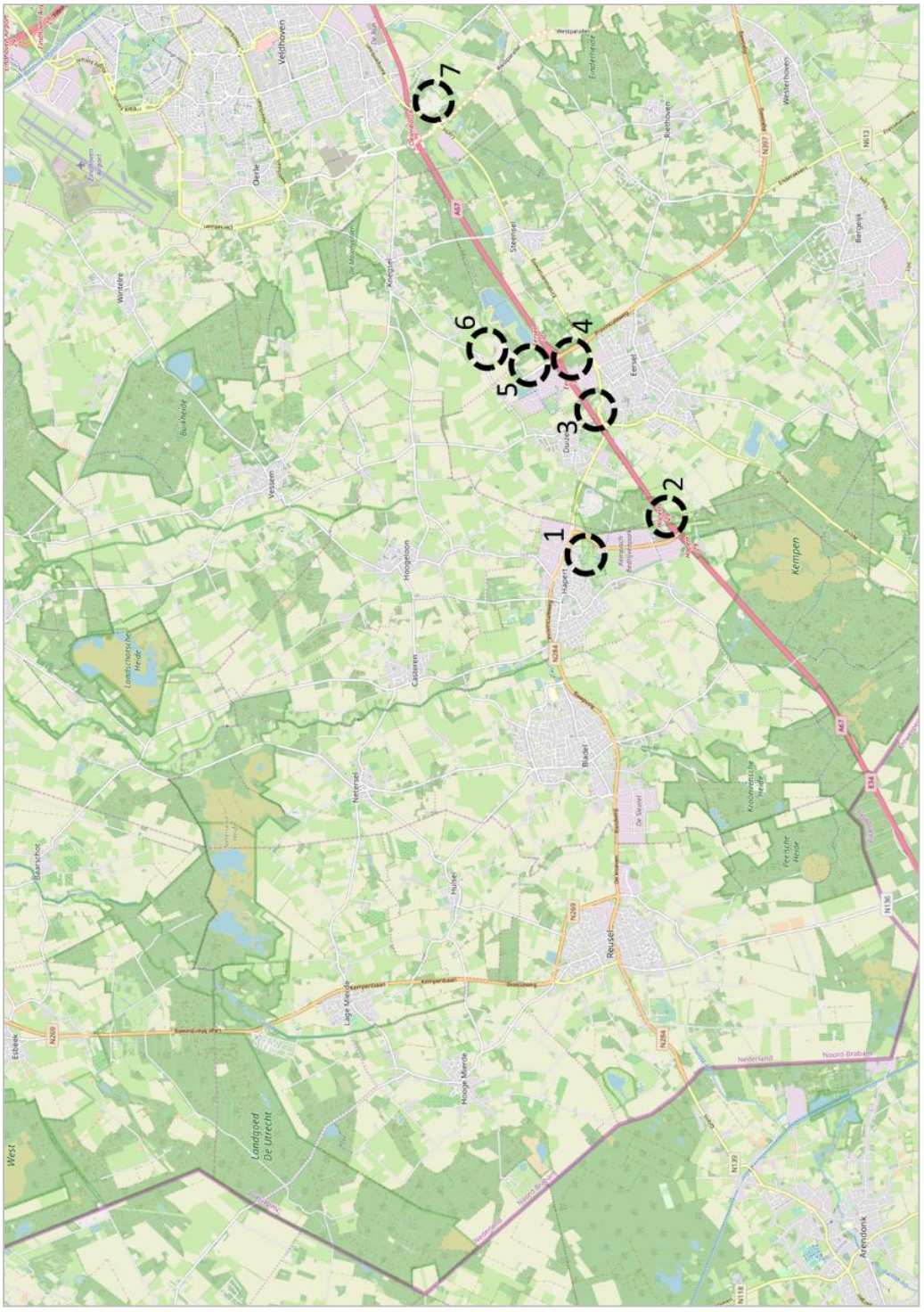

figuur 7: afname gemiddelde rijsnelheden hoofdwegennet

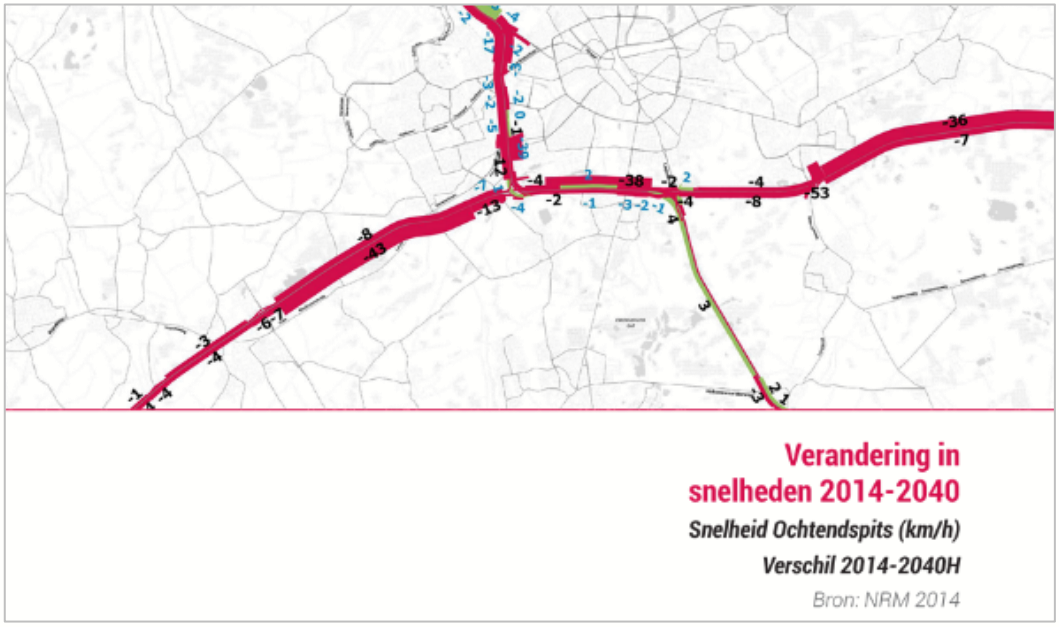

figuur 8: perceelkeuze inpassing gebouw bovenregionale hub

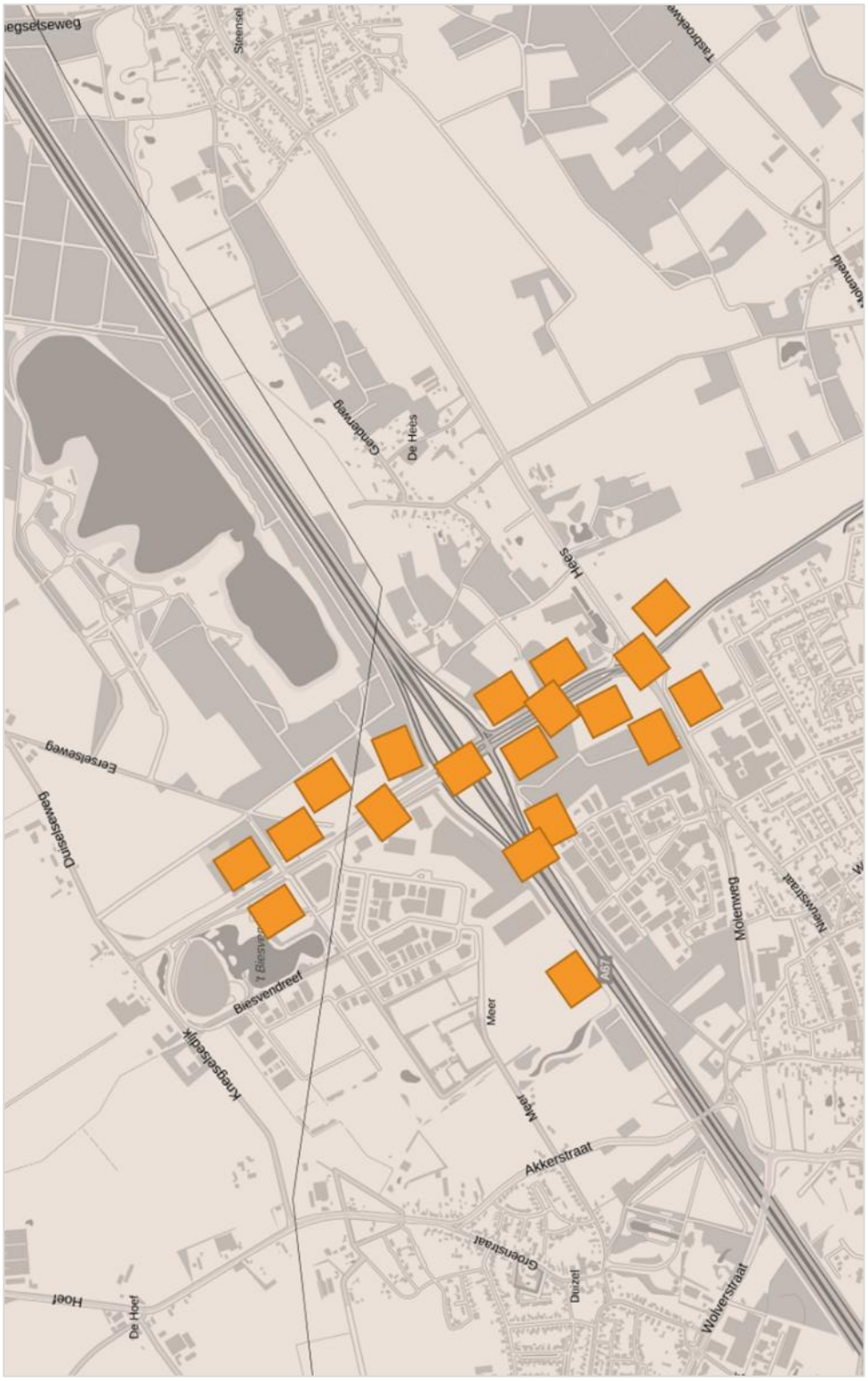

figuur 9: begrenzingen Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant

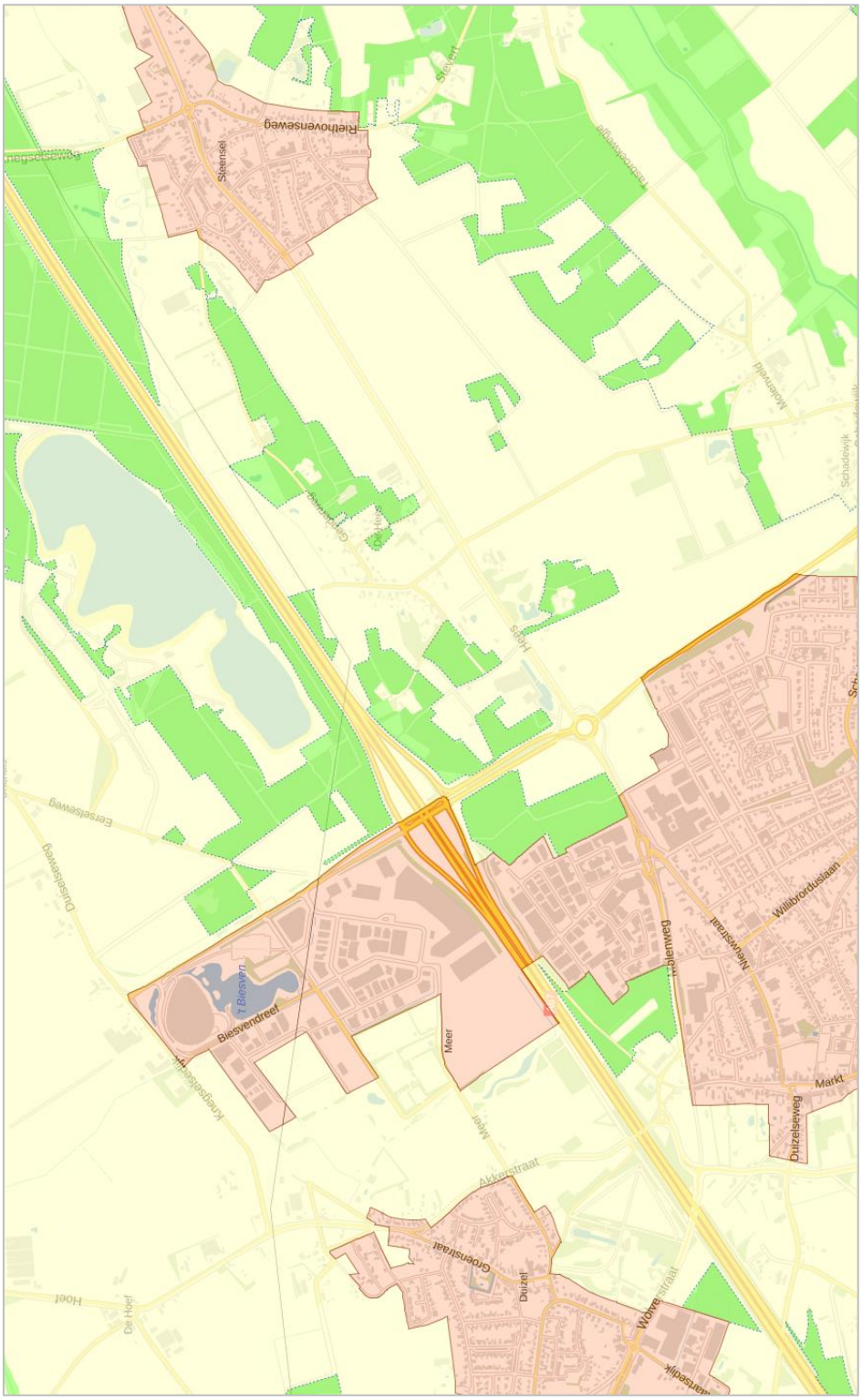

figuur 10: concreet mogelijke locaties bovenregionale hub

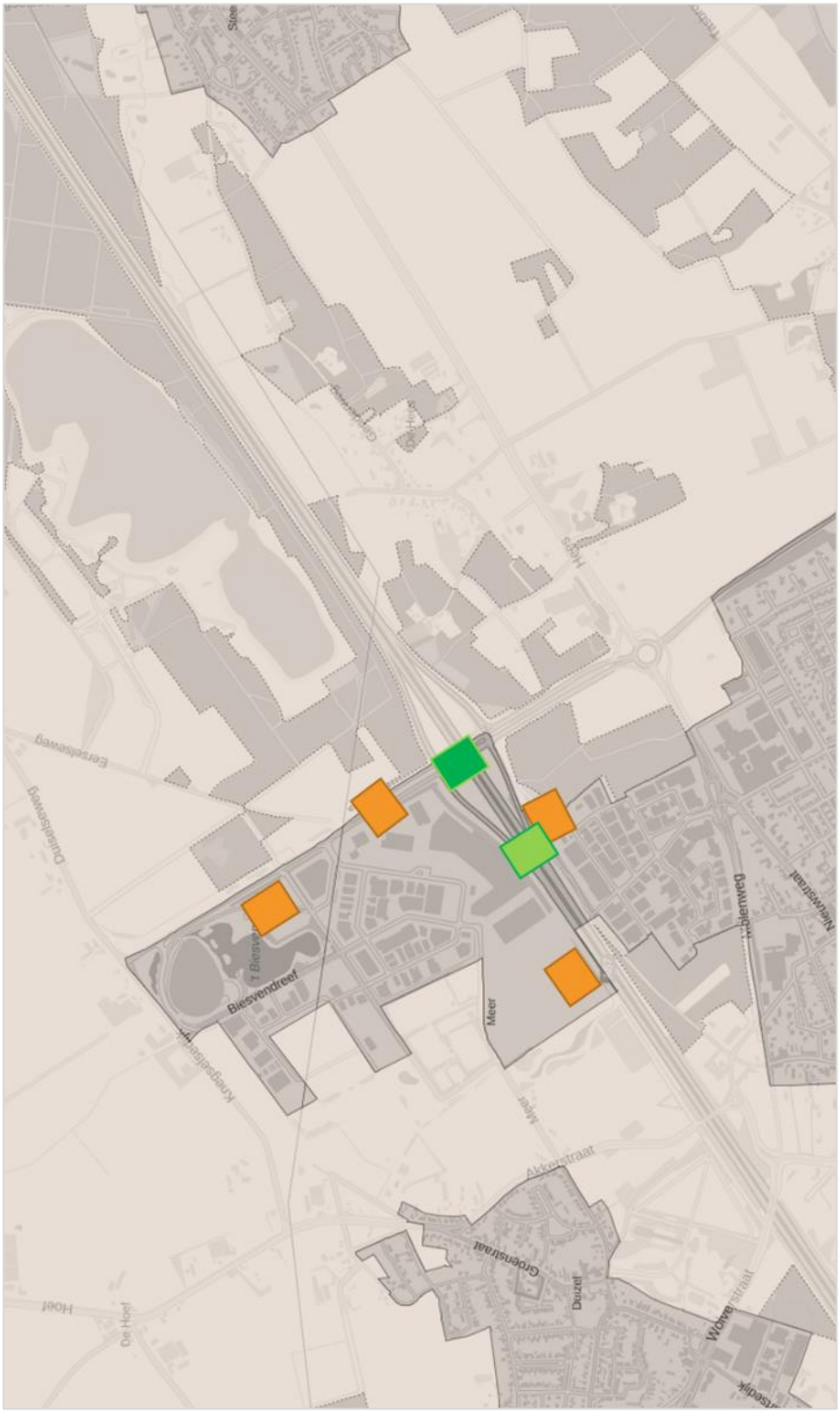

figuur 11: voorkeurslocatie vestiging bovenregionale hub De Kempen - A67

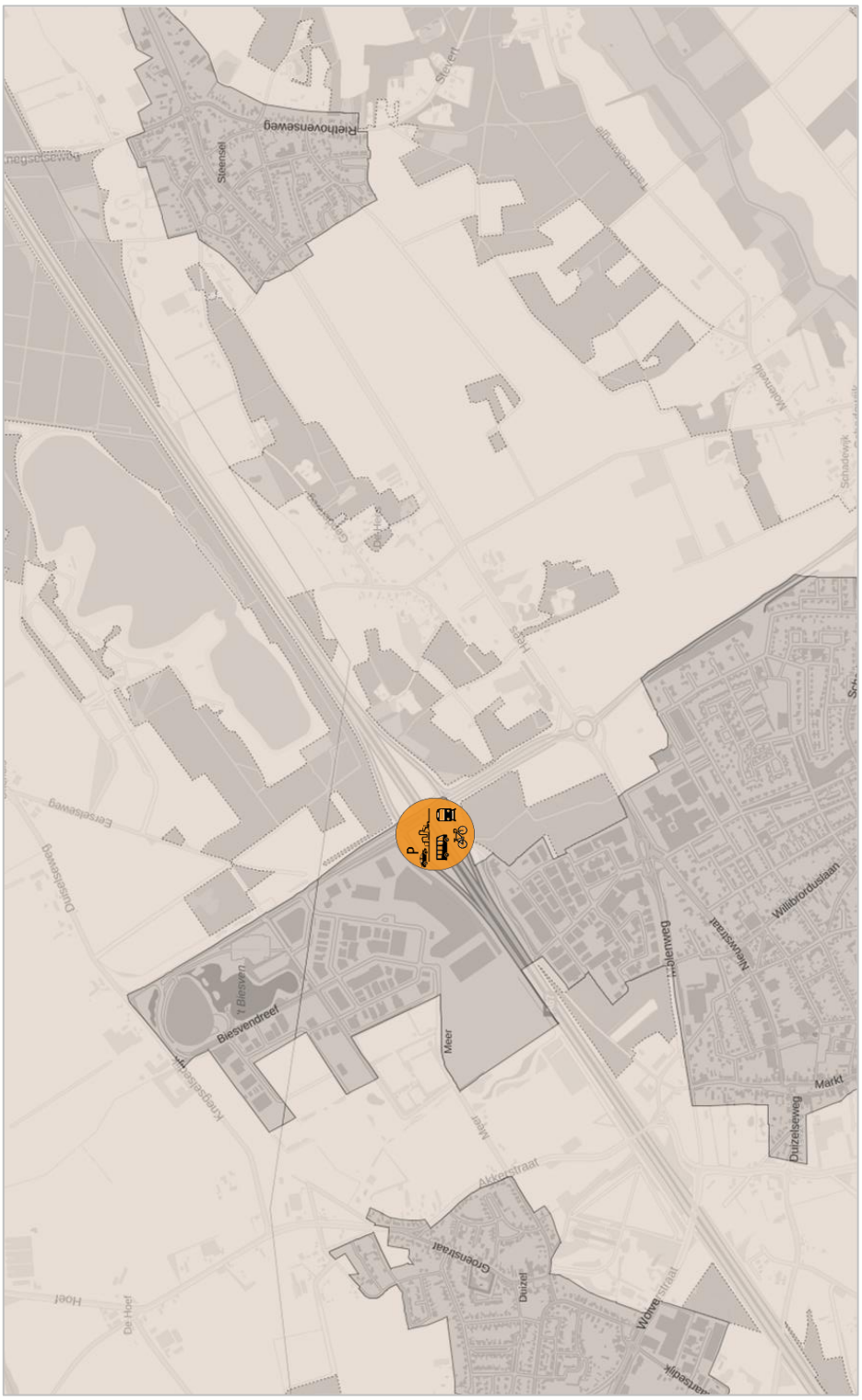

figuur 12: mobiliteitsstrategie De Kempen

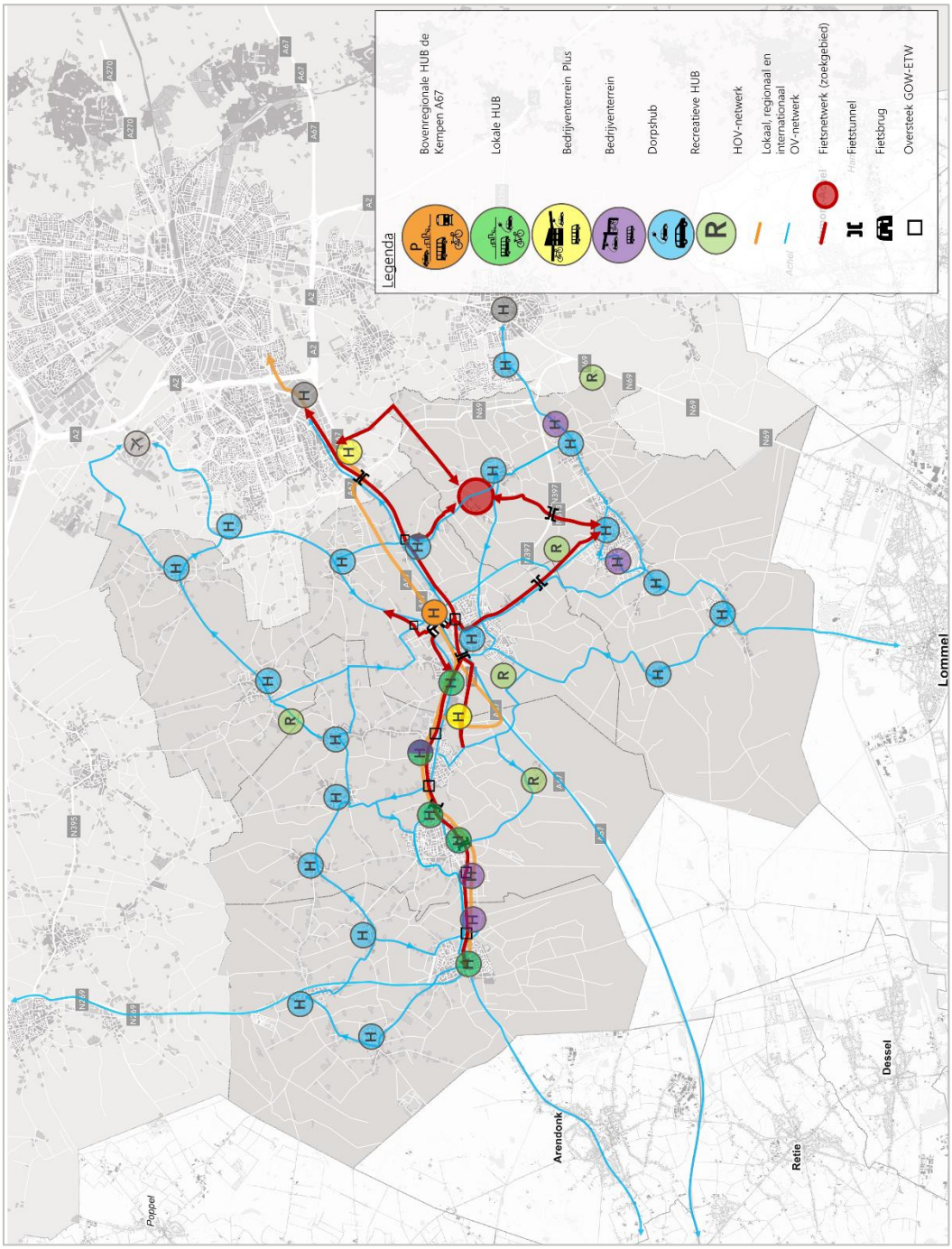

figuur 13: regionaal fietsnetwerk met verbinding van de hub

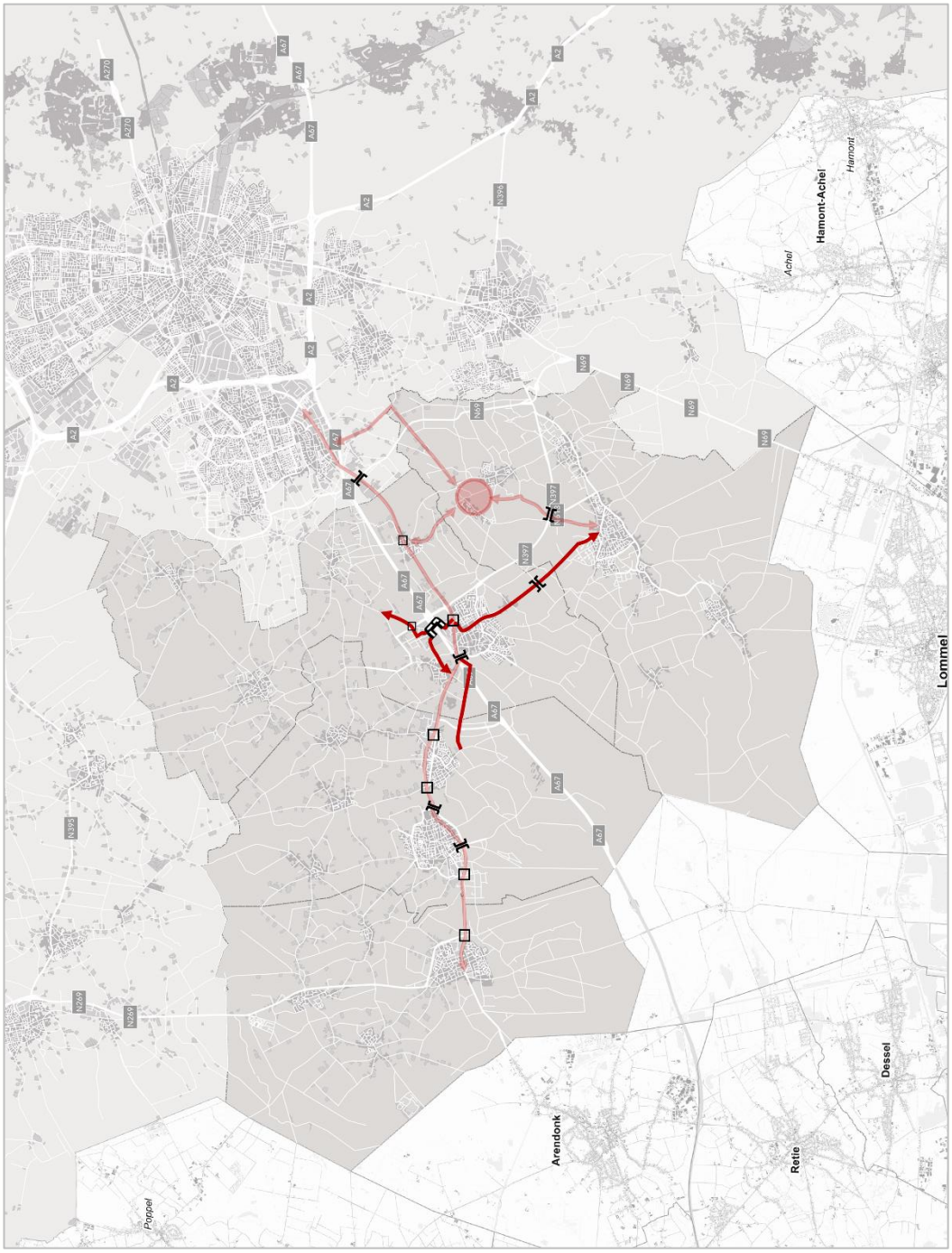

figuur 14: referentie Parkhaus Stuttgart (bron: Google)

ACCENT adviseurs

Luchthavenweg 13E
5657 EA Eindhoven

T 040 - 3030095
I accentadviseurs.nl

Persbericht **Eersel, 21 april 2020**

De Kempen presenteren voorstel voor regionale mobiliteitshub

Vervoerssysteem moet leefbaarheid en bereikbaarheid van de regio vergroten

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden zetten in op een regionaal systeem van overstappunten. Zogenoemde 'mobiliteitshubs' moeten zorgen dat we vaker de auto laten staan. Dat staat in het plan om de bereikbaarheid van de Kempen en de Brainportregio te verbeteren. De Kempen moeten zo nog aantrekkelijker worden om in te wonen en vooral ook een goed vestigingsklimaat opleveren voor bedrijven. Dit alles om de leefbaarheid van de Kempen te verbeteren en voorzieningen voor het gebied te behouden.

De economische ontwikkeling in onze Brainportregio ligt al 10 jaar boven het landelijk gemiddelde. Fantastisch voor onze economie, maar nadelig voor de steeds toenemende verkeersdrukte. Er staat steeds vaker file op de A67 en randweg A2/N2. En veel sluipverkeer maakt gebruikt van de Kempen om in de stad te komen. Om de Kempen en verschillende omliggende drukke locaties ('economische hotspots') goed bereikbaar te houden, werken de Kempengemeenten samen met de rest van de Brainportregio aan duurzame oplossingen. Verbeterd openbaar vervoer en verschillende deelsystemen kunnen hierin goede reisalternatieven bieden voor de auto. "We willen enerzijds de A67 ontlasten en anderzijds de Kempen beter bereikbaar maken met de fiets en het openbaar vervoer," aldus wethouder Kraaijeveld die als projectbestuurder betrokken is bij deze plannen.

Regionale hub in de Kempen

In 2025 hopen de Kempengemeenten de regionale mobiliteitshub te realiseren aan de A67 ter hoogte van Eersel. Deze hub wordt een parkeervoorziening boven de snelweg. Met snelle openbaar vervoersverbindingen, fiets of deelvervoer kunnen mensen vanuit hier verder reizen richting stad of verschillende bedrijventerreinen. Zo komen hier verbindingen naar Hapert, Bladel, Reusel en Bergeijk. Uiteindelijk moeten er op verschillende plekken in de Brainportregio dergelijke hubs ontstaan die met elkaar in verbinding staan en de reiziger faciliteren in een efficiënte en duurzame reis.

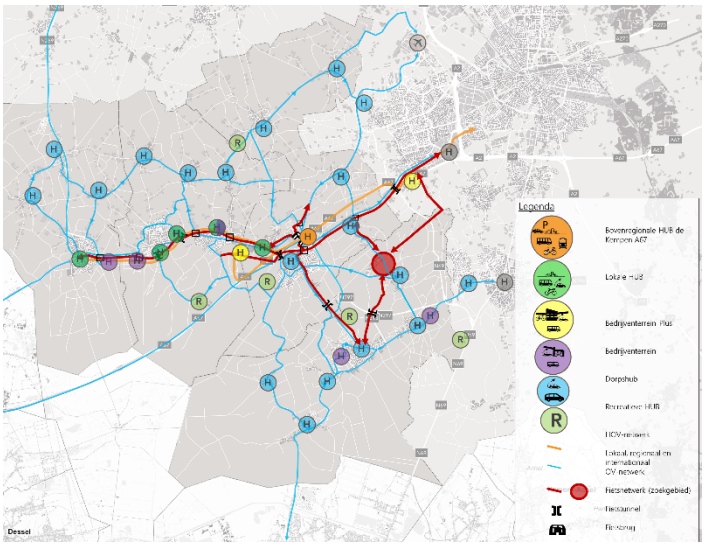

Netwerk van mobiliteitshubs in kaart gebracht voor de Kempen

Bereikbaarheid van de dorpen

Op verschillende strategische plaatsen komen er ook lokale hubs en dorphubs. Hier komen (elektrische) deelfietsen, -scooters en -auto's te staan en/of rijdt openbaar vervoer. Dit moet de bereikbaarheid tussen de dorpen verbeteren, ook onderling. Deze lokale hubs staan vervolgens weer in verbinding met de grotere regionale hub aan de A67. In de Kempen werken bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen intensief samen aan deze plannen. In afstemming met bedrijven uit het stedelijk gebied (o.a. HTCE, De Run en de TU/e-campus) gaan zij vanuit de werkgeversaanpak inzetten op gedragsverandering. Onder andere via werkgevers en een gedragsveranderingsstrategie wordt deze andere manier van reizen gestimuleerd

Win-win situatie

De regionale hub moet een jaarlijkse besparing opleveren van circa 15 miljoen autokilometers zo blijkt uit

een eerste verkenning. Hiermee kan de hub een aanzienlijke bijdrage leveren aan CO2-besparing. Daarnaast krijgt de hub een energieopwekkende functie door het toepassen van de meest actuele, innovatieve technieken. De plannen worden op het moment nader onderzocht en verder concreet gemaakt. Gemeenten, Provincie Brabant en het Rijk werken samen met het bedrijfsleven om tot een sluitende business case en realisatie te komen. Kraaijeveld is enthousiast over de plannen: “Hiermee realiseren we een duurzame, bereikbare en leefbare regio die een belangrijke bijdrage levert aan het economisch klimaat voor de Brainportregio.”

Einde persbericht

Noot voor de redactie:
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Gepke van Bussel van de afdeling communicatie van de gemeente Eersel via communicatie@eersel.nl of (06) 1111 55 81.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Mededeling: Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen

Nummer R20.057

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

Portefeuillehouder Van der Linden geeft op vragen van VVD en CDA aan dat deze mededeling onderdeel uitmaakt van het maatregelenpakket dat de Kempen gemaakt heeft om de bereikbaarheid en doorstroming van met name (regio) Eindhoven te waarborgen. De hubs zijn vooral gericht op regionale verkeersstromen. De financiering vindt plaats door de provincie, bedrijfsleven, het Rijk en Brainport. Projecten die (financieel) betrekking hebben op Bladel zijn OV-aansluitingen en het snelfietspad.
Portefeuillehouder Van der Liunden geeft aan dat Bladel graag ziet dat de HOV-lijn doorgetrokken wordt via KBP naar Reusel. Tot op heden kan niet worden aangetoond dat een dergelijke lijn leidt tot meer vervoersbewegingen.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	596
Extern Zaak ID	Z200000663
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.6
Omschrijving	Mededeling: Rapport kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.042
Onderwerp : Rapport kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Aan de raad

Samenvatting
De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de wijze waarop de gemeenten de verplichtingen aangaande het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) nakomen. Gemeenten vullen hiervoor jaarlijks een digitale vragenlijst in. Op basis van deze vragenlijst over het jaar 2018 heeft de Inspectie besloten om een onderzoek uit te voeren in de gemeente Bladel. De resultaten zijn terug te lezen in het bijgevoegde definitieve rapport kwaliteit vve gemeente Bladel.

De rapportage beoordeelt in hoeverre de gemeente voldoende invulling geeft aan de wettelijke taken ten aanzien van voor- en vroegschoolse educatie (vve). Voor de totstandkoming van deze rapportage zijn o.a. relevante beleidsdocumenten opgevraagd door de inspecteur primair onderwijs en vve. Daarnaast heeft er in februari jl. een gesprek plaatsgevonden tussen de gemeente en de inspecteur. Dit was een goed en motiverend gesprek waarbij de inspecteur onder andere erg positief was over de door uw raad vastgestelde keuzenota voor- en vroegschoolse educatie.

Samengevat blijkt uit dit onderzoek dat de gemeente Bladel de wettelijke taken vve voldoende uitvoert. De gemeente valt onder het reguliere toezicht vanuit de Inspectie. De Inspectie geeft onder andere aan dat de gemeente duidelijk haar rol pakt als regievoerder bij het vernieuwen van beleid. Daarnaast zijn er nog een aantal verbetertips meegegeven, zoals het maken van concrete resultaatafspraken met vve-instellingen, het goed in beeld brengen van het non-bereik en de systematische evaluatie van het eigen vve-beleid. Deze input zal worden meegenomen in het op te stellen vve-beleid wat in het derde kwartaal van dit jaar aan uw raad wordt aangeboden.

Bladel,

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. Definitief rapport onderzoek vve gemeente Bladel (20ik.03050)

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Pauline Coumans	0497-361638

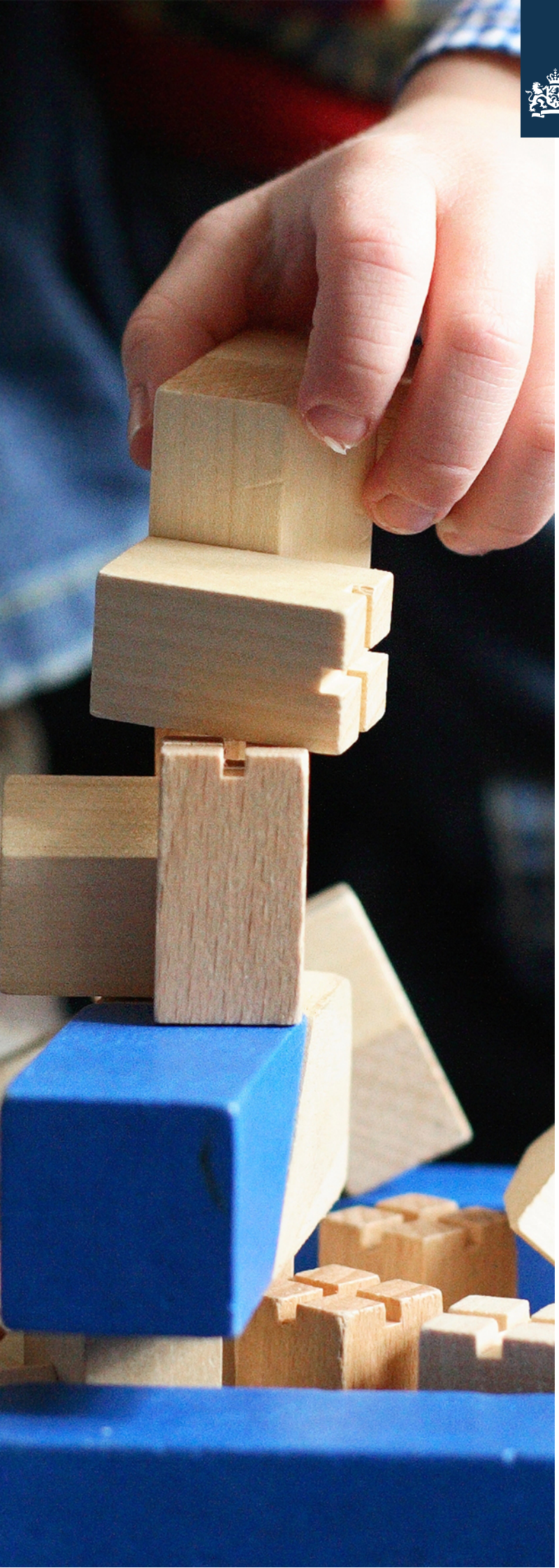

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Bladel

Onderzoek gemeente

Onderzoek naar voor- en vroegschoolse educatie

Datum vaststelling: 2 april 2020

Samenvatting

Gemeente: Bladel
Gemeente nummer: 1728

OAB-budget gemeente 2020: € 194.500

Aantal houders in de gemeente met voorschoolse educatie: 1 (op 5 locaties)

Aantal kinderdagverblijven met voorschoolse educatie in de gemeente: 3 (6 groepen)

Aantal schoolbesturen in de gemeente: 2

GGD-regio: GGD Brabant-Zuidoost

De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de wijze waarop de gemeenten de verplichtingen aangaande het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) nakomen. Gemeenten hebben hiervoor een digitale vragenlijst ingevuld.

Volgens de analyse van de digitale vragenlijst van de gemeente Bladel bestaan er mogelijk risico's ten aanzien van de uitvoering van de wettelijke vve-verplichtingen in deze gemeente. We hebben daarom besloten een onderzoek uit te voeren.

We hebben de vragenlijst geverifieerd aan de hand van de aangeleverde documenten en de toelichting daarop, in een gesprek met betrokkenen van de gemeente. Vervolgens hebben we de eisen met betrekking tot het vve-beleid beoordeeld en de eigen aspecten van kwaliteit gewaardeerd.

Beeld van de kwaliteit van vve binnen de gemeente.

Wat gaat goed bij vve?
Recent heeft de gemeente Bladel haar onderwijsachterstandenbeleid (waaronder vve) voor kinderen van 2-12 jaar vernieuwd met een keuzenota 2020-2023. De gemeente pakt hierin duidelijk haar rol als regievoerder. De vernieuwing van het beleid is met input van álle betrokken partners vormgegeven. Alle partners zien de meerwaarde in van samenwerking op het gebied van vve. De overlegstructuur binnen de gemeente op het gebied van vve is adequaat en vindt structureel plaats.

Wat moet beter bij vve?
Er zijn geen standaarden, met een wettelijke basis als Onvoldoende beoordeeld.

Wat kan beter bij vve?
De gemeente heeft nog geen concreet beleid ontwikkeld rondom concrete resultaatafspraken met de vve-instellingen over de wijze waarop ze hun eigen kwaliteit evalueren, verbeteren en borgen.
Verder is op dit moment het non-bereik niet precies in beeld, ondanks de diverse inspanningen vanuit de gemeente om dit (alsnog) te realiseren.
Tot slot kan de systematische evaluatie van het eigen vve-beleid en

het bepalen en vaststellen van de resultaten aan kwaliteit winnen.

Vervolg
De gemeente Bladel voert de wettelijke taken vve voldoende uit. Als vervolgstap hebben we afgesproken dat de gemeente ons op de hoogte houdt van de verdere ontwikkelingen en uitwerking naar aanleiding van de Keuzenota VVE 2020-2023. Er volgen dus geen herstelopdrachten. De gemeente valt onder het reguliere toezicht vanuit de inspectie.

Inhoudsopgave

1.	Opzet onderzoek	5
2.	Resultaten onderzoek op gemeenteniveau	7
3.	Reactie van de gemeente	11

1. Opzet onderzoek

De inspectie heeft onderzoek uitgevoerd bij de gemeente Bladel.

Werkwijze

- Analyse van de beantwoorde digitale vragenlijst in relatie tot de bevindingen tijdens eerder onderzoek van het vve-beleid van de gemeente;
- Analyse van aanvullend opgevraagde informatie in relevante beleidsdocumenten van de gemeente;
- Intern overleg met het team Kinderopvang over GGD-toezicht in de gemeente;
- Een gesprek met de betrokken beleidsambtenaar over het vve-beleid van de gemeente;
- Beoordeling van het vve-beleid van de gemeente Bladel.

Bij het onderzoek naar vve-gemeenten worden de volgende standaarden onderzocht.

Standaarden gemeente	Onderzocht
1. Gemeentelijk beleid	
1.1 Definitie doelgroepkind	•
1.2 Bereik	•
1.3 Toeleiding	•
1.4 Doorgaande lijn	•
1.5 Resultaten	•
1.6 Vve-coördinatie op gemeentelijk niveau	•
2. Vve beleidscontext	
2.1 Integraal vve-programma	•
2.2 Ouders	•
2.3 Externe zorg	•
2.4 Interne kwaliteitszorg voor- en vroegscholen	•
2.5 Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau	•
3. Vve condities	
3.1 De gemeente heeft geregeld dat de GGD de basiskwaliteit van de voorscholen beoordeelt	•
3.2 Er is een gemeentelijk vve-subsidiekader	•

Onderzoeksactiviteiten

Wij hebben de jaarlijkse vragenlijst, ingevuld door de gemeente, geverifieerd. Dit hebben we gedaan aan de hand van de aangeleverde documenten en de toelichting daarop, in een gesprek met betrokkenen van de gemeente. Vervolgens hebben wij de eisen met

betrekking tot het vve-beleid beoordeeld en de eigen aspecten van kwaliteit gewaardeerd.

Legenda
De beoordeling en waardering van standaarden wordt in dit rapport aangegeven door de hiernaast geplaatste legenda.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 staan de resultaten van het gemeentelijke onderzoek naar vve en de afspraken over het vervolgtoezicht.
In hoofdstuk 3 hebben we de reactie van de gemeente op het onderzoek naar vve en de rapportage daarover opgenomen.

Legenda

Beoordelingen en waarderingen zoals ze in de rapportages worden weergegeven:

O Onvoldoende
K Kan beter
V Voldoende
G Goed

2 . Resultaten onderzoek op gemeenteniveau

In dit hoofdstuk geven we de resultaten weer van het onderzoek bij de gemeente Bladel op de standaarden voor vve.

Samenvattend oordeel

De gemeente Bladel voldoet in voldoende mate aan haar wettelijke verplichtingen voor wat betreft vve. Dat komt doordat alle standaarden, die gebaseerd zijn op een wettelijke basis, als Voldoende zijn beoordeeld. Wat betreft de standaarden die gericht zijn op eigen aspecten van kwaliteit zien we nog verbetermogelijkheden. Zo zijn de standaarden 1.6 en 2.4 en 2.5 als Kan beter gewaardeerd.

In paragraaf 2.1 geven we de beoordelingen en waarderingen aan op de onderzochte standaarden met een korte uitleg en eventuele verbeterkansen.

2.1. Voor- en vroegschoolse educatie in de gemeente

In de onderstaande tabel geven wij de oordelen en/of waarderingen weer op de standaarden van de kwaliteitsgebieden ‘Gemeentelijk vve-beleid (1)’, ‘Vve-beleidscontext (2)’ en ‘Vve-condities (3)’.

Gemeentelijk vve-beleid	O	K	V	G
1.1 Definitie doelgroepkind			●	
1.2 Bereik			●	
1.3 Toeleiding			●	
1.4 Doorgaande lijn			●	
1.5 Resultaten			●	
1.6 Vve-coördinatie op gemeentelijk niveau		●		

Vve-beleidscontext	K	V	G
2.1 Integraal vve-programma		●	
2.2 Ouders		●	
2.3 Externe zorg		●	
2.4 Interne kwaliteitszorg voor- en vroegscholen	●		
2.5 Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau	●		

Vve-condities	O	K	V	G
3.1 De gemeente heeft geregeld dat de GGD de basiskwaliteit van de voorscholen beoordeelt			•	
3.2 Er is een gemeentelijk subsidiekader			•	

Gemeentelijk vve-beleid

1.1 Definitie doelgroepkind
Deze standaard beoordelen we als Voldoende. Gemeente Bladel heeft in haar beleid de definitie van een doelgroep peuter vastgelegd. Verder draagt de gemeente er zorg voor dat de doelgroepdefinitie gecommuniceerd wordt in het veld, zodat hier geen misverstanden over kunnen bestaan en peuters bijvoorbeeld ten onrechte niet in aanmerking komen voor vve.

1.2 Bereik
Deze standaard beoordelen we als Voldoende. Wij vinden dat de gemeente Bladel voldoende vve-kindplaatsen realiseert binnen haar gemeente en ze voldoende verspreidt. Er zijn geen wachtlijsten. Uit deze aangeleverde gegevens blijkt dat er in de afgelopen vier jaar sprake is van een beperkt percentage doelgroeppeuters dat de gemeente niet bereikt. De oorzaak daarvan is dat niet alle ouders hun kind willen laten deelnemen aan de vve activiteiten. Wij vinden dat de gemeente hiermee voldoende kan aantonen dat het huidige aanbod toereikend is.

1.3 Toeleiding
Deze standaard beoordelen we als Voldoende. Binnen de gemeente zijn namelijk afspraken gemaakt en vastgelegd rondom de toeleiding, die in de praktijk ook voldoende worden nageleefd door betrokken partners. De afspraken worden overigens momenteel herzien in een regionale werkgroep. Gemeenten kunnen vervolgens aanvullende maatwerkafspraken maken.

1.4 Doorgaande lijn
Deze standaard beoordelen we als Voldoende. De bestaande afspraken rondom de doorgaande lijn zijn vastgelegd en worden voldoende geborgd. Bijvoorbeeld binnen de verschillende overleggen vindt de borging plaats van afspraken rondom de doorgaande lijn en warme overdracht.

1.5 Resultaten
Deze standaard beoordelen we als Voldoende. Begin 2019 zijn er nieuwe geactualiseerde afspraken met de schoolbesturen gemaakt, die vervolgens gemonitord worden. De bestaande resultaatafspraken worden in het tweede kwartaal van 2020 herzien. Een

onderzoeksbureau ondersteunt de gemeente hierbij. Aanleiding voor dit gesprek met de schoolbesturen zullen de onderzoeksresultaten van de nieuwe monitor VVE zijn.
Omdat meerdere gemeenten in de regio hier mee blijken te stoeien, wordt daarnaast bekeken of het meer regionaal opgepakt kan worden.
In de aankomende periode zal door verdere uitwerking en monitoring moeten blijken of de gestelde ambities ook daadwerkelijk gehaald worden.

1.6 Vve-coördinatie op gemeentelijk niveau
Deze standaard waarderen we als Kan beter. Wij vinden dat de gemeente voldoende stuurt en coördineert om vve tot stand te brengen en te borgen. De gemeente heeft het vve-beleid (onderdeel van het gemeentelijk GOA-beleid) recent vernieuwd (Keuzenota), met input van alle betrokken partners. De gemeente heeft in dit proces duidelijk haar regierol opgepakt en voldoende afgestemd met betrokken partners. Nu er nieuw beleid ligt, zal het aandachtspunt hierbij zijn het evalueren, verbeteren en borgen van het vve-beleid in een kwaliteitscyclus.

Vve-beleidscontext

2.1 Integraal vve-programma
Deze standaard waarderen we als Voldoende. De gemeente heeft afspraken vastgelegd over het gebruik van een vve-programma dat voldoet aan artikel 5 van het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Dit geldt ook voor het gebruik van een observatiesysteem voor het volgen van de brede ontwikkeling van peuters. De GGD controleert dit jaarlijks.

2.2 Ouders/ouderbeleid
Deze standaard waarderen we als Voldoende. Op onderdelen is er sprake van ouderbeleid. Zo worden ouders bij de toeleiding door de verpleegkundige van het consultatiebureau verteld wat het doel is van vve. Tevens is er een vaste intakeprocedure bij aanmelding op de voorschool met een intakeformulier en wordt bij de overdracht gebruik gemaakt van een overdrachtsformulier.
Om het rendement van het vve aanbod te vergroten is daarnaast in samenwerking met vve aanbieder, het consultatiebureau en de gemeente een pilot 'vve Thuis' ontwikkeld dat bij succes zal worden verlengd.

2.3 Externe zorg
Deze standaard waarderen we als Voldoende. De bestaande zorgstructuur voor peuters communiceert de gemeente voldoende met het veld, zodat peuters die daarvoor in aanmerking komen, op tijd de hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben.
Tijdens de themabijeenkomst die begin oktober 2019 voor relevante betrokkenen plaatsvond, stond het thema positief opvoeden centraal,

waarbij het Centrum voor Jeugd en Gezin een workshop gaf. Tijdens deze bijeenkomst was er ook ruimte voor vragen en het delen van feedback.
Naast deze scholingsbijeenkomsten worden er verschillende heisessies 'aansluiting onderwijs en jeugdhulp' georganiseerd en gefaciliteerd door de Kempengemeenten en samenwerkingsverband Passend Onderwijs de Kempen. Tijdens deze bijeenkomsten komen professionals rondom het jonge kind samen om de aansluiting en samenwerking te optimaliseren door kennis te delen, processen af te stemmen en professionals met elkaar te verbinden. De kinderopvangorganisaties en het consultatiebureau nemen deel aan dit proces.

2.4 Interne kwaliteitszorg voor- en vroegscholen
Deze standaard waarderen we als Kan beter. De gemeente heeft namelijk op dit moment geen concrete afspraken met de vve-instellingen over de wijze waarop ze hun eigen kwaliteit evalueren, verbeteren en borgen. Wij vinden dan ook dat de verantwoording aan de gemeente vanuit de vve-instellingen aan kwaliteit kan winnen, waardoor de kritische dialoog over kwaliteit van vve binnen de gemeente en met de partners kan versterken.

2.5 Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau
We waarderen deze standaard als Kan beter. Net zoals we ook in onze eerdere onderzoeken constateerden in 2013, kan de evaluatie binnen de PDCA-cyclus aan kwaliteit winnen. Zo ontbreekt het bijvoorbeeld aan een duidelijke evaluatie (en getrokken conclusies) van de vorige beleidsperiode. In het nieuwe beleidsplan van de gemeente is het periodiek evalueren nu als actiepunt opgenomen voor de aankomende beleidsperiode van vier jaar.

Vve-condities

3.1 De gemeente heeft geregeld dat de GGD de basiskwaliteit van de voorscholen beoordeelt
Deze standaard beoordelen we als Voldoende. De gemeente geeft de GGD jaarlijks de opdracht alle voorscholen, die vve aanbieden, te beoordelen op de basisvoorwaarden vve. De GGD heeft deze opdracht in het afgelopen jaar uitgevoerd.

3.2 Er is een gemeentelijk vve-subsidiekader
Deze standaard waarderen we als Voldoende. De gemeente heeft een kader opgesteld waarin de voorwaarden zijn opgenomen conform de wet op de Kinderopvang en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. De gemeente Bladel heeft geen aanvullende voorwaarden opgenomen naast de wettelijke bepalingen om de kwaliteit van vve in de gemeente te vergroten.

3 . Reactie van de gemeente

Hieronder geeft het college van B en W een reactie op de uitkomsten van het onderzoek. De gemeente Bladel geeft aan hoe zij hiermee aan de slag gaat.

Wij kunnen ons vinden in de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs. De wijze waarop de rapportage is beschreven wordt door ons gewaardeerd. Zo geeft u aan dat de gemeente Bladel de wettelijke taken vve voldoende uitvoert en dat de gemeente Bladel duidelijk haar rol pakt als regievoerder bij het vernieuwen van beleid. Het is prettig om deze positieve woorden te lezen.

De genoemde verbetertips zullen wij daarnaast meenemen in het opstellen van het gemeentelijk vve-beleid.

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-loket (voor vragen) 088 6696060

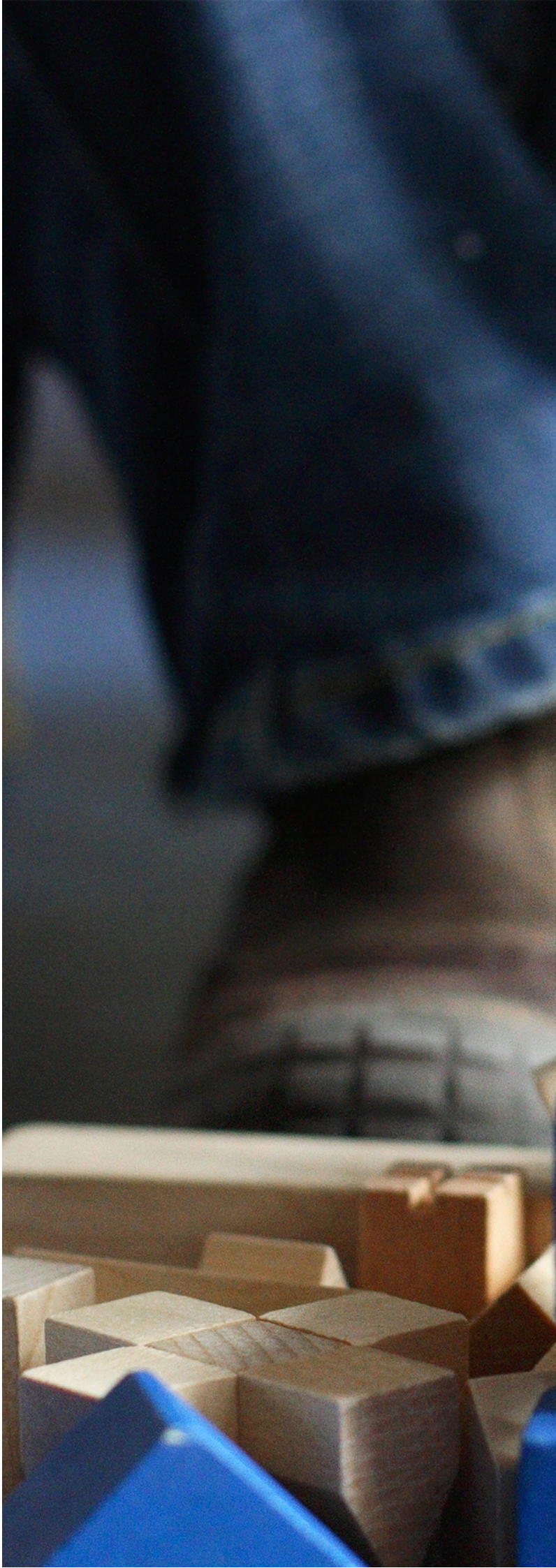

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	631
Extern Zaak ID	Z200001310
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.7
Omschrijving	Mededeling: Regionaal Jaarverslag leerplicht/Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) 2018-2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.045
Onderwerp : Regionaal jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019

Aan de raad

Samenvatting

Vanuit de Leerplichtwet heeft het college de wettelijke taak om jaarlijks een verslag uit te brengen aan uw raad over het in de gemeente gevoerde leerplichtbeleid. Middels deze mededeling wordt uw raad geïnformeerd over het jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019 van de regio Zuidoost Brabant.

Het tegengaan van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten (vsv) zijn twee belangrijke speerpunten van het landelijk en regionaal onderwijsbeleid. Het volgen en succesvol afronden van onderwijstrajecten draagt in belangrijke mate bij aan de ontwikkelingskansen van jeugdigen en de aansluiting op de arbeidsmarkt. Sinds 2007 is het bestrijden van vsv en schoolverzuim een regionale taak. Om de regionale uniforme samenwerking op het terrein van leerplicht en RMC te continueren, zijn de wettelijke taken van leerplicht RMC van de 21 gemeenten in de regio Zuidoost Brabant sinds 11 oktober 2017 ondergebracht bij de bestuurscommissie bestrijding schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten van de GGD Brabant-Zuidoost. De bestuurscommissie bestaat uit alle wethouders onderwijs van de 21 gemeenten in de regio Zuidoost Brabant.

De wettelijke taken leerplicht bestaan uit het toezicht houden op de naleving van de Leerplichtwet 1969. De wettelijke taken RMC bestaan uit een sluitende melding en registratie van alle jongeren tussen de 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie hebben, het benaderen en zorg dragen voor begeleiding van deze jongeren en het coördineren en initiëren van samenwerking tussen alle belangrijke partijen. In januari 2019 is daar een nieuwe wettelijke taak aan toegevoegd: registratie en monitoring van jongeren in een kwetsbare positie. Met deze jongeren worden leerlingen van het vmbo basis/leerwerktraject, leerlingen van het Voortgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs en Entree-leerlingen bedoeld.

Op 11 maart jl. heeft de bestuurscommissie bestrijden schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten het regionaal jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019 vastgesteld. Dit jaarverslag beschrijft de activiteiten en resultaten van de inzet van leerplichtambtenaren en RMC loopbaanbegeleiders (in Eindhoven onder de naam van leerplichtplusambtenaren) in de regio Zuidoost-Brabant in het schooljaar 2018-2019. De gegevens worden gehaald uit de Centrale Leerling Registratie (CLR).
Vanuit de leerplichtwet heeft het college van burgemeester en wethouders de wettelijke verplichting om jaarlijks een verslag uit te brengen aan de raad over het in de gemeente gevoerde leerplichtbeleid. Omdat het regionale jaarverslag 2018-2019 reeds op 11 maart jl. is vastgesteld wordt deze nu ter kennisname aan uw college en gemeenteraad voorgelegd. De leerplichtgegevens van de gemeente Bladel zijn in dit verslag verwerkt.
Nieuw is de interactieve link naar het jaarverslag die u in de bijlagen kunt vinden.

Resultaten Jaarverslag:

<u>Speerpunt</u>
Iedere jongere die naar school kan, gaat ook naar school en haalt een startkwalificatie.
De regio Zuidoost-Brabant geeft op uniforme wijze uitvoering aan het bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten onder jongeren in de leeftijd van 5 tot 23 jaar. Centraal staat het

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Monica van Rooij	0497-361443

uitgangspunt één school – één leerplichtambtenaar/RMC-loopbaanbegeleider. Voor Bladel betekent dit dat de Leerplichtambtenaar van de gemeente Bladel het aanspreekpunt is voor alle basisscholen in Bladel én voor het Pius-X College voor alle leerlingen die woonachtig zijn in de gemeente Bladel én de gemeente Eersel. Vanwege het grote aantal leerlingen van het Pius-X College worden de overige leerlingen begeleid door de leerplichtambtenaar van de gemeente Reusel-De Mierden. De leerplichtambtenaren kunnen elkaar vervangen indien nodig.

Algemeen
Per 1 januari 2019 is een nieuw systeem voor centrale leerlingregistratie (CLR), het Jeugdvolgsysteem (JVS), in gebruik genomen. De overgang naar een nieuw systeem zorgt altijd voor extra belasting van de uitvoering, echter na de implementatie zijn zowel de gebruikers als beleid uiterst positief. Veel zaken verlopen geautomatiseerd waardoor er efficiënter gewerkt kan worden, bovendien is het eenvoudiger een uitvraag uit te voeren. Een nadeel van deze nieuwe geautomatiseerde en nauwkeurige verwerking is dat dit ook heeft geleid tot verschillen in aantallen met die uit voorgaande jaren die niets met de inhoud te maken hebben. De cijfers over 2018/2019 zijn daardoor niet geheel één op één vergelijkbaar met die van voorgaande jaren.

Leerplicht Bladel (5-23 jaar)
Op 1 augustus 2018 waren er in Bladel 2913 leerplichtige en kwalificatieplichtige jongeren van 5 tot 23 jaar. Dit waren er 25 minder dan het jaar daarvoor. Voor 115 jongeren is er contact geweest met een leerplichtambtenaar (3,95%). De reden van contact loopt uiteen van een verzuimmelding, een aanvraag voor verlof tot een leerlingbespreking in het kader van zorg en preventie. Het aantal contacten is licht toegenomen met 1%. De reden hiervoor is dat het contact met de scholen is verstevigd en de scholen de noodzaak inzien van het tijdig melden.

Verzuim
Ongeoorloofd verzuim
Scholen zijn wettelijk verplicht om melding te maken als een leerling 16 uur in 4 weken verzuimt (wettelijk verzuim). Het aantal meldingen van wettelijk verzuim lag in 2018/2019 op 17 meldingen (5 minder dan het jaar ervoor). In 2018-2019 zijn er voor Bladelse leerlingen 36 meldingen gedaan van overig verzuim. Dit aantal is gedaald met 13, de reden hiervoor ligt aan het feit dat scholen meer inzetten op zorg en preventie vooraf en de leerplichtambtenaar in een vroegtijdig stadium betrokken wordt.

Luxe verzuim
Luxe verzuim is het meenemen van kinderen op vakantie buiten de schoolvakanties om zonder toestemming van de schooldirectie of leerplichtambtenaar. In 2018-2019 zijn er in Bladel 23 luxe verzuim meldingen binnen gekomen. In de meeste gevallen wordt conform de landelijke afspraken waarschuwend opgetreden door middel van brief of gesprek. In 8 gevallen heeft dit geleid tot het maken van een Proces Verbaal door de leerplichtambtenaar. Dit cijfer is toegenomen ten opzichte van dat jaar ervoor toen er 3x een proces verbaal is opgemaakt. Het toegenomen aantal processen verbaal lijkt toevallig te zijn aangezien dit lopende schooljaar er weer een daling lijkt te zijn in het aantal.

Haltstraf en Justitiële afdoeningen
Een deel van het verzuim van jongeren tot 18 jaar wordt afgesloten met een doorverwijzing naar jeugdhulpverlening of een waarschuwing. Als preventieve maatregelen niet het gewenste resultaat hebben, kan de leerplichtambtenaar overgaan tot handhaving (Halt-straf) of proces-verbaal) In Bladel is er 1 Halt-straf opgelegd. Dit aantal was hetzelfde als in het voorafgaande schooljaar.
De 8 processen verbaal zijn allen opgemaakt in het kader van luxe verzuim zoals reeds eerder vermeld.

Vrijstellingen.
Het aantal vrijstellingen vanwege medische en/of psychische gronden neemt regionaal af.
Voor de jeugdigen die wegens medische/psychische redenen niet in staat zijn om onderwijs te volgen dienen ouders jaarlijks een vrijstellingsaanvraag in bij de leerplichtambtenaar. Een onafhankelijk arts onderzoekt iedere aanvraag. Als deze oordeelt dat onderwijs gedurende een bepaalde periode niet mogelijk is ontstaat het recht op vrijstelling.
De invoering van passend onderwijs heeft als doel kinderen een plek op die school te geven die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Hiermee is het aantal vrijstellingen op basis van lichamelijke of psychische gronden afgenomen en gestabiliseerd.

In de gemeente Bladel zijn er 4 vrijstellingen voor het volgen van onderwijs in het Buitenland en 1 vrijstelling vanwege lichamelijke/geestelijke beperkingen. Dit aantal is hetzelfde als het schooljaar daarvoor.

Absoluut verzuim
Bij absoluut verzuim staat een jongere niet ingeschreven op een school zonder vrijstelling van leerplicht. In 2018-2019 zijn er 2 meldingen geweest voor Bladel. Deze meldingen waren binnen een korte tijd opgelost.

RMC (Regionale Meld- en coördinatiefunctie)
Door huisbezoeken ontstaat meer inzicht op de actuele situatie van de jongeren die zonder startkwalificatie (havo-, vwo- of minimaal mbo-2 diploma) de school hebben verlaten.
De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) wordt door de gemeente Eindhoven uitgevoerd voor jongeren tussen 18 en 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Deze jongeren kunnen RMC loopbaanbegeleiding krijgen en worden begeleid naar school, werk, een combinatie van beiden of hulpverlening. Hiervoor worden deze jongeren uitgenodigd voor een gesprek. Bij jongeren die hierop ingaan start begeleiding. Er zijn altijd jongeren die niet reageren op de uitnodiging. Voor Bladel zijn er in totaal 23 huisbezoeken door een leerplichtplusambtenaar afgelegd. 9 huisbezoeken in het schooljaar daarvoor.

Bieden van een sluitend vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie met als doel maatschappelijke uitval te voorkomen.
Sinds januari 2019 vraagt het rijk inzet van het RMC voor de groep kwetsbare overstappers van 16 tot 23 jaar uit vmbo-basisberoepsgerichte leerweg, praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, jongeren met een migratie-achtergrond en entree-opleidingen. Voor deze jongeren is een startkwalificatie moeilijker of niet haalbaar. Het RMC brengt deze jongeren in beeld en betrekt de juiste partijen op het juiste moment om deze jongeren te begeleiden.

Ontwikkelingen schooljaar 2019-2020 ter verbetering van de uitvoering Leerplicht en RMC:
- minder vrijstellingen op medische/psychische gronden omdat meer kinderen (deels) onderwijs volgen. Dit kan leerplicht realiseren door het nauwlettend volgen en implementeren van landelijke ontwikkelingen rondom vrijstellingen;
- verhogen rendement huisbezoeken (RMC): in 2020 zetten we de huisbezoeken door onder striktere aansturing op output. Als jongeren willen gaan werken, zorgen we voor ‘warme overdracht’ naar participatie- of werkbedrijf in de aanname dat het hier gaat om jongeren die minder zelfredzaam zijn;
- in 1919-2020 gaan we borgen dat we, samen met de ketenpartners, de jongeren in een kwetsbare positie proactief kunnen volgen en ondersteunen. Dit doen we in eerste instantie door het ondertekenen van een samenwerkingsconvenant. Na het maken van werkafspraken volgt in 1919-2020 een voorstel voor de benodigde structurele capaciteit voor deze nieuwe taak.

Bladel,

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
01 Regionaal jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019 (20ik.03138)
02 https://infogram.com/regionaal-jvs-2019-1h8n6m7pl7rj6xo?live (interactieve versie regionaal jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019)
03 Ondertekend vaststellingsbesluit bestuurscommissie schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten (20ik.03669 + 20ik.03670)

Brabant-Zuidoost

De **Bestuurscommissie bestrijding schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten,** zoals ingesteld door het Algemeen Bestuur van de GGD Brabant Zuidoost bij besluit van 11 oktober 2017;

overwegende dat de bestuurscommissie onder meer is belast met de aan de op grond van de Leerplichtwet 1969 en RMC-regelgeving aan de colleges toekomende bevoegdheden;

overwegende dat er aanleiding is tot vaststelling van het regiojaarverslag Leerplicht/RMC 2018-2019 Bestrijden schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten zoals gevraagd vanuit de Leerplichtwet en RMC-regelgeving;

gelet op artikel 4, vierde lid, van de Verordening op de Bestuurscommissie bestrijding **schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten";**

besluit

Het **regionaal jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019 – Bestrijden schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten** vast te stellen als volgt:

In de regio Zuidoost Brabant wordt nauw samengewerkt op het terrein van het bestrijden schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Daarbij zijn afspraken gemaakt om onder meer een Centrale Leerlingenregistratie voor Zuidoost Brabant in gebruik te nemen waarin alle gemeenten hun acties bij het bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten registreren. Met name de acties vanuit de uitvoering van de Leerplichtwet en RMC worden daarin opgenomen.

Het bijgaande jaarverslag laat de gezamenlijke acties zien en tevens per gemeente wat de resultaten zijn. Uit de overdracht van taken en bevoegdheden van Leerplicht/RMC door de 21 gemeenten aan de bestuurscommissie en het Convenant bestrijden schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten vloeit voort dat de bestuurscommissie het gremium is dat jaarlijks het regionale jaarverslag moet vaststellen. Dit verslag gaat hierbij. Dit verslag zal na het besluit tot vaststelling door de bestuurscommissie in elke betrokken gemeente met de focus op de lokale situatie worden voorgelegd via een Raadsinformatiebrief.

Bestuurscommissie bestrijding schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten,

De voorzitter,

De secretaris,

Brabant-Zuidoost

De Bestuurscommissie bestrijding schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten Zuidoost-Brabant;

gezien het voorstel d.d. 11 maart 2020;

gelet op:

artikel 4, lid 1, sub e van de Gemeenschappelijke regeling GGD-Brabant Zuidoost, juncto artikel 4, lid 1, sub b, van de verordening op de bestuurscommissie bestrijding schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten;

B e s l u i t:

Het regionaal jaarverslag leerplicht/RMC 2018-2019 – Bestrijden schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten vast te stellen.

Eindhoven, 11 maart 2020.

De bestuurscommissie,

de voorzitter, de secretaris,

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	623
Extern Zaak ID	Z200001309
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.8
Omschrijving	Mededeling: Lokale invulling van de Wet Inburgering

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.060
Onderwerp : Lokale invulling van de Wet Inburgering

Aan de raad

Samenvatting
Het college heeft in haar vergadering van 12 mei 2020 een aantal besluiten genomen om uitvoering te geven aan de nieuwe Wet inburgering die per 1 juli 2021 ingaat. Met deze raadsmededeling willen we u graag informeren over genomen besluiten en de hoofdlijnen van de nieuwe Wet inburgering. Invoering van de nieuwe wet komt voor gemeenten met grotere verantwoordelijkheden op het gebied van financieel ontzorgen, onderwijs en maatschappelijke- en arbeidsparticipatie. Gelet op de omvang van de doelgroep is (boven)regionale samenwerking op onderdelen vereist.

Inleiding

Per 1 juli 2021 worden gemeenten verantwoordelijk voor de nieuwe Wet inburgering. De nieuwe Wet inburgering moet een oplossing bieden voor de tekortkomingen van het huidige stelsel die een effectieve inburgering belemmeren, zoals: onrealistische verwachtingen ten aanzien van de eigen verantwoordelijkheid van de vergunninghouder, de complexiteit van het stelsel, weinig prikkels bij taalaanbieders voor het leveren van betere kwaliteit en maatwerk en een te grote scheiding tussen participatie en inburgering.

Kern van de nieuwe aanpak is dat de regie op het inburgeren (weer) wordt teruggebracht bij de gemeente. Daarnaast veranderen er nog een aantal andere onderdelen. Het leenstelsel voor taallessen wordt afgeschaft en gemeenten worden weer verantwoordelijk voor een adequaat inburgeringsaanbod. Daarbij worden inburgeringsplichtigen door de gemeente geactiveerd en begeleid. Gestreefd wordt naar een nadrukkelijker verband met de uitvoering van de Participatiewet. De inburgering krijgt met deze opzet een positie binnen het brede gemeentelijke sociaal domein. Gemeenten moeten ervoor zorgen dat ze tijdig klaar zijn met de voorbereiding op de uitvoering van de wet.

Hoofdlijnen veranderopgave Inburgering

Het nieuwe stelsel zet in op een doorlopende lijn vanuit de opvang in het asielzoekerscentrum. Hierbij krijgt de gemeente de regierol. In de aanpak is veel meer aandacht voor de persoonlijke omstandigheden en mogelijkheden van de statushouder.

- De regierol van gemeenten begint met een brede intake, waaronder een leerbaarheidstoets. Dit geeft op individueel niveau inzicht in de startpositie en de ontwikkelingsmogelijkheden van een inburgeringsplichtige. Deze toets helpt dan ook bij de keuze van een gepaste leer-werkroute en komt in het persoonlijke Plan Inburgering en Participatie (PIP).
- Het PIP wordt binnen 6 weken na huisvesting in de gemeente afgerond en hierin wordt een keuze vastgelegd voor een van de volgende drie leerroutes:
    1. Onderwijsroute: gericht op het behalen van een Nederlands schooldiploma op minimaal mbo-2-niveau voor een goede startpositie op de arbeidsmarkt. De onderwijsroute geldt voor jongeren tot 28 jaar.
    2. Reguliere B1-route: het leren van de taal wordt hierbij gecombineerd met (vrijwilligers)werk en participatie.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Pauline Coumans	0497-361638

3. Z-route: voor mensen voor wie de onderwijs- of B1-route buiten bereik ligt, komt er een speciale leerroute, zodat iedereen leert zich in de maatschappij zelfstandig te redden.

- Het leenstelsel vervalt en wordt vervangen door gemeentelijke inkoop van leerroutes.
- Er wordt ingezet op het activeren en ontzorgen van de statushouder, door middel van het inhouden van woon- en zorgkosten en het verstrekken van leefgeld in de eerste 6 maanden. Dit helpt om de focus van inburgeringsplichtigen in het begin bij integratie en participatie te leggen.
- Mensen met Turkse nationaliteit die op of na 1 mei de verblijfsstatus asiel krijgen, moeten inburgeringsexamen doen om een permanente verblijfsvergunning te krijgen.

Het college heeft tijdens haar vergadering op 12 mei 2020 een aantal besluiten genomen over de uitvoering van deze nieuwe wet. Daarover willen wij u met deze raadsmededeling graag informeren.

Lokale invulling van de wet

Vooruitlopend op de landelijke besluitvorming, werken we op dit moment – op basis van de contouren die al wel bekend zijn – aan de lokale invulling. Daarbij ligt de focus op de voorbereiding en uitvoering van de wettelijk verplichte taken die verbonden zijn aan de veranderopgave Inburgering.

Ambities

Voor de implementatie van de wet zijn in de Kempengemeenten Bladel, Reusel-De Mierden, Bergeijk en Eersel de volgende ambities geformuleerd, gekoppeld aan de uitvoering van de Wet.

1. Duurzame uitstroom naar betaald werk
2. Participatie naar vermogen (indien 1 niet haalbaar is)
3. Sociale integratie met respect voor ieders cultuur/achtergrond
4. Doorgaande lijn voor het ontwikkeltraject (het inburgeringstraject)[1]
5. Integrale aanpak op alle leefgebieden
6. Zelfredzaamheid op alle leefgebieden
7. Inburgeren is een wederkerig proces

Samenwerkingsniveau

De omvang van de doelgroep in de Kempengemeenten vereist op onderdelen samenwerking op (boven)regionaal niveau.

Hieronder wordt het samenwerkingsniveau per onderdeel van de wet toegelicht:

1. *Casusregie op Kempenniveau:* gemeenten dienen regie te voeren van de start tot en met de afronding van de inburgering. Onder casusregie verstaan we de regie op het gehele proces van brede intake, opstellen Persoonlijk Plan voor Inburgering en Participatie (PIP) tot aan monitoren en handhaven gedurende het gehele inburgeringstraject van het individu. Deze casusregisseur betrekt daarbij de lokale en (sub)regionale ketenpartners. Omdat het PIP de vorm heeft van een beschikking, moet daarop ook handhaving plaatsvinden. Het is van belang om dit juridisch te borgen bij een professionele organisatie zoals KempenPlus. KempenPlus heeft al ervaring met participatiecoaches vanuit begeleiding naar werk/participatie vanuit hun huidige takenpakket. Momenteel worden dan ook de mogelijkheden onderzocht om dit bij KempenPlus te beleggen.

2. *Leerroutes op regionaal niveau:* zoals in de inleiding genoemd, zijn gemeenten in het nieuwe stelsel verantwoordelijk voor het aanbieden van taaltrajecten voor asielstatushouders. Het gaat om drie leerroutes: B1-route, Onderwijsroute en de Z-route. De B1-route en de onderwijsroute zullen op het niveau van de subregio Eindhoven worden ingericht om tot een passend aanbod te komen. Hiervoor is door de gemeente Eindhoven een vierjarige dienstverleningsovereenkomst opgesteld, waarbij de gemeente Bladel zal aanhaken. Samenwerking is noodzakelijk omdat de doelgroep in de Kempen te klein is om lokaal vorm te geven. Uitgaande van het huidige bestand zouden op dit moment slechts 6 inburgeraars in heel de Kempen in aanmerking komen voor de B1-route en slechts 3 inburgeraars voor de Onderwijsroute. Met de gemeente Eindhoven is afgesproken dat namens elke sub-regio één ambtelijk vertegenwoordiger (incidenteel) aansluit tijdens het inkooptraject om input te leveren. Zo kunnen lokale belangen en aandachtspunten via die weg kenbaar worden gemaakt. Voor de Z-route worden in de Kempengemeenten op basis

[1] Indien een vastgesteld traject niet blijkt te passen bij de (capaciteit van de) inburgeringsplichtige dan kan dit traject bijgesteld worden.

van het huidige bestand de meeste deelnemers verwacht, ongeveer 20 personen per jaar. Bij de inkoop wordt gekeken of samen opgetrokken kan worden, maar de daadwerkelijke inburgeringslessen lokaal uit te voeren.

3. *Financieel ontzorgen op Kempenniveau:* KempenPlus verstrekt de uitkeringen voor de Kempengemeenten en moet ongeacht de regierol volgens de aanstaande wetswijziging in de Participatiewet statushouders financieel ontzorgen. Om daarnaast financiële zelfredzaamheid van inburgeraars te stimuleren kan KempenPlus bovendien in samenwerking met afdeling Maatschappelijke Dienstverlening (MD) een programma ontwikkelen. MD heeft dan ook de kennis van het voorkomen van schulden en schuldhulpverlening. Om te voorkomen dat inburgeraars na deze 6 maanden meteen in de problemen komen is het van belang dat er ook na deze periode speciale aandacht en begeleiding is. In overleg met bovengenoemde partijen worden deze mogelijkheden verder onderzocht.

4. *Participatieverklaringstraject op Kempenniveau in samenwerking met lokale partijen* bij het participatieverklaringstraject draait het om het kennismaken en kennisnemen van de Nederlandse kernwaarden (zoals gelijkheid, vrijheid, participatie etc.). Door ondertekening van de participatieverklaring tonen ze hun betrokkenheid bij de Nederlandse samenleving, en hun bereidheid om daar actief aan bij te dragen. de ervaring leert dat de statushouders bekend zijn met Vluchtelingenhulp of -werk, al voordat zij aan het participatieverklaringstraject starten. Hierdoor kan makkelijker contact gemaakt worden met de statushouders en komen discussies mogelijk beter los. Participatieverklaringstrajecten moeten uitgevoerd worden in groepen van ca. 15 personen. Wanneer een gemeente zelf te weinig deelnemers heeft is het combineren van statushouders uit verschillende gemeenten in één groep goed mogelijk. Op die manier realiseer je meer instroommomenten. Nu moeten statushouders soms bijna een jaar wachten voordat in een gemeente een traject wordt gestart. Daarbij kan ook een gezamenlijk Kempenprogramma opgesteld worden voor de Participatieverklaringstrajecten met betrokken partijen (vluchtelingenhulp/-werk, KempenPlus). Bovendien kan er dan meer rekening gehouden worden met de afkomst en het taalniveau van de statushouder.

5. *De maatschappelijke begeleiding lokaal te organiseren en de huidige inzet te continueren*: waar maatschappelijke begeleiding momenteel wordt belegd verschilt per gemeente, denk aan vluchtelingenhulp of -werk. Zij kennen de lokale gemeenschap als geen ander en weten waar de behoefte ligt. Voor Bladel betekent dit dat de huidige samenwerking met Vluchtelingenhulp Bladel wordt gecontinueerd. Vluchtelingenhulp Bladel is in de aanloop naar besluitvorming over dit proces geïnformeerd.

<u>Onzekerheden</u>
Over een aantal belangrijke zaken rondom de wetgeving en (financiering van de) uitvoering bestaat nog onzekerheid. Zo is het nog onduidelijk wie de leerbaarheidstoets gaat afnemen. De uitwerking van het Besluit inburgering en de Regeling inburgering worden pas in het voorjaar van 2020 verwacht. Daarnaast is de Wet inburgering nog niet door het Kabinet bij de Tweede Kamer ingediend. De parlementaire behandeling is naar verwachting voor het zomerreces van 2020 gereed. De financiële middelen voor de lokale uitvoering van de Wet inburgering worden uiterlijk in de voorjaarsnota 2020 bekendgemaakt. Hoewel deze informatie later beschikbaar komt, moeten gemeenten vanwege de ingangsdatum toch al hun voorbereidingen treffen.

Vervolg
Om er voor te zorgen dat de uitvoering van de wet tijdig gereed is, worden momenteel voorbereidingen getroffen voor het inkooptraject. Verder wordt ook de rol van o.a. KempenPlus, Maatschappelijke Dienstverlening en Vluchtelingenhulp/-werk bij de uitvoering van de wet de komende maanden in overleg met deze partijen verder uitgewerkt en financieel vertaald waarna de colleges een definitief besluit kunnen nemen. Hierna zal een verordening voor de Wet Inburgering worden aangeboden aan uw raad en naar verwachting een wijziging van de gemeenschappelijke regeling “Participatiebedrijf KempenPlus” (voor de uitbreiding van de taken).

Bladel, 12 mei 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. Begrippenlijst (20it.01882)

Begrippenlijst

1. **Arbeidsmarktregio en subregio Eindhoven**: de arbeidsmarktregio is een samenwerking tussen gemeenten, werkgevers, werknemers, onderwijs en het UWV. De regio voert het arbeidsmarktbeleid uit: werkgevers en werknemers worden aan elkaar gekoppeld. Er zijn vier regio's: Zuidoost- (twee subregio's Eindhoven en Helmond, die nauw samenwerken), Noordoost-, West- en Midden-Brabant. Dit zijn de arbeidsmarktregio's.
2. **Asielstatushouders:** personen die een asielaanvraag hebben ingediend, en een (tijdelijke) verblijfsvergunning toegewezen hebben gekregen. Dit geldt dus ook voor nareizende gezinsleden. Zij zijn hier immers op een asielvergunning.
3. **Asielzoekerscentrum (AZC):** een plaats waar vluchtelingen verblijven totdat over hun asielaanvraag een beslissing is genomen.
4. **B1-route:** leerroute waarbij het leren van de taal op B1 niveau wordt gecombineerd met (vrijwilligers)werk en participatie.
5. **Bovenregionaal niveau**: hiermee worden de randgemeenten van Eindhoven bedoeld.
6. **Brede Intake:** met de brede intake ontstaat een zo compleet mogelijk beeld van de situatie van de vluchteling. Denk aan onderwijs- en arbeidskansen, motivatie, interesses, digitale vaardigheden, praktische competenties, de gezinssituatie, gezondheid en het netwerk. Gemeenten geven de brede intake zelf vorm, bijvoorbeeld via assessments of met meerdere gesprekken. Op basis van de brede intake wordt een individueel Plan Inburgering en Participatie (PIP) opgesteld.
7. **Casusregie**: onder casusregie verstaan we de regie op het gehele proces van brede intake, opstellen Persoonlijk Plan voor Inburgering en Participatie (PIP) tot aan monitoren en handhaven gedurende het gehele inburgeringstraject van het *individu*.
8. **Gezinsmigranten** (niet te verwarren met nareizende gezinsleden): buitenlandse partners van Nederlanders. Gezinsmigranten
9. **Inburgeringsplichtige/ inburgeraar**: personen die verplicht zijn hun inburgeringsexamen te halen. Dit zijn vreemdelingen, conform de Vreemdelingenwet, met een verblijfstatus die tussen 16 en 67 jaar oud zijn.
10. **Module Arbeid en Participatie (MAP):** vervangt de oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA) in het nieuwe stelsel. Het speelt een belangrijke rol bij het bekend raken van inburgeringsplichtigen met de Nederlandse arbeidsmarkt en het eigen maken van vaardigheden en capaciteiten die benodigd zijn om te participeren.
11. **Onderwijsroute**: leerroute die is gericht op het behalen van een Nederlands schooldiploma op minimaal mbo-2-niveau voor een goede startpositie op de arbeidsmarkt. De onderwijsroute geldt voor jongeren tot 28 jaar.
12. **Participatieverklaringstraject (PVT):** bij het participatieverklaringstraject draait het om het kennismaken en kennisnemen van de Nederlandse kernwaarden (zoals gelijkheid, vrijheid, participatie etc.). Door ondertekening van de participatieverklaring tonen ze hun betrokkenheid bij de Nederlandse samenleving, en hun bereidheid om daar actief aan bij te dragen.
13. **Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP):** in dit plan wordt de route naar inburgering en participatie vastgelegd. Het PIP krijgt de vorm van een beschikking met een vastgestelde termijn waarbinnen het inburgeringstraject doorlopen moet worden.
14. **Procesregie**: procesregie is *niet* gericht op de individuele situatie maar gaat over het grotere, overkoepelende geheel. Wanneer bijvoorbeeld afspraken structureel niet door een taalaanbieder worden nagekomen is de procesregisseur verantwoordelijk voor het maken van verbeterafspraken, niet de casusregisseur. Indien echter op individueel niveau blijkt dat een statushouder bijvoorbeeld de afspraken van het PIP niet nakomt is niet de procesregisseur maar de casusregisseur aan zet. Een procesregisseur ziet er daarnaast op toe dat de samenwerking tussen de diverse partners soepel verloopt.
15. **Statushouder**: wanneer een vluchteling in Nederland een verblijfsvergunning ontvangt, dan gebruiken we daarna de term statushouder (afgeleid van verblijfstatus).
16. **Z-route:** leerroute voor mensen met een lage leerbaarheid, voor wie de onderwijs- of B1-route buiten bereik ligt.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE INWONERS
DATUM 16 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Mededeling: Lokale invulling wet inburgering

Nummer R20.060

Advies van commissie Inwoners op 16 juni 2020

Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat een verordening omtrent dit onderwerp aanstaande is, en dat nog niet alle informatie voorhanden is met betrekking tot de implementatie van deze wet.
Portefeuillehouder Jansen geeft aan het idee om verenigingen een actieve rol te geven bij de inburgering met daarbij een verbindende rol van de gemeente, mee te nemen bij de opmaak van de verordening.
Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de gemeente Bladel kartrekker is in de Kempen in dit project en aangegeven wordt dat juli 2021 voor de implementatie van de wet voor Bladel haalbaar is.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	587
Extern Zaak ID	Z200001238
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.9
Omschrijving	Mededeling: Verslag commissie bezwaarschriften 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.040/ Z200001238
Onderwerp : verslag commissie bezwaarschriften 2019

Aan de raad

Samenvatting
De bezwaarschriftencommissie heeft haar jaarverslag over 2019 uitgebracht. Middels deze mededeling ontvangt u een samenvatting van dit verslag

De onafhankelijke bezwaarschriftencommissie (hierna: commissie) is ingesteld door het college, de burgemeester en u als gemeenteraad om te adviseren over de rechtmatigheid en doelmatigheid van besluiten wanneer daartegen bezwaar wordt ingediend.
De bezwaarschriftencommissie heeft haar jaarverslag over 2019 uitgebracht. Middels deze mededeling ontvangt u een samenvatting van dit verslag.

Ook voor uw gemeenteraad handelt de bezwaarschriftencommissie eventuele bezwaren af. Er zijn echter in het afgelopen jaar geen bezwaren ingediend tegen besluiten van de raad welke binnen het werkgebied van deze commissie vallen.

Uit het jaarverslag blijkt dat er in 2019 een toename is van het aantal bezwaarschriften ten opzichte van 2018 (van 44 naar 59). Als gekeken wordt naar het aantal besluiten waartegen bezwaar is ingediend wordt duidelijk dat er sprake is van een kleine toename (van 40 naar 46). Van het aantal bezwaarschriften wordt na minnelijk overleg een deel weer ingetrokken (26% ten opzichte van 13% in 2018).

In zeven gevallen werd geadviseerd het oorspronkelijke besluit te herroepen. Dat betekent dat de commissie van oordeel was dat er een gebrek aan het besluit kleefde. Op een totaal van twintig uitgebrachte adviezen is dat een aandeel van 35%.
In 2019 is het college vier keer afgeweken van het commissie-advies.

Van de bezwaren werd 53% binnen de beslistermijn afgehandeld en 16% net daarbuiten. In twee gevallen (10%) was sprake van een grotere termijnoverschrijding en in vier gevallen (21%) bedroeg de termijnoverschrijding meer dan 12 weken. Er is in 2019 vier keer een dwangsom betaald vanwege het overschrijden van de beslistermijn. Het ging hierbij om één bezwaarschrift tegen vier besluiten, die allen hetzelfde onderwerp en dezelfde afweging betroffen.

Bladel, 14 april 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. jaarverslag bezwaarschriftencommissie 2019 (20it.01510)

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ABZ	Sabina Torres	0497-361677

Commissie bezwaarschriften gemeente Bladel

verslag 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Organisatie commissie 4
2.1 Taak commissie 4
2.2 Samenstelling commissie en secretariaat 4

3. De verslagperiode in cijfers 5
3.1 Gegevens in- en uitstroom 5
3.2 Onderwerpen van bezwaar 6
3.3 Uitgebrachte adviezen 6
3.4 Gegrond verklaarde bezwaren 7
3.5 Niet-ontvankelijk verklaringen 8

4. Diverse 10
4.1 Afhandelingstermijnen bezwaarschriften 10
4.2 Ingebrekestellingen 11
4.3 Kostenvergoeding in de bezwarenfase 11

1. Inleiding

Een geschil over een bestuursrechtelijk besluit kan in veel gevallen niet direct aan de rechter worden voorgelegd.[1] Het bestuursorgaan moet het geschil eerst zelf behandelen. Hierbij moet het bestuursorgaan de beslissing waartegen het bezwaar is gericht volledig heroverwegen. Dit betekent dat het bestuursorgaan moet beoordelen of het besluit procedureel zorgvuldig tot stand is gekomen, of het besluit voldoende is gemotiveerd en of een verdedigbare belangenafweging heeft plaatsgevonden. Daarnaast moet worden getoetst of het besluit in overeenstemming is met wet- en regelgeving. De bezwaarschriftenprocedure vervult in die zin een zeeffunctie voor de bestuursrechter. Buiten deze rechtmatigheidsaspecten moet het bestuursorgaan ook de doelmatigheid van het besluit heroverwegen in bezwaar. Het kan dus ook voorkomen dat een volledig rechtmatig besluit aangepast wordt bij de beslissing op bezwaar.

Bij de heroverweging laten de bestuursorganen (burgemeester, college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad) zich adviseren door de commissie van advies voor de bezwaarschriften (hierna: de commissie). Deze commissie is een adviescommissie als bedoeld in artikel 84 van de Gemeentewet. De voorzitter en leden van de commissie maken geen deel uit van en zijn niet werkzaam onder de verantwoordelijkheid van de bestuursorganen van de gemeente Bladel.

De commissie belegt een zitting waarin belanghebbenden worden gehoord, zij beoordeelt de recht- en doelmatigheid van het bestreden besluit en brengt vervolgens advies uit aan het bestuursorgaan over het te nemen besluit op bezwaar. Hiermee draagt de commissie bij aan de kwaliteit van de beslissing op bezwaar. Voorts geeft zij, daar waar nodig, adviezen om de kwaliteit van de besluitvorming te verbeteren.

Artikel 19 van de Verordening commissie bezwaarschriften bepaalt dat de commissie elk kalenderjaar schriftelijk verslag uitbrengt van haar werkzaamheden over het afgelopen jaar. Hiermee wordt beoogd inzicht te geven in het aantal bezwaarschriften, de aard van de ingediende bezwaarschriften en de adviezen die de commissie heeft uitgebracht. In dit jaarverslag rapporteert de commissie over haar activiteiten in het jaar 2019.

[1] Uitzondering is onder meer het besluit waarbij de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV) is gevolgd bij de totstandkoming.

2. Organisatie commissie

Op de werkzaamheden van de commissie is de Verordening commissie bezwaarschriften gemeente Bladel 2010 (hierna: Verordening commissie bezwaarschriften) van toepassing. In de verordening zijn de taakstelling, samenstelling en de bevoegdheden van de commissie geregeld.

2.1 Taak commissie

De taak van de commissie betreft de voorbereiding van de beslissingen op ingekomen bezwaren tegen besluiten van de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders (hierna: het college) en van de burgemeester.

In de Verordening commissie bezwaarschriften is vastgelegd dat de commissie niet bevoegd is te adviseren ten aanzien van bepaalde bezwaarschriften. Dat zijn bezwaarschriften die zijn ingediend tegen besluiten op grond van een wettelijk voorschrift op het gebied van:

a. belastingen of de Wet waardering onroerende zaken;
b. personele aangelegenheden;
c. aangelegenheden op het gebied van werk, inkomen en zorg.

2.2 Samenstelling commissie en secretariaat

Commissie

Volgens de Verordening commissie bezwaarschriften bestaat de commissie uit een voorzitter en ten minste twee leden, benoemd door het college. In het verslagjaar 2019 was de commissie als volgt samengesteld:

Voorzitter:	de heer mr. drs. F. Branten
Leden:	mevrouw mr. T. Luijben
	de heer mr. A. Kuijken
Plaatsvervangende leden:	de heer R. Spapens, LLB
	de heer mr. W. Waarma

Secretariaat

De commissie wordt bij de uitvoering van haar werkzaamheden ondersteund door één of meer commissiesecretarissen. Deze dragen zorg voor dossiervorming, het doen uitgaan van de nodige correspondentie, het beantwoorden van vragen van bezwaarmakers en derde-belanghebbende(n), de organisatie van de vergaderingen en de hoorzittingen, het maken van de verslagen van de hoorzittingen, het opstellen van adviezen, evenals het verzorgen van de nodige registraties.
Het secretariaat werd in 2019 bemenst door de secretaris mevrouw S. Torres LLB en de heer mr. T. van der Putten als vervangend secretaris.

3. De verslagperiode in cijfers

Het secretariaat van de commissie registreert gegevens over ingediende bezwaarschriften en de afhandeling daarvan. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de gegevens uit die registratie.

3.1 Gegevens in- en uitstroom

Deze paragraaf heeft betrekking op het aantal ingediende bezwaarschriften en het daarbij behorende aantal bezwaarmakers dat in 2019 is opgekomen tegen een besluit, voor zover deze besluiten betrekking hebben op het werkterrein van de commissie. In tabel 1 is de in- en uitstroom van bezwaarschriften en het aantal bezwaarmakers vermeld. Ter vergelijking zijn ook de in- en uitstroom over de twee voorafgaande verslagjaren aangegeven.

Tabel 1: In- en uitstroom van zaken

	2017		2018		2019	
	Besluiten waartegen bezwaar is ingekomen	**Ingekomen bezwaarschriften**	**Besluiten waartegen bezwaar is ingekomen**	**Ingekomen bezwaarschriften**	**Besluiten waartegen bezwaar is ingekomen**	**Ingekomen bezwaarschriften**
nog te behandelen op 1 januari	18	20	18	18	3	3
bij: nieuw ingekomen	**38**	**84**	**40**	**44**	**46**	**59**
Subtotaal	56	104	58	62	49	62
af: ingetrokken bezwaarschriften	10	10	19	21	11	16
af: doorgestuurd naar de rechtbank / Raad van State	-	-	-	-	3	3
af: advies uitgebracht	26	74	36	38	20	22
nog in behandeling op 31 december	20	20	3	3	15	21

De tabel laat zien dat in het verslagjaar 2019 tegen 46 besluiten is opgekomen door middel van een bezwaarschrift. Dit is een stijging van 6 bezwaarschriften ten opzichte van het jaar 2018.
Tegen een besluit kan door meer dan één personen/instantie/stichting bezwaar gemaakt worden. In zes gevallen zijn er meerdere bezwaarschriften tegen hetzelfde besluit ingekomen, dan wel door meerdere personen een bezwaarschrift ingediend. In 41 gevallen richtte het bezwaar zich tegen een besluit van het college. In 5 gevallen richtte het bezwaar zicht tegen een besluit van de burgemeester.

Bezwaar kan worden gemaakt door degene tot wie het besluit is gericht (de belanghebbende) of door een derde-belanghebbende. In de meeste gevallen is de direct-belanghebbende de bezwaarmaker. In 2019 waren bezwaarschriften te behandelen van in totaal 62 (rechts)personen/stichtingen/instanties. Van hen hebben er 16 (26%, ten opzichte van 13% in 2018) het bezwaar weer ingetrokken. Waar mogelijk wordt via gesprekken met partijen gekeken of de bezwaren zonder een juridische procedure kunnen worden weggenomen. Dit leidt regelmatig tot een minnelijke oplossing.

3.2 Onderwerpen van bezwaar

De bezwaarschriften die in 2019 zijn binnengekomen, hadden betrekking op diverse onderwerpen. Om het soort besluiten waarop de bezwaren betrekking hadden inzichtelijk te maken, wordt in tabel 2 een uitsplitsing naar onderwerp gegeven. Ter vergelijking zijn ook de gegevens over het jaar 2018 opgenomen.

Tabel 2: Onderwerpen ontvangen bezwaarschriften

Onderwerp	aantal besluiten in 2018	aantal bezwaar-schriften in 2018	aantal besluiten in 2019	aantal bezwaar-schriften in 2019
omgevingsvergunning	8	12	7	8
Milieu	-	-	-	-
Planschade	-	-	1	1
Handhaving (inclusief intrekken vergunningen en Damocles)	16	16	16	19
Subsidie	5	5	0	0
Wet openbaarheid van bestuur / Wet hergebruik overheidsinfo	2	2	5	6
Wet basisregistratie personen / Algemene verordening gegevensbescherming / Wet basisregistratie personen	3	3	2	2
gehandicaptenparkeerkaart	-	-	1	1
straatnamen en huisnummering	1	1	1	1
Leerlingenvervoer	5	5	4	4
Standplaats	0	0	2	2
Exploitatievergunning/ Drank- en horecawetvergunning	0	0	3	7
Overig	-	-	4	8
Totaal	**40**	**44**	**46**	**59**

Er zijn geen grote opvallende verschillen met het voorafgaande jaar in het soort besluit waartegen bezwaar is gemaakt. Wat opvalt is dat er in 2019 geen bezwaren tegen subsidies zijn ingekomen en in tegenstelling tot 2018 wel tegen een drank- en horecawetvergunning en twee exploitatievergunningen. Verder zijn er onder overig bezwaren ingekomen tegen twee ingebrekestellingen, een evenement/melding en tegen een verkeersbesluit. Voor wat betreft het aantal bezwaarmakers zijn er geen opvallende verschillen dan wel bijzonderheden.

3.3 Uitgebrachte adviezen

De vorige paragrafen hebben betrekking op de ingekomen bezwaarschriften. In deze paragraaf gaat het over de adviezen die de commissie in het verslagjaar 2019 heeft uitgebracht.

Tijdens de verslagperiode 2019 is over 23 besluiten advies uitgebracht waarbij het in 1 geval ging om een besluit waartegen in 2018 bezwaar was ingediend. In totaal zijn er adviezen uitgebracht tegen 30 bezwaarmakers/bezwaarschriften. In tabel 3 is aangegeven welke adviezen door de bezwaarschriften-commissie zijn uitgebracht.

Tabel 3: Inhoud uitgebrachte adviezen 2019

Onderwerp	niet ontvanke-lijk	in stand la-ten (incl. met nadere motivering)	Nader onder-zoek	herroe-pen	totaal
omgevingsvergunning		1			1
Handhaving		2	2	6	10
Planschade			1		1
Leerlingenvervoer			1		1
Wet openbaarheid van bestuur		3			3
Wet basisregistratie personen	1		1	1	3
Straatnamen en huisnummering		1			1
Totaal	**1**	**7**	**5**	**7**	**20**

Beslissing op bezwaar

De commissie heeft een adviserende rol; het bestuursorgaan kan gemotiveerd afwijken van het advies. In 2019 is in vier gevallen in afwijking van het advies van de commissie besloten. In het eerste geval was de commissie van mening dat de last onder dwangsom niet helemaal correct was opgelegd, het college was, achteraf terecht, een andere mening toegedaan. Deze onjuistheid welke in het voornemen was opgenomen, had het college namelijk bij het primaire besluit reeds hersteld.
Bij de tweede zaak had de commissie geadviseerd het besluit te herroepen omdat het college gelet op het verzoek tot handhaving en de beginselplicht niet zonder meer het verzoek tot handhaving af had mogen wijzen. De redenen om van handhaving af te zien waren volgens de commissie geen bijzondere omstandigheden om van handhaving af te zien. Het college heeft bij besluit op bezwaar besloten het besluit in stand te laten met een gewijzigde motivering.
Bij twee andere besluiten op bezwaar heeft het college besloten af te wijken van het advies omdat er ten tijde van het nemen van het besluit op bezwaar, na het geven van het advies door de commissie, volgens het college geen procesbelang meer was. In deze gevallen ging het om het verzoek tot intrekken van de vergunningen in het kader van milieu. Deze waren in primo afgewezen omdat verzoeker niet-ontvankelijk zou zijn. De commissie oordeelde dat verzoeker wel ontvankelijk was en adviseerde verzoeker ontvankelijk te verklaren en een inhoudelijk besluit te nemen op het verzoek. Ten tijde van het nemen van het besluit op het bezwaar bleek dat verzoeker volgens het college geen procesbelang meer te hebben. In het ene geval bleek de betreffende vergunning te zijn vervallen en in het andere geval was de vergunning inmiddels op verzoek van vergunninghouder ingetrokken. Als er ten tijde van het besluit op het bezwaarschrift geen procesbelang meer aanwezig is, dient het bezwaarschrift niet-ontvankelijk te worden verklaard.

Over de gehele linie kan geconcludeerd worden dat de adviezen van de commissie vrijwel altijd gevolgd zijn.

3.4 Bezwaar herroepen

Wanneer het advies 'bezwaar herroepen' is uitgebracht, wil dit aangeven dat de commissie van mening is dat het besluit onjuist is genomen. In deze paragraaf wordt aangegeven waarom de commissie tot deze adviezen zijn gekomen. In tabel 4 zijn de redenen hiervoor aangegeven.

Tabel 4: Advies herroepen van het besluit 2019

redenen herroepen	**Aantal bezwaarschriften**
onjuiste toepassing van regelgeving en beleid	7
Motiveringsgebrek	
Totaal	**7**

Aan het advies om het besluit te herroepen hebben de volgende redenen ten grondslag gelegen:

1. Bij één van de bezwaarzaken had het college besloten het verzoek om handhavend op te treden af te wijzen omdat het college in dit geval geen acute noodzaak zag handhavend op te treden. Zo was vergunninghouder o.a. voornemens de strijdigheden te legaliseren. Ondanks dat de commissie de beweegredenen van het college begreep, adviseerde de commissie het besluit te herroepen omdat het college gelet op het verzoek tot handhaving en de beginselplicht niet zonder meer het verzoek tot handhaving af had mogen wijzen. De redenen om van handhaving af te zien waren volgens de commissie geen bijzondere omstandigheden.
2. In een andere bezwaarschriftprocedure ging het over een viertal besluiten van het college, waarbij de verzoeken om de omgevingsvergunningen milieu/OBM van een viertal veehouderijen in te trekken buiten behandeling zijn gesteld. Deze verzoeken zijn door het college buiten behandeling gesteld omdat verzoeker door het college, in dit geval een stichting, niet als belanghebbende kon worden aangemerkt. De commissie komt tot de conclusie dat de stichting wel een rechtstreeks bij de bestreden besluiten betrokken belang in het bijzonder behartigt, zodat zij als belanghebbende in de zin van artikel 1:2, derde lid, van de Awb moet worden aangemerkt. Hieruit volgt dat de verzoeken om intrekking van de omgevingsvergunningen als aanvragen in de zin van artikel 1:3, derde lid, van de Awb moeten worden aangemerkt. Het college had daarom volgens de commissie de verzoeken niet buiten behandeling mogen stellen. De commissie adviseerde dat de bestreden besluiten moeten worden herroepen en dat het college alsnog inhoudelijke besluiten op de aanvragen moest nemen.
3. Het college had in een ander geval besloten een persoon op te nemen in de basisregistratie personen met het adres en land onbekend. De commissie kwam tot de conclusie dat het college geen gedegen onderzoek had verricht bij een adres onderzoek, waardoor niet was voldaan aan de vereisten de wet en een bijbehorende protocol. De commissie was van mening dat het college dan ook ten onrechte is overgegaan tot opneming van deze persoon in de basisregistratie personen met het adres en land onbekend.
4. In een ander geval was de commissie van mening dat een opgelegde last onder dwangsom niet helemaal correct was opgelegd. Het college had welliswaar terecht besloten tot oplegging van de last onder dwangsom, echter achtte de commissie de last te uitgebreid. Het betrof in dit geval het opslaan/ aanwezig hebben van verschillende materialen in een tuin, dit is vaak een grijs gebied. In de last dient duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen met het bestemmingsplan verenigbaar gebruik (en daarmee niet van opslag of dumpen van afval) en strijdig gebruik. Voor de materialen die met het bestemmingsplan verenigbaar zijn is de last onevenredig bezwarend en te verstrekkend te noemen. Het college diende de last aan te passen. Daarnaast werd naar het onjuiste artikel van de afvalstoffenverordening verwezen in het besluit. Het college was, achteraf terecht,

een andere mening toegedaan. De onjuistheid welke in het voornemen was opgenomen, had het college namelijk bij het primaire besluit reeds hersteld.

3.5 Niet-ontvankelijk verklaringen

De Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) stelt voorwaarden aan degene die bezwaar wil maken. Wordt niet aan die voorwaarden voldaan, dan moet de bezwaarmaker niet-ontvankelijk worden verklaard en komt het niet tot een inhoudelijke beoordeling van de gronden van bezwaar. In 2019 heeft het college 3 keer dit besluit genomen. In tabel 5 is aangegeven wat hiervan de oorzaak is.

Tabel 5: Redenen niet-ontvankelijk verklaring 2019

redenen niet-ontvankelijk verklaring	**Aantal**
geen besluit ex artikel 1:3 lid 1 Awb	
geen belanghebbende ex artikel 1:2 Awb	2
niet voldaan aan indieningsvereisten	
niet tijdig ingediend	1
Totaal	**3**

Geen besluit

Een bezwaar moet zijn gericht tegen een besluit in de zin van artikel 1:3 lid 1 van de Awb. Dit betekent dat het bestreden besluit een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan moet zijn, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling. Een rechtshandeling is een op rechtsgevolg gerichte handeling. De handeling wijzigt rechten of plichten.

Geen belanghebbende

Een bezwaarmaker moet belanghebbende zijn. Er moet voldaan worden aan de voorwaarden van artikel 1:2 van de Awb. Als belanghebbende wordt beschouwd degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken. In de jurisprudentie zijn hierover criteria ontwikkeld. Het moet gaan om een *eigen belang*, dat *objectief bepaalbaar* is en dat tevens een *actueel* en *persoonlijk* belang is dat *rechtstreeks* is betrokken bij het besluit.

Niet voldaan aan indieningsvereisten

De Awb schrijft in artikel 6:5 voor aan welke vereisten een bezwaarschrift moet voldoen. Het betreft onder meer dat de gronden van het bezwaar moeten worden vermeld en dat het bezwaarschrift moet zijn ondertekend.

Niet tijdig ingediend

Een bezwaarschrift moet binnen 6 weken na de dag van verzending van het besluit worden ingediend. Wordt het bezwaarschrift buiten die termijn ontvangen en is er geen sprake van een zogeheten verschoonbare termijnoverschrijding, dan is het bezwaar niet-ontvankelijk.

4. Diverse

4.1 Afhandelingstermijnen bezwaarschriften

De Algemene wet bestuursrecht kent voorschriften voor de behandelingstermijn van bezwaarschriften. De beslistermijn voor een bezwaarschrift is als volgt: twaalf weken, gerekend vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van het bezwaarschrift is verstreken.[2] De termijn voor afhandeling begint dus te lopen vanaf het moment waarop de bezwarentermijn is geëindigd. Hierna kan de beslissing nog met zes weken worden verdaagd.
Een bezwaarschrift wordt als tijdig afgehandeld beschouwd als het besluit op het bezwaar binnen de wettelijke termijn is verzonden. Is de beslissing verdaagd en/of is verder uitstel overeengekomen, dan is er geen sprake van overschrijding van de beslistermijn als het besluit is verzonden vóór afloop van de verdaagde/overeengekomen termijn.

Uit de registratie van afhandelingstermijnen blijken de volgende gegevens:

Tabel 6: Afhandelingstermijn van in 2019 genomen besluiten op bezwaar

Termijnoverschrijdingen	**Besluiten op bezwaar**	
	Aantal	**%**
Geen	10	53
minder dan 6 weken	3	16
tussen 6 en 12 weken	2	10
meer dan 12 weken	4	21
Totaal	**19**	**100**

De tabel laat zien dat de beslistermijn niet altijd wordt gehaald. In vier gevallen is er sprake van grove overschrijdingen. Dit betrof éénzelfde bezwaarschrift tegen vier verschillende collegebesluiten. Het college heeft er bewust voor gekozen de beslissing op deze bezwaren aan te houden omdat men een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wilde afwachten inzake de ontvankelijkheid van bezwaarmaker. Termijnoverschrijding kan worden voorkomen door gebruik te maken van de wettelijke verdagingsmogelijkheden en – waar nodig – van verder uitstel in overleg met belanghebbenden.

Om verschillende redenen kan de afhandelingstermijn soms langer zijn. Het college kan bijvoorbeeld afhankelijk zijn van een reactie van externen om het collegebesluit nader te motiveren. Of er dient nader onderzoek te worden gedaan. Soms moeten er in relatief korte tijd veel zaken ingepland worden, waardoor het advies ook later volgt. Als het college vervolgens nog nader onderzoek moet verrichten of ander werk meer prioriteit heeft kan het zijn dat termijnen niet worden gehaald. Vaak probeert men de bezwaren middels geschillenbeslechting of enkel overleg met de bezwaarmaker af te handelen. Deze zaken worden daardoor soms later ingepland.

De termijnen worden om verschillende redenen weleens met wederzijds goedvinden opgeschort. De uiteindelijke afhandelingstermijn lijkt dan erg lang, gelet op datum binnenkomst bezwaarschrift, maar er is dan geen sprake van een termijnoverschrijding. Bezwaarmaker wordt daardoor meestal juist tegemoet gekomen. Ter informatie is een eerder opgemaakte procesbeschrijving afhandeling bezwaarschriften aan dit verslag toegevoegd.

[2] Het gaat hierbij om bezwaarschriften waarover door een bezwaarschriftencommissie als bedoeld in artikel 7:13 Awb wordt geadviseerd. Als er geen commissie over het bezwaar adviseert, geldt geen twaalf weken, maar zes weken.

4.2 Ingebrekestellingen

Op aanvragen en bezwaarschriften is de 'Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen' van toepassing. Deze wet geeft aanvragers en bezwaarmakers middelen om het bestuursorgaan tot tijdig beslissen te bewegen. Het bestuursorgaan kan in gebreke worden gesteld als niet binnen de wettelijke termijn is beslist óf als er geen overeenstemming is over het verder verlengen van de beslistermijn. Uit de registratie van ingebrekestellingen als bedoeld in de 'Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen' blijkt dat in 2019 zesmaal een ingebrekestelling is ingediend omdat de termijn voor het beslissen op bezwaar werd overschreden. In twee gevallen is alsnog binnen twee weken na ontvangst van de ingebrekestelling beslist waardoor er geen dwangsom verschuldigd was. De andere vier gevallen betroffen bovengenoemde zaken, waarbij het college bewust ervoor koos de dwangsommen te laten verbeuren in afwachting van een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

4.3 Kostenvergoeding in de bezwarenfase

De Awb bevat in artikel 7:15, tweede lid, een regeling voor de vergoeding van kosten die een belanghebbende redelijkerwijs heeft moeten maken bij de behandeling van een door hem ingediend bezwaarschrift. Het gaat daarbij met name om kosten voor rechtsbijstand door een professioneel juridisch dienstverlener. Deze kosten worden door het bestuursorgaan uitsluitend vergoed op verzoek van de belanghebbende, voor zover het bestreden besluit wordt herroepen wegens aan het bestuursorgaan te wijten onrechtmatigheid. De beslissing op een dergelijk verzoek is onderdeel van de beslissing op bezwaar.
De commissie brengt ook advies uit over verzoeken om kostenvergoeding in de bezwaarfase. In het Besluit proceskosten bestuursrecht is een regeling opgenomen voor de berekening van de hoogte van de vergoeding.
Bij de zaken waarover in 2019 werd geadviseerd, werd drie keer vergoeding van de kosten in de bezwaarfase toegekend.

Bladel, 20 maart 2020

De commissie voor de bezwaarschriften,
De voorzitter, De secretaris,

Bijlage: procesbeschrijving afhandeling bezwaarschriften

Procesbeschrijving afhandeling bezwaarschriften met tussenkomst van de bezwaarschriftencommissie

Wettelijke uitgangspunten beslistermijnen (artikel 7:10 van de Algemene wet bestuursrecht)
beslistermijn : 12 weken na afloop van de bezwarentermijn
verdaging : maximaal 6 weken
verder uitstel : is mogelijk indien:

a. alle belanghebbenden daarmee instemmen
b. de indiener van het bezwaarschrift daarmee instemt en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad
c. dit nodig is in verband met de naleving van wettelijke procedurevoorschriften

1.Binnenkomst

afdeling	activiteit	medewerker	richttermijn
DIV, IBC, IPB	Binnenkomst in het gemeentehuis bezwaarschrift; registratie in My-Corsa. Origineel gaat naar behandelend ambtenaar, kopie naar secretaris bezwaarschriftencommissie. Aanvullingen op bezwaar of Vovo: bericht van de uitspraak naar de secretaris bezwaarschriftencommissie.	Medewerker Documentaire Informatievoorziening	week 1 (na ontvangst bezwaarschrift)
Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Ontvangst van bezwaarschrift. Ontvangstbevestiging gaat uit.	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	week 1 (na ontvangst bezwaarschrift)
Behandelend ambtenaar	Bezien (eventueel in overleg met het secretariaat van de bezwaarschriftencommissie) of het bezwaar in minnelijk overleg kan worden weggenomen. Eventueel telefonisch contact/gesprek plannen met bezwaarmaker.	Behandelend ambtenaar	week 1 (na ontvangst bezwaarschrift)
Behandelend ambtenaar	Bezwaar blijft in stand: het bestreden besluit (digitaal) ter beschikking stellen aan secretariaat bezwaarschriftencommissie.	Behandelend ambtenaar	week 1 (na ontvangst bezwaarschrift)

2.Ontvangst

Afdeling	Activiteit	Medewerker	Richttermijn
Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Registreren bezwaarschrift in register ontvangen bezwaarschriften	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	week 1 (na ontvangst bezwaarschrift)
	Toets ontvangen bezwaarschrift aan formele vereisten		
	Verzenden van een ontvangstbevestiging namens het bestuursorgaan aan bezwaarmaker/gemachtigde en eventuele derde-belanghebbenden; eventueel bieden mogelijkheid tot herstel gebreken		week 1 (na ontvangst bezwaarschrift)
	Opmaken van een termijnenoverzicht voor behandeling		week 2 (na ontvangst bezwaarschrift)

3.Horen en adviseren

Afdeling	Activiteit	Medewerker	Richttermijn
	Eventueel, conform de wettelijke mogelijkheden, het afdoen van de advisering zonder hoorzitting		
	Plannen hoorzitting (datum prikken)		week 2 (van de beslistermijn)
	Doorgeven planning hoorzittingen aan behandelend ambtenaar		week 2-3 (van de beslistermijn)
Behandelend ambtenaar	Aanleveren van een verweerschrift inclusief op zaak betrekking hebbende stukken (1-voud schriftelijk) en inventarisatielijst van de stukken (uiterlijk 1,5 week vóór de hoorzitting) bij het secretariaat van de bezwaarschriftencommissie.	Behandelend ambtenaar	week 3-4 (van de beslistermijn)
Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Uitnodiging bezwaarmaker, derde-belanghebbenden, college		Minimaal twee weken voor hoorzitting
	Gelegenheid bieden voor belanghebbenden tot het inzien van de op de zaak betrekking hebbende stukken		Twee weken voor hoorzitting
	Toezending van het verweerschrift, inclusief stukken, van het college aan (derde-) belanghebbenden	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Twee weken voor hoorzitting
	Toezending van eventueel ingediende aanvullende stukken aan college en andere belanghebbenden	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Uiterlijk 10 dagen voor de hoorzitting
	Uitnodiging commissieleden met toezending van de stukken	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Twee weken voor hoorzitting

Bezwaarschriftencommissie	Hoorzitting en beraadslaging over advies. Bij aanhouding (via verslag) hoorzitting z.s.m. opsturen naar belanghebbenden (facultatief)	Commissieleden en commissiesecretaris	
Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Verslag hoorzitting opstellen	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	t/m week 8 (van de beslistermijn)
	Opstellen concept-commissieadvies	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	t/m week 8 (van de beslistermijn)
	Digitale toezending van het verslag en advies aan alle commissieleden	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	t/m week 8 (van de beslistermijn)
	Accorderen verslag en advies door commissieleden	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	t/m week 8 (van de beslistermijn)
Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Verslag en advies voorzien van (gescande) handtekeningen voorzitter en secretaris en in MyCorsa zetten met handtekeningen	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	week 9 (van de beslistermijn)
	Verzenden verslag hoorzitting en commissieadvies aan college.	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	week 9 (van de beslistermijn)
	Het advies en eventuele opmerkingen registreren in het register van ontvangen bezwaarschriften	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	week 9 (van de beslistermijn)

4.Besluitvorming

Afdeling	Activiteit	Medewerker	Richttermijn
Behandelend ambtenaar	Opstellen en voorleggen van een advies met ontwerpbesluit op bezwaar aan het bestuursorgaan onder bijvoeging van het advies van de bezwaarschriftcommissie en verslag hoorzitting	Behandelend ambtenaar	week 11 (van de beslistermijn)
Bestuursorgaan	Besluitvorming door het bestuursorgaan	Bestuursorgaan	week 12 (van de beslistermijn)
Behandelend ambtenaar	Verzending van het besluit op bezwaar (volgens het vastgestelde model, tenzij het besluit afwijkt van het commissieadvies)	Behandelend ambtenaar VTH de Kempen	week 12 (van de beslistermijn)
	Terugmelding beslissing aan het secretariaat van de bezwaarschriftencommissie via email met als bijlage de beslissing op bezwaar	Behandelend ambtenaar VTH de Kempen	week 12 (van de beslistermijn)
	Als afgehandeld registreren in MyCorsa	Behandelend ambtenaar VTH de Kempen	week 12 (van de beslistermijn)
Secretariaat bezwaarschriftencommissie	Besluit registreren in register ontvangen bezwaarschriften	Secretariaat bezwaarschriftencommissie	week 12 (van de beslistermijn)

Beslistermijnen in register bewaken! De commissiesecretaris houdt de termijn in de gaten en verdaagt indien nodig. Eventueel uitstel in overeenstemming wordt schriftelijk vastgelegd door de behandelaar.

Toelichting op de procedurebeschrijving

De beslistermijn van een bezwaarschrift, waarbij geadviseerd wordt door een bezwaarschriftencommissie, is 12 weken *gerekend vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van het bezwaarschrift is verstreken*. Aangezien de bezwarentermijn in het merendeel van de gevallen 6 weken bedraagt, moet op het bezwaarschrift zijn beslist binnen 18 weken nadat het primaire besluit bekend is gemaakt. Desondanks wordt bij de procedurebeschrijving uitgegaan van behandeling binnen een termijn van 12 weken. Een bezwaarschrift kan immers in de eerste week na verzending van het besluit binnen komen, maar ook op de laatste dag van de 6-wekentermijn!

Er is geen rekening gehouden met de mogelijkheid om de beslistermijn met 6 weken te verdagen. Het verdient geen aanbeveling om bij de basis-behandelingsprocedure al uit te gaan van de verdagingsmogelijkheid. Het streven moet zijn om het bezwaarschrift binnen de normale beslistermijnen af te handelen. De verdagingsmogelijkheid moet alleen benut worden in periode van vakantie, extra drukte of andere calamiteiten.

Wel of geen derde-belanghebbenden
Er zijn besluiten waarbij slechts één belanghebbende betrokken kan zijn. Bij dit soort besluiten kan meteen na ontvangst de behandelingsprocedure in gang worden gezet. In het geval er meer belanghebbenden bezwaar kunnen maken kan de behandeling van het bezwaarschrift meteen worden opgepakt tot en met de ontvangstbevestiging. Voordat de gehele bezwarenprocedure kan worden afgerond, moet de bezwarentermijn van 6 weken worden afgewacht omdat tot de laatste dag van de bezwarentermijn nog bezwaarschriften kunnen binnenkomen. Nu artikel 7:20 lid 1 Awb bepaalt dat belanghebbenden in elkaars aanwezigheid worden gehoord, kan dus pas na afloop van de bezwarentermijn een hoorzitting worden gepland. Om die reden maakt de beschrijving een onderscheid tussen actie binnen een bepaalde termijn *na ontvangst bezwaarschrift* én een actie binnen de *beslistermijn*.

Opschorten beslistermijn
Beschreven is de meest voorkomende behandelingsprocedure. Er komen ook afwijkende situaties voor. Denk aan het pro forma-bezwaarschrift of andere gebreken die aan het bezwaarschrift kleven. Er wordt dan een herstelttermijn gegeven (artikel 6:6 Awb). Met de termijn die wordt gebruikt om het verzuim te herstellen, wordt de beslistermijn opgeschort (artikel 7:10 lid 2 Awb). De termijnen voor de verschillende acties bij de behandeling van het bezwaarschrift schuiven hierdoor ook op. Om een duidelijk beeld te behouden van de van belang zijnde data stelt het secretariaat van de bezwaarschriftencommissie een termijnenoverzicht op. **De colleges blijven verantwoordelijk voor een tijdige beslissing op het bezwaarschrift.**

Verdaging beslistermijn
Verdaging vindt plaats door de commissiesecretaris.

Verder uitstel
Verder uitstel is mogelijk voor zover:

a. alle belanghebbenden daarmee instemmen
b. de indiener van het bezwaarschrift daarmee instemt en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad, of
c. dit nodig is in verband met de naleving van wettelijke procedurevoorschriften.

Van opschorting, verdaging en verder uitstel moet schriftelijk mededeling worden gedaan aan (derde)belanghebbenden. Uitstel in overeenstemming wordt altijd schriftelijk vastgelegd door degene die tot die afspraak komt. In de regel zal dat de behandelaar zijn, die stelt dan de commissiesecretaris op de hoogte zodat die het termijnenoverzicht kan bijwerken.

Beslissing op bezwaar

Er worden modellen voorgeschreven die gehanteerd moeten worden bij het nemen van een beslissing op bezwaar. Afwijking van het advies van de bezwaarschriftencommissie wordt gemotiveerd door VTH de Kempen (art. 7:13 lid 7 Awb).

De procedure is pas afgerond als het besluit bekend is gemaakt aan de belanghebbenden, dus na verzending van de beslissing op bezwaar!

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Mededeling: Verslag commissie bezwaarschriften 2019

Nummer R20.040

Resultaat uit commissie MAZ op 22 juni 2020

Portefeuillehouder Bosma geeft aan te verwachten dat er gevolg is gegeven door het college aan het advies van de commissie Bezwaarschriften om inhoudelijke besluiten te nemen over de verzoeken van een stichting over het intrekken van de omgevingsvergunningen milieu/OBM voor vier veehouderijen.

Reactie college naar aanleiding van commissie MAZ

In de allereerste zaak uit 2018 van Stichting Groen Kempenland heeft VTH tegen het advies van de bezwaarschriftencommissie in toch volhard in de niet ontvankelijk verklaring. In die allereerste zaak is het college dus ook geadviseerd om bij de beslissing op bezwaar vast te houden aan niet ontvankelijkheid en dat is toen ook overgenomen door het college. De rechter heeft vervolgens uitgesproken dat Stichting Groen Kempenland wel degelijk ontvankelijk was. Daarna heeft VTH alle andere zaken van Stichting Groen Kempenland gewoon in behandeling genomen en daarbij zaten er ook nog een paar die in eerste instantie niet ontvankelijk verklaard waren. Die zijn inderdaad in bezwaar allemaal alsnog inhoudelijk afgehandeld en dat zie je nu terug in het jaarverslag.

Kortom, er speelt inderdaad geen probleem meer in de behandeling van de zaken van Stichting Groen Kempenland behalve dat het om veel zaken gaat. Dat levert VTH erg veel werk op en dat zal waarschijnlijk zichtbaar zijn in het jaarverslag en werkprogramma van VTH.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	545
Extern Zaak ID	Z200000069
Vertrouwelijk	Ja
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.10
Omschrijving	Mededeling: Verantwoording informatieveiligheid 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

MEDEDELING

Nummer : R20.018
Onderwerp : Verantwoording informatieveiligheid 2019

Aan de raad

Samenvatting
Elk jaar moet de gemeente verantwoording afleggen over informatiebeveiliging. Hiervoor is sinds 2017 de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) in het leven geroepen; een zelfaudit waarmee we nog maar één keer per jaar een zelfevaluatielijst invullen. Een externe auditor controleert vervolgens de collegeverklaring over de DigiD en de Suwinet aansluiting. De uitkomst van deze audit en de verantwoordingsrapportages betreffende de BAG, BGT en BRO moeten ter verantwoording voor 1 mei worden aangeleverd aan de betrokken ministeries. De verantwoordingsrapportages BAG, BGT en BRO zijn in een separate mededeling aan uw raad voorgelegd.

Ieder jaar legt de gemeente verantwoording af over informatiebeveiliging middels de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). ENSIA is een zelfaudit waarin alle normen van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) worden getoetst. Op basis van ENSIA wordt een collegeverklaring opgesteld over de stand van zaken betreffende de informatiebeveiliging van de DigiD- en de Suwinet-aansluitingen. Deze collegeverklaring wordt door een externe auditor getoetst. Over het jaar 2019 is deze collegeverklaring goedgekeurd door het bureau AuditConnect. Dat betekent dat aan alle normen wordt voldaan.

Ter verantwoording wordt deze collegeverklaring inclusief de bijbehorende bijlages aan uw raad voorgelegd. Per 1 januari 2020 werkt de gehele overheid op basis van een nieuwe baseline: de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, de BIO en vanaf dat jaar zal de verantwoording dan ook over de BIO gaan. De verantwoording over 2019 zal zoals aangegeven nog op basis van de BIG zijn.

De collegeverklaring, het assurancerapport en de verantwoordingsrapportages BAG, BGT en BRO moeten voor 1 mei 2019 middels ENSIA worden aangeleverd aan de betrokken ministeries om aan de verticale verantwoordingsplicht te voldoen. De verantwoordingsrapportages BAG, BGT en BRO zijn in een separate mededeling aan uw raad voorgelegd.

Bladel, 3 maart 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
02. Collegeverklaring ENSIA, 20it.00073
03. Bijlage 1 DigiD, 20it.00075
04. Bijlage 2 Suwinet, 20it.00078

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
IPB	Jody Kok	0497-361480

05. Assurancerapport IT audit, 20ik.03109

Collegeverklaring ENSIA 2019

inzake Informatiebeveiliging DigiD en Suwinet

Gemeente Bladel

Gemeentelijk kenmerk collegeverklaring ENSIA:	20it.00073 / Z200000069

Collegeverklaring ENSIA 2019 inzake Informatiebeveiliging DigiD en Suwinet

Gemeente Bladel

Doel en achtergrond verklaring

Het college van burgemeester en wethouders geeft met deze verklaring aan in hoeverre de gemeente Bladel voldoet aan de voor DigiD en Suwinet geselecteerde informatiebeveiligingsnormen op basis van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) systematiek.

ENSIA ondersteunt de gemeente bij de verantwoording over informatiebeveiliging richting de gemeenteraad en de rijksoverheid. ENSIA gaat uit van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG), alsmede van informatiebeveiligingsnormen vanuit Basisregistratie Personen (BRP), wet- en regelgeving reisdocumenten, Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en de Gezamenlijke Elektronische Voorzieningen Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (GeVS/Suwinet).

Naast deze verklaring bestaat ENSIA onder meer uit het uitvoeren van de ENSIA-zelfevaluatie, waarmee de genoemde informatiebeveiligingsnormen zijn getoetst onder verantwoordelijkheid van het management.

Reikwijdte en diepgang verklaring

Deze verklaring betreft de onderdelen van de ENSIA-systematiek waarover assurance wordt gevraagd van een onafhankelijke IT-auditor. Het is de verantwoordelijkheid van het college dat het proces voor de totstandkoming van deze collegeverklaring met zorg is uitgevoerd. Dit proces borgt dat de strekking van de collegeverklaring een juiste weergave is van de onderzochte domeinen. Voor gemeente Bladel betreft dit in 2019 DigiD en Suwinet.

De verklaring omvat het op 31 december 2019 voldoen van de beoogde (opzet) en ingerichte (bestaan) beheersingsmaatregelen aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet. De collegeverklaring omvat niet het functioneren (werking) van de maatregelen over 2019.

De beheersingsmaatregelen inzake DigiD die zijn uitbesteed aan dienstverleners vallen buiten de reikwijdte van deze collegeverklaring. Uit de bijlage bij de collegeverklaring (bijlage 1 DigiD met kenmerk 20it.00075/Z200000069) blijkt welke beheersingsmaatregelen door de gemeente en door de dienstverleners worden uitgevoerd. Over de beheersingsmaatregelen die door de dienstverleners worden uitgevoerd, wordt door de dienstverleners verantwoording afgelegd aan de gemeente. Deze collegeverklaring en de verantwoording van de dienstverleners dekken tezamen de normen inzake DigiD af.

Inzake Suwinet heeft deze collegeverklaring zowel betrekking op de beheersingsmaatregelen van de gemeente als op die van de uitbestede diensten aan KempenPlus en aan de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening van de GRSK.

Deze collegeverklaring is opgesteld voor de gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet. De verklaring geeft weer in hoeverre de beoogde (opzet) en ingerichte (bestaan) beheersingsmaatregelen voldoen aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet. In de bij deze verklaring behorende afzonderlijke bijlagen voor DigiD (bijlage 1 DigiD met kenmerk 20it.00075/Z200000069) en Suwinet (bijlage 2 Suwinet met kenmerk 20it.00078/Z200000069) zijn de eventuele afwijkingen van de normen opgenomen. De gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet worden via bij deze collegeverklaring behorende afzonderlijke bijlagen voor DigiD (bijlage 1 DigiD met kenmerk 20it.00075/Z200000069) en voor Suwinet (bijlage 2 Suwinet met kenmerk 20it.00078/Z200000069) geïnformeerd over de afwijkingen van de normen.

Verklaring college

Het college verklaart dat bij gemeente Bladel op 31 december 2019 de beoogde en ingerichte beheersingsmaatregelen voldoen aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet.

Samenvattend beeld

Object	Wordt aan alle geselecteerde normen voldaan?	Zijn de uitzonderingen in verbeterplannen opgenomen en zijn de verbetermaatregelen belegd en worden deze gemonitord?
DigiD 1002273	Ja	Neen
DigiD 1001793	Ja	Neen
Suwinet voor SUWI-taken	Ja	Neen
Suwinet voor niet-SUWI-taken	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Bladel, 3 maart 2020

College van B en W gemeente Bladel

R.P.G. Bosma

Burgemeester

E.L.C.M. Mol

Secretaris

Naam auditfirma:	AuditConnect B.V.
Naam auditor:	A. Ter Agter RE
Datum [ondertekenen auditor]	Handtekening of paraaf auditor:

Gemeentelijk kenmerk bijlage 1 DigiD:	20it.00075 / Z200000069

Bijlage 1 DigiD (1)

Totaaloverzicht getoetste normen ICT-beveiligingsassessment

DigiD-aansluiting Gemeente Bladel en aansluitnummer 1002273

Bladel biedt de volgende functionaliteit aan waarvoor DigiD aansluiting Gemeente Bladel voor authenticatie wordt gebruikt:

- Aanvraagformulier starterslening met DigiD
- Aanvraagformulier welzijns-, sport-, en cultuursubsidies met DigiD
- Automatische incasso aanvragen, wijzigen of stoppen met DigiD of EHerkenning
- Gemeentelijke onderscheiding, aanvraag met DigiD
- Gezondheidsverklaring rijbewijs, aanvragen met DigiD
- Intrekkingsformulier bezwaarschrift WOZ-beschikking 2018 met DigiD
- Muzikale en culturele vorming, cursusjaar 2018-2019 met DigiD
- Toestemming hoofdbewoner Inwoning met DigiD
- Verklaring vermissing reisdocument met DigiD
- Verzoek tot aankoop –huur van een reststrook, waarbij u de eigenaar bent van het aangrenzend perceel met DigiD
- Verzoek tot huur van een reststrook, waarbij u de huurder bent van het aangrenzend perceel met DigiD
- Aanvraag loterijvergunning
- Aanvraag verruiming sluitingsuur
- Leerlingenvervoer, aanvraag vergoeding
- Melding kienspel
- Registeren levenloos geboren kindje
- Kennisgeving incidentele festiviteit
- Melding klein kansspel
- Aanvraagformulier plaatsen bouw- of puincontainer
- Aanvraag collectevergunning
- Evenementenvergunning, ontheffing en melding
- Verantwoording loterijvergunning
- Aanvraag exploitatievergunning
- Aanvraagformulier plaatsen objecten op of aan de weg
- Vooroverleg omgevingsvergunning

Deze functionaliteit wordt geboden door de volgende webapplicatie:

- SIMform

Deze applicatie betreft een geheel standaard pakket en wordt onderhouden door SIMGroep.

Deze applicatie is extern benaderbaar via de volgende URL: https://www.bladel.nl/.

DigiD aansluiting Gemeente Bladel bevindt zich in een DMZ. De infrastructuur waar deze applicatie op draait wordt beheerd door SIMGroep in de vorm van SAAS.

Het object van zelfevaluatie is de webomgeving van DigiD aansluiting Gemeente Bladel. De zelfevaluatie heeft zich gericht op de webapplicatie, de URL's waarmee deze kan worden benaderd, de infrastructuur (binnen de DMZ waar de webapplicatie zich bevindt) en een aantal ondersteunende processen conform de "Norm ICT-beveiligingsassessments DigiD" van Logius.

Gemeente Bladel heeft een deel van de DigiD webomgeving uitbesteed aan SIMGroep. Als gevolg hiervan is een aantal maatregelen belegd bij deze service organisatie. Het onderzoeken van deze maatregelen is dan ook uitgevoerd door de IT auditor van deze service organisatie. De normen waar deze maatregelen betrekking op hebben maken geen onderdeel uit van de zelfevaluatie, tenzij sprake is van een gedeelde norm.

Een DigiD-aansluiting dient aan het gehele normenkader te voldoen. Deze zelfevaluatie ENSIA voor DigiD is toegepast op dat deel van het normenkader dat niet onder uitbesteding aan onze leverancier valt. De overige normen worden afgedekt door onderstaande TPM / assurancerapportage van onze serviceorganisatie:

Leverancier 1	
Naam serviceorganisatie:	SIM groep
Referentie/rapportnummer:	SIMGR-1901-11.605
Afgiftedatum:	10-10-2019
Naam RE-auditor:	drs. F.W. (Wilfred) Hanekamp RE en drs. ing. P.A. (Peter) Reezigt RE
Ondertekend door RE-auditor:	Ja

Onze IT-auditor heeft tevens getoetst of de zelfevaluatie en de TPM / assurancerapportage van onze serviceorganisatie het gehele normenkader afdekken. Het kan voorkomen dat een norm deels bij een leverancier en deels bij de gemeente getoetst is (zogenaamde gedeelde norm).

De uitkomst uit de zelfevaluatie is getoetst door onze RE-gecertificeerde IT-auditor. De conclusie van de auditor is opgenomen in het assurancerapport met kenmerk SIMGR-1901-11.605.

Onderstaande tabel toont de uitkomsten van de zelfevaluatie per norm inclusief de normen die getoetst zijn bij leverancier.

DigiD Norm		**Getoetst bij Gemeente**	**(Optioneel) Getoetst bij leverancier 1**	**Totaal oordeel norm**
B.05	Contractmanagement	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/TV.01	Identificatie en authenticatie	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/WA.02	Webapplicatiebeheer proces	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/WA.03	Automatische data invoer controle		• Voldoet	• Voldoet
U/WA.04	Normaliseren uitvoer		• Voldoet	• Voldoet

U/WA.05	Cryptografie/ Privacy bevordering	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/PW.02	Garanderen webprotocollen		• Voldoet	• Voldoet
U/PW.03	Configureren webserver		• Voldoet	• Voldoet
U/PW.05	Toegang tot beheermechanismen		• Voldoet	• Voldoet
U/PW.07	Hardening van platformen		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.03	DMZ		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.04	Protectie- en detectiemechanismen		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.05	Scheiding beheer- en productieomgeving		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.06	Hardening van netwerken	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
C.03	Vulnerability-assessments		• Voldoet	• Voldoet
C.04	Penetratietesten		• Voldoet	• Voldoet
C.06	Signaleringsfuncties		• Voldoet	• Voldoet

C.07	Monitoring functies		• Voldoet	• Voldoet
C.08	Wijzigingenbeheer	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
C.09	Patchmanagement		• Voldoet	• Voldoet

Hoeft volgens de gemeente en volgens hoofdstuk “verantwoordelijkheden gebruikersorganisatie” van de TPM van de serviceorganisatie niet bij de gemeente getoetst te worden.

DigiD Norm	
B.05	In een contract met een derde partij voor de uitbestede levering of beheer van een webapplicatie (als dienst) zijn de beveiligingseisen en -wensen vastgelegd en op het juiste (organisatorische) niveau vastgesteld.
U/TV.01	De inzet van identiteit- en toegangsmiddelen levert betrouwbare en effectieve mechanismen voor het vastleggen en vaststellen van de identiteit van gebruikers, het toekennen van rechten aan gebruikers, het controleerbaar maken van het gebruik van deze middelen en het automatiseren van arbeidsintensieve taken.
U/WA.02	Het webapplicatiebeheer is procesmatig en procedureel ingericht, waarbij geautoriseerde beheerders op basis van functieprofielen taken verrichten.
U/WA.03	De webapplicatie beperkt de mogelijkheid tot manipulatie door de invoer te normaliseren en te valideren, voordat deze invoer wordt verwerkt.
U/WA.04	De webapplicatie beperkt de uitvoer tot waarden die (veilig) verwerkt kunnen worden door deze te normaliseren.
U/WA.05	De webapplicatie garandeert de betrouwbaarheid van informatie door toepassing van

	privacybevorderende en cryptografische technieken.
U/PW.02	De webserver garandeert specifieke kenmerken van de inhoud van de protocollen.
U/PW.03	De webserver is ingericht volgens een configuratie-baseline.
U/PW.05	Het beheer van platformen maakt gebruik van veilige (communicatie)protocollen voor het ontsluiten van beheermechanismen en wordt uitgevoerd conform het operationeel beleid voor platformen.
U/PW.07	Voor het configureren van platformen is een hardeningsrichtlijn beschikbaar.
U/NW.03	Het netwerk is gescheiden in fysieke en logische domeinen (zones), in het bijzonder is er een DMZ die tussen het interne netwerk en het internet gepositioneerd is.
U/NW.04	De netwerkcomponenten en het netwerkverkeer worden beschermd door middel van detectie- en protectiemechanismen.
U/NW.05	Binnen de productieomgeving zijn beheer- en productieverkeer van elkaar afgeschermd.
U/NW.06	Voor het configureren van netwerken is een hardeningrichtlijn beschikbaar.
C.03	Vulnerability assessments (security scans) worden procesmatig en procedureel uitgevoerd op de ICT-componenten van de webapplicatie (scope).
C.04	Penetratietests worden procesmatig en procedureel, ondersteund door richtlijnen, uitgevoerd op de infrastructuur van de webapplicatie (scope).
C.06	In de webapplicatieomgeving zijn signaleringsfuncties (registratie en detectie) actief en efficiënt, effectief en beveiligd ingericht.
C.07	De loggings- en detectie-informatie (registraties en alarmeringen) en de condities van de beveiliging van ICT-systemen worden regelmatig gemonitord (bewaakt, geanalyseerd) en de bevindingen gerapporteerd.

C.08	Wijzigingenbeheer is procesmatig en procedureel zodanig uitgevoerd dat wijzigingen in de ICT-voorzieningen van webapplicaties tijdig, geautoriseerd en getest worden doorgevoerd.
C.09	Patchmanagement is procesmatig en procedureel, ondersteund door richtlijnen, zodanig uitgevoerd dat laatste (beveiligings)patches tijdig zijn geïnstalleerd in de ICT voorzieningen.

Bijlage 1 DigiD (2)

Totaaloverzicht getoetste normen ICT-beveiligingsassessment

DigiD-aansluiting Gemeente Bladel - iBurgerzaken en aansluitnummer 1001793

Bladel biedt de volgende functionaliteit aan waarvoor DigiD aansluiting Gemeente Bladel - iBurgerzaken voor authenticatie wordt gebruikt:

- Aangifte verhuizing binnen en naar de eigen gemeente
- Aangifte emigratie
- Melding voornemen huwelijk / geregistreerd partnerschap
- Wijziging naamgebruik
- Verzoek om uittreksels BRP
- Verzoek om uittreksels burgerlijke stand
- Aanvraag Stempas: vervangende stempas of kiezerspas

Deze functionaliteit wordt geboden door de volgende webapplicatie:

- iBurgerzaken

Deze applicatie betreft een geheel standaard pakket en wordt onderhouden door de gemeente Bladel en PinkRoccade Local Government B.V.

Deze applicatie is extern benaderbaar via de volgende URL's: https://www.bladel.nl/.

DigiD aansluiting Gemeente Bladel - iBurgerzaken bevindt zich in een DMZ. De infrastructuur waar deze applicatie op draait wordt beheerd door PinkRoccade Local Government B.V in de vorm van fysieke hosting.

Het object van zelfevaluatie is de webomgeving van DigiD aansluiting Gemeente Bladel - iBurgerzaken. De zelfevaluatie heeft zich gericht op de webapplicatie, de URL's waarmee deze kan worden benaderd, de infrastructuur (binnen de DMZ waar de webapplicatie zich bevindt) en een aantal ondersteunende processen conform de "Norm ICT-beveiligingsassessments DigiD" van Logius.

Gemeente Bladel heeft een deel van de DigiD webomgeving uitbesteed aan PinkRoccade Local Government B.V. Als gevolg hiervan is een aantal maatregelen belegd bij deze service organisatie. Het onderzoeken van deze maatregelen is dan ook uitgevoerd door de IT auditor van deze service organisatie. De normen waar deze maatregelen betrekking op hebben maken geen onderdeel uit van de zelfevaluatie, tenzij sprake is van een gedeelde norm.

Een DigiD-aansluiting dient aan het gehele normenkader te voldoen. Deze zelfevaluatie ENSIA voor DigiD is toegepast op dat deel van het normenkader dat niet onder uitbesteding aan onze leverancier valt. De overige normen worden afgedekt door onderstaande TPM / assurancerapportage van onze serviceorganisatie:

Leverancier 1	
Naam serviceorganisatie:	PinkRoccade Local Government B.V.
Referentie/rapportnummer:	20191021 DBA-PRLG
Afgiftedatum:	21-10-2019
Naam RE-auditor:	Frank Kossen RE
Ondertekend door RE-auditor:	Ja

Onze IT-auditor heeft tevens getoetst of de zelfevaluatie en de TPM / assurancerapportage van onze serviceorganisatie het gehele normenkader afdekken. Het kan voorkomen dat een norm deels bij een leverancier en deels bij de gemeente getoetst is (zogenaamde gedeelde norm).

De uitkomst uit de zelfevaluatie is getoetst door onze RE-gecertificeerde IT-auditor. De conclusie van de auditor is opgenomen in het assurancerapport met kenmerk 20191021 DBA-PRLG.

Onderstaande tabel toont de uitkomsten van de zelfevaluatie per norm inclusief de normen die getoetst zijn bij leverancier.

DigiD Norm		Getoetst bij Gemeente	(Optioneel) Getoetst bij leverancier 1	Totaal oordeel norm
B.05	Contractmanagement	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/TV.01	Identificatie en authenticatie	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/WA.02	Webapplicatiebeheer proces	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
U/WA.03	Automatische data invoer controle		• Voldoet	• Voldoet
U/WA.04	Normaliseren uitvoer		• Voldoet	• Voldoet
U/WA.05	Cryptografie/ Privacy bevordering	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet

U/PW.02	Garanderen webprotocollen		• Voldoet	• Voldoet
U/PW.03	Configureren webserver		• Voldoet	• Voldoet
U/PW.05	Toegang tot beheermechanismen		• Voldoet	• Voldoet
U/PW.07	Hardening van platformen		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.03	DMZ		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.04	Protectie- en detectiemechanismen		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.05	Scheiding beheer- en productieomgeving		• Voldoet	• Voldoet
U/NW.06	Hardening van netwerken	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
C.03	Vulnerability-assessments		• Voldoet	• Voldoet
C.04	Penetratietesten		• Voldoet	• Voldoet
C.06	Signaleringsfuncties		• Voldoet	• Voldoet
C.07	Monitoring functies		• Voldoet	• Voldoet

C.08	Wijzigingenbeheer	• Voldoet	• Voldoet	• Voldoet
C.09	Patchmanagement		• Voldoet	• Voldoet

Hoeft volgens de gemeente en volgens hoofdstuk “verantwoordelijkheden gebruikersorganisatie” van de TPM van de serviceorganisatie niet bij de gemeente getoetst te worden.

DigiD Norm	
B.05	In een contract met een derde partij voor de uitbestede levering of beheer van een webapplicatie (als dienst) zijn de beveiligingseisen en -wensen vastgelegd en op het juiste (organisatorische) niveau vastgesteld.
U/TV.01	De inzet van identiteit- en toegangsmiddelen levert betrouwbare en effectieve mechanismen voor het vastleggen en vaststellen van de identiteit van gebruikers, het toekennen van rechten aan gebruikers, het controleerbaar maken van het gebruik van deze middelen en het automatiseren van arbeidsintensieve taken.
U/WA.02	Het webapplicatiebeheer is procesmatig en procedureel ingericht, waarbij geautoriseerde beheerders op basis van functieprofielen taken verrichten.
U/WA.03	De webapplicatie beperkt de mogelijkheid tot manipulatie door de invoer te normaliseren en te valideren, voordat deze invoer wordt verwerkt.
U/WA.04	De webapplicatie beperkt de uitvoer tot waarden die (veilig) verwerkt kunnen worden door deze te normaliseren.
U/WA.05	De webapplicatie garandeert de betrouwbaarheid van informatie door toepassing van privacybevorderende en cryptografische technieken.

U/PW.02	De webserver garandeert specifieke kenmerken van de inhoud van de protocollen.
U/PW.03	De webserver is ingericht volgens een configuratie-baseline.
U/PW.05	Het beheer van platformen maakt gebruik van veilige (communicatie)protocollen voor het ontsluiten van beheermechanismen en wordt uitgevoerd conform het operationeel beleid voor platformen.
U/PW.07	Voor het configureren van platformen is een hardeningsrichtlijn beschikbaar.
U/NW.03	Het netwerk is gescheiden in fysieke en logische domeinen (zones), in het bijzonder is er een DMZ die tussen het interne netwerk en het internet gepositioneerd is.
U/NW.04	De netwerkcomponenten en het netwerkverkeer worden beschermd door middel van detectie- en protectiemechanismen.
U/NW.05	Binnen de productieomgeving zijn beheer- en productieverkeer van elkaar afgeschermd.
U/NW.06	Voor het configureren van netwerken is een hardeningrichtlijn beschikbaar.
C.03	Vulnerability assessments (security scans) worden procesmatig en procedureel uitgevoerd op de ICT-componenten van de webapplicatie (scope).
C.04	Penetratietests worden procesmatig en procedureel, ondersteund door richtlijnen, uitgevoerd op de infrastructuur van de webapplicatie (scope).
C.06	In de webapplicatieomgeving zijn signaleringsfuncties (registratie en detectie) actief en efficiënt, effectief en beveiligd ingericht.
C.07	De loggings- en detectie-informatie (registraties en alarmeringen) en de condities van de beveiliging van ICT-systemen worden regelmatig gemonitord (bewaakt, geanalyseerd) en de bevindingen gerapporteerd.
C.08	Wijzigingenbeheer is procesmatig en procedureel zodanig uitgevoerd dat wijzigingen in de ICT-voorzieningen van webapplicaties tijdig, geautoriseerd en getest worden doorgevoerd.

C.09	Patchmanagement is procesmatig en procedureel, ondersteund door richtlijnen, zodanig uitgevoerd dat laatste (beveiligings)patches tijdig zijn geïnstalleerd in de ICT voorzieningen.

Gemeentelijk kenmerk bijlage 2 Suwinet:	20it.00078 / Z200000069

Bijlage 2 Gebruik van Suwinet

Deze bijlage is een afzonderlijk onderdeel van de collegeverklaring ENSIA 2019 van de gemeente Bladel. Deze verklaring heeft betrekking op het op 31 december 2019 in opzet en bestaan voldoen van de beheersingsmaatregelen aan de geselecteerde normen inzake Suwinet (Specifiek Suwinet normenkader Afnemers, versie 1.01 op website BKWI en bijlage 1 van de notitie Verantwoordingsstelsel ENSIA). Deze bijlage is opgesteld voor de gemeenteraad en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Onderwerp van de verklaring is het gebruik van Suwinet. Suwinet wordt wel in samenwerkingsverbanden gebruikt. Het gebruik van Suwinet door samenwerkingsverbanden valt binnen de reikwijdte van de verklaring

Gebruik van Suwinet voor SUWI-taken

Voor de volgende taken wordt Suwinet op de volgende plaatsen gebruikt:

Taak	Organisatie
Participatiewet (Pw)	KempenPlus en GRSK
Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	KempenPlus
Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	KempenPlus

Gebruik van Suwinet voor niet-SUWI-taken

Voor de volgende niet-SUWI-taken wordt Suwinet op de volgende plaatsen gebruikt:

Taak	Organisatie
Hulp aan vroegtijdig schoolverlaters door Regionaal Meld- en Coördinatiecentrum (RMC)	Niet van toepassing
Onderzoek loonbeslag door Gemeentelijke Belastingdeurwaarders	Niet van toepassing
Adresonderzoek door Burgerzaken	Niet van toepassing

Normnaleving

Zoals in de Collegeverklaring vermeld, voldoen de interne beheersmaatregelen inzake Suwinet op 31 december 2019 in opzet en bestaan aan de geselecteerde normen.

auditconnect
auditors & consultants

Assurance-rapport van de onafhankelijke IT-auditor

ENSIA verantwoordingsjaar 2019

Ten behoeve van gemeente Bladel

Uitgebracht door:	AuditConnect B.V.
Auditor:	Agnes ter Agter RE
Uitgebracht aan:	Gemeente Bladel
Contactpersoon:	Dhr. W.F.P. Hartmann
Kenmerk:	ENSIA2019BLADEL
Datum:	9-4-2020
Versie:	1.0 Definitief

Colofon

Contactgegevens

Bezoek- en Postadres	:	AuditConnect B.V., Jean Monnetpark 11, 7336 BA Apeldoorn
Telefoon	:	+31 (0)55 30 10 100

Bankrelatie	:	ING bank Amsterdam	NL58INGB0008707345
Handelsregister	:	Oost Nederland	08162731
BTW	:	Randmeren / Apeldoorn	NL8184.24.588.B01

©Copyright

Alle rechten in dit document ten aanzien van gebruikte methodes, vastlegging en rapportagevorm berusten bij AuditConnect B.V. Gehele of gedeeltelijke overname, distributie, verveelvoudiging op welke andere wijze dan ook en/of commercieel gebruik van deze informatie is niet toegestaan, tenzij hiervoor uitdrukkelijk schriftelijke toestemming is verleend door AuditConnect B.V. Alle rechten in dit document ten aanzien van klantgegevens en klantinformatie berusten bij de klant in opdracht waarvan AuditConnect de opdracht uitvoert.

Disclaimer

De inhoud van dit document is vertrouwelijk en is alleen bedoeld voor de opdrachtgever. Als dit document niet voor u bedoeld is, gelieve geen kennis te nemen van de inhoud, dan wel het verspreiden en/of distribueren ervan. Neem zo snel mogelijk contact op met de contactpersoon van AuditConnect voor verdere instructies.

Inhoudsopgave

1 Ons oordeel 4
2 De basis voor ons oordeel 4
3 Beperking in gebruik en verspreidingskring 4
4 Verantwoordelijkheden van het college van gemeente Bladel 5
5 Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht betreffende de collegeverklaring 5

© 2020 AuditConnect B.V. Alle rechten voorbehouden - Strikt Vertrouwelijk

Assurance-rapport van de onafhankelijke IT-auditor

Aan: gemeente Bladel

1 Ons oordeel

Wij hebben de bijgevoegde collegeverklaring ENSIA 2019 inzake informatiebeveiliging van DigiD en Suwinet (hierna: collegeverklaring), inclusief de bijlagen 1 DigiD en 2 Suwinet waarnaar in de collegeverklaring wordt verwezen, van gemeente Bladel onderzocht.

Naar ons oordeel is bijgevoegde collegeverklaring, inclusief de bijlagen 1 DigiD en 2 Suwinet waarnaar in de collegeverklaring wordt verwezen, van gemeente Bladel, in alle van materieel belang zijnde aspecten, juist.

De collegeverklaring omvat het op 31 december 2019 in opzet en bestaan voldoen van de beheersingsmaatregelen aan de geselecteerde normen voor DigiD en Suwinet. Wij benadrukken dat het specifiek geselecteerde normen zijn en daarmee geen uitspraak wordt gedaan over de informatiebeveiliging als geheel.

2 De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze assurance-opdracht met betrekking tot de collegeverklaring verricht in overeenstemming met Richtlijn 3000-A (Herzien) ‘Assuranceopdrachten door IT-auditors’ van NOREA. Deze assurance-opdracht is gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht betreffende de collegeverklaring’.

Wij hebben de vereisten van het Reglement Gedragscode (‘Code of Ethics’) van NOREA nageleefd, welke is gebaseerd is op de fundamentele beginselen van integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag.

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

3 Beperking in gebruik en verspreidingskring

Dit assurancerapport is bestemd voor gebruikers van de collegeverklaring. De collegeverklaring is opgesteld voor de gemeenteraad en voor de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet. Doel van de collegeverklaring is om de gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet te informeren over het in opzet en bestaan voldoen van de beheersingsmaatregelen aan de geselecteerde normen DigiD en Suwinet. Ons assurancerapport is derhalve uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

© 2020 AuditConnect B.V. Alle rechten voorbehouden - Strikt Vertrouwelijk

4 Verantwoordelijkheden van het college van gemeente Bladel

Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Bladel is verantwoordelijk voor het opstellen van de collegeverklaring. Voor het inschatten of de risico's van afwijkingen van materieel belang zijn in relatie tot DigiD en Suwinet, zijn naast de collegeverklaring en dit assurance rapport ook de interne beheersingsmaatregelen van de gebruikers van de collegeverklaring relevant. De criteria waarvan bij het maken van deze verklaring gebruik werd gemaakt hielden in dat:

- de risico's die het bereiken van de geselecteerde normen voor DigiD en Suwinet in gevaar brengen, werden geïdentificeerd; en
- de onderkende interne beheersingsmaatregelen, indien zij werkzaam zijn zoals beschreven, een redelijke mate van zekerheid zouden verschaffen dat die risico's het bereiken van de vermelde interne beheersingsdoelstellingen niet zouden verhinderen.

Het college is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de collegeverklaring mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

5 Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht betreffende de collegeverklaring

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een assurance-opdracht dat wij daarmee, met een redelijke mate van zekerheid voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Een redelijke mate van zekerheid wil zeggen dat onze assurance-opdracht is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze assurance-opdracht niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Wij passen het Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA (RKBN) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van de ethische voorschriften, professionele standaarden en andere wet- en regelgeving.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van de collegeverklaring nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze assurance-werkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze assurance-opdracht professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Richtlijn 3000 (Herzien) 'Assuranceopdrachten door IT-auditors' van NOREA.

Onze assurance-opdracht bestond onder andere uit:

- het verkrijgen van kennis omtrent de collegeverklaring en andere omstandigheden rond de opdracht waaronder het verkrijgen van kennis omtrent de interne beheersingsmaatregelen;

© 2020 AuditConnect B.V. Alle rechten voorbehouden - Strikt Vertrouwelijk

- het op basis van deze kennis inschatten van de risico's dat de collegeverklaring onjuistheden van materieel belang bevat;
- het reageren op de ingeschatte risico's, waaronder het ontwikkelen van een algehele aanpak, en het bepalen van de aard, de tijdsfasering en de omvang van verdere procedures;
- het uitvoeren van verdere procedures die duidelijk zijn gekoppeld aan de gesignaleerde risico's, waarbij gebruik wordt gemaakt van een combinatie van inspectie, waarnemingen ter plaatse en inwinnen van inlichtingen; en
- het evalueren van de toereikendheid van de assurance-informatie zoals opgenomen in de collegeverklaring en bijbehorende bijlage(n).

Apeldoorn, 9-4-2020

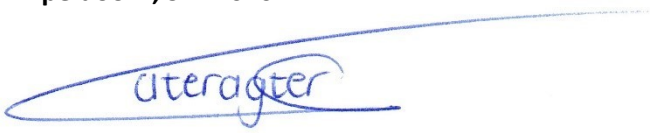

AuditConnect B.V.

Agnes ter Agter RE

Voor Markeringsdoeleinden

© 2020 AuditConnect B.V. Alle rechten voorbehouden - Strikt Vertrouwelijk

auditconnect
auditors & consultants

AuditConnect B.V.

Bezoek- en postadres:
Jean Monnetpark 11
7336 BA Apeldoorn

Telefoon:
055 - 30 101 00

info@auditconnect.nl
www.auditConnect.nl

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	608
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.11
Omschrijving	Mededeling: Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.036
Onderwerp : Jaarverslag VTH de Kempen 2019.

Aan de raad

Samenvatting
Kennis te nemen van het jaarverslag VTH de Kempen 2019.

Conform afspraken in de dienstverleningsovereenkomst wordt door de afdeling VTH de Kempen (hierna: afdeling VTH) aan ons college het jaarverslag VTH de Kempen 2019 ter vaststelling aangeboden. Op grond van het Besluit omgevingsrecht (hierna: Bor) hoofdstuk 7, artikel 7.7, lid 2 stelt een bestuursorgaan jaarlijks een evaluatieverslag op van de activiteiten die zijn benoemd in het Uitvoeringsprogramma. Dit op basis van het geldende Uitvoeringsbeleid. Met het jaarverslag VTH 2019 voldoen wij aan deze wettelijke verplichting.
Tevens is door de ODZOB inhoudelijk verslag uitgebracht over de uitgevoerde werkzaamheden en de resultaten daarvan. Deze zijn als bijlagen 5a-1 en 5a-2 bij het jaarverslag gevoegd.

In hoofdstuk 2 van het jaarverslag VTH de Kempen 2019 is een samenvatting opgenomen. De meest belangrijke zaken uit het jaarverslag zijn hier in terug te lezen. Het betreft onder andere de volgende zaken.

Het jaar 2019 stond in het teken van het intrekken van vergunningen en de veranderende regelgeving op het gebied van milieu. Een groot deel van de procedures zijn opgestart naar aanleiding van verzoeken van milieustichtingen. Deze piek heeft een onevenredig groot beslag gelegd op de capaciteit. Hierdoor zijn doorlooptijden opgelopen.
Eind 2019 is een aanvang gemaakt met het intrekken van omgevingsvergunningen van zogenaamde ‘stoppers’. De planning is dat dit project wordt afgerond in 2020.

De gevolgen van de vergunningverlening (en intrekkingen) op het milieu worden gemonitord. Vergunningverlening (en intrekkingen) hebben bijgedragen aan een afname van de milieubelasting. Er is een afname van de emissies van ammoniak, geur en fijnstof. Ook het aantal dieren, omgerekend naar Nederlandse Grootte Eenheid (zie bijlage 1 in het jaarverslag) en het aantal veehouderijbedrijven is afgenomen.

In 2019 zijn 3572 vergunningen en meldingen behandeld. Dit is bijna 20% meer dan de prognose uit het Uitvoeringsprogramma. De uitgaven voor team Vergunningen voor de uitvoering van deze taak zijn niet toegenomen. De afdeling VTH heeft met hetzelfde personeel een hogere productie geleverd. Dit zegt iets over de ontwikkeling van dit team. De processen zijn beter gestroomlijnd, er wordt efficiënter gewerkt. Dit vertaalt zich door in de kentallen. De afdeling VTH is in 2017 gestart met tijdregistratie op productniveau. De productiviteit is sindsdien met ca. 4,3% verhoogd.

Doorlooptijden voldoen aan de wettelijke eisen, maar zijn opgelopen. Hierover is tussentijds gerapporteerd. Team Vergunningen streeft naar kortere doorlooptijden, maar is vaak afhankelijk van externe adviseurs. Er worden grote doorlooptijden in de advisering door ketenpartners ervaren. Het duurt vaak (te) lang voordat een advies wordt uitgebracht, waarbij vaak bij herhaling achter de adviezen aangegaan moet worden. Daarmee staat de kwaliteit van de dienstverlening onder druk.
In 2019 is één ontheffing voor het plaatsen van een kampeermiddel van rechtswege verleend. Er zijn geen omgevingsvergunningen van rechtswege verleend.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
	Richard van Kroonenburg	0497-531484

De juridische kwaliteit van vergunningen krijgt extra aandacht. Uit bezwaar- en beroepsprocedures blijkt dat de afdeling VTH in een aantal gevallen besluiten zorgvuldiger en uitgebreider kan motiveren. Er zijn maatregelen getroffen om de kwaliteit van de besluiten te verbeteren. Eerdere aandachtspunten, zoals het correct verzorgen van de wettelijke publicaties, verloopt sinds begin 2019 uitstekend vanwege de meer geautomatiseerde werkwijze en koppeling met de landelijke voorziening voor overheidspublicaties.

Het afgelopen jaar is het juridisch team onverwacht geconfronteerd met 297 verzoeken tot intrekking van vergunningen en om verzoeken tot handhaving met betrekking tot intensieve veehouderijen. Om dit allemaal op een correcte wijze af te handelen is door de VTH gemeenten budget beschikbaar gesteld voor het tijdelijk inhuren van extra capaciteit.
In 2019 zijn 404 procedures gevoerd (waarvan 187 m.b.t. intensieve veehouderijen) terwijl vooraf het totaal aantal was ingeschat op 257 stuks.
In 2019 zijn verdere verbeterstappen/afspraken gemaakt over een eenduidige registratie van procedures in het VTH systeem. Dit zal ook helpen bij het vooraf maken van een inschatting van het aantal procedures bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma.

Met betrekking tot de inzet (van de BOA's) op het gebied van de openbare ruimte is in de eerste helft van het jaar opgelopen achterstand nagenoeg ingelopen. Ook de resultaten op het gebied van het toezicht op het bouwen en de ruimtelijke ordening zijn goed. Daarnaast zijn via gerichte projecten, zoals het controleren van geluidhinder bij evenementen, waardevolle inzichten verkregen voor toekomstige acties in de openbare ruimte.

Terugkijkend op 2019 en vooruitkijkend naar 2020 ziet het Team Toezicht en Handhaving dat de structuur van de handhavingscommunicatie met de deelnemende gemeenten, niet in de laatste plaats via de structurele, periodieke handhavingsoverleggen met de onderscheiden portefeuillehouders een solide vorm heeft gekregen. Dat geldt ook voor de communicatie met de politie, de Veiligheidsregio, en inmiddels ook met SSiB. Deze structurele communicatie zal blijven bijdragen aan een betere afstemming van de handhavingstaken van de verschillende partijen en daarmee van een effectievere handhaving.

Het jaarverslag VTH de Kempen 2019 wordt op de gemeentelijke website geplaatst. Tevens wordt het jaarverslag gestuurd naar het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant.

Bladel, 28 april 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. Jaarverslag VTH de Kempen 2019 (corsa 20it.01211);
03. bijlage 5a-1 Raadsinformatiebrief ODZOB 2019 (corsa 20it.01212);
04. bijlage 5a-2 Jaarverslag ODZOB 2019 (corsa 20it.01213);

Jaarverslag VTH de Kempen 2019

VTH de Kempen is een samenwerking van de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1. Inleiding 3

2. Samenvatting 4

3. Bedrijfsvoering 7

4. Vergunningen 9

5. Beleid & Juridisch 13

6. Toezicht & Handhaving 26

7. Kwaliteitscriteria 2.2 37

Lijst met afkortingen 38

Bijlage 1 Monitoring Dierhouderij
Bijlage 2 Verantwoording Kwaliteitscriteria
Bijlage 3 Jaarverslag Ruimtelijke Kwaliteitscommissie 2019
Bijlage 4 Jaarverslag Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) 2019
Bijlage 5 Jaarverslagen ODZOB

1. Inleiding

Conform de afspraken in de dienstverleningsovereenkomst wordt door de afdeling VTH aan het college van burgemeester en wethouders het Jaarverslag VTH aangeboden. Het handhavingsjaarverslag maakt integraal onderdeel uit van dit integrale Jaarverslag VTH. De jaarverslagen van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie (welstand en monumenten), de BAG en de ODZOB zijn als bijlage bijgevoegd. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke vereisten (Besluit omgevingsrecht artikel 7.7 lid 2 en Woningwet artikel 12b, lid 3).

Dit Jaarverslag VTH maakt inzichtelijk welke werkzaamheden in 2019 namens het college door de afdeling VTH zijn uitgevoerd en hoe zich dit verhoudt tot het Uitvoeringsprogramma VTH 2019. Over de voortgang van de uitvoering van de VTH taken is tussentijds via een afwijkingenrapportage gerapporteerd aan het college en de gemeenteraad. De VTH-taken die door de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) worden uitgevoerd, zijn opgenomen in de jaarverslagen van de ODZOB welke als bijlage bij dit Jaarverslag VTH zijn bijgevoegd. Dit Jaarverslag VTH met bijlagen wordt aangeboden aan het college, de gemeenteraad en daarna aan Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant.

2. Samenvatting

Bedrijfsvoering
Ondanks een personeelstekort begin 2019 heeft de afdeling VTH nagenoeg alle werkzaamheden uit het werkprogramma uitgevoerd. De productie van vergunningen en toezicht was zelfs groter dan gepland, met dezelfde capaciteit, maar met een hoge werkdruk.
Daar tegenover staat dat er onverwacht een groot aantal verzoeken om handhaving en het intrekken van omgevingsvergunningen zijn ingediend met betrekking tot veehouderijen. Om overzicht te houden in de wirwar aan procedures, de afstemming binnen de afdeling VTH en met de ODZOB is gekozen voor een projectmatige aanpak waarbij de coördinatie is belegd bij een juridisch medewerker.

Op de uitvoering van de beleidstaken begint het te knellen. Op het onderwerp 'bodem' heeft dit mede te maken met de decentralisatie van (extra) bodemtaken van de provincie naar de gemeente (Omgevingswet per 1-1-2021). Dit vraagt veel voorbereiding. Het thema (intensieve) veehouderij heeft gelet op alle ontwikkelingen in de sector en bij gemeenten die bezig zijn met de transitie van het buitengebied een hoge prioriteit. De afdeling VTH constateert dat er sprake is van een toenemende vraag om deel te nemen aan werkgroepen die bezig zijn met de transitie van het buitengebied. Bij de afdeling VTH is kennis in huis om van meerwaarde te zijn voor de gemeenten. Het ontbreekt echter aan voldoende capaciteit. Dit betekent dat er, ook door de gemeenten, keuzes gemaakt moeten worden waar het gaat om de verzoeken om inzet vanuit de afdeling VTH.

De doorlooptijden van vergunningen voldoen aan de wettelijke eisen, maar zijn opgelopen. De afdeling VTH streeft er naar de doorlooptijden te verkorten. De opvallendste oorzaak van oplopende doorlooptijden ligt in de advisering door de ketenpartners. Het duurt (te) vaak lang voordat een advies wordt uitgebracht, waarbij bij herhaling achter de adviezen aangegaan moet worden. De kwaliteit van de dienstverlening staat onder druk.
Er is een snellere advisering door de ketenpartners nodig. Tijdige communicatie door de ketenpartners over het niet halen van afspraken en de bereikbaarheid voor de gezamenlijke klanten is minstens zo belangrijk.

Bij de BAG heeft de afdeling VTH te maken gehad met tegenvallers bij de implementatie van de nieuwe applicatie waardoor daar de dienstverlening richting de gemeenten onder druk is komen te staan.

Vergunningen
Het jaar 2019 stond in het teken van het intrekken van vergunningen en de veranderende regelgeving op het gebied van milieu. Een groot deel van de procedures zijn opgestart naar aanleiding van verzoeken van milieustichtingen. Deze piek heeft een onevenredig groot beslag gelegd op de capaciteit. Hierdoor zijn doorlooptijden opgelopen. Daarbij zijn enkele dwangsommen verbeurd vanwege ingebrekestellingen.
Eind 2019 is een aanvang gemaakt met het intrekken van omgevingsvergunningen van zogenaamde 'stoppers'. De planning is dat dit project wordt afgerond in 2020.

De gevolgen van de vergunningverlening (en intrekkingen) op het milieu worden gemonitord. Vergunningverlening (en intrekkingen) hebben bijgedragen aan een afname van de milieubelasting. Er is een afname van de emissies van ammoniak, geur en fijnstof. Ook het aantal dieren, omgerekend naar Nederlandse Grootte Eenheid (zie bijlage 1), en het aantal veehouderijbedrijven is afgenomen.

Door de uitspraak van de Raad van State in mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof (PAS), heeft het onderwerp Groen & Ecologie veel aandacht gekregen. Veel procedures kwamen stil te liggen. De afdeling VTH constateert dat op het vakgebied Groen & Ecologie te weinig kennis en capaciteit bij de gemeenten aanwezig is en heeft suggesties gedaan voor de wijze waarop dit door de gemeenten kan worden geborgd.

In 2019 zijn 3572 vergunningen en meldingen behandeld. Dit is bijna 20% meer dan de prognose uit het Uitvoeringsprogramma. De uitgaven voor team Vergunningen voor de uitvoering van deze taak zijn niet toegenomen. De afdeling VTH heeft met hetzelfde personeel een hogere productie geleverd. Dit zegt iets

over de ontwikkeling van dit team. De processen zijn beter gestroomlijnd, er wordt efficiënter gewerkt. Dit vertaalt zich door in de kengetallen. De afdeling VTH in sinds 2017 gestart met tijdregistratie, op productniveau. De productiviteit is sindsdien met ca. 4,3% verhoogd.

Doorlooptijden voldoen aan de wettelijke eisen, maar zijn opgelopen. Hierover is tussentijds gerapporteerd. Team Vergunningen streeft naar kortere doorlooptijden, maar is vaak afhankelijk van externe adviseurs. Er worden grote doorlooptijden in de advisering door ketenpartners ervaren. Het duurt vaak (te) lang voordat een advies wordt uitgebracht, waarbij vaak bij herhaling achter de adviezen aangegaan moet worden. Daarmee staat de kwaliteit van de dienstverlening onder druk. In 2019 is één ontheffing voor het plaatsen van een kampeermiddel van rechtswege verleend. Er zijn geen omgevingsvergunningen van rechtswege verleend.

De juridische kwaliteit van vergunningen krijgt extra aandacht. Uit bezwaar- en beroepsprocedures blijkt dat de afdeling VTH in een aantal gevallen besluiten zorgvuldiger en uitgebreider kan motiveren. Er zijn maatregelen getroffen om de kwaliteit van de besluiten te verbeteren. Eerdere aandachtspunten, zoals het correct verzorgen van de wettelijke publicaties, verloopt sinds begin 2019 uitstekend vanwege de meer geautomatiseerde werkwijze en koppeling met de landelijke voorziening voor overheidspublicaties.

In 2019 is het project voor de inventarisatie van asbestdaken afgerond. Vanaf heden wordt deze inventarisatie actueel gehouden met het verwerken van gereed gemelde asbestverwijderingen.

Beleid & Juridisch
Het afgelopen jaar is het team onverwacht geconfronteerd met 297 verzoeken tot intrekking van vergunningen en om verzoeken tot handhaving met betrekking tot intensieve veehouderijen. Om dit allemaal op een correcte wijze af te handelen is door de VTH gemeenten budget beschikbaar gesteld voor het tijdelijk inhuren van extra capaciteit. Daarbij is een medewerker aangesteld als projectleider/eerste aanspreekpunt voor deze dossiers.
In het Uitvoeringsprogramma 2019 is een inschatting gemaakt van het aantal te voeren juridische procedures (bezwaar, beroep en handhaving). In 2019 zijn 404 procedures gevoerd (waarvan 187 m.b.t. intensieve veehouderijen) terwijl vooraf het totaal aantal was ingeschat op 257 stuks.
In 2019 zijn verdere verbeterstappen/afspraken gemaakt over een eenduidige registratie van procedures in het VTH systeem. Dit zal ook helpen bij het vooraf maken van een inschatting van het aantal procedures bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma.

Op het beleidsthema afval/grondstoffen is in 2019 veel werk verzet. Ook voor 2020 staan veel activiteiten op de rol. De ambities binnen de Kempen op dit beleidsveld zijn onverminderd hoog. Voor een belangrijk deel wordt dit ook bepaald door het aflopen van nagenoeg alle contracten op het gebied van de afvalinzameling en -verwerking. Maar ook het traject om te komen tot één Grondstoffencentrum (milieustraat) in de Kempen heeft een hoge prioriteit. Geconstateerd wordt dat de afdeling VTH fungeert als kartrekker en aanjager van het transitieproces van afval naar grondstoffen (conform Kadernota Grondstoffen). De afdeling VTH constateert dat de gemeenten met een eigen beleidsmedewerker flink leunen op de beleidsmedewerker van de afdeling VTH en zelf te weinig tijd beschikbaar hebben om de onderlinge werkafspraken volgens planning uit te voeren. In het MOK-B is dit probleem gesignaleerd en besproken. De ambitie binnen de Kempen om de transitie van afval naar grondstof op een goede, zorgvuldige wijze te realiseren vraagt om een efficiënte manier van samenwerken. Waarbij nagedacht moet worden over het verder samenbrengen, intensiveren en uitbreiden van de beschikbare menskracht.

Toezicht & Handhaving
Het Team Toezicht en handhaving kijkt tevreden terug op 2019. Met betrekking tot de inzet (van de BOA's) op het gebied van de openbare ruimte is de in de eerste helft van het jaar opgelopen achterstand nagenoeg ingelopen. Ook de resultaten op het gebied van het toezicht op het bouwen en de ruimtelijke ordening zijn alleszins goed. Daarnaast zijn via gerichte projecten, zoals het controleren van geluidhinder bij evenementen, waardevolle inzichten verkregen voor toekomstige acties in de openbare ruimte.

Terugkijkend op 2019 en vooruitkijkend naar 2020 ziet het Team Toezicht en Handhaving dat de structuur van de handhavingscommunicatie met de deelnemende gemeenten, niet in de laatste plaats via de structurele, periodieke handhavingsoverleggen met de onderscheiden portefeuillehouders een solide vorm heeft gekregen. Dat geldt ook voor de communicatie met de politie, de Veiligheidsregio, en inmiddels ook met SSiB. Deze structurele communicatie zal blijven bijdragen aan een betere afstemming van de handhavingstaken van de verschillende partijen en daarmee van een effectievere handhaving.

Voor 2020 ziet het Team Toezicht en Handhaving diverse uitdagingen. Zo zijn daar de op handen zijnde verdere verschuiving van de verantwoordelijkheid in de bouw van de overheid naar de bouwer (via de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen) en de daarmee gepaard gaande organisatorische veranderingen binnen VTH. Deze veranderingen zullen, samen met de in het geactualiseerde Uitvoeringsprogramma VTH vastgelegde prioritering van handhavingstaken en de steeds grotere nadruk die zal komen te liggen op toezichstaken in het kader van de BAG, wederom een beroep doen op de inzetbereidheid en de creativiteit van de medewerkers. Maar gelet op ervaringen uit 2019 kan 2020 met vertrouwen tegemoet worden gezien.

3. Bedrijfsvoering

Personele zaken/formatie
Ondanks een personeelstekort begin 2019 heeft de afdeling VTH nagenoeg alle werkzaamheden uit het werkprogramma uitgevoerd. Vacatures zijn zo goed als allemaal ingevuld. De productie van vergunningen en toezicht was zelfs groter dan gepland, met dezelfde capaciteit, maar met een hoge werkdruk. Het aantal verwachtte aanvragen voor milieuvergunningen is meegevallen doordat de provincie een deadline voor het indienen van aanvragen op grond van nieuwe provinciale regels (inmiddels opnieuw) heeft opgeschoven.

Daar tegenover staat dat er onverwacht een groot aantal verzoeken om handhaving en het intrekken van omgevingsvergunningen werden ingediend met betrekking tot veehouderijen. Met daarbij ook diverse in gebrekestellingen en bezwaar-/beroepsprocedures. Om overzicht te houden in de wirwar aan procedures, de afstemming binnen de afdeling VTH en met de ODZOB is gekozen voor een projectaanpak waarbij de coördinatie is belegd bij een juridisch medewerker. Vervolgens is extern juridische capaciteit ingehuurd ter ondersteuning van de extra werkzaamheden.

Op de uitvoering van de beleidstaken begint het te knellen. Bij het onderwerp ‘bodem’ heeft dit mede te maken met de decentralisatie van (extra) bodemtaken van de provincie naar de gemeente (Omgevingswet per 1-1-2021). Dit vraagt veel voorbereiding. Maar ook neemt het beoordelen van bodemrapporten, het verstrekken van bodeminformatie en dergelijke steeds meer tijd in beslag. Dit naast de voorbereiding en begeleiding van de opdrachtnemer om te komen tot nieuw kempisch bodembeleid (bodemkwaliteitskaart/ bodembeheernota). Voor 2019 heeft dit geleid tot het doorschuiven van de geplande actualisatie van het geluidbeleid naar 2020. De beleidstaken bodem, geluid en intensieve veehouderij zijn in één functie/fte ondergebracht.
Het thema (intensieve) veehouderij heeft gelet op alle ontwikkelingen in de sector en bij gemeenten die bezig zijn met de transitie van het buitengebied een hoge prioriteit. De afdeling VTH constateert dat er sprake is van een toenemende vraag om deel te nemen aan werkgroepen die bezig zijn met de transitie van het buitengebied. Dit doen we graag. Bij de afdeling VTH is kennis in huis om van meerwaarde te zijn voor de gemeenten. Het ontbreekt echter aan voldoende capaciteit.
Dit betekent dat er, ook door de gemeenten, keuzes gemaakt moeten worden waar het gaat om de verzoeken om inzet vanuit de afdeling VTH.

De beperkte capaciteit voor RO-controles is in de afgelopen jaren meerdere malen onder de aandacht gebracht. Het programma 2019 probeerde hier (gedeeltelijk) een oplossing voor te bieden. Door het anticiperen op de ‘Wet kwaliteitsborging voor het bouwen’ verschoof een gedeelte (20%) van de op bouwgebied in te zetten capaciteit naar het toezicht op de ruimtelijke ordening. De cijfers over 2019 geven aan dat deze ‘move’ succesvol is geweest. Een nadere toelichting hierop komt aan de orde in de paragraaf ‘Taken op het gebied van de ruimtelijke ordening’.

Dienstverlening
De doorlooptijden van vergunningen voldoen aan de wettelijke eisen, maar zijn opgelopen. Hierover heeft de afdeling VTH eerder gerapporteerd. De afdeling VTH streeft er naar de doorlooptijden te verkorten. De opvallendste oorzaak van oplopende doorlooptijden ligt in de advisering door ketenpartners. Het duurt (te) vaak lang voordat een advies wordt uitgebracht, waarbij vaak bij herhaling achter de adviezen aangegaan moet worden. De kwaliteit van de dienstverlening staat onder druk.
De bevindingen worden besproken met bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging van de ketenpartners. Er is een snellere advisering door de ketenpartners nodig. De afdeling weet uit eigen ervaring dat de werkdruk sterk kan fluctueren. Tijdige communicatie door de ketenpartners over het niet halen van afspraken en de bereikbaarheid voor de gezamenlijke klanten is minstens zo belangrijk.

Bij de BAG heeft de afdeling VTH te maken gehad met tegenvallers bij de implementatie van de nieuwe applicatie waardoor daar de dienstverlening richting de gemeenten onder druk is komen te staan.

Overige cijfers en feiten

- De afdeling VTH is in 2019 gestart met de voorbereidingen op de komst van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen.
- Het verzuimpercentage over 2019 bedroeg 3,5% (gelukkig een stuk lager dan in 2018 met 7,5%) bij een nul verzuim van 59%.
- Het gemiddeld aantal productieve uren per medewerker bedroeg 1478. Dat is ruim hoger dan in 2018 (1344) en ook hoger dan in 2017 (1427). Het percentage productief t.o.v. niet productief is met 80,2 % ook ruim hoger dan normaal (77,5%). Dit is een compliment voor de medewerkers van de afdeling VTH. De grote werkvoorraad in combinatie met een beperkt ziekteverzuim maakt dat de afdeling VTH deze productie heeft kunnen leveren.
- Er is in 2019 opnieuw een klanttevredenheidsonderzoek door de afdeling VTH uitgevoerd voor het team Vergunningen. Het gemiddelde waarderingscijfer is een 7,9.
- Er is ruim op tijd een integraal Uitvoeringsprogramma 2020 opgeleverd.
- Er is dit jaar één officiële klacht ontvangen en afgehandeld.
- De afdeling VTH heeft ook dit jaar weer een beoordeling ontvangen van de Provincie in het kader van het systematisch toezicht. Het samenvattend eindoordeel voor alle VTH Kempengemeenten is: Voldoet.

Financiën en formatie

Op 1 januari 2019 bedroeg de formatie van de afdeling VTH 45,70 fte.
De bijdrage voor de kosten voor uitvoering van het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 (met name loonkosten, en personele- en organisatiekosten) is gedekt in de gemeentelijke begrotingen over 2019. Afrekening vindt plaats in de jaarrekening van de GRSK en de gemeentelijke jaarrekeningen. Na 3 jaar op rij met een positief saldo van ca € 100.000,- te hebben afgesloten, sluit de afdeling VTH dit jaar af met een negatief saldo van ca. € 27.500,-. De toelichting hierop wordt gegeven in de jaarrekening van de GRSK, maar geconstateerd wordt dat dit negatief saldo ‘meevalt’ wanneer we kijken naar alle inzet die dit jaar alleen al extra is gepleegd in het kader van het project ‘Groen Kempenland’ en het feit dat een deel van de inhuur bij VTH is betaald vanuit de Staf.

4. Vergunningen

Toegenomen productiviteit
De geplande werkzaamheden uit het uitvoeringsprogramma zijn door team Vergunningen ruim overtroffen. In 2019 zijn ca. 20% meer zaken afgehandeld dan voorzien, met dezelfde capaciteit. Zie voor een specificatie de tabel op pagina 10. Dat met minder personeel toch deze productie is geleverd, zegt veel over de ontwikkeling van dit team. De processen zijn beter gestroomlijnd, er wordt efficiënter gewerkt. Dit vertaalt zich door in de kengetallen. Er zijn geen omgevingsvergunningen van rechtswege verleend!

Bijzonderheden?
Intrekken van vergunningen en veranderende milieuregels
Het jaar 2019 stond in het teken van het intrekken van vergunningen en de veranderende regelgeving op het gebied van milieu. Dit jaar zijn 165 procedures tot intrekking van omgevingsvergunningen doorlopen, terwijl 80 procedures waren voorzien. Enerzijds zijn veel oude vergunningen voor bouwactiviteiten ingetrokken, anderzijds veel omgevingsvergunningen milieu. Een groot deel van de procedures van deze laatste categorie zijn opgestart naar aanleiding van verzoeken van milieustichtingen. Deze piek heeft een onevenredig groot beslag gelegd op de capaciteit van de afdeling VTH en haar ketenpartners. Hierdoor zijn doorlooptijden opgelopen en termijnen soms overschreden. Daarbij zijn enkele dwangsommen verbeurd vanwege ingebrekestellingen. Eind 2019 is een aanvang gemaakt met het intrekken van omgevingsvergunningen van zogenaamde ‘stoppers’. Dit planning is dat dit project wordt afgerond in 2020.

In de 2e helft van 2019 werden een fors aantal aanvragen om omgevingsvergunningen milieu verwacht. Dit naar aanleiding van de gewijzigde provinciale regels voor veehouderijbedrijven. Echter de onzekerheid, de telkens veranderende regelgeving en datum van inwerkingtreding ervan, zorgde voor extra overlegmomenten en mer-voorbereidingsprocedures. De provincie heeft uitstel verleend tot 1 januari 2021 voor het indienen van een volledige aanvraag omgevingsvergunning. . Er is sprake van een toename in complexiteit waar het gaat om aanvragen omgevingsvergunningen en vooroverleg voor deze sector. Dit vraagt telkens schakelen tussen voortgang bewaken van procedures en het weer ‘on hold’ zetten daarvan. .

Afname milieubelasting
De gevolgen van de vergunningverlening (en intrekkingen) op het milieu worden door de afdeling VTH gemonitord. De resultaten zijn opgenomen in bijlage 1. Hierin zijn de gevolgen voor dieraantallen en emissies van ammoniak, fijnstof en geur opgenomen. Vergunningverlening (en intrekkingen) hebben in alle vier de gemeenten bijgedragen aan een **afname van de milieubelasting**. Er is een afname van de emissies van ammoniak, geur en fijnstof. Ook het aantal dieren, omgerekend naar Nederlandse Grootte Eenheid, en het aantal veehouderijbedrijven is afgenomen.

Toename omgevingsvergunningen en vooroverleg
Het aantal aanvragen om omgevingsvergunningen is, vooral in Bladel en Oirschot, fors meer dan gepland. Vooroverleg is in alle gemeenten, Reusel-De Mierden uitgezonderd, fors meer dan gepland. De gunstige economische situatie en de vele woningbouwprojecten lijken een oorzaak. Daarnaast zijn er veel omgevingsvergunningen voor het kappen van bomen aangevraagd (totaal 143 stuks).

Toename sloopmeldingen
De bewustwording van eigenaren van bouwwerken met asbestdaken is vergoot. Ook was in de eerste helft van 2019 meer aandacht voor het voorgenomen verbod op asbestdaken per 2024. Dit verbod is inmiddels niet meer aan de orde. In de laatste maanden van 2019 is het aantal sloopmeldingen wat afgenomen.

Toename meldingen bodemenergiesystemen
Vanwege het vereiste om gasloos te bouwen, worden steeds meer bodemenergiesystemen aangelegd. De afdeling VTH behandelt de meldingen en registreert de gegevens van de systemen in het landelijke register.

Toename aanvragen huifkarren
Voor het rijden van een tractor met een huifkar over de openbare weg is een ontheffing van de Wegenverkeerswet nodig. Na een tragisch ongeval met een huifkar in de gemeente Oirschot, heeft de afdeling VTH een sterke toename gezien in het aantal aanvragen voor deze ontheffing. Daarbij heeft de afdeling VTH, al voordat het tragisch ongeval plaatsvond, geparticipeerd in een overleg met diverse ondernemers over een Samenwerkingsconvenant met de verhuurders van huifkarren.

Van rechtswege verleende vergunningen
In 2019 is één ontheffing voor het plaatsen van een kampeermiddel van rechtswege verleend.

Géén van rechtswege verleende omgevingsvergunningen
Geen afwijking maar zeker de moeite van het benoemen waard: In 2019 zijn geen omgevingsvergunningen van rechtswege verleend.

Juridische kwaliteit vergunningen krijgt extra aandacht
Op vaste momenten in het jaar worden op basis van een steekproef controles uitgevoerd naar de kwaliteit van vergunningen. Daarnaast ontvangt de afdeling VTH soms andere signalen ter verbetering van de kwaliteit van de besluiten.
De interne controle wordt gebruikt voor de controle van de financiële administratie, accountant en om aantoonbaar te voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.2. De aandachtspunten hadden vooral betrekking op het correct gebruik van gegevens uit basisregistraties en het volledig registreren van toetsingen in het VTH-systeem en in de overwegingen in de besluiten. Voor de omgevingsvergunningen met de activiteiten bouwen en afwijking bestemmingsplan blijft een deugdelijke motivering van de besluiten een aandachtspunt.
Eind 2019 zijn voorbereidingen en maatregelen getroffen om de kwaliteit van de motivering van omgevingsvergunningen te verbeteren.

Eerdere aandachtspunten, zoals het correct verzorgen van de wettelijke publicaties, verloopt sinds begin 2019 uitstekend. De meer geautomatiseerde werkwijze waarbij een koppeling is gerealiseerd tussen het VTH-systeem en de landelijke voorziening voor overheidspublicaties heeft daar aan bijgedragen.
Bevindingen uit interne controles worden teruggekoppeld. Structurele verbeteringen om herhaling van missers te voorkomen, worden doorgevoerd.

Welstand en monumenten
Team vergunningen organiseert de vergaderingen van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie. Dit is een gecombineerde commissie voor de advisering over welstand en monumenten. In bijlage 3 is het wettelijk vereiste jaarverslag van deze commissie opgenomen.

Bijhouden en controle databases en leveren statistieken
In 2019 is een inhaal- en kwaliteitsslag gemaakt voor de enkele (landelijke) databases, zoals de monitoring van luchtkwaliteit (NSL), het Bestand Veehouderijen Brabant (Web-BVB) en het Landelijke Grondwater Register (LGR).

Productie

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		Reusel-De Mierden				
Statistieken											
Zaaktype	werkelijk	uitvoerings-programma	werkelijk	uitvoerings-programma	werkelijk	uitvoerings-programma	werkelijk	uitvoerings-programma	Totaal	uitvoerings-programma	gemiddelde doorlooptijd (kalenderdagen)
Omgevingsvergunning reguliere procedure	**329**	270	**239**	245	**302**	220	**185**	150	**1055**	119,2%	**43,15**
Omgevingsvergunning uitgebreide procedure (inclusief milieu & afwijken best.plan)	**15**	10	**10**	10	**10**	20	**11**	20	**46**	76,7%	**256,06**
Mer-procedure	**12**	8	**9**	8	**5**	12	**15**	12	**41**	102,5%	-
Milieumelding (inclusief lozing buiten inrichting)	**58**	35	**55**	45	**74**	45	**45**	30	**232**	149,7%	-
Sloopmelding	**108**	70	**86**	75	**82**	80	**72**	70	**348**	118,0%	-
Intrekkingen	**37**	20	**62**	20	**26**	20	**40**	20	**165**	206,3%	-
Vooroverleg	**142**	110	**174**	130	**143**	100	**83**	70	**542**	132,2%	-
Melding brandveilig gebruik	**9**	5	**7**	7	**9**	5	**9**	3	**34**	170,0%	-
Opleggen maatwerkvoorschriften	**1**	1	**0**	1	**0**	2	**0**	1	**1**	20,0%	-
Vergunning APV/bijzondere wetten	**104**	125	**148**	115	**53**	85	**68**	90	**373**	89,9%	**25,71**
Grote evenementen	**0**	0	**3**	3	**0**	0	**0**	0	**3**	100,0%	-
Melding APV/bijzondere wetten (inclusief 259 toestemmingen meerjarige activiteiten)	**158**	125	**175**	125	**113**	100	**126**	125	**572**	120,4%	-
Drank- en Horecavergunning	**6**	5	**6**	5	**5**	6	**7**	6	**24**	109,1%	**43,04**
Melding Drank- en Horecawet	**4**	5	**5**	5	**4**	5	**7**	4	**20**	105,3%	-
Exploitatievergunning	**7**	5	**8**	5	**7**	5	**6**	4	**28**	147,4%	**48,92**
Toetsen ruimtelijke onderbouwingen	**5**	20	**22**	20	**28**	20	**21**	15	**76**	101,3%	-
Hogere waarde Wet geluidhinder	**1**	3	**4**	5	**6**	3	**1**	2	**12**	92,3%	-
TOTALEN	**996**	**817**	**1013**	**824**	**867**	**728**	**696**	**622**	**3572**	**119,4%**	**-**

Toegenomen vraagstelling vanuit RO
De gemeenten staan ruimtelijk voor een grote opgave. Vanwege woningprojecten, de transitie van het landelijk gebied en de implementatie van de Omgevingswet, wordt vaker inzet gevraagd van de medewerkers van team Vergunningen, en dan met name voor de milieuvraagstukken. De afdeling VTH heeft beperkte milieucapaciteit beschikbaar. In 2019 zijn de doorlooptijden van de advisering over ruimtelijke plannen opgelopen en heeft de afdeling VTH vaker ‘nee moeten verkopen’ op verzoeken om aan te sluiten bij de diverse RO-overleggen.

Groen & Ecologie (stikstofproblematiek)
De taken Groen & Ecologie en Cultuurhistorie zijn gemeentelijke taken die niet zijn overgedragen aan de afdeling VTH. Door de uitspraak van de Raad van State in mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof (PAS), heeft dit onderwerp veel aandacht gekregen. De afdeling constateert dat op het vakgebied Groen & Ecologie te weinig kennis en capaciteit bij de gemeenten aanwezig is en heeft suggesties gedaan voor de wijze waarop dit door de gemeenten kan worden geborgd.

Extra werkzaamheden buiten het werkprogramma

Stoppersmaatregelen veehouderijen
De gegevens van de ‘stoppers’ zijn geactualiseerd met ontwikkelingen van de laatste periode (wijzigingen van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen). De eigenaren zijn schriftelijk geïnformeerd over hun toekomstmogelijkheden en vereisten voor mogelijke vergunningprocedures. In 2020 worden procedures tot intrekking van de omgevingsvergunningen opgestart.

Intrekken milieuvergunningen Bladel
In 2019 is voor de gemeente Bladel het project voor het intrekken van ongebruikte omgevingsvergunningen voor de activiteit milieu buiten het uitvoeringsprogramma voortgezet. De gemeente Bladel heeft hiervoor financiële middelen beschikbaar gesteld. Over de voortgang van dit project wordt afzonderlijk gecommuniceerd met deze gemeente.

Inventarisatie asbestdaken
Project is in 2019 afgerond voor het deels geautomatiseerd laten inventariseren van alle daken van het grondgebied van de vier gemeenten op de aanwezigheid van asbest. In onderstaande tabel zijn de resultaten weergegeven. In de gemeente Bladel zijn veel panden aanwezig. Hiervan hebben een relatief klein gedeelte asbestverdachte daken. Hiervoor heeft de afdeling VTH geen verklaring kunnen vinden. In de gemeente Reusel-De Mierden is de grootste oppervlakte aan asbestverdachte daken aanwezig. Een verklaring daarvoor is dat in deze gemeente een groot aantal agrarische bedrijfsgebouwen aanwezig zijn.

Vanaf heden wordt deze inventarisatie actueel gehouden met het verwerken van gereedmeldingen van gemelde asbestverwijderingen.

	Geïnventariseerde panden (aantal)	Potentieel asbest-houdend (aantal)	Oppervlakte asbestdaken (m²)	Wonen (m²)	Industrie (m²)	Agrarisch (m²)
Inventarisatie asbestdaken						
Bladel	15.498	936	298.823	34.391	24.352	240.080
Eersel	14.300	2.023	542.901	38.971	25.530	388.400
Oirschot	14.572	1.810	538.835	42.464	50.205	446.166
Reusel-De Mierden	10.436	1.940	579.819	43.583	49.563	486.673
Totaal	**54.806**	**6.709**	**1.960.378**	**159.409**	**149.650**	**1.561.319**

5. Beleid & Juridisch

In onderstaand overzicht zijn de taken die in 2019 specifiek voor één of meerdere opdrachtgevende gemeente zijn opgepakt. In de bij dit overzicht behorende legenda (onder de tabel op de volgende bladzijde) wordt uitgelegd hoe de tabel gelezen moet worden.

Werkprogramma

ONDERWERP	Bladel	Eersel	Oirschot	RdM
BELEID – ALGEMENE TAKEN				
Structurele VTH taken, ondersteuning opdrachtgevende gemeenten	*	*	*	*
Mandaatregeling VTH	*	*	*	*
BELEID - VERGUNNINGEN				
Bouwen				
Welstandsnota/beleid - actualisatie	*	*	*	**
APV/bijzondere Wetten				
APV actualisatie (VNG update)	*	*	*	*
Opstellen aanwijzigingsbesluiten APV*	*	*	*	*
Reclame- en uitstallingenbeleid	*	**	*	**
Horeca-uitvoeringsbeleid	*	*	*	*
* zie overzicht in de bijlage				
BELEID - MILIEU				
Veehouderij				
Gebiedsvisie/geurverordening actualiseren	-	**	*	**
Gezondheid en IV – Implementeren omgevingsbewust handelen	-	*	*	*
Bodem				
Actualiseren Bodemkwaliteits-, bodemfunctiekaart en bodembeheernota	*	*	*	*
Geluid				
Geluidsbeleid - actualiseren	*	*	*	*
Afval				
Kadernota Afval	-	*	*	*
Voorbereiding aanbestedingsprocedure oa. inzameling/milieustraat	-	*	*	*

ONDERWERP	Bladel	Eersel	Oirschot	RdM
BELEID - MILIEU				
Klimaat/energie				
Vervolgtraject Grootschalige Wind- en Zonne energie de Kempen	-	-	**	*
(Mede)uitvoering Klimaatakkoord (oa regionale energie strategie)	-	-	**	*
Leefomgeving				
Eindhoven Airport – ondersteuning Uitvoeringstafel - werkgroepen	-	*	*	*
COVM – ambtelijke ondersteuning	-	*	*	**
JURIDISCH				
Procedures handhaving (beschikkingen)	45	38	45	28
Procedures Vergunningen/Handhaving (bezwaar – beroep)	30	28	20	23

LEGENDA BIJ WERKPROGRAMMA	
*	gemeente participeert in project/activiteit
**	gemeente participeert niet in project/activiteit
-	gemeente heeft de taak niet overgedragen

BELEID- ALGEMENE TAKEN

Uitvoeringsbeleid (UB) Kwaliteit, Toezicht en Handhaving 1e herziening
De beleidsstukken zijn vastgesteld, gepubliceerd en in werking getreden. Door de herziening is het Uitvoeringsbeleid binnen de VTH gemeenten nu voor gelijk. Enkele belangrijke wijzigingen: Voor de taakuitvoering toezicht op de leefomgeving / openbare ruimte is meer ruimte beschikbaar (vrije ruimte) om lokaal maatwerk te kunnen leveren. Verankering van regionaal milieubeleid in het uitvoeringsbeleid van VTH. Denk aan het Regionaal Operationeel Kader (ROK) Vergunningverlening, het ROK Toezicht en Handhaving en toezicht op de asbestverwijdering.

Uitvoeringsprogramma (UP) VTH
Volgens de afspraken vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst wordt jaarlijks een Uitvoeringsprogramma (incl. handhaving) opgesteld en aangeboden aan de colleges. In 2019 is eenmaal tussentijds gerapporteerd over de voortgang van het Uitvoeringsprogramma.

Verordening Naamgeving en Nummering (adressen)
Het traject tot actualisatie van de Verordening Naamgeving en Nummering is begin 2019 afgerond.

Omgevingsdienst Zuid Oost Brabant (ODZOB)
Vanuit Team Beleid & Juridisch wordt namens de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden deelgenomen aan de verschillende overleggen van de ODZOB. Het betreft vergaderingen van de agendacommissie OGP, de OGP-vergaderingen en specifieke OGP-(werk)bijeenkomsten met betrekking tot de P&C-cyclus (jaarrekening, kadernota en begroting) en het Collectief programma.

In het Collectief programma zijn een aantal thema's/onderwerpen benoemd die voor alle deelnemers (gemeenten) van meerwaarde (kunnen) zijn. Dit op basis van de kaderstelling door het AB-ODZOB.

In 2019 is het Collectief programma voor 2020 opgesteld. De directeur van de ODZOB heeft het mandaat om jaarlijks het programma vast te stellen.

De ODZOB heeft per gemeente een jaarverslag opgesteld. Dit jaarverslag treft u aan in de bijlage. U vindt hier de aantallen vergunningen, toezicht- en handhavingszaken die door de ODZOB zijn uitgevoerd.

Vanuit de afdeling VTH wordt wethouder d'Haens (gemeente Bladel) die namens De Kempen zitting heeft in het DB van de ODZOB ondersteund in de voorbereiding van de DB vergaderingen. In het MOK-B (Milieu Overleg De Kempen-bestuurlijk) overleg worden de agendastukken met de AB-leden doorgesproken.

Kempisch Interventie Team / Project Huisvesting Arbeidsmigranten
De gemeenten vallend onder het politiebasisteam de Kempen zijn in maart 2019 gestart (als pilot) met het Kempisch Interventie Team (KIT). Risico adressen worden gecontroleerd door gemeente, politie en externe partners zoals het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen), de Sociale Verzekering bank en de Belastingdienst. Het doel van het project is het handhaven van wet- en regelgeving bij illegale en onveilige huisvesting, het controleren van de BRP registratie, inzicht krijgen in de wijze van huisvesting van arbeidsmigranten en de aantallen.

De coördinatie van dit project is tot en met de evaluatie (april 2020) belegd bij het team Beleid & Juridisch. Daarna stopt de opdracht voor de afdeling VTH. In 2019 zijn in de Kempen 3 controle avonden gehouden gericht op de huisvesting van arbeidsmigranten. 28 adressen zijn gecontroleerd. Er zijn overtredingen geconstateerd op grond van het bestemmingsplan (9), brandveiligheid (4) en Basis Registratie Persoonsgegevens (BRP) (21). Tijdens de evaluatie (opgesteld door de partners) wordt uitgebreid ingegaan op de resultaten van de controles.

Project Intensivering Toezicht Veehouderijen (ITV)
Sinds 1 januari 2018 zijn op initiatief van de provincie Noord-Brabant en 45 deelnemende gemeenten de inspecties bij veehouderijen geïntensiveerd. Door gezamenlijk – gemeenten en provincie – op te trekken in de uitvoering kan al binnen drie jaar de gehele sector in beeld worden gebracht op een efficiënte manier. De gemeente Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden nemen deel aan dit project. De veehouderijen in de deelnemende gemeenten worden op een uniforme wijze gecontroleerd en de bevindingen geregistreerd. Daardoor zijn de resultaten inzichtelijk en vergelijkbaar. Op basis daarvan is gedegen informatie over naleefgedrag te genereren en kan dit resulteren in risicogericht toezicht en handhaving. Verder worden gegevens verzameld over asbesthoudende daken, vrijkomende agrarische bebouwing en mogelijke stoppers. Dit draagt bij aan het voorkomen van ondermijning. De verzamelde informatie kan gebruikt worden bij beleidsontwikkeling voor het buitengebied.

Momenteel wordt de algemene ITV rapportage zoals opgesteld door de ODZOB omgebouwd naar een specifieke rapportage voor de VTH gemeenten. Deze rapportage wordt apart aan het college aangeboden.

MOK (Milieu Overleg de Kempen)
Vanuit de Kempensamenwerking vindt bij een aantal onderwerpen/beleidsvelden de beleidsvoorbereiding gezamenlijk plaats. Op het werkterrein van VTH gaat het om de beleidsvelden afvalverwijdering en klimaatbeleid & duurzaamheid. Vanuit de afdeling VTH wordt namens de gemeenten Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden deelgenomen aan zowel het ambtelijk (MOK-A) als het bestuurlijk (MOK-B) overleg. Naast actuele bespreekpunten op bovengenoemde beleidsvelden wordt in het MOK-B ook de agenda van de vergadering van AB-ODZOB besproken, ontwikkelingen rondom Eindhoven Airport en Intensieve veehouderij en Gezondheid.

Mandaatregeling
Door iedere gemeente is de update van de mandaatregeling VTH vastgesteld.

BELEID-TOEZICHT/HANDHAVING

Zie hoofdstuk Team Toezicht en Handhaving.

BELEID-VERGUNNINGEN

BOUWEN

Bouwen – welstandsnota/beleid
Voor de gemeenten Bladel, Eersel en Oirschot stond de herziening van de welstandsnota op de planning. De herziening van de welstandsnota van Bladel heeft de gemeente zelf verzorgd. In Eersel is na uitvoerig onderzoek door het college besloten de welstandsnota op dit moment niet te herzien. In Oirschot is de herziening gestart. De opdracht is verstrekt aan een adviesbureau, welke inmiddels bezig is het met het opstellen van een nieuwe nota en participatietraject.

APV/bijzondere wetten
In 2019 zijn voorbereidende handelingen verricht om alle APV's ook in 2019 te actualiseren. Er waren echter meerdere (bestuurlijke) redenen om die actualisaties nog even vooruit te schuiven. In 2020 vinden die actualisaties alsnog plaats.

De aanwijzingsbesluiten die genomen moesten worden op basis van de APV's 2018 zijn vastgesteld en in werking getreden. Vanuit VTH zijn alle aanwijzingsbesluiten waarbij VTH de trekkende rol op zich moest nemen afgerond.

Overige zaken uit 2019
APV/Bouwbesluit/Brandbeveiligingsverordening
In de gemeente Bladel is na de komst van de nieuwe burgemeester de APV 2018 in mei 2019 alsnog vastgesteld. Gelijktijdig is ook een nieuwe Bouwverordening vastgesteld en de Brandbeveiligingsverordening ingetrokken.

Evenementenbeleid
Als uitloop van 2018 is begin 2019 voor alle 4 de gemeenten nieuw evenementenbeleid vastgesteld en inwerking getreden.

Beleidsregel hinderlijke en gevaarlijke honden
Er is een start gemaakt met het opstellen van een beleidsregel over hoe om te gaan met hinderlijke of gevaarlijke honden. Een eerste concept is gereed. In de eerste helft van 2020 vindt hierover besluitvorming plaats.

Voorschriften huifkarren
Door alle 4 de colleges zijn nieuwe voorschriften vastgesteld welke verbonden gaan worden aan een ontheffing voor het vervoeren van personen in een huifkar achter een tractor.

Horeca uitvoeringsbeleid
Het concept uitvoeringsbeleid is gereed. Het besluitvormingstraject is nog niet gestart. Het concept ligt voor de laatste check bij derde partijen. Na finale afstemming vindt in de eerste helft van 2020 de besluitvorming alsnog plaats.

Reclamebeleid
Voor Reusel-De Mierden is een nieuw reclamebeleid vastgesteld en in werking getreden. Daarbij is l een aanwijzingsbesluit genomen waardoor categorieën van reclame-uitingen vergunningsvrij zijn geworden. Voor Bladel is het beleid en het aanwijzingsbesluit in 2019 in concept gereed gekomen. In het eerste kwartaal van 2020 vindt hierover alsnog de besluitvorming plaats. In Oirschot wordt de herziening van het reclamebeleid gelijktijdig opgepakt met de herziening van de welstandsnota en heeft dus niet plaatsgevonden in 2019. In Eersel is het nog onduidelijk of het reclamebeleid wel of niet aangepast gaat worden. Hiervoor komt in het eerste kwartaal van 2020 duidelijkheid.

BELEID-MILIEU

VEEHOUDERIJ

Gebiedsvisie/geurverordening
Voor Eersel is door de afdeling VTH ieder kwartaal verslag gedaan van de totale geuremissie van veehouderijen binnen de gemeente.

Ontwikkelingen sector
Het buitengebied is volop in beweging, de dierhouderij speelt hierbij een belangrijke rol. Toenemende maatschappelijke druk, welzijns- en milieueisen zorgen ervoor dat veehouders vroegtijdig moeten innoveren, omschakelen of stoppen. In alle gevallen moet voldaan worden aan steeds strenger wordende lokale, nationale en Europese wet- en regelgeving. Dit heeft ook gevolgen voor de gemeenten en voor de werkwijze binnen de afdeling VTH. Ook wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen zoals de stikstofcrisis (PAS), Saneringsregeling varkenshouderijen, Actieplan ammoniak (stoppersregeling) en de ontwikkelingen uit de Interim-omgevingsverordening van de provincie. Vanuit VTH hebben we op verschillende momenten informatie aangeleverd aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (Warme Sanering varkenshouderijen) en aan de gemeenten (afdelingen Ruimtelijke Ontwikkelingen / transitie landelijk gebied).

De afdeling VTH ondersteunt de gemeente Eersel en Reusel-De Mierden specifiek in het transitieteam buitengebied (deelname projectgroep). Milieuaspecten spelen een belangrijke rol bij de beleidskeuzes voor de totstandkoming van omgevingsvisies en omgevingsplannen. Daarnaast zijn we bezig met een regionale visie op mestbewerking. De provincie stelt een planMER op om te komen tot locatie specifiek beleid als antwoord op de mestproblematiek en de mestverwerkingsverplichting.
Verder worden dieraantallen en emissies van geur, ammoniak en fijn stof gemonitord om de gemeenten tijdig te kunnen adviseren op (onverwachte) ontwikkelingen. En daarnaast (ongevraagd) te adviseren over beleidskeuzes zoals bijvoorbeeld geur en gezondheid.

BODEM

Bodemkwaliteitskaart, -functieklassenkaart en bodembeheernota
In 2019 is de aanbestedingsprocedure (inkoopstrategie, programma van eisen) voor de actualisatie van de bodemkwaliteitskaart, -functieklassenkaart en de bodembeheernota doorlopen en is de opdracht gegund. Oplevering is voorzien medio 2020.

Informatie uit digitaal bodembestand/archief
Om de historische bodeminformatie – die vaak door burgers, bedrijven en instellingen wordt opgevraagd – up-to-date te hebben, is opdracht verleend aan een ingenieursbureau (bureau MUG) om bodemrapporten in te voeren in het bodeminformatiesysteem Nazca-i Bodem. Alle gemeenten (ook Bergeijk) nemen hieraan deel. Op verzoek van diverse partijen (particulieren, bodemonderzoekbureaus, gemeenten) wordt bodeminformatie aangeleverd. In 2019 zijn door VTH totaal 206 verzoeken om bodeminformatie afgehandeld. Per gemeente zijn dit de volgende aantallen:

- Eersel: 77;
- Oirschot: 67;
- Reusel-De Mierden: 62.

Beoordeling (BUS) melding en rapporten.
Tot de taken van de afdeling VTH behoort het registreren van zogenaamde BUS-meldingen (Besluit Uitvoering Sanering). Dit zijn meldingen van voorgenomen activiteiten op het gebied van bodemsanering. De inhoudelijke beoordeling van dit soort meldingen gebeurt door de ODZOB. Over heel 2019 zijn in totaal 26 Bus-meldingen geregistreerd. De onderverdeling per gemeente is als volgt:

- Eersel: 7;
- Oirschot: 13;
- Reusel-De Mierden: 6.

Besluit bodemkwaliteit
Grondtransporten moeten voorafgaande aan de uitvoering gemeld worden bij het digitaal loket meldpunt bodemkwaliteit. Deze transporten worden getoetst aan het Besluit bodemkwaliteit en de geldende bodemkwaliteitskaart. Deze toetsing wordt uitgevoerd door de ODZOB (basistaak).
In de periode 2019 zijn totaal 102 meldingen ingediend. De onderverdeling per gemeente is als volgt:

- Eersel: 73*;
- Oirschot: 18;
- Reusel-De Mierden: 11.

* de vele meldingen in Eersel hebben betrekking op de aanleg van een geluidwal rondom een motorcrossterrein.

PFAS
Op bodemgebied heeft 2019 voor een groot deel in het teken van de PFAS crisis (poly- en perfluoralkylstoffen) gestaan. In juli 2019 is landelijk een tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie vastgesteld. De uitwerking van dit handelingskader was dat er geen grondverzet meer kon plaatsvinden. Reden voor de provincie Noord-Brabant om samen met de drie Omgevingsdiensten en de gemeenten een eigen handreiking PFAS op te stellen. Deze is op 27 november 2019 aan de gemeenten toegestuurd. In dezelfde periode heeft de staatssecretaris op 29 november 2019 aanvullend op het tijdelijk handelingskader (juli 2019) landelijke achtergrondwaarden vastgesteld voor land- en waterbodems. De voorstellen tot vaststelling van het provinciaal/landelijk handelingskader PFAS zijn ter vaststelling aan de colleges aangeboden.

GELUID

Geluidbeleid actualiseren
De actualisatie van het geluidbeleid is niet uitgevoerd. De reden hiervan is tweeledig. Onvoldoende beleidscapaciteit binnen het team Beleid & Juridisch in relatie tot de omvang van alle taken in 2019 en de komst van de Omgevingswet. De Omgevingswet biedt de keuze om beleidsneutraal de overstap naar de Omgevingswet te maken en gebruik te maken van een overgangsperiode De Regiogroep (of regiegroep?) Implementatie Omgevingswet Kempengemeenten (RIOK) zal hier een standpunt over moeten innemen en dit voorleggen aan de colleges.

Regionale samenwerking sanering wegverkeerslawaai
Saneringsprojecten wegverkeerslawaai
De verzoeken van het ministerie tot opschoning van de saneringslijsten (met woningen) in Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden zijn in samenwerking met de ODZOB afgehandeld. Onderstaand de stand van zaken van lopende saneringsprojecten.

Oirschot
Project 'A-, B- en eindmeldingen lijst'
In samenwerking met de provincie is gestart met de planvorming voor de reconstructie van de N395. Als saneringsmaatregel (bronmaatregel) zal een stil wegdek onderdeel uitmaken van de reconstructie. In totaal gaat het om circa 120 sanering situaties. De verantwoordelijkheid voor het saneren (uitvoeren van maatregelen) ligt bij de gemeente. Voor deze werkzaamheden is reeds een voorbereidingssubsidie ontvangen. In de loop van 2020 zullen de vervolgstappen, taken en verantwoordelijkheden in overleg met de provincie worden vastgelegd.

Eersel
Project 'Kekkeneind'
Het saneringsproject Kekkeneind bevindt zich in de afrondende fase. In totaal gaat het om 13 woningen. De woningen zijn gesaneerd en de afsluitende Awb-procedure wordt doorlopen.

Project 'B-lijst en eindmeldingen lijst'
Er is gestart met het opstellen van een saneringsprogramma voor saneringsmaatregelen van 158 woningen, verspreid over de gemeente Eersel. Hiervoor is reeds een subsidie ontvangen voor het onderzoek naar de te nemen maatregelen. De verwachting is dat het saneringsprogramma halverwege 2020 zal worden afgerond.

Afhankelijk van de uitkomst van het saneringsprogramma zullen maatregelen genomen worden aan de betreffende woningen (bron-, overdracht-, of gevelmaatregelen).

Reusel-De Mierden
Project 'Turnhoutseweg en de Mierden'
Het saneringsproject Turnhoutseweg bevindt zich in de afrondende fase. In totaal gaat het om 46 woningen. De woningen zijn gesaneerd. Er moet enkel nog een afsluitende Awb-procedure doorlopen worden.

Project 'B-lijst en eindmeldingen: Centrum Reusel – Wilhelminalaan, Schoolstraat en Zeegstraat': Project met circa 63 woningen. Dit project kan pas opgestart worden zodra meer duidelijk is over de centrumplannen in Reusel en of het verkeer om het centrum heen geleid gaat worden in combinatie met het afwaarderen van wegen tot 30 km-u zone.

EXTERNE VEILIGHEID (EV)

Inbreng EV bij VTH taken
In samenwerking met de omgevingsdienst en de veiligheidsregio is de 'Visie omgevingsveiligheid in het omgevingsplan' tot stand gekomen. Hierin zijn de actuele inzichten (komst Omgevingswet) vertaald in een Kempenbrede visie als onderdeel van het toekomstige omgevingsplan. Daarnaast wordt deelgenomen aan het regionale kernteam omgevingsveiligheid waarin onder andere het regionaal uitvoeringsprogramma en actuele ontwikkelingen worden besproken.

AFVAL

Afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluiten
Aansluitend op de vaststelling van de Afvalstoffenverordening in 2018 (raad) hebben de colleges in februari 2019 ingestemd met de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Resultaten
Het PMD, GFT, glas, papier, luiers, textiel en milieustraatstromen worden in de Kempengemeenten gescheiden ingezameld. Inmiddels voldoen de Kempengemeenten aan de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per inwoner in 2020. Hieronder de resultaten voor 2017 tot en met 2019:

Eersel	**2017**	**2018**	**2019**
Percentage restafval	15%	14%	15%
Totaal afval per inwoner	395 kg	411 kg	423 kg
Totaal restafval per inwoner	59 kg	59 kg	60
Oirschot	**2017**	**2018**	**2019**
Percentage restafval	18%	15%	15%
Totaal afval per inwoner	375 kg	474 kg	474 kg
Totaal restafval per inwoner	68 kg	70 kg	71 kg
Reusel-De Mierden	**2017**	**2018**	**2019**
Percentage restafval	5%	5%	5%
Totaal afval per inwoner	346 kg	357 kg	361 kg
Totaal restafval per inwoner	19 kg	17 kg	17 kg

Milieustraat
De poorttarieven zijn binnen de Kempen verder gelijk getrokken en klantvriendelijker gemaakt. De inrichting van de milieustraten is door kleine ingrepen geoptimaliseerd en de milieustraten zijn opgeschoond. Ook is de staat van onderhoud op alle milieustraten geïnventariseerd. Deze informatie is gebruikt voor het voorstel Grondstoffencentrum waarin de toekomst van het netwerk van Kempische milieustraten is opgetekend.

Kadernota Grondstoffen, Samen op weg naar een Circulaire Kempengemeenschap!
In februari 2019 is er een Kempenbrede raadsinformatieavond georganiseerd om de raadsleden te informeren over de transitie van afval naar grondstof. Hierna is de definitieve kadernota Grondstoffen De Kempen opgesteld en ter vaststelling aan de gemeenteraden aangeboden. In de Kadernota richten de gemeenten zich op de kern van het grondstoffenbeleid voor de langere termijn (10 jaar). De uitwerking van Kadernota middels projecten is in volle gang. Hieronder is weergeven wat de stappen/ projecten zijn en de voortgang:

Nr.	Projecten Kadernota Grondstoffen	Status
1	Behoefteonderzoek	100%
2.1	Onderzoek scenario's grondstof inname/ inzamelsysteem	100%
2.2	Vervolg uitwerking grondstoffencentrum (Van schetsontwerp naar VO)	0%
2.3	Pilot mobiel scheidingstation	0%
3	Optimalisatie bestaande inzamelstructuren oud papier, glas, textiel	20%
4	Analyse Inzamelstructuur restafval	0%
5	Onderzoek kringloop en hergebruikcentra bouwmaterialen	0%
6	Communicatieplan	100%
7	Inkoop dienstverlening/ samenwerking inzameling en verwerking	20%

Ter toelichting zijn onderstaande zaken uitgevoerd:
- Er is een inwonersenquête uitgevoerd er zijn sorteeranalyses gedaan en deze resultaten zijn vertaald in een raadsinformatiebrief.
- Het onderzoek: Van milieustraat naar Grondstoffencentrum is uitgevoerd en wordt in Maart 2020 aan de gemeenteraden voorgelegd.
- De inkoopstrategie voor de aanbestedingen is opgesteld.
- Het inzamelsysteem van Reusel-De Mierden is geëvalueerd*.
- Er is een communicatieplan opgesteld en is momenteel in uitvoering
- Er is een nieuwe afvalapp geïntroduceerd.
- Alle containerlocaties en containers zijn geïnventariseerd op staat van onderhoud. Hiervoor is een onderhoudsprogramma opgesteld.

* Met de invoering van de tariefzak is Reusel-De Mierden landelijk koploper met de minste kilogrammen restafval per inwoner. Dit resultaat is te danken aan de invoering van de tariefzak, de gemotiveerde inzet van de inwoners om afval goed te scheiden. Daarnaast zijn een aantal flankerende maatregelen genomen ter stimulering, ondersteuning van het gewenst afvalscheidingsgedrag (oa inzameling PMD, frequentie GFT inzameling en tariefstelling). De invoering van de tariefzak heeft geen negatieve invloed op de kwaliteit van de stromen PMD en GFT. Het aantal dumpingen is ten opzichte van de andere Kempengemeenten iets verhoogd, maar in omvang nog steeds beperkt. Waarbij het vaak niet te herleiden is waar dit afval vandaag komt. Tot slot is geconstateerd dat er in de wijken ook bedrijfsafvalcontainers staan. Hier verdwijnt dus ook een deel van het restafval/PMD en GFT. Er zijn geen cijfers bekend van de hoeveelheden afval die op deze manier verdwijnt.

Contracten inzameling en verwerking
De volgende contracten zijn in 2019 afgesloten of verlengd:

- Het contract voor inzameling en verwerking met Baetsen is tot en met 2020 verlengd. Het contract kan hierna niet meer verlengd worden.
- Het contract voor de sortering en vermarkting van PMD is vanaf 1 januari 2019 ondergebracht bij Nedvang. Hierbij is de systematiek dat de gemeente verantwoordelijk is voor de sortering en vermarkting veranderd. De gemeente wordt niet meer afgerekend op de verschillende gesorteerde deelstromen maar krijgt alleen een vergoeding voor de inzameling. Hiermee is de verantwoordelijk van sortering en vermarkting bij de markt neergelegd.
- Het contract voor de verwerking van GFT is voor 2020 verlengd met Valor.
- De dienstverleningsovereenkomst Diftar waarin o.a. het beheer van het containermanagement en de milieupassen zijn ondergebracht is tot en met 2020 verlengd.
- De financiële afwikkeling inzake het PMD dossier over de jaren 2015 en 2016 is afgerond.

Zwerfafvalproject De Kempen
De uitvoering van projecten is vastgelegd in een plan van aanpak (soort projecten, planning en kosten).De uitvoering wordt per kwartaal gemonitord. Vrijwilligers, bewoners, buurtverenigingen en scholen worden ondersteund tijdens de Landelijke Opschoondag, maar ook tijdens andere evenementen. Ook het geven van educatie op basis- en voorgezet onderwijs is een belangrijk thema.

Kroonringen
Eerder is in Reusel-De Mierden een pilot kroonringen gehouden. Gelet op de positieve resultaten is het project opgeschaald en zijn in de gehele gemeente kroonringen gehangen. Aan deze ringen worden PMD zakken gehangen.

Samenwerking staat onder druk
De afdeling VTH voert voor de gemeenten Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden de taken (beleid en uitvoering) op het gebied van afval (grondstoffen) uit. Daarnaast wordt met de gemeenten Bladel en Bergeijk intensief samengewerkt. Er is in 2019 gestart met een aantal majeure projecten die doorlopen in 2020 en verder. Denk aan de aanbesteding van diverse afvalcontracten (oa. huisvuilinzameling, milieustraten), maar ook de realisatie van één Grondstoffencentrum in Kempen, een mobiel scheidingsstation en optimalisatie van milieustraten. Uit de bovenstaande opsomming van werkzaamheden in 2019 blijkt dat er veel werk verzet is. De ambities binnen de Kempen op dit beleidsveld zijn onverminderd hoog. De afdeling VTH fungeert als kartrekker en aanjager van het transitieproces van afval naar grondstoffen (conform Kadernota Grondstoffen). De afdeling VTH constateert dat ook de gemeenten met een eigen beleidsmedewerker flink leunen op de beleidsmedewerker van de afdeling VTH en zelf te weinig tijd beschikbaar hebben om de onderlinge werkafspraken volgens planning uit te voeren. In het MOK-B is dit probleem gesignaleerd en besproken. De ambitie binnen de Kempen om de transitie van afval naar grondstof op een goede, zorgvuldige wijze te realiseren vraagt om een efficiënte manier van samenwerken. Waarbij nagedacht moet worden over het verder samenbrengen, intensiveren en uitbreiden van de beschikbare menskracht.

KLIMAAT

Project: grootschalige wind- en zonne-energie
In samenwerking met de Provincie en RVO is er binnen de Kempen een haalbaarheidsonderzoek opgesteld. Dit om binnen de Kempen te komen tot beleids- en toetsingskaders voor grootschalige zon- en wind initiatieven. In november 2018 is het haalbaarheidsonderzoek ter kennisname bij alle raden voorgelegd en is er besloten om een vervolgtraject op te starten.
De afdeling VTH heeft de gemeenten Reusel-De Mierden en Oirschot ambtelijk ondersteund.

Project Regionale Energie Strategie (RES)
Iedere dinsdagochtend is in het kantoor van Enexis in Eindhoven deelgenomen aan de werkbijeenkomsten voor de Regionale Energie Strategie. Voor Reusel-De Mierden sluiten we aan bij de werkgroep besparing. De RES omvat onder andere een bod voor de regio voor de opwekking van duurzame energie. Als regio geven we dus aan hoeveel duurzame energie we denken op te kunnen wekken in 2030 en in 2050. De

Kempengemeenten lopen voorop in de regio als het gaat om beleid en locatieonderzoek voor zonne- en windparken. Dit wordt uiteraard ingebracht en meegenomen in de Regionale Energiestrategie.

Overige zaken
Transitie Visie Warmte
Eind 2021 moet iedere gemeente beschikken over een transitievisie warmte. Deze visie zal onder andere voorstellen bevatten op welke wijze wijken duurzaam aardgasvrij kunnen worden gemaakt. Via de decembercirculaire (2019) is vanuit de rijksoverheid budget beschikbaar gesteld om de visie op te stellen. Deze middelen zijn als algemene uitkering aan de gemeente uitgekeerd. Het is van belang om deze middelen te labelen voor het opstellen van de visie warmte.

Regeling Reductie Energiegebruik (RRE)
Deze regeling is bedoeld om huiseigenaren te stimuleren, te helpen bij het besparen van energie. Vanuit de Kempen is door iedere gemeente afzonderlijk een subsidieaanvraag gedaan in samenwerking met een externe partij ('Winst uit je woning'). De subsidieaanvraag is toegekend en via een algemene uitkering aan de gemeente beschikbaar gesteld. Het is van belang om deze middelen te labelen om de uitvoering mogelijk te maken.

LEEFOMGEVING

Eindhoven Airport
In oktober 2018 is de Proefcasus Eindhoven Airport gestart als begin van het traject om te komen tot een zo breed mogelijk gedragen besluit over de toekomst van Eindhoven Airport (tot en met 2030). In april 2019 is het rapport 'Opnieuw Verbonden' gepresenteerd door kwartiermaker Pieter van Geel. Dit rapport inclusief advies is ter kennisname voorgelegd aan de colleges van de Kempengemeenten (mei 2019). De raden hebben ingestemd met het sturen van een brief namens de stuurgroep Eindhoven Airport aan de Minister van Infrastructuur en Waterschap als reactie op het adviesrapport.

Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) planMER Luchtvaartnota 2020-2050
Namens de vijf Kempengemeenten is op 12 april 2019 een zienswijze ingediend tegen de NRD planMER Luchtvaartnota. In de NRD zijn de onderwerpen/thema's opgenomen die bij het opstellen van het planMER nader onderzocht, uitgewerkt moeten worden. Door het ministerie is nog geen Nota van Antwoord gepubliceerd waarin een reactie op de ingediende zienswijzen wordt gegeven. De ontwerp luchtvaartnota en het planMER zijn nog niet gepubliceerd.

Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) planMER Luchtruimherziening 2020-2035
Op 7 oktober 2019 is namens de vijf Kempengemeenten een zienswijze ingediend tegen de NRD planMER, Op 19 december 2019 is een Nota van Antwoord gepubliceerd. Deze bleek echter niet compleet te zijn. Er wordt een aangepaste Nota van Antwoord gepubliceerd. Volgens planning neemt het kabinet medio zomer 2020 op grond van het planMER een concept voorkeursbeslissing. Die wordt voorgelegd aan de Commissie voor de m.e.r. en vervolgens voor zienswijze ter inzage gelegd.

AiREAS Eersel
Om de impact op de luchtkwaliteit en het geluidsniveau vanuit (onder andere) Eindhoven Airport in de kernen van de gemeente Eersel te meten is er in 2019 gestart met het meetnet 'AiREAS Eersel'. Om dit moment beschikt de gemeente over 9 vaste meetpalen (fijnstof en geluid) en 10 mobiele meetsensoren (fijnstof). De meetresultaten komen beschikbaar voor alle inwoners. Op dit moment bevindt het project zich nog in de opstartfase.

COVM
Iedere militaire luchthaven beschikt over een door het ministerie van Defensie ingestelde Commissie Overleg & Voorlichting Milieuhygiëne (COVM). Deze commissie adviseert de minister van defensie over de activiteiten op de vliegbasis. Het gaat dan met name om de beperking van (geluid)overlast. Bij het COVM zijn de individuele gemeenten Eersel, Oirschot en Bladel bestuurlijk (eventueel ambtelijke vervanging) en door omwonenden vertegenwoordigd.

Medegebruiksvergunning
In 2019 is er vanuit VTH namens de vijf Kempengemeenten gereageerd op de concept medegebruiks-vergunning van Eindhoven Airport. Naast vasthouden aan de 35 Ke contour van 10,3 km2 en het maximaliseren van 41.500 vliegtuigbewegingen per jaar (2020 en 2021) is verzocht om vanaf 1 januari 2020 niet meer na 23:00 uur te vliegen, dit conform het adviesrapport Opnieuw verbonden van de heer Van Geel. Op dit laatste punt is Eindhoven Airport tot en met 24 oktober 2020 uitstel gegeven.
De staatssecretaris van Defensie heeft op 20 december 2019 de medegebruiksvergunning van Eindhoven Airport verleend.

Meldingenprocedure
Verder is er eind 2019 een nieuwe concept meldingenprocedure voor de luchthaven opgesteld. Inhoudelijk zijn er geen bijzonderheden. Als suggestie is meegegeven om de indieners van een terechte klacht ook over het vervolgtraject van de afhandeling te informeren.

Overige zaken
Werkgroep Monitoring van de Uitvoering Eindhoven Airport
De werkgroep maakt onderdeel uit van de Uitvoeringstafel Eindhoven Airport. De Uitvoeringstafel zou per 31 december 2019 worden opgeheven en opgaan in de nieuwe Permanente Overleg Structuur (POS) van Eindhoven Airport. De POS is nog niet opgericht en in werking. De werkgroep Monitoring gebruikt de tussenliggende periode om een eindrapportage van de uitgevoerde werkzaamheden op te stellen. Een aantal onderwerpen die in 2019 in de werkgroep Monitoring aan de orde zijn geweest: Rapportage geluiddashboard, ribbellandschap, geluidabsorptie gewassen, monitoring route 1B (beëindiging), monitoring route Steensel-Eersel.

JURIDISCH

Procedures handhaving
Onderstaan overzicht geeft de verhouding weer tussen het aantal in het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 geplande en het aantal gerealiseerde juridische producten in het handhavingsproces tot en met het besluit.

Juridische Procedures handhavingsbesluiten	Bladel	Eersel	Oirschot	RdM
Planning 2019 Totaal	45	38	45	28
Realisatie				
Bemiddeling	0	0	1	1
Waarschuwingsbrief (1)	18	23	22	17
Voornemen last onder dwangsom/ bestuursdwang (1)	14	9	21	18
Besluit last onder dwangsom/ bestuursdwang	10	5	9	3
Besluit op verzoek om handhaving (toe-/afwijzen)	19	14	22	18
Besluit Damocles (sluiting)	4	2	0	0
Besluit Invordering	0	1	1	0
Realisatie 2019 Totaal	**65**	**54**	**76**	**57**
Percentages per gemeente	**144%**	**142%**	**169%**	**204%**
(1) In de gemeente Oirschot zijn 8 waarschuwingsbrieven/lasten onder dwangsom uitgegaan in verband met wildcrossen				

Complexe handhavingszaken Bladel
Bij de vorming van de afdeling VTH heeft de gemeente Bladel besloten om 0,5 fte aan handhavingscapaciteit niet in te brengen in de samenwerking. Deze 0,5 fte wordt in eigen beheer door Bladel ingezet op een aantal complexe, bestuurlijk gevoelige dossiers. In 2019 ging het om een 6 tal dossiers.
In volgende Uitvoeringsprogramma's wordt de juridische inzet voor Bladel ten opzichte van de andere gemeenten met ca. 0,5 fte vermindert. Uit het huidig overzicht procedures handhaving blijkt niet dat de inzet voor Bladel lager is dan ten opzichte van de andere gemeenten. De reden hiervan is het groot aantal verzoeken om handhaving ingediend ten aanzien van de intensieve veehouderij.

Procedures bezwaar en beroep vergunningen/handhaving
Onderstaande tabel geeft inzicht in de verhouding tussen het aantal in het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 geplande en het aantal gerealiseerde juridische producten op het gebied van bezwaar en beroep.

Afgeronde juridische procedures bezwaar en beroep vergunningen en handhaving	Bladel	Eersel	Oirschot	RdM
Planning 2019 Totaal	**30**	**28**	**20**	**23**
Realisatie				
Bezwaar (omgevings)vergunning	15	23	18	27
Beroep Rechtbank (omgevings)vergunning	4	4	3	3
Hoger beroep (omgevings)vergunning	0	2	1	0
Voorlopige voorziening (omgevings)vergunning	0	2	0	2
Bemiddeling (omgevings)vergunning	1	1	0	0
Bezwaar handhaving	4	11	7	8
Beroep handhaving	2	3	0	4
Hoger beroep handhaving	0	0	1	2
Invorderingsbeschikking handhaving	0	0	0	0
Voorlopige voorziening handhaving	0	4	0	0
Bemiddeling handhaving	0	0	0	0
Realisatie 2019 Totaal	**26**	**50**	**30**	**46**
Percentages per gemeente	**87%**	**179%**	**150%**	**200%**

Overige werkzaamheden in 2019
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de overige juridische producten in 2019.

Overige juridische zaken	Bladel	Eersel	Oirschot	RdM
Overige Juridische zaken/ondersteuning (1)	6	5	2	3
Totaal	**6**	**5**	**2**	**3**
(1): oa. Wob, intrekkingen, gedoogbeschikkingen, processen, raadsvragen				

Verzoeken tot intrekking / handhaving intensieve veehouderij
In onderstaand overzicht zijn de aantallen procedures opgenomen die in 2019 zijn afgerond (totaal 187). Het gaat om verzoeken tot intrekking van de omgevingsvergunningen milieu al dan niet in combinatie met verzoeken om handhaving en ingebrekestellingen.

Procedures veehouderijen	Bladel	Eersel	Oirschot	RdM	Totaal
Procedures intrekkingen ingekomen (1)	20	26	13	41	**100**
Procedures intrekkingen **afgerond** (1)	18	20	10	19	**67**
Juridische verzoeken ingekomen (2)	44	21	17	97	**179**
Juridische verzoeken **afgerond** (2)	33	13	13	61	**120**
Totaal ingekomen	**64**	**47**	**30**	**138**	**279**
Totaal afgerond	**51**	**33**	**23**	**80**	**187**
(1) intrekking omgevings-vergunningen milieu / omgevingsvergunning beperkte milieutoets (obm)					
(2) juridisch (verzoeken om handhaving, procedures bezwaar en beroep, in- gebrekestellingen)					

Inzet afdeling VTH op verzoeken intrekking / handhaving intensieve veehouderij
Sinds september 2019 is binnen de afdeling VTH gekozen voor een projectmatige aanpak van de vele verzoeken tot intrekking, handhaving, bezwaar en beroep en ingebrekestellingen ed. ten aanzien van intensieve veehouderij.
Omdat binnen de afdeling VTH onvoldoende capaciteit beschikbaar is om naast het reguliere juridische werk ook de extra verzoeken tijdig te behandelen, is juridische capaciteit ingehuurd. De kosten voor de extra inhuur over de periode september tot en met december bedroegen € 38.000,-. Ondanks deze inhuur heeft het grote aantal verzoeken geleid tot het oplopen van de reguliere werkvoorraad en het ontstaan van een ‘wachtlijst’ en van het verbeuren van een aantal dwangsommen wegens het niet tijdig beslissen op verzoeken.
In het Uitvoeringsprogramma 2020 is hier melding van gemaakt. Waarbij ook een inschatting is gemaakt van de benodigde inzet in 2020.

6. Toezicht & Handhaving

INLEIDING

Jaarverslag VTH in relatie tot het Beluit omgevingsrecht (artikel 7.7, Bor)
Binnen de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (afdeling VTH) van de Samenwerkende Kempengemeenten bevindt zich het Team Toezicht & Handhaving. Het toezicht en de handhaving van bijna alle bestuursrechtelijke zaken van de betreffende gemeenten is ondergebracht binnen dit team. Het toezicht en de handhaving op leerplicht en sociale zaken wordt uitgevoerd door de gemeenten zelf en behoort niet tot de taken van de afdeling VTH.

In het Besluit omgevingsrecht (Bor) is geregeld dat het college van burgemeester en wethouders met betrekking tot het omgevingsrecht handhavingsbeleid vaststelt. Voorts dient het college jaarlijks bekend te maken op welke wijze het komende jaar uitvoering zal worden gegeven aan het beleid. Deze zaken zijn vastgelegd in het Uitvoeringsbeleid VTH en in het Uitvoeringsprogramma VTH. Tenslotte dient er jaarlijks verslag uitgebracht te worden de wijze waarop in het voorgaande jaar uitvoering is gegeven aan het beleid en het programma. Dit wordt vastgelegd in het handhavingsjaarverslag.

Opdat de onderscheiden gemeentebesturen tijdig op de hoogte zijn van de verhouding tussen planning en realisatie, heeft de afdeling VTH halverwege het jaar 2019 gerapporteerd wat op dit gebied de voortgang is. Dat heeft zowel de ambtelijke organisatie als de gemeentebesturen de gelegenheid geboden tot tijdige bijsturing.

Jaarverslag VTH en gemeentelijke handhavingsverslagen in één document
Al in het Uitvoeringsprogramma VTH 2018 is uitgebreid ingegaan op de redenen voor en de voordelen van de bundeling van de vier gemeentelijke handhavingsprogramma's in één document, tevens het Uitvoeringsprogramma VTH. Daarmee kan in dit Jaarverslag VTH worden volstaan met de vermelding dat in het hierna volgende een overzicht wordt gegeven van de verrichtingen van de afdeling VTH in het kader van dit Uitvoeringsprogramma VTH en daarmee van de voortgang van de gemeentelijke handhavingsprogramma's.

Indeling
Dit Jaarverslag VTH is met name bedoeld om zicht te krijgen op de relatie tussen het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 en hetgeen in het kader van dat programma daadwerkelijk is verricht. De indeling van dit onderdeel van het Jaarverslag VTH is als volgt:
- allereerst wordt in ingegaan op de wijze waarop is samengewerkt met de handhavingspartners;
- vervolgens wordt de handhavingsprioritering onder de loep genomen;
- daarna worden de resultaten met betrekking tot de speerpunten van beleid geëvalueerd, met name de zaken die in de het afgelopen jaar zijn aangepakt;
- tenslotte komen de gemeentelijke uitvoeringstaken aan de orde.

In het laatstgenoemde geval wordt als volgt te werk gegaan:
- hoe verhoudt de taak zich tot de prioriteiten van het gemeentelijke handhavingsbeleid;
- hoe ziet de taak eruit;
- wat is er verricht;
- hoe verhouden de verrichtingen zich tot de het programma;
- hoe dient deze verhouding beoordeeld te worden;
- in hoeverre leidt deze beoordeling tot een nadere uitwerking in of bijstelling van het Uitvoeringsprogramma VTH 2019.

Uren/producten
In het Uitvoeringsprogramma VTH 2018 is al aangegeven dat bij de verantwoording van de taakuitvoering van de afdeling VTH beter met aantallen geleverde producten en controles kan worden gewerkt dan met ingezette uren. Het gaat immers uiteindelijk om de resultaten. Dit blijkt ook in het onderhavige Jaarverslag VTH 2019 prima mogelijk te zijn. Alleen met betrekking tot de inzet van de BOA's vindt de verantwoording nog op ingezette capaciteit plaats.

SAMENWERKING MET DE HANDHAVINGSPARTNERS (artikel 7.2, lid 7 Bor)

Ingevolge de vereisten van het Besluit omgevingsrecht is in 2019 namens de vier deelnemende gemeenten structureel overleg gevoerd met de andere handhavingspartners. Dit overleg is in ieder geval gevoerd met:

- ✓ de Provincie Noord-Brabant, onder andere in het kader van de jaarlijkse gemeentelijke uitvoeringsprogramma's en Jaarverslagen (gebundeld in het Uitvoeringsprogramma en het Jaarverslag VTH);
- ✓ de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB), structureel in het kader van het jaarlijkse werkprogramma en jaarverslag van deze dienst, voorts in het kader van (de voortgang van) de ITV-het ITV-project, andere gezamenlijke regionale projecten en acties en tenslotte naar aanleiding van concrete toezichts- en handhavingsacties.
- ✓ de Politie: structureel maandelijks in het kader van afstemming en coördinatie van toezichts- en handhavingstaken en operationeel naar bevind van zaken;
- ✓ Samen Sterk in Brabant (SSiB): SSiB is een organisatie waarbinnen de Provincie Noord-Brabant, de gemeenten in Brabant, de 3 Brabantse terreinbeherende organisaties (TBO's),en de 3 Brabantse Waterschappen samenwerken op het gebied van het toezicht in het buitengebied. Overleg vindt structureel, periodiek plaats in het kader van afstemming en coördinatie van toezichts- en handhavingstaken en operationeel naar bevind van zaken;
- ✓ de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, structureel in het kader van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma en jaarlijkse verslag van deze instantie, alsmede de voortgang daarvan en incidenteel in het kader van individuele handhavingszaken;
- ✓ de Waterschappen de Dommel en Aa en Maas, met name in het kader van concrete toezichts- en handhavingszaken.

HANDHAVINGSPRIORITERING (artikel 7.2, lid 6a Bor)

In de laatste maanden van 2019 is door de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten een geactualiseerde versie van het Uitvoeringsbeleid VTH (het Uitvoeringsbeleid VTH, 1e herziening), vastgesteld. Onderdeel daarvan vormde de actualisering van de in 2016 en 2017 vastgestelde handhavingsprioriteiten. Inmiddels kunnen daarin twee categorieën worden onderscheiden

- ✓ De prioriteiten die betrekking hebben op de handhavingstaken op milieugebied;
- ✓ De prioriteiten op de overige handhavingstaken in de fysieke ruimte, bijvoorbeeld op het gebied van de ruimtelijke ordening, het bouwen en de leefomgeving (APV).

De prioriteiten op milieugebied hebben de gemeenten die participeren in Omgevingsdienst Zuidoost Brabant gezamenlijk vastgesteld in het kader van het Regionaal Operationeel Kader (ROK) Milieutoezicht. Zij worden geconcretiseerd in de jaarlijkse werkprogramma's op milieugebied van de onderscheiden gemeenten en verantwoord in de jaarverslagen van de ODZOB (die als bijlagen bij dit Jaarverslag VTH zijn gevoegd). Zij behoeven hier geen verdere specificatie.

PRIORITERING OVERIGE HANDHAVINGSTAKEN (artikel 7.2, lid 6a Bor)

Al in de tussentijdse verantwoording VTH van juni 2019 is melding gemaakt van het feit dat in de uitvoeringspraktijk de op dat moment geldende handhavingsprioriteiten voor de afdeling VTH vaak onvoldoende aanknopingspunten boden voor een structurele en daarmee effectieve aanpak van de veelheid aan toezichts- en handhavingstaken.

Het geactualiseerde Uitvoeringsbeleid VTH heeft daarin verbetering gebracht. Dit Uitvoeringsbeleid, met name de daarin opgenomen uitgebreide tabel is een hulpmiddel bij het beoordelen en dus effectiever behandelen van gevallen waarin van overtreding van de betreffende regels sprake is. Voor een uitgebreide toelichting op de totstandkoming van de nieuwe prioriteiten en voor de consequenties daarvan voor de handhavingspraktijk kan verwezen worden naar het zojuist genoemde Uitvoeringsbeleid VTH. In dit Jaarverslag VTH kan worden volstaan met een weergave van de toezichts- en handhavingstaken die de hoogste prioriteit hebben gekregen. Duidelijkheidshalve moet daarbij worden opgemerkt dat officiële

verzoeken om handhaving niet binnen het prioriteringssysteem vallen. Voor de afhandeling daarvan gelden aparte (wettelijk) regels.

Toezichts- en handhavingstaken met een hoge prioriteit (1)
Handhaving/toezicht drugsgerelateerde onderwerpen
Toezicht op ondermijnende criminaliteit
Toezicht op strijdig gebruik door bedrijven
Toezicht op verbranden van afvalstoffen/stoken van vuur
Toezicht op afval/vuilnis (inclusief dumpingen)
Toezicht op het Bouwbesluit: voorschriften gebruik bouwwerken, open erven en terreinen
Toezicht vergunning Drank en Horecawet
Adressencontrole: leegstand, samenwoners, (uitkerings)fraude, overbewoning
Toezicht op strijdig gebruik door particulieren
Toezicht op opslag voertuigen, vaartuigen, mest afvalstoffen e.d.
Toezicht op woonoverlast APV
Toezicht op bouwen zonder vergunning
Toezicht op bewoning in strijd met het bestemmingsplan

AANDACHTPUNTEN VOOR HET TOEZICHT EN DE HANDHAVING IN 2019

Provinciaal
Gemeenten verlenen vergunningen, houden toezicht op de naleving van deze vergunningen en handhaven wanneer er sprake is van overtredingen. De provincie houdt interbestuurlijk toezicht op de uitvoering van deze taken. Wanneer een gemeente haar taak niet goed uitvoert, kan de provincie ingrijpen. De provincie voert dit interbestuurlijk toezicht risicogericht en selectief uit.
Zoals in 2018 is ook in 2019 een van de speerpunten van het provinciale beleid het project ‘Intensivering Toezicht Veehouderijen’ (ITV) geweest. Op dit project is in hoofdstuk 4: ‘Beleid en Juridisch’ al ingegaan

Regionaal (ODZOB)
Voor de in 2019 door de ODZOB verrichtte inspanningen kan, naast wat hierover al in hoofdstuk 4: ‘Beleid en Juridisch’ is vermeld, worden verwezen naar de jaarverslagen van deze organisatie per deelnemende gemeente. Deze zullen, onmiddellijk na het gereedkomen ervan bij dit Jaarverslag VTH worden gevoegd. Aparte vermelding verdient nog het volgende.

Ondersteuning toezicht Besluit bodemkwaliteit
De Uitvoeringsprogramma’s VTH 2018 en 2019 voorzagen in een oog- en oorfunctie voor de BOA’s op het onderhavige terrein. Wanneer de toezichthouders en de BOA’s bij de uitoefening van hun normale taak vrachtwagens met grond zien rijden of grond zien lossen, noteren of fotograferen zij het kenteken en of de gestorte grond. Deze notities en foto’s worden doorgegeven aan de ODZOB. Deze organisatie kan zien of het hier om legale (want gemelde) activiteiten gaat of om illegale en kan verder actie ondernemen. De ODZOB heeft het toezicht op het Besluit bodemkwaliteit inmiddels ook tot speerpunt van beleid gemaakt. Tot substantiële resultaten hebben de oog en oorfunctie van de BOA’s in 2019 nog niet geleid. De betreffende werkzaamheden zullen niettemin in 2020 worden gecontinueerd.

Gezamenlijke gemeentelijke aandachtspunten
In de volgende paragrafen wordt per toezichts- en handhavingstaak gedetailleerd ingegaan op de inspanningen van VTH op dit gebied in 2019. Enige zaken verdienen echter bijzondere en aparte aandacht. Die komen hieronder aan bod.

Overlast in de natuurgebieden
De 4 Kempengemeenten kampen met een structureel overlastprobleem in hun natuurgebieden. Gemotoriseerde voertuigen, zogenoemde wildcrossers, begeven zich onrechtmatig in deze terreinen en dit levert verscheidene vormen van problematiek op. Het gaat hierbij om alle vormen van gemotoriseerde voertuigen als personenwagens en jeeps (4x4), quads, (cross)motoren en kooibuggy's. Ook is steeds meer sprake van (drugs)afvaldumpingen, vandalisme, loslopende honden en stropen. De vraag vanuit de maatschappij naar een passende oplossing wordt steeds groter. De aanpak van deze overlast kan voor een belangrijk deel geschieden via handhaving (Domein 2).

Op dit moment hebben alleen de gemeenten Oirschot en Bladel structureel handhaving in hun natuurgebieden. De afdeling VTH beschikt alleen over Boa's die zijn aangesteld voor Domein 1, wat inhoudt dat ze niet bevoegd zijn om de problematiek in de natuurgebieden aan te pakken.
In 2019 is duidelijk geworden dat het initiatief om tot twee 'groene BOA's' voor de vier Kempengemeenten te komen niet door alle gemeentebesturen wordt gesteund.

Expertteam Crossen
Onder andere om de bovengenoemde reden heeft VTH aansluiting gezocht bij het zogenaamde 'Expertteam 'Crossen' door daarin een van zijn BOA's (die daartoe bevoegd is) te laten participeren. Van de activiteiten van het dit Expertteam is een evaluatieverslag gemaakt over de periode najaar 2017-zomer 2019. De volgende cijfers daaruit verdienen vermelding:
- in totaal zijn er 17 acties gehouden;
- daarbij zijn 13 groepen crossers aangehouden en in totaal 32 personen
- er zijn 60 bekeuringen uitgedeeld en van 19 personen is een dossier naar het Openbaar Ministerie gestuurd.

Samen Sterk in Brabant (SSiB)
Onder auspiciën van de provincie en in samenwerking met de andere overheden in Brabant opereert al weer enige jaren het team van SSiB. Geprobeerd wordt met name misstanden in het buitengebied aan te pakken. Daarbij kan gedacht worden aan afvaldumpingen, stropen en wildcrossen. Nog onlangs is van de gemeenten een extra bijdrage gevraagd voor het in stand houden van deze organisatie. Van de activiteiten van SSiB, laat staan van de resultaten daarvan, waren de gemeenten in de Kempen echter nauwelijks op de hoogte. Om die reden is eind 2019 begonnen met het structureren van de contacten tussen SSiB en VTH. De verwachting lijkt gerechtvaardigd dat onderlinge bekendheid, kennisuitwisseling, en eventuele (projectmatige) samenwerking tot goede resultaten kan leiden. In 2020 zal werkenderwijs worden bezien in hoeverre dit vruchten afwerpt.

Reclame-uitingen
De handhaving op de reclame uitingen heeft in de vier deelnemende gemeenten geen hoge prioriteit. Dat laat onverlet dat het 'bevuilen' van de gemeentegronden een doorn in het oog is bij veel inwoners. Daar komt bij dat het hier bij uitstek een grensoverschrijdend probleem betreft. Harde aanpak in de ene gemeente leidt gemakkelijk tot verplaatsing naar de volgende. Ook in 2019 is getracht om onder andere door middel van het aanschrijven van de opdrachtgevers van de reclame-uitingen en het aankondigen van boetes, het aantal van deze uitingen substantieel terug te dringen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit tot op heden nog niet tot spectaculaire resultaten heeft geleid. Niettemin zal de ingezette aanpak in 2020 worden gecontinueerd. Het Uitvoeringsprogramma VTH 2020 voorziet daar ook in.

Kempisch interventieteam (KIT)
2019 was het jaar waarin het project Huisvesting Arbeidsmigranten (HAM) als pilot voor een op te richten Kempisch Interventieteam (KIT) is uitgevoerd. In hoofdstuk 4: Beleid en Juridisch is al op dit project ingegaan, alsmede op het feit dat dit project in het voorjaar van 2020 zal worden geëvalueerd.

Drank- en Horeca en evenementen (Welzijn)
Controles in het kader van de Drank- en Horecawet komen steeds meer in het licht te staan van welzijn en gezondheidszorg. Controles in horecagelegenheden, bij evenementen, hebben zich in 2019 gedeeltelijk gericht op het (niet) naleven van de leeftijdsgrens van 18 jaar (Nix onder de 18) voor het verstrekken van alcohol. Getracht is ook, te komen tot een betere handhaving van de regels die proberen gehoorschade voor bezoekers van evenementen te voorkomen. De betreffende regels worden inmiddels in de vergunningen opgenomen. Handhaving van die regels blijkt in de praktijk echter niet mee te vallen. Geluidmeten op

festivals, onmiddellijk vóór het podium tussen uitgelaten, zo niet dronken of anderszins benevelde festivalgangers lijkt niet de oplossing. In 2020 zal bezien worden of er ter zake betere controlemanieren gevonden kunnen worden. Met name via de zogenaamde 'beleidsgestuurde inzet' -zie ook hieronder- hebben de gemeenten in 2019 een beroep gedaan op (BOA)toezichtscapaciteit.voor dit onderwerp. In het Uitvoeringsprogramma VTH voor 2020 is omwille van de overzichtelijkheid een nadere specificering toegepast binnen de 'beleidsgestuurde inzet'.

Landelijke handhavingsstrategie en overleg met de politie.
Voor zover het toezicht van VTH uitmondt in handhaving wordt daarin de Landelijke handhavingsstrategie (LHS) gehanteerd, die door elk van de deelnemende gemeenten is vastgesteld. Binnen deze strategie kan ook strafrechtelijke handhaving aan de orde zijn. Onder andere om ervoor te zorgen dat de bestuursrechtelijke en de strafrechtelijke handhaving goed op elkaar zijn afgestemd, vindt er periodiek overleg plaats tussen de coördinator van het Team Toezicht en Handhaving en de Netwerkinspecteurs van de politie. In dit overleg zijn, naast de zojuist genoemde afstemming, ook onderwerpen betreffende de dagelijkse gang van zaken in de handhaving in de Kempen aan de orde.

Buurtpreventie
Bij de inzet van de BOA's kunnen signalen van burgers een belangrijke rol spelen. Daarbij hoeft niet alleen gedacht te worden aan klachten en meldingen. Signalen vanuit buurtpreventieteams of burgerinitiatieven kunnen de aanzet vormen voor gerichte acties op toezichts- en handhavingsgebied. De inzet van het Team Toezicht en Handhaving op dit onderdeel is in 2019 achtergebleven bij de verwachting. In wezen is slechts inzet gepleegd ten behoeve van buurtschouwen en bijeenkomsten. Het programma 202 biedt niettemin ampele capaciteit voor deze taak. In 2020 zal werkenderwijs worden bezien in hoeverre dit terecht is.

Projectmatige inzet
In 2019 is met name in de gemeenten Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden verder gestalte gegeven aan de projectmatige inzet van BOA-capaciteit. In Eersel heeft dit geresulteerd in een geslaagd project met betrekking tot controle op 'anterieure overeenkomsten'. In Reusel-de Mierden heeft het project Hertenwei baat gehad bij de gestructureerde inzet van de BOA-capaciteit. In Bladel heeft de inzet kunnen bijdragen aan het tot op heden positieve verloop van het project De Sleutel. Met name in de gemeente Eersel wordt op dit moment bezien in hoeverre BOA-inzet buiten de gebaande paden, met name ten behoeve van verbetering van de kwaliteit van de (openbare) ruimte, soelaas kan bieden voor de behoefte daaraan. In 2020 zal, gelet op het voorgaande, verder worden gegaan met de kruisbestuiving tussen toezicht en handhaving in het kader van openbare orde en die van de ruimtelijke ordening.

GEMEENTELIJKE HANDHAVINGSTAKEN

Taken op het gebied van milieu

Relatie tot het Uitvoeringsbeleid VTH (artikel 7.7, lid 1b Bor)
Het toezicht op en de handhaving van agrarische inrichtingen en risicovolle inrichtingen scoort hoog op de prioriteitenlijst van alle deelnemende gemeenten.

Taakuitvoering in relatie tot planning
Jaarlijks stelt de ODZOB voor de deelnemende gemeenten een verslag van de door haar in het afgelopen jaar verrichte werkzaamheden op. De betreffende Jaarverslagen, zullen zodra ze gereed zijn bij dit Jaarverslag VTH worden gevoegd. De werkzaamheden van de ODZOB hebben in 2019 voor een groot deel in teken gestaan van het al eerder genoemde project Intensivering Toezicht veehouderijen (ITV). In de hierna weergegeven tabel wordt duidelijk gemaakt wat de stand van zaken in dit project op dit moment is.

Gemeente	Actieve inrichtingen (1)	Planning t/m 2019	Realisatie t/m sept. 2019	Te realiseren t/m 31-12 2020
Bladel	146	88	87	59
Eersel	176	106	96	80
RdM	190	114	77	113
(1) per 1 januari 2019				

Taakuitvoering in relatie tot planning (artikel 7.7, lid 1b Bor)
Uitvoering van de regels op het gebied van de brandveiligheid ligt in handen van de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost. Op het ogenblik van het gereed komen van het ontwerp van het Jaarverslag VTH 2019 zijn de cijfers van de Veiligheidsregio over 2019 nog niet bekend. Zodra dat het geval is zullen zij bij het verslag worden gevoegd.

Taken op het gebied van het bouwen

Relatie tot het Uitvoeringsbeleid VTH (artikel 7.7, lid 1b Bor)
Toezicht op en handhaving van (bouw)vergunningen heeft een wisselende prioriteit in de het geactualiseerde Uitvoeringsbeleid VTH van de deelnemende gemeenten. Daar komt bij dat binnen de tendens van het verschuiven van de verantwoordelijkheid voor het bouwen van de overheid naar de bouwer, een meer terughoudende rol van de gemeente en dus van de afdeling VTH past. Het Uitvoeringsbeleid VTH stelt dit ook expliciet. Dit beleid en het al vermelde in het hoofdstuk 'handhavingsprioritering' in acht nemend, resteren er voor de afdeling VTH niettemin een fors aantal taken op dit gebied. Hieronder wordt weergegeven wat er op het onderhavige gebied in 2019 is verricht en hoe zich dat verhoudt tot de planning.

Taakuitvoering in relatie tot planning (in aantallen)

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		RdM		Totaal		
	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Perc.
Toezicht Bouw											
Toezicht verleende vergunningen (1)	175	183	159	198	143	233	98	135	575	749	130,3%
Toezicht op sloopmeldingen en asbest (2)	35	21	37	25	40	62	35	34	147	142	96,6%
Toezicht Bouwbesluit	4	5	4	3	4	3	4	2	16	13	81,3%
Toezicht bouwen zonder vergunning	14	15	14	10	14	14	14	11	56	50	89,3%
Toezicht vergunningsvrije bouw	10	8	10	7	10	8	10	9	40	32	80,0%
Behandeling klachten	19	20	19	25	19	13	19	13	76	71	93,4%
Toezicht Monumenten	4	1	4	8	6	4	2	3	16	16	100,0%
Overig toezicht (3)	28	25	28	19	26	32	28	26	110	102	92,7%
Aantal producten: programma versus realisatie	**289,0**	**278,0**	**275,0**	**295,0**	**262,0**	**369,0**	**210,0**	**233,0**	**1036,0**	**1175,0**	**113,4%**
Percentages per gemeente	**96,2%**		**107,3%**		**140,8%**		**111,0%**		**113,4%**		

1. Inclusief toezicht gereedmeldingen en BAG-controles.
2. Vervolgtoezicht op asbest wordt door ODZOB verricht.
3. Waaronder Welstand, ongeschiktheid voor bewoning en toezicht na calamiteiten.

De zojuist genoemde cijfers geven aan dat de planning uit het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 meer dan gehaald is. Het lijkt dus aan de orde om de toezichthouders met hun inzet te complimenteren, temeer omdat zij (voor het eerst) een substantieel gedeelte van hun tijd aan ondersteuning van het RO-toezicht hebben gewijd. Niettemin verdienen de cijfers op enige punten relativering. Die volgt hierna:

- De geplande aantallen (producten) voor 2019 zijn gebaseerd op kengetallen. Met deze getallen wordt pas circa twee jaar gewerkt. Bij de introductie ervan is al aangegeven dat zij werkenderwijs zullen worden geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Daartoe lijkt voorzichtig enige aanleiding. Daarbij dient ook het volgende in overweging te worden genomen.
- Zoals de tabel (en de planning) aangeeft zijn de controles op verleende vergunning inclusief de zogenaamde gereedmeldingen en controles ten behoeve van de BAG. Die kosten echter per controle beduidend minder tijd dan 'gewone' controles. Omdat het zojuist vermelde al gedurende het jaar 2019 duidelijk werd, voorziet het Uitvoeringsprogramma VTH 2020 in een nadere specificering van de controles en worden BAG-controles en gereedmeldingen als aparte categorieën vermeld.

Taken op het gebied van de ruimtelijke ordening

Relatie tot het Uitvoeringsbeleid VTH (artikel 7.7, lid 1b Bor)
Voor het de relatie van toezicht op het gebied van de ruimtelijke ordening tot het Uitvoeringsbeleid VTH geldt hetzelfde als voor het toezicht op het bouwen. Kortheidshalve kan dus enerzijds verwezen worden naar wat op die plaats al is vermeld. Anderzijds is er in het hoofdstuk 'Handhavingsprioritering' al op ingegaan. Tenslotte wordt op de consequenties in de praktijk van het voorgaande nader ingegaan in de paragraaf 'taakuitvoering in relatie tot planning' (hieronder).

Taakuitvoering in relatie tot planning (in aantallen)
In de hierna volgende tabel wordt inzichtelijk gemaakt welke inspanningen in 2019 op het onderhavige gebied zijn verricht en hoe die zich verhouden tot wat gepland was. Daarbij is en onderscheid gemaakt tussen de 'reguliere' controles en de projectmatige controles.

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		RdM		Totaal		
	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Perc.
Toezicht Ruimtelijke Ordening											
Controle op strijdig gebruik door bedrijven	17	31	17	28	17	16	17	25	68	100	147%
Klachtenafhandeling	13	6	13	18	13	14	13	10	52	48	92%
Controle op bewoning in strijd met het bestemmingsplan	8	13	8	15	8	10	8	14	32	52	163%
Ontheffingen	2	0	2	1	2	4	2	1	8	6	75%
Controle op strijdig gebruik particulieren	17	14	17	4	17	11	17	18	68	47	69%
Controle op aanlegactiviteiten zonder vergunning	2	0	2	1	2	9	2	0	8	10	125%
Toezicht op aanlegvergunning	2	1	2	1	2	3	2	0	8	5	63%
Controles in het kader van het KIT	16	14	16	12	16	8	16	4	64	38	59%
Aantal producten: programma versus realisatie	**77**	**79**	**77**	**80**	**77**	**75**	**77**	**72**	**308**	**306**	**99%**
Percentages per gemeente	**103%**		**104%**		**97%**		**94%**		**99%**		

Projectmatige controles 2019		
	Pro.'19	Rea.'19
Project 'De Sleutel' Bladel	0	124
Project 'Hertenwei' Reusel-De Mierden	0	45
Totaal aantal projectmatige controles	**0**	**169**

Met betrekking tot het toezicht op de ruimtelijke ordening is de taakstelling voor wat betreft de 'reguliere' controles vrijwel geheel gehaald. Dat heeft zeker (gedeeltelijk) te maken met de al eerder vermelde verschuiving van controlecapaciteit van het bouwtoezicht naar het RO-toezicht. Dat daarnaast ook nog substantieel resultaat is geboekt met betrekking tot de projectmatige controles, geeft aan dat de inzet van het RO-toezicht in 2019 vruchten heeft afgeworpen. Evenals bij het zojuist al genoemde toezicht op het bouwen, verdienen de cijfers de volgende relativering:

- De efficiencywinst bij de projectmatige aanpak van 'De Sleutel' werpt in die zin zeker zijn vruchten af dat de kengetallen per controle ver beneden de getallen voor 'reguliere' controles blijven. Kortom met minder inzet, meer resultaat.
- Hoewel over de gehele lijn de realisatie dicht in de buurt komt van de planning, geven de resultaten per toezichtsonderdeel een verschillend beeld. Zo is het aantal producten ten behoeve van het project Handhaving Arbeidsmigranten (HAM) in het kader van de oprichting van een Kempisch Interventieteam (KIT) fors achtergebleven bij de planning, hoewel de inzet (qua uren) op dit onderdeel aanzienlijk was. Wellicht heeft dit te maken met de opstartfase waarin het project verkeert, waarin relatief veel wordt vergaderd.
- Ook voor dit taakonderdeel geldt dat de geplande aantallen (producten) voor 2019 zijn gebaseerd op kengetallen, waarmee nog steeds ervaring wordt opgedaan. De monitoring die daarop wordt verricht leidt tot steeds betere (en dit geval scherpere) getallen.

Taken op het gebied van de leefomgeving en de openbare orde

Relatie tot het Uitvoeringsbeleid VTH (artikel 7.7, lid 1b Bor)
Het toezicht op en de handhaving in de leefomgeving/openbare ruimte scoort 'gemiddeld' op de gemeentelijke prioriteitenlijsten. Niettemin is de openbare ruimte per definitie de plaats waar gemeentelijk beleid en burgerbelang elkaar ontmoeten. Het is dan ook vanzelfsprekend dat het onderwerp een prominente plaats inneemt in dit Jaarverslag VTH over 2019.

Taakuitvoering in relatie tot de planning (in uren)
In de eerste, hierna weergegeven tabel wordt aangegeven hoe de inzet van de (BOA) capaciteit over 2019 zich verhoudt tot de geplande.

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		RdM		Totaal		
	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Perc.
Inzet Openbare ruimte											
Administratie/overleg	203,0	146,8	598,0	515,4	259,0	385,4	290,0	365,9	1350,0	1413,5	105%
klachten/meldingen	300,0	314,0	300,0	535,2	250,0	294,7	250,0	321,7	1100,0	1465,7	133%
Afval/vuilnis	80,0	54,0	150,0	159,0	80,0	30,0	150,0	116,5	460,0	359,5	78%
Loslopende honden/Hondenpoep	75,0	79,0	200,0	261,5	150,0	120,0	150,0	100,0	575,0	560,5	97%
Parkeren	50,0	97,5	450,0	409,0	100,0	144,0	100,0	127,5	700,0	778,0	111%
Reclame	50,0	32,5	150,0	60,0	50,0	22,5	50,0	47,0	300,0	162,0	54%
Buurtpreventie	75,0	17,0	150,0	128,5	0,0	1,0	50,0	6,0	275,0	152,5	55%
Evenementen	50,0	24,0	150,0	79,1	50,0	61,1	50,0	41,1	300,0	205,3	68%
Overige APV/omgeving/overlast [1]	75,0	149,0	350,0	376,4	200,0	99,9	200,0	185,4	825,0	810,8	98%
Specifieke beleidsgestuurde inzet	57,0	89,0	358,0	234,0	166,0	58,5	160,0	42,5	741,0	424,0	57%
Totaal Inzet Openbare Ruimte	**1015,0**	**1002,8**	**2856,0**	**2758,1**	**1305,0**	**1217,1**	**1450,0**	**1353,6**	**6626,0**	**6331,7**	**96%**
Percentages per gemeente	**99%**		**97%**		**93%**		**93%**		**96%**		

1. Met 'Overige APV/omgeving/overlast' worden alle regels op het gebied van de openbare orde/ruimte bedoeld (die voornamelijk in de APV zijn opgenomen) die niet expliciet worden genoemd in de tabel, zoals parkeren en reclame. Daarbij kan gedacht worden aan: geluidoverlast, woonoverlast, rookoverlast, veiligheid van de weg, uitwegen, rookverbod, stookverbod, baldadigheid, hinderlijk gedrag, vuurwerk, vellen van houtopstanden etc.

Uit de hiervoor gepresenteerde cijfers komt het volgende naar voor:
- De capaciteit die in 2019 daadwerkelijk is ingezet, bedraagt gemiddeld 96%. Dit is het gevolg van het feit dat een van de BOA's begin 2019 zwangerschapsverlof genoot en een ander ziek is geweest.
- De inzet (en de daarbij behorende administratie) naar aanleiding van meldingen en klachten is aanzienlijk hoger geweest dan gepland. Dit wordt verklaard door de grote toename van deze meldingen en klachten ten opzichte van 2018, met name in Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. De hieronder weergegeven tabel maakt dat duidelijk.
- De inzetcijfers voor Oirschot zijn enigszins negatief beïnvloed door ziekte gedurende 2019 van de BOA die de betreffende gemeente als aandachtsgebied heeft.

Meldingen en klachten (in aantallen)
De hierna weergegeven tabel geeft een beeld van de meldingen en klachten (onderverdeeld in categorieën) die in 2019 zijn ontvangen. Ter vergelijking zijn de betreffende cijfers afgezet tegen de cijfers van 2018.

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		RdM		Totaal		
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	Perc.
Meldingen/klachten											
Afval/vuilnis	36	39	64	112	30	99	102	156	232	406	175,0%
Loslopende honden/Hondenpoep	50	30	36	36	11	5	16	18	113	89	78,8%
Parkeren	46	77	60	95	53	44	35	52	194	268	138,1%
Evenementen	4	0	15	4	4	3	3	8	26	15	57,7%
Overige APV/omgeving/overlast (1)	156	133	85	172	41	59	56	105	338	469	138,8%
Aantal meldingen: 2019 versus 2018	**292**	**279**	**260**	**419**	**139**	**210**	**212**	**339**	**903**	**1247**	**138%**
Aantal meldingen: 2019 als percentage van 2018	**96%**		**161%**		**151%**		**160%**		**138%**		

De hiervoor weergegeven cijfers geven aanleiding tot de volgende toelichting:
- Als algemene tendens is een spectaculaire toename van het aantal meldingen en klachten waarneembaar. De verklaring hiervoor is dat dit een landelijke tendens is. Daarbij dient aangetekend te worden dat de betreffende meldingen en klachten op afval/vuilnisgebied niet per definitie 'dumpingen' betreffen. Andere klachten, (zoals kliko's die niet op de juiste plaats worden aangeboden en die een controle door een BOA vergen), vallen hier ook onder. Waarom deze grote toename zich niet in Bladel voordoet, is ons niet duidelijk.
- Daarnaast verdient vermelding dat milieugerelateerde meldingen en klachten in toenemende mate worden gedaan via de MilieuKlachtenCentrale (MKC) van de provincie. De provincie heeft de afhandeling van dit soort meldingen en klachten in handen gesteld van de ODZOB. In de jaarverslagen van deze laatste organisatie zal uitgebreid worden ingegaan op de diverse soorten meldingen die bij de MKC worden gedaan.
- Vermelding verdient vervolgens dat een groot deel van de klachten onder de noemer "Overige APV/omgeving/overlast' valt. Er wordt geconcludeerd dat een toenemend aantal mensen onenigheden in de onmiddellijke omgeving (burenruzies) ter afdoening in handen van de gemeente probeert te leggen. Die kan daarvoor in veel gevallen geen oplossing bieden. Met een dergelijk antwoord wordt echter vaak geen genoegen genomen.

Parkeren, hondenoverlast en verbaliseren
In de hierna afgebeelde tabel zijn de in de in 2019 uitgedeelde waarschuwingen en verstrekte processen verbaal weergegeven.

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		RdM		Totaal	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Waarschuwingen										
Waarschuwing parkeren	*	70	*	217	*	78	*	13	*	378
Waarschuwing loslopende honden/hondenpoep	*	2	*	36	*	7	*	3	*	48
Waarschuwingen overige APV	*	5	*	38	*	10	*	1	*	54
Totaal aantal waarschuwingen 2019		**77**		**291**		**95**		**17**		**480**
Processen verbaal										
Proces verbaal Parkeren	59	7	68	173	15	28	55	4	197	212
Proces-verbaal Loslopende honden/hondenpoep	4	1	1	2	0	2	0	0	5	5
Proces verbaal Overige APV	0	7		1	0	0	0	1	0	9
Aantal processen-verbaal: 2018 versus 2019	**63**	**15**	**69**	**176**	**15**	**30**	**55**	**5**	**202**	**226**
Percentages processen verbaal: 2019 in relatie tot 2018	**23,8%**		**255,1%**		**200,0%**		**9,1%**		**111,9%**	
* Niet geregistreerd										

Bij de hiervoor gepresenteerde cijfers wordt het volgende opgemerkt:

- De extra BOA-inzet in de gemeente Eersel heeft zich niet alleen gemanifesteerd via het 'meer blauw op straat', maar heeft ook geresulteerd een forse toename van het aantal waarschuwingen en processen-verbaal. De verwachting bestaat dat met name van het aantal waarschuwingen op de gebieden van 'loslopende honden/hondenoverlast en 'overige APV' (leefomgeving) een preventieve werking uitgaat.
- De forse afname van het aantal parkeerverbalen in Bladel heeft te maken met het feit dat (met name op de Sniederslaan) in 2018 een aanzienlijk aantal verbalen is uitgedeeld. Naar het zich laat aanzien heeft dit geholpen.
- De grote afname van het aantal processen-verbaal in Reusel-De Mierden heeft alles te maken met het project Hertenwei. In 2018 werden daar vrijwel alle verbalen uitgedeeld.
- De toename van het aantal processen-verbaal en het relatief grote aantal waarschuwingen in Oirschot heeft te maken van de intensivering van het parkeertoezicht in deze gemeente.

Extra BOA-capaciteit gemeente Eersel

Gedurende 2019 heeft de gemeente extra BOA-capaciteit ter beschikking gehad, bekostigd door deze gemeente en geplaatst bij de afdeling VTH. Deze capaciteit is op allerlei manieren ingezet, maar met name voor:

- controle op parkeeroverlast (de hierboven vermelde cijfers maken dat duidelijk);
- controle op hondenoverlast;
- behandeling van het grote aantal klachten en meldingen;
- ondersteuning van de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling van de gemeente.
- controle op zwerfvuil ter ondersteuning van acties op dit gebied (in samenwerking met de afdelingen Beheer en Uitvoering en Communicatie);

Vuurwerkcontroles

Op nadrukkelijk verzoek van de deelnemende gemeenten en de politie is in de laatste week van 2019, in de dagen vóór Kerstmis en tussen Kerst en Nieuwjaar, extra inzet geweest op vuurwerkoverlast. Iedere dag, soms ook 's avonds, hebben tenminste twee, soms drie BOA's tegelijk klaargestaan om te reageren op signalen van vuurwerkoverlast en zijn in alle vier de gemeenten op zoek geweest naar overlastplegers. De resultaten van deze extra inzet zijn niettemin niet groot. Er zijn in totaal 8 waarschuwingen uitgedeeld, 3 in Bladel, 1 in Reusel-De Mierden en 4 in Eersel. Processen-verbaal konden bij het ontbreken van het betrappen op heterdaad niet worden uitgedeeld. Wellicht heeft de zichtbare aanwezigheid van 'het blauw op straat' een enigszins preventieve werking gehad. In totaalzijn zijn bij VTH van de gemeente Bladel 4, van de gemeente Eersel 3, van de gemeente Oirschot 2, en van de gemeente Reusel-De Mierden 2 klachten over vuurwerk binnengekomen.

Beleidsgestuurde inzet

In 2019 is ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid op de betreffende terreinen een groot aantal controles uitgevoerd naar geluidoverlast en (in mindere mate) gehoorschade en naar het schenken van alcohol aan minderjarigen bij evenementen en in de (paracommerciële) horeca. De onderstaande tabel geeft dit weer.

Gemeente	Bladel	Eerel	Oirschot	RdM	Totaal
Controles 'alcohol onder 18' bij evenementen	5	2	4	2	13
Controles 'alcohol onder 18' paracommercie/horeca	2	1	4	2	9
Controles geluidhinder (voor omgeving) bij evenementen/horeca	9	8	7	10	34
Controles gehoorschade (voor bezoekers) bij evenementen/horeca	2	1	2	2	7
Totaal	**18**	**12**	**17**	**16**	**63**

De specificaties van deze controles zullen nog aan de orde komen in de overleggen met de gemeentelijke beleidsfunctionarissen op het onderhavige gebied. Als algemene conclusies kunnen nu al de volgende worden opgetekend:

- Naar het zich laat aanzien werpt het gemeentelijk beleid, gericht op het voorkomen en beperken van schenken aan en nuttigen van alcohol door personen beneden de 18 jaar, vruchten af. Met name de grotere evenementen nemen inmiddels de maatregelen die in dit kader van hen verwacht kunnen worden.
- Het grote aantal controles naar de geluidoverlast van evenementen geeft ongeveer hetzelfde beeld. Hoe professioneler de organisatie, des te beter zijn de maatregelen ter beperking van de geluidsoverlast door derden (onder andere omwonenden). Aan de hand van de uitkomsten van de individuele metingen zal in overleg met de medewerkers van het Team vergunningen en de beleidsmedewerkers van de gemeenten worden bepaald welke consequenties deze resultaten hebben voor de inzet in 2020.
- Op het meten van het geluidniveau binnen evenementen en horecagelegenheden ter bepaling van eventuele gehoorschade voor de aanwezigen is in de paragraaf 'Drank- en Horeca en evenementen (Welzijn)' al ingegaan. Het onderwerp zal in 2020 zeker weer aan de orde komen.

Drank en Horeca

Relatie tot het Uitvoeringsbeleid VTH (artikel 7.7, lid 1b Bor)
Het toezicht op het gebied van de Drank- en horecawet heeft bij alle deelnemende gemeenten een gemiddelde prioriteit. De betreffende taak wordt, behoudens het vermelde hieronder met betrekking tot de relatie van de taak met welzijn en jongeren, grotendeels uitgeoefend ter voldoening aan hetgeen de betreffende wet van de gemeenten eist.

Taakuitvoering in relatie tot de planning (in aantallen)
In de hierna volgende tabel worden de activiteiten op het gebied van de drank en horeca in 2019 afgezet tegen de planning.

Gemeente	Bladel		Eersel		Oirschot		RdM		Totaal	
	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro.'19	Rea.'19	Pro. '19	Rea.'19
Controles Drank- & Horecawet										
Controle op Drank en horecawet	10	12	10	17	10	10	10	12	40	51
Controle op inrichtingseisen	10	5	10	8	10	7	10	10	40	30
Totaal horeca	**20**	**17**	**20**	**25**	**20**	**17**	**20**	**22**	**80**	**81**
Percentages per gemeente	**85%**		**125%**		**85%**		**110%**		**101%**	

Uit de tabel blijkt dat de resultaten over 2019 redelijk overeenkomen met de planning. Het programma 2020 gaat dus terecht uit van de dezelfde cijfers.

Interne controle VTH, Team Toezicht en Handhaving

Ook in 2019 hebben er (zoals ieder jaar) interne controles op de processen bij het Team Toezicht en Handhaving plaatsgevonden. Twee zaken zijn daaruit naar voor gekomen:

- de afhandeling van de zogenaamde SIM-meldingen (SIM is de naam van het klachten- en meldingssysteem) is naar behoren;
- op controlerapporten ontbreken soms adequate object/locatiegegevens (kadastrale gegevens). In de tweewekelijkse overleggen met de toezichthouders en de BOA's wordt hier inmiddels stelselmatig aandacht voor gevraagd.

7. Kwaliteitscriteria 2.2

De afdeling VTH heeft in 2017 gewerkt om te voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.1. Sindsdien is de ingezette kwaliteitsverbetering en –borging doorgezet. De volgende acties worden doorlopend ondernomen:

1. Capaciteit per deskundigheidsgebied geactualiseerd.
2. Actualisering opleidingen, individueel en collectief.

In 2019 heeft een schouw plaatsgevonden naar de geactualiseerde kwaliteitscriteria (versie 2.2). Deze nieuwe kwaliteitscriteria, waarbij een aantal eisen zijn verlaagd, hebben geen gevolgen voor de afdeling VTH. Zie ook bijlage 2: Implementatie en verantwoording Kwaliteitscriteria 2.2. De deskundigheidsgebieden Vergunningverlening en Toezicht APV & Bijzondere wetten komen niet voor in de landelijke kwaliteitscriteria. Deze deskundigheidsgebieden zijn specifiek en alleen in de Kempen in het Uitvoeringsbeleid Kwaliteit Vergunningen, Toezicht en Handhaving, 1e herziening opgenomen.

De gemeenten moeten zelf ook voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.2. De taken voor de deskundigheidsgebieden ‘Groen en Ecologie’, ‘Stedenbouw en inrichting openbare ruimte’, ‘Exploitatie en planeconomie’ en ‘Cultuurhistorie’ zijn niet overgedragen aan de afdeling VTH. De gemeenten zijn hiervoor zelf verantwoordelijk. Deze vakgebieden maken daarom geen onderdeel uit van deze rapportage.

Lijst met afkortingen

APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
AVG	Algemene Verordening Persoonsgegevens
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BAG	Basisregistraties Adressen en gebouwen
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
Bor	Besluit omgevingsrecht
BRP	Basisregistratie persoonsgegevens
BUS	Besluit Uitvoering Sanering
COVM	Commissie Overleg en Voorlichting Milieuhygiëne
DB/AB	Dagelijks Bestuur/ Algemeen Bestuur
GFT	Groente, Fruit, Tuin (afval)
GRSK	Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten
ITV	Intensivering Toezicht Veehouderijen
IV	Intensieve veehouderij
Ke	Kosten eenheden
Mer/MER	Milieueffectrapportage
MKC	MilieuKlachtenCentrale
MOK (A/B)	Milieuoverleg Kempengemeenten (Ambtelijk/Bestuurlijk)
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
ODZOB	Omgevingsdienst Zuid Oost Brabant
OGP	Opdrachtgeversplatform omgevingsdienst
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
P&C	Planning & Control
PMD	Plastic, Metalen, Drankkarton (verpakkingen)
RES	Regionale Energie Strategie
RIOK	Regiegroep Implementatie Omgevingswet Kempengemeenten
ROK	Regionaal Operationeel Kader
RRE	Regeling Reductie Energiegebruik
RVO	Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland
SSiB	Samen Sterk in Brabant
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRBZO	Veiligheidsregio Brabant Zuid Oost
VTH	Vergunningen, Toezicht & Handhaving
Vvgb	Verklaring van geen bedenkingen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Web-BVB	Bestand Veehouderij Bedrijven

Bijlage 1 Monitoring Dierhouderij

Leeswijzer
In deze bijlage zijn per gemeente de gegevens over de dierhouderijen opgenomen. Deze gegevens komen uit Web-BVB (https://bvb.brabant.nl/webbvb/). Web-BVB is een database en web applicatie waarin gegevens uit vergunningen en meldingen van veehouderijbedrijven worden geregistreerd. Per bedrijfslocatie wordt o.a. de vergunningsdatum en de soort vergunning of melding opgenomen. De diersoorten, dieraantallen en stalsystemen worden geregistreerd. Met behulp van deze gegevens berekent Web-BVB de (vergunde) emissies van ammoniak, fijn stof en geur. Ook zijn de NGE waarden opgenomen. De Nederlandse Grootte Eenheid (NGE) is een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven en waarmee gewas- en diersoorten in economisch opzicht met elkaar kunnen worden vergeleken. Enkele voorbeelden: 1 koe heeft een NGE waarde van 1,47; 100 vleeskuikens 0,155 NGE; een fokzeug 0,218 NGE.

Gemeente Bladel															
	Paarden	Schapen	Melkrundvee	Vleesvee	Geiten	Biggen	Zeugen	Dekberen	Vleesvarkens	Leghennen	Vleeskuikens	Overig pluimvee	Nerts of Vos	Konijnen	Totaal
Dieraantallen															
1-1-2017	1225	876	15733	2653	4	50642	15013	62	72489	380673	357358	62	6000	750	**903540**
1-1-2018	1176	876	15360	2726	4	57023	15555	60	75302	380642	357358	62	6000	750	**912894**
1-1-2019	1143	776	14784	2669	4	55383	14938	55	72187	380627	357358	52	6000	750	**906726**
1-1-2020	1225	568	14537	1869	4	53854	14287	45	71797	380427	357358	52	6000	0	**902023**
verschil*	**82**	**-208**	**-247**	**-800**	**0**	**-1529**	**-651**	**-10**	**-390**	**-200**	**0**	**0**	**0**	**-750**	**-4703**

** verschil t.o.v. voorgaande jaar*

Gemeente Bladel					
	Ammoniak	Geur (OU/s)	Fijnstof (kg/jr)	Aantal NGE	Aantal bedrijven
Emissies					
1-1-2017	330.624	2.083.580	35.721	23.498	161
1-1-2018	327.518	2.133.379	35.325	24.023	161
1-1-2019	315.984	2.069.304	34.763	23.102	148
1-1-2020	295.161	2.006.897	34.299	22.610	141
verschil* (aantal)	**-20.823**	**-62.407**	**-464**	**-492**	**-7**
verschil* (percentage)	**-6,59%**	**-3,02%**	**-1,33%**	**-2,13%**	**-4,73%**

** verschil t.o.v. voorgaande jaar*

Gemeente Eersel															
	Paarden	Schapen	Melkrundvee	Vleesvee	Geiten	Biggen	Zeugen	Dekberen	Vleesvarkens	Leghennen	Vleeskuikens	Overig pluimvee	Nerts of Vos	Konijnen	Totaal
Dieraantallen															
1-1-2017	747	360	19873	4700	5356	27975	8056	47	62619	272571	768789	0	2581	750	**1174424**
1-1-2018	752	357	19624	4642	5700	26359	7576	42	57126	272571	798158	0	2581	750	**1196238**
1-1-2019	742	357	19359	4663	5700	27529	7576	42	52448	256708	772885	0	2581	0	**1150590**
1-1-2020	826	408	18405	3717	5700	23412	6172	22	47667	262708	776865	0	2581	0	**1148483**
verschil*	**84**	**51**	**-954**	**-946**	**0**	**-4117**	**-1404**	**-20**	**-4781**	**6000**	**3980**	**0**	**0**	**0**	**-2107**
** verschil t.o.v. voorgaande jaar*															

Gemeente Eersel					
	Ammoniak	Geur (OU/s)	Fijnstof (kg/jr)	Aantal NGE	Aantal bedrijven
Emissies					
1-1-2017	426.562	2.036.556	40.566	25.583	185
1-1-2018	418.752	1.953.227	39.744	25.375	183
1-1-2019	407.595	1.868.026	38.907	24.928	180
1-1-2020	373.499	1.713.094	37.859	23.674	172
verschil* (aantal)	**-34.096**	**-154.932**	**-1.048**	**-1.254**	**-8**
verschil* (percentage)	**-8,37%**	**-8,29%**	**-2,69%**	**-5,03%**	**-4,44%**
** verschil t.o.v. voorgaande jaar*					

Gemeente Oirschot															
	Paarden	Schapen	Melkrundvee	Vleesvee	Geiten	Biggen	Zeugen	Dekberen	Vleesvarkens	Leghennen	Vleeskuikens	Overig pluimvee	Nerts of Vos	Konijnen	Totaal
Dieraantallen															
1-1-2017	1.542	1.873	18.382	7.074	14.096	87.972	16.773	86	89.390	957.472	249.550	6.483	9.995	34	**1.460.722**
1-1-2018	1.472	1.857	18.348	6.939	13.723	93.568	16.650	85	85.583	938.072	195.550	6.483	9.995	34	**1.388.359**
1-1-2019	1.469	1.857	18.103	6.991	13.723	93.868	16.642	86	85.033	939.991	195.550	6.483	9.995	24	**1.389.815**
1-1-2020	1.520	1.912	18.145	7.003	13.723	97.356	16.292	83	82.135	939.991	193.395	6.483	9.995	24	**1.388.057**
verschil*	**51**	**55**	**42**	**12**	**0**	**3488**	**-350**	**-3**	**-2898**	**0**	**-2155**	**0**	**0**	**0**	**-1758**
** verschil t.o.v. voorgaande jaar*															

Gemeente Oirschot					
	Ammoniak	Geur (OU/s)	Fijnstof (kg/jr)	Aantal NGE	Aantal bedrijven
Emissies					
1-1-2017	415.476	2.973.281	47.067	30.013	230
1-1-2018	403.637	2.881.327	44.993	30.174	226
1-1-2019	390.861	2.872.832	49.050	29.903	222
1-1-2020	376.236	2.794.028	47.820	29.934	220
verschil* (aantal)	**-14.625**	**-78.804**	**-1.230**	**31**	**-2**
verschil* (percentage)	**-3,74%**	**-2,74%**	**-2,51%**	**0,10%**	**-0,90%**

** verschil t.o.v. voorgaande jaar*

Gemeente Reusel-De Mierden														
	Paarden	Schapen	Melkrundvee	Vleesvee	Geiten	Biggen	Zeugen	Dekberen	Vleesvarkens	Leghennen	Vleeskuikens	Overig pluimvee	Nerts of Vos	Konijnen	Totaal
Dieraantallen															
1-1-2017	1.043	1.284	13.291	6.109	2.201	104.953	27.709	98	186.524	194.809	476.466	20	0	27.058	**1.041.565**
1-1-2018	1.390	1.784	13.442	6.147	1.466	104.191	26.386	91	194.291	194.809	476.466	20	0	27.068	**1.047.551**
1-1-2019	1.384	1.835	13.755	6.031	1.476	100.944	25.315	101	193.688	194.809	476.466	20	0	27.068	**1.042.892**
1-1-2020	1.421	1.810	13.842	5.607	1.476	98.144	24.515	99	193.305	194.791	476.466	20	0	25.768	**1.037.264**
verschil*	**37**	**-25**	**87**	**-424**	**0**	**-2800**	**-800**	**-2**	**-383**	**-18**	**0**	**0**	**0**	**-1300**	**-5628**

** verschil t.o.v. voorgaande jaar*

Gemeente Reusel-De Mierden					
	Ammoniak	Geur (OU/s)	Fijnstof (kg/jr)	Aantal NGE	Aantal bedrijven
Emissies					
1-1-2017	508.283	4.522.898	45.359	30.998	195
1-1-2018	512.215	4.606.087	45.938	31.824	195
1-1-2019	499.580	4.493.728	44.603	31.841	192
1-1-2020	488.308	4.453.734	44.338	31.766	189
verschil* (aantal)	**-11.272**	**-39.994**	**-265**	**-75**	**-3**
verschil* (percentage)	**-2,26%**	**-0,89%**	**-0,59%**	**-0,24%**	**-1,56%**

** verschil t.o.v. voorgaande jaar*

Bijlage 2 Verantwoording Kwaliteitscriteria 2.2

Deskundigheidsgebied	Invulling	Fte **beschikbaar** (aantal medewerkers)	Ontwikkelingen in 2019
	Wie voert dit deskundigheidsgebied uit?		Welke actie heeft de afdeling VTH ondernomen?
1. Casemanagen	VTH de Kempen.	5,17 (13)	Medewerkers zijn ge- of bijgeschoold. Opleidingen geactualiseerd.
2. Vergunningverlening bouwen en RO	VTH de Kempen.	3,08 (8)	Medewerkers zijn ge- of bijgeschoold. Opleidingen geactualiseerd. *Noot: Gelet op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen worden medewerkers niet bijgeschoold voor kennis over het Bouwbesluit. Personen die op dit vakgebied onvoldoende kennis hebben, vragen advies aan anderen.*
3. Vergunningverlening milieu	VTH de Kempen. Casemanagen en eenvoudige milieuzaken bij VTH de Kempen. Het basistakenpakket wordt uitgevoerd door de ODZOB.	1,67 (5)	Opleidingen geactualiseerd.
4. Toezicht en Handhaving bouwen en RO	VTH de Kempen. Bij complexe zaken worden specialisten ingeschakeld, zoals de veiligheidsregio VRBZO of constructeur.	3,55 (4)	Medewerkers zijn ge- of bijgeschoold. Opleidingen geactualiseerd. *Noot: Gelet op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen worden medewerkers niet bijgeschoold voor kennis over het Bouwbesluit.*
5. Toezicht en handhaving milieu	Basistaak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t.
6. Toezicht en handhaving bodem	Taak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t.
7. Toezicht en handhaving groene wetten	Taak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t.
8. + 9. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening en handhaving	VTH de Kempen. Een enkele medewerker voldoet niet helemaal aan de opleidingseisen.	4,39 (7)	Nieuwe medewerkers zijn ge- of bijgeschoold. Opleidingen geactualiseerd.
10. Behandelen juridische aspecten afwijkingsbesluiten	Taak is deels ondergebracht bij VTH de Kempen (activiteit 1) en voldoet aan de criteria voor deze activiteit. Personele capaciteit beschikbaar via deskundigheids-gebieden 1 en 2. *De taken over planologische procedures (activiteiten 2 t/m 5) worden uitgevoerd door de gemeenten.*	*	N.v.t.

Deskundigheidsgebied	Invulling	Fte **beschikbaar** (aantal medewerkers)	Ontwikkelingen in 2019
	Wie voert dit deskundigheidsgebied uit?		Welke actie heeft de afdeling VTH ondernomen?
11. Ketentoezicht	Basistaak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t.
12. Buitengewone opsporing milieu, welzijn en infrastructuur	Taak is deels ondergebracht bij VTH de Kempen, activiteit 1, voor delicten in het openbare gebied. VTH de Kempen voldoet aan de criteria voor deze activiteit. Overige activiteiten (milieudelicten, uitvoeren bestuurlijke strafbeschikking milieu) zijn basistaken en ondergebracht bij de ODZOB.	1,89 (4)	Jaarlijkse bijscholing/actualisatie opleidingen boa's.
13. Bouwfysica	VTH de Kempen voldoet voor dit deskundigheidsgebied niet aan de kwaliteitscriteria voor complexe zaken. Complexe zaken worden uitbesteed aan een externe partij. Eenvoudige zaken worden zelfstandig behandeld. VTH de Kempen voldoet hieraan. De eisen voor eenvoudige zaken maken onderdeel uit eisen uit deskundigheidsgebied 2.	*	N.v.t. *Noot: Gelet op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen worden medewerkers niet bijgeschoold voor kennis over het Bouwbesluit.*
14. Brandveiligheid	VTH de Kempen voldoet voor dit deskundigheidsgebied niet aan de kwaliteitscriteria voor complexe zaken. Complexe zaken worden uitbesteed aan de VRBZO. Eenvoudige zaken worden zelfstandig behandeld. VTH de Kempen voldoet hieraan. De eisen voor eenvoudige zaken maken onderdeel uit eisen uit deskundigheidsgebied 2.	*	N.v.t. *Noot: Gelet op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen worden medewerkers niet bijgeschoold voor kennis over het Bouwbesluit.*
15. Constructieve veiligheid	VTH de Kempen voldoet voor dit deskundigheidsgebied niet aan de kwaliteitscriteria. Zaken worden uitbesteed aan een externe partij. Eenvoudige zaken worden zelfstandig behandeld. VTH de Kempen voldoet hieraan. De eisen voor eenvoudige zaken maken onderdeel uit eisen uit deskundigheidsgebied 2.	-	De externe partij heeft aangetoond dat zij voldoen aan de kwaliteitscriteria voor dit deskundigheidsgebied.
16. Bouwakoestiek	VTH de Kempen voldoet voor dit deskundigheidsgebied niet aan de kwaliteitscriteria voor	*	N.v.t. *Noot: Gelet op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen worden medewerkers niet*

Deskundigheidsgebied	Invulling	Fte **beschikbaar** (aantal medewerkers)	Ontwikkelingen in 2019
	Wie voert dit deskundigheidsgebied uit?		Welke actie heeft de afdeling VTH ondernomen?
	complexe zaken. Complexe zaken worden uitbesteed aan een externe partij. Eenvoudige zaken worden zelfstandig behandeld. VTH de Kempen voldoet hieraan. De eisen voor eenvoudige zaken maken onderdeel uit eisen uit deskundigheidsgebied 2.		*bijgeschoold voor kennis over het Bouwbesluit.*
17. Sloop en asbest	Taak is deels ondergebracht bij VTH de Kempen, activiteit 1, 3 en 7 (beoordelen sloopmeldingen). Overige activiteiten (toezicht op de verwijdering van asbest-houdende materialen) zijn een basistaak, ondergebracht bij de ODZOB.	0,67 (2)	Nieuwe medewerkers zijn ge- of bijgeschoold.
18. Afvalwater	Taak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t..
19. Bodem bouwstoffen en water	Taak is deels ondergebracht bij SSC de Kempen, activiteit 1 (invoer bodemgegevens). Overige activiteiten zijn ondergebracht bij de ODZOB.	-	N.v.t.
20. Externe veiligheid	Taak is ondergebracht bij de ODZOB/VRBZO. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t.
21. Geluid	VTH de Kempen voldoet voor dit deskundigheidsgebied niet aan de kwaliteitscriteria voor complexe zaken. Complexe zaken worden uitbesteed aan de ODZOB. Eenvoudige zaken worden zelfstandig behandeld. VTH de Kempen voldoet hieraan. De eisen voor eenvoudige zaken maken onderdeel uit eisen uit deskundigheidsgebied 3.	*	N.v.t.
22. Groen en ecologie (onderdeel Wabo)	Deze taken worden niet uitgevoerd door de afdeling VTH maar door gemeenten.	-	N.v.t.
22A. Groen en ecologie (onderdeel Wet natuurbescherming)	Deze taken worden niet uitgevoerd door de afdeling VTH maar door de provincie.	-	
23. Luchtkwaliteit	Basistaak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures.	-	N.v.t.

Deskundigheidsgebied	Invulling	Fte **beschikbaar** (aantal medewerkers)	Ontwikkelingen in 2019
	Wie voert dit deskundigheidsgebied uit?		Welke actie heeft de afdeling VTH ondernomen?
24. Stedenbouw en inrichting openbare ruimte	Deze taken worden niet uitgevoerd door de afdeling VTH maar door gemeenten.	-	N.v.t.
25. Exploitatie planeconomie	Deze taken worden niet uitgevoerd door de afdeling VTH maar door gemeenten.	-	N.v.t.
26. Cultuurhistorie	Deze taken worden niet uitgevoerd door de afdeling VTH maar door gemeenten.	-	N.v.t.
27. Energiebesparing en duurzaamheid	Taak is ondergebracht bij de ODZOB. VTH de Kempen voert de procedures. Eenvoudige zaken (toetsing milieuprestatie- en epc-berekeningen) worden zelfstandig behandeld. VTH de Kempen voldoet hieraan. De eisen voor eenvoudige zaken maken onderdeel uit eisen uit deskundigheidsgebieden 2 en 3.	-	N.v.t.
28. Vergunning-verlening APV & Bijzondere wetten	VTH de Kempen.	2,75 (4)	Opleidingen geactualiseerd door themadagen.
29. Toezicht APV & Bijzondere wetten	VTH de Kempen.	2 (4)	Jaarlijkse bijscholing/actualisatie opleidingen boa's.
Procescriteria	VTH de Kempen	-	Cyclus beleid, uitvoeringsprogramma, tussentijdse rapportage, Jaarverslag, interne controles. *Noot: implementatie kwaliteitscriteria, inclusief procescriteria voor de 4 eerder genoemde deskundigheidsgebieden die de gemeenten uitvoeren, maken geen onderdeel uit van deze rapportage)*

*: *fte beschikbaar via ander deskundigheidsgebied*

Bijlage 3 Jaarverslag Ruimtelijke Kwaliteitscommissie 2019

RUIMTELIJKE KWALITEITSCOMMISSIE SAMENWERKING KEMPENGEMEENTEN

JAARVERSLAG 2019

Gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie van het jaar 2019. In dit jaarverslag wordt uiteengezet hoe de commissie uitvoering heeft gegeven aan de welstandsnota's en beeldkwaliteitsplannen van de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. Dit jaarverslag is het verslag dat op grond van de wettelijke bepalingen van de Woningwet, artikel 12b onder 3, eenmaal per jaar aan de gemeenteraad wordt aangeboden. De Ruimtelijke Kwaliteitscommissie adviseert ook over plannen bij en aan gemeentelijke en rijksmonumenten.
De Ruimtelijke Kwaliteitscommissie geeft met dit jaarverslag inzicht in de wijze waarop zij het jaar 2019 heeft geadviseerd aan de colleges van burgemeester en wethouders. Aan bod komen achtereenvolgens de samenstelling van de commissie, toetsingskaders, werkwijze, statistieken, bijzondere plannen en ontwikkelingen en ervaringen en aanbevelingen.

2. SAMENSTELLING VAN DE COMMISIE

De Ruimtelijke Kwaliteitscommissie bestond voor de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden in 2019 uit de volgende leden:

Reguliere commissie:
- De heer Ir. W.A.M.J. Peters (architect)
- De heer Ir. L.H.M. Hurkmans (architect)

Monumentencommissie:
- De heer Ir. W.A.M.J. Peters (architect)
- De heer Ir. L.H.M. Hurkmans (architect)
- De heer Ir. J. van Lierop (extra lid monumenten deskundige)

Voor behandeling van plannen die betrekking hebben op monumenten, werd de commissie uitgebreid met een extra lid waarvan de deskundigheid met name is gericht op het gebied van monumentenzorg. Bij afwezigheid van deze leden zorgt de commissie zelf voor vervanging. De continuïteit van de vergaderingen is gewaarborgd. De leden en hun vervangers voldoen allen aan de kwaliteitscriteria. Zij hebben ruime ervaring op hun vakgebied, zijn deskundig en hebben voldoende kennis van de deelnemende gemeenten en het bijbehorende gebied.

De heer Ir. W.A.M.J. Peters is voorzitter als plannen van de gemeente Eersel en Bladel worden besproken en de heer Ir. L.H.M. Hurkmans is voorzitter als plannen van de gemeente Oirschot en Reusel-De Mierden worden besproken. De heer Hurkmans heeft per 31 december 2019 afscheid genomen.

De bouwplannen worden voorgelegd en toegelicht aan de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie door de ambtelijk secretaris van de afdeling VTH van de Samenwerking Kempengemeenten. Voor de gemeente Bladel is dit de heer J. Klessens en voor de gemeente Oirschot de heer H. Janssens. Voor de gemeenten Eersel en Reusel-De Mierden is de ambtelijk secretaris de heer T. Kluijtmans.

3. TOETSINGSKADERS

De toetsingskaders van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie zijn de welstandsnota's, beeldkwaliteitsplannen en eventueel een reclame- en uitstallingenbeleid. Deze toetsingskaders zijn analoog en digitaal beschikbaar via de gemeentelijke websites. De welstandsnota's verschaffen vooraf duidelijkheid aan opdrachtgevers en ontwerpers over de te hanteren richtlijnen bij de planontwikkeling.
Voor belangrijke gebieden en voor uitbreidingsplannen zijn beeldkwaliteitsplannen vastgesteld. Deze beeldkwaliteitsplannen vervangen de richtlijnen uit de welstandnota's voor het betreffende plangebied.

De advisering wordt in hoofdzaak verzorgd door de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB). Voor veelvoorkomende plannen, niet zijnde monumenten, is bij de medewerkers van de afdeling VTH veelal bekend wat het oordeel van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie zal zijn. Om de dienstverlening te verbeteren, doorlooptijden te versnellen en de kosten beheersbaar te houden zijn de medewerkers van de afdeling VTH gemandateerd om plannen af te handelen die voldoen aan mandaatcriteria dan wel sneltoetscriteria. Deze criteria zijn opgesteld in samenspraak met de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie. De plannen die hier niet aan voldoen worden alsnog voorgelegd aan de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie.

4. WERKWIJZE

Elke woensdagochtend worden de commissievergaderingen gehouden in het gemeentehuis van Eersel. De vergadertijd wordt verdeeld tussen de vier gemeenten naar rato van het aantal plannen. Elke eerste woensdag van de maand wordt de commissie uitgebreid met een monumentendeskundige voor de behandeling van de monumentenplannen. Door de huidige werkwijze is de dienstverlening op orde en zijn de doorlooptijden kort.
Tijdens de vergadering worden per gemeente de plannen toegelicht door de ambtelijk secretaris. Hierbij zijn luchtfoto's en foto's van het straatbeeld en de omgeving beschikbaar. Eerder gerealiseerde of vergunde plannen van belendende of soortgelijke situaties worden bij de beoordeling betrokken. Ook lokale kennis van de medewerkers van de afdeling VTH draagt bij aan een effectief verloop van de vergaderingen. De adviezen worden digitaal uitgebracht. Adviezen worden door de commissie gemotiveerd en zo nodig voorzien van concrete aanwijzingen of suggesties voor een mogelijke aanpassing van het plan.

5. STATISTIEKEN

Het gehele planaanbod voor de welstand- en monumentencommissie is in 2019 ligt gedaald ten opzichte van 2018. Er is een sterke daling van het planaanbod te zien in Eersel en een lichte daling in Bladel. In Oirschot en Reusel-De Mierden is daarentegen een lichte stijging te zien. De sterke daling in Eersel is naar alle waarschijnlijkheid omdat woningbouwprojecten zoals Hoogstraat, Kerkebogten, Rosheuvel en Duizel Noord nagenoeg gereed zijn. De lichte daling in Bladel komt waarschijnlijk ook doordat nieuwe plangebieden veelal gerealiseerd zijn.
In de lichte stijging in Oirschot is het gevolg van enkele inbreidingsplannen zoals Barcelona en Spoordonkseweg 52 en de nog lopende plannen Lubberstraat en Haagakkers II. In de gemeente Reusel-De Mierden is ook een lichte toename te zien. Dit komt waarschijnlijk doordat nu een heel jaar met de aangepaste werkwijze van de commissie voor Reusel-De Mierden hebben gewerkt. Het planaanbod is veelal verspreid over de gemeente.

In onderstaande tabellen is een overzicht per gemeente weergegeven over het aantal beoordelingen met de resultaten.

Gemeente Bladel					
Totaal	Monumenten	Voldoet / Voldoet mits	Voldoet niet	Aangehouden / Gespreksnotitie	Bezoekers
231	11	141	44	45	47

Gemeente Eersel					
Totaal	Monumenten	Voldoet / Voldoet mits	Voldoet niet	Aangehouden / Gespreksnotitie	Bezoekers
185	10	131	25	27	42

Gemeente Oirschot					
Totaal	Monumenten	Voldoet / Voldoet mits	Voldoet niet	Aangehouden / Gespreksnotitie	Bezoekers
192	38	90	49	53	62

Gemeente Reusel-De Mierden					
Totaal	Monumenten	Voldoet / Voldoet mits	Voldoet niet	Aangehouden / Gespreksnotitie	Bezoekers
86	3	64	15	8	10

6. AFWIJKEN ADVIES RUIMTELIJKE KWALITEITSCOMMISSIE

In 2019 zijn geen vergunningsaanvragen geweigerd als gevolg van een negatief advies van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie. Negatief geadviseerde plannen zijn steeds aangepast waardoor deze alsnog positief zijn geadviseerd. In de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden heeft het college geen enkele keer afgeweken van het advies van de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie.

7. EEN KLEINE GREEP UIT DE BEOORDEELDE PLANNEN EN ONTWIKKELINGEN

Nieuwbouw woning Hazenstraat in Eersel. Keeris Architecten

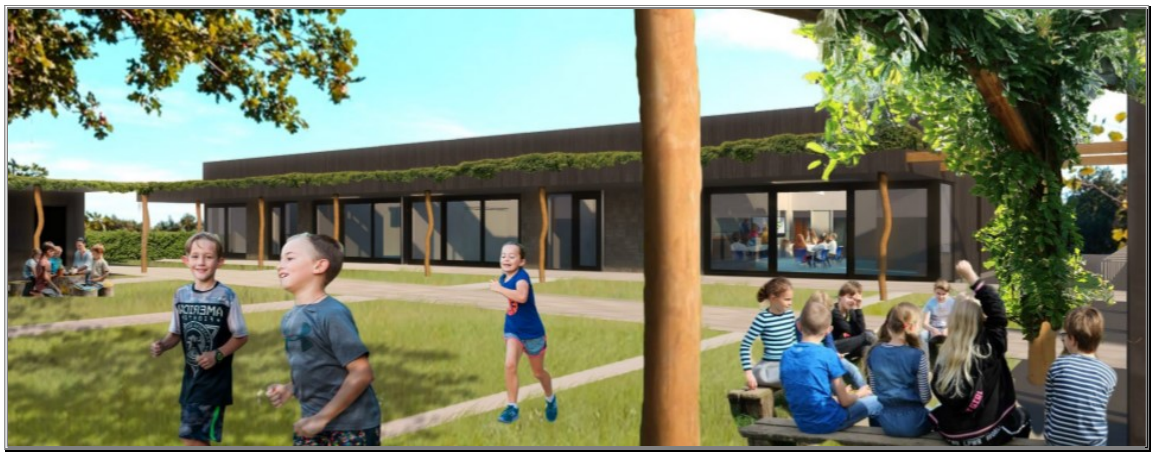

Ingrijpende verbouwing basisschool De Vest aan Hofveld in Hoogeloon. Elemans van den Hork Architecten.

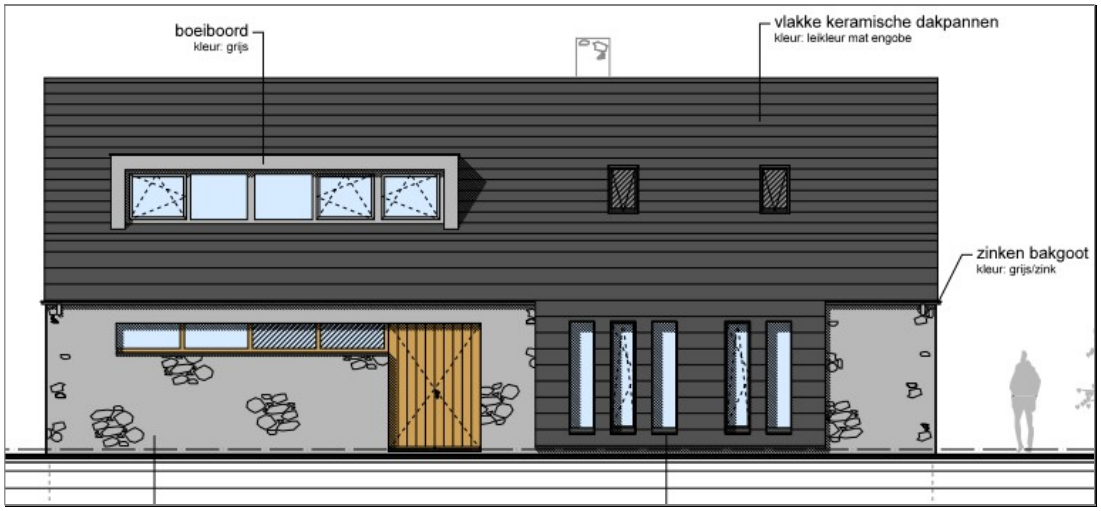

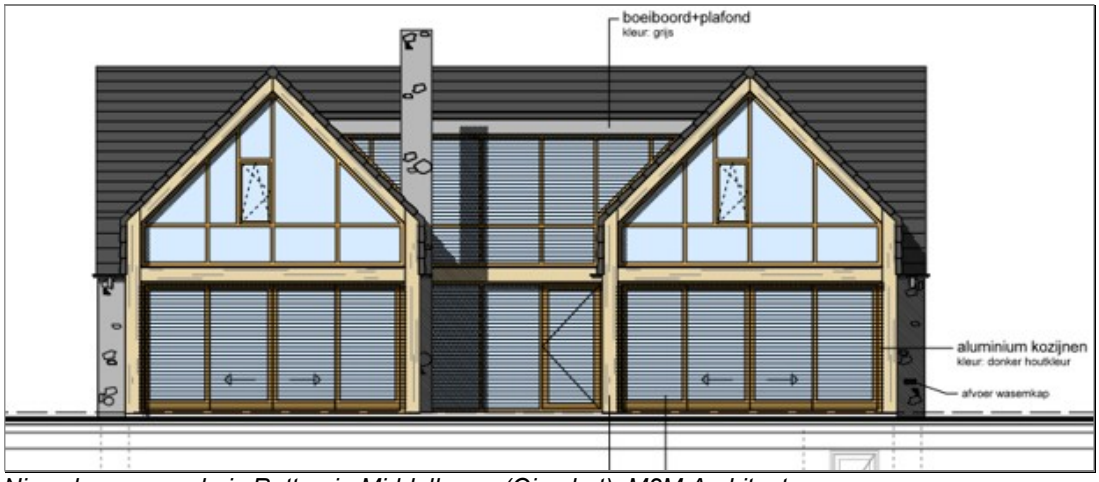

Nieuwbouw woonhuis Rotten in Middelbeers (Oirschot). M2M Architectuur

Nieuwbouw van 4 woningen en 10 appartementen Vlassert/Wilhelminlaan in Reusel. Gewoon Architecten

8. ERVARINGEN

De kwaliteit van het planaanbod is over het algemeen goed. Veel plannen worden gemaakt door professionals. Dit draagt bij aan een goede ruimtelijke kwaliteit. Door de casemanagers van de afdeling VTH wordt het ruimtelijk beleid, beeldkwaliteitsplannen en welstandnota's vroegtijdig bij de opdrachtgevers en architecten onder de aandacht gebracht.

De afdeling VTH merkt dat opdrachtgevers, met name ontwerpers, steeds meer behoefte hebben aan overleg met de Ruimtelijke Kwaliteitscommissie. Vanuit dienstverlening wordt dit overleg met de commissie gestimuleerd, echter de keerzijde hiervan is dat deze overlegmomenten veel tijd kosten. Zoveel tijd zelfs dat het voorkomt dat niet alle geagendeerde plannen kunnen worden behandeld en moeten worden doorgeschoven naar een volgende commissievergadering. Omdat het lang niet altijd noodzakelijk is dat een ontwerper een plan met de commissie komt bespreken wordt in overleg met de ontwerper afgesproken om indien nodig, bijvoorbeeld na een negatief advies, pas in overleg te treden met de commissie. Omdat wekelijks wordt vergaderd, gaat dit niet ten koste van de doorlooptijd, maar kunnen meer plannen worden behandeld en kan effectiever worden vergaderd. Hierdoor wordt over het algemeen de doorlooptijd wordt verkort.

9. AANBEVELINGEN

Bij het opstellen van nieuwe welstandsnota's of beeldkwaliteitsplannen zou De Ruimtelijke Kwaliteitscommissie kunnen worden betrokken. Hiermee kan de kwaliteit en werkbaarheid van de plannen beter worden. Vaak ontbreekt belangrijke informatie over de context en ontbreekt de motivatie over de gemaakte keuzes waardoor beeldkwaliteitsplannen moeilijk leesbaar zijn. Ook sluiten beeldkwaliteitsplannen niet altijd goed aan op de omgeving of op de welstandsnota.
Helaas komt het voor dat bij projectmatige nieuwbouw woningen de commissie om advies word gevraagd terwijl de woningen al in de verkoop zijn. Het lijkt dat de commissie dan voor een voldongen feit staat. Sturen op vroegtijdig vooroverleg wordt daarom aanbevolen.

Bijlage 4 Jaarverslag BAG 2019

1. Inleiding

In dit jaarverslag is de wijze opgenomen waarop de afdeling VTH de Kempen (hierna de afdeling VTH) invulling heeft gegeven aan de uitvoering van haar wettelijke taken op grond van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen (hierna BAG). De verbeterde wijze van verantwoording van het werk op BAG-gebied zoals die in 2018 was ingezet, is in 2019 voortgezet. Voor wat betreft de juistheid en tijdigheid van de BAG, gaat het verantwoordelijke ministerie uit van minimaal 98%. Dit percentage hanteert de afdeling VTH ook, waarbij de afdeling VTH zich richt op 100%.

In dit jaarverslag komen aan bod*; kwaliteitsborging en statistieken*, *signalering en kartering, BAG inspectie ENSIA, BAG-WOZ project, implementatie nieuwe software en tot slot conclusies en aanbevelingen.*

2. Kwaliteitsborging en statistieken

Om de kwaliteit en actualiteit van de BAG te kunnen waarborgen worden er op jaarbasis diverse controles en steekproeven uitgevoerd. Onderstaand de controles die in 2019 zijn uitgevoerd.

* Kwaliteitsdasboard
* Steekproef archief
* Interne controle
* Uitwijktest BAG-informatiesysteem
* Werklijsten controle
* Vergunningen controle

2.1 kwaliteitsdashboard

Maandelijks is de actuele stand m.b.t. BAG-mutaties en BAG-kwaliteit via het zogenaamde kwaliteitsdashboard bijgehouden. Hiermee worden tijdig fouten gesignaleerd en wordt ook de actualiteit gemonitord.
In onderstaand overzicht de items die zijn gecontroleerd over de periode 01-01-2019 t/m 31-12-2019.

Statistieken

%	Reusel - De Mierden 2019/*2018*	Oirschot 2019/*2018*	Bladel 2019/*2018*	Eersel 2019/*2018*	Landelijk gemiddelde 2019/*2018*
Actualiteit brondocumenten *Zijn alle brondocumenten binnen de termijn van 4 dagen verwerkt.*	**99,3**/*99,9*	**96,6**/*99,7*	**97,1**/*98,9*	**99,1**/*99,4*	**96,4**/*90,9*
Bouwjaren, oppervlaktes, gebruiksdoelen *Totaal alle rapportages m.b.t. fouten in bouwjaren, oppervlaktes, gebruiksdoelen*	**99,9**/*99,8*	**99,9**/*99,9*	**99,9**/99,9	**99,9**/*99,9*	**99,8**/*99,8*
Geometrie panden *Is definitieve geometrie opgevoerd binnen 6 maanden na gereedmelding*	**81,3**/*99,9*	**98,6**/*99,9*	**60,8**/*99,9*	**81,3**/*99,9*	**53,9**/*99,7*
Adressen *Totaal alle rapportages m.b.t. fouten in adressen*	**100**/*100*	**99,9**/*99,9*	**98,7**/*100*	**99,9**/*100*	**95,6**/*95*
Statusconflict *Controle op conflicten in de levenscycli*	**100**/*100*	**99,9**/*100*	**100**/*100*	**99,9** /*100*	Niet bekend

Analyse

Actualiteit brondocumenten

Voor de gemeente Oirschot en Bladel is de score dit jaar beneden de 98%. De verklaring hiervoor is, dat er voor Oirschot één vergunning veel later opgevoerd is, omdat de geleverde geometrie meerdere malen niet correct was. Eén vergunning voor Bladel was door het team administratie niet tijdig doorgegeven aan het team BAG. Het percentage daalt dan flink. Dit komt omdat, bijvoorbeeld in het geval van Oirschot, het een appartement betreft met meerdere verblijfsobjecten, waardoor er dus veel mutaties op één vergunning moeten worden doorgevoerd. Dergelijke voorbeelden geven dan ook goed aan hoe zwaar de criteria zijn m.b.t. actualiteit.

Geometrie panden
De scores m.b.t. de geometrie zijn flink omlaag gegaan. Hiervoor zijn twee verklaringen. Enerzijds heeft het kadaster de wijze van meten aangepast, waardoor opvoerfouten uit het verleden (opbouw BAG 2009) nu meetellen. Het overzicht laat zien dat dit een landelijk probleem is. Inmiddels heeft team BAG deze fouten uit het verleden grotendeels hersteld. Anderzijds heeft de BAG te maken met de implementatie van een nieuwe applicatie, waardoor er vanaf 15 november 2019 niet meer kon worden gemuteerd(stil gelegd). De nieuwe applicatie is inmiddels wel in gebruik, maar tot op heden niet volledig operationeel, zodat de termijnen voor de geometrie nog worden overschreden. Dit zal terugkomen in de statistieken over 2020.

Landelijk gemiddelde
Hoewel de BAG zijn eigen strenge normen hanteert en nastreeft, is het toch goed te constateren dat de BAG op alle onderdelen ruim boven het landelijk gemiddelde presteert.

2.2 Steekproef vindbaarheid documenten in het archief
Eenmaal per jaar wordt er een representatieve steekproef uitgevoerd naar de originele schriftelijke documenten uit het fysieke archief van de gemeenten. De steekproef is genomen over de periode 01-10-2018 t/m 01-09-2019. Van alle vier de gemeenten waren alle opgevraagde documenten vindbaar in het fysieke archief. De documenten m.b.t. deze steekproef zijn op te vragen of in te zien bij het team BAG van VTH de Kempen.

2.3 Interne controle
Mutaties worden steekproefsgewijs integraal gecontroleerd op basis van een vastgesteld format. Hierin zijn de controlepunten opgenomen. Onjuiste mutaties worden teruggekoppeld met de verantwoordelijke BAG-medewerkers en vervolgens gecorrigeerd. De interne controle is opgesplitst in een *proces/administratief* gedeelte wat toeziet op de gevoerde processen en de opgestelde brondocumenten en een *statistisch* gedeelte wat toeziet op de statistieken. De beleidsmedewerker van het team Beleid/Juridisch of door een op het gebied van de BAG deskundig medewerker van team Vergunningen controleert het *proces/administratieve* gedeelte. De Sr. medewerker BAG verwerkt en controleert de statistieke gegevens. De controles zijn dit jaar twee maal uitgevoerd. In 2018 was dit nog drie maal. Doordat de processen goed op orde zijn, kunnen de controle momenten in aantal worden verminderd. Zodra de kwaliteit verslechtert, zullen deze controles weer intensiveren. De documenten m.b.t. deze interne controle zijn in te zien bij het team BAG van VTH de Kempen.

2.4 Uitwijktest BAG-informatiesysteem
Op 16 mei 2019 heeft er een uitwijktest van het BAG-informatiesysteem (Neuron) plaatsgevonden. De test gemeente was de gemeente Reusel - De Mierden. De technische aspecten zijn getest door SSC de Kempen. Uit de rapportage blijkt dat de test succesvol is verlopen. De functionele aspecten zijn getest door de Sr. medewerker BAG van de afdeling VTH. Ook deze test was succesvol. Voor een volledig overzicht van deze uitwijktest wordt verwezen naar de rapportages die zowel digitaal als analoog in te zien zijn bij het team BAG van de afdeling VTH. De test is representatief voor alle Kempengemeenten omdat elke gemeente gebruik maakt van dezelfde applicaties en servers.

2.5 Werklijsten controle
De software, Neuron BAG, biedt de mogelijkheid verschillende werklijsten samen te stellen voor de bewaking van de kwaliteit van de gegevens in de BAG. Het maandelijks nalopen van deze werklijsten zorgt ervoor dat de kwaliteit gewaarborgd blijft. Deze werklijsten zijn in 2019 niet maandelijks gecontroleerd. Vanwege de werkvoorraad in combinatie met onderbezetting (o.a. wegens ziekte) is ervoor gekozen o.a. tijd te besteden aan noodzakelijke projecten.

2.6 Vergunningen controle

In 2018 werden maandelijks alle vergunningen gecontroleerd of deze in de BAG waren verwerkt. In 2019 heeft team BAG deze vergunningen per kwartaal gecontroleerd. Er is gekozen voor minder controlemomenten op jaarbasis, omdat enerzijds de foutscores laag zijn en anderzijds de beschikbare capaciteit op andere werkzaamheden is ingezet. Deze controle wordt gedaan om gemiste vergunningen of meldingen alsnog te kunnen opvoeren binnen een zo kort mogelijk tijdsbestek en te kunnen voldoen aan de kwaliteitscriteria van 98%. In onderstaand overzicht is de uitkomst op jaarbasis van deze controles weergegeven. Zichtbaar is dat er iets meer vergunningen gemist zijn in 2019 t.o.v. 2018, maar dat dit aantal nog steeds laag is t.o.v. het jaar 2017(18 gemiste items).

()	Bladel	Eersel	Oirschot	Reusel–De Mierden	Totaal
1 januari 2019 t/m 31 december 2019					
Aantal gecontroleerde items	356	351	338	228	1273
Aantal gemiste items	2	2	2	2	8

	Bladel	Eersel	Oirschot	Reusel–De Mierden	Totaal
(1 januari 2018 t/m 31 december 2018)					
Aantal gecontroleerde items	317	310	318	233	1178
Aantal gemiste items	1	0	4	0	5

3. Signalering en Kartering

Het is de bedoeling dat jaarlijks nieuwe luchtfoto's worden gemaakt en er een nieuwe signalering/kartering wordt uitgeleverd door het SSC. In 2019 is er wel een signalering en karteringsronde door het SSC uitgevoerd, echter zijn de gegevens nog niet voor verwerking aangeboden.

4. BAG inspectie (Audit versus zelfcontrole ENSIA)

In 2019 heeft de afdeling VTH voor het onderdeel BAG de zelfevaluatie uitgevoerd voor alle vier de Kempengemeenten. De resultaten zijn terug te vinden in de verantwoordingsrapportages, die op dit moment nog niet in het bezit zijn van de BAG. Als voorlopige conclusie geldt wel dat voor alle vier de gemeenten op het onderdeel actualiteit lager is gescoord t.o.v. 2018. Dit is ook te zien in het schema onder 2.1. Onder analyse zijn deze resultaten verklaard.

5. BAG-WOZ project, van inhoud naar gebruiksoppervlakte

Op 8 september 2016 heeft de waarderingskamer besloten dan het vanaf 1 januari 2022 verplicht wordt om woningen te taxeren op basis van gebruiksoppervlakte i.p.v. inhoud. Naar aanleiding van deze verplichting, wordt er tussen de gemeenten en de BAG samengewerkt om tot een betrouwbare gebruiksoppervlakte te komen. Dit heeft het afgelopen jaar extra werkzaamheden voor de BAG opgeleverd. Dit is mede reden waarom andere taken, zoals hiervoor al is gemeld, minder frequent zijn uitgevoerd. Inmiddels zijn er een aantal steekproeven genomen en wordt gestart met het inlezen van de eerste I bestanden in de BAG.

6. Implementatie nieuwe BAG applicatie

In 2019 is een nieuwe BAG applicatie aanbesteed welke per 1 januari 2020 operationeel zou moeten zijn om, mede, te voldoen aan de norm BAG 2.0. Door acute beveiligingsproblemen met de 'oude' applicatie heeft de directie en het management besloten om de nieuwe applicatie vervroegd, halverwege november 2019, te implementeren. De overgang van oude naar nieuwe applicatie is hierdoor beduidend minder soepel verlopen dan wenselijk was. Op dit moment wordt er volop gewerkt aan het beperken van de nadelige gevolgen hiervan (waarbij er sprake is van afhankelijkheid van andere partijen, zoals de leverancier van de software), waarna er nog tijd en energie gestoken zal moeten worden in het uitvoeren van de nodige herstelwerkzaamheden. Ook hiervan zullen de gevolgen zichtbaar worden in de statistieken over 2020.

7. Conclusie en aanbevelingen

De uitvoering van de taken voor de Wet basisregistratie adressen en gebouwen door de afdeling VTH, is in 2019 op een adequate wijze uitgevoerd. De kwaliteit was begin van 2019 jaar nog op een hoog niveau, maar er is inmiddels door diverse hierboven benoemde redenen een daling ingezet. Team BAG blijft zich volop inzetten voor een goede kwaliteit. Echter, op het behalen van deze kwaliteit heeft het team zelf maar beperkt invloed. Er is sprake van grote afhankelijkheid van tijdige (aan)levering door anderen en van de werking van de diverse applicaties. Daarnaast wordt steeds vaker door collega's van diverse afdelingen, maar ook door burgers en bedrijven, een beroep op de BAG gedaan. Zo zijn er het afgelopen jaar veel verzoeken binnengekomen voor extra huisnummers, intrekken huisnummers of burgerinitiatieven m.b.t. straatnaamvoorstellen. De BAG is op- en ingericht op het takenpakket zoals dit bij de oprichting van de afdeling VTH in april 2016 door de gemeenten is ingebracht. Er wordt ondertussen meer (ad hoc) gevraagd, maar de capaciteit is gelijk gebleven. Dit betekent dat er keuzes zijn gemaakt en dat, wanneer de capaciteit gelijk blijft, er in het nieuwe jaar ook weer keuzes gemaakt moeten worden.

Bijlage 5 Jaarverslagen ODZOB

Bijlage 5a ODZOB Jaarverslag gemeente Bladel
Bijlage 5b ODZOB Jaarverslag gemeente Eersel
Bijlage 5c ODZOB Jaarverslag gemeente Oirschot
Bijlage 5d ODZOB Jaarverslag gemeente Reusel- De Mierden

RAADSINFORMATIEBRIEF JAARRAPPORTAGE 2019

Iedere dag zijn wij, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB), in uw gemeente bezig om te werken aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Wilt u een snelle blik op ons werk? Kijk dan naar de korte film op www.odzob.nl/achterdeschermen

Voor nu informeren we u graag over de VTH-taken die wij in 2019 voor uw gemeente hebben uitgevoerd. Allereerst schetsen we u in deze brief in het kort wat er vorig jaar speelde in de VTH-'wereld', en wat de invloed was op de taken die we voor u uitvoerden. Daarnaast beschrijven we trends en ontwikkelingen voor het komende jaar. Voor de cijfers en een gedetailleerde verantwoording verwijzen we u naar de jaarrapportage.

Vergunningverlening in 2019

Een belangrijke primaire taak voor de ODZOB is het opstellen van vergunningen voor bedrijven die onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) vallen. Daarnaast ondersteunen wij bij het beoordelen van meldingen van bedrijven die moeten voldoen aan algemene regels van het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Agrarische vergunningen

In 2019 hebben meerdere ontwikkelingen invloed gehad op het aantal procedures. Zo loopt er het Brabantbrede ITV-project (intensivering Toezicht veehouderij) en de Verordening natuurbescherming (nu: Interim omgevingsverordening Noord-Brabant). Het eindigen van de Stoppersregeling in het kader van de ammoniakwetgeving per 1 januari 2020 heeft nieuwe aanvragen en meldingen tot gevolg gehad. Ook de uitspraak over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft effect gehad. De stikstofproblematiek heeft er ook toe geleid dat de datum waarop de agrarische bedrijven moeten voldoen aan de Verordening Natuurbescherming is uitgesteld.

Voor 2020 wordt een toename van het aantal procedures (aanvragen, meldingen, intrekkingen, etc.) verwacht. Ook voor intrekkingen van de omgevingsvergunning wordt een toename verwacht.

Industriële vergunningen

We zagen in 2019 over het algemeen een toename van het aantal meldingen voor gesloten bodemenergiesystemen op basis van het Besluit lozen buiten inrichtingen. Deze toename is te verklaren doordat nieuwbouwwoningen aardgasloos worden gebouwd en omdat bestaande woningen vaker een bodemenergiesysteem krijgen.

Toezicht in 2019

De ODZOB houdt toezicht op de naleving van de milieuregels. Toezichthouders van de ODZOB bezoeken en controleren bedrijven en activiteiten op basis van prioriteiten en risico's voor de leefomgeving. Daarnaast onderzoekt de ODZOB klachten en meldingen over milieu-hinder, incidenten en (mogelijke) illegale activiteiten.

De gecontroleerde bedrijven zijn getoetst op de voor hen geldende milieuwetgeving. De bedrijven vallen onder de vergunningplicht of onder de meldingsplicht. Bij constatering van een overtreding volgt automatisch een tweede controle (hercontrole) om te toetsen of de overtreding is opgelost.

Toezicht op de industriële sector
In 2019 hebben we diverse brancheprojecten uitgevoerd. De projecten komen voort uit de risicoprioritering van het Regionaal Operationeel Kader Milieutoezicht (ROK) en handhaving. Het gaat om de projecten Risicorelevante bedrijven, Vuurwerk, Bouwnijverheid, Stookinstallaties en Transportbedrijven.

Project stookinstallaties

Installatie-eigenaren zijn verantwoordelijk voor de goede en veilige werking van hun installaties. Om zeker te stellen dat een installatie veilig en zo milieuvriendelijk mogelijk is, worden inspecties uitgevoerd. Deze geven inzicht in de onderhoudstoestand van een installatie. Controle op de inspecties wordt uitgevoerd door het bevoegd gezag. De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) voert deze controles uit in opdracht van gemeenten. We lichten graag toe hoe dit werkt voor gasgestookte stookinstallaties met een vermogen groter dan 1.000 kW (1 MWth).

Toezicht op de agrarische sector
Zoals bij vergunningverlening agrarisch, is ook bij toezicht agrarisch het project Intensivering Toezicht veehouderij (ITV) van invloed geweest op het aantal controles in 2019. Dit geldt vooral voor de gemeenten die deelnemen aan dit project. Dat zijn er in onze regio 18. De actuele resultaten van deze controles zijn te ontsluiten via de ITV portal, waarvoor alle deelnemende gemeentes een inlogcode hebben gekregen.

Toezicht op de naleving van het Besluit Bodemkwaliteit
Het Bbk stelt eisen aan de toepassing van steenachtige bouwstoffen, baggerspecie en grond om te voorkomen dat nieuwe bodemverontreiniging ontstaat.
Het toepassen of tijdelijk opslaan van deze materialen is meldingsplichtig.

Wij dragen zorg voor de afhandeling van deze meldingen namens de gemeenten in Zuidoost-Brabant. In 2019 deden we dat zowel met fysieke als administratieve controles.

Toezicht op asbest
Op het gebied van asbest voeren we verschillende taken uit. Hoofdzakelijk is dat het afhandelen van sloopmeldingen die bij de gemeente binnenkomen en het houden van toezicht op bedrijfsmatige asbestsaneringen. Als dat niet volgens de regels verloopt, leggen we boetes of andere strafmaatregelen op.

Handhaving
Wanneer ondernemers in overtreding zijn (of blijven) wordt handhaving ingezet. De ODZOB voert binnen de basistaken (en mogelijke verzoektaken) naast bestuursrechtelijke taken ook strafrechtelijke werkzaamheden uit. Dit betreft meestal het opstellen van processen-verbaal, bestuurlijke strafbeschikkingen en opsporing met betrekking tot ‘minder zware’ milieudelicten. Het team wordt voornamelijk gevoed met zaken die voortkomen vanuit de toezichthoudende teams (industrie, agrarisch, zwemwater, grondwater, bodem en asbest).

Doorkijk naar 2020: trends in de regio

Regio deelt zorgen in Eindhoven over stikstof

EINDHOVEN - Niet alleen Eindhoven is bezorgd over de voortgang van alle bouwplannen in de stad. De meeste steden in Zuidoost-Brabant delen de zorgen die in Eindhoven leven.

Hans Vermeeren 30-08-19, 06:00 Laatste update: 31-08-19, 08:49 Bron: ED

Stikstofproblematiek
In 2019 maakte de Raad van State een einde aan het Programma Aanpak Stikstof (PAS).
De vergunningverlening Wet natuurbescherming heeft daardoor tot oktober volledig stilgelegen.
Vanaf oktober kwam de vergunningverlening weer deels op gang. Beleidsmatig zijn er echter nog veel vraagstukken. De Tweede Kamer heeft in december een spoedwet stikstofmaatregelen aangenomen die moet gaan bijdragen aan een oplossing voor de stikstof-problematiek. In februari 2020 heeft de Tweede Kamer verdere maatregelen aangekondigd, die hun weerslag zullen hebben in 2020 en verder.

Ontwikkelingen transitie veehouderij
Verschillende ontwikkelingen, zoals een versnelling van de transitie van de veehouderij, de Stoppersregeling en de rijksregeling Warme Sanering Varkenshouderij, leidden tot een grote hoeveelheid extra VTH-taken voor ODZOB en gemeenten. Reden voor de 3 Brabantse omgevingsdiensten om samen met de provincie een ambtelijke en bestuurlijke Taskforce op te richten. De Taskforce heeft in oktober een rapport met maatregelen opgeleverd waar het Algemeen Bestuur van de ODZOB mee heeft ingestemd. Het implementeren daarvan maakt dat de extra VTH-taken op een adequate wijze kunnen worden afgehandeld in 2020.

Brabantse boeren stoppen steeds sneller, ZLTO maakt zich grote zorgen

DEN BOSCH - Het aantal Brabantse boeren neemt razendsnel af. Veel sneller dan in andere delen van Nederland. Dat meldt belangenvereniging ZLTO op basis van nieuwe gegevens van het CBS en de Rabobank.

Pim Dikkers 24-05-19, 10:45 Bron: BD

PFAS
PFAS is een verzamelnaam voor door de mens gemaakte stoffen die van nature niet in het milieu voorkomen. Voorbeelden zijn GenX, PFOA en PFOS. Deze stoffen zitten in de bodem, in bagger en in het oppervlaktewater. Het ministerie van I&W stelde in juli tijdelijke achtergrondwaarden voor deze stoffen vast. Deze waren zo laag dat het grondverzet voor een groot deel tot stilstand kwam. In Brabant hebben gemeenten en de omgevingsdiensten samengewerkt zodat lokale achtergrondwaarden voor PFAS van de boven- en ondergrond zijn bepaald. In november zijn ook nieuwe tijdelijke landelijke achtergrondwaarden vastgesteld. Daardoor is er meer ruimte ontstaan om grondverzet te laten plaatsvinden in 2020.

Klimaat en energietransitie
Bedrijven zijn wettelijk verplicht om alle energiebesparingsmaatregelen te nemen die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend en sinds 1 juli 2019 te melden welke energiebesparende maatregelen ze hebben getroffen. Alle regiogemeenten hebben de ODZOB opgedragen om bij bedrijven toe te zien op de energiebesparingseisen.

Ondermijnende criminaliteit
De drie Brabantse omgevingsdiensten hebben samen met partijen als Taskforce Brabant Zeeland een actieplan opgesteld en actiedagen voorbereid, gericht op het bestrijden van ondermijnende criminaliteit in Noord-Brabant. Daarnaast hebben de diensten elk een loket ingericht waar toezichthouders, Boa's en andere medewerkers signalen kwijt kunnen waarbij sprake is van een vermoeden van ondermijnende criminaliteit, ook in 2020.

Zeer zorgwekkende stoffen
Binnen de ODZOB heeft een werkgroep een plan van aanpak ZZS opgesteld. Dit plan omvat het op peil brengen van de kennis over ZZS, het inbedden van ZZS in interne processen en procedures, onderlinge afstemming tussen betrokken instanties en communicatie naar medewerkers van de ODZOB, deelnemers en bedrijven. Dit plan wordt in 2020 uitgevoerd.

SAMEN MEER WAARDE

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Wal 28
Postbus 8035
5601KA EINDHOVEN
www.odzob.nl
T 088 369 03 69
E info@odzob.nl

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

JAARVERSLAG 2019

VTH-WERKZAAMHEDEN VOOR GEMEENTE BLADEL

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

JAARVERSLAG 2019

VTH-WERKZAAMHEDEN VOOR GEMEENTE BLADEL

In opdracht van	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Opgesteld door	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant Postbus 8035 5601 KA Eindhoven
Auteur	Karin Bakker
Datum	3 maart 2020
Status	definitief

Inhoudsopgave

Samenvatting 4
1 Inleiding 1
2 Vergunningverlening 3
3 Toezicht 6
4 Handhaving 13
5 Klachten en meldingen 16
6 Trends en ontwikkelingen in de regio 18

Samenvatting

Voor u ligt de inhoudelijke rapportage van de VTH taken die de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) voor gemeente Bladel heeft uitgevoerd. Deze jaarrapportage presenteert de uitgevoerde milieuwerkzaamheden en duidt deze voor beleidsmatige afwegingen van het bevoegd gezag.
Gemeenten kunnen het jaarverslag van de ODZOB betrekken bij de rapportages die zij jaarlijks moeten opstellen voor hun raden en waarover ze de provincie (in het kader van Interbestuurlijk toezicht, IBT) moeten informeren.
Gemeente Bladel heeft zoals alle deelnemers een individueel werkprogramma aan de ODZOB opgedragen. Het voorliggende inhoudelijke jaarverslag over 2019 gaat over de uitvoering van dit werkprogramma en de daarin opgenomen VTH-taken. Het vermeldt de aantallen vergunningen, meldingen (o.b.v. AMvB's, algemene maatregelen van bestuur), controles, handhavingsacties, klachten en meldingen (van burgers) die de ODZOB voor de gemeente heeft afgehandeld.Daarnaast worden in het jaarverslag trends en ontwikkelingen op het gebied van VTH op gemeentelijk en regionaal niveau beschreven.

2019 is het tweede jaar dat de ODZOB voor alle deelnemers een jaarverslag opstelt. Het fundament is gelegd, maar het maken van de jaarrapportages is nadrukkelijk een groeimodel. Dit betekent de wensen en ervaringen vanuit de regio welkom zijn om de komende jaren de verantwoording inhoudelijk verder te verbeteren.

1 Inleiding

Voor u ligt de inhoudelijke rapportage van de VTH taken die de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) voor gemeente Bladel heeft uitgevoerd. In 2019 is de ODZOB gestart met het aanbieden van een inhoudelijk jaarverslag aan alle deelnemers. Reeds vanaf de oprichting van de ODZOB is jaarlijks een financiële rapportage gepresenteerd aan alle deelnemers. Deze financiële rapportage kan echter niet de vereiste diepgang bieden om de uitgevoerde milieuwerkzaamheden te presenteren en te duiden voor beleidsmatige afwegingen van het bevoegd gezag. Deze inhoudelijke rapportage wil hierin wel voorzien. Gemeenten kunnen het jaarverslag van de ODZOB betrekken bij de rapportages die zij jaarlijks moeten opstellen voor hun raden en waarover ze de provincie (in het kader van Interbestuurlijk toezicht, IBT) moeten informeren.
Deze jaarrapportage is daarnaast een bundeling van gegevens zoals deze ook beschikbaar zijn vanuit de inhoudelijke digitale monitoringsrapportages , die altijd up to date zijn en toegankelijk voor alle deelnemers. Voor meer detailinformatie, aanvullend aan de voorliggende jaarrapportage, kunnen deze monitoringsrapportages geraadpleegd worden.

Groeimodel jaarverslag

Gemeente Bladel heeft zoals alle deelnemers een individueel werkprogramma aan de ODZOB opgedragen. Het voorliggende inhoudelijke jaarverslag over 2019 gaat over de uitvoering van dit werkprogramma en de daarin opgenomen VTH-taken. Het vermeldt de aantallen vergunningen, meldingen (o.b.v. AMvB's, algemene maatregelen van bestuur), controles, handhavingsacties, klachten en meldingen (van burgers) die de ODZOB voor de gemeente heeft afgehandeld. Daarnaast worden in het jaarverslag trends en ontwikkelingen op het gebied van VTH op gemeentelijk en regionaal niveau beschreven.

Voorafgaand aan deze definitieve rapportage is hierover afstemming geweest met uw gemeente. De input van de uw gemeente en de overige regiogemeenten wordt gebruikt om de jaarrapportages te evalueren en verbeteringen door te voeren voor toekomstige verantwoordingsrapportages. 2019 is het tweede jaar dat de ODZOB voor alle deelnemers een jaarverslag opstelt. Het fundament is gelegd, maar het maken van de jaarrapportages is nadrukkelijk een groeimodel. Dit betekent de wensen en ervaringen vanuit de regio welkom zijn om de komende jaren de verantwoording inhoudelijk verder te verbeteren.

Verantwoording als onderdeel van de beleidscyclus

Met de inwerkingtreding van de Wet VTH (in 2016) en de uitwerking daarvan in het Besluit omgevingsrecht (Bor, in 2017) is het uitvoeringsstelsel voor VTH landelijk juridisch vastgelegd, inclusief rol en positie van de omgevingsdiensten.
Op grond van het Bor moeten de deelnemers van een omgevingsdienst voor (minimaal) de door de omgevingsdienst uit te voeren basistaken gezamenlijk strategische keuzes maken en doelen formuleren. Gezamenlijk moet worden bepaald hoe de uitvoering kan worden ingericht. In onze regio bereidt de ODZOB dit voor. Het streven is om via een groeimodel, samen met de deelnemers, toe te werken naar één regionaal strategisch en operationeel uitvoeringsniveau. Een belangrijke stap hierin is de vaststelling door het Algemeen bestuur van de ODZOB in 2018 van het Regionaal Operationeel Kader Milieutoezicht (ROK Milieutoezicht). Een volgende belangrijke stap is in 2019 gerealiseerd: de vaststelling van het regionaal uitvoeringsbeleid voor vergunningverlening. Onderhavige verantwoordingsrapportage geeft inzicht in de voortgang van vergunningverlening, toezicht en handhaving en is bij uitstek ondersteunend aan de keuzes die de bevoegd gezagen moeten maken voor een goede uitvoering van werkzaamheden in de nabije en verdere toekomst.

Leeswijzer

Dit jaarverslag bevat de aantallen en een beknopte inhoudelijke toelichting hierop met betrekking tot de volgende werkvelden: vergunningverlening (hoofdstuk 2), toezicht (hoofdstuk 3), handhaving (hoofdstuk 4) en klachten en meldingen (hoofdstuk 5). Hoofdstuk 6 geeft een beschrijving van de (algemene) trends en ontwikkelingen in de regio.

Gegevensbescherming

De mogelijkheid bestaat dat in deze rapportage persoonsgegevens, zoals een naam of privéadres, zijn verwerkt. De ODZOB acht het van groot belang dat de persoonsgegevens die aan de ODZOB zijn verstrekt zorgvuldig worden verwerkt. Gebruik van de persoonsgegevens gebeurt op een wijze, die in overeenstemming is met de wettelijke vereisten uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De ODZOB stelt u in kennis van het feit dat u het recht heeft de over u geregistreerde gegevens in te zien en te corrigeren. Indien u dit recht wenst uit te oefenen kunt u contact opnemen via privacy@odzob.nl met een daartoe strekkend verzoek.

2 Vergunningverlening

Een belangrijke primaire taak voor de omgevingsdienst is het opstellen van vergunningen voor bedrijven die onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) vallen. Daarnaast ondersteunt de dienst bij het beoordelen van meldingen van bedrijven die moeten voldoen aan algemene regels van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Deze bedrijven hebben dan in de meeste gevallen geen vergunning meer nodig, maar moeten de bedrijfsactiviteiten meestal wel melden bij de omgevingsdienst. Ook kunnen aanvullende (maatwerk) voorschriften worden opgelegd.

2.1 Inleiding

De basistaken op het gebied van VTH zijn voor de uitvoering wettelijk overgedragen vanuit de gemeente naar ODZOB (Wabo/Bor).
Voor vergunningverlening wordt onderscheid gemaakt tussen opdrachten die met en die zonder mandaat zijn uitgevoerd. De opdrachten die onder mandaat zijn uitgevoerd zijn onder te verdelen in vooroverleggen, vergunningen, intrekkingen van vergunningen, maatwerkvoorschriften en meldingen. ODZOB geeft daarvoor een volledig overzicht van alle uitgevoerde werkzaamheden voor de gemeente.
De opdrachten die zonder mandaat zijn uitgevoerd, zijn allemaal adviesverzoeken. Dit kunnen adviezen zijn m.b.t. het afhandelen van complete vergunningen, maar ook deeladviezen zoals het weerleggen van zienswijzen. De ODZOB heeft geen overzicht welke adviezen tot een besluit zijn geeffectueerd.

De genoemde aantallen in de tabellen in de kolom “afgehandeld” hebben betrekking op opdrachten die op 1 januari 2019 nog in behandeling waren of die na 1 januari 2019 zijn ontvangen.

2.2 Aantallen 2019

	Afgehandeld in 2019	In behandeling (overloop 2020)
Opdrachten zonder mandaat		
Aantal meldingen Activiteitenbesluit - Agrarisch - Industrieel	 5 14	 2 1
Aantal maatwerkvoorschriften - Agrarisch - Industrieel	 0 2	 0 0
Aantal beoordeelde EED rapportages(bedrijfsvestigingen, industrie)	1	0
Aantal adviezen voor mededelingen/aanmeldnotities milieueffectrapportage - Agrarisch - Industrieel	 6 1	 7 0
Aantal adviezen voor vergunningverlening - Agrarisch - Industrieel	 6 6	 11 0

- Bouwen	0	0
- Vormvrije mer (ind)	4	0

Resultaat vergunningen	Afgehandeld in 2019
Verleend	
- Agrarisch	12
- Industrieel	10
- Bouwen	0
Verleend van rechtswege	0
Geweigerd	0

2.3 Nadere toelichting

Agrarisch
Door het vertrek van enkele vergunningverleners is de capaciteit van het team agrarische vergunningverlening gekrompen. Tevens geven de actuele veranderingen in wet- en regelgeving en de transitie van de veehouderij in Noord-Brabant juist extra werk en voor de regio Zuidoost wordt in de komende periode daarom een toename van het werk verwacht. De krapte op de arbeidsmarkt maakt het echter moeilijk om ervaren vergunningverleners te vinden. De ODZOB is daarom, in samenwerking met de ODBN, een traineeschip gestart om vergunningverleners op te gaan leiden, de VIO-trainees. Daarmee gaat de ODZOB zelf de continuïteit en het behoud van actuele kennis borgen.
Het team agrarische vergunningverlening zal de begeleiding van de VIO-trainees voor een belangrijk deel op zich nemen door middel van training on the job. Dit heeft vooral in het najaar van 2019 gevolgen voor de beschikbare capaciteit van het team voor het inhoudelijke werk. De afgesproken levertijden komen hierdoor onder druk te staan en zullen niet altijd gehaald kunnen worden. Naar de nabije toekomst toe is het streven dat met deze VIO-trainees meer capaciteit beschikbaar is om de vergunningverlening weer binnen de afgesproken levertijden op te pakken.

In 2019 is het aantal procedures ten opzichte van 2018 sterk toegenomen. De toename betreft zowel vergunningaanvragen als meldingen, alsmede m.e.r.-procedures. Dit is mede het gevolg van het Brabant brede ITV-project (intensivering van het toezicht veehouderij) en de Verordening natuurbescherming (nu: Interim omgevingsverordening Noord-Brabant). Ook het eindigen van de Stoppersregeling in het kader van de ammoniakwetgeving per 1 januari 2020, de zogenaamde stoppers, heeft nieuwe aanvragen en meldingen tot gevolg gehad. Dit betreft bedrijven die toch agrarische activiteiten willen doorzetten.
Van de adviesverzoeken maken ook intrekkingsverzoeken van omgevingsvergunningen van agrarische bedrijven deel uit. Deze verzoeken zijn ingediend door diverse milieustichtingen die actief zijn binnen De Kempen. Hiermee beogen de milieustichtingen de latente ruimte die op agrarische bedrijven aanwezig is te beperken.

In 2020 loopt een groot deel van de lopende procedures door. Dit is mede het gevolg van de uitspraak inzake de Programma Aanpak Stikstof (PAS), waardoor er ook geen gebruik meer mag worden gemaakt van de Aerius calculator om de ammoniakdepositie in beeld te brengen. Dit heeft er toe geleid dat de lopende procedures voor agrarisch bedrijven vrijwel geheel stil zijn komen te liggen. Deze procedures lopen door in 2020. Het is de verwachting dat door het beschikbaar komen van een nieuwe volledige versie van Aerius

calculator de vergunningverlening weer op gang zal komen.
Voor 2020 wordt een toename van het aantal procedures (aanvragen, meldingen, intrekkingen, etc.) verwacht ten gevolge van de regels voor natuurbescherming in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant en het Brabant brede ITV-project (intensivering van het toezicht veehouderij). Ook voor intrekkingen van omgevingsvergunning wordt een toename verwacht van de stoppers en de warme saneringsregeling voor de varkenshouderij.

Industrieel
Uit de gegevens blijkt dat in 2019 voor de gemeente Bladel beduidend meer meldingen ingevolge het Activiteitenbesluit zijn afgehandeld dan in 2018 (14 tegen 2). Onder resultaat vergunningen staat het aantal van 6 adviezen vergunningen en 4 adviezen vormvrije mer-beoordelingsnotities vermeld. Vier van de adviezen vergunningen zijn een follow-up naar aanleiding van het besluit op de vormvrije mer-beoordelingsnotitie. Vermeldenswaardig is dat de omgevingsvergunning voor Windpark De Pals inmiddels is verleend en bij de Rechtbank in stand is gebleven. De Odzob heeft voor het onderdeel milieu advies uitgebracht.

3 Toezicht

De ODZOB houdt toezicht op de naleving van de milieuregels. Toezichthouders van de ODZOB bezoeken en controleren op basis van prioriteiten en risico's voor de leefomgeving bedrijven en activiteiten met name in de regio Zuidoost-Brabant. Daarnaast onderzoekt de ODZOB klachten en meldingen over milieuhinder, incidenten en (mogelijke) illegale activiteiten.

3.1 Inleiding

Basistaken op het gebied van VTH zijn verplicht overgedragen van gemeente naar ODZOB (Wabo/Bor) en opgenomen in het werkprogramma van de gemeente.
Gezien de toegenomen complexiteit van het toezicht vindt de uitvoering plaats door specialisten met kennis van industrie, bodem of van agrarische bedrijven. In die zin zijn er geen allround toezichthouders meer en de specialistische deskundigheid wordt gewaardeerd door bedrijven. De uitgevoerde controles zijn fysiek uitgevoerd bij het bedrijf, deels kan als onderdeel van de fysieke controle ook administratieve controle plaatsvinden. De desbetreffende bedrijven zijn getoetst op de voor hen geldende milieuwetgeving. De bedrijven vallen zowel onder de vergunningplicht alsook onder de meldingsplicht. Bij constatering van een overtreding volgt automatisch een tweede controle (hercontrole) om te toetsen of de eerder geconstateerde overtreding is opgelost.

De aantallen controles zoals genoemd in de tabel hieronder zijn allemaal uitgevoerd in 2019. Omdat de termijnen doorlopen kan het zo zijn dat sommige hercontroles uitgevoerd in 2019 betrekking hadden op een eerste controle van voor 2019. Ook voor 2020 zal dit gelden. Mogelijk worden in 2020 nog hercontroles uitgevoerd die betrekking hebben op een eerste controle uit 2019.

3.2 Aantallen 2019

	Afgehandeld (bezocht) in 2019
Aantal uitgevoerde controles	
- Agrarisch	52
- Industrieel	22
- Asbest	7
- Bodem*:	
1. Bbk adm	13 (8 niet uitgevoerd i.v.m. financiën)
2. Bbk fysiek	1
3. ketentoezicht	0
Aantal hercontroles	
- Agrarisch	2
- Industrieel	7
- Asbest	0
- Bodem	0

3.3 Nadere toelichting

Industriële controles

In 2019 hebben we diverse brancheprojecten uitgevoerd. De gekozen projecten zijn gebaseerd op de risicoprioritering van het Regionaal Operationeel Kader Milieutoezicht en handhaving. In 2019 hebben we onderstaande projecten uitgevoerd.

Project Risicorelevante bedrijven

Het project Risicorelevante bedrijven is een van de speerpunten van het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO).
In 2018 hebben de Brabantse omgevingsdiensten, de veiligheidrisico's en de waterschappen gewerkt aan een naleefstrategie. Hoofditem hierbij is een omslag van regelgericht naar risicogericht toezicht, waarbij het bijbrengen van bewustwording en het wijzen op de eigen verantwoordelijkheid voorop staat (cultuur). De inspecties worden daarbij systeemgericht uitgevoerd op basis van een audit.
Doel van het project is om de risico's in beeld te krijgen van de meest risicorelevante bedrijven (niet zijnde Brzo) in de regio, om vervolgens met een risicogerichte aanpak een aanvaardbaar risico te bewerkstellingen en een structureel beter naleefgedrag te waarborgen. Hierbij wordt ernaar gestreefd dat bedrijven zelf zoveel mogelijk de verantwoording nemen voor de veiligheid.

In 2018 is gestart met het uitvoeren van 5 gezamenlijke inspecties door de ketenpartners conform de vastgestelde interventiestrategie (2017), in 2019 zijn daar nog 9 locaties bijgekomen. De bedoeling is deze bedrijven, naast een aantal nieuw geselecteerde adressen, ook in 2020 op dezelfde risicogerichte manier te benaderen.

In 2019 hebben de 9 audits plaatsgevonden in Asten (1), Deurne (1), Eindhoven (3), Helmond (1), Laarbeek (1), Son en Breugel (1) en Veldhoven (1). De overige risicorelevante bedrijfslocaties (circa 40) zijn voor een groot deel op reguliere wijze bezocht.
Bij 3 van de 9 op auditgerichte wijze bezochte risicorelevante bedrijven zijn er een of meerdere overtredingen geconstateerd. Bij 6 locaties zijn geen overtredingen geconstateerd.
Naast de risicogerichte aanpak in de vorm van audits zijn er nog andere interventies in het kader van het project opgepakt. Zo is er op bedrijventerrein BZOB in Helmond een pilot gestart, waarbij onderzocht wordt op welke wijze informatie-uitwisseling kan plaatsvinden in geval van een calamiteit. Onderdeel daarvan zijn beschikbaarheid van een actuele stoffenlijst, essentiële bedrijfsinformatie (vergunningen, riolering, bluswateropvang e.d.) en alarmering van de omgeving.
Verder is in 2019 door een stagiair van Avans Hogeschool onderzoek gedaan naar risicogerichte vergunningverlening en de aansluiting met risicogericht toezicht. Dit onderzoek wordt eind januari 2020 afgerond, daarna vindt er een evaluatie plaats.

Project vuurwerk

Jaarlijks worden de vuurwerkopslagen binnen onze regio gecontroleerd om de veiligheid voor burgers te waarborgen. Binnen het project vuurwerk zijn in de regio Zuidoost-Brabant in 2019 in totaal 59 bedrijven bezocht.
Voorafgaand aan de controles op de vuurwerkverkoopdagen zijn in oktober en november bij de verkooppunten voorcontroles uitgevoerd om tijdig alle (veelal administratieve) zaken op orde te kunnen hebben. Tijdens de controles op de vuurwerkverkoopdagen (28, 30 en 31 december 2019) zijn bij 14 verkooppunten overtredingen geconstateerd (3 in Eindhoven, 1 in Geldrop-Mierlo, 1 in Laarbeek, 1 in Nuenen, 2 in Eersel, 2 in Oirschot, 1 in Someren, 2 in Valkenswaard en 1 in Veldhoven). Het betrof in alle gevallen overtredingen die direct of na een hercontrole zijn opgelost.
Naar aanleiding van een klacht dat er bij/door verkooppunten mogelijk vuurwerk geleverd werd op zondag, zijn een aantal verkooppunten op zondag 29 december hierop gecontroleerd. Bij/door geen van deze verkooppunten werd vuurwerk geleverd. Wel konden in een aantal gevallen klanten een bestelling doen.

Project bouwnijverheid

De aanleiding van het project is gelegen in het feit dat de branche niet eerder op een gestructureerde wijze is verkend in onze regio en nog geen beeld van het initiële naleefgedrag bestaat.
Bij de bouw- en houtbedrijven gaat het om bedrijven met een eigen werkplaats die activiteiten uitvoeren gericht op met name de bouw en houtbewerking. Bij de bedrijvenselectie hebben vooral de hout- en timmerbedrijven centraal gestaan en in mindere mate de bouwbedrijven.
De belangrijkste milieuthema's zijn: energiebesparing, afvalpreventie, afvalscheiding, afvalwater, bodembescherming, emissies van vluchtige organische stoffen en veiligheid.
In totaal zijn er 133 bedrijven geselecteerd en uitgevraagd aan de deelnemende gemeenten. Er zijn 23 locaties voor aanvang van de uitvoering vervallen, bijvoorbeeld op verzoek van de gemeente of omdat er kortgeleden al een reguliere controle heeft plaatsgevonden.
Met andere woorden, de daadwerkelijk uitvoering (i.c. voorbereiding en/of bedrijfsbezoek) is begonnen met 110 bedrijfslocaties c.q. controlezaken. In deze rapportage zijn de cijfers en resultaten gebaseerd op die genoemde 110 controlezaken.

Tabel 1: Uitkomsten

Onderwerp	**Aantal**	**Percentage**
Uitgevraagd:	133	
Niet uitgevoerd, waarvan:	33	25 %
Vervallen:	23	17 %
Openstaand:	8	
Status onbekend:	2	
Uit te voeren controles:	110	(100 %)
In uitvoering genomen:	100	91 %
Relevantie (voor het project):	*Op basis van in uitvoering genomen controles per 1 november 2019 [=100]*	
Wel	59	59 %
Niet	41	41 %
Naleefgedrag (bij relevante bedrijven):	*[59 = 100%]*	
Overtreding(en) vastgesteld:	18	29 %
Overtreding(en) op relevante milieuthema's:	9	15 %
Overtreding(en) na eerste aanschrijving:	6	10 %
Opmerking: De cijfermatige uitkomsten zijn als totaal gepresenteerd. Een uitsplitsing per gemeente heeft gelet op de beperkte aantallen statistisch geen meerwaarde en zou een vertekend beeld opleveren.		

Wat opvalt, is dat een aanzienlijk deel (41%) van de controles weinig tot geen relevantie had voor het project. Hierbij is relevantie bepaald door de mate waarin de kenmerkende en maatgevende milieuaspecten voor deze bedrijfsbranche zijn aangetroffen.
Eens te meer blijkt het belang van een actueel inrichtingenbestand, een goede bedrijvenselectie op basis van meerdere bronnen vooraf, en dat voorgedragen locaties zorgvuldig worden geverifieerd met de beschikbare lokale kennis. Er is nu noodgedwongen nog te veel geleund op het zgn. ROK inrichtingenbestand.

Als wordt ingezoomd op de relevante bedrijven wordt duidelijk dat het overgrote deel ervan als relatief kleinschalig moet worden bestempeld. Slechts een klein deel betreft meer grootschalige bouw- en houtbedrijven waar op een meer 'industriële' wijze productie plaatsvindt. Het merendeel van de bedrijven zit qua aard en omvang van het productieproces aan de meer 'ambachtelijke' kant van het spectrum aan MKB-bedrijven.
Bij de beeldvorming over het naleefgedrag is vanwege het hoofddoel van het project ingezoomd op de relevante bedrijven.
Het aantal bedrijven waar een of meerdere overtredingen zijn vastgesteld, is met 29% vergelijkbaar met andere projecten aan de lage kant, zeker met slechts 15% relevante overtredingen. Er zijn geen ernstige overtredingen vastgesteld waarbij na de initiële controle een meteen handhavend is opgetreden.
In veruit de meeste gevallen ging het om overtredingen als: geen afvalstoffenregistratie, geen keuring stookinstallaties, niet volledig voldoen aan erkende energiebesparende maatregelen, geen melding bij oprichting of verandering of het ontbreken van een bodembeschermende voorziening. In een paar gevallen was de opslag van gevaarlijke stoffen niet op orde en is het bedrijf daarop aangeschreven.
Bij 6 bedrijven (10%) zijn na de hercontrole de overtredingen nog niet beëindigd en is een handhavingstraject ingezet. In een enkel geval loopt het traject nog, maar in de meeste gevallen is na de bestuurlijke hercontrole vastgesteld dat de overtredingen zijn beëindigd.
Het naleefgedrag bij de relevante bedrijven (de 'branche') mag als redelijk tot goed worden beschouwd.

Conclusies
Het hoofddoel (en beoogd eindresultaat) is voor het grootste deel bereikt. Er is op een gestructureerde wijze een verkenning uitgevoerd van de bedrijvigheid binnen de bouw- en houtnijverheid in de regio, met name de houtnijverheid (interieurbouw, timmerwerk, houtbewerking). De gevraagde 'eerste verkenning' is uitgevoerd, in meer dan voldoende mate om een globaal profiel van deze bedrijfsbranche (verhouding groot-midden-kleinbedrijf, veel voorkomende activiteiten en risico's en naleefgedrag) op te stellen.
Het initiële naleefgedrag van deze bedrijfsbranche is globaal gepeild.
Met de kanttekeningen van de beperkte scope, omvang en diepgang van de controle is al wel te stellen dat het naleefgedrag (bij initiële controle) redelijk goed is.
Er zijn weinig relevante en/of zware (met veel potentieel effect voor de leefomgeving) overtredingen geconstateerd en na de hercontrole is het merendeel van alle tekortkomingen beëindigd.
Het verifiëren van de risico-inschaling op basis van de regionale risicoanalyse is redelijk gelukt.
Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde controles en het globale profielbeeld van de branche (samengesteld uit bouw- en houtbedrijven) dat is ontstaan, lijkt de kwalificatie 'gemiddeld risico' (risicoscore 2,2) wel een heel eind juist.
Het project heeft voor de betrokken toezichthouders zeker bijgedragen aan de kennis over en ervaring met de meer ambachtelijke bouw- en houtbedrijven. Er is door hen ervaring opgedaan met branchegericht toezicht.

<u>Project stookinstallaties</u>
Analyse van de SCIOS database liet zien dat in 2018 in de regio Zuidoost Brabant 536 gasgestookte stookinstallaties met een vermogen van meer dan 1.000 kW geregistreerd waren en dat van deze installaties in:

- 259 gevallen geen of geen tijdige SCIOS inspectie was uitgevoerd;
- 411 gevallen geen onderzoek naar NOx-emissie had plaatsgevonden of de emissie te hoog was;
- 119 gevallen de gasleidingen niet of niet tijdig waren gekeurd.

Deze bedrijven zijn aangeschreven met een informerende en voorlichtende projectbrief met daarin de geconstateerde overtreding(en) en maatregelen om deze te herstellen. Voorts is er een projectsite gerealiseerd (www.odzob.nl/stookinstallaties) met gedetailleerde informatie.
In oktober 2019 is de SCIOS database opnieuw geraadpleegd voor 66 aangeschreven adressen (de overige adressen zullen in 2020 aan bod komen). Er bleken 29 adressen niet meer voor te komen in het SCIOS bestand van overtreders, wat een afname van 44% betekent. En bij de overige 37 adressen werd geconstateerd dat de aantallen overtredingen voor de meeste indicatoren waren afgenomen.
De vergelijking wordt in onderstaande tabel weergegeven.

			Aantallen overtredingen			
	Adressen	Aantal installaties	Keuren stookinstallaties	NOx meten	Teveel NOx	Keuren gasleiding
Totaal 2019	186	436	259	411	10	119
Totaal 2020	158	495	217	359	5	ntb
	-28	59	-41	-52	-5	-

* Keuringen moeten in een cyclus van elke 4 jaar uitgevoerd worden. Door het verstrijken van tijd verlopen keuringen die herhaald moeten worden. Er is geen onderscheid gemaakt tussen voortdurende en nieuwe overtredingen.

Project transportbedrijven

Uit de regionale risicoanalyse (ROK) komt naar voren dat de activiteiten in de zogeheten transportsector als 'gemiddeld risico' te boek staan. Er zijn negatieve maatschappelijke effecten (o.a. overlast, veiligheid, bodemverontreiniging, brandgevaar) te verwachten bij misstanden en slecht naleefgedrag in deze branche. Bij activiteiten met een gemiddeld risico wordt regiobreed, uniform en generiek programmatisch of thematisch toezicht uitgevoerd zo veel mogelijk afgestemd op risico's, naleefgedrag en naleefmotieven binnen de branche.
Bij het milieutoezicht ligt de focus op het beheersen van die negatieve maatschappelijke effecten en komen de thema's duurzaamheid, veiligheid en gezondheid terug. Leefbaarheid (hinder door geluid, geur, etc.) wordt niet als een regionale prioriteit aangemerkt, maar daarbij ook niet uit het oog verloren. Gebleken is dat lokaal wel aanleiding is om inzet te doen bij inrichtingen op deze problematiek, bijv. op basis van aanhoudende en gegronde milieuklachten.
In totaal zijn er 94 bedrijven geselecteerd en uitgevraagd aan de deelnemende gemeenten. Er zijn 18 locaties voor aanvang van de uitvoering vervallen, bijvoorbeeld op verzoek van de gemeente of omdat er kortgeleden al een reguliere controle heeft plaatsgevonden.
Het is opvallend dat ongeveer 20% van de uitgevraagde bedrijfslocaties nog voordat de controlezaken in behandeling worden genomen door de toezichthouder is vervallen. Dit komt onder andere doordat sommige gemeenten na de uitvraag binnen het werkprogramma nog schuiven met de opdracht en andere keuzes maken. In enkele gevallen worden de locaties herkend als zijnde niet relevant of blijkt een bedrijf kort daarvoor al bezocht en is ervoor gekozen om het te laten vervallen.
Het aantal bedrijven waar een of meerdere overtredingen zijn vastgesteld, is met 60% aan de hoge kant. Er zijn echter geen ernstige overtredingen vastgesteld waarbij na de initiële controle een meteen handhavend is opgetreden.

In veruit de meeste gevallen ging het om overtredingen als geen keuring van de stookinstallaties, geen melding bij oprichting of verandering of het ontbreken van een bodembeschermende voorziening. In een paar gevallen was de opslag van gevaarlijke stoffen niet op orde en is het bedrijf daarop aangeschreven.

Agrarische controles:
Op dit moment leidt alle inzet vanuit agrarisch toezicht (behorend bij het ITv project) tot het in beeld brengen van de risico's wat gaat leiden tot een risicogerichte prioritering.
De actuele resultaten van deze controles voor de gemeente Bladel zijn te ontsluiten via de ITv portal. Hier is 1. de totale voortgang, 2. het naleefgedrag en 3. de inventarisatie van diverse items te zien. Het naleefgedrag is gespecificeerd naar thema (zoals bijvoorbeeld het houden van dieren, opslag van dieselolie). De inventarisatie wordt uitgevoerd door middel van een app waarbij items als bijvoorbeeld de hoeveelheid vermoedelijk asbesthoudend materiaal in goede-/slechte staat en leegstand in beeld worden gebracht. Ook wordt geregistreerd wanneer stallen eventueel moeten voldoen aan de provinciale wetgeving, zodat bekend is wanneer een nieuwe aanvraag voor omgevingsvergunning-/ melding ingediend moet worden.
De portal is te ontsluiten via https://web.ynformed.nl/itv/login en de eigen inlogcode.

Naast de ITv inzet is er voor de gemeente Bladel ook bij een aantal bedrijven aanvullend agrarisch toezicht uitgevoerd naar aanleiding van de binnengekomen handhavingsverzoeken.

Controle asbest:
In 2019 zijn 68 meldingen "start asbestverwijdering" ingediend bij ISZW en doorgestuurd naar de gemeente. De ODZOB heeft in de gemeente Bladel 7 controles uitgevoerd (circa 10%). Hierbij zijn bij 1 controle afwijkingen vastgesteld. Deze afwijkingen zijn (direct) ongedaan gemaakt door het nemen van corrigerende maatregelen. Er is 1 doormelding gedaan naar de Raad van Accreditatie.

De ODZOB beoordeeld voor de gemeente Bladel geen sloopmeldingen (met asbestinventarisatierapport), deze beoordeling doet de gemeente conform het Regionaal Uitvoeringsbeleid - asbesttaken. Vervolgens worden controles aan de hand van de risicomatrix (scoringstabel) doorgezet aan de ODZOB.

Controles Bodem:
Toelichting administratieve en fysieke controles Besluit bodemkwaliteit (Bbk):
De ODZOB voert voor de regio Zuidoost Brabant de uitvoering van toezicht op de naleving van de regels van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) uit. Dit betreft de administratieve beoordelingen van de meldingen plus deels ook de fysieke controles.

Toelichting ketentoezicht:
De controles zijn gericht op inrichtingsgebonden activiteiten met grond. De geselecteerde bedrijven zijn zowel administratief als fysiek doorgelicht op basis van een uniforme checklist waarin grondgerelateerde voorschriften uit het Activiteitenbesluit en het Besluit bodemkwaliteit zijn opgenomen. Tijdens de controles wordt bij de bedrijven gekeken naar de herkomst en eindbestemming van de grond. Tegelijkertijd worden binnen het bedrijf de aan de opslag van grond gerelateerde milieuaspecten beoordeeld, bijvoorbeeld opslagvoorzieningen en de acceptatie van grond en afvalstoffen.

Bodem*

-Bbk fysiek: is een fysieke controle naar aanleiding van een melding of een signaal van een handhavingspartner. Tijdens de controle bleek dat er geen sprake van overtreding van Bbk was. Verder is in samenwerking met Waterschap De Dommel de melding met betrekking tot mogelijke bodemverontreiniging opgepakt en afgerond.
-Ikv van ketentoezicht is een bedrijf gecontroleerd. Er zijn meerdere overtredingen geconstateerd. In maart 2020 zal bij dit bedrijf een hercontrole uitgevoerd worden.

4 Handhaving

Naast toezicht en handhaving in het bestuursrechtelijk spoor kan het effectief zijn om strafrecht in te zetten bij milieudelicten. De ODZOB past dit toe bij de inzet van zijn buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's). Vanuit onze rol van toezicht en handhaving hebben wij een goed inzicht in waar en in welke mate overtredingen zich voordoen. Hier maken wij dan ook het verschil: het gericht en snel inzetten van BOA's heeft op korte termijn een positief corrigerend effect. Het consequent handhaven en uitdelen van boetes heeft ook nadrukkelijk een preventieve werking.

4.1 Inleiding

De omgevingsdiensten voeren binnen de basistaken (en mogelijke verzoektaken) naast bestuursrechtelijke taken ook strafrechtelijke werkzaamheden uit. Dit betreffen doorgaans werkzaamheden zoals het opstellen van processen–verbaal, bestuurlijke strafbeschikkingen en opsporing met betrekking tot 'minder zware' milieudelicten. Deze komen in de meeste gevallen in beeld als toezichthouders, met toepassing van de landelijke handhavingstrategie (LHS), besluiten dat een repressieve aanpak noodzakelijk is om naleving af te dwingen dan wel ongewenst gedrag te bestraffen. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door gespecialiseerde boa's (domein II) die in dienst zijn van de ODZOB en plaats vinden onder verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie (Functioneel Parket). Onder het bevoegd gezag van de directeur van de ODZOB zijn deze boa's ook zelfstandig bevoegd tot het opleggen van een bestuurlijke strafbeschikking (geldboete) voor specifiek benoemde milieuovertredingen, begaan door zowel natuurlijke personen als rechtspersonen. Complexe milieudelicten worden doorgaans (in overleg) door de milieurecherche van de politie afgehandeld.

Voor handhaving wordt onderscheid gemaakt tussen opdrachten die met en die zonder mandaat zijn uitgevoerd. De opdrachten die onder mandaat worden uitgevoerd, worden binnen de ODZOB opgepakt en afgehandeld met een terugkoppeling naar de opdrachtgever. Bij de opdrachten die niet onder mandaat worden uitgevoerd, wordt een concept opgesteld dat naar de opdrachtgever wordt gezonden. Het is aan de opdrachtgever om dit concept over te nemen en te verzenden.

Onder handhaving moet worden verstaan het opstellen van voornemens last onder dwangsom (LOD) of last onder bestuursdwang (LOB) en het opleggen van de last onder dwangsom of last onder bestuursdwang. Als variant op het voornemen last onder dwangsom, kennen we bij eenvoudige overtredingen de mogelijkheid dat het voornemen wordt opgesteld door de toezichthouder.

4.2 Aantallen 2019

Bestuursrechtelijk

	Afgehandeld in 2019 (verzenddatum in 2019)	In behandeling (overloop 2019)
Aantal voornemens LOD door toezichthouder	1	0
Aantal voornemens LOD en LOB regulier	3	3
Aantal LOD en LOB	0	1

Strafrechtelijk

	Afgehandeld in 2019	In behandeling (overloop 2019)
Aantal BSB Milieu (bestuurlijke strafbeschikking) - Agrarisch - Industrieel - Asbest - Bodem	1x zwemwater (provinciaal, afgedaan €3.500,-)	2x zwemwater (provinciaal)

4.3 Nadere toelichting strafrechtelijke handhaving

Eind 2018 is binnen de ODZOB het team Handhaving opgericht met onder andere een vaste kern van 2 fulltime boa's in domein 2 (Milieu, welzijn en infrastructuur). Hiermee heeft de strafrechtelijke handhaving een structurele en herkenbare plaats gekregen binnen de ODZOB. Het team Handhaving wordt voornamelijk gevoed met zaken die voortkomen vanuit de toezichthoudende teams (industrie, agrarisch, zwemwater, grondwater, bodem en asbest).

<u>Werkwijze conform LHS</u>

Bij onvoldoende (spontane) naleving neemt een toezichthouder op basis van de geldende toezicht- of naleefstrategie het besluit om de overtreding(en) over te dragen naar (repressieve) handhaving. Hierbij wordt in alle gevallen de Landelijke handhavingstrategie (LHS) als uitgangspunt genomen. In het wekelijkse interne LHS-casusoverleg wordt onder verantwoordelijkheid van de handhavingsregisseur bepaald of een bestuurs- en/of strafrechtelijk handhavingstraject gerechtvaardigd is. Hij zorgt er ook voor dat er noodzakelijke afstemming plaatsvindt tussen de bestuurs- en strafrechtelijke aanpak binnen de ODZOB en met het bevoegde gezag en eventuele handhavingspartners.

Indien er sprake is van een strafbaar feit op grond van de Wet op de economische delicten (WED), volgt in eerste instantie een strafrechtelijk (voor)onderzoek door de boa van de ODZOB. Hij bepaalt of een voordracht om een bepaalde zaak strafrechtelijk aan te pakken past binnen de afspraken zoals die intern binnen de ODZOB en met het Openbaar Ministerie (OM) i.c. het Functioneel Parket (FP) zijn gemaakt. Complexe zaken worden structureel en periodiek besproken met de informatie(milieu)rechercheur van de regionale politie eenheid. Samen met de regionale milieurecherche wordt vervolgens een actuele zakenlijst opgesteld die wordt geagendeerd voor het 6 wekelijks casusoverleg met het FP. Bij dit afstemmingsoverleg sluiten ook de waterschappen (en sinds kort) de bijzondere opsporingsdiensten van IL&T en de NVWA aan. Mocht een zaak uiteindelijk niet leiden tot een strafrechtelijke aanpak, dan wordt de handhavingsregisseur hierover geïnformeerd door de boa.

De relatief eenvoudige strafrechtzaken worden door de boa's van ODZOB zelf afgehandeld. Dit leidt in de meeste gevallen tot het opmaken van een standaard proces verbaal (PV), een snelle afdoening milieuzaken proces verbaal (SAM-PV) of een bestuurlijke strafbeschikking milieu (BSB-m).

<u>Bestuurlijke strafbeschikking milieu (BSB-m)</u>

Omdat de directeur van de ODZOB zelf het bevoegd gezag is voor de BSB-m, is voor het opmaken van een strafbeschikking geen inhoudelijke afstemming met het FP en de politie noodzakelijk. Bij de implementatie is ervoor gekozen om het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) een centrale rol te geven bij het toezenden van een strafbeschikking aan de verdachte, bij het innen van de daarbij opgelegde geldboete en

bij het monitoren van de toepassing van de onderscheiden soorten strafbeschikkingen. De type overtredingen en bijbehorende boetebedragen zijn vastgesteld in de Richtlijn bestuurlijke strafbeschikkingsbevoegdheid milieu- en keurfeiten (art. 257ba, tweede lid, Sv).

Het uitvaardigen van een strafbeschikking is een daad van vervolging. Een strafbeschikking levert zonder tussenkomst van de rechter een executoriale titel op. Het procesinitiatief komt bij de verdachte te liggen: als hij het niet eens is met de uitgevaardigde strafbeschikking kan hij verzet doen, waarna de zaak alsnog in volle omvang door de strafrechter zal worden beoordeeld. De boa van de ODZOB maakt in dat geval alsnog een compleet proces verbaal (PV) op t.b.v. het OM.

Strafrechtelijke output 2019

In 2019 hebben de beide ODZOB-boa's de volgende strafrechtelijke producten opgeleverd:
Er zijn 52 bestuurlijke strafbeschikkingen milieu aangeleverd in de transactiemodule van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De afloop, vorderingen en omschrijvingen van de diverse strafbare feiten worden inzichtelijk gemaakt in de managementrapportage van het CJIB, zie bijlage ...
Er zijn 2 SAM-proces verbalen opgemaakt en verzonden naar het FP (1x zwemwater, 1x grondwater).
Er zijn 17 reguliere processen verbaal (7x agrarisch, 4x asbest, 1x grondwater, 4x ontgrondingen, 1x (afval)water opgemaakt. Deze zijn aangeleverd bij het FP.
Er zijn 4 strafrechtzaken overgedragen naar de regionale politie eenheid (2x agrarisch, 2x bodem).
Er zijn op 1 januari 2020 nog 26 potentiële strafrechtzaken in (voor)onderzoek (8x agrarisch, 2x asbest, 2x grondwater, 11x industrie, 2x ontgronding, 1x zwemwater).
Er zijn 49 vooronderzoeken uitgevoerd die niet tot strafvervolging hebben geleid (13x agrarisch, 10x asbest, 3x bodem, 2x energie, 1x geluid, 3x grondwater, 7x industrie, 9x ontgrondingen, 1x zwemwater).
De redenen daarvoor zijn divers, bijvoorbeeld:

- te beperkte bewijslast/onzorgvuldigheden binnen toezicht;
- geen prioriteit FP;
- gebrek aan capaciteit (m.n. bij de partners).

5 Klachten en meldingen

5.1 Inleiding

Bij de provinciale MilieuKlachtenCentrale kunnen inwoners van de provincie Noord-Brabant terecht met meldingen en milieuklachten over bedrijven. Milieuklachten gaan bijvoorbeeld over geluid, geur, zwemwater, bodem- of luchtverontreiniging. De omgevingsdienst controleert dan – naar aanleiding van de bevindingen van de consignatiedienst – of het bedrijf zich aan de milieuregels houdt. De klachten van burgers die binnen komen bij de provincie worden geregistreerd in “S@men”. Daarnaast kan de (consignatiedienst van de) omgevingsdienst ook opgeroepen worden door de brandweer en de politie. De ODZOB heeft hierover klantafspraken gemaakt met de gemeenten.

5.2 Aantallen 2019

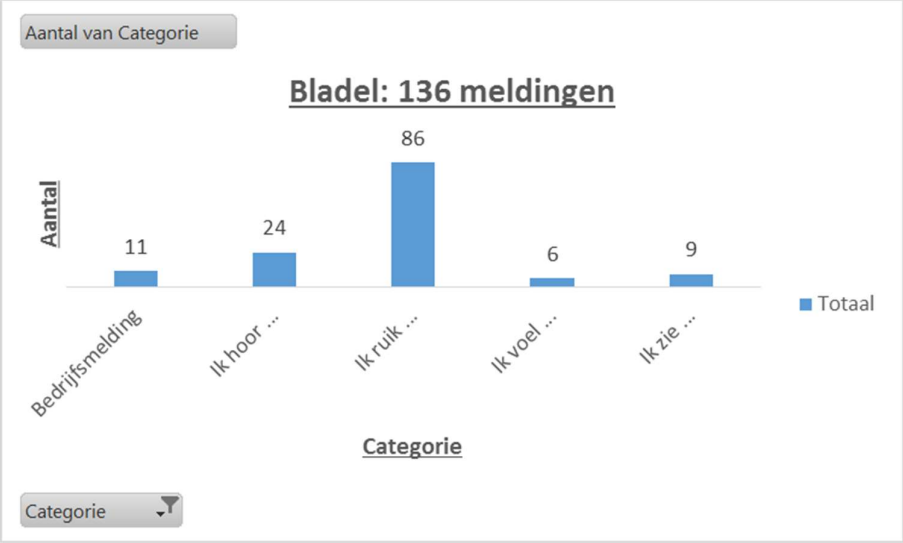

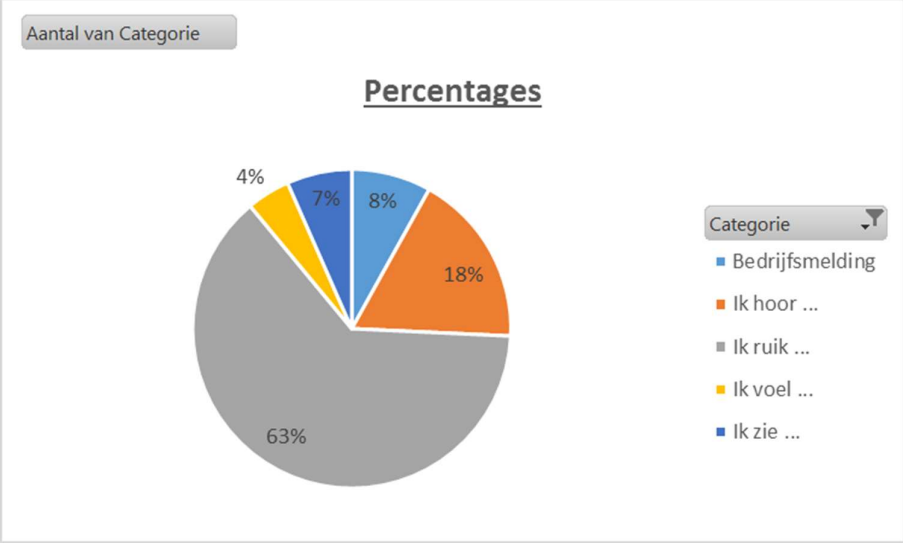

In de grafieken hierboven zijn de klachten opgenomen die zijn binnengekomen via de Milieuklachtencentrale. Ten aanzien van de hier boven genoemde ‘ik hoor’ meldingen heeft ongeveer 40% betrekking op muziekgeluid. Deze meldingen geven geen trend of specifieke veroorzaker weer. In geval van de overige ‘ik hoor’ meldingen zien we dat in hoofdzaak twee inrichtingen worden benoemd als vermoedelijk veroorzaker, dit betreft een motorcrossterrein en een houthandel in Hoogeloon. Hierover is nauw overleg met de gemeente om te komen tot een efficiënte aanpak.
Voor wat betreft de ‘ik ruik’ meldingen, betreft ongeveer 90% van de meldingen dierenlucht, compostlucht en-/ of mestlucht (landbouw gerelateerd). Bij analyse van deze meldingen blijkt dat in hoofdzaak bedrijven aan de Molenweg in Bladel en Castersedijk in Hapert benoemd worden als vermoedelijk veroorzaker. Het is slim deze situaties nader te analyseren met inbegrip van de windrichting om te komen tot een efficiënte aanpak.
Voor de overige niet landbouw gerelateerde meldingen blijkt dat geen trend waarneembaar is.
Ten aanzien van de ‘ik zie’ meldingen betreft het nagenoeg in alle gevallen meldingen van afval-/ verontreiniging niet zijnde gevaarlijke stoffen. Deze meldingen zijn doorgezet naar de gemeente Bladel.
Voor de ‘ik voel’ meldingen blijkt dat deze geen trend weergeven en het merendeel meldingen betrof die zijn doorgestuurd aan de gemeente.
De bedrijfsmeldingen zijn ingediend door 1 bedrijf dat daarmee melding maakte van het in storing zijn van een chemische luchtwasser. Uit analyse blijkt dat deze meldingen niet hebben niet geleid tot klachten.

6 Trends en ontwikkelingen in de regio

In dit hoofdstuk signaleren we een aantal ontwikkelingen die afgelopen jaar van invloed zijn geweest op de uitvoering van de VTH taken. Het betreft zowel ontwikkelingen op regionale als ook op landelijke schaal. Van sommige ontwikkelingen verwachten we dat de impact ook in het nieuwe jaar nog merkbaar zal zijn.

Stikstofproblematiek
Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State uitspraak gedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De uitspraak betekende het einde van het PAS. De gevolgen waren groot al snel werd gesproken over een stikstofcrisis. De vergunningverlening Wnb heeft van mei tot oktober volledig stilgelegen. Ook de Wabo-vergunningverlening voor agrarische bedrijven, industrie en voor de bouw liep vertraging op of lag stil. Controles konden wel worden uitgevoerd, maar niet worden afgerond omdat geen uitspraken konden worden gedaan ten aanzien van de groene wetgeving. Vele duizenden projecten kwamen landelijk 'on hold' te staan en ook in de regio ZOB waren de gevolgen groot. In het najaar kwam het reken programma AERIUS weer deels beschikbaar zodat stikstofemissie en stikstofdepositie weer in berekend konden worden voor een deel van de bedrijven. Vanaf oktober kwam de vergunningverlening weer deels op gang. Beleidsmatig zijn er echter nog veel vraagstukken. De tweede kamer heeft in december een spoedwet stikstofmaatregelen aangenomen die moet gaan bijdragen aan een oplossing voor de stikstofproblematiek. Zo wordt getracht met generieke maatregelen zoals snelheidsverlaging op snelwegen en veevoermaatregelen voldoende stikstofdepositie te reduceren om vooral de vergunningverlening voor bouwprojecten weer vlot te trekken. December 2019 heeft provincie Noord-Brabant een nieuwe beleidsregel geformuleerd met aanpassingen in het toetsingskader voor intern en extern salderen. Naar verwachting komt per januari 2020 een nieuw versie van het rekenmodel AERIUS beschikbaar waarmee voor alle bedrijven berekeningen mogelijk worden. Later in het voorjaar van 2020 wordt een definitieve rapportage van de commissie Remkes verwacht die mogelijk nog verdere gevolgen zal hebben voor VTH-taken.

Ontwikkelingen transitie veehouderij
Juli 2017 heeft Provincie Noord-Brabant gekozen voor een versnelling van de transitie van de veehouderij. Bedrijven met verouderde stalsystemen moesten in dat beleid uiterlijk 31 december 2019 een ontvankelijke aanvraag Wnb en of Wabo hebben ingediend bij het bevoegd gezag en daarop aansluitend uiterlijk per 1-1-2022 stallen daadwerkelijk hebben aangepast. Andere belangrijke ontwikkelingen zijn de Stoppers 2020. Honderden bedrijven die niet voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting hebben tot 2020 de gelegenheid gekregen hun bedrijf nog voort te zetten, maar zij moeten per 2020 direct voldoen aan het Besluit of anders stoppen met hun bedrijf. Nog een belangrijke ontwikkeling is de rijksregeling Warme Sanering Varkenshouderij. Deze subsidieregeling biedt de gelegenheid aan varkensboeren om met subsidie hun bedrijf te beëindigen. Genoemde ontwikkelingen leiden tot een grote hoeveelheid extra VTH taken voor omgevingsdienst(en) en gemeenten. Reden voor de 3 Brabantse omgevingsdiensten om samen met de provincie een ambtelijke en bestuurlijke Taskforce op te richten. De Taskforce heeft per oktober 2019 een rapport met maatregelen opgeleverd, waarmee door het AB van de ODZOB is ingestemd. Het implementeren van de maatregelen in 2020 maakt dat de extra VTH taken op een adequate wijze kunnen worden afgehandeld. De vergunningverlening wordt risicogerichter en voorbereid op de komst van de omgevingswet. Samen met een aantal procesmaatregelen en gewenste cultuurverandering moet een en ander leiden tot een blijvende verbetering van de efficiency van vergunningverlening.
Recent zijn aanpassingen gedaan aan het beleid zoals dat is vastgelegd in de Interim Omgevings-verordening (IOV), waaronder de verschuiving van de datum voor indienen van aanvragen voor

veehouderijbedrijven die stallen moeten aanpassen. Gevolgen daarvan zullen in 2020 nader zichtbaar worden.

Vergunningverleners in opleiding (VIO's)
De Omgevingsdiensten (OD's) en dus ook de ODZOB hebben in zijn algemeenheid moeite met de werving en binding van medewerkers. Dit heeft vooral te maken met de krapte op de arbeidsmarkt van geschikt personeel en het daarmee niet kunnen invullen van vacatures. De ODZOB heeft de ambitie om door te kunnen groeien naar een aantrekkelijke uitdagende dienstverlenende professionele OD. Dat betekent het boeien en binden van mensen aan de OD en het behouden en laten groeien van huidige medewerkers, zodat de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening en werkzaamheden gewaarborgd is.

Omdat de traditionele wijze van personeel werven te kort schiet en om andere benaderingen vraagt, moet de ODZOB creatief zijn in het zoeken naar nieuwe medewerkers door bijvoorbeeld zelf op te leiden. Op 28 februari 2019 hebben de 3 directeuren van de Brabantse omgevingsdiensten besloten om een gezamenlijk Leerwerktraject (traineeship) voor één groep Vergunningverleners In Opleiding (VIO's) in 2019 op te starten.

Voor de ODZOB zijn in september 2019 zes trainees begonnen. Vier hebben een plek gevonden bij het agrarische vergunningen team, een is ondergebracht bij het team juristen en een bij het team industriële vergunningen. De trainees zijn vier dagen per week in dienst van de ODZOB en volgen de vijfde dag een leerprogramma in eigen tijd. Elke trainee heeft een eigen (inhoudelijke) buddy's en een coach voor de persoonlijke ontwikkeling. De leidinggevende is verantwoordelijk voor het werkprogramma en eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling van de trainee.

PFAS
PFAS is een verzamelnaam en staat voor poly- en perfluoroalkylstoffen. Dit zijn door de mens gemaakte stoffen die van nature niet in het milieu voorkomen. Voorbeelden van PFAS zijn GenX, PFOA perfluoro octanoic acid en PFOS perfluoroctaansulfonaten en kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid. PFAS zijn in veel producten toegepast. Daardoor, en door emissies en incidenten, zijn deze stoffen in het milieu terechtgekomen en zitten nu onder andere in de bodem, in bagger en in het oppervlaktewater. Het vermoeden van aanwezigheid van deze groep zeer zorgwekkende stoffen heeft ertoe geleid dat begin 2019 de bodem in Noord-Brabant als verdacht werd aangemerkt. Omdat het een landelijk probleem is heeft het ministerie van I & W 8 juli jongslede met spoed tijdelijke achtergrondwaarden voor deze stoffen vastgesteld. Deze achtergrondwaarden waren zo laag dat het grondverzet voor een groot deel tot stilstand kwam.
In Brabant hebben de gemeenten en de drie Omgevingsdiensten samengewerkt zodat de Omgevingsdiensten na zorgvuldig onderzoek, lokale achtergrondwaarden voor PFAS van de boven- en ondergrond hebben kunnen bepalen. Daarnaast heeft de Staatssecretaris op 29 november na protesten van de bouwwereld nieuwe tijdelijke landelijke achtergrondwaarden vastgesteld met betrekking tot PFAS. In combinatie met de resultaten van het Brabant-brede onderzoek is er meer ruimte ontstaan om grondverzet te laten plaatsvinden. De nieuwe door de colleges vast te stellen (lokale) achtergrondwaarden liggen nog steeds ruim onder de risicogrenswaarden van het RIVM. De meeste grond of bagger zal voldoen aan deze nieuwe normen. De partijen grond of bagger die niet voldoen zullen alsnog moeten worden afgevoerd naar een grondbank.

Klimaat en energietransitie

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds beter zichtbaar en de noodzaak om te komen tot een meer duurzame energievoorziening wordt steeds breder onderkend. In de Klimaatwet is vastgelegd dat Nederland in 2050 95% en in 2030 49% minder broeikasgassen wil uitstoten ten opzichte van 1990. Landelijk is er middels klimaattafels overleg gevoerd hoe deze doelen kunnen worden gehaald. Dit heeft geleid tot het Klimaatakkoord. De uitwerking daarvan heeft effect op bedrijfsleven, burgers en overheden. Als onderdeel van het Klimaatakkoord moet elke regio in Nederland een Regionale Energiestrategie (RES) opstellen. In diverse gemeentelijke collegeprogramma's staan energie en duurzaamheid al langer hoog op de agenda.

Bedrijven zijn wettelijk verplicht om alle energiebesparingsmaatregelen te nemen die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend en sinds 1 juli 2019 te melden welke energiebesparende maatregelen ze hebben getroffen. Alle regiogemeenten hebben de ODZOB opgedragen om uitvoering te geven aan de wettelijke basistaak om bij bedrijven toe te zien op de energiebesparingseisen. De ODZOB heeft voor de provincie de vergunningen van provinciale inrichtingen geactualiseerd op energiebesparing. Daarnaast beoordeelde de ODZOB de energiebesparingsrapportages die grote bedrijven in het kader van de EED-regeling (Energy efficiency directive) opstellen. Per 1 juli is de beoordeling overgedragen aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maar de ODZOB kan bij EED bedrijven wel toezien op uitvoering van de energiebesparende maatregelen die ze nog moeten treffen.

Ondermijnende criminaliteit

Ondermijnende criminaliteit zorgt voor vermenging tussen de onderwereld en de bovenwereld, waarbij criminelen zo veel mogelijk geld en macht willen vergaren aan onder meer hennepteelt, mensenhandel, milieucriminaliteit, fraude en witwassen. Hiervoor zijn criminelen afhankelijk van allerlei legale voorzieningen en sectoren in de bovenwereld, zoals onder andere noodzakelijke legale logistieke voorzieningen, infrastructuren, technische expertise en de overheid als vergunningverlener.

De drie Brabantse omgevingsdiensten hebben samen met partijen als Taskforce Brabant Zeeland een actieplan opgesteld en actiedagen voorbereid, gericht op het bestrijden van ondermijnende criminaliteit in Noord-Brabant. Daarnaast hebben de diensten elk een loket ingericht waar toezichthouders, Boa's en andere medewerkers signalen kwijt kunnen waarbij sprake is van een vermoeden van ondermijnende criminaliteit. De signalen worden voor zover mogelijk verder verrijkt en geanalyseerd, waarna deze worden doorgezet naar het daarvoor bevoegde gezag. In voorkomende gevallen wordt een (gezamenlijke) controle uitgevoerd. In het voorjaar van 2019 zijn 3 Awareness trainingen ondermijning verzorgd aan de toezichthouders en Boa's, met als doel signalen van ondermijnende criminaliteit te leren herkennen. Dit heeft over heel 2019 geleid tot 20 signalen van mogelijke ondermijning. Ook zijn er excursies georganiseerd naar een drugslab van de politie en een hennepcontainer van Enexis (ook in het kader van ODZOB on Tour).

Zeer zorgwekkende stoffen (zzs)

Het beleid is erop gericht om zzs op termijn uit te bannen. En als uitbannen niet mogelijk is om de belasting van de omgeving er dan zoveel mogelijk mee te beperken. Dit vraagt een continue inspanning van bedrijven en het toezicht daarop door het bevoegd gezag. In 2019 is een uitvraag gedaan naar de toepassing van en het vrijkomen van zzs bij een geselecteerd aantal bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Bij bedrijven in Helmond is een uitvraag gedaan naar de toepassing van bepaalde organische fluorverbindingen (PFAS). Verder is ingezet op het verkrijgen van inzicht in het voorkomen van het geraken van dergelijke fluorverbindingen in de bodem.

Binnen de ODZOB heeft een werkgroep een plan van aanpak zzs opgesteld. Dit plan omvat het op peil brengen van de kennis over zzs, het inbedden van zzs in interne processen en procedures, onderlinge afstemming tussen betrokken instanties en communicatie naar medewerkers van de ODZOB, deelnemers en bedrijven. Dit plan wordt in 2020 uitgevoerd.

Bijlage : OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

aanleverende instantie: OI3366 - Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
8132542003499926	300120191400092450		16-02-2019	26-03-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	N	BM044	Bij verwijderen asbest niet beschikkenover asbestinventarisatierapport
6132542003499927	300120191400092450		16-02-2019	26-03-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
4132542003499936	300120191400092450		16-02-2019	26-03-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
7132542003505818	211220181500092450		21-02-2019	10-04-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	R	BM067	Houder badinrichting geen zorg dragenvoor analyse badinrichting
7132542003505762	211220181500092450		21-02-2019	10-04-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	R	BM070	Houder badinrichting stelt niet onmid.autoriteit in kennis bep. concentratie
7132542003593352	170320191315092450		19-05-2019	25-06-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	R	BM067	Houder badinrichting geen zorg dragenvoor analyse badinrichting
3132542003611751	170420190000092450		07-06-2019	27-06-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
3132542003631234	130620191330092450		26-06-2019	15-07-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
5132542003631196	130620191331092450		26-06-2019	16-07-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
1132542003631199	030520190001092450		26-06-2019	13-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
5132542003631225	290420191310095877		26-06-2019	14-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	N	BM043	Bij afbreken bouwwerk/object niet beschikken over asbestinventarisatierapport
9132542003631266	290420191330095877		26-06-2019	14-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
6132542003631211	290420191335095877		26-06-2019	14-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
3132542003670495	200620191009092450		01-08-2019	22-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	R	BM067	Houder badinrichting geen zorg dragenvoor analyse badinrichting
8132542003670519	200620191009092450		01-08-2019	22-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	R	BM070	Houder badinrichting stelt niet onmid.autoriteit in kennis bep. concentratie
2132542003648277	080720191110092450		11-07-2019	25-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
4132542003648292	080720191111092450		11-07-2019	25-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	N	BM043	Bij afbreken bouwwerk/object niet beschikken over asbestinventarisatierapport

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
6132542003648304	080720191112092450		11-07-2019	25-08-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
1132542003581151	230420191331092450		08-05-2019	28-10-2019	Sepot	Niet van toepassing	22-05-2019	€ 0,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
3132542003738517	300920191001092450		09-10-2019	07-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	N	BM044	Bij verwijderen asbest niet beschikkenover asbestinventarisatierapport
1132542003738534	300920191001092450		09-10-2019	07-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
5132542003738524	300920191001092450		09-10-2019	07-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
5132542003760297	291020191545095877		01-11-2019	09-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	N	BM043	Bij afbreken bouwwerk/object niet beschikken over asbestinventarisatierapport
2132542003760322	291020191555095877		01-11-2019	11-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
4132542003760305	291020191605095877		01-11-2019	11-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
7132542003760296	291020191500095877		01-11-2019	12-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.509,00	N	BM043	Bij afbreken bouwwerk/object niet beschikken over asbestinventarisatierapport
1132542003760249	291020191510095877		01-11-2019	12-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
1132542003760265	291020191520095877		01-11-2019	12-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
2132542003759532	030920191400092450		01-11-2019	23-11-2019	Executie geslaagd	Niet van toepassing		€ 2.009,00	R	BM670	Niet in kennis stellen van voornemen ombadinrichting op te richten/wijzigen etc
1132542003689913	010720191330095877		21-08-2019		Niet van toepassing	In kennis stellen		€ 0,00	R	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
2132542003689909	250620191330095877		21-08-2019		Niet van toepassing	Initiele OLA		€ 3.009,00	R	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
9132542003588982	010520191300095877		15-05-2019		Niet van toepassing	Opvragen PV	06-06-2019	€ 1.509,00	N	BM043	Bij afbreken bouwwerk/object niet beschikken over asbestinventarisatierapport
8132542003589067	010520191305095877		15-05-2019		Niet van toepassing	Opvragen PV	06-06-2019	€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
8132542003589024	010520191310095877		15-05-2019		Niet van toepassing	Opvragen PV	06-06-2019	€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
7132542003642564	280620190900092450		06-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	23-07-2019	€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
4132542003642560	280620190901092450		06-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	23-07-2019	€ 1.509,00	N	BM043	Bij afbreken bouwwerk/object niet beschikken over asbestinventarisatierapport
5132542003642581	280620190902092450		06-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	23-07-2019	€ 1.509,00	N	BM648	Asbesthoudend mat.niet binnen 2 weken navrijkomen afgevoerd naar erk. inrichting
1132542003642559	280620190903092450		06-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	23-07-2019	€ 1.509,00	N	BM645	Niet op de juiste wijze verpakken vanasbest of asbesthoudend producten
9132542003642563	280620190904092450		06-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	23-07-2019	€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
1132542003639625	030520191130092450		04-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	24-07-2019	€ 2.009,00	R	BM067	Houder badinrichting geen zorg dragenvoor analyse badinrichting
9132542003639639	030520191131092450		04-07-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	24-07-2019	€ 1.509,00	R	BM070	Houder badinrichting stelt niet onmid.autoriteit in kennis bep. concentratie
7132542003670346	170620190000092450		01-08-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	21-08-2019	€ 1.509,00	N	BM044	Bij verwijderen asbest niet beschikkenover asbestinventarisatierapport

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
5132542003670339	170620190001092450		01-08-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	21-08-2019	€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
6132542003670296	170620190002092450		01-08-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	21-08-2019	€ 1.009,00	N	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
2132542003700362	230820191100092450		31-08-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	20-09-2019	€ 1.509,00	N	BM044	Bij verwijderen asbest niet beschikkenover asbestinventarisatierapport
2132542003707978	210720192354092450		08-09-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	24-09-2019	€ 1.509,00	N	BM329B	Drijven inrichting maximaal toegestanegeluidsniveau overschrijden: 16dB-21dB
1132542003705370	020920190900092450		05-09-2019		Niet van toepassing	Overdragen OM	30-09-2019	€ 4.009,00	R	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
2132542003631176	030520190000092450		26-06-2019		Niet van toepassing	Vaststellen persoonsset		€ 0,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar
2132542003611458	030620191000095877		06-06-2019		Niet van toepassing	Vaststellen persoonsset		€ 0,00	R	BM083	Niet tijdig melden sanering/verrichtenhandeling mbt bodemverontreiniging
8132542003700386	230820191100092450	8230407019	31-08-2019		Niet van toepassing	Wachten op beslissing OM	20-09-2019	€ 2.009,00	N	BM529	Bij asbest 2/2A handelingen latenuitvoeren door niet-gecert. verwijderaar

Centraal Justitieel Incassobureau
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Peildatum: 05-01-2020

OM-afdoeningzaken van het type 'Bestuurlijke strafbeschikking milieu'

Dit overzicht toont OM-afdoeningzaken met een feitcode beginnend met 'BM'. Dit zijn de bestuurlijke strafbeschikkingen van het type 'Milieu'.

Coördineren en Informeren - Management Informatie
(058) 234 21 80
PostbusCenIManagementInformatie@cjib.nl

Bevraagde periode: vanaf 01-01-2019 tot 05-01-2020

CJIB-nummer	proces-verbaalnummer	parketnummer	registratiedatum	uitstroomdatum	omschrijving soort afloop	omschrijving openstaande fase	datum verzet	vorderingsbedrag	soort persoon	feit	omschrijving feit kort
3132542003707980	190720192351092450	8230406719	08-09-2019		Niet van toepassing	Wachten op beslissing OM	24-09-2019	€ 2.009,00	N	BM329C	Drijven inrichting maximaal toegestaneGeluidsniveau overschrijden 22 dB-29 dB
1132542003705345	020920190901092450	8230406219	05-09-2019		Niet van toepassing	Wachten op beslissing OM	30-09-2019	€ 3.009,00	R	BM532	Zonder sloopmelding slopen, terwijldaarbij asbest is/zal worden verwijderd
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant - Samenvatting								**€ 81.432,00**			
OI3366 - Samenvatting								**€ 81.432,00**			

COMMISSIEBLAD
VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Jaarverslag VTH de Kempen 2019

Nummer R20.036

Resultaat uit commissie MAZ op 22 juni 2020

Portefeuillehouder Bosma zegt toe de vragen met betrekking tot (1) Werkprogramma 'Beleid-Milieu' (p.13+14), (2) de belasting vanuit Bladel op de VTH (p.21), (3) Regeling Reductie Energiebeleid (p.22) en (4) complexe handhavingszaken (p.23) schriftelijk te beantwoorden.

De vragen van fractie PRO5

(1) Werkprogramma op pag. 13 en 14
Bij het werkprogramma 'BELEID-MILIEU' doet de gemeente Bladel amper een beroep op het VTH. Concreet betekent dat, dat we op de terreinen: Veehouderij, Afval, Klimaat/energie en Leefomgeving
de taken niet overgedragen.
1a) Wat is de reden dat er zo weinig op dit gebied wordt uitbesteed aan VTH?
1b) Hebben we binnen de gemeente zelf genoeg capaciteit beschikbaar om het volledig intern efficiënt te organiseren?

(2) 'Samenwerking staat onder druk', pag. 21.
In dit gedeelte staat dat onze gemeente een eigen beleidsmedewerker heeft voor de opgave 'van afval naar grondstoffen' maar dat die toch te veel leunt op VTH medewerkers. In het MOK-B is dit probleem gesignaleerd en besproken zo staat vermeld.
2a) Is het college eens met de analyse onder deze paragraaf op het gebied van het te veel leunen op
het VTH terwijl een eigen medewerker bij de gemeente Bladel aangesteld is op dit thema?
2b) Welke stappen onderneemt de Gemeente Bladel om dit 'probleem' op te lossen?

(3) 'Regeling Reductie Energiebeleid (RRE)', pag. 22.
3a) Hoe effectief is de RRE op dit moment in de gemeente Bladel?
3b) Zijn de verstrekte subsidiegelden voor dit thema ook daadwerkelijk gelabeld voor dit doel?

(4) 'Complexe handhavingszaken Bladel', pag. 23.
Bladel heeft 0.5 fte ingezet bij VTH maar in de praktijk (in dit geval) blijkt dat VTH net zoveel werk verzet voor Bladel dan voor gemeentes die wel 1 fte afdragen.
4a) Is het college het eens met deze uiteenzetting onder het punt 'Complexe handhavingszaken Bladel' in het document?
4b) Hoe gaat het college dit repareren, oplossen?

Reactie college naar aanleiding van commissie MAZ

06-07-2020

(1) *Werkprogramma op pag. 13 en 14*
Bij het werkprogramma 'BELEID-MILIEU' doet de gemeente Bladel amper een beroep op het VTH. Concreet betekent dat, dat we op de terreinen: Veehouderij, Afval, Klimaat/energie en Leefomgeving
de taken niet overgedragen.
1a) Wat is de reden dat er zo weinig op dit gebied wordt uitbesteed aan VTH?

Antwoord: Gemeente Bladel heeft bij de oprichting van de samenwerking VTH ervoor gekozen om beleid in eigen huis te houden. Dit om de integraliteit van beleidsvorming op deze onderdelen te waarborgen.

1b) Hebben we binnen de gemeente zelf genoeg capaciteit beschikbaar om het volledig intern efficiënt te organiseren?
Antwoord: Wij hebben voldoende beleidsmedewerkers beschikbaar voor al deze onderwerpen.

Samenwerking staat onder druk
De afdeling VTH voert voor de gemeenten Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden de taken (beleid en uitvoering) op het gebied van afval (grondstoffen) uit. Daarnaast wordt met de gemeenten Bladel en Bergeijk intensief samengewerkt. Er is in 2019 gestart met een aantal majeure projecten die doorlopen in 2020 en
verder. Denk aan de aanbesteding van diverse afvalcontracten (oa. huisvuilinzameling, milieustraten), maar ook de realisatie van één Grondstoffencentrum in Kempen, een mobiel scheidingsstation en optimalisatie van milieustraten. Uit de bovenstaande opsomming van werkzaamheden in 2019 blijkt dat er veel werk
verzet is. De ambities binnen de Kempen op dit beleidsveld zijn onverminderd hoog. De afdeling VTH fungeert als kartrekker en aanjager van het transitieproces van afval naar grondstoffen (conform Kadernota Grondstoffen). De afdeling VTH constateert dat ook de gemeenten met een eigen beleidsmedewerker flink
leunen op de beleidsmedewerker van de afdeling VTH en zelf te weinig tijd beschikbaar hebben om de onderlinge werkafspraken volgens planning uit te voeren. In het MOK-B is dit probleem gesignaleerd en besproken. De ambitie binnen de Kempen om de transitie van afval naar grondstof op een goede, zorgvuldige wijze te realiseren vraagt om een efficiënte manier van samenwerken. Waarbij nagedacht moet worden over het verder samenbrengen, intensiveren en uitbreiden van de beschikbare menskracht

(2) Samenwerking staat onder druk', pag. 21.
In dit gedeelte staat dat onze gemeente een eigen beleidsmedewerker heeft voor de opgave 'van afval naar grondstoffen' maar dat die toch te veel leunt op VTH medewerkers. In het MOK-B is dit probleem gesignaleerd en besproken zo staat vermeld.
2a) Is het college eens met de analyse onder deze paragraaf op het gebied van het te veel leunen op het VTH terwijl een eigen medewerker bij de gemeente Bladel aangesteld is op dit thema?
Antwoord: Nee, het college is het niet eens met die analyse. Desondanks kunnen we ons voorstellen dat dit beeld ontstaat. De (informele) samenwerking op afvalgebied binnen de Kempengemeenten heeft ons gebracht tot waar we nu staan. De taken worden daarbij zo goed mogelijk verdeeld, maar feit is wel dat de functies van de medewerkers "Afval" inhoudelijk zeer verschillend zijn:

- VTH de Kempen: 1 medewerker voor het afvalbeleid en 1 medewerker voor de uitvoering voor de gemeenten Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden;
- Gemeente Bergeijk: 1 medewerker voor het afvalbeleid en meerdere andere beleidsterreinen, zoals duurzaamheid en klimaat en energie en 1 medewerker voor de uitvoering van afvalzaken;
- Gemeente Bladel: 1 medewerker voor het afvalbeleid én de uitvoering (o.a. ook voor de gezamenlijke milieustraat met de gemeente Reusel-De Mierden).

De basis van die analyse is wellicht ingegeven door het feit dat de thans lopende aanbestedingen en het initiatief om te komen tot één Kempisch Grondstoffencentrum een grote aanslag plegen op de beschikbare personele capaciteit, echter niet alleen bij VTH, maar zeker ook bij de gemeenten Bergeijk en Bladel. De eerlijkheid gebiedt wel te zeggen dat de medewerker bij VTH werkzaam is voor 3 gemeenten. Aangezien hij bovendien afkomstig is uit de zakelijke

afvalmarkt en daardoor beschikt over (meer) kennis van de verwerkingsmarkt en de bouw van milieustraten, heeft hij ook de voortrekkersrol meer naar zich toegetrokken.

2b) Welke stappen onderneemt de Gemeente Bladel om dit 'probleem' op te lossen?
Antwoord: Naar onze mening is er geen structureel probleem. Als de aanbestedingen zijn afgerond, zal de druk op de personele capaciteit weer afnemen maar desondanks gaan wij wel met VTH en de gemeente Bergeijk in gesprek om te bezien hoe we onze afvalsamenwerking evenwichtig(er) voort kunnen zetten.

(3) 'Regeling Reductie Energiebeleid (RRE)', pag. 22.
3a) Hoe effectief is de RRE op dit moment in de gemeente Bladel?
Antwoord: Het is nog niet bekend hoe effectief de RRE op dit moment is. De projecten die we in het kader van de RRE gaan uitvoeren zullen namelijk in de tweede helft van september van start gaan.
De projecten zullen lopen tot 31 maart 2021. Gedurende de gehele looptijd zullen we de effecten monitoren.

3b) Zijn de verstrekte subsidiegelden voor dit thema ook daadwerkelijk gelabeld voor dit doel?
Antwoord: De bij de decembercirculaire 2019 verkregen RRE-gelden zijn gelabeld voor dit doel.

(4) 'Complexe handhavingszaken Bladel', pag. 23.
Bladel heeft 0.5 fte ingezet bij VTH maar in de praktijk (in dit geval) blijkt dat VTH net zoveel werk verzet voor Bladel dan voor gemeentes die wel 1 fte afdragen.
4a) Is het college het eens met deze uiteenzetting onder het punt 'Complexe handhavingszaken Bladel' in het document?
4b) Hoe gaat het college dit repareren, oplossen?
Antwoord: De bijdrage van de gemeente Bladel op beleid en juridisch ligt in lijn met de andere gemeenten. (zie onderstaande tabel) Ten tijde van de oprichting van VTH is het onderhanden werk van een aantal juridisch complexe dossiers (vanwege de bestuurlijke gevoeligheid) niet overgedragen aan de VTH. Deze dossiers zijn nu in een afrondende fase. Wij zijn van mening dat reparatie niet aan de orde is. Mochten nieuwe complexe casussen zich voordoen dan wordt hiervoor projectmatig ingehuurd.

Bepaling aandelen van gemeenten

Bijdragen gemeenten in bedrijfsvoering afdeling VTH	Bergeijk	Bladel	Eersel	Oirschot	RDM	Totaal
Vergunningverlening	0	515.369	539.575	483.848	380.810	1.919.602
Toezicht en handhaving	0	250.779	329.222	250.778	272.513	1.103.293
Afval, intensieve veehouderij en milieu	0	0	91.879	90.639	63.501	246.019
Beleid en Juridisch	0	309.157	255.773	250.816	177.516	993.263
Totaal	**0**	**1.075.306**	**1.216.450**	**1.076.082**	**894.340**	**4.262.177**
Relatieve bijdragen	**0%**	**25%**	**29%**	**25%**	**21%**	**100%**

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	618
Extern Zaak ID	Z200001452
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.12
Omschrijving	Mededeling: Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.028
Onderwerp : Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit

Aan de raad

In uw vergadering van 7 november 2019 is een motie aangenomen met betrekking tot de capaciteit van het toezicht en handhaving in de gemeente Bladel. In deze motie roept u het college van de gemeente Bladel op om onderzoek te doen naar de handhavingscapaciteit die in Bladel noodzakelijk en beschikbaar is. De onderzoeksresultaten wilde u uiterlijk 1 juli 2020 ontvangen met daarbij een advies aan uw raad over het vormgeven van handhavingscapaciteit in de komende jaren.

Handhavingscapaciteit in Bladel
Voor de gemeente Bladel is op dit moment de volgende capaciteit beschikbaar voor het toezicht en de handhaving in de openbare ruimte.

- Bouwtoezicht:	0,6 fte
- RO-toezicht:	0,4 fte
- Toezicht openbare ruimte BOA Domein 1 (openbare ruimte, APV):	0,7 fte
- Toezicht openbare ruimte BOA Domein 2 (natuurgebieden, in samenwerking met Staatsbosbeheer):	0,5 fte
Totaal	*2,2 fte*

Het bovenstaande betreft de fysieke capaciteit voor toezicht en handhaving. De juridische, administratieve en coördinerende (vervolg)capaciteit zijn hier niet in opgenomen.

Inzet van de capaciteit en benodigde uren per handhavingstaak
De inzet van de capaciteit voor het bouwtoezicht, RO-toezicht en het BOA-toezicht in Domein 1 wordt volledig bepaald met het Uitvoeringsprogramma VTH. Voor 2020 kan deze inzet inzichtelijk worden gemaakt met behulp van de onderstaande tabellen. Hoewel de noodzakelijk te besteden tijd per taak deels ook een kwalitatief element in zich heeft, kan uit de tabellen tevens worden opgemaakt hoeveel uren er per taak ingepland en nodig zijn.

Bouwtoezicht

Toezicht bouw	Bladel 2020		
	2020	kengetal	Uren
Controles startmelding bouw	55	0,5	27
Controles gereedmelding bouw	183	0,5	92
Actualisatie vergunningen	50	0,5	25
Controles realisatiefase	179	2	358
Controles BAG/WOZ	70	1	70
Inventarisatie recreatieparken (BAG)	8	1	8
Controles van sloopmeldingen en asbest (1)	35	0,5	18
Controles Bouwbesluit	4	3	12
Controles op bouwen zonder vergunning	14	4	56
Controles van 'vergunningsvrije' bouw	10	2	20
Behandeling klachten	19	1	19
Toezicht Monumenten	3	2	6
Overig bouwtoezicht (2)	28	2	56
Adressencontrole	30	3	90
Totaal bouw	**688**		**856**

1. Handhaving op asbest wordt door ODZOB verricht.
2. Waaronder Welstand, ongeschiktheid voor bewoning en toezicht na calamiteiten.

Toezicht openbare ruimte

Leefomgeving/openbare orde (inzet in uren)	Bladel 2020
Administratie/overig (opleiding, cursus)	169
klachten/meldingen	250
Afval/vuilnis	80
Loslopende honden/Hondenpoep	75
Parkeren	50
Reclame	50
Buurtpreventie/wijkversterking	75
Evenementen: geluidhinder	25
Evenementen: gehoorbeschadiging/ alcohol 18 -	30
(para)commerciële inrichtingen horeca	25
Jeugdoverlast	50
Ondermijnende criminaliteit/drugsoverlast/Damocles	50
Overige APV/omgeving/(woon)overlast/bodem	75
Specifieke beleidsgestuurde inzet	11
Totaal Leefomgeving	**1015**

Team: ABZ Behandelend ambtenaar: Telefoonnummer:
Bram de Bruin 0497-361606

RO-toezicht

Toezicht ruimtelijke ordening en projecten	Bladel 2020		
	Aantal	Kengetal	Uren
Controle op strijdig gebruik door bedrijven	15	6	87
Controle op strijdig gebruik particulieren	15	6	87
Individuele projecten en speerpunten	70	3	210
Controles in het kader van het KIT	20	5	100
Controles in het kader van de 'actieweken'.	8	5	40
Deelname Lokaal informatieoverleg (LIO)	8	5	40
Totaal RO en projecten	**136**		**564**

Deze tabellen laten zien aan welke toezicht- en handhavingstaken de capaciteit wordt besteed. Daarmee geeft het ook aan dat geen capaciteit wordt gestoken in toezicht- en handhavingstaken die niet genoemd worden. Doordat de volledige capaciteit wordt ingezet op deze vooraf bepaalde taken, is er ook geen capaciteit meer over voor tussentijdse ad-hoc vragen. In 2019 zijn circa 100 van deze ad-hoc verzoeken om toezicht/handhaving gerezen. Deze verzoeken komen met name uit de vakgebieden Veiligheid, Openbare Werken en Welzijn.

Handhavingscapaciteit voor de komende jaren

In uw motie roept u het college op om een op conclusies gebaseerd advies aan uw raad voor te leggen om de handhavingscapaciteit in de komende jaren verder vorm te geven. Om conclusies te trekken over de huidige situatie is het echter nodig om de kaders ten aanzien van toezicht en handhaving helder te hebben. Bekend moet immers zijn waaraan de huidige situatie getoetst dient te worden. Ditzelfde geldt voor een advies over een gewenste toekomstige situatie. Daarvoor is onder andere antwoord nodig over wat we willen bereiken met toezicht en handhaving. Waarop dient dan (extra) toezicht en handhaving plaats te vinden? Hoe streng willen we daarop toezicht houden en handhaven? En hoeveel geld hebben we daarvoor over? Om deze en andere vragen te beantwoorden wil het college de komende periode gebruiken om een keuzenota op te stellen en voor te leggen aan uw raad. Op basis van deze keuzenotitie, in combinatie met de ontwikkelingen rondom het opnieuw verbinden van de GRSK, kan dan een concreet advies worden uitgebracht over de uitvoering en organisatie van de handhavingscapaciteit voor de komende jaren.

Bladel, 28 april 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:

a. Motie handhavingscapaciteit raadsvergadering 7 november 2019 (20it.01828)

10

MOTIE

Fractie PRO5

Onderwerp: Handhavingscapaciteit

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 7 november 2019;

Overwegende dat:

- de huidige handhavingscapaciteit die de gemeente Bladel tot haar beschikking heeft te laag is;
- de handhavingscapaciteit– niet betreffende criminele activiteiten - inzetbaar voor de gemeente Bladel, bij de politie ook afneemt.

Is van oordeel dat:

- de wet- en regelgeving in de gemeente Bladel onvoldoende wordt gehandhaafd.
- dit leidt tot overlast en onrechtmatige, illegale situaties.

Roept het College van Burgemeester en Wethouders op:

1. te onderzoeken hoe groot de handhavingscapaciteit is die op dit moment in de gemeente Bladel wordt ingezet;
2. per gemeentelijke handhavingstaak uit te zoeken
    a. hoeveel uren er daadwerkelijk inzetbaar zijn en;
    b. hoeveel uren er per handhavingstaak noodzakelijk zijn, om de taak uit te kunnen voeren.

    en daarin (a en b) tevens mee te nemen welke handhavingstaken op dit moment al niet meer worden uitgevoerd;
3. uiterlijk 1 juli 2020 met de resultaten van dit onderzoek te komen en tegelijkertijd een op de conclusies gebaseerd advies aan de raad voor te leggen om de handhavingscapaciteit in de komende jaren verder vorm te geven.

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 7 november 2019.
Raadsfractie PRO5

Raadsvergadering 7 november 2019

Besluit (motie raadsfractie PRO5):

De motie wordt aangenomen.

Stemverhouding besluit (motie raadsfractie PRO5):
Geen hoofdelijke stemming, unaniem.

COMMISSIEBLAD
VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit

Nummer R20.028

Resultaat uit commissie MAZ op 22 juni 2020

Portefeuillehouder Bosma zegt toe de volgende punten mee te nemen bij de uitwerking van de keuzenota: Ruimte voor afhandelen van adhoc verzoeken, complexe handhavingszaken, overlast in natuurgebieden.
Portefeuillehouder Bosma zegt toe schriftelijk in het commissieblad een duiding te geven over de kengetallen die zijn vermeld in de tabel 'Toezicht openbare orde' en een uitwerking te geven van proces/planning om te komen tot de keuzenota.

Reactie college naar aanleiding van commissie MAZ

In de tabel "Toezicht openbare ruimte" zijn geen kengetallen opgenomen zoals die te zien zijn in de andere twee tabellen. Dit is geen omissie. In de andere twee tabellen is tot een aantal uren gekomen door het aantal zaken waarop handhaving wordt ingezet te vermenigvuldigen met de benodigde tijd per zaak. In de betreffende tabel "Toezicht openbare ruimte" zijn geen aantallen te benoemen. Vooraf is niet bekend hoeveel loslopende honden/hondenpoep er bijvoorbeeld wordt geconstateerd of hoeveel (fout)parkeerders er zijn. Ook is de aan deze overtredingen te besteden tijd vooraf niet inzichtelijk te maken. Deze tabel laat daarom enkel zien hoeveel uren de BOA beschikbaar heeft per categorie om te controleren of te handhaven, ongeacht de aantallen. Daarnaast betreft het een omgekeerde berekening. Er is in totaal 0,7 fte beschikbaar (1.015 uur) en die tijd wordt voor de genoemde uren besteed aan de bijbehorende zaken (bijvoorbeeld 80 uur aan afval/vuilnis).

De wens is om de keuzenota op te laten stellen door een functionaris die geen direct of indirect belang heeft bij de mogelijke uitkomsten die eruit kunnen voortvloeien. Deze functionaris, bij voorkeur met kennis van het vakgebied, dient nog te worden aangetrokken. Op het moment dat deze actie geslaagd is kan in overleg tot een proces/planning worden gekomen. Vanwege het gewenste niveau van specialisme en de aankomende vakantieperiode is de verwachting dat het aantrekken van de functionaris in het derde kwartaal van 2020 kan worden afgerond. Daarna wordt een update verzorgd over het vervolg van het proces/planning.

06-07-2020
Aanvullende reactie n.a.v. verhelderingsvraag

In de betreffende tabel (Toezicht openbare ruimte) is het uitgangspunt het aantal fte dat beschikbaar is, in dit geval 0,7 (= 1.015 uur). Daarna is bekeken aan welke onderwerpen deze uren besteed moeten worden, zonder dat vooraf bekend is welke aantallen aan handhavingsacties nodig is op een bepaald onderwerp en hoe lang deze handhavingsacties per stuk duren. Zo besteedt de BOA per jaar 169 uur aan opleidingen en cursussen, 250 uur aan klachten en meldingen, 80 uur aan afval/vuilnis, 75 uur aan loslopende honden/hondenpoep, etc. Deze te besteden uren zijn daarmee onafhankelijk van het aantal zaken dat per onderwerp tegen wordt gekomen in de openbare ruimte en de te besteden tijd per onderwerp. Bij het onderwerp afval/vuilnis kan het bijvoorbeeld gaan om het snel even bellen met Kempenplus om wat zwerfaval op te laten ruimen (circa 5 minuten werk voor de BOA). Maar het kan ook zijn dat er 10 vuilniszakken worden gevonden in de natuur, waarbij de BOA ruim een uur nodig heeft om alle zakken uit te pluizen om te achterhalen of er iets in zit dat tot de illegale storter kan leiden.

Ook bij de andere onderwerpen in de tabel kan er sprake zijn van heel uiteenlopende zaken met heel uiteenlopende tijden die eraan besteed moet worden. Op deze manier ontstaat een andere invulling van de uren dan als de werkzaamheden, zoals in de andere tabellen, vooraf heel duidelijk afgebakend zijn en bekend is hoeveel tijd dat dan kost. Bijvoorbeeld als je 55 controles wil uitvoeren op een ‘start bouw’, waarvan je weet dat de elke controle een half uur kost.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	634
Extern Zaak ID	Z200001426
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.13
Omschrijving	Mededeling: Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	**8 juli 2020**

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.055/Z200001426
Onderwerp : Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)

Aan de raad

Samenvatting
Op 12 mei 2020 heeft het College van B&W besloten om door te gaan met het KIT. De basisteam Driehoek was op 31 januari 2020 al akkoord gegaan met het oprichten van het KIT. Er wordt een kwartiermaker geworven die de opdracht krijgt het KIT door te ontwikkelen op basis van de in de evaluatie genoemde verbeterpunten. Het thema waarop samenwerking plaatsvindt wordt verbreed naar alle complexe handhavingscasuïstiek en overlastsituaties en dus niet alleen situaties die betrekking hebben op de huisvesting van arbeidsmigranten.

In onze vergadering van 12 mei 2020 hebben wij ingestemd met het oprichten van een Kempen Interventie Team (KIT). Middels deze mededeling geven wij een nadere toelichting hierop en informeren wij u over onze vervolgstappen.

Inleiding / aanleiding
Gedurende de periode 1 maart 2019 tot en met 1 maart 2020 heeft de gemeente Bladel deelgenomen aan het pilotproject KIT. Het doel van het pilotproject was het handhaven van wet- en regelgeving bij illegale en onveilige huisvesting van arbeidsmigranten, BRP registratie en de daarmee samenhangende misstanden op een gewenst niveau te brengen. Daarnaast is op deze wijze inzicht verkregen in de huisvesting van arbeidsmigranten, de aantallen gehuisveste werknemers en de daarbij betrokken werkgevers en inleners. Tegelijkertijd is tijdens de pilot ‘geoefend’ met het integraal uitoefenen van toezicht samen met partners naar voorbeeld van het Peelland Interventie Team (PIT). Zo participeerden ook de andere 7 gemeenten uit politiebasisteam de Kempen in de pilot en externe partners als het UWV, de Belastingdienst, de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de Sociale Verzekeringsbank en de Politie. De pilot KIT was bedoeld als opmaat naar een Kempenbreed interventieteam. Vanuit het basisteam De Kempen is hiertoe het initiatief genomen omdat een bestuurlijk interventieteam in andere regio’s een effectief middel is gebleken in de aanpak van complexe handhavingscasuïstiek en overlastsituaties. Hoewel het interventieteam zich richt op signalen van misstanden die bestuursrechtelijk dienen te worden aangepakt en hersteld blijkt in andere regio’s een dergelijke wijze van samenwerken in de praktijk vaak een bron te zijn voor signalen van ondermijning. De aanpak van ondermijnende criminaliteit is geen doel van het KIT. Het KIT kan hier wel een belangrijke bijdrage aan leveren doordat dergelijke misstanden vanwege de goede informatiepositie sneller aan het licht komen.

Eind 2019 is de pilot KIT geëvalueerd. Uit deze evaluatie is naar voren gekomen dat er een onverdeeld draagvlak is bij alle samenwerkingspartners voor een doorstart naar een Kempen interventieteam. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd dat (op langere termijn) het interventieteam bijdraagt aan het verdere professionaliseren van de handhavingsorganisatie en dat het een effectief middel kan zijn tegen ondermijning.

De basisteam Driehoek is op 31 januari 2020 akkoord gegaan met het oprichten van het KIT. Er wordt een kwartiermaker geworven, die de opdracht krijgt het KIT door te ontwikkelen op basis van de in de evaluatie genoemde verbeterpunten. Het thema waarop samenwerking plaatsvindt wordt

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ABZ	Rein de Vries	0497-361424

verbreed naar alle complexe handhavingscasuïstiek en overlastsituaties en dus niet alleen situaties die betrekking hebben op de huisvesting van arbeidsmigranten.

Gevolgen

Het KIT was destijds als een ontwikkeling opgenomen in de Begroting 2019, met een indicatieve raming van € 6.000,-. Voor het jaar 2020 wordt dit bedrag opgenomen in de Najaarsnota 2020 en voor de jaren 2021 en volgenden in de ontwerp begroting 2021.

Vervolg

De kwartiermaker stelt een vernieuwd projectplan op, waarin de rollen van de partners en de organisatiestructuur beschreven worden. De basisteamdriehoek zal dit projectplan uiterlijk in december 2020 vaststellen. Tevens zal worden bezien of ook het college een nieuw besluit dient te nemen. Dit gelet op eventuele wijzingen ten opzichte van het eerder beoogde. Het implementatieplan, de kwaliteit van de doorontwikkeling en de condities waaronder de noodzakelijke randvoorwaarden gecreëerd kunnen worden zullen hierin bepalend zijn. Vooruitlopend op het projectplan, worden – zo mogelijk - conform de werkwijze in het pilotproject de controleavonden voortgezet.

Bladel, 12 mei 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. 20it.01801 Evaluatie pilotproject HAM/KIT

Evaluatie project HAM/KIT

'op weg naar een effectief Kempen Interventieteam'

Door: Martijn Gubbels

Titel
Evaluatie project HAM/KIT

Voorletter en naam auteur
M. Gubbels

Plaats en datum
Eindhoven, 12/01/2020

Opleidingsinstelling
Avans Hogeschool

Naam opdrachtgever
Gemeenten Reusel-de Mierden & Oirschot

Naam begeleider
dhr. Rob Benning

Voorwoord

Ik ben Martijn Gubbels, ik ben 20 jaar oud en ik ben derdejaars student op de opleiding Integrale Veiligheidskunde aan de Avans Hogeschool te Breda. Verder ben ik nu bijna twee jaar militair bij het Korps Nationale Reserve.

Voor mijn derdejaars stage heb ik het project 'huisvesting arbeidsmigranten De Kempen' (HAM) geëvalueerd. Dit rapport bevat mijn bevindingen. Er is gekeken naar de mogelijke knelpunten die hier ervaren worden. Vervolgens worden er aanbevelingen gedaan, om het gemeentelijke bestuur een weloverwogen keuze te kunnen laten maken om een eventuele stap naar een losstaand 'Kempen Interventieteam' (KIT) te maken.

De doelgroep bij dit rapport is tweedelig. In de kern is het rapport voornamelijk gericht op de bestuurlijke laag van de gemeente, namelijk de burgemeesters. Het gaat hier om de burgemeesters van alle deelnemende gemeenten. Zij moeten uiteindelijk gaan beslissen of zij een definitief KIT willen of niet. Dit besluit zal mede genomen worden op basis van de uitkomst van dit onderzoek.
Echter maken de overige deelnemers van het toekomstige KIT ook deel uit van de doelgroep. Als ervoor wordt gekozen om door te gaan met het project dan kunnen ook zij de leerpunten en de aanbevelingen, die naar boven zijn gekomen bij het onderzoek, meenemen en toepassen. Het gaat hier dan met name over de uitvoerende kracht en de beleidsmedewerkers hogerop in de structuur van het project.

Graag wil ik mijn dank uitspreken naar mijn twee stagebegeleiders. Ik heb me altijd welkom gevoeld op de werkvloer en ik heb nooit het gevoel gehad dat ik dingen niet kon uitspreken. Verder was het zonder hun ondersteuning niet mogelijk geweest om een mooi rapport neer te zetten. Nogmaals mijn dank hiervoor.

Martijn Gubbels

Eindhoven, 12/01/2020

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Samenvatting **1**

2. Inleiding **2**
2.1 Aanleiding *2*
2.2 Doelstelling *2*
2.3 Probleemstelling en deelvragen *3*
2.4 Afbakening *3*
2.5 Opbouw van het rapport *4*
2.6 Operationalisatie *4*
2.7 Looptijd onderzoek *5*
2.8 Lijst met afkortingen *6*

3. Theoretisch kader **7**
3.1 Literatuuronderzoek *7*
3.2 Link tussen theorie en onderzoek *8*

4. Methode **9**
4.1 Populatie en steekproef *9*
4.2 Dataverzamelingsmethode *9*
4.3 Kwantitatief of kwalitatief *10*
4.4 Analyseprocedure *10*
4.5 Validiteit en betrouwbaarheid *10*

5. Opzet project 'huisvesting arbeidsmigranten' **11**
5.1 Projectnaam *11*
5.2 Aanleiding project *11*
5.3 Deelnemende convenantpartners *11*
5.4 Projectverantwoordelijke convenantpartners *11*
5.5 Looptijd *12*
5.6 Arbeidsmigranten *12*
5.7 Ondermijning *12*
5.8 Geografisch onderzoeksgebied *13*
5.9 Doelstellingen *13*
5.10 Activiteiten *14*
5.11 Werkwijze *15*
5.12 Projectrisico's *15*
5.13 Gegevensverwerking binnen het Interventieteam *15*

6. Resultaten **17**
6.1 Resultaten project Huisvesting Arbeidsmigranten *17*
6.2 Resultaten onderzoek *18*
6.2.1 Uitkomsten: interviews 18
6.2.2 Resultaten: observaties 22
6.2.3 Resultaten: leren van andere Interventieteams 23

7. Conclusie **26**
7.1 Algemeen oordeel *26*
7.2 Toelichting knelpunten *26*

8. Aanbevelingen **30**

9. Literatuurlijst **34**

10. Bijlagen **35**

10.1 Vragenlijst interview *35*

10.2 Toelichting knelpunten Project HAM/KIT *36*

10.3 Uitkomsten interviews *42*

1. Samenvatting

De rol van de gemeente wordt steeds groter op het gebied van veiligheid. Om deze rol goed te kunnen vervullen zal er iets moeten veranderen in de huidige manier van handhaven. Op het moment doet iedere overheidsinstantie dit zelf. Dit is niet optimaal aangezien iedere instantie een klein stukje informatie bezit en dit wordt niet gedeeld met elkaar. Zo kunnen veel misstanden ongezien blijven omdat niemand het volledige beeld heeft. In de toekomst zal men op een multidisciplinaire en integrale manier moeten gaan samenwerken. De manier waarop dit gerealiseerd kan worden is door het opzetten van een 'Kempen Interventieteam' (KIT).

Om te kijken of dit mogelijk is en of dit gewenst is, is er gebruik gemaakt van het project 'huisvesting arbeidsmigranten' (HAM). Dit project heeft een erg vergelijkbare werking waardoor men heeft kunnen proeven van deze nieuwe manier van werken. Dit project loopt al een aantal maanden en ondertussen is gebleken dat het niet optimaal werkt. Het doel van dit onderzoek is om binnen 20 weken te onderzoeken waar dit aan ligt. De geconstateerde knelpunten zijn hierbij blootgelegd en zijn er aanbevelingen gedaan om deze (grotendeels) op te lossen. Op deze manier is het mogelijk voor het bestuur van De Kempen gemeenten om een weloverwogen keuze te maken of men wel of niet door wil gaan met een definitief KIT.

Om deze knelpunten te onderkennen zijn verschillende methoden toegepast. Zo zijn veel van de huidige deelnemers van het HAM project geïnterviewd om erachter te komen wat er speelt in de samenwerking onderling. Daarnaast hebben er observaties plaatsgevonden op verschillende plekken in het project. Om zo zelf te ervaren wat er mogelijk misloopt. En tot slot is er een benchmark toegepast. Hierbij is er gekeken naar andere interventieteams die al langer lopen. Waar liepen zij tegen aan in het beginstadium?

Wat meteen is opgevallen is dat de uitkomsten van de interviews, de observaties en van de gehouden benchmark erg vergelijkbaar zijn. Zo bleken de knelpunten, ervaren door de respondenten, grotendeels hetzelfde als de knelpunten waar andere, vergelijkbare, interventieteams tegen aan zijn gelopen. Zo bleek dat zaken zoals gebrek aan opvolging van de geconstateerde overtredingen en het feit dat de informatiepositie van de gemeente onvoldoende is bij veel andere interventieteams spelen. Verder bleek uit de interviews en observaties dat de invulling van rol van de projectleider niet goed is ingericht en dat de organisatie en invulling van de controleavonden en casustafels ook beter kunnen. Ten slotte bleek dat het huidige thema niet breed genoeg is, en dat men een eventueel KIT op meerdere onderwerpen wil gaan inzetten.

Om de stap naar een definitief KIT mogelijk te maken zullen deze knelpunten opgelost moeten worden. Hiervoor worden meerdere aanbevelingen gedaan. Zo zullen er betere afspraken gemaakt moeten worden over zaken zoals de opvolging van de geconstateerde overtredingen en de rol van de projectleider. Deze afspraken moeten duidelijk zijn en moeten goed gecommuniceerd worden met alle deelnemers om zo verwarring te voorkomen. Ook worden meerdere mogelijke oplossingen geboden voor het probleem van de informatiepositie van de gemeenten. Denk hierbij aan het benutten van de communicatie naar buiten en het gebruikmaken van de het project 'Big data proeftuin'. Tot slot worden er meerdere ideeën gedeeld voor een optimalisering van de controleavonden en casustafels. Al deze aanbevelingen geven een beeld van de omvang van het knelpunt en hoeveel werk er nog nodig is om het op te lossen. Dit met een doeltreffend KIT in het achterhoofd.

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

De gemeente en de burgemeester hebben altijd een grote rol gespeeld in het veiligheidsdomein. Deze rol wordt echter steeds groter. Dit komt onder andere door een overbelasting van de politie, waar de media al jaren over spreekt. Om als gemeente een volwaardig partner te zijn in het veiligheidsdomein zal de werkwijze moeten veranderen. Bij de huidige manier van werken voert elke instantie zijn eigen onderzoeken en controles uit. Op deze wijze bezit elke instantie een klein stukje informatie. Vaak niet genoeg om een controle uit te voeren. Door een gebrek aan integrale samenwerking wordt deze informatie nooit samengevoegd met de informatie van andere instanties. Ook tijdens controles wordt er alleen gekeken naar het eigen vakgebied. Hierdoor kunnen veel misstanden ongezien blijven omdat niemand het volledige beeld heeft.

Met het opzetten van een 'Kempen Interventieteam' (KIT vanaf nu) zal worden geprobeerd om deze misstanden tijdig te onderkennen. Zo worden de verschillende partners bij elkaar gebracht om zo op een integrale manier controles uit te gaan voeren. Hierbij zal de gemeente een regisserende rol vervullen.

Op dit moment loopt het project 'huisvesting arbeidsmigranten' (HAM vanaf nu). Dit project wordt als opstapje gebruikt om naar een definitief KIT te gaan als Kempen gemeenten. Dit wordt gedaan omdat de manier van werken gelijk is aan dat van een Kempen Interventieteam. Alleen gaat een KIT niet uitsluitend over de huisvesting van arbeidsmigranten maar zal het mogelijk zijn om veel meer onderwerpen op te pakken. Echter kan er op deze manier wel geproefd worden van de manier van werken. Zo kan er worden ervaren wat de voor- en nadelen zijn. Omdat het project HAM op het moment niet optimaal werkt is het van belang de knelpunten bloot te leggen. Dit zijn punten die opgelost moeten worden om een toekomstig KIT doeltreffend te laten zijn. Uiteindelijk zal de bestuurlijke laag, dus de burgemeesters van de acht gemeenten, de keuze maken om wel of niet door te gaan naar een definitief KIT. Om een weloverwogen keuze te kunnen maken zal er in kaart gebracht moeten worden wat er nog nodig is om een KIT doeltreffend te laten werken. Dit onderzoek zal dit uit gaan zoeken door middel van een evaluatie van het project HAM.

2.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het achterhalen van eventuele knelpunten in het huidige project HAM die de overgang naar een toekomstig KIT kunnen beïnvloeden. Hier zal de nadruk liggen op de multidisciplinaire en integrale samenwerking en minder op de numerieke opbrengsten. Zo worden eventuele knelpunten blootgelegd en worden hiervoor aanbevelingen gedaan. Hierdoor kan het bestuur van de Kempen gemeenten een weloverwogen keuze maken om wel of niet door te gaan met een definitief KIT.

2.3 Probleemstelling en deelvragen

De probleemstelling luidt: *"De huidige invulling van het project HAM/KIT is niet goed genoeg om een doeltreffend resultaat neer te zetten."*

Hoofdvraag: *"Welke knelpunten tussen de deelnemende partijen van project 'Huisvesting Arbeidsmigranten' zijn er en moeten worden opgelost om een toekomstig 'Kempen interventieteam' doeltreffend te laten werken?"*

Deelvraag 1: *"Wat is de huidige werkwijze van het project HAM?"*
Deelvraag 2*:* *"Welke knelpunten bemoeilijken momenteel de samenwerking tussen de deelnemende partijen van het project HAM?"*
Deelvraag 3*:* *"Wat zijn mogelijke aanbevelingen om de gevonden knelpunten op te lossen, zodat de stap naar een doeltreffend 'Kempen Interventieteam' mogelijk is?"*

2.4 Afbakening

In de hoofdvraag wordt toegelicht welke vraag dit onderzoek gaat beantwoorden. Door het toepassen van verschillende middelen zal worden achterhaald waar de knelpunten tussen de deelnemende partijen van het project HAM liggen. Deze knelpunten kunnen mogelijk de doeltreffendheid van een toekomstig KIT beïnvloeden. De hoofdtaak van dit onderzoek is dan ook het blootstellen van deze knelpunten. Het bieden van aanbevelingen (deelvraag 3) is dus geen onderdeel van de hoofdtaak in dit onderzoek. Echter wordt het wel gedaan om de doelgroep zo goed mogelijk te informeren. De aanbevelingen zullen namelijk aantonen hoeveel er nog gedaan moet worden om deze knelpunten (grotendeels)op te lossen en dus een KIT doeltreffend te maken.

In de eerste deelvraag zal worden gekeken naar de huidige werkwijze van het project 'Huisvesting Arbeidsmigranten'. Hier zullen de volgende punten worden besproken:

- Aanleiding
- Deelnemende convenantpartners
- De projectverantwoordelijke convenantpartners
- De looptijd
- De meerwaarde van het optreden in multidisciplinair verband
- De keuze voor arbeidsmigranten
- Ondermijning
- Het geografische onderzoeksgebied
- De doelstellingen
- De activiteiten
- De werkwijze
- De projectrisico's
- De gegevensverwerking

Dit wordt gedaan om de lezer een compleet beeld van het huidige project te geven.

In de tweede deelvraag wordt bekeken welke knelpunten die naar boven komen in de samenwerking tussen de deelnemende partijen van het project HAM. Hier wordt door middel van observaties en het afnemen van interviews onderzocht waar het minder goed loopt. Zodat er bij de stap naar het KIT aan deze punten gewerkt kan worden. Bij deze deelvraag worden de knelpunten en de mogelijke gevolgen enkel benoemd.

In de derde en laatste deelvraag worden verschillende aanbevelingen gedaan om de ontdekte knelpunten (grotendeels)op te lossen. Hierdoor zal een toekomstig KIT vele mate doeltreffender zijn dan het huidige HAM project. Echter blijft de mate waarop deze aanbevelingen worden toegepast uiteindelijk de keuze van het bestuur van de deelnemende gemeenten en de stuurgroep van het project.

2.5 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 1 bestaat uit een samenvatting van het gehele rapport.

Hoofdstuk 2 bestaat uit de inleiding. Hier wordt ingegaan op punten zoals onder andere de aanleiding en het doel van dit onderzoek. Zo geeft dit hoofdstuk een duidelijk beeld van reden van het onderzoek en de manier waarop het onderzoek is opgebouwd.

In het derde hoofdstuk wordt het theoretisch kader besproken. Het zal hierbij gaan over de nieuwe, integrale manier van werken, die toegepast gaat worden bij de gemeenten, en wat de theorie hierover zegt.

In het vierde hoofdstuk zal de focus liggen op de opzet van het onderzoek. Zo zal er worden toegelicht welke dataverzamelings- en analysemethoden er zijn gebruikt om aan de onderzoeksresultaten te komen.

Hoofdstuk 5 zal gaan over de opzet van het huidige project HAM. Het project wordt in zijn geheel in kaart gebracht. Zo komen zaken zoals de doelstellingen, geografisch onderzoeksgebied en werkwijze naar voren.

In hoofdstuk 6 zal kort worden toegelicht wat voor numerieke resultaten het project HAM heeft opgeleverd. Zo wordt er een beeld gegeven van wat het project de laatste maanden heeft gedaan. Ook wordt er uitgebreid toegelicht welke resultaten naar voren zijn gekomen uit het onderzoek.

In het zevende hoofdstuk wordt er gekeken naar de resultaten die in hoofdstuk zijn toegelicht en hier wordt een waarde aangeplakt. Op deze manier komen de geconstateerde knelpunten naar boven. Deze staan in dit hoofdstuk toegelicht samen met de mogelijke gevolgen van dien.

Hoofstuk 8 zal een aantal aanbevelingen toelichten om de, in hoofdstuk 7 genoemde, knelpunten (grotendeels)op te kunnen lossen.

Tot slot bestaan hoofdstuk 9 en 10 uit de literatuurlijst en de bijlagen. In de bijlagen staat:

- De bij de interviews toegepaste, vragenlijst
- De uitgebreide uitkomsten van de interviews
- De toelichting van de knelpunten samen met de aanbevelingen in een overzichtelijk bestand.

2.6 Operationalisatie

'De huidige invulling van het project HAM'

De huidige werkwijze in het kort: elke deelnemende instantie kan signalen inbrengen. Vervolgens kijken de andere deelnemende instanties in hun systemen om de signalen te verrijken met hun specialistische informatie. Op deze manier wordt er een dossier voor de casus opgebouwd. Tijdens de zogeheten 'casustafels' worden casussen besproken en wordt er gekeken naar een geschikte aanpak. Vervolgens zal een controleteam op pad gaan en de daadwerkelijke controle van het pand uitvoeren.

'Project Kempen Interventieteam (KIT)'
De werkwijze van een toekomstig KIT zal vergelijkbaar zijn aan dat van het HAM project. Dit is dan ook de reden dat dit project een perfect opstapje is voor een KIT. Het verschil in de werkwijze zal zitten in het feit dat een KIT voor elk thema ingezet kan worden, terwijl het project HAM volledig gericht is op de huisvesting van arbeidsmigranten. Een KIT zal in de kern signaalgericht gaan werken. Dat wil zeggen dat het thema dat opgepakt afhankelijk is van de signalen die binnen komen bij de deelnemende instanties. Ook zal een KIT gaan werken onder een eigen convenant. Dit moet echter wel eerst opgezet worden, mocht de wil er zijn om de stap naar een KIT te maken.
Verder zal er in dit onderzoek vaak worden gerefereerd naar het project HAM/KIT. En niet alleen naar het project HAM of KIT. Dit wordt gedaan omdat nagenoeg alle deelnemende partijen van het project HAM mee zullen doen bij het toekomstige KIT. Dus in feite wordt er gesproken over dezelfde groep, waardoor het door iedereen als een groot project wordt gezien.

'Doeltreffend resultaat'
In dit onderzoek wordt veel gesproken over de doeltreffendheid van het project HAM/KIT. Het project is doeltreffend wanneer de doelstellingen worden behaald. Bij het project HAM gaat het hier om de aanpak van de huisvesting van arbeidsmigranten. Met name kijkend naar de uitbuiting en het onveilig huisvesten van arbeidsmigranten. Voor het toekomstig KIT is de huidige doelstelling om te ervaren hoe het is om te werken op een nieuwe manier, namelijk het multidisciplinair en integraal samenwerken. De toekomstige doelstelling zal zijn: het effectief aanpakken van casussen die door signalen van buiten op de agenda komen. Wanneer casussen worden opgelost en de samenwerking goed verloopt is de doelstelling behaald.

2.7 Looptijd onderzoek
Het onderzoek heeft een looptijd van 20 weken in totaal. Deze looptijd is onderverdeeld in de volgende fases:

Kennismakingsfase: van 26 augustus 2019 tot 2 september 2019
Voorbereidingsfase: van 2 september 2019 tot 16 september 2019
Informatieverzamelingsfase: van 16 september 2019 tot 30 november 2019
Afrondingsfase: van 1 december 2019 tot 26 januari 2020.

In de kennismakingsfase is het doel om kennis te maken met de werknemers en de organisatie waar het onderzoek uitgevoerd wordt. Verder is het van belang om erachter te komen wie welke rol vervult in de organisatie en in het project.

Tijdens de voorbereidingsfase wordt gekeken naar de opdracht zodat die helder is en er geen verwarring kan ontstaan. Ook wordt er gekeken naar verder plannen en deadlines. De informatieverzamelingsfase is de grootste fase van de vier. Dit komt omdat hier erg veel gedaan moet worden. Denk hierbij aan: op bezoek gaan bij de verschillende gemeenten, interviews afnemen, interviews uitwerken, meegaan op controles en over het algemeen meelopen.
Tot slot de afrondingsfase. In deze fase wordt de informatie die verzameld is verwerkt. Er worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Ook wordt het conceptrapport gepresenteerd aan de stuurgroep en de projectverantwoordelijken. Uiteindelijk wordt het definitieve rapport gepresenteerd aan de driehoek (Burgemeester, OM, politie).

2.8 Lijst met afkortingen

Afkorting	**Betekenis**
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AVIM	De Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel
BRP	Basisregistratie Personen
e-SWF	Externe samenwerkfunctionaliteit
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
ISZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
IVC-er	Integrale veiligheidscoördinator
KIT	Kempen Interventieteam
LSI	Landelijke Stuurgroep Interventieteams
NVWA	de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
PIT	Peelland Interventieteam
RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centrum
SVB	Sociale Verzekeringsbank
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VRBZO	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning

3. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt er gekeken naar vorige onderzoeken die van belang kunnen zijn bij dit onderzoek. Hier zal met name worden gekeken naar het probleem waar over gesproken wordt in dit rapport. Namelijk het feit dat de oude manier van werken, de iedervoor-zich aanpak, in het veiligheidsdomein niet meer werkt. Dit zal vervangen worden door de nieuwe multidisciplinaire, integrale aanpak.

3.1 Literatuuronderzoek

'Integraal werken binnen een nieuwe gemeente' (Jolanda Kroes, 2019)
In dit onderzoek wordt toegelicht hoe er in 2016 is gestart met een eerste pilotteam in de gemeente Winsum. In deze pilot is casuïstiek ingebracht waarbij integraal gewerkt moet worden. Binnen de casuïstiekbesprekingen worden inzichten vanuit verschillende perspectieven geboden en knelpunten geïnventariseerd. Er wordt gezocht hoe de integrale ondersteuning vorm te geven. In de pilot is gebleken dat er niet integraal gewerkt wordt en dat door het verkokerd werken in de uitvoering, per cluster Wmo, Jeugd en Participatie, de samenwerking ook niet makkelijk gaat. De professionals kennen elkaar en elkaars werkveld onvoldoende. Hierdoor kan men ook niet goed breed de uitvraag doen. Men weet nog niet waar men op moet letten. De T-shaped professional is er nog niet.

'De T-shaped professional' (Korevaar, 2016)
Bij de oude manier van werken, werken de verschillende instanties langs elkaar af. Op deze manier worden veel kansen gemist. Deze instanties, waaronder de gemeenten, moeten op een integrale manier gaan samenwerken. Er moeten meer T-shaped professionals komen. Een T-shaped professional is een professional die interdisciplinair kan samenwerken. (Korevaar, 2016) Interdisciplinaire samenwerking onderscheidt zich van multidisciplinaire samenwerking. Bij multidisciplinaire samenwerking werken professionals vanuit verschillende disciplines, zoals maatschappelijk werkers, docent, decaan, studieadviseur, sociaal psychiatrisch verpleegkundigen, jeugdzorg medewerker, etc. met elkaar samen rondom een 'multiproblem'-situatie van student/cliënt. Iedere discipline heeft een eigen interpretatie van de problematiek en stelt als het ware vanuit het eigen vakgebied en eigen deskundigheid (opnieuw) een diagnose. Daar waar multidisciplinaire samenwerking inhoudt dat verschillende disciplines regelmatig wederzijds overleg plegen maar naast elkaar opereren, wordt met interdisciplinariteit samenwerking bedoeld waarbij daadwerkelijk gebruik gemaakt wordt van een gemeenschappelijke visie, doelstelling en aanpak. Bij interdisciplinair samenwerken wordt er integraal vanuit de gezamenlijke vakgebieden naar een probleem gekeken en wordt een gezamenlijke diagnose gesteld. Interdisciplinaire samenwerking betekent een samenwerking tussen professionals GGZ, onderwijs, andere relevante professionals, maar ook de jongeren zelf, hun sociale netwerk en vrijwilligers. Dat gebeurt in een samenwerkende en gecoördineerde benadering in het kader van shared decision-making – ofwel gezamenlijk beslissingen nemen - rondom maatschappelijke participatie, ondersteuning van en hulpverlening aan jongeren/cliënten (met langdurige en ernstige beperkingen). (Korevaar, 2016) Ook wordt aangekaart wat de vaardigheden en eigenschappen van een T-shaped professional zijn. Er worden vaardigheden zoals het verplaatsen in het referentiekader van een andere discipline en het formuleren van een gemeenschappelijk doel. Maar ook over eigenschappen zoals de bereidheid om samen te werken en het respecteren van elkaars expertise. (Korevaar, 2016)

'Literatuurstudie Integrale dienstverlening' (Werkgelegenheid, 2016)
In dit onderzoek wordt geconcludeerd dat de integraliteit binnen gemeenten bijna altijd vormgegeven door middel van sociale teams. De meeste gemeenten kiezen daarbij voor een breed integraal team dat bestaat uit generalisten en specialisten. De sociale teams zijn meestal in beheer van de gemeente of uitbesteed aan meerdere aanbieders. Verder blijkt dat er nog niet veel literatuur over integraliteit binnen de eigen organisatie is aangetroffen. Uit de eerste studies blijkt dat gemeenten veelal nog bezig zijn met het opzetten van nieuwe informatievoorziening, het opzetten van budgetten en in een enkel geval het reorganiseren van de gemeentelijke organisatie.

Waarom komen integrale teams nog zo weinig voor bij gemeenten?

'De vele beelden van integraal werken' (Louis Polstra, 2018)
In dit onderzoek wordt gesteld dat het van belang is dat men elkaar vertrouwt, naar elkaar luistert en elkaars taal spreekt. Wat versta ik en wat versta jij onder zelfredzaam, onder werk? En hoe hangen die samen met andere doelen van de betrokken partijen, van de organisatie waarvoor de professionals werken. Dit is vaak nog te onduidelijk. Wat het integraal werken kan bevorderen is bijvoorbeeld door het instellen van structurele overlegvormen of het benoemen van liason officers, maar ook frustreren door een koerswisseling in het beleid. (Louis Polstra, 2018)

3.2 Link tussen theorie en onderzoek

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de monodisciplinaire werkwijze, die nog veel wordt gehanteerd binnen het veiligheidsdomein maar bijvoorbeeld ook in het zorgdomein, niet effectief is. Men werkt langs elkaar af en spreekt elkaar niet over aangrenzende casuïstiek. Ook blijkt dat de integrale werkwijze nog erg schaars wordt toegepast binnen zowel de gemeenten als andere instanties. Waar dit precies aan ligt is niet duidelijk, maar wel kan er meespelen dat er een gebrek aan vertrouwen is, men niet naar elkaar luistert en elkaars taal niet spreekt. Deze oorzaken van een verminderde samenwerking kunnen ook mede oorzaak zijn van het probleem in dit onderzoek.

4. Methode

In dit hoofdstuk wordt besproken hoe de benodigde informatie is verzameld en op welke wijze de conclusie hieruit is getrokken.

4.1 Populatie en steekproef

Bij het afnemen van de interviews is een steekproef van 21 respondenten gebruikt. De totale populatie bestaat uit 37 mensen. Deze 37 mensen zijn alle deelnemers van het project HAM. Alle deelnemende partijen zijn vertegenwoordigd bij de interviews op de politie na. Dit heeft als reden dat er meerdere keren een poging is gedaan om contact te leggen, maar hier is geen gehoor gegeven. Wel is De Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) geïnterviewd. Ook is het concept eindrapport opgestuurd naar de contactpersoon van de politie en is er gevraagd of er op of aanmerkingen zijn. Verder is er ook informeel gesproken met de politie tijdens controleavonden.

4.2 Dataverzamelingsmethode

Het grootste onderdeel van de dataverzameling bestaat uit de interviews met de deelnemers. Dit team bezit ontzettend veel kennis en ervaring en daarom is het van uiterst belang om dit goed te benutten ten goede van het toekomstige KIT. De vragenlijst die ter ondersteuning van het interview is gebruikt zal worden bijgeleverd in bijlage 1. Deze vragenlijst is voor elke respondent hetzelfde, echter wordt er wel in verschillende mate doorgevraagd per interview. Dit ligt puur aan de kennis en ervaring die de respondent heeft. Dit maakt het interview semigestructureerd. Aangezien de vragenlijst een leidraad is en ervan afgeweken kan worden waar nodig.

Het tweede onderdeel van de dataverzameling bestaat uit de observaties van de onderzoeker. Er zal worden meegelopen bij verschillende controleavonden, trainingen en overleggen. Op deze wijze zal er een beeld worden gevormd van de huidige manier van werken en de knelpunten die hierbij naar boven komen. Hier zal met name gelet worden op de inzet en motivatie van de deelnemers. Ook wordt er gekeken naar trainingen die nuttig kunnen zijn voor deelnemers van het KIT.

Het derde en laatste onderdeel van de dataverzameling is een benchmark. Hier wordt gekeken naar andere interventieteams zoals het Peelland interventieteam (PIT). Dit wordt gedaan met behulp van een ongestructureerd interview met de projectleider van het PIT, dhr. Peter Knoops, en deskresearch.
Het PIT is een interventieteam wat al langer loopt en wat effectief blijkt te zijn. Hier valt dus erg veel van te leren. Er wordt gekeken naar de manier van werken en de projectleider wordt gesproken. In dit interview zal het gaan over de knelpunten die in het project HAM/KIT naar boven zijn gekomen en hoe hij deze zou oplossen.
Vervolgens wordt deze informatie gebundeld en worden de aanbevelingen geformuleerd. (Verhoeven, 2018) (Nederhoed, 2007)

4.3 Kwantitatief of kwalitatief

Dit onderzoek zal bestaan uit een combinatie van een kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Het grootste deel zal kwantitatief zijn aangezien er wordt gekeken naar de meerderheid van meningen van de deelnemers. Stel 18 van de 21 respondenten vinden dat x moet veranderen dan zal dit waarschijnlijk het geval zijn. Vervolgens is het belangrijk dat de onderliggende redenen worden achterhaald en dat hier een passende oplossing voor komt.
Echter zal het ook een kwalitatief onderzoek zijn aangezien er veel zal worden doorgevraagd en er zal worden nagedacht over de onderliggende redenen en passende oplossingen.

4.4 Analyseprocedure

De afgenomen interviews zijn gecodeerd. Hier zijn drie categorieën mogelijk namelijk positief, negatief en neutraal. Bij de vraag "Heeft de gemeente voldoende de regie rol aangenomen?" zou "ja" een positief, "nee" een negatief en "weet ik niet" een neutraal antwoord zijn. De derde categorie is toegevoegd omdat niet elke respondent antwoord weet op elke vraag. De belastingdienst gaat bijvoorbeeld niet mee op een controleavond, dus zij kunnen daar niks over zeggen. Echter kunnen zij wel wat zeggen over de samenwerking hogerop in het project. Vervolgens is er gekeken naar uitschieters. Als de meningen erg verdeeld zijn of veel respondenten geven neutraal als antwoord dan valt hier minder over te zeggen dan bij een overwegend negatieve of positieve uitkomst. Vervolgens wordt er gekeken naar de onderliggende redenering en mogelijke oplossingen.

4.5 Validiteit en betrouwbaarheid

Bij de toetsing van de validiteit van een onderzoek wordt gekeken naar wat er gemeten wordt en of dit ook het juiste is om de hoofd en deelvragen te beantwoorden. (studiemeesters)
Bij dit onderzoek is het de bedoeling om erachter te komen of er knelpunten ontstaan in de samenwerking tussen de deelnemers van het project HAM/KIT en waar deze knelpunten zitten. De kern van het onderzoek is het afnemen van interviews met deze deelnemers. De juiste doelgroep wordt bevraagd waardoor het onderzoek valide is.

Een betrouwbaar onderzoek zou dezelfde uitslag moeten opleveren wanneer het opnieuw wordt uitgevoerd. (Er van uitgaande dat de omstandigheden niet zijn veranderd.) (studiemeesters)
Dit onderzoek is betrouwbaar omdat er bij elke respondent gebruik is gemaakt van dezelfde vragenlijst. Zo zijn de uitslagen van de interviews niet beïnvloed door het stellen van andere, of anders verwoordde vragen. Verder zijn de interviews vertrouwelijk gebleven waardoor de respondenten niet bang hoeven te zijn voor mogelijk conflict tussen deelnemers. Ook zal dit er voor zorgen dat de waarheid naar boven komt in plaats van een verzacht beeld van de realiteit.

5. Opzet project 'huisvesting arbeidsmigranten'

In dit hoofdstuk wordt er gekeken naar het project HAM. En hier zal antwoord worden gegeven op deelvraag 1: *"Wat is de huidige werkwijze van het project HAM?"*

5.1 Projectnaam

Het project staat bekend onder de naam Integrale controle huisvesting arbeidsmigranten De Kempen (HAM).

5.2 Aanleiding project

De huisvesting van arbeidsmigranten is al jaren een onderwerp van discussie. Of het nu gaat over recreatieparken, leegstaande panden of arbeidsmigranten. Rond deze onderwerpen of mensen speelt zich heel wat af. Zaken van goed tot zeer ongewenst of ondermijnend en zaken met betrekking tot uitbuiting van arbeidsmigranten. Daarom is het van belang dat hierop gehandhaafd wordt. Dit kan alleen doeltreffend zijn als er integraal wordt gecontroleerd.

5.3 Deelnemende convenantpartners

De deelnemende convenantpartners in dit Interventieteam zijn:

- Gemeente Bergeijk
- Gemeente Best
- Gemeente Bladel
- Gemeente Eersel
- Gemeente Oirschot
- Gemeente Reusel – De Mierden
- Gemeente Veldhoven
- Gemeente Waalre
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV);
- Inspectie SZW (ISZW);
- Sociale Verzekeringsbank (SVB)
- Belastingdienst – Belastingen
- Belastingdienst – Toeslagen
- Politie basisteam De Kempen
- De Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM)

5.4 Projectverantwoordelijke convenantpartners

Conform art. 7, tweede lid, Convenant Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) 2017 (Samenwerkingsovereenkomst voor interventieteams, 2017) zijn de gemeenten Oirschot en Reusel – De Mierden door de deelnemende partijen aangewezen als projectverantwoordelijke convenantpartners. De projectleider komt van de afdeling vergunningverlening, toezicht en handhaving in de Kempen (VTH De Kempen). Dit is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. Zij hebben hun krachten gebundeld op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Uiteindelijk is het nog steeds het gemeentebestuur van de verantwoordelijke gemeente die het besluit over bijvoorbeeld een vergunning neemt, maar het werk daarvoor wordt binnen VTH de Kempen gedaan. Bestuurlijke leiders van het project zijn de burgemeesters van Oirschot en Reusel – de Mierden.

5.5 Looptijd

Voor het project is een totale looptijd gepland van 20 maanden. Deze periode is in de volgende fasen ingedeeld.

Voorbereidingsfase : van 1 september 2018 tot 1 februari 2019
Uitvoeringsfase : van 1 februari 2019 tot 1 april 2020
Afrondingsfase : van 1 april 2020 tot 1 juli 2020

5.6 Arbeidsmigranten

Er is gekozen voor het een project 'huisvesting arbeidsmigranten' om tot een KIT te komen. Enerzijds omdat dit aan de totstandkoming van het PIT heeft bijgedragen en anderzijds omdat er binnen De Kempen veel arbeidsmigranten worden gehuisvest, vermoedelijk meer dan bekend zijn. Ook blijkt uit afgenomen interviews met verschillende gemeentelijke ambtenaren dat over de kwaliteit van de huisvesting onvoldoende bekend is. Gemeenten maken zich zorgen over de brandveiligheid van de huisvesting en de woon- en leefomstandigheden van deze groep bewoners.
Het blijkt dat een aantal gemeenten in basisteam de Kempen al met de huisvesting rond arbeidsmigranten bezig is. Uit de brainstorm met de gemeenten blijkt dat dit thema ook bij hen leeft en dat ze een positieve bijdrage willen leveren aan de juiste omstandigheden, om zo maatschappelijk verantwoorde huisvesting mogelijk te maken en om problemen te voorkomen. Er is gezamenlijk, gericht beleid nodig over hoe de gemeenten tegen huisvesting van buitenlandse werknemers aankijkt. Dit beleid ontbreekt momenteel in zijn geheel.

Door het ontbreken van een goed zicht op de panden en recreatieparken in een gemeente, lijken diverse malafide ondernemers vrij spel te hebben voor ongewenste activiteiten. Zo worden recreatiewoningen, bedrijfswoningen maar ook andere leegstaande panden, zoals stallen en loodsen o.a. gebruikt om arbeidsmigranten te huisvesten. Controle op de kwaliteit van de huisvesting ontbreekt, omdat gemeenten de locaties vaak niet in beeld hebben. Dit is het gevolg van het uitblijven van inschrijvingen in de BRP. Slechte kwaliteit van de (recreatie)woningen of woonruimten zijn vaak het gevolg. Er wordt regelmatig niet voldaan aan de eisen van het bouwbesluit, waardoor brandgevaar ontstaat. Verder is er ook geen toezicht op de hygiëne en de sociale omstandigheden waaronder de mensen verblijven.

5.7 Ondermijning

Recreatieparken en leegstaande panden worden soms ook voor ondermijnende criminele activiteiten gebruikt. Soms door georganiseerde criminaliteit en vaak met betrekking op drugs (hennepteelt, laboratoria), of op voor de gemeenten onbekende bedrijfsactiviteiten. Alhoewel de voorgestelde controles in dit project niet primair zijn gericht op (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit, zijn de deelnemende gemeenten zich ervan bewust dat zij dit wel tegen kunnen gaan komen.

5.8 Geografisch onderzoeksgebied

Het project richt zich op de volgende gemeenten:

- Gemeente Bergeijk
- Gemeente Best
- Gemeente Bladel
- Gemeente Eersel
- Gemeente Oirschot
- Gemeente Reusel – De Mierden
- Gemeente Veldhoven
- Gemeente Waalre

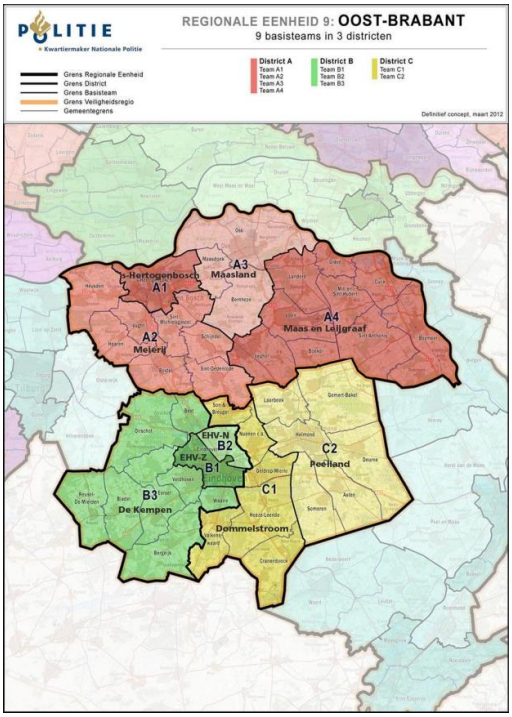

Figuur 1 Het onderzoeksgebied aangegeven in het groen, B3. Bron: (Inrichtingsplan Nationale Politie, 2012)

5.9 Doelstellingen

De brede doelstelling van het interventieteamproject is door middel van actieve handhaving de illegale huisvesting van arbeidsmigranten en daarmee samenhangende misstanden te voorkomen en bestrijden. Zoals het niet voldoen aan de verplichting tot BRP-registratie, uitbuiting van (illegaal in Nederland verblijvende) personen, belasting- en premiefraude, uitkeringsfraude, illegale tewerkstelling, onderbetaling en illegale verwerving van inkomen.

Naast handhaving kan gekozen worden voor het faciliteren bij de ontwikkeling van alternatieve (tijdelijke) huisvesting van arbeidsmigranten en kan tevens gedacht worden aan het verstrekken van informatie en verbeteren van integratie.

Meerdere doelen kunnen voor het project worden benoemd (Projectplan integrale controle huisvesting arbeidsmigranten basisteam De Kempen), onder andere:

- Handhaven van wet- en regelgeving bij illegale en onveilige huisvesting van arbeidsmigranten, BRP-registratie en de daarmee samenhangende misstanden op een gewenst en beheersbaar niveau brengen;
- Verbeteren van het inzicht in de huisvesting van arbeidsmigranten, de aantallen gehuisveste werknemers en de daarbij betrokken werkgevers en inleners;
- Het aanpakken van diegenen (huisjesmelkers en malafide werkgevers) die op onrechtmatige wijze de huisvesting van arbeidsmigranten organiseren en er, ten nadele van de arbeidsmigranten, geld aan verdienen;
- Door middel van publiciteit de spontane nalevingbereidheid van de regelgeving bevorderen. Dit geldt voor legale huisvestinglocaties, juiste persoonsregistratie en rechtmatig voeren van een buitenlands kenteken;
- Het vergroten van de zelfredzaamheid van de arbeidsmigrant, hen loskoppelen van de afhankelijkheidssituatie van de werkgever;
- Signaleren van zorgaspecten (armoedebestrijding) en deze signalen doorgeleiden naar de daartoe geëigende instanties;

- Gemeenten, werkgevers en woningcorporaties werken gezamenlijk initiatieven uit en faciliteren of voorzien daarmee in gewenste huisvestingmogelijkheden voor arbeidsmigranten;
- Waar mogelijk legaliseren van bestaande illegale huisvestingsituaties;
- Regionaal synchroniseren van relevante lokale regelgeving;
- Handhaven van wet- en regelgeving bij illegaal bedrijfsmatig of ander gebruik van opstallen in het buitengebied;
- Ontwikkelen manier van werken voor input Kempisch Interventieteam.

Een deel van de problematiek rond (huisvesting en registratie van) arbeidsmigranten blijft tot dusver zonder regie van de lokale overheid, zonder gericht onderzoek en een daarop gebaseerde aanpak onzichtbaar. Een projectmatige aanpak op verschillende terreinen rond deze problematiek is daarom noodzakelijk om de ernst, omvang en oorzaak van de problematiek aan te pakken en te beheersen.

5.10 Activiteiten

Op basis van de gewenste werkwijze wordt van de partners een inzet verwacht, zoals opgenomen in het volgende overzicht. De hieronder vermelde activiteiten zijn niet limitatief en kunnen los van elkaar, al dan niet gelijktijdig, worden verricht (Projectplan integrale controle huisvesting arbeidsmigranten basisteam De Kempen):

- Het informeren van pandeigenaren en ondernemers in het projectgebied middels een publicatie in de lokale media;
- Het verrichten van controles op onbekende en soms ook illegale verblijfslocaties van arbeidsmigranten;
- Het onderzoeken van de identiteit en de verblijfsrechtelijke status van de arbeidsmigranten of vreemdelingen;
- Het uitvragen van arbeidsmigranten middels vragenformulieren in de eigen taal;
- Het rapporteren van de onderzoeksbevindingen;
- Het aanschrijven van een pandeigenaar of verhuurder bij misstanden;
- Het aanspreken van arbeidsmigranten op verplichte BRP-registratie
- Het signaleren van misstanden en vroegtijdig onderzoeken waar misstanden zijn ontstaan of hoe het kan worden omgebogen;
- Het verrichten van administratieve- en boekenonderzoeken;
- Het verrichten van derden onderzoeken naar aanleiding van verrichtte werkplekcontroles of ingestelde boekenonderzoeken;
- Actief doorverwijzen naar hulpverlenende instanties;
- Het uitvoeren van fiscale surveillance;
- Het gericht communiceren met de doelgroep via diverse kanalen;
- Het informeren over het rechtmatig voeren van een buitenlands kenteken in Nederland.

5.11 Werkwijze

Alle deelnemende partners, die genoemd zijn in paragraaf 5.3, krijgen hun eigen signalen binnen. Verder doen zij zelf onderzoek in hun vakgebied wat ook de nodige informatie oplevert. Zo kan de gemeente bijvoorbeeld signalen krijgen van inwoners die zich zorgen maken over de huisvesting van arbeidsmigranten in hun wijk of op hun industrieterrein.
Wanneer dit gebeurt gaat de gemeente kijken of de andere partners ook informatie hebben over het betreffende pand. Elke partner gaat kijken in hun systemen en deze informatie wordt bij elkaar gebracht tijdens de casustafel. Dit is een overleg waarbij potentiele casussen met elkaar worden besproken. Casussen waarbij meerdere signalen opduiken zullen nader worden bekeken en deze worden dan eventueel meegenomen in de eerstvolgende controle. Deze controles gebeuren 's avonds omdat er dan meer kans is op het aantreffen van de bewoners van het te bezoeken pand. Dit is omdat de arbeidsmigranten overdags vaak werken. Bij deze controleavond zal de gemeente door middel van een toezichthouder de leiding hebben. Dit omdat deze persoon de juiste bevoegdheden heeft om binnen te komen in het pand (op basis van De Algemene wet bestuursrecht art. 5:15/5:19). Ook is dit omdat deze avond een gemeentelijke controle is en geen politie inval. Verder zal standaard de politie wel meegaan in verband met de veiligheid. Ook zijn zij aanwezig in het geval dat er criminele activiteiten worden ontdekt. Op dat moment zal de politie de zaak overnemen en stapt de gemeente aan de kant. Andere deelnemers van het team kunnen verschillen. Denk hierbij aan de ISZW, boa's, UWV, etc. Dit kan per casus verschillen. Nadat de controle heeft plaatsgevonden, worden de gevonden overtredingen besproken met de betrokken partijen. Dit kunnen dingen zijn zoals inwoners die niet ingeschreven staan in het BRP of brandveiligheid overtredingen. Ook zal er geëvalueerd worden op de actie om zo te kunnen blijven leren. Actiepunten worden bepaald en de avond is voorbij. Vervolgens gaan de verschillende partners aan de slag met de actiepunten. Dit kan beteken dat een partner nader onderzoek gaat doen aan de hand van de constateringen.

5.12 Projectrisico's

Binnen het interventieproject kunnen de volgende risico's optreden, die de voortgang dan wel de gestelde doelen kunnen beïnvloeden:

- Het bijstellen van interne keuzes en strategieën van deelnemers kan de inzet bij het project bemoeilijken;
- Het niet tijdig en/of met voorrang in behandeling nemen van geconstateerde "risicoadressen" door (keten)partners levert vertraging op in de afronding;
- Ongewilde of niet voorziene aandacht van de media richting het project in een politiek gevoelige omgeving kan hinder opleveren voor het uitvoeren van het interventieproject.

5.13 Gegevensverwerking binnen het Interventieteam

Voor het uitvoeren van dit projectplan worden er (persoons)gegevens verzameld door het Interventieteam. Deze gegevens worden opgeslagen, geanalyseerd en verstrekt aan de deelnemende convenantpartners. Veelal gaat het hier alleen om de gegevens die verzameld zijn tijdens de controles. De operationeel projectleider zal het totaal aan verzamelde gegevens ontvangen en opslaan. De projectleider zal daarbij administratief en juridisch ondersteund worden.

Binnen het project vindt voor het vastleggen van gegevens registratie plaats in de externe samenwerkingsfunctionaliteit van het Rijk. De e-SWF. Hiermee kunnen rijksmedewerkers en partners van buiten de Rijksoverheid (gasten) op een veilige manier online documenten en informatie uitwisselen. (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018)
Werken binnen de externe samenwerkfunctionaliteit is een veilig alternatief voor online samenwerken via openbare clouddiensten (zoals Google docs en Dropbox). Alle informatie wordt opgeslagen in het overheidsdatacenter dat geheel in eigen beheer is. Rijksmedewerkers loggen automatisch in met een gebruikersnaam en wachtwoord. Voor gasten komt daar een extra code bij die zij na aanmelding per sms ontvangen.

De gegevensverwerking valt onder het regime van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en voor zover van toepassing sectorale wet- en regelgeving. Dat wil zeggen dat het verstrekken van persoonsgegevens alleen mag als dat verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. (Autoriteit persoonsgegevens) Verder valt de samenwerking tijdelijk onder het convenant van het LSI-project. (Samenwerkingsovereenkomst voor interventieteams, 2017)

6. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de objectieve (meetbare) en de subjectieve (niet meetbare) resultaten van zowel het project HAM als het onderzoek toegelicht.

6.1 Resultaten project Huisvesting Arbeidsmigranten

De volgende objectieve resultaten blijken uit een ingevulde vragenlijst, afgenomen door de projectleider van het project HAM. Deze resultaten zijn (nog) niet geverifieerd. Echter geeft dit wel een goed beeld van wat het project in de laatste paar maanden heeft bereikt.

Constateringen:

- In totaal zijn er 17 controleavonden gehouden
- Er zijn 42 adressen bezocht
- 232 personen zijn aangetroffen waarvan bijna 64% van Poolse afkomst, zo'n 13% Roemeens en iets meer dan 1% Nederlands.
- Zo'n 17% van de aangetroffen bewoners heeft een huurovereenkomst
- De huur ligt tussen de 195 en 625 euro per maand
- Bij 44% van de gevallen wordt de huur ingehouden op het loon, 17% maakt de huursom over per bank en 11% betaalt contant
- 20% van de bewoners geeft aan ingeschreven te staan in de basisregistratie personen
- De arbeidsmigranten werken voor 32 verschillende uitzendbureaus
- 67% geeft aan een zorgverzekering te hebben

Overtredingen:

- 40% in overtreding op de basisregistratie personen
- 26% in overtreding met het bestemmingsplan
- 8% in overtreding met betrekking tot de brandveiligheid

Acties:

- CV buiten gebruik gesteld
- Overkapping afgezet
- Woningen gesloten
- Onderzoek uitgezet door partners
- Boetenrapporten opgesteld door ISZW

Figuur 2 Zo worden er vaak gevaarlijke situaties aangetroffen.

Figuur 3 Echter bleken ook veel panden gewoon veilig te zijn.

6.2 Resultaten onderzoek

6.2.1 Uitkomsten: interviews

De uitkomsten van de afgenomen interviews zullen hieronder per vraag worden toegelicht.

Vraag 1	**Positief**	**Negatief**	**Neutraal**
Definitie van het KIT. Klopt dit in uw ogen?	14	2	4
Definitie: "Samen met partners, waarin de gemeente de regie neemt, vanuit een goede informatiepositie, zorgen dat locaties van plint tot kelder worden gecontroleerd, alle overtredingen worden aangepakt en de overheid snel en doortastend te werk gaat tegen elke vorm van ondermijning."			

Toelichting:
Een tweetal respondenten is het niet eens met het woordje 'ondermijning'. Zij vinden dat het huidige project niet op ondermijning gericht is. Echter, is er wel motivatie om die kant op te gaan in een toekomstig KIT. Dus mocht het KIT in de toekomst wel richting ondermijnende casussen gaan, dan klopt dit wel. De respondenten zijn over het algemeen wel positief over de definitie. Dat wil zeggen dat dit als meetlat gebruikt kan gaan worden om te toetsen of het project ook daadwerkelijk aan al deze aspecten voldoet.

Vraag 2	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Het idee van het KIT. Wat vindt u hiervan?	20	0	0
Ook wel de werkwijze van het KIT. In een multidisciplinair verband integrale controles uitvoeren.			

Toelichting:
Elke respondent reageert erg positief over het idee van het KIT. Men is ervan overtuigd dat dit de nieuwe manier van werken moet gaan worden. De huidige/oude manier van werken, de 'ieder voor zich aanpak', is gewoon niet meer doeltreffend. Ook valt op dat iedereen de motivatie hoog heeft zitten als het aankomt op het KIT. Wel moet er nog wat veranderen voor het doeltreffend gaat zijn. Hierbij gaat het om de huidige invulling. Ook zijn meerdere respondenten geïnteresseerd in het aanpakken van thema's buiten de huisvesting van arbeidsmigranten.

Vraag 3	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
De partners in het KIT. Wat vindt u van de huidige partners? En mist u eventueel partners?	16	0	4
Partners in het KIT: De Kempen gemeenten, ISZW, UWV, belastingdienst (MKB en toeslagen), SVB, politie basisteam De Kempen, AVIM.			

Toelichting:
Van de huidige partners is over het algemeen duidelijk wat hun rol is binnen het KIT. Ook is men tevreden met de huidige partners. Echter plaatsen sommige respondenten hier een kanttekening bij. Zij zijn van mening dat er nog kansen zijn om meer partners mee te nemen. Zoals veiligheidsregio, omgevingsdienst, energiemaatschappijen, etc. Met name als er gedacht gaat worden over een doorstap naar andere thema's zijn deze partners zeer belangrijk om erbij te hebben.

Vraag 4	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Heeft de gemeente voldoende de regie rol aangenomen?	3	15	2
Regie rol: het vervullen van een coördinerende rol binnen het project. Samen met de projectleider. Taken bevatten onder andere het opzetten van controleavonden en casustafels.			

Toelichting:
Het grootste gedeelte van de respondenten geeft aan dat de regierol niet voldoende is opgepakt door de gemeente. Dit is op een enkeling na. Dit kan komen doordat er verschil zit in de kennis en ervaring van de verantwoordelijke persoon. Echter wordt ook aangegeven dat de een hier simpelweg meer tijd of middelen voor heeft dan de ander.

Er wordt aangegeven dat de regierol vaak niet bij de juiste persoon ligt. Deze taak ligt vaak bij de integrale veiligheidscoördinator en niet bij de handhaving coördinator, waar deze rol zou moeten liggen. Uiteraard heeft de integrale veiligheidscoördinator wel een belangrijke rol binnen het project, maar de regisserende rol is niet de juiste.

Vraag 5	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Informatiepositie	11	6	3
Een goede informatiepositie: genoeg informatie binnen krijgen om doeltreffend te kunnen werken. Plus de interne communicatie. Hoe verloopt die?			

Toelichting:
Bij deze vraag komen veel verschillende meningen naar boven. Een deel is negatief over de informatiepositie. Er komt volgens hen te weinig informatie binnen, te weinig om doeltreffend te kunnen controleren. Vaak leveren adressen hierdoor niks op. De gemeenten hebben zelf beperkte informatiebronnen en deze worden verder ook niet verrijkt. Ook andere partners leveren geen adressen aan. Verder is er onvoldoende informatie over de locaties zelf. Denk aan de veiligheid bijvoorbeeld.

Een deel van de respondenten is daarentegen wel positief. Men geeft hier aan dat de lijntjes kort genoeg zijn en er steeds meer informatie binnenkomt.

Uit doorvragen blijkt dat het niet duidelijk is bij wie geïnformeerd moet worden over zaken. Respondenten geven aan meerdere kapiteins op één schip te hebben, wat voor verwarring zorgt. Ook is de projectleider voor velen niet te bereiken.

Vraag 6	Positief	Negatief	neutraal
Kennis van het doorzoeken van een pand.	4	12	4
Beschikt men over de juiste specialistische kennis van het te bezoeken pand?			

Toelichting:
Over het algemeen vindt men dat er specialistische kennis mist in de controleteams. Kleine maar toch belangrijke dingen zullen hierdoor gemist kunnen worden. Respondenten geven aan dat andere, nieuwe partners hiervoor kunnen zorgen. Bijvoorbeeld kennisdeling door het houden van kennisbijeenkomsten.
Ook kan de voorbereiding op een controleavond beter. Zodat men in het voorstadium meer informatie opdoet en ervoor kan zorgen dat de juiste specialistische kennis in het team aanwezig is.

Vraag 7	Positief	Negatief	neutraal
Manier waarop panden worden doorzocht.	12	3	5
In hoeverre er wordt doorgevraagd en/of doorgezocht op controle?			

Toelichting:
Respondenten geven aan dat er veel verschil zit in de invulling van een controleavond. Dit is te zien in de voorbereiding maar ook in de manier waarop panden worden doorzocht. Ook valt op dat niet iedereen op de hoogte was van wat nou precies het doel is op een controle avond. Waar letten we wel op en waar gaan we niet op in? Verder komt het probleem van de projectleider hier weer terug, aangezien deze niet aanwezig is op de controleavonden. De projectleider zou hier een coördinerende rol moeten vervullen en is de perfecte persoon om het overzicht te bewaren op een controle.

Er wordt aangegeven dat dit verschil kan komen door gebrek aan ervaring bij sommige deelnemers en een gebrek aan afstemming onderling. Men heeft niet het gevoel dat het één team is maar eerder meerdere lossen teams die elk hun eigen ding doen. Elke gemeente stelt zelf een team op, houdt zelf een casustafel en gaat zelf op pad. Graag zou men hier meer training in hebben.

Over het algemeen is men tevreden met de inzet die wordt getoond tijdens een controle. Op een enkeling na. Het vijftal dat neutraal heeft beantwoord is nog nooit meegegaan op een controleavond.

Vraag 8	Positief	Negatief	neutraal
Opvolging overtredingen.	2	13	5
In hoeverre wordt de opvolging na een controleavond gerealiseerd? Denk hierbij onder andere aan de juridische opvolging.			

Toelichting:
Een groot deel van de respondenten is van mening dat er veel te weinig aan opvolging wordt gedaan. Dit is niet bij elke gemeente het geval, maar met name bij de gemeente Bladel, Oirschot, Eersel en Reusel-De Mierden (de B.O.E.R.-gemeenten). Het is niet duidelijk wie wat nou precies gaat oppakken en wanneer dit gedaan moet worden. Dit kan een aantal redenen hebben. Of de afspraken zijn onvoldoende gecommuniceerd of deze waren niet duidelijk voor iedereen. Ook komt dit doordat de juridische afdeling onvoldoende is meegenomen in het proces, waardoor er een gebrek aan capaciteit bij de juridische handhaving is ontstaan. Dit is voor velen het grootste knelpunt momenteel. Men is van mening dat dit moet en zal veranderen. Zonder opvolging van de geconstateerde overtredingen heeft het KIT weinig nut. Waar dit door komt is echter niet voor iedereen duidelijk. Voor sommige respondenten denken dat dit komt door slechte afspraken en een deel denkt dat dit ligt aan het niet nakomen van afspraken.
Verder had een vijftal respondenten hier geen idee van.

Vraag 9	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Eigen rol binnen het KIT. Zit u op uw plek?	14	3	3
Uw eigen rol die u vervult in het project. In hoeverre bent u hier tevreden mee? Doet u te veel of te weinig? Of een helemaal verkeerde functie?			

Toelichting:
De meeste respondenten zijn tevreden met zijn of haar rol binnen het project. Een enkeling geef aan dat de rol van de integrale veiligheidscoördinator op het moment te groot is. Ook mogen rollen beter, concreter vastgelegd worden om zo verwarring over de rolverdeling te voorkomen. Verder is de rol van de projectleider niet goed ingevuld op het moment. Deze heeft een bepaald aantal uren ter beschikking gekregen, wat veel te weinig bleek te zijn. Ook is er mogelijk sprake van een gebrek aan ondersteuning en/of middelen. Waar het verder precies aan ligt is niet duidelijk, wel weet men dat dit moet gaan veranderen.

Vraag 10	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Voelt u zich gehoord?	19	0	1
Heeft u het gevoel dat u kan zeggen wat u wil zeggen? En wordt hier vervolgens ook naar geluisterd?			

Toelichting:
Eén respondent geeft aan nog nooit feedback te hebben gegeven en dus deze vraag niet echt kan beantwoorden. Verder geeft de rest van de respondenten aan dat zij het gevoel hebben dat zij kunnen zeggen wat zij willen zeggen. Ook hebben zij het idee dat hier oprecht naar geluisterd wordt.

Vraag 11	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Resultaten terugkoppeling	2	16	2
In welke mate krijgt u resultaten teruggekoppeld. Denk hierbij aan constateringen, acties en concrete stappen na een controleavond.			

Toelichting:
Zestien respondenten geven aan wel de constateringen en de geplande acties te horen te krijgen maar geen terugkoppeling over concrete resultaten. Ook geeft men aan dit wel graag te willen horen, omdat zij hier tijd en moeite in hebben gestoken. Verder geeft men aan dat er op het moment niemand is die achter de resultaten aan gaat. Dit is een taak van de projectleider echter kan deze haar taken niet voldoende uitvoeren. De respondenten geven aan dat dit kan liggen aan een gebrek aan uren en ondersteuning. Twee respondenten zeggen dit wel te horen te krijgen. Uit doorvragen blijkt dat dit komt door goede contacten bij handhaving uit het verleden.

Vraag 12	**Positief**	**Negatief**	**neutraal**
Communicatie	6	10	4
Hoe vindt u de communicatie onderling lopen? En de communicatie naar buiten?			

Toelichting:
Men geeft aan dat de lijntjes onderling korter zijn geworden. Wat ook zeker voordelen heeft voor casuïstiek buiten het KIT om.
Verder geeft men aan dat er meer gecommuniceerd kan worden voorafgaand aan een casustafel in plaats van op de casustafel zelf, zodat er meer inhoudelijk kan worden gedaan. Het is echter niet voor iedereen duidelijk wie nou het aanspreekpunt is in dit project. Dat komt voor velen doordat er meerdere kapiteins op één schip zijn op het moment.
Over de communicatie naar buiten zijn geen goede afspraken gemaakt en dit wordt weinig gedaan. Volgens velen is dit een gemiste kans. Door middel van de media kan er aan de burgers gecommuniceerd worden dat de gemeenten en de partners bezig zijn om ongewenste situaties te verbeteren. Door dit te laten zien zal er meer vertrouwen in de overheid ontstaan, wat voor een verhoogde meldingsbereidheid kan zorgen.

6.2.2 Resultaten: observaties

Tijdens het onderzoek hebben er op verschillende momenten observaties plaatsgevonden. Bijvoorbeeld bij controleavonden, trainingen en overleggen.

Wat opgevallen is, is dat de motivatie en de sfeer bij deelnemers vaak goed is. Met name op controleavonden is men gefocust en is men klaar om aan de slag te gaan. Ook is men op zijn gemak wat voor de bewoners van een pand prettig is. Hierdoor blijven bewoners van bezochte panden vaak rustig en werken ze vrijwillig mee.
Verder zijn er verschillende trainingen gevolgd die veel nut kunnen hebben voor de controleteams van een toekomstig KIT. Zo leert de training 'integraal controleren' deelnemers om als een team samen te werken. Men komt hier samen met mensen die zij niet kennen en samen moeten zij verschillende opdrachten voltooien. Ook krijgen deelnemers te maken met tegenslagen en zal men moeten improviseren. Punten zoals een noodplan en een codewoord bij gevaarlijke situaties komen hier naar voren. Dit zijn dingen die controleteams bij KIT controles ook kunnen gaan toepassen.
De training 'buitengewoon goed vergaderen' is op vele gebieden van belang. Ook voor het KIT is het nuttig aangezien men hier leert doeltreffend te overleggen in plaats van eindeloos vast te lopen op dezelfde onderwerpen. Zo noemt Rob de Haas, schrijven van het boek 'ongewoon goed vergaderen': 'Slimmer, korter, inspirerender.' (Haas, 2015)

6.2.3 Resultaten: leren van andere Interventieteams

Peelland Interventieteam (PIT)

Het PIT bestaat uit de gemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren, politie Oost-Brabant, de Afdeling Vreemdelingen Identificatie Mensenhandel (AVIM), Veiligheidsregio Brabant Zuid-Oost (VRBZO) en Senzer. Verder werken zij samen met de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW), de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Enexis, GGD, UWV, de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) en de belastingdienst. Ook staan ze nauw in contact met het Regionale Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) en de taskforce Brabant Zeeland.

Het PIT heeft de integrale aanpak van de ondermijnende criminaliteit, handhavingsknelpunten en overlast als doelstelling. (Deurne) Uit de evaluatie van het PIT (dhr. P. Knoops(projectleider PIT), maart 2018) blijken een aantal leerpunten. Zo is de capaciteit die bij gemeenten en partners moet worden opgebracht om de benodigde follow-up na acties waar te maken een blijvend aandachtspunt. Dit punt betreft vooral de gemeenten, die weliswaar investeren in BOA's en handhavers, maar zich onvoldoende bewust zijn van de overdruk die dit oplevert voor de gemeentelijke organisatie. Men kan de juridische afhandeling die eruit voortkomt niet in alle gemeenten aan. Eerst zou moeten worden geïnvesteerd in het op orde brengen van de juridische kunde en capaciteit, daarna op toezicht en handhaving. "Eerst de bodem van de pizza maken en daarna pas beleggen", wordt als metafoor in het PIT-overleg ingebracht.
Ook de politie geeft in de evaluatie aan dat er zorgen zijn over de borging van benodigde politiecapaciteit tijdens de acties.

Capaciteit is met name van belang omdat het afhandelen van casussen zorgt voor geloofwaardigheid naar buiten. Alle partners hechten veel waarde aan het goed en volledig afhandelen van casussen. Als hierin concessies worden gedaan, doet dit afbreuk aan de geloofwaardigheid van het PIT. Tot nu wordt nog elke overtreding opgepakt, maar enkele gemeenten lopen tegen hun grenzen aan als het gaat om de benodigde afhandelingscapaciteit. Van belang is dat zaken met prioriteit worden opgepakt en afgehandeld. (dhr. P. Knoops(projectleider PIT), maart 2018)
Echter blijkt uit het PIT wel dat er op meerdere fronten meerwaarde is voor deze nieuwe werkwijze. Zo neemt de zichtbaarheid van de overheid toe, het vertrouwen in de overheid neemt toe, complexe handhavingsproblematiek wordt integraal opgepakt en er worden grenzen gesteld en barrières opgeworpen voor ondermijning. Alle convenantpartners spreken van een effectieve aanpak die sterk voorziet in een behoefte. Er is geloof in het proces en daarmee veel draagvlak voor continuering van deze integrale werkwijze. De werkwijze van het PIT wordt continu geëvalueerd en doorontwikkeld. Deze evaluatie heeft hiervoor waardevolle informatie opgeleverd. De huidige samenstelling van het PIT werkt goed, maar zou verder aan kracht winnen als ook in de uitvoering met een vaste groep personen kan worden gewerkt.

Bestuurlijk Interventieteam Eindhoven (BITE)
Eindhoven kent sinds 2004 het BITE: Bestuurlijk Interventie Team Eindhoven. (Veiligheid, 2010) BITE is een multidisciplinair handhavingsteam dat met behulp van beschikbare bestuurlijke handhavingsinstrumenten bedreigingen van de veiligheid in de stad bestrijdt. BITE kenmerkt zich door op transparante wijze integraal te handhaven in nauwe samenwerking met in- en externe kernpartners zoals de politie, brandweer, Belastingdienst, bouw- en woningtoezicht en de milieudienst. BITE is werkzaam op het terrein van onder meer de integrale controle van woonwagenkampen, horecapanden en de aanpak van illegale garagebedrijven. BITE is inmiddels uitgegroeid van een pilot tot een structureel handhavingsinstrument waar enkele andere gemeenten een voorbeeld aan hebben genomen. En ook worden een aantal leermomenten meegenomen, denk hierbij aan het verplaatsingseffect van problematiek. Zowel lokaal als regionaal. Het is dus van belang dat het interventieteam overal in de regio effectief is om dit effect te vermijden. Ook betekent dit dat omliggende gebieden ook veranderingen moeten gaan doorvoeren om de toenemende problematiek tegen te gaan.

Integrale aanpak jeugd Haarlem
Ook in het bestuurlijk interventieteam (BIT) in Haarlem wordt de integrale aanpak toegepast. (Handleiding convenant integrale aanpak jeugd Haarlem) Signalen van overlast komen bij de leden van het kernteam binnen. Dit kunnen signalen zijn van burgers, ondernemers of waarnemingen van professionals. De professional maakt de afweging om een signaal in te brengen. Naar aanleiding van een signaal vindt er toetsing plaats van het signaal om te kijken wat er aan de hand is. Vervolgens kan er een gerichte opdracht gedaan worden ten behoeve van de duiding. In het kernteam jeugd wordt besloten of er mono kan worden ingezet of dat er gezamenlijke inzet wenselijk is. Bij mono-inzet vindt er direct een enkelvoudige/eenvoudige interventie plaats die uitgevoerd kan worden door een van de partners. Die partner gaat hiermee aan de slag en voert een interventie uit. De persoonsgegevens zijn slechts bekend bij de partner die de interventie uitvoert. Hierbij wordt alleen de informatie uitgewisseld die nodig is om een volgende stap te maken. Een interventie van een partner wordt indien nodig in het kernteam teruggekoppeld. In de verslaglegging van het kernteam wordt een abstracte terugkoppeling gegeven per actie. Wanneer in het kernteam wordt besloten dat integrale inzet wenselijk is, zal gezamenlijk de urgentie worden bepaald. Interventies worden altijd in het kernteam teruggekoppeld. Dit blijkt ontzettend belangrijk om te kunnen blijven leren tijdens het proces.

Project 'Buitenom'
Dit project richt zich net zoals project 'HAM' op de handhaving van de huisvesting van arbeidsmigranten. Het speelt zich af in de gemeenten Boxtel, Haaren, Meierijstad, Sint Michielsgestel en Vught. In totaal zijn 350 tot 400 arbeidsmigranten gecontroleerd. Dit heeft ervoor gezorgd dat er een goed beeld is ontstaan van de uitzendbureaus en de werkgevers in de regio. "Als een uitzendbureau of werkgever er slecht uitkomt, en we weten dat ze panden in gemeenten buiten het project hebben, dan geven we dit meteen aan die gemeenten door. Naar aanleiding daarvan hebben enkele gemeenten mij gebeld: 'met welk project zijn jullie bezig en wat is het effect'. Vaak willen ze dan ook wel zo'n project starten. Het creëert veel meer bewustzijn binnen de 6 gemeenten, maar ook daarbuiten. Positieve ervaringen dus." (Emmerik, 2019)(Projectleider 'Buitenom') Bij dit project zijn er een aantal belangrijke punten naar boven gekomen. Zo wordt in het eindrapport aangegeven dat een belangrijk winstpunten is dat er meer bewustzijn is gecreeerd en de omvang van de huisvesting van arbeidsmigranten gedeeltelijk in beeld is

gebracht. Ook blijkt dat gemeenten erg positief reageren op de informatie-uitwisseling van de deelnemende partners. Verder kan worden gesteld dat de geconstateerde problematiek rond de illegale huisvesting van arbeidsmigranten voor de gecontroleerde locaties, op een gewenst en beheersbaar niveau is gebracht. Dit ook in relatie tot de daarmee samenhangende misstanden, voor zover daar sprake van was. Ook zijn er een aantal knelpunten ontdekt. Zo blijkt dat gemeenten maar beperkt gebruikmaken van externe communicatie, zoals persberichten of deelname van journalisten. Waarom is niet duidelijk geworden, echter is dit wel een gemiste kans. Ook blijkt dat de gebruikte vragenlijsten te lang zijn waardoor deze te veel tijd innemen tijdens een controle.
(Emmerik, 2019)

7. Conclusie

In dit hoofdstuk zal kort ingegaan worden op het eindoordeel van dit onderzoek. Ook zal er antwoord worden gegeven op deelvraag 2: *"Welke knelpunten bemoeilijken momenteel de samenwerking tussen de deelnemende partijen van het project HAM?"*

7.1 Algemeen oordeel

Over het algemeen is het eindoordeel erg positief. Er zijn naast een aantal objectieve resultaten ook genoeg leermomenten langs gekomen en er zijn snel stappen gezet in de juiste richting. Denk hierbij aan de invulling van de projectleider. Het was al snel duidelijk dat de uren voor deze taak te krap waren. Hierom is men bij elkaar gekomen om ervoor te zorgen dat er meer uren gefinancierd worden. Echter is men ervan overtuigd dat deze taak wel een andere invulling moet gaan krijgen.
Ook al heeft niet iedere partner op dit moment de benodigde kennis (van de integrale samenwerking of het controleren in teamverband) en ervaring voor dit project, de motivatie en inzet zijn er wel. Er kan ook niet verwacht worden dat iedereen alles al weet aangezien dit voor velen de eerste keer is. Daarom is het van belang dat de motivatie goed zit. Dit is ook een punt dat vaker terugkomt in de aanbevelingen. Want wanneer de motivatie er is, wil men leren en wil men beter worden.

Ook blijkt uit de afgenomen interviews dat bij elke deelnemer duidelijk was dat deze integrale manier van werken de toekomst is en dat de oude manier van werken, de iedervoor-zich aanpak, simpelweg niet meer effectief is. Dat wil zeggen dat men zijn of haar best zal doen om dit project zo succesvol mogelijk te volbrengen. Dit blijkt ook uit de uitgevoerde benchmarks. Veel van de knelpunten die ervaren worden bij andere gelijksoortige projecten zijn hetzelfde als de knelpunten die naar voren komen bij deze evaluatie. Dit geldt ook voor de voordelen van de integrale manier van werken.

7.2 Toelichting knelpunten

- **Knelpunt 1:**

(Juridische) Opvolging.

Wat is opvolging

- Handhaving;
- Informatiebrief naar eigenaar pand;
- Persbericht;
- Partners informeren.

Toelichting:

Uit onderzoek is gebleken dat er op het moment erg weinig opvolging wordt gegeven aan de geconstateerde overtredingen. Dit is niet bij elke gemeente het geval, maar met name bij de gemeente Bladel, Oirschot, Eersel en Reusel-De Mierden (de B.O.E.R.-gemeenten). Het is niet duidelijk wie wat nou precies oppakt en wanneer dit gedaan moet worden. Dit kan een aantal redenen hebben. Of de afspraken zijn onvoldoende gecommuniceerd of deze waren niet duidelijk voor iedereen. Ook komt dit doordat de juridische afdeling onvoldoende is meegenomen in het proces, waardoor er een gebrek aan capaciteit bij de juridische handhaving is ontstaan.

Gevolg:
Het gevolg is echter wel duidelijk. Overtredingen worden ad hoc opgepakt en uitvoering verschilt per gemeente. Het gevolg hiervan is dat het project HAM/KIT niet overal even doeltreffend is. Verder is het zo dat wanneer overtredingen niet worden opgevolgd, het project HAM/KIT verder geen meerwaarde heeft. Bovendien loopt de gemeente dan meer risico op:

- Aansprakelijkheid: aangezien de gemeente op de hoogte is van de misstanden.
- Imago schade: aangezien het beeld wordt gevormd dat de gemeente wel langs gaat maar verder niks oplost.

○ Knelpunt 2:

De invulling van de projectleider rol is niet goed ingericht.

Wat is een projectleider

- De project-/programmamanager zorgt dat beoogde uitkomsten van het project of de programma-opgave er daadwerkelijk komen
- Zorgen dat de inhoudelijke activiteiten worden uitgevoerd
- Teamleden ondersteunen
- Betrokkenen regelmatig attenderen op de unieke opgave en op het belang van de bijdrage van henzelf, hun afdeling of hun organisatie (twynstraguddekennisbank)

Toelichting:
Het is niet altijd duidelijk wie verantwoordelijk is voor het project en wie het aanspreekpunt is. Ook is niet duidelijk wie achter deelnemers aan moet zitten om de opvolging te waarborgen. Op het moment vervult de projectleider niet de coördinerende of aansturende rol die hij/zij zou moeten vervullen. Verder is er sprake van negen kapiteins op één schip aangezien elke gemeente ook een eigen gemeentelijke projectleider heeft die ook het een en het ander te zeggen heeft.

Dit kan liggen aan ontbrekende randvoorwaarden zoals:

- Onvoldoende middelen: denk aan uren, ondersteuning, financiën en bevoegdheden.
- Onjuiste persoon: gebrek aan de juiste ervaring, kennis, begeleiding, opleiding en persoonseigenschappen.

Gevolg:
De projectleider heeft te veel moeten letten op haar uren waardoor ze niet doeltreffend heeft kunnen werken. Dit zorgt voor afleiding en extra druk. Door gebrek aan concrete afspraken is het te lastig voor de projectleider om te kiezen waar zij zich wel en niet mee kan en moet bemoeien.
De projectleider heeft hierdoor minimaal kunnen bijdragen aan uniformiteit en kwaliteitsverbetering. Hetzelfde geldt voor de saamhorigheid tussen de verschillende handhavingsteams. Omdat de projectleider niet als centraal aanspreekpunt acteert ontstaat er verwarring bij de deelnemers van het team. Men weet niet bij wie ze nou moeten zijn met vragen.

- **Knelpunt 3:**

Het huidige thema is niet breed genoeg.

Toelichting:
Als er een doorstart naar een losstaand KIT gemaakt gaat worden dan zal er ook naar andere thema's gekeken moeten worden. Het huidige thema is niet voor elke gemeente de prioriteit. Ook is het dusdanig smal dat er maar weinig adressen naar boven komen. Dit wil echter niet zeggen dat het huidige thema een "slecht" thema is. Wel kan er verder gekeken worden.

Gevolg:
Door gebrek aan prioriteit ontstaat er mogelijk een gebrek aan draagvlak en motivatie. Verder is het thema niet erg effectief bij het tegen gaan van ondermijning.

- **Knelpunt 4:**

De informatiepositie van de deelnemende partners is niet goed genoeg voor een werkend Kempen Interventieteam.

Toelichting:
Bij veel gemeenten komen er maar weinig adressen naar boven die door het KIT kunnen worden gecontroleerd. De gemeenten hebben zelf beperkte informatiebronnen en deze wordt verder ook niet verrijkt. Ook andere partners leveren geen adressen aan. Deels zal dit aan het thema liggen, maar deels ook niet. Verder is er onvoldoende informatie over de locaties zelf. Denk bijvoorbeeld aan de veiligheid tijdens een controleavond.

Gevolg:
Controleavonden zijn niet doeltreffend door een gebrek aan goede informatie. Met de bezochte adressen blijkt niet veel mis te zijn.

- **Knelpunt 5:**

Organisatie van de controleavonden is niet optimaal.

Toelichting:
Uit het onderzoek is gebleken dat er per gemeente erg veel verschil zit in de opzet, structuur, voorbereiding en de uitvoering van een controleavond. De een heeft alles tot in de puntjes voorbereid en de ander totaal niet. De een heeft een duidelijke structuur en bij de ander is het chaotisch. Dit kan komen omdat de ene toezichthouder en/of IVC-nou eenmaal meer ervaring heeft dan de ander. Ook komt dit doordat gemeenten elkaar te weinig zien en er hierdoor te weinig onderlinge afstemming is over dit soort dingen. Verder zijn er geen vaste afspraken gemaakt over hoe zo'n controleavond geregeld moet worden. Ook valt op dat niet iedereen op de hoogte is van wat precies het doel is op een controle avond. Waar letten we wel op en waar gaan we niet op in? Verder komt het probleem van de projectleider hier weer terug aangezien deze niet aanwezig is op de controleavonden. De projectleider zou hier een coördinerende rol moeten vervullen en is de perfecte persoon om het overzicht te bewaren op een controle.

Verder kwam er duidelijk naar voren dat er té weinig wordt gelet op de veiligheid. Men voelt zich erg veilig op een controleavond. Dit is aan de ene kant goed, aangezien men rustig is, wat voor de bewoners van het bezochte pand ook een rustgevend beeld geeft. Echter is men onvoldoende op de hoogte van de risico's. Wat voor gevaarlijke situaties kan zorgen. Denk hierbij aan agressie of mogelijk wapenbezit.

Gevolg:
Het resultaat is dat er verschil zal zitten in de effectiviteit van controleavonden van de verschillende gemeenten. Dit kan ervoor zorgen dat criminaliteit of in dit geval arbeidsmigranten zich gaan verplaatsen naar de gemeenten waar het minder goed is opgezet. Verder zal men niet weten hoe er gehandeld moet worden bij gevaarlijke situaties. Dit komt omdat dit niet is vastgelegd of is geoefend maar ook door de onduidelijke rolverdeling en een gebrek aan regie en overzicht.

- **Knelpunt 6:**

De invulling van de huidige casustafel is niet optimaal.

Toelichting:
Bij het project HAM/KIT spreken we van één interventieteam. In de realiteit blijken het meerdere losse teams te zijn die elk hun eigen ding doen. Elke gemeente stelt zelf een team op, houdt zelf een casustafel en gaat zelf op pad. Er is nauwelijks onderlinge afstemming, er is geen onderlinge resultatendeling en er is niemand die deze losse teams bij elkaar brengt.

Gevolg:
Op deze manier is er een gebrek afstemming tussen de verschillende gemeenten omdat zij elkaar bijna nooit zien. Ook wordt er langzaam geleerd aangezien iedereen enkel hun eigen leerpunten ervaart en meeneemt, zonder dit met elkaar te delen. Zo ontstaan er meer verschillen in kwaliteit. Door het gebrek aan resultatendeling weet men niet van elkaar hoe het ervoor staat en wat voor doelen er worden behaald.

8. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen er aanbevelingen gedaan worden voor de knelpunten die naar voren zijn gekomen in de resultaten en de conclusie. Daarmee wordt er antwoord gegeven op deelvraag 3: *"Wat zijn mogelijke aanbevelingen om de gevonden knelpunten op te lossen, zodoende dat er een doorstap naar een doeltreffend Kempen interventieteam mogelijk is?"*

Aanbeveling 1: (Juridische) opvolging.
Voorafgaand aan de mogelijke stap naar een definitief Kempen Interventieteam moeten er betere, concretere afspraken gemaakt worden voor de juridische opvolging. Dit geldt ook voor de opvolging door de partners. Hier zal capaciteit voor moeten worden vrijgemaakt. Het gaat dus om:

- Wie pakt wat op? Rolverdeling.
- Wanneer wordt het afgeleverd? Deadlines.
- Kan alles opgepakt worden? Capaciteit.

Wat kan helpen bij het verzorgen van capaciteit is het vergelijken van de agenda's. Handhaving heeft mogelijk al een aantal projecten lopen waar dezelfde thema's worden aangepakt als bij het KIT. Deze projecten kunnen mogelijk gecombineerd worden met het KIT, zodat dat er zo efficiënt mogelijk gewerkt wordt.

Aanbeveling 2: De invulling van de projectleider rol moet gaan veranderen.
De invulling van de projectleider rol moet veranderen op een aantal gebieden. Dit kan op verschillende manier worden gedaan:

- Middelen: de projectleider moet volledig vrijgemaakt worden voor de taak. Zo kan hij of zij overal bovenop zitten. Uit ervaring van andere, goedlopende, interventieteams blijkt dat dit toch altijd noodzakelijk blijft. Ook moet de projectleider zoveel mogelijk bij controleavonden aanwezig zijn. Hiervoor moeten uren ingezet kunnen worden.

Ook moet de projectleider genoeg ondersteuning krijgen om zijn/haar taak succesvol uit te voeren.

- Bevoegdheden: de projectleider heeft meer bevoegdheden nodig. Hij of zij moet de macht hebben om ergens iets van te vinden. Het leveren van resultaten moet afgedwongen kunnen worden. Geen resultaten? Dan moet hier een geldige reden voor zijn. Het kan uiteraard voorkomen dat iets doodloopt.
- Afspraken: het moet duidelijk zijn voor de projectleider wat de taak inhoudt zodat hier geen verwarring kan ontstaan. Onder taken van de projectleider vallen onder andere: het organiseren en regisseren van casustafels, het motiveren van de deelnemers, het controleren van de voortgang, aanspreekpunt zijn, etc.

Aanbeveling 3: Thema verbreden.
Een toekomstig KIT zal zich bezighouden met meerdere thema's. Denk aan:

- Horeca
- Malafide autobranche
- Leegstaande stallen
- Oude bedrijfspanden
- Etc.

Maar bijna elk thema is wel op te pakken met een KIT. Dus het kan zo breed worden als nodig.

Casussen kunnen op verschillende manier worden opgepakt.
Zo kan ervoor gekozen worden om per thema aan de slag te gaan. Mogelijk ook meerdere thema's tegelijk. Zo kan er per gemeente gekeken worden waar precies de prioriteit ligt. Zo heeft iedereen ook echt een meerwaarde aan het KIT en het thema wat het aanpakt.
Ook kan er volledig signaalgericht te werk worden gegaan. Waarbij casussen worden opgepakt afhankelijk van de signalen die binnenkomen.
Verder kan er ook voor een combinatie van de twee worden gekozen. Waarbij men zich focust op een thema. Hierdoor kan er dieper onderzoek gedaan kan worden. Maar waarbij men ook ingaat op signalen die binnen komen. Zo heeft iedere aanpak zijn vóór- en nadelen.

Als het KIT op andere thema's in gaat dan zal deze kennis eerst in huis gehaald moeten worden. Er zullen dus partners bij moeten komen, zoals:

- Veiligheidsregio
- Omgevingsdienst
- ISZW
- Douane
- Etc.

Deze partners zijn van uiterst belang aangezien er zonder deze kennis niet effectief gehandhaafd kan worden op de nieuwe thema's. Hierin kan ook een onderscheid gemaakt worden met partners die in het kernteam zitten en partners die er facultatief bij zitten. Vervolgens moet er zo snel mogelijk een convenant komen met deze nieuwe partners. Voordat dit opgezet is kan er namelijk niet begonnen worden met het nieuwe project.

Aanbeveling 4: Informatiepositie verbeteren.
Deels zal dit knelpunt opgelost worden door het toevoegen van nieuwe thema's en partners. Deze partners hebben meer raakvlakken met de nieuwe thema's waardoor zij over meer informatie beschikken. Ook zal het team groter worden waardoor er ook meer informatie binnen kan komen.

Ook zal het probleem verder opgelost worden met het verstrijken van de tijd. Het project zal beter gaan lopen door de ervaring die op wordt gedaan, men gaat steeds beter samenwerken, lijntjes worden korter en de motivatie wordt bevorderd. Hierdoor zal de drempel voor informatiedeling kleiner worden.

Verder zijn er een aantal mogelijke oplossingen om meer data te verkrijgen:

- 'Big data proeftuin' (Henk Wesseling, 2018)
  - Met de big data proeftuin wordt er onderzocht welke locaties, panden, binnen De Kempen aantrekkelijk zijn voor hennep- en synthetische drugscriminaliteit. Daarbij wordt vooral ingezoomd op de voorkant van het productieproces. Denk hierbij aan het verwerven van opslag, de grondstoffen, hardware en de lab/kweeklocatie zelf. Uit de analyses zullen een aantal adressen naar boven komen die in de actieweken maar dus ook bij het KIT bezocht kunnen gaan worden.
- Het bevorderen van de samenwerking met partners voor meer informatie.
- Meldingsbereidheid vergroten door communicatie naar buiten. Bijvoorbeeld over gehouden acties van het interventieteam. Zo toon je aan dat men bezig is om situaties te verbeteren.

Aanbeveling 5: Organisatie van de controleavonden verbeteren
Voordat de controleavond kan beginnen moeten er een aantal dingen worden afgesproken.

- Zo moet het doel van de avond voor iedereen duidelijk zijn, zodat er doeltreffend gewerkt kan gaan worden.
- Er moet een rolverdeling gemaakt zijn. Bijvoorbeeld: de teamleider, het team wat het gesprek voert, het doorzoekingsteam en het formulierenteam.
- Er moet een noodplan gemaakt zijn en dit moet duidelijk zijn voor iedereen. Bijvoorbeeld: als het fout loopt verlaten we het pand en verzamelen we bij locatie x. Maar ook het vooraf inschatten van het risico van de controle is van belang.

Er moeten meer middelen beschikbaar zijn voor het controleteam. Denk hierbij aan:

- Hesjes, mogelijk jassen zodat met ziet dat wij een professioneel team zijn. Zo kan men elkaar ook beter vinden.
- Communicatiemiddelen zoals portofoons. De politie heeft deze al, maar elk team zou een communicatiemiddel bij moeten hebben zodat er snel kan worden gecommuniceerd. Met name bij onoverzichtelijke of grote panden is dit van belang.
- Steekvesten kunnen ook erg belangrijk zijn als er aan thema's richting ondermijning wordt gedacht. Men weet niet wat er achter die deur schuilt, dus wees op alles voorbereid.

Verder moet er besef komen van de risico's van een controleavond. Dit kan door middel van een lezing van bijvoorbeeld de politie. Als men doorheeft wat de risico's zijn dan kan men zich hier beter op voorbereiden. Hier is de projectleider de linking pin. Hij of zij zorgt ervoor dat de teams zijn voorbereid op de mogelijke risico's.

Aanbeveling 6: De invulling van de huidige casustafel optimaliseren.
Dit kan doormiddel van het opzetten van een centrale casustafel.

Om de zoveel tijd komt iedereen bij elkaar en worden casussen per drie gemeenten besproken. De overige gemeenten en alle partners zitten er echter ook bij en de projectleider heeft de regie.
Eerst is er ruimte voor een terugblik op de vorige controleronde. Hier worden actiepunten en leerpunten gedeeld. Op deze manier krijgt iedereen dit mee en worden leerpunten door iedereen meegenomen. Ook wordt er teruggekeken naar eerdere controleavonden. Waarvan de uiteindelijke resultaten met elkaar gedeeld worden. Zo kan er meteen worden gezien wat er nou mee is gebeurd. Dit is goed voor de motivatie van het team, het teamgevoel en het valt meteen op wanneer er niet is gehandeld. Hier kan de projectleider op handhaven.
Onder leiding van de projectleider worden de komende casussen besproken per drie gemeenten. Vervolgens kan hier meteen gekeken worden welke partners hier inbreng in kunnen hebben. Zo wordt er per casus of mogelijk per ronde een specialistisch team bij elkaar gezet wat de juist kennis in huis heeft.
Verder blijft de groep die bij elkaar komt in de casustafel zoveel mogelijk hetzelfde om zo goed mogelijk op elkaar ingespeeld te raken. Dus elke partner stuurt een vaste deelnemer voor het overleg.

Een ander voordeel van dit vaste team is dat hier belangrijke zaken met zijn alle makkelijk besproken kunnen worden. Zoals afstemming over de communicatie naar buiten.

9. Literatuurlijst

(sd). Opgehaald van twynstraguddekennisbank: https://www.twynstraguddekennisbank.nl/taken-van-de-projectleider
(sd). Opgehaald van Autoriteit persoonsgegevens: https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/over-privacy/persoonsgegevens/verstrekken-van-persoonsgegevens
Deurne, G. (sd). *Gemeente Deurne Handhaving en veiligheid*. Opgehaald van https://www.deurne.nl/home/handhaving-en-veiligheid_43211/item/peelland-interventie-team-pit_42943.html
dhr. P. Knoops(projectleider PIT), d. B. (maart 2018). *Evaluatie PIT-convenant 2017.*
Emmerik, F. (2019). *Eindrapport BUITENOM.*
Grit, R. (2016). *P6-Methode.* Groningen/Houten: Noordhoff uitgevers bv.
Haas, R. d. (2015). *Ongewoon goed vergaderen.* Business Contact.
Handleiding convenant integrale aanpak jeugd Haarlem.
Henk Wesseling, R.-M. P. (2018). *Datagedreven sturing bij gemeenten.* VNG.
(2012). *Inrichtingsplan Nationale Politie.*
Jolanda Kroes, m. L. (2019). *Integraal werken binnen een nieuwe gemeente.* Groningen: Werkplaats Sociaal Domein Noord.
Korevaar, L. (2016). *interdisciplinaire samenwerking: T-shaped professional.* begeleid leren.
Louis Polstra, L. V. (2018). *De vele beelden van integraal werken.*
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2018). *Veilig samenwerken*. Opgehaald van ssc-ict: https://ssc-ict.nl/Samenwerken/index.aspx
Nederhoed, P. (2007). Helder rapporteren. In P. Nederhoed, *Helder rapporteren* (p. 175 t/m 270). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
Projectplan integrale controle huisvesting arbeidsmigranten basisteam De Kempen.
(2017). *Samenwerkingsovereenkomst voor interventieteams.*
studiemeesters. (sd). Opgehaald van betrouwbaarheid en validiteit: https://www.studiemeesters.nl/scriptie/betrouwbaarheid-en-validiteit/
Veiligheid, C. v. (2010). *Handboek bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit.* Utrecht.
Verhoeven, N. (2018). Wat is onderzoek? In N. Verhoeven, *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom uitgevers Amsterdam.
VNG. (sd). *multidisciplinair handhaven*. Opgehaald van naleving.net: https://www.naleving.net/themas/multidisciplinair-handhaven/dienstverlening/landelijke-stuurgroep-interventieteams/
Werkgelegenheid, I. S. (2016). *Literatuurstudie Integrale dienstverlening.*

10. Bijlagen

10.1 Vragenlijst interview

Deel 1: Opening.

- Voorstelronde, vragen of geluidsopname mogelijk is voor verwerking.
- Uitleg nut, belang en met name het doel van het interview

Deel 2: Kempen interventieteam.

- Definitie van het KIT. Klopt dit in jouw ogen?
  - "Samen met partners, waarin de gemeente de regie neemt, vanuit een goede informatie positie, locaties van plint tot kelder worden gecontroleerd, alle overtredingen worden aangepakt en de overheid snel en doortastend te werk gaat tegen elke vorm van ondermijning."
- Wat vindt u van het KIT? (Het idee ervan)
  - Is er nog voldoende draagvlak om door te gaan?
- Met welke partners zou u willen samenwerken?
- Heeft de gemeente voldoende de regisseur rol aangenomen tijdens het KIT?
  - Wie was de regisseur?
- Heeft u een goede informatiepositie? Goed genoeg voor een werkend KIT?
- Vindt u dat er genoeg kennis is over het doorzoeken van een pand?
- Vindt u dat de manier waarop een pand wordt geïnspecteerd goed is?
  - Wordt er voldoende doorgevraagd/doorgezocht?
- Is er voldoende opvolging bij geconstateerde overtredingen vanuit inspecties?
  - Is hier wel genoeg capaciteit voor?
  - Gebeurt dit snel genoeg?

Deel 3: Rollen, samenwerking en communicatie.

- Wat vindt u van uw rol binnen het KIT?
  - Vindt u uzelf nuttig? Heeft u naar uw mening voldoende inbreng?
  - Voelt u zich gehoord?
  - Krijgt u feedback/resultaten terug?
  - Wat zou u graag aan uw rol veranderen? Meer of minder taken bijvoorbeeld. Vaker of minder vaak meegaan met acties etc.
- Hoe vindt u de samenwerking tot nu toe lopen?
  - Positieve en negatieve punten.
- Hoe vindt u de communicatie lopen?
  - Positieve en negatieve punten.
- Heeft u punten waar het KIT goed loopt? (Algemeen)
  - Dingen die u graag zo houdt.
- Heeft u punten waar het KIT minder goed loopt? (Algemeen)
  - Waar ligt dit aan?
  - Hoe zou u die zelf oplossen?

Deel 4: Samenvatting en afsluiting.

- Samenvatten wat er uit het interview is gekomen.
- Afsluiten, bedanken.

10.2 Toelichting knelpunten Project HAM/KIT

In deze bijlage worden de knelpunten toegelicht waarbij er per knelpunten meteen een aanbeveling wordt gegeven.

Knelpunt 1:
(Juridische) Opvolging.

Wat is opvolging
- Handhaving;
- Informatiebrief naar eigenaar pand;
- Persbericht;
- Partners informeren.

Toelichting:
Uit onderzoek is gebleken dat er op het moment erg weinig opvolging wordt gegeven aan de geconstateerde overtredingen. Dit is niet bij elke gemeente het geval, maar met name bij de gemeente Bladel, Oirschot, Eersel en Reusel-De Mierden (de B.O.E.R.-gemeenten). Het is niet duidelijk wie wat nou precies oppakt en wanneer dit gedaan moet worden. Dit kan een aantal redenen hebben. Of de afspraken zijn onvoldoende gecommuniceerd of deze waren niet duidelijk voor iedereen. Ook komt dit doordat de juridische afdeling onvoldoende is meegenomen in het proces, waardoor er een gebrek aan capaciteit bij de juridische handhaving is ontstaan.

Gevolg:
Het gevolg is echter wel duidelijk. Overtredingen worden ad hoc opgepakt en uitvoering verschilt per gemeente. Het gevolg hiervan is dat het project HAM/KIT niet overal even doeltreffend is. Verder is het zo dat wanneer overtredingen niet worden opgevolgd, het project HAM/KIT verder geen meerwaarde heeft. Bovendien loopt de gemeente dan meer risico op:
- Aansprakelijkheid: aangezien de gemeente op de hoogte is van de misstanden.
- Imago schade: aangezien het beeld wordt gevormd dat de gemeente wel langs gaat maar verder niks oplost.

Aanbeveling
Voorafgaand aan de mogelijke stap naar een definitief Kempen Interventieteam moeten er betere, concretere afspraken gemaakt worden voor de juridische opvolging. Dit geldt ook voor de opvolging door de partners. Hier zal capaciteit voor moeten worden vrijgemaakt. Het gaat dus om:
- Wie pakt wat op? Rolverdeling.
- Wanneer wordt het afgeleverd? Deadlines.
- Kan alles opgepakt worden? Capaciteit.

Wat kan helpen bij het verzorgen van capaciteit is het vergelijken van de agenda's. Handhaving heeft mogelijk al een aantal projecten lopen waar dezelfde thema's worden aangepakt als bij het KIT. Deze projecten kunnen mogelijk gecombineerd worden met het KIT, zodat dat er zo efficiënt mogelijk gewerkt wordt.

Knelpunt 2:
De invulling van de projectleider rol is niet goed ingericht.

Wat is een projectleider
- De project-/programmamanager zorgt dat beoogde uitkomsten van het project of de programma-opgave er daadwerkelijk komen
- Zorgen dat de inhoudelijke activiteiten worden uitgevoerd
- Teamleden ondersteunen
- Betrokkenen regelmatig attenderen op de unieke opgave en op het belang van de bijdrage van henzelf, hun afdeling of hun organisatie (twynstraguddekennisbank)

Toelichting:
Het is niet altijd duidelijk wie verantwoordelijk is voor het project en wie het aanspreekpunt is. Ook is niet duidelijk wie achter deelnemers aan moet zitten om de opvolging te waarborgen. Op het moment vervult de projectleider niet de coördinerende of aansturende rol die hij/zij zou moeten vervullen. Verder is er sprake van negen kapiteins op één schip aangezien elke gemeente ook een eigen gemeentelijke projectleider heeft die ook het een en het ander te zeggen heeft.

Dit kan liggen aan ontbrekende randvoorwaarden zoals:
- Onvoldoende middelen: denk aan uren, ondersteuning, financiën en bevoegdheden.
- Onjuiste persoon: gebrek aan de juiste ervaring, kennis, begeleiding, opleiding en persoonseigenschappen.

Gevolg:
De projectleider heeft te veel moeten letten op haar uren waardoor ze niet doeltreffend heeft kunnen werken. Dit zorgt voor afleiding en extra druk. Door gebrek aan concrete afspraken is het te lastig voor de projectleider om te kiezen waar zij zich wel en niet mee kan en moet bemoeien.
De projectleider heeft hierdoor minimaal kunnen bijdragen aan uniformiteit en kwaliteitsverbetering. Hetzelfde geldt voor de saamhorigheid tussen de verschillende handhavingsteams. Omdat de projectleider niet als centraal aanspreekpunt acteert ontstaat er verwarring bij de deelnemers van het team. Men weet niet bij wie ze nou moeten zijn met vragen.

Aanbeveling:
De invulling van de projectleider rol moet veranderen op een aantal gebieden. Dit kan op verschillende manier worden gedaan:
- Middelen: de projectleider moet volledig vrijgemaakt worden voor de taak. Zo kan hij of zij overal bovenop zitten. Uit ervaring van andere, goedlopende, interventieteams blijkt dat dit toch altijd noodzakelijk blijft. Ook moet de projectleider zoveel mogelijk bij controleavonden aanwezig zijn. Hiervoor moeten uren ingezet kunnen worden.

Ook moet de projectleider genoeg ondersteuning krijgen om zijn/haar taak succesvol uit te voeren.

- Bevoegdheden: de projectleider heeft meer bevoegdheden nodig. Hij of zij moet de macht hebben om ergens iets van te vinden. Resultaten levering moet afgedwongen kunnen worden. Geen resultaten? Dan een geldige reden waarom niet. Het kan uiteraard voorkomen dat iets doodloopt.
- Afspraken: het moet duidelijk zijn voor de projectleider wat de taak inhoudt zodat hier geen verwarring kan ontstaan. Onder taken van de projectleider vallen onder andere: het organiseren en regisseren van casustafels, het motiveren van de deelnemers, het controleren van de voortgang, aanspreekpunt zijn, etc.

Knelpunt 3:
Het huidige thema is niet breed genoeg.

Toelichting:
Als er een doorstart naar een losstaand KIT gemaakt gaat worden dan zal er ook naar andere thema's gekeken moeten worden. Het huidige thema is niet voor elke gemeente de prioriteit. Ook is het dusdanig smal dat er maar weinig adressen naar boven komen. Dit wil echter niet zeggen dat het huidige thema een "slecht" thema is. Wel kan er verder gekeken worden.

Gevolg:
Door gebrek aan prioriteit ontstaat er mogelijk een gebrek aan draagvlak en motivatie. Verder is het thema niet erg effectief bij het tegen gaan van ondermijning.

Aanbeveling:
Een toekomstig KIT zal zich bezighouden met meerdere thema's. Denk aan:

- Horeca
- Malafide autobranche
- Leegstaande stallen
- Oude bedrijfspanden
- Etc.

Maar bijna elk thema is wel op te pakken met een KIT. Dus het kan zo breed worden als nodig.

Casussen kunnen op verschillende manier worden opgepakt.
Zo kan ervoor gekozen worden om per thema aan de slag te gaan. Mogelijk ook meerdere thema's tegelijk. Zo kan er per gemeente gekeken worden waar precies de prioriteit ligt. Zo heeft iedereen ook echt een meerwaarde aan het KIT en het thema wat het aanpakt.
Ook kan er volledig signaalgericht te werk worden gegaan. Waarbij casussen worden opgepakt afhankelijk van de signalen die binnenkomen.
Verder kan er ook voor een combinatie van de twee worden gekozen. Waarbij men zich focust op een thema. Hierdoor kan er dieper onderzoek gedaan kan worden. Maar waarbij men ook ingaat op signalen die binnen komen. Zo heeft iedere aanpak zijn vóór- en nadelen.

Als het KIT op andere thema's in gaat dan zal deze kennis eerst in huis gehaald moeten worden. Er zullen dus partners bij moeten komen, zoals:

- Veiligheidsregio

- Omgevingsdienst
- ISZW
- Douane
- Etc.

Deze partners zijn van uiterst belang aangezien er zonder deze kennis niet effectief gehandhaafd kan worden op de nieuwe thema's. Hierin kan ook een onderscheid gemaakt worden met partners die in het kernteam zitten en partners die er facultatief bij zitten. Vervolgens moet er zo snel mogelijk een convenant komen met deze nieuwe partners. Voordat dit opgezet is kan er namelijk niet begonnen worden met het nieuwe project.

Knelpunt 4:
De informatiepositie van de deelnemende partners is niet goed genoeg voor een werkend Kempen Interventieteam.

Toelichting:
Bij veel gemeenten komen er maar weinig adressen naar boven die door het KIT kunnen worden gecontroleerd. De gemeenten hebben zelf beperkte informatiebronnen en deze wordt verder ook niet verrijkt. Ook andere partners leveren geen adressen aan. Deels zal dit aan het thema liggen, maar deels ook niet. Verder is er onvoldoende informatie over de locaties zelf. Denk bijvoorbeeld aan de veiligheid tijdens een controleavond.

Gevolg:
Controleavonden zijn niet doeltreffend door een gebrek aan goede informatie. Met de bezochte adressen blijkt niet veel mis te zijn.

Aanbeveling:
Deels zal dit knelpunt opgelost worden door het toevoegen van nieuwe thema's en partners. Deze partners hebben meer raakvlakken met de nieuwe thema's waardoor zij over meer informatie beschikken. Ook zal het team groter worden waardoor er ook meer informatie binnen kan komen.

Ook zal het probleem verder opgelost worden met het verstrijken van de tijd. Het project zal beter gaan lopen door de ervaring die op wordt gedaan, men gaat steeds beter samenwerken, lijntjes worden korter en de motivatie wordt bevorderd. Hierdoor zal de drempel voor informatiedeling kleiner worden.

Verder zijn er een aantal mogelijke oplossingen om meer data te verkrijgen:
- 'Big data proeftuin' (Henk Wesseling, 2018)
    - Met de big data proeftuin wordt er onderzocht welke locaties, panden, binnen De Kempen aantrekkelijk zijn voor hennep- en synthetische drugscriminaliteit. Daarbij wordt vooral ingezoomd op de voorkant van het productieproces. Denk hierbij aan het verwerven van opslag, de grondstoffen, hardware en de lab/kweeklocatie zelf. Uit de analyses zullen een aantal adressen naar boven komen die in de actieweken maar dus ook bij het KIT bezocht kunnen gaan worden.
- Het bevorderen van de samenwerking met partners voor meer informatie.
- Meldingsbereidheid vergroten door communicatie naar buiten. Bijvoorbeeld over gehouden acties van het interventieteam. Zo toon je aan dat men bezig is om situaties te verbeteren.

Knelpunt 5:
Organisatie van de controleavonden is niet optimaal.

Toelichting:
Uit het onderzoek is gebleken dat er per gemeente erg veel verschil zit in de opzet, structuur, voorbereiding en de uitvoering van een controleavond. De een heeft alles tot in de puntjes voorbereid en de ander totaal niet. De een heeft een duidelijke structuur en bij de ander is het chaotisch. Dit kan komen omdat de ene toezichthouder en/of IVC-nou eenmaal meer heeft ervaring dan de ander. Ook komt dit doordat gemeenten elkaar te weinig zien en er hierdoor te weinig onderlinge afstemming is over dit soort dingen. Verder zijn er geen vaste afspraken gemaakt over hoe zo'n controleavond geregeld moet worden. Ook valt op dat niet iedereen op de hoogte is van wat nou precies het doel is op een controle avond. Waar letten we wel op en waar gaan we niet op in? Verder komt het probleem van de projectleider hier weer terug aangezien deze niet aanwezig is op de controleavonden. De projectleider zou hier een coördinerende rol moeten vervullen en is de perfecte persoon om het overzicht te bewaren op een controle.
Verder kwam er duidelijk naar voren dat er té weinig wordt gelet op de veiligheid. Men voelt zich erg veilig op een controleavond. Dit is aan de ene kant goed, aangezien men rustig is, wat voor de bewoners van het bezochte pand ook een rustgevend beeld geeft. Echter is men onvoldoende op de hoogte van de risico's. Wat voor gevaarlijke situaties kan zorgen. Denk hierbij aan agressie of mogelijk wapenbezit.

Gevolg:
Het resultaat is dat er verschil zal zitten in de effectiviteit van controleavonden van de verschillende gemeenten. Dit kan ervoor zorgen dat criminaliteit of in dit geval arbeidsmigranten zich gaan verplaatsen naar de gemeenten waar het minder goed is opgezet. Verder zal men niet weten hoe er gehandeld moet worden bij gevaarlijke situaties. Dit komt omdat dit niet is vastgelegd of is geoefend maar ook door de onduidelijke rolverdeling en een gebrek aan regie en overzicht.

Aanbeveling:
Voordat de controleavond kan beginnen moeten er een aantal dingen worden afgesproken.

- Zo moet het doel van de avond voor iedereen duidelijk zijn, zodat er doeltreffend gewerkt kan gaan worden.
- Er moet een rolverdeling gemaakt zijn. Bijvoorbeeld: de teamleider, het team wat het gesprek voert, het doorzoekingsteam en het formulierenteam.
- Er moet een noodplan gemaakt zijn en dit moet duidelijk zijn voor iedereen. Bijvoorbeeld: als het fout loopt verlaten we het pand en verzamelen we bij locatie x. Maar ook het vooraf inschatten van het risico van de controle is van belang.

Er moeten meer middelen beschikbaar zijn voor het controleteam. Denk hierbij aan:

- Hesjes, mogelijk jassen zodat met ziet dat wij een professioneel team zijn. Zo kan men elkaar ook beter vinden.
- Communicatiemiddelen zoals portofoons. De politie heeft deze al, maar elk team zou een communicatiemiddel bij moeten hebben zodat er snel kan worden gecommuniceerd. Met name bij onoverzichtelijke of grote panden is dit van belang.
- Steekvesten kunnen ook erg belangrijk zijn als er aan thema's richting ondermijning wordt gedacht. Men weet niet wat er achter die deur schuilt, dus wees op alles voorbereid.

Verder moet er besef komen van de risico's van een controleavond. Dit kan door middel van een lezing van bijvoorbeeld de politie. Als men doorheeft wat de risico's zijn dan kan men zich hier beter op voorbereiden. Hier is de projectleider de linking pin. Hij of zij zorgt ervoor dat de teams zijn voorbereid op de mogelijke risico's.

Knelpunt 6:
De invulling van de huidige casustafel is niet optimaal.

Toelichting:
Bij het project HAM/KIT spreken we van één interventieteam. In de realiteit blijken het meerdere losse teams te zijn die elk hun eigen ding doen. Elke gemeente stelt zelf een team op, houdt zelf een casustafel en gaat zelf op pad. Er is nauwelijks onderlinge afstemming, er is geen onderlinge resultatendeling en er is niemand die deze losse teams bij elkaar brengt.

Gevolg:
Op deze manier is er een gebrek afstemming tussen de verschillende gemeenten omdat zij elkaar bijna nooit zien. Ook wordt er langzaam geleerd aangezien iedereen elk hun eigen leerpunten ervaart en meeneemt, zonder dit met elkaar te delen. Zo ontstaan er meer verschillen in kwaliteit. Door het gebrek aan resultatendeling weet men niet van elkaar hoe het ervoor staat en wat voor doelen er worden behaald.

Aanbeveling:
De invulling van de huidige casustafel optimaliseren. Dit kan doormiddel van het opzetten van een centrale casustafel.

Om de zoveel tijd komt iedereen bij elkaar en worden casussen per drie gemeenten besproken. De overige gemeenten en alle partners zitten er echter ook bij en de projectleider heeft de regie.
Eerst is er ruimte voor een terugblik op de vorige controleronde. Hier worden actiepunten en leerpunten gedeeld. Op deze manier krijgt iedereen dit mee en worden leerpunten door iedereen meegenomen. Ook wordt er teruggekeken naar eerdere controleavonden. Waarvan de uiteindelijke resultaten met elkaar gedeeld worden. Zo kan er meteen worden gezien wat er nou mee is gebeurd. Dit is goed voor de motivatie van het team, het teamgevoel en het valt meteen op wanneer er niet is gehandeld. Hier kan de projectleider op handhaven.
Onder leiding van de projectleider worden de komende casussen besproken per drie gemeenten. Vervolgens kan hier meteen gekeken worden welke partners hier inbreng in kunnen hebben. Zo wordt er per casus of mogelijk per ronde een specialistisch team bij elkaar gezet wat de juist kennis in huis heeft.
Verder blijft de groep die bij elkaar komt in de casustafel zoveel mogelijk hetzelfde om zo goed mogelijk op elkaar ingespeeld te raken. Dus elke partner stuurt een vaste deelnemer voor het overleg.

Een ander voordeel van dit vaste team is dat hier belangrijke zaken met zijn alle makkelijk besproken kunnen worden. Zoals afstemming over de communicatie naar buiten.

10.3 Uitkomsten interviews

Vraag	Positief	Negatief	Neutraal	Uitleg	Opmerkingen/verbeterpunten
Definitie van het KIT. Klopt dit in uw ogen?	14	2	4	In de kern juist.	- Het woordje "ondermijning" past niet helemaal bij het huidige thema. - Het "alle overtredingen worden aangepakt" gedeelte wordt niet altijd nageleefd. - Het is nog niet "snel en doortastend".
Definitie: "Samen met partners, waarin de gemeente de regie neemt, vanuit een goede informatiepositie, zorgen dat locaties van plint tot kelder worden gecontroleerd, alle overtredingen worden aangepakt en de overheid snel en doortastend te werk gaat tegen elke vorm van ondermijning."					
Het idee van het KIT. Wat vindt u hiervan?	20	0	0	Vertrouwen in noodzaak/belang van het KIT.	- Het idee is zeker goed, echter moet het wel anders ingericht worden. - Iedereen ziet in dat dit wel echt belangrijk is. Het is de toekomst.
Het idee van het KIT. Ook wel de werkwijze van het KIT. Op een integrale manier controles uitvoeren.					
De partners in het KIT. Wat vindt u van de huidige? En mist u partners?	16	0	4	Huidige partners zijn goed.	- Meer veiligheidsregio nodig. Toevoeging van de ISZW is heel goed. - Omgevingsdienst en BRP mogelijk goede toevoeging.
Partners in het KIT: De Kempen gemeenten, ISZW, UWV, belastingdienst (MKB en toeslagen), SVB, politie basisteam De Kempen, AVIM.					
Heeft de gemeente voldoende de regie rol aangenomen?	3	15	2	Men staat open voor verbeterpunten.	- Regierol hoort bij handhaving, niet de IVC-er. De IVC-er heeft hogerop een rol en dient geïnformeerd te worden. - Te weinig sturing en coördinering als het aankomt op deadlines en afspraken nakomen. - Partners hebben te weinig zeggenschap bij het kiezen van de adressen. Mogelijk thema gerelateerd.

					- Veel verschil tussen gemeenten. Kempen gemeenten lopen ook hierachter. - Best, Veldhoven en Waalre lopen voor als het aan-komt op de avonden.
Regisseur rol: onder andere het opzetten van controleavonden en casustafels.					
Informatiepositie.	11	6	3	Goede connecties. Maar binnen de samenwerking kan het zeker beter.	- Projectleider moet beter geïnformeerd worden. - Lijntjes zijn nog te lang. Te veel wisselingen in teams om zou goed bereikbaar te zijn. - Slechte informatievoorziening
Een goede informatiepositie: genoeg informatie binnen krijgen om doeltreffend te kunnen werken. Plus de interne communicatie. Hoe verloopt die?					
Kennis van het doorzoeken van een pand.	4	12	4	Kennisbijeenkomsten waar-devol. Idee om men reserve te houden tijdens een contro-leavond.	- Van tevoren betere rolverdeling en afspraken maken. - Beter letten op dingen zoals hoeveel uitgangen zijn er etc. En eigen veiligheid - ISZW goede toevoeging op een controleavond. Zij weten toch goed wat ze moeten vragen. - Brandveiligheid wordt vaker gemist.
Beschikt men over de juiste specialistische kennis van het te bezoeken pand.					
Manier waarop panden worden doorzocht.	12	3	5	Meer training is belangrijk.	- Er mag ook hogerop worden gegaan. Richting de uitzendbureaus zelf. - Zitten bewoners ook daadwerkelijk maar <3 maanden op een locatie. - Hier zit veel verschil in per handhaver/gemeenten.
In hoeverre er wordt doorgevraagd en/of doorgezocht.					
Opvolging overtredingen.	2	13	5	Geen eenheid. Geen kennis van door gebrek aan terug-koppeling.	- Gebrek aan capaciteit VTH dus zaken blijven liggen. Ook slechte afspraken gemaakt. - Hang hier deadlines aan vast. - Als men constateringen niet kan opvolgen wat is dan het nut van het KIT. Overtredingen moeten gewoon aangepakt worden punt.

					- Gemeenten zien elkaar veel te weinig.
In hoeverre er aan opvolging wordt gedaan. Denk hierbij onder andere aan juridische opvolging.					
Eigen rol binnen het KIT. Zit u op uw plek?	14	3	3	Prima op mijn plek over het algemeen.	- Rol ivc'er te groot. - Rolverdeling moet vastgelegd worden.
Uw eigen rol die u vervult in het project. In hoeverre bent u hier tevreden mee? Doet u teveel of te weinig? Of een helemaal verkeerde functie?					
Voelt u zich gehoord?	19	0	1	Er wordt zeker geluisterd.	- Goede sfeer om je woordje kwijt te kunnen.
Heeft u het gevoel dat u kan zeggen wat u wil zeggen? En wordt hier ook naar geluisterd?					
Resultaten terugkoppeling	2	16	2	Krijgen we niks van terug.	- Zou wel graag iets van horen. Stukje motivatie. - Actiepunten worden wel teruggekoppeld echter wordt er niet gedeeld wat er nou daadwerkelijk mee gedaan is. - Ook tussen gemeenten onderling.
In welke mate krijgt u resultaten teruggekoppeld. Denk hierbij aan constateringen, acties en concrete stappen na een controleavond.					
Communicatie	6	10	4		- Voorafgaand aan een casustafel moet meer gedaan worden. Niet dan nog discussiëren. - Weer geen duidelijk afspraken. Over media in dit geval.
Hoe vindt u de communicatie onderling lopen? En de communicatie naar buiten?					
Overige verbeterpunten - Nogmaals betere afspraken maken. - Capaciteit moet van tevoren echt geregeld worden. - Projectleider moet deelnemers kunnen aanspreken op onder andere het delen van adressen en informatie. Ook terugkoppeling. - Vast team zou alles zoveel malen beter maken.					

Samenvattend:

Definitie van het KIT
Een tweetal respondenten zij het niet eens met het woordje 'ondermijning'. Zij vinden dat het huidige project niet een ondermijning gericht project is. Echter, is er wel motivatie om die kant op te gaan in een toekomstig KIT. Dus mocht het KIT in de toekomst wel richting ondermijnende casussen gaan dan klopt dit wel. Echter is men over het algemeen positief over de definitie. Dat wil zeggen dat dit als meetlat gebruikt kan gaan worden om te toetsen of het project ook daadwerkelijk aan al deze aspecten voldoet.

Het idee van het KIT
Elke respondent reageert erg positief over het idee van het KIT. Men is ervan overtuigd dat dit de nieuwe manier van werken moet gaan worden. De huidige/oude manier van werken, de 'ieder voor zich aanpak', is gewoon niet meer doeltreffend. Ook valt op dat iedereen de motivatie hoog heeft zitten als het aankomt op het KIT. Echter moet er wel nog wat veranderen voor het doeltreffend gaat zijn. Hierbij gaat het om de huidige invulling. Ook zijn meerdere respondenten geïnteresseerd in het aanpakken van meerdere andere thema's buiten huisvesting arbeidsmigranten.

Partners in het KIT
Van de huidige partners is over het algemeen duidelijk wat hun rol is binnen het KIT. Ook is men tevreden met de huidige partners. Echter plaatsen sommige respondenten hier een kanttekening bij. Zij zijn van mening dat er nog kansen zijn om meer partners mee te nemen. Zoals veiligheidsregio, omgevingsdienst, energiemaatschappijen, etc. Met name als er gedacht gaat worden over een doorstap naar andere thema's zijn deze partners zeer belangrijk om erbij te hebben.

Regisseur rol gemeente
Het grootste gedeelte van de respondenten geeft aan dat de regierol niet voldoende is genomen door de gemeente. Dit is op een enkeling na. Dit kan komen doordat er verschil zit in de kennis en ervaring van de verantwoordelijke persoon. Echter wordt ook aangegeven dat de een hier simpelweg meer tijd of middelen voor heeft dan de ander.

Er wordt aangegeven dat de regierol vaak niet bij de juiste persoon ligt. Deze taak ligt vaak bij de integrale veiligheidscoördinator en niet bij de handhaving coördinator. Waar deze rol zou moeten liggen. Uiteraard heeft de integrale veiligheidscoördinator wel een belangrijke rol binnen het project, echter is dit niet de juiste.

Informatiepositie
Bij deze vraag komen veel verschillende meningen naar boven. Een deel is negatief over de informatiepositie. Er komt te weinig informatie binnen, te weinig om doeltreffend te kunnen controleren. Vaak leveren adressen hierdoor niks op. De gemeenten heeft zelf beperkte informatiebronnen en dit wordt verder ook niet verrijkt. Ook andere partners leveren geen adressen aan. Verder is er onvoldoende informatie over de locaties zelf. Denk aan de veiligheid bijvoorbeeld.
Echter is er ook een deel positief. Men geeft hier aan dat de lijntjes kort genoeg zijn en er steeds meer informatie binnenkomt.
Uit doorvragen blijkt dat het niet duidelijk is bij wie geïnformeerd moet worden over zaken. Men geeft aan meerdere kapiteins op één schip te hebben wat voor verwarring zorgt. Ook is de projectleider voor vele nergens te bekennen.

Kennis van het doorzoeken van een pand
Over het algemeen vindt men dat er specialistische kennis mist in de controleteams. Kleine maar toch belangrijke dingen zullen hierdoor gemist kunnen worden. Respondenten geven aan dat andere, nieuwe partners hiervoor kunnen zorgen. Een stukje kennisdeling door middel van kennisbijeenkomsten.
Ook kan de voorbereiding op een controleavond beter. Zodoende dat men in het voorstadium meer informatie op doet en zorgt dat de juiste specialistische kennis in het team aanwezig is.

Manier waarop panden worden doorzocht
Men geeft aan dat er veel verschil zit in de invulling van een controleavond. Dit is te zien in de voorbereiding maar ook in de manier waarop panden worden doorzocht. Ook valt op dat niet iedereen op de hoogte is wat nou precies het doel is op een controle avond. Waar letten we wel op en waar gaan we niet op in? Verder komt het probleem van de projectleider hier weer terug aangezien deze niet aanwezig is op de controleavonden. De projectleider zou hier een coördinerende rol moeten vervullen en is de perfecte persoon om het overzicht te bewaren op een controle.

Er wordt aangegeven dat dit verschil kan komen door gebrek aan ervaring bij sommige deelnemers en een gebrek aan afstemming onderling. Men heeft niet het gevoel dat het één team is maar eerder meerdere lossen teams die elk hun eigen ding doen. Elke gemeente stelt zelf een team op, houdt zelf een casustafel en gaat zelf op pad. Graag zou men hier meer training in hebben.

Over het algemeen is men tevreden met de inzet die wordt getoond tijdens een controle. Op een enkeling na.
Het vijftal wat neutraal heeft beantwoord is nog nooit meegegaan op een controleavond.

Opvolging overtredingen
Een groot deel van de respondenten is van mening dat er veel te weinig aan opvolging wordt gedaan. Dit is niet bij elke gemeente het geval, maar met name bij de gemeente Bladel, Oirschot, Eersel en Reusel-De Mierden (de B.O.E.R.-gemeenten). Het is niet duidelijk wie wat nou precies oppakt en wanneer dit gedaan moet worden. Dit kan een aantal redenen hebben. Of de afspraken zijn onvoldoende gecommuniceerd of deze waren niet duidelijk voor iedereen. Ook komt dit doordat de juridische afdeling onvoldoende is meegenomen in het proces, waardoor er een gebrek aan capaciteit bij de juridische handhaving is ontstaan. Dit is voor vele het grootste knelpunt waar zij nu mee zitten. Men is van mening dat dit moet en zal veranderen. Zonder opvolging van de geconstateerde overtredingen heeft het KIT weinig nut. Waar dit door komt is echter niet voor iedereen duidelijk. Sommigen respondenten denken dat dit komt door slechte afspraken en een deel denkt dat dit ligt aan het niet nakomen van afspraken.
Verder had een vijftal respondenten had hier geen idee van.

Eigen rol binnen het KIT
Het grootste deel van de respondenten is tevreden met zijn of haar rol binnen het project. Echter geeft een enkeling aan dat de integrale veiligheidscoördinator op het moment te groot is. Ook mogen rollen beter, concreter vastgelegd worden om zo verwarring over de rolverdeling te voorkomen. Verder is de rol van de projectleider niet goed ingevuld op het moment. Ze heeft een bepaald aantal uren tot haar beschikking gekregen, wat vervolgens veel te weinig bleek te zijn. Ook is er mogelijk sprake van een

gebrek aan ondersteuning en/of middelen. Waar het verder precies aan ligt is niet duidelijk, wel weet men dat dit moet gaan veranderen.

Voelt u zich gehoord?
Één respondent geeft aan nog nooit feedback te hebben gegeven dus deze vraag niet echt kon beantwoorden. Verder geeft de rest van de respondenten aan dat zij het gevoel hebben dat zij kunnen zeggen wat zij willen zeggen. Ook hebben zij het idee dat hier oprecht naar geluisterd wordt.

Resultaten terugkoppeling
Zestien respondenten geven aan wel de constateringen en de geplande acties te horen te krijgen maar geen terugkoppeling over concrete resultaten. Ook geeft men aan dit wel graag te horen omdat zij hier wel tijd en moeite in hebben gestoken. Verder geeft men aan dat er op het moment niemand is die achter de resultaten aan gaat. Dit is een taak van de projectleider echter kan zij haar taken niet voldoende uitvoeren. De respondenten geven aan dat dit kan liggen aan een gebrek aan uren en ondersteuning.
Twee respondenten krijgen dit wel te horen te krijgen. Uit doorvragen blijkt dat dit komt door goede contacten bij handhaving uit het verleden.

Communicatie
Men geeft aan dat de lijntjes onderling korter zijn geworden. Wat ook zijn voordelen heeft voor casuïstiek buiten het KIT om.
Verder geeft men aan dat er meer gecommuniceerd kan worden voorafgaand aan een casustafel in plaats van op de casustafel zelf zodat hier meer inhoudelijk kan worden gedaan. Echter is het niet voor iedereen duidelijk wie nou het aanspreekpunt is in dit project. dit komt voor velen doordat er meerdere kapiteins op één schip zijn op het moment.
Over de communicatie naar buiten zijn geen goede afspraken gemaakt en dit wordt weinig gedaan. Volgens vele is dit een gemiste kans. Door middel van de media kan er aan de burgers worden laten zien dat de gemeenten en de partners bezig zijn om ongewenste situaties te verbeteren. Door dit te laten zien zal er meer vertrouwen in de overheid ontstaan, wat voor een verhoogde meldingsbereidheid kan zorgen.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	558
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.14
Omschrijving	Mededeling: Overhevelingen budgetten van 2019 naar 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

R20.016

MEDEDELING

Nummer : R20.016
Onderwerp : Overhevelingen budgetten van 2019 naar 2020

Aan de raad

Samenvatting
Door uiteenlopende redenen zijn een aantal budgetten in 2019 niet uitgegeven. Voor enkele van deze budgetten wordt het noodzakelijk geacht, vooruitlopend op besluitvorming bij de jaarrekening 2019, deze vast te houden voor de uitvoering van het beoogde project of activiteit in 2020.

Inleiding
In de Financiële verordening 2019 is de procedure budgetoverhevelingen opgenomen. In deze mededeling is invulling gegeven aan dit onderdeel van de planning- en controlcyclus, waarbij de raad gevraagd wordt om vooruitlopend op de besluitvorming bij de jaarrekening kennis te nemen van de budgetoverhevelingen. Definitieve vaststelling zal plaatsvinden bij de jaarrekening 2019.

Er worden voorstellen gedaan om restantbudgetten 2019 over te hevelen naar 2020. Hierdoor blijven de middelen beschikbaar om de bijbehorende prestaties uit te voeren.

In artikel 5 van de Financiële verordening 2019 zijn kaders gesteld voor het honoreren van budgetoverhevelingen. Deze richtlijnen zijn:
a) Het gaat om incidenteel toegekende middelen;
b) De gevraagde ruimte dient op het betreffende beschikbaar gestelde budget in het begrotingsjaar nog aanwezig te zijn en in de nieuwe begroting is hiervoor geen budget opgenomen c.q. geen budgetruimte beschikbaar (financiële noodzaak tot budgetoverheveling);
c) Het over te hevelen budget is van materieel belang: het bedrag van de overheveling dient minimaal € 10.000,- te bedragen;
d) De uitvoering van de activiteiten kan worden ingebed in de werkplanning van het nieuwe jaar, zodat de daadwerkelijke realisatie van de nog uit te voeren prestatie uiterlijk plaatsvindt vóór de afronding van het nieuwe jaar;
e) De middelen kunnen slechts één keer worden overgeheveld. Indien de situatie in het daaropvolgende jaar nog steeds ongewijzigd is, dan vallen de budgetten alsnog vrij ten gunste van het rekeningresultaat c.q. de algemene reserve.

Evenals in voorgaande jaren zijn verzoeken gedaan tot het overhevelen van restantbudgetten van het afgesloten dienstjaar (2019) naar het lopende dienstjaar (2020). De niet uitgegeven budgetten hebben betrekking op specifieke eenmalige activiteiten, waarvan de uitvoering in 2020 zal plaatsvinden. De geplande maar niet uitgevoerde activiteiten in 2019 leiden tot een onderuitputting van de budgetten en beïnvloeden het rekeningresultaat positief. De noodzaak dat deze activiteiten in 2020 alsnog plaatsvinden leidt ertoe dat ook de daarvoor beschikbare budgetten dienen te worden overgeheveld van 2019 naar 2020. In de dekking van de overheveling wordt voorzien door het rekeningresultaat daarvoor aan te wenden.

Het overhevelen van restantbudgetten is uitzondering en geen regel. Terughoudendheid bij het overhevelen van budgetten is gewenst. Voorkomen moet worden dat middelen worden gereserveerd en de prikkel tot een goede planning van werkzaamheden verdwijnt.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
FIN	Peter Ansems	0497-361675

Overheveling van budgetten naar een volgend jaar kan alleen maar door middel van een begrotingswijziging c.q. vaststelling van de jaarrekening. Omdat bij budgetoverheveling wordt afgeweken van het beginsel van integrale afweging geldt als uitgangspunt dat de overheveling in omvang beperkt blijft en alleen betrekking heeft op eenmalige lasten.

Alle verzoeken tot budgetoverheveling hebben wij getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Deze criteria zijn vanzelfsprekend voor ons college leidend geweest. Een tweetal verzoeken voldoen niet helemaal aan de criteria (zijn reeds eerder overgeheveld geweest cat. e). Het betreffen ‘uitvoeringsprogramma Kempische vrijetijdseconomie’ en ‘saneringsprogramma beperking geluidhinder woningen’. Voorgesteld wordt om deze wel over te hevelen naar 2020, omdat anders de in uitvoering zijnde projecten niet afgerond kunnen worden. Deze werkzaamheden hebben door externe factoren enige vertraging opgelopen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de bijlage budgetoverhevelingen.

Het totaal van de aanvragen tot budgetoverheveling is € 576.000,- (voor een specificatie wordt verwezen naar de bijlage).
De dekking van de overheveling wordt voorzien door het aanwenden van:

- het rekeningresultaat 2019	576.000,-
- te ontvangen subsidies en bijdragen	23.000,-
- algemene reserve	46.000,-
- totaal	507.000,-

Bladel, 10 maart 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. R20.016.02 Bijlage overhevelingen budgetten 2019 naar 2020

R20.016.02 Bijlage overheveling budgetten van 2019 naar 2020

OVER TE HEVELEN RESTANTBUDGETTEN (GERANGSCHIKT NAAR HOOFDTAAKVELDEN)

1. Bestuur en ondersteuning

Inventarisatie en onderzoek oneigenlijk gebruik gemeentegronden	50.000
Algemene reserve	-46.000
over te hevelen	**4.000**

▪ Inventarisatie en onderzoek oneigenlijk gebruik van gemeentegronden

De gemeente wordt met enige regelmatig geconfronteerd met illegaal in gebruik genomen gronden. Er is sprake van illegaal grondgebruik als iemand, al dan niet bewust, grond in gebruik heeft zonder dat de gemeente hiervoor toestemming heeft gegeven. In veel gevallen gaat het om een marginale ingebruikneming ten opzichte van de kadastrale grens, maar er kunnen ook situaties zijn waarbij grote(re) stukken grond in gebruik zijn genomen. Dergelijk gebruik doet zich met name voor aan de randen van de woonbebouwing, daar waar tuinen grenzen aan openbaar gebied zoals grote plantsoenstroken of park- en bosgebieden.

Een goed beeld over het aantal gevallen van illegaal grondgebruik bestaat niet, omdat er tot op heden geen middelen (mens en geld) beschikbaar gesteld zijn om een gemeente brede inventarisatie te doen. Om overdracht van eigendom door verjaring te voorkomen wordt na de constatering van illegaal grondgebruik hiertegen handhavend opgetreden. Om rechtsongelijkheid tegen te gaan is op grond van de vastgestelde grondnota 2019 een budget van € 50.000,- beschikbaar gesteld voor het inventariseren van illegaal grondgebruik. Op basis hiervan kunnen te zijner tijd mogelijk gronden verkocht worden of kan er een huurovereenkomst gesloten worden conform de beleidsnota reststroken 2015. Momenteel wordt onderzocht of het SSC de Kempen deze opdracht uit kan en wil voeren. Hierover hebben we, op dit moment, nog geen uitsluitsel. Mocht het SSC deze opdracht niet uit kunnen voeren zullen we de opdracht aanbesteden. In verband hiermee wordt voorgesteld het budget van € 50.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

▪ Mutaties reserves

Het project toetsingskader grootschalige wind- en zonne-energie en de gebiedsvisie Groene Long worden gedekt ten laste van de algemene reserve.

2. Overhead

Taxatie opstalverzekering gemeentelijke gebouwen	20.000
Totaal over te hevelen	**20.000**

▪ Taxatie gemeentelijke gebouwen

Ten behoeve van de opstalverzekering zijn onze gebouwen in 2013 voor het laatst getaxeerd. Wettelijk gezien is de geldigheid van een taxatierapport echter 6 jaar. Wanneer bij schade aan een pand blijkt dat de verzekerde waarde lager is dan de werkelijke waarde, lopen wij hiermee risico op onderverzekering. Dit risico kan worden ondervangen door middel van taxatie waarmee de herbouwwaarde wordt bepaald. De geraamde kosten hiervoor bedragen hiervoor in 2019 € 20.000,-. De voorbereidingen om te kunnen starten met de taxatie van de gemeentelijke opstallen hebben een behoorlijk intensieve voorbereidingstijd gekend. Inmiddels is in januari 2020 gestart met de taxatiewerkzaamheden.

3. Verkeer en vervoer

Update bedrijventerrein De Sleutel	20.000
over te hevelen	**20.000**

▪ Update bedrijventerrein De Sleutel

In vorige jaren is gewerkt aan een plan van aanpak voor een update van Bedrijventerrein de Sleutel. Dit plan van aanpak heeft betrekking op digitale, ondergrondse en bovengrondse infrastructuur, de kwaliteit en bruikbaarheid van het vastgoed, duurzaamheid, de inrichting en uitstraling van de openbare ruimte en de aantrekkelijkheid van het bedrijventerrein als geheel. Om quick wins te kunnen faciliteren en realiseren waarbij financiering of ondersteuning door de gemeente noodzakelijk is, is voor drie (2019, 2020 en 2021) € 20.000,- geraamd.

De aanpassing van een bocht aan de Raambrug/Handelsweg ter verbetering van de doorstroming en de verkeersveiligheid zal begin 2020 worden uitgevoerd. In verband hiermee wordt voorgesteld om het budget 2019 ad € 20.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

4. Economie

Project Kempische vrijetijdseconomie	113.000
Kempische Industrie Agenda	13.000
Onderzoek routestructuren	20.000
Regionale beleidsvisie uitbreidingen/verplaatsingen toeristische bedrijven	10.000
over te hevelen	**156.000**

- **Project Kempische vrijetijdseconomie**

Voor het uitvoeringsprogramma Kempische vrijetijdseconomie (UVP) VTE zijn in de begroting budgetten opgenomen van resp. € 76.000,- in 2018, en € 51.000,- in 2019. Omdat er de nodige vertraging is opgetreden in het uitvoeringsprogramma en er tot op heden slechts geringe voorbereidings- en overige kosten ad € 14.000,- zijn uitgegeven, resteert ultimo 2019 een budget 2019 van € 113.000,-.

Zoals gemeld in de raadsinformatiebrief (RIB) van 11 oktober 2019 zijn twee van de vier geplande projecten afgerond, te weten Meten is Weten en Brabant Remembers. De andere twee projecten lopen nog, te weten 'Professionalisering van de regiomarketing' en 'Innovatieve top-fietsroute'. Deze worden naar verwachting in de loop van 2020 afgerond waardoor ook de kosten grotendeels in 2020 gemaakt zullen worden. Daarnaast zullen in 2020 nieuwe projecten uit het UVP VTE starten.

Gezien het vorenstaande wordt voorgesteld om het restantbudget 2019 ad € 113.000,- nogmaals over te hevelen en in te zetten in het dienstjaar 2020. Het niet overhevelen gaat in tegen de afspraken die binnen de samenwerking met de Kempengemeenten zijn gemaakt. Dit zou betekenen dat gemeente Bladel niet langer mee kan doen met het UVP VTE.

- **Kempische Industrie Agenda 2017-2020**

De Kempische Industrie Agenda is opgesteld dóór en voor ondernemers. De gemeenteraden hebben in 2017 de ambities uit het KIA onderschreven en budget ter uitvoering van de acties beschikbaar gesteld. Dit jaarlijks budget van € 15.000,- is beschikbaar gesteld voor de jaren 2017, 2018, 2019 en 2020.
In het actieprogramma worden 15 acties genoemd die allen bijdragen aan de economische versterking van de Brabantse Kempen. Bij de toekenning van het budget is de afspraak is gemaakt dat acties uit het actieplan niet uitputtend zijn. Indien nieuwe kansen of projecten zich voordoen die aansluiten bij de speerpunten krijgen die een plek in het actieplan.

Op 23 januari 2020 hebben de triple helix partners overheid, onderwijs en ondernemers het Manifest 'Wij maken het samen in de Kempen' ondertekend. Door het ondertekenen van het Manifest hebben de partijen afgesproken dat zij -denkend vanuit het gezamenlijke doel en de ambitie om in een aansluitende keten dat doel te bereiken-, gaan samenwerken. Daarvoor worden de projecten opgestart/ontwikkeld zoals opgenomen in de bijlage bij het Manifest. Afgesproken is gezamenlijk de leiding te nemen en dat alle partijen meedenken en doen!

- **Onderzoek routestructuren**

In het raadsprogramma staat als doel omschreven om voor een robuust(er) landschap te zorgen waar zowel de inwoner als bezoeker van de gemeente prettig kan wonen, verblijven als recreëren. Als concreet voorbeeld of resultaat wordt hierbij de verbetering van de toegankelijkheid van Natuurgebied Biezengoren als wandelgebied richting de Bokkenrijder en de Neterselse Heide genoemd.

Natuurgebieden als wandelgebied worden in onze gemeente ontsloten via het zogenaamde wandelknooppuntensysteem. Het knooppuntensysteem is op ieder moment aan te passen, zodat wandelaars langs de mooiste routes worden geleid. Hierbij is er tevens aandacht voor de inwendige mens: de (meeste) horecagelegenheden in het buitengebied liggen aan of vlakbij de route van het knooppuntensysteem. Voor 2019 stond er een onderzoek naar de routestructuren op de planning waarbij o.a. gekeken zou worden naar de mooiste wandelroutes maar ook naar de toegankelijkheid van de gebieden. Wegens tijdsgebrek is het niet gelukt om in 2019 te starten met het onderzoek. Het project zal in 2020 verder opgepakt worden. In verband hiermee wordt voorgesteld om het hiervoor in 2019 geraamde budget ad € 20.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

- **Regionale beleidsvisie uitbreidingen/verplaatsingen toeristische bedrijven**

Voor mogelijke ruimtelijke uitbreidingen c.q. verplaatsingen van toeristisch- recreatieve bedrijven geldt dat het beleid uit 2008 niet meer aansluit bij de huidige wet- en regelgeving, en moet deze beleidsvisie aangepast worden. De wet- en regelgeving waar in de beleidsvisie naar wordt verwezen, is vaak aangepast of niet meer

van toepassing. In de nieuwe versie zullen wijzigingen vanuit nieuwe regelgeving zoveel mogelijk worden meegenomen zodat plannen beter getoetst kunnen worden. Daarnaast kan het nieuwe ruimtelijke beleid zodoende op een goede manier ingepast worden in de Omgevingsvisie 1.0. Ten behoeve van dit project is in de begroting 2019 een budget ad € 10.000,- opgenomen.

Het traject wordt gezamenlijk opgepakt met andere Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel en Eersel). De gemeente Bergeijk is kartrekker van het traject. Wegens tijdsgebrek is de actualisatie niet voltooid in 2019. Er is wel een startnotitie gemaakt die binnenkort besproken gaat worden tijdens een interdisciplinaire meeting met beleidsmedewerkers uit diverse beleidsterreinen (RO, economie, VTE) van de diverse gemeenten. Meerdere afdelingen binnen de gemeenten hebben namelijk behoefte aan een afwegingskader voor grote en kleine verblijfsinitiatieven, met name in het buitengebied. In verband hiermee wordt voorgesteld om het hiervoor in 2019 geraamde budget ad € 10.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

5. Sport, cultuur en recreatie

Bouwschuren	50.000
over te hevelen	**50.000**

- **Bouwschuren**

De gemeente onderkent het belang van een passend onderkomen voor de vele activiteiten die vanuit het verenigingsleven worden ontplooid. Bouwschuren voorzien in de behoefte aan een accommodatie waarin gebouwd en geklust kan worden. Het bouwen van carnavalswagens, het vervaardigen van decorstukken of het voorbereiden van uiteenlopende evenementen, zijn activiteiten die daar zouden kunnen plaatsvinden.
Momenteel wordt onderzocht hoe en in welke rol dergelijke initiatieven, die niet in een gemeenschapshuis passen, ondersteund kunnen worden. Voor 2019 is een maximaal bedrag van € 50.000,- beschikbaar gesteld waarbij het uiteindelijke bedrag via maatwerk zal worden bepaald.
De in het vooruitzicht gestelde notitie over hoe om te gaan met bouwschuren is nog niet opgesteld. In de nog op te stellen notitie zal zowel aandacht zijn voor de planologische mogelijkheden als ook voor het eventueel bieden van een financiële ondersteuning in de vorm van een investeringsbijdrage. Voor de komende jaren wordt de keuzen die in de notitie gemaakt worden leidend voor eventuele aanvullende middelen.
Het afgelopen jaar is intensief overleg gevoerd met de initiatiefnemers voor een bouwschuur in Casteren. Na het nodige speurwerk naar een geschikte locatie is men op het sportpark van Casteren uitgekomen. Daar heeft men vervolgens onderzocht of de bouwschuur zou kunnen worden opgericht in combinatie met de bestaande accommodaties die in de komende jaren aan vervanging, renovatie en/of verduurzaming toe zijn. Dit heeft geleid tot een integraal plan voor het gehele sportpark. Alle betrokken partijen, waaronder de initiatiefnemers van een bouwschuur, onderzoeken momenteel of hun aandeel in het plan reëel, haalbaar en betaalbaar is. Afhankelijk van die uitkomsten worden onderdelen in ontwikkeling genomen en wellicht ook een beroep op het budget voor bouwschuren gedaan. Gezien het vorenstaande wordt voorgesteld het budget ad € 50.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

6. Sociaal domein

Mantelzorgbeleid	45.000
over te hevelen	**45.000**

- **Mantelzorgbeleid**

Het doel van het mantelzorgbeleid van de gemeente Bladel is adequate ondersteuning van mantelzorgers, zodat zij goed toegerust (kunnen) worden voor hun inzet en overbelasting zo veel als mogelijk wordt voorkomen. Daarnaast streeft de gemeente Bladel naar waardering van mantelzorgers, afgestemd op de individuele wensen van mantelzorgers. Omdat zij degene voor wie zij zorgen het beste kennen, zijn zij van wezenlijk belang in de keten van zorg en ondersteuning. Daarnaast willen we met mantelzorgondersteuning bereiken dat de inzet van mantelzorgers, de inzet van het voorliggende veld en/of de inzet professionals aanvullend op elkaar is. Eindresultaat is dat Mantelzorgers optimaal zijn toegerust voor hun taken, zodat zij deze zo lang en optimaal mogelijk zelfstandig (al dan niet met behulp van ondersteuning) kunnen blijven uitvoeren.
De raad heeft het mantelzorgbeleid in de vergadering van 21 maart 2019 vastgesteld. Voor de uitvoering van het voorgestelde mantelzorgbeleid 2019-2020 zijn voor de jaren 2019 en 2020 de eenmalige budgetten in de begroting opgenomen.

In 2019 is een start gemaakt met het proces rondom de (tijdelijke) invulling van de functie van mantelzorgondersteuner. Om een zo passend mogelijk functieprofiel op te stellen en de kans op een geslaagde invulling van de functie zo groot mogelijk te maken is er bij diverse (externe) partijen input opgehaald. Het gaat dan onder meer om medewerkers van het Zorgloket in Bladel, vrijwilligers van de diverse (mantelzorg)steunpunten in de gemeente en Welzijn de Kempen. Dit proces was niet voor het einde van 2019

afgerond. In verband hiermee wordt voorgesteld om voornoemde budgetten over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

7. Volksgezondheid en milieu

Sanering beperking geluidhinder woningen	45.000
Subsidie beperking geluidhinder woningen	-23.000
Opstellen warmtevisie	10.000
Project toetsingskader grootschalige wind- en zonne-energie	21.000
Uitvoeringsprogramma sanering geluidslawaai	31.000
over te hevelen	**84.000**

▪ Saneringsprogramma beperking geluidhinder woningen

In januari 2007 is in de Wet geluidhinder vastgelegd dat de overheid alle woningen moet saneren die een geluidbelasting hoger dan 60 dB(A) ervaren (respectievelijk 65 dB(A)) in geval van weg – en railverkeerslawaai. Deze woningen zijn verdeeld over lijsten. In de gemeente Bladel is alleen sprake van zogenaamde A-lijst en B-lijst woningen. De sanering van de A-lijst woningen is reeds met succes afgerond. Inmiddels is gestart met het saneren van de B-lijst woningen, middels het uitvoeren van een saneringsprogramma. Voor het saneringsprogramma is in 2016 een bedrag van € 76.000,- beschikbaar gesteld door het Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV). Hiervan is € 53.000,- reeds ontvangen. Per saldo resteert nog een te ontvangen subsidiebedrag van € 23.000,-.

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de saneringen in alle 21 MRE gemeenten. Tot en met het jaar 2019 is in totaal een bedrag van € 31.000,- tot besteding gekomen ten behoeve van advies- en begeleidingskosten door de ODZOB. Per saldo resteert ultimo 2019 nog een budget van € 45.000,-. Het gaat om een meerjarig project, waarbij niet van tevoren kan worden bepaald hoeveel van het budget per jaar wordt uitgegeven. Dit is namelijk mede afhankelijk van de keuzes die de woningeigenaren maken en de snelheid waarmee het project – in 21 regiogemeenten gelijktijdig – kan worden uitgevoerd. Gelet op het meerjarige voorbereidings- en begeleidingstraject door de ODZOB stellen wij toch voor om het restantbedrag over te hevelen naar 2020. Daaraan gekoppeld moeten we ook nog een restantbedrag van € 23.000,- aan subsidie ontvangen.

▪ Opstellen warmtevisie

De Nederlandse energietransitie is in volle gang en de uitfasering van aardgas voor verwarmen en koken is daar een belangrijk onderdeel van. De Rijksoverheid heeft de ambitie gesteld dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij moet zijn. Elke gemeente moet voor eind 2021 een Transitievisie Warmte vaststellen. Met deze Transitievisie maken gemeenten het tijdspad inzichtelijk: wanneer kunnen welke wijken of buurten van het aardgas worden afgekoppeld. Voor de wijken of buurten die voor 2030 gepland staan, maakt de gemeente ook al de mogelijke warmte-alternatieven bekend.

In het kader van het opstellen van een warmte-visie is voor de eerste fase voor een verkennend onderzoek éénmalig € 10.000,- beschikbaar gesteld welk bedrag ultimo 2019 nog niet tot besteding is gekomen in verband met een personele wisseling in het late najaar rond dit project. Nadere bestudering van het onderwerp heeft geleid tot het inzicht dat nadere samenwerking met de Kempengemeenten in deze van belang is, mede gezien de samenhang met de Regionale Energie Strategie (RES). Overwogen wordt ook om meerdere onderdelen van het traject door de WarmteTransitieMakers te laten uitvoeren. Nadere afspraken hierover dienen nog gemaakt te worden. In verband hiermee wordt voorgesteld om dit budget over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

▪ Project toetsingskader grootschalige zonne- en windenergie

In de vergadering van 30 oktober 2018 heeft de gemeenteraad kennis genomen van het ‘Haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie de Kempen’ en ingestemd met een vervolgproces voor uitwerking van toetsingskaders en beleid voor grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen met als eerste stap het uitvoeren van een plan MER.
Het beleid en toetsingskader is nog niet vastgesteld bij aanvang van het dienstjaar 2020. Ook adviestrajecten zijn nog niet afgerond. Het is de bedoeling om het resterende budget in te zetten bij de eerste uitvoeringstranche in de toetsing van concrete projectinitiatieven.

▪ Uitvoeringsprogramma sanering verkeerslawaai

In het kader van de geluidsanering van de B-lijst woningen en eindmeldingswoningen ('saneringswoningen') worden geluidwerende gevelmaatregelen aangeboden voor woningen gelegen in het centrum van Bladel en in het buitengebied aan o.a. de Europlaan, Bleijenhoek, Oude Provinciale weg en Neterselseweg. De

geluidsanering van deze saneringswoningen is een verplichting conform de Wet geluidhinder en komt in aanmerking komen voor subsidie vanuit het Ministerie van I&W. Op 24 mei 2019 is van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de definitieve beschikking ontvangen voor een bedrag van € 109.000,- inclusief BTW.

Om de geluidhinder van de doorgaande weg te verminderen, worden aan diverse woningen in Bladel, waaronder uit de project 'Bladel Centrum' en 'Bladel-buitengebied', maatregelen aan de gevels van woningen aangeboden. Het project "B- en Eindmelding Bladel" bestaat uit 83 woningen. Daarnaast zijn nog 5 woningen van de A-lijst nader bekeken. De woningen zijn inmiddels allemaal aangeschreven. De woningeigenaren die interesse hadden in een onderzoek naar eventuele gevelmaatregelen zijn inmiddels bezocht. Onderzoek heeft uitgewezen dat op dit moment 6 woningen in aanmerking komen voor gevelmaatregelen. Het gaat om een meerjarig project, waarbij niet van tevoren kan worden bepaald hoeveel van het budget per jaar wordt uitgegeven. Dit is namelijk mede afhankelijk van de keuzes die de woningeigenaren maken en de snelheid waarmee het project – in 21 regiogemeenten gelijktijdig – kan worden uitgevoerd. In 2019 zijn kosten gemaakt tot een bedrag van € 78.000,- zodat ultimo 2019 een budget resteert van € 31.000,-. Voorgesteld wordt om dit budget over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Gebiedsvisie Groene Long te Bladel		25.000
Invoering / implementatie Omgevingswet		49.000
Stimuleren en faciliteren CPO-initiatieven		23.000
Project versnellen woningbouw		16.000
Project "Langer thuis wonen"		15.000
	over te hevelen	**128.000**

▪ Gebiedsvisie Groene Long

In het raadsprogramma voor de periode 2028-2021 is de ambitie opgenomen om een ‘Groene Long’ in Bladel te verwezenlijken. In juni 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met de Raadsopdracht waarin de kaders zijn vastgelegd. Hierin is ook vastgelegd dat de gebiedsontwikkeling vorm zal krijgen via een participatief proces. Omtrent de stand van zaken met betrekking tot dit project is de gemeenteraad in 2019 nader geïnformeerd middels een raadsmededeling (R19.172).

Er zijn verder in 2019 nog geen noemenswaardige kosten gemaakt bij de voorbereiding. Die voorbereiding is namelijk uitgevoerd door het projectteam van de gemeente. Inmiddels vraagt het proces om een onafhankelijk regisseur om te werken naar een uitvoeringsplan, c.q. schetsbeeld of vergelijkbaar type document. Die procesregisseur is in januari geselecteerd. Het schetsbeeld, waarin meer concreet wordt gemaakt welke vervolgstappen nodig zijn om tot realisatie te komen, zal rond de zomerperiode 2020 aan de gemeenteraad worden aangeboden. Voorgesteld wordt om het in 2019 eenmalig beschikbaar gestelde budget van € 25.000,- over te hevelen naar 2020 ten behoeve van de bekostiging van de procesregisseur.

▪ Invoering / implementatie Omgevingswet

Voor de invoering c.q. implementatie van de Omgevingswet is in de begroting 2019 een bedrag van € 80.000,- opgenomen. In 2019 zijn uitgaven gepleegd tot een bedrag van € 31.000,- ten behoeve van de inhuur van een externe adviseur en trainingen verdieping Omgevingsrecht. Per saldo resteert ultimo 2019 een budget van € 49.000,-. Er is het komende jaar een behoorlijke inspanning nodig om per 1 januari 2021 met de Omgevingswet te kunnen werken en te voldoen aan de minimale eisen. Om de organisatie en het bestuur meer mogelijkheden te bieden om op de wet in te spelen is naar verwachting een hoger budget nodig. Het thans beschikbare budget zal worden gebruikt voor de uitvoering van het projectplan invoering Omgevingswet waarin aandacht is voor opleiding van medewerkers, inventarisatie beleid en regels, informeren en keuzes voorleggen aan bestuur, aanpassen Omgevingsvisie 1.1, het voorbereiden op het omgevingsplan, het omgaan met verkorte procedure termijnen, en de participatie/communicatie richting inwoners en bedrijven/adviseurs bij dit alles.

▪ Stimuleren en faciliteren CPO-initiatieven

De raad wil nadrukkelijk ruimte geven aan burgerinitiatieven in de woningbouw door het stimuleren en faciliteren van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) in de verschillende kernen van de gemeente Bladel. Voor elke bouwlocatie zal worden nagegaan of voorwaarden aanwezig zijn om het CPO instrument in te zetten, passend binnen een nog op te stellen beleidslijn. In deze beleidslijn worden de rol, positie en wijze van faciliteren van CPO-initiatieven nader uitgewerkt. In ieder geval willen we faciliteren in startkosten van locatieverenigingen en kosten voor externe begeleiding van locatieverenigingen. Hiervoor is in de Perspectiefnota 2019 een bedrag van € 30.000,- (maximaal € 6.000,- per kern) geraamd voor deze raadsperiode.

Niet alle kernen hebben in 2019 een beroep gedaan op de mogelijkheid van facilitering van een CPO-initiatief; dit hangt mede samen met het tempo waarin CPO-initiatieven werken en de kansen die er liggen. In 2019 zijn bijdragen beschikbaar gesteld voor CPO-initiatieven in Casteren en Netersel (totaal € 7.000,-) waardoor er van het budget 2019 ultimo 2029 nog een bedrag resteert van € 23.000,-. Naar verwachting zullen in 2020 weer een aantal CPO-initiatieven beroep doen op de mogelijkheid tot facilitering. In 2019 is besloten om een onderzoek te laten uitvoeren naar de succes- en faalfactoren van CPO's, de verwachtingen over de rol- en taakverdeling tussen de diverse partijen en de betekenis die bouwen in CPO verband kan hebben op het versnellen van de woningmarkt. Dit onderzoek zal de onderlegger worden voor de op te stellen beleidsregels. Aangezien het niet is gelukt om dit onderzoek te koppelen aan een stageplaats, is de onderzoeksopdracht begin 2020 neergelegd bij het advies- en onderzoeksbureau het Pon. In verband hiermee wordt voorgesteld om het restantbudget van € 23.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

Project versnelling woningbouw

Er is een tekort aan beschikbare woningen in de gemeente Bladel. In de Woonvisie 2016, actualisatie 2018 is de ambitie uitgesproken om te zorgen voor de juiste woning op de juiste plek. Er is momenteel sprake van een mismatch en een tekort. Tegelijkertijd constateren we dat het realiseren van bestaande plannen en het ontwikkelen van nieuwe plannen stagneert. Daarom is een traject opgestart om te komen tot een versnelling van de woningbouw. Na een korte verkenning van de mogelijk in te zetten instrumenten zullen keuzes gemaakt moeten worden om daadwerkelijk tot een versnelling te komen. Voor de versnelling woningbouw wordt expertise externen ingezet. In 2019 is hiervoor een budget geraamd van € 25.000,- per jaar voor onderzoeks- en advieskosten voor 2019 en 2020. Van het budget 2019 resteert ultimo 2029 nog een bedrag van € 16.000,-.

Het komen tot daadwerkelijke versnelling van de woningbouw is een lastig proces. Het aantal in te zetten instrumenten is beperkt en behoort ook niet altijd tot de beïnvloedingsmacht van de lokale overheid. Het vergt dan ook een zorgvuldige overweging om tot keuzes te komen van in te zetten instrumenten en expertise. Een eerste verkenning heeft plaatsgevonden en in 2020 zullen nadere keuzes gemaakt worden. Voorgesteld wordt om dit restantbudget ad € 16.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

- **Project 'Langer huis wonen'**

Door hervormingen in de langdurige zorg krijgt lang niet iedereen meer een indicatie waarmee zij recht hebben op extramurale zorg en groeit de behoefte om langer in de eigen sociale omgeving te blijven wonen. Daarnaast hebben we te maken met een vergrijzende bevolking. Daarom is het van belang om mensen te stimuleren na te denken over toekomstbestendig wonen en de huidige woningvoorraad aan te passen. In de woonvisie 2016, actualisatie 2018, is ook de ambitie uitgesproken om deze bewustwording te creëren. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van in het verleden ingezette instrumenten en de samenwerkingsmogelijkheden die er liggen met andere partijen. Naar aanleiding hiervan zal er een project worden opgestart wat moet leiden tot bewustwording en het faciliteren van het daadwerkelijk toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad. Voor 'Langer thuis wonen' is in de Perspectiefnota 2019 éénmalig een budget beschikbaar gesteld van € 15.000,- voor onderzoeks- en advieskosten.

Wonen en zorg is ook één van de speerpunten van de in 2019 vastgestelde Kempische visie op wonen. In het najaar is hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld. In dit uitvoeringsprogramma is voor 2020 de afspraak opgenomen om te werken aan bewustwording van ouderen, door ze te adviseren over levensloopgeschikte maatregelen, gericht op financiële consequenties van woningaanpassing versus een verhuizing naar een aangepaste woning. Eind 2019 heeft er een overleg plaatsgevonden met het ondersteuningsteam wonen en zorg van RVO en de Kempencollega's van wonen en zorg. Dit heeft er ook toe geleid om dit onderwerp breder op te pakken. In verband hiermee wordt voorgesteld het budget van € 15.000,- over te hevelen naar het dienstjaar 2020.

Recapitulatie

Totaal over te hevelen budgetten	576.000
Totaal over te hevelen bijdrage reserves	-46.000
Totaal over te hevelen subsidies	-23.000
Totaal te verrekenen met exploitatieresultaat	507.000

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	571
Extern Zaak ID	Z200000355
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.15
Omschrijving	Mededeling: Stopzetting deelname aan project Rural Data Center De Kempen

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

R20.023

MEDEDELING

Nummer : R20.023
Onderwerp : Stopzetting deelname aan project Rural Data Center

Aan de raad

Samenvatting
Sinds 2017 heeft de gemeente Bladel deelgenomen aan het project Rural Data Center (RDC) van de Kempengemeenten. In 2019 werd u door het college middels raadsmededeling R19.107 op de hoogte gesteld over het voortzetten van het project voor de jaren 2019 en 2020. In deze mededeling werd u tevens geïnformeerd over een komende evaluatie. Deze evaluatie heeft plaatsgevonden en op basis van deze evaluatie is geconcludeerd dat het RDC niet aansluit bij de behoefte van de gemeente Bladel. Op basis hiervan is besloten dat de gemeente Bladel per 2021 stopt met deelname aan het project. Het college wil wel verder gaan met het werken met data. Hierbij wordt ingezet op kennisverbreding, zodat de gemeente als geheel meer leert over het werken met data.

Inleiding
Eind 2017 startte de gemeente Bladel samen met de Kempengemeenten en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) het project Rural Data Center (RDC). Dit RDC heeft als doel het stimuleren van datagedreven werken. Hierbij moet worden gedacht aan het gebruik van cijfers in de onderbouwing en evaluatie van beleid. Het beoogde effect hierbij is dat er beter onderbouwde voorstellen worden geschreven en dat daarmee de dienstverlening aan de maatschappij wordt verbeterd.

De samenwerking voor het project werd eind 2018 verlengd voor de jaren 2019 en 2020. Tot dan toe hadden er nog weinig projecten plaatsgevonden. Om verder te kunnen ontwikkelen werd het project verlengt. Het project is pionierend en de samenwerking met het CBS in de vorm van een rural (landelijk) data center is voor landelijke gemeenten uniek in Nederland. Aan de hand van een projectevaluatie en programmaplan zijn er verbeteringen in gang gezet, om zo het project doorlopend te verbeteren. Door deze pionierende opzet is het niet onverwacht dat het project heeft moeten zoeken naar een vorm en werkwijze die voor alle gemeenten voldoet. Het college heeft hierin willen bijdragen, maar heeft nu tevens besloten dat het RDC onvoldoende aansluit bij de behoefte van de gemeente en dat Bladel daarom per 2021 stopt met deelname aan het project. Dit besluit en de vervolg stappen van het college zullen in deze mededeling worden toegelicht.

Toelichting op het collegebesluit
De toelichting op het collegebesluit bestaat uit drie aspecten. Allereerst zal er een korte evaluatie worden gegeven van het RDC. Vervolgens wordt er gekeken naar de behoefte in de eigen organisatie. Tot slot wordt er toegelicht waarom het besluit nu is genomen.

Het Rural Data Center
Voor 2019 en 2020 zijn bijdragen geraamd voor het Rural Data Center van resp, € 19.000,- en € 20.000,-. Het college is van mening dat de prijs-kwaliteitverhouding van het project niet juist is. De bijdrage aan het project heeft onvoldoende professionalisering teweeg gebracht, waardoor het project in de afgelopen jaren bij een project is gebleven. Daarbij komen de kosten per onderzoek. Hoewel er goede onderzoeken zijn afgeleverd, zijn er meer onderzoeken opgeleverd waarvan de kwaliteit niet aansloot bij de behoefte van de gemeente. De hoge kosten staan daarmee voor het college niet in verhouding met wat er wordt opgeleverd.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
IPB	Bram Klapwijk	0497-361431

Behoefte in de gemeente Bladel
In de afgelopen jaren is gebleken dat de vraag naar projecten in Bladel bij het RDC nauwelijks van de grond is gekomen. Enerzijds komt dit doordat verzoeken niet konden worden ingewilligd door het RDC, anderzijds waren er alternatieven voor het RDC zoals openbaar beschikbare data en in te huren bedrijven die onderzoeken uitvoeren.

Waar het RDC gericht is op losse onderzoeken, is er in Bladel meer behoefte naar structurele ontwikkeling. Er is behoefte om als organisatie als geheel te streven naar dit hogere kennisniveau. Hier hoort ook bij dat er meer behoefte is naar kennis rondom het vertalen van een beleidsvraagstuk naar een onderzoeksvraagstuk. Het college is niet van mening dat het RDC op deze behoefte in kan springen.

Het moment van het besluit
Er zijn twee redenen waarom dit besluit nu is genomen door het college. Allereerst sluit dit moment goed aan bij de Perspectiefnota 2020, die momenteel wordt opgesteld. Het besluit om geen geld te reserveren vanaf 2021 geeft helderheid over het budget.

Met dit besluit worden ook de andere Kempengemeenten vroeg geïnformeerd. Dit maakt dat wanneer de andere Kempengemeenten wel besluiten door te willen gaan met het RDC, er in de voorbereidingen geen rekening gehouden hoeft te worden met een eventuele deelname van de gemeente Bladel.

Hoe verder?
De vraagt rijst hoe er dan verder gegaan moet worden na 2020. Allereerst betekent dit besluit dat het college niet verder wil binnen het project RDC. Dat voorstellen en evaluaties van goed onderbouwde kwaliteit moeten zijn, staat buiten kijf. Echter, het RDC is voor het college niet de weg hier naar toe.

De gemeente heeft veel geleerd van deelname in het RDC. Een van de leerpunten is dat een organisatie als geheel moet kunnen inspringen op de mogelijkheden van data. Het college wil dan ook in gaan zetten op een algemene kennisverbreding, waarbij de gemeente een gedegen kennis krijgt over wat er mogelijk is met data. Tevens wil het college onderzoeken hoe een vraag beter vertaald kan worden naar een goed onderzoek. Voorbereidingen voor dit vervolg zijn al in gang gezet.

Conclusie
Het college heeft besloten niet verder te gaan met het Rural Data Center. Dit besluit is genomen door de verhouding tussen de hoge prijs en de niet toereikende kwaliteit. De gemeente heeft in dit project geleerd dat er nu behoefte is aan meer algemene kennis van data en de mogelijkheden bij het opstellen van nieuw beleid. Het besluit is nu genomen, zodat er vroegtijdig helderheid wordt verschaft binnen de organisatie en in de Kempengemeenten. Het college zet in het vervolg in op het verbreden van kennis over het werken met data.

Bladel, 24 maart 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	647
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	5.2.16
Omschrijving	Mededeling: Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.054
Onderwerp : Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

Aan de raad

Samenvatting
De 'Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020' is vastgesteld. Deze vervangt de oude 'Beleidsnotitie Algemeen Beleid voor reclame- en verwijzingsborden in de gemeente Bladel' uit 2001. Daarnaast is het 'Aanwijzingsbesluit (handels)reclame, borden, vlaggen, spandoeken en objecten Bladel 2020' vastgesteld. Met dit aanwijzingsbesluit worden categorieën van reclame-uitingen vergunningsvrij gemaakt.

Inleiding
De leefomgeving wordt beïnvloed door reclame. Daarom is het van belang om de manier waarop reclame wordt gemaakt vast te leggen in reclamebeleid. Met dit beleid wordt enerzijds rekening gehouden met de wens om reclame te maken in de openbare ruimte en anderzijds dat er oog is voor de effecten van reclame. Door het voeren van een reclamebeleid worden duidelijke regels neergelegd over welke vorm van reclame waar wel of niet is toegestaan en waar die reclame dan aan moet voldoen. Voorheen waren deze regels neergelegd in de door uw raad vastgestelde "Beleidsnotitie Algemeen Beleid voor reclame- en verwijzingsborden in de gemeente Bladel" (verder: de beleidsnotitie), uit 2001. Inmiddels maakt het reclamebeleid deel uit van de regelgeving op grond van de APV. De verordenende bevoegdheid ligt bij de gemeenteraad (vaststelling APV), waarna nadere regels gesteld kunnen worden door het college. Ter vervanging van de oude beleidsnotitie zijn nieuwe regels opgenomen in de "Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020" (verder: de beleidsregel) (bijlagen 01 t/m 03). Over deze nieuwe beleidsregel wordt u hierbij geïnformeerd.

Argumenten opstellen nieuwe beleidsregel
1.1. De APV biedt de mogelijkheid uitvoeringsbeleid op te stellen
In artikel 2:10 van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) is opgenomen dat er zonder ontheffing geen voorwerpen op of aan de weg geplaatst mogen worden die daar voor het normale gebruik niet thuishoren. In het 4e lid van dit artikel is bepaald dat nadere regels gesteld kunnen worden ten aanzien van onder andere reclameborden. In artikel 4:15 van de APV is opgenomen dat het verboden is zonder vergunning op of aan een onroerende zaak (handels)reclame te maken of te voeren door middel van een opschrift, aankondiging of afbeelding in welke vorm dan ook, die vanaf de openbare weg of vanaf een andere voor het publiek toegankelijke plaats zichtbaar is. In artikel 4:15a van de APV is een vergelijkbaar verbod opgenomen voor het plaatsen, doen plaatsen, aanbrengen of houden van borden, vlaggen, spandoeken en objecten die vanaf de openbare weg of vanaf een andere voor het publiek toegankelijke plaats zichtbaar zijn. Een vergunning op basis van de artikelen 4:15 en 4:15a van de APV worden op basis van de Wabo verleend als omgevingsvergunning. Vergunningen die op basis van één van de artikelen 2:10, 4:15 of 4:15a worden verleend moeten voldoen aan de nieuwe beleidsregel.

1.2. De Provinciale Landschapsverordening is ingetrokken
In 2012 is de Provinciale Landschapsverordening ingetrokken. In deze provinciale verordening waren regels opgenomen voor het maken van reclame langs wegen buiten de bebouwde kom. Omdat de beleidsnotitie van voor de datum van intrekking van de verordening is, zijn er door het

Team: **VTH de Kempen**
Behandelend ambtenaar: **Nikky Ansems**
Telefoonnummer: **0497-531483**

intrekken van deze verordening geen regels meer voor reclame langs wegen in het buitengebied. In de nieuwe beleidsregel zijn hiervoor alsnog regels opgenomen.

1.3. Het huidige reclamebeleid moest geactualiseerd worden
In de beleidsnotitie is voor permanente reclame een onderverdeling gemaakt in soorten gebieden. Deze onderverdeling is in de beleidsregel gehandhaafd gebleven. De beleidsnotitie gaat in op veel verschillende soorten reclame, dat is ook in de beleidsregel zo gebleven. Echter staan in de 18 jaar oude beleidsnotitie ook uitgangspunten die niet meer actueel zijn. Daarnaast is die gebaseerd op niet meer actuele artikelen uit een oude APV. De uitgangspunten zijn in de nieuwe beleidsregel geactualiseerd. De geactualiseerde uitgangspunten betreffen:

- voorwaarden voor permanente reclame in de verschillende gebieden;
- complementeren soorten tijdelijke reclames.

Omdat de nieuwe beleidsregel helemaal anders is opgesteld, tekstueel en qua opbouw, is het niet mogelijk een was-wordt lijst te maken.

1.4. De beleidsregel betreft permanente en tijdelijke reclame
Reclame-uitingen kunnen een permanent of een tijdelijk karakter hebben. Omdat het bij beide om reclame-uitingen gaat is gekozen met deze 2 vormen van reclame maken samen te houden in één beleidsregel. Uitstallingen bij winkels e.d., die ook reclame-uitingen kunnen bevatten, zijn buiten de beleidsregel gelaten. Dit omdat uitstallingen meer zijn dan reclame-uitingen. Voor uitstallingen is er ook nooit eerder beleid vastgesteld.

1.5. De beleidsregel sluit aan bij de CROW handreiking voor reclame langs wegen
Kennisplatform CROW heeft samen met Rijkswaterstaat, UNETO-VNI en het Inter Gemeentelijk overleg Openbare Verlichting van Stichting Openbare Verlichting Nederland een handreiking opgesteld welke gebruikt kan worden bij het opstellen van reclamebeleid. Onder andere wordt aangegeven hoe met welke soort reclame om kan worden gegaan. De in de handreiking genoemde soorten reclames komen terug in de beleidsregel. In de handreiking wordt ook onderscheid gemaakt in soorten wegen. Dit onderscheid is ook overgenomen in de beleidsregel.

1.6. Er is rekening gehouden met de verkeersveiligheid en welstandaspecten
Aandacht trekken is het hoofddoel van het maken van reclame. Deze aandacht kan zorgen voor (bovenmatige) afleiding van de weggebruikers. Door het juist toepassen van reclame wordt wel kort aandacht gegeven aan de reclame-uiting, maar zorgt die niet voor afleiding in het verkeer. Om die reden mag reclame dan ook nooit het zicht op de weg of verkeersinformatie belemmeren en in de buurt staan van gevaarlijke/moeilijke wegsituaties. In de beleidsregel is rekening gehouden met de aspecten verkeersveiligheid en welstand.

1.7. Er is geen mogelijkheid meer tot het plaatsen van sandwichborden
Op basis van de oude beleidsnotitie mochten voor evenementen die in de gemeente Bladel plaatsvinden maximaal 25 sandwichborden in de gehele gemeente worden geplaatst of maximaal 5 per kern. Voor evenementen die plaatsvinden in 1 van de andere 4 Kempengemeenten mochten er maximaal 10 sandwichborden in de gehele gemeente worden geplaatst of maximaal 2 per kern. Er mocht in de gemeente voor een onbeperkt aantal verschillende evenementen gelijktijdig reclame worden gemaakt. Voor evenementen van buiten de gemeente mochten er niet meerdere evenementen gelijktijdig worden aangekondigd.

Er zijn sinds het opstellen van de beleidsnotitie uit 2001 vele andere mogelijkheden gekomen om evenementen aan te kondigen. Zo staan er op verschillende locaties in de gemeente digitale informatiepanelen, verschijnen er meerdere huis-aan-huis bladen in de gemeente waarin geadverteerd kan worden en wordt er veel digitaal gecommuniceerd met bezoekers via bijvoorbeeld websites en sociale media. De noodzaak om eventuele bezoekers te bereiken via aankondigingen op sandwichborden is hiermee een stuk minder geworden.

Voor het plaatsen van sandwichborden is er ook niet overal binnen de bebouwde kom genoeg plek. Vaak worden deze borden zodanig geplaatst dat een deel van een voetpad, of soms van een fietspad, wordt geblokkeerd. Dit levert verkeersonveilige situaties op. Er zijn weinig plaatsen binnen de bebouwde kom aan te wijzen waar de borden kunnen geplaatst zonder dat dit problemen oplevert (blokkeren fiets- voetpaden, verkeersveiligheid). Er zijn hierdoor dus feitelijk weinig geschikte plekken. Meerdere borden vlak bij elkaar geven ook een rommelig beeld. Daarnaast worden deze borden ook niet altijd goed bevestigd, waardoor bij wat hardere wind of regen de borden of de aanplakbiljetten daarop loslaten. Ook dit levert een verkeersonveilige situatie op. Tot

slot speelt de handhaafbaarheid. Met een totaalverbod is er geen discussie meer over of een bord te vroeg wordt geplaatst of te lang blijft staan en kan ook makkelijk tegen zonder vergunning geplaatste borden worden opgetreden. Er kan immers nergens meer een sandwichbord worden geplaatst. Gelet hierop wordt in de nieuwe beleidsregel geen mogelijkheid meer gegeven tot het plaatsen van sandwichborden.

1.8. De voorwaarden voor bewegwijzering zijn overgenomen
Voor het plaatsen van bewegwijzeringsborden gelden aparte voorwaarden. Deze bewegwijzeringsborden kunnen ook gezien worden als reclame-uitingen. Om alles over reclame te bundelen zijn deze voorwaarden als bijlage bij de nieuwe beleidsregel opgenomen. In de beleidsregel zelf wordt een verwijzing gemaakt naar de voorwaarden. Inhoudelijk is er niets gewijzigd aan die voorwaarden.

1.9. Categorieën van reclame zijn vergunningsvrij geworden
In de artikelen 4:15 en 4:15a van de APV is opgenomen dat het college activiteiten, categorieën of gevallen van (handels)reclame aan kan wijzen waarvoor de vergunningplicht uit die artikelen niet van toepassing is. Er kunnen dus categorieën van reclame-uitingen vergunningsvrij worden gemaakt. Van deze mogelijkheid is gebruik gemaakt door het vaststellen van een aanwijzingsbesluit (bijlage 04). Het plaatsen van de in het aanwijzingsbesluit opgenomen categorieën reclame-uitingen leidt niet tot aantasting van een goed woon- en leefklimaat, levert geen strijd op met redelijke eisen van welstand of de verkeersveiligheid.

Bladel, 19 mei 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
01. Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020 (19it.01896);
02. Bijlage 1 bij beleidsregel (19it.02254);
03. Toelichting bij beleidsregel (19it.01897);
04. Aanwijzingsbesluit (handels)reclame (19it.01974).

Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

Burgemeesters en wethouders van Bladel,
gelet op de artikelen 2:10 Voorwerpen op of aan de weg, 4:15 Verbod (handels)reclame en 4:15a Verbod borden, vlaggen, spandoeken en objecten van de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018 en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
besluiten vast te stellen:
Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

Hoofdstuk 1 Inleiding

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze beleidsregel wordt verstaan onder:
    a. gebiedsontsluitingswegen: wegen binnen of buiten de verkeerskundige bebouwde kom met een snelheidsregime van 50 of 60 km/h (gemeentelijke gebiedsontsluitingswegen) of wegen buiten de bebouwde kom met een snelheidsregime van 60 of 80 km/h (provinciale gebiedsontsluitingswegen);
    b. gevelreclame: belettering, borden, gevelvlaggen en verlichting, allen gemonteerd aan de gevel van het desbetreffende pand;
    c. ideële reclame: reclame voor een maatschappelijk doel of campagne;
    d. lichtreclame: verlichte reclame-uitingen, met als lichtbron fluorescentie- (tl), neon- of ledverlichting;
    e. openbare ruimte: openbare of publieke ruimte die voor iedereen toegankelijk is waar het publiekelijke leven zich afspeelt;
    f. reclame: verzamelnaam van alle vormen van naamaanduiding, bewegwijzering, aankondigingen of aanprijzingen, zowel ideëel als commercieel, die zichtbaar zijn van in de openbare ruimte met als doel een boodschap, merk, bedrijf, product, dienst of huisstijl te communiceren;
    g. repeterende reclame: een aantal reclame-uitingen opvolgend achter elkaar die samen één geheel vormen;
    h. stroomwegen: wegen met een snelheidsregime van 100, 120 of 130 km/h;
    i. tijdelijke reclame: alle elementen die niet direct aan een pand kunnen worden gekoppeld en tijdelijk van aard zijn;
    j. verwijsreclame: reclame-uitingen voor een activiteit die niet op de locatie van de reclame-uiting plaatsvindt of voor een bedrijf wat elders is gevestigd.
2. Voor overige begripsbepalingen wordt aangesloten bij wat de Algemene Plaatselijke Verordening daaronder verstaat.

Artikel 2 Toepassingsbereik

Deze beleidsregel is niet van toepassing op uitstallingen (alle elementen bedoeld om rondom een pand uit te stallen). Daarnaast zijn de artikelen 5 tot en met 9 van hoofdstuk 2 Permanente reclame van deze beleidsregel in het geheel niet van toepassing op het centrumgebied van Bladel, te weten binnen de grenzen van het bestemmingsplan ‘Centrum Bladel’.

Artikel 3 Wijze van meten

1. Oppervlaktematen van losse letterreclame wordt buitenwerks gemeten.
2. Hoogtematen worden gemeten vanaf maaiveld.

Artikel 4 Algemene voorschriften

Op zowel de plaatsing van permanente als tijdelijke reclame-uitingen zijn de volgende algemene voorschriften van toepassing:

a. Schade aan personen en/of eigendommen van de gemeente en/of van derden, als gevolg van het aanbrengen, aanwezig hebben of verwijderen van reclame-uitingen, is voor rekening van de vergunning- of ontheffinghouder;
b. De teksten of afbeeldingen op de borden mogen niet in strijd zijn met het algemeen belang, de openbare orde en de goede zede en ook niet kwetsend dan wel aanstootgevend zijn.
c. Reclame mag niet zodanig worden aangebracht dat deze het verkeer hindert, in gevaar brengt of (uit)zicht beperkt. Dit is ook van toepassing bij fietspaden langs de rijbaan.
d. Reclame mag niet lijken op rijtaak gerelateerde informatie, het zicht op de weg en op verkeersinformatie niet belemmeren, geen bewegend beeld (wel overgangstijd bij wisselen digitale borden) bevatten, het wegbeeld niet vervormen en moet het op voor bestuurders logische plekken staan rekening houdend met het gezichtsveld, de afstand tot de weg, de hoogte en de plaatsingshoek.
e. Binnen een afstand van 30 meter van een kruispunt/rotonde/oversteekplaats op gebiedsontsluitingsweg mag geen reclame worden geplaatst.
f. Repeterende reclame is niet toegestaan.
g. Alle reclame-uitingen zijn weersbestendig.

Hoofdstuk 2 Permanente reclame

Dit hoofdstuk is uitsluitend van toepassing op reclame-uitingen die permanent geplaatst worden. Waar het gaat om bedrijfsreclame (artikelen 5 tot en met 9) is dat uitsluitend toegestaan op of bij positief bestemde of legaal gevestigde bedrijven. Het betreft zowel reclame op, in of aan de openbare ruimte als reclame zichtbaar vanaf de openbare ruimte op privé-eigendommen.

Artikel 5 Woongebieden

1. Bij het voeren van reclame in woongebieden gelden de volgende algemene uitgangspunten:
    a. het reclameobject wordt uitsluitend op de begane grond geplaatst;
    b. reclame achter of op glas wordt als reclame gezien;
    c. per perceel is maximaal 1 reclameobject toegestaan. Uitzondering hierop kan worden gemaakt voor gebouwen met gevels aan meer dan 1 straat. Dan is 1 reclameobject per straatkant mogelijk;
    d. de reclame-uiting moet verkeersveilig worden geplaatst;
    e. er is minimaal een vrije doorgang op het trottoir van 1,5 meter breed;
    f. alleen bedrijfsgebonden merkreclame, logo en/of naamsaanduiding is toegestaan;
    g. verwijsreclame is niet toegestaan;
    h. de vormgeving, plaats en kleur moet afgestemd zijn op de desbetreffende gevelopzet;
    i. bij meerdere bedrijven op 1 perceel of in 1 gebouw gelden de uitgangspunten voor de gevestigde bedrijven gezamenlijk.
2. Aanvullend op het eerste lid gelden voor het voeren van reclame bij een woonbestemming met een bedrijf of beroep aan huis de volgende uitgangspunten:
    a. gevelreclame is maximaal 0,5 m²;
    b. vrijstaande reclame is toegestaan op het voorerf tot maximaal 0,5 m² (eventueel dubbelzijdig) en maximaal 1 meter hoog;
    c. zwak aanlichten is toegestaan, lichtreclame is niet toegestaan.

3. Aanvullend op het eerste lid gelden voor het voeren van reclame bij een bedrijfs- of horecabestemming de volgende uitgangspunten:
    a. gevelreclame is maximaal 1,5 m²;
    b. vrijstaande reclame is toegestaan op het voorerf tot maximaal 0,5 m² (eventueel dubbelzijdig) en maximaal 1 meter hoog;
    c. zwak aanlichten en lichtreclame is toegestaan;
    d. maximaal 2 vlaggen van 0,5 m² per vlag zijn toegestaan aan de gevel;
    e. extra vlaggenmasten bovenop wat de regels voor vergunningsvrij bouwen toelaten zijn niet toegestaan.
4. Aanvullend op het eerste lid gelden voor het voeren van reclame bij een detailhandelsbestemming de volgende uitgangspunten:
    a. gevelreclame is maximaal 3 m²;
    b. vrijstaande reclame is toegestaan op het voorerf tot maximaal 0,5 m² (eventueel dubbelzijdig) en maximaal 1 meter hoog;
    c. zwak aanlichten en lichtreclame is toegestaan;
    d. maximaal 2 vlaggen van 0,5 m² per vlag zijn toegestaan;
    e. extra vlaggenmasten bovenop wat de regels voor vergunningsvrij bouwen toelaten zijn niet toegestaan.
5. Op onbebouwde percelen is geen enkele vorm van reclame toegestaan.

Artikel 6 Winkelstraat/-centrum

1. Bij het voeren van reclame is een winkelstraat/-centrum gelden de volgende uitgangspunten:
    a. maximaal 5% van het geveloppervlakte van de gevel met de hoofdtoegang wordt bedekt met reclame, alle andere gevels mogen voor 1,25% bedekt zijn;
    b. reclame achter of op glas wordt als reclame gezien;
    c. het reclameobject wordt uitsluitend op de begane grond geplaatst;
    d. loodrechte plaatsing van reclame op de gevel is beperkt mogelijk, bij voorkeur onder een eventueel aanwezige luifel. Loodrechte plaatsing van reclame op een luifel is niet toegestaan;
    e. beperkt aanlichten is toegestaan, lichtreclame is niet toegestaan;
    f. er wordt maximaal 1 vlag per 10 m¹ geplaatst met een maximum van 2 vlaggen;
    g. gevelreclame bij woningen met een praktijk/bedrijf aan huis is maximaal 0,5 m², waarbij zwak aanlichten is toegestaan, lichtreclame is niet toegestaan;
    h. bij meerdere bedrijven op 1 perceel of in 1 gebouw gelden de uitgangspunten voor de gevestigde bedrijven gezamenlijk.
2. Op onbebouwde percelen is geen enkele vorm van reclame toegestaan.

Artikel 7 Bedrijventerreinen

1. Bij het voeren van reclame op bedrijventerreinen gelden de volgende algemene uitgangspunten:
    a. alleen bedrijfsgebonden merkreclame, logo en/of naamsaanduiding mogen worden geplaatst;
    b. reclame achter of op glas wordt als reclame gezien;
    c. verwijsreclame per bedrijf is niet toegestaan;
    d. de vorm, plaats en kleur moet afgestemd worden op de desbetreffende gevelopzet;
    e. verlichting ten behoeve van reclamedoeleinden mag geen hinderlijke instraling hebben op woningen;
    f. reclame-uitingen moeten naar het bedrijventerrein zijn gericht. Uitzondering hierop zijn bedrijven die ook een gevel hebben aan een doorgaande weg, bijvoorbeeld een gevel op een hoeklocatie of op een achtergevel;
    g. bij meerdere bedrijven op 1 perceel of in 1 gebouw gelden de uitgangspunten voor de gevestigde bedrijven gezamenlijk.
2. Aanvullend op het eerste lid gelden door het voeren van gevelreclame de volgende uitgangspunten:

a. bij plaatsing tegen de gevel wordt de reclame bij voorkeur geplaatst aan de gevel met de hoofdtoegang, waarbij:
    i. maximaal 20% van het betreffende geveloppervlakte wordt bedekt met borden en/of letters;
    ii. maximaal 1 vlag per 5 m¹ wordt geplaatst met een maximum van 10 vlaggen. Elke vlag mag maximaal 1,5 m² zijn.
b. bij gebruik van een andere gevel dan de gevel met de hoofdtoegang is maximaal een kwart van deze uitgangspunten toegestaan;
c. bij plaatsing op de dakrand is maximaal 5% van het geveloppervlakte van de gevel met de hoofdtoegang bedekt, met een maximum van 10 m²;
d. aanlichten of lichtreclame op de dakrand is toegestaan;
e. bij plaatsing op de dakrand bestaat de reclame bij voorkeur uit losse letters.

3. Aanvullend op het eerste lid gelden voor het voeren van vrijstaande reclame op het erf de volgende uitgangspunten:
    a. reclameobjecten worden verkeersveilig geplaatst;
    b. er wordt maximaal 3 m² aan borden/zuilen per bedrijf geplaatst, eventueel dubbelzijdig.
    c. de hoogte van een reclameobject bedraagt maximaal 3 meter;
    d. er wordt maximaal 2 m² aan vlaggen geplaatst;
    e. de hoogte van vlaggenmasten bedraagt per stuk maximaal 6 meter per stuk;
    f. er worden maximaal 10 vlaggenmasten geplaatst.
4. In afwijking van het eerste lid is een centraal geregelde uniforme presentatie van bedrijven, eventueel in combinatie met een plattegrond of routebeschrijving, mogelijk bij de toegangsweg(en) of ingang(en) tot het bedrijventerrein. De hoogte bedraagt maximaal 5 meter.
5. In afwijking van het eerste lid is centraal geregelde uniforme verwijsreclame per bedrijf mogelijk op het bedrijventerrein. De hoogte bedraagt maximaal 3 meter.
6. Op onbebouwde percelen is geen enkele vorm van reclame toegestaan.

Artikel 8 Buitengebied

1. Bij het voeren van reclame in de gebieden gelegen buiten de verkeerskundige bebouwde kommen gelden de volgende algemene uitgangspunten:
    a. alleen bedrijfsgebonden merkreclame, logo en/of naamsaanduiding mogen worden geplaatst;
    b. verwijsreclame, niet perceelsgebonden reclameborden en algemene merktekens zijn niet toegestaan;
    c. reclame achter of op glas wordt als reclame gezien;
    d. de vormgeving, plaats en kleur moet afgestemd zijn op de desbetreffende gevelopzet.
    e. zwak aanlichten is toegestaan, lichtreclame is niet toegestaan;
    f. bij meerdere bedrijven op 1 perceel of in 1 gebouw gelden de uitgangspunten voor de gevestigde bedrijven gezamenlijk.
2. Aanvullend op het eerste lid gelden voor vrijstaande reclame-uitingen op bebouwde percelen met een agrarische bedrijfsbestemming, al dan niet met een nevenactiviteit, de volgende uitgangspunten:
    a. vrijstaande reclame is maximaal 1 m² (eventueel dubbelzijdig), maximaal 1,5 meter hoog en maximaal 2 meter breed;
    b. per terrein is maximaal 1 reclameobject toegestaan;
    c. er is een directe relatie met de toegang;
    d. extra vlaggenmasten bovenop wat de regels voor vergunningsvrij bouwen toelaten zijn niet toegestaan.
3. Aanvullend op het eerste lid gelden voor vrijstaande reclame-uitingen op bebouwde percelen met een niet agrarische bedrijfsbestemming de volgende uitgangspunten:
    a. vrijstaande reclame is maximaal 1 m² (eventueel dubbelzijdig), maximaal 1,5 meter hoog en maximaal 2 meter breed;
    b. per terrein zijn maximaal 2 reclameobjecten toegestaan;
    c. er is een directe relatie met de toegang;

    d. bovenop wat de regels voor vergunningsvrij bouwen toelaten zijn 2 extra vlaggenmasten van per stuk maximaal 6 meter hoog toegestaan.
4. Aanvullend op het eerste lid gelden voor gevelreclame op gebouwen met een agrarische bedrijfsbestemming, al dan niet met een nevenactiviteit, de volgende uitgangspunten:
    a. er is maximaal 1 naamsaanduiding van maximaal 2,5 m²;
    b. de reclame wordt op de voorgevel van het gebouw geplaatst;
    c. 1 extra vlaggenmast van maximaal 6 meter hoog is toegestaan bovenop wat de regels voor vergunningsvrij bouwen toelaten.
5. Aanvullend op het eerste lid gelden voor gevelreclame op gebouwen met een niet agrarische bedrijfsbestemming de volgende uitgangspunten:
    a. er zijn maximaal 2 naamsaanduidingen toegestaan van elk maximaal 2,5 m²;
    b. de reclame wordt op de voorgevel van het gebouw geplaatst;
    c. 2 extra vlaggen zijn toegestaan bovenop wat de regels voor vergunningsvrij bouwen toelaten.
6. Op onbebouwde percelen is geen enkele vorm van reclame toegestaan.

Artikel 9 Specifieke gebieden

1. Bij het voeren van reclame voor sport-, recreatie- en evenemententerreinen gelden de volgende algemene uitgangspunten:
    a. reclame is uitsluitend toegestaan op de velden of terreinen waarop de sport beoefend wordt of waar gerecreëerd wordt;
    b. met uitzondering van de clubnaam en/of de naam van het terrein mag geen reclame worden gericht naar de openbare weg en/of ruimte;
2. Aanvullend op het eerste lid geldt voor tribunes het volgende uitgangspunt:
    a. reclame is uitsluitend naar het veld gericht toegestaan.
3. Aanvullend op het eerste lid gelden voor gevelreclame de volgende uitgangspunten:
    a. de naam en/of het logo is maximaal 2 m²;
    b. aanlichten is toegestaan;
    c. de naam en/of het logo in een lichtreclame is maximaal 1 m²;
    d. merkreclame is maximaal 1 m² en wordt uitsluitend op of tegen de gevel van (club)gebouwen geplaatst.
4. Aanvullend op het eerste lid gelden voor vrijstaande reclame-uitingen de volgende uitgangspunten:
    a. de naam en/of het logo is maximaal 2 m²;
    b. reclameborden rondom sportvelden zijn naar het veld gericht;
    c. aanlichten en/of lichtreclame is niet toegestaan;
    d. maximaal 5 vlaggenmasten van per stuk maximaal 6 meter hoog zijn per (club)gebouw toegestaan.
5. Bij het voeren reclame voor verkooppunten van motorbrandstoffen gelden de volgende algemene uitgangspunten:
    a. alleen bedrijfsgebonden merkreclame, logo en/of naamsaanduiding en aankondiging van interne acties mogen worden geplaatst;
    b. verwijsreclame is niet toegestaan;
    c. lichtreclame is alleen toegestaan tegen de luifelrand, de pompeilanden en de pompshop;
    d. brandstofproducten- of prijsborden zijn alleen inwendig zwak verlicht of zwak aangelicht;
    e. oplichtende tekst en/of cijfers zijn niet toegestaan;
    f. verlichting ten behoeve van reclamedoeleinden mag geen hinderlijke instraling hebben op woningen en omgeving;
    g. de vormgeving, plaats en kleur moet afgestemd zijn op de desbetreffende gevelopzet;
    h. reclameobjecten worden verkeersveilig geplaatst;
    i. er is minimaal een vrije doorgang op het trottoir van 1,5 meter breed.
6. Aanvullend op het vijfde lid gelden voor gevelreclame de volgende uitgangspunten:
    a. bij plaatsing tegen de gevel is maximaal 10% van het betreffende geveloppervlakte bedekt;

b. bij plaatsing tegen de gevel is maximaal 3% van het betreffende geveloppervlakte bedekt met lichtreclame;
c. maximaal 15% van het betreffende geveloppervlakte is bedekt met dakranden en boeidelen in de huisstijl;
d. bij plaatsing tegen de gevel zijn maximaal 3 vlaggen met elk een oppervlakte van maximaal 1 m² toegestaan.
e. bij plaatsing op de dakrand is maximaal 5% van het betreffende geveloppervlakte bedekt;
f. bij plaatsing op de dakrand is maximaal 5 m² aangelicht of als lichtreclame toegestaan;
g. bij plaatsing op de dakrand zijn maximaal 5 vlaggen met elk een oppervlakte van maximaal 1 m² toegestaan;
h. dakranden en boeidelen van een luifel mogen in huisstijlkleuren met logo worden uitgevoerd;
i. verlichting aan de luifel is alleen toegestaan op de naar de weg toegekeerde zijde.

Artikel 10 Plattegronden

Aan gemeentelijke gebiedsontsluitingswegen en bij de toegangswegen binnen de bebouwde kom tot bedrijventerreinen mogen borden worden geplaatst die voorzien zijn van een plattegrond van de kern met daarbij een straatnamenoverzicht of van het betreffende bedrijventerrein. Rondom deze informatie mogen kleine reclame-uitingen van lokale ondernemers worden geplaatst.

Artikel 11 Informatiedragers nabij de entree van de dorpen

Aan gemeentelijke gebiedsontsluitingswegen mogen door of in opdracht van de gemeente informatieborden, al dan niet gecombineerd met plattegronden, geplaatst worden. De afmeting van de borden mag maximaal 2,5 m² zijn. Het gebruik van digitale of led borden is toegestaan, evenals zwak aanlichten of lichtreclame. De informatiedrager wordt verkeersveilig geplaatst en wordt op een dusdanige wijze dat er minimaal een vrije doorgang op het trottoir is van 1,5 meter breed.

Artikel 12 Verkeersveiligheidscampagnes

Aan gebiedsontsluitingswegen en stroomwegen mogen borden worden geplaatst ten behoeve van verkeersveiligheidscampagnes, aangepast naar de aard van de weg.

Artikel 13 Reclamemasten

In beginsel worden geen reclamemasten toegestaan. Met maatwerk kunnen bijzondere masten of kunstwerken als object al dan niet met reclame-uitingen worden geplaatst. Initiatieven worden ter beoordeling voorgelegd aan de welstandscommissie en moeten altijd voor een volledige belangenafweging via besluitvorming naar het college van burgemeester en wethouders.

Door een zorgvuldige of bijzondere vormgeving kunnen deze passen in de omgeving. Voor de gemeente kan een eventuele mast een positieve bijdrage leveren als plezierige omgeving om te wonen, werken en verblijven. De inzet is om te komen tot een win-winsituatie, zowel voor de initiatiefnemer, als de meerwaarde voor het algemeen maatschappelijk belang van de gemeente. Dit kan tot uiting komen in de architectonische vormgeving. De welstandscommissie en het college zullen deze meerwaarde toetsen. Voor het borgen van de kwaliteit moeten masten in principe worden geplaatst in het openbaar gebied, op gronden die in eigendom zijn van de gemeente.

Artikel 14 Lichtprojectie

Permanente lichtprojectie met behulp van een projector voor het tonen van een merk, afbeelding, animatie, kleurpatroon of video op een gebouw, bomen of in de openbare ruimte als reclame-uiting is in de gehele gemeente niet toegestaan.

Artikel 15 Bewegwijzering

Bewegwijzering naar toeristische en recreatieve objecten, openbare objecten met een toeristisch of recreatieve aantrekking en openbare objecten met een algemeen publiekelijk nut zijn uitsluitend toegestaan binnen een bepaalde standaard (vaste vormgeving en kleurstelling) door of in opdracht van de gemeente. De bedrijfsnamen op deze bewegwijzering hebben niet tot doel het maken van reclame.

Of een doel, gebied of object een verwijzing krijgt, welk type verwijzing en waar deze verwijzing precies kan komen wordt bepaald aan de hand van een systematische aanpak met daarin een afvalsysteem. Pas als het doel, gebied of object voldoet aan de algemene uitgangspunten (doelmatig, gericht op weggebruikers en passend binnen gezamenlijke aanpak Brabantse Kempen) wordt via een vragenlijst getoetst of de verwijzing voldoet aan de aanvullende criteria.

Voor de uitwerking van de algemene uitgangspunten en de vragenlijst met aanvullende criteria wordt verwezen naar bijlage 1.

Artikel 16 Verwijsreclame

Verwijzingen in welke vorm dan ook, al dan niet in het openbaar gebied, naar elders gevestigde bedrijven of activiteiten die elders plaatsvinden zijn niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn bewegwijzeringsborden en de standaard verwijzingsborden nabij de entrees van bedrijventerreinen of (winkel)centra.

Artikel 17 Overige reclame

Behoudens genoemde toegestane reclame-uitingen is het niet toegestaan om andere permanente reclame-uitingen te plaatsen op of aan de openbare weg en daarop aanwezige bouwwerken en gebouwen en op plaatsen die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg, zowel niet binnen als buiten de bebouwde kom.

Hoofdstuk 3 Tijdelijke reclame

Dit hoofdstuk is uitsluitend van toepassing op reclame-uitingen die tijdelijk geplaatst worden. Het betreft zowel reclame op, in, boven of aan de openbare ruimte als reclame zichtbaar vanaf de openbare ruimte op privé-eigendommen.

Artikel 18 Spandoeken openbare gebied

1. Spandoeken in de openbare ruimte mogen worden geplaatst op de volgende locaties:
    a. Bladel: veldje op hoek kruising Sniederslaan met Lange Trekken;
    b. Bladel: groenstrook aan Rondweg N284 bij bedrijven aan de Raambrug;
    c. Bladel: veldje op hoek kruising Neterselseweg en de Heffe;
    d. Casteren: Frans Bruursplein;
    e. Hapert: veldje op de hoek de Weijer met Provincialeweg N284;
    f. Hapert: veldje bij dierenweide op kruising Oude Provincialeweg met Burg. van Woenseldreef;
    g. Hapert: Markt, boven glascontainers;
    h. Hapert: plantsoen/beukenhaag op de hoek Oude Provincialeweg met Lindenstraat;
    i. Netersel: veldje bij kruising Carolus Simplexplein met de Blikken;
    j. Netersel: veldje bij kruising Carolus Simplexplein met de Hoeve;
    k. Hoogeloon: Valensplein.
2. Er mogen uitsluitend spandoeken worden geplaatst ten behoeve van evenementen of de aankondiging van een collecte die binnen de grenzen van de gemeente plaatsvinden, ten behoeve ideële of sociaal culturele doeleinden of ten behoeve van landelijke niet-commerciële campagnes.
3. Een spandoek mag niet groter zijn dan 3 meter bij 1 meter.

4. Een spandoek mag voor een periode van maximaal 2 weken worden geplaatst.
5. Indien de openbare ruimte het toelaat mogen er maximaal 2 spandoeken gelijktijdig aanwezig zijn.
6. Een spandoek moet zodanig worden aangebracht dat verkeersdeelnemers en gebruikers van in de nabijheid gelegen onroerende zaken hiervan geen overlast van ondervinden.

Artikel 19 Borden en spandoeken particulier eigendom

1. Op een perceel met bedrijfsbebouwing zijn voor incidentele aangelegenheden van het ter plaatse gevestigde bedrijf spandoeken of borden van maximaal 10 m² voor de duur van maximaal 4 weken toegestaan.
2. In winkelstraten/-centrum en bij verkooppunten voor motorbrandstoffen zijn voor incidentele aangelegenheden en acties van het ter plaatse gevestigde bedrijf spandoeken of borden van maximaal 2 m² voor de duur van 4 weken toegestaan.
3. Op onbebouwde percelen of bebouwde percelen zonder een bedrijfsmatige bestemming is geen enkele vorm van reclame toegestaan.

Artikel 20 Banieren in lantaarnpalen

Uitsluitend in lantaarnpalen die zijn voorzien van een door de gemeente aangebrachte permanente banierbeugel mogen banieren worden geplaatst. In de in het centrum van Hapert geplaatste banierbeugels mag 5 keer per jaar voor telkens een periode van maximaal 4 weken een aankondiging/thema worden geplaatst.

Artikel 21 Verkiezingsborden

Reclame of aanduidingen van politieke partijen tijdens verkiezingstijd worden centraal geregeld. De gemeente plaatst verkiezingsborden centraal in alle kernen van de gemeente. Op elk bord kunnen politieke partijen die deelnemen aan de verkiezing affiches plakken. Maatvoering van de affiches zijn de eigen verantwoordelijkheid van de politieke partijen. Andere reclame dan ten behoeve van de verkiezingscampagne is niet toegestaan op deze borden.

Eigen (sandwich)borden om lantaarnpalen, stickers en andere reclameobjecten, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, als zowel in de openbare ruimte als op privé-eigendommen, zijn niet toegestaan.

Artikel 22 Verrijdbare reclame

Verrijdbare reclame betreft reclamevoertuigen, aanhangers waarop een bord is geplaatst of een andere constructie waardoor de borden makkelijk verplaatsbaar zijn. Deze vorm van reclame maken vindt zowel plaats in de openbare ruimte, de gemeentelijke groenvoorzieningen en overige onbebouwde particuliere terreinen, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Omdat deze vorm van reclame zeer storend werkt in deze omgeving, daarnaast soms onnodig de vaak schaarse parkeerruimte inneemt en gevaarlijke verkeerssituaties kan opleveren, is deze vorm van reclamevoering niet toegestaan, zowel niet binnen als buiten de bebouwde kom. Het maakt daarbij niet uit of het gemeentegrond of particuliere grond is.

Artikel 23 Lichtprojectie

Lichtprojectie met behulp van een projector voor het tonen van een merk, afbeelding, animatie, kleurpatroon of video op een gebouw, bomen of in de openbare ruimte als reclame-uiting is in de gehele gemeente niet toegestaan.

Artikel 24 Verwijsreclame

Verwijzingen in welke vorm dan ook, al dan niet in de openbare ruimte, naar elders gevestigde bedrijven zijn niet toegestaan.

Artikel 25 Reclame op abri's

Reclame op abri's is mogelijk tot maximaal 2 wanden van de abri, eventueel dubbelzijdig en eventueel roterend. Verlichting van binnenuit is toegestaan.

Artikel 26 Carnaval

In de 4 weken voorafgaand aan carnaval en tijdens carnaval mag de naam van het kerkdorp met carnaval of de naam van de carnavalsvereniging uit dat kerkdorp kenbaar worden gemaakt rondom de officiële plaatsnaamborden op de invalswegen in de bebouwde kom van de gemeente. De plaatsnaam op het plaatsnaambord mag niet bedekt worden.

In de 4 weken voorafgaand aan carnaval en tijdens carnaval mogen vlaggen met daarop het logo van een plaatselijke carnavalsvereniging aan gebouwen, die in particulier eigendom zijn, worden geplaatst.

Artikel 27 Verkoop onroerend goed

Reclame voor openbare verkoop, verkoop, verhuur of verpachting van het betreffende pand of perceel is toegestaan voor zolang zij feitelijk betekenis heeft op dat pand of perceel en het totale oppervlak niet groter is dan 0,8 m² per bord/aanplakking met een maximum van 3 borden/aanplakkingen per onroerende zaak. Verwijzingen naar verkoop van onroerende zaken, bijvoorbeeld nabij een toegangsweg van een pand of wijk, zijn niet toegestaan.

Plaatsing van borden voor de verkoop van woningen en/of bouwkavels in nieuwbouwijken of -plannen is alleen toegestaan in het plangebied.

Artikel 28 Reclame op bouwterreinen

Opschriften die betrekking hebben op de naam en/of aard van in uitvoering zijnde bouwwerken en/of op de namen van degenen die bij het ontwerp en/of de uitvoering van het bouwwerk betrokken zijn, zijn toegestaan, mits deze opschriften zijn aangebracht op borden bij of op de in uitvoering zijnde bouwwerken zelf, ze niet verlicht zijn en voor zolang ze feitelijk betekenis hebben.

Artikel 29 Reclame op evenemententerrein

Het is toegestaan om op en voor niet op gemeentegrond gelegen evenemententerreinen tijdelijke reclame te maken voor een evenement welke op dat terrein plaatsvindt. Dit geldt voor een maximale periode van 4 weken. De maximale hoogte bedraagt 5 meter tot een oppervlakte van maximaal 25m².

Artikel 30 Overige reclame

Behoudens genoemde toegestane reclame-uitingen is het niet toegestaan om andere tijdelijke reclame-uitingen te plaatsen op, in of aan de openbare ruimte en daarop aanwezige bouwwerken en gebouwen en op plaatsen die zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte, zowel niet binnen als buiten de bebouwde kom.

Hoofdstuk 4 Slotbepalingen

Artikel 31 Vergunning

Het passen binnen de voorwaarden genoemd in deze beleidsregel laat onverlet dat een ontheffing of vergunning is vereist op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018 of de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Artikel 32 Monumenten en beschermde dorpsgezichten

Bij gemeentelijke monumenten, Rijksmonumenten of beschermde dorpsgezichten kan in het belang van het beschermen van het gebouw minder worden toegestaan dan is opgenomen in deze beleidsregel. De welstandscommissie of de monumentencommissie beoordeeld of en zo ja, hoe de beleidsregel toegepast moet worden op gemeentelijke monumenten, Rijksmonumenten of beschermde dorpsgezichten.

Artikel 33 Handhaving

Reclame-uitingen, in welke vorm dan ook, die zonder toestemming of in afwijking van de toestemming zijn geplaatst worden zonder voorafgaande waarschuwing verwijderd. De kosten hiervoor worden verhaald op degene die de reclame-uitingen heeft geplaatst en/of degene die opdracht heeft gegeven voor de plaatsing.

Artikel 34 Excessenregeling

Bij het toepassen van de excessenregeling wordt het criterium gehanteerd dat er sprake moet zijn van een buitensporigheid in het uiterlijk die ook voor niet-deskundigen evident is en die afbreuk doet aan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied. Van excessen kan sprake zijn bij te opdringerige reclame-uitingen, buitensporige verlichting/lichthinder, toepassing van felle of contrasterende kleuren en/of armoedig materiaalgebruik, die een inbreuk doet op wat in de omgeving gebruikelijk is. Ter voorkoming van excessen in (kwetsbare) gebieden behoudt het college de mogelijkheid om achteraf bij excessen in te grijpen.

Artikel 35 Intrekking eerdere beleidsregel en inwerkingtreding

1. De “Beleidsnotitie Algemeen Beleid voor reclame- en verwijzingsborden in de gemeente Bladel”, vastgesteld 25 januari 2001 en inwerking getreden 18 maart 2001, wordt vervangen door deze beleidsregel.
2. Deze beleidsregel treedt in werking daags na bekendmaking.

Artikel 36 Overgangsregeling

1. De “Beleidsnotitie Algemeen Beleid voor reclame- en verwijzingsborden in de gemeente Bladel” blijft van toepassing op aanvragen waarop nog niet is beslist op het moment van inwerkingtreding van deze beleidsregels.
2. Reclame-uitingen die zijn geplaatst met een vergunning, ontheffing of andere toestemming van het bevoegd gezag en die afwijken van deze beleidsregel mogen ongewijzigd gehandhaafd worden. De strijdigheid mag niet worden vergroot.

Artikel 37 Citeertitel

Deze beleidsregel kan worden aangehaald als ‘Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020’.

Aldus besloten door burgemeester en wethouders van Bladel op 14 april 2020.

de secretaris,

drs. E.L.C.M. Mol

de burgemeester,

ir. R.P.G. Bosma

Bijlage 1 – Voorwaarden verwijzingsborden

A. Algemene uitgangspunten

De bewegwijzering moet:

1. doelmatig te zijn;
2. gericht te zijn op alle weggebruikers;
3. te passen binnen de gezamenlijke aanpak in de De Brabantse Kempen.

Doelmatig

Eerste belangrijke uitgangspunt is dat de bewegwijzering in de gemeente Bladel moet voldoen aan de algemene doelstelling van bewegwijzering, zoals geformuleerd in hoofdstuk 3 van de Rijksrichtlijnen Bewegwijzering 1993: 'Een zo groot mogelijke zekerheid aan de weggebruiker verschaffen over het volgen van de route die hij/zij voorafgaande aan of tijdens zijn/haar reis, eventueel door het raadplegen van een wegenkaart heeft gekozen'. Daarnaast moet de bewegwijzering aansluiten bij het Bewegwijzering- en aanduidingenbeleid van de Provincie Noord-Brabant.

De bewegwijzering moet voornamelijk ten dienste staan van de weggebruiker. Als een verwijzing naar een doel, gebied of object geen zekerheid over de te volgen route brengt (de weggebruiker in verwarring brengt), zal een verwijzing dan ook niet worden aangebracht. Dit mede uit het oogpunt van soberheid van de bewegwijzering en om een halt toe te roepen aan de wildgroei aan verwijzingen. Soberheid is en mag echter niet een doel op zich worden. Voorop staat doelmatigheid van de bewegwijzering, daarna wordt bekeken hoe dit zo sober mogelijk kan gebeuren.

Bestaande verwijzingen naar bedrijven en instanties worden (zo veel mogelijk) ook in de nieuwe objectbewegwijzering opgenomen. Immers, hiermee wordt zoveel mogelijk verwarring bij de weggebruiker voorkomen.

Gericht op alle weggebruikers

Het tweede uitgangspunt sluit naadloos aan op het vorige uitgangspunt. De bewegwijzering moet gericht zijn op alle weggebruikers. Zo wordt een zo groot mogelijke zekerheid over de te volgen route naar een bepaald doel, gebied of object verschaft.
Hierbij komt nog eens dat bekend is, dat juist ook weggebruikers die wel (enigszins) in de gemeente Bladel bekend zijn in de huidige situatie ook vaak hun weg niet kunnen vinden naar de door hen gezochte doelen, gebieden of objecten in de gemeente Bladel.
Des te meer ook een reden om dit als een belangrijk beleidsuitgangspunt te stellen, juist ook omdat een gemeente er voor haar eigen inwoners is en behoort te zijn en hun belangen zoveel mogelijk moet behartigen.

Past binnen de gezamenlijke aanpak van De Brabantse Kempen

Ten aanzien van de uitvoering van de borden is een derde belangrijk beleidsuitgangspunt dat het te realiseren verwijssysteem zoveel mogelijk uniform is met het in de omliggende gemeenten/plaatsen in de regio toegepaste verwijssysteem.

B. Werkwijze

Als voldaan wordt aan de algemene uitgangspunten wordt in de volgende 3 stappen bepaald of bewegwijzering wordt geplaatst en zo ja via welk systeem:

1. Selectie aan de hand van vragenlijst op selectiecriteria (C1);
2. Beoordeling op aanvullende criteria op de selectie (C2);
3. Keuze van systeem bewegwijzering (D1 en 2).

C. Selectiecriteria

1. Criteria voor bewegwijzering

Bij aanvragen voor bewegwijzering geeft onderstaand selectieschema duidelijkheid of de aanvraag gehonoreerd wordt en welke voorzieningen in aanmerking komen voor bewegwijzering. Aanvragen kunnen op deze wijze evenwichtig en objectief worden beoordeeld.

1. Betreft het een voorziening grotendeels gericht op bezoekers niet afkomstig uit de gemeente?
   - Ja, ga door naar 5
   - Nee, ga door naar 2

2. Betreft het een voorziening van algemeen maatschappelijk nut?
   - Ja, ga door naar 3
   - Nee, ga door naar 13

3. Betreft het een voorziening die in noodgevallen (ziekte of misdrijf) voor onbekenden snel te vinden moet zijn?
   - Ja, ga door naar 12
   - Nee, ga door naar 4

4. Betreft de voorziening het gemeentehuis?
   - Ja, ga door naar 12
   - Nee, ga door naar 5

5. Is de voorziening toegankelijk voor toeristen, recreanten en/of passanten?
   - Ja, ga door naar 6
   - Nee, ga door naar 13

6. Betreft het een toeristisch infokantoor, dagrecreatieve voorziening of sportaccommodatie?
   - Ja, ga door naar 12
   - Nee, ga door naar 7

7. Betreft het een verblijfsrecreatieve voorziening?
   - Ja, ga door naar 12
   - Nee, ga door naar 8

8. Betreft het een horecaonderneming met verblijfsaccommodatie (hotel) en/of congresaccommodatie?
   - Ja, ga door naar 12
   - Nee, ga door naar 9

9. Ligt de voorziening in een uitgaansgebied, aan de markt of in het centrum?
   - Ja, ga door naar 13
   - Nee, ga door naar 10

10. Betreft het een horeca-onderneming met restaurant-functie?
   - Ja, ga door naar 13
   - Nee, ga door naar 11

11. Is de voorziening uniek/van bijzondere betekenis voor de streek?
   - Ja, ga door naar 12
   - Nee, ga door naar 13

12. Doelverwijzing mogelijk als voldaan wordt aan de aanvullende criteria van C2.

13. Doelverwijzing is niet mogelijk.

2. Aanvullende criteria op selectie

Tabel: Criteria voor gemeentelijke bewegwijzering

	Object van algemeen of maatschappelijk nut	**Wel of niet bewegwijzerd**	**Overweging**
1	Gemeentehuis	Wel	Trekt ook ter plaatse onbekend verkeer aan
2	Politiebureau	Niet	Niet 24 uur bezet
3	Brandweer	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
4	Huisartsen	Niet	Individuele huisartsen niet, huisartsenpost wel
5	Tandartsen, dierenartsen	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
6	Apotheek	Niet	Wordt hoofdzakelijk door plaatselijke bewoners bezocht
7	Begraafplaatsen	Niet	Zijn goed te vinden, trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
8	Dierenbegraafplaats	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
9	Verzorgingshuis	Niet	Is een normaal woongebouw met bezoekers die de weg erheen kennen
10	Verpleeghuis	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
11	Streekverpleeghuis	Wel	Trekt ook verkeer vanuit de regio aan
12	Bibliotheek	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
13	Gemeenschapshuizen	Wel	Trekt bij bepaalde activiteiten ook ter plaatse onbekend verkeer aan
14	Kinderdagverblijven	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
15	Scouting	Niet	Trekt nauwelijks ter plaatse onbekend verkeer aan
16	Onderwijsinstellingen	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
17	Winkelcentra	Niet, tenzij	Ligging op een bijzondere locatie, niet zijnde een markt
18	Tankstations en andere voorzieningen voor weggebruikers	Niet	Trekken niet veel onbekend verkeer aan en/of hoeven niet te worden verwezen (zijn duidelijk zichtbaar)
	Toeristisch of recreatief object	**Wel of niet bewegwijzerd**	**Overweging**
19	Toeristisch InformatiePunt (TIP, voorheen VVV)	Wel	Heeft een belangrijke hulpverlenende functie
20	Cafés en cafetaria’s	Niet	Trekt nauwelijks onbekend verkeer aan
21	Campings/minicampings	Wel, mits	Trekt ook ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben

22	Theater/Culturele centra/Podium 10	Wel	Trekt bij bepaalde activiteiten ook ter plaatse onbekend verkeer aan
23	Hotels	Wel, mits	Trekt bij uitstek ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
24	Pensions	Wel, mits	Trekt bij uitstek ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
25	Appartementen	Wel, mits	Trekt bij uitstek ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
26	Bed & Breakfast	Wel, mits	Trekt bij uitstek ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
27	Jeugdherberg	Wel, mits	Trekt bij uitstek ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
28	Groepsaccommodaties	Wel, mits	Trekt bij uitstek ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
29	Restaurant, bistro, eetcafés	Wel, mits	Gevestigd buiten de bebouwde kom en ingeschreven bij KvK
30	Musea	Wel	Musea trekken relatief veel onbekend verkeer aan Criterium: openbaar en toegankelijk
31	Recreatie-, bungalow- of stacaravanpark	Wel, mits	Trekt ook ter plaatse onbekend verkeer aan Moet zijn ingeschreven bij KvK en vergunning van gemeente hebben
32	Sportaccommodaties (sportpark/ sporthal)	Wel	Alleen accommodaties worden verwezen, deze trekken ook ter plaatse onbekend verkeer aan
33	Sportverenigingen	Niet	Alleen accommodaties worden verwezen Op het sportcomplex mogen verenigingen wel verwezen worden
34	Gymnastieklokalen	Niet	Trekt nauwelijks ter plaatse onbekend verkeer aan
35	Visvijver	Wel	Vanaf de ontsluitingsweg, mits openbaar en toegankelijk
36	Kerken	Niet	Zijn goed te vinden
37	Kapellen	Wel, mits	Openbaar en toegankelijk en van religieuze of historische waarde
38	Toeristisch belangrijke objecten	Wel, mits	Openbaar en toegankelijk Gemeente neemt besluit in overleg met TIP
39	Gemeentelijke trimbaan	Wel	Trekt ook ter plaatse onbekend verkeer aan

40	Dagrecreatieve bedrijven	Wel, mits	Openbaar en toegankelijk Gemeente neemt besluit in overleg met TIP
41	Grafheuvel	Wel, mits	Openbaar en toegankelijk Gelegen op moeilijk vindbare plaatsen
42	Molen	Wel, mits	Openbaar en toegankelijk en van culturele of historische waarde
43	Manege	Niet, tenzij	Maneges worden alleen verwezen als deze overdekt zijn en er een paard gehuurd kan worden, dan wel onder begeleiding paard kan worden gereden door toeristen/ recreanten
44	Feestzalen	Wel, mits	Iedere horecagelegenheid met zaalverhuur voor bruiloften en partijen van minimaal 100 personen komt, mits deze aan de wettelijke voorschriften voldoet, in aanmerking voor verwijzing. Ligging op een bijzondere locatie buiten de bebouwde kom, vergunning van de gemeente en ingeschreven bij KvK
45	Landgoed	Wel, mits	Om in aanmerking te komen voor verwijzing moeten landgoederen: 1. Toegankelijk zijn voor derden; 2. (Enige) recreatieve waarden hebben.

D. Systeem bewegwijzering

1. Objectbewegwijzering

Objecten, die gelegen zijn binnen de bebouwde kom, worden bewegwijzerd binnen een straal van 1500 meter rondom dit object met een maximum aantal op 3 locaties.

Objecten, die gelegen zijn buiten de bebouwde kom, worden bewegwijzerd vanaf de dichtstbijzijnde gebiedsontsluitingsweg. Hiervoor geldt een maximum aantal op 5 locaties.

Een uitzondering hierop vormen sportaccommodaties, die gelegen zijn op een sportcomplex, een locatie waar 2 of meer sporten kunnen worden beoefend. Deze worden buiten dit sportcomplex niet afzonderlijk bewegwijzerd, maar worden bewegwijzerd onder de noemer van het sportcomplex, waarop deze gelegen zijn. Op het terrein van dit sportcomplex kunnen dan afzonderlijke verwijzingen naar de verschillende, op dit terrein gelegen, sportaccommodaties worden geplaatst.

Het te kiezen type objectwegwijzer is in principe conform CROW-richtlijn 262:

Objectwegwijzering binnen de bebouwde kom

Voor de bewegwijzering van alle objecten in de bebouwde kommen van de gemeente Bladel en objecten die gelegen zijn in de als bebouwde kom aangewezen gebieden, wordt het klein model strokenbord toegepast. Het kan voorkomen, dat er onvoldoende ruimte is voor het plaatsen van het klein model strokenbord, dan kan gekozen worden voor het systeem van een mast met vanen of plaatsing aan bestaande masten/ palen.

Objectwegwijzers buiten de bebouwde kom
Vanwege het bereiken van uniformiteit (hoofdbeleidsuitgangspunt), is het toepassen van hetzelfde systeem als buurgemeenten gewenst. Voor bewegwijzering van objecten buiten de bebouwde kom wordt dan ook gekozen voor het systeem, zoals dit door de CROW in de nieuwe richtlijn is vastgelegd.

Hierbij wordt iedere vermelding geplaatst op langwerpige groot model strokenborden, welke vervolgens gestapeld geplaatst worden op flespalen of aan masten. De ondergrond is bruin en de letters zijn wit. Bovendien kunnen gestandaardiseerde pictogrammen worden toegepast conform CROW-model, die voor de weggebruikers snel herkenbaar zijn.

Uitvoering van de borden
De borden worden uitgevoerd conform de nieuwe CROW-richtlijn 262 “Richtlijn toeristische bewegwijzering”:

- Lokale objecten worden in de blauw/wit/zwart uitgevoerd.
- Toeristische en recreatieve objecten worden in bruin/wit uitgevoerd.

De borden zijn voorzien van richtingspijlen en symbolen, die voor de weggebruiker snel herkenbaar zijn. Mede om mensen, die last hebben van woordblindheid, tegemoet te komen.

Voorbeeld uitvoering bord

2. Objecten gelegen buiten de gemeente Bladel

Het kan voorkomen, dat de gemeente Bladel aanvragen krijgt voor de bewegwijzering van toeristisch recreatieve objecten, welke *niet* gelegen zijn op het grondgebied van de gemeente Bladel, maar verwezen willen worden vanaf een weg *wel* gelegen op grondgebied van de gemeente Bladel. Deze aanvragen worden als volgt beoordeeld.

De eerste vraag is, of het bedrijf, wanneer het gelegen zou zijn op grondgebied van de gemeente Bladel, volgens de gestelde criteria verwezen zou worden.

De tweede vraag is, of het bedrijf in de gemeente van herkomst eveneens bewegwijzerd is.

Als het antwoord op beide vragen ‘ja’ is, dan moet de vraag gesteld worden of de bewegwijzering vanaf de weg, gelegen in de gemeente Bladel, een logische wijze van bewegwijzering is. Logisch moet dan gezien worden als:

- Vanuit een bepaalde hoofdaanrijroute moet anders een grote omweg worden gemaakt;
- Vanuit oogpunt van verkeersveiligheid, ofwel dat daarmee voorkomen wordt, dat er verkeer door een kern geleid moet worden, ofwel dat er een verkeersgevaarlijke situatie wordt vermeden.

Als laatste moet de aanvraag binnen het kader van dit beleidsplan vallen. Voldoet de aanvraag aan bovengenoemde criteria, dan kan de aanvraag worden gehonoreerd en komt het object voor verwijzing in aanmerking. Voldoet de aanvraag niet aan al de bovengenoemde criteria, dan moet de aanvraag worden afgewezen.

E. Handhaving

Bij de realisering van het gehele bewegwijzeringsbeleid is een goede handhaving van groot belang. Het gedogen van het plaatsen van eigen verwijsborden door particulieren komt de uniformiteit en de overzichtelijkheid van het gehele verwijsbordensysteem niet ten goede. Hieruit vloeit voor, dat als wordt geconstateerd, dat eigenhandig en in strijd met de voorwaarden wordt gehandeld, handhavend zal worden opgetreden.

Toelichting op de Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020

A. Algemene toelichting

1.1 Inleiding

Een ondernemer wil zijn waar kunnen verkopen, zijn werkzaamheden kunnen aanbieden of presenteren. Voor de ondernemer is het belangrijk dat hij zichtbaar is voor voorbijgangers. Ditzelfde geldt voor organisatoren van evenementen en dergelijke. Door het voeren van reclame worden de voorbijgangers makkelijk getriggerd. Reclame-uitingen horen ook bij een levendig dorp en zijn ook belangrijk voor de leefbaarheid van de dorpen. Reclame-uitingen kunnen de kenmerken van de dorpen versterken. Hier zit echter een keerzijde aan. Reclame-uitingen kunnen ook afbreuk doen aan de kenmerken van de dorpen. Ook verkeersveiligheid speelt een belangrijke rol bij het plaatsen van reclame-uitingen.

Het college vindt het belangrijk om te zorgen dat er geen wildgroei van allerlei reclame-uitingen plaats gaat vinden, waardoor ontsiering van de gemeente op kan treden. Ook vindt het college het belangrijk dat reclame-uitingen op een uniforme wijze beoordeeld, maar daarmee ook gehandhaafd, kunnen worden. Daarom is een toetsingskader vastgelegd. Dit toetsingskader is om reclame mogelijk te maken, maar ook om de belangen van de inwoners en de omgeving sterk mee te laten wegen. Het in deze beleidsregel vastgelegde toetsingskader betreft zowel permanent aanwezige reclame-uitingen, als tijdelijke reclame-uitingen.

1.2 Beleidsregel

De Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020 is aan te merken als een beleidsregel als bedoeld in artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De bevoegdheid tot het opstellen van de beleidsregel is ontleend aan de Gemeentewet en de Algemene Plaatselijke verordening.

1.3 Doelstelling

Met de beleidsregel is er een toetsingskader voor alle vormen van permanente en tijdelijke reclame-uitingen. Het toetsingskader geeft voor iedereen op dezelfde manier duidelijkheid over de wijze waarop met de diverse vormen van reclame-uitingen om wordt gegaan. Ook in het kader van handhaving is deze duidelijkheid vereist.

1.4 Wettelijk kader

Deze beleidsregel is het toetsingskader voor reclame-uitingen op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) of de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Andere wetgeving, zoals de Erfgoedwet en –verordening, de Welstandsnota van de gemeente, de Wet ruimtelijke ordening, kunnen hierop van toepassing zijn.

1.5 Rechtsbescherming

De bepalingen uit de Awb zijn van toepassing op de beleidsregel. Tegen besluiten genomen op basis van deze beleidsregel kan door belanghebbenden bezwaar worden gemaakt, beroep worden ingesteld bij Rechtbank Oost-Brabant en hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Tegen de beleidsregel staat geen aparte rechtsgang open.

B. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 Begripsbepalingen

De gegeven begripsomschrijvingen zijn, waar mogelijk, uit de wet of de CROW-publicatie “Reclame langs wegen” overgenomen.

Artikel 2 Toepassingsbereik

Deze beleidsregel is niet van toepassing op uitstallingen (alle elementen bedoeld om rondom een pand uit te stallen). Hiervoor wordt een aparte beleidsregel opgesteld.

Hoofstuk 2 is uitsluitend van toepassing op reclame-uitingen die permanent geplaatst worden. Waar het gaat om bedrijfsreclame (artikelen 5 tot en met 9) is dat uitsluitend toegestaan op of bij positief bestemde of legaal gevestigde bedrijven. Het betreft zowel reclame op, in of aan de openbare ruimte als reclame zichtbaar vanaf de openbare ruimte op privé-eigendommen.

Daarnaast zijn de artikelen 5 tot en met 9 van hoofdstuk 2 Permanente reclame van deze beleidsregel in het geheel niet van toepassing op het centrumgebied van Bladel. Voor de afbakening van het centrumgebied wordt aangesloten bij de grenzen van het bestemmingsplan ‘Centrum Bladel’. Reclame in dit gebied wordt in het kader van het centrumplan/-visie apart bekeken.

Artikelen 5 t/m 9

De gemeente wordt onderverdeeld in een aantal gebieden.

<u>Winkelstraat/-centrum</u>
Onder winkelstraten en winkelcentra worden de volgende straten/pleinen begrepen:

- Het centrum van Bladel, zoals deze is begrensd in het bestemmingsplan ‘Centrum Bladel’
- de Markt en de Kerkstraat in Hapert.

De winkelstraat/-centrum is een gebied die specifiek is ingericht op een concentratie van hoofdzakelijk winkels. Het totaalbeeld sluit aan op het winkelend publiek en mag dat ook uitstralen. Doordat het centrum van Bladel echter buiten het toepassingsbereik van deze beleidsregel valt vallen uitsluitend de Markt en de Kerkstraat in Hapert onder de bepalingen van winkelstraat/-centrum.

De richtlijnen voor dit gebied zijn daarmee ook niet zo streng als in de historische dorpskernen en linten. In het winkelgebied wordt het aanbrengen van reclame in het algemeen minder storend ervaren. Reclame-uitingen en uitstallingen moeten aansluiten op de onderneming. Panden met de combinatie van winkels en (boven)woningen moeten het aanbrengen van reclame-uitingen in de zone tussen de bovendorpel van de winkelpui(en) en de onderdorpel van de ramen op de eerste verdieping plaats laten vinden. Lichtreclame en bijvoorbeeld vlaggen zijn toegestaan maar niet in felle of schreeuwerige kleurcombinaties.

Ter verhoging van de sociale veiligheid van deze omgeving moeten de etalages bij voorkeur, ook ‘s avonds, licht uitstralen. Het aanbrengen van dichte rolluiken en afplakken van raampartijen moet daarom zoveel mogelijk worden tegengegaan. De uitstalling van reclameborden en/of winkelwaren al dan niet op openbaar gebied is in beginsel onder voorwaarden toegestaan. Voorwaarden liggen in de lijn van niet gevaarlijk, hinderlijk en belemmerend zijn voor winkelend publiek en minder validen, ander verkeer en hulpverleningsvoertuigen. Onder uitstallingen worden ook verstaan verfraaiingen met potplanten, boompjes en ander meubilair. Onderlinge afspraken tussen de verschillende winkeliers in vorm van verenigingen om verrommeling tegen te gaan zijn zeer welkom.

<u>Bedrijventerreinen</u>
Bedrijventerreinen zijn vaak geïsoleerde gebieden die minder interactie hebben met de omgeving en een andere uitstraling hebben. Binnen deze gebieden kunnen goed onderlinge afspraken over reclame-uitingen gemaakt worden doormiddel van ondernemersverenigingen. Desalniettemin kunnen deze

gebieden grote impact hebben op de omgeving met reclamezuilen en grote verlichte gevelreclame. Richtlijnen worden daarom wel nodig geacht, maar in een veel ruimere bandbreedte op het terrein zelf.

Zo zijn handelsreclames en/of naamsaanduidingen gewoon mogelijk op het terrein van de onderneming. Voor verwijsreclame heeft een standaardvoorziening bij de ingang van een bedrijventerrein de voorkeur. Het aan of op een gebouw maken van reclame naar een openbare weg, die buiten het industrieterrein is gelegen, is in beginsel onder voorwaarden toegestaan. De A67 vormt hierop een uitzondering, omdat de aan deze weg gelegen industrieterreinen door de groenstroken aan het gezicht worden onttrokken. Reclame gericht naar de autosnelweg is niet toegestaan.

Woongebieden

De woongebieden bestaan voornamelijk uit woonwijken die na 1900 zijn gebouwd. Deze gebieden hebben vaak maar één functie en dat is wonen. In principe vinden er geen bedrijfsactiviteiten plaats. Reclame-uitingen en uitstallingen worden dan ook niet als wenselijk ervaren. Toch zijn er een aantal locaties waar van oudsher echter al (buurt)winkels en/of bedrijven gevestigd zijn en hebben verschillende woningen een bedrijf of praktijk aan huis.

In woonwijken wordt reclame zo veel mogelijk beperkt. Een kleine naamsaanduiding van het bedrijf of praktijk aan huis, eventueel zwak indirect aangelicht, is mogelijk maar lichtreclame is uitgesloten. Een reclamebord is in beginsel bij winkel- of horecaonderneming toegestaan. Reclame en uitstallingen mogen niet in contrasterende kleuren worden uitgevoerd.

Buitengebied

Het buitengebied wordt gekenmerkt door een sterk groen karakter van lanen, akkers, weides en bospartijen. Dit zijn de wegen die je van het ene dorp (of akker, bospartij etc.) naar een ander dorp leiden. Langs deze wegen zijn voornamelijk agrarische bedrijven gehuisvest, die soms ook recreatieve functies herbergen.

In het buitengebied wordt reclame zoveel mogelijk beperkt. Tenzij deze betrekking hebben op enig beroep, bedrijf, of dienst, is een beperkte en passende naamsaanduiding van het bedrijf mogelijk. Deze reclame kan eventueel zwak indirect aangelicht zijn, maar lichtreclame is ook hier niet gewenst. Overige reclameobjecten en (tijdelijke) reclame op onbebouwde percelen zijn in het buitengebied niet wenselijk.

Specifieke gebieden

Verkooppunt voor motorbrandstoffen

Benzinestations worden apart behandeld omdat deze bedrijven in diverse gebieden kunnen liggen en toch een hele specifieke uitstraling hebben. Met name de luifel en de losse reclametekens almede het product en de prijs aanduidingsborden/reclamezuilen zijn hierin bijzondere (opvallende) objecten.

De bedoeling is om deze bedrijven niet te veel een eigen leven te laten leiden, maar meer op te nemen in zijn omgeving. Dit betekent dat de specifieke (merk gebonden) uitstraling mogelijk is, maar dat losse objecten zoals banners, vlaggen etc. beperkt worden.

Sport- en recreatieterreinen

Deze terreinen zijn vaak gekenmerkt met een royale groene uitstraling door middel van windsingels en bosschages. Daarmee worden deze terreinen bijna als vanzelfsprekend opgenomen in zijn groene omgeving, wat als positief ervaren wordt.

Het voeren van reclame naar binnen gericht is onder voorwaarden toegestaan. Het gaat hierbij vooral om borden rondom de sportvelden, op tribunes en reclame-uitingen aan het clubgebouw of activiteiten op het terrein zelf. Verlichte reclame is uitgesloten. Eén van de voorwaarden is dat reclame nauwelijks zichtbaar is vanaf de openbare vaak landelijke wegen. Een bord met naamsaanduidingen van de gevestigde sportverenigingen of recreatiebedrijven nabij de entree aan de openbare weg is wel mogelijk. De naamsaanduiding van recreatiebedrijven kan eventueel zwak indirect aangelicht zijn, maar lichtreclame is hier niet gewenst.

Artikel 15 Bewegwijzering

Voor het bereiken van een uniforme bewegwijzering van doelen, objecten en gebieden is een helder en duidelijk beleid nodig, dat zodanig is opgesteld dat verzoeken met betrekking tot het plaatsen van verwijsborden van derden, bedrijven en instellingen daaraan makkelijk getoetst kunnen worden.

Artikelen 33 Handhaving en artikel 34 Excessenregeling

Het al dan niet functioneren van een reclamebeleid valt of staat met de handhaving ervan. Indien er onvoldoende draagvlak is om te handhaven, kan een reclamebeleid geen stand houden. Uitzonderingen op het beleid dienen, in verband met het gelijkheidsbeginsel, te allen tijde goed te worden gemotiveerd. Hierbij moet een gemotiveerde belangenafweging plaatsvinden om wel of niet te handhaven. Bij niet naleven van de wettelijke voorschriften kan bestuursdwang of dwangsom worden toegepast en soms proces verbaal worden opgemaakt. Bestuursdwang houdt in dat de betreffende reclame-uiting of uitstalling wordt verwijderd op kosten van de overtreder. In geval er een dwangsom wordt opgelegd, wordt een bepaald bedrag verbeurd verklaard voor iedere keer, of voor elk tijdvak, dat het wettelijke voorschrift wordt overtreden. Daar waar zinvol en mogelijk zal flankerend beleid worden toegepast. Dit is met name wanneer het gaat om reclame-uitingen die schade toebrengen aan gemeente-eigendommen, die verkeersonveilig zijn of de beeldkwaliteit ernstig verstoren, zoals reclame-uitingen op spandoeken en aanhangwagens, vooral in het buitengebied. Reclameobjecten op gemeentelijk eigendom kunnen (na aanzegging) op privaatrechtelijke grond direct worden verwijderd.
Veel reclame-uitingen mogen vergunningsvrij worden geplaatst. Dat betekent dat deze plannen niet vooraf worden getoetst. Wel kan door de gemeente achteraf worden ingegrepen, als een uiting op zichzelf, maar vooral ook in relatie tot de omgeving, ernstig in strijd is met redelijke eisen van welstand, als bedoeld in artikel 12 van de Woningwet en beoordeeld naar de criteria bedoeld in artikel 12a van de Woningwet: de Welstandsnota. Wanneer sprake is van ernstige strijd met redelijke eisen van welstand, zoals omschreven in de excessenregeling, kan het bevoegd gezag hiertegen optreden. In artikel 34 is een excessenregeling opgenomen.

Artikel 36 Overgangsregeling

Vanwege de rechtszekerheid en de eerbiediging van bestaande rechten is een overgangsbepaling opgenomen.

Aanwijzingsbesluit (handels)reclame, borden, vlaggen, spandoeken en objecten Bladel 2020

Burgemeesters en wethouders van Bladel,

overwegende dat in de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018 een vergunningplicht is opgenomen voor het maken of voeren van (handels)reclame op of aan een onroerende zaak door middel van een opschrift, aankondiging of afbeelding in welke vorm dan ook, die vanaf de openbare weg of vanaf een andere voor het publiek toegankelijke plaats zichtbaar is (artikel 4:15);

overwegende dat in de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018 een vergunningsplicht is opgenomen voor het plaatsen, doen plaatsen, aanbrengen of houden van borden, vlaggen, spandoeken en objecten die vanaf de openbare weg of vanaf een andere voor het publiek toegankelijke plaats zichtbaar is (artikel 4:15a);

overwegende dat in de artikelen 4:15 en 4:15a van de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018 een mogelijkheid is opgenomen categorieën aan te wijzen waarvoor de vergunningsplicht niet geldt;

gelet op het bepaalde in de artikelen 4:15, derde lid en 4:15a, derde lid van de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018;

besluiten:

1. Op basis van de artikelen 4:15, derde lid en 4:15a, derde lid van de Algemene Plaatselijke Verordening Bladel 2018 de volgende categorieën aan te wijzen waarvoor het verbod uit de eerste leden niet geldt:
    a. gevelreclame en vlaggen passend binnen de artikelen 5 tot en met 9 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    b. centraal geregelde uniforme presentatie van bedrijven op bedrijventerreinen of centraal geregelde uniforme verwijsreclame per bedrijf passend binnen artikel 7 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    c. reclame op sport-, recreatie- en evenemententerreinen passend binnen artikel 9 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    d. plattegronden van een kern met daarbij kleine reclame-uitingen van lokale ondernemers passend binnen artikel 10 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    e. informatiedragers aan gebiedsontsluitingswegen passend binnen artikel 11 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    f. verkeersveiligheidscampagnes passen binnen artikel 12 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    g. bewegwijzering naar toeristische en recreatieve objecten, openbare objecten met een toeristisch of recreatieve aantrekking en openbare objecten met een algemeen publiekelijk nut passen binnen artikel 15 van de “Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020”;
    h. spandoeken of borden voor incidentele aangelegenheden en acties op particuliere eigendommen in winkelstraten/-centrum en bij verkooppunten voor motorbrandstoffen, mits het spandoek of het bord maximaal 2 m² bedraagt en voor de duur van maximaal 4 weken;
    i. spandoeken of borden voor incidentele aangelegenheden op particuliere eigendommen waarop bedrijfsbebouwing aanwezig, mits het spandoek of het bord maximaal 10 m² bedraagt en voor de duur van maximaal 4 weken;
    j. affiches van politieke partijen op vanuit gemeentewege geplaatste centrale aanplakborden ten behoeve van verkiezingen;
    k. reclame op abri’s tot maximaal 2 wanden van de abri, eventueel dubbelzijdig.

l. aanduidingen van de carnavalsnaam van de betreffende kern of de naam van de carnavalsvereniging uit de kern rondom de officiële plaatsnaamborden op de invalswegen in de bebouwde kom van de gemeente voor de duur van maximaal 4 weken voorafgaand aan carnaval en tijdens carnaval. De plaatsnaam op het plaatsnaambord mag niet bedekt worden;
m. vlaggen met daarop het logo van een plaatselijke carnavalsvereniging aan gebouwen, die in particulier eigendom zijn, voor de duur van maximaal 4 weken voorafgaand aan carnaval en tijdens carnaval;
n. het plaatsen van een aankondiging/thema voor maximaal 5 keer per jaar voor telkens een periode van maximaal 4 weken van banieren in de van gemeentewege aangebrachte banierbeugels die zijn bevestigd op lantaarnpalen in Hapert;
o. opschriften, aankondigingen en afbeeldingen voor openbare verkoop, verkoop, verhuur of verpachting van het betreffende pand of perceel, mits het feitelijk betekenis heeft op dat pand of perceel en het totale oppervlak niet groter is dan 0,8 m² per bord/aanplakking met een maximum van 3 borden/aanplakkingen per onroerende zaak. Plaatsing van borden voor de verkoop van nieuwbouwwoningen en/of bouwkavels in nieuwbouwijken of -plannen is alleen toegestaan in het plangebied;
p. opschriften die betrekking hebben op de naam en/of aard van in uitvoering zijnde bouwwerken en/of op de namen van degenen die bij het ontwerp en/of de uitvoering van het bouwwerk betrokken zijn toegestaan, mits deze opschriften zijn aangebracht op borden bij of op de in uitvoering zijnde bouwwerken zelf, mits ze niet verlicht zijn en voor zolang ze feitelijk betekenis hebben;
q. opschriften, aankondigingen en afbeeldingen die binnenshuis worden aangebracht.

2. Te bepalen dat bovengenoemde aanwijzing niet van toepassing is op gemeentelijke monumenten, Rijksmonumenten en panden in een beschermd dorpsgezicht.

Dit aanwijzingsbesluit kan worden aangehaald als ‘Aanwijzingsbesluit reclame Bladel 2020.

Aldus besloten door burgemeester en wethouders van Bladel op 14 april 2020.

de secretaris,

drs. E.L.C.M. Mol

de burgemeester,

ir. R.P.G. Bosma

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.083

Lijst met Mededelingen en ingekomen stukken

Mededelingen en ingekomen stukken 14 februari t/m 28 mei 2020

Aan de raad

A. Mededelingen.

Een mededeling is een document waarin het college van burgemeester & wethouders de raad informeert.

Vanuit commissies/presidium

	Datum	Betreffende
1.	25-06-2020	Voortgang ingekomen stukken, voor advies in handen gesteld van B&W t/m 25 juni 2020
2.	24-06-2020	Besluitenlijst raadscommissie Inwoners d.d. 16 juni 2020
3.	24-06-2020	Besluitenlijst raadscommissie Grondgebied d.d. 15 + 18 juni 2020
4.	24-06-2020	Besluitenlijst raadscommissie Middelen & Algemene Zaken d.d. 11 juni 2020
5.	22-06-2020	Openbare besluitenlijst presidium d.d. 20 mei 2020
6.	20-05-2020	Openbare besluitenlijst presidium d.d. 23 april 2020

Vanuit College van Burgemeester & Wethouders (B&W)

	Datum	Betreffende	Commissie
1.	24-03-2020	[R20.021] - Mededeling_Voorlopige jaarrekening 2019 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
2.	31-03-2020	College Fons dHaens_Actieve informatie_Stand van zaken project Groene Long_31032020.pdf	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
3.	22-04-2020	[R20.057] - Mededeling_Stand van zaken omtrent de (boven)regionale Mobiliteitshub De Kempen inclusief bijbehorend maatregelenpakket De Kempen	Grondgebied 15-06-2020
4.	23-04-2020	[R20.053] – Mededeling_Eindverslag inspraakverordening Stedenbouwkundig onderzoek goothoogte Veilig Oord	Grondgebied 15-06-2020
5.	13-05-2020	[R20.063] - Mededeling_Voortgangsinformatie project Den Herd naar de Markt	Grondgebied 15-06-2020
6.	20-05-2020	[R20.066] - Mededeling_Interbestuurlijk Toezicht Omgevingsrecht (IBT) 2020	Grondgebied 15-06-2020
7.	21-04-2020	[R20.042] - Raadsmededeling_Rapport kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie (VVE)	Inwoners 16-06-2020
8.	13-05-2020	[R20.045] - Mededeling_Regionaal Jaarverslag leerplicht/Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) 2018-2019	Inwoners 16-06-2020
9.	13-05-2020	[R20.060] - Mededeling_Lokale invulling van de Wet Inburgering	Inwoners 16-06-2020
10.	10-03-2020	[R20.016] – Mededeling_Overhevelingen budgetten van 2019 naar 2020 + Bijlage R20.016.02	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020

Team:

Behandelend ambtenaar:
Jelle van der Wiel

Telefoonnummer:
0497-361652

	Datum	Betreffende	
11.	24-03-2020	[R20.023] – Mededeling_Stopzetting deelname aan project Rural Data Center De Kempen	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
12.	20-04-2020	[R20.018] - Mededeling_Verantwoording informatieveiligheid 2019	MAZ 22-06-2020
13.	28-04-2020	[R20.040] - Mededeling_Verslag commissie bezwaarschriften 2019	MAZ 22-06-2020
14.	01-05-2020	[R20.036] - Mededeling_Jaarverslag Vergunningen, Toezicht & Handhaving De Kempen (VTH De Kempen) 2019	MAZ 22-06-2020
15.	01-05-2020	[R20.028] - Mededeling_Motie van de gemeenteraad van 7 november 2019 inzake de handhavingscapaciteit	MAZ 22-06-2020
16.	13-05-2020	[R20.055] - Mededeling_Oprichten Kempen Interventie Team (KIT)	MAZ 22-06-2020
17.	26-05-2020	[R20.054] - Mededeling_Beleidsregel permanente en tijdelijke reclame Bladel 2020	MAZ 22-06-2020

De gemeenteraad wordt voorgesteld bovengenoemde ingekomen stukken voor kennisgeving aan te nemen.

B. Ingekomen stukken.

Een ingekomen stuk is een document, geadresseerd aan de gemeenteraad, dat niet afkomstig is van het college van burgemeester & wethouders.

	Afzender	Datum	Betreffende	Afdoening	Commissie
1.	Gemeente Hilvarenbeek	20-01-2020	Motie + Aanbiedingsbrief Tweede Kamer inzake zorgen over de uitrol van 5G-netwerk 20ik.02331, 20ik.02332	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
2.	Burger	17-02-2020	Brief Volksgezondheidseffecten van 5G straling 20ik.02337	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
3.	Provincie Noord-Brabant	20-02-2020	Brief_Stand van zaken en proces planMER mestbewerking in Brabant_20022020 20ik.01513	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
4.	Real Life Gaming Nederland (RLG)	26-02-2020	Locatie RLG 20ik.02330	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
5.	Gemeente Drechterland	28-02-2020	Motie_gemeente Drechterland_Beschikbaarstelling budget omgevingswet_24022020 20ik.01615	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
6.	Eerlijk over Straling	07-03-2020	Gezondheidsrisico's straling en moratorium 5G 20ik.02022	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
7.	5G redactie	09-03-2020	De 5G Krant 20ik.02023	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
8.	Raad van State	09-03-2020	Beroep Bladel Bp. Stedelijk Gebied 2019 20ik.02109	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
9.	Burger	09-03-2020	Brief_Bezwaar tegen aanwijzing gebied Bladel-Zuid voor zonnepanelen en windturbines 20ik.02049	Ter afdoening in handen B&W	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
10.	Raad van State	10-03-2020	Beroep Bladel Bp_Buitengebied Bladel 2014_eerste herziening 2016_03032020 20ik.01762	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020

	Afzender	Datum	Betreffende	Afdoening	Commissie
11.	Gemeente Bergeijk	11-03-2020	Motie_Vuurwerk bij jaarwisseling 20ik.02319	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
12.	Raad van State	12-03-2020	Beroep Bladel Bp. Buitengebied Bladel 2014, eerste herziening 2016 20ik.02138	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
13.	Provincie Noord-Brabant	12-03-2020	Zienswijze Ontwerp-wijzigingsplan Vogelakkers 20ik.02115	Voor advies in handen B&W	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
14.	STOP5GNL	13-03-2020	Brief_Kort geding tegen de Nederlandse overheid om 5G te stoppen_13032020 20ik.02314	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
15.	Burgers	17-03-2020	Bezwaar tegen aanwijzing gebied Bladel-Zuid voor zonne- en windparken_ 17032020 20ik.02285	Ter afdoening in handen B&W	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
16.	Burger	23-03-2020	Heroverwegen plaatsen van windmolens + bijlage Cloosterman_Windenergie vs kernenergie 20ik.02443, 20ik.02444	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
17.	VvBE Het Vennenbos	23-03-2020	Brief inzake beleid voor grootschalige zonne- en windenergie 20ik.02446	Ter afdoening in handen B&W	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
18.	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	20-02-2020	Ontwerpbegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 + Aanbiedingsbrief 20ik.02333, 20ik.02334	Voor advies in handen B&W	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
19.	Provincie Noord-Brabant, Gemeente Bladel, Gemeente Reusel-De Mierden	30-03-2020	Persbericht Voorkeursalternatief N284 + Bijlage 20ik.02727, 20ik.02728	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
20.	Van Schijndel Advies	01-04-2020	Van Schijndel Advies_Reflectionday (verkeersveiligheid) binnen MRE_01042020 20ik.02818	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
21.	Lokaal Belang gemeente Barneveld	01-04-2020	Brief_Verzoek uitstel proces RES en Structuurvisie Windenergie + vragen aan college_01042020 20ik.02822, 20ik.02823	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
22.	Van Dun Advies	01-04-2020	Zienswijze_Wijzigingsplan Zwartakkers 34 20ik.02855	Voor advies in handen B&W	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
23.	Gemeente Beesel	02-04-2020	Brief Minister_werkwijze verkrijging suppletie-uitkering voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog 20ik.02918	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
24.	Raad van State, Afdeling Bestuursrechtspraak	01-04-2020	Uitspraak Bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014, eerste herziening 2016 20ik.02845	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied ~~20-04-2020~~ 15-06-2020
25.	Belangenvereniging Pyrotechniek Nederland Stichting, VuurwerkCheck	03-04-2020	Dringende oproep 20ik.02928	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
26.	Metropool Regio Eindhoven (MRE)	08-04-2020	Raadsinformatiebrief_Concept Regionale Energie Strategie (RES)_08042020 20ik.03089, 20ik.03090	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
27.	Let's talk about tech	10-04-2020	Stop alle 5G activiteiten nu het democratisch proces stagneert! 20ik.03172	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020

	Afzender	Datum	Betreffende	Afdoening	Commissie
28.	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB	14-04-2020	Voorlopige jaarstukken 2019 + aanbiedingsbrief _ accountantsverslag 20ik.03205, 20ik.03206, 20ik.03207	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
29.	Actiegroep 5G, Het Gooi zegt Nee	14-04-2020	Officiële verklaring tegen zendmastbranden_14042020 20ik.03208	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
30.	Belangenvereniging Vrij Wonen (BVVW)	14-04-2020	Gevolgen coronacrisis voor (permanent) bewonen van recreatiewoningen 20ik.03209, 20ik.03210, 20ik.03211	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
31.	Nationaal Platform Stralingsrisico's	20-04-2020	Persbericht_Onverantwoorde uitrol 5G-netwerk 20ik.03524	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
32.	Provincie Noord-Brabant_Zienswijze	20-04-2020	Ontwerp-bestemmingsplan ‘Fons van der Heijdenstraat 44'_06042020 20ik.02976	Voor advies in handen van B&W	Grondgebied 15-06-2020
33.	MetropoolRegio Eindhoven (MRE)	29-04-2020	Raadsinformatiebrief over de concept Regionale Energiestrategie (RES) + Bijlage 20ik.03871, 20ik.03872	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
34.	Burgers	24-04-2020	Brief_Ontwikkelen zonnepark aan Broekenseind in Hoogeloon + Bijlage 20ik.03875, 20ik.03876	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
35.	De 5G-krant	28-04-2020	2e nummer 5G krant 20ik.03878	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
36.	Landal Het Vennenbos	29-04-2020	Zienswijze_Beleid grootschalige zon- & windenergie 20ik.03830	Voor advies in handen van B&W	Grondgebied 15-06-2020
37.	Stuurgroep ‘Eindhoven Airport na 2019’	14-05-2020	Aanbiedingsbrief + Infobulletin Eindhoven Airport 20ik.04465, 20ik.04466	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
38.	Fracties ESA, VVD Eersel	15-05-2020	Besluitvorming aanpak opwekking duurzame energie in onze regio 20ik.04468, 20ik.04469, 20ik.04470	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
39.	Gemeente Peel en Maas	20-05-2020	Motie_ Regionale Energiestrategie (RES) 20ik.04569	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
40.	Gemeente Bladel	20-05-2020	Persbericht_beëindiging intentieovereenkomst supermarktlocatie Bladel_20052020 20ik.04570	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
41.	Diverse ondernemers/vertegenwoordigers	19-05-2020	Zienswijze_beleid grootschalige zon- en windenergie_10052020 20ik.04512	Voor advies in handen van B&W	Grondgebied 15-06-2020
42.	College Roosendaal	19-05-2020	Brief aan 2e kamer_Zorgen uitrol 5G_19052020 20ik.04721	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
43.	MetropoolRegio Eindhoven (MRE)	26-05-2020	Concept Regionale Energie Strategie (RES), Persbericht + 2 bijlagen 20ik.04740, 20ik.04741, 20ik.04742, 20ik.04743	Voor advies in handen van B&W	Grondgebied 15-06-2020
44.	Regionaal Meetnet Lucht en Geluid	27-05-2020	Nieuwsbrief Mei 2020_27052020 20ik.04796	Voor kennisgeving aannemen	Grondgebied 15-06-2020
45.	Aanbieders Jeugdhulp B variant regio DVO 11	17-02-2020	Inkoop Jeugdhulp 2021 20ik.02335	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
46.	Gemeente Waadhoeke	04-03-2020	Motie_Afschaffen verhuurdersheffing_04032020 20ik.02323	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020

	Afzender	Datum	Betreffende	Afdoening	Commissie
47.	Per Saldo	05-03-2020	Per Saldo_Informatiebrief gemeenten inzake persoongebonden budget (PGB) + 2 bijlagen 20ik.02025, 20ik.02026, 20ik.02027	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
48.	GGD Brabant Zuidoost	16-03-2020	Concept programmabegroting 2021 GGD Brabant-Zuidoost_13032020 + aanbiedingsbrief + wijzigingsvoorstel Gemeenschappelijke regeling 20ik.02426, 20ik.02309, 20ik.02310	Voor advies in handen B&W	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
49.	Burger	16-03-2020	Burger_Brief_Aandacht voor afvalverwerking bij inburgering_16032020 20ik.02313	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
50.	GGD Brabant Zuidoost	01-04-2020	GGD Brabant Zuidoost_Jaarrekening 2019 + Controleverklaring accountant 20ik.02815, 20ik.02816, 20ik.02817	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
51.	Stichting Vluchteling e.a.	01-04-2020	Brief_Urgente oproep evacuatie Griekse eilanden en relocatie van 500 kinderen + Brief aan staatssecretaris 20ik.02821, 20ik.02820	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
52.	GGD Brabant Zuidoost_	02-04-2020	Brief_Gevolgen Corona voor concept programmabegroting 2021 en wijziging Gemeens 20ik.02919	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners ~~21-04-2020~~ 16-06-2020
53.	Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK), LSA Bewoners	07-04-2020	Belang van ontmoeting tijdens coronacrisis 20ik.03081	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
54.	Kempenplus	08-04-2020	Brief_Maatregelen Coronavirus 20ik.03088	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
55.	Stichting Écht Scheiden Zonder Schade	14-04-2020	Macht, waarschuwing voor alle scheidende ouders_14042020 20ik.03225	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
56.	KempenPlus	16-04-2020	Persbericht_Fraude gepleegd bij KempenPlus; medewerkers verdacht 20ik.03360	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
57.	College Davy Jansen	18-04-2020	aanvullend bericht inzake fraude KempenPlus 20ik.04677	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
58.	Politie	20-04-2020	Update fraude KempenPlus en aanvulling Q&A op website 20ik.04678	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
59.	4 mei comité Hoogeloon	20-04-2020	Herdenking 4 mei via TV Kempen_20042020 20ik.03460	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
60.	Stichting Alles voor Mekaar	06-05-2020	Brief_Noodkreet: Eenzaamheid onder ouderen + bijlagen 20ik.04069, 20ik.04070, 20ik.04071, 20ik.04072	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
61.	Wethouder Jansen	07-05-2020	Update_Forensisch onderzoek naar fraudezaak KempenPlus 20ik.04140	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
62.	Gemeente Bladel	07-05-2020	Persbericht_Realisatie bouw nieuwe MFA-Hapert kan van start_07052020 20ik.04141	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
63.	Meldpunt Hoge Pieptonen	11-05-2020	Hinderlijke hoogfrequentie pieptonen (steen- en kattenverjagers) 20ik.04228, 20ik.04229, 20ik.04230	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020

	Afzender	Datum	Betreffende	Afdoening	Commissie
64.	Stichting Echt Scheiden Zonder Schade	15-05-2020	Consultatie wet deelgezag 20ik.04467	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
65.	Dierenbescherming Regio Zuid	19-05-2020	Petitie_Maak chippen van katten (landelijk) verplicht_19052020 20ik.04723, 20ik.04735	Voor kennisgeving aannemen	Inwoners 16-06-2020
66.	Gemeente Almelo	11-02-2020	Motie_Behoud autonomie lokale rekenkamer(functie)s 20ik.02336	Voor kennisgeving aannemen	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
67.	Gemeente Nieuwegein	13-02-2020	Motie ‘Samen trap-op-trap-af’ 20ik.02338	Voor kennisgeving aannemen	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
68.	Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten	25-02-2020	Kadernota 2021 + Aanbiedingsbrief 20ik.02321, 20ik.02322	Ter afdoening in handen B&W	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
69.	Gemeente Enschede	03-03-2020	Motie + Toelichting + Analyse-instrument inzake ‘stop begrotingserosie als gevolg van decentralisaties’ 20ik.02327, 20ik.02328, 20ik.02329	Voor kennisgeving aannemen	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
70.	Metropool Regio Eindhoven (MRE)	13-03-2020	concept Begroting Metropoolregio Eindhoven 2021 en de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024 20ik.02316, 20ik.02317, 20ik.02318	Voor advies in handen B&W	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
71.	Kempisch Bedrijven Park (KBP)	24-03-2020	Ontwerpbegroting 2021, memo grondexploitatie en jaarrekening 2019 20ik.02516, 20ik.02517, 20ik.02518, 20ik.02519	Voor advies in handen B&W	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
72.	Koninklijke Horeca Nederland - Bladel	25-03-2020	Horeca hard geraakt door gevolgen Corona-virus 20ik.02572	Voor kennisgeving aannemen	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
73.	Brainport Development	25-03-2020	Voortgangsrapportage 2019 Regio Deal + nieuwe projecten 20ik.02575, 20ik.02574	Voor kennisgeving aannemen	MAZ ~~23-04-2020~~ 22-06-2020
74.	Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO)	07-04-2020	Ontwerpbegroting 2021_07042020 20ik.03031	Voor advies in handen college B&W	MAZ 22-06-2020
75.	Metropoolregio Eindhoven (MRE)	10-04-2020	Concept-Jaarverslag 2019_10042020 20ik.03171	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
76.	Samenwerking Kempengemeenten	16-04-2020	concept jaarprogramma en financiële Begroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024, Begrotingswijziging 2020 + Aabiedingsbrief 20ik.03522, 20ik.03523	Voor advies in handen college B&W	MAZ 22-06-2020
77.	Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO)	21-04-2020	Jaarrekening en jaarverslag 2019 VRBZO CONCEPT 20ik.03525, 20ik.03526	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
78.	Gemeente Reusel-De Mierden	22-04-2020	Amendement_Kadernota MRE vermogensvorming_21042020 20ik.03561	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
79.	Gemeente Reusel-De Mierden	22-04-2020	Amendement_Kadernota MRE proces en visie Brainport Development_21042020 20ik.03562	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
80.	Gemeente Reulsen-De Mierden	22-04-2020	Amendement_Rol van de raad bij Kadernota GRSK_21042020 20ik.03563	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
81.	Provincie Noord-Brabant	20-04-2020	Begrotingscirculaire 2020_17042020 20ik.03473	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020

	Afzender	Datum	Betreffende	Afdoening	Commissie
82.	Gemeente Beesel	29-04-2020	Motie_Wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' 20ik.03814, 20ik.03815	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
83.	Provincie Noord-Brabant	28-04-2020	Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2019 + Bijlage 20ik.03784, 20ik.03785	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
84.	Centrum Management Bladel	12-05-2020	Update_Bladel Centrum 20ik.04303	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
85.	Gemeente Alphen-Chaam	14-05-2020	Motie_Stabieler gemeentefonds 20ik.04537	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020
86.	Gemeente Bladel	28-05-2020	Persbericht_Resultaten onderzoek inwonerspanel naar communicatie vanuit gemeente + Onderzoeksrapport 20ik.04876, 20ik.04875	Ter kennisgeving aannemen	MAZ 22-06-2020

De gemeenteraad wordt voorgesteld bovengenoemde ingekomen stukken conform de wijze van afdoening vast te stellen.

Alle mededelingen en ingekomen stukken zijn voor de gemeenteraadsleden via het digitale raadsinformatiesysteem te raadplegen.

Bladel, 8 juli 2020

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	616
Extern Zaak ID	Z200000887
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.1
Omschrijving	R20.032 Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.032b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.032 van burgemeester en wethouders van 28 april 2020;

gelet op de Wet gemeenschappelijke regelingen en de verkregen toestemming van de gemeenteraad;

overwegende dat;

- Het college van burgemeester en wethouders op grond van de Wet publieke gezondheid zorg draagt voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg;
- De wet publieke gezondheid bepaalt dat ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken de colleges van burgemeester en wethouders van gemeenten die behoren tot een regio als bedoeld in de Wet veiligheidsregio's via het treffen van een gemeenschappelijke regeling zorgdragen voor de instelling en instandhouding van een regionale gezondheidsdienst (GGD) in die regio;
- De wet publieke gezondheid verder bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders vrij is om te bepalen bij welke organisatie zij de jeugdgezondheidszorg belegt;
- De colleges van burgemeester en wethouders van de 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant besloten hebben om de jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 4 jarigen per 1.1.2021 als gemeenschappelijke taak bij de GGD Brabant- Zuidoost onder te brengen;
- Deze uitbreiding van het takenpakket van de GGD noopt tot een 4e wijziging van de gemeenschappelijke regeling;
- Van de gelegenheid gebruik wordt gemaakt door enkele andere wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling aan te brengen.

besluit:

1. In te stemmen met de Programmabegroting 2021 van de GGD Brabant-Zuidoost.
2. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de GGD Brabant-Zuidoost te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.
3. Geen zienswijze in te dienen op de Programmabegroting 2021 en het GGD bestuur hiervan op de hoogte te brengen.
4. Uw college toestemming te verlenen om in te stemmen met de navolgende wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling GGD Brabant- Zuidoost:

a. In artikel 4, lid 1, aanhef en onder d, eerste bullit, wordt de tekst (…)“Jeugdgezondheidszorg 4 – 18 jarigen” gewijzigd in (…)“Jeugdgezondheidszorg 0 – 18 jarigen”
b. In artikel 4, lid 1, aanhef en onder d, tweede bullit wordt het lidwoord “een” vervangen door het lidwoord “het”;
c. In artikel 15 lid 1, betreffende de vergaderfrequentie van het dagelijks bestuur, wordt de tekst “Het Dagelijks Bestuur vergadert minimaal acht maal per jaar” gewijzigd in “Het Dagelijks Bestuur vergadert minimaal vier maal per jaar”;

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.032
Onderwerp : Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Aan de raad

Inleiding
In deze Programmabegroting wordt op hoofdlijnen weergegeven welke doelstellingen de GGD in 2021 met de uitvoering van welke activiteiten en tegen welke kosten en baten verwacht te realiseren. Financieel gezien is het een actualisering van de begroting 2020 met een verwerking van majeure ontwikkelingen en het vastgestelde percentage voor algemene kostenstijgingen voor 2021.

Op 21 januari 2020 heeft het college definitief besloten om per 1 januari 2021 de Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar in te besteden bij de GGD Brabant-Zuidoost, en per dezelfde datum de subsidierelatie met Zuidzorg voor de uitvoering van deze taken te beëindigen. Uw raad wordt gevraagd in te stemmen met het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling.

Voorstel
1. In te stemmen met de Programmabegroting 2021 GGD Brabant-Zuidoost
2. Geen zienswijze in te dienen op de Programmabegroting 2021 en het GGD bestuur hiervan op de hoogte te brengen.
3. Uw college toestemming te verlenen om in te stemmen met de navolgende wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling GGD Brabant- Zuidoost:
   a. In artikel 4, lid 1, aanhef en onder d, eerste bullit, wordt de tekst (…)“Jeugdgezondheidszorg 4 – 18 jarigen” gewijzigd in (…)“Jeugdgezondheidszorg 0 – 18 jarigen”
   b. In artikel 4, lid 1, aanhef en onder d, tweede bullit wordt het lidwoord “een” vervangen door het lidwoord “het”;
   c. In artikel 15 lid 1, betreffende de vergaderfrequentie van het dagelijks bestuur, wordt de tekst “Het Dagelijks Bestuur vergadert minimaal acht maal per jaar” gewijzigd in “Het Dagelijks Bestuur vergadert minimaal vier maal per jaar”;

Beoogd effect
De gemeenteraad kan haar controlerende taak op de gemeenschappelijke regeling uitvoeren. Een integrale uitvoering van de Jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar.

Argumenten
1.1 Dit maakt het mogelijk voor de gemeenteraad om haar controlerende taak uit te voeren.

In deze Programmabegroting wordt op hoofdlijnen weergegeven welke doelstellingen de GGD in 2021 met de uitvoering van welke activiteiten en tegen welke kosten en baten verwacht te realiseren. Activiteiten die hiervoor in 2021 uitgevoerd gaan worden omvatten onder andere: procesbegeleiding bij uitvoering Lokaal Gezondheidsbeleid, monitoren gezondheidssituatie inwoners, gemeenten op maat ondersteunen met kennis, informatie en onderzoek, voorkomen en bestrijden van infectieziekten en SOA’s, adviseren gezondheidsrisico’s van de fysieke leefomgeving, toezicht houden (oa. WMO en Kinderopvang), uitvoering geven aan Jeugdgezondheidszorg en het bieden van acute zorgverlening (Ambulancezorg).

2.1 Er zijn geen aanvullende opmerkingen ten aanzien van de Programmabegroting 2021.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Tessa Waale	0497 – 361616

Eerder is voorgesteld een zienswijze kenbaar te maken aan de GGD Brabant-Zuidoost naar aanleiding van de Kadernota 2021. De zienswijze had betrekking op de gewijzigde berekening van de inwonersbijdrage. Regionaal gezien was slechts door een andere gemeente eenzelfde zienswijze ingediend op dit onderwerp. De overige gemeenten zijn wel akkoord gegaan met het wijzigen van de berekeningswijze van de inwonerbijdrage. Gelet op de stemverdeling die geldt binnen deze Gemeenschappelijke Regeling is het effect van deze zienswijze helaas minimaal geweest, en heeft ook niet tot verandering geleidt. Het nogmaals indienen van eenzelfde zienswijze zou weinig effect hebben. Daarom wordt geadviseerd om geen zienswijze in te dienen.

3.1 Dit is een juridisch noodzakelijke aanpassing als gevolg van een eerder genomen besluit door de 21 colleges in de regio Zuidoost Brabant.

Het is een bevoegdheid van het college om te besluiten door wie de Jeugdgezondheidszorg wordt uitgevoerd. Een overheveling van taken van Zuidzorg naar GGD is niet ingegeven door onvrede met de uitvoering van de taken door Zuidzorg, maar wel vanuit de wens om te komen tot een integrale jeugdgezondheidszorg. Door het weghalen van de knip bij het vierde levensjaar ontstaan er betere mogelijkheden om signalering, monitoring en preventie vorm te geven. Van een dossieroverdracht op de leeftijd van 4 jaar hoeft geen sprake meer te zijn. In geval van zorgen over de ontwikkeling van een kind kan één professional als vertrouwd aanspreekpunt betrokken blijven. Daarnaast biedt een integrale vorm van JGZ ook meer mogelijkheden om volgens het principe van één kind, één gezin, één plan gezinnen als geheel op een gezinsgerichte wijze te benaderen. Een integrale vorm zal naar verwachting ook leiden tot meer grip op de uitgaven van jeugdzorg.

Om voorgenoemde mogelijk te maken is een aanpassing van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) noodzakelijk, omdat op dit moment de GGD alleen verantwoordelijk is voor de uitvoering Jeugdgezondheidszorg 4-18 jaar (wordt 0-18 jaar).

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om ook een aantal andere (kleine) wijzigingen door te voeren. Het gaat hier om het vervangen van het woord “een” door “het”, en het aanpassen van de vergaderfrequentie van het Dagelijks Bestuur (van 8 keer per jaar naar 4 keer per jaar, reeds mee ingestemd door het Algemeen en Dagelijks Bestuur).

Kanttekeningen
2.1 De huidige programmabegroting 2021 houdt geen rekening met de financiële effecten die de huidige Corona-crisis heeft.
In bijlage e kunt u een toelichting lezen van de GGD op de financiële gevolgen van de Corona-crisis. De verwachting is dat de Corona crisis financiële gevolgen zal hebben voor de GGD zowel in 2020 als 2021. Er worden extra kosten verwacht als gevolg van opgeschaalde Corona activiteiten, verminderde baten door afgeschaalde contracttaken en extra kosten door inhaalactiviteiten (afgeschaalde reguliere taken). Over de omvang valt nu nog niets te zeggen. Ook is niet het bekend in hoeverre het Rijk voor een eventuele financiële tegemoetkoming zal zorgen. Het GGD bestuur zal de financiële gevolgen inzichtelijk maken en in het najaar via een begrotingswijzigingen voorleggen. Desondanks verzoekt de GGD om uw zienswijze te geven op de concept programmabegroting zoals deze is aangeboden. Het GGD bestuur is volgens de wet op de gemeenschappelijke regelingen verplicht om de begroting voor 1 augustus vast te stellen.

3.1 Er bestaan twijfels over de haalbaarheid van de integratie van de Jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar per 1-1-2021 als gevolg van de Corona-crisis..
Echter, de GGD heeft laten weten dat volgens hen de integratie per die datum nog steeds haalbaar is. Daarbij wordt aangegeven dat de druk ligt vooral bij andere afdelingen, en raakt de voorbereiding op de integratie maar ten dele. Er wordt enige uitvoeringscapaciteit onttrokken om ondersteuning te geven aan de opgeschaalde primaire processen, maar de projectorganisatie blijft in stand en overleggen gaan (digitaal) door. U wordt dan ook verzocht om toestemming te geven aan uw college om de GR te wijzigen.

Financiën

Met het beëindigen van de subsidierelatie met Zuidzorg zal het geraamde budget voor deze activiteiten worden overgeheveld naar de GGD. De financiële situatie van de GGD zal zich de komende jaren naar verwachting als volgt ontwikkelen:

Overzicht bijdragen GGD Brabant-Zuidoost en Zuidzorg 2020-2024 (versie 30-3-2020)

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Inwonerbijdrage op basis van programmabegroting 2020/2021	338.091	346.455	354.798	363.341	372.091
Bijdrage sociaal plan reorganisatie GGD 1996	1.341	0	0	0	0
Inwonerbijdrage t.b.v. pubercontactmoment	16.704	17.112	17.454	17.803	18.159
Eenmlaige bijdrage t.b.v. verbetering organisatie en bedrijfsvoering		0	0	0	0
Inwonerbijdrage t.b.v. Zuidzorg	0	313.370	319.638	326.030	332.551
Subtotaal	356.136	676.937	691.890	707.174	722.801
Raming meerjarenbegroting Bladel	376.311	362.758	370.024	377.425	377.425
Mutaties GGD Brabant-Zuidoost (FCL 6714000 / 43313)	**-20.175**	**314.179**	**321.866**	**329.749**	**345.376**
Subsidie Zuidzorg JGZ B.V. conform welzijnsplan	309.590	0	0	0	0
Raming meerjarenbegroting Bladel	309.590	309.590	309.590	309.590	309.590
Mutaties Zuidzorg (FCL 6715000 / 43800)	**0**	**-309.590**	**-309.590**	**-309.590**	**-309.590**
Mutaties per saldo	**-20.175**	**4.589**	**12.276**	**20.159**	**35.786**

Communicatie
Na besluitvorming door de gemeenteraad zullen de genomen besluiten aan de GGD worden teruggekoppeld. Dit verloopt via de ambtelijke organisatie.

Uitvoering
De integrale Jeugdgezondheidszorg wordt per 1 januari 2021 volledig uitgevoerd door de GGD Brabant-Zuidoost

Bladel, 28 april 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.01001)
02. Aanbiedingsbrief Programmabegroting 2021 college en raad (20ik.02210)
03. Programmabegroting 2021 GGD Brabant-Zuidoost (20ik.02442)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01001

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01001

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.032 van burgemeester en wethouders van 28 april 2020;

gelet op de Wet gemeenschappelijke regelingen en de verkregen toestemming van de gemeenteraad;

overwegende dat;

- Het college van burgemeester en wethouders op grond van de Wet publieke gezondheid zorg draagt voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg;
- De wet publieke gezondheid bepaalt dat ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken de colleges van burgemeester en wethouders van gemeenten die behoren tot een regio als bedoeld in de Wet veiligheidsregio's via het treffen van een gemeenschappelijke regeling zorgdragen voor de instelling en instandhouding van een regionale gezondheidsdienst (GGD) in die regio;
- De wet publieke gezondheid verder bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders vrij is om te bepalen bij welke organisatie zij de jeugdgezondheidszorg belegt;
- De colleges van burgemeester en wethouders van de 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant besloten hebben om de jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 4 jarigen per 1.1.2021 als gemeenschappelijke taak bij de GGD Brabant- Zuidoost onder te brengen;
- Deze uitbreiding van het takenpakket van de GGD noopt tot een 4e wijziging van de gemeenschappelijke regeling;
- Van de gelegenheid gebruik wordt gemaakt door enkele andere wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling aan te brengen.

besluit:

1. In te stemmen met de Programmabegroting 2021 van de GGD Brabant-Zuidoost.
2. Geen zienswijze in te dienen op de Programmabegroting 2021 en het GGD bestuur hiervan op de hoogte te brengen.
3. Uw college toestemming te verlenen om in te stemmen met de navolgende wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling GGD Brabant- Zuidoost:
    a. In artikel 4, lid 1, aanhef en onder d, eerste bullit, wordt de tekst (…)"Jeugdgezondheidszorg 4 – 18 jarigen" gewijzigd in (…)"Jeugdgezondheidszorg 0 – 18 jarigen"
    b. In artikel 4, lid 1, aanhef en onder d, tweede bullit wordt het lidwoord "een" vervangen door het lidwoord "het";

c. In artikel 15 lid 1, betreffende de vergaderfrequentie van het dagelijks bestuur, wordt de tekst “Het Dagelijks Bestuur vergadert minimaal acht maal per jaar” gewijzigd in “Het Dagelijks Bestuur vergadert minimaal vier maal per jaar”;

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 9 juli 2020.

De raad voornoemd,

de griffier, de voorzitter,

20ik.02442

Louis van der Linden

Van: secretariaat-directieondersteuning <secretariaat-directieondersteuning@ggdbzo.nl>
Verzonden: vrijdag 20 maart 2020 11:54
Aan: secretariaat-directieondersteuning; Gemeente@asten.nl; Info Bergeijk; info@gemeentebest.nl; Info Bladel; Info@cranendonck.nl; Info@deurne.nl; Info Eersel; Gemeente@eindhoven.nl; Gemeente@geldrop-mierlo.nl; Gemeente@gemert-bakel.nl; Postbus@heeze-leende.nl; Gemeente@helmond.nl; Gemeente@laarbeek.nl; Gemeentehuis@nuenen.nl; Info Oirschot; Gemeente Reusel-De Mierden; Gemeente@someren.nl; Gemeente@sonenbreugel.nl; Gemeente@valkenswaard.nl; Gemeente@veldhoven.nl; Gemeente@waalre.nl
CC: C. Dortmans; Davy Jansen; Eric Beex; Esther Langens; J. Briels; J. de Bruijn; J. Frenken; J. Spoor; L. Smit; M. Lemmen; M. Schlösser; M. Theus; Manon Theuws; M. van Dongen-Lamers; P. Looijmans; Peter van de Noort; R. Richters; R. Stultiëns; R. van der Hamsvoord; T. Maas; W. Steeghs; Annemieke Kalsbeek; Chafia Ezzarfani; Charlotte Kooijmans; Eelco Riet; Frans Kuijpers; Inge Sleegers; Ingrid van Geffen; Jeroen Dings; Jozien van den Bogaart; Lisa Coolen; Marit van Dooren; Marjon Jacobs; Merel van Veen; Natalie Elmas; Natasja van Deurzen; Renée ter Maat; Samia Majiti; Tessa Waale; Wenda Wibbens - Meijer; Will Evers; Wilma Monen; Yvon Huibers; Yvonne Schouten; Bestuurssecretariaat Asten; Bestuurssecretariaat Bergeijk; Bestuurssecretariaat Cranendonck; Bestuurssecretariaat Deurne; Bestuurssecretariaat Eersel; Bestuurssecretariaat Geldrop-Mierlo; Bestuurssecretariaat Laarbeek; Bestuurssecretariaat Oirschot; Bestuurssecretariaat Reusel; Bianca Donders / Ruth van Wee; Brigitte van Roosmalen; Debby Teunissen; Esther Sanders; Evelyn Luursema; Evelyn Luursema; Irma Timmermans / Marjan Aarts; Jozé Smits; Kelly van de Boomen; Maike van Moorsel; Monique Haas; Saskia Brouwer; Toos van Rijthoven - Meulenbroeks; Pim Lamers; Peter van Son; Ellis Jeurissen
Onderwerp: Programmabegroting GGD 2021 voor college en gemeenteraad
Bijlagen: Concept Programmabegroting 2021 GGD Brabant-Zuidoost.pdf

Geacht College en geachte Raad,

Op 13 maart hebben wij u de concept-programmabegroting 2021 toegezonden. Helaas is in die versie een slordigheid geslopen: in de kop van een aantal paragrafen is abusievelijk het jaartal 2020 opgenomen, tekstueel en cijfermatig was de begroting verder wel correct. In bijgevoegde versie is dit gecorrigeerd. Indien u de begroting nog niet in roulatie heeft gebracht verzoeken wij deze versie daarvoor te hanteren.
Excuses voor het ongemak.

Met vriendelijke groet,

Peter van Son
Controller
Aanwezig: ma di wo do vr

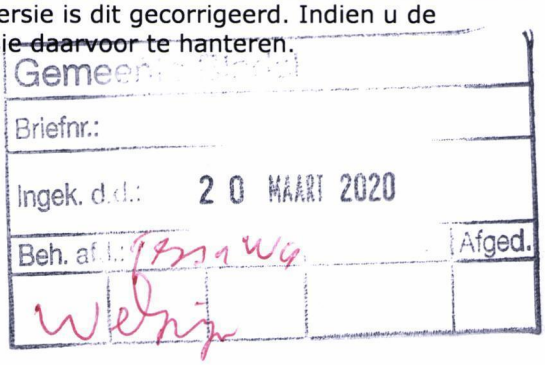

GGD Brabant-Zuidoost
Postbus 8684
5605 KR Eindhoven
www.ggdbzo.nl
T: 088 0031 113
E: p.van.son@ggdbzo.nl

De informatie opgenomen in dit bericht kan vertrouwelijk zijn en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u dit bericht onterecht ontvangt, vragen wij u de inhoud niet te gebruiken en de afzender direct te informeren door het bericht te retourneren.

Brabant-Zuidoost

CONCEPT

Programmabegroting 2021

GGD Brabant-Zuidoost

Brabant-Zuidoost

Programmabegroting 2021

GGD Brabant-Zuidoost

Vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 1 juli 2020

Voorzitter: Mevr. H.C.H.M. van Dongen-Lamers

Secretaris: Dhr. J.H.C.M. Briels

Brabant-Zuidoost

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **3**

1 Leeswijzer **5**

2 Overzicht GGD Brabant-Zuidoost **6**

Overzichtskaart werkgebied 6

Organogram 7

3 Kerngegevens **8**

4 Inleiding en samenvatting **9**

5 Programmabegroting **13**

6 Paragrafen **50**

7 Financiële begroting **57**

7.1 Overzicht van baten en lasten 57

7.2 Toelichting op baten en lasten 58

7.3 Specificatie directe kosten en overhead 59

7.4 Staat van financieringen 60

7.5 Staat van investeringen 61

7.6 Staat van reserves 62

7.7 Staat van voorzieningen 63

7.8 Meerjarenraming baten en lasten 64

8 Bijlagen **66**

8.1 Berekening inwonerbijdrage 66

8.2 Overzicht inwonerbijdrage en overige bijdragen per gemeente 67

8.3 Overzicht indicatieve ontwikkeling gemeentelijke bijdragen t/m 2024 68

8.4 Overzicht GGD taken. 70

Brabant-Zuidoost

VOORWOORD

De GGD heeft een speciaal beeldmerk ontwikkeld dat de wendbaarheid van onze organisatie symboliseert

Missie

De GGD Brabant-Zuidoost streeft – onder regie van de gemeenten – door middel van preventie naar gezondheidswinst van alle inwoners, om zo een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van hun leven en zelfredzaamheid te vergroten. Wij zijn een proactieve, innovatieve en resultaatgerichte organisatie. Onze dienstverlening betreft gezondheid, preventie en snelle interventie, is professioneel en betrouwbaar en komt tot stand vanuit de wens van de klant en in dialoog met onze opdrachtgevers en samenwerkingspartners

Visie

Vanuit de Wet Publieke Gezondheid geven wij vorm en inhoud aan onze collectieve preventie en gezondheidswinst. De GGD Brabant-Zuidoost wil een wendbare organisatie worden, die werkt vanuit klantwaarden en het maatschappelijke belang. We zijn er altijd voor iedereen, beschermen en bewaken de gezondheid en willen de verbinder van preventie zijn. We zijn paraat bij grote en kleine crises en verzorgen 24/7 de ambulancezorg in onze regio.

Bestuursopdracht

Daarnaast heeft de directeur van de GGD de opdracht om de organisatie structureel financieel gezond en wendbaar te maken voor de komende jaren voor de 21 gemeenten van de regio Zuidoost-Brabant. Uitgangspunten bij dit optimalisatieproces zijn dat gemeenten vertrouwen houden in de GGD en dat de GGD haar wettelijke kerntaken voor gemeenten op een inspirerende manier blijft uitvoeren. Zowel gemeenten als GGD hebben dus een belang en dragen daarin een gezamenlijke verantwoordelijkheid om dit proces te laten slagen. Dit willen we bereiken:

- De GGD is een financieel gezonde organisatie langs een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering.
- De GGD is een transparante organisatie die strategisch wordt aangestuurd en kort-cyclisch wordt bijgestuurd.
- De inwonersbijdrage, die de 21 gemeenten jaarlijks (geïndexeerd volgens de reguliere indexeringsmethode) aan de GGD moet betalen, is stabiel.
- Er is ruimte voor vernieuwing waardoor de GGD kan inspelen op de sociaal-maatschappelijke vragen van de 21 gemeenten en derden.
- De GGD is een aantrekkelijke en moderne werkgever.

Ten aanzien van de uitvoering van de bestuursopdracht ligt momenteel (februari 2020) besluitvorming voor, die wel reeds verwerkt is in deze begroting; dit gaat dan om de doorwerking van de effecten van de eenmalige bijdrage in 2020 voor verbetering bedrijfsvoering, de aanpassing van de inwonerbijdrage met de mutatie in het aantal inwoners en op hoofdlijnen de overname van JGZ 0-4.

Brabant-Zuidoost

1 Leeswijzer

Onderhavig document omvat de programmabegroting 2021 van de GGD Brabant-Zuidoost.
De begroting is opgesteld met inachtneming van de relevante voorschriften zoals opgenomen in het "Besluit begroting en verantwoording Provincies en gemeenten (BBV)", laatstelijk gewijzigd per 2018. Dit nieuwe BBV schrijft voor dat bij de financiële verantwoording de kosten van de overhead in een apart programma getoond worden. De kosten van de primaire uitvoerende taken dienen dan exclusief overheadkosten getoond te worden. Daarnaast dienen de eventuele heffing VPB, rente, algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien apart verantwoord worden. De uitwerking hiervan wordt weergegeven op bladzijde 11 van deze begroting en middels afzonderlijke bijlagen. De 2 laatstgenoemde items komen bij de GGD overigens niet voor.
Verder schrijft het BBV (gemeentelijke) taakvelden en beleidsindicatoren voor; in de GGD-begroting wordt onderscheid gemaakt in 2 programma's Publieke Gezondheid en Ambulancezorg, waarmee voldaan is aan de nieuwe taakvelden-verdeling. Gemeentelijke beleidsindicatoren zijn niet van toepassing omdat die niet integraal door de GGD worden uitgevoerd.
Posten met betrekking tot de uitwerking van de bestuursopdracht zijn ten behoeve van de transparantie afzonderlijk weergegeven; kosten en baten m.b.t. JGZ 0-4 zijn vooralsnog alleen op hoofdlijnen en alleen in de exploitatieoverzichten weergegeven, en in de specificaties mbt balans, investeringen, reserves, voorzieningen e.d. zijn hieromtrent nog posten opgenomen. Nadere onderbouwing is daarvoor op dit moment nog niet voorhanden, in het najaar van 2020 zal hiervoor een begrotingswijziging worden opgesteld. Daarbij zullen we dan ook de producten/diensten JGZ voor 0 – 4 jarigen presenteren volgens het format in deze programmabegroting.

Deze begroting bestaat uit:
1. Een algemeen deel met algemene ontwikkelingen, kerndata en een inleiding met samenvatting.
2. een beleidsdeel met daarin de beschrijving van de taakvelden per pijler en de verplichte paragrafen.
3. een financiële begroting met daarin een overzicht van baten en lasten, een meerjarenraming en de staten van vaste activa, reserves en voorzieningen en financieringen.

De Programmabegroting wordt onderverdeeld in 2 programma's, nl.:
a. Publieke Gezondheid
b. Ambulancezorg

De taken zijn onderverdeeld naar de 7 pijlers, zoals vastgelegd in de notitie 'de basis van de GGD Brabant-Zuidoost' van maart 2015. Per taakveld wordt aangegeven:
a. de productomschrijving en de doelstelling
b. de activiteiten
c. kerngegevens, kengetallen en resultaten

Brabant-Zuidoost

2 Overzicht GGD Brabant-Zuidoost

Gemeenschappelijke Regeling

Eind 2005 hebben alle gemeenten besloten tot de instelling van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost.

Algemeen Bestuur	**21 leden** Vertegenwoordigende wethouders van alle gemeenten

Dagelijks Bestuur	**Portefeuille**
Mevrouw M. van Dongen-Lamers	Voorzitter
Mevrouw C. Dortmans	Vicevoorzitter / Personeelszaken
De heer J. Briels	Secretaris
De heer J. Frenken	Financiën
Mevrouw R. Richters	lid
De heer P. van de Noort	lid
De heer J. de Bruijn	lid
Mevrouw A. Callewaert	Toegevoegd lid vanuit de Veiligheidsregio

Overzichtskaart werkgebied

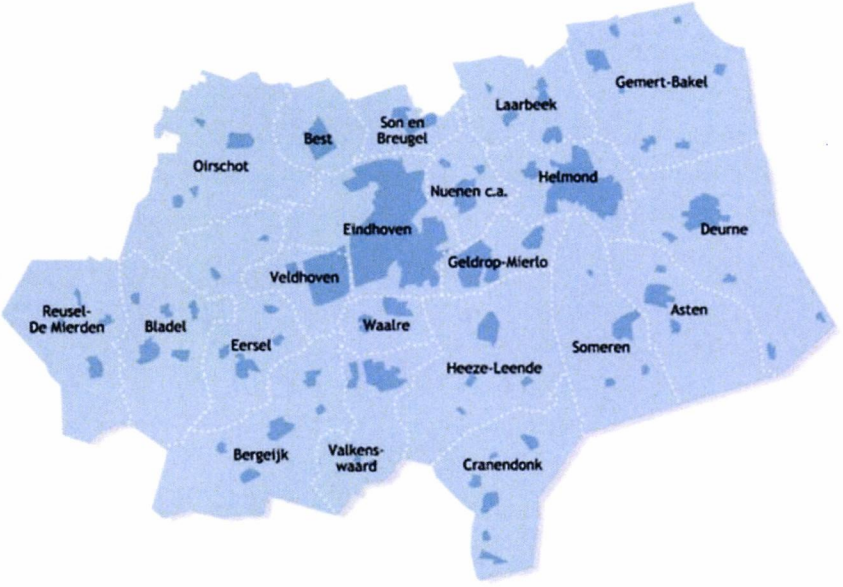

Brabant-Zuidoost

Organogram

NB: Bovenstaand schema zal, in het kader van verdere uitwerking van de bestuursopdracht, in de loop van 2020 en 2021 gaan wijzigen.

Brabant-Zuidoost

3 Kerngegevens

Sociale en fysieke structuur (per 1 januari 2020)

Aantal deelnemende gemeenten		21
Totaal aantal inwoners in het werkgebied		780.614
Aantal kinderen in zorg 4 – 18	(1-1-'19)	114.614
Aantal kinderen in zorg 0 – 4	(1-1-'19)	29.130

Ramingen 2021

Personeel (nog excl JGZ 0-4)

Formatie in fte's	425
Formatie in personen	525

Financiën

Programma Publieke Gezondheid	
Totaal exploitatie	€ 33.870.000
Programma Ambulancezorg	
Totaal exploitatie	€ 25.650.000

Brabant-Zuidoost

4 Inleiding en samenvatting

In deze Programmabegroting wordt op hoofdlijnen weergegeven welke doelstellingen de GGD in 2021 met de uitvoering van welke activiteiten en tegen welke kosten en baten verwacht te realiseren. Daartoe worden o.a. kerngegevens en kengetallen opgenomen, aan de hand waarvan bij de tussentijdse rapportages en de jaarrapportage (jaarrekening) bezien kan worden of gestelde doelen zijn gerealiseerd. Het programmadeel is voorlopig gebaseerd op het productenboek 2020, dat uiteraard in de loop van 2020 nog geactualiseerd wordt en ook in 2021 nog aangepast kan worden. De indeling van het programmadeel is volgens bovengenoemde pijlers.

Financieel gezien is de begroting 2021 een actualisering van de begroting 2020 met een verwerking van (onderstaande) majeure ontwikkelingen en het vastgestelde percentage voor algemene kostenstijgingen voor 2021. Mocht later het takenpakket nog substantieel anderszins wijzigen, dan zal, voor zover van toepassing, een begrotingswijziging worden aangeboden.
Voor de GGD zijn de afspraken die gemaakt zijn tussen de vier grote gemeenschappelijke regelingen (4 GR'en) en onze gemeenten wat betreft planning en control kader stellend. Het Algemeen Bestuur heeft deze uitgangspunten bekrachtigd. Die uitgangspunten zijn in deze begroting verwerkt.
Conform de gewijzigde WGR (Wet Gemeenschappelijke Regelingen) stelt de GGD BZO voorafgaand aan deze begroting ook een kadernota ten behoeve van de aangesloten gemeenten op. In deze nota worden de verwachte belangwekkende ontwikkelingen voor het komende en eventueel volgende jaren beschreven. In deze begroting zijn die ontwikkelingen uiteraard, voor zover van toepassing, verwerkt. In dit kader is het volgende hierbij van belang te benoemen:

- De bovengenoemde afspraak tussen de 4 GR'en en gemeenten over standaardisering van de wijze van indexering. Hierbij moet aangetekend worden dat deze indexering mogelijk onvoldoende is om de dreigende forse stijging per 2021 van de ABP-premie op te vangen.
- De verwachte besluitvorming ten aanzien van de bestuursopdracht; dit gaat dan om de doorwerking van de effecten van de eenmalige bijdrage in 2020 voor verbetering bedrijfsvoering, de aanpassing van de inwonerbijdrage met de mutatie in het aantal inwoners en op hoofdlijnen de overname van JGZ 0-4. De mutatie in het aantal inwoners verschilt nu van genoemde 4GR-afspraak. Door de integratie van de JGZ 0-18 zijn we beter in staat vroegtijdig te interveniëren en preventief te werken, wat op langere termijn ook tot meer grip op uitgaven van de jeugdzorg moet leiden. Tevens kan de zorg effectiever worden ingezet dan voorheen. De integratie gebeurt door middel van het inbesteden van de JGZ 0-4 bij de GGD. Hierbij gaat het om het overnemen van mensen, taken en middelen van Zuidzorg en Zorgboog. De locaties van de consultatiebureaus blijven in principe gehandhaafd. Zuidzorg en Zorgboog zijn betrokken geweest bij het onderzoek naar het inbesteden van integrale JGZ 0 – 18 jaar bij de GGD. Zij hebben input geleverd en gesproken over de inhoud van de concept businesscase en hun standpunt toegelicht in het Algemeen Bestuur van de GGD. Inmiddels kunnen we constateren dat er een gemeenschappelijke draagvlak is om de integratie van JGZ gezamenlijk tot een goede uitvoering te brengen.

De drie bestuurders hebben afgesproken schouder aan schouder zorg te dragen voor een vlekkeloze overdracht die recht doet aan zorgvuldige aandacht voor ouders en kinderen, ketenpartners en JGZ medewerkers. Deze laatste zullen nauw betrokken worden bij de realisatie. Het Algemeen Bestuur van de GGD heeft gekozen voor 1.1.2021 als invoeringsdatum voor de inbesteding van JGZ 0 – 4 bij de GGD om voldoende tijd te geven voor een zorgvuldige overgang. Voor de detaillering van de kosten van JGZ 0-4 zal in het najaar een begrotingswijziging worden opgesteld.

Inhoudelijk gezien zijn er verder geen omvangrijke wijzigingen die tot aanpassing in deze begroting leiden. Eventuele verdere ontwikkeling m.b.t. gemeentelijke (contract-)taken, zoals WVGGZ, Wijk GGD en Omgevingswet, zullen middels begrotingswijzigingen worden voorgelegd, indien van toepassing.
De gemeenten, GGD, Omgevingsdienst en Veiligheidsregio zullen in het kader van de implementatie van de Omgevingswet gezamenlijk optrekken en gezamenlijke afspraken maken over deze samenwerking (zie ook inleiding bij Pijler Gezondheid beschermende taken).

De omvang van de algemene reserve/weerstandsvermogen van de GGD BZO is, zeker gezien de exploitatie-omvang, beperkt. De risico-inventarisatie van begin 2020 resulteerde in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 1.800.000,- voor het Programma Publieke Gezondheid en ca. € 1.900.000,- voor het Programma Ambulancezorg. Eerder is besloten dat, gegeven de financieringsstructuur, voor de beide programma's afzonderlijke algemene reserves worden aangehouden. Het bestuur heeft eerder vastgesteld dat het weerstandsvermogen niet direct tot dat bedrag hoeft te worden aangevuld, maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel 2 hiervoor leidend zijn. Gegeven de verwachte omzet is dan voor PG (incl. JGZ 0-4) een kaderstellende bandbreedte van toepassing van minimaal € 1.500.000 en maximaal € 2.000.000 en voor AZ van minimaal € 1.200.000,- en maximaal € 1.500.000,-. Het wordt hierbij echter aan het Algemeen Bestuur van de Verbonden Partij overgelaten of die bandbreedte volledig wordt ingevuld, aangezien dit organisatie-specifiek is en wordt bepaald door de aard van de baten en lasten. Een laag weerstandsvermogen betekent wel dat financiële tegenvallers van enige omvang niet uit de algemene reserve kunnen worden opgevangen.
Na bestemming van het verwachte resultaat 2019 bedraagt de Algemene Reserve PG ca. € 500.000 en de Algemene Reserve AZ ca. € 1.200.000,-. De verwachting is dat met de uitvoering van de bestuursopdracht de algemene reserve PG in de komende jaren op het gewenste minimum niveau zal worden gebracht.

Voor de bepaling van de gemeentelijke bijdragen voor het gezamenlijke takenpakket wordt in principe voor een meerjarige periode een afspraak over de omvang van het takenpakket gemaakt, naast bovengenoemde afspraak over de wijze van indexering. Hiervoor is gekozen opdat hiervoor niet jaarlijks voorstellen, berekeningen en afrekeningen hoeven te worden gemaakt. Dit alles vanuit de gedachte dat de omvang van het gezamenlijke takenpakket gelijk blijft (behoudens specifieke besluiten) en dat de methodiek van indexering er voor zorgt dat gemiddeld genomen de GGD de bijdrage ontvangt die daarvoor noodzakelijk is.

Aangenomen wordt dat het langjarig gemiddelde van deze systematiek, gebaseerd op een objectieve, door een externe autoriteit vastgestelde norm, een aanvaardbaar financieringsniveau oplevert. Dat levert de GGD een budget op dat gemiddeld genomen moet voldoen om de gestegen kosten op te vangen.

Voor de indexering wordt de Macro Economisch Verkenning van het Centraal Plan Bureau van september gehanteerd. Voor 2021 betekent dit voor de GGD dat gerekend wordt met de volgende indexering:
Loon 70% * 2,8% = 1,96%
Prijs 30% * 1,6% = 0,48%
Totaal index 2021: **2,44%**

Brabant-Zuidoost

Kosten en Financiering per pijler

Pijlers	Kosten en Financiering per pijler									
	Inwoner bijdragen gemeenten				Overige bijdragen gemeenten	Contract bijdragen gemeenten	Contract bijdragen rijk	Contract bijdragen zorgverzekeraars	Contract bijdragen derden	TOTAAL
	Gezamenlijk takenpakket		Puber-contactmoment	JGZ 0-4						
Monitoren, signaleren en adviseren	1,57	1.230.000			10.000	75.000			150.000	1.465.000
Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	2,06	1.605.000			25.000		720.000	55.000	1.215.000	3.620.000
PG bij incidenten, rampen en crises	0,43	335.000							15.000	350.000
Toezicht houden	0,08	60.000				880.000			15.000	955.000
Jeugdgezondheidszorg 4-18	6,80	5.310.000			95.000					5.405.000
PuberContactMoment JGZ*			475.000							475.000
Ambulancezorg	0,00	0				15.000		20.410.000	205.000	20.630.000
Aanvullende taken PG	0,36	280.000				950.000			505.000	1.735.000
Overhead PG	5,68	4.435.000	215.000		60.000	765.000	330.000	30.000	605.000	6.440.000
Overhead AZ						5.000	1.150.000	3.830.000	50.000	5.035.000
Vennootschapsbelasting								pm	25.000	25.000
Jeugdgezondheidszorg 0-4				12.185.000		1.000.000				13.185.000
efficiency bestuursopdracht									200.000	200.000
totaal	16,98	13.255.000	690.000	12.185.000	190.000	3.690.000	2.200.000	24.325.000	2.985.000	59.520.000

Voor nadere toelichting en specificatie zie paragraaf 6.1 t/m 6.3

Brabant-Zuidoost

5 Programmabegroting

Monitoren, signaleren en adviseren

Gemeenten hebben binnen de Wet Publieke Gezondheid de plicht om een plan ter bevordering van de lokale gezondheidssituatie vast te leggen in Lokaal gezondheidsbeleid.
Het beleid op gebied van gezondheid wordt steeds meer een middel om doelstellingen te realiseren op het Sociaal Domein. De gemeente is in dit proces de regisseur. De GGD ondersteunt de gemeente bij het voorbereiden, opstellen, implementeren en evalueren van dit beleid. Het lokaal team van de gemeente, kan dit proces verder ondersteunen en het beleid daadwerkelijk helpen te realiseren.

Gezondheid als voorwaarde om mee te kunnen doen en meedoen als bevordering van gezondheid!
"Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren in het licht van de lichamelijke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven" (Machteld Huber, 2013).

Dit concept, waarbij gezondheid meer als werkwoord wordt gezien, en het bevorderen van gezondheid gaat over ondersteunen en versterken van veerkracht van mensen, slaat een stevige brug tussen de activiteiten van gezondheidsbevordering en de veranderingen die we willen bewerkstelligen in het Sociale Domein. Dit is voor vele gemeenten inmiddels ook het uitgangspunt in het lokaal beleid op gebied van gezondheid.

Het lokaal team maakt in overleg met de gemeente een jaar activiteitenplan, waarin vastgelegd wordt welke zaken opgepakt gaan worden.
Hierbij kunnen gezondheid gerelateerde onderwerpen uit allerlei beleidsterreinen aan de orde komen (denk aan onderwerpen uit het beleid rondom WMO, jeugd, sport of Ruimtelijke Ordening). Een en ander is stevig ingebed en afgestemd met andere activiteiten in het Sociaal Domein.

Sinds jaar en dag leveren we ook gegevens, cijfers en informatie over de gezondheidssituatie van de burgers in onze regio aan. Hierop baseren (o.a.) onze gemeenten en andere (wijk)organisaties hun beleid en speerpunten in de uitvoering.
De laatste jaren hebben steeds meer gemeenten met succes gebruik gemaakt van het Maatwerk wat we kunnen leveren. Met de uitvraag die we jaarlijks voor de monitors doen, en alle andere bronnen die tot onze beschikking staan, zijn we in staat vele (kennis) vragen op het gebied van het Sociale Domein te beantwoorden.

Ook in 2020 hebben we, vanwege de grote veranderingen op het Sociaal Domein, speciale aandacht voor het ondersteunen van onze gemeenten bij het monitoren van al deze veranderingen.
We willen onze deskundigheid/inzet richten op de diverse deelgebieden van het Sociaal Domein waarbij we steeds werken vanuit de uitgangspunten positieve gezondheid en het versterken van de eigen regie/gezondheidsvaardigheden en participatie van burgers.
Het versterken van intermediairs die werken met burgers in de lokale situaties, heeft hierbij onze extra aandacht.

We hebben, ook in het verlengde van de bevindingen en inzichten vanuit de VTV, gekozen voor de navolgende speerpunten die we in onze regio meer in gezamenlijkheid gaan vormgeven samen met burgers en lokale partijen.

- Weerbaarheid/lifeskills versterken van jeugd en ouders als basisvoorziening in de jeugdzorgketen.
- Suïcide- en depressiepreventie.
- Kwetsbare groepen: statushouders, ouderen.
- Veilig uitgaan/gehoorschade.
- Gezonde relaties.
- Gezondheidsbevordering invlechten in de nieuwe Omgevingswet.

Brabant-Zuidoost

Product:	Procesbegeleiding bij en uitvoering van Lokaal Gezondheidsbeleid
Onderbouwing:	Het opstellen en uitvoeren van een lokaal gezondheidsbeleid (LGB) is voor gemeenten als taak vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid. De GGD ondersteuning draagt bij aan een optimalisering van het gemeentelijk gezondheidsbeleid aangehaakt bij en ingebed in het Sociaal Domein.
Doel:	Een bijdrage leveren aan voorbereiden, opstellen, implementeren en uitvoeren van een lokaal gezondheidsbeleid van gemeenten.

Wat houdt het in?	Werkwijze
- Ondersteunen bij het formuleren van gemeentelijk gezondheidsbeleid aangehaakt bij en ingebed in het Sociaal Domein en de te maken keuzes. Dit gebeurt onder andere door een bijdrage te leveren aan de rVTV. - Adviseren t.b.v. structuur voor continue inbedding van het LGB-beleidsproces; participeren in deze structuur (bijv. stuurgroep wonen, zorg en welzijn/ lokaal gezondheidsbeleid). - Ondersteunen van de bijbehorende uitvoeringsprogramma's en beleidsuitvoering. - Creëren van draagvlak bij de te betrekken partijen. Makelen en schakelen tussen partijen. - Signaalfunctie van gemeentelijk (LGB)-wensen richting GGD-organisatie. - Inventariseren van bestaande (lokale) activiteiten m.b.t. het (binnen het gemeentelijke gezondheidsbeleid) gekozen thema en zoeken van samenwerkingspartners. - Opstellen (in overleg met gemeente, burgers en lokaal betrokken instellingen) van een project/ uitvoeringsplan dat past binnen de lokale situatie. - Begeleiding bij en uitvoeren van (delen) van het project/uitvoeringsplan. - Waar mogelijk partners ondersteunen bij het verwerven van extra fondsen/subsidies. - Beantwoorden van ad-hoc vragen. - Evalueren LGB-traject. - De activiteiten zijn gericht op gemeenten, preventie-instellingen, intermediairs, bevolking (jeugd, volwassenen, ouderen, kwetsbare groepen mensen met een lagere sociaal economische status, wijken).	Werken in multidisciplinair teams (intern, samen met adviseurs lokaal gezondheidsbeleid, preventie-/voorlichtings-medewerkers, onderzoekers en in samenwerking met JGZ. Extern samen met burgers en andere lokale partners). Toedeling uren LGB adviseur: 110 per gemeente Helmond 220 Eindhoven 260 Toedeling uren Lokaal maatwerk GVO: 65 per gemeente Geldrop-Mierlo 85 uur Veldhoven 90 uur Helmond 110 uur Eindhoven 260 uur Toedeling uren Lokaal maatwerk preventie/ voorlichting: 85 uur per gemeente Geldrop-Mierlo 110 uur Veldhoven 120 uur Helmond 175 uur Eindhoven 300 uur Activiteitenbudget € 1.000,- per gemeente

Verwacht resultaat

Er is duidelijk gemeentelijk beleid hoe gezondheid te bevorderen via de verschillende beleidsterreinen (jeugd/sociaal domein/onderwijs RO/sport e.d.) en op welke wijze burgers, die een bijdrage willen leveren aan een gezonde en veilige leef-en leeromgeving, daarbij worden gefaciliteerd en ondersteund. Extra aandacht voor kansen koppeling doelstellingen sociaal domein en ruimtelijk domein. Er is uitvoering gegeven aan lokale plannen, conform afspraken.

Brabant-Zuidoost

Product:	**Monitoren**
Onderbouwing:	Inzicht krijgen in de gezondheidssituatie van de bevolking is als taak vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.
Doel:	Kennis en informatie verstrekken die bijdraagt aan de ontwikkeling, evaluatie en sturing van gemeentelijk beleid op het gebied van gezondheid, jeugd, welzijn, wonen en zorg.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Het verzamelen van gegevens over de gezondheid en de gezondheid beïnvloedende factoren via de monitorcyclus, waarbij subgroep van de bevolking eens in de vier jaar worden gemonitord. - Volwassenenmonitor 19-64 jaar Ouderenmonitor 65-plus (2020/2021) - Jeugdmonitor 0-11 jaar (2021/2022) - RVTV (2022/2023) - Jeugdmonitor 12-18 jaar (2023/2024) • Deze dataverzameling gebeurt via een enquête (schriftelijk en/of via internet). Steeds meer wordt bij het monitoren gebruik gemaakt van relevante registraties en andere bronnen. Dit geldt zowel voor interne als externe bronnen. Ook andere vormen van dataverzameling, bijvoorbeeld via het onderzoekspanel of via kwalitatief onderzoek dragen bij aan de monitoringsfunctie van de GGD. • Gegevens worden beschikbaar gesteld aan wethouders en ambtenaren van gemeenten (welzijn/volksgezondheid, jeugd, ouderen, WMO, milieu, sport, wonen, zorg). Daarnaast aan organisaties en instellingen op het gebied van welzijn en zorg en andere geïnteresseerden.	De vragenlijsten van de monitorcyclus kent een vast basisdeel en een variabel deel dat wordt samengesteld in samenspraak met gemeenten. Daarnaast vindt afstemming en samenwerking plaats met GGD'en in Brabant en Zeeland en met het CBS en RIVM. Gegevens worden op gemeenteniveau verzameld en als volgt gerapporteerd: lokaal tabellenboek lokale kernpunten GGD-gezondheidsatlas Presentatie (in overleg)

Verwacht resultaat

Inzicht in de gezondheidssituatie en de factoren die daarop van invloed zijn van de burgers in onze regio.
In 2021 wordt de Jeugdmonitor 0 -11 jaar afgenomen (resultaten in 2022 beschikbaar).

Brabant-Zuidoost

Product: Kenniscentrum onderzoek

Onderbouwing:	Voorzien in de behoeften van onze gemeenten om hen op maat te ondersteunen met onderzoek, kennis en informatie.
Doel:	Verder professionaliseren en evidence based ondersteunen van gezondheidsbeleid op lokaal en regionaal niveau. Het op maat beantwoorden van ad-hoc vragen, waardoor beleid en interventies worden ondersteund.
Voor wie:	Gegevens worden beschikbaar gesteld aan ambtenaren en wethouders van gemeenten (welzijn/volksgezondheid, WMO/OGGZ, ouderen, jeugd). Daarnaast aan partners in zorginstellingen en OGGZ-voorzieningen

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Opzetten en in stand houden kennisinfrastructuur, waarin onderzoeks-gegevens en registraties beschikbaar worden gemaakt voor het op maat beantwoorden van onderzoeksvragen van gemeenten en GGD-medewerkers. Hierbij wordt samengewerkt met relevante organisaties en instellingen en bestaat samenwerking met de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Brabant. • Aansluiten op relevante maatschappelijke ontwikkelingen in het sociaal domein, zodat gemeentes worden ondersteund in hun beleid op het gebied van de drie transities. • Beantwoorden van ad-hoc vragen met behulp van beschikbare gegevens of kort aanvullend onderzoek. • Gericht advies geven over te nemen beleidsmaatregelen en beschikbare relevantie interventies (in samenspraak met wetenschappers, beleidsfunctionaris, preventiefunctionaris). • Zorgen dat wetenschappelijke inzichten bekend worden in onze regio en gebruikt wordt bij beleidsvorming en uitvoering. • Ondersteunen en adviseren bij de interpretatie en implementatie van wetenschappelijke kennis.	• Op verzoek beantwoorden van onderzoeksvragen in de breedste zin van het woord. • Proactief delen van kennis die van toepassing is voor gemeentelijk gezondheidsbeleid. Onder andere via de nieuwsbrief onderzoek. • Onderzoeksgegevens via digitale kanalen beschikbaar stellen voor gemeenten. • Er is gemiddeld 30 uur per gemeente beschikbaar voor onderzoek op maat.

Verwacht resultaat

Onze gemeenten weten ons te vinden en hebben de juiste gezondheidscijfers/interpretatie en onderzoekgegevens gebruikt bij het onderbouwen en ontwikkelen van bestaand en nieuw beleid.

	Realisatie 2018	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
Aantal vragen	99	114	100	100
Aantal gemeenten	19	19	21	21

Brabant-Zuidoost

Product:	Gezondheidsexpertise in het Sociaal Domein
Onderbouwing	Monitoring, signalering en advisering is door Het Rijk als een van de pijlers bij de GGD als taak belegd. Ook wordt deze genoemd in de Wet Publieke Gezondheid. De GGD ontwikkelt zich van een meer uitvoerende organisatie naar het regionale expertise en kenniscentrum op het gebied van de preventieve volksgezondheid. Dit betreft zowel de beleids-, onderzoeks-, als gezondheid bevorderende praktijk componenten. Om op deze gebieden als kenniscentrum te kunnen fungeren, bouwen we deskundigheid en vaardigheden op. Deze hebben we op regionaal niveau beschikbaar voor inzet op lokaal niveau ten behoeve van al onze gemeenten, hun lokale partners en hun burgers.
Doel	Gezondheidskennis en -kunde toevoegen in de lokale situatie om te bevorderen dat burgers gezond en veilig kunnen opgroeien en zich ontwikkelen tot mensen met betekenis voor zichzelf, elkaar en de samenleving. *Gezondheid als voorwaarde om mee te kunnen doen.* *En Meedoen als bevordering van gezondheid*!
Werkwijze:	We zullen met direct betrokkenen per thema aan de hand van een inventarisatie en analyse van knelpunten en kansen komen tot voorstellen voor interventies en activiteiten.

Het gaat daarbij om de thema's:
- Gezond Bedrijf
- Omgevingswet
- Kwetsbare groepen
- Preventieakkoord
- Monitoren op Voortgezet Onderwijs

We maken daarbij gebruik van aanwezige cijfers en gegevens én de deskundigheid en ervaring van ketenpartners, burgers, onderwijs, welzijnsinstellingen, zorgpartijen, signalen uit de sociale teams, en anderen.

Resultaat

Op onderdelen is/wordt het resultaat verder gespecificeerd in de diverse projectplannen.

Brabant-Zuidoost

Specifieke activiteiten	Werkwijze/resultaat
Gezond en Talentvol opgroeien Basisonderwijs 'Week van de Lentekriebels' Training voor leerkrachten/intermediairs: <u>Doel</u>: Bijdragen aan het optimaliseren van het preventieaanbod in de regio op het gebied van relationele en seksuele vorming. Uit de regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning van Zuidoost-Brabant blijkt dat veel jongeren onveilig vrijen. Voorlichting over gezonde seksuele relaties blijft van belang. • Kennis en vaardigheden van de intermediairs op peil krijgen en houden. • Lespakketten en ondersteunende materialen beschikbaar stellen. • Vraagbaak voor intermediairs.	<u>Werkwijze</u> Verzorgen van training en nazorg van leerkrachten gericht op gezonde relatievorming bij kinderen op BO en SBO-scholen. <u>Resultaat</u> Kinderen in onze regio wordt geleerd na te denken over hun eigen bijdrage in (seksuele) relaties met anderen. Jaarlijks doen zo'n 70 scholen mee. Nieuwe scholen worden actief ondersteund door de GGD. Scholen gaan daarna zelfstandig verder en kunnen voor advies en ondersteuning een beroep doen op de GGD.
Werken aan een gezonde school <u>Doel:</u> Bijdragen aan het optimaliseren van het preventieaanbod op scholen in de regio, via de Gezonde School Methode. Dit omvat de thema's voeding, beweging en sport, sociale emotionele ontwikkeling (waaronder pesten), fysieke veiligheid en milieu, hygiëne en zelfverzorging, gezonde relaties en seksualiteit, alcohol en andere genotmiddelen. • We gaan uit van de vraag van de school en onderzoeken samen met de school hun situatie en wat daarbij past als stap naar een gezondere school. • We richten ons op primair, secundair onderwijs (incl. speciaal onderwijs) en MBO.	<u>Werkwijze</u> Scholen kunnen rechtstreeks contact met ons opnemen. Of via JGZ of samenwerkingspartners. Of via andere programma's, zoals Onwijs Fit! In sommige gemeenten nemen scholen deel aan een samenwerkingsverband op het gebied van gezondheid. De GGD ondersteunt individuele scholen en/of samenwerkingsverbanden. We baseren ons werk op de 5 pijlers van de Gezonde School Methode: • Educatieve activiteiten. • Signalering en doorverwijzen. • Omgeving (fysiek en sociaal). • Ouderbetrokkenheid. • Schoolgezondheidsbeleid. <u>Resultaat</u> De scholen zijn beter toegerust om een gezonde schoolomgeving te bieden voor leerlingen en medewerkers. Erkenning van de school via het Gezonde School Vignet. De samenwerking tussen school en ouders op het gebied van gezondheid wordt versterkt. Fitte kinderen leren beter en participeren beter nu en in de toekomst.

Brabant-Zuidoost

Langer Thuis Voorlichting door en voor 55+ <u>Doel:</u> Mensen worden door voorlichting in staat gesteld om zelf gezonde keuzes te maken, als eerste stap in het proces van attitude- en gedragsverandering. ▪ Voorlichten van de specifieke doelgroep senioren via georganiseerde settings, of op termijn andere risicogroepen waardoor ze meer inzicht krijgen in wat ze zelf kunnen doen om gezond te blijven. ▪ Diverse thema's: voeding, beweging, overgewicht, hart- en vaatziekten, valpreventie, ontspoorde zorg, hygiëne in de keuken, patiëntenrecht, organisatie van de gezondheidszorg, bevolkingsonderzoeken, werken van het lichaam en osteoporose. ▪ Groepsvoorlichting, peergroup-educatie. ▪ Voorlichting kan los worden ingezet of als onderdeel van andere programma's.	<u>Werkwijze</u> Getrainde vrijwilligers worden ingezet op eigen peergroep. <u>Resultaat</u> Doelgroep ouderen krijgt op verzoek informatie en gesprek met elkaar aangeboden, waarmee hun gezondheids-vaardigheden versterkt worden. Per jaar worden zo'n 20 voorlichtingen verzorgd.
Expertise gezondheidsthema's Het beschikbaar hebben en houden van specifieke deskundigheid voor de regio op het gebied van belangrijke preventie thema's. Bijdragen aan het optimaliseren van de participatie- en regiemogelijkheden van burgers. <u>Resultaat</u> Specialistische kennis blijft beschikbaar voor alle gemeenten en alle lokale teams.	<u>Werkwijze</u> Expertise ontwikkelen, bijhouden en delen op het gebied van: ▪ Leefstijl (overgewicht, roken, alcohol en drugs). ▪ Gezonde (seksuele) relaties. ▪ Veerkracht (sociale weerbaarheid/ opvoeding, OGGZ/Kwetsbare groepen). ▪ Leefomgeving: - Bijhouden landelijke actuele ontwikkelingen. - Inventarisatie regionaal interventieaanbod op een aantal thema's en beschikbaar stellen van de informatie via Het Regionale Kompas. ▪ Communiceren en beschikbaar stellen van verworven kennis en informatie richting gemeenten, instellingen, intermediairs, burgers via het regionaal kompas. ▪ Afstemming tussen partners tot stand brengen om preventiestructuur te verbeteren. ▪ Vraagbaak voor collega's, professionals en Burgers.

Brabant-Zuidoost

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Het belang van de gezondheid beschermende taken neemt toe omdat de gezondheidsrisico's groter worden. Door de intensieve veehouderij (hoge dierdichtheid in onze regio en de aanwezigheid van urgentiegebieden) en de toenemende internationale mobiliteit neemt het risico toe op overdracht van infectieziekten van dier op mens (zoönosen) en mens op mens. Basale hygiëne blijft van belang om overdracht van infectieziekten te voorkomen.
Verder worden bewoners zich bewuster van de gezondheidsrisico's in hun fysieke leefomgeving en staan zij kritischer tegenover overheden en organisaties. Het maakt niet uit of het om bijv. asbest, bodemverontreiniging, straling, geluidshinder of luchtvervuiling gaat. Burgers maken zich zorgen en spreken overheden en "vervuilers" steeds meer op hun verantwoordelijkheden aan.
Burgers schuwen daarbij niet om de rechter in te schakelen (denk aan de slachtoffers van Q-koorts en recenter aan de stikstofdiscussie).

De GGD wordt door alle partijen om advies en hulp gevraagd. De maatschappelijke druk zal rondom deze vraagstukken eerder toe- dan afnemen. Een overheid die burgers aanspreekt op gezond gedrag mag rekenen op burgers die een overheid aanspreekt op haar eigen (on)gezond beleid.
Een gezonde woon-, leer- en werkomgeving wordt meer en meer als een waarde gezien en gemeenten kunnen zich op dit terrein positief profileren. De omgevingswet biedt nieuwe kansen voor een gezonde leefomgeving.

Op 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet van kracht. Dat betekent dat op die datum inwoners en bedrijven in onze regio volgens de voorschriften uit de Omgevingswet een vergunning moeten kunnen aanvragen, een melding moeten kunnen doen, respectievelijk op basis van proforma omgevingsplannen van de gemeenten moeten kunnen afwegen waar in onze regio welk initiatief mogelijk is zónder vergunning dan wel melding. Vergunningen moeten in maximaal 8 weken worden verleend (waar dat nu maximaal 26 weken is). Er dient integraal toezicht gehouden te worden of initiatiefnemers zich houden aan de (deels nieuwe) wet- en regelgeving, bepalingen uit het omgevingsplan, en de voorschriften uit de vergunning.
In de periode tussen 2021 en 2029 zullen omgevingsvisies en omgevingsplannen met omgevingswaarden moeten worden opgesteld. Tevens moet gebiedsinformatie uit onder meer omgevingsplannen juist en volledig ontsloten worden in het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO).
Gemeenten (provincie en waterschap) hebben primair de verantwoordelijkheid om bovenstaande in te regelen en te borgen. Dit betekent enerzijds dat zij binnen hun eigen organisatie het nodige te doen hebben in het inrichten van processen, het digitaal ontsluiten van informatie en het opleiden van de eigen medewerkers.
Anderzijds zullen de verbonden partijen ODZOB, GGDBZO en VRBZO, die in opdracht van de gemeenten taken uitvoeren in het ruimtelijke en sociale domein, eveneens processen moeten (her)inrichten, informatie moeten ontsluiten en medewerkers moeten opleiden en trainen.

De besturen van de 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant en de besturen van de verbonden partijen onderschrijven de gezamenlijke wettelijke verplichting en maatschappelijke opgave, en dat zij zich maximaal inspannen om de omgevingswet op uiterlijk 2029 efficiënt te hebben geïmplementeerd.
De Gemeenten, GGD, ODZOB en VRBZO werken op basis van de volgende uitgangspunten:

- Er wordt samengewerkt in de voorbereiding van de Omgevingswet
- Processen worden op elkaar afgestemd
- Er wordt, zo veel mogelijk, gewerkt met gemeenschappelijke kaders
- Er is respect voor de "couleur locale".

De verwachting is dat als gevolg van de Omgevingswet er minder activiteiten vergunning-plichtig zullen zijn. Daar staat tegenover dat de wettelijke proceduretermijn voor complexe inrichtingen, die vóór inwerkingtreding nog 26 weken bestrijkt, naar 8 weken gaat. Dat vergt meer aandacht voor vooroverleg, waarin participatie een belangrijk onderdeel wordt. De Omgevingstafel wordt daarom in de regio als belangrijk instrument gezien om initiatieven te verkennen en begeleiden middels een proces waarin de ketenpartners samenwerken.

De Omgevingswet dwingt ook meer interbestuurlijke afstemming af, waardoor voor en tijdens vergunningverlening meer afstemmingsmomenten zijn. Ook is de verwachting dat vanwege het vergunningsvrij worden van verschillende activiteiten er meer inzet nodig zal zijn voor het afwikkelen van meldingen alsmede voor toezicht & handhaving. De precieze impact op het totaal van de verwachte inzet en de kosten is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder de wijze waarop gemeenten om zullen gaan met de grotere afwegingsruimte en de invloed die dat heeft op het meer of minder uniform zijn van de werkprocessen. De vuistregel hierbij is: hoe meer maatwerk, hoe meer kosten. Tegenover hogere kosten staat overigens wel de mogelijkheid die de Omgevingswet voor bevoegde gezagen introduceert, om voor milieu vergunningaanvragen leges te heffen. In de eerste jaren dat de Omgevingswet van kracht wordt, zal gemonitord worden welke factoren op welke wijze invloed hebben op de bedrijfsvoering en wat dit betekent voor de kosten. De verwachting is in elk geval dat de kosten voor de baten uitgaan en dat kosten aanvankelijk hoger zullen uitvallen.

Brabant-Zuidoost

Product:	**Algemene infectieziektebestrijding**
Onderbouwing:	Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.
Doel:	Voorkómen en bestrijden van infectieziekten en de overdracht van infectieziekten van mens op mens of van dier op mens.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Registreren en verwerken van gegevens; alle meldingen worden landelijk geregistreerd en nauwlettend gevolgd (RIVM). ▪ Verzamelen en analyseren van regionale gegevens (surveillance). ▪ Onderzoek en beleidsadvisering. ▪ Preventie (waaronder voorlichting en preventief vaccineren). ▪ Bron- en contactopsporing. ▪ Regie/netwerk. ▪ Managen van grote uitbraken. ▪ Vangnettaak. ▪ 24-uurs bereikbaarheid. ▪ Grootschalige calamiteiten worden in samenwerking met de GHOR en andere zorgpartners voorbereid (draaiboeken, oefeningen e.d.). Zie ook product Publieke Gezondheid Asielzoekers	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en protocollen. Er wordt nauw samengewerkt met huisartsen, ziekenhuizen, RIVM (CIB), streeklaboratorium (PAMM), zorginstellingen en gemeenten.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Meldingen van infectieziekten/art. 26 regio	707/100	783/132	800/130	800/130
2. Beantwoorde vragen in de regio	1161	1037	1040	1040
3. Outbreak oefeningen	1	1	1	1
4. aantal preventieprojecten	4	4	4	4

Brabant-Zuidoost

Product:	Tuberculosebestrijding
Onderbouwing:	Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.
Doel:	Het bestrijden van tuberculose (TBC) door het tijdig opsporen van TBC, opstellen en uitvoeren van een behandelplan en voorkómen van transmissie.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Verzamelen, registreren, verwerken en analyseren van regionale gegevens. ▪ Onderzoek en beleidsadvisering. ▪ Preventie (waaronder voorlichting en preventief vaccineren). ▪ Bron- en contactopsporing. ▪ Behandeling en/of verwijzing. ▪ Regie/netwerk. ▪ Outbreak-management. ▪ Vangnettaak (spreekuur). ▪ Speciale aandacht voor het bereik van risicogroepen, zoals dak- en thuislozen en migranten. Zie ook TBC screening asielzoekers.	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en protocollen. Er wordt nauw samengewerkt met huisartsen, ziekenhuizen, streeklaboratorium (PAMM), IND, KNCV, intermediairs, GGD'en in Brabant en Zeeland.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Aantal screeningen	Niet beschik-baar wegens overgang naar ander registratie-systeem	9.582	8.000	8.000
2. Aantal behandelde patiënten (manifest en latente TBC)		75	75	75

Brabant-Zuidoost

Product:	**Seksuele Gezondheid/SOA preventie**
Onderbouwing:	Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.
Doel:	Het voorkómen en bestrijden van SOA's, terugdringen van het aantal SOA's.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
Activiteiten in het kader van de gemeenschappelijke taken: • Verzamelen, registreren, verwerken en analyseren van gegevens (surveillance) • Onderzoek en beleidsadvisering • Preventie (waaronder voorlichting, preventief vaccineren) • Bron- en contactopsporing • Regie/netwerk • Outbreakmanagement Speciale aandacht voor ***risicogroepen*** zoals jongeren, prostituees, mannen die seks hebben met mannen en mensen die veel wisselende contacten hebben (betere bewustwording van de gevaren en de eigen mogelijkheden (veilig vrijen) om het oplopen van een SOA te voorkomen. Activiteiten in het kader van contracttaak: (subsidieregeling VWS): ▪ Het opsporen van SOA's d.m.v. individuele counseling en Laboratoriumonderzoek. ▪ Opstellen en uitvoeren van individuele behandelplannen (bij gevonden SOA's), evt. voorschrijven van medicijnen. ▪ Partnerwaarschuwing. ▪ Doorverwijzen naar gespecialiseerde hulpverlening bij complexe hulpvragen. ▪ Sommige preventie-activiteiten komen in aanmerking voor landelijke subsidie .	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en protocollen. Er wordt nauw samengewerkt met huisartsen, ziekenhuizen, streeklaboratorium (PAMM: vanaf maart Elisabeth lab) en intermediaire organisaties. *Lokale* afspraken zijn mogelijk met betrekking tot invulling van preventieactiviteiten.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Individuele consulten	4.260	4.106	4100	4100
2. Vindpercentages SOA's	18,3%	19,4	20	20

Brabant-Zuidoost

Product: Hygiënezorg

Onderbouwing: Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.

Doel: Het bevorderen van hygiënisch handelen ter voorkoming van ziekten.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Bijhouden van een lijst van risicovolle objecten/instellingen. • Preventie activiteiten. • Beantwoorden van vragen van burgers en instellingen. • Inspecties bij geprioriteerde ***risicovolle objecten***. Voor inspecties kinderopvang, gastouders en peuterspeelzalen: zie toezicht kinderopvang. Voor inspecties tattoo & piercingshops: zie toezicht op tattoo & piercingshops.	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en protocollen. Er wordt nauw samengewerkt met eigenaren van risicolocaties. Lokale afspraken met betrekking tot inspecties risicolocaties (aantal/soort) en lokale preventie-activiteiten.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Risicovaccinaties door de GGD bezocht	95	52	55	55
2. Vragen beantwoord	19	40	40	40

Brabant-Zuidoost

Product: Reizigerszorg

Onderbouwing:	Contracttaak die in het verlengde ligt van de algemene infectieziektebestrijding.
Doel:	Ervoor zorgen dat reizigers beschermd op reis gaan en voorkomen dat zij een infectieziekten oplopen in het buitenland en deze ziekte importeren in Nederland. Preventief beschermen van beroepsgroepen tegen Hepatitis B.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Publieksvoorlichting. • Individuele advisering en groepsadviezen (voor, tijdens en na de reis.) • Vaccineren. • Verkoop beschermingsmiddelen. • Vaccineren van beroepsgroepen (Hep. B).	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en protocollen. Er wordt nauw samengewerkt met andere GGD'en (gezamenlijk afsprakenbureau, gezamenlijke PR, ed.), PAMM en diverse instellingen en bedrijven.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Individuele consulten voor reizigers	17.803	20.195	20.000	20.000
2. Personen, behorend tot de beroepsgroep die risico loopt, gevaccineerd tegen Hep. B	2.059	1.793	1.750	1.750

Brabant-Zuidoost

Product: Medische-milieukundige Zorg

Onderbouwing:	Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid. Uit de regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning van Zuidoost-Brabant blijkt dat de gezondheid van burgers positief beïnvloed kan worden via de leefomgeving. Bij besluiten die gevolgen kunnen hebben voor de volksgezondheid heeft de GGD een adviserende taak.
Doel:	Het voorkomen van (verdere verspreiding van) ziekten en gezondheidsklachten ten gevolg van risicovolle (interne en externe) milieuomstandigheden.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
Basispakket: ▪ (Proactief) adviseren over gezondheidsrisico's in de leefomgeving. ▪ Adviseren bij (milieu)rampen, wanneer het advies minder dan 20 uur bedraagt. ▪ Het beantwoorden van vragen van burgers, incl. eventuele huisbezoeken. ▪ Meedenken in werkgroepen en het geven van (collectieve) voorlichtingen op het gebied van intensieve veehouderij, gezonde gebiedsontwikkeling en crisisbeheersing. ▪ Het onderhouden van de bij het team GMV aanwezige kennis en expertise om zowel lokaal als (boven)regionaal een kenniscentrum te zijn voor onder andere gemeenten. Hierdoor kunnen we waar nodig inzet en zorg leveren. ▪ 24 uurs bereikbaarheid van de GAGS (gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen). Maatwerk: Voor diensten die niet tot het basispakket horen, maken we aparte afspraken. Maatwerk is hierbij het uitgangspunt. Voorbeelden van betaalde diensten zijn: ▪ Deelname aan werkgroepen en (collectieve) voorlichtingen over bijv. straling, binnenmilieu of bodem. ▪ Adviezen over gezondheidsrisico's bij rampen die meer dan 20 uur bedragen.	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en protocollen. Er wordt nauw samengewerkt met gemeenten, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, intermediaire organisaties. Gemeenten kunnen de GGD inschakelen bij milieuproblemen en vragen m.b.t. milieu en gezondheid. Daarnaast zijn er producten die gemeenten tegen betaling kunnen afnemen. Bv. bevorderen gezond wonen en frisse scholen

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Beantwoorden milieu gerelateerde gezondheidsvragen van burgers en instellingen in de regio.	237	266	250	250
2. (Proactieve) beleidsadviezen voor de regio/gemeenten.	22	16	20	20
3. Voorlichtingsactiviteiten in de regio.	22	12	15	15
4. Adviezen bij acute casuïstiek of bij nazorg van opgeschaalde incidenten.	2	2	2	2

Brabant-Zuidoost

Publieke Gezondheid bij incidenten, rampen en crises

De GGD moet haar gezondheid beschermende taken ook in de **opgeschaalde situaties** kunnen uitvoeren. Dat vraagt een specifieke voorbereiding. De GGD geeft gezondheidskundig advies over infectieziektebestrijding, gevaarlijke stoffen, psychosociale hulpverlening en gezondheidsonderzoek na rampen en voert daarvoor ook een deel van de taken uit. In acute situaties dient de GGD de professionele regie kunnen voeren op de uitvoering van de taken, bijvoorbeeld bij de uitvoering van vaccinatieprogramma's bij een grieppandemie.
De GGD adviseert en ondersteunt gemeenten ook bij kleinschalige incidenten (bijv. suïcide of tragische ongevallen) en zedenzaken: vaak schokkende gebeurtenissen die veel maatschappelijke onrust veroorzaken.

Product:	**GGD Crisisteam en crisisplan**
Onderbouwing:	Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid, tevens verankerd in de Wet op de Veiligheidsregio's en de Wet Toelating Zorginstellingen.
Doel:	Gezondheidsschade als gevolg van een ramp of crisis voorkómen of zoveel mogelijk beperken.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Het beschikken over een opgeleid en beoefend crisisteam en bijbehorend crisisbeheersplan met voorzieningen zodat ten tijde van een crisis of ramp de continuïteit van GGD-processen 24/7 gegarandeerd worden. ▪ Optreden bij grootschalige uitbraken van infectieziekten. ▪ Medisch-milieukundige advies bij milieu gerelateerde rampen (GAGS). ▪ Coördinatie van psychosociale hulpverlening. ▪ Gezondheidsonderzoek na een ramp.	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen en regionale afspraken (regionaal crisisplan). Er wordt nauw samengewerkt met het Bureau geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR), politie, brandweer, ziekenhuizen, huisartsen, zorginstellingen, gemeenten, RIVM, bureau Gezondheid, Milieu en veiligheid, ROAZ, ketenpartners psychosociale hulpverlening.

Verwacht resultaat

1. Acuut en adequaat kunnen reageren op een ramp of incident in de regio.
2. De mate waarin de GGD is voorbereid op een ramp of incident, af te meten aan:
   - Voldoen aan de kwaliteitseisen van het LNAZ.
   - Beschikbaarheid van een actueel crisisbeheersplan.
   - Opgeleide, getrainde en beoefende sleutelfunctionarissen (crisisteam).
   - Paraatheid en beschikbaarheid van sleutelfunctionarissen (24/7).
3. Samenwerking bij een ramp of crisis in de keten (gemeenten, ketenpartners) is versterkt.

Brabant-Zuidoost

Product:	Psychosociale hulpverlening bij ingrijpende gebeurtenissen
Onderbouwing:	Vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.
Doel:	Gecoördineerde inzet van hulpverlening bij ingrijpende gebeurtenissen zodat onrust zo klein mogelijk blijft en herstel bevorderd wordt. Adequaat reageren en zo mogelijk stap naar preventie zetten.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
Het gaat om gebeurtenissen die een grote impact hebben op een groep of gemeenschap en waarbij coördinatie van hulpverlening gewenst is maar waarbij geen sprake is van een officiële GRIP-situatie. Voorbeelden: zelfdoding, tragisch ongeval, zedendelict, gezinsmoord. Taken GGD: ▪ Coördinatie van hulpverlening. ▪ Bijdrage leveren aan voorlichting. ▪ Deelname aan of afstemming met het lokale sociale calamiteitenteam. ▪ Waar nodig doorleiding of doorverwijzing naar professionele hulp.	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen, procesplan PSH en suïcideprotocol. Er wordt nauw samengewerkt met gemeente, school, vereniging of wijk waar de gebeurtenis heeft plaatsgevonden, slachtofferhulp, maatschappelijk werk, GGzE (tweedelijns adviesfunctie), politie, religieuze instellingen. Als een casus grote inzet vergt, dan worden er aparte financiële afspraken gemaakt met de gemeente waarin het incident heeft plaatsgevonden.

Verwacht resultaat

1. Slachtoffers zijn tevreden over de geboden voorlichting en psychosociale hulp bij een ingrijpende gebeurtenis.
2. Gemeenten en ketenpartners zijn tevreden over de wijze waarop de GGD de hulpverlening heeft gecoördineerd.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
3. Casussen per jaar.	24	11	15	15

Brabant-Zuidoost

Toezicht houden

Om risico's voor de volksgezondheid tijdig te onderkennen is **toezicht** een belangrijke schakel. Toezicht kan op verschillende manieren worden ingevuld. Het toezicht kan meer signalerend, adviserend en beïnvloedend van aard zijn, of juist meer controlerend, waarbij vooral gecheckt wordt of aan de regels wordt voldaan. De GGD houdt toezicht op ondernemers voor het gebruik van tatoeage- en piercingmateriaal, vooral gericht op de controle op hygiëneregels. Daarnaast heeft de GGD een toezichthoudende taak in de kinderopvang. Bij dit toezicht krijgt de pedagogische kwaliteit van de opvang steeds meer aandacht. Ook de taken in het kader van gezondheidsbescherming (infectieziektebestrijding, medische milieukunde en hygiënezorg) hebben toezichtaspecten.

De Wet Kinderopvang en daarmee het toezichtkader is per 2018 aangepast. Daarbij wordt het zgn. doeltoezicht ingevoerd. Doeltoezicht is gericht op outcome en geeft meer ruimte aan de ondernemer. Voor de toezichthouder betekent het meer ruimte voor "professional judgement".
Voorts zien we een ontwikkeling waarbij gemeenten extra taken bij de GGD beleggen, bijv.:

- Extra toezichtstaken kinderopvang zoals het bijhouden van het register kinderopvang (dat doen we reeds voor de gemeente Eindhoven), uitvoeren van lichte handhavingstaken (waarschuwing en aanwijzing) of inspecties op de kwaliteitseisen van VVE-programma's (doen we reeds voor de gemeente Eindhoven).
- Uitvoering van toezichtstaken in het kader van de WMO (reactief of proactief kwaliteitsonderzoek).

Product:	**Toezicht op kinderopvang & Peuterspeelzalen**
Onderbouwing:	Deze taak is vastgelegd in de Wet Kinderopvang.
Doel:	Bevorderen van de kwaliteit van kinderopvang.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Jaarlijks risico gestuurd toezicht op hygiëne, gezondheid, veiligheid, ouderenparticipatie, pedagogisch(e) beleid en praktijk enz. bij kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang, gastouderbureaus, gastouders en peuterspeelzalen. • Inspecties bij nieuwe locaties kinderopvang. • Advisering gemeenten m.b.t. handhaving. • Voorlichting en informatievoorziening t.b.v. ouders en andere belanghebbenden. • VVE inspecties (op verzoek). • Bijhouden register kinderopvang (op verzoek.) • Namens gemeenten uitvoeren van lichte handhavingstaken (op verzoek).	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen. Er wordt nauw samengewerkt met: gemeenten Houders/eigenaren van kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang Gastouderbureaus en gastouders Jaarlijks wordt met elke individuele gemeente een contract afgesloten.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
Alle inspecties die met gemeenten afgesproken zijn worden naar tevredenheid uitgevoerd Dat zijn er:	1.242	1.239	1.240	1.240

Brabant-Zuidoost

Product:	**Toezicht op tattoo- & piercingshops**
Onderbouwing:	Deze taak is vastgelegd in het Warenwet Besluit Tatoeëren en piercen.
Doel:	Erop toezien dat shops veilig werken zodat infectieziekten of andere gezondheidsrisico's voorkomen worden.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Periodiek toezicht houden op hygiëne & veiligheid bij T&P-shops en bij evenementen waar getatoeëerd of gepiercet wordt of waar permanente make-up wordt aangebracht. • Verstrekken, weigeren of intrekken van de vergunning (vergunning is 3 jaar geldig). • Adviseren aan VWS met betrekking tot handhavingsacties.	Er wordt gewerkt volgens landelijke richtlijnen. Er wordt nauw samengewerkt met eigenaren van tattoo- en piercingshops. GGD handelt in opdracht van VWS. Eigenaren van shops betalen voor de inspecties/vergunning aan de GGD volgens een landelijk vastgesteld tarief.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
# Inspecties per jaar	78	94	85	85

Brabant-Zuidoost

Product: Toezicht WMO

Onderbouwing:	Deze taak vastgelegd in de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning.
Doel:	Toezien op en bevorderen van de kwaliteit van de maatschappelijke ondersteuning die gemeenten inkopen bij zorg- en welzijnsinstellingen.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Namens gemeenten toezien op de naleving van eisen en voorschriften (WMO, gemeentelijke verordeningen) door aanbieders van voorzieningen. • Op verzoek van gemeenten kunnen 1 of meer van de volgende taken worden uitgevoerd: onderzoek van calamiteiten die door instellingen gemeld worden, onderzoek naar aanleiding van een terugkerend klachtenpatroon, kwaliteitsonderzoek bij nieuwe aanbieders, thematisch of proactief toezicht op naleving van kwaliteitseisen. • Adviesrapport met eventueel op te leggen corrigerende maatregelen.	Er wordt gewerkt volgens een protocol (calamiteitenmeldingen) en een landelijk toetsingskader. Er wordt nauw samengewerkt met gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen en politie (bij geweldsincidenten). Bij calamiteitenonderzoeken wordt afgestemd met de landelijke inspectie als de calamiteit ook daar gemeld is door de zorginstelling; bij geweldsincidenten wordt afgestemd met de politie.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
# Calamiteitenonderzoeken	3	12	8	8
# Kwaliteitsonderzoeken op verzoek van gemeenten	0	8	10	12

Brabant-Zuidoost

Jeugdgezondheidszorg 0 – 18 jarigen

De JGZ van GGD Brabant-Zuidoost werkt vanuit de wettelijke taak van de publieke gezondheid en draagt op deze manier bij aan de gezondheid en het geluk van de kinderen in onze regio. Hierbij ligt de focus op het voorkómen van gezondheidsproblemen. Vanaf 1.1.2021 wordt de Jeugdgezondheidszorg voor 0 – 4 jarigen geïntegreerd in de GGD. De inhoudelijke producten JGZ 0 – 4 zijn nog niet opgenomen in deze begroting maar de financiële gevolgen van de integratie zijn wel in deze begroting verwerkt (zie hoofdstuk 6). In het najaar 2020 wordt een begrotingswijziging aangeboden waarbij ook de producten JGZ voor 0 – 4 jarigen zijn beschreven volgens het format in deze programmabegroting.

Product: Preventief gezondheidsonderzoek van leerlingen uit het basisonderwijs in groep 2 en 7

Monitoren van de ontwikkeling (lichamelijk, psychisch, sociaal, cognitief, spraak-taal) van het kind in zijn leefomgeving en het ondersteunen van ouders en kinderen bij vragen over de ontwikkeling of de opvoeding.

Resultaat	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2020	Raming 2021
Groep 2 (aantal kinderen gezien)	8046	7911 (inhaalslag)	7800	7800
Groep 7 (aantal kinderen gezien)	735	8031 (inhaalslag)	7500	7500

Brabant-Zuidoost

Product:	Preventief gezondheidsonderzoek van leerlingen in het voortgezet onderwijs

Monitoren van de ontwikkeling (lichamelijk, psychisch, sociaal, cognitief, spraak-taal) van de jongere in zijn leefomgeving en het ondersteunen van ouders en jongeren bij vragen over de ontwikkeling of de opvoeding.
Met ingang van schooljaar 2019/2020 wordt het instrument "Check" gebruikt. Deze check wordt aangeboden aan alle leerlingen in de klassen 1 t/m 4 (afhankelijk van schooltype).
Als de check daartoe aanleiding volgt een gesprek met de jongere (in ca 15 % van de gevallen).
Per school wordt een schoolprofiel gemaakt.

Resultaat	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
Aantal kinderen	8.945	Klas 1 en 2 8119 Klas 3 en 4 9350	8000 8500	8000 8500
Uitgevoerde checkafnames	74%	Uitgevoerde checkafnames klas 1 en 2 985 Klas 3 en 4 3728	95%	95%
Gesprekken n.a.v. checkafname		582	15%	15%
Aantal opgeleverde schoolprofielen		49	67	67

In 2019 zijn de uitgevoerde checkafnames lager uitgevallen i.v.m. uitval van Emovo.

Brabant-Zuidoost

Product:	Preventief gezondheidsonderzoek van leerlingen van het speciaal onderwijs

Monitoren van de ontwikkeling (lichamelijk, psychisch, sociaal, cognitief, spraak-taal) van het kind in zijn leefomgeving en het ondersteunen van ouders en kinderen bij vragen over de ontwikkeling of de opvoeding.

De onderzoeken van deze scholen worden middels klantgericht plannen geëvalueerd en samen met school opnieuw gedefinieerd.

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2020	Raming 2021
Aantal kinderen contactmoment gezien	1028	732	725	725

Brabant-Zuidoost

Product: Onderzoek op indicatie

Een contactmoment op indicatie vindt plaats als doelen niet binnen het regulier contactmoment zijn bereikt, doordat de beschikbare tijd van het reguliere contactmoment ontoereikend is gebleken. Daarnaast op verzoek (door jeugdige zelf, door ouders, door anderszins betrokkenen of door een (collega) JGZ-medewerker.

Ouders / verzorgers van kinderen en/of jeugdigen waar een extra contactmoment geïndiceerd is op grond van signalen of bevindingen, die nader onderzocht en besproken moeten worden.
Signalen of bevindingen welke de indicatie vormen voor een contactmoment op indicatie worden geconstateerd:

- tijdens reguliere contactmomenten van de JGZ
- door de ouders of jeugdige zelf
- door van externe, betrokken professionals
- door school (leerkracht, intern begeleider, multidisciplinair overleg)

Het doel van het Contactmoment op Indicatie is vergelijkbaar met die van de reguliere contactmomenten, dus: longitudinale individuele monitoring (en kortdurende) begeleiding, vroegtijdige opsporing (aangeboren) aandoeningen en afwijkingen, immunisatie, anticiperende voorlichting en opvoedingsondersteuning

Specifieke contactmomenten op indicatie vinden plaats in het kader van:
- Ziekteverzuim. Leerlingen van het VO die bekend zijn met langdurig, frequent of bijzonder ziekteverzuim kunnen uitsluitend na bespreking in en op verzoek van een MDO aangemeld worden voor een onderzoek in het kader van schoolverzuim door een arts JGZ. Doel van dit onderzoek is vraagverheldering, het onderzoek maakt altijd onderdeel uit van een meervoudige aanpak.
- Bieden van licht pedagogische hulp
- Toeleiding naar zorg

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2020	Raming 2021
Aantal kinderen waarmee een gesprek is gevoerd (alle leeftijden en alle schoolsoorten opgeteld)	11.177	10.193	10.000	10.000

Brabant-Zuidoost

Product: Zorgteam basis- en voortgezet onderwijs

Ondersteuning van de school in het uitvoeren van haar zorgtaken door aan te sluiten bij de zorgstructuur van de school.
Goede analyse van vraag of zorg over kind c.q. gezin en inschatting of een en ander behoort bij de natuurlijke variatie in de ontwikkeling van een kind of dat er reden is tot verdere actie
Eenduidige afspraken wie, wat, wanneer doet - één kind, één gezin, één plan.

Aan alle scholen is een professional van de JGZ gekoppeld. Deze maakt met school afspraken over de deelname aan de zorgstructuur en de verbinding met leerkrachten.

Deelname aan zorgstructuur in scholen	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
Aantal scholen BO	100%	260	260	260
Aantal scholen VO	100%	67	67	67
Aantal scholen SO (VO en BO)	100%	51	51	51

Brabant-Zuidoost

Product: Lokale activiteiten

Jeugdgezondheidszorg werkt samen met lokale teams. Deze teams werken nauw samen met de lokale partners en sluit aan op de vragen en ontwikkelingen in de wijken/gemeenten. Per gemeente is een beperkte aantal uren beschikbaar ten behoeve van de participatie in lokale overleggen, het leggen van goede verbindingen met partners in de gemeente en beleidsadvisering.
Hiermee willen we een bijdrage leveren aan het opstellen en uitvoeren van lokaal jeugdgezondheidsbeleid.

Wat houdt het in:
- Participeren in lokale overleggen.
- Adviseren over gemeentelijk gezondheids-/jeugdbeleid aangehaakt bij en ingebed in het Sociaal Domein en de te maken keuzes.
- Mede uitvoeren van dit gemeentelijke beleid en een schakelfunctie vervullen naar (para)medici.

We werken in een multidisciplinair team: intern jeugdarts, jeugdverpleegkundige, assistente samen met adviseur lokaal gezondheidsbeleid, preventie-/voorlichtings-medewerkers en onderzoekers en extern met andere lokale partners.

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2020	Raming 2021
Bij ongeveer de helft van de gemeentes neemt JGZ deel aan het lokale team.	JGZ' ers sluiten lokaal aan bij netwerk-overleggen en op thema's die relevant zijn.	Opstellen en uitvoeren activiteitenplan door het lokale team in samenwerking met partners.	

Brabant-Zuidoost

Product:	Rijksvaccinatieprogramma
Onderbouwing:	Met het Rijksvaccinatieprogramma wil de overheid Nederlandse kinderen beschermen tegen ernstige infectieziekten door ze te vaccineren. De GGD voert de vaccinaties uit voor kinderen vanaf vier jaar.
Doel:	Alle kinderen in Nederland hebben recht op gratis vaccinaties tegen de infectieziekten die zijn opgenomen in het RVP

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
BMR/DTP-vaccinaties voor alle negenjarige kinderen HPV vaccinatie van alle 12/13 jarige meisjes, vanaf 2021 wordt de HPV vaccinatie aangeboden aan alle 9 jarigen (jongens en meisjes). De verwachting is dat dit de vaccinatiegraad zal verhogen. Meningokokken vaccinatie van alle 14 jarigen (opgenomen in het RVP vanaf het jaar 2019)	Vaccinatie vindt plaats op 11 locaties in de regio. We werken volgens de richtlijnen van het RIVM. Individuele en collectieve voorlichtings-activiteiten.

Vaccinatiegraad	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
BMR	93,1%	92,6%	93,2%	93,5%
DKTP	93,2%	92,5%	93,0%	93,5%
HPV	51,8%	54,2%	55%	55%
Meningokokken	-	90,7%	90,8%	90,9%

Brabant-Zuidoost

Ambulancezorg

Product:	Spoedeisende ambulancezorg
Onderbouwing:	In de regio Brabant-Zuidoost is de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost de vergunninghouder voor de ambulancezorg. De uitvoering van het ambulancevervoer is volledig belegd bij de GGD Brabant-Zuidoost.
Doel:	Ambulancezorg is voor iedereen toegankelijk en biedt acute zorgverlening.

Wat houdt het in?	Werkwijze
▪ Dienstverlening door een deskundig team van verpleegkundige en chauffeur, uitgerust met een geavanceerde 'ALS'-Ambulance. ▪ Bij spoedeisende zorgvragen is de ambulancezorg (een verpleegkundige en chauffeur) zo spoedig mogelijk ter plaatse. Ook complex besteld vervoer wordt door deze teams verzorgd. ▪ De verpleegkundig centralist van de Meldkamer Ambulancezorg (MKA) neemt zorgvragen aan, vraagt uit en bepaalt óf er een ambulance komt en met welke urgentie. ▪ De intentie is zorg verlenen en, indien noodzakelijk, de patiënt vervoeren. ▪ De situatie ter plaatse is bepalend voor wat er vervolgens gebeurt: zorg verlenen en vervoeren, alleen zorg verlenen of verwijzen naar een andere zorgverlener.	De RAV levert ambulancezorg vanuit standplaatsen en werkt met dynamisch ambulancemanagement waarmee de spreiding en dekking over de regio vanuit de Meldkamer Ambulancezorg gecoördineerd wordt. Gedurende de dag- en avondsituatie wordt daarvoor gebruik gemaakt van een aantal voorwaardenscheppende (VWS)- posten verdeeld over de regio.

Resultaat	Resultaat 2018	Resultaat 2019	Raming 2020	Raming 2021
1. Aantal uren paraatheid	95.935	100.759	102.000	108.000
2. Aantal ritten spoed en eerste hulp	37.929	37.854	38.250	38.750
3. Aantal ritten besteld vervoer	7.728	5.638	6.750	7.250
4. Spoedritten A1 met aankomsttijd < 15 min.	93,2%	93,9%	94%	94,5%
waarvan effect inzet First Responder	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
5. Spoedritten A2 met aankomsttijd < 30 min.	97,1%	97,7%	97,5%	97,5%

Brabant-Zuidoost

Product:	Rapid Responder
Onderbouwing:	Een Rapid Responder is een ervaren ambulanceverpleegkundige met een compacte personenauto, deze is uitgerust met de benodigde apparatuur om acute spoedeisende hulp te verlenen. De vervoersmogelijkheid van de patiënt ontbreekt. De Rapid Responder is goedkoper dan een gewone ambulance, hiermee wordt op een effectievere wijze zorg geboden.
Doel:	Ambulancezorg is voor iedereen toegankelijk en biedt acute zorgverlening; een Rapid Responder is sneller ter plaatse.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Een Rapid Responder is een ambulanceverpleegkundige die ter plaatse geheel zelfstandig handelt, al dan niet in afwachting van een ambulance of andere zorgverlener. ▪ Een Rapid Responder levert reguliere ambulancezorg op ALS (Advanced Life Support)-niveau. ▪ De Rapid Responder kan niet vervoeren. ▪ De Rapid Responder maakt binnen het verzorgingsgebied van RAV Brabant-Zuidoost gebruik van auto's. ▪ De aansturing van de Rapid Responder vindt plaats door de MKA. Wij hebben de beschikking over 2 voertuigen en circa 10 verpleegkundigen die hiervoor speciaal getraind zijn.	De Rapid Responder is een vorm van volwaardige ambulancezorg ter plaatse. De Rapid Responder wordt primair ingezet in die gevallen waarbij op voorhand het vermoeden bestaat van een EHGV-indicatie (Eerste Hulp Geen Vervoer) en de Rapid Responder binnen de gestelde opkomsttijd ter plaatse kan zijn dan wel als aanvulling op de reguliere ambulancezorg.

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
# uren paraatheid	397	519	550	700
# ritten	236	356	375	500

Brabant-Zuidoost

Product:	Zorgambulance
Onderbouwing:	De zorgambulance, in de dagelijkse praktijk ook wel besteld vervoer genoemd, levert zorg en vervoert patiënten tussen het woon- of verblijfadres en zorginstellingen voor diagnostiek, therapie of opname.
Doel:	De zorgambulance wordt ingezet bij gepland laag-complex vervoer en bemand met lager opgeleide medewerkers en is daardoor goedkoper.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
De zorgambulance is bemand door een verpleegkundige en chauffeur. Er worden afspraken gemaakt met de aanvrager, over de tijdstippen van halen en brengen en de plaats van bestemming.	De zorgambulance / besteld vervoer wordt door de zorginstelling of zorgverlener aangevraagd bij de Meldkamer Ambulancezorg (MKA). De MKA coördineert het proces van aanvraag en uitgifte van zorgambulancevervoer.

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
# uren paraatheid	7.903	11.385	11.500	11.500
# ritten	3.897	5.324	5.500	5.500

Brabant-Zuidoost

Aanvullende taken op het terrein van de Publieke Gezondheid

Product:	**Lijkschouwingen en euthanasieverklaringen**
Onderbouwing:	Deze taak vastgelegd in de Wet op de Lijkschouw en de euthanasiewet.
Doel:	Het vaststellen van een natuurlijke of niet-natuurlijke dood, toetsen euthanasie aan zorgvuldigheidseisen in de wet.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Vaststellen van een natuurlijke of niet-natuurlijke doodsoorzaak. ▪ Rapportage en advisering aan politie en justitie. ▪ Afgeven van euthanasieverklaringen (regionale toetsingscommissie euthanasie). ▪ 24-uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid.	Hier wordt nauw samengewerkt met politie en justitie.

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Aantal lijkschouwingen	464	402	425	450
2. Aantal euthanasieverklaringen	283	227	240	250

Brabant-Zuidoost

Product:	**Forensische diensten**
Onderbouwing:	Deze taak is vastgelegd in een contract met de politie.
Doel:	Nakomen van de contractuele afspraken met de politie.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Uitvoeren van arrestantenzorg. • Overige forensische verrichtingen (bloedproeven, letselbeschrijvingen, DNA-afname, zedenonderzoek e.d.). • 24-uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid. De politie gaat arrestantenzorg in 2020 mogelijk aanbesteden.	Zie vorige kolom. Er wordt nauw samengewerkt met de politie en de GGD Hart voor Brabant. Aangezien Oost Brabant 1 politieregio is, zullen de GGD'en Brabant-Zuidoost en Hart voor Brabant in 2017 de diensten aan de politie vanuit 1 forensisch team aanbieden (1 uniforme kwaliteit, 1werkwijze, 1 registratiesysteem, 1 aansturing enz.).

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Aantal consulten arrestantenzorg	1.421	1.488	1.450	1.450
2. Aantal forensische verrichtingen en adviezen (incl. telefonische adviezen)	659	402	450	450

Brabant-Zuidoost

Product:	**Publieke Gezondheid Asielzoekers**
Onderbouwing:	GGD/GHOR Nederland heeft een landelijk contract met COA, GGD'en voeren de daarin afgesproken taken lokaal uit in de opvangcentra voor asielzoekers.
Doel:	het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid in de opvangcentra.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Het uitvoeren van publieke gezondheidstaken in asielzoekerscentra en procesopvang locaties in de regio Z.O. Brabant en eventueel in (crisis)noodopvanglocaties. • Taken in AZC's: JGZ 4-18 jaar (incl. RVP), algemene Infectieziektebestrijding, TBC-bestrijding, gezondheidsvoorlichting aan asielzoekers, jaarlijkse hygiëne-inspectie. • Taken in POL/noodopvangvoorziening (verblijf 6 tot 12 maanden): algemene Infectieziektebestrijding, TBC-bestrijding, jaarlijkse hygiëne-inspectie. Eventueel JGZ en gezondheidsvoorlichting (maatwerkafspraak met gemeente of locatiemanagement COA). • Taken in COL Budel (aanmeldcentrum, verblijf 4 dagen): algemene infectieziektebestrijding, individuele TBC screening, voorlichting over scabiës-aanpak, voorlichting aan medewerkers COL over gezondheidsrisico's, jaarlijkse hygiëne inspectie. • Taken in een crisisnoodopvang voorziening (verblijf maximaal 72 uur): maatwerkafspraak met betreffende gemeente. De GHOR regelt de basale medische zorg in een crisisnood-opvang zoals huisarts, tandarts, apotheek, Rode Kruis.	Zie vorige kolom Er wordt nauw samengewerkt met COA, gemeenten, lokale ketenpartners, GCA

Verwacht resultaat

Het nakomen van overeengekomen afspraken met COA en gemeenten (bij noodopvang).

Brabant-Zuidoost

Product:	**GGD Academy**
Onderbouwing:	Netwerkpartners benaderen de GGD met kennis- en opleidingsvragen voor hun professionals op het gebied van publieke gezondheid. Workshops voor professional zijn bovendien een vorm waarmee de GGD haar missie en taakstelling kan realiseren.
Doel:	Netwerkpartners met een passende vraag trainen op het gebied van publieke gezondheid in brede zin.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
Door middel van trainingen de kennis en vaardigheden van professionals vergroten op thema's binnen de publieke gezondheid. Doelgroepen: professionals werkzaam in de volgende sectoren: - Gezondheidszorg - Onderwijs - Welzijn - Jongerenwerk/ jeugdzorg - Kinderopvang - Gemeenten - Veiligheidsdomein	Ontwikkelen, aanbieden, uitvoeren en evalueren van trainingen op de volgende thema's: - Gezonde seksuele ontwikkeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen. - Pedagogisch beleid in beeld. - Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. - Veerkracht en positieve gezondheid. - Verbinden met eenzaamheid. - Voedselveiligheid en hygiëne in de kinderopvang of kleine woonvormen. - Suïcidepreventie (gatekeeperstraining). - Het voeren van moeilijke gesprekken. - Vluchtelingenkind in de groep. - Hulpverlening aan verwarde personen.

Verwacht resultaat

1. Ca 15 trainingen.
2. Ca 230 deelnemers.
3. Een gemiddelde tevredenheidsscore van de deelnemers van 4.5 op een 5 puntschaal.

Brabant-Zuidoost

Product:	**Uitvoering van taken in het kader van de Wet Verplichte GGZ**
Onderbouwing:	Gemeenten in Nederland moeten per 1 januari 2020 voorzieningen treffen, zodat iedereen (elke burger of professional) bij de gemeente kan melden dat een bepaalde persoon mogelijk verplichte zorg nodig heeft, er naar aanleiding van deze melding een verkennend onderzoek uitgevoerd kan worden ter voorbereiding van een zorgmachtigingsprocedure. Gemeenten in de regio Z.O. Brabant kunnen deze taken desgewenst op contractbasis inbesteden bij de GGD.
Doel:	De wetgever beoogt het volgende: verhogen van de kwaliteit van verplichte en niet verplichte zorg (beter aansluiten bij wensen en mogelijkheden doelgroep), verplichte zorg voorkomen (preventie en vroegtijdig signaleren), verplichte zorg als uiterste middel inzetten, versterken van de rechtspositie van de doelgroep, gemeenten creëren randvoorwaarden voor maatschappelijke deelname door deze doelgroep (wederkerigheid).

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• Instellen van een meldpunt voor niet acute zorgmeldingen; • Aanname en triage van niet acute zorgmeldingen; • Het uitvoeren van verkennende onderzoeken naar aanleiding van niet acute zorgmeldingen; • Het aanvragen van zorgmachtigingen bij het Openbaar Ministerie; • Het verzamelen en delen van monitorgegevens die betrekking hebben op voornoemde punten.	Het meldpunt is op werkdagen (maandag t/m vrijdag, uitgezonderd feestdagen) tussen 9.00 en 17.00 uur telefonisch bereikbaar voor het aannemen van meldingen. Melders kunnen daarnaast via de website van de GGD 7 x 24 uur meldingen te doen. De GGD voert uiterlijk 1 werkdag na de melding een triage uit op de ingekomen melding waarbij de aannemelijkheid wordt beoordeeld dat het gedrag van betrokkene waarover gemeld wordt ernstig nadeel kan veroorzaken, er sprake is van een psychische stoornis en dat verplichte zorg nodig is. Indien de triage van de melding dat uitwijst start een verkennend onderzoek waarin deze criteria nader worden onderbouwd. Het verkennend onderzoek wordt afgerond binnen 14 dagen na datum van melding. Indien het verkennend onderzoek daartoe aanleiding geeft dient de GGD bij het Openbaar Ministerie een verzoek in voor de afgifte van een zorgmachtiging. De GGD schakelt bij de uitvoering van bovenstaande werkzaamheden deskundig personeel in en rapporteert per kwartaal over het aantal ontvangen meldingen, aantal uitgevoerde verkennende onderzoeken, aantal aangevraagde zorgmachtigingen, een kwalitatieve analyse, signaleren van mogelijke verbeteringen. Indien verplichte zorg niet aan de orde is dan wijst de GGD actief door naar de gemeente.

	Meldingen die vanuit het landelijke meldpunt bij de GGD binnenkomen en die niet betrekking op de 8 gemeenten waarvoor wij deze taken uitvoeren, verwijzen we actief door naar de betreffende gemeente.

Verwacht resultaat

In 2020 worden deze taken voor 8 gemeenten in de regio uitgevoerd: Eindhoven, Best, Nuenen, Son & Breugel, Geldrop-Mierlo, Oirschot, Cranendonck en Heeze-Leende. Eind 2020 wordt dit geëvalueerd en een besluit genomen over continuering. Mocht de evaluatie positief uitvallen dan continueren we de taken en staan we er voor open dat andere gemeenten in de regio aanhaken indien zij dat wensen.

Brabant-Zuidoost

Product:	**Wijk GGD'er**
Onderbouwing:	De Wijk GGD'er is een contracttaak die gemeenten kunnen afnemen van de GGD.
Doel:	Het organiseren van de meest passende zorg en ondersteuning voor personen (en hun directe sociale omgeving) die verward of onbegrepen gedrag vertonen of die gedoe/overlast geven. Ontlasten van wijkagenten t.a.v. de E33 meldingen. Afname van ervaren overlast in de buurt.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
• In samenwerking met ketenpartners (zoals wijkagenten, sociale wijkteams, huisarts, woningcorporatie enz.) organiseert de Wijk GGD'er de hulp of ondersteuning die nodig is aan personen die tot deze doelgroep behoren en hun directe sociale omgeving (familie, buurt ed.). • De Wijk GGD'er gaat samen met de wijkagent actief op zoek naar situaties waar sprake is van recidive en waar (nog) geen adequate ondersteuning wordt geboden of waar het versterken van het draagvlak van de omgeving nodig is. • De interventies van de Wijk GGD'er bevinden zich op het snijvlak van veiligheid, wonen en zorg. • Indien nodig meldt de Wijk GGD'er de persoon in kwestie aan bij het meldpunt WvGGZ (te beoordeling of een vorm van gedwongen zorg nodig is). • Het streven is om in een zo vroeg mogelijk stadium zicht te krijgen op de ondersteuningsbehoefte en escalatie van de situatie of in de buurt/ sociale omgeving te voorkomen.	De Wijk GGD'er neemt **niet** de rol van de hulpverlener over die al betrokken is bij de client. De Wijk GGD'er zoekt waar nodig naar creatieve oplossingen en naar ongebaande paden Interventies vanuit de Wijk GGD'er richten zich, afhankelijk van de aard van de casus, op de persoon in kwestie, diens sociale omgeving of op de hulpverlening die reeds in beeld is (verbetering van de bestaande ondersteuning). De Wijk GGD'er heeft een brede verpleegkundige achtergrond met kennis van somatiek, psychiatrie en verslavingszorg. De Wijk GGD'er werkt vanuit de GGD outreachend in uw gemeente en is in uw lokale netwerk ingebed.

Verwacht resultaat

In 2020 loopt een pilot in de gemeenten Waalre en Veldhoven; evaluatiegegevens over deze pilot komen in de tweede helft 2020 beschikbaar.

Brabant-Zuidoost

6 Paragrafen

Zowel in begroting als in de jaarrekening worden, cf. artikel 9 van het BBV, in afzonderlijke paragrafen de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten.
De voorgeschreven paragrafen zijn niet allen van toepassing op de GGD.
De volgende paragrafen worden beschreven:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als de mate waarin de organisatie in staat is om niet structurele financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit gevolgen heeft voor het bestaande takenpakket. Jaarlijks wordt bij de begrotingsbehandeling een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. De omvang van de algemene reserve/weerstandsvermogen van de GGD BZO is, zeker gezien de exploitatie-omvang, beperkt. De risico-inventarisatie van begin 2020 resulteerde in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 1.800.000,- voor het Programma Publieke Gezondheid en ca. € 1.900.000,- voor het Programma Ambulancezorg. Eerder is besloten dat, gegeven de financieringsstructuur, voor de beide programma's afzonderlijke algemene reserves worden aangehouden. Het bestuur heeft eerder vastgesteld dat het weerstandsvermogen niet direct tot dat bedrag hoeft te worden aangevuld, maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel 2 hiervoor leidend zijn. Gegeven de verwachte omzet is dan voor PG (incl. JGZ 0-4) een kader stellende bandbreedte van toepassing van minimaal € 1.500.000 en maximaal € 2.000.000 en voor AZ van minimaal € 1.200.000,- en maximaal € 1.500.000,-. Het wordt hierbij echter aan het Algemeen Bestuur van de Verbonden Partij overgelaten of die bandbreedte volledig wordt ingevuld, aangezien dit organisatie-specifiek is en wordt bepaald door de aard van de baten en lasten. Een laag weerstandsvermogen betekent wel dat financiële tegenvallers van enige omvang niet uit de algemene reserve kunnen worden opgevangen.
Na bestemming van het verwachte resultaat 2019 bedraagt de Algemene Reserve PG ca. € 500.000 en de Algemene Reserve AZ ca. € 1.200.000,-. De verwachting is dat met de uitvoering van de bestuursopdracht de algemene reserve PG in de komende jaren op het gewenste minimum niveau zal worden gebracht.

Om risico's te beheersen wordt, naast activiteiten zoals beschreven in deze en volgende paragrafen, door de GGD BZO actief risicomanagement ontwikkeld.
Elk trimester staat het management in de marap-gesprekken nadrukkelijk stil bij de ontwikkeling en ontstaan van relevante risico's, en welke maatregelen genomen moeten worden om deze risico's te beperken. Daarnaast is risicomanagement een belangrijk element in het nieuwe HKZ-certificeringsschema.

In de jaarrekening worden telkens alle geïnventariseerde risico's uitgebreid beschreven, als belangrijkste nieuwe of toegenomen risico's worden nu geïdentificeerd:

- Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies betekent dat vaker tijdelijk een andere invulling van de taakuitvoering moet worden georganiseerd (bv duurder personeel van derden / ZZP inhuren) om de noodzakelijke dienstverlening op peil te houden.
- Het risico dat a.g.v. (belasting)wet- en regelgeving de kosten meer dan gemiddeld stijgen en/of tot een naheffing leiden. Toegenomen regeldruk maken dit risico pregnanter.
- Het risico dat er zich beveiligingsproblemen voordoen. Hierbij te denken aan risico's van stroomuitval, cybercrime en andere situaties waarin systemen uitvallen en/of gegevens (tijdelijk) niet beschikbaar zijn of dat er schade ontstaat vanwege misbruik.
- O.a. vanwege de dreiging van een aanzienlijke verhoging per 2021 van de ABP-premie, is het risico van stijging van de salariskosten boven de indexering actueel.
- Verder blijft het risico van afname van markt-taken voor derden (m.n. forensische diensten voor de politie) en daaraan verbonden vergoeding actueel.

Financiële Kengetallen

Op grond van een wijziging in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient in de begroting en jaarrekening voortaan de ontwikkeling van een aantal voorgeschreven financiële kengetallen te worden opgenomen en toegelicht. Concrete normen zijn hiervoor nog niet voorhanden, die zullen naar verwachting in de toekomst op basis van ervaring ontstaan waardoor deze kengetallen meer betekenis gaan krijgen. Nu geeft alleen de ontwikkeling in de tijd een indicatie, waarbij de kengetallen voor de begroting gebaseerd worden op geprognosticeerde balansgegevens hetgeen een bepaalde onnauwkeurigheid met zich meebrengt.

De voorgeschreven kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn niet van toepassing, omdat er geen activiteiten m.b.t. grondexploitatie en heffing van gemeentelijke belastingen uitgevoerd worden door de GGD Brabant-Zuidoost.

Financiële kengetallen	Jaarrek. 2017	Jaarrek. 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Netto schuldquote *	10,2%	7,8%	11,4%	10,2%	11,5%	10,2%	8,7%	9,7%
Solvabiliteits-risico	18,7%	18,8%	15,9%	14,3%	13,8%	14,3%	15,0%	15,0%
Struct. expl. ruimte	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

** Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is hieraan gelijk aangezien er geen leningen worden verstrekt.*

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de GGD ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De schuldquote wordt uitgedrukt in een percentage van de totale baten; deze quote laat een beperkt wisselend verloop zien.

Het solvabiliteitsrisico betreft de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen en geeft inzicht in de mate waarin de GGD in staat is aan zijn financiële verplichtingen op de langere termijn te voldoen. Ook dit kengetal laat een bepekt wisselend verloop zien, hoofzakelijk veroorzaakt door variabele mutaties in (bestemmings-)reserves.

Brabant-Zuidoost

Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de GGD heeft in de eigen exploitatie, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Dit kengetal laat zien dat er geen of slechts marginale bestedingsruimte bestaat in de exploitatie van de GGD.

Onderhoud kapitaalgoederen

De GGD streeft ernaar om de onderhoudstoestand van haar kapitaalgoederen optimaal te doen zijn. Hierbij gaat het vooral om onderhoud aan:

- Gebouwen
- Hard- en software
- Medische apparatuur
- Ambulances

Gebouwen

De GGD heeft geen gebouwen meer in eigendom, de panden voor ambulancezorg in Maarheeze en Best zijn de afgelopen jaren afgestoten. Het gebouw aan De Callenburgh te Helmond is in 2015 verkocht en de benedenverdieping wordt nu gehuurd. Ook de hoofdvestiging in Eindhoven en de overige panden voor ambulancezorg worden gehuurd. Het beheer en onderhoud van de gehuurde gebouwen is voor rekening van de verhuurder, met uitzondering van kleine reguliere onderhoudswerkzaamheden aan de binnenkant. Hiervoor is geen onderhoudsvoorziening noodzakelijk.

Hard- en software

Voor het onderhoud aan hard- en software wordt geen voorziening gevormd maar worden de kosten in de exploitatie opgenomen. Voor met name de servers zijn onderhoudscontracten afgesloten.

Medische apparatuur

Voor onderhoud van de medische apparatuur van Ambulancezorg, Jeugdgezondheidszorg en Algemene Gezondheidszorg zijn onderhoudscontracten afgesloten.

Ambulances

Tegelijk met de aanbesteding voor aankoop van de ambulances wordt ook het onderhoud ervan aanbesteed. De kosten hiervan worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.

Financiering

In de Wet FIDO worden de kaders aangegeven voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Brabant-Zuidoost

Op grond daarvan heeft de GGD Brabant-Zuidoost een treasurystatuut vastgesteld, waarin aandacht wordt geschonken aan:

- Uitgangspunten risicobeheer treasury
- Optimale Financiering
- Verantwoording treasury; per kwartaal wordt gerapporteerd aan de financiële commissie en het DB.

Conform de Wet FIDO houdt de GGD haar overtollige liquide middelen en beleggingen aan bij het ministerie van Financiën, het zgn. Schatkistbankieren. Gebaseerd op een actuele rentevisie wordt, ondersteund door treasury-deskundigheid van de gemeente Eindhoven, zo optimaal mogelijk in de financieringsbehoefte voorzien, door middel van aantrekken van lang- en kortlopende leningen. Er wordt uiteraard eerst maximaal gebruik gemaakt van eigen financieringsmiddelen; voor zover van toepassing wordt voor korte termijn geleend. Het DB is betrokken bij deze besluiten.

In het BBV is opgenomen dat in de begroting en jaarstukken ook inzicht moet geven in de financieringsbehoefte, de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. De financieringsbehoefte wordt weergegeven in paragraaf 7.4. Middels onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de overige 3 onderwerpen.

Renteschema:		
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	98.000	
b. De externe rentebaten (idem) -/-	0	
Saldo rentelasten en rentebaten €		98.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend -/-	0	
c2. De rente projectfinanciering die aan taakvelden wordt toegerekend -/-	0	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen projectfinanciering idem +/+	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
d1. Rente over eigen vermogen +/+		0
d2. Rente over voorzieningen +/+		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		98.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) -/-		98.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury		***0***

Geprognosticeerde balans

Decentrale overheden moeten in hun begroting een (prognose-)berekening opnemen van de verwachte balans per begin en einde van het boekjaar. Onderstaand per 31-12 de werkelijke balansposities van 2017 en 2018 afgezet tegen de ramingen voor t/m 2024.

	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Voorlopig 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Materiele vaste activa	7.847	6.933	7.073	7.616	8.256	7.766	7.156	5.606
Financiele vaste activa	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Voorraden			55	55	55	55	55	55
Uitzettingen < 1 jaar	4.898	5.388	6.236	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	5	258	285	250	250	250	250	250
Overlopende activa	989	1.934	1.560	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
TOTAAL ACTIVA	*14.739*	*15.513*	*16.209*	*14.921*	*15.561*	*15.071*	*14.461*	*12.911*
Eigen Vermogen	2.754	2.830	2.864	2.690	3.143	3.543	3.693	3.693
Voorzieningen	1.186	759	1.141	1.000	925	954	928	928
Vaste schulden > 1 jaar	1.825	1.729	1.683	1.633	1.583	1.533	1.483	1.433
Vlottende schulden < 1 jaar	7.106	10.097	8.550	8.598	8.910	8.041	7.357	5.857
Overlopende passiva	1.868	87	1.971	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
TOTAAL PASSIVA	*14.739*	*15.502*	*16.209*	*14.921*	*15.561*	*15.071*	*14.461*	*12.911*

EMU-saldo

Decentrale overheden moeten in hun begroting een (prognose-)berekening opnemen van het zogenoemde EMU-saldo van het begrotingsjaar en het vorige en het volgende jaar. EU-lidstaten mogen een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product. Hiervan is in Nederland 0,5% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek is anders dan het baten-lastenstelsel; bij een sluitende begroting kan toch een negatief EMU-saldo ontstaan, vandaar deze afzonderlijke berekening. De prognoses laten voor 2020 en 2022 een positief saldo zien; in 2021 wordt een negatief saldo verwacht o.g.v. het feit dat in dat jaar ca 13 ambulances vervangen gaan worden en dus in verhouding een hoge investering gedaan wordt.

		Berekening prognose EMU-saldo	2020	2021	2022
1	+	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan/onttrekking uit reserves	-34.000	59.000	9.000
2	+	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.970.000	1.969.000	1.974.000
3	+	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	165.000	161.000	171.000
4	-	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	1.695.000	2.467.000	1.098.000
5	+	Bijdragen Rijk, provincies, EU en overigen mbt de investeringen die niet via de exploitatie lopen	0	0	0
6a	+	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in vaste activa (tegen verkoopprijs)	75.000	186.000	150.000
6b	-	De boekwinst op desinvesteringen in vaste activa	0	0	0
7	-	Aankoop grond, bouw-, woonrijp maken e.d. (met derden en niet via de exploitatie)	0	0	0
8a	+	Opbrengsten uit verkoop van grond (tegen verkoopprijs)	0	0	0
8b	-	De boekwinst op grondverkopen	0	0	0
9	-	Betalingen ten laste van de voorzieningen (met derden)	195.000	240.000	240.000
10	-	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves	0	0	0
11	-	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0
		Prognose EMU-saldo	**286.000**	**-332.000**	**966.000**

Bedrijfsvoering

Bestuursopdracht

Het algemeen bestuur van de GGD heeft in 2018 aan de directeur van de GGD een bestuursopdracht gegeven om te komen tot een stabiele en wendbare organisatie. Aanleiding waren de zorgen bij de GGD en haar regiogemeenten over de financiën en de bedrijfsvoering van de GGD Brabant-Zuidoost. Deze zorgen kwamen tot uiting in de zienswijzen die gemeenten hebben ingediend op de ontwerpbegroting 2019.

De bestuursopdracht is uitgewerkt en medio 2019 heeft het Algemeen Bestuur van de GGD ermee ingestemd. Belangrijk onderdeel van de uitwerking was, naast de integratie van JGZ 0-4 binnen de GGD, het verbeteren van de bedrijfsvoering van de GGD.
De afgelopen jaren is onder druk van bezuinigingen bij gemeenten de begroting van de GGD op een minimum niveau uitgekomen. Dit betekent dat alleen bestaande operationele zorgactiviteiten konden blijven uitgevoerd. De huidige financiële situatie van de GGD is kwetsbaar, zowel wat betreft de reguliere exploitatie als het weerstandsvermogen (er is geen vet meer op de botten). Hierdoor kan de GGD niet meer adequaat inspelen op ontwikkelingen op het gebied van publieke gezondheid in en voor gemeenten. Om hier verbetering in aan te brengen heeft de directeur samen het Dagelijks Bestuur een aantal maatregelen opgesteld. Ten eerste geeft de directeur uitvoering aan het plan om de bedrijfsvoering van de organisatie op orde te krijgen. Ten tweede gaat de GGD aan de slag met het uitbreiden van het aantal taken die ze kan aanbieden. Ten derde is het 'up to date' brengen van de inwonerbijdrage. In het verleden werd geen rekening gehouden met de ontwikkeling van de inwoneraantallen bij de bepaling van de totale begroting van de GGD. Dit wordt vanaf 2021 (naast de indexering) wel meegenomen. Tot slot onderzoekt de GGD mogelijkheden tot samenwerking met andere organisaties. Voor de uitvoering van de bestuursopdracht heeft de GGD aan gemeenten een eenmalige kapitaalinjectie van € 1,- per inwoner (ca. € 750.000) gevraagd. Met deze incidentele impuls kan de GGD het HRM instrumentarium en begeleiding naar zelforganisatie financieren, de informatie huishouding optimaliseren, LEAN prestatiedoorbraken faciliteren en operationele en bestuurlijke management rapportages opleveren.

<u>Verbonden partijen</u>
Aan de GGD Brabant-Zuidoost zijn juridisch de volgende instellingen gelieerd:

- Stichting Projecten GGD Brabant-Zuidoost

Doelstelling van de stichting is het bijdragen aan de volksgezondheid door het – t.b.v. de GGD Brabant-Zuidoost – ontwikkelen en uitvoeren van tijdelijke gezondheidszorgprojecten, etc.
De directeur van de GGD Brabant-Zuidoost fungeert ook als directeur van de stichting. Het bestuur van de GGD Brabant-Zuidoost fungeert ook als bestuur van de stichting. Het vermogen van de stichting wordt gevormd door exploitatieresultaten van de verrichte werkzaamheden, subsidies en donaties, schenkingen, etc.. De GGD Brabant-Zuidoost is verantwoordelijk voor de financiële resultaten van de stichting en vormt tevens een fiscale eenheid met de stichting. De stichting neemt personeel in dienst en detacheert die bij de GGD Brabant-Zuidoost voor het uitvoeren van tijdelijke werkzaamheden waarvoor tijdelijke financiële middelen zijn ontvangen. De totale kosten van dit personeel worden in rekening gebracht bij de GGD waardoor het exploitatieresultaat jaarlijks nihil is.
De stichting leidt al jaren een 'slapend' bestaan; er vinden geen activiteiten in plaats.

- Stichting Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost-Brabant (Bizob)

De stichting heeft ten doel het creëren van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor aangesloten gemeenten en GR'en, o.a. door het faciliteren van het regionaal inkoopbureau. GGD heeft een dienstverleningsovereenkomst met Bizob. De aangesloten gemeenten en GR'en delen in eventuele exploitatietekorten en overschotten.

- Vereniging GGD-GHOR Nederland

Vereniging GGD-GHOR Nederland. Verzorgt als koepelorganisatie van GGD'en en GHOR-bureaus belangenbehartiging op landelijk niveau en voert (gezamenlijke) projecten uit. De directeur van de GGD is vertegenwoordigd in het bestuur, c.q. raad van DPG'en. De GGD betaalt een jaarlijkse contributie gebaseerd op het aantal inwoners. De aangesloten GGD'en delen in eventuele exploitatietekorten en -overschotten.

Daarnaast heeft de GGD Brabant Zuidoost met de Brabantse GGD'en een samenwerkingsverband onder naam Bureau Gezondheid, Milieu en Veiligheid (GMV). Op basis van een dienstverleningsovereenkomst worden gezamenlijk activiteiten uitgevoerd op het gebied van medische milieukundige zorg, waarvan de kosten worden verdeeld over de aangesloten GGD'en. Het financiële risico voor de GGD BZO betreft haar aandeel (ca. 25%) in een evt. tekort van het bureau. De bijdrage van BZO bedraagt jaarlijks ca. € 400.000.

Brabant-Zuidoost

7 Financiële begroting

7.1 Overzicht van baten en lasten

			Progr. Publieke Gezondheid			Progr. Ambulancezorg			Totaal GGD		
Volgnr.	Cat.	Omschrijving	Rekening 2019 (voorlopig)	Begroting 2020 na 1e wijz	Begroting 2021 primair	Rekening 2019 (voorlopig)	Begroting 2020 na 1e wijz	Begroting 2021 primair	Rekening 2019 (voorlopig)	Begroting 2020 na 1e wijz	Begroting 2021 primair
		Lasten									
4	1.0	Personele kosten	14.086.835	14.700.000	15.550.000	15.680.402	16.720.000	17.255.000	29.767.237	31.420.000	32.805.000
6	2.0	Rente en afschrijvingen	679.367	740.000	720.000	1.125.406	1.360.000	1.345.000	1.804.773	2.100.000	2.065.000
8	3.0	Inhuur personeel van derden	814.580	275.000	200.000	1.217.164	530.000	600.000	2.031.744	805.000	800.000
10	3.1	Energie	36.879	30.000	35.000	456.154	420.000	450.000	493.033	450.000	485.000
12	3.3	Duurzame goederen	15.200	30.000	30.000	0	0	0	15.200	30.000	30.000
14	3.4	Overige goederen en diensten	5.532.153	5.155.000	5.620.000	3.880.892	3.950.000	4.100.000	9.413.045	9.105.000	9.720.000
16	6.0	Toevoeging reserves/voorz.	297.931	60.000	130.000	455.526	230.000	250.000	753.457	290.000	380.000
18	4.2	Vermogensoverdrachten	559.600	0	0	0	0	0	559.600	0	0
		Verrekening overhead	-1.550.000	-1.610.000	-1.650.000	1.550.000	1.610.000	1.650.000	0	0	0
		JGZ 0-4 raming totaal kosten	0	0	12.285.000	0	0	0	0	0	12.285.000
		Eenm. Kosten iJGZ/Bestuursopdr	297.503	773.000	390.000	0	0	0	297.503	773.000	390.000
		Storting Algemene Reserve	0	0	400.000	0	0	0	0	0	400.000
		Saldo iJGZ / ontwikkeling	0	0	160.000	0	0	0	0	0	160.000
		Totaal lasten	**20.770.048**	**20.153.000**	**33.870.000**	**24.365.544**	**24.820.000**	**25.650.000**	**45.135.592**	**44.973.000**	**59.520.000**
		Baten									
1	4.2	Inwonerbijdrage gemeenten	13.151.161	14.408.000	13.945.000	0	0	0	13.151.161	14.408.000	13.945.000
		JGZ 0-4 raming bijdrage basispakket		0	12.185.000	0	0	0	0	0	12.185.000
3	4.2	Bijdragen gemeenten	183.112	210.000	190.000	5.600	0	0	188.712	210.000	190.000
5	3.4	Contracttaken gemeenten	1.994.212	2.065.000	2.670.000	-6.115	20.000	20.000	1.988.097	2.085.000	2.690.000
	3.4a	Idem Mantelzorgcompliment	575.000	0	0	0	0	0	575.000	0	0
		JGZ 0-4 raming contracttaken	0	0	1.000.000	0	0	0	0	0	1.000.000
7	4.1	Baten Rijk	1.732.483	1.000.000	1.050.000	1.355.474	1.150.000	1.150.000	3.087.957	2.150.000	2.200.000
9	3.4	Baten Zorgverzekeraars	96.428	75.000	85.000	22.549.065	23.370.000	24.240.000	22.645.493	23.445.000	24.325.000
11	3.4	Baten instell/bedrijven	1.267.252	980.000	1.100.000	376.838	140.000	105.000	1.644.090	1.120.000	1.205.000
13	3.4	Baten particulieren	1.584.927	1.350.000	1.370.000	0	0	0	1.584.927	1.350.000	1.370.000
15	2.0	Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	3.4	Diverse baten	8.891	0	0	2.814	50.000	50.000	11.705	50.000	50.000
17	3.4	Stelpost bestuursopdracht	0	pm	200.000	0	0	0	0	pm	200.000
19	6.0	Onttrekk reserves/vrijval voorz	301.057	65.000	75.000	72.166	90.000	85.000	373.223	155.000	160.000
21	4.2	Vermogensoverdrachten	0	0	0	97.670	0	0	97.670	0	0
		Totaal baten	**20.894.523**	**20.153.000**	**33.870.000**	**24.453.512**	**24.820.000**	**25.650.000**	**45.348.035**	**44.973.000**	**59.520.000**
		Saldo	**124.475**	**0**	**0**	**87.968**	**0**	**0**	**212.443**	**0**	**0**

Nagenoeg alle kosten en baten in de ramingen hebben een structureel karakter, hoewel er jaarlijks enige fluctuatie in omvang kan plaatsvinden. Eenmalige uitgaven mbt de bestuursopdracht en JGZ 0 -4 worden gedekt met eenmalige inkomsten en efficency. Overige incidentele kosten en inkomsten van enige omvang worden nu niet verwacht. Er worden geen structurele kosten gedekt met incidentele onttrekkingen aan reserves of voorzieningen of omgekeerd. Er is dus sprake van structureel en reëel evenwicht in de exploitatie.

Brabant-Zuidoost

7.2 Toelichting op baten en lasten

De geactualiseerde begroting 2020 is als basis gehanteerd voor de raming van de lasten en baten 2021. De gehanteerde uitgangspunten en de belangrijkste wijzigingen zijn:

-Algemeen

Voor de indexering van kosten en baten PG in 2021 zijn, conform de in overleg met de gemeenten en de 4 regionale GR'en vastgestelde methodiek, de volgende percentages gehanteerd:
Loon: 2,8%. Prijzen: 1,6% Baten: 2,44% (70% * 2,8% + 30% * 1,6%). Voor AZ is met een hogere (actuele) loonkostenontwikkeling gerekend.
De bedragen van de posten m.b.t. de bestuursopdracht en iJGZ (schuin gedrukt) zijn gelijk gehouden aan de bedragen die bij besluitvorming daarover tot nu toe zijn gecommuniceerd. Voor JGZ 0-4 zijn daarbij slechts enkele totaal ramingen opgenomen; in het najaar van 2020 zal hiervoor een gedetailleerde begrotingswijziging worden opgesteld.

-Programma Publieke Gezondheid (PG)

De *personele kosten (4.1.0.)* nemen, naast de indexering, toe als gevolg van formatie-uitbreiding voor de extra taken Wijk-GGD en WVGGZ. Ook heeft er een verschuiving met *inhuur derden (8.3.0)* plaatsgevonden, deze kosten nemen dus af. *Overige goederen en* diensten (14.3.4) nemen, naast de indexering, toe vanwege materiële kosten voor de extra taken.
De *stortingen reserves/voorzieningen (16.6.0)* nemen toe als gevolg van de fluctuatie in de kosten van de monitorcycli.
De post *vermogensoverdrachten (18.4.2)* in 2019 heeft betrekking op de uitkeringen van het mantelzorgcompliment, een project voor de gemeente Eindhoven. Deze is in 2020 en 2021 vooralsnog niet in de begroting opgenomen. Zie ook bij *baten contracttaken gemeenten (5.3.4a).*
De gemeentelijke *bijdrage in het gezamenlijke takenpakket (1.4.2)* was in 2020 hoger vanwege de eenmalige bijdrage ad € 1,-/inwoner t.b.v. verbetering van de bedrijfsvoering.
Baten contracttaken gemeenten (5.3.4) nemen toe als gevolg van de extra taken Wijk-GGD en WVGGZ.

***-Programma Ambulancezorg* (AZ)**

De *personele kosten (4.1.0)* nemen toe vanwege een meer dan gemiddelde cao-stijging en de nog verwachte uitbreiding van de formatie volgens het verbeterplan spreiding en beschikbaarheid, dat nog tot 2020/2021 loopt. De uitvoering van dit plan leidt ook tot toename van *overige goederen en diensten (14.3.4)* m.n. vanwege toename van de auto- en huisvestingskosten. *Zorgverzekeraars (9.3.4)* vergoeden de toename van deze kosten.

Brabant-Zuidoost

7.3 Specificatie directe kosten en overhead

Conform de vernieuwde BBV dient bij de kosten een onderscheid gemaakt te worden in de directe kosten van een taakveld en de overhead van de organisatie. toerekening van overhead aan de taakvelden hoeft niet meer plaats te vinden. In het overzicht op blz 11 is dit weergegeven. In onderstaand overzicht wordt een nadere specificatie van de kosten naar direct en overhead weergegeven.
Volgens de BBV wordt onder overhead verstaan:
het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Uitgangspunt van deze definitie is ook dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, moeten in de betreffende taakvelden worden geregistreerd.
Hoewel beoogd wordt een eenduidige uitleg van het begrip overhead te hanteren, blijft er ten aanzien hiervan de nodige ruimte voor interpretatie. Dit geldt met name ook voor de GGD omdat zij een organisatie is die zich ook bij veel van haar ondersteunende activiteiten direct richt op de burger als externe klant. Dit betekent bijvoorbeeld dat onze website nagenoeg volledig gericht is op het verstrekken van informatie over gezondheid en aanverwante zaken direct gericht op de externe klant; dit is dan derhalve geen overhead maar onderdeel van onze primaire taak. Het planburo JGZ en het klantcontactcentrum voeren nagenoeg alleen activiteiten uit die gericht zijn op direct klantcontact met de burger en deze zijn ook direct toe te rekenen aan de uitvoerende taken (en zo is tot nu ook de praktijk), maar zijn tegelijkertijd ook te duiden als ondersteunend aan de medewerkers in het primaire proces. Medewerkers bedrijfsburo Ambulancezorg zijn daarentegen wel duidelijk overhead, zij hebben geen direct klantcontact. Omdat over dit soort activiteiten verschillende interpretaties mogelijk blijven, worden deze in bijgevoegde specificatie van de kosten afzonderlijk benoemd, om daarmee een adequate interpretatie van de omvang van de overhead mogelijk te maken.

Volgnr.	Cat.	Omschrijving	Publieke Gezondheid			Ambulancezorg			Totaal GGD		
			directe kosten	overhead	totaal	directe kosten	overhead	totaal	directe kosten	overhead	totaal
4	1.0	Personele kosten	11.285.000	4.265.000	15.550.000	14.755.000	2.500.000	17.255.000	26.040.000	6.765.000	32.805.000
6	2.0	Rente en afschrijvingen	290.000	430.000	720.000	1.345.000	-	1.345.000	1.635.000	430.000	2.065.000
8	3.0	Inhuur personeel van derden	125.000	75.000	200.000	315.000	285.000	600.000	440.000	360.000	800.000
10	3.1	Energie	20.000	15.000	35.000	450.000	-	450.000	470.000	15.000	485.000
12	3.3	Duurzame goederen	30.000	0	30.000	-	-	-	30.000	0	30.000
14	3.4	Overige goederen en diensten	2.690.000	2.930.000	5.620.000	3.615.000	485.000	4.100.000	6.305.000	3.415.000	9.720.000
16	6.0	Toevoeging reserves/voorz.	120.000	10.000	130.000	135.000	115.000	250.000	255.000	125.000	380.000
		Verrekening overhead	-	-1.650.000	-1.650.000	0	1.650.000	1.650.000	-	-	-
	Eenm. Kosten iJGZ/Bestuursopdr			390.000	390.000				0	390.000	390.000
	JGZ 0-4 raming totaal kosten		12.285.000		12.285.000				12.285.000	0	12.285.000
	Storting Algemene Reserve		400.000		400.000				400.000	0	400.000
	Saldo iJGZ / ontwikkeling		160.000		160.000				160.000	0	160.000
		Totaal lasten	**27.405.000**	**6.465.000**	**33.870.000**	**20.615.000**	**5.035.000**	**25.650.000**	**48.020.000**	**11.500.000**	**59.520.000**

Toelichting ***nb: verdeling posten bestuursopdracht en JGZ 0-4 naar direct en overhead is op dit moment niet adequaat te onderbouwen.***

Personeel:
Alle managementfuncties zijn cf BBV per definitie overhead, dus ook die uit het primaire proces en ook al zouden die direct toegerekend kunnen worden. Verder zijn hier alle zgn. Piofach-functies als overhead benoemd. Medewerkers KCC (ca € 225.000,-), Bedrijfsburo JGZ (ca.€ 450.000), en Beheer/onderhoud website (ca. € 50.000,-) zijn als directe kosten opgenomen.

Huisvesting: (diverse materiele kosten categoriën)
Deze kosten worden gezien als overhead behoudens het deel van de kosten dat betrekking heeft op onderzoeksruimtes die alleen gebruikt worden voor klantcontact en de ambulanceposten.

Hard en software: (afschrijving en licenties)
Deze kosten worden gezien als overhead, muv de kosten van specifieke vakapplicaties voor beheer van klantgegevens tbv de primaire taak; zoals het digitaal dossier JGZ, rittenregistratie AZ e.d.

Overige materiele kosten piofach-functies:
Deze kosten worden in het algemeen gezien als overhead, behoudens de kosten mbt de website

Overige materiele kosten uitvoerende sectoren:
Deze kosten worden in het algemeen gezien als directe kosten: betreft afschrijving en onderhoud apparatuur en ambulances, verbruiksmaterialen, medicijnen, inhuur derden.
Communicatiekosten (telefonie, dataverkeer e.d.) zijn bij PG overhead maar bij AZ directe kosten.

Als gevolg van de overname van JGZ 0-4 zal de opbouw en samenstelling van de overheadkosten danig gaan wijzigen; in het najaar van 2020 zal dit overzicht bij de aan te bieden begrotingswijziging worden geactualiseerd.

Brabant-Zuidoost

7.4 Staat van financieringen

Datum ingang	leningnr.	Oorspronkelijk bedrag van geldlening	Methode afschrijving	looptijd in jaren	jaar laatste aflossing	Rente percen-tage	restant bedrag 1-1-2021	Opname in 2021	Aflossing in 2021	Restant bedrag 31-12-2021	Rente 2021
1-5-2001	92.604	2.268.901	Annuiteit	40	2041	4,16%	1.634.632		50.239	1.584.393	68.000
kasgeldleningen/rek-crt krediet/nieuwe lening *)				nnb	nnb	0,75%	4.000.000		nnb	4.000.000	30.000
		2.268.901					**5.634.632**		**50.239**	**5.584.393**	**98.000**

*) vanwege de huidige lage rentestand wordt de liquiditeitsbehoefte vooralsnog ingevuld met kasgeldleningen en rekening-courant krediet. Zodra die rentevisie substantieel wijzigt zal eventueel worden overgegaan tot het afsluiten van meerjarige leningen. De gemiddelde kapitaalbehoefte buiten de lopende leningen bedraagt naar verwachting ca € 4,000.000,-.

NB: ontwikkelingen als gevolg van overname JGZ 0-4 zijn hierbij nog niet meegenomen, onderbouwing daarvoor ontrbreekt namelijk nog.

Brabant-Zuidoost

7.5 Staat van investeringen

Omschrijving	Aanschaf-waarde begin 2021	Investeringen 2021		Afboeking geheel afgeschreven	Desinves-teringen 2021	Aanschaf-waarde eind 2021	Restwaarde	Totaal afschr. begin 2021	Boekwaarde begin 2021	Afschrij-vingen 2021	Boekwaarde eind 2021	Rente-kosten 2021	Kapitaal-lasten 2021
		Nieuw kredieten 2021	Uitgestelde kredieten > 2020										
Algemene Gezondheidzorg													
Hard- en software	137.000	56.000		56.000		137.000		71.000	66.000	33.000	89.000	1.000	34.000
Instrumentarium	75.000					75.000		62.000	13.000	9.000	4.000	500	9.500
Röntgenapparaat	163.000					163.000		33.000	130.000	16.000	114.000	1.500	17.500
Totaal Algemene Gezondheidzorg	**375.000**	**56.000**	**0**	**56.000**	**0**	**375.000**	**0**	**166.000**	**209.000**	**58.000**	**207.000**	**3.000**	**61.000**
Ambulancezorg													
Ambulances	4.675.000	1.866.000		1.680.000	186.000	4.675.000	527.000	1.772.000	2.903.000	702.000	3.881.000	29.000	731.000
C2000/Digitaal ritformulier	581.000	161.000		161.000		581.000		118.000	463.000	132.000	492.000	4.000	136.000
Huisvesting	1.138.000					1.138.000		707.000	431.000	86.000	345.000	4.500	90.500
Instrumentarium	2.365.000	10.000		10.000		2.365.000		850.000	1.515.000	280.000	1.245.000	16.000	296.000
Piketvoertuigen	400.000					400.000	30.000	54.000	346.000	62.000	284.000	3.000	65.000
Rapid Responders	119.000					119.000	10.000	67.000	52.000	18.000	34.000	500	18.500
Materialen scholing	35.000					35.000		28.000	7.000	7.000	-	0	7.000
Totaal Ambulancezorg	**9.313.000**	**2.037.000**	**0**	**1.851.000**	**186.000**	**9.313.000**	**567.000**	**3.596.000**	**5.717.000**	**1.287.000**	**6.281.000**	**57.000**	**1.344.000**
Bedrijfsondersteuning en P&O													
Hard- en software	1.977.000	312.000		312.000		1.977.000		1.073.000	904.000	411.000	805.000	9.000	420.000
Huisvesting	3.212.000	62.000		62.000		3.212.000		1.164.000	2.048.000	157.000	1.953.000	28.000	185.000
Dienstauto's	11.000					11.000		6.000	5.000	2.000	3.000	0	2.000
Totaal Bedrijfsondersteuning en P&O	**5.200.000**	**374.000**	**0**	**374.000**	**0**	**5.200.000**	**0**	**2.243.000**	**2.957.000**	**570.000**	**2.761.000**	**37.000**	**607.000**
Gezondheidsbevordering													
Hard- en software	214.000					214.000		151.000	63.000	43.000	20.000	500	43.500
Totaal Gezondheidsbevordering	**214.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**214.000**	**0**	**151.000**	**63.000**	**43.000**	**20.000**	**500**	**43.500**
Jeugdgezondheidszorg													
Hard- en software	55.000					55.000		41.000	14.000	11.000	3.000	500	11.500
Totaal Jeugdgezondheidszorg	**55.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**55.000**	**0**	**41.000**	**14.000**	**11.000**	**3.000**	**500**	**11.500**
TOTAAL GGD	**15.157.000**	**2.467.000**	**0**	**2.281.000**	**186.000**	**15.157.000**	**567.000**	**6.197.000**	**8.960.000**	**1.969.000**	**9.272.000**	**98.000**	**2.067.000**

NB: ontwikkelingen als gevolg van overname JGZ 0-4 zijn hierbij nog niet meegenomen, onderbouwing daarvoor ontrbreekt namelijk nog.

Brabant-Zuidoost

7.6 Staat van reserves

Omschrijving	Raming stand 1-1-2021	Mutaties		Raming stand 31-12-2021
		Vermeerderingen	Verminderingen	
Algemene reserves:				
Algemene reserve Publieke Gezondheid (PG)	500.000	400.000	pm	900.000
Algemene reserve AmbulanceZorg (AZ)	1.200.000	pm	pm	1.200.000
Bestemmingsreserves:				-
Reserve Egalsiatie Monitoringscyclus	15.000	53.000	-	68.000
Reserve Egalisatie scholingskosten ambulancezorg	600.000	pm	pm	600.000
Reserve eenmalige kosten AZ implementatie S&B	pm	-	pm	-
Reserve Egalisatie uitkeringskosten ZW/WGA	375.000	160.000	-160.000	375.000
	2.690.000	**613.000**	**-160.000**	**3.143.000**

De beginsaldi zijn veelal ramingen omdat vaak niet (exact) bekend is welke mutaties er in 2020 plaats gaan vinden. Ten aanzien van de algemene reserve PG is vooralsnog uitgegaan van de ramingen zoals ten behoeve van de bestuurlijke besluitvorming gehanteerd.
De mutaties in de bestemmingsreserves hebben een langjarig karakter en beogen een egalisatie van kosten over de jaren.
Er worden geen structurele kosten gedekt met incidentele ontrekkingen, noch omgekeerd.

NB: andere specifieke ontwikkelingen hierin als gevolg van overname JGZ 0-4 zijn hierbij nog niet meegenomen, onderbouwing daarvoor ontrbreekt namelijk nog.

Brabant-Zuidoost

7.7 Staat van voorzieningen

Omschrijving	Raming stand 1-1-2021	Mutaties		Raming stand 31-12-20201
		Vermeerderingen	Verminderingen	
Voorziening oninbare debiteuren ambulancezorg	75.000	115.000	-115.000	75.000
PLB-uren ambulancezorg	750.000	50.000	-50.000	750.000
Herplaatsingskosten personeel	175.000	pm	-75.000	100.000
	1.000.000	165.000	-240.000	925.000

De beginsaldi zijn ramingen omdat vaak niet (exact) bekend is welke mutaties er in 2020 plaats gaan vinden.
Mutaties zijn gebaseerd op de meerjaren(-onderhouds)plannen.
De mutaties in de voorzieningen hebben een langjarig karakter en beogen een egalisatie van kosten over de jaren.
Er worden geen structurele kosten gedekt met incidentele ontrekkingen, noch omgekeerd.

NB: ontwikkelingen hierin als gevolg van overname JGZ 0-4 zijn hierbij nog niet meegenomen, onderbouwing daarvoor ontrbreekt namelijk nog.

Brabant-Zuidoost

7.8 Meerjarenraming baten en lasten

		Lasten	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Volgnr.	Cat.	Omschrijving				
4	1.0	Personele kosten	32.805.000	33.610.000	34.380.000	35.090.000
6	2.0	Rente en afschrijvingen	2.065.000	2.060.000	2.055.000	2.060.000
8	3.0	Inhuur personeel van derden	800.000	815.000	830.000	850.000
10	3.1	Energie	485.000	495.000	505.000	515.000
12	3.3	Duurzame goederen	30.000	30.000	30.000	30.000
14	3.4	Overige goederen en diensten	9.720.000	9.913.000	10.175.000	10.423.000
16	6.0	Toevoeging aan reserves en voorzieningen	380.000	340.000	325.000	325.000
		JGZ 0-4 raming totaal kosten	12.285.000	12.701.000	13.119.000	13.394.000
		Eenm. kstn iJGZ/Verbet. bedrijfsvoer.	390.000	200.000	200.000	200.000
		Storting Algemene Reserve	400.000	400.000	400.000	0
		Saldo iJGZ / ontwikkeling	160.000	350.000	350.000	750.000
		Totaal lasten	**59.520.000**	**60.914.000**	**62.369.000**	**63.637.000**

Toelichting:

Alg	Voor de indexering vanaf 2022 wordt vooralsnog jaarlijks een index van 2% gehanteerd. De verwachte autonome mutaties voor zowel PG als AZ in de komende jaren zijn, voor zover nu te overzien, beperkt van omvang. De volgende mutaties zijn verwerkt:
6	Rente en afschrijvingen zijn gebaseerd op een meerjareninvesteringsplan.
14	Overige goederen en diensten muteren als gevolg van de fluctuatie in de kosten van de monitorcycli

Brabant-Zuidoost

		Baten	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Volgnr.	Cat.	Omschrijving				
1	4.2	Inwonerbijdrage gemeenten	13.945.000	14.279.000	14.620.000	14.972.000
		JGZ 0-4 raming bijdrage basispakket	12.185.000	12.431.000	12.679.000	12.933.000
3	4.2	Bijdragen gemeenten	190.000	193.000	195.000	197.000
5	3.4	Contracttaken gemeenten	2.690.000	2.744.000	2.799.000	2.855.000
		JGZ 0-4 raming contracttaken	1.000.000	1.020.000	1.040.000	1.061.000
7	4.1	Bijdragen Rijk	2.200.000	2.245.000	2.290.000	2.335.000
9	3.4	Zorgverzekeraars	24.325.000	24.812.000	25.308.000	25.814.000
11	3.4	Baten instell/bedrijven	1.205.000	1.230.000	1.255.000	1.280.000
13	3.4	Bijdragen particulieren	1.370.000	1.400.000	1.428.000	1.455.000
19	6.0	Onttrekking reserves	160.000	160.000	205.000	185.000
17	3.4	Diverse baten	50.000	50.000	50.000	50.000
17	3.4	*Stelpost efficiency bestuursopdracht*	200.000	350.000	500.000	500.000
		Totaal baten	**59.520.000**	**60.914.000**	**62.369.000**	**63.637.000**

Toelichting:

Alg	Voor de indexering vanaf 2021 wordt vooralsnog jaarlijks een index van 2% gehanteerd. De verwachte autonome mutaties voor zowel PG als AZ in de komende jaren zijn, voor zover nu te overzien, beperkt van omvang. De volgende mutaties zijn verwerkt:
1	Voor de berekening van de inwonerbijdrage is naast de algemene index gerekend met een stijging van het aantal inwoners van 0,4%.
1 / 5	Ramingen ivm JGZ 0-4 zijn vooralsnog alleen geindexeerd, ontwikkelingen in aantal kinderen en omvang contracttaken zijn op dit moment nog onzeker.
19	De onttrekking aan reserves muteert de komende jaren naar verwachting als gevolg van de mutaties in de kosten van de monitorcycli en de kosten van het eigen risico dragen ZW/WGA.

Brabant-Zuidoost

8 Bijlagen

8.1 Berekening inwonerbijdrage

Bijdrage per inwoner gemeensch takenpakket Prim. Begroting 2020	€	*€ 16,77*
Autonome kostenstijging 2021 2,44% indexering	€	€ 0,41
Af: structurele vermindering cf afspraak bestuursopdracht		-€ 0,20
Bijdrage per inwoner 2021 gemeensch takenpakket	€	*€ 16,98*
Bijdragen Pubercontactmoment 2020	€	673.302
Autonome kostenstijging 2021 2,44% indexering	€	16.429
Totaal Bijdragen 2021 pubercontactmoment	€	*€ 689.730*

	Zuidzorg	Zorgboog
Bijdrage JGZ 0-4 incl RVP per kind 2019	€ 398,66	€ 393,26
Indexering GGD 2020 2,86%	€ 11,40	€ 11,25
Autonome kostenstijging 2021 2,44% indexering	€ 10,01	€ 9,87
Bijdrage JGZ 0-4 2021 per kind	€ *€ 420,07*	€ *€ 414,38*

Toelichting:

In 2016 is tussen de vier grote gemeenschappelijke regelingen (4GR) en de gemeenten een afspraak gemaakt over standaardisering van de wijze van indexering. Voortaan wordt de meest recente Macro Economisch Verkenning van het Centraal Plan Bureau van september gehanteerd, waarbij de laatst gepubliceerde indices (is jaar t-1) volgens bijlage 8 "kerngegevens collectieve financiën" gehanteerd worden voor het begrotingsjaar, hetgeen nu dus betekent dat de indexcijfers 2020 worden gehanteerd voor 2021. Dit betekent voor de GGD dat gerekend wordt met de volgende indexering:

Loon 70% * 2,8% = 2,96%

Prijs 30% * 1,6% = 0,48%

Totaal index 2021: 2,44%

Met ingang van 2021 wordt deze index voortaan toegepast op het bedrag per inwoner van jaar t-1, waardoor een mutatie in het aantal inwoners voortaan ook leidt tot een mutatie in de totale inwonerbijdrage voor het gemeenschappelijke takenpakket.

Met ingang van 2016 is het pubercontactmoment onderdeel van het gezamenlijke takenpakket, maar voor de verdeling is gekozen voor een afwijkende sleutel; n.l. de verdeelsleutel die het ministerie van VWS destijds hanteerde bij de toedeling van deze middelen in het gemeentefonds.

Met ingang van 2021 neemt de GGD de Jeugdgezondheidszorg 0-4 over van Zuidzorg en Zorgboog; in de businesscase is afgesproken dat de eerste 2 jaren (2021 en 2022) de basisvergoeding aan de GGD ongewijzigd blijft aan de methodiek die tot dan toe is gehanteerd voor Zuidzorg en Zorgboog. In de aanvraag voor 2020 naar gemeenten hebben Zuidzorg en Zorgboog echter erg uiteenlopende indexpercentages gehanteerd, nl 4% respectievelijk 1%. Omdat daarnaast in 2020 door 4 gemeenten in de beschikkingen ook nog verschillende indexeringen zijn gehanteerd, ontstaan grote verschillen in de vergoeding per kind t.o.v. het uitgangspunt in de businesscase. Daarom is voor de berekening van het basisbedrag per kind 2021 de volgende methodiek toegepast: het basisbedrag 2019 per kind is als uitgangspunt genomen (voor beide organisaties verschillend) en daarop is nu de GGD-index 2020 en 2021 volgens bovenstaande indexeringsafspraak toegepast.

Brabant-Zuidoost

8.2 Overzicht inwonerbijdrage en overige bijdragen per gemeente

Gemeente	# Inwoners per 1-1-2020	# kinderen 0-4 per 1-1-2019	*Inwoner bijdrage per inwoner*	*Inwoner bijdrage puber cm*	*Inwonerbijdrage per kind 0-4*		Inwoner bijdrage TOTAAL	Bijdrage onderzoekslo-caties JGZ	Bijdrage uitloop schalen	Totaal
			16,982	*cf VWS*	*Zuidzorg 420,07*	*Zorgboog 414,38*				
Asten	16728	587	*284.079*	*14.417*		*243.242*	541.739			**541.739**
Bergeijk	18663	639	*316.940*	*15.694*	*268.423*		601.057			**601.057**
Best	29968	1119	*508.924*	*27.683*	*470.055*		1.006.663			**1.006.663**
Bladel	20401	746	*346.455*	*17.112*	*313.370*		676.937			**676.937**
Cranendonck	21119	697	*358.648*	*17.003*	*292.787*		668.438			**668.438**
Deurne	32457	1242	*551.193*	*28.095*		*514.662*	1.093.950			**1.093.950**
Eersel	19277	710	*327.367*	*15.062*	*298.248*		640.677			**640.677**
Eindhoven	234525	8732	*3.982.765*	*211.963*	*3.668.027*		7.862.754	50.000	115.000	**8.027.755**
Geldrop-Mierlo	39743	1511	*674.926*	*35.709*	*444.305*	*187.839*	1.342.779			**1.342.779**
Gemert-Bakel	30706	1224	*521.457*	*25.781*		*507.203*	1.054.441			**1.054.441**
Heeze-Leende	16125	572	*273.839*	*12.852*	*240.278*		526.970			**526.970**
Helmond	92418	3638	*1.569.467*	*95.505*		*1.507.519*	3.172.492	26.000		**3.198.491**
Laarbeek	22498	766	*382.067*	*19.069*		*317.416*	718.553			**718.553**
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	23376	847	*396.977*	*18.886*	*355.797*		771.661			**771.661**
Oirschot	18738	637	*318.214*	*15.577*	*267.583*		601.374			**601.374**
Reusel-De Mierden	13110	550	*222.637*	*10.460*	*231.037*		464.135			**464.135**
Someren	19395	812	*329.371*	*15.439*		*336.478*	681.287			**681.287**
Son en Breugel	17279	674	*293.436*	*14.911*	*283.125*		591.473			**591.473**
Valkenswaard	31152	1079	*529.031*	*25.383*	*453.252*		1.007.667			**1.007.667**
Veldhoven	45481	1668	*772.370*	*37.897*	*700.672*		1.510.940			**1.510.940**
Waalre	17455	680	*296.425*	*15.229*	*285.646*		597.300			**597.300**
	780.614	**29.130** ***)	***13.256.591***	***689.730***	***8.572.605***	***3.614.359***	**26.133.285**	**76.000** **)	**115.000** *)	**26.324.285**

*) Deze bijdrage wordt achteraf afgerekend obv de werkelijke kosten.

**) Behoudens de genormeerde bijdragen van Helmond en Eindhoven voor het gebruik van onderzoekslocaties in de beide hoofdgebouwen, geldt dat in alle gemeenten de JGZ-locatie door de gemeente geregeld en integraal betaald wordt, zodat de vergoeding daarvoor niet meer in een algemene bijdragesfeer valt.

***) Deze bijdrage wordt achteraf definitief vastgesteld op basis van het werkelijke aantal kinderen 0-4 per 1-1-2021; voor deze begroting wordt nu in 1e instantie het aantal per 1-1-2019 gehanteerd omdat recentere gegevens nog niet bekend zijn.

Brabant-Zuidoost

8.3 Overzicht indicatieve ontwikkeling gemeentelijke bijdragen t/m 2024

	2021	2022	2023	2024
#inwoners (aanname + 0,4%/jaar)	*780.614*	*783.736*	*786.871*	*790.019*
gemeent. bijdr. p/inwoner progr begr '20	€ 16,773			
verlaging ivm eenm bijdrage uit '20	-€ 0,200			
index (aanname 2022 e.v. 2%/jaar)	€ 0,409	€ 0,340	€ 0,346	€ 0,353
bedrag per inwoner gez. taken	***€ 16,982***	***€ 17,322***	***€ 17,668***	***€ 18,022***
gem bijdr pubercontactmoment prog begr '20	€ 673.302			
index (aanname 2022 e.v. 2%/jaar)	€ 16.429	€ 13.795	€ 14.071	€ 14.352
gemeent. bijdr. Pubercontactmoment *	***€ 689.730***	***€ 703.525***	***€ 717.596***	***€ 731.948***
Bijdrage JGZ 0 -4 per kind Zuidzorg **	**€ 420,07**	**€ 428,47**	**€ 437,04**	**€ 445,78**
Bijdrage JGZ 0 -4 per kind Zorgboog **	**€ 414,38**	**€ 422,67**	**€ 431,12**	**€ 439,74**

* het pubercontactmoment wordt niet middels een bedrag per inwoner gefinancieerd maar obv van de verdeelsleutel die het ministerie van VWS hanteerde bij de verdeling in het gemeentefonds

** tav bijdrage JGZ 0 - 4 is afgesproken dat de eerste 2 jaren (2021 en 2022) de vergoeding aan de GGD ongewijzigd blijft aan de methodiek die tot dan toe is gehanteerd voor Zuidzorg en Zorgboog. In bovenstaande berekening is deze methodiek ook voor 2023 en 2024 toegepast omdat nog niet duidelijk is of en hoe dit anders zal veranderen. Verder is ook daar vanaf 2022 gerekend met 2% index.

Brabant-Zuidoost

Gemeente	#inwoners 1-1-2020	#inwoners 1-1-2021	#inwoners 1-1-2022	#inwoners 1-1-2023	# kinderen 0-4 *) 1-1-2019	2021				2022				2023				2024			
						€ 16,982	pcm	0-4	totaal	€ 17,322	pcm	0-4	totaal	€ 17,668	pcm	0-4	totaal	€ 18,022	pcm	0-4	totaal
Asten	16.728	16.795	16.862	16.930	587	284.079	14.417	243.242	541.739	290.920	14.706	248.107	553.732	297.925	15.000	253.069	565.994	305.099	15.300	258.130	578.529
Bergeijk	18.663	18.738	18.813	18.888	639	316.940	15.694	268.423	601.057	324.572	16.008	273.791	614.371	332.388	16.328	279.267	627.983	340.391	16.655	284.853	641.899
Best	29.968	30.088	30.208	30.329	1.119	508.924	27.683	470.055	1.006.663	521.179	28.237	479.456	1.028.872	533.729	28.802	489.045	1.051.576	546.582	29.378	498.826	1.074.785
Bladel	20.401	20.483	20.565	20.647	746	346.455	17.112	313.370	676.937	354.798	17.454	319.638	691.889	363.341	17.803	326.030	707.174	372.091	18.159	332.551	722.800
Cranendonck	21.119	21.203	21.288	21.373	697	358.648	17.003	292.787	668.438	367.285	17.343	298.643	683.270	376.129	17.690	304.615	698.434	385.186	18.044	310.708	713.937
Deurne	32.457	32.587	32.717	32.848	1.242	551.193	28.095	514.662	1.093.950	564.466	28.657	524.955	1.118.078	578.058	29.230	535.454	1.142.743	591.978	29.815	546.163	1.167.956
Eersel	19.277	19.354	19.432	19.509	710	327.367	15.062	298.248	640.677	335.250	15.363	304.213	654.826	343.323	15.671	310.297	669.290	351.590	15.984	316.503	684.077
Eindhoven	234.525	235.463	236.405	237.351	8.732	3.982.765	211.963	3.668.027	7.862.754	4.078.670	216.202	3.741.387	8.036.259	4.176.884	220.526	3.816.215	8.213.625	4.277.464	224.937	3.892.539	8.394.939
Geldrop-Mierlo	39.743	39.902	40.062	40.222	1.511	674.926	35.709	632.144	1.342.779	691.178	36.424	644.787	1.372.389	707.822	37.152	657.683	1.402.657	724.866	37.895	670.836	1.433.598
Gemert-Bakel	30.706	30.829	30.952	31.076	1.224	521.457	25.781	507.203	1.054.441	534.014	26.297	517.347	1.077.658	546.873	26.823	527.694	1.101.390	560.042	27.359	538.248	1.125.649
Heeze-Leende	16.125	16.190	16.254	16.319	572	273.839	12.852	240.278	526.970	280.433	13.109	245.084	538.626	287.186	13.372	249.986	550.543	294.101	13.639	254.985	562.726
Helmond	92.418	92.788	93.159	93.531	3.638	1.569.467	95.505	1.507.519	3.172.492	1.607.259	97.416	1.537.670	3.242.345	1.645.962	99.364	1.568.423	3.313.749	1.685.597	101.351	1.599.792	3.386.740
Laarbeek	22.498	22.588	22.678	22.769	766	382.067	19.069	317.416	718.553	391.267	19.451	323.764	734.482	400.689	19.840	330.240	750.768	410.337	20.237	336.845	767.419
Nuenen	23.376	23.470	23.563	23.658	847	396.977	18.886	355.797	771.661	406.537	19.264	362.913	788.713	416.326	19.649	370.171	806.146	426.351	20.042	377.575	823.968
Oirschot	18.738	18.813	18.888	18.964	637	318.214	15.577	267.583	601.374	325.876	15.889	272.934	614.700	333.723	16.207	278.393	628.323	341.759	16.531	283.961	642.251
Reusel-De Mrdn	13.110	13.162	13.215	13.268	550	222.637	10.460	231.037	464.135	227.999	10.670	235.658	474.326	233.489	10.883	240.371	484.743	239.111	11.101	245.178	495.390
Someren	19.395	19.473	19.550	19.629	812	329.371	15.439	336.478	681.287	337.302	15.748	343.207	696.257	345.424	16.063	350.071	711.558	353.742	16.384	357.073	727.199
Son en Breugel	17.279	17.348	17.418	17.487	674	293.436	14.911	283.125	591.473	300.502	15.209	288.788	604.499	307.739	15.513	294.564	617.815	315.149	15.824	300.455	631.427
Valkenswaard	31.152	31.277	31.402	31.527	1.079	529.031	25.383	453.252	1.007.667	541.770	25.891	462.318	1.029.979	554.816	26.408	471.564	1.052.789	568.176	26.936	480.995	1.076.108
Veldhoven	45.481	45.663	45.846	46.029	1.668	772.370	37.897	700.672	1.510.940	790.969	38.655	714.685	1.544.310	810.015	39.428	728.979	1.578.423	829.521	40.217	743.559	1.613.296
Waalre	17.455	17.525	17.595	17.665	680	296.425	15.229	285.646	597.300	303.563	15.534	291.359	610.456	310.873	15.845	297.186	623.903	318.359	16.161	303.129	637.650
	780.614	**783.736**	**786.871**	**790.019**	**29.130**	**13.256.591**	**689.730**	**12.186.964**	**26.133.285**	**13.575.810**	**703.525**	**12.430.703**	**26.710.038**	**13.902.715**	**717.596**	**12.679.317**	**27.299.628**	**14.237.492**	**731.948**	**12.932.903**	**27.902.343**

*) voor JGZ 0-4 wordt vooralsnog geen mutatie in het aantal kinderen geraamd.

Brabant-Zuidoost

8.4 Overzicht GGD taken.

Pijler/taak	Wettelijke taak?	Verplicht bij GGD beleggen?	Gemeenschappelijke taak?	Wettelijke basis
Monitoren, signaleren en adviseren				
- *Procesbegeleiding bij en uitvoering van lokaal gezondheidsbeleid.*	N	N	J	-
- *Gezondheid monitors*	J	J	J	Wet PG
- *Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning*	J	J	J	Wet PG
- *Maatwerkonderzoek*	N	N	J	-
- *Preventieprogramma's*	J	J	J	Wet PG
Uitvoerende taken gezondheidsbescherming				
- *Algemene infectieziekten bestrijding*	J	J	J	Wet PG
- *TBC-bestrijding*	J	J	J	Wet PG
- *SOA bestrijding*	J	J	J	Wet PG
- *Medisch-milieukundige zorg*	J	J	J	Wet PG
- *Technische Hygiënezorg*	J	J	J	Wet PG
- *Reizigerszorg*	N	N	N	-
- *Rijksvaccinatieprogramma (4–18 jarigen)*	J	J	J	Wet PG

Brabant-Zuidoost

Pijler/taak	Wettelijke taak?	Verplicht bij GGD beleggen?	Gemeenschappelijke taak?	Wettelijke basis
Publieke gezondheid bij rampen en crises				
- *GGD Crisisteam en crisisplan .*	J	J	J	Wet PG/Wet Toelating
- *Het leveren van sleutelfunctionarissen voor GHOR-functies*	J	N	J	zorginstellingen Wet Veiligheidsregio's
- *Psychosociale hulpverlening bij ingrijpende gebeurtenissen*	J	J	J	Wet PG
Toezicht houden				
- *Toezicht op Kinderopvang & peuterspeelzalen*	J	J	N	Wet kinderopvang
- *Toezicht op tattoo- & piercingshops*	J	N	N	Voeding- en Warenwet
- *Toezicht WMO*	J	N	N	WMO
- *Toezicht evenementen*	N	N	J	Wet PG
Jeugdgezondheidszorg 4-18 jaar	J	N	J	Wet PG
Ambulancezorg	J	N	N	Tijdelijke Wet Ambulancezorg
Aanvullende taken publieke gezondheid				
- *Lijkschouwingen*	J	N	J	Wet Lijkbezorging
- *Afgeven van euthanasieverklaringen*	J	N	J	Euthanasiewet
- *Forensische diensten*	N	N	N	-
- *Publieke Gezondheid asielzoekers*	N	N	N	-
- *Uitvoeren taken WVGGZ*	J	N	N	WVGGZ
- *Overige contracttaken (JGZ, GB, AGZ)*	N	N	N	-

Brabant-Zuidoost

Aan de colleges en raden van de gemeenten verbonden
aan de GGD-Brabant-Zuidoost

ons kenmerk:	behandeld door: Pim Lamers	datum: 13 maart 2020
uw kenmerk	doorkiesnummer: 088 0031 201	
onderwerp:	concept programmabegroting 2021 en voorstel wijziging gemeenschappelijke regeling	

Geacht College en geachte Raad,

Namens het GGD bestuur bieden wij u hierbij aan de concept programmabegroting 2021 van de GGD Brabant-Zuidoost en een voorstel voor wijziging van de gemeenschappelijke regeling.

Concept Programmabegroting 2021

Financieel gezien is deze concept begroting 2021 een actualisering van de begroting 2020 met een verwerking van majeure ontwikkelingen zoals aangegeven in de Kadernota 2021 van de GGD en het vastgestelde percentage voor algemene kostenstijgingen voor 2021 zoals afgesproken tussen de vier gemeenschappelijke regelingen en gemeenten.
In deze concept programmabegroting is de integratie van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) voor 0–4 jarigen in de GGD per 1 januari 2021 verwerkt. Bij de besluitvorming omtrent inbesteding van JGZ 0-4 bij de GGD is vastgelegd dat de eerste 2 jaren (2021 en 2022) sprake zal zijn van budgetneutraliteit. Op dit moment is er geen sprake van budgetneutraliteit als gevolg van de gemeentelijke indexatie van de subsidieovereenkomsten met ZuidZorg en Zorgboog in 2020. Hiermee is in de businesscase Integrale JGZ 2019 geen rekening gehouden. Een ambtelijke financiële werkgroep gaat nu aan de slag om hiervoor met een oplossing te komen.

In juli gaat het GGD bestuur de begroting van de GGD definitief vaststellen en daarbij zullen het voorstel van de ambtelijke financiële werkgroep en de dan ingekomen zienswijzen van onze gemeenten worden meegewogen en in de begroting verwerkt.

Postadres
Postbus 8684
5605 KR Eindhoven
Telefoon 088 0031 100
Fax 088 0031 199

Bezoekadres
Clausplein 10
5611 XP Eindhoven

info@ggdbzo.nl
www.ggdbzo.nl

KvK nr. 50451154

Brabant-Zuidoost

Volledigheidshalve wijzen wij u erop dat er in april speciale raadsinformatiebijeenkomsten worden georganiseerd over de concept programmabegrotingen 2021 van de vier grote gemeenschappelijke regelingen in onze regio (zie bijgaande uitnodiging).

Uw zienswijze op de concept Programmabegroting zien wij graag uiterlijk 20 mei tegemoet.

Wijzigingsvoorstel gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost

Bijgaand wijzigingsvoorstel m.b.t. de gemeenschappelijke regeling GGD Brabant–Zuidoost vloeit voort uit de eerder genomen besluiten van de colleges in onze regio om de Jeugdgezondheidszorg voor 0–4 jarigen bij de GGD in te besteden. Wij verzoeken u akkoord te gaan met deze wijziging na verkregen toestemming van uw raad.
Wij verzoeken u om uw besluit m.b.t. wijzigingsvoorstel uiterlijk 10 juni aan ons kenbaar te maken.

Hoogachtend,
Namens het Algemeen Bestuur,

Mevrouw H.C.H.M. van Dongen-Lamers
Voorzitter

De heer J.H.C.M. Briels
Secretaris

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE INWONERS
DATUM 16 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Programmabegroting 2021 en wijziging Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Nummer R20.032

Advies van commissie Inwoners op 16 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.1 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.032, Agendapunt 8.1.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	657
Extern Zaak ID	Z200001692
Vertrouwelijk	Ja
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.2
Omschrijving	R20.067 Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.067b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.067 van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020;

gelet op het lopende traject waarin de Regionale Energiestrategie (RES) in onze regio wordt opgesteld door de Metropoolregio Eindhoven (MRE);

overwegende dat:
- in deze RES de zoekgebieden zoals vastgesteld in de Kempengemeenten worden opgenomen
- deze RES zorgt voor samenhang in de energietransitie op regionaal niveau
- inmiddels een concept RES is opgesteld waarvan de MRE aan de gemeentes heeft gevraagd deze vast te stellen en eventuele aanvullingen kenbaar te maken
- de concept RES op hoofdlijnen in overeenstemming is met het gemeentelijke beleid
- wel hier en daar aanvullingen gewenst zijn;

besluit:

1. De concept RES vast te stellen.
2. Bijgaande reactie met aanvullingen te sturen aan de MRE.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.067
Onderwerp : Concept Regionale Energiestrategie (RES)

Aan de raad

Inleiding
Bijgevoegd vindt u de concept Regionale Energiestrategie (RES) van de Metropoolregio Eindhoven (MRE). In de RES is de regionale strategie opgenomen over de besparing van energie, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de opwekking van duurzame elektriciteit. De concept-RES is opgesteld in samenwerking tussen de 21 regiogemeenten, provincie Noord-Brabant, de Waterschappen De Dommel en Aa en Maas en netbeheerder Enexis, in afstemming met de diverse stakeholders. Het is een invulling van de ambitie zoals opgenomen in het landelijk Klimaatakkoord om in 2030 49% minder broeikasgassen uit te stoten.

Op 8 mei bent u in de gelegenheid gebracht om deel te nemen aan een raadsinformatiebijeenkomst. Op moment van schrijven worden bovendien begin juni ook digitale informatiebijeenkomsten gepland. U wordt door de MRE gevraagd om dit stuk vast te stellen en eventuele aanbevelingen als reactie in te sturen voor 31 augustus.

Voorstel
1. De concept RES vast te stellen.
2. Bijgaande reactie met aanvullingen te sturen aan de MRE.

Beoogd effect
Door het vaststellen van de RES, met een bijbehorende inhoudelijke reactie, kan de MRE op regionaal niveau verder werken richting een RES 1.0.

Argumenten
1.1 De Metropoolregio Eindhoven (MRE) vraagt u deze concept Regionale energie-strategie (RES) vast te stellen om hiermee toe te werken naar een RES 1.0.
Op 28 april is van de MRE een brief ontvangen met hierin het verzoek om uiterlijk 31 augustus de concept RES vast te stellen.

1.2 De concept RES is onderdeel van het proces om te komen tot de landelijke klimaatdoelen zoals vastgesteld in het Klimaatakkoord.
In het Klimaatakkoord is vastgesteld dat de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 49% verminderd moet zijn vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn. Dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5 ℃.

In de RES is – ter invulling van deze doelstelling - rekening gehouden met een mogelijke opwek van 2 TWh ofwel 7,2 PJ voor de hele regio in 2030. Dit is opgebouwd uit de zoekgebieden zoals in de concept-RES te lezen/zien valt met daarbij een verwacht percentage van te realiseren potentie over het totaal van de gehele regio. Er is hierbij rekening gehouden met de zoekgebieden die in de Kempengemeenten mogelijk opengesteld worden. De RES is dus volgend op de besluitvorming van de gemeenten.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Claudia Rieswijk	0497-361427

De Klimaatvisie van de Kempengemeenten kent een hogere ambitie en gaat uit van 0,7 PJ aan benodigde hernieuwbare opwek voor de gemeente Bladel in 2025, mits 59% besparing kan worden gerealiseerd. Als die doelstelling waargemaakt wordt, zelfs als dit bijvoorbeeld pas in 2030 lukt, zorgt ervoor dat de gemeente Bladel voorloopt op de – uiteindelijke – doelstelling om in 2050 de uitstoot van broeikasgassen met 95% te verminderen. We zorgen er hiermee voor dat we ruimschoots voldoen aan de landelijke doelstelling en in dit stadium een grote bijdrage zouden kunnen leveren aan de regionale doelstelling.

2.1 De Metropoolregio Eindhoven (MRE) vraag gemeenten om eventuele aanvullingen op de concept RES kenbaar te maken.
De conceptreactie op de RES, zoals in bijlage 3 te vinden, geeft een inhoudelijke reactie.

2.2 Vaststelling en reactie door de gemeenteraad draagt bij aan een zorgvuldig en gedragen proces.
In de brief van de MRE wordt voorgesteld dat de colleges van B&W de concept RES vaststellen naar aanleiding van een consulterend gesprek met hun gemeenteraad. Wij hebben echter besloten u als gemeenteraad in de gelegenheid te brengen om te besluiten over dit voorstel, gezien de politieke gevoeligheid en impact van de RES. Op deze manier wordt u meer betrokken bij de RES. Voor de vergadering waarin dit voorstel wordt besproken, staan ook één of mogelijk twee andere dossiers gerelateerd aan de energietransitie ter bespreking op de agenda. Door de dossiers gezamenlijk aan te bieden ontstaat voor u meer overzicht en samenhang in de besluitvorming.

1.3 De concept reactie is gebaseerd op bestaand beleid en deels op de inhoud van de nog vast te stellen Keuzenota Energie en Klimaat.
Bij het opstellen van de conceptreactie (bijlage 3) is uitgegaan van het vastgestelde beleid binnen dit onderwerp, te weten de Kempische Klimaatvisie en Omgevingsvisie 1.1. Daarnaast is – waar relevant - ook geput uit de nog vast te stellen Keuzenota Energie en Klimaat waar nieuwe informatie is opgenomen over de energietransitie. U wordt in dezelfde vergadering in de gelegenheid gebracht deze Keuzenota vast te stellen.

1.4 U bent geïnformeerd over de RES tijdens diverse raadsinformatiebijeenkomsten.
Op diverse momenten is een raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd voor raadsleden door de MRE, waaronder op 8 mei 2019 en 4 december 2019. Op het moment van schrijven worden ook in juni nog aanvullende informatiebijeenkomsten georganiseerd.

Kanttekeningen
1.1 Het risico bestaat dat de aanvullingen van onze gemeente niet worden meegenomen in de RES 1.0: Het zou kunnen dat hierdoor geen draagvlak is bij uw raad voor het uiteindelijke vaststellen van de RES.

Financiën
Het opstellen van de RES wordt gefinancierd uit bestaand budget. Jaarlijks draagt de gemeente Bladel een bedrag bij aan de MRE voor dit dossier.

Communicatie
Dit plan ziet er als volgt uit:
- Er worden twee filmpjes voorbereid voor colleges en raadsleden ter intro en duiding van de concept-RES.
- Er wordt een persbericht en ED artikel uitgebracht omstreeks publicatie van concept RES op 27 mei.
- Op 3 en 4 juni worden er webinars georganiseerd voor respectievelijk gemeenteraadsleden/bestuurders en inwoners. Na de webinars stellen we het beeldmateriaal via YouTube beschikbaar.

Dit plan is reeds afgestemd met onze eigen communicatiemedewerkers, die er zorg voor dragen dat alle informatie ook via de lokale media beschikbaar wordt gemaakt.

Uitvoering

Na uw besluit wordt de conceptreactie definitief gemaakt en aan de MRE beschikbaar gesteld. De reacties worden vervolgens door de MRE opgenomen in een oplegnotitie/samenvatting die samen met de concept-RES wordt aangeboden aan het Rijk. Met de adviezen van de raden, GS en DB's van de Waterschappen wordt toegewerkt naar de RES 1.0. Het Rijk geeft in februari 2021 reactie op onze concept RES.

Bladel, 12 mei 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

01.	Ontwerp-besluit	**20it.02064**
02.	Concept RES	**20ik.04795**
03.	Conceptreactie RES gemeente Bladel	**20u.02782**
04.	Raadsinformatiebrief concept-RES 240428	**20it.02066**
05.	Bijlage bij Raadsinformatiebrief met aanvullende informatie concept RES.	**20it.02065**

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.02064

Ontwerp-raadsbesluit

20it.02064

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.067 van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020;

gelet op het lopende traject waarin de Regionale Energiestrategie (RES) in onze regio wordt opgesteld door de Metropoolregio Eindhoven (MRE);

overwegende dat in deze RES de zoekgebieden zoals vastgesteld in de Kempengemeenten worden opgenomen
dat deze RES zorgt voor samenhang in de energietransitie op regionaal niveau
dat inmiddels een concept RES is opgesteld waarvan de MRE aan de gemeentes heeft gevraagd deze vast te stellen en eventuele aanvullingen kenbaar te maken
dat de concept RES op hoofdlijnen in overeenstemming is met het gemeentelijke beleid
dat wel hier en daar aanvullingen gewenst zijn;

besluit:

1. De concept RES vast te stellen.
2. Bijgaande reactie met aanvullingen te sturen aan de MRE.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van .

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Concept Regionale Energiestrategie (RES)

Metropoolregio Eindhoven

Energiek en innovatief!

Metropoolregio Eindhoven
RES Regionale Energie Strategie

Voorwoord

Elkaar optimaal versterken: energiek en innovatief

Ruim een jaar geleden zijn we met de 21 gemeenten, waterschappen, de provincie, de netbeheerder en grote groepen stakeholders uit de Metropoolregio Eindhoven begonnen met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Dit als onderdeel van het Klimaatakkoord. Wij zijn een van de 30 regio's in Nederland waarin afspraken gemaakt worden over de overstap naar volledig schone energie. Een grotere opgave is bijna niet denkbaar. Ik ervaar het proces van de totstandkoming van de RES als een groot energiek en innovatief avontuur.

De afgelopen tijd hebben we intensief met elkaar gediscussieerd. Het is een opgave die we kunnen realiseren als iedereen meedoet. De RES kan alleen slagen als ze breed gedragen wordt. En dat betekent dus dat we gesproken hebben en blijven spreken met zoveel mogelijk betrokkenen in onze samenleving. Het mooie van dit proces in onze regio vind ik dat we écht zijn gaan redeneren vanuit wat goed is voor de regio als geheel. Wellicht dat dit regionale denken te danken is aan onze lange traditie van samenwerken in Brainport. Het zit in onze genen. Om voorop te blijven lopen is het dan ook cruciaal om grensoverschrijdend te blijven verbinden. Dat ligt aan de basis van het proces van innovatie.

In deze regio zien we de energietransitie als verweven met tal van andere opgaven; ze gaat ook helpen deze opgaven het hoofd te bieden. Gemeenten, provincie, waterschappen en netbeheer gaan de komende jaren de plannen verder uitvoeren, samen met alle betrokken partijen. Plannen waarin de subregio's een belangrijke rol spelen. Het tempo waarin die uitvoering gestalte krijgt zal voor iedereen anders zijn. We hebben respect voor deze en andere verschillen en bieden elkaar ondersteuning waar nodig.

De komende tijd zetten we in op het verbinden van lokale kennis aan het regionale proces. Daarvoor moeten we goed naar elkaar luisteren, slim onze netwerken inzetten, verbinden en onbevooroordeeld zijn. Er zijn nog veel stappen nodig om, samen met al onze stakeholders, tot een verdere invulling te komen van de RES 1.0. Deze grootse klus moeten we samen klaren: energiek en innovatief.

Frans Kuppens,
voorzitter stuurgroep RES Metropoolregio

Regionale Energiestrategie (RES) Metropoolregio Eindhoven in een notedop

De hoofdlijnen van de RES van de Metropoolregio Eindhoven

Overal ter wereld verandert het klimaat in rap tempo. De bevolking groeit, de natuur is kwetsbaar en onze traditionele energiebronnen staan onder druk. Langer wachten is geen optie meer. In onze regio zoeken de 21 gemeenten, provincie en waterschappen, samen met de netbeheerder de verschillende stakeholders, naar oplossingen om de toekomst veilig te stellen voor toekomstige generaties. Samen werken we aan de verduurzaming van onze energievoorziening om prettig te kunnen blijven wonen en werken in een omgeving die schoon en gezond is. Met elkaar zetten we de schouders onder een energiestrategie die kansen biedt voor iedereen.

Waar richten we ons op?

In de RES van de Metropoolregio Eindhoven maken we regionaal gedragen keuzes voor de besparing van energie, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de opwekking van duurzame elektriciteit. De RES geeft aan welke doelen we als samenwerkende overheden voor 2030 gaan realiseren. Ook geeft de RES een eerste doorkijk naar 2050. Vragen waar we ons op richten zijn: hoe kunnen we zoveel mogelijk besparen op onze energievraag en de CO_2-uitstoot verminderen? Hoe en waar kunnen we duurzame elektriciteit opwekken? Hoe ziet de warmtevoorziening in de gebouwde omgeving er in toekomst uit? Wat betekenen alle veranderingen voor de individuele woning- en (bedrijfs-)pandeigenaren (technisch en straks ook financieel) en wat betekenen deze ontwikkelingen voor de energie-infrastructuur?

Steeds concreter

De concept-RES die voor u ligt is een dynamisch document. Naast een grote technische opgave is het vooral ook een maatschappelijke, financiële en een ruimtelijke opgave. Bovendien is er sprake van een groot aantal onzekerheden. Dat maakt het onmogelijk om in één keer een compleet uitgewerkte strategie te hebben. De komende jaren is er sprake van een adaptief proces, waarin in meerdere 'rondes' de opgave steeds concreter wordt ingevuld. Op basis van de RES leggen overheden bestuurlijke keuzes vast, tenminste voor de periode tot 2030, in onder meer omgevingsvisie en omgevingsplannen. De RES is een gezamenlijke strategie die we inrichten met de gemeenten, waterschappen, provincie, netbeheerder en onze stakeholders, inwoners, bedrijven en kennisinstellingen. Zo komen we tot afgewogen en gedragen keuzes.

De opgave van de Metropoolregio Eindhoven

In het Klimaatakkoord is afgesproken om in 2030 in Nederland 49 TWh op zee en 35 TWh duurzame elektriciteit op land op te wekken en de warmtevoorziening in de gebouwde omgeving te verduurzamen[1]. Alle 30 regio's dragen hieraan bij. De Metropoolregio Eindhoven geeft in de concept-RES aan welke bijdrage we kunnen leveren aan deze opgave. De ambitie van de regio gaat verder en is gericht op energieneutraliteit.

Bij onze aanpak gaan we uit van een vijftal leidende principes:

1. Een toekomstgerichte strategisch visie
2. Een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij
3. Focus op maximaal behouden van ruimtelijke kwaliteit
4. De energietransitie als kans voor de regio
5. Maatschappelijk draagvlak en bewustzijn staan centraal

De bovenstaande leidende principes zijn gekoppeld aan een afwegingskader dat bestaat uit vier onderdelen: kwantiteit opwek, ruimtelijke inpassing, systeemefficiëntie en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak.

1 Daarnaast is er in de opgave rekening gehouden met 7 TWh aan kleinschalige opwek op dak.

Voor iedereen

We willen iedereen de kans bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken. Hierbij sluiten we aan bij het Klimaatakkoord waarin het uitgangspunt is opgenomen om te streven naar 50% lokaal eigendom van de nieuwe zonne- en windparken. Lokaal eigenaarschap levert geld op voor de regio en kan ook leiden tot een grotere betrokkenheid van mensen bij lokale projecten, acceptatie van energieprojecten en grotere gemeenschapszin. We hebben de ambitie om als regio te streven naar maximale lokale participatie en het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten.

Besparing is de basis

Inzetten op besparing is de basis van deze energiestrategie. Door de komende jaren vol in te zetten op energiebesparing willen we voorkomen dat onze regionale opgave voor duurzame energieopwekking nog groter wordt dan ze al is.

Duurzame opwek

Voor de benodigde opwek aan duurzame energie beginnen we niet op nul. In de regio zijn al voor 0,7 TWh aan projecten gerealiseerd of zitten er projecten in de 'pijplijn'. Aanvullend kijken we als eerste naar het realiseren van no-regret maatregelen, zoals zon op daken van bedrijven en grote stallen. Daarnaast gaan we een deel van de potentie van de zoekgebieden (met een significante bijdrage en ten dienste van) die in deze concept-RES zijn opgenomen benutten. We verwachten dat we in totaal 2 TWh kunnen bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030.

Naast opwek van duurzame elektriciteit gaan we op een duurzame manier in onze warmte voorzien. Op dit moment verwarmen we onze huizen en gebouwen nog voornamelijk met fossiel aardgas. In de Regionale Structuur Warmte, onderdeel van de RES, worden op hoofdlijnen afspraken gemaakt over hoe we omgaan met beschikbare alternatieve warmtebronnen, ruimte en infrastructuur, waarmee we onze warmtevraag duurzaam in kunnen vullen. De concept Regionale Structuur Warmte die bij deze concept-RES is opgenomen is nog vooral inventariserend van aard.

2030! En dan?

Nu richten we ons met name op grootschalige opwek via zon en wind. Maar welke technologieën gaan de energiemix in de toekomst bepalen? Hiervoor zijn goed afgewogen keuzes belangrijk. Vragen die daarbij spelen zijn: welke technologieën worden relevant, in welk tempo, voor welke toepassing, voor welke omgeving en wat zijn de kosten? De mogelijke technologieën worden hiervoor onderzocht. In de Brainport Nationale Actie-agenda is bijvoorbeeld een aantal acties benoemd op het gebied van conversie en opslag van energie (batterijen, waterstof en metal fuels), iets waar we in het kader van de RES ons voordeel mee kunnen doen. De energietransitie vraagt om een brede analyse op systeemniveau. Als we naar de toekomst kijken moeten we deze technieken in ogenschouw nemen om uiteindelijk als regio energieneutraal te worden. In de komende tijd wordt dit verder uitgewerkt en krijgen we meer en meer zicht op wat we richting 2030 en 2050 kunnen.

Inhoud

	Voorwoord	3
	Regionale Energiestrategie (RES) Metropoolregio Eindhoven in een notedop	5
1.	**Samen de energieambitie van de Metropoolregio Eindhoven realiseren**	**9**
1.1	Regionale Energiestrategie (RES)	9
1.2	Regionale samenwerking	9
1.3	Participatie en communicatie: hoe nemen we iedereen mee?	10
1.4	Van concept-RES naar uitvoering	11
2.	**Onze aanpak voor de (concept-)RES**	**15**
2.1	Onze leidende principes en afwegingskader	15
2.2	De RES als hefboom voor versterking van onze regio	18
3.	**Besparing**	**21**
3.1	Gebruikers aan zet	21
3.2	Energiebesparingsplan	22
3.3	Gezamenlijke uitvoering	23
4.	**Duurzame opwek elektriciteit**	**25**
4.1	Zoekgebieden wind en zon: welke aanpak volgen we?	25
4.2	Het resultaat: zoekgebieden voor duurzame opwek	28
4.3	Wat is al gerealiseerd of gepland?	34
4.4	Onze bijdrage richting 2030	34
4.5	Impact op het elektriciteitsnetwerk	35
4.6	Vervolg	37
5.	**Duurzame Warmte**	**41**
5.1	Warmtevraag en potentie van duurzame warmtebronnen	41
5.2	Infrastructuur in de Metropoolregio Eindhoven: gas-, elektriciteits- en warmtenet	42
5.3	Vervolg	44
6.	**Van strategie via beleid naar uitvoering**	**47**
6.1	Borging in beleid en regels	47
6.2	Participatie	48
6.3	Bijdrage van het Rijk en de provincie	49
6.4	Na de concept-RES	52
Bijlagen		**55**
1	Begrippenlijst RES A-Z	55

Bijlagen documenten

2 Organisatiestructuur RES Metropoolregio Eindhoven
3 Aanpak communicatie en participatie
4 Resultaten flitspeiling
5 Het energieverbruik in de Metropoolregio Eindhoven
6 Ruimtelijke analyse ten behoeve van concept-RES Metropoolregio Eindhoven
7 Brabantbrede ruimtelijke principes
8 Doorrekening Enexis
9 Concept Regionale Structuur Warmte Metropoolregio Eindhoven

RES

1. Samen de energieambitie van de Metropoolregio Eindhoven realiseren

Voor u ligt de concept-RES voor de Metropoolregio Eindhoven. Hierin schetst de regio de contouren van de strategie voor de thema's besparing, grootschalige opwek van duurzame energie en de warmtetransitie[2]. Deze contouren zijn gebaseerd op het proces van de afgelopen tijd, waarin veel informatie verzameld is en we gesproken hebben over mogelijke richtingen voor genoemde thema's. Tegelijkertijd weten we dat we nog de nodige stappen met elkaar te zetten hebben om uiteindelijk tot een integrale en goed afgewogen en gedragen RES te komen. Deze concept-RES en de uitvoering daarvan is daarom vooral een belangrijke eerste mijlpaal naar de RES 1.0 en verder. In bijlage 1 vindt u een begrippenlijst met een uitleg van de meest voorkomende begrippen en eenheden.

1.1 Regionale Energiestrategie (RES)

In 2015 is het Parijs-akkoord gesloten. Hierin hebben 197 landen afspraken gemaakt om verdere opwarming van de aarde een halt toe te roepen. In Nederland is dit vertaald in het regeerakkoord waarin is aangegeven dat in 2050 in ons land de CO_2-uitstoot met 95% gereduceerd moet zijn ten opzichte van 1990. Tussentijds is het streven om in 2030 de uitstoot van CO_2 met 49% gereduceerd te hebben. Met het Klimaatakkoord wordt verder invulling gegeven aan deze nationale doelen en afspraken.

We maken breed gedragen regionale afspraken over hoe wij als regio bijdragen aan de gezamenlijke klimaatopgave.

Onderdeel van het Klimaatakkoord is de afspraak dat alle 30 regio's in Nederland een Regionale Energiestrategie (RES) opstellen: de regio's zijn aan zet om ieder binnen hun mogelijkheden een significante bijdrage te leveren aan de energietransitie. Een belangrijke doelstelling voor de 30 RES-regio's is het realiseren van in totaal 35 terawattuur (TWh) in 2030 aan opwekkingscapaciteit voor duurzame elektriciteit. De RES richt zich op de ambities voor 2030, maar geeft waar mogelijk een doorkijk naar 2050. Het doel is dat er breed gedragen regionale afspraken gemaakt worden over hoe wij als regio bijdragen aan de gezamenlijke klimaatopgave. Op basis van de RES gaat de komende decennia een overstap plaatsvinden naar een volledig schone energievoorziening. Dit is een enorme maatschappelijke opgave die vraagt om een gestructureerde en gezamenlijke aanpak waarin we nu met de RES een belangrijke stap gaan zetten.

Op weg naar een duurzame energievoorziening

In de Metropoolregio Eindhoven zijn inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden al geruime tijd bezig met de transitie naar een duurzame energievoorziening. Tegelijkertijd realiseren we ons dat er nog veel te doen is en er ook nog veel onzeker is. De opgave is complex en de ruimtelijke impact van de energietransitie is enorm. Juist in de vertaling van de klimaatambities naar locaties en projecten worden ook de maatschappelijke en ruimtelijke consequenties en dilemma's concreet. Met name gemeenten hebben een grote verantwoordelijkheid zodat doelen en afspraken lokaal en dus op gemeentelijk niveau landen. Ook afgestemd Rijks- en provinciaal beleid is daarvoor nodig en een energienetwerk dat hierop aansluit.

1.2 Regionale samenwerking

De RES van de Metropoolregio Eindhoven is een samenwerking van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre, de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, de provincie Noord-Brabant en Enexis Netbeheer. De gemeenten werken met elkaar samen via de subregio's de Peel, de Kempen, de A2-

2 De RES gaat over de gebouwde omgeving en elektriciteit. De andere klimaattafels (o.a. industrie en landbouw) worden op andere plekken opgepakt.

gemeenten en het Stedelijk Gebied Eindhoven. Essentieel in de RES is dat 21 gemeenteraden, de twee algemeen besturen van waterschappen en Provinciale Staten in de startnotitie voor de RES hebben aangegeven zelf verantwoordelijkheid te erkennen en te nemen om de gestelde opgave – op tijd – te realiseren. De eerste stap is nu het aanbieden van een gezamenlijke concept-RES aan het Rijk, met elkaar én als individuele gemeenten als integraal onderdeel van het geheel. In de startnotitie voor het RES-proces is opgenomen dat de concept-RES wordt vastgesteld door de colleges van burgemeester en wethouders, de DB's van de beide waterschappen en Gedeputeerde Staten. De concept-RES wordt ter consultatie voorgelegd aan de gemeenteraden. Op welke wijze de regionale samenwerking voor de RES is georganiseerd vindt u in bijlage 2.

1.3 Participatie en communicatie: hoe nemen we iedereen mee?

De opgave van de energietransitie zal een grote impact hebben op onze manier van leven en op onze omgeving. Daarom is het essentieel dat inwoners, maatschappelijke partners en bedrijfsleven tijdig betrokken worden en hun inbreng kunnen leveren, op een open en transparante manier. In de periode voorafgaand aan deze concept-RES zijn de diverse partijen op verschillende momenten geïnformeerd en geconsulteerd/bevraagd over en meegenomen in de achtergrond, de opgave en het proces van de RES. Dat hebben we gedaan door het organiseren van werkateliers rondom de thema's warmte, besparing en elektriciteitsopwekking. Er zijn kennissessies, meedenkbijeenkomsten, stakeholderbijeenkomsten, een-op-een gesprekken en bijeenkomsten voor raadsleden en bestuurders(lokaal en (sub-)regionaal), de interne gemeentelijke organisaties en jongeren georganiseerd. Inwoners worden geïnformeerd door middel van een webinar. Ook is er een flitspeiling onder inwoners gehouden in de regio via social media. 1464 mensen hebben hun mening gegeven over verschillende aspecten van besparing en duurzame

opwekking van energie (bijlage 4). Daarnaast hebben we rekening gehouden met de aanbevelingen van onder meer de Brabantse Milieufederatie (Manifest 14 aanbevelingen voor een succesvolle RES), Milieudefensie (brief over biomassa en warmtetransitie), van ZLTO en van de energiecoöperaties (via gesprekken met vertegenwoordigers). In bijlage 3 staat beschreven welke sporen we op het gebied van participatie en communicatie volgen.

In het proces naar de RES 1.0, in de 2e helft van 2020 en in de 1e helft van 2021, gaan we concreter in gesprek met partners, inwoners en belanghebbenden over locaties, projecten en activiteiten. Ook jongeren betrekken we actiever bij de energiestrategie. Het is belangrijk om ook te achterhalen welke keuzen zij maken. In de RES nemen we immers beslissingen over hun toekomst. Wij, beleidsmakers en bestuurders, realiseren ons dat hun stem cruciaal is bij de uitvoering van de plannen in de komende jaren.

De opgave van de energietransitie zal een grote impact hebben op onze manier van leven en op onze omgeving.

1.4 Van concept-RES naar uitvoering

De bestuurlijk vastgestelde concept-RES wordt uiterlijk 1 oktober ingediend bij het Nationaal Programma RES (NP-RES) en voor doorrekening voorgelegd aan het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Dan blijkt of de som van de bijdragen uit de 30 concept-RES'en samen optelt tot de landelijke doelstelling van tenminste 35 TWh grootschalige productie van duurzame elektriciteit. Eventuele aanpassingen naar aanleiding van de reactie van PBL en verdere uitwerkingen en keuzes worden verwerkt in de definitieve RES 1.0. De 21 gemeenteraden, de twee algemeen besturen van waterschappen en Provinciale Staten nemen vóór 1 juli 2021 een besluit daarover. Elke 2 jaar vindt er een herijking plaats van de RES. Dan wordt beoordeeld of de doelen en ambities nog realistisch en ook ambitieus genoeg zijn. Bovendien is de verwachting dat wij door technologische vooruitgang en opgedane ervaringen nieuwe inzichten krijgen.

Om de plannen vóór 2030 te realiseren worden de zoekgebieden voor grootschalige opwek van duurzame energie verankerd in het omgevingsbeleid van de betrokken overheden. Gemeenten en provincie spannen zich in om de vergunningen voor wind- en zonprojecten voor 2025 te verlenen. Deze planning sluit aan bij de afspraken in het Klimaatakkoord. Voor warmte worden de regionale afspraken vastgelegd in de Regionale Structuur Warmte (RSW). Gemeenten geven in de lokale Transitievisies Warmte (TVW) die uiterlijk in 2021 gereed moeten zijn, aan of en zo ja welke wijken er voor 2030 van het aardgas af gaan. Afspraken op het gebied van besparing leggen we vast in een energiebesparingsplan en vertalen we naar concrete projecten en acties. Hoe we dit als regio concreet gaan doen wordt uitgewerkt in de komende periode richting RES 1.0.

Figuur 1.1 - Tijdlijn RES

Metropool Regio Eindhoven - Sterk door verschillen

De Metropoolregio Eindhoven is een regio van contrasten. Dat maakt haar uniek. Ze is een hecht netwerk van steden, stedelijke randgemeenten, dorpen, natuurgebieden, fraaie diverse, (deels) gecultiveerde (gebruiks)landschappen, een grote schatkist aan cultuurhistorisch erfgoed, dynamische economische en innovatieve hotspots en gemoedelijk bewoond landelijk gebied. Je bent snel in de stad of juist in het groen, er zijn veel activiteiten en de natuur ligt om de hoek. Met gebieden als de Kempen en de Peel kent de regio voor Nederlandse begrippen een grote diversiteit aan natuur. Landschappen als bosgebied, stuifzandgebieden, heide en veen komen hier voor. De kracht van onze regio is de diversiteit en het zijn deze contrasten die ons als regio sterk maken. De stad en het landelijk gebied versterken elkaar en functioneren als een geheel. Ons landschap en onze gebiedsopgaven zijn het vertrekpunt geweest voor onze analyse om te komen tot ons bod voor grootschalige duurzame energie.

Toptechnologieregio

Als één van de drie pijlers van de Nederlandse economie is de Brainportregio verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van alle Nederlandse export. In deze regio wordt het meest geïnvesteerd in innovatie. Dit zorgt voor een uitzonderlijk sterke concurrentiepositie ten opzichte van de rest van de wereld. De Brainportregio is de bakermat van de hightech industrie. Een technologieregio waarin bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen samenwerken aan een mooiere toekomst. Want samenwerken zit in onze natuur. Dat had Philips 125 jaar geleden al goed door. Er is geen plek ter wereld waar per dag zoveel nieuwe ideeën ontstaan. Samen maken we complexe machines en vernieuwende producten die de wereld beter maken. Niet voor niets worden we de slimste regio ter wereld genoemd. Bedrijven als ASML, VDL, DAF en Philips zijn samen met kleinere bedrijven goed voor ruim een derde van alle patentaanvragen in Nederland. Ook is Brainport Eindhoven sinds kort, net als Schiphol en de haven van Rotterdam, door het Rijk aangewezen als één van de drie economische kerngebieden van Nederland. We scherpen onze visie aan op die gebieden waar innovatie mogelijk is.

‘Samenwerken’ zit van oudsher in de cultuur van de regio verweven. Het is een kracht die we ook gaan inzetten voor de energietransitie, een kracht die ons gaat helpen bij de uitvoering van de RES.

Samenwerken zit in het DNA

In deze innovatieve technologieregio werken we als denkers en als doeners slim samen. We bedenken en maken producten die impact hebben op de wereld. Dat doen we op het allerhoogst denkbare niveau, op de toppen van wat technologisch mogelijk is. Koplopers in technologie op het gebied van mobiliteit, gezondheid, voeding en energie vinden in Brainport Eindhoven hun logische thuisbasis. In onze regio kun je ontdekken en pionieren en moet je eigenzinnig durven denken om vooruit te kunnen. Tussen de Technische Universiteit Eindhoven en andere kennisinstellingen in de regio en bedrijven als Philips – en zijn nazaten – is altijd een hechte samenwerking geweest. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat samenwerking diep in de regio is geworteld. Samenwerken zit van oudsher in de cultuur verweven. Het is een kracht die we ook inzetten voor de energietransitie. Die samenwerking is noodzakelijk en complex; ze zal moeten groeien om net zo sterk te worden als samenwerking op andere terreinen. Dus stellen we de RES op door middel van samenwerking van onderop.

CYCLE TREND

2

2. Onze aanpak voor de (concept-)RES

In de RES brengen wij als regio de potentie voor duurzame energie in beeld op basis van de daadwerkelijke regionale mogelijkheden: wat kunnen wij als regio leveren aan hernieuwbare energie? Wat is technisch, ruimtelijk en maatschappelijk haalbaar en wenselijk? Daarnaast geeft de RES inzicht in de mogelijkheden en de aanpak voor energiebesparing en het overstappen naar alternatieven voor aardgas. In de komende decennia gaat een overstap plaatsvinden naar een volledig schone energievoorziening. In deze concept-RES volgen we een integrale en toekomstgerichte aanpak en maken we een doorkijk naar 2050. We willen zoveel mogelijk opties open houden richting de toekomst.

2.1 Onze leidende principes en afwegingskader

De RES wordt uitgewerkt op basis van onze leidende principes: een kader van (maatschappelijke) uitgangspunten, richtinggevende afspraken en hoofdlijnen. Voor de Metropoolregio Eindhoven hebben we de volgende leidende principes benoemd:

1. Een toekomstgerichte strategisch visie
2. Een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij
3. Focus op maximaal behouden van ruimtelijke kwaliteit
4. De energietransitie als kans voor de regio
5. Maatschappelijk draagvlak en bewustzijn staan centraal

De leidende principes vormen de basis voor beleids- dan wel uitvoerings-afspraken die de komende periode worden uitgewerkt.

Figuur 2.1

Vanuit een visie op de (middel)lange kijken we terug (backcasting); wat betekent die visie op 2050 voor het nu, voor de keuzes op korte termijn.

1. Een toekomstgerichte strategische visie

Met de RES bieden wij een strategische visie, met oog voor de korte (2030) en middellange termijn (2050). Daarbij gaat het zowel om de inhoudelijke keuzen en fasering, als om hoe we de samenwerking vormgeven en borgen. Het vormgeven en borgen van de samenwerking werken we verder uit richting RES 1.0.

2. Een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij

De energietransitie is een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij, waarbij voor de RES Metropoolregio Eindhoven de regiogemeenten, de provincie en de waterschappen nadrukkelijk aan zet zijn.

- Vanwege de grote maatschappelijke investeringen en de impact op inwoners en leefomgeving nemen de 21 gemeenten, de provincie en de waterschappen de regie in de realisatie van de energietransitie en is de netbeheerder hierbij een belangrijke adviseur en sparring-partner.
- De opgaven zijn regionaal geformuleerd en worden door de 21 gemeenten gezamenlijk opgepakt, verdeeld en ingevuld. Voor de RES Metropoolregio Eindhoven komen de 21 gemeenten tot onderlinge afspraken. Daarbij realiseren wij ons dat de mogelijkheden en kansen en fasering per gemeente kunnen verschillen.

De Metropoolregio Eindhoven ziet de energietransitie niet als geïsoleerde opgave, maar kijkt hier met een brede, integrale blik naar.

- Iedere gemeente is verantwoordelijk voor een deel van de opgave, maar gaat zelf over invulling en realisatie van de uitvoeringsagenda, binnen de afgesproken kaders ('verbondenheid in vrijheid').
- De 21 gemeenten, provincie, waterschappen en netbeheerder communiceren vanuit één gezamenlijke boodschap, waarbij de regionale opgave in de energietransitie voorop staat. Iedere gemeente gaat zelf over de vertaling van deze boodschap naar de lokale gemeenschap.

Figuur 2.2 - Zonneladder

3. Focus op maximaal behoud van ruimtelijke kwaliteit

We bewaken de ruimtelijke kwaliteit door expliciet te streven naar:

- maximale inzet op besparing, zuinig en meervoudig ruimtegebruik;
- het benutten van de gebiedspecifieke meekoppelkansen;
- waar mogelijk energievraag en -aanbod zo dicht mogelijk bij elkaar te houden;
- het hanteren van de 'zonneladder' bij het bepalen van de locaties voor zonne-energie.

De provincie heeft samen met de vier Brabantse regio's een aantal Brabantbrede ruimtelijke/landschappelijke principes bepaald (gezamenlijke principes omgevingskwaliteit (landschap) voor de Brabantse energietransitie). Zie bijlage 7.

De zonneladder wordt weergeven in figuur 2.2. Deze zonneladder geeft de voorkeursvolgorde weer van de realisatie van zonnepanelen. De voorkeursvolgorde start bij trede 1 en loopt vervolgens via trede 2 naar trede 3. Dit betekent niet dat de volgende trede pas wordt ingezet als de voorgaande trede ten volste is benut. Het betekent dat er wordt gekeken naar wat er mogelijk is op de eerste trede. De vraag die nog over is zal dan op de volgende trede moeten worden gerealiseerd. Zo voorkom je dat de gehele opgave enkel op de laatste trede wordt ingevuld en de voorgaande tredes worden overgeslagen.

4. De energietransitie als kans voor de regio

We willen de energietransitie benutten om de Metropoolregio Eindhoven te versterken. Daarbij zoeken we de verbinding met lopende initiatieven en met regionale ambities en opgaven in aanpalende beleidsterreinen (meekoppelkansen): economie & innovatie, ecologie, mobiliteit & infrastructuur, wonen, klimaatadaptatie, enzovoort.

5. Maatschappelijk draagvlak en bewustzijn centraal

Om tot een succesvolle ontwikkeling én realisatie te komen van de RES Metropoolregio Eindhoven streven wij naar maatschappelijk draagvlak en bewustzijn, onder andere door:

- de opbrengsten, in bijvoorbeeld duurzame energie en/of geld, zoveel mogelijk ten goede te laten komen aan de inwoners, bedrijven en instellingen in onze regio, hetzij aan de ontwikkeling van de regio;
- zorgvuldige participatie op lokaal en regionaal niveau bij de totstandkoming van de RES. Dit kunnen we via een heldere communicatie en doelgroepenbenadering continu versterken;
- te zorgen dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is;

Figuur 2.3 - Afwegingskader

- lokaal eigenaarschap van energieprojecten, waarbij we streven naar maximale lokale participatie;
- samenwerking tussen de diverse stakeholders en overheden en het gezamenlijk ontwikkelen van (ruimtelijke) scenario's.

Een energietransitie voor iedereen betekent ook dat we iedereen de kans willen bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken. In het Klimaatakkoord staat het uitgangspunt/streven naar 50% lokaal eigendom van de nieuwe zonne- en windparken benoemd. Lokaal eigenaarschap levert geld op voor de samenleving en kan ook leiden tot een grotere betrokkenheid van mensen bij lokale projecten, acceptatie van energieprojecten en grotere gemeenschapszin. We hebben als regio de ambitie om te streven naar maximale lokale participatie en het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten.

Afwegingskader

De bovenstaande leidende principes zijn gekoppeld aan een afwegingskader. De keuzes die we maken analyseren en toetsen we op vier hoofdcriteria die als handreiking vanuit het Nationaal Programma RES (NP RES) aan de regio's zijn meegegeven:

- Kwantitatieve bijdrage
- Ruimtelijke kwaliteit
- Energiesysteemefficiëntie
- Bestuurlijk en maatschappelijke draagvlak

In deze concept-RES maken we een integrale afweging tussen de doelen kwantiteit, ruimtegebruik, maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak en energiesysteemefficiëntie. Het afwegingskader van NP RES helpt bij het maken van deze afweging. De afweging tussen de vier onderdelen is voor elke regio uniek. Uiteindelijk gaat het erom dat elke regio bijdraagt en de RES'en gezamenlijk optellen tot 35 TWh, dat er een goede benutting van regionale warmtebronnen tot stand komt en dat er in elke regio afzonderlijk voor een goede balans tussen de vier onderdelen is gekozen.

2.2 De RES als hefboom voor versterking van onze regio

Verduurzaming van onze energievoorziening is noodzakelijk én een kans om als regio sterker te worden. De RES zetten wij daarom in als hefboom voor kwaliteitsverbetering (ruimtelijk, economisch, ecologisch en sociaal). Dit door de energietransitie te koppelen aan andere opgaven en te kijken of de energieprojecten een (deel van de) oplossing kunnen zijn. Hierdoor komen mogelijke oplossingen voor de integrale opgaven eerder in beeld. Uitgaande van de leidende principes zien wij vier ontwikkelrichtingen om tot die kwaliteitsverbetering te komen.

1. Een vitale agrarische economie

De Metropoolregio Eindhoven kent diverse gebieden met activiteiten in de land-, tuin- en akkerbouw. Ook heeft de Metropoolregio Eindhoven relatief veel intensieve veehouderij met een flinke concentratie in de Peel. Met de grote veranderingen die in de landbouwsector gaande zijn en nog komen staat de Metropoolregio Eindhoven zelf ook voor de nodige uitdagingen. We willen op een slimme manier werken aan de verduurzaming van de landbouw en een gezonde agrarische economie en landbouwstructuur. Vanuit de energietransitie liggen er kansen om daaraan bij te dragen en tegelijkertijd te zorgen voor aanvullende verdienmodellen.

2. Een veerkrachtig natuurlijk systeem

De Metropoolregio Eindhoven heeft een aantal grote, mooie maar ook kwetsbare bos- en natuurgebieden. Het landschap en de natuur van de regio staan echter onder druk als gevolg van toenemende droogte, 'verrommeling' van het landschap, uitstoot door de intensieve landbouw, industrie en het verkeer in de regio. Als we investeren in onze natuur en in het landschap dragen we bij aan de gezondheid van onze inwoners en aan het creëren van een nog aantrekkelijker woon- en leefomgeving (vestigingsklimaat). Duurzame energieopwekking kan daaraan bijdragen door het te combineren met het realiseren van nieuwe natuur. Dit vraagt om een zorgvuldige en integrale benadering, gelet op de kwetsbaarheid van bos- en natuurgebieden.

3. Een duurzame en innovatieve economie

De Metropoolregio Eindhoven blijft als Brainport investeren zodat zij zich verder kan ontwikkelen als leidende innovatieve technologieregio in Nederland en daarbuiten. Hier wordt al concreet gewerkt aan duurzame energiesystemen van de toekomst. Denk aan de productie van zonneauto's, de ontwikkeling en productie van zonnefolies voor de grootschalige verduurzaming van de gebouwde omgeving en de ontwikkeling van nieuwe technologie op het vlak van solar fuels (DIFFER) en metal fuels (Metalot). Maar kijk ook naar de ontwikkeling van de slimste woonwijk 'Brainport Smart District' in Helmond en de verschillende campussen. Onze innovatiekracht en pioniersgeest trekken we door naar de energietransitie. We beschouwen de Metropoolregio Eindhoven als één groot, levend laboratorium waarin

kennisinstellingen, bedrijfsleven, bewoners en overheden samenwerken. Een test- en ontwikkelomgeving waarin vernieuwing en innovatie de standaard vormen en nieuwe duurzaamheids- en bouwconcepten kunnen worden opgeschaald. De Sociaal Economische Raad (SER) heeft in juni 2019 geadviseerd om de uitdagingen van de energietransitie op het gebied van proactief arbeidsmarktbeleid ook deels in te bedden in de RES'en. Dit wordt beschouwd als een oproep tot het benutten van kansen voor de toekomstige werkgelegenheid. Wij willen, in samenspraak met onder meer de arbeidsmarktregio en de onderwijs- en kennisinstellingen, in het vervolgtraject hier nadere invulling aan geven.

4. Een veerkrachtig watersysteem en klimaatadaptatie

Ook in de Metropoolregio Eindhoven is klimaat (en de klimaatbestendigheid) een onderwerp dat in toenemende mate een rol speelt bij het realiseren van een veilige, aantrekkelijke, gezonde en gevarieerde woon-, werk- en leefomgeving. Klimaatbestendigheid gaat over de vraag in welke mate extreem weer (zeer zware buien, extreme droogte en hitte) en overstromingen vanuit beken en rivieren de leefomgeving ontwrichten. Het realiseren van een klimaatadaptieve omgeving is bij uitstek een integrale opgave. Veel partijen hebben belangen en veel beleidsthema's zijn eraan gerelateerd. De oplossingsrichtingen liggen veelal in het combineren van meerdere ruimtelijke opgaven, waaronder de energietransitie. Daarnaast vinden concrete klimaatadaptieve ingrepen op dezelfde locatie plaats als andere ruimtelijke maatregelen. Het is daarom efficiënt en effectief klimaatadaptie als bouwsteen voor kwaliteitsverbetering te gebruiken.

Een oproep tot het benutten van kansen voor de toekomstige werkgelegenheid.

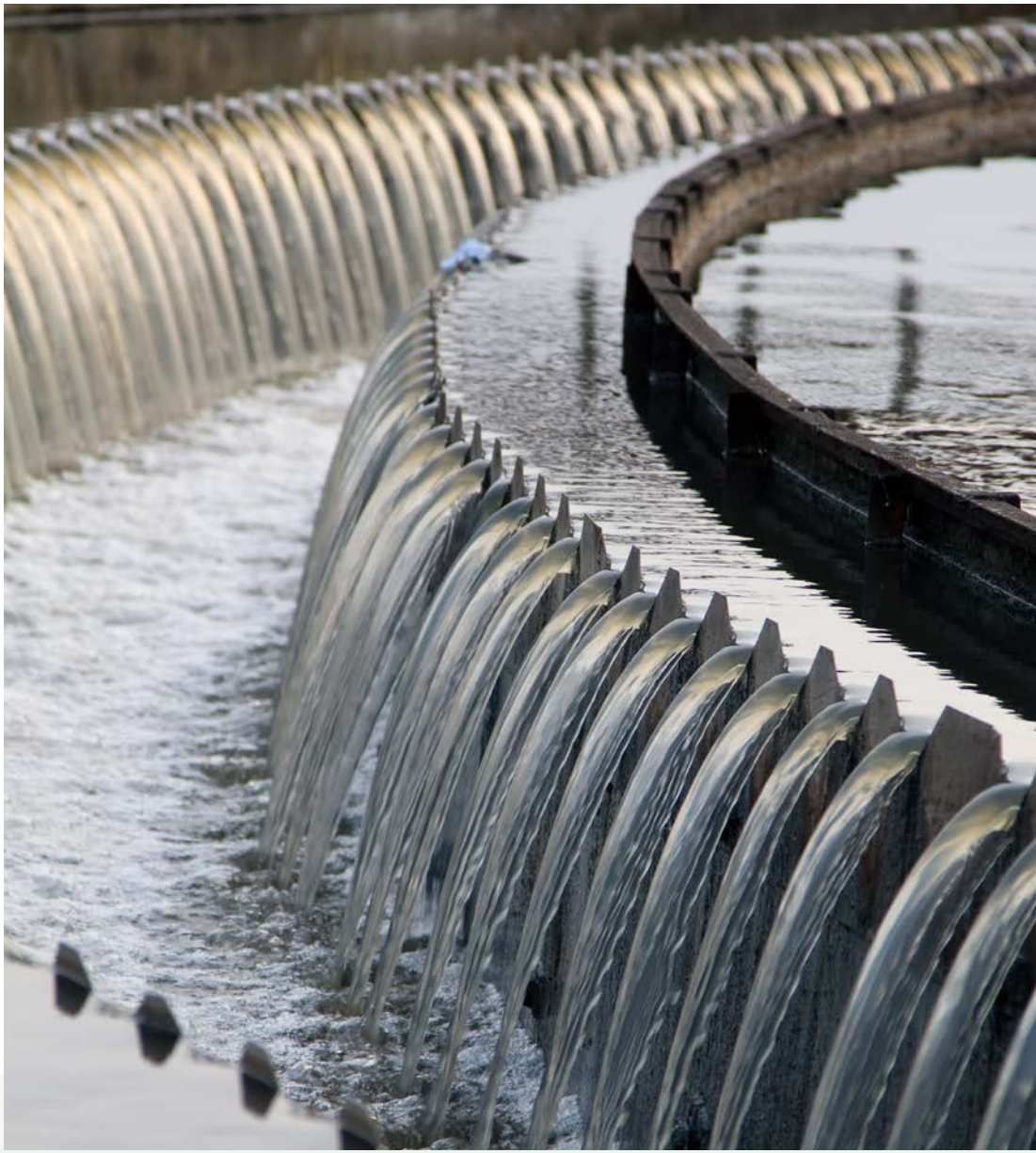

3. Besparing

Energiebesparing gaat niet vanzelf.

Energiebesparing is cruciaal in de energietransitie; de energie die we niet verbruiken hoeven we ook niet op te wekken. Daarom zetten wij als regio maximaal in op besparing. Door een combinatie van het beperken van de energievraag, duurzame warmtevoorziening en gebouwgebonden energieopwekking is CO_2-uitstoot maximaal te reduceren. Momenteel verbruikt de Metropoolregio Eindhoven 14,25 TWh per jaar aan energie, waarvan 5,33 TWh door woningen, 3,08 TWh door utiliteitsgebouwen, 4,31 TWh door de industrie en 1,53 TWh door de landbouw[3]. (bijlage 5)

Het afgelopen decennium zien we echter dat ons energieverbruik alleen maar is toegenomen, ondanks de diverse klimaatakkoorden en -convenanten en ondanks de stapjes die we in de praktijk zetten om energie te besparen. Zo is het landelijk energieverbruik van de gebouwde omgeving tussen 2008 en 2018 toegenomen met 13%, onder andere veroorzaakt door een toenemende economische groei en bevolkingsgroei. Door de komende jaren vol in te zetten op energiebesparing en daarmee zo snel mogelijk te beginnen, willen we voorkomen dat onze regionale opgave voor duurzame energie-opwek en de warmtetransitie nog groter wordt dan ze al is. De rol van de regio en de gemeenten hierbij is om hierin het initiatief te nemen en te faciliteren, stimuleren en regisseren, waarbij rekening gehouden wordt met landelijke ontwikkelingen en acties op het gebied van besparing. Daarnaast heeft de overheid een voorbeeldrol, bijvoorbeeld via het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

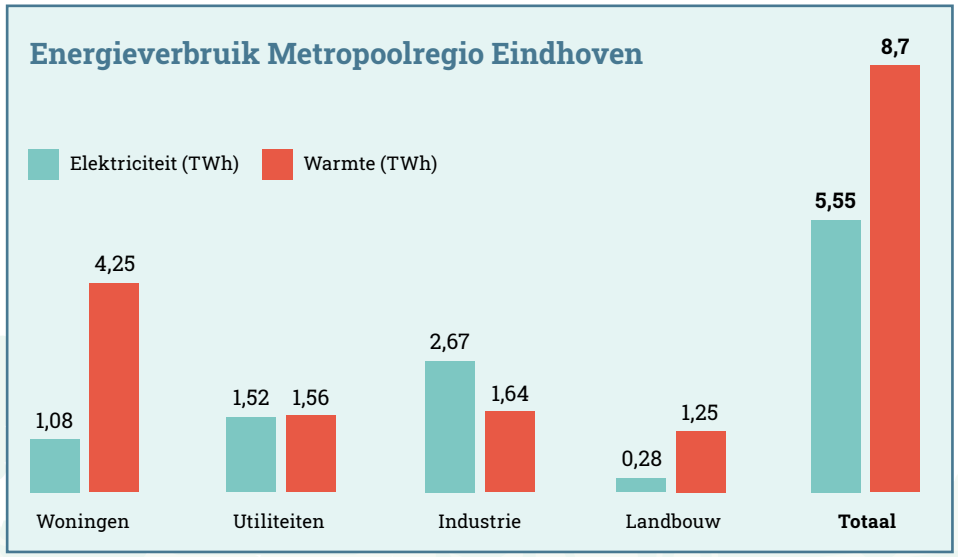

Figuur 3.1 - Energieverbruik Metropoolregio Eindhoven

3.1 Gebruikers aan zet

De ervaring is dat eerdere besparingsambities maar deels zijn gerealiseerd. Met de RES zetten we daarom in op het daadwerkelijk in beweging krijgen van inwoners, instellingen en bedrijven om maximaal op energieverbruik te besparen en CO_2-uitstoot verminderen. Ons uitgangspunt is dat een aanpak voor energiebesparing technisch mogelijk, financieel haalbaar en maatschappelijk acceptabel moet zijn. Hierbij nemen we duurzaamheid in brede zin mee en zetten we in op een logische en integrale aanpak. Bij het bepalen van de ideale aanpak voor besparing zien we drie sleutelmomenten:

1. Bij gebruik van energie;
2. Bij aankoop van nieuwe (elektrische) apparatuur;
3. Bij gebouwaanpassingen via energiebesparende maatregelen (zoals isolatie), duurzaam verbouwen (zoals demontabel bouwen met biobased en/of circulaire bouwmaterialen) en inzet van duurzame warmtebronnen of duurzame energieopwekking.

De ontwikkeling en uitvoering pakken we op in nauwe samenwerking met de betrokken doelgroepen en andere stakeholders. Immers: de gebouweigenaren en gebruikers zijn vooral zelf aan zet! De rol van de (lokale) overheid zien we met name in het vervullen van haar voorbeeldrol (dus

De (lokale) overheid zet in op het actief stimuleren van duurzaam gedrag.

3 Voor de leesbaarheid van de RES is er gekozen om alle informatie aan te duiden in TWh. Als uitgangspunt is gehanteerd dat 1 TWh gelijk staat aan 3,6 petajoule.

Het daadwerkelijk activeren van mensen om besparingsstappen te zetten is de grootste uitdaging.

zelf volop aan de slag met verduurzamen van het eigen vastgoed), als ook het actief stimuleren en faciliteren van duurzaam gedrag. In de uitvoering nemen de gemeenten, provincie, waterschappen en stakeholders samen hun rol en worden de aanpakken omgezet in projecten met bijbehorend communicatie en participatietraject. Dit wordt in de komende periode verder uitgewerkt.

3.2 Energiebesparingsplan

We werken aan een energiebesparingsplan dat bestaat uit een palet van integrale aanpakken, afgestemd op de verschillende doelgroepen. Daarbij hebben we ook aandacht voor meekoppelkansen, zoals kansen om de mobiliteit te verduurzamen en laadvoorzieningen te realiseren, de omgeving klimaatadaptief te maken, duurzaam materiaalgebruik te stimuleren en asbest op daken te verwijderen. Het palet van aanpakken combineren we met een communicatie- en participatiestrategie die past bij de betreffende doelgroep. Het daadwerkelijk activeren van mensen om besparingsstappen te zetten is hierbij de grootste uitdaging. Het energiebesparingsplan optimaliseren we continu op basis van innovaties en aan de hand van opgedane ervaringen en inzichten. In de ontwikkeling van de energiebesparingsplannen zien we drie hoofdstappen:

1. (Sub)Doelgroepen en stakeholders bepalen en betrekken. Onze focus komt daarbij te liggen op de stakeholders die horen bij de doelgroepen Woningen, Bedrijven[4] en Maatschappelijk Vastgoed. Voor de (sub) doelgroepen die horen bij Agrarische gebouwen kunnen we komen tot kennisuitwisseling via het proces 'Transitie Landelijk gebied' van de Metropoolregio Eindhoven.
2. Methoden en middelen voor besparing van energie en CO_2 analyseren, optimaliseren en uitbreiden. Hieronder vallen zowel technische aanpakken (zoals isolatie) als adviezen als sturingsmaatregelen. Sturingsmaatregelen zijn onder andere bewustwording (organiseren van communicatieaanpak), beleid (integrale visie, subsidies), proces (organiseren van business cases) of mogelijk het voorlichten en later handhaven op wetgeving (zoals Activiteitenbesluit). Alle opties worden daarbij in beschouwing genomen.
3. Communicatie- en participatiestrategie per (sub)doelgroep bepalen. De bereidwilligheid om over te gaan tot actie varieert per (sub)doelgroep en situatie en vraagt om maatwerk. Om aansluiting te vinden bij de doelgroep is daarom een gedegen stakeholderanalyse en een breed palet aan communicatiestrategieën nodig. Daarbij staat de klantreis van de doelgroep/persoon voor ons centraal (zie figuur 3.2). De klantreis is het traject dat iemand doorloopt om tot actie over te gaan. Als diegene tevreden is over de actie, kan hij vervolgens een ambassadeur worden (loyalty).

Kleinschalige opwek

We gaan kleinschalige opwekking van duurzame energie extra bevorderen omdat dit bijdraagt aan onze ambitie om de CO_2-uitstoot te verminderen. Ook draagt dit bij aan een verlaging van de energierekening voor inwoners en aan meer bewustwording over de energietransitie. De kleinschalige opwek staat los van de landelijk doelstelling van 35 TWh grootschalige hernieuwbare energie. Landelijk is dit al meegenomen als autonome 'besparing' in relatie tot de opgave voor grootschalige opwek. In de landelijke opgave is rekening gehouden met 7 TWh aan kleinschalige opwek van zonne-energie op dak.

4 Het gaat hierbij met name om de gebouwde omgeving. Besparing in relatie tot industriële processen wordt opgepakt via de klimaattafel Industrie.

Figuur 3.2 - Klantreis

3.3 Gezamenlijke uitvoering

Om de ambities te realiseren is een betere samenwerking tussen overheid en stakeholders vereist, met focus op zowel de korte als de langetermijndoelstellingen. Wij gaan daarom de volgende stappen zetten:

A. Communicatie & participatie

Met besparing kunnen we per direct beginnen. Vandaar dat wij strategieën ontwikkelen om stakeholders te inspireren, te verleiden en waar nodig te sturen, zodat ze actief worden in de verduurzamingsopgave.

B. Programma en organisatie

Om tot een versnelling van de duurzaamheidstransitie te komen is de stap nodig van denken naar doen: van plannen maken naar concrete projecten. De wijze waarop we dat gaan organiseren werken in de komende periode verder uit.

C. Delen van kennis en capaciteit

De rol die van gemeenten nodig is in de transitie, is er een van faciliteren, stimuleren en regisseren. In de uitvoering gaan we elkaar als gemeenten hierbij helpen. Ook zorgen we voor het delen van kennis en benutten van capaciteit. Zo hoeft niet elke gemeente zelf opnieuw het wiel uit te vinden.

D. Financiën

Het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten is een van de leidende principes bij de RES voor de Metropoolregio Eindhoven. De opbrengsten zijn voornamelijk te behalen bij projecten met (grootschalige) energieopwekking. De realisatie (van de versnelling) van de besparingsaanpakken is een ideale vorm om deze revenuen lokaal te benutten.

Het energiebesparingsplan optimaliseren we continu aan de hand van opgedane ervaringen en inzichten. De uitvoering ontwikkelen we op dezelfde manier door; we nemen ervaringen mee die we al werkende opdoen. In de volgende fase van de RES gaan we aan de slag met de uitvoering.

4. Duurzame opwek elektriciteit

In onze RES zetten wij maximaal in op besparing. Dat neemt niet weg dat we ook duurzame elektriciteit moeten opwekken. Wat kunnen wij als regio leveren aan hernieuwbare energie: wat is technisch, ruimtelijk en maatschappelijk haalbaar en wenselijk? In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we tot globale zoekgebieden voor de opwek van grootschalige duurzame elektriciteit zijn gekomen en wat de hoogte is van het bijbehorende bod in TWh. We maken zorgvuldige keuzes over de opwek van duurzame elektriciteit, met daarbij aandacht voor de ruimtelijke opgaven en inpasbaarheid (zie bijlage 6)

We hechten er veel waarde aan om de energietransitie vorm te geven met iedereen en voor iedereen in de Metropoolregio Eindhoven. Het is belangrijk dat de zoekgebiedenkaart en de bijdrage van de Metropoolregio Eindhoven ook breed gedragen zijn. We moeten het samen doen. Verder onderzoek en een intensivering van het participatieproces is nodig om van de globale zoekgebieden in de concept-RES te komen tot een concrete kaart met zoekgebieden in de RES 1.0. We maken nog belangrijke inhoudelijke, bestuurlijke en maatschappelijke afwegingen in het vervolgproces richting RES 1.0. We werken stap voor stap toe van (globale) zoekgebieden naar concrete locaties voor zonne- en windenergie die voor 2025 kunnen worden vergund, met een doorkijk naar 2050. Vanuit die langetermijnvisie kijken we terug (backcasting); wat betekent die visie op 2050 voor het nu, voor de korte termijn.

Figuur 4.1

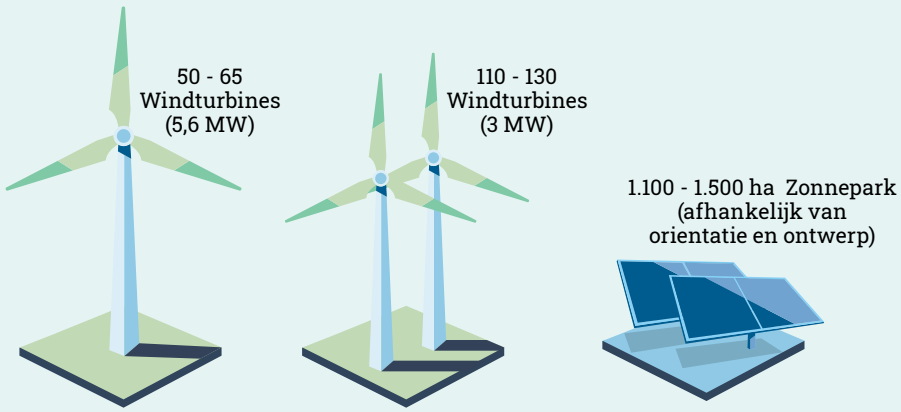

1 TWh is gelijk aan 50/60 windturbines van 5,6 MW of 110/130 windturbines van 3 MW of 1.100 tot 1.500 ha zonnepark (Bron: NP RES)

4.1 Zoekgebieden wind en zon: welke aanpak volgen we?

In deze concept-RES is de stap gemaakt om te komen tot zoekgebieden voor wind en zon. Daarbij hebben we onder andere gebruik gemaakt van ontwerpend onderzoek om de vraag te beantwoorden: hoe kan het landschap op een gedragen manier geladen worden met de energieopwekking van de toekomst? De zoekgebieden in de concept-RES voor windturbines en zonnevelden zijn tot stand gekomen door enerzijds de maximale potentie te bepalen op basis van de wet- en regelgeving en technische haalbaarheid en anderzijds op basis van een ruimtelijke onderbouwing. Deze ruimtelijke onderbouwing is gebaseerd op een regiobrede inventarisatie en eenduidige omschrijving van de landschapstypes. Op basis daarvan zijn het landschappelijk draagvlak van de verschillende landschapstypes en zijn energiebouwstenen in kaart gebracht: de mogelijkheden voor het inpassen, aanpassen en transformeren van landschappen waarin op kleine of grotere schaal grootschalige opwekking is opgenomen. Ook zijn de kansen in beeld gebracht voor verbinding met andere opgaven. De ontwikkelrichtingen zoals genoemd in hoofdstuk 2 zijn hiervoor als leidraad gebruikt. In verschillende bijeenkomsten zijn de (tussen)resultaten getoetst en besproken met stakeholders.

Een meer uitgebreide en meer gedetailleerde confrontatie met de ruimtelijke beperkingen en belangen, zoals landschap, natuur en leefomgeving zal in de volgende fase plaatsvinden en bij de verdere uitwerking op projectniveau. Met alle (milieu)effecten in beeld en samen met de uitkomsten van het participatieproces kunnen dan weloverwogen keuzes worden gemaakt waar windmolenparken en zonnevelden mogelijk c.q. wenselijk zijn en onder welke voorwaarden.

Figuur 4.2

De verschillende stappen

We hebben de volgende stappen doorlopen:

Landschappelijke analyse met regionale landschapstypen en energiebouwstenen;

De energietransitie landt in de fysieke leefomgeving. We zijn daarom gestart met een analyse van het landschap van de regio om de ruimtelijke kwaliteiten in beeld te krijgen en een verkenning naar de ruimtelijke inpassing van energieopwek binnen de verschillende landschapstypen. Het resultaat van de analyse is een overzicht van de meest kenmerkende landschapstypen van de Metropoolregio Eindhoven binnen de grotere context van Noord-Brabant en een energiebouwstenenmatrix. Hierin staat per landschapstype beschreven of zij zich lenen voor inpassing, aanpassing en/of transformatie van het landschap ten behoeve van energieopwekking. Daarnaast is samen met de stakeholders gekeken in hoeverre de verschillende landschapstypen geschikt zijn om ruimte te bieden voor grootschalige opwekking van zon- en/of windenergie. En hoe intensief dit kan zonder de landschappelijke kwaliteiten te schaden. In de energiebouwstenenmatrix (bijlage 6) staat per landschapstype beschreven of zij zich lenen voor inpassing, aanpassing en/of transformatie van het landschap ten behoeve van energieopwekking.

Kansen voor energieopwekking door verbinding met andere opgaven;

We moeten zorgvuldige keuzes maken over de ruimtelijke inpassing van grootschalige opwek van duurzame elektriciteit. Hierbij moeten we oog hebben voor andere relevante, soms urgente, en vaak ook complexe maatschappelijk vraagstukken. Intuïtief maken we complexe vraagstukken vaak kleiner door ze op te knippen, maar in het geval van de RES is het juist verstandig om te onderzoeken of de energieprojecten een (deel van de) oplossing van andere opgaven kunnen zijn. Denk aan andere gebiedsopgaven zoals het tegengaan van verdroging (klimaatadaptatie),

Door de energietransitie te koppelen aan andere vraagstukken komen oplossingen eerder in beeld.

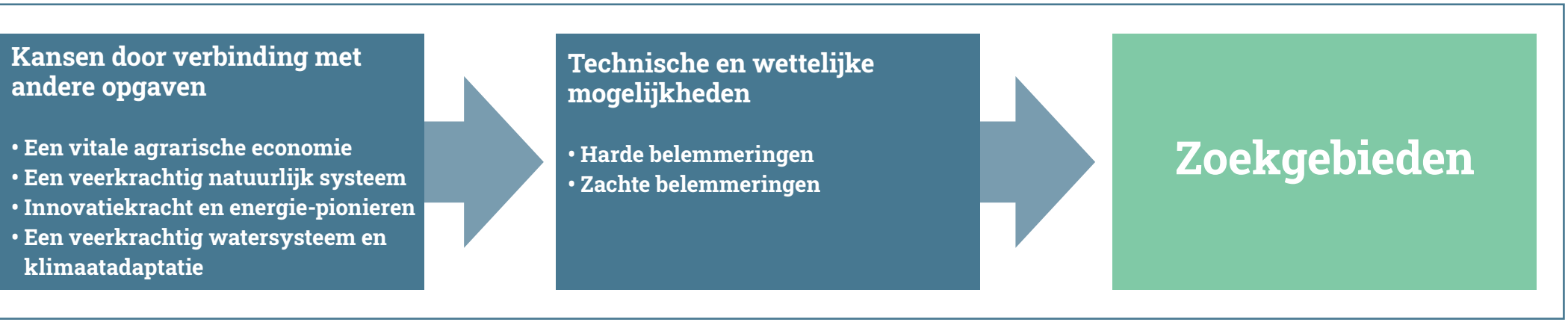

het versterken of herstellen van het landschap (beekdalherstel, aanleg bossen), natuurontwikkeling en de landbouwtransitie. De energiebouwstenenmatrix bevat daarom behalve bouwstenen gericht op energieopwekking ook bouwstenen gericht op gebiedsopgaven in combinatie met energieopwekking. De landschapsanalyse, energiebouwstenen en koppelkansen leveren samen de eerste kansenkaart met gebieden waar energieopwekking wenselijk en mogelijk zou kunnen zijn.

De technische en wettelijke mogelijkheden voor zonnevelden en windturbineparken.

De technische potentie van windturbines wordt in belangrijke mate bepaald door enkele harde restricties. Zo leggen verschillende luchthavens in en rondom de regio bouwhoogtebeperkingen op vanwege de veiligheid voor het vliegverkeer. Ook kunnen er bouwhoogtebeperkingen zijn in verband met verstoring van de radar. Een andere restrictie is de afstand die aangehouden moet worden tot gevoelige objecten, zoals woningen, ziekenhuizen of onderwijsgebouwen of de afstand in relatie tot veiligheid rondom bijvoorbeeld wegen of hoogspanningslijnen. Daarnaast gelden er restricties voor de ontwikkeling van zon en wind in natuurgebieden. Door confrontatie van de belemmeringenkaart waarop de restricties zijn aangegeven met de ruimtelijke kansen (kansenkaart) hebben we een eerste beeld van de kansrijke zoekgebieden. Ook geeft het een beeld van de belemmeringen die we tegenkomen in onze zoektocht naar concrete zoekgebieden richting RES 1.0 en verder. Dan wordt uitgebreider gekeken naar alle mogelijke restricties en belemmeringen.

In bijlage 6 is de ruimtelijke analyse toegelicht om te komen tot de zoekgebieden zoals deze in de concept-RES zijn opgenomen.

In De Kempen is het proces om te komen tot zoekgebieden eerder in gang gezet. De zoekgebieden in De Kempen hebben daarmee ook een andere status, aangezien daar al een planMER is uitgevoerd. Na de planMER procedure zijn zoekgebieden afgevallen en er worden nu concrete gebieden voorgelegd aan de raden. In de bepaling van de bijdrage van de Metropoolregio Eindhoven is rekening gehouden met de opwekpotentie in De Kempen.

Over de gehanteerde ruimtelijke principes is er afstemming geweest tussen de 4 Brabantse RES regio's. In bijlage 7 is een aantal Brabantbrede ruimtelijke/landschappelijke principes uitgewerkt.

Grootschalige zonne- en windenergie in De Kempen

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden zijn al eerder gestart met het toewerken naar een gezamenlijk beleid voor grootschalige zonne- en windenergie in De Kempen. In dit beleid- en toetsingskader wordt opgenomen waar, wanneer en onder welke voorwaarden grootschalige zonne- en windenergie opgewekt mag worden. Om tot dit beleid- en toetsingskader te komen is er een zorgvuldig proces voor een groot gedeelte al doorlopen. De belangrijkste onderdelen zijn (de uitkomsten van) het participatietraject en een uitvoerig onderzoek naar de milieueffecten van grootschalige zonne- en windenergieopwekking in De Kempen. Het beleid is ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraden. Ook de zoekgebieden zijn opgenomen in de afzonderlijke raadsvoorstellen van de Kempengemeenten. In de komende maanden zal hierover besluitvorming plaatsvinden tijdens de verschillende raadsvergaderingen.

4.2 Het resultaat: zoekgebieden voor duurzame opwek

De informatie die in het proces tot nu toe is opgehaald is getoetst, samengebracht en vertaald naar de wijze waarop we energie duurzaam gaan opwekken in onze regio. Op basis daarvan zijn de volgende drie categorieën bepaald:

1. Via no-regret maatregelen;
2. In zoekgebieden voor grootschalige opwek;
3. Via energie-opwek ten dienste van andere opgaven en doelen.

Hieronder zijn deze drie categorieën uitgewerkt. De eerste twee categorieën zijn op de kaart (figuur 4.8 en 4.9) weergegeven; de laatste categorie is nu nog niet concreet in beeld te brengen en daarom niet op kaart weergegeven. Wel is met deze categorie - in relatief beperkte mate - rekening gehouden in de bepaling van onze regionale bijdrage.

1. No-regret maatregelen

Binnen het stedelijk gebied zetten we maximaal in op opwek via zon op grote daken van bedrijven. Ook grote daken in het buitengebied, van bijvoorbeeld stallen, benutten we waar mogelijk maximaal voor zonne-energie[5]. Met zonnepanelen op daken organiseren we vraag en aanbod van elektriciteit dicht bij elkaar. We gebruiken de ruimte op deze manier dubbel, beperken de visuele impact en gebruiken het elektriciteitsnetwerk zo efficiënt mogelijk. Ook zoeken we naar innovatieve oplossingen en meervoudig ruimtegebruik door bijvoorbeeld de mogelijkheden van zonnepanelen boven niet overdekte parkeerterreinen te onderzoeken. Daarnaast liggen er binnen het stedelijk gebied restruimten waar mogelijkheden zijn voor zonnevelden, bijvoorbeeld op of nabij vliegvelden of gebieden die in transitie zijn en daarom als pauzelandschap kunnen worden aangewezen. Op deze gebieden is eventueel

5 Op de kaart zijn zowel de daken van toekomstbestendige stallen als de daken van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) weergegeven. Enkele gemeenten hebben beleid opgesteld, waarin staat dat een stal moet worden afgebroken en de zonnepanelen op het bouwblok geplaatst mogen worden.

ruimte voor zonnevelden. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor bermen en taluds van snelwegen. Daarnaast zijn er gebieden die mogelijk in aanmerking kunnen komen als energielandschap.

2. Zoekgebieden voor grootschalige energie-opwek

In figuur 4.9 zijn de gebieden opgenomen van waaruit een significante bijdrage aan de opwekpotentie voor onze regio geleverd kan worden, de zogenaamde zoekgebieden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in drie type zoekgebieden, die afzonderlijk op de bijgaande kaart zijn weergegeven.

Energie langs infrastructuur

Energiemaatregelen kunnen aan grootschalige infrastructuur gekoppeld worden. We zien met name kansen langs de snelwegen die onze regio doorkruisen, de A2, A50, A58 en A67. De hoofdinfrastructuur biedt ook kansen voor het transport van duurzame energie, bijvoorbeeld via aanwezige leidingenstraten. Genoemde snelwegen duiden we aan als 'energiecorridor'. Voor de inpassing hiervan is het Brabantse mozaïeklandschap ruimtelijk leidend. Langs de snelweg A2 zien we vooral kansen voor de integratie van zonnepanelen op de geluidsschermen of via clustering langs de snelweg. Langs de A67 en het zuiden van de A2 zien we ook mogelijkheden voor windenergie, al dan niet in combinatie met grootschalige zonne-energie. Clusters langs infrastructuur passen het beste bij het mozaïeklandschap van de regio, refererend aan een kralensnoer waarbij iedere kraal zijn eigen identiteit heeft. De identiteit kan per cluster ruimtelijk of in de verbinding met andere opgaven verschillen. De A58 zien we als proeftuin voor energie-initiatieven. Samenwerking met Rijkswaterstaat is belangrijk voor de inventarisatie van mogelijkheden en koppelkansen en mogelijke combineren van werkzaamheden. Daarnaast zijn er mogelijk kansen langs andere infrastructuur in onze regio. Dit wordt meegenomen in het onderzoek richting de RES 1.0.

Enkele voorbeelden energiebouwstenen

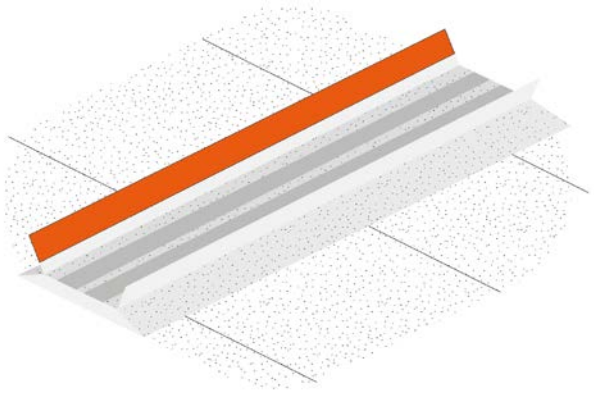

Figuur 4.3 - Meervoudig ruimtegebruik door toepassing zonnepanelen op geluidswal

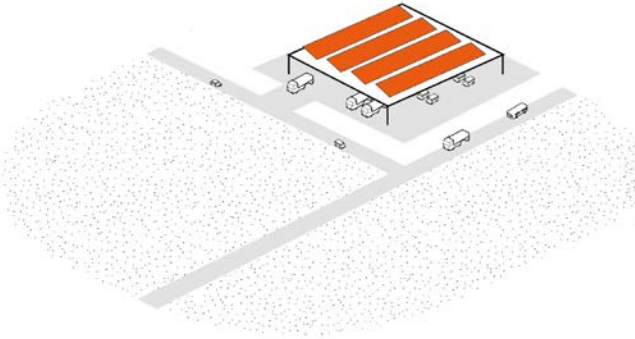

Figuur 4.4 - Zonnepanelen boven niet overdekte parkeerterreinen

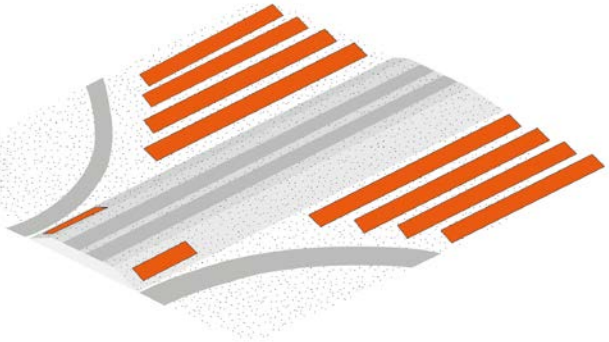

Figuur 4.5 - Gebruik van restruimte voor zonnepanelen

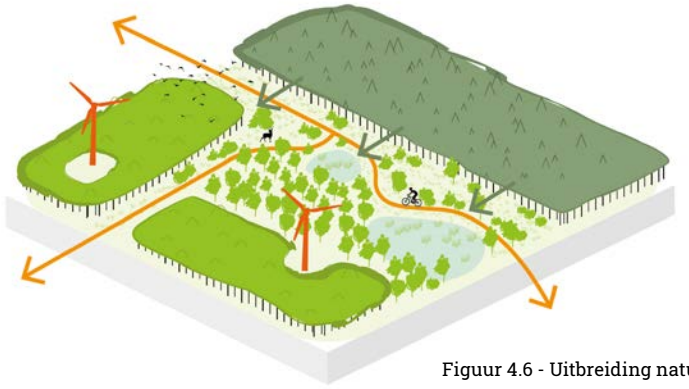

Figuur 4.6 - Uitbreiding natuurgebied in combinatie met waterberging recreatie en energie

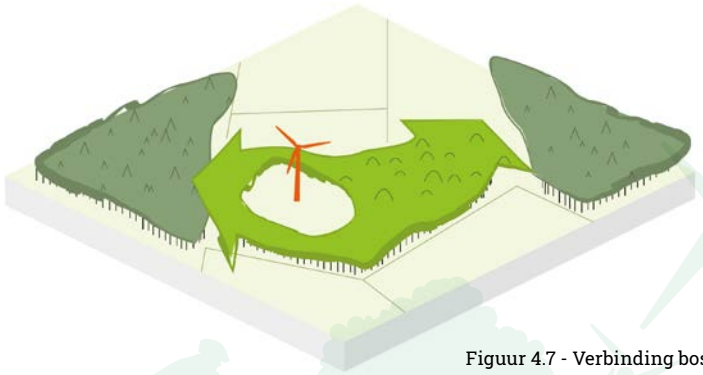

Figuur 4.7 - Verbinding bos/ natuurgebieden in combinatie met energie

Energiecorridor A58 als opstap naar een provincie-brede aanpak

Op dit moment wordt er gewerkt aan het initiatief Energiecorridor A58. De A58 loopt door de regio's West-Brabant, Hart van Brabant en de Metropoolregio Eindhoven en vormt daardoor een belangrijke proeftuin voor energie innovatie in en langs snelwegen. Geleerde lessen met betrekking tot technologieën, business cases en de verwachtingen en kennis van betrokken partijen kunnen gebruikt worden bij het opstellen van een aanpak die provinciebreed uitgerold wordt. De ambitie is het voorbeeld van de Energiecorridor A58 uit te rollen over alle snelwegen in de provincie, waarbij uiteraard rekening gehouden wordt met de planning van het onderhoud van de wegen. Door zijn snelwegen op deze manier vorm te geven, kan Noord-Brabant zijn imago als slimme regio van Nederland versterken en ook inspiratie bieden voor een landelijk beleid.

Energie voor de versterking van de agrarische economie

Zoals aangegeven willen we onze regio versterken, ook op het gebied van de agrarische economie. De landbouw staat namelijk aan de vooravond van grote veranderingen. In de jonge grootschalige ontginningen zijn er in onze regio kansen voor de versterking van de agrarische economie en de landbouwstructuur. Ook landschappelijk zijn deze gebieden het beste te verenigen met grootschalige zonne- en windturbineparken. Windturbines en zonnevelden kunnen in combinatie met landbouw bijdragen aan het behoud van een vitale toekomstbestendige agrarische sector in onze regio.

Energie voor natuurontwikkeling

We streven in onze regio naar een veerkrachtig natuurlijk systeem. Energie kunnen we inzetten om bestaande bossen en natuurgebieden uit te breiden en met elkaar te verbinden. Uiteraard zal dat zorgvuldig moeten gebeuren in relatie tot de bestaande natuurgebieden. Afhankelijk van het type verbinding, kan bijvoorbeeld worden gekozen voor de aanleg van 'windbossen' in de vorm van productiebossen met korte omloop of bossen met een hogere natuurwaarde. De productiebossen vormen een buffer voor zowel de natuurzones als voor de omliggende landbouwgebieden. Bij voorkeur leggen we bossen aan op percelen die nu door de ontwateringseisen voor de landbouw leiden tot drainage van een groter gebied. Door het aanleggen van bos is ontwatering dan niet of in mindere mate nodig. Er zijn ook andere manieren om energie en natuurontwikkeling samen te laten gaan.

3. Energie ten dienste van andere opgaven en doelen

De derde categorie gaat over de mogelijkheden om energie in te zetten ten behoeve van een andere opgave. De energieopgave staat hier ten dienste van (de) andere gebiedsopgaven, zoals bijvoorbeeld beekdalherstel. In elke gemeente in de regio kunnen kansen liggen voor deze toepassing van energieopwekking, passend bij de landschappelijke kenmerken van het gebied en andere gebiedsopgaven die daar spelen.

Energie voor natuurinclusief boeren

Energie biedt kansen voor natuurinclusief boeren. Energieopwekking maakt hierbij integraal deel uit van nieuw te ontwikkelen agrarische bedrijfsmodellen die zijn gericht op omgevingskwaliteit (landschaps-, ecosysteem- en waterdiensten), voedselproductie en energieproductie. De inkomsten uit duurzame energieopwekking dragen bij aan voldoende stabiele bedrijfsinkomsten om de extensivering van de agrarische functie te kunnen opvangen. Het ontwikkelen van deze bedrijfsmodellen is het meest urgent in de gebieden waar de grootste opgaven liggen. Een voorbeeld ligt in de groenblauwe mantel rondom de beschermde veengebieden in de Peel. Zonnevelden moeten dan ook ter plekke gecombineerd worden met bodem-, water- en biodiversiteitsdiensten.

Energie als kans voor andere opgaven.

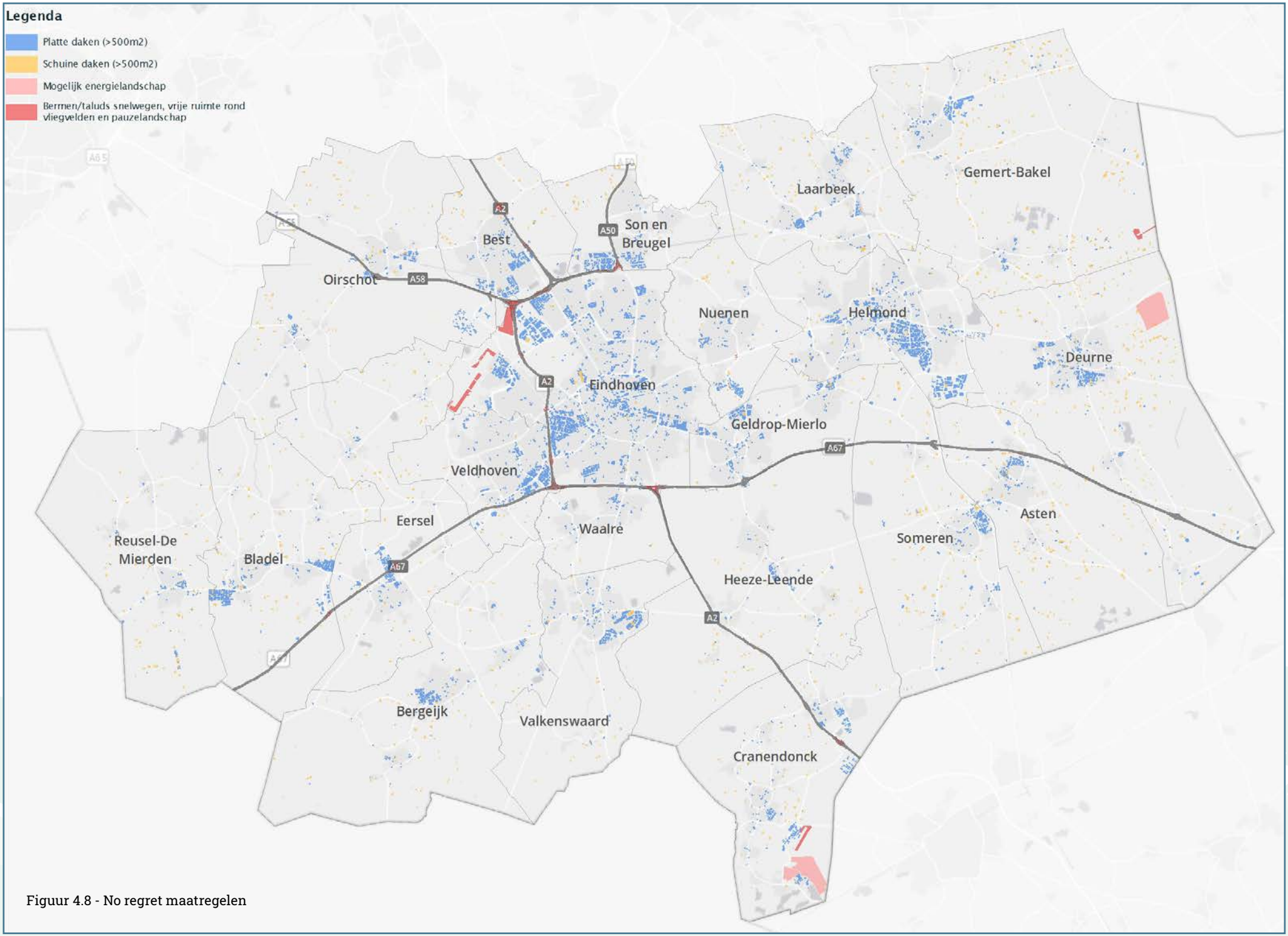

Figuur 4.8 - No regret maatregelen

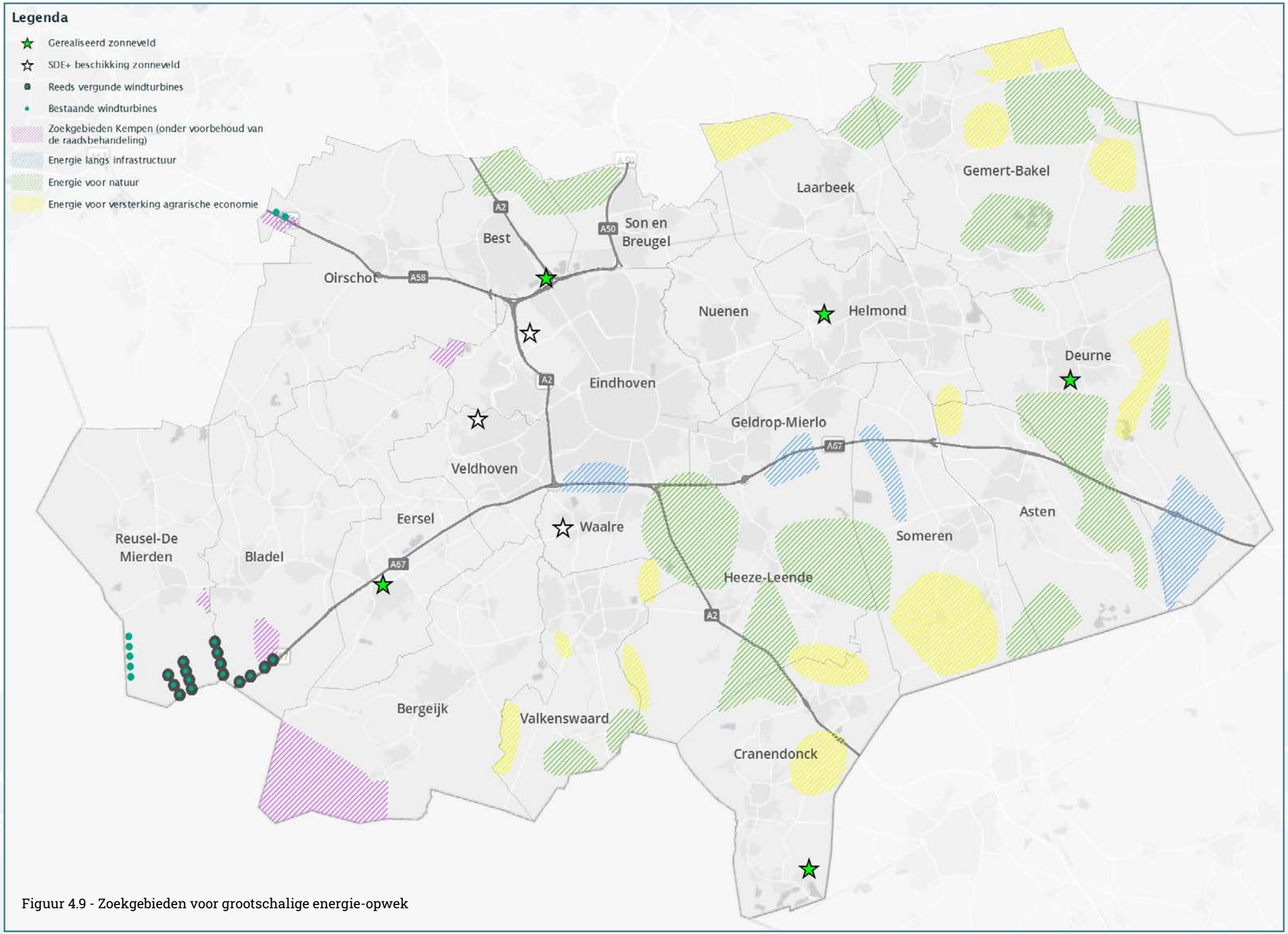

Figuur 4.9 - Zoekgebieden voor grootschalige energie-opwek

Energie als kans voor landschapsherstel

Energie kan ingezet worden om bijvoorbeeld beschadigde beekdalsystemen zoveel mogelijk in hun oorspronkelijke staat terug te brengen, waarbij water zo lang mogelijk wordt vastgehouden en als spons kan fungeren. Veel beekdalen zijn immers, door bijvoorbeeld ruilverkaveling ten behoeve van de landbouw, ingericht om water zo snel mogelijk af te voeren. Met beekdal bedoelen we hier het totale beekdallandschap (gemiddelde breedte van een paar honderd meter, vaak tussen de beek begeleidende wegen). Nader onderzoek is nodig, gelet op mogelijke beleidsmatige beperkingen. Een historische kaart kan dienen als referentiekader tot hoever de oorspronkelijke beekdallandschappen reikten. Energie is hierbij nadrukkelijk een financieringsmogelijkheid om de opgaven te kunnen realiseren; intacte delen van beekdalen zijn uitgesloten van energieopwekking.

Energie in stedelijke uitloopgebieden

Energie kan helpen om uitloopgebieden van de stedelijke regio's te transformeren naar aantrekkelijke gebieden voor recreatie, met ruimte voor nieuwe woonmilieus. Dit kan in combinatie met concepten zoals herenboeren, voedselbossen, natuurboeren of stadsboeren, die produceren via korte ketens en die diensten aanbieden aan de stad. Energie kan hierbij onderdeel zijn van het verdienmodel. De zone die zich hiervoor leent bevindt zich voornamelijk rond Eindhoven, Helmond en Veldhoven. Mogelijk dat in deze gebieden ook zonthermie kan worden ingezet met opslag ten behoeve van de warmtetransitie. Dit moet nader onderzocht worden.

4.3 Wat is al gerealiseerd of gepland?

Voor de regio is in beeld gebracht wat er al aan grootschalige opwek is gerealiseerd en welke grootschalige hernieuwbare elektriciteitsprojecten (groter dan 15 kWh) nu in de pijplijn zitten. Voor de projecten en plannen in de pijplijn zijn we er - op basis van eerdere ervaringscijfers - van uitgegaan dat 50% van de beschikte SDE+ subsidie zon-op-dak en zonnevelden daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Daarmee komen we uit op een totale hoeveelheid van 0,7 TWh aan bestaande projecten en geplande projecten.

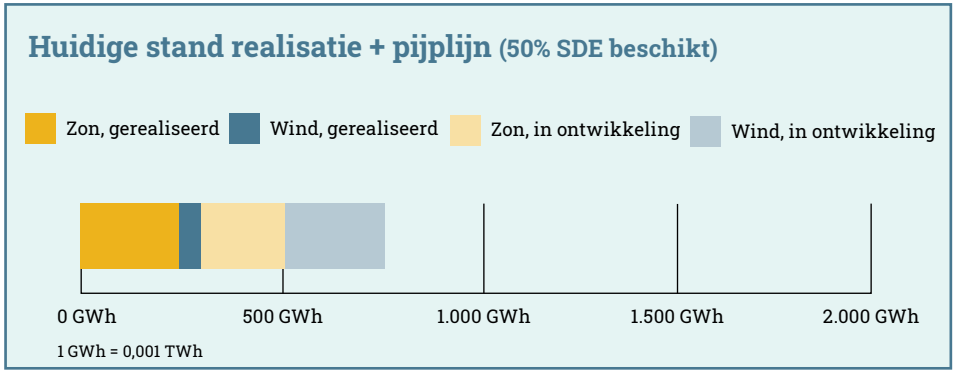

Figuur 4.10

4.4 Onze bijdrage richting 2030

We hebben al veel stappen genomen om te komen tot de concept-RES, maar we zijn nog niet klaar. We kunnen in deze concept-RES een inschatting geven van onze bijdrage aan de landelijke doelstelling van 35 TWh en in welke zoekgebieden de projecten in potentie zouden kunnen landen. Voordat

we concrete zoekgebieden aanwijzen is echter aanvullend onderzoek nodig. We kijken daarom eerst naar wat bekend is. We weten dat we 0,7 TWh aan bestaande en geplande projecten in de regio hebben. Aanvullend kijken we als eerste naar het realiseren van no-regret maatregelen, zoals zon op daken van bedrijven en grote stallen. Daarnaast gaan we een deel van de potentie van de zoekgebieden (met een significante bijdrage en ten dienste van) die in deze concept-RES zijn opgenomen benutten. We verwachten dat we in totaal 2 TWh kunnen bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030.

4.5 Impact op het elektriciteitsnetwerk

De verduurzaming van de energie-opwek vraagt ook om aanpassingen aan het elektriciteitsnet. Het is belangrijk dat we deze uitbreidingen efficiënt en in samenhang aanpakken. Dat is nodig om genoeg capaciteit te hebben om de initiatieven voor duurzame opwek aan te kunnen sluiten, de energie hiervan te transporteren en om de maatschappelijke kosten daarvan te beperken. De zoekgebieden met de daaraan gekoppelde potentie aan opwekvermogens zijn doorgerekend door Enexis Netbeheer. Onderzocht is wat de impact is van de verschillende zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek via zon en wind op het net met betrekking op tijd, geld en ruimtebeslag.

Het aanpassen van de elektriciteitsinfrastructuur vraagt om grote investeringen. De netbeheerders onderzoeken daarom samen met de partners de mogelijkheden om de bestaande infrastructuur beter te benutten en geven aan waar op de korte en middellange termijn uitbreidingen nodig zijn. Hieronder volgen eerst de belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de doorrekening van het concept RES-bod van 2 TWh aan de hand van de aangeleverde set van zoekgebieden en daaraan gekoppelde opwekvermogens en stations. Bijlage 8 bevat de doorrekening zelf.

Beschrijving van situatie doorrekening

Enexis Netbeheer heeft het scenario voor 2 TWh aan grootschalige opwek in de regio doorgerekend en de netimpact hiervan bepaald. Hierbij is specifiek gekeken naar de impact op 13 Hoogspanning-/ Middenspanning (HS/MS)-stations. Hiervan liggen 10 spanningsstations in het gebied van de Metropoolregio Eindhoven en 3 in omliggende RES-regio's. Voor een deel van de opgenomen zoekgebieden zijn aansluitingen nodig op HS/MS-stations die net buiten de RES-regio van de Metropoolregio Eindhoven liggen.

Algemene conclusies doorrekening

In afbeelding 4.11 is weergegeven of en wanneer er knelpunten ontstaan bij HS/MS-stations uitgaande van het doorgerekende scenario van 2 TWh. Bij dit scenario ontstaan vóór 2030 knelpunten in het net. Voor het aanpakken van deze knelpunten zijn twee nieuwe stations nodig en uitbreiding van 11 bestaande stations, met de volgende aandachtspunten:

- De individuele doorlooptijden van deze aanpassingen aan het netwerk zijn zo'n 6-8 jaar voor nieuwe HS/MS-stations en 4-6 jaar voor uitbreidingen van bestaande stations. Uiteindelijk is TenneT de doorslaggevende partij bij het bouwen van nieuwe stations. Zonder de goedkeuring en samenwerking met TenneT kan er door Enexis geen nieuw HS/MS-station geplaatst worden. Bij het bouwen van een nieuw station dient er een substantiële opwekpotentie te zijn (te denken valt aan minimaal 300 MW aan opwek);

We verwachten dat we in totaal 2 TWh kunnen bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030.

- Voor de realisatie van 2 nieuwe HS/MS-stations is 3 tot 8 hectare aan ruimte nodig. Daarnaast is er ruimte nodig om bestaande HS/MS-stations uit te breiden, evenals ruimte voor de tracés tussen locaties voor grootschalige opwek en het betreffende HS/MS-station;

- De maatschappelijke kosten die nodig zijn om deze knelpunten bij de HS/MS-stations aan te pakken bedragen tussen de 153 en 196 miljoen euro. Dit is exclusief de kosten voor aanpassingen aan het hoogspanningsnet door TenneT en exclusief de kosten voor het onderliggend net.

Specifieke conclusies en aanbevelingen

Op alle 12 HS/MS-stations waarop de potentie van de zoekgebieden wordt geprojecteerd vanuit dit RES-bod verwachten we voor of in 2030 een knelpunt. Dit betekent dat voor het realiseren van dit RES-bod bij al deze stations uitbreidingen nodig zijn of nieuwe stations gebouwd moeten worden.

- Voor de stations Helmond Zuid in De Peel en Hapert in De Kempen geldt dat er op termijn geen uitbreidingen meer op deze stations mogelijk zijn om alle initiatieven vanuit dit RES-bod aan te sluiten en dat voor De Peel en De Kempen nieuwe stations nodig zijn. Aanbevolen wordt daarom om daar eerst te kijken naar initiatieven die direct aangesloten kunnen worden en deze voor de korte termijn te prioriteren. Daarnaast is en blijft er overleg nodig tussen Enexis, TenneT en de betrokken gemeenten over het plaatsen van nieuwe stations ten behoeve van de gebieden De Peel en De Kempen. Aanbevolen wordt om rekening te houden met deze ontwikkelingen bij het nader specificeren van gebieden voor opwek via zon en wind.

- Voor de HS/MS-stations Aarle-Rixtel, Best, Eindhoven Noord/Oost/Zuid/West, Helmond Oost, Maarheeze, Eerde en Weertheide zijn uitbreidingen nodig om het ingediende RES-bod vanuit de MRE helemaal te realiseren. Ook hier zal daarom rekening gehouden moeten worden met een langere realisatietijd van een deel van de initiatieven die aan deze stations gekoppeld zijn. Dit betekent dat initiatieven goed gefaseerd moeten worden.

Figuur 4.11 - Knelpunten

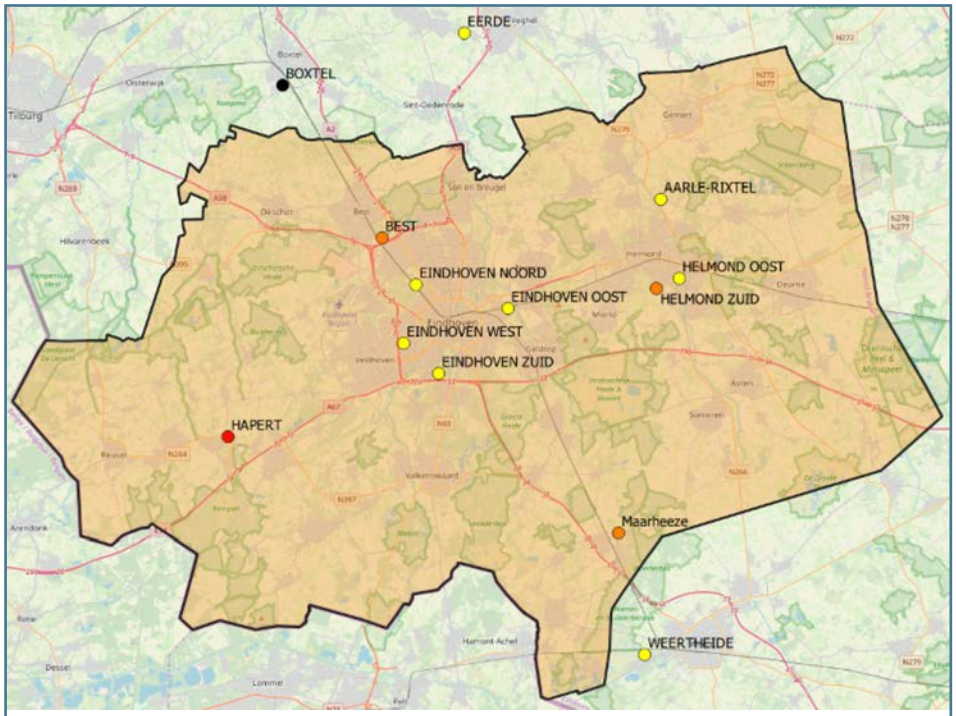

Geen knelpunt verwacht	0 stations
Knelpunt verwacht na 2025 vanuit bod RES MRE	8 stations
Knelpunt verwacht in 2025 of eerder vanuit bod RES MRE	3 stations
Er is nu een knelpunt vanuit bod RES MRE	1 stations
Geen impact vanuit bod RES MRE	1 stations

Voordat we een definitieve keuze maken, brengen we de (milieu)effecten van windturbines en zonnevelden in

De analyse laat zien dat veel knelpunten pas na 2025 ontstaan; dit betreft 8 van de 12 stations waar knelpunten gaan ontstaan bij de realisatie van 2 TWh. Hierdoor is er tijd om een belangrijk deel van de uitbreidingen en nieuwe stations voor te bereiden en te realiseren voordat er knelpunten optreden, waarmee 2 TWh een redelijk maakbaar bod is. Echter, om dit in de praktijk te kunnen waarmaken dienen de intenties richting RES 1.0 ook geconcretiseerd en nader gespecificeerd te worden voordat Enexis daar kan gaan investeren. Zodra er zekerheid is rondom de initiatieven kan Enexis op tijd handelen en ruimte bieden om de initiatieven te faciliteren. Overleg en afstemming over de programmering van de duurzame opwek en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod zijn en blijven van groot belang. (zie bijlage 8, doorrekening Enexis)

Algemene aandachtspunten duurzame opwek i.r.t. het elektriciteitsnetwerk

- Bespaar! Wat je niet verbruikt hoef je ook niet op te wekken.
- Onderzoek de mogelijkheden van zon op dak (of gevel). Een deel van de opgewekte elektriciteit, wordt dan namelijk al direct verbruikt, waardoor een kleiner deel op het (bestaande) net terechtkomt.
- Kies voor opwek een locatie in de buurt van een bestaand of gepland station, of in de buurt van een locatie met een hoge elektriciteitsvraag; houd rekening met de beschikbare capaciteit en de mogelijkheden voor afname.
- Het is aan te bevelen meerdere windturbines en/of grotere zonnevelden rond één locatie te clusteren, omdat zo hoge netinvesteringen worden voorkomen.
- Combineer zon- en windprojecten. Zorg voor een energiemix die aansluit op de vraag naar energie.
- Stem initiatieven voor opwek af met buur-RES-regio's.
- Ga samen op zoek naar de juiste vorm van samenwerking en programmering van opwek in de tijd.

4.6 Vervolg

Het uitgangspunt is om te starten bij no-regret maatregelen. We zijn ons er echter van bewust dat we ook windturbines en grondgebonden zonnevelden moeten realiseren. Voordat we een definitieve keuze maken waar en onder welke voorwaarden we dit willen doen, brengen we de milieu- en andere effecten van windturbines en zonnevelden in die gebieden eerst verder in beeld, onder andere met een planMER. Dit geeft bovendien aan inwoners, belangenorganisaties en andere stakeholders de mogelijkheid (formeel en informeel) om hierover mee te denken. Daarnaast kunnen we op basis

die gebieden eerst verder in beeld.

daarvan kaders en instrumenten ontwikkelen om sturing te geven aan het inpassen van grootschalige wind- en zonne-energie en het voorkomen en beperken van ongewenste (milieu)effecten.

Door het uitvoeren van een milieueffectenonderzoek en het bezien van andere effecten van grootschalige opwek blijven we de gekozen lijn van een zorgvuldige afweging bewandelen. We gaan nog dieper in op de verschillende belangen, zoals landschap, natuur en leefomgeving. Nu de mogelijke zoekgebieden bekend zijn kunnen we bovendien het participatietraject intensiveren. Met alle (milieu)effecten in beeld en de uitkomsten van het participatieproces kunnen we een weloverwogen keuze maken waar windmolenparken en zonnevelden wenselijk zijn. Ook andere ruimtelijke, economische, sociale en politiek-bestuurlijke overwegingen worden in beeld gebracht.

De Kempengemeenten hebben voor hun beleid 'Grootschalige zonne- en windenergie in De Kempen' al een milieueffectenonderzoek uitgevoerd. De ervaringen van De Kempen nemen we mee in het proces van de RES. We hebben de RES Metropoolregio Eindhoven ook als pilotregio aangemeld (landelijke pilot van NP RES en Commissie m.e.r.) voor het uitvoeren van een milieueffectenonderzoek (planMER), zodat een goede vertaling van de RES in de gemeentelijke omgevingsvisie en -plannen kan plaatsvinden. Daarnaast biedt het belanghebbenden ook de mogelijkheid om op regionaal niveau een zienswijze te geven op de keuzes en afwegingen.

5. Duurzame Warmte

Op dit moment is de warmtevraag voor woningen en bedrijven in Zuidoost-Brabant 5,81 TWh (20,9 PJ[6]). In een groot deel daarvan wordt voorzien door middel van fossiel aardgas. In de nabije toekomst willen we overstappen op een toekomstbestendige warmtevoorziening door de inzet van mogelijk duurzame warmtebronnen. De daadwerkelijke toepassing van deze bronnen is van veel zaken afhankelijk en vraagt om onderzoek, samenwerking en afstemming. Als onderdeel van de RES stellen we daarom een Regionale Structuur Warmte (RWS) op waarin regionale afspraken staan over hoe we in de nabije toekomst om willen gaan met de beschikbare bronnen, ruimte en infrastructuur voor onze warmtevoorziening. De resultaten tot op dit moment zijn opgenomen in de concept-RSW. Deze is op dit moment nog vooral inventariserend van aard. (bijlage 9)

De (concept) RSW geeft inzicht in de regionale warmtevraag, de potentie van de beschikbare warmtebronnen, de huidige warmte-infrastructuur en de mogelijkheden voor samenwerking tussen gemeenten in het realiseren van duurzame warmte. De stakeholders in de regio zijn voor deze (concept)-RSW in kaart gebracht en geïnformeerd tijdens verschillende bijeenkomsten. Vanwege de complexiteit en de grote verscheidenheid in stakeholders is er rondom biomassa een aparte bijeenkomst georganiseerd. In deze bijeenkomsten is geïnventariseerd waar stakeholders kansen en knelpunten zien in de verduurzaming van de warmtevoorziening in de regio.

Richting de definitieve RES 1.0 wordt vervolgonderzoek verricht en wordt de vertaling gemaakt naar concrete acties en afspraken. Op lokaal niveau werken de gemeenten en hun partners de plannen voor duurzame warmte verder uit in de zogeheten Transitievisies Warmte (TVW), die uiterlijk eind 2021 gereed moeten zijn.

5.1 Warmtevraag en potentie van duurzame warmtebronnen

De huidige warmtevraag voor woningen en bedrijven in de Metropoolregio Eindhoven bedraagt 5,81 TWh. In 2050 komt de warmtevraag naar verwachting uit op 4,4 TWh per jaar bij een besparing van 24%. Mogelijke duurzame warmtebronnen zijn geothermie, lage temperatuur aardwarmte (LTA), warmte-koudeopslag (WKO), all-electric, zonthermie, aquathermie, restwarmte, biomassa en biogas.

Het totaal energetisch (theoretisch) potentieel van deze duurzame warmtebronnen is maar liefst 15,4 TWh en overstijgt het in theorie ruimschoots de (toekomstige) vraag naar warmte van de gebouwde omgeving in de regio. Het daadwerkelijk toepasbare potentieel (dat wil zeggen het maatschappelijk en economisch potentieel) zal echter vele malen lager uitkomen als gevolg van beperkende factoren zoals ruimte, kosten, draagvlak en locatie. We zetten daarom ook als eerste in op besparing. Het daadwerkelijk toepasbare potentieel is momenteel niet bekend en bovendien locatie- en tijdsafhankelijk: wat technisch- of financieel nu niet haalbaar is, kan over 5 jaar wel haalbaar zijn. Dit vereist nog vervolgonderzoek richting

We maken afspraken over hoe we om willen gaan met de beschikbare bronnen, ruimte en infrastructuur voor onze warmtevoorziening.

6 Een joule is een natuurkundige eenheid voor energieverbruik. Een MJ is een miljoen joule. Een gemiddeld huishouden verbruikt jaarlijks 54 MJ energie aan warmte. Een PJ is een biljard joule. Het totale energieverbruik (elektriciteit en warmte) in Nederland is ongeveer 3000 PJ per jaar.

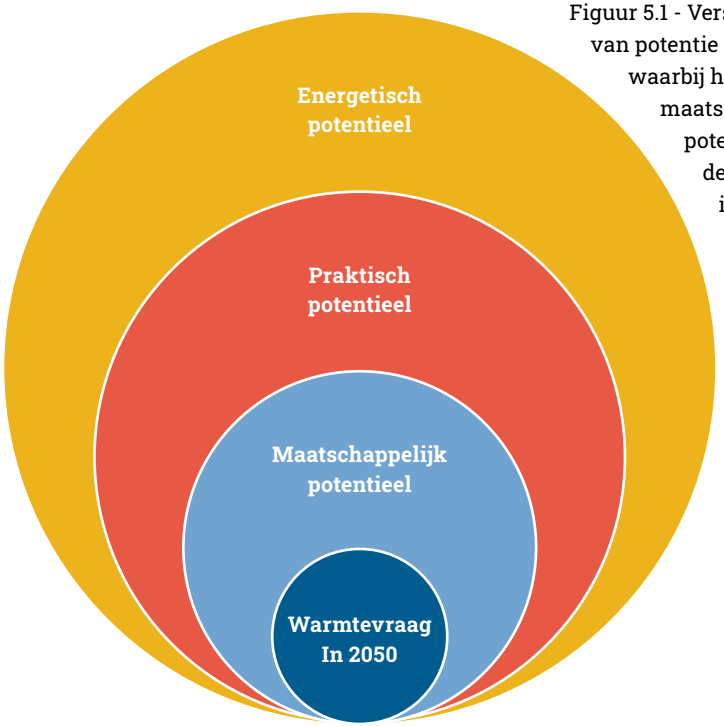

Figuur 5.1 - Verschillende vormen van potentie (ter illustratie), waarbij het huidige maatschappelijke potentieel kleiner is dan de verwachte vraag in 2050. In de loop van de tijd kan het maatschappelijk potentieel toenemen tot meer dan de behoefte.

RES 1.0 en 2.0 en verdere inzet op innovatie. In figuur 5.1 is de relatie tussen de typen potentie voor de gebouwde omgeving weergegeven.

We verwachten dat de ontwikkeling van duurzame warmte langzaam zal opstarten, ingegeven door de huidige onzekerheden en onbekendheden in relatie tot de warmtebronnen en hun toepassing. We verwachten echter ook dat het intensiveren van onderzoek, het aangaan van experimenten en het toepassen in de praktijk nieuwe kennis en ervaring opleveren die op hun beurt weer leiden tot een versnelling in het proces. Op korte termijn zijn inspanningen nodig om te komen tot een versnelling in zowel besparingsmaatregelen als in toepassing van duurzame bronnen gericht op een volledige verduurzaming van de warmtevraag in 2050.

5.2 Infrastructuur in de Metropoolregio Eindhoven: gas-, elektriciteits- en warmtenet

De huidige infrastructuur in de Metropoolregio Eindhoven bestaat voornamelijk uit het gas- en het elektriciteitsnet, die beheerd worden door Enexis Netbeheer. Het gas- en elektriciteitsnet tellen ieder ongeveer 350.000 aansluitingen. Daarnaast zijn er twee middelgrote warmtenetten, in Eindhoven en Helmond, en een aantal kleinere warmtenetten in Asten en Waalre. Bij elkaar hebben de huidige warmtenetten in de Metropoolregio Eindhoven op dit moment nog maar een relatief beperkt aandeel van ongeveer 16.500 aansluitingen. In het traject naar een duurzame warmtevoorziening zien we in relatie tot de infrastructuur nog een aantal relevante aandachtspunten en ontwikkelingen:

- Toepassing van een warmtenet is vooral interessant in stedelijk gebied met een hoge dichtheid aan woningen. Warmtenetten maken het mogelijk om verschillende (duurzame) bronnen op verschillende locaties met elkaar te verbinden. Momenteel vindt onderzoek plaats naar de potentie van de middelgrote netten in Eindhoven en Helmond voor de rest van de regio en naar verduurzaming van de gebruikte bronnen. Daarnaast vindt onderzoek plaats naar de huidige en toekomstige toepasbaarheid van de kleinere warmtenetten in het initiatief 'Warme kernen' in samenwerking met Enpuls.

Figuur 5.2

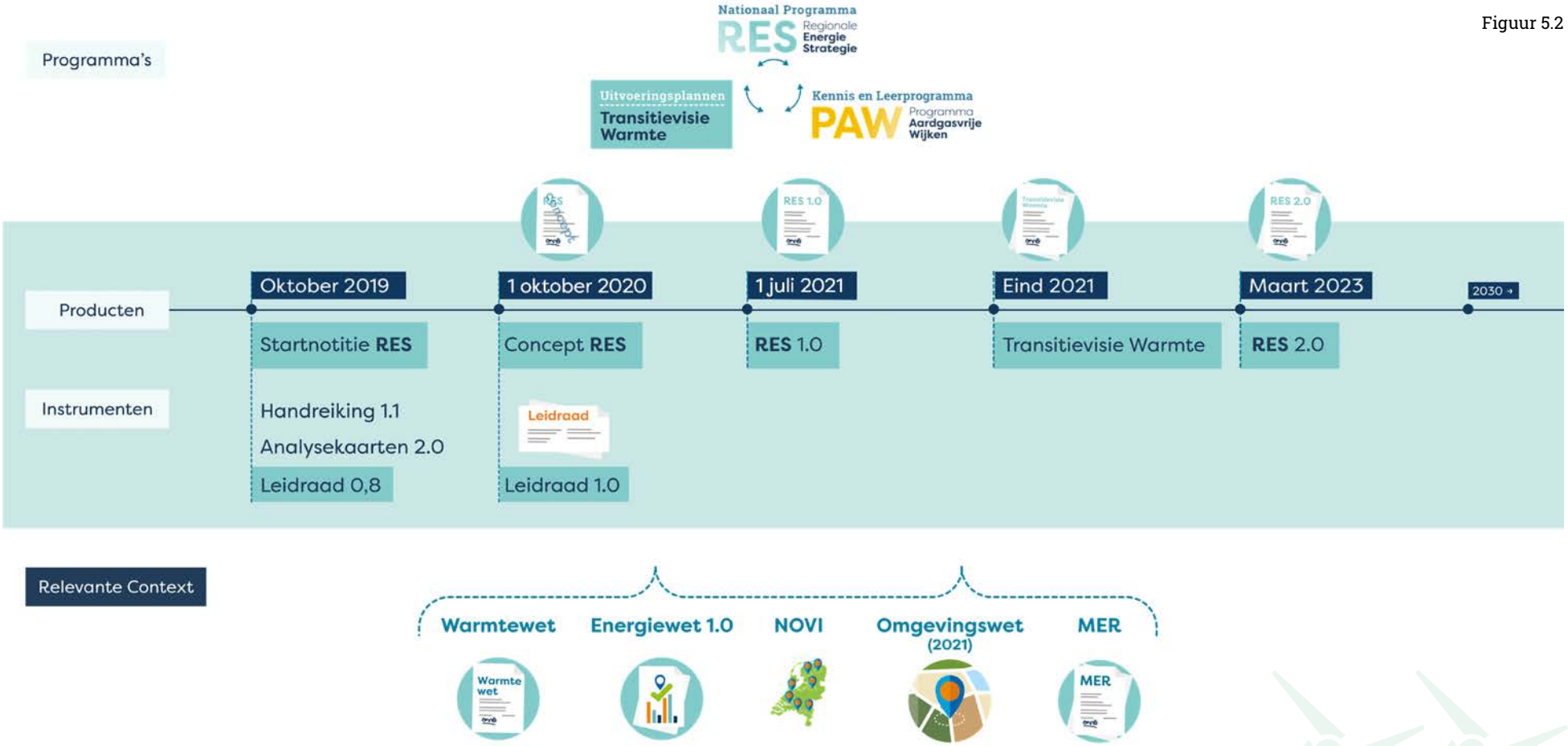

- Verduurzamen van het huidige gasnetwerk door grootschalige toepassing van duurzaam gas, bijvoorbeeld groen gas of waterstof, is op termijn te realiseren maar vindt nu nog niet plaats in de Metropoolregio Eindhoven. Bij het realiseren van een aardgasvrije warmtevoorziening of aardgasvrije wijken zou het huidige aardgasnet op die manier een belangrijke rol kunnen blijven spelen. Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk.
- Het overschakelen op duurzame warmte betekent, afhankelijk van de toegepaste duurzame warmtebron, meestal ook een toename in het gebruik van elektrische (hulp)energie en leidt daarmee tot een extra belasting van het elektriciteitsnet. Afhankelijk van de gekozen bronnen en technieken zal de elektriciteitsvraag (in TWh) ten gevolge van de duurzame warmtetransitie met gemiddeld 33% toenemen. Als de gehele warmtevraag gedekt kan

worden door duurzame warmtebronnen moet gemiddeld genomen een derde van deze warmteproductie komen uit elektriciteit. In 2050 is dat dus een derde van de verwachte warmtevraag van 4,4 TWh ofwel 1,5 TWh aan elektriciteit. Dit betekent dat er een forse toename is van de belasting op het elektriciteitsnet[7]. Op sommige plekken in de regio zal de warmtevraag komen uit volledig elektrische oplossingen (met individuele warmtepompen bijvoorbeeld), wat betekent dat de belasting op het net op deze locaties nog hoger zal zijn.

- Met de inzet van laagwaardige duurzame energiebronnen en zonthermie zal meer gebruik gemaakt gaan worden van de opslag van warmte en koude in de bodem via open of gesloten systemen, individueel of collectief uitgevoerd. Deze ontwikkeling geeft een druk op het gebruik van de ondergrond en verhoogt het risico op het behoud van de grondwaterkwaliteit. Dit vraagt om een goede risicobeheersing bij de verdere ontwikkeling en uitrol van de warmtetransitie.

5.3 Vervolg

De opgestelde RSW (bijlage 9), behorend bij de concept-RES, is voornamelijk inventariserend van aard. In het proces naar de RES 1.0 doen we verder onderzoek naar technische mogelijkheden, maar ook naar samenwerkingsmodellen (governance), exploitatiemogelijkheden en sociale innovatie. In de aanloop naar de RES 1.0 organiseren we (een) verdiepende sessie(s) met stakeholders. Hierbij gaan we nader in op de vraag hoe de betrokkenheid er in de toekomst uit kan/zal zien. De resultaten daarvan komen terug in de RES 1.0.

7 Ter vergelijking was het elektriciteitsverbruik van alle woningen in de Metropoolregio Eindhoven in 2017 ongeveer 1,08 TWh (volgens Klimaatmonitor).

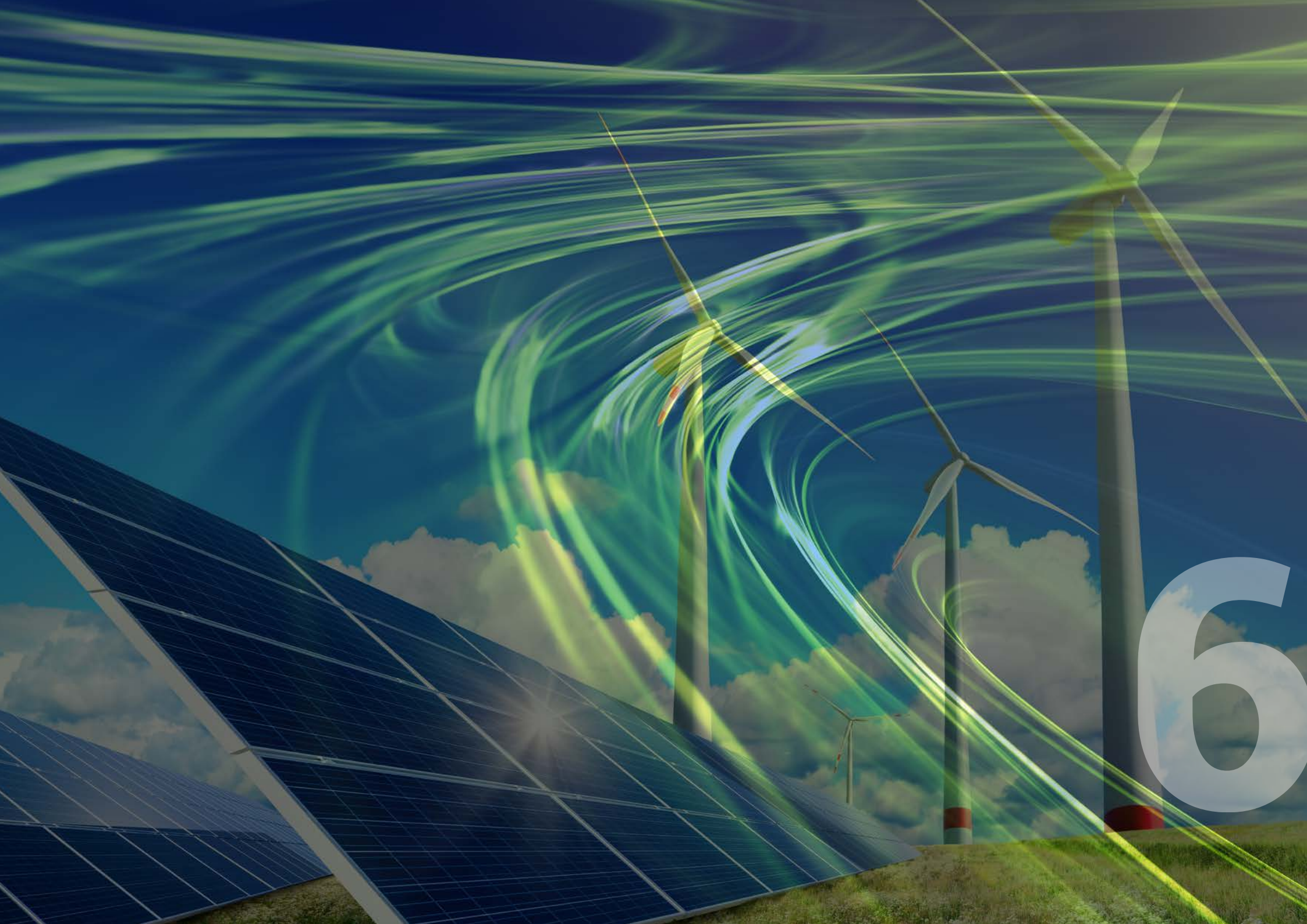
6

6. Van strategie via beleid naar uitvoering

Het succes van de RES is afhankelijk van de samenwerking met partijen die de regionale strategie tot uitvoering moeten brengen. Een belangrijk aspect daarbij is de uitvoering van de strategie met concrete plannen en projecten. Zo is in het Klimaatakkoord afgesproken dat vergunningen voor projecten zoveel mogelijk voor 2025 worden verleend. Het is daarom van belang om afspraken te maken over de uitwerking van de concept-RES en de verankering van onze leidende principes in lokaal en provinciaal beleid, over sociale en financiële participatie, over de uitvoering van het energiebesparingsplan en over de monitoring van de resultaten die we boeken. Natuurlijk vraagt de uitvoering ook belangrijke bijdragen en inspanningen van het Rijk en de provincie.

Punt van aandacht voor de RES is om in de aanloop naar 2030 zo min mogelijk onomkeerbare, belemmerende ruimtelijke besluiten of maatregelen te nemen.

Dit om de realisatie van de opgave voor de lange termijn 2050 haalbaar te maken.

In de volgende fase werken we samen met de netbeheerder en de diverse stakeholders de gemaakte afspraken uit tot een uitvoeringsprogramma RES. Dit programma bevat de wijze waarop de inzet voor besparing, opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag wordt uitgevoerd en geeft inzicht in de consequenties voor de energie-infrastructuur;

6.1 Borging in beleid en regels

De RES 1.0 wordt in alle gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en de algemeen besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel vastgesteld als beleidskader. Daarnaast wordt de RES vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant. De afspraken en leidende principes uit de RES worden in beleid en regels opgenomen. Dat betekent dat:

- gemeenten en stakeholders afspraken uit het energiebesparingsplan opnemen in hun beleid;
- gemeenten de zoekgebieden voor wind die in 2030 ingevuld moeten zijn, verankeren in hun omgevingsbeleid. Ook de provincie en de waterschappen bieden deze ruimte in hun beleid;
- gemeenten beleid voor zonne- en/of windenergie maken of actualiseren en dit eveneens verankeren in hun omgevingsbeleid;
- provincie en gemeenten zich inspannen om procedures voor vergunningverlening voor wind- en zonprojecten uit deze strategie voor 2025 af te ronden. De provincie is bevoegd gezag voor windprojecten (tussen 5 en 100 MW) en gemeenten zijn bevoegd gezag voor zonneprojecten (tot 50 MWp). Zij zijn dus verantwoordelijk voor de afwikkeling van procedures over RES-projecten voor 2025;
- gemeenten uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte vaststellen. Deze stemmen zij in regionaal verband op elkaar af. De provincie ondersteunt dit via de adviseurs Aardgasvrije Wijken.

De manier waarop 21 gemeenten beleid maken verschilt onderling. Er is ruimte voor lokaal maatwerk. We spreken wel samen af dat de ruimtelijke principes en afspraken uit de RES daadwerkelijk in gemeentelijk beleid worden vastgelegd.

Borging van RES 1.0 door:

- Gemeente en provincie in het ruimtelijk omgevingsbeleid;
- Waterschappen in de waterbeheerplannen en gebiedsplannen;
- Enexis Netbeheer en TenneT (of de netbeheerders) gericht op aansluiting van grootschalige opwek in hun meerjaren investeringsagenda;
- Maatschappelijke organisaties in hun jaar- en bedrijfsplannen.

Omgevingsbeleid

Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, energie, milieu, natuur en water. Daarmee vormt de wet de basis voor de samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in het omgevingsbeleid. De volgende verbeterdoelen worden zo bereikt:

- Verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, energie, milieu en natuur zijn beter op elkaar afgestemd.
- Duurzame projecten, zoals zonnevelden, windparken, warmtebronnen en daarvoor benodigde kabels en leidingen en andere energie-infrastructuur worden gestimuleerd.
- Besluitvormingsprocessen worden verbeterd en versneld.

6.2 Participatie

Door de energietransitie gaat ons landschap er de komende jaren anders uitzien. Met de komst van energiebronnen als zon en wind wordt de duurzame energievoorziening steeds zichtbaarder. Draagvlak en acceptatie onder omwonenden en andere inwoners en bedrijven uit de omgeving van projecten zijn daarbij van cruciaal belang. Het doel van de RES van de Metropoolregio Eindhoven is om tot regionaal gedragen keuzes te komen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, energiebesparing en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur. We zetten daarom in op een grotere mate van participatie van de lokale omgeving bij duurzame energie.

We onderscheiden verschillende vormen van participatie:

- Maatschappelijke participatie bij de energietransitie en de RES: betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en inwoners bij het ontwikkelen van de RES. Denk hierbij aan milieuorganisaties, VNO-NCW/bedrijfsleven, ZLTO, woningcorporaties, energiecoöperaties, groenpartijen, onderwijs en burgerinitiatieven;
- Volksvertegenwoordiging: het tijdig in de juiste positie brengen van colleges, gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen;
- Participatie bij energieprojecten: via lokaal eigenaarschap en financiële participatie.

Het doel van maatschappelijke participatie binnen de RES is om draagvlak voor de energietransitie in de Metropoolregio Eindhoven te creëren. We werken in de regio samen in ambtelijke werkgroepen, waarbij we stakeholders in de regio betrekken om mee te denken over specifieke aspecten van de RES. Hiermee maken de werkgroepen gebruik van de inhoudelijke kennis uit de regio, maar bouwen ze ook aan draagvlak door stakeholders te betrekken bij keuzes die worden gemaakt. Het initiatief om maatschappelijke participatie met inwoners te organiseren ligt met name bij gemeenten zelf. De regio biedt indien gewenst ondersteuning.

Het strategisch inzetten van communicatie draagt bij aan een gedragen RES. Met als ambitie om de grote diversiteit aan belanghebbenden daarin een eigen plek en waar nodig verantwoordelijkheid te geven. Op zo'n manier

dat kennis, ideeën en ervaringen van betrokken mensen en organisaties zo goed mogelijk worden benut. Hierbij volgen we de volgende vier sporen:

1. het informeren en betrekken van gemeenteraden en colleges van B&W;
2. het informeren en betrekken van de ambtelijke organisaties;
3. het gebruiken van kennis en ideeën van 'hoog betrokkenen';
4. het ondersteunen van gemeenten bij het informeren van inwoners en het vormen van maatschappelijk draagvlak voor de energietransitie.

De communicatie-aanpak is verder toegelicht in bijlage 3.

6.3 Bijdrage van het Rijk en de provincie

De RES'en in Nederland ontstaan op basis van de samenwerking en aan de voorkant zijn geen afspraken gemaakt met het Rijk over randvoorwaarden. Denk hierbij aan het opheffen van belemmeringen die er zijn door wet- en regelgeving, maar ook wat we als regio('s) (aanvullend) nodig hebben van het Rijk om de RES in onze regio te verwezenlijken. De regio's zijn inmiddels met het Rijk in gesprek over verschillende onderwerpen waar ze belemmeringen zien, waarbij we gezamenlijk zoeken naar oplossingen. Het uitgangspunt bij deze aanpak is dat het lastig is om op korte termijn generieke wetswijzigingen te realiseren, maar dat het Rijk ondersteunt bij het zoeken naar 'ruimte' in wet- en regelgeving om in de regio's te komen tot maatwerkoplossingen. Ook de provincies werken hieraan mee.

Voor een succesvolle uitvoering van de RES zijn dan ook aanvullende instrumenten, regels en middelen van het Rijk en de provincie noodzakelijk om de projecten en afspraken uit deze RES tot stand te kunnen brengen. Het gaat daarbij onder meer om de volgende elementen:

- Een pakket aan financiële stimulering voor grootschalige- en kleine energieprojecten (subsidie, fiscale regelingen, gebouwgebonden financiering, saldering), gericht op het betaalbaar maken/houden van de energietransitie wordt gegarandeerd tot 2030.

- Voldoende budget voor scholing van onder andere installateurs en uitvoeringscapaciteit bij netbeheerders, gemeenten, waterschappen, energiecoöperaties, woningbouwcorporaties, omgevingsdienst etc. In de RES 1.0 gaan wij dit vanuit de regio nader specificeren.

- Het opereren als één overheid, dus ook op Rijksniveau (o.a. Rijkswaterstaat, Defensie, Rijksvastgoedbedrijf) is afstemming nodig in relatie tot het behalen van de energiedoelstellingen. Zoals bij het vernieuwen van Rijkswegen, om die opgave breder te trekken en te benaderen als infrastructuur in de brede zin van het woord: voor verkeer en als energiecorridor.

- De haalbaarheid en betaalbaarheid voor de samenleving op basis van onder meer het onderzoek naar de mate, spreiding en clustering van woonlastenneutraliteit bij verschillende woningtypen en warmteoplossingen, wordt geborgd.

- Instrumenten die het mogelijk maken de energierekening in te zetten als investering voor het energiezuinig maken van de woning en afkoppeling van het aardgas (bijvoorbeeld woninggebonden financiering of een energiefonds).

- Afspraken over collectieve warmte gemaakt, waarbij we - waar het zinvol is - komen tot nieuwe warmtesystemen. Onder andere door het wegnemen van financiële belemmeringen waar gemeenten nu tegenaan lopen bij de aanleg van warmtenetten.

- We komen tot een gezamenlijk kader voor de verdeling van de schaarse netcapaciteit en het bieden van extra mogelijkheden om te kunnen sturen op de netcapaciteit, onder andere door:
  - het wettelijk mogelijk te maken elektriciteitsbronnen op piekmomenten af te koppelen;
  - het mogelijk maken van een flexibele inzet van de reservecapaciteit in de stations en het net;
  - het mogelijk maken van 'Meerdere Leveranciers Op Een Aansluiting ('Mloea'), bijvoorbeeld voor de combinatie van zonnepark en windpark;
  - het wettelijk mogelijk maken om nieuwe bronnen op een 'wachtlijst voor aansluiting' te zetten.

- Het extra stimuleren van 'zon op dak' door:
  - subsidie te verlenen voor 'niet-aan-het-net-leveren';
  - 'zon op bedrijfsdaken' te stimuleren door verplichtingen bij nieuwbouw en financiële impulsen bijvoorbeeld;
  - het voor particulieren aantrekkelijk te maken om meer zonne-energie op te wekken dan voor eigen gebruik nodig is.

- Besparen van energie in de gebouwde omgeving willen we stimuleren door de markt op grote schaal woningen te laten isoleren. Dit kan met een provinciaal programma, gefinancierd met maatschappelijk kapitaal (pensioenfondsen en opbrengsten participatie windturbines). In het verlengde vragen we het Rijk de heffingskorting voor woningcorporaties te vervangen door een isolatie-/duurzaamheidssubsidie.

- Windturbines hebben naar verwachting te maken met beperkingen vanwege radarinstallaties voor vliegverkeer. Dit kan soms worden ondervangen met lagere turbines die alleen (technisch-financieel) haalbaar zijn als het Rijk er voldoende subsidie voor beschikbaar stelt. De radar voor vliegverkeer heeft in onze regio mogelijk veel gevolgen voor het realiseren van windturbines.

- Regels en middelen die leiden tot financieel aantrekkelijke business-cases voor warmte(net)projecten.

- We verzoeken het Rijk om, in samenspraak met provincies en netbeheerders, een uniforme toetsings-/monitoringstool voor alle RES-regio's, te ontwikkelen door het Rijk in samenspraak met provincies en netbeheerders.

Met de andere Brabantse regio's en de provincie heeft afstemming plaatsgevonden over de randvoorwoorden. Deze lijst met randvoorwaarden wordt vanuit de RES regio's en de Provincie aan het Rijk meegegeven bij de indiening van de concept-RES'en. Mogelijk dat er in de komende periode nog andere randvoorwaarden naar voren komen.

6.4 Na de concept-RES

De eerstvolgende stappen na de concept-RES zijn:

Verwerking reacties raden en Rijk

De RES 1.0 is de uitwerking van concept-RES. De reacties op de concept-RES worden verwerkt, evenals de terugkoppeling van het Rijk na doorrekening van het PBL. Verder vinden een nadere uitwerking en verdieping plaats van de thema's besparing, grootschalige opwek en warmte en zullen er bestuurlijke keuzes worden gemaakt over een aantal bespreekpunten, zoals bijvoorbeeld het al dan niet toestaan van solitaire windturbines. Ook werken we in deze periode de leidende principes uit naar beleid en uitvoeringsrichtlijnen.

Uitvoeren van een planMER

We bepalen het kader voor de planMER en brengen vervolgens de (milieu-) effecten van windturbines en zonnevelden in de zoekgebieden verder in beeld, onder andere op basis van de planMER. Naast de formele zienswijze procedure volgens de Wet milieubeheer, die is gekoppeld aan de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en aan het Milieueffectenrapport, zetten we ons eigen participatieproces voort om alle belanghebbenden en andere geïnteresseerden te betrekken bij het RES-proces.

De stap naar uitvoering

De RES-organisatie gaat verder aan de slag om gemeenten, waterschappen, Enexis Netbeheer, provincie en andere stakeholders richting uitvoering te faciliteren. Onderwerpen die richting de RES 1.0 opgepakt worden zijn onder andere:

- **Een energiebesparingsplan -** Uitwerken van het plan en voorbereiden en borgen van de uitvoering.
- **Financiële participatie -** In beeld brengen hoe het streven naar maximale participatie wordt gerealiseerd. Wat is de behoefte bij gemeenten? Wat is haalbaar? Welke instrumenten kunnen worden ingezet?
- **Actief grondbeleid -** Verkenning naar de mogelijkheden en voor- en nadelen van actief grondbeleid in relatie tot de energietransitie samen met gemeenten en provincie.
- **Organisatie van de uitvoering -** Wat is er nodig aan kennis en capaciteit om de RES-opgave te kunnen realiseren?
- **Bestaande netwerken -** Gebruik maken van bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden voor bestaande opgaven. Bij welke bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden kunnen we aansluiten die een deel van de opgave kunnen uitvoeren?
- **Regionaal energiefonds -** We verkennen de mogelijkheden voor een regionaal energiefonds.
- **Arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid -** Het ontwikkelen van proactief en afgestemd arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid in de Metropoolregio Eindhoven.
- **Electriciteitsnetwerk -** Samen met Enexis en andere partners concretiseren en afstemmen van de intenties op het gebied van duurzame opwek.

Afstemming met buurregio's

De energietransitie stopt niet bij de regiogrenzen en de landsgrens. Naast de andere Brabantse regio's is er afstemming met de regio Noord-Midden Limburg en met België. Afstemming wordt gezocht over gebieden die regiogrenzen overschrijden, zoals De Peel, de aansluiting op stations van Enexis Netbeheer en TenneT (deze zijn namelijk niet regio- of gemeentegebonden), het effect van energieprojecten aan de regiogrenzen en landsgrens en de mogelijke inzet van warmtebronnen. Ook tussen buurgemeenten in de verschillende regio's vindt deze afstemming inmiddels plaats.

Bijlagen

Bijlage 1 - Begrippenlijst RES A - Z

Ter verduidelijking van de begrippen en ander jargon die in de concept-RES regelmatig worden gebruikt, is de onderstaande begrippenlijst opgesteld.

Aardgasvrij

Niet aangesloten op de fossiele brandstof aardgas. Dit betekent niet gasloos; er kan groen gas worden toegepast.

Adaptatie

Adaptatie omvat het aanpassen aan de gevolgen van een probleem, bijvoorbeeld aan veranderende omstandigheden zoals een veranderend klimaat. Onder klimaatadaptatie valt ook het verminderen van de kwetsbaarheid van de samenleving voor klimaatverandering of het profiteren van de kansen die een veranderend klimaat kan bieden.

Afwegingskader

Afwegingen en keuzes ten aanzien van de RES worden gemaakt op basis van een afwegingskader. Dit omvat een viertal onderdelen:

- Kwantitatieve bijdrage
- Ruimtelijke kwaliteit
- Energiesysteemefficiëntie
- Bestuurlijk en maatschappelijke draagvlak

Een nadere uitwerking hiervan staat in de concept-RES beschreven.

Aquathermie

Bij aquathermie wordt gebruik gemaakt van de temperatuur van het water voor de verwarming en/of koeling van gebouwen. De warmte en/of koude wordt daarbij gewonnen uit oppervlaktewater (zoals meren, rivieren en kanalen), uit (gezuiverd)afvalwater of uit drinkwater.

Bio-energie en biomassa

Energie die gewonnen wordt uit biomassa heet bio-energie. Biomassa bestaat uit hout en organisch afval, zoals planten, groente- en fruitresten. Bij de verbranding van deze materialen komt energie vrij en die energie noemen we bio-energie.

Biogas

Biogas is een gasmengsel dat ontstaat als gevolg van gisting van biologisch materiaal, zoals GFT-afval, mest of rioolslib. Het gas kan gebruikt worden als brandstof in warmtekrachtcentrales, of worden bijgemengd in het aardgasnet. Wanneer dit laatste gebeurt, spreken we van ‘groen gas’.

Broeikaseffect

Het broeikaseffect is de werking van gassen in de atmosfeer die warmte op aarde vasthouden. Zonder broeikaseffect is leven op aarde niet mogelijk. Het zou hier namelijk gemiddeld zo’n -30 graden Celsius zijn. Broeikasgassen zijn onder andere methaan, koolstofdioxide en waterdamp. Door verbranding van fossiele brandstoffen worden er meer broeikasgassen uitgestoten, die bijdragen aan de klimaatverandering. Dit noemt met het versterkte broeikaseffect.

Cultuurhistorische waarden en kenmerken

Waarden en kenmerken van een gebied of daar aanwezige zaken, verband houdend met het bouwkundig erfgoed, het stedenbouwkundig erfgoed, de historische groenwaarden, het historisch-geografisch erfgoed en de bekende en verwachte archeologische waarden.

Duurzame energie
Duurzame energie of groene energie is energie die is opgewekt met behulp van duurzame, hernieuwbare energiebronnen. Bij winning en omzetting van duurzame energie zijn er nauwelijks schadelijke effecten voor het klimaat. Voorbeelden zijn windenergie of zonne-energie.

Ecologisch verbindingszone (EVZ)
De ecologische verbindingszones vormen een essentiële bouwsteen van het Natuurnetwerk Brabant. Door groene verbindingen te leggen tussen de natuurgebieden zorgen zij ervoor dat dieren en planten niet geïsoleerd raken.

Energie infrastructuur
De energie infrastructuur omvat het gehele netwerk van opwek en transport van energie, van de energiebron via de leidingen, verdeelinstallaties naar de gebruiker. Dit kan per energietype worden uitgesplitst, bijvoorbeeld elektriciteitsinfrastructuur en warmte-infrastructuur.

Energiecorridor
Zone (bijvoorbeeld een snelweg) waarlangs veel duurzame/groene energie wordt opgewekt.

Energieneutraal
Dit houdt in dat alle gebruikte energie uit duurzame/hernieuwbare bronnen wordt opgewekt.

Energietransitie
De energietransitie omvat het omschakelen van fossiele energiebronnen naar duurzame energiebronnen, zoals overeengekomen in het Parijs-akkoord.

Gebouwde omgeving
De verzameling van alle gebouwen, waaronder woningen en maatschappelijk en commercieel vastgoed (incl. bedrijfsgebouwen). Bedrijfsprocessen in de industrie en landbouw maken geen onderdeel uit van de gebouwde omgeving.

Geothermie
Dit wordt ook vaak aardwarmte genoemd. Bij geothermie wordt gebruik gemaakt van warmte uit de grond. Warm water wordt hieruit omhoog gepompt om bijvoorbeeld water in een warmtenet te verwarmen. Dit kan als alternatief dienen voor aardgas.

Groene energie
Groene energie of duurzame energie is energie die is opgewekt met behulp van duurzame energiebronnen. Duurzaam betekent dat de energiebron onuitputtelijk is, dat de groene energie schoon en betrouwbaar is en dat er bij winning en omzetting nauwelijks schadelijke effecten voor het klimaat zijn.

Grootschalige opwek
Binnen de concept-RES is dit de opwek van schone/duurzame energie op grote schaal, met name zonneparken en windparken.

Joule

Een joule is de natuurkundige eenheid voor energieverbruik. Een megajoule (MJ) is een miljoen joule. Een gemiddeld huishouden verbruikt circa 1.500 m3 gas en 3.300 KWh. Dit staat gelijk aan jaarlijks 54.000 MJ aan warmte en 11.880 MJ aan elektriciteit. In totaal gebruikt dus een huishouden 65.880 MJ aan energie. Een petajoule (PJ) is een biljard joule. Het totale energieverbruik (elektriciteit en warmte) in Nederland is ongeveer 3.000 PJ per jaar.

Voor de leesbaarheid van de RES is er gekozen om alle informatie aan te duiden in TWh.

Klimaatakkoord

Op 28 juni 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd en zijn we begonnen met de uitvoering. In het akkoord staan meer dan 600 afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Op regionaal niveau wordt onder andere via de RES vorm gegeven aan de afspraken in het Klimaatakkoord. De RES gaat over de klimaattafels gebouwde omgeving en elektriciteit.

Klimaatneutraal

Dit betekent dat bij het opwekken van de energie die gebruikt wordt geen broeikasgassen worden uitgestoten, waardoor deze opwek niet bijdraagt aan de klimaatverandering.

Klimaattafels

Circa 150 partijen overlegden in het kader van het Klimaatakkoord aan vijf klimaattafels over Elektriciteit, Industrie, Gebouwde Omgeving, Landbouw en Landgebruik en Mobiliteit. Daarnaast en ten dienste van die tafels hebben vele werkgroepen en taakgroepen gewerkt aan onderdelen van sectoren en aan gemeenschappelijke thema's zoals innovatie, financiering en de arbeidsmarkt.

Kilowattuur

In Nederland wordt elektrische energie veelal uitgedrukt in het aantal Watt per uur. Bijvoorbeeld van een machine met een vermogen van 1.000 Watt (1 kW) en die een uur draait, is het energieverbruik 1 kilowattuur (kWh). Het gemiddelde Nederlandse huishouden gebruikt jaarlijks ongeveer 3.300 kWh aan elektriciteit en 15.000 KWh aan warmte. Het elektriciteitsverbruik wordt op nationaal en regionaal niveau vaak uitgedrukt in terrawattuur (TWh). Dit is 1 miljard kWh. Om 1 TWh op te wekken zijn er circa 50/60 windturbines van 5,6 MW of 110/130 windturbines van 3 MW of 1100 tot 1500 HA zonnepark nodig.
Het bod voor grootschalige opwek van elektriciteit is op basis van TWh. Voor de leesbaarheid van de RES is er gekozen om de meeste cijfers daarom aan te duiden in TWh. Als uitgangspunt is gehanteerd dat 1 TWh gelijk staat aan 3,6 Petajoule.

Landschappelijke waarden en kenmerken

Gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van het landschap, gericht op ruimtelijke, ecologische, cultuurhistorische en recreatieve aspecten.

Leidende principes

De concept-RES wordt uitgewerkt op basis van een kader van (maatschappelijke) uitgangspunten, richtinggevende afspraken en hoofdlijnen: dit zijn de leidende principes. Voor de Metropoolregio Eindhoven zijn de volgende leidende principes benoemd:

1. Een toekomstgerichte strategisch visie;
2. Een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij;
3. Focus op maximaal behouden van ruimtelijke kwaliteit;
4. De energietransitie als kans voor de regio;
5. Maatschappelijk draagvlak en bewustzijn staan centraal.

Meekoppelkansen

Meekoppelkansen zijn de kansen die zich aandienen om de RES te koppelen aan andere projecten, waardoor er een win-win situatie ontstaat. Denk hierbij aan bouwprojecten, waarin klimaatmaatregelen mee kunnen worden genomen.

Mitigatie

Mitigatie omvat het aanpakken van een probleem door de oorzaak weg te nemen. In het geval van het klimaat omvat dit maatregelen om de opwarming van de aarde tegen te gaan, door bijvoorbeeld de uitstoot van broeikasgassen te reduceren via besparing en duurzame opwek.

Natura 2000

Om kwetsbare natuurgebieden te beschermen is er Natura 2000. Dit is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden.

Natuur Netwerk Brabant

Samenhangend netwerk van natuurgebieden van nationaal en internationaal belang met als doel de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten bestaande uit de meest waardevolle natuur- en bosgebieden en andere gebieden met belangrijke aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden.

Netbeheerder

Het bedrijf verantwoordelijk voor het beheer van het elektriciteitsnet. Voor de provincie Noord-Brabant is dit Enexis.

Opgave

De landelijke opgave is om voor 2030 ten minste 35 TWh aan schone elektriciteit op te wekken.

Regionale Structuur Warmte (RSW)

Dit is een onderdeel van de RES. Hierin maken gemeenten, waterschappen en de netbeheerder in de Metropoolregio Eindhoven op hoofdlijnen regionale afspraken over hoe in de nabije toekomst om te gaan met de beschikbare bronnen, ruimte en infrastructuur ten aanzien van warmte. De RSW wordt door gemeenten op lokaal en wijkniveau vertaald naar een transitievisie warmte.

Restwarmte

Restwarmte is warmte-energie die overblijft bij een energieomzetting. Bijvoorbeeld warmte die ontstaat bij een productieproces. Deze warmte kan worden opgevangen en nuttig worden ingezet door koppeling met een warmtenet.

Ruimtelijke kwaliteit
De kwaliteit van een plek of gebied die bepaald wordt door een goed samenspel van herkomstwaarde, belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde.

SDE
Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie. Dit omvat subsidies voor het realiseren van schone en duurzame energiebronnen. Deze subsidie kent verschillende latere versies zoals SDE+. Vanaf 2020 heet deze regeling SDE++. De regeling richt zich met name op bedrijven en (non-profit) organisaties.

Terrawattuur (TWh)
Het elektriciteitsverbruik wordt op nationaal en regionaal niveau vaak uitgedrukt in terrawattuur (TWh). Dit is 1 miljard kWh. Om 1 TWh op te wekken zijn er circa 50/60 windturbines van 5,6 MW of 110/130 windturbines van 3 MW of 1100 tot 1500 HA zonnepark nodig.

Transitievisies Warmte (TVW)
Naar aanleiding van de RES werken de gemeenten met hun partners op lokaal niveau de plannen voor duurzame warmte verder uit in de zogeheten Transitievisies Warmte (TVW). Hierin staat de aanpak omschreven hoe een gemeente, onder andere op wijkniveau, de overstap naar een duurzame warmtevoorziening wil realiseren.

Warmtenet
Een warmtenet is een netwerk van leidingen onder de grond, waardoor warm water stroomt. Dat warme water wordt gebruikt om huizen en gebouwen te verwarmen. Het water in een warmtenet kan verwarmd worden door duurzame warmtebronnen zoals zonthermie, geothermie en aquathermie. Daardoor hoeft er niet meer in ieder huis een cv-ketel te hangen die op aardgas brandt.

Zoekgebieden
Gebieden die potentieel in aanmerking kunnen komen om grootschalige opwek door zonneparken en windparken te realiseren. De zoekgebieden in concept-RES zijn tot stand gekomen door de maximale potentie te bepalen op basis van de geldende restricties, technische haalbaarheid en ruimtelijke onderbouwing. De zoekgebieden worden in het vervolgproces naar RES 1.0 verder op milieueffecten gewogen door middel van een PlanMER. Ook wordt het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak getoetst met gemeenteraden en inwoners.

Zonthermie
Zonthermie is het opwarmen van water met behulp van zonlicht. Dit gebeurt door zonnecollectoren. Zie dit als zonnepanelen die de energie van de zon niet omzetten in elektriciteit, maar in warmte.

Zonne-energie
Bij zonne-energie wordt zonlicht opgevangen op zonnepanelen en direct omgezet in elektriciteit. Zonne-energie is een duurzame energiebron.

Concept Regionale Energiestrategie (RES)
Metropoolregio Eindhoven
April 2020

Metropoolregio Eindhoven
RES Regionale Energie Strategie

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

Metropoolregio Eindhoven
Postbus 985
5600 AZ Eindhoven

uw brief: 28 april 2020
uw kenmerk: 100149-1491\BMA\MGE 28
ons kenmerk: 20u.02782
zaaknummer: Z200001692
behandeld door: mevrouw C. Rieswijk
telefoonnummer: 0497-361636
bijlage(n):
onderwerp: Reactie gemeente Bladel op concept RES
verzonden:

Geachte heer/mevrouw,

Op 28 april ontvingen wij uw verzoek om de concept Regionale Energiestrategie (RES) vast te stellen en eventuele aanvullingen kenbaar te maken. Deze concept RES bestaat uit een opsomming van in totaal 33 hoofdpunten, verdeeld over zes hoofdstukken. Op 9 juli jl. hebben wij deze concept RES vastgesteld tijdens onze raadsvergadering. In deze brief vind u onze inhoudelijke reactie op de hoofdpunten.

1. Samen de energie ambitie realiseren

a. In de concept RES schetst de Metropoolregio Eindhoven de eerste contouren van de strategie voor besparing, grootschalige opwek van duurzame energie en warmte. Deze concept RES is daarom vooral een belangrijke stap naar de RES 1.0 die op 1 juli 2021 gereed moet zijn.

b. De RES is een samenwerking van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre, de waterschappen Aa en Maas en de Dommel, de provincie Noord-Brabant en Enexis Netbeheer. De gemeenten werken met elkaar samen via de subregio's De Peel, De Kempen, de A2-gemeenten en het Stedelijk Gebied Eindhoven.

c. Inwoners, maatschappelijke partners en bedrijfsleven zijn en worden betrokken en kunnen hun inbreng leveren, op een open en transparante manier.

d. Om de plannen vóór 2030 te realiseren worden de zoekgebieden voor grootschalige opwek van duurzame energie verankerd in het omgevingsbeleid van de betrokken overheden. Gemeenten en provincie spannen zich in om de vergunningen voor wind- en zonprojecten voor 2025 te verlenen. Deze planning sluit aan bij de afspraken in het Klimaatakkoord.

e. Voor warmte worden de regionale afspraken vastgelegd in de Regionale Structuur Warmte (RSW). Gemeenten geven in de lokale Transitievisies Warmte (TVW) die uiterlijk in 2021 gereed moeten zijn, aan of en zo ja welke wijken er voor 2030 van het aardgas af gaan. Afspraken op het gebied van besparing leggen we vast in een energiebesparingsplan en vertalen we naar projecten en acties.

Standpunt gemeenteraad Bladel: Wij stemmen in met de standpunten van hoofdstuk 1.

2. Onze aanpak voor de (concept) RES

a. In de komende decennia gaat een overstap plaatsvinden naar een volledig schone

energievoorziening. In deze concept-RES volgen we een integrale en toekomstgerichte aanpak en maken we een doorkijk naar 2050. We willen zoveel mogelijk opties open houden richting de toekomst. Vanuit die langetermijnvisie kijken we terug (backcasting); wat betekent die visie op 2050 voor het nu, voor de korte termijn.

b. De RES wordt uitgewerkt op basis van onze leidende principes: een kader van (maatschappelijke) uitgangspunten, richtinggevende afspraken en hoofdlijnen. Voor de Metropoolregio Eindhoven hebben we de volgende leidende principes benoemd:
   1. Een toekomstgerichte strategisch visie
   2. Een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij
   3. Focus op maximaal behouden van ruimtelijke kwaliteit
   4. De energietransitie als kans voor de regio
   5. Maatschappelijk draagvlak en bewustzijn staan centraal

c. De bovenstaande leidende principes zijn gekoppeld aan een afwegingskader. De keuzes die we maken analyseren en toetsen we op vier hoofdcriteria die als handreiking vanuit het Nationaal Programma RES (NP RES) aan de regio's zijn meegegeven:
   - Kwantitatieve bijdrage aan de opgave (energieopbrengst)
   - Ruimtelijke kwaliteit (landschap, versterking van de regio, koppelkansen, milieu)
   - Energiesysteem efficiëntie (kosten, planning en ruimtebeslag netwerkinfrastructuur)
   - Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak (participatie, acceptatie).

d. Verduurzaming van onze energievoorziening is noodzakelijk én een kans om als regio sterker te worden. De RES zetten wij daarom in als hefboom voor kwaliteitsverbetering (ruimtelijk, economisch, ecologisch en sociaal). Dit door de energietransitie te koppelen aan andere opgaven en te kijken of de energieprojecten een (deel van de) oplossing kunnen zijn. Hierdoor komen mogelijke oplossingen voor de integrale opgaven eerder in beeld. Uitgaande van de leidende principes zien wij vier ontwikkelrichtingen om tot die kwaliteitsverbetering te komen:
   - Een vitale agrarische economie
   - Een veerkrachtig natuurlijk systeem
   - Een duurzame en innovatieve economie
   - Een veerkrachtig watersysteem en klimaatadaptatie

Standpunt gemeenteraad Bladel:
- Wij missen concretisering van punt 2b-4. Graag zien wij hier dat de energietransitie als kans wordt gezien voor het versterken van een economisch en ecologisch vitale regio. In onze optiek zou energieopwekking namelijk een bijdrage moeten leveren aan lokale maatschappelijke doelstellingen in de brede zin van het woord.
- In navolging van bovenstaande zien wij bij punt 2c graag dat gekozen wordt voor de stelling 'kwalitatieve bijdrage aan ruimtelijke kwaliteit'. Dit sluit ons inziens ook beter aan bij hoofdpunt 2d.
- Wij zien graag dat bij 4d de vier punten worden samengevat in drie punten voor een meer kernachtige boodschap. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door agrarische economie onder de overige economie te scharen.
- Ons inziens moet de stelling worden opgenomen dat de regio klimaatbestendig en waterrobuust is, conform vastgestelde doelstelling in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie.

3. Besparing

a. Momenteel verbruikt de Metropoolregio Eindhoven 14,25 TWh per jaar aan energie, waarvan 5,33 TWh door woningen, 3,08 TWh door utiliteitsgebouwen, 4,31 TWh door de industrie en 1,53 TWh door de landbouw.

b. Gezien het belang van energiebesparing en omdat het niet vanzelf tot stand komt kiezen we er als Metropoolregio Eindhoven voor om besparing een prominente plaats te geven in onze RES. Door de komende jaren vol in te zetten op energiebesparing en daarmee zo snel mogelijk te beginnen, willen we voorkomen dat onze regionale opgave voor duurzame energie-opwek en de warmtetransitie nog groter wordt dan ze al is.

c. De focus ligt op het daadwerkelijk in beweging krijgen van inwoners, instellingen en bedrijven om maximaal energieverbruik en CO_2–uitstoot te besparen. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de betrokken doelgroepen en andere stakeholders. We gaan per doelgroep inzetten op het realiseren van de optimale besparing.

d. Dit gaan we als overheden actief bevorderen met het opstellen van een regionaal energiebesparingsplan voor en samen met alle doelgroepen en stakeholders. Het energiebesparingsplan wordt voor iedere doelgroep op maat ontwikkeld. De overheid heeft daarbij een voorbeeldrol, bijvoorbeeld via het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

e. We gaan daarnaast de toepassing van kleinschalige opwek maximaal bevorderen als onderdeel van onze aanpak voor besparing.

f. De aanpakken voor besparing moeten voldoen aan de volgende voorwaarden: technisch mogelijk, financieel haalbaar en maatschappelijk acceptabel.

g. Om maximale energiebesparing en CO_2-reductie te behalen en bij voorkeur zelfs te versnellen, is een effectieve samenwerking nodig tussen overheid, partners en andere stakeholders nodig met focus op zowel korte- als lange termijndoelen.

Standpunt gemeenteraad Bladel:

- Ons inziens is deze doelstelling te weinig geconcretiseerd;
    - Ten eerste missen wij een beschrijving van doelstelling en haalbaarheid. De energievraag is de afgelopen jaren, ondanks besparingsmaatregelen, nauwelijks gedaald. Landelijk gaat het PBL in de energieverkenning 2019 uit van een besparing van 0,9% per jaar voor de periode 2020-2030, hoeveel zou inzet op besparing dan volgend het MRE kunnen bijdragen?
    - Ten tweede is voor ons onvoldoende duidelijk welke rol van gemeenten verwacht wordt in de besparingsdoelstelling.

4. Duurzame opwek

a. In de RES benoemen wij als regio de potentie voor duurzame opwek op basis van de daadwerkelijke regionale mogelijkheden. Wat kunnen wij als regio leveren aan hernieuwbare energie: wat is technisch, ruimtelijk en maatschappelijk haalbaar en wenselijk? In de concept-RES leggen we uit hoe we tot globale zoekgebieden voor de opwek van grootschalige duurzame elektriciteit zijn gekomen en wat de hoogte is van het bijbehorende bod in TWh. We volgen een integrale en toekomstgerichte aanpak en sluiten op voorhand geen opties uit.

b. De informatie die in het proces tot nu toe is opgehaald is getoetst, samengebracht en vertaald naar de wijze waarop we energie duurzaam we gaan opwekken in onze regio. Dat doen we op de volgende manieren:
    - Via no-regret maatregelen;
    - In zoekgebieden voor grootschalige opwek;
    - Via energie-opwek ten dienste van andere opgaven en doelen.

c. We geven een inschatting van onze bijdrage aan de landelijke doelstelling van 35 TWh en in welke zoekgebieden de projecten zouden kunnen landen. Voor de benodigde opwek aan duurzame energie beginnen we niet op nul. In de regio zijn al voor 0,7 TWh aan projecten gerealiseerd of zitten in de 'pijplijn'. Aanvullend kijken we als eerste naar het realiseren van no-regret maatregelen, zoals zon op daken van bedrijven en grote stallen. Daarnaast gaan we een deel van de potentie van de zoekgebieden (met een significante bijdrage en ten dienste van) die in deze concept-RES zijn opgenomen benutten. We verwachten dat we in totaal **2 TWh** kunnen bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030.

d. De zoekgebieden met de daaraan gekoppelde opwekvermogens zijn ter doorrekening aangeboden aan Enexis Netbeheer. Bezien wordt wat de impact is van de verschillende zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek via zon en wind op de aspecten tijd, geld en ruimte.

e. We gaan de zoekgebieden voor duurzame opwek via wind en zon in de komende periode nader onderzoeken en waarderen, onder andere via een milieueffectenonderzoek (planMER). We maken daarbij gebruik van de kennis en ervaring die is opgedaan in De Kempen. Door het uitvoeren van een milieueffectenonderzoek en het bezien van andere effecten van grootschalige opwek blijven we de gekozen lijn van een zorgvuldige afweging bewandelen.

Standpunt gemeenteraad Bladel:

- Wij stemmen in met de standpunten van hoofdstuk 4 en benadrukken dat de Kempengemeenten zelf hun zoekgebieden aanleveren voor de concept RES naar aanleiding van ons gezamenlijke beleid voor grootschalige wind en zon.

5. Duurzame Warmte

a. Net als duurzame elektriciteit zal ook de warmte die we nodig hebben voor het verwarmen van onze huizen en gebouwen uit duurzame bronnen moeten komen. Op dit moment is de warmtevraag voor woningen en bedrijven in de Metropoolregio Eindhoven 5,81 TWh (20,9 PJ). In een groot deel daarvan wordt nu voorzien door middel van fossiel aardgas.

b. In de nabije toekomst willen we overstappen op een toekomstbestendige warmtevoorziening door de inzet van mogelijk duurzame warmtebronnen zoals geothermie, lage temperatuur aardwarmte (LTA), all-electric, zonthermie, aquathermie, restwarmte en biomassa/biogas. Overschakelen op duurzame warmtebronnen betekent meestal ook een toename in het gebruik van elektriciteit.

c. Samen hebben deze duurzame warmtebronnen een energetisch (theoretisch) potentieel van maar liefst 15,4 TWh en overstijgt het in theorie ruimschoots de (toekomstige) vraag naar warmte van de gebouwde omgeving in de regio. Het daadwerkelijk toepasbare zal echter vele malen lager uitkomen als gevolg van beperkende factoren zoals ruimte, kosten, draagvlak en locatie.

d. De huidige warmte-infrastructuur in de regio bestaat uit het gas- en elektriciteitsnet en uit twee grote (Eindhoven en Helmond) en diverse kleinere warmtenetten. Het gas- en elektriciteitsnet telt ongeveer 350 duizend aansluitingen, terwijl de warmtenetten bij elkaar ongeveer 16,5 duizend aansluitingen tellen. Dit laat zien dat warmtenetten in Zuidoost-Brabant beperkt worden toegepast c.q. op dit moment een beperkt bereik hebben.

e. Ieder type warmte-infrastructuur zal een rol spelen in de realisatie van een duurzame warmtevoorziening. Voor het bepalen van de regionale potentie van de grotere warmtenetten en voor het inzichtelijk maken van de kleinere warmtenetten lopen momenteel aparte verkenningen.

f. We maken regionale afspraken hoe in de nabije toekomst om te gaan met de beschikbare bronnen,

ruimte en infrastructuur. Dit gebeurt op hoofdlijnen in de Regionale Structuur Warmte (RSW) en is onderdeel van deze RES. Op lokaal niveau werken de gemeenten met hun partners de plannen voor duurzame warmte verder uit in de Transitievisies Warmte (TVW), die in 2021 gereed moeten zijn.

g. De (concept-)RSW is nog voornamelijk inventariserend van aard. Naar de RES 1.0 toe wordt gewerkt aan het verkrijgen van beter inzicht in de technische, economische en maatschappelijke potentie van de duurzame warmtebronnen.

Standpunt gemeenteraad Bladel:

- Biomassa is wat ons betreft geen bron van duurzame, hernieuwbare energie en willen wij bij voorkeur ook niet als zodanig in de RES erkennen.

6. Van strategie naar uitvoering

a. We maken afspraken over de verankering van onze leidende principes in beleid, over sociale en financiële participatie, over de uitvoering van het energiebesparingsplan en over de monitoring van de resultaten die we boeken. Gemeenten, waterschappen en provincie werken de RES uit in hun omgevingsbeleid en andere beleidsterreinen en netbeheerders in hun investeringsplannen.

b. De RES 1.0 wordt in alle gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en de algemeen besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel vastgesteld als beleidskader.

c. Het doel van de RES van de Metropoolregio Eindhoven is om tot regionaal gedragen keuzes te komen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, energiebesparing en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur. We zetten daarom in op een grotere mate van participatie van de lokale omgeving bij duurzame energie.

d. Een energietransitie voor iedereen betekent ook dat we iedereen de kans willen bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken. We hebben als regio de ambitie om te streven naar maximale lokale participatie en het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten.

e. Voor de uitvoering van de RES zijn aanvullende instrumenten, regels en middelen van het Rijk en de provincie noodzakelijk om de projecten en afspraken uit deze RES tot stand te kunnen brengen. Met de andere Brabantse regio's en de provincie heeft afstemming plaatsgevonden over de randvoorwaarden

f. De reacties op de concept-RES worden verwerkt, evenals de terugkoppeling van het Rijk na doorrekening van het PBL. Verder vinden een nadere uitwerking en verdieping plaats van de thema's besparing, grootschalige opwek en warmte en zullen er bestuurlijke keuzes worden gemaakt over een aantal bespreekpunten, zoals bijvoorbeeld het al dan niet toestaan van solitaire windturbines. Ook werken we in deze periode de leidende principes uit naar beleid en uitvoeringsrichtlijnen.

g. De eerstvolgende stappen na de concept-RES zijn o.a.:
   a. Uitvoeren van een planMER;
   b. Uitwerken van het plan en voorbereiden en organiseren van de uitvoering;
   c. In beeld brengen hoe het streven naar maximale participatie wordt gerealiseerd;
   d. Verkenning naar de mogelijkheden en voor- en nadelen van actief grondbeleid;
   e. Verkenning van de mogelijkheden van een Regionaal energiefonds.

h. De energietransitie stopt niet bij de regiogrenzen en de landsgrens. Naast de andere Brabantse regio's is er afstemming met de regio Noord-Midden Limburg en met België. Ook tussen

buurgemeenten in de verschillende regio's vindt deze afstemming inmiddels plaats.

Standpunt gemeenteraad Bladel:

- Wij missen een beschrijving van hoe stakeholders in de regio mede eigenaar worden gemaakt van de oplossingen, om zo ook de gewenste kansen voor de economie te realiseren en draagvlak te houden voor (met name) ruimtelijke ingrepen bij grootschalige opwekking?

Wij hopen dat u ons standpunt meeneemt in de uiteindelijke concept versie van de RES en wensen u veel succes met het verdere proces.

Hoogachtend,

De gemeenteraad van Bladel,
namens deze,

de griffier.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Aan de raadsleden
van de gemeenten in de
Metropoolregio Eindhoven

Metropoolregio Eindhoven
040 259 45 94
info@metropoolregioeindhoven.nl
www.metropoolregioeindhoven.nl

Bezoekadres
Raiffeisenstraat 18
5611 CH Eindhoven
Postadres
Postbus 985
5600 AZ EINDHOVEN

uw kenmerk	**uw brief van**	**ons kenmerk**	**datum**
			28 april 2020

Onderwerp
Raadsinformatiebrief over de concept Regionale Energiestrategie (RES): planning consultatie raden

e-mailadres
r.kraus@metropoolregioeindhoven.nl

Geachte gemeenteraadsleden,

Met deze Raadsinformatiebrief informeren wij u graag over de stand van zaken rond de Regionale Energiestrategie (RES) van de Metropoolregio Eindhoven. Zoals in de Raadsinformatiebrief van half april toegezegd geven wij u nu nadere informatie over de deadlines voor consultatie over de concept-RES.

Verruiming landelijke deadlines RES
De maatregelen die zijn genomen in het kader van de Corona-crisis raken ook dit proces. Vanuit het Rijk is bekend gemaakt dat de deadlines voor inleveren van de (bestuurlijk vastgestelde) RES'en worden verruimd:

- De planning voor het aanleveren van de bestuurlijk vastgestelde concept-RES wordt verruimd van 1 juni naar 1 oktober 2020.
- De regio's wordt wel gevraagd om per 1 juni al te delen wat ambtelijk is opgeleverd, zodat het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een eerste kwalitatieve analyse kan doen en er kennisuitwisseling kan plaatsvinden.
- Op uiterlijk 1 februari 2021 krijgen we advies van het Nationaal Programma RES over onze concept-RES. Het toepassen van de verdeelsystematiek – indien nodig - verschuift ook naar 1 februari 2021.
- De planning voor het opleveren van de RES 1.0 wordt verruimd van 1 maart 2021 naar 1 juli 2021.

Concept-RES gereed
Inmiddels is de concept-RES voor onze regio gereed. Bijgevoegd is nogmaals een toelichting over de concept-RES en de inhoudelijke bouwstenen. De concept-RES, inclusief de kaarten met inventarisatie van zoekgebieden, is nog enigszins globaal van karakter. We zien deze als een belangrijke tussenbalans, een volgende mijlpaal in het proces, waarin we als regio de koers uitzetten naar de RES 1.0 en verder. De verdere concretisering gebeurt in de volgende fase. Op basis van de concept-RES starten we deze zomer een planMER traject, waarin alle milieu-effecten bij inpassing van duurzame opwekking van energie in beeld worden gebracht. Ook worden richting RES 1.0 andere ruimtelijke, economische, sociale en politiek-bestuurlijke overwegingen in kaart gebracht. Dan vindt ook verdere consultatie plaats van stakeholders en inwoners. Zoals in de Startnotitie voor de RES is beschreven, wordt de RES 1.0 vastgesteld door de raden en de concept-RES door de colleges.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Vervolg proces besluitvorming concept-RES: consultatie raden verlengd
Eind april wordt de concept-RES, die wij dus zien als tussenbalans, aan alle colleges aangeboden, met de vraag om deze in de eigen raad te bespreken en vervolgens vast te stellen. Wij vragen elk college om hiertoe met de eigen raad het gesprek aan te gaan over de concept RES; dit zal in elke gemeente anders georganiseerd worden. Wellicht ook via digitale rondes, gezien de corona-maatregelen. We vragen de colleges om uiterlijk 31 augustus met hun raad het gesprek aan te gaan en de concept-RES vast te stellen.

De reacties die wij van de colleges ontvangen worden vervolgens opgenomen in een oplegnotitie/samenvatting die we met de concept-RES aanbieden aan het Rijk. Met de adviezen van de raden, GS en AB's van de Waterschappen gaan we aan de slag in het vervolgproces naar de RES 1.0. Daarnaast krijgen we in februari 2021 feedback vanuit het Rijk op onze concept RES. Dit kan aanleiding geven tot aanscherping.

De RES 1.0 moet uiterlijk 1 juli 2021 worden aangeboden aan het Rijk. Om deze deadline te halen streven we naar besluitvorming over de RES 1.0 in de Stuurgroep RES in maart/april 2021. Vervolgens zal de RES 1.0 ter vaststelling worden voorgelegd aan alle gemeenteraden, de Provincie en de Waterschappen. Uiteraard nemen wij u gedurende het hele proces mee, in bijeenkomsten en met overige communicatiemiddelen, zoals raadsinformatiebrieven.

Uitnodiging webinar 3 juni
Op woensdagavond 3 juni wordt een webinar voor volksvertegenwoordigers over de concept-RES georganiseerd. Gezien de corona-maatregelen organiseren we geen 'live' bijeenkomst, maar een digitale bijeenkomst, waarin wij u informeren over de voortgang van de RES. U bent dan in de gelegenheid om uw vragen te stellen. Een uitnodiging voor deze bijeenkomst volgt. De dag erna, op 4 juni, wordt een webinar voor inwoners georganiseerd.

Ik hoop u voor nu voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben, kunt u contact opnemen met Ronald Kraus, via r.kraus@metropoolregioeindhoven.nl.

Met vriendelijke groet,

Frans Kuppens,
voorzitter Stuurgroep RES Metropoolregio Eindhoven.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Bijlage bij Raadsinformatiebrief Concept-RES
De Regionale Energiestrategie in de Metropoolregio Eindhoven

Regionale Energiestrategie (wat is het ook al weer?)
In het kader van het Nationaal Klimaatakkoord heeft het Rijk aan alle 30 regio's in Nederland gevraagd om te onderzoeken hoe en waar ze energie kunnen besparen en energie duurzaam kunnen opwekken. Regio's stellen hiervoor een Regionale Energiestrategie (RES) op. Deze RES is een instrument om te komen tot keuzes voor de besparing van energie, de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de benodigde energie-infrastructuur. De RES heeft een horizon van 2030 met een lange termijn doorkijk naar 2050.

Met het opstellen van een gezamenlijke RES laten we als 21 gemeenteraden, twee algemene besturen van Waterschappen en Provinciale Staten zien dat we zelf verantwoordelijkheid erkennen en nemen om de gestelde opgave – op tijd – te realiseren. Het opstellen van een RES is een complexe opgave met enorme technische, financiële, maatschappelijke en ruimtelijke impact. Voor bijvoorbeeld het aanwijzen van zoekgebieden voor de plaatsing van windturbines en zonnevelden is altijd een afweging nodig met andere belangen, zoals de energie-infrastructuur, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak. De RES verbindt daarom belangrijke stakeholders: provincies, gemeenten, waterschappen, netbeheerders, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Concept-RES
De afgelopen maanden is in de werkgroepen Besparing, Warmte, Grootschalige opwek en Communicatie gewerkt aan de bouwstenen voor de concept-RES. Eind april wordt de concept-RES, die wij zien als tussenbalans, aan alle colleges aangeboden, met de vraag om deze in de eigen raad te bespreken en vervolgens vast te stellen. Wij vragen elk college om hiertoe met de eigen raad het gesprek aan te gaan over de concept-RES; dit zal in elke gemeente anders georganiseerd worden. De concept-RES wordt ook aangeboden aan GS en aan het DB van beide Waterschappen.

<u>Besparing</u>
De werkgroep Besparing heeft de besparingsopgave in beeld gebracht. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat:
- Zowel wij, als het Rijk, besparing als een belangrijk thema zien en wij dit als belangrijkste thema voorop zetten. Wat we niet verbruiken hoeven we namelijk ook niet op te wekken;
- Het Rijk met de opgave van grootschalige opwek op land al rekening heeft gehouden met de realisatie van de besparingsopgave.
- Er echter niet bekend is met welke realisatie het Rijk rekening houdt.
- Besparing geen invloed heeft op de opgave die de regio's opgelegd hebben gekregen voor grootschalige duurzame energie.
- Dat eerdere trajecten hebben uitgewezen dat realisatie van een besparingsopgave niet spontaan tot stand komt.

In de concept RES komt te staan:
- De regionale besparingsopgave;
- De strategie om de besparingsopgave te realiseren
- Benoeming van de doelgroepen;
- Kansen per doelgroep.

Voor de RES 1.0 brengt de werkgroep in afstemming met de stakeholders per doelgroep in beeld welke besparingsopties er zijn per doelgroep, inclusief de kansrijke aanpakken. Daarin worden meegenomen:
- De maatschappelijke kosten;
- De bijdrage aan de besparingsdoelstelling;

- Hoe realistisch een mogelijkheid is;
- Het draagvlak.

Een belangrijke tussenconclusie is dat gemeenten zelf maar beperkt verantwoordelijk zijn voor de opgave, maar zij wel het goede voorbeeld kunnen geven en de regie kunnen pakken. De ambities uit het Nationaal Klimaatakkoord moeten samen met de stakeholders, zoals de woningcorporaties en de bedrijven, gerealiseerd worden.
De besparingsplannen die uit de RES voortkomen moeten dus ook door de stakeholders gedragen worden. Hierin ligt ook een duidelijke opgave voor elke gemeente zelf.

Warmte
Voor de concept RES is het aanbod en de vraag van warmte in de regio geïnventariseerd. Hiervoor is een overzicht gemaakt van:

- De warmtebronnen in de regio (nu en in de toekomst);
- De warmtevraag in de regio (nu en in de toekomst);
- De bestaande en geprojecteerde infrastructuur voor warmte in de regio.

In de RES 1.0 wordt een eerste analyse gemaakt van huidige en toekomstige cruciale knelpunten en/of kansen voor ontwikkeling op regionaal niveau. Hiervoor wordt afgestemd met de verschillende stakeholders, verdeeld in:

- Net- en andere infrabeheerders;
- Afnemers, waaronder onder meer woningcorporaties en energiecoöperaties;
- Investeerders;
- Eigenaren warmtebronnen.

Grootschalige opwek
We doorlopen een zorgvuldig proces om te komen tot een kaart met zoekgebieden. Uiteindelijk doel van de RES is om gebieden aan te wijzen waar we vergunningen willen verlenen voor opwekking van duurzame energie via grootschalige zonne- of windenergie. We hebben met de ambtenaren van onze 21 gemeenten, de provincie, de waterschappen, de netbeheerder en externe stakeholders zoals ZLTO en BMF verschillende stappen doorlopen om de volgende elementen in beeld te brengen:

1. Wat past binnen ons landschap?
2. Waar zijn kansen voor koppeling met andere opgaven?
3. Wat is er mogelijk binnen wetgeving?
4. Wat is de impact op het elektriciteitsnetwerk? Daarbij maken we een onderscheid tussen de mogelijkheden in aansluiting vóór en na 2030.

Deze stappen hebben geresulteerd in een ‘vlekkenkaart’ met zoekgebieden.

Met de concept-RES ‘halen we het net op’ en geven we richting het Rijk aan welke zoekgebieden er nu in beeld zijn, op basis van technische/landschappelijke analyses. Na de concept-RES nemen we de volgende stappen:

- We organiseren vervolgonderzoek, regionaal en lokaal. We brengen de effecten en kansen verder in beeld, o.a. via het traject van een PlanMER. We gaan verder met het participatieproces en we werken met de gemeenten uit hoe we de uitvoering (regionaal en lokaal) kunnen gaan organiseren. We verwerken hier ook de reacties vanuit de gemeenteraden.
- In de RES 1.0 verwerken we ook de reactie van NP RES en PBL. Deze verwachten we in februari 2021.
- En na de RES 1.0 gaat het proces ook door. Elke twee jaar moeten we onze RES actualiseren en verdiepen.

Stakeholders en inwoners
Op 7 januari en op 3 maart zijn werkateliers georganiseerd met de verschillende stakeholders op de thema’s grootschalige opwek, warmte en besparing. Er waren meer dan 100 stakeholders aanwezig, vanuit o.a. ZLTO, BMF, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, woningcorporaties, Rijkswaterstaat, bedrijven,

energiecoöperaties, Veiligheidsregio, provincie en gemeenten. Deze verslagen zijn terug te vinden op de website van de Metropoolregio Eindhoven. Tussentijds zijn stakeholders ook geconsulteerd.

In februari is onder de inwoners van de Metropoolregio Eindhoven een flitspeiling uitgezet om een beeld te krijgen hoe de inwoners op dit moment denken over het duurzaam opwekken van energie en energiebesparing. Dit leverde 1464 respondenten op, verdeeld over de verschillende gemeentes. Op de website van de Metropoolregio Eindhoven vindt u een samenvatting van de resultaten.

RES 1.0 en verder
De RES 1.0 moet uiterlijk 1 juli 2021 worden aangeboden aan het Rijk. Om deze deadline te halen streven we naar besluitvorming over de RES 1.0 in de Stuurgroep RES in maart/april 2021. Vervolgens zal de RES 1.0 ter vaststelling worden voorgelegd aan alle gemeenteraden, de Provincie en de Waterschappen. Uiteraard nemen wij u gedurende het hele proces mee, in bijeenkomsten en met overige communicatiemiddelen, zoals raadsinformatiebrieven.

Ook daarna gaat het proces door: elke 2 jaar vindt er een herijking plaats van de RES. Dan wordt beoordeeld of de doelen en ambities nog realistisch en ook ambitieus genoeg zijn. Bovendien is de verwachting dat wij door technologische vooruitgang en opgedane ervaringen nieuwe inzichten krijgen. De RES leidt tot besluitvorming in het omgevingsbeleid (omgevingsvisie, omgevingsplannen en omgevingsverordeningen).

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Concept Regionale Energiestrategie (RES) MetropoolRegio Eindhoven (MRE)

Nummer R20.067

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan de vraag of 0,7 TWh van de beoogde 2,0 TWh in de regio gerealiseerd is, schriftelijk te beantwoorden.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan biomassa – met de huidige stand der techniek - niet als duurzame bron te beschouwen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.2 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.067, Agendapunt 8.2.

Reactie college naar aanleiding van behandeling in de commissie Grondgebied
09-07-2020

- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan de vraag of 0,7 TWh van de beoogde 2,0 TWh in de regio gerealiseerd is, schriftelijk te beantwoorden.

  Antwoord: In de metropoolregio Eindhoven wordt op dit moment inderdaad 0,7 TWh van de beoogde 2,0 TWh aan hernieuwbaar energie opgewekt. De gemeente Bladel draagt hier voor 2,7% aan bij met 0,019 TWh.
  Voor de volledigheid; de bron voor deze gegevens is de Klimaatmonitor met peiljaar 2017 (er is nog geen recentere berekening beschikbaar).

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	612
Extern Zaak ID	Z190002148
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.3
Omschrijving	R20.047 Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.047b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.047 van burgemeester en wethouders van 15 april 2020;

gelet op het bepaalde in de Wet ruimtelijke ordening;

overwegende dat:
- het ontwerpbestemmingsplan "Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel" is ontwikkeld om de omschakeling van een agrarisch bedrijf met bedrijfswoning en een recreatiewoning naar twee woningen ten behoeve van burgerbewoning mogelijk te maken;
- het ontwerpbestemmingsplan "Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel" van 27 februari 2020 tot en met 8 april 2020 voor een ieder ter inzage heeft gelegen;
- er tijdens deze termijn een zienswijze is ingekomen; dat het kostenverhaal is geregeld middels een anterieure overeenkomst;

besluit:

1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld;
2. De concept Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel vast te stellen;
3. Het bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel gewijzigd vast te stellen, met inachtneming van de wijzigingen uit de Nota zienswijzen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.047
Onderwerp : Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Aan de raad

Inleiding
Op 20 maart 2018 besloten wij de procedure te starten voor de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel.
Op deze locatie is een agrarisch bedrijf met bedrijfswoning en een jaarrond te exploiteren recreatiewoning aanwezig. Het plan beoogt om beide woningen om te zetten in een woonbestemming ten behoeve van burgerbewoning. Overtollige bebouwing zal daarbij worden gesloopt. Ten behoeve van de omzetting van de recreatiewoning in een burgerwoning zal een bouwtitel Ruimte voor Ruimte worden ingezet.

De totale oppervlakte aan bebouwing zal met dit plan afnemen.
Het plan past binnen het ruimtelijk beleid en er wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden.
Op 26 februari 2020 is een (anterieure) overeenkomst met de initiatiefnemers gesloten.
Vervolgens heeft het ontwerpbestemmingsplan “Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel” (bijlage 03 t/m 06) vanaf 27 februari 2020 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode is één zienswijzen ingediend.
Het voorstel is om het plan gewijzigd vast te stellen met inachtneming van de wijzigingen uit de Nota zienswijzen

Voorstel
1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld;
2. De concept Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel vast te stellen;
3. Het bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel gewijzigd vast te stellen, met inachtneming van de wijzigingen uit de Nota zienswijzen

Beoogd effect
Het doel is om het bestemmingsplan vast te stellen waardoor een agrarisch bedrijf zonder dieren en een recreatiewoning worden gesaneerd en er ter plaatse twee burgerwoningen mogelijk zijn. Het effect van dit bestemmingsplan is een kwaliteitsverbetering ter plaatse omdat de omschakeling gepaard gaat met de sloop van de overtollige bedrijfsgebouwen.

Argumenten
1.1 Voor het bestemmingsplan “Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel” geldt geen exploitatieplanplicht
De Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat de gemeente de economische uitvoerbaarheid van een ruimtelijke ontwikkeling regelt (artikel 6.12 Wro). Dit kan door het vaststellen van een exploitatieplan door de raad. De raad kan hiervan afwijken, als het kostenverhaal op een andere manier geregeld is. Het project wordt voor eigen rekening en risico door de initiatiefnemers gerealiseerd. Op 26 februari 2020 is de anterieure overeenkomst met de initiatiefnemers getekend. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over het kostenverhaal, de specifieke voorwaarden en planschadeafwenteling. Deze anterieure

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Elian Pas	

overeenkomst is aangevuld met een allonge vanwege de wijzigingen in het plan ten gevolge van de ingediende zienswijze. Hiermee is de economische uitvoerbaarheid zeker gesteld.

2.1 De ingediende zienswijzen zijn verwoord in de concept-Nota zienswijzen
Tijdens de ter inzage termijn is één zienswijze ingediend. In de concept-"Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel" (bijlage 02) is deze zienswijze is samengevat weergegeven en beantwoord.

2.2 De zienswijze geeft aanleiding om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen
Op enkele onderdelen moet het bestemmingsplan aangepast worden. Voor de uitgebreide inhoudelijke aanpassingen wordt kortheidshalve verwezen naar de zienswijzennota.
De inhoud van de zienswijzen komt erop neer dat de wijze waarop de kwaliteitsverbetering in het ontwerpbestemmingsplan is vormgegeven niet geheel in overeenstemming is met de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant en moet worden aangepast. Daarnaast heeft de provincie aangegeven dat de sloop van overtollige bebouwing onvoldoende is geborgd in de planregels van het ontwerpbestemmingsplan.

2.3 Ambtshalve wijzigingen in de tekst van de toelichting zijn opgenomen in de concept-Nota zienswijzen
Tijdens de periode van ter inzage legging, zijn enkele hiaten in de tekst van de toelichting van het plan ontdekt. Deze zijn in aangevuld in de tekst en ter volledigheid opgenomen in de concept-"Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel".

3.1. Het bestemmingsplan past binnen de wettelijke kaders en relevante beleidsuitgangspunten
Alle noodzakelijke vooronderzoeken zijn uitgevoerd en de resultaten hiervan zijn verwerkt in de toelichting van het bestemmingplan en bijbehorende bijlagen. De resultaten van de plaatsgevonden onderzoeken vormen geen belemmering om aan uw raad voor te stellen tot vaststelling van het voorliggende bestemmingsplan over te gaan.

Kanttekeningen
2.1 De beoordeling van de ingediende zienswijzen herzien ten opzichte van de voorliggende concept-"Nota zienswijzen"
Uit de ingediende zienswijzen blijkt dat de provincie de opmerking heeft gemaakt dat het ontwerpbestemmingsplan nog niet overeenstemt met de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant (IOV) die op 5 november 2019 in werking is getreden. Met name gaat het over de
kwaliteitsverbetering van het landschap. Overwogen kan worden om het ontwerpbestemmingsplan niet aan te passen en dus niet tegemoet te komen aan de gemaakte opmerking. Het gevolg is dat het bestemmingsplan dan niet vastgesteld kan worden.
Als het bestemmingsplan desondanks toch wordt vastgesteld zal dat na de vaststelling van het bestemmingsplan waarschijnlijk opnieuw leiden tot een opmerking van de provincie, zijnde of een verzoek om voorlopige voorziening of beroep tegen het besluit. Het is wenselijk om dit risico niet te lopen en de vertraging die dit veroorzaakt zoveel mogelijk te voorkomen.

3.1. Plan niet vaststellen
Naast de ingediende zienswijze zijn er geen andere reacties ingediend.
Gezien de eerdere besluitvorming rondom het bestemmingsplan en de specifieke situatie en ruimtelijke onderbouwing achten wij dit geen reële optie. Daarnaast is met de initiatiefnemer een overeenkomst gesloten en heeft deze partij voorbereidingskosten gemaakt.

Financiën

Er is sprake van een partiële herziening van het bestemmingsplan op verzoek. Alle kosten hiervoor zijn ook voor rekening van de initiatiefnemers. Voor het kostenverhaal zijn wij op 26 februari 2020 een overeenkomst aangegaan met de initiatiefnemers. In deze overeenkomst hebben we afspraken gemaakt over het kostenverhaal. Naar aanleiding van de ingediende zienswijze en de voorgestelde wijzigingen van het bestemmingsplan is een allonge bij deze overeenkomst opgesteld en ondertekend.
Hierdoor heeft het bestemmingsplan geen financiële gevolgen voor de gemeente.

Communicatie
De initiatiefnemer heeft vooraf een omgevingsdialoog gevoerd. De omwonenden zijn daardoor op de hoogte van dit initiatief.
Het raadsbesluit zal worden gepubliceerd. Na vaststelling zal het bestemmingsplan opnieuw ter inzage worden gelegd.

Uitvoering
Na vaststelling van het bestemmingsplan wordt het raadsbesluit gepubliceerd. Het bestemmingsplan wordt definitief gemaakt en opnieuw ter inzage gelegd. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan kan gestart worden met de ontwikkeling. Start de initiatiefnemer eerder, dan is dit op eigen risico.

Bladel, 15 april 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.01686)
02. Concept “Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel” (20it.01610);
03. Verbeelding ontwerp bestemmingsplan (20it.01616);
04. Regels ontwerp bestemmingsplan (20it.01615);
05. Toelichting ontwerp bestemmingsplan (20it.01611);
06. Landschappelijk inpassingsplan (20it.01612);
07. Quickscan flora en fauna (20it.01684).

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01686

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01686

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.047 van burgemeester en wethouders van 15 april 2020;

gelet op het bepaalde in de Wet ruimtelijke ordening;

overwegende dat het ontwerpbestemmingsplan "Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel" is ontwikkeld om de omschakeling van een agrarisch bedrijf met bedrijfswoning en een recreatiewoning naar twee woningen ten behoeve van burgerbewoning mogelijk te maken;

dat het ontwerpbestemmingsplan "Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel" van 27 februari 2020 tot en met 8 april 2020 voor een ieder ter inzage heeft gelegen;

dat er tijdens deze termijn een zienswijze is ingekomen;

dat het kostenverhaal is geregeld middels een anterieure overeenkomst;

besluit:

1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld;
2. De concept Nota zienswijzen Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel vast te stellen;
3. Het bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel gewijzigd vast te stellen, met inachtneming van de wijzigingen uit de Nota zienswijzen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 9 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

NOTA ZIENSWIJZE BESTEMMINGSPLAN "FONS VAN DER HEIJDENSTRAAT 44 EN SCHOTELVEN 2 TE NETERSEL"

Inleiding

Het ontwerpbestemmingsplan "Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel" heeft van 27 februari 2020 tot en met 8 april 2020 ter inzage gelegen. Gedurende de termijn van terinzagelegging is één zienswijzen ingediend door een wettelijk vooroverleg partner.

Hieronder worden de hoofdpunten van de ingediende zienswijze weergegeven, beoordeeld en van een standpunt voorzien. De raad heeft de integrale teksten van de ingediende zienswijze ontvangen.
De opgenomen zienswijze is tijdig ingekomen en wordt in de afweging over het ontwerpbestemmingsplan betrokken.

In deze nota worden alle voorgenomen wijzigingen ten opzichte van het ontwerpplan benoemd. Daarna worden deze aanpassingen verwerkt en wordt de nota namens de raad ondertekend.

A. Ambtshalve wijzigingen:

Tijdens de periode dat het ontwerpbestemmingsplan ter inzage lag, zijn enkele onvolledigheden in de tekst van de toelichting gevonden.

Het bestemmingsplan passen we op de volgende onderdelen aan:

1. Toelichting

1. In de toelichting onder paragraaf 5.3 wordt de tekst gewijzigd van:
   "Ingevolge de Wet geluidhinder moet de geluidbelasting vanwege een weg worden bepaald door middel van een akoestisch onderzoek. Niet alleen wordt hiermee uitsluitsel verkregen over de te verwachten geluidsbelasting over 10 jaar maar ook of en met welke planologische maatregelen eventueel nog wel kan worden voldaan aan de voorkeursgrenswaarde. Het resultaat van dit onderzoek, betrekking hebbende op de verkeersintensiteit en het wegdek van alle wegen met een geluidszone die strekt over het plangebied, wordt getoetst aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Secundair wordt op basis van de uitkomst van het akoestische onderzoek bepaald of kan worden voldaan aan de maximale ontheffingswaarde van 53 dB voor nieuw te bouwen woningen in het buitenstedelijk gebied en welke vereiste bouwkundige voorzieningen moeten worden getroffen. PM uitvoeren onderzoek´

   Naar:
   "De Wet geluidhinder biedt geluidsgevoelige bestemmingen, zoals woningen, bescherming tegen geluidhinder van wegverkeerlawaai bij de aanleg en wijziging van wegen of bij de bouw van woningen in de buurt van wegen.

   Bij de vaststelling van een bestemmingsplan hoeven bestaande geluidsgevoelige bestemmingen gelegen in de geluidzone van bestaande wegen niet getoetst te worden. Daarnaast is de Wet geluidhinder niet van toepassing op wegen die liggen binnen een woonerf en voor 30 km/u wegen, omdat er geen geluidzones gelden.

   De woning aan Schotelven 2 betreft een bestaande woning die in de huidige vorm behouden blijft. De huidige bedrijfswoning aan Fons van der Heijdenstraat 44 zal worden gesloopt en er zal nieuwbouw plaatsvinden. Deze woning is echter niet gelegen in een geluidzone van een weg. In het kader van onderhavig bestemmingsplan zal dan ook geen nader onderzoek naar wegverkeerslawaai worden uitgevoerd."

2. In de toelichting onder paragraaf 5.9.3 wordt de tekst als volgt aangevuld:
   "Door Lomans Ecoworks is een quickscan flora en fauna uitgevoerd. De rapportage van dit onderzoek, d.d. 3 maart 2020 met rapportnummer 2005, is als bijlage bij onderhavige toelichting gevoegd. Navolgend is de eindconclusie uit de rapportage weergegeven:

   "Eindconclusie:
   - Met de beoogde herbestemming wordt geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming verwacht.

- Nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag is niet aan de orde.
- De aanbevelingen voor 'Vogels algemeen' blz. 26 dienen te worden opgevolgd."

B. Beoordeling zienswijzen:

Zienswijze 1: Gedeputeerde staten van de Provincie Noord Brabant
Datum zienswijze: 6 april 2020, kenmerk C2260157/4678789
Ontvangen: 6 april 2020, registratienummer 20ik.02976.

Kernpunt van de ingediende zienswijze
Met onderhavig ontwerpbestemmingsplan worden ontwikkelingen mogelijk gemaakt waarvoor kwaliteitsverbetering van het landschap is vereist op grond van artikel 3.9 van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant (IOV). De zienswijze richt zich op de wijze waarop de kwaliteitsverbetering vorm is gegeven.
In de meerwaardeberekening zijn kosten voor de sanering van asbest meegenomen. Dit is niet in overeenstemming met artikel 3.9 IOV en moet worden aangepast.
Daarnaast maakt sloop van overtollige bebouwing onderdeel uit van de kwaliteitsverbetering. Deze sloop moet worden geborgd in de planregels door middel van een voorwaardelijke gebruiksbepaling.

Beoordeling zienswijze
Het principe van kwaliteitsverbetering van het landschap op grond van artikel 3.9 IOV houdt in dat een ruimtelijke ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied gepaard dient te gaan met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Dit kan onder andere bestaan uit het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur, het wegnemen van verharding of het slopen van bebouwing.

In de IOV is verder opgenomen dat onder sloop wordt verstaan het afbreken van agrarische bedrijfsgebouwen, het afvoeren van puin en afval, het inventariseren en selectief verwijderen van asbesthoudende materialen, het verwijderen van putten en fundering en egalisering van het perceel. Hieruit volgt dat asbestverwijdering onderdeel uitmaakt van het onderdeel sloop van overtollige bebouwing en niet als zelfstandige kwaliteitsverbetering kan worden beschouwd.

Conclusie
De zienswijze leidt tot aanpassing ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Het bestemmingsplan passen we op de volgende onderdelen aan:

2. Toelichting

In de toelichting onder paragraaf 4.2.3.3 wordt de tekst van de voorlaatste alinea op pagina 17 gewijzigd van:
"Bovenop de landschappelijke inpassing van het plangebied zal 210 m² asbestdak worden gesaneerd van het te behouden bijgebouw op de locatie Schotelven 2. De gemeente Bladel heeft aangegeven dat hiervoor een tegenprestatie van € 1.575,00 wordt ingebracht."

Naar:
"Naast de opwaardering van de bestaande landschappelijke inpassing ter plaatse van het plangebied, zal initiatiefnemer een bedrag van € 1.579,00 storten in het gemeentelijk groenfonds."

Op pagina 18 wordt de tekst in de tabel gewijzigd van:

Onderdeel	***Tegenprestatie***
Landschappelijke inpassing	*€ 3.844,10*
Verwijderen asbest	*€ 1.575,00*
Sloop overtollige bebouwing	*€ 11.800,00*
Totaal	***€ 17.219,10***

Naar:

Onderdeel	***Tegenprestatie***
Landschappelijke inpassing	*€ 3.844,10*
Storting in groenfonds	*€ 1.579,00*
Sloop overtollige bebouwing	*€ 11.800,00*

Totaal	***€ 17.223,10***

3. Planregels

In de regels wordt het volgende gewijzigd:

In artikel 4 wordt het volgende onderdeel toegevoegd:

4.3.4 Voorwaardelijke verplichting sloop
a. Het gebruiken en (doen) laten gebruiken van de voor 'Wonen' aangewezen gronden is alleen toegestaan indien binnen 4 jaar na het onherroepelijk worden van onderhavig bestemmingsplan de bebouwing welke in Bijlage 2 'Te slopen bebouwing en fases' bij deze planregels is aangemerkt als 'Sloop fase 1' is gesloopt;
b. Het gebruiken en (doen) laten gebruiken van de voor 'Wonen' aangewezen gronden is alleen toegestaan indien binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van onderhavig bestemmingsplan de bebouwing welke in Bijlage 2 'Te slopen bebouwing en fases' bij deze planregels is aangemerkt als 'Sloop fase 2' is gesloopt.

Aan de bijlagen bij de regels wordt Bijlage 2 ‘Te slopen bebouwing en fases’ toegevoegd onder vernummering van de overige bijlagen.

Bladel, 9 juli 2020

De raad van de gemeente Bladel,

De griffier, De voorzitter,

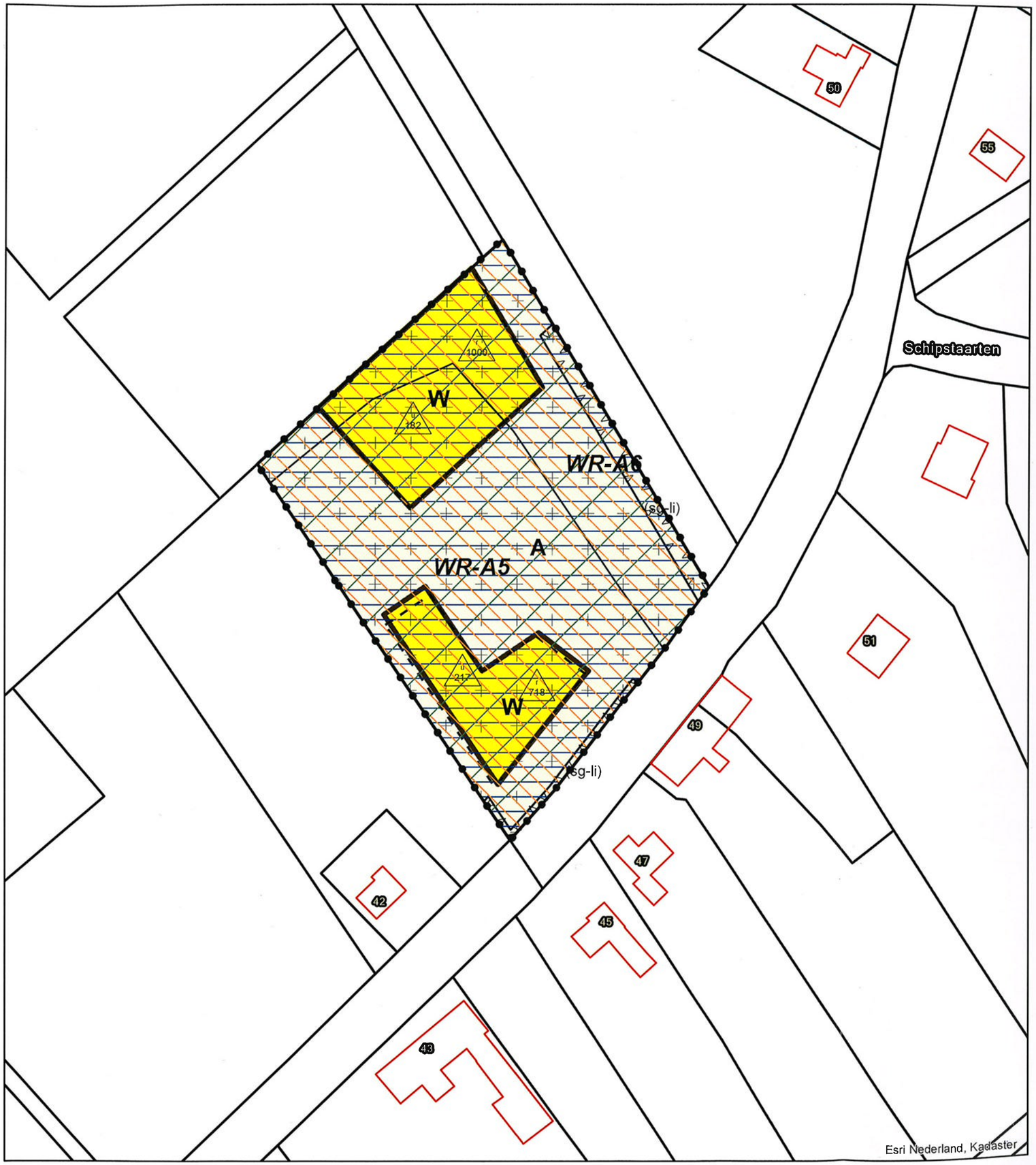

Bestemmingsplan 'Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel' gemeente Bladel

Versie: Ontwerp
IMRO-idn: NL.IMRO.1728.BPG0064FHeijden44-ONTW
Datum: Februari 2020

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- A Agrarisch
- W Wonen
- WR-A5 Waarde - Archeologie 5
- WR-A6 Waarde - Archeologie 6

Aanduidingen

- overige zone - attentiegebied Natuur Netwerk Brabant
- overige zone - bebouwingsconcentratie
- overige zone - beperkingen veehouderij
- (sg-li) specifieke vorm van groen - landschappelijke inpassing
- bouwvlak
- maximum oppervlakte bijgebouwen
- maximum volume

Verklaringen

Kadastrale ondergrond

0 25 50 100 Meters
1:1.000

N

Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Inhoudsopgave

Regels **3**

Hoofdstuk 1 Inleidende regels **4**
Artikel 1 Begrippen 4
Artikel 2 Wijze van meten 11

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels **12**
Artikel 3 Agrarisch 12
Artikel 4 Wonen 13
Artikel 5 Waarde - Archeologie 5 18
Artikel 6 Waarde - Archeologie 6 20

Hoofdstuk 3 Algemene regels **22**
Artikel 7 Anti-dubbeltelregel 22
Artikel 8 Algemene bouwregels 23
Artikel 9 Algemene gebruiksregels 24
Artikel 10 Algemene aanduidingsregels 25
Artikel 11 Algemene afwijkingsregels 26
Artikel 12 Algemene wijzigingsregels 27
Artikel 13 Algemene procedureregels 28

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels **29**
Artikel 14 Overgangsrecht 29
Artikel 15 Slotregel 30

Bijlagen regels **31**

Bijlage 1 Landschappelijke inpassing **32**

Bijlage 2 Nadere uitleg vergunningstelsel voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden **33**

Bijlage 3 Regeling vergroten bijgebouwen en woningen in het buitengebied **34**

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan:
het bestemmingsplan 'Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel' met identificatienummer NL.IMRO.1728.BPG0064FHeijden44-ONTW van de gemeente Bladel;

1.2 bestemmingsplan:
de geometrisch bepaalde planobjecten met de daarbij behorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aanduiding:
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens:
grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aardkundige waarden en kenmerken:
waarden en kenmerken van een gebied die vanwege geologische, geomorfologische, bodemkundige en (geo)hydrologische verschijnselen en processen danwel anderszins vanwege de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van de bodem, van algemeen belang zijn vanuit aardkundig oogpunt;

1.6 archeologische waarden:
cultuurhistorische waarden die bestaan uit de aanwezigheid van een bodemarchief met sporen van vroegere menselijke bewoning en/of grondgebruik daarin, en als zodanig het cultuurhistorisch erfgoed vertegenwoordigd;

1.7 attentiegebied Natuur Netwerk Brabant:
gebied gelegen rondom en binnen het Natuur Netwerk Brabant waar fysieke ingrepen een negatief effect kunnen hebben op de waterhuishouding;

1.8 bebouwing:
één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.9 bebouwingsconcentratie:
een vlakvormige verzameling van gebouwen in het buitengebied;

1.10 beeldkwaliteit:
het optimaal op elkaar afstemmen van bebouwing met de karakteristieken van de locatie en omgeving door middel van aandacht voor stedenbouwkundige aspecten, architectuur, cultuurhistorie en landschap;

1.11 beperkt kwetsbaar object:
een beperkt kwetsbaar object als bedoeld in artikel 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen;

1.12 beroeps- c.q. bedrijfsmatige activiteiten aan huis:
een beroep of het bedrijfsmatig verlenen van diensten dat door zijn beperkte omvang in een woning en daarbij behorende bijgebouwen met behoud van de woonfunctie kan worden uitgeoefend, nader onder te verdelen in:

Categorie A:

op administratief, juridisch, medisch, therapeutisch, kunstzinnig, ontwerptechnisch en bedrijfsmatig recreatief of hiermee gelijk te stellen gebied. Hiertoe behoort geen detailhandel en/of persoonlijke verzorging;

Categorie B:
op het gebied van persoonlijke verzorging, zoals een kapper en schoonheidssalon en dergelijke, met uitzondering van een seksinrichting, met dien verstande dat een eventuele detailhandelsfunctie ondergeschikt en gerelateerd aan het bedrijf dient te zijn;

Categorie C:
- een ambachtelijk, publiekverzorgend alsmede commercieel en medisch dienstverlenend bedrijf, niet bedoeld voor persoonlijke verzorging, dat zijn goederen en diensten rechtstreeks levert aan de consument, zoals een schoenmaker, goudsmid, hakkenbar, kleermaker en dergelijke, met dien verstande dat een eventuele detailhandelsfunctie ondergeschikt en gerelateerd aan het bedrijf dient te zijn;
- een bedrijf of instelling waarvan de werkzaamheden bestaan uit het verlenen van economische en maatschappelijke diensten aan derden, niet bedoeld persoonlijke verzorging, evenwel met uitzondering van een garagebedrijf;
- het op ambachtelijke wijze vervaardigen, herstellen, onderhouden of bewerken van producten en/of diensten in de vorm van bedrijven die voorkomen in de van deze planregels deel uitmakende Lijst van bedrijfsactiviteiten;

1.13 bestaande situatie:

t.a.v. bebouwing
- vergunde bebouwing zoals legaal aanwezig op het tijdstip van de terinzagelegging van onderhavig ontwerpbestemmingsplan, dan wel de bebouwing die mag worden gebouwd krachtens een vóór het tijdstip van terinzagelegging aangevraagde vergunning;

t.a.v. gebruik
- het gebruik van grond en opstallen zoals legaal aanwezig op het tijdstip dat het plan rechtskracht heeft verkregen;

1.14 bestemmingsgrens:
de grens van een bestemmingsvlak;

1.15 bestemmingsvlak:
een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.16 bijbehorend bouwwerk:
uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd en met de aarde verbonden bouwwerk, met een dak;

1.17 bijgebouw:
een op zichzelf staand, al dan niet vrijstaand gebouw, dat door de vorm onderscheiden kan worden van het hoofdgebouw en dat in architectonisch opzicht ondergeschikt is aan het hoofdgebouw;

1.18 bouwen:
het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk;

1.19 bouwgrens:
de grens van een bouwvlak;

1.20 bouwperceel:
een aaneengesloten stuk grond, waarop krachtens het plan een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.21 bouwperceelsgrens:
een grens van een bouwperceel;

1.22 bouwvlak:
een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zijn toegelaten;

1.23 bouwwerk:
en bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.24 cultuurhistorische waarden en kenmerken:
waarden en kenmerken van een gebied of daar aanwezige zaken, verband houdend met het bouwkundig erfgoed, het stedenbouwkundig erfgoed, de historische groenwaarden, het historisch-geografisch erfgoed en de bekende en verwachte archeologische waarden;

1.25 deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg:
een door het bevoegd gezag aan te wijzen deskundige op het gebied van de gemeentelijke archeologische monumentenzorg;

1.26 deskundige commissie:
de door het bevoegd gezag ingestelde commissie of aangewezen instantie, die als taak heeft het bevoegd gezag op verzoek of uit eigen beweging te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet 1998, over de gemeentelijke erfgoedverordening en over het gemeentelijke monumentenbeleid;

1.27 dierenverblijf:
gebouw voor het houden van landbouwhuisdieren, inclusief de daartoe behorende voorzieningen;

1.28 erfbeplanting:
afschermende (rand)beplanting binnen of direct aansluitend op het bestemmingsvlak of bouwperceel van een agrarisch bedrijf, een niet-agrarisch bedrijf of een woning;

1.29 gebouw:
elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.30 gebruiken:
gebruiken en/of te doen en/of te laten gebruiken en/of in gebruik te geven;

1.31 geitenhouderij:
een agrarisch bedrijf gericht op het fokken, mesten en houden van geiten;

1.32 geluidgevoelige objecten:
gebouwen die bestemd zijn voor wonen, onderwijs of medische zorg of andere geluidgevoelige gebouwen en terreinen bepaald in de Wet geluidhinder of het Besluit geluidhinder;

1.33 gevellijn:
een denkbeeldige lijn, waar de voorgevel van een hoofdgebouw op moet zijn georiënteerd;

1.34 hoge tunnels:
bouwwerken of andere werken, met een maximale hoogte van 4 meter, waarvan de wanden en het dak of de bedekking voornamelijk bestaan uit glas of ander lichtdoorlatend materiaal, die dienen tot het kweken, trekken, vermeerderen, opkweken of verzorgen van vruchten, groenten, bloemen, bloembollen, planten of bomen alsmede, in voorkomende gevallen, tot bescherming van de omgeving en/of bodem tegen milieubelastende stoffen;

1.35 hoofdgebouw:
een of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.36 kleinschalig logeren:
niet-openbare, kleinschalige recreatieve verblijfsactiviteiten voor steeds wisselend publiek in de vorm van logies en ontbijt, zoals Logeren bij de Boer, Bed & Breakfast of een groepsaccommodatie. In de eigen woning (of bijgebouw) mogen niet meer dan 5 kamers (10 bedden) gerealiseerd worden. Onder kleinschalig logeren wordt niet verstaan overnachting, noodzakelijk in verband met het verrichten van tijdelijke of seizoengebonden werkzaamheden en/of arbeid;

1.37 kwetsbaar object:
een kwetsbaar object als bedoeld in artikel 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen;

1.38 lage tunnels:
bouwwerken of andere werken, met een maximale hoogte van 1,5 meter, overwegend voorzien van een bedekking van lichtdoorlatend of ander beschermend materiaal die dienen tot het kweken, trekken, vermeerderen, opkweken of verzorgen van vruchten, groenten, bloemen, bloembollen, planten of bomen alsmede, in voorkomende gevallen, tot bescherming van de omgeving en/of bodem tegen milieubelastende stoffen;

1.39 landschappelijke inpassing:
het optimaal op elkaar afstemmen van bebouwing en beplanting, rekening houdend met de ter plaatse voorkomende landschappelijke en cultuurhistorische waarden om zo te komen tot een landschappelijke inpassing van nieuwe bebouwing die recht doet aan de kwaliteit en de beleving van het landschap;

1.40 landschappelijke waarden en kenmerken:
gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van het landschap, gericht op ruimtelijke, ecologische, cultuurhistorische en recreatieve aspecten;

1.41 mantelzorg:
langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens directe omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten van elkaar overstijgt;

1.42 Natuur Netwerk Brabant:
samenhangend netwerk van natuurgebieden van nationaal en internationaal belang met als doel het veiligstellen van ecosystemen met de daarbij behorende soorten bestaande uit de meest waardevolle natuur- en bosgebieden en andere gebieden met belangrijke aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden;

1.43 nevenactiviteit:
activiteiten waarvoor een gedeelte van de vloeroppervlakte van de bedrijfsgebouwen als zodanig mag worden gebruikt en die uitgevoerd worden naast het eigenlijke beroep of de hoofdactiviteit. Deze activiteiten zijn ondergeschikt aan de primair toegekende functie die vaak een agrarische functie is;

1.44 ondergeschikte functie:
functie waarvoor maximaal 30% van de vloeroppervlakte tot een maximum van 400 m2 van het bedrijfsgebouw als zodanig mag worden gebruikt;

1.45 overig bouwwerk:
een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.46 overkapping:
een bouwwerk, geen gebouw zijnde, omsloten door maximaal één wand en voorzien van een gesloten dak, waaronder begrepen een carport;

1.47 pand:
de kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig-constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is;

1.48 peil:
- voor gebouwen waarvan de toegang onmiddellijk aan de weg grenst: de hoogte van de kruin van de weg ter plaatse van de hoofdtoegang;
- voor gebouwen in het talud van de dijk: de gemiddelde hoogte van het bestaande aansluitende afgewerkte maaiveld ter plaatse van de van de dijk afgekeerde zijde van het gebouw;
- in andere gevallen: de gemiddelde hoogte van het bestaande aansluitende afgewerkte maaiveld;

1.49 perceelgrens:
een grenslijn tussen (bouw)percelen onderling;

1.50 permanente bewoning:
bewoning door eenzelfde persoon of groep van personen, terwijl elders niet daadwerkelijk over een hoofdverblijf wordt beschikt;

1.51 prostitutie:
het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen betaling;

1.52 ruimtelijke kwaliteit:
kwaliteit van een gebied die bepaald wordt door de mate waarin sprake is van gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde;

1.53 schuilgelegenheid:
een niet-afsluitbaar bouwwerk dat bedoeld is voor het bieden van beschutting en schuilgelegenheid voor vee;

1.54 seksinrichting:
de voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig, of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden.

Onder een seksinrichting wordt in elk geval verstaan: een (raam)prostitutiebedrijf, alsmede een erotische massagesalon, een seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater of een parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar;

1.55 teeltondersteunende voorzieningen:
een voorziening in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de volgende doelen na te streven:

- verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vraatschade;
- verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen;
- bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen van onkruidbestrijding, effectief omgaan met water);

in de vorm van:

- permanent teeltondersteunende voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onbepaalde tijd worden gebruikt;
- tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn voorzieningen die op dezelfde locatie gebruikt kunnen worden zo lang de teelt dit vereist, met een maximum van 6 maanden. Deze tijdelijke voorzieningen hebben een directe relatie met het grondgebruik. Hieronder worden verstaan folies, insectengaas, acryldoek, wandelkappen, schaduwhallen, hagelnetten.

1.56 tuin:
de gronden van een bouwperceel behorende bij een woning;

1.57 veehouderij:
agrarisch bedrijf gericht op het fokken, mesten en houden van runderen, varkens, schapen, geiten, pluimvee, tamme konijnen en pelsdieren;

1.58 verblijfsrecreatie:
vormen van recreatie die hoofdzakelijk gericht zijn op verstrekken van nachtverblijf, waarbij een onderscheid kan worden gemaakt in:

a. verblijfsrecreatie groot: een verblijf in een gedeelte van een gebouw of op een afgebakend terrein dat is bestemd voor recreatief nachtverblijf met meer dan 10 bedden / standplaatsen, met permanent daarvoor ingerichte ruimten met gemeenschappelijke voorzieningen;
b. verblijfsrecreatie klein: een verblijf in een gedeelte van een eigen woning of bijgebouw of op een afgebakend terrein dat is bestemd voor periodiek recreatief nachtverblijf met maximaal 10 bedden / standplaatsen, met permanent daarvoor ingerichte ruimten met gemeenschappelijke voorzieningen;

1.59 waterberging:
gebieden die integraal onderdeel uitmaken van het watersysteem en die periodiek vanuit het oppervlaktewatersysteem kunnen overstromen;

1.60 water en waterhuishoudkundige voorzieningen:
al het oppervlaktewater zoals sloten, greppels, (infiltratie)vijvers, kanalen, beken en andere waterlopen, ook als deze incidenteel of structureel droogvallen. Alsmede voorzieningen die nodig zijn ten behoeve van een goede wateraanvoer, waterafvoer, waterberging, hemelwaterinfiltratie en waterkwaliteit, zoals duikers, stuwen, infiltratievoorzieningen, gemalen, inlaten;

1.61 wet/wettelijke regelingen:
indien en voorzover in deze regels wordt verwezen naar wettelijke regelingen c.q. verordeningen e.d., dienen deze regelingen te worden gelezen zoals deze luiden op het tijdstip van de tervisielegging van het ontwerpplan, tenzij anders bepaald;

1.62 wet geluidhinder:
Wet van 16 februari 1979, Stb. 99, houdende regels inzake het voorkomen of beperken van geluidhinder, zoals deze luidde op het moment van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan;

1.63 woning:
een complex van ruimten, geschikt en bestemd voor de huisvesting van één of meer personen;

1.64 zorgvuldige veehouderij:
veehouderij die door het treffen van maatregelen, onder andere gericht op landschap, het verder sluiten van kringlopen op lokaal niveau, emissiebeperking en gezondheid voor mens en dier, ruimtelijk en maatschappelijk optimaal is ingepast in de omgeving. Voor de inzet van maatregelen zijn de 'Nadere regels Verordening Ruimte - Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij', dan wel op een later tijdstip vastgestelde regels met betrekking tot een zorgvuldige veehouderij, van toepassing.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling
langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk
vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel;

2.3 de inhoud van een bouwwerk
tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk
vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk, met uitzondering van onderschikte bouwdelen, zoals schoorstenen, antennes en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.5 de afstand tot de bouwperceelsgrens
tussen de grens van het bouwperceel en een bepaald punt van het bouwwerk, waar die afstand het kortste is;

2.6 ondergrondse bouwdiepte van een bouwwerk
vanaf het bouwkundig peil tot het diepste punt van het bouwwerk, de fundering niet meegerekend;

2.7 oppervlakte van een bouwwerk
tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

2.8 vloeroppervlakte
de vloeroppervlakte van een gebouw geeft, in bepaalde mate, de grootte van het gebouw weer. Vloeroppervlakte wordt in vierkante meter (m²) uitgedrukt, gemeten vanuit binnenwerks. Berekeningen: Lengten in één richting tenminste in decimeters bepalen. Product van lengten in twee richtingen, tenminste in centimeters bepalen.

2.9 relatie
daar waar twee of meer bestemmingsvlakken dan wel bouwvlakken door middel van de aanduiding 'relatie' met elkaar zijn verbonden, gelden die bestemmingsvlakken dan wel bouwvlakken bij de toepassing van deze regels als één bestemmingsvlak respectievelijk één bouwvlak.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Agrarisch

3.1 Bestemmingsomschrijving

De op de verbeelding voor 'Agrarisch' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. agrarisch grondgebruik;
b. tuinen direct grenzend aan het bouwvlak tot maximaal 30 meter rondom het bouwvlak van andere bestemmingen;
c. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van groen - landschappelijke inpassing', tevens voor landschappelijke inpassing;
d. extensief dagrecreatief medegebruik;
e. agrarisch natuurbeheer;

met de daarbij behorende:

f. paden, wegen en parkeervoorzieningen;
g. groenvoorzieningen;
h. water en waterhuishoudkundige voorzieningen.

3.2 Bouwregels

3.2.1 Buiten het bouwvlak

Voor het bouwen buiten het bouwvlak gelden de volgende regels:

a. het bouwen van hoge tunnels, lage tunnels en/of andere teeltondersteunende voorzieningen is toegestaan, mits:
   1. deze bouwwerken tijdelijk teeltondersteunend zijn (maximaal 6 maanden per jaar);
   2. op de gronden geen omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden is vereist;
   3. de afstand tot de perceelsgrens ten minste 3 meter bedraagt;
   4. het betrokken waterschap is gehoord.
b. het bouwen van erfafscheidingen ten behoeve van afrastering van het agrarisch grondgebruik is toegestaan met een maximale bouwhoogte van 2 meter.

Het bouwen van andere bouwwerken dan in sub a en sub b is aangegeven, is niet toegestaan.

3.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken wordt in elk geval gerekend het gebruik voor:

a. opslag van onbruikbare of althans aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, goederen, stoffen en materialen, en van emballage en/of afval, behoudens voor zover zulks noodzakelijk is in verband met het op de bestemming gerichte gebruik van de grond;
b. het opslaan, opgeslagen houden, storten of lozen van vaste of vloeibare afvalstoffen behoudens voor zover zulks noodzakelijk is in verband met het op de bestemming gerichte gebruik van de grond;
c. kamperen.

Artikel 4 Wonen

4.1 Bestemmingsomschrijving

De op de verbeelding voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. wonen;
b. het bouwen van carnavalswagens;

met de daarbij behorende:

c. tuinen, erven en terreinen;
d. parkeervoorzieningen;
e. water en waterhuishoudkundige voorzieningen;
f. groenvoorzieningen.

4.2 Bouwregels

4.2.1 Algemeen

a. Gebouwen, bouwwerken, geen gebouwen zijnde mogen uitsluitend binnen het bouwvlak worden opgericht.

4.2.2 Woning

Voor het bouwen van woningen gelden de volgende regels:

a. per bestemmingsvlak is maximaal één woning toegestaan;
b. de inhoud van de woning mag niet meer dan 600 m³ exclusief onderkeldering bedragen, tenzij de aanduiding 'maximum volume' op de verbeelding is weergegeven;
c. de maximale goothoogte van de woning bedraagt 5,5 meter en de maximale bouwhoogte 10 meter;
d. onderkeldering is alleen toegestaan direct onder de contouren van de woning;
e. de afstand tot de perceelsgrens dient minimaal 5 meter te bedragen;
f. de minimale afstand tot de as van de weg bedraagt 18 meter.

4.2.3 Bijgebouwen

Voor het bouwen van bijgebouwen gelden de volgende regels:

a. bijgebouwen bij woningen mogen uitsluitend binnen het bestemmingsvlak worden gebouwd;
b. de gezamenlijke oppervlakte aan bijgebouwen bij de woning mag maximaal 100 m² bedragen, tenzij op de verbeelding anders aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'maximum oppervlakte bijgebouwen';
c. de maximale goothoogte van bijgebouwen bedraagt 3,2 meter en de maximale bouwhoogte 5,5 meter;
d. de afstand tot de perceelsgrens dient minimaal 5 meter te bedragen;
e. een bijgebouw dient op een minimale afstand van 5 meter achter de voorgevel te worden opgericht;
f. de afstand tot de as van de weg dient minimaal 18 meter te bedragen;
g. in afwijking van het bepaalde in sub b, mag de maximale oppervlakte overschreden worden als wordt voldaan aan de bepalingen van de 'Regeling vergroten bijgebouwen en woningen in het buitengebied', opgenomen in Bijlage 3.

4.2.4 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels:

a. de maximale bouwhoogte bedraagt 3 meter, met uitzondering van het bepaalde in sub b;
b. de maximale bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt 2 meter;
c. de maximale oppervlakte aan bouwwerken, geen gebouwen en erf- en terreinafscheidingen zijnde, bedraagt 10 m²;
d. de afstand tot de perceelsgrens dient minimaal 5 meter te bedragen met uitzondering van erf- en terreinafscheidingen;
e. bouwwerken, geen gebouwen zijnde dienen op minimaal 1 meter achter de gevellijn te worden opgericht;

f. de minimale afstand tot de as van de weg bedraagt 10 meter, met uitzondering van erf- en terreinafscheidingen.

4.2.5 Afwijken van de bouwregels

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken voor:

4.2.6 Het vergroten van de woning

Het vergroten van de woning is toegestaan, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. er dient sprake te zijn van een sterke verbetering van de beeldkwaliteit in de directe omgeving;
b. de inhoud van een woning mag niet meer dan 850 m^3 bedragen, indien:
    1. de maximale goothoogte van de woning niet meer dan 5,5 meter mag bedragen;
    2. de maximale bouwhoogte niet meer dan 10 meter mag bedragen;
    3. bij vergroting van de woning dient voldaan te worden aan de 'Regeling vergroten bijgebouwen en woningen in het buitengebied', opgenomen in Bijlage 3;
    4. het surplus (alle aanwezige bebouwing boven de standaard maximaal toegestane oppervlakte aan bijgebouwen van 100 m^2) moet in één keer worden gesloopt en deze sloop moet als voorwaarde aan de afwijking en omgevingsvergunning worden verbonden;
    5. geen omgevingsvergunning kan worden verleend indien op deze locatie sloop van bebouwing al heeft plaatsgevonden, sloop kan plaatsvinden in het kader van de ruimte-voor-ruimteregeling, sloopsubsidie is gekregen op basis van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken, of de sloop al op andere wijze is verzekerd;
    6. de gesloopte oppervlakte mag slechts éénmaal ten behoeve van nieuwe bebouwing in aanmerking worden genomen;
c. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving.Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
d. de onder c. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    4. het wegnemen van verharding;
    5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone.

4.3 Specifieke gebruiksregels

4.3.1 Algemeen

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken wordt in elk geval gerekend het gebruik voor:

a. geluidszoneringsplichtige inrichtingen;
b. detailhandel;
c. een verkooppunt voor motorbrandstoffen (incl. LPG);
d. seksinrichtingen;
e. kamperen;
f. horeca;
g. opslag van goederen en materialen;
h. permanente of tijdelijke bewoning, voor zover het vrijstaande bijgebouwen betreft;
i. bedrijfs- en beroepsmatige activiteiten aan huis;
j. mantelzorg.

4.3.2 Voorwaardelijke verplichting landschappelijke inpassing

a. Binnen 1 jaar na het onherroepelijk worden van onderhavig bestemmingsplan dient de

landschappelijke inpassing zoals opgenomen in Bijlage 1 'Landschappelijke inpassing' bij deze planregels, gerealiseerd te zijn.
b. Het gebruiken en (doen) laten gebruiken van de voor 'Wonen' aangewezen gronden is alleen toegestaan wanneer de landschappelijke inpassing zoals opgesteld in Bijlage 1 'Landschappelijke inpassing' duurzaam wordt beheerd en in stand wordt gehouden.

4.3.3 Voorwaardeljke verplichting infiltratie

Een omgevingsvergunning voor het oprichten van een woning wordt slechts verleend indien:

a. er op het bouwperceel voorzien is in regenwaterberging, welke regenwater vertraagd infiltreert en werkend aanwezig is;
b. de waterberging als bedoeld in sub a een bergingsopgave heeft van ten minste 0,06 m³ per vierkante meter verhard oppervlak.

4.4 Afwijken van de gebruiksregels

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken voor:

4.4.1 Bedrijfs-/beroepsmatige activiteiten aan huis

Bedrijfs- of beroepsmatige activiteiten aan huis zijn toegestaan, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. bedrijfs-/beroepsmatige activiteiten aan huis categorie B en/of C zijn alleen toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - bebouwingsconcentratie';
b. de omvang van de activiteit niet meer mag bedragen dan 30% van de gezamenlijke vloeroppervlakte van de bebouwing tot een maximum van 60 m²;
c. het gebruik geen nadelige invloed mag hebben op de normale afwikkeling van het verkeer en geen onevenredige toename van de parkeerbehoefte mag veroorzaken;
d. detailhandel niet is toegestaan;
e. de activiteit milieuhygiënisch inpasbaar dient te zijn in de woonomgeving;
f. maximaal 1 bedrijf per woning;
g. de activiteit wordt uitgeoefend door één bewoner.

4.4.2 Nevenactiviteiten

Nevenactiviteiten zijn toegestaan, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. wonen als hoofdfunctie aanwezig is en blijft;
b. de gezamenlijke oppervlakte aan bijgebouwen bij de woning mag niet worden vergroot;
c. als nevenactiviteiten zijn de volgende activiteiten toegestaan:
    1. kleinschalige en extensieve recreatieve voorzieningen in de vorm van:
        - kleinschalig logeren in bestaande bebouwing met een maximum 400 m² voor maximaal 10 personen (verblijfsrecreatie klein);
        - verblijfsrecreatie tot maximaal 10 kampeermiddelen, op maximaal 1 hectare aansluitend aan het bouwvlak (verblijfsrecreatie klein);
        - dagrecreatieve voorzieningen tot een maximum van 25 personen tegelijkertijd aanwezig, tot maximaal 400 m² (dagrecreatie klein);
d. de hierboven genoemde maximaal toegestane oppervlakten zijn cumulatief van aard wat impliceert dat bij cumulatie van meerdere vormen van nevenactiviteiten dan wel bedrijfs- en beroepsmatige activiteiten aan huis het totale daarvoor te gebruiken bruto vloeroppervlak niet meer mag gaan bedragen dan 1.250 m²;
e. de bovenstaande nevenactiviteiten mogen uitsluitend plaatsvinden binnen de bestaande bebouwing;
f. de agrarische functie van in de nabijheid gelegen, niet bij het bedrijf behorende gronden en bebouwing mag niet onevenredig worden aangetast/belemmerd;
g. de agrarische functie van in de nabijheid gelegen, niet bij het bedrijf behorende gronden en bebouwing mag niet onevenredig worden aangetast/belemmerd;
h. door de wijziging mag geen onevenredig grotere verkeersbelasting op wegen en paden plaatsvinden;
i. het parkeren dient binnen het desbetreffende bouwvlak plaats te vinden;
j. de aanwezige landschappelijke en ecologische kwaliteiten mogen niet worden aangetast;

k. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
l. de onder k bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    1. landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    4. het wegnemen van verharding;
    5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone.

4.5 Wijzigingsbevoegdheid

4.5.1 Vormverandering bouw- en bestemmingsvlak

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd een bouwvlak van vorm te veranderen, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. het bouwvlak dient voor ten minste 50% dezelfde gronden blijven omvatten zoals aangegeven op de verbeelding;
b. de wijziging mag geen onevenredige beperking opleveren van de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden van omliggende (agrarische) bedrijven;
c. de verandering milieuhygiënisch aanvaardbaar is;
d. daardoor de bestaande natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden niet onevenredig worden aangetast;
e. de ontwikkeling dient hydrologisch neutraal te zijn;
f. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
g. de onder f. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    4. het wegnemen van verharding;
    5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone.
h. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing.

4.5.2 Wijzigen bestemming Wonen ten behoeve van Recreatie

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de bestemming 'Wonen' te wijzigen in de bestemming 'Recreatie', mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. aangetoond wordt dat volledige sanering in redelijkheid niet kan worden verlangd;
b. de financiële haalbaarheid van de plannen is aangetoond;
c. er geen beperking plaatsvindt van de omliggende (agrarische) bedrijven;
d. er sprake is van een geringere milieubelasting ter plaatse dan in de vorige situatie;

e. de functiewijziging slechts een beperkte verkeersaantrekkende werking heeft, welke bovendien bij de ontsluitingssituatie ter plaatse past;
f. daardoor de bestaande natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden niet onevenredig worden aangetast;
g. maximaal 400 m² aan gebouwen voor recreatieve doeleinden worden gebruikt en dat overige bedrijfsbebouwing wordt gesloopt;
h. de ontwikkeling dient hydrologisch neutraal te zijn;
i. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied;
j. de onder i. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    4. het wegnemen van verharding;
    5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone.
    7. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing.
k. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing.

Artikel 5 Waarde - Archeologie 5

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 5' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en bescherming van (potentieel) aanwezige archeologische waarden.

5.2 Bouwregels

Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde gelden de volgende regels:

a. de aanvrager van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo (bouwen) dient voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 2.500 m² en bouwwerken die dieper gaan dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld;
b. indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kan het bevoegd gezag de omgevingsvergunning weigeren of één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen; de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door het bevoegd gezag bij de vergunning te stellen kwalificaties;
    3. het bevoegd gezag kan afwijken van het bepaalde in lid a indien de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld.

5.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

5.3.1 Verboden werken en/of werkzaamheden

Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op en in de gronden de volgende werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden uit te (laten) voeren:

a. het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld zoals afgraven, diepploegen, egaliseren, indrijven, frezen, aanleg of rooien van bos, boomgaard of diepwortelende beplanting, aanbrengen van oppervlakteverhardingen, aanleggen van drainage.
b. het graven, dempen, dan wel verdiepen, vergroten of anderszins herprofileren van waterlopen, sloten, poelen en greppels;
c. het aanleggen van leidingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld.

5.3.2 Toegestane werken

Het in 5.3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen, dan wel van ondergeschikte betekenis zijn;
b. de bodem verstoren over een oppervlakte kleiner dan 2.500 m²;
c. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

5.3.3 Toelaatbaarheid

Voor het verlenen van een omgevingsvergunning als bedoeld in 5.3.1 gelden de volgende regels:

a. de genoemde vergunning kan slechts worden verleend, indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden;
b. alvorens over de aanvraag wordt beslist, dient de aanvrager een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;
c. een rapport is niet noodzakelijk indien naar het oordeel van het bevoegd gezag de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Deze informatie wordt dan als een rapport beschouwd.

5.4 Wijzigingsbevoegdheid

Het bevoegd gezag is bevoegd het plan te wijzigen zodanig dat de bestemming 'Waarde - Archeologie 5' naar ligging wordt verschoven of naar omvang wordt vergroot of verkleind en in voorkomend geval uit het plan wordt verwijderd, voor zover de geconstateerde aanwezigheid of afwezigheid van de archeologische waarden, in voorkomend geval na beëindiging van opgravingen, daartoe aanleiding geeft.

Artikel 6 Waarde - Archeologie 6

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 6' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en bescherming van (potentieel) aanwezige archeologische waarden.

6.2 Bouwregels

Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde gelden de volgende regels:

a. de aanvrager van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo (bouwen) dient voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 25.000 m² en bouwwerken die dieper gaan dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld;
b. indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kan het bevoegd gezag de omgevingsvergunning weigeren of één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen; de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door het bevoegd gezag bij de vergunning te stellen kwalificaties;
    3. het bevoegd gezag kan afwijken van het bepaalde in lid a indien de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld.

6.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

6.3.1 Verboden werken en/of werkzaamheden

Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op en in de gronden de volgende werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden uit te (laten) voeren:

a. het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld zoals afgraven, diepploegen, egaliseren, indrijven, frezen, aanleg of rooien van bos, boomgaard of diepwortelende beplanting, aanbrengen van oppervlakteverhardingen, aanleggen van drainage.
b. het graven, dempen, dan wel verdiepen, vergroten of anderszins herprofileren van waterlopen, sloten, poelen en greppels;
c. het aanleggen van leidingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld.

6.3.2 Toegestane werken

Het in 6.3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen, dan wel van ondergeschikte betekenis zijn;
b. de bodem verstoren over een oppervlakte kleiner dan 25.000 m²;
c. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

6.3.3 Toelaatbaarheid

Voor het verlenen van een omgevingsvergunning als bedoeld in 6.3.1 gelden de volgende regels:

a. de genoemde vergunning kan slechts worden verleend, indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden;

b. alvorens over de aanvraag wordt beslist, dient de aanvrager een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;
c. een rapport is niet noodzakelijk indien naar het oordeel van het bevoegd gezag de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Deze informatie wordt dan als een rapport beschouwd.

6.4 Wijzigingsbevoegdheid

Het bevoegd gezag is bevoegd het plan te wijzigen zodanig dat de bestemming 'Waarde - Archeologie 6' naar ligging wordt verschoven of naar omvang wordt vergroot of verkleind en in voorkomend geval uit het plan wordt verwijderd, voor zover de geconstateerde aanwezigheid of afwezigheid van de archeologische waarden, in voorkomend geval na beëindiging van opgravingen, daartoe aanleiding geeft.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 7 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 8 Algemene bouwregels

8.1 Ondergeschikte bouwdelen

Bij de toepassing van het bepaalde ten aanzien van het bouwen worden ondergeschikte bouwdelen, als plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, ventilatiekanalen, liftschachten, gevel- en kroonlijsten, luifels, uitbouwen, balkons en overstekende daken buiten beschouwing gelaten, mits de overschrijding van bouw-, c.q. bestemmingsgrenzen niet meer dan 1 meter bedraagt.

8.2 Nadere eisen

Het bevoegd gezag kan nadere eisen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing:

a. ter voorkoming van onevenredige aantasting van de gebruiksmogelijkheden en het woon- en leefklimaat van aangrenzende gronden en bouwwerken;
b. ter waarborging van de stedenbouwkundige kwaliteit en beeldkwaliteit van de naaste omgeving, waaronder geconcentreerd bouwen;
c. ter waarborging van de verkeersveiligheid;
d. ter waarborging van de sociale veiligheid;
e. ter waarborging van een blijvend goed woon- en leefklimaat;
f. ter waarborging van de brandveiligheid en rampenbestrijding.

Artikel 9 Algemene gebruiksregels

9.1 Algemeen

Het is verboden de in Hoofdstuk 2 bedoelde gronden en bouwwerken te gebruiken op een wijze of tot een doel strijdig met de aan de grond gegeven bestemming, zoals die nader is aangeduid in de bestemmingsomschrijving.

9.2 Schaliegas

Het is verboden de in Hoofdstuk 2 bedoelde gronden en bouwwerken te gebruiken ten behoeve van de winning van schaliegas en andere hiermee vergelijkbare grondstoffen.

9.3 Lichthinder

Het is verboden de in Hoofdstuk 2 bedoelde gronden en bouwwerken op een zodanige manier te gebruiken dat tussen 23.00 uur 's-avonds en 06.00 uur 's-ochtends onevenredige lichthinder voor de omgeving ontstaat. Onder onevenredige lichthinder wordt in elk geval verstaan permanente uitstraling van licht uit kassen, stallen en overige bedrijfsruimten en permanente verlichting van het bedrijfsperceel.

Artikel 10 Algemene aanduidingsregels

10.1 Overige zone - attentiegebied Natuur Netwerk Brabant

10.1.1 Aanduidingsomschrijving

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - Natuur Netwerk Brabant' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de bescherming tegen negatieve effecten op de waterhuishouding van het Natuur Netwerk Brabant.

10.1.2 Omgevingsvergunning ten behoeve van het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden

a Verbod

Het is verboden op of in de gronden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van het bevoegd gezag de volgende werken en/of werkzaamheden uit te voeren:

a. verzetten van grond van meer dan 100 m³ of op een diepte van meer dan 0,6 meter beneden maaiveld, voor zover geen vergunning is vereist in het kader van de Ontgrondingenwet;
b. aanleg van drainage ongeacht de diepte, tenzij het gaat om vervanging van een al bestaande drainage;
c. verlagen grondwaterstand anders dan door middel van het graven van sloten of het toepassen van drainagemiddelen, met uitzondering van grondwateronttrekkingen;
d. aanbrengen oppervlakteverhardingen of verharden oppervlakten met meer dan 100 m², anders dan een bouwwerk.
e. Voor een nadere beschrijving van de hierboven genoemde werken en/of werkzaamheden zie 'Nadere uitleg vergunningstelsel voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden', opgenomen in Bijlage 2 bij deze regels.

b Uitzonderingen

Het verbod als bedoeld in 10.1.2 sub a is niet van toepassing op werken of werkzaamheden die:

a. betrekking hebben op normaal onderhoud en beheer;
b. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van het plan;
c. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende vergunning.

c Toelaatbaarheid

De werken of werkzaamheden als bedoeld in 10.1.2 sub a zijn slechts toelaatbaar, mits:

a. is aangetoond dat uitoefening van de werken en/of werkzaamheden niet strijdig is met de belangen van de in 47.3.1 bedoelde hydrologische waarden, waarbij mede wordt getoetst aan de in Bijlage 2 'Nadere uitleg vergunningstelsel voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden' genoemde LNC-belangen;
b. het betrokken waterschap is gehoord.

10.2 Overige zone - bebouwingsconcentratie

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - bebouwingsconcentratie' zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor een bebouwingsconcentratie en de in artikel 4.4.1 opgenomen regels.

Artikel 11 Algemene afwijkingsregels

11.1 Algemeen

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van:

a. de in de regels voorgeschreven maatvoering met maximaal 10% met uitzondering van het vergroten van de bestaande oppervlakte van dierenverblijven van veehouderijen, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:
   1. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
   2. de onder 1. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
      - de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
      - het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
      - activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
      - het wegnemen van verharding;
      - het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
      - een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
b. bestemmingsregels en toestaan dat bouwgrenzen worden overschreden, indien een meetverschil daartoe aanleiding geeft;
c. de bestemmingsregels ten aanzien van de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en toestaan dat de bouwhoogte van de bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot maximaal 10 meter;
d. de bestemmingsregels ten aanzien van de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en toestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van kunstwerken, geen gebouwen zijnde, en ten behoeve van zend-, ontvang- en/of sirenemasten, wordt vergroot tot niet meer dan 40 meter;
e. de bestemmingsregels ten aanzien van het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde ten behoeve van kleinschalige recreatieve en maatschappelijke voorzieningen met een maximale oppervlakte van 20 m².

Artikel 12 Algemene wijzigingsregels

12.1 Algemene wijziging

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de in het plan opgenomen bestemmingen te wijzigen ten behoeve van:

a. overschrijding van bestemmingsgrenzen, voor zover dit van belang is voor een technisch betere realisering van bestemmingen of bouwwerken dan wel voor zover dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein. De overschrijding mag echter niet meer bedragen dan 3 meter en het bestemmingsvlak mag met niet meer dan 10% worden vergroot, met dien verstande dat deze wijzigingsbevoegdheid niet gebruikt mag worden ter vergroting van bestemmingsvlakken van bedrijven en dat voldaan wordt aan de volgende voorwaarden;
   1. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
   2. de onder 1. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
      - de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
      - het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
      - activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
      - het wegnemen van verharding;
      - het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
      - een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
b. overschrijding van bestemmingsgrenzen en toestaan dat het beloop van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of –intensiteit daartoe aanleiding geeft. De overschrijding mag echter niet meer bedragen dan 3 meter en het bestemmingsvlak mag met niet meer dan 10% worden vergroot;
c. het aanpassen van opgenomen bepalingen in de voorafgaande artikelen, waarbij verwezen wordt naar bepalingen in wettelijke regelingen, indien deze wettelijke regelingen na het tijdstip van de tervisielegging van het ontwerpplan worden gewijzigd.

Artikel 13 Algemene procedureregels

13.1 Toepassen afwijkingsbevoegdheid

Bij toepassing van een afwijkingsbevoegdheid, die onderdeel uitmaakt van dit plan, is op de voorbereiding van het besluit de procedure als bedoeld in de afdeling 3.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, van toepassing.

13.2 Toepassen algemene wijzigingsbevoegdheid

Bij toepassing van de algemene wijzigingsbevoegdheid, die onderdeel uitmaakt van dit plan, is op de voorbereiding van het besluit de procedure als bedoeld in de afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht, van toepassing.

13.3 Toepassen nadere eisen regeling

Bij toepassing van de nadere eisen regeling, die onderdeel uitmaakt van dit plan, is op de voorbereiding van het besluit de procedure als bedoeld in de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 14 Overgangsrecht

14.1 Overgangsrecht bouwwerken

a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,
   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
   2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sub a een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sub a met maximaal 10%.

c. Sub a is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

14.2 Overgangsrecht gebruik

a. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het bepaalde in sub a te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

c. Indien het gebruik, bedoeld in het bepaalde onder a, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

d. Het bepaalde onder a is niet van toepassing op het gebruik, dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

14.3 Hardheidsclausule

Voor zover toepassing van het overgangsrecht gebruik leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard voor een of meer natuurlijke personen, die op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan grond en opstallen gebruiken in strijd met het voordien geldende bestemmingsplan kan het bevoegd gezag ten behoeve van die persoon of personen van dat overgangsrecht afwijken.

Artikel 15 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als: Regels van het bestemmingsplan 'Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel'.

Bijlagen regels

Bijlage 1 Landschappelijke inpassing

Bijlage 2 Nadere uitleg vergunningstelsel voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden

Bijlage 3 Regeling vergroten bijgebouwen en woningen in het buitengebied

Crijns Rentmeesters BV

Witvrouwenbergweg 12
5711 CN Someren
T: 0493 – 47 17 77
E: info@crijns-rentmeesters.nl
I: www.crijns-rentmeesters.nl

BESTEMMINGSPLAN
FONS VAN DER HEIJDENSTRAAT 44 EN SCHOTELVEN 2 TE NETERSEL
GEMEENTE BLADEL

NL.IMRO.1728.BPG0064FHeijden44-ONTW

Crijns Rentmeesters bv

februari 2020

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING 7

1.1 Aanleiding 7

1.2 Ligging en begrenzing plangebied 7

1.3 Juridische status van het plangebied 8

1.4 Leeswijzer 8

2. HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED 9

3. BEOOGDE SITUATIE PLANGEBIED 10

3.1 Planbeschrijving 10

3.2 Te slopen bebouwing 10

3.3 Ontsluiting & parkeren 10

3.4 Landschappelijke inpassing 10

4. BELEIDSKADERS 13

4.1 Rijksbeleid 13

4.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte 13

4.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking 13

4.2 Provinciaal beleid 14

4.2.1 Omgevingsvisie Noord-Brabant 14

4.2.2 Structuurvisie Ruimtelijke Ordening 15

4.2.3 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant 15

4.3 Gemeentelijk beleid 20

4.3.1 Bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014' 20

4.3.2 Bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014 tweede herziening 2018' 20

4.3.3 Omgevingsvisie 1.1 21

4.3.4 Structuurvisie Bladel 22

4.3.5 Bebouwingsconcentratie 'Fons van der Heijdenstraat' 23

5. MILIEU- EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN 25

5.1 Agrarische bedrijvigheid 25

5.1.1 Geur 25

5.1.2 Gezondheid 26

5.2 Luchtkwaliteit 27

5.2.1 Inleiding 27

5.2.2 Uitstoot van schadelijke stoffen 27

5.2.3 Blootstelling aan verontreiniging 28

5.3 Wegverkeerslawaai 30

5.4 Bodemkwaliteit 30

5.5 Externe veiligheid 30

5.5.1 Inleiding 30

5.5.2 Risico's 30

5.5.3 Beleidskader 31

5.5.4 Beoordeling plangebied 31

5.6 Bedrijven en milieuzonering 32

5.6.1 Inleiding 32

5.6.2 Niet-agrarische bedrijven in omgeving plangebied 32

5.6.3 Niet-agrarische bedrijven binnen plangebied 33

5.7 Archeologie 33

5.7.1 Verdrag van Valletta 33

5.7.2 Wet op de archeologische monumentenzorg 33

5.7.3 Archeologiebeleid gemeente Bladel 33

5.8 Cultuurhistorie 34

5.9 Natuur en ecologie 35

5.9.1 Inleiding 35

5.9.2 Gebiedsbescherming 35

5.9.3 Soortenbescherming 36

5.10 Water 36

5.10.1 Inleiding 36

5.10.2 Relevant beleid 36

5.10.3 Hemelwaterafvoer na herontwikkeling 39

5.11 Besluit milieueffectrapportage 40

5.11.1 Inleiding 40

5.11.2 Toets beoogde ontwikkeling 41

6. JURIDISCHE VORMGEVING 42

6.1 Inleiding 42

6.2 Toelichting op de analoge verbeelding 42

6.3 Algemene toelichting op de regels 42

6.4 Toelichting op de bestemmingen 43

6.4.1 Agrarisch 43

6.4.2 Groen 43

6.4.3 Wonen 43

6.4.4 Waarde – Archeologie 5 (dubbelbestemming) 43

6.4.5 Waarde – Archeologie 6 (dubbelbestemming) 43

7. UITVOERBAARHEID 44

7.1 Economische uitvoerbaarheid 44

7.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 44

8. PROCEDURE 45

8.1 Procedure 45

8.2 Omgevingsdialoog 45

8.3 Overleg 46

8.4 Inspraak 46

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het doel van dit bestemmingsplan is de herontwikkeling van de locaties Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel, hierna ook plangebied genoemd.

Ter plaatse van de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 is in de huidige situatie sprake van een agrarisch bedrijf met daarbij een bedrijfswoning. Op de locatie Schotelven 2 is een jaarrond te exploiteren recreatiewoning aanwezig. Beoogd wordt om beide locaties om te zetten in een woonbestemming ten behoeve van burgerbewoning. Overtollige bebouwing zal daarbij worden gesloopt. Ten behoeve van de omzetting van de recreatiewoning in een burgerwoning zal een bouwtitel Ruimte voor Ruimte worden ingezet.

De beoogde ontwikkeling is als een principeverzoek voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders. Het college van burgemeester en wethouders heeft aangegeven in principe en onder voorwaarden medewerking te verlenen aan de beoogde herontwikkeling.

1.2 Ligging en begrenzing plangebied

Het plangebied is gelegen aan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel. Het plangebied is gelegen in bebouwingsconcentratie ‘Fons van der Heijdenstraat’, een bebouwingslint ter noorden van de kern Netersel. Navolgende figuur geeft een beeld van de ligging en begrenzing van het plangebied, waarbij het plangebied met blauw is omkaderd.

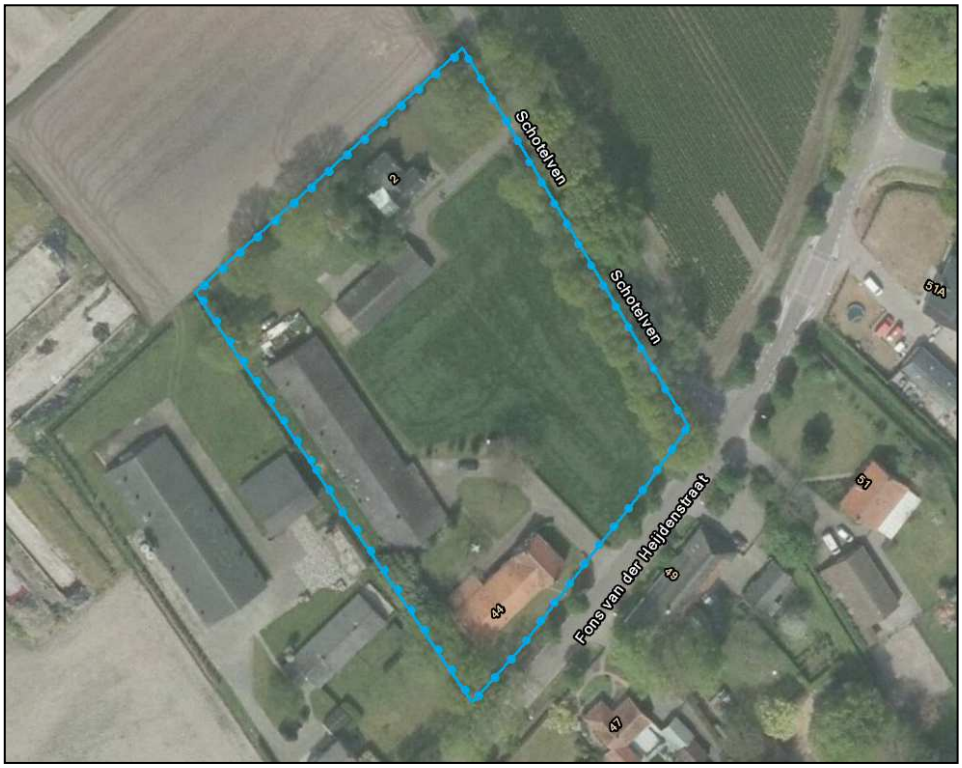

Figuur 1: Ligging en begrenzing plangebied

Het plangebied bestaat uit de percelen kadastraal bekend als gemeente Bladel, sectie L, nummers 1094, 1095 en 1096. Navolgende figuur geeft een kadastraal overzicht van het plangebied.

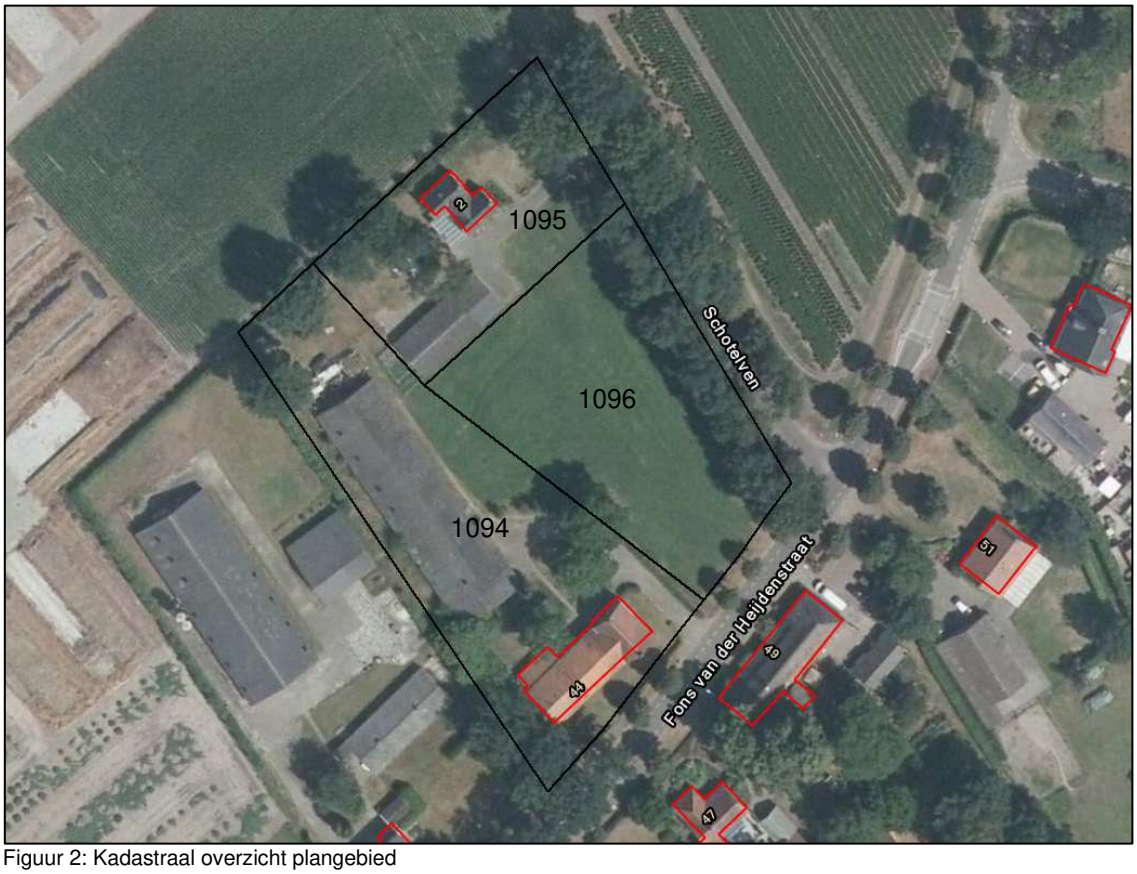

Figuur 2: Kadastraal overzicht plangebied

1.3 Juridische status van het plangebied

Ter plaatse van het plangebied is het bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014' het vigerende bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is vastgesteld op 24 maart 2016. De locatie Fons van der Heijdenstraat 44 is deels bestemd als 'Agrarisch' en gedeeltelijk als 'Agrarisch – Agrarisch bedrijf 2'. De locatie Schotelven 2 is bestemd als 'Recreatie' met een bouwvlak en de functieaanduiding 'recreatiewoning'. Binnen het plangebied is gedeeltelijk de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 5' en gedeeltelijk de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 6' gelegen. Het gehele plangebied kent de gebiedsaanduidingen 'overige zone – attentiegebied ehs', 'overige zone – bebouwingsconcentratie' en 'reconstructiewetzone – extensiveringsgebied'.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beeld van de huidige situatie binnen het plangebied, waarna in hoofdstuk 3 de toekomstige situatie wordt beschreven. Hoofdstuk 4 van deze bestemmingsplantoelichting geeft een overzicht van de relevante beleidskaders met betrekking tot de beoogde herontwikkeling. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de planologische relevante (milieu)aspecten. In hoofdstuk 6 komt de juridische vormgeving van dit bestemmingsplan aan de orde. In hoofdstuk 7 wordt de uitvoerbaarheid van het plan toegelicht. Tenslotte wordt in hoofdstuk 8 de procedure beschreven.

2. HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED

Onderhavig bestemmingsplan heeft betrekking op de locaties Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel.

Ter plaatse van de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 is in de huidige situatie sprake van een agrarisch bedrijf en was in het verleden een varkenshouderij gevestigd. Deze is in 2003 beëindigd. Op de locatie zijn een langgevelboerderij met aangebouwde schuur en 920 m² vrijstaande bedrijfsgebouwen aanwezig.

Op de locatie Schotelven 2 is een jaarrond te exploiteren recreatiewoning aanwezig. Aan deze woning is een overkapping van 54 m² aanwezig.

Navolgende figuur geeft een beeld van de huidige situatie ter plaatse van het plangebied.

Figuur 3: Langgevelboerderij Fons van der Heijdenstraat 44

Figuur 4: Langgevelboerderij Fons van der Heijdenstraat 44 (links) met daarachter agrarische bedrijfsbebouwing en recreatiewoning aan Schotelven 2

3. BEOOGDE SITUATIE PLANGEBIED

3.1 Planbeschrijving

In de toekomstige situatie zal binnen het plangebied sprake zijn van een tweetal woonbestemmingen.

Aan Schotelven 2 zal sprake zijn van een Ruimte voor Ruimte woonbestemming. Binnen deze woonbestemming is een vrijstaande woning met een inhoud van 1.000 m³ toegestaan met daarbij een bijgebouw van 128 m² en een overkapping van 54 m². Dit betreft een bestaand (bedrijfs)gebouw en de bestaande overkapping.

Aan Fons van der Heijdenstraat 44 zal sprake zijn van een reguliere vrijstaande woning. De huidige bedrijfswoning zal worden gesloopt en er zal nieuwbouw plaatsvinden. De nieuw te bouwen woning zal een inhoud hebben van 718 m³. Bij de nieuw te bouwen vrijstaande woning wordt een bijgebouw toegestaan met een oppervlakte van 217 m².

3.2 Te slopen bebouwing

In samenhang met de beoogde ontwikkeling wordt overtollige bebouwing binnen het plangebied gesloopt. De herontwikkeling gaat dan ook gepaard met en forse kwaliteitsverbetering ter plaatse. De te slopen bebouwing binnen het plangebied bestaat uit 792 m² voormalige bedrijfsgebouwen en 270 m² bedrijfswoning en bijgebouwen.

3.3 Ontsluiting & parkeren

De ontsluiting van de locaties zal niet wijzigen ten opzichte van de huidige situatie. De Ruimte voor Ruimte woning blijft ontsloten op Schotelven en de vervangende woning ter plaatse van de huidige bedrijfswoning blijft ontsloten op Fons van der Heijdenstraat. Beide locaties bieden ruim voldoende ruimte voor het parkeren van twee auto's, exclusief garage.

3.4 Landschappelijke inpassing

Onderdeel van de beoogde ontwikkeling is de landschappelijke inpassing van het plangebied. Hierbij wordt aangesloten op het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente Bladel.
Het plangebied is op basis van het LOP gelegen in deelgebied 'Casterse en Neterselsche Heide'. De Casterse en Neterselsche Heide is het meest noordelijke deelgebied van de gemeente Bladel. Op de historische kaart van 1900 is dit gebied te herkennen als, nauwelijks ontgonnen, open heidelandschap waarin de Groote Beerze met haar beekbegeleidende beplantingen een opvallend element was.

De afgelopen 100 jaar heeft het landschap een grote transformatie ondergaan door het ontginnen van de heidecomplexen, ze te beplanten met bos of om te zetten naar akker- en weidegrond. Deelgebied Casterse en Neterselsche Heide onderscheidt zich van de andere deelgebieden door de aanwezigheid en verdeling van de landschapskarakteristieken. Zo is er sprake van een groot oppervlakte aan bos, heide en natuurgebied. Zeker als het beekdal van de Groote Beerze hier

nog bij getrokken wordt blijft er relatief weinig oppervlakte over voor regulier agrarisch gebruik. De agrarische bedrijven zijn gevestigd in de jonge heideontginningen en op een enkele besloten oude akker, zoals ter plaatse van het plangebied. Er bestaat een groot contrast tussen de openheid van het agrarisch gebied met op de achtergrond de grote bosmassa's.

De landschappelijke opgave in de omgeving van het plangebied is aangegeven als "het versterken van de fijne dooradering met landschapselementen in het gebied van de Oude Akkers". De oude akkers betreffen het oude besloten zandontginningslandschap. Binnen dit landschap wordt schaalverkleining door aanleg van landschapselementen, vergroten van contrast tussen open oude akkers door beplanting eromheen, natuurlijk randenbeheer en inpassing van bedrijvigheid nagestreefd.

Binnen de oude akkers mogen de volgende landschapselementen worden toegepast:
- L01.01 Poel en klein historisch water
- L01.02 Houtwal en houtsingel
- L01.03 Elzensingel
- L01.04 Bossingel en bosje
- L01.05 Knip- of scheerheg
- L01.06 Struweelhaag
- L01.07 Laan
- L01.08 Knotboom
- L01.09 Hoogstamboomgaard
- L01.10 Struweelrand
- L01.11 Hakhoutbosje
- L01.12 Griendje
- L01.13 Bomenrij en solitaire boom
- L01.14 Rietzoom en klein rietperceel
- L01.15 Natuurvriendelijke oever

Qua beplanting mag gekozen worden uit een of meerdere soorten:
- Quercus robur – Zomereik (buiten bebouwingsconcentraties)
- Tilia Cordata – Linde (binnen bebouwingsconcentraties)
- Corylus avellana – Hazelaar
- Amelanchier lamarckii – Krent
- Alnus glutinosa – Els
- Crateagus monogina – Meidoorn

Alleen bij de inrichting van voorerven (tuin) mag ook gekozen worden voor:
- Carpinus betulus – Haagbeuk
- Buxus Sempervirens – Buxus

Navolgend is de beoogde landschappelijke inpassing weergegeven.

Figuur 5: Landschappelijke inpassing plangebied

De landschappelijke inpassing van het plangebied bestaat uit een tweetal elementen; een houtsingel (L01.02) en een knip- en scheerheg (L01.05). De houtsingel betreft een vervanging van de bestaande houtsingel. De bestaande houtsingel zal vervangen worden door een houtsingel met een lengte van circa 72 meter. De beukenhaag aan de voorzijde van het perceel zal doorsneden worden door een inrit ter ontsluiting van de locatie Fons van der Heijdenstraat 44. Middels de beoogde landschappelijke inpassing wordt de landschappelijke kwaliteit van het plangebied versterkt en wordt bijgedragen aan de landschappelijke opgave voor de locatie, zijnde “het versterken van de fijne dooradering met landschapselementen in het gebied van de Oude Akkers”.

4. BELEIDSKADERS

4.1 Rijksbeleid

4.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 13 maart 2012 is het vaststellingsbesluit zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) ondertekend. Deze structuurvisie geeft een totaalbeeld van het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. De SVIR vervangt de Nota Ruimte, de Structuurvisie Randstad 2040, de Nota Mobiliteit, de MobiliteitsAanpak en de Structuurvisie voor de Snelwegomgeving. Het hoofdthema van de SVIR is: “Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig”. De structuurvisie geeft een visie voor Nederland tot het jaar 2040. Er zijn in de structuurvisie drie hoofddoelen opgenomen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden voor de middellange termijn (2028). Deze doelen zijn:

- het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk economische structuur van Nederland;
- het verbeteren en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
- het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Het Rijk laat de ruimtelijke ordening meer over aan gemeenten en provincies (middels het motto ‘decentraal, tenzij…’) en het Rijk werkt aan eenvoudigere regelgeving. Het Rijk kiest voor een selectievere inzet van Rijksbeleid op slechts 13 nationale belangen. Buiten deze belangen hebben decentrale overheden beleidsvrijheid. Voor een goed werkende woningmarkt blijft het Rijk de Rijksdoelstellingen voor heel Nederland benoemen. Deze doelstellingen zijn: de zorg voor voldoende omvang en kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad. De programmering van verstedelijking wordt overgelaten aan provincies en (samenwerkende) gemeenten. Gemeenten zorgen voor de (boven)lokale afstemming van de woningbouwprogrammering, binnen de provinciale kaders, en uitvoering van de woningbouwprogramma’s.

De beoogde herontwikkeling heeft geen betrekking op de geformuleerde nationale belangen.

4.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

Artikel 3.1.6, tweede lid, Bro, verplicht om in het geval dat een bestemmingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, een zogenoemde ladder voor duurzame verstedelijking op te nemen in de toelichting bij het plan. Het doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening in de vorm van een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Op 21 april 2017 is de nieuwe Ladder voor duurzame verstedelijking vastgesteld. De nieuwe ladder is op 1 juli 2017 in werking getreden.

Het uitgangspunt is dat met het oog op een zorgvuldig ruimtegebruik, een nieuwe stedelijke ontwikkeling in beginsel binnen bestaand stedelijk gebied wordt gerealiseerd. Het doel is een zorgvuldig gebruik van de ruimte en het tegengaan van overprogrammering en de negatieve ruimtelijke gevolgen van leegstand. Indien de nieuwe stedelijke ontwikkeling voorzien wordt buiten het bestaand stedelijk gebied, dient dat nadrukkelijk te worden gemotiveerd in de toelichting.

Artikel 1.1.1 Bro definieert een stedelijke ontwikkeling als een “ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen.” Toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking is niet nodig bij ruimtelijke plannen welke bebouwing reduceren of verplaatsen of wanneer er geen sprake is van een stedelijke ontwikkeling. De beoogde ontwikkeling vindt onder andere plaats in het kader van de regeling Ruimte voor Ruimte. Door initiatiefnemer is een bouwtitel Ruimte voor Ruimte aangekocht welke is ontstaan uit de sanering van een intensieve veehouderij binnen de gemeente Bladel. Onderdeel van deze sanering was de sloop van 1.000 m² stalruimte ten behoeve van de intensieve veehouderij. Daarnaast neemt de totale oppervlakte aan bebouwing als gevolg van de beoogde herontwikkeling binnen het plangebied af. Er wordt binnen het plangebied 1.062 m² bebouwing gesloopt en circa 350 m² vervangende bebouwing (woonhuis en bijgebouwen) opgericht. Per saldo neemt de oppervlakte aan bebouwing dan ook af met circa 712 m². Tevens blijkt op basis van jurisprudentie dat de bouw van één of enkele woningen niet gezien worden als een stedelijke ontwikkeling. Derhalve is toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking voor de beoogde ontwikkeling niet nodig.

4.2 Provinciaal beleid

4.2.1 Omgevingsvisie Noord-Brabant

Provinciale Staten van Noord-Brabant heeft op 14 december 2018 de Brabantse Omgevingsvisie ‘De kwaliteit van Brabant’ met bijbehorende planMER vastgesteld. De Brabantse Omgevingsvisie geeft antwoord op de vraag hoe de Brabantse leefomgeving er in het jaar 2050 uit zou moeten zien. En waar de provincie in het jaar 2030 tenminste moet staan om die lange termijndoelen te halen. De visie benoemt daarbij een aantal hoofdopgaven:

- De basis op orde: veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit zijn van essentieel belang om goed te kunnen wonen, werken en leven in Brabant.
- Brabantse energietransitie: om Brabant op termijn energieneutraal te maken moeten we minder energie gebruiken en meer duurzame energie op gaan wekken.
- Klimaatproof Brabant: als gevolg van klimaatverandering krijgen we meer extremen in temperatuur en neerslag. Dit heeft gevolgen voor hoe we onze leefomgeving vormgeven.
- Slimme netwerkstad: de manier waarop we ons verplaatsen verandert en Brabanders stellen andere eisen aan steden. Dit heeft gevolgen voor hoe het netwerk van steden en dorpen functioneert en verder vorm krijgt.
- Concurrerende, duurzame economie: we willen top kennis- en innovatieregio blijven, waarbij we de omslag naar een verregaande circulaire economie maken en digitalisering steeds belangrijker wordt.

De Omgevingsvisie bevat geen sectorale beleidsdoelen. Gesteld wordt dat gemeenten de eerstverantwoordelijken zijn waar het gaat om ontwikkelen en beschermen van de fysieke leefomgeving. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden zo laag mogelijk weggelegd. Gemeenten en waterschappen moeten een eigen invulling geven aan de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

4.2.2 Structuurvisie Ruimtelijke Ordening

Provinciale Staten hebben op 7 februari 2014 de partiële herziening 2014 van de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening 2010 vastgesteld. Sinds de vaststelling in 2010 hebben Provinciale Staten diverse besluiten genomen die een verandering brengen in de provinciale rol en sturing, of van provinciaal beleid. Deze besluiten zijn vertaald in de 'Structuurvisie RO 2010 – partiële herziening 2014' (SVRO). Provinciale Staten hebben niet een geheel nieuwe visie opgesteld, omdat de bestaande structuurvisie voor het overgrote deel nog actueel is. Onder andere de 'Transitie van stad en platteland, een nieuwe koers', het intrekken van de reconstructie- en gebiedsplannen en de 'transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020' zijn verwerkt in de partiële herziening.

De SVRO is opgebouwd uit twee onderdelen. In onderdeel A wordt de kern van de visie verwoord op ruimtelijke ontwikkelingen binnen de provincie Noord-Brabant. Het landschap en de wijze waarop dit moet worden versterkt, staan in dit onderdeel voorop. Deel B van de SVRO beschrijft de wijze waarop de provincie de visie uitwerkt in vier robuuste ruimtelijke structuren: 'Groenblauwe structuur', 'Landelijk gebied', 'Stedelijke structuur' en 'Infrastructuur'.

De SVRO wordt nader uitgewerkt in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. De Interim omgevingsverordening Noord-Brabant is één van de uitvoeringsinstrumenten voor de provincie Noord-Brabant om de genoemde doelen uit de SVRO te realiseren.

4.2.3 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

4.2.3.1 Inleiding

De Interim omgevingsverordening Noord-Brabant betreft een samenvoeging van verschillende regelingen op provinciaal niveau met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Dit betekent dat de regels betrekking hebben op milieu, natuur, ruimtelijke ordening, water, bodem en wegen.

De Interim omgevingsverordening is beleidsneutraal van karakter. Dat betekent dat er geen nieuwe beleidswijzigingen zijn doorgevoerd, behalve als deze voortvloeien uit vastgesteld beleid zoals de omgevingsvisie. Er heeft voor de Interim verordening geen expliciete afweging plaatsgevonden of de inzet van de verordening voor een bepaald onderwerp gecontinueerd moeten worden. In beginsel zijn de huidige regels met het huidige beschermingsniveau gehandhaafd. In het algemeen geldt daarbij dat de inzet van de verordening in de provincie Noord-Brabant is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor het vanuit provinciale belangen nodig is om regels in te zetten of waarvoor het vanuit de wet verplicht is om regels te stellen in de verordening.

De van toepassing zijnde regels worden in de navolgende paragrafen nader toegelicht.

4.2.3.2 Aanduiding plangebied Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

Het plangebied is in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant aangeduid als:
- Landelijk gebied
- Diep grondwaterlichaam
- Beperkingen veehouderij
- Stalderingsgebied
- Attentiezone waterhuishouding
- Externe werking Natuur Netwerkt Brabant
- Buitenstedelijk gebied

4.2.3.3 Regels Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

Kwaliteitsverbetering van het landschap

'Artikel 3.9 Kwaliteitsverbetering landschap' bevat regels voor de benodigde kwaliteitsverbetering van het landschap bij een ruimtelijke ontwikkeling in het landelijk gebied.

Vanuit het bereiken van een goede omgevingskwaliteit geldt in Brabant sinds 2014 de regeling 'Kwaliteitsverbetering van het landschap'. Het principe van kwaliteitsverbetering van het landschap houdt in dat een ruimtelijke ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied gepaard dient te gaan met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied. Onder een kwaliteitsverbetering wordt begrepen alle projecten die zijn gericht op een aantoonbare en uitvoerbare verbetering van structuren of waarden op het vlak van natuur, water, landschap of cultuurhistorie. Ook verbeteringen van de extensieve recreatieve mogelijkheden van die omgeving behoren hiertoe. In de Verordening ruimte is deze rood-met-groen-koppeling vertaald in het principe van 'kwaliteitsverbetering van het landschap'. De 'Handreiking Kwaliteitsverbetering van het landschap, De rood-met-groen koppeling' van de provincie Noord-Brabant biedt informatie om invulling te geven aan het principe van kwaliteitsverbetering van het landschap.

In de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant is bij rood voor groen regelingen nadrukkelijk bepaald dat dit artikel niet van toepassing is omdat de rood voor groen regelingen zelf al voorzien in kwaliteitsverbetering, zoals de ontwikkeling van Ruimte voor Ruimte woningen en landgoederen. Er is derhalve geen sprake van een stapeling van regelingen.

Vrijwel alle gemeenten in Brabant hebben de regeling verder uitgewerkt in beleid en regionaal afspraken gemaakt over de toepassing, zo ook de gemeente Bladel. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bladel heeft besloten de 'Landschapsinvesteringsregeling De Kempen' te hanteren bij de bepaling van de benodigde investering in de kwaliteitsverbetering van het landschap in het kader van artikel 3.9 van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. In de 'Landschapsinvesteringsregeling De Kempen' zijn ruimtelijke ontwikkelingen in drie categorieën ingedeeld. De beoogde herontwikkeling valt binnen categorie 3: ruimtelijke ontwikkelingen waarbij een investering in de kwaliteitsverbetering van het landschap wordt verlangd. Navolgend is een berekening van de door initiatiefnemer te leveren tegenprestatie in de vorm van een kwaliteitsverbetering van het landschap op basis van de 'Handreiking kwaliteitsverbetering van het landschap' weergegeven.

Huidige waarde	**m²**	**€/m²**	**Waarde**
Bestemming 'Agrarisch'	3587	€ 5,00	€ 17.935,00
Bestemming 'Agrarisch - Agrarisch bedrijf 2'	2808	€ 25,00	€ 70.200,00
Bestemming 'Recreatie' bebouwd	1384	€ 55,00	€ 76.120,00
Totaal	*7779*		***€ 164.255,00***
Toekomstige waarde	**m²**	**€/m²**	**Waarde**
Bestemming 'Agrarisch'	4997	€ 5,00	€ 24.985,00
Bestemming 'Agrarisch' met aanduiding 'sg-li'	382	€ 1,00	€ 382,00
Bestemming 'Wonen'	900	€ 250,00	€ 225.000,00
Bestemming 'Wonen - Ruimte voor Ruimte'	1500	€ -	€ -
Totaal	*7779*		***€ 250.367,00***
Bestemmingswinst			***€ 86.112,00***
Minimale basisinspanning van 20%			***€ 17.222,40***

In samenhang met de beoogde ontwikkeling vindt een opwaardering van de bestaande landschappelijke inpassing plaats. Zo zal de bestaande houtsingel aan de noordoostzijde van het plangebied worden vervangen door een houtsingel. Navolgend is een tabel opgenomen met omvang en type landschapselement en de berekende kosten voor aanleg en beheer. De waarde van de kwaliteitsverbetering is afgeleid van de Vergoedingsystematiek en vergoedingsgrondslagen bij het Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant (Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant; 16 december 2008). In de 'Handreiking kwaliteitsverbetering van het landschap' van de provincie Noord-Brabant wordt deze systematiek voorgesteld. De codering en benaming van de landschapselementen is afgeleid uit het Groen Blauw stimuleringskader Noord-Brabant.

Landschapselement	Oppervlakte/inhoud	Eenheid	Norm per eenheid stuk incl. BTW	Vergoeding aanleg	Beheersbijdrage per eenheid	Jaarlijkse vergoeding onderhoud	Totale vergoeding onderhoud	Compensatie vergoeding totaal
L1 Houtsingel	292	m²	€ 1,61	€ 470,12	€ 11,78	€ 34,10	€ 343,98	€ 814,10
L7 Knip- en scheerheg	90	m²	€ 5,20	€ 468,00	€ 1,18	€ 106,20	€ 1.062,00	€ 1.530,00
Opstellen inrichtingsplan								€ 1.500,00
Totaal								**€ 3.844,10**

Bovenop de landschappelijke inpassing van het plangebied zal 210 m² asbestdak worden gesaneerd van het te behouden bijgebouw op de locatie Schotelven 2. De gemeente Bladel heeft aangegeven dat hiervoor een tegenprestatie van € 1.575,00 wordt ingebracht.

Tevens vindt binnen het plangebied de sloop van 1.062 m² overtollige bebouwing plaats. Een gedeelte van deze te slopen bebouwing, 590 m², wordt ingezet voor de vergroting van de woning aan Fons van der Heijdenstraat 44. Dit is nader uitgewerkt in paragraaf 4.3.2 van onderhavig toelichting. Navolgende tabel geeft een overzicht van de in te brengen sloopmeters.

Doel	**Aantal m² sloop**
118 m³ extra hoofgebouwen Fons van der Heijdenstraat 44	590
Totaal	**590**

De resterende 472 m² sloopmeters vertegenwoordigen een tegenprestatie van € 11.800,00.

Navolgende tabel geeft een totaaloverzicht van de te leveren tegenprestatie. Uit te tabel blijkt dat de bestemmingswinst wordt gecompenseerd en derhalve wordt voldaan aan het principe van kwaliteitsverbetering van het landschap.

Onderdeel	**Tegenprestatie**
Landschappelijke inpassing	€ 3.844,10
Verwijderen asbest	€ 1.575,00
Sloop overtollige bebouwing	€ 11.800,00
Totaal	**€ 17.219,10**

Omzetting bedrijfswoning in burgerwoning

Binnen het plangebied wordt een bedrijfswoning omgezet in een burgerwoning en een recreatiewoning in een burgerwoning met inzet van een bouwtitel Ruimte voor Ruimte. ‘Artikel 3.68 Wonen in Landelijk gebied’ bevat regels voor wonen. ‘Artikel 3.69 Afwijkende regels burgerwoningen’ bevat afwijkende regels voor wonen in het landelijk gebied:

3.69 Afwijkende regels burgerwoningen

1. *In afwijking van artikel 3.68 Wonen in Landelijk gebied kan een bestemmingsplan voorzien in:*
   a. *de bouw van een woning ter vervanging van een bestaande woning binnen het bouwperceel, als is verzekerd dat: de bestaande woning feitelijk wordt opgeheven;*
      1. *de bestaande woning feitelijk wordt opgeheven;*
      2. *overtollige bebouwing wordt gesloopt.*
   b. *de vestiging van of de splitsing in meerdere woonfuncties in cultuurhistorisch waardevolle bebouwing als dat bijdraagt aan het behoud of herstel van deze bebouwing.*
   c. *in het gebruik van een voormalige bedrijfswoning als burgerwoning, als is verzekerd dat:*
      1. *er geen splitsing in meerdere woonfuncties plaatsvindt;*
      2. *overtollige bebouwing wordt gesloopt.*

De beoogde omzetting van de bedrijfswoning aan Fons van der Heijdenstraat 44 in een burgerwoning is mogelijk op basis van artikel 3.69 lid 1 onder c. De regels van onderhavig bestemmingsplan maken splitsing in meerdere woonfuncties niet mogelijk. Onderdeel van de totale ontwikkeling is de sloop van overtollige bebouwing. De ontwikkeling voldoet dan ook aan de regels van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant.

Omzetting recreatiewoning in burgerwoning

‘Artikel 3.77 Toepassing van kwaliteitsverbetering landschap’ bevat regels voor rood voor groen regelingen. Aangegeven is dat bij toepassing van deze rood voor groen regelingen per definitie wordt voldaan aan de regeling ‘Kwaliteitsverbetering landschap’ (artikel 3.9). ‘Artikel 3.80 Ruimte-

voor-ruimte' bevat afwijkende regels voor Ruimte voor Ruimte ontwikkelingen in het landelijk gebied:

3.80 Ruimte-voor-ruimte

1. *Een bestemmingsplan van toepassing op Landelijk gebied kan voorzien in één of meerdere ruimte-voor-ruimtekavels, ieder ten behoeve van de bouw van één woning, indien:*
   a. *er sprake is van een aanzienlijke winst van de omgevingskwaliteit;*
   b. *de ruimte-voor-ruimtekavel op een planologisch aanvaardbare locatie in een bebouwingsconcentratie ligt;*
   c. *een goede landschappelijke inpassing van de te bouwen woning is verzekerd;*
   d. *er geen sprake is van (een aanzet voor) een stedelijke ontwikkeling behoudens in geval de locatie ligt binnen Afweging duurzame verstedelijking.*
2. *Er is sprake van een aanzienlijke winst van de omgevingskwaliteit als per ruimte-voor-ruimtekavel is aangetoond dat is voldaan aan de volgende voorwaarden:*
   a. *een of meer veehouderijen gericht op het houden van varkens of pluimvee zijn in het geheel beëindigd waarbij alle bedrijfsgebouwen ten dienste van deze veehouderij, niet zijnde de bedrijfswoning, zijn gesloopt;*
   b. *de onder a. bedoelde veehouderijen zijn direct voorafgaand aan de beëindiging gedurende een periode van drie jaar onafgebroken in bedrijf geweest;*
   c. *de onder a. bedoelde veehouderijen zijn gevestigd binnen de Beperking veehouderij of op een locatie die vanwege omliggende waarden en functies niet geschikt is voor de uitoefening van een veehouderij;*
   d. *er tenminste 1000 m² bedrijfsgebouwen ten dienste van de onder a. bedoelde veehouderij, niet zijnde de bedrijfswoning, zijn gesloopt met een minimum van 200 m2 op iedere beëindigingslocatie;*
   e. *de ten behoeve van de onder a. bedoelde veehouderijen geregistreerde rechten betreffende de fosfaatproductie in een gezamenlijke omvang van tenminste 3.500 kg uit de markt zijn genomen door doorhaling van de bij de Dienst Regelingen geregistreerde rechten, waarbij per beëindigingslocatie een minimum van 700 kg aan rechten betreffende de productie van fosfaat aanwezig is;*
   f. *de rechten, bedoeld onder e. moeten vanaf het moment van beëindiging van de bedrijfsvoering tot aan het moment van uit de markt nemen geregistreerd staan op naam van de veehouderij die beëindigd;*
   g. *de omgevingsvergunning milieu voor de onder a. bedoelde veehouderij op iedere beëindigingslocatie is ingetrokken;*
   h. *een passende herbestemming is gelegd op de locatie als onder a. bedoeld die in ieder geval het houden van vee en het bouwen van nieuwe bedrijfsgebouwen uitsluit;*
   i. *in redelijkheid niet op andere wijze is voorzien in de beëindiging van de onder a. bedoelde veehouderij.*
3. *In afwijking van het tweede lid kan een bestemmingsplan voorzien in een ruimte-voor-ruimtekavel als deze wordt ontwikkeld door of vanwege de Ontwikkelingsmaatschappij ruimte voor ruimte gelet op de in het verleden behaalde aanzienlijke winst van omgevingskwaliteit door toepassing van de Regeling beëindiging veehouderijtakken.*
4. *Het derde lid vervalt indien uit door Gedeputeerde Staten bijgehouden gegevens blijkt dat er in totaal 3500 ruimte voor ruimte kavels door of vanwege de Ontwikkelingsmaatschappij ruimte voor ruimte zijn ontwikkeld.*

Ten behoeve van de beoogde Ruimte voor Ruimte ontwikkeling is reeds een bouwtitel aangekocht bij de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte. De ontwikkeling voldoet dan ook aan de regels van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant.

4.3 Gemeentelijk beleid

4.3.1 Bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014'

Ter plaatse van het plangebied is het bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014' het vigerende bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is vastgesteld op 24 maart 2016. De locatie Fons van der Heijdenstraat 44 is deels bestemd als 'Agrarisch' en gedeeltelijk als 'Agrarisch – Agrarisch bedrijf 2'. De locatie Schotelven 2 is bestemd als 'Recreatie' met een bouwvlak en de functieaanduiding 'recreatiewoning'. Op het plangebied is gedeeltelijk de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 5' en gedeeltelijk de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 6' gelegen. Het gehele plangebied kent de gebiedsaanduidingen 'overige zone – attentiegebied ehs', 'overige zone – bebouwingsconcentratie' en 'reconstructiewetzone – extensiveringsgebied'. Navolgende figuur geeft een uitsnede van het vigerende bestemmingsplan ter plaatse weer, waarbij het plangebied blauw is omkaderd.

Figuur 6: Vigerend bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014' ter plaatse van het plangebied

4.3.2 Bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014 tweede herziening 2018'

Ter plaatse van het plangebied is tevens het bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014 tweede herziening 2018' vigerend. Dit bestemmingsplan is vastgesteld op 21 maart 2019. Het plangebied kent in dit bestemmingsplan de gebiedsaanduidingen 'overige zone – attentiegebied Natuur Netwerk Brabant', 'overige zone – beperkingen veehouderij', 'overige zone – te verwijderen reconstructiewetzone – extensiveringsgebied' en 'overige zone – tweede herziening'.

Bijlage bij dit bestemmingsplan betreft de 'Regeling vergroten bijgebouwen en woningen in het buitengebied'. Onderhavig bestemmingsplan maakt gebruik van de mogelijkheden die geboden worden in deze regeling. Zo maakt onderhavig bestemmingsplan de oprichting van een reguliere burgerwoning op de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 met een inhoud van 718 m³ mogelijk. Ter compensatie van de extra 118 m³ inhoud, sloopt initiatiefnemer 590 m² bedrijfsgebouwen.

Daarnaast zijn op de locatie Schotelven 2 182 m² bijgebouwen toegestaan. De 32 m² welke de vergunningsvrije 150 m² overstijgt zullen worden gecompenseerd door het betalen van een bijdrage aan de gemeente. De hoogte van deze bijdrage bedraagt € 3.200,00. Op de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 zijn 217 m² bijgebouwen toegestaan. De 67 m² welke de vergunningsvrije 150 m² overstijgt zullen tevens worden gecompenseerd door het betalen van een bijdrage aan de gemeente. De hoogte van deze bijdrage bedraagt € 6.700,00.

4.3.3 Omgevingsvisie 1.1

De Omgevingsvisie 1.1 is door de gemeenteraad vastgesteld op 20 september 2018 en inwerking getreden op 10 oktober 2018 . De gemeente Bladel heeft met opstelling van de Omgevingsvisie 1.1 gekozen voor een werkwijze waarin in fasen wordt toegewerkt naar een integraal beleid. In deze tweede versie zijn enkele wijzigingen aangebracht in het Plattelandsbeleid uit de Omgevingsvisie 1.0.

De komende jaren zal tegelijk met het actualiseren steeds meer beleid worden ingebed in de Omgevingsvisie, met als resultaat dat steeds een nieuwe geconsolideerde versie door de gemeenteraad wordt vastgesteld totdat de visie uiteindelijk volledig is. Dat betekent ook dat de vorm van deze visie nog flexibel is en gaandeweg kan worden aangepast aan nieuwe inzichten en ervaringen. Dit komt de ontwikkeling van een integraal, efficiënt en praktisch beleid ten goede.

In de 'Omgevingsvisie 1.1' is beleid betreffende de thema's 'Milieu en Leefomgeving', 'Economische activiteiten' en 'Mens en Maatschappij' opgenomen. De beoogde herontwikkeling van het plangebied van agrarische bedrijfsbestemming en verblijfsrecreatieve bestemming naar een tweetal woonbestemmingen wordt omschreven binnen het thema 'Mens en Maatschappij'.

Op basis van de 'Omgevingsvisie 1.1' wordt in het buitengebied onderscheid gemaakt tussen bedrijfswoningen, burgerwoningen en recreatiewoningen. Uitgangspunt is dat geen medewerking wordt verleend aan de bouw van nieuwe woningen in het buitengebied (door toevoeging van bebouwing). Maatwerk blijft (onder voorwaarden) mogelijk.

De beoogde herontwikkeling van het plangebied heeft geen bouw van nieuwe woningen tot gevolg. Binnen het plangebied zijn reeds een tweetal woningen in de vorm van een bedrijfswoning en een recreatiewoning aanwezig. Deze zullen worden omgezet in een tweetal burgerwoningen, waarbij de omzetting van de recreatiewoning in een burgerwoning geschiedt in het kader van Ruimte voor Ruimte.

Over de toevoeging van Ruimte voor Ruimte woningen is het volgende opgenomen in de 'Omgevingsvisie 1.0':

"Nieuwe woningen op basis van de Ruimte voor Ruimteregeling en de landgoedregeling blijven mogelijk indien aan de criteria uit de Verordening ruimte wordt voldaan. Deze woningen zijn alleen toegestaan, mits zij op ruimtelijk acceptabele plaatsen worden gesitueerd. Voor 2017 heeft het college besloten om niet mee te werken aan nieuwe ruimte voor ruimtewoningen omdat de markt met dit type woningen op dit moment verzadigd is. Van dit besluit wordt afgeweken wanneer ter plaatse of elders in de gemeente Bladel een intensieve veehouderij wordt gesaneerd."

De reeds aanwezige recreatiewoning zal middels inzet van een Ruimte voor Ruimte bouwtitel afkomstig van een gesaneerde veehouderij binnen de gemeente Bladel worden bestemd voor burgerbewoning. Ten behoeve van deze ontwikkeling is een bouwtitel Ruimte voor Ruimte aangekocht welke is ontstaan uit de sanering van een intensieve veehouderij binnen de gemeente Bladel.

Over de omzetting van een agrarische bedrijfswoning in een burgerwoning is het volgende opgenomen in de 'Omgevingsvisie 1.1':

"Nieuwe burgerwoningen zijn niet toegestaan, tenzij deze voortkomen uit de functieveranderingen van bestaande bedrijfswoningen. Het aantal woningen neemt daardoor niet toe. Als voorwaarde geldt dat de bedrijfsmatige activiteiten worden gestaakt en de overtollige bebouwing wordt gesaneerd.

Het omvormen van een bestaande bedrijfswoning naar burgerwoning is niet mogelijk binnen de invloedssfeer veehouderijbedrijven en binnen de beschermingszone bedrijventerreinen. Deze keuze is gemaakt om te voorkomen dat de bestemmingswijziging naar een burgerwoning de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven of ontwikkelingen op het bedrijventerrein belemmert."

In de 'Plattelandsnota 2013 gemeente Bladel' is bepaald dat de invloedssfeer met een vaste afstand van 250 meter rondom veehouderijen wordt vastgelegd. Het plangebied is binnen de invloedssfeer (straal van 250 meter) van de veehouderijbedrijven aan Fons van der Heijdenstraat 34, Fons van der Heijdenstraat 41 en Schotelven 3 gelegen. In hoofdstuk 5 van onderhavige toelichting is aangetoond dat de beoogde herontwikkeling geen verdere beperkingen aan de ontwikkelingsmogelijkheden van deze agrarische bedrijven tot gevolg heeft.

4.3.4 Structuurvisie Bladel

De Structuurvisie Bladel is door de gemeenteraad vastgesteld op 22 mei 2008. De structuurvisie bestaat uit een analyse, beleidskader en een visie op hoofdlijnen die uitmonden in een Ruimtelijk Casco. Het Ruimtelijk Casco geeft met beleidsregels voor de lange termijn richting aan duurzame, perspectiefrijke ruimtelijke ontwikkelingen. Het Ruimtelijk Casco bestaat uit een kaartbeeld en een toelichting. In de toelichting staat per legenda-eenheid beschreven waar het element betrekking op heeft en welke ruimtelijke strategie daarbij hoort. Het plangebied is op het kaartbeeld van het Ruimtelijk Casco aangeduid als gelegen in een bebouwingsconcentratie in het buitengebied. Navolgende figuur betreft een uitsnede van het kaartbeeld van het Ruimtelijk Casco waarop het plangebied met een paarse cirkel is aangeduid.

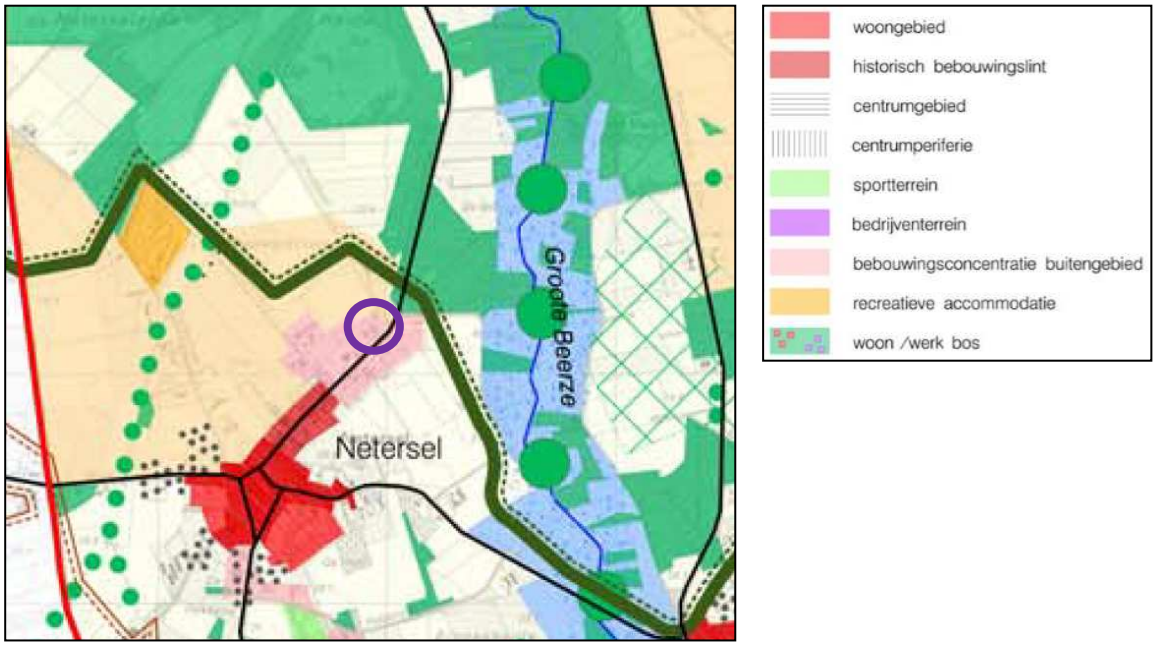

Figuur 7: Uitsnede Structuurvisiekaart Bladel 2014 waarop de ligging van het plangebied is aangeduid

Een bebouwingsconcentratie is als volgt gedefinieerd:

> *"Het begrip bebouwingsconcentratie is een verzamelbegrip, waaronder linten, bebouwingsclusters en kernrandzones in het buitengebied worden begrepen. In de aangewezen bebouwingsconcentraties is hergebruik van voormalige agrarische bedrijfslocaties voor niet-agrarische functies alsmede (beperkte) toevoeging van nieuw bouwvolume afweegbaar. Belangrijke randvoorwaarde voor de verruimde mogelijkheden is een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in brede zin. Een voorbeeld hiervan is sloop van bebouwing als compensatie voor verruimde mogelijkheden al dan niet in combinatie met rood-voor-groen, het behoud van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of een versterking van natuur- en landschapswaarden in de omgeving. Verdichting van de bebouwingsconcentratie is dus in bepaalde gevallen toegestaan, indien dit tot een ruimtelijke verbetering leidt. Ook door verdunning kunnen bebouwingsconcentraties in kwalitatieve zin worden versterkt, doordat de open relaties met het landschap worden hersteld. De bestaande waardevolle doorzichten naar het buitengebied dienen gehandhaafd te blijven. Nieuwbouw dient qua maat en schaal passend te zijn in de omgeving."*

Als gevolg van de beoogde herontwikkeling vindt verdunning van de bebouwingsconcentratie plaats. Circa 1.062 m² dissonerende bebouwing wordt gesloopt. Bestaande bebouwing wordt in gebruik genomen voor burgerbewoning. De herontwikkeling draagt bij aan de kwaliteit en uitstraling van de bebouwingsconcentratie.

4.3.5 Bebouwingsconcentratie 'Fons van der Heijdenstraat'

In 2008 is door de gemeente Bladel een gebiedsvisie opgesteld met betrekking tot de bebouwingsconcentraties in het buitengebied. Het plangebied is gelegen in bebouwings-concentratie 'Fons van der Heijdenstraat'. In de gebiedsvisie is het volgende opgenomen betreffende de bebouwingsconcentratie 'Fons van der Heijdenstraat':

“Bebouwingslint Fons van der Heijdenstraat maakt onderdeel uit van de kernrandzone van Netersel. Functioneel gezien komen er enkel agrarische functies en woonfuncties voor. De bebouwing kent een kleinschalig karakter. Er zijn daarom enkel mogelijkheden voor functieverandering naar wonen en kleinschalige bedrijvigheid passend. Bij herstructurering en sloop dient daarnaast het kleinschalige karakter behouden te blijven. Het historische karakter van het oude lint kan versterkt worden door behoud van de cultuurhistorische bebouwing, bijvoorbeeld door boerderijsplitsing.

De Fons van der Heijdenstraat ligt op de overgang tussen de landschapstypen grootschalige ontginningen en oude akkers. Behoud van de bestaande zichten naar dit weidse, open landschap staat voorop. Anders dan in de oude akkercomplexen is de aanleg van dichte beplantingen, met uitzondering van erfbeplantingen, niet gewenst vanwege aantasting van het open landschap. Ruimtelijke kwaliteitsverbetering door middel van opgaand groen, in de vorm van een bomenlaan langs de doorgaande weg en erfbeplanting en houtsingels langs de bebouwde percelen, kan dan ook enkel in en/of in directe nabijheid van het lint zelf plaatsvinden.”

De beoogde herontwikkeling draagt bij aan het kleinschalige karakter van de bebouwingsconcentratie. Overtollige bedrijfsbebouwing met een oppervlakte van circa 1.062 m² wordt gesloopt. De huidige agrarische bedrijfsbestemming en verblijfsrecreatieve bestemming worden omgezet in een tweetal woonbestemmingen. Hiermee wordt bijgedragen aan het behoud van het kleinschalige karakter in de toekomst, aangezien een woonbestemming geen mogelijkheden tot het oprichten van grootschalige bebouwing biedt. Middels de beoogde landschappelijke inpassing wordt de landschappelijke kwaliteit van het plangebied versterkt en wordt bijgedragen aan de landschappelijke opgave voor de locatie, zijnde “het versterken van de fijne dooradering met landschapselementen in het gebied van de Oude Akkers”. De beoogde herontwikkeling is passend binnen de visie op de bebouwingsconcentratie zoals verwoord in de gebiedsvisie voor bebouwingsconcentraties in het buitengebied.

5. MILIEU- EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN

5.1 Agrarische bedrijvigheid

5.1.1 Geur

Op de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 was in het verleden een varkenshouderij gevestigd, welke in 2003 is beëindigd. De aanwezige langgevelboerderij betreft een agrarische bedrijfswoning. Op de locatie Schotelven 2 is een recreatiewoning aanwezig, welke bedrijfsmatig wordt geëxploiteerd. Beoogd wordt beide woningen om te zetten in burgerwoningen.

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt het toetsingskader voor de vergunningverlening, als het gaat om geurhinder vanwege dierverblijven van veehouderijen. De Wgv geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object. De Wgv wordt voornamelijk gebruikt om de geurbelasting veroorzaakt door veehouderijen te beoordelen bij de vergunningverlening. Indirect heeft de Wgv consequenties voor de totstandkoming van geurgevoelige objecten. Die doorwerking van de geurregelgeving naar de ruimtelijke ordening wordt de 'omgekeerde werking' genoemd. Een geurnorm beoogt namelijk mensen te beschermen tegen overmatige geurhinder. Omgekeerd moet een bevoegd gezag dan ook niet toestaan dat mensen zichtzelf blootstellen aan die overmatige hinder, bijvoorbeeld door zich in de directe nabijheid van een veehouderij te vestigen. Bij besluitvorming omtrent de ontwikkeling van nieuwe geurgevoelige objecten dient in het kader van het aspect 'geur' antwoord gegeven te worden op de vragen:

- Is ter plaatse een aanvaardbaar woon- en verblijfklimaat gegarandeerd? (belang geurgevoelig object);
- Wordt niet iemand onevenredig in zijn belangen geschaad? (belangen veehouderij en derden).

Artikel 1 Wgv geeft de definitie van een geurgevoelig object. Daaruit blijkt dat het moet gaan om een:

1. gebouw;
2. bestemd voor bewoning of verblijf;
3. geschikt voor bewoning of verblijf;
4. en permanent - of daarmee vergelijkbaar – als zodanig in gebruik.

Als gevolg van de herontwikkeling wordt geen nieuw geurgevoelig object opgericht. Zowel de huidige bedrijfswoning als de recreatiewoning zijn reeds geurgevoelige objecten. Dit blijkt uit een uitspraak van 18 februari 2015 (201400171/1/R1) waarin de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het volgende oordeelt:

> *"Anders dan de raad betoogt, bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat in dit geval geen sprake is van de mogelijkheid tot een langdurig verblijf in de recreatiewoningen en vaste kampeermiddelen. De stelling van de raad dat de recreanten alleen in de weekenden en schoolvakanties op de camping zullen verblijven, maakt dit niet anders, reeds nu een dergelijke beperking niet in de planregels is vastgelegd. In de omstandigheid dat het verblijf op een gedeelte van de gronden van de camping is beperkt tot maximaal 250 dagen per*

jaar, bestaat evenmin aanleiding voor het oordeel dat in die recreatiewoningen en vaste kampeermiddelen niet langdurig kan worden verbleven. Gelet op het voorgaande heeft de raad zich ten onrechte op het standpunt gesteld dat de recreatiewoningen en vaste kampeermiddelen, zowel op de gronden waar een jaarrondopenstelling is toegestaan als op de gronden waar het verblijf is beperkt tot maximaal 250 dagen per jaar, niet als geurgevoelig object kunnen worden aangemerkt."

Beide objecten zijn dan ook reeds beschermd op basis van de Wgv en deze bescherming wijzigt door de beoogde herontwikkeling niet ten opzichte van de huidige situatie. Andersom belemmeren de twee beoogde burgerwoningen de agrarische bedrijven in de omgeving niet meer dan in de huidige situatie reeds het geval is.

De beoogde herontwikkeling is in het kader van agrarische bedrijvigheid geen bezwaar.

5.1.2 Gezondheid

5.1.2.1 Endotoxinen

De intensieve veehouderijen binnen de agrarische sector dragen bij aan de emissies van fijn stof PM_{10} in Nederland. Dit geëmitteerde fijn stof bestaat uit een aantal stoffen, waarvan endotoxinen onderdeel uit (kunnen) maken. In de juridische notitie 'Veehouderij en volksgezondheid; Mogelijkheden om volksgezondheidaspecten mee te wegen bij vergunningverlening' van juni 2014 is geconcludeerd dat het aspect volksgezondheid dient te worden meegewogen in zowel het ruimtelijk als het milieuspoor. Door de rechter is uitdrukkelijk uitgesproken dat gezondheid als een onderdeel van het begrip milieu wordt gezien. Dit betekent dat risico's voor de volksgezondheid, die door het in werking zijn van een inrichting kunnen ontstaan, bij de beoordeling van de aanvraag moeten worden betrokken. Veehouderijen hebben zowel positieve als negatieve gezondheidseffecten op hun omgeving. Astma en neusallergie komen minder vaak voor bij mensen die in de buurt van veehouderijen wonen. Daarnaast hebben echter de uitstoot van fijnstof en endotoxinen negatieve effecten op de gezondheid van omwonenden. Endotoxine is voor luchtwegklachten een relevante component in de (fijn)stof emissie uit veehouderijen.

Op 30 april 2018 is de definitieve 'Handreiking veehouderij en volksgezondheid 2.0; een stappenplan om te beoordelen of nadere advisering vanuit de GGD wenselijk is' van kracht geworden. Beoordeeld dient te worden of een nader advies van de GGD noodzakelijk is bij een ruimtelijke ontwikkeling. De voorlopige onderzoeksresultaten zijn voor de Gezondheidsraad in 2012 aanleiding geweest om voor de algemene bevolking een gezondheidskundige advieswaarde voor endotoxine van 30 EU/m³ aan het Rijk te adviseren. Deze advieswaarde wordt tevens gehanteerd in de notitie 'Handreiking veehouderij en volksgezondheid 2.0; een stappenplan om te beoordelen of nadere advisering vanuit de GGD wenselijk is'.

Uitgangspunt in de ruimtelijke ordening is dat sprake moet zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en derhalve de advieswaarde van 30 EU/m³ niet wordt overschreden. Door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) is een berekeningsmodel opgesteld waarmee de individuele afstandscontour of endotoxine-risicocontour van 30 EU/m³ eenvoudig bepaald kan worden.

De Kempengemeenten adviseren bij een situatie waarbij binnen een afstand van 250 meter van het te realiseren kwetsbare object een veehouderij gelegen is, gebruik te maken van de afstandsbepalingen uit de 'Notitie Handelingsperspectieven Veehouderij en Volksgezondheid: Endotoxine toetsingskader 1.0'.

Middels de beoogde herontwikkeling wordt geen nieuw gevoelig object gerealiseerd. De naar woningen her te bestemmen bedrijfs- en recreatiewoning zijn reeds aanwezig. Derhalve is de beoogde ontwikkeling in het kader van endotoxinen geen bezwaar.

5.1.2.2 Geitenhouderijen

Uit VGO-onderzoeken is naar voren gekomen dat tot twee kilometer rond geitenhouderijen een verhoogde kans op longontsteking bestaat. Naar aanleiding daarvan hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant besloten tot een moratorium op de geitenhouderij, om uitbreiden van dierenverblijven en omschakelen naar geitenhouderij tegen te gaan. In verband hiermee vraagt men zich af men of woningbouwontwikkelingen binnen twee kilometer nog verantwoord zijn.

Middels de beoogde herontwikkeling wordt geen nieuw gevoelig object opgericht. De naar woningen her te bestemmen bedrijfs- en recreatiewoning zijn reeds aanwezig. Derhalve is de beoogde ontwikkeling in het kader van geitenhouderijen geen bezwaar.

5.2 Luchtkwaliteit

5.2.1 Inleiding

Het beleid om tot een goede luchtkwaliteit te komen volgt twee sporen:
1. beperken van de uitstoot van schadelijke stoffen en;
2. voorkomen dat mensen langdurig worden blootgesteld aan verontreiniging.

De belangrijkste regels over de luchtkwaliteit staan in hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer (Wm).

5.2.2 Uitstoot van schadelijke stoffen

De borging van de luchtkwaliteit vindt onder andere plaats middels een gebiedsgerichte aanpak van de luchtkwaliteit via het Nationaal Samenwerkingsprogramma (NSL). Binnen het NSL werken het rijk, de provincies en gemeenten samen om de Europese eisen voor luchtkwaliteit te realiseren. Het NSL is op 1 augustus 2009 in werking getreden. De programma-aanpak zorgt voor een flexibele koppeling tussen ruimtelijke activiteiten en milieugevolgen. Van bepaalde projecten met getalsmatige grenzen is vastgesteld dat deze 'niet in betekende mate' (NIBM) bijdragen aan de luchtverontreiniging als de 3% grens niet wordt overschreden.

In de 'Regeling niet in betekenende mate bijdragen' wordt aangeven op welke manier snel kan worden vastgesteld of de bijdrage van een nieuwbouwproject op de luchtkwaliteit valt onder de term 'niet in betekenende mate'. De regeling geeft een harde omschrijving van het aantal gevallen. Voor woningbouw geldt bij één ontsluitingsweg een aantal van 1.500 nieuwe woningen netto. Bij twee ontsluitingswegen geldt een aantal van 3.000 woningen netto. Binnen het plangebied worden een bedrijfs- en een recreatiewoning herbestemd naar burgerwoning.

Derhalve kan worden gesteld dat dit plan onder het begrip ‘niet in betekende mate’ valt en in het kader van de uitstoot van schadelijke stoffen geen bezwaar is.

5.2.3 Blootstelling aan verontreiniging

5.2.3.1 Inleiding

Met wet- en regelgeving wil de overheid zorgen voor een goede luchtkwaliteit en de burgers beschermen tegen de schadelijke gevolgen van luchtverontreiniging. Fijnstof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) zijn de belangrijkste stoffen in de luchtkwaliteitsregelgeving. Om een voldoende kwaliteit van de buitenlucht in de leefomgeving te waarborgen zijn er grenswaarden en regels voor een aanvaardbare luchtkwaliteit op leefniveau. In navolgende paragrafen wordt achtereenvolgens ingegaan op fijnstof en stikstofdioxide.

5.2.3.2 Fijnstof

In de Wet milieubeheer is de Europese richtlijn luchtkwaliteit geïmplementeerd. Het doel van de wet is mensen te beschermen tegen risico’s van luchtverontreiniging. De richtlijn geeft de volgende grenswaarden voor fijnstof:

- de grenswaarde jaargemiddelde concentratie van PM_{10} is 40 µg/m³.
- de grenswaarde daggemiddelde concentratie van PM_{10} is 50 µg/m³. De concentratie fijn stof mag maximaal 35 dagen per kalenderjaar hoger zijn dan deze waarde.
- de grenswaarde jaargemiddelde concentratie van $PM_{2,5}$ is 25 µg/m³.

Navolgende figuren geven de jaargemiddelde concentratie van PM_{10} en $PM_{2,5}$ ter plaatse van het plangebied en directe omgeving weer.

Figuur 8: Fijnstof 2017 PM_{10} (bron: Atlas leefomgeving)

Figuur 9: Fijnstof 2017 $PM_{2,5}$ (bron: Atlas leefomgeving)

Ter plaatse van het plangebied is sprake van jaargemiddelde concentratie PM_{10} van 18-19 µg/m³. De jaargemiddelde concentratie $PM_{2,5}$ bedraagt 11-12 µg/m³. De grenswaarde van maximaal 35 dagen boven een daggemiddelde concentratie PM_{10} van 50 µg/m³ is sinds 2011 op geen enkele meetlocatie meer overschreden. Geconcludeerd kan worden dat de beoogde ontwikkeling in het kader van de blootstelling aan luchtverontreiniging als gevolg van fijnstof geen bezwaar is.

5.2.3.3 Stikstofdioxide

De Europese richtlijn luchtkwaliteit geeft de volgende grenswaarde voor stikstofdioxide:

- de grenswaarde jaargemiddelde concentratie van NO_2 is 40 µg/m³.

Navolgende figuur geeft de jaargemiddelde concentratie van NO_2 ter plaatse van het plangebied en directe omgeving weer.

Figuur 10: Stikstofdioxide 2017 (bron: Atlas leefomgeving)

Ter plaatse van het plangebied is sprake van jaargemiddelde concentratie NO_2 van 16-18 µg/m³. Geconcludeerd kan worden dat de beoogde ontwikkeling in het kader van de blootstelling aan luchtverontreiniging als gevolg van stikstofdioxide geen bezwaar is.

5.3 Wegverkeerslawaai

Ingevolge de Wet geluidhinder moet de geluidbelasting vanwege een weg worden bepaald door middel van een akoestisch onderzoek. Niet alleen wordt hiermee uitsluitsel verkregen over de te verwachten geluidsbelasting over 10 jaar maar ook of en met welke planologische maatregelen eventueel nog wel kan worden voldaan aan de voorkeursgrenswaarde. Het resultaat van dit onderzoek, betrekking hebbende op de verkeersintensiteit en het wegdek van alle wegen met een geluidszone die strekt over het plangebied, wordt getoetst aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Secundair wordt op basis van de uitkomst van het akoestische onderzoek bepaald of kan worden voldaan aan de maximale ontheffingswaarde van 53 dB voor nieuw te bouwen woningen in het buitenstedelijk gebied en welke vereiste bouwkundige voorzieningen moeten worden getroffen.

PM uitvoeren onderzoek

5.4 Bodemkwaliteit

Voorafgaand aan het volgen van een ruimtelijke procedure dient te worden nagegaan of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het huidige of toekomstige gebruik. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is dat eventueel aanwezige bodemverontreinigingen geen onaanvaardbare risico's opleveren voor de gebruikers.

Na sloop van de overtollige bebouwing zal een verkennend bodemonderzoek worden uitgevoerd.

5.5 Externe veiligheid

5.5.1 Inleiding

Onder externe veiligheid verstaat men het beheersen van risico's die direct of indirect voortvloeien uit de opslag, de productie, het gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het risico is daarbij gedefinieerd als 'de kans op overlijden' voor personen. De aanwezige risico's zijn zeer afhankelijk van het brontype. De relevante typen zijn: risicovolle inrichtingen, vervoer van gevaarlijke stoffen (per spoor, over de weg en het water) en kabels en leidingen. Deze aspecten worden in de navolgende (sub)paragrafen nader toegelicht.

5.5.2 Risico's

Ten aanzien van risico's wordt onderscheid gemaakt tussen het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR):

Plaatsgebonden risico

Het plaatsgebonden risico (PR) geeft de kans, op een bepaalde plaats, om te overlijden als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen. De kans heeft betrekking op een fictief persoon die continu op die plaats aanwezig is. De wetgever schrijft voor hoe moet worden omgegaan met de PR 10-6/jaar contour. Binnen deze contour heeft iemand die hier continu aanwezig is de kans van 1 op één miljoen om te overlijden als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen.

Groepsrisico
Het groepsrisico (GR) drukt de kans per jaar uit dat een groep mensen (minimaal 10) overlijdt, als direct gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het GR is daarmee een maat voor de maatschappelijke ontwrichting bij een calamiteit. Het GR wordt bepaald binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Dit invloedsgebied wordt begrensd door de 1% letaliteitsgrens (tenzij anders bepaald): de afstand waarop niet meer dan 1% van de blootgestelde mensen in de omgeving komt te overlijden bij een calamiteit met gevaarlijke stoffen.

5.5.3 Beleidskader

5.5.3.1 Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)

Op 27 oktober 2004 is het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. Met het besluit wordt beoogd een wettelijke grondslag te geven aan het externe veiligheidsbeleid rondom risicovolle inrichtingen. Het doel van het besluit is de risico's waaraan burgers in hun leefomgeving worden blootgesteld vanwege risicovolle inrichtingen tot een aanvaardbaar minimum te beperken. Het besluit bevat eisen voor het PR en regels voor het GR.

5.5.3.2 Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)

Het externe veiligheidsbeleid bij buisleidingen waardoor gevaarlijke stoffen worden vervoerd is sinds 1 januari 2011 vastgelegd in het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb). In dit besluit is vastgelegd hoe gemeenten moeten omgaan met de externe veiligheid van buisleidingen bij het vaststellen van ruimtelijke besluiten.

5.5.3.3 Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt)

Het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) waarborgt een basisbeschermingsniveau door te voorkomen dat bij ruimtelijke ontwikkelingen mensen worden blootgesteld aan een hoger risico vanwege het vervoer van gevaarlijke stoffen dan maatschappelijk aanvaardbaar wordt geacht. Het besluit van 11 november 2013 bevat eisen voor het PR en regels voor het GR.

5.5.4 Beoordeling plangebied

5.5.4.1 Bedrijven

Het Bevi en de bijbehorende regeling externe veiligheid inrichtingen (REVI) zijn op 27 oktober 2004 in werking getreden. Het BEVI legt veiligheidsnormen op aan bedrijven die een risico vormen voor personen buiten het bedrijfsterrein. Vastgesteld dient te worden of het plangebied gelegen is binnen de veiligheidscontour van bestaande inrichtingen. De inrichtingen zijn weergegeven op de risicokaart van de provincie Noord-Brabant. Het plangebied is op de risicokaart van de provincie Noord-Brabant niet aangewezen als gelegen in een risicogebied van een bedrijf met betrekking tot de externe veiligheid.

5.5.4.2 Transport

Vervoer over het spoor
Op het grondgebied van de gemeente Bladel bevindt zich geen spoortracé. Dit aspect is dus niet van toepassing.

Vervoer over het water
In de omgeving van het plangebied bevindt zich geen waterweg waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. Dit aspect is dus eveneens niet van toepassing.

Vervoer over de weg
Het transport van gevaarlijke stoffen moet primair via het hoofdwegennet plaatsvinden. Woonkernen moeten hierbij vermeden worden. De grote doorgaande weg in de omgeving van het plangebied waarover dergelijke transporten kunnen plaatsvinden is de A67.

In de 'Visie externe veiligheid 2012' van de gemeente Bladel is aangegeven dat de A67 een veiligheidszone kent van 28 meter, gemeten vanaf midden van de weg. De veiligheidszone is een zone waarbinnen geen nieuwe kwetsbare objecten zijn toegestaan. Er geldt een plasbrandaandachtsgebied (PAG) van 30 meter, gemeten vanaf de rechterkant van de rechterrijstrook in beide richtingen. Binnen dit gebied dient rekening te worden gehouden met de effecten van een plasbrand. De A67 kent een invloedsgebied van 4 kilometer. Het plangebied is op een afstand van circa 8 kilometer van de A67 gelegen. Het aspect 'vervoer over de weg' in relatie tot externe veiligheid vormt dan ook geen bezwaar voor de beoogde ontwikkeling.

Buisleidingen
De dichtstbijzijnde buisleiding is op een afstand van circa 3 kilometer van het plangebied gelegen. Deze leiding bevindt zich op dermate afstand dat deze geen belemmeringen oplevert voor de beoogde ontwikkeling.

Hoogspanningsleidingen
Op een afstand van circa 6 kilometer bevindt zich een bovengrondse hoogspanningsleiding. Het plangebied is ruimschoots buiten het invloedsgebied van de hoogspanningslijnen gelegen.

5.6 Bedrijven en milieuzonering

5.6.1 Inleiding

De (indicatieve) lijst 'Bedrijven en Milieuzonering' uitgegeven door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten geeft de richtafstanden weer voor milieubelastende activiteiten. In de lijst Bedrijven en Milieuzonering worden richtafstanden gegeven voor de aspecten geur, stof, geluid en gevaar. De richtafstanden gelden tussen de grens van de bestemming en de uiterste grens van de gevel van een woning die volgens het bestemmingsplan of via vergunning vrij bouwen mogelijk is.

5.6.2 Niet-agrarische bedrijven in omgeving plangebied

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen bedrijven gelegen waarvoor in het kader van (indicatieve) lijst 'Bedrijven en Milieuzonering' een afstand in acht genomen dient te worden in verband met geur, geluid, stof of gevaar. Het aspect bedrijven en milieuzonering vormt dan ook geen bezwaar voor de beoogde herontwikkeling.

5.6.3 Niet-agrarische bedrijven binnen plangebied

Er is geen sprake van niet-agrarische bedrijvigheid binnen het plangebied.

5.7 Archeologie

5.7.1 Verdrag van Valletta

In 1992 is het Verdrag van Valletta door de landen van de Europese Unie waaronder Nederland ondertekend. Dit verdrag verplicht de Europese overheden tot het beschermen van archeologisch erfgoed. Hierbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat archeologische waarden in situ bewaard moeten blijven. Dat wil zeggen, dat er naar gestreefd moet worden om de waarden op de locatie te behouden. Als dit niet mogelijk blijkt, bijvoorbeeld bij realisatie van bouwplannen, dan moeten de waarden worden opgegraven en ex situ worden bewaard.

5.7.2 Wet op de archeologische monumentenzorg

Op 1 september 2007 is de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) van kracht geworden. In de Wamz zijn de uitgangspunten van het Verdrag van Valletta voor Nederland nader uitgewerkt. Eén van de uitgangspunten van de Wamz is dat op gemeentelijk niveau op verantwoorde wijze wordt omgegaan met het archeologisch erfgoed. De Wamz heeft dan ook een decentraal karakter en heeft gemeenten tot bevoegd gezag gemaakt wat betreft de zorg voor het archeologische bodemarchief binnen hun grondgebied.

5.7.3 Archeologiebeleid gemeente Bladel

De vijf Kempengemeenten Bladel, Eersel, Bergeijk, Oirschot en Reusel-De Mierden en anderzijds de vier A2 gemeenten Waalre, Heeze-Leende, Valkenswaard en Cranendonck hebben in het kader van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg en de Wet ruimtelijke ordening SRE Milieudienst opdracht gegeven een regionale erfgoedkaart op te stellen. De erfgoedkaart bestaat uit drie delen: de inventarisatiekaarten, de verwachtingen- en waardenkaarten voor archeologie en cultuurhistorie en de beleidskaarten voor archeologie en cultuurhistorie. Navolgende figuur betreft een uitsnede van de archeologische beleidskaart ter plaatse van het plangebied.

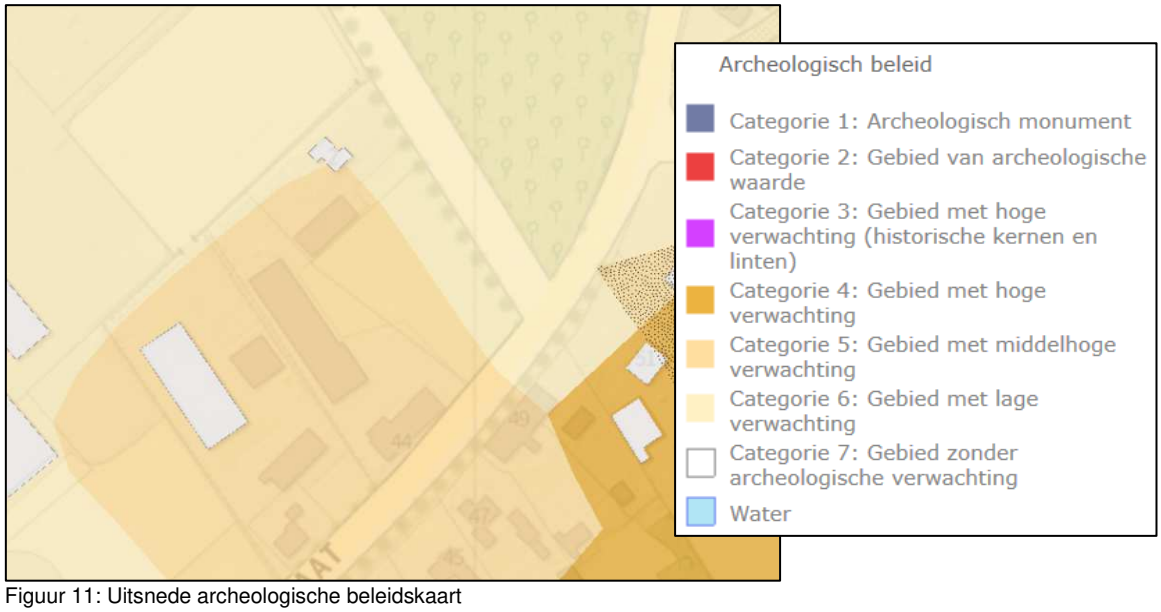

Figuur 11: Uitsnede archeologische beleidskaart

Het plangebied is gedeeltelijk aangeduid als ‘categorie 5: gebied met middelhoge verwachting’ en gedeeltelijk als ‘categorie 6: gebied met lage verwachting’.

In categorie 5 gebieden geldt op basis van geomorfologische en bodemkundige opbouw, en aangetroffen archeologische vondsten en relicten een middelhoge archeologische verwachting. Om die reden is een archeologisch onderzoek vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten die groter zijn dan 2.500 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld of 0,5 m onder maaiveld bij esdek en agrarisch bestemde gronden.

In categorie 5 gebieden gaat het om gebieden waar op archeologische en landschappelijke gronden de kans op behoudenswaardige archeologische relicten klein wordt geacht. Om die reden is een archeologisch onderzoek alleen vereist bij bestemmingsplanwijzigingen en projectbesluiten van projectgebieden die groter zijn dan 25.000 m² en dieper gaan dan 0,4 m onder maaiveld of 0,5 m onder maaiveld bij agrarisch bestemde gronden.

Als gevolg van de beoogde ontwikkeling wordt ter plaatse van de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 een woning en een bijgebouw herbouwd. Deze bebouwing heeft geen oppervlakte van meer dan 2.500 m². Nader archeologisch onderzoek is in het kader van de bestemmingsplanprocedure dan ook niet aan de orde. Het huidige beschermingsregime is middels dubbelbestemmingen op de verbeelding en de daaraan verbonden regels gewaarborgd.

5.8 Cultuurhistorie

Het ruimtelijk erfgoed binnen de provincie Noord-Brabant wordt weergegeven op de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW). Het plangebied is op de CHW aangeduid als ‘Regio (provinciaal cultuurhistorisch belang)’ en ‘Archeologische landschappen (Provinciaal cultuurhistorisch belang)’. Navolgend worden de aanduidingen toegelicht.

Regio (provinciaal cultuurhistorisch belang)

Deze aanduiding heeft betrekking op de regio ‘Kempen’. De Kempen is een zwak golvend dekzandlandschap dat bestaat uit dekzandvlakten en -ruggen. Het gebied wordt doorsneden door de bovenlopen van de Grote en Kleine Dommel, Beerze en Reusel. De dekzandruggen hebben een zandige bodem waar regenwater infiltreert, dat in de beekdalen als kwel naar boven komt. Plaatsen met leem in de ondergrond hadden een gebrekkige afwatering, zodat daar vennen en kleine veenmoerassen ontstonden.

De ruimtelijke identiteit van het ontginningslandschap van de Kempen wordt gevormd door de contrasten tussen de verschillende agrarische gebruikseenheden: de akkers, graslanden en woeste gronden. De akkercomplexen, dorpen en gehuchten liggen vanouds op de rand van de beekdalen. Langs de beken lagen de graslanden, vaak verdeeld in lange smalle percelen die omzoomd waren door elzensingels. Op de hogere delen van het landschap bevonden zich vroeger uitgestrekte heidevelden, bossen en stuifzanden. Door overbeweiding en het steken van heideplaggen ontstonden plaatselijk zandverstuivingen.

In de negentiende en begin twintigste eeuw zijn veel heidevelden omgezet in landbouwgrond of bos. De jonge landbouwontginningen zijn tamelijk grootschalig en rationeel ingericht. De jonge

bosgebieden maken vaak deel uit van ontginningslandgoederen of zijn aangeplant door het Staatsbosbeheer. In de afgelopen decennia zijn de verschillen tussen de oude en jonge ontginningen genivelleerd door ruilverkaveling, normalisatie van de beken en de uitbreiding van steden en dorpen. De dorpen van de Kempen hebben zich afhankelijk van hun ligging verschillend ontwikkeld. De kernen die liggen aan belangrijke routes zijn uitgegroeid tot suburbane woonkernen met soms redelijk grote bedrijventerreinen. De dorpen op afstand van deze routes hebben een landelijker karakter en zijn beperkter in omvang gebleven.

Archeologische landschappen (Provinciaal cultuurhistorisch belang)
Deze aanduiding heeft betrekking op het archeologisch landschap 'Kempenland'. Het archeologisch landschap 'Kempenland' omvat een groot deel van het relatief hoog gelegen zandlandschap ten zuidwesten van Eindhoven. Het landschap wordt doorsneden door verschillende beken en zijbeken. In het westen zijn dat de Reusel en de Groote en Kleine Beerze die in noordelijke richting afwateren. In het oostelijke deel liggen de Ekkersrijt, de Gender en de Run, die in noordoostelijke richting uitmonden in het riviertje de Dommel. Tussen de beekdalen liggen verschillende licht glooiende dekzandruggen die (vooral) langs de beekdalen bedekt zijn met uitgebreide complexen van oude bouwlanden. Verder komen reliëfrijkere zones voor met stuifduinen uit de late middeleeuwen.

Aan het plangebied zijn geen specifieke cultuurhistorische waarden toegekend. De ontwikkeling doet geen afbreuk aan de provinciale cultuurhistorische waarden. De ontwikkeling is in het kader van cultuurhistorie geen bezwaar.

5.9 Natuur en ecologie

5.9.1 Inleiding

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) van kracht geworden. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Zowel in de voorgaande als nieuwe wetgeving zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetland-Conventie, Conventie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar. De wet is opgesplitst in de bescherming van gebieden (gebiedsbescherming) en de bescherming van soorten (soortenbescherming).

5.9.2 Gebiedsbescherming

De Wet natuurbescherming voorziet in specifieke kaders voor gebieden die op grond van internationale verplichtingen moeten worden beschermd, te weten de Natura 2000-gebieden, bedoeld in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Met betrekking tot Natura 2000-gebieden dient getoetst te worden op relevantie en effect van een 20-tal storingsfactoren, te weten stikstofdepositie en 19 overige effecten (geluid, licht, etc.).

Het dichtstbijzijnd gelegen Vogel- en Habitatrichtlijngebied betreft het gebied 'Kempenland-West' en is gelegen op een afstand van circa 700 meter tot het plangebied. Hierdoor zijn gezien de aard, de omvang, het effectbereik en de afstand, significant negatieve effecten door de 19 overige effecten op voorhand uit te sluiten.

Ook een negatief effect door stikstofdepositie is op voorhand uit te sluiten. In de huidige situatie is ter plaatse een agrarisch bedrijf met bedrijfswoning en een recreatiewoning toegestaan. Dergelijke functies hebben een grotere stikstofuitstoot tot gevolg dan de beoogde twee burgerwoningen. De stikstofemissie zal als gevolg van de beoogde ontwikkeling dan ook afnemen ten opzichte van de huidige situatie.

5.9.3 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming heeft tot doel in het wild levende planten en dieren te beschermen met het oog op de instandhouding van soorten. De verbodsbepalingen en afwijkings-mogelijkheden in de Wet natuurbescherming zijn uitsluitend van toepassing op de soorten waarvoor dit onmiddellijk voortvloeit uit de vereisten van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern, het Verdrag van Bonn, het Biodiversiteitsverdrag en de Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming. Het gaat daarbij om alle op het Europees grondgebied in het wild levende vogels en voorts om de dieren en planten van de soorten van Europees belang die van nature op het Nederlands grondgebied voorkomen.

Om de instandhouding van de wettelijke beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Bij de totstandkoming van een nieuw bestemmingsplan waarbij functies gewijzigd worden, moet worden voorkomen dat conflicten met beschermde dier- en plantensoorten ontstaan en dient dus vooraf een beoordeling plaats te vinden.

PM uitvoeren onderzoek

5.10 Water

5.10.1 Inleiding

Het doel van de watertoets is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante plannen en besluiten. Een watertoets maakt de mogelijke negatieve invloeden van het initiatief binnen de planlocatie inzichtelijk. Tevens geeft de watertoets oplossingsrichtingen aan waarmee mogelijke optredende negatieve invloeden beperkt of ongedaan gemaakt kunnen worden. Het plangebied valt onder het beheer van waterschap De Dommel. Aanvullend op het beleid van het waterschap, heeft de gemeente Bladel beleid opgesteld voor de omgang met stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Navolgend wordt ingegaan op zowel het relevante beleid van het waterschap als het relevante gemeentelijke beleid.

5.10.2 Relevant beleid

5.10.2.1 Waterbeheerplan 4 ‘Waardevol Water’

Waterschap De Dommel heeft het Waterbeheerplan 4 ‘Waardevol Water’ vastgesteld. Het plan is afgestemd op de ontwikkeling van het Stroomgebiedsbeheer Maas, het Nationaal Waterplan en het Provinciaal waterplan. Het nieuwe waterbeheerplan geeft vier uitgangspunten weer die de

richting aangeven van de plannen en oplossingen van het waterschap voor de periode 2016–2021. Deze vier uitgangspunten luiden als volgt:

1. De beekdalbenadering: Door het beekdal als groter geheel steeds voor ogen te houden, kan het waterschap integraler en effectiever werken. Wel is samenwerking met andere overheden, andere waterpartners en inwoners daarbij essentieel. Water verbindt de stad met het ommeland. Water verbindt mensen.
2. De gebruiker centraal: De omgeving wordt op heel veel verschillende manieren gebruikt. Ook veranderen de behoeften en belangen van gebruikers. De waarde van water verandert met de maatschappij mee. Daar heeft het waterschap oog voor en speelt daarop in.
3. Samen sterker: Door de handen ineen te slaan met andere overheden en waterpartners, boeren en bedrijven, bereikt het waterschap meer dan op eigen houtje. Zij aan zij zoekt het waterschap naar de beste oplossingen en maakt daar werk van. Het waterschap wil inspireren en ruimte geven. Door flexibel te zijn in de samenwerking met ideeën van derden versterkt het waterschap de uitvoeringskracht.
4. Gezonde toekomst: Ook toekomstige generaties wil het waterschap voldoende, veilig en schoon water kunnen bieden. Overal in de maatschappij streeft het waterschap naar duurzaamheid. Het denken in kringlopen is daarbij de basis. Het waterschap sluit hierbij aan en ziet het als een inspirerende uitdaging. Mensen bewust maken van de waarde van water om zo tot duurzaam gebruik te komen zal de komende jaren in het werk van het waterschap verweven zijn.

5.10.2.2 Keur Waterschap De Dommel 2015

Voor waterhuishoudkundige ingrepen in het plangebied is de ‘Keur Waterschap De Dommel 2015’ van toepassing. De Keur kent gebods- en verbodsbepalingen die erop gericht zijn watergangen te beschermen. Zo is het in bepaalde gevallen verboden om zonder vergunning water te lozen of te onttrekken aan oppervlaktewater. Ook legt de Keur in sommige gevallen aan burgers een onderhoudsverplichting op. Daarnaast mag men zonder Keurontheffing van het waterschap geen activiteiten ontplooien of bouwwerken plaatsen die het onderhoud aan watergangen kunnen belemmeren. Dit betekent dat voor bepaalde activiteiten nabij watergangen of met mogelijke invloed op watergangen een ontheffing bij het waterschap moet worden aangevraagd.

Het plangebied is op de kaart behorende bij de ‘Keur Waterschap De Dommel 2015’ aangewezen als gelegen binnen een attentiegebied. Attentiegebieden betreffen beschermingsgebieden van gemiddeld 500 meter rond de zogenaamde "natte natuurparels". Het onttrekken van grondwater ten behoeve van beregening zonder watervergunning is binnen deze gebieden niet toegestaan. De beoogde ontwikkeling heeft hier geen betrekking op.

5.10.2.3 Beleidsregel Hydrologische uitgangspunten bij de Keurregels voor afvoeren van hemelwater, Brabantse waterschappen

De drie Brabantse waterschappen, Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta hanteren sinds 1 maart 2015 dezelfde (beleids)uitgangspunten voor het beoordelen van plannen waarbij het verhard oppervlak toeneemt. Deze (beleids)uitgangspunten zijn geformuleerd in de ‘Beleidsregel Hydrologische uitgangspunten bij de Keurregels voor afvoeren van hemelwater, Brabantse waterschappen’. Bij een toename en afkoppelen van het verhard oppervlak geldt het uitgangspunt dat plannen zoveel mogelijk hydrologisch neutraal worden uitgevoerd. De waterschappen maken bij het beoordelen van plannen met een toegenomen verhard oppervlak onderscheid tussen grote

en kleine plannen. Het waterschap maakt grofweg onderscheid in projecten met een toename van verhard oppervlak van maximaal 2.000 m², een toename tussen de 2.000 m² en 10.000 m² en een toename van meer dan 10.000 m².

De ontwikkelingen binnen het plangebied hebben een afname van verhard oppervlakte tot gevolg. Op basis van de Keur en de 'Beleidsregel Hydrologische uitgangspunten bij de Keurregels voor afvoeren van hemelwater, Brabantse waterschappen' wordt geen compensatie vereist voor plannen met een toename van verhard oppervlak van minder dan 2.000 m². Het hemelwater afkomstig van het toegenomen verhard oppervlak mag naar bestaand oppervlaktewater worden afgevoerd. Op vrijwillige basis is de aanleg van een infiltratievoorziening toegestaan, mits daarbij in voldoende mate met de omgeving rekening gehouden wordt en geen wateroverlast op eigen terrein of bij derden ontstaat.

5.10.2.4 Gemeentelijk Rioleringsplan Bladel 2015-2020

De gemeente Bladel heeft het Gemeentelijk Rioleringsplan Bladel 2015-2020 (GRP) vastgesteld. Hiermee continueert de gemeente Bladel het kwaliteitsniveau van de rioleringstaken (ambitieniveau Planmatig) uit de voorgaande planperiode en op onderdelen vindt een opwaardering plaats (ambitieniveau Anticiperend). Dit betekent dat voldaan wordt aan de wettelijke verplichtingen, een beperking van water-op-straatsituaties en risico's bij hevige neerslag en een doelmatige afvalwaterketen door samenwerking. Dit geeft een gemiddelde invulling van de nieuwe zorgplichten, waardoor er ruimte is om projecten planmatig op te pakken. In het GRP zijn zes speerpunten benoemd voor de periode 2015-2020:

1. Anticiperen op klimaatverandering;
2. Differentiatie beschermings- en onderhoudsniveau
3. Meer inzicht verkrijgen in het functioneren van het (afval)watersystemen
4. Betaalbare gemeentelijke watertaken
5. Duurzaamheid in de gemeentelijke watertaken
6. Communicatie watertaken

In het GRP is opgenomen dat wateroverlast moet worden voorkomen. Uitbreidings- en reconstructieplannen van woningbouw en/of infrastructuur kunnen tot een toename van afstromend verhard oppervlak leiden. Hierdoor ontstaat een versnelde afvoer van hemelwater, met mogelijk overbelasting van het ontvangend oppervlaktewater. Bij dergelijke ontwikkelingen geldt dan ook het uitgangspunt dat plannen zo veel mogelijk hydrologisch neutraal uit worden gevoerd. Voor de afvoer van hemelwater naar riolering en/of oppervlaktewater hanteren het waterschap en de gemeente de onderstaande uitgangspunten voor nieuwe ontwikkelingen. Conform deze uitgangspunten geldt de voorkeursvolgorde: infiltreren - bergen - afvoeren naar oppervlaktewater - afvoeren naar riolering.

Toename afstromend verhard oppervlak	Toelichting
< 2.000 m^2 < 10.000 m^2 afkoppelen	Specifieke invulling op basis van de lokale noodzaak en mogelijkheden, waarbij in ieder geval rekening wordt gehouden met de voorkeursvolgorde.
2.000 - 10.000 m^2	**Benodigde retentiecapaciteit (m^3) = toename verhard oppervlak (m^2) * gevoeligheidsfactor * 0,06** De gevoeligheidsfactor is afhankelijk van de geohydrologische kenmerken van de ontwikkellocatie en is beschikbaar via de gemeente en waterschap. De eventuele afvoer naar oppervlaktewater valt onder de uitgangspunten van de algemene beleidsregels.
> 10.000 m^2	Dit geldt voor nieuwe én afgekoppelde verharding groter dan 10.000 m^2. De wijze van hemelwaterverwerking dient in een waterhuishoudkundig plan (whp) te worden onderbouwd. De richtlijnen voor het whp zijn omschreven in bovengenoemde *Hydrologische uitgangspunten*. Voor de eventuele afvoer naar oppervlaktewater is een Watervergunning vereist.

Figuur 12: Hydrologische uitgangspunten bij keurregels voor afvoeren hemelwater

De hoogte van de grondwaterstand en de bodemopbouw ter plaatse van het plangebied bieden voldoende mogelijkheden tot het infiltreren van hemelwater binnen het plangebied. In paragraaf 5.10.3 is dit nader uitgewerkt. Conform het Bouwbesluit zal de nieuwe bebouwing worden voorzien van een gescheiden vuil- en schoonwateraansluiting. Het vuilwater wordt aangesloten op het gemeentelijke gemengde rioolstelsel. In het GRP heeft de gemeente een toekomstige ombouw van het gemengd riool naar een gescheiden rioolstelsel voorzien.

5.10.3 Hemelwaterafvoer na herontwikkeling

5.10.3.1 Bodem en grondwater

Het plangebied is op basis van de provinciale bodematlas gelegen binnen bebouwd gebied. Ook de waterschapskaart geeft om die reden geen informatie over de grondwaterstanden binnen het plangebied. Gekeken naar de omgeving kan binnen het plangebied een gemiddelde hoogte grondwaterstand van 40-60 cm-mv verwacht worden. Bij het bepalen van de bouwhoogte zal hiermee rekening worden gehouden.

5.10.3.2 Oppervlaktewater

Op de noordelijke grens van het plangebied is een B-watergang gelegen. De beoogde herontwikkeling heeft geen negatieve effecten op deze B-watergang. Langs de Schotelven is ook een sloot aanwezig. Dit betreft geen leggerwatergang. De beoogde herontwikkeling heeft ook geen effect op deze sloot.

5.10.3.3 Benodigde infiltratiecapaciteit

De benodigde infiltratiecapaciteit kan worden berekend door de toename van het verhard oppervlak (m²) te vermenigvuldigen met een waterschijf van 60 mm (0,06 m). De bebouwde oppervlakte zal als gevolg van de ontwikkeling afnemen. In navolgende tabel is de bebouwde oppervlakte in de huidige en toekomstige situatie weergegeven:

Oppervlaktes	**Huidig m²**	**Toekomstig m²**
Te behouden woning Schotelven 2	90	90
Te behouden bijgebouwen Schotelven 2	128	128
Te slopen bedrijfsgebouwen	792	0
Te slopen woning met aangebouwde schuur Fons van der Heijdenstraat 44	270	0
Op te richten woning Fons van der Heijdenstraat 44	0	130
Op te richten bijgebouwen Fons van der Heijdenstraat 44	0	217
Totaal	**1.280**	**565**

De oppervlakte aan verhard terrein aan Schotelven 2 zal als gevolg van de beoogde ontwikkeling niet wijzigen. Op de locatie Fons van der Heijdenstraat zal de locatie van het verharde terrein wellicht wijzigen, maar niet toenemen.

Binnen het plangebied zal circa 350 m² nieuwe, vervangende bebouwing worden opgericht. De benodigde compensatie voor deze nieuwe bebouwing bedraagt 21 m³.

5.10.3.4 Hemelwaterafvoer

In de nieuwe situatie zal de infiltratie van het regenwater dat valt op daken van de woning en het bijgebouw worden bewerkstelligd door het schone hemelwater via dakgoten en regenpijpen af te voeren naar een ondergronds infiltratie transportriool. Dit infiltratieriool dient boven de GHG te worden aangelegd. Vanuit dit transportriool zal het hemelwater worden afgevoerd naar een bergingsvoorziening. Hierbij kan gedacht worden aan een infiltratieveld, een zaksloot of een grindkoffer. Ook de bergingsvoorziening zal boven de GHG worden gerealiseerd. Het plangebied biedt hiervoor meer dan genoeg ruimte. De wijze van hemelwaterinfiltratie zal worden uitgewerkt bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen. Daarbij zal aandacht besteed worden aan de technische haalbaarheid, de leegloop, de overstort en de bodemhoogte t.o.v. de GHG. Als gevolg van de gekozen oplossing mag geen wateroverlast ontstaan bij derden.

5.10.3.5 Kwaliteit van te lozen en infiltreren hemelwater

Enkel schoon regenwater mag worden geïnfiltreerd. Om de kwaliteit van het hemelwater te garanderen dienen onderdelen welke met regenwater in aanraking kunnen komen, te worden vervaardigd of te bestaan uit niet-uitloogbare bouwmaterialen zoals kunststoffen of gecoat staal of aluminium (in plaats van zink, lood of asfalt etcetera). Door het gebruik van niet-uitlogende materialen komen geen verhoogde concentraties verontreinigende stoffen (DuBo-maatregelen) voor in het te infiltreren water. Infiltratie van afgekoppelde verhardingen zoals opritten, parkeerplaatsen en terrassen mag niet verontreinigd zijn met chemische bestrijdingsmiddelen, olie, agressieve reinigingsmiddelen of andere verontreinigende stoffen.

5.11 Besluit milieueffectrapportage

5.11.1 Inleiding

De Nederlandse regelgeving voor de milieueffectrapportage (mer) is opgenomen in de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden beoordeeld of een mer moet worden opgesteld. Er dient in ieder geval een mer te worden

opgesteld indien een passende beoordeling op basis van artikel 2.8 lid 1 Wet natuurbescherming nodig is. Daarnaast zijn in de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage drempelwaarden opgenomen voor ontwikkelingen. Wanneer een ontwikkeling groter is dan de genoemde drempelwaarden dient een mer te worden opgesteld.

Op grond van een uitspraak van het Europese Hof d.d. 15 oktober 2009 en het daarop per 1 april 2011 aangepaste Besluit milieueffectrapportage geldt dat de omvang van het project niet het enige criterium mag zijn om te bepalen of een mer nodig is. Ook als een project onder de drempelwaarden uit lijst D zoals opgenomen in de bijlage behorende bij het Besluit milieueffectrapportage zit, kan een project immers nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Wanneer een project beneden de drempelwaarde ligt zoals opgenomen in het Besluit mer dient een vormvrije mer-beoordeling plaats te vinden.

Op 7 juli 2017 is het gewijzigde Besluit mer in werking getreden. In dit besluit is de vormvrije mer-beoordeling voor activiteiten uit lijst D, ook beneden de grenswaarden, vervangen door de mer-beoordelingsplicht.

5.11.2 Toets beoogde ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling van een Ruimte voor Ruimte woning komt niet voor op lijst D van het Besluit mer. Het toevoegen van woningen is wel opgenomen op de lijst D onder 11.2 ‘De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen’.

Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 12 juni 2019 (201807060/1/R1) blijkt dat de ontwikkeling van twee woningen niet aangemerkt wordt als een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in kolom 1 van categorie 11.2 van onderdeel D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage. De omzetting van een recreatiewoning in een Ruimte voor Ruimte woning en een bedrijfswoning in een burgerwoning is dan ook niet aan te merken als een stedelijk ontwikkelingsproject en komt dan ook niet voor op lijst D van het Besluit mer. In het kader van de beoogde ontwikkelingen is een vormvrije mer-beoordeling dan ook niet aan de orde.

6. JURIDISCHE VORMGEVING

6.1 Inleiding

Een bestemmingsplan is een planologische regeling die zowel de burger als de overheid rechtstreeks bindt. De regels en verbeelding dienen als één geheel te worden beschouwd en kunnen niet los van elkaar worden gezien. De toelichting op de regels en verbeelding is niet juridisch bindend, maar biedt wel inzicht in de belangenafweging die tot de aanwijzing van bestemmingen heeft geleid. Bovendien draagt de toelichting bij aan de planinterpretatie.

6.2 Toelichting op de analoge verbeelding

De verbeelding heeft een belangrijke rol bij het bepalen van de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden in het plangebied. Daartoe zijn op de verbeelding onder meer bestemmingsvlakken, functie-aanduidingen en bouwvlakken opgenomen.

De analoge verbeelding bestaat uit een planverbeelding, getekend op een digitale kadastrale ondergrond, schaal 1:1000. De bestemmingen ‘Agrarisch’ en ‘Wonen’ zijn aangegeven evenals de dubbelbestemmingen ‘Waarde – Archeologie 5’ en ‘Waarde – Archeologie 6’. Op de verbeelding zijn daarnaast het plangebied, bouwvlakken, gebiedsaanduidingen, een functieaanduiding en maatvoeringen opgenomen.

6.3 Algemene toelichting op de regels

De opbouw van de regels is gelijk aan Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012. De opbouw is als volgt:

- Betekenisafspraken (Hoofdstuk 1 Inleidende bepalingen);
- De gebruiks- en bouwregels per bestemming (Hoofdstuk 2 Bestemmingen);
- Algemene regels (Hoofdstuk 3 Aanvullende regels);
- Overige regels (Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels).

Een bestemmingsartikel (Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels) wordt uit de volgende leden in deze volgorde opgebouwd:

- Bestemmingsomschrijving;
- Bouwregels;
- Nadere eisen;
- Specifieke gebruiksregels;
- Afwijking van de gebruiksregels;
- Omgevingsvergunning voor het aanleggen.

6.4 Toelichting op de bestemmingen

6.4.1 Agrarisch

De op de verbeelding voor 'Agrarisch' aangewezen gronden zijn bestemd voor agrarisch grondgebruik en tuinen direct grenzend aan het bouwvlak tot maximaal 30 meter rondom het bouwvlak. De gronden zijn eveneens aangewezen voor voorzieningen als paden, wegen, parkeervoorzieningen, water en waterhuishoudkundige voorzieningen.

6.4.2 Groen

De op de verbeelding voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen, bermen, beplanting, paden en ontsluitingen ten behoeve van aangrenzende percelen met de daarbij behorende voorzieningen van algemeen nut, water en waterhuishoudkundige voorzieningen. Op deze gronden mag niet worden gebouwd, met uitzondering van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, waarvan de bouwhoogte niet meer dan 2 meter mag bedragen en nutsvoorzieningen waarvan de maximale bouwhoogte niet dan 3 meter mag bedragen.

6.4.3 Wonen

De op de verbeelding voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor wonen en de daarbij behorende tuinen, erven, terreinen, parkeervoorzieningen, water, waterhuishoudkundige voorzieningen en groenvoorzieningen. Binnen het plangebied zijn een tweetal woonbestemmingen gelegen. Binnen ieder bestemmingsvlak is 1 vrijstaande woning toegestaan.

6.4.4 Waarde – Archeologie 5 (dubbelbestemming)

Aan een gedeelte van het plangebied is de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 5’ toegekend. De gronden ter plaatse van de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 5' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor instandhouding en bescherming van de in de grond verwachte archeologische waarden. Hiertoe zijn in deze dubbelbestemming drempelwaarden opgenomen. Bij overschrijding van deze drempelwaarden dient archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

6.4.5 Waarde – Archeologie 6 (dubbelbestemming)

Aan een gedeelte van het plangebied is de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 6’ toegekend. De gronden ter plaatse van de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 6' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor instandhouding en bescherming van de in de grond verwachte archeologische waarden. Hiertoe zijn in deze dubbelbestemming drempelwaarden opgenomen. Bij overschrijding van deze drempelwaarden dient archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

7. UITVOERBAARHEID

7.1 Economische uitvoerbaarheid

Op 1 juli 2008 is samen met de Wet ruimtelijke ordening (Wro) de Grondexploitatiewet (Grexwet) in werking getreden. In deze Grexwet is bepaald dat een gemeente bij het vaststellen van een planologische maatregel dat mogelijkheden biedt voor de bouw van één of meer hoofdgebouwen, verplicht is maatregelen te hebben genomen die verzekeren dat de kosten die gepaard gaan met de ontwikkeling van de locatie worden verhaald op de initiatiefnemer van het plan. Voor de ontwikkeling van dit plan is er sprake van een particulier initiatief. De gemeente Bladel zal in het kader van het bepaalde in de Grexwet daarom alle door de gemeente te maken kosten verhalen op de initiatiefnemer. Dit wordt met de initiatiefnemer kortgesloten middels een anterieure overeenkomst. In deze overeenkomst zijn onder andere de verplichtingen van initiatiefnemer met betrekking tot het planschadeverhaal opgenomen.

De initiatiefnemer is zich ervan bewust dat alle kosten die gemaakt worden in of ten behoeve van de procedure en de uitvoering voor rekening van de initiatiefnemer komen. Dit betreft onder meer de kosten voor de benodigde onderzoeken, de kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan, de legeskosten die voldaan dienen te worden en eventuele planschade die door uitvoering van het bestemmingsplan optreedt.

7.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Het bestemmingsplan zal conform de wettelijke vereisten kenbaar worden gemaakt. Naar aanleiding van zienswijzen op het bestemmingsplan zal een heroverweging op deze onderdelen plaatsvinden en kan besloten worden dit bestemmingsplan op een aantal punten gewijzigd vast te stellen.

8. PROCEDURE

8.1 Procedure

De bestemmingsplanprocedure conform de Wro wordt beschreven in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. In de Wro zijn hierop nog enkele wijzigingen beschreven. Samengevat is de bestemmingsplanprocedure als volgt:

- het ontwerpbestemmingsplan ligt gedurende 6 weken ter inzage;
- gedurende deze periode kan een ieder schriftelijke of mondelinge zienswijzen naar voren brengen aan de gemeenteraad;
- binnen twaalf weken na de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan stelt de gemeenteraad het bestemmingsplan vast;
- de vaststelling van het bestemmingsplan dient binnen twee weken na de vaststelling bekend gemaakt te worden behoudens de hieronder genoemde uitzonderingen;
    - Gedeputeerde Staten hebben een zienswijze ingediend en deze zienswijze is niet of niet volledige door de gemeenteraad meegenomen in het vastgestelde bestemmingsplan.
    - De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan - met uitzondering van het overnemen van de zienswijzen van Gedeputeerde Staten wijzigingen aangebracht.

Is één van bovenstaande twee gevallen aan de orde, dan mag het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan pas bekend worden gemaakt nadat zes weken zijn verstreken. Het bestemmingsplan wordt dan voor zes weken ter inzage gelegd waartegen beroep kan worden ingesteld.

8.2 Omgevingsdialoog

Door initiatiefnemer is een omgevingsdialoog gevoerd. In de periode van 24 september 2019 tot en met 27 september 2019 zijn door initiatiefnemer de bewoner(s) van een twaalftal adressen benaderd:

1. Fons van der Heijdenstraat 34
2. Fons van der Heijdenstraat 41
3. Fons van der Heijdenstraat 42
4. Fons van der Heijdenstraat 43
5. Fons van der Heijdenstraat 45
6. Fons van der Heijdenstraat 47
7. Fons van der Heijdenstraat 49
8. Fons van der Heijdenstraat 50
9. Fons van der Heijdenstraat 51
10. Fons van der Heijdenstraat 51A
11. Schotelven 3
12. Schotelven 3A

Door de bewoner(s) van deze adressen zijn geen opmerkingen/aanbevelingen op het plan gemaakt.

8.3 Overleg

Het waterschap De Dommel en de provincie Noord-Brabant zijn in het kader van dit bestemmingsplan betrokken in het vooroverleg. Waterschap De Dommel heeft een reactie gegeven op het voorontwerpbestemmingsplan. Deze reactie is verwerkt in onderhavige versie van het bestemmingsplan.

8.4 Inspraak

In de Gemeentewet is bepaald dat de gemeenteraad een inspraakverordening dient vast te stellen waarin geregeld wordt op welke wijze ingezetenen en andere belanghebbenden bij de voorbereiding van een bestemmingsplan worden betrokken. In de inspraakverordening is aangegeven dat inspraak wordt verleend wanneer dit wettelijk verplicht is. Daarnaast kan elk bestuursorgaan ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden besluiten of inspraak wordt verleend. Voor dit bestemmingsplan wordt wegens omvang van het plan en de aard van de ontwikkeling geen inspraak verleend.

Landschappelijke inpassing

Onderdeel van de beoogde ontwikkeling is de landschappelijke inpassing van het plangebied. Hierbij wordt aangesloten op het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente Bladel.

Het plangebied is op basis van het LOP gelegen in deelgebied 'Casterse en Neterselsche Heide'. De Casterse en Neterselsche Heide is het meest noordelijke deelgebied van de gemeente Bladel. Op de historische kaart van 1900 is dit gebied te herkennen als, nauwelijks ontgonnen, open heidelandschap waarin de Groote Beerze met haar beekbegeleidende beplantingen een opvallend element was.

De afgelopen 100 jaar heeft het landschap een grote transformatie ondergaan door het ontginnen van de heidecomplexen, ze te beplanten met bos of om te zetten naar akker- en weidegrond. Deelgebied Casterse en Neterselsche Heide onderscheidt zich van de andere deelgebieden door de aanwezigheid en verdeling van de landschapskarakteristieken. Zo is er sprake van een groot oppervlakte aan bos, heide en natuurgebied. Zeker als het beekdal van de Groote Beerze hier nog bij getrokken wordt blijft er relatief weinig oppervlakte over voor regulier agrarisch gebruik. De agrarische bedrijven zijn gevestigd in de jonge heideontginningen en op een enkele besloten oude akker. Er bestaat een groot contrast tussen de openheid van het agrarisch gebied met op de achtergrond de grote bosmassa's.

De landschappelijke opgave in de omgeving van het plangebied is aangegeven als "het versterken van de fijne dooradering met landschapselementen in het gebied van de Oude Akkers". De oude akkers betreffen het oude besloten zandontginningslandschap. Binnen dit landschap wordt schaalverkleining door aanleg van landschapselementen, vergroten van contrast tussen open oude akkers door beplanting eromheen, natuurlijk randenbeheer en inpassing van bedrijvigheid nagestreefd.

Binnen de oude akkers mogen de volgende landschapselementen worden toegepast:
- L01.01 Poel en klein historisch water
- L01.02 Houtwal en houtsingel
- L01.03 Elzensingel
- L01.04 Bossingel en bosje
- L01.05 Knip- of scheerheg
- L01.06 Struweelhaag
- L01.07 Laan
- L01.08 Knotboom
- L01.09 Hoogstamboomgaard
- L01.10 Struweelrand
- L01.11 Hakhoutbosje
- L01.12 Griendje
- L01.13 Bomenrij en solitaire boom
- L01.14 Rietzoom en klein rietperceel
- L01.15 Natuurvriendelijke oever

Qua beplanting mag gekozen worden uit een of meerdere soorten:
- Quercus robur – Zomereik (buiten bebouwingsconcentraties)
- Tilia Cordata – Linde (binnen bebouwingsconcentraties)

- Corylus avellana – Hazelaar
- Amelanchier lamarckii – Krent
- Alnus glutinosa – Els
- Crateagus monogina – Meidoorn

Alleen bij de inrichting van voorerven (tuin) mag ook gekozen worden voor:
- Carpinus betulus – Haagbeuk
- Buxus Sempervirens – Buxus

Navolgend is de beoogde landschappelijke inpassing weergegeven.

Figuur 1: Landschappelijke inpassing plangebied

De landschappelijke inpassing van het plangebied bestaat uit een tweetal elementen; een houtsingel (L01.02) en een knip- en scheerheg (L01.05). De houtsingel betreft een vervanging van de bestaande bomenrij. De bestaande bomenrij zal vervangen worden door een houtsingel met een lengte van circa 72 meter. De beukenhaag aan de voorzijde van het perceel zal doorsneden worden door een inrit ter ontsluiting van de locatie Fons van der Heijdenstraat 44. Middels de beoogde landschappelijke inpassing wordt de landschappelijke kwaliteit van het plangebied versterkt en wordt bijgedragen aan de landschappelijke opgave voor de locatie, zijnde “het versterken van de fijne dooradering met landschapselementen in het gebied van de Oude Akkers”.

Quickscan Flora en fauna

Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Lomans Ecoworks

Ecologisch onderzoek en advies

Quickscan Flora en fauna Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Status:
Concept

In opdracht van:
Dhr. J. van Kemenade
Fons van der Heijdenstraat 44
5534 AV Netersel

Contactpersoon:
Emmy Cadée, Crijns rentmeesters bv

Uitgevoerd door:
Lomans Ecoworks
Boerenkamplaan 75
5712 AB Someren

Veldwerk:
M. Lomans en Q. Sanders

Rapportage:
M. Lomans

Projectnr: 2005

Datum: 02-03-2020

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van de huidige natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Lomans Ecoworks accepteert daarom op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Lomans Ecoworks uitgevoerde onderzoek neemt.

Inhoud

1. INLEIDING **3**

1.1 Aanleiding 3

1.2 Kader van het onderzoek. 3

1.3 Doelstelling onderzoek 3

2. BESCHRIJVING PLANGEBIED **4**

2.1 Ligging en beschrijving plangebied 4

2.2 Huidig gebruik en beoogde ontwikkeling 5

2.3 Foto- impressie plangebied 6

3. WERKWIJZE **8**

4. NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND **9**

4.1 Soortenbescherming 9

4.2 Gebiedsbescherming 12

4.3 Bescherming van houtopstanden 13

5. RESULTATEN ONDERZOEK SOORTENBESCHERMING **14**

5.1 Flora 14

5.2 Vogels 14

5.3 Landzoogdieren grondgebonden 16

5.4 Vleermuizen 17

5.5 Ongewervelden 19

5.6 Vissen, reptielen en amfibieën 20

6. RESULTATEN ONDERZOEK GEBIEDSBESCHERMING **21**

6.1 Natura 2000 21

6.2 Natuurnetwerk Brabant/ Ecologische hoofdstructuur 22

6.3 Provinciale beschermingszones 23

6.4 Houtopstanden 23

7. SAMENVATTING EN CONCLUSIE **24**

8. AANBEVELINGEN **26**

9. GERAADPLEEGDE BRONNEN **27**

Bijlage 1. Beschermde soorten Vogelrichtlijn
Bijlage 2. Beschermde soorten Habitatrichtlijn
Bijlage 3. Beschermde soorten Provincie Noord- Brabant, ‘Andere soorten’
Bijlage 4. Vrijgestelde soorten

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer heeft het voornemen om de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel, gemeente Bladel, te herontwikkelen. Daarvoor wordt het geldende bestemmingsplan herzien. Ten behoeve van de onderbouwing voor het nieuwe bestemmingsplan dient een Quickscan Flora en fauna (een verkennende natuurtoets) uitgevoerd te worden. Aan Lomans Ecoworks is door de initiatiefnemer opdracht verleend tot het uitvoeren van deze quickscan.

1.2 Kader van het onderzoek

Projecten of handelingen dienen te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur.
De natuurbescherming in Nederland bestaat uit de volgende kaders:

- Wet natuurbescherming:
  - Soortenbescherming
  - Gebiedsbescherming
  - Houtopstanden

- Provinciale verordening:
  - Natuurnetwerk Nederland (NNN)
  - Overige provinciale beschermingszones

- Gemeentelijke regelgeving:
  - APV bomenkap

1.3 Doelstelling onderzoek

Middels dit verkennende onderzoek wordt een eerste inzicht verkregen in de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in en om het plangebied en de mogelijke vervolgstappen die moeten worden ondernomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures.

Het doel van dit onderzoek is het vaststellen/uitsluiten van aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. En op welke wijze en in welke mate de beoogde ontwikkeling effect kan hebben op het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Aanvullend wordt bepaald of ontwikkelingen effect hebben op beschermde natuurwaarden van nabijgelegen Natura 2000- gebieden, gebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland en houtopstanden die op basis van de Wet natuurbescherming zijn beschermd.
Indien de beoogde ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten, leidt de quickscan tot aanbeveling voor vervolgstappen om te voorkomen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden overtreden.

2. BESCHRIJVING PLANGEBIED

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied Fons van de Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel, is gelegen ten noorden van de kern Netersel, gemeente Bladel in de bebouwingsconcentratie 'Fons van der Heijdenstraat'. Het plangebied bestaat uit een drietal aan elkaar grenzende locaties bekend als gemeente Bladel, sectie L, nummers 1094, 1095 en 1096.
Aan de noordzijde grenst het plangebied aan agrarische percelen. Aan de oostzijde wordt de begrenzing gevormd door de weg Schotelven met onderbroken laanbomenstructuur, ten zuiden ligt de Fons van der Heijdenstraat met laanbomenstructuur en ten westen bevinden zich aangrenzend de agrarische bedrijfsgebouwen en bedrijfswoning aan de Fons van der Heijdenstraat 42.

Op het adres Fons van der Heijdenstraat 44 is een langgevelboerderij met aangebouwde schuur, een klein opbergschuurtje en een varkensstal aanwezig. Rondom de bebouwing is opgaand groen aanwezig in de vorm van een beukenhaag, enkele solitaire bomen met soorten als zomereik en walnoot, enkele naaldbomen en een laurierhaag.
Op het adres Schotelven 2 bevindt zich een jaarrond te exploiteren recreatiewoning met een ruime overkapping, een bijgebouw en een halfopen opbergschuurtje. Tegen de noordelijke perceelsgrens staan enkele solitaire zomereiken. Ten oosten van de woning staan 2 groepjes berken waarvan enkele dode exemplaren. Verder bestaat het plangebied voor een groot deel uit een open grasveld. De oostzijde wordt begrensd door een houtsingel met gemengde boomsoorten als zwarte els, berk en zomereik, waarvan een aantal exemplaren in een slechte conditie verkeren.

Figuur 1. Globale begrenzing (rood) plangebied Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel. *Bron: Google Earth.*

2.2 Huidig gebruik en beoogde ontwikkeling

Momenteel is op de locatie Fons van der Heijdenstraat 44 een agrarisch bedrijf gevestigd, voorheen was hier sprake van een varkenshouderij welke in 2003 is beëindigd. Op het adres Schotelven 2 wordt de recreatiewoning jaarrond bewoond.
De beoogde ontwikkeling betreft de omzetting naar een tweetal woonbestemmingen. In samenhang met de beoogde ontwikkeling wordt de overtollige bebouwing in het plangebied gesloopt, in totaal bijna 1100m.^{2}

Aan de Fons van der Heijdenstraat wordt de huidige bedrijfswoning en de voormalige varkensstal gesloopt om plaats te maken voor een reguliere vrijstaande woning met een bijgebouw. Aan de Schotelven 2 wordt de huidige recreatiewoning omgezet in een Ruimte voor Ruimte woning. Het bestaande bijgebouw blijft behouden.

Figuur 2. Beoogde ontwikkeling Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 met landschappelijke inpassing. *Bron: Crijns Rentmeesters.*

De houtsingel aan de oostzijde zal worden vervangen behoudens enkele vitale zomereiken. Het nieuwe plan wordt landschappelijk ingepast conform de landschappelijke opgave voor de locatie. Deze landschappelijke opgave is aangegeven als 'het versterken van de fijne dooradering met landschapselementen in het gebied van de Oude Akkers'.

2.3 Foto- impressie plangebied

Omgeving Fons van der Heijdenstraat met links het plangebied en zicht op de locatie Schotelven 2 vanuit noordelijke richting.

De achterzijde van bedrijfswoning met aangebouwde schuur en zicht op de binnenzijde van de schuur.

Dakbeschot in het woongedeelte van de te slopen bedrijfswoning.

De te slopen voormalige varkensstal en een kijkje binnen de stal.

Zicht op de te vervangen houtsingel vanuit de Fons van der Heijdenstraat en vanuit Schotelven 2.

De recreatiewoning aan de Schotelven nr. 2 (links) met te behouden bijgebouw, op de rechterfoto het te slopen opbergschuurtje.

3. WERKWIJZE

De quickscan bestaat uit een bronnenonderzoek, een verkennend veldbezoek en een biotoopgeschiktheidsbeoordeling.

Bronnenonderzoek
In het kader van de quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied en directe omgeving en gebiedsgerichte bescherming.
Voor het soortenonderzoek is o.a. gebruik gemaakt van actuele verspreidingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), diverse verspreidingsatlassen en kennisdocumenten.
De bron van de NDFF gegevens die in deze rapportage worden vermeld betreft:
NDFF - quickscanhulp.nl 21 februari 2020.
Voor de gebiedsgerichte bescherming is onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving, het betreft de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (EHS). Daarvoor is o.a. gebruik gemaakt van de website van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en die van de provincie Noord-Brabant.

Veldbezoek
Er heeft een veldbezoek plaatsgevonden op 25 februari in de voormiddag. Het weer was half bewolkt tot zonnig met een matige westenwind kracht 4 bij een temperatuur van 7°C.
Daarbij zijn de aanwezige biotopen in het plangebied en directe omgeving opgenomen. Bij de biotoopgeschiktheidsbeoordeling worden de aangetroffen biotopen tijdens het veldbezoek en de waarnemingen uit het NDFF vergeleken met de habitatvereisten van beschermde soorten, waarop ingeschat kan worden welke soorten er potentieel voorkomen.
Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die kunnen duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Behalve het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten is er ook gelet op bijv. holen, uitwerpselen, prooiresten, braakballen vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken.

Opmerking:
De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de plangebied en directe omgeving en betreft geen volwaardig specifiek soortenonderzoek. Er zijn in dit onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie bestaat uit meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4. NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet.
De Wet natuurbescherming staat in het teken van verbinding tussen ecologie en economie en bescherming van natuur. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.
Zowel in de voorgaande als nieuwe wetgeving zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetland-Conventie, Conventie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.
De wet is opgesplitst in Soortenbescherming en Gebiedsbescherming.

4.1 SOORTENBESCHERMING

Beschermingsniveaus

De Wet natuurbescherming kent drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Europa in het wild levende vogels worden beschermd volgens het beschermingsregime van de **Vogelrichtlijn.**
2. Soorten worden Europees beschermd op grond van de **Habitatrichtlijn**, het verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
3. Het derde beschermingsregime betreft: '**Andere soorten**,' waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt beschermd zijn.

Het zwaarst beschermingsregime gelden voor de Europees beschermde soorten welke vallen onder de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en worden hier als strikt beschermd aangeduid. Voor nationaal beschermde soorten 'Andere soorten' geldt een zwakker beschermingsregime en kan per provincie en per soort vrijstelling verleend worden voor ingrepen die betreffen ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud.

Van de soorten die worden beschermd onder de Vogelrichtlijn is geen limitatieve lijst beschikbaar. Het gaat om ca. 700 soorten die van nature op het grondgebied van de Europese unie voorkomen. In de praktijk betreft het alle soorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, in totaal ca. 290 soorten. (met uitzondering van exoten die hier ook kunnen broeden). Op alle vogels is het beschermingsregime van § 3.1 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

De Europees beschermde soorten bestaan uit soorten van de Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a inclusief het verdrag van Bern bijlage II en het verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Op deze soorten (zie bijlage 2) is het beschermingsregime van § 3.2 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

De 'andere' nationale soorten staan vermeld in een bijlage van de wet die hoort bij artikel 3.10 en 3.11. Op deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Het betreft een limitatieve lijst. Op deze soorten (zie bijlage 3), is het beschermingsregime van § 3.3 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	**Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb**	**Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wnb**
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun Natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Tabel 1. Overzicht beschermingsregime met verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen
Naast soorten beschermt de Wet Natuurbescherming ook verblijfplaatsen die als 'vast' kunnen worden aangemerkt. Deze bescherming geldt alleen de vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren. (zie bijlage 1 en 2) Een vaste verblijfplek betreft een verblijfplek waar een dier regelmatig terugkeert en niet slechts eenmalig voor een specifieke functie gebruikt wordt, zoals de nesten van de meeste vogels. Ook hier zijn er verschillende gradaties in beschermingsniveau, afhankelijk hoe kwetsbaar de instandhouding van de soort is in relatie tot gebruik van de vaste verblijfplek. In samenhang met de verblijfplek wordt ook de leefomgeving beschermd zover voor deze van belang is om het functioneren van de verblijfplek mogelijk te maken.

Ontheffingsplicht en vrijstelling
Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. Vaak kunnen maatregelen getroffen worden zodat verbodsbepalingen niet worden overtreden, zoals de werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare periode, het aanpassen van de werkvolgorde of de werkzaamheden faseren in ruimte en tijd. In sommige gevallen kan er gebruik gemaakt worden van vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgelegd voor een van te voren bepaalde categorie van gevallen. Een toegepaste vorm van vrijstelling is onder meer door het werken met een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode, door middel van een Programmatische Aanpak of via een provinciale verordening.

Toetsing
Elke categorie beschermde soorten kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.
Voor de drie categorieën beschermde soorten moeten de effecten op populatieniveau worden getoetst. Daarbij dient de staat van instandhouding van de gehele populatie in aanmerking genomen te worden.

Een ontheffingsaanvraag wordt o.a. beoordeeld op de volgende punten:
- aanwezigheid van aanvaardbare alternatieve mogelijkheden
- aanwezigheid van een wettelijk belang
- de staat van instandhouding van de soort en behoud van functionaliteit van de verblijfplek.

Het wettelijk belang betreft, afhankelijk van de status van de soort, een Nationaal wettelijk belang (Vrijstellingsbesluit) of een Europees wettelijk belang (Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn). Deze wettelijke belangen hebben o.a. betrekking op de openbare veiligheid, volksgezondheid, veiligheid luchtvaart en bescherming van flora en fauna.

Zorgplicht
De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren.
Dit is de waarde die de plant of dier in zichzelf heeft. De waarde die wordt gehecht aan kwaliteiten van een soort, ongeacht de waarde die soort heeft voor mensen.
Artikel 1.11 van de Wnb stelt dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd om zodoende die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd, en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Rode lijsten
Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort nodig onder de Wet natuurbescherming. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

4.2 GEBIEDSBESCHERMING

De gebiedenbescherming onderscheidt twee typen beschermde natuurgebieden

- Gebieden die op Europees niveau beschermd zijn en aangewezen zijn in het kader van de Habitatrichtlijn (HR), Vogelrichtlijn (VR) en Verdrag van Ramsar (wetlands) en vallen onder de noemer Natura 2000- gebieden.
- Planologisch beschermde natuurgebieden en verbindingsstructuren die op landelijke basis zijn ingesteld en vallen onder het Natuurnetwerk Nederland (EHS). In de provincie Noord-Brabant geheten; Natuurnetwerk Brabant (NNB).

Natura 2000
Natura 2000- gebieden betreffen gebieden van grote ecologische waarde. In Nederland zijn 164 Natura 2000- gebieden aangewezen. Per Natura 2000- gebied zijn instandhoudingsdoelen voor soorten en vegetatietypen opgesteld. Iedereen die vermoedt, of kan weten dat zijn handelen of nalaten, gelet op de instandhoudingdoelen, nadelige gevolgen voor een Natura 2000- gebied kan hebben, is verplicht deze handelingen achterwege te laten of te beperken. Uitgezonderd zijn activiteiten binnen Natura 2000- gebied die uitgevoerd worden in het kader van vastgelegde beheersplannen ten behoeve van Natura 2000- doelen. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen reële alternatieven zijn, de staat van instandhouding van soorten niet in gevaar komt en er sprake is van een groot openbaar belang, dat o.a. de volksgezondheid en openbare veiligheid kan betreffen. De ontheffingsverlening gaat veelal gepaard onder strikte voorwaarden en beperkingen en er is altijd sprake van een compensatieplicht.

Natuurnetwerk Nederland
De natuurgebieden die vallen onder het Natuurnetwerk Nederland vormen door hun onderlinge verbindingen een samenhangend ecologisch netwerk. Het Natuurnetwerk Nederland is de opvolging van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waarvan de naam de EHS nog in de wetgeving verankerd is. De beleidsmatige bescherming van het Natuurnetwerk Nederland is vastgelegd in de Verordening Ruimte 2017. In de provincie Noord- Brabant (Natuurnetwerk Brabant) bestaat het Natuurnetwerk Nederland uit de Rijks EHS en de provinciale EHS. In de Verordening ruimte wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen de Rijks- en de provinciale EHS.

Provincies kunnen zelf bepalen welke gebieden beschermd worden via het provinciaal beleid. De provincie voegt dan gebieden toe aan het Natuurnetwerk Nederland of wijst ze aan als bijzonder provinciaal natuurgebied of – landschap. De wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle mogelijke effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De bescherming van NNN-gebieden verloopt via het ruimtelijk ordeningsrecht Barro (bestemmingsplannen) en niet via natuurwetgeving.

4.3 BESCHERMING VAN HOUTOPSTANDEN

Bos valt onder de Wet natuurbescherming als het gaat om beplantingen van bomen groter dan 10 are of als het een rijbeplanting betreft, uit meer dan 20 bomen bestaat. Alleen als bos buiten de bebouwde kom ligt, valt het onder de Wet natuurbescherming. De gemeente kan voor de Wet natuurbescherming een andere 'bebouwde kom Wet natuurbescherming' vaststellen dan de bebouwde kom volgens de Wegenverkeerswet. Bomen op erven en tuinen en een rij wilgen of populieren op of langs landbouwgronden zijn uitgezonderd van de meldingsplicht. Verder is in de Wet natuurbescherming ruimte gecreëerd voor vellen voor de productie van hout als biomassa. Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd van de meld- en herplantplicht indien tenminste een keer per tien jaar wordt geoogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd. De uitzondering van de oude Boswet voor Italiaanse populieren, linden, paardenkastanjes en treurwilgen gaat onder de Wet natuurbescherming niet meer op.

De belangrijkste elementen m.b.t. de bescherming van houtopstanden zijn de meldingsplicht, de herplantplicht en het kapverbod. De provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd.

Meldingsplicht
Wanneer een boseigenaar voornemens is om een houtopstand die onder de Wet Natuurbescherming valt, te gaan vellen dan moet hij dit voornemen minstens een maand van te voren melden bij Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie. (art. 4.2 Wnb).

Herplantplicht
De eigenaar van grond waarop een houtopstand is geveld, of op andere wijze teniet is gegaan, is verplicht binnen drie jaar te herplanten. (art. 4.2 Wnb). Het is niet van belang hoe het bos is ontstaan of in welke staat het verkeerde. Wanneer de herplant niet aanslaat, moet binnen drie jaar daarna de herplant worden vervangen. Er geldt een algehele vrijstelling voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud.

Kapverbod
In uitzonderingsgevallen kunnen Gedeputeerde Staten een kapverbod opleggen wanneer het natuur- of landschapsschoon ernstig in gevaar is. In de praktijk gebeurt dat slecht af en toe, zoals in gevallen waarbij het om zeer oude bomen of buitengewoon waardevolle boomgemeenschappen gaat.

5. RESULTATEN ONDERZOEK SOORTENBESCHERMING

De aangetroffen soorten en het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied wordt beschreven. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten er zijn waargenomen tijdens veldbezoek, welke soorten voorkomen in de omgeving, welke soorten worden verwacht in het plangebied, en welke effecten (mogelijk) aan de orde zijn.

5.1 FLORA

Voorkomen
Het plangebied bestaat uit bebouwing, erfverharding, bij de bedrijfswoning en de recreatiewoning zijn beide een klein siertuintje aanwezig, en verder bestaat het plangebied grotendeels uit een bemest en periodiek gemaaid grasveld. De grasberm ter plaatse van de Fons van der Heijdenstraat is strak gemaaid en bladvrij. De directe omgeving bestaat uit sterk bemeste agrarische percelen. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Enkel algemene soorten van verstoorde en bemeste bodem als paarse dovenetel, gewone hoornbloem en paardenbloem. De enige waarneming van een beschermde vaatplant binnen een straal van één kilometer betreft de drijvende waterweegbree (§ 3.2 Wnb). De drijvende waterweegbree is een zeldzame en kwetsbare waterplant die voorkomt in de beek Groote Beerze op ca. 650 meter ten oosten van het plangebied. Verder worden geen plantensoorten verwacht die op de lijsten vermeld staan van de strikt beschermde plantensoorten van de Habitatrichtlijn en provinciaal beschermde soorten. Voor dergelijke soorten, die veelal specifieke eisen stellen aan hun leefomgeving, ontbreken geschikte biotopen in het plangebied.

Conclusie
In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aanwezig en worden gezien de aanwezige biotopen ook niet verwacht.

5.2 VOGELS

In de Wet natuurbescherming worden alle broedende vogels strikt beschermd op grond van de Vogelrichtlijn. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is. Van een aantal vogelsoorten worden de nesten ook buiten het broedseizoen beschermd. De zogenaamde 'Jaarrond beschermde verblijfplaatsen' (zie bijlage 1). Als deze nesten door een ruimtelijke ontwikkeling verdwijnen, kan afhankelijk van de soort die het nest gebruikt, een ontheffingsaanvraag noodzakelijk zijn.

Voorkomen
Categorie 1-4 vaste verblijfplaatsen in gebouwen
Uit deze zwaarste beschermingscategorie zijn in het plangebied mogelijk een enkele soorten aanwezig die als uitgesproken cultuurvolgers gelden en voor hun verblijfsmogelijkheden geheel afhankelijk zijn van bebouwing. Binnen een straal van één kilometer vermelden de NDFF gegevens enkele vogels voor met jaarrond beschermde verblijfplaatsen in gebouwen als gierzwaluw, steenuil en huismus. Op een afstand van 1-5 kilometer van het plangebied zijn waarnemingen bekend van kerkuil.
In de te slopen bedrijfswoning zijn in het woongedeelte geen brede spleten of losliggende pannen waar gierzwaluwen mogelijk toegang hebben. In het schuurdeel zijn wel spleten en kieren tussen losliggende pannen, maar hier ontbreekt dakbeschot om tussen te nestelen. Ook de te behouden

recreatiewoning heeft minimaal potenties voor gierzwaluwen door het ontbreken van invliegmogelijkheden.
Er is uitgekeken naar sporen van aanwezigheid van steenuil zoals braakballen, krijtsporen tegen muren of ruiveren onder mogelijke roestplekken. Er zijn geen sporen van aanwezigheid van uilen aangetroffen.
Huismus
Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen in het plangebied. Er is uitgekeken naar aanwijzingen voor nestlocaties onder de daken van de te slopen bebouwing zoals uitstekende droge grassprietjes of veertjes en uitwerpselen tegen de muur nabij een nestplek. In de te slopen bedrijfswoning, varkensstal en overige te slopen gebouwtjes zijn geen nesten van huismus aangetroffen. Mogelijk zijn er potenties voor huismussen in de recreatiewoning. Deze blijft ongewijzigd gehandhaafd evenals direct omliggende groenstructuren welke mogelijk behoren tot functioneel leefgebied van huismussen.

Categorie 1-4 vaste verblijfplaatsen in bomen
Volgens gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna komen op een afstand van minder dan één kilometer uit deze categorie o.a. boomvalk, havik en wespendief voor.
Tijdens het veldbezoek werd een buizerd boven het plangebied waargenomen. In de te vervangen boomsingel aan de oostzijde zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.
Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor genoemde vogels met jaarrond beschermde nesten door het ontbreken van geschikt broedhabitat en foerageergebied.
Het leefgebied van de boomvalk bevindt zich in allerlei bostypes in de omgeving van heiden en hoogveen daar waar veel libellen voorkomen, (voornaamste prooi). Haviken hebben jaarrond beschermde nesten in bomen/bosgebied waar weinig verstoring is en de wespendief vindt zijn broedhabitat in hoge bomen in vochtige bosgebieden. Deze leefgebieden bevinden zich in de bosrijke delen van Natura 2000-gebied Kempenland- West op ca. één kilometer ten noorden van het plangebied.
In de directe omgeving zijn waarnemingen bekend van de grote gele kwikstaart. De grote gele kwikstaart foerageert en broed aan oevers nabij beken, met een voorkeur voor snelstromende beken. De grote gele kwikstaart vindt leefgebied nabij de oevers van de Groote Beerze, niet binnen het plangebied.
Op een afstand van 1 tot 5 kilometer zijn waarnemingen bekend van ransuil en roek.
De ransuil broedt in oude kraaien- of eksternesten en onderhoud bij voorkeur vaste roestplaatsen in naaldbomen, en de roek is een koloniebroeder in hoge boomgroepen.
In het plangebied zijn geen beschermde nesten uit categorie 1-4 aanwezig, en worden ook niet verwacht door het ontbreken van geschikte bomen en broedhabitat.

Vaste rust- en verblijfplaatsen categorie 5
Categorie 5- soorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. In het algemeen geldt niet zo zeer de bescherming van de nestplek zelf, maar meer de schaarste van dit type nestgelegenheid. Het betreft voornamelijk holenbroeders of vogels die een groot nest bouwen als zwarte kraai of ekster, waarvan enkele andere soorten vogels gebruik maken die niet in staat zijn om zelfstandig een nest te bouwen. (bijv. ransuil, torenvalk en boomvalk).
Tijdens het veldbezoek zijn uit deze categorie geen nesten in bomen in het plangebied aangetroffen. Ook zijn geen bomen met geschikte holtes aanwezig in solitaire bomen of de te vervangen bomenrij aan de oostzijde.

Overige Vogelrichtlijnsoorten
In het plangebied zijn mogelijkheden voor nestgelegenheid voor overige vogelrichtlijnsoorten waarvan de nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd zijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten aangetroffen uit deze categorie. Wel zijn merel en houtduif gespot.

Met de beoogde herontwikkeling blijven vrijwel alle solitaire bomen in het plangebied behouden. De houtsingel met een aantal minder vitale bomen wordt vervangen en een er wordt een nieuwe knip- en scheerhaag gerealiseerd. De nest- en foerageergelegenheid voor algemene tuin- en struweelvogels blijft hiermee gewaarborgd.

Conclusie
Jaarrond beschermde verblijfplaatsen in gebouwen
Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermd nesten in de te slopen bebouwing aangetroffen. Mogelijk zijn jaarrond beschermde nesten aanwezig in de recreatiewoning. Deze blijft behouden in het nieuwe plan evenals de groenelementen rondom de woning. De recreatiewoning ligt buiten de invloedsfeer van de geplande werkzaamheden op de Fons van der Heijdenstraat 44.

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen in bomen
In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten in bomen aanwezig. Voor de meeste vogels met jaarrond beschermde nesten ontbreekt geschikt broedhabitat en jachtgebied.
Vrijwel alle solitaire bomen in het plangebied blijven behouden. De boomsingel aan de oostzijde wordt vervangen op enkele vitale zomereiken na en in het nieuwe plan zullen groenstructuren worden toegevoegd.

Overige Vogelrichtlijnsoorten
Tijdens het veldbezoek werden enkele soorten waargenomen uit deze categorie als merel en houtduif. Met de kap en de vervanging van de houtsingel zullen tijdelijk minder nest- en foerageermogelijkheden beschikbaar zijn. Vogels uit deze categorie zijn flexibel en makkelijk in staat om elders nestgelegenheid en voedsel te vinden. De nieuw aan te leggen robuuste houtsingel met een variatie aan inheemse soorten zal leiden tot een verbetering van voedsel- en nestgelegenheid van en groot aantal tuin-, bos- en struweelvogels.

Met betrekking tot de geplande sloopwerkzaamheden dient te worden voorkomen dat broedende vogels worden verstoord in het plangebied en directe omgeving. De werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd, (broedseizoen is globaal van half maart – half juli), of wanneer vooraf door een terzake deskundige is vastgesteld dat geen broedende vogels aanwezig zijn. Op deze wijze worden negatieve effecten ten aanzien van broedende vogels voorkomen.

5.3 LANDZOOGDIEREN GRONDGEBONDEN

Voorkomen
Jaarrond beschermde verblijfplaatsen
Volgens bronnenonderzoek komt de eekhoorn, steenmarter en bever (§ 3.3 Wnb) voor in de omgeving binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied.
Eekhoorn
De voorkeurshabitat voor eekhoorn bestaat uit gemengde bossen, bosrijke tuinen, parken en houtwallen, daar waar voedselmogelijkheden voorhanden zijn. In het plangebied zijn enkele voedselbomen als walnoot en den aanwezig. Mogelijk maakt de eekhoorn gebruik van het plangebied om te foerageren. De walnoten en dennen blijven behouden in het nieuwe plan.
Steenmarter
De steenmarter is een soort van steenachtige biotopen en schuilplaatsen. De soort komt met name voor aan de rand van dorpen en steden, maar is ook te vinden nabij boerderijen en kleinschalige cultuurlandschappen. De steenmarter vindt vaste verblijfplaatsen in oude schuurtjes met weinig

menselijke activiteit of woningen met toegankelijke zolder-, en of kruipruimten. De aanwezigheid van de steenmarter verraad zich vaak door uitwerpselen, prooiresten en stank.
Tijdens het veldbezoek is gelet op sporen van aanwezigheid van de steenmarter op de zolderrruimte van de bedrijfswoning, in donkere hoeken van de afdelingen in de varkensstal en in de overdekte houtopslag nabij de recreatiewoning. In de schuurgedeelte van de te slopen bedrijfswoning zijn geen potenties door vrijwel dagelijkse gebruik van de bewoners. Er zijn geen aanwijzingen gevonden die duiden op aanwezigheid van de steenmarter.
Kleine marterachtigen
Kleine marterachtigen zoals bunzing, hermelijn en wezel zijn in de provincie Noord- Brabant vanaf 1 oktober 2017 beschermd (§ 3.3 Wnb). Deze zoogdieren verplaatsen zich vooral via lijnvormige landschapselementen zoals hagen die tot aan de grond komen (geen opgesnoeide hagen) of greppels, en vinden er hun voedsel. Landschapselementen in een geschikt habitat voor kleine marterachtigen zijn o.a. struwelen, hoge graslandvegetatie, houtstapels, holle bomen, houtwallen, takkenrillen of stapels stenen of puin. Voor de bunzing is water in de nabijheid van belang. Landschapselementen die het plangebied tot een geschikt leefgebied maken voor kleine marterachtigen ontbreken vrijwel geheel.
Bever
Het leefgebied van de bever is te vinden in overgangsgebieden tussen land en water zoals moerassen en langs beken omzoomd met broekbossen. De bever zal geschikt habitat vinden aan de oevers van de Groote Beerze ten oosten van het plangebied.

Vrijgestelde soorten
Voor soorten uit deze categorie betekent dat bij ruimtelijke ontwikkeling rust- of verblijfplaatsen verwijderd mogen worden, wanneer geen andere bevredigende oplossing bestaat. In de NDFF gegevens staan vermeldingen van egel, konijn en vos binnen een straal van 1 kilometer.
Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van soorten uit deze categorie aangetroffen. Gezien de aangetroffen ecotopen binnen het plangebied is het aannemelijk dat egel en konijn voorkomen. De vos is een schuw schemer- en nachtdier en zal alleen het plangebied bezoeken als er makkelijke prooien als kippen te verschalken zijn.

Conclusie
Het voorkomen van beschermde landzoogdieren met vaste verblijfplaatsen kan worden uitgesloten. In het plangebied en directe omgeving komen verder geen beschermde soorten voor die op de lijsten staan van de Habitatrichtlijn of de ‘Andere soorten’, (provinciaal beschermde soorten) door het ontbreken van geschikt leefgebied.
Het plangebied biedt uitsluitend leefgebied voor een aantal landzoogdieren uit de categorie’ Vrijgestelde soorten’ waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkeling.
Echter voor de vrijgestelde soorten is de zorgplicht wel altijd van kracht. Zie blz. 11 ‘Zorgplicht’.

5.4 VLEERMUIZEN

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn strikt beschermd. Alle vleermuizen staan vermeld in de Europese Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wnb).
Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: ‘het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort’. Dit houdt in dat niet alleen verblijfplaatsen, maar ook belangrijke verbindingen hiertussen (vlieg- en foerageerroutes) beschermd zijn.

Voorkomen
Volgens het cursusdictaat 'Vleermuizen en planologie', (Limpens *et al 2014)*, kunnen in dit deel van het land o.a. de volgende soorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis en watervleermuis.

Belangrijke vliegroutes en foerageergebied
Vleermuizen oriënteren zich op lijnvormige elementen in het landschap zoals bomenlanen, kanalen of houtwallen, om zich te verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebieden.
Het is niet uitgesloten dat de bomenlaan met zomereiken aan de Fons van der Heijdenstraat en de onderbroken laanbomenstructuur aan het Schotelven fungeert als vaste vlieg- en foerageerroute voor vleermuizen. De te vervangen houtsingel (op een aantal vitale zomereiken na) aan de oostzijde maakt waarschijnlijk ook onderdeel uit van die mogelijke vliegroute. Echter de bomenrij tegenover de rijweg blijft behouden waardoor een mogelijke vliegroute niet onderbroken zal worden.
Het plangebied vormt foerageergebied van goede kwaliteit voor vleermuizen. Met de beoogde herontwikkeling blijven vrijwel alle solitaire bomen behouden. De houtsingel ten oosten wordt vervangen, de houtsingel vormt geen essentieel foerageergebied. Er zijn voldoende foerageermogelijkheden van goede kwaliteit en kwantiteit in de directe omgeving.

Verblijfplaatsen
Er zijn vleermuizen die in bomen hun verblijfplaatsen onderhouden en soorten die in gebouwen verblijven. In het plangebied zijn geen bomen met geschikte stamdiameter, holtes, gaten of loshangende schors waarin vleermuizen mogelijk verblijfplaatsen kunnen hebben.
Vleermuisverblijfplaatsen in bebouwing kunnen aangetroffen worden onder dakpannen, tussen dakbeschot, boeiboorden, onder gevelbekleding, in spleten en kieren in muren of in de spouw door open stootvoegen.
De te slopen bedrijfswoning aan de Fons van der Heijdenstraat is opgetrokken uit bakstenen spouwmuren met een pannendak. In het schuurgedeelte is geen dakbeschot aanwezig, boven het woongedeelte bestaat het dakbeschot uit eternitplaten die plaatselijk stuk zijn.
In de spouwmuur bevinden zich enkele open stootvoegen op ca. 20 centimeter boven het maaiveld. Vleermuizen zullen op deze geringe hoogte niet invliegen om tussen de spouw te kunnen verblijven. Het pannendak heeft in principe potenties voor vleermuisverblijfplaatsen.
Tijdens het veldbezoek is de bovenverdieping van het woongedeelte en het schuurgedeelte geïnspecteerd op mogelijke sporen. In deze tijd van het jaar verblijven de meeste vleermuizen nog in hun winterverblijfplaatsen. Echter als in de voorafgaande actieve periode door vleermuizen gebruik werd gemaakt van een zolderruimte, spleten of kieren waar door grote aantallen in- en uit wordt gevlogen, is dat vaak nog goed waarneembaar door de aanwezigheid van uitwerpselen, prooirestjes in de vorm van vlindervleugels en dekschildjes van kevers of vettige vegen onder en rond zo'n uitvlieggat of spleet.
Het dak boven het woongedeelte bestaat uit dakpannen en panlatten bekleed met eternitplaten. Op enkele plekken zijn de platen kapot en is er zicht op de loze ruimtes tussen pannen. Met een windkracht 4 tijdens het veldbezoek waaide de wind tussen de dakpannen en de eternitplaten door. Omdat in het stalgedeelte geen dakbeschot is aangebracht en de dakpannen plaatselijk kieren, tocht het door de gehele bovenverdieping van de bedrijfswoning.
Tijdens de gebouwinspectie naar aanwijzingen voor mogelijke vleermuisverblijfplaatsen zijn geen sporen van vleermuizen aangetroffen. Er worden in de bedrijfswoning in alle redelijkheid geen vleermuisverblijfplaatsen verwacht door de ontoegankelijke spouwmuur, de tochtige omstandigheden en het ontbreken van gebufferde plekjes met een stabiel microklimaat.
De te slopen varkensstal is opgetrokken uit geheel dichte stenen spouwmuren zonder stootvoegen en gedekt met golfplaten dak grotendeels voorzien van isolatiepanelen aan de onderzijde. In vrijwel alle ramen ontbreekt het glas. In de stallen heerst een tochtig en koel klimaat. Gebufferde plekken met een stabiel klimaat ontbreken en onder het golfplaten dak loopt de temperatuur snel op.

Vleermuisverblijfplaatsen in de te slopen varkensstal zijn uit te sluiten. De overige te slopen kleine en open opslagschuurtjes zijn eveneens ongeschikt voor vleermuisverblijfplaatsen.
De recreatiewoning aan het Schotelven 2 met pannendak heeft potenties voor vleermuisverblijfplaatsen. De recreatiewoning blijft in de huidige vorm behouden. Ook de groenstructuren rond de woning blijven gehandhaafd.

Gezien de huidige staat van de te slopen bebouwing, de constructie en gebruikte materialen kunnen vleermuisverblijfplaatsen redelijkerwijs uitgesloten worden.

Conclusie
Belangrijke vliegroutes en foerageergebied
Mogelijk fungeert de laanbomenstructuur aan de Fons van der Heijdenstraat en de Schotelven als een vaste vlieg- en foerageerroute voor vleermuizen. Ook de te vervangen houtsingel aan de oostzijde van het plangebied aangrenzend aan de Schotelven maakt mogelijk deel uit van die vliegroute. Echter blijft daarbij de lijnvormige aaneengesloten groenstructuur van de laanbomen aan de Fons van der Heijdenstraat en de Schotelven intact waardoor de functie van vliegroute ongewijzigd blijft.
Het plangebied en directe omgeving vormt foerageergebied van goede kwaliteit. Door het grotendeels vervangen van de oostelijke houtsingel zullen tijdelijk de foerageermogelijkheden verminderen. In de directe omgeving zijn voldoende alternatieve jachtgebieden van goede kwaliteit en omvang.

Verblijfplaatsen
In het plangebied zijn geen geschikte holtebomen waarin zich vleermuisverblijfplaatsen kunnen bevinden. Aan de Fons van der Heijdenstraat 44 kunnen in de te slopen bedrijfswoning, varkensstal en kleine opslagschuurtjes de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen redelijkerwijs worden uitgesloten. Mogelijk zijn vleermuisverblijfplaatsen aanwezig in de recreatiewoning aan het Schotelven 2. De recreatiewoning blijft in de huidige vorm gehandhaafd.

5.5 ONGEWERVELDEN

Voorkomen
Vlinders en libellen
Tijdens het veldbezoek zijn geen vlinders en/of libellen waargenomen. In deze tijd van het jaar vliegen geen vlinders en libellen. Wel worden in het plangebied enkele algemene vlindersoorten verwacht als klein koolwitje, boomblauwtje en citroenvlinder.
Uit bronnenonderzoek blijkt één waarneming van een beschermde libel in de omgeving binnen een kilometer afstand bekend te zijn. Het betreft de bosbeekjuffer (§ 3.1 Wnb). De bosbeekjuffer vindt geschikt habitat nabij rijk begroeide snelstromende wateren zoals de Groote Beerze in de omgeving. Op een wat grotere afstand komen gevlekte glanslibel (§ 3.1 Wnb) en gentiaanblauwtje (§ 3.3 Wnb) voor. Deze waarnemingen hebben eveneens betrekking op waterrijke biotopen, natte heidegebieden en vochtige schraallanden. De waarnemingen van grote weerschijnvlinder en kleine ijsvogelvlinder (§ 3.3 Wnb) op enige afstand hebben betrekking op bosrijke biotopen met zonnige open plekken.
In het plangebied ontbreken specifieke biotopen en waardplanten voor beschermde libellen en dagvlinders.

Overige soorten ongewervelden
Overige beschermde soorten insecten, hout- en waterkevers zoals vliegend hert, vermiljoenkever of gestreepte waterroofkever zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (eiken)bossen met

boomholtes en rottend hout, of onvervuilde, voedselarme wateren met specifieke vegetaties. Deze biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied en de directe omgeving.
Ook voor soorten als Europese rivierkreeft en platte schijfhoorn is in het plangebied geen geschikt habitat aanwezig en zijn ook geen waarnemingen bekend in de omgeving.

Conclusie
Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde dagvlinders en geen libellen waargenomen. In het plangebied is geen geschikt leefgebied voor beschermde dagvlinders en libellen.
Het voorkomen van beschermde dagvlinders en libellen kan uitgesloten worden. Ook voor overige soorten ongewervelden zoals beschermde kevers, kreeften of slakken vormt het plangebied geen geschikt habitat. Het plangebied biedt uitsluitend leefgebied voor algemene vlinder- en (zwervende) libellensoorten en overige algemene soorten ongewervelden.

5.6 VISSEN, REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen
Vissen
In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig, behalve een piepklein vijvertje met enkele goudvissen. Het voorkomen van (beschermde) vissoorten kan bij voorbaat uitgesloten worden.

Reptielen
Volgens gegevens uit het NFDD komt binnen één kilometer afstand de levendbarende hagedis en hazelworm (§ 3.3 Wnb) voor. Beide reptielensoorten zijn afhankelijk van bos- en heideterreinen. Deze waarnemingen hebben betrekking op het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Dergelijke biotopen ontbreken in het plangebied en directe omgeving.

Amfibieën
De alpenwatersalamander (§ 3.3) komt voor binnen een afstand van één kilometer van het plangebied. In het plangebied is geen geschikt voortplantingswater of geschikt landhabitat met ruige grasvegetaties of struwelen aanwezig.

Conclusie
Beschermde vissoorten, reptielen en amfibieën komen niet voor in het plangebied door het ontbreken van voortplantingswater en geschikt leefgebied. Het plangebied wordt mogelijk benut door bruine kikker en gewone pad als landhabitat. Bruine kikker en gewone pad behoren tot de ‘Vrijgestelde soorten’ waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling geen verbodsbepalingen gelden. Echter de zorgplicht is altijd van kracht. Zie daarvoor blz. 11 onder ‘Zorgplicht’.

6. RESULTATEN ONDERZOEK GEBIEDSBESCHERMING

6.1 Natura 2000

Op het kaartje van het Natuurbeheerplan van de provincie Brabant is te zien dat het dichtstbijzijnde Natura 2000- gebied ligt op ca. 680 meter ten oosten van het plangebied. Het betreft de beek 'Groote Beerze', onderdeel van Natura 2000- gebied 'Kempenland-West' Deze laaglandbeek bevat in delen van de middenloop de grootste populatie van de drijvende waterweegbree (Luronium natans) in ons land. Op een afstand van ca. 800 meter ten noorden van het plangebied ligt de begrenzing van Kempenland- West met de Mispeleindsche en de Neterselse Heide, één van de restanten van het vroegere uitgestrekte heidelandschap in Midden-Brabant.

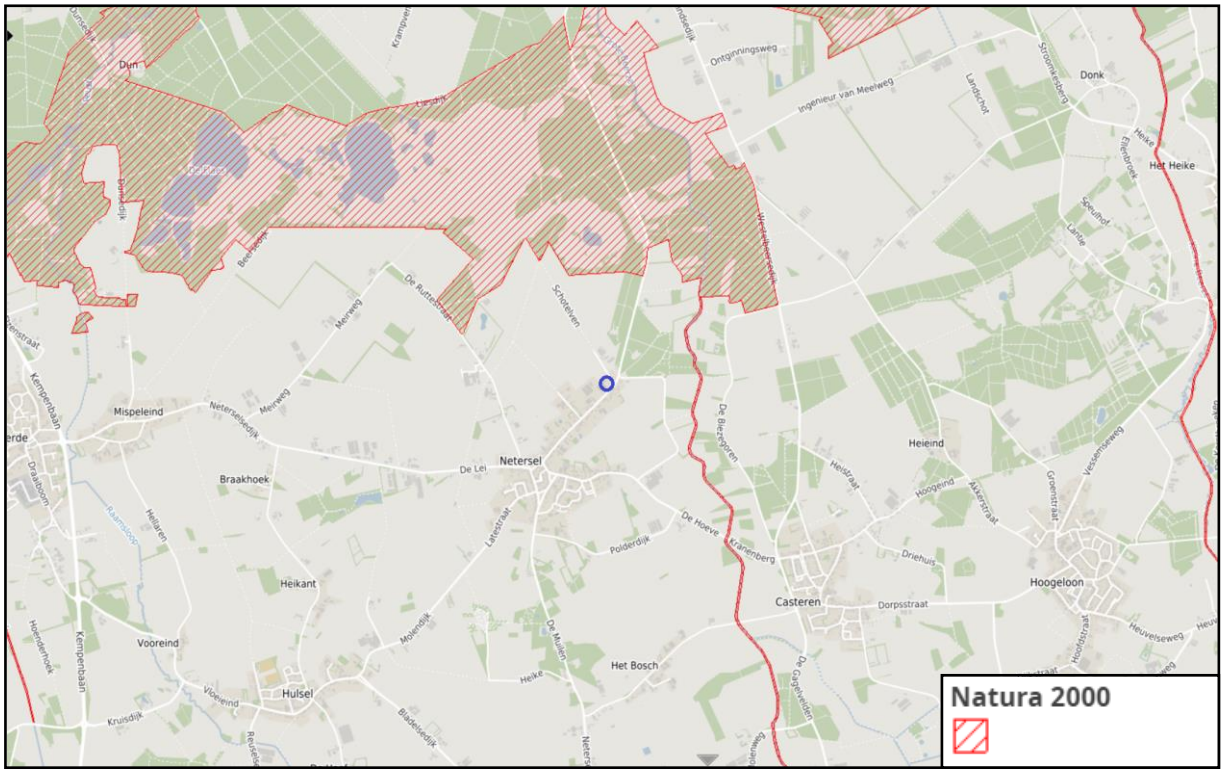

Figuur 3. Ligging plangebied (blauwe cirkel) t.o.v. Natura 2000- gebied
Bron: https://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/

Ten aanzien van Natura 2000-gebieden dient er o.a. zekerheid geboden te worden betreffende het niet optreden van een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten.

Stikstofdepositie

In de huidige situatie is ter plaatse een agrarisch bedrijf met bedrijfswoning en een recreatiewoning toegestaan. De beoogde ontwikkeling op de locatie Fons van der Heijdenstraat betreft de sloop van de huidige bedrijfswoning en de herbouw van een reguliere vrijstaande woning ter plaatse.
Op de locatie Schotelven 2 wordt een jaarrond recreatiewoning omgezet in een Ruimte voor Ruimte woning. De beoogde ontwikkeling betreffende de herbestemming naar twee burgerwoningen zullen leiden tot een afname in stikstofemissie ten opzichte van de huidige situatie.
Gelet op de ruime afstand tot beschermde Natura 2000-gebieden kunnen tijdelijke en permanente effecten worden uitgesloten.

Natura 2000- overige effecten (licht, geluid, trillingen)
Voor de beoogde ontwikkeling wordt niet geheid, de bouwwerkzaamheden zijn qua ordergrootte voor trillingen en geluid laag en buiten het effectbereik van het Natura 2000-gebied.
Gelet op de aard en omvang van de beoogde ontwikkeling, effectbereik van de ingreep en afstand t.o.v. het Natura 2000-gebied, zijn negatieve overige effecten op voorhand uit te sluiten. In onderhavig geval is een voortoets niet aan de orde.

6.2 Natuurnetwerk Brabant / Ecologische Hoofdstructuur

Op het kaartje van het Natuurbeheerplan van de provincie Brabant is te zien dat het plangebied ligt op ca. 140 meter ten westen van een gebied begrensd als Natuurnetwerk Brabant.
Het betreft de 'Natte Natuurparel 'Groote Beerze'. Natte natuurparels zijn de waterafhankelijke delen van het NNB met bijzondere natuurwaarden door de provincie aangewezen met als doel de kwetsbare natte natuur te behouden en te herstellen.

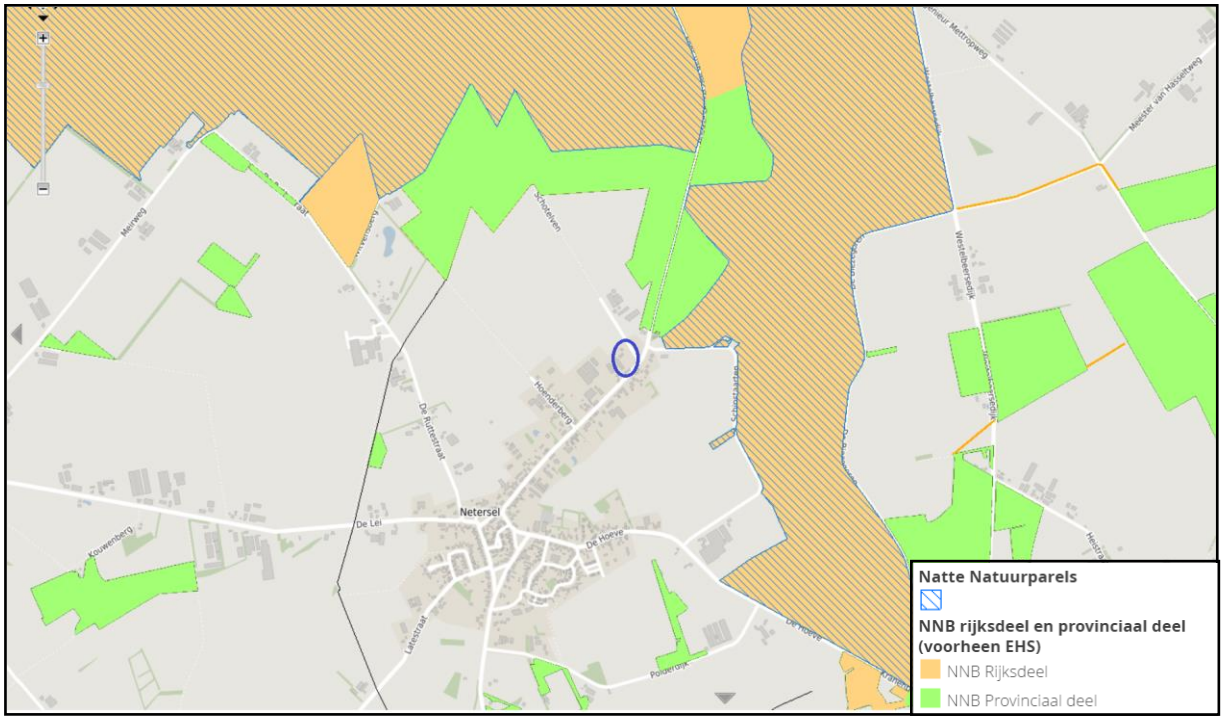

Figuur 4. Ligging plangebied (blauwe cirkel) t.o.v. Natuurnetwerk Brabant en Natte Natuurparel.
Bron: http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/

In of in de directe nabijheid van een NNB-gebied zijn geen ontwikkelingen toegestaan die de 'wezenlijke kenmerken of waarden' aantasten. Het plangebied ligt niet in, of direct aangrenzend aan het NNB-gebied. De bestemmingswijziging naar een tweetal woonbestemmingen zal niet leiden tot aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden van de omliggende NNB-gebieden.

6.3 Overige provinciale beschermingszones

Op de Themakaart ‘natuur en landschap’in de Verordening ruimte is het plangebied aangeduid als gelegen binnen de structuur ‘Attentiegebied Natuurnetwerk Brabant’ en aangrenzend aan de structuur ’Groenblauwe mantel’.

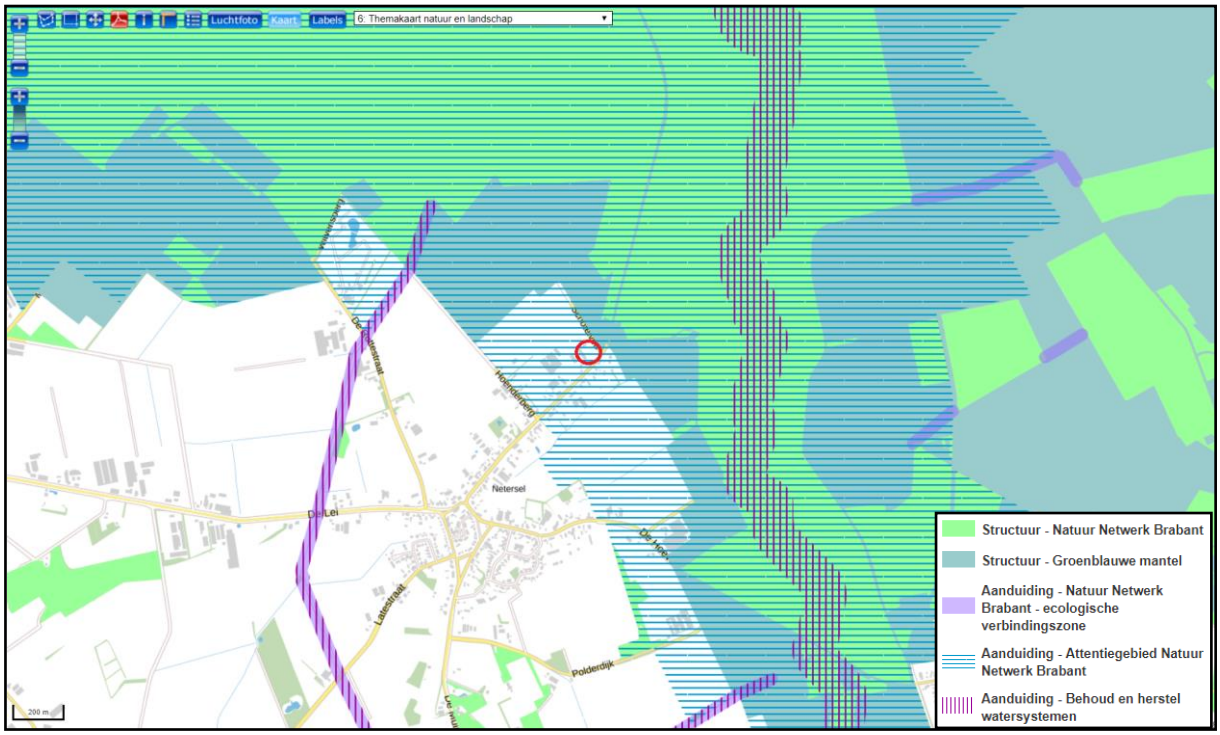

Figuur 5. Ligging plangebied (rode cirkel) binnen het ‘Attentiegebied natuurnetwerk Brabant’ aangeduid op de Themakaart ‘natuur en landschap’.
Bron: *http://ruimtelijkeplannen.brabant.nl/*

Artikel 12 van de Verordening Ruimte Noord- Brabant verbiedt binnen het Attentiegebied Natuurnetwerk Brabant alle bestemmingen en fysieke ingrepen die van negatieve invloed kunnen zijn op de waterhuishouding binnen een NNB-gebied. Artikel 12 lid 2 stelt regels ten aanzien van grondverzet op een diepte van meer dan 60 centimeter beneden maaiveld, de aanleg van drainage en de verlaging van grondwaterstanden. De beoogde herbestemming betreft de omzetting van beide locaties in een burgerwoonbestemming. Fysieke ingrepen welke een negatieve invloed kunnen veroorzaken op de grondwaterstanden/waterhuishouding zijn niet aan de orde.

6.4 Houtopstanden

Het aspect houtopstanden is niet van toepassing. Binnen het plangebied zijn geen houtopstanden aanwezig die vallen onder artikel 4.3 van de Wet natuurbescherming of op de lijst staan van ‘monumentaal groen’ of ‘herdenkingsbomen’ in de Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Bladel.

7. SAMENVATTING EN CONCLUSIE (Toetsing aan de Wet natuurbescherming)

BESCHERMDE SOORTEN

Vogels beschermd op grond van de Vogelrichtlijn art. 3.1 Wnb
In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten in bomen aanwezig.
In de te slopen bebouwing aan de Fons van der Heijdenstraat 44 zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig. Mogelijk bevinden zich jaarrond beschermde nesten in de recreatiewoning aan het Schotelven 2. De recreatiewoning met alle groenstructuren rondom blijven in de huidige vorm gehandhaafd. Vrijwel alle solitaire bomen binnen het plangebied blijven behouden, de houtsingel aan de oostzijde wordt vervangen en het nieuwe plan wordt landschappelijk ingepast.
Overtreding van verbodsbepalingen beschermingsregime Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb is niet aan de orde.

Europees beschermde soorten op grond van de Habitatrichtlijn art. 3.2 Wnb
Vleermuizen
Mogelijke vliegroutes voor vleermuizen zijn aanwezig in de wegen met laanbomenstructuur aangrenzend aan het plangebied. Deze blijven ongewijzigd aanwezig.
Het plangebied vormt geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Vrijwel alle solitaire bomen in het plangebied blijven behouden. Met de vervanging van de houtsingel aan de oostzijde zullen foerageermogelijkheden tijdelijk verminderen. Er zijn in de nabije omgeving voldoende alternatieven van goede kwaliteit en omvang.
Aan de Fons van der Heijdenstraat 44 kan aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in de te slopen bedrijfswoning, varkensstal en kleine opslagschuurtjes uitgesloten worden.
De recreatiewoning aan de Schotelven 2 heeft potenties voor vleermuisverblijfplaatsen. De recreatiewoning blijft in de huidige vorm gehandhaafd evenals het aanwezige groen rondom de woning.

Nationaal beschermde Andere soorten art. 3.3 Wnb
Tijdens het veldbezoek zijn geen soorten waargenomen welke voorkomen op de lijst van de provinciaal beschermde soorten. Voor deze soorten ontbreekt geschikt leefgebied.

Vrijgestelde soorten
Er worden enkele soorten verwacht uit deze categorie die gebruik maken van het plangebied zoals bruine kikker, gewone pad, egel en enkele algemene muizensoorten. Voor deze soorten geldt wel vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, maar de algemene zorgplicht is altijd van kracht.

BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000- gebied

Gezien de aard en de omvang van de beoogde ontwikkeling, en de afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, kunnen negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen voor (stikstofgevoelige) habitattypen en leefgebieden van soorten worden uitgesloten.

Natura 2000- overige effecten (licht, geluid, trillingen)

Gezien de aard, de omvang en het effectbereik van de sloop- en bouwwerkzaamheden en de afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000- gebied zijn negatieve effecten uit te sluiten.

Natuurnetwerk Brabant

Het plangebied ligt niet in of aangrenzend aan een NNB-gebied. Het dichts bijzijnde gebied dat is begrensd als Natuurnetwerk Brabant ligt op ca. 140 meter van het plangebied. Met de beoogde ontwikkeling is geen sprake van aantasting van 'wezenlijke waarden en kenmerken' van het NNB-gebied.

Overige beschermingszones

Het plangebied ligt binnen de zone 'Attentiegebied natuurnetwerk Brabant'

De beoogde herbestemming betreft de omzetting van beide locaties in een burgerwoonbestemming. Fysieke ingrepen welke een negatieve invloed kunnen veroorzaken op de waterhuishouding zijn niet aan de orde.

Houtopstanden

Het onderdeel Houtopstanden is niet van toepassing, er worden geen bomen gekapt die vallen onder artikel 4.3 van de Wet natuurbescherming of op de lijst staan van 'monumentaal groen' of 'herdenkingsbomen' in de APV van de gemeente Bladel.

Eindconclusie:

- **Met de beoogde herbestemming wordt geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming verwacht.**
- **Nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag is niet aan de orde.**
- **De aanbevelingen voor 'Vogels algemeen' blz. 26 dienen te worden opgevolgd.**

8. AANBEVELINGEN

Vogels algemeen
Gedurende de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met broedende vogels. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli. Echter voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Verstoring van broedgevallen dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren, of wanneer vooraf door een terzake deskundige is vastgesteld dat geen broedende vogels aanwezig zijn. Op deze wijze worden negatieve effecten ten aanzien van broedende vogels voorkomen.
Een alternatief is om de werkzaamheden op te starten voordat het broedseizoen aanvangt en de werkzaamheden te continueren zonder bouwstop. Dit zal voorkomen dat vogels tot broeden komen in de directe omgeving.

Landschappelijke inpassing
Bij de aanplant van de nieuwe houtsingel aan de oostzijde van het plangebied gaat de voorkeur uit naar inheemse boomsoorten en inheemse struiken. Bijv. lindebomen zijn erg geschikt, deze trekken tijdens hun relatief lange bloeitijd grote aantallen insecten aan. Bij de aanplant van struiken gaat de voorkeur uit naar bes- en nootdragende struiken zoals sporkehout (vuilboom), Gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, lijsterbes, hondsroos, meidoorn, sleedoorn of hazelaar. Deze ten gunste van foerageerfuncties voor vogels, maar ook kleine knaagdieren, insecten en insecteneters zoals vleermuizen zullen hiervan profiteren. Huismussen zullen schuilgelegenheid vinden in stekelige struiken zoals bijv. (groenblijvende) hulst of meidoorn.

Natuurinclusief bouwen
Natuurinclusief bouwen is een verzamelterm voor tal van maatregelen en manieren om natuur te integreren bij de bouw van woningen, kantoren en andere gebouwen. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsen van nest- en vleermuiskasten in de gevels van de nieuwe woning.
Natuurinclusief bouwen bevorderd de biodiversiteit en ons leefklimaat!
Voor meer informatie over natuurinclusief bouwen zie onderstaande websites:
www.stadszaken.nl/ruimte/groen/1079/natuurinclusief-bouwen-met-deze-40-punten.
www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/in-de-stad/gemeenten-bedrijven-bouwers/hulp-van-vogelbescherming.
www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/in-de-stad/gemeenten-bedrijven-bouwers/goede-voorbeelden.
www.checklistgroenbouwen.nl
www.operatiesteenbreek.nl
Hieronder een paar praktijkvoorbeelden: Links een ingebouwde vleermuiskast, midden de inbouw van neststenen voor gierzwaluwen, rechts een voorbeeld van vogelvide onder de eerste rij pannen.

Ter informatie:
Natuurinclusief bouwen wordt aanbevolen, maar is niet verplicht.

9. GERAADPLEEGDE BRONNEN

Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra. J.N.M.Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren.
- Toelichting Voorontwerp Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel, gemeente Bladel. Crijns Rentmeesters bv.
- Creemers, R.M.C.& J.J.C.W. van Delft 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland.
- Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortenbescherming. 11 oktober 2017. Zoogdiervereniging en provincie Noord- Brabant.
- Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van Economische Zaken, versie december 2016.
- SOVON broedvogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering.
- Veldgids Vleermuizen van Europa, Christian Dietz & Andreas Kiefer 2017.
- Vleermuizen en planologie, Cursusdictaat november 2014. Zoogdiervereniging.
- Wet natuurbescherming, 16 december 2015, gepubliceerd Staatscourant 19 januari 2016.

Internetsites

- www.brabant.nl
- www.bladel.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.quickscanhulp.nl

BIJLAGE 1 BESCHERMDE SOORTEN VOGELRICHTLIJN

Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in art 3.1 van de Wnb.

Vogels met vaste verblijfplaatsen
De Vogelrichtlijn onderscheidt de volgende categorieën beschermde vaste verblijfplaatsen:
Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Vogels	steenuil	Athene noctua	Categorie 1
Vogels	gierzwaluw	Apus apus	Categorie 2
Vogels	huismus	Passer domesticus	Categorie 2
Vogels	roek	Corvus frugilegus	Categorie 2
Vogels	grote gele kwikstaart	Motacilla cinerea	Categorie 3
Vogels	kerkuil	Tyto alba	Categorie 3
Vogels	oehoe	Bubo bubo	Categorie 3
Vogels	ooievaar	Ciconia ciconia	Categorie 3
Vogels	slechtvalk	Falco peregrinus	Categorie 3
Vogels	boomvalk	Falco subbuteo	Categorie 4
Vogels	buizerd	Buteo buteo	Categorie 4
Vogels	havik	Accipiter gentilis	Categorie 4
Vogels	ransuil	Asio otus	Categorie 4
Vogels	sperwer	Accipiter nisus	Categorie 4
Vogels	wespendief	Pernis apivorus	Categorie 4
Vogels	zwarte wouw	Milvus migrans	Categorie 4
Vogels	blauwe reiger	Ardea cinerea	Categorie 5

Vogels	boerenzwaluw	Hirundo rustica	Categorie 5
Vogels	bonte vliegenvanger	Ficedula hypoleuca	Categorie 5
Vogels	boomklever	Sitta europaea	Categorie 5
Vogels	boomkruiper	Certhia brachydactyla	Categorie 5
Vogels	bosuil	Strix aluco	Categorie 5
Vogels	brilduiker	Bucephala clangula	Categorie 5
Vogels	draaihals	Jynx torquilla	Categorie 5
Vogels	eidereend	Somateria mollissima	Categorie 5
Vogels	ekster	Pica pica	Categorie 5
Vogels	gekraagde roodstaart	Phoenicurus phoenicurus	Categorie 5
Vogels	glanskop	Parus palustris	Categorie 5
Vogels	grauwe vliegenvanger	Muscicapa striata	Categorie 5
Vogels	groene specht	Picus viridis	Categorie 5
Vogels	grote bonte specht	Dendrocopos major	Categorie 5
Vogels	hop	Upupa epops	Categorie 5
Vogels	huiszwaluw	Delichon urbicum	Categorie 5
Vogels	ijsvogel	Alcedo atthis	Categorie 5
Vogels	kleine bonte specht	Dendrocopos minor	Categorie 5
Vogels	kleine vliegenvanger	Ficedula parva	Categorie 5
Vogels	koolmees	Parus major	Categorie 5
Vogels	kortsnavelboomkruiper	Certhia familiaris macrodactyla	Categorie 5
Vogels	oeverzwaluw	Riparia riparia	Categorie 5
Vogels	pimpelmees	Parus caeruleus	Categorie 5
Vogels	raaf	Corvus corax	Categorie 5
Vogels	ruigpootuil	Aegolius funereus	Categorie 5
Vogels	spreeuw	Sturnus vulgaris	Categorie 5
Vogels	tapuit	Oenanthe oenanthe	Categorie 5
Vogels	torenvalk	Falco tinnunculus	Categorie 5
Vogels	zeearend	Haliaeetus albicilla	Categorie 5
Vogels	zwarte kraai	Corvus corone	Categorie 5
Vogels	zwarte mees	Periparus ater	Categorie 5
Vogels	zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros	Categorie 5
Vogels	zwarte specht	Dryocopus martius	Categorie 5

BIJLAGE 2 BESCHERMDE SOORTEN HABITATRICHTLIJN

(NIET VOGELS) Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten bedoeld in art. 3.5 van de Wnb.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos	Hamatocaulis vernicosus	Bern I
Sporenplanten-bladmossen	tonghaarmuts	Orthotrichum rogeri	Bern I
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren	Salvinia natans	Bern I
Zaadplanten	liggende raket	Sisymbrium supinum	Bern I
Zaadplanten	drijvende waterweegbree	Luronium natans	Bern I, HR IV
Zaadplanten	groenknolorchis	Liparis loeselii	Bern I, HR IV
Zaadplanten	kruipend moerasscherm	Apium repens	Bern I, HR IV
Zaadplanten	zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis	Bern I, HR IV
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia ssp. aurinia	Bern II
Insecten-haften	oeveraas	Palingenia longicauda	Bern II
Insecten-libellen	mercuurwaterjuffer	Coenagrion mercuriale ssp. mercuriale	Bern II
Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus	Odobenus rosmarus ssp. rosmarus	Bern II
Reptielen	dikkopschildpad	Caretta caretta	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempii	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	lederschildpad	Dermochelys coriacea	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	soepschildpad	Chelonia mydas	Bern II, Bon I, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	bultrug	Megaptera novaeangliae	Bern II, Bon I, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone vinvis	Balaenoptera physalus	Bern II, Bon I, HR IV
Amfibiëen	boomkikker	Hyla arborea ssp. arborea	Bern II, HR IV
Amfibiëen	geelbuikvuurpad	Bombina variegata ssp. variegata	Bern II, HR IV
Amfibiëen	heikikker	Rana arvalis ssp. arvalis	Bern II, HR IV
Amfibiëen	kamsalamander	Triturus cristatus	Bern II, HR IV
Amfibiëen	knoflookpad	Pelobates fuscus ssp. fuscus	Bern II, HR IV
Amfibiëen	rugstreeppad	Bufo calamita	Bern II, HR IV
Amfibiëen	vroedmeesterpad	Alytes obstetricans ssp. obstetricans	Bern II, HR IV

Insecten-dagvlinders	apollovlinder	Parnassius apollo	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	boszandoog	Lopinga achine	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	donker pimpernelblauwtje	Maculinea nausithous	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	grote vuurvlinder	Lycaena dispar ssp. batava	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	pimpernelblauwtje	Maculinea teleius	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	tijmblauwtje	Maculinea arion	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	juchtleerkever	Osmoderma eremita	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	bronslibel	Oxygastra curtisii	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	gaffellibel	Ophiogomphus cecilia	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	groene glazenmaker	Aeshna viridis	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	noordse winterjuffer	Sympecma annulata ssp. braueri	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	rivierrombout	Gomphus flavipes ssp. flavipes	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis	Bern II, HR IV
Insecten-nachtvlinders	teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina	Bern II, HR IV
Reptielen	gladde slang	Coronella austriaca ssp. austriaca	Bern II, HR IV
Reptielen	muurhagedis	Podarcis muralis ssp. brongniardii	Bern II, HR IV
Reptielen	zandhagedis	Lacerta agilis ssp. agilis	Bern II, HR IV
Vissen	steur	Acipenser sturio	Bern II, HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	hamster	Cricetus cricetus ssp. canescens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	otter	Lutra lutra ssp. lutra	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	bechsteins vleermuis	Myotis bechsteini	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	bosvleermuis	Nyctalus leisleri ssp. leisleri	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	brandts vleermuis	Myotis brandti ssp. brandti	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	franjestaart	Myotis nattereri	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus ssp. auritus	Bern II, HR IV

Zoogdieren-vleermuizen	grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus ssp. austriacus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum ssp. ferrumequinum	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus ssp. emarginatus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros ssp. hipposideros	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	laatvlieger	Eptesicus serotinus ssp. serotinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	meervleermuis	Myotis dasycneme	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	noordse vleermuis	Eptesicus nilssoni ssp. nilssoni	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	rosse vleermuis	Nyctalus noctula ssp. noctula	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus ssp. murinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	vale vleermuis	Myotis myotis ssp. myotis	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	watervleermuis	Myotis daubentoni ssp. daubentoni	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	bruinvis	Phocoena phocoena ssp. phocoena	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	dwergpotvis	Kogia breviceps	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gestreepte dolfijn	Stenella coeruleoalba	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone dolfijn	Delphinus delphis	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	grijze dolfijn	Grampus griseus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	narwal	Monodon monoceros	Bern II, HR IV
Zoogdieren-	orca	Orcinus orca	Bern II, HR IV

zeezoogdieren			
Zoogdieren-zeezoogdieren	tuimelaar	Tursiops truncatus ssp. truncatus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	noordse vinvis	Balaenoptera borealis	Bon I, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	potvis	Physeter catodon	Bon I, HR IV
Amfibiëen	poelkikker	Pelophylax lessonae	HR IV
Vissen	houting	Coregonus oxyrinchus	HR IV
Weekdieren	bataafse stroommossel	Unio crassus	HR IV
Weekdieren	platte schijfhoren	Anisus vorticulus	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	bever	Castor fiber ssp. albicus	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	hazelmuis	Muscardinus avellanarius	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	lynx	Lynx lynx ssp. lynx	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	noordse woelmuis	Microtus oeconomus ssp. arenicola	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	wilde kat	Felis silvestris ssp. silvestris	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	wolf	Canus lupus lupus	HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	butskop	Hyperoodon ampullatus	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	dwergvinvis	Balaenoptera acutorostrata	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	griend	Globicephala melas	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	spitsdolfijn van gray	Mesoplodon grayi	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witte dolfijn	Delphinapterus leucas	HR IV

BIJLAGE 3 BESCHERMDE SOORTEN PROVINCIE NOORD- BRABANT 'ANDERE SOORTEN'

Onder dit beschermingsregime vallen de nationaal beschermde soorten als bedoeld in artikel 3.10 van de Wnb.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Amfibiëen	alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Amfibiëen	vinpootsalamander	Lissotriton helveticus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Amfibiëen	vuursalamander	Salamandra salamandra	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	aardbeivlinder	Pyrgus malvae	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	bosparelmoervlinder	Melitaea athalia	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	bruin dikkopje	Erynnis tages	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	bruine eikenpage	Satyrium ilicis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	duinparelmoervlinder	Argynnis niobe	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	gentiaanblauwtje	Maculinea alcon	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	grote parelmoervlinder	Argynnis aglaja	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	grote vos	Nymphalis polychloros	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	grote weerschijnvlinder	Apatura iris)	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	iepenpage	Satyrium w-album	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	kleine heivlinder	Hipparchia statilinus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	kleine ijsvogelvlinder	Limenitis camilla	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	kommavlinder	Hesperia comma	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	sleedoornpage	Thecla betulae	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	spiegeldikkopje	Heteropterus morpheus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veenbesblauwtje	Plebejus optilete	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veenbesparelmoervlinder	Boloria aquilonaris	Andere soorten (bijlage A van de wet)

Insecten-dagvlinders	veenhooibeestje	Coenonympha tullia	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-dagvlinders	zilveren maan	Boloria selene	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-kevers	vliegend hert	Lucanus cervus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	beekrombout	Gomphus vulgatissimus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	bosbeekjuffer	Calopteryx virgo	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	donkere waterjuffer	Coenagrion armatum	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	gevlekte glanslibel	Somatochlora flavomaculata	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	gewone bronlibel	Cordulegaster boltonii	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	hoogveenglanslibel	Somatochlora arctica	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	kempense heidelibel	Sympetrum depressiusculum	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Insecten-libellen	speerwaterjuffer	Coenagrion hastulatum	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Kreeftachtigen	europese rivierkreeft	Astacus astacus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	adder	Vipera berus ssp. berus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	hazelworm	Anguis fragilis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Reptielen	ringslang	Natrix natrix	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	beekdonderpad	Cottus rhenanus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	beekprik	Lampetra planeri	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	elrits	Phoxinus phoxinus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Vissen	kwabaal	Lota lota	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-	boommarter	Martes martes	Andere soorten (bijlage A

landzoogdieren			van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	bunzing	Mustela putorius	**Andere soorten (bijlage A van de wet)**
Zoogdieren-landzoogdieren	damhert	Dama dama	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	das	Meles meles	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	edelhert	Cervus elaphus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	eekhoorn	Sciurus vulgaris	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	eikelmuis	Eliomys quercinus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	grote bosmuis	Apodemus flavicollis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	hermelijn	Mustela erminea	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	molmuis	Arvicola scherman	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	steenmarter	Martes foina	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	veldspitsmuis	Crocidura leucodon	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	wezel	Mustela nivalis	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-landzoogdieren	waterspitsmuis	Neomys fodiens	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone zeehond	Phoca vitulina	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Zoogdieren-zeezoogdieren	grijze zeehond	Halichoerus grypus	Andere soorten (bijlage A van de wet)
Sporenplanten-varens	blaasvaren	Cystopteris fragilis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Sporenplanten-varens	groensteel	Asplenium viride	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Sporenplanten-varens	schubvaren	Ceterach officinarum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	akkerboterbloem	Ranunculus arvensis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	akkerdoornzaad	Torilis arvensis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	akkerogentroost	Odontites vernus subsp. vernus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	beklierde ogentroost	Euphrasia rostkoviana	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	berggamander	Teucrium montanum	Andere soorten (bijlage B van de wet)

Zaadplanten	bergnachtorchis	Platanthera montana	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	blauw guichelheil	Anagallis arvensis subsp. foemina	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bosboterbloem	Ranunculus polyanthemos subsp. nemorosus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bosdravik	Bromopsis ramosa subsp. benekenii	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	brave hendrik	Chenopodium bonus-henricus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	brede wolfsmelk	Euphorbia platyphyllos	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	breed wollegras	Eriophorum latifolium	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	dennenorchis	Goodyera repens	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	dreps	Bromus secalinus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	echte gamander	Teucrium chamaedrys subsp. germanicum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	franjegentiaan	Gentianella ciliata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	geplooide vrouwenmantel	Alchemilla subcrenata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	getande veldsla	Valerianella dentata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	gevlekt zonneroosje	Tuberaria guttata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	glad biggenkruid	Hypochaeris glabra	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	gladde zegge	Carex laevigata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	groene nachtorchis	Coeloglossum viride	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	groot spiegelklokje	Legousia speculum-veneris	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	grote bosaardbei	Fragaria moschata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	grote leeuwenklauw	Aphanes arvensis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	honingorchis	Herminium monorchis	Andere soorten (bijlage B

			van de wet)
Zaadplanten	kalkboterbloem	Ranunculus polyanthemos subsp. polyanthemoides	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kalketrip	Centaurea calcitrapa	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	karthuizeranjer	Dianthus carthusianorum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	karwijselie	Selinum carvifolia	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kleine ereprijs	Veronica verna	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kleine schorseneer	Scorzonera humilis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kleine wolfsmelk	Euphorbia exigua	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kluwenklokje	Campanula glomerata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	knollathyrus	Lathyrus linifolius	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	knolspirea	Filipendula vulgaris	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	korensla	Arnoseris minima	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kranskarwij	Carum verticillatum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	kruiptijm	Thymus praecox	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	lange zonnedauw	Drosera longifolia	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	liggende ereprijs	Veronica prostrata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	moerasgamander	Teucrium scordium	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	muurbloem	Erysimum cheiri	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	naakte lathyrus	Lathyrus aphaca	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	naaldenkervel	Scandix pecten-veneris	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	pijlscheefkelk	Arabis hirsuta subsp. sagittata	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	roggelelie	Lilium bulbiferum subsp. croceum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	rood peperboompje	Daphne mezereum	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	rozenkransje	Antennaria dioica	Andere soorten (bijlage B van de wet)

Zaadplanten	ruw parelzaad	Lithospermum arvense	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	scherpkruid	Asperugo procumbens	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	schubzegge	Carex lepidocarpa	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	smalle raai	Galeopsis angustifolia	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	spits havikskruid	Hieracium lactucella	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	steenbraam	Rubus saxatilis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	stijve wolfsmelk	Euphorbia stricta	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	stofzaad	Monotropa hypopitys	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	tengere distel	Carduus tenuiflorus	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	tengere veldmuur	Minuartia hybrida	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	trosgamander	Teucrium botrys	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	veenbloembies	Scheuchzeria palustris	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	vliegenorchis	Ophrys insectifera	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	vroege ereprijs	Veronica praecox	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	wilde averuit	Artemisia campestris subsp. campestris	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	wilde ridderspoor	Consolida regalis	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	wilde weit	Melampyrum arvense	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	wolfskers	Atropa bella-donna	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	zandwolfsmelk	Euphorbia seguieriana	Andere soorten (bijlage B van de wet)
Zaadplanten	zinkviooltje	Viola lutea subsp. calaminaria	Andere soorten (bijlage B van de wet)

BIJLAGE 4 VRIJGESTELDE SOORTEN

In afwijking van de verboden in artikel 3.10, eerste lid, van de Wet is het toegestaan de onderstaande soorten te vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat. De vrijstelling is van kracht wanneer de handeling verband houdt met de volgende activiteiten:

- de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Amfibiëen	bruine kikker	Rana temporaria
Amfibiëen	gewone pad	Bufo bufo
Amfibiëen	kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris
Amfibiëen	meerkikker	Pelophylax ridibundus
Amfibiëen	middelste groene kikker/bastaard kikker	Pelophylax kl. esculentus
Zoogdieren-landzoogdieren	aardmuis	Microtus agrestis
Zoogdieren-landzoogdieren	bosmuis	Apodemus sylvaticus
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergmuis	Micromys minutus
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergspitsmuis	Sorex minutus
Zoogdieren-landzoogdieren	egel	Erinaceus europeus
Zoogdieren-landzoogdieren	gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Zoogdieren-landzoogdieren	haas	Lepus europeus
Zoogdieren-landzoogdieren	huisspitsmuis	Crocidura russula
Zoogdieren-landzoogdieren	konijn	Oryctolagus cuniculus
Zoogdieren-landzoogdieren	ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus
Zoogdieren-landzoogdieren	ree	Capreolus capreolus
Zoogdieren-landzoogdieren	rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Zoogdieren-landzoogdieren	tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus
Zoogdieren-landzoogdieren	veldmuis	Microtus arvalis
Zoogdieren-landzoogdieren	vos	Vulpes vulpes
Zoogdieren-landzoogdieren	wild zwijn	Sus scrofa
Zoogdieren-landzoogdieren	woelrat	Arvicola terrestris

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Bestemmingsplan Fons van der Heijdenstraat 44 en Schotelven 2 te Netersel

Nummer R20.047

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

- Portefeuillehouder d'Haens geeft met betrekking tot de kanttekening in het raadsvoorstel aan dat als de zienswijze van de provincie niet gehonoreerd zou worden er door de provincie een reactieve aanwijzing gegeven kan worden. Het voorliggende bestemmingsplan is echter reeds conform de zienswijze van de provincie aangepast.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.3 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.047, Agendapunt 8.3.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	553
Extern Zaak ID	Z190001380
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.4
Omschrijving	R20.017 Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.017b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.017 van burgemeester en wethouders van 10 maart 2020;

gelet op het bepaalde in de Wet ruimtelijke ordening;

overwegende dat:
- het ontwerpbestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert” is opgesteld om de omschakeling van een intensieve veehouderij naar een bedrijfsverzamelgebouw mogelijk te maken;
- het ontwerpbestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert” van 16 januari 2020 tot en met 27 februari 2020 ter inzage heeft gelegen;
- er tijdens de termijn ter inzage legging geen zienswijzen zijn ingekomen;
- het kostenverhaal geregeld is middels een anterieure overeenkomst;

besluit:

1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld;
2. Het bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert ongewijzigd vast te stellen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

R20.017

Nummer : R20.017
Onderwerp : Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert

Aan de raad

Inleiding
Op 11 september 2018 (bijlage 02) is besloten de procedure te starten voor de locatie Dalweg 6 te Hapert, kadastraal bekend als HGL04, sectie G, nummer 1709. Het betreft een bestemmingswijziging waarbij een intensieve veehouderij wordt beëindigd en de realisatie van een bedrijfsverzamelgebouw wordt mogelijk gemaakt.
De bestaande varkensstal en werktuigenberging, met een gezamenlijke oppervlakte van circa 1.078m^2, zullen worden gesloopt. Op de plaats van de werktuigenberging wordt de bouw van een nieuwe loods mogelijk gemaakt met een oppervlakte van circa 1.000m^2, die gebruikt zal worden als bedrijfsverzamelgebouw. De huidige tent voor de bouw van carnavalswagens zal eveneens worden gesloopt. Deze activiteiten krijgen een plaats in de nieuw te bouwen loods. De totale oppervlakte aan bebouwing en ook het bouwvlak zullen met dit plan afnemen.
Het plan past binnen het ruimtelijk beleid en er wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden.
De (anterieure) overeenkomst is op 19 december 2019 met de initiatiefnemer gesloten. De overeenkomst is opgenomen in bijlage 03.
Vervolgens heeft het ontwerpbestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert” (bijlage 02 t/m 05) vanaf 16 januari 2020 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode zijn geen zienswijzen ingediend.

Voorstel
1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld;
2. Het bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert ongewijzigd vast te stellen.

Beoogd effect
Het doel is om het bestemmingsplan vast te stellen zodat de omschakeling van een intensieve veehouderij naar een bedrijfsverzamelgebouw kan worden gemaakt.
Hierdoor ontstaat het effect dat het woon- en leefklimaat in de omgeving van Dalweg 6 te Hapert aanzienlijk wordt verbeterd.
Om de verbetering van het woon- en leefklimaat te kunnen waarborgen is cumulatief een milieubelasting toegestaan die maximaal overeenkomst met één bedrijf van milieucategorie 2. Deze voorwaarde is opgenomen in de regels van het bestemmingsplan en in de gesloten anterieure overeenkomst.

Argumenten
1.1 *Voor het bestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert” geldt geen exploitatieplanplicht*
De Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat de gemeente de economische uitvoerbaarheid van een ruimtelijke ontwikkeling regelt (artikel 6.12 Wro). Dit kan door het vaststellen van een exploitatieplan door uw raad. Uw raad kan hiervan afwijken, als het kostenverhaal op een andere manier geregeld is. Het project wordt voor eigen rekening en risico door de initiatiefnemers gerealiseerd. Op 19 december 2019 is de anterieure overeenkomst met de initiatiefnemers getekend. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over het kostenverhaal, de specifieke voorwaarden en planschadeafwenteling. Hiermee is de economische uitvoerbaarheid zeker gesteld.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Elian Pas-Hendriks	0497-361636

2.1 Tijdens de ter inzage termijn zijn geen zienswijzen ingediend
Tijdens de ter inzage termijn zijn er geen zienswijzen ingediend. Het voorstel aan uw raad is om het plan ongewijzigd vast te stellen.

3.1. Het bestemmingsplan past binnen de wettelijke kaders en relevante beleidsuitgangspunten
Alle noodzakelijke vooronderzoeken zijn uitgevoerd en de resultaten hiervan zijn verwerkt in de toelichting van het bestemmingplan en bijbehorende bijlagen. De resultaten van de plaatsgevonden onderzoeken vormen geen belemmering tot vaststelling van het voorliggende bestemmingsplan over te gaan.

Kanttekeningen
1.1 Alternatief: plan niet ter vaststelling aan raad voorleggen.
Gezien de eerdere besluitvorming rondom het bestemmingsplan en het feit dat er geen zienswijzen op het plan zijn ingekomen is er geen reden om het plan niet ter vaststelling aan uw raad voor te leggen. Wij achten dit dan ook geen reële optie. Daarnaast is met de initiatiefnemer een overeenkomst gesloten en heeft deze partij voorbereidingskosten gemaakt.

Financiën
Er is sprake van een partiële herziening van het bestemmingsplan op verzoek. Alle kosten hiervoor zijn ook voor rekening van de initiatiefnemers. Voor het kostenverhaal zijn wij op 19 december 2019 een overeenkomst aangegaan met de initiatiefnemers. In deze overeenkomst hebben we afspraken gemaakt over het kostenverhaal. Hierdoor heeft het bestemmingsplan geen financiële gevolgen voor de gemeente.

Communicatie
De initiatiefnemer heeft vooraf een omgevingsdialoog gevoerd. De omwonenden zijn daardoor op de hoogte van dit initiatief.

Uitvoering
Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan kan gestart worden met de ontwikkeling. Start de initiatiefnemer eerder, dan is dit op eigen risico.
Aan de hand van de regels van het bestemmingsplan kan controle worden uitgeoefend om na te gaan of aan de gestelde voorwaarden van het plan, zoals de maximale milieubelasting, wordt voldaan.

Bladel, 10 maart 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen
01. Ontwerpbesluit, 20it.00718;
02. Toelichting ontwerp bestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert”, 19ik.08344;
03. Regels ontwerp bestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert”, 19ik.08343;
04. Landschappelijk inpassingsplan Dalweg 6, Hapert, 19ik.08346;
05. Verbeelding ontwerp bestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert”, 19ik.08418.

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.00718
20it.00718

Ontwerp-raadsbesluit

20it.00718

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.017 van burgemeester en wethouders van 10 maart 2020;

gelet op het bepaalde in de Wet ruimtelijke ordening;

overwegende dat het ontwerpbestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert” is opgesteld om de omschakeling van een intensieve veehouderij naar een bedrijfsverzamelgebouw mogelijk te maken;

dat het ontwerpbestemmingsplan “Dalweg 6 te Hapert” van 16 januari 2020 tot en met 27 februari 2020 ter inzage heeft gelegen;

dat er tijdens de termijn ter inzage legging geen zienswijzen zijn ingekomen;

dat het kostenverhaal geregeld is middels een anterieure overeenkomst;

besluit:

1. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening vast te stellen, omdat het verhaal van kosten anderszins is geregeld;
2. Het bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert ongewijzigd vast te stellen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 14 mei 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Toelichting Bestemminsplan

Dalweg 6 te Hapert

December 2019

Colofon

Projectnummer: EX.18.1076
Versie: Ontwerp
IDN: NL.IMRO.1728.BPG0059dalweg6-ONTW
Datum: December 2019

Opdrachtnemer
Agrifirm NWE BV
Exlan advies
Waalkade 33 Postbus 300
5347 KR Oss 5340 AH Oss

Locatie
Dalweg 6 te Hapert

Opdrachtgever
Vervest V.O.F.
Dalweg 6
5527 JP Hapert

Projectleider
A. (Anton) van Zeeland
T: 06 – 5478 6572
E: anton.van.zeeland@exlan.nl

Contactpersoon
N.P.M. (Noortje) van Summeren – van der Linden
T: 088 – 488 26 65
E: noortje.van.summeren@exlan.nl

Inhoud

1 Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Ligging plangebied 4
1.3 Vigerend bestemmingsplan 4
1.4 Leeswijzer 5

2 Planbeschrijving 6
2.1 Bestaande situatie 6
2.2 Voorgenomen ontwikkeling 6
2.3 Landschappelijke inpassing 8

3 Beleidskader 11
3.1 Provinciaal beleid 11
3.2 Gemeentelijk beleid 15

4 Ruimtelijke en milieuhygiënische effecten 16
4.1 Bedrijven en milieuzonering 16
4.2 Geur 18
4.3 Luchtkwaliteit 19
4.4 Geluid 19
4.5 Bodem 19
4.6 Water 20
4.7 Flora en fauna 21
4.8 Archeologie en cultuurhistorie 22
4.9 Externe veiligheid 23
4.10 Spuitzones 25
4.11 Volksgezondheid i.r.t. veehouderijen 25
4.12 Hoogspanningslijnen 26
4.13 Kabels en leidingen 27
4.14 Infrastructuur en parkeren 27

5 Juridische planopzet 28
5.1 Plansystematiek 28
5.2 Opbouw van de regels 28

6 Haalbaarheid en procedure 29
6.1 Financieel 29
6.2 Maatschappelijk 29

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De heer Vervest (hierna te noemen: initiatiefnemer) is eigenaar van het perceel Dalweg 6 te Hapert. Tot op heden heeft initiatiefnemer op de locatie een intensieve veehouderij geëxploiteerd. Initiatiefnemer is echter voornemens de veehouderijactiviteiten te beëindigen en de resterende varkensstal en werktuigenberging te slopen. Ter plaatse van de te slopen werktuigenberging wordt vervolgens een nieuwe loods gerealiseerd welke in gebruik wordt genomen als bedrijfsverzamelgebouw. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken dient de huidige bestemming 'Agrarisch – agrarisch bedrijf 1' te worden gewijzigd naar 'Bedrijf' met de aanduiding 'bedrijfsverzamelgebouw'.
De planlocatie is gelegen in het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014 van de gemeente Bladel en heeft hierin de bestemming 'Agrarisch – agrarisch bedrijf 1'. Daar er binnen het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014 geen afwijkingsbevoegdheden zijn opgenomen die voorgenoemde ontwikkeling mogelijk maken, is een herziening van het bestemmingsplan noodzakelijk.
Middels haar besluit van 11 september 2018 heeft de gemeente Bladel kenbaar gemaakt medewerking te willen verlenen aan de door initiatiefnemer voorgenomen ontwikkeling. Voorliggend bestemmingsplan voorziet in een passende juridische en planologische regeling om voorgenoemde ontwikkeling mogelijk te maken.

Figuur 1.1: Ligging plangebied

1.2 LIGGING PLANGEBIED

De planlocatie is gelegen in de gemeente Bladel, ten zuiden van de kern Hapert (zie figuur 1). De planlocatie staat kadastraal bekend als gemeente Hoogeloon, Sectie G nummer 1709 en is 42.650 m2 groot.

1.3 VIGEREND BESTEMMINGSPLAN

De planlocatie is gelegen binnen het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014 van de gemeente Bladel en heeft hierin de bestemming 'Agrarisch - agrarisch bedrijf 1'. Op de planlocatie zijn naast deze enkelbestemmingen tevens de dubbelbestemming

‘Waarde – Archeologie 4’ en de gebiedsaanduidingen ‘groenblauwe mantel’ en ‘attentiegebied ehs’ gelegen. Tot slot is op het perceel een bouwvlak gelegen van ca. 1 hectare groot. Figuur 1.2 geeft een uitsnede van de plankaart behorende bij het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014.

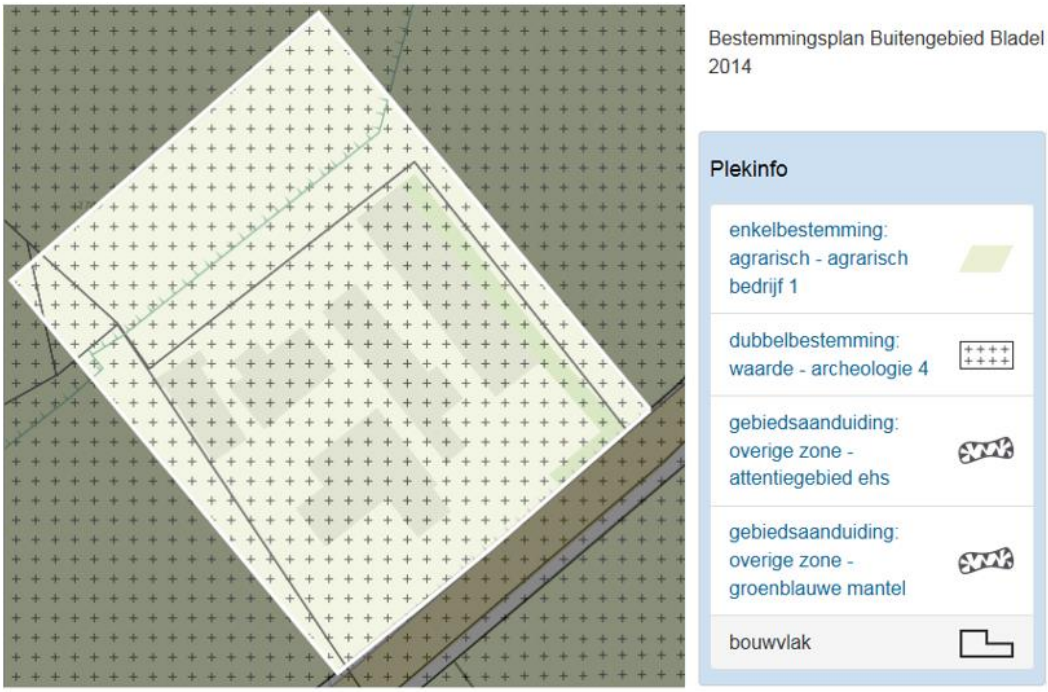

Figuur 1.2: Uitsnede bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014

Daarnaast is op 21 maart 2019 het bestemmingsplan ‘Buitengebied Bladel 2014 tweede herziening 2018’ vastgesteld. Deze herziening heeft betrekking op enkele gewijzigde (beleidsmatige) onderdelen en het in overeenstemming brengen van het bestemmingsplan met provinciaal beleid. Onderhavige locatie is ook opgenomen in deze herziening.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 van voorliggend bestemmingsplan wordt de voorgenomen ontwikkeling nader beschreven. Het beleidskader dat van toepassing is op het plangebied en haar directe omgeving wordt in hoofdstuk 3 geschetst. Met name het beleid op provinciaal en gemeentelijk niveau komt hierbij aan de orde. Vervolgens komen in hoofdstuk 4 de betreffende milieuhygiënische en planologische aspecten van het initiatief aan bod. Hoofdstuk 5 tot slot bespreekt de haalbaarheid van het plan en de te doorlopen procedure.

2 Planbeschrijving

2.1 BESTAANDE SITUATIE

De planlocatie is gelegen in het buitengebied van Bladel, aan de rand van de kern Hapert. Initiatiefnemer exploiteert op de locatie een intensieve veehouderij. Het bedrijf beschikt over een milieuvergunning voor 947 vleesvarkens, 43 melkkoeien en 18 stuks jongvee. Op het bedrijfsperceel bevinden zich een bedrijfswoning, een werktuigenberging en een aantal stallen. Eén van de stallen is recent compleet afgebrand (zie figuur 2.2). Ter plaatse van de afgebrande stal wordt een nieuwe garage/werkplaats gerealiseerd. Hiervoor is onlangs een bouwvergunning verleend. In figuur 2.1 is een luchtfoto van de bestaande situatie weergegeven.

Figuur 2.1: Luchtfoto bestaande situatie planlocatie (bron: Cyclomedia)

2.2 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

Initiatiefnemer is voornemens zijn veehouderijactiviteiten te beëindigen en de resterende varkensstal en werktuigenberging te slopen. Ter plaatse van de te slopen werktuigenberging wordt vervolgens een nieuwe loods gerealiseerd welke in gebruik wordt genomen als bedrijfsverzamelgebouw. Omdat de agrarische activiteiten volledig worden beëindigd wordt de agrarische bestemming omgezet naar een bedrijfsbestemming met de aanduiding ‘bedrijfsverzamelgebouw’. Middels haar principebesluit van 11 september 2018 heeft de gemeente Bladel besloten medewerking te verlenen aan dit initiatief. Zij stelt hieraan de volgende voorwaarden:

- De milieuvergunning wordt ingetrokken;
- De overtollige bedrijfsbebouwing wordt gesloopt;
- Er is sprake van 1 bedrijf en in de planregels wordt geborgd dat de cumulatieve milieubelasting op het bouwvlak overeenkomt met een bedrijf van maximaal milieucategorie 2;
- De ontwikkeling wordt voorzien van een goede landschappelijke inpassing.

In onderstaande figuur is de gewenste ontwikkeling globaal weergegeven.

Figuur 2.2: Voorgenomen ontwikkeling planlocatie

Zoals uit bovenstaande figuur naar voren komt worden de resterende varkensstal en werktuigenberging gesloopt. De witte tent die zichtbaar is in figuur 2.2 wordt momenteel gebruikt voor de bouw van carnavalswagens. Deze tent zal eveneens worden verwijderd en deze activiteit zal verplaatst worden naar de nieuw te bouwen loods. De bedrijfswoning met aangrenzende bedrijfsruimte en de reeds vergunde garage/werkplaats ten oosten van de woning blijven behouden.

Ter plaatse van de afgebrande stal wordt een nieuwe garage/werkplaats gerealiseerd. Ter plaatse van de te slopen werktuigenberging wordt een nieuwe loods gebouwd. In de beoogde situatie resteert circa 1.650 m^2 aan bedrijfsbebouwing. De oppervlakten van de drie bedrijfsgebouwen bedragen respectievelijk 950 m^2, 475 m^2 en 218 m^2. In figuur 2.3 is de situering van de bebouwing en een impressie van de nieuw te bouwen loods/bedrijfsverzamelgebouw weergegeven. Daarnaast wordt het nu aanwezige bouwvlak teruggebracht in oppervlakte, van ca. 10.000 m^2 tot een omvang van 5.000

m². In figuur 2.4 is de nieuwe verbeelding opgenomen waarin de bovenbeschreven ontwikkelingen zijn vertaald.

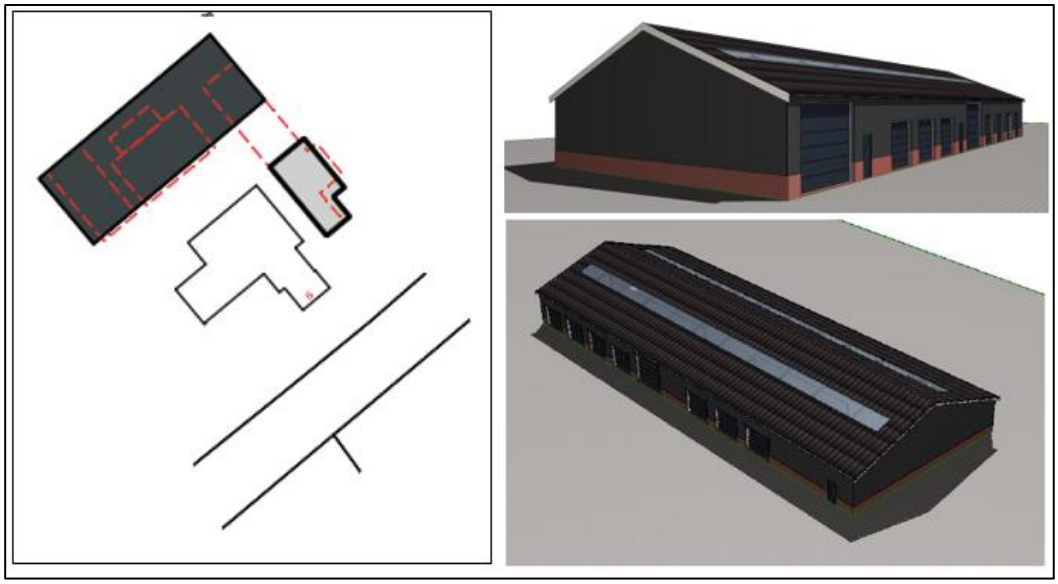

Figuur 2.3: Situering bebouwing en impressie loods/verzamelgebouw

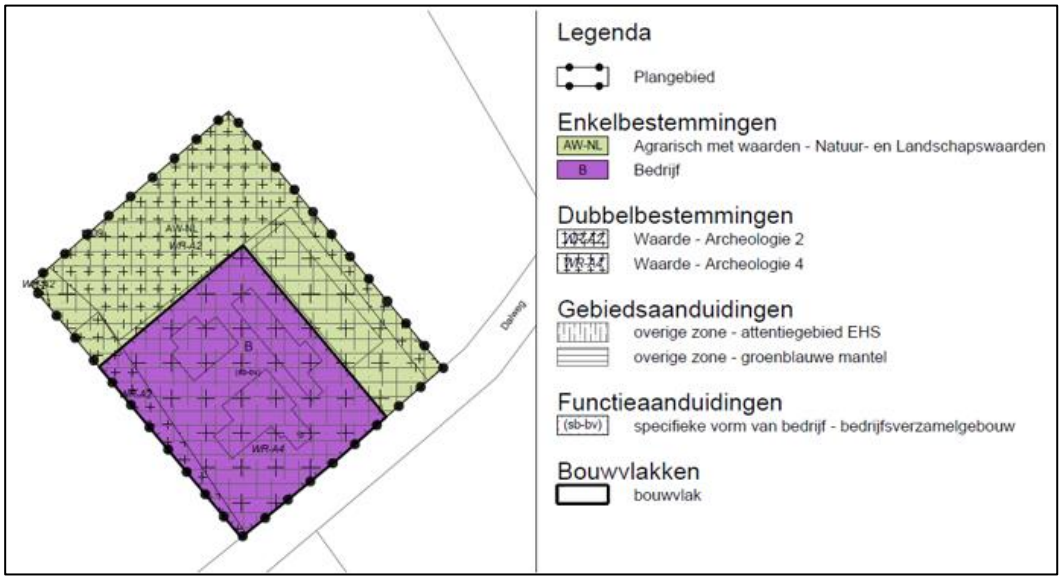

Figuur 2.4: Verbeelding voorgenomen ontwikkeling

2.3 LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

Vanuit het bereiken van een goede omgevingskwaliteit geldt in Brabant sinds 2014 de regeling Kwaliteitsverbetering landschap. Een bestemmingsplan dat een ontwikkeling mogelijk maakt in Landelijk gebied voorziet daartoe in een regeling. Hierbij moet worden voldaan aan de vereisten van de versterking van de landschappelijke kwaliteit (tegenprestatie) ex artikel 3.9 van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant.

Om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van deze regeling is in 2011 een handreiking Kwaliteitsverbetering van het landschap opgesteld. Vrijwel alle gemeenten in Brabant hebben de regeling verder uitgewerkt in beleid en regionaal afspraken gemaakt over de toepassing.

Ook de gemeente Bladel heeft in het kader van het regionaal overleg afspraken gemaakt met de provincie over de toepassing van de kwaliteitsverbetering landschap. Om nadere invulling te geven aan de uitgangspunten is door de gemeente Bladel de 'Landschapsinvesteringsregeling De Kempen' vastgesteld.

De omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een regulier bedrijf zonder dat daarbij het bouwvlak wordt vergroot, wordt in de regeling Kwaliteitsverbetering aangemerkt als een ontwikkeling in categorie 3. Voor voorliggend plan is dan ook een landschappelijke kwaliteitsverbetering vereist. Met deze landschappelijke kwaliteitsverbetering worden de potentiele waarden en kwaliteiten in en rondom het plangebied versterkt. De benodigde bijdrage aan kwaliteitsverbetering is hieronder vastgesteld (waardevermeerdering in de nieuwe situatie ten opzichte van de bestaande situatie). De berekening van de benodigde investering in de kwaliteitsverbetering op basis van de Landschapsinvesteringsregeling De Kempen is in onderstaande figuur nader weergegeven.

Investering landschappelijke kwaliteitsverbetering			
Berekening			**Bedrag**
Toekomstige situatie	Opp.	Normbedrag	
Bedrijven	5.000 m^2	€ 80 p/m^2	€ 400.000
Agrarisch onbebouwd	5.000 m^2	€ 5 p/m^2	€ 25.000
			€ 425.000
Bestaande situatie	Opp.	Normbedrag	
Agrarisch bouwvlak	10.000 m^2	€ 25 p/m^2	€ 250.000
Waardevermeerdering: € 425.000 – € 250.000:			€ 175.000
Investering kwaliteitsverbetering	20% van	€ 175.000	€ 35.000
Sloop stal	783 m^2	€ 25 p/m^2	€ 19.575
Sloop werktuigenberging	295 m^2	€ 25 p/m^2	€ 7.375
Restant investering kwaliteitsverbetering			**€ 8.050**

Figuur 2.5: Berekening kwaliteitsverbetering van het landschap

Door initiatiefnemer is vervolgens aan Milon B.V. opdracht verleend voor het opstellen van een landschappelijk inpassingsplan voor de planlocatie. Dit landschappelijk inpassingsplan is als bijlage 1 toegevoegd aan voorliggend bestemmingsplan. Een eerste impressie van de landschappelijke inpassing is hieronder weergegeven. Middels uitvoering van het landschappelijk inpassingsplan wordt voldaan aan de vereisten uit de Interim omgevingsverordening en de Landschapsinvesteringsregeling De Kempen.

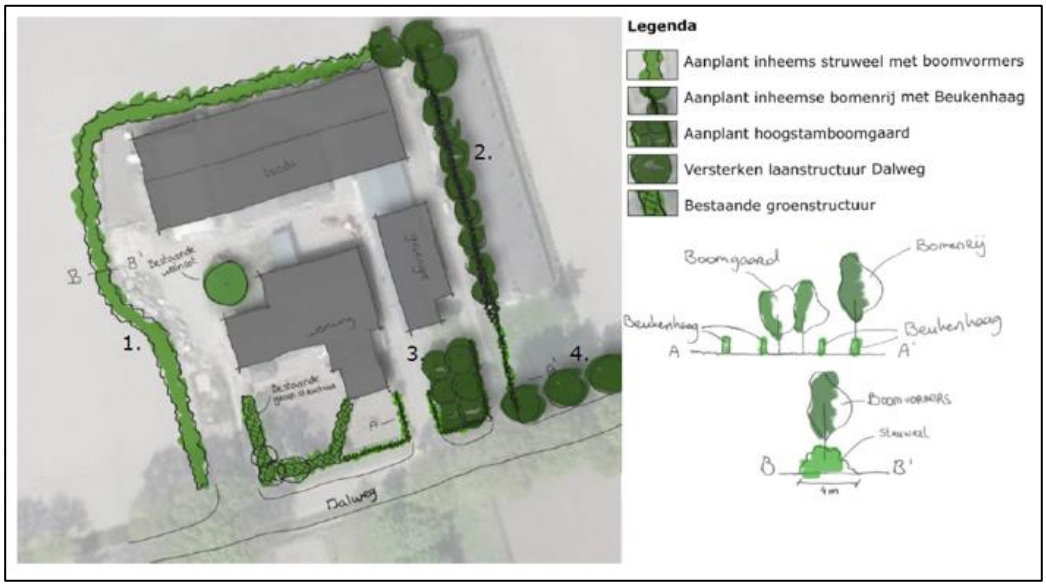

Figuur 2.6: Impressie landschappelijke inpassing (bron: Milon B.V. 2019)

3 Beleidskader

De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied moet passen binnen het vigerend beleid op zowel nationaal, provinciaal, als gemeentelijk niveau. Het gaat hier om een kleinschalige wijziging waardoor rijksbelangen niet in het geding zijn. Het Rijk gaat er vanuit dat het beleid dat provincie en gemeenten opstellen past binnen het Rijksbeleid. Een toets aan het rijksbeleid kan dan ook achterwege blijven. Het plan wordt wel getoetst aan het provinciaal en gemeentelijk beleid. De belangrijkste bevindingen uit dit beleid worden hieronder beschreven en aangegeven wordt hoe de ontwikkeling van het plangebied past binnen de bestaande regelgeving.

Per 1 oktober 2012 is in artikel 3.1.6 Bro een lid 2 ingevoegd waarin een motiveringsplicht is opgenomen voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen in bestemmingsplannen. In de toelichting van het bestemmingsplan moet hiervoor een verantwoording plaatsvinden aan de hand van een drietal opeenvolgende treden (de zogenaamde “ladder voor duurzame verstedelijking”). Op 1 juli 2017 is het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) gewijzigd, waarbij een nieuwe Laddersystematiek geldt. De ontwikkeling betreft de herontwikkeling van een agrarisch bedrijfsperceel waarbij meer oppervlakte aan bebouwing wordt gesloopt dan toegevoegd. Hiermee is geen sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Een verantwoording is in dit geval niet aan de orde.

3.1 PROVINCIAAL BELEID

3.1.1 Omgevingsvisie Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben de Brabantse Omgevingsvisie ‘De kwaliteit van Brabant’ op 14 december 2018 vastgesteld. De Omgevingsvisie bevat geen sectorale beleidsdoelen. De concrete doelen, voor bijvoorbeeld natuur, water, veiligheid, milieu, mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit, staan nu nog in de bestaande plannen van de provincie (PMWP, Structuurvisie RO, BRUG, PVVP). De Brabantse Omgevingsvisie is een samenhangende visie op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie bevat de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Dat gaat om ambities op gebied van de energietransitie, een klimaatproof Brabant, Brabant als slimme netwerkstad en een concurrerende, duurzame economie. De Omgevingsvisie geeft ook aan op welke nieuwe manieren de provincie met betrokkenen wil samenwerken aan omgevingsvraagstukken en welke waarden daarbij centraal staan. De kaderstellende elementen uit de Omgevingsvisie worden in de omgevingsverordening vertaald in regels. Voor het onderhavige plan is met name de verordening van belang omdat deze gedetailleerde regels bevat waaraan getoetst dient te worden.

3.1.2 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

Naast één omgevingsvisie moet de provincie vanuit de Omgevingswet ook één omgevingsverordening vaststellen voor haar grondgebied. De provincie Noord-Brabant heeft op 25 oktober 2019 de Interim omgevingsverordening vastgesteld. Het is een ‘Interim’ omgevingsverordening om zo te benadrukken dat dit een tussenstap is naar de ‘definitieve’ omgevingsverordening gebaseerd op de Omgevingswet. Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2021 in werking. De Interim omgevingsverordening is gebaseerd op de huidige wetgeving en moet aan de

wettelijke bepalingen van die wetgeving voldoen. De Interim omgevingsverordening vervangt zes provinciale verordeningen, waaronder de Verordening ruimte.

Omdat de Interim verordening zoveel als mogelijk wil aansluiten bij de Omgevingswet is gekozen voor de doelgroepenbenadering (burgers en bedrijven, gemeenten of waterschappen). Dit betekent dat de regels in de Interim omgevingsverordening zijn gegroepeerd in hoofdstukken waarbij de doelgroep van de regel leidend is. In de omgevingsverordening staan algemene regels voor burgers en bedrijven en instructieregels voor bestuursorganen van de overheid. De instructieregels moeten gemeenten nu al toepassen bij de uitvoering van hun bevoegdheden in het kader van de Wet ruimtelijke ordening. Dit zijn de regels die tot voor kort waren opgenomen in de Verordening ruimte.

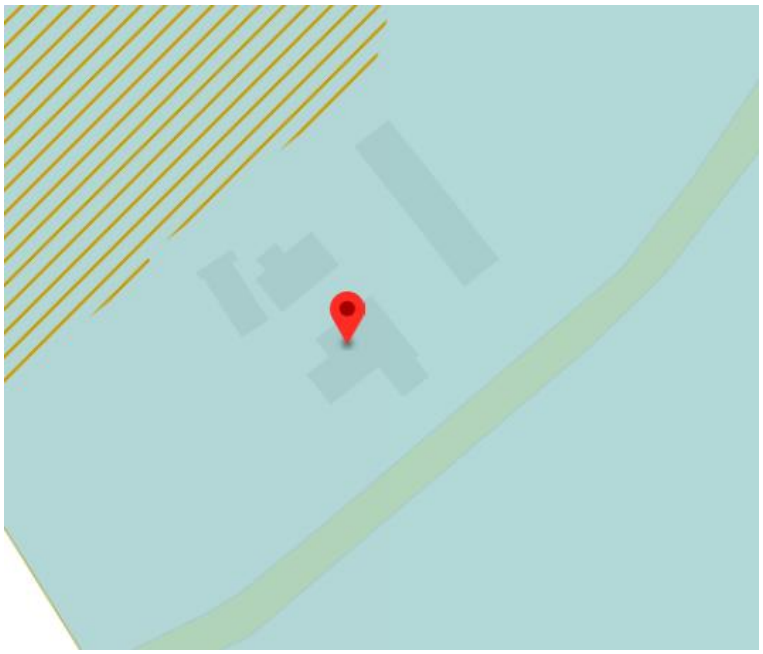

Figuur 3.1: Uitsnede integrale plankaart Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

In figuur 3.1 is een uitsnede weergegeven van de kaart bij deze verordening met daarop de projectlocatie aangemerkt. De locatie is gelegen in het Landelijk gebied binnen de Groenblauwe mantel. Ter plaatse van de planlocatie zijn diverse regels van toepassing. De regels die relevant zijn voor onderhavige ontwikkeling zijn hieronder verder uitgewerkt.

Kwaliteitsverbetering landschap (artikel 3.9)
Artikel 3.9 van de omgevingsverordening ziet toe op de kwaliteitsverbetering van het landschap. Een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling dient gepaard te gaan met voldoende kwaliteitswinst voor de locatie en de naaste omgeving. Om te kunnen voldoen aan de regeling omtrent ruimtelijke kwaliteit wordt de planlocatie landschappelijk ingepast. De landschappelijke inpassing is kort weergegeven in paragraaf 2.3. Daarnaast is de gehele landschappelijke inpassing als bijlage 1 opgenomen bij de toelichting. De aanleg en instandhouding wordt geborgd middels een voorwaardelijke bepaling in de regels van onderhavig bestemmingsplan. Hiermee wordt voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in artikel 3.9.

Vestiging niet-agrarisch bedrijf in Landelijk gebied, artikel 3.73
In de omgevingsverordening is in artikel 3.73 opgenomen dat in het Landelijk gebied onder voorwaarden niet-agrarische functies zijn toegestaan op een bestaand bouwperceel. Belangrijke voorwaarden is dat het niet wenselijk is dat de vestiging van een niet-agrarische functie impliciet leidt tot nieuwvestiging. Daarom is in de verordening expliciet bepaald dat de vestiging niet mag leiden tot splitsing in twee of meer zelfstandige bedrijven. In de verordening is echter opgenomen dat het op een bouwperceel wel mogelijk is dat er meerdere BV's gevestigd zijn, bijvoorbeeld in een bedrijfsverzamelgebouw of meerdere (kleinschalige) functies, bijvoorbeeld een recreatiebedrijf en een zorgfunctie. De voorwaarden waaronder een niet-agrarische functie is toegestaan in Landelijk gebied luiden als volgt:

Artikel 3.73 Vestiging niet-agrarische functie in Landelijk gebied

1. **Een bestemmingsplan van toepassing op Landelijk gebied kan voorzien in de vestiging van een niet-agrarische functie op een bestaand bouwperceel als aan de volgende voorwaarden is voldaan:**
    a. **de vestiging past binnen de ontwikkelingsrichting van het gebied waarbij de volgende aspecten zijn betrokken:**
        1. **een gebiedsgerichte benadering welke activiteiten en functies passen in de omgeving;**
        2. **welke effecten de mogelijke ontwikkeling heeft op andere aspecten, waaronder mobiliteit, agrarische ontwikkeling, leefbaarheid en leegstand elders;**
        3. **hoe de vestiging bijdraagt aan het versterken van de omgevingskwaliteit, waaronder een bijdrage aan de sloop van overtollig en leegstaand vastgoed in het Landelijk gebied.**

    De voorgenomen ontwikkeling past binnen de doelstelling van de Groenblauwe mantel en sluit aan op de Omgevingsvisie 1.1 van de gemeente Bladel. Er verdwijnt een intensieve veehouderij uit een gebied waarin juist gestreefd wordt naar extensivering. Zoals blijkt uit onderhavige toelichting zijn er geen negatieve effecten te verwachten voor de omgeving. Het bouwperceel wordt fors verkleind van 10.000 m^2 in de bestaande situatie naar 5.000 m^2 in de nieuwe situatie en daarnaast landschappelijk ingepast. Ook overtollige bebouwing wordt gesloopt. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het versterken van de omgevingskwaliteit.

    b. **er vindt geen splitsing plaats van het bouwperceel;**
    Er blijft sprake van één bouwperceel.

    c. **overtollige bebouwing wordt gesloopt;**
    De overtollige bebouwing, zijnde de varkensstal en de werktuigenberging, wordt gesloopt.

    d. **de vestiging heeft geen betrekking op:**
        1. **een kantoor met baliefunctie;**
        2. **lawaaisport;**
        3. **mestbewerking.**

    Ter plaatse wordt een nieuwe loods gerealiseerd welke in gebruik genomen wordt als bedrijfsverzamelgebouw. Er is geen sprake van een kantoor met baliefunctie, lawaaisport en mestbewerking.

Lid 2

Het bestemmingsplan dat de vestiging mogelijk maakt, borgt dat de functie, ook op langere termijn, past binnen de ontwikkelingsrichting en stelt daartoe regels:

a. over een bij de omgeving passende omvang en publieksaantrekkende werking;

In de nieuwe situatie wordt de intensieve veehouderij beeindigd wordt een nieuwe loods opgericht en in gebruik genomen als een bedrijfsverzamelgebouw. Gezien de kleinschalige omvang is sprake van geringe toename van de verkeersaantrekkende werking. Het zwaar vrachtverkeer zal afnemen en het aantal verkeersbewegingen van personenauto's en bestelauto's zal iets toenemen. De impact van de ontwikkeling op de verkeersafwikkeling is dan ook zeer beperkt. De verkeersintensiteiten van gemotoriseerd verkeer zijn verwaarloosbaar, vergeleken met het overig verkeer in de straat. De huidige infrastructuur kan deze intensiteiten goed aan.

b. welke specifieke gebruiksactiviteit is toegestaan;

De beoogde ontwikkeling leidt tot een bedrijfsverzamelgebouw in maximaal milieucategorie 2. Dit is op verzoek van de gemeente Bladel tevens geborgd in de regels behorende bij voorliggend bestemmingsplan.

c. dat opslag en stalling plaatsvindt in gebouwen;

Er vindt geen buitenopslag plaats.

d. dat de ontwikkeling verplaatst naar een passende locatie als deze niet langer past binnen de maximaal toegestane omvang.

De ontwikkeling van een bedrijfsverzamelgebouw is relatief kleinschalig van aard en leidt dan ook niet tot een grootschalige ontwikkeling. De omvang is middels een aanduiding op de verbeelding vastgelegd.

Lid 3

Als een binnen de omgeving passende omvang geldt voor:

a. bedrijvigheid, dat deze kleinschalig is en past binnen een gemengde omgeving waardoor het niet doelmatig is om deze te vestigen op een bedrijventerrein;

De ontwikkeling van een bedrijfsverzamelgebouw is relatief kleinschalig van aard en leidt dan ook niet tot een grootschalige ontwikkeling. Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling wordt het bouwvlak teruggebracht tot 5.000 m^2. De omvang van de ontwikkeling past hiermee ook op lange termijn binnen de kaders van het gemeentelijk en provinciaal beleid.

b. een detailhandelsvoorziening, een omvang van het verkoopvloeroppervlak van ten hoogste 200 m^2;

Er is geen sprake van detailhandel.

c. een voorziening ten dienste van vrije-tijd en zorg, een omvang van de bebouwing van ten hoogste 1 hectare.

Er is geen sprake van een voorziening ten dienste van vrije-tijd en zorg.

Tot slot is de aanduiding ‘Attentiezone waterhuishouding’ op de planlocatie gelegen. Deze aanduiding is opgenomen om tegen te gaan dat stromingen in het grondwatersysteem veranderen door verandering van bodemopbouw of het doorboren van lagen (bij grondverzet of diepploegen). De provincie heeft bepaald dat voor het verzetten van meer dan 100 m^3 grond, wat een negatief effect kan hebben op de (grond)waterstand in een natte natuurparel, een vergunning benodigd is. Voor onderhavig initiatief vindt geen grondverzet van meer dan 100 m^3 plaats. Het bebouwd oppervlak van het plangebied neemt als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling af. Deze aanduiding is dan ook niet van invloed op de voorgenomen ontwikkeling.

De voorgenomen ontwikkeling past hiermee binnen de door de provincie Noord-Brabant vastgestelde kaders in de Interim omgevingsverordening en voldoet aan de in de verordening opgenomen voorwaarden voor de omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf.

3.2 GEMEENTELIJK BELEID

3.2.1 Bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014

Het plangebied is gelegen binnen het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014. Het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014 is op 24 maart 2016 vastgesteld door de gemeenteraad van Bladel. In het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014 zijn geen binnenplanse bevoegdheden opgenomen die bovenstaande ontwikkeling mogelijk maken. Gekozen wordt dan ook om de ontwikkeling mogelijk te maken middels een partiële herziening van het bestemmingsplan zoals bedoeld in artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening.

3.2.2 Omgevingsvisie 1.1

Op 20 september 2018 heeft de gemeenteraad van Bladel de Omgevingsvisie 1.1 vastgesteld. De gemeente Bladel heeft met het opstellen van de Omgevingsvisie gekozen voor een werkwijze waarin in fasen wordt toegewerkt naar een integraal beleid. In deze tweede versie is het plattelandsbeleid opgenomen. Dit beleid gaat in op de ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied, zoals eerder vastgelegd in de Plattelandsnota 2013. De komende jaren zal tegelijk met het actualiseren steeds meer beleid worden ingebed in de Omgevingsvisie, met als resultaat dat telkens een nieuwe geconsolideerde versie door de gemeenteraad zal worden vastgesteld totdat de visie uiteindelijk volledig is. Dit betekent ook dat de vorm van deze visie nog flexibel is en gaandeweg kan worden aangepast aan nieuwe inzichten en ervaringen. Dit komt de ontwikkeling van een integraal, efficiënt en praktisch beleid ten goede.

In de Omgevingsvisie 1.1 heeft de gemeente Bladel beleid opgenomen voor verschillende thema’s. Deze thema’s betreffen: ‘Milieu en Leefomgeving’, ‘Economische activiteiten’ en ‘Mens en Maatschappij’. De voorgenomen omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf heeft met name een plaats in het thema ‘Economische activiteiten’. In de Omgevingsvisie wordt specifiek aandacht besteed aan vrijkomende agrarische bedrijfslocaties (VAB’s) binnen de gemeente Bladel. De Omgevingsvisie maakt het voor de gemeente Bladel mogelijk om op een vrijkomende agrarische bedrijfslocatie medewerking te verlenen aan een hervestiging van economische bedrijfsactiviteiten. De voorgenomen ontwikkeling sluit dan ook aan op de Omgevingsvisie 1.1 zoals vastgesteld door de gemeenteraad van Bladel.

4 Ruimtelijke en milieuhygiënische effecten

Bij het opstellen van een bestemmingsplan is het verplicht om inzicht te bieden in de relevante ruimtelijke en milieuhygiënische aspecten van het project. Aangetoond dient te worden dat de realisatie van het project er niet toe leidt dat andere functies in de omgeving worden beperkt in hun mogelijkheden en dat sprake is van een goed woon- en leefklimaat.

4.1 BEDRIJVEN EN MILIEUZONERING

Om tussen bedrijven en woningen een goede ruimtelijke afstemming te maken wordt in de ruimtelijke ordening veelal een milieuzonering gehanteerd. Deze dient er voor te zorgen dat door het in acht nemen van voldoende fysieke afstand tussen bedrijven en gevoelige objecten (zoals woningen), geen overlast, hinder of schade ontstaat. Afhankelijk van het bedrijfstype en sector gelden verschillende afstanden.

Wettelijk kader

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten doet in de publicatie Bedrijven en milieuzonering (editie 2009), een handreiking ten behoeve van de afstemming tussen ruimtelijke ordening en milieu op lokaal niveau. Milieuzonering zorgt ervoor dat nieuwe woningen op een verantwoorde afstand van bedrijven gesitueerd worden en dat nieuwe bedrijven een passende locatie ten opzichte van woningen krijgen.

Rustige woonwijk of gemengd gebied

In een intensief gebruikt gebied met veel functies en ‘bedrijvigheid’ wordt vaak minder hinder ervaren van een milieubelastende activiteit dan in een rustige woonwijk. De VNG-handreiking hanteert voor de omgevingstypen de volgende omschrijving:

1. rustige woonwijk en rustig buitengebied
“Een rustige woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies (zoals bedrijven en kantoren) voor. Langs de randen (in de overgang naar mogelijke bedrijfsfuncties) is weinig verstoring door verkeer. Een vergelijkbaar omgevingstype qua aanvaardbare milieubelasting is een rustig buitengebied (eventueel inclusief verblijfsrecreatie), een stiltegebied of een natuurgebied.”

2. gemengd gebied
“Een gemengd gebied met een matige tot sterke functiemenging. Direct naast woningen komen andere functies voor zoals winkels, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd.

De planlocatie is gelegen in het buitengebied van Bladel en wordt dan ook aangemerkt als een rustig buitengebied. Op basis van het voor het perceel vigerende bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014, wordt in onderhavige paragraaf de aanwezigheid van milieubelastende functies in de nabijheid van het plangebied onderzocht. Aangegeven wordt welke afstanden uit de VNG brochure van toepassing zijn en getoetst wordt of hieraan kan worden voldaan. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt of met de beoogde ontwikkeling een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd.

Milieuzonering

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling wordt een veehouderij beëindigd en wordt een bedrijfsverzamelgebouw opgericht. Zoals door het college als voorwaarde opgenomen in haar principebesluit tot medewerking aan voorliggend initiatief, mag de cumulatieve milieubelasting van de in het bedrijfsverzamelgebouw gevestigde bedrijven overeenkomen met ten hoogste een bedrijf in milieucategorie 2. De maatgevende (grootste) richtafstand voor bedrijven in milieucategorie 2 binnen het omgevingstype 'rustig buitengebied' bedraagt 30 meter. Deze richtafstand dient te worden aangehouden tussen het bedrijf aan de Dalweg 6 en de in de omgeving gelegen gevoelige objecten. De afstanden worden gemeten vanaf de grens van het perceel waarop de bestemming 'Bedrijf' rust tot de aan de meest dichtbij gelegen gevel van de woning (gevoelige functie).

In de directe omgeving van de planlocatie zijn geen burgerwoningen gelegen. De meest dichtbij gelegen woningen betreffen de bedrijfswoningen aan de Dalweg 2 en Overland 6. De meest dichtbij gelegen gevels van deze woningen zijn op respectievelijk 170 meter en 290 meter van de rand van het bouwvlak van de planlocatie gelegen. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de richtafstand van 30 meter, waarmee kan worden aangenomen dat ter plaatse van deze woningen het woon- en leefklimaat als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling aanvaardbaar is.

Het woon- en leefklimaat ter plaatse van de bedrijfswoning aan de Dalweg 6 zal als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling verbeteren. De milieuvergunning voor het houden van 947 vleesvarkens, 43 melkkoeien en 18 stuks jongvee op de planlocatie wordt ingetrokken. Dit komt het woon- en leefklimaat ter plaatse ten goede. Voor wat betreft de milieuhinder die de agrarische bedrijven aan de Dalweg 2 en Overland 6 veroorzaken op de bedrijfswoning blijft de situatie ongewijzigd ten opzichte van de huidige situatie. Desondanks zijn in onderstaande tabel de hindercontouren van deze bedrijven (binnen een straal van 250 meter van het plangebied) aangegeven. De hindercontouren komen voort uit de voor de functie van toepassing zijnde richtafstanden uit de VNG handreiking. Betreffende richtafstanden zijn gemeten vanaf de grens van het perceel waarop de bestemming 'Bedrijf' (of andere milieubelastende functie) rust tot de aan de dichtsbijgelegen gevel van de woning (gevoelige functie). De afstanden gelden voor het zogenaamde rustig buitengebied.

bedrijf			Richtafstanden in meters				Afstand feitelijk
id	adres	bestemming	geur	stof	geluid	gevaar	
1	Dalweg 2	Agrarisch bedrijf - iv	**200**	30	30	0	191
2	Overland 6	Agrarisch bedrijf - iv	**200**	30	50	0	254

Figuur 4.1: Uitsnede integrale plankaart Verordening ruimte Noord-Brabant

In figuur 4.1 is de toetsing aan de richtwaarden voor de bestemmingen in de omgeving van de Dalweg 6 uitgevoerd. Overschrijdingen van de richtafstanden zijn vetgedrukt. Uit figuur 4.1 volgt dat niet wordt voldaan aan de richtafstand van geur voor het bedrijf aan de Dalweg 2. Er wordt echter wel voldaan aan de wettelijk vastgestelde afstand zoals blijkt uit paragraaf 4.2.

4.2 GEUR

Per 1 januari 2007 vormt de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) het toetsingskader bij vergunningverlening voor geur veroorzaakt door veehouderijbedrijven. Er moet sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Daarnaast mag het plan geen belemmering vormen voor de bedrijven in de omgeving.

Voorgrondbelasting

De Wgv geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object. Deze wettelijke normen voor de voorgrondbelasting zoals vastgelegd in de Wgv zijn door de gemeente Bladel overgenomen in haar 'Verordening geurhinder en veehouderij'.

Voor diercategorieën waarvan de geuremissiefactor per dier is vastgesteld, wordt deze waarde uitgedrukt in een ten hoogste toegestane geurbelasting op een geurgevoelig object. Deze bedraagt maximaal:

> 3,0 ou_e/m^3 binnen de bebouwde kom
> 14,0 ou_e/m^3 buiten de bebouwde kom

Voor dieren zonder geuremissiefactor, zoals melkkoeien en paarden, gelden minimaal de volgende aan te houden afstanden:

> ten minste 100 meter binnen de bebouwde kom
> ten minste 50 meter buiten de bebouwde kom

Zoals in paragraaf 4.1 beschreven zijn in de directe omgeving van de planlocatie twee intensieve veehouderijen aan de Dalweg 2 en Overland 6 gelegen. Voor wat betreft de geurhinder die deze intensieve veehouderijen veroorzaken op de bedrijfswoning gelden normaal gesproken maximale waarden voor geurbelasting (dieren met geuremissiefactor). Echter ten opzichte van een voormalige bedrijfswoning die op of na 19 maart 2000 geen deel meer uitmaakt van een veehouderij (type c), waarvan in dit geval sprake is, gelden vaste afstanden. Deze minimumafstand komt in de plaats van de waarden voor geurbelasting. Deze minimumafstand staat opgenomen in artikel 3 lid 2 Wgv en bedraagt buiten de bebouwde kom 50 meter. Het gaat hierbij om de afstand van het emissiepunt van een dierenverblijf tot de buitenzijde (gevel) van een geurgevoelig object (artikel 4 Rgv). Aan deze vaste afstand van 50 meter van de agrarische bedrijfsgebouwen aan de Dalweg 2 en Overland 6 ten opzichte van de (voormalige agrarische) bedrijfswoning wordt ruimschoots voldaan. Doordat voldaan wordt aan de minimum afstand kan worden aangenomen dat ter plaatse van de planlocatie sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Achtergrondbelasting

De geurbelasting ter plaatse van de planlocatie zal aanzienlijk verbeteren als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling. De milieuvergunning voor het houden van 947 vleesvarkens, 43 melkkoeien en 18 stuks jongvee op de planlocatie wordt ingetrokken, waarmee de geuremissie op de planlocatie fors daalt. Als gevolg hiervan daalt ook de achtergrondbelasting. In de beoogde situatie worden geen geurgevoelige objecten gerealiseerd en blijft de belasting op de bestaande (bedrijfs)woning ongewijzigd.

Tot slot wijzigt als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling de afstand tussen de dichtstbijzijnde veehouderijbedrijven en de reeds bestaande bedrijfswoning niet. Beide

bedrijven worden dan ook niet belemmerd in hun gebruiks- dan wel uitbreidingsmogelijkheden als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

Gelet op bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er voor wat betreft het aspect geur geen belemmeringen zijn voor onderhavig initiatief.

4.3 LUCHTKWALITEIT

De Wet luchtkwaliteit vormt per 15 november 2007 het toetsingskader voor nieuwe plannen en projecten in relatie tot de kwaliteit van de lucht. Als onderdeel van de Wet luchtkwaliteit is de AMvB 'Niet in betekenende mate' (NIBM) opgenomen. Projecten die 'niet in betekenende mate' bijdragen aan de luchtverontreiniging hoeven volgens het wetsvoorstel niet meer afzonderlijk getoetst te worden aan de grenswaarden voor de buitenlucht.
De omschakeling van een veehouderij naar een regulier bedrijf met een bedrijfsverzamelgebouw betreft een project dat niet in betekende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit. Gevoeglijk kan worden aangenomen dat door het beëindigen van in dit geval een intensieve veehouderij de luchtkwaliteit toeneemt. Nadere toetsing van het effect van onderhavig plan op de luchtkwaliteit is dan ook niet aan de orde.
Voor wat betreft het aspect luchtkwaliteit zijn er geen belemmeringen voor onderhavig initiatief.

4.4 GELUID

Ten aanzien van het aspect geluid zijn het wegverkeer en de bedrijven van belang. Voor het wegverkeerslawaai vormt de Wet geluidhinder het toetsingskader en voor de bedrijven de Wet milieubeheer (waaronder het Activiteitenbesluit). Daarnaast moet in het kader van de Wet ruimtelijke ordening sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

De Wgh geeft aan dat een akoestisch onderzoek moet worden uitgevoerd bij de vaststelling van een bestemmingsplan of bij het verlenen van een omgevingsvergunning indien het plan een geluidgevoelig object mogelijk maakt binnen een geluidszone van een bestaande geluidsbron of indien het plan een nieuwe geluidsbron mogelijk maakt. Het nieuw op te richten bedrijfsverzamelgebouw betreft geen geluidgevoelig object in de zin van de Wgh waardoor een akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai niet benodigd is.

Voor wat betreft het industrielawaai als gevolg van de bedrijfsactiviteiten op de planlocatie wordt, zoals aangegeven in paragraaf 4.1, ruimschoots voldaan aan de richtafstand van 30 meter ten opzichte van geluidsgevoelige objecten in de directe omgeving.

Voor wat betreft het aspect geluid zijn er geen belemmeringen voor onderhavig initiatief.

4.5 BODEM

In de Woningwet (Artikel 8) is vastgelegd dat niet gebouwd mag worden op verontreinigde grond. Om de gezondheid en veiligheid van mensen die wonen en werken in een gebouw te garanderen, verplicht de Woningwet dat bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen in bepaalde gevallen een bodemonderzoeksrapport moet worden aangeleverd.

Een bodemonderzoek is enkel benodigd wanneer het de bouw van een bouwwerk betreft waarin voortdurend of nagenoeg voortdurend (meer dan 2 uur per (werk)dag) mensen verblijven. In het voorgenomen bedrijfsverzamelgebouw is het niet de bedoeling dat er meer dan 2 uur per dag mensen verblijven. De individuele (opslag)ruimtes zijn ieder voorzien van een eigen roldeur en worden primair gebruikt voor het opslaan van materialen, gereedschap en voorraad. Toekomstige huurders van deze opslagruimtes kunnen onder andere een hovenier, schilder of zelfstandige in de bouwsector zijn. Zij zijn overdag aan het werk op verschillende locaties, maar hebben behoefte aan een vaste ruimte waar zij hun spullen kunnen opslaan en afhalen voor en na werktijd. In het bedrijfsverzamelgebouw verblijven dus gemiddeld niet meer dan 2 uur per dag mensen. Een bodemonderzoek is in dit kader dan ook niet benodigd.

Voor wat betreft het aspect bodem zijn er geen belemmeringen voor onderhavig initiatief.

4.6 WATER

Waterbeheer is een essentieel onderdeel bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het plangebied valt onder het beheer van Waterschap De Dommel. Bij ruimtelijke ontwikkelingen hanteert het Waterschap een aantal beleidsmatige uitgangspunten ten aanzien van het duurzaam omgaan met water. In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze bij het project rekening is gehouden met de ruimtelijk relevante aspecten van (duurzaam) waterbeheer

Beleidskader

Relevante beleidsstukken op het gebied van water zijn het Provinciaal Waterhuishoudingsplan van de provincie Noord-Brabant, het Waterbeheerplan ‘Waardevol Water’ van het Waterschap de Dommel, de Vierde Nota Waterhuishouding, WB21, Nationaal Bestuursakkoord Water en de Europese Kaderrichtlijn Water. Kern van deze beleidsstukken is dat water een belangrijk sturend element is in de ruimtelijke ordening.

Waterbeheerplan 2016-2021 Waardevol Water

Het waterbeheerplan beschrijft hoe Waterschap De Dommel, samen met andere partijen, invulling wil geven aan het waterbeheer in het stroomgebied van de Dommel. Het plan heeft een looptijd van 2016 tot en met 2021. Het betreft alle aspecten rondom het beheer van de watergangen, stuwen, gemalen, transportstelsels en rioolwaterzuiveringen, zowel onder normale omstandigheden als in het geval van calamiteiten.

Het waterbeheerplan is een strategisch document. Het geeft op hoofdlijnen een beschrijving van de doelen van het waterschap en hoe de doelen gerealiseerd kunnen worden. Concrete uitwerking va deze doelen vindt voor een groot deel plaats in gebiedsprojecten. Ten aanzien van de doelen is een indeling gemaakt in de volgende thema's:

- droge voeten;
- voldoende water;
- natuurlijk water;
- schoon water;
- mooi water.

Keur Waterschap De Dommel 2015

De waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel hebben nieuwe waterregels vastgesteld. De regels (Keur) zijn eenvoudiger en er is minder vaak een vergunning nodig dan voorheen. Activiteiten rondom kleine watergangen zijn in veel gevallen zelfs vrijgesteld van regels.

De Keur is een verordening waarin staat wat wel en niet mag rond watergangen, dijken en grondwater. Voor veel zaken hoeven burgers en bedrijven geen vergunning meer aan te vragen. Een melding aan het waterschap volstaat. Alle ingrepen welke een grote impact hebben op belangrijke watergangen en keringen blijven vergunningplichtig. Vanaf 1 maart 2015 geldt de nieuwe keur in de drie waterschappen. Het doel van de regels is om de wateraanvoer en waterafvoer te waarborgen, Noord-Brabant te beschermen tegen overstromingen en de gevolgen van droogte te beperken.

De waterschappen maken, bij het beoordelen van plannen met een toegenomen verhard oppervlak, onderscheid tussen grote en kleine plannen. Hoewel er relatief veel kleine plannen zijn, veroorzaken deze op deelstroom-gebiedsniveau nauwelijks een toename van de maatgevende afvoer. Dit heeft er toe geleid dat voor kleine plannen (toename van verhard oppervlak tussen de 2.000 m² en de 10.000 m²) kan worden volstaan met het toepassen van een eenvoudige rekenregel voor het bepalen van de compensatieopgave. Voor grote plannen (toename van verhard oppervlak groter dan 10.000 m²) volstaat deze rekenregel niet en is altijd een waterhuishoudkundig onderzoek door de initiatiefnemer noodzakelijk waarbij het waterschap vroegtijdig dient te worden betrokken. Voor plannen waarbij de toename van verhard oppervlak kleiner is dan 2.000 m² hebben de drie waterschappen besloten dat, gezien de dermate kleine afvoer van hemelwater, het verantwoord is geen compensatie te eisen.

In onderhavige situatie neemt de oppervlakte van het verhard oppervlak af met ca. 250 m². Compensatie is op basis van het huidige beleid niet noodzakelijk, omdat deze onder de ondergrens valt, die door het waterschap De Dommel per 1 maart 2015 wordt gehanteerd.

Om vervuiling van hemelwater te beperken, zal geen gebruik gemaakt worden van uitlogende materialen zoals koper, zink, lood en teerhoudende dakbedekking (PAK's). Daarnaast zal het bedrijfsverzamelgebouw worden aangesloten op het bestaande rioolstelsel. Het vuilwater afkomstig van het perceel wordt aangesloten op de bestaande riolering van de Dalweg. Hiermee heeft het plan geen negatieve invloed op de waterhuishouding en/of de afvalwaterketen.

Het aspect water vorm geen belemmering voor onderhavig initiatief.

4.7 FLORA EN FAUNA

In Nederland zijn flora en fauna beschermd via gebiedsbescherming en via soortenbescherming. Vanaf 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming ingegaan. Deze wet vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, Boswet en de Flora- en faunawet. Er treden verschuivingen op in de tabellen voor soortenbescherming. Sommige soorten worden beter beschermd, sommige soorten komen in een lager beschermingsregime of worden nieuw toegevoegd. De algemene zorgplicht blijft daarbij bestaan voor alle inheemse flora en fauna. In opdracht van initiatiefnemer is door Exlan B.V. een quickscan flora en fauna uitgevoerd naar de

mogelijk aanwezige soorten op de planlocatie. Deze quickscan is als bijlage 2 toegevoegd aan voorliggend bestemmingsplan. De conclusie van de quickscan is hieronder opgenomen.

Het voornemen, het slopen van diverse bedrijfsgebouwen, zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van beschermde soorten. Binnen het plangebied zijn geen strikt beschermde soorten aangetroffen. De voorgenomen ingrepen hebben geen effect op de staat van instandhouding van beschermde soorten.

Uit de effectenbeschrijving blijkt dat er geen oneven redelijke directe of indirecte gevolgen zijn van de voorgenomen activiteiten op de voortplanting en instandhouding van beschermde dier- en/of plantsoorten, mits deze buiten het broedseizoen plaatsvinden. Lokaal zullen niet specifiek beschermde diersoorten (muizen, mollen) uit het plangebied trekken op zoek naar een vervangende biotoop.

Voor aanvang van de werkzaamheden binnen het plangebied, dient derhalve geen ontheffing aangevraagd te worden. De werkzaamheden kunnen leiden tot een beschadiging of vernietiging van mogelijke verblijfsplaatsen en/of verstoring van eventueel aanwezige soorten. De werkzaamheden brengen het voortbestaan van deze en algemene soorten echter niet in gevaar. Een ontheffing of eventuele compensatie is hier niet van toepassing.

Uit dit onderzoek blijkt dat de voorgenomen ingreep binnen het plangebied geen significant negatief effect heeft op de natuurwaarden binnen het plangebied. Omdat verwacht wordt dat geen strikt beschermde flora en fauna in het plangebied verblijven of aangetast zullen worden, zal de ingreep geen negatief effect hebben op deze soorten en hun omgeving.

Er zijn hiermee geen belemmeringen in het kader van flora en fauna ten aanzien van het initiatief te verwachten.

4.8 ARCHEOLOGIE EN CULTUURHISTORIE

Archeologie

In het bestemmingsplan is aan het plangebied de archeologische dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 4’ toegekend. Dit houdt in dat bij het bouwen van een bouwwerk met een oppervlakte groter dan 500 m^2 of dieper dan 0,3 meter dan wel 0,5 meter (bij als agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld, er een rapport moet worden overlegd waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag verstoord worden voldoende zijn vastgesteld.

Onderhavig plan ziet toe op de realisatie van een bedrijfsverzamelgebouw van 950 m^2. Het gebouw wordt echter grotendeels gesitueerd op gronden die momenteel ook bebouwd zijn en in het verleden zijn afgegraven. Hierdoor is het niet aannemelijk dat ter plaatse archeologische vondsten worden gedaan.

Het is echter mogelijk dat er ook in aldus vrijgegeven plangebieden tijdens graafwerkzaamheden losse archeologische sporen en/ of vondsten worden aangetroffen. Het gaat hierbij om vondsten waarvan men weet of redelijkerwijs moet

vermoeden dat het om een archeologisch monument gaat. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 is de vinder verplicht dit te melden.

Er zijn hiermee geen belemmeringen voor onderhavig initiatief vanuit het aspect archeologie.

Cultuurhistorie

Het plangebied is gelegen binnen het archeologisch landschap Kempenland. Zoals echter uit de uitsnede van de Cultuurhistorische Waardenkaart in figuur 4.2 blijkt is de planlocatie niet gelegen binnen het cultuurhistorisch vlak.

Figuur 4.2: Uitsnede Cultuurhistorische Waardenkaart Provincie Noord-Brabant.

De omgeving rondom het plangebied is wel aangeduid als terrein van hoge archeologische waarde. De voorgenomen ontwikkeling heeft echter enkel betrekking op het plangebied en vindt niet plaats binnen de als archeologisch waardevol aangeduide gronden. De Dalweg is aangemerkt als cultuurhistorisch lijnelement door de aanwezige begeleidende laanbeplanting. Middels het landschappelijk inpassingsplan wordt deze laanbeplating versterkt door de aanplant van gebiedseigen bomen.

Er zijn geen belemmeringen vanuit het aspect cultuurhistorie voor onderhavig initiatief.

4.9 EXTERNE VEILIGHEID

Wettelijk kader

Externe veiligheid heeft betrekking op de risico's die mensen lopen als gevolg van mogelijke ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven, transportroutes (wegen, spoorwegen en waterwegen) en buisleidingen. Omdat de gevolgen van een ongeluk met gevaarlijke stoffen groot kunnen zijn, zijn de aanvaardbare risico's vastgelegd in diverse besluiten. De belangrijkste zijn:

> Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi);
> Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb);
> Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt).

Binnen de beleidskaders voor deze drie typen risicobronnen staan altijd twee kernbegrippen centraal: het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Hieronder worden beide begrippen verder uitgewerkt:

Plaatsgebonden risico (PR)

Het plaatsgebonden risico (PR) geeft de kans, op een bepaalde plaats, om te overlijden ten gevolge van een ongeval bij een risicovolle activiteit. De kans heeft betrekking op een fictief persoon die de hele tijd op die plaats aanwezig is. Binnen de 10-6/jaar-contour (welke als wettelijk harde norm fungeert) mogen geen nieuwe kwetsbare objecten geprojecteerd worden. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10-6/jaar-contour niet als grenswaarde, maar als een richtwaarde.

Groepsrisico (GR)

Het groepsrisico (GR) is een maat voor de kans dat bij een ongeval een groep slachtoffers valt met een bepaalde omvang. Het GR is daarmee een maat voor de maatschappelijke ontwrichting bij een calamiteit. Het GR wordt bepaald binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Dit invloedsgebied wordt begrensd door de 1% letaliteitgrens (tenzij anders bepaald): de afstand waarop nog 1% van de blootgestelde mensen in de omgeving komt te overlijden bij een calamiteit met gevaarlijke stoffen. Binnen het invloedsgebied is een verantwoordingsplicht van het groepsrisico van toepassing. De specifieke eisen hieraan zijn vastgelegd in de besluiten Bevi, Bevb en Bevt.

Tot slot wordt in het kader van een ‘goede ruimtelijke ordening ‘ (art. 3.1 Wro) getoetst aan eventueel van toepassing zijnde veiligheidsafstanden uit het Activiteitenbesluit en effectafstanden uit de ‘Circulaire effectafstanden LPG-tankstations’.

Figuur 4.3: Uitsnede risicokaart Provincie Noord-Brabant.

Beschouwing risicobronnen

Met behulp van de risicokaart is nagegaan of er risicobronnen aanwezig zijn die van invloed zijn op het plangebied (zie figuur 4.3). In de directe omgeving van het plangebied zijn geen risicovolle inrichtingen gelegen. Verder is het plangebied niet gelegen binnen een (hinder)zone of werkstrook van hoofdleidingen of kabels. Er liggen geen hoofdleidingen voor olie, gas of water en geen hoogspanningsleidingen in of nabij het plangebied. Ten slotte bevindt het plangebied zich niet binnen een straalpad of radarverstoringsgebied.

Groepsrisico

Het aantal personen binnen het invloedsgebied neemt als gevolg van het op te richten bedrijfsverzamelgebouw gedurende sommige delen van de dag met enkele personen toe. Deze personen verblijven echter slechts een korte periode (minder dan 2 uur) op de locatie en zijn daarnaast maar enkele keren per week aanwezig. Het groepsrisico zal door het plan dan ook niet toenemen.

Verantwoording groepsrisico

Er is geen sprake van een toename van het groepsrisico. Een verantwoording groepsrisico kan achterwege blijven. Een advies van de regionale brandweer in het kader van de zelfredzaamheid, bestrijdbaarheid en bereikbaarheid is daarom eveneens niet noodzakelijk.

Conclusie

De beoogde ontwikkeling voldoet aan de grenswaarde voor het plaatsgebonden risico. De planlocatie ligt buiten het invloedsgebied van de mogelijke risicobronnen. Een verantwoording van het groepsrisico is niet aan de orde.

Er zijn hiermee geen belemmeringen vanuit het aspect externe veiligheid voor onderhavig initiatief.

4.10 SPUITZONES

Vanuit het oogpunt van gezondheidsrisico's dient een minimale afstand te worden aangehouden tussen gronden waarop gewassen in de open lucht worden geteeld en nabij gelegen, voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige objecten, zoals woningen. Vanwege mogelijk vrijkomende drift (verwaaiing van spuitvloeistof) bij het bespuiten van fruitbomen wordt in Nederland een afstand van 50 meter gehanteerd tussen een fruitboomgaard en een gevoelige bestemming. Bij de afstand van 50 meter wordt ervan uitgegaan dat enerzijds de bedrijfsvoering van de fruitteler niet wordt belemmerd en anderzijds dat er geen nadelige effecten optreden voor de gezondheid van omwonenden.

Binnen een afstand van 50 meter van de planlocatie zijn geen gronden gelegen die in gebruik zijn als fruitboomgaard. Het aspect spuitzones vormt dan ook geen belemmering voor onderhavig initiatief.

4.11 VOLKSGEZONDHEID I.R.T. VEEHOUDERIJEN

Op basis van het 'Endotoxine toetsingskader 1.0' kan worden beoordeeld of sprake is van een verhoogd volksgezondheidsrisico ten aanzien van varkenshouderijen en pluimveehouderijen. Uitgangspunt in de ruimtelijke ordening is dat er sprake moet zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Voor de blootstelling aan endotoxine heeft de Gezondheidsraad een advieswaarde van 30 EU/m^3 vastgesteld. Op basis van de

handreiking Endoxtoxine kan de afstand worden berekend waarbinnen naar verwachting deze advieswaarde wordt overschreden. Voor wat betreft de drie omliggende varkenshouderijen gelden de volgende richtafstanden tot de woning binnen het plangebied:

bedrijf			Richtafstanden endotoxinen	Afstand feitelijk
id	adres	type bedrijf		
1	Dalweg 2	Vleesvarkens: 149 kg PM_{10}/jr	68,83 m.	191
2	Overland 6	Vleesvarkens: 184 kg PM_{10}/jr	81,50 m.	254

Figuur 4.4: overzicht richtafstanden endotoxinen.

Uit figuur 4.4 blijkt dat aan de richtafstanden voor endotoxine ruimschoots wordt voldaan. Er is dan ook geen sprake van een verhoogd gezondheidsrisico.

Uit het VGO-2 onderzoek is gebleken dat zich in een straal van circa 2 kilometer rond geitenbedrijven een verhoogd aantal gevallen van longontsteking voordoet. Het plangebied ligt niet binnen 2 kilometer van een geitenhouderij waar meer dan 50 geiten worden gehouden. Er is geen sprake van een verhoogd volksgezondheidsrisico.

Het aspect gezondheid vormt hiermee geen belemmering voor onderhavig initiatief.

4.12 HOOGSPANNINGSLIJNEN

Bij het opstellen van ruimtelijke plannen moet rekening gehouden worden met de magneetvelden van bovengrondse hoogspanningslijnen. De laatste jaren is hier meer aandacht voor, mede omdat er statistische aanwijzingen zijn (dus geen aangetoond oorzakelijk verband) dat de magneetvelden van bovengrondse hoogspanningslijnen mogelijk van invloed kunnen zijn op de gezondheid van kinderen. Het beleid voor bovengrondse hoogspanningslijnen is gebaseerd op het voorzorgprincipe. De internationale norm is dat voorkomen moet worden dat burgers worden blootgesteld aan magneetvelden van meer dan 100 microTesla. Deze norm wordt in Nederland op maaiveldniveau nergens overschreden. Aanvullend hierop adviseert het Rijk, vanuit het voorzorgprincipe, om zoveel als mogelijk te voorkomen dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen (tot 15 jaar) langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden van bovengrondse hoogspanningslijnen van meer dan 0,4 microTesla.

In het bestemmingsplan moet rekening worden gehouden met de magneetveldzone. Dit betekent dat, zoals hierboven reeds aangegeven is, voorkomen moet worden dat er gevoelige functies binnen een zone van een hoogspanningslijn komen te liggen. Is dit wel het geval, dan moet er een zorgvuldige afweging plaatsvinden.

Het RIVM heeft een kaart ontwikkeld waarop indicatieve zones voor magneetvelden van alle bovengrondse hoogspanningslijnen zijn opgenomen. De indicatieve zones zijn de meest ruime afstanden waar rekening mee moet worden gehouden. Uit deze kaart blijkt dat het plangebied op ruime afstand van de hoogspanningslijn lijn is gelegen, buiten de indicatieve zone.

Het aspect hoogspanningslijnen vormt hiermee geen belemmering voor onderhavig initiatief.

4.13 KABELS EN LEIDINGEN

In en in de directe omgeving van het plangebied zijn volgens de provinciale risicokaart geen planologisch relevante kabels en leidingen aanwezig die een belemmering vormen voor de voorgenomen ontwikkeling. De aanwezigheid van kabels en leidingen met betrekking tot de nutsvoorzieningen in de omgeving is evident. Als gevolg van het plan is echter geen sprake van nieuwe aansluitingen op deze voorzieningen.

4.14 INFRASTRUCTUUR EN PARKEREN

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling is er sprake van een beperkte toename van het aantal lichte motorvoertuigen (autoverkeer en bestelbusjes) te verwachten. Tegelijkertijd staat hier een significante afname van het vrachtverkeer door het verdwijnen van de intensieve veehouderij tegenover. De beschikbare capaciteit van de omliggende infrastructuur is met de huidige intensiteiten ruim voldoende om de toekomstige toename van het lichte motorvoertuigenverkeer vlot en veilig te verwerken. Op eigen terrein is ruim voldoende plaats voor parkeren. Parkeren vindt plaats binnen het bestemmingsvlak ‘Bedrijf’.

5 Juridische planopzet

Het onderhavige bestemmingsplan heeft tot doel een juridisch – planologische regeling te scheppen voor het bouwen en het gebruik van de gronden en gebouwen binnen het plangebied. In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de systematiek en de inhoud van de bestemmingen van het bestemmingsplan.

5.1 PLANSYSTEMATIEK

Het bestemmingsplan ‘Dalweg 6 Hapert’ is conform de eisen van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) opgesteld. Naast de wettelijke eisen uit de Wro is in dit bestemmingsplan, om de consistentie met de vigerende bestemmingsplannen te waarborgen, voor de opzet en inhoud van de regels aangesloten bij het bestemmingsplan Buitengebied Bladel 2014 van de gemeente Bladel. Tevens voldoet het plan aan de eisen van de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP) 2012.

5.2 OPBOUW VAN DE REGELS

In deze paragraaf wordt de systematiek van de regels en de wijze waarop de regels gehanteerd dienen te worden, uiteengezet. De regels van het plan bestaan uit vier hoofdstukken, waarin achtereenvolgens de inleidende regels, de bestemmingsregels, de algemene regels en de overgangs- en slotregels aan de orde komen.

6 Haalbaarheid en procedure

In dit hoofdstuk wordt de haalbaarheid van voorliggend bestemmingsplan aangetoond. Een bestemmingsplan moet zowel in financieel als in maatschappelijk opzicht haalbaar zijn. Er wordt daarom een korte financiële toelichting gegeven en daarnaast worden de doorlopen procedures weergegeven.

6.1 FINANCIEEL

Wanneer met een bestemmingsplan een bouwplan, zoals gedefinieerd in artikel 6.2.1 Besluit ruimtelijke ordening, mogelijk wordt gemaakt, dient conform artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening een exploitatieplan te worden opgesteld. Deze eis geldt niet indien het kostenverhaal anderszins is verzekerd.

Aangezien in voorliggend geval het kostenverhaal is vastgelegd in een anterieure overeenkomst tussen de gemeente Bladel en initiatiefnemers, kan het opstellen van een exploitatieplan achterwege blijven.

6.2 MAATSCHAPPELIJK

Het bestemmingsplan ‘Dalweg 6 Hapert’ is conform artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening in vooroverleg gezonden aan het waterschap. Daarnaast is vooroverleg bij de provincie aangevraagd middels het e-formulier. Het plan noopt niet tot het maken van opmerkingen.

Het ontwerpbestemmingsplan heeft de procedure van artikel 3.8 en verder van de Wet ruimtelijke ordening doorlopen.

Agrifirm Group BV

Landgoedlaan 20, 7325 AW Apeldoorn, Nederland
Postbus 20000, 7302 HA Apeldoorn, Nederland

T 088 488 10 00
F 088 488 18 00

info@agrifirm.com
www.agrifirm.com

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 het plan:

Het bestemmingsplan ‘Dalweg 6 Hapert’ van de gemeente Bladel;

1.2 bestemmingsplan:

de geometrisch bepaalde planobjecten met de daarbij behorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aanduiding:

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens:

grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aardkundige waarden en kenmerken:

waarden en kenmerken van een gebied die vanwege geologische, geomorfologische, bodemkundige en (geo)hydrologische verschijnselen en processen danwel anderszins vanwege de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van de bodem, van algemeen belang zijn vanuit aardkundig oogpunt;

1.6 abiotische waarden:

het geheel van waarden in verband met het abiotisch milieu (= niet levende natuur), in de vorm van aardkundige en/of hydrologische kenmerken, zowel op zichzelf als in relatie tot de aanwezigheid of nabijheid van (ontwikkelingsmogelijkheden voor) een waardevol biotisch milieu (= levende natuur, gevormd door organismen en leefgemeenschappen);

1.7 agrarisch bedrijf:

een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van agrarische producten door middel van:

- a. het telen of veredelen van gewassen, waaronder begrepen houtteelt en fruitteelt, al dan niet in overwegende mate in kassen;

- b. het houden of fokken van vee, pluimvee of pelsdieren;
- c. op het betreffende bouwvlak geproduceerde agrarische producten.

1.08 agrarisch bedrijfsgebouw:

een (gedeelte van een) gebouw, dat dient voor de uitoefening van een agrarisch bedrijf;

1.09 agrarisch-technisch hulpbedrijf

bedrijf dat geheel of in overwegende mate gericht is op het verlenen van (agrarische) diensten waarbij gemechaniseerd loonwerk ten behoeve van land-, tuin-, bos-, of natuurbouw wordt verricht of waarbij gebruik gemaakt wordt van het telen van gewassen, het houden van dieren of het toepassen van andere land-, tuin-, bos- of natuurbouwkundige methoden, met uitzondering van mestbewerking.

1.10 agrarisch verwant bedrijf:

bedrijf dat geheel of in overwegende mate gericht is op het verlenen van diensten aan particulieren of niet-agrarische bedrijven waarbij gebruik gemaakt wordt van het telen van gewassen, het houden van dieren of het toepassen van andere land-, bos- of natuurbouwkundige methoden, met uitzondering van mestbewerking.

1.11 agrarische bedrijfswoning:

een woning, krachtens het plan toegestaan binnen een agrarisch bouwvlak, en kennelijk slechts bedoeld voor (het huishouden van) een persoon of gezin, wiens huisvesting daar gelet op de reële bedrijfsvoering van het bedrijf passend is;

1.12 agrarische waarden:

de waarden, die rechtstreeks verband houden met de mogelijkheden voor de uitoefening van een doelmatige, agrarische bodem- en/of bedrijfsexploitatie;

1.13 archeologische waarden:

cultuurhistorische waarden die bestaan uit de aanwezigheid van een bodemarchief met sporen van vroegere menselijke bewoning en/of grondgebruik daarin, en als zodanig het cultuurhistorisch erfgoed vertegenwoordigd;

1.14 attentiegebied Natuur Netwerk Brabant

gebied gelegen rondom en binnen het Natuur Netwerk Brabant waar fysieke ingrepen een negatief effect kunnen hebben op de waterhuishouding;

1.15 bebouwing:

één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.16 bebouwingsconcentratie:

een vlakvormige verzameling van gebouwen in het buitengebied;

1.17 bedrijf:

een inrichting of instelling gericht op het bedrijfsmatig voortbrengen, vervaardigen, bewerken, opslaan, installeren en/of herstellen van goederen dan wel het bedrijfsmatig verlenen van diensten, met uitzondering van aan huis gebonden beroepen;

1.18 bedrijfsgebouw:

een gebouw, niet zijnde een kas, dat dient voor de uitoefening van een bedrijf;

1.19 bedrijfswoning:

één woning , kennelijk slechts bedoeld voor het huishouden van een persoon of gezin, wiens huisvesting daar gelet op de reële bedrijfsvoering van het bedrijf passend is;

1.20 beekdalsysteem:

betreft de landschappelijke begrenzing van een beekdal waarbinnen ontwikkelingen met betrekking tot het watersysteem, de natuur, het landschap en extensieve recreatievormen plaatsvinden;

1.21 beeldkwaliteit:

het optimaal op elkaar afstemmen van bebouwing met de karakteristieken van de locatie en omgeving door middel van aandacht voor stedenbouwkundige aspecten, architectuur, cultuurhistorie en landschap;

1.22 beroeps- c.q. bedrijfsvloeroppervlakte:

de totale vloeroppervlakte van de ruimten die wordt gebruikt voor een aan-huis-verbonden beroep, een bedrijf of een dienstverlenende instelling, inclusief opslag-, wacht- en administratieruimten en dergelijke;

1.23 beroeps- c.q. bedrijfsmatige activiteiten aan huis:

een beroep of het bedrijfsmatig verlenen van diensten dat door zijn beperkte omvang in een woning en daarbij behorende bijgebouwen met behoud van de woonfunctie kan worden uitgeoefend, nader onder te verdelen in:

Categorie A:
op administratief, juridisch, medisch, therapeutisch, kunstzinnig, ontwerptechnisch en bedrijfsmatig recreatief of hiermee gelijk te stellen gebied. Hiertoe behoort geen detailhandel en/of persoonlijke verzorging;

Categorie B:
op het gebied van persoonlijke verzorging, zoals een kapper en schoonheidssalon en dergelijke, met uitzondering van een seksinrichting, met dien verstande dat een eventuele

detailhandelsfunctie ondergeschikt en gerelateerd aan het bedrijf dient te zijn;

Categorie C:

- een ambachtelijk, publiekverzorgend alsmede commercieel en medisch dienstverlenend bedrijf, niet bedoeld voor persoonlijke verzorging, dat zijn goederen en diensten rechtstreeks levert aan de consument, zoals een schoenmaker, goudsmid, hakkenbar, kleermaker en dergelijke, met dien verstande dat een eventuele detailhandelsfunctie ondergeschikt en gerelateerd aan het bedrijf dient te zijn;
- een bedrijf of instelling waarvan de werkzaamheden bestaan uit het verlenen van economische en maatschappelijke diensten aan derden, niet bedoeld persoonlijke verzorging, evenwel met uitzondering van een garagebedrijf;
- het op ambachtelijke wijze vervaardigen, herstellen, onderhouden of bewerken van producten en/of diensten in de vorm van bedrijven die voorkomen in de van deze planregels deel uitmakende Lijst van bedrijfsactiviteiten;

1.24 bestaande situatie:

t.a.v. bebouwing

- Vergunde bebouwing zoals legaal aanwezig op het tijdstip van de terinzagelegging van onderhavig ontwerpbestemmingsplan, dan wel de bebouwing die mag worden gebouwd krachtens een vóór het tijdstip van terinzagelegging aangevraagde vergunning;

t.a.v. gebruik

- het gebruik van grond en opstallen zoals legaal aanwezig op het tijdstip dat het plan rechtskracht heeft verkregen;

1.25 bestemmingsgrens:

de grens van een bestemmingsvlak;

1.26 bestemmingsvlak:

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.27 bijbehorend bouwwerk:

uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd en met de aarde verbonden bouwwerk, met een dak;

1.28 bijgebouw:

een op zichzelf staand, al dan niet vrijstaand gebouw, dat door de vorm onderscheiden kan worden van het hoofdgebouw en dat in architectonisch opzicht ondergeschikt is aan het hoofdgebouw;

1.29 bouwen:

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk;

1.30 bouwgrens:

de grens van een bouwvlak;

1.31 bouwperceel:

een aaneengesloten stuk grond, waarop krachtens het plan een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.32 bouwperceelsgrens:

een grens van een bouwperceel;

1.33 bouwvlak:

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zijn toegelaten;

1.34 bouwwerk:

een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.35 cultuurhistorische waarden en kenmerken:

waarden en kenmerken van een gebied of daar aanwezige zaken, verband houdend met het bouwkundig erfgoed, het stedenbouwkundig erfgoed, de historische groenwaarden, het historisch-geografisch erfgoed en de bekende en verwachte archeologische waarden;

1.36 dagrecreatie:

recreatieve activiteit die plaats vindt binnen een periode van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang, waarbij een onderscheid kan worden gemaakt in:

- a. dagrecreatie groot: een vorm van recreatie waarbij men buiten de eigen woning verblijft voor recreatieve doeleinden, zonder dat er een overnachting ter plaatse (van de activiteit) mee gepaard gaat. Het betreft activiteiten waar meer dan 25 personen aan kunnen deelnemen / aanwezig zijn;

- b. dagrecreatie klein: dagrecreatieve activiteiten waar maximaal 25 personen tegelijkertijd aan kunnen deelnemen (betreffen nevenactiviteiten / ondergeschikte activiteiten);

1.37 dagrecreatieve voorzieningen:

het ontplooien van recreatieve activiteiten op een agrarisch bedrijf zoals kleinschalige recreatieve activiteiten in de vorm van bijvoorbeeld excursieruimten, huifkarverhuur, theetuinen en boerengolf, die ruimtelijk inpasbaar en verbonden zijn aan de bestaande te behouden agrarische bedrijfsvoering;

1.38 deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg:

een door het bevoegd gezag aan te wijzen deskundige op het gebied van de gemeentelijke archeologische monumentenzorg;

1.39 detailhandel:

het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit;

1.40 Natuur Netwerk Brabant

samenhangend netwerk van natuurgebieden van nationaal en internationaal belang met als doel het veiligstellen van ecosystemen met de daarbij behorende soorten bestaande uit de meest waardevolle natuur- en bosgebieden en andere gebieden met belangrijke aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden;

1.41 ecologische verbindingszone:

bij bestemmingsplan aangeduid langgerekt gebied waarbinnen verbindende landschapselementen zijn of worden gerealiseerd;

1.42 ecologische waarden en kenmerken:

aanwezige en potentiële waarden, gebaseerd op de beoogde natuurkwaliteit voor het gebied, waartoe behoren de natuurdoelen en natuurkwaliteit, geomorfologische processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, de mate van stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde;

1.43 erfbeplanting:

afschermende (rand)beplanting binnen of direct aansluitend op het bestemmingsvlak of bouwperceel van een agrarisch bedrijf, een niet-agrarisch bedrijf of een woning;

1.44 extensieve recreatie:

vormen van recreatie die in hoofdzaak zijn gericht op natuur- en landschapsbeleving, zoals wandelen en fietsen;

1.45 extensieve recreatieve voorziening:

een verblijf of afgebakend terrein geschikt voor recreatieve doeleinden waar weinig mensen tegelijkertijd de mogelijkheid hebben om te recreëren. Het beleven van rust staat voorop en er is een beperkte uitstraling naar de omgeving;

1.46 gebouw:

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.47 gebruiken:

gebruiken en/of te doen en/of te laten gebruiken en/of in gebruik te geven;

1.48 gevellijn:

een denkbeeldige lijn, waar de voorgevel van een hoofdgebouw op moet zijn georiënteerd;

1.49 groenblauwe mantel:

gebieden die overwegend grenzen aan het Natuur Netwerk Brabant, de ecologische verbindingszone of het zoekgebied voor behoud en herstel van watersystemen, en deze verbinden, zijnde gebieden met overwegend grondgebonden agrarisch gebruik en belangrijke nevenfuncties voor natuur en water;

1.50 grondgebonden veehouderij

veehouderij waarvan het voer en de mest voor het overgrote deel gewonnen respectievelijk aangewend worden op gronden die in gebruik zijn van de veehouderij en die in de directe omgeving liggen van de bedrijfslocatie.

1.51 hoge tunnels:

bouwwerken of andere werken, met een maximale hoogte van 4 meter, waarvan de wanden en het dak of de bedekking voornamelijk bestaan uit glas of ander lichtdoorlatend materiaal, die dienen tot het kweken, trekken, vermeerderen, opkweken of verzorgen van vruchten, groenten, bloemen, bloembollen, planten of bomen alsmede, in voorkomende gevallen, tot bescherming van de omgeving en/of bodem tegen milieubelastende stoffen;

1.52 hokdierhouderij

eehouderij met uitzondering van nertsenhouderij, melkrundveehouderij en schapenhouderij.

1.53 hoofdgebouw:

een of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.54 kas:

agrarisch bedrijfsgebouw waarvan de wanden en het dak voornamelijk bestaan uit glas of een ander lichtdoorlatend materiaal en dienend voor de productie van gewassen onder geconditioneerde klimaatomstandigheden waaronder mede begrepen een schuurkas of een permanente tunnel- of boogkas hoger dan 1,5 meter;

1.55 kunstwerken:

een civieltechnische constructie of -installatie in de infrastructuur die één of meer functies vervult zoals onderdoorgangen, duikers, overkluizingen;

1.56 kwetsbaar object:

een kwetsbaar object als bedoeld in artikel 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen;

1.57 lage tunnels:

bouwwerken of andere werken, met een maximale hoogte van 1,5 meter, overwegend voorzien van een bedekking van lichtdoorlatend of ander beschermend materiaal die dienen tot het kweken, trekken, vermeerderen, opkweken of verzorgen van vruchten, groenten, bloemen, bloembollen, planten of bomen alsmede, in voorkomende gevallen, tot bescherming van de omgeving en/of bodem tegen milieubelastende stoffen;

1.58 landschappelijke inpassing:

het optimaal op elkaar afstemmen van bebouwing en beplanting, rekening houdend met de ter plaatse voorkomende landschappelijke en cultuurhistorische waarden om zo te komen tot een landschappelijke inpassing van nieuwe bebouwing die recht doet aan de kwaliteit en de beleving van het landschap;

1.59 Landschappelijke verantwoording:

een verantwoording waarmee is aangetoond dat de ruimtelijke ingreep geen onevenredige nadelige effecten heeft op de landschappelijke waarden;

1.60 landschappelijke waarden en kenmerken:

gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van het landschap, gericht op ruimtelijke, ecologische, cultuurhistorische en recreatieve aspecten;

1.61 legaal

in overeenstemming met de wet;

1.62 maatschappelijk:

educatieve, sociaal-medische, sociaal-culturele en levensbeschouwelijke voorzieningen, voorzieningen ten behoeve van sport en sportieve recreatie en voorzieningen ten behoeve van openbare dienstverlening, alsook ondergeschikte detailhandel en horeca ten behoeve van deze voorzieningen;

1.63 mantelzorg:

langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens directe omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten van elkaar overstijgt;

1.64 mestbewerking:

de behandeling van dierlijke mest zonder veranderingen aan de samenstelling van het product teweeg te brengen, zoals mengen, roeren, homogeniseren, verhitting of het verwijderen van vreemde objecten;

de behandeling van dierlijke mest, al dan niet met als doel veranderingen aan de samenstelling van het product teweeg te brengen, waaronder mengen, roeren, homogeniseren, verhitting, droging, bezinking, (co)vergisting of indamping.

1.65 natuurlijke waarde:

de aan een gebied toegekende waarde in verband met de aanwezige biotopen bijzondere flora en fauna, ecologische samenhangen en structuren;

1.66 nevenactiviteit:

activiteiten waarvoor een gedeelte van de vloeroppervlakte van de bedrijfsgebouwen als zodanig mag worden gebruikt en die uitgevoerd worden naast het eigenlijke beroep of de hoofdactiviteit. Deze activiteiten zijn ondergeschikt aan de primair toegekende functie die vaak een agrarische functie is;

1.67 ondergeschikte functie:

functie waarvoor maximaal 30% van de vloeroppervlakte tot een maximum van 400 m2 van het bedrijfsgebouw als zodanig mag worden gebruikt;

1.68 overig bouwwerk:

een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.69 overkapping:

een bouwwerk, geen gebouw zijnde, omsloten door maximaal één wand en voorzien van een gesloten dak, waaronder begrepen een carport;

1.70 pand:

de kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig-constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is;

1.71 peil:

- voor gebouwen waarvan de toegang onmiddellijk aan de weg grenst: de hoogte van de kruin van de weg ter plaatse van de hoofdtoegang;
- voor gebouwen in het talud van de dijk: de gemiddelde hoogte van het bestaande aansluitende afgewerkte maaiveld ter plaatse van de van de dijk afgekeerde zijde van het gebouw;
- in andere gevallen: de gemiddelde hoogte van het bestaande aansluitende afgewerkte maaiveld;

1.72 perceelgrens:

een grenslijn tussen (bouw)percelen onderling;

1.73 recreatie:

vrijetijdsbesteding die in hoofdzaak is gericht op natuur- en landschapsbeleving, zoals wandelen, fietsen, paardrijden, vissen, zwemmen, roeien, kanoën etc.;

1.74 recreatief medegebruik:

een recreatief gebruik van gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit recreatieve gebruik is toegestaan;

1.75 ruimtelijke kwaliteit:

kwaliteit van een gebied die bepaald wordt door de mate waarin sprake is van gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde;

1.76 schuilgelegenheid

een niet-afsluitbaar bouwwerk dat bedoeld is voor het bieden van beschutting en schuilgelegenheid voor vee;

1.77 seksinrichting:

de voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig, of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden.

Onder een seksinrichting wordt in elk geval verstaan: een (raam)prostitutiebedrijf, alsmede een erotische massagesalon, een seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater of een parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar;

1.78 teeltondersteunende kas:

een teeltondersteunende voorziening met een maximale hoogte van 4 meter, bestaande uit een agrarisch bedrijfsgebouw waarvan de wanden en het dek voornamelijk bestaan uit glas of een ander lichtdoorlatend materiaal en dienend voor de productie van gewassen onder geconditioneerde klimaatomstandigheden. Hieronder vallen ook schuurkassen en permanente tunnel- of boogkassen (>1,5 meter);

1.79 teeltondersteunende voorzieningen:

een voorziening in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de volgende doelen na te streven:

- verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vraatschade;
- verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen;
- bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen van onkruidbestrijding, effectief omgaan met water);

in de vorm van:

- permanent teeltondersteunende voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onbepaalde tijd worden gebruikt;
- tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn voorzieningen die op dezelfde locatie gebruikt kunnen worden zo lang de teelt dit vereist, met een maximum van 6 maanden. Deze tijdelijke voorzieningen hebben een directe relatie met het grondgebruik. Hieronder worden verstaan folies, insectengaas, acryldoek, wandelkappen, schaduwhallen, hagelnetten;

1.80 tuin:

de gronden van een bouwperceel behorende bij een woning;

1.81 veehouderij:

een agrarisch bedrijf, waar bedrijfsmatig dieren worden gehouden;

agrarisch bedrijf gericht op het fokken, mesten en houden van runderen, varkens, schapen, geiten, pluimvee, tamme konijnen en pelsdieren;

1.82 volwaardig agrarisch bedrijf:

bedrijf met de omvang van ten minste één volwaardige arbeidskracht met een daarbij passende arbeidsomvang en een daaruit te verwachten redelijk inkomen;

1.83 waterberging:

gebieden die integraal onderdeel uitmaken van het watersysteem en die periodiek vanuit het oppervlaktewatersysteem kunnen overstromen;

1.84 water en waterhuishoudkundige voorzieningen:

al het oppervlaktewater zoals sloten, greppels, (infiltratie)vijvers, kanalen, beken en andere waterlopen, ook als deze incidenteel of structureel droogvallen. Alsmede voorzieningen die nodig zijn ten behoeve van een goede wateraanvoer, waterafvoer, waterberging, hemelwaterinfiltratie en waterkwaliteit, zoals duikers, stuwen, infiltratievoorzieningen, gemalen, inlaten;

1.85 wet/wettelijke regelingen:

indien en voorzover in deze regels wordt verwezen naar wettelijke regelingen c.q. verordeningen e.d., dienen deze regelingen te worden gelezen zoals deze luiden op het tijdstip van de tervisielegging van het ontwerpplan, tenzij anders bepaald;

1.86 wet geluidhinder:

Wet van 16 februari 1979, Stb. 99, houdende regels inzake het voorkomen of beperken van geluidhinder, zoals deze luidde op het moment van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan;

1.87 Wonen

het wonen in een woning;

1.88 woning:

een complex van ruimten, geschikt en bestemd voor de huisvesting van één of meer personen;

1.89 zoekgebied voor behoud en herstel watersystemen:

gebied naast een waterloop waar maatregelen op het gebied van morfologie en inrichting nodig zijn om de doelstellingen uit het Provinciaal Waterplan 2010-2015 op het gebied van de ecologische kwaliteit van oppervlaktewateren te behalen;

1.90 zoekgebied voor ecologische verbindingszone:

gebied waarbinnen een ecologische verbindingszone is of wordt gerealiseerd;

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 2 Agrarisch met waarden - Natuur- en landschapswaarden

2.1 Bestemmingsomschrijving

De op de verbeelding voor 'Agrarisch met waarden - Natuur- en landschapswaarden' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. een agrarische bedrijfsuitoefening;
- b. het behoud, herstel of de ontwikkeling van de natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden en kenmerken;
- c. tuinen direct grenzend aan het bouwvlak wonen tot maximaal 30 meter rondom het bouwvlak van andere bestemmingen;
- d. extensief dagrecreatief medegebruik;
- e. agrarisch natuurbeheer;

met de daarbij behorende:

- f. tuinen, erven en terreinen;
- g. paden, wegen en parkeervoorzieningen;
- h. groenvoorzieningen;
- i. water en waterhuishoudkundige voorzieningen.

2.2 Bouwregels

2.2.1 Binnen het bouwvlak

Voor het bouwen binnen het aangegeven bouwvlak gelden de volgende regels:

- a. uitsluitend de reeds bestaande bebouwing in de vorm van een schuilgelegenheid voor de stalling van paarden is binnen het bouwvlak toegestaan;
- b. de maximale bouwhoogte mag niet meer bedragen dan de bouwhoogte zoals legaal aanwezig op het tijdstip van tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan;
- c. de maximale oppervlakte aan bebouwing mag niet meer bedragen dan de oppervlakte zoals aangegeven op de verbeelding.

2.2.2 Buiten het bouwvlak

Voor het bouwen buiten het bouwvlak gelden de volgende regels:

- a. het bouwen van hoge tunnels, lage tunnels en/of andere teeltondersteunende voorzieningen is toegestaan, mits:
    - 1. deze bouwwerken tijdelijk teeltondersteunend zijn (maximaal 6 maanden);
    - 2. op de gronden geen omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden is vereist;
    - 3. de afstand tot de perceelsgrens ten minste 3 meter bedraagt;
- b. het bouwen van erf- en terreinafscheidingen ten behoeve van afrastering van het agrarisch grondgebruik is toegestaan;

- c. in de gebieden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - groenblauwe mantel' of ter plaatse van de dubbelbestemming 'Waarde - Natuur Netwerk Brabant' is het bouwen van hoge tunnels, lage tunnels en/of andere teeltondersteunende voorzieningen niet toegestaan;
- d. het bouwen van andere bouwwerken dan in sub a, sub b en sub c is aangegeven, is niet toegestaan.

2.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken wordt in elk geval gerekend het gebruik voor:

- a. opslag van onbruikbare of althans aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, goederen, stoffen en materialen en van emballage en/of afval, behoudens voor zover zulks noodzakelijk is in verband met het op de bestemming gerichte gebruik van de grond;
- b. het opslaan, opgeslagen houden, storten of lozen van vaste of vloeibare afvalstoffen behoudens voor zover zulks noodzakelijk is in verband met het op de bestemming gerichte gebruik van de grond;
- c. kamperen.

2.4 Wijzigingsbevoegdheid

2.4.1 Opslag van ruwvoer

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de bestemming 'Agrarisch met waarden - Natuur- en landschapswaarden' te wijzigen ten behoeve van de opslag van ruwvoer, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. het veehouderijbedrijf vanwege de bedrijfsvoering is aangewezen op de opslag van ruwvoer;
- b. de opslag noodzakelijk is voor de agrarische bedrijfsvoering, en wordt aangetoond dat er binnen het bouwvlak geen ruimte meer is voor de opslag van ruwvoer;
- c. de opslag uitsluitend plaats vindt aansluitend op een bouwvlak van een veehouderij met de bestemming 'Agrarisch - Agrarisch bedrijf 1' met een maximale omvang van 0,5 hectare;
- d. de opslag uitsluitend plaats vindt op / in voerplaten, sleufsilo's en andere voorzieningen, geen gebouwen zijnde;
- e. daardoor de bestaande natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden niet onevenredig worden aangetast,
- f. in het wijzigingsplan ter plaatse van de opslag van het ruwvoer de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - ruwvoer' wordt opgenomen;
- g. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- h. de onder g. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    - 1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    - 2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    - 3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;

    - 4. het wegnemen van verharding;
    - 5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    - 6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
- i. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing;
- j. wijziging is niet toegestaan in de gebieden ter plaatse van de dubbelbestemming 'Waarde - Natuur Netwerk Brabant'.

2.4.2 Vormverandering bouwvlak ten behoeve van bestemmingen Agrarisch - Agrarisch bedrijf 1 en Agrarisch - Agrarisch bedrijf 2

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd een bouw- en bestemmingsvlak voor een agrarisch bedrijf te veranderen, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. de noodzaak voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering is aangetoond;
- b. er is sprake van een volwaardig agrarisch bedrijf;
- c. gebouwen mogen niet buiten het bouwvlak komen te liggen;
- d. het bouw- en bestemmingsvlak dient voor ten minste 50% dezelfde gronden blijven omvatten zoals aangegeven op de verbeelding;
- e. voor bouwvlakken gelegen binnen de bestemming 'Agrarisch - Agrarisch bedrijf 1' geldt dat de diersoorten en maximale aantallen dieren zoals opgenomen in bijlage 1 van het bestemmingsplan 'Buitengebied Bladel 2014 tweede herziening 2018' niet veranderd respectievelijk overschreden mogen worden;
- f. een landschappelijke verantwoording wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag en bevoegd gezag akkoord is met de landschappelijke verantwoording, al dan niet middels een landschappelijke inpassing;
- g. er voldaan wordt aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- h. de onder h. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    - 1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    - 2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    - 3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    - 4. het wegnemen van verharding;
    - 5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    - 6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
- i. toepassing wordt gegeven aan het principe van zuinig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing;
- j. de verandering is milieuhygiënisch aanvaardbaar;
- k. door de verandering worden de bestaande natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden niet onevenredig aangetast;
- l. de ontwikkeling is hydrologisch neutraal.

Artikel 3 Bedrijf

3.1 Bestemmingsomschrijving

De op de verbeelding voor 'Bedrijf' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. categorie 1 en 2 bedrijven conform de Lijst van bedrijfsactiviteiten zoals opgenomen in bijlage 1 van deze regels;
- b. wonen in een bedrijfswoning;
- c. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - bedrijfsverzamelgebouw', tevens een bedrijfsverzamelgebouw, waarbij de cumulatieve milieubelasting op het bouwvlak maximaal overeenkomt met een bedrijf van categorie 2;
- d. het bouwen van carnavalswagens.

met de daarbij behorende

- e. tuinen, erven en terreinen;
- f. parkeervoorzieningen;
- g. groenvoorzieningen;
- h. water en waterhuishoudkundige voorzieningen.

3.2 Bouwregels

3.2.1 Algemeen

Voor het bouwen gelden de volgende regels:

- a. gebouwen, bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en parkeervoorzieningen zijn uitsluitend toegestaan binnen het aangegeven bouwvlak;
- b. per bouwvlak is maximaal één bedrijf toegestaan.

3.2.2 Bedrijfsgebouwen

Voor het bouwen van bedrijfsgebouwen gelden de volgende regels:

- a. de maximale goothoogte van bedrijfsgebouwen bedraagt 7 meter en de maximale bouwhoogte 12 meter;
- b. de afstand tot de perceelsgrens dient minimaal 5 meter te bedragen;
- c. de minimale afstand tot de as van de weg bedraagt 18 meter;

3.2.3 Bedrijfswoningen en bijbehorende bijgebouwen

Voor het bouwen van bedrijfswoningen en bijbehorende bijgebouwen gelden de volgende regels:

- a. één bedrijfswoning is toegestaan, tenzij op de verbeelding is aangeduid dat het aantal wooneenheden '0' of '2' bedraagt;
- b. de inhoud van de bedrijfswoning mag niet meer dan 750 m3 exclusief onderkeldering bedragen;
- c. onderkeldering is alleen toegestaan direct onder de contouren van de woning;

- d. de maximale goothoogte van bedrijfswoningen bedraagt 5,5 meter en de maximale bouwhoogte 10 meter;
- e. afstand tot de perceelsgrens dient minimaal 5 meter te bedragen;
- f. de gezamenlijke oppervlakte aan bijgebouwen mag maximaal 100 m2 bedragen;
- g. de afstand van een vrijstaand bijgebouw tot de bedrijfswoning bedraagt maximaal 30 meter;
- h. de maximale goothoogte van bijgebouwen bedraagt 3,2 meter en de maximale bouwhoogte 5,5 meter;
- i. een bijgebouw dient op een minimale afstand van 5 meter achter de voorgevel te worden opgericht;
- j. de minimale afstand tot de as van de weg bedraagt 18 meter.

3.2.4 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde binnen het bouwvlak

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels:

- a. de maximale bouwhoogte bedraagt 12 meter;
- b. de maximale bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt 2 meter;
- c. de afstand tot de perceelsgrens dient minimaal 5 meter te bedragen met uitzondering van erf- en terreinafscheidingen;
- d. bouwwerken, geen gebouwen zijnde dienen op minimaal 1 meter achter de gevellijn te worden opgericht;
- e. de minimale afstand tot de as van de weg bedraagt 10 meter.

3.3 Afwijken van de bouwregels

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken voor:

3.3.1 Vergroten bedrijfswoning

De bestaande bedrijfswoning mag worden vergroot, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. er dient aangetoond te zijn dat sprake is van een reële bedrijfsvoering;
- b. er sprake is van een sterke verbetering van de beeldkwaliteit in de directe omgeving zoals bijvoorbeeld sloop van overtollige bebouwing of een landschappelijke inpassing binnen het bouwvlak;
- c. de inhoud van een bedrijfswoning mag niet meer dan 850 m3 bedragen exclusief onderkeldering;
- d. de maximale goothoogte van de woning mag niet meer bedragen dan 5,5 meter en de bouwhoogte 10 meter;
- e. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- f. de onder e. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    - 1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    - 2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;

- 3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
- 4. het wegnemen van verharding;
- 5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
- 6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;

3.4 Specifieke gebruiksregels

3.4.1 Algemeen

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken wordt in elk geval gerekend het gebruik voor:

- a. wonen, behoudens in een bedrijfswoning als bedoeld in 3.1 sub b;
- b. detailhandel, behoudens bij de aanduiding verkooppunt motorbrandstoffen met lpg;
- c. een verkooppunt voor motorbrandstoffen (incl. LPG), behoudens ter plaatse van de aanduiding verkooppunt motorbrandstoffen met lpg;
- d. seksinrichtingen;
- e. kamperen;
- f. opslag van goederen en materialen buiten het bouwvlak;
- g. wonen in bijgebouwen;
- h. het bewonen van de bedrijfswoning als burgerwoning.

3.5 Voorwaardelijke verplichting

Het gebruik van nieuwe bedrijfsgebouwen is uitsluitend toegestaan indien voldaan wordt aan de volgende voorwaardelijke verplichting:

- a. het bedrijfsperceel is landschappelijk ingepast, conform de bij de regels toegevoegde ‘Bijlage 4, landschappelijke inpassing’;
- b. de landschapselementen aangeduid in voornoemde bijlage dienen zo spoedig mogelijk te worden geplant, doch in elk geval binnen twee jaar ná onherroepelijk worden van dit bestemmingsplan. De landschappelijke inpassing dient na realisatie duurzaam te worden beheerd en in stand gehouden.

3.6 Afwijken van de gebruiksregels

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken voor:

3.6.1 Mantelzorg

Bouwen en gebruiken ten behoeve van mantelzorg is toegestaan, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. de inhoud van een woning niet meer bedraagt dan de totale inhoud van de bestaande woning;

- b. er mag geen tweede woning ontstaan en om dit te voorkomen mogen ten behoeve van de inwoning maximaal 3 van de 4 volgende voorzieningen worden gerealiseerd: keuken, badkamer, toilet, achteringang;
- c. per woning kan maar éénmaal gebruik worden gemaakt van deze regeling;
- d. een eigen voordeur, hetzij aan de voorgevel, hetzij aan de zijgevel is niet toegestaan;
- e. alle bijgebouwen/verbouwingen dienen te voldoen aan de ten tijde van de aanvraag geldende eisen van het bouwbesluit en de bouwverordening;
- f. ten behoeve van de inwoning mag geen aparte aansluiting op de nutsvoorzieningen worden aangelegd. hiervoor moet gebruik worden gemaakt van de reeds bestaande aansluiting;
- g. na beëindiging van de situatie dient de omgevingsvergunning te worden ingetrokken;
- h. het gedeelte dat ten behoeve van inwoning wordt aangewend, dient aansluitend aan de woning een onderlinge verbinding te hebben met de woning, niet zijnde een verbinding buitenom.

3.6.2 Afwijken landschappelijke inpassing

Het bevoegd gezag kan middels een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in artikel 3.5 ten behoeve van de wijziging van het landschappelijk inpassingsplan zoals opgenomen in bijlage 4 bij deze regels, waarbij het gewijzigde plan minimaal gelijkwaardig dient te zijn aan de landschappelijke inpassing zoals opgenomen in het landschappelijk inpassingsplan in bijlage 4 bij deze regels.

3.7 Wijzigingsbevoegdheid

3.7.1 Wijzigen bestemming Bedrijf naar andere vorm van bedrijf

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de aanduiding binnen de bestemming 'Bedrijf' te wijzigen ten behoeve van een ander type bedrijf, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. de wijziging mag geen onevenredige beperking opleveren van de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden van omliggende (agrarische) bedrijven,
- b. de milieubelasting niet hoger dan of gelijkgesteld is aan categorie 1 of 2 van Lijst van bedrijfsactiviteiten, zoals opgenomen in bijlage 1 van deze regels;
- c. er dienen zich geen bezwaren van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard voor te doen;
- d. overtollige bedrijfsbebouwing dient te worden gesloopt, behalve wanneer de bebouwing een monument dan wel een cultuurhistorisch waardevol gebouw betreft;
- e. de publieks- en/of verkeersaantrekkende werking mag niet worden vergroot en de parkeerbehoefte dient binnen het bouwvlak gerealiseerd te worden;
- f. nieuwe bebouwing is niet toegestaan;
- g. de ontwikkeling dient hydrologisch neutraal te zijn;
- h. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- i. de onder h. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    - 1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;

    - 2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    - 3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    - 4. het wegnemen van verharding;
    - 5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    - 6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
- j. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing.

3.7.2 Wijzigen bestemming Bedrijf naar Wonen

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de bestemming 'Bedrijf' te wijzigen in de bestemming 'Wonen', mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. het bedrijf dient te zijn beëindigd;
- b. een legale bedrijfswoning dient aanwezig te zijn;
- c. de wijziging mag geen onevenredige beperking opleveren van de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden van omliggende (agrarische) bedrijven,
- d. daardoor de bestaande natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden niet onevenredig worden aangetast;
- e. overtollige bedrijfsbebouwing dient te worden gesloopt, behalve wanneer deze bebouwing een monument dan wel een cultuurhistorisch waardevol gebouw betref;
- f. ten aanzien van de sloop van het op het moment van de ter visie legging van het ontwerp-bestemmingsplan aanwezige surplus aan vrijstaande (bij)gebouwen gelden de volgende bepalingen:
    - 1. het maximaal toegestane oppervlak aan bijgebouwen van 100 m² worden verhoogd mits de (bedrijfs)bebouwing, welke niet noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering, wordt gesloopt;
    - 2. het totaal aan gesloopte oppervlak aan legaal opgerichte bebouwing dat teruggebouwd mag worden dient in overeenstemming te zijn met de 'verruimde' sloopbonusregeling zoals opgenomen in bijlage 3;
    - 3. bij vergroting van de woning dient voldaan te worden aan de 'verruimde' sloopbonusregeling zoals opgenomen in bijlage 3;
    - 4. het surplus (alle aanwezige bebouwing boven de standaard maximaal toegestane oppervlakte aan bijgebouwen van 100 m²) moet in één keer worden gesloopt en deze sloop moet als voorwaarde aan de afwijking en omgevingsvergunning worden verbonden;
- g. de woning dient aanvaardbaar te zijn uit een oogpunt van een milieuhygiënisch verantwoord woon- en leefklimaat;
- h. de ontwikkeling dient hydrologisch neutraal te zijn;
- i. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- j. de onder i. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    - 1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;

    - 2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    - 3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    - 4. het wegnemen van verharding;
    - 5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    - 6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
- k. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing.

3.7.3 Wijzigen bestemming Bedrijf ten behoeve van Recreatie

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de bestemming 'Bedrijf' te wijzigen in de bestemming 'Recreatie', mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. aangetoond wordt dat bedrijfsmatig hergebruik redelijkerwijs niet haalbaar is;
- b. aangetoond wordt dat volledige sanering in redelijkheid niet kan worden verlangd;
- c. de financiële haalbaarheid van de plannen is aangetoond;
- d. er geen beperking plaatsvindt van de omliggende (agrarische) bedrijven, w
- e. er sprake is van een geringere milieubelasting ter plaatse dan in de vorige situatie;
- f. parkeren plaatsvindt binnen het bouwvlak;
- g. de functiewijziging slechts een beperkte verkeersaantrekkende werking heeft, welke bovendien bij de ontsluitingssituatie ter plaatse past;
- h. daardoor de bestaande natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden niet onevenredig worden aangetast;
- i. maximaal 400 m2 aan gebouwen voor recreatieve doeleinden worden gebruikt en dat overige bedrijfsbebouwing wordt gesloopt, behalve wanneer de bebouwing een monument dan wel een cultuurhistorisch waardevol gebouw betreft;
- j. de ontwikkeling dient hydrologisch neutraal te zijn;
- k. er dient te worden voldaan aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving. Dit betekent dat de ontwikkeling gepaard gaat met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- l. de onder k. bedoelde verbetering kan mede betreffen:
    - 1. de landschappelijke inpassing van bebouwing en verharding met erfbeplanting;
    - 2. het toevoegen, versterken of herstellen van landschapselementen die een bijdrage leveren aan de versterking van de landschapsstructuur of de relatie stad-land;
    - 3. activiteiten, gericht op het behoud of herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing of terreinen;
    - 4. het wegnemen van verharding;
    - 5. het slopen van bebouwing, met dien verstande dat er geen sprake mag zijn van sloop van bebouwing die reeds wordt ingezet in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling of de RBV-regeling;
    - 6. een fysieke bijdrage aan de realisering van het Natuur Netwerk Brabant en het Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone;
- m. toepassing is gegeven aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing.

Artikel 4 Waarde - Archeologie 2

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en bescherming van (potentieel) aanwezige archeologische waarden.

4.2 Bouwregels

Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde gelden de volgende regels:

- a. de aanvrager van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo (bouwen) dient voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan
  100 m² en bouwwerken die dieper gaan dan 0,3 meter onder het maaiveld, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld;
- b. indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kan het bevoegd gezag de omgevingsvergunning weigeren of één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
  - 1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
  - 2. de verplichting tot het doen van opgravingen; de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door het bevoegd gezag bij de vergunning te stellen kwalificaties;
  - 3. het bevoegd gezag kan afwijken van het bepaalde in lid a indien de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld.

4.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

4.3.1 Verboden werken en/of werkzaamheden

Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op en in de gronden de volgende werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden uit te (laten) voeren:

- a. het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 meter onder het maaiveld, zoals afgraven, diepploegen, egaliseren, indrijven, frezen, aanleg of rooien van bos, boomgaard of diepwortelende beplanting, aanbrengen van oppervlakteverhardingen, aanleggen van drainage;
- b. het graven, dempen, dan wel verdiepen, vergroten of anderszins herprofileren van waterlopen, sloten, poelen en greppels;
- c. het aanleggen van leidingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden) onder het maaiveld .

4.3.2 Toegestane werken

Het in 4.3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen, dan wel van ondergeschikte betekenis zijn;
- b. de bodem verstoren over een oppervlakte kleiner dan 100 m²;
- c. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

4.3.3 Toelaatbaarheid

Voor het verlenen van een omgevingsvergunning als bedoeld in 4.3.1. gelden de volgende regels:

- a. de genoemde vergunning kan slechts worden verleend, indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden;
- b. alvorens over de aanvraag wordt beslist, dient de aanvrager een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;
- c. een rapport is niet noodzakelijk indien naar het oordeel van het bevoegd gezag de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Deze informatie wordt dan als een rapport beschouwd.

4.4 Wijzigingsbevoegdheid

Het bevoegd gezag is bevoegd het plan te wijzigen zodanig dat de bestemming 'Waarde - Archeologie 2' naar ligging wordt verschoven of naar omvang wordt vergroot of verkleind en in voorkomend geval uit het plan wordt verwijderd, voor zover de geconstateerde aanwezigheid of afwezigheid van de archeologische waarden, in voorkomend geval na beëindiging van opgravingen, daartoe aanleiding geeft.

Artikel 5 Waarde - Archeologie 4

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en bescherming van (potentieel) aanwezige archeologische waarden.

5.2 Bouwregels

Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde gelden de volgende regels:

- a. de aanvrager van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo (bouwen) dient voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan
  500 m² en bouwwerken die dieper gaan dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden of ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - terreinen met esdek')

onder het maaiveld, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld;

- b. indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kan het bevoegd gezag de omgevingsvergunning weigeren of één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    - 1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    - 2. de verplichting tot het doen van opgravingen; de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door het bevoegd gezag bij de vergunning te stellen kwalificaties;
    - 3. het bevoegd gezag kan afwijken van het bepaalde in lid a indien de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld.

5.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

5.3.1 Verboden werken en/of werkzaamheden

Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op en in de gronden de volgende werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden uit te (laten) voeren:

- a. het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden of ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - terreinen met esdek') onder het maaiveld zoals afgraven, diepploegen, egaliseren, indrijven, frezen, aanleg of rooien van bos, boomgaard of diepwortelende beplanting, aanbrengen van oppervlakteverhardingen, aanleggen van drainage.
- b. het graven, dempen, dan wel verdiepen, vergroten of anderszins herprofileren van waterlopen, sloten, poelen en greppels;
- c. het aanleggen van leidingen dieper dan 0,3 meter (dan wel 0,5 meter bij de agrarisch bestemde gronden of ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - terreinen met esdek') onder het maaiveld.

5.3.2 Toegestane werken

Het in 5.3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen, dan wel van ondergeschikte betekenis zijn;
- b. de bodem verstoren over een oppervlakte kleiner dan 500 m²;
- c. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

5.3.3 Toelaatbaarheid

Voor het verlenen van een omgevingsvergunning als bedoeld in 5.3.1 gelden de volgende regels:

- a. de genoemde vergunning kan slechts worden verleend, indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden;
- b. alvorens over de aanvraag wordt beslist, dient de aanvrager een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;
- c. een rapport is niet noodzakelijk indien naar het oordeel van het bevoegd gezag de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Deze informatie wordt dan als een rapport beschouwd.

5.4 Wijzigingsbevoegdheid

Het bevoegd gezag is bevoegd het plan te wijzigen zodanig dat de bestemming 'Waarde - Archeologie 4' naar ligging wordt verschoven of naar omvang wordt vergroot of verkleind en in voorkomend geval uit het plan wordt verwijderd, voor zover de geconstateerde aanwezigheid of afwezigheid van de archeologische waarden, in voorkomend geval na beëindiging van opgravingen, daartoe aanleiding geeft.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 6 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 7 Algemene bouwregels

7.1 Ondergeschikte bouwdelen

Bij de toepassing van het bepaalde ten aanzien van het bouwen worden ondergeschikte bouwdelen, als plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, ventilatiekanalen, liftschachten, gevel- en kroonlijsten, luifels, uitbouwen, balkons en overstekende daken buiten beschouwing gelaten, mits de overschrijding van bouw-, c.q. bestemmingsgrenzen niet meer dan 1 meter bedraagt.

7.2 Nadere eisen

Het bevoegd gezag kan nadere eisen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing:

- a. ter voorkoming van onevenredige aantasting van de gebruiksmogelijkheden en het woon- en leefklimaat van aangrenzende gronden en bouwwerken;
- b. ter waarborging van de stedenbouwkundige kwaliteit en beeldkwaliteit van de naaste omgeving, waaronder geconcentreerd bouwen;
- c. ter waarborging van de verkeersveiligheid;
- d. ter waarborging van de sociale veiligheid;
- e. ter waarborging van een blijvend goed woon- en leefklimaat;
- f. ter waarborging van de brandveiligheid en rampenbestrijding.

Artikel 8 Algemene gebruiksregels

8.1 Algemeen

Het is verboden de in Hoofdstuk 2 bedoelde gronden en bouwwerken te gebruiken op een wijze of tot een doel strijdig met de aan de grond gegeven bestemming, zoals die nader is aangeduid in de bestemmingsomschrijving.

8.2 Schaliegas

Het is verboden de in Hoofdstuk 2 bedoelde gronden en bouwwerken te gebruiken ten behoeve van de winning van schaliegas en andere hiermee vergelijkbare grondstoffen.

8.3 Lichthinder

Het is verboden de in Hoofdstuk 2 bedoelde gronden en bouwwerken op een zodanige manier te gebruiken dat tussen 23.00 uur 's-avonds en 06.00 uur 's-ochtends onevenredige

lichthinder voor de omgeving ontstaat. Onder onevenredige lichthinder wordt in elk geval verstaan permanente uitstraling van licht uit kassen, stallen en overige bedrijfsruimten en permanente verlichting van het bedrijfsperceel.

Artikel 9 Algemene aanduidingsregels

9.1 Overige zone - attentiegebied Natuur Netwerk Brabant

9.1.1 Aanduidingsomschrijving

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - Natuur Netwerk Brabant' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de bescherming tegen negatieve effecten op de waterhuishouding van het Natuur Netwerk Brabant.

9.1.2 Omgevingsvergunning ten behoeve van het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden

a Verbod

Het is verboden op of in de gronden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van het bevoegd gezag de volgende werken en/of werkzaamheden uit te voeren:

- a. verzetten van grond van meer dan 100 m³ of op een diepte van meer dan 0,6 meter beneden maaiveld, voor zover geen vergunning is vereist in het kader van de Ontgrondingenwet;
- b. aanleg van drainage ongeacht de diepte, tenzij het gaat om vervanging van een al bestaande drainage;
- c. verlagen grondwaterstand anders dan door middel van het graven van sloten of het toepassen van drainagemiddelen, met uitzondering van grondwateronttrekkingen;
- d. aanbrengen oppervlakteverhardingen of verharden oppervlakten met meer dan 100 m², anders dan een bouwwerk.

Voor een nadere beschrijving van de hierboven genoemde werken en/of werkzaamheden zie bijlage 2 bij deze regels.

b Uitzonderingen

Het verbod als bedoeld in 9.1.2 sub a is niet van toepassing op werken of werkzaamheden die:

- a. betrekking hebben op normaal onderhoud en beheer;
- b. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van het plan;
- c. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende vergunning.

c Toelaatbaarheid

De werken of werkzaamheden als bedoeld in 9.1.2 sub a zijn slechts toelaatbaar, mits:

- a. is aangetoond dat uitoefening van de werken en/of werkzaamheden niet strijdig is met de belangen van de in 9.1.1 bedoelde hydrologische waarden, waarbij mede wordt getoetst aan de in bijlage 2 genoemde LNC-belangen;
- b. het betrokken waterschap is gehoord.

9.2 Overige zone - groenblauwe mantel

9.2.1 Aanduidingsomschrijving

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - groenblauwe mantel' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van het watersysteem en de ecologische en landschappelijke waarden en kenmerken van het gebied.

9.2.2 Omgevingsvergunning ten behoeve van het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden

a Verbod

Het is verboden op of in de gronden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van het bevoegd gezag de volgende werken en/of werkzaamheden uit te voeren:

- a. ontgronden, vergraven, afgraven, egaliseren, diepploegen, woelen en mengen en ophogen van gronden;
- b. aanbrengen oppervlakteverhardingen of verharden oppervlakten met meer dan 100 m².
- c. aanleggen, verdiepen, verbreden en dempen van sloten, watergangen en overige waterpartijen en het aanbrengen van drainage;
- d. aanleg leidingen;
- e. verwijderen van beplanting.

Voor een nadere beschrijving van de hierboven genoemde werken en/of werkzaamheden zie bijlage 2 bij deze regels.

b Uitzonderingen

Het verbod als bedoeld in 9.2.2 sub a is niet van toepassing op werken of werkzaamheden die:

- a. betrekking hebben op normaal onderhoud en beheer;
- b. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van het plan;
- c. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende vergunning.

c Toelaatbaarheid

De werken of werkzaamheden als bedoeld in 9.2.2 sub a zijn slechts toelaatbaar, mits:

- a. is aangetoond dat uitoefening van de werken en/of werkzaamheden niet strijdig is met de belangen van de in 9.2.1 bedoelde ecologische, landschappelijke dan wel hydrologische waarden, waarbij mede wordt getoetst aan de in bijlage 2 genoemde LNC-belangen;
- b. schriftelijk advies is ingewonnen bij de beheerder omtrent de vraag of door de voorgenomen werken en/of werkzaamheden de belangen in verband met de groenblauwe

mantel niet onevenredig worden geschaad en welke voorwaarden dienen te worden gesteld ter voorkoming van eventuele schade.

Artikel 10 Algemene afwijkingsregels

10.1 Algemeen

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van:

- a. de in de regels voorgeschreven maatvoering met maximaal 10% met uitzondering van het vergroten van de oppervlakte van dierenverblijven voor hokdierhouderij en met dien verstande dat de oppervlakte van een veehouderij niet meer dan 1,5 hectare mag bedragen;
- b. de bestemmingsregels en toestaan dat bouwgrenzen worden overschreden, indien een meetverschil daartoe aanleiding geeft;
- c. de bestemmingsregels ten aanzien van de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en toestaan dat de bouwhoogte van de bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot maximaal 10 meter;
- d. de bestemmingsregels ten aanzien van de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en toestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van kunstwerken, geen gebouwen zijnde, en ten behoeve van zend-, ontvang- en/of sirenemasten, wordt vergroot tot niet meer dan 40 meter;
- e. de bestemmingsregels ten aanzien van het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde ten behoeve van kleinschalige recreatieve en maatschappelijke voorzieningen met een maximale oppervlakte van 20 m².

Artikel 11 Algemene wijzigingsregels

11.1 Algemene wijziging

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de in het plan opgenomen bestemmingen te wijzigen ten behoeve van:

- a. overschrijding van bestemmingsgrenzen, voor zover dit van belang is voor een technisch betere realisering van bestemmingen of bouwwerken dan wel voor zover dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein. De overschrijding mag echter niet meer bedragen dan 3 meter en het bestemmingsvlak mag met niet meer dan 10% worden vergroot, met dien verstande dat de oppervlakte van een veehouderij niet meer dan 1,5 hectare mag bedragen;
- b. overschrijding van bestemmingsgrenzen en toestaan dat het beloop van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of –intensiteit daartoe aanleiding geeft. De overschrijding mag echter niet meer bedragen dan 3 meter en het bestemmingsvlak mag met niet meer dan 10% worden vergroot;
- c. het aanpassen van opgenomen bepalingen in de voorafgaande artikelen, waarbij verwezen wordt naar bepalingen in wettelijke regelingen, indien deze wettelijke regelingen na het tijdstip van de tervisielegging van het ontwerpplan worden gewijzigd.

11.2 Wijziging ten behoeve van ontwikkeling van Natuur, Bos en Water

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de in het plan opgenomen bestemmingen te wijzigen in de bestemmingen 'Bos', 'Natuur' of 'Water', mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a. de regels van de bestemmingen 'Bos', 'Natuur' of 'Water' worden van overeenkomstige toepassing verklaard met dien verstande dat wanneer gewijzigd wordt in de bestemming 'Water' dit uitsluitend ten behoeve van de beekdalontwikkeling mag geschieden.

Artikel 12 Algemene procedureregels

12.1 Toepassen afwijkingsbevoegdheid

Bij toepassing van een afwijkingsbevoegdheid, die onderdeel uitmaakt van dit plan, is op de voorbereiding van het besluit de procedure als bedoeld in de afdeling 3.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, van toepassing.

12.2 Toepassen algemene wijzigingsbevoegdheid

Bij toepassing van de algemene wijzigingsbevoegdheid, die onderdeel uitmaakt van dit plan, is op de voorbereiding van het besluit de procedure als bedoeld in de afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht, van toepassing.

12.3 Toepassen nadere eisen regeling

Bij toepassing van de nadere eisen regeling, die onderdeel uitmaakt van dit plan, is op de voorbereiding van het besluit de procedure als bedoeld in de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 13 Overgangsrecht

13.1.1 Overgangsrecht bouwwerken

- a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,
    - 1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
    - 2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.
- b. Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sub a een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sub a met maximaal 10%.
- c. Sub a is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

13.2 Overgangsrecht gebruik

- a. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.
- b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het bepaalde in sub a te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.
- c. Indien het gebruik, bedoeld in het bepaalde onder a, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.
- d. Het bepaalde onder a is niet van toepassing op het gebruik, dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

13.3 Hardheidsclausule

Voor zover toepassing van het overgangsrecht gebruik leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard voor een of meer natuurlijke personen, die op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan grond en opstallen gebruiken in strijd met het voordien geldende bestemmingsplan kan het bevoegd gezag ten behoeve van die persoon of personen van dat overgangsrecht afwijken.

Artikel 14 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als: Regels van het bestemmingsplan ‘Dalweg 6 Hapert’.

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Titel

Landschappelijk inpassingsplan
Dalweg 6, Hapert
Gemeente Bladel

Opdrachtgever

Dhr. Ververst
Dalweg 6
5527 JP Hapert

Adviesbureau

MILON bv
Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Titel:	Landschappelijk inpassingsplan Dalweg 6, Hapert
Status:	Definitief
Datum:	15 augustus 2019
Opdrachtgever:	De heer Vervest Dalweg 6 5527 JP Hapert
Contactpersoon:	Dhr. Vervest

Projectnummer:	20191024
Auteur:	Koen van Ham
Projectleider:	Koen van Ham
Telefoonnummer:	073-5477253
Faxnummer:	073-5493955
E-mail:	info@milon.nl/koen@milon.nl
Website:	www.milon.nl

Handtekening projectleider:
ing. Koen van Ham

Op al onze leveringen en diensten zijn onze algemene voorwaarden, gedeponeerd ter griffie van de Rechtbank ’s-Hertogenbosch d.d. 3 juni 2010, en de RVOI-2001 van toepassing. De tekst en inhoud van deze voorwaarden zijn te raadplegen via www.milon.nl of worden op verzoek gratis toegezonden.

experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Inhoud

Landschappelijk inpassingsplan 4
1.1 Huidige situatie en voornemen 4
1.2 Provinciaal en gemeentelijk beleid 6
2. Landschappelijke inpassingsplan 8
2.1. Aanplant van struweel met enkele boomvormers 10
2.2 Landschappelijke bomenrij met Beukenhaag 10
2.3 Inheemse erfafscheiding (Beukenhaag) 11
2.3 Hoogstamfruitbomen 12
2.4 Versterken laanstructuur Dalweg 12
3. Financiële verantwoording kwaliteitsverbetering 13
4. Uitgangspunt 14

Bijlage 1. Inrichtingstekening landschappelijk inpassingsplan
Bijlage 2. Berekening te investeren kwaliteitsverbetering.

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Landschappelijk inpassingsplan

De Verordening Ruimte van de Provincie Noord-Brabant schrijft voor dat ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied landschappelijk dienen te worden ingepast en dat in sommige situaties tevens compensatie (kwaliteitsverbetering) dient plaats te vinden, gebaseerd op waardevermeerdering van de gronden. Op de locatie Dalweg 6 te Hapert dient een landschappelijk inpassingsplan met kwaliteitsverbetering uitgewerkt te worden. Met het landschappelijk inpassingsplan wordt aangesloten op de bestaande situatie en de potentiële waarden en kwaliteiten in en rondom het plangebied.
In dit rapport wordt verantwoord hoe de gewenste ontwikkeling op een duurzame en landschappelijke manier in de bestaande situatie kan worden geïntegreerd.

1.1 Huidige situatie en voornemen

De locatie betreft een woonhuis met bijgebouwen omringd door een agrarisch landschap en is gelegen ten zuiden van de dorpskern Hapert. Initiatiefnemer is voornemens om de veehouderijactiviteiten te beëindigen en de resterende varkensstal en werktuigenberging te slopen. Ter plaatse van de te slopen werktuigenberging is hij voornemens een nieuwe loods te realiseren welke in gebruik wordt genomen als bedrijfsverzamelgebouw. Omdat de agrarische activiteiten volledig worden beëindigd wil initiatiefnemer de agrarische bestemming omzetten naar een bedrijfsbestemming.

Het perceel wordt volledig begrenst door agrarische percelen met aan de westzijde het Dalemstroompje. Dit gebied wordt door het waterschap heringericht voor natuurontwikkeling. Ten zuiden van het perceel bevindt zicht de Dalweg.
Op afbeelding 1 is de huidige situatie afgebeeld.

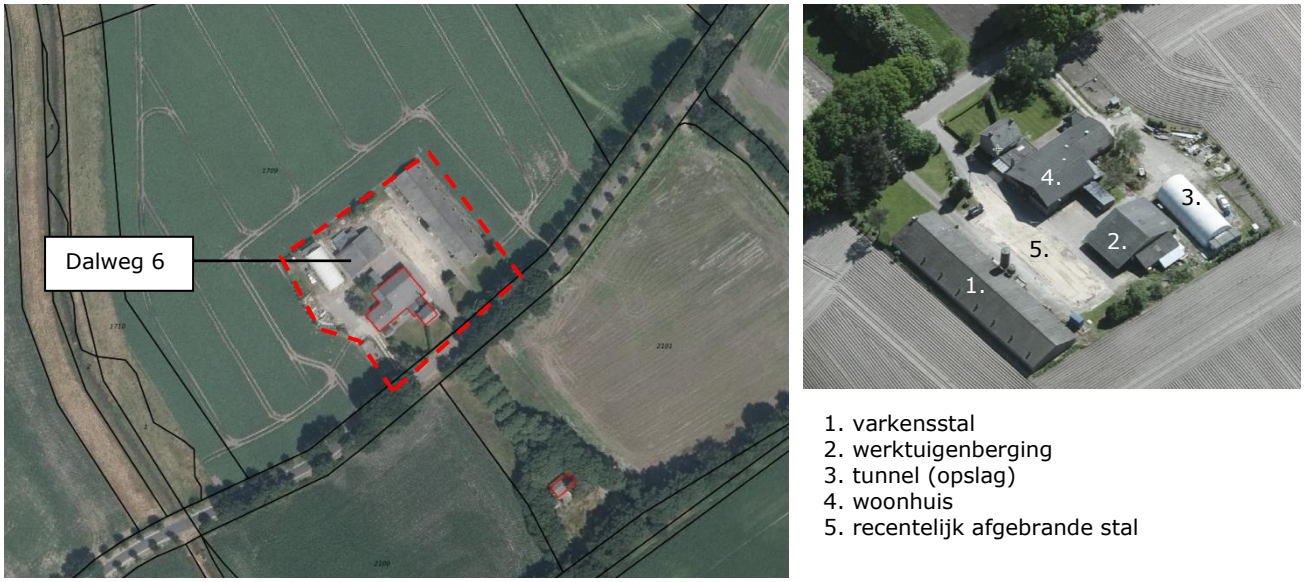

1. varkensstal
2. werktuigenberging
3. tunnel (opslag)
4. woonhuis
5. recentelijk afgebrande stal

Afbeelding 1. Links: perceel met omgeving (kadaster, 2017). Rechts luchtfoto (Exlan, 2018)

experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Doordat de verrommeling van bijgebouwen in de toekomst zal verdwijnen wordt het terrein opgeruimd. Met de beoogde ontwikkeling wordt een kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte bewerkstelligd doordat de verrommeling (zie afbeelding 2) van het terrein zal verdwijnen. Doordat er in de toekomstige situatie een aantal bijgebouwen zullen verdwijnen draagt dit bij aan de kwalitatieve inrichting van het terrein.

Afbeelding 2. Verrommeling op het huidige terrein.

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

1.2 Provinciaal en gemeentelijk beleid

Om de kwaliteit van het landschap te versterken heeft de provincie in haar Structuurvisie ruimtelijke ordening en de Verordening ruimte het principe 'rood-met-groen' geïntroduceerd. Daarnaast is een goede landschappelijke inpassing ook vanuit het gemeentelijk beleid een vereiste. Kwaliteitsverbetering wordt niet alleen bereikt met een traditionele groene inpassing van het initiatief met de aanleg van (cultuurhistorische) landschapselementen, de realisering van nieuwe natuur of landschapsversterkende maatregelen van waterstructuren. Ook sloop van bebouwing, het verbeteren van de recreatieve ontsluiting van een gebied, het behoud of herstel van cultuurhistorische bebouwing en de kwaliteit en vormgeving van de op te richten gebouwen dragen bij aan de kwaliteit van het landschap.

Ingevolge van het "Groenstructuurplan 2018-2027" van de gemeente Bladel is het plangebied gelegen tussen 'uitloopgebied Hapert zuidwest' en 'Beekdal Groote Beerze' (zie afbeelding 3).

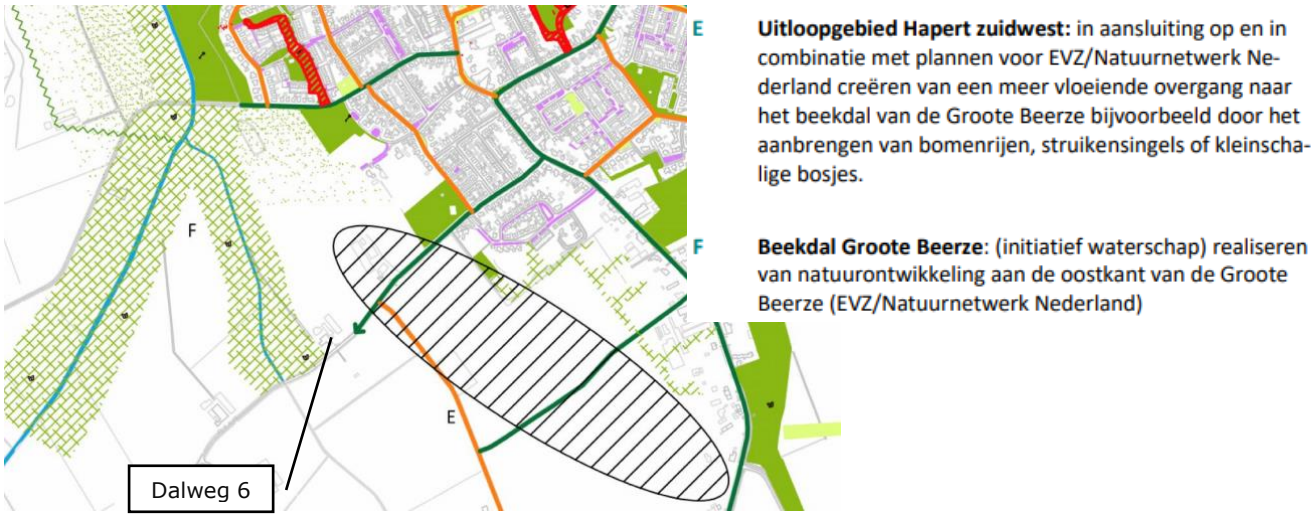

Afbeelding 3. Groenstructuurplan 2018-2027 van de gemeente Bladel (bron: gemeente Bladel).

Deze gebieden zijn op bovenstaande afbeelding weergegeven en hierbij is toegelicht wat de gemeentelijke ambitie is voor deze gebieden. Bij de landschappelijk inpassing van de locatie worden de gegevens uit het groenstructuurplan als uitgangspunt/handvat gehanteerd.

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Historische situatie 1925
Op onderstaande afbeelding is de historische kaart van 1925 weergegeven. Op de kaart is het Dalemstoompje goed zichtbaar en zijn er veel groenstructuren in het gebied aanwezig. De globale ligging van de Dalweg 6 is in het middel van deze groenstructuren. Met het landschappelijk inpassingsplan kan hierop worden aangesloten zodat de oude structuren van het landschap weer hersteld worden.

Afbeelding 4. Historische kaart 1925 (topotijdreis)

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2. Landschappelijke inpassingsplan

Om de landschappelijke inpassing te kunnen realiseren zullen er ook een aantal landschap ontsierende bomen(naaldbomen),hagen (coniferen) en bebouwing worden verwijderd (zie afbeelding 4).

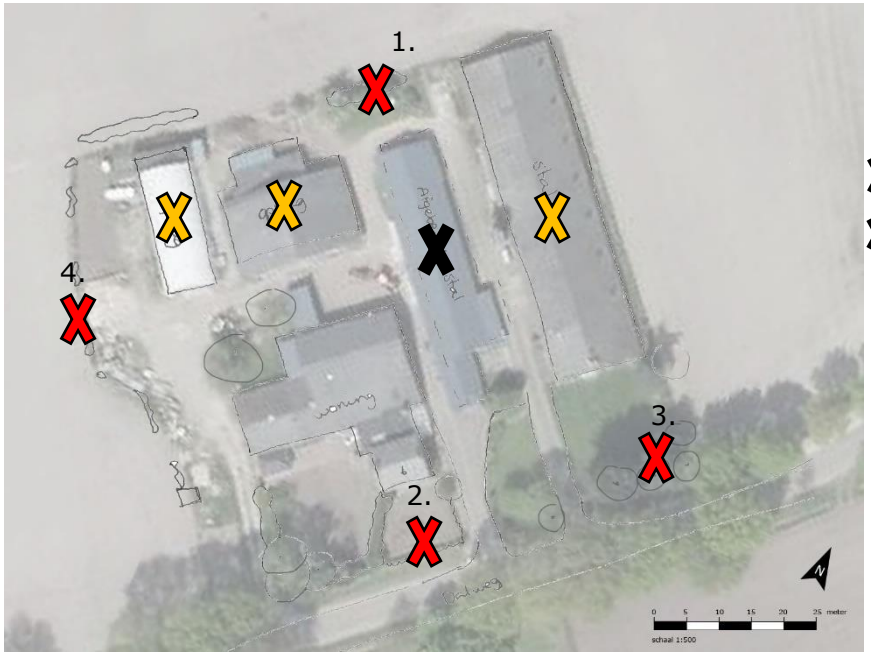

1. verwijderen coniferen
2. verwijderen buxus (buxusmot)
3. verwijderen 4x naaldbomen
4. te verwijderen Hulst

te slopen/te verwijderen bebouwing

afgebrande stal

Afbeelding 5. te verwijderen landschap ontsierende elementen

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

De landschappelijke inpassing aan de noordwest zijde bestaat uit een houtsingel met enkele boomvormers en ondergroei met inheemse struiken. De reeds aanwezige Laurier wordt verwijderd. Als wintergroen alternatief zal Hulst worden opgenomen in de houtsingel. Met de aanleg van de houtsingel wordt de achterzijde aan het zicht onttrokken en landschappelijk ingepast. De structuren sluiten aan bij de historische situatie en passen in het gemeentelijke beleid.
Daarnaast wordt aan de straatzijde een boomgaard aangelegd omringd door een Beukenhaag en worden parallel aan de Dalweg een drietal lindes aangeplant.

Aan de hand van de toegevoegde elementen wordt het inpassingsplan toegelicht. Hierbij is een korte beschrijving van de ingreep opgenomen. In bijlage 1 is het inrichtingsplan op schaal weergegeven.

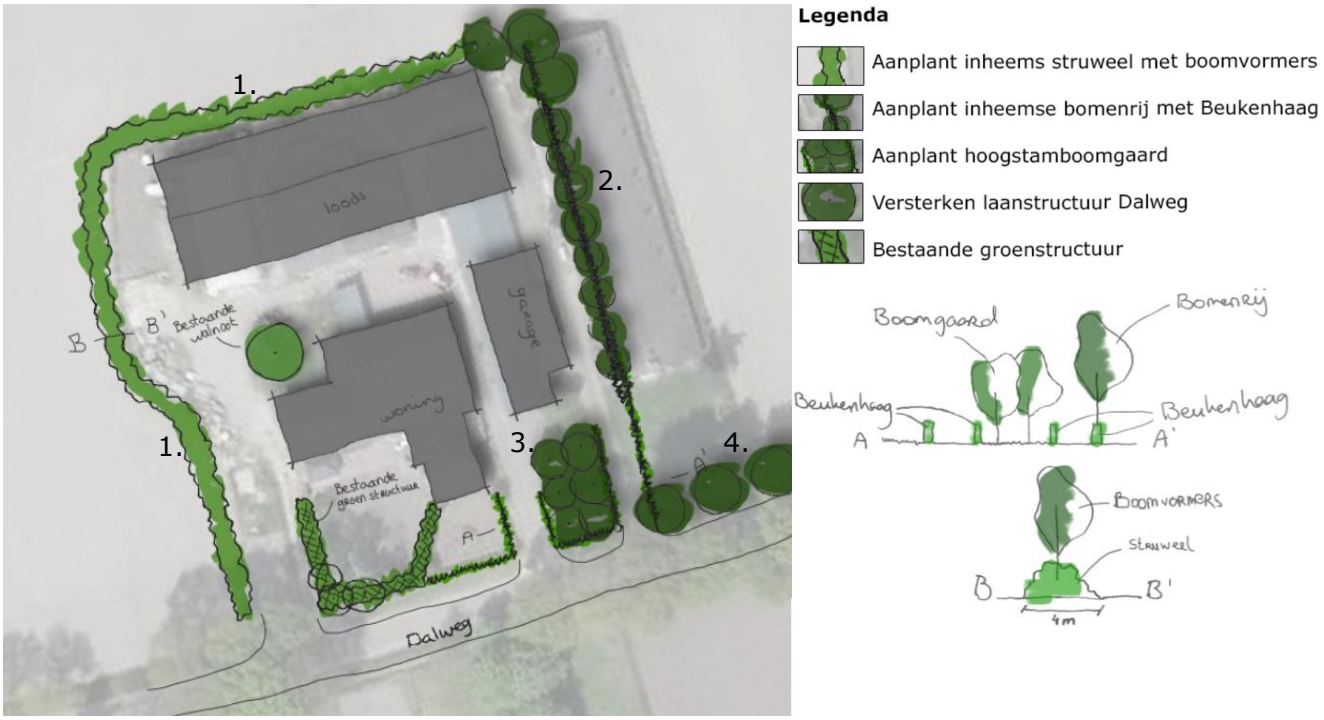

Afbeelding 6. Landschappelijk inpassingsplan (MILON, 2019)

De onderdelen die zijn toegevoegd aan het landschappelijke inpassingsplan zijn in onderstaande volgorde beschreven in het rapport:

1. Aanplant inheems struweel met boomvormers;
2. Aanplant landschappelijke bomenrij met Beukenhaag;
3. Aanplant hoogstamboomgaard met Beukenhaag;
4. Versterken laanstructuur Dalweg.

experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2.1. Aanplant van struweel met enkele boomvormers

Aan de noordwest zijde van het perceel wordt een houtsingel aangeplant met inheemse beplanting (de bestaande Laurier zal worden verwijderd). De houtsingel bestaat uit allerlei inheemse plantsoorten zoals Hazelaar, Lijsterbes, Meidoorn, Gelderse roos, Zomereik en Hulst. De houtsingel vormt een habitat voor verschillende soorten insecten, vogels en kleine zoogdieren. De singel zal als bosplantsoen worden aangeplant in driehoeksverband (zie onderstaande afbeelding). Voor de aanplant van een houstingel wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte. De boomvormers (Zomereik en Lijsterbes) kunnen in een groter formaat aangeplant worden.

1. Bij een bosje kan het plantsoen op verschillende manieren worden aangeplant. De keuze bestaat uit het aanplanten in een vierkants- of een driehoeksverband.
2. Voor de aanplant kan gekozen worden voor een plantafstand van bijvoorbeeld 1,5 bij 1,5 meter.

driehoeksverband

Afbeelding 7. Sfeerimpressie van een houstingel (foto MILON bv).

2.2 Landschappelijke bomenrij met Beukenhaag

Aan de oostzijde van het perceel zal een nieuwe bomenrij worden aangeplant welke begeleid wordt door een bomenrij. Deze lijnstructuur zorgt ervoor dat de toekomstige bebouwing voor een gedeelte uit het zicht wordt ontnomen maar bied ook transparantie en openheid naar het omliggende landschap. Daarnaast versterken de elementen de zichtlijn naar het achterliggende agrarische gebied. De bomen zullen worden geplaatst in de Beukenhaag (zie de afbeelding hiernaast).

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2.3 Inheemse erfafscheiding (Beukenhaag)

Zoals voorgaand beschreven zal er parallel aan de bomenrij een Beukenhaag worden aangeplant. Om de boerderij de uitstraling te geven van een boerenerf wordt er aan de voorzijde van de boerderij ook een Beukenhaag aangeplant.
De Beukenhaag geeft een landschappelijke uitstraling en zal het hele jaar bijdragen aan het groene karakter van de locatie. De haag aan de oostzijde zal worden aangeplant in rijen van twee (2 rijen: 10 stuks/m1, maat 60/80). De haag aan de straatkant wordt als enkele rij aangeplant.

Aan de straatzijde van het perceel vormt een nog aan te planen Beukenhaag de afscheiding tussen de straat en de voortuin. De bestaande Buxushaag zal worden vervangen door een Beukenhaag. Op onderstaande afbeelding is een referentiefoto opgenomen van de Beukenhaag parallel aan een oprit.

Afbeelding 8. Beukenhaag parallel aan oprit (foto: MILON bv).

experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2.3 Hoogstamfruitbomen

Aan de straatzijde van het perceel worden in de voortuin een zestal hoogstam fruitbomen aangeplant. Deze fruitbomen versterken het landelijke karakter van het perceel en zorgen ervoor dat de voorzijde van het perceel de uitstraling krijgt van een boerenerf. De soortenkeuze van de bomen is niet vastgelegd. Voor fruitproductie dient rekening gehouden te worden met de bestuiving van de bomen. Kies een zelf bestuivende soort om er zeker van te zijn dat er vruchten aan de boom komen.

Onderstaande een aantal zelf bestuivende soorten welke toegepast kunnen worden.

- Malus domestica 'Elstar' (appel)
- Malus domestica 'Jonagold' (appel)
- Pyrus communis 'Conference' (peer)
- Pyrus communis 'Concorde' (peer)
- Prunus avium 'Kordia' (kers)
- Prunus avium 'Regina' (kers)

Afbeelding 9. Hoogstam fruitbomen op het voorerf nabij de woning

2.4 Versterken laanstructuur Dalweg

De Dalweg wordt op delen aan weerzijden begeleid door Zomereiken of Lindes. Om deze laanstructuur te versterken worden er op het perceel een drietal Lindes/Zomereiken aangeplant parallel aan de Dalweg. De afstand van de bomen dient overeen te komen met de afstanden van de reeds aanwezige laanbeplanting. De nieuw aan te planten bomen zullen op deze manier onderdeel worden van de bestaande laanstructuur aan de Dalweg.

Afbeelding 10. Laanstructuur Dalweg (foto: MILON)

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

3. Financiële verantwoording kwaliteitsverbetering

De voorgenomen ontwikkeling wordt mogelijk gemaakt middels een bestemmingsplanherziening. Hierbij moet worden voldaan aan de vereisten van de versterking van de landschappelijke kwaliteit (tegenprestatie) ex artikel 3.2 van de Provinciale Verordening ruimte.. Om nadere invulling te geven aan de uitgangspunten van de Verordening is door de gemeente Bladel de 'Landschapsinvesteringsregeling De Kempen' vastgesteld.

De omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een regulier bedrijf zonder dat daarbij het bouwvlak wordt vergroot, wordt in de regeling Kwaliteitsverbetering aangemerkt als een ontwikkeling in categorie 3. Voor voorliggend plan is dan ook een landschappelijke kwaliteitsverbetering vereist. Met deze landschappelijke kwaliteitsverbetering worden de potentiele waarden en kwaliteiten in en rondom het plangebied versterkt. De benodigde bijdrage aan kwaliteitsverbetering is hieronder vastgesteld (waardevermeerdering in de nieuwe situatie ten opzichte van de bestaande situatie). De berekening van de benodigde investering in de kwaliteitsverbetering op basis van de Landschapsinvesteringsregeling De Kempen is onderstaande tabel nader weergegeven.

Tabel 1.Berekening kwaliteitsverbetering landschap.

Investering landschappelijke kwaliteitsverbetering			
Berekening			**Bedrag**
Toekomstige situatie	Opp.	Normbedrag	
Bedrijven	5.000 m^2	€ 80 p/m^2	€ 400.000
Agrarisch onbebouwd	5.000 m^2	€ 5 p/m^2	€ 25.000
			€ 425.000
Bestaande situatie	Opp.	Normbedrag	
Agrarisch bouwvlak	10.000 m^2	€ 25 p/m^2	€ 250.000
Waardevermeerdering: € 425.000 – € 250.000:			€ 175.000
Investering kwaliteitsverbetering	20% van	€ 175.000	€ 35.000
Sloop stal	783 m^2	€ 25 p/m^2	€ 19.575
Sloop werktuigenberging	295 m^2	€ 25 p/m^2	€ 7.375
Restant investering kwaliteitsverbetering			**€ 8.050**

In onderstaande tabel is inzichtelijk op welke manier de investering kwaliteitsverbetering invulling krijgt (deze tabel is ook als bijlage 2 toegevoegd).

Inrichtingselement	Nederlandse naam	Latijnse naam	Maat [cm]	Opp [m²]	Aantal	Normkosten (Stika)	Kosten totaal aanplant	Kosten totaal beheer 10 jaar	totaal kosten kwaliteitsverbetering
Landschapspakketten									
L1A Hakhoutsingel	inheems bosplantsoen		60-80	520	312	€ 1,66	€ 517,92	€ 621,40	€ 1.139,32
L7 Knip- en scheerheg	Beukenhaag	Fagus sylvatica	80-100	140	700	€ 1,58	€ 1.106,00	€ 1.638,00	€ 2.744,00
L8B Landschapsboom in bomenrij of boomgroep					14	€ 64,90	€ 908,60	€ 775,60	€ 1.684,20
L10 Hoogstamfruitboomgaard	Fruitboom	diverse soorten	14-16		6	€ 57,62	€ 345,72	€ 846,92	€ 1.192,64
Bestaande landschapselementen									
Solitaire bomen (volwassen)	Walnoot	Juglans regia			1	-	-	€ 55,40	€ 55,40
L7 Knip- en scheerheg	Laurier	Prunus laurocerasus		42	m	-	-	€ 491,40	€ 491,40

Investering m.b.t. landschapselementen	€	7.306,96
plankosten max 20% van uitvoeringskosten	€	1.461,39
totale investering aanplant en beheer landschapselementen	€	**8.768,36**

Huygensweg 24
5482 TG Schijndel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

4. Uitgangspunt

Het landschappelijk inpassingsplan is een onderdeel van de ontwikkeling omtrent de bestemmingsplan wijziging. Het landschappelijke inpassingsplan wordt door de gemeente getoetst. Bij goedkeuring van het bestemmingsplan zal de gemeente er op toezien dat de landschappelijke inpassing daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Het landschappelijk inpassingsplan zal worden opgenomen in de anterieure overeenkomst met de gemeente.

Bijlage 1

LANDSCHAPPELIJK INPASSINGSPLAN

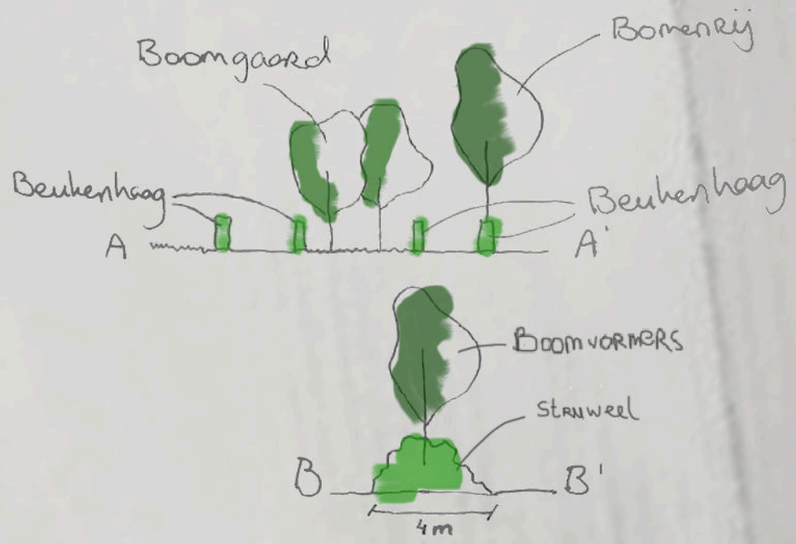

Legenda

- Aanplant inheems struweel met boomvormers
- Aanplant inheemse bomenrij met Beukenhaag
- Aanplant hoogstamboomgaard
- Versterken laanstructuur Dalweg
- Bestaande groenstructuur

0 5 10 15 20 25 meter

schaal 1:500

Betreft	Landschappelijk inpassingsplan				
Locatie	Dalweg 6				
Plaats	Hapert				
Figuur	Ligging van de locatie met aanwezige- en toe te voegen landschapselementen				
Bestand	P:\PROJECTEN\Hapert\Dalweg 6\Landschappelijk inpassingsplan\Dossier\Tekeningen				
Bijlage	1	Versie		Formaat	A3
Project	20181024	Datum	18-01-2019	Schaal	1:500
Getekend	KvH	Gewijzigd			

MILON
experts in bodem, ruimte en milieu
Huygensweg 24, 5482 TG Schijndel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

Bijlage 2

Berekening investering kwaliteitsverbetering van het landschap
Dalweg 6, Hapert
3-7-2019

Opgesteld door: MILON bv
Koen van Ham

MILON
Zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Aanplant en beheer van landschapselementen:

Inrichtingselement	Nederlandse naam	Latijnse naam	Maat [cm]	Opp [m²]	Aantal	Normkosten (Stika)	Kosten totaal aanplant	Kosten totaal beheer 10 jaar	totaal kosten kwaliteitsverbetering
Landschapspakketten									
L1A Hakhoutsingel	inheems bosplantsoen		60-80	520	312	€ 1,66	€ 517,92	€ 621,40	€ 1.139,32
L7 Knip- en scheerheg	Beukenhaag	Fagus sylvatica	80-100	140	700	€ 1,58	€ 1.106,00	€ 1.638,00	€ 2.744,00
L8B Landschapsboom in bomenrij of boomgroep					14	€ 64,90	€ 908,60	€ 775,60	€ 1.684,20
L10 Hoogstamfruitboomgaard	Fruitboom	diverse soorten	14-16		6	€ 57,62	€ 345,72	€ 846,92	€ 1.192,64
Bestaande landschapselementen									
Solitaire bomen (volwassen)	Walnoot	Juglans regia			1	-	-	€ 55,40	€ 55,40
L7 Knip- en scheerheg	Laurier	Prunus laurocerasus		42	m	-	-	€ 491,40	€ 491,40

Investering m.b.t. landschapselementen	€	7.306,96
plankosten max 20% van uitvoeringskosten	€	1.461,39
totale investering aanplant en beheer landschapselementen	**€**	**8.768,36**

Legenda

Plangebied

Enkelbestemmingen

AW-NL — Agrarisch met waarden - Natuur- en Landschapswaarden

B — Bedrijf

Dubbelbestemmingen

WR-A2 — Waarde - Archeologie 2

WR-A4 — Waarde - Archeologie 4

Gebiedsaanduidingen

overige zone - attentiegebied EHS

overige zone - groenblauwe mantel

Functieaanduidingen

(sb-bv) — specifieke vorm van bedrijf - bedrijfsverzamelgebouw

Bouwvlakken

bouwvlak

Maatvoeringen

h
1700
maximum oppervlakte bedrijfsbebouwing (m2)

Bestemmingsplan:

Dalweg 6
Hapert
Gemeente Bladel

Opdrachtgever: Agrifirm Exlan BV

Status: ontwerp

Noordpijl

Get.: WDK

Datum: 06-12-2019

Formaat: A3

Schaal: 1:1000

Tekeningnummer:
NL.IMRO.1728.BPG0059dalweg6-ONTW

BraGIS GIS/CAD Ondersteuning en software
Dalenstraat 4B, 5466 PM Eerde
Tel: 0413-303279
E-mail: info@bragis.nl
Web: www.bragis.nl

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Bestemmingsplan Dalweg 6 te Hapert

Nummer R20.017

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het bestemmingsplan 1 bedrijfswoning toestaat en dat er geen risico is dat meerdere gebouwen bewoond worden.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.4 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.017, Agendapunt 8.4.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	628
Extern Zaak ID	Z200000586
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.5
Omschrijving	R20.020 Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.020b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.020 van burgemeester en wethouders van 17 maart 2020;

gelet op de Wet Gemeenschappelijke Regelingen en de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant;

besluit:

1. de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voor kennisgeving aan te nemen.
2. geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.020
Onderwerp : Ontwerpbegroting 2021 en -meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Aan de raad

Inleiding
Op 20 februari 2020 heeft het Dagelijks Bestuur van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 toegezonden. Uw raad kan een zienswijze op het ontwerp indienen.

Voorstel
Te besluiten om:
1. de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voor kennisgeving aan te nemen.
2. geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Beoogd effect
De ontwerpbegroting en -meerjarenraming voor kennisgeving aannemen en een besluit nemen over het al dan niet indienen van een zienswijze hierop.

Argumenten
1.1. De ontvangen stukken voor kennisgeving aannemen
De ontwerpbegroting 2021 en de -meerjarenraming 2022-2024 kunt u voor kennisgeving aannemen.

2.1. De stukken geven geen aanleiding tot het indienen van zienswijzen
Basis voor de ontwerpbegroting is het werkprogramma 2020, het Regionaal Operationeel Kader (ROK) en het programma collectieve taken. De in de ontwerpbegroting opgenomen gemeentelijke bijdragen zijn in overeenstemming met het werkprogramma 2020, zowel voor basistaken als voor verzoektaken, en de afspraken omtrent het ROK en de collectieve taken.

2.2. Het Regionaal Operationeel Kader is verwerkt in de ontwerpbegroting
Vanaf 1 januari 2020 wordt milieutoezicht en -handhaving uitgevoerd conform het ROK. Het budget wat nodig is voor de uitvoering van het ROK wordt vanaf 2021 gefaseerd verkregen. Met het voor 2021 betreffende deel (€ 38.333,00) is in de ontwerpbegroting rekening gehouden. Het bedrag voor landelijke basistaken is hiervoor opgehoogd.

2.3. Budget voor de implementatie van de Omgevingswet is opgenomen
Voor de verdere implementatie en doorontwikkeling van de Omgevingswet, na inwerkingtreding per 1 januari 2021, is nog budget nodig. Hiervoor is een totaalbedrag van € 400.000,00 gereserveerd. Deze bijdrage wordt verdeeld onder de deelnemers. De gemeentelijke bijdrage is opgehoogd met deze bijdrage.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
VTH de Kempen	Nikky Ansems	0497-531483

2.4. Begrotingen komende jaren
Verwacht wordt dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het gemeentefonds gaat krijgen. Dit komt door herverdeeleffecten na herijking van het gemeentefonds die nadelig zijn voor kleinere gemeenten. Een lagere uitkering leidt tot een beperking van de begroting van onszelf, maar mag tevens tot terughoudendheid leiden bij het opstellen van de toekomstige begrotingen van de samenwerkingsverbanden waar we aan deelnemen.
Met het oog op deze verwachte ontwikkeling wordt voorgesteld de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Kanttekeningen
1.1 Besluitvorming door Algemeen Bestuur ODZOB
Het Algemeen Bestuur van de ODZOB stelt de definitieve begroting vast. Het Algemeen Bestuur kan een besluit nemen dat niet overeenstemt met de ontwerpbegroting.

1.2 Periodieke controle nodig door ontbreken overzicht meerjarige gemeentelijke bijdragen
Een van de aandachtspunten bij de ontwerpbegroting is dat het overzicht van meerjarige gemeentelijke bijdragen ontbreekt. Ondanks diverse pogingen is het niet gelukt om van de ODZOB een overzicht te verkrijgen van meerjarige gemeentelijke bijdragen voor de jaren 2022 en daaropvolgend.

Hierdoor heeft er geen financiële afstemming kunnen plaatsvinden met de in de meerjarenbegroting van de gemeente Bladel opgenomen ramingen voor de basis- en verzoektaken, inclusief de voor Bladel afgesproken financiële fasering met betrekking tot de bijdrage voor het ROK. Omdat controle van de meerjarenraming niet mogelijk is gebleken, zal periodiek – aan de hand van de werkprogramma's – moeten worden gecontroleerd of de kosten overeenkomen met de gemaakte raming. Daarbij kan de situatie ontstaan dat de oorspronkelijke ramingen aangepast moeten worden.

Financiën
Instemmen met de ontwerpbegroting 2021 heeft tot gevolg dat de thans in de meerjarenbegroting opgenomen bijdrage voor de ODZOB met ingang van het jaar 2021 structureel moet worden verhoogd met € 17.871,-. Deze verhoging is reeds opgenomen in de Perspectiefnota 2020.

Ten behoeve van het Regionaal Operationeel Kader (ROK) is bij de Perspectiefnota 2019 een aanvullend budget van € 115.000,- beschikbaar gesteld, oplopend van € 38.333,- in 2021, € 76.666,- in 2022 en € 115.000,- in 2023 en volgende jaren.

Omdat controle van de meerjarenraming niet mogelijk is gebleken, zal periodiek (jaarlijks) moeten worden gecontroleerd of de kosten van de ODZOB overeenkomen met de in de meerjarenbegroting van Bladel opgenomen raming. Daarbij kan de situatie ontstaan dat, naast de jaarlijkse loon- en prijsontwikkelingen, oorspronkelijke ramingen verder aangepast moeten worden.

Communicatie
Na besluitvorming wordt aan de ODZOB kenbaar gemaakt dat er geen zienswijze is tegen de ontwerpbegroting en -meerjarenraming.

Uitvoering
Na besluitvorming wordt aan de ODZOB kenbaar gemaakt dat er geen zienswijze is tegen de ontwerpbegroting en -meerjarenraming.

Bladel, 12 mei 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerpbesluit (20it.00685);
02. Aanbiedingsbrief en Ontwerpbegroting 2021 en -meerjarenraming 2022-2024 d.d. 20 februari 2020 (20ik.01422).

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.00685

Ontwerp-raadsbesluit

20it.00685

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.020 van burgemeester en wethouders van 17 maart 2020;

gelet op de Wet Gemeenschappelijke Regelingen en de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant;

besluit:

1. de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voor kennisgeving aan te nemen.
2. geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2021 en de ontwerp meerjarenraming 2022-2024 van Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 14 mei 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

20ik.01422

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Postbus 8035
5601 KA Eindhoven
T: 088 369 03 69
I: www.odzob.nl

De in de GR Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
deelnemende overheden:
Gemeenteraden
Provinciale Staten Noord-Brabant

Gemeente Bladel
Briefnr.:
Ingek. d.d.: 20 FEB. 2020
Beh. afd.: | Ontv.bev. | Afged.
VTH

uw kenmerk	uw bericht van	ons kenmerk	datum
		Z.153437/D.561286/EM/JlP	20 februari 2020

onderwerp
Ontwerpbegroting 2021

contactgegevens
e-mail : E.Minnen@odzob.nl
tel. : 088 369 04 42

Geachte leden van de gemeenteraad, leden van Provinciale Staten,

Hierbij zenden we u de ontwerpbegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 (bijlage) van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB). Op 4 december 2019 heeft u reeds ter informatie de Kadernota 2021 van de ODZOB ontvangen. Op basis hiervan is de ontwerpbegroting opgesteld

Vragen? Bezoek een informatiebijeenkomst op 6, 15 of 16 april
Om u optimaal van informatie te voorzien, organiseren de 4 regionale GR-en (MRE, GGD, Veiligheidsregio en ODZOB) informatiebijeenkomsten waarin de belangrijkste aspecten uit de begrotingen worden toegelicht. U kunt tijdens deze bijeenkomsten al uw vragen stellen. De bijeenkomsten vinden plaats op 6, 15 en 16 april. U wordt hier nog apart over geïnformeerd.

Zienswijzen
Wilt u een zienswijze indienen? Doe dit dan voor 20 mei. Zienswijzen die later binnenkomen, kunnen niet meer verwerkt worden in de reactienota die aan het Algemeen Bestuur voorgelegd wordt (bij besluitvorming over het vaststellen van de definitieve begroting).

Met vriendelijke groet,

Dagelijks Bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant,

M.J. van Schuppen
voorzitter

J.M.L.Tolsma
secretaris

Bijlage: Ontwerpbegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 ODZOB

In afschrift aan:
Colleges van B&W en GS Noord-Brabant

BEGROTING 2021 EN MEERJARENRAMING 2022-2024

VERSIE 20 FEBRUARI 2020

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

BEGROTING 2021 EN MEERJARENRAMING 2022-2024

VERSIE 20 FEBRUARI 2020

In opdracht van	Dagelijks Bestuur Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Opgesteld door	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant Postbus 8035 5601 KA Eindhoven
Documentnummer	Z.153437/D.562596
Datum	20 februari 2020

Inhoudsopgave

1 Inleiding **6**

2 Missie en visie **7**

3 Beleidsbegroting **8**

3.1 Inleiding 8

3.2 Aandachtsgebieden 9

3.2.1 Omgevingswet 9

3.2.2 Regionaal en uniform uitvoeringsbeleid 12

3.2.3 Klimaat, energie en duurzaamheid 12

3.2.4 Toekomstbestendige veehouderij 13

3.2.5 Bodem 15

3.2.6 Asbest 15

3.2.7 Gezondheid 16

3.2.8 Ondermijnende criminaliteit 17

3.2.9 Zeer Zorgwekkende Stoffen 18

3.2.10 Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) 18

3.3 Programmaplan 19

3.3.1 Programma Dienstverlening 20

3.3.2 Programma collectieve taken 21

3.3.3 Algemene dekkingsmiddelen 22

3.3.4 Kosten van de overhead 23

3.3.5 Heffing Vennootschapsbelasting 24

3.3.6 Onvoorzien 24

3.4 Paragrafen 24

3.4.1 Lokale heffingen 25

3.4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 25

3.4.3 Onderhoud kapitaalgoederen 30

3.4.4 Financiering 30

3.4.5 Bedrijfsvoering 33

3.4.6 Verbonden partijen 35

3.4.7 Grondbeleid 36

4 Financiële begroting **37**

4.1 Overzicht van baten en lasten en toelichting 37

4.1.1 Overzicht van baten en lasten 37

4.1.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 37
4.2 Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten 41
4.3 Overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 41
4.4 Toelichting op exploitatielasten 42
4.4.1 Gehanteerde uitgangspunten 42
4.4.2 Kostenoverzicht per kostensoort en programma 42
4.5 Uiteenzetting financiële positie en de toelichting 44
4.5.1 Raming begrotingsjaar 45
4.5.2 Geprognotiseerde begin- en eindbalans 45
4.5.3 EMU saldo 47
4.5.4 Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume 47
4.5.5 Investeringen 47
4.5.6 Financiering 48
4.5.7 Verloop van reserves en voorzieningen 48
4.6 Meerjarenraming en de toelichting 49
4.6.1 Inleiding 49
4.6.2 Meerjarenraming van baten en lasten 49
4.6.3 Meerjarenraming incidentele baten en lasten 49
4.6.4 Meerjarenraming structurele toevoegingen en onttrekking aan reserves 49
Bijlage 1: Specifieke bijdrage per opdrachtgever 50
Bijlage 2: Overzicht baten en exploitatiekosten 51
Bijlage 3: Samenvatting geïnventariseerde risico's ODZOB 52
Bijlage 4: Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld 53

1 Inleiding

Voor u ligt de begroting 2021 en meerjarenraming 2022 - 2024 van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB). Deze begroting is opgesteld op basis van het concernplan 2019-2022, de kadernota 2021 en is gebaseerd op de rekening 2018, conceptrekening 2019, begroting 2020 en de dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2019-2022.
Bij het opstellen van deze begroting zijn de financiële werkgroep en het Opdrachtgeversplatform van de ODZOB betrokken.

De begroting bestaat uit:

- visie en de missie van de ODZOB (hoofdstuk 2);
- de beleidsbegroting met de ontwikkelingen en uitdagingen relevant voor de ODZOB in hoofdstuk 3. De hieruit voortvloeiende aandachtsgebieden waarop de ODZOB zich in het bijzonder richt, worden gerealiseerd binnen de basis- en verzoektaken, de collectieve taken en de reguliere overhead. In de programma's dienstverlening, collectieve taken en overhead vindt u de uiteenzetting hiervan. In de beleidsbegroting zijn verder de volgens het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) verplichte paragrafen opgenomen;
- financiële begroting in hoofdstuk 4. Deze bestaat onder andere uit het overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie. Ook is in dit hoofdstuk de meerjarenraming opgenomen; De baten worden geraamd binnen de twee programma's Dienstverlening en Collectieve taken. Voor het Programma Dienstverlening worden de voor de opdrachten van deelnemers en niet-deelnemers in rekening te brengen bedragen geraamd. Voor het programma Collectieve Taken bestaan de baten uit een vaste bijdrage van de deelnemers. Op basis van door de deelnemers ingediende zienswijzen op eerdere begrotingen, is in voorliggende begroting rekening gehouden met 1% efficiencyverbetering (en in 2022 met 3% efficiencyverbetering op de werkprogramma's).
- bijlagen: de specifieke bijdragen per opdrachtgever, het overzicht van exploitatiekosten en het overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld.

2 Missie en visie

Onderstaande missie, visie en leidend principe, genoemd in het concernplan 2019-2022, spelen in op toekomstige ontwikkelingen en zijn daarmee richtinggevend voor de koers van de ODZOB:

Missie:
Samen meer waarde voor een veilige en gezonde leefomgeving in Zuidoost-Brabant. Voor en met gemeenten, provincie en netwerkpartners voeren we taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving, en geven we advies op het gebied van omgevingsrecht. De kwaliteit van ons werk wordt gegarandeerd door de inzet van deskundige medewerkers die betrouwbaar, proactief, oplossingsgericht en omgevingsbewust zijn.

Visie:
De ODZOB ontwikkelt zich als dé vanzelfsprekende partner in Zuidoost-Brabant die hoogwaardige, innovatieve en betaalbare diensten levert in het kader van de Omgevingswet. Wij zijn overtuigd van de kracht van de samenwerking met onze deelnemers. Samen zorgen we voor de balans tussen ondernemen en een veilige en gezonde leefomgeving.

De inzet van de ODZOB ziet er in de kern als volgt uit:
De ODZOB werkt samen met andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. Samen met hen en de deelnemers aan de GR verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: veiliger, gezonder en minder overlast. Dit alles onder het motto: **"Samen meer waarde"**. Om dit doel te bereiken voert de ODZOB VTH-taken uit voor de deelnemers. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken (specialismen) voert de omgevingsdienst uit indien provincie of gemeenten daarom verzoeken. De ODZOB opereert daarbij als strategische partner en verlengstuk van de deelnemers. Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en het collectief programma op het gebied van de fysieke leefomgeving.

3 Beleidsbegroting

3.1 Inleiding

In het Concernplan ODZOB 2019-2022 zijn de uitdagingen en ontwikkelingen voor de komende jaren geschetst die leidend zijn voor de inzet van de ODZOB.

Belangrijke landelijke ontwikkelingen als de invoering van de Omgevingswet, de Wet VTH en het Bor (Besluit Omgevingsrecht) bepalen de inzet van de ODZOB bij de uitvoering van het takenpakket.

In dat kader verandert ook de rol van de overheden in het leggen van meer verantwoordelijkheden bij burgers en bedrijven. Dit is een ontwikkeling die past bij de transitie van verticaal georganiseerde naar een horizontale netwerk- en participatiesamenleving. De veranderende rol van de overheid komt binnen het werkterrein van de ODZOB met name in de omgevingswet tot uitdrukking. Dit betekent nog meer omgevingsbewustzijn, ontwikkelingsgericht werken, faciliteren, maatwerk leveren, experimenteren en verbinden.

Het VTH-domein is een complex taakveld in de regio Zuidoost-Brabant die gekenmerkt wordt door de innovatieve Brainport regio en een landelijk gebied met veel intensieve veehouderij. Maatschappelijke ontwikkelingen vragen in steeds grotere mate om optimale dienstverlening en transparantie. De risico's zijn groot, terwijl het handelen van overheidsorganisaties onder een vergrootglas ligt. Gelet op de toenemende complexiteit van het werk wordt het steeds belangrijker om de uitvoering professioneel georganiseerd te hebben. Het verder uitbouwen van specialistische kennis en expertise is cruciaal om deze

opgaven aan te kunnen. Het vraagt bovendien om actieve samenwerking met de deelnemers en andere partijen.

Uitdagingen

De volgende ontwikkelingen vragen in het bijzonder aandacht:

- De inwerkingtreding van de Omgevingswet vraagt om een integrale aanpak bij de inrichting van de leefomgeving en een beschikbaarheid van informatie voor alle ketenpartijen. Dat wordt mogelijk als informatie eenvoudig gedeeld kan worden en digitaal beschikbaar en toegankelijk is.
- Samenwerking met partners als Veiligheidsregio, GGD, Metropoolregio Eindhoven, OM, rijksinspecties, waterschappen, andere Brabantse omgevingsdiensten etc. wordt verder uitgebreid. Deze samenwerking is niet alleen nodig bij de voorbereiding van de Omgevingswet, maar ook voor de aanpak van opkomende maatschappelijke problemen zoals zeer zorgwekkende stoffen, ondermijning, etc.
- De deelnemers staan voor de opgave om samen met de ODZOB op een aantal terreinen regionaal uitvoeringsbeleid voor VTH vast te stellen (voor zover nog niet gebeurd) en uit te voeren. Hiermee wordt invulling gegeven aan de procescriteria van het Bor en de BIG-8. Dat wil zeggen samen met de deelnemers keuzes maken en prioriteren wat regionaal wordt opgepakt in het VTH-domein. Hierbij wordt de strategische beleidscyclus verbonden met de operationele cyclus.
- Advisering en kennisuitwisseling over grote inhoudelijke thema's die vanuit het VTH-domein veel impact hebben op de leefomgeving is aan de orde. Het gaat daarbij om de volgende thema's: klimaat & energie/duurzaamheid, toekomstbestendige veehouderij, bodem, asbest, gezondheid, ondermijning - ogen en oren in het veld en zeer zorgwekkende stoffen.
- Verdere ontwikkeling van de kwaliteit en efficiency vergt voortdurend aandacht met daarin een belangrijke positie voor standaardisering van werkprocessen en ontsluiting van informatie. Onderdeel van de informatievoorziening is een goede basisregistratie met een actueel regionaal inrichtingenbestand.
- Het Bor heeft veel impact op de omvang van het opdrachtenvolume voor de ODZOB. Naar verwachting zal het opdrachtenvolume voor de basistaken - aanvullend op de jaarlijkse groei van verzoektaken - de komende jaren groeien. Daarnaast dient ingespeeld te worden op de ontwikkelingen van de Omgevingswet. Krapte op de arbeidsmarkt vraagt inventieve oplossingen om aan de groeiende uitvoeringsvraag te kunnen voldoen. Een strategische personeelsplanning met een kwalitatieve en kwantitatieve analyse is nodig om hier een passend antwoord op te vinden.

Voor de begroting 2021 zijn, voortbordurend op de kadernota 2021, de onderstaande aandachtsgebieden benoemd.

3.2 Aandachtsgebieden

3.2.1 Omgevingswet

Op 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet van kracht. Dat betekent dat op die datum inwoners en bedrijven in onze regio volgens de voorschriften uit de Omgevingswet een vergunning moeten kunnen aanvragen, een melding moeten kunnen doen, respectievelijk op basis van proforma omgevingsplannen van de gemeenten moeten kunnen afwegen waar in onze regio welk initiatief mogelijk is zónder vergunning dan wel melding. Vergunningen moeten in maximaal 8 weken worden verleend (waar dat nu maximaal 26 weken is). Er dient integraal toezicht gehouden te worden of initiatiefnemers zich houden aan de (deels nieuwe) wet- en regelgeving, bepalingen uit het omgevingsplan, en de voorschriften uit de vergunning.

In de periode tussen 2021 en 2029 zullen omgevingsvisies en omgevingsplannen met omgevingswaarden moeten worden opgesteld. Tevens moet gebiedsinformatie uit onder meer omgevingsplannen juist en volledig ontsloten worden in het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO).

Gemeenten (provincie en waterschap) hebben primair de verantwoordelijkheid om bovenstaande in te regelen en te borgen. Dit betekent enerzijds dat zij binnen hun eigen organisatie het nodige te doen hebben in het inrichten van processen, het digitaal ontsluiten van informatie en het opleiden van de eigen medewerkers.
Anderzijds zullen de verbonden partijen ODZOB, GGDBZO en VRBZO, die in opdracht van de gemeenten taken uitvoeren in het ruimtelijke en sociale domein, eveneens processen moeten (her)inrichten, informatie moeten ontsluiten en medewerkers moeten opleiden en trainen.

De besturen van de 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant en de besturen van de verbonden partijen onderschrijven de gezamenlijke wettelijke verplichting en maatschappelijke opgave, en dat zij zich maximaal inspannen om de omgevingswet op uiterlijk 2029 efficiënt te hebben geïmplementeerd.
De Gemeenten, GGD, ODZOB en VRBZO werken op basis van de volgende uitgangspunten:

- Er wordt samengewerkt in de voorbereiding van de Omgevingswet.
- Processen worden op elkaar afgestemd.
- Er wordt, zo veel mogelijk, gewerkt met gemeenschappelijke kaders.
- Er is respect voor de "couleur locale".

De verwachting is dat als gevolg van de Omgevingswet er minder activiteiten vergunning-plichtig zullen zijn. Daar staat tegenover dat de wettelijke proceduretermijn voor complexe inrichtingen, die vóór inwerkingtreding nog 26 weken bestrijkt, naar 8 weken gaat. Dat vergt meer aandacht voor vooroverleg, waarin participatie een belangrijk onderdeel wordt. De Omgevingstafel wordt daarom in de regio als belangrijk instrument gezien om initiatieven te verkennen en begeleiden middels een proces waarin de ketenpartners samenwerken.
De Omgevingswet dwingt ook meer interbestuurlijke afstemming af, waardoor voor en tijdens vergunningverlening meer afstemmingsmomenten zijn. Ook is de verwachting dat vanwege het vergunningsvrij worden van verschillende activiteiten er meer inzet nodig zal zijn voor het afwikkelen van meldingen alsmede voor toezicht & handhaving. De precieze impact op het totaal van de verwachte inzet en de kosten is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder de wijze waarop gemeenten om zullen gaan met de grotere afwegingsruimte en de invloed die dat heeft op het meer of minder uniform zijn van de werkprocessen. De vuistregel hierbij is: hoe meer maatwerk, hoe meer kosten. Tegenover hogere kosten staat overigens wel de mogelijkheid die de Omgevingswet voor bevoegde gezagen introduceert, om voor milieu vergunningaanvragen leges te heffen. In de eerste jaren dat de Omgevingswet van kracht wordt, zal gemonitord worden welke factoren op welke wijze invloed hebben op de bedrijfsvoering en wat dit betekent voor de kosten. De verwachting is in elk geval dat de kosten voor de baten uitgaan en dat kosten aanvankelijk hoger zullen uitvallen.
Er zullen bevoegdheidsverschuivingen plaatsvinden, met name op het gebied van bodem, maar in mindere mate ook op andere beleidsterreinen, onder andere door de wijziging van inrichting naar activiteit.

Ook heeft de wijze waarop de regels zijn verwerkt in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) impact op onze werkprocessen. Het DSO is het centrale systeem voor het ontsluiten van omgeving gerelateerde informatie, waarop onze eigen systemen dienen aan te sluiten. Het uitgangspunt is dat de processen in 2020 zijn aangepast aan de Omgevingswet en daarnaast de koppeling met het DSO is gerealiseerd, om deze reden zijn er geen extra investeringen voorzien als het gaat om ICT in 2021. We hebben als uitgangspunt genomen dat de doorontwikkeling van het VTH-systeem in 2021 binnen de voorgestelde begroting kan plaatsvinden. Wel willen we benadrukken dat hierbij vanuit is gegaan dat de implementatie van de Omgevingswet op 1 januari 2021 zal plaatsvinden. Mocht de implementatie worden uitgesteld, dan

zullen ook de kosten voor ICT stijgen. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van twee VTH-systemen. Dergelijke risico's zijn opgenomen in de risico-inventarisatie die de ODZOB heeft opgesteld.

Voor de invoering van de Omgevingswet bij de ODZOB is een bestuursopdracht opgesteld die bestaat uit 10 bouwstenen: 1) werkprocessen VTH en advies, 2) producten Omgevingswet, 3) producten en dienstencatalogus, 4) aansluiten op ambities deelnemers, 5) opleiding en training, 6) bevoegdheids-verschuiving, 7) samenwerking speelhuismanifest, 8) raming inzet, organisatie en communicatie, 9) bruidsschat, 10) Kernwaarden omgevingskwaliteit. Aan de bestuursopdracht wordt invulling gegeven via de vier Programmalijnen.

In 2020 is het Programma primair gericht op het in orde brengen van de werkprocessen, geënt op de regionale afspraken die daarover zijn gemaakt - in het kader van de regionale samenwerking Speelhuismanifest, op het aanpassen van de producten en op het uitvoeren van een opleidingsplan. Daarmee is ODZOB klaar om de taken vanaf 1 januari 2021 uit te voeren conform de Omgevingswet.

De invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2021 is de start van een transitieperiode die duurt tot 1 januari 2029. Dat betekent tevens dat de implementatie per 1 januari 2021 niet is afgerond. Op 1 januari 2029 dienen alle gemeenten te beschikken over een, hun hele grondgebied omvattend, Omgevingsplan, dat rekening houdt met strategische kaders die op Rijks- en Provincieniveau worden vastgesteld in visies en met de gemeentelijke Omgevingsvisie waarover elke gemeente uiterlijk dient te beschikken op 1 januari 2024. Veel gemeenten wachten niet en zijn al bezig met de voorbereidingen om de Omgevingsvisie op te stellen. In de jaren tussen de invoering van de Omgevingswet en 2029 zullen regelmatig wijzigingen in de toetsingskaders plaatsvinden die alsdan geïmplementeerd dienen te worden. Dat betekent ook in die periode dat we regelmatig processen, producten en bedrijfsvoering moeten aanpassen, inclusief

ondersteunende systemen, ICT en de daar bijbehorende training & opleiding. Het is belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven om regelmatig te inventariseren welke plannen en ambities onze deelnemers hebben en hoe dit van invloed is op de bedrijfsvoering van de ODZOB. Een eerste inventarisatie vindt begin 2020 plaats en is mee genomen in een voorstel aan het AB maart 2020. Er is voor 2021 conform AB-besluit € 400.000 gereserveerd voor de extra kosten.

De ODZOB kan met de deskundigheid en informatie waarover we vanuit de uitvoeringspraktijk beschikken een adviesrol vervullen voor onze deelnemers bij het opstellen van omgevingsvisies en -plannen. Daarnaast kunnen we een rol vervullen bij de monitoring van omgevingswaarden, onder andere met het regionaal innovatief meetnet lucht & geluid, waarmee het inzicht in de omgevingskwaliteit wordt vergroot en handelingsperspectief voor het bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving van goede omgevingskwaliteit wordt bevorderd.

3.2.2 Regionaal en uniform uitvoeringsbeleid

In 2017 zijn werkgroepen gestart om te komen tot regionaal uitvoeringsbeleid conform BOR. In 2019 zijn zowel het Regionaal Operationeel Kader Milieutoezicht (ROK Milieutoezicht) met het benodigde budget als het ROK Vergunningverlening beschikbaar en door de deelnemers individueel vastgesteld. Hiermee kan de regio de gezamenlijke vergunningen en toezichtstrategie voor alle inrichtingen (basis- en verzoektaken) op een adequaat regionaal kwaliteits- en ambitieniveau uitvoeren.

Voor de taken van de ODZOB wordt binnen het ROK Milieutoezicht vanaf 2020 meer ingezet op zowel incidentgericht, programmatisch en themagericht toezicht op basis van bestuurlijke prioriteiten. Vanuit het ROK Vergunningverlening zal worden gestart met risicogerichte beoordeling van aanvragen of meldingen en de toetsing van de actualiteit van een deel van de vergunningen. Daarnaast blijven we verbeteren in de uitvoering en monitoring van zowel vergunningverlening als toezicht.

In de werkconferentie van 26 september 2019 is gesproken over het uitvoeringsbeleid voor het toezicht op het Besluit Bodemkwaliteit. Met eenduidig regionaal uitvoeringsbeleid bereikt de regio efficiency in het toezicht en is er sprake van level playing field voor toepassers. Het uitvoeringsbeleid zal inhoudelijk aansluiten bij de uitgangspunten het Regionaal Operationeel Kader Milieutoezicht, en daarmee meer dan voorheen inzetten op zaken als ketentoezicht, een programmatische aanpak en informatiegestuurd (IGH= informatie gestuurde handhaving). Over het te volgen scenario en tijdspad zal in afstemming met het OGP een voorstel voor het AB worden voorbereid.

Met de komst van de Omgevingswet zal per 2021 (los van het beleid) veel veranderen voor vergunningverlening en toezicht. Dit zal invloed hebben de interne werkwijze, de producten, de samenwerking en de kentallen. Vandaar dat een evaluatie van beide beleidskaders is gepland na 2 jaar uitvoering (2022) om de ervaringen met het regionale beleid en de wetswijzingen nader te beoordelen. Op basis daarvan kan worden beoordeeld of tussentijds herijken van het beleid gewenst is.

3.2.3 Klimaat, energie en duurzaamheid

Energiebesparing is verplicht vanuit de Wet Milieubeheer. Er is een informatieplicht bijgekomen die het bedrijven verplicht te melden of ze voldoen aan de energiebesparingsplicht. Binnen het ROK (Regionaal Operationeel Kader) is energiebesparing prioritair gescoord. Dit betekent dat toezicht op energiebesparing een vast onderdeel is van controles, bij te kiezen branches. De toezichthouders kunnen een bedrijf van extra informatie voorzien over energiebesparing en eventuele financieringsmogelijkheden om bedrijven te stimuleren verder te gaan met energiebesparing dan wettelijk vereist is. De ODZOB biedt gemeenten op deze wijze invulling en uitvoering om klimaatdoelstellingen te realiseren door middel van toezicht, vergunningverlening en handhaving. De gemeentelijke, provinciale organisatie en de ODZOB zelf moeten

voldoen aan de Kwaliteitscriteria voor energie (hierin zijn eisen gesteld aan medewerkers VTH en adviseurs voor wat betreft kennis en ervaring op het gebied van energie en klimaat).
De ODZOB levert input en adviseert bij de Regionale Energiestrategie (RES) waar nodig. Bij de uitvoering van de RES zal de ODZOB omgevingsvergunningen afhandelen voor zonneparken, windparken, vergistingsinstallaties, et cetera en via VTH-bijdragen aan het realiseren van energiebesparing bij bedrijven en organisaties. Klimaat en energie krijgen, onder meer door de RES, steeds meer aandacht bij gemeenten en provincie.

Als verlengstuk van de deelnemers reduceert de ODZOB de CO_2-uitstoot en werkt eraan om een CO_2-neutrale organisatie te worden. De ODZOB kan, als verzoektaak, gemeenten en provincie ondersteunen met het opstellen van duurzaamheidsbeleid, een uitvoeringsprogramma en de uitvoering ervan, een duurzaamheidsvisie en een plan om van het aardgas af te gaan.
Bij implementatie van de omgevingswet ondersteunt de ODZOB gemeenten bij de kansen die de invoering biedt voor een ambitie op energieneutraliteit. Door het implementeren van de omgevingswet krijgen belanghebbenden meer mogelijkheden om te participeren in de beleidsvorming.
Naast alle inspanningen die we doen om klimaatverandering zoveel mogelijk tegen te gaan, zullen we parallel daaraan maatregelen moeten nemen om met een veranderend klimaat om te gaan: klimaatadaptatie.

Circulaire economie krijgt de komende jaren steeds meer aandacht. Doel is om de Nederlandse economie in 2050 volledig te laten draaien op herbruikbare grondstoffen. Europees geldt een systeem van producentenverantwoordelijkheid. Producenten of importeurs van auto's, elektrische apparatuur, batterijen en accu's, autobanden en verpakkingsmateriaal zijn wettelijk verantwoordelijk voor het inzamelen en het zo duurzaam mogelijk recyclen van hun producten in de afvalfase. Afval en afvalverwerking gaat gepaard met grote geldbedragen en belangen, vandaar dat illegale inzameling en verwerking loont. Jaarlijks lekt een deel van de afvalstromen weg, buiten het legale circuit. Toezicht is nodig op illegale inzameling en verwerking bij afvalbedrijven. Een integrale aanpak van de diverse milieuthema's wordt steeds belangrijker.

3.2.4 Toekomstbestendige veehouderij

Transitie veehouderij
De provincie Noord-Brabant zet in op het versnellen van de overgang naar een zorgvuldige duurzame veehouderij. De veehouderij in Noord-Brabant is een sterke sector, die de laatste jaren meer en meer onder maatschappelijke druk staat om te vernieuwen naar diervriendelijke productie en de negatieve impact op de leefomgeving, natuur en biodiversiteit verder te beperken. Dit proces ondersteunt de provincie met wet- en regelgeving en beleidsmaatregelen zoals subsidies en ondersteuning van innovaties. Zuidoost-Brabant kent relatief veel intensieve veehouderijen en de transitie heeft dan ook grote gevolgen voor het landelijk gebied in deze regio. Veehouderijen die niet mee gaan in de transitie zullen stoppen. De vergunning zal ingetrokken moeten worden of gewijzigd. Voor de vrijkomende agrarische gebouwen en bedrijfswoningen zal een andere functie moeten worden gevonden of ze worden gesloopt en de bestemming wordt aangepast. Andere bedrijven zullen door ontwikkelen en meegaan in de transitie (verduurzamen) en hiervoor vergunningen aanvragen. Lokale overheden en omgevingsdiensten zullen dit proces mee moeten faciliteren en in goede banen leiden. Zomer/najaar 2019 heeft een ambtelijke en bestuurlijke Taskforce voor de gehele provincie Noord-Brabant de VTH-werkzaamheden in kaart gebracht en maatregelen bedacht om de benodigde capaciteit voor de werkzaamheden te reduceren. De maatregelen die zijn bedacht staan ten dienste van een goede ondersteuning van de transitie van de veehouderij door de omgevingsdienst(en) in de periode 2020-2022.

Stikstofproblematiek (voormalig Programma Aanpak Stikstof (PAS))

Met de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 is het PAS komen te vervallen. Dit heeft grote impact voor nieuwe ontwikkelingen in de landbouw, industrie maar ook voor bouwen en infrastructuur. Voor veel initiatieven is de vergunningverlening en toetsing van de gevolgen op natuur tijdelijk vrijwel volledig tot stilstand gekomen. De landelijke overheid, provincies en partijen zoals VNG werken aan beleid en maatregelen om de vergunningverlening en ontwikkeling weer op gang te krijgen. Najaar 2019 is de vergunningverlening weer beperkt opgestart. Verwacht wordt dat het goed inrichten van een nieuw stelsel 1-3 jaar in beslag zal nemen. In mei 2020 zal een definitief advies worden opgeleverd aan het ministerie van LNV. Tot die tijd wordt gewerkt met een tijdelijk toetsingskader waarmee nieuwe initiatieven worden beoordeeld. Het kabinet heeft een spoedwet in voorbereiding om maatregelen door te voeren die de vergunningverlening verder op gang moet helpen.

Kringloop landbouw
Hiermee doelen we op de transitie naar een veehouderij als onderdeel van een circulaire landbouw die op het niveau van (Noordwest-)Europa zijn kringlopen sluit, de kwaliteit van de bodem verbetert en geen negatieve impact heeft op mens, natuur en milieu. Mest is daarin een waardevolle grondstof die de vruchtbaarheid van landbouwgronden verbetert en het gebruik van kunstmest terugdringt.
Het mestbeleid maakt zo onderdeel uit van de transitie naar een zorgvuldige veehouderij. Het doel is dat mestbewerking zich zo ontwikkelt dat het een gewild 'mestproduct' levert met het oog op: sluiten van kringlopen in de land- en tuinbouw, bijdragen aan klimaattaakstelling landbouw, als grondstof voor bio-based producten en bijdragen aan een goed woon- en leefklimaat, een schoon milieu en maatschappelijke acceptatie. Het ministerie van LNV is beleid en maatregelen aan het ontwikkelen. Omdat deze nog niet concreet zijn, is de rol voor de lokale overheden en omgevingsdiensten moeilijk te duiden. Het mestbeleid zal een centrale rol vervullen in de kringlooplandbouw. Het mestbeleid van de provincie Noord-Brabant zet in op het be- en verwerken van het mestoverschot tegen de achtergrond als hiervoor beschreven. De komende 2 jaar wordt een planMER opgesteld om geschikte locaties voor mest bewerken te selecteren. Gemeenten zullen over het benutten van de locaties moeten besluiten. Vervolgens is VTH aan de orde. Mest bewerken op het veehouderijbedrijf betekent een complexere vergunningverlening.

Brongerichte verduurzaming van de veehouderij
De stal van de toekomst wordt ontwikkeld (www.stalvandetoekomst.nl). Hierbij wordt gestreefd om zonder gebruik van luchtwassers hoge emissiereducties te behalen door het toepassen van bronmaatregelen. Het Rijk heeft middelen beschikbaar vanuit het verduurzamingsspoor van de sanering varkenshouderij. De provincie heeft middelen vanuit het flankerend beleid rond Interim Omgevings Verordening (voorheen de Verordening ruimte en de Verordening natuurbescherming). De nieuwe staltechnieken worden beoordeeld op duurzaamheid en effecten op milieu in de vergunningaanvragen die ondernemers voorleggen aan het bevoegd gezag.

Volksgezondheid omwonende veehouderijen
Het voorkomen van (toenemende) gezondheidseffecten rond veehouderijen is een aandachtspunt. In 2020 worden nieuwe inzichten verwacht die voortkomen uit vervolgonderzoeken Veehouderij en gezondheid Omwonenden (VGO) en endotoxine onderzoeken. Zo zal het endotoxine toetsingskader worden geactualiseerd en geïmplementeerd voor gebruik bij de vergunningverlening en bij ruimtelijke plannen.

Omgevingswet i.r.t. veehouderij
Met het oog op de Omgevingswet zijn nieuwe regels in voorbereiding, zoals een robuust geurbeleid voor de veehouderij n.a.v. het advies van de cie Biesheuvel (inclusief een herstelplan voor combiluchtwassers), het toepassen van de best beschikbare technieken (BBT) en regels voor verouderde stallen aan BBT en maximale emissiewaarde voor de fijn stof uitstoot uit pluimveestallen.

Het innovatief meetnet luchtkwaliteit en geluid gaat gegevens leveren om vorm te geven aan de monitoringsverplichting van omgevingswaarden onder de omgevingswet. Daarnaast biedt het een platform voor burgerparticipatie.

ITv (Intensivering Toezicht veehouderij)
Het ITv project loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2020. Met het project ITv worden de risico's die er binnen de agrarische sector zijn uitgebreid in beeld gebracht. Dit gebeurt voor alle bedrijven waar een actieve vergunning voor het bedrijfsmatig houden van dieren ligt, te controleren binnen deze 3 jaar. De gegevens die opgehaald worden, worden ontsloten via een Brabantbrede portal. Binnen de regio Brabant Zuidoost nemen 18 gemeenten deel aan het ITv project. Aan het einde van de looptijd van het huidige ITv-project wordt onder het ROK risicogericht toezicht uitgevoerd dat mede tot stand komt via de geformeerde werkgroep ROK. Gekozen kan worden voor een nieuwe cyclus van bedrijfscontroles bij de veehouderijbedrijven met een relevante omvang, om daarmee continuïteit in het toezicht te borgen en de beleidsinformatie in de Brabant brede portal actueel te houden.

3.2.5 Bodem

Bodem en Omgevingswet
Bodem is de discipline waar het meest voor gaat veranderen met de komst van de Omgevingswet. Niet alleen de Provincie, gemeenten Eindhoven en Helmond, maar alle gemeenten worden onder het regiem van de Omgevingswet bevoegd gezag bodem.
In samenwerking met de provincie is een proces in gang gezet om de bevoegd gezag taken die nu onder de Wet Bodembescherming (Wbb) en de provincie vallen door middel van een 'warme' overdracht over te dragen van provincie naar gemeenten. Het uitfaseren van de Wbb heeft tot gevolg dat de bodemwerkzaamheden op een andere wijze ingericht moeten gaan worden.
De noodzakelijke bodemkennis is nu aanwezig bij de grote gemeenten Eindhoven en Helmond en bij de ODZOB. Het is bijzonder belangrijk dat deze specifieke bodemkennis voor de regio behouden blijft door op het juiste schaalniveau de toekomstige bodemwerkzaamheden in te gaan richten. Brabant-breed is een werkgroep en een stuurgroep in oprichting om deze complexe transitie zo goed mogelijk te kunnen begeleiden. De provincie en alle gemeenten worden bij dit proces betrokken. Zoals de verwachting nu is, zal 2021 het eerste jaar zijn dat de Omgevingswet in werking is en de transitie daadwerkelijk plaats zal vinden.

Transitie bodemtoezicht
De transitie van taakgericht naar probleem/outcome gericht handhaven met instrumenten als informatiegestuurd, risicogericht handhaven en ketentoezicht is effectiever dan het traditionele handhaven en zal tot meer resultaten leiden. Deze aanpak vergt van alle betrokken partijen een andere inzet en prioritering, met name op het gebied van eerder genoemde instrumenten. We zitten midden in een proces om het bodemtoezicht meer integraal aan te pakken. Dit achten we noodzakelijk om de grote risico's die gemeenten en provincie lopen zo goed als mogelijk te voorkomen. Ook voor bodemtoezicht zal de komst van de Omgevingswet tot gevolg hebben dat de opdrachtverlening nog meer vanuit gemeenten zal gaan plaatsvinden en het provinciale budget in omvang zal gaan afnemen. Omdat de omvang van de financiele verschuiving tussen provincie en gemeenten nog niet bekend is, is deze nog niet in de voorliggende begroting verwerkt.

3.2.6 Asbest

Asbesttaken
In 2017 is in samenspraak met de ODZOB en haar deelnemers beleid opgesteld dat de (wijze van de)

uitvoering van de asbesttaken beschrijft. Dit Regionaal Uitvoeringsbeleid Asbesttaken is vervolgens door alle colleges vastgesteld.
In 2018 heeft de ODZOB het asbesttoezicht voor de gemeenten uitgevoerd en heeft een uitbreiding van het team plaatsgevonden. Om invulling te geven aan deze taken is samenwerking gezocht met de twee andere Brabantse omgevingsdiensten.
Begin 2019 is de eerste evaluatie van het uitvoeringsbeleid uitgevoerd door de werkgroep asbest. Hierbij is door de ODZOB onder andere vastgesteld dat de huidige wijze van "risicogericht" toezicht onvoldoende effectief is. De ODZOB vind het belangrijk om "risicogericht en informatie gestuurd" toezicht te implementeren, waarbij de aandacht uitgaat naar de gehele asbestketen en specifiek naar illegale saneringsactiviteiten. Dit sluit aan bij de visie voor een uniforme en regionale Brabantse werkwijze.
Het is echter noodzakelijk dat alle partijen hun inzet en prioritering bijstellen van taakgericht naar probleem/outcome gericht toezicht. Pas dan is het mogelijk om instrumenten als informatiegestuurd, risicogericht en ketentoezicht goed in te zetten.
Voor de gemeenten Asten, Best, Cranendonck, Gemert-Bakel, Laarbeek en Provincie Noord-Brabant, handelt de ODZOB momenteel de sloopmeldingen volledig af. Voor de overige gemeenten voert de ODZOB uitsluitend het asbesttoezicht uit en worden de meldingen door de gemeente zelf beoordeeld.

In 2020 gaat de werkgroep Asbest zich buigen over het optimaliseren van informatie-uitwisseling (o.a. asbestinventarisatierapporten) en de werkprocessen, waarbij de werkgroep zich als doel stelt invulling te kunnen geven aan het Regionaal Operationeel Kader (risico-gericht). Het is de wens van de ODZOB om invulling te kunnen geven aan de uitvoering van haar basistaken, wat inhoudt dat zowel sloopmeldingen als asbesttoezicht als toezicht in de keten kan worden uitgevoerd.

Asbestdaken
De risico's met betrekking tot het in bezit hebben van een asbestdak nemen zowel voor de eigenaar als voor de omgeving nog steeds toe. Verzekeraars hebben hun polisvoorwaarden dusdanig veranderd dat private eigenaren en bedrijven over het algemeen onvoldoende verzekerd zijn. Ook zijn veel daken zo oud dat bij nog langer wachten risicovolle en kostenverhogende situaties kunnen ontstaan. Inzetten op stimuleren van spoedige verwijdering en anderzijds op preventief toezicht en daar waar noodzakelijk handhaving blijft ondanks het niet doorgaan van het verbod zinnig en zal onnodige extra-kosten voor gemeenten voorkomen. Vanwege het ontbreken van de middelen zal de ODZOB niet actief gaan inzetten om verder te gaan stimuleren.
De toezicht- en handhavingslast als gevolg van het verwijderen van asbestdaken zal bij de ODZOB in 2020/2021 niet substantieel toenemen, omdat het verwachte verbod op asbestdaken na 2024 door de Eerste Kamer is verworpen.

3.2.7 Gezondheid
Met de komst van de Omgevingswet gaat meer aandacht uit naar gezondheid. Aandacht is nodig voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties waarbij in ieder geval rekening moet worden gehouden met het belang van het beschermen van de gezondheid. Naast de veehouderij hebben diverse (milieu)thema's een directe relatie met gezondheid. Een te slechte luchtkwaliteit, veel geluidoverlast, et cetera hebben invloed op de gezondheid van de burgers. Bij het verlenen van vergunningen worden normen opgenomen voor bijvoorbeeld geluid om de hinder voor omwonenden te beperken, waarmee indirect de gezondheid van omwonenden kan worden beschermd.
Er zijn 3 belangrijke doelen waarin de ODZOB een verantwoordelijkheid heeft:

- invulling van de Omgevingswet: Gezondheid moet de komende jaren verder vorm krijgen in de samenwerking die de lokale overheden en de gemeenschappelijke regelingen met elkaar aangaan om de Omgevingswet goed te laten landen en tot een succes te maken;
- monitoring van de Omgevingswaarden is van groot belang. Het verschaft een referentiekader waarmee de regio doelen kan stellen en actie kan ondernemen;

- kennis en kunde ontsluiten voor de regio door samenwerking met de GGD, regiopartners en onderzoeksinstituten.

Invulling van de Omgevingswet
Met de komst van de Omgevingswet adviseert de ODZOB samen met de GGD en Veiligheidsregio de bevoegde gezagen over de fysieke leefomgeving. De GGD adviseert over gezondheid en hanteert daarbij gezondheidskundige advieswaarden die kunnen afwijken van de wet- en regelgeving. Om advies te kunnen geven heeft de GGD inzicht nodig in de aanwezige omgevingskwaliteit. Dit inzicht levert de ODZOB door milieubelastingen zoals geluid en lucht in beeld te brengen.

Monitoring Omgevingswaarden
Namens de gemeenten vult de ODZOB ieder jaar de NSL-monitoringstool, om in beeld te brengen wat de luchtkwaliteit in de regio is. De ODZOB is namens de deelnemers partner in een consortium bestaande uit het burgerinitiatief AiREAS, de provincie Noord-Brabant, gemeente Eindhoven, de Universiteit van Utrecht, het RIVM, de GGD en TNO, in een onderzoeks- & ontwikkelingsproject. Met behulp van innovatieve sensortechnieken, in een regionaal dekkend meetnet en met de inzet van burgerparticipatie via de coöperatieve vereniging AiREAS, gaan we meer inzicht verschaffen in luchtkwaliteit en geluid, met als doel handelingsperspectief te verwerven met het oog op een gezondere leefomgeving. Hierbij richten we ons op drie aandachtsgebieden: stedelijk gebied, landelijk gebied en Eindhoven Airport. Een aanvullende meetcampagne Gezondheid en Veehouderij maakt ook onderdeel uit van het project. De Provincie, gemeente Eindhoven en de ODZOB (via collectieve taken) zijn de financierende partners. Aanvullend wordt in de financiering voorzien door individuele bijdragen van de deelnemende gemeenten en inzet op Europese subsidies en Rijkssubsidies.

Kennis en kunde
De Brabantscan (BROS) is het kennisknooppunt voor gezondheidsinformatie over de provincie Noord-Brabant en is een samenwerking tussen GGD Brabant-Zuidoost, GGD Hart voor Brabant en GGD West-Brabant. Je vindt hier bijvoorbeeld de resultaten van de gezondheidsenquêtes van de GGD, maar ook gezondheidsinformatie uit andere bronnen. Binnen de omgevingsdienst wordt de omgevingsatlas gevuld met alle relevante milieudata, onder andere uit het hierboven genoemde meetnet. Deze atlas wordt de komende tijd verder gevuld. De ODZOB levert de milieudata (geluid, luchtkwaliteit, et cetera) vanuit de omgevingsatlas om de BROS verder te vullen en te verbeteren. Ook zal worden bezien of er een koppeling kan worden gelegd met de klachtenregistratie die de ODZOB ontvangt met de BROS.

3.2.8 Ondermijnende criminaliteit
In het kader van deregulering treedt de overheid meer terug ten aanzien van regels en toezicht. Toch zijn er veel misstanden die de overheid moet aanpakken. Er is bijvoorbeeld meer aandacht nodig voor ondermijnende criminaliteit. Grote problemen zijn o.a. drugsafvaldumpingen en criminaliteit in verloederde recreatieparken maar ook in leegstaande gebouwen, zowel op industrieterreinen als in het buitengebied. Door de gebundelde kennis van onder meer gemeenten, Belastingdienst, Omgevingsdienst, Openbaar Ministerie, het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum en de Taskforce Brabant Zeeland is er nu bestuurlijke aandacht voor de ondermijnende criminaliteit. In dit kader zien gemeentelijke BOA's nu al veel meer in het buitengebied. Ook de BOA's en toezichthouders van de ODZOB nemen steeds meer afwijkingen waar. Ze zijn onze ogen en oren. Hun kennis en ervaring kunnen we veel beter benutten, ook in samenwerking met andere partijen. Belangrijk daarbij is om de bevindingen vast te leggen, zodat we een volgende stap in de aanpak van ondermijning kunnen zetten: analyse van beschikbare metadata. De ODZOB wil de oor- en oogfunctie de komende jaren verder uitbouwen. Het vergroten van de bewustwording en signaalfunctie bij alle medewerkers van de ODZOB en ambtenaren binnen de regio om goed op bepaalde zaken te letten, ook buiten werktijd, zou er veel toe kunnen bijdragen om misstanden eerder in beeld te krijgen. Dit vereist structureel trainingen in het signaleren en herkennen van verdachte

situaties. Het vergroten van het netwerk en afstemmen met bij het onderwerp betrokken partners, is voorwaarde om samen succesvol in de aanpak te kunnen zijn.

3.2.9 Zeer Zorgwekkende Stoffen

Er is een groot aantal Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS, zie https://rvszoeksysteem.rivm.nl/stof/Index) die in talrijke processen, bij veel bedrijven en in veel producten worden toegepast. De impact hiervan wordt steeds vaker duidelijk. Recente voorbeelden zijn GenX in water en bodem op enkele plaatsen in onze regio en PFAS in de bodem in heel het land. Om aantasting van gezondheid en omgeving te voorkomen zal bij vergunningverlening en toezicht hieraan steeds meer aandacht worden gegeven. Omdat gestreefd wordt naar voortdurende vermindering van emissie en toepassing van deze stoffen zal periodieke evaluatie plaatsvinden van reductiemogelijkheden. De wettelijke evaluatietermijn bedraagt 5 jaar. Een goede registratie van bedrijven en toegepaste stoffen is daarbij noodzakelijk en hier is inmiddels een start mee gemaakt. In de loop van de tijd kan zo ook worden gevolgd of toepassing ervan wordt beperkt. ZZS herkennen en beoordeling ervan maken deel uit van de reguliere VTH-werkprocessen. Vanwege het grote aantal stoffen en de complexiteit van het beoordelen in de bedrijfsprocessen, zal hier de komende tijd extra aandacht aan gegeven worden.
Expertise op het gebied van (gevaarlijke) stoffen, processen, emissies (soort, omvang en routes), mogelijkheden om emissies te beperken en complexe regelgeving is dan ook onontbeerlijk. Goede afstemming met ketenpartners zoals waterschap, gemeenten en provincie om emissies en immissies te kunnen beoordelen is daarbij onmisbaar. Ook wordt samengewerkt met de andere Brabantse Omgevingsdiensten en neemt de ODZOB deel aan landelijke kennistafels. Uitwisseling van kennis en ervaring over emissies en de mogelijkheden om die te beperken blijft van belang. Instandhouding van de aanwezige expertise en verdere uitbouw hiervan vinden plaats. VTH-medewerkers gaan aan de slag om te beschikken over basiskennis over ZZS en kunnen voor specialistisch advies hierover terecht bij specialisten binnen de dienst. Er is intern projectteam waarin vertegenwoordigers zitten van teams die bij de uitvoering van hun werk te maken kunnen krijgen met zeer zorgwekkende stoffen.

3.2.10 Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen treedt hoogstwaarschijnlijk op 1 januari 2021 in werking. De Wkb heeft als doel om de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door het inschakelen van private kwaliteitsborgers.

De Wkb zorgt ervoor dat de bouwtechnische toetsing van een aanvraag bouwen vooraf wordt vervangen door toetsing in de praktijk op het bouwwerk zoals gebouwd. De vergunninghouder wordt verplicht een onafhankelijke kwaliteitsborger in te schakelen, die tijdens de bouw controleert of het bouwwerk wordt uitgevoerd conform de bouwtechnische wet- en regelgeving. De bouwtechnische toetsing wordt dus een taak van private marktpartijen.

De wet treedt gefaseerd in werking. Er wordt in eerste instantie gestart met eenvoudige bouwwerken, zoals het (ver)bouwen van woningen en bedrijfspanden van maximaal 2 bouwlagen. Na 3 jaar wordt de wet geëvalueerd en wordt besloten of ook de complexere bouwwerken onder de Wkb gaan vallen.

De invoering van de Wkb heeft gevolgen voor het gemeentelijk Bouw- en Woningtoezicht. De bouwtechnische toetsing, nu uitgevoerd door vergunningverleners en toezichthouders, komt te vervallen. Hierdoor zijn er minder medewerkers met bouwtechnische kennis nodig. Het aandeel bouwwerken in een gemeente, dat valt onder gevolgklasse 1, bepaalt in eerste instantie het effect op de formatie. Daarnaast is ook duidelijk dat de bouwleges moet gaan dalen. Onduidelijk is nog in welke mate dat gaat gebeuren.

De gemeente blijft in het kader van vergunningverlening verantwoordelijk voor de ruimtelijke beoordeling (omgevingsplan en welstand) van een bouwaanvraag. Daarmee blijft een groot deel van de werkzaamheden

bestaan. Handhaving, toezicht op omgevingsveiligheid tijdens de bouw en toezicht op de bestaande bouwwerken blijven ook een taak van de gemeente.

Team bouwen is op dit moment werkzaam voor een tiental gemeenten, de provincie Noord-Brabant, de OMWB en de ODBN. De opdrachten lopen uiteen van vergunningverlening/toezicht onder mandaat tot het verzorgen van enkel de bouwtechnische advisering. De ODZOB functioneert daarbij vaak als flexibele schil van het gemeentelijk Bouw- en Woningtoezicht. Aangezien de Wkb er voor zorgt dat gemeenten minder capaciteit nodig hebben, zal het aantal opdrachten voor team bouwen ook afnemen. Het team bouwen beschikt over voldoende flexibele schil om de nu verwachte afname van opdrachtverlening op te vangen. De komende tijd worden diverse proefprojecten uitgevoerd met de nieuwe wet. Doel van de proefprojecten is om ervaring op te doen met instrumenten voor kwaliteitsborging en de samenwerking tussen de verschillende partijen. Verlopen deze projecten goed, dan zal de Wkb per 1 januari 2021 in werking treden.

Uitvoering van taken
Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Het betreffen opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en een collectief programma. Prioritering van inzet vindt plaats op basis van de uitgangspunten en inhoudelijke uitdagingen van het concernplan, de kadernota en het jaarprogramma collectief programma. De uitvoering vindt plaats binnen het programma dienstverlening, collectieve taken en overhead.
Het volume aan opdrachten van deelnemers neemt jaarlijks toe; niet alleen doordat diverse deelnemers nu de laatste basistaken zullen overdragen, maar ook in de sfeer van de verzoektaken. Diverse deelnemers leggen principieel alle opgaven in het domein van de fysieke leefomgeving, waar zij zelf geen capaciteit voor hebben of waar zij niet kunnen voldoen aan de kwaliteitscriteria, bij de ODZOB. Zij beschouwen de ODZOB als "preferred supplier". In de eerste plaats omdat zij erop vertrouwen dat de ODZOB de benodigde expertise in huis heeft en dat de medewerkers van de ODZOB vertrouwd zijn met de maatschappelijke opgaven van de betreffende deelnemer ("weten wat er speelt"), maar ook omdat inkopen bij de ODZOB betekent dat aanbestedingstrajecten niet nodig zijn. Bovendien komen er steeds meer en steeds complexere opgaves af op de deelnemers en de ODZOB. Samen met de deelnemers heeft de ODZOB inzichtelijk gemaakt welke dat zijn en waar efficiencywinst kan worden geboekt, dit is besproken in de werkconferentie van 26 september 2019. Een voorstel hierover wordt uitwerkt, met daarin verwerkt de resultaten van de aanbevelingen uit het rapport de Staat van het mandaat". Ook zullen de conclusies en aanbevelingen hierbij worden betrokken van het rapport "Kwaliteitsborging bij de uitvoering van VTH-taken - Evaluatie van het instrumentarium", het tweejaarlijkse onderzoek dat minister Van Veldhoven laat uitvoeren naar de kwaliteit van het stelsel. Het onderzoek concludeert dat er spanning zit op 'collectief - individueel' waarvoor nog winst valt te behalen. Een voorstel zal te zijner tijd worden voorgelegd aan het AB. Taakstellend is in de begroting al een efficiencykorting van 1% (en 3% in 2022) opgenomen.

3.3 Programmaplan

Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en collectieve taken op het gebied van de fysieke leefomgeving. De op basis van de ontwikkelingen in hoofdstuk 3.1 benoemde aandachtsgebieden komen tot uitvoering binnen al deze taken en, voorzover mogelijk, binnen de activiteiten van het overheadpersoneel en interne projecten. Prioritering van inzet vindt plaats op basis van de uitgangspunten en inhoudelijke uitdagingen van het concernplan en de kadernota/begroting en is mede afhankelijk van de gezamenlijk met de deelnemers vast te stellen inhoud en omvang van het programma collectieve taken én de inhoud en omvang van door de deelnemers verstrekte opdrachten. Met andere woorden: de genoemde aandachtspunten kunnen alleen uitgevoerd worden indien daar voldoende middelen voor beschikbaar zijn.

In deze paragraaf wordt het programmaplan weergegeven en toegelicht. Voor een goed begrip van onderstaande tabel is het van belang in acht te nemen dat conform voorschrift de kosten van de overhead in een apart programma, en de kosten van de overige programma's exclusief overheadkosten, getoond worden. Aangezien de baten van de diverse programma's daarentegen wel o.b.v. integraal tarief (inclusief overhead) geraamd worden, ontstaat een saldo op de diverse programma's.
Onderstaand is het programmaplan dat opgesteld volgens bovengenoemde uitgangspunten weergegeven. Voor elk programma zijn de baten en lasten en het daaruit resulterende saldo weergegeven.

Programmaplan * bedragen x 1€

Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
Programma Dienstverlening	21.300.803	14.971.487	6.329.316
Programma Collectieve taken	1.253.921	988.212	265.709
Algemene dekkingsmiddelen	50.000	0	50.000
Overhead	0	6.555.025	-6.555.025
Heffing VPB	0	15.000	-15.000
Bedrag onvoorzien	0	75.000	-75.000
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	22.604.724	22.604.724	0
Toevoeging en ontrekking reserves			
Mutatie reserves	0	0	0
Totaal toevoeging en ontrekking aan reserves	0	0	0
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	22.604.724	22.604.724	0

Elk programma wordt in dit hoofdstuk verder toegelicht.

3.3.1 Programma Dienstverlening

Het programma Dienstverlening betreft de werkzaamheden die de ODZOB verricht in het kader van verkregen opdrachten van deelnemers en niet-deelnemers. Het betreft hier opdrachten die in het kader van werkprogramma's uitgevoerd worden, dan wel in het kader van separaat verstrekte extra opdrachten en betreft zowel basis- als verzoektaken.

Wat willen we bereiken?
De ODZOB draagt bij aan een veilige en gezonde leefomgeving in Zuidoost-Brabant.
Dit doen we door voor de aangesloten gemeenten en provincie en de netwerkpartners taken uit te voeren op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving, en het geven van advies op het gebied van omgevingsrecht. De kwaliteit van ons werk wordt gegarandeerd door de inzet van deskundige medewerkers die betrouwbaar, proactief, oplossingsgericht en omgevingsbewust zijn

Wat gaan we daar voor doen?
De ODZOB voert werkzaamheden uit op het gebied van:

- toezicht en handhaving (fysieke controles, administratief en informatiegestuurd (keten)toezicht en bestuurs- en strafrechtelijke handhaving);
- milieuvergunningverlening;
- bodem en ontgrondingen, water, archeologie;
- welstand/ruimtelijke kwaliteit;
- geluid, lucht, geur en externe veiligheid;
- duurzaamheid;
- asbesttaken;
- bouwen;

- RO;
- ecologie;
- verdere implementatie Omgevingswet.

Wat mag het kosten?
De baten voor het programma Dienstverlening (basis- en verzoektaken) bestaan uit de bij de afnemers voor opdrachten in rekening te brengen bedragen. De specificatie (naar werkprogramma's en losse opdrachten, maar ook naar de verschillende deelnemers en de niet-deelnemers) van deze bedragen is weergegeven in bijlage 1.Voor 2021 is conform het besluit van het Algemeen Bestuur rekening gehouden met een bedrag van in totaal € 0,4 mln. dat extra bij deelnemers in rekening zal worden gebracht voor werkzaamheden in het kader van de verdere implementatie van de Omgevingswet. Tevens is rekening gehouden met het groeipad dat diverse deelnemers gekozen hebben voor de implementatie van het ROK toezicht en handhaving. Tenslotte is ook rekening gehouden met de te verwachten effecten van de gezamenlijk met de deelnemers in gang te zetten efficiency-maatregelen en invoering van de staat van mandaat.

De baten en lasten voor het programma Dienstverlening zijn in de volgende tabel weergegeven.

Raming van baten en lasten; Programma Dienstverlening * bedragen x 1€

Omschrijving	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten[1)]			
Basistaken	7.552.716	6.582.468	7.126.462
Verzoektaken	13.306.777	13.689.246	14.174.341
Totaal baten	20.859.493	20.271.714	21.300.803
Lasten			
Basistaken	5.021.019	4.666.714	5.008.907
Verzoektaken	9.061.830	9.705.144	9.962.580
Totaal lasten	14.082.849	14.371.858	14.971.487
Saldo programma Dienstverlening	**6.776.644**	**5.899.856**	**6.329.316**

[1)] De gerealiseerde baten 2019 zijn weergegeven excl. in rekening gebrachte externe programmakosten zijnde € 558.961,-.

Voor toelichting op de baten en lasten van dit programma zie paragraaf 4.1.2.2.

3.3.2 Programma collectieve taken

Wat willen we bereiken
Vanuit het collectieve programma gaan we samen voor een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De taken worden in samenspraak met de deelnemers voor het collectief opgesteld en uitgevoerd. Het betreft taken waarvan de resultaten bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving en waar een duidelijk voordeel ligt in of noodzaak is voor een gezamenlijke aanpak (schaalvoordelen, gemeentegrens overschrijdend, bundeling van expertise e.d.). Hiermee wordt standaardisatie en daarmee efficiency verkregen. Jaarlijks wordt er een werkplan met doelen en acties opgesteld. In de vergadering van het AB van 23 november 2017 is besloten om met ingang van begrotingsjaar 2018 de activiteiten in het kader van Samen Sterk in Brabant (SSiB), het voormalige intensiveringsbudget en Agrofood deel uit te laten maken van het programma collectieve taken. In het AB van november 2019 is besloten om de activiteiten in het kader van SSiB voort te zetten. Per 2019 is het contractmanagement voor het regionaal te vormen meetnet toegevoegd aan het Collectief Programma. De ODZOB is voor dit meetnet namens de deelnemers

partner in een consortium, verzorgt het contractmanagement, en vult jaarlijks de NSL-monitoringstool om in beeld te brengen wat de luchtkwaliteit in de regio is.

Wat gaan we ervoor doen

- Elkaar ontmoeten en weten te verbinden, op regionale, provinciale (BPO) of landelijke schaal. Samen met de GGD, veiligheidsregio of nieuwe partijen meer kennis en ervaring opbouwen op thema's als ketenhandhaving, gezondheid en veiligheid. De BPO-speerpunten moeten nog worden vastgesteld. Voor de hand ligt dat o.a. de transitie van de veehouderij hierbij een belangrijk thema is. Ketenhandhaving zal gericht zijn op incidenten die vanuit regulier toezicht in beeld komen.

- De basis ondersteunen op het gebied van kwaliteit door monitoring, rapportage, het ontsluiten van geografische informatie systemen en innovatie. Onder dit principe wordt gewerkt aan een efficiënte en kwalitatieve uitvoering van de basistaken die bijdragen aan de gowing concern doelstelling. De projecten zijn innovatief en kennen snelle doorlooptijden. Door middel van projecten als kwaliteitscriteria, digitaal werken en het gezamenlijk met de deelnemers verkennen van mogelijkheden voor verdere efficiency en standaardisering (o.a. mandaten) wordt een impuls gegeven aan de kwaliteit van producten en diensten.

- Nieuwe ontwikkelingen volgen en van daaruit koers bepalen. Thema's in ontwikkeling zoals de veehouderij (Agrofood), gezonde leefomgeving, ruimtelijke plannen en de Omgevingswet laten landen in een organisatie die omgevingsbewust handelt.

- De handen uit de mouwen steken bij de dagelijkse werkzaamheden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de meer structurele taken, zoals met een 24 uur per dag bereikbare meldkamer voor de intake en de consignatiedienst voor de afhandeling van de meldingen. Tevens valt Samen Sterk in Brabant onder deze lijn, voor een veilig, schoon en duurzaam buitengebied.

Wat mag het kosten

De raming voor de lasten en baten voor de collectieve taken is in onderstaande tabel weergegeven.

Raming van baten en lasten; Programma Collectieve taken * bedragen x 1€

Omschrijving	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten			
Inzet uren	964.352	869.078	894.222
Inzet middelen	306.834	353.067	359.699
Totaal baten	1.271.186	1.222.145	1.253.921
Lasten			
Lasten	1.027.028	969.210	988.212
Totaal lasten	1.027.028	969.210	988.212
Saldo programma Collectieve taken	**244.158**	**252.935**	**265.709**

Voor toelichting op de baten en lasten voor Programma Collectieve taken zie paragraaf 4.1.2.2. Voor het overzicht van de bijdragen van de diverse deelnemers aan de collectieve taken, zie bijlage 1.

3.3.3 Algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Voor toelichting op deze cijfers zie paragraaf 4.1.2.2.

Algemene dekkingsmiddelen * bedragen x 1€

Omschrijving	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten	65.699	50.000	50.000
Lasten	nvt	nvt	nvt
Saldo Algemene dekkingsmiddelen	**65.699**	**50.000**	**50.000**

Deze post betreft de opbrengsten uit doorbelaste garantiesalarissen.

3.3.4 Kosten van de overhead

Zoals eerder aangegeven worden sinds begrotingsjaar 2018 conform voorschrift de overheadkosten afzonderlijk begroot. Zij maken aan de lastenkant geen deel meer uit van de beleidsprogramma's. Zo wordt meer inzicht gegeven in de totale kosten van overhead voor de gehele organisatie.

Om te kunnen vaststellen welke kosten tot de overhead kunnen worden gerekend, is in het BBV een definitie van de overhead geïntroduceerd. Deze definitie luidt: *"alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces"*. Door deze definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde beleidsprogramma's / taakvelden.

De volgende kosten dienen tot de overheadkosten te worden gerekend:

- Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch);
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- P&O / HRM;
- Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie (m.u.v. klantcommunicatie);
- Juridische zaken (bedrijfsvoering, of bedrijfsvoeringstaak op afdeling);
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Informatievoorziening en automatisering (ICT) (voor zover niet direct toe te rekenen);
- Facilitaire zaken en huisvesting;
- DIV;
- Managementondersteuning primair proces;

Door de overheadkosten separaat weer te geven en de dekking van deze kosten toe te rekenen aan de beleidsvelden die in de overige programma's zijn weergegeven ontstaat op de post overhead een negatief saldo.

- *Wat mag het kosten?*

Overhead * bedragen x 1€

Omschrijving	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten	0	0	0
Lasten	6.167.287	6.651.792	6.555.025
Saldo Overhead	**-6.167.287**	**-6.651.792**	**-6.555.025**

In paragraaf 4.1.2.2 wordt een verdere toelichting gegeven op de ontwikkeling van de overheadkosten.

Zie bijlage 2 voor een gedetailleerd overzicht m.b.t. kosten van de overhead.

3.3.5 Heffing Vennootschapsbelasting

Op basis van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen geldt per 1 januari 2016 belastingplicht voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat vanaf dat moment overheden mogelijk over de winst van (een deel van) hun activiteiten vennootschapsbelasting (Vpb) dienen af te dragen. Het gaat daarbij om (geclusterde) activiteiten die voor de Vpb kwalificeren als onderneming en waarop geen objectvrijstellingen van toepassing zijn.

Deze wetgeving is ook van toepassing op de ODZOB. In 2016 heeft de ODZOB in samenwerking met een extern adviseur haar activiteiten geïnventariseerd. Inmiddels is op basis hiervan een kwalitatieve inventarisatie gemaakt en is e.e.a. verder uitgewerkt en aan de fiscus voorgelegd. In eerste instantie was het de verwachting dat, voorzover de activiteiten van de ODZOB als onderneming zouden classificeren, deze voor vrijstelling in aanmerking zouden komen. Nadere afstemming leert dat dit niet het geval is en dat voor een klein deel van de activiteiten de ODZOB toch voor heffing van vennootschapsbelasting in aanmerking komt. Het betreft hier nagenoeg uitsluitend de werkzaamheden die de ODZOB uitvoert in opdracht van derden. In de realisatiecijfers is de raming opgenomen van de af te dragen belasting over 2019.

- *Wat mag het kosten?*

Heffing VPB * bedragen x 1€

Omschrijving	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten	0	0	0
Lasten	4.657	15.000	15.000
Saldo VPB	**-4.657**	**-15.000**	**-15.000**

3.3.6 Onvoorzien

De ODZOB heeft een post onvoorzien ad € 75.000,- in de begroting opgenomen.

Onvoorzien * bedragen x 1€

Omschrijving	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten	0	0	0
Lasten	0	75.000	75.000
Saldo Onvoorzien	**0**	**-75.000**	**-75.000**

Conform voorschrift wordt deze post apart in het programmaplan getoond.

3.4 Paragrafen

In het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten is opgenomen dat in de Beleidsbegroting ten minste de volgende paragrafen opgenomen dienen te worden:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;

- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid.

3.4.1 Lokale heffingen

De ODZOB is door enkele deelnemers gemandateerd om de leges te heffen. De inning vindt plaats door het bevoegd gezag, dit is de deelnemer zelf. Evenals vorig jaar is uitgangspunt voor begroting 2021 dat het innen van leges steeds belegd is bij de verantwoordelijke opdrachtgever. In de begroting 2021 is geen rekening gehouden met het eventueel onderbrengen van deze taken bij de ODZOB.

3.4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.4.2.1 Inleiding

In de Financiële Verordening Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant is geregeld dat de kaders voor het financieel risicomanagement, het opvangen van risico's door verzekeringen, voorzieningen, het weerstandsvermogen en de gewenste weerstandscapaciteit dienen te worden vastgelegd in een nota "weerstandsvermogen en risicomanagement". De herziene versie van deze nota is vastgesteld in de vergadering van het AB van 5 oktober 2017.

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten laat gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen vrij in het inkleuren van de begrippen risico, weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen. Deze organisaties, waaronder ook de ODZOB, dienen zelf risico's en de weerstandscapaciteit in beeld te brengen. In deze paragraaf wordt e.e.a. uiteen gezet.

3.4.2.2 Weerstandsvermogen

Bufferfunctie/egalisatiefunctie

In artikel 36 lid 4 van de GR is ten aanzien van een negatief resultaat het volgende bepaald:
"Het AB kan besluiten de blijkens de jaarrekening behaalde negatieve resultaten geheel of ten dele:

a. Af te boeken van reserves, voor zover aanwezig;
b. Ten laste te brengen van de deelnemers naar rato van ieders afname (=omzet) in het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft."

Dit betekent dat elke deelnemer naar proportie van zijn omzet deelneemt in bovengenoemde risico's.
In beginsel hoeft de ODZOB niet zelf te beschikken over een buffer om financiële risico's op te vangen. Er kan immers een beroep gedaan worden op de deelnemers. Dit is evenwel vanuit praktisch oogpunt niet gewenst. Een negatief exploitatieresultaat zou steeds bij de deelnemers tot begrotingsoverschrijding dan wel begrotingswijziging met alle vertraging en verstoring van dien leiden.
Om adequaat en effectief te kunnen reageren op de financiële risico's zal de ODZOB moeten beschikken over een financiële buffer die dienst doet als een "egalisatiereserve". Hierdoor is de ODZOB in staat om risico's (binnen de door de deelnemers vooraf gestelde kaders) zelf op te vangen zonder dat dit leidt tot verstoring bij de deelnemers.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt gedefinieerd als de middelen en mogelijkheden waarover de ODZOB kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Het is een buffer om er voor te zorgen dat de organisatiedoelstellingen niet in gevaar komen, als risico's werkelijkheid worden.
Conform de uitgangspunten van de nota "weerstandsvermogen en risico management", rekent de ODZOB alleen de algemene reserve tot de weerstandscapaciteit. Overigens is in de begroting al een kleine post

opgenomen om niet specifiek begrote kosten te dekken: de post onvoorzien ten bedrage van € 0,075 mln.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) die de ODZOB loopt. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in zowel de omvang en de achtergronden van de mogelijke risico's als ook in de beschikbare weerstandscapaciteit.

De ratio tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit (op basis van geïnventariseerde risico's) bepaalt het weerstandsvermogen van de ODZOB.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Als deze ratio kleiner is dan 1, betekent dit dat de impact van de geïnventariseerde risico's groter is dan de beschikbare weerstandscapaciteit. Het niet afgedekte deel van de risico's zou door de deelnemers naar verhouding van hun deelname in het risico (= naar rato van ieders afname, zie bovenstaand onder het kopje "bufferfunctie/egalisatiefunctie") meegenomen moeten worden in hun eigen risicoparagraaf.

Op basis van de huidige inzichten m.b.t. de geïnventariseerde risico's en de ontwikkeling van de algemene reserve bedraagt de ratio ultimo 2019 0,9 en ultimo 2020 1,2. Hierbij is geen rekening gehouden met eventueel gebruik van de algemene reserve voor de financiering van activiteiten in het kader van de voorbereiding op De Omgevingswet.

Algemene reserve
Zoals eerder in deze paragraaf werd toegelicht zal de ODZOB, om adequaat en effectief te kunnen reageren op de financiële risico's, moeten beschikken over een financiële buffer in de vorm van een algemene reserve. Hierdoor is de ODZOB in staat om risico's (binnen de door de deelnemers vooraf gestelde kaders) zelf op te vangen zonder dat dit leidt tot verstoring bij de deelnemers.
Het nadeel van een algemene reserve bij een gemeenschappelijke regeling is dat de deelnemers niet zelf over deze middelen kunnen beschikken. Naarmate deelnemers participeren in meerdere gemeenschappelijke regelingen weegt dit nadeel zwaarder voor de deelnemers. Daarom is het van belang de algemene reserves van de diverse GR-en beperkt te houden en aan vaste richtlijnen te koppelen. In samenwerking met de 4 regionale GR-en is een algemene regel ontwikkeld voor het bepalen van de gewenste hoogte van de algemene reserve. Deze regel is opgenomen in de eerder genoemde en door het AB vastgestelde "Nota Weerstandvermogen en Risicomanagement ODZOB 2018". Bij deze methodiek wordt de streefwaarde van de algemene reserve gebaseerd op het totaal van de baten in de begroting van de GR, zodat de hoogte eenvoudig te herkennen is voor de deelnemers. Het totaal van de baten wordt gehanteerd omdat het totaal van de baten een relatief stabiel beeld geeft in de meerjarenbegroting. Er wordt gewerkt met een staffel zodat de hoogte van de totale baten in de begroting niet voortdurend invloed heeft op de hoogte van de aan te houden algemene reserve. De volgende staffel is vastgesteld:

Bepalen streefwaarde Algemene reserve * bedragen x 1€

Totaal baten		Streefwaarde Algemene reserve	
Van	Tot	Minimum	Maximum
0	4.999.999	150.000	300.000
5.000.000	9.999.999	300.000	600.000
10.000.000	19.999.999	600.000	1.200.000
20.000.000	29.999.999	1.200.000	1.500.000
30.000.000	39.999.999	1.500.000	2.000.000
40.000.000	59.999.999	2.000.000	2.400.000
60.000.000	79.999.999	2.400.000	3.200.000
80.000.000	99.999.999	3.200.000	4.000.000

Op basis van deze staffel en de begrote baten in deze begroting, bedraagt het minimaal na te streven niveau van de algemene reserve voor de ODZOB €1,2 mln. en het maximum € 1,5 mln.
In deze paragraaf wordt uiteengezet hoe de algemene reserve zich ontwikkelt t.o.v. deze streefwaarde. De algemene reserve bedraagt ultimo 2019 € 1,2 mln. Daarmee is de omvang van de algemene reserve in 2019 en 2020in principe in overeenstemming met de richtlijn. De voorlopige cijfers van 2019 tonen een resultaat van € 0,9 mln.
In verband met verwachte uitgaven voor de aanbesteding van het VTH-systeem en voor de voorbereiding op de komst van De Omgevingswet, die in 2020 uit de algemene reserve zullen worden gedekt, heeft het AB besloten om in afwijking van de richtlijn geen hercalculatie van de tarieven over 2019 toe te passen, maar het eventuele resultaat over 2019 toe te voegen aan de algemene reserve opdat deze ondanks bovengenoemde uitgaven zo goed mogelijk op peil blijft in 2020.

3.4.2.3 Risicomanagement

Risicomanagement is het effectief omgaan met de kansen en bedreigingen die de realisatie van de organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden. Hiervoor is het van belang dat er een continu proces wordt ingericht van identificeren, prioriteren en beheersen.

Hierdoor kunnen goed onderbouwde keuzes gemaakt worden met betrekking tot:

- Welke risico's gedragen kunnen worden?
- Welke beheersmaatregelen kunnen getroffen worden?
- Welke middelen moeten, ter afdekking van risico's, gereserveerd worden?

De wijze waarop met risico's wordt omgegaan kent de volgende alternatieven:

- Vermijden (bijvoorbeeld: stoppen met bepaalde activiteiten)
- Beheersen (bijvoorbeeld: maatregelen treffen door processen, procedures of organisatiecultuur aan te passen)
- Overdragen (bijvoorbeeld: verzekering afsluiten of activiteit uitbesteden)
- Accepteren

Verzekerde risico's

De ODZOB heeft een aantal risico's overgedragen door de volgende verzekeringen af te sluiten:

- Aansprakelijkheid bedrijven (Dekking voor Personen- en zaakschade voor een bedrag van maximaal € 5 mln. per aanspraak, gelimiteerd tot € 10 mln. per verzekeringsjaar. Dekking vermogensschade maximaal € 5 mln. per aanspraak, gelimiteerd tot € 10 mln. per verzekeringsjaar;
- Goed werkgeverschap (Dekking € 2,5 mln. per aanspraak);

- Rechtsbijstandstand;
- Computer- en elektronicaverzekering;
- Inboedelverzekering (inclusief huurdersbelang);
- Reconstructie administratie;
- Zakenreisverzekering;
- Autoverzekering.

Risico's
Het management van de ODZOB inventariseert jaarlijks de risico's waaraan de ODZOB is blootgesteld. Ook in het kader van de opstelling van jaarrekening 2019 en begroting 2021 is deze inventarisatie uitgevoerd. Een tabel met de uitkomsten van de inventarisatie is opgenomen in bijlage 3. In deze tabel zijn alle risico's opgenomen die niet binnen de normale bedrijfsvoering opgelost kunnen worden. Dit zijn in de gehanteerde methodiek alle risico's met een score gelijk aan of hoger dan 6 (de geïnventariseerde risico's met een score < 6 hebben een totale verwachtingswaarde van circa € 1,4 mln.
Opgemerkt dient te worden dat de tabel inzicht geeft in de verwachtingswaarde van de risico's. Wanneer een risico zich daadwerkelijk voordoet zal het effect groter zijn dan de verwachtingswaarde.

Voor een goede interpretatie van de risico's dient in ogenschouw genomen te worden dat de een belangrijk risico bestaat uit de mogelijkheid dat deelnemers gaan bezuinigen en dat dit leidt tot minder opbrengsten bij de ODZOB, en dat dit risico dus door de deelnemers zelf sterk beïnvloedbaar is. Dit betreft risiconummer 1.1 uit de tabel en heeft een verwachtingswaarde van € 0,1 mln. Dit risico wordt overigens voor een deel afgedekt door het feit dat de ODZOB werkt met een flexibele schil, waardoor de kosten gedeeltelijk aangepast kunnen worden wanneer de vraag afneemt. De totale verwachtingswaarde van de risico's betreft € 1,4 mln. Na correctie voor risiconummer 1.1 resteert een risico van € 1,3 mln. Hier tegenover staat ultimo 2019 een algemene reserve van de dienst van € 1,2 mln.
De deelnemers dienen elk voor hun deel in hun risicoparagraaf rekening te houden met het onafgedekte risico van € 0,1 mln. Bij de waardering van dit risico kan rekening gehouden worden met het feit dat dit risico door de deelnemers zelf beïnvloed kan worden door elkaar aan te spreken op een ieders verantwoordelijkheid én met het feit dat de ODZOB dit risico mogelijk af kan wenden door in te krimpen met de flexibele schil.Voordeel van een dergelijke benadering is dat de ODZOB op termijn beschikt over een beperkte weerstandscapaciteit om risico's op te kunnen vangen terwijl de deelnemers zich er van bewust blijven dat ook zij een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om werk bij de ODZOB te blijven neerleggen. Ook kan door de deelnemers bij hun risico-afweging rekening gehouden worden met het besluit dan het Algemeen Bestuur november j.l. heeft genomen om in 2019 géén tariefcorrectie toe te passen en het resultaat toe te voegen aan de algemene reserve om daar eventuele grote projecten uit te kunnen financieren. Als gevolg hiervan bedraagt de verwachte omvang van de algemene reserve ultimo 2020 € 1,6 mln. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het beslag dat mogelijk op deze algemene reserves wordt gelegd voor de financiering van de activiteiten in het kader van de voorbereiding op De Omgevingswet.

3.4.2.4 Kengetallen
Volgens het BBV dient de ODZOB in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen op te nemen. Dit teneinde de transparantie van de begroting te vergroten. Om deze kengetallen te kunnen bepalen is een geprognotiseerde balans opgesteld. Deze is opgenomen onder paragraaf 4.5.2 "Geprognotiseerde begin- en eindbalans". De kengetallen en bijbehorende beoordeling volgen onderstaand.

Kengetallen

	Realisatie 2019	Raming 2020	Begroting 2021	Mjr 2022	Mjr 2023	Mjr 2024
Netto schuldquote	-7,7%	-4,7%	-4,3%	-4,5%	-4,8%	-5,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-7,7%	-4,7%	-4,3%	-4,5%	-4,8%	-5,1%
Solvabiliteitsratio	41,4%	36,5%	37,6%	38,8%	40,0%	41,3%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote
Netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de ODZOB ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een negatief percentage geeft aan dat er per saldo geen sprake is van een netto schuld maar een positief saldo.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Aangezien de ODZOB geen verstrekte leningen heeft, is dit kengetal gelijk aan de ongecorrigeerde versie.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de ODZOB in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van de ODZOB bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Met de keuze van het AB om de algemene reserve te maximeren, en ook de bestemmingsreserves te reguleren, is indirect ook gekozen om niet te sturen op de solvabiliteitsratio.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de ODZOB heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.
De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Het percentage bedraagt op basis van de begroting nul.

Grondexploitatie
Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.
Bij de ODZOB is geen sprake van grondexploitatie en daarmee is dit kengetal niet van toepassing.

Belasting capaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid.
De ODZOB heeft geen mogelijkheid tot het heffen van opcenten of OZB. Het kengetal voor belasting capaciteit is daarmee niet van toepassing voor de ODZOB dan wel is gelijk aan nul

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.
De kengetallen van de ODZOB zijn in lijn met de positie van de ODZOB als gemeenschappelijke regeling. De organisatie heeft in de eerste jaren van haar bestaan een beperkt eigen vermogen opgebouwd en is gedeeltelijk gefinancierd met vreemd vermogen. Dit komt tot uiting in de solvabiliteitsratio. Voor de toekomst wordt de uitkomst van de solvabiliteitsratio voor een belangrijk deel bepaald door het beleid ten

aanzien van de opbouw van de algemene reserve. Door de algemene reserve te maximeren en de bestemmingsreserves te reguleren is indirect besloten om niet te sturen op de solvabiliteit.
De structurele exploitatieruimte is een ratio die voor de ODZOB slechts beperkte informatiewaarde heeft. Dit vanwege het feit dat met de vaststelling van de DVO (dienstverleningsovereenkomst) de mogelijkheden voor deelnemers om hun verzoektaken plotseling substantieel te verlagen sterk is ingeperkt. Verder zal in de begroting steeds gewerkt moeten worden met een kostendekkend tarief, waardoor de kosten en baten in principe structureel in evenwicht zijn. Hiermee is de informatiewaarde van het genoemde kengetal (structurele exploitatieruimte) in feite beperkt.

3.4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De activa bestaan voornamelijk uit kantoorinvesteringen zoals inventaris, computers, software e.d. Onderhoud van software en hardware is opgenomen in de normale exploitatiebegroting. De omvang en samenstelling van de activa is van dien aard dat verder geen invulling aan deze paragraaf wordt gegeven.

3.4.4 Financiering

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen en uitgangspunten gepresenteerd met betrekking tot kasgeldlimiet, rente, geldleningen en beleid ten aanzien van treasury.

3.4.4.1 Rentevisie

Gezien de geringe invloed van de rente-ontwikkeling op de begroting van de ODZOB is geen lange termijn rentevisie opgenomen.

3.4.4.2 Rentetoerekening

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en de jaarstukken inzicht moet geven in:

- de rentelasten;
- het renteresultaat;
- de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten.

Om dit inzicht te verschaffen is onderstaand schema hier opgenomen.

Renteschema * bedragen x 1€

a	De externe rentelast over de korte en lange financiering		5.000
b	De externe baten (idem)		0
	Saldo rentelasten en rentebaten		5.000
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
			0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		5.000
d1	Rente over eigen vermogen		0
d2	Rente over vreemd vermogen		0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		5.000
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-5.000
f	Renteresultaat op taakveld Treasury		0

In dit schema is conform de aanbeveling in de BBV-notitie rente 2017 de aan de taakvelden toegerekende rente in mindering gebracht op de externe rentelasten die drukken op het taakveld Treasury.
Aangezien er geen rentebaten voorzien worden, resulteert dit in een renteresultaat van nul.
De aan taakvelden toe te rekenen rente wordt geheel aan het taakveld overhead toegerekend. Dit als gevolg van het feit dat vrijwel alle activa van de ODZOB volgens de definitie van het BBV gerelateerd zijn aan het taakveld overhead.

3.4.4.3 Kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico op de netto-vlottende schuld (schulden met een looptijd van minder dan één jaar) heeft de wetgever de kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote impact hebben op de rentelasten tijdens een boekjaar.
Voor gemeenschappelijke regelingen bedraagt de kasgeldlimiet 8,2% van het begrotingstotaal.
Het saldo van vlottende schulden en vlottende middelen wordt afgezet tegen het begrotingstotaal.
Dit betekent voor de ODZOB dat het saldo in 2021 maximaal € 1,77 mln. mag bedragen. Uit onderstaande tabel blijkt dat de ODZOB binnen deze norm blijft.

Kasgeldlimiet

* bedragen x 1 €

Omschrijving	ultimo 2019	ultimo 2020	ultimo 2021
1 Vlottende schuld			
- opgenomen gelden < 1 jaar	-	-	-
- schuld in rekening-courant	-	-	-
- door derden gestorte gelden < 1 jaar	-	-	-
- overige schulden / overlopende passiva	746.266	746.266	746.266
- overlopende passiva	2.690.601	2.540.601	2.390.601
Totaal	3.436.867	3.286.867	3.136.867
2 Vlottende middelen			
- contante gelden in kas	-	-	-
- tegoeden rekening courant	1.216.412	620.467	504.467
- overige uitstaande tegoeden < 1 jaar	1.919.438	1.919.438	1.919.438
- overlopende activa	1.787.527	1.648.530	1.648.530
Totaal	4.923.377	4.188.435	4.072.435
3 Toets kasgeldlimiet			
3.1 Totaal netto vlottende schuld (1 -/- 2)	-1.486.510	-901.567	-935.567
3.2 Toegestane kasgeldlimiet	1.575.117	1.766.596	1.853.587
Ruimte (3.2 -/- 3.1)	3.061.626	2.668.164	2.789.155
Berekening toegestane kasgeldlimiet			
Begrotingstotaal	19.208.738	21.543.859	22.604.724
Normpercentage	8,20%	8,20%	8,20%
Norm	1.575.117	1.766.596	1.853.587

3.4.4.4 Renterisiconorm

Ter beperking van het renterisico op vaste schuld heeft de wetgever de renterisiconorm vastgesteld. De renterisiconorm schrijft voor welk deel van de lange termijn leningen (> 1 jaar) maximaal vernieuwd mag worden in een begrotingsjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen, waaronder de ODZOB is dit vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.
Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als volgt berekend: de som van
het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. Bij de ODZOB is in 2021 geen sprake van herfinanciering.
Zoals uit onderstaande tabel blijkt, blijft de ODZOB ruimschoots binnen deze norm.

Renterisiconorm

* bedragen x 1 €

	Variabelen	2021	2022	2023	2024
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	0	0	0	0
3	Renterisico (1+2)	0	0	0	0
4	Renterisiconorm	4.520.945	4.512.390	4.503.661	4.503.661
5a	Ruimte onder risiconorm (4 > 3)	4.520.945	4.512.390	4.503.661	4.503.661
5b	Overschrijding risiconorm (3 > 4)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Berekening renterisiconorm (4)					
	Begrotingstotaal	22.604.724	22.561.948	22.518.306	22.518.306
	Percentage 20%	4.520.945	4.512.390	4.503.661	4.503.661
	Minimumbedrag conform regeling	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000

3.4.4.5 Leningen en kredietfaciliteiten

De ODZOB financiert haar activiteiten voor een belangrijk deel door de werkzaamheden op voorschotbasis te factureren. De ODZOB stuurt voorschotnota's (3 maal per jaar) op basis van het werkprogramma per opdrachtgever. De collectieve taken worden eenmaal per jaar vooraf gefactureerd. Voor verzoektaken buiten het werkprogramma geldt dat deze in de regel maandelijks achteraf worden gefactureerd. Hiervoor dient de ODZOB dus zelf financiering te regelen. De ODZOB heeft daartoe een kredietfaciliteit tot maximaal € 1,8 mln. met een contractduur van één jaar, welke steeds stilzwijgend wordt verlengd. De rente is gebaseerd op de 1-maands euribor, vermeerderd met een spread.
Hoe de financieringsbehoefte van de ODZOB zich ontwikkelt is enerzijds sterk afhankelijk van de mate waarin de deelnemers hun in opdracht te geven werkzaamheden vooraf in werkprogramma's opgeven. Anderzijds is ook de betaaldiscipline van de deelnemers van invloed op de financieringsbehoefte. Tot op heden heeft de ODZOB nog geen gebruik hoeven maken van de boven genoemde kredietfaciliteit.

3.4.5 Bedrijfsvoering

Een toekomstbestendige uitvoeringsorganisatie, onze medewerkers groeien mee
In het concernplan 2019-2022 zijn twee HR-speerpunten geformuleerd:

- Instroom – doorstroom – uitstroom
    - Hoe zorgt de ODZOB voor een kwalitatieve en kwantitatieve goede in-, door- en uitstroom van medewerkers zodat het potentieel optimaal kan worden benut?
- Kenniscentrum
    - Hoe zorgt de ODZOB dat haar deskundigheid integraal aansluit bij de maatschappelijke vraagstukken die aan de orde zijn?

De strategische personeelsplanning vormt als onderdeel van een jaarcyclus de basis voor de verdere invulling van deze twee speerpunten. Hieruit vloeit de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte voort. Om te voorzien in deze behoeften zal de ontwikkeling van de medewerker centraal staan binnen de ODZOB met in achtneming van de uitkomsten van de strategische personeelsplanning. Dit zal betekenen dat praktijk(competentie)gericht leren cruciaal wordt en dat dit aangevuld dient te worden met de noodzakelijke trainingen. Voor het laatste zal een opleidingsplan een onderdeel zijn van de jaarlijkse P&O-cyclus. Verder blijven we werken met opleidingstrajecten (zoals VIO) voor schoolverlaters en/of zij-instromers. Dit om groei dan wel verloop het hoofd te kunnen bieden in een krappe arbeidsmarkt. Ook zal er gerichte actie zijn op vitaliteit en duurzame inzetbaarheid passend bij de levensfase van de medewerker.

In verband met groei van de organisatie en de inhoudelijke uitdagingen waar de ODZOB voor staat, is in 2018 een organisatieontwikkelingstraject gestart. Tonen van eigenaarschap, kwaliteits- en omgevingsbewustzijn, nauwere samenwerking tussen specialismen en het optimaal inzetten van de grote variëteit aan talenten van medewerkers zullen ook in 2021 belangrijke speerpunten zijn binnen dit traject. De ontwikkeling naar zelforganiserende teams zal aandacht blijven vragen van management en medewerkers. Met deze ontwikkeling ondersteunen we de transitie naar de Omgevingswet.

Gemiddelde bezetting * aantal in fte's

POST	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Dienstverband	158,2	162,4	169,2
Inhuur / payroll	63,0	43,0	36,3
Totaal	221,3	205,4	205,4

In 2020 zal een aanbestedingstraject worden doorlopen voor een salarisadministratiesysteem. Het gekozen system zal in 2021 in gebruik worden genomen.

Kwaliteit en efficiency van dienstverlening
De ODZOB heeft het realiseren van kwaliteit hoog geprioriteerd. De ODZOB investeert in voldoende capaciteit met de juiste kwaliteit. Zo monitoren we of de ODZOB en zijn medewerkers voldoen aan de eisen die gesteld worden volgens de kwaliteitscriteria. Echter het verbeteren van de kwaliteit vraagt om meer dan dit. We werken aan verbetering van opleiding, goede samenwerking, heldere processen, mandateringen en monitoring om te komen tot betere kwaliteit van onze diensten.

In 2020 gaat de ODZOB zich met name richten op de Omgevingswet, de implementatie van het nieuwe DMS- en VTH-systeem met bijbehorende koppeling aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit moet ervoor zorgen dat we in 2021 klaar zijn om volgens de nieuwe wet te handelen. Hiervoor zetten we in januari 2020 een regionale aanbesteding uit. In 2021 en latere jaren zullen we de processen op basis van de werkelijke ervaring met de Omgevingswet nog verder aanpassen en optimaliseren. Tevens zorgen we hierdoor dat de uitwisseling van informatie (data en documenten) tussen deelnemers en de ODZOB professionaliseert en daarmee voldoet aan de hiervoor geldende wetgeving. Door uniforme afspraken te maken met onze deelnemers over het gebruik van zaaktypes en mandateringen gaan we de processen van de ODZOB eenduidiger en efficiënter maken. De interne processen worden daarnaast door de ODZOB geactualiseerd om zodoende o.a. de relaties met onze deelnemers in kaart te brengen en daarmee de implementatie van de omgevingswet en onze nieuwe systemen goed voor te bereiden.

Het regionaal inrichtingenbestand gaan we verder actualiseren door gebruik te maken van data-analyses en gevelcontroles. Naast de actualisatie van het aantal inrichtingen gaan we activiteiten registeren om zo de transitie van het begrip inrichtingen naar het begrip milieubelastende activiteiten onder de omgevingswet te kunnen maken.
In 2019 hebben we voor de eerste maal een jaarrapportage opgeleverd en geëvalueerd. N.a.v. deze evaluatie zullen we in 2020 de jaarrapportage verder uitbreiden en verbeteren. Ter verdere verbetering zullen we in 2021 ook de interne kwaliteitsmonitoring van de ODZOB gaan professionaliseren. De kwaliteitsmonitoring zoals we dat nu aan het ontwikkelen zijn, is gericht op drie onderdelen, namelijk:

- Inhoudelijk, toegespitst op doorlooptijden, wel/niet halen van wettelijke termijnen, inhoudelijke afhandeling, werkvoorraad etc.
- Data, toegespitst op de kwaliteit van de gegevens, zoals wel/niet vastgelegd in de locatiedossiers en omgevingsdossiers, die van toepassing zijn bij een inrichting.

- Zaakdossiers, toegespitst op met name de vindbaarheid in DMS- en VTH-systeem en de volledigheid van documenten in een zaak. Bij deze categorie zijn met name ook de toepassing van de archiefeisen van belang.

In 2021 zal verder tussen de 3 omgevingsdiensten een audit worden uitgevoerd om zodoende te leren van elkaar en de kwaliteit te verbeteren.

De ODZOB heeft een organisatieverandering ingezet. Hierbij wordt ook de verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke kwaliteit binnen de teams zelf belegd. Daarnaast is samenwerking tussen de teams erg belangrijk. De teams worden extra ondersteund door de kwaliteitsregisseur bij het oppakken van inhoudelijke kwaliteit als verantwoordelijkheid.

Met het oog op het rapport "De staat van het mandaat" (onderzoek n.a.v. een motie van Provinciale Staten van Noord-Brabant naar verbetering van de kosteneffectiviteit van de organisatie en werkprocessen VTH-taken) en de efficiencymaatregelen zoals besproken in de ambtelijke en bestuurlijke werkconferentie van 26 september, wordt een voorstel uitgewerkt ter bevordering van uniformiteit in afspraken tussen de ODZOB en deelnemers en gezamenlijk te behalen efficiencyvoordelen. In 2021 zal (verder) gewerkt worden aan de implementatie van de in het voorstel genoemde aanbevelingen.
In maart 2020 worden de resultaten van het rekenkameronderzoek (dat in opdracht van 9 rekenkamercommissies van gemeentelijke deelnemers wordt uitgevoerd) bekend gemaakt, ook dit zal input zijn voor verdere optimalisatie van efficiency.

Huisvesting/facilitair
In 2021 zal er een schoonmaak aanbesteding opgestart worden, waarbij meer ingezet wordt op medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit laatste kan een stijging in de schoonmaakkosten met zich meebrengen. Ook zal er bekeken worden of er vanuit deze doelgroep iemand beschikbaar is die in de middag gastvrouw/-heer werkzaamheden kan uitvoeren, zodat de ODZOB als overheidsorganisatie voldoet aan de banenafspraak.
Er wordt tevens een nieuw inkooptraject opgestart voor het versturen van de uitgaande post, waarbij rekening gehouden wordt met de digitaliseringslag die de ODZOB gaat maken in 2021 i.v.m. de komst van de Omgevingswet. Hierdoor zullen de portokosten geleidelijk aan afnemen.
Met betrekking tot de inkoop van facilitaire producten/diensten zal nog meer de samenwerking gezocht worden met de gemeente Eindhoven, overige omgevingsdiensten en de provincie. Het voordeel hiervan is kennisdeling, en mogelijkheden voor een betere kwaliteit en een gunstigere prijs.
De ODZOB start verder een nieuw inkooptraject voor vervanging van de gasalertmeters.
Ook gaan we meer inzetten op energiebesparing door het verduurzamen van zaken in het gebouw, zoals het plaatsen van daglichtschakelaars en het uitschakelen van verlichting die niet functioneel is.
De duurzaamheidscriteria pianoo zullen we zwaarder mee laten wegen bij nieuwe inkooptrajecten. Dit kan een stijging in de kosten met zich meebrengen.

3.4.6 Verbonden partijen

Visie op en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen
Het begrip verbonden partij is in artikel 1, eerste lid, onderdeel b van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) als volgt gedefinieerd: "Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."
De ODZOB neemt vanaf 1 januari 2018 deel in de Stichting Bizob. Aangezien de ODZOB zowel een bestuurlijk belang (niet via deelname in het bestuur, maar via vertegenwoordiging in de Vergadering van Aangeslotenen) als een financieel belang heeft, is Bizob als verbonden partij opgenomen.
De ODZOB heeft op dit moment geen voornemens om deel te gaan nemen in andere partijen.

Informatie betreffende verbonden partij Bizob:

Informatie verbonden partij Bizob
Wijze waarop de ODZOB een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.
De ODZOB heeft een bestuurlijk belang in Bizob door vertegenwoordiging in het overleg van aangeslotenen. Het financiele belang van de ODZOB bestaat niet uit een niet terugvorderbare inleg, maar bestaat uit een afnameverplichting van een aantal dagdelen waarvoor de ODZOB een financiële vergoeding dient te verstrekken. Deze afname kan jaarlijks maximaal met 15% verlaagd worden. Als het bestuur van Bizob voorziet dat niet aan de opeisbare verplichtingen voldaan kan worden, zal het bestuur een plan opstellen en presenteren aan de vergadering van aangeslotenen. Bij een tekort (niet zijnde de situatie zoals voorgaand beschreven) kan het bestuur besluiten de dagvergoeding met terugwerkende kracht te verhogen.
Het belang dat de ODZOB in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar.
De ODZOB heeft zich gecommiteerd aan een afnameverplichting van 126 dagen per jaar. Dit betekent een bijdrage van de ODZOB van ongeveer € 76.000,-. Eens per twee kalenderjaren kan een verzoek tot wijziging van het aantal af te nemen dagen worden ingediend. Er zijn op het moment van opstellen van deze begroting geen voornemens of aanleidingen om de afnameverplichting aan te passen.
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
Deze gegevens waren niet beschikbaar bij het opstellen van deze begroting
De verwachte omvang van het financiële resultaat in het begrotingsjaar bedraagt volgens de meerjarenraming uit begroting 2020 voor het jaar 2021 € 1.940,-.
De verwachte omvang van het financiële resultaat in het begrotingsjaar bedraagt volgens de meerjarenraming uit begroting 2020 voor het jaar 2021 € 1.940,-.
De eventuele risico's als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel b, van de verbonden partij voor de financiële positie van de ODZOB
Deze eventuele risico's hebben betrekking op de mogelijke aanpassing van de tarieven zoals onder a) beschreven. Indien sprake is van een tekort, moet het Bestuur van Bizob een plan van aanpak presenteren aan de Vergadering van Aangeslotenen. Het tekort kom zo veel als mogelijk voor rekening van de reserve. Daarnaast kan het Bestuur de Aangeslotenen verzoeken om de dagvergoeding met terugwerkende kracht te verhogen (maar niet verplichten o.g.v. regelgeving omtrent stichtingen. Bij blijvend tekort zal dit leiden tot het faillissement van Bizob).

3.4.7 Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is niet van toepassing op de ODZOB.

4 Financiële begroting

4.1 Overzicht van baten en lasten en toelichting

4.1.1 Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten

	Realisatie 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma									
Programma Dienstverlening	21.418.454	14.641.811	6.776.644	20.271.714	14.371.858	5.899.856	21.300.803	14.971.487	6.329.316
Deelprogramma Opdrachten	21.418.454	14.641.811	6.776.644	20.271.714	14.371.858	5.899.856	21.300.803	14.971.487	6.329.316
- Basistaken [1]	*7.595.733*	*5.064.037*	*2.531.697*	*6.582.468*	*4.666.714*	*1.915.754*	*7.126.462*	*5.008.907*	*2.117.555*
- Verzoektaken [2]	*13.822.721*	*9.577.774*	*4.244.947*	*13.689.246*	*9.705.144*	*3.984.102*	*14.174.341*	*9.962.580*	*4.211.761*
Programma Collectieve taken	1.271.186	1.027.028	244.158	1.222.145	969.210	252.935	1.253.921	988.212	265.709
Totaal Programma's	22.689.640	15.668.838	7.020.802	21.493.859	15.341.068	6.152.791	22.554.724	15.959.699	6.595.025
Algemene dekkingsmiddelen	65.699	0	65.699	50.000	0	50.000	50.000	0	50.000
Overhead	0	6.167.287	-6.167.287	0	6.651.792	-6.651.792	0	6.555.025	-6.555.025
Heffing VPB	0	4.657	-4.657	0	15.000	-15.000	0	15.000	-15.000
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	75.000	-75.000	0	75.000	-75.000
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	22.755.340	21.840.783	914.557	21.543.859	22.082.859	-539.000	22.604.724	22.604.724	0
Toevoeging en ontrekking reserves									
Mutatie reserves	0	0	0	0	-539.000	539.000	0	0	0
Totaal toevoeging en ontrekking aan reserves	0	0	0	0	-539.000	539.000	0	0	0
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	22.755.340	21.840.783	914.557	21.543.859	21.543.859	0	22.604.724	22.604.724	0

[1] De gerealiseerde baten 2019 zijn incl. € 43.018,- aan in rekening gebrachte externe projectkosten.

[2] De gerealiseerde baten 2019 zijn incl. € 515.944,- aan in rekening gebrachte externe projectkosten.

4.1.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

In het overzicht van baten en lasten zijn de baten en lasten per programma weergegeven. Ook de algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing Vpb en onvoorzien zijn conform BBV in dit overzicht opgenomen. Het overzicht resulteert in een saldo van baten en lasten vóór bestemming en na onttrekking c.q. toevoeging reserves, een saldo na bestemming. Beiden worden geraamd op nul.

Onderstaand worden als eerste de algemene gronden toegelicht waarop de ramingen zijn gebaseerd. Vervolgens wordt per programma een toelichting gegeven. Indien zich aanmerkelijke verschillen voordoen tussen de verschillende boek- en begrotingsjaren, dan zullen de oorzaken hiervan nader worden toegelicht. Programma Dienstverlening wordt nader toegelicht aan de hand van de onderliggende programmadelen.

4.1.2.1 Toelichting op algemene gronden waarop ramingen zijn gebaseerd

Algemeen

Baten bestaan uit de vergoeding die opdrachtgevers betalen voor de activiteiten die de ODZOB voor hen uitvoert. Deze activiteiten worden in de vorm van producten en diensten in opdracht gegeven aan de ODZOB. De baten worden geraamd door het geraamde aantal te realiseren uren te calculeren tegen de geldende product-uurtarieven.
In de begroting worden de lasten op dezelfde wijze bepaald. Echter conform BBV worden de lasten berekend exclusief de component voor overheadkosten in het tarief. Dit verklaart de saldi tussen baten en lasten die ontstaat in de diverse (deel)programma's.

Uitgangspunten volgens Beleidsnotitie kaders P&C-documenten 4 regionale GR-en
De 4 regionale GR-en hebben een beleidsnotitie kaders P&C documenten opgesteld welke door de besturen van de 4 GR-en is onderschreven. In deze notitie staan een aantal uitgangspunten t.a.v. raming van baten en lasten. Voor de ODZOB betekent dit het volgende:

- De collectieve budgetten worden t.o.v. begroting 2020 geïndexeerd, op basis van de index voor "Loonvoet sector overheid" en de "Prijs netto materiële overheidsconsumptie (imoc)" welke in de macro economische verkenningen zijn gepubliceerd voor het jaar 2020. Hierbij wordt conform afspraak de volgende weging toegepast:

Indexering programma Collectieve taken

	index	gewicht	gewogen
Lonen	2,8	82%	2,3
Prijzen	1,6	18%	0,3
Totaal		100%	2,6

- De overige opdrachten worden per uur afgerekend op basis van het uurtarief dat mede bepaald wordt door de ontwikkeling van de lasten en de omvang van de taken.
- De lastenkant van de begroting wordt aangepast aan de reële ramingen.

Deze uitgangspunten zijn, zoals uit onderstaande blijkt, in deze begroting toegepast.

Productencatalogus en productprijzen
In een productencatalogus zijn de door de ODZOB te leveren producten en diensten omschreven. Voor elk van deze producten en diensten is bepaald welke mix van input van deskundigheid vereist is voor de realisatie hiervan. Op basis van deze mix en de bijbehorende tarieven van de medewerkers die deze deskundigheid bezitten is per product of dienst een uurtarief vastgesteld. De uurtarieven zijn all-in (personeel, personele overhead en overige exploitatiekosten). In de begroting wordt het gemiddelde van de in rekening te brengen uurtarieven bepaald. De tarieven t.b.v. de catalogus worden hiervan afgeleid.
In de realisatie wordt gemonitord of het werkelijk gerealiseerde gemiddelde overeenstemd met het geprognotiseerde gemiddelde.

Werkprogramma's als basis
In het werkprogramma bepalen de opdrachtgevers de aan de ODZOB op basis van facturering toekomende middelen. In het werkprogramma geeft een opdrachtgever aan welke producten en diensten worden afgenomen van de ODZOB. Daarnaast wordt de geplande opdrachtverlening per product of productcategorie geraamd. De raming in deze begroting is (voor zover deze tijdig beschikbaar waren) gebaseerd op de werkprogramma's van 2020, gecorrigeerd voor de tariefswijziging zoals onderstaand toegelicht. Tevens zijn er onder meer, zoals vermeld in de kadernota, correcties doorgevoerd voor de invloed van de verdere implementatie van de omgevingswet (in totaal € 0,4 mln.) de invloed van de verdere invoering van het Regionaal Operationeel Kader (i.v.m. gefaseerde invoer van ROK TH) én eventuele incidentele posten. De verwachte baten gerelateerd aan opdrachten van deelnemers buiten de werkprogramma's om zijn gebaseerd op de realisatie in voorgaande jaren en de verwachte invloed van de geconstateerde ontwikkelingen waar de ODZOB en de deelnemers in de komende jaren mee geconfronteerd worden. Daarmee lijkt de raming van baten voor begroting 2021 realistisch en haalbaar.

Vaststellen tarieven
Uit de exploitatiebegroting zijn gemiddelde kosten per fte en gemiddelde uurtarieven af te leiden. Deze zijn hieronder weergegeven.

Berekening gemiddelde uurtarieven * bedragen x 1€

	Direct	Overhead	Totaal
Lasten exclusief onvoorzien	15.959.699	6.555.025	22.514.724
Onvoorzien	0	75.000	75.000
Vennootschapsbelasting	15.000	0	15.000
Totaal lasten	*15.974.699*	*6.630.025*	*22.604.724*
-/- Waarvan gedekt uit externe programmakosten	359.699	0	359.699
-/- Algemene dekkingsmiddelen	50.000	0	50.000
Kosten 2020 na dekking uit programmakosten en algemene dekkingsmiddelen	*15.565.000*	*6.630.025*	*22.195.025*
Aantal declarabele uren	221.296	221.296	221.296
Gemiddeld uurtarief	70,3	30,0	100,3

De ontwikkeling van het tarief t.o.v. 2020 is in grote lijnen als volgt te verklaren:

-	Verkooptarief begroting 2020	€	97,75
-	Stijging van loon- en inhuurkosten per declarabel uur 2,1%	€	1,78
-	Stijging overige kosten per declarabel uur 5,6 %	€	0,77
	Totaal	€	*100,30*

De tariefstijging t.o.v. 2020 bedraagt daarmee 2,6 %. Hieruit blijkt dat de raming van de daadwerkelijk verwachte kosten van de Odzob (werkelijke inschatting van kostenposten zowel qua prijs als qua inhoud) resulteert in een tariefstijging die overeenkomt met de index van de MEV.

4.1.2.2 Toelichting op programma's

Programma Dienstverlening

De baten en lasten van het Programma Dienstverlening bedragen in 2021 € 21,30 mln. resp. € 14,97 mln. Het verschil tussen baten en lasten wordt vrijwel geheel veroorzaakt doordat de baten tegen integraal tarief worden berekend (het tarief waartegen de opdrachten worden verrekend met de opdrachtgevers) en de lasten bepaald worden exlusief de kosten van overhead.

Het programma dienstverlening bestaat uit basis- en verzoektaken die de ODZOB, al dan niet op basis van werkprogramma's, uitvoert voor deelnemers en niet deelnemers.

De raming van het programa dienstsverlening is voor wat betreft de werkprogramma's gebaseerd op de werkprogramma's van 2020 (voor zover beschikbaar) waar enkele correcties op zijn aangebracht. De dienstverlening buiten de werkprogramma's is geraamd op basis van de meest recente inzichten.
Voor 2021 resulteert deze aanpak in een totaal voor de baten voor programma dienstverlening van € 21,30 mln. en is daarmee € 1,03 hoger dan voorzien werd in begroting 2020.
De stijging van raming van basistaken en verzoektaken is als volgt opgebouwd:

- toename basistaken € 0,544 mln;
  Deze stijging wordt ondermeer veroorzaakt door de volgende factoren:
  - tariefstijging + € 0,171 mln.

- gefaseerde invoer ROK toezicht en handhaving: + € 0,314 mln.
- target voor efficiency plan deelnemers/ODZOB - € 0,071 mln.
- Overige mutaties in opdrachtverstrekking door deelnemers conform werkprogramma 2020: + € 0,130 mln.

- Toename verzoektaken € 0,485 mln.
  Deze stijging wordt ondermeer veroorzaakt door de volgende factoren:
  - Tariefstijging: + € 0,356 mln.
  - Extra opdrachtverlening i.v.m verder implementatie Omgevings Wet (AB besluit november 2019) + € 0,400 mln.
  - Minder opdrachten niet-deelnemers - € 0,400 mln.
  - Target voor efficiency-plan deelnemers/ODZOB - € 0,102 mln.
  - Overige mutaties in opdrachtverstrekking door deelnemers zoals opgenomen in werkpogramma 2020 + € 0,231mln.

Op dit moment spelen nog diverse ontwikkelingen die van invloed zullen zijn op het opdrachtenpakket. Zo is de uiteindelijke impact van de Omgevingswet op de opdrachtverlening nog niet bekend. Ook de invloed van de overdracht van het bevoegd gezag van bodemtaken van provincie naar gemeenten is nog niet helder. Daarnaast hebben de nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen die hoogstwaarschijnlijk op 1 januari 2021 in werking treedt, en ROK-vergunningen en Transitie veehouderij ongetwijfeld invloed op de opdrachtverlening in 2021. Het is de verwachting en aanname dat de invloeden van genoemde ontwikkelingen qua orde van grootte elkaar compenseren in 2021. Mocht dat niet zo zijn dan zal dit tot uiting komen in de door de deelnemers in te dienen werkprogramma's.
De herziening van het uitvoeringsbeleid asbesttaken en het uitvoeringsbeleid Besluit bodemkwaliteit, zullen eveneens tot wijziging leiden van de bijdragen van deelnemers aan deze basistaken. Deze zullen in de loop van 2020 worden voorgelegd aan het AB en in de Kadernota en begroting 2022 worden verwerkt.

De lasten van het programma dienstverlening zijn conform de BBV-richtlijn geraamd exclusief de overheadkosten, welke in een apart programma zijn opgenomen.
Het saldo tussen baten en lasten wordt veroorzaakt doordat conform BBV-richtlijn de kosten van programma's exclusief overheadkosten getoond worden, terwijl de baten tegen integraal tarief getoond worden.

Programma Collectieve taken
De baten van het programma Collectieve Taken bedragen € 1,254 mln, de lasten € 0,988 mln.
Zoals aangegeven in de kadernota, is de raming voor de Collectieve Taken gebaseerd op de (oorspronkelijke) begroting 2020 en vervolgens geïndexeerd. De indexering met 2,6% is conform de afspraken zoals vastgelegd in de Beleidsnotitie Kaders P&C-documenten van de 4 regionale GR-en.
E.e.a. resulteert in de volgende opstelling:

- Collectieve taken; € 1,222 mln.
- Indexering 2,6%; € 0,032 mln.
- Totaal na indexering € 1,254 mln.

De baten zijn berekend op basis van integrale tarieven (tarief waartegen de activiteiten bij de deelnemers in rekening worden gebracht), terwijl de lasten conform de nieuwe BBV regels exclusief de kosten van overhead zijn berekend. Dit verklaart het saldo tussen baten en lasten op dit programma in 2021.
Voor de inhoudelijke toelichting en de overeengekomen procedures t.a.v. vaststelling van de inhoud wordt verwezen naar paragraaf 3.3.2.

Zoals besloten in het Algemeen Bestuur van november 2019 wordt de berekening van de bijdrage van deelnemers aan de Collectieve Taken gebaseerd op de gebruikelijke verdeelsleutel.

Algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen bestaan bij de ODZOB uit doorbelaste kosten. De baten betreft de doorbelasting van garantielonen aan de latende partijen. Voor 2021 betreft dat uitsluitend de doorbelasting aan enkele deelnemers (Eindhoven, Laarbeek en Provincie Noord-Brabant).

Overhead
Volgens de BBV richtlijnen dienen de kosten van overhead niet in de primaire programma's verantwoord te worden, maar als apart programma gepresenteerd te worden.
In paragraaf 2.3.4. is weergegegeven welke kosten/activiteiten onder de definitie overhead vallen.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de totale exploitatie kosten. Daarbij is op basis van de in paragraaf 3.3.4 aangegeven richtlijnen een onderscheid gemaakt naar kosten die toegerekend worden aan de overhead en naar kosten die toegerekend worden aan de overige programma's. De kosten van overhead dalen, zoals uit de tabel op in paragraaf 4.1.1. is af te leiden, met 1,5%. Dit terwijl de totale lasten van dienst met 2,4 % stijgen. Echter dit is een vertekend beeld aangezien in begroting 2020 rekening is gehouden met een eenmalige verhoging van de overheadkosten in verband met de aanbesteding en implementatie van het nieuwe VTH-systeem. Om toch een goed beeld van de ontwikkeling van de overheadkosten te krijgen is een vergelijking gemaakt tussen de omvang van de overheadkosten in begroting 2019 en in begroting 2021. Hieruit blijkt dat in begroting 2019 de overhead 30,9 procent van de totale kosten bedroegen ten opzichte van 29,9 procent in begroting 2021. Geconcludeerd kan worden dat de overheadkosten zich over de jaren heen in lijn met de totale kosten ontwikkelen en een redelijk constant deel van de totale kosten bedragen.

Heffing Vpb
Voor toelichting op de regel Heffing Vpb, zie paragraaf 3.3.5. De ODZOB heeft een gering bedrag geraamd voor te betalen vennootschapsbelasting over activiteiten die als ondernemer kwalificeren en niet voor vrijstelling in aanmerking komen. Het betreft hier nagenoeg uitsluitend de activiteiten die de ODZOB voor derden uitvoert.

Bedrag onvoorzien
In begroting 2021 is een post onvoorzien opgenomen ter hoogte van € 75.000, -.

Mutaties reserves
In begroting 2021 wordt geen mutatie in de reserves verwacht.

4.2 Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

n.v.t. in begroting 2021

4.3 Overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

n.v.t. bij de ODZOB

4.4 Toelichting op exploitatielasten

In paragraaf 4.1 zijn de lasten per programma opgenomen en toegelicht. Voor een beter inzicht in de kosten van de ODZOB zijn in deze paragraaf de kosten per kostensoort toegelicht.

4.4.1 Gehanteerde uitgangspunten

In het onderstaande overzicht zijn de exploitatiekosten opgenomen. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Alle bedragen zijn exclusief btw.
- De bedragen zijn gebaseerd op prijspeil 2021. Conform de uitgangspunten van de kadernota zijn de kostenramingen gebaseerd op de meest recente inzichten omtrent de kostenontwikkeling. Daarbij zijn de realisatiecijfers van 2019 als basis gebruikt.

Conform BBV-voorschriften zijn de exploitatielasten gesplitst in overheadkosten en kosten die toegerekend worden aan de overige programma's.

4.4.2 Kostenoverzicht per kostensoort en programma

In onderstaand overzicht zijn de diverse kosten naar kostensoort en programma weergegeven:

Lasten naar kostensoort en programma * bedragen x 1€

POST	Programma Dienstverlening	Programma Collectieve Taken	Overhead	Totaal
Personeel	14.773.787	620.214	4.589.000	19.983.000
Uitbesteding	0	0	163.000	163.000
Kapitaallasten	0	0	344.001	344.001
Organisatiekosten	197.700	8.300	1.459.024	1.665.024
TOTAAL LASTEN (vóór programmakosten)	14.971.487	628.513	6.555.025	22.155.025
Externe programmakosten	0	359.699	0	359.699
TOTAAL LASTEN	14.971.487	988.212	6.555.025	22.514.724

Personeel

De post personeel bestaat uit vijf onderdelen: Salarissen, opleidingen, reis- en verblijf, overige personeelskosten en ten slotte inhuur. Voor een belangrijk deel wordt deze post bepaald door de formatie. Daarom wordt deze onderstaand kort toegelicht.

Formatie

De formatie van de ODZOB is gebaseerd op de bezetting die benodigd is voor de realisatie van de geraamde omzet. Aan de hand van deze baten is het benodigde aantal uren vastgesteld. Deze uren zijn op basis van de norm van 1.340 declarabele uren per fte omgerekend naar de benodigde fte's in het primaire proces. Bij de berekening van de declarabele uren is (conform voorgaande jaren) gerekend met een ziektepercentage van 4,5%. Daarnaast is de bezetting gebaseerd op de benodigde fte's voor overhead. De bezetting voor overhead is normatief 20% van de totale bezetting. In verband met het feit dat een deel van de overheadwerkzaamheden naar Bizob zijn verschoven is deze norm met 1FTE naar beneden bijgesteld, hetgeen resulteert in een totale bezetting van 205,4 FTE waarvan 40,3 overhead.
Op basis van de BBV-regelgeving is deze bezetting gesplitst in bezetting voor primair proces en overhead, zoals opgenomen in bijlage 2.

De overhead functies hebben betrekking op:

- Management
- Management ondersteuning (secretariaat, accountmanagement)
- Ondersteunende diensten (o.a. ICT, P&O, Financiën, communicatie)

Deze formatie van 205,4 fte is in de begroting als volgt voorzien:

Gemiddelde bezetting * aantal in fte's

POST	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Dienstverband	158,2	162,4	169,2
Inhuur / payroll	63,0	43,0	36,3
Totaal	221,3	205,4	205,4

Volgens deze raming bedraagt de flexibele schil van de ODZOB circa 18% van de totale bezetting. Dit percentage ligt in lijn met, maar iets lager dan de streefwaarde van 20%. Het actuele (ultimo 2019) aandeel flexibele krachten is hoger dan de streefwaarde.

De toename van de opdrachtverlening en daarmee van de baten resulteert vanzelfsprekend ook in een stijging van het aantal begrote fte's. Als gevolg van de hiervan zijn de personeelskosten ook gestegen. Onderstaand volgt een beknopte toelichting op deze samenstellende delen.

Salarissen

De post salarissen bedraagt € 15,39 mln. en is € 1,02 mln. hoger dan begroot in 2020 (=7%). De toename van het aantal fte's (+ 6,8) met een dienstverband en de salariskostenstijging als gevolg van toegekende periodieken, cao-ontwikkeling en veranderde mix van personeelsleden zorgen in totaal voor deze stijging. Er is nog geen rekening gehouden met de door het ABP gemelde mogelijke stijging van pensioenpremies in 2021. Samengevat:

- toename FTE's 4,2 %
- overige boven genoemde invloeden (totaal = index MEV) 2,8 %

Opleidingen

Voor de post opleidingskosten is circa 2% van de loonsom aangehouden.

Reis- en verblijfkosten

Reiskosten bestaan uit kosten woon-werkverkeer en dienstreizen. Voor deze kosten is een raming opgesteld op basis van de ervaringscijfers over 2018 en 2019. De totale kosten worden geraamd op €377.000,-.

Overige personeelskosten

Onder overige personeelskosten zijn onder andere de volgende posten opgenomen: arbo, consumpties, collectieve ongevallenverzekering, personeelsbijeenkomsten en flexibel belonen. Op basis van de realisatiecijfers van 2019 en de geschatte ontwikkeling van de fte-aantallen is de raming voor 2021 gemaakt. Deze kosten bedragen in 2021 in totaal € 300.000,-.

Inhuur

Onder de post inhuur van €3,7 mln. zijn de kosten opgenomen voor de geraamde inhuur van 36,3 fte. De daling van deze post wordt veroorzaakt doordat er minder inhuur voorzien wordt dan in 2020. Dit effect wordt in beperkte mate gecompenseerd door de voorziene stijging van de inhuurtarieven.

Uitbesteding

Deze post heeft betrekking op extern onderzoek en advies op het gebied van personele en juridische aangelegenheden, inkoop, communicatie en het uitvoeren van kwaliteitsonderzoek. Tevens zijn de kosten van de accountant hier voorzien. Voor 2021 wordt een toename van de kosten geraamd in verband met de afspraak dat Bizob naast het begeleiden van de inkooptrajecten ook het inkoopbeheer inclusief opstellen en onderhouden van het contractenregister voor zijn rekening gaat nemen.

Kapitaallasten
Deze post bestaat uit twee componenten: afschrijvingen en rente. I.v.m. het feit dan niet alle activa die afgeschreven zijn ook daadwerkelijk onmiddellijk vervangen hoeven te worden wordt post afschrijvingen in begroting 2021 wat lager geraamd dan in voorgaande jaren.
Hoewel de ODZOB geen leningen meer heeft, zijn er toch in zeer beperkte mate rentekosten geraamd voor 2021. Dit in verband met een mogelijk beroep dat de ODZOB voor het opvangen van pieken in de financieringsbehoefte moet doen op het rekening courant krediet dat de ODZOB heeft bij de BNG.

Organisatiekosten
Deze kosten hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

- telefonie;
- kopiëren/printen;
- ICT helpdesk;
- automatisering/licenties/onderhoud;
- kantoorbenodigdheden/porto/drukwerk;
- verzekeringen;
- leaseauto's;
- catering/restauratieve voorzieningen;
- huur gebouw;
- servicekosten gebouw: schoonmaak/beveiliging/onderhoud;
- uitbesteding salarisadministratie.

De totale post is geraamd op basis van de realisatiecijfers 2019, rekening houdend met de laatste inzichten voor een aantal kostensoorten. Op totaal niveau laten de organisatiekosten een daling zien van circa € 0,11 mln. ten opzichte van de begroting 2020. Voor de juiste interpretatie van dit gegeven dient opgemerkt te worden dat begroting 2020 éénmalige kosten bevat t.b.v. de implementatie van het nieuew VTH-systeem. Wanneer deze eenmalige post buiten beschouwing wordt gelaten resulteert een geringe stijging van de post organisatiekosten (€ 0,12 mln.). Het grootste deel van deze stijging wordt veroorzaakt door hogere ICT-gerelateerde kosten als externe support en licenties en de voorziene stijging van kosten aan onderhoud van het gebouw.

Onvoorzien
De post onvoorzien is conform begroting 2019 en 2020 zeer laag geraamd en vastgesteld op € 0,075 mln.

Externe project en programmakosten
De in de begroting opgenomen externe kosten voor de programmadelen betreffen uitsluitend de externe kosten opgenomen voor het deelprogramma Collectieve taken. Hiervoor is een post opgenomen van € 0,36 mln., voornamelijk voor de SSiB activiteiten die door de ODBN in rekening gebracht worden voor de bijdrage aan meetnet.
De overige externe programmakosten die in de realisatie op deze post verantwoord zullen worden, betreffen kosten die één op één doorbelast worden aan de opdrachtgevers en daarmee voor de ODZOB budget-neutraal zijn. Daarom worden deze kosten niet in de begroting opgenomen, maar zullen ze in werkelijkheid wel voorkomen. Dit verklaart tevens het grote verschil tussen de realisatiecijfers over 2019 en de begrote cijfers voor 2020 en 2021 voor deze post.

4.5 Uiteenzetting financiële positie en de toelichting

Volgens artikel 20 van het BBV provincies en gemeenten dient in de begroting een uiteenzetting van de financiële positie voorzien van toelichting opgenomen te worden. Deze is in de onderhavige paragraaf uiteengezet.

4.5.1 Raming begrotingsjaar

Volgens het in de vorige paragraaf aangehaalde artikel dient de uiteenzetting van de financiële positie o.a. een raming van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid dat in de programmas is opgenomen te bevatten. De financiële gevolgen voor de baten en lasten zijn weergegeven in paragraaf 3.1. De gevolgen voor de balans zijn weergegeven in paragraaf 3.5.2.

4.5.2 Geprognotiseerde begin- en eindbalans

Onderstaand is de geprognostiseerde begin- en eindbalans weergegeven voor zowel het begrotingsjaar als de meerjarenraming.

(Geprognosticeerde) balans per 31-12 * bedragen x 1 €

ACTIVA	Realisatie 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Materiële vaste activa	**942.588**	**988.531**	**954.531**	**909.729**	**827.624**	**747.905**
Investeringen met een economisch nut	*942.588*	*988.531*	*954.531*	*909.729*	*827.624*	*747.905*
Financiële vaste activa	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal vaste activa	942.588	988.531	954.531	909.729	827.624	747.905
Vlottende activa						
Voorraden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderhanden werk	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**2.886.081**	**2.290.136**	**2.174.136**	**2.068.938**	**2.001.043**	**1.930.762**
Vorderingen op openbare lichamen	*1.901.023*	*1.901.023*	*1.901.023*	*1.901.023*	*1.901.023*	*1.901.023*
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar;	*966.643*	*370.698*	*254.698*	*149.500*	*81.605*	*11.324*
Overige vorderingen	*18.416*	*18.416*	*18.416*	*18.416*	*18.416*	*18.416*
Liquide middelen	**249.769**	**249.769**	**249.769**	**249.769**	**249.769**	**249.769**
Banksaldi	*249.769*	*249.769*	*249.769*	*249.769*	*249.769*	*249.769*
Overlopende activa	**1.787.527**	**1.648.530**	**1.648.530**	**1.648.530**	**1.648.530**	**1.648.530**
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:						
- Europese overheidslichamen	*0*					
- het Rijk	*0*					
- overige Nederlandse overheidslichamen	*0*					
Overige nog te ontvangen bedragen	*1.455.103*					
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	*332.424*					
Totaal vlottende activa	4.923.377	4.188.435	4.072.435	3.967.236	3.899.341	3.829.060
TOTAAL ACTIVA	5.865.965	5.176.965	5.026.965	4.876.965	4.726.965	4.576.965

(Geprognosticeerde) balans per 31-12 * bedragen x 1 €

PASSIVA	Realisatie 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste passiva						
Eigen vermogen	**2.429.098**	**1.890.098**	**1.890.098**	**1.890.098**	**1.890.098**	**1.890.098**
Algemene reserve	*1.200.000*	*1.575.557*	*1.575.557*	*1.575.557*	*1.575.557*	*1.575.557*
Bestemmingsreserve	*314.541*	*314.541*	*314.541*	*314.541*	*314.541*	*314.541*
Resultaat boekjaar voor bestemming	*914.557*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Voorzieningen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Voorziening voor personeelskosten	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Vaste schulden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Binnenlandse banken en overige financiele instellingen	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Totaal vaste financieringsmiddelen	2.429.098	1.890.098	1.890.098	1.890.098	1.890.098	1.890.098
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**746.266**	**746.266**	**746.266**	**746.266**	**746.266**	**746.266**
Overige schulden	*746.266*	*746.266*	*746.266*	*746.266*	*746.266*	*746.266*
Overlopende passiva	**2.690.601**	**2.540.601**	**2.390.601**	**2.240.601**	**2.090.601**	**1.940.601**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, m.u.v van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van	*457.784*					
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	*2.232.817*					
Totaal vlottende passiva	3.436.867	3.286.867	3.136.867	2.986.867	2.836.867	2.686.867
TOTAAL PASSIVA	5.865.965	5.176.965	5.026.965	4.876.965	4.726.965	4.576.965

4.5.3 EMU saldo

In onderstaand overzicht is conform voorschrift het EMU-saldo weergegeven voor jaarrekening 2019, het vorige begrotingsjaar (2020), het begrotingsjaar 2021 alsmede de jaren m.b.t. de meerjarenraming.

* bedragen x 1 €

				Realisatie 2019	2020	2021	2022	2023
EMU-SALDO				924.723	-584.943	34.000	44.802	82.105
EMU-SALDO referentiewaarde				nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde				924.723	-584.943	34.000	44.802	82.105
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	0	0	0	0	0
			Uitzettingen	0	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	-337.236	-595.945	-116.000	-105.198	-67.895
			Liquide middelen	127.229	0	0	0	0
			Overlopende activa	317.289	-138.997	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	0	0	0	0	0
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	-104.723	0	0	0	0
			Overlopende passiva	-712.719	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa				0	0	0	0	0

4.5.4 Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

De ODZOB kent arbeidskosten gerelateerde verplichtingen in de vorm van de verplichting verlofdagen. Voor een deel (de basis) heeft deze verplichting het karakter van een jaarlijks terugkerende verplichting van vergelijkbaar volume (ca € 382.000,-). Dit mag niet als verplichting op de balans getoond worden Het overige deel is meer wisselend van karakter en wordt beschouwd als bovenmatig verlofsaldo. Het eerste deel mag niet als verplichting op de balans getoond worden en is daarom door de ODZOB voor een deel van deze verplichting een bestemmingsreserve gevormd.
Voor het tweede deel, het deel dat als bovenmatig beschouwd wordt, heeft de ODZOB conform BBV-richtlijn een verplichting op de balans opgenomen.

De ODZOB kent arbeidskosten gerelateerde verplichtingen in de vorm van de verplichting verlofdagen. Deels hebben deze het karakter van een jaarlijks terugkerende verplichting van vergelijkbaar volume, deels is de verplichting meer wisselend van karakter en wordt beschouwd als bovenmatig dan wel verlofsaldo van tijdelijke aard.
Het eerste (jaarlijks terugkerende) deel heeft een omvang van ca. € 382.000,- en mag niet als verplichting op de balans getoond worden. Voor de afdekking van deze schuld aan het personeel heeft de Odzob een bestemmingsreserve van € 314 541,- gevormd. Voor het het meer wisselende deel heeft de ODZOB conform BBV-richtlijn een verplichting op de balans opgenomen.

4.5.5 Investeringen

Investeringen met een economisch nut
Deze investeringsruimte is voornamelijk nodig voor de eventuele vervanging van een deel van de activa die in de loop van 2020 en 2021 geheel afgeschreven zijn, maar ook voor de nieuwe investeringsbehoeften die zich in de loop van 2021 aan zullen dienen.

Onderstaande tabel geeft een inzicht in de besteding van de diverse investeringskredieten.
De besteding van de beschikbaar gestelde budgetten ijlt doorgaans wat na.

Voor begroting 2021 is een gering investeringskrediet van € 0,13 mln. opgenomen. De in onderstaande tabel getoonde investeringsprognose resulteert in een afname (circa 10%) van de kapitaallasten voor 2021 t.o.v. 2020.

De afschrijvingstermijn van hardware wordt mede bepaald door de externe ontwikkelingen. M.n. op het gebied van ICT-gaan de ontwikkelingen snel waardoor continu bewaakt moet worden of de binnen de Odzob gehanteerde afschrijvingstermijnen nog recht doen aan de werkelijke situatie.Tot op heden is er geen aanleiding om in deze begroting andere afschrijvingsperioden te hanteren dan te doen gebruikelijk.

Investeringen met een economische nut * bedragen x 1€

Begrotingsjaar kredietaanvraag	Besteding						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
2017 (niet besteed krediet)	200.502						200.502
2018 (niet besteed krediet)	82.102	197.898					280.000
2019 (niet besteed krediet)		110.000					110.000
2020		105.000	175.000				280.000
2021			130.000				130.000
2022				300.000			300.000
2023					270.000		270.000
2024						260.000	260.000
Totaal	282.604	412.898	305.000	300.000	270.000	260.000	1.630.000

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut
Bij de ODZOB is geen sprake van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

4.5.6 Financiering

Volgens artikel 20 van het BBV dient bij de uiteenzetting van de financiële positie ook aandacht geschonken te worden aan de financiering. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 3.4.4.

4.5.7 Verloop van reserves en voorzieningen

Reserves

Stand en verloop van de reserves * bedragen x 1€

	Realisatie 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve						
Saldo per 1-1	1.200.000	1.200.000	1.575.557	1.575.557	1.575.557	1.575.557
bij: Resultaat voorgaand boekjaar	0	914.557	0	0	0	0
bij:	0	0	0	0	0	0
af: Terugbetaling overtollig saldo	0	0	0	0	0	0
af: Implementatiekosten VTH-applicatie	0	539.000	0	0	0	0
af: Implementatiekosten Omgevingswet	0	PM	0	0	0	0
Saldo per 31-12	1.200.000	1.575.557	1.575.557	1.575.557	1.575.557	1.575.557
Egalisatiereserve verlofkosten						
Saldo per 1-1	314.541	314.541	314.541	314.541	314.541	314.541
bij:	0	0	0	0	0	0
af:	0	0	0	0	0	0
Saldo per 31-12	314.541	314.541	314.541	314.541	314.541	314.541
TOTAAL VAN DE RESERVES	1.514.541	1.890.098	1.890.098	1.890.098	1.890.098	1.890.098

Voorzieningen

De ODZOB heeft geen voorzieningen.

4.6 Meerjarenraming en de toelichting

4.6.1 Inleiding

Volgens artikel 22 en 23 van het BBV bevat de meerjarenraming voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde begin- en eindbalans en een raming van de financiële gevolgen, waaronder de baten en de lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. De geprognosticeerde begin- en eindbalans zijn opgenomen in paragaraaf 4.5.2. De geprognosticeerde lasten en baten zijn opgenomen in de volgende paragraaf 4.6.2.
Daarnaast dient volgens artikel 20 lid 1 in het kader van de meerjarenraming aandacht besteed te worden aan een aantal andere zaken. Onderstaand is aangegeven welke onderwerpen dit betreft en waar deze in deze begroting aan de orde komen:

- De jaarlijks terugkerende arbeidskosten (paragraaf 4.5.4)
- De investeringen (paragraaf 4.5.5)
- De financiering (paragraaf 4.5.6)
- De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves (paragraaf 4.5.7).
- De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen (paragraaf 4.5.7).

4.6.2 Meerjarenraming van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten

* bedragen x 1€

	Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma												
Programma Dienstverlening	21.300.803	14.971.487	6.329.316	21.258.027	14.941.421	6.316.606	21.214.385	14.910.747	6.303.638	21.214.385	14.910.747	6.303.638
Programma Collectieve taken	1.253.921	988.212	265.709	1.253.921	988.212	265.709	1.253.921	988.212	265.709	1.253.921	988.212	265.709
Totaal Programma's	22.554.724	15.959.699	6.595.025	22.511.948	15.929.633	6.582.315	22.468.306	15.898.959	6.569.347	22.468.306	15.898.959	6.569.347
Algemene dekkingsmiddelen	50.000	0	50.000	50.000	0	50.000	50.000	0	50.000	50.000	0	50.000
Overhead	0	6.555.025	-6.555.025	0	6.542.315	-6.542.315	0	6.529.347	-6.529.347	0	6.529.347	-6.529.347
Heffing VPB	0	15.000	-15.000	0	15.000	-15.000	0	15.000	-15.000	0	15.000	-15.000
Bedrag onvoorzien	0	75.000	-75.000	0	75.000	-75.000	0	75.000	-75.000	0	75.000	-75.000
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	22.604.724	22.604.724	0	22.561.948	22.561.948	0	22.518.306	22.518.306	0	22.518.306	22.518.306	0
Toevoeging en onttrekking reserves												
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoeging en onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	22.604.724	22.604.724	0	22.561.948	22.561.948	0	22.518.306	22.518.306	0	22.518.306	22.518.306	0

De meerjarenraming is opgesteld in euro's 2021, m.a.w. er is geen indexering toegepast.
Hoewel de in hoofdstuk 1 geschetste actuele ontwikkelingen zeker invloed zullen hebben op de taken en de taakuitvoering van de ODZOB, is op dit moment niet exact helder wat de uiteindelijke invloed zal zijn. Dit zal de komende tijd in afstemming met de deelnemers in kaart gebracht moeten worden.
Wel is duidelijk dat de ODZOB gezamenlijk met de deelnemers werkt aan efficiencyverbetering door onder andere te streven naar meer uniformiteit in op te dragen en te leveren diensten als ook in werkwijzen, mandatering en informatie-uitwisseling. Daarom is in dit overzicht (t.o.v. 2020) in 2021 rekening gehouden met 1% efficiencyverbetering en in 2022 met 3% efficiencyverbetering op de werkprogramma's.
Verder is In dit overzicht rekening gehouden met de invloed van het ROK voor Toezicht en Handhaving aangezien de meeste deelnemers de hiervoor benodigde toename gefaseerd in wensen te voeren en met de voortzetting van de extra werkzaamheden voor de implementaie van De Omgevingswet ten bedrage van € 0,4 mln. in 2022 zoals die ook in 2021 zijn opgenomen. E.e.a. conform AB-besluit van november 2019.

4.6.3 Meerjarenraming incidentele baten en lasten

Zie ook paragraaf 4.2. Dit is niet van toepassing.

4.6.4 Meerjarenraming structurele toevoegingen en onttrekking aan reserves

Zie paragraaf 4.3. Dit is niet van toepassing bij de ODZOB.

Bijlage 1: Specifieke bijdrage per opdrachtgever

De financiële bijdrage per opdrachtgever is enerzijds gebaseerd op de verwachte opdrachtverlening voor basistaken en verzoektaken (uitgaande van een afgestemde urenafname en uurtarieven) en anderzijds op een bijdrage voor het programma collectieve taken. Overeenkomstig artikel 31 lid 1 van de GR is onderstaand overzicht opgesteld.

De verdeling van bijdragen aan Collectieve taken gebaseerd op de werkwijze zoals vastgesteld door het AB.

Baten per deelnemer

* bedragen x 1€

Deelnemer	Begroting 2021					Begroting 2020		Realisatie 2019
	Programma Dienstverlening			Programma Collectieve taken[1]	Totaal taken	Totaal taken	Waarvan basis	Totaal[3] taken
	Landelijke basistaken	Verzoektaken	Totaal basis- en verzoektaken					
Gemeente Asten	346.835	124.937	471.771	36.736	508.507	468.067	285.339	676.189
Gemeente Bergeijk	175.501	77.848	253.349	34.665	288.015	264.025	167.227	316.961
Gemeente Best	232.023	270.951	502.974	30.483	533.457	494.585	199.699	717.003
Gemeente Bladel	232.510	23.626	256.136	44.950	301.086	244.882	175.726	386.089
Gemeente Cranendonk	164.027	137.591	301.618	45.426	347.044	309.655	143.010	737.447
Gemeente Deurne	464.508	435.577	900.085	59.223	959.308	919.430	462.852	1.389.685
Gemeente Eersel	211.122	18.112	229.234	56.512	285.746	243.121	167.892	328.971
Gemeente Eindhoven	623.168	708.622	1.331.790	127.910	1.459.700	1.400.092	581.890	1.529.646
Gemeente Geldrop-Mierlo	74.682	153.424	228.106	41.879	269.985	245.664	59.590	359.565
Gemeente Gemert-Bakel	446.637	222.021	668.658	69.009	737.667	693.562	427.169	1.138.204
Gemeente Heeze-Leende	242.322	14.651	256.973	28.559	285.532	215.595	141.234	379.969
Gemeente Helmond	370.952	420.792	791.745	78.234	869.979	839.223	379.185	905.295
Gemeente Laarbeek	302.498	671.171	973.669	47.286	1.020.955	975.348	287.799	1.018.215
Gemeente Nuenen	112.941	116.108	229.049	22.763	251.812	227.304	96.951	358.454
Gemeente Oirschot	180.184	37.458	217.642	43.755	261.397	197.195	127.286	306.386
Gemeente Reusel-de Mierden	166.043	12.162	178.205	26.956	205.161	172.260	139.628	354.045
Gemeente Someren	182.032	282.356	464.389	42.139	506.527	595.269	223.015	743.082
Gemeente Son en Breugel	145.471	123.636	269.107	34.573	303.680	319.480	148.459	345.518
Gemeente Valkenswaard	172.920	44.974	217.894	27.729	245.622	205.512	113.422	402.150
Gemeente Veldhoven	109.564	180.497	290.061	47.043	337.103	320.213	88.283	608.334
Gemeente Waalre	60.973	31.401	92.374	17.554	109.928	100.912	55.006	133.615
Provincie Noord-Brabant	2.109.549	5.719.778	7.829.327	290.535	8.119.862	7.726.011	2.111.808	8.154.398
Raming deelnemers buiten werkprogramma	0	3.446.649	3.446.649	0	3.446.649	3.016.457	0	Inclusief[2]
Overige klanten	0	900.000	900.000	0	900.000	1.300.000	0	841.456
Totaal baten uit opdrachten	7.126.462	14.174.341	21.300.803	1.253.921	22.554.724	21.493.859	6.582.468	22.130.679

[1] Programma Collectieve taken begroting 2021 is inclusief € 359.699,- externe kosten;

[2] Inclusief € 3.640.613,- opdrachten buiten werkprogramma's deelnemers;

[3] Exclusief € 558.961,- in rekening gebrachte externe programmakosten.

Bijlage 2: Overzicht baten en exploitatiekosten

* bedragen x 1€

	Baten	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	
		Totaal	Totaal	Totaal	
	PROGRAMMA				
	Programma Dienstverlening	21.418.454	20.271.714	21.300.803	
	Programma Collectieve taken	1.271.186	1.222.145	1.253.921	
	Totaal baten programma's	22.689.640	21.493.859	22.554.724	
	Algemene dekkingsmiddelen	65.699	50.000	50.000	
	Totaal Baten	**22.755.340**	**21.543.859**	**22.604.724**	

	Lasten	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021		
		Totaal	Totaal	Totaal	Overhead	Toerekening aan programma's
1	**PERSONEEL**					
1.0	*Fte*	*221,3*	*205,4*	*205,4*	*40,3*	*165,1*
1.1	Salariskosten	13.100.731	14.288.000	15.311.000	3.811.000	11.500.000
1.2	Opleidingskosten	187.421	284.000	300.000	300.000	0
1.4	Reis- en verblijfskosten	341.963	335.000	377.000	71.000	306.000
1.5	Overige personeelskosten	194.501	257.000	300.000	268.000	32.000
1.6	Inhuur	5.153.554	4.264.000	3.695.000	139.000	3.556.000
	TOTAAL personeel	18.978.170	19.428.000	19.983.000	4.589.000	15.394.000
2	**UITBESTEDING**					
2.1	Onderzoeken, advies	190.280	123.000	163.000	163.000	0
	TOTAAL uitbesteding	190.280	123.000	163.000	163.000	0
3	**KAPITAALLASTEN**					
3.1	Afschrijving gebouwen	61.581	60.000	79.000	79.000	0
3.2	Afschrijving vervoermiddelen	0	0	0	0	0
3.3	Afschrijving machines, apparaten en installaties	138.876	223.000	190.000	190.000	0
3.4	Afschrijving overige materiele vaste activa	91.028	83.000	70.000	70.000	0
3.6	Rente wegens externe financiering	3.780	5.000	5.000	5.000	0
	TOTAAL kapitaallasten	295.265	371.000	344.001	344.001	0
4	**ORGANISATIE KOSTEN**					
4.1	Telefonie (vast / mobiel)	65.569	60.000	60.000	60.000	0
4.2	Printen / kopieren	49.243	40.000	40.000	40.000	0
4.3	ICT helpdesk / externe support	134.289	175.000	200.000	200.000	0
4.4	Automatisering / licenties / onderhoud	544.669	748.000	611.000	405.000	206.000
4.5	Kantoor / drukwerk / porto	54.217	55.000	61.000	61.000	0
4.6	Abonnementen / lidmaatschappen	52.742	66.000	67.000	67.000	0
4.7	Verzekeringen	37.895	36.000	40.000	40.000	0
4.8	Leaseauto's	48.205	39.000	50.000	50.000	0
4.9	Catering	0	0	0	0	0
4.10	Huur gebouw	275.040	283.000	288.000	288.000	0
4.11	Servicekosten pandgebonden (beheer)	181.338	166.000	190.000	190.000	0
4.13	Uitbesteding salaris administratie	47.010	47.000	55.000	55.000	0
4.14	Overige kosten	16.400	2.792	3.024	3.024	0
	TOTAAL organisatie kosten	1.506.616	1.717.792	1.665.024	1.459.024	206.000
5	**ONVOORZIEN**					
5.1	Onvoorzien	0	0	0	0	0
	TOTAAL onvoorzien	0	0	0	0	0
TOTAAL LASTEN (vóór directe programmakosten)		**20.970.330**	**21.639.792**	**22.155.025**	**6.555.025**	**15.600.000**
7	**DIRECTE PROGRAMMAKOSTEN**					
7.1	Externe kosten t.b.v. Programma Collectieve taken	306.834	353.067	359.699	0	359.699
7.2	Externe kosten t.b.v. opdrachten	558.961	PM	PM	0	PM
	TOTAAL programma kosten	865.795	353.067	359.699	0	359.699
TOTAAL PROGRAMMALASTEN		**21.836.126**	**21.992.859**	**22.514.724**	**6.555.025**	**15.959.699**
	Overige lasten					
8.1	Heffing VPB	4.657	15.000	15.000		
8.2	Bedrag onvoorzien	0	75.000	75.000		
	TOTAAL overige lasten	4.657	90.000	90.000		
TOTAAL LASTEN		**21.840.783**	**22.082.859**	**22.604.724**		
Gerealiseerd resultaat vóór mutatie reserves		**914.557**	**-539.000**	**0**		
Toevoegingen aan reserves		0	0	0		
Ontrekkingen aan reserves		0	539.000	0		
Gerealiseerd resultaat na mutatie reserves		**914.557**	**0**	**0**		

Bijlage 3: Samenvatting geïnventariseerde risico's ODZOB

	Risico	Beheersmaatregel	Classificering			4) verwachtings-waarde in €
			1) kans	2) effect in €	3) score	
a. Strategische risico's						
1.1	Bezuinigingen gemeentes en provincie welke leiden tot een omzet verlaging	In algemene zin zal dit risico moeten worden opgevangen door een aanpassing in de werkorganisatie (bezuiniging, ombuiging, nieuwe omzet) voor de daarop volgende begrotingsperiode. Korte termijn frictiekosten zouden opgevangen moeten kunnen worden vanuit het weerstandsvermogen.	40%	340.000	6	136.000
1.5	Mogelijke uitstel omgevingswet	Monitoren van de wet en hierop acteren.	15%	500.000	6	75.000
1.6	Stikstof, PFAS of soortgelijke ontwikkelingen	Monitoren wat er gebeurt en hierop acteren.	15%	1.000.000	8	150.000
2	Niet realiseren van doelstellingen efficiency, standaardisatie, uitvoeringsbeleid, uniformiteit	Helder communiceren van de behoeften en voorwaarden voor succes, en de deelnemers d.m.v. goede communicatie overtuigen van de consequenties van dergelijke situaties.	15%	800.000	6	120.000
b. Informatie risico's						
3.1	Ongewenst informatielek	Indien vertrouwelijke informatie publiek wordt gemaakt kan dit leiden tot schadeclaims van de betrokken partijen De ODZOB zal zeer zorgvuldig moeten zijn met beveiliging en met de informatie die zij verstrekt (b.v. in het kader van een WOB verzoek). De procesbeschrijvingen en de uitvoering van het proces moeten hierin voorzien.	40%	200.000	6	80.000
3.3	Uitval systemen	Betaalbare maatregelen treffen om uitval zo veel als mogelijk is te voorkomen	60%	200.000	8	120.000
3.5	Ransomware	Mensen bewust maken van en attenderen op gevaren	15%	500.000	6	75.000
c. Imago/politieke risico's						
4.1	Imago/politieke risico's	Het risico dat de kwaliteit van de producten niet voldoet aan de	40%	100.000	6	40.000
d. Materiële risico's						
e. Procedure risico's						
f. Aansprakelijkheidsrisico's						
8.2	Optreden personeel	Belangrijk is met name de zorg voor het kapitaal van de ODZOB dat bestaat uit deskundige medewerkers. Strategische personeelsplanning, individuele begeleiding personeel en voldoende aandacht voor met name opleidingen. Ook met betrekking tot communicatie en integriteit.	40%	100.000	6	40.000
8.3	Procedure leidt tot duur juridisch advies en claims uit rechtsgedingen	Systeem, dat zorgvuldig werken bevordert (waaronder een goede dossieropbouw) en waardoor fouten geminimaliseerd worden.	40%	100.000	6	40.000
g. Financiële risico's						
9.1	Kosten ontwikkeling ICT voorzieningen	Strategische ICT planning maken voor komende 5 jaar, elk jaar actualiseren en actieplan voor komend jaar opstellen. Aansluiten bij regionale aanbestedingen.	40%	150.000	6	60.000
h. Letsel en veiligheidsrisico's/Arbo en arbeidsrisico's						
i. Personeelsrisico's						
12.2	Mis-match personeel versus werk, inclusief boventalligen	Goede monitoring ontwikkelingen, verwerken in strategisch personeelsplan en tijdig anticiperen door juiste opleidingen en personeelsmaatregelen.	40%	500.000	9	200.000
12.4	Vervangbaarheid medewerkers	Middels strategische personeelsplanning zoveel mogelijk vooruitkijken naar natuurlijke uitstroom en opvolgers klaarstomen via persoonlijk ontwikkelplan. Hierdoor verminderen kennis uitstroom. Bij jonge medewerkers is dit moeilijker te voorzien. Middels goed personeelsbeleid mensen binden aan de organisatie.	60%	150.000	8	90.000
12.5	Te lage productiviteit	Maandelijks op afdelingsniveau sturen. Medewerkers aanspreken. Relateren aan ziekteverzuim, mis-match, etc.	40%	300.000	6	120.000
12.6	Inhuur op overhead door bv ziekte	Door betrokkenheid personeel zorgen voor laag ziekteverzuim of andere oorzaken	60%	100.000	8	60.000
Totaal risico's categorie 6 t/m 12				4.490.000		1.406.000

Toelichting bij de kolommen

1. Voor elk van de risico's is een kans bepaald. Hiervoor zijn een 4-tal categorieen vastgesteld (5, 15, 40 en 60%). Aan deze kansen zijn respectievelijk de volgende wegingsfactoren toegekend: 1, 2, 3, 4. Situaties die zich zeker voordoen zijn niet als risico benoemd;
2. Voor elk van de risico's is ingeschat wat het effect in euro's is wanneer het fenomeen zich daadwerkelijk voordoet. Aan de hand van de omvang van het effect is ook hier een wegingsfactor toegekend:
   - < € 100.000: wegingsfactor 1
   - € 100.000 - € 500.000: wegingsfactor 2
   - € 500.000 - € 1.000.000: wegingsfactor 3
   - > € 1.000.000: wegingsfactor 4
3. Voor elk van de risico's is door vermenigvuldiging van de wegingsfactor uit 1) en 2) een totaalscore bepaald. Deze totaalscore is een indicatie voor de ernst van het risico.
4. Voor elk van de risico's is door vermenigvuldiging kans en effect de verwachtingswaarde bepaald.

Toelichting bij de rijen

Elke rij bevat een categorie geidentificeerde risico's. Wanneer de totaalscore van de betreffende categorie < 6 is, is het risico verder niet opgenomen. De regel is dan verder blanco. De totale verwachtingswaarde van de risico's met score < 6 bedraagt circa € 458.750,-

Bijlage 4: Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld

Baten en lasten per taakveld * bedragen x 1€

		Baten	Lasten
0.	**Bestuur en ondersteuning**		
0.4	Overhead	0	6.555.025
0.5	Treasury	0	0
0.8	Overige baten en lasten	50.000	75.000
0.9	Vennootschapsbelasting	0	15.000
0.10	Mutaties reserves	0	0
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0
7.	**Volksgezondheid en milieu**		
7.4	Milieubeheer	20.411.638	14.453.409
8.3	Bouwen en wonen	2.143.086	1.506.290
Saldo van baten en lasten op taakvelden		22.604.724	22.604.724

Louis van der Linden

Van: Bestuurssecretariaat Bladel
Verzonden: donderdag 20 februari 2020 15:52
Aan: Info Bladel
Onderwerp: FW: Ontwerpbegroting 2021 ODZOB
Bijlagen: Aanbiedingsbrief raden en staten ontwerpbegroting 2021.pdf; Begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 ODZOB.pdf

Louis,

Svp inboeken

Met vriendelijke groet,

Toos van Rijthoven-Meulenbroeks
Bestuurssecretaresse Gemeente Bladel

Afdeling Dienstverlening en Bedrijfsvoering
Team Algemeen Bestuurlijke Zaken (ABZ)
Postbus 11
5530 AA Bladel
tel. 0497-361438
e-mail: t.vanrijthoven@bladel.nl / bestuurssecretariaat@bladel.nl
aanwezig: maandag, dinsdag ochtend, woensdag en donderdag
www.bladel.nl

Van: Judith Le Pair <J.lePair@odzob.nl>
Verzonden: donderdag 20 februari 2020 14:02
Onderwerp: Ontwerpbegroting 2021 ODZOB

Geachte heer, mevrouw,

Onderstaande mail is zojuist gestuurd naar de raden en staten van de deelnemers in de ODZOB:

Geachte leden van de raden en Staten van de deelnemers in de GR ODZOB,

Namens het Dagelijks Bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) stuur ik u de ontwerpbegroting 2021 ODZOB inclusief aanbiedingsbrief.
Een kopie zal worden gestuurd naar de colleges, AB-leden, ambtelijke ondersteuners en financiële contactpersonen.

Met vriendelijke groet,

Judith le Pair
Bestuurs- en managementondersteuning

J.J.M le Pair

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Bezoekadres: Wal 28, Eindhoven
T: 088-3690290
E: J.lePair@odzob.nl
I: www.odzob.nl

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Volg, deel, verbind en kijk met ons mee!

Disclaimer
Aan de inhoud van dit e-mailbericht kunnen geen rechten worden ontleend, tenzij dit expliciet in dit bericht is verwoord. De informatie verzonden met dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Indien de lezer van dit bericht niet de geadresseerde is wordt u verzocht het bericht te retourneren aan de afzender.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 18 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Ontwerpbegroting 2021 en ontwerp meerjarenraming 2022-2024 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Nummer R20.020

Advies van commissie Grondgebied op 18 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.5 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.020, Agendapunt 8.5.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	537
Extern Zaak ID	Z200000357
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.6
Omschrijving	R20.004 Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	**8 juli 2020**

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.004b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.004 van burgemeester en wethouders van 5 februari 2020;

gelet op artikel 4 van de financiële verordening gemeente Bladel 2019;

overwegende dat het gewenst is om vooraf duidelijkheid te scheppen voor de samenstellers van de perspectiefnota 2019 en de begroting 2020;

besluit:

1. In te stemmen met de uitgangspunten zoals die zijn vermeld in de bij dit voorstel behorende nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de perspectiefnota 202 en begroting 2021.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

R20.004

Nummer : R20.004
Onderwerp : Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021

Aan de raad

Inleiding
Ingevolge artikel 4 van de "Financiële verordening 2019" dient het college jaarlijks een nota aan te bieden met daarin de (financiële) kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie opvolgende jaren als 'voorloper' op de komende begrotingsbehandeling. Met deze financiële kaderstelling wordt aan dit bepaalde tegemoet gekomen.

In het kader van het opstellen van de perspectiefnota 2020, de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022 tot en met 2024 is het gebruikelijk dat er vooraf afspraken gemaakt worden die duidelijk aangeven wat de uitgangspunten zijn voor de op te stellen documenten. De richtlijnen en kaders zijn, gelet op een te hanteren bestendige gedragslijn, niet wezenlijk anders dan vorige jaren. Hooguit heeft er een verfijning of geringe aanpassing plaatsgevonden.

Er worden, geen beleidsinhoudelijke ontwikkelingen behandeld. Die zullen aan de orde komen bij de opstelling en actualisering van de perspectiefnota 2020 en de begroting 2021. De financiële kaderstelling is wel in belangrijke mate bepalend voor het ramen van de lasten en baten en daarmee het begrotingsresultaat.

De gemeenteraad heeft de kaderstellende rol inzake het gemeentelijke beleid. Om hier invulling aan te geven heeft de raad verschillende mogelijkheden. Een van de mogelijkheden is het vaststellen van de financiële kaders voor de komende begroting.

Voorstel
Wij stellen u voor in te stemmen:
1. met de uitgangspunten zoals die zijn vermeld in de bij dit voorstel behorende nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de perspectiefnota 2020 en begroting 2021.

Beoogd effect
Duidelijkheid scheppen voor de samenstellers van de perspectiefnota en de begroting (college en ambtelijke organisatie) door het vaststellen van de bij dit voorstel behorende en van het besluit deel uitmakende nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de perspectief-nota 2020 en de begroting 2021. Met behulp van de door uw raad vastgestelde uitgangspunten kan vervolgens de perspectiefnota en de begroting in technische zin worden samengesteld.

De gemeente staat voor de plicht met een structureel sluitende begroting te werken. Dit is niet alleen een voorschrift van de toezichthouder, de provincie Noord-Brabant, maar is ook een plicht welke de gemeente in het kader van het BBV (Besluit begroten en verantwoorden provincies en gemeenten) en een gezond financieel beleid moet vervullen.

Argumenten
1.1 Met de vaststelling van de (financiële) kaderstelling wordt duidelijkheid geschapen voor de samenstellers van de begroting door het toepassen van uniforme uitgangspunten.

De in de bijgevoegde nota opgenomen kaders en (technische) uitgangspunten worden enerzijds gegeven met het oog op de beheersbaarheid van de gemeentelijke financiën en anderzijds

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
FIN	Peter Ansems	0497-361675

dienen zij als basis voor de toetsing van de aangeleverde begrotingsgegevens en een over de gehele linie uniforme toepassing daarvan.

De geformuleerde uitgangspunten zijn in belangrijke mate bepalend voor het ramen van de baten en lasten en daarmee het begrotingsresultaat en het resultaat van de meerjarenraming. Voor deze uitgangspunten gelden de volgende kwaliteitseisen:
- De uitgangspunten dienen een voldoende realiteitsgehalte te hebben, zodat een zo goed mogelijke voorspelling wordt gedaan van de te verwachten begrotingsresultaten;
- De uitgangspunten die het begrotingsresultaat bepalen worden zoveel als mogelijk stelselmatig toegepast. Hiermee wordt beoogd een zo goed mogelijk inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de begrotingsresultaten van de opeenvolgende jaren.

Met behulp van de door de raad vast te stellen uitgangspunten kan vervolgens de perspectiefnota en de begroting in technische zin worden samengesteld. Daarbij moet wel goed bedacht worden dat de kaders een hulpmiddel zijn.

2.1 We werken aan een nieuwe begrotingsopzet die de sturingsmogelijkheden van de raad verder zullen vergroten.

Bij de behandeling van de begroting 2019 heeft de raad twee moties aangenomen. Deze houden in dat:
a. het huidige begrotingsdocument een andere opzet verdient die meer inzichten en handvatten biedt voor een adequate(re) invulling van de kaderstellende rol van de gemeenteraad en
b. er beleidsindicatoren opgesteld moeten worden, zodat deze gemeten en gemonitord kunnen worden teneinde een beter beeld te kunnen verkrijgen van de effectiviteit van het gevoerde beleid.

Achtergronden van deze moties waren dat de huidige begrotingsopzet niet tot de gewenste focus op de politieke essentie hebben geleid. Ook werd duidelijk dat het (financiële) inzicht voor raadsleden niet erg groot was, doordat het gepresenteerde informatieniveau niet aansluit op de informatiebehoefte van de raad. Doel is ook om met behulp van effect- en prestatie-indicatoren de raad gelegenheid te bieden om met name invulling te kunnen geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol.

In 2019 zijn voor de uitwerking van de moties al een aantal stappen gezet. De uitwerking hiervan vroeg echter meer tijd dan beschikbaar was om deze op te nemen in de begroting 2020. De komende tijd gebruiken we om de bestaande ideeën verder uit te werken om de kaderstelling en controle door de raad verder te optimaliseren. Wij doen dit in overleg met de auditcommissie. De aanpassingen worden in de perspectiefnota 2020 en de begroting 2021 verwerkt.

Naast de uitwerking van de ideeën wordt ook onderzocht in hoeverre de grip en sturing door de raad verhoogd kan worden door gebruik te maken van een zogenaamde begrotingsapp met een “dashboardoverzicht”. Daarin kan een aantal voor de raad relevante indicatoren eenvoudig worden gepresenteerd.

Kanttekeningen

1.1 Zonder (financiële) kaderstelling kunnen de aangeleverde begrotingsgegevens niet uniform getoetst worden hetgeen tot ad hoc ramingen kan leiden.

De gestelde financiële kaders zullen ons helpen om de onderscheidene ramingen op een uniforme wijze te kunnen onderbouwen, zodat ze achteraf niet meer ter discussie gesteld behoeven te worden. Het zal discipline van de samenstellers van de begroting vragen om de gestelde kaders conform afspraken te hanteren.

Financiën

De financiële consequenties zijn op voorhand nog niet aan te geven, maar zullen blijken uit de uitkomst van de technische begroting 2021 en door middel van het in de perspectiefnota 2020 geschetst financieel beeld voor de komende jaren vanaf 2020. De (financiële) uitgangspunten zijn daarmee in belangrijke mate bepalend voor het ramen van de lasten en baten en daarmee het begrotingsresultaat en het resultaat van de meerjarenraming.

In de perspectiefnota 2020 zullen zowel de voorstellen voor het te voeren beleid voor de toekomst, de voortgang van de uitvoering van de lopende begroting en het actualiseren van (het inzicht in) de financiële positie van de gemeente aan de orde komen.

Communicatie
De financiële kaderstelling is voornamelijk intern gericht.

Uitvoering
Op basis van de kaderstelling zullen de perspectiefnota 2020 en de begroting 2021 opgesteld gaan worden. Wij verwachten dat de perspectiefnota en de begroting in uw vergadering van 9 juli 2020 respectievelijk 5 november 2020 behandeld kunnen worden.

Bladel, 18 februari 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.00492)
02. R20.004.02 Nota van uitgangspunten perspectiefnota 2020 en begroting 2021

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.00492
20it.00492

Ontwerp-raadsbesluit

20it.00492

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.004 van burgemeester en wethouders van 5 februari 2020;

gelet op artikel 4 van de financiële verordening gemeente Bladel 2019;

overwegende dat het gewenst is om vooraf duidelijkheid te scheppen voor de samenstellers van de perspectiefnota 2019 en de begroting 2020;

besluit:

In te stemmen met de uitgangspunten zoals die zijn vermeld in de bij dit voorstel behorende nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de perspectiefnota 202 en begroting 2021.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 14 mei 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

R20.004.02 Bijlage: nota van uitgangspunten perspectiefnota 2020 en begroting 2021

1. Inleiding

In het kader van het opstellen van perspectiefnota 2020, de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022 tot en met 2024 is het gebruikelijk dat er vooraf afspraken gemaakt worden die duidelijk aangeven wat de uitgangspunten zijn voor de op te stellen documenten.

De uitgangspunten voor het in technische zin samenstellen van de begroting 2021 volgen het stramien van de uitgangspunten voor 2020, die vorig jaar door de raad zijn vastgesteld.

2. Algemeen financieel beeld

2.1. Algemeen
Omdat de landelijke economische ontwikkelingen doorwerken naar de financiële positie van de gemeente schetsen wij hierna de Nederlandse economie op basis van de Macro Economische Verkenning (MEV) 2020 en de Decemberraming 2019 van het Centraal Planbureau (CPB).

2.2. De Nederlandse economie (bron: MEV 2020)
De Nederlandse economische groei valt door de gure wind uit het buitenland terug. De werkloosheid bereikte haar laagste punt in 2019 en blijft ook in 2020 nog steeds uitzonderlijk laag. De koopkracht ontwikkelt zich in 2020 positief, door de stijging van de reële lonen en lastenverlichtingen. Er blijft een overschot op de overheidsbegroting, maar dit overschot wordt wel minder groot.

In bijlage 1 is een infographic van het Centraal Planbureau worden op basis van de MEV 2020 opgenomen waarin de belangrijkste cijfers worden weergegeven.

2.3. De Nederlandse economie (bron: Decemberraming 2019 CPB)
In de zgn. Decemberraming worden de prognoses uit de MEV 2020 geactualiseerd en worden de prognoses bijgesteld voor 2020.

De Nederlandse economische groei valt terug door een afzwakking van de mondiale groei en in mindere mate door de stikstof- en PFAS-problematiek. De werkloosheid bereikt haar laagste punt in 2019, maar blijft ook volgend jaar nog steeds uitzonderlijk laag. Door de krapte op de arbeidsmarkt loopt de contractloonstijging op. De inflatie stijgt volgend jaar minder hard doordat het effect van de verhoging van de indirecte btw-belastingen van vorig jaar wegvalt. Het overschot op de begroting wordt kleiner door expansief beleid en zwakkere groei, maar de daling wordt gedempt door aanzienlijke onderuitputting. Het Amerikaanse handelsbeleid en de Brexit blijven dit en volgend jaar de belangrijkste risico's voor de Nederlandse economie. Een binnenlands risico is de stikstof- en PFAS-problematiek.

In bijlage 2 is een infographic van het Centraal Planbureau op basis van de Decemberraming 2019 opgenomen waarin de belangrijkste CPB-cijfers voor 2020 weergegeven worden.

3. Beleidsmatige uitgangspunten

3.1. Uitwerking leesbaarheid begroting en opstellen beleidsindicatoren
Bij de behandeling van de begroting 2019 heeft de raad twee moties aangenomen. Deze houden in dat:
a. het huidige begrotingsdocument een andere opzet verdient die meer inzichten en handvatten biedt voor een adequate(re) invulling van de kaderstellende rol van de gemeenteraad en
b. er beleidsindicatoren opgesteld moeten worden, zodat deze gemeten en gemonitord kunnen worden teneinde een beter beeld te kunnen verkrijgen van de effectiviteit van het gevoerde beleid.

Achtergronden van deze moties waren dat de huidige begrotingsopzet niet tot de gewenste focus op de politieke essentie hebben geleid. Ook werd duidelijk dat het (financiële) inzicht voor raadsleden niet erg groot was, doordat het gepresenteerde informatieniveau niet aansluit op de informatiebehoefte van de raad. Doel is ook om met behulp van effect- en prestatie-indicatoren de raad gelegenheid te bieden om met name invulling te kunnen geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol.

In 2019 zijn voor de uitwerking van de moties al een aantal stappen gezet. De uitwerking hiervan vroeg echter meer tijd dan beschikbaar was om deze op te nemen in de begroting 2020. De komende tijd gebruiken we om de bestaande ideeën verder uit te werken. Wij doen dit in overleg met de auditcommissie. De aanpassingen worden in de perspectiefnota 2020 en de begroting 2021 verwerkt.

We stellen, na afstemming met de auditcommissie, een andere opzet van de begroting voor, waarbij de taakvelden meer sturingsmogelijkheden moeten geven. De hoofdtaakvelden zijn zo algemeen dat die door de raad geen of onvoldoende inzicht geeft. Het opsplitsen van de hoofdtaakvelden in taakvelden en eventueel sub-taakvelden kan een oplossing bieden om meer duidelijkheid te geven en beter te kunnen sturen.

De volgende stap is de gewenste maatschappelijke effecten toewijzen aan de (sub)taakvelden. In eerste instantie op basis van bestaande beleidsnota's. Soms zijn ze daar duidelijk in opgenomen. Soms kunnen ze daar met zekerheid uit afgeleid worden.

We zijn nu samen met de auditcommissie volgende stappen aan het zetten om verder vorm te geven aan de opdracht. Daarbij is het terrein van de planning en control verder verkend en nagedacht over de vraag waar verbeteringen kunnen worden aangebracht. Wij willen door middel van de introductie van een zgn doelenboom aanpassingen aanbrengen voor de gewenste begrotingsopzet voor onze gemeente.
Met de introductie van zo'n doelenboom willen we meer inzicht krijgen in de (sub-)doelen en de daarmee beoogde effecten. De onderlinge verbanden van de activiteiten en middelen komen zo op een systematische wijze bij elkaar. Per hoofdtaakveld nemen we daarom de doelenboom op. Onderstaand format zou hierbij als leidraad kunnen dienen.

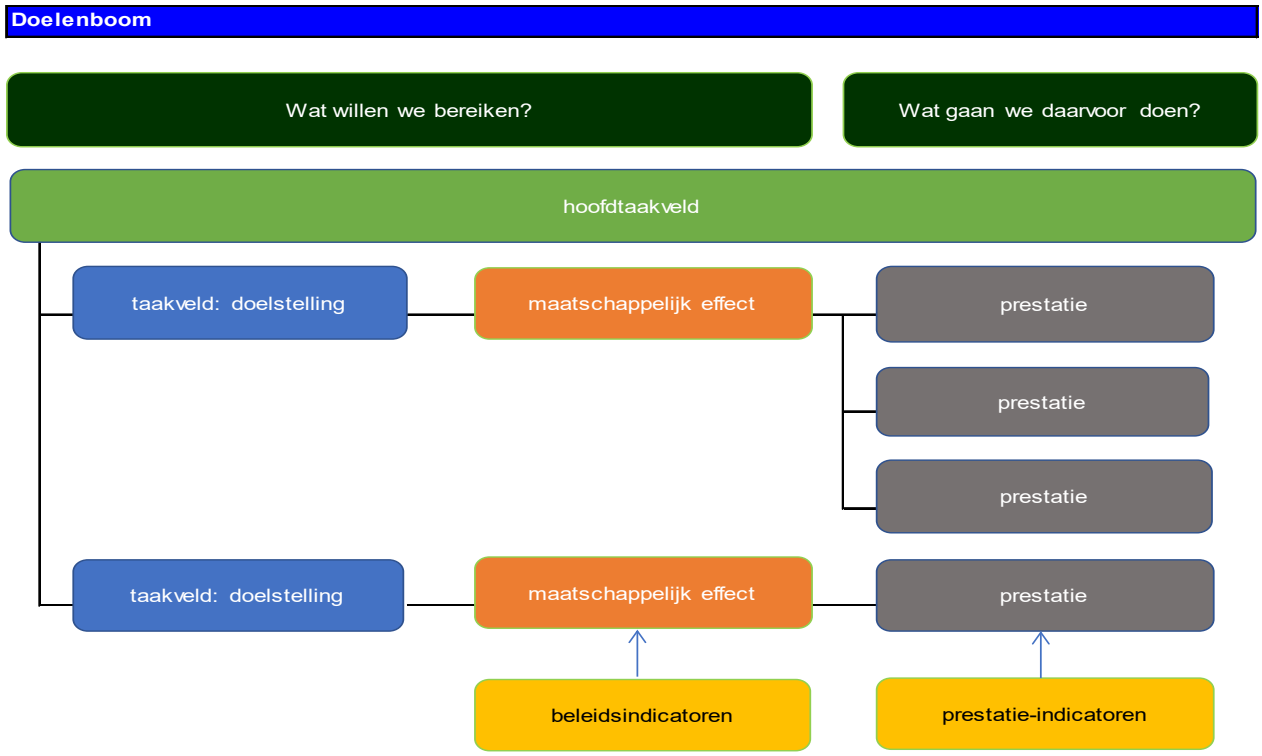

3.2. Evenwicht in de meerjarenbegroting

a. Structureel evenwicht

Eén van de uitgangspunten voor ons financiële beleid is het evenwicht in onze structurele inkomsten en uitgaven. Dit is eveneens één van de belangrijkste toetsingscriteria voor de provincie als toezichthouder op onze meerjarenbegroting. De criteria zijn verankerd in de gemeentewet.
Er is sprake van een structureel evenwicht in de begroting als structurele uitgaven gedekt zijn door structurele inkomsten. Om dit te kunnen beoordelen, bepalen wij de hoogte van de incidentele baten en lasten. Wij zullen bij het opstellen van de perspectiefnota 2020 en begroting 2021 de incidentele baten en lasten toetsen op de uitgangspunten van de "*BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten*".

Een overzicht hiervan nemen wij in de begroting op. Hiermee voldoen wij aan de richtlijnen van het BBV.

b. Reëel evenwicht

Een tweede element dat van groot belang is in onze begrotingssystematiek is dat onze ramingen in de begroting volledig, realistisch en haalbaar zijn. Wij bereiken dit door de realisatie van inkomsten en uitgaven te monitoren en waar nodig bij te stellen in de begroting, tussentijdse rapportage of separate voorstellen met begrotingswijzigingen aan uw raad.

c. Besluitvorming ná perspectiefnota
De ontwerp-begroting 2021 wordt gebaseerd op het bestaande beleid waarmee bij de opstelling van de perspectiefnota 2020 rekening wordt gehouden. Onder bestaand beleid verstaan we de jaarlijkse terugkerende begrotingsposten van het door de raad vastgestelde beleid van de exploitatie. De financiële consequenties van de meicirculaire 2020 worden tevens aanvullend verwerkt in het concept.

3.3. Vertrekpunt meerjarenperspectief
Na de 3e begrotingswijziging 2020 sluit de meerjarenraming in meerjarig perspectief bezien met een structureel overschot van € 227.000,- in 2024. In december 2019 heeft de provincie, bij de beoordeling van onze begroting 2020, laten weten dat een aantal incidentele posten niet meer aansluiten met de uitgangspunten van de "*BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten*". In de BBV-notitie is opgenomen dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. De rentebijschrijving aan de algemene reserve hadden wij, omdat het ons inziens niet paste binnen de uitzondering, daarom als incidenteel aangemerkt. De provincie is echter van mening dat op basis van bestaand financieel beleid de rentebijschrijvingen desondanks toch structureel van aard zijn. Daarnaast is eenmalig rekening gehouden met extra uitgaven voor participatie vanwege een “piek” in de uitgaven. Omdat het uitvoering van een structurele taak gaat wordt dit door de provincie als een structurele last aangemerkt.

In onderstaand overzicht hebben wij ons meerjarenperspectief daar financieel op aangepast.

bedragen x € 1.000,-		2020		2021		2022		2023		2024
structureel meerjarenperspectief	v	260	v	304	n	-2	v	160	v	160
incidenteel meerjarenperspectief	n	-551	n	-96	v	104	v	178	v	178
totaal begrotingsresultaat	n	**-291**	v	**208**	v	**102**	v	**338**	v	**338**
(- = nadeel en + = voordeel)										

4. Technische uitgangspunten

4.1. Onvoorziene uitgaven
Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het verplicht om een stelpost voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Onvoorzien wordt geraamd over het geheel van de begroting en niet per taakveld. Hiervoor wordt een structureel bedrag van € 25.000,- opgenomen.
Onvoorzien wordt uitsluitend gebruikt voor incidentele uitgaven (geen investeringen). Er kan een beroep op onvoorzien worden gedaan wanneer er sprake is van onvoorzienbare, onuitstelbare en/of onvermijdbare uitgaven. Andere gevallen worden als nieuw beleid meegenomen in de voorbereiding van de perspectiefnota 2020 of de begroting van het volgende jaar.

4.2. Algemene uitkering
De algemene uitkering is veruit de belangrijkste inkomstenbron voor gemeenten, zo ook voor de gemeente Bladel. De algemene uitkering wordt door het rijk op grond van bepaalde verdeelsleutels toegerekend aan de gemeenten. De uit te keren bedragen worden in circulaires bekendgemaakt. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verstrekt twee à drie keer per jaar mededelingen over de algemene uitkering uit het gemeentefonds via circulaires. De circulaires krijgen de naam van de maand waarin ze verschijnen: mei-, september- en decembercirculaire. In de circulaires worden de ontwikkelingen toegelicht op grond van de meest recente gegevens over de financiën en het beleid op rijksniveau.

De belangrijkste circulaire voor de gemeente is de zogenoemde meicirculaire 2020. Deze dient in de perspectiefnota/begroting als uitgangspunt voor de structurele bijstelling van de geraamde algemene uitkering voor de komende vier begrotingsjaren. In deze circulaire worden de meest recente beleidsontwikkelingen welke voor de gemeente van belang is financieel vertaald en wordt inzicht gegeven in de meerjarige accresontwikkeling waarbij tevens rekening wordt gehouden met de meest recente voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB).

In september 2020 verschijnt vervolgens de septembercirculaire welke is gebaseerd op de dan verschenen Miljoenennota 2021 van het rijk. Voor zover hier aanleiding toe bestaat zal de begroting 2021, via een begrotingswijziging, op deze circulaire worden bijgesteld. Naast de twee genoemde circulaires kan er in december nog een circulaire verschijnen. Deze circulaire is voornamelijk van technische aard.

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Wanneer het rijk meer uitgeeft, ontvangt de gemeente ook meer geld. Volgens de normeringssystematiek (trap op trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven dus direct invloed op de omvang

van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd. Uit de groei van de gemeentefondsuitkeringen worden gemeenten verondersteld, naast de trendmatige verhoging van de gemeentelijke tarieven, de nominale ontwikkelingen te betalen.

In de verwerking van de algemene uitkering worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- Voor de jaren 2020 tot en met 2024 worden de accrespercentages van de meicirculaire 2020 verwerkt (en eventueel bijgesteld op basis van de septembercirculaire 2020);
- De uitkeringen worden opgenomen tegen een contant loon- en prijsniveau;
- Extra algemene middelen van het rijk ter intensivering van (bestaand) beleid komen in principe ten gunste van de algemene middelen. Op basis van bestaande beleidsregels kan van deze regel worden afgeweken, waardoor de middelen ten gunste van de betreffende beleidsterreinen ingezet kunnen worden;
- Voor de raming van de algemene uitkering worden de verdeeleenheden, van waaruit de algemene uitkering wordt berekend, continue geactualiseerd;
- De financiële consequenties van decentralisatie van rijkstaken zullen voortdurend gemonitord worden.

Status van de herijking van het gemeentefonds
De eerste contouren van de herijking van het gemeentefonds zijn op basis van (berichten uit de media) en berekeningen over een nieuw verdeelstelsel bekend geworden. Het zijn met name de grote steden die gaan profiteren van de voorziene herijking van het gemeentefonds. Het merendeel van de gemeenten gaat er juist op achteruit bij de andere verdeling van de algemene uitkering die in 2021 moet ingaan. Kort en goed komt het erop neer dat geld van klein naar groot, van oost naar west en van het platteland naar de steden gaat. Naar verluidt is Binnenlandse Zaken (BZK) zich rot geschrokken van de uitkomsten en is het nu maar zeer de vraag of geplande herijking volgend jaar doorgaat.
Nu echter blijkt dat tweederde van de gemeenten er door de nieuwe verdeling op achteruit gaat en het vooral de steden zijn die er (fors) meer geld bij krijgen, is met name op het ministerie de twijfel toegeslagen. Op voorhand werd er weliswaar rekening mee gehouden dat gemeenten met relatief veel stedelijk gebied meer geld zouden gaan krijgen, maar nu slaat de balans wel erg in hun voordeel door.

Op basis van de huidige deels ongewenste, deels diffuse onderzoeksuitkomsten zou BZK-minister Knops de herijking niet willen doorzetten en een pas op de plaats willen maken. Een mogelijk scenario is dat de invoering van de herijking uiterlijk een jaar later wordt ingevoerd, dus in 2022 in plaats van 2021. Dat geeft de tijd om onder andere te onderzoeken waarvan de vele afwijkingen het gevolg zijn en een beter verdeelstelsel te vinden dan het huidige. Duidelijk is dat het ministerie er niet van overtuigd is dat het in ontwikkeling zijnde model die gewenste verbetering brengt. Ondanks deze bedenkingen van de minister moeten we er toch, ook als de herverdeeleffecten voor de plattelandsgemeenten in meer of mindere mate nog gemitigeerd worden, er rekening mee houden dat we de komende jaren minder algemene uitkering zullen gaan ontvangen. Dat zal dan nadelige effecten op de meerjarige begrotingsresultaten gaan hebben.

4.3. Indexeringen
Loonontwikkelingen
In 2019 is de huidige cao voor het gemeentepersoneel afgesloten, waarbij een generieke loonaanpassing is overeengekomen van 1,00% per 1 januari 2020, 1,00% per 1 juli 2020 en 1,00% per 1 oktober 2020. Voor 2020 leidt dit tot een cumulatieve loonmutatie van 1,76%. Wij hadden voor 2020 rekening gehouden met een generieke loonmutatie van 3,50%. Pro saldo wordt de loonmutatie 2020, ten opzichte van waar we reeds rekening mee hebben gehouden, daarom verlaagd met ca 1,74%.

Voor 2021 houden we rekening met een generieke loonontwikkeling van 2,80% (basis Macro Economische Verkenningen 2020). Naast deze loonontwikkeling houden we rekening met de periodieke verhogingen van personen die daarvoor in aanmerking komen. Voor een correcte raming van de salariskosten wordt uitgegaan van de meest recente informatie van het personeelsbestand.

Prijsontwikkelingen
Consumentenprijzen waren in 2019 gemiddeld 2,6% hoger dan in 2018, maakt het CBS bekend. Dat is de grootste prijsstijging na 2002. Bovendien was de prijsstijging afgelopen jaar in Nederland één van de hoogste in de eurozone. Dit hangt samen met de verhoging van het lage btw-tarief (van 6% naar 9%) en de energiebelasting in januari 2019.
Met betrekking tot de percentages waarmee de budgetten 2021 dienen te worden verhoogd om dekking te hebben voor prijsstijgingen, kunnen wij niet anders dan ons waar mogelijk baseren op verwachtingen van het Centraal Plan Bureau (CPB).

Het CPB heeft de verwachting dat de inflatie in 2020 op basis van de Macro Economische Verkenningen 2020 uitkomt op 1,30%. Voor 2021 houden we rekening met een prijsstijging van 1,60%.

- **Nacalculatie inflatie**

Om in de pas te blijven met de werkelijke groeicijfers is besloten om uit te gaan van de nagecalculeerde indexeringen van t-2. Dit betekent dat de indexering voor het nieuwe begrotingsjaar wordt aangepast aan de geactualiseerde cijfers van vorige jaren. Op deze wijze wordt het effect van een te hoge of te lage indexering gecompenseerd en ontstaat een stabieler begrotingsbeleid.

(na)calculatie inflatiepercentage	raming	bij te stellen	bijgestelde raming 2021
begroting 2019	1,40%	1,20%	2,60%
begroting 2020	1,60%	-0,30%	1,30%
cummulatief	3,00%	0,90%	3,90%
begroting 2021	1,60%		1,60%
nacalculatie inflatie	4,60%	0,90%	5,50%

Voor de verwachte prijsontwikkeling wordt voorgesteld om voor het jaar 2021 uit te gaan van een prijsstijging van 1,60%. De geprognosticeerde inflatie in 2019/2020 komt cumulatief uit op + 0,90%. Het nagecalculeerde inflatiepercentage voor 2021 bedraagt dan 2,50% (= 0,90% + 1,60%).

4.4. Lokale belastingen, heffingen en tarieven

Streven is altijd om de gemeentelijke plannen uit te voeren en diensten aan te bieden tegen zo laag mogelijke lasten voor de Bladelse burgers. In het huidige raadsprogramma is geregeld dat voor de onroerende zaakbelastingen in beginsel een inflatievolgend beleid wordt gehanteerd. Zoals hiervoor aangegeven houden we ook rekening met de nacalculatie.

De OZB-tarieven 2021 zullen op basis van het (nagecalculeerde) inflatiepercentage per saldo verhoogd worden met 2,50%. In het raadsprogramma 2018-2022 is aangegeven dat voor de huidige raadsperiode de tarieven voor de toeristenbelasting worden afgestemd op de gemiddelde jaarlijkse stijging (in %) volgens Coelo, met differentiatie tussen vaste en mobiele onderkomens. Dit leidt tot een gemiddelde stijging van 3,24% per jaar. In de meerjarenraming hebben wij hier al rekening mee gehouden.

Voor de leges en de afvalstoffen- en rioolheffingen zullen op basis van het vastgestelde beleid kostendekkende tarieven gelden.

5.1. Overige uitgangspunten en kengetallen

5.1.1. Financiering

De financieringsmiddelen van de gemeente bestaan uit 2 componenten: eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (voorzieningen en leningen). Het grootste deel van het vreemde vermogen is aangetrokken in de vorm van langlopende leningen. Hiervoor wordt de werkelijk te betalen rente geraamd. De overige te hanteren rentepercentages worden hierna toegelicht.

- **Rentepercentages**

Het 3-maands Euribor ligt op dit moment op een gemiddeld niveau van -/- 0,41%. Mede gelet op de aantrekkende economie (waardoor de inflatie ook zal gaan toenemen) gaan wij uit van een lichte stijging van de rente na 2022. De gemiddelde verwachting van de forward rente ramen wij daarom voorzichtigheidshalve op 0,25% (was 0,50%).

De 10-jaars swap [1] ligt op dit moment op een gemiddeld niveau van 0,09%. Wij gaan, mocht de rente onverwacht gaan stijgen, voorzichtigheidshalve uit van een percentage van 1,25% (was 2,00%).

In onderstaand overzicht zijn de prognoses weergegeven van een aantal grootbanken hoe de renteverwachtingen voor de 3-maands Euribor en de 10-jaars swap over een jaar zich mogelijk kunnen gaan begeven:

[1] Rente-optie

Renteverwachtingen peildatum 1 februari 2020	Prognose over 12 maanden 3-maands Euribor			10-jaars swap		
	nov.20	dec.20	jan.21	nov.20	dec.20	jan.21
ABN AMRO	-0,55%	-0,55%	-0,50%			
ING	-0,40%	-0,40%	-0,40%			
Rabobank	-0,41%	-0,41%	-0,41%	0,17%	0,17%	0,17%
Belfius	-0,35%	-0,35%	-0,35%	0.25%	0.25%	0,25%
Commerzbank	-0,51%	-0,41%	-0,41%	0,10%	-0,15%	-0,15%
Gemiddeld	-0,44%	-0,42%	-0,41%	0,14%	0,01%	0,09%
Renteraming begroting 2020	0,50%	0,50%	0,50%	2,00%	2,00%	2,00%
Bijstelling renteraming begroting 2020	0,00%	0,00%		1,00%	1,00%	
Renteraming begroting 2021			0,25%			1,25%

We gaan voor de rente op de geldmarkt, gelet op de negatieve renteniveaus 2020, uit van een rentepercentage van 0,0% in 2020 en voor 2021 van 0,25%. Voor de rente op de kapitaalmarkt gaan we voor 2020 vooralsnog uit van een rentepercentage van 1,00% en voor 2021 van 1,25%.

Voor 2021 zal - in geval van consolidatie - een percentage voor de kapitaalmarktrente aangehouden worden van 1,25% (was 2,00%). Ingeval van een financieringstekort zal ook gerekend worden met dit percentage met dien verstande dat over de ruimte tot de kasgeldlimiet eerst gecalculeerd wordt met een geldmarktrentepercentage van 0,25% (was 0,50%).

Bij het opstellen van de begroting aanvaard beleid 2021 zullen ten aanzien van de renten de onderstaande rentepercentages indicatief als uitgangspunt worden gehanteerd.

Rentepercentages	2020	2021	2022	2023	2024
Rente reserves en voorzieningen	0,914%	0,914%	0,914%	0,914%	0,914%
Rente financieringstekort (tot kasgeldlimiet)	0,000%	0,250%	0,250%	0,500%	0,750%
Rente financieringstekort (boven kasgeldlimiet)	1,000%	1,250%	1,250%	1,500%	1,750%
Rente financieringsoverschot	0,000%	0,000%	0,000%	0,250%	0,500%
Rente kapitaallasten	1,314%	1,314%	1,314%	1,314%	1,314%
Rente kapitaallasten grondexploitaties	0,696%	0,805%	0,805%	0,805%	0,805%

Voor de berekening van rente over het eigen vermogen en voorzieningen mag maximaal het gewogen gemiddelde rentepercentage over de lening portefeuille worden gehanteerd. Het rentepercentage van grondexploitaties geschiedt voorts op basis van de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. De rentepercentages dienen nog geactualiseerd te worden op basis van de balansniveaus per 1 januari 2020.

- **Meerjarenprogramma**

In het meerjarenprogramma 2020 - 2024 wordt voor nieuwe investeringen een kapitaalmarkt rentepercentage van 1,25% (was 2,00%) aangehouden. De afschrijvingstermijnen geschieden op basis van het in 2017 vastgestelde afschrijvingsbeleid.

- **Schatkistbankieren**

De gemeente is vanaf 16 december 2013 gebonden aan de regels van het schatkistbankieren. Deze overtollige middelen moeten dan verplicht (tijdelijk) gestald worden bij 's Rijks schatkist. We ontvangen dan, gelet op de rente op de geldmarkt, hiervoor waarschijnlijk geen rentevergoeding.

- **Kapitaallasten**

Voor de berekening van de rentelasten aan grondexploitaties (en eventueel andere belaste activiteiten), moet verplicht aansluiting gezocht worden met het werkelijk gemiddelde rentepercentage over het vreemd vermogen. In de door de Commissie BBV opgestelde "*notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken 2019*" is voorts als stellige uitspraak (verplicht) gesteld dat voor de berekening van de rentelasten aan grondexploitaties tevens rekening gehouden dient te worden met de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Op dit moment bedraagt het geraamd gemiddeld gewogen rentepercentage voor grondexploitaties 0,696%. Dit percentage moet op basis van de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen op de balansen 2020 en 2021 t.z.t. nog bijgesteld worden.

De kapitaallasten bestaan uit een afschrijvingsbedrag en een rente bedrag. De wijze van afschrijven blijft op basis van constante gedragslijn per investering ieder jaar hetzelfde en geschieden op basis van het in 2017 vastgestelde afschrijvingsbeleid. Deze wijze van systematisch afschrijven van activa bevordert de transparantie. De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum.
Op basis van de vastgestelde 'nota waarderen, activeren en afschrijven' worden de kapitaallasten geraamd met ingang van 1 januari van het jaar waarin de investeringskredieten beschikbaar worden gesteld (t+0). Tevens wordt in het eerste planjaar (t+0) eenmalige onderuitputting geraamd op basis van dezelfde structurele (afschrijvings- en rente) parameters.

5.1.2 Overige kengetallen

De financiële ontwikkelingen die een gevolg zijn van een toename van o.a. het aantal inwoners, woningen en bijstandsgerechtigden zullen in de begroting worden opgenomen.

- **Inwoners**

Bij het opstellen van de begroting aanvaard beleid 2021 zullen ten aanzien van het aantal inwoners de onderstaande kerngegevens als uitgangspunt worden gehanteerd.

aantal inwoners 1 januari	2019	2020	2021	2022	2023	2024
inwoners	20.175	20.393	20.633	20.851	20.952	21.035

Het werkelijk aantal inwoners van de gemeente Bladel bedroeg op 1 januari 2020 20.393 inwoners. Meerjarig wordt gemiddeld uitgegaan van 1,5 extra inwoner per gereedgekomen woning. Dit betekent dat in de periode 2020-2024 het inwoneraantal zal stijgen met 642. Vanaf 2025 zal gelet op de beperkte woningproductie het inwoneraantal nog maar in beperkte mate groeien.

- **Verblijfsobjecten met woonfunctie**

Bij het opstellen van de begroting aanvaard beleid zullen ten aanzien van het aantal woonruimten de onderstaande kerngegevens als uitgangspunt worden gehanteerd.

aantal woonruimten 1 januari	2019	2020	2021	2022	2023	2024
woonruimten begin van het jaar	8.552	8.676	8.836	8.981	9.048	9.103
toename woningvolume ultimo	124	160	145	67	55	17
verblijfsobjecten met woonfunctie	8.676	8.836	8.981	9.048	9.103	9.120
verblijfsobjecten met logiesfunctie	624	624	624	624	624	624
totaal woonruimten eind van het jaar	9.300	9.460	9.605	9.672	9.727	9.744

De werkelijke startvoorraad per 1 januari 2019 bedraagt 8.552 woonruimten. In 2019 zijn er 124 woningen gereed gekomen en toegevoegd aan de woningvoorraad. De aantallen te bouwen woningen zijn gebaseerd op het (concept) gemeentelijk woningbouwprogramma 2020 t/m 2029 (op basis van de zgn. voorzichtige variant). Op basis van dit programma zal de woningproductie ná 2025 overigens nog maar in beperkte mate groeien (gemiddeld ± 48 woningen per jaar).

Naast (de toename van) het aantal verblijfsobjecten met een woonfunctie is ook de waarde(toename) van deze objecten van belang bij het opstellen van de begroting aanvaard beleid en de berekening van de algemene uitkering, belastingen en tarieven.

- **Uitkeringsgerechtigden**

Bij het opstellen van de begroting aanvaard beleid 2020/2021 worden de aantallen uitkeringsgerechtigden afgestemd op de bijgestelde prognoses van KempenPlus. De aantallen hebben het navolgende verloop:

uitkeringsgerechtigden 1 januari	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BUIG	136	143	147	147	147	147

Voor 2020 verwacht KempenPlus een stijging van 5% t.o.v. 2020. Voor 2021 wordt uitgegaan van een toename van 2,5%. Hierna wordt vooralsnog uitgegaan dat het bestand zal stabiliseren.

5.2. Overige uitgangspunten

- **Reserves en voorzieningen**

Er wordt uitgegaan van het vastgestelde reserve- en voorzieningenbeleid 2012. De bestemmingsreserves en voorzieningen zijn onderbouwd wat het inzicht in de financiële positie heeft verbeterd.

- **Planmatig onderhoud en beheer kapitaalgoederen**

De lasten van het onderhoud van de kapitaalgoederen worden in de begroting 2021 opgenomen overeenkomstig de vastgestelde onderhoudsplannen.

- **Vervangingsinvesteringen**

Vervangingsinvesteringen zijn uiteraard een normaal verschijnsel. Het is ook normaal te achten, dat bij een financieel beleid voor voorzienbare vervangingsinvesteringen dekkingsmiddelen aanwezig zijn en/of gehouden worden. Het gaat hierbij met name om bedrijfs- en hulpmiddelen waarvan de technische of economische levensduur is verstreken. Dekking van deze investeringen is normaliter reeds binnen de begroting aanwezig door de vrijval van kapitaallasten van de te vervangen bedrijfsmiddelen.

Vervangingsinvesteringen zullen worden getoetst op de noodzaak het betreffende hulpmiddel te handhaven. Voorts wordt aan de hand van de technische staat bekeken of vervanging noodzakelijk is. Is vervanging nog niet noodzakelijk dan worden de gereserveerde lasten in het begrotingsjaar als incidentele budgetruimte aangemerkt.

- **Kostentoerekening apparaatskosten**

Een van de grootste veranderingen in het nieuwe BBV is de afschaffing van de integrale kostprijs: overheadkosten mogen niet meer worden toegerekend aan beleids- en taakvelden. Kosten van overhead moeten daarom voortaan afzonderlijk gepresenteerd worden. In het BBV is een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Onder overhead wordt verstaan: "*alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*". Grofweg kunnen ze worden verdeeld in ondersteunende afdelingen (ICT, personeelszaken, facilitaire zaken, financiën, huisvesting e.d.) en ondersteunende personen op de taakvelden (leidinggevenden, secretariaat e.d.). Alle kosten voor overhead hebben we apart begroot en verantwoord op het taakveld 0.4 "overhead" en worden niet meer doorbelast aan de taakvelden waar de directe kosten op staan.

Uitgangspunt van de definitie van overhead is dan ook dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende producten, taken en activiteiten. Dit betekent dus ook dat de ambtelijke loonkosten die betrekking hebben op het primaire proces we in de begroting opnemen bij de betreffende beleids- en taakvelden, omdat ze gericht zijn op de externe klant. We maken daarbij nog steeds gebruik van een verdeelsystematiek op basis van tijdsbesteding

Dit betekent dat de loonkosten op basis van tijdregistratie toegerekend worden aan de betreffende producten, taken en activiteiten. Dit doen we met de formule:

$$\frac{totale\ loonkosten\ primair\ proces}{totaal\ productieve\ uren\ primair\ proces} x\ productieve\ uren\ product = door\ te\ belasten\ loonkosten\ product/activiteit$$

Voor de toerekening van overhead wordt een vast opslagpercentage (2020: 65%) gehanteerd voor de taakvelden grondexploitaties, afvalverwijdering, riolering, leges en investeringen, alsmede voor de Vpb-plichtige activiteiten. Dit percentage zal bij het opstellen van de begroting 2021 opnieuw worden bepaald.

- **Risico's**

Bij de opstelling van de begroting wordt rekening gehouden met risico's en onzekerheden. Zoveel mogelijk wordt geprobeerd om deze te kwantificeren, zodat deze risico's in de ramingen kunnen worden meegenomen. Wanneer risico's moeilijk zijn te kwantificeren of de kans zeer gering is dat deze optreden dan worden deze opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bijlage 1: Infographic MEV 2020

In onderstaande infographic van het Centraal Planbureau worden op basis van de MEV 2020 de belangrijkste cijfers weergegeven.

Bijlage 2: Infographic Decemberraming 2019

In onderstaande infographic van het Centraal Planbureau gebaseerd op de Decemberraming 2019 worden de belangrijkste cijfers voor 2020 weergegeven.

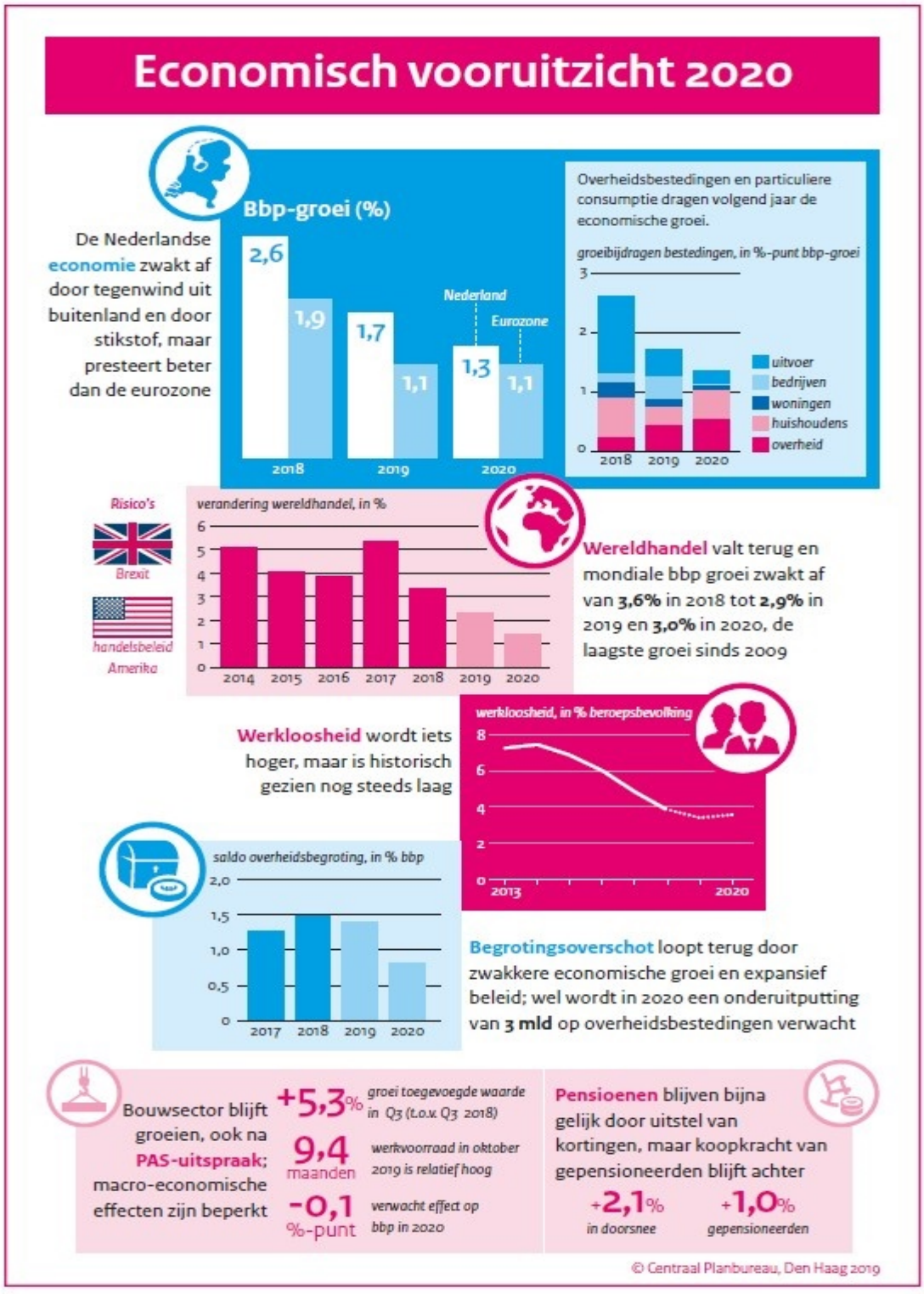

CPB Decemberraming 2019: Economisch vooruitzicht 2020

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Financiële kaderstelling perspectiefnota 2020 en begroting 2021

Nummer R20.004

Advies van commissie MAZ op 22 juni 2020

De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.6 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.004, Agendapunt 8.6.

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.080
Onderwerp : Verlenging dienstverleningsovereenkomst met Astrium Overheidsaccountants B.V.

Aan de raad

Samenvatting
In de vergadering van 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad Mazars Paardekooper Hoffman N.V. te Rotterdam aangewezen als accountant (R2017.106). De overeenkomst met deze accountant liep voor de boekjaren 2017 en 2018, met verlengingsopties voor de boekjaren 2019 en 2020. In november 2019 is de overeenkomst onder dezelfde voorwaarden overgegaan op Astrium Overheidsaccountants B.V. Voorgesteld wordt de overeenkomst tot levering van accountantsdiensten te verlengen voor het boekjaar 2020.

Inleiding
De gemeenteraad wijst de accountant aan voor de controle op de jaarrekening (art. 213 Gemeentewet).

In de vergadering van 6 juli 2017 heeft de raad -na een individuele meervoudige onderhandse aanbestedingsprocedure- Mazars Paardekooper Hoffman N.V. (hierna: “Mazars”) als aanbieder met de beste prijs-kwaliteit verhouding aangewezen (R2017.106) als accountant als bedoeld in artikel 213 van de Gemeentewet, juncto artikel 393, eerste lid van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 197 van de Gemeentewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken, van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen, e.e.a conform het eerder door uw raad vastgestelde programma van eisen.

Met Mazars is een overeenkomst aangegaan voor een periode van twee jaar, omvattende de boekjaren 2017 en 2018. In de overeenkomst is de bepaling opgenomen dat de gemeente na het verstrijken van de looptijd van de overeenkomst de overeenkomst eenzijdig, twee keer, met één jaar kan verlengen, zijnde voor de boekjaren 2019 en 2020. Op 9 mei 2019 heeft de raad besloten (R19.062) om de overeenkomst tot levering van accountantsdiensten te verlengen voor het boekjaar 2019.

Op 6 november 2019 heeft de overname door Astrium Overheidsaccountants B.V. (Hierna: “Astrium”) van de opdracht tot controle van de jaarrekening van Mazars plaatsgevonden. Drs. D.J. Han RA was de eindverantwoordelijk accountant van Mazars die voorheen de controle van de jaarrekening verzorgde. Dhr. Han is bij Mazars vertrokken en gaan werken voor Astrium. De opdracht tot controle van de jaarrekening is sindsdien overgedragen aan Astrium. Het bestaande contract en geldende voorwaarden tot controle van de jaarrekening zijn overgegaan naar Astrium en inhoudelijk gelijk gebleven en werd de rechtsopvolger van Mazars in deze.

De Auditcommissie kwalificeert de prijsstelling van de accountant als goed concurrerend in de markt. Ook de dienstverlening van de accountant wordt als adequaat gekwalificeerd en de samenwerking met de accountant wordt als prettig ervaren. Dientengevolge oordeelt de Audicommissie het raadzaam gebruik te maken van de in de overeenkomst opgenomen verlengingsoptie voor het jaar 2020.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
	Jelle van der Wiel	0497-361652

Voorstel
Te verlengen van de met Astrium Overheidsaccountants B.V. gesloten dienstverleningsovereenkomst met het boekjaar 2020, overeenkomstig artikel 2, lid 2 van die overeenkomst.

Beoogd effect
De raad middels de aanwijzing van de accountant voor het boekjaar 2020 in staat te stellen om zijn controlerende taak ten aanzien van de gemeentefinanciën uit te kunnen voeren.

Argumenten
1. De auditcommissie en ambtelijke organisatie kwalificeren de dienstverlening van de accountant als prettig en kundig;
2. De Auditcommissie kwalificeert de prijsstelling van de accountant als goed concurrerend in de markt;
3. Verlenging van de overeenkomst met de accountant voor het boekjaar 2020 geeft de mogelijkheid voor Bladel om voor 2021 e.v. met omliggende gemeenten aan te besteden.
4. Bij een nieuwe aanbesteding kunnen er mogelijk geen positieve financiële verschillen worden verwacht en dat daarenboven een zo snelle wisseling van accountbureau als erg belastend voor de organisatie wordt ingeschat;

Kanttekeningen
Aan dit voorstel zijn geen kanttekeningen van toepassing.

Financiën
Voor de controlewerkzaamheden hebben we € 44.000,- geraamd in onze begroting, alsmede € 10.000,- voor eventuele aanvullende adviezen. Het contract wordt onder dezelfde financiële voorwaarden voortgezet.

Communicatie
Communicatie vindt op reguliere wijze plaats.

Uitvoering
Na vaststelling van dit voorstel zullen wij de accountant informeren dat zij hun werkzaamheden onder de huidige contractvoorwaarden een jaar kunnen voortzetten. Vervolgens zullen wij eind 2020 / begin 2021 in overleg met de Auditcommissie een separaat voorstel aanbieden voor het aanbestedingstraject voor de controlewerkzaamheden met ingang van boekjaar 2021.

Bladel, 9 juni 2020.

De Auditcommissie van Bladel

de griffier,	de voorzitter,
J.F. van der Wiel	D. Daris

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (R20.080b)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.080b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.080 van de Auditcommissie Bladel van 9 juni 2020;

gelet op artikel 213 van de Gemeentewet;

overwegende dat:
- bij raadsbesluit van 6 juli 2017 -na een individuele meervoudige onderhandse aanbestedingsprocedure- Mazars Paardekooper Hoffman N.V. als aanbieder met de beste prijs-kwaliteit verhouding werd aangewezen als gemeentelijke accountant;
- met Mazars Paardekooper Hoffman N.V. een overeenkomst werd aangegaan voor een periode van twee jaar, omvattende de boekjaren 2017 en 2018, met de optie van eenzijdige verlengingen door de gemeente voor de boekjaren 2019 en 2020;
- De opdracht tot controle van de jaarrekening in november 2019 is overgedragen aan Astrium Overheidsaccountants B.V.;
- Het bestaand contract en geldende voorwaarden met Mazars Paardekooper Hoffman N.V. tot controle van de jaarrekening zijn overgegaan naar Astrium Overheidsaccountants B.V. en inhoudelijk gelijk zijn gebleven;
- Bij een nieuwe aanbesteding geen positieve financiële verschillen worden verwacht en dat daarenboven een zo snelle wisseling van accountbureau als erg belastend voor de organisatie worden ingeschat;
- de dienstverlening van de accountant als adequaat wordt gekwalificeerd en de samenwerking met de accountant prettig wordt ervaren;

besluit:

1. Tot verlenging van de met Astrium Overheidsaccountants B.V. gesloten dienstverleningsovereenkomst met het boekjaar 2020, overeenkomstig artikel 2, lid 2 van die overeenkomst.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	637
Extern Zaak ID	Z200001584
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.8
Omschrijving	R20.059 Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.059b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.059 van burgemeester en wethouders van 12 mei 2020;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

overwegende dat:
- geen aanleiding bestaat een zienswijze in te dienen ten aanzien van de begrotingswijziging 2020 van de Samenwerking Kempengemeenten;
- de opgenomen taakstellingen ten aanzien van de concept begroting 2021 onvoldoende concreet zijn en daarmee niet voldoende aannemelijk kan worden gemaakt dat ze daadwerkelijk behaald kunnen worden;
- verwacht wordt dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het Gemeentefonds gaat krijgen;

besluit:

1. Geen zienswijze in te dienen voor de begrotingswijziging 2020.
2. De SK te verzoeken om voor de opgenomen taakstellingen op korte termijn te komen met een concreet actieplan voor de daadwerkelijke invulling van deze taakstellingen dat bij het vaststellen van de begroting wordt gehanteerd.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Samenwerking Kempengemeenten te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.059
Onderwerp : Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 GRSK

Aan de raad

Inleiding
Op 15 april 2020 heeft het Dagelijks Bestuur (DB) van de Samenwerking Kempengemeenten (SK) de concept Begroting 2021, de Meerjarenraming 2022-2024 en de Begrotingswijziging 2020 voor zienswijze aan de raden van de deelnemende gemeenten aangeboden. De raden zijn uitgenodigd om voor 10 juni 2020 een zienswijze kenbaar te maken. Het Algemeen Bestuur (AB) van de SK zal op 23 juni 2020, met inachtneming van de zienswijzen, de begroting 2021 GRSK vaststellen.

Voorstel
1. Geen zienswijze in te dienen voor de begrotingswijziging 2020.
2. Voor de begroting 2021 een zienswijze in te dienen waarbij de SK verzocht wordt om voor de opgenomen taakstellingen op korte termijn te komen met een concreet actieplan voor de daadwerkelijke invulling van deze taakstellingen dat bij het vaststellen van de begroting wordt gehanteerd.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Samenwerking Kempengemeenten te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Beoogd effect
Met het verleggen van taken van gemeenten naar gemeenschappelijke regelingen worden de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad op afstand geplaatst. Met de mogelijkheid tot het inbrengen van een zienswijze worden deze rollen echter zo goed mogelijk geborgd.

Argumenten
1.1 Begrotingswijziging 2020
De primitieve begroting 2020 van de SK werd vastgesteld in juli 2019. Met de begrotingswijziging 2020 wordt de SK in staat gesteld actuele inzichten en omstandigheden te verwerken in de begroting. Het voorstel tot de begrotingswijziging 2020 heeft met name betrekking op hogere softwarekosten, verhogen van de flexibele schil voor de jeugdzorg en extra kosten voor de staf in verband met het driejarige traject Opnieuw Verbinden.

2.1 Kadernota 2021
De uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2021, meerjarenraming 2022-2024 en de begrotingswijziging 2020 van de SK zijn opgesteld in de kadernota GRSK 2021. Deze kadernota heeft het Algemeen Bestuur (AB) van de SK op 18 februari 2020 vastgesteld en met een aanbiedingsbrief van 25 februari 2020 aangeboden aan de colleges en raden van de vijf Kempengemeenten.

2.2 Begroting 2021
De begroting 2021 bestaat uit twee delen: de jaarplannen van de vijf afdelingen (Staf, P&O, SSC, Maatschappelijke Dienstverlening en VTH) en de financiële begroting. In de jaarplannen worden de doelen, activiteiten en kosten van de afdelingen beschreven. De financiële

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ABZ	Bram de Bruin	0497-361605

vertaling van de plannen vindt plaats in de financiële begroting. Hierin is ook de bijdrage per deelnemende gemeente bepaald.

Het vertrekpunt voor de financiële begroting is “ongewijzigd beleid”. Dat wil zeggen dat het gevoerde beleid voor de komende jaren doorgetrokken wordt en dat de budgettaire gevolgen van in het verleden genomen beslissingen in de meerjarenraming zijn verdisconteerd.

In de begroting 2021 zijn initiatieven opgenomen die leiden tot aanmerkelijke incidentele en structurele uitbreiding van de dienstverlening door de GRSK. Naast deze nieuwe initiatieven is de indexering van lonen en prijzen verwerkt. In totaal nemen de gemeentelijke bijdragen in 2020 toe met € 930.000. Voor meer dan 1 miljoen euro wordt die stijging veroorzaakt door incidentele zaken. Zonder deze incidentele lasten en baten zou er in 2021 een verlaging van de bijdragen van gemeenten begroot worden. Voor de komende jaren zijn incidentele lasten begroot die volledig vervallen vanaf 2023.

De belangrijkste oorzaken van de toename van gemeentelijke bijdragen zijn:

- Uitbreiding flexibele schil met € 500.000, die in drie jaar wordt gereduceerd tot € 0;
- Project Kempengemeenten Opnieuw Verbinden: eenmalig € 100.000 in 2020;
- Incidenteel verhogen formatie Schuldhulp en WvGGZ: € 105.000 in 2020;
- Incidenteel verhogen formatie Jeugdhulp: € 180.000 per jaar in de jaren 2021 tot en met 2023;
- Extra inzet op vergunningverlening in 2020: € 120.000.

2.3 Taakstelling

Bij het vaststellen van de kadernota 2021 bleek reeds dat een stijging van de gemeentelijke bijdrage nodig is om de dienstverlening van de GRSK op niveau te houden en om een sluitende begroting te hebben. Het DB heeft vervolgens in afstemming met het AB een opdracht geformuleerd aan de directie van de GRSK om een onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden van bezuinigingen ter grootte van € 500.000.

Het resultaat van de opdracht om de mogelijkheden en de consequenties van een taakstelling/ besparing uit te werken is een besparing in drie scenario’s:

1. Besparen op programmakosten Maatschappelijke Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.
2. Besparen op ICT-kosten, in het bijzonder de lasten van software.
3. Besparen op kosten overhead van de GRSK.

In de begroting is opgenomen op welke wijze en voor welke bedragen de besparingen zijn ingeboekt. Het DB van de SK heeft aangegeven er naar te streven om bij de aanbieding van de begroting aan het AB in juni een uitvoeringsplan toe te voegen waaruit de financiële effecten per gemeente en de consequenties van de gemaakte keuzes inzichtelijk worden gemaakt.

2.4 Kempengemeenten Opnieuw Verbinden

De toekomst van de Samenwerking tussen de Kempengemeenten is al enige jaren onderwerp van gesprek. In 2020 is vanuit de directie GRSK het project “Opnieuw verbinden van de Kempengemeenten” gestart. Hierdoor staan zowel de gemeenten als de SK voor een veranderingsopgave. De verwachting is dat 2020 nodig zal zijn om plannen uit te werken en 2021 en 2022 om deze uit te voeren en te implementeren, zodat de veranderopgave op 1 januari 2023 kan worden afgerond.

2.5 *Zienswijze begroting 2021*

Op het moment van aanbieding van de begrotingsstukken zijn de taakstellingen die zijn opgelegd voor de afdelingen Staf en SSC nog niet van een nadere onderbouwing voorzien. Hierdoor bestaat onduidelijkheid of en hoe deze opgelegde taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld. Ook is niet aannemelijk gemaakt dat het AB van de SK de taakstelling concreet heeft ingevuld en verwerkt in de begroting. Bij een onvoldoende onderbouwing van de taakstelling loopt onze gemeente op basis van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) het risico dat de begrotingsresultaten worden gecorrigeerd door de provincie. Het is daarom nodig een concreet actieplan van de realisatie

van de taakstellingen te betrekken bij de vaststelling van de begroting. Hoewel het DB van de SK in de aanbiedingsbrief reeds heeft aangegeven er naar te streven om bij de aanbieding van de begroting aan het AB in juni een uitvoeringsplan toe te voegen waaruit de financiële effecten per gemeente en de consequenties van de gemaakte keuzes inzichtelijk worden gemaakt, achten wij het van belang om dit, gelet op het genoemde risico, expliciet onder de aandacht te brengen.

3.1 Begrotingen Samenwerking Kempengemeenten komende jaren
Verwacht wordt dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het gemeentefonds gaat krijgen. Dit komt door herverdeeleffecten na herijking van het gemeentefonds die nadelig zijn voor kleinere gemeenten. Een lagere uitkering leidt tot een beperking van de begroting van onszelf, maar mag tevens tot terughoudendheid leiden bij het opstellen van de toekomstige begrotingen van de samenwerkingsverbanden waar we aan deelnemen.

Kanttekeningen
De kans bestaat dat één of meer deelnemende gemeenten binnen de Samenwerking Kempengemeenten zich niet kunnen vinden in de voorgestelde begroting. Een (negatieve) zienswijze heeft voornamelijk effect als deze door een meerderheid van de deelnemende gemeenten wordt ondersteund. Een zienswijze kan leiden tot een gewijzigd besluit van het AB van de SK. Het AB van de SK zal alle zienswijzen van de raden betrekken bij de vaststelling van de begroting op 23 juni 2020.

Financiën
De voorliggende begroting 2021-2024 inclusief begrotingswijziging 2020 resulteren in financiële bijstellingen voor de gemeente Bladel conform onderstaande tabel.

	2020	2021	2022	2023	2024
structureel:					
P&O	6.000	0	0	0	-1.000
SSC	18.000	-82.000	-108.000	-104.000	-126.000
Maatschappelijke dienstverlening	-15.000	-13.000	-39.000	-25.000	-29.000
VTH	22.000	-45.000	-49.000	-45.000	-48.000
totaal structurele kostenstijging	31.000	-140.000	-196.000	-174.000	-204.000
incidenteel:					
P&O	-5.000	-5.000	-4.000	0	0
SSC	13.000	-25.000	-31.000	36.000	23.000
Maatschappelijke dienstverlening	-224.000	-207.000	-117.000	-52.000	0
VTH	-79.000	-34.000	-33.000	-1.000	-1.000
totaal incidentele kostenstijging	-295.000	-271.000	-185.000	-17.000	22.000
totaal kostenstijging	**-264.000**	**-411.000**	**-381.000**	**-191.000**	**-182.000**

(- = nadeel en + = voordeel)

Deze cijfers worden opgenomen in de perspectiefnota 2020.

Communicatie
Uw besluit wordt gecommuniceerd met het Dagelijks Bestuur van de Samenwerking Kempen.

Uitvoering
De GRSK verzoekt alle gemeenteraden voor 10 juni 2020 een zienswijze in te dienen op deze ontwerpbegroting. Het moment waarop dit verzoek is gedaan in combinatie met de cyclus van raadsvergaderingen in Bladel zorgt ervoor dat de datum van 10 juni niet haalbaar is. Het DB van de SK wordt daarom tijdig voorzien van een conceptreactie. Na vaststelling van de zienswijze door uw raad wordt het DB formeel op de hoogte gesteld van de zienswijze.

Bladel, 12 mei 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.01936)
02. Aanbiedingsbrief raden zienswijze concept begroting 2021 GRSK (20ik.03949)
03. Concept Begroting 2021 GRSK (20ik.03950)
04. Conceptbrief “zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Samenwerking Kempengemeenten” (20u.02610)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01936

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01936

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.059 van burgemeester en wethouders van 12 mei 2020;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

overwegende dat geen aanleiding bestaat een zienswijze in te dienen ten aanzien van de begrotingswijziging 2020 van de Samenwerking Kempengemeenten;

dat de opgenomen taakstellingen ten aanzien van de concept begroting 2021 onvoldoende concreet zijn en daarmee niet voldoende aannemelijk kan worden gemaakt dat ze daadwerkelijk behaald kunnen worden;

dat verwacht wordt dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het Gemeentefonds gaat krijgen;

besluit:

1. Geen zienswijze in te dienen voor de begrotingswijziging 2020.
2. De SK te verzoeken om voor de opgenomen taakstellingen op korte termijn te komen met een concreet actieplan voor de daadwerkelijke invulling van deze taakstellingen dat bij het vaststellen van de begroting wordt gehanteerd.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Samenwerking Kempengemeenten te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van ….

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Kempen gemeenten

Gemeenteraden van de Kempengemeenten
Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden

Behandeld door : drs. M.J.J.M. van Dongen-de Kruijf
Onderwerp : Zienswijzen Jaarprogramma en Financiële Begroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024 en Begrotingswijziging 2020
Datum: : 14 april 2020

Geachte raadsleden,

Inleiding
Voor u ligt het concept jaarprogramma en de financiële begroting voor 2021, de meerjarenraming tot en met 2024 en de begrotingswijziging 2020 voor de Samenwerking Kempengemeenten. Het Dagelijks Bestuur heeft het concept op 15 april 2018 vastgesteld. Conform de regels van de gemeenschappelijke regeling wordt de gemeenteraad vervolgens in de gelegenheid gesteld binnen acht weken, een zienswijze over het ontwerp jaarprogramma, de ontwerpbegroting, de meerjarenraming en de begrotingswijziging naar voren te brengen.

Begroting 2021
Deze begroting is een uitwerking van de Kadernota 2021 die u reeds van ons heeft ontvangen. De voornemens die daarin staan hebben een vertaling gekregen in deze begroting. Daarnaast is ook de uitkomst van de extra opgave vertaald in deze begroting.

Extra opgave
De opdracht luidde: Het DB draagt de directeur op om bij de behandeling van de begroting GRSK in overleg met de gemeentesecretarissen een voorstel met daarin verschillende scenario's voor te leggen, waarin de mogelijkheden en de consequenties van een taakstelling/besparing zijn uitgewerkt, waarbij gedacht wordt aan een besparing in de orde van grootte van 500.000 euro.
Het resultaat van de uitwerking is een besparing in drie scenario's:

1. Besparen op programmakosten Maatschappelijke Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
2. Besparen op ICT-kosten, in het bijzonder de lasten van software
3. Besparen op kosten overhead van de GRSK.

In de begroting kunt u vinden op welke wijze en voor welke bedragen de besparingen zijn ingeboekt. Wij streven er naar om bij de aanbieding van de begroting aan het AB in juni een uitvoeringsplan toe te voegen waaruit de financiële effecten per gemeente en de consequenties van de gemaakte keuzes inzichtelijk gemaakt worden.

Jaarcijfers 2019
In de bijlage treft u ter informatie ook nog de voorlopige jaarcijfers aan. Deze zijn opgenomen in de verklaring van de accountant. De definitieve jaarcijfers, de resultaatbestemming en de jaarrekening worden vastgesteld door het AB op 23 juni 2020.

Procedure
Wij vragen u, uw zienswijze op de begroting, de begrotingswijziging en de meerjarenraming voor 10 juni 2020 kenbaar te maken bij het Dagelijks Bestuur van de Samenwerking Kempengemeenten. Vervolgens zal het Algemeen Bestuur de begroting vaststellen in haar vergadering van 23 juni 2020. Met vragen en opmerkingen kunt u terecht bij mevr. M. van Dongen. Email: m.vandongen@kempengemeenten.nl.

Met vriendelijke groet,
Dagelijks Bestuur Samenwerking Kempengemeenten

B.K.F. Cerutti
Directeur

A. Callewaert-de Groot
Voorzitter

Bijlagen:
1. Concept Begroting 2021, meerjarenraming 2022-2014 en begrotingswijziging 2020
2. Controleverklaring voorlopige jaarcijfers 2019

Kempen gemeenten

JAARPROGRAMMA EN FINANCIËLE BEGROTING 2021

MEERJARENRAMING 2022-2024
BEGROTINGSWIJZIGING 2020

"KEMPENGEMEENTEN OPNIEUW VERBINDEN"

Conceptbegroting 2021

Vastgesteld in het DB op 15 april 2020 ten behoeve van zienswijzen van gemeenteraden

Versie 15-04-2020

www.kempengemeenten.nl

BEGROTING GRSK 2021
MEERJAARENRAMING 2022 – 2024
BEGROTINGSWIJZIGING 2020

De Samenwerking Kempengemeenten
Kerkplein 3, 5541 KB Reusel-De Mierden
Postadres : Postbus 11
5540 AA Reusel-De Mierden
www.kempengemeenten.nl

INHOUD

Inhoud 3
1 Algemeen 4
1.1 Inleiding 4
1.2 Doorontwikkeling GRSK 4
1.3 Dienstverlening aan het Participatiebedrijf Kempenplus 5
1.4 Financieel perspectief 5
1.5 Opzet van de begroting 8
2 Uitgangspunten 9
2.1 Algemene uitgangspunten 9
2.2 Begrotingswijziging 2020 9
2.3 Financiële uitgangspunten 10
2.4 Kostenverdeling per afdeling 11
3 Jaarplannen per afdeling 15
3.1 Afdeling Staf 15
3.2 Afdeling Personeel en Organisatie 18
3.3 Afdeling Shared Service Center 21
3.4 Afdeling Maatschappelijke Dienstverlening 27
3.5 Afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 32
4 Paragrafen 35
4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 35
4.2 Kengetallen 37
4.3 Paragraaf Financiering 37
4.4 Paragraaf onderhoud Kapitaalgoederen 39
4.5 Paragraaf Bedrijfsvoering 40
5 Procedure Begroting 2021 41
6. Financiële consequenties 42
6.1 Begrotingswijziging 2020; Begroting 2021 en Meerjarenraming 2022-2024 43
6.2 MeerjarenInvesteringsPlan 2020-2024 (MIP) 44
6.3 Gemeentelijke bijdragen voor en na begrotingswijziging 45
6.4 Splitsing gemeentelijke bijdragen naar structureel en incidenteel 46
6.5 Overzicht en toelichting incidentele lasten en baten 47
7 Bijlagen 49
7.1 Geo-gegevensbeheer financieel in beeld 49
7.2 Bijlage A Begroting naar taakvelden BBV 50
7.3 Bijlage B Meerjarenoverzicht Programmakosten 53

1 ALGEMEEN

1.1 Inleiding

Met deze ontwerpbegroting worden de plannen voor het jaar 2021 en verder ter besluitvorming voorgelegd aan het Dagelijks Bestuur en aan het Algemeen bestuur van de GRSK. De begroting is opgesteld op basis van de bestaande taken en bevoegdheden. In de procedure van de begroting 2021 loopt een voorstel tot begrotingswijziging 2020 mee. Binnen de GRSK zijn voor een wijziging van de begroting dezelfde formele voorschriften van kracht als voor het vaststellen van de begroting.
De begroting heeft vier functies:

- Autorisatiefunctie; machtiging aan Dagelijks Bestuur om uitgaven te doen en inkomsten te genereren;
- Keuze- en afwegingsfunctie; waar geven we wel en waar geven we niet het geld aan uit?
- Beheersfunctie; geven we niet te veel geld uit gedurende het jaar?
- Controlefunctie; is gedaan wat werd afgesproken?

De begroting van de Samenwerking Kempengemeenten bestaat uit twee delen; de jaarplannen en de financiële begroting. In de jaarplannen worden de doelen van de afdelingen beschreven en wat gedaan wordt om de gestelde doelen te bereiken. De jaarplannen beantwoorden ook de vraag “Wat mag het kosten? De financiële vertaling van de plannen vindt plaats in de financiële begroting. Hierin is ook de bijdrage per deelnemende gemeente bepaald.

Deze begroting is een uitwerking van de Kadernota 2021, die werd vastgesteld door het algemeen bestuur in februari 2020. In de Kadernota werden naast onvermijdelijke wijzigingen een aantal initiatieven aangeduid als voorstellen die in de begroting opgenomen dienen te worden. Daaraan is nadere uitwerking gegeven in deze begroting. In de Kadernota werden ook de financiële uitgangspunten opgenomen die bij het opstellen van de begroting in acht zijn genomen.

1.2 Doorontwikkeling GRSK

Kempengemeenten opnieuw verbonden
De toekomst van de Samenwerking tussen de Kempengemeenten is al enige jaren onderwerp van gesprek. Omdat de bewegingen die gemeenten willen maken op het gebied van samenwerking tot op heden verschillend waren is er vanuit de directie GRSK een intensief traject gestart om gemeenten op een lijn te krijgen ten aanzien van de toekomst voor de GRSK.

Dit traject lijkt te resulteren in een andere focus binnen de samenwerking, namelijk die van autonome gemeenten en regie op gegevens. Door deze focus uit te werken binnen de GRSK ontstaat de mogelijkheid om de taken en bevoegdheden die belegd zijn binnen de GRSK opnieuw te verbinden met gemeenten.

Hierdoor ontstaat een veranderingsopgave voor zowel de gemeenten als de GRSK. Deze zal een uitwerking moeten krijgen in de zin van personeel, financiën, juridisch, organisatorisch enzovoorts.
Te verwachten is dat 2020 nodig zal zijn om plannen uit te werken en 2021 en 2022 om deze uit te voeren en te implementeren.
De als incidentele begrote kosten voor directeur en staf zullen daarom in deze begroting worden doorgetrokken tot en met 2022. Naar verwachting kan de veranderopgave op 1-1-2023 worden afgerond.

1.3 Dienstverlening aan het Participatiebedrijf Kempenplus

De splitsing van de voormalige ISD in een deel dat overgegaan is naar Maatschappelijke Dienstverlening, en een deel dat overgegaan is naar KempenPlus, werd opgenomen in een begrotingsbesluit dat het algemeen bestuur op 25 juni 2019 heeft genomen.
Dat besluit kan worden samengevat als volgt: De ICT-voorzieningen die nodig zijn voor de uitvoering van de Participatiewet worden geleverd door het SSC. De P&O-dienstverlening voor medewerkers die de participatiewet uitvoeren wordt voortgezet in de situatie dat deze taak is belegd bij KempenPlus. Op de reeds begrootte posten wordt geen wijziging voorgesteld in deze begroting.

Als nieuwe initiatieven met betrekking tot KempenPlus werden in de kadernota 2021 benoemd:

1. Het aansluiten van de ICT-infrastructuur van de voormalige WVK op de IT-infrastructuur van de Kempengemeenten
2. Investeringen in telefonie, hardware en in software voor KempenPlus door de GRSK.
3. Afspraken over het beheer van de ICT en de vergoeding daarvan.
4. KempenPlus draagt de eenmalige en de structurele lasten die voortkomen uit het aansluiten op de GRSK-infrastructuur. Hierdoor ontstaat geen effect op gemeentelijke bijdragen als gevolg van dienstverlening aan KempenPlus.
5. P&O voorziet in salarisadministratie en de personeelsadministratie van de (niet-gesubsidieerde) medewerkers van KempenPlus en in advies op het terrein van personeel en organisatie. Voor deze dienstverlening worden kostendekkende afspraken gemaakt.
6. KempenPlus vraagt in voorkomende gevallen inzet van de bezwaarschriftencommissie, die door de GRSK is georganiseerd
7. De functionaris gegevensbescherming van de GRSK oefent die functie ook uit in opdracht van KempenPlus.

De dienstverlening die tot nog toe is verleend was op projectbasis georganiseerd met verhaal van de werkelijke kosten op KempenPlus. Op dit moment is de dienstverlening op structurele basis nog onvoldoende uitgewerkt in de vorm van een begrotingsvoorstel. In de loop van 2020 wordt dit nader uitgewerkt. In een volgend voorstel tot begrotingswijziging worden de afspraken met KempenPlus meegenomen.

1.4 Financieel perspectief

In de begroting 2021 en de begrotingswijziging 2020 zijn initiatieven opgenomen die leiden tot aanmerkelijke incidentele en structurele uitbreiding van de dienstverlening door de GRSK. Naast deze nieuwe initiatieven is de indexering van lonen en prijzen verwerkt. In totaal nemen de gemeentelijke bijdragen in 2020 toe met circa € 930.000 euro. Voor meer dan 1 miljoen euro wordt die stijging veroorzaakt door incidentele zaken. Ergo, zonder incidentele lasten en baten zou er in 2020 een verlaging van de bijdragen van gemeenten begroot worden. Voor de komende jaren zijn incidentele lasten begroot die volledig vervallen vanaf 2023.

Belangrijkste oorzaken van de toename van gemeentelijke bijdrage zijn:

- Uitbreiding flexibele schil met € 500.000, die in drie jaren wordt gereduceerd tot 0.
- Project Kempengemeenten opnieuw verbinden; eenmalig € 100.000 in 2020
- Incidenteel verhogen formatie Schuldhulp en WvGGZ; € 105.000 in 2020
- Incidenteel verhogen formatie Jeugdhulp; € 180.000 per jaar in de jaren 2021 tot en met 2023
- Extra inzet op vergunningverlening in 2020; € 120.000

Vernieuwing van de financiële verordening
Vorig jaar heeft het algemeen bestuur een nieuwe financiële verordening vastgesteld. In dat voorstel zijn ook de regels bepaald die worden toegepast bij het afschrijven van activa.
Een belangrijke wijziging betreft de bepaling vanaf welk moment gestart wordt met afschrijven. Voorgesteld is nu om te beginnen met afschrijven in het eerste jaar na het gereedkomen van de investering.
De financieel-technische verwerking van deze verandering bestaat uit het opnemen van de post "onder-uitputting kapitaallasten". Het financiële effect daarvan is dat het opvoeren van kapitaallasten later plaatsvindt dan nu het geval is. Daarnaast gaat de situatie ontstaan dat niet-uitgevoerde of uitgestelde investeringen geen effect hebben op het jaarresultaat. De ervaring tot nu toe is dat elk jaar van alle geplande investeringen een substantieel deel niet werd uitgevoerd. Daardoor waren elk jaar de werkelijke kapitaallasten aanmerkelijk lager dan begroot. Die situatie wordt met ingang van 2020 beëindigd.
Uit het MeerjarenInvesteringsPlan (MIP) wordt duidelijk dat de omvang van de investeringen op organisatieniveau sterk wisselt per jaar. Gevolg hiervan is dat de post onderuitputting kapitaallasten grote variatie kent.

Taakstelling als opdracht van het dagelijks bestuur.
Bij het vaststellen van de kadernota 2021 heeft het Dagelijks Bestuur in afstemming met het Algemeen Bestuur een opdracht geformuleerd m.b.t. een onderzoek naar de mogelijkheden van een taakstelling.
De opdracht luidt:
"Het DB draagt de directeur op om bij de behandeling van de begroting GRSK in overleg met de gemeentesecretarissen een voorstel met daarin verschillende scenario's voor te leggen, waarin de mogelijkheden en de consequenties van een taakstelling/besparing zijn uitgewerkt, waarbij gedacht wordt aan een besparing in de orde van grootte van 500.000 euro."

De scenario's die in dit verband opgesteld zijn betreffen:
1. Besparen op programmakosten Maatschappelijke Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
2. Besparen op ICT-kosten, in het bijzonder de lasten van software
3. Besparen op kosten overhead van de GRSK.

Om te bezien waar de mogelijkheden liggen om de gemeentelijke bijdragen structureel op een lager niveau te brengen worden in overleg met gemeenten op alle drie scenario's besparingsvoorstellen geformuleerd voor 250.000 euro per scenario.
Op basis daarvan worden de meest realistische en voor gemeenten gunstige besparingen doorgevoerd met als taakstellend resultaat een verlaging van de structurele gemeentelijke lasten van 500.000 euro per jaar met ingang van 2021.

Algemeen geldt dat het voornemen tot structurele besparing van € 500.000 euro is besloten. Minder besparen dan de stelpost op een onderdeel wordt opgevangen door meer te besparen dan de stelpost op het andere onderdeel.

Voor de berekening van de bijdragen van gemeenten is het essentieel dat de samenstellende delen worden gekwantificeerd, in de vorm van stelposten.
Dit besparingsdoel is begrotingstechnisch verwerkt als volgt:
1. Besparing op programmakosten MD en VTH € 175.000 jaarlijks; valt buiten bestek van begroting GRSK
2. Besparing op ICT kosten € 175.000 jaarlijks; een stelpost op de begroting van afdeling SSC
3. Besparing op overheadkosten GRSK € 150.000 jaarlijks; een stelpost op de begroting van afdeling Staf

De inzet op de onderscheiden gebieden wordt nader uiteengezet.

Taakstelling Programmakosten
De afspraken op dit scenario worden niet zichtbaar in de begroting van GRSK, omdat programmakosten worden geadministreerd door de GRSK maar enkel zichtbaar worden c.q. verantwoord worden in de P&C documenten van de individuele gemeenten. Er wordt een taskforce gevormd met daarin expertise van gemeenten en van GRSK, om de mogelijkheden om programmakosten te reduceren en om aan te geven wat voor die reductie moet worden gedaan.

Bij MD gaat het over een budget van 28 miljoen euro.
De strategie bij deze afdeling is, dat inzet in het beginstadium van hulpverlening zich uitbetaalt in de vorm van positieve maatschappelijke effecten en lagere programmakosten. Deze aanname wordt nader beschouwd op de veronderstelde causaliteit. Daaropvolgend wordt een actualisatie van programmakosten opgesteld.
Voor VTH wordt met name het verband tussen het ramen van legesinkomsten van gemeenten en uitvoeringskosten bij VTH onderzocht.

Taakstelling op ICT
Als taakstelling op softwarekosten is een stelpost van € 175.000 begroot, structureel met ingang van 2021. Om dat concrete invulling te geven wordt een afstemming georganiseerd tussen GRSK en gemeenten, om applicaties te bepalen waarop bezuinigd kan worden. Daarbij wordt betrokken:

- Mogelijkheden tot harmonisatie en synchronisatie van applicaties
- Uitfaseren van applicaties
- Maatwerk op vraag van gemeenten
- Investeringsprogramma

Taakstelling op overheadkosten GRSK
Op overhead van de GRSK is een taakstelling begroot van € 150.000, structureel vanaf 2021. Voor de jaren 2021 en 2022 is een budget van € 150.000 per jaar incidenteel begroot, om de omslag te maken.
De afname van overheadkosten past in het plan, dat opgesteld wordt om de samenwerking door de Kempengemeenten opnieuw te organiseren vanaf 2023.
De taakstelling is een stelpost die nader uitgewerkt wordt. Daarbij geldt de toelichting, dat de besparing op overhead bij alle afdelingen van de GRSK wordt gezocht. Deze besparing is bij de afdeling Staf als stelpost opgenomen, die nadere uitwerking krijgt voor 1 januari 2023.

1.5 Opzet van de begroting

Begroting naar taakvelden BBV
Ter voldoening aan de geldende voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording, is een bijlage toegevoegd aan dit begrotingsvoorstel, waarin de begroting wordt gepresenteerd op basis van een indeling naar Taakvelden, conform het BBV. Naast het voldoen aan de voorgeschreven inrichting van de begroting is daarmee ook beoogd om de informatievoorziening aan gemeenten zo goed als mogelijk te laten aansluiten bij de behoeften die vanuit gemeenten bestaat.

Aanpassing format
Het format van de begroting GRSK is aangepast voor het opstellen van de begroting 2021. Op dit moment is binnen de begroting van afdeling SSC het geo-gegevensbeheer niet expliciet zichtbaar.
Binnen het gegevensbeheer wordt het onderscheid aangebracht tussen landmeten en de rest.
Met deze aanpassing van de presentatie wordt beoogd om binnen de totale begroting van de afdeling SSC inzicht te verschaffen op de kosten van ICT, geo-gegevensbeheer en landmeten.
In Bijlage 7.1 is de begroting van de afdeling SSC gesplitst. Deze splitsing wordt op de onderdelen IT-kosten en kapitaallasten nog verder verfijnd.

Bijdragen gemeenten gespecificeerd naar structureel en incidenteel
In paragraaf 6.4 zijn de gemeentelijke bijdragen gesplitst in incidentele en struturele delen. Incidentele lasten en baten worden in beeld gebracht met daarbij de toerekening aan gemeenten op basis van afgesproken kostenverdeling.

2 UITGANGSPUNTEN

2.1 Algemene uitgangspunten

Inleiding
Het vertrekpunt voor de financiële begroting is “ongewijzigd beleid”. Dat wil zeggen dat het gevoerde beleid voor de komende jaren doorgetrokken wordt en dat de budgettaire gevolgen van in het verleden genomen beslissingen in de meerjarenraming zijn verdisconteerd. Voor een aantal externe factoren zoals rente- en prijsontwikkeling worden aannames bepaald. Ook is van belang om de verdeelsleutels van de kosten vast te stellen.

Opstelling van het jaarplan 2021
Het jaarplan voor de Samenwerking Kempengemeenten ontstaat door bundeling van de jaarplannen van de afdelingen van de GRSK. Deze afdelingsplannen worden opgesteld aan de hand van de indeling in de zogenaamde drie W-vragen. Dit zijn:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

De voorstellen van de afdelingsplannen worden door het management opgesteld. Daarin staan de concrete voornemens voor het dienstjaar en voor het meerjarenperspectief. Nieuwe ontwikkelingen van afdelingen worden, voor zover als mogelijk, als voornemen benoemd.

Uniformering van de opzet per afdeling wordt steeds meer doorgevoerd omdat dat de leesbaarheid van de begroting bevordert. Daar komt bij dat de afdeling Staf meer in positie gaat komen als financieel adviseur van de afdelingen. De ontwikkeling in de registraties in het financiële systeem en in de P&C-producten wordt daar op afgestemd.
Naast deze overwegingen wordt de inrichting van de administratie ook gericht op het genereren van informatie die benodigd is om aan de BBV-voorschriften te voldoen, die betrekking hebben begroten op taakvelden BBV.

2.2 Begrotingswijziging 2020

In de procedure tot vaststelling begroting 2021 en meerjarenraming 2022 -2024 is ook een begrotingswijziging 2020 opgenomen. De primitieve begroting 2020 werd reeds vastgesteld in juli 2019. Een actualisering van deze begroting loopt mee in de procedure.
De begrotingswijziging voor het jaar 2020 in de loop van het jaar stelt de SK in staat om actuele inzichten en omstandigheden te verwerken in de begroting. Door opname in de begroting ontstaat autorisatie van het Dagelijks Bestuur tot het (laten) doen van uitgaven voor vermelde doelen.

2.3 Financiële uitgangspunten

Rente
De wijziging van het BBV is aanleiding geweest om vanaf 2017 voor de rente een nieuw uitgangspunt te bepalen dat in overeenstemming is met de nieuwe wetgeving. Daarom wordt voorgesteld om de rente die begroot wordt voor leningen, uit te drukken als een percentage van de waarde van materiële vaste activa per 1 januari 2021. Dit percentage is voor 2020 en verder berekend op 0,00 %. Op deze wijze is, conform het advies van de commissie BBV, niet langer sprake van berekende rente.
In de kadernota 2021 werd voor de berekening van de kapitaallasten nog uitgegaan van een rentepercentage van 0,6 %. Gegeven de omstandigheden, dat momenteel geen leningen lopen, met daarbij de constatering dat voor kasgeldleningen momenteel een negatieve rente geldt, is er geen grondslag om voor de berekening van de kapitaallasten een rentepercentage hoger dan 0 % vast te stellen. [1]
Er is momenteel geen reële verwachting dat in de komende jaren lasten gaan ontstaan als gevolg van het aantrekken van langlopend vreemd vermogen.

Loon- en prijsstijgingen
Voor 2021 wordt uitgegaan van een stijging van de lonen met 2,8 %. Dit percentage is ontleend aan de Macro Economische Verkenning 2020. [2]
De verwachte kosten van formatie worden berekend op basis van een opgave door de afdeling P&O, waarin per afdeling en per medewerker de loonkosten worden berekend. Voor openstaande vacatures wordt uitgegaan van het maximum van de schaal.
Voor de verwachte prijsontwikkeling wordt voorgesteld om voor het jaar 2021 uit te gaan van een prijsstijging van 1,6 %. Basis voor deze aanname is de prijsontwikkeling, die door het Centraal Plan Bureau wordt gepubliceerd. (Macro Economische Verkenning 2020). Voor de meerjarenraming wordt uitgegaan van constante lonen en prijzen op basis van het jaar 2021.

Inzet voor KempenPlus
Voor de dienstverlening die door de afdelingen P&O en SSC wordt geleverd aan KempenPlus wordt een kostendekkende bijdrage overeengekomen met het participatiebedrijf.

Uitgangspunten voor de huisvesting
In de Kadernota 2020 werd voorgesteld om in de begroting van 2020 en verder uit te gaan van een prijsstijging van 1,6 %. Binnen de Kempen geldt dit uitgangspunt ook voor de tarieven van de werkplekken. Het tarief dat gemeenten met ingang van 2020 in rekening brengen voor huisvesting van SK-medewerkers bedraagt 1.706 euro per werkplek.

Resultaat meerjarenraming
De meerjarenraming geeft een beeld van te verwachten saldi voor de komende jaren bij doortrekking van het bestaande beleid en doorvoeren van nieuwe ontwikkelingen. De berekening van bijdragen van gemeenten geschiedt zodanig dat volledige dekking van lasten wordt bereikt.

Onvoorzien
In de begroting van 2021 en verder is geen rekening gehouden met onvoorziene uitgaven. Indien er onvoorziene uitgaven zijn dan worden deze toegelicht in de rapportages.

---

1 Dit is een ambtelijke correctie op de uitgangspunten genoemd in de kadernota 2021.
2 Macro Economische Verkenning 2020 (bijlage 02; loonvoet sector overheid). Dit uitgangspunt wordt ook gehanteerd door vijf verbonden partijen in de regio Eindhoven. (MRE, Odzob, GGD, Participatiebedrijf KempenPlus en Veiligheidsregio)

2.4 Kostenverdeling per afdeling

Voor de verdeling van de kosten werden in het verleden per afdeling afspraken gemaakt. Onderstaand zijn de voorstellen per afdeling verwoord.

Afdeling Staf
De kosten van de afdeling Staf worden omgeslagen over de andere afdelingen. Onderstaande verdeling is op basis van de verhouding in lastentotalen van de afdelingen met afronding van de uitkomsten daarvan (jaar 2021). Op deze wijze is de bestaande systematiek van doorbelasting binnen de SK uitgewerkt en toegepast op alle afdelingen. Over de verdeling van deze kosten wordt, in verband met de BTW, een afspraak gemaakt met de Belastingdienst. De volgende verdeling wordt voorlopig gehanteerd onder voorbehoud van accordering door de Belastingdienst. [3]

- 5 % van de Stafkosten worden doorbelast aan P&O
- 34 % van de Stafkosten worden doorbelast aan Maatschappelijke Dienstverlening
- 41 % van de Stafkosten worden doorbelast aan SSC
- 20 % van de Stafkosten worden doorbelast aan VTH

Stafkosten worden na doorbelasting aan de afdelingen verdeeld in de verhouding van inwoneraantallen van de deelnemende gemeenten.

Inwoneraantallen
Bij de berekening van de gemeentelijke bijdragen wordt in een aantal gevallen de berekening gebaseerd op de verhouding in inwoneraantallen. Met ingang van 2018 wordt de verhouding in inwoneraantallen bepaald als een driejaarlijks voortschrijdend gemiddelde. In verband met de beschikbaarheid van definitieve cijfers van het CBS, wordt het gemiddelde berekend over de jaren t-2, t-3 en t-4. Voor de begroting van 2021 betekent dat het gemiddelde inwoneraantal op 1 januari 2019, 2018 en 2017.
Dit aantal wordt ook toegepast bij de opstelling van de meerjarenraming 2022-2024.
Waar verdeelsleutels gebaseerd zijn op inwoneraantallen, wordt op basis van opgave door CBS, uitgegaan van de volgende inwoneraantallen. [4]

Tabel inwoneraantallen op peildatum

Aantal inwoners	1 januari 2017	1 januari 2018	1 januari 2019	3-jaars voortschrijdend gemiddelde
Bergeijk	18.342	18.398	18.491	18.410
Bladel	20.063	20.144	20.175	20.127
Eersel	18.554	18.778	19.110	18.814
Oirschot	18.499	18.558	18.623	18.560
Reusel-De Mierden	12.908	13.040	13.060	13.003
Totaal	88.366	88.918	89.459	88.914

[3] Verdeling actualiseren zodra de lastentotalen bekend zijn
[4] http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication

Afdeling P&O

De verdeling van de kosten van de afdeling P&O vindt plaats op basis van het aantal fte van de deelnemende gemeenten en het aantal fte van Maatschappelijke Dienstverlening, VTH en SSC. Voor de berekening van de gemeentelijke bijdragen voor P&O wordt het aantal fte op 1 januari t-1 gehanteerd. Voor de begroting 2021 is dit 1 januari 2019.

Tabel vastgestelde formatieomvang

Aantal fte per peildatum	1 januari 2019	1 januari 2020
Gemeente Bladel	74,68	76,80
Gemeente Eersel	84	87,02
Gemeente Oirschot	86,22	95,50
Gemeente Reusel-De Mierden	76,09	73,94
SSC De Kempen	36,33	36,33
Maatschappelijke Dienstverlening	59,71	69,24
Afdeling VTH	45,71	46,15
Totaal	462,74	484,98

Er worden voor 2020 en verder verschuivingen verwacht, als gevolg van: opheffen afdeling ISD en inbesteding bij afdeling Jeugdhulp. Het principe van de verdeling blijft ongewijzigd.
De dienstverlening door P&O aan KempenPlus wordt gebaseerd op basis van *fixed price*.

Afdeling SSC

De kosten van SSC worden op basis van de volgende sleutels verdeeld over de deelnemende gemeenten en over de afdelingen van de GRSK.

- kosten van hardware :aantal werkstations
- kosten van software :aantal gebruikersaccountants
- apparaatskosten :aantal inwoners

Om in de begroting en meerjarenraming uit te kunnen gaan van actuele waarden van de verdeelsleutels worden de aantallen per 1 januari 2020 gehanteerd voor het aantal werkstations en accounts. Afdeling SSC stelt in januari 2020 in overleg met deelnemers uit de samenwerking, de aantallen vast waarop de kostenverdeling wordt gebaseerd.

SSC	Werkstations Per 1-1-2019	Werkstations Per 1-1-2020	Gebruikersaccounts Per 1-1-2019	Gebruikersaccounts Per 1-1-2020
Bergeijk	118	125	114	112
Bladel	139	139	113	118
Eersel	123	126	135	140
Oirschot	149	123	151	142
Reusel-De Mierden	119	115	115	115
P&O	16	16	12	15
MD Jeugdhulp	96	51	149	116
VTH	60	63	66	66
Totaal	820	758	855	824

Tarieven maatwerk
Voor de uurtarieven die door het SSC worden gehanteerd bij de doorbelasting van aanvullende dienstverlening wordt voorgesteld om ten opzichte van voorgaande jaren geen wijzigingen door te voeren.

Afdeling Maatschappelijke Dienstverlening
Sinds 2018 werden de directe loonkosten (zowel vast personeel als inhuur) gesplitst in:

A. loonkosten uitvoering Participatiewet
B. loonkosten uitvoering Wmo
C. loonkosten Schuldhulpverlening
D. Doorbelasting Backoffice Jeugdhulp
E. loonkosten overhead

Met de vorming van het Participatiebedrijf KempenPlus is de uitvoering van de participatiewet onttrokken aan het takenpakket van de GRSK. Voor de uitvoering van deze taak worden geen kosten meer gemaakt sinds 1 juli 2019. Dus de gemaakte afspraken zijn vervallen.

Verdeelsleutel van de kosten

A. Loonkosten Participatie: niet meer van toepassing.
   De uitvoering van de Bijzondere Bijstand is een taak die bij de GRSK is gebleven, na de splitsing van de voormalige ISD. Voorstel is om de uitvoeringskosten van deze taak met ingang van 1 januari 2020 te bundelen met de uitvoeringskosten van Schuldhulpverlening. In dat geval wordt de verdeelsleutel van Schuldhulpverlening toegepast.
B. Loonkosten WMO op basis van het gemiddeld aantal aanvragen in de jaren t-2; t-3 en t-4.
   De gemeente Eersel en Reusel-de Mierden uitgezonderd; deze gemeenten hebben ervoor gekozen om de uitvoering tot en met de controle op de levering van de voorziening binnen het werkproces van de Wmo, te laten geschieden door zorgconsulenten die in dienst zijn van de gemeente zelf.
C. Schuldhulpverlening op basis van de verhouding in het gemiddeld aantal aanvragen in de jaren t-2; t-3 en t-4.
   Zie ook punt A voor wat betreft de bundeling met Bijzondere Bijstand.
D. Voor uitvoering van de Backoffice Jeugdhulp werd in 2018 op basis van een calculatie, een bedrag intern doorbelast van 310.000 euro. Deze doorbelasting komt te vervallen nu deze voormalige ISD taak valt binnen het takenpakket van de afdeling Maatschappelijke dienstverlening.
E. De bijdrage van de gemeente Oirschot in de kosten backoffice Jeugdhulp is gebaseerd op een kostendekkende bijdrage.
F. Overhead (betreft management, Bedrijfsvoering en Beleid/Kwaliteit) op basis van de verhouding in aantal inwoners. Ook de overige kosten (huisvesting, kantoorbenodigdheden, overige personeelskosten e.d.) worden verdeeld op basis van de verhouding in het aantal inwoners.

Uitvoering Jeugdhulp
De kostenverdeling voor de uitvoering van Jeugdhulp vindt sinds 2017 plaats op basis van de verhouding van het aantal inwoners van deelnemende gemeenten. Ook de kosten van deelname in regionale taken in het kader van "21voordejeugd" zijn opgenomen in de begroting van afdeling Jeugdhulp. Daarmee worden deze lasten ook op basis van inwonersverhoudingen verdeeld.
Oirschot is geen deelnemende gemeente in de uitvoering van Jeugdhulp.

De overheadkosten van de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening worden aan de verschillende taken toegerekend. Voor de toerekening wordt de bestaande verhouding tussen overhead en de directe loonkosten gehanteerd. Het betreft de toerekening van overheadkosten aan Jeugdhulp, Wmo, Schuldhulpverlening en Bijzondere Bijstand.

Afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Kosten worden vanaf 2020 als volgt onder de deelnemers verdeeld:

- Team Beleid & Juridisch op basis van verhouding in inwoneraantallen;
- Voor de inzet op afval, intensieve veehouderij, milieu en duurzaamheid worden de kosten van 2,4 fte met een opslag voor overhead, verdeeld over drie gemeenten.
  Bladel neemt geen deel daarin.
- Team Toezicht & Handhaving op basis van de gevraagde inzet (met als ondergrens de input bij aanvang van de samenwerking per 1/4/2016).
- Team Vergunningen op basis van prijzen per product, waarbij op basis van drie voorgaande jaren het aantal af te nemen producten zal worden begroot. De prijs per product wordt bepaald op basis van de door VTH bijgehouden urenregistratie in het tijdregistratiesysteem.

Gemeente Bergeijk neemt geen deel in de afdeling VTH.

Tarieven meerwerk
Afdeling VTH kan op verzoek van deelnemende gemeenten voorzien in maatwerk. Daarbij worden vanaf 2019 onderstaande tarieven gehanteerd.

Tabel uurtarieven VTH

Functie	Uurtarief 2020
Medewerker team Toezicht en Handhaving	€ 52,50
Medewerker team Vergunningen	€ 56,50
Medewerker Team Beleid/Juridisch	€ 62,50

Wanneer een externe medewerker moet worden ingehuurd wordt het tarief met 20% (excl. BTW) verhoogd.

3 JAARPLANNEN PER AFDELING

3.1 Afdeling Staf

Inleiding
De stafafdeling vult haar rol in als ontwikkelaar en ondersteuner voor de organisatie SK. Deze ondersteuning bestaat uit het secretariaat van bestuur en directie, Planning & Control en uitvoering van financieel administratieve taken. Daar horen ook de werkzaamheden op het gebied van beheer website, informatiebeveiliging, privacy, gegevensbeheer (waaronder archief) en gegevensbescherming bij.
De Begroting, Tussentijdse Rapportage en de Rekening worden, in nauwe samenwerking met de afdelingen van de SK en de gemeenten, door de Staf opgesteld.

De afdeling Staf is voortdurend bezig met initiatieven die de organisatie betreffen, de *governance* van de GRSK en de toekomstige organisatie. Dit laatste als afgeleide van de strategische keuzen die deelnemende gemeenten maken. Daarnaast ligt bij de Staf de opgave om binnen de gegeven mogelijkheden de bedrijfsvoering te optimaliseren.

Opnieuw verbinden Kempengemeenten
Voor de uitwerking van de nieuwe koers voor de GRSK wordt in 2020 eenmalig € 100.000 begroot, bedoeld voor onderzoek en advies. De directeur van de GRSK gaat tezamen met de gemeentesecretarissen in 2020 het plan ontwikkelen voor de wijze van samenwerking vanaf 1 januari 2023. Vanuit de Staf wordt dit project ondersteund met de aanwezige expertise aangevuld daar waar nodig met inhuur van externe raadgevers.
In de jaren 2021 en 2022 worden de plannen die in 2020 vastgesteld zijn door het bestuur concreet uitgewerkt. Als vast gegeven is reeds bepaald, dat vanaf 1 januari 2023 Kempengemeenten op een nieuwe wijze hun samenwerking organiseren.

Wat willen we bereiken?
Professionele ondersteuning bieden en ontwikkelingen ondersteunen voor de gehele organisatie.

Wat gaan we daar voor doen?
Uitvoeren van de reguliere taken, waarin begrepen is secretariaat van bestuur en directie, uitoefenen control-functie financieel en m.b.t. gegevens, opstellen van documenten m.b.t. Planning & Control cyclus en verantwoording gegevensbeheer, uitvoering van financieel administratieve taken, werkzaamheden op het gebied van beheer website, informatiebeveiliging, archief en privacy.

Een nieuwe methode van kostenverdeling ICT
Voor de kostenverdeling van de afdeling SSC wordt door de Staf een voorstel ontwikkeld, waarin het zogenaamde “Ziggomodel” als uitgangspunt wordt genomen. Kenmerkend voor dit model is dat gebruikers van de voorzieningen een basispakket afnemen tegen een abonnementsprijs. Bovendien wordt de mogelijkheid geboden om een keuze te maken uit pluspakketten. Beoogd is meer transparantie in de kostenverdeling en meer benutting van de mogelijkheden tot standaardisatie. De verdere ontwikkeling van dit model wordt ter hand genomen met periodieke afstemming met de afdelingshoofden bedrijfsvoering van de deelnemende gemeenten.

Wat mag het kosten?
De tijdelijke begrote budgetten lopen af in 2020 en worden doorgetrokken tot en met 2022. Op het tijdelijk formatiebudget wordt afgerond 90.000 euro gekort.
Ook een uitbreiding van het tijdelijk formatiebudget van € 60.000 is voor 2020 opgenomen. Tegenover deze last staat een opbrengst van derden die gelijk is aan de kosten. Dit betreft detacheringen in het kader van de finale afwikkeling van de opheffing van de voormalige ISD.
Voor verbetering van het contractbeheer blijft 30.000 euro beschikbaar. Met name het optimaliseren van portfolio software vergt dat daar extra inzet op wordt geleverd.

Voor vervangingskosten bij ziekte wordt vanaf 2021 geen budget geraamd. Voor 2020 is een budget begroot van 78.000 euro, bestemd voor ziektevervanging bij alle afdelingen van de GRSK. Dat is 0,6 procent van het totale formatiebudget. Een mogelijk tekort is ook opgenomen in de risicoparagraaf.
Personeelskosten, organisatiekosten en huisvestingskosten zijn geactualiseerd, mede op basis van de rekeningcijfers van 2019.

Informatiebeveiliging valt ook onder de taken van de staf. Voor informatiemanagement is een applicatie begroot die structureel 9.000 euro per jaar gaat kosten.
Het projectbudget voor “Opnieuw verbinden van de Kempengemeenten” is begroot op 100.000 in 2020.
Voor de jaren 2021 en 2022 is dit project PM begroot. Het is nu nog niet duidelijk of er in die jaren kosten ontstaan.

Taakstelling op overheadkosten
Bij de afdeling Staf is een taakstelling begroot op overheadkosten, van structureel € 150.000 vanaf 2021.
In 2021 en 2022 wordt incidenteel € 150.000 begroot, om de afbouw van structurele lasten mogelijk te maken.
De afname van overheadkosten past in het plan, dat opgesteld wordt om de samenwerking door de Kempengemeenten opnieuw te organiseren vanaf 2023.
De taakstelling is een stelpost die nader uitgewerkt wordt. Daarbij geldt de toelichting, dat de besparing op overhead bij alle afdelingen van de GRSK wordt gezocht. Deze besparing is bij de afdeling Staf als stelpost opgenomen, die nadere uitwerking krijgt voor 1 januari 2023.

Financiële begroting Staf

Afdeling Staf	**€*1**	Rekening	Begroting	Begroot	Wijziging	Gewijzigde Begroting	Begroot	Wijziging	Begroting	Meerjarenraming		
LASTEN		2018	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Loonkosten		**556.154**	**823.088**	**854.428**	**-29.051**	**825.377**	**445.150**	**238.373**	**683.522**	**683.522**	**469.532**	**469.532**
Loonkosten / sociale lasten formatie		556.154	745.088	776.428	-324.991	451.437	445.150	24.383	469.532	469.532	469.532	469.532
Loonkosten tijdelijke formatie	*				295.940	295.940	0	213.990	213.990	213.990	0	0
Formatiebudget t.b.v vervanging alle afdelinge	*	0	78.000	78.000	0	78.000	0	0	0	0	0	0
Bezuiniging op overhead alle afdelingen GRSK				0	0	0	0	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Frictiekosten a.g.v. taakstellende bezuiniging	*			0	0	0	0	150.000	150.000	150.000	0	0
Inhuur		39.984	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Personeelskosten		21.810	27.488	27.488	-8.988	18.500	9.488	9.012	18.500	18.500	18.500	18.500
Huisvestingskosten		12.696	10.074	10.074	9.926	20.000	10.074	9.926	20.000	20.000	20.000	20.000
Organisatiekosten		70.164	69.750	69.750	13.250	83.000	87.750	-4.750	83.000	83.000	83.000	83.000
Medezeggenschap		30.813	19.000	19.000	0	19.000	19.000	0	19.000	19.000	19.000	19.000
Bankkosten		4.778	4.669	12	3.588	3.600	-721	4.321	3.600	3.600	3.600	3.600
Nieuwe ontwikkelingen												
Verbetering contractenbeheer	*	34.798	50.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kempengemeenten opnieuw verbinden	*			0	100.000	100.000	0	0	PM	PM	0	0
Onvoorzien		9.110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten		**780.307**	**1.004.069**	**980.752**	**88.725**	**1.069.477**	**570.741**	**256.882**	**827.622**	**827.622**	**463.632**	**463.632**
BATEN												
Budgetoverheveling	*	20.000	50.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten van derden	*	431	0	0	60.000	60.000	0	0	0	0	0	0
Doorbelasting afdelingen												
Afdeling P&O		40.444	47.703	49.038	1.436	50.474	28.537	12.844	41.381	41.381	23.182	23.182
Afdeling SSC		323.549	386.398	421.723	12.352	434.075	245.419	118.735	364.154	364.154	203.998	203.998
Afdeling Maatschappelijke Dienstverlening		299.282	343.465	313.841	9.192	323.033	182.637	82.202	264.839	264.839	148.362	148.362
Afdeling VTH		145.597	176.503	196.150	5.745	201.895	114.148	43.100	157.248	157.248	88.090	88.090
Totaal doorbelasting afdelingen		**808.872**	**954.069**	**980.752**	**28.725**	**1.009.477**	**570.741**	**256.882**	**827.622**	**827.622**	**463.632**	**463.632**
Totaal baten		**829.303**	**1.004.069**	**980.752**	**88.725**	**1.069.477**	**570.741**	**256.882**	**827.622**	**827.622**	**463.632**	**463.632**
Saldo lasten en baten			**0**	**0**	**-0**	**0**	**-0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerde resultaat		**48.996**										

* := incidentele last / baat

3.2 Afdeling Personeel en Organisatie

Inleiding
De afdeling P&O verricht diensten voor vier gemeenten (Bladel, Eersel, Oirschot, Reusel-De Mierden), de organisatie SK, BIZOB en het participatiebedrijf “Kempenplus”. P&O is verantwoordelijk voor de salarisadministratie, de vorming en beheer van dossiers, het personeels- en organisatiebeleid en de uitvoering daarvan. Daarnaast adviseert de afdeling P&O de organisaties op het gebied van personeel en organisatie.

Ontwikkelingen
In 2021 worden veel stappen gezet binnen de afdeling P&O De Kempen om te kunnen zorgen voor een dienstverlening die aansluit en richting biedt aan de uitdaging om de SK opnieuw te verbinden. De structuur en rollen binnen de afdeling wijzigen en er zijn systemen en werkprocessen aangepast waardoor er efficiënter kan worden gewerkt.

Het contract met de huidige arbodienst, Human Capital Care, loopt tot 1 januari 2022. In 2021 zal daarom een aanbestedingstraject hiervoor plaatsvinden. Het contract met Centric kan worden verlengd tot 1 januari 2023. Ook voor een nieuw personeelsinformatiesysteem zullen daarom in 2021 keuzes moeten worden gemaakt in relatie tot de opdracht om de SK opnieuw te verbinden.

Er wordt steeds meer gedigitaliseerd. Dit geldt voor zowel het systeem waarmee we werken als de inzet van instrumenten en mogelijkheden voor managers.
Voor de werving van de juiste mensen worden we, met de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, steeds creatiever. Het is belangrijk om je aantrekkelijkheid als werkgever te laten zien.

Wat willen we bereiken?
P&O levert kwalitatief uitstekende dienstverlening aan de deelnemende gemeenten, Bizob, het participatiebedrijf en aan de GRSK. Daarnaast levert P&O haar optimale bijdrage aan de uitdagingen waar de SK en haar opdrachtgevers voor staan. Daarbij de focus op de opdracht waar we voor staan richting 2023.

Wat gaat P&O daarvoor doen?
De administratie zal steeds verder worden gedigitaliseerd en geprofessionaliseerd waardoor managers en medewerkers gebruik kunnen maken van de “servicedesk” van P&O om al hun vragen over regelingen en arbeidsvoorwaarden te stellen. De P&O adviseurs ontwikkelen door naar HR-businesspartners om met name op tactisch en strategisch niveau het MT van de organisatie te kunnen adviseren.

Duurzame inzetbaarheid van medewerkers en strategische personeelsplanning
Ontwikkeling en inzetbaarheid van medewerkers blijft een belangrijk thema. Duurzame inzetbaarheid is een individuele aangelegenheid, maar de uitkomsten ervan leveren een grote bijdrage aan de prestaties van een organisatie.
Een duurzaam inzetbare medewerker is vitaal, productief en gemotiveerd. De medewerker moet hiermee zelf aan de slag, maar we hebben hierin als organisatie een belangrijk kader te bieden.
Duurzame inzetbaarheid vraagt niet per se om nieuw beleid. Het gaat om het slim combineren en wellicht aanscherpen van bestaande HR-instrumenten gericht op de visie van de organisatie. Het is hiervoor van belang om per organisatie de doelstellingen te definiëren. P&O is hiermee gestart en blijft hierop door ontwikkelen om organisatievraagstukken van de diverse organisaties te kunnen beantwoorden.

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt
Er is veel beweging op de arbeidsmarkt en het is steeds lastiger om de juiste mensen te vinden en om interessant te blijven voor medewerkers. Om een aantrekkelijk werkgever te zijn is het voor de Kempengemeenten noodzakelijk hierop te investeren. Denk hierbij aan arbeidsmarktcommunicatie en zoeken naar de mogelijkheden voor het vinden van het juiste talent voor de organisatie. Vanuit P&O wordt hierin persoonlijk geïnvesteerd en hierover geadviseerd.
Er is ook blijvende aandacht voor de wervingsteksten en media die worden ingezet om de juiste mensen te vinden. In 2019 is besloten om in ieder geval voor de periode van één jaar aan te sluiten bij het platform "werken in Zuidoost Brabant". In 2020 is geconcludeerd dat dit platform vooralsnog bijdraagt aan het vinden van de juiste kandidaat en is het contract verlengd tot medio 2021.

Arbeidsvoorwaarden
Met de komst van de WNRA per 1 januari 2020 zijn er geen lokale regelingen meer, maar is er een personeelshandboek waarin de arbeidsvoorwaarden, specifiek voor de Kempenorganisaties, zijn opgenomen. Mede ingegeven door de hierboven genoemde punten en de uitdaging waar we met z'n allen voor staan om de SK opnieuw te verbinden zorgt P&O voor actualisering van de arbeidsvoorwaarden daarbij rekening houdend met het vormgeven in kaders zodat het mogelijkheden blijft bieden voor de diversiteit waar behoefte aan is.

Gebruik data
HR-analytics is een waardevol instrument om tot een betere positie van P&O te komen en de aandacht voor P&O gerelateerde onderwerpen te vergroten. In 2020 is geïnvesteerd op de rollen van de P&O-adviseur en het gebruik van HR-analytics als ondersteuning in de rol van HR-businesspartner. Ook zijn in 2020 systemen en werkprocessen dusdanig aangepast dat de adviseur deze rol op zich kan nemen. In 2021 zal het vanzelfsprekend worden om data als ondersteuning te gebruiken.

Flexibel personeel
Het inzetten van tijdelijk personeel is regionaal aanbesteed via een MSP constructie[2]. Daarnaast hebben we een overeenkomst voor payroll met Driessen HRM. Deze overeenkomst is verlengd per 1 februari 2020.

Wat mag het kosten?
De grootste mutaties op de begroting van P&O komen voort uit de dienstverlening aan KempenPlus. Aan de lastenzijde worden drie initiatieven vermeld ten behoeve van KempenPlus. Voor deze dienstverlening ontstaat € 116.000 aan lasten. Op de batenzijde staat de dekking daarvan onder baten van derden.
De begroting van P&O is ook aangepast als gevolg van een actualisatie op basis van de rekeningcijfers van vorig jaar. Daaruit is onder andere gebleken dat het inhuurbudget niet langer nodig is. Vervanging bij ziekte is bij P&O – net als bij de andere afdelingen – niet begroot. Onderstaand is de afdelingsbegroting opgenomen.

Afdeling P&O **€*1**	Rekening	Begroting	Begroot	Wijziging	Gewijzigde Begroting	Begroot	Wijziging	Begroting	Meerjarenraming		
LASTEN	2018	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Loonkosten	625.712	674.339	701.310	4.858	706.168	701.310	21.803	723.113	723.113	723.113	723.113
Inhuur	2.022	21.000	21.000	-21.000	0	21.000	-21.000	0	0	0	0
Uitbesteed werk	111.569	0	75.800	4.200	80.000	75.800	4.200	80.000	80.000	80.000	80.000
Personeelskosten	48.961	29.500	29.500	-8.000	21.500	29.500	-8.000	21.500	21.500	21.500	21.500
Huisvestingskosten	16.229	18.469	18.469	-469	18.000	18.469	-469	18.000	18.000	18.000	18.000
Organisatiekosten	7.577	129.658	45.858	10.142	56.000	45.858	10.142	56.000	56.000	56.000	56.000
Doorbelastingen											
Doorbelastingen Staf	40.444	47.703	49.038	1.436	50.474	28.537	12.844	41.381	41.381	23.182	23.182
Doorbelastingen SSC	61.072	62.041	71.072	4.470	75.542	72.538	18.959	91.497	92.080	91.952	95.055
Dienstverlening aan KempenPlus											
Loonkosten en overhead K+			0	91.000	91.000	0	91.000	91.000	91.000	91.000	91.000
Personeel- en salarisadministratie K+			0	19.500	19.500	0	19.500	19.500	19.500	19.500	19.500
Software K+			0	5.865	5.865	0	5.865	5.865	5.865	5.865	5.865
Bezwaar	1.069	1.000	1.000	-1.000	0	1.000	-1.000	0	0	0	0
Onvoorzien	43										
Totaal lasten	**914.698**	**983.711**	**1.013.047**	**111.002**	**1.124.049**	**994.012**	**153.843**	**1.147.856**	**1.148.438**	**1.130.111**	**1.133.214**
BATEN											
Baten van derden											
Dienstverlening aan Kempenplus (Pw deel)		26.132	50.071	0	50.071	50.151	0	50.151	50.081	50.097	50.098
Dienstverlening aan Kempenplus (oud-WVK-deel)			0	116.365	116.365	0	116.365	116.365	116.365	116.365	116.365
Dienstverlening aan Bergeijk (Centric)	13.134	13.134	13.134	0	13.134	13.134	0	13.134	13.134	13.134	13.134
Dienstverlening aan Bizob Oirschot	26.673	27.500	27.500	0	27.500	27.500	0	27.500	27.500	27.500	27.500
Totaal Baten van derden	**39.807**	**66.766**	**90.705**	**116.365**	**207.070**	**90.785**	**116.365**	**207.150**	**207.080**	**207.096**	**207.097**
Verhaal kosten van bezwaren	1.069	1.000	1.000	0	1.000	1.000	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Bijdragen gemeenten											
Gemeente Bladel	155.570	153.380	154.824	-686	154.139	149.176	4.893	154.069	154.173	148.954	149.446
Gemeente Eersel	158.061	160.328	171.392	-852	170.540	166.190	6.039	172.229	172.346	167.464	168.020
Gemeente Oirschot	173.621	175.719	175.430	-889	174.541	170.297	17.491	187.787	187.916	183.097	183.707
Gemeente Reusel-De Mierden	151.884	151.274	152.484	-853	151.631	148.929	-4.339	144.590	144.690	141.311	141.784
Totaal bijdragen gemeenten	**639.136**	**640.702**	**654.131**	**-3.280**	**650.850**	**634.592**	**24.084**	**658.676**	**659.125**	**640.826**	**642.958**
Doorbelastingen afdelingen											
SSC de Kempen	67.592	69.384	68.485	-534	67.951	68.594	-1.300	67.294	67.343	67.332	67.564
Maatschappelijke Dienstverlening	111.016	120.261	112.558	-877	111.681	112.737	15.515	128.253	128.346	128.325	128.768
VTH	80.076	85.598	86.167	-672	85.496	86.304	-821	85.483	85.545	85.532	85.827
Totaal doorbelastingen afdelingen	**258.684**	**275.243**	**267.211**	**-2.083**	**265.128**	**267.635**	**13.394**	**281.030**	**281.234**	**281.189**	**282.159**
Totaal	**938.696**	**983.711**	**1.013.047**	**111.002**	**1.124.049**	**994.012**	**153.843**	**1.147.856**	**1.148.438**	**1.130.111**	**1.133.214**
Saldo lasten en baten		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerde resultaat	**23.999**										

* := incidentele last / baat

3.3 Afdeling Shared Service Center

Inleiding
Het SSC de Kempen verzorgt voor de deelnemende gemeenten en de SK de ICT en levert landmeetkundige diensten alsmede een deel van het gegevensbeheer. Ook BIZOB en andere gemeenten zijn afnemer van diensten van het SSC. De ontwikkeling in technische mogelijkheden, in marktomstandigheden en in nieuwe wetgeving op landelijk niveau zorgen voor een voortdurende bron van dynamiek binnen het taakveld.

Wat wil het SSC bereiken?
SSC de Kempen wil een dienstencentrum zijn, dat op professionele wijze voorziet in informatiserings-, automatiserings-, en geo-gegevensbeheerdiensten. Daarnaast wil het SSC een informatiecentrum zijn op het gebied van geo- en vastgoedinformatie, zowel voor de deelnemende gemeenten als voor derden.

Wat gaat het SSC daarvoor doen?
Het SSC gaat in de planperiode:

- Voorzien in de afgesproken basis-dienstverlening, inclusief updates en uitbreiding applicatie portfolio
- Op natuurlijke momenten inzetten op harmonisatie van applicaties
- Voortzetten van de doorontwikkeling van de eigen organisatie
- Voorzien in maatwerk-dienstverlening op vraag van de deelnemers in de samenwerking of daarbuiten

Ontwikkelingen

Toenemend belang van Informatiebeveiliging
Er zullen in 2021 en 2020 opnieuw stappen gezet worden in het opzetten en professionaliseren van de informatiebeveiliging. De aanbevelingen op basis van test in voorgaande jaren hebben we geïmplementeerd binnen de technische infrastructuur. Daarnaast vraagt dit taakveld binnen de automatisering en informatisering steeds meer aandacht zowel intern als extern gericht. SSC de Kempen heeft meegedaan met de landelijke aanbesteding GGI-veilig van de VNG voor de grootschalige inkoop van securityoplossingen.

Verschuiving van investeringen naar exploitatie
Dit is het gevolg van de wijzigingen in de licentie modellen van leveranciers zoals beschreven in de tussenrapportage 2019.

Actualisatie van softwarebudgetten op basis van feitelijke ontwikkelingen
In 2019 zijn de lopende softwarekosten op leveranciersniveau in kaart gebracht. Duidelijk is geworden welke financiële verplichtingen er zijn. Ook is in beeld gebracht wat het kostenniveau is van eenmalige kosten, bijvoorbeeld updates.

Hieruit blijkt dat de werkelijke kosten hoger zijn dan nu begroot. In totaal is er een verhoging van het budget nodig op software van € 150.000 structureel. Deze verhoging is ontstaan door o.a. indexering van prijzen, die de leveranciers van software doorvoeren, wezenlijk afwijken van de algemene indexering van 1,6 % waar de SK rekening mee houdt. Daarnaast heeft er in de afgelopen jaren ook verschuiving van kapitaallasten naar exploitatielasten plaatsgevonden.

Doorschuiven van investeringen naar 2020

- Het project vervanging firewalls hoofdlocaties is nog onderhanden. Hiervoor was € 120.000 begroot waarvan € 45.000 is besteed in 2019. Het restant van € 75.000 zal benodigd zijn voor de afronding van het project in 2020 en wordt als investering opgenomen in de begroting 2020.

- Het project IPv6 van € 50.000 is in verband met prioritering niet meer uitgevoerd in 2019. De voor een toekomstbestendige omgeving benodigde grotere aanpassingen worden dit jaar verder opgepakt en het bedrag zal als investering opgenomen worden in de begroting 2020.

- De gehele doorlooptijd van het project “mobiel tenzij” is aanzienlijk langer dan verwacht, doordat er gekozen is voor een ander modern telefonieconcept dan destijds voorzien. Het project heeft in 2019 vertraging opgelopen doordat het concept niet optimaal functioneerde in de testfase. De vertraging van het project is ook in de tussenrapportage vermeld en heeft als gevolg het doorschuiven van een investeringsbedrag van 80.000 euro naar 2020. Het gevolg hiervan is dat er in 2019 geen investeringen plaats hebben gevonden op het krediet “beveiliging devices outside infrastructuur” welke voor € 30.000 was begroot en ook doorgeschoven wordt naar 2020. De kredieten vaste telefonie en “beveiliging devices outside infrastructuur” zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Nieuwe functionaliteiten op verzoek van de gemeenten
In de kadernota 2021 werd vastgelegd welke initiatieven voor het SSC worden omgezet in een voorstel tot begrotingswijziging. Deze ontwikkelingen zijn onderstaand beschreven.

Upgrade software ruimtelijke ordening (€ 11.000 per jaar, € 20.000 investering).
De ondersteuning op de huidige applicatie versie stopt eind 2020. De gegevens dienen echter beschikbaar te blijven voor dagelijks gebruik (tot naar verwachting 2030).
De Kempengemeenten maken sinds 2009 gebruik van de RoTotaal oplossing van Roxit (voorheen Crotec). De software wordt ingezet om de publicatie van ruimtelijke plannen (een wettelijke taak van de gemeenten) mogelijk te maken. In 2017 heeft Roxit aangekondigd dat op termijn het pakket RoTotaal vervangen gaat worden door Squit 20/20 Wro en dat de support op RoTotaal stopgezet gaat worden. Voor bestaande klanten wordt een upgrade aangeboden. De aangeboden functionaliteit voorziet niet in de aanpassingen die nodig zijn in het ruimtelijk domein voor de Omgevingswet. De omgevingsplannen die hier een onderdeel van vormen hebben een volledig ander technisch formaat. Tot nieuwe omgevingsplannen vastgesteld zijn blijven de huidige (WRO) plannen vigerend.

WOZ-berichtenverkeer (€ 56.500 per jaar, € 56.300 investering).
Door een andere standaard bij het uitwisselen van gegevens (uitfaseren Stuf tax) zijn aanpassingen nodig. Het voorstel is om berichtenverkeer als uitwisselmethode te implementeren voor de uitwisseling van gegevens tussen de belastingapplicatie (inclusief WOZ-administratie) van PinkRoccade en de taxatieapplicatie van TOG. Dit geldt voor de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. Voor Bergeijk (met de belastingapplicatie van Centric) geldt dat de koppeling tussen de taxatieapplicatie en de belastingapplicatie niet gebaseerd is op Stuf-TAX en dus niet vervalt. De Waarderingskamer geeft aan eind 2020 te stoppen met Stuf-TAX en vanaf dan is het niet meer mogelijk om gegevens uit te wisselen via een dergelijk bestandsformaat. Het Stuf-TAX formaat sluit niet meer aan op de noodzakelijke inhoud van de gegevens en past niet meer bij de eisen die we hebben aan informatieveiligheid bij de uitwisseling van gegevens. De vervanging voor dit bestandsformaat is het XML-berichtenverkeer, waardoor *realtime* en op een veilige manier de juiste informatie en gegevens aanwezig zijn binnen zowel de belastingapplicatie als de taxatieapplicatie.

Participatie in CGI-Veilig onderdeel SIEM/SOC (voor 2020 € 20.000 exploitatie en € 15.000 investering en daarna jaarlijks € 30.000).
Als onderdeel van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid)is het vereist om aan monitoring van het dataverkeer te gaan doen. Hiervoor hebben we geparticipeerd in een landelijke aanbesteding. Het komende jaar zullen we hier de eerste stap in zetten. Computerdreigingen, zoals hackpogingen, *ransomware* of malware: niemand heeft er graag mee te maken, ook gemeenten niet. Onder de vlag van GGI-Veilig pakken gemeenten dit gezamenlijk op.
Op 1 januari 2020 is de opvolger van de BIG, de BIO van kracht. Doordat gemeenten producten en diensten kunnen afnemen onder GGI-Veilig, kunnen zij gemakkelijker voldoen aan de eisen die de BIO stelt. Zo stelt de BIO onder meer in het nieuwe normenkader voor “Verslaglegging en Monitoring” het gebruik van SIEM/SOC verplicht. Ook andere producten en diensten van GGI-Veilig dragen bij aan het kunnen voldoen aan de BIO.

Printing (€ 10.000 per jaar)
De aanbesteding van printerapparatuur Zuidoost-Brabant leidt tot een marginale verhoging van de jaarkosten. Hier tegenover staat de afboeking van het investeringskrediet € 25.000 van balie-printing.

Infrastructuur wifi (€ 30.000 per jaar)
Door de wifi af te nemen als een dienst zijn er lagere investeringen nodig maar stijgen de jaarlijkse kosten. Door een dienst af te nemen ontstaat er de mogelijkheid om een 24/7 monitoring van de systemen te garanderen. Daarnaast is dit een kwaliteitstoename met betrekking tot het "mobiel tenzij" concept wat in 2020 wordt uitgerold bij de gemeenten. Hiermee zijn de investeringsbedragen uit 2019 voor het overgrote deel niet benut. Een gedeelte van de aanwezige investeringsbedragen € 80.000 zal derhalve ook meegenomen dienen te worden naar 2020.

Virtualisatie software
Structurele last € 70.000 per jaar vanaf 2022. Investering van € 40.000 in 2022.
Twee kredieten vervallen: € 250.000 in 2020 en € 250.000 in 2023.
Door de verandering in de markt, waarbij de leveranciers overgaan van investering naar exploitatie, veranderen er begrotingsposten. Hierbij heeft de huidige leverancier aangegeven dat het huidige meerjarige contract in 2022 niet meer wordt aangeboden. Dit geldt, voor zover we nu weten uit de markt, ook voor de andere leveranciers. Het meerjareninvesteringsprogramma wordt geactualiseerd. De nieuwe investering heeft als gevolg dat er kapitaallasten ontstaan. Daar staat tegenover dat twee investeringen die reeds begroot werden vervallen, waardoor de kapitaallasten afnemen.

Omgevingswet ICT-impact (€ 100.000 investering in 2020)
Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. Het omgevingsrecht bestaat nu uit 26 wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Zij hebben allemaal hun eigen uitgangspunten, werkwijzen en eisen. De wetgeving is daardoor te ingewikkeld geworden voor de mensen die ermee werken. Daardoor duurt het bijvoorbeeld langer voordat een project kan starten. Door de bundeling van wetgeving wordt het dus makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Bijvoorbeeld woningbouw op voormalige bedrijventerreinen of de bouw van windmolenparken. De Omgevingswet zorgt naar verwachting voor 20% verandering van werkprocessen en voor 80% cultuurverandering. Het gaat dan vooral om een andere manier van benaderen van projecten. De Omgevingswet gaat meer uit van uitnodigingsplanologie (ja, mits), dan van de huidige toelatingsplanologie (nee, tenzij). De Omgevingswet heeft betrekking op de fysieke leefomgeving en kent daarmee een bredere insteek dan de huidige wet- en regelgeving. Hierdoor gaat onder meer ook het aspect gezondheid een grote(re) rol spelen. Ook participatie gaat onder de Omgevingswet een grote(re) rol spelen. Deze grote opgave heeft ook impact op de ICT-voorziening in de Kempen.

Vaststaat dat het SSC in 2020 moet gaan investeren om op 1 januari 2021 de invoering van de Omgevingswet in de gemeenten mogelijk te maken. Het investeringsbedrag is nog onzeker. Er is nu een krediet van € 100.000 voorgesteld. Bij de tussentijdse rapportage 2020 wordt opnieuw bezien welke middelen eenmalig en structureel benodigd zijn.
Het RIOK acht het van groot belang dat in de begroting van het SSC voor het jaar 2020 toereikende bedragen worden opgenomen voor het DSO. Dit voorstel gaat over de uitfasering/vervanging.

Aanpassing licentiemodel Document Management Systeem
(€ 17.000 per jaar; investering € 52.000 in 2020)
Door aanpassingen in de licentiestructuur worden de kosten voor het gebruik hoger.
Binnen de Kempen-infrastructuur zijn voor de verschillende gemeenten licenties van Corsa actief. Op dit moment betalen we voor 184 userlicenties. Bij diverse recente licentietellingen is gebleken dat we meer licenties gebruiken dan beschikbaar. Voorstel is om per 1 januari 2020 het aantal licenties op te hogen met 132 stuks (verdeeld over verschillende gemeenten) zodat alle beoogde gebruikers ook toegang krijgen tot de applicatie Corsa. Voor deze uitbreiding zal de softwarebegroting per jaar met een bedrag van € 17.000 opgehoogd moeten worden. Ook is er een investering nodig van € 52.000 .

Koppeling BGT-BOR (€ 30.000 investering, € 5.000 per jaar vanaf 2022)
Vanuit kwaliteit en efficiency is reeds ingezet de BGT-registratie en de BOR-registratie actief te synchroniseren. De technische koppeling is voor onze architectuur per 2021 beschikbaar voor implementatie. Het aanschaffen en inrichten van een geautomatiseerde koppeling tussen de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en de kernregistratie Beheer Openbare Ruimte (BOR). Het SSC beheert voor de gemeenten alle informatie over de objecten in de openbare ruimte. De basis voor deze registratie zijn de objecten zoals opgenomen in de BGT. Deze afname is verplicht op basis van de wettelijke gebruiksplicht BGT.
Voor een goede afstemming tussen beide registraties is het noodzakelijk om mutaties in één van de systemen direct in de andere te verwerken. Hiervoor is een landelijke standaard ontwikkeld, het Geo-BOR berichtenverkeer. Hiermee wordt op een geautomatiseerde wijze voldaan aan de wettelijke gebruiksplicht BGT. Het koppelvlak aan de BGT-zijde is al aangeschaft met de aanbesteding geo-domein. Aan de BOR-zijde moet dit nog aangeschaft en ingericht worden; hiervoor is dit budget bedoeld.

Voorstel met betrekking tot het MeerjarenInvesteringsPlan
In de Tussentijdse Rapportage 2019 werd gemeld dat in 2019 een aantal met name genoemde investeringen niet zouden plaatsvinden, omdat leveranciers van software steeds vaker kiezen voor gebruiksvergoedingen per jaar. Gevolg daarvan is dat minder investeren leidt tot lagere kapitaallasten. Tegelijk lopen de exploitatielasten van ICT op. Per saldo is het effect van beide bewegingen nadelig.
Deze ontwikkeling zet zich ook voort in de komende jaren. Om die reden heeft het SSC in het Meerjaren-InvesteringsProgramma een aantal kredieten aangewezen, die niet geïnvesteerd gaan worden. In het investeringsprogramma zijn ook de nieuwe kredieten opgenomen.

Uit het Meerjaren-Investeringsplan (MIP) wordt duidelijk dat de omvang van de investeringen op organisatieniveau sterk wisselt per jaar. Gevolg hiervan is dat de post onderuitputting kapitaallasten grote variatie kent. Omdat alleen het SSC investeringen begroot in de komende jaren, wordt het financieel effect van onderuitputting kapitaallasten op de afdeling SSC begroot, als incidentele post.

Wat mag het kosten?
Onderstaand is de begroting voor het SSC opgenomen.
De loonkosten volgen de cao-ontwikkeling.
Binnen de bedrijfsvoering zijn de budgetten geactualiseerd, op basis van de rekeningcijfers 2019. Dit geldt met name voor uitbesteed werk, organisatiekosten en personeelskosten. Hierdoor ontstaat een daling van de kosten van circa € 23.000.

De nieuwe ontwikkelingen zijn reeds toegelicht.
Bij de kapitaallasten wordt de marktontwikkeling voor met name software zichtbaar. Minder kapitaallasten als gevolg van lagere investeringen. Tegelijk nemen de IT-software kosten toe met 332.000 euro.
De nieuwe post “onderuitputting kapitaallasten” ontstaat als incidenteel gevolg van de veranderde methode van afschrijven van activa. De kosten die ontstaan als gevolg van dienstverlening aan KempenPlus zijn zowel aan de lastenzijde als aan de batenzijde opgenomen, waardoor geen effect optreedt in de hoogte van de gemeentelijke bijdragen.

Taakstelling op ICT
Op de begroting van de afdeling SSC is een taakstellende bezuiniging opgenomen in de vorm van een stelpost opgenomen van € 175.000 structureel, vanaf 2021.
In overleg met gemeenten wordt met name bezuinigd op de lasten van software.
Met gemeenten worden in 2020 afspraken gemaakt over aanpassing van de applicatieportfolio software. Daarbij wordt ook betrokken de afname van maatwerk door gemeenten en het investeringsprogramma. De stelpost geeft aan welk effect beoogd is op de lasten voor gemeenten.

Afdeling SSC de Kempen	€*1	Rekening	Begroting	Begroot	Wijziging	Gewijzigde Begroting	Begroot	Wijziging	Begroting	Meerjarenraming		
LASTEN		2018	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Loonkosten		**1.912.105**	**2.637.615**	**2.735.358**	**-29.757**	**2.705.601**	**2.735.358**	**79.169**	**2.814.527**	**2.814.527**	**2.814.527**	**2.814.527**
Inhuur	*	520.742	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inhuur externen ten behoeve van landmeten		97.163	120.000	120.000	0	120.000	120.000	0	120.000	120.000	120.000	120.000
Uitbesteed werk			36.070	36.070	22.930	59.000	36.070	22.930	59.000	59.000	59.000	59.000
Personeelskosten		78.983	92.383	92.383	-21.383	71.000	92.383	-21.383	71.000	71.000	71.000	71.000
Huisvestingskosten		90.090	100.000	100.000	3.000	103.000	100.000	3.000	103.000	103.000	103.000	103.000
Organisatiekosten		112.564	76.571	76.571	-24.571	52.000	76.571	-29.571	47.000	47.000	47.000	47.000
Exploitatielasten ICT												
IT-Software		2.325.309	2.284.190	2.490.540	332.000	2.822.540	2.309.090	513.450	2.822.540	2.763.040	2.763.040	2.763.040
IT-Hardware		801.173	1.028.320	1.041.320	0	1.041.320	1.041.320	0	1.041.320	1.041.320	1.041.320	1.041.320
Taakstelling op ICT					0	0	0	-175.000	-175.000	-175.000	-175.000	-175.000
Totaal exploitatielasten ICT		**3.126.482**	**3.312.510**	**3.531.860**	**332.000**	**3.863.860**	**3.350.410**	**338.450**	**3.688.860**	**3.629.360**	**3.629.360**	**3.629.360**
Geo - gegevensbeheer		105.122	119.100	119.100	5.900	125.000	119.100	5.900	125.000	125.000	125.000	125.000
Nieuwe ontwikkelingen		**0**	**56.450**	**0**	**0**	**0**	**181.450**	**-181.450**	**0**			
Upgrade RO-totaal				0	0	0	0	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Woz berichtenverkeer Stuf- Tax				0	56.500	56.500	0	56.500	56.500	56.500	56.500	56.500
CGI-veilig - SIEM/SOC				0	20.000	20.000	0	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Virtualisatiesoftware				0	0	0	0	0	0	70.000	70.000	70.000
Licenties Document Management Systeem				0	17.000	17.000	0	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
Koppeling BGT-BOR			0	0	0	0	0	0	0	5.000	5.000	5.000
Applicatie geo-gegevens (Gouw IT)				0	37.000	37.000	0	37.000	37.000	37.000	37.000	37.000
Infrastructuur Wifi				0	30.000	30.000	0	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Contract printapparatuur 2019				0	10.000	10.000	0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Dienstverlening aan KempenPlus				0	77.332	77.332	0	80.482	80.482	80.482	80.482	80.482
Doorbelastingen												
Doorbelastingen P&O		67.592	69.384	68.485	-534	67.951	68.594	-1.300	67.294	67.343	67.332	67.564
Doorbelastingen Staf		323.549	386.398	421.723	12.352	434.075	245.419	118.735	364.154	364.154	203.998	203.998
Kapitaallasten		744.258	873.932	1.004.099	-174.948	829.151	1.065.525	-101.059	964.466	981.067	969.051	1.095.694
Onderuitputting kapitaallasten	*			0	-270.723	-270.723	0	-85.577	-85.577	-22.000	-157.750	-103.000
Totaal lasten		**7.178.650**	**7.880.413**	**8.305.649**	**102.098**	**8.407.747**	**8.190.879**	**419.826**	**8.610.706**	**8.706.433**	**8.398.501**	**8.580.126**
BATEN												
Baten van derden												
Geodienstverlening /landmeten		200.270	232.500	232.500	0	232.500	232.500	0	232.500	232.500	232.500	232.500
Dienstverlening aan Bizob via Oirschot		50.345	35.000	35.000	15.000	50.000	35.000	15.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Baten uit dienstverlening aan Kempenplus Pw-deel			86.737	215.605	0	215.605	218.840	0	218.840	214.037	215.917	215.917
Baten uit dienstverlening aan Kempenplus; beheer ICT				0	77.332	77.332	0	80.482	80.482	80.482	80.482	80.482
Overige baten van derden		31.938	30.000	30.000	-22.000	8.000	30.000	-22.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal baten van derden		**282.553**	**384.237**	**513.105**	**70.332**	**583.437**	**516.340**	**73.482**	**589.822**	**585.019**	**586.899**	**586.899**
Bijdragen gemeenten												
Gemeente Bergeijk		1.212.405	1.274.665	1.302.832	18.349-	1.284.483	1.274.159	94.854	1.369.014	1.388.935	1.325.856	1.356.973
Gemeente Bladel		1.314.626	1.383.708	1.404.559	25.498-	1.379.062	1.374.554	110.264	1.484.819	1.506.745	1.437.954	1.472.359
Gemeente Eersel		1.334.499	1.321.738	1.394.725	10.591-	1.384.134	1.365.464	127.023	1.492.487	1.512.526	1.447.304	1.479.045
Gemeente Oirschot		1.288.246	1.481.747	1.490.461	4.113-	1.486.348	1.464.111	20.232	1.484.343	1.504.017	1.439.541	1.470.654
Gemeente Reusel-De Mierden		1.037.161	1.078.718	1.103.782	400	1.104.182	1.086.669	74.310	1.160.979	1.175.920	1.130.846	1.158.115
Totaal bijdragen gemeenten		**6.186.938**	**6.540.576**	**6.696.360**	**58.150-**	**6.638.209**	**6.564.958**	**426.682**	**6.991.641**	**7.088.143**	**6.781.501**	**6.937.146**
Doorbelastingen afdelingen												
P&O de Kempen		61.072	62.041	71.072	4.470	75.542	72.538	18.959	91.497	92.080	91.952	95.055
Maatschappelijke Dienstverlening		571.100	579.916	687.416	59.713	747.128	694.354	-143.273	551.081	552.298	549.953	560.543
VTH		283.356	313.642	337.697	25.733	363.431	342.689	43.976	386.665	388.893	388.195	400.482
Totaal doorbelastingen afdelingen		**915.528**	**955.599**	**1.096.185**	**89.916**	**1.186.101**	**1.109.581**	**-80.339**	**1.029.243**	**1.033.271**	**1.030.100**	**1.056.081**
Totaal baten		**7.385.019**	**7.880.413**	**8.305.649**	**102.098**	**8.407.747**	**8.190.879**	**419.826**	**8.610.706**	**8.706.433**	**8.398.501**	**8.580.126**
Saldo lasten en baten			**-0**	**0**	**0-**	**0**	**0-**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerde resultaat		206.369										

* := incidentele last / baat

** Toerekening op basis van aandeel in formatie.

Jaar	**2020**	**2021**
Doorbelasting per useraccount	€ 3.817	€ 3.805
Doorbelasting per werkstation	€ 1.859	€ 2.152

3.4 Afdeling Maatschappelijke Dienstverlening

Inleiding
Op 1 juli 2019 is de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening tot stand gekomen. Deze begroting heeft betrekking op de bedrijfsvoering; de programmakosten blijven hier buiten beschouwing.

Wat wil de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening bereiken?
De afdeling is een uitvoeringsorganisatie en wil een kwalitatief hoogwaardige, optimale dienstverlening te bieden aan inwoners in de Kempen op het gebied van Wmo, Bijzondere Bijstand en minimaregelingen, Schuldhulpverlening, Sociaal Raadsliedenwerk, WvGGZ, Jeugdhulp inclusief de (noodzakelijke) administratieve processen die daarbij behoren. De inzet is steeds gericht op het bevorderen en maximaliseren van de zelfredzaamheid (zelfregie) van de inwoners die een beroep doen op ondersteuning.
De afdeling is opgezet aan de hand van een drietal clusters en een team voor beleid en kwaliteit/juridisch:

- Het *Cluster Maatschappelijke ondersteuning* bestaande uit Bijzondere Bijstand en Minimaregelingen; Wet verplichte GGZ (per 1-1-2020), Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Schuldhulpverlening en Sociaal Raadsliedenwerk.
- Het *Cluster Jeugdhulp* bestaande uit een Kempisch team voor de Toegang tot de Jeugdhulp, een Kempisch team voor de ondersteuning aan (zeer) complexe casuïstiek en een Lokaal ondersteuningsteam voor enkelvoudige ondersteuningsvragen per gemeente.
- Het cluster *Bedrijfsbureau* van waaruit alle afdelingsprocessen ondersteund worden op gebied van applicaties, administratie, telefonie en postverwerking, (financiële) monitoring en controle. Via het bedrijfsbureau worden de vijf gemeenten cijfermatig geïnformeerd over de ontwikkelingen in de dienstverlening voor de opdrachtgevende gemeenten.

Wat gaat de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening doen?
Per cluster worden de jaarplannen uiteengezet.

Schuldhulpverlening; Bijzondere bijstand/minimabeleid
Voor schuldhulpverlening in de Kempen wordt nieuw beleid ontwikkeld. Gebaseerd op maatschappelijke tendensen en wetswijziging (2020) wordt steeds meer ingezet op vroegsignalering waardoor inwoners sneller een beroep kunnen doen op schuldhulp en cliënten met lichte problematiek een beroep gaan doen op schuldhulp. Daarnaast is momenteel sprake van een toenemende complexiteit. Het staken van de dienstverlening van de Kredietbank West-Brabant heeft in de eerste helft van 2019 geleid tot het besluit om de Kredietbankfunctie zelf te gaan uitvoeren. Dit vergt bijzondere inzet van de afdeling. Een risico vormt de ondersteunende technische systemen. Onderzocht wordt of deze afdoende mogelijkheden bieden om de implementatie van de Kredietbankfunctie te ondersteunen. Hierin zit tevens een relatie met de personele inzet. Een arbeidsintensief systeem heeft logischerwijs tot gevolg dat er vergrootte personele inzet nodig is. Vandaar dat met een begrotingswijziging 2020 en in de begroting 2021 hierop *(incidenteel)* wordt geanticipeerd. Extra formatie van 0,6 FTE wordt begroot om meer aanwezig te kunnen zijn op vindplaatsen, intensiever samen te werken met ketenpartners, aanbieden van (preventieve) collectieve trainingen voor risicogroepen en het toepassen van budgetbeheer. Dit is belangrijk om problemen zo vroeg mogelijk te signaleren en op te lossen en daarmee de instroom naar schuldhulp te verminderen. Ook als er wel forse problemen zijn willen we meer inzetten om het groter worden daarvan, en eventuele toetreding tot de bijstand te voorkomen.
Risico's zijn aanwezig op het gebied van de systemen; onduidelijk is of de huidige systemen de volledige functie op een efficiënte wijze kunnen borgen.

Het onderdeel bijzondere bijstand wordt geconfronteerd met een hoge werkdruk met kritische processen op het gebied van tijdig nemen van beslissingen. Hierop vindt dagelijkse sturing plaats. Het proces van bijzondere bijstand wordt in samenwerking met Kempenplus continue geëvalueerd, doorontwikkeld en afgestemd. Herinrichting van het proces is mogelijk noodzakelijk. Daartoe worden voorstellen voor besluitvorming door het bestuur opgesteld.

WvGGZ; nieuwe ontwikkeling

Vanaf 1 januari 2020 dienen de gemeenten uitvoering te geven aan taken die voortvloeien uit de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ) en de Wet zorg en dwang (Wd.). Bij de WvGGZ gaat het om het mogelijk maken dat eenieder bij de gemeente kan melden dat een bepaalde persoon mogelijk verplichte zorg nodig heeft en het verrichten van een verkennend onderzoek ter voorbereiding van een eventuele zorgmachtigingsprocedure, het opleggen van een crisismaatregel door de burgemeester en het organiseren van een regionaal overleg met ggz-instellingen en openbaar ministerie. Bij de Wzd gaat het om een inbewaringstellingsprocedure, waarbij de burgemeester inbewaringstelling kan gelasten.
Parallel aan de introductie van de WvGGZ start vanaf 1 januari 2020 ook het landelijke telefoonnummer waar burgers met meldingen over verwarde personen terecht kunnen. Dit landelijke telefoonnummer is onbemenst, er wordt direct doorgeschakeld naar een regionaal nummer. Dit nummer hoeft niet dag en nacht bereikbaar te zijn. Echter, een inwoner moet wel dag en nacht een melding kunnen doen.
Gemeenten zijn verplicht om op basis van een melding binnen 14 dagen een verkennend onderzoek uit te voeren. De doelstelling van het verkennend onderzoek is om zorg en ondersteuning zo dicht mogelijk bij de betrokkene te organiseren. In het kader hiervan is het van belang om in de eerste plaats een afweging te maken of het een melding betreft die binnen de WvGGZ valt. Meldingen over inwoners met een psychogeriatrische aandoening, welke niet vrijwillig willen meewerken, vallen onder de Wet Zorg en Dwang. Het verkennend onderzoek wordt in het jaar 2020 en 2021 namens de Kempengemeenten uitgevoerd door MD. Gaandeweg wordt deze inzet geëvalueerd.

Wmo

De reguliere werkzaamheden ten aanzien van de Wmo lopen ook in 2020 door. Daarbij is sinds 2019 een duidelijke toename zichtbaar van het aantal afgegeven indicaties op basis van het abonnementstarief. Deze maatregel van het Rijk zorgt voor een aanzuigende werking, waardoor dit meer aanvragen genereert voor het cluster Wmo en een groter beroep doet op medewerkers.
De indicatiestelling voor Beschermd Wonen door consulenten van Maatschappelijke Dienstverlening wordt vooralsnog gecontinueerd. In 2020 en 2021 ligt de financiële verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen nog steeds bij centrumgemeente Eindhoven. De doordecentralisatie van Beschermd Wonen naar de regiogemeenten zal gefaseerd plaatsvinden. Dat betekent dat de Kempengemeenten vanaf – naar de huidige informatie 2022- ook financieel verantwoordelijk worden voor Beschermd Wonen. Om deze doordecentralisatie zo goed mogelijk te laten verlopen, bestaan er in dit kader diverse ((sub)regionale) werkgroepen, waarin ook Maatschappelijke Dienstverlening namens de Kempengemeenten is vertegenwoordigd.

Jeugdhulp
Het Centrum voor Jeugd en Gezin+ (CJG+) in de Kempen is sinds januari 2015 de uitvoeringsorganisatie voor de Kempengemeenten op het gebied van de Jeugdhulp, met uitzondering van gemeente Oirschot.
Typerend voor het onderdeel Jeugdhulp is de sterke afhankelijkheid van cliëntaantallen, die in de verschillende gemeenten een beroep doen op de Jeugdhulp. Dit heeft een relatie met de benodigde capaciteit in de verschillende Jeugdhulpteams.
Conform de visie van het CJG+ wordt door de adequate, deels preventieve inzet van het CJG+, dichtbij de thuissituatie, kwalitatief goede jeugdhulp verleend waardoor:

- de eigen kracht van inwoners vergroot wordt, sociale netwerken versterkt, beroep op voorliggende voorzieningen plaatsvindt
- de inzet van de specialistische Jeugdhulp vermindert.

Vanaf 2020 zijn de Jeugd- en gezinswerkers in dienst van de SK.

Voor het onderdeel *preventie* uit de begroting wordt de samenwerking met vrijwilliger en mentoren uitgewerkt en geïmplementeerd. Verder vindt onderzoek plaats of initiatieven zoals Buurtgezinnen/Steungezinnen haalbaar en van meerwaarde zijn in de Kempen. Daarnaast zijn een tweetal projecten opgezet ten behoeve van preventie namelijk Kind & Scheiding en E-Health. De Meerjaren Kadernota Jeugdhulp voor de Kempengemeenten heeft in 2020 in elke Kempengemeente tot positieve besluitvorming geleid. Hierin wordt de basis gelegd voor de uitbreiding van de formatie Jeugd- en gezinswerkers (2,4 FTE) om meer in de aandachtsvelden aanwezig te zijn zoals binnen de onderwijsinstellingen. Dit met het doel om (aanvullend) preventief te kunnen inzetten op beperking van problematieken en deskundigheidsbevordering in het onderwijs te verhogen. Ook de samenwerking met huisartsen en ontwikkeling van preventieve maatregelen zoals mentorschap kan met deze capaciteit worden vorm gegeven ten behoeve van een inhoudelijke doorontwikkeling met het oog op kwaliteitsverhoging en kostenbesparing. Een tweetal specifiek pilots wordt daarnaast opgezet in 2020 en 2021 namelijk het in de (dagelijkse) praktijk van speciaal basisonderwijs en de huisarts aanwezig zijn om op die wijze direct bijstand te kunnen verlenen zodat problematiek klein blijft en het beroep op specialistische Jeugdhulp vermindert. Deze inzet kan plaatsvinden vanuit de begrootte post *'versterking teams'.*
Het budget voor de flexibele schil bedraagt op basis van de laatst vastgestelde begroting 500.000 euro. Vanaf 2021 wordt dit afgebouwd naar euro 300.000 en vervolgens per 2022 naar euro 100.000. Deze afbouw is haalbaar en maatregelen daartoe worden in overleg met deelnemende gemeenten voorbereid. Van direct belang voor de dienstverlening is de ontwikkeling in de vraag naar dienstverlening. Dit punt wordt doorlopend gemonitord.

Het CJG+ zet gerichte preventieve interventies in bij mensen met een beginnend probleem. Daarnaast draagt het CJG+ bij aan preventieve activiteiten die gericht zijn op alle ouders en jeugdigen of op specifieke risicogroepen die worden geïnitieerd door partners binnen de leefgebieden waarmee het CJG+ verbonden is (jeugdcoach, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, verenigingen etc.), het voorliggende veld of andere gemeentelijke beleidsterreinen. De jeugdcoaches komen in actie voor jongeren die bijvoorbeeld geen vaste verblijfplaats hebben, niet naar school gaan en/of geen inkomen hebben. Samen met de jongere wordt gekeken wat hij/zij wil en wat zijn/haar mogelijkheden zijn. Er wordt samen met de jongere alles op alles gezet om een stabiele woonplek, inkomen en werk en/of scholing te regelen.

Bedrijfsbureau
Het bedrijfsbureau draagt zorg voor de kritische bedrijfsprocessen en de financiële monitoring. Een aanpassing in de dienstverlening is het bemensen van de telefooncentrale. De bereikbaarheid van de afdeling is daarmee aanzienlijk vergroot, verbeterd en eenduidiger geworden voor inwoners en leveranciers/ketenpartners. De bemensing van de telefooncentrale wordt uitgevoerd door de administratieve teams.
Er vindt een doorontwikkeling plaats van de wijze waarop monitoring en levering van managementrapportages plaatsvindt. Gemeenten worden daarbij betrokken. De ambitie wordt aangepast aan de tools die voorhanden

zijn. Bij voorkeur wordt hierbij gewerkt met PowerBI om te voldoen aan de wens van gemeenten te komen tot actuele sturingsinformatie.

Risico's

De afdeling Maatschappelijke Dienstverlening is een nieuwe afdeling en voert taken uit die constant in ontwikkeling zijn. Enkele voorbeelden van deze veranderingen met een potentieel risico waren de decentralisaties van de Jeugdhulp en de Wmo in 2015 en de invoering van het abonnementstarief Wmo. Voor 2020 worden de volgende risico's opgemerkt:

- Aanhoudende toename aantal aanvragen Wmo i.v.m. abonnementstarief 2019.
- WvGGZ; In de nieuwe wet (opvolger van Wet BOPZ) staat niet meer de gedwongen opname, maar de zorg centraal. Gemeenten dienen een breder onderzoek te verrichten en veel in het netwerk te werken. Op dit moment is nog niet duidelijk wat het totaal aantal meldingen gaat zijn.
- Toenemende complexiteit en aantal schuldhulpdossiers.
- Toenemende complexiteit en aantal Jeugdhulpdossiers

Wat mag het kosten?

De totale lastenstijging van de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening zonder interne doorbelastingen voor 2020 is afgerond 636.000. Daarnaast worden er ook minder baten verwacht van 53.000. Dit samen veroorzaakt in 2020 een stijging van 756.000 op de gemeentelijke bijdragen.
Vanaf 2020 zijn de Jeugd- en gezinswerkers in dienst van de SK. Door deze ontwikkeling zijn de kosten van uitbesteed werk omlaag gegaan en de loonkosten, personeelskosten en organisatiekosten gestegen.

De toename van gemeentelijke bijdragen is een gevolg van:

- Flexibele schil: + € 500.000
- Formatie WvGGZ: + € 58.000
- Formatie schuldhulpverlening: + € 47.000
- Verlaging Baten van derden + € 53.000

Nieuwe initiatieven zijn incidenteel begroot. Dit komt tot uiting in de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdragen voor Maatschappelijke Dienstverlening.
Naast de genoemde nieuwe ontwikkelingen is er een deel van de lastenstijging verklaarbaar door de loonindex en zijn de overige kosten tegen het licht aan gehouden en reëel begroot.
In 2021 vindt er een afbouw plaats van € 200.000 op de flexibele schil. Tot een daling van de gemeentelijke bijdrage leidt dit nauwelijks aangezien er ook in 2021 de formatie jeugdhulp met 2,4 FTE wordt uitgebreid.

Onderstaand is de begroting voor de afdeling MD opgenomen.

Afdeling Maatschappelijke Dienstverlening €		Rekening **	Begroting	Begroot	Wijziging	Gewijzigde Begroting	Begroot	Wijziging	Begroting	Meerjarenraming		
LASTEN		2018	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Loonkosten		3.616.388	**3.594.336**	**3.285.860**	**1.994.825**	**4.780.686**	**2.785.860**	**2.125.863**	**4.911.724**	**4.911.724**	**4.911.724**	**4.911.724**
Uitvoering bestuursopdracht PW			313.883									
Formatie uitvoering WSP			29.000									
Inhuur		1.153.720	76.050	60.700	-60.700	0	60.700	-60.700	0	0	0	0
Uitbesteed werk		1.571.614	1.777.021	1.777.021	-1.532.021	245.000	1.777.021	-1.532.021	245.000	245.000	245.000	245.000
Personeelskosten		172.035	98.658	76.316	67.684	144.000	76.316	67.684	144.000	144.000	144.000	144.000
Huisvestingskosten		217.195	145.364	92.144	856	93.000	92.144	856	93.000	93.000	93.000	93.000
Organisatiekosten		277.875	339.012	258.087	59.913	318.000	293.087	24.913	318.000	318.000	318.000	318.000
Specifieke budgetten Jeugdhulp		191.639										
Doorbelastingen			**1.289.204**	**1.359.377**	**-177.534**	**1.181.842**	**1.235.290**	**-291.117**	**944.173**	**945.483**	**826.640**	**837.674**
Doorbelastingen Staf		299.282		313.841	9.192	323.033	182.637	82.202	264.839	264.839	148.362	148.362
Doorbelastingen P&O		111.016		112.558	-877	111.681	112.737	15.515	128.253	128.346	128.325	128.768
Doorbelastingen SSC		571.101		687.416	59.713	747.128	694.354	-143.273	551.081	552.298	549.953	560.543
Doorbelasting backoffice jeugdhulp		245.562		245.562	-245.562	0	245.562	-245.562	0	0	-0	0
Kapitaallasten		7.402										
Nieuwe ontwikkelingen												
Flexibele schil	*	985.001	1.000.000	0	500.000	500.000	500.000	-200.000	300.000	100.000	0	0
Formatie WvGGZ (0,5 FTE)	*			0	58.000	58.000	0	48.000	48.000	0	0	0
Formatie Schuldhulpverlening (0,6 FTE)	*			0	47.000	47.000	0	47.000	47.000	0	0	0
uitbreiding formatie Jeugdhulp (2,4 FTE)	*			0	0	0	0	180.000	180.000	180.000	180.000	0
Overige goederen en diensten		14.173										
Totaal lasten		**9.434.003**	**8.662.528**	**6.909.505**	**458.023**	**7.367.528**	**6.820.419**	**410.478**	**7.230.897**	**6.937.207**	**6.718.364**	**6.549.397**
BATEN												
Baten van derden												
Werk voor derden o.a. WMO consulenten			95.000	95.000	-60.000	35.000	95.000	-60.000	35.000	35.000	35.000	35.000
Baten t.b.v. Beschermd Wonen			25.000	25.000	0	25.000	25.000	0	25.000	25.000	25.000	25.000
Bijdrage Oirschot o.b.v. DVO			64.438	64.438	0	64.438	64.438	0	64.438	64.438	64.438	64.438
Baten van K+ wegens afhandeling bezwaren Pw			0	0	7.500	7.500	0	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal baten derden		**213.173**	**184.438**	**184.438**	**-52.500**	**131.938**	**184.438**	**-52.500**	**131.938**	**131.938**	**131.938**	**131.938**
Vergoeding kosten WSP door WVK	*		**29.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage gemeenten bestuursopdracht PW	*		**313.883**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdragen gemeenten en afdelingen												
Gemeente Bergeijk		2.189.487	1.967.820	1.658.074	210.326	1.868.400	1.632.419	202.363	1.834.782	1.753.175	1.695.909	1.651.694
Gemeente Bladel		2.409.549	2.162.079	1.831.248	233.307	2.064.556	1.803.176	215.269	2.018.444	1.930.901	1.868.294	1.819.956
Gemeente Eersel		1.953.789	1.726.824	1.404.863	169.284	1.574.147	1.378.792	156.752	1.535.544	1.474.577	1.416.055	1.370.870
Gemeente Oirschot		1.031.478	833.179	606.862	25.187	632.049	615.656	21.759	637.415	617.354	617.354	617.354
Gemeente Reusel-De Mierden		1.353.671	1.199.743	978.457	117.980	1.096.438	960.375	112.398	1.072.773	1.029.262	988.815	957.586
Interne doorbelasting Jeugdhulp		245.562	245.562	245.562	-245.562	0	245.562	-245.562	0	0	0	0
Totale bijdragen gemeenten en afdelingen		**9.183.536**	**8.135.207**	**6.725.067**	**510.523**	**7.235.590**	**6.635.981**	**462.978**	**7.098.959**	**6.805.269**	**6.586.426**	**6.417.459**
Totaal baten		**9.396.709**	**8.662.528**	**6.909.505**	**458.023**	**7.367.528**	**6.820.419**	**410.478**	**7.230.897**	**6.937.207**	**6.718.364**	**6.549.397**
Saldo lasten en baten		**-37.294**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerde resultaat												

* := incidentele last / baat

** Weergegeven rekeningcijfers 2019 zijn de gebundelde cijfers van voormalige afdeling ISD en afdeling Jeugdhulp.

*** de inbesteding jeugdhulp is financieel verwerkt conform DB -voorstel (juni 2019)

3.5 Afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Inleiding
Sinds 1 april 2016 voert de afdeling VTH, voor de gemeenten Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden de taken uit op het gebied vergunningverlening, toezicht en handhaving. De organisatie van de afdeling is verdeeld over drie teams: Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Beleid & Juridisch.

Wat wil de afdeling VTH bereiken?
De doelen van de afdeling VTH zijn als volgt:

- behouden en verder verbeteren van de Kwaliteit van de producten en diensten
- verminderen van de Kwetsbaarheid van de deelnemende gemeenten
- besparing van Kosten door het behalen van efficiencyvoordelen
- zo veel als mogelijk invulling blijven geven aan de lokale Kleur
- het benutten van de Kansen die de samenwerking op het terrein van de VTH taken biedt.

Daarnaast zet de afdeling VTH zich in voor een verdere verbetering van de samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten.

Wat gaat de afdeling VTH daarvoor doen?
Het belangrijkste is dat de afdeling VTH invulling geeft aan het vastgestelde integraal Uitvoeringsprogramma VTH en de dagelijks door de afdeling VTH te ontvangen verzoeken en aanvragen verwerkt. Daarnaast zijn actuele ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving omgezet naar begrotingsvoorstellen.

In 2021 zal de aandacht bij de afdeling VTH in grote mate liggen bij het leren werken met de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Verwacht wordt dat deze ontwikkelingen binnen de afdeling een groot beslag gaat leggen op de ruimte voor nieuwe initiatieven. Mogelijk zijn er, nu nog niet in te schatten, consequenties voor de formatie door verschuiving, afname en/of toename van bepaalde werkzaamheden. Daar zal pas in 2020, of zelfs pas in 2021, meer duidelijkheid over komen.
Ondertussen is wel duidelijk dat er in 2020 uitgaven gedaan worden, die bij de Kadernota 2020 nog niet waren voorzien:

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
De wet private kwaliteitsborging heet inmiddels de wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Naar verwachting treedt deze in werking per 1 januari 2021. De taakstelling van € 42.500 die begroot werd als structurele besparing op het moment dat de wet van kracht wordt, blijft gehandhaafd.
Onzeker is nog of deze taakstelling direct bij de inwerkingtreding van de wet (ooit voorzien in 2019) behaald kan worden. De voorheen afgegeven vergunningen dienen gewoon door de gemeenten te worden gecontroleerd. Dit loopt nog drie jaren door.
Daarbij hebben de kwaliteitsborgers deze drie jaren nodig om hun taken uit te kunnen gaan voeren en het hiervoor benodigde personeel aan te nemen en op te leiden.
Daar komt bij dat sinds 2017 het wetsvoorstel dusdanig is gewijzigd dat er, als gevolg van een lobby vanuit de vereniging BWT Nederland, meer dan in het eerste voorstel toch nog weer taken en bevoegdheden op het gebied van Toezicht komen te liggen.

De afdeling VTH wordt geconfronteerd met een toenemende vraag vanuit de gemeenten voor de inzet van toezicht (Zie ook het Uitvoeringsprogramma VTH 2020). Deze toename komt onder meer tot uitdrukking in de begroting van inhuur waar baten tegenover staan. In 2020 is hiervoor 70.000 euro begroot.

Omgevingswet
Het is nog steeds de verwachting dat de Omgevingswet in 2021 in werking treedt. Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. Dit heeft consequenties voor de afdeling VTH. Deze zijn in de vorige Kadernota en in de begroting 2020 reeds in beeld gebracht.
Vooralsnog is door de deelnemende gemeenten aangegeven dat de afdeling VTH hiervoor geen budget beschikbaar krijgt, maar dat de kosten moeten worden gefinancierd uit de, in iedere gemeente afzonderlijk opgenomen, projectbudgetten. Over de wijze waarop deze kosten dan over de VTH-gemeenten moeten worden verdeeld en welke factuur de afdeling VTH bij welke gemeente kan indienen worden afspraken gemaakt.

Extra werkzaamheden op het gebied van milieu
Als gevolg van diverse ontwikkelingen zal in 2020 en 2021 aanmerkelijk meer dienstverlening gevraagd worden dan tot op heden is begroot. Daarom wordt tijdelijke uitbreiding van de capaciteit voorgesteld.
Dit heeft o.a. te maken met de ontwikkelingen in de veehouderijsector. Voor 1 januari 2021 moet door de betreffende veehouderijen een vergunningaanvraag zijn ingediend. Om hoeveel locaties het exact gaat, is moeilijk in te schatten, maar het is zeker dat vele (extra) aanvragen behandeld moeten worden. De kosten worden geschat (op basis van de bij VTH bekende productprijs en uitgaande van 50 aanvragen per gemeente) op € 250.000.
Omdat niet zeker is dat de datum van 1 januari 2021 als deadline gehandhaafd blijft, is dit bedrag vooralsnog niet in de begroting opgenomen, en wordt deze ontwikkeling als risico gemeld.

Daarnaast hebben zowel de teams Vergunningen als Juridisch te maken met een zeer groot aantal verzoeken tot intrekken en/of handhaving van milieuvergunningen. Al deze extra werkzaamheden brengen naar verwachting tot € 120.000 aan extra kosten met zich mee als gevolg van extern in te huren personeel voor 2020.

Extra werkzaamheden BAG
Als gevolg van een besluit van de Waarderingskamer is het vanaf 1 januari 2022 verplicht om woningen te taxeren op basis van gebruiksoppervlakte i.p.v. inhoud. Het zorgen voor betrouwbare gebruiksoppervlakte in de WOZ-administratie is een goede gelegenheid om de samenwerking tussen BAG en WOZ te intensiveren. Dit brengt de komende jaren extra werkzaamheden voor de BAG en de WOZ met zich mee.
De BAG en WOZ trekken in dit project samen op. De extra kosten bij de BAG om de hieruit voorvloeiende, onontkoombare, incidentele werkzaamheden uit te kunnen voeren bedragen € 38.500.
Voorts dienen een aantal achterstallige werkzaamheden te worden uitgevoerd, die zijn ontstaan als gevolg van de inzet in 2019 op het project BAG-WOZ. Hierdoor zijn andere taken blijven liggen waarvan het wel wenselijk is dat deze worden uitgevoerd. Kosten hiervan bedragen € 15.000.
Door de gemeenten is voor dit projectbudget gereserveerd waarbij in 2018 al is afgesproken dat een deel daarvan dient te worden ingezet voor het op orde brengen van de administratie aan de BAG-zijde.

Formatie teamcoördinatoren verlengd
Bij de vaststelling van de Kadernota is bepaald, dat de formatie van teamcoördinatoren wordt uitgebreid voor de jaren 2021 en 2022.

Wat mag het kosten?

Onderstaand is de afdelingsbegroting voor VTH opgenomen. De mutaties zijn reeds toegelicht.

Afdeling VTH	**€**	Rekening	Begroting	Begroot	Wijziging	Gewijzigde Begroting	Begroot	Wijziging	Begroting	Meerjarenraming		
LASTEN		2018	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Loonkosten		2.705.452	3.002.798	3.128.873	80.288	3.209.161	3.128.873	206.210	3.335.083	3.335.083	3.335.083	3.335.083
Taakstelling		0	-42.500	-42.500	0	-42.500	-42.500	0	-42.500	-42.500	-42.500	-42.500
Inhuur		322.417	58.888	58.888	-58.888	0	58.888	-58.888	0	0	0	0
Personeelskosten		112.491	104.231	104.231	-11.231	93.000	104.231	-11.231	93.000	93.000	93.000	93.000
Huisvestingskosten		91.080	92.355	92.355	1.645	94.000	92.355	1.645	94.000	94.000	94.000	94.000
Organisatiekosten		59.828	56.600	60.600	18.900	79.500	60.600	18.900	79.500	79.500	79.500	79.500
Extra werkzaamheden met baten		0	0	0	70.000	70.000	0	0	0	0	0	0
Doorbelastingen												
Doorbelastingen Staf		145.597	176.503	196.150	5.745	201.895	114.148	43.100	157.248	157.248	88.090	88.090
Doorbelastingen P&O		80.076	85.598	86.167	-672	85.496	86.304	-821	85.483	85.545	85.532	85.827
Doorbelastingen SSC		283.356	313.642	337.697	25.733	363.431	342.689	43.976	386.665	388.893	388.195	400.482
Kapitaallasten		3.866	3.853	3.831	-133	3.698	3.809	-111	3.698	3.698	3.698	3.698
Nieuwe ontwikkelingen		17.900										
Formatie teamcoördinator	*		70.000	70.000	0	70.000	0	70.000	70.000	70.000	0	0
Extra werkzaamheden Milieu	*			0	120.000	120.000	0	0	0	0	0	0
Extra werkzaamheden BAG	*			0	53.500	53.500	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten		**3.822.063**	**3.921.968**	**4.096.293**	**304.888**	**4.401.181**	**3.949.397**	**312.780**	**4.262.177**	**4.264.468**	**4.124.598**	**4.137.180**
BATEN												
Baten van derden	*	221.763	0	0	70.000	70.000	0	0	0	0	0	0
Bijdragen gemeenten												
Gemeente Bergeijk		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-0
Gemeente Bladel		748.057	990.814	1.033.308	56.711	1.090.018	995.726	79.580	1.075.306	1.075.868	1.038.730	1.041.819
Gemeente Eersel		1.122.808	1.117.160	1.167.457	68.406	1.235.862	1.125.669	90.781	1.216.450	1.217.110	1.178.294	1.181.921
Gemeente Oirschot		929.211	979.155	1.023.345	59.957	1.083.302	986.752	89.330	1.076.082	1.076.662	1.040.534	1.043.722
Gemeente Reusel-De Mierden		930.748	834.839	872.184	49.815	921.998	841.251	53.089	894.340	894.828	867.039	869.719
Totaal bijdragen gemeenten		**3.730.824**	**3.921.968**	**4.096.293**	**234.888**	**4.331.181**	**3.949.398**	**312.779**	**4.262.177**	**4.264.468**	**4.124.598**	**4.137.180**
Totaal baten		**3.952.587**	**3.921.968**	**4.096.293**	**304.888**	**4.401.181**	**3.949.398**	**312.779**	**4.262.177**	**4.264.468**	**4.124.598**	**4.137.180**
Saldo lasten en baten			**0**	**0**	**-0**	**0**	**0**	**-0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerde resultaat		130.524										

* := incidentele last / baat

4 PARAGRAFEN

Inleiding
In de P&C-cyclus van de SK hoort op basis van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) een aantal verplichte paragrafen. Het betreft een paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering en bedrijfsvoering. De overige verplichte paragrafen zijn niet van toepassing op de GRSK. Het betreft de paragrafen "lokale heffingen", "verbonden partijen" en "grondbeleid".

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De risico's die de GRSK loopt, houden direct verband met de aard en omvang van de activiteiten van de organisatie. De afdeling Staf is volledig intern dienstverlenend. P&O en het SSC zijn zowel intern als extern (Kempengemeenten) dienstverlenend. De afdeling Maatschappelijke Dienstverlening omvat voornamelijk de uitvoering van de werkzaamheden in het kader van de sociale zekerheid. Risico's verbonden met zogenaamde programmakosten zijn en blijven direct voor rekening van deelnemende gemeenten.
De "eigen risico's" van de samenwerking uit hoofde van de eigen activiteiten zijn beperkt. Dit geldt ook voor de afdeling VTH. Het uitvoerende deel van de activiteiten valt onder de organisatie van de SK. De programmakosten van VTH zijn bij de deelnemende gemeenten gebleven.

Vastgesteld beleid met betrekking tot weerstandsvermogen.
Het beleid, dat in november 2011 door het Algemeen Bestuur in de nota weerstandsvermogen is vastgesteld houdt het volgende in:

1. Besloten is om in het verband van de GRSK geen Eigen Vermogen te vormen of aan te houden. Dit impliceert dat de SK niet kan beschikken over weerstandscapaciteit bij onvoorziene omstandigheden. Als deze onvoorziene omstandigheden zich voordoen, dan kan worden teruggevallen op de deelnemende gemeenten, conform de overeengekomen regeling Samenwerking Kempengemeenten.
2. Besloten is om bij het ontstaan van risico's van materieel belang direct de gemeenten informeren.
3. Bij de opstelling van de Begroting, Tussentijdse Rapportage en de Jaarrekening in de paragraaf Weerstandsvermogen een actuele stand van zaken vermelden van ontwikkeling in risico's.
4. Indien onvoorziene omstandigheden voor de SK-aanleiding zijn om een beroep te doen op de samenwerkende gemeenten wordt eerst vastgesteld vanuit welke afdeling dit beroep is ontstaan. De kostenverdeelsleutel van de betreffende afdeling wordt dan ook toegepast om de verdeling van aanspraak op de gemeenten te verdelen.
5. Frequent verifiëren dat de actuele risico's van de SK volledig in beeld zijn en met dat doel nadrukkelijk navraag doen bij het management van de onderscheiden afdelingen.

Beleid met betrekking tot voorzieningen
De GRSK houdt tot op heden geen activa aan, waarvoor een voorziening ter egalisatie van onderhoudslasten moet worden gevormd. Er is binnen de GRSK geen aanleiding om een of meer voorzieningen aan te houden.

Inventarisatie van risico's op organisatieniveau
In de kadernota 2021 is opgenomen dat in 2020 een project start dat gericht is op het "Opnieuw verbinden van de Kempengemeenten". Hierdoor ontstaat een veranderingsopgave voor zowel de gemeenten als de GRSK. Deze zal een uitwerking moeten krijgen in de zin van personeel, financiën, juridisch, organisatorisch enzovoorts. Daardoor is er op dit moment onzekerheid over de ontwikkeling van de samenwerking, die ook voor de GRSK onzekerheden en risico's met zich meebrengt. Het risico is het mogelijk ontstaan van frictiekosten bij aanpassing van het samenwerkingsverband. Met de verdere uitwerking van het project worden alle gevolgen in beeld gebracht.

Uitbreidingen van de formatie zijn in het financieel meerjarenperspectief opgenomen tot en met 2022. Dit betekent niet zonder meer dat na 2022 minder capaciteit nodig is voor de uitvoering van taken. Risico op dit punt is dat gemeenten na 2022 geconfronteerd worden met hogere uitvoeringskosten dan de kosten die nu in het meerjarenperspectief in beeld zijn gebracht.

Er is geen flexibel formatiebudget begroot vanaf 2021. Dit betekent dat ingeval er vervangingskosten bijvoorbeeld wegens ziekte van medewerkers ontstaan, daar geen budget voor beschikbaar is. Het risico dat daarbij optreedt is het mogelijk overschrijden van de begroting of dat niet alle taken volledig kunnen worden uitgevoerd.
Als gevolg van de overdracht van taken van de voormalige ISD zijn reorganisatiekosten ontstaan waarvan de financiële gevolgen nog niet volledig bekend zijn. De loonkosten van deze medewerkers worden zoveel als mogelijk gecompenseerd door baten van derden.

Inventarisatie van risico's op afdelingsniveau

Afdeling Staf en afdeling Personeel en Organisatie
Bij deze afdelingen zijn geen bijzondere risico's bekend die met de activiteiten van deze afdelingen verband houden.

Afdeling SSC
Veel systemen die door SSC beschikbaar worden gesteld aan gebruikers, zijn zodanig dat overstappen naar alternatieve systemen praktisch wordt tegengehouden door hoge organisatie- en inrichtingskosten. Hierdoor ontstaat gebondenheid aan leveranciers. Het is een reëel risico dat ook komende jaren het SSC geconfronteerd gaat worden met onvermijdbare aanpassingen van software en bijbehorende kosten.
Bij de kapitaallasten bestaat het risico van overschrijding van de begroting, in het geval dat het SSC wordt geconfronteerd met niet uitstelbare vervanging van activa, die niet begroot zijn.

Vaste telefonie stuit in de implementatie op problemen. De mate waarin het project binnen de huidige kaders en contracten succesvol kan worden afgerond is onzeker. Dit heeft zowel impact op de aangegane verplichtingen alsmede op de continuïteit van de telefonische bereikbaarheid.

SSC de Kempen is zich aan het oriënteren op alternatieven voor de huidige hardware voor het AS400 platform. In het investeringsprogramma is geanticipeerd op aanschaf en eigen beheer. In de voorbereiding worden ook alternatieven beoordeeld, zoals het platform als dienst afnemen. Dit kan nog leiden tot verschuiving in de begroting (investering naar exploitatie).

Afdeling Maatschappelijke Dienstverlening
De open-einde regelingen die de afdeling MD uitvoert dragen het risico in zich dat ingeval een toenemend beroep op deze regelingen wordt gedaan, ook de bedrijfsvoeringskosten kunnen toenemen, als gevolg van extra benodigde inzet.

In de bedrijfsvoeringskosten van Jeugdhulp (CJG+) is een zogenaamde flexibele schil opgenomen. Dat budget is beschikbaar om de uitvoeringskosten van eventuele onverwachte vraag naar dienstverlening door het CJG+ te dekken. Een toenemende vraag kan daarmee zowel op de uitvoeringskosten als ook op de programmakosten van invloed zijn.

GRSK en Kempenplus maken beiden gebruik van de Suite voor het sociale domein. Op dit moment is nog onduidelijk wat juridisch gezien de implicaties daarvan zijn.

Risico's zijn aanwezig op het gebied van schuldhulpverlening, omdat onzeker is of de systemen de volledige uitvoering van de functie op een efficiënte wijze kunnen borgen.

Afdeling VTH

De effecten van de Omgevingswet voor de deelnemende gemeenten zijn op dit moment nog niet bekend. Daarom wordt de invoering van deze wet ook als risico aangeduid.
De ontwikkeling in het aantal verzoeken om vergunningen in te trekken of om te handhaven wordt mede bepaald door particuliere initiatieven. Risico is de mogelijkheid dat meer verzoeken binnenkomen dan begroot werd, waardoor hogere lasten ontstaan om uitvoering te geven aan die verzoeken.

4.2 Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding weergeven tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de organisatie. Om dit te bereiken wordt in het BBV voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsrisico, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit. Deze kengetallen zijn in onderstaand overzicht vermeld.

Kengetallen ter beoordeling van de financiële positie

Kengetallen	Realisatie 2018	Begroting 2020	Begroting 2021	Mjr 2022	Mjr 2023	Mjr 2024
Netto schuldquote	5,99%	9,5%	9,5%	9,5%	9,5%	9,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	5,99%	9,5%	9,5%	9,5%	9,5%	9,5%
Solvabiliteitsratio	4,74 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Structurele exploitatieruimte	0,69 %	0%	0%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De solvabiliteitsratio is op begrotingsbasis gelijk aan 0, omdat de GRSK geen eigen vermogen aanhoudt.
De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen in welke mate de organisatie haar eigen structurele lasten kan dragen. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dragen.
De structurele exploitatieruimte is gelijk aan 0, omdat structurele en incidentele uitgaven altijd gelijk zijn aan respectievelijk de structurele en de incidentele baten.

4.3 Paragraaf Financiering

De bijdragen van de gemeenten voor de bedrijfsvoering en voor de programmakosten worden per kwartaal en vooraf geïnd door de SK. Deze methode is steeds een robuuste wijze van financiering gebleken. Met de deelnemende gemeenten is de afspraak gemaakt, dat de kwartaalnota door de gemeente betaald kan worden in drie maandtermijnen. Hierdoor wordt het beslag op de liquiditeit van gemeenten verlaagd.

De eerste jaren van de SK werden activa uitsluitend gefinancierd met kort vreemd vermogen. In de periode 2012 tot en met 2019 werden leningen aangetrokken bij BNG. Deze leningen zijn volledig afgelost.
In 2019 werden geen kasgeldleningen afgesloten.
Voor komende jaren is de verwachting dat de buffer in de liquiditeit van de GRSK versterking behoeft. Daar zijn meerdere mogelijkheden voor. Met een kasgeldlening kunnen middelen voor maximaal een jaar worden aangetrokken. Alternatief voor deze oplossing kan zijn om nieuwe afspraken met gemeenten te maken over de bevoorschotting.
De rentevergoeding door de BNG over creditsaldi is op 0 begroot. Nog steeds is sprake van historisch lage rentetarieven.

Sinds december 2013 wordt ook binnen de SK uitvoering gegeven aan het verplichte Schatkistbankieren. Saldi op bankrekeningen boven het drempelbedrag van 250.000 euro worden dagelijks overgeheveld naar de schatkist. Over tegoeden in de schatkist werd geen rente ontvangen in 2019, vanwege de lage rentestand. In de begroting wordt ook geen rekening gehouden met eventuele renteopbrengsten van het schatkistbankieren.

De programmakosten van de SK vallen buiten de bedrijfsvoering van de SK. Jaarlijks vindt afrekening met gemeenten plaats van de programmakosten over het voorbije dienstjaar. Op programmakosten ontstaat geen resultaat. De SK neemt bancaire diensten af van uitsluitend Bank Nederlandse Gemeenten.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm
De kasgeldlimiet en de renterisiconorm hebben allebei als doel de leningportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de structuur van de leningen, niet aan de hoogte. De kasgeldlimiet richt zich hierbij op leningen met een rentetypische looptijd van maximaal een jaar (ook wel korte leningen, of kort geld genoemd). De renterisiconorm betreft leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (lange leningen, lang geld).
De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal. Het wettelijke percentage voor de Gemeenschappelijke Regeling is bepaald op 8,2 %. [5]

Tabel Kasgeldlimiet 2021

€ x 1000	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal	19.941	19.941	19.941	19.941
Toegestane kasgeldlimiet	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
Kasgeldlimiet in bedrag	1.635	1.635	1.635	1.635

De verwachting is dat het kasgeldlimiet in een bepaald kwartaal niet hoger zal zijn dan het wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal.
In deze begroting is ervan uitgegaan dat geen langlopende leningen worden afgesloten.

Renterisico op vaste schuld: de renterisiconorm
De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met een looptijd van een jaar of langer te beperken. Dit komt erop neer dat het renterisico in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal. Het wettelijke percentage voor de Gemeenschappelijke Regeling is voor 2021 vastgesteld op 20 %.
De wijzigingen in de langlopende leningen blijven onder de wettelijke norm.

[5] https://wetten.overheid.nl/BWBR0012075/2009-04-05

Berekening renterisico 2021 (x 1000 €)	
Renteherziening en aflossingen	0
(Her-)financiering	0
Renterisiconorm (20 % van het begrotingstotaal)	3.988
Ruimte onder de renterisiconorm	3.988

Renteverplichtingen	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021
Rente opgenomen geldleningen	12.700	12.700	0	0
Rente kasgeldleningen	0	0	0	0
Totaal rente	12.700	12.700	0	0

4.4 Paragraaf onderhoud Kapitaalgoederen

Volgens de voorschriften van het BBV bevat de jaarrekening van GRSK een paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen. In die paragraaf wordt minimaal het beleidskader en de hieruit voortvloeiende financiële consequenties vertaald naar de begroting voor tenminste de volgende kapitaalgoederen: wegen, riolering, water, groen en gebouwen.
De genoemde categorieën zijn niet van toepassing op de GRSK. De GRSK heeft geen gebouwen in eigendom verkregen. De SK is gehuisvest in de gemeentehuizen van deelnemende gemeenten.
Samenwerking Kempengemeenten heeft tot op heden geen expliciet beleid vastgesteld voor het onderhoud van kapitaalgoederen.
Investeringen door GRSK hebben uitsluitend betrekking op investeringen met economisch nut.
Kapitaalgoederen betreffen voornamelijk hardware- en softwarevoorzieningen, die door de afdeling SSC worden aangeschaft en onderhouden. Naast deze activa zijn er bedrijfsauto's in bezit van het samenwerkingsverband.
Voor het onderhoud van de hard- en software werd geen voorziening gevormd. Alle kosten komen ten laste van de exploitatie. De kosten voor het onderhoud van hard- en software bestaan vooral uit het aanschaffen, onderhoud en verlengen van softwarelicenties.

4.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

Samenwerking Kempengemeenten is vooral een samenwerking op uitvoerend niveau.
De omvang van de totale formatie binnen het samenwerkingsverband van de SK is in onderstaand overzicht opgenomen.

Afdeling	Formatie 1-1-2020
Staf	9,03
Personeel & Organisatie	8,90
Shared Service Centre	36,33
Maatschappelijke Dienstverlening	69,24
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	46,15
Totaal formatie	169,65

5 PROCEDURE BEGROTING 2021

De financiële begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 voor de GRSK is in paragraaf 6.1 opgenomen. In deze paragraaf is tevens een voorstel opgenomen tot wijziging van de begroting 2020.

Op grond van artikel 19 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten moet de toelichting op het overzicht van baten en lasten het gerealiseerde bedrag van het voor-vorige begrotingsjaar bevatten. Omdat de jaarrekening 2019 weliswaar in concept gereed is, doch nog niet is vastgesteld is het om die reden niet mogelijk om de in 2019 gerealiseerde bedragen te presenteren. In het overzicht zijn daarom de rekening 2017 en de vastgestelde begrotingen 2018 en 2019 opgenomen.
Op basis van de verdeelsleutels van de verschillende afdelingen zijn de bijdragen per gemeente berekend. Deze verdeling is opgenomen in paragraaf 6.3 bij deze begroting. Het voorstel tot het voteren van kredieten door het Algemeen Bestuur is opgenomen in paragraaf 6.2.

De programmakosten van de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening worden in paragraaf 7.2 bij de begroting van de GRSK gevoegd. Het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur nemen hierover geen besluit maar nemen kennis van deze lasten. Op basis van een prognose van de Programmakosten stellen gemeenten voorschotten beschikbaar aan de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening, om uitvoering te kunnen geven aan de taken die gemeenten hebben ondergebracht bij de SK. Voor de begroting en de jaarrekening lopen de programmakosten altijd op nul. Het overzicht geeft een prognose van de programmakosten. De genoemde bedragen lopen via de rekeningen van de SK, omdat de Samenwerking Kempengemeenten de regelingen uitvoert.

Ten slotte
Het Dagelijks Bestuur heeft het concept jaarprogramma en de begroting 2021 op 15 april 2020 vastgesteld. Dit geldt ook voor de begrotingswijziging 2020 die in de procedure van de begroting 2021 meeloopt.

Gemeenteraden worden in de gelegenheid gesteld hun zienswijze te geven op het concept. Daarna worden de begroting 2021 met de meerjarenraming, de begrotingswijziging 2020 en het jaarprogramma met financiële begroting ter vaststelling voorgelegd aan het Dagelijks Bestuur en aan het Algemeen Bestuur.
Sluitstuk van de procedure is conform de voorschriften de toezending van de begroting aan de provincie Noord Brabant.

6. FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Op de volgende pagina staat het totaaloverzicht van de financiële consequenties die volgen uit de voorstellen in voorgaande hoofdstukken. Verder zijn de volgende overzichten opgenomen:

6.1 Financiële begroting en meerjarenraming
6.2 MeerjarenInvesteringsPlan
6.3 Overzicht van de bijdragen per gemeente
6.4 Splitsing gemeentelijke bijdragen in structureel en incidenteel

6.1 Begrotingswijziging 2020; Begroting 2021 en Meerjarenraming 2022-2024

Onderstaand overzicht is inclusief interne doorbelastingen tussen afdelingen.

Begroting 2021 GRSK **€*1**	Rekening	Begroting	Begroot	Wijziging	Gewijzigde Begroting	Begroot	Wijziging	Begroting	Meerjarenraming		
LASTEN	2018	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Lasten											
Staf	780.307	1.004.069	980.752	88.725	1.069.477	570.741	256.882	827.622	827.622	463.632	463.632
P&O	914.698	983.711	1.013.047	111.002	1.124.049	994.012	153.843	1.147.856	1.148.438	1.130.111	1.133.214
SSC	7.178.650	7.880.413	8.305.649	102.098	8.407.747	8.190.879	419.826	8.610.706	8.706.433	8.398.501	8.580.126
Maatschappelijke Dienstverlening	9.434.003	8.662.528	6.909.505	458.023	7.367.528	6.820.419	410.478	7.230.897	6.937.207	6.718.364	6.549.397
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	3.822.063	3.921.968	4.096.293	304.888	4.401.181	3.949.397	312.780	4.262.177	4.264.468	4.124.598	4.137.180
Totaal lasten	**22.129.721**	**22.452.689**	**21.305.246**	**1.064.736**	**22.369.981**	**20.525.449**	**1.553.809**	**22.079.258**	**21.884.169**	**20.835.206**	**20.863.550**
Baten van derden											
Staf (inclusief budgetoverheveling)	20.431	50.000	0	60.000	60.000	0	0	0	0	0	0
P&O	40.876	67.766	91.705	116.365	208.070	91.785	116.365	208.150	208.080	208.096	208.097
SSC	282.553	384.237	513.105	70.332	583.437	516.340	73.482	589.822	585.019	586.899	586.899
Maatschappelijke Dienstverlening	213.173	213.438	184.438	-52.500	131.938	184.438	-52.500	131.938	131.938	131.938	131.938
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	221.763	0	0	70.000	70.000	0	0	0	0	0	0
Totaal baten van derden	**778.796**	**715.441**	**789.248**	**264.197**	**1.053.445**	**792.563**	**137.347**	**929.910**	**925.037**	**926.934**	**926.935**
Saldo lasten en baten van derden											
Staf	759.876	954.069	980.752	28.725	1.009.477	570.741	256.882	827.622	827.622	463.632	463.632
P&O	873.822	915.945	921.341	-5.363	915.978	902.227	37.478	939.706	940.359	922.015	925.117
SSC	6.896.097	7.496.176	7.792.544	31.766	7.824.310	7.674.540	346.344	8.020.884	8.121.414	7.811.601	7.993.227
Maatschappelijke Dienstverlening	9.220.830	8.449.090	6.725.067	510.523	7.235.590	6.635.981	462.978	7.098.959	6.805.269	6.586.426	6.417.459
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	3.600.300	3.921.968	4.096.293	234.888	4.331.181	3.949.397	312.780	4.262.177	4.264.468	4.124.598	4.137.180
Totaal saldo lasten en baten	**21.350.925**	**21.737.248**	**20.515.997**	**800.539**	**21.316.536**	**19.732.886**	**1.416.462**	**21.149.347**	**20.959.132**	**19.908.272**	**19.936.616**
Interne doorbelastingen											
Staf	808.872	954.069	980.752	28.725	1.009.477	570.741	256.882	827.622	827.622	463.632	463.632
P&O	258.684	275.243	267.211	-2.083	265.128	267.635	13.394	281.030	281.234	281.189	282.159
SSC	915.528	955.599	1.096.185	89.916	1.186.101	1.109.581	-80.339	1.029.243	1.033.271	1.030.100	1.056.081
Maatschappelijke Dienstverlening	245.562	245.562	245.562	-245.562	0	245.562	-245.562	0	0	0	0
Totaal doorbelastingen	**2.228.646**	**2.430.473**	**2.589.710**	**-129.004**	**2.460.706**	**2.193.520**	**-55.624**	**2.137.895**	**2.142.128**	**1.774.921**	**1.801.872**
Totaal bijdragen gemeenten	**19.564.871**	**19.306.775**	**17.926.288**	**929.543**	**18.855.830**	**17.539.366**	**1.472.086**	**19.011.452**	**18.817.005**	**18.133.351**	**18.134.743**
Gerealiseerde resultaat	**442.593**	**0**	**0**	**0**	**0**	0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Alle bedragen in euro's											

6.2 MeerjarenInvesteringsPlan 2020-2024 (MIP)

Omschrijving Krediet	Krediet 2020	Wijziging krediet 2020	Nieuw krediet 2020	Krediet 2021	Wijziging krediet 2021	Krediet 2021	Krediet 2022	Krediet 2023	Krediet 2024
IT-hardware vervanging	**955.000**	**100.000**	**1.055.000**	**275.000**	**28.000**	**303.000**	**100.000**	**1.170.000**	**680.000**
Vervangen server Bladel AS400	300.000		300.000						
Vervanging van fire walls	0	75.000	75.000	0				120.000	
Core Switches 4 x								110.000	
Instrumenten landmeten				50.000	0	50.000		50.000	
Lokale server hardware DHCP				40.000	0	40.000			
VDI appliance & werkstations								100.000	
UPS Bladel	20.000	0	20.000						20.000
UPS Eersel				20.000	0	20.000			
FAT-clients				15.000	-15.000	0			
Monitoren en thin Clients								730.000	
Werkplek Thin Clients (750 stuks)									
Blades Bladel	175.000	0	175.000						175.000
Cabinet Bladel	0	25.000	25.000	25.000	-25.000	0			25.000
Blades Eersel	60.000	0	60.000						60.000
Vervangen Switches (42 stuks)				100.000	68.000	168.000			
Firewalls dislocaties (12 stuks)								60.000	
Dedicated scanners DIV proces digitalisering				25.000	0	25.000			
Vernieuwing balie printers								0	
SAN bladel en Eersel	400.000	0	400.000				100.000		400.000
IT-software/hardware nieuw	**180.000**	**80.000**	**260.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Modernisering GBA									
Beveiling devices outside infrastructuur	0	30.000	30.000						
Invoering IPv6 Kempenbreed	0	50.000	50.000						
Berichtenbox mijn overheid	100.000	0	100.000						
Digitaal ondertekenen	80.000	0	80.000						
IT-software vervanging	**275.000**	**162.285**	**437.285**	**465.000**	**-30.000**	**435.000**	**95.000**	**145.000**	**0**
Software voor IB en Privacy									
Ms exchange software	0	75.000	75.000	250.000	-70.000	180.000		75.000	
Virtualisatie software	250.000	-250.000						0	
Virtualisatie software							40.000		
Back-up Units				80.000	0	80.000			
Vernieuwing telefonie	0	79.985	79.985						
Beheerssoftware infrastructuur							55.000		
Database updates				60.000	-60.000	0		0	
SQL database software				75.000	0	75.000			
Updates GEO	25.000	-25.000	0						
Geo aanbesteding		39.000	39.000						
ICT Omgevingswet	0	100.000	100.000						
Upgrade RO-totaal	0	20.000	20.000						
Woz-berichtenverkeer	0	56.300	56.300						
GCI veilig (SIEM / SOC)	0	15.000	15.000						
Koppeling BGT-BOR				0	30.000	30.000			
Updates DMS				0	70.000	70.000		70.000	
Licentie Document Management Systeem		52.000	52.000						
Overige investeringen vervanging	**35.000**	**80.000**	**115.000**	**35.000**	**-15.000**	**20.000**	**0**	**0**	**165.000**
Airco serverruimte Eersel									25.000
Airco serverruimte Bladel									25.000
Infrastructuur wifi (- 60 k in 2019)	0	80.000	80.000	0	0	0		0	80.000
Voertuigen landmeetkunde				35.000	-15.000	20.000			
Blussysteem	35.000	0	35.000						35.000
Dienstverlening	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Digikoppeling en LV-Woz									
SIM-Bestuur + RIS applicatie									
Totaal	**1.445.000**	**422.285**	**1.867.285**	**775.000**	**-17.000**	**758.000**	**195.000**	**1.315.000**	**845.000**

Alle bedragen in euro's.

Kredieten worden op geaggregeerd niveau vastgesteld.

6.3 Gemeentelijke bijdragen voor en na begrotingswijziging

Wijziging gemeentelijke bijdragen als gevolg van de begroting 2021 en meerjarenraming 2022 - 2024

Wijziging gemeentelijke bijdragen als gevolg van de begrotingswijziging 2020

€*1			
Begrotingswijziging 2020	**Begroot**	**Voorstel wijziging**	**Toename / Afname**
Bijdrage per gemeente	**2020**	**2020**	**2020**
Gemeente Bergeijk	2.960.906	3.152.883	191.977
Gemeente Bladel	4.423.939	4.687.774	263.835
Gemeente Eersel	4.138.437	4.364.683	226.247
Gemeente Oirschot	3.296.099	3.376.241	80.142
Gemeente Reusel-De Mierden	3.106.907	3.274.249	167.342
Totaal	**17.926.288**	**18.855.830**	**929.542**
Begroting 2021	**Voorstel wijziging**	**Voorstel wijziging**	**Toename / Afname**
Bijdrage per gemeente	**2021**	**2021**	**2021**
Gemeente Bergeijk	2.906.578	3.203.796	297.217
Gemeente Bladel	4.322.632	4.732.638	410.006
Gemeente Eersel	4.036.116	4.416.709	380.594
Gemeente Oirschot	3.236.816	3.385.627	148.811
Gemeente Reusel-De Mierden	3.037.224	3.272.682	235.457
Totaal	**17.539.366**	**19.011.452**	**1.472.086**
Jaarschijf 2022	**Voorstel wijziging**	**Voorstel wijziging**	**Toename / Afname**
Bijdrage per gemeente	**2022**	**2022**	**2022**
Gemeente Bergeijk	2.885.079	3.142.110	257.031
Gemeente Bladel	4.298.703	4.667.687	368.984
Gemeente Eersel	4.009.445	4.376.560	367.115
Gemeente Oirschot	3.210.728	3.385.949	175.221
Gemeente Reusel-De Mierden	3.016.318	3.244.699	228.381
Totaal	**17.420.272**	**18.817.005**	**1.396.733**
Jaarschijf 2023	**Voorstel wijziging**	**Voorstel wijziging**	**Toename / Afname**
Bijdrage per gemeente	**2023**	**2023**	**2023**
Gemeente Bergeijk	2.889.917	3.021.765	131.848
Gemeente Bladel	4.303.291	4.493.932	190.641
Gemeente Eersel	4.016.831	4.209.117	192.286
Gemeente Oirschot	3.216.985	3.280.525	63.541
Gemeente Reusel-De Mierden	3.021.805	3.128.011	106.207
Totaal	**17.448.828**	**18.133.351**	**684.523**
Jaarschijf 2024	**Meerjarenraming**	**Voorstel wijziging**	**Toename / Afname**
Bijdrage per gemeente	**2024**	**2024**	**2024**
Gemeente Bergeijk		3.008.667	3.008.667
Gemeente Bladel		4.483.579	4.483.579
Gemeente Eersel		4.199.856	4.199.856
Gemeente Oirschot		3.315.437	3.315.437
Gemeente Reusel-De Mierden		3.127.204	3.127.204
Totaal	**0**	**18.134.744**	**18.134.744**

6.4 Splitsing gemeentelijke bijdragen naar structureel en incidenteel

Voorstel begroting 2021, Meerjarenraming 2022-2024 en begrotingwijziging 2020

€			
2020	**Totale bijdrage**	**Structurele bijdrage**	**Incidentele bijdrage**
Bijdrage per gemeente	**2020**	**2020**	**2020**
Gemeente Bergeijk	3.152.883	2.963.600	189.283
Gemeente Bladel	4.687.774	4.392.875	294.899
Gemeente Eersel	4.364.683	4.095.185	269.498
Gemeente Oirschot	3.376.241	3.272.621	103.620
Gemeente Reusel-De Mierden	3.274.249	3.080.332	193.916
Totaal	**18.855.830**	**17.804.613**	**1.051.217**

Begroting 2021	**Totale bijdrage**	**Structurele bijdrage**	**Incidentele bijdrage**
Bijdrage per gemeente	**2021**	**2021**	**2021**
Gemeente Bergeijk	3.203.796	2.992.319	211.477
Gemeente Bladel	4.732.638	4.461.341	271.297
Gemeente Eersel	4.416.709	4.175.261	241.448
Gemeente Oirschot	3.385.627	3.298.231	87.396
Gemeente Reusel-De Mierden	3.272.682	3.101.387	171.294
Totaal	**19.011.452**	**18.028.539**	**982.913**

Jaarschijf 2022	**Totale bijdrage**	**Structurele bijdrage**	**Incidentele bijdrage**
Bijdrage per gemeente	**2022**	**2022**	**2022**
Gemeente Bergeijk	3.142.110	3.009.755	132.354
Gemeente Bladel	4.667.687	4.482.257	185.431
Gemeente Eersel	4.376.560	4.196.985	179.575
Gemeente Oirschot	3.385.949	3.317.058	68.891
Gemeente Reusel-De Mierden	3.244.699	3.118.959	125.740
Totaal	**18.817.005**	**18.125.014**	**691.990**

Jaarschijf 2023	**Totale bijdrage**	**Structurele bijdrage**	**Incidentele bijdrage**
Bijdrage per gemeente	**2023**	**2023**	**2023**
Gemeente Bergeijk	3.021.765	3.007.326	14.439
Gemeente Bladel	4.493.932	4.476.713	17.220
Gemeente Eersel	4.209.117	4.195.040	14.077
Gemeente Oirschot	3.280.525	3.313.432	-32.907
Gemeente Reusel-De Mierden	3.128.011	3.118.590	9.421
Totaal	**18.133.351**	**18.111.101**	**22.250**

Jaarschijf 2024	**Totale bijdrage**	**Structurele bijdrage**	**Incidentele bijdrage**
Bijdrage per gemeente	**2024**	**2024**	**2024**
Gemeente Bergeijk	3.008.667	3.029.994	-21.327
Gemeente Bladel	4.483.579	4.505.450	-21.870
Gemeente Eersel	4.199.856	4.222.336	-22.480
Gemeente Oirschot	3.315.437	3.336.912	-21.475
Gemeente Reusel-De Mierden	3.127.204	3.143.052	-15.848
Totaal *	**18.134.744**	**18.237.744**	**-103.000**

In 2024 is de onderuitputting kapitaallasten een incidentele negatieve last.

Op de afdelingsbegrotingen zijn de incidentele lasten en baten aangeduid.

6.5 Overzicht en toelichting incidentele lasten en baten

De lasten en baten uit de begroting die incidenteel zijn opgenomen, zijn in onderstaand overzicht gepresenteerd.

afdeling	Specificatie incidentele lasten en baten	Lasten					Baten					Saldo				
	Jaar	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Staf	Loonkosten tijdelijke formatie	295.940	213.990	213.990	-	-						295.940	213.990	213.990	-	-
	Budget vervanging personeel	78.000										78.000	-	-	-	-
	Kempengemeenten opnieuw verbinden	100.000										100.000	-	-	-	-
	Frictiekosten a.g.v. taakstellende bezuiniging	-	150.000	150.000	-	-						-	150.000	150.000	-	-
	Baten van derden						60.000					-60.000	-	-	-	-
												-	-	-	-	-
SSC	Onderuitputting kapitaallasten	-270.723	-85.577	-22.000	-157.750	-103.000						-270.723	-85.577	-22.000	-157.750	-103.000
	Incidenteel begrote software-applicaties	59.500	59.500									59.500	59.500	-	-	-
												-	-	-	-	-
MD	Flexibele schil	500.000	300.000	100.000	-	-						500.000	300.000	100.000	-	-
	Formatie WvGGZ	58.000	48.000	-	-	-						58.000	48.000	-	-	-
	Formatie SHV	47.000	47.000	-	-	-						47.000	47.000	-	-	-
	Uitbreiding formatie Jeugdhulp	-	180.000	180.000	180.000	-						-	180.000	180.000	180.000	-
												-	-	-	-	-
VTH	Formatie teamcoordinator	70.000	70.000	70.000								70.000	70.000	70.000	-	-
	Extra werkzaamheden milieu	120.000										120.000	-	-	-	-
	Extra werkzaamheden met baten	70.000										70.000	-	-	-	-
	Extra werkzaamheden BAG	53.500										53.500	-	-	-	-
	Opbrengsten van derden						70.000					-70.000	-	-	-	-
												-	-	-	-	-
GRSK	**Totaal**	**1.181.217**	**982.913**	**691.990**	**22.250**	**-103.000**	**130.000**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.051.217**	**982.913**	**691.990**	**22.250**	**-103.000**

Op de volgende pagina is het tijdelijk karakter van de posten toegelicht.

Toelichting van de incidentele posten
Bij de afdeling Staf is tijdelijk formatie begroot, om het project van “Kempengemeenten opnieuw verbinden” uit te voeren. Dat project is afgerond voor 2023. Voor dit project is eenmalig een projectbudget begroot van 100.000 euro ter dekking van eventuele onderzoeks- of advieskosten.
De kosten voor vervanging van personeel wegens ziekte worden vanaf 2021 opgevangen binnen het formatiebudget. Ingeval een jaarplan om die reden niet volledig kan worden uitgevoerd word dat gemeld aan het DB.
Er is een structurele taakstelling begroot bij de afdeling Staf van € 150.000. Deze gaat in vanaf 2021. In de jaren 2021 en 2022 wordt € 150.000 incidenteel begroot om de reductie in lasten van overhead te realiseren.

In 2020 worden eenmalig baten van derden geraamd, omdat een detacheringstraject loopt. De loonkosten daarvan zijn opgenomen in het tijdelijk formatiebudget.

Bij het SSC is de post “onderuitputting kapitaallasten” opgenomen, conform de vernieuwde financiële verordening.
Verder zijn binnen de applicatie-portfolio van software een viertal programma’s begroot tot en met 2021. Er is geen besluit om het gebruik van deze applicaties voort te zetten, na 2021. Het betreft:

- Multiservice voor ondernemers
- Vernieuwing Raadsinformatiesysteem
- Informatiebeveiliging (AVG)
- Beveiliging mobiele devices

Bij Maatschappelijke Dienstverlening worden door de GRSK alleen de uitvoeringskosten begroot. De flexibele schil is begroot om wisselingen in de vraag naar dienstverlening op te vangen. Vanaf 2021 wordt dit afgebouwd naar euro 300.000 en vervolgens per 2022 naar euro 100.000. Deze afbouw is haalbaar en maatregelen daartoe worden in overleg met deelnemende gemeenten voorbereid. Van direct belang voor de dienstverlening is de ontwikkeling in de vraag naar dienstverlening. Dit punt wordt doorlopend gemonitord.

De tijdelijke formatie op uitvoering van de WvGGZ betreft een pilot voor twee jaren. Het is een nieuwe taak waarvan nog niet goed bekend is wat voor beslag dat op de organisatie gaat leggen. Dat wordt naar verwachting in 2020 en 2021 duidelijk.

Extra inzet op schuldhulpverlening wordt begroot voor twee jaren. De werkwijze bij Shuldhulpverlening wordt aangepast. Er wordt enkele jaren extra inzet op begroot om de uitvoering goed te organiseren. Verwachting is dat de extra inzet niet structureel vereist is.

Bij afdeling VTH worden incidentele lasten begroot die gedekt worden door de geraamde incidentele baten. Het zijn voornamelijk vragen naar dienstverlening door deelnemende gemeenten die niet in het standaardpakket zijn opgenomen. (o.m. toezicht)
De functie teamcoördinator wordt begroot tot 2023. Ook voor de afdeling VTH worden komende jaren plannen opgesteld over een nieuwe wijze van samenwerking na 2022. Tot 2023 wordt de huidige formatie niet gewijzigd.
Voor de incidentele werkzaamheden die op het gebied van milieu ontstaan is 120.000 euro begroot.
De teams Vergunningen en Juridisch hebben te maken met een zeer groot aantal verzoeken tot intrekken en/of handhaving van milieuvergunningen. Al deze extra werkzaamheden brengen naar verwachting tot € 120.000 aan extra kosten met zich mee als gevolg van extern in te huren personeel voor 2020.

7 BIJLAGEN

7.1 Geo-gegevensbeheer financieel in beeld

SSC		SSC-zonder Geo-gegevensbeheer						Geo-gegevensbeheer					
Afdeling SSC de Kempen	€*1	Gewijzigde Begroting	Begroting	Meerjarenraming				Gewijzigde Begroting	Begroting	Meerjarenraming			
LASTEN		2020	2021	2022	2023	2024		2020	2021	2022	2023	2024	
	fte												
Loonkosten		**1.755.270**	**1.825.478**	**1.825.478**	**1.825.478**	**1.825.478**		**950.331**	**989.049**	**989.049**	**989.049**	**989.049**	
Inhuur	*	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	
Inhuur externen ten behoeve van landmeten		0	0	0	0	0		120.000	120.000	120.000	120.000	120.000	
Uitbesteed werk		37.890	37.890	37.890	37.890	37.890		21.110	21.110	21.110	21.110	21.110	
Personeelskosten		45.596	45.596	45.596	45.596	45.596		25.404	25.404	25.404	25.404	25.404	
Huisvestingskosten		66.147	66.147	66.147	66.147	66.147		36.853	36.853	36.853	36.853	36.853	
Organisatiekosten		33.394	30.183	30.183	30.183	30.183		18.606	16.817	16.817	16.817	16.817	
Exploitatielasten ICT													
IT-Software		2.666.524	2.666.524	2.607.024	2.607.024	2.607.024		156.016	156.016	156.016	156.016	156.016	
IT-Hardware		1.017.154	1.013.349	1.013.349	1.013.349	1.013.349		24.166	27.971	27.971	27.971	27.971	
Taakstelling op ICT		0	-175.000	-175.000	-175.000	-175.000		0	0	0	0	0	
Totaal exploitatielasten ICT		**3.683.678**	**3.504.873**	**3.445.373**	**3.445.373**	**3.445.373**	#	**180.182**	**183.987**	**183.987**	**183.987**	**183.987**	
Geo - gegevensbeheer		0	0	0	0	0		125.000	125.000	125.000	125.000	125.000	
Nieuwe ontwikkelingen													
Upgrade RO-totaal		0	11.000	11.000	11.000	11.000		0	0	0	0	0	
Woz berichtenverkeer Stuf- Tax		56.500	56.500	56.500	56.500	56.500		0	0	0	0	0	
CGI-veilig - SIEM/SOC		20.000	30.000	30.000	30.000	30.000		0	0	0	0	0	
Virtualisatiesoftware		0	0	70.000	70.000	70.000		0	0	0	0	0	
Licenties Document Management Systeem		17.000	17.000	17.000	17.000	17.000		0	0	0	0	0	
Koppeling BGT-BOR		0	0	5.000	5.000	5.000		0	0	0	0	0	
Applicatie geo-gegevens (Gouw IT)		37.000	37.000	37.000	37.000	37.000		0	0	0	0	0	
Infrastructuur Wifi		30.000	30.000	30.000	30.000	30.000		0	0	0	0	0	
Contract printapparatuur 2019		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000		0	0	0	0	0	
Dienstverlening aan kempenPlus (oud-WVK-deel)		77.332	80.482	80.482	80.482	80.482		0	0	0	0	0	
Doorbelastingen													
Doorbelastingen P&O		43.638	43.216	43.248	43.241	43.390		24.313	24.078	24.095	24.091	24.174	
Doorbelastingen Staf		278.764	233.860	233.860	131.008	131.008		155.311	130.294	130.294	72.990	72.990	
Kapitaallasten		735.845	871.160	887.761	875.745	1.002.388		93.306	93.306	93.306	93.306	93.306	
Onderuitputting kapitaallasten	*	-270.723	-85.577	-22.000	-157.750	-103.000		0	0	0	0	0	
Totaal lasten		**6.657.331**	**6.844.809**	**6.940.519**	**6.689.894**	**6.871.436**		**1.750.416**	**1.765.897**	**1.765.914**	**1.708.607**	**1.708.690**	
BATEN													
Baten van derden													
Geodienstverlening /landmeten		-	-	-	-	-		232500	232500	232500	232500	232500	
Dienstverlening aan Bizob via Oirschot		50.000	50.000	50.000	50.000	50.000		0	0	0	0	0	
Baten uit dienstverlening aan Kempenplus Pw-deel		215.605	218.840	214.037	215.917	215.917		0	0	0	0	0	
Baten uit dienstverlening aan Kempenplus WVK-deel		77.332	80.482	80.482	80.482	80.482		0	0	0	0	0	
Overige baten van derden		8.000	8.000	8.000	8.000	8.000		0	0	0	0	0	
Totaal baten van derden		**350.937**	**357.322**	**352.519**	**354.399**	**354.399**		**232.500**	**232.500**	**232.500**	**232.500**	**232.500**	
Bijdragen gemeenten													
Gemeente Bergeijk		969.565	1.051.518	1.071.435	1.020.222	1.051.322		314.918	317.496	317.500	305.634	305.651	
Gemeente Bladel		1.034.474	1.137.711	1.159.634	1.103.815	1.138.201		344.587	347.107	347.111	334.139	334.158	
Gemeente Eersel		1.064.113	1.168.023	1.188.059	1.134.964	1.166.687		320.021	324.463	324.467	312.341	312.358	
Gemeente Oirschot		1.169.918	1.164.260	1.183.930	1.131.417	1.162.512		316.430	320.083	320.086	308.124	308.141	
Gemeente Reusel-De Mierden		882.222	936.731	951.669	914.977	942.234		221.960	224.248	224.250	215.869	215.882	
Totaal bijdragen gemeenten		**5.120.293**	**5.458.244**	**5.554.728**	**5.305.394**	**5.460.956**		**1.517.916**	**1.533.397**	**1.533.414**	**1.476.107**	**1.476.190**	
Totaal doorbelastingen afdelingen		**1.186.101**	**1.029.243**	**1.033.271**	**1.030.100**	**1.056.081**		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Totaal baten		**6.657.331**	**6.844.809**	**6.940.519**	**6.689.894**	**6.871.436**		**1.750.416**	**1.765.897**	**1.765.914**	**1.708.607**	**1.708.690**	
Saldo lasten en baten		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Gerealiseerde resultaat													

* := incidentele last / baat

Op toerekening van kapitaallasten en IT-kosten is nog een nader specificatie nodig.

7.2 Bijlage A Begroting naar taakvelden BBV

Begroting naar taakvelden BBV; 2020

Taakveld	Omschrijving taakveld BBV	Totaal lasten	Totaal baten
	Beheer en ondersteuning		
0.4	Overhead	8.935.016	8.935.016
	Veiligheid		
1.2	Openbare orde en veiligheid	637.099	637.099
	Sociaal domein		
6.2	Wijkteams	3.566.872	3.566.872
6.3	Inkomensregelingen	275.432	275.432
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.046.039	2.046.039
	Volksgezondheid en milieu		
7.3	Afval	166.633	166.633
7.4	Milieubeheer	540.834	540.834
	Volkshuisvestiging, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1	Ruimtelijke ordening	1.010.735	1.010.735
8.3	Wonen en bouwen	2.730.616	2.730.616
		19.909.276	**19.909.276**

Begroting naar taakvelden BBV; 2021

Taakveld	Omschrijving taakveld BBV	Totaal lasten	Totaal baten
	Beheer en ondersteuning		
0.4	Overhead	8.977.570	8.977.570
	Veiligheid		
1.2	Openbare orde en veiligheid	651.322	651.322
	Sociaal domein		
6.2	Wijkteams	3.681.200	3.681.200
6.3	Inkomensregelingen	286.157	286.157
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.009.910	2.009.910
	Volksgezondheid en milieu		
7.3	Afval	171.171	171.171
7.4	Milieubeheer	555.559	555.559
	Volkshuisvestiging, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1	Ruimtelijke ordening	1.026.556	1.026.556
8.3	Wonen en bouwen	2.581.918	2.581.918
		19.941.363	**19.941.363**

Begroting GRSK naar taakvelden gemeenten; 2020

€	2020	2020	2020	2020	2020	2020	2020	2020		2020	2020	2020	2020	2020	2020
Alle afdelingen	0.4 Overhead	0.10 Mutaties en reserves	1.2 openbare veiligheid	6.2 Wijkteams	6.3 Inkomensregelingen	6.4 Begeleide participatie	6.5 Arbeidsparticipatie	6.6 Maatwerkvoorziening WMO	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.3 Afval	7.4 Milieubeheer	8.1 Ruimtelijke Ordening	8.3 Wonen en Bouwen	**Totaal**
Verdeling Stafkosten															
Gemeente Bergeijk	157.075	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	157.075
Gemeente Bladel	244.162	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	244.162
Gemeente Eersel	226.755	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	226.755
Gemeente Oirschot	224.211	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	224.211
Gemeente Reusel-De Mierden	157.273	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	157.273
Bijdragen gemeenten in Staf	**1.009.477**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.009.477**
Bijdragen P&O															
Gemeente Bergeijk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemeente Bladel	139.681	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	139.681
Gemeente Eersel	157.113	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	157.113
Gemeente Oirschot	161.265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	161.265
Gemeente Reusel-De Mierden	142.318	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	142.318
Bijdragen gemeenten in P&O	**600.377**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**600.377**
Bijdragen SSC															
Gemeente Bergeijk	961.205	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163.255	69.966	1.194.427
Gemeente Bladel	1.030.489	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	175.022	75.010	1.280.521
Gemeente Eersel	1.040.224	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	176.676	75.718	1.292.618
Gemeente Oirschot	1.123.307	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	190.787	81.766	1.395.860
Gemeente Reusel-De Mierden	837.502	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	142.245	60.962	1.040.709
Bijdragen gemeenten in SSC	**4.992.728**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**847.985**	**363.422**	**6.204.134**
Bijdragen Maatschappelijke Dienstverlening															
Gemeente Bergeijk	206.361	-	-	982.113	76.878	-	-	-	536.029	-	-	-	-	-	1.801.381
Gemeente Bladel	225.803	-	-	1.074.640	86.646	-	-	-	604.135	-	-	-	-	-	1.991.223
Gemeente Eersel	209.705	-	-	998.025	37.418	-	-	-	260.895	-	-	-	-	-	1.506.043
Gemeente Oirschot	71.494	-	-	-	61.865	-	-	-	431.350	-	-	-	-	-	564.709
Gemeente Reusel-De Mierden	145.447	-	-	692.210	26.534		-	-	185.011	-	-	-	-	-	1.049.202
Bijdragen gemeenten MD	**858.809**	-	-	**3.746.987**	**289.340**	**-**	**-**	**-**	**2.017.420**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**6.912.557**
Bijdragen VTH															
Gemeente Bergeijk	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-
Gemeente Bladel	112.217	-	160.932	-	-	-	-	-	-	-	42.092	136.615	-	580.331	1.032.187
Gemeente Eersel	128.521	-	184.314	-	-	-	-	-	-	-	48.207	156.464	-	664.648	1.182.154
Gemeente Oirschot	112.001	-	160.622	-	-	-	-	-	-	-	42.011	136.352	-	579.212	1.030.197
Gemeente Reusel-De Mierden	96.188	-	137.944	-	-	-	-	-	-	-	36.079	117.101	-	497.436	884.747
Bijdragen gemeenten VTH	448.926	-	643.812	-	-	-	-	-	-	-	168.389	546.532	-	2.321.627	**4.129.286**
Totaal bijdrage per gemeente															
Gemeente Bergeijk	1.324.642	-	-	982.113	76.878	-	-	-	-	-	-	-	163.255	69.966	3.152.883
Gemeente Bladel	1.752.352	-	160.932	1.074.640	86.646	-	-	-	-	-	42.092	136.615	175.022	655.341	4.687.774
Gemeente Eersel	1.762.318	-	184.314	998.025	37.418	-	-	-	-	-	48.207	156.464	176.676	740.366	4.364.683
Gemeente Oirschot	1.692.277	-	160.622	-	61.865	-	-	-	-	-	42.011	136.352	190.787	660.978	3.376.241
Gemeente Reusel-De Mierden	1.378.728	-	137.944	692.210	26.534	-	-	-	-	-	36.079	117.101	142.245	558.398	3.274.249
Totale bijdragen van gemeenten	**7.910.317**	**-**	**643.812**	**3.746.987**	**289.340**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**168.389**	**546.532**	**847.985**	**2.685.049**	**18.855.830**

Begroting GRSK naar taakvelden gemeenten; 2021

€	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021
Alle afdelingen	0.4 Overhead	0.10 Mutaties en reserves	1.2 openbare veiligheid	6.2 Wijkteams	6.3 Inkomensregelingen	6.4 Begeleide participatie	6.5 Arbeidsparticipatie	6.6 Maatwerkvoorziening WMO	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.3 Afval	7.4 Milieubeheer	8.1 Ruimtelijke Ordening	8.3 Wonen en Bouwen	**Totaal**
Verdeling Stafkosten															
Gemeente Bergeijk	130.236	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	130.236
Gemeente Bladel	199.085	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	199.085
Gemeente Eersel	186.098	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	186.098
Gemeente Oirschot	183.585	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	183.585
Gemeente Reusel-De Mierden	128.619	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128.619
Bijdragen gemeenten in Staf	**827.622**	**-**		**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**827.622**
Bijdragen P&O															
Gemeente Bergeijk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemeente Bladel	142.256	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	142.256
Gemeente Eersel	161.186	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	161.186
Gemeente Oirschot	176.894	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	176.894
Gemeente Reusel-De Mierden	136.958	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	136.958
Bijdragen gemeenten in P&O	**617.295**	**-**		**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**617.295**
Bijdragen SSC															
Gemeente Bergeijk	1.052.749	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	168.606	72.260	1.293.614
Gemeente Bladel	1.141.269	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182.783	78.335	1.402.387
Gemeente Eersel	1.151.885	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	184.483	79.064	1.415.433
Gemeente Oirschot	1.146.105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	183.557	78.667	1.408.329
Gemeente Reusel-De Mierden	901.471	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	144.377	61.876	1.107.724
Bijdragen gemeenten in SSC	**5.393.479**	**-**		**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**863.806**	**370.202**	**6.627.487**
Bijdragen Maatschappelijke Dienstverlening															
Gemeente Bergeijk	159.964	-	-	978.756	79.916	-	-	-	561.311	-	-	-	-	-	1.779.946
Gemeente Bladel	174.883	-	-	1.070.039	88.932	-	-	-	624.640	-	-	-	-	-	1.958.494
Gemeente Eersel	163.474	-	-	1.000.234	39.358	-	-	-	276.439	-	-	-	-	-	1.479.505
Gemeente Oirschot	68.030	-	-	-	64.072	-	-	-	450.030	-	-	-	-	-	582.132
Gemeente Reusel-De Mierden	112.983	-	-	691.296	28.635	-	-	-	201.128	-	-	-	-	-	1.034.042
Bijdragen gemeenten MD	**679.334**	**-**		**3.740.324**	**300.913**	**-**	**-**	**-**	**2.113.549**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**6.834.120**
Bijdragen VTH															
Gemeente Bergeijk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemeente Bladel	118.518	-	168.732	-	-	-	-	-	-	-	44.344	143.923	-	554.899	1.030.416
Gemeente Eersel	135.089	-	192.324	-	-	-	-	-	-	-	50.544	164.047	-	632.484	1.174.488
Gemeente Oirschot	119.009	-	169.431	-	-	-	-	-	-	-	44.527	144.520	-	557.199	1.034.686
Gemeente Reusel-De Mierden	99.531	-	141.700	-	-	-	-	-	-	-	37.240	120.866	-	466.002	865.339
Bijdragen gemeenten VTH	472.148	-	672.187	-	-	-	-	-	-	-	176.655	573.356	-	2.210.583	**4.104.929**
Totaal bijdrage per gemeente															
Gemeente Bergeijk	1.342.948	-	-	978.756	79.916	-	-	-	561.311	-	-	-	168.606	72.260	3.203.796
Gemeente Bladel	1.776.011	-	168.732	1.070.039	88.932	-	-	-	624.640	-	44.344	143.923	182.783	633.234	4.732.638
Gemeente Eersel	1.797.733	-	192.324	1.000.234	39.358	-	-	-	276.439	-	50.544	164.047	184.483	711.549	4.416.709
Gemeente Oirschot	1.693.623	-	169.431	-	64.072	-	-	-	450.030	-	44.527	144.520	183.557	635.866	3.385.627
Gemeente Reusel-De Mierden	1.379.561	-	141.700	691.296	28.635	-	-	-	201.128	-	37.240	120.866	144.377	527.878	3.272.682
Totale bijdragen van gemeenten	**7.989.878**	**-**	**672.187**	**3.740.324**	**300.913**	**-**	**-**	**-**	**2.113.549**	**-**	**176.655**	**573.356**	**863.806**	**2.580.786**	**19.011.452**

7.3 Bijlage B Meerjarenoverzicht Programmakosten

BBV	Programmakosten 2019	Begroting o.b.v. 1e Marap 2020				
Taakveld		Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2020	2021	2022	2023	2024
6.3	Bijzonder bijstand/gemeente minimabeleid	1.411.000	1.421.000	1.431.000	1.441.000	1.451.000
6.71	Schuldhulpverlening	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
nvt	Uitvoering kinderopvang (WKO)					
	Subtotaal Overigen Maatschappelijke Dienstverlening	**1.451.000**	**1.461.000**	**1.471.000**	**1.481.000**	**1.491.000**
6.6	WMO Vervoersvoorzieningen	626.000	626.000	626.000	626.000	626.000
6.6	WMO Rolstoelvoorzieningen	610.000	527.000	527.000	527.000	527.000
6.6	WMO Woonvoorzieningen	461.000	419.000	419.000	419.000	419.000
6.71	WMO Huishoudelijke verzorging (ZIN)	5.275.000	5.275.000	5.275.000	5.275.000	5.275.000
6.71	WMO Collectief Vervoer (CVV)	750.000	785.000	785.000	785.000	785.000
6.71	WMO Begeleiding (ZIN)	7.420.450	7.420.450	7.420.450	7.420.450	7.420.450
6.71						
6.71	WMO EB maatwerkvoorzieningen en opvang	-631.000	-631.000	-631.000	-631.000	-631.000
6.71	WMO Huishoudelijke OndersteuningsBudget (HOB)	-	-	-	-	-
6.71	WMO Huishoudelijke verzorging (PGB)	416.000	416.000	416.000	416.000	416.000
6.71	WMO Begeleiding (PGB)	790.000	790.000	790.000	790.000	790.000
	Subtotaal WMO	**15.717.450**	**15.627.450**	**15.627.450**	**15.627.450**	**15.627.450**
6.72	Jeugd Landelijke Zorg	295.000	295.000	295.000	295.000	295.000
6.72	Jeugd Zorg met/zonder verblijf (PGB)	535.000	535.000	535.000	535.000	535.000
6.72	Jeugd Zorg zonder verblijf (ZIN)	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.200.000
6.72	Jeugd Zorg met verblijf (ZIN)	2.940.000	2.940.000	2.940.000	2.940.000	2.940.000
6.72	Jeugd DVO Eindhoven	88.471	88.471	88.471	88.471	88.471
6.72	Jeugd B-variant	-	-	-	-	-
6.72	Jeugd Afwikkeling voorgaande jaren	-	-	-	-	-
6.82	Jeugd Veiligheid, reclassering en opvang	1.135.000	1.135.000	1.135.000	1.135.000	1.135.000
6.82	Jeugd Ouderbijdragen	-	-	-	-	-
	Subtotaal Jeugd	**11.193.471**	**11.193.471**	**11.193.471**	**11.193.471**	**11.193.471**
	Totaal programmakosten	**28.361.921**	**28.281.921**	**28.291.921**	**28.301.921**	**28.311.921**

Alle bedragen in euro's

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking
Kempengemeenten (GRSK)
Kerkplein 3
5541 KB Reusel

uw brief:
uw kenmerk:
ons kenmerk: 20u.02610
zaaknummer:
behandeld door: B. de Bruin
telefoonnummer: 0497-361636
bijlage(n):
onderwerp: zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Samenwerking Kempengemeenten
verzonden:

Geachte bestuur,

Op 14 april 2020 zond u ons het concept jaarprogramma en de financiële begroting 2021, de meerjarenraming tot en met 2024 en de begrotingswijziging 2020 voor de Samenwerking Kempengemeenten Hierbij deed u het verzoek aan onze gemeenteraad om voor 10 juni 2020 zienswijzen kenbaar te maken ten aanzien van de inhoud van deze documenten.

Behandeling van de stukken door de gemeenteraad voor 10 juni 2020 was niet mogelijk. Via ambtelijke weg is daarom reeds een concept-reactie kenbaar gemaakt. Deze concept-reactie is eensluidend met hetgeen de gemeenteraad van Bladel op 9 juli 2020 heeft besloten, te weten:

1. Geen zienswijze in te dienen voor de begrotingswijziging 2020.
2. De SK te verzoeken om voor de opgenomen taakstellingen op korte termijn te komen met een concreet actieplan voor de daadwerkelijke invulling van deze taakstellingen dat bij het vaststellen van de begroting wordt gehanteerd.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Samenwerking Kempengemeenten te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Ik verwacht u hiermee naar behoren te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

drs. A.J. de Bruin, team Algemeen Bestuurlijke Zaken.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Zienswijze begrotingswijziging 2020 en begroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)

Nummer R20.059

Advies van commissie MAZ op 22 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

- Portefeuillehouder Bosma zegt toe de vragen met betrekking tot de kosten van het traject Opnieuw Verbinden en de ervaringen van andere gemeenten inzake herstructurering schriftelijk te beantwoorden.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.8 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.059, Agendapunt 8.8.

Reactie college naar aanleiding van behandeling in commissie MAZ

a. Voor het driejarige traject "Opnieuw Verbinden" is, in de mede aan deze vraag ten grondslag liggende begrotingswijziging 2020 van de GRSK, een bedrag van € 100.000 opgenomen. Dit bedrag wordt conform de normale verdeelsleutels ten laste van de deelnemende gemeenten gebracht.
b. De GRSK is een samenwerkingsverband waar de Kempen mee voorop hebben gelopen. Deze formule (of aspecten daarvan) zijn daarna door andere partijen in het land eveneens toegepast. Nu is er groot onderhoud aan deze samenwerking nodig. Omdat we voorop hebben gelopen zijn er niet eerder partijen geweest die dit groot onderhoud hebben gepleegd. Het afleiden van de kosten bij soortgelijke trajecten is daarom niet mogelijk, ook doordat geen gemeenschappelijke regeling hetzelfde is. De calculatie van de verwachte kosten is daarom mede tot stand gekomen aan de hand van de ervaringen rondom het initieel opzetten van bedrijfsvoeringsorganisaties in den lande, rekening houdende met de situationele verschillen.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	600
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.9
Omschrijving	R20.037 Ontwerpbegroting 2021, Jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.037b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.037 van burgemeester en wethouders van 31 maart 2020;

gelet op:
- het voorstel van burgemeester en wethouders om geen reactie kenbaar te maken met betrekking tot de begrotingswijziging 2020;
- het voorstel van burgemeester en wethouders om geen reactie in te dienen op de ontwerpbegroting 2021, inclusief meerjarenbeleid 2022-2024;
- de artikelen 18 en 29 van de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark (d.d. 1 januari 2016) waarin geregeld is dat de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten binnen zes weken na toezending van de ontwerpbegroting hun reacties kenbaar maken aan het Dagelijks Bestuur Kempisch Bedrijvenpark

overwegende dat:
- de ontwerpbegroting 2021 Kempisch Bedrijvenpark sluitend is en de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark verwacht geen aanspraak te doen op de gemeentelijke bijdragen;

besluit:

1. Geen reactie kenbaar te maken met betrekking tot de begrotingswijziging Kempisch Bedrijvenpark 2020 ad € 6.162.000,00;
2. Geen reactie kenbaar te maken over de ontwerpbegroting Kempisch Bedrijvenpark 2021, inclusief meerjarenbeleid 2022-2024;.
3. De jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie maart 2020 voor kennisgeving aan te nemen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.037
Onderwerp : Ontwerpbegroting KBP 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020

Aan de raad

Inleiding
Jaarlijks stelt het Dagelijks Bestuur van het Kempisch Bedrijvenpark (DB KBP) een ontwerp-begroting op voor het komende kalenderjaar (inclusief meerjarenbeleidsplan).
Deze ontwerp-begroting wordt toegezonden naar de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen een reactie geven op deze begroting.

Daarnaast wordt uw raad in de gelegenheid gesteld te reageren op de voorgestelde begrotingswijziging over 2020. Beide reacties worden aangeboden aan de Algemene Bestuur (AB). Ter informatie zijn de jaarstukken 2019 en de memo grondexploitatie maart 2020, toegevoegd.

Het voorstel is om geen reactie kenbaar te maken.

Voorstel
1) Het college van Bladel stelt u voor geen reactie kenbaar te maken met betrekking tot de begrotingswijziging 2020;

2) Geen reactie kenbaar te maken aan het Dagelijks Bestuur Kempisch Bedrijvenpark over de ontwerpbegroting 2021, inclusief meerjarenbeleid 2022-2024;.

3) De jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie maart 2020 voor kennisgeving aan te nemen.

Beoogd effect
De financiële stukken die nu voorliggen geven inzicht in de gerealiseerde cijfers en een geactualiseerd inzicht in de financiën van het Kempisch Bedrijvenpark.

Argumenten
1.1. Begrotingswijziging 2020
Op basis van de herziene grondexploitatie is de jaarschijf van 2020 gewijzigd. De begrotings-wijziging over 2020 bedraagt € 6.162.000.
De lasten over 2020 dalen met € 75.000. De baten stijgen met € 5.136.000. Per saldo daalt de boekwaarde hierdoor met € 5.211.000. Deze wijziging wordt grotendeels veroorzaakt door actualisering van de verwachte gronduitgifte in 2020 (in plaats van 5ha wordt 7,2ha verwacht) en een bijstelling van de begrote uitgaven voor 2020.
In de ontwerpbegroting 2021 is de begrotingswijziging over 2020 opgenomen. Uw raad wordt in de gelegenheid gesteld om op de begrotingswijziging van 2020 te reageren.

1.2. Geen financiële belemmeringen
Het KBP voert een gesloten administratie. Dat betekent dat uitgaven en inkomsten worden verrekend ten laste of ten gunste van de boekwaarde (balans). De deelnemende gemeenten behoeven geen voorzieningen te treffen voor dreigende verliezen. Als uitgangspunt voor de

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Yvette Wijnen	0497-361696

begroting is gekozen voor het scenario 5 ha met inhaalslag. Er wordt uitgegaan van een begroting met een positieve grondwaarde.

Het KBP verkeert in de fase dat nagenoeg alle kosten zijn gerealiseerd en dat het financiële resultaat vooral afhankelijk is van de realisatie van de geplande verkopen, mede afhankelijk van de economische situatie.

In 2021 worden lasten verwacht tot een bedrag van € 1.378.000. De opbrengsten worden geraamd op € 10.064.000 zodat de boekwaarde ultimo 2021 verminderd wordt met € 8.686.000,-. De geraamde boekwaarde ultimo 2021 bedraagt dan nog € 19.260.000. Het tussentijds resultaat wordt geraamd op € 1.764.000.

Geconstateerd wordt dat de belangstelling van de kavels toeneemt. Er zijn dus geen financieel inhoudelijke opmerkingen.

1.3. Bestemmingsreserve
Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is een deel van de winst geboekt volgens de Percentage of Completion-methode. Omdat er geen liquide middelen voorhanden zijn om deze winst uit te keren, is deze winst de afgelopen jaren niet uitgekeerd maar gestort in een bestemmingsreserve. Als de winst uitgekeerd moet worden, betekent dit dat het KBP een extra lening zou moeten aangaan.
In het Dagelijks Bestuur KBP hebben de vier gemeenten zich reeds uitgesproken de tussentijdse winstuitname wederom toe te voegen aan de bestemmingsreserve, zoals aangegeven in de voorliggende begroting 2021.

Er zijn geen belemmeringen om in te stemmen met de begroting 2021, inclusief meerjarenbeleid 2022-2024.

Kanttekeningen
Risico's met betrekking tot de grondexploitatie
Op basis van de risicoanalyse (memo grondexploitatie) liggen de risico's bij de uitgifte van de kavels. Het is lastig om de hardheid van de ingeplande grondverkopen vast te stellen. Deze onzekerheid is uitgewerkt in diverse scenario's. De resultaten uit deze scenarioanalyses geven feitelijk de bandbreedtes aan waarbinnen het verwachte resultaat zich begeeft. De bandbreedtes geven op dit moment voldoende vertrouwen en laten allen een positief resultaat zien

Ingrijpende gevolgen uitbraak Coronavirus
Sinds maart 2020 heeft Nederland te maken met de uitbraak van het nieuwe coronavirus en de maatregelen die verspreiding van het virus tegen moeten gaan. De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen tegen verspreiding van het virus hebben ingrijpende gevolgen voor bedrijven en de maatschappij.

Voor het KBP zit het risico met name in vertraging of mogelijk stagnatie van de uitgifte van de kavels voor bedrijven. Dit kan van invloed zijn op de eindwaarde van de grondexploitatie. Zolang gunstige financiering mogelijk is gedurende de periode voor het break-even point zal de impact mogelijk beperkt kunnen blijven

Er is nog niet geanticipeerd op een vertraging van de uitgifte in de uitgifteplanning voor 2020 en verder. Dat is een kwestie van monitoren en evt. maatregelen nemen. In de tussentijdse rapportage van september 2020 wordt over de actuele stand van zaken gerapporteerd. Van de 7,2ha die gepland is voor 2020 is reeds 4,6ha gerealiseerd.

Financiën
Het voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Communicatie
Inhoudelijke informatie en vragen over financiële stukken verloopt via de projectorganisatie van het Kempisch Bedrijvenpark. Vanwege de huidige situatie met betrekking tot tegengaan van de verdere verspreiding van het Coranovirus, is in overleg met de raadsgriffiers besloten

dit voorjaar geen informatiebijeenkomst te organiseren. Indien gewenst kan een toelichting worden gegeven bij behandeling van de stukken in uw commissievergadering.

Uitvoering
Het voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Bladel, 30 maart 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.01371)
02. Aanbiedingsbrief KBP 2020
03. Ontwerpbegroting KBP 2021 en Meerjarenbeleidsplan 2022-2024
04. Memo Grondexploitatie KBP 2020
05. Controleverklaring en jaarverslag en jaarrekening 2019

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01371

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01371

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.037 van burgemeester en wethouders van 31 maart 2020;

gelet op het voorstel van burgemeester en wethouders om geen reactie kenbaar te maken met betrekking tot de begrotingswijziging 2020;

gelet op het voorstel van burgemeester en wethouders om geen reactie in te dienen op de ontwerpbegroting 2021, inclusief meerjarenbeleid 2022-2024;

gelet op de artikelen 18 en 29 van de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark (d.d. 1 januari 2016) waarin geregeld is dat de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten binnen zes weken na toezending van de ontwerpbegroting hun reacties kenbaar maken aan het Dagelijks Bestuur Kempisch Bedrijvenpark

overwegende dat de ontwerpbegroting 2021 Kempisch Bedrijvenpark sluitend is en de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark verwacht geen aanspraak te doen op de gemeentelijke bijdragen;

besluit:

1) Geen reactie kenbaar te maken met betrekking tot de begrotingswijziging Kempisch Bedrijvenpark 2020 ad € 6.162.000,00;

2) Geen reactie kenbaar te maken over de ontwerpbegroting Kempisch Bedrijvenpark 2021, inclusief meerjarenbeleid 2022-2024;.

3) De jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie maart 2020 voor kennisgeving aan te nemen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van .

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Aan de raad van de gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden
T.a.v. de griffier

uw brief:	
uw kenmerk:	
ons kenmerk:	KBP2020.003
behandeld door:	G. Stappaerts
doorkiesnummer:	0497-361694
bijlage(n):	4
onderwerp:	Ontwerpbegroting 2021, memo grondexploitatie 2020 en jaarstukken 2019
verzonden:	24 maart 2020

Geachte Griffier,

Op 23 maart 2020 heeft het Dagelijks Bestuur van Kempisch Bedrijvenpark de jaarrekening 2019, de memo grondexploitatie 2020 en de ontwerpbegroting 2021 inclusief het ontwerp meerjarenbeleidsplan 2022- 2024 vastgesteld.

Conform artikel 18 en 29 van de Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark wordt de raden van de deelnemende gemeenten de gelegenheid geboden om te reageren op de ontwerpbegroting 2021 en de begrotingswijziging voor 2020. De uiterlijke reactiedatum is vastgesteld op 23 juni 2019. Met deze brief wordt uw raad gevraagd te reageren op deze ontwerpbegroting en begrotingswijziging. De memo grondexploitatie 2020 en de jaarrekening en jaarverslag 2019 zijn ter informatie bijgevoegd.

Begrotingswijziging 2020
Op basis van de herziene grondexploitatie is de jaarschijf van 2020 gewijzigd. De begrotingswijziging over 2020 bedraagt € 6.162.000. Deze wijziging wordt grotendeels veroorzaakt door actualisering van de verwachte gronduitgifte in 2020 (in plaats van 5ha wordt 7,2ha verwacht) en een bijstelling van de begrote uitgaven voor 2020. In de ontwerpbegroting 2021 is de begrotingswijziging over 2020 opgenomen. Uw raad wordt in de gelegenheid gesteld om op de begrotingswijziging van 2020 te reageren.

Begroting 2021 en meerjarenbeleidsplan
De ontwerpbegroting 2021 en het meerjarenbeleidsplan 2022-2024 geeft inzicht in de toekomstige activiteiten van het Kempisch Bedrijvenpark. Daarnaast geeft de begroting een geactualiseerd inzicht in de financiën van het Kempisch Bedrijvenpark over de jaren 2022 tot en met 2024. Per jaar worden de bijgestelde ramingen van de lasten en baten van de grondexploitatie in beeld gebracht. In de begroting wordt uitgegaan van het scenario met een uitgifte van 5 ha per jaar. Uw raad wordt ook in de gelegenheid gesteld om op de ontwerpbegroting te reageren.

Memo grondexploitatie 2020
Ter informatie ontvangt u de actuele memo over de herziening van de grondexploitatie van maart 2020. Deze herziening is op 23 maart 2020 door het Dagelijks Bestuur vastgesteld en is openbaar. De memo geeft onder andere informatie over de drie uitgiftescenario's, het break-evenpoint en het eindresultaat van de grondexploitatie.

Jaarrekening en jaarverslag 2019
Vanwege de samenhang tussen de begroting, de memo grondexploitatie en de jaarstukken ontvangt u de jaarrekening en het jaarverslag ter informatie. Het jaarverslag en de jaarrekening 2019 is gecontroleerd door de accountant. De accountant heeft een goedkeurende verklaring inzake de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening afgegeven. De controleverklaring is bijgevoegd. De jaarrekening wordt op 22 juni 2020 behandeld door het Algemeen Bestuur van KBP.

Informatiebijeenkomst voor raads- en commissieleden
Het bestuur van KBP heeft besloten om in mei tijdens een informatiebijeenkomst een update te geven over de stand van zaken en een toelichting op de financiële stukken, waarbij ook de gelegenheid is voor het stellen van vragen. Gezien de Coronarichtlijnen is een bijeenkomst in mei niet mogelijk. In overleg met de griffiers wordt bezien of deze bijeenkomst op een later moment kan worden gepland.

Namens het Dagelijks Bestuur van KBP

Met vriendelijke groet,

Guus Stappaerts
Kempisch Bedrijvenpark

Bijlagen:
1. Ontwerpbegroting 2021 en meerjarenbeleidsplan 2022-2024.
2. Memo grondexploitatie 2020
3. Controleverklaring en Jaarrekening en jaarverslag 2019

Kempisch Bedrijvenpark

Ontwerp

Begroting 2021

Inclusief meerjarenbeleid 2022-2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Beleidsbegroting 4
2.1 Programmaplan 4
2.1.1 Doelstelling 4
2.1.2. Wat willen we bereiken? 4
2.1.3. Wat doen we er voor? 5
2.1.4. Wat mag het kosten? 7
2.2 Paragrafen 8
2.2.1 Weerstandsvermogen 8
2.2.2 Financiering 11
2.2.3 Bedrijfsvoering 15
2.2.4 Rechtmatigheid 18
2.2.5 Grondbeleid 19
2.2.6 Verbonden partijen 21
3. Financiële begroting 23
3.1 Toelichting op de financiële begroting 23
3.2 Programmabegroting 23
3.2.1 Toelichting 23
3.2.2 Programma Grondexploitatie 24
3.2.3 Reserves 26

Vastgesteld door het DB d.d. 23 maart 2020

1. Inleiding

Voor u ligt de begroting 2021 en de meerjarenbegroting 2022-2024 van het openbaar lichaam Kempisch Bedrijvenpark. Na vermelding van enkele formele aspecten van het openbaar lichaam wordt ingegaan op de doelstellingen, het beleid en concrete activiteiten in de planperiode. Vervolgens wordt aandacht besteed aan aspecten als weerstandvermogen en financiering.

Oprichting, doelstelling en in werking treden openbaar lichaam "Kempisch Bedrijvenpark"

Op 29 augustus 2006 is het "Kempisch Bedrijvenpark" opgericht. Het Kempisch Bedrijvenpark is een rechtspersoon en is gevestigd te Bladel. De gemeenschappelijke regeling "Kempisch Bedrijvenpark" is in werking getreden per 1 oktober 2006.

Kempisch Bedrijvenpark heeft tot doel het ontwikkelen en realiseren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar bedrijvenpark gelegen binnen het rechtsgebied, binnen de door het bevoegde gezag te stellen ruimtelijke en andere publiekrechtelijke randvoorwaarden en met inachtneming van de nader te formulieren sectorale doelstellingen en uitgangspunten.

Looptijd gemeenschappelijke regeling "Kempisch Bedrijvenpark"
De gemeenschappelijke regeling heeft een looptijd tot 1 januari 2024 of zoveel eerder dat 90% van de binnen het bedrijvenpark door of namens het algemeen bestuur vervaardigde uitgeefbare grond is verkocht aan derden en door het algemeen bestuur is ingestemd met de uitgangspunten, de organisatorische vormgeving en de financiering betreffende het parkmanagement (artikel 38 Gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark). In de meerjarenbegroting zijn de jaarschijven opgenomen van 2022 tot en met 2024.

Procedure begroting
Kempisch Bedrijvenpark is met betrekking tot de begroting en de verslaggeving onderworpen aan het Besluit Begroting en Verantwoording. Bij het samenstellen van deze begroting is met deze regelgeving rekening gehouden.
In overeenstemming met artikel 29 van de "Gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark" zendt het Dagelijks Bestuur jaarlijks vóór 1 april een ontwerpbegroting van Kempisch Bedrijvenpark voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een deugdelijke toelichting, aan de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen binnen acht weken na toezending van de ontwerpbegroting het Dagelijks Bestuur van hun reactie doen blijken. Het Algemeen Bestuur stelt de begroting vast vóór 1 juli van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting moet dienen. De vastgestelde begroting wordt binnen 14 dagen na vaststelling, doch uiterlijk vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, gezonden aan Gedeputeerde Staten.

Meerjarenbeleidsplan
In overeenstemming met artikel 18 van de "Gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark" stelt het Dagelijks Bestuur jaarlijks vóór 15 maart een ontwerp-Meerjarenbeleidsplan op. Het ontwerp-Meerjarenbeleidsplan wordt vóór 1 april toegezonden aan de leden van het Algemeen Bestuur en de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen binnen acht weken na toezending het Dagelijks Bestuur van hun reactie doen blijken. Het Algemeen Bestuur stelt het Meerjarenbeleidsplan vast vóór 1 juli van het jaar voorafgaande aan het eerste jaar waarvoor het Meerjarenbeleidsplan dan wel het bijgestelde Meerjarenbeleidsplan moet dienen.
Het Algemeen Bestuur is in de vergadering van 2 juli 2007 akkoord gegaan met het integreren van het Meerjarenbeleidsplan in de begroting, waardoor uiteindelijk nog maar één document vastgesteld hoeft te worden.

Bijdragen gemeenten
In artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark is ten aanzien van risicoverdeling en bijdragen deelnemers opgenomen dat de deelnemende gemeenten ieder voor 25% bijdragen in het exploitatieresultaat, zowel positief alsook negatief.
In de gehele exploitatieopzet wordt uitgegaan van een sluitende begroting. Er worden dan ook geen bijdragen van de gemeenten verwacht.

2. Beleidsbegroting

2.1 Programmaplan

2.1.1 Doelstelling

Grotere Kempische bedrijven willen graag uitbreiden, maar liever niet vertrekken uit de Kempen. Provinciaal beleid geeft aan dat op de lokale terreinen geen kavels groter dan 5.000 m² mogen worden uitgeven, en dat bedrijven met deze grotere ruimtebehoefte zich dienen te vestigen in de stadsregio. De Kempengemeenten zien bedrijven liever niet vertrekken naar bedrijventerreinen rondom de steden. Daarom ontwikkelen de gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden gezamenlijk een bedrijventerrein waar bedrijven > 5.000 m² kunnen uitbreiden en doorgroeien. Behoud van werkgelegenheid en dus 'bevorderen van de leefbaarheid in de Kempen', is de hoofddoelstelling voor de realisatie van het Kempisch Bedrijvenpark.

Belangrijkste randvoorwaarden bij de ontwikkeling van het bedrijvenpark zijn:
A) integrale gebiedsontwikkeling;
B) optimale bereikbaarheid van De Kempen en het Kempisch Bedrijvenpark;
C) duurzaam bedrijvenpark

2.1.2. Wat willen we bereiken?

Binnen de onder de doelstelling opgenomen randvoorwaarden willen we het volgende bereiken (een aantal hiervan zijn inmiddels bereikt. Voor het totaaloverzicht zijn zowel de nog te realiseren als de gerealiseerde doeltellingen opgenomen):

A) Integrale gebiedsontwikkeling
- door ontwikkeling van het bos- en natuurkader ontstaat langs de bestaande linten een aantrekkelijk decor voor recreatief (fiets)verkeer tussen de verschillende natuur- en bosgebieden;
- het werk-/woonbos wordt een stedelijk uitloopgebied voor Hapert;
- het bestaande motorcrossterrein in het plangebied (MC Hapert) wordt geclusterd met het te handhaven motorcrossterrein in het bosgebied in de uiterste oosthoek van het plangebied van Kempisch Bedrijvenpark (MC Eersel);
- bos- en natuurontwikkeling in zowel het werk-/woonbos als in een strook van minimaal 50 meter aan de west- en zuidzijde van het bedrijvenpark;
- realiseren van woonkavels in het woonbos;
- het uitgeefbaar deel voor bedrijvigheid en wonen in het woonbos bedraagt circa 5,5 hectaren. De bedrijfsvlakken herbergen samen circa 65-70 hectare bedrijfsgrond.

B) Optimale bereikbaarheid
- om de verkeersproblematiek op de huidige N284 (Reusel-Eersel) aan te pakken heeft de provincie Noord-Brabant besloten tot de aanleg van een nieuw tracé van de N284 aansluitend op de nieuwe aansluiting op A67. Het betreft een nieuw tracé vanaf Hapert, over het plangebied van het KBP naar de aansluiting op de A67. Ontwikkeling en financiering vindt plaats in gezamenlijkheid met het Openbaar Lichaam Kempisch Bedrijvenpark;
- interne infrastructuur aansluiten op de nieuwe provinciale weg.

C) Duurzaam bedrijvenpark
- binnen het kader van het huidige beleid op het gebied van duurzaam (stedelijk) waterbeheer, dient bij de realisatie van het bedrijvenpark op zijn minst het bestaande watersysteem gehandhaafd te blijven en, als mogelijk, het natuurlijke watersysteem te worden hersteld;
- inspelen op het thema duurzame energie, wat betekent minimaliseren van het energieverbruik en het implementeren van duurzame energie;

- waarborgen kwaliteiten van gebied van Kempisch Bedrijvenpark in de toekomst en daarmee ook de zogenaamde levenscyclus van het park te waarborgen. Hiervoor zal parkmanagement in het gebied worden ingevoerd. Bij parkmanagement werken bedrijven onderling en met de gemeente(n) samen om op het bedrijventerrein de gewenste kwaliteit te realiseren en deze op lange termijn te behouden;
- op het bedrijventerrein zal de mogelijkheid worden geboden om een facility point te realiseren. Het facility point zal diensten onderbrengen die door de bedrijven en haar werknemers op het terrein van het bedrijvenpark worden afgenomen;
- intensief ruimtegebruik wordt gestimuleerd. Minimale eisen zoals o.a. bebouwingspercentages en bouwhoogtes zijn in het bestemmingsplan verankerd;
- streven is dat het Keurmerk Veilig Ondernemen voor nieuwe bedrijventerreinen wordt verkregen. Hierdoor wordt gewaarborgd dat het Kempisch bedrijvenpark vooraf getoetst wordt op haar veiligheid. Dit vindt plaats in gezamenlijkheid met brandweer, politie en het Openbaar Lichaam Kempisch Bedrijvenpark;
- opstellen van uitgiftebeleid dat een goede balans heeft tussen duurzame uitgifte en voldoende ontwikkelingsruimte voor de bedrijven.

2.1.3. Wat doen we er voor?

In hoofdlijnen kunnen de doelstellingen voor het Kempisch Bedrijvenpark als volgt vertaald worden naar de daarbij passende activiteiten voor het Kempisch Bedrijvenpark. Na opsomming van de activiteiten zullen de te realiseren meerjarige prestaties nader geconcretiseerd worden voor de jaren 2021 tot en met 2024.

De hoofddoelstelling is vertaald naar de volgende concrete (sub)doelstellingen en daarbij passende activiteiten/ flankerend beleid:

Concrete doelstelling	**Activiteiten (producten)**
A) Integrale gebiedsontwikkeling	verwerving gronden
	coördineren, faciliteren, (mede) voorbereiden en (mede) uitvoeren van de toepassing van de grondgebied gemeente van de Wet voorkeursrecht gemeenten
	het toepassen van de onteigeningswet, zowel door middel van het rechtstreeks indienen van onteigeningsverzoeken bij de Kroon als door middel van het coördineren en faciliteren van de door de grondgebied gemeenten te starten onteigeningsprocedures
	het voeren van alle voor het bedrijvenpark benodigde voorzieningen van openbaar nut en semiopenbaar nut, inclusief de met deze aanleg verband houdende nazorg, waartoe in ieder geval wordt gerekend het verrichten van alle werkzaamheden gericht op het bouwrijp en gebruik gereed maken van het bedrijvenpark
	het uitgeven van bouwkavels
B) Optimale bereikbaarheid	voorbereiden infrastructurele werken voor zowel de aansluiting/ provinciale weg als de interne infrastructuur
	coördineren financiering van de infrastructurele werken
C) Duurzaam bedrijvenpark	onder meer het oprichten en in stand houden van een parkmanagementorganisatie ten behoeve van het toekomstige beheer en het overdragen aan de grondgebied gemeente van de in opdracht van het Kempisch Bedrijvenpark alsdan gerealiseerde openbare ruimte binnen het rechtsgebied
	ontwikkelen van een slagvaardig promotie-, acquisitie- en uitgiftebeleid voor de uitgifte van bouwkavels en daarmee verband houdende vestiging van bedrijven

Stand van zaken begin 2020

De signalen voor de uitgifte in 2020 zijn positief. Van de 69 ha te verkopen bedrijventerrein is tussen 2011 en 2019 38,1 ha verkocht en geleverd. Momenteel zijn een aantal koopovereenkomst in voorbereiding, in totaal voor 3,1ha, die begin 2020 naar verwachting worden getekend bovenop 4,1 ha die in januari 2020 is geleverd. Daarnaast is er interesse in ruim 6,5ha waarvoor de haalbaarheid wordt onderzocht.

In 2007 heeft KBP een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar over de aankoop van circa 40 ha (agrarische) grond binnen het plangebied van het KBP, waarbij deze ontwikkelaar het recht heeft gekregen om circa 17 ha (bouwrijpe) grond terug te kopen van KBP. Van dit recht resteerde eind 2019 nog 13,8ha. De uitgifte door de ontwikkelaar bleef in de ogen van het KBP te ver achter. Daarom is overleg gevoerd met de ontwikkelaar om tot nieuwe afspraken te komen, zodat de doelstellingen van KBP (ruimte bieden voor Kempische Bedrijven) te borgen.
Met de ontwikkelaar zijn begin 2020 afspraken gemaakt over de gegarandeerde verkoop en afname van 3,8ha in de komende jaren. Deze grond wordt door de ontwikkelaar gekocht en afgenomen uiterlijk voor de einddatum van de Gemeenschappelijke regeling. Het restant van 10ha ontwikkelrecht heeft KBP terug genomen. Hierdoor heeft KBP weer de zeggenschap over deze gronden en kunnen deze volgens eigen planning worden uitgeven. In de herziene exploitatieberekeningen en de begroting is rekening gehouden met deze nieuwe afspraken.

In de grondexploitatie is rekening gehouden met de opbrengst van woningbouwkavels met een totale oppervlakte van circa 1,5 ha in het Woonbos. In totaal zijn voor het eerste cluster 12 woonkavels van de in totaal 15 beschikbare woonkavels geleverd. Op 2 kavels ligt een koopoptie en 1 kavel is nog beschikbaar. Ook voor het tweede cluster is in 2019 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar. De verkoop van het tweede cluster start in 2020. Op 1 januari 2023 worden alle kavels afgenomen. De totale geraamde verkoopwaarde van de woningbouwkavels bedraagt voor de gehele looptijd circa € 3,9 miljoen.

In mei 2019 is voor de 6e keer het techniekevenement KempenTech georganiseerd op het KBP. Tijdens KempenTech zijn de technische bedrijven uit de Kempen gepresenteerd aan een groot publiek en is de jeugd enthousiast gemaakt voor een technische studie. Tijdens dit evenement is ook de verkoopovereenkomst met VDL groep getekend voor uitbreiding op het terrein en verkoop van 3,7ha.

Op 9 november 2016 is de stichting parkmanagement KBP opgericht. De stichting is vanaf begrotingsjaar 2017 volledig operationeel. Vanaf dat moment dragen de ondernemers bij aan de collectieve voorzieningen die voor uitvoering van het basispakket van parkmanagement zijn opgericht.

Een goede en duurzame bereikbaarheid van het KBP is een belangrijke opgave. Dit is ook één van de uitgangspunten van de Kempische mobiliteitsstrategie. In 2019 is door de Kempengemeenten onderzoek uitgevoerd naar een verbetering van de N284 en zijn andere vervoersvormen onderzocht. De werkgevers zijn hierbij betrokken en dit krijgt in 2020 zijn vervolg.

In 2019 is de verkoopovereenkomst getekend voor de ontwikkeling en bouw van een facility point. Dit gebouw wordt in 2020 gebouwd en voorziet in een restaurantvoorziening en kantoorruimte.

In 2019 is het bestemmingsplan KBP Zuidoost in werking getreden. Dit plan maakt de vestiging van het kennis- en innovatiecentrum met kantoren, productieruimte en bedrijfshallen voor MS Schippers mogelijk. De omgevingsvergunning is onherroepelijk en in 2020 wordt gestart met de nieuwbouw.

Op 24 juni 2019 is het uitgiftebeleid, na een consultatie van de gemeenteraden, vastgesteld door het Algemeen Bestuur van KBP. In het uitgiftebeleid is vastgelegd dat de gronden primair bedoeld zijn voor Kempische Bedrijven vanaf 5.000m² en dat grootschalige logistiek, vanaf 1 hectare, van buiten de Kempen niet wordt gefaciliteerd op het bedrijvenpark.

Nieuwe gebouwen die op het KBP worden gebouwd worden getoetst met behulp van GPR Gebouw op duurzaamheid. Sinds de invoering van de nieuwe gaswet is een reguliere gasaansluiting niet meer toegestaan, bedrijven dienen een duurzaam alternatief toe te passen. Samen met de ondernemersvereniging is voorlichting gegeven over duurzaam bouwen, de landelijke energiebesparingsplicht en mogelijkheden voor opwekking van duurzame energie.

2.1.4. Wat mag het kosten?

In onderstaand meerjarenprogramma 2021-2024 wordt het totaal van de bestaande lasten en baten weergegeven.

Vanaf het begrotingsjaar 2017 wordt conform BBV de tussentijdse winst berekend op basis van de percentage of completion methode. De berekende tussentijdse winst wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Lasten	15.098	12.583	10.064	10.064	9.436	11.870
Baten	17.990	14.689	11.828	11.814	11.132	13.905
Saldo	2.892	2.106	1.764	1.750	1.696	2.035
Toevoeging reserves	2.892	2.106	1.764	1.750	1.696	2.035
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.2 Paragrafen

Artikel 9 BBV schrijft voor dat zeven verplichte paragrafen opgenomen moeten worden in de begroting. Voor Kempisch Bedrijvenpark zijn daarvan de volgende paragrafen van toepassing.

1. Weerstandsvermogen
2. Financiering
3. Bedrijfsvoering
4. Grondbeleid
5. Verbonden partijen

Daarnaast is een afzonderlijke paragraaf rechtmatigheid opgenomen.

Aangezien het Kempisch Bedrijvenpark geen kapitaalgoederen en geen lokale heffingen heeft blijven deze twee paragrafen buiten beschouwing.

2.2.1 Weerstandsvermogen

De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is een zodanig inzicht te verschaffen, dat op een verantwoorde wijze de hoogte van het vrij aanwendbare vermogen kan worden bepaald.

Het weerstandsvermogen is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van het Kempisch Bedrijvenpark voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenbegroting.

Weerstandscapaciteit

Deze weerstandscapaciteit bestaat uit een tweetal componenten:
1. De omvang van de vrij aanwendbare reserves;
2. De onbenutte belastingcapaciteit;

In het algemeen geldt dat alleen de algemene reserve, dat vrij besteedbaar is, bepalend is voor de vraag of men over voldoende vrije buffer beschikt.

Risico-inventarisatie

Om een juist beeld van de financiële positie van het Kempisch Bedrijvenpark te krijgen is het noodzakelijk dat het ook helder is met welke risico's Kempisch Bedrijvenpark nog kan worden geconfronteerd. Het gaat hierbij om de mogelijke uitgaven c.q. inkomsten waarvan de hoogte op voorhand niet kan worden vastgesteld. Voor zover risico's wel financieel kunnen worden vertaald zullen daarvoor bedragen van het eigen vermogen worden afgezonderd. Waar mogelijk worden voor potentiële risico's voorzieningen getroffen.

Primair dienen risico's uiteraard zoveel mogelijk te worden beperkt of te worden voorkomen door zorgvuldigheid van procedures. Periodiek wordt een analyse van de risico's gemaakt, welke de financiële zelfstandigheid van Kempisch Bedrijvenpark in gevaar kunnen brengen. Onder risico wordt in dit verband verstaan 'een niet door Kempisch Bedrijvenpark' te beïnvloeden gebeurtenis, onvoorspelbaar en onafwendbaar indien deze zich voordoet, met veelal financiële of materiële gevolgen die niet specifiek af te dekken zijn.

De financiële risico's worden bij de jaarrekening, begroting en tussentijdse rapportage geïnventariseerd, gekwantificeerd en nader toegelicht. Op deze wijze krijgt het algemeen bestuur inzicht in de ontwikkeling van de financiële risico's en eventuele nieuwe risico's.

De belangrijkste risico's zijn in beeld gebracht en daaraan is een waardering toegekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kans dat het risico zich voordoet en de impact (klein-gemiddeld-groot), die een gebeurtenis heeft. Het product van beide levert een score op, aan de hand waarvan de belangrijkste risico's kunnen worden bepaald. Hoe hoger een score, hoe belangrijker het risico. De risicoanalyse is gebeurd aan de hand van voorkomende processen binnen het Kempisch Bedrijvenpark. Per proces is geïnventariseerd welke risico's aanwezig zijn die van invloed zijn op de te behalen doelstellingen.

Per risico is vervolgens aangegeven door welke maatregelen het risico kan worden beheerst. Risico's met financiële consequenties worden opgenomen in de herziening van de grondexploitatie. Deze risico's worden als afwijkende uitgangspunten op de basis exploitatie verwerkt. Op deze wijze worden de financiële consequenties van de risico's in beeld gebracht. Verderop in deze paragraaf is de concrete uitwerking van deze analyse opgenomen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de ingedekte financiële risico's en de financiële weerstandscapaciteit om deze risico's te kunnen opvangen. Naarmate risico's beter kunnen worden afgedekt en opgevangen, is sprake van een groter weerstandsvermogen. Inzicht in het weerstandsvermogen is onder andere van belang voor het bepalen van de financiële positie van Kempisch Bedrijvenpark. Afhankelijk van de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit kan worden besloten de beschikbare middelen voor het opvangen van risico's te verhogen of te verlagen. Ook kunnen op basis van dit inzicht maatregelen worden genomen om risico's te beperken.

Indien een redelijke inschatting van het gewenste weerstandsvermogen kan worden gegeven, kan hieruit een indicatie voor de gezondheid en flexibiliteit van de financiën van Kempisch Bedrijvenpark op de korte én langere termijn worden gegeven. Het weerstandvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandcapaciteit gedeeld door de risico's groter of gelijk is aan 1.

Nadere uitwerking weerstandsvermogen

Vooralsnog is gecalculeerd dat de totale exploitatie minimaal sluitend zal zijn bij oplevering. De kosten van de ontwikkeling zullen aan het eind van ieder jaar worden toegevoegd aan de onder de voorraden opgenomen post onderhanden werk. Als gevolg van stelselwijziging naar tussentijdse winstneming worden er komende jaren wél (positieve) resultaten verwacht en worden er tevens reserves opgebouwd.

Vooralsnog wordt verwacht dat over de totale periode, tot oplevering bedrijvenpark, een resultaat van minimaal nihil wordt behaald en het totale weerstandsvermogen dan ook voldoende is. Het uiteindelijke resultaat van het project is echter in hoofdlijnen sterk afhankelijk van de hierna genoemde risico's.

Voor de begrote toevoegingen aan de bestemmingsreserve tot en met 2024 wordt verwezen naar hoofdstuk "3.2.3. Reserves"

Financieringsbehoefte

In de financieringsbehoefte wordt voorzien door een combinatie van vaste financiering en rekening courant, die vooralsnog voldoende worden geacht om aan de totale financieringsbehoefte te voldoen. Hierin wordt in de paragraaf financiering nader op ingegaan.

Risico's en afdekking

Vooralsnog wordt verwacht dat over de totale periode, tot oplevering bedrijvenpark, een resultaat van nihil wordt behaald en het totale weerstandsvermogen dan ook voldoende is. Het uiteindelijke resultaat van het project is echter in hoofdlijnen sterk afhankelijk van de hierna genoemde risico's.

Risico's	Kans	Impact	Overall score	Toelichting
Meerkosten grondverwerving	O	O	O	Op 17 juli 2019 heeft de Rechtbank Oost Brabant een tweede tussenvonnis uitgesproken in de zaak die betrekking heeft op één van de aankoopdossiers. De rechtbank heeft een gedeelte van de schadeclaim toegewezen en een deel van de eis dient de wederpartij nader dient te onderbouwen. KBP heeft vervolgens hierop gereageerd en is in afwachting van het eindvonnis. Tegen het tussenvonnis is de wederpartij in hoger beroep gegaan. Ook die zitting moet nog plaatsvinden. Er wordt rekening gehouden met een beperkte nabetaling van de schadeclaim.
Meerkosten plankosten	O	O	O	In de exploitatie is rekening gehouden met de nog te maken plankosten.
Bouw- en woonrijpmaken	O	O	O	In de exploitatie is met deze nog te maken kosten rekening gehouden.
Vertraging uitgifte	OO	OOO	OOO	Het tempo van de uitgifte heeft een grote invloed op het eindresultaat van de exploitatie. Indien het break-evenpoint nog niet is bereikt, heeft dit een grotere impact op het resultaat, omdat de financieringslasten langer doorlopen. Uitgaande van een gemiddelde uitgifte van 5ha is de kans 'middel' te noemen, dat de uitgifte lager uitkomt.
Rentekosten	O	O	O	De rente is met langlopende leningen vastgezet voor een aantal jaren <1%. In de grondexploitatie dient met de werkelijke rente gerekend te worden. Impact dat de rentekosten veel hoger zullen uitvallen zullen beperkt zijn, aangezien een groot deel van de financieringsbehoefte vastgezet wordt met langlopende leningen.
Vpb	OO	OO	OO	Met ingang van 2016 is het Kempisch Bedrijvenpark vpb plichtig. De aangifte over 2016 is definitief wat impliceert dat de belastingdienst instemt met de gehanteerde lijn van het Kempisch Bedrijvenpark. In de grondexploitatie is rekening gehouden met hiervoor genoemde standpunten gebaseerd op de definitieve aanslag 2016. De uiteindelijk daadwerkelijk te betalen vpb is nu afhankelijk van de resultaten van het KBP. Dit wil zeggen indien het KBP meer winst maakt, dan zal de te betalen vpb last hoger zijn.
Vertraging of stagnatie uitgifte bedrijfskavels	OOO	O	OO	Sinds maart 2020 heeft Nederland te maken met de uitbraak van het nieuwe coronavirus en de maatregelen die verspreiding van het virus tegen moeten gaan. De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen tegen verspreiding van het virus hebben ingrijpende gevolgen voor bedrijven en de maatschappij. Voor het KBP zit het risico met name in vertraging of mogelijk stagnatie van de uitgifte van de kavels voor bedrijven. Dit kan van invloed zijn op de eindwaarde van de grondexploitatie. Zolang gunstige financiering mogelijk is gedurende de periode voor het break-even point zal de impact mogelijk beperkt kunnen blijven.

Legenda	**Toelichting tabel score**
O = klein	Bij kans en bij impact kan een score worden toegekend van klein, middel of groot of n.v.t.
OO = middel	De overall score wordt bepaald o.b.v. de scores vermeld bij kans en impact. In de laatste kolom
OOO = groot	worden de scores toegelicht.

De uitkomst van deze kwantificering is dat deze vooralsnog kunnen worden opgevangen binnen de grondexploitatie. Het gecalculeerde resultaat van de totale exploitatie is, rekening houdend met de financiële risico's nog steeds sluitend.

In artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark is ten aanzien van de risicoverdeling deelnemers opgenomen dat:

- de deelnemende gemeente er steeds voor zullen zorg dragen dat het Kempisch Bedrijvenpark te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen;
- indien in sprake is van een verdeling van enig batig saldo ten gunste van de deelnemers dan wel enig nadelig saldo ten laste van de deelnemers, geschiedt de verdeling voor 25% ten gunste/ten laste van iedere deelnemer (Gemeenten: Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden).

Zoals in deze paragraaf is aangegeven wordt ervan uitgegaan dat geen aanspraak hoeft te worden gedaan op (tijdelijke financierings-)bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten.

2.2.2 Financiering

Inleiding

Bij de inwerkingtreding van de Wet financiering decentrale overheden (fido) is het opnemen van een financieringsparagraaf in de begroting en in de rekening voorgeschreven. In het Besluit Begroting en Verantwoording is neergelegd dat de financieringsparagraaf in elk geval de beleidsvoornemens en realisatie voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille dient te bevatten. Onder risico's worden in dit verband verstaan, renterisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's, kredietrisico's en – voor zover ter zake – valutarisico's. Voorts gaat het om het eventueel inzetten van derivaten bij het beheersen van renterisico's. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherziening niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal komt daarbij in de plaats van de totale vaste schuld. Het toezicht op de kasgeldlimiet wordt in het kader van het reguliere financieel toezicht geplaatst. De informatie over kasgeldlimiet wordt opgenomen in de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag.

De grondslag voor de treasuryfunctie van het Kempisch Bedrijvenpark wordt gevormd door het in het Algemeen Bestuur d.d. 22 juni 2009 vastgestelde treasurystatuut.

In het treasurystatuut zijn de kaders opgenomen voor de uitoefening van de financieringsfunctie, het treasury en risicobeheer.

Treasurybeleid

Het treasurybeleid is erop gericht binnen de financiële mogelijkheden van het Kempisch Bedrijvenpark een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst.

De belangrijkste algemene doelstellingen van het treasurybeleid zijn:
- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beschermen van vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- Het realiseren van een flexibel en controleerbaar cash management in de organisatie.

Risicobeheer

In het Treasurystatuut is voor elk soort risico beleid geformuleerd, ondanks dat voor het Kempisch Bedrijvenpark met name renterisico's worden gelopen.

Het Kempisch Bedrijvenpark heeft geen leningen in vreemde valuta en ook geen aandelen waardoor geen koersrisico's en valutarisico's wordt gelopen.

Het liquiditeitsrisico wordt beperkt door de treasuryactiviteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot één jaar), evenals een meerjarige liquiditeitenplanning met een looptijd van minimaal 4 jaar. Daarnaast is in artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark bepaald dat de deelnemende gemeente er steeds voor zullen zorgen dat Kempisch Bedrijvenpark te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen tegenover derden te kunnen voldoen.

Kredietrisico wordt de eerste jaren niet gelopen, aangezien er alleen behoefte is aan financiering en er dus geen gelden worden uitgezet.

Het debiteurenrisico is er niet, aangezien slechts geleverd zal gaan worden als geld bij notaris op de rekening is gestort.

Relatiebeheer / kasbeheer

Relaties worden alleen aangegaan met instellingen die voldoen aan de in het Treasurystatuut opgenomen voorwaarden.

Bij nieuwe financieringsbehoefte zowel kort alsook langlopend zullen onderhandelingen met meerdere banken plaatsvinden om een voor het Kempisch Bedrijvenpark zo optimaal mogelijk resultaat te behalen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm die met de Wet Fido is ingevoerd, is een instrument voor de beheersing van het risico van een rentewijziging bij herfinanciering. De beheersing bestaat eruit dat de herfinanciering gelijkmatig gespreid moet worden. In enig jaar mag over niet meer dan 20% van het begrotingstotaal renteherziening plaats kunnen vinden.

De norm is bedoeld om het budgettaire risico van rentestijgingen te maximeren.
In de tabel hieronder is een berekening gegeven van het renterisico over de periode 2021 t/m 2024 op basis van de Wet Fido.

Bedragen x €1.000	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
1. Begrotingstotaal	10.064	10.064	9.436	11.870
2. Wettelijk vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1x2)	2.013	2.013	1.887	2.374
4. Renteherziening	-	-	-	-
5. Reguliere aflossingen	4.100			
6. Renterisico (4+5)	4.100	-	-	-
Ruimte onder renterisiconorm (3>6)		2.013	1.887	2.374
Overschrijding renterisiconorm (6>3)	2.087			

Kasgeldlimiet

Een wettelijk voorgeschreven instrument om de renterisico's binnen de perken te houden is de kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan.

De kasgeldlimiet voor gemeenschappelijke regelingen is gesteld op 8,2%. Dat wil zeggen dat het gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal niet meer mag bedragen dan 8,2% van het totaal van de jaarbegroting

Bedragen x €1.000	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Begrotingstotaal	10.064	10.064	9.436	11.870
Toegestane kasgeldlimiet	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
Kasgeldlimiet in geld	825	825	774	973

Financiering en rente

Periodiek wordt de financieringsbehoefte beoordeeld en financiering aangetrokken waarbij we te lopen renterisico's afdekken, zonder daarbij de flexibiliteit uit het oog te verliezen. Het gedeelte van de financiering wat het Kempisch Bedrijvenpark kortlopend mag financieren wordt aangetrokken door middel van rekening-courant kredietfaciliteit en kasgeldleningen. Het ander deel wordt door middel van langlopende geldleningen aangetrokken. Hieronder volgt een toelichting van de wijzigingen van de leningenportefeuille van het Kempisch Bedrijvenpark.

Onderstaand overzicht geeft de meerjarige prognose van financieringsbehoefte weer, bij een 100% realisatie van het bedrijvenpark op 31 december 2024. In deze prognose is een splitsing aangebracht tussen benodigde financiering, al afgesloten geldleningen, maximaal te financieren met kortlopende vlottende passiva en de daardoor overblijvende benodigde financiering, waarvan in ieder geval de rente meerjarig moet worden afgedekt.

	Ultimo 2021	**Ultimo 2022**	**Ultimo 2023**	**Ultimo 2024**
	X € 1.000.000	X € 1.000.000	X € 1.000.000	X € 1.000.000
Te financieren en tevens begrenzing van de maximale omvang van het aan te trekken vreemd vermogen	8,7	0	0	0
Reeds afgesloten vaste geldleningen	4,1	0	0	0
Maximaal te financieren met netto vlottende schulden	0,8	0,8	0,8	1,0
Maximaal nog op te nemen langlopende geldleningen c.q. langdurige afdekking renterisico	0,4	8,5	0,2	0

Overzicht leningenportefeuille en kredietfaciliteiten

In totaal is voor een bedrag van € 56,55 mln. aan vaste geldleningen afgesloten bij de BNG. Op deze leningen is in totaal afgelost € 47,75 mln. en resteert ultimo 2019 nog een bedrag van € 9 mln. De rentepercentages van de nog openstaande leningen liggen tussen de 0,88% tot 0,98 %. In 2019 zijn er geen nieuwe vaste geldleningen afgesloten.

Daarnaast zijn voor een bedrag van € 216,85 mln. aan kasgeldleningen afgesloten bij de BNG. Op deze leningen is in totaal afgelost € 190,55 mln. en resteert ultimo 2019 nog een bedrag van € 26,3 mln. De rentepercentages van de nog openstaande leningen liggen tussen de -0,15% en 0,10%. In 2019 zijn nieuwe kasgeldleningen afgesloten.

2.2.3 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Organisatiestructuur

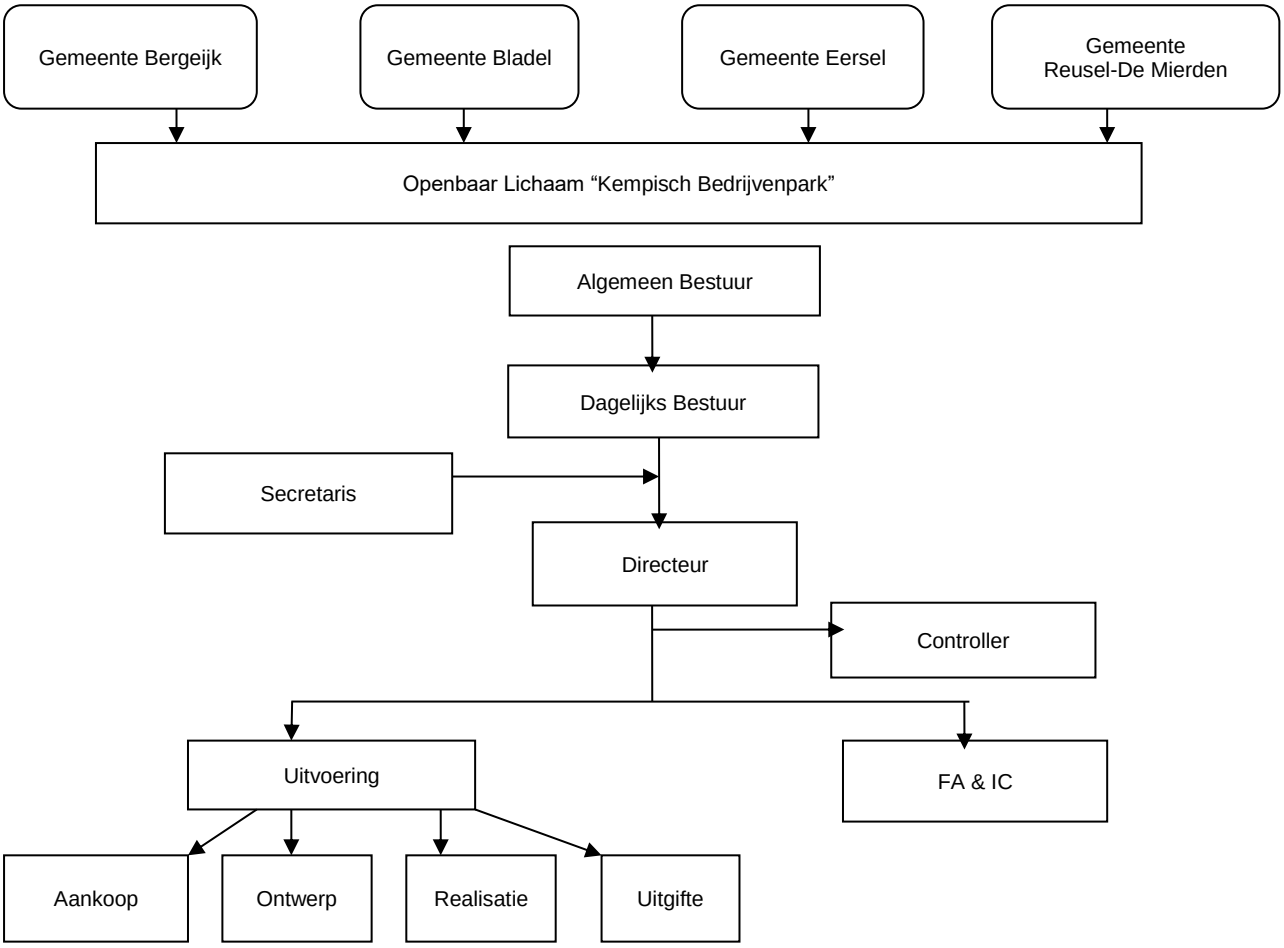

Het Kempisch Bedrijvenpark heeft een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De acht leden van het AB zijn afkomstig uit de colleges van Burgemeester & Wethouders van de gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden. Per gemeente worden twee college leden aangewezen door de betreffende gemeenteraad. Vier leden uit het AB vormen samen het DB. Hierbij is elke deelnemende gemeente met één lid vertegenwoordigd.
Conform de gemeenschappelijke regeling worden de voorzitter, de secretaris en de directeur benoemd door het AB. De voorzitter werkt voor het AB en is tevens voorzitter van het DB.
De directeur is onder toezicht van het DB verantwoordelijk voor de administratie, het beheer van vermogenswaarden en het jaarlijks opmaken van de rekening. Het AB stelt voor de directeur een instructie vast.

De secretaris is het AB, DB en de voorzitter behulpzaam in alles wat de hen opgedragen taak aangaat. Door de secretaris worden alle stukken die van het AB en van het DB uitgaan meeondertekend. De directeur is onder toezicht van het DB verantwoordelijk voor de administratie, het beheer van vermogenswaarden en het jaarlijks opmaken van de rekening. Het AB stelt voor de directeur een instructie vast.

Het DB kan indien gewenst binnen het daartoe vastgestelde budget ondersteunend personeel aanstellen. Dit betreft een door het AB aan het DB overgedragen bevoegdheid.

Op het personeel van het Kempisch Bedrijvenpark werkzaam op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht zijn van overeenkomstige toepassing de door de gemeente Bladel vastgestelde of nog vast te stellen regelingen van de rechtstoestand en van de arbeidsvoorwaarden met de daaruit voortvloeiende uitvoeringsvoorschriften.

Voor de uitvoering van de deeltaken van het Kempisch Bedrijvenpark is het DB binnen het daartoe vastgestelde budget bevoegd tot het aangaan van overeenkomsten met één of meerdere deelnemers, waarbij personeel in dienst van de deelnemers wordt gedetacheerd bij Kempisch Bedrijvenpark. Voordelen hiervan zijn onder andere kostenbesparing, opbouw en het behoud van kennis en expertise over bedrijvenparkontwikkeling en voorkomen van een aparte rechtspositieregeling voor het Kempisch Bedrijvenpark.

Voor zover de deelnemende gemeente over onvoldoende capaciteit (zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin) beschikken vindt inhuur c.q. uitbesteding aan derden plaats.

Personeel

Samenstelling en omvang

De formele omvang van de kernorganisatie kan over de tijd heen veranderen. Het uitgangspunt is echter dat de kernorganisatie efficiënt opereert en een beperkte omvang behoudt. Indien dit vanuit vereiste functiescheiding mogelijk is, worden taken gecombineerd in een en dezelfde functie.

Op dit moment is er geen personeel in loondienst. De plaatsvervangend directeur, controller, en accountmanager worden extern ingehuurd. De directeur is onbezoldigd. Een groot deel van de uitvoerende werkzaamheden wordt binnen de budgettaire kaders uitbesteed zoals doorrekenen exploitatie, juridische ondersteuning, (diverse terrein-)onderzoeken, communicatie en commercie. Met de gemeente Bladel is een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Hieronder vallen de werkzaamheden met betrekking tot secretariaat, de administratievoering en de daarbij behorende aanpalende werkzaamheden en de automatisering. Ook het gehele betalingsverkeer loopt via de organisatie van de gemeente Bladel.

De omvang in taken (fte's) van de kernorganisatie was begin 2020 (op basis van een werkweek van 40 uur) kleiner dan 1,0 fte.

Overzicht taken uitgedrukt in fte:

Functie / Taken in fte's ultimo	**fte 2020**	**fte 2021**
Directeur	0,0	0,0
Secretaris	< 0,1	< 0,1
Controller	< 0,1	< 0,1
Economisch medewerker	0,3	0,3
Accountmanager	0,3	0,3
Financieel administratieve ondersteuning	< 0,1	< 0,1
Civieltechnische medewerker	Op afroep	Op afroep
Directievoering en toezicht (civiel en groen)	Op afroep	Op afroep
Totaal taken	**<0,7+PM**	**<0,7+PM**

Informatisering en automatisering

Een aantal documenten speelt een grote rol bij de informatievoorziening en verantwoording aan het bestuur. De informatie is beleidsmatig of beheersmatig van karakter. Het is van belang dat de informatie juist, volledig en tijdig beschikbaar komt. Daarnaast dient de samenhang tussen beleid en financiën helder tot uitdrukking te komen. Het gaat om:

- de jaarlijkse herziening van de grondexploitatie
- de begroting
- het Meerjarenbeleidsplan
- de tussentijdse rapportage
- de jaarrekening

De jaarlijkse herziening van de grondexploitatie

Gelet op de financiële risico's en de lange doorlooptijd is een jaarlijkse herziening van de grondexploitatie een vereiste. In de jaarlijkse herziening worden de gerealiseerde en nog te realiseren kosten en opbrengsten opgenomen, de verwachte kosten en opbrengsten geraamd, rekening houdend met de invloed van prijswijzigingen en rente-invloed. Transparantie van de grondexploitatie en de hierin gehanteerde uitgangspunten zijn het vertrekpunt voor de jaarlijkse herziening. Belangrijke input zijn de (bijgestelde) eenheidsprijzen, de gehanteerde parameters (indexering van kosten en opbrengsten, rentepercentages), de waarderingsgrondslagen en de actuele tijdsplanning. De herziening van de grondexploitatie dient te worden voorzien van een risicoanalyse. In deze risicoanalyse wordt inzichtelijk gemaakt welke kansen en risico's zich kunnen voordoen en wat daarvan de financiële consequenties zijn. De risico's verbonden aan de exploitatie komen ook in de begroting tot uiting in de paragraaf weerstandsvermogen.

De begroting

Uit de herziene grondexploitaties wordt de door het bestuur vast te stellen (jaar)begroting (in termen van cashflow) afgeleid. Hierin worden de baten en lasten van de in het komende jaar uit te voeren werken opgenomen en de te verwachten grondverkopen. Daarnaast bevat de begroting een nadere specificatie van de te verwachten lasten/baten van ondermeer de eigen organisatie, het beheer en de administratie, promotie/marketing en dergelijke. Conform de gemeenschappelijke regeling stelt het DB jaarlijks vóór 1 april een ontwerpbegroting op voor het daaropvolgende jaar. Het DB zendt jaarlijks vóór 1 april de ontwerpbegroting vergezeld van een deugdelijke toelichting, aan de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen binnen 8 weken na toezending het DB van hun reacties doen blijken. Het DB voegt de commentaren waarin deze reactie is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals die aan het AB wordt aangeboden. Het AB besluit vervolgens vóór 1 juli van het jaar, voorafgaande aan het jaar waarover de begroting moet dienen, over de begroting van het daaropvolgende jaar.

Het meerjarenbeleidsplan

In navolging van de gemeenschappelijke regeling stelt het AB vóór 1 juli van het jaar voorafgaande aan het eerste jaar waarvoor het Meerjarenbeleidsplan, dan wel het bijgestelde Meerjarenbeleidsplan moet dienen een Meerjarenbeleidsplan vast. Het door het Dagelijks Bestuur opgestelde ontwerp-Meerjarenbeleidsplan wordt vóór 1 april toegezonden aan de leden van het Algemeen Bestuur en de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen binnen acht weken na toezending het Dagelijks Bestuur van hun reactie doen blijken. Het Meerjarenbeleidsplan, dient als kader voor het uit te voeren beleid met betrekking tot de ontwikkeling en realisatie van het bedrijvenpark. Het Meerjarenbeleidsplan beslaat steeds een periode van vier jaar, te rekenen vanaf het eerste jaar volgende op het jaar van vaststelling. Het Meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks bijgesteld.
In het ontwerp Meerjarenbeleidsplan worden in ieder geval voorstellen gedaan voor:

- de wijze, het tempo en de te verwachten resultaten van realisatie van de doelstellingen opgenomen in de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark;
- de begrenzing in omvang van de voorraad verworven gronden;
- de begrenzing van de maximale boekwaarde van de verworven gronden;
- de begrenzing van de maximale omvang van het aangetrokken vreemd vermogen door Kempisch Bedrijvenpark;

- de fasering van de uitgifte van bouwkavels;
- de ontwikkeling en borging van een duurzaam beheer van het bedrijvenpark.

Het meerjarenbeleidsplan is geïntegreerd in de begroting en wordt zodanig niet als gescheiden document aangeboden. De hiervoor aangegeven elementen komen terug in het programmaplan en de verschillende paragrafen.

De tussentijdse rapportage

Door middel van de jaarlijkse tussentijdse rapportage wordt het bestuur op de hoogte gesteld van financiële en planning technische gevolgen van feitelijke ontwikkelingen in het lopende jaar. In deze rapportage worden substantiële afwijkingen ten opzichte van de begroting (inclusief Meerjarenbeleidsplan) toegelicht. De frequentie van eenmaal per jaar is facultatief uit te breiden als substantiële afwijkingen hiertoe aanleiding geven.
Het DB zendt jaarlijks vóór 1 september de tussenrapportage aan het AB en de raden van de deelnemende gemeenten. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen -indien de tussentijdse rapportage leidt tot overschrijding van het totaalbedrag van de lasten en/of baten van de begroting en leidt tot een daling van het geraamde batig saldo dan wel stijging van het geraamde nadelig saldo- binnen zes weken na toezending van de tussentijdse rapportage het DB van hun reacties doen blijken. Het DB voegt de commentaren waarin deze reactie is vervat samen en biedt deze aan het AB aan. Het Algemeen Bestuur stelt jaarlijks vóór 1 november de begrotingswijziging vast.

De jaarrekening

De jaarrekening omvat de financiële en inhoudelijke verantwoording van de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inkomsten en uitgaven in het afgelopen jaar. Het DB legt de jaarrekening ter verantwoording af aan het AB, dat de rekening onderzoekt en haar uiterlijk 1 juli van het jaar, volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft vaststelt. Tevens vormt de jaarrekening de basis voor de herziening van de grondexploitaties.
Met betrekking tot de administratievoering en de automatisering maakt Kempisch Bedrijvenpark gebruik van de organisatie van de gemeente Bladel. In het administratieve systeem van de gemeente Bladel wordt een afzonderlijke administratieve eenheid ingericht ten behoeve van Kempisch Bedrijvenpark. Ook het gehele betalingsverkeer loopt via de organisatie van de gemeente Bladel.

2.2.4 Rechtmatigheid

Als gevolg van calamiteiten die zich hebben voorgedaan in het verleden (o.a. vuurwerkramp Enschede, Ceteco affaire bij de provincie Zuid Holland) zijn de eisen met betrekking tot het rechtmatig handelen en het afleggen van verantwoording hierover voor gemeenten, provincie en gemeenschappelijke regelingen aangescherpt. Dit geldt dus ook voor het Kempisch Bedrijvenpark.

In het kader van de beheersing van het rechtmatig handelen zijn door het bestuur van het Kempisch Bedrijvenpark de volgende verordeningen vastgesteld:

- Verordening ex artikel 212 van de gemeentewet “Financiële verordening Gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark”, betreffende de uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie van het openbaar lichaam.
- Verordening ex artikel 213 van de gemeentewet “Controle verordening Kempisch Bedrijvenpark”, betreffende de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeenschappelijke regeling.
- Het aangepaste “Treasurystatuut Kempisch Bedrijvenpark”. Hierin zijn de voorwaarden en bevoegdheden aangaande de geldstromen vastgelegd.
- Het “Delegatiebesluit” en “Reglement Mandaat- en machtigingsbesluit”.
- De beleidsnotitie inkopen en aanbesteden KBP 2017.
- In het controleprotocol, waarin het toetsings- en normenkader is opgenomen, wordt voorts vastgelegd dat de accountant bij de controle van de jaarrekening de rechtmatigheid zal betrekken en daarover ook een oordeel zal uitspreken.

In het controleprotocol wordt voorts vastgesteld dat de accountant bij de controle van de jaarrekening de rechtmatigheid zal betrekken en daarover ook een oordeel zal uitspreken.

Daarnaast is het Kempisch Bedrijvenpark vanzelfsprekend gehouden aan de hogere wetgeving.
Om naleving van de vastgestelde normen (tussentijds) te kunnen toetsen zal Kempisch Bedrijvenpark verbijzonderde interne controle inhuren vanuit de gemeente Bladel.

2.2.5 Grondbeleid

Tot de taken van het Kempisch Bedrijvenpark behoren:

- het verwerven, al dan niet in samenwerking met één of meerdere deelnemers, van alle voor de realisatie van het bedrijvenpark benodigde en daarvoor in aanmerking komende gronden;
- het, in daarvoor in aanmerking komende gevallen, coördineren, faciliteren, (mede) voorbereiden en (mede) uitvoering van de toepassing door de grondgebied gemeente van de Wet voorkeursrecht gemeenten;
- het, in daarvoor komende gevallen, toepassen van de onteigeningswet, zowel door middel van het rechtstreeks indienen van onteigeningsverzoeken bij de Kroon als door middel van het coördineren en faciliteren van door de grondgebied gemeente te starten onteigeningsprocedures;
- het voren van (tijdelijk) beheer met betrekking tot verworven grond;
- het doen aanleggen van alle benodigde voorzieningen van openbaar nut en semiopenbare voorzieningen;
- het ontwikkelen van een slagvaardig promotie-, en acquisitie- en uitgiftebeleid voor uitgifte van bouwkavels en de daarmee verband houdende vestiging van bedrijven;
- het uitgeven van bouwkavels voor de vestiging van bedrijven;
- het zorg dragen voor het ontwikkelen en borgen van een duurzaam beheer van het bedrijvenpark.

Ontwikkelingen en visie op grondbeleid

Vooruitlopend op het onherroepelijk zijn van het bestemmingsplan heeft het Kempisch Bedrijvenpark ten behoeve van de ontwikkeling van het bedrijvenpark actief alle gronden verworven.

De verwerving van de gronden en de nodige bewerkingen worden onder regie van het Kempisch Bedrijvenpark uitgevoerd, waarna de gronden bouwrijp voor vastgestelde marktconforme prijs kunnen worden verkocht.

Algemene risico’s in de grondexploitatie

Een actief verwervingsbeleid brengt ook financiële risico’s met zich mee. De kost gaat voor de baat en het gaat hierbij om aanzienlijke bedragen. De marktsituatie, fluctuaties in de kostprijs en economische omstandigheden kunnen gedurende de voorbereidingstijd- en looptijd zowel positieve als negatieve invloeden hebben op de exploitatie. Een lange looptijd houdt in dat de verwachte resultaten voor een groot deel zijn gebaseerd op (onzekere) prognoses. De marktomstandigheden wijzigen onder invloed van veranderingen in de economische situatie en door maatschappelijke ontwikkelingen.
Het uitgifte- en selectiebeleid van het Kempisch Bedrijvenpark is door het Algemeen Bestuur vastgesteld op 26 oktober 2009. Er is een communicatieplan opgesteld waarin ook een voorzet is opgenomen voor het promotie- en acquisitiebeleid.

Verwervingen

Alle noodzakelijke gronden zijn verworven.

Planvorming

Het bestemmingsplan (inclusief de in 2013 onherroepelijk geworden herziening) biedt het juridische en planologische kader voor de ontwikkeling van ca 69 hectare uitgeefbaar terrein en woningbouwkavels.

Begrenzing in voorraad te verwerven gronden

De maximale grondvoorraad bedraagt 137 ha. Deze positie is in 2010 bereikt. Daarna neemt de grondvoorraad gefaseerd af.

Actuele prognose en geraamde winstneming

In onderstaande overzichten wordt het verwachte verloop van de grondexploitatie in 2020 en 2021 weergegeven.

01 januari 2020 tot en met 31 december 2020

		vermeerderingen					verminderingen		
	boek-waarde 01-01-2020	plankos-ten/ onvoor-zien	bouw/ woonrijp maken	Kosten beheer bedrij-venpark	rente-kosten	Tussen-tijdse winst	Huren en ver-kopen	bijdragen van derden	boekwaarde 31-12-2020
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
grondex-ploitatie	39.163	530	539	249	48	2.106	12.583		27.946

01 januari 2021 tot en met 31 december 2021

		vermeerderingen					verminderingen		
	boek-waarde 01-01-2021	plankos-ten/ onvoor-zien	bouw/ woonrijp maken	Bijdr. aan der-den	rente bijschrij-vingen	Tussen-tijdse winst	Huren en ver-kopen	bijdragen van derden	boekwaarde 31-12-2021
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
grondex-ploitatie	27.946	414	327	249	388	1.764	10.064		19.260

Winsten grondexploitatie

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording is het in beginsel toegestaan tussentijds winsten te nemen (realisatiebeginsel), wanneer er voldoende zekerheid is om tussentijds winst te nemen. In de ‘Notitie grondexploitatie 2016 van de commissie BBV, wordt ingegaan op de mogelijkheden van tussentijds winst nemen op grondexploitaties en de verwerking van verwachte verliezen in de verslaggeving. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode (POC-methode): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens de BBV wordt hiermee tevens voldaan aan het voorzichtigheidsbeginsel. Immers zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd en kosten zijn gemaakt moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen (realisatiebeginsel).

Het Kempisch Bedrijvenpark voldoet aan deze drie voorwaarden. Jaarlijks wordt op basis van de POC-methode een deel van de winst geboekt. De winstberekening is echter puur administratief van aard. Voor de jaarlijkse tussentijdse winstberekening wordt verwezen naar paragraaf 3.3.2. De tussentijds genomen winst wordt gestort in de ingestelde bestemmingsreserve. Er is nog geen sprake van winstuitkering. De schuld van circa €28,6 (ultimo 2019) dient eerst nog afgelost te worden. De uitkering van de winst vindt aan het eind van de looptijd plaats of indien 90% is gerealiseerd.

Op dit moment wordt geen voorziening voor negatieve exploitatieresultaten nodig geacht.

2.2.6 Verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark (GR KBP) heeft een bestuurlijk belang in stichting Parkmanagement KBP, statutaire gevestigd te Bladel.

GR KBP was ten tijde van de ontwikkeling van het in Hapert gelegen industrieterrein genaamd: Kempisch Bedrijven Park (KBP) enig eigenaar van gronden op het KBP.

Op het KBP zijn thans diverse bedrijven gevestigd; een gedeelte van de grond is echter nog niet verkocht/geleverd. In de leveringscontracten/ gronduitgiftecontracten zijn voor de eigenaren van percelen industrieterrein op het KBP verplichtingen opgenomen om deel te nemen aan en financieel bij te dragen aan een op te richten en in stand te houden parkmanagement-organisatie.

De voorzitter van het bestuur wordt op bindende voordracht in functie benoemd door de Gemeenschappelijke Regeling zolang nog niet alle gronden met een industriebestemming in het KBP verkocht zijn.

In het jaarvolgend op het jaar waarin de laatste gronden met een industriebestemming verkocht zijn zal de door de Gemeenschappelijke Regeling benoemde voorzitter zijn ontslag nemen en zal de voorzitter voortaan door het bestuur worden gekozen uit zijn midden.

De stichting Parkmanagement KBP stelt zich ten doel:

a. het ontwikkelen, bevorderen en realiseren van een goede verstandhouding en samenwerking tussen ondernemers op het KBP, ondernemersorganisaties en overheidsinstellingen teneinde de kwaliteit en de uitstraling van het KBP te behouden en te vergroten;
b. het (doen) organiseren en/of (laten) verzorgen op het KBP van parkmanagementactiviteiten en het uitoefenen van toezicht op die activiteiten;
c. het ontwikkelen en realiseren van collectieve voorzieningen en diensten op het KBP;
d. en het verrichten van alle verdere handelingen die met het vorenstaande in de meest ruime zin des woord verband houden.

Zij tracht dit doel te bereiken door onder meer:

a. het fungeren als aanspreekpunt voor de deelnemers;
b. het verzorgen van communicatie over parkmanagement;
c. het verzorgen van beveiliging van het industrieterrein en dan vooral het openbaar gebied door middel van onder meer camerabewaking en preventieve surveillance;
d. het door de deelnemers laten participeren aan energie-, veiligheids-, afval'/milieu- en mobiliteitsscans;
e. het verzorgen van groenbeheer van de privéeigendommen op het KBP voor zover het betreft de zichtzijde van bedoelde privé eigendommen;
f. het verzorgen van bewegwijzering op het KBP;
g. het door de deelnemers laten deelnemen aan het Keurmerk Veilig Ondernemen en het verzorgen van de certificering van het KBP als zodanig;
h. het verzorgen van eventuele collectieve oplossingen voor parkeren;
i. het indien nodig aanstellen van een (parttime) parkmanager, en
j. voorts al datgene te doen dat een bijdrage kan leveren aan de verwezenlijking van voormelde doelstelling

Als deelnemer van de stichting heeft het KBP de verplichting een bijdrage in de middelen te leveren net zoals alle andere leden.

De hoogte van de (jaarlijkse) bijdrage van de deelnemers wordt vastgesteld door stichtingsbestuur. De jaarlijkse bijdrage voor het KBP is afhankelijk van de omvang nog niet verkochte bedrijfskavels. De bijdrage aan de stichting parkmanagement in 2019 was € 22.633.

Risico's
Indien de kosten van de stichting parkmanagement hoger uitvallen dan zal het aandeel van de kosten voor het KBP ook hoger zijn. Echter dient de stichting een begroting vooraf op te stellen, waardoor de kans op dit

risico klein is. De bijdrage neemt af naarmate er meer gronden zijn verkocht. In 2020 is het bedrag lager dan in 2019.

3. Financiële begroting

3.1 Toelichting op de financiële begroting

Uitgangspunten voor de raming
Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd, die doorwerken in het totale complex:

Indexering

De uitgaven worden jaarlijks met 2,0% geïndexeerd. De indexering van de opbrengsten bedraagt 0%.

Rentebaten en rentelasten

Bij het bepalen van de kapitaallasten is rekening gehouden met een percentage van 0,3% en vanaf 2021 met een percentage van 3% over de aangetrokken financiering en 0% over uitstaande financiële middelen.

Contante waarde

Voor het bepalen van de contante waarde wordt uitgegaan van een percentage van 2%.

Plankosten en onvoorziene uitgaven

Plankosten zijn in de begroting opgenomen op basis van inschatting van de te verrichten werkzaamheden tijdens de looptijd van dit project. In de (meerjarige) exploitatie zijn de volgende criteria gehanteerd voor de berekening van de onvoorziene uitgaven:

- 10% over de civieltechnische kosten;

In totaal is voor onvoorzien een bedrag opgenomen van circa € 692.000 voor de gehele looptijd.

3.2 Programmabegroting

	Raming begrotingsjaar 2020			Raming begrotingsjaar 2021		
Omschrijving programma	**Baten**	**Lasten**	**Saldo voor resultaatbestemming**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo voor resultaatbestemming**
	x €1.000	**x €1.000**	**x €1.000**	**x €1.000**	**x €1.000**	**x €1.000**
Grondexploitatie	14.689	12.583	2.106	11.828	10.064	1.764
Totaal programma	14.689	12.583	2.106	11.828	10.064	1.764

3.2.1 Toelichting

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Rechtmatigheid

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. Dit besluit is ook van toepassing op de gemeenschappelijke regeling.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Het saldo van baten en lasten wordt jaarlijks toegevoegd c.q. afgeboekt van de voorraden gronden in exploitatie. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

3.2.2 Programma Grondexploitatie

Uitgangspunt voor de begroting is de herziene grondexploitatie tot en met 2024 opgesteld in februari 2020. De bouwgrondgrondexploitatie is opgedeeld in jaarschijven en vormt de basis voor de jaarlijkse begroting. Omdat alle baten en lasten worden verwerkt in de voorraden gronden sluit de begroting zonder saldo.

Lasten	**Realisatie 2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000
Grondverwerving	51	-	-	-	-	-
Plankosten	369	295	255	240	220	-
Bouwrijp maken	194	184	133	133	131	-
Woonrijp maken	406	355	194	140	201	-
Beheer bedrijvenpark	314	249	249	249	249	-
Onvoorzien	72	235	159	137	161	-
Rente	218	48	388	119	-	-
Vpb	-		-	-	137	639
Afname boekwaarde	13.474	11.217	8.686	9.046	8.337	11.231
Totaal lasten	**15.098**	**12.583**	**10.064**	**10.064**	**9.436**	**11.870**

Baten	**Realisatie 2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000
Verkopen	17.368	11.311	10.064	10.064	9.436	11.870
Pachten	25	31	-	-	-	-
Bijdragen van derden	247					
Overige opbrengsten	350		-	-	-	-
Toename boekwaarde		1.241				
Tussentijdse winst		2.106	1.764	1.750	1.696	2.036
Totaal baten	**17.990**	**14.689**	**11.828**	**11.814**	**11.132**	**13.906**
Saldo voor resultaatbestemming	2.892	2.106	1.764	1.750	1.696	2.036
Toevoeging (bestemmingsreserves)	2.892	2.106	1.764	1.750	1.696	2.036
Onttrekking (bestemmingsreserves)						
Saldo na resultaat bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting jaarschijf 2021

Op basis van de herziene grondexploitatie van februari 2020 bedraagt de begroting van de jaarschijf 2021 € 10.063.000. Hieronder volgt per post een korte toelichting.

De plankosten bestaan onder meer uit personele kosten, huisvesting en kosten van derden zoals accountantskosten en makelaarskosten.

De kosten voor bouwrijpmaken, waaronder ook het beheer van groen zijn voor 2021 geraamd op € 133.000. Onder de kosten van woonrijpmaken wordt onder meer verstaan de aansluitkosten die worden gemaakt voor de oplevering van de bedrijfskavels.

De post beheer bedrijvenpark betreft onder meer de bijdragen aan de stichting Parkmanagement voor de kosten voor het ontwikkelen en borgen van een duurzaam beheer van het bedrijvenpark. De bijdrage van het Kempisch Bedrijvenpark wordt berekend op basis van de m2 onverkochte kavels.

Voor de post onvoorzien wordt 10% gecalculeerd over de geraamde kosten van bouwrijp en woonrijpmaken en vpb.

Voor de rentelasten wordt gerekend met een percentage van 0,2% en vanaf 2021 met 3%.

De post afname boekwaarde betreft het verschil tussen de baten en lasten in 2021, wat resulteert in een afname van de boekwaarde van de gronden.

De post verkopen omvatten de opbrengst uit verkoop bedrijfskavels en woningbouwkavels.

Begrotingswijziging 2020

Op basis van de herziene grondexploitatie is ook de jaarschijf van 2020 gewijzigd. Het verschil tussen de vastgestelde jaarschijf 2020 in de begroting 2020 en de jaarschijf in deze begroting bedraagt € 6.162.000. Grotendeels veroorzaakt door actualisering van de verwachte gronduitgifte in 2020. In deze begroting nemen we gelijk de eerste begrotingswijziging over 2020 op.

Financiële positie

De activiteiten van het Kempisch Bedrijvenpark bestaan geheel uit de ontwikkeling en exploitatie van het bedrijventerrein. De financiële positie wordt bepaald door de verhouding tussen de kostprijs van de (economische) voorraad gronden en de verkoopwaarde van deze gronden.

De verwachte financiële positie wordt in de exploitatieopzet van het te ontwikkelen park in beeld gebracht.

De uitkomst van het exploitatieresultaat is in belangrijke mate afhankelijke van de tijdstippen waarop de kosten worden gemaakt en de opbrengsten worden gerealiseerd; omdat gezien de lange looptijd van het plan de rentefactor een belangrijke rol speelt.

3.2.3 Reserves

Bestemmingsreserve Tussentijdse winst

Jaarlijks wordt vanaf 2017 op basis van de POC-methode een deel van de winst geboekt. Hiermee is rekening gehouden met het voorzichtigheidsbeginsel en realisatiebeginsel. De winstberekening is voorlopig puur administratief van aard. De tussentijds genomen winst wordt jaarlijks gestort in de daarvoor per 4 juli 2018 ingestelde bestemmingsreserve tussentijdse winst. Er is nog geen sprake van winstuitkering. De schuld van circa € 28,6 (ultimo 2019) dient eerst nog afgelost te worden. De uitkering van de winst vindt aan het eind van de looptijd van de gemeenschappelijke regeling plaats of indien 90% is gerealiseerd. Dit is tevens de einddatum van de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve	**Geraamde boekwaarde 01-01-20**	**Beoogde toevoegingen**	**Beoogde onttrekkingen**	**Geraamde boekwaarde 31-12-20**
	x € 1.000	**x € 1.000**	**x € 1.000**	**x € 1.000**
Tussentijdse winst	10.588	2.106	0	12.694
Totaal bestemmingsreserve	**10.588**	**2.106**	**0**	**12.694**

Bestemmingsreserve	**Geraamde boekwaarde 01-01-21**	**Beoogde toevoegingen**	**Beoogde onttrekkingen**	**Geraamde boekwaarde 31-12-24**
	x € 1.000	**x € 1.000**	**x € 1.000**	**x € 1.000**
Tussentijdse winst	12.694	7.246	0	19.940
Totaal bestemmingsreserve	**12.694**	**7.246**	**0**	**19.940**

Kempisch Bedrijvenpark

Memo Grondexploitatie 2020

Inleiding

Deze notitie gaat over de grondexploitatie van KBP. Deze notitie is grotendeels een geactualiseerde versie van de memo die in maart 2019 werd opgesteld. De notitie is primair bestemd voor het Dagelijks Bestuur, maar wordt ook ter kennis gebracht van het Algemeen Bestuur en samen met de jaarrekening 2019 ter informatie naar de gemeenteraden gezonden.

Het jaarlijks actualiseren van de grondexploitatie hangt samen met het vaststellen van de jaarrekening. In de jaarrekening wordt vastgelegd wat het saldo is van de daadwerkelijke kosten en opbrengsten tot nu toe. De grondexploitatie wordt opgesteld om te bepalen of het reëel is om te verwachten dat dit saldo binnen een redelijke termijn wordt terugverdiend door grondverkopen. Blijkt uit de grondexploitatie niet dat de kosten binnen redelijke termijn kunnen worden terugverdiend, dan moet de exploitant daarvoor een voorziening treffen in de jaarrekening. Bij het KBP is dat tot nu toe niet aan de orde en er is ook geen aanleiding om te veronderstellen dat daar verandering in komt.

Om de exploitatie van het KBP te begrijpen is het van belang te weten dat de deelnemende gemeenteraden zich bij het aangaan van de “gemeenschappelijk regeling voor het openbaar lichaam Kempisch Bedrijvenpark” garant hebben gesteld voor de exploitatieresultaten. De gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-de Mierden delen ieder voor 25% in het resultaat; bij winst of verlies.

In hoofdlijn komt het er op neer dat sinds de oprichting van het openbaar lichaam KBP in 2006 de deelnemende gemeenten geen geld meer hebben geïnvesteerd in het KBP. KBP heeft rechtspersoonlijkheid en kan zelf leningen aangaan bij banken.

In deze notitie zullen wij eerst ingaan op de financiële werkelijkheid, zoals die blijkt uit de jaarcijfers 2019. Uit de jaarcijfers blijkt het geïnvesteerd vermogen en het saldo van kosten en opbrengsten tot nu toe. Vervolgens wordt nader aandacht besteed aan 2 vragen: wanneer zijn wij uit de kosten (break-even)? en wanneer is alle grond verkocht (zodat wij het resultaat kunnen nemen)? Het antwoord op deze 2 vragen is niet met zekerheid te geven. Het is een inschatting op basis van veronderstellingen en aannames, waarbij vooral het uitgifte-tempo bepalend is voor het resultaat. In deze notitie worden drie scenario’s uitgewerkt om aan te geven wat de bandbreedte is van de financiële resultaten.

Wijzigingen uitgangspunten grondexploitatie t.o.v. 2019

Er zijn een aantal wijzigingen in de herziening van de grondexploitatie ten opzichte van vorig jaar. Deze wijzigingen worden hierna toegelicht:

- Er zijn drie scenario's berekend, te weten:
  - Best case: met een uitgifteplanning van 7 ha per jaar vanaf 2021
  - Basis: met een uitgifteplanning van 5 ha per jaar vanaf 2021
  - Worst case: met een uitgifteplanning van 3 ha per jaar vanaf 2021
- In alle drie scenario's wordt voor 2020 uitgegaan van een uitgifte welke gebaseerd is op gesloten koopovereenkomsten of concrete grondreserveringen. Vanaf 2021 is het verloop van de uitgifte dus verschillend per scenario. Hierdoor verschillen de looptijden uiteraard ook. Dit levert het volgende beeld op per scenario vanaf 2020:
  - In het scenario Best case wordt de uitgifte van 7 ha per jaar verdeeld over de jaren 2020-2023.
  - In het Basis scenario wordt de uitgifte van 5 ha per jaar verdeeld over de jaren 2020-2024.
  - In het Worst case scenario wordt de uitgifte van 3 ha per jaar verdeeld de jaren 2020-2028.
- In de herziening is rekening gehouden met af te dragen Vennootschapsbelasting (vpb-last) over de gehele periode van € 0,8 miljoen in alle scenario's.

Uitgaande van het basis scenario bedraagt de geprognotiseerde eindwaarde € 20,0 miljoen (was vorig jaar € 19,5 miljoen).

Hieronder volgen de tabellen met daarin de uitgangspunten zoals opgenomen in de herziene grondexploitatie. Tussen haakjes is vermeld wat het uitgangspunt vorig jaar was.

Parameter	**Aanname**	**Toelichting**
Rente	Over kosten: 0,2% (was 0,6%) en vanaf 2021 3% (was 3% vanaf 2020) Over opbrengsten: 0,0% (was 0,1%)	O.b.v. de gewijzigde voorschriften is de reële rente in de grondexploitatie opgenomen. Vanaf 2021 wordt uitgegaan van een aanname van 3% rente voor de kosten.
Contante waarde	2%	Op verschillende momenten In de toekomst te realiseren kosten en opbrengsten worden teruggerekend naar 1 vast moment, bijvoorbeeld 1 januari 2020, met behulp van een rentepercentage. Ook wel disconteringspercentage genoemd.
Oppervlakte	• Bruto 175 ha • Netto circa68,80 ha bedrijfskavels (uitgeefbaar) • Woonkavels circa 1,5 ha	
Grondprijzen Bedrijfskavels	• Zichtlocaties langs provinciale weg en snelweg: € 195 per m^2 • Niet-zichtlocaties: € 165 per m^2	De grondprijzen zijn op 26 oktober 2009 op advies van een makelaar/taxateur bedrijf onroerend goed vastgesteld.
Grondprijzen Woonkavels	• € 250 (Fase I) en € 275 (Fase II)	Grondprijzen woningbouwkavels o.b.v. afgesloten overeenkomst.
Kostenstijging	2%	De meeste kosten voor grondverwerving, infrastructuur en bouw- en woonrijpmaken en plankosten zijn gerealiseerd. Het effect van nog komende kostenstijgingen is beperkt.

Opbrengststijging	0%	Sinds start van de uitgifte is het prijsniveau van uitgifteprijzen constant gehouden op het niveau van 2009. In de exploitatieberekeningen wordt verondersteld dat de prijzen gelijk blijven. Het Dagelijks Bestuur besluit over de hoogte van grondprijzen.
Start exploitatie	Start bouwrijpmaken: 1 september 2009 Start aanleg provinciale weg: 1 september 2010 Start uitgifte: 1 september 2011	De opening van de provinciale weg op 5 september 2011 wordt gezien als start van de exploitatie van het KBP.
Einddatum exploitatie	Op basis van de gemeenschappelijke regeling uiterlijk 1-1-2024.	In de navolgende scenario's wordt uitgegaan van wisselende einddata, afhankelijk van het uitgiftetempo.

Tabel 1 Uitgangspunten grondexploitatie

Overige uitgangspunten

Thema	**Uitgangspunt**	**Toelichting**
Minimale kavelgrootte	5.000 m^2	Met uitzondering van het facility point. Bedrijven met een ruimtebehoefte kleiner dan 5.000 m^2 kunnen terecht op andere, bestaande terreinen.
Doelgroep	• Primair voor Kempische bedrijven vanaf 5 ha • Grootschalige logistiek, vanaf 1 hectare, van buiten de Kempen niet wordt gefaciliteerd op het bedrijvenpark.	In 2019 is het herziene uitgiftebeleid vastgesteld.

Tabel 2 Overige uitgangspunten

Samenwerkingsovereenkomst 'Bouwclaim en zelfrealisatie'

In 2007 heeft KBP een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar over de aankoop van circa 40 ha (agrarische) grond binnen het plangebied van het KBP, waarbij deze ontwikkelaar het recht heeft gekregen om circa 17 ha (bouwrijpe) grond terug te kopen van KBP. Van dit recht resteerde eind 2019 nog 13,8ha. De uitgifte door de ontwikkelaar bleef in de ogen van het KBP te ver achter. Daarom is overleg gevoerd met de ontwikkelaar om tot nieuwe afspraken te komen, zodat de doelstellingen van KBP (ruimte bieden voor Kempische Bedrijven) te borgen.
Met de ontwikkelaar zijn begin 2020 afspraken gemaakt over de gegarandeerde verkoop en afname van 3,8ha in de komende jaren. Deze grond wordt door de ontwikkelaar gekocht en afgenomen uiterlijk voor de einddatum van de Gemeenschappelijke regeling. Het restant van 10ha ontwikkelrecht heeft KBP terug genomen. Hierdoor heeft KBP weer de zeggenschap over deze gronden en kunnen deze volgens eigen planning worden uitgeven. In de herziene exploitatieberekeningen en de begroting is rekening gehouden met deze nieuwe afspraken.

Hectares te verkopen

In onderstaande overzichten wordt op basis van de drie scenario's inzage gegeven in het mogelijke verloop van de gronduitgifte van bedrijfskavels. De verkoopprognose is uitgedrukt in hectares. De gerealiseerde verkopen van 2011 tot en met januari 2020 zijn in het overzicht opgenomen.

De uitgifteplanning in 2020 is gebaseerd op gesloten overeenkomsten of concrete reserveringen.

Scenario best case: vanaf 2021 7 ha/jaar

Jaar	Geleverd t/m 2019. Getekende overeenkomsten voor levering in het ja	Geplande uitgifte	Totaal uitgifte planning
2011	0,50		0,50
2012	16,10		16,10
2013	3,60		3,60
2014	2,10		2,10
2015	**0,73**	-	**0,73**
2016	**3,50**		**3,50**
2017	**2,10**	-	**2,10**
2018	**4,07**	-	4,07
2019	**5,40**		5,40
2020	**4,10**	3,10	7,20
2021		7,00	7,00
2022		7,00	7,00
2023		9,50	9,50
	42,20	**26,60**	**68,80**
	61%	**39%**	**100%**

Tabel 3 Verloop uitgifte best case scenario

Scenario basis: vanaf 2021 5 ha/jaar

Jaar	Geleverd t/m 2019. Getekende overeenkomsten voor levering in het ja	Geplande uitgifte	Totaal uitgifte planning
2011	**0,50**		0,50
2012	**16,10**		16,10
2013	**3,60**		3,60
2014	**2,10**		2,10
2015	**0,73**	**-**	**0,73**
2016	**3,50**		**3,50**
2017	**2,10**		**2,10**
2018	**4,07**		4,07
2019	**5,40**		5,40
2020	**4,10**	3,10	7,20
2021		5,00	5,00
2022		5,00	5,00
2023		5,00	5,00
2024		8,50	8,50
	42,20	**26,60**	**68,80**
	61%	**39%**	**100%**

Tabel 4 Verloop uitgifte Basis scenario

Scenario worst case: vanaf 2021 3 ha/jaar

Jaar	Geleverd t/m 2019. Getekende overeenkomsten voor levering in het ja	Geplande uitgifte	Totaal uitgifte planning
2011	**0,50**		0,50
2012	**16,10**		16,10
2013	**3,60**		3,60
2014	**2,10**		2,10
2015	**0,73**	**-**	**0,73**
2016	**3,50**	**-**	**3,50**
2017	**2,10**	**-**	**2,10**
2018	**4,07**		4,07
2019	**5,40**		5,40
2020	4,10	**3,10**	7,20
2021		**3,00**	3,00
2022		**3,00**	3,00
2023		**3,00**	3,00
2024		**3,00**	3,00
2025		**3,00**	3,00
2026		**3,00**	3,00
2027		**3,00**	3,00
2028		**2,50**	2,50
	42,20	**26,60**	**68,80**
	61%	**39%**	**100%**

Tabel 5 Verloop uitgifte Worst case scenario

Huidige situatie

Het Kempisch Bedrijvenpark is opgericht met als doel om gezamenlijk een bedrijvenpark te ontwikkelen waar bedrijven groter dan 5.000 m² kunnen uitbreiden en doorgroeien. Behoudt van werkgelegenheid en dus bevorderen van de leefbaarheid in de Kempen is de hoofddoelstelling voor de realisatie van het Kempisch Bedrijvenpark.

Het zwaartepunt van de werkzaamheden tot aan 2011 lag op de planologische voorbereiding. Met de uitspraak van de Raad van State medio 2010 in de bodemprocedure van het bestemmingsplan, werd de planologische voorbereidingsfase afgerond. Na deze uitspraak is de aanleg van de nieuwe provinciale weg N284 en de aansluiting op de A67 door de provincie gestart en kon het bedrijvenpark verder bouw – en woonrijp worden gemaakt door het KBP. De nieuwe provinciale weg is in het najaar van 2012 geopend. Tevens is het bedrijvenpark bouwrijp en nagenoeg woonrijp gemaakt. Vanaf 2011 is gestart met de uitgifte van bouwkavels. De afgelopen jaren zijn voor circa 42 ha uitgegeven en geleverd. Financieel gezien houdt voorgaande in dat in de jaren tot aan 2011 de meeste kosten zijn gemaakt voor de ontwikkeling van het bedrijvenpark. De kosten betreffen onder meer kosten van de grondaankopen, planologische voorbereidingskosten, financieringskosten en kosten voor bouw- en woonrijp maken. Vanaf 2011 verdienen wij deze gemaakte kosten terug door de inkomsten uit de verkoop van bedrijfskavels en woonkavels. In onderstaand figuur is het voorgaande financieel vertaald.

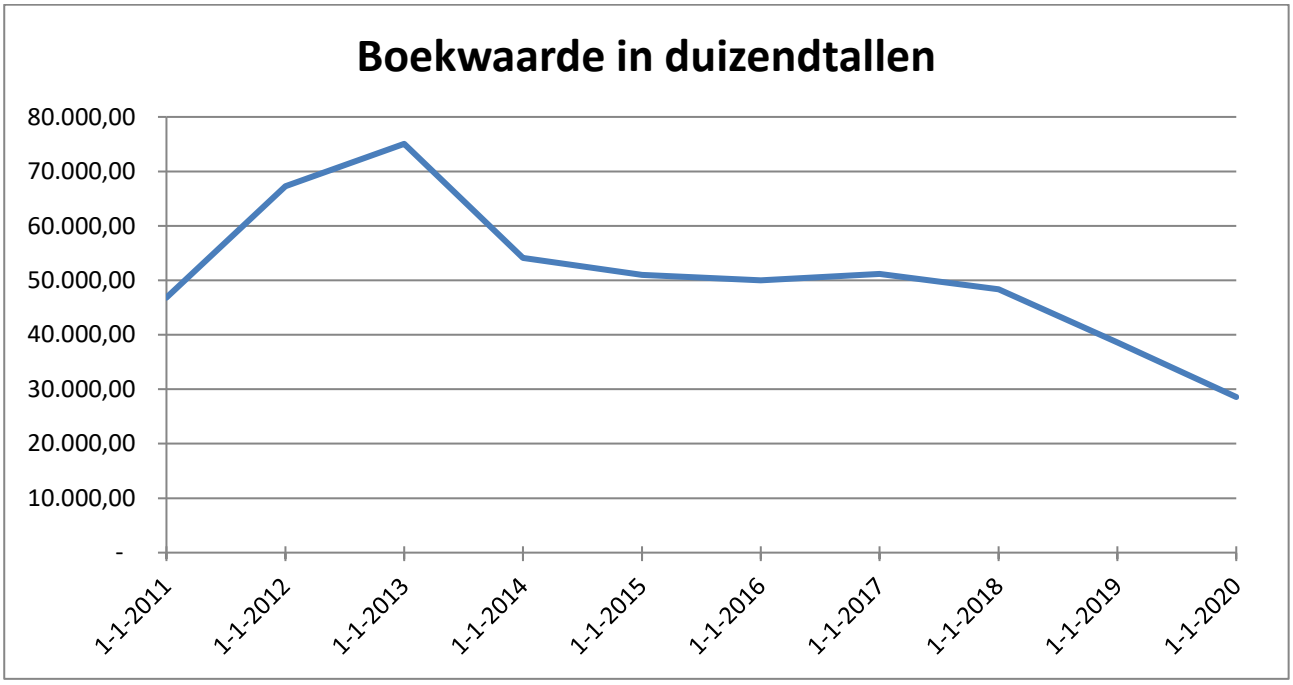

Figuur 1 Verloop boekwaarde van de grondexploitatie 2010-2019

Financiële stand van zaken per 1 januari 2020

De boekwaarde van de gronden in exploitatie is ultimo 2019 afgerond € 28,6 miljoen (=schuld) (Dit was ultimo 2018 € 38,6 miljoen). In de tabel hieronder zijn de gemaakte kosten en de gerealiseerde inkomsten per activiteit weergegeven per 31-12-2019.

Activiteit	Kosten (+) / Inkomsten (-) X €1.000.000
Grondaankopen	55,5
Plankosten	10,1
Bouw- en woonrijp maken	12,9
Bijdragen aan provinciale weg, beheer bedrijvenpark, bovenwijkse voorzieningen	7,3
Rente	11,8
Vpb	
Verkochte bedrijf- en woonkavels	62,9-
Overige inkomsten zoals huur, bijdragen e.d.	6,1-
Saldo per 1-1-2020 (=schuld)	**28,6**

Tabel 6 Boekwaarde van de grondexploitatie ultimo 2019

De toekomst voorspellen zonder glazen bol?

Wij willen allemaal graag weten wat de toekomst van het Kempisch Bedrijvenpark ons brengt. Gaan wij een minimaal sluitende grondexploitatie tegemoet of moeten wij ons indekken voor toekomstige verliezen? Bij de jaarlijkse herziening van de exploitatie wordt bepaald of er sprake is van verwachte verliezen op de grondexploitatie. Wanneer de grondexploitatie sluitend is, hoeft er geen voorzieningen voor te verwachten negatieve resultaten getroffen te worden. Wanneer wel verliezen worden verwacht, moet er direct een voorziening worden getroffen ter grootte van het verwachte negatieve resultaat of het verlies moet gelijk worden afgeboekt.

Zoals in de inleiding is aangegeven zijn er 2 vragen die van belang zijn om te beantwoorden.

1. wanneer zijn wij uit de kosten (break-even)? ; en
2. wanneer is alle grond uitverkocht (zodat wij de GR kunnen liquideren)?

Wij gaan hierna in op de beantwoording van deze twee vragen.

Wanneer zijn wij uit de kosten (break-even)?

Voor de beantwoording van deze vraag vertalen wij eerst toekomstige onzekerheden naar algemene of financieel economische aanvaarde uitgangspunten. Deze uitgangspunten worden zoveel als mogelijk hard onderbouwd met overeenkomsten of contracten. Op basis van deze uitgangspunten wordt de grondexploitatie geactualiseerd. Een nadere toelichting op de actualisering volgt hieronder.

Jaarlijks worden de werkelijk gerealiseerde cijfers geanalyseerd en verwerkt in de actualisering van de grondexploitatieberekening. Afwijkingen ten opzichte van het voorgaand jaar worden geanalyseerd en de uitkomsten uit deze analyse worden betrokken bij de actualisering van de uitgangspunten. Vervolgens worden de uitgangspunten nog geactualiseerd op basis van de prijsontwikkelingen, nog uit te voeren werkzaamheden, contracten en onderbouwde inschattingen. Deze vormen samen de uitgangspunten voor de actualisering van de grondexploitatie. Vervolgens voeren wij een risicoanalyse uit om te bepalen welke scenario's zich kunnen voordoen. Deze scenario's worden verder uitgerekend om inzicht te krijgen in de bandbreedte van de mogelijke resultaten van de grondexploitatie.

Risicoparagraaf
Voordat nader wordt ingegaan op scenario's, wordt stilgestaan bij de mogelijke risico's die aan de orde zouden kunnen zijn bij de exploitatie van bedrijventerreinen als het KBP.

In onderstaande tabel is de risicoanalyse opgenomen.

Risico's	Kans	Impact	Overall score	Toelichting
Meerkosten grondverwerving	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Er zijn geen aankoopdossiers. Geen risico meer. In één dossier speelt een schadeclaim. In de grex is rekening gehouden met nabetaling van een schadebedrag. Deze zaak is onder de rechter.
Meerkosten plankosten	O	O	O	In de exploitatie is rekening gehouden met de nog te maken plankosten.
Bouw- en woonrijpmaken	O	O	O	In de exploitatie is met deze nog te maken kosten rekening gehouden.
Bijdrage wegvak Eersel en nieuwe verbindingsweg N284/aansluiting A67	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Financieel afgerekend. Geen risico meer.
Vertraging uitgifte	OO	OOO	OOO	Het tempo van de uitgifte heeft een grote invloed op het eindresultaat van de exploitatie. Indien het break-evenpoint nog niet is bereikt, heeft dit een grotere impact op het resultaat, omdat de financieringslasten langer doorlopen. Voor inzicht in de effecten van verschillende uitgiftetempo's, wordt verwezen naar de toelichting onder deze tabel en naar figuur 2. Uitgaande van het middelste scenario is de kans 'middel' te noemen, dat de uitgifte lager uitkomt dan gemiddeld 5 ha per jaar. Vertraging betekent ook dat de looptijd van de GR verlengd moet worden.
Rentekosten vanaf 2021 >3%	O	O	O	Vanaf 2021 is rekening gehouden met een rente voor de kosten van 3%. Indien vanaf 2021 de rente > 3%, dan is naar verwachting de impact relatief klein aangezien de financieringsbehoefte vanaf 2021 daalt, daarnaast wordt komende jaren tot aan 2021 langlopende leningen afgesloten, die waarschijnlijk worden afgesloten tegen een rente <3%.
Vennootschapsbelasting (VPB)	OO	OO	OO	Met ingang van 2016 is het Kempisch Bedrijvenpark vpb plichtig. De aangifte over 2016 is definitief wat impliceert dat de belastingdienst instemt met de gehanteerde lijn van het Kempisch Bedrijvenpark. In de grondexploitatie is rekening gehouden met hiervoor genoemde standpunten gebaseerd op de definitieve aanslag 2016. De uiteindelijk daadwerkelijk te betalen vpb is nu afhankelijk van de resultaten van het KBP. Dit wil zeggen indien het KBP meer winst maakt, dan zal de te betalen vpb last hoger zijn.
Vertraging of stagnatie uitgifte bedrijfskavels	OOO	O	OO	Sinds maart 2020 heeft Nederland te maken met de uitbraak van het nieuwe coronavirus en de maatregelen die verspreiding van het virus tegen moeten gaan. De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen tegen verspreiding van het virus hebben ingrijpende gevolgen voor bedrijven en de maatschappij. Voor het KBP zit het risico met name in vertraging of mogelijk stagnatie van de uitgifte van de kavels voor bedrijven. Dit kan van invloed zijn op de eindwaarde van de grondexploitatie. Zolang gunstige financiering mogelijk is gedurende de periode voor het break-even point zal de impact mogelijk beperkt kunnen blijven.

Tabel 7 Risicoanalyse

Legenda
O = klein
OO = middel
OOO = groot

Toelichting tabel score
Bij kans en bij impact kan een score worden toegekend van klein, middel of groot of n.v.t.
De overall score wordt bepaald o.b.v. de scores vermeld bij kans en impact. In de laatste kolom worden de scores toegelicht.

Op basis van de risicoanalyse zien wij dat de grootste risico's liggen bij de uitgifte van de kavels. Het gaat daarbij om de inschatting of de hoeveelheid grondverkopen in enig jaar realistisch en haalbaar te noemen is. Tenzij koopovereenkomsten en in mindere mate opties zijn gesloten, is het erg lastig om de hardheid van de ingeplande grondverkopen vast te stellen. Deze onzekerheid wordt daarom nader uitgewerkt in de diverse scenario's. De resultaten uit dit scenario analyses geven feitelijk de bandbreedtes aan waarbinnen het verwachte resultaat zich begeeft. De bandbreedtes geven op dit moment voldoende vertrouwen dat de gemaakte kosten worden terugverdiend.

Vanuit de risicoanalyse blijkt dat de uitgiftefasering het grootste risico is voor het KBP. Daarom worden hierna scenario's berekend waarin verschillende faseringen van de uitgifteplanning zijn opgenomen. De belangrijkste daarvan is dat de scenario's allen een positief resultaat laten zien.
Het best case scenario is gebaseerd op hoge uitgifteresultaten vanaf 2020. Het basis scenario kent een gemiddelde uitgifte van 5ha per jaar, dat is de laatste jaren ook gemiddeld gerealiseerd. Het worst case scenario laat een trage uitgifte zien. In alle scenario's wordt gerekend met een rente van 0,2% en vanaf 2021 met 3% voor de kosten, 0% rente voor tegoeden en een kostenstijging van 2%.

De grafiek hieronder geeft per scenario het verloop van de exploitatie weer.

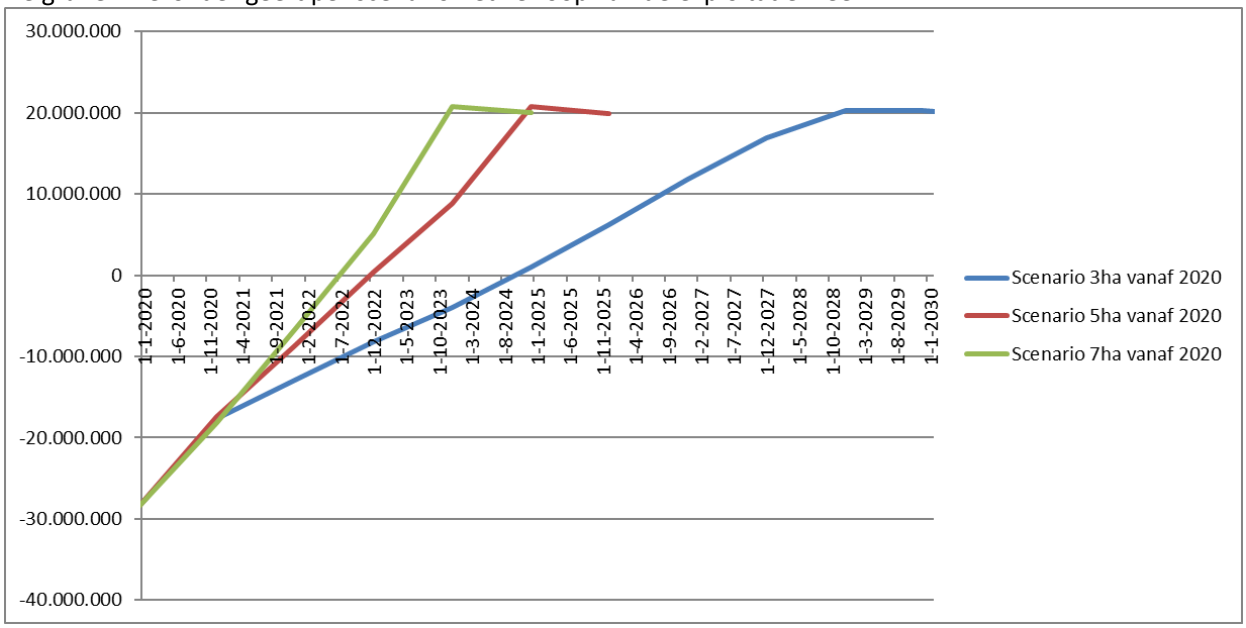

Figuur 2 Verloop exploitatie / Boekwaarde van de gronden

In het best case scenario (7 ha/jaar) wordt medio 2022 het break-evenpoint bereikt. In het basis scenario (5 ha/jaar) wordt dit eind 2022 behaald en in het worst case scenario (3 ha/jaar) wordt dit punt medio 2024 bereikt.

Keuze voor een bepaald scenario

Met de huidige inzichten over grondexploitaties in het algemeen wordt meer gekeken naar mogelijk scenario´s in plaats van te spreken van `*de*´ grondexploitatie. Het belangrijkste signaal vanuit de nu doorgerekende scenario´s is, dat deze alle drie – eerder of later – met een positief resultaat kunnen worden afgesloten. Mocht het om welke reden dan ook van belang zijn een concrete verwachting uit te spreken over het verloop van de exploitatie, dan komt deze verwachting overeen met het basis scenario met een uitgifte tempo van rond de 5 ha per jaar vanaf 2021. Voor het jaar 2020 is in de planning rekening gehouden met gesloten koopovereenkomsten of concept koopovereenkomsten. Daarmee wordt een uitgiftetempo gehanteerd dat ongeveer ligt op het gemiddelde gerealiseerde resultaat van de afgelopen jaren. Onderstaand overzicht geeft nadere toelichting o.b.v. feiten over het gekozen scenario met een gemiddelde uitgifte van 5 ha.

Totaal overzicht koopovereenkomsten en levering medio 2011 t/m februari 2020 in m2
Onderstaand overzicht geeft voor de jaren 2011 t/m heden inzicht in het aantal verkochte m2 grond en aantal geleverde m2 grond. Voor het verkochte aantal m2 grond is als criterium de datum van getekende koopovereenkomst genomen en voor het aantal geleverde m2 is de datum van passeren van de leveringsakte als grondslag genomen. Voor de leveringen in 2020 zijn datum van levering, de geplande data bij de notaris voor de leveringsakte genomen of de uiterlijke leveringsdatum in de getekende koopovereenkomst. Begin 2020 is reeds 4,1ha geleverd.

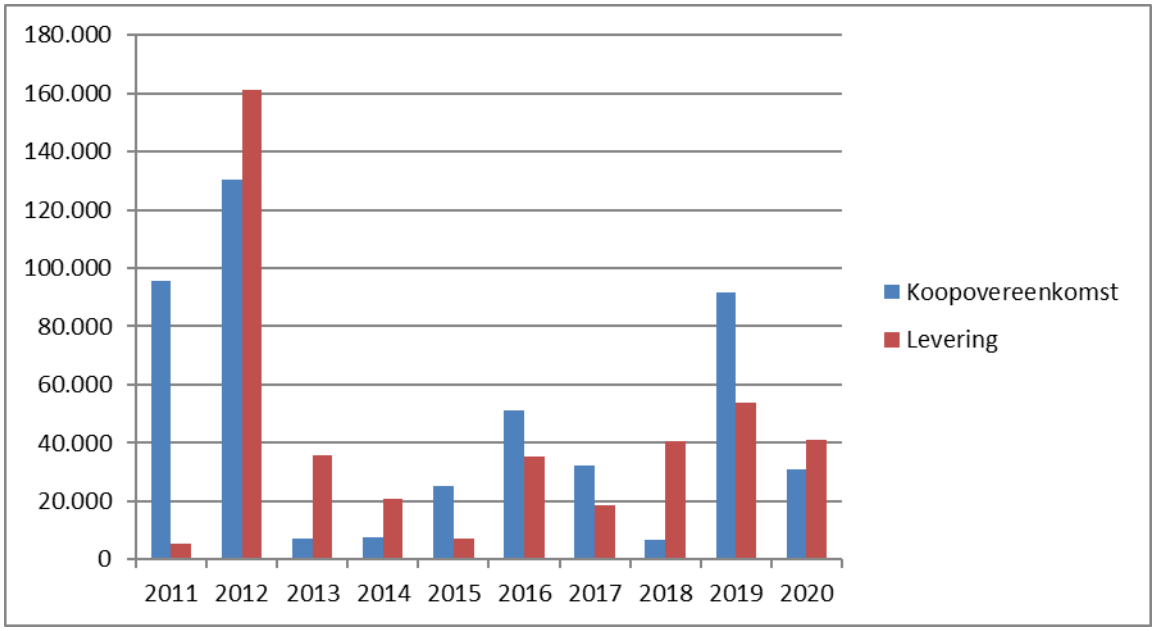

Figuur 3 Overzicht koopovereenkomsten 2011 t/m 2020

De laatste jaren is een stijging van realisaties zichtbaar, mede als gevolg van de economische groei. Voor 2020 is o.b.v. leveringen en concept koopovereenkomsten ruim 7,2 ha aan leveringen opgenomen. Bovenstaand overzicht geeft de feiten weer waarop de keuze is gemaakt om uit te gaan van een gemiddelde jaarlijkse uitgifte van 5 ha per jaar vanaf 2021.

Wanneer is alle grond verkocht?

Zoals in voorgaande al is aangegeven wordt het verschil tussen de drie scenario's verklaard door een andere fasering van de uitgifteplanning. De looptijd heeft minimaal invloed op de financieringskosten. Dit komt doordat momenteel geld lenen nauwelijks geld kost en zelfs geld kan opleveren. De rentekosten veroorzaken in de drie scenario's nog wel de grootste verschillen, maar deze verschillen zijn enigszins uitgevlakt door de huidige lage rentestand.

*In 2019 is boekhoudkundig een tussentijdse winst genomen van € 1,9 miljoen. In totaal is t/m 2019 aan tussentijdse winst berekend een bedrag van € 10,6 miljoen. Conform 2018 is de tussentijdse winst gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve.

Onderstaand wordt per scenario een overzicht gegeven van de (nog te maken) kosten en (nog te realiseren) opbrengsten en het saldo (op eindwaarde en contante waarde). Dit overzicht wordt de grondexploitatiestaat genoemd. Het saldo op eindwaarde in kolom 4 geeft een negatieve boekwaarde. Dit betekent dat het eindresultaat positief is.

Scenario best case (vanaf 2021 7 ha/jr) Activiteit (Kolom 1) Alle bedragen X €1.000.000	Kosten (+) / Inkomsten (-) (Kolom 2)	Nog te maken kosten (+) of nog te realiseren inkomsten (-) (Kolom 3)	Totaal kolom 2 +3 (Kolom 4)
Grondaankopen	55,5		55,5
Plankosten	10,1	1,0	11,1
Bouw- en woonrijp maken	12,9	1,5	14,4
Bijdragen aan provinciale weg, beheer bedrijvenpark	7,3	1,0	8,3
Rente	11,8	0,5	12,3
Vpb		0,8	0,8
Onvoorzien		0,7	0,7
Uitgifte kavels	-62,9	-52,8	-115,7
Overige inkomsten zoals huur, bijdragen e.d.	-6,1	-1,3	-7,4
Saldo per 1-1-2020	**28,6**	**-48,6**	
Saldo eindwaarde per 31-12-2023 (positief)*			**-20,0**
Contante waarde per 1-1-2020			**-18,5**

Tabel 8 Grondexploitatiestaat scenario best case

De eindwaarde is berekend op € 20,0 miljoen (was € 19,9 miljoen). Het verschil is een optelsom van hogere plan- en woonrijpmaakkosten, lagere rentekosten en een financiële afrekening en ontbinding van de samenwerkingsovereenkomst met een externe partij.

Scenario basisvariant (vanaf 2021 5 ha/jr) Activiteit (Kolom 1) Alle bedragen X €1.000.000	Kosten (+) / Inkomsten (-) (Kolom 2)	Nog te maken kosten (+) of nog te realiseren inkomsten (-) (Kolom 3)	Totaal kolom 2 +3 (Kolom 4)
Grondaankopen	55,5		55,5
Plankosten	10,1	1,0	11,1
Bouw- en woonrijp maken	12,9	1,5	14,4
Bijdragen aan provinciale weg, beheer bedrijvenpark	7,3	1,0	8,3
Rente	11,8	0,5	12,3
Vpb		0,8	0,8
Onvoorzien		0,7	0,7
Uitgifte kavels	-62,9	-52,8	-115,7
Overige inkomsten zoals huur, bijdragen e.d.	-6,1	-1,3	-7,4
Saldo per 1-1-2020	**28,6**	**-48,6**	
Saldo eindwaarde per 31-12-2024 (positief)*			**-20,0**
Contante waarde per 1-1-2020			**-18.1**

Tabel 9 Grondexploitatiestaat scenario basis

De eindwaarde is berekend op € 20,0 miljoen (was € 19,5 miljoen).

*In 2019 is boekhoudkundig een tussentijdse winst genomen van € 1,9 miljoen. In totaal is t/m 2019 aan tussentijdse winst berekend een bedrag van € 10,6 miljoen. Conform 2018 is de tussentijdse winst gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve.

Scenario worst case (vanaf 2021 3 ha/jr) Activiteit (Kolom 1) Alle bedragen X €1.000.000	Kosten (+) / Inkomsten (-) (Kolom 2)	Nog te maken kosten (+) of nog te realiseren inkomsten (-) (Kolom 3)	Totaal kolom 2 +3 (Kolom 4)
Grondaankopen	55,5		55,5
Plankosten	10,1	1,0	11,1
Bouw- en woonrijp maken	12,9	1,5	14,4
Bijdragen aan provinciale weg, beheer bedrijvenpark	7,3	1,0	8,3
Rente	11,8	1,0	12,8
Vpb		0,8	0,8
Onvoorzien		0,7	0,7
Uitgifte kavels	-62,9	-52,8	-115,7
Overige inkomsten zoals huur, bijdragen e.d.	-6,1	-1,3	-7,4
Saldo per 1-1-2020	**28,6**	**-48,1**	
Saldo eindwaarde per 31-12-2028 (positief)*			**-19,5**
Contante waarde per 1-1-2020			**-16,0**

Tabel 10 Grondexploitatiestaat scenario worst case

De eindwaarde is berekend op € 19,5 miljoen positief (was € 18,7 miljoen).

*In 2019 is boekhoudkundig een tussentijdse winst genomen van € 1,9 miljoen. In totaal is t/m 2019 aan tussentijdse winst berekend een bedrag van € 10,6 miljoen. Conform 2018 is de tussentijdse winst gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve.

Bevindingen

De eindwaarden van alle scenario's zijn ruim positief. De eindwaarde varieert van circa € 20,0 miljoen positief tot circa € 19,5 miljoen positief.
In alle scenario's is gerekend met 0,2% tot aan 2021 en vanaf 2021 met 3% voor de rentekosten en met 0,0% voor de rente op tegoeden. Er is verder gerekend met 2% prijsindexering op de kosten. De opbrengsten worden niet geïndexeerd, met andere woorden: er is gerekend met 0% opbrengsten stijging.
De verschillende uitgifteplanningen veroorzaken verschillen in de rentekosten. De rentekosten variëren in de verschillende scenario's tussen € 12,3 en € 12,8 miljoen.
In alle scenario's wordt rekening gehouden met een vpb-last over de gehele periode van zo'n € 0,8 miljoen.
Het verschil in de contante waarden tussen het 1e en 2e scenario bedraagt circa € 0,4 miljoen en tussen het 2e en 3e scenario bedraagt dit € 2,1 miljoen. Deze bevindingen laten zien dat hoe langer de periode van uitgifte duurt, hoe meer dit gaat kosten. Dat is logisch want de financiering blijft langer drukken op de exploitatie.
Voor de berekening van de contante waarde wordt uitgegaan van de vastgestelde 2% conform BBV. De term contante en eindwaarde wordt hierna toegelicht.

Contante waarde en eindwaarde

De verschillende scenarioberekeningen gaan uit van verschillende looptijden. Het eindresultaat wordt dus ook in verschillende jaren behaald. Om deze zogenaamde "eindwaarden" van scenario's te kunnen vergelijken, is het nodig deze bedragen allemaal terug te brengen tot dezelfde datum; wij noemen dat de "contante waarde", waarvoor nu 1 januari 2020 wordt gehanteerd. Te zijner tijd wordt afgerekend op eindwaarde, maar voor de onderlinge vergelijking van uitkomsten is de contante waarde van belang.

Marktsituatie

De gronduitgifte op het KBP verloopt voorspoedig. Van de 69 ha te verkopen bedrijventerrein is tussen 2011 en 2019 ruim de helft verkocht, waarvan in 2020 reeds 4,1 ha is geleverd. Daarnaast is er voor in totaal ruim 3 ha aan opties uitgegeven aan diverse bedrijven. De vraag komt nu vooral vanuit de Kempen.

De kracht van KBP is samen te vatten in een paar zaken:
- De perfecte ligging langs te snelweg A67 op zowel 65 km van Venlo als 65 km van Antwerpen;
- Onderdeel van de Brainport regio Eindhoven;
- Direct beschikbare hoogwaardige bedrijfskavels in een duurzaam groen ingerichte omgeving, met faciliteiten als glasvezel en camerabewaking;
- Een track-record van aansprekende verkopen. O.a. VDL Groep, Diffutherm en MS Schippers hebben flink op het KBP geïnvesteerd.
- Met een (bijna) continue bouwstroom sinds de opening van het terrein;
- Ligging in de Brabantse Kempen.

De tot nu toe behaalde resultaten geven vertrouwen voor de toekomst, maar bieden hiervoor geen garanties. Om een continue stroom van verkopen van 5 ha per jaar te bevorderen worden verschillende activiteiten ondernomen, zoals:
- Goed en efficiënt relatiebeheer. Contact houden met belangstellende bedrijven en weten wat er speelt in de markt;
- Het onderhouden van contacten met de grotere bedrijven in de Kempen, de potentiele klanten, in samenwerking met de gemeenten;
- Het ondernemen van promotionele acties op het terrein, om de aandacht daar op te vestigen (bijvoorbeeld deelname aan de High Tech Ontdekkingsroute);
- Het onderhouden van contacten met Brainport Development en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij BOM, gericht op het faciliteren van bedrijven van buiten de Kempen;
- Blijvend investeren in herkenbaarheid, promotie en acquisitie;
- Potentiële kandidaten optimaal faciliteren;

Woningbouw

In de grondexploitatie is rekening gehouden met de opbrengst van woningbouwkavels met een totale oppervlakte van circa 1,5 ha in het Woonbos. Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar, die daar het concept van De Nieuwe Wildernis ontwikkelt. Er is nu veel belangstelling voor De Nieuwe Wildernis. De kavels zijn bouwrijp en de verkoop loopt voorspoedig. Tot en met 2019 zijn 12 kavels geleverd. Op 2 kavels ligt een koopoptie en 1 kavel van het eerste cluster is nog niet verkocht Voor de tweede cluster is in 2019 een ontwikkelovereenkomst gesloten.

Tussentijdse winstneming

Regelmatig wordt de vraag gesteld op welk moment er enig resultaat is te verwachten van de exploitatie van het KBP. Veelal wordt dan gedoeld op verdeling van de winst over de deelnemende gemeenten. Vanaf 2017 berekent het KBP de tussentijdse winst op basis van de *percentage of completion* methode conform de regels van de commissie BBV.

De tussentijdse winst voor 2019 bedraagt € 1,9 miljoen. Tot en met 2019 is voor € 10,6 miljoen aan tussentijdse winst gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. Het betreft een administratieve boeking en geen winstuitkering. Het KBP beschikt immers niet over liquide middelen en dient eerst nog de lening van € 28,6 miljoen af te lossen. Winstuitkering is dus niet mogelijk zolang er nog sprake is van een externe financiering.

Looptijd Gemeenschappelijke regeling

Op basis van het besluit eind 2015 door alle gemeenten is de gemeenschappelijke regeling verlengd tot 1 januari 2024.

Overdracht beheer

In samenhang met de besluitvorming over de verlenging van de looptijd van de regeling is ook gekeken naar de overdracht van het beheer van de openbare ruimte van KBP aan de gemeente Bladel. Een deel van de openbare ruimte is per 1 januari 2017 overgedragen aan de gemeente Bladel. Het gaat vooral om het groen in de ecozone en in het Woonbos. Voor de overdracht van de resterende openbare ruimte wordt een inventarisatie gemaakt en een overdrachtsvoorstel voorbereid.

Behandeling van deze memo

Deze memo is bedoeld om het Algemeen Bestuur en de gemeenteraden te informeren over de stand van de grondexploitatie van het KBP. Het voornemen is een informatiebijeenkomst te plannen voor raadsleden in mei 2019[1]. Daar wordt de inhoud van deze memo toegelicht. De memo wordt samen met de jaarrekening en begroting aangeboden aan het Algemeen Bestuur en ter kennisneming aan de gemeenteraden gezonden.

De vaststelling van de jaarrekening is gepland in het AB van 22 juni 2020. Het controlerapport van de accountant wordt ter kennisname aangeboden aan het AB. Het afgeven van de controleverklaring door de accountant bij de jaarrekening gebeurt gelijk na vaststelling van de jaarrekening door het AB.

Einde memo Grondexploitatie.

[1] Indien mogelijk wordt de informatiebijeenkomst gepland in mei.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Algemeen Bestuur van Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark te Bladel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:
- het overzicht van baten en lasten over 2019;
- de balans per 31 december 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur en het Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 92.360 waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- jaarverslag; waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Dagelijks Bestuur voor de jaarrekening
Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het Dagelijks Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het Dagelijks Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Dagelijks Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, controleprotocol dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur, het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
    - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude
    - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
      het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Dagelijks Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het Algemeen Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 23 maart 2020

Crowe Foederer B.V.

ValidSigned by T.M.M. van Lierop RA MSc
on 23-03-2020

T.M.M. van Lierop RA MSc

Gemeenschappelijke Regeling

Kempisch Bedrijvenpark

Jaarrekening en Jaarverslag 2019

Versie 1.0 d.d. 23-03-2020
Vastgesteld door het Dagelijks Bestuur op 23-03-2020
Vast te stellen door het Algemeen Bestuur op 22-06-2020

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Inleiding

Hierbij treft u de jaarstukken aan van het openbaar lichaam Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark, hierna te noemen Kempisch Bedrijvenpark, kantoorhoudende Markt 21, 5531 BC Bladel en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 57341060. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening en beslaan de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019.

Kempisch Bedrijvenpark heeft tot doel het ontwikkelen en realiseren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar bedrijvenpark gelegen binnen het rechtsgebied, binnen de door het bevoegde gezag te stellen ruimtelijke en andere publiekrechtelijke randvoorwaarden en met inachtneming van de nader te formulieren sectorale doelstellingen en uitgangspunten.

Procedure vaststelling jaarrekening

Kempisch Bedrijvenpark is met betrekking tot de begroting en rekening onderworpen aan het Besluit Begroting en Verantwoording. Bij het samenstellen van de rekening over 2019 is hiermee rekening gehouden.

In overeenstemming met artikel 30 van de “Gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark” onderzoekt het Algemeen Bestuur de rekening zonder uitstel en stelt haar vast vóór 1 juli van het jaar volgend op het jaar waarop de rekening betrekking heeft. Van de vaststelling doet het Dagelijks Bestuur mededeling aan de raden van de deelnemende gemeenten.

De vastgestelde rekening wordt terstond doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgend op het jaar waarop de rekening betrekking heeft met alle bijbehorende stukken toegezonden aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Inhoudsopgave

1.1 1. Jaarverslag **4**
1.1 Programmaverantwoording 9
1.1.1 Doelstelling 9
1.1.2. Wat hebben we bereikt? 11
1.1.3. Wat hebben we er voor gedaan? 12
1.1.4. Wat heeft het gekost? 13
1.2 Paragrafen 15
1.2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 15
1.2.2 Financiering 18
1.2.3 Bedrijfsvoering 23
1.2.4 Grondbeleid 24
1.2.5 Rechtmatigheid 26
1.2.6 Verbonden partijen 26

1.1 2. Jaarrekening **28**
2.1 Balans per 31 december 2019 28
2.2 Overzicht van baten en lasten 2019 29
2.3 Toelichting 30
2.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 30
2.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2019 32
2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019 38
2.3.4 Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid 43
2.3.5 Overzicht voorzieningen 44

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

1. Jaarverslag

Terugblik op 2019

2019 was een succesvol jaar voor het Kempisch Bedrijvenpark. Er zijn diverse nieuwe contracten getekend, kavels geleverd, opties uitgegeven, plannen gemaakt door bedrijven en bedrijven zijn gestart met de bouw van nieuwe panden. Er is sprake van een aanhoudende belangstelling van Kempische bedrijven die willen doorgroeien en zich willen verplaatsen naar het KBP. Ook de reeds gevestigde bedrijven maken plannen voor uitbreiding. Inmiddels is 61% van de uitgeefbare oppervlakte verkocht.

De ontwikkeling van de 30 woonkavels in het Woonbos verloopt voorspoeding. Van de eerste fase zijn 14 van de 15 kavels verkocht. De verkoop van de tweede fase start begin 2020. In 2019 is een samenwerkingsovereenkomst getekend voor de verkoop en ontwikkeling van de tweede fase.

Verkopen bedrijfskavels
De raming van uitgifte van kavels in 2019 was conform de grondexploitatie 2018 gesteld op 9,8ha. Die raming is uiteindelijk niet gehaald. Bij de Tussentijdse Rapportage 2019 werd gerapporteerd dat 11,5 ha in het tweede half jaar van 2019 waarschijnlijk werd geleverd. In totaal is in 2019 5,4ha daadwerkelijk geleverd. De levering van een kavel van 4,1 ha heeft wegens omstandigheden plaatsgevonden op 13 januari 2020 en de levering van 2ha schuift door naar 2020.
Het is gebruikelijk in de administratie alleen de verkopen te registreren die ook daadwerkelijk hebben geleid tot feitelijke en juridische levering. De gemiddelde uitgifte in de afgelopen zeven jaren is 4,7ha per jaar.

Onderstaand overzicht geeft een weergave van de uitgifte in de afgelopen jaren

Jaar	Oppervlakte	
2011 (vanaf september)	5.388	m²
2012	161.172	m²
2013	35.661	m²
2014	20.735	m²
2015	7.300	m²
2016	35.442	m²
2017	21.000	m²
2018	41.580	m²
2019	53.910[1]	m²
totaal geleverd tot eind 2019	382.188	m²
gemiddelde 2012-2019	47.100	m²

De ontwikkeling van de gronduitgifte is meegenomen in de herziening van de grondexploitatie 2020. Vanaf 2021 wordt in de grondexploitatie uitgegaan van jaarlijks 5ha gronduitgifte. Voor het jaar 2020 wordt uitgegaan van uitgifte op basis van gesloten koopovereenkomsten. Voor 2020 is in de grondexploitatie een uitgifte van 7,2ha opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum
Sinds enkele weken heeft Nederland te maken met de uitbraak van het nieuwe coronavirus en de maatregelen die verspreiding van het virus tegen moeten gaan. De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen tegen verspreiding van het virus hebben ingrijpende gevolgen voor bedrijven en de maatschappij. Het risico voor het KBP ligt met name in de uitgifte van de kavels voor bedrijven. Dit kan mogelijk vertraging of stagnatie opleveren. Voor het KBP is momenteel nog onduidelijk of er financiele gevolgen ontstaan en wat de financiële gevolgen voor het verwachte eindresultaat van de grondexploitatie dan kunnen zijn. Omdat de financiële

[1] Dit is excl. 4,1ha die op 13-01-2020 is geleverd.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

gevolgen momenteel niet ingeschat kunnen worden, is in de herziening van de grondexploitatie en balanswaardering hier geen rekening mee gehouden. Wel is in de risicoparagraaf dit risico opgenomen en toegelicht. Uiteraard worden de ontwikkelingen nauwgezet gemonitord. Op het moment dat meer zekerheid kan worden verkregen over de financiële impact wordt hiermee rekening gehouden in de herziening van de grondexploitatie.

Vooruitblik 2020

De signalen voor de uitgifte in 2020 zijn positief. Er zijn een aantal koopovereenkomst in voorbereiding, in totaal voor 3,1ha, die begin 2020 naar verwachting worden getekend. Daarnaast is er interesse in ruim 6,5ha waarvoor de haalbaarheid wordt onderzocht.

De grondprijzen zijn in 2019 onveranderd. De prijs is € 195 per m2 voor zichtlocaties en € 165 per m2 voor niet-zichtlocaties.

Ontwikkeling facility point

In 2019 is de verkoopovereenkomst getekend voor de ontwikkeling en bouw van een facilitypoint. Dit gebouw wordt in 2020 gebouwd en voorziet in een restaurantvoorziening en kantoorruimte.

Verkopen Woonboskavels

In 2019 zijn 4 woonkavels aan de Burgemeester Swachtenstraat geleverd. In totaal zijn voor het eerste cluster 12 woonkavels van de in totaal 15 beschikbare woonkavels geleverd. Op 2 kavels ligt een koopoptie en 1 kavel is nog beschikbaar.

Het tweede cluster aan de Burgemeester Gremstraat van 15 woonkavels is in 2019 in ontwikkeling genomen. In 2019 zijn hierover afspraken gemaakt met een ontwikkelaar. De verkoop start in 2020. Op 1 januari 2023 worden alle kavels afgenomen.

Wijziging bestemmingsplan KBP Zuidoost

In 2019 is het bestemmingsplan KBP Zuidoost in werking getreden. Dit plan maakt de vestiging van het kennis- en innovatiecentrum met kantoren, productieruimte en bedrijfshallen voor MS Schippers mogelijk. De omgevingsvergunning is onherroepelijk en in 2020 wordt gestart met de nieuwbouw.

Uitgiftebeleid

Op 24 juni 2019 is het uitgiftebeleid, na een consultatie van de gemeenteraden, vastgesteld door het Algemeen Bestuur van KBP. In het uitgiftebeleid is vastgelegd dat de gronden primair bedoeld zijn voor Kempische Bedrijven vanaf 5.000m² en dat grootschalige logistiek, vanaf 1 hectare, van buiten de Kempen niet wordt gefaciliteerd op het bedrijvenpark.

Duurzaam bouwen en werken

Nieuwe gebouwen die op het KBP worden gebouwd worden getoetst met behulp van GPR Gebouw op duurzaamheid. Sinds de invoering van de nieuwe gaswet is een reguliere gasaansluiting niet meer toegestaan, bedrijven dienen een duurzaam alternatief toe te passen. Samen met de ondernemersvereniging is voorlichting gegeven over duurzaam bouwen, de landelijke energiebesparingsplicht en mogelijkheden voor opwekking van duurzame energie.

Duurzame bereikbaarheid

Een goede en duurzame bereikbaarheid van het KBP is een belangrijke opgave. Dit is ook één van de uitgangspunten van de Kempische mobiliteitsstrategie. In 2019 is door de Kempengemeenten onderzoek uitgevoerd naar een verbetering van de N284 en zijn andere vervoersvormen onderzocht. De werkgevers zijn hierbij betrokken en dit krijgt in 2020 zijn vervolg.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

KempenTech

In mei 2019 is voor de 6e keer het techniekevenement KempenTech georganiseerd op het KBP. Tijdens KempenTech zijn de technische bedrijven uit de Kempen gepresenteerd aan een groot publiek en is de jeugd enthousiast gemaakt voor een technische studie. Tijdens dit evenement is ook de verkoopovereenkomst met VDL groep getekend voor uitbreiding op het terrein en verkoop van 3,7ha.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Tussentijdse winstneming en voorziening voor negatieve exploitatieresultaten.

Gedurende de looptijd zullen er zich binnen de grondexploitatie fluctuaties voordoen. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het in beginsel verplicht tussentijds winsten te nemen. In 2017 is door de commissie BBV aangegeven hoe het realiteitsbeginsel en voorzichtigheidsbeginsel voor het tussentijds winstnemen bij grondexploitaties te interpreteren op basis van de percentage of completion methode (POC-methode). De vereisten voorwaarden van de POC-methode hebben als gevolg dat ook de winst genomen dient te worden, in overeenstemming met het realisatiebeginsel.

Er dient te zijn voldaan aan de volgende drie voorwaarden:
a. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én

b. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
c. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens de BBV wordt hiermee tevens voldaan aan het voorzichtigheidsbeginsel. Immers zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd en kosten zijn gemaakt moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen (realisatiebeginsel). Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden geschat.

Het Kempisch Bedrijvenpark voldoet aan deze drie voorwaarden. De tussentijdse winst voor 2019 is berekend op afgerond € 1,9 miljoen. De winstneming is echter puur administratief van aard. Conform het AB besluit wordt de tussentijds genomen winst gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. Er is nog geen sprake van winstuitkering. De schuld van circa € 28,6 (ultimo 2019) dient eerst nog afgelost te worden. De uitkering van de winst vindt aan het eind van de looptijd plaats of indien 90% is gerealiseerd.

De grondexploitatie is begin 2020 geactualiseerd. Op basis van deze herziene grondexploitatie 2020 wordt er geen voorziening voor negatieve exploitatieresultaten nodig geacht.

Tussentijdse rapportage en Begrotingswijzigingen

In september 2019 is een tussentijdse rapportage opgesteld en na consultatie van de gemeenteraden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. De tussentijdse rapportage liet geen lagere lasten en baten zien dan begroot. Het Algemeen Bestuur heeft op 28 oktober 2019 de tussentijdse rapportage vastgesteld.

Vennootschapsbelasting

KBP heeft de gevolgen van de invoering van de vpb-plicht uitgebreid beoordeeld. Hierbij is ook advies ingewonnen bij een extern specialist. Uiteindelijk heeft het KBP besloten om aan te sluiten bij de standpunten zoals de Belastingdienst deze landelijk hanteert. De aangiften 2016 en 2017 zijn inmiddels ingediend op basis van deze standpunten. KBP heeft naar aanleiding van de aangifte 2016 inmiddels een definitieve aanslag ontvangen, hetgeen impliceert dat de Belastingdienst akkoord is gegaan met de ingenomen standpunten.

Voor 2017 is tot op heden enkel een voorlopige aanslag opgelegd. De deadline voor indiening van de aangifte 2018 is 1-5-2020. De aangifte zal voor deze deadline worden ingediend, waarbij vanzelfsprekend de ingenomen standpunten worden gevolgd. In de herziening van de grondexploitatie is rekening gehouden met de standpunten zoals de Belastingdienst deze landelijk hanteert.

Parkmanagement

Op 9 november 2016 is de stichting Parkmanagement KBP opgericht. De stichting is vanaf begin 2017 operationeel. Vanaf dat moment dragen de ondernemers bij aan de collectieve voorzieningen die voor uitvoering van het basispakket van parkmanagement zijn opgericht.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Wijziging directie Gemeenschappelijke Regeling

Tot 18 juni 2019 was de heer Wouters, tevens gemeentesecretaris van gemeente Bergeijk, aangesteld als onbezoldigd directeur van de gemeenschappelijke regeling. Vanaf 18 juni is de heer Wouters burgemeester van de gemeente Eersel en vanaf die datum is de heer Stappaerts, beleidsmedewerker en accountmanager van KBP aangesteld als plaatsvervangend directeur. Met ingang van 27 januari 2020 is de heer Loos, secretaris van gemeente Bergeijk, aangesteld als onbezoldigd directeur van het KBP.

Jaarrekening en exploitatieberekeningen.

Alle kosten van het KBP worden geactiveerd en (uiteindelijk) goedgemaakt door opbrengsten uit de verkoop van grond, dan wel uit subsidie van derden. Geactualiseerde exploitatieberekeningen tonen aan dat er sprake is van een sluitende exploitatie. Uitgegaan wordt van een uitgifteperiode van 13,5 jaar (medio 2011 - 2024), met een gemiddelde uitgifte van 5 ha per jaar.

Bestuurssamenstelling

Het bestuur van het openbaar lichaam Kempisch Bedrijvenpark wordt gevormd door collegeleden uit de vier deelnemende gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel - De Mierden.

Per ultimo 2019 bestond het bestuur uit de volgende personen:

De heer R.P.G. Bosma, voorzitter, burgemeester van Bladel;
De heer M.M. Kuijken, lid en vicevoorzitter, wethouder Bergeijk;
De heer A.P.A.P. d'Haens, lid AB, wethouder Bladel (vanaf 24-04-2018);
De heer M. Maas, lid AB, wethouder Reusel - de Mierden (vanaf 18-09-2018);
De heer S.J. Kraaijeveld, lid AB, wethouder Eersel (vanaf 25-09-2018);
De heer S. Luijten, lid AB, wethouder Bergeijk (vanaf 31-05-2018);
De heer S.P.G. Kox, lid DB, wethouder Eersel (vanaf 25-09-2018);
De heer F. Rombouts, lid DB, wethouder Reusel - De Mierden (vanaf 18-09-2018).

Het Algemeen Bestuur heeft één keer vergaderd in 2019 en is één keer schriftelijk tot besluitvorming gekomen. Het Dagelijks Bestuur heeft zeven keer vergaderd in 2019 en is één keer schriftelijk tot besluitvorming gekomen.

Hierna wordt via de programmaverantwoording en de paragrafen verantwoording afgelegd over de realisatie van het bij de begroting 2019 voorgenomen beleid in het jaar 2019, lopende van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019.

1.1 Programmaverantwoording

1.1.1 Doelstelling

Grotere Kempische bedrijven willen graag uitbreiden, maar liever niet vertrekken uit de Kempen. Op de lokale terreinen mogen geen kavels groter dan 5.000 m² worden uitgeven (provinciaal beleid). De Kempen gemeenten zien bedrijven liever niet vertrekken naar bedrijventerreinen rondom de steden. Daarom ontwikkelen de gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden gezamenlijk een bedrijventerrein waar bedrijven >5.000 m² kunnen uitbreiden en doorgroeien. Behoud van werkgelegenheid en dus bevorderen van de leefbaarheid in de Kempen', is de hoofddoelstelling voor de realisatie van het Kempisch Bedrijvenpark.

Belangrijkste randvoorwaarden bij de ontwikkeling van het bedrijvenpark zijn:

A. integrale gebiedsontwikkeling;
B. optimale bereikbaarheid van De Kempen en het Kempisch Bedrijvenpark;
C. duurzaam bedrijvenpark.

Dit is vertaald naar de volgende concrete doelstellingen en daarbij passende activiteiten. Uit onderstaande tabel blijkt dat eind 2019 nagenoeg alle doelstellingen zijn gerealiseerd:

Doelstelling	Realisatie
A. Integrale gebiedsontwikkeling	
• door ontwikkeling van het bos- en natuurkader ontstaat langs de bestaande linten een aantrekkelijk decor voor recreatief (fiets)verkeer tussen de verschillende natuur- en bosgebieden;	√
• het werk- woonbos wordt een stedelijk uitloopgebied voor Hapert;	√
• het bestaande motorcrossterrein in het plangebied (MC Hapert) wordt verplaatst en geclusterd met het te handhaven motorcrossterrein in het bosgebied in de uiterste oosthoek van het plangebied van Kempisch Bedrijvenpark (MC Eersel);	√
• bos- en natuurontwikkeling in zowel het werk-/woonbos als in een strook van minimaal 50 tot 100 meter aan de west- en zuidzijde van het bedrijvenpark;	√
• realiseren van 30 woonkavels in het woonbos;	√
• het uitgeefbaar deel voor wonen in het woonbos bedraagt circa 1,5ha. De bedrijfsvlakken herbergen samen circa 65 tot 70ha bedrijfsgrond.	√
B. Optimale bereikbaarheid	
• om de verkeersproblematiek op de huidige N284 (Reusel – Eersel) aan te pakken heeft de provincie Noord-Brabant besloten tot de aanleg van een nieuw tracé van de N284 aansluitend op de nieuwe aansluiting op A67. Het betreft een nieuw tracé vanaf Hapert, over het plangebied van het KBP naar de aansluiting op de A67. Ontwikkeling en financiering vindt plaats in gezamenlijkheid met het openbaar lichaam Kempisch Bedrijvenpark;	√
• interne infrastructuur aansluiten op de nieuwe provinciale weg.	√

C. Duurzaam bedrijvenpark	
• binnen het kader van het huidige beleid op het gebied van duurzaamheid (stedelijk) waterbeheer dient bij de realisatie van het bedrijvenpark op zijn minst het bestaande watersysteem gehandhaafd te blijven en indien mogelijk, het natuurlijke watersysteem te worden hersteld;	√
• inspelen op het thema duurzame energie, hetgeen betekent minimaliseren van het energieverbruik en het implementeren van duurzame energie, zoals zonne-energie en warmtekrachtkoppeling;	Doorlopend middels GPR Gebouw en advisering.
• waarborgen kwaliteiten van gebied van Kempisch Bedrijvenpark in de toekomst en daarmee ook de zogenaamde levenscyclus van het park te waarborgen. Hiervoor zal parkmanagement in het gebied worden ingevoerd. Bij parkmanagement werken bedrijven onderling en met de gemeente(n) samen om op het bedrijventerrein de gewenste kwaliteit te realiseren en deze op lange termijn te behouden;	√
• op het bedrijventerrein zal op één of twee plaatsen de mogelijkheid worden geboden om een facility point te realiseren. Het facility point zal diensten onderbrengen die door de bedrijven op het terrein van het bedrijvenpark worden afgenomen;	√
• intensief ruimtegebruik wordt gestimuleerd. Minimale eisen zoals o.a. bebouwingspercentages en bouwhoogtes zijn in het bestemmingsplan verankerd;	√
• om het bedrijvenpark duurzaam in te richten wordt gezocht naar een geschikte vorm van segmentering en clustering van bedrijven. Hierbij kan gedacht worden aan clustering naar verschijningsvorm, naar milieucategorieën, of zelfs naar energiegebruik;	√
• streven is dat het Keurmerk Veilig Ondernemen voor nieuwe bedrijventerreinen wordt verkregen. Hierdoor wordt gewaarborgd dat het Kempisch Bedrijvenpark vooraf getoetst wordt op haar veiligheid;	√
• opstellen van uitgiftebeleid dat een goede balans heeft tussen duurzame uitgifte en voldoende ontwikkelingsruimte voor de bedrijven.	√

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

1.1.2. Wat hebben we bereikt?

Hier worden de doelstellingen die in de beleidsbegroting zijn opgenomen geëvalueerd.

A. Integrale gebiedsontwikkeling

Realisatie
Vanaf 2010 is gestart met de realisatie van het bedrijvenpark inclusief de aanleg van de wegen, de nieuwe Provincialeweg en de Ecozone en het Woonbos. De realisatie (bouw- en woonrijpmaken) en aanleg is grotendeels afgerond.

B. Optimale bereikbaarheid

Realisatie
Na de openstelling van de nieuwe N284 met aansluiting op de A67 op 5 september 2011, hebben in 2012 de laatste afwerkingen plaatsgevonden. In 2019 is onderzoek uitgevoerd naar een duurzame bereikbaarheid met alternatieve vervoersmiddelen, naast de auto.

C. Duurzaam bedrijvenpark

Beveiligd parkeren
De beveiligde parkeerplaats voor trucks maakte onderdeel uit van de afspraken die KBP begin 2012 heeft gemaakt met het KLC.

Duurzame bouwen
Duurzaamheid is een belangrijk uitgangspunt bij nieuwbouw. Bedrijven die investeren op KBP investeren in een duurzaam gebouw, dat voldoet aan alle eisen en normen. Dit is geborgd in het bouwbesluit.
De bewustwording bij bedrijven dat duurzaam bouwen noodzakelijk is, is de afgelopen jaren sterk gegroeid. De markt is in beweging en we zien in de praktijk dat bedrijven de keuze maken voor duurzame toepassingen voor energieopwekking, het energieverbruik verminderen of het productieproces aanpassen. Enkele voorbeelden zijn zonnepanelen, warmtepompen en terugwinnen van warmte uit de bedrijfshal. Hierover wordt bij de bouw bewust nagedacht en rekening gehouden met investeringen. In een aantal gevallen is de duurzame opwekking van energie vanwege de extra investering en terugverdientijd (nog) niet haalbaar gebleken.

KBP heeft de afgelopen jaren duurzaam bouwen gestimuleerd door het programma GPR gebouw aan te bieden aan bedrijven. Hiermee kan de duurzaamheidsscore van het ontwerp worden getoetst op vijf criteria en wordt inzichtelijk waar winst te behalen is.

Watersysteem
Met de aanleg van de ecozone langs De Pan en de Ganzestraat is ook het Wagenbroeksloopje op een goede manier ingepast. De nu aangelegde waterbassins voor bluswater worden gevoed met “straatwater” en in het Woonbos wordt “dakwater” van het bedrijvengedeelte opgevangen. Het “dakwater” levert zo een bijdrage aan de biodiversiteit in het Woonbos.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

1.1.3. Wat hebben we er voor gedaan?

Voor het begrotingsjaar 2019 was de doelstelling de hierna opgesomde activiteiten c.q. prestaties te realiseren. Naast de raming is de realisatie weergegeven en indien nodig wordt een toelichting gegeven.

Nr.	Activiteit	Realisatie 2019
1	Inrichting parkmanagement organisatie	De stichting Parkmanagement Kempisch Bedrijvenpark is opgericht in november 2016 en sinds 2017 zelfstandig actief.
2	Bouwrijp maken gronden	Voor het bouwplan in het zuid-oosten van het KBP zijn in 2019 enkele werkzaamheden uitgevoerd voor het bouwrijpmaken van het terrein.
3	Woonrijpmaken gronden	Het woonrijpmaken is grotendeels uitgevoerd; bij de uitgifte van de kavels zullen nog inritten gemaakt moeten worden, een ontsluitingsweg met keerlus en kleinere werkzaamheden bij de woningbouwkavels.
4	Ontwikkelen slagvaardige promotie-, acquisitiebeleid	Bedrijven weten KBP te vinden in hun zoektocht naar een nieuwe locatie. Via persberichten, social media en netwerkbijeenkomsten en tijdens KempenTech wordt KBP gepromoot.
6	Aanleggen voorzieningen openbaar nut en semi-openbare voorzieningen	Geen werkzaamheden in 2019.
7	Uitgegeven bedrijfskavels	In 2019 zijn kavels uitgegeven aan Van Geel Industries, VDL Groep, en Schippers Onroerend Goed
8	Uitgeven 15 woningkavels	In 2019 zijn 12 van de 15 kavels van de eerste cluster geleverd. Op 2 kavels ligt een koopoptie en 1 kavel is nog beschikbaar. De ontwikkeling van de tweede cluster is in 2019 gecontracteerd en in ontwikkeling genomen.
9	Uitgiftebeleid	In juni 2019 is het herziene uitgiftebeleid vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

1.1.4. Wat heeft het gekost?

Onderstaand wordt het totaal van de bestaande lasten en baten (inclusief mutaties voorzieningen) en de eventuele mutaties in de reserves weergegeven over het begrotingsjaar 2019.

Lasten	Raming begrotingsjaar 2019 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2019 na wijziging[2]	Realisatie begrotingsjaar 2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Grondverwerving	0	51	0
Plankosten	332	369	546
Bouwrijp maken	148	194	154
Woonrijp maken	112	406	247
Bijdrage aan derden	0	0	12
Onttrekking voorziening	1.711	314	-299
Onvoorzien	38	72	0
Rente	196	218	89
Vpb	0	0	0
Afname boekwaarde	6.699	13.474	10.068
Totaal lasten	**9.236**	**15.098**	**10.817**
Baten	Raming begrotingsjaar 2019 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2019 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2019
Verkopen	10.513	17.368	10.190
Huren en pachten	25	25	34
Bijdragen van derden	247	247	593
Overige opbrengsten	0	350	0
Tussentijdse winstneming	0	0	1.852
Totaal baten	**10.785**	**17.990**	**12.669**
Saldo	Raming begrotingsjaar 2019 voor wijzigingen	Raming begrotingsjaar 2019 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2019
Gerealiseerd totaal van saldo baten en lasten	**1.549**	**2.892**	**1.852**
Toevoeging (bestemmingsreserves)	1.549	2.892	1.852
Onttrekking (bestemmingsreserves)	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**0**	**0**	**0**

[2] Betreft de eerste en enige begrotingswijziging 2019 die is vastgesteld bij begroting 2020, d.d. 24 juni 2019.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Toelichting
Voor de toelichting op de verschillen tussen de begroting na wijziging(en) en de realisatie 2019 wordt verwezen naar de opgenomen toelichting in de paragraaf 2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019. Om te voorkomen dat dubbele teksten worden opgenomen in deze verantwoording wordt gebruik gemaakt van deze verwijzing.

Algemene dekkingsmiddelen

In de programmaverantwoording moet het overzicht Algemene dekkingsmiddelen worden gegeven. Aangezien voor Kempisch Bedrijvenpark alleen het onderdeel saldo van de financieringsfunctie van toepassing is en dit geheel is toe te rekenen naar het programma, wordt hier niet nader op ingegaan.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

1.2 Paragrafen

Artikel 26 BBV schrijft voor dat er in het jaarverslag dezelfde paragrafen opgenomen moeten worden als die in de begroting opgenomen zijn. Voor het Kempisch Bedrijvenpark zijn de volgende paragrafen van toepassing:

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Financiering
Bedrijfsvoering
Grondbeleid
Rechtmatigheid
Verbonden partijen

Aangezien Kempisch Bedrijvenpark geen kapitaalgoederen en geen lokale heffingen heeft blijven deze twee paragrafen buiten beschouwing.

1.2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is een zodanig inzicht te verschaffen, dat op een verantwoorde wijze de hoogte van het vrij aanwendbare vermogen kan worden bepaald.

Het weerstandsvermogen is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van het Kempisch Bedrijvenpark voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenbegroting.

Weerstandscapaciteit

Deze weerstandscapaciteit bestaat uit een tweetal componenten:
1. De omvang van de vrij aanwendbare reserves;
2. De onbenutte belastingcapaciteit;

In het algemeen geldt dat alleen de algemene reserve, dat vrij besteedbaar is, bepalend is voor de vraag of men over voldoende vrije buffer beschikt.

Risico-inventarisatie

Om een juist beeld van de financiële positie van het Kempisch Bedrijvenpark te krijgen is het noodzakelijk dat het ook helder is met welke risico's Kempisch Bedrijvenpark nog kan worden geconfronteerd. Het gaat hierbij om de mogelijke uitgaven c.q. inkomsten waarvan de hoogte op voorhand niet kan worden vastgesteld. Voor zover risico's wel financieel kunnen worden vertaald zullen daarvoor bedragen van het eigen vermogen worden afgezonderd. Waar mogelijk worden voor potentiële risico's voorzieningen getroffen.

Primair dienen risico's uiteraard zoveel mogelijk te worden beperkt of te worden voorkomen door zorgvuldigheid van procedures. Periodiek wordt een analyse van de risico's gemaakt, welke de financiële zelfstandigheid van Kempisch Bedrijvenpark in gevaar kunnen brengen. Onder risico wordt in dit verband verstaan 'een niet door Kempisch Bedrijvenpark' te beïnvloeden gebeurtenis, onvoorspelbaar en onafwendbaar indien deze zich voordoet, met veelal financiële of materiële gevolgen die niet specifiek af te dekken zijn.

De financiële risico's worden bij de jaarrekening, begroting en tussentijdse rapportage geïnventariseerd, gekwantificeerd en nader toegelicht. Op deze wijze krijgt het algemeen bestuur inzicht in de ontwikkeling van de financiële risico's en eventuele nieuwe risico's.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

De belangrijkste risico's zijn in beeld gebracht en daaraan is een waardering toegekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kans dat het risico zich voordoet en de impact (klein-gemiddeld-groot), die een gebeurtenis heeft. Het product van beide levert een score op, aan de hand waarvan de belangrijkste risico's kunnen worden bepaald. Hoe hoger een score, hoe belangrijker het risico. De risicoanalyse is gebeurd aan de hand van voorkomende processen binnen het Kempisch Bedrijvenpark. Per proces is geïnventariseerd welke risico's aanwezig zijn die van invloed zijn op de te behalen doelstellingen.

Per risico is vervolgens aangegeven door welke maatregelen het risico kan worden beheerst. Risico's met financiële consequenties worden opgenomen in de herziening van de grondexploitatie. Deze risico's worden als afwijkende uitgangspunten op de basis exploitatie verwerkt. Op deze wijze worden de financiële consequenties van de risico's in beeld gebracht. Verderop in deze paragraaf is de concrete uitwerking van deze analyse opgenomen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de ingedekte financiële risico's en de financiële weerstandscapaciteit om deze risico's te kunnen opvangen. Naarmate risico's beter kunnen worden afgedekt en opgevangen, is sprake van een groter weerstandsvermogen. Inzicht in het weerstandsvermogen is onder andere van belang voor het bepalen van de financiële positie van Kempisch Bedrijvenpark. Afhankelijk van de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit kan worden besloten de beschikbare middelen voor het opvangen van risico's te verhogen of te verlagen. Ook kunnen op basis van dit inzicht maatregelen worden genomen om risico's te beperken.

Indien een redelijke inschatting van het gewenste weerstandsvermogen kan worden gegeven, kan hieruit een indicatie voor de gezondheid en flexibiliteit van de financiën van Kempisch Bedrijvenpark op de korte én langere termijn worden gegeven. Het weerstandvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandcapaciteit gedeeld door de risico's groter of gelijk is aan 1.

Nadere uitwerking weerstandsvermogen

Vooralsnog is gecalculeerd dat de totale exploitatie minimaal sluitend zal zijn bij oplevering. De kosten van de ontwikkeling zullen aan het eind van ieder jaar worden toegevoegd aan de onder de voorraden opgenomen post onderhanden werk. Als gevolg van stelselwijziging naar tussentijdse winstneming worden er komende jaren wél (positieve) resultaten verwacht en worden er tevens reserves opgebouwd.

Vooralsnog wordt verwacht dat over de totale periode, tot oplevering bedrijvenpark, een resultaat van minimaal nihil wordt behaald en het totale weerstandsvermogen dan ook voldoende is. Het uiteindelijke resultaat van het project is echter in hoofdlijnen sterk afhankelijk van de hierna genoemde risico's.

Overzicht risico's

Risico's	Kans	Impact	Over-all score	Toelichting
Meerkosten grondverwerving	O	O	O	Op 17 juli 2019 heeft de Rechtbank Oost Brabant een tweede tussenvonnis uitgesproken in de zaak die betrekking heeft op één van de aankoopdossiers. De rechtbank heeft een gedeelte van de schadeclaim toegewezen en een deel van de eis dient de wederpartij nader dient te onderbouwen. KBP heeft vervolgens hierop gereageerd en is in afwachting van het eindvonnis. Tegen het tussenvonnis is de wederpartij in hoger beroep gegaan. Ook die zitting moet nog plaatsvinden. Er wordt rekening gehouden met een beperkte nabetaling van de schadeclaim.
Meerkosten plankosten	O	O	O	In de exploitatie is rekening gehouden met de nog te maken plankosten.
Bouw- en woonrijpmaken	O	O	O	In de exploitatie is met deze nog te maken kosten rekening gehouden.
Vertraging uitgifte	OO	OOO	OOO	Het tempo van de uitgifte heeft een grote invloed op het eindresultaat van de exploitatie. Indien het break-evenpoint nog niet is bereikt, heeft dit een grotere impact op het resultaat, omdat de financieringslasten langer doorlopen. Uitgaande van een gemiddelde uitgifte van 5ha is de kans 'middel' te noemen, dat de uitgifte lager uitkomt.
Rentekosten	O	O	O	De rente is met langlopende leningen vastgezet voor een aantal jaren <1%. In de grondexploitatie dient met de werkelijke rente gerekend te worden. Impact dat de rentekosten veel hoger zullen uitvallen zullen beperkt zijn, aangezien een groot deel van de financieringsbehoefte vastgezet wordt met langlopende leningen.
Vpb	OO	OO	OO	Met ingang van 2016 is het Kempisch Bedrijvenpark vpb plichtig. De aangifte over 2016 is definitief wat impliceert dat de belastingdienst instemt met de gehanteerde lijn van het Kempisch Bedrijvenpark. In de grondexploitatie is rekening gehouden met hiervoor genoemde standpunten gebaseerd op de definitieve aanslag 2016. De uiteindelijk daadwerkelijk te betalen vpb is nu afhankelijk van de resultaten van het KBP. Dit wil zeggen indien het KBP meer winst maakt, dan zal de te betalen vpb last hoger zijn.
Vertraging of stagnatie uitgifte bedrijfskavels	OOO	O	OO	Sinds maart 2020 heeft Nederland te maken met de uitbraak van het nieuwe coronavirus en de maatregelen die verspreiding van het virus tegen moeten gaan. De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen tegen verspreiding van het virus hebben ingrijpende gevolgen voor bedrijven en de maatschappij. Voor het KBP zit het risico met name in vertraging of mogelijk stagnatie van de uitgifte van de kavels voor bedrijven. Dit kan van invloed zijn op de eindwaarde van de grondexploitatie. Zolang gunstige financiering mogelijk is gedurende de periode voor het break-even point zal de impact mogelijk beperkt kunnen blijven.

Legenda
O = klein
OO = middel
OOO = groot

Toelichting tabel score
Bij kans en bij impact kan een score worden toegekend van klein, middel of groot of n.v.t.
De overall score wordt bepaald o.b.v. de scores vermeld bij kans en impact. In de laatste kolom worden de scores toegelicht.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

De uitkomst van deze kwantificering is dat deze vooralsnog kunnen worden opgevangen binnen de grondexploitatie. Het gecalculeerde resultaat van de totale exploitatie is, rekening houdend met de financiële risico's nog steeds sluitend.

1.2.2 Financiering

Inleiding

Bij de inwerkingtreding van de Wet financiering decentrale overheden (fido) is het opnemen van een financieringsparagraaf in de begroting en in de rekening voorgeschreven. In het Besluit Begroting en Verantwoording is neergelegd dat de financieringsparagraaf in elk geval de beleidsvoornemens en realisatie voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille dient te bevatten. Onder risico's worden in dit verband verstaan, renterisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's, kredietrisico's en – voor zover ter zake – valutarisico's. Voorts gaat het om het eventueel inzetten van derivaten bij het beheersen van renterisico's.
De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherziening niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal komt daarbij in de plaats van de totale vaste schuld. Het toezicht op de kasgeldlimiet wordt in het kader van het reguliere financieel toezicht geplaatst.
De informatie over kasgeldlimiet wordt opgenomen in de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag.

De grondslag voor de treasuryfunctie van het Kempisch Bedrijvenpark wordt gevormd door het in het Algemeen Bestuur d.d. 22 juni 2009 vastgestelde treasurystatuut.

In het treasurystatuut zijn de kaders opgenomen voor de uitoefening van de financieringsfunctie, het treasury en risicobeheer.

Treasurybeleid

Het treasurybeleid is erop gericht binnen de financiële mogelijkheden van het Kempisch Bedrijvenpark een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst.

De belangrijkste algemene doelstellingen van het treasurybeleid zijn:
- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beschermen van vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- Het realiseren van een flexibel en controleerbaar cash management in de organisatie.

Risicobeheer

In het Treasurystatuut is voor elk soort risico beleid geformuleerd, ondanks dat voor het Kempisch Bedrijvenpark met name renterisico's worden gelopen.

Het Kempisch Bedrijvenpark heeft geen leningen in vreemde valuta en ook geen aandelen waardoor geen koersrisico's en valutarisico's wordt gelopen.

Het liquiditeitsrisico wordt beperkt door de treasuryactiviteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot één jaar), evenals een meerjarige liquiditeitenplanning met een looptijd van minimaal 4 jaar. Daarnaast is in artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark bepaald dat de deelnemende gemeente er steeds voor zullen zorgen dat Kempisch Bedrijvenpark te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen tegenover derden te kunnen voldoen.

Kredietrisico wordt de eerste jaren niet gelopen, aangezien er alleen behoefte is aan financiering en er dus geen gelden worden uitgezet.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Het debiteurenrisico is er niet, aangezien slechts geleverd zal gaan worden als geld bij notaris op de rekening is gestort.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Relatiebeheer / kasbeheer

Relaties worden alleen aangegaan met instellingen die voldoen aan de in het Treasurystatuut opgenomen voorwaarden.

Bij nieuwe financieringsbehoefte zowel kort alsook langlopend zullen onderhandelingen met meerdere banken plaatsvinden om een voor het Kempisch Bedrijvenpark zo optimaal mogelijk resultaat te behalen.

Financiering en rente

Periodiek wordt de financieringsbehoefte beoordeeld en financiering aangetrokken waarbij we te lopen renterisico's afdekken, zonder daarbij de flexibiliteit uit het oog te verliezen. Het gedeelte van de financiering wat het Kempisch Bedrijvenpark kortlopend mag financieren wordt aangetrokken door middel van rekening-courant kredietfaciliteit en kasgeldleningen. Het ander deel wordt door middel van langlopende geldleningen aangetrokken. Hieronder volgt een toelichting van de wijzigingen van de leningenportefeuille van het Kempisch Bedrijvenpark.

In totaal is voor een bedrag van € 56,55 mln. aan vaste geldleningen afgesloten bij de BNG. Op deze leningen is in totaal afgelost € 47,75 mln. en resteert ultimo 2019 nog een bedrag van € 9 mln. De rentepercentages van de nog openstaande leningen liggen tussen de 0,88% tot 0,98 %. In 2019 zijn er geen nieuwe vaste geld-leningen afgesloten.

Daarnaast zijn voor een bedrag van € 216,85 mln. aan kasgeldleningen afgesloten bij de BNG. Op deze leningen is in totaal afgelost € 190,55 mln. en resteert ultimo 2019 nog een bedrag van € 26,3 mln. De rente-percentages van de nog openstaande leningen liggen tussen de -0,15% en 0,10%. In 2019 zijn nieuwe kas-geldleningen afgesloten.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Renterisiconorm en kasgeldlimiet

De renterisiconorm die met de Wet fido is ingevoerd, is een instrument voor de beheersing van het risico van een rentewijziging bij herfinanciering. De beheersing bestaat eruit dat de herfinanciering gelijkmatig gespreid moet worden. In enig jaar mag over niet meer dan 20% van het begrotingstotaal renteherziening plaatsvinden.

Een wettelijk voorgeschreven instrument om de renterisico's binnen de perken te houden is de kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan.

De kasgeldlimiet voor gemeenschappelijke regelingen is gesteld op 8,2%. Dat wil zeggen dat het gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal niet meer mag bedragen dan 8,2% van het totaal van de jaarbegroting. In de wetswijziging die is ingevoerd met ingang van 1 januari 2009 is ten aanzien van de kasgeldlimiet opgenomen, dat voor sommige gemeenschappelijke regelingen het mogelijk is om in overleg met de toezichthouder van de gemeenschappelijke regeling een afwijkend percentage voor de kasgeldlimiet vast te stellen. Het smalle takenpakket van de gemeenschappelijke regeling kan namelijk tot gevolg hebben dat de uniforme kasgeldlimiet, die gelijk is aan die voor de gemeente, niet ruim genoeg is.

In de tabel hierna worden de verschillen tussen begroting en werkelijkheid nader geanalyseerd.

Overzicht kasgeldlimiet

			(1) Vlottende schuld		(2) Vlottende Middelen		(3) Netto Vlottend (+) of Overschot middelen (-)
(1) – (2) = (3)							
(4) gemiddelde van (3):							
1e kwartaal (4)			€ 117.632	€	853.593	€	735.961-
2e kwartaal (4)			€ 685.637	€	1.147.436	€	461.799-
3e kwartaal (4)			€ 704.714	€	833.771	€	129.056-
4e kwartaal (4)			€ 1.232.002	€	3.853.941	€	2.621.939-
Stappen (5-9)			**Variabelen**				**Bedragen**
	(5)		Kasgeldlimiet (KGL)			€	1.238.036
1e kwartaal (4)							
(6) = (4>5)			Overschrijding KGL			€	1.973.997
2e kwartaal:							
(6) = (4>5)			Overschrijding KGL			€	1.699.835
3e kwartaal:							
(6) = (4>5)			Overschrijding KGL			€	1.367.092
4e kwartaal:							
(6) = (4>5)			Overschrijding KGL			€	3.859.975
Berekening kasgeldlimiet (5)							
	(7)		Begrotingstotaal			€	15.098.000
	(8)		Percentage regeling				8,2%
(5) = (7) x (8) / 100			Kasgeldlimiet			€	1.238.036

Maandelijks wordt op basis van de verwachte kosten en verwachte grondverkopen beoordeeld of een langlopende lening (> 1 jaar) afgesloten dient te worden. Hierbij wordt de kasgeldlimiet betrokken. Voor het jaar 2019 heeft geen overschrijding van de kasgeldlimiet plaatsgevonden.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Overzicht renterisico (norm) (bedragen in x € 1.000)

	Jaar 2019	Jaar 2020	Jaar 2021	Jaar 2022	Jaar 2023
1. Begrotingstotaal aan lasten[3]	€ 15.098	€ 6.421	€ 7.031	€ 7.634	€ 7.634
2. Wettelijk vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1x2)	€ 3.020	€ 1.284	€ 1.406	€ 1.527	€ 1.527
4. Renteherziening	-	-	-	-	-
5. Reguliere aflossingen	€ 21.500	€ 19.500	€ -	€ -	€ -
6. Renterisico (4+5)	€ 21.500	€ 19.500	€ -	€ -	€ -
Ruimte onder renterisiconorm (3>6)			€ 1.406	€ 1.527	€ 1.527
Overschrijding renterisiconorm (6>3)	€ 18.480	€ 18.216			

De dalende financieringsbehoefte van het Kempisch Bedrijvenpark zorgt ervoor dat de af te lossen bedragen in de komende jaren niet herfinanciert hoeven te worden. Daardoor verminderd ook het renterisico c.q. is in feite geen sprake van een overschrijding van de renterisiconorm.

[3] Begrotingstotalen bepaald op basis van de vastgestelde begroting 2020 met daarin de vergelijkende cijfers 2019 (begroting 2019 na wijziging) en het meerjarenperspectief

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

1.2.3 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Organisatie

Het Kempisch Bedrijvenpark heeft een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De acht leden van het AB zijn afkomstig uit de colleges van Burgemeester & Wethouders van de gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden. Per gemeente worden twee collegeleden aangewezen door de betreffende gemeenteraad. Vier leden uit het AB vormen samen het DB. Hierbij is elke deelnemende gemeente met één lid vertegenwoordigd.
Conform de gemeenschappelijke regeling wordt de voorzitter, de secretaris en de directeur benoemd door het AB. De voorzitter werkt voor het AB en is tevens voorzitter van het DB.
De directeur is onder toezicht van het DB verantwoordelijk voor de administratie, het beheer van vermogenswaarden en het jaarlijks opmaken van de rekening. Het AB stelt voor de directeur een instructie vast.

Personeel

Samenstelling en omvang

Op dit moment is er geen personeel in loondienst. De plaatsvervangend directeur, controller, en accountmanager worden extern ingehuurd. De directeur is onbezoldigd. Een groot deel van de uitvoerende werkzaamheden wordt binnen de budgettaire kaders uitbesteed zoals doorrekenen exploitatie, juridische ondersteuning, (diverse terrein-)onderzoeken, communicatie en commercie. Met de gemeente Bladel is een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Hieronder vallen de werkzaamheden met betrekking tot secretariaat, de administratievoering en de daarbij behorende aanpalende werkzaamheden en de automatisering. Ook het gehele betalingsverkeer loopt via de organisatie van de gemeente Bladel.

De omvang in taken (fte's) van de kernorganisatie was ultimo 2019 als volgt (op basis van een werkweek van 40 uur) kleiner dan 1,0 fte.

Overzicht taken uitgedrukt in fte:

Functie / Taken in fte's ultimo	**Fte 2019**
Directeur	0,0
Secretaris	< 0,1
Controller	0,1
Beleidsmedewerker	0,3
Accountmanager (per september 2018)	0,3
Financieel administratieve ondersteuning	< 0,1
Civieltechnische medewerker	Op afroep
Directievoering (civiel en groen)	Op afroep
Totaal taken	**0,70 + PM**

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Informatievoorziening

Een aantal documenten speelt een grote rol bij de informatievoorziening en verantwoording aan het bestuur. De informatie is beleidsmatig of beheersmatig van karakter. Het is van belang dat de informatie juist, volledig en tijdig beschikbaar komt. Daarnaast dient de samenhang tussen beleid en financiën helder tot uitdrukking te komen. Het gaat om:

- de jaarlijkse herziening van de grondexploitatie
- de begroting
- het meerjarenbeleidsplan
- de tussentijdse rapportage
- de jaarrekening.

Gelet op de financiële risico's en de lange doorlooptijd is een jaarlijkse herziening van de grondexploitatie een vereiste. In de jaarlijkse herziening worden de gerealiseerde en nog te realiseren kosten en opbrengsten opgenomen, de verwachte kosten en opbrengsten geraamd, rekening houdend met de invloed van prijswijzigingen en rente-invloed. Transparantie van de grondexploitatie en de hierin gehanteerde uitgangspunten zijn het vertrekpunt voor de jaarlijkse herziening. Belangrijke input zijn de (bijgestelde) eenheidsprijzen, de gehanteerde parameters (indexering van kosten en opbrengsten, rentepercentages), de waarderingsgrondslagen en de actuele tijdsplanning. De laatste herziening is opgesteld in februari 2020. De jaarrekeningcijfers 2019 zijn de basisgegevens voor het opstellen van deze herziening.

1.2.4 Grondbeleid

Algemene risico's in de grondexploitatie

Een actief verwervingsbeleid brengt ook financiële risico's met zich mee. De kost gaat voor de baat en het gaat hierbij om aanzienlijke bedragen. De marktsituatie, fluctuaties in de kostprijs en economische omstandigheden kunnen gedurende de voorbereidingstijd- en looptijd zowel positieve als negatieve invloeden hebben op de exploitatie. Een lange looptijd houdt in dat de verwachte resultaten voor een groot deel zijn gebaseerd op (onzekere) prognoses. De marktomstandigheden wijzigen onder invloed van veranderingen in de economische situatie en door maatschappelijke ontwikkelingen.

Planvorming

Met uitspraak van de Raad van State op 30 juni 2010 over het bestemmingsplan Kempisch Bedrijvenpark 2008 is de planvorming afgerond. Het bestemmingsplan biedt het juridische en planologische kader voor de ontwikkeling van ca 69 hectare uitgeefbaar terrein en 30 woningbouwkavels. Het bestemmingsplan KBP 2011 is sinds 2013 onherroepelijk.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Begrenzing in voorraad te verwerven gronden

De maximale grondvoorraad bedraagt 137 ha. Deze positie is in 2010 bereikt en de grondvoorraad neemt hierna gefaseerd af.

Actuele prognose en geraamde winstneming

In de onderstaande overzichten wordt het verloop van de grondexploitatie in 2019 weergegeven.

Grondexploitatie		Vermeerderingen							Verminderingen		
	Boekwaarde begin jaar	Verwerving en onvoorzien	Plankosten	Bouw- en woonrijp maken	Mutatie voorziening en bijdragen aan derden	Vpb	Rente	Winstneming 2019	Verkopen en huren	Bijdragen van derden (incl. mutatie resultaat)	Boekwaarde 31.12.2019
x €1.000											
KBP	47.379	0	546	401	-287	0	89	1.852	10.224	593	39.163

Verloop tot en met 31 december 2019

Verloop 2019 tot en met 31-12-2023

Grondexploitatie		Geraamde nog te maken kosten						Geraamde nog te ontvangen opbrengsten		
	Boekwaarde 31.12.2019	Verwerving en onvoorzien	Plankosten	Bouw- en woonrijp maken	Beheer bedrijvenpark	Vpb	Rente	Verkopen en huren	Bijdragen van derden	Eindwaarde 31.12.2024*
x €1.000										
KBP	39.163	692	1.011	1.472	997	776	555	54.016		-9.350

* Eindwaarde is inclusief tussentijdse winst t/m 2019 van € 10.588.000.

Toelichting geraamde nog te maken kosten en nog te ontvangen opbrengsten

Algemeen
De eindwaardeberekening is gebaseerd op het basis scenario. Dit scenario gaat uit van de verwachte uitgifte welke is gebaseerd op gesloten koopovereenkomsten voor het jaar 2020. Voor de daarop volgende jaren is in de berekening rekening gehouden met een jaarlijkse uitgifte van 5 ha.

Verwerving en onvoorzien
komt te vervallen.

Plankosten
Betreft organisatiekosten tot en met 2022 en de post planschade.

Bouw- en woonrijpmaken
Op basis van de nog uit te voeren werkzaamheden in het plangebied, zoals aanleg keerlus, aanleggen inritten, afwerken kavel woonbos, beheer groen et cetera.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Bijdragen aan derden
Betreft de bijdrage van € 3,10 per m2 aan voorziening beheer bedrijventerrein. Vanuit deze voorziening werden de kosten voor beheer bedrijventerrein bekostigt. Met ingang van 2019 is de bijdrage aan de voorziening komen te vervallen, omdat de kosten voor beheer bedrijventerrein echtstreeks ten laste van de exploitatie kunnen worden gebracht. Dit bespaart administratieve handelingen.

Rente
Betreft de rentekosten van gemiddeld 0,2% gebaseerd op de huidige leningenportefeuille en 3% vanaf 2020.

Tussentijdse winst
Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de grondexploitatie winst worden genomen. Voor het jaar 2019 is de tussentijdse winst berekend op € 1.852.000 en t/m 2018 bedraagt deze € 8.736.000.

Verkopen
Betreft de verkopen van bouwkavel met uitgifteprijzen van € 195 voor zicht locaties en € 165 voor niet-zicht locaties en de woonkavels van circa 1,5 ha.

Prijsindex
Voor de kosten wordt een prijsindex van 2% gehanteerd. Voor de opbrengsten wordt geen prijsindex gehanteerd (0%).

Op dit moment wordt geen voorziening voor negatieve exploitatie nodig geacht.

1.2.5 Rechtmatigheid

In het kader van de beheersing van het rechtmatig handelen zijn door het bestuur van het Kempisch Bedrijvenpark de volgende verordeningen vastgesteld.

- Verordening ex artikel 212 van de gemeentewet “Financiële verordening Gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark”, betreffende de uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie van het openbaar lichaam.
- Verordening ex artikel 213 van de gemeentewet “Controle verordening Kempisch Bedrijvenpark”, betreffende de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeenschappelijke regeling.
- Het aangepaste “Treasurystatuut Kempisch Bedrijvenpark”. Hierin zijn de voorwaarden en bevoegdheden aangaande de geldstromen vastgelegd.
- Het “Delegatiebesluit” en “Reglement Mandaat- en machtigingsbesluit”.
- De beleidsnotitie inkopen en aanbesteden KBP 2017.
- In het controleprotocol, waarin het toetsings- en normenkader is opgenomen, wordt voorts vastgelegd dat de accountant bij de controle van de jaarrekening de rechtmatigheid zal betrekken en daarover ook een oordeel zal uitspreken.

1.2.6 Verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling Kempisch Bedrijvenpark (GR KBP) heeft een bestuurlijk belang in stichting Parkmanagement KBP, statutaire gevestigd te Bladel.

GR KBP was ten tijde van de ontwikkeling van het in Hapert gelegen industrieterrein genaamd: Kempisch Bedrijven Park (KBP) enig eigenaar van gronden op het KBP.

Op het KBP zijn thans diverse bedrijven gevestigd; een gedeelte van de grond is echter nog niet verkocht/geleverd. In de leveringscontracten/ gronduitgiftecontracten zijn voor de eigenaren van percelen industrieterrein op het KBP verplichtingen opgenomen om deel te nemen aan en financieel bij te dragen aan een op te richten en in stand te houden parkmanagement-organisatie.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

De voorzitter van het bestuur wordt op bindende voordracht in functie benoemd door de Gemeenschappelijke Regeling zolang nog niet alle gronden met een industriebestemming in het KBP verkocht zijn.

In het jaarvolgend op het jaar waarin de laatste gronden met een industriebestemming verkocht zijn zal de door de Gemeenschappelijke Regeling benoemde voorzitter zijn ontslag nemen en zal de voorzitter voortaan door het bestuur worden gekozen uit zijn midden.

De stichting Parkmanagement KBP stelt zich ten doel:

a. het ontwikkelen, bevorderen en realiseren van een goede verstandhouding en samenwerking tussen ondernemers op het KBP, ondernemersorganisaties en overheidsinstellingen teneinde de kwaliteit en de uitstraling van het KBP te behouden en te vergroten;
b. het (doen) organiseren en/of (laten) verzorgen op het KBP van parkmanagementactiviteiten en het uitoefenen van toezicht op die activiteiten;
c. het ontwikkelen en realiseren van collectieve voorzieningen en diensten op het KBP;
d. en het verrichten van alle verdere handelingen die met het vorenstaande in de meest ruime zin des woord verband houden.

1. Zij tracht dit doel te bereiken door onder meer:
   a. het fungeren als aanspreekpunt voor de deelnemers;
   b. het verzorgen van communicatie over parkmanagement;
   c. het verzorgen van beveiliging van het industrieterrein en dan vooral het openbaar gebied door middel van onder meer camerabewaking en preventieve surveillance;
   d. het door de deelnemers laten participeren aan energie-, veiligheids-, afval'/milieu- en mobiliteitsscans;
   e. het verzorgen van groenbeheer van de privéeigendommen op het KBP voor zover het betreft de zicht-zijde van bedoelde privé eigendommen;
   f. het verzorgen van bewegwijzering op het KBP;
   g. het door de deelnemers laten deelnemen aan het Keurmerk Veilig Ondernemen en het verzorgen van de certificering van het KBP als zodanig;
   h. het verzorgen van eventuele collectieve oplossingen voor parkeren;
   i. het indien nodig aanstellen van een (parttime) parkmanager, en
   j. voorts al datgene te doen dat een bijdrage kan leveren aan de verwezenlijking van voormelde doel-stelling

Als deelnemer van de stichting heeft het KBP de verplichting een bijdrage in de middelen te leveren net zoals alle andere leden.

De hoogte van de (jaarlijkse) bijdrage van de deelnemers wordt vastgesteld door stichtingsbestuur. De jaarlijkse bijdrage voor het KBP is afhankelijk van de omvang nog niet verkochte bedrijfskavels. De bijdrage aan de stichting parkmanagement in 2019 was € 22.633.

Risico's
Indien de kosten van de stichting parkmanagement hoger uitvallen dan zal het aandeel van de kosten voor het KBP ook hoger zijn. Echter dient de stichting een begroting vooraf op te stellen, waardoor de kans op dit risico klein is. De bijdrage neemt af naarmate er meer gronden zijn verkocht. In 2020 is het bedrag lager dan in 2019.

2. Jaarrekening

Hierna wordt via de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten met toelichting de financiële verantwoording afgelegd over het in het begrotingsjaar 2019 gerealiseerd beleid.

2.1 Balans per 31 december 2019

ACTIVA (bedragen x € 1.000)		Ultimo 2019		Ultimo 2018
Vlottende activa				
Voorraden		39.163		47.379
- Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	39.163		47.379	
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar		8.339		1.858
- Overige vorderingen	8.339		170	
- Uitzettingen in 's rijks schatkist	0		1.688	
Liquide middelen		8		250
- Bank- en girosaldi	8		250	
Totaal vlottende activa		47.510		49.487
Totaal generaal		47.510		49.487

PASSIVA (bedragen x € 1.000)		Ultimo 2019		Ultimo 2018
Vaste passiva				
Eigen Vermogen		10.588		8.736
Voorzieningen		0		299
- Voorziening beheer bedrijvenpark	0		299	
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer				
- Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen		19.500		30.500
Totaal vaste passiva		30.088		39.535
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar		15.932		9.372
- Overige schulden	15.932		9.372	
Overlopende passiva		1.490		580
Totaal vlottende passiva		17.422		9.952
Totaal generaal		47.510		49.487

2.2 Overzicht van baten en lasten 2019

Lasten	**Begroting 2019 voor wijziging**	**Begroting 2019 na wijziging**	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Realisatie tot en met 2019**
	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000	x €1.000
Grondverwerving	-	51	-63	-	55.500
Plankosten	332	369	348	546	10.147
Bouwrijp maken	148	194	71	154	8.726
Woonrijp maken	112	406	224	247	4.099
Bijdrage aan derden			-	12	12
Dotatie aan voorziening	1.711	314	123	-	7.232
Vrijval voorziening	-	-	-	-299	-299
Onvoorzien	38	72	-	-	260
Rente	196	218	147	89	11.780
Vpb	-	-	64	-	64
Afname boekwaarde	6.699	13.474	6.837	10.068	47.725
Totaal lasten	**9.236**	**15.098**	**7.751**	**10.817**	**145.246**

Baten	**Begroting 2019 voor wijziging**	**Begroting 2019 na wijziging**	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**Realisatie tot en met 2019**
Huren	-	-	-	34	76
Verkopen	10.513	17.368	7.716	10.190	63.024
Pachten	25	25	29	-	29
Bijdragen van derden	247	247	6	593	5.920
Overige opbrengsten	-	350	-	-	-
Toename boekwaarde	-	-	-	-	75.693
Tussentijdse winstneming	-	-	1.200	1.852	10.588
Totaal baten	**10.785**	**17.990**	**8.951**	**12.669**	**155.330**
Gerealiseerd totaal van saldo baten en lasten	**1.549**	**2.892**	**1.200**	**1.852**	**10.086**
Toevoeging (bestemmings-reserves)	1.549	2.892	1.200	1.852	10.953
Onttrekking (bestemmings-reserves)	0	0	0	0	867
Gerealiseerd resultaat	0	0	**0**	**0**	**0**

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

2.3 Toelichting

2.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. Dit besluit is ook van toepassing op de gemeenschappelijke regeling.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Het saldo van baten en lasten wordt jaarlijks toegevoegd c.q. afgeboekt van de voorraden gronden in exploitatie.

Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Vlottende activa

Voorraden

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), evenals de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode. Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1) Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden geschat.
2) De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3) De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vordering.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover door het Kempisch Bedrijvenpark borgstellingen zijn afgegeven, is buiten de telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

2.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2019

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden betreft alleen onderhanden werk, waardoor hier geen nadere uitsplitsing heeft plaatsgevonden.

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2019 het volgende overzicht worden weergegeven.

bedragen x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2018	Investeringen	Opbrengsten	Winstneming 2018	Boekwaarde 31-12-2019	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-2019
Totaal complex	47.379	749	10.817	1.852	39.163	0	39.163

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van maart 2020 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, waaronder het tempo van uitgifte van de kavels, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het Dagelijks Bestuur is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden. De risico's zijn nader toegelicht in de weerstandsparagraaf in het jaarverslag.

Grondexploitatie		Geraamde nog te maken kosten						Geraamde nog te ontvangen opbrengsten		
	Boekwaarde 31.12. 2019	Verwerving en onvoorzien	Plankosten	Bouw- en woonrijp maken	Beheer bedrijvenpark	Vpb	Rente	Verkopen en huren	Bijdragen van derden	Eindwaarde 31.12. 2024*
x €1.000										
KBP	39.163	692	1.011	1.472	997	776	555	54.016		-9.350

* Eindwaarde is exclusief tussentijdse winst tot en met 2019 van € 10.588.000.

Toelichting geraamde nog te maken kosten en nog te ontvangen opbrengsten

Algemeen
De eindwaardeberekening is gebaseerd op het basis scenario. Dit scenario gaat uit van de verwachte uitgifte welke is gebaseerd op gesloten koopovereenkomsten voor het jaar 2020. Voor de daarop volgende jaren is in de berekening rekening gehouden met een jaarlijkse uitgifte van 5 ha.

Verwerving en onvoorzien
Betreft de verwerving voormalig vrieshuisje en de post onvoorzien.

Plankosten
Betreft organisatiekosten tot en met 2022 en de post planschade.

Bouw- en woonrijpmaken
Op basis van de nog uit te voeren werkzaamheden in het plangebied, zoals aanleg keerlus, aanleggen inritten, afwerken kavel woonbos, beheer groen et cetera.

Beheer bedrijvenpark
Betreft de kosten voor beheer bedrijventerrein.

Rente
Betreft de rentekosten van gemiddeld 0,2% gebaseerd op de huidige leningenportefeuille en 3% vanaf 2020.

Tussentijdse winst
Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de grondexploitatie winst worden genomen. Voor het jaar 2019 is de tussentijdse winst berekend op € 1.852.000 en t/m 2018 bedraagt deze € 8.736.000.

Verkopen
Betreft de verkopen van bouwkavel met uitgifteprijzen van € 195 voor zicht locaties en € 165 voor niet-zicht locaties en de woonkavels van circa 1,5 ha. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde uitgifte van 5 ha per jaar. Voor 2020 is uitgegaan van reeds afgesloten overeenkomsten en is 7,2 ha gronduitgifte opgenomen in de herziene grondexploitatie.

Prijsindex
Voor de kosten wordt een prijsindex van 2% gehanteerd. Voor de opbrengsten wordt geen prijsindex gehanteerd (0%).

Op dit moment wordt geen voorziening voor negatieve exploitatie nodig geacht.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

bedragen x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	0	4
Uitzettingen 's rijks schatkist met een rente-typische looptijd korter dan één jaar	0	1.688
Overige vorderingen	8.339	166
Totaal	8.339	1.858

Er wordt geen voorziening voor mogelijke oninbaarheid nodig geacht.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Banksaldi	8	250
Totaal	8	250

Schatkistbankieren

Het drempelbedrag voor het begrotingsjaar 2019 bedraagt € 250.000 en is het minimale bedrag waarvan uitgegaan dient te worden.

Onderstaand volgt een overzicht per kwartaal van het bedrag dat buiten de schatkist wordt gehouden (betreft gemiddelde per kwartaal op basis van saldi per kalenderdag):

Kwartaal	**Gemiddelde per kwartaal**
Kwartaal 1:	€ 89.233
Kwartaal 2:	€ 140.075
Kwartaal 3:	€ 74.945
Kwartaal 4:	€ 96.717

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

PASSIVA

Eigen vermogen

bedragen x € 1.000	Boekwaarde Per 31-12-2019	Boekwaarde Per 31-12-2018
Bestemmingsreserve	10.588	8.736
Gerealiseerd resultaat	0	0
Totaal	10.588	8.736

Het verloop in 2019 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

bedragen x € 1.000	Boekwaarde Per 31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde Per 31-12-2019
Gerealiseerd resultaat	0	0	0	0
Bestemmingsreserve tussentijdse winst	8.736	1.852	0	10.588
Totaal	8.736	1.852	0	10.588

Bestemmingsreserve tussentijdse winst

Doel bestemmingsreserve
Met ingang van 2017 berekent het KBP de tussentijdse winst volgens de percentage of completion methode. Dit betreft echter een administratieve berekende winst. Immers de schuld d dient eerst nog afgelost te worden. De uitkering van de winst vindt aan het eind van de looptijd plaats of indien 90% is gerealiseerd. Tot aan dit moment worden de tussentijds berekende winst toegevoegd aan deze bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve is ingesteld bij het besluit van het algemeen bestuur op 4 juli 2018. Jaarlijks wordt de berekende tussentijdse winst toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Vreemd vermogen

Het in de balans opgenomen vreemd vermogen bestaat uit de volgende posten.

bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Voorzieningen	0	0
- Beheer Bedrijvenpark	0	299
Totaal	0	299

De voorziening beheer bedrijvenpark is in 2019 volledig vrijgevallen conform besluit d.d. 17 juni 2019 van het dagelijks bestuur en advies van de accountant. De kosten van beheer bedrijvenpark worden vanaf 2019 rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht in plaats van de voorziening. De omvang van kosten blijft verder gelijk.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

VASTE SCHULDEN MET EEN LOOPTIJD LANGER DAN ÉÉN JAAR

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Onderhandse leningen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	19.500	30.500
Totaal	19.500	30.500

Voor toelichting wordt verwezen naar de paragraaf “Financiering”.

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2019:

bedragen x € 1.000	Begin begro-tingsjaar	Vermeerde-ringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Onderhandse leningen	30.500	10.500	21.500	19.500
Totaal	30.500	10.500	21.500	19.500

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 89.000. Zie paragraaf 1.2.2 Financiering voor meer toelichting. Het gehele saldo van € 19.500 wordt in boekjaar 2020 afgelost.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Schulden < 1 jaar	15.932	9.372
Overlopende passiva	1.490	580
Totaal	17.422	9.952

Kortlopende schulden

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden.

bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-18
Kasgeldleningen	15.800	9.200
Bank- en girosaldi	0	0
Overige schulden	132	172
Totaal	15.932	9.372

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

De overige schulden betreffen nog te betalen bedragen aan leveranciers(€ 72K) en waarborgsom (€ 60K). Inmiddels zijn nagenoeg alle betalingen verricht. Voor meer toelichting over de kasgeldleningen en banksaldo wordt verwezen naar de paragraaf 1.2.2. Financiering.

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Vooruit ontvangen bedragen	0	137
Nog te betalen bedragen	1.490	443
Totaal	1.490	580

De post nog te betalen bedragen bestaat voornamelijk uit verschuldigde omzetbelasting over de maand december voor € 1.440 en nog te betalen rente voor € 28.

Waarborgen en garanties

Er zijn geen waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersoon verstrekt. Ook zijn er geen garantstellingen binnen het Kempisch Bedrijvenpark.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In onderhandelingen met betrekking tot de grondaankopen zijn (mogelijke) toekomstige verplichtingen opgenomen voor het Kempisch Bedrijvenpark. Momenteel kan van deze eventuele toekomstige verplichtingen de financiële omvang nog niet bepaald worden. Het gaat om de volgende (mogelijke) verplichtingen, die actueel zijn per balansdatum/ die bekend zijn op het moment van vaststellen van de jaarrekening door het DB:

- De financiële verplichting (bijbetaling) is afhankelijk van extra grond die bestemd wordt voor woondoeleinden en tuin vermenigvuldigd met € 25 per m2. De eventuele verplichting vervalt per 25 februari 2029.
- Verplichting tot verlaging van de verkoopprijzen indien latere uitgifte voor een lagere prijs worden verkocht.
- Bij een aankoopdossier van 17 ha landbouwgrond rust een recht van terugkoop binnen 4 jaren na verkoop aan de verkoper in verband met gebiedsontwikkeling Ganzestraat/De Rotten. Dit recht van terugkoop vervalt in 2020.

Het Kempisch Bedrijvenpark heeft enkele contracten met een looptijd langer dan een jaar. Het gaat om de afgesloten leningen bij de BNG en om enkele contracten met een lage contractwaarde. Onderstaand volgt een overzicht van de contractwaarde voor de komende jaren, waarbij de contracten van de langlopende geldleningen uitsluitend rekening is gehouden met de renteverplichting:

Jaren	Contractwaarde* in € 1.000
2019 - 2021	181

Vennootschapsbelasting

KBP heeft de gevolgen van de invoering van de vpb-plicht uitgebreid beoordeeld. Hierbij is ook advies ingewonnen bij een extern specialist. Uiteindelijk heeft het KBP besloten om aan te sluiten bij de standpunten zoals de Belastingdienst deze landelijk hanteert. De aangiften 2016 en 2017 zijn inmiddels ingediend op basis van deze standpunten. KBP heeft naar aanleiding van de aangifte 2016 inmiddels een definitieve aanslag ontvangen, hetgeen impliceert dat de Belastingdienst akkoord is gegaan met de ingenomen standpunten.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Voor 2017 is tot op heden enkel een voorlopige aanslag opgelegd. De deadline voor indiening van de aangifte 2018 is 1 mei 2020. De aangifte zal voor deze deadline worden ingediend, waarbij vanzelfsprekend de ingenomen standpunten worden gevolgd. In de herziening van de grondexploitatie is rekening gehouden met de standpunten zoals de Belastingdienst deze landelijk hanteert.

2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019

Hieronder volgt de toelichting op het overzicht van baten en lasten 2019. Indien de realisatie van onderstaande posten meer dan 10% of € 100.000 afwijkt van de begroting na wijziging worden deze toegelicht.

Lasten

Grondverwerving

Begroot	€ 51.000
Realisatie	€ 0

In de begroting is verder rekening gehouden met de werving van een voormalig vrieshuisje (Ganzestraat 33 te Hapert). In 2019 is besloten de verwervingspogingen te staken waardoor het bedrag vrij kan vallen.

Plankosten

Begroot	€ 369.000
Realisatie	€ 546.000

De plankosten bestaan uit kosten van het projectbureau, advieskosten, juridische en fiscalekosten en organisatiekosten. In 2019 zijn meer kosten gemaakt dat begroot vanwege hogere juridische en fiscale advieskosten.

Bouwrijp maken

Begroot	€ 194.000
Realisatie	€ 154.000

In 2019 zijn werkzaamheden uitgevoerd voor het bouwrijpmaken van de kavel aan de Smaragdweg, in het zuidoosten van KBP.

Woonrijp maken

Begroot	€ 406.000
Realisatie	€ 247.000

In 2019 is het kruispunt aan de Diamantweg- Eerselsedijk aangepast voor een betere verkeersveiligheid. Daarnaast zijn een aantal inritten en rioolaansluitingen aangelegd en zijn werkzaamheden uitgevoerd in het Woonbos.

Bijdragen aan derden

Begroot	€ 0
Realisatie	€ 12.000

In de begroting was nog rekening gehouden met de bijdrage per uitgegeven grond per m2 van € 3,10 voor beheer bedrijvenpark. Deze bijdrage aan de voorziening is komen te vervallen.
Realisatie betreft voornamelijk de bijdrage aan stichting Parkmanagement.

Onttrekking aan voorziening

Begroot	€ 314.000
Realisatie	€ -299.000

Dit betreft de volledige vrijval van de voorziening zoals gevormd per 31-12-2018. Wij verwijzen naar de toelichting op de balans.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Onvoorzien

Begroot	€ 72.000
Realisatie	€ 0

In de programmaverantwoording wordt inzicht gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. De post onvoorzien is al in het programma geraamd. In de (meerjarige) exploitatie is voor onvoorziene uitgaven 10% over de inrichting- en plankosten opgenomen. In 2019 is geen gebruik gemaakt van de post onvoorzien.

Rentekosten

Begroot	€ 218.000
Realisatie	€ 89.000

De kosten van de vaste geldleningen en de rekening-courantfaciliteit zijn lager dan de begroting na wijziging. Het gaat om rentekosten die in 2019 worden betaald, maar voor een deel betrekking hebben en drukken op het boekjaar 2019. Het gemiddelde percentage voor de financieringskosten bedraagt circa 0,69%.

Vennootschapsbelasting

Begroot	€ 0
Realisatie	€ 0

De aangifte over 2018 en 2019 dient nog te worden opgesteld en ingediend. De termijn voor indiening van de aangifte 2018 is 1 mei 2020.

Afname boekwaarde

Begroot	€ 13.474
Realisatie	€ 10.068

Het saldo van de baten en lasten wordt jaarlijks toegevoegd c.q. afgeboekt van de voorraden gronden in exploitatie. Doordat de baten in 2019 de lasten overstijgen neemt de boekwaarde van de voorraden gronden in exploitatie af. Voor 2019 is een bedrag van € 10,1 miljoen onttrokken aan de voorraden gronden in exploitatie. Gedurende de looptijd zullen er zich binnen de grondexploitatie fluctuaties voordoen.

Tussentijdse winst

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de grondexploitatie winst worden genomen. Voor het jaar 2019 is de tussentijdse winst berekend op € 1.852.000 en t/m 2018 bedraagt deze € 8.736.000. In totaal t/m 2019 bedraagt de tussentijdse winst € 10.588.000.

Op basis van de herziene grondexploitatie 2020 en de jaarcijfers 2019 wordt er geen voorzieningen voor negatieve exploitatieresultaten nodig geacht.

Baten

Huren en pachten

Begroot	€ 25.000
Realisatie	€ 34.000

Dit betreft de verhuur van het infocentrum aan het Huis van de Brabantse Kempen en verpachting van agrarische grond aan de Rotten

Verkopen

Begroot	€ 17.368.000
Realisatie	€ 10.190.000

In 2019 zijn kavels geleverd aan Van Geel Industrie, VDL Groep en Schippers O.G. en zijn een aantal woonkavels geleverd.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

Bijdragen van derden

Begroot	€ 597.000
Realisatie	€ 593.000

Betreft de verkoop van het glasvezelnetwerk in 2019 en een bijdrage voor de organisatie van KempenTech.

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele baten x € 1.000,-	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar ná wijziging	Raming begrotingsjaar vóór wijziging
Progr. Alg. dekkingsmiddelen			
Totaal incidentele baten/lasten	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Er zijn geen incidentele baten of lasten in 2019.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

WNT-verantwoording 2019 Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark

De WNT is van toepassing op Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark. Het voor Gemeenschappelijke Regeling Kempisch Bedrijvenpark toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 €194.000 (Het algemeen bezoldingingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	A.G.W. Stappaerts	
Functiegegevens	Directeur plv	
Kalenderjaar	2019	2018
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	18/06 – 31/12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	10	n.v.t
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 187	n.v.t
Maxima op basis van de normbedragen per maand	25.900	19.600
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	115.769	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	35.718	n.v.t
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	35.718	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	35.718	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

1d. Topfunctionarissen alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Gegevens 2019		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
R.P.G. Bosma	Voorzitter	01-01-2019 t/m 31-12-2019
M.M. Kuijken	DB-lid en vicevoorzitter	01-01-2019 t/m 31-12-2019
S.P.G. Kox	DB-lid	01-01-2019 t/m 31-12-2019
F. Rombouts	DB-lid	01-01-2019 t/m 31-12-2019
A.P.A.P. d'Haens	AB-lid	01-01-2019 t/m 31-12-2019
M. Maas	AB-lid	01-01-2019 t/m 31-12-2019
S.J. Kraaijeveld	AB-lid	01-01-2019 t/m 31-12-2019
S. Luijten	AB-lid	01-01-2019 t/m 31-12-2019
W.A.C.M. Wouters	Directeur	01-01-2019 t/m 18-06-2019

Alle topfunctionarissen in hiervoor genoemde tabel 1d zijn onbezoldigd.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

2.3.4 Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Bedragen x € 1.000	Raming begrotingsjaar 2019 ná wijziging			Realisatie begrotingsjaar 2019			Begrotings-afwijking			Waarvan onrechtmatig		
Omschrijving programma	B	L	S	B	L	S	B	L	S	B	L	S
Grondexploitatie KBP	17.990	15.098	2.892	12.669	10.817	1.852	5.321	4.281	1.040	0	0	0
Resultaat voor bestemming	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toevoeging/ onttrekking aan reserves:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

B = Baten, L = lasten, S = saldo

Analyse begrotingsafwijkingen

Hiervoor is ook al per programma en voor de algemene dekkingsmiddelen ingegaan op de verschillen tussen de realisatie en de begrotingscijfers voor en na wijziging. De realisatie overschrijdt niet de begroting. De uitgaven passen in de context van de programmadoelstellingen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid zijn er geen afwijkingen.

Voor de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Crowe
Beukenlaan 69
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2648 96 10
www.crowe-foederer.nl

2.3.5 Overzicht voorzieningen

De kosten voor beheer bedrijvenpark komen met ingang van 2019 rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Het is daarom niet meer nodig om de kosten via de voorziening te laten lopen. Het saldo van de voorziening is daarom in 2019 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Boekwaarde 01-01-2019	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31-12-2019
Voorziening Beheer bedrijvenpark	299	0	299	0
Totaal	**299**	**0**	**299**	**299**

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Ontwerpbegroting 2021, jaarrekening 2019 en memo grondexploitatie 2020 Kempisch Bedrijvenpark (KBP)

Nummer R20.037

Advies van commissie MAZ op 22 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.9 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.037, Agendapunt 8.9.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	607
Extern Zaak ID	Z200001357
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.10
Omschrijving	R20.046 Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.046b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.046 van burgemeester en wethouders van 28 april 2020;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

overwegende dat er geen aanleiding bestaat om een zienswijze in te dienen ten aanzien van de ontwerpbegroting 2021 van de MRE en de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024;

besluit:

1. Geen zienswijze in te dienen op de onwerpbegroting 2021 van de MRE.
2. Geen zienswijze in te dienen op de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Metropoolregio Eindhoven te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.
4. Het Dagelijks Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven hiervan schriftelijk op de hoogte te brengen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.046
Onderwerp : Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

Aan de raad

Inleiding
Op 12 maart 2020 heeft het Dagelijks Bestuur (DB) van de Metropoolregio Eindhoven (MRE) de concept begroting 2021 MRE aangeboden. Hierbij is uw raad uitgenodigd om op grond van de wettelijke voorhangprocedure een zienswijze kenbaar te maken op de Programmabegroting 2021. De Programmabegroting bestaat uit een overzicht van de programma's, de financiële begroting en (voorgeschreven) paragrafen. Afhankelijk van de invulling van het Werkprogramma 2021 kunnen er mogelijk in een later stadium nog wijzigingen optreden. Indien deze leiden tot een bijstelling van de inwonerbijdrage zal via een begrotingswijziging opnieuw om een zienswijze worden gevraagd.

Voor het thema Economie is ook de verbinding met de in deze conceptbegroting gepresenteerde inwonerbijdrage aan Brainport Development van belang. Eénmaal per vier jaar wordt de inwonerbijdrage op de Meerjarenfinanciering Brainport Development vastgesteld door het Algemeen Bestuur (AB) van de MRE. Aan uw raad wordt daarom aanvullend verzocht om een eventuele zienswijze kenbaar te maken op de inwonerbijdrage voor de periode 2021-2024.

Voorstel
1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2021van de MRE.
2. Geen zienswijze in te dienen op de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds wordt de Metropoolregio Eindhoven verzocht terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.
4. Het Dagelijks Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven hiervan schriftelijke op de hoogte brengen.

Beoogd effect
Met het verleggen van taken van gemeenten naar gemeenschappelijke regelingen worden de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad op afstand geplaatst. Met de mogelijkheid tot het inbrengen van een zienswijze worden deze rollen echter zo goed mogelijk geborgd.

Argumenten
1.1 Samenwerkingsakkoord 2019-2022 en Werkprogramma 2020
Op 27 maart 2019 heeft het AB van de MRE het Samenwerkingsakkoord 2019-2022 vastgesteld. Het werkprogramma 2020 is na een zienswijzeprocedure door het AB op 18 december 2019 vastgesteld. In het Samenwerkingsakkoord staat hoe de gemeenten samenwerken aan de inhoudelijke opgaven economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied. Ook is een hoofdstuk opgenomen waarin de acties benoemd zijn die nodig zijn om uitvoering te geven aan de in het Samenwerkingsakkoord beoogde manier van samenwerken, ofwel de governance. Het werkprogramma 2020 is de leidraad voor alle concrete opgaven en acties uit het Samenwerkingsakkoord en besluiten binnen de samenwerking.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ABZ	Bram de Bruin	0497-361605

1.2 Kadernota begroting 2021
In de Kadernota begroting 2021 zijn de uitgangspunten opgenomen voor het opstellen van de Programmabegroting 2021 van de MRE. Deze Kadernota is ter kennisgeving aan uw gemeenteraad aangeboden en op 18 december 2019 vastgesteld door het AB van de MRE.

1.3 De ontwerpbegroting 2021
In de begroting zijn drie programma's onderscheiden.
1. Metropoolregio Eindhoven, bestaande uit de inhoudelijke thema's:
    - Economie, inclusief Stimuleringsfonds en bijdrage Brainport Development NV
    - Transitie Landelijk Gebied
    - Energietransitie
    - Mobiliteit
    - Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen
2. Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe)
3. Programma overhead, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen:
    - Metropoolregio Eindhoven
    - Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe)

Bij het opstellen van de begroting 2021 is geen sprake van nieuw beleid. Bekostiging van de MRE blijft plaatsvinden via in het verleden vastgestelde inwonerbijdragen. Bestaande afspraken voor de bekostiging van het Stimuleringsfonds blijven gelden. Verder is de begroting 2021 en de inzet van formatie gebaseerd op de ambities, doelstellingen en acties zoals vastgesteld in het Samenwerkingsakkoord en de werkprogramma's. Hiermee is er een gedegen inhoudelijke onderbouwing van deze begroting.

De komende maanden wordt door de MRE het Werkprogramma 2021 voorbereid. Basis hiervoor zijn het vastgestelde Samenwerkingsakkoord 2019-2022 en het Werkprogramma 2020. Indien blijkt dat dit leidt tot aanpassing van beleid en/of bijstelling van de inwonerbijdrage, en dus van invloed is op de begroting 2021, zal dit resulteren in een voorstel tot begrotingswijziging 2021.

2.1 Het belang van Brainport Development
De regio Brabantse Kempen vormt een belangrijke deelregio van Brainport Eindhoven. Het belang van de sterk vertegenwoordigde toeleverende slimme maakbedrijven is een katalysator van innovatie en economische groei. Die groei heeft onze Brainportregio gemaakt tot economische sterke regio en Mainport van Nederland. Brainport Development is namens de 21 gemeenten in de MRE de ontwikkelingsmaatschappij voor strategische economische structuurversterking en is als zodanig een belangrijke partner om onze doelstellingen die we hebben vastgelegd in Manifest "*Wij maken het samen in de Kempen"* te bereiken. De contacten en banden met deze organisatie zijn sterk aangehaald wat ons een breed netwerk biedt en ondersteuning bij grote uitdagingen als bereikbaarheid en talentontwikkeling.

2.2 Verhoging inwonerbijdrage door middel van jaarlijkse indexering van 2,68%
Eind 2020 loopt de periode van het meerjarenplan en -financiering van Brainport Development NV af. Er is nu een nieuw meerjarenplan en -financiering uitgewerkt. De jaarlijkse bijdrage vanuit de MRE aan Brainport was in de periode 2017-2020 € 1.915.802. Met de nieuwe meerjarenfinanciering 2021-2024 is deze bijdrage verhoogd met een indexering van 2,68% naar
€ 1.967.145. De indexering is conform de indexering die ook voor overige budgetten van de MRE wordt gehanteerd. Gecorrigeerd naar inwoneraantallen gaat het voor onze gemeente concreet over een toename van € 803 (€ 51.410 in 2021 -/- € 50.607 in 2020).

3.1 Toekomstige begrotingen in relatie tot verwachte uitkeringen gemeentefonds
Verwacht wordt dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het gemeentefonds gaat krijgen. Dit komt door herverdeeleffecten na herijking van het gemeentefonds die nadelig zijn voor kleinere gemeenten. Een lagere uitkering leidt tot een beperking van de begroting van onszelf, maar mag tevens tot terughoudendheid leiden bij het opstellen van de toekomstige begrotingen van de samenwerkingsverbanden waar we aan deelnemen.

Kanttekeningen
De kans bestaat dat één of meer gemeenten binnen de MRE zich niet kunnen vinden in de voorgestelde programmabegroting. Een (negatieve) zienswijze heeft voornamelijk effect als deze door een meerderheid van de 21 gemeenten wordt ondersteund. Een zienswijze kan leiden tot een gewijzigd besluit van het AB van de MRE. Het AB van de MRE zal alle zienswijzen van de raden betrekken bij de vaststelling van de begroting op 1 juli 2020.

Financiën
De gemeentelijke bijdrage voor 2021 wordt, conform de hiervoor beschreven uitgangspunten, geïndexeerd met 2,68% ten opzichte van 2020. Hetzelfde geldt voor de bijdrage aan Brainport Development. Dit is conform de vastgestelde indexering in de Kadernota 2021.

Rekening houdende met de indexering van 2,68% en geactualiseerde inwonersaantallen bedraagt de bijdrage voor de gemeente Bladel in 2021 als volgt:

-	Regionale opgaven	€ 80.971	(2020: € 78.703)
-	Brainport Development	€ 51.410	(2020: € 50.607)
-	Regionaal Stimuleringsfonds	€ 72.505	(2020: € 71.638)
-	Regionaal Historisch Centrum	€ 84.403	(2020: € 84.633)
	Totaal	*€ 289.289*	*(2020: € 285.581)*

Deze lastenstijging van € 3.708 is meegenomen in de Perspectiefnota 2020.

Communicatie
De MRE verzoekt alle gemeenten voor 20 mei 2020 een zienswijze in te dienen op deze begroting. In verband met uw raadscyclus is dit voor de gemeente Bladel niet haalbaar. Er wordt daarom een voorlopige reactie verzonden aan het DB. De MRE is hiervan ambtelijk op de hoogte gebracht.

Uitvoering
Na behandeling in uw raad zal de definitieve zienswijze worden aangeboden aan het DB. Een concept-reactie is als bijlage aan dit voorstel toegevoegd.

Bladel, 28 april 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.01747)
02. Aanbieding concept-Begroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (20ik.02139)
03. conceptbrief zienswijze concept-begroting MRE 2021 en bijdrage Brainport Development 2021-2024 (20u.02291)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01747

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01747

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.046 van burgemeester en wethouders van 28 april 2020;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

overwegende dat er geen aanleiding bestaat om een zienswijze in te dienen ten aanzien van de ontwerpbegroting 2021 van de MRE en de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024;

besluit:

1. Geen zienswijze in te dienen op de onwerpbegroting 2021 van de MRE.
2. Geen zienswijze in te dienen op de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Metropoolregio Eindhoven te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.
4. Het Dagelijks Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven hiervan schriftelijk op de hoogte te brengen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van ….

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

20ik.02139

METROPOOL REGIO EINDHOVEN

Metropoolregio Eindhoven
040 259 45 94
info@metropoolregioeindhoven.nl
www.metropoolregioeindhoven.nl

Bezoekadres
Raiffeisenstraat 18
5611 CH Eindhoven
Postadres
Postbus 985
5600 AZ EINDHOVEN

Aan de raden van de Metropoolregio Eindhoven

Gemeente Bladel
Briefnr.:
Ingek. d.d.: 12 MAART 2020
Beh. afd.: | Ontv.bev. | Afged.

uw kenmerk	uw brief van	ons kenmerk	Datum
		100385-1463\TPU\HLE	12 maart 2020

onderwerp
Aanbieding concept-Begroting 2021
Metropoolregio Eindhoven

e-mailadres
d.rozema@metropoolregioeindhoven.nl

Geachte gemeenteraad,

Hierbij treft u de concept-Begroting 2021 van de Metropoolregio Eindhoven aan. Het betreft de derde begroting op basis van ons kader, het Samenwerkingsakkoord 2019-2022. Ons akkoord waarmee we het unieke economische profiel wat is opgebouwd, verder kunnen uitbouwen. Onze regio hoort, als mainport van Nederland op een aantal deelterreinen tot de absolute wereldtop. Dit succes vraagt continu slagvaardigheid van de samenwerking van ons als 21 gemeenten binnen de Metropoolregio.

De Metropoolregio Eindhoven heeft een reeks urgente opgaven om de economische en maatschappelijke doelen expliciet te ondersteunen. In onze aanpak stellen we jaarlijks een werkprogramma op die invulling geeft aan deze bovenlokale opgaven. Naast deze inhoudelijke opgaven wordt bij het opstellen van de concept-begroting ook het regionale financiële kader meegenomen zoals dit door alle gemeenteraden is vastgesteld, de notitie P&C-documenten 2017. Vanaf de 2e helft van 2020 zal, samen met alle gemeenten, ook weer gestart worden met het opstellen van het werkprogramma 2021 om onze urgente opgaven op de thema's transitie landelijk gebied, energietransitie, mobiliteit en economie verder inhoud te geven. Het concept-werkprogramma 2021 wordt eind 2020 voor zienswijzen aangeboden.

Met betrekking tot het thema economie is ook de verbinding met de in deze concept-begroting gepresenteerde inwonerbijdrage aan Brainport Development van belang. Een keer per vier jaar wordt de inwonerbijdrage op de Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024 vastgesteld door het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur hanteert hierbij de door alle gemeenteraden vastgestelde notitie P&C-producten 2017. Aan u als gemeenteraad wordt verzocht om uw eventuele zienswijze kenbaar te maken op deze inwonerbijdrage. De bijdrage aan het programma van Brainport Development is in lijn met de overeenkomsten uit 2017-2020 waarbij er sprake is van de jaarlijkse indexering conform bovengenoemd kader, notitie P&C-producten 2017. Dit percentage betreft 2,68% voor 2021.

Zienswijzen gemeenteraden
We verzoeken u als gemeenteraad om uw zienswijzen kenbaar te maken op:

- Concept-Begroting Metropoolregio Eindhoven 2021
- Inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Informatiebijeenkomsten

Ter voorbereiding op het geven van een reactie op de concept-Begroting 2021 en de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024, bieden de vier gemeenschappelijke regelingen, GGD Brabant Zuidoost, Omgevingsdienst Zuidoost Brabant, Veiligheidsregio Brabant Zuidoost en Metropoolregio Eindhoven u als gemeenteraad de mogelijkheid informatie in te winnen over de betreffende begrotingen. Hiertoe zijn een drietal bijeenkomsten gepland:

6 april 2020	Regionaal Opleidings Centrum, Engelse Tuin 1 te Waalre
15 april 2020	Gemeentehuis Bergeijk, Burgemeester Magneestraat 1 te Bergeijk
16 april 2020	Boscotondo, Frans Joseph van Thielpark 1 te Helmond

Termijn reactie

Wij verzoeken u als gemeenteraad om vóór 20 mei 2020 uw zienswijzen kenbaar te maken ten aanzien van de concept Begroting Metropoolregio Eindhoven 2021 en de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024. Uw reactie wordt betrokken bij de behandeling van de begroting in de Commissie van advies Financiën van 17 juni 2020. Deze wordt samen met die van de vorengenoemde commissie in het kader van de vaststelling van de Begroting 2021 en de Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024 behandeld in het Algemeen Bestuur van 1 juli 2020.

Hoogachtend,

het Dagelijks Bestuur
van de Metropoolregio Eindhoven,

de voorzitter,	de secretaris,
J.A. Jorritsma.	mevrouw drs. J. Wiggers.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Meerjarenplan en -financiering Brainport Development NV 2021-2024

Inleiding
Eind 2020 loopt de huidige periode van meerjarenplan en -financiering van Brainport Development NV 2017-2020 af. In lijn met eerdere besluitvorming om Brainport Development meerjarig te financieren wordt u hierbij een voorstel gedaan om de inzet van Brainport te bepalen voor een nieuwe periode van 4 jaren, de periode 2021-2024. Deze inzet is gebaseerd op het concept meerjarenplan- en financiering van Brainport Development dat op 11 december 2019 is vastgesteld door de Stichting Brainport.

1.1. Brainport is een succesformule die ook in Den Haag wordt erkend (Brainport Nationale Actieagenda)
Samenwerking loont. Brainport Eindhoven heeft de afgelopen jaren haar positie gevestigd als één van de drie economische kerngebieden van Nederland. Nergens anders in Nederland was de economische groei zo krachtig. Dankzij de innovatiekracht op sleuteltechnologieën en de triple helix samenwerking - verankerd in het ecosysteem Brainport - neemt deze regio op het internationale speelveld een sterke positie in en draagt op deze wijze in belangrijke mate bij aan het duurzame verdienvermogen van Nederland, nu en in de toekomst. Hierdoor werd door inzet van Brainport Development de Mainport status voor onze regio eind 2016 officieel behaald. Vervolgens heeft de inzet geresulteerd in een steeds steviger en structureler partnerschap met het Rijk en de Regio, die tot uiting is gekomen in de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) waarlangs de meerjarige samenwerking met het Rijk is vastgelegd. De directe lijn die de regio via Brainport met het Rijk heeft, borgt agendering van regionale vraagstukken zoals bereikbaarheid en duurzame werkgelegenheid. Daarnaast zorgt de bekendheid van Brainport op nationale schaal voor de positionering van de regio als aantrekkelijke leefomgeving.

Dit strategisch partnerschap met het Rijk heeft voor de regio onder andere de Regio Deal Brainport Eindhoven (€ 130 miljoen Rijksmiddelen) opgeleverd, als vliegwiel voor het concretiseren van de meest urgente opgaven uit die BNA op het gebied van Voorzieningen, Talent en Innovaties met een maatschappelijke impact. Specifiek is door Brainport Development binnen deze Regiodeal een financieringsregeling opgezet met een bijdrage van € 7 miljoen ter ondersteuning van voorzieningenprojecten in subregio's.

Het speelveld van innovatievermogen verplaatst zich steeds meer naar regio's, waar de aanwezigheid van goede arbeid, clusters van samenwerkende bedrijven en kennis en fysieke infrastructuren in hoge mate aanwezig zijn. De ambitie van onze regio is om hier een leidende positie te spelen. Ook willen we onze toppositie op sleuteltechnologiegebieden (o.a. robotica, advanced manufacturing, articifial intelligence, fotonica) voor nu en voor de toekomst verdere uitbouwen. We sluiten hiermee aan bij het Rijksbeleid zoals recent ook verwoord in de "groeibrief". Daarnaast zijn we ook in gesprek en geven onze aanbevelingen aan het Rijk voor een ondersteunend Investeringsfonds.

In de afgelopen meerjarenperiode van Brainport Development is meer gerealiseerd dan de versterking van de samenwerking met en de erkenning van het Rijk. Prestaties waaraan onze unieke samenwerking van overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan ten grondslag ligt. Samenwerking en een juiste mix van consistentie in strategie én gelijktijdig adaptiviteit daar waar nodig, blijven het recept om in de toekomst sterk te blijven, om nog meer waarde toe te voegen voor nog meer mensen. Het gaat daarbij niet alleen om (economische) welvaart, maar ook om welzijn. Brainport Development wil en zal ook de komende periode haar rol nemen om dit samen met de Metropoolregio Eindhoven en alle andere partners verder te bevorderen.

1.2 Periodieke (4-jaarlijks) herijken van het Meerjarenplan om aansluiting te houden bij ontwikkelingen

Samenwerking blijft het recept om in de toekomst sterk te blijven, om nog meer waarde toe te voegen voor nog meer mensen. Dat is de overtuiging die ten grondslag ligt aan het meerjarenplan 2021-2024 van Brainport Development NV. De focus blijft liggen op open innovatie tussen high tech en de maakindustrie. Het meerjarenplan spreekt ook nadrukkelijk de ambitie uit om nog meer maatschappelijke impact te hebben. We zien kansen om de kennis en organisatiekracht van Brainport in te zetten voor nieuwe oplossingen en proposities die bijdragen aan o.a. brede werkgelegenheid, gezondheid, mobiliteit, duurzame energie en voedselketens, veilige leefomgeving. Kortom, aan een brede welvaart voor zoveel mogelijk mensen.

Samenwerking blijft het recept om in de toekomst sterk te blijven. Naast de focus op open innovatie tussen high tech en de maakindustrie, spreekt het meerjarenplan ook nadrukkelijk de ambitie uit om nog meer maatschappelijke impact te hebben.

Het meerjarenplan 2021-2024 richt zich op het onderhouden én daarnaast op het versterken van het ecosysteem, oftewel het realiseren van een multiplier voor inhoudelijke versnelling. De overheidsbasisfinanciering voor Brainport Development is voor het overgrote deel bestemd voor 'de basistaak' van Brainport Development NV, het onderhoud van het ecosysteem. De activiteiten voor het versterken van het ecosysteem worden voor het leeuwendeel betaald uit aanvullende middelen die uit diverse bronnen vergaard (multiplier op basisfinanciering) worden. Een uitgebreidere beschrijving van de activiteiten voor het onderhoud en voor het versterken van het ecosysteem treft u aan in het meerjarenplan van Brainport Development NV.

In de jaarplannen zal steeds per jaar een nadere uitwerking en concretisering gegeven worden van de rollen, taken en doelen die nagestreefd worden.

1.3 Brainport Development NV is de triple-helix ontwikkel- en uitvoeringsorganisatie

Het samenwerkingsmodel in onze Brainportregio is hét voorbeeld voor economische structuurversterking, nationaal en internationaal. De kern ervan is dat bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden in de programmatische aanpak daarvan in gezamenlijkheid eigenaar zijn, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. De overheid financiert hiertoe een basisorganisatie met uitvoeringskracht. Bedrijfsleven en kennisinstellingen treden daarin op als co-financier en kartrekker door hun bijdragen aan activiteiten of business.

De rolverdeling binnen de Triple Helix en de inrichting van de samenwerking rond Brainport Development NV maakt het ook mogelijk dat de basisfinanciering van de overheid als cofinanciering voor provinciale, nationale en Europese programma's kan worden opgevoerd. Dat leidt er in de nu lopende periode meerjarenfinanciering (2017-2020) toe dat er een stevige financiële multiplier wordt bereikt op activiteiten en projecten. De voor de uitvoering van de projecten en activiteiten verstrekte "basisfinanciering" (€ 4.267.879) resulteert in een multiplier van 2,3, zijnde € 9.844.000 (jaarrekening 2018).

Bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen investeren in strategievorming voor de regio én in eigenaarschap op projecten. Uit een scan van de projectadministratie van Brainport blijkt dat de bijdrage hiervan aan Brainport Development-projecten (naast de in de jaarrekening opgenomen € 650.000 'in cash'), tenminste € 2.500.000 'in kind' bedroeg. Overigens cofinancierden bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen in datzelfde jaar stevig op de Regio Deal Brainport Eindhoven-projecten, hun gezamenlijke toegezegde cofinanciering aan de in dat jaar gestarte projecten bedroeg € 69.000.000. Ook buiten de Regio Deal investeren de niet-overheidspartners aanzienlijk in de Brainport-samenwerking. Zo heeft ASML een bijdrage van € 12.500.000 toegezegd aan het verbeteren van de

bereikbaarheid van De Run in Veldhoven, een overeenkomst tussen gemeente Veldhoven, Eindhoven en ASML waaraan Brainport Development meewerkte.

1.4 Het Meerjarenplan staat ten dienste van het hele werkgebied van de Metropoolregio Eindoven

Het geografische werkgebied van Brainport Development NV is gelijk aan dat van de Metropoolregio Eindhoven. Binnen dit werkgebied is de afgelopen periode door Brainport Development ook steeds meer een strategische verbindingsrol ingericht richting gemeenten, en gemeente overstijgend vooral op subregionaal niveau (Peel, Kempen, A2-gemeenten en het stedelijk gebied). Dit levert enerzijds een concrete bijdrage op aan de vorming van de subregionale economische agenda's als input voor de Brainport Nationale Actieagenda. Anderzijds levert Brainport Development ondersteuning aan projecten zoals Metalot Campus, Techniekhuis Deurne en het Brainport Talent Attraction Program (Kempen), maar ook aan start ups en scale ups vanuit het MKB in de gehele regio via directe bedrijfsadvisering, Brainport Development gaat in de komende periode nadrukkelijk ook op dit schaalniveau met gemeenten aan de slag. Dit ook in nauwe afstemming met de opdracht van de Metropoolregio Eindhoven om de subregionale economische agenda's te verbinden met de Brainport Actieagenda.

In lijn met het onlangs in het AB Metropoolregio Eindhoven vastgestelde werkprogramma 2020 is voor het thema Economie als strategische opgave benoemd 'het versterken van de verbinding tussen de gemeentelijke/subregionale agenda's en de Brainport Nationale Actieagenda.' Per subregio zijn door gemeenten proposities benoemd die met ondersteuning van Brainport Development en Metropoolregio Eindhoven worden opgepakt.

1.5 Integratie van het Brainport International Program (BIP) in het Meerjarenplan

Eindhoven, Helmond, Best en Veldhoven hebben in 2013 een internationaliseringsstrategie en uitvoeringsprogramma vastgesteld. Met de strategie en uitvoeringsprogramma werd vanuit 1 gedeelde visie en werkwijze ingezet op verbetering van onze internationale economische positie, gericht op een toename van buitenlandse investeringen, bedrijven, kenniswerkers, etc. Om dit te realiseren is er een uitvoeringsteam opgezet, het BIP, apart gefinancierd door voornoemde 4 gemeenten en ondergebracht bij Brainport Development. Naast de financiering leveren deze gemeenten ook personele capaciteit aan het BIP. De inzet binnen het BIP beperkte zich overigens niet tot deze 4 gemeenten, maar tot de hele regio. Bij de start is ten doel gesteld dat dit internationaal programma op termijn geïncorporeerd zou worden in de reguliere activiteiten van Brainport Development. Met de nieuwe periode meerjarenfinanciering wordt internationalisering een vast integraal onderdeel van de reguliere taken van Brainport Development, met name als het gaat om de activiteiten voor business development, marketing en belangenbehartiging. Integratie van het BIP in het Meerjarenplan impliceert dat de separate financieringsstroom van deze 4 gemeenten voor BIP vanaf 2021 wordt geïntegreerd in hun "extra" bijdrage aan de meerjarenfinanciering.

1.6 Voor de uitvoering van het meerjarenplan willen we een aantal aandachtspunten meegeven

De voorbije maanden is meermaals gesproken in poho economie over het meerjarenplan Brainport Development en de wijze waarop dit aansluit op prioriteiten in de diverse gemeentelijke en subregionale agenda's. De directeur van Brainport Development heeft de afgelopen periode het portefeuillehoudersoverleg van de thema's Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied bijgewoond om de brede verbinding tussen deze thema's enerzijds en de Brainportstrategie anderzijds in gezamenlijkheid te versterken. In die gesprekken zijn de volgende punten naar voren gekomen:

- Talentontwikkeling: het kunnen aantrekken van goede mensen is een belangrijk speerpunt bij veel gemeenten. Binnen de subregio's lopen al diverse initiatieven. Uitdaging is om deze op regionale schaal nog meer te verbinden met andere lopende projecten binnen Brainport verband.

- MKB/Ondernemerschap: het lokaal belang om de gesprekken met MKB-bedrijven te voeren, hun mee te trekken en te verleiden om in regionaal verband/clusters tot nieuwe product-markt combinaties te komen. Inzet op nieuwe producten en diensten gericht op diversificatie in het MKB.
- Maatschappelijke vraagstukken: de technologiebasis van Brainport inzetten voor nieuwe vraagstukken, o.a. rondom agrotech, energie, mobiliteit, veiligheid. Dit in verbinding met de andere thema's van de Metropoolregio Eindhoven.
- Vestigingsklimaat-bereikbaarheid: publieke investeringen in het vestigingsklimaat zijn nodig om talenten en bedrijven te verbinden aan de regio. Specifiek de bereikbaarheid van onze regio vraagt gezamenlijke prioriteit van regionale partijen (gemeenten, Metropoolregio Eindhoven, Brainport) om vanuit een totaal mobiliteitsbeeld van de regio te handelen.

2.1 De uitgangspunten voor financiering sluiten aan op het meerjarenplan

Onder de huidige meerjarige uitvoeringsovereenkomst (2017-2020) ontvangt Brainport Development van de vijf aandeelhouders (Metropoolregio Eindhoven en vier campusgemeenten) via de Metropoolregio Eindhoven een (basis)financiering van € 4.267.879,- per jaar. Daarnaast is de afgelopen periode apart betaald voor BIP.

Financiering Brainport Development NV 2017-2020:

	Aandeelhoudersbijdrage	**BIP**	**Totaal incl BIP**
MRE Eindhoven	€ 1.915.802		€ 1.915.802
Eindhoven	€ 1.416.103	€ 189.325	€ 1.605.428
Helmond	€ 490.839	€ 65.915	€ 556.754
Veldhoven	€ 265.158	€ 16.460	€ 281.618
Best	€ 179.978	€ 13.300	€ 193.278
Totaal	**€ 4.267.879**	**€ 285.000**	**€ 4.552.880**

Het internationale programma wordt vanaf 2021 als basistaak van Brainport Development geïntegreerd in de aandeelhoudersbijdrage. Eindhoven blijft wel de 3,5 fte leveren voor de uitvoering van de internationale taken die vanuit het BIP zijn opgenomen door Brainport Development. De overige C4 gemeenten blijven ook hun aandeel fte leveren. Doordat het internationale programma vanaf 2021 als basistaak van Brainport Development in de aandeelhoudersbijdrage wordt geïntegreerd, wordt € 50.000 aan efficiency gewonnen.

2.2 Indexering van de overheidsbijdrage is van belang om de doelstellingen te kunnen blijven realiseren

Er is de afgelopen periode (2017-2020) geen sprake geweest van indexering van de basisfinanciering van de overheidspartners aan Brainport Development NV. Gezien de aard van de kosten van de Brainportorganisatie (primair personeels- en huisvestingskosten) en de stijging hiervan door bijvoorbeeld nieuwe CAO-afspraken is dit niet langer houdbaar. Met andere woorden, het niet indexeren leidt tot het niet kunnen realiseren van de ambities. Vandaar het voorstel om met ingang van 2021 (met als peiljaar 2020) de basisfinanciering van de overheidspartners te indexeren. Dit is geheel in lijn met andere deelnemingen/GR-en. De indexatie gaat volgens dezelfde methodiek zoals die door de Zuidoost-Brabantse gemeenten ook voor de vier regionale GR-en wordt gehanteerd en de gewogen index daarbij vast te stellen op 90% lonen en 10% prijzen conform de gewogen index van de Metropoolregio Eindhoven.

METROPOOL REGIO EINDHOVEN

In onderstaande tabel is de benodigde basisfinanciering weergeven voor de nieuwe 4-jaars periode.

	2021	2022	2023	2024
MRE	€1.967.145	€2.006.488	€2.046.618	€2.087.550
Eindhoven	€1.614.348	€1.646.635	€1.679.568	€1.713.159
Helmond	€ 559.801	€ 570.997	€ 582.417	€ 594.065
Veldhoven	€ 286.200	€ 291.924	€ 297.762	€ 303.718
Best	€ 196.062	€ 199.984	€ 203.983	€ 208.063
Totaal	**€4.623.556**	**€4.716.028**	**€4.810.348**	**€4.906.555**

Bij de bedragen over de jaren 2022-2024 is uitgegaan van een indicatief indexeringspercentage van 2%. Voor 2021 is het reeds vastgesteld indexeringspercentage van 2,68 % toegepast. In de bijgevoegde bijlage 'overzicht gemeentelijke MRE-bijdragen t.b.v. Brainport Development 2021 NV' staat beschreven welke consequentie de indexatie van de bijdrage per gemeente heeft.

Kanttekeningen

1 Niet realiseren bijdrage overheidsaandeelhouders leidt tot beëindigen economische impuls in de regio

In het geval de overheidsaandeelhouders geen bijdrage meer verlenen aan Brainport Development of hun bijdrage verlagen, is het niet mogelijk om de economische ambities die we met elkaar willen realiseren, mogelijk te maken. Los daarvan zou dit het triple-helix model zwaar onder druk zetten en mogelijk het einde daarvan betekenen.

2. Het niet indexeren van de jaarlijkse bijdrage leidt tot bijstelling ambities

In het hier voorliggende voorstel worden de overheidsfinanciers verzocht om de basisfinanciering van Brainport Development NV te indexeren in lijn met alle overige GR'en van de Metropoolregio Eindhoven. Indien dat niet gebeurt zal Brainport Development de ambities naar beneden moeten bijstellen. De vennootschap zal, al met onmiddellijke ingang in 2021, jaarlijks moeten inkrimpen in de medewerkers die zij voor de activiteiten kan inzetten. Indien dit onverhoopt het geval zou zijn, zal de vennootschap steeds bij het opstellen van de nieuwe jaarplannen strikte keuzes moeten maken. Een deel van de in het (concept)meerjarenplan voorgenomen activiteiten zullen dan niet - of in verminderde mate – worden ontwikkeld of uitgevoerd.

2.3 De beproefde wijze van financiering volstaat en blijft ongewijzigd

De systematiek van financiering van Brainport Development NV sinds 2012 wordt niet gewijzigd in vergelijking zoals dat de voorbije jaren heeft plaatsgehad. De gemeenten financieren via de inwonerbijdrage aan de basisfinanciering van Brainport Development. Daarnaast vindt ook de financiering voor het aandeelhoudersdeel van Eindhoven, Helmond, Veldhoven en Best plaats via de Metropoolregio Eindhoven. De Metropoolregio Eindhoven is voor de financierende overheden de enige subsidiënt van Brainport Development NV. Dit is geregeld via de inwonerbijdrage van de 21 regiogemeenten. Daarmee wordt administratieve last laag gehouden. Van de gemeenten Best, Eindhoven, Helmond en Veldhoven wordt daarbovenop een extra bijdrage gevraagd op basis van hun specifiek belang. Deze bijdrage loopt eveneens via de begroting van de Metropoolregio Eindhoven.

2.4 Besluitvormingsproces

Best, Eindhoven, Helmond en Veldhoven blijven vanwege hun specifieke belang een extra bijdrage leveren aan de meerjarenfinanciering, bovenop hun aandeel in de bijdrage van de Metropoolregio Eindhoven/21 gemeenten (inwonerbijdrage). In voornoemde vier gemeenten ligt in de periode maart/april een onderling afgestemd raadsvoorstel voor, gericht op (1) hun "extra" bijdrage en (2) hun aandeel in de regionale bijdrage, daarmee de facto vooruitlopend op de voor het AB-MRE benodigde zienswijze.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

De volgende vervolgstappen zijn en worden in het besluitvormingsproces voorzien:

- 5 maart Poho economie: bespreken voorstel Meerjarenplan en -financiering.
- 9 maart Dagelijks Bestuur: vrijgave voor zienswijze procedure naar colleges en raden.
- 25 maart Metropoolconferentie: presentatie Meerjarenplan en -financiering ten behoeve van raadsleden uit de 21 gemeenten.
- 15 maart - 20 mei: zienswijze op voorstel Meerjarenplan en -financiering.
- 22 juni Dagelijks Bestuur: bespreken uitkomsten zienswijzen.
- 1 juli: besluitvorming AB

Vervolgens kan het algemeen bestuur van de Stichting Brainport het meerjarenplan in het najaar definitief vaststellen.

Bijlagen

- Concept-meerjarenplan- en financiering Brainport Development 2021-2024 (op te vragen)
- Samenvatting jaarverslagen (op te vragen)
- Overzicht inwonersbijdragen Metropoolregio Eindhoven

PROGRAMMABEGROTING 2021

METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Inhoudsopgave

OVERZICHT METROPOOLREGIO EINDHOVEN	2
KERNGEGEVENS	3
LEESWIJZER	4
ALGEMEEN	5
PROGRAMMABEGROTING METROPOOLREGIO EINDHOVEN	7
FINANCIËLE BEGROTING METROPOOLREGIO EINDHOVEN	26
Overzicht baten en lasten	27
Toelichting op het overzicht baten en lasten	27
Herkomst en besteding van middelen	30
Inwonerbijdrage	32
Formatie	33
PARAGRAFEN	34
Paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement	35
Financiering	38
Bedrijfsvoering	39
Verbonden partijen	40
Grondbeleid	41
Onderhoud kapitaalgoederen	41
OVERZICHT GEMEENTELIJKE BIJDRAGEN	43
MEERJARENRAMING PROGRAMMA'S	45
MEERJARENRAMING BALANS	46
SPECIFICATIE INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	47
OVERZICHT OORSPRONG BEGROTE BATEN	48
STAAT VAN MATERIELE VASTE ACTIVA, RESERVES EN VOORZIENINGEN	50

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Overzicht Metropoolregio Eindhoven

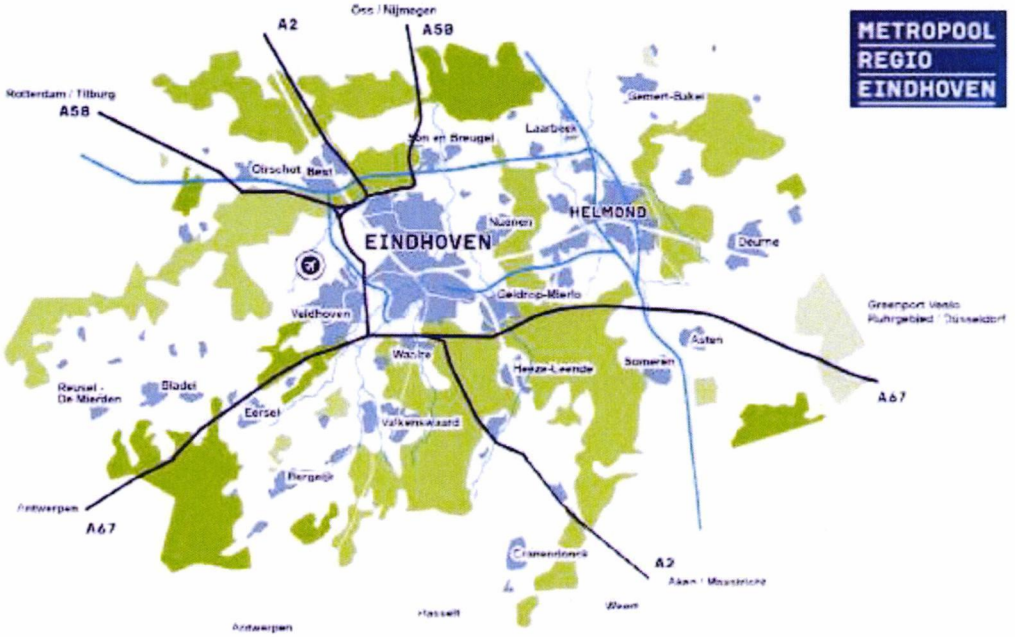

Gemeenschappelijke Regeling

Bij besluit van 12 mei 1993 is de Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Regio Eindhoven door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant goedgekeurd. Deze regeling is gewijzigd op basis van de reacties van de gemeenten en de op 21 december 2004 door de Tweede Kamer aangenomen Wijzigingswet Wgr-plus, die op 1 januari 2006 in werking is getreden.
In 2010 hebben alle 21 aan het SRE deelnemende gemeenten een gelijkluidend besluit genomen over de derde wijziging van de Gemeenschappelijke regeling van het SRE.
Vanaf 25 februari 2015 heeft de bestuurlijke samenwerking in de regio vorm gekregen in de Metropoolregio Eindhoven. Vanaf deze datum is dan ook de Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven in werking getreden.

Deelnemende gemeenten	**21**
Algemeen bestuur	**21 leden**
Dagelijks Bestuur	J.A. Jorritsma
	P.J.M.G. Blanksma-van den Heuvel
	F.L.J. van der Meijden
	J. Wiggers, directeur
Adviseurs Dagelijks Bestuur	S. Steenbakkers
	A. Maas
	F. Kuppens
	A. van Extel – van Katwijk
	M. Kuijken

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Kerngegevens

		Begroting 2021	Begroting 2020 na 1e wijz.
Algemeen			
Inwoners		780.614	772.794
Hectares		146.000	146.000
Financieel	(x € 1.000)		
Balans			
Materiële vaste activa		5.350	5.528
Financiële vaste activa		2.567	2.617
Vlottende activa		8.048	10.962
Eigen vermogen		2.571	3.337
Voorzieningen		7.317	9.500
Langlopende schulden		4.673	4.867
Vlottende passiva		1.404	1.404
Lasten			
Personele lasten		3.645.438	3.512.690
Programmalasten		11.361.092	11.245.058
Totaal lasten		**15.006.530**	**14.757.748**
Totaal baten		**15.006.530**	**14.757.748**
Formatie (in fte's)			
Metropoolregio Eindhoven		20,3	20,3
Metropoolregio Eindhoven - tijdelijk additioneel		2,4	2,4
RHCe		25,5	25,5
Totaal		**48,2**	**48,2**
Gemeentelijke bijdragen	(per inwoner x € 1)		
Metropoolregio Eindhoven			
Bijdrage Regionale opgaven		3,969	3,904
Bijdrage Brainport Development		2,520	2,546
Bijdrage Stimuleringsfonds		3,554	3,554
Regionaal Historisch Centrum		4,101	4,034
Totaal		**14,144**	**14,039**
Indexering inwonerbijdrage Kadernota		2,68%	3,22%

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Leeswijzer

Hierbij treft u de Programmabegroting 2021 aan van de concernorganisatie Metropoolregio Eindhoven. Het betreft de derde begroting uit het samenwerkingsakkoord in de bestuursperiode 2019-2022.

In deze begroting zijn 3 programma's onderscheiden:

1. Metropoolregio Eindhoven, bestaande uit de thema's:
   - Economie, inclusief Investeringsfondsen en bijdrage Brainport Development
   - Transitie Landelijk gebied
   - Energietransitie
   - Mobiliteit, inclusief GGA
   - Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen

2. Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe)

3. Programma Overhead, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen:
   - Metropoolregio Eindhoven
   - Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe)

De programmabegroting 2021 bestaat uit een overzicht van de programma's, de financiële begroting en (voorgeschreven) paragrafen. Deze wordt aangeboden aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten voor het geven van een reactie. De bestuurlijke behandeling van deze programmabegroting is voorzien voor de vergadering van de Algemeen Bestuur van woensdag 1 juli 2020.

In de voorgeschreven paragrafen worden een aantal aspecten voor de financiële huishouding toegelicht, zoals weerstandsvermogen, financiering en bedrijfsvoering. Tevens wordt informatie gegeven over de verbonden partijen en grondbeleid.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Algemeen

Begroting 2021

De Begroting 2021 ziet er samengevat als volgt uit:

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2021				
	Personele kosten	Programma kosten	Totaal lasten	Baten	Saldo
Metropoolregio Eindhoven					
- *Economie*	197	50	247	0	-247
- *Stimuleringsfonds*	183	2.774	2.957	3.011	53
- *Bijdrage Brainport Development*	0	4.624	4.624	4.624	0
- *Transitie Landelijk gebied*	359	50	409	0	-409
- *Energietransitie*	348	816	1.164	0	-1.164
- *Mobiliteit, incl. GGA*	278	192	470	162	-308
- *Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen*	360	340	700	3.268	2.569
RHCe	1.033	1.211	2.244	3.164	920
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Overhead					
- *Metropoolregio Eindhoven*	526	638	1.164	0	-1.164
- *RHCe*	362	644	1.006	11	-995
Heffing VPB	0	5	5	0	-5
Bedrag onvoorzien	0	17	17	0	-17
Geraamd saldo van baten en lasten	**3.645**	**11.361**	**15.007**	**14.240**	**-766**
Mutaties reserves					
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	766	766
Geraamd resultaat	**3.645**	**11.361**	**15.007**	**15.007**	**0**
Bijdrage per inwoner Metropoolregio Eindhoven					
- Regionale opgaven					3,969
- Brainport Development					2,520
- Stimuleringsfonds					3,554
- RHCe					4,101
					14,144

Indexering gemeentelijke bijdrage

Lonen en prijzen stijgen ieder jaar, er is sprake van inflatie. Goederen en diensten worden duurder, de kosten van personeel stijgen door bijvoorbeeld een nieuwe CAO en hogere (pensioen)premies. Om dezelfde werkzaamheden op hetzelfde niveau te kunnen blijven uitvoeren, dienen inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht te blijven. Voor de Metropoolregio Eindhoven betekent dit dat de inwonerbijdragen voor Regionale opgaven en het RHCe jaarlijks worden geïndexeerd conform een vastgestelde systematiek. Deze (financiële) uitgangspunten worden in de vorm van de kadernota aan het Algemeen Bestuur voorgelegd. Voor het begrotingsjaar 2021 heeft het Algemeen Bestuur op 18 december 2019 de indexering vastgesteld op 2,68%.
De inwonerbijdrage Brainport Development ligt vast in de meerjarenfinancieringsovereenkomst 2021-2024.
De inwonerbijdrage voor het Stimuleringsfonds wordt niet geïndexeerd, de mutatie in het aantal inwoners ten opzichte van de vorige begroting wordt wel verrekend.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Aantal inwoners

Het aantal inwoners in de regio Zuidoost Brabant waarmee in deze Begroting 2021 rekening wordt gehouden, is bepaald op 780.614. Dit op basis van de aantallen per 1 december 2019 zoals gepubliceerd door het CBS.

Verloop inwonerbijdrage 2017-2021

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inwonerbijdrage over de laatste 5 jaren:

Jaar	Inwonerbijdrage Metropoolregio Eindhoven	Inwonerbijdrage RHCe
2017	9,301	3,838
2018	9,841	3,865
2019	9,912	3,939
2020	10,005	4,034
2021	10,043	4,101

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

PROGRAMMABEGROTING

METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Missie en Strategie

Missie

Het doel van onze samenwerking binnen de Metropoolregio Eindhoven is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. Het verbeteren van de leef-, verblijf- en werkomstandigheden van onze inwoners, bezoekers en bedrijven is daarbij de leidraad. Daarbinnen staat duurzaamheid centraal. Hoe succesvoller we in onze opdracht zijn, des te beter het is voor onze gemeenten, onze regio, ons land en de wereld daaromheen.

Succesvolle regio

De regio heeft met hard werken een uniek economisch profiel opgebouwd; Brainport Eindhoven is niet voor niets mainport in Nederland en op een aantal deelterreinen zelfs absolute wereldtop. De regio is **één verweven** systeem met een diversiteit aan elementen die elkaar versterken. Stad en landelijk gebied vullen elkaar aan en functioneren als een geheel. We spreken niet voor niets van een metropoolregio.

Regio in ontwikkeling

Onze regio beschikt over de juiste factoren om de economische groei naar de toekomst verder uit te bouwen (PBL in 2017). Succesfactoren waarop wij inzetten zijn clusterontwikkeling, human capital, kennisinfrastructuur en een sterke governance structuur. Als we kijken naar de hieruit voortvloeiende economische groei dan scoort onze regio in de afgelopen jaren bovengemiddeld. Vanaf 2019 (raming ING economisch bureau) loopt deze meer in lijn met het landelijk gemiddelde. De regionale werkloosheid is echter laag met 3,4% (2019).
Een goede bereikbaarheid is een cruciale randvoorwaarde voor onze regio. Voor een hoogwaardige kennis- en maakregio als de onze zijn face-to-face contacten van cruciaal belang, maar ook de logistieke infrastructuur voor de aan- en afvoer van (hoogwaardige) goederen. Uit de recente **studie van de Mobiliteitsalliantie (Deltaplan 2030, juni 2019) blijkt dat regio's** ook hierin een belangrijke rol hebben. Ontwikkelingen als de verdichting van de woningopgave, toenemend goederen- en reizigersvervoer in en **tussen regio's, groei** van werklocaties, maar anderzijds o.a. vergrijzing en een teruglopend voorzieningenniveau in rurale gebieden, zorgen ervoor dat de druk op nieuwe mobiliteitsoplossingen sterk toeneemt.
We willen de welvaart in onze regio behouden en verder uitbouwen. Wij zoeken daarbij aansluiting bij het begrip Brede Welvaart, zoals dat nationaal ingang heeft gevonden. Het gaat om een bredere benadering, zoals die recent is gepresenteerd in de Brede Welvaartsmonitor (CBS, mei 2019). We gaan deze ook op onze regionale schaal voor onze opgaven inzichtelijk maken voor een regionale monitor brede welvaart. Het Ontwerp Nationale Omgevingsvisie geeft ook richting aan een aantal opgaven voor onze samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven.
Door samenwerking met het Rijk, provincie en waterschappen vergroten we de kans op het realiseren van onze ambities. In het Ontwerp Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is onze regio prominent aanwezig. Het Rijk formuleert opgaven met onze regio op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie, duurzaam economisch groeipotentieel, sterke en gezonde **steden en regio's, optimale verbindingen, een prettige leefomgeving** en een toekomstbestendige ontwikkeling van ons landelijk gebied.
Deze opgaven zijn zichtbaar in ons stedelijk en landelijk gebied. We gebruiken het bestuurlijk netwerk om de betrokkenheid van het Rijk te bestendigen. Ook willen we in de regio het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden beter met elkaar verbinden en met het omringende agrarisch gebied. Er zijn in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland afspraken gemaakt tussen het ministerie van LNV, IPO, VNG en Unie van Waterschappen.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Strategische opgaven lange termijn

De Metropoolregio Eindhoven sluit aan bij de Brainportagenda. Door economische groei kunnen we onze huidige welvaartsontwikkeling op een duurzame wijze consolideren en uitbouwen. De Metropoolregio Eindhoven heeft een reeks urgente opgaven om de economische en maatschappelijke doelen en ambities expliciet te ondersteunen. Binnen onze samenwerking focussen we ons daarom op de onderstaande thema's/opgaven.

1. Economie: slagen we er niet in gezamenlijk te investeren in kennis, infrastructuur en aantrekkelijkheid, dan zal de internationale concurrentie ons overvleugelen en zullen onze talenten wegtrekken. Om dat te voorkomen wil de Metropoolregio Eindhoven de middelen blijven bieden, zowel via de bijdrage van de 21 gemeenten aan het regionaal Brainport programma, als rechtstreeks met de investering in economische ontwikkeling via ons regionaal Stimuleringsfonds. Daarnaast werken de gemeenten samen aan de versteviging van de basiseconomie in onze regio.

2. Transitie landelijk gebied: de kwaliteit van ons landelijk gebied is van groot belang voor het vestigingsklimaat in onze totale regio. Een essentiële ontwikkeling hierin is de transitie van de agrarische sector. Door een veranderend ondernemerschap en omgevingseisenpakket zal gezocht moeten worden naar nieuwe mogelijkheden voor economische dragers en voor het versterken van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van onze regio. De stikstofproblematiek vraagt ook om een verbinding tussen stad en land. Dit kan niet los staan van de high tech kracht van de regio. Een slimme transitie draagt niet alleen bij aan de leefbaarheid, maar ook aan het bijzondere economische profiel van de gehele regio. Deze thema's kennen onderlinge verbanden. Het is de uitdaging om deze verbanden ook daadwerkelijk goed voor ogen te houden.

3. Energietransitie: we gaan onze innovatiekracht als regio inzetten voor een structurele beschikbaarheid van duurzame energie. De energietransitie biedt veel kansen voor bedrijven en werkgelegenheid in de regio. We hebben een brede opgave voor de energietransitie: in 2050 moet de CO2-uitstaat met 95% gereduceerd zijn. Als tussenstap zullen we uiterlijk in 2030 49% minder CO2 uitstoten dan in 1990. Hierbij sluiten we aan bij het nationale Klimaatakkoord.

4. Mobiliteit: verbeteren van een regionale, landelijke en internationale bereikbaarheid van de regio. Een onbereikbare regio heeft zijn weerslag op alle ontwikkelingen binnen de Brainportagenda. En omgekeerd: een optimale bereikbaarheid kan ook weer het vliegwiel zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Daarom kiest de Metropoolregio Eindhoven in haar bereikbaarheidsagenda voor projecten die bijdragen aan het unieke economische profiel van het geheel; de mobiliteitsopgave heeft juist daarom hoge prioriteit.

De activiteiten die nodig zijn voor het functioneren van de samenwerking, de partijen die hierbij zijn betrokken en de capaciteit en middelen hiervoor zijn opgenomen in de programma's "Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen" en "Overhead". Naast de genoemde 4 strategische opgaven is tevens aan de Metropoolregio Eindhoven verbonden het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe)

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Thema Economie

INCL. STIMULERINGSFONDS EN BIJDRAGE BRAINPORT DEVELOPMENT

Opgave lange termijn

De economie van Brainport is de groeimotor van Nederland. Brainport Eindhoven is bovendien een hightech regio van wereldformaat. De werkloosheid daalt, het aantal patentaanvragen blijft heel hoog en de economie blijft bovengemiddeld groeien. Bedrijven hebben veel vacatures, voornamelijk voor technische en ICT-functies. Het economische succes van onze regio komt niet uit het niets. Jarenlang is door overheden, bedrijven en onderwijsinstellingen samengewerkt aan een robuust ecosysteem, waarin de innovatieve maakindustrie tot bloei is gekomen en onderdeel is van het internationale speelveld. Als we als regio willen blijven excelleren, moeten we blijven werken aan de verdere versteviging van dit ecosysteem.

De 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant zijn hierin een belangrijke factor. De gemeenten vormen de overheidsinbreng in de triple helix en 'borgen' als zodanig deze samenwerking. Om het vestigingsklimaat te versterken, moeten we gezamenlijk investeren in kennis, infrastructuur en een aantrekkelijke werk- en leefomgeving. De economische samenwerking van de 21 gemeenten is erop gericht om deze bijdrage binnen Brainport te leveren. Dit doen we zowel via een financiële en inhoudelijke bijdrage aan Brainport, als met rechtstreekse aanwakkering van innovatie via het Stimuleringsfonds. Daarnaast hebben we oog voor bredere economische ontwikkelingen en definiëren daarop waar nodig acties, parallel aan de Brainportagenda.

Opgaven en resultaten 2021

In het Samenwerkingsakkoord 2019-2022 zijn voor het thema economie een drietal opgaven benoemd:

1. Verbinden van gemeentelijke en subregionale economische agenda's met de Brainportagenda;
2. Bevorderen van kennis & innovatie via het Stimuleringsfonds
3. Versterken van de basiseconomie.

In 2021 gaan we hiervoor het volgende doen:

Opgave 1: we koppelen de diverse gemeentelijke/subregionale economische agenda's met de Brainport Nationale Actieagenda door de voor de subregio's belangrijkste thema's om te zetten in proposities voor deze agenda. Hiermee geven we aan wat de regio nodig heeft om de ambitie van versteviging van het ecosysteem waar te kunnen maken. Met de agendering van deze proposities maken we als regio expliciet, waar we op willen versnellen en waarvoor ook bij provincie en Rijk in randvoorwaardelijke zin aandacht voor nodig is om de proposities waar te kunnen maken.
De 21 gemeenten dragen als aandeelhouder bij in Brainport Development. In dit kader coördineren we het proces voor gemeentelijke inbreng in het jaarplan Brainport Development. Over de inhoud en voortgang van de agenda stemmen we af in het poho economie.

Opgave 2: We stimuleren kennisontwikkeling en innovatie en zetten ons regionaal stimuleringsfonds in voor de versterking van onze regionale economische structuur door nieuwe vormen van innovaties mogelijk te maken. We willen dat relevante partijen optimaal gebruik maken van het fonds door gemeenten, ondernemers, kennisinstellingen en intermediaire partijen zoals Brainport Development en BOM optimaal te verbinden. Daarnaast vinden we het van groot belang om de positie van onze gemeentes als ambassadeurs van het fonds te ondersteunen. Hiervoor ontwikkelen we communicatieve activiteiten en informeren hen o.a. via het poho economie over de uitkomsten de tenders en toegekende projecten. Ook monitoren we continue het effect van het Stimuleringsfonds als regionaal instrument.

Opgave 3: Via het Brainport programma zetten we in op de ontwikkeling van topsectoren en innovatiekracht van onze regio. Het thema basiseconomie is versterkend hieraan. We kijken naar opkomende economische kansen die de basis economie in de regio kunnen versterken. We voeren verkenningen uit op basis van vraagstukken die door onze bestuurders en adviseurs in de regio worden aangedragen. Hierbij betrekken we ook relevante netwerkpartners vanuit regionale kennisinstellingen en bedrijfsleven.

Betrokken partijen

- Portefeuillehouders en adviseurs economie 21 gemeenten;
- Brainport Development;
- Partners intermediaire netwerk: VNO-NCW, KvK, BOM, KOP, Innovatiehuis de Peel;
- Regionale bedrijfsleven, kennisinstellingen overige relevante partijen;
- Provincie Noord-Brabant;
- Subregio's De Kempen, De Peel, A2 gemeenten en Stedelijk Gebied Eindhoven.

Mensen en middelen

Omschrijving	Begroting 2020 1e wijziging	Begroting 2021	Saldo
Ureninzet Metropoolregio Eindhoven	4.958	4.958	0
Personele kosten			
- Economie	182.963	196.934	-13.971
- Stimuleringsfonds	215.250	183.004	32.246
- Bijdrage Brainport Development NV	0	0	0
Programmakosten			
- Economie	48.892	50.000	-1.108
- Stimuleringsfonds	2.746.510	2.774.302	-27.792
- Bijdrage Brainport Development NV	4.267.879	4.623.556	-355.677
Lasten	**7.461.494**	**7.827.796**	**-366.302**
- Economie	0	0	0
- Stimuleringsfonds	2.976.840	3.010.806	33.965
- Bijdrage Brainport Development NV	4.267.879	4.623.556	355.678
Baten	**7.244.719**	**7.634.362**	**389.643**
Saldo	**-216.775**	**-193.434**	**23.341**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

THEMA TRANSITIE LANDELIJK GEBIED

Opgave lange termijn

Onze ambitie is een **landelijk gebied dat leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal is**, zodat het bijdraagt aan het **concurrerend vestigingsklimaat** van Brainport. We willen niet alleen de slimste high tech regio zijn, maar ook de mooiste en de groenste. We streven naar hoogwaardig leefklimaat in onze hele regio.
Stedelijk en landelijk gebied zijn daarin een samenhangend geheel. De transitie van het landelijk gebied zet de regio voor grote maatschappelijke opgaven en het biedt ook kansen.. Op het schaalniveau van de 21 gemeenten moet er specifiek aandacht zijn voor het faciliteren van **alternatieve economische dragers** en de **versterking van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit** van het landelijk gebied in verbinding tot de totale regio.
Doel voor het landelijk gebied is te komen tot succesvolle innovatieve verdienmodellen voor economisch duurzame functies en dragers die tevens de landschappelijke kwaliteiten versterken. Daarnaast is het buitengebied mooi, landschappelijk aantrekkelijk en uitnodigend. Stad, kernen en platteland vullen elkaar aan tot één sterk geheel. Het buitengebied is fysiek en digitaal goed bereikbaar, zodat stad en platteland optimaal als één samenhangend geheel kunnen functioneren. **Gezondheid en veiligheid** van consument en omwonenden én **biodiversiteit** gaan hand in hand met het verdienvermogen van ondernemers in het buitengebied. De voedselproductie is afgestemd op de natuurlijke en maatschappelijke draagkracht van de omgeving. Regiobreed is er ruimte voor een mix van functies: agrarische bedrijven, wonen, leisure, energie opwekking, klimaatadaptatie, innovatieve maak industrie, natuur, zorg en dienst verlening. We realiseren opgaven als emissiereductie, energietransitie en het voedselvraagstuk met innovatieve technieken en de aanwezige kennis en vaardigheden. Hierbij is agrofood gekoppeld aan hightech (foodtech), en is de stikstofdiscussie een issue.

Opgaven en resultaten 2021

- Gemeenten en andere partijen wisselen kennis uit en stemmen af waar nodig;
- Behartigen van belangen van de regio op verschillende schaalniveaus;
- Doorontwikkeling van het streefbeeld voor de transitie van het landelijk gebied naar een programmatische aanpak ten behoeve van een leefbare fysieke leefomgeving.

Afstemming en kennisuitwisseling tussen gemeenten en andere partijen

- Wij organiseren bijeenkomsten over deelonderwerpen en thema's waarvoor we gericht belanghebbenden en/of sprekers uitnodigen, of waar de gemeenten onderling hun ervaringen uitwisselen. De thema's waarop wij ons richten komen voort uit, zijn in lijn met het streefbeeld voor het landelijk gebied.
- Wij organiseren overleg tussen bestuurders uit de regio ter voorbereiding van bestuurlijk overleg met andere overheidspartijen.
- Voorbereiden van de ontwikkeldagen met de provincie en de waterschappen en trajecten van het Rijk.

Behartigen van belangen van de regio op verschillende schaalniveaus

- Wij brengen belangen van de regio in, in regionale, landelijke en Europese programma's, projecten en overleggen van strategische betekenis. Wij leggen verbanden tussen regionale (gebieds-)ontwikkelingen en tussen verschillende beleidsterreinen.
- Voorbereiden van de ontwikkeldagen met de provincie en de waterschappen en trajecten van het Rijk (bijvoorbeeld NOVI en IBP). En verbinding met EU.
- Wij beïnvloeden en dragen bij aan (al dan niet rechtstreeks) projecten of overleggen op bovenregionale schaal waar regionale belangen aan de orde zijn.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Verbinden van de opgave voor de transitie van het landelijk gebied met ontwikkelingen op andere thema's voor een integrale ontwikkeling van de regio

- Wij bevorderen de integraliteit van de regionale opgave door te zorgen voor afstemming en koppeling tussen de opgaven in de subregio's en de andere thema's waarop regionaal wordt samengewerkt.

Doorontwikkeling van een streefbeeld voor de transitie van het landelijk gebied naar een programmatische aanpak

- We verbinden de opgave voor de transitie van het landelijk gebied met ontwikkelingen op andere thema's voor een integrale ontwikkeling van de regio.
- Wij bevorderen de integraliteit van de regionale opgave door te zorgen voor afstemming en koppeling tussen de opgaven in de subregio's en de andere thema's waarop regionaal wordt samengewerkt.
- Wij zorgen voor dat de opgaven voor het landelijk gebied worden verbonden met andere regionale thema's.
- We ondersteunen relevante onderzoeken en nemen hieraan deel.
- We bevorderen dat pilotprojecten en strategische (gebieds-)ontwikkelingen worden + de specifieke activiteiten in kader van economische, ruimtelijke en ecologische versterking.

Betrokken partijen

- Portefeuillehouders en adviseurs transitie landelijk gebied;
- Externe partners die deelnemen aan de opgaven zoals en/of een belang vertegenwoordigen zoals Provincie Noord-Brabant, Rabobank, ZLTO, waterschap, GGD, BMF, ODZOB, Brainport Development, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Collectief Agrarisch Natuurbeheer en Groenontwikkelfonds;
- Buurregio's, Rijkspartijen en Europese vertegenwoordigers.

Mensen en middelen

Omschrijving	**Begroting 2020 1e wijziging**	**Begroting 2021**	**Saldo**
Ureninzet Metropoolregio Eindhoven	4.154	4.154	0
Personele kosten	333.638	359.114	-25.476
Programmakosten	48.892	50.000	-1.108
Lasten	**382.530**	**409.114**	**-26.584**
Baten	**0**	**0**	**0**
Saldo	**-382.530**	**-409.114**	**-26.584**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

THEMA ENERGIETRANSITIE

Opgave lange termijn

Nederland heeft de ambitie om de CO_2-uitstoot terug te dringen. De eerste grote stap is een CO_2-reductie van 49 procent in 2030 en de tweede stap 95 procent in 2050. Dit is vastgelegd in het Nationaal Klimaatakkoord. De komende decennia moet een overstap plaatsvinden naar een volledig schone energievoorziening. Dit is een enorme maatschappelijke opgave, die vraagt om een gestructureerde en gezamenlijke aanpak. Voor oplossingen moet over (gemeente)grenzen heen worden gekeken. Dat vereist een transitie op het gebied van samenwerken.
De diverse en omvangrijke opgave vraagt in de Metropoolregio Eindhoven coördinatie en ondersteuning van de samenwerking.

Opgaven en resultaten 2021

We hebben de volgende concrete opgaven:

Opgave 1: Het aanbieden aan het Rijk van de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 met uitvoeringsprogramma, na vaststelling door de 21 gemeenteraden, het AB van de Waterschappen en Gedeputeerde Staten. De RES 1.0 moet, zoals landelijk afgesproken, op 1 maart 2021 aan het Rijk worden aangeleverd. Vervolgens moet 2 jaar later een RES 2.0 worden opgeleverd. De RES leidt tot besluitvorming in het omgevingsbeleid (omgevingsvisie, omgevingsplannen, omgevingsprogramma's en omgevingsverordeningen).
Met de RES geven de regio's invulling aan de afspraken uit het Klimaatakkoord zoals deze zijn gemaakt aan de sectortafels voor Elektriciteit en Gebouwde omgeving.

Opgave 2: Stimuleren van innovatie waardoor er versnelling gebracht kan worden in het realiseren van duurzame energietransitie. Concreet zichtbaar maken van de energietransitie en daarbij gebruik maken van de economische kansen die de energietransitie biedt. We willen komen tot testomgevingen voor innovatieve concepten voor de opwekking van duurzame energie, door het verbinden van partijen als Brainport Development, kennisinstellingen, bedrijven en individuele gemeenten als launching customer. Hierbij positioneren we de Metropoolregio Eindhoven als innoverende samenwerking van 21 gemeenten op het gebied van energietransitie. De Metropoolregio Eindhoven biedt hierbij ondersteuning aan de gemeenten door het verbinden van partijen, de lobby bij rijk en provincie voor financiering en ruimte in wet- en regelgeving, en het uitwisselen van kennis. Gemeenten staan uiteraard zelf aan de lat voor de uitvoering van initiatieven binnen hun eigen gemeente.

Betrokken partijen

- Portefeuillehouders en adviseurs energietransitie;
- Waterschappen;
- Provincie Noord-Brabant;
- Netbeheerder Enexis;
- Woning- en energiecorporaties;
- MKB;
- Kennisinstellingen;
- ZLTO;
- Natuur- en milieuorganisaties.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Mensen en middelen

Omschrijving	Begroting 2020 1e wijziging	Begroting 2021	Saldo
Ureninzet Metropoolregio Eindhoven	4.020	4.020	0
Personele kosten	322.876	347.530	-24.654
Programmakosten	613.366	816.250	-202.884
Lasten	**936.241**	**1.163.780**	**-227.539**
Baten	**564.474**	**0**	**-564.474**
Saldo	**-371.768**	**-1.163.780**	**-792.012**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

THEMA MOBILITEIT

Opgave lange termijn

Onze regio blijft economisch groeien en daarmee neemt de druk toe op ons mobiliteitssysteem. Een goede bereikbaarheid is een cruciale randvoorwaarde voor economische bedrijvigheid in onze regio en voor het dagelijks leven van onze inwoners en bezoekers. Snelle en betrouwbare aan- en afvoer van goederen is een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor het bedrijfsleven, evenals zonder belemmeringen reizen tussen woon- en werkbestemming.

Ons doel is het verbeteren en slimmer gebruiken van de modaliteitsnetwerken, en tegelijk de negatieve effecten van mobiliteit aanpakken, zoals geluidsoverlast, energieverbruik, luchtverontreiniging, ongevallen, ruimtebeslag en files.

Verplaatsingen gaan over gemeentegrenzen heen. In Zuidoost-Brabant werken we daarom al decennia lang samen aan de bereikbaarheid. Bereikbaarheid is op alle schaalniveaus van belang. Van intercontinentaal tot de "last mile", en alles daartussen. We willen dat er wat te kiezen is, bijvoorbeeld tussen fiets, openbaar vervoer of auto. In vakjargon is dat een 'co-modaal vervoersnetwerk'.

Zo werken we aan co-modaal reizen in de regio. De reiziger staat daarbij centraal. De reiziger kan kiezen om te reizen op de manier en op het tijdstip dat hem/haar het beste past. Hiervoor optimaliseren wij de verschillende mobiliteitsnetwerken en maken we een uitwisseling tussen netwerken mogelijk. Uitstekende reisinformatie helpt bij het kiezen. Voor co-modaliteit moeten we veel partijen bij elkaar brengen en goed laten samenwerken.

Opgaven en resultaten 2021

Voor mobiliteit zijn er drie hoofdopgaven beschreven:

1. De verbinding van onze Metropoolregio met andere economische centra (nationaal en internationaal).
2. Bereikbaarheid in de regio, met een slimme inzet van meerdere vervoersmodaliteiten en aandacht voor leefbaarheid, verkeersveiligheid en duurzaamheid en de koppelkansen met andere thema's.
3. Doorontwikkeling van het regionaal mobiliteitssysteem.

Opgave 1: We sturen op het verbinden van nationale en provinciale mobiliteitsagenda met onze regionale mobiliteitsagenda, zodat onze doelen bereikt worden. Dit doen wij door:

- in het portefeuillehouderoverleg te zorgen voor goede kennisuitwisseling en afstemming, wat leidt tot het bepalen van een regionale standpunt.
- het regionale standpunt in de verschillende overleg/samenwerkingsgremia inbrengen.

Opgave 2: We ondersteunen en faciliteren de regionale samenwerking, zodat de regionale mobiliteitsopgaven voortvarend worden opgepakt. Dit doen wij door:

- het organiseren van bestuurlijke en ambtelijke bijeenkomsten, waar afstemming en kennisuitwisseling plaats vindt.
- Het benutten van bestuurlijke bijeenkomsten (zoals de ontwikkeldag) voor het op de kaart zetten van onze regio en de bijbehorende opgaven, met als doel om afspraken te maken over het oplossen van de opgaven.
- Het optimaal benutten van financieringsmogelijkheden (zoals subsidies) voor onze regionale doelstellingen.

Opgave 3: Wij volgende de trends en ontwikkelingen en stellen daar waar nodig het gezamenlijk beeld op ons toekomstige mobiliteitssysteem bij. Dit doen wij door:

- Het verbinden van de opgaven voor mobiliteit aan andere regionale opgaven, zodat efficiënt omgegaan wordt met capaciteit en middelen.
- Het door ontwikkelen en aanvullen van de regionale sturingsinstrumenten (dashboard). Deze instrumenten dragen ook bij aan het adaptief houden van de bereikbaarheidsagenda.
- Op basis van de bestuurlijke wens nadere (inhoudelijke) duiding te geven aan opgaven die voor de regio van belang zijn in samenwerking met de regio.
- Het bepalen van speerpunten en accenten die van belang zijn voor de regio.

Betrokken partijen

- Portefeuillehouders en adviseurs mobiliteit 21 gemeenten;
- Provincie Noord-Brabant, Rijkswaterstaat en Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Politie;
- Belangenpartijen zoals ANWB, de fietsersbond, bedrijfsleven;
- Netwerkpartners vanuit andere regionale opgaven.

Mensen en middelen

Omschrijving	Begroting 2020 1e wijziging	Begroting 2021	Saldo
Ureninzet Metropoolregio Eindhoven	3.216	3.216	0
Personele kosten	258.301	278.024	-19.723
Programmakosten			
- Faciliteren regionale samenwerking	59.352	50.000	9.352
- GGA	106.800	142.000	-35.200
Lasten	**424.452**	**470.024**	**-45.572**
- Faciliteren regionale samenwerking	20.000	20.000	0
- GGA	106.800	142.000	35.200
Baten	**126.800**	**162.000**	**35.200**
Saldo	**-297.652**	**-308.024**	**-10.372**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

BESTUURLIJKE SAMENWERKING

ORGANISATIE, REGIONALE STRATEGIE EN GULBERGEN

Opgave lange termijn

Bestuurlijke samenwerking

2021 is het 3e jaar van ons samenwerkingsakkoord en staat, naast de realisatie van het werkprogramma 2021, ook in het teken van het verkennen van nieuwe ontwikkelingen en het voeren van het debat hierover aan de voorkant met de 21 gemeenten. Door deze aanpak blijven we voldoende adaptief op onze gezamenlijke agenda en kijken we tijdig vooruit voor een regionale samenwerkingsagenda na 2022. Welke toekomstige opgaven komen op het collectief van ons als 21 gemeenten af en wat vraagt dit van de regionale samenwerking zijn de vragen die beantwoord zullen worden.

Veel opgaven komen bij elkaar in de regio, vertalen zich daar in ruimteclaims en zijn soms conflicterend met andere ruimteclaims, waaronder die voor natuur, landbouw, water, energie, etc. Hoe verhouden al die ruimteclaims zich tot elkaar en hoe kunnen ze zodanig worden samengebracht dat er samenhang optreedt, lokaal, regionaal en nationaal? Deze ontwikkeling past tevens bij het uitlijnen van een lange termijnagenda die ook zijn samenhang heeft met de doorontwikkeling van bijvoorbeeld de regionale ontwikkeldagen van Zuidoost-Brabant waar, in de vorm van een omgevingsagenda, veel van bovenstaande zaken bijeen komen.

Ook vanuit de verschillende ministeries wordt in toenemende mate gekeken naar opgaven in relatie tot een regionaal schaalniveau. *"Als partner kan het Rijk financieel bijdragen aan regionale initiatieven, wetten en regels die in de weg zitten herzien en beleidsinstrumenten beter afstemmen. Om regionale eigenheid en de perspectieven van inwoners recht te kunnen doen,"* aldus Jan-Kees Goet, secretaris-generaal van het ministerie van LNV. Deze wijze van sturing vanuit het ministerie wordt ook gekoppeld aan een wijze van verantwoording via een verbinding tussen CBS en PBL middels de Brede welvaartsmonitor. Een instrument welke we voor de regio in 2020 hebben ingezet.

Deze ontwikkelingen vragen om niet alleen de regio maar daarbinnen ook alle 21 gemeenten vanuit een verbindende lange termijnagenda met 1 verhaal van de regio goed te blijven positioneren.

Als Metropoolregio van 21 ambitieuze gemeenten investeren we actief in het positioneren van onze regio aan de diverse bestuurstafels, zowel provinciaal als landelijk. We spelen bewust en pro-actief in op de programma's van Brainport, provincie, Rijk en Europa. Hiermee versterken we onze strategische positie voor de lange termijn. En maken we gebruik van de mogelijkheden die de realisatie van onze ambities kunnen versnellen.

Gulbergen

Het realiseren van de eindafwerking, pre-nazorg en het op een milieutechnisch verantwoorde wijze overdragen van de gesloten stortplaats aan de provincie voor eeuwigdurende nazorg. De ontwikkeling van het Landgoed Gulbergen tot een aantrekkelijk toeristisch en recreatief gebied met een sterke groene geleding en duurzame uitstraling, passend binnen de Brainport-ambitie van de regio. Voor beide doelen wordt de Voorziening Gulbergen door de Metropoolregio beheerd en aangewend. Daarnaast is de Metropoolregio eigenaar van de gronden. Deze gronden zijn voor lange tijd (maximaal tot 2078) in erfpacht uitgegeven.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Opgaven en resultaten 2021

Bestuurlijke samenwerking

We hebben de volgende concrete opgaven:

Werkprogramma 2022

In het najaar 2021 doorlopen we het proces om te komen tot een vastgesteld Werkprogramma 2022. Het werkprogramma wordt opgesteld met de 21 gemeenten, bestuurlijk en ambtelijk. Het eigenaarschap van het Werkprogramma ligt bij gemeenten en regio. De uitvoering daarvan is een collectieve verantwoordelijkheid van de gemeenten.

Lange termijn regionale strategie

In het belang van het behouden van slagvaardigheid in de regio op lange termijn vraagt dit ook van de regio Zuidoost-Brabant om een duidelijke visie en strategie op deze regionale ontwikkelingen. Het Dagelijks Bestuur stelt een lange termijnstrategie op als basis voor een regionale agenda na 2022.

Ontwikkeldagen Provincie - regio

Provincie en regio houden twee keer per jaar een ontwikkeldag/omgevingsdag waarin zij met elkaar afspraken maken op onderwerpen met een bovenlokaal karakter en ruimtelijke impact. De onderwerpen ruimte en mobiliteit zijn daar de belangrijkste voorbeelden van. Voor de Metropoolregio gaat het om de thema's energietransitie, transitie landelijk gebied en mobiliteit, voor de subregio's gaat het om onderwerpen als detailhandel, wonen en bedrijventerreinprogrammering. De Metropoolregio bereidt samen met gemeenten, provincie en waterschappen deze dagen voor.

Metropoolconferenties

In het voor- en najaar organiseert de Metropoolregio een Metropoolconferentie. Deze hebben als doel het tijdig betrekken van de gemeenteraden bij de regionale opgaven. Daardoor worden zij in staat gesteld om hun controlerende en kaderstellende rol als gemeenteraad beter in te kunnen vullen.

Raadstafel21

Vier keer per jaar organiseren we een Raadstafel21. De Raadstafel21 is voor en door raadsleden, en is opgezet om de raadsleden beter te betrekken. Van elke gemeente zijn twee vaste raadsleden vertegenwoordigd. Zij zijn de ambassadeurs van de overige gemeenteraadsleden waarbij de Metropoolregio Eindhoven ideeën, voorstellen, visies etc. kan toetsen en ophalen. De Raadstafel21 is geen geïnstitutionaliseerd overleg.

Informatievoorziening

We faciliteren (uniforme) informatievoorziening tussen colleges en raden over de Metropoolsamenwerking. We zorgen ervoor dat de portefeuillehouders die op één van de regionale thema's deelnemen aan het regionaal overleg de eigen gemeente op een eenduidige en heldere manier lokaal kunnen informeren.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur

Wij bereiden in beginsel vijf keer per jaar een vergadering van het Algemeen Bestuur voor. Het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven stelt de kaders van het beleid vast dat door het Dagelijks Bestuur wordt uitgevoerd.
Wij organiseren één keer per maand een vergadering van het Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven zorgt voor de externe vertegenwoordiging van de regio, de interne afstemming en werking en het functioneren van het Algemeen Bestuur.

Aanpassing gemeenschappelijke regeling

In 2020 wordt een proces opgestart om te komen tot een actualisatie van de gemeenschappelijke regeling waarin de wijze van samenwerking geborgd zal worden. De gewijzigde gemeenschappelijke regeling zal medio 2021 ter vaststelling voorgelegd worden aan de 21 gemeenteraden.

Afstemming over regionale samenwerking met de regiogemeenten en de andere GR-en

- Wij organiseren periodiek bijeenkomsten voor bestuursambtenaren, griffiers om hen mee te nemen in de actuele ontwikkelingen en om tot procesafspraken te komen.
- Wij hebben regelmatig overleg met de gemeentesecretarissen. Indien gewenst bezoeken wij de gemeenteraden.
- Periodiek overleg met de andere GR-en om te komen tot een afgestemde aanpak m.b.t. P&C-cyclus, bedrijfsvoeringsvraagstukken en gezamenlijke opgaven.
- We bereiden jaarlijks de standaard P&C-producten voor: Begroting 2022, Werkprogramma 2022, Bestuursrapportages 2021 en Jaarrekening 2020.

Gulbergen

Officieel is de stortplaats nog niet gesloten, de nazorg is niet overgedragen aan de Provincie Noord-Brabant (zoals wettelijk is bepaald). De provincie wil zekerheden omtrent de risico's van nazorg, alvorens verantwoordelijkheid te nemen. De regio zal een afkoopsom voor de nazorg moeten betalen aan de provincie (doelvermogen). In 2018 is een definitief concept nazorgplan bij de provincie ingediend wat als basis dient voor de door de provincie uit te voeren eindinspectie alvorens tot vaststelling kan worden overgegaan. Een planning hiervoor is met de provincie en Attero de planning besproken en aangepast. Sluiting is voorzien in de loop van 2020. De definitieve aanslag voor het doelvermogen zal daarop aansluitend volgen.

Betrokken partijen

Bestuurlijke samenwerking

In het kader van bovengenoemde activiteiten stemmen de 21 gemeenten met elkaar af: colleges, raadsleden en ambtenaren. Daarnaast vindt er periodiek afstemming plaats met andere samenwerkingspartners, zoals provincie, waterschappen, Brainport Development NV, GGD Brabant Zuidoost, Veiligheidsregio Zuidoost Brabant en de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant. De ambtelijke organisatie van de Metropoolregio Eindhoven organiseert de afstemming, ontmoeting en kennisdeling tussen de gemeenten en de andere partijen. De bestuurlijke regionale samenwerking gebeurt in een goed functionerend netwerk.

Gulbergen

- Attero (voorheen Essent Milieu), erfpachter en contractpartner op basis van de in 2003 bij de verkoop van de NV Razob gemaakte afspraken.
- De door de Regioraad/Algemeen Bestuur in het leven geroepen Adviescommissie Gulbergen zijnde adviesorgaan voor het Dagelijks Bestuur.
- De grondgebied gemeenten Nuenen c.a. en Geldrop-Mierlo.
- Libema zijnde exploitant van het Dierenrijk en erfpachter in gebruik genomen gronden.
- De provincie Noord-Brabant in het kader van de overdracht en nazorg van de stortplaats Gulbergen.

Mensen en middelen

Omschrijving	Begroting 2020 1e wijziging	Begroting 2021	Saldo
Ureninzet Metropoolregio Eindhoven	3.350	3.350	0
Personele kosten	325.063	359.608	-34.545
Programmakosten			
- Bestuurlijke samenwerking, organisatie en regionale strategie	240.112	240.000	112
- Gulbergen	165.000	100.000	65.000
Lasten	**730.175**	**699.608**	**30.567**
- Bestuurlijke samenwerking, organisatie en regionale strategie	3.073.369	3.168.234	-94.865
- Gulbergen	165.000	100.000	65.000
Baten	**3.238.369**	**3.268.234**	**29.865**
Saldo	**2.508.193**	**2.568.626**	**60.433**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

REGIONAAL HISTORISCH CENTRUM EINDHOVEN (RHCe)

Opgave lange termijn

Onder meer de Archiefwet 1995 draagt taken op aan gemeenten; een aantal van die taken hebben gemeenten aan het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe) opgedragen. De formele doelstelling ligt verankerd in de Archiefwet 1995: het RHCe fungeert als archiefbewaarplaats van de overgebrachte archieven van de overheidsorganen binnen de regio Zuidoost-Brabant, met uitzondering van de gemeente Gemert-Bakel.

De Archiefwet 1995 stelt regels ten aanzien van de zorg, het beheer, de bewaring en het toezicht aangaande archieven. Er worden vooral regels gegeven voor overheidsarchieven; maar ook particuliere archieven en collecties vallen onder de Archiefwet zodra deze zijn opgenomen in de archiefbewaarplaats (art.1. Archiefwet). Het doel van de Archiefwet is niet slechts een geordend archief, maar ook borging van de bewaring van het cultuurhistorische karakter van archiefstukken. Dit wordt benadrukt door de openbaarheid na overbrenging (behoudens enkele uitzonderingen), kosteloze raadpleegmogelijkheden en de mogelijkheid tot uitlening voor bijvoorbeeld tentoonstellingen. De Archiefwet schept daarmee voorwaarden voor de mogelijkheid de geschiedenis van het werkgebied te reconstrueren en te bestuderen aan de hand van materiaal dat is opgenomen in de archiefbewaarplaats, ongeacht herkomst en vorm. De missie van het RHCe is: Raadpleegbaar stellen van archieven en collecties.

Op basis van de Archiefwet voert het RHCe als uitvoeringsorganisatie de volgende taken uit:

- Toezicht op de archiefzorg door gemeenten en op de overbrenging van gemeentelijke archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats;
- Advisering over archiefzorg- en beheer en over informatiebeheer van gemeenten;
- Beheer en raadpleegbaarstelling van naar de archiefbewaarplaats overgebrachte analoge en digitale archieven;
- Beheer van particuliere archieven uit de regio voor zover dat past bij het aan het RHCe opgedragen cultuurbeheer. Met dit laatste presenteert het RHCe historische gegevens van de regio en biedt mogelijkheden deze te verbinden met een breed publiek in de samenleving.

Opgave en resultaten 2021

- Archiefopslag die voldoet aan wettelijke normen en regelgeving;
- Raadpleegbaarheid van het archiefbestand;
- Collectie die correspondeert met de regionale identiteit;
- Documentaire informatiehuishouding die voldoet aan de wettelijke normen en regelgeving;
- Documenten die voldoen aan de vereisten van een archiefdocument;
- Inventarissen en indexen volgens overeengekomen normen (ontsluiting en publieksvoorzieningen).

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Betrokken partijen

- Deelnemende gemeenten;
- Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden;
- Geïnteresseerden in erfgoededucatie;
- Cultuurhistorie en erfgoedbeheer.

Mensen en middelen

Omschrijving	Begroting 2020 1e wijziging	Begroting 2021	Saldo
Ureninzet RHCe	25.598	25.598	0
Personele kosten	1.026.592	1.033.351	-6.759
Programmakosten	1.153.420	1.211.097	-57.677
Lasten	**2.180.012**	**2.244.448**	**-64.436**
Baten	**3.082.680**	**3.164.406**	**81.727**
Saldo	**902.668**	**919.959**	**17.291**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

OVERHEAD

METROPOOLREGIO EINDHOVEN & RHCe

Opgave

Aangaande de bedrijfsprocessen dient het volgende te worden bereikt:

- efficiënt en effectief regelen van de bedrijfsvoering;
- flexibiliteit in de organisatie en de uitvoering;
- borgen van kwaliteit dienstverlening aan gemeenten, burgers en instellingen.

Onder de overheadkosten wordt verstaan:

- Directe loonkosten van directie en ondersteuning, waaronder control, financiën, P&O, ICT en secretariële / administratieve ondersteuning.
- Indirecte loonkosten, waaronder opleidingsbudget en kosten salarisadministratie.
- Kosten facilitaire dienstverlening, waaronder huisvesting.
- Kosten automatisering, waaronder beheer en hosting werkplekomgeving en financieel systeem.
- Algemene Kosten, waaronder accountantskosten, verzekeringen en belastingen.
- Bureaukosten, waaronder telefoonkosten en kantoorbenodigdheden.

Opgave en resultaten 2021

Om de kosten van overhead inzichtelijk en transparant te hebben worden deze conform de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verantwoord op een afzonderlijk programma. Hierbij dient de Notitie Overhead als uitgangspunt.

De organisatie Metropoolregio Eindhoven bestaat uit twee diensten, de netwerkorganisatie Metropoolregio Eindhoven en het RHCe. Eerstgenoemde is een kleine netwerkorganisatie met een grote flexibiliteit, het RHCe daarentegen moet worden gezien als een uitvoeringsorganisatie waarbij steeds verder voortschrijdende automatisering, informatisering en digitalisering een grote rol speelt. Voor beide diensten geldt dat de bedrijfsvoering zo ingericht dient te zijn dat deze efficiënt is en in overeenstemming is met de taken en schaal van de dienst.

Samen met de drie andere gemeenschappelijke regelingen GGD, ODZOB en Veiligheidsregio wordt in navolging van de synchronisatie van de P&C-cyclus en het harmoniseren van de financiële beleidsregels en verordeningen een volgende stap gemaakt. Onderzocht wordt of het gezamenlijk uitvoeren van bedrijfsvoeringstaken op het terrein van P&O, algemeen bestuurlijke zaken en inkoop leidt tot efficiencyvoordelen.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Mensen en middelen

Omschrijving	Begroting 2020 1e wijziging	Begroting 2021	Saldo
Ureninzet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Personele kosten			
- Metropoolregio Eindhoven	508.799	525.599	-16.800
- RHCe	339.208	362.274	-23.066
Programmakosten			
- Metropoolregio Eindhoven	635.398	638.300	-2.902
- RHCe	652.469	643.561	8.908
Lasten	**2.135.874**	**2.169.734**	**-33.860**
- Metropoolregio Eindhoven	0	0	0
- RHCe	10.706	11.276	570
Baten	**10.706**	**11.276**	**570**
Saldo	**-2.125.168**	**-2.158.458**	**-33.290**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

FINANCIËLE BEGROTING 2021

METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Overzicht baten en lasten

Programma's	Begroting 2020 na 1e wijziging			Begroting 2021			Verschil
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo
Metropoolregio Eindhoven							
- Economie	231.855	0	-231.855	246.934	0	-246.934	-15.079
- Stimuleringsfonds	2.961.760	2.976.840	15.080	2.957.306	3.010.806	53.499	38.419
- Bijdrage Brainport Development	4.267.879	4.267.879	0	4.623.556	4.623.556	0	0
- Transitie Landelijk gebied	382.530	0	-382.530	409.114	0	-409.114	-26.584
- Energietransitie	936.241	564.474	-371.768	1.163.780	0	-1.163.780	-792.012
- Mobiliteit, incl. GGA	424.452	126.800	-297.652	470.024	162.000	-308.024	-10.372
- Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen	730.175	3.238.369	2.508.193	699.608	3.268.234	2.568.626	60.433
RHCe	2.180.012	3.082.680	902.668	2.244.448	3.164.406	919.959	17.291
Algemene dekkingsmiddelen	490.000	0	-490.000	0	0	0	490.000
Overhead							
- Metropoolregio Eindhoven	1.144.197	0	-1.144.197	1.163.899	0	-1.163.899	-19.702
- RHCe	991.677	10.706	-980.971	1.005.838	11.278	-994.559	-13.589
Heffing VPB	0	0	0	5.000	0	-5.000	-5.000
Bedrag onvoorzien	16.969	0	-16.969	17.025	0	-17.025	-56
Geraamd saldo van baten en lasten	**14.757.748**	**14.267.748**	**-490.000**	**15.006.530**	**14.240.280**	**-766.250**	**-276.250**
Mutaties reserves							
Bestemmingsreserve Fysiek Domein	0	490.000	490.000	0	0	0	-490.000
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	0	766.250	766.250	766.250
Geraamd resultaat	**14.757.748**	**14.757.748**	**0**	**15.006.530**	**15.006.530**	**0**	**0**

Toelichting op het overzicht baten en lasten

Onderstaand wordt een toelichting per programma gegeven op de financiële verschillen tussen de Begroting 2021 en de Begroting 2020 na 1e wijziging (= Werkprogramma 2020).

Economie

Het thema Economie vertoont een nadeel van ruim € 15.000. De gemiddelde personele kosten stijgen met € 14.000 als gevolg van (pensioen)premiestijgingen en CAO verhogingen, programmalasten stijgen met € 1.000 als gevolg van de indexering van het werkbudget.
Het Stimuleringsfonds laat ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging een voordeel zien van ruim € 38.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere personele kosten programmamanagement.
Op basis van de stijging van het aantal inwoners ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging, stijgt de inwonerbijdrage Stimuleringsfonds met € 28.000. Deze bijdrage wordt volledig in de voorziening gestort.
De bijdrage aan Brainport Development NV is in de Begroting 2021 opgenomen conform het voorstel meerjarenfinanciering 2021-2024 en bedraagt € 4,6 miljoen. Ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging is dit een stijging van ruim € 355.000. Het voorstel is dat de inwonerbijdrage Brainport Development in de nieuwe periode wordt geïndexeerd met het percentage waarmee de inwonerbijdrage Regionale opgaven van stijgen (2021: 2,68%), dit leidt tot een stijging van € 51.000. Over de bijdragen van de gemeenten Eindhoven, Helmond, Veldhoven en Best zijn door Brainport met deze gemeenten individuele afspraken gemaakt, deze nemen per saldo toe met € 304.000.

Transitie Landelijk gebied

Het thema Transitie Landelijk gebied laat een nadeel zien van ruim € 26.000. Personele kosten stijgen met € 25.000 als gevolg van (pensioen)premiestijgingen en CAO verhogingen, programmalasten stijgen met € 1.000 als gevolg van de indexering van het werkbudget.

Energietransitie

Het thema Energietransitie laat een nadeel zien van € 792.000 ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging. Dit is, op de personele kosten na, volledig toe te schrijven aan de administratieve verwerking van de rijksmiddelen RES welke in december 2019 volledig zijn ontvangen.
Personele kosten stijgen met ruim € 24.000 als gevolg van (pensioen)premiestijgingen en CAO verhogingen, het reguliere werkbudget wordt als gevolg van de indexering verhoogd met € 1.000. De programmakosten stijgen verder met € 202.000. In de Begroting 2020 was nog rekening gehouden met een betaalbaarstelling van de Rijksmiddelen RES over een periode van drie jaar. Om deze reden is een bedrag van € 564.000 in de exploitatie opgenomen. Uiteindelijk zijn deze rijksmiddelen eind 2019 volledig ontvangen door de Metropoolregio en middels 1e begrotingswijziging 2019 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Energietransitie. Omdat de middelen bestemd zijn om ingezet te worden in de periode 2020-2021 worden deze evenredig in de betreffende exploitaties opgenomen, € 766.000 per begrotingsjaar.
Dekking van de uitgaven vindt plaats uit de reserve Energietransitie. Volgens de voorschriften wordt de baat niet op het thema verantwoord, maar onder de mutatie reserves. Op het deelprogramma leidt dit tot een tekort van € 564.000, echter wordt dit gecompenseerd door het voordeel op de mutatie reserve Energietransitie.

Mobiliteit, incl. GGA

Het thema Mobiliteit incl. GGA laat een nadeel zien van ruim € 10.000. Personele kosten stijgen met € 19.000 als gevolg van (pensioen)premiestijgingen en CAO verhogingen, programmalasten dalen met € 9.000 als gevolg van het in overeenstemming brengen van het werkbudget met de andere thema's.
De gemeentelijke bijdrage GGA is in overeenstemming gebracht met de bijdrage zoals die in 2019 is ontvangen (€ 142.000). Dit leidt aan zowel de baten als lastenkant tot een stijging van € 35.000. Deze mutatie is echter budgettair neutraal en is niet van invloed op het exploitatiesaldo.

Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen

Het thema Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen laat een voordeel zien van ruim € 60.000. Aan de lastenkant stijgen de personele kosten stijgen met ruim € 34.000 als gevolg van (pensioen)premiestijgingen, CAO verhogingen en uitbreiding van de tijdelijke inzet op Gulbergen van 0,8 naar 1,0 fte.
Aan de batenkant vindt een hogere onttrekking uit de voorziening Gulbergen plaats ter dekking van extra 0,2 tijdelijke inzet op Gulbergen (€ 14.000 voordeel). De inwonerbijdrage Regionale opgaven stijgt ten opzichte van 2020 met € 81.000 als gevolg van de indexering met 2,68%.

RHCe

Het programma RHCe laat ten opzichte van het voorgaande jaar een voordeel zien van bijna € 17.000. Aan de lastenkant stijgen de lasten met ruim € 64.000, dit voornamelijk als gevolg van de indexering van de diverse budgetten en actualisering van toegerekende personele kosten. De baten stijgen met ruim € 81.000, dit wordt nagenoeg volledig veroorzaakt door de indexering van de inwonerbijdrage ten opzichte van 2020 met 2,68%.

Algemene dekkingsmiddelen

Het programma algemene dekkingsmiddelen laat een voordeel zien ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging van € 490.000. Bij het structureel maken van de dekking van het werkkapitaal van de thema's in het Werkprogramma 2020, is besloten het resterende saldo van de bestemmingsreserve Fysiek domein van toen ingeschat op € 490.000 uit te keren aan de deelnemende gemeenten. Deze uitkering is incidenteel en komt dan ook niet meer voor in de primaire Begroting 2021.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Overhead

In de overheadkosten onderscheiden we de volgende kostensoorten:

- Lonen en salarissen indirect personeel
- Studie en opleiding
- Personeel van derden
- Indirecte personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Bureaukosten
- Algemene kosten
- Automatiseringskosten

Metropoolregio Eindhoven

De overheadkosten van de dienst Metropoolregio Eindhoven laten ten opzichte van 2020 een stijging zien van ruim € 19.000. Dit is voornamelijk te verklaren door een stijging in de lonen en salarissen van indirect personeel als gevolg van (pensioen)premiestijgingen en CAO verhogingen (€ 17.000 nadeel).

RHCe

De overheadkosten bij de dienst RHCe laten een nadeel zien van ruim € 13.000. De personele kosten indirect personeel stijgen met € 23.000 als gevolg van (pensioen)premiestijgingen en CAO verhogingen. Een neerwaartse bijstelling van bovengenoemde bedrijfsvoeringsbudgetten leidt tot een voordeel van € 9.000. Indexering van de huuropbrengst van een werkplek leidt tot een kleine hogere bijdrage van afgerond € 1.000.

Heffing VPB

Het gemiddelde te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting bedroeg de afgelopen jaren € 5.000. In de Begroting 2021 is deze post opgenomen, dit leidt tot een nadeel van € 5.000.

Onvoorzien

De posten onvoorzien voor de Metropoolregio Eindhoven en het RHCe bedragen respectievelijk € 11.072 en € 6.000. Dit is in lijn met wat is opgenomen in de Begroting 2020.

Mutatie reserves

De incidentele terugbetaling aan gemeenten van het saldo bestemmingsreserve Fysiek domein in 2020 leidt ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging tot een nadeel van € 490.000 (zie ook toelichting programma Algemene dekkingsmiddelen).
Dekking van uitgaven op het thema Energietransitie vinden plaats vanuit de bestemmingsreserve Energietransitie. Dit leidt tot een voordeel van € 766.000 ten opzichte van de Begroting 2020 na 1e wijziging.

Meerjarenraming

Ten behoeve van een inzicht in de ontwikkeling van de kosten en de gemeentelijke bijdrage is in de bijlage het overzicht Meerjarenraming 2021-2024 opgenomen. In het begrotingsjaar 2021 is rekening gehouden met de geïndexeerde / bijgestelde inwonerbijdragen. In de jaren daarna worden deze lasten en baten op hetzelfde niveau gehouden.
Vanaf begrotingsjaar 2022 wordt er vanuit gegaan dat de rijksmiddelen RES volledig zijn ingezet en de nazorg van de voormalige stortplaats Gulbergen is overgedragen naar de Provincie.
Bij het vaststellen van de uitgangspunten voor toekomstige begrotingen zal door het Algemeen Bestuur worden bepaald of en met welk percentage de lasten en baten geïndexeerd mogen worden.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Herkomst en besteding van middelen

Herkomst middelen Metropoolregio Eindhoven

Van iedere euro die de Metropoolregio Eindhoven uitgeeft, komt de grootste bijdrage (73%) van de deelnemende gemeenten in de vorm van een bijdrage per inwoner. Uit onderstaande grafiek wordt duidelijk waar de baten van de Metropoolregio Eindhoven vandaan komen.

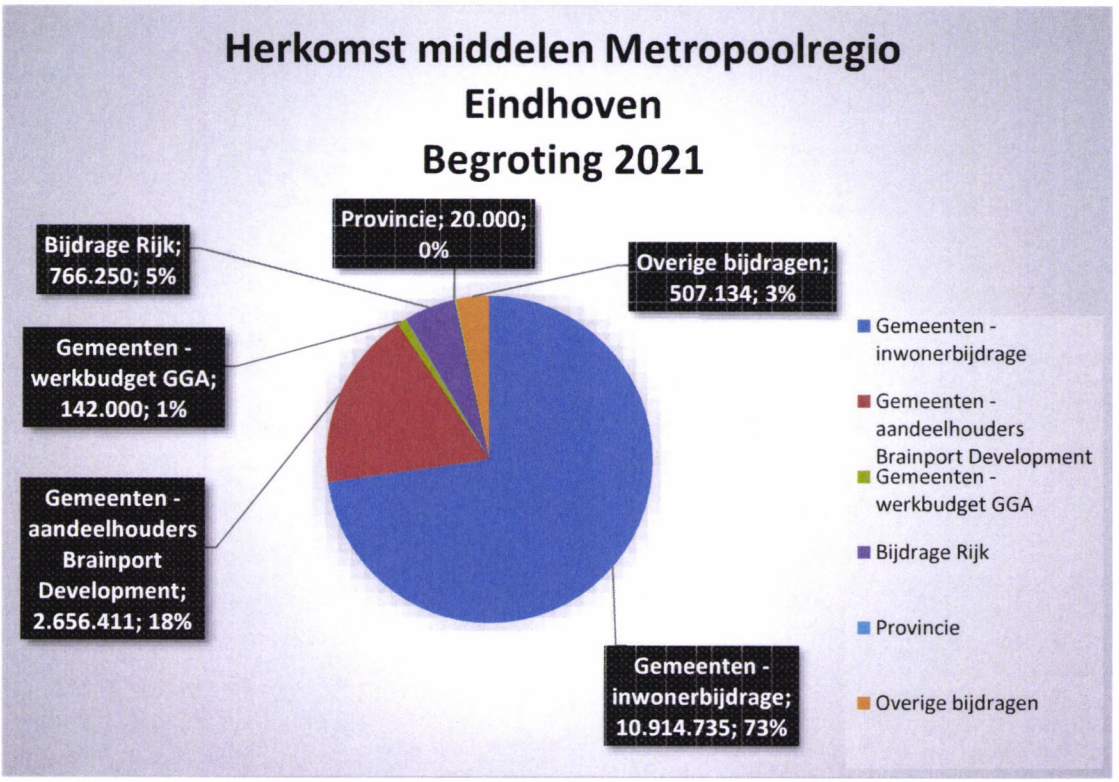

Besteding middelen Metropoolregio Eindhoven

In onderstaande grafiek wordt de besteding van middelen per (deel)programma weergegeven.

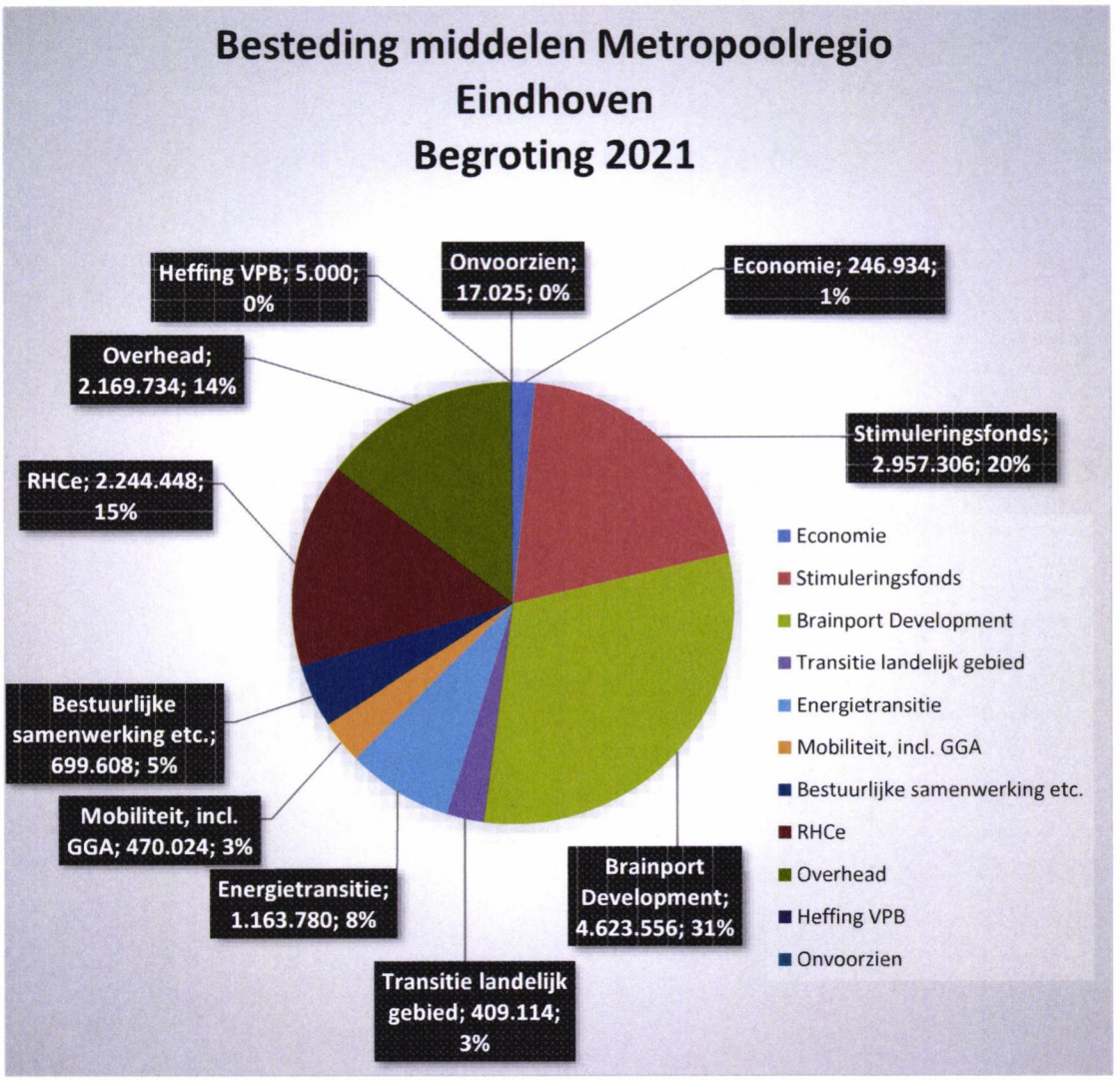

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Inwonerbijdrage

Algemeen

De methodiek van indexering van de inwonerbijdrage is vastgelegd in de "Beleidsnotitie Kaders P&C documenten", opgesteld door de vier gemeenschappelijke regelingen GGD, ODZOB, Veiligheidsregio en Metropoolregio Eindhoven en vastgesteld door het Algemeen Bestuur in de vergadering van 16 december 2016. Jaarlijks worden de financiële uitgangspunten voor de betreffende begroting in de vorm van de Kadernota voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Op 18 december 2019 heeft het Algemeen Bestuur de Kadernota Begroting 2021 vastgesteld.

Inwonerbijdrage Regionale opgaven

De inwonerbijdrage Regionale opgaven wordt met 2,68% geïndexeerd ten opzichte van 2020 en bedraagt € 3.098.234. De inwonerbijdrage wordt verdeeld tussen de gemeenten op basis van het aantal inwoners.

Inwonerbijdrage Brainport Development NV

De basisfinanciering van Brainport Development NV vindt plaats via de Metropoolregio Eindhoven, de hoogte er van is vastgelegd in een meerjarenfinancieringsovereenkomst. Omdat de oude overeenkomst in 2020 is afgelopen en er bij het opstellen van de Kadernota Begroting 2021 nog geen voorstel voor de periode 2021-2024 beschikbaar was, is in de kadernota nog uitgegaan van de oude bijdrage van € 1.915.802.
Bij het opstellen van deze Begroting 2021 is het voorstel voor de nieuwe overeenkomst wel in concept gereed. In deze nieuwe overeenkomst wordt voorgesteld de inwonerbijdrage in de periode 2021-2024 te handhaven op de bijdrage uit de overeenkomst 2016-2020, echter wel jaarlijks te indexeren met hetzelfde percentage als waar de inwonerbijdrage Regionale opgaven van de Metropoolregio Eindhoven mee wordt geïndexeerd. Voor het begrotingsjaar 2021 houdt dit dat de bijdrage 2020 van € 1.915.802 wordt geïndexeerd met 2,68% en daarmee wordt bepaald op € 1.967.145.

Inwonerbijdrage Stimuleringsfonds

De bijdrage per inwoner is conform de uitgangspunten niet geïndexeerd en wordt gehandhaafd op € 3.554 per inwoner, de mutatie in het aantal inwoners van de regio ten opzichte van 2020 is wel verrekend.
Het aantal inwoners stijgt ten opzichte van 2020 met 7.820 naar 780.614, hiermee wordt de inwonerbijdrage 2021 bepaald op € 2.774.302.

Inwonerbijdrage RHCe

De inwonerbijdrage RHCe wordt met 2,68% geïndexeerd ten opzichte van 2020 en bedraagt € 3.075.053. De inwonerbijdrage wordt verdeeld tussen de gemeenten op basis van in gebruik zijnde strekkende meters en aantallen inwoners. De in gebruik zijnde meters worden, even als het aantal inwoners, op peildatum 1 december geactualiseerd. Dit leidt tot kleine onderlinge verschuivingen tussen de gemeenten, echter de totale bijdrage wijzigt niet.

Dit leidt tot de volgende gemeentelijke inwonerbijdrage 2021:

	Begroting 2021		Begroting 2020	
	totaal	inwoner	totaal	inwoner
Metropoolregio Eindhoven				
- bijdrage Regionale opgaven	3.098.234	3,969	3.017.369	3,904
- bijdrage Brainport Development	1.967.145	2,520	1.915.802	2,546
- bijdrage Stimuleringsfonds	2.774.302	3,554	2.746.510	3,554
	7.839.682	10,043	**7.679.680**	10,005
Regionaal Historisch Centrum	**3.075.053**	4,101	**2.994.793**	4,034
TOTAAL	**10.914.735**	14,144	**10.674.473**	14,039

Formatie

	Begroting 2021		Begroting 2020 1e wijziging	
Formatie	**Aantal fte's**	**Loonkosten (x € 1.000)**	**Aantal fte's**	**Loonkosten (x € 1.000)**
Eigen personeel				
Metropoolregio Eindhoven	20,3	2.250	20,3	2.147
RHCe	19,1	1.396	19,1	1.366
	39,4	**3.645**	**39,4**	**3.513**
Personeel van derden				
Metropoolregio Eindhoven - tijdelijk additioneel	2,4	168	2,4	168
RHCe	6,4	406	6,4	389
	8,8	**574**	**8,8**	**557**
Totaal	**48,2**	**4.220**	**48,2**	**4.070**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

PARAGRAFEN

METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Inleiding

In dit hoofdstuk worden een aantal aspecten van de financiële huishouding belicht. Het betreft:

- weerstandsvermogen en risicomanagement
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- onderhoud kapitaalgoederen

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOMANAGEMENT

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven

In de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen (AB 4 juli 2018) is vastgesteld wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's bij deze begroting opnieuw in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Geconcludeerd kan worden dat de benodigde weerstandscapaciteit voor beide diensten aanwezig is om de risico's af te dekken.

Vermogenspositie

De totale organisatie Metropoolregio Eindhoven (Metropoolregio Eindhoven, Regionaal Historisch Centrum en Voorziening Gulbergen) realiseert volgens de primaire Begroting 2021 een omzet van € 15 miljoen. Deze baten zijn volgens de Notitie Algemene Reserve (AB 1 november 2017) bepalend voor de berekening van de hoogte van de Algemene Reserve.

Metropoolregio Eindhoven

De baten welke in de primaire Begroting 2021 zijn toe te wijzen aan de Metropoolregio Eindhoven bedragen € 11,8 miljoen. Volgens de in de Notitie Algemene Reserve opgenomen staffel betekent dit dat de hoogte van de algemene reserve zich tussen de € 600.000 en € 1.200.000 moet bevinden. De stand per 31-12-2019 bedraagt € 880.620.

Regionaal Historisch Centrum (RHCe)

De baten welke in de primaire Begroting 2021 zijn toe te wijzen aan het RHCe bedragen € 3,2 miljoen. Volgens de in de Notitie Algemene Reserve opgenomen staffel betekent dit dat de hoogte van de algemene reserve zich tussen de € 150.000 en € 300.000 moet bevinden. De stand per 31-12-2019 bedraagt € 299.949.

Voorziening Gulbergen

Het weerstandsvermogen van de Voorziening Gulbergen wordt begrensd door de in de Voorziening Gulbergen aanwezige middelen. Het beheer en de exploitatie van het Landgoed Gulbergen is geheel voor rekening en risico van Attero BV. Tot op heden is er met de Provincie Noord Brabant echter geen overeenstemming over de inhoud van het nazorgplan en de financiële vertaling naar het doelvermogen. Dit houdt in dat de kosten van pre-nazorg voor rekening blijven komen van de Metropoolregio Eindhoven. Deze kosten zijn tot en met 2021 gedekt in de voorziening Gulbergen. Het uitblijven van bestuurlijke overeenstemming kan op termijn leiden tot uitputting van middelen in relatie tot de ontwikkeling van het landgoed.

Fiscale positie

Als gevolg van de invoering van vennootschapsbelasting voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen en sterk gewijzigde organisatieactiviteiten, heeft de Metropoolregio Eindhoven in 2017 door een extern fiscaal specialist een nulmeting laten uitvoeren aangaande de fiscale positie van de concernorganisatie. Hierbij is niet alleen de vennootschapsbelasting betrokken maar ook de BTW en loonbelasting. De resultaten zijn met de Belastingdienst gedeeld, op dit moment vindt nog afstemmingsoverleg plaats over de Btw-positie inzake Gulbergen.

Subsidie verstrekking

In het kader van subsidieverstrekking door het Stimuleringsfonds loopt er een juridisch geschil met een derde partij, zijnde geen subsidient. Op publiekrechtelijke basis is deze zaak al in het voordeel van de Metropoolregio Eindhoven beslecht. De betrokken partijen zijn het Rijk de Provincie en de Metropoolregio Eindhoven. De landsadvocaat is ingeschakeld, waarbij in eerste instantie de kosten van juridische bijstand voor 25 procent voor onze rekening komen.
Verwijzend naar de publiekrechtelijke uitspraak schatten wij een succesvolle claim door de tegenpartij niet hoog in.

Contractbeheer afval

De Metropoolregio Eindhoven treedt op als contractpartner van de Vereniging van Contracten (VvC) welke de belangen van de Brabantse gewesten (en gemeenten) behartigt die uit hoofde van de aanbiedingsovereenkomsten voor huishoudelijk restafval dan wel gft-afval een contractuele relatie hebben met Afvalsturing Brabant. Per februari 2017 zijn de uitvoerende taken overgedragen aan subregio's en/of gemeenten, echter voor de Metropoolregio Eindhoven resteert nog de afwikkeling met Attero voor het beheer en nakomen van lopende regionale contracten over de periode 2015-januari 2017.
Er loopt reeds geruime tijd een geschil tussen Attero en de Brabantse gewesten over de minderlevering van brandbaar restafval over de jaren 2015-januari 2017 en heeft hiervoor een naheffingsclaim ingediend bij de Brabantse gewesten. Het geschil is voorgelegd aan het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI) welke in 2019 tot een eindvonnis is gekomen. Het NAI heeft geoordeeld dat, in tegenstelling tot de jaren 2011-2014, de Brabantse gewesten en gemeenten verplicht zijn een naheffing te betalen voor de minderlevering. De Metropoolregio Eindhoven heeft als contractpartner namens de 21 gemeenten in 2019 uitvoering gegeven aan het financiële deel van het vonnis wat betrekking heeft op deze regio. Inmiddels is vanuit de VvC een procedure gestart bij het Gerechtshof om het vonnis te vernietigen. Een uitspraak wordt eind 2020 verwacht. Het risico voor naheffing ligt bij de individuele gemeenten.

Werkkapitaal

Het werkkapitaal voor de diverse thema's werd voorheen onttrokken aan de bestemmingsreserve Fysiek Domein. Met ingang van het Werkprogramma 2020 zijn deze uitgaven structureel gedekt binnen de inwonerbijdrage.

Financiële kengetallen

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat dit jaarverslag een aantal verplichte financiële kengetallen. De kengetallen zijn afgeleiden van bestaande informatie en genereren geen 'nieuwe' informatie. De kengetallen geven het bestuur inzicht in de financiële positie van de Metropoolregio Eindhoven. Door het BBV is geen norm vastgesteld waarmee de uitkomsten van de onderstaande kengetallen vergeleken moeten worden.

De voorgeschreven kengetallen zijn:

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de Metropoolregio Eindhoven ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te

berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast.

De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de Metropoolregio Eindhoven in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Tevens zijn in het BBV kengetallen voorgeschreven voor de grondexploitatie en de belastingcapaciteiten. Deze kengetallen zijn met name van belang voor gemeenten. Beide kengetallen zijn niet van toepassing voor de Metropoolregio Eindhoven en zijn derhalve niet uitgewerkt.

De kengetallen laten het volgende verloop zien:

Financiële kengetallen						
Kengetallen:	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto schuldquote	-73%	-54%	-32%	-30%	-28%	-27%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-68%	-47%	-26%	-24%	-22%	-22%
Solvabiliteitsratio	24%	17%	16%	17%	18%	18%
Structurele exploitatieruimte	0%	7%	0%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Belastingcapaciteit	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Toelichting:

De netto schuldquote van de Metropoolregio Eindhoven is over alle jaren negatief. Dit wil zeggen dat de vorderingen de schulden per saldo ruimschoots overtreffen. Opgemerkt wordt dat de netto schuldquote zich in meerjarig opzicht minder gunstig ontwikkelt. Het verloop van de netto schuldquote wordt tussentijds gemonitord en waar nodig zullen bijsturingsmaatregelen worden getroffen.

De solvabiliteitsratio loopt terug van 24% in 2019 naar verwachting 18% in 2023. Hieruit valt af te leiden dat de Metropoolregio Eindhoven in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Wel wordt opgemerkt dat door het teruglopende solvabiliteitspercentage de Metropoolregio Eindhoven 'minder vet op de ribben' krijgt om onverwachte tegenvallers op te vangen.

Structurele exploitatieruimte is volgens de bovenstaande becijferingen niet of nauwelijks aanwezig. Dit wil zeggen dat de Metropoolregio Eindhoven niet in staat is om structurele tegenvallers op te vangen.

Op basis van de bovenstaande financiële kengetallen kan worden geconcludeerd dat de financieringsstructuur van de Metropoolregio Eindhoven gezond is, maar dat de exploitatie weinig tot geen ruimte biedt om structurele tegenvallers op te vangen.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

FINANCIERING

Inleiding

In de Wet Fido (Financiering Decentrale Overheden), Ruddo (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) en de Wet Schatkistbankieren zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden.
De treasuryfunctie wordt daarbij door de wet als volgt gedefinieerd: "het sturen en beheersen van-, het verantwoorden over-, het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's". In de wet worden voorschriften, richtlijnen en normeringen genoemd. Voorbeelden hiervan zijn de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
Zowel bij de begroting als bij de jaarrekening dient de Metropoolregio Eindhoven een paragraaf Financiering op te nemen. In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze in 2021 verwacht wordt uitvoering te geven aan de treasuryfunctie.

Kasgeldlimiet

Volgens de Wet Fido is de Metropoolregio Eindhoven verplicht te rapporteren over de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet geldend voor gemeenschappelijke regelingen, uitgedrukt in een percentage (8,2%) van het totaal van de uitgaven, bepaalt het bedrag wat Metropoolregio Eindhoven maximaal kort mag lenen. Op basis van de primaire Begroting 2021 zou de kasgeldlimiet € 1,2 miljoen bedragen, echter omdat er geen behoefte is om gelden aan te trekken, wordt hier geen risico gelopen.

Renterisico

Ook geeft de Wet Fido aan dat er inzicht moet worden gegeven in het renterisico voor de komende 4 jaren. Het renterisico ontstaat bij het aflopen van leningen. Eventueel nieuw af te sluiten leningen kunnen gepaard gaan met hogere rentekosten.
De Metropoolregio Eindhoven heeft een annuïteitenlening lopen bij de BNG voor de financiering nieuwbouw Regionaal Historisch Centrum. De looptijd van de lening is afgestemd op de looptijd van het activum. De lening bedroeg oorspronkelijk € 7.079.000 en heeft een looptijd van 40 jaar. Het huidige rentepercentage bedraagt 2,35%. De hoogte van de lening ultimo 2021 bedraagt ruim € 4,7 miljoen.
De renterisiconorm bedraagt 20% van het totaal van de uitgaven. Voor de Metropoolregio Eindhoven is dit ruim € 3 miljoen op basis van de primaire Begroting 2021.
Het renterisico op de vaste schuld is de komende 4 jaar nihil.

Treasurybeheer

De administratieve organisatie en de uitvoering vinden plaats binnen de kaders van de Wet Fido (Financiering Decentrale Overheden), Ruddo (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) en de wet Schatkistbankieren.
Het beleid is gericht op een verantwoord beheer van de middelen, waarbij risico's zoveel mogelijk worden uitgesloten en de kosten zo laag mogelijk worden gehouden.
De invoering van schatkistbankieren bepaalt de uitvoering van de treasury activiteiten. Tijdelijk overtollige liquide middelen worden verplicht aangehouden bij het Ministerie van Financiën. Over deze middelen wordt geen rente vergoed.
Binnen de wet schatkistbankieren kunnen onder bepaalde voorwaarden middelen worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (het zogenaamde onderling lenen). Van deze mogelijkheid maakt de Metropoolregio Eindhoven geen gebruik.

Voorziening Gulbergen

De middelen in de Voorziening Gulbergen worden aangehouden bij de huisbankier en vallen niet onder de Wet Schatkistbankieren. In het kader van het doelvermogen is aan de provincie Noord Brabant bij vooruitbetaling reeds een bedrag van nominaal € 25,7 miljoen voldaan. In 2019 is bij de Provincie hiervan een bedrag van € 2 miljoen opgevraagd ter dekking van de kosten van pre-nazorg voor de periode 2020-2021. Bij het uitblijven van overeenstemming over de hoogte van het

doelvermogen en overdracht van de voormalige stortplaats, zal eind 2021 wederom een bedrag worden opgevraagd ter dekking van de kosten van pre-nazorg vanaf 2022.
De waarde van de portefeuille bij de Provincie bedraagt ultimo 2019 € 31,9 miljoen.

BEDRIJFSVOERING

Algemeen

Goed bestuur

De Metropoolregio Eindhoven heeft een governance toets uitgevoerd op basis van de Code goed openbaar bestuur. Deze code is ontwikkeld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en geeft richtlijnen voor besturen van alle organisaties in het hart van de overheid. Het gaat om codes voor de volgende aspecten: Openheid en integriteit, participatie, behoorlijke contacten met burgers, doelgerichtheid en doelmatigheid, legitimiteit, lerend en zelfreinigend vermogen en verantwoording. Deze toets heeft geen aanleiding gegeven tot aanpassingen.

Metropoolregio Eindhoven

De organisatie Metropoolregio Eindhoven is een organisatie met een grote flexibiliteit met betrekking tot de bedrijfsvoering. Planmatig wordt continu gewerkt aan de verdere optimalisering met als doel overeenstemming tussen taak en schaal. Het verder optimaliseren en doorontwikkelen van de processen en werkzaamheden op het gebied van personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting staan centraal binnen de bedrijfsvoeringsorganisatie en worden waar mogelijk geïntegreerd binnen het door de Metropoolregio Eindhoven gebruikte systeem Afas.
De uitvoerende taken op het gebied van de interne (facilitaire) bedrijfsvoering zijn in beginsel belegd bij het RHCe.

Samenwerking met andere gemeenschappelijke regelingen

Samen met de drie andere gemeenschappelijke regelingen GGD, ODZOB en Veiligheidsregio wordt in navolging van de synchronisatie van de P&C-cyclus en het harmoniseren van de financiële beleidsregels en verordeningen een volgende stap gemaakt. Onderzocht wordt of het gezamenlijk uitvoeren van bedrijfsvoeringstaken op het terrein van P&O, algemeen bestuurlijke zaken en inkoop leidt tot efficiencyvoordelen.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

Vanaf 2018 heeft het bestuur maatregelen getroffen die beogen de positie van het RHCe te versterken. Er zijn divers efficiency-maatregelen genomen en er was versterkte aandacht aan de dienstverlening aan gemeenten.
Afhankelijk van het door het bestuur in 2020 te nemen besluit over de door het RHCe te nemen richting, inclusief het eventueel samengaan of samenwerken met andere instellingen, zal de (bedrijfsvoerings)organisatie worden ingevuld. Om de mogelijkheden daartoe niet te bemoeilijken worden vacatures vanwege vertrek van medewerkers door bijvoorbeeld pensionering niet gevuld, voor zover dat de dienstverlening op het toegepaste niveau niet in de weg staat.
Zodra bekend is wat het bestuurlijk gekozen toekomstscenario voor de organisatie is, zal duidelijk zijn welk effect dit heeft op de inwonerbijdrage. Een eventuele bijstelling hiervan zal worden verwerkt bij het Werkprogramma 2021 en bijgestelde begroting 2021.

Voorziening Gulbergen

Het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven heeft het beheer en de beschikkingsmacht over de gelden in het kader van de verkoop van de aandelen van NV Razob overgedragen aan het Dagelijks Bestuur. Daartoe is de "Adviescommissie Gulbergen" ingesteld. Deze commissie adviseert het Dagelijks Bestuur over de onttrekking aan de beschikbare middelen en de wijze van beheren van deze gelden.

In het rapport "Organisatie van het beheer van de Voorziening Razob" is de organisatie van het beheer vastgelegd. Voor de ambtelijke ondersteuning van de Adviescommissie is een beleidsmatig/ financieel adviseur voorziening Gulbergen aangewezen.

VERBONDEN PARTIJEN

Brainport Development NV

Brainport Development NV is een vennootschap met Triple Helix-aandeelhouders, waarbij het overheidsaandeel 50 procent is.
Brainport Development is gericht op het structureel verankeren van de Brainport Next Generation-strategie.
Gelet op de regionale opgave van Brainport Development wordt de financiering verkregen via een inwonerbijdrage en treedt de Metropoolregio Eindhoven op als enige subsidiënt en vervult zij de rol als regionale betaalautoriteit
De vier gemeenten (Eindhoven, Helmond, Best en Veldhoven) die ook in het aandelenkapitaal van Brainport Development NV deelnemen, worden op grond van de gemeenschappelijke regeling een extra bijdrage gevraagd op basis van hun specifiek belang.

Er zijn voor de Metropoolregio Eindhoven een aantal instrumenten voor de beïnvloeding van en de sturing op Brainport Development:

- Aan de voorkant, als het gaat om het programma en de aard van de activiteiten. Dit gebeurt in het thema Economie door de afgesproken consultatie over het jaarplan. Daarnaast is de Metropoolregio Eindhoven vertegenwoordigd in het bestuur van de Stichting Brainport en heeft een formele rol als aandeelhouder.
- Bij de financiering, waarbij het gaat om de omvang van de uit te voeren activiteiten in relatie tot het budget. De hoogte van de financiering ligt vast in het meerjarenfinancieringsplan 2021-2024.

Breedband Regio Eindhoven B.V.

Op initiatief van het Regionaal Breedband Consortium Zuidoost-Brabant (RBC), bestaande uit circa 20 maatschappelijke organisaties en enkele bedrijven, is een breedbandring (glasvezelinfrastructuur) in Eindhoven, met uitlopers naar Geldrop-Mierlo, Veldhoven en Helmond gerealiseerd, waarop ook eigen vestigingen zijn aangesloten. Hiertoe zijn opgericht de Stichting Glasrijk en de exploitatiemaatschappij Breedband Regio Eindhoven BV.
De Metropoolregio Eindhoven, een van de "Founding Fathers", heeft een zetel in het Algemeen Bestuur van de Stichting Glasrijk en is aandeelhouder in de Breedband Regio Eindhoven BV tot maximaal 136.000 gewone aandelen van nominaal € 1,–.

Stichting Bureau Inkoop Zuidoost Brabant (Bizob)

De Metropoolregio Eindhoven heeft het voornemen toe te treden tot de Stichting Bureau Inkoop Zuidoost Brabant (Bizob). Aangezien deelname in deze stichting wordt beschouwd als een deelname in een verbonden partij met financiële risico's, dienen conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten hier hun zienswijze op te geven. Deze procedure zal naar verwachting in 2020 worden doorlopen.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

GRONDBELEID

Voorziening Gulbergen

Om het Landgoed Gulbergen te kunnen realiseren, moeten de betreffende gronden in (blote) eigendom komen van de Metropoolregio Eindhoven. Contractueel worden de gronden in erfpacht gegeven aan Attero.
De betreffende gronden worden beschouwd als investeringen met een maatschappelijk nut.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Gebouw Raiffeisenstraat 18 Eindhoven

Het (groot) onderhoud aan het RHCe pand, locatie Raiffeisenstraat 18 te Eindhoven, wordt uitgevoerd op basis van het Meerjaren Onderhouds Planning (MJOP) periode 2019-2028. Op grond van dit plan wordt jaarlijks een bedrag van € 52.100 gestort in de voorziening groot onderhoud. De kosten voor groot onderhoud worden gedekt uit deze voorziening. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

OVERZICHT GEMEENTELIJKE BIJDRAGEN METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

		METROPOOLREGIO EINDHOVEN			RHCe	TOTAAL
GEMEENTE	AANTAL INWONERS per 1-12-2019 *	Regionale opgaven	Brainport Development **	Stimulerings-fonds	RHCe	GEM. BIJDRAGE 2021
Bijdrage per inwoner		€ 3,969	€ 2,520	€ 3,554	€ 4,101	
Asten	16.728	66.393	42.155	59.451	66.931	234.930
Bergeyk	18.663	74.073	47.031	66.328	78.181	265.612
Best	29.968	118.942	75.519	106.506	113.468	414.435
Bladel	20.401	80.971	51.410	72.505	84.403	289.289
Cranendonk	21.119	83.821	53.220	75.057	87.209	299.307
Deurne	32.457	128.821	81.792	115.352	138.128	464.093
Eersel	19.277	76.510	48.578	68.510	80.885	274.483
Eindhoven	234.525	930.823	591.002	833.502	956.294	3.311.621
Geldrop-Mierlo	39.743	157.739	100.152	141.247	164.271	563.409
Gemert-Bakel	30.706	121.871	77.379	109.129	0	308.379
Heeze-Leende	16.125	64.000	40.635	57.308	66.187	228.130
Helmond	92.418	366.804	232.893	328.454	392.185	1.320.336
Laarbeek	22.498	89.294	56.695	79.958	103.665	329.612
Nuenen c.a.	23.376	92.779	58.907	83.078	95.368	330.133
Oirschot	18.738	74.371	47.220	66.595	86.871	275.056
Reusel-De Mierden	13.110	52.033	33.037	46.593	53.701	185.364
Someren	19.395	76.978	48.875	68.930	78.652	273.435
Son en Breugel	17.279	68.580	43.543	61.410	67.291	240.824
Valkenswaard	31.152	123.641	78.503	110.714	122.687	435.546
Veldhoven	45.481	180.513	114.612	161.639	167.069	623.833
Waalre	17.455	69.278	43.987	62.035	71.608	246.908
Totaal	780.614	3.098.234	1.967.145	2.774.302	3.075.053	10.914.735

* De verdeling van de gemeentelijke bijdrage 2021 is vastgesteld op basis van het aantal inwoners per 1-12-2019 zoals gepubliceerd door het CBS.

** De bijdrage Brainport Development is opgenomen conform de nog vast te stellen voorstel Meerjarenfinancieringsovereenkomst 2021-2024.

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

MEERJARENRAMING PROGRAMMA'S EN BALANS
OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN
OVERZICHT OORSPRONG BEGROTE BATEN
METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Meerjarenraming programma's Metropoolregio Eindhoven 2021-2024

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2021					Begroting 2022					Begroting 2023			Begroting 2024		
	Personele kosten	Programma kosten	Totaal lasten	Baten	Saldo	Personele kosten	Programma kosten	Totaal lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Metropoolregio Eindhoven																
- *Economie*	197	50	247	0	-247	197	50	247	0	-247	247	0	-247	247	0	-247
- *Stimuleringsfonds*	183	2.774	2.957	3.011	53	183	2.774	2.957	3.011	53	2.957	3.011	53	2.957	3.011	53
- *Bijdrage Brainport Development*	0	4.624	4.624	4.624	0	0	4.624	4.624	4.624	0	4.624	4.624	0	4.624	4.624	0
- *Transitie Landelijk gebied*	359	50	409	0	-409	359	50	409	0	-409	409	0	-409	409	0	-409
- *Energietransitie*	348	816	1.164	0	-1.164	348	50	398	0	-398	398	0	-398	398	0	-398
- *Mobiliteit, incl GGA*	278	192	470	162	-308	278	192	470	162	-308	470	162	-308	470	162	-308
- *Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen*	360	340	700	3.268	2.569	290	240	530	3.098	2.569	530	3.098	2.569	530	3.098	2.569
RHCe	1.033	1.211	2.244	3.164	920	1.033	1.211	2.244	3.164	920	2.244	3.164	920	2.244	3.164	920
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Overhead																
- *Metropoolregio Eindhoven*	526	638	1.164	0	-1.164	526	638	1.164	0	-1.164	1.164	0	-1.164	1.164	0	-1.164
- *RHCe*	362	644	1.006	11	-995	362	644	1.006	11	-995	1.006	11	-995	1.006	11	-995
Heffing VPB	0	5	5	0	-5	0	5	5	0	-5	5	0	-5	5	0	-5
Bedrag onvoorzien	0	17	17	0	-17	0	17	17	0	-17	17	0	-17	17	0	-17
Gesamd saldo van baten en lasten	**3.645**	**11.361**	**15.007**	**14.240**	**-766**	**3.575**	**10.495**	**14.070**	**14.070**	**0**	**14.070**	**14.070**	**0**	**14.070**	**14.070**	**0**
Mutaties reserves																
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	766	766	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gerasmd resultaat	**3.645**	**11.361**	**15.007**	**15.007**	**0**	**3.575**	**10.495**	**14.070**	**14.070**	**0**	**14.070**	**14.070**	**0**	**14.070**	**14.070**	**0**
Bijdrage per inwoner Metropoolregio Eindhoven																
- Regionale opgaven					3,969					3,969			3,969			3,969
- Brainport Development					2,520					2,520			2,520			2,520
- Stimuleringsfonds					3,554					3,554			3,554			3,554
- RHCe					4,101					4,101			4,101			4,101
					14,144					14,144			14,144			14,144

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Meerjarenraming balans Metropoolregio Eindhoven 2021-2024

Activa	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Materiële vaste activa	€ 5.528.056	€ 5.349.932	€ 5.158.457	€ 4.948.661	€ 4.718.046
Financiële vaste activa	€ 2.616.684	€ 2.566.684	€ 2.516.684	€ 2.466.684	€ 2.450.178
Vlottende activa	€ 10.962.089	€ 8.048.170	€ 7.590.282	€ 7.201.163	€ 6.910.572
Totaal activa	€ 19.106.829	€ 15.964.786	€ 15.265.423	€ 14.616.508	€ 14.078.796
Passiva	**31-12-2020**	**31-12-2021**	**31-12-2022**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
Eigen vermogen	€ 3.336.921	€ 2.570.671	€ 2.570.671	€ 2.570.671	€ 2.570.671
Voorzieningen	€ 9.499.797	€ 7.317.412	€ 6.816.001	€ 6.369.690	€ 6.039.343
Langlopende schulden	€ 4.866.601	€ 4.673.193	€ 4.475.241	€ 4.272.637	€ 4.065.272
Vlottende passiva	€ 1.403.510	€ 1.403.510	€ 1.403.510	€ 1.403.510	€ 1.403.510
Totaal passiva	€ 19.106.829	€ 15.964.786	€ 15.265.423	€ 14.616.508	€ 14.078.796

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Specificatie incidentele baten en lasten Metropoolregio Eindhoven 2021-2024

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Metropoolregio Eindhoven				
- Thema Energietransitie - realisatie RES	766.250	0	0	0
Dekking kosten Energietransitie uit rijksmiddelen RES in bestemmingsreserve Energietransitie	-766.250	0	0	0
	0	**0**	**0**	**0**

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Oorsprong begrote baten Metropoolregio Eindhoven

Programma	Deelprogramma	Baten Begroting 2021		
		Begroot	Bedrag	Oorsprong
Metropoolregio Eindhoven	Stimuleringsfonds	3.010.806	2.774.302	Inwonerbijdrage Stimuleringsfonds
			236.503	Voorziening Stimuleringsfonds (programmamanagement)
	Economie - Brainport Development	4.623.556	1.967.145	Inwonerbijdrage Brainport Development
			2.656.411	Bijdragen Brainport Development gemeenten Eindhoven, Helmond, Veldhoven en Best
		7.634.362	**7.634.362**	
	Mobiliteit	162.000	142.000	Bijdrage gemeenten GGA werkbudget
			20.000	Bijdrage Provincie Noord Brabant in loonkosten GGA coordinator
		162.000	**162.000**	
	Bestuurlijke samenwerking, organisatie, regionale strategie en Gulbergen	3.268.234	3.098.234	Inwonerbijdrage Regionale opgaven
			170.000	Voorziening Gulbergen
		3.268.234	**3.268.234**	
RHCe	RHCe	3.164.406	3.075.053	Inwonerbijdrage RHCe
			76.758	Verhuur archiefruimte diverse partijen
			11.876	Inspectiecontracten diverse partijen
			719	Opbrengsten studiezaal (foto's, kopieen)
		3.164.406	**3.164.406**	
Overhead	RHCe	**11.276**	**11.276**	Verhuur werkplek externe partij
Totaal programma's		**14.240.279**	**14.240.279**	
Onttrekking reserves	Thema Energietransitie	**766.250**	**766.250**	Rijksmiddelen ten behoeve van realisatie RES
Totaal		**15.006.530**	**15.006.530**	

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

STAAT VAN VASTE ACTIVA

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

METROPOOLREGIO EINDHOVEN

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Staat van materiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen/ desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2021
Gronden en terreinen	€ 459.340	€ -	€ -	€ 459.340
Bedrijfsgebouwen	€ 4.820.959	€ -	€ 188.075	€ 4.632.884
Machines, apparaten en installaties	€ 54.156	€ 50.000	€ 20.829	€ 83.327
Overige materiële vaste activa	€ 193.601	€ -	€ 19.220	€ 174.381
Totaal generaal	**€ 5.528.056**	**€ 50.000**	**€ 228.124**	**€ 5.349.932**

Staat van reserves

Reserves	Boekwaarde 1-1-2021	Resultaatbestemming lopend boekjaar		Resultaatbestemming vorig boekjaar		Boekwaarde 31-12-2021
		Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	
Algemene reserve						
Algemene reserve MRE	880.620	0	0	0	0	880.620
Algemene reserve RHCe	299.949	0	0	0	0	299.949
Totaal algemene reserves	**1.180.569**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.180.569**
Bestemmingsreserves						
Personele kosten MRE	210.620	0	0	0	0	210.620
Personele kosten RHCe	197.580	0	0	0	0	197.580
Deelneming Brainport development	698.367	0	0	0	0	698.367
Bedrijfsvoering	97.043	0	0	0	0	97.043
Energietransitie	766.250	0	766.250	0	0	0
Digitalisering archieven RHCe	186.492	0	0	0	0	186.492
Totaal bestemmingsreserves	**2.156.352**	**0**	**766.250**	**0**	**0**	**1.390.102**
TOTAAL VAN DE RESERVES	**3.336.921**	**0**	**766.250**	**0**	**0**	**2.570.671**

Staat van voorzieningen

Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2021	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2021
Ter egalisering van kosten:					
Voorziening reorganisatie SRE	294.000	0	0	294.000	0
Voorziening groot onderhoud gebouwen	266.009	52.100	0	70.699	247.410
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:					
Stimuleringsfonds	6.807.514	2.774.302	0	3.000.000	6.581.816
Voorziening SIR/SAR	566.995	0	0	200.000	366.995
Overnamesom RAZOB	121.191	0	0	0	121.191
Voorziening Gulbergen	1.444.088	0	0	1.444.088	0
TOTAAL VAN DE VOORZIENINGEN	**9.499.797**	**2.826.402**	**0**	**5.008.787**	**7.317.412**

Louis van der Linden

Van: Helmi Leijen <h.leijen@metropoolregioeindhoven.nl>
Verzonden: donderdag 12 maart 2020 17:09
Onderwerp: Aanbieding concept-Begroting 2021 Metropoolregio Eindhoven
Bijlagen: Aanbiedingsbrief Begroting 2021 Metropoolregio Eindhoven.pdf; Meerjarenplan en financiering Brainport Development.pdf; Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven.pdf

T.a.v. de raden binnen de Metropoolregio Eindhoven
In afschrift aan:
- **Colleges van Burgemeesters en Wethouders**
- **Bestuursambtenaren**

Geachte raad,

Bijgevoegd treft u de aanbiedingsbrief met bijlagen aan m.b.t. de concept-Begroting 2021 Metropoolregio Eindhoven.

Wij verzoeken u als gemeenteraad om vóór 20 mei 2020 uw zienswijzen kenbaar te maken ten aanzien van de concept Begroting Metropoolregio Eindhoven 2021 en de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024. Uw reactie wordt betrokken bij de behandeling van de begroting in de Commissie van advies Financiën van 17 juni 2020. Deze wordt samen met die van de vorengenoemde commissie in het kader van de vaststelling van de Begroting 2021 en de Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024 behandeld in het Algemeen Bestuur van 1 juli 2020.

Met vriendelijke groet,

Helmi Leijen

Metropoolregio Eindhoven
Raiffeisenstraat 18 / Postbus 985
5611 CH Eindhoven / 5600 AZ Eindhoven
www.metropoolregioeindhoven.nl

tel: 040 2594527
mail: h.leijen@metropoolregioeindhoven.nl

METROPOOL REGIO EINDHOVEN

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

Metropoolregio Eindhoven
t.a.v. het Dagelijks Bestuur
Postbus 985
5600 AZ Eindhoven

uw brief:
uw kenmerk:
ons kenmerk: 20u.02291
zaaknummer:
behandeld door: B. de Bruin
telefoonnummer: 0497-361636
bijlage(n):
onderwerp: zienswijze concept-begroting MRE 2021 en inwonerbijdrage Brainport Development 2021-2024
verzonden:

Geachte bestuur,

Op 12 maart 2020 zond u ons de concept-begroting Metropoolregio Eindhoven 2021 en het Meerjarenplan- en financiering Brainport Development NV 2021-2024. Hierbij deed u het verzoek aan onze gemeenteraad om voor 20 mei 2020 zienswijzen kenbaar te maken ten aanzien van de inhoud van deze documenten.

Behandeling van de stukken door de gemeenteraad voor 20 mei 2020 was niet mogelijk. Via ambtelijke weg is daarom reeds een concept-reactie kenbaar gemaakt. Deze concept-reactie is eensluidend met hetgeen de gemeenteraad van Bladel op 9 juli 2020 heeft besloten, te weten:

1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2021van de MRE.
2. Geen zienswijze in te dienen op de inwonerbijdrage Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de Metropoolregio Eindhoven te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Ik verwacht u hiermee naar behoren te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

drs. A.J. de Bruin, team Algemeen Bestuurlijke Zaken.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Programmabegroting 2021 Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Meerjarenfinanciering Brainport Development 2021-2024

Nummer R20.046

Advies van commissie MAZ op 22 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

1. Portefeuillehouder Bosma geeft aan uit te moeten zoeken hoe de herverdelingssleutel is met betrekking tot de inwonersbijdrage van (grote/kleine) gemeenten aan de MRE.
2. Portefeuillehouder Bosma zegt toe de brief (20u.02291) die de gemeente Bladel naar de MRE stuurt te delen met de andere 20 deelnemende gemeenten in de MRE.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.10 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.046, Agendapunt 8.10.

Reactie college naar aanleiding van behandeling in commissie MAZ

Ad 1.
De aan de MRE deelnemende gemeenten dragen een bedrag af dat gebaseerd is op een vast bedrag per inwoner. Daarnaast dragen de gemeenten Best, Eindhoven, Helmond en Veldhoven een extra bedrag af. Vanuit het profijtbeginsel betalen deze 4 gemeenten daarmee zowel absoluut als relatief meer dan Bladel. Dit is niet gebaseerd op het uitgangspunt "de sterkste schouders dragen de grootste lasten", omdat dit uitgangspunt wellicht een perverse prikkel kan zijn om een slechte begrotingsdiscipline te hanteren. Aanpassing naar dit principe is dan ook niet gewenst, maar kan tevens alleen gerealiseerd worden door de gemeenschappelijke regeling aan te passen. Aanpassing daarvan is een uiterst zwaar instrument dat alleen in uiterste noodgevallen gehanteerd moet worden.

Ad 2.
De brief is aan de andere 20 deelnemende gemeenten in de MRE gestuurd.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	653
Extern Zaak ID	Z200001709
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	8.11
Omschrijving	R20.068 Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.068b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.068 van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020;

overwegende dat gemeenteraden hun zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO kunnen indienen, zodat het Algemeen Bestuur (AB) van de VRBZO deze kan betrekken bij de definitieve vaststelling van de begroting;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
2. Geen zienswijze in te dienen op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de VRBZO te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.068/Z200001709
Onderwerp : Ontwerpbegroting 2021 VRBZO

Aan de raad

Inleiding
Het Dagelijks Bestuur (DB) van de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (hierna: VRBZO) biedt de Ontwerpbegroting van de VRBZO over 2021 aan. Daarbij wordt uw raad in de gelegenheid gesteld om vóór 28 mei 2020 een zienswijze in te dienen ten aanzien van deze ontwerpbegroting. De VRBZO stelt jaarlijks de begroting op met het doel om vast te stellen wat de organisatie wil bereiken, wat daarvoor moet worden gedaan en wat dit mag gaan kosten. De verplichting tot het opstellen van de begroting is opgenomen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Gemeenteraden kunnen hun zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO indienen, zodat het Algemeen Bestuur (AB) van de VRBZO deze kan betrekken bij de definitieve vaststelling van de begroting in haar vergadering van 25 juni 2020. Overeenkomstig de Wgr dienen gemeenschappelijke regelingen vóór 1 augustus van het jaar, voorafgaand aan het begrotingsjaar, een door het AB vastgestelde begroting en meerjarenbegroting aan Gedeputeerde Staten te hebben aangeboden.

Voorstel
1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
2. Geen zienswijze in te dienen op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de VRBZO te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Beoogd effect
Het tijdig al dan niet indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO, zodat het AB van de VRBZO deze kan betrekken bij de definitieve vaststelling van de begroting.

Argumenten
1.1 Gemeenteraden hebben een mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
Conform de Wgr dient de VRBZO de ontwerpbegroting aan de raden van de deelnemende gemeenten toe te zenden voordat deze wordt aangeboden aan het AB van de VRBZO. Gemeenteraden kunnen hun zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO indienen, zodat het AB van de VRBZO deze kan betrekken bij de definitieve vaststelling van de begroting.

2.1 De Ontwerpbegroting 2021 VRBZO is in lijn met de indexeringsafspraken.
Jaarlijks wordt de gemeentelijke bijdrage in de begroting geïndexeerd. De vier gemeenschappelijke regelingen die voor alle 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant werken gebruiken dezelfde systematiek om de voorgestelde indexering te bepalen. Hierbij is de hoogte van de indexeringen gebaseerd op de ramingen uit de nieuwste Macro Economische Verkenning (MEV) van het Centraal Planbureau. Hierbij wordt steeds de MEV gehanteerd die betrekking heeft op het jaar voorafgaand op het begrotingsjaar. Hier is voor gekozen omdat de MEV steeds in september uitkomt en dan betrekking heeft op het aanstaande kalenderjaar. Voor de begroting 2021 baseert VRBZO zich op de MEV die betrekking heeft op 2020. De gewogen index bedraagt 2,35%. De Ontwerpbegroting 2021

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ABZ	Rein de Vries	0497-361424

VRBZO is in lijn met de indexeringsafspraken en geeft derhalve geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

3.1 Verwacht wordt dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het gemeentefonds gaat krijgen.
Door herverdeeleffecten na herijking van het gemeentefonds die nadelig zijn voor kleinere gemeenten wordt verwacht dat de gemeente Bladel de komende jaren een lagere uitkering uit het gemeentefonds gaat krijgen. Een lagere uitkering leidt tot een beperking van de begroting van onszelf, maar mag tevens tot terughoudendheid leiden bij het opstellen van de toekomstige begrotingen van de samenwerkingsverbanden waar we aan deelnemen.

Kanttekeningen
Niet van toepassing.

Financiën
Uitgaande van de door het DB van de VRBZO aangeboden ontwerpbegroting 2021 zal de bijdrage van de gemeente Bladel in 2021, inclusief de bijdrage voor de Oranjekolom, gemeentelijke rampenbestrijding en Bevolkingszorg, stijgen tot een bedrag van € 1.235.590,-. Ten opzichte van de huidige ramingen in onze meerjarenbegroting 2021-2024 stijgt de bijdrage VRZBO met ingang van 2021 structureel met € 29.035,-. Deze lastenverhoging zal worden meegenomen in de Perspectiefnota 2020.

Communicatie
Het DB van de VRBZO wordt schriftelijk in kennis gesteld van het besluit van het college van B&W (26 mei 2020) en van uw raad (17 september 2020).

Uitvoering
Een eventuele zienswijze van de gemeenteraad dient vóór 28 mei 2020 te worden ingediend bij het DB van de VRBZO. Procedureel is dit niet haalbaar. Om die reden wordt het besluit van het college van B&W (26 mei 2020) als concept aan de VRBZO kenbaar gemaakt. Desalniettemin wordt het besluit van uw raad (17 september 2020) alsnog kenbaar gemaakt aan het DB van de VRBZO.

Bladel, 12 mei 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. 20it.02224 Concept ontwerp-raadsbesluit Ontwerpbegroting 2021 VRBZO
02. 20ik.03122 Ontwerpbegroting 2021 VRBZO

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.02224

Ontwerp-raadsbesluit

20it.02224

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.068 van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020;

;

overwegende dat gemeenteraden hun zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO kunnen indienen, zodat het Algemeen Bestuur (AB) van de VRBZO deze kan betrekken bij de definitieve vaststelling van de begroting;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
2. Geen zienswijze in te dienen op de Ontwerpbegroting 2021 VRBZO.
3. Met het oog op de verwachte ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds de VRBZO te verzoeken terughoudend te zijn met verhogingen van de uitgaven in de komende jaren.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 17 september 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Z200001709

20ik.03122

van de Ven <A.vandeVen@reuseldemierden.nl>; Verhoeven, dhr. P. <burgemeest <bestuurssecretariaat@asten.nl>; Bestuurssecretariaat Eersel <bestuurssecretaria <W.Wouters@eersel.nl>; A2 samenwerking <henk.peperkamp@a2samenwerking.nl>; Asten2 <f.vanhelmond@asten.nl>; Brian Joosten <b.joosten@bergeijk.nl>; Best <m.van.hoof@gembest.nl>; Arie Vugts <A.Vugts@bladel.nl>; Peter Ansems <P.Ansems@bladel.nl>; Deurne <s.abbing@deurne.nl>; Dommelvallei <j.janssen@dienstdommelvallei.nl>; René Hems <R.Hems@eersel.nl>; Jos Merckx <J.Merckx@eersel.nl>; Eindhoven <r.lodewijks@eindhoven.nl>; Geldrop-Mierlo <j.janssen@geldrop-mierlo.nl>; Gemert-Bakel <jeroen.vanhaaster@gemert-bakel.nl>; Heeze-Leende <m.t.v.cranenbroek@heeze-leende.nl>; Helmond <a.yahia@helmond.nl>; Hout-Verheijden, mevr. J. van <jolanda.van.hout@a2samenwerking.nl>; Laarbeek <jan.post@laarbeek.nl>; Laarbeek2 <theo.v.gastel@laarbeek.nl>; Jos Vogels <J.Vogels@oirschot.nl>; Fred Schellekens <F.Schellekens@reuseldemierden.nl>; Someren <s.vannuenen@someren.nl>; Son en Breugel <j.roijackers@nuenen.nl>; Veldhoven <marcel.vanderstraten@veldhoven.nl>; Ven, Jeroen van de <jvdven@waalre.nl>; Waalre <hwiegerinck@waalre.nl>; Adams, Karin <karin.adams@valkenswaard.nl>; Annevelink, G. <g.annevelink@deurne.nl>; Paul Bakermans <P.Bakermans@eersel.nl>; Boxtel, mevr. F. van <francis.vanboxtel@veldhoven.nl>; Brakel, G. van <gvbrakel@waalre.nl>; Bruggen, Kim van der <k.vanderbruggen@nuenen.nl>; Driessen, F. <f.driessen@sonenbreugel.nl>; Driessen, F. <f.driessen@nuenen.nl>; Driessen, M. <m.driessen@cranendonck.nl>; Hendriks, Ronald <r.hendriks@gembest.nl>; Hoof, Mieke van <m.v.hoof@geldrop-mierlo.nl>; Hooning, G. <Gerryt.Hooning@gemert-bakel.nl>; Houts, Bart van <b.vanhouts@asten.nl>; Houts, D. van <d.vhouts@asten.nl>; J Suijkerbuijk <j.suijkerbuijk@eindhoven.nl>; Knops, Ralf <ralf.knops@gemert-bakel.nl>; Joris Kox <J.Kox@bladel.nl>; Kramer, N. <n.kramer@heeze-leende.nl>; Maarten Olthuis <M.Olthuis@reuseldemierden.nl>; Hans Roijmans <h.roijmans@bergeijk.nl>; Rops, Joris <joris.rops@laarbeek.nl>; Charles Smit <C.Smit@oirschot.nl>; Spooren, H. <h.spooren@gembest.nl>; Steeg, Bart v.d. <b.v.d.steeg@heeze-leende.nl>; Tuns, Jeroen <j.tuns@helmond.nl>; Voets, M. <m.voets@heeze-leende.nl>; Wispelweij, Sander <s.wispelweij@deurne.nl>

Onderwerp: Aanbieding ontwerpbegroting VRBZO 2021

Geachte griffiers,

Namens het Dagelijks Bestuur van Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost bied ik u de ontwerpbegroting 2021 aan met het verzoek deze aan uw raad voor te leggen. De raad wordt uitgenodigd voor 28 mei een zienswijze op de begroting kenbaar te maken aan het bestuur van VRBZO. Mocht dit niet haalbaar zijn, verzoeken u voor die tijd contact op te nemen met Laurens Arts (laurensarts@vrbzo.nl).

Deze informatie is ook toegestuurd aan de secretariaten van de burgemeesters, de adviseurs veiligheid en adviseurs financiën van uw gemeenten. Dit met de wens dat u onderling afstemming pleegt over de agendering van het onderwerp op de raadsagenda.

In de bijlage is de Begroting 2021 opgenomen. De begroting is opgesteld binnen de kaders zoals die zijn vastgesteld in de Kaderbrief 2021.

Visie
Dit jaar wordt de Visie 2025 van de organisatie vastgesteld als opvolger van het meerjarenbeleidsplan 2015-2019. Het nieuwe beleid is nog niet vastgesteld voordat de Begroting 2021 moet zijn aangeboden aan de raden. In deze begroting gaan we daarom uit van de continuering van het bestaande beleid. Indien de Visie 2025 of een daarvan afgeleid document aanleiding geeft tot verandering van de Begroting 2021 wordt dat in het betreffende voorstel expliciet vermeld. Tevens zal dan, indien nodig, een voorstel tot wijziging van de begroting 2021 worden opgesteld.

Met vriendelijke groet,

Laurens Arts
Hoofd sector Bedrijfsvoering
040 – 2203 513
06 - 1582 8970
LaurensArts@vrbzo.nl

Gemeente Bladel
Bladnr:
Ingek. d.d.: -7 APR. 2020
Beh. d.d.: Ontv.bev. Afged.

VeiligheidsRegio Brabant • Zuidoost

Bezoekadres : Deken van Somerenstraat 2
5611 KX Eindhoven

Postadres : Postbus 242
5600 AE Eindhoven

Louis van der Linden

Van: Bestuurssecretariaat Bladel
Verzonden: woensdag 8 april 2020 13:24
Aan: Info Bladel
Onderwerp: FW: Aanbieding ontwerpbegroting VRBZO 2021
Bijlagen: Ontwerpbegroting VRBZO 2021 versie 1.0.docx

Met vriendelijke groet,

Toos van Rijthoven-Meulenbroeks
Bestuurssecretaresse Gemeente Bladel

Afdeling Dienstverlening en Bedrijfsvoering
Team Algemeen Bestuurlijke Zaken (ABZ)
Postbus 11
5530 AA Bladel
tel. 0497-361438
e-mail: t.vanrijthoven@bladel.nl / bestuurssecretariaat@bladel.nl
aanwezig: maandag, dinsdag ochtend, woensdag en donderdag
www.bladel.nl

Van: Jansen, Annemie <AnnemieJansen@vrbzo.nl>
Verzonden: dinsdag 7 april 2020 12:29
Aan: Asten <gemeente@asten.nl>; Griffie Bergeijk <griffie@bergeijk.nl>; Best <raadsgriffie@gembest.nl>; Griffie Bladel <griffie@bladel.nl>; Cranendonck <p.bemelmans@cranendonck.nl>; Deurne <r.rutten@deurne.nl>; Griffie Eersel <Griffie@eersel.nl>; Eindhoven <griffie@eindhoven.nl>; Geldrop-Mierlo <griffie@geldrop-mierlo.nl>; Gemert-Bakel1 <gemeente@gemert-bakel.nl>; Heeze-Leende <e.daamen-v.lieshout@heeze-leende.nl>; Heeze-Leende <t.borsboom@heeze-leende.nl>; Helmond <raadsgriffie@helmond.nl>; Laarbeek <rene.v.heijnsbergen@laarbeek.nl>; Nuenen <griffie@nuenen.nl>; Han Struijs <H.Struijs@oirschot.nl>; Hans van Berkel <H.vanBerkel@reuseldemierden.nl>; Gemeente Reusel-De Mierden <gemeente@reuseldemierden.nl>; Someren <gemeente@someren.nl>; Son en Breugel <f.denhengst@sonenbreugel.nl>; Valkenswaard <cobie.miedema@valkenswaard.nl>; Veldhoven <griffie@veldhoven.nl>; Waalre <griffie@waalre.nl>
CC: Arts, Laurens <LaurensArts@vrbzo.nl>; Aoujil, Younes <younesaoujil@vrbzo.nl>; Blanksma, E. <e.blanksma@helmond.nl>; Blanksma, mevr. E. <secretariaatburgemeesterblanksma@helmond.nl>; Blok, mevr. D. <bs@someren.nl>; Bestuurssecretariaat Bladel <Bestuurssecretariaat@bladel.nl>; Bree, dhr. J. van <bestuurssecretariaat@geldrop-mierlo.nl>; Brenninkmeijer, J.W. <bestuurssecretariaat@waalre.nl>; Bestuurssecretariaat Bergeijk <bestuurssecretariaat@bergeijk.nl>; Delhez, dhr. M.J.A. <bestuurssecretariaat@veldhoven.nl>; Ederveen, dhr. A. <bestuurssecretariaat@valkenswaard.nl>; Gaillard, dhr. J. <bestuurssecretariaat@sonenbreugel.nl>; Houben, dhr. M. <r.vangeffen@nuenen.nl>; Jorritsma, dhr. J. <secretariaatburgemeester@eindhoven.nl>; Bestuurssecretariaat Oirschot <bestuurssecretariaat@oirschot.nl>; Kessel, dhr. R. van <bestuurssecretariaat@cranendonck.nl>; M. S. van Veen (bestuurssecretariaat@gemert-bakel.nl) <bestuurssecretariaat@gemert-bakel.nl>; Mak, dhr. H. <a.cornuijt@deurne.nl>; Meijden, dhr. F. van der <arna.vereijken@laarbeek.nl>; Ubachs, dhr. J.G.M.T. <h.ubachs@gembest.nl>; Ubachs, dhr. J.G.M.T. <bestuurssecretariaat@gembest.nl>; Veen, dhr. M.S. van <bestuursondersteuning@gemert-bakel.nl>; Annemieke

Telefoon : +31 (040) 2 608 608 Website : www.veiligheidsregiobrabantzuidoost.nl

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost is een organisatie waarin brandweer, GHOR en RAV (Regionale Ambulancevoorziening) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, beperken en bestrijden.

****

De informatie verzonden met dit e-mailbericht (en bijlagen) is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en zij die van de geadresseerde(n) toestemming kregen dit bericht te lezen.
Kennisneming door anderen is niet toegestaan. De informatie in dit e-mailbericht (en bijlagen) kan vertrouwelijk van aard zijn .
Indien dit e-mailbericht niet voor u bestemd is, wordt u verzocht de afzender daarover onmiddellijk te informeren en het e-mailbericht (en bijlagen) te vernietigen.

****

VeiligheidsRegio Brabant • Zuidoost

Rapport

Bedrijfsvoering

Datum
4 maart 2020

Status
Ter bespreking in Adviescommissie financiën en bedrijfsvoering

Versie
1.0

Ons Kenmerk
CONCEPT

Begroting 2021

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost

Colofon

Opdrachtgever
Laurens Arts

Auteur(s)
Erik Grummels

Eindredactie
Younes Aoujil

Gemeente Eindhoven
Briefnr.:
Ingek. d.d.: - 8 APR. 2020
Org. afd.: | Ontv.bev. | Afged.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

2 Algemene bestuurlijke en financiële ontwikkelingen 5
2.1 Proces Visie 2025 5
2.2 Ontwikkeling loonkosten en sociale lasten 5
2.3 Kosten overgangsregeling FLO 7
2.4 Loonkosten vrijwilligers 7
2.5 Omgevingsadvisering 7

3 Indexeringen 9
3.1 Indexering gemeentelijke bijdrage 9
3.2 Indexering rijksuitkering 10
3.3 Indexering overige inkomsten 10
3.4 Indexering lasten 10

4 Begroting per programmaproduct 11
4.1 Programma Brandweerzorg 11
4.2 Veiligheid 16
4.3 Zorg 21
4.4 Ondersteuning organisatie 21

5 Financiële overzichten 23
5.1 Schatkistbankieren 23
5.2 Investeringsbegroting 23
5.3 Overzicht incidentele baten en lasten 23
5.4 Overzicht financiële taakstellingen en eerdere bezuinigingen 24

6 Verplichte paragrafen 24
6.1 Risicomanagement en weerstandsvermogen 24
6.2 Staat van reserves en voorzieningen 26
6.3 Toelichting op de staat van reserves en voorzieningen 26
6.4 Onderhoud kapitaalgoederen 27
6.5 Financiering 28
6.6 Bedrijfsvoering 29
6.7 Verbonden partijen 30
6.8 Lokale heffingen en grondbeleid verbonden partijen 30

Bijlagen **31**
Bijlage 1: overzicht van baten en lasten 32
Bijlage 2: meerjarenraming 2021-2024 33
Bijlage 3: bijdrage per gemeente 2021 34
Bijlage 4: begroting ingedeeld naar taakvelden 35
Bijlage 5: renteschema 36
Bijlage 6: EMU saldo 37
Bijlage 7: Meerjarenbalans en weerstandsvermogen 38
Bijlage 8: Investeringsbegroting 40
Bijlage 9: Ambulancezorg 41

1 Inleiding

Veiligheidsrisico's houden zich niet aan gemeentegrenzen. Bovendien is veiligheid een complexe zaak. Vandaar dat in de Wet veiligheidsregio's (Wvr) is bepaald dat de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant verantwoordelijkheden voor veiligheid onderbrengen bij Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO).

VRBZO is verantwoordelijk voor:

- het instellen en in stand houden van een brandweerorganisatie;
- het instellen en in stand houden van een GHOR-organisatie;
- het organiseren van de gemeenschappelijke meldkamer;
- het adviseren over het voorkomen van branden, rampen en crises;
- het opstellen van een risicoprofiel: een overzicht van de rampen en crises die een reële bedreiging zijn voor onze regio;
- het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing;
- het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel, zoals brandweerwagens.

Hoe we dit doen en welke doelen we daarbij nastreven is beschreven in deze begroting.

In 2020 wordt de Visie van de organisatie opnieuw vastgesteld. Dit proces loopt gelijk op met het op- en vaststellen van deze begroting. Het nieuwe beleid is nog niet vastgesteld voordat de Begroting 2021 moet zijn aangeboden aan de raden. In deze begroting gaan we daarom uit van het continuering van het bestaande beleid. Indien de Visie 2025 of een daarvan afgeleid document aanleiding geeft tot verandering van de Begroting 2021 wordt dat in het betreffende voorstel expliciet vermeld. Tevens zal dan een voorstel tot wijziging van de begroting 2021 worden opgesteld.

2 Algemene bestuurlijke en financiële ontwikkelingen

2.1 Proces Visie 2025

Zoals in de inleiding is vermeld, is VRBZO bezig met het opstellen van een nieuwe visie, de Visie 2025. De visie geeft richting aan de te bereiken resultaten van VRZBO en de inspanningen die daarvoor nodig zijn. Tijdens de bestuursconferentie van 2 oktober jl. in Nuenen is gesproken over de vorming van de Visie 2025. Hierbij zijn de drie ontwikkelthema's verwoord:

- samen voor veilig;
- weerbare samenleving;
- toekomstbestendige taakuitvoering.

Hieraan gekoppeld zijn 10 speerpunten benoemd. Deze zijn besproken in kleinere groepen tijdens de conferentie en plenair teruggekoppeld aan het bestuur. De directeur heeft van het bestuur de ruimte gekregen om binnen de kaders de Visie 2025 verder uit te werken. De Bestuurlijke werkgroep Visie fungeert daarbij als klankbord, voor zowel het proces als de inhoud om zo tot een gedragen visie 2025 die in het Algemeen Bestuur van juni 2020 kan worden vastgesteld.

Op 26 en 27 maart 2020 was opnieuw een bestuurlijke conferentie georganiseerd. De bedoeling was om hier de concept visie 2025 te bespreken. Als gevolg van de maatregelen rond de COVID-19 crisis zijn de bestuurlijke conferentie en de raadsledenbijeenkomst uitgesteld. Ten tijde van verzending van de conceptbegroting 2021 was het bestuurlijke vervolg van de behandeling van Visie 2025 nog niet bekend.

2.2 Ontwikkeling loonkosten en sociale lasten

De afgelopen jaren hebben gemeenten twee maal besloten tot een aanvullende indexering voor pensioenkosten. Daardoor heeft de werkelijke loonkostenstijging gelijke trend gehouden met de beschikbare indexing. Bij het opstellen van de begroting 2020 was het effect van de nieuwe CAO nog onbekend. Inmiddels is bekend dat de omvang van de indexering aansluit bij de loonstijging op basis van de CAR-UWO, zie ook Tabel 1.

Tabel 1: vergelijking indexering en CAO loonontwikkeling

Jaar	Loonvoet sector overheid	Stijging cao structurele deel
2019	2,70%	3,25%
2020	3,40%	3%
Subtotaal 2019 -2020	**6,19%**	**6,35%**
2021	2,80%	Onbekend

Voor 2020 heef ABP een lichte stijging van de pensioenpremies doorgevoerd. Dit geeft geen aanleiding een verzoek tot aanvullende indexering in te dienen. Voor 2021 verwacht ABP wel een forse stijging[1]. De ontwikkeling van de pensioenpremies vormt daarmee een grote onzekerheid voor de begroting 2021. Indien de pensioenpremies werkelijk flink gaan stijgen, zal deze stijging voor het jaar 2021 conform de afspraken rondom indexering onttrokken worden uit de reserve en niet tot een voorstel voor de verhoging van de gemeentelijke bijdrage. Na vaststelling van de kaderbrief wordt de gemeentelijke bijdrage immers niet meer aangepast.

[1] Website ABP, bekeken op 27 januari 2020, https://www.abp.nl/werkgevers/nieuws/pensioenpremie-stijgt-licht-in-2020.aspx,

2.3 Kosten overgangsregeling FLO

Als gevolg van het uitwerkingsakkoord FLO vallen de kosten van de overgangsregeling FLO de komende jaren hoger uit dan begroot. Het uitwerkingsakkoord is het gevolg van het overleg tussen de brandweerkamer en de vakbonden over het verhogen van de AOW leeftijd en het vervallen van het Levensloop sparen. In het akkoord is overeengekomen dat de Levensloop uitkering versneld op een spaarrekening van de medewerker gestort moet worden. Over de gehele looptijd van de regeling zijn de kosten budgetneutraal voor VRBZO. Wel worden de kosten volgens een ander patroon gerealiseerd dan begroot. Hierdoor ontstaat in de periode tot en met 2028 een incidenteel tekort van ruim € 5,0 miljoen. In de jaren na 2028 slaat dit beeld om in een overschot van ongeveer gelijke omvang. Het incidentele tekort tot en met 2028 wordt afgedekt met incidentele middelen. Voor de kosten tot en met 2024 is een bestemmingsreserve FLO gevormd van € 4,1 miljoen. Voor de periode van 2025 tot en met 2028 moet de bestemmingsreserve FLO de komende jaren met € 0,9 miljoen aangevuld worden. Meer informatie over de bestemmingsreserve FLO is opgenomen onder 6.3.4 Bestemmingsreserve Arbeidshygiëne wordt FLO.

2.4 Loonkosten vrijwilligers

Verwacht wordt dat de loonkosten voor vrijwilligers zullen stijgen als gevolg van aanpassingen in de rechtspositie van vrijwilligers. Kort samengevat: beroepsmedewerker voeren hetzelfde werk uit als vrijwilligers, maar krijgen een ongelijke beloning. Zowel landelijk als regionaal wordt gezocht naar manieren om de kostenstijging te beperken. Ook vindt er nog een lobby plaats om er vanuit het rijk compensatie voor te ontvangen. Een exacte raming kan daarom nog niet gemaakt worden. Om deze reden wordt de kostenstijging nog niet opgenomen in de begroting, maar verwerkt in de risicoparagraaf en daarmee betrokken in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen. Bij de bepaling van onze risico's gaan we op basis van landelijke gemiddelden voor onze regio voorlopig uit van een mogelijke stijging van de kosten van brandweervrijwilligers van €1.500.000 indien geen mitigerende oplossingen worden gevonden.

2.5 Omgevingsadvisering

Op 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet van kracht. Dat betekent dat op die datum inwoners en bedrijven in onze regio volgens de voorschriften uit de Omgevingswet een vergunning moeten kunnen aanvragen, een melding moeten kunnen doen, respectievelijk op basis van proforma omgevingsplannen van de gemeenten moeten kunnen afwegen waar in onze regio welk initiatief mogelijk is zónder vergunning dan wel melding. Vergunningen moeten in maximaal 8 weken worden verleend (waar dat nu maximaal 26 weken is). Er dient integraal toezicht gehouden te worden of initiatiefnemers zich houden aan de (deels nieuwe) wet- en regelgeving, bepalingen uit het omgevingsplan, en de voorschriften uit de vergunning.

In de periode tussen 2021 en 2029 zullen omgevingsvisies en omgevingsplannen met omgevingswaarden moeten worden opgesteld. Tevens moet gebiedsinformatie uit onder meer omgevingsplannen juist en volledig ontsloten worden in het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO).

Gemeenten (provincie en waterschap) hebben primair de verantwoordelijkheid om bovenstaande in te regelen en te borgen. Dit betekent enerzijds dat zij binnen hun eigen organisatie het nodige te doen hebben in het inrichten van processen, het digitaal ontsluiten van informatie en het opleiden van de eigen medewerkers.
Anderzijds zullen de verbonden partijen ODZOB, GGDBZO en VRBZO, die in opdracht van de gemeenten taken uitvoeren in het ruimtelijke en sociale domein, eveneens processen moeten (her)inrichten, informatie moeten ontsluiten en medewerkers moeten opleiden en trainen.

3 Indexeringen

3.1 Indexering gemeentelijke bijdrage

Jaarlijks wordt de gemeentelijke bijdrage in de begroting geïndexeerd. De vier gemeenschappelijke regelingen die voor alle 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant werken gebruiken dezelfde systematiek om de voorgestelde indexering te bepalen. Hierbij is de hoogte van de indexeringen gebaseerd op de ramingen uit de nieuwste Macro Economische Verkenning van het Centraal Planbureau. Hierbij wordt steeds de Macro Economische Verkenning gehanteerd die betrekking heeft op het jaar voorafgaand op het begrotingsjaar. Hier is voor gekozen omdat de Macro Economische Verkenning steeds in september uitkomt en dan betrekking heeft op het aanstaande kalenderjaar. Voor de begroting 2021 baseert VRBZO zich op de Macro Economische Verkenning die betrekking heeft op 2020[2].

In december 2019 heeft ons Algemeen Bestuur bij vaststelling van de Kadernota ingestemd met een indexering van de gemeentelijke bijdrage van 2,35% voor 2021.

Tabel 2: Indexering gemeentelijke bijdrage als percentage

Indexering 2021	Wegingsfactor	Kengetal MEV 2020
Loonvoet sector overheid	62,50%	2,80%
Prijs overheidsconsumptie	37,50%	1,60%
Gewogen index		**2,35%**

De index van 2,35% wordt op de totale gemeentelijke bijdrage toegepast en komt dan overeen met een stijging van afgerond €1 miljoen.

Tabel 3: Indexering gemeentelijke bijdrage in euro's

Onderwerp	Bijdrage regulier	Bijdrage bevolkingszorg	Totaal
Gemeentelijke bijdrage 2020	€ 42.388.885	€ 240.277	€ 42.629.162
Indexering 2,35%	€ 996.139	€ 5.647	€ 1.001.786
Gemeentelijke bijdrage 2021	**€ 43.385.024**	**€ 245.924**	**€ 43.630.948**
Waarvan indexering loonkosten	62,50%	2,80%	€ 746.011
Waarvan indexering prijzen	37,50%	1,60%	€ 255.775
Totaal			**€ 1.001.786**

[2] Macro Economische Verkenning 2020, Central Planbureau, september 2019

3.2 Indexering rijksuitkering

De afgelopen jaren heeft het Rijk elk jaar indexering van haar uitkering toegepast. De omvang van deze indexering wordt altijd pas lopende het begrotingsjaar bekend. In de begroting wordt daarom steeds aangenomen dat de indexering van de rijksuitkering gelijk is aan die van de gemeentelijke bijdrage. De werkelijke indexering bleek net wat lager. Voor 2021 zal daarom een correctie worden toepast zodat de begrote bijdrage 2021 weer overeenkomt met de aankondigde bijdrage voor 2020, verhoogd met indexering. De correctie komt uit op circa €50.000.

3.3 Indexering overige inkomsten

De overige inkomsten van VRBZO zijn beperkt. Daar waar van toepassing worden ze in de begroting geïndexeerd conform de indexering van de gemeentelijke bijdrage.

3.4 Indexering lasten

3.4.1 Indexering loonkosten

De ontwikkeling van de loonkosten voor 2021 is nog onbekend. De huidige CAO is in 2021 niet meer geldig. VRBZO gaat daarom voor de begroting 2021 uit van een gelijke verhoging van de loonkosten als er via indexering beschikbaar komt.

3.4.2 Indexering overige kosten

Voor de overige kosten wordt een budget gereserveerd in de begroting waarmee waar nodig indexeringen kunnen worden toegepast. Deze reservering vindt per programmaproduct plaats, waardoor de daadwerkelijke verhoging van individuele budgetten als administratieve wijziging kan worden uitgevoerd en daarmee niet nogmaals om bestuurlijke goedkeuring vraagt.

De indexering van overige kosten kan nog niet onderbouwd worden met ramingen van het Centraal Planbureau voor 2021. We houden in de begroting daarom eenzelfde indexering voor overige kosten aan als in de indexering van de gemeentelijke bijdrage is gehanteerd.

4 Begroting per programmaproduct

4.1 Programma Brandweerzorg

4.1.1 Risicobeheersing

Voorkomen is beter dan genezen
Risicobeheersing is een schakel in een lange keten. Een keten die erop gericht is incidenten en rampen te voorkomen of de kans erop zo klein mogelijk te houden. In vaktermen heet dat risicobeheersing.

De gevolgen van een incident of ramp kun je voorkomen of beperken:

- Door mensen bewust te maken van de risico's en aan te zetten tot veiliger gedrag.
- Door maatregelen te nemen die de risico's verkleinen.

Daarom adviseert VRBZO gemeenten en bedrijven hoe ze risico's kunnen beperken. Ook informeren we hen over de mogelijke gevolgen als de preventie niet op orde is.

Een VRBZO-advies is waardevol, omdat het is opgesteld met oog voor alle onderdelen van de veiligheidsketen. Niet belicht vanuit één positie of een verkokerde blik, maar een integraal advies, omdat wij al die onderdelen zelf 'in huis hebben'.

Kengetallen
Voor risicobeheersing hanteren we de volgende kengetallen:

	2019 (realisatie)	2021 (prognose)	Evt. toelichting
Advisering brandveiligheid	1.755 adviezen	1.750 adviezen	Externe veiligheid milieu + RO, bouwadvies, advies gebruiksvergunning en –melding, advies PvE
Advisering evenementen	530 adviezen	530 adviezen	
Advisering binnen normtijd	82% binnen de afgesproken normtijd	90% binnen de afgesproken normtijd	
Controles brandveiligheid (bouwwerken en evenementen)	1.363 controles	1.875 controles	
Gestarte handhavingsprocedures n.a.v. controles	51 procedures	50 procedures	Het gaat hierbij om: zienswijze behandeling, handhavingsbeslui ten, last onder dwangsom, of

	2019 (realisatie)	2021 (prognose)	Evt. toelichting
brandveiligheid			bestuurlijke strafbeschikking
Onregelmatigheden bij BRZO bedrijven a) **Incidenten met uitruk** b) **Gemelde ongewone voorvallen** **c) Geconstateerde overtredingen**	a) Uitrukken: 16 b) Gemelde voorvallen: 22 c) Overtredingen: 30	a) Uitrukken: 17 b) Gemelde voorvallen: 28 c) Overtredingen: 36	Het verwachte aantal onregelmatigheden is gebaseerd op 3-jarig gemiddelde. Onze invloed is marginaal, maar we blijven in gesprek met bedrijven, provincie en ODZOB om veiligheidsrisico's te beperken en de veiligheidscultuur – en maatregelen te bevorderen

Financieel

De begrote lasten voor risicobeheersing stijgen in 2021 met €0,2 miljoen ten opzichte van vorig jaar. Deze stijging is het gevolg van de begrote indexeringen, met name van de loonkosten. Verder valt het op dat de baten in 2020 en 2021 €0,3 miljoen lager begroot zijn dan de realisatie van 2019. Dit komt doordat in 2019 incidenteel op verzoek van enkele gemeenten extra activiteiten zijn uitgevoerd die we in rekening mochten brengen bij de betreffende gemeenten. Ook kende enkele opleidingen incidenteel extra deelnemers. Deze inkomsten zijn niet verwerkt in de begroting 2021.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Risicobeheersing	€ 5,7 mln	€ 5,7 mln	€ 5,9 mln	€ 0,9 mln	€ 0,6 mln	€ 0,6 mln

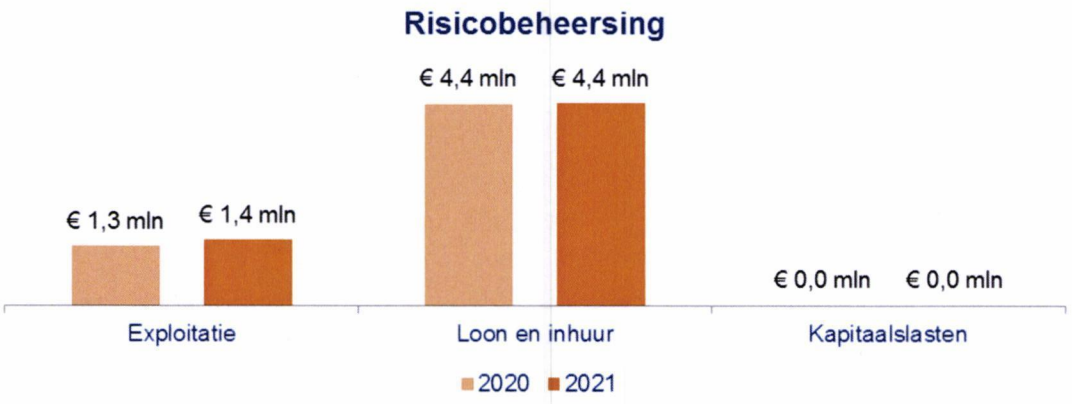

4.1.2 Incidentbestrijding

Als er dan tóch iets gebeurt...
dan komen we.

Stel, er komt een melding binnen bij de **meldkamer**. Er is bijvoorbeeld een brand of er is een ongeluk gebeurd. De centralisten beoordelen welke **hulpverleningsdiensten** (brandweer, ambulance en/of politie) moeten komen en alarmeren de betreffende organisaties. Vervolgens komen de hulpdiensten in actie.

Eenmaal aangekomen op de plaats van het incident hebben onze hulpdiensten 2 prioriteiten:

- **beperken** van het aantal **slachtoffers** (en hun eventuele verwondingen)
- **beperken** van de **schade**

De aandacht gaat eerst uit naar mensen en dieren, daarna pas naar materialen, gebouwen, enz. Maar hulpverleners houden tijdens hun werk ook oog voor hun eigen veiligheid.

Kengetallen
Voor incidentbestrijding hanteren we de volgende kengetallen:

	2019 (realisatie)	2021 (prognose)	Evt. toelichting
Paraatheid / beschikbaarheid	N.n.b.	90%	
Opkomsttijd behaald (conform bestuurlijk vastgestelde normtijden brandweerzorg voor die incidenten waarvoor normtijden zijn vastgesteld)	70,7%	70%	
Vakbekwaamheid	100%	100%	
Aantal incidenten (uitgerukt): - **Brand** - **Ongeval** - **Automatisch alarm** - **Overig**	Brand: 1.777 Ongeval: 395 Alarm: 979 Overig: 2.143 **Totaal: 5.294**	Brand: 1.800 Ongeval: 390 Alarm: 900 Overig: 2.000 **Totaal: 5.090**	Categorie 'Overig' omvat met name: - Reanimatie; we verwachten een stijging van aantal reanimaties omdat posten hiervoor inzetbaar zijn en vaker worden gealarmeerd. - dienstverlening bij storm / overlast weer: door extreem weer zien we vaker hulpverzoeken voor dienstverlening na een storm of wateroverlast. - dienstverlening t.b.v. meting gevaarlijke stoffen / CO2 - dienstverlening bij liftopsluiting

Financieel

De lasten bij incidentbestrijding stijgen in 2021 met € 1,6 miljoen ten opzichte van 2020. Deze stijging komt door indexering van budgetten en de kosten FLO. Naast de indexering vindt er ook een verschuiving van budgetten plaats naar ondersteuning organisatie. Het valt op dat de inkomsten in 2019 hoger zijn uitgevallen dan begroot is voor 2021. Dit komt doordat er in 2019 een eerste uitbetaling van € 0,9 miljoen heeft plaatsgevonden van levensloopsaldo's van medewerkers. Ook werd in 2019 een deel van de rijksuitkering nog verantwoord bij het onderdeel incidentbestrijding. In de begroting 2020 en 2021 wordt deze bijdrage verantwoord bij financiering.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentbestrijding	€ 31,8 mln	€ 34,4 mln	€ 35,1 mln	€ 2,2 mln	€ 0,9 mln	€ 0,9 mln

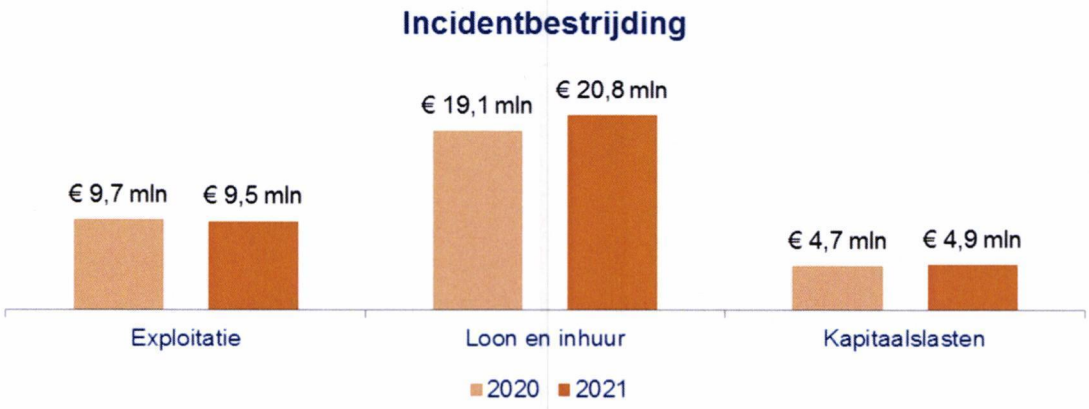

4.2 Veiligheid

4.2.1 GHOR

Inhoud

De GHOR (= de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio) coördineert tijdens een ramp de hulpverlening van de verschillende medische instanties: de GGD, de meldkamer ambulancezorg, de ambulancedienst, de ziekenhuizen, de huisartsen en het Rode Kruis. Daarnaast adviseert de GHOR over maatregelen die de volksgezondheid beschermen bij ongevallen of rampen met (dreigend) gevaar voor mens en milieu. Bijvoorbeeld wanneer er gevaarlijke stoffen vrijkomen of een grootschalige uitbraak van een infectieziekte dreigt.

Financieel

De GHOR toont financieel een stabiel beeld. Ook bij het onderdeel GHOR vindt indexering plaats, maar door de geringe omvang van de totale lasten is dit door afronding niet zichtbaar.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
GHOR	€ 0,9 mln	€ 1,0 mln	€ 1,0 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln

4.2.2 Bevolkingszorg

Inhoud

Gemeenten vervullen een essentiële rol in de crisisbeheersing, bijvoorbeeld als het gaat om hetcommuniceren over het incident of de crisis en om betrokkenen op te vangen. Als de hulpverleningsdiensten klaar zijn met hun inzet, liggen er voor de gemeenten vaak nog taken. Bijvoorbeeld interne en/of externe onderzoeken begeleiden of inventariseren wat de schade was. De zorg voor de bevolking wordt door gemeenten ingevuld met een ondersteunende rol vanuit VRBZO.

Financieel

Bevolkingszorg toont financieel een stabiel beeld. De stijging van de lasten wordt veroorzaakt door indexering. De baten die in 2019 nog bij Bevolkingszorg verantwoord werden, zijn nu toegevoegd aan het onderdeel financiering. Dit om expliciet de gemeentelijke bijdrage zichtbaar te kunnen maken in de bestuurlijke weergave van de begroting. De baten komen hierdoor in 2021 lager uit dan in 2019.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bevolkingszorg	€ 0,5 mln	€ 0,4 mln	€ 0,5 mln	€ 0,2 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln

4.2.3 Crisisbeheersing

Samen voorbereid op een crisis
Vaak blijft een **incident** wat omvang betreft beperkt. Dan is de inzet van 1 of 2 hulpdiensten genoeg. Maar soms neemt een incident **grotere vormen** aan. Denk aan:

- een brand die overslaat naar een verzorgingscentrum met patiënten die niet zelfstandig uit bed kunnen;
- een festival in de buitenlucht dat getroffen wordt door een zomerstorm, waarna een podium instort en er paniek uitbreekt;
- een stroomstoring, waardoor internet en telefonie niet meer functioneren, de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties uitvallen en zorginstellingen zonder stroom komen te zitten;
- De uitbraak van een pandemie

Bij de bestrijding van dit soort complexe incidenten zijn meestal meerdere hulpdiensten en de gemeente betrokken. We **'schalen dan op'**, zoals dat heet. Dat betekent dat we meer hulpverleners oproepen, maar ook collega's van gemeenten en bestuurders.

VRBZO bundelt de krachten van de hulpdiensten. **Samen** zorgen we ervoor dat de situatie zo snel mogelijk stabiel en veilig is, zodat de dagelijkse gang van zaken kan worden hervat. De gemeente is daarna verantwoordelijk voor de nazorg aan inwoners die getroffen zijn door het incident.

Kengetallen
Voor Crisisbeheersing hanteren we de volgende kengetallen.

	2019 (realisatie)	2021 (prognose)	Evt. toelichting
Aantal afgehandelde GRIP situaties	GRIP 1: 5 GRIP 2: 2 GRIP 3: 0 GRIP 4: 0	GRIP 1: 5 GRIP 2: 2 GRIP 3: 1 GRIP 4: 0	De prognose van het aantal GRIP 1 en 2 incidenten is gebaseerd op het langjarig gemiddelde. Daarnaast zien we gemiddeld eens in de 2 à 3 jaar een majeur (GRIP 3) incident.
Opkomsttijd crisisteams binnen norm	Nntb	85%	
Leeropbrengst na GRIP	87 leerpunten om te: - verbeteren: 60 - behouden: 27	75 leerpunten	
Uitgevoerde verbeterpunten n.a.v. GRIP evaluatie (% van totaal)	Nntb	75%	

Financieel

Ook bij het onderdeel Crisisbeheersing vindt indexering plaats, maar door de geringe omvang van de totale lasten is dit door afronding niet zichtbaar.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Crisisbeheersing	€ 1,2 mln	€ 1,2 mln	€ 1,2 mln	€ 0,1 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln

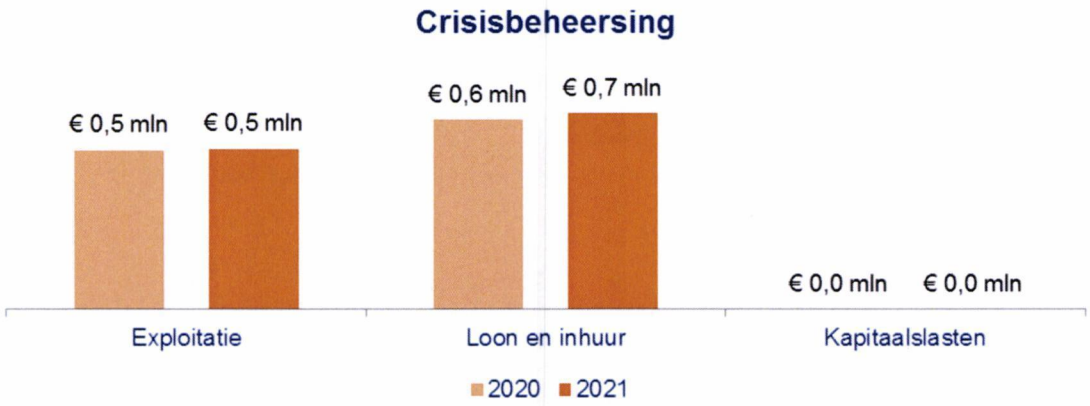

4.2.4 Gemeenschappelijke meldkamer

Inhoud

De meldkamer is verantwoordelijk voor de intake en uitvraag van meldingen, de inzet en alarmering van hulpdiensten, de coördinatie en (indien nodig) de opschaling binnen de regio. Centralisten van de brandweer, de ambulancedienst en de politie werken hier samen. De meldkamers van Brabant-Zuidoost en Brabant-Noord zijn samengevoegd tot één meldkamer in 's-Hertogenbosch.

Financieel

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de gemeenschappelijke meldkamer is inmiddels overgegaan naar de Politie. Hierdoor verdwijnen in 2020 ook de laatste onderdelen van de GMK uit onze begroting.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
GMK (exc.MKA)	€ 1,7 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln	€ 0,2 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln

4.3 Zorg

Inhoud

De tekst in dit onderdeel wordt aangeleverd door de GGD en is exact gelijk aan het onderdeel over ambulancezorg in de GGD begroting 2021. De layout die door de GGD gehanteerd wordt, wijkt sterkt af van de layout in de rest van deze begroting. Dit onderdeel is daarom opgenomen als bijlage 9.

Financieel

De indexering van de baten en lasten wijkt voor de ambulancezorg af van de overige indexeringen. De baten voor de Ambulancezorg en Meldkamer ambulancezorg worden geïndexeerd op basis van de indexering van de Nederlandse Zorgautoriteit. Helaas is de omvang van de indexering van deze budgetten pas in de loop van 2020 bekend. In de primaire begroting 2021 wordt voor daarom geen indexering aangehouden. Via een begrotingswijziging wordt later alsnog de juiste indexering toegepast.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Ambulancezorg	€ 20,5 mln	€ 22,9 mln	€ 22,9 mln	€ 20,5 mln	€ 22,9 mln	€ 22,9 mln
MKA	€ 1,9 mln	€ 1,8 mln	€ 1,8 mln	€ 1,8 mln	€ 1,9 mln	€ 1,9 mln

4.4 Ondersteuning organisatie

Inhoud

In het programma Ondersteuning organisatie vinden de werkzaamheden van de sector bedrijfsvoering plaats zoals HRM, Financiën, Informatie en automatisering, directie- en bestuur ondersteuning en communicatie. Naast de activiteiten van de sector bedrijfsvoering zijn de kosten van leidinggevenden verantwoord in dit programma. Zoals de naam van het programma reeds doet vermoeden worden hier de kosten verantwoord gericht op het soepel verlopen van het primaire proces.

Vanuit het bestuur is expliciet aandacht gevraagd voor de samenwerking met andere gemeenschappelijke regelingen in Brabant-Zuidoost. Mede onder regie van twee gemeentesecretarissen heeft dit de afgelopen jaren onder meer geleid tot:

- Een gezamenlijke planning van het aanbieden van de begroting en jaarstukken;
- Het organiseren van een gezamenlijke voorlichtingsavond over de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen;
- Op basis van een gemeenschappelijk model zijn de controleverordening, financiële verordening, de notitie algemene reserve en de beleidsregel reserves en voorzieningen opgesteld;
- Het inrichten van gezamenlijke huisvesting met de RAV in Eindhoven Woensel;

Beleidsindicatoren Besluit Begroting en Verantwoording

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft een set met verplichte beleidsindicatoren voor. In totaal beschrijft het Besluit Begroting en Verantwoording 39 indicatoren. Deze indicatoren hebben betrekking op de taakvelden van Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost. Het betreft de zes indicatoren uit het taakveld Bestuur en ondersteuning.

Indicator	Waarde
Formatie per 1000 inwoners	0,46
Bezetting per 1000 inwoners	0,46
Apparaatskosten per inwoner	€ 68
Externe inhuur % van loonsom	0,12%
Externe inhuur totaal	€ 38.000
Overhead als % van totale lasten	18%

Eigen kengetallen

	2019 (realisatie)	2021 (prognose)	Evt. toelichting
Ziekteverzuim	3,88%	< 4,5%	Het gemiddelde (landelijke) verzuimpercentage in de bedrijfstak 'Openbaar Bestuur & Overheidsdiensten' bedraagt 5,4% over afgelopen 5 jaar *(bron: CBS)*
Formatie vs. bezetting	95,9%	90% - 100%	

Financieel

De lasten bij het onderdeel ondersteuning organisatie stijgen door indexering en door een verschuiving van budget vanuit Incidentbestrijding.

	Lasten			Baten		
	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Ondersteuning organisatie	€ 9,2 mln	€ 9,1 mln	€ 9,4 mln	€ 0,1 mln	€ 0,0 mln	€ 0,0 mln

5 Financiële overzichten

5.1 Schatkistbankieren

Bij schatkistbankieren dienen de decentrale overheden, alsook VRBZO, hun tegoeden aan te houden bij het Ministerie van Financiën. Bij verplicht schatkistbankieren is het niet meer mogelijk beleggingen en deposito's zelfstandig aan te gaan buiten het drempelbedrag. Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal van de decentrale overheid. Voor VRBZO geldt dat het drempelbedrag in 2021 ongeveer € 580.000 groot is. Bij het opstellen van de bestuurlijke tussenrapportages en de jaarrekening zal gerapporteerd worden over in hoeverre aan dit drempelbedrag is voldaan.

5.2 Investeringsbegroting

De investeringsbegroting is opgenomen als bijlage 8.

De geplande investeringen die zijn toegevoegd in de jaarschijf 2024 betreffen vervangingsinvesteringen in ondermeer drie tankautospuiten, vijf haakarmvoertuigen, een hoogwerker, persoonlijke beschermingsmiddelen, werkstations en servers.

5.3 Overzicht incidentele baten en lasten

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost heeft slechts beperkt incidentele baten. De meeste baten zijn in hun aard structureel, zoals de gemeentelijke bijdragen, uitkering van het Rijk en de bijdrage van zorgverzekeraars. Ook voor in omvang meer wisselende baten, zoals de deelname van externen aan trainingen en detachering van medewerkers is in de

meerjarenbegroting een vast basisniveau opgenomen. De schommeling in deze baten kan de organisatie voldoende opvangen.

5.4 Overzicht financiële taakstellingen en eerdere bezuinigingen

De Veiligheidsregio had in de periode 2014 tot en met 2017 en in 2019 een bezuinigingstaakstelling opgenomen in haar begroting. In die periode is er voor een bedrag van € 5,1 miljoen aan bezuinigingen gerealiseerd.

In 2020 zijn daarnaast de structurele kosten voor Arbeidshygiëne (€ 0,4 miljoen) afgedekt met structurele middelen. De middelen in de bestemmingsreserve Arbeidshygiëne (€ 3,5 miljoen) zijn hierdoor beschikbaar voor dekking van een deel van de incidentele kosten van de overgangsregeling FLO.

Voor de begroting 2021 is geen taakstelling opgenomen.

6 Verplichte paragrafen

6.1 Risicomanagement en weerstandsvermogen

VRBZO heeft in 2019 de beleidsnota Risicomanagement & Weerstandsvermogen geëvalueerd en herijkt. De beleidsnota is in december 2019 door het Algemeen Bestuur vastgesteld voor de periode 2020 - 2023. De belangrijkste beleidsuitgangspunten voor VRBZO op gebied van risicomanagement zijn:

- Risico's in een cyclisch proces inventariseren, beoordelen en monitoren via een continuiteïtsplan;
- De instelling van een weerstandsvermogen heeft als doel om een stabiele (trendmatige) ontwikkeling van de gemeenschappelijke bijdrage te waarborgen.
- Streven naar een ratio weerstandsvermogen van 1 of hoger. De hoogte van de algemene reserve is vastgesteld op € 2,0 miljoen.

6.1.1 Risico-inventarisatie en monitoring

Het risico-overzicht in het continuïteitsplan gaat uit van een indeling die bestaat uit een matrix waarbij de assen worden gevormd door de factoren kans en impact. Met kans wordt bedoeld welke mate van waarschijnlijkheid er bestaat dat een risico zich manifesteert. Met impact wordt bedoeld de negatieve financiële invloed die een risico mogelijk heeft op de continuïteit van de dienstverlening. Door het inschatten van kans en (financiële) impact (scoren op een schaal van 1 tot 5) vindt rangordening van risico's plaats.

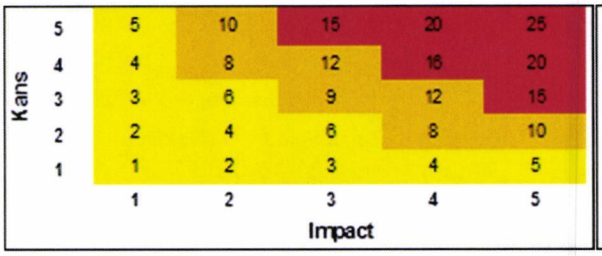

Score	Kans	Impact
1	Zeer onwaarschijnlijk / nihil	< € 0,10 mln
2	Onwaarschijnlijk	€ 0,10 mln - € 0,25 mln
3	Reëel (50/50)	€ 0,25 mln - € 0,50 mln
4	Waarschijnlijk	€ 0,50 mln - € 1,00 mln
5	Zeer waarschijnlijk	> € 1,00 mln

De kans of impact van onderstaande risico's zijn van die mate dat er rekening mee moet worden gehouden dat ze zich voordoen. Tijdens de reguliere planning en control gesprekken worden de risico's besproken en bijgesteld. De risico's, en eventueel genomen beheersmaatregelen om de impact te dempen, worden gemonitord en periodiek gewogen door het managementteam.

Onderwerp	Kans	Impact (€ mln)
1. Risico's in de algemene bedrijfsvoering, voornamelijk door: - Stijging premies voor (vrijwilligers)verzekeringen en pensioenen, wijzigingen in beleid FLO-regeling beroepsbrandweer; - Kosten die voortvloeien uit bedrijfskritische specialistische functies (bijvoorbeeld kostbare opleidingen of inhuur op gebied van brand- en omgevingsveiligheid, business intelligence, ICT etc.) - Eigen risicodrager WW	Zeer waarschijnlijk	€ 0,5 – € 1,0
2. Majeure wijzigingen in het bestaande model van brandweerzorg: - Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) en Europese richtlijn rechtspositie brandweervrijwilligers	Waarschijnlijk	€ 0,5 – € 1,0
3. Ernstige verstoring door incidenten, rampen en crises: - Kosten voortvloeiend uit bestrijding van een majeur incident	Reëel	€ 0,5 – € 1,0
Totaal		**€ 1,5 – € 3,0**

Bij de kwantificering van de impact is rekening gehouden met incidentele risicobedragen. De risico's met betrekking tot algemene bedrijfsvoering en majeure wijzigingen in model brandweerzorg hebben op onderdelen een structureel karakter. Dit betekent dat bij het voordoen van dit risico incidenteel vanuit het weerstandsvermogen een onttrekking kan worden gedaan.

Het is niet reëel dat bovengenoemde risico's zich gelijktijdig voordoen. Tevens is de impact van een ernstig incident en de majeure wijzigingen in model brandweerzorg (nog) lastig te kwantificeren.

Mede gelet op bovenstaande houdt VRBZO rekening met een totaal risicobedrag van € 2,0 miljoen.

6.2 Staat van reserves en voorzieningen

	2019	2020			Primaire begroting 2021		
Voorzieningen	**Eindstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Eindstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Eindstand**
Onderhoud Gebouw ROC	647.238	68.400	-53.714	661.924	70.000	-26.597	705.327
Totaal	**647.238**	**68.400**	**-53.714**	**661.924**	**70.000**	**-26.597**	**705.327**

	2019	2020			Primaire begroting 2021		
Reserves	**Eindstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking/ Vrijval**	**Eindstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Eindstand**
Algemene reserve	1.999.999			1.999.999			1.999.999
Investeringen	217.807			217.807			217.807
Arbeidshygiëne	3.522.256		-3.522.526	0			0
FLO	0	4.169.129	-1.000.000	3.169.126		-1.114.000	2.055.126
GMK	500.000			500.000			500.000
Totaal	**6.240.061**		**-4.522.256**	**5.886.931**	**0**	**-1.114.000**	**5.070.061**

6.3 Toelichting op de staat van reserves en voorzieningen

6.3.1 Voorziening groot onderhoud Regionaal Opleidingscentrum

Op basis van een in 2019 opgesteld meerjarenonderhoudsplan vindt jaarlijks een storting plaats in de voorziening groot onderhoud ROC. De jaarlijkse storting in de voorziening bedraagt met ingang van 2021 €70.000. Op basis van het oude plan bedroeg de jaarlijkse storting € 68.400,-- . Conform het meerjarenonderhoudsplan is voor 2021 ook een onttrekking uit de voorziening begroot.

6.3.2 Algemene reserve

Deze reserve is bestemd voor het opvangen van financiële risico's en van schommelingen in de exploitatiesfeer. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van januari 2018 is het Nota algemene reserve vastgesteld. Daarmee is tevens besloten dat de hoogte van de algemene reserve niet is gebaseerd op de risico's waar de organisatie mee te maken heeft, maar gekoppeld is aan de totale baten van de organisatie. Op basis van die notitie is voor VRBZO een gewenste omvang van de algemene reserve vastgesteld tussen de €2.000.000 en €2.400.000.

Op basis van het jaarlijks op te stellen continuïteitsplan, zoals benoemd in het rapport over risicomanagement en dat onderdeel uitmaakt van de P&C-cyclus, worden de risico's wel nog steeds gemonitord. Daarbij kunnen ook risico's worden toegevoegd danwel komen te vervallen.

6.3.3 Bestemmingsreserve t.b.v. investeringen

Deze bestemmingsreserve is in 2008 in het leven geroepen naar aanleiding van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording. Investeringen in software dienen geactiveerd te worden onder de materiële vaste activa en de hiervoor bestemde financiële middelen worden aangewend ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten. Het betreft hier met name investeringen in pakketten ter verbetering van de bedrijfsvoering. Aan deze reserve zullen geen middelen weer worden toegevoegd. Er zijn op dit moment ook geen activa waarvoor een onttrekking plaatsvindt. Zodra deze volledig is benut zal deze komen te vervallen.

6.3.4 Bestemmingsreserve Arbeidshygiëne wordt FLO

6.3.4.1 Arbeidshygiëne

Op basis van de jaarcijfers 2019 zijn structurele middelen geïdentificeerd en gereserveerd voor dekking van de structurele kosten voor Arbeidshygiëne (€440.000). Hierdoor kunnen de incidentele middelen in de bestemmingsreserve Arbeidshygiëne (€ 3,5 miljoen) ingezet worden om de incidentele kosten voor de overgangsregeling FLO gedeeltelijk te dekken.

6.3.4.2 FLO

Vanuit deze reserve worden de meerkosten die VRBZO maakt ten behoeve van FLO opgevangen. De toevoeging aan de reserve FLO in 2020 is opgebouwd uit het eindsaldo van de bestemmingsreserve Arbeidshygiëne (€ 3.522.526) en het te bestemmen resultaat over het boekjaar 2019 (€ 646.870).

Voor de meerkosten tot en met 2024 is een bestemmingsreserve FLO gevormd van € 4,1 miljoen. Voor de periode van 2025 tot en met 2028 moet de bestemmingsreserve FLO de komende jaren met € 0,9 miljoen aangevuld worden.

6.3.5 Bestemmingsreserve GMK

Vanuit het Rijk ontving VRBZO een eenmalige compensatie van €500.000 bedoeld voor het afdekken van frictiekosten voor de vorming van de landelijke meldkamer. Dit bedrag is niet gebaseerd op een onderbouwing van werkelijke frictiekosten, maar betreft een lumpsum vergoeding die elke veiligheidsregio heeft ontvangen. Verwachte frictie voor VRBZO is met name gerelateerd aan hogere personeelskosten voor medewerkers die boventallig worden.

6.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost heeft geen kapitaalsgoederen zoals bedoeld in het Besluit Begroting en Verantwoording (wegen, riolering, water, groen en openbare gebouwen).

Voor het onderhoud van de brandweerkazernes, in eigendom van Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, zijn specifieke afspraken gemaakt. Deze kazernes zijn in 2014 gekocht, met het doel deze na uiterlijk tien jaar weer terug te verkopen aan de betreffende gemeente. De Veiligheidsregio doet om die reden een storting in een door de betreffende gemeente

beheerd onderhoudsfonds. De omvang van de storing is gebaseerd op een Meerjarenonderhoudsplan. Het onderhoud van deze brandweerkazernes sluit daarmee aan bij de gemeentelijke gebruiken.

Het onderhoud van alle overige kapitaalgoederen is er op gericht de kapitaalsgoederen steeds in voldoende conditie te hebben om de operationele inzet te waarborgen. In de begroting zijn hier structurele budgetten voor gereserveerd.

6.5 Financiering

6.5.1 Hoofdcomponenten

De financiering van Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost kent drie hoofdcomponenten:

1. Gemeentelijke bijdragen;
2. Bijdragen van zorgverzekeraars;
3. Bijdrage van het ministerie van Veiligheid en Justitie

Daarnaast ontvangt Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost nog diverse kleinere bijdragen. In totaal ontvangt Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost de volgende bijdragen:

Onderwerp	Bedrag 2021
Bijdragen deelnemende gemeenten	€ 43.630.949
Bijdrage zorgverzekeraars	€ 24.820.000
Bijdrage rijk	€ 6.678.585
Uit reserve	€ 1.114.000
Overig	€ 1.875.132
Totale baten 2021	**€ 78.118.666**

6.5.2 Rentelasten

Het overzicht van de rentelasten is opgenomen in bijlage 5.

6.5.3 Renterisiconorm

VRBZO loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de Wet FIDO de renterisiconorm geformuleerd. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen, dit ter bescherming van de financiële positie. Met deze norm bevordert de Wet FIDO een solide financieringswijze bij openbare lichamen. Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet FIDO wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de rekening van het komende jaar. De norm schrijft voor dat maximaal 20% van het begrotingstotaal in een bepaald jaar gebruik mag worden voor aflossing of herfinanciering van een lening. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost voldoet hier voor elk van de vier jaarschijven van deze begroting aan.

	2021	2022	2023	2024
Omvang begroting	€ 78,1 mln	€ 78,0 mln	€ 77,8 mln	€ 77,5 mln
20% norm	**€ 15,6 mln**	**€ 15,6 mln**	**€ 15,6 mln**	**€ 15,5 mln**
Aflossing	€ 4,4 mln	€ 3,3 mln	€ 2,8 mln	€ 2,7 mln
Herfinanciering of renteverandering	€2,0 mln	€ 0	€ 0	€ 4,6 mln
Totaal	**€ 6,4 mln**	**€ 3,3 mln**	**€ 2,8 mln**	**€ 7,3 mln**

6.6 Bedrijfsvoering

6.6.1 Rechtmatigheidsverklaring

Naar aanleiding van de voorstellen van de commissie Depla, in het rapport 'Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten" legt met ingang van het verslagjaar 2021 het College van burgemeester en wethouders ("college") bij een gemeente in de jaarrekening verantwoording af over de rechtmatigheid. Waar in het rapport wordt gesproken over College van burgemeester en wethouders, geldt hetzelfde voor het (dagelijks) bestuur van gemeenschappelijke regelingen. Daar waar gemeente staat, dient ook gemeenschappelijke regeling gelezen te worden. De verantwoording over de rechtmatigheid gaat na een wetswijziging deel uitmaken van de jaarrekening, zodat de aandacht voor en de controle op rechtmatigheid op het huidig kwaliteitsniveau gehandhaafd blijft. De accountant geeft een getrouwheidsoordeel af over de jaarrekening, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt. Het huidige afzonderlijke rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring van de accountant komt daarmee te vervallen.

Deze wijziging markeert allereerst de verantwoordelijkheid van het college voor de rechtmatigheid. Het is vervolgens aan de Raad om de rechtmatigheidsverantwoording van het college te bediscussiëren en te beoordelen. Het is de verwachting dat van het (zelf) geven van een rechtmatigheidsverantwoording een kwaliteitsimpuls uitgaat op de interne processen en beheersing. Het college dient immers te kunnen steunen op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en -controle, om (primair) te waarborgen dat de gemeente bij alle (financiële) beheershandelingen en transacties de wet- en regelgeving naleeft. Dit systeem zal tevens van belang zijn bij het opstellen van een overzicht van afwijkingen van rechtmatigheid. Tevens is de verwachting dat er meer vooruit gekeken zal worden naar het oplossen van onrechtmatigheden omdat het college ook beheersmaatregelen moet formuleren.

De paragraaf Bedrijfsvoering wordt de aangewezen plek om een nadere toelichting te geven door het college op zaken die de rechtmatigheid raken en hoe de beheersing is vormgegeven. Hierbij moet in ieder geval nadere toelichting worden gegeven op alle afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn vermeld. Aspecten die hierbij onder meer in de beschouwingen betrokken worden zijn de tussentijdse communicatie met de Raad – of de reden waarom deze achterwege is gebleven -, alsmede de maatregelen die zijn genomen om verbeteringen aan te brengen om wet- en regelgeving afdoende in processen te waarborgen. Ten behoeve van de wettelijke basis is het nodig om het desbetreffende artikel in het BBV aan te passen. Deze wetswijziging wordt naar verwachting in de loop van 2020 afgerond. De Commissie BBV geeft in de Kadernota Rechtmatigheid nadere aanwijzingen over de informatie die het college in de paragraaf in de jaarstukken (alsmede in de begroting op te nemen paragraaf) moet en/of kan opnemen.

6.7 Verbonden partijen

Een organisatie wordt gezien als een 'verbonden partij' als VRBZO belanghebbende is bij de organisatie, zowel vanuit bestuurlijk als financieel oogpunt. VRBZO is een samenwerkingsverband op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen, waaraan 21 gemeenten deelnemen. VRBZO is voor gemeenten een verbonden partij. Zelf heeft VRBZO geen verbonden partijen.

6.8 Lokale heffingen en grondbeleid verbonden partijen

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost kent geen lokale heffingen. Het onderdeel grondbeleid is voor Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost niet relevant.

Bijlagen

Begroting 2021

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost

Bijlage 1: overzicht van baten en lasten

Programma	Product	2019 realisatie	2020 na wijziging	2021 begroting na wijziging	2019 realisatie	2020 na wijziging	2021 begroting na wijziging
Brandweerzorg	Risicobeheersing	5.733.790	5.725.421	5.871.109	-858.159	-577.200	-577.200
	Incidentbestrijding	31.784.486	34.358.319	35.098.462	-2.248.897	-931.369	-931.369
Totaal Brandweerzorg		**37.518.275**	**40.083.740**	**40.969.571**	**-3.107.056**	**-1.508.569**	**-1.508.569**
Veiligheid	GHOR	940.173	991.069	1.018.490	-26.712		
	Crisisbeheersing	1.228.604	1.195.886	1.221.146	-126.479	-14.500	-14.500
	Bevolkingszorg	464.640	449.013	458.367	-233.893	0	0
	GMK (exc.MKA)	1.657.960	0	0	-225.047	-45.200	-45.200
Totaal Veiligheid		**4.291.377**	**2.635.968**	**2.698.003**	**-612.131**	**-59.700**	**-59.700**
Zorg	Ambulancezorg	20.500.726	22.931.569	22.931.569	-20.526.076	-22.931.569	-22.931.569
	MKA	1.861.861	1.810.844	1.810.844	-1.848.526	-1.888.431	-1.888.431
Totaal Zorg		**22.362.587**	**24.742.413**	**24.742.413**	**-22.374.602**	**-24.820.000**	**-24.820.000**
Ondersteuning organisatie	Ondersteuning organisatie	9.194.040	9.148.032	9.401.010	-102.211		
Totaal Ondersteuning organisatie		**9.194.040**	**9.148.032**	**9.401.010**	**-102.211**		
Financiering	Financiering & Alg Dekkingsmiddelen	580.117	307.669	307.669	-365.348	-323.887	-306.863
	Bijdrage gemeenten				-41.019.063	-42.629.163	-43.630.949
	Bdur uitkering Rijk				-6.726.945	-6.576.503	-6.678.585
Totaal Financiering		**580.117**	**307.669**	**307.669**	**-48.111.356**	**-49.529.553**	**-50.616.397**
Toevoeging/Onttrekking Reserves	Toevoeging/Onttrekking algemene reserve						
	Toevoeging/Onttrekking bestemmingsreserve				-440.000	-1.000.000	-1.114.000
	Ink/Uitg alg res						
Totaal Toevoeging/Onttrekking Reserves					**-440.000**	**-1.000.000**	**-1.114.000**
Eindtotaal		**73.946.397**	**76.917.822**	**78.118.666**	**-74.747.355**	**-76.917.822**	**-78.118.666**

Begroting 2021

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost

Bijlage 2: meerjarenraming 2021-2024

	Lasten				Baten			
Rijlabels	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Brandweerzorg	**40.969.571**	**40.890.100**	**40.728.472**	**40.328.472**	**-1.508.569**	**-1.508.569**	**-1.508.569**	**-1.508.569**
Incidentbestrijding	35.098.462	35.019.136	34.855.993	34.455.993	-931.369	-931.369	-931.369	-931.369
Risicobeheersing	5.871.109	5.870.964	5.872.479	5.872.479	-577.200	-577.200	-577.200	-577.200
Financiering	**307.669**	**307.669**	**307.669**	**307.669**	**-50.616.397**	**-50.593.288**	**-50.596.331**	**-50.596.331**
Bdur uitkering Rijk					-6.678.585	-6.678.585	-6.678.585	-6.678.585
Bijdrage gemeenten					-43.630.949	-43.630.949	-43.630.949	-43.630.949
Financiering & Alg Dekkingsmiddelen	307.669	307.669	307.669	307.669	-306.863	-283.754	-286.797	-286.797
Toevoeging/Onttrekking Reserves				**0**	**-1.114.000**	**-1.058.000**	**-895.000**	**-495.000**
Ink/Uitg alg res								0
Toevoeging/Onttrekking algemene reserve								0
Toevoeging/Onttrekking bestemmingsreserve				0	-1.114.000	-1.058.000	-895.000	-495.000
Veiligheid	**2.698.003**	**2.697.895**	**2.697.821**	**2.697.821**	**-59.700**	**-59.700**	**-59.700**	**-59.700**
Bevolkingszorg	458.367	458.324	458.281	458.281	0	0	0	0
Crisisbeheersing	1.221.146	1.221.143	1.221.143	1.221.143	-14.500	-14.500	-14.500	-14.500
GHOR	1.018.490	1.018.428	1.018.397	1.018.397				0
GMK (exc.MKA)	0	0	0	0	-45.200	-45.200	-45.200	-45.200
Zorg	**24.742.413**	**24.742.413**	**24.742.413**	**24.742.413**	**-24.820.000**	**-24.820.000**	**-24.820.000**	**-24.820.000**
Ambulancezorg	22.931.569	22.931.569	22.931.569	22.931.569	-22.931.569	-22.931.569	-22.931.569	-22.931.569
MKA	1.810.844	1.810.844	1.810.844	1.810.844	-1.888.431	-1.888.431	-1.888.431	-1.888.431
Ondersteuning organisatie	**9.401.010**	**9.401.480**	**9.403.225**	**9.403.225**				**0**
Ondersteuning organisatie	9.401.010	9.401.480	9.403.225	9.403.225				0
Eindtotaal	**78.118.666**	**78.039.557**	**77.879.600**	**77.479.600**	**-78.118.666**	**-78.039.557**	**-77.879.600**	**-77.479.600**

Begroting 2021

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost

Bijlage 3: bijdrage per gemeente 2021

Gemeente	Aandeel in bijdrage	2020 excl. Bevolkingszorg	Indexering	Basisbijdrage 2021, excl. bevolkingszorg	Oranje Kolom	Gemeentelijke rampenbestrijding	Bevolk.zorg tbv OTO	*Subtotaal bevolkingszorg e.d.*	Totale bijdrage 2021
Asten	2,09%	€ 886.483	€ 20.832	€ 907.315	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 916.616
Bergeijk	2,90%	€ 1.230.977	€ 28.928	€ 1.259.905	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 1.269.206
Best	3,16%	€ 1.339.194	€ 31.471	€ 1.370.665	€ 7.042	€ 1.489	€ 1.199	*€ 9.730*	€ 1.380.395
Bladel	2,89%	€ 1.226.467	€ 28.822	€ 1.255.289	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 1.264.590
Cranendonck	2,76%	€ 1.167.850	€ 27.444	€ 1.195.294	€ 7.042	€ 1.489	€ 1.199	*€ 9.730*	€ 1.205.024
Deurne	3,98%	€ 1.687.295	€ 39.651	€ 1.726.946	€ 7.042	€ 2.333	€ 1.199	*€ 10.574*	€ 1.737.520
Eersel	2,73%	€ 1.158.832	€ 27.233	€ 1.186.065	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 1.195.366
Eindhoven	34,41%	€ 14.586.848	€ 342.792	€ 14.929.640	€ 7.042	€ 19.098	€ 10.270	*€ 36.410*	€ 14.966.050
Geldrop-Mierlo	4,27%	€ 1.809.039	€ 42.512	€ 1.851.551	€ 7.042	€ 3.654	€ 1.882	*€ 12.578*	€ 1.864.129
Gemert-Bakel	3,70%	€ 1.570.059	€ 36.896	€ 1.606.955	€ 7.042	€ 2.333	€ 1.199	*€ 10.574*	€ 1.617.529
Heeze-Leende	2,00%	€ 848.607	€ 19.942	€ 868.549	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 877.850
Helmond	10,63%	€ 4.506.367	€ 105.900	€ 4.612.267	€ 7.042	€ 7.868	€ 4.108	*€ 19.018*	€ 4.631.285
Laarbeek	2,74%	€ 1.161.537	€ 27.296	€ 1.188.833	€ 7.042	€ 2.333	€ 1.199	*€ 10.574*	€ 1.199.407
Nuenen c.a.	2,53%	€ 1.071.356	€ 25.177	€ 1.096.533	€ 7.042	€ 2.333	€ 1.199	*€ 10.574*	€ 1.107.107
Oirschot	2,30%	€ 973.058	€ 22.867	€ 995.925	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 1.005.226
Reusel-De Mierden	1,87%	€ 792.695	€ 18.628	€ 811.323	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 820.624
Someren	2,44%	€ 1.032.578	€ 24.266	€ 1.056.844	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 1.066.145
Son en Breugel	1,90%	€ 803.517	€ 18.883	€ 822.400	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 831.701
Valkenswaard	3,67%	€ 1.553.826	€ 36.515	€ 1.590.341	€ 7.042	€ 2.333	€ 1.199	*€ 10.574*	€ 1.600.915
Veldhoven	5,38%	€ 2.281.590	€ 53.617	€ 2.335.207	€ 7.042	€ 3.654	€ 1.882	*€ 12.578*	€ 2.347.785
Waalre	1,65%	€ 700.710	€ 16.467	€ 717.177	€ 7.042	€ 1.489	€ 770	*€ 9.301*	€ 726.478
Totaal	100,0%	€ 42.388.885	€ 996.139	**€ 43.385.024**	€ 147.882	€ 63.807	€ 34.235	*€ 245.924*	**€ 43.630.948**

Bijlage 4: begroting ingedeeld naar taakvelden

Taaknummer	Taak	Taakveld	Lasten	Baten
0.10	**Bestuur en ondersteuning**	Mutaties reserves		-€ 1.114.000
0.4	**Bestuur en ondersteuning**	Ondersteuning organisatie	€ 9.401.010	
0.5	**Bestuur en ondersteuning**	Treasury	€ 307.669	-€ 306.863
0.8	**Bestuur en ondersteuning**	Overige baten en lasten		
1.1	**Veiligheid**	Crisisbeheersing en brandweer	€ 42.486.539	-€ 51.449.803
7.1	**Volksgezondheid en milieu**	Volksgezondheid	€ 24.742.413	-€ 24.820.000
8.3	**VHROSV**	Wonen en bouwen	€ 1.181.035	-€ 428.000
Eindtotaal			**€ 78.118.666**	**-€ 78.118.666**

Bijlage 5: renteschema

Renteschema conform BBV richtlijn

Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 307.669
Externe rentebaten	-€ 2.000
Saldo rentelasten en rentebaten	**€ 305.669**
Rente grondexploitatie	€ 0
Rente projectfinanciering	€ 0
Rentebaten van doorverstrekte leningen	€ 0
Subtotaal	**€ 0**
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**€ 305.669**
Rente over eigen vermogen	€ 0
Rente over voorzieningen	€ 0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**€ 0**
De aan de taakvelden toegerekende rente	€ 304.863
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**€ 806**

Bijlage 6: EMU saldo

Omschrijving	2021
Exploitatiesaldo voor onttrekking reserves	€ -1.114.000
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	€ 5.225.695
Dotaties aan de post voorzieningen	€ 70.000
Investeringen die worden geactiveerd	€ -7.562.071
Baten uit bijdragen andere overheden	€ 0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	€ 0
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-,	€ 0
Baten bouwgrondexploitatie	€ 0
Lasten op de balanspost voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	€ 0
Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen	€ 0
Verkoop van effecten:	€ 0
Berekend EMU saldo	**€ -3.380.376**

VRBZO kent in 2021 een negatief EMU saldo doordat er in 2021 meer investeringen zullen worden geactiveerd dan we aan afschrijvingslast hebben. Door schommelingen in de investeringsbegroting per jaar, schommelt ook het EMU saldo per jaar. Er geldt voor onze organisatie op basis van de Wet houdbare overheidsfinanciën geen individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo.

Bijlage 7: Meerjarenbalans en weerstandsvermogen

Balans	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal Materiele Vaste Activa	34.187.432	33.329.808	35.666.184	31.346.303	26.581.488	28.920.973
Totaal Uitzettingen	11.583.302	7.041.795	1.224.623	962.619	1.600.647	842.675
Totaal Overlopende Activa	888.205	888.205	888.205	888.205	888.205	888.205
Totaal Liquide Middelen	65.165	65.165	65.165	65.165	65.165	65.165
Totaal Activa	46.724.105	41.324.974	37.844.178	33.262.293	29.135.506	30.717.019
Totaal Eigen Vermogen	(6.886.932)	(5.886.932)	(4.772.932)	(3.714.932)	(2.819.932)	(2.718.739)
Totaal Vaste Schulden	(30.173.295)	(25.763.096)	(23.352.897)	(19.802.698)	(16.787.499)	(18.447.300)
Totaal Voorzieningen	(647.238)	(658.307)	(701.710)	(728.024)	(511.436)	(534.341)
Totaal Vlottende Schuld	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)
Totaal Overlopende Passiva	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)
Totaal Passiva	(46.724.107)	(41.324.976)	(37.844.180)	(33.262.295)	(29.135.508)	(30.717.022)
	(3)	(3)	(3)	(3)	(3)	(3)

Begroting 2021

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost

Netto-schuldquote						
Totaal Vaste Schulden	(30.173.295)	(25.763.096)	(23.352.897)	(19.802.698)	(16.787.499)	(18.447.300)
Totaal Vlottende Schuld	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)	(4.488.055)
Totaal Overlopende Passiva	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)	(4.528.586)
Totaal Uitzettingen	11.583.302	7.041.795	1.224.623	962.619	1.600.647	842.675
Totaal Overlopende Activa	888.205	888.205	888.205	888.205	888.205	888.205
Totaal Liquide Middelen	65.165	65.165	65.165	65.165	65.165	65.165
Subtotaal Netto-schuld	(26.653.265)	(26.784.572)	(30.191.546)	(26.903.351)	(23.250.124)	(25.667.896)
Baten excl. mutaties reserves	(74.307.355)	(75.917.822)	(77.004.666)	(76.981.557)	(76.984.600)	(76.984.600)
Netto-schuldquote	36%	35%	39%	35%	30%	33%
Solvabiliteitsratio						
Totaal Eigen Vermogen	(6.886.932)	(5.886.932)	(4.772.932)	(3.714.932)	(2.819.932)	(2.718.739)
Totaal Passiva	(46.724.107)	(41.324.976)	(37.844.180)	(33.262.295)	(29.135.508)	(30.717.022)
Solvabiliteitsratio	15%	14%	13%	11%	10%	9%
Weerstandsvermogen en -capaciteit						
Algemene reserve	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Resultaat boekjaar	646.870	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve	4.240.062	3.886.932	2.772.932	1.714.932	819.932	718.739
Incidentele weerstandscapaciteit	6.886.932	5.886.932	4.772.932	3.714.932	2.819.932	2.718.739
Structurele weerstandscapaciteit	-	-	-	-	-	-
Totale weerstandscapaciteit	6.886.932	5.886.932	4.772.932	3.714.932	2.819.932	2.718.739
Totale weerstandsvermogen	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Ratio weerstandsvermogen/-capaciteit	3,4	2,9	2,4	1,9	1,4	1,4

Bijlage 8: Investeringsbegroting

Balans	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Vervoermiddelen	3.683.570	711.530	1.646.000	4.318.000
Gebouwen en terreinen	0	0	0	0
Machines, apparaten en installaties	787.930	604.170	97.950	411.000
Bedrijfsgebouwen	1.712.431	0	0	0
Overige materiële vaste activa	1.378.140	844.670	1.116.000	2.846.000
Geheel	**7.562.071**	**2.160.370**	**2.859.950**	**7.575.000**

Bijlage 9: Ambulancezorg

Product:	**Spoedeisende ambulancezorg**
Onderbouwing:	In de regio Brabant-Zuidoost is de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost de vergunninghouder voor de ambulancezorg. De uitvoering van het ambulancevervoer is volledig belegd bij de GGD Brabant-Zuidoost.
Doel:	Ambulancezorg is voor iedereen toegankelijk en biedt acute zorgverlening.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Dienstverlening door een deskundig team van verpleegkundige en chauffeur, uitgerust met een geavanceerde 'ALS'-Ambulance. ▪ Bij spoedeisende zorgvragen is de ambulancezorg (een verpleegkundige en chauffeur) zo spoedig mogelijk ter plaatse. Ook complex besteld vervoer wordt door deze teams verzorgd. ▪ De verpleegkundig centralist van de Meldkamer Ambulancezorg (MKA) neemt zorgvragen aan, vraagt uit en bepaalt óf er een ambulance komt en met welke urgentie. ▪ De intentie is zorg verlenen en, indien noodzakelijk, de patiënt vervoeren. ▪ De situatie ter plaatse is bepalend voor wat er vervolgens gebeurt: zorg verlenen en vervoeren, alleen zorg verlenen of verwijzen naar een andere zorgverlener.	De RAV levert ambulancezorg vanuit standplaatsen en werkt met dynamisch ambulancemanagement waarmee de spreiding en dekking over de regio vanuit de Meldkamer Ambulancezorg gecoördineerd wordt. Gedurende de dag- en avondsituatie wordt daarvoor gebruik gemaakt van een aantal voorwaardenscheppende (VWS)- posten verdeeld over de regio.

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
1. Aantal uren paraatheid	95.935	100.759	102.000	108.000
2. Aantal ritten spoed en eerste hulp	37.929	37.854	38.250	38.750
3. Aantal ritten besteld vervoer	7.728	5.638	6.750	7.250
4. Spoedritten A1 met aankomsttijd < 15 min.	93,2%	93,9%	94%	94,5%
waarvan effect inzet First Responder	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
5. Spoedritten A2 met aankomsttijd < 30 min.	97,1%	97,7%	97,5%	97,5%

Product: Rapid Responder

Onderbouwing:	Een Rapid Responder is een ervaren ambulanceverpleegkundige met een compacte personenauto, deze is uitgerust met de benodigde apparatuur om acute spoedeisende hulp te verlenen. De vervoersmogelijkheid van de patiënt ontbreekt. De Rapid Responder is goedkoper dan een gewone ambulance, hiermee wordt op een effectievere wijze zorg geboden.
Doel:	Ambulancezorg is voor iedereen toegankelijk en biedt acute zorgverlening; een Rapid Responder is sneller ter plaatse.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
▪ Een Rapid Responder is een ambulanceverpleegkundige die ter plaatse geheel zelfstandig handelt, al dan niet in afwachting van een ambulance of andere zorgverlener. ▪ Een Rapid Responder levert reguliere ambulancezorg op ALS (Advanced Life Support)-niveau. ▪ De Rapid Responder kan niet vervoeren. ▪ De Rapid Responder maakt binnen het verzorgingsgebied van RAV Brabant-Zuidoost gebruik van auto's. ▪ De aansturing van de Rapid Responder vindt plaats door de MKA. Wij hebben de beschikking over 2 voertuigen en circa 10 verpleegkundigen die hiervoor speciaal getraind zijn.	De Rapid Responder is een vorm van volwaardige ambulancezorg ter plaatse. De Rapid Responder wordt primair ingezet in die gevallen waarbij op voorhand het vermoeden bestaat van een EHGV-indicatie (Eerste Hulp Geen Vervoer) en de Rapid Responder binnen de gestelde opkomsttijd ter plaatse kan zijn dan wel als aanvulling op de reguliere ambulancezorg.

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
# uren paraatheid	397	519	550	700
# ritten	236	356	375	500

Product: Zorgambulance

Onderbouwing: De zorgambulance, in de dagelijkse praktijk ook wel besteld vervoer genoemd, levert zorg en vervoert patiënten tussen het woon- of verblijfadres en zorginstellingen voor diagnostiek, therapie of opname.

Doel: De zorgambulance wordt ingezet bij gepland laag-complex vervoer en bemand met lager opgeleide medewerkers en is daardoor goedkoper.

Wat houdt het in?	**Werkwijze**
De zorgambulance is bemand door een verpleegkundige en chauffeur. Er worden afspraken gemaakt met de aanvrager, over de tijdstippen van halen en brengen en de plaats van bestemming.	De zorgambulance / besteld vervoer wordt door de zorginstelling of zorgverlener aangevraagd bij de Meldkamer Ambulancezorg (MKA). De MKA coördineert het proces van aanvraag en uitgifte van zorgambulancevervoer.

Resultaat	**Resultaat 2018**	**Resultaat 2019**	**Raming 2020**	**Raming 2021**
# uren paraatheid	7.903	11.385	11.500	11.500
# ritten	3.897	5.324	5.500	5.500

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE
MIDDELEN & ALGEMENE ZAKEN (MAZ)
DATUM 22 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Ontwerpbegroting 2021 VeiligheidsRegio Brabant Zuidoost (VRBZO)

Nummer R20.068

Advies van commissie MAZ op 22 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling door de gemeenteraad en dat er geen punten zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als **hamerstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020, en daarmee conform het voorstel van het college te stemmen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als hamerstuk 8.11 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.068, Agendapunt 8.11.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	661
Extern Zaak ID	Z190001581
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	9.1
Omschrijving	R20.002 Jaarstukken 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.002b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.002.03 van burgemeester en wethouders van 2 juni 2020;

gelet op
- artikel 197 en 198 van de Gemeentewet;
- de verslagleggingsvoorschriften, zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- de interne regelgeving, zoals opgenomen in de beheers- en controleverordeningen 212, 213 en 213a van de Gemeentewet;
- op het verslag van het onderzoek van de jaarstukken 2019 door de auditcommissie;

overwegende dat:
- de gemeenteraad de jaarstukken vaststelt en het resultaat van de jaarrekening bestemt;

besluit:

1. de jaarstukken 2019 vast te stellen en aan het college van burgemeester en wethouders decharge te verlenen over het gevoerde beleid en beheer;
2. in te stemmen met de begrotingsafwijkingen;
3. in te stemmen met de volgende resultaatbestemming:

a.	(voorlopig) exploitatieresultaat		1.274.000,-
b.	aanwending resultaat t.b.v. budgetoverhevelingen	576.000,-	
	dekking door aanwending van reserves t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 46.000,-	
	dekking door te ontvangen subsidies t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 23.000,-	
	reservering ten laste van het resultaat 2019		507.000,-
c.	de op basis van de decembercirculaire ontvangen middelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, waakaanpak en transitievisie warmte) beschik baar stellen voor uitvoering in 2020		237.000,-
d.	te verrekenen met de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen		110.000,-
e.	te verrekenen met de algemene reserve grondexploitatie		309.000,-
f.	netto resultaat 2019 te verrekenen met de algemene reserve		111.000,-

4. de 4e begrotingswijziging 2020 vast te stellen als gevolg van de over te hevelen budgetten en de bestemming van het voordelig resultaat 2019.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.002.03
Onderwerp : Vaststellen (definitieve) jaarstukken 2019

Aan de raad

Inleiding
Op grond van artikel 197 Gemeentewet legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de raad over het gevoerde bestuur, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag. Deze (definitieve) jaarstukken 2019 zijn bijgevoegd.

In de begroting 2019 heeft de raad de kaders vastgesteld. Met deze kaders is het college de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan de voorstellen die zijn opgenomen in de begroting. Op sommige onderdelen zijn tussentijds bijstellingen doorgevoerd. Deze zijn financieel door vertaald in separate begrotingswijzigingen of in bestuursrapportages. In deze jaarstukken wordt duidelijk of we de plannen ook hebben gerealiseerd en of we binnen de budgetten zijn gebleven.

De jaarstukken zijn inmiddels gecontroleerd door de accountant, maar zijn nog niet (administratief) afgerond. Er moet nog een overall analyse van fouten en onzekerheden, afronding van de wettelijk verplichte kwaliteitsreview en afronding van de rapportages plaatsvinden. De accountant heeft daarom nog geen definitief oordeel uitgesproken over de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening 2019 opgenomen baten, lasten en balansmutaties. Door de accountant is wel aangegeven dat, als uit de overall analyse geen materiële bevindingen komen, naar alle waarschijnlijkheid een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid afgegeven zal worden.

Wij verwachten dat we ultimo juni 2020 de accountantsverklaring ontvangen. De accountantsverklaring en het definitieve verslag van bevindingen worden, na ontvangst, toegevoegd aan de (definitieve) stukken en voor u ter inzage gelegd.

Voorstel
1. de jaarstukken 2019 vast te stellen en aan het college van burgemeester en wethouders decharge te verlenen over het gevoerde beleid en beheer;
2. in te stemmen met de begrotingsafwijkingen;
3. in te stemmen met de volgende resultaatbestemming:

a. (definitief) exploitatieresultaat		1.274.000,-
b. aanwending resultaat t.b.v. budgetoverhevelingen	576.000,-	
dekking door aanwending van reserves t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 46.000,-	
dekking door te ontvangen subsidies t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 23.000,-	
reservering ten laste van het resultaat 2019		507.000,-
c. de op basis van de decembercirculaire ontvangen middelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, waakaanpak en transitievisie warmte) beschik baar stellen voor uitvoering in 2020		237.000,-
d. te verrekenen met de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen		110.000,-
e. te verrekenen met de algemene reserve grondexploitatie		309.000,-
f. netto resultaat 2019 te verrekenen met de algemene reserve		111.000,-

Zaaknummer: Z190001581

4. de 4e begrotingswijziging 2020 vast te stellen als gevolg van de over te hevelen budgetten en de bestemming van het voordelig resultaat 2019.

Beoogd effect
Via de bestuurlijke behandeling en vaststelling van deze jaarrekening wordt beleidsmatig en financieel verantwoording afgelegd over het jaar 2019. Verder wordt met de vaststelling van de jaarstukken décharge verleend aan het college voor het gevoerde financiële beheer van de gemeente.
Ook wordt invulling gegeven aan de wettelijke bepaling om uiterlijk 15 juli 2020 de jaarstukken 2019 bij de provincie (Gedeputeerde Staten) aan te leveren.

Argumenten
1.1 Vaststelling van de (definitieve) jaarstukken 2019 en het college decharge te verlenen

Op basis van artikel 213 Gemeentewet had uw raad de accountant Mazars Paardekooper Hoffman N.V. te Rotterdam opdracht gegeven om de jaarrekening 2019 te controleren. Eind 2019 is deze opdracht onder dezelfde voorwaarden en condities overgedragen aan Astrium Overheidsaccountants BV te Zoetermeer.

De jaarstukken zijn door de accountant gecontroleerd op getrouwheid en rechtmatigheid, maar nog niet volledig (administratief) afgerond. Oorzaak hiervan ligt volledig binnen het sociaal domein.

We verwachten dat we de definitieve verklaring ultimo juni 2020 ontvangen. De accountantsverklaring en het definitieve verslag van bevindingen worden, na ontvangst, toegevoegd aan de stukken en voor u ter inzage gelegd.

Als raad bent u opdrachtgever van de accountant en brengt deze derhalve verslag uit aan u. Er is vastgesteld dat de accountant via de auditcommissie met u communiceert. Dit betekent dat de auditcommissie overleg zal hebben met de accountant en uw raad van advies zal dienen met betrekking tot de bevindingen van de accountant. Een advies van het college op dit punt zal daarom, in eerste instantie, achterwege blijven. Het concept accountantsrapport zal op 9 juni 2020 worden besproken met de auditcommissie.

Voorgesteld wordt om de jaarstukken 2019 vast te stellen, zodat daarmee het college van burgemeester en wethouders decharge verleend wordt over het door hen gevoerde beleid en beheer.

1.2. Instemmen met uitgaven boven de begroting per hoofdtaakveld onderdeel

Bij het opstellen van de (definitieve) jaarstukken is geconstateerd dat op verschillende hoofd-taakvelden budgetoverschrijdingen zijn gemaakt. Dit zijn overschrijdingen die enerzijds het gevolg zijn van het feit dat er in het laatste kwartaal van het jaar ontwikkelingen voordoen die niet goed te voorspellen zijn of waar we zelf geen invloed op hebben en anderzijds doordat we tussentijds wel constateren dat we op onderdelen afwijkingen gaan zien maar dat het soms moeilijk is in te schatten hoe groot deze afwijkingen gaan worden. Gevraagd wordt in te stemmen met de uitgaven boven de begroting.
In paragraaf 6.2 van de jaarrekening zijn de (totale) verschillen op hoofdlijnen geanalyseerd.

1.3. Uw raad wordt verzocht een bestemming te geven aan het resultaat.

Met het opmaken van de (definitieve) jaarstukken en het geven van een analyse op het cijfermateriaal wordt de budgetcyclus van enig jaar afgesloten. In relatie tot de vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen zijn de jaarstukken een goed instrument voor de gemeenteraad om het gevoerde beheer van ons college te beoordelen.
Het saldo van de jaarrekening kent een (definitieve) positieve uitkomst van € 1.274.000,-. Deze uitkomst wordt in de bestuurlijke toelichting geanalyseerd. Wij stellen uw raad voor om het rekeningresultaat als volgt te bestemmen:

De jaarrekening 2019 sluit met een (definitief) voordelig resultaat		1.274.000,-
- a. aanwending resultaat t.b.v. budgetoverhevelingen	576.000,-	
- dekking door aanwending van reserves t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 46.000,-	
- dekking door te ontvangen subsidies t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 23.000,-	
reservering ten laste van het resultaat 2019		507.000,-
- b. de op basis van de decembercirculaire ontvangen middelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, wijkaanpak en transitievisie warmte) beschikbaar stellen voor uitvoering in 2020		237.000,-
- c. te verrekenen met de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen		110.000,-
- d. te verrekenen met de algemene reserve grondexploitatie		309.000,-
f. netto resultaat 2019 te verrekenen met de algemene reserve		111.000,-

Toelichting

- ad a. budgetoverhevelingen

In de raadsvergadering van 14 mei 2020 heeft uw raad reeds kennis genomen met de voostellen voor deze budgetoverhevelingen. Voor de nadere specificatie hiervan wordt verwezen naar raadsvoorstel R20.016.02.

- ad b. energieloket, wijkaanpak en transitievisie warmte

Op basis van de decembercirculaire 2019 hebben we eenmalige middelen ontvangen in de algemene uitkering voor o.a. de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, wijkaanpak en transitievisie warmte) tot een bedrag van € 237.000,-. Deze middelen kwamen op een zodanig laat moment binnen dat het onmogelijk was hier beleid op te maken. Uitvoering heeft vanzelfsprekend dan ook niet in 2019 plaats kunnen vinden. Wij stellen daarom voor om ten laste van het rekeningresultaat 2019 € 237.000,- te bestemmen voor de uitvoering van de onderliggende activiteiten in 2020.

- ad c. verrekening met dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen

Per 30 juni 2019 is WVK-groep overgegaan naar KempenPlus. In het Financieel Kader Participatiebedrijf KempenPlus, welke op 20 november 2018 door het algemeen bestuur van WVK-groep vastgesteld is, is besloten om de bovenmatige algemene reserve van WVK-groep uit te keren aan de deelnemende gemeenten. Op 20 december 2019 heeft het bestuur van KempenPlus, na verrekening van het nadelig exploitatieresultaat over het eerste halfjaar 2019, dienovereenkomstig besloten een eenmalige uitkering te doen van € 1.168.000,-. Wij waren uitgegaan van een uitkering van € 1.278.000,-, welke toegevoegd wordt aan de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen. Per saldo € 110.000,- lager dan geraamd. Ten laste van deze dekkingsreserve konden dan delen van de extra gemeentelijke kosten aan KempenPlus structureel gedekt worden. Ter voorkoming van extra structurele lasten stellen wij voor om ten laste van het exploitatieresultaat € 110.000,- toe te voegen aan de dekkingsreserve.

- ad d. Verrekening met algemene reserve grondexploitatie

Voor het berekenen van de benodigde hoogte van het weerstandsvermogen voor de grondexploitaties wordt op grond van de vastgestelde grondnota 2019 de veelgebruikte IFLO-methode toegepast. De financiële positie (op langere termijn) van grondexploitaties moet worden beoordeeld vanuit de som van de gerealiseerde en nog te realiseren opbrengsten in relatie tot de aanwezige risico's bij de grondexploitatie. Deze norm toegepast op de Bladelse situatie in een benodigd weerstandsvermogen van € 595.000,-. De omvang bedraagt echter € 286.000,- zodat de reserve per saldo tot een bedrag van € 309.000,- extra aangevuld moet worden. Wij stellen voor om deze vermeerdering ten laste van de algemene reserve extra toe te voegen aan de algemene reserve grondexploitatie.

- ad d. verrekening met algemene reserve

Het restant van het resultaat verrekenen we met de algemene reserve tot een bedrag ad €111.000,-.

1.4 Door vaststelling van begrotingswijziging wordt de resultaatbestemming geautoriseerd door de raad

De resultaatbestemming zal middels vaststelling van de 4e begrotingswijziging 2020 worden geautoriseerd.

Kanttekeningen

1.1 Begrotingssaldo had een positief resultaat van € 365.000,-.

Na verwerking van alle begrotingswijzigingen over 2019 resteerde er een positief begrotingssaldo van € 365.000,-. Het (definitieve) rekeningsaldo bedraagt € 1.274.000,-. In de jaarrekening wordt gemotiveerd en toegelicht hoe dit resultaat ontstaan is.

1.2 Niet al het voorziene beleid is gerealiseerd

Op pagina 9-10 is een totaaloverzicht opgenomen van de overhevelingen van niet gerealiseerd beleid dat alsnog in 2020 voorzien wordt. Verder wordt bij de financiële toelichting van het betreffende product ook de individuele overheveling vermeld.

Financiën

Wij hebben pas op 20 mei jl de controleverklaring van de SK ontvangen inzake de (positieve) afrekening van de programmakosten van de bijzondere bijstand, begeleiding en jeugd. Deze verklaring stelde ons in staat zekerheid te krijgen over de lasten van bijzondere bijstand, begeleiding en jeugd. Naar aanleiding hiervan hebben wij nog een financiële correctie aangebracht in de jaarstukken. De reden van de late aanlevering van de controleverklaring van de SK wordt volledig veroorzaakt doordat niet van iedere zorgaanbieder binnen het sociaal domein tijdig of volledig een productieopgave, bestuurs- of accountantsverklaring ontvangen werd, waardoor er onzekerheden over de juistheid van de financiële gegevens van de zorgaanbieders en dus ook in onze jaarstukken kunnen ontstaan.

De accountant van de SK (Crowe Foederer) heeft voor Begeleiding naar Wmo en Jeugd geen fouten maar wel onzekerheden geconstateerd. Onzekerheden hebben allemaal betrekking op de controle op de leveringsprestaties. Er zijn dus geen fouten geconstateerd, maar er kan onvoldoende aangetoond worden of de prestaties ook daadwerkelijk geleverd zijn.

Dat wil zeggen: “Als een klant zorg nodig heeft dan wordt hij of zij doorverwezen naar een zorgaanbieder. De zorgaanbieder verricht de nodige zorg en declareert zijn kosten bij de SK en de SK rekent af met de gemeente. We moeten aantonen dat die zorg ook daadwerkelijk geleverd is. Als een zorgaanbieder een accountantsverklaring kan overleggen dan kan daar op gesteund worden. Als dat niet zo is en we (lees de SK) hebben zelf geen aanvullende controle werkzaamheden verricht dan wordt dat als onzeker aangemerkt”. Deze onzekerheden zal onze accountant meewegen bij zijn oordeel over onze jaarstukken.

De onzekerheden betreffen:

lasten	soort	omschrijving	fouten	onzeker-heden
Jeugd	levering ZIN	lasten van aanbieders zonder goedkeurende accountantsverklaring en onvoldoende overige zekerheden	0	145.101
Jeugd en Wmo	levering zorg PGB	PGB lasten met onvoldoende overige zekerheden	0	53.164
Wmo	levering ZIN	lasten van aanbieders zonder goedkeurende accountantsverklaring en onvoldoende overige zekerheden	0	255.763
Participatie	n.v.t.		0	0
Totaal			**0**	**454.028**

Nadat onze accountant de financiële afstemming tussen de controleverklaring van de accountant van de SK gereviewd heeft zal de definitieve verklaring afgegeven worden. Omdat deze onzekerheden binnen de goedkeuringstolerantie vallen verwachten we, zoals de accountant ons heeft laten weten, dat we een goedkeurende verklaring ontvangen zowel voor getrouwheid als rechtmatigheid.

goedkeuringstolerantie	basis	bedrag
fouten	1% van de totale lasten inclusief dotaties reserves	580.000
onzekerheden	1% van de totale lasten inclusief dotaties reserves	1.741.000

De accountantsverklaring en het definitieve verslag van bevindingen worden naar verwachting ultimo juni 2020 ontvangen, waarna ze toegevoegd worden aan de stukken en voor uw raad ter inzage gelegd.

De jaarrekening over 2019, blijkend uit het overzicht van baten en lasten, sluit dan met een voordelig saldo van € 2.014.000,-. In de jaarrekening hebben er daarnaast reeds tot een bedrag van per saldo € 740.000,- mutaties ten gunste van reserves plaatsgevonden, zodat het uiteindelijke jaarresultaat € 1.274.000,- positief bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans onder ‘gerealiseerd resultaat blijkend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening’.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting na wijz.2019		Rekening 2019		Verschillen
totaal lasten	n	-47.280	n	-48.542	**n**	**-48.298**	**v**	**244**
totaal baten	v	47.754	v	49.832	**v**	**50.304**	**v**	**472**
saldo van baten en lasten	v	475	v	1.290	**v**	**2.006**	**v**	**716**
saldo toevoegingen reserves	n	-1.169	n	-10.103	**n**	**-9.737**	**v**	**366**
saldo onttrekkingen reserves	v	2.869	v	9.178	**v**	**9.005**	**n**	**-173**
gerealiseerd resultaat	**v**	**2.174**	**v**	**365**	**v**	**1.274**	**v**	**909**

(+ = voordeel en - = nadeel)

Aan de mutaties ten laste van de reserves liggen raadsbesluiten en een bestendige gedragslijn ten grondslag, hetzij bij vaststelling van de oorspronkelijke begroting, hetzij bij vaststelling van de bestuursrapportages. De mutaties hebben voornamelijk betrekking op mutaties met egalisatiereserves, budgetoverhevelingen e.d.

Het feitelijke resultaat van de jaarrekening 2019 komt ook overeen met de mutatie in het eigen vermogen in het boekjaar en heeft het navolgende verloop:

ontwikkeling eigen vermogen (bedragen x € 1.000,-)	2019
Eigen vermogen 1 januari 2019	22.693
Eigen vermogen 31 december 2019	24.699
Voordelige vermogenstoename voor bestemming	2.006
In de exploitatie zijn resultaatbestemmingen verwerkt volgens bestaand beleid:	
- het saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves bedraagt	-732
Per saldo voordelig resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten	**1.274**

- Analyse van het bepaalde jaarresultaat

De begroting van 2019 sloot met een begrotingsoverschot. In 2019 zijn middels tussentijdse rapportages de budgetten geactualiseerd. Op basis van de autonome ontwikkelingen is de begroting op diverse onderdelen aangepast. De doorwerking van de mutaties van de najaarsnota 2018, de perspectiefnota 2019 en de najaarsnota van 2019 op het uiteindelijke resultaat van de begroting 2019 leidde uiteindelijk tot een geraamd positief exploitatiesaldo van € 365.000,-.

De najaarsnota was opgesteld naar de stand op ultimo september 2019. Alle overige afwijkingen die zich in de loop van het jaar voordoen komen hierdoor tot uitdrukking in het rekening-resultaat. In totaliteit bedraagt het verschil tussen de vastgestelde begroting na de najaarsnota en de jaarrekening € 909.000,- voordelig.

In onderstaand overzicht is het verschil ten opzichte van de najaarsnota weergegeven.

omschrijving	saldo najaarsnota	saldo jaarrekening
exploitatieresultaat	365.000,- V	1.274.000,- V
verschil najaarsnota versus jaarrekening	909.000,- V	

In paragraaf 6.2 van de jaarrekening is dit verschil op hoofdlijnen geanalyseerd

Communicatie
De communicatie over de jaarstukken 2019 geschiedt conform de reguliere kanalen. De jaarstukken worden voor een ieder ter inzage gelegd en worden digitaal via de website gepubliceerd.

Uitvoering
Na vaststelling zullen de jaarstukken met de daarbij behorende stukken op grond van artikel 200 Gemeentewet vóór 15 juli 2020 verstuurd worden naar de provincie en het CBS. Aan het CBS zullen tevens de documenten in het kader van de Verantwoording Informatie voor derden (IV3) en Single Information, Single Audit (SiSa) worden verstuurd voor genoemde datum.

Het concept rapport van bevindingen wordt op 9 juni 2020 besproken worden in de auditcommissie.

Bladel, 2 juni 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.02118)
02. R.20.002.04 (definitieve) Jaarstukken 2019
03. Accountantsverslag en accountantsverklaring 2019 (nu nog niet beschikbaar)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.02118

Ontwerp-raadsbesluit

20it.02118

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.002.03 van burgemeester en wethouders van 2 juni 2020;

gelet op
- artikel 197 en 198 van de Gemeentewet;
- de verslagleggingsvoorschriften, zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- de interne regelgeving, zoals opgenomen in de beheers- en controleverordeningen 212, 213 en 213a van de Gemeentewet;
- op het verslag van het onderzoek van de jaarstukken 2019 door de auditcommissie;

overwegende dat
- de gemeenteraad de jaarstukken vaststelt en het resultaat van de jaarrekening bestemt;

besluit:

1. de jaarstukken 2019 vast te stellen en aan het college van burgemeester en wethouders decharge te verlenen over het gevoerde beleid en beheer;
2. in te stemmen met de begrotingsafwijkingen;
3. in te stemmen met de volgende resultaatbestemming:

a. (voorlopig) exploitatieresultaat		1.274.000,-
b. aanwending resultaat t.b.v. budgetoverhevelingen	576.000,-	
dekking door aanwending van reserves t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 46.000,-	
dekking door te ontvangen subsidies t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 23.000,-	
reservering ten laste van het resultaat 2019		507.000,-
c. de op basis van de decembercirculaire ontvangen middelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, waakaanpak en transitievisie warmte) beschik baar stellen voor uitvoering in 2020		237.000,-
d. te verrekenen met de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen		110.000,-
e. te verrekenen met de algemene reserve grondexploitatie		309.000,-
f. netto resultaat 2019 te verrekenen met de algemene reserve		111.000,-

4. de 4e begrotingswijziging 2020 vast te stellen als gevolg van de over te hevelen budgetten en de bestemming van het voordelig resultaat 2019.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 9 juli 2019.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Bladel.

	Gemeente Bladel
Bezoekadres:	Markt 21 5531 BC Bladel
Postadres:	Postbus 11 5530 AA Bladel
Telefoon:	0497-361636
Fax:	0497-361600
e-mail:	**info@bladel.nl**
Internet:	**https://www.Bladel.nl**

Alle cijfers onder voorbehoud van besluitvorming door de gemeenteraad

Bladel, 2 juni 2020

R20.002.04

Zaaknummer: Z190001581

I N H O U D S O P G A V E

1. Voorwoord en leeswijzer 4

JAARVERSLAG 2019

2. Financieel resultaat 8
3. Verantwoording hoofdtaakvelden 12
   - 3.0 Bestuur en ondersteuning 13
     - 3.0.1 Overhead en ondersteuning organisatie 16
     - 3.0.2 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 20
   - 3.1 Veiligheid 26
   - 3.2 Verkeer en vervoer 31
   - 3.3 Economie 34
   - 3.4 Onderwijs 38
   - 3.5 Sport, cultuur en recreatie 40
   - 3.6 Sociaal domein 43
   - 3.7 Volksgezondheid en milieu 47
   - 3.8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) 50
4. Paragrafen 54
   - 4.1 Inleiding 54
   - 4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 54
   - 4.3 Lokale heffingen 65
   - 4.4 Bedrijfsvoering 73
   - 4.5 Financiering 76
   - 4.6 Onderhoud kapitaalgoederen 81
   - 4.7 Grondbeleid 86
   - 4.8 Verbonden partijen 95

JAARREKENING 2019

5. Balans per 31 december en de toelichting 105
   - 5.1 Balansopbouw 107
   - 5.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 108
   - 5.3 Toelichting op de balans 113
   - 5.4 Emu-saldo 132
   - 5.5 Niet in de balans opgenomen verplichtingen 132
6. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting 136
   - 6.1 Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten 137
   - 6.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 138
   - 6.3 Toelichting op investerings- en projectbudgetten 148
   - 6.4 Aanwending onvoorzien 154
   - 6.5 Overzicht incidentele lasten en baten 154
   - 6.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector 157
7. Begrotingsrechtmatigheid 160
8. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen 164

OVERIGE GEGEVENS

9. Vaststellingsbesluit 170
10. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 172

BIJLAGEN: 176
I. overzicht afschrijvingstermijnen 177
II. overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld 179
III. voortgangsrapportage raadsprogramma 2018-2022 181
IV. verklaring beleidsindicatoren 194
V. evaluatie startersleningen 196
VI. meerjarige inkoopcontracten 197

1. Voorwoord en leeswijzer

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening. Samen noemen we dit de jaarstukken over 2019. Met de jaarstukken leggen wij in beleidsmatige en financiële zin verantwoording af over 2019.

In de begroting 2019 heeft u de kaders vastgesteld. Deze zijn op sommige onderdelen bijgesteld in begrotingswijzigingen, de perspectiefnota of de najaarsnota. In deze jaarstukken wordt duidelijk of we de plannen uit de (bijgestelde) begroting ook hebben gerealiseerd en of we binnen de budgetten zijn gebleven. Daarmee is het jaarverslag misschien wel het belangrijkste controle-instrument voor de gemeenteraad.

Verantwoording over de uitvoering van het beleid

Met deze jaarstukken legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af over de uitvoering van het gemeentebeleid en de daaruit voortvloeiende financiële baten en lasten in 2019. De basis voor het opstellen van dit document ligt in artikel 197 van de Gemeentewet. De uitwerking hiervan heeft plaats gevonden met inachtneming van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De jaarstukken zijn het sluitstuk van de budgetcyclus van 2019. Op 8 november 2018 stelde de gemeenteraad de begroting 2019 vast. In de bestuursrapportages over 2019 is de gemeenteraad geïnformeerd over tussentijdse financiële ontwikkelingen. Deze rapportages zijn vastgesteld in de raadsvergaderingen van 20 juni 2019 en van 19 december 2019.

Positief resultaat jaarrekening

Financieel sluiten we 2019 goed af. Het resultaat van de jaarrekening is € 1.274.000,- positief. In de najaarsnota gingen we nog uit van een geraamd positief resultaat van € 365.000,-. De toelichting op het resultaat vindt u in hoofdstuk 2. Hoewel wij vanzelfsprekend blij zijn met het resultaat, vraagt het grote verschil met de najaarsnota toch onze aandacht.

In onderstaand figuur wordt de totstandkoming van het resultaat op hoofdlijnen weergegeven:

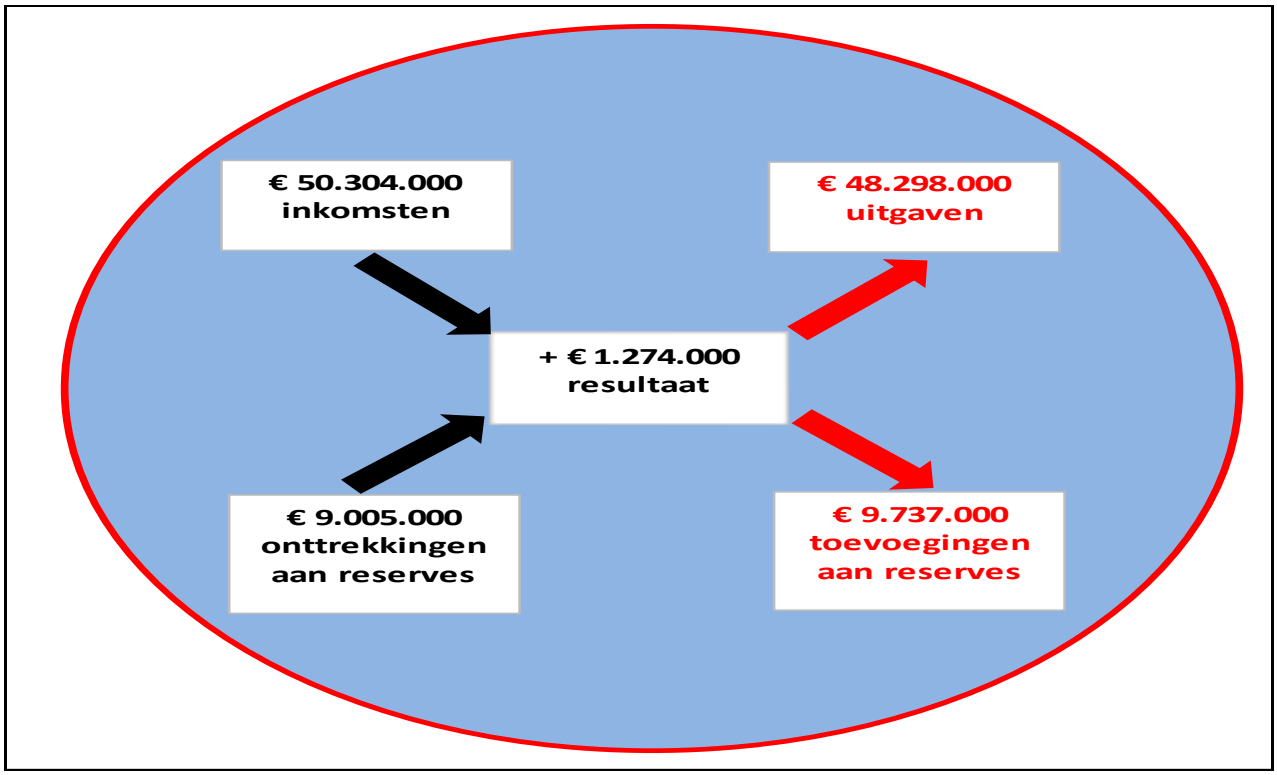

De jaarstukken zijn inmiddels gecontroleerd door de accountant, maar zijn nog niet (administratief) afgerond. Er moet nog een overall analyse van fouten en onzekerheden, afronding van de wettelijk verplichte kwaliteitsreview en afronding van de rapportages plaatsvinden.

De accountant heeft daarom nog geen definitief oordeel uitgesproken over de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening 2019 opgenomen baten, lasten en balansmutaties. Door de

accountant is wel aangegeven dat, als uit de overall analyse geen materiële bevindingen komen, er naar alle waarschijnlijkheid een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid afgegeven zal worden.

De controleverklaring wordt nog separaat bij dit boekwerk gevoegd. In de definitieve versie van het boekwerk, na vaststelling door de raad, zal de controleverklaring alsnog worden opgenomen.

Smileys

In het jaarverslag maken we weer gebruik van smileys. Deze smileys geven in één oogopslag het resultaat weer. De algemene betekenis van een smiley is goed, matig of slecht. Het onderdeel waar de smiley voor wordt gebruikt bepaalt de verdere betekenis.

smi-ley	betekenis	voorbeelden
	Goed	Volgens planning uitgevoerd, binnen financiële kaders, risico's worden beheerst.
	Matig	Niet geheel volgens planning, niet geheel binnen financiële kaders, onzekerheid over bepaalde risico's. Het onderdeel is nog in uitvoering.
	Slecht	Niet volgens planning, overschrijding financieel budget, hoog risico. Het onderdeel is niet of slechts beperkt uitgevoerd.

Een groot deel van de geplande werkzaamheden hebben we uitgevoerd of is in uitvoering. Waar het afwijkt van de (financiële planning) is dit toegelicht in dit verslag.

Leeswijzer

De jaarstukken 2019 zijn opgesteld volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De jaarstukken bestaan uit de navolgende indeling:
Het jaarverslag, waarin opgenomen:

- de programmaverantwoording en
- de paragrafen, inclusief overzicht aanwending onvoorzien

De jaarrekening, waarin opgenomen:

- de balans en de toelichting, inclusief de verplichte verantwoording van de Wet schatkistbankieren.
- het overzicht van baten en lasten in de rekening en de toelichting
- het overzicht van de investeringen en de toelichting
- het overzicht van incidentele lasten en baten
- de verplichte verantwoording op basis van de Wet Normering Topinkomens (WNT)
- de analyse van de begrotingsrechtmatigheid en
- de verantwoordingsinformatie van specifieke uitkeringen.

In het jaarverslag leggen wij verantwoording aan u af over het gevoerde beleid in 2019. Het jaarverslag gaat in de op de belangrijkste gemeentelijke inspanningen en de jaarrekening is hiervan een financiële vertaling. Dit betekent ook dat we de financiële toelichtingen en analyses in hoofdzaak opgenomen hebben in de jaarrekening. We ronden de bedragen in het jaarverslag en jaarrekening af op € 1.000,-. Het kan zijn dat er in één overzicht of tussen overzichten kleine afrondingsverschillen zijn.

Burgemeester en wethouders van Bladel
de secretaris, de burgemeester,

drs. E.L.C.M. Mol ir R.P.G. Bosma

Jaarverslag 2019

2. Financieel resultaat

Ontwikkelingen financiële positie in 2019

De begroting 2019 van de gemeente werd vastgesteld door uw raad. Daarmee heeft u een financieel mandaat aan het college van burgemeester en wethouders gegeven om het vastgestelde beleid met de daarvoor beschikbare middelen uit te voeren. Gaandeweg het begrotingsjaar hebben zich ontwikkelingen voor gedaan, of werden keuzes gemaakt, die leiden tot begrotingswijzigingen. Deze worden apart of in de perspectief- of najaarsnota door u vastgesteld. De primitieve begroting en deze aanpassingen vormen de referentiepunten van de jaarstukken. De bijgestelde begroting voorzag daardoor een positief resultaat van ca € 365.000,-. Dit was de stand van eind september 2019.

In het rekeningresultaat, dat nu voorligt, komen de afwijkingen naar voren van de laatste drie maanden van 2019, en de afwijkingen die zich over het hele jaar voordoen, maar die niet zodanig in het oog springen dat de budgetten eerder aangepast werden. Vele kleintjes kunnen toch een fors bedrag opleveren. Dat geldt zeker voor procentueel kleine afwijkingen van een groot budget. Dat blijkt, want uiteindelijk sluiten we de jaarrekening af met een positief resultaat van € 1.274.000,-. Vergeleken met de najaarsnota is dit een verbetering van € 909.000,-. Voor een belangrijk deel wordt dit veroorzaakt door de incidentele budgetten voor activiteiten waar we in 2020 nog verder mee aan de slag gaan. Omdat we graag onze ambities willen voortzetten stellen we voor om voor deze activiteiten netto € 507.000,- van het positieve resultaat naar 2020 over te hevelen. De overige afwijking ten opzichte van het geraamde overschot bedraagt dan € 402.000,- (is ca 0,69% van de totale lasten inclusief mutaties reserves). Het zijn nagenoeg allemaal incidentele meevallers. In hoofdstuk 6 vindt u het uitgebreide financiële overzicht van baten en lasten, en toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Hier geven we u de hoofdlijn.

Het rekeningresultaat is een combinatie van het saldo van inkomsten en uitgaven, en het saldo van stortingen in en onttrekkingen aan reserves. Concreet ziet dat er voor 2019 als volgt uit:

Inkomsten	50.304.000
Uitgaven	-48.298.000
Saldo 1	**2.006.000**

Gerealiseerde onttrekking aan de reserves	9.005.000
Gerealiseerde toevoeging aan de reserves	-9.737.000
Saldo 2	**-732.000**
Een toevoeging aan de reserve gaat ten laste van de begroting en is daarom negatief (-)	
Een onttrekking aan de reserve komt ten goede aan de begroting en is daarom positief	
Nog te bestemmen resultaat (saldo 1+ saldo 2)	**1.274.000**

Hieruit volgt de uitsplitsing van onze vermogenspositie:	
Eigen vermogen 1 januari 2019	22.693.000
Eigen vermogen 31 december 2019	24.699.000
Voordelige vermogenstoename voor bestemming	2.006.000
Vermogenstoename door saldo toevoegingen	-732.000
Nog te bestemmen resultaat	**1.274.000**

De mutaties van de reserves zijn gebaseerd op de begroting en aanpassingen hierop in de perspectief- en najaarsnota of aparte begrotingswijzigingen. De in de rekening verwerkte mutaties hebben plaatsgevonden tot ten hoogste de “onderliggende verplichting”. De mutaties overschrijden de bedragen, die via de begroting(swijzigingen) door uw raad zijn goedgekeurd, niet. In de “Financiële verordening 2019” is daarnaast geregeld dat de werkelijke exploitatiesaldo’s van riolering, afvalverwijdering, duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit buitengebied en de vervangingen van sportmaterieel gemuteerd worden met de bijbehorende voorziening of reserve.

In het jaarverslag is per hoofdtaakveld aangegeven wat de baten en lasten zijn geweest en welke mutaties op de reserves hebben plaatsgevonden. Samengevat geeft dit het volgende beeld:

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	saldo rekening 2018		saldo begroting na wijz.2019		jaarrekening 2019 lasten		baten		storting reserves		onttrekking reserves		saldo reke-ning t.o.v. begroting	
0. bestuur en ondersteuning	v	853	n	-1.651	n	-2.305	v	793	n	-9.737	v	9.005	n	-593
0.1 overhead en ondersteuning organisatie	n	-4.800	n	-5.503	n	-5.362	v	261					v	402
0.2 algemene dekkingsmiddelen	v	32.549	v	34.685	n	-686	v	35.457					v	86
1. veiligheid	n	-1.430	n	-1.529	n	-1.591	v	89					v	27
2. verkeer en vervoer	n	-2.141	n	-2.313	n	-2.335	v	167					v	145
3. economie	v	626	v	518	n	-643	v	1.340					v	179
4. onderw ijs	n	-2.199	n	-2.289	n	-2.477	v	253					v	65
5. sport, cultuur en recreatie	n	-3.289	n	-3.545	n	-3.865	v	662					v	342
6. sociaal domein	n	-15.611	n	-16.022	n	-20.237	v	4.190					n	-25
7. volksgezondheid en milieu	n	-967	n	-1.164	n	-5.748	v	4.615					v	31
8. VHROSV	n	-1.417	n	-822	n	-3.049	v	2.477					v	250
Totaal	v	**2.174**	v	**365**	n	**-48.298**	v	**50.304**	n	**-9.737**	v	**9.005**	v	**909**

(+ = voordeel en - = nadeel)

We hebben de belangrijkste afwijkingen in onderstaand tabel weergegeven:

analyse op hoofdlijnen	nadeel		voordeel
definitief rekeningresultaat			1.274.000
geraamd voordelig resultaat (najaarsnota 2019)			365.000
verschillen			909.000
belangrijkste afwijkingen:			
budgetoverhevelingen diverse hoofdtaakvelden		*	576.000
budgetoverhevelingen hoofdtaakveld volksgezondherid en milieu	23.000	*	
verrekening loonkosten t.g.v. hoofdtaakvelden			80.000
verrekening overhead diverse hoofdtaakvelden			195.000
dotaties voorzieningen wethouderspensioenen en voormalige wethouders	480.000		
dotaties voorzieningen voormalig personeel	112.000		
secretarieleges	10.000		
verrekening overhead aan secretarieleges	114.000		
grondverkopen / aanlegkosten	105.000		
uitgestelde grondverkopen (naar 2020)	238.000	≠	
loonkosten ambtelijk apparaat			330.000
inhuur personeel van derden en diverse bedrijfsvoeringskosten			126.000
algemene uitkering			60.000
renteresultaat / bespaarde rente	62.000		
opbrengst onroerende zaakbelastingen	7.000		
waarderings-, heffings- en invorderingskosten belastingen			50.000
vrijval voorziening dubieuze debiteuren			26.000
wegbeheer / N284			73.000
openbare verlichting / verkeersregelingen			43.000
bijdrage leerlingenvervoer / huisvesting onderwijs	9.000		95.000
combinatiefuncties			18.000
bibliotheek (restitutie btw vorige jaren)			114.000
beheer binnen- en buitensportsportaccommodaties			53.000
speel- en recreatieve voorzieningen			14.000
natuurbescherming / bossen / cultuurhistorie	15.000		31.000
uitkeringen sociale zaken / ISD	7.000		
uitkering bovenmatige reserves WVK-groep (KempenPlus)	110.000		
bijdrage WVK-groep: extra bijdrage over 1e halfjaar 2019	228.000		
minimabeleid			13.000
maatschappelijke begeleiding	43.000		

analyse op hoofdlijnen	nadeel		voordeel
mantelzorg / dementievriendelijke gemeente / projecten sociaal domein			46.000
exploitatie MFA's			41.000
ouderenbeleid			20.000
diverse taken inzake Wmo / Jeugd	19.000		248.000
eerstelijnsloket Wmo / praktijkhuis / jeugdzorg	9.000		
basisgezondheidszorg			18.000
exploitatie afvalverwijdering (inclusief overhead)			
exploitatie riolering (inclusief overhead)	160.000		153.000
advieskosten ODZOB (afrekening uitvoeringsprogramma)	64.000		
leges omgevingsvergunningen			155.000
advieskosten ruimtelijke ordening	5.000		32.000
woningexploitaties (inclusief afwaardering)	56.000		
grondexploitaties	88.000		65.000
winstuitname grondexploitaties	8.000		
overige: som van diverse kleine afwijkingen			12.000
algemene reserve: budgetoverhevelingen	46.000	*	10.000
algemene reserve grondexploitatie			8.000
reserve verbetering kwaliteit buitengebied		≠	238.000
reserve afschrijving kapitaalgoederen	96.000		110.000
reserve bovenwijkse voorzieningen	30.000		
	2.144.000		3.053.000
			-2.144.000
totaal voordelig resultaat t.o.v. geraamd resultaat			909.000

* budgetoverhevelingen

\# mutaties via reserve kwaliteit buitengebied

In hoofdstuk 6 worden de verschillen nader toegelicht.

Resultaatbestemming

We stellen voor het resultaat in te zetten voor vijf doeleinden.
1. budgetoverheveling
2. uitvoering energieloket wijkaanpak en transitievisie warmte
3. verrekening met de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen
4. verrekening met de algemene reserve grondexploitatie en
5. verrekening met algemene reserve

1. Budgetoverheveling

Over de netto-budgetoverheveling ad € 507.000,- hebben wij u al eerder geïnformeerd in de raadsvergadering van 14 mei 2020. Voor de nadere specificatie hiervan wordt verwezen naar raadsmededeling R20.016.02. Het betreft budgetten voor zeer diverse activiteiten die in 2019 zijn vertraagd of niet geheel zijn afgerond.

2. Uitvoering energieloket, wijkaanpak en transitievisie warmte

Op basis van de decembercirculaire 2019 hebben we eenmalige middelen ontvangen in de algemene uitkering voor o.a. de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, transitievisie warmte, wijkaanpak) tot een bedrag van € 237.000,-. Deze middelen kwamen op een zodanig laat moment binnen dat het onmogelijk was hier beleid op te maken. Uitvoering heeft vanzelfsprekend dan ook niet in 2019 plaats kunnen vinden. Wij stellen daarom voor om ten laste van het rekeningresultaat 2019 € 237.000,- te bestemmen voor de uitvoering van de onderliggende activiteiten in 2020.

3. Verrekening met dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen

Per 30 juni 2019 is WVK-groep overgegaan naar KempenPlus. In het Financieel Kader Participatiebedrijf KempenPlus, welke op 20 november 2018 door het algemeen bestuur van WVK-groep vastgesteld is, is besloten om de bovenmatige algemene reserve van WVK-groep uit te keren aan de deelnemende gemeenten. Op 20 december 2019 heeft het bestuur van KempenPlus, na verrekening van het exploitatieresultaat over het eerste halfjaar 2019, dienovereenkomstig besloten een eenmalige uitkering te doen van € 1.168.000,-. Wij waren uitgegaan van een uitkering van € 1.278.000,-, welke toegevoegd wordt aan de dekkingsreserve afschrijving

geactiveerde investeringen. Ten laste van deze dekkingsreserve konden dan delen van de extra gemeentelijke kosten aan KempenPlus structureel gedekt worden. De uitkering en dus ook de toevoeging aan de dekkingsreserve is dus € 110.000,- lager dan geraamd. Ter voorkoming van extra structurele lasten stellen wij voor om ten laste van de algemene reserve het tekort ad € 110.000,- toe te voegen aan de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen.

4. Verrekening met algemene reserve grondexploitatie

Voor het berekenen van de benodigde hoogte van het weerstandsvermogen voor de grondexploitaties wordt op grond van de vastgestelde grondnota 2019 de veelgebruikte IFLO-methode toegepast. De financiële positie (op langere termijn) van grondexploitaties moet worden beoordeeld vanuit de som van de gerealiseerde en nog te realiseren opbrengsten in relatie tot de aanwezige risico's bij de grondexploitatie. Deze norm toegepast op de Bladelse situatie in een benodigd weerstandsvermogen van € 595.000,-. De omvang bedraagt echter € 286.000,- zodat de reserve per saldo tot een bedrag van € 309.000,- extra aangevuld moet worden. Wij stellen voor om deze vermeerdering ten laste van de algemene reserve extra toe te voegen aan de algemene reserve grondexploitatie.

5. Verrekening met algemene reserve

Het restant van het resultaat verrekenen we met de algemene reserve tot een bedrag ad € 111.000,-.

3. Verantwoording hoofdtaakvelden

Voor de programmaverantwoording wordt conform de BBV voorschriften gewerkt met 9 hoofdtaakvelden, te weten:

0. Bestuur en ondersteuning
   - Overzicht van de kosten van overhead
   - Algemene dekkingsmiddelen
4. Onderwijs
6. Sociaal domein
8. VHROSV
1. Veiligheid
2. Verkeer en vervoer
3. Economie
5. Sport, cultuur en recreatie
7. Volksgezondheid en milieu

De beschrijving van de hoofdtaakvelden is verdeeld over twee onderdelen:

I. Wat hebben we gedaan.
II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost.

Ad I. Wat hebben we gedaan

Bij dit onderdeel worden de beleidsaccenten 2019 weergegeven en in het kort toegelicht wat we in 2019 gedaan hebben. Aan deze toelichting hebben we ook zogenaamde “smiley-symbolen” toegevoegd, waarmee de stand van zaken van bepaalde (beleids)ontwikkelingen in één oogopslag in beeld gebracht wordt. Deze smileys geven in één oogopslag het resultaat weer.

De groene smiley	staat voor	op schema dan wel afgerond
De gele smiley	staat voor	is in gang gezet of in ontwikkeling
De rode smiley	staat voor	achterstand opgelopen of niet gerealiseerd

De voortgang van de besteding van de investeringen en grote projecten wordt toegelicht in § 6.3 van de jaarrekening.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een basisset van beleidsindicatoren voorgeschreven die de gemeente in de begroting en jaarrekening minimaal moeten gebruiken. Wij hebben de meest actuele beleidsindicatoren welke via de website www.Waarstaatjegemeente.nl via de tegel “Besluit begroting en verantwoording” gevonden worden, opgenomen. Deze indicatoren worden niet voorzien van ‘normen’ dus de waarde die wordt nagestreefd wordt overgelaten aan de gemeente zelf. We hebben ter vergelijking ook de indicatoren uit de (geactualiseerde) jaarstukken 2018 opgenomen.

Ad II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost

Dit onderdeel bevat een verkorte financiële weergave van de gerealiseerde baten en lasten per hoofdtaakveld. De financiële analyse hiervan vindt u in § 6.2 van de jaarrekening. Per hoofdtaakveld wordt aangegeven welke bedragen aan reserves worden onttrokken of toegevoegd. Op deze wijze wordt inzichtelijk gemaakt wat de invloed is van de reserves op het uiteindelijke resultaat.

De overzichten bevatten naast de omschrijvingen vijf kolommen.

1. De eerste kolom bevat de gerealiseerde cijfers van de jaarrekening 2018.
2. De tweede kolom bevat de primitieve begroting 2019.
3. Kolom drie bevat de begroting 2019 met daarin alle verwerkte door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen (perspectiefnota, najaarsnota en overige begrotingswijzigingen).
4. In de vierde kolom wordt de realisatie 2019 opgenomen.
5. Tenslotte worden in kolom 5 de verschillen tussen de jaarrekening en de begroting na wijziging gepresenteerd.

Een saldo dat begint met een -/- betekent dat per saldo sprake is van een nadeel (hogere lasten of lagere baten), een positief weergegeven saldo betekent dat per saldo sprake is van een voordeel (lagere lasten of hogere baten).

Voorts wordt aangegeven welke mutaties aan reserves zijn geraamd. Aldus wordt, conform de bepalingen van het BBV, zichtbaar gemaakt wat de saldi van het betreffende hoofdtaakveld zijn wanneer de mutaties reserves wel zijn meegenomen.

3.0. Bestuur en ondersteuning

Dit hoofdtaakveld gaat over het bestuur, de ondersteuning daarvan en de relatie tussen de burger en het bestuur. Betrokkenheid en dienstverlening zijn vanuit de gemeente uitgangspunt voor deze relatie. Het hoofdtaakveld bevat de overkoepelende taakvelden van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie.

Wij zijn een gemeente die dichtbij onze inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen wil staan. Wij denken mee. Onze dienstverlening is klantgericht. We verplaatsen ons in de behoeften van de ander in plaats van te wijzen op regels en onmogelijkheden. Wij communiceren snel, toegankelijk en betrouwbaar. Het is belangrijk dat we zoveel mogelijk inwoners bereiken en mee laten doen. Wij willen weten wat er speelt. Wij faciliteren en regisseren. Wij kunnen niet alles oplossen, maar samen kunnen we wel het verschil maken. Daarom werken we zoveel mogelijk samen. We maken verbinding met diverse partners. Lokaal en regionaal. Maatschappelijk en professioneel.
We maken duidelijke keuzes. Wat we doen, doen we goed. Efficiënt en effectief. We zijn betrouwbaar en proactief. We staan nadrukkelijk open voor vernieuwing en kiezen voor aansluiting bij (maatschappelijke) ontwikkelingen en veranderingen. Daarom zijn we als bestuur voortdurend in beweging en op zoek naar (nieuwe) toegevoegde waarde.

Maatschappelijk effect

Bladel is een vitale gemeente waar het goed wonen, werken en ondernemen is. Er is draagvlak voor de wijze van beleidsvorming en dienstverlening. Iedereen in de gemeente Bladel kan meedoen / participeren. Onze inwoners, ondernemers, partners voelen zich gehoord en gewaardeerd.

I. Wat hebben we gedaan?

Toekomst Samenwerking Kempengemeenten (GRSK)

In 2019 is een herstart gemaakt van de evaluatie van de GRSK. Deze evaluatie en herinrichting was opgeschort vanwege de samenloop met Veerkrachtig Bestuur. De huidige organisatiestructuur is in principe tot 2021 vastgelegd. Voor de begroting 2021 van de GRSK moest er voldoende duidelijkheid zijn hoe verder. In hoofdlijnen is de richting gekozen. Per werksoort zal een ander traject doorlopen worden.
Het onderdeel ISD is in 2019 losgemaakt van de GRSK en samengevoegd met WVK-groep tot KempenPlus. De rest van de ISD is met het CJG+ Maatschappelijke Dienstverlening (MD) geworden.

Strategische agenda

De thema's van de Strategische Agenda zijn eind 2019 vastgesteld. Nu rest de vraag hoe we op deze thema's samen willen werken. Zowel het proces van de Strategische Agenda als de GRSK werd in 2019 verrijkt met de kennismaking van drie nieuwe burgemeesters.

Heroverwegen reserve sociaal domein

Vanaf 2019 is het sociaal domein ingeweven in de algemene uitkering, waarmee reguliere financiering verkregen wordt, net als voor alle andere gemeentelijke taken (bijvoorbeeld in het fysieke domein). Het is dan ook niet meer noodzakelijk om de reserve sociaal domein in stand te houden. De benodigde budgettaire ruimte voor het sociaal domein dient dan ook, net als voor alle andere gemeentelijke taken, van een integrale afweging betrokken te worden bij de beschikbare dekkingsmiddelen. Aanvankelijk werd de reserve sociaal domein gebruikt om de tekorten op de gedecentraliseerde budgetten voor jeugdhulp gefaseerd op te vangen. Mede vanwege de extra ontvangen rijksmiddelen (§3.0.2 zie algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien) is de reserve opgeheven.

Uitwerking moties n.a.v. behandeling begroting 2019

Bij de behandeling van de begroting 2019 werden een tweetal moties aangenomen, inhoudende dat:
a. het huidige begrotingsdocument een andere opzet verdient die meer inzichten en handvatten biedt voor een adequate(re) invulling van de kaderstellende rol van de gemeenteraad en
b. er beleidsindicatoren opgesteld moeten worden, zodat deze gemeten en gemonitord kunnen worden teneinde een beter beeld te kunnen verkrijgen van de effectiviteit van het gevoerde beleid.

Achtergronden van deze moties waren dat de huidige begrotingsopzet niet tot de gewenste focus op de politieke essentie hebben geleid. De begroting gaf raadsleden onvoldoende inzicht, doordat het gepresenteerde informatieniveau niet aansluit bij de informatiebehoefte van de raad.

Wij waren in het voorjaar van 2019 begonnen met de uitwerking van de moties. Wij hadden dit gedaan in overleg met de auditcommissie. We hebben de indeling van de begroting in hoofdtaakvelden verfijnd. Hierna zouden we aan de gedetailleerde taakvelden en sub-taakvelden gewenste maatschappelijke effecten en prestatie-indicatoren koppelen. Uw raad heeft aangegeven deze indicatoren nodig te hebben voor de uitoefening van uw kaderstellende en controlerende taken. Met indicatoren wordt aangegeven welke activiteiten moeten worden verricht en hoeveel, en welk maatschappelijk effect we daarmee beogen. Bij jaarrekeningen en evaluaties kunt u dan controleren of hieraan is voldaan.
Omdat de voorbereiding van de begroting 2020 ook al in het voorjaar begonnen was, konden de aanpassingen nog niet in de begroting 2020 opgenomen worden. Nadere uitwerking is voorzien in het voorjaar van 2020. We streven er naar om deze uitwerkingen op te nemen in de perspectiefnota 2020 en de begroting 2021.

Communicatie

Via het digitale inwonerspanel van de gemeente Bladel werden in 2019 verschillende onderzoeken uitgezet. Inwoners kregen de kans om hun mening te geven over wat ze wel of niet willen als het gaat om openluchtwater voor recreatie. Ook werd hen gevraagd hoe ze de openbare ruimte ervaren. Onderwerpen als de staat van de openbare wegen, de groenvoorziening, de openbare verlichting en het klachten- en meldsysteem kwamen daarin voorbij. In het laatste inwonerspanel van het jaar werd onderzocht of mensen overlast ervaren van extreem weer en hoe mensen denken over de vraag hoe we ons moeten aanpassen aan de veranderende weersomstandigheden.

Team Communicatie ondersteunt bij projecten door mee te denken over hoe inwoners te informeren en te betrekken bij (komende) ontwikkelingen. Ook daar krijgt burgerparticipatie een steeds grotere rol. Inwoners zijn niet alleen gebruikers maar ook actief meedenkend en in sommige gevallen meewerkend. Zo werd bijvoorbeeld in het project Groene Long aan mensen de kans geboden om zelf initiatieven aan te dragen om in het gebied te gaan ontwikkelen.

Ook het afgelopen jaar waren er belangrijke momenten waar de gemeente samen met haar inwoners aandacht aan besteedde. Zo was er de aanstelling van de nieuwe burgemeester Bosma met daarbij een kennismakingsprogramma met de dorpen en haar inwoners. Voorts wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

In voorbereiding op het (nieuw vorm gegeven) gemeentemagazine, werd inwoners gevraagd om mooie foto's aan te leveren van de vijf kernen van de gemeente Bladel. Deze fotowedstrijd wordt sinds een aantal jaar georganiseerd en ieder jaar komen er meer inzendingen binnen. Ook deze keer stuurden amateurfotografen prachtige foto's op. Daarvan kreeg een selectie een mooie plaats in het nieuwe gemeentemagazine. De foto's worden verder gebruikt op ons Instagramaccount en als aankleding voor kantoren en spreekkamers in het gemeentehuis.

Meerjarig sluitende begroting en een financieel verantwoorde algemene reserve wordt in stand gehouden

Het financieel perspectief van onze gemeente ziet er goed uit. Onze meerjarenraming is meer dan structureel sluitend. Dit wordt met name veroorzaakt door de extra inkomsten van het rijk. We profiteren hiermee uitdrukkelijk van de economische groei. De gemeente streeft continue naar een financiële gezonde huishouding.

De werkelijke ratio weerstandsvermogen bedraagt in 2019 6,73 (voor resultaatbestemming 2019) en voldoet hiermee aan de door de raad gestelde norm.

Beperking stijging woonlasten voor de burger

Uitgangspunt is dat de woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) voor de burger niet extra verhoogd zullen worden, enkel de inflatiecorrectie wordt toegepast.

De OZB-tarieven werden met een nagecalculeerd inflatiepercentage van 1,40% verhoogd. De dekking van de rioleringszorg verloopt via de rioolheffing en de afvalverwijdering via de afvalstoffenheffing, waarbij het beleidsuitgangspunt geldt van volledige kostendekkendheid.

In onderstaand overzicht vindt u de ontwikkeling van de tarieven 2019 ten opzichte van 2018. Hierbij wordt uitgaan van een ééngezinswoning (in eigendom) met een gemiddelde waarde van € 278.000,- in 2018 en € 289.000,- in 2019 (stijging 4%). In totaliteit daalt de totale lastendruk in 2019 met gemiddeld € 14,28 voor een meerpersoonshuishouden van 4 personen ten opzichte van het jaar 2018. Dit komt neer op circa 2,03%. Deze lastendaling is met name het gevolg van de lagere variabele lasten afvalverwijdering en lagere Lasten rioolbeheer.

Ontwikkeling belastingdruk	Tarief 2018	Tarief 2019	perc.
Onroerende zaakbelasting: eigenaar woningen op basis van gemiddelde waarde	264,00	268,00	1,52%
Afvalstoffenheffing op basis van 11 ledigingen (6 GFT en 5 restafval)	161,94	152,66	-5,73%
Rioolheffing op basis van meerpersoonshuishouden *	276,00	267,00	-3,26%
Totaal per 4 persoons huishouden	**701,94**	**687,66**	-2,03%

Voor een huishouden met 2 personen daalt de totale lastendruk in 2019 met gemiddeld € 9,15 ten opzichte van het jaar 2018. Dit komt neer op circa 1,55%. Deze lastendaling is met name het gevolg van de lagere variabele lasten afvalverwijdering en lagere lasten rioolbeheer.

Ontwikkeling belastingdruk	Tarief 2018	Tarief 2019	perc.
Onroerende zaakbelasting: eigenaar woningen op basis van gemiddelde waarde	264,00	268,00	1,52%
Afvalstoffenheffing op basis van 9 ledigingen (5 GFT en 4 restafval)	148,61	141,46	-4,81%
Rioolheffing op basis van meerpersoonshuishouden *	176,00	170,00	-3,41%
Totaal per 2 persoons huishouden	**588,61**	**579,46**	-1,55%

In de paragraaf lokale heffingen treft u een totaaloverzicht, met toelichting, van de gemeentelijke belastingen en heffingen aan.

Voortgangsrapportage uitvoering raadsprogramma

In bijlage III is een overzicht opgenomen waarin is weergegeven in hoeverre de activiteiten van het raadsprogramma 2018-2022 zijn uitgevoerd. In deze versie is de stand van zaken van maart 2020 opgenomen.

Beleidsindicatoren

Er zijn geen beleidsindicatoren uit het BBV-basisset van toepassing.

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
• Metropoolregio Eindhoven

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven. In dit overzicht zijn de algemene dekkingsmiddelen niet opgenomen. Hiervoor wordt verwezen hoofdstuk 3.4.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten bestuur	n	-1.799	n	-1.486	n	-1.846	**n**	**-2.305**	n	-459
baten bestuur	v	952	v	531	v	1.120	**v**	**793**	n	-327
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-847	n	-955	n	-726	**n**	**-1.512**	n	-786
toevoegingen reserves	n	-1.169	n	-345	n	-10.103	**n**	**-9.737**	v	366
onttrekkingen reserves	v	2.869	v	1.369	v	9.178	**v**	**9.005**	n	-173
geraamd/gerealiseerd resultaat	v	853	v	69	n	-1.651	**n**	**-2.244**	n	-593
bestemming van gerealiseerd resultaat	n	-2.174	n	-254	n	-365	**n**	**-1.274**	n	-909
gerealiseerd resultaat	**n**	**-1.321**	**n**	**-185**	**n**	**-2.016**	**n**	**-3.518**	**n**	**-1.502**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.0.1. Overhead en ondersteuning organisatie

De kosten van de overhead of vaste lasten is het deel van een budget dat een organisatie aan de eigen organisatie besteedt worden centraal begroot en verantwoord op een afzonderlijk taakveld. Dit houdt in dat de overheadkosten niet meer in de afzonderlijke beleids- en taakvelden zijn opgenomen. Tot 2017 werden de overheadkosten, die ten behoeve van de gehele organisatie werden gemaakt, verantwoord op kostenplaatsen en werden deze kosten vervolgens via verdeelsleutels toegerekend aan de betreffende hoofdtaakvelden.

Door het apart presenteren van de overhead vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Ook de aan overhead toe te rekenen rente is hierin inbegrepen. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie en kan beter worden gestuurd op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een landelijk voorgeschreven systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Daarom wordt in het nieuwe BBV geregeld dat in die gevallen wel (een redelijk deel van de) indirecte kosten worden toegerekend, terwijl deze kosten tegelijkertijd in de begroting zichtbaar blijven. In de nieuwe regelgeving wordt rekening gehouden met o.a. leges en tarieven, grondexploitaties, grote investeringsprojecten en de vennootschapsbelasting.

Toerekening overhead

De wijzigingen van het BBV betekenen ook een andere manier van het toerekenen en presenteren van overhead in de begroting in relatie tot de heffingen en tarieven. Extracomptabel (verwerken van de financiële gegevens buiten de financiële administratie om) dient het aandeel overhead in de heffingen en tarieven te worden berekend. De overhead moet daarbij op een consistente wijze worden toegerekend. Conform de uitgangspunten van de “Financiële verordening 2019” is voor 2019 een opslagpercentage gehanteerd als algemeen geldende verdeelsleutel voor overhead. In de paragraaf lokale heffingen wordt de overhead (extra comptabel) meegenomen bij de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven.

Grondexploitaties

Voor de rendabele activiteiten van de grondexploitaties is er nog wel sprake van een intracomptabele (verwerken van de financiële gegevens in de financiële administratie) kostentoerekening. Daarbij is dezelfde verdeelsleutel als bij de heffingen en tarieven gehanteerd.

I. Wat hebben we gedaan?

Organisatie

In 2019 zijn geen grote wijzigingen doorgevoerd in het organisatiebeleid. Het ingezette wervings- en selectiebeleid is voortgezet, de structuur is onveranderd. In juni is het nieuwe afdelingshoofd van de afdeling ontwikkeling gestart. Zij gaat voort op de ingeslagen weg om deze afdeling zo integraal mogelijk te laten werken.

Informatievoorziening

Onze informatievoorziening is het kloppende hart binnen onze bedrijfsvoering en dienstverlening. Als gemeente werken wij voortdurend aan de verwachting van onze samenleving, die 24 uur per dag een betrouwbare (online) dienstverlening wenst. Onze medewerkers zijn bereikbaar en kunnen snel werken en schakelen, doordat wij ze toerusten met moderne mobiele middelen. Wij dragen daarnaast ons steentje bij aan bijvoorbeeld de ketensamenwerking van het nieuwe sociale wijkteam en het CJG (centrum jeugd en gezin), door onder meer privacybescherming.

Akoestisch optimaliseren kantoren

Er zijn een aantal akoestische voorzieningen aangebracht in de spreekkamers en in een aantal kantoren. De akoestische voorzieningen zorgen ervoor dat het geluid wordt geabsorbeerd.

Bevorderen vitaliteit medewerkers

Er zijn diverse activiteiten uitgevoerd rond het thema gezond eten en bewegen.

Implementatie producten MijnOverheid

Er zijn geen nieuwe producten geïmplementeerd omdat de technische voorzieningen nog niet beschikbaar zijn. Het SSC De Kempen heeft het operationeel maken van deze voorzieningen op de planning staan voor 2020.

Beleidsindicatoren

Hier onder worden de beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Formatie	2018: 3,75	2019: 3,86	fte per 1.000 inwoners	Eigen rekening
Bezetting	2018: 3,41	2018: 3,77	fte per 1.000 inwoners	Eigen rekening
Apparaatskosten	€ 377,-	€ 422,-	per inwoner	Eigen rekening
Externe inhuur	10,48%	13,21%	% van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen rekening
Overhead	9,9%	10,56%	% van totale lasten (exclusief toevoegingen aan reserves)	Eigen rekening

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
- Samenwerking Kempengemeenten
- Stichting Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost-Brabant (Bizob)

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten overhead	n	-5.045	n	-5.601	n	-5.769	**n**	**-5.362**	v	407
baten overhead	v	245	v	256	v	266	**v**	**261**	n	-5
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-4.800	n	-5.345	n	-5.503	**n**	**-5.101**	v	402
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-4.800**	**n**	**-5.345**	**n**	**-5.503**	**n**	**-5.101**	**v**	**402**

(- = nadeel en + = voordeel)

In het overzicht van de kosten van overhead zijn alleen die kosten opgenomen die samenhangen met de *sturing en ondersteuning* van het primaire proces. Hierna geven wij u een meer gespecificeerd overzicht van de overhead en lichten we de onderdelen kort toe.

(bedragen x € 1.000,-) lasten		Rekening 2018	Begroting prm 2019	Begroting na wijz. 2019*	Rekening 2019	Rekening t.o.v. begroting
a. Bedrijfsvoering algemeen	loonkosten	-1.600	-1.815	-1.851	-1.659	192
	loonkosten (incidenteel)	-22				
	loonkosten primair proces	-26	-317	-206	-88	118
	niet verdeelde budgetten	67	23	16	16	
	verrekening overhead	226	226	226	375	149
	overige personeelskosten	-706	-745	-830	-800	30
	informatie- communicatie technologie	-131	-128	-159	-119	40
	receptie en callcenter	-316	-298	-305	-369	-64
	voorziening				-113	-113
b. Kempensamenwerking	P&O-samenwerking	-150	-155	-147	-151	-4
	SSC-samenwerking	-1.356	-1.385	-1.356	-1.356	
c. Facilitair en huisvesting	huisvesting	-530	-540	-559	-560	-1
	facilitair	-501	-466	-598	-538	60
Totaal lasten overhead		**-5.045**	**-5.600**	**-5.769**	**-5.362**	**407**

(bedragen x € 1.000,-) baten		Rekening 2018	Begroting prm 2019	Begroting na wijz. 2019	Rekening 2019	Rekening t.o.v. begroting
a. Bedrijfsvoering algemeen	loonkosten					
	loonkosten primair proces	68	103	82	91	9
	niet verdeelde budgetten	1				
	overige personeelskosten	27	18	34	27	-7
	informatie- communicatie technologie	20	9	9	10	1
b. Kempensamenwerking	P&O-samenwerking					
	SSC-samenwerking	3	3	3	3	
c. Facilitair en huisvesting	huisvesting	122	121	130	122	-8
	facilitair	4	1	8	8	
Totaal baten overhead		**245**	**255**	**266**	**261**	**-5**
d. Bijdrage reserve	reserve generatiepact	63	65	55	55	
Saldo lasten en baten overhead		**-4.737**	**-5.280**	**-5.448**	**-5.046**	**402**

(- = nadeel en + = voordeel)

In deze specificatie is ook de bijdrage ten laste van de reserve generatiepact opgenomen ter dekking van de loonkosten van een medewerker.

Bedrijfsvoering algemeen

In 2019 is de huidige cao afgesloten. Dit heeft geleid tot een generieke loonmutatie van 3,25% per 1 oktober 2019. Omgerekend op jaarbasis is dit een structurele verhoging van 0,81%. Wij hadden voor 2019 rekening gehouden met een generieke loonmutatie van 3,40%. Daarnaast is een eenmalige uitkering van € 750,- toegekend aan de medewerkers die op 28 juni 2019 in dienst zijn. Pro saldo dalen de werkelijke loonkosten hierdoor met € 310.000,-. Voorts ontvangen we pro saldo hogere vergoedingen van het KBP en Reusel-De Mierden wegens detacheringswerkzaamheden.

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop en financiën. Deze kosten (begroten en) verantwoorden we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in taakveld '*Overhead en ondersteuning organisatie'*. Voor het berekenen van tarieven brengen we een redelijk deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten. De grondslagen voor deze toerekening zijn in de "Financiële verordening 2019" vastgelegd. De toerekening van overhead aan de heffingen geschiedt op basis van een opslag met een vast percentage. Het percentage wordt vastgesteld met de formule:

(*totale kosten overhead / omvang totale personeelslasten inclusief totale kosten overhead) x 100%*. Het is een eenvoudige methode om de overhead toe te rekenen aan de doorbelaste directe lookkosten. Op basis van de cijfers uit de begroting 2019 betekent dit percentage 67% (afgerond).

Het centraal moeten (begroten en) verantwoorden van alle overhead pakt nadelig uit als normaliter een deel van de overheadkosten niet ten laste van grote projecten of investeringen gebracht zouden kunnen worden. Daarom is het toegestaan de betreffende overheadkosten op indirecte wijze toch aan die investeringen en projecten (grondexploitaties) toe te rekenen. Concreet betekent dit dat we voor investeringen, grondexploitaties, tarieven en Vpb-plichtige activiteiten alsnog € 149.000,- extra comptabele kosten hebben toegerekend. Daarbij is dezelfde systematiek als bij de heffingen en tarieven gehanteerd, te weten opslag van 67% op de werkelijke verdeelde loonkosten op basis van werkelijke tijdsbesteding.

De overige personeelskosten hebben voornamelijk betrekking op personeel gerelateerde kosten, zoals studiekosten, contributies, schrijf- en kantoorbenodigdheden, verzekeringen, bijdrage aan MRE archief, kosten van Bizob, inhuur van personeel en dergelijke. Pro saldo zijn de overige personeelslasten € 23.000.,- lager uitgevallen.

Niet alle ICT-kosten drukken op de begroting van de SSC-samenwerking. De SSC-kosten hebben slechts betrekking op ICT-kosten welke gerangschikt worden onder de noemer van ‘basisdienstverlening’. Deze kosten worden voor alle samenwerkende gemeenten gemaakt. Wij hebben daarnaast behoefte aan een aantal voor Bladel specifieke ICT faciliteiten. Deze faciliteiten zijn dus afgestemd op onze eigen specifieke wensen/-behoeften. Omdat dit niet voor iedere gemeente van toepassing is moeten wij hiervoor afzonderlijk betalen. Ten opzichte van de raming is er sprake van een onderschrijding van € 41.000,- op deze posten.

Een deel van de kosten van het KCC zijn als directe kosten toegerekend aan de betreffende hoofdtaakvelden. De kosten van receptie en callcenter hebben betrekking op ondersteuning in het primaire proces en maken daarom onderdeel uit van de overheadkosten. Pro saldo zijn er € 64.000,- meer (loon)kosten van het KCC verrekend.

Voor een tweetal voormalige medewerkers hebben een voorziening gevormd voor de (meerjarige) dekking van de onderliggende verplichtingen.

Kempensamenwerking

We werken met de overige Kempengemeenten samen op verschillende beleidsterreinen. De werkzaamheden van de ISD/KempenPlus, Jeugd en VTH-samenwerking hebben directe relatie met externe klanten. Deze samenwerkingsonderdelen zijn als directe kosten toegerekend aan de verschillende beleids- en taakvelden, omdat ze volledig gericht zijn op de externe klant. De werkzaamheden van P&O en het SSC hangen daarentegen meer samen met de ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten verantwoorden we daarom onder de noemer “overhead”.

De kosten van deze samenwerkingsonderdelen zijn in beginsel gebaseerd op de vastgestelde (gewijzigde) begroting 2019 van de Samenwerking Kempengemeenten. Pro saldo worden de kosten overschreden met € 4.000,-.

Facilitair en huisvesting

De interne dienstverlening aan de organisatie is gericht op het efficiënt en effectief laten functioneren van de gemeentelijke organisatie. Dit doen we door het aanbieden van huisvesting en andere facilitaire diensten, het informatiebeheer (post- en archiefzaken) en de bestuurs- en managementondersteuning e.d. Deze uitgaven hebben betrekking op het beheer en onderhoud van het gemeentehuis, zoals energiekosten, schoonmaak, storting onderhoudsvoorziening en inventaris. De kosten voor facilitair en huisvesting zijn per saldo met een bedrag van € 51.000,- onderschreden.

Voor een nadere analyse verwijzen wij u ook naar § 6.2 van de jaarrekening.

3.0.2. Algemene dekkingsmiddelen

De begrotingsvoorschriften schrijven voor dat deze middelen in een apart onderdeel worden beschreven. Deze middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de hoofdtaakvelden waarin het beleid tot uitvoering wordt gebracht. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de hoofdtaakvelden en van de overhead.

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden de onderstaande onderdelen gerekend:
a. lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is
b. uitkeringen uit het gemeentefonds
c. dividenden
d. financieringsresultaat
e. overige algemene dekkingsmiddelen
f. vennootschapsbelasting en
g. onvoorzien en stelposten

I. Wat hebben we gedaan?

Garanties en verstrekken van geldleningen

In 2019 werd de nota “verlenen van garanties en verstrekken van geldleningen” vastgesteld. Op basis van deze nota gaan we voortaan in beginsel uit van het eigen kunnen en eigen kracht van onze inwoners. Het is niet aan ons om te sturen en te regelen, maar als dat nodig en mogelijk is willen we wel kunnen ondersteunen. Het verstrekken van een garantie of lening past hierbij. Anderzijds moeten we de financiële houdbaarheid van onze garantie- en lening portefeuille niet uit het oog verliezen. Daarom hanteren we hiervoor het *Nee, tenzij-beleid* hanteren.

Financieel gezonde gemeente

De gemeente voert een solide financieel beleid. Het financieel (meerjaren)perspectief van onze gemeente ziet er (nog) goed uit. Onze meerjarenraming is (nog) meer dan structureel sluitend. De werkelijke ratio weerstandsvermogen bedraagt in 2019 6,73 (voor resultaatbestemming 2019) en voldoet hiermee ruimschoots aan de door de raad gestelde norm.

We streven er naar dat over de verschillende begrotingsjaren sprake is van een evenwichtig financieel beleid en voldoende weerstandsvermogen in relatie tot risico’s.

De primaire begroting 2019 was sluitend. Gedurende het jaar hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die van invloed waren op het verwachte resultaat 2019. Onze belangrijkste inkomstenbron, de algemene uitkering, is moeilijk beïnvloedbaar. De bijstellingen van de algemene uitkering die in de loop van het jaar zijn doorgevoerd hebben met name invloed gehad op het verwachte geprognosticeerde en gerealiseerde resultaat. Het positief resultaat komt uiteindelijk uit op € 1.274.000,-.

a. lokale heffingen (taakvelden 0.61, 0,62 en 3.4)

Bladel kent twee heffingen waarvan de aanwending vrij is. Naast de onroerende zaakbelasting gaat het om de toeristenbelasting. Besloten is om geen precariorechten (vergoeding voor het gebruik van openbare grond) te heffen. Hiervoor in de plaats wordt een terrasvergoeding gevraagd (op basis van een terrasvergunning) van de horeca ondernemers.

ongebonden heffingen	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
onroerende-zaakbelasting	3.954.000	4.097.000	4.104.000	4.114.000
toeristenbelasting	1.061.000	1.185.000	1.185.000	1.103.000
Totaal lokale heffingen	**5.015.000**	**5.282.000**	**5.289.000**	**5.217.000**

De afvalstoffen- en de rioolheffingen zijn, omdat het een doelheffingen zijn, als onderdeel van de afvalverwijdering resp. riolering opgenomen in hoofdtaakveld volksgezondheid en milieu.

Ook de Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting beschouwen we als een bestemmingsheffing, omdat de opgelegde belastingen doorbetaald worden aan de ondernemers (OVB) en de vertegenwoordiging van de eigenaren.

Voor een nadere toelichting van de lokale heffingen wordt verwezen naar paragraaf 4.3 Lokale heffingen.

b. uitkeringen uit het gemeentefonds (taakveld 0.7)

Het gemeentefonds is specifiek opgedeeld in een algemene uitkering, enkele doel- en integratie-uitkeringen. Voor de algemene uitkering en de doel- en integratie-uitkering geldt dat de gemeente vrij is ze in te zetten.

- Algemene uitkering

De algemene uitkering is op basis van de 'trap-op-trap-af' systematiek' gekoppeld aan het totale netto uitgavenkader van het rijk. Door deze brede koppeling groeit de algemene uitkering ook mee met de zorguitgaven en sociale zekerheidsuitgaven van het rijk. De ontwikkeling van het accres wordt daarmee stabieler. De stabiliteit wordt nog verder vergroot, doordat het rijk een deel van de uitgaven WW en bijstand erbuiten houdt en juist die uitgaven erg conjunctuur gevoelig zijn. Vanaf 2019 is het sociaal domein ingeweven in de algemene uitkering, waarmee reguliere financiering verkregen wordt, net als voor alle andere gemeentelijke taken (bijvoorbeeld in het fysieke domein).

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt door het rijk op grond van bepaalde verdeelsleutels toegerekend aan de gemeenten. De uit te keren bedragen worden in circulaires bekend gemaakt. Gemeenten hoeven niet specifiek verantwoording af te leggen over de algemene uitkeringen.

Op basis van de meicirculaire 2019 ontvangen we vooralsnog voor drie jaren (2019 t/m 2021) extra uitkeringen voor jeugdhulp. Op basis van een richtlijn van het Ministerie van BZK en de provinciale toezichthouders is een richtlijn afgesproken over de uitkeringen voor 2022 en 2023. Voorwaarde hierbij is dat de gemeente tevens zelf maatregelen neemt in het kader van de transformatie rondom Jeugdhulp en Geestelijke gezondheidszorg, mede gericht op beheersing van de kosten. Wij (samen met CJG+) streven ernaar om jeugdigen met een ondersteuningsvraag zo dichtbij als mogelijk bij hun thuissituatie en zo licht mogelijk te ondersteunen.

In de perspectief- en de najaarsnota is reeds uitgebreid verslag gedaan over de ontwikkelingen binnen het gemeentefonds. Deze bijstellingen zijn enerzijds gevolg van de autonome ontwikkeling in de rijksuitgaven en anderzijds door de doorwerking van de beleidsintensiveringen en/of beleidsextensiveringen door het rijk. De verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op de ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekende informatie uit de decembercirculaire 2019. De accressen (de jaarlijkse toe- of afname van de groei van het Gemeentefonds) zijn daarentegen (op basis van een stellige uitspraak van de Commissie BBV) verantwoord op basis van de accresmededeling zoals opgenomen in de septembercirculaire 2019, omdat de decembercirculaire geen bijstellingsmoment is voor het accres. Op basis van de decembercirculaire 2019 hebben wij extra eenmalige middelen ontvangen voor een aantal beleidsintensiveringen. Deze middelen kwamen op een zodanig laat moment binnen dat het onmogelijk was hierop beleid op te maken. Uitvoering heeft vanzelfsprekend dan ook niet in 2019 plaats kunnen vinden. Wij stellen daarom voor om ten laste van het rekeningresultaat 2019 € 237.000,- te bestemmen voor de uitvoering van de onderliggende activiteiten in 2020.

Samengevat resulteerde de uitkering uit het gemeentefonds in een positief resultaat van € 59.000,-.

algemene uitkering	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
algemene uitkering 2019	17.456.000	30.241.000	30.167.000	29.144.000
algemene uitkering vorige jaren	-134.000	-2.000	13.000	0
algemene uitkering 2018: integratie-uitkering sociaal domein	10.834.000		0	0
Totaal algemene uitkering	**28.156.000**	**30.239.000**	**30.180.000**	**29.144.000**

De gerealiseerde algemene uitkering vorige jaren bestaat uit de volgende componenten:

- afrekening algemene uitkering 2016	- 35.000,-
- afrekening algemene uitkering 2017	14.000,-
- afrekening algemene uitkering 2018	19.000,-
Totaal uitkering vorige jaren	- 2.000,-

ad c. dividenden (taakveld 0.5)

De gemeente heeft deelnemingen door kapitaalinbreng bij de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten en NV Brabant Water. Van de Bank Nederlandse Gemeenten wordt jaarlijks dividend ontvangen. Brabant Water keert nog geen dividend uit. Door de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) is een bandbreedte van 45-60% vastgesteld voor het doen van dividenduitkeringen. Het actuele percentage van Brabant Water bedraagt 55,8%. Hoewel dit percentage ruim binnen de bandbreedte valt is door de AvA besloten om nog geen uitkeringen te doen in afwachting van een lopende aansprakelijkheid. Conform regelgeving wordt de dividenduitkering verantwoord in het jaar waarin het besluit is genomen.

dividenden	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
Kapitaallasten	-10.000	-8.000	-8.000	-7.000
NV Bank Nederlandse gemeenten	159.000	179.000	179.000	169.000
NV Brabant Water *				
Totaal dividenden	**149.000**	**171.000**	**171.000**	**162.000**

ad d. financieringsresultaat (taakveld 0.5)

Het financieringsresultaat bestaat uit het verschil tussen het totaal van de werkelijk betaalde en berekende rente over onze financieringsmiddelen en het totaal van de renteontvangsten en de doorberekende rente over de vaste activa. De rentelasten worden toegerekend aan de (hoofd)taakvelden met het rente-omslagpercentage van 1,582%. Het percentage voor toerekening aan de in exploitatie genomen grondexploitaties bedraagt daarentegen 1,159% (werkelijke rentelasten op basis van verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen). Het verschil tussen dit omslagpercentage en de betaalde rente wordt ten gunste van de financieringsfunctie verantwoord.

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de rentelasten uit externe financiering, het rentresultaat en de wijze van rentetoerekening.

renteresultaat (bedragen x € 1.000,-)	%	realisatie 2018	%	begroting 2019	%	realisatie 2019	verschillen
a. externe rentelasten over de korte en lange financiering		745		670		663	-7
b. externe rentebaten		22		6		50	44
totaal toe te rekenen externe rente	1,7680%	*723*	1,611%	*664*	1,6103%	*613*	*-51*
c1. rente door te berekenen aan grondexploitaties	1,2460%	28	1,210%	27	1,1147%	41	14
c2. rente door te berekenen aan projectfinancieringen	0,0000%	0	0,000%	0	0,0000%	0	0
saldo door te berekenen externe rente		*695*		*637*		*572*	*-65*
d1. rentelasten over het eigen vermogen	1,7680%	392	1,611%	396	1,6103%	356	-40
d2. rentelasten over voorzieningen		0		0		0	0
de aan beleidsvelden toe te rekenen rente		*1.087*		*1.033*		*928*	*-105*
e. werkelijk aan beleidsvelden toe te rekenen rente (rente-omslag)	2,0310%	1.180	1,958%	1.150	1,9580%	983	-167
f. saldo renteresultaat treasury		**93**		**117**		**55**	**-62**

Het financieringsresultaat voor 2019 is geraamd op € 117.000,- positief. Het gerealiseerde resultaat is € 62.000,- lager, met name door lagere doorbelastingen van rentelasten aan de diverse hoofdtaakvelden, alsmede lagere rentelasten over het eigen vermogen (zie hierna).De lagere doorbelasting wordt veroorzaakt door een nagecalculeerd rente-omslagpercentage.

ad e. overige algemene dekkingsmiddelen (taakveld 0.5)

Vanwege het eigen vermogen hoeft de gemeente geen leningen aan te trekken om haar grote uitgaven, zoals investeringen, te financieren. De rentevergoeding voor het eigen vermogen wordt op grond van het BBV gebaseerd op het gewogen samenstel van de externe rentelasten over de lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen en bedraagt daarmee 1,6103%.
De bespaarde rente over het eigen vermogen is tot een bedrag van ca. € 356.000,- volledig toegerekend aan de exploitatie. Van deze rentebaten wordt € 128.000,- toegevoegd aan de dekkingsreserves en wordt € 166.000,- ten gunste van de algemene reserve verantwoord. De bespaarde rente over de ijzeren voorraad (algemene reserve) ad € 16.000,-, een gedeelte van de dekkingsreserve kapitaallasten ad € 2.000,- en verkoopopbrengst NRE ad € 44.000,- worden structureel ten gunste van de exploitatie gebracht (inkomensfunctie).

overige algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
bespaarde rente reserves en voorzieningen	392.000	356.000	396.000	343.000

Het verschil tussen raming en realisatie ad € 40.000,- wordt veroorzaakt door lagere rentebijschrijving van de reserve geactiveerde investeringen, omdat er nog geen definitieve dekkingsvoorstellen voor de verbouwing van Rabobank t.b.v. CC Den Herd naar de Markt hebben plaats gevonden. Zie voorts onderdeel reserves.
Naast de toerekening van de rentelasten zijn de heffings- en invorderingskosten van de gemeentelijke belastingen, alsmede de waarderingskosten van de onroerende zaken ook begrepen onder de algemene dekkingsmiddelen.

heffing en invordering belastingen en waardering	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
WOZ/ BAG	-156.000	-235.000	-263.000	-196.000
heffing en invordering van belastingen	13.000	25.000	28.000	-8.000
Totaal heffing, invordering en waardering	**-143.000**	**-210.000**	**-235.000**	**-204.000**

De Waarderingskamer heeft besloten dat het taxeren van woningen op gebruikersoppervlakte met ingang van 1 januari 2022 verplicht wordt. Om te zorgen voor een soepele overgang hebben we hiervoor extern personeel in moeten huren. Vanwege intensief invorderingsbeleid zijn er daarnaast extra kosten en opbrengsten geweest voor enerzijds kosten van de deurwaarder en anderzijds opbrengsten voor aanmanings- en dwangbevelkosten.

ad f. vennootschapsbelasting (Vpb) (taakveld 0.9)

Met ingang van 2016 vallen overheidsondernemingen onder de vennootschapsbelasting (Vpb). Dit is definitief vastgelegd in de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen (Stb. 2015, 207). In 2015 zijn we reeds gestart met de voorbereidende werkzaamheden. De inventarisatie van de ondernemingsachtige activiteiten van de gemeente is voltooid. De meeste activiteiten komen niet door de “ondernemingspoort [1]”. Dit komt omdat deze activiteiten geen winst genereren of doordat in fiscale zin de gemeente niet deelneemt aan het economische verkeer.

In juni 2019 hebben wij een Vaststellingsovereenkomst (VSO) gesloten met de Belastingdienst inzake ‘het zich ontdoen van huishoudelijk afval tegen een positieve vergoeding’ en eind 2019 over ‘de uitvoering van de grondexploitatie’. Mede naar aanleiding hiervan zijn de definitieve aangiften Vpb voor 2016 en 2017 inmiddels vastgesteld door de Belastingdienst, hetgeen impliceert dat de Belastingdienst akkoord is gegaan met de ingenomen standpunten. Voor de aangifte Vpb 2018 (doorwerking definitieve aanslagen 2016 en 2017) hebben we extra uitstel tot 1 mei 2020 gekregen. Voor de aangifte Vpb 2019 zullen wij t.z.t. mogelijk ook uitstel aanvragen.

In onderstaand overzicht hebben wij de (voorlopige) financiële consequenties van de invoering van de Vpb inzichtelijk gemaakt.

bedrag van de heffing voor de vernnootschapsbelasting	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
voorlopige aangiften 2018 en 2019	-33.000	-38.000	-31.000	-12.000
correcties o.b.v. definitieve aangiften vorig jaren		61.000	46.000	
verrekening verlies 2017 (carry back)		17.000		
Totaal heffing vennootschapsbelasting	**-33.000**	**40.000**	**15.000**	**-12.000**

In de fiscale planningsperiode tot en met 2025 kunnen fiscale winsten op 2 manieren verrekend worden, te weten:
- het verlies van het jaar kan verrekend worden met de belastbare winst uit het voorgaande jaar. Dit wordt carry back of achterwaartse verliesverrekening genoemd of,

[1] Activiteiten van de gemeente zijn Vpb-plichtig als voldaan wordt aan **alle drie** volgende fiscale (indien en zover) criteria:
- Een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid en
- Deelname aan het economische verkeer en
- Waarbij winst wordt beoogd of in (potentie) concurrentie wordt getreden.

- het verlies kan verrekend worden met de winsten van maximaal 9 volgende jaren. Dit wordt carry forward of voorwaartse verliesverrekening genoemd. Carry forward betekent verrekening met toekomstige winsten.

ad g. onvoorziene uitgaven en stelposten (taakveld 0.8)

Op basis van artikel 28 BBV nemen we in de jaarrekening een overzicht op van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien. In de primitieve begroting was nog een bedrag opgenomen van € 25.000,-. Daarnaast zijn een aantal stelposten aanwezig. Stelposten waaraan nog geen specifieke bestemming gegeven is, zoals o.a. de stelpost voor dekking van loon- en prijsmutaties, nieuwe beleidsinitiatieven, overhead e.d.. Zowel de post onvoorzien als de stelposten werden ultimo 2019 nagenoeg volledig aangewend, enerzijds voor de dekking van bestedingsvoorstellen en anderzijds door vrijval ten gunste van het begrotingsresultaat.

Aan de hand van de risico's op onze openstaande vorderingen bepalen we hoe hoog de voorziening dubieuze debiteuren moet zijn. Op grond van de analyse kon € 26.000,- vrijvallen.

In onderstaand overzicht wordt de aanwending van het bedrag voor onvoorziene uitgaven en de stelposten weergegeven.

onvoorziene uitgaven en stelposten	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2019 vóór wijziging
Oorspronkelijke raming onvoorzien	0	0	-25.000	-25.000
BW 7-2019 perspectiefnota 2019	0	0	13.000	
BW 9-2019 najaarsnota 2019	0	0	12.000	
Totaal onvoorziene uitgaven	**0**	**0**	**0**	**-25.000**
Begroting 2019: stelpost te verdelen kapitaallasten			105.000	105.000
- Vaststelling begroting 2019			-108.000	
- BW 2-2019 doorwerking najaarsnota 2018			-10.000	
- BW 7-2019 perspectiefnota 2019			13.000	
Begroting 2019: stelpost energieneutraal maken gebouwen			-12.000	-12.000
- BW 7-2019 perspectiefnota 2019			12.000	
Begroting 2019: stelpost dekking nieuwe beleidsinitiatieven			-581.000	-581.000
- BW 2-2019 doorwerking najaarsnota 2018			65.000	
- BW 7-2019 perspectiefnota 2019			516.000	
Begroting 2019: stelpost onderuitputting kapitaallasten			275.000	275.000
- Vaststelling begroting 2019			-190.000	
- BW 2-2019 doorwerking najaarsnota 2018			12.000	
- BW 9-2019 herinrichting Nieuwstraat / Ganzestraat			-6.000	
- BW 7-2019 perspectiefnota 2019			-91.000	
Begroting 2019: stelpost verrekening overhead en lonen			-138.000	-138.000
- BW 9-2019 najaarsnota 2019			61.000	
Begroting 2019: loon- en prijsmutaties			-203.000	-203.000
- BW 2-2019 doorwerking najaarsnota 2018			14.000	
- BW 7-2019 perspectiefnota 2019			234.000	
- BW 9-2019 najaarsnota 2019			-45.000	
Begroting 2019: stelpost voorbereiding raadsprogramma			-75.000	-75.000
- BW 6-2019 jaarrekening 2018			-25.000	
- BW 7-2019 perspectiefnota 2019			100.000	
Dotatie / vrijval voorziening dubieuze debiteuren	-15.000	26.000		
Totaal stelposten	**-15.000**	**26.000**	**-77.000**	**-629.000**
Totaal onvoorzien en stelposten	**-15.000**	**26.000**	**-77.000**	**-654.000**

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten algemene dekkingsmiddelen	n	-713	n	-1.484	n	-694	**n**	**-686**	v	8
baten algemene dekkingsmiddelen	v	33.262	v	34.243	v	35.379	**v**	**35.457**	v	78
gerealiseerd saldo van baten en lasten	v	32.549	v	32.759	v	34.685	**v**	**34.771**	v	86
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**v**	**32.549**	**v**	**32.759**	**v**	**34.685**	**v**	**34.771**	**v**	**86**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een nadere analyse verwijzen wij naar § 6.2 van de jaarrekening.

3.1. Veiligheid

Hoofdtaakveld veiligheid richt zich op het verbeteren van de veiligheid in de gemeente Bladel en het vergroten van het gevoel van veiligheid van de inwoners en bezoekers van de gemeente. De gemeentelijke organisatie heeft daarbij een regiefunctie en kan zelf ook instrumenten inzetten om dit te bereiken. Voorbeelden hiervan zijn preventie, vergunningverlening en handhaving en ketenaanpak voor overlast.

De gemeente Bladel streeft naar een samenleving waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren. De gemeente vervult hierbij een regierol en geeft op een integrale wijze vorm aan veiligheid en is daarbij een betrouwbare partner voor andere disciplines binnen het integrale veiligheidsbeleid.
Haar regisserende rol in het lokale integrale veiligheidsbeleid wordt op een doelmatige wijze vormgegeven door uitvoering te geven aan het Integrale Veiligheidsplan De Kempen (IPV) 2019-2022. Het welslagen van het veiligheidsbeleid is onlosmakelijk verbonden met een gedegen, consequente integrale handhaving. Daarnaast is de ambtelijke organisatie voorbereid op incidenten die zich voor kunnen doen binnen de gemeentegrenzen.
Veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio, maatschappelijke organisaties, ondernemers en de inwoners van Bladel.

Maatschappelijk effect

Het lokaal veiligheidsbeleid moet leiden tot een vergroting van de objectieve en subjectieve veiligheid en daarmee van de leefbaarheid, alsmede tot een verkleining van de veiligheidsrisico's in de gemeente Bladel.

I. Wat hebben we gedaan?

Integrale Veiligheid

Op 30 oktober 2018 heeft de raad het Integraal Veiligheidsplan (IVP) De Kempen 2019-2022 vastgesteld. Dit plan is opgesteld met de acht gemeenten in het basisteam De Kempen: Bergeijk, Best, Bladel, Eersel, Oirschot, Reusel-De Mierden, Veldhoven en Waalre. In het IVP zijn de prioriteiten op het gebied van integrale veiligheid benoemd. De bijbehorende doelstellingen voor 2019-2022 zijn terug te vinden in de uitvoeringsprogramma's Integrale Veiligheid van het basisteam De Kempen. Hieronder worden de prioriteiten uiteengezet en wordt nagegaan in hoeverre de gemeente Bladel op de goede weg zit voor wat betreft het behalen van de gestelde doelen.

High Impact Crimes

Doelstelling: *Het voorkomen en terugdringen van het aantal HIC-feiten binnen het basisteam De Kempen, door in te spelen op trends en ontwikkelingen. Daarbij ligt de focus op het actief stimuleren en faciliteren van de zelfredzaamheid en bewonersinitiatieven op het gebied van buurtpreventie en WhatsAppgroepen. We hebben specifieke aandacht voor kwetsbare doelgroepen zoals ouderen en mensen met een verhoogde slachtofferkans en aanpak van veelplegers. Nazorg na een incident verdient ook nadere aandacht.*
In de gemeente Bladel is al vele jaren een volledig dekkend buurtpreventienetwerk bestaande uit 23 wijken. In iedere wijk is een WhatsAppgroep actief waarin verdachte situaties en criminele activiteiten snel gedeeld kunnen worden. Vanuit buurtpreventie zijn, net zoals voorgaande jaren, wijkschouwen gehouden waarbij gelet wordt op inbraak- en veiligheidsrisico's. Ook zijn 'besmettingsbrieven' verspreid onder buurtbewoners van een straat of buurt waar recent een woninginbraak had plaatsgevonden. Met deze brieven wordt beoogd de bewoners bewust te maken van inbraakrisico's en hen te bewegen preventiemaatregelen te nemen. Daarnaast wordt gevraagd in deze besmettingsbrief om verdachte situaties te melden, om de politie te helpen in de opsporing. In de besprekingen met de buurtpreventieteams en de buurtpreventiecoördinatoren is regelmatig aandacht besteedt aan verschillende vormen van High Impact Crimes. Ook op de Facebookpagina van buurtpreventie is hierover gecommuniceerd. Tot slot is in 2019 een veiligheidsmarkt georganiseerd voor ouderen waar onder andere informatie werd verschaft over inbraakpreventie. Ondanks de vele maatregelen en activiteiten laten de cijfers een lichte stijging zien van het aantal HIC-feiten in de gemeente Bladel.

Georganiseerde criminaliteit

Doelstelling: *Het zoveel mogelijk voorkomen, stoppen, tegenhouden en frustreren van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit alsmede het herstellen/vergoten van het vertrouwen in de overheid, zorg voor wijken en slachtoffers.*
In 2019 zijn onder andere activiteiten ontplooid gericht op creëren van awareness en bewustwording rondom het onderwerp georganiseerde criminaliteit. In 2019 hebben alle inwoners van de gemeente Bladel een flyer

ontvangen met informatie over hennepkwekerijen en drugslabs. Tevens heeft een speciaal promotieteam met het parfum 'Xtacy' het winkelend publiek in het centrum van Bladel kennis laten maken met de kenmerkende (anijs)geur van XTC. Als bewoners de geur kunnen herkennen en de gemeente en/of de politie tippen, kan dit helpen om de locaties waar XTC wordt gemaakt en drugsdumpingen op te sporen. Georganiseerde criminaliteit is tevens een vast agendapunt in de besprekingen met de buurtpreventieteams. Ook is voorlichting over drugscriminaliteit gegeven aan de vrijwilligers van buurtpreventie tijdens de eindejaarsbijeenkomst van 2019. Naast inwoners hebben diverse activiteiten in 2019 zich tevens gericht op de doelgroep ondernemers (van zowel de winkelgebieden als de industrieterreinen). Via het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) zijn ontbijtbijeenkomsten georganiseerd voor ondernemers waarbij voorlichting is gegeven over verschillende fenomenen van georganiseerde criminaliteit. Ook in de KVO nieuwsbrieven is hier aandacht naar uitgegaan. Tot slot zijn ook in 2019 bestuurlijke instrumenten toegepast, waaronder de Wet Bibob en de Wet Damocles.

Cybercrime en cybersecurity

Doelstelling: *We zijn een betrouwbare partner voor burgers, bedrijven en instellingen op het gebied van informatievoorziening en informatiebeveiliging. Verder werken we mee aan een veilige, open en stabiele informatiesamenleving. Dit doen we door te investeren in vergroting van de weerbaarheid en het geven van informatie aan onze inwoners, instellingen en ondernemers.*
In 2019 is een start gemaakt met de prioriteit Cybercrime en cybersecurity. Zo is vanuit het KVO, in samenwerking met onder andere het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) een training Cybercrime georganiseerd voor ondernemers. In de training is uitleg gegeven over verschillende vormen van cybercrime en hoe men zich hiertegen kan wapenen. Daarbij zijn praktische preventietips gedeeld die direct toegepast konden worden.

Personen met verward gedrag

Doelstelling: *Het, in samenwerking met het sociaal domein, waar mogelijk voorkomen en waar nodig aanpakken van de overlast en onveiligheid veroorzaakt door personen met verward gedrag en andersoortige problematiek door tijdig passende hulp en ondersteuning te bieden aan hen die dat behoeven.*
In december 2016 is door het landelijke schakelteam middels een brief de vraag aan de gemeente gesteld om in 2018 een gestructureerde aanpak voor personen met verward gedrag te verzorgen. Zij presenteerden daarin een model met bouwstenen op basis waarvan een sluitende aanpak georganiseerd kan worden. Op basis van deze bouwstenen is in 2019 een plan van aanpak opgeleverd over in hoeverre de gemeente hier invulling aan geeft en wat nog verbeterd zou kunnen worden. In 2020 worden hiertoe verdere acties uitgewerkt waaronder bijvoorbeeld de implementatie van het 'Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) model'. Verder zijn er trainingen Mental Health First Aid (MHFA) aangeboden aan eerstelijns medewerkers in de zorg, vrijwilligers van buurtpreventie, Vluchtelingenwerk en tal van andere partners binnen het zorg- en veiligheidsdomein. In de trainingen MHFA werd informatie aangereikt over psychische aandoeningen en leerde men hoe het gesprek kan worden aangaan met iemand die (beginnende) psychische problemen heeft. Ook leerde men hoe te handelen wanneer iemand in een crisis verkeert. Het aantal meldingen van personen met verward gedrag is gestegen van 57 meldingen in 2018 naar 75 in 2019. Het gaat hier om een landelijk probleem met meerdere oorzaken.

Polarisatie en radicalisering

Doelstelling: *Basisteam De Kempen zet zich in op het voorkomen van problemen als gevolg van radicalisering en polarisatie, met als doel om onze open en vrije samenleving te beschermen tegen angst en verdeeldheid. We willen kwetsbare groepen beschermen, waar nodig de verbinding zoeken en de dialoog aangaan en inzetten op risico's.*
In 2017 en 2018 zijn trainingen vanuit het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) aangeboden aan eerstelijnsprofessionals in het (semi-) publieke domein. Onder andere de wijkagenten, Vluchtelingenwerk, docenten van de wereldklassen van het Pius X en medewerkers van ISD De Kempen/KempenPlus hebben deze trainingen gevolgd. De training vanuit het ROR verschaft kennis en inzicht in radicalisering. Daarbij leert men hoe signalen van (mogelijke) radicalisering te herkennen en waar men met deze signalen terecht kan. In 2019 is wederom een training aangeboden. De Jeugdcoach van de gemeente Bladel en een medeweker van CJG+ De Kempen hebben hieraan deelgenomen.

Jeugd

Doelstelling: *Jeugd moet veilig kunnen opgroeien in het basisteam De Kempen en waar nodig ondersteuning krijgen. Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit moeten zo veel mogelijk worden voorkomen en adequaat aangepakt. Met betrekking tot alcoholgebruik willen we door beleidsmaatregelen en lokale interventies de gewenste cultuurverandering (op lange termijn) teweeg brengen. We gaan voor de-normalisatie van drugsgebruik en willen daarmee het gebruik van zowel soft- als harddrugs terugdringen.*
In 2019 zijn overlastmeldingen van jeugd(groepen) periodiek besproken in het zogenaamde JOR-overleg, wat staat voor Jongeren in de Openbare Ruimte. Binnen dit overleg werken gemeente, politie, jongerenwerk en buurtpreventie nauw samen om overlast van jeugd(groepen) in de openbare ruimte te voorkomen, dan wel te

beperken. Zowel preventieve, als repressieve maatregelen zijn genomen en waar nodig is maatwerk toegepast. Verder is vanuit Jeugd een start gemaakt met het IJslands preventiemodel. Sinds de introductie van het IJslands preventiemodel, twintig jaar geleden, is het middelengebruik onder IJslandse jeugd sterk gedaald en behoren zij nu tot de minst gebruikende jongeren in Europa. In 2019 hebben ook meerdere controles plaatsgevonden in de horeca en bij evenementen op het schenken van alcohol aan minderjarigen. Het aantal meldingen van overlast jeugd is in 2019 ten opzichte van 2018 licht gestegen. Echter, het gaat hier nog steeds om relatief weinig meldingen.

Brandveiligheid

Doelstelling: *Het voorkomen van brand en risico's bij brand zo veel mogelijk beperken. De aandacht dient hierbij met name uit te gaan naar verminderd zelfredzamen.*
De Veiligheidsregio Brabant Zuidoost voert voor de gemeente brandveiligheidscontroles uit. Daarnaast geeft de gemeente signalen door van brandonveilige situaties aan de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio voert naar aanleiding van deze meldingen een controle uit, waarbij gecontroleerd wordt op het Bouwbesluit. Overtredingen worden hierbij gerapporteerd en dienen binnen een termijn te worden verholpen door de gebruiker van het pand. Op het gebied van Brandveilig Leven wordt er vanuit de Veiligheidsregio gefaciliteerd op het gebied van kennis en middelen om de burger te informeren over brandveilig leven in de eigen woning. Mede hiervoor is er in 2019 een nieuwe communicatielijn uitgebracht door de Veiligheidsregio welke door de gemeente Bladel verder is communiceert richting de burgers. Vanuit Brandveilig Leven zijn er in de gemeente Bladel meerdere ambassadeurs actief welke op verzoek van de burger een huiscontrole uitvoeren. Daarnaast is er een samenwerking gecreëerd in 2019 met Welzijn de Kempen, waarbij de ouderenadviseurs meegenomen worden in de wereld van brandveiligheid. De ouderenadviseurs komen bij ouderen thuis om belangrijke zaken te bespreken. Eind 2019 zijn de ouderenadviseurs hierover geïnformeerd en is het project in gang gezet, verdere uitwerking hiervan vindt in 2020 plaats.

Crisisbeheersing

Doelstelling: *We zijn goed voorbereid op een ramp of crisis binnen het basisteam De Kempen (door opleiding, training en oefening) en hebben in iedere gemeente een professionele crisisbeheersingsorganisatie staan die adequaat bevolkingszorgtaken uitvoert.*
In 2019 zijn er meerdere oefenmomenten geweest om de crisisbeheersingsorganisatie, zowel lokaal als regionaal, voor te bereiden op een mogelijke ramp of crisis. De in maart nieuw aangestelde Ambtenaar Rampenbestrijding in de gemeente Bladel heeft alle teams door het jaar heen betrokken bij een interactieve presentatie om de taken en verantwoordelijkheden van de lokale processen te verduidelijken. Daarnaast zijn er meerdere praktijkoefeningen geweest, zowel regionaal vanuit de Veiligheidsregio, binnen de Kempengemeente als lokaal bij de gemeente Bladel. De jaarlijkse GBT-oefening heeft plaatsgevonden in november, waarbij de nieuwe burgemeester kennis heeft gemaakt met de praktische kant van de rampenbestrijding. Een week later vond de systeemtest plaats in Bladel, waarin het VRBZO-bedrijf Diffutherm in Hapert in de casuïstiek was betrokken. Het eerder in 2019 opgestelde rampenbestrijdingsplan van Diffutherm is tijdens deze oefening uitgebreid beoefend. Het GBT heeft tijdens deze oefening de bestuurlijke dilemma's behandeld, met de burgemeester als voorzitter van dit gemeentelijk beleidsteam. Beide GBT-oefeningen zijn, onder toeziend oog van de Veiligheidsregio, goed verlopen.

Ondermijning Basisteam De Kempen

Voor de bestrijding van de ondermijnende criminaliteit wordt in het basisteam De Kempen samengewerkt met ketenpartners (politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, RIEC). In 2019 is besloten een fulltime Basisteamprogrammaleider (BTPL) in te zetten voor het basisteam De Kempen. Dit ligt in lijn met het advies van de Integrale Stuurploeg Ondermijning Oost-Brabant om in alle basisteams in de politie eenheid Oost-Brabant een fulltime BTPL aan te stellen. De BTPL is met betrekking tot de aanpak ondermijning, de spil voor basisteam De Kempen.

Buurtpreventie

De gemeente Bladel heeft al enkele jaren een volledig dekkend netwerk van buurtpreventieteams. De samenwerking tussen de gemeente, de politie en de ruim 140 buurtpreventievrijwilligers verloopt goed en blijft zich ontwikkelen. De jaarlijkse overlegvormen per wijk en met de wijkcoördinatoren leveren veel informatie op. Door concrete acties kan de veiligheid en leefbaarheid verbeterd en gecontinueerd worden. Dit jaar zijn er meerdere acties geweest op gebied van inbraakpreventie, waaronder de wijkschouwen en informatiebijeenkomsten. Daarnaast heeft een aantal vrijwilligers met een stand op de veiligheidsmarkt in Hapert gestaan om ouderen te adviseren over veiligheid in en rondom huis. In samenwerking met Welzijn de Kempen is voor de buurtpreventievrijwilligers een cursus "GOED omgaan met dementie" georganiseerd en heeft Veilig Thuis in een uitgebreide presentatie de vrijwilligers geïnformeerd over huiselijk geweld, met de focus op het signaleren en melden van (mogelijk) huiselijk geweld in de omgeving.

Een aantal jaar geleden is er een start gemaakt met het oprichten van WhatsAppgroepen. Dit communicatiemiddel blijkt zeer effectief om mensen te bereiken en communicatie snel te laten verlopen in het geval van incidenten en dreigingen in de wijk. Het aantal aangesloten leden is jaarlijks stijgende, waardoor het buurtpreventienetwerk blijft groeien. Daarnaast is de Facebookgroep “Buurtpreventie gemeente Bladel” in 2019 een belangrijk communicatiemiddel geworden. Het aantal volgers van deze Facebookgroep is gestegen naar ruim 1.200 personen. Men wordt via de Facebookpagina op de hoogte gehouden van incidenten in de gemeente en gevraagd om informatie naar aanleiding van deze incidenten te melden bij de politie. Ook de besmettingsbrieven, die verstuurd worden in de omgeving na een inbraak, vragen bewoners om soortgelijke informatie door te geven. De burgers blijven middels bovenstaande informatiemiddelen en door betrokkenheid van de vrijwilligers een heel belangrijk onderdeel in de buurtpreventiesamenwerking, met name op het gebied van signalering.

Handhaving Park de Tipmast

In 2014 heeft een inventarisatie plaatsgevonden op Park de Tipmast, waarbij alle bijgebouwen zijn ingemeten. Vervolgens is een communicatiebijeenkomst georganiseerd en zijn diverse overleggen gevoerd met het bestuur van de Vereniging van Eigenaren. In deze overleggen is aan bod gekomen dat zij graag onderzocht zouden willen hebben wat de legalisatiemogelijkheden zijn voor deze bijgebouwen. Naar aanleiding hiervan zijn wij in overleg getreden met de provincie en heeft terugkoppeling plaatsgevonden met het bestuur. Deze legalisatiemogelijkheden zijn in 2016 en 2017 verder uitgewerkt in samenspraak met het bestuur. In 2018 heeft het college een besluit genomen over de legalisatiemogelijkheden en met in acht name van de door het college gestelde voorwaarden wordt vanaf november 2018 per locatie onderzocht in hoeverre voldaan wordt. Op de locaties waar niet voldaan wordt aan de door het college gestelde voorwaarden, wordt handhavend opgetreden tegen illegale bebouwing en illegaal verharden van percelen. Dit handhaven is opgestart in 2019 en heeft zijn beloop tot eind 2020.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Verwijzingen Halt	2017: 110	2018: 72	verwijzingen per 10.000 inwoners	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	2017: 0,3	2018: 0,2	winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	CBS
Geweldsmisdrijven	2016: 3,5	2018: 2,2	geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	CBS
Diefstallen uit woning	2017: 1,8	2018: 1,2	diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	2016: 5,5	2018: 2,5	vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	CBS

oor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
- Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost
- Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten veiligheid	n	-1.534	n	-1.588	n	-1.615	**n**	**-1.591**	v	24
baten veiligheid	v	104	v	76	v	86	**v**	**89**	v	3
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-1.430	n	-1.512	n	-1.529	**n**	**-1.502**	v	27
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-1.430**	**n**	**-1.512**	**n**	**-1.529**	**n**	**-1.502**	**v**	**27**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.2. Verkeer en vervoer

Hoofdtaakveld verkeer en vervoer richt zich op het verantwoord en veilig maken van het verplaatsen van mensen en goederen. Deze verplaatsingen vinden plaats op verschillende manieren van vervoer. De gemeente Bladel is verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van infrastructuur, het faciliteren van diverse vervoersvormen, het realiseren van parkeervoorzieningen en het reguleren van verkeer- en vervoerstromen binnen de grenzen van de bebouwde kom.

Wij beheren de openbare ruimte volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon met als doel een prettige woonomgeving in stand te houden.

I. Wat hebben we gedaan?

Integrale verkeersvisie bereikbaarheid en ontsluiting N284

In 2018 is een plan van aanpak (PvA) geschreven voor de herinrichting van de N284. Dit PvA is als bijlage vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met de provincie en heeft in 2019 gediend als startdocument voor de gezamenlijke planstudie herinrichting N284. Deze studie is in 2019 opgestart en heeft als doel te komen tot een “gedragen” voorkeursalternatief tussen de drie samenwerkende partijen. (gemeenten Reusel-De Mierden, Bladel en de Provincie Noord-Brabant) De studie wordt in het 2e kwartaal 2020 afgerond en bestuurlijk vastgesteld. Vanaf het 2e kwartaal 2020 starten dan de vervolgonderzoeken / uitwerkingen van het tracé. De volgende fase is de uitwerking en daarvoor hebben we voor de jaren 2020-2022 middelen gereserveerd.

Uitvoering centrumvisie Bladel

In 2019 is als onderdeel van de Centrumvisie ook een concept-mobiliteitsplan opgesteld gebaseerd op het thema “next-economy”. Daarnaast moet het mobiliteitsplan ook aansluiten op de ruimtelijke ontwikkelingen die in het centrum spelen waarbij ontsluiting en parkeren een belangrijk onderdeel gaan zijn van de uiteindelijke invulling. (Den Herd en Posthof)
De nieuwe Centrumvisie zal, op termijn, ook moeten aangeven op welke wijze, en welke gebieden, opnieuw ingericht dienen te worden. De nieuwe ontwikkelingen in het centrum (Den Herd, Posthof) hebben ook invloed op de omliggend openbare ruimte zoals Varkensmarkt en Marktplein. De discussie omtrent autoluw maken van de Sniederslaan dient ook nog gevoerd te worden.

Vanuit de centrumvisie is een mobiliteitsplan opgesteld. Dit plan is nog niet door bestuur vastgesteld omdat het integraal onderdeel uit maakt van de “grotere” visie. Voor meer informatie over de voortgang van dit project wordt verwezen naar hoofdtaakveld VHROSV. Naar verwachting zal dit in 2020 aan bestuur worden aangeboden.

Verbeteren bereikbaarheid De Sleutel

Een extra aansluiting op de N284 tussen bedrijventerreinen De Sleutel en Kleine Hoeven is in 2019 als expliciete wens onderzocht op haalbaarheid en ingebracht in het N284 inrichtingsplan. Zo’n aansluiting zal de bereikbaarheid voor beide bedrijventerreinen sterk verbeteren. De Stuurgroep zal daar in februari 2020 een beslissing in nemen waarna voor de zomer van 2020 gedeputeerde staten hierover besluit.

Onderzoek verbreden fietspaden Cartierheide 2020

In 2019 is een variantenstudie uitgevoerd op de fietspaden Cartierheide en de daarop aansluitende fietsnetwerken. Afstemming / overeenstemming met Staatsbosbeheer, RAVON en de gemeente Eersel zijn in 2019 bereikt. Hierdoor is het onderzoek (variantenstudie) afgerond. In 2020 zal de uitwerking (ontwerp) hiervan ter vaststelling voorgelegd worden aan de raad.

Uitvoering Bereikbaarheidsagenda

Onderstaande 4 projecten zijn in 2019 opgestart en worden gezamenlijk uitgevoerd met de Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden) en worden in 2020 verder uitgewerkt. De projecten worden naar verwachting in 2020 of 2021 opgeleverd.

- Verkenning snelle fietsverbinding De Kempen / N284

De Kempengemeenten onderzoeken samen de meest geschikte route tussen De Kempen en Veldhoven/Eindhoven. Voor Bladel ligt er een sterke relatie met het project herinrichting N284 als zoekgebied voor de corridor. In 2019 is in opdracht van de gemeente Eersel een adviesbureau ingehuurd om ons daarbij te helpen. De regio is in 2019 aangehaakt om ook de integrale afstemming te borgen.

- Pilot platform kleinschalig vervoer Kempengemeenten

De Kempengemeenten onderzoeken samen welke mogelijkheden voor alternatief / innovatief / slim / vervoer ons kan helpen om de bereikbaarheid in de regio te vergroten. De nieuwe naam van het project is SMARA (smart mobility rural areas). In 2019 is gestart met een inventarisatie gestart waarbij behoefte en aanbod op elkaar zijn afgestemd. Dit project heeft een sterke relatie met de werkgeversaanpak. In 2019 is hiervoor het Huis van de Brabantse Kempen ingeschakeld.

- Werkgeversaanpak bedrijventerrein De Kempen

De Kempengemeenten onderzoeken samen op welke wijze het bedrijfsleven ons kan helpen de mobiliteit te verbeteren. Deze aanpak is toegevoegd aan project smart mobility rural areas. In 2019 is gekozen om het Huis van de Brabantse Kempen in te schakelen om te inventariseren welke behoefte er bestaat bij werkgevers en werknemers.

- Aanpak sluipverkeer in de Kempen tussen A58 en A67

De Kempengemeenten en Oirschot onderzoeken samen of er mogelijkheden zijn iets te kunnen doen aan verkeer zonder enkele herkomst of bestemming in De Kempen. In 2019 is opdracht gegeven aan Accent Adviseurs om dit onderzoek op te starten met als doel inzicht te verkrijgen in de problematiek. De tussentijdse resultaten geven aan dat er geen één antwoord komt maar dat er bepaalde keuzes in onderzoeksmethodiek moeten worden gemaakt en afgestemd. (ook in de regio).

GVVP

In de periode 2019-2020 wordt het oude GVVP (actieplan en beleid) geëvalueerd en gestart met het opstellen van een nieuw verkeersbeleid dat vanaf 2021 moet gaan gelden. We zien mogelijkheden om de evaluatie en het actualiseren van beleid te combineren om eerder tot besluitvorming te kunnen komen.

Beleidsindicatoren

De indicatoren “ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig en met een gewonde fietser” zijn vervallen. De gegevens waren afkomstig van de stichting VeiligheidNL. Maar die is van beleid veranderd. Dat heeft tot gevolg dat onvoldoende actuele gegevens voor deze indicatoren voor de gemeente beschikbaar zijn. Daardoor zijn deze indicatoren niet meer duurzaam beschikbaar.

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
- KempenPlus
- Metropoolregio Eindhoven

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten verkeer en vervoer	n	-2.264	n	-2.425	n	-2.426	**n**	**-2.335**	v	91
baten verkeer en vervoer	v	123	v	32	v	113	**v**	**167**	v	54
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-2.141	n	-2.393	n	-2.313	**n**	**-2.168**	v	145
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-2.141**	**n**	**-2.393**	**n**	**-2.313**	**n**	**-2.168**	**v**	**145**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.3. Economie

Het hoofdtaakveld economie is erop gericht het bedrijfsleven op economisch gebied zodanig te faciliteren, dat tenminste de werkgelegenheid in de gemeente Bladel behouden blijft. Bovendien is het hoofdtaakveld gericht op het stimuleren van maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen. De gemeente heeft hierop vooral invloed door het scheppen van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin.

I. Wat hebben we gedaan?

3.1. Economische Ontwikkeling

Werkgelegenheid: Kempenmanifest: “Wij maken het samen in de Kempen”

De Brabantse Kempen vormt een belangrijke deelregio van Brainport Eindhoven. Het belang van de sterk vertegenwoordigde toeleverende slimme maakbedrijven is een katalysator van innovatie en economische groei. Die groei heeft onze Brainportregio gemaakt tot economische sterke regio en Mainport van Nederland. Toch staat de Kempenregio voor een aantal uitdagingen. We zien jongeren voor studie of werk uit de regio vertrekken. De maakindustrie verandert radicaal; door nieuwe technologieën en digitale transformatie komen Kempische ondernemers voor nieuwe uitdagingen te staan in een snel veranderende wereld. Onze regio heeft zich in een hoog tempo samen met de stedelijke regio ontwikkeld, maar we moeten deze groei blijven stimuleren. Zo niet dan raken we achterop en heeft dit gevolgen voor de voorzieningen, de werkgelegenheid én het onderwijs in onze mooie Kempenregio.

In 2019 hebben we daarom de samenwerking tussen de triple helix partners in onze regio structureel geïntensiveerd. Op basis van afgebakende projecten gaan we samenwerken aan het versterken van de concurrentiepositie van onze slimme maakbedrijven in de Kempen. Samen gaan we een antwoord geven op vijf thema’s:

- Het boeien, binden en blijven ontwikkelen van talenten op alle niveaus in onze regio.
- De ontwikkeling van de slimme maakindustrie door een aantrekkelijk regionaal vestigingsklimaat, ondersteund door de vier Kempengemeenten.
- Het ontwikkelen van diversificatie binnen de slimme maakbedrijven.
- Het bereikbaar houden van (economische) toplocaties door het ontwikkelen en realiseren van vernieuwende duurzame vervoersconcepten. We zetten daarbij in op een duurzame (multimodaal) reisgedragsverandering van werknemers.
- Verhogen van de arbeidsmarktparticipatie en het verbeteren van de aansluiting van arbeidspotentieel.

Dit alles hebben we met elkaar afgesproken en vastgelegd in het Manifest “Wij maken het samen in de Kempen”, wat door de alle partners op 23 januari 2020 is ondertekend.

3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Ontwikkeling Kempisch Bedrijvenpark

Het Kempisch Bedrijvenpark is ontwikkeld voor uitbreiding en groei van bedrijven ter behoud van werkgelegenheid in de Kempen. De huidige gemeenschappelijke regeling van Kempisch Bedrijvenpark heeft een looptijd tot 1 januari 2024. De planning is dat dan nagenoeg alle bedrijfskavels zijn verkocht. Eind 2019 is 61% van het uitgeefbare terrein verkocht en 7% gereserveerd. In de grondexploitatieberekening is voor 2019 uitgegaan van uitgifte van 9,7ha, hiervan is 9,5ha gerealiseerd in 2019.

In 2019 is, na consultatie van de gemeenteraden, het herziene uitgiftebeleid voor KBP vastgesteld. Het nieuwe uitgiftebeleid legt de focus op het faciliteren van Kempische Bedrijven met een ruimtebehoefte groter dan 5.000 m² en de slimme maakindustrie. Grootschalige logistieke bedrijven worden niet gefaciliteerd.

De 1e fase van de woningbouwkavels in het Woonbos (De Nieuwe Wildernis) zijn nagenoeg volledig verkocht. De verkoop van fase 2 van 15 woningen start begin 2020. Een uitgebreider jaarverslag over de resultaten en activiteiten in 2019 wordt aangeboden door de Gemeenschappelijke Regeling KBP.

Update bedrijventerrein de Sleutel

In 2019 is samen met de ondernemers in diverse werkgroepen gewerkt aan een update van bedrijventerrein de Sleutel. De onderwerpen die worden besproken hebben betrekking op digitale, ondergrondse en bovengrondse infrastructuur, duurzaamheid, de kwaliteit en bruikbaarheid van het vastgoed, de inrichting en uitstraling van de openbare ruimte en de aantrekkelijkheid van het bedrijventerrein als geheel. Tot op heden hebben

deze werkgroepen op het gebied van duurzaamheid en uitstraling geen concrete verbetermaatregelen opgeleverd. Er is wordt wel een glasvezelnetwerk aangelegd.

De verbetermaatregelen op het gebied van infrastructuur en ontsluiting hebben een onlosmakelijke samenhang met het project N284. Binnen deze projectscope valt o.a. ook het kruispunt bij de Raambrug en de tweede aansluiting op de N284 tussen Reusel en Bladel.

Herijking Kempische Bedrijventerreinenvisie

De 4 Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel – de Mierden) werken samen met het Kempisch Ondernemers Platform (KOP) aan een nieuwe bedrijventerreinenvisie. De nieuwe visie moet bijdragen aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig vestigings- en ondernemingsklimaat op de bedrijventerreinen.

De huidige bedrijventerreinenvisie van de Kempen dateert uit 2012. De omstandigheden zijn sindsdien flink veranderd. Een flinke economische groei heeft plaatsgevonden en het Kempisch Bedrijven Park (KBP) is in gebruik genomen en voor 61% ingevuld. Daarnaast komen er veel ontwikkelingen op die terreinen af zoals circulaire economie, robotisering, slimmere productieprocessen, efficiëntere logistieke bewegingen en duurzaamheids- en klimaatdoelen.

Een gezonde bedrijventerreinenmarkt met voldoende kwalitatief aanbod voor de juiste doelgroep is van belang. In de Kempen zijn er echter ook een aantal verouderde bedrijventerreinen en het aanbod van nieuwe bouwkavels neemt af. Uit prognoses van de provincie Noord-Brabant blijkt dat er in de toekomst ruimtebehoefte is voor zowel grote als kleine kavels in de Kempen. Over onze bestaande en de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, worden in juni 2020 afspraken gemaakt met de provincie en de vier Kempengemeenten. In 2019 zijn er diverse werksessies georganiseerd met gemeenten en ondernemers om de bedrijventerreinenvisie vorm te geven. Eind eerste kwartaal, begin tweede kwartaal 2020 zal over deze herijking een sessie met uw raad worden gepland.

Faciliteren bedrijfsverplaatsing

Bedrijven en winkels in de gemeente Bladel die gevestigd zijn op een locatie die geen ruimte biedt voor groei, of een knelpunt opleveren worden gefaciliteerd om te verplaatsen binnen of naar een bedrijventerrein, in het kernwinkelgebied of een andere aangewezen groeilocatie.
In 2019 zijn er diverse gesprekken gevoerd en bedrijfsverplaatsingen gefaciliteerd. Waar nodig worden hiervoor bestemmingsplannen gewijzigd, wordt herontwikkeling gefaciliteerd of worden woningbouwcontingenten ingezet.

Ruimtelijke mogelijkheden toeristisch-recreatieve bedrijven

Voor mogelijke ruimtelijke uitbreidingen c.q. verplaatsingen van toeristisch- recreatieve bedrijven geldt dat het beleid uit 2008 niet meer aansluit bij de huidige wet- en regelgeving, en moet deze beleidsvisie aangepast worden. De wet- en regelgeving waar in de beleidsvisie naar wordt verwezen, is vaak aangepast of niet meer van toepassing. In 2019 is gestart met de eerste aanzet tot een plan van aanpak voor een nieuwe ruimtelijke regionale vrijetijdsvisie. Dit plan van aanpak wordt op dit moment verder aangescherpt en zodoende is nadere uitwerking van de visie verschoven naar 2020. De visie zal als onderwerp terugkomen op de raadsagenda als onderdeel van de Omgevingsvisie.

Centrum Bladel en Hapert: ‘Onderneem de next economy’ Centrum Bladel naar 2040

Na een interactief proces heeft u op 20 december 2018 besloten het concept ‘Onderneem de next economy’ (De Zwarte Hond) vast te stellen als toekomstbeeld voor het centrum van Bladel. Voor meer informatie over de voortgang van dit project wordt verwezen naar hoofdtaakveld VHROSV.

Regionale detailhandelsvisie

De gemeenten Bladel, Bergeijk, Eersel en Reusel-De Mierden hebben in 2015 hun gezamenlijke visie vastgelegd in de “Regionale visie detailhandel De Kempen”. Hierin is afgesproken om detailhandelsontwikkelingen met een bovenlokale impact Kempisch af te stemmen, zodat het verzorgingsniveau in de kernen wordt behouden. De vraag is of de uitgangspunten van de huidige regionale detailhandelsvisie nog actueel zijn. In 2019 is gestart met een analyse waarin de huidige visie wordt geconfronteerd met de recente trends/ontwikkelingen en koopstroomonderzoeken en de centrumvisies in de Kempengemeenten. Op basis van deze analyse wordt duidelijk waar de uitdagingen liggen, en/of deze uitdagingen van lokaal of Kempisch niveau zijn.

MKB Hapert

De focus in het centrum van Hapert ligt op het zijn van een goed bereikbaar boodschappencentrum. De inrichting van de openbare ruimte (met name parkeergelegenheid), het aanwijzen van een kernwinkelgebied en

de professionalisering samenwerking tussen en met ondernemers, zijn belangrijke acties om in gezamenlijkheid te bekijken. In 2019 heeft het dorp Hapert door middel van een participatietraject de bouwstenen voor een gebiedsvisie voor Hapert opgehaald. In afwachting van deze bouwstenen is de uitwerking van thema's parkeren en kernwinkelgebied uitgesteld.

3.3. Bedrijfsloket en regelingen

Bladel Centrum kiest voor Centrummanagement 2.0

Bladel is toe aan een versteviging van het centrummanagement. De basis is de afgelopen jaren gelegd en verdere professionaliteit is wenselijk. Dit vraagt op verschillende niveaus en bij de stakeholders een nieuwe manier van denken en werken. Uiteindelijk moet dit leiden tot een nieuwe invulling van centrummanagement, zodat Bladel op de korte en lange termijn kan inspelen op alle uitdagingen die gaan komen.
In 2019 zijn de stakeholders binnen centrummanagement (vastgoed- ondernemers en gemeente) aan de slag gegaan met het opstellen van een gezamenlijke agenda. De gezamenlijkheid in deze agenda geeft voldoende draagvlak om als gelijkwaardige partners verder te gaan in Centrummanagement 2.0.

Biodiversiteitsproject 2B Connect

De afgelopen twee jaren is er gewerkt aan het tot stand komen van een grotere biodiversiteit op bedrijventerreinen de Kleine Hoeven (Reusel) en de Sleutel. Deze projecten zijn eind 2019 voltooid.

Het Huis van de Brabantse Kempen werkte in het project 2B Connect met de gemeenten Bladel en Reusel-De Mierden samen aan inrichtingsprojecten om gebieden in en om de bedrijventerreinen De Sleutel en Kleine Hoeven meer biodivers te maken. Ondernemersvereniging OBGB, ook partner in 2B Connect, heeft diverse ondernemers op De Sleutel gestimuleerd om hun bedrijfskavels meer biodivers in te richten. Het project 2B Connect staat voor meer biodiversiteit bij en op deze bedrijventerreinen.

3.4. Economische promotie

Kempenvisie Vrijetijdseconomie

In 2017 is de Kempenvisie Vrijetijdseconomie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma door de raden vastgesteld. Willen we De Brabantse Kempen als toeristische regio op de kaart zetten is het essentieel de samenwerking tussen alle partners (TIP's; Huis van de Brabantse Kempen; Land van de Zaligheden; horeca, en gemeenten) op te zetten en hier als gemeente een proactieve rol in te spelen. In 2018 is dan ook een intentieovereenkomst getekend en zijn de eerste projecten van start gegaan. In 2019 is er het project "Meten is Weten" afgerond. Hiermee is inzage verkregen in het aanbod van de toeristisch recreatieve sector: wat hebben we, wat is er voldoende, en waar liggen er nog kansen. Daarnaast zijn alle Kempengemeenten zelf aan de slag gegaan met het themajaar Brabant Remembers en zijn er een aantal mooie evenementen en blijvende producten (o.a. fietsroutes) ontwikkeld. Komend jaar wordt ingezet op een verdere uitbouw van het toeristisch-recreatieve DNA van de gemeente, de innovatieve fietsroute en de regiomarketing binnen de Kempengemeenten.

Voor onze eigen gemeente is het ruiter-/mennetwerk in de afrondende fase. De laatste zaken worden uitgevoerd zodat het netwerk op 21 maart 2020 feestelijk geopend kan worden (in samenwerking met o.a. Eersel, Bergeijk en Waalre). Daarnaast zijn we in 2019 in overleg met Staatsbosbeheer, Ravon, gemeente Eersel en gemeente Bergeijk om het recreatieve fietsnetwerk op de Cartierheide naar een hoger niveau te trekken. Hierbij is er aandacht voor de recreatieve fietser, maar ook zeker voor de natuurwaarden en de beleving van het gebied.

Huis van de Brabantse Kempen

Het Huis van de Brabantse Kempen is de netwerk- en projectorganisatie van de Brabantse Kempen. Het Huis richt zich op het verbinden, initiëren en uitvoeren van regionale projecten. Samen met de partners werken we door uitvoering van projecten aan het verhogen van de vitaliteit van de Brabantse Kempen in twee thema's: Slimme maakregio de Kempen en Landschapspark de Kempen.

Slimme maakregio de Kempen

In 2019 hebben we daarom de samenwerking tussen de triple helix partners in onze regio structureel geïntensiveerd, wat begin 2020 heeft geresulteerd in het ondertekenen van het Manifest "Wij maken het samen in de Kempen". Hierover is toelichting geschreven onder de paragraaf Werkgelegenheid eerder dit hoofdstuk. Het programmamanagement van deze programmalijn is in handen van het Huis van de Brabantse Kempen.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Functiemenging	2017: 61,6%	2018: 62,4%	percentage	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	2017: 158,3	2018: 163,0	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
- Metropoolregio Eindhoven
- Kempisch Bedrijven Park
- NV Brabant Water

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten economie	n	-606	n	-656	n	-800	**n**	**-643**	v	157
baten economie	v	1.232	v	1.215	v	1.318	**v**	**1.340**	v	22
gerealiseerd saldo van baten en lasten	v	626	v	559	v	518	**v**	**697**	v	179
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**v**	**626**	**v**	**559**	**v**	**518**	**v**	**697**	**v**	**179**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.4. Onderwijs

Goed onderwijs draagt bij aan de inclusie (gaat over het meedoen en erbij horen van mensen met een beperking) en participatie van onze jongeren in de samenleving. Onderwijs draagt er mede aan bij dat jongeren kennis vergaren, weerbaar zijn. Onderwijs helpt op de weg naar zelfstandigheid. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus.

I. Wat hebben we gedaan?

😐 Onderwijshuisvestingsprogramma 2019: nieuwbouw basisschool de Vest en renovatie Mariaschool

In maart 2019 is de raad geïnformeerd over de afronding van het finale onderzoek naar de mogelijke verplaatsing van basisschool de Vest naar het Valensplein. In mei 2019 is het krediet beschikbaar gesteld voor vervangende nieuwbouw van basisschool de Vest op het Hofveld te Hoogeloon. De uitvoeringsfase is gestart en de werkzaamheden zijn naar verwachting in 2021 afgerond.
In maart 2019 is het krediet beschikbaar gesteld voor de renovatie van de Mariaschool te Bladel. De uitvoeringsfase is gestart en de werkzaamheden zijn naar verwachting in 2020 gereed.

😐 Laaggeletterdheid

Om deel te kunnen nemen aan de samenleving is een minimum aan basisvaardigheden vereist: geletterdheid, gecijferdheid en digitale vaardigheid. Bij een toenemend aantal mensen zijn deze competenties, die onderling met elkaar verweven zijn, echter ontoereikend.

In 2017 is ingestemd met de ondertekening van het convenant ‘versterking basisvaardigheden Kempengemeenten’. Met dit convenant willen we bereiken dat laaggeletterde inwoners van de Kempengemeenten hun basisvaardigheden versterken en daarmee hun maatschappelijke participatie vergroten. De beoogde uitwerking van het convenant is de oprichting van een DigiTaalhuis in iedere betrokken gemeente. In 2019 is hiervoor € 18.000,- beschikbaar. In 2019 is samen met betrokken partijen een plan van aanpak opgesteld, welke gericht is op daadwerkelijke realisatie in 2020. Pas bij de daadwerkelijke realisatie zal het budget voor laaggeletterdheid aangewend worden, waardoor het budget in 2019 onbenut is gebleven.

🙂 Voor- en Vroegschoolse Educatie / Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid (VVE/GOA)

Van het Ministerie van OCenW ontvangt de gemeente jaarlijks een specifieke uitkering om risico’s op onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan. Vanaf 1 januari 2019 hanteert de rijksoverheid een nieuwe verdeelsystematiek voor dit budget. Sindsdien is het budget bovendien structureel verhoogd om een aanbod van 16 uur per week te realiseren voor kinderen met een achterstand. In lijn met deze ontwikkelingen is in de gemeente Bladel sprake van een verhoging van het budget.

Bovengenoemde ontwikkelingen zijn een logisch moment om nieuw VVE beleid te ontwikkelen. Daarom is begin 2020 een keuzenotitie VVE geschreven. Beoogd wordt om de keuzes vervolgens verder uit te werken en in het derde kwartaal 2020 voor te leggen aan uw raad.

😐 Decentralisatie-uitkering Voorschoolse voorziening peuters (‘Asscher-middelen’)

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben in 2016 bestuurlijke afspraken gemaakt (“een aanbod voor alle peuters”). Het is de bedoeling dat in 2021 alle peuters een financieel toegankelijk aanbod van kinderopvang krijgen binnen de gemeente. Gemeenten ontvangen hiervoor sinds 2017 middelen vanuit het Ministerie van SZW, ook wel de ‘Asscher-middelen’ genoemd. Over deze middelen hoeft door de gemeente geen jaarlijkse financiële verantwoording afgelegd te worden richting het Rijk. Wel is er sprake tussentijdse monitoring van de resultaten.

De gemeente Bladel doet tot nu toe nog geen beroep op deze middelen. Zo blijkt uit landelijk en lokaal onderzoek in 2017 dat de groep peuters, die niet bereikt wordt door gemeenten en geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, kleiner is dan in eerste instantie verwacht. Resultaten lieten dan ook zien dat er sprake is van een indicatief groot bereik in de gemeente Bladel. Om die reden zijn de middelen onbenut gebleven. Vanwege de urenuitbreiding van voorschoolse educatie zullen de Asscher-middelen naar verwachting vanaf 2020 wel aangewend worden. Dit met name om ook de peuters *zonder* VVE-indicatie het uitgebreide VE-aanbod te kunnen bieden. Wat de urenuitbreiding gaat kosten is nog onbekend.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:`

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Absoluut verzuim	2017: 0,0	2018: 0,0	aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado
Relatief verzuim	2017: 8	2018: 7	aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado
Vroegtijdig schoolverlaters zonder start-	2017: 1,0%	2018: 1,7%	% deelnemers aan het VO en MBO onder-wijs	Ingrado

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
- GGD
- Samenwerking Kempengemeenten

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten onderwijs	n	-2.329	n	-2.283	n	-2.541	**n**	**-2.477**	v	64
baten onderwijs	v	130	v	33	v	252	**v**	**253**	v	1
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-2.199	n	-2.250	n	-2.289	**n**	**-2.224**	v	65
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-2.199**	**n**	**-2.250**	**n**	**-2.289**	**n**	**-2.224**	**v**	**65**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.5. Sport, cultuur en recreatie

Binnen het hoofdtaakveld sport, cultuur en recreatie worden activiteiten ontplooid die bijdragen aan het gewenste imago en aan de promotie van onze gemeente en activiteiten gericht op een recreatieve, gezonde en educatieve tijdbesteding van inwoners en bezoekers van onze gemeente.

Het maatschappelijk effect dat de gemeente nastreeft is dat de Bladelse inwoners:
- tevreden zijn over de voorzieningen in de eigen woonomgeving;
- tevreden zijn over de mate waarin ze maatschappelijk kunnen participeren;
- in toenemende mate verantwoordelijkheid nemen voor de eigen leefomgeving.

Hierbij gaan we uit van de eigen kracht van inwoners en participatie en betrokkenheid hierbij van maatschappelijke organisaties en netwerken. De gemeente heeft hierbij de regierol.

I. Wat hebben we gedaan?

😐 Cultuurhistorische beleidsvisie

De evaluatie van de cultuurhistorische beleidsvisie is in 2019 afgerond. Deze zullen we in 2020 aanbieden samen met een keuzenota waarin uw raad wordt gevraagd om het ambitieniveau te bepalen voor het nieuwe erfgoedbeleid dat een plek zal krijgen in de omgevingswet en het omgevingsplan.

😐 Speelruimtebeleid

In november 2018 heeft uw raad de Nota speelruimtebeleid gemeente Bladel 2018+ en de daarbij horende uitvoeringsnota vastgesteld. In deze uitvoeringsnota is voor 2019 een investeringsbudget opgenomen voor eenmalige investeringen. Dit budget is enerzijds om locaties waar te weinig speeltoestellen zijn t.o.v. het aantal kinderen dat er woont, van nieuwe speelvoorzieningen te voorzien en anderzijds om speelterreinen toegankelijker te maken. In september 2019 zijn op onderbedeelde locaties in Hapert, Bladel en Netersel diverse nieuwe speelvoorzieningen gerealiseerd. In Hapert betrof dit een compleet nieuwe speeltuin en in Bladel en Netersel zijn er diverse speeltoestellen bijgeplaatst. Ook zijn op deze drie locaties extra aanpassingen gedaan t.b.v. de toegankelijkheid. Hiermee is nog niet het complete bedrag voor het toegankelijk maken van speelterreinen geïnvesteerd. Het overgebleven deel zal namelijk pas de komende twee jaar ingezet gaan worden wanneer er twee grote vervangingsrondes op de planning staan. Het is namelijk financieel gunstiger om op plekken waar toch al toestellen vervangen moeten worden de toegankelijkheid mee te nemen, dan op allerlei plekken losse aanpassingen door te voeren.

2019 is ook het jaar dat er voor het eerst een bedrag van € 5.000,- voor burgerinitiatieven beschikbaar is. Dit bedrag kan door initiatiefnemers als cofinanciering gebruikt worden. Aan deze regeling zitten wel een aantal voorwaarden verbonden. De belangrijkste voorwaarde is dat de initiatiefnemer het initiatief ook kenbaar maakt bij het Jantje Beton-Fonds, waar men ook subsidie kan aanvragen. Deze voorwaarde heeft er waarschijnlijk toe geleid dat er tot nu toe nog geen gebruik van is gemaakt. In 2020 zal hier weer extra aandacht aan besteed gaan worden.

😐 Sportaccommodaties

Bij het vaststellen van het nieuwe sportbeleid zal tevens het nut en de noodzaak van (een bepaalde omvang van) accommodaties worden bezien, maar ook de meest optimale vorm van de wijze waarop deze beheerd zouden kunnen / moeten worden. De positie en de beleving van sport en bewegen is echter voortdurend aan veranderingen onderhevig. Dat betekent ook dat we flexibel om moeten kunnen gaan met ons aanbod van accommodaties om de verschillende behoeften in te kunnen (blijven) vullen. Gecombineerd en multifunctioneel gebruik zullen de komende jaren nadrukkelijk worden bezien.

Het gecombineerd en multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties is een expliciete uitvoeringsmaatregel waartoe bij raadsbesluit van 8 november 2018 is besloten. Mogelijkheden zullen in 2019/2020 nader worden onderzocht en uitgewerkt.

😐 Nationaal Sportakkoord

Landelijk zijn een aantal ambities geformuleerd om zo veel mogelijk mensen in een veilige omgeving met plezier te laten sporten en bewegen. Deze ambities worden aangeduid als het Nationaal Sportakkoord. Gemeenten worden uitgedaagd om de ambities samen met sportaanbieders lokaal / regionaal te vertalen en op te starten. Daartoe wordt de gemeente zowel personele ondersteuning als uitvoeringsbudget beschikbaar

gesteld. Eén van de ambities betreft het bieden van een duurzame sportinfrastructuur, onder andere door het verbeteren van de exploitatie van bestaande sportaccommodaties. Mogelijkheden tot medegebruik, andersoortig gebruik, voor uiteenlopende doelen op meerdere beleidsterreinen (behalve sport, ook zorg, welzijn, onderwijs, gezondheid, etc.) voor verschillende doel- en leeftijdsgroepen. Voorjaar 2020 worden gesprekken gevoerd met (potentiële) aanbieders en gebruikers, over hoe o.a. deze ambitie lokaal / regionaal zou kunnen worden vormgegeven.

😐 Bouwschuren

Overeenkomstig het beleidsvoornemen in het raadsprogramma 2018-2022 zijn er planologisch mogelijkheden gecreëerd om (in het buitengebied) bouwwerken op te richten of vrijkomende locaties te hergebruiken. Binnen deze kaders zijn in 2019 onder begeleiding van de jeugdcoach van de gemeente Bladel aan 't Heike en de Wagenbroeken in Casteren een tweetal onderkomens opgericht voor 3 groepen jeugdige carnavalswagenbouwers, bestaande uit ongeveer 80 jongeren.
Daarnaast heeft de gemeente het beleidsvoornemen geformuleerd om multifunctionele bouwschuren waar mogelijk te faciliteren. Multifunctioneel in die zin dat behalve carnavalswagenbouwers ook onderdak wordt geboden aan andere initiatieven die (tijdelijk) een bouwlocatie nodig hebben, zoals het vervaardigen van een decor door de toneelvereniging bijvoorbeeld. Om initiatieven ook financieel mede mogelijk te maken werd voor 2019 een stimuleringsbudget van € 50.000,- beschikbaar gesteld. Meest concreet in dit verband is het voornemen om in Casteren een bouwschuur te realiseren. In 2019 hebben de initiatiefnemers de mogelijkheden onderzocht om deze voorziening te combineren met de gewenste ver-/nieuwbouw van bestaande accommodaties op het Casterse sportpark. Onderzoek naar de daadwerkelijke deelname, (financiële) haalbaarheid en continuïteit heeft de nodige tijd gevergd. Eind 2019 zijn alle betrokken partijen zo ver dat een (ruimtelijk / gebouwelijk) ideaalplaatje bestaat. Op basis daarvan zal de haalbaarheid / realiteit nader worden onderzocht en onderbouwd. Het beschikbaar gestelde stimuleringsbudget is in 2019 dus nog niet aangewend en dient te worden overgeheveld naar 2020.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Niet-sporters	2016: 45,8%	2016: 45,8%	percentage	CBS, RIVM

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel "Besluit Begroting en Verantwoording").

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
• KempenPlus
• Bosgroep Zuid-Nederland

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten sport, cultuur en recreatie	n	-3.906	n	-3.939	n	-4.166	**n**	**-3.865**	v	301
baten sport, cultuur en recreatie	v	617	v	604	v	621	**v**	**662**	v	41
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-3.289	n	-3.335	n	-3.545	**n**	**-3.203**	v	342
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-3.289**	**n**	**-3.335**	**n**	**-3.545**	**n**	**-3.203**	**v**	**342**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.6. Sociaal domein

De inclusieve samenleving is het kernbegrip waar het bij maatschappelijke participatie in het sociale domein om gaat. Iedereen moet ongeacht zijn leeftijd, culturele achtergrond, fysieke of economische situatie als volwaardig lid kunnen deelnemen aan de samenleving. Beperkingen mogen geen reden zijn voor uitsluiting. Voor mensen voor wie zelfredzaamheid en meedoen niet vanzelfsprekend is, is meestal een vorm van ondersteuning mogelijk.

Het hoofdtaakveld sociaal domein omvat het op weg helpen van inwoners naar betaald werk en maatschappelijke participatie, het bestrijden van armoede en het bevorderen van zelfredzaamheid. Doel van het hoofdtaakveld is de zelfstandigheid en maatschappelijke participatie van onze inwoners te bevorderen en daar waar nodig bestaansvoorzieningen te verstrekken. De doelstellingen van re-integratie en participatie blijven actueel, alleen het moet met minder middelen en er wordt een groter beroep gedaan op de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de betreffende doelgroep.

I. Wat hebben we gedaan?

Participatiebedrijf KempenPlus

Per 1 juli 2019 is het Participatiebedrijf KempenPlus gestart. Het is een samenvoeging van WVK-groep (als uitvoeringsorgaan van de Wsw) en de Intergemeentelijke Sociale Dienst (als uitvoeringsorgaan van de Pw). Hiermee zijn de uitvoeringstaken van de gemeente op het gebied van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en Participatiewet (P-wet) samengevoegd en wordt dit gebundeld en geïntegreerd uitgevoerd. KempenPlus is dan ook een uitvloeisel van de Participatiewet die op 1 januari 2015 van kracht werd. Deze wet beoogt dat meer mensen werk vinden, ook mensen met een arbeidsbeperking. Het Participatiebedrijf wordt werkgever van de nog bestaande populatie Wsw'ers, maar gaat daarnaast vooral opereren als arbeidsmakelaar voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals langdurig werklozen die in de bijstand terecht zijn gekomen.

Het bestuur van KempenPlus heeft op 20 december 2019 besloten om het eigen vermogen van WVK-groep uit te keren en het benodigde vermogen van KempenPlus in te brengen volgens de uitgangspunten van het financiële kader dat is vastgesteld op 20 november 2018. Pro saldo ontvangen wij € 1.168.000,-.

Integrale aanpak Sociaal Domein

Met de vorming van het (hierboven genoemde) Participatiebedrijf KempenPlus zijn de ‘resttaken’ van de (voormalige) Intergemeentelijke Sociale Dienst, zoals de maatwerkvoorzieningen van de Wmo, samengevoegd met de uitvoeringstaken van de Jeugdhulp tot één afdeling Maatschappelijke Dienstverlening van de samenwerkende Kempengemeenten met als standplaats het gemeentehuis van Bladel. Hiermee is in de backofficie van de maatwerkvoorzieningen in het Sociaal Domein een (nog) integralere aanpak gerealiseerd. Om de Bladelse toegang (front-office) tot het Sociaal Domein ook integraler en laagdrempeliger te maken hebben we een ambitie tot realisatie van een Sociaal Huis Bladel. Met de aankoop van het Rabobankgebouw in 2019 kunnen we die ambitie ook gebouwelijk realiseren. Het programma (van eisen) voor het Sociaal Huis Bladel wordt dan ook meegenomen bij de herontwikkeling van het Rabobankgebouw.

Heroriëntatie ouderenzorg

In het raadsprogramma 2018-2020 is vastgelegd dat *'het gemeentelijk ouderen(zorg)beleid aangepast moet worden aan de suggesties en uitgangspunten van de* (5) *Bladelse ouderenbonden om op deze wijze een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van het* (gemeentelijk) *ouderenbeleid'*. Wij hebben in 2019 invulling gegeven aan dit onderdeel uit het raadsprogramma door aan het Cluster Senioren Bladel (waarin de 5 Bladelse ouderenbonden vertegenwoordigd zijn) te vragen om hun visie op het gemeentelijk ouderenbeleid te formuleren.
Het Cluster Senioren Bladel heeft deze uitdaging met veel enthousiasme opgepakt en is afgelopen voorjaar voortvarend aan de slag gegaan met het formuleren van toekomstgericht ouderenbeleid. Dit heeft in oktober 2019 geresulteerd in het visiedocument *'(voorbereiden op) Ouder worden in de gemeente Bladel*'. Het document zal in het eerste kwartaal van 2020 aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Uitvoering mantelzorgbeleid

De raad heeft op 21 maart 2019 het mantelzorgbeleid 2019-2020 vastgesteld. In 2019 is een start gemaakt met de uitvoering van het beleid. Zo is er voor het tweede jaar op rij een waardering uitgereikt aan

mantelzorgers in onze gemeente. Daarnaast is er een start gemaakt met de implementatie van een mantelzorgondersteuner. In 2020 zullen we de overige onderdelen van het beleid uit gaan voeren dan wel verder voortzetten.

IJslands preventiemodel

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden maken voor drie jaar (periode voorjaar 2018 – voorjaar 2021) onderdeel uit van een landelijke leertraject waar de deelnemende gemeenten ervaring gaan opdoen met het IJslandse preventiemodel. Onder leiding van het Trimbos instituut en met directe samenwerking met IJslanders. Daarnaast zijn betrokken het Nederlandse jeugdinstituut en een volgend ministerie van VWS.
Met het IJslandse preventiemodel ligt de focus op het voorkomen of uitstellen van het eerste gebruik. Waarbij gekeken wordt naar de rol van de gehele gemeenschap. Onderzoek heeft uitgewezen dat bepaalde omstandigheden en gedrag in de levens van pubers gelinkt zijn aan middelengebruik. In IJsland werd gestart met het identificeren van de risico- en beschermende factoren die hier mee te maken hebben. De belangrijkste factoren zijn familie (ouders), leeftijdsgenoten, school en vrije tijd.
Wat de IJslandse aanpak succesvol maakt is dat je werkt met lokale actuele data en deze vertaald naar praktische toepasbaarheid. Je legt geen programma op, maar je richt op samenwerking. Eenvoudig aansluiten op bestaande initiatieven en deze kracht bij zetten door te kunnen onderbouwen met lokale relevante data.
Samenwerking tussen onderzoek – beleid en praktijk staat centraal. En het een werkwijze betreft die niet gebonden is aan een bepaalde periode, het heeft geen einddatum maar de cyclus van ‘onderzoek – beleid – praktijk’ wordt consistent ‘toegepast’ en herhaald.
Eind 2018 werd de eerste ‘IJslandse’ monitor afgenomen onder alle leerlingen van de vierde klassen van het voortgezet onderwijs (Pius X-college en het Rythovius college). De resultaten van de vragenlijsten (0-meting) werden begin 2019 opgeleverd en besproken met stakeholders. Om de werkwijze en de initiatieven die er uit voortkomen bij elkaar te brengen is een campagne ontwikkeld en een website ingericht: www.kempenbranie.nl.

Jeugdhulp

Uitvoering van de Jeugdwet gebeurd bij de uitvoeringsorganisatie Centrum voor Jeugd en Gezin+ de Kempen en de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening van de Samenwerking Kempengemeenten. Waren de jeugd- en gezinswerkers voorheen werkzaam via hoofdaanbieder Combinatie Jeugdzorg zijn ze vanaf 2019 in dienst gekomen van de Samenwerking Kempengemeenten.
Verder stond 2019 in het teken van de ontwikkeling en vaststelling van het nieuwe meerjarenbeleidskader voor Jeugdhulp in de Kempen 2020 – 2023 en de nieuwe verordening jeugdhulp gemeente Bladel 2019.
In het beleidskader staan de volgende actielijnen centraal;

- een betere toegang voor jeugdhulp
- meer kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien
- kansen bieden zich te ontwikkelen
- kwetsbare jeugdigen beter op weg helpen zelfstandig te worden
- jeugdigen beter te beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt
- investeren in het vakmanschap van de jeugdprofessionals

Er zijn twee geldstromen binnen de Jeugdhulp: de kosten voor de bedrijfsvoering van de uitvoeringsorganisatie (CJG+ de Kempen) waarvan het grootste deel daarvan uit gaat naar bemensing van de jeugdhulpteams. De programmakosten worden gemaakt voor de individuele beschikkingen voor specialistische Jeugdhulp van jeugdigen.
Voor de inkoop van specialistische jeugdhulp (programmakosten) heeft een doorontwikkeling plaatsgevonden in samenwerking met inkooporganisatie Eindhoven en de 10 regiogemeenten waaronder gemeente Bladel. Daarnaast is besloten onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid te komen tot het gezamenlijk (Kempisch) dragen van de programmakosten.
Naast sturing op de inkoop worden met beleid- en sturingsafspraken beheersmaatregelen uitgevoerd om meer grip te krijgen en te houden op de uitgaven. Dit betreffen onder meer maatregelen op de formatienormatiek, de doorlooptijden van de jeugdhulp, het organiseren van een betere toegang, overzicht geven van de inzet van jeugdhulp per aanbieder en het invoeren van online hulpverlening.

Vrijwilligersbeleid

Op 23 maart 2019 is de evaluatie van het Vrijwilligersbeleid 2014-2017 ter kennisname voorgelegd aan uw raad. In deze evaluatie zijn met name de rollen ondersteunen, stimuleren en faciliteren geëvalueerd. Uw raad heeft ermee ingestemd om deze evaluatie te betrekken bij het nieuw te vormen beleid. Deze onderdelen hebben dan ook de basis gevormd voor dat nieuwe beleid en op 20 juni 2019 heeft uw raad het nieuwe Vrijwilligersbeleid 2019+ gemeente Bladel vastgesteld.

In 2019 heeft er weer een Vrijwilligersfeest plaatsgevonden voor alle vrijwilligers binnen onze gemeente. Eens in de 5 jaar vindt dit feest plaats en in 2019 was het dus weer zover. Op 15 november 2019 zijn er bijna 350 vrijwilligers naar CC Den Herd in Bladel gekomen om te genieten van de uitreiking van verschillende awards en van een theatervoorstelling. Daarnaast werd iedereen tussendoor en na afloop voorzien van een hapje en een drankje. Gezien het hoge aantal vrijwilligers dat weer op deze avond is afgekomen en de vele positieve reacties na afloop, kan dit weer als een zeer succesvolle editie gezien worden.

Daarnaast hebben we in 2019 de vrijwilligersorganisaties weer de correcte subsidiebedragen kunnen verlenen. Door een verhoging van het totale subsidiebudget hebben alle organisaties het subsidiebedrag gekregen waar ze recht op hebben. De afgelopen jaren is het totaal aantal aanvragen steeds hoger geweest dan het beschikbare budget, maar door die verhoging is dat nu niet meer het geval.

😐 MFA Hapert

Het plan om in Hapert een nieuwe multifunctionele accommodatie (MFA) te realiseren, waarbij gebruik gemaakt wordt van de kerk en pastorie, is in 2019 nader uitgewerkt. De aankoop van kerk en pastorie is per 1 augustus 2019 beklonken. De uitvraag, inclusief het kader voor het ontwerp van de buitenkant van de nieuwe MFA, is in samenspraak met de toekomstige gebruikers nader uitgewerkt. Op basis hiervan heeft actualisatie van de verwachte stichtingskosten plaatsgevonden en heeft uw raad bij besluit van 20 juni 2019 een krediet van € 20.758.000,- beschikbaar gesteld. Vanaf half augustus hebben geïnteresseerde partijen zich via een Europese aanbesteding kunnen melden om de bouw van de MFA te realiseren. Uit de inschrijvers zijn 5 partijen geselecteerd die ons een concrete aanbieding gaan doen. Begin maart 2020 zullen we die ontvangen.
Ondertussen is met betrokken partijen het overleg opgestart over de invulling van de buitenruimte c.q. omgeving van de nieuwe MFA. Ook is een begin gemaakt met de afstemming over de binneninrichting. Uitgangspunten voor de opzet van de nieuwe instelling die de MFA straks gaat beheren en exploiteren worden momenteel nader uitgewerkt.

😐 Cultureel centrum Den Herd

In 2019 is intensief overlegd met de besturen van gemeenschapshuis Den Herd en de Seniorenvereniging Bladel over de mogelijkheden voor verplaatsing van CC Den Herd naar het Rabobankgebouw aan de Markt. Dit heeft geresulteerd in een besluit van de gemeenteraad op 7 november 2019 voor het beschikbaar stellen van een krediet voor aankoop van de Rabobank.
Met ondertekening van de koopovereenkomst op 10 december 2019 is de koop van de Rabobank een feit. Hiermee kan de ambitie voor verplaatsing van CC Den Herd naar de Markt worden gerealiseerd.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Banen	2017: 1.066,8	2018: 1.111,.8	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 64 jaar	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	2015: 0,0%	2016: 0,0%	% van 12 t/m 21 jarigen	Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	2016: 2,0%	2017: 2,0%	% van kinderen tot 18 jaar	Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	2017: 70,0%	2018: 70,2%	% van de werkzame beroepsvolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
Werkloze jongeren	2015: 1,0%	2016: 1,0%	% van 16 t/m 24 jarigen	Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	2018: 123,4	2018: 110,5	aantal per 10.000 inwoners	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	2017: 160,7	2018: 180,2	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	CBS
Jongeren met jeugdhulp	2018: 8,9%	2019: 7,8%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	2018: 0,5%	2019: 0,5%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	2018: 0%	2019: 0%	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	2017: 550	2019: 610	aantal per 10.000 inwoners	GMSD

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
• KempenPlus
• Samenwerking Kempengemeenten
• Metropoolregio Eindhoven

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten sociaal domein	n	-19.961	n	-19.433	n	-20.468	**n**	**-20.237**	v	231
baten sociaal domein	v	4.350	v	2.734	v	4.446	**v**	**4.190**	n	-256
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-15.611	n	-16.699	n	-16.022	**n**	**-16.047**	n	-25
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-15.611**	**n**	**-16.699**	**n**	**-16.022**	**n**	**-16.047**	**n**	**-25**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.7. Volksgezondheid en milieu

Onze gemeente vindt het belangrijk de gezondheid van hun burgers te beschermen en te bevorderen, wanneer burgers daar zelf niet toe in staat zijn. Elke burger moet een gelijke kans hebben op een gezond leven ongeacht zijn sociaal economische status.

Daarnaast omvat het hoofdtaakveld het bevorderen en in stand houden van een gezond leefmilieu en in het bijzonder de zorg voor milieu, reiniging, afvalstoffenverwijdering en riolering. Uitgangspunt is dat de vervuiler betaalt.

I. Wat hebben we gedaan?

Gezondheidsbeleid

Begin 2019 is ingezet op het aanpakken van gehoorschade, door het inzetten van een zelf ontwikkelde (social media)campagne om aandacht te vragen voor gehoorbescherming. In het kader van deze actie zijn gratis geluid filterende oordoppen verstrekt aan alle 17- en 18 jarigen uit de gemeente Bladel. Daarnaast is een oordoppenautomaat in het gemeentehuis geplaatst, waardoor betaalbare en kwalitatief goede oordoppen voor iedereen toegankelijk werden gemaakt.

Er hebben verschillende weerbaarheidstrainingen plaatsgevonden, specifiek gericht op vrijwilligers bij (sport)verenigingen. Hiervoor zijn alle (sport)verenigingen met jeugdleden aangeschreven. Zij konden kosteloos gebruik maken van dit aanbod. Na evaluatie van dit aanbod eind 2019 is geconcludeerd dat deze trainingen in 2020 voortgezet zullen worden.

Verder zijn er in het kader van weerbaarheid in de Kempenverband twee theatervoorstellingen ingekocht over hoe je als ouder om moet gaan met pubers. Inwoners konden zich gratis inschrijven om een kaartje te ontvangen voor deze voorstelling.

Reanimatie- en AED-burgerhulpverlening

De AED-werkgroep heeft in 2019 een subsidieaanvraag ingediend, waarmee zij in aanmerking komen voor structurele opname in het subsidiejaarprogramma. De subsidie is verhoogd omdat het aantal AED's dat ze in beheer hebben is toegenomen. Voor de zomer 2019 is besloten om een tweejarig contract aan te gaan met HartslagNu. Een gemeentelijke bijdrage aan dit landelijk oproepsysteem voor reanimatiemeldingen draagt bij aan de borging van dit systeem.

In de zomer van 2019 is de stand van zaken rondom AED- en burgerhulpverlening geëvalueerd. De resultaten zijn in december 2019 aan de raad gepresenteerd. Er kan worden geconcludeerd dat de dekking en spreiding van het netwerk van zowel AED's als burgerhulpverleners in de gemeente Bladel en haar afzonderlijke kernen goed is. Naar aanleiding van deze uitkomsten heeft de gemeenteraad er mee ingestemd om geen verdere acties uit te zetten om het netwerk verder uit te breiden of te verbeteren.

Uitvoering GRP

Het project "klimaatbestendige zoetwatervoorzieningen bedrijventerrein De sleutel" is afgerond in 2019. De klimaatscans zijn uitgevoerd en overhandigd aan de ondernemers. De maatregelen die de gemeente hierop moesten nemen zijn gerealiseerd. De maatregelen betroffen: afkoppelen hemelwater bedrijven direct op oppervlakte water, aanpassen regenwater overstorten, renoveren rioolgemalen en maatregelen genomen om negatieve overstorten vanuit het oppervlakte water tegen te gaan. De verbetermaatregelen riolering zijn afgerond. De maatregelen die genomen zijn: interne stuwputten aangepast te voorkoming van water op straat, beluchtingsdeksels geplaatst om stankoverlast te voorkomen. Het pompgemaal Zwartakkers is gerenoveerd. Op De Steenakkers en Dalweg in Hapert is het persriool van vakantiepark Vennenbos vernieuwd. Ook zijn de lozingspunten aangepast om stankoverlast en H2S vorming (aantasting in de riolering) tegen te gaan. Op De Kuil en Nieuwstraat in Hapert is de gemengde riolering vervangen door een vuilwater en regenwaterriool. Hierdoor zijn we beter voorbereid op de klimaatveranderingen. Het regenwaterriool is aangesloten op de vijver in Hapert om deze ok te gebruiken als extra waterberging en in de zomer voorzien van extra regenwater.

/ Afvalverwijdering

Op 9 mei 2019 heeft de gemeenteraad de Kadernota Grondstoffen vastgesteld. Daarin staan de ambities en doelen van de gezamenlijke Kempengemeenten op weg naar een circulaire economie. De nadruk ligt daarbij niet (meer) op het terug dringen van de hoeveelheid restafval, maar op het inzamelen van zoveel mogelijk

kwalitatief goede materialen om die weer in te kunnen zetten als grondstof voor nieuwe producten. Geleidelijk aan zal daarmee ook vanzelf de hoeveelheid restafval afnemen. In onderstaand overzicht wordt het meerjarig verloop van het huishoudelijk afval weergegeven:

	2015	2016	2017	2018	2019
Ton fijn huishoudelijk restafval (aan huis)	1.112	1.091	950	932	864
Kg. fijn huishoudelijk restafval per inwoner	55,7	54,3	47,2	46,0	42,4
Ton grof huishoudelijk restafval (milieustraat) *	329	337	283	245	216
Kg. grof huishoudelijk afval per inwoner	27,5	27,9	14,0	12,5	10,6
Totaal huishoudelijk restafval (in tonnen)	1.661	1.652	1.233	1.177	1.080
Totaal huishoudelijk afval per inwoner	83,2	82,3	61,2	58,4	53,0

* De milieustraat Bladel is een brengvoorziening voor grof huishoudelijk afval voor inwoners uit de gemeenten Bladel en Reusel-De Mierden. Daarbij is afgesproken dat hoeveelheden, lasten en baten verdeeld worden in een verhouding 60% (Bladel) – 40% (Reusel-De Mierden), o.b.v. inwoneraantal. In bovengenoemd overzicht is enkel het aandeel Bladel vermeld.

T.o.v. 2018 is de hoeveelheid fijn restafval (huisinzameling) in 2019 weer verder afgenomen met 68 ton en de hoeveelheid grof restafval (milieustraat) met 29 ton t.o.v. 2018. Per saldo is de totale hoeveelheid restafval in 2019 daarmee gedaald van 58,4 kg naar 53 kg per inwoner.

Vergoedingen kunststof verpakkingen Afvalfonds

Op basis van de Raamovereenkomst Verpakkingen tussen het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de VNG en het verpakkende bedrijfsleven, ontvangen gemeenten een vergoeding voor de inzameling van kunststof verpakkingen, afkomstig uit huishoudens, vanuit het Afvalfonds. Daarnaast ontvingen gemeenten sinds 2015 ook een vergoeding van het Afvalfonds voor het vermarkten van het kunststof dat als recyclebaar uit de sorteerinstallatie komt. Al die vergoedingen zijn uitgekeerd als voorschot.

Duurzaamheid, klimaat en energietransitie

De ambitie uit de Kempische Klimaatvisie om energieneutraal te zijn in 2025 staat vast. De realisatie van deze ambitie loopt wat achter op schema. In 2019 is een aantal stappen gezet dat een bijdrage levert aan energiebesparing en opwekking van duurzame energie. Enkele projecten worden hieronder benoemd:

Vergunningverlening windpark de Pals

Op 26 februari 2019 is de omgevingsvergunning verleend voor de bouw van 4 windmolens parallel aan de A67 tussen de Pals en de Belgische grens. Elke molen heeft een vermogen van 5,5 MW. Zodra dit windpark is gerealiseerd is de geschatte energieopbrengst gelijk aan 11% van de totale energiebehoefte van de gemeente Bladel en 43% van de energiebehoefte van de huishoudens van de gemeente Bladel.

Voorbereiding beleid en toetsingskaders voor grootschalige zonne- en windparken voor de Kempengemeenten

In 2018 is het haalbaarheidsonderzoek verricht om inzicht te krijgen op welke locaties geen wettelijke beperkingen gelden voor de realisatie van grootschalige zonne- en/of windparken. In januari 2019 is de Notitie reikwijdte opgesteld en deze is direct gevolgd door de milieueffectrapportage (planMER). Met dit planMER zijn de milieutechnische belemmeringen in beeld gebracht. De commissie m.e.r. heeft in december 2019 advies uitgebracht op het rapport. Dit rapport dient als onderbouwing van het beleid en toetsingskader dat in maart 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling wordt voorgelegd.
Gedurende 2019 is het participatieproces doorlopen met stakeholders. De eerste drie informatieavonden waren gericht op kennisdeling, gevolgd door drie bijeenkomsten met ophaalsessies om standpunten en informatie over draagkracht en draagvlak in de regio te verzamelen. Er zijn twee excursies georganiseerd naar een gerealiseerd zonne- en windpark. Over het planMER heeft één gezamenlijke informatie/inspraakbijeenkomst plaatsgevonden. Door middel van diverse raadsmededelingen en raadsinformatieavonden is de gemeenteraad meegenomen in alle processtappen om te komen tot vaststelling van het beleid. De planning is iets uitgelopen doordat aanvullend onderzoek nodig was op het planMER. Het beleid wordt in het voorjaar van 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden.

Regionale Energie Strategie

De Metropoolregio Eindhoven (MRE) is aanjager, projecttrekker van de Regionale Energie Strategie. De gemeenten binnen de MRE werken samen om de Regionale Energie Strategie (RES) op te stellen. Drie werkgroepen zijn aan de slag om kansen en mogelijkheden inzichtelijk te maken voor: energiebesparing, warmtetransitie en grootschalige opwek. De startnotitie is ter kennisname aan de gemeenteraad gestuurd. Deze

strategie wordt in 2020 verder uitgewerkt, waarbij de concept-RES uiterlijk 1 juni 2020 aan de deelnemende gemeenten wordt aangeboden.

😐 Bewustwording inwoners en ondernemers

Ook in 2019 heeft Vereniging Kempenenergie wekelijks een loket opengesteld in de bibliotheek om inwoners te helpen met vragen over verduurzaming van hun woning. Voor bedrijven is het project Energieke Regio voortgezet, zodat ondernemers hulp kunnen krijgen bij duurzaamheidsvraagstukken in hun gebouwen en bedrijfsprocessen. Voor verbouwingen kunnen ontwikkelaars, architecten en belanghebbenden gebruik maken van de rekentool GPR gebouw om te onderzoeken welke maatregelen een positief effect hebben op duurzaamheid van gebouwen.

😐 Elektrisch vervoer

In 2019 hebben geen nieuwe ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van elektrisch vervoer. Wel is het netwerk met laadpalen voor elektrische auto's uitgebreid tot 14 openbare laadpalen, waarvan er vijf via de gemeente zijn geplaatst door Allegro. Volgens de landelijke benchmark voorzien we met dit aantal in 22% van de totale behoefte aan openbare laadpalen in 2020.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Fijn huishoudelijk restafval	2017: 48	2018: 46	kg/inwoner	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	2017: 3,5%	2018: 5,6%	percentage	RWS

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel "Besluit Begroting en Verantwoording").

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
• Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten volksgezondheid en milieu	n	-5.331	n	-5.010	n	-5.385	**n**	**-5.748**	n	-363
baten volksgezondheid en milieu	v	4.364	v	4.320	v	4.221	**v**	**4.615**	v	394
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-967	n	-690	n	-1.164	**n**	**-1.133**	v	31
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-967**	**n**	**-690**	**n**	**-1.164**	**n**	**-1.133**	**v**	**31**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

3.8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Hoofdtaakveld volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing richt zich op het planmatig inrichten van de leefruimte, waarbij rekening wordt gehouden met individuele en gemeenschappelijke belangen. Wij realiseren voldoende woningen afgestemd op de behoefte. De gemeente heeft daarin de regiefunctie. Zowel in de bestaande- als in de nieuwbouw. Wij werken aan een goed woon- en leefklimaat voor onze inwoners, waarbij het kernbegrip duurzaamheid leidend is. Verzoeken om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen benaderen wij volgens het 'ja, tenzij principe'. Wij bewaken, behouden en verbeteren de kwaliteit van de bebouwde omgeving. Wij beheren de openbare ruimte volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon met als doel een prettige woonomgeving in stand te houden. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin.

Maatschappelijk effect
Het is prettig wonen en verblijven in de gemeente Bladel. De bevolking laat zien dat zij wil komen tot een duurzame samenleving.

I. Wat hebben we gedaan?

Centrumontwikkeling Bladel (Onderneem de Next economy)
Op 20 december 2018 heeft de gemeenteraad een centrumvisie voor de kern Bladel vastgesteld. Met de keuze voor *Een hart voor Bladel - Onderneem de Next Economy* als visie voor het centrum van de kern Bladel koos de gemeenteraad expliciet voor een toekomstgerichte (door)ontwikkeling van het centrum van Bladel.

Als concrete resultaten van de verschillende deelprojecten uit de Centrumvisie hebben we in 2019 gerealiseerd:

- Deelproject Den Herd naar de Markt
Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad van Bladel besloten een krediet voor aankoop van het Rabobankgebouw aan de Markt in Bladel beschikbaar te stellen. Met ondertekening van de koopovereenkomst op 10 december 2019 is de koop van de Rabobank een feit. Hiermee kan de ambitie voor verplaatsing van CC Den Herd naar de Markt worden gerealiseerd. Voor de ontwikkeling van het centrum, en daarmee de Centrumvisie, is het Rabobankgebouw essentieel. We houden zo immers regie op de invulling van een belangrijke positie aan de Markt van Bladel. We denken dat de functionaliteit van gemeenschapshuis Den Herd in het centrum een belangrijke bijdrage kan leveren aan een toekomstbestendige sociale structuur van de Bladelse gemeenschap en diversiteit van functies in het centrum. Functiemenging is een belangrijke ambitie uit de centrumvisie.

- Deelproject Bestemmingsplan
Op 8 november 2018 heeft de gemeenteraad van Bladel besloten om een voorbereidingsbesluit voor het centrum van Bladel te nemen. Hiermee werd voorkomen dat vooruitlopend op de herziening van het Bestemmingsplan Centrum Bladel 2013 ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden. Het voorbereidingsbesluit liep tot en met 8 november 2019 waarna er een nieuw ontwerp bestemmingsplan ter inzage diende te gaan. In 2019 zijn veel gesprekken geweest met initiatiefnemers en zijn de plannen voorbereid om mee te worden genomen in het bestemmingsplan Centrum Bladel 2019. Uiteindelijk is het ontwerp bestemmingsplan Centrum Bladel 2019 op 7 november 2019 ter inzage gegaan.

- Deelproject Posthof-Supermarkt
Na het voeren van intensieve gesprekken is er op vrijdag 7 juni 2019 een intentieovereenkomst ondertekend door de eigenaren van de Posthof en ABN AMRO, de eigenaar van de supermarkt aan de Gindrapassage, en de gemeente Bladel. De overeenkomst staat in het teken van een nieuwe supermarktlocatie voor maximaal twee supermarkten in het centrum van Bladel. Samen hebben we de afgelopen maanden onderzocht of en hoe de huidige supermarkt verplaatst kan worden van de Gindrapassage naar de locatie (voormalige) Posthof en (voormalige) ABN AMRO-gebouw aan de markt. De verplaatsing van de supermarkt is één van de belangrijkste pijlers van de centrumvisie die de gemeenteraad op 20 december 2018 heeft vastgesteld.
In 2019 is het nog niet gelukt om een concreet vervolg te geven aan de intentieovereenkomst, maar hier wordt hard aan gewerkt.

Plattelandsbeleid / Transitie landelijk gebied

U heeft in september 2018 beleid vastgesteld voor het platteland in de vorm van de Omgevingsvisie. In september 2019 bent u met een tussenrapport ingelicht over de diverse projecten en de monitoring hoe de transitie van het landelijk gebied verloopt.

- Begeleiding stoppende veehouders

Er is een project opgezet voor de begeleiding van stoppende veehouders door een vertrouwenspersoon. Dit project is succesvol en de begeleiding verloopt goed, zoals in de hiervoor bedoelde tussenrapportage te lezen is. Het geeft meerwaarde voor een kwalitatieve verbetering van het buitengebied. Verloedering wordt voorkomen, economisch perspectief vergroot en ook het risico op schrijnende gevallen verkleind. Het bevordert tevens de relatie tussen gemeente, (voormalig) agrariërs en hun omgeving.

- Vrijkomende agrarische bedrijven (VAB's) / Vrijkomende locaties en nieuwe economische dragers

In 2019 is in samenwerking met het Huis van de Brabantse Kempen het project TAB-lab opgestart. De doelstelling van het (Transitie Agrarische Bebouwing) TAB-lab is het stimuleren en faciliteren van nieuwe of vernieuwde economische activiteiten op bestaande en/of (toekomstige) leegstaande agrarische bebouwing. Het TAB-lab richt zich op initiatiefnemers die nieuwe economische activiteiten willen ontwikkelen of in de agrarische sector door willen groeien. In 2019 zijn een aantal aspecten voortvarend opgepakt, bijvoorbeeld de organisatie van een informatiemarkt en kennisdeling tussen overheden. In september 2019 bent u met een tussenrapport ingelicht over de diverse projecten en de monitoring hoe de transitie van het landelijk gebied verloopt.

- Bestemmingsplan buitengebied Bladel 2014

Alle beroepen die betrekking hebben op het aspect veehouderij zijn ingetrokken. Er lopen nog 2 beroepen welke betrekking hebben op individuele percelen. De uitspraak wordt medio 2020 verwacht.

- Maatregelen verbetering kwaliteit buitengebied en duurzaamheid

Er is in 2019 een bijdrage geleverd aan de regelingen "Erven plus" en "Groen in het Dorp". Daarnaast zijn er voorbereidingen getroffen voor realisatie van recreatieve routes, vergroten biodiversiteit, realiseren Natuur Netwerk Brabant in gebied de Kroonvennen als gebiedsontwikkeling die een gevolg is van windpark de Pals. In 2019 is de Regeling uitbreiding bijgebouwen en woningen in het buitengebied opgenomen in het bestemmingsplan Buiteengebied. Verschillende personen hebben hiervan gebruik gemaakt door een in ruil voor een uitbreiding een bijdrage aan de gemeente te betalen.

- Intensivering Toezicht Veehouderij (ITV)

Er is een structureel budget opgenomen in de begroting voor de intensivering en nieuwe aanpak van toezicht in het buitengebied. In de eerste drie jaar wordt dit budget besteedt aan het driejarige provinciale project intensivering van toezicht veehouderij (ITV). Over de voortgang bent u bij de tussenrapportage landelijk gebied in september 2019 geïnformeerd. Het project verloopt erg positief en conform planning.

Groene Long: gebiedsvisie

U heeft zich in uw raadsprogramma ten doel gesteld de Groene Long te ontwikkelen als groen gebied. U heeft in juni 2019 de kaders voor de ontwikkeling van de Groene Long vastgesteld in de vorm van een Raadsopdracht. De afgelopen periode hebben verschillende participanten zich gemeld, die inmiddels hun ideeën nader hebben uitgewerkt. Hierbij zijn de mogelijkheden tot onderlinge samenwerking in de uiteindelijke planvorming en uitvoering verder onderzocht. In januari 2020 is een onafhankelijk procesregisseur aangesteld, die de groep participanten begeleidt en ondersteunt in de planvormingsfase. De procesbegeleider werkt samen met participanten en rechtspersoon om de verschillende initiatieven te stroomlijnen tot één plan. Dit plan wordt rond de zomer van 2020 aan uw raad aangeboden met de vraag hiermee akkoord te gaan.

Doorontwikkeling plan Kempenland

Een verdere ontwikkeling van plan Kempenland stagneert. De stagenering komt vanwege het feit dat de grondeigenaren binnen dit plangebied geen directe passende ontwikkelingsmogelijkheden zien. Verder wordt nagegaan op welke wijze een verbinding wenselijk is tussen dit plangebied en het gebied Egyptische Poort. Om deze redenen wordt een planherziening vervaardigd die een flexibel karakter heeft. De invulling van dit plan moet passen binnen de volkshuisvestingseisen zoals deze zijn vastgelegd in de Woonvisie. De kosten verbonden aan deze planherziening zullen via het sluiten van een anterieure overeenkomst, voor zover mogelijk, worden verhaald op de eigenaren.

Huisvesting vergunninghouders

De taakstelling voor huisvesting van vergunninghouders bedroeg in 2019 in totaal 17 personen. Op 1 januari 2019 was er een voorsprong van drie personen en in maart 2019 is de taakstelling met drie personen verminderd, waardoor in totaal 11 personen gehuisvest moesten worden over het gehele jaar. De gemeente heeft in 2019 13 personen gehuisvest; dat betekent dat de taakstelling is behaald.

Verder is voor de personen die tijdelijk gehuisvest waren op de Posthof vervangende permanente woonruimte gevonden. De laatste twee verhuizingen vinden plaats in januari 2020. Hiermee komt een einde aan de tijdelijke huur van de Posthof voor deze doelgroep.

Woningbouwprogramma

In de Woonvisie 2016, Actualisatie 2018 is afgesproken dat jaarlijks verantwoording wordt afgelegd over het Woningbouwprogramma in de vorm van een overzicht van de gerealiseerde nieuwbouw. In 2019 zijn er 124 woningen/appartementen gereed gekomen (opgave vanuit VTH). Verder zijn er 8 zorg-appartementen en 1 mantelzorgwoning gereed gekomen.

De Kempische Visie op wonen is afgerond en in maart 2019 voorgelegd aan de 4 Kempische gemeenteraden. Begin juli is er een conferentie georganiseerd met de verschillende stakeholders op de woningmarkt om over de inhoud van de visie met elkaar in gesprek te gaan. November 2019 is het uitvoeringsprogramma van de Kempische visie op wonen vastgesteld.

Een belangrijk thema voor 2019 was het zoeken naar mogelijkheden om de woningbouw te versnellen. Versnellen van procedures, invoeren van een coördinatieregeling, in gesprek gaan met partijen op de woningmarkt en het verkennen van potentiele bouwlocaties in de verschillende kernen zijn activiteiten die in dit kader zijn uitgevoerd.

CPO en onderzoek

Er is grote voortgang geboekt in het CPO traject in plan Akkerstraat (Hoogeloon), in 2020 kan hier daadwerkelijk gebouwd gaan worden. In Casteren is het CPO-project Den Tip (locatie Kerkstraat) gestart, een project voor starters en senioren. In Netersel ontwikkelt de locatievereniging ‘Netersel bouwt’ een appartementencomplex voor vnl. ouderen. De locatievereniging Bladel onderneemt actief stappen om een goede bouwlocatie te vinden en is daarvoor o.a. in gesprek met de gemeente en woningbouwvereniging De Zaligheden.
Omdat er behoefte is om meer zicht te krijgen op de succes- en faalfactoren van CPO’s en de rollen van de diverse partijen, is een opdracht hiertoe geformuleerd. We hebben een onderzoeksbureau gevraag hier offerte voor uit te brengen.

In het najaar is gestart met verkennende gesprekken samen met andere Kempengemeenten en het RvO om meer vat te krijgen op de opgaven die er liggen op het terrein van wonen en zorg.

Startersleningen

Op 15 december 2016 heeft de gemeenteraad besloten om de “Verordening starterslening gemeente Bladel 2017” vast te stellen. Ieder jaar volgt een monitor en tussentijdse rapportage van het instrument via de P & C-cyclus. Medio 2015 hebben het Rijk en de Provincie Noord-Brabant besloten hun aandeel in de starterslening te stoppen, waardoor sindsdien het volledige bedrag van de starterslening voor rekening van de gemeente Bladel komt.

In 2019 zijn 9 startersleningen afgehandeld en is door de SVn, namens de gemeente Bladel, een bedrag van € 186.000,- uitgeleend. Voorts wordt voor een totaaloverzicht verwezen naar bijlage V.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	2018: 278.000	2019: 290.000	euro	CBS
Nieuw gebouwde woningen	2017: 7,1	2018: 8,0	aantal per 1.000 woningen	BAG
Demografische druk	2018: 75,3%	2019: 75,8%	percentage	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishouden	2018: 495	2019: 483	euro	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-houden	2018: 718	2019: 682	euro	COELO

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Verbonden partijen (zie § verbonden partijen)

De navolgende verbonden partijen worden betrokken bij het realiseren van de geformuleerde doelstellingen:
• Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
• Samenwerking Kempengemeenten
• WVK-groep

II. Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

In onderstaand overzicht worden de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de geraamde lasten en baten weergegeven.

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten VHROSV	n	-3.792	n	-4.568	n	-2.831	**n**	**-3.049**	n	-218
baten VHROSV	v	2.375	v	3.659	v	2.009	**v**	**2.477**	v	468
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-1.417	n	-909	n	-822	**n**	**-572**	v	250
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-1.417**	**n**	**-909**	**n**	**-822**	**n**	**-572**	**v**	**250**

(- = nadeel en + = voordeel)

Voor een analyse van de verschillen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

4. Paragrafen

4.1 Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (afgekort: BBV) schrijft gemeenten voor dat in de begroting en jaarrekening een aantal financiële paragrafen verplicht zijn opgenomen. Deze paragrafen geven een soort 'dwarsdoorsnede' van de programmabegroting. Hieronder geven wij de essentie van deze paragrafen weer.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen is een zodanig inzicht te verschaffen dat op een verantwoorde wijze de hoogte van het vrij aanwendbare vermogen kan worden bepaald. Het weerstandsvermogen is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde de gemeentelijke taken te kunnen voortzetten. Anders gezegd: beschikt de gemeente over het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat het beleid behoeft te worden aangepast.

Beleid voor risicomanagement

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 27 april 2006 de nota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld en in zijn vergadering van 22 maart 2012 de nota reserves en voorzieningen 2012. Deze nota's en de paragraaf weerstandsvermogen hebben nauw verband met elkaar en zijn nog steeds actueel. In deze nota's zijn vooral de beleidslijnen en de totale positie aan de orde gesteld. In de paragraaf weerstandsvermogen worden met name de financiële risico's en het weerstandsvermogen geactualiseerd op basis van de laatste inzichten. Op deze wijze krijgt de gemeenteraad periodiek goed inzicht in de omvang van de gekwantificeerde risico's en de mogelijkheden om financiële risico's op te vangen.

De doelstellingen van risicomanagement luiden als volgt:

1. Inzicht krijgen in de risico's die we lopen. Op basis van dit inzicht kunnen risico's eventueel worden afgedekt.
2. Er voor zorgen dat risico's die werkelijkheid worden zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het bestaande beleid.
3. Verder stimuleren van het risicobewustzijn (van medewerkers) in de organisatie en het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van risico's.
4. De ratio weerstandsvermogen c.q. algemene reserve wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïnventariseerde risico's. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald op klasse C (voldoende) [2.]

Risicoprofiel

In de op 22 maart 2012 vastgestelde nota reserves en voorzieningen 2012 is het eigenstandig risicoprofiel als normatief kader voor de omvang van de algemene reserve bepaald op de gemiddelde omvang van de geïnventariseerde risico's.

Weerstandsvermogen

Indien een redelijke inschatting van het gewenste weerstandsvermogen kan worden gegeven, kan hieruit een indicatie voor de gezondheid en flexibiliteit van de gemeentelijke financiën op de korte én langere termijn worden gegeven.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de gemiddelde omvang van de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste omvang van de algemene reserve enerzijds en de omvang van de algemene reserve anderzijds. De relatie tussen beide wordt in de volgende figuur weergegeven.

2 Afgestemd op de door het Nederlands Adviesbureau voor Risico management (NAR) gehanteerde waarderingen.

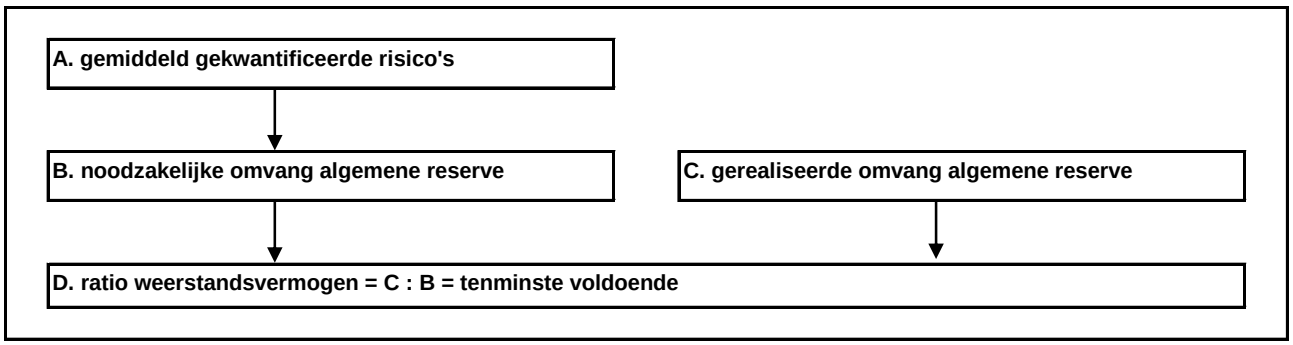

Het beschikbare weerstandsvermogen is tenminste even groot als de omvang van het bepaalde risicoprofiel. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen dient zich tenminste op klasse C (voldoende) te begeven.

Risico-inventarisatie

Om een juist beeld van de financiële positie van de gemeente te verkrijgen is het noodzakelijk dat ook helder is met welke risico's de gemeente nog kan worden geconfronteerd. Het gaat hierbij om mogelijke uitgaven c.q. inkomsten waarvan de hoogte op voorhand niet kan worden vastgesteld. Voor zover risico's wel financieel vertaald kunnen worden, zullen daarvoor bedragen van het eigen vermogen dienen te worden afgezonderd. Waar mogelijk zijn voor potentiële risico's reeds voorzieningen getroffen. Deze blijven hier dan ook verder onvermeld.

De financiële risico's worden per hoofdtaakveld nader toegelicht. Voor elk risico is een (beste) inschatting gemaakt van de kans dat de aangegeven gebeurtenis zou kunnen optreden. Hierbij worden drie categorieën onderscheiden, namelijk 'laag', 'midden' en 'hoog'.
Gesproken wordt van een *'laag'* risicoprofiel indien de kans gemiddeld voor 25% zou kunnen optreden. Een *'midden'* risicoprofiel beweegt zich op 50% en een *'hoog'* risicoprofiel op gemiddeld 75%. Anders gezegd, een kwalificatie met 'hoog' impliceert dat het al bijna noodzakelijk is om voor dat risico een voorziening te treffen. Vervolgens is een financiële indicatie opgenomen van de omvang van het risico door de kans te vermenigvuldigen met het gemiddelde effect en is aangegeven of het risico van incidentele dan wel structurele aard is. Structurele risico's worden voor een periode van 4 jaar meegenomen in de berekeningen. Dit vanuit het uitgangspunt dat de organisatie binnen 4 jaar in staat moet zijn om toereikende maatregelen te treffen om het gesignaleerde risico af te dekken.

Kans score	
▪ laag	25%
▪ midden	50%
▪ hoog	75%

Taakveld: Bestuur en ondersteuning

- (1) Wachtgelden wethouders

Het is mogelijk dat een wethouder wegens een politiek conflict of in verband met verkiezingen uit het college stapt met recht op wachtgeld. Bij vertrek van één wethouder kan het risico bepaald worden op ca € 62.000,- per jaar gedurende ca 3 jaren. In voorkomende gevallen wordt hiervoor een voorziening gevormd voor de totale verplichting jegens de voormalige wethouder.

- (2) Verbonden partijen i.c. gemeenschappelijke regelingen

De veronderstelling, dat het uitoefenen van taken door gemeenten gezamenlijk in een regio voor de gemeenten (en haar inwoners) financiële voordelen oplevert, kan niet in alle gevallen als een juiste worden onderkend. De bestuurlijke invloed van een individuele gemeente op het beleid van een eenmaal ingesteld lichaam is veelal beperkt. Aan dit gegeven is het bezwaar verbonden, dat samenwerkingsverbanden door het vormen van reserves e.d. een eigen financieel beleid gaan voeren; dus in feite een stukje financieel beleid van de aangesloten gemeenten overnemen.
De deelnemende gemeenten blijven echter wel zelf verantwoordelijk voor alle schulden en verplichtingen van de gemeenschappelijke regeling of andere verbonden partijen.

In zijn algemeenheid moet opgemerkt worden dat er op het gebied van verbonden partijen weinig risicomanagement is toe te passen, omdat ze buiten de directe invloedsfeer van de gemeente vallen. Door beleid op te stellen ten aanzien van het maken van bestuurlijke en financiële prestatie-afspraken met verbonden partijen kunnen genoemde risico's beheersbaar worden gemaakt.

- (3) Inschatting hoogte algemene uitkering

De omvang van het gemeentefonds wordt beïnvloed door de hoogte van de rijksuitgaven en de in het gemeentefonds opgenomen maatstaven. Dit zijn factoren waarop de gemeente geen invloed heeft. De gevolgen

zijn feitelijk niet in te schatten, maar kunnen substantieel zijn. Daarnaast zijn de maatstaven aan de hand waarvan de algemene uitkering wordt berekend telkens aan verandering onderhevig.

Bij het opstellen van de begroting moeten zowel de totale omvang van het gemeentefonds als het aandeel van de eigen gemeente daarin worden ingeschat. Bepaalde maatstaven kunnen niet door de gemeente zelf worden beïnvloed en (dus) ook niet goed worden ingeschat (bijv. regionaal klantenpotentieel). De hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is daarom met grote risico's omgeven. Hierbij worden de risicobedragen die zich mogelijk kunnen afspelen bepaald tussen een bandbreedte van 0,5% en 1,5% van de jaarlijks te ontvangen algemene uitkering (inclusief sociaal domein). Het risico wordt ingeschat op een bandbreedte van € 151.000,- tot € 454.000,-.

- (4) Personeelsvoorzieningen

In het geval van ziekte en/of arbeidsongeschiktheid moet de gemeente als werkgever maximaal twee jaar het salaris aan de betrokken werknemer doorbetalen. Wanneer zich een geval van ziekte voordoet, waarvoor vervanging nodig is, kost dit de gemeente extra geld. Daarnaast geldt dat er binnen onze organisatie ook een behoorlijke mate van kwetsbaarheid is ten aanzien van specifieke kennis, omdat deze ingevuld worden door zgn. "éénmensfuncties". Het financieel risico wordt ingeschat op een bandbreedte van € 25.000,- tot € 75.000,-

Door de gemeenteraad noodzakelijk en wenselijk geachte activiteiten (maar ook de reguliere werkzaamheden) moeten veelal (mede) worden gerealiseerd via inzet van de ambtelijke medewerkers in onze steeds 'krapper' wordende organisatie. Om alles tijdig te realiseren moet er evenwicht zijn tussen de te leveren prestaties en de beschikbare menskracht. Het is de taak van ons college om samen met het management dit evenwicht te zoeken en te handhaven. Waar dat niet mogelijk is zullen keuzes onvermijdelijk zijn.

- (5) Risico's op eigendommen

De gemeente Bladel wordt ook steeds meer geconfronteerd met toenemende vernielingen aan de gemeentelijke eigendommen. Daar de dader(s) vaak niet meer te achterhalen zijn kunnen de kosten van herstel niet in alle gevallen verhaald worden. Op basis van uitgevoerde risico-analyses uit het verleden wordt dit incidenteel risico ingeschat op een bandbreedte van € 15.000 tot € 25.000,-.

- (6) Informatiebeveiliging

Zowel bij het gebruik van gegevens binnen de gemeente, als bij de uitwisseling van informatie, moet de gemeente rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. In 2019 is er een dataclassificatie en een risico-inventarisatie- en evaluatie uitgevoerd. Mede op basis van deze onderzoeken is er het 'Informatiebeveiligingsplan 2019-2021 Gemeente Bladel' opgesteld. In dit plan zijn de beveiligingsnormen zoals deze in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zijn opgenomen als uitgangspunt gebruikt. Het plan is bedoeld om middels een prioritering te komen tot een situatie waarin zo goed mogelijk wordt voldaan aan de eisen in de BIO, om hiermee de informatieveiligheid te vergroten. De eerste punten uit het Informatiebeveiligingsplan zijn inmiddels uitgevoerd.

De gemeente moet daarnaast verantwoording afleggen aan het ministerie van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties over de informatieveiligheid. Hiervoor wordt ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) gebruikt. Door het invullen van deze zelfaudit wordt duidelijk aan welke normen de gemeente nog moet werken om beveiligingsincidenten te voorkomen. De uitkomsten van de zelfaudit worden ook meegenomen in het informatiebeveiligingsplan.

Naast het beschermen van informatie in het algemeen, is het beschermen van persoonsgegevens ook een aspect dat in de gemeente Bladel volop aandacht heeft. De gemeente Bladel moet net als elke Nederlandse organisatie voldoen aan de AVG. AVG staat voor Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Europese wetgeving rondom privacy en bescherming van persoonsgegevens. In 2019 zijn er 'Privacy Impact Assessments' (PIA's) uitgevoerd op een aantal werkprocessen waarbij gevoelige persoonsgegevens verwerkt worden. Middels deze PIA's wordt beoordeeld of de verwerking van persoonsgegevens op een juiste manier plaatsvindt. Hier komen eventueel aanbevelingen uit voort die opgepakt worden om nog beter met persoonsgegevens om te gaan. Op die manier wordt het risico van onjuiste omgang met persoonsgegevens verkleind.

Vrijwel elke organisatie heeft wel eens te maken met datalekken. We spreken van een datalek als persoonsgegevens in handen vallen van derden die geen toegang tot die gegevens zouden mogen hebben. Bij een overtreding van de AVG kan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) een boete opleggen van maximaal 20 miljoen euro. Het risico dat er een boete wordt opgelegd is echter erg klein. Wanneer datalekken binnen 72 uur na constatering bij de AP worden gemeld, is de kans op boetes nihil. Boetes worden voornamelijk uitgedeeld indien organisaties geen moeite hebben gedaan om systemen goed te beveiligen, wanneer datalekken niet worden opgelost of wanneer geprobeerd wordt datalekken geheim te houden. Openheid is bij datalekken dus

erg belangrijk. Daarnaast is het gebruikelijker dat de AP waarschuwingen uitdeelt of werkt met last onder dwangsom in geval van een overtreding.

Beveiligingsincidenten en datalekken hebben voor gemeenten het risico op imagoschade en financiële schade. Financiële schade kan voortkomen uit boetes, herstelkosten of aansprakelijkstellingen. Voor de financiële schade wordt een bedrag van € 30.000,- als risico opgenomen.

Taakveld: Verkeer en vervoer

😐 - (7) Gladheidbestrijding

De gladheidbestrijding is middels een contract ondergebracht bij een aannemer voor de duur van vijf jaren en eindigt per 30 september 2021. De kosten voor gladheidbestrijding zijn vooraf niet goed in te schatten omdat het weer zich niet vooruit laat voorspellen. Tijdens extreme situaties, bijvoorbeeld bij (hevige) sneeuwval in combinatie met strenge vorst, moet soms ook intensiever worden geschoven en gestrooid. Derhalve zijn naast een maandelijkse vergoeding ook eenheidsprijzen in het contract opgenomen met betrekking tot het schuiven en strooien van vooraf bepaalde routes. Bij de beschikbare gestelde middelen wordt uitgegaan van normale winterse omstandigheden, wat per winterseizoen neer komt op 27 maal de vooraf bepaalde routes schuiven en strooien. Zodra sprake is van extreme situaties kunnen de meerkosten oplopen doordat vaker dan gemiddeld wordt gestrooid. Rekening houdend met extremere situaties, waarbij een toename van 35% extra werkzaamheden met betrekking tot gladheidbestrijding aannemelijk wordt geacht, is er sprake van een risico van ca. € 25.000,- aan extra kosten.

☹ - (9) Overdracht beheerkosten wegen t.p.v. KBP

Het beheer en onderhoud van fase 2 zal eerst aan het einde van de exploitatieperiode (ca 2024) naar de gemeente overgedragen worden. Op basis van een indicatieve inschatting dient t.z.t. rekening gehouden te worden met ca € 79.000,- extra onderhoudskosten aan wegen, openbare verlichting, e.d.

Taakveld: Sport, cultuur en recreatie

☹ - (10) Overdracht beheerkosten groen t.p.v. KBP

Het beheer en onderhoud van fase 2 zal eerst aan het einde van de exploitatieperiode (ca 2024) naar de gemeente overgedragen worden. Op basis van een indicatieve inschatting dient t.z.t. rekening gehouden te worden met ca € 45.000,- extra onderhoudskosten aan het openbaar groen.

😐 - (11) Natuurplagen

Door ‘natuurplagen’ (processierupsen, kevers, rattenplagen, iep- en kastanje ziektes e.d.) zullen er in voorkomende gevallen extra onderhoudswerkzaamheden verricht moeten worden aan het openbaar groen, sportvelden en de bossen. Op basis van eerdere onderhoudswerkzaamheden wordt dit incidenteel risico bepaald binnen een bandbreedte van € 60.000,- en € 80.000,-. Voorts wordt voor de overige calamiteiten en claims een incidenteel risico bepaald binnen een bandbreedte van ca € 25.000,- tot € 30.000,-.

Taakveld: Sociaal domein

🙂 - (12) Wet maatschappelijke ondersteuning

Binnen de Wmo is de laatste jaren een kostenstijging te zien en ook binnen meerjarenperspectief wordt een verdere kostenstijging verwacht. Deze kostenstijging wordt met name veroorzaakt door de volgende vier factoren.
Allereerst zien we in de Wmo steeds meer de gevolgen van de vermaatschappelijking van de zorg, omdat mensen met een ondersteuningsvraag - langer - thuis blijven wonen. De toename van met name ouderen met een intensieve (Wmo-)ondersteuningsvraag en mensen met een psychiatrische problematiek vormen een steeds groter financieel risico. Met voorliggende collectieve Wmo-voorzieningen in onze Bladelse kernen proberen we daar samen met lokale vrijwilligers, mantelzorgers en zorgorganisaties een antwoord op te geven. Verder spelen algemene demografische ontwikkelingen zoals dubbele vergrijzing een belangrijke rol in de kostenontwikkelingen.
Als derde oorzaak zorgen loon- en prijsontwikkelingen (in het algemeen en in verband met nieuwe aanbestedingen met hogere kostprijzen) ervoor dat het inzetten van ondersteuning/zorg en het waarborgen van de continuïteit hiervan steeds kostbaarder wordt. Tenslotte is de toegang tot Wmo-maatwerk-voorzieningen door invoering van een inkomensonafhankelijk vast abonnementstarief (€ 17,50 per 4 weken in 2019, € 19,- per maand in 2020), laagdrempeliger geworden. Dit met een aanzuigende werking als gevolg. Ook in 2020 blijft dit een belangrijk financieel risico.

Taakveld: Volksgezondheid en milieu

- (13) Verwerkingsovereenkomst restafval Attero

Voor de periode 1-2-1997 t/m 1-2-2017 hebben de 6 Brabantse gewesten (vertegenwoordigd door de Vereniging van Contractanten (VvC)), namens de Brabantse gemeenten, een overeenkomst gesloten met Afvalsturing Brabant (nu: Attero) voor de verwerking van huishoudelijk restafval. Daarbij is o.a. afgesproken dat de Brabantse gemeenten jaarlijks tenminste 510 kiloton (de volumeplicht) restafval ter verwerking (verbranding) aan moeten leveren. Omdat het afvalbeleid steeds meer gericht is op het terugdringen van de hoeveelheid restafval, werd in 2011 voor het eerst niet meer aan die volumeplicht voldaan. Dat is voor Attero reden geweest om aan de Brabantse gewesten een naheffing op te leggen wegens het niet nakomen van de volumeverplichting over de periode 2011 t/m 2014. In een arbitraal eindvonnis heeft het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI) Attero m.b.t. die naheffing in het ongelijk gesteld. Deze kwestie was hiermee afgedaan.
Voor de jaren 2015, 2016 en januari 2017 heeft Attero een nieuwe naheffing opgelegd voor het niet nakomen van de volumeplicht. Tot veler verrassing heeft het NAI in een eindvonnis nu Attero in het gelijk gesteld. Het NAI heeft geoordeeld dat, in tegenstelling tot de jaren 2011-2014, de Brabantse gewesten en gemeenten verplicht zijn een naheffing te betalen voor de minderlevering. Naar aanleiding hiervan is de VvC een procedure gestart bij het Gerechtshof om het vonnis te vernietigen. De uitspraak van deze vernietigingsprocedure wordt niet voor het einde van 2020 of zelfs begin 2021 verwacht.
Mochten de gewesten uiteindelijk aan het kortste eind trekken, dan zullen waarschijnlijk ook de gemeenten binnen de gewesten een (deel van die) naheffing moeten betalen. Het risico is sterk afhankelijk van de uitkomst van de juridische procedures en verschilt zeer van gemeente tot gemeente. Wij hebben het risico voor onze gemeente ingeschat op een bandbreedte van € 166.000,- tot € 288.000,- (op basis van verhouding 50% inwoners en 50% tonnage). Dit risico schatten wij vooralsnog als hoog in.

Taakveld: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

- (14) Grondexploitatie

Voor de risico's verbonden aan de grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. De algemene reserve grondexploitatie is gevormd voor de dekking van de risico's verband houdend met de grondexploitaties.

Op 11 juli 2007 is met een ingezetene en de gemeente een overeenkomst gesloten, waarin – kort samengevat - afspraken zijn gemaakt over het beschikbaar stellen van een kavel op De Beemd, alsmede over de opslag van grond en bouwmaterialen op het perceel De Pan ongenummerd. De nakoming van deze overeenkomst heeft uiteindelijk geleid tot een juridische procedure, waarbij de gemeente op 24 april 2013 bij de rechtbank volledig in het gelijk is gesteld. Appellant heeft tegen het vonnis van de rechtbank hoger beroep ingesteld. Op 26 januari 2016 heeft het Gerechtshof arrest gewezen. Hierbij is de appellant in het gelijk gesteld. Het Hof heeft – kort samengevat - bepaald dat de gemeente toerekenbaar tekort is geschoten in nakoming van de vaststellingsovereenkomst van 11 juli 2007 en veroordeelt de gemeente tot vergoeding van de geleden schade. De schade wordt bepaald in een afzonderlijke procedure waarvoor onafhankelijke deskundigen zijn aangewezen.

- (15) Actualisatie winstuitnames grondexploitatie

De gemeente Bladel neemt tussentijds winst als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan (laag risicoprofiel):

- In het BBV (notitie grondexploitatie) zijn regels vastgelegd over de wijze van winstnemingen. In de notitie wordt aangegeven dat bij tussentijdse winstnemingen de percentage of completion methode (POC) dient te worden gevolg: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen.

De vraag naar grond blijft onverminderd groot. De verkopen lijken bij de nieuwe plannen voorspoedig te verlopen. Dit heeft ook als consequentie dat de aanvankelijk geprognosticeerde winstuitnames, gelet op het vastgestelde beleid in de Nota Grondbeleid 2019 en de nieuwe voorschriften BBV.

Wij hebben nu rekening gehouden met een normale fasering in grond uitgifte en gelijkblijvende grondprijzen, beide ingegeven door het economische klimaat en de signalen in de woningbouw. Vanaf 2016 zijn we als gemeente verplicht om vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen over de fiscale winsten (zie hierna). Voorts wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

In de grondexploitaties wordt voor de boekjaren 2020 tot en met 2024 een gemiddelde (commerciële) winst verwacht van € 142.000,-. Het (conjuncturele) risico wordt ingeschat op een bandbreedte van 10% en 15%

van het gemiddelde van de geraamde (commerciële) winstuitname gedurende de planperiode. Het risico wordt dan ingeschat op een bandbreedte van € 14.000,- tot € 21.000,-. Dit risico schatten wij als midden in.

- (16) Startersleningen

De startersleningen worden verleend onder de zekerheidsstelling van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Daarmee is de betaling van rente en aflossing gegarandeerd. Het incidenteel risico is niet zo groot en wordt bepaald op pm. Per 1 januari 2017 is de Combinatielening ingevoerd, welke niet onder de borging van het NHG valt. De Combinatielening is in het leven geroepen om de starter toch de eerste 3 jaren geen aflossing te laten betalen. Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) neemt dit terugbetalingsrisico voor haar rekening.

- (17) Gemeentegaranties

In 2019 werd de nota “verlenen van garanties en verstrekken van geldleningen” vastgesteld. Op basis van deze nota gaan we voortaan uit van het eigen kunnen en eigen kracht van onze inwoners. Het is niet aan ons om te sturen en te regelen, maar als dat nodig en mogelijk is willen we wel kunnen ondersteunen. Het verstrekken van een garantie of lening past hierbij. Anderzijds moeten we de financiële houdbaarheid van onze garantie- en lening portefeuille niet uit het oog verliezen. Daarom hanteren we hiervoor het *Nee, tenzij-beleid* hanteren.

De gemeente Bladel heeft in het verleden overeenkomsten afgesloten waarmee het middels een achtervangpositie garant staat voor de rente- en aflossingsverplichtingen van diverse woningcorporaties ten opzichte van kredietverstrekkers. De stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) draagt het direct risico. Het risico voor de gemeente Bladel dat hiermee gepaard gaat is te verwaarlozen gezien de zekerheidsstructuur van de WSW.

Gemeenten zijn per 1 januari 2011 uit de achtervang voor nieuwe hypotheken met Nationale Hypotheek Garantie (NHG) getreden. Dat is de uitkomst van een jarenlange discussie tussen de VNG en het Rijk. De financiële risico’s die gemeenten lopen door de achtervangpositie vindt de VNG onverantwoord.

Concreet betekent dit dat alle gemeenten uittreden voor *nieuwe* garanties vanaf 2011. De achtervangpositie van gemeenten voor bestaande NHG-hypotheken blijft bestaan. Het bestaande vermogen van het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) blijft beschikbaar voor alle NHG-hypotheken van zowel vóór als na de datum waarop gemeenten uittreden uit de achtervangpositie. Met de beëindiging van de achtervangpositie van gemeenten voor nieuwe NHG-hypotheken zijn de risico’s voor gemeenten verder beperkt.

Hoewel wij de kans dat de gemeente wordt aangesproken op garantstellingen niet groot achten, houden wij het risicobedrag vooralsnog vast op een bandbreedte van € 10.000,- tot € 20.000,-.

- (18) Gevolgen Stikstofbesluit (PAS regels) en PFAS

In alle lopende grondexploitaties, waarvan het bestemmingsplan al vastgesteld c.q. onherroepelijk is, is in de onderbouwing van bestemmingsplannen geconcludeerd dat stikstof geen probleem is. Verder zijn er door de stikstofcrisis in de gemeente Bladel niet minder omgevingsvergunningen verleend. Stikstof heeft op dit moment nog geen financiële consequenties. Het risico voor de lopende projecten wat betreft stikstof schatten wij dan ook als laag in.

In alle lopende grondexploitaties, waar we nog gronden bouw- en woonrijp moeten maken is voor de uitvraag van “het werk” onderzoek uitgevoerd of er eventuele meerkosten voor PFAS zijn. Tot op heden is geconcludeerd dat in de lopende plannen dit niet het geval is. Aangezien we extra onderzoeken moeten doen naar PFAS, zijn deze extra onderzoekskosten meegenomen in de grondexploitaties. Door de PFAS hebben we op dit moment nog geen vertraging opgelopen in de lopende plannen dus de financiële consequenties zijn laag. Het risico voor de lopende projecten wat betreft PFAS schatten wij dan ook als laag in.

Bij toekomstige grondexploitaties houden we zekerheidshalve in onze exploitatieopzetten wel rekening mee met meerkosten voor onderzoeken naar stikstof/PFAS, meerkosten voor het bouw- en woonrijp maken en eventuele vertraagde fasering voor de gronduitgifte. Zodat we, mochten er meerkosten komen en een vertraagde gronduitgifte zijn, deze ingecalculeerd zijn. Mocht het uiteindelijk meevallen dan heeft dit een positief effect op de grondexploitatie. Het risico voor toekomstige projecten schatten we gemiddeld in.

Financiële indicatie risico-inventarisatie en -kwantificering

In de volgende tabel is een financiële indicatie opgenomen van de omvang van het risico door de kans te vermenigvuldigen met het gemiddelde effect en is aangegeven of het risico van incidentele dan wel structurele aard is.

Opgemerkt dient te worden dat na balansdatum Nederland geconfronteerd is met de corona-crisis. Gezien het actuele karakter van deze crisis waren de hieraan gerelateerde risico's nog niet voorzien in de in vorige paragraaf genoemde inventarisatie. Zie voor verdere opmerkingen ook paragraaf 3.6 Gebeurtenissen na balansdatum.

nr.	omschrijving	geraamde omvang *	kans			gemiddeld effect	effect *incidenteel*	effect *structureel*
			25%	50%	75%	(c : 2)	(d,e of f x g)	(d,e of f x g)
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)
1	Wachtgelden wethouders	60-180		x		120	60	
2	Verbonden partijen	pm	x			pm		pm
3	Inschatting algemene uitkering	151-454	x			303		76
4	Personeelsvoorzieningen	25-75			x	50	38	
5	Risico's eigendommen	15-25			x	20	15	
6	Informatiebeveiliging	30-30	x			30	8	
7	Gladheidbestrijding	25-25		x		25	13	
8	Beheerkosten wegen KBP	79-79			x	79		59
9	Beheerkosten groen KBP	45-45			x	45		34
10	Natuurplagen	85-110		x		98	49	
11	Wet maatschappelijke ondersteuning	0-0	x					
12	Decentralisatie jeugdzorg	0-0	x					
13	Afvalverwijdering Attero	166-288			x	227	170	
14	Grondexploitatie	0-0	x					
15	Actualisatie winstuitnames grond-exploitatie	14-21	x			18	5	
16	Startersleningen	pm	x			pm		pm
17	Gemeentegaranties	10-20	x			15	4	
18	Gevolgen Stikstofbesluit	pm	x			pm		pm
	Ondergrens risico's	**705**						
	Bovengrens risico's	**1.352**						
	Totaal gemiddelde risico's					**1030**		
	Totaal na kansberekening						**362**	**169**

De omvang van de geïnventariseerde risico's beweegt zich tussen een bedrag van € 705.000,- en een bedrag van € 1.352.000,-. Indien alle risico's zich tegelijk zouden voordoen, gaat het gemiddeld dus om een bedrag van € 1.030.000,-. Maar de kans hierop is niet erg waarschijnlijk. Uitgaande van de gemiddelde omvang en de geraamde 'kansen' bedraagt het totaal aan de nu geïnventariseerde risico's een aanzienlijk lager bedrag: gemiddeld € 531.000,-, waarvan een deel incidenteel (€ 362.000,-) en een deel structureel (€ 169.000,-). Overigens suggereren deze bedragen een nauwkeurigheid die zich absoluut niet voordoet; het is de toevallige uitkomst van een kansberekening en niet een met zekerheid te voorspellen uitkomst.

Met de beschikbare algemene reserve en de gemiddeld gekwantificeerde risico's heeft de gemeente in 2019 voldoende weerstandsvermogen om de risico's af te dekken.

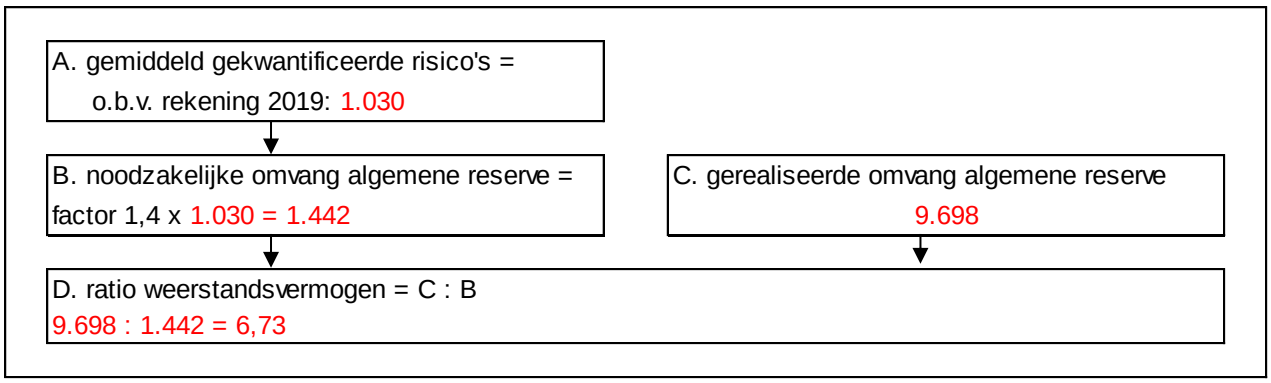

Noot: gerealiseerde omvang algemene reserves is exclusief bestemming rekeningresultaat. De bestemming van het rekeningresultaat werkt vanzelfsprekend wel door naar de begroting 2020 en volgende jaren.

Ten aanzien van de geraamde stand van de algemene reserve willen wij -met nadruk- niet onvermeld laten dat het vooralsnog geprognosticeerde resultaten betreffen. Daadwerkelijke bestedingsvoorstellen dienen steeds beoordeeld te worden aan de werkelijke gerealiseerde resultaten. In de vastgestelde nota weerstandsvermogen en risicomanagement is bepaald dat bestedingsvoorstellen ten laste van de algemene reserve slechts zijn aan te bevelen, wanneer er middelen resteren boven de omvang van de risicoprofielen.

Financiële kengetallen en ratio's

Kengetallen en ratio's worden op grond van het BBV verplicht gesteld. Het opnemen van kengetallen in de jaarstukken (en begroting) past in het streven naar meer transparantie. Ook helpen de kengetallen, in hun onderlinge samenhang, bij het verkrijgen van verantwoord inzicht in de – ontwikkeling van – de financiële positie en over de baten en lasten van de gemeente.
Daarmee geven deze kengetallen ook informatie over de weerbaarheid en wendbaarheid van de gemeentelijke jaarstukken (en begroting). Het is overigens niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen kunnen alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie van de gemeente. De wijze waarop de kengetallen meewegen in de uiteindelijke beoordeling van de financiële positie is voorbehouden aan het politieke verantwoordingsproces binnen de gemeente.

In het streven naar meer transparantie, verbetering van het inzicht in de financiële positie en voor vergelijking met andere gemeenten worden zowel in de begroting als jaarrekening een set van financiële kengetallen opgenomen. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans. De kengetallen zijn het uitgangspunt voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente Bladel.

Om een beeld te geven hoe de financiële positie van gemeenten zich ontwikkelt, zijn door VNG de kengetallen onderverdeeld naar 3 risico categorieën (zie onderstaand tabel). In het algemeen is categorie A minder risicovol dan categorie B en B weer minder risicovol dan C. Dit is ook het geval bij grondexploitatie maar in geval van een hoge netto schuldquote kan een hoge grondexploitatie juist een mogelijkheid bieden om een hoge netto schuldquote te verlagen. Bij de belastingcapaciteit worden de belastingen per gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde. Kleiner dan 100% betekent dat de gemeente nog beneden het landelijk gemiddelde zit.

Kengetallen: landelijke risico profielen	categorie A	categorie B	categorie C
1A. netto schuldquote	< 90%	van 95% t/m 130%	> 130%
1B. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
2. solvabiliteitsrisico	> 50%	van 20% t/m 50%	< 20%
3. grondexploitatie	< 20%	van 20% t/m 35%	> 35%
4. structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. belastingcapaciteit	< 95%	van 95% t/m 105%	> 105%

De kengetallen voor 2019

In onderstaande tabel staan de kengetallen voor de rekening 2019. Door ook de kengetallen uit de rekening 2018 en de begroting 2019 op te nemen, krijgen we een beeld van het verloop van de kengetallen. De kengetallen hebben we tevens voorzien van streefwaarden (begroting 2019).

Kengetallen:	streef-waarde	Verloop van de kengetallen		
		Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
netto schuldquote	< 90%	67%	91%	70%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	64%	87%	68%
solvabiliteitsrisico	> 30%	31%	31%	29%
grondexploitatie	< 35%	5%	4%	7%
structurele exploitatieruimte	>= 0%	5%	3%	4%
belastingcapaciteit	< 105%	97%	93%	93%

Om de kengetallen te kunnen duiden is per kengetal een omschrijving opgenomen.

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto-schuldquote geeft aan of de gemeente investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten (rente en aflossing) er zijn waardoor een begroting minder flexibel wordt. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

In onderstaande grafieken worden de kengetallen weergegeven:

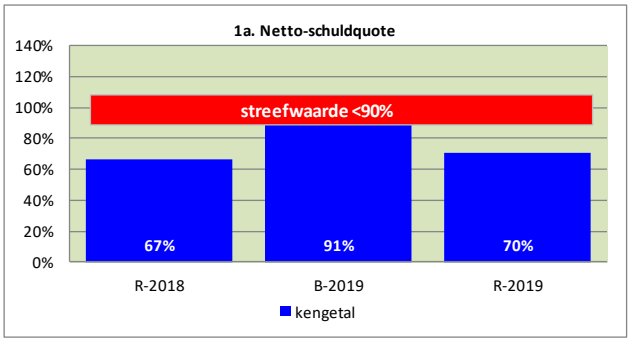

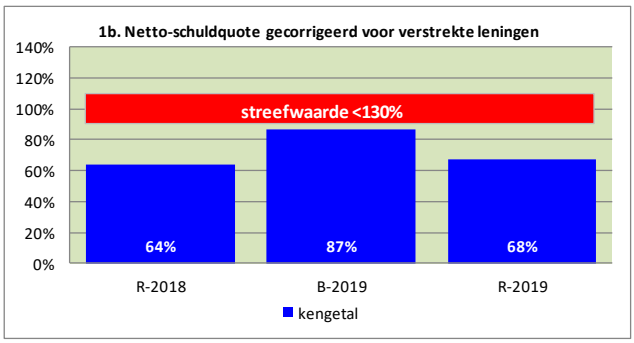

De schuldquote is licht gestegen vanwege de in 2019 afgesloten nieuwe vaste geldlening van € 16.480.000,- voor de financiering van MFA Hapert.

2. De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. De accountant beoordeelt ieder jaar of de gronden tegen de actuele waarde op de balans zijn opgenomen en of een eventueel gevormde voorziening van voldoende omvang is. Wanneer de waarde van de grond laag is, loopt de gemeente relatief weinig risico op de exploitatie maar is er relatief weinig waarde om de schuld te kunnen verlagen uit grondverkopen.

Om te kunnen beoordelen of de gemeente goed scoort met haar grondexploitaties, moeten ook afzetprognoses en getroffen voorzieningen beoordeeld worden. Om de risico's van grondexploitaties zoveel mogelijk beheersbaar te houden worden, daar waar noodzakelijk, driemaal per jaar de grondexploitatieberekeningen van de diverse grondexploitaties bijgesteld. Eventuele verliezen worden hiermee tijdig inzichtelijk gemaakt waardoor passende maatregelen kunnen worden getroffen. Onze accountant beoordeelt deze vanuit zijn verantwoordelijkheid.

Voor de berekening van het kengetal grondexploitatie worden bouwgronden in exploitatie gedeeld door de totale baten (exclusief de mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Als voor het (verwachte) tekort in de grondexploitatie een verliesvoorziening is gevormd, wordt het saldo hiervan in mindering gebracht op de boekwaarde van de gronden.

In onderstaande grafieken worden de kengetallen van de solvabiliteit en van de grondexploitatie weergegeven:

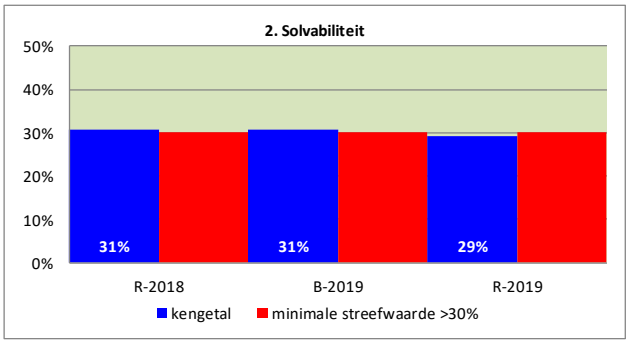

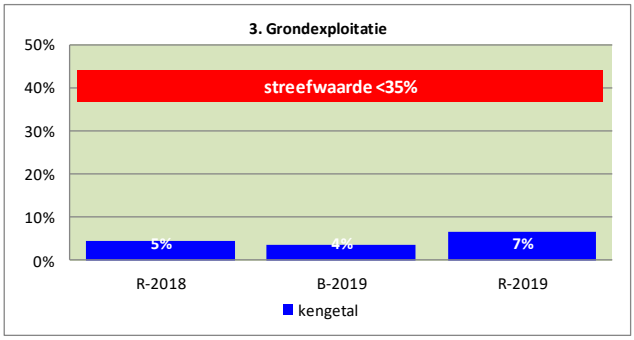

Het kengetal solvabiliteit begeeft zich door de jaren heen gemiddeld op het landelijk niveau. Het kengetal grondexploitatie is licht gestegen. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door het in exploitatie nemen van plan Akkerstraat in Hoogeloon.

4. Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

Voor de berekening van het kengetal structurele exploitatieruimte wordt het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves gedeeld door de totale baten (exclusief de mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de onroerende zaakbelastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden (van 4 personen) in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het geeft weer wat de ruimte is om belastingen te verhogen ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het is de bevoegdheid van uw raad met welke omvang de belastingen worden verhoogd.

In onderstaande grafieken worden de kengetallen van de structurele exploitatieruimte en van de belastingcapaciteit weergegeven:

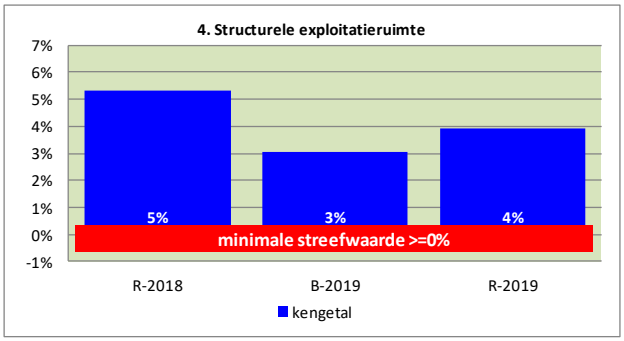

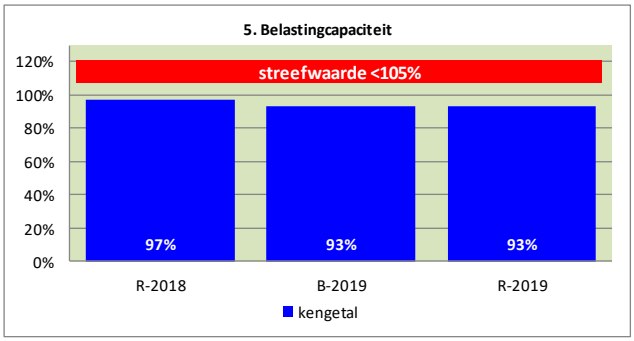

Ondanks dat de structurele exploitatieruimte gemiddeld met 1% gedaald is, is er nog steeds structurele ruimte beschikbaar voor het opvangen aanvullende/nieuwe exploitatielasten. De belastingcapaciteit is ultimo 2019 7% lager dan het landelijk gemiddelde.

Beoordeling financiële positie

Als we de kengetallen in onderlinge samenhang bezien, dan moet geconcludeerd worden dat de gemeente een relatief lage schuldpositie ten opzichte van de totale baten kent, die ook direct te herleiden is naar de grondexploitatie. Concreet betekent dat, naarmate er meer opbrengsten zijn uit grondverkopen, de schuldpositie zal dalen. Deze situatie is ook zichtbaar in het stijgende percentage voor de solvabiliteit.
De belastingcapaciteit is ten opzichte van het landelijk gemiddelde afgenomen. Daarmee komen de woonlasten van onze burgers afgezet tegen het niveau van het landelijk gemiddelde voor gezin in t-1 lager uit ten opzichte van het gemiddelde.

In onze optiek spreken we over houdbaar als de gemeente in het geval van ‘slecht weer’ nog voldoende vrij beschikbare middelen heeft om de klappen op te kunnen vangen. Dit betekent dat de gemeente voldoende flexibel moet zijn en dus niet teveel verplichtingen (financieel, juridisch en bestuurlijk) moet hebben die meerjarig (langer dan vijf jaar) vastliggen. Deze verplichtingen zijn bijvoorbeeld onze schuldverplichtingen (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten, apparaatslasten en beheer- en onderhoudslasten.
De gemeente moet wendbaar zijn om snel te kunnen reageren. Enerzijds organisatorisch wendbaar om goed in te kunnen spelen op uitbreiding of inkrimping van het takenpakket. Anderzijds financieel wendbaar door de begroting op orde te hebben en een financiële buffer aan te houden. Flexibiliteit en weerbaarheid zijn in dit verband belangrijke termen en vormen de pijlers voor het spelregelkader.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. De kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit brengen tot uitdrukking of onze gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid de gemeente heeft om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 95% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Hij moet dan niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenzone. De maten 90% en 130% zijn grove vuistregels. Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden.

De verstrekte leningen (financiële activa art 36 lid b, c van het BBV) betreffen de verstrekte startersleningen en de aandelen van de BNG en Brabant Water. De gemeente Bladel heeft geen leningen voor derden aangetrokken. Bij de schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen behoeven deze leningen daarom niet geëlimineerd te worden. Onze schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is 68%. Wij zitten daarmee niet in de hoge zone.

Gemeenten met veel grond hebben meer schulden en dus een hogere schuldquote. Dit geldt overigens niet voor gemeente Bladel. Wij hebben beperkte grondposities voor woningbouw. Voor die gronden hebben we schulden gemaakt. De rente over deze schuld drukt, behoudens eventueel strategische grondverwervingen, niet direct op de begroting, maar dient te worden opgevangen binnen de grondexploitaties. Met de opbrengsten uit de verkoop van de grond, dient zowel de rente als de aflossing van de schuld te worden betaald.

Het risicoprofiel van de gemeente ten aanzien van grondexploitaties is zeer beperkt. Dit vertaald zich in een laag kengetal grondexploitatie.

De solvabiliteitsratio van 29% is ligt nagenoeg op het gemiddelde van Nederland. De belastingcapaciteit ligt onder het landelijk gemiddelde. Overall kunnen we concluderen dat op basis van de kengetallen 2019 in relatie met ons weerstandsratio van 6,73 in 2019 de financiële positie voldoende is. Daarnaast zijn wij ons er van bewust dat uitkomsten weliswaar moment opnames zijn maar daarnaast ook een voorspellend karakter hebben.

Op basis van de uitkomsten van bovenstaande kengetallen is de financiële positie van de gemeente Bladel in 2019, weerbaar en voldoende robuust. Er zijn voldoende buffers (zowel structureel als incidenteel) voorhanden om de risico´s, als deze zich voordoen, en andere onvoorziene tegenvallers op te kunnen vangen. Daarnaast worden de incidentele lasten volledig gedekt door de incidentele baten.

4.3 Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken de burgers, bedrijven en instellingen direct in hun portemonnee. Gemeentelijke heffingen staan dan ook sterk in de politieke belangstelling. De formele vaststelling van de tarieven voor 2019 vindt plaats door het vaststellen van de belasting- en tarievenverordeningen door uw raad. Deze paragraaf bevat een overzicht van het verloop van de gemeentelijke heffingen.

4.3.1 Algemene uitgangspunten

Gemeentelijke heffingen kunnen worden onderscheiden in ongebonden heffingen en heffingen die gebonden zijn aan bepaalde leveringen en diensten van de gemeente. Ongebonden heffingen (belastingen) behoren tot de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. In Bladel zijn dit onroerende zaakbelastingen (OZB) en toeristenbelasting.
Voor de gebonden heffingen is er wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. Onze dienstverlening dient kostendekkend te zijn. Dat vraagt om een scherpe en transparante kostentoerekening. Het profijtbeginsel, ofwel het principe waarbij de gebruiker betaalt, is hierbij richtinggevend. Het streven is 100% kostendekkendheid (bij gebonden heffingen mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak). In onze gemeente gaat het om afvalstoffenheffing, rioolheffingen en leges. Ook de Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting beschouwen we als een gebonden heffing, omdat de opgelegde belastingen één-op-één doorbetaald worden aan de ondernemers (OVB) en de vertegenwoordiging van de eigenaren.

Het gemeentelijke beleid is de laatste jaren gericht op de doelstelling dat de burgers/bedrijven in de gemeente Bladel niet zwaarder worden belast dan voor de gemeentelijke financiële huishouding noodzakelijk is. Conform dit uitgangspunt werden de tarieven 2019 verhoogd met de (nagecalculeerde) trendmatige prijsstijging van 1,40%. Op 8 november 2018 heeft de raad de belasting- en tarievenverordeningen 2019 vastgesteld. Het beleid met betrekking tot lokale heffingen is vastgelegd in (beleids)nota's en verordeningen.

4.3.2 Ongebonden heffingen

De gemeente Bladel kent de onroerende zaakbelastingen en de toeristenbelasting als heffingen die aan de algemene middelen worden toegevoegd.

- Onroerende zaakbelastingen (taakvelden 0.61 en 0.62)

Het beleid bij de onroerende zaakbelastingen (OZB) is erop gericht om alle belastbare feiten op basis van de ingestelde verordening in de heffingen te betrekken met als doel het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen. De percentages voor de onroerende zaakbelastingen worden vastgesteld aan de hand van het totaal aan waarden van de objecten die in deze belasting worden betrokken.

De OZB worden geheven op binnen de gemeente gelegen onroerende zaken. Het betreft een directe belasting die is uitgesplitst in:

- een gebruikersbelasting van niet-woningen van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;

- een eigenarenbelasting van zowel niet-woningen als van woningen van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De heffingsgrondslag is de vastgestelde economische waarde naar de peildatum 1 januari 2018 volgens de Wet waardering onroerende zaken. De verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarde van alle onroerende zaken in Bladel uitgedrukt. Dit percentage is, afhankelijk van eigenaar/gebruiker niet woning en eigenaar woning, bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB.

Er zijn 141 formele bezwaren tegen de WOZ-waarde van onroerende zaken in de WOZ-beschikkingen binnengekomen. In 63% van de gevallen betrof het bezwaren van no cure no pay bureaus. Van de bezwaarschriften tegen de WOZ-beschikking is 22% gegrond en 78% ongegrond verklaard. In het voorgaande jaar bedroegen deze percentages respectievelijk 35% en 65%. Het gevolg hiervan is dat aanslagen worden aangepast. In de raming is rekening gehouden met het toekennen van bezwaren.

De werkelijke belastingopbrengst komt overeen met de geraamde opbrengst. De navolgende opbrengsten werden gerealiseerd:

Onroerende-zaakbelasting	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Eigenaar woningen	2.243.000	2.319.000	2.317.000	-2.000
Eigenaar niet-woningen	969.000	999.000	996.000	-3.000
Gebruiker niet-woningen	742.000	786.000	784.000	-2.000
Totaal onroerende zaakbelastingen	**3.954.000**	**4.104.000**	**4.097.000**	**-7.000**

(- = nadeel en + = voordeel)

- Toeristenbelasting (taakveld 3.4)

Het beleid bij de toeristenbelasting is erop gericht exploitanten van recreatieve ondernemingen om alle belastbare feiten op basis van de ingestelde verordening in de heffingen te betrekken met als doel het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen.

Via de exploitanten van recreatieve ondernemingen wordt een toeristenbelasting geheven van personen die in de gemeente Bladel verblijven maar niet zijn ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie. Het gaat dan om overnachtingen in hotels, pensions, campings en vakantiebungalows. De toeristenbelasting kan worden gezien als een bijdrage in de kosten van de (algemene) voorzieningen die de gemeente treft.

De toeristenbelasting is een algemene belasting en kent daarom geen maximumtarief. De trend van de laatste jaren is dat het aantal overnachtingen fluctueert, zodat de opbrengst (exploitatie) wisselt. In het raadsprogramma is aangegeven dat voor deze raadsperiode een stapsgewijze verhoging van de toeristenbelasting wordt toegepast van 2,8% per jaar. Het tarief voor 2019 werd voor verblijf in vaste onderkomens vastgesteld op € 1,51 per overnachting (2018: € 1,46) en voor het verblijf in mobiele onderkomens op € 1,41 (2018: € 1,36).

Eind 2018 heeft een extern bureau, in opdracht van de gemeente, een controle uitgevoerd op de aangiftes toeristenbelasting van de afgelopen jaren. Het doel van het uit te voeren onderzoek was het bijhouden van een correcte, volledige en rechtmatige uitvoering van de verordeningen toeristenbelasting. Samen met de belastingplichtigen is de aansluiting tussen de gevoerde verblijfsregistratie ((nacht-) verblijfregister of vergelijkbaar) en het aangifteformulier gezocht, een zogenaamde was-wordt opname. Hierbij stond de consistentie van de gevoerde administratie centraal, alsmede de gehanteerde boekingsgang. Daarnaast is er een areaalonderzoek gehouden om te onderzoeken of er nog eventuele nieuwe potentiële belastingplichtigen binnen de gemeente zijn. Deze nieuwe locaties zijn aangeschreven zodat er direct een goede voorlichting gegeven kan worden en de belastingplichtigen op een juiste wijze aangifte van de toeristenbelasting kunnen doen. Hiermee wordt de rechtmatigheid van de heffing gewaarborgd.

De navolgende opbrengsten werden gerealiseerd:

Toeristenbelasting	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Toeristenbelasting	1.060.000	1.128.000	1.128.000	0
Toeristenbelasting afwikkeling vorige jaren	1.000	57.000	57.000	0
Totaal toeristenbelasting	**1.061.000**	**1.185.000**	**1.185.000**	**0**

(- = nadeel en + = voordeel)

Over 2019 is een bedrag van € 1.128.000,- aan toeristenbelasting verantwoord en € 57.000,- wegens afrekeningen over 2018. De definitieve oplegging van de aanslagen 2019 zal in het voorjaar van 2020 plaatsvinden. De hieruit voortvloeiende meer- of minderopbrengsten zullen bij de perspectiefnota 2020 in beeld worden gebracht.

4.3.3 Gebonden heffingen

Onder de gebonden heffingen worden die vergoedingen begrepen waarvoor de gemeente een individuele dienst wordt geleverd. Zo worden leges geheven bij de afgifte van een paspoort, rijbewijs of een omgevingsvergunning. Daarnaast zijn personen/bedrijven een recht verschuldigd voor diensten die de gemeente aan hen levert, zoals een aansluiting op de riolering, het verwerken van huisafval e.d.

Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald, geldt dat de gemeente (waarbij de begroting leidend is) er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. Dit betekent dat in een tabel wordt aangegeven wat de omvang van de lasten is, gespecificeerd per taakveld waar de kosten zijn opgenomen, met daartegenover welke baten uit de heffing worden verwacht. De kostendekkendheid is vervolgens het percentage van de geraamde lasten ten opzichte van de geraamde baten.

Ook moet in deze paragraaf worden uitgelegd welke beleidsuitgangspunten aan die berekeningen ten grondslag liggen en hoe deze uitgangspunten worden gebruikt om de hoogte van de heffing te bepalen. Voor het berekenen van de kostendekkende tarieven houden we overigens wel rekening met de feitelijke rente, de overhead en de compensabele btw.

- Toerekening overhead aan tarieven

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop, financiën e.d.. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in taakveld 0.4 '*Overhead en ondersteuning organisatie'*. Voor het berekenen van tarieven brengen we overigens wel een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten.

De grondslagen voor de toerekening van overhead zijn in de Financiële verordening 2019 vastgelegd. De toerekening van overhead aan de heffingen geschiedt op basis van een opslag met een vast percentage. Het percentage wordt vastgesteld met de formule:
(*totale kosten overhead / omvang totale personeelslasten inclusief totale kosten overhead) x 100%*. Het is een eenvoudige methode om de overhead toe te rekenen aan de doorbelaste loonkosten.

Op basis van de cijfers uit de begroting 2019 betekent dit als volgt: (*€ 5.376.000 / € 8.014.000) x 100% = 67%* (afgerond). Concreet betekent dit dat we bij het opstellen van de tarieven voor elke euro direct toegerekende loonkosten op het hoofdtaakveld we er 67 cent overhead erbij opnemen. Met deze opslag benaderen we dan de integrale kostprijs.

- BTW wordt meegerekend in tarieven

De btw speelt bij de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de leges een speciale rol omdat wij in de kosten, die we via die heffingen verhalen, ook de te betalen btw mogen meerekenen. Die betaalde btw is weliswaar verhaalbaar via het BTW-compensatiefonds, maar omdat dat fonds wordt gevoed vanuit het gemeentefonds (uitname), is dat feitelijk een 'sigaar uit eigen doos'. Ter compensatie daarvan loopt de btw dus mee in de kosten, die via de betreffende heffingen worden verhaald. Daardoor is in de jaarrekening de werkelijke baten ook hoger dan de daarmee corresponderende lasten.

- Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting (taakveld 3.3)

Voor een toekomstbestendig koopcentrum in Bladel is behoefte aan een structurele samenwerking tussen publieke en private partijen, op basis van gelijkwaardigheid en met een gezamenlijke inzet van middelen. Zowel de ondernemers (OVB) als de vertegenwoordiging van de eigenaren hebben uitgesproken gebruik te willen maken van het instrument van de Bedrijven Investeringszone (BIZ) om te komen tot structurele financiering. Een BIZ belasting maakt het mogelijk voor ondernemers om gezamenlijk te investeren in een aantrekkelijke bedrijfsomgeving door het bevorderen van de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander publiek belang in de openbare ruimte van het BIZ-gebied.

De navolgende opbrengsten en lasten werden gerealiseerd:

Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting	76.000	82.000	82.000	0
Doorbetaling Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) belasting	-76.000	-82.000	-81.000	1.000
Doorbetaling BIZ-belasting afwikkeling vorige jaren	1.000			0
Totaal BIZ	**1.000**	**0**	**1.000**	**1.000**

(- = nadeel en + = voordeel)

Over 2019 is een bedrag van € 82.000,- aan BIZ-belasting ontvangen en € 81.000,- doorbetaald aan de Stichting BIZ Ondernemers en de Vereniging vastgoedeigenaren BIZ.

- Rioolheffing (taakveld 7.2)

De aanleg en beheer van riolering is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet Milieubeheer (Wm). Op grond van artikel 4.22 van de Wm is de gemeente verplicht een Gemeentelijk RioleringsPlan GRP (een beleidsmatig en strategisch plan voor de aanleg en het beheer van de gemeentelijke riolering) op te stellen. In 2015 is er een nieuw Gemeentelijk RioleringsPlan voor de jaren 2015-2020 door de raad vastgesteld. De beleidskeuzes zijn uitgewerkt in het GRP 2015-2020 met het bijbehorende maatregelprogramma en financiering.
Bij de rioolheffing is het beleid gericht op het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Uitsluitend die percelen worden in de heffing betrokken die zijn aangesloten op het gemeentelijk rioleringsstelsel. De doelstelling is een doelmatig beleid en beheer van een goed gebruik van de riolering om daarmee de volksgezondheid te beschermen, de kwaliteit van de leefomgeving op peil te houden en de bodem, het grond- en oppervlaktewater te beschermen.

Werkelijke kosten
De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. In totaal hebben we in 2019 € 1.917.000,- aan netto kosten gemaakt om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten hebben gemaakt. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling kosten
Uit onderstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke netto kosten komen van het taakveld riolering (€ 1.697.000,-). De netto kosten zitten vooral in daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast houden we rekening met de kwijtschelding van een deel van deze heffing. Voor het taakveld inkomensregelingen komen we uit op € 25.000,-. Daarnaast verantwoorden wij € 44.000,- voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij gemaakt hebben voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Deze kosten zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde systematiek. Tot slot wordt de compensabele BTW verdisconteerd in de tarieven. Deze bedraagt € 151.000,-.

We mogen op grond van artikel 228a van de gemeentewet een rioolheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In onze gemeente is de rioolheffing volledig kostendekkend. De benodigde inkomsten worden omgeslagen naar inwoners en bedrijven via een rioolheffingstarief. Ten aanzien van de huishoudens is met ingang van 2018 gekozen de heffingsmethodiek te differentiëren, waarbij:
- woningen een vastrecht betalen op basis van de gezinssamenstelling, en gedifferentieerd wordt naar één, twee, drie, vier, vijf en meerpersoonshuishoudens;
- agrarische objecten, dan wel combinaties van woningen met agrarische gedeelten die in hoofdzaak als niet-woning dienen te worden aangemerkt, een vastrecht betalen;
- niet-woningen op basis van een staffeling van het verbruik betalen, waarbij de staffeling begint met een verbruik tussen 0 en 50 m³.

De opbrengsten rioolheffingen over 2019 bedragen in totaliteit € 2.071.000,-. De baten bestaan uit de opbrengst rioolheffing en de vergoeding voor werken voor derden (aansluitingen e.d.). De opbrengst komt daarmee ca € 59.000,- hoger uit ten opzichte van de raming.

Kostendekkendheid van de rioolheffing	taak-veld	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Kosten taakveld riolering	7.2	-1.841.000	-1.858.000	-1.734.000	124.000
Kosten taakveld inkomensregelingen	6.3	-22.000	-17.000	-25.000	-8.000
Inkomsten taakveld riolering (exclusief heffingen)	7.2	23.000	42.000	37.000	-5.000
Netto kosten taakveld riolering		-1.840.000	-1.833.000	-1.722.000	111.000
Toegerekende kosten:					
Overhead (inclusief rente omslag)	0.4	-44.000	-49.000	-44.000	5.000
BTW		-161.000	-136.000	-151.000	-15.000
Egalisatie taakveld riolering	7.2	-71.000	6.000	-154.000	-160.000
Totale kosten taakveld riolering		-2.116.000	-2.012.000	-2.071.000	-59.000
Opbrengst heffingen	7.2	2.116.000	2.012.000	2.071.000	59.000
Dekkingspercentage		**100%**	**100%**	**100%**	**0**

(- = nadeel en + = voordeel)

Het voordelig saldo van de exploitatie van de riolering ad € 154.000,- wordt verrekend met de egalisatievoorziening rioolheffing.

- Afvalstoffenheffing (taakveld 7.3)

We mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In onze gemeente is de afvalstoffenheffing volledig kostendekkend.

Het beleid van de afvalstoffenheffing is gericht op het ophalen, verwerken en afvoeren van huishoudelijk afval, waarbij getracht wordt om door middel van gescheiden inzameling en gerichte voorlichting de afvalstroom zoveel mogelijk te beperken.

Werkelijke kosten

De gemeente heeft een wettelijk inzamelingplicht voor het afval van huishoudens. In totaal hebben we in 2019 € 1.262.000,- aan netto kosten te maken. Om deze kosten transparant te maken, splitsen wij eerst uit op welke taakvelden deze kosten gemaakt hebben. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling kosten

Uit onderstaande overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld afval (€ 1.703.000,-). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Er wordt geen bedrijfsafval ingezameld. Daarnaast ontvangen we middelen voor tariefzakken (Netersel), poorttarieven milieustraat, bijdrage Reusel-De Mierden (milieustraat), inzameling oud papier, kleding en glas, alsmede vergoeding voor PMD en zwerfafval (ca € 875.000,-). We houden ook rekening met de kwijtschelding van een deel van deze heffing. Voor het taakveld inkomensregelingen komen we uit op € 16.000,-. Daarnaast verantwoorden wij € 77.000,- voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij gemaakt hebben voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Deze kosten zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde systematiek. Tot slot wordt de compensabele BTW ad € 288.000,- verdisconteerd in de tarieven. We hebben € 52.000,- toegerekend aan taken die onder het taakveld verkeer en wegen vallen. Zo draagt het schoonmaken en het schoonhouden van de wegen bij aan een afvalvrije openbare ruimte.

De gemeente Bladel heeft gekozen voor een diftarsysteem op basis van volume/frequentie, met als uitgangspunt "de vervuiler betaalt". In het verlengde daarvan heeft uw gemeenteraad bepaald dat de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend moet zijn. Die heffing bestaat uit een vastrecht en een variabel recht. Het vastrecht wordt bij elke huisaansluiting in rekening gebracht, terwijl het variabel recht afhankelijk is van het volume van de minicontainers voor rest- of gftafval en het aantal keren dat die containers ter lediging worden aangeboden. Daarmee kan elk huishouden zelf invloed uitoefenen op de uiteindelijke hoogte van de afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing is voor 2019 een opbrengst gerealiseerd van € 1.217.000,-.

Kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing	taak-veld	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Kosten taakveld afval	7.3	-1.707.000	-1.569.000	-1.703.000	-134.000
Inkomsten taakveld afval (exclusief heffingen)	7.3	982.000	706.000	875.000	169.000
Kosten taakveld verkeer en vervoer	2.1	-52.000	-52.000	-52.000	0
Kosten taakveld inkomensregelingen	6.3	-22.000	-14.000	-16.000	-2.000
Netto kosten taakveld		-799.000	-928.000	-897.000	31.000
Toegerekende kosten:		0	0	0	0
Overhead (inclusief rente omslag)	0.4	-84.000	-64.000	-77.000	-13.000
BTW		-299.000	-287.000	-288.000	-1.000
Egalisatie taakveld afval	7.3	-74.000	53.000	45.000	-8.000
Totale kosten taakveld afval		-1.256.000	-1.226.000	-1.217.000	9.000
Opbrengst heffingen	7.3	1.256.000	1.226.000	1.217.000	-9.000
Dekkingspercentage		**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**0**

(- = nadeel en + = voordeel)

Het saldo ad € 45.000,- wordt verrekend met de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing.

De aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing worden in eigen beheer opgelegd en ingevorderd.

- Leges

In artikel 229 b eerste lid van de gemeentewet is bepaald dat de legestarieven zodanig vastgesteld moeten worden dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. De legesverordening is verdeeld in 3 titels, te weten:

Titel I Algemene dienstverlening: denk hierbij met name aan paspoorten, rijbewijzen, burgerlijke stand, naturalisatie e.d.

Titel II Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning: denk hierbij met name aan de omgevingsvergunning

Titel III Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn: De naamgeving van deze titel is wellicht wat verwarrend, maar hieronder vallen de evenementenvergunning, vergunning in kader Drank- en Horecawet en gebruiksvergunningen.

De hoogte van de gemeentelijke leges burgerzaken is voor de meeste producten door de gemeente zelf bepaald. Voor een aantal producten / diensten heeft het Rijk een maximum vastgesteld. Dit zijn voornamelijk producten die in feite door het Rijk worden geleverd maar via de gemeente, waar men woonachtig is, kunnen worden aangevraagd. Voorbeelden hiervan zijn onder andere reisdocumenten, verklaringen omtrent het gedrag, naturalisaties en documenten ingevolge de Vreemdelingenwetgeving (verblijfs- en vestigingsvergunningen).
Aan de kostenonderbouwing worden steeds hogere eisen gesteld. Dit betekent dat het tarief dat voor een product wordt gerekend op een inzichtelijke manier samengesteld moet worden uit de kosten en baten zoals opgenomen in de (primitieve) begroting en daarnaast uit de beleidsinhoudelijke keuzes die gemaakt worden. Kortom: het maakt de afwegingen over de hoogte van tarieven inzichtelijk en het maakt daarmee het besluitvormingsproces helder. Niet alleen voor de gemeente zelf maar ook voor de burger.

Met de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording moet daarom ook de mate van kostendekkendheid van de verschillende leges inzichtelijk worden gemaakt. In 2017 is de mate van de kostendekkendheid voor de leges 2018 onderzocht. Het doel van het onderzoek was:

- te controleren of de legesverordening aan de wettelijke eisen van maximaal 100% kostendekkendheid voldoet;
- de uitkomsten te kunnen gebruiken ter afdoening van bezwaarschriften en
- om voor organisatie en bestuur transparant te maken hoe de kostenstructuur voor de verschillende producten (cq productgroepen) is opgezet en welke opbrengsten daar tegenover staan.

In 2018 hebben we onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van de leges is de mate van kostendekkendheid per product/dienst inzichtelijk gemaakt. Vanuit deze berekeningen werden ook een aantal nieuwe legestarieven bepaald die een betere weerspiegeling zijn van de werkelijke kosten van een legesproduct. Daarbij wordt overigens niet naar de kosten van de specifiek geleverde dienst gekeken, maar naar de groep van dezelfde diensten of aan elkaar verwante diensten. Op basis van dit onderzoek hebben we de mate van kostendekkendheid van de leges 2019 geactualiseerd.

Werkelijke kosten
De gemeente verricht diensten van uiteenlopende aard, zoals verstrekken van een exemplaar van de begroting of rekening, het voltrekken van een huwelijk, verstrekken van een paspoort of rijbewijs, in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning voor bijvoorbeeld bouw, sloop of horeca en dergelijke. In totaal hebben we in 2019 € 938.000,- aan kosten gemaakt c.q. toegerekend om deze diensten te kunnen verrichten. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten gemaakt hebben. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling kosten
Uit onderstaande tabel blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakvelden burgerzaken en wonen en bouwen. Deze taakvelden vormen de kern van de directe lasten van de kostenonderbouwing. Hierin zijn ook de kosten van VTH opgenomen. Daarnaast verantwoorden wij € 140.000,- voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij gemaakt hebben voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Deze kosten zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde systematiek. Tot slot wordt de compensabele BTW verdisconteerd in de tarieven. Deze bedraagt € 40.000,-.

leges	taak-veld	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Kosten taakveld burgerzaken	0.2	-323.000	-307.000	-252.000	55.000
Kosten taakveld burgerzaken	1.2	-34.000	-32.000	-36.000	-4.000
Kosten taakveld verkeer en vervoer	2.1	-15.000	-16.000	-13.000	3.000
Kosten taakveld samenkracht en participatie	6.1	0	-38.000	-35.000	3.000
Kosten taakveld wonen en bouwen	8.3	-555.000	-420.000	-422.000	-2.000
Netto kosten taakvelden		-927.000	-813.000	-758.000	55.000
Toegerekende kosten:					
Overhead (inclusief rente omslag)	0.4	-211.000	-172.000	-140.000	32.000
BTW		-52.000	-38.000	-40.000	-2.000
Totale kosten taakvelden		-1.190.000	-1.023.000	-938.000	85.000
Opbrengst leges titel I t/m III		1.119.000	1.023.000	1.168.000	145.000
Dekkingspercentage		94%	100%	125%	230.000

(- = nadeel en + = voordeel)

De navolgende opbrengsten werden gerealiseerd:

opbrengst leges	taakveld	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Verschil
Titel I: Secretarieleges (inclusief rijksleges)	0.2	367.952	270.000	265.000	-5.000
Titel I: Secretarieleges (inclusief rijksleges)	0.4	2.430	1.000	1.000	0
Titel I: Secretarieleges (inclusief rijksleges)	2.1	47.094	42.000	40.000	-2.000
Titel I: Secretarieleges (inclusief rijksleges)	6.1		8.000	6.000	-2.000
Titel II: Leges omgevingsvergunningen	8.1	1.085	7.000	13.000	6.000
Titel II: Leges omgevingsvergunningen	8.3	680.834	679.000	828.000	149.000
Titel III: Leges bijzondere wetten	1.2	19.766	16.000	15.000	-1.000
Totaal leges		**1.119.161**	**1.023.000**	**1.168.000**	**145.000**

(- = nadeel en + = voordeel)

De werkelijke legesopbrengsten (inclusief rijksleges) waren in 2019 per saldo € 145.000,- meer dan de geraamde opbrengst. We lichten de belangrijkste afwijkingen van de opbrengsten onderstaand nader toe:

<u>Bevolkingsleges (inclusief rijksleges) (taakveld 0.2, 0.4, 2.1 en 6.1)</u>
De netto opbrengst bevolkingsleges laten zich moeilijk ramen omdat de opbrengst sterk afhankelijk is van het aantal verstrekkingen van o.a. reisdocumenten, rijbewijzen, eigen verklaringen, huwelijksvoltrekkingen e.d.. De gerealiseerde opbrengst valt ca € 9.000,- lager uit dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door minder afgegeven reisdocumenten.

<u>Leges omgevingsvergunningen (taakveld 8.1 en 8.3)</u>
Op basis van de onderliggende cijfers van het woningbouwprogramma en de ingeschatte grondverkopen op het KBP is voor het jaar 2019 een legesopbrengst omgevingsvergunningen, vrijstellingen en schetsplannen ingeschat van € 686.000,-. De werkelijke opbrengst leges omgevingsvergunningen, vrijstellingen en schetsplannen bedroeg in 2019 € 841.000,- hetgeen een hogere opbrengst te zien geeft van circa € 155.000,-. Dit wordt met name veroorzaakt door een tweetal grote omgevingsvergunningen ter plaatse van het KBP.

Leges bijzondere wetten (taakveld 1.2)
Met betrekking tot bijzondere wetten zijn geen bijzonderheden te vermelden. De legesopbrengst valt beperkt lager uit dan begroot.

Kruissubsidiëring
Binnen titel 1 is kruissubsidiëring (een verwacht overschot bij de ene activiteit wordt gebruikt voor de dekking van een verwacht tekort bij een andere activiteit) toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten. Ook binnen titel 2 is kruissubsidiëring toegestaan. Bij de invoering van de omgevingsvergunning in 2010 was het weliswaar de wens van de wetgever dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring zou worden toegepast en niet met dienstverlening daarbuiten. Maar inmiddels heeft de rechter geoordeeld dat kruissubsidiëring tussen titel 1 en titel 2 niet verboden is. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder titel 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen titel 3 kruissubsidiering niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van titel 3 geldt de norm van maximaal 100% kostendekking.

4.3.5 Ontwikkeling belastingdruk
In onderstaand overzicht vindt u de ontwikkeling van de tarieven 2019 ten opzichte van 2018. Hierbij wordt uitgaan van een ééngezinswoning (in eigendom) met een gemiddelde waarde van € 289.000,- in 2019 en € 278.000,- in 2018 (stijging 4%). In totaliteit daalt de totale lastendruk in 2019 met gemiddeld € 9,15 voor een meerpersoonshuishouden van 4 personen ten opzichte van het jaar 2018. Dit komt neer op circa 1,55%. Deze lastenverlaging is met name het gevolg van per saldo lagere variabele kosten afvalverwijdering en lagere kosten rioolbeheer.

Ontwikkeling belastingdruk	Tarief 2018	Tarief 2019	perc.
Onroerende zaakbelasting: eigenaar woningen op basis van gemiddelde waarde	264,00	268,00	1,52%
Afvalstoffenheffing op basis van 11 ledigingen (6 GFT en 5 restafval)	161,94	152,66	-5,73%
Rioolheffing op basis van meerpersoonshuishouden *	276,00	267,00	-3,26%
Totaal per 4 persoons huishouden	**701,94**	**687,66**	-2,03%

Voor een huishouden met 2 personen daalt de totale lastendruk in 2019 met gemiddeld € 9,15 ten opzichte van het jaar 2018. Dit komt neer op circa 1,55%. Deze lastenverlaging is met name het gevolg van per saldo lagere variabele kosten afvalverwijdering en lagere kosten rioolbeheer.

Ontwikkeling belastingdruk	Tarief 2018	Tarief 2019	perc.
Onroerende zaakbelasting: eigenaar woningen op basis van gemiddelde waarde	264,00	268,00	1,52%
Afvalstoffenheffing op basis van 9 ledigingen (5 GFT en 4 restafval)	148,61	141,46	-4,81%
Rioolheffing op basis van meerpersoonshuishouden *	176,00	170,00	-3,41%
Totaal per 2 persoons huishouden	**588,61**	**579,46**	-1,55%

4.3.6 Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid
Voor de minder draagkrachtigen bestaat de mogelijkheid in aanmerking te komen voor kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen. De gemeente heeft beperkte beleidsvrijheid aangezien deze sterk is gekoppeld aan normen die door het rijk worden opgelegd. Dit is een gevolg van de centraal geleide inkomenspolitiek. Bij besluit van 20 december 2001 heeft de raad de “kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen” vastgesteld. Deze regeling heeft uitsluitend betrekking op de afvalstoffenheffing en de rioolheffingen.

Voor de afvalstoffenheffing omvat de kwijtschelding het jaarlijkse vastrecht, alsmede de kosten van het ledigen van maximaal aantal ledigingen op jaarbasis;
- 12 emmers van 25 liter of;
- 6 containers van 80 liter restafval en 6 containers van 80 liter gft-afval, of;
- 6 containers van 140 liter restafval en 6 containers van 140 liter gft-afval, of;
- 5 containers van 240 liter restafval en 5 containers van 240 liter gft-afval, of;
- 15 aanbiedingen van 60-literzakken in geval van een ondergrondse afval inzamel container.
- 30 aanbiedingen van 30-literzakken in geval van een ondergrondse afval inzamel container.

Indien woonachtig in de kern Netersel omvat de kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing het jaarlijks vastrecht alsmede de kosten van maximaal:
- de aanbieding van 5 restafvalzakken à 30 liter vermenigvuldigd met het aantal gezinsleden van het huishouden zoals ten tijde van de aanvraag om kwijtschelding geregistreerd staat in de Basisregistratie Personen van de gemeente Bladel, en;
- 6 containers van 80 liter voor gft-afval, of;

- 6 containers van 140-liter voor gft-afval, of;
- 5 containers van 240-liter voor gft-afval.

De kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing bedroeg in 2019 € 16.000,-. De kwijtschelding voor de rioolheffing wordt bepaald op basis van het waterverbruik van maximaal 50 m³ per gezinslid per jaar naar de situatie per 1 januari van het belastingjaar. Deze kwijtschelding bedroeg in 2019 € 25.000,-. De totale kwijtschelding bedraagt derhalve € 41.000,- (2018: € 39.000,-).

4.4 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente bestaat uit individuele dienstverlening, collectieve diensten, beleid, en ondersteuning. Individuele diensten zijn diensten die we verlenen op verzoek aan burgers, bedrijven en instellingen. Collectieve diensten zijn allerlei voorzieningen (denk aan wegen, scholen, sportvelden) ten dienste van alle inwoners. Beleid is de voorbereiding van visies, verordeningen, evaluaties enz. ten behoeve van de raad. Ondersteuning of middelen zijn de interne diensten die de andere onderdelen ondersteunen: automatisering, P&O, facilitaire zaken, archief, financiën, communicatie enz. In de organisatie vormen beleid en collectieve diensten de afdeling Ontwikkeling. Individuele dienstverlening en ondersteuning zijn samen de afdeling Dienstverlening en Bedrijfsvoering.
Het deel van de organisatie, dat puur is toe te schrijven aan de producten, de hoofdtaakvelden, valt financieel onder deze hoofdtaakvelden. Al het overige valt onder overhead. In deze paragraaf wordt beschreven wat gerealiseerd is in 2019 op het gebied van de organisatie in het algemeen en op het gebied van ondersteuning.

4.4.1 Organisatiebeleid

1. Ambtelijke organisatie
Algemeen
In 2019 zijn geen grote wijzigingen doorgevoerd in het organisatiebeleid. Het ingezette wervings- en selectiebeleid is voortgezet, de structuur is onveranderd. Na de zomer is wederom een nieuwe afdelingshoofd van de afdeling ontwikkeling gestart. Zij gaat voort op de ingeslagen weg om deze afdeling zo integraal mogelijk te laten werken. Wel is besloten het afdelingshoofd ondersteuning te geven in de vorm van een adjunct-afdelingshoofd. Alle taken voor het afdelingshoofd blijken te veel voor één persoon. De adjunct gaat zich vooral bezighouden met de inhoudelijk voortgang, planning en control.

Inhuur
Zoals voorgaande jaren beperken we inhuur zoveel als mogelijk. Alleen als een bepaalde specialisatie voor korte tijd nodig is, of als een plek door ziekte of vacature langere tijd onbezet is, huren we in. Er stromen nog steeds starters in. Nog steeds worden zij veelal eerder door een bureau gescout. We huren die dan in als proefperiode.

Vitaliteit
Goede secundaire arbeidsvoorwaarden blijven heel belangrijk. Het werk, de variatie en vrijheid erin, en de prettige sfeer en omstandigheden moet de drijfveer zijn om in Bladel te komen werken. Naast alle activiteiten die we in dit kader al deden, wordt sinds medio 2019 ook één keer per week een eenvoudige maar gezonde lunch aangeboden in het Praktijkhuis. De wandeling heen en terug en het informele samenzijn draagt bij aan de sfeer. Het lopende vitaliteitsprogramma (Vitaal in Blaal) is daarmee verrijkt.

Werving en selectie
P&O de Kempen, onderdeel van de GRSK, heeft in 2019 onderzocht hoe we een groter bereik kunnen creëren in de werving van kandidaten. Daarom is Kempenbreed een contract gesloten met het platform Werken in Zuidoost Brabant. Via dit platform worden alle vacatures verspreid, zowel in- als extern. Iedere organisatie heeft een eigen organisatiepagina waarmee de organisatie en vacatures aan werkzoekenden wordt gepresenteerd. Het platform linkt ook door naar andere platforms voor een nog groter bereik. De eerste ervaringen zijn positief, hoewel het altijd lastig te achterhalen blijft wat precies de oorzaak is van een goede respons op een vacature.

Binnen de gemeente Bladel is er in 2019 een nieuw introductiebeleid en -programma opgesteld voor nieuwe medewerkers. Zo leren nieuwe medewerkers de organisatie snel kennen en komen alle onderdelen die van belang zijn voor een zachte landing in de organisatie aan bod.

"Het goede gesprek"
Een van de algemene notities van P&O gaat over de gesprekkencyclus met de medewerkers. "Het goede gesprek" is een nieuwe vorm van de ontwikkel-, functionerings- en beoordelingscylus. Het gaat over het binden, motiveren en inspireren van medewerkers door middel van continue feedback. De nadruk ligt op groeimogelijkheden in plaats van evaluatie en in het goede gesprek komen alle aspecten aan bod die hier van invloed op kunnen zijn. In 2019 is onderzocht hoe wij dit kunnen stemmen op onze organisatie zodat we hier in 2020 mee van start kunnen gaan.

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
2019 stond in het teken van de invoering van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren per 1 januari 2020. Door deze wet komt de rechtspositie van de ambtenaren ook onder het privaatrecht te vallen. Onder leiding van P&O de Kempen is in 2019 een projectgroep ingericht welke heeft gezorgd voor implementatie van deze wet binnen onze organisatie.

Als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord voor de sector Gemeenten 2019-2020, zijn afspraken gemaakt over de wijzigingen van de gemeentelijke salarisbedragen per 1 oktober 2019, per 1 januari 2020, 1 juli 2020 en 1 oktober 2020.

Per 1 januari 2020 is er niet langer spraken van de CAR-UWO, maar is de CAO Gemeenten van toepassing

4.4.2 Personeelsgegevens ambtelijke organisatie

Personeelsgegevens ambtelijke organisatie

Personeelsformatie
Op 31 december 2019 bedroeg de formatie omvang van de ambtelijke organisatie (excl. raad en college van burgemeester & wethouders) 76,80 fte's. Deze formatie werd bezet door 92 personen.

De leeftijdsopbouw van de gemeentelijke organisatie was op 31 december 2019:

	Aantal medewerkers				Procentueel			
Leeftijdsgroep	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Tot 25 jaar	7	5	6	3	7,95	6,17	7,14	3,30
25-34 jaar	15	15	16	22	17,05	18,52	19,05	23,91
35-44 jaar	13	10	13	18	14,77	12,35	15,48	19,57
45-54 jaar	19	20	16	17	21,59	24,69	19,05	18,48
55- of ouder	34	31	33	32	38,64	38,27	39,28	34,78
Totaal	88	81	84	92	100,00	100,00	100,00	100,00

Ziekteverzuim
Het ziekteverzuim over 2019 bedroeg 1,96% (exclusief zwangerschapsverlof) en is ten opzichte van 2018 1,1% lager. Ten opzichte van de sector overheid is dit percentage lager dan gemiddeld. Met een meldingsfrequentie van 0,83 en een gemiddelde verzuimduur van 6,49 dagen (2018: 10,74 dagen) kunnen we constateren dat het grootste deel van het verzuim bestaat uit kortdurend verzuim.

Opleidingskosten
Gedurende het jaar 2019 is totaal € 84.000,- aan opleidingen, cursussen begeleiding en coaching besteed.

4.4.3 Overige bedrijfsvoeringsinformatie

Rechtmatigheidsverklaring
Rechtmatigheid is voor een gemeente van essentieel belang. Tot en met de jaarrekening 2020 geeft de accountant een rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening af. Door een wetwijziging wordt vanaf de jaarrekening 2021 het college zelf verantwoordelijk voor het opstellen. Het gaat hierbij niet alleen om beheersing van onze processen, maar vooral ook om het versterken van cultuur (houding en gedrag) en bewustzijn binnen de organisatie. Daarom is het belangrijk dat we op tijd beginnen.
Deze verantwoording wordt gecontroleerd door de accountant. De accountant zal dan geen oordeel meer geven over de rechtmatigheid in zijn controleverklaring. De rechtmatigheidsverantwoording van het college wordt dan onderdeel van de getrouwheidsverklaring van de accountant.

Informatiebeveiligingsbeleid
Per 1 januari 2020 is de nieuwe baseline informatiebeveiliging overheid (BIO) ingegaan. Om hierop voorbereid te zijn, is er in 2019 een GAP-analyse uitgevoerd om te zien in hoeverre we al voldoen aan deze baseline. Naast de GAP-analyse is er ook een risico-inventarisatie en -evaluatie uitgevoerd en is er een inventarisatie gemaakt van kernapplicaties, - processen en IT-landschap. Deze stukken samen met het informatieveiligheidsbeleid hebben de basis gevormd voor het informatiebeveiligingsplan dat in oktober 2019 is opgeleverd. Het nemen van de juiste technische maatregelen is natuurlijk belangrijk, maar dat is niet voldoende om organisaties digitaal weerbaar te maken. De beveiliging kan technisch gezien nog zo goed op orde zijn, als een werknemer zijn wachtwoord prijsgeeft, dan kunnen criminelen alsnog inbreken. Daarom wordt er ook in toenemende mate aandacht besteed aan de bewustwording bij werknemers van de gemeente Bladel.

Digitalisering
iBabs
Om het digitaal vergaderen te verbeteren is de vergadertool iBabs aangeschaft. Het college van B&W vergadert sinds de zomer van 2016 met deze tool, de raad is in het najaar van 2019 ook hiervan gebruik gaan maken. De komst van een nieuwe vergadertool voor de raad zorgde er voor dat het proces rond collegestukken en raadsstukken nader bekeken moest worden. Hierbij is ook gelet op het digitaal en zaakgericht werken dat in de hele organisatie geïmplementeerd wordt. De verantwoordelijkheid rond de juistheid en volledigheid van de stukken komt nog meer bij de medewerkers te liggen die de stukken aanleveren en minder bij secretariaat en griffie. De ontwikkelingen rond iBabs gaan in 2020 verder.

Implementatie Zaakgericht werken (Zaakgericht archiveren)
In vervolg op de verdergaande invoering van zaakgericht werken in de gemeentelijke organisatie, zijn steeds meer onderdelen van de gemeentelijk organisatie op een zaakgerichte manier ingericht. Hiervoor wordt de module Zaakgericht Archiveren in MyCorsa NxT gebruikt. Dit betekent dat medewerkers meer digitaal werken, waarbij de papieren stukken worden vervangen door digitale exemplaren. De papieren stukken mogen na 3 maanden vernietigd worden. De medewerkers werken met zaken, waardoor de samenhang tussen de documenten zichtbaar blijft en waardoor er beter digitaal gearchiveerd wordt na afronding van zo'n zaak.
In 2019 is het grootste deel van organisatie op deze manier gaan werken, het inrichten van nieuwe processen en ondersteunen van medewerkers blijft een voortdurende taak van team Informatie- en Procesbeheer.

Digitale handtekening
Om het digitaal werken nog beter te ondersteunen is er voor gekozen om ook een Digitale handtekening beschikbaar te maken binnen MyCorsa NxT. Medewerkers kunnen dan hun documenten zelf digitaal ondertekenen. De documenten zijn dan digitaal authentiek en hoeven niet meer geprint, getekend en gescand te worden. Het project Digitale Handtekening heeft in het najaar van 2018 een herstart gekregen, maar het is in 2019 nog niet gelukt om de digitale handtekening op een klantvriendelijke en bruikbare manier in te zetten. Hiervoor zijn meerdere, vooral technische redenen. Het streven is om in 2020 de digitale handtekening voor de gehele organisatie beschikbaar te hebben.

Communicatie
Nieuw informatiefilmpje
In 2019 werd gestart met het maken van een nieuw informatiefilmpje over de gemeente Bladel. Daarin komen onderwerpen uit acht thema's aan bod: Fijn leven, Goede scholen, Zorg op maat, Ruime werkgelegenheid, Actieve verenigingen, Genieten van het leven en Altijd iets te doen. Het filmpje beslaat meerdere seizoenen en wordt in 2020 afgerond.

Trainingen
Team Communicatie volgde in 2019 verschillende trainingen Factor C en kan collega's zo nog beter helpen bij het in kaart brengen van alle belanghebbenden en hun rol in projecten. Het college was met de in januari 2019 nieuw aangestelde burgemeester compleet. Zij deden samen een mediatraining.

Beleidsindicatoren

Hieronder worden de meest actuele beleidsindicatoren uit de BBV-basisset gepresenteerd:

Naam Indicator	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	eenheid	Bron
Formatie	2018: 3,75	2019: 3,86	fte per 1.000 inwoners	Eigen rekening
Bezetting	2018: 3,41	2018: 3,77	fte per 1.000 inwoners	Eigen rekening
Apparaatskosten	€ 377,-	€ 422,-	per inwoner	Eigen rekening
Externe inhuur	10,48%	13,21%	% van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen rekening
Overhead	9,9%	10,56%	% van totale lasten (exclusief toevoegingen aan reserves)	Eigen rekening

Voor vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de website www.Waarstaatjegemeente.nl (via de tegel “Besluit Begroting en Verantwoording”).

Ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheid is voor een gemeente van essentieel belang. Tot en met de jaarrekening 2020 geeft de accountant een rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening af. Door een wetwijziging wordt vanaf de jaarrekening 2021 het college zelf verantwoordelijk voor het opstellen. Het gaat hierbij niet alleen om beheersing van onze processen, maar vooral ook om het versterken van cultuur (houding en gedrag) en bewustzijn binnen de organisatie. Daarom is het belangrijk dat we op tijd beginnen.

Deze verantwoording wordt gecontroleerd door de accountant. De accountant zal dan geen oordeel meer geven over de rechtmatigheid in zijn controleverklaring. De rechtmatigheidsverantwoording van het college wordt dan onderdeel van de getrouwheidsverklaring van de accountant.

4.5 Financiering

4.5.1 Inleiding

Onder financiering valt het uitzetten van gelden en/of het aantrekken van gelden. De wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een paragraaf “financiering” voorgeschreven, in zowel de begroting als het jaarverslag van de gemeente.

De wet Fido definieert treasury als volgt:
Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico’s. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van vooral rente- en kredietrisico’s.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijving ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelswijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten ten opzichte van uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten, worden rekening courant kredieten en interne financieringsmiddelen in de vorm van reserves en voorzieningen gebruikt. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Belangrijkste doelstelling bij de uitvoering van de financieringsfunctie is het beperken van risico´s. Voorkomen moet worden dat de financieringslasten van Bladel door wijzigingen van de marktrente te hoog oplopen. Daarvoor is een aantal “spelregels”, kaders, opgesteld waaraan de uitvoering van de financieringsfunctie moet voldoen. Vastlegging daarvan heeft plaatsgevonden in het Treasurystatuut 2014. Dit statuut kenmerkt zich door het risicomijdende en dienende karakter. De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak.

4.5.2 Financieringsbeleid

Ons financieringsbeleid heeft de volgende doelstellingen:

- beschikbaar hebben van voldoende liquiditeiten om de door de raad vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren;
- beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals de kasgeldlimiet en de renterisiconorm;
- minimaliseren van de kosten van geldleningen en het bereiken van een voldoende rendement op de uitzettingen;
- het financieringsbeleid van Bladel is erop gericht om zo lang mogelijk de uitgaven met 'kort (goedkoper) geld' te financieren en pas vaste leningen aan te trekken (consolideren) wanneer dat noodzakelijk is;
- verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

De situatie op de financiële markten leidt tot een ongekend lage rente op aan te trekken financieringsmiddelen. Dat geldt voor zowel de langlopende geldleningen als voor kortlopende geldleningen. Met behulp van prognoses van onze geldstromen proberen we continu onze behoefte aan geld of kapitaal zo slim mogelijk af te dekken, waardoor we zoveel mogelijk profiteren van de huidige, lage rentestand.

- Verwachtingen voor de korte rente

Voor de korte termijnrente waren wij in de begroting uitgegaan van 0,50%. Het 3 maands euribor begaf is nagenoeg constant op een gemiddeld niveau van -/- 0,35%, als gevolg van ontwikkelingen op de geldmarkt. De rente op de geldmarkt was zowel in januari -/- 0,31% als in december -/- 0,041%.

- Verwachtingen voor de lange rente

Voor de lange termijnrente waren wij in de begroting uitgegaan van 2,00%. De 10 jaars swaprente daalde in 2019 licht, als gevolg van ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. De rente op de kapitaalmarkt was in januari 0,87% en in december 0,09%. Vanaf begin 2019 zijn lagere rente niveaus waarneembaar.

De uitvoering van de treasuryfunctie heeft in het verslagjaar plaatsgevonden binnen de regelgeving van het treasurystatuut. Van de lage rente (zowel op de geld- als kapitaalmarkt) is optimaal gebruik gemaakt. In onderstaande grafiek is het renteverloop over 2019 weergegeven.

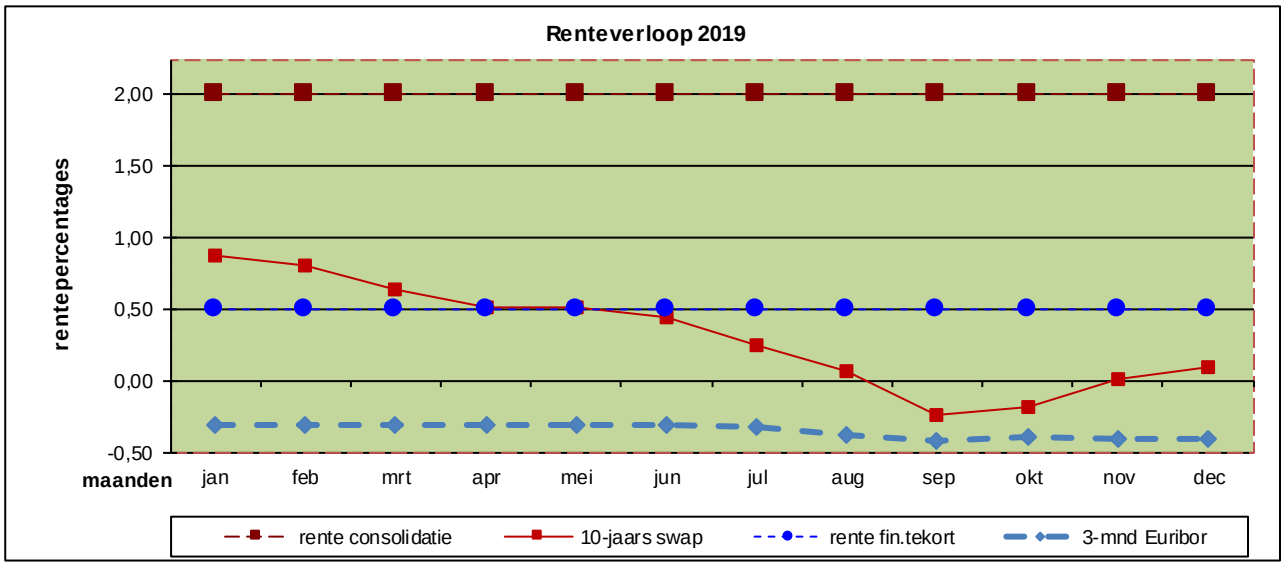

In de jaarrekening is op basis van de financiële kaderstelling en rekening houdende met de bepalingen vanuit het BBV rekening gehouden met de navolgende geraamde rentepercentages.

	2019	2018
Rente reserves en voorzieningen *	1,6103%	1,768%
Rente financieringstekort (tot kasgeldlimiet)	0,500%	0,500%
Rente financieringstekort (boven kasgeldlimiet)	2,000%	2,000%
Rente financieringsoverschot	0,00%	0,000%
Rente kapitaallasten	1,5813%	2,031%
Rente kapitaallasten grondexploitaties (BIE's) **	1,159%	1,246%

Stellige uitspraken Commissie BBV vanaf 2017:
* Maximaal rentepercentage over de extern aangetrokken financieringen.
** Het gewogen gemiddelde rentepercentage voor de grondexploitaties wordt berekend op basis van de werkelijke bruto rentelasten en de bruto leningenportefeuille, exclusief eventuele projectfinanciering en bijbehorende rentelasten, naar de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen.

4.5.3 Risicobeheer

Het onderdeel risicobeheer is een weergave van het verwachte risicoprofiel van de gemeente Bladel. De risico´s vallen in vijf soorten uiteen:
- renterisico´s op vlottende schuld;
- renterisico´s op vaste schuld;
- liquiditeitsrisico´s;
- risico's op verstrekte gemeentegaranties en
- debiteurenrisico's.

- Renterisico op vlottende schuld (kasgeldlimiet)

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). Dit is geregeld in de Wet Fido.

De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2019 bedraagt dit percentage 8,5, wat bij ministeriële regeling is vastgesteld. De omvang van de begroting 2019 bedraagt € 49.073.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 4.171.000. De gemeente mag voor de limiet dus kortlopend 'rood' staan, met een maximum van 2 kwartalen. Per kwartaal wordt gemeten of we binnen de kasgeldlimiet blijven. Overschrijdingen van de kasgeldlimiet heeft zich alleen in het eerste kwartaal 23019 voorgedaan. De toezichthouder toetst hierop.

De gemiddelde netto vlottende schuld was per kwartaal als volgt:

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	1e kwartaal 2019	2e kwartaal 2019	3e kwartaal 2019	4e kwartaal 2019
Toegestane kasgeldlimiet	4.171	4.171	4.171	4.171
Vlottende schuld 1)	6.833	6.667	0	0
Vlottende middelen 2)	2.128	2.741	13.526	9.697
Saldo (1) - (2)	4.705	3.926	-13.526	-9.697
Overschrijding van de kasgeldlimiet	534			
Onderschrijding van de kasgeldlimiet		245	17.697	13.868

- Renterisico's op vaste schuld (renterisiconorm)

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald en houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het doel van de renterisiconorm is het spreiden van de rentetypische looptijden van de leningenportefeuille waardoor bereikt wordt dat mogelijke renterisico´s in tijd gespreid worden. Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	Begroot na wijziging	Werkelijk	Verschil
1 renteherzieningen	0	0	0
2 aflossingen	4.899	4.899	0
3 renterisico (1+2)	4.896	4.896	0
4 renterisiconorm	9.815	9.815	0
5a ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	5.027	5.027	0
5b overschrijding renterisiconorm (3 > 4)			
Berekening renterisiconorm			
4a begrotingstotaal 2019	49.073	49.073	
4b percentage regeling	20%	20%	
4 renterisiconorm	9.815	9.815	

- Liquiditeitsrisico's

De liquiditeitsrisico´s betreffen voornamelijk interne liquiditeitsrisico´s. Dit zijn risico´s ten aanzien van mogelijke afwijkingen van de liquiditeitsplanning met reguliere exploitatie, de investeringen, de grondexploitatie en de leningen als gevolg waarvan financieringskosten hoger uit kunnen vallen. Het liquiditeitengebruik wordt beperkt door de fysieke geldstromen op gemeenteniveau op elkaar af te stemmen. Door een meerjarige liquiditeitenplanning op te stellen ontstaat inzicht in de behoefte aan liquide middelen dan wel in het overschot aan liquide middelen. Daarnaast wordt periodiek de liquiditeitenstroom beoordeeld op tekorten en/of overschotten.

De afwijkingen in de plannen waren groot: kredieten die later in het jaar, of maar ten delen of geheel nog niet (MFA Hapert) werden uitgegeven hadden daar grote invloed op. Ook de afwijkingen van de verwachte mutaties in aan- en verkopen bij grondexploitaties waren een oorzaak van het verschil tussen planning en werkelijkheid.

- Risico's op verstrekte gemeentegaranties

In 2019 werd de nota "verlenen van garanties en verstrekken van geldleningen" vastgesteld. Op basis van deze nota gaan we voortaan uit van het eigen kunnen en eigen kracht van onze inwoners. Het is niet aan ons om te sturen en te regelen, maar als dat nodig en mogelijk is willen we wel kunnen ondersteunen. Het verstrekken van een garantie of lening past hierbij. Anderzijds moeten we de financiële houdbaarheid van onze garantie- en lening portefeuille niet uit het oog verliezen. Daarom hanteren we hiervoor het *Nee, tenzij-beleid* hanteren.

De gemeenteraad heeft vooral in het verleden garanties verstrekt voor leningen die onder meer door lokale woningbouwverenigingen, verzorgingstehuizen en dergelijke zijn aangegaan. Tegenwoordig opereren er waarborgfondsen voor woningbouw, zorg en dergelijke. Hiermee wordt een rechtstreeks beroep op de gemeente om garant te staan voor leningen, aangegaan door deze instanties, steeds kleiner. Bij de woningbouw is de gemeente nog steeds verplicht om als 'achtervang' garant te staan. De eerste garantstelling vindt plaats door het waarborgfonds sociale woningbouw. Onze gemeente staat voor het Bladelse deel indirect garant. Echter voor nieuw afgesloten hypotheken ná 31 december 2010 staat de gemeente niet meer garant, maar het rijk alleen. De grootste post bij de rechtstreekse garantstelling betreft de Onderwijsstichting de Kempen. De specificatie van de verstrekte garantstellingen is opgenomen in de toelichting op de balans (blz 131).

- Debiteurenrisico

Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt. Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen (belasting)debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Deze voorziening bedraagt per 31 december 2019 € 129.000,- (2018: € 185.000,-). Verder is er nog een voorziening gevormd ter afdekking van de risico's met betrekking tot debiteuren sociale zaken/ISD voor een bedrag van € 196.000,- (2018: € 149.000,-).

4.5.4 Financieringspositie / Leningenportefeuille

Financiering binnen de gemeente Bladel gaat - in beginsel - volgens het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat er geen rechtstreeks verband bestaat tussen een bepaald actief (investering) en de aangetrokken financieringsmiddelen. De rente ontwikkeling voor de korte en lange termijn, alsmede de ruimte ten opzichte van de kasgeldlimiet zijn belangrijke factoren die meespelen bij het consolideren van kort geld in lang geld. Beleid is om zo laat mogelijk te consolideren, omdat de rente voor kort geld op dit moment vele malen lager is dan voor lang geld. We hebben in juli 2019 een vaste geldlening voor de projectfinanciering (als uitzondering op de regel) van MFA Hapert aangetrokken van € 16.480.000,- (aflossing in 20 jaarlijkse termijnen tegen een rente van 0,497%).

Wij zien er overigens continue op toe dat de liquiditeitspositie voldoende is om steeds te garanderen dat wij onze financiële verplichtingen tijdig kunnen nakomen. Tussentijdse schommelingen in de financieringspositie vangen we middels de rekeningcourantovereenkomst en kasgeldleningen op.

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de opgenomen geldleningen weergegeven:

Mutaties in leningenportefeuille o/g	bedragen 2019	bedragen 2018
Stand per 1 januari	36.107.000	41.003.000
Reguliere aflossingen	-/- 4.899.000	-/- 4.896.000
Vervroegde aflossingen	0	0
Renteherzieningen	0	0
Nieuwe geldlening	16.480.000	0
Stand per 31 december	47.688.000	36.107.000

Financieringsresultaat

Het financieringsresultaat bestaat uit het verschil tussen het totaal van de werkelijk betaalde en berekende rente over onze financieringsmiddelen en het totaal van de renteontvangsten en de doorberekende rente over de vaste activa. De rentelasten worden toegerekend aan de producten met het rente-omslagpercentage van 1,5813%. Het percentage voor toerekening aan grondexploitaties bedraagt daarentegen 1,159% (werkelijke rentelasten op basis van verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen). Het verschil tussen dit omslagpercentage en de betaalde rente wordt ten gunste van de financieringsfunctie verantwoord.
In onderstaand overzicht geven we inzicht in de rentelasten uit externe financiering, het rentresultaat en de wijze van rentetoerekening.

renteresultaat (bedragen x € 1.000,-)	% realisatie 2018		% begroting 2019		% realisatie 2019		verschillen
a. externe rentelasten over de korte en lange financiering		745		670		663	-7
b. externe rentebaten		22		6		50	44
totaal toe te rekenen externe rente	1,7680%	*723*	1,6119%	*664*	1,5813%	*613*	*-51*
c1. rente door te berekenen aan grondexploitaties	1,2460%	28	1,210%	27	1,1590%	41	14
c2. rente door te berekenen aan projectfinancieringen	0,0000%	0	0,000%	0	0,0000%	0	0
saldo door te berekenen externe rente		*695*		*637*		*572*	*-65*
d1. rentelasten over het eigen vermogen	1,7680%	392	1,6119%	396	1,5813%	356	-40
d2. rentelasten over voorzieningen		0		0		0	0
de aan beleidsvelden toe te rekenen rente		*1.087*		*1.033*		*928*	*-105*
e. werkelijk aan beleidsvelden toe te rekenen rente (rente-omslag)	2,0310%	1.180	1,958%	1.150	1,9580%	983	-167
f. saldo renteresultaat treasury		**93**		**117**		**55**	**-62**

De toerekening van de rente aan de taakvelden zijn afgestemd op de werkelijke rentelasten. Het financieringsresultaat voor 2019 is geraamd op € 117.000,- positief. Het gerealiseerde resultaat is € 62.000,- lager. Dit is de resultante van lagere rentelasten en lagere doorbelastingen van rentelasten aan de diverse hoofdtaakvelden als gevolg een nagecalculeerd rente-omslagpercentage.

4.5.5 Uitzettingen / beleggingen en overig liquiditeitenbeheer

De gemeente verstrekt in beginsel geen leningen aan derden. Aanvragen van derden, die geen leningen kunnen aantrekken van financiële instellingen, zonder gemeentegarantie, worden afzonderlijk aan het bestuur voorgelegd.

Voor het liquiditeitenbeheer is het volgende geregeld:

- Er is een actief debiteurenbeheer en incassobeleid (nalatigen tijdig aanmanen, daarna verzenden dwangbevel dan wel invordering via een incassobureau voor civiele vorderingen).
- Het betalen van facturen circa 30 dagen na factuurdatum conform het inkoopbeleid. Vanaf 1 december 2017 is de betalingsselectie met 5 dagen vervroegd, zodat we dan nagenoeg altijd binnen de betaaltermijn de facturen betalen. Betalingen door de gemeente worden zoveel mogelijk gematched met verwachte ontvangsten.
- De debet- en creditstanden van de verschillende nevenrekeningen worden automatisch gesaldeerd.

- Uitzettingen (leningen u/g)

In de vergadering van 18 december 2014 heeft de gemeenteraad besloten om het instrument starterslening, ondanks de terugtrekking van het Rijk en Provincie Noord Brabant voor hun aandeel, te continueren. Ook is de “Verordening starterslening gemeente Bladel” aangepast. Als onderbouwing voor het voorstel om de starterslening te continueren was bij het raadsvoorstel al een tussentijdse evaluatie van het instrument starterslening (per 30 november 2014) opgemaakt.

In 2019 zijn daadwerkelijk 9 startersleningen afgehandeld en is door de SVn, namens de gemeente Bladel, een bedrag van € 186.000,- uitgeleend. Voor een totaal beeld wordt verwezen naar bijlage V.

- Uitzettingen op lange termijn

De gemeente heeft geld vastgelegd in aandelen bij de volgende instanties (per 31 december 2019):

- NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	(62.790 aandelen á € 2,50 nominaal)	157.000,-
- Brabant Water NV	(17.706 aandelen á € 1,00 nominaal)	2.000,-

- Schatkistbankieren

Sinds 2014 is het schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt in dat gemeenten overtollige middelen verplicht in de schatkist moeten onderbrengen. Op het moment dat we het geld nodig hebben nemen we dit weer op. Het is ook toegestaan om overtollige middelen in de vorm van leningen bij en tussen decentrale overheden onder te brengen.

De gemeente heeft vanaf ultimo 2019 haar tijdelijk overtollig kasgeld uitgezet bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën volgens de regels van de Wet schatkistbankieren. Deze verplicht gemeenten om hun overtollige financieringsmiddelen boven een bepaalde marge voor het normale betalingsverkeer, onder te brengen bij het rijk. Een beperkte hoeveelheid geld mag de gemeente op haar eigen bankrekeningen aanhouden. Dit bedrag wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal van een gemeente in een jaar 0,75% van dat begrotingsbedrag mag gemiddeld buiten de schatkist blijven. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar § 5.3.

4.5.6 Relatiebeheer / kasbeheer

De doelstelling van het kasbeheer is het zoveel mogelijk beperken van de dagelijkse kasoverschotten c.q. –tekorten, alsmede het minimaliseren van de rentekosten en het maximaliseren van de rentebaten van de saldi op de diverse gemeentelijke rekeningen.

Binnen de gemeente wordt nog slechts bij de centrale balie een kas met contant geld aangehouden. De voorraad contanten wordt steeds zo laag mogelijk gehouden. Overtollige kasmiddelen worden regelmatig bij de bank afgestort. Door gebruik te maken van elektronisch bankieren worden de externe bankkosten geminimaliseerd.

De gemeente Bladel onderhoudt met een tweetal banken een relatie. De Bank voor Nederlandse Gemeenten is huisbankier. Daarnaast wordt een rekening aangehouden bij de Rabobank.

Met de Bank Nederlandse Gemeenten is een raamovereenkomst geïntegreerde dienstverlening gesloten. Binnen de overeenkomst worden afspraken vastgelegd ten aanzien van het krediet in rekening-courant, alsmede de voorwaarden ten aanzien van het afsluiten van kasgeldleningen, deposito's en vaste geldleningen. De kredietfaciliteit is vastgesteld op € 1.000.000,-. Tot dit bedrag mogen we "rood" staan op de BNG-rekening. We streven er overigens continu naar om op de lopende rekening zo min mogelijk "rood" te staan. Dit omdat de rente voor "rood" staan aanzienlijk hoger is dan de rente over kasgeldleningen.

Schuldpositie (Wet Hof)

Sinds 2013 geldt de wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF). Houdbare gemeentefinanciën betekent dat de gemeente - ook bij economisch zwaar weer - genoeg geld over houdt om aan haar verplichtingen te blijven voldoen, waarbij de noodzakelijke publieke voorzieningen niet in de knel komen. Voor gezonde, houdbare gemeentefinanciën is alleen sturen op baten en lasten niet genoeg. We moeten ook kijken naar de hoogte van de schuld. Rente en aflossingen leggen tenslotte een beslag op het toekomstig inkomen van de gemeente. Hoe hoger de schulden, hoe meer toekomstige inkomsten voor rente en aflossingen worden vastgelegd. In de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' gaan we in op de risico's die we hierbij lopen.

4.6 Onderhoud kapitaalgoederen

4.6.1 Algemeen

Als gemeente hebben wij duurzame middelen nodig om goederen en diensten aan de burger te kunnen leveren. Deze middelen worden aangeduid met de term kapitaalgoederen. De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en moeten in de exploitatie worden opgenomen. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan.

De gemeente Bladel heeft een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, groen, openbare verlichting, water, riolering en gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoud hiervan zijn mede bepalend voor het voorzieningenniveau binnen onze gemeente, maar bepalen uiteraard ook de lasten die dit met zich meebrengt. Het onderhoudsniveau is gekwantificeerd op een kwaliteitsniveau van 6-, waarbij naar huidig inzicht geen achterstallig onderhoud is opgetreden in 2019.

😐 4.6.2 Gemeentelijke gebouwen (taakveld 0.8)

Elk jaar wordt preventief en curatief onderhoud gepleegd aan de gemeentelijke gebouwen. Deze onderhoudswerken voor het planjaar worden vanuit het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gegenereerd en uiteindelijk na een schouw in werkprogramma's vastgelegd. Uitgangspunt van het beheer van de gebouwen en de daarbij behorende buitenruimten zijn/blijven soberheid en doelmatigheid (gelijkwaardig aan NEN 2767, onderhoudsniveau 3). Voor de volledigheid vermelden we dat het beheerplan een doorkijk geeft naar de geprognosticeerde onderhoudskosten voor een periode van 25 jaar. Vanuit deze doorkijk, tezamen met de output van het (in ontwikkeling zijnde) strategisch vastgoedbeleid en toetsingskader, zijn zo mogelijk strategische beslispunten te genereren (renovatie – verkoop – sloop e.d.). We gaan er in ieder geval van uit dat de onderhoudsvoorzieningen voor de gemeentelijke gebouwen van voldoende omvang zijn voor de bekostiging van het toekomstig groot onderhoud.

Werkprogramma 2019

Het werkprogramma 2019 is slechts gedeeltelijk uitgevoerd. Dit heeft o.a. nog te maken met het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden uit 2018 en de voorbereidingen voor het optimaliseren van de energievoorzieningen van de daarvoor in aanmerking komende gemeentelijke gebouwen en de afstemming van de hiervoor benodigde investeringen met het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen (MJOP). Als gevolg hiervan zijn bij de najaarsnota 2019 onderhoudsmaatregelen doorgeschoven naar 2020 en/of volgende jaren. Voor de actualisatie van het MJOP en de afstemming van dit onderhoudsplan met de geplande investeringen voor het optimaliseren van de energievoorzieningen van de gemeentelijke gebouwen is in 2019 een medewerker van de AnteaGroup ingehuurd. Vooralsnog wordt verwacht dat deze inhuur tot medio 2020 wenselijk / noodzakelijk zal zijn om de nog aanwezige achterstanden in te lopen en de zichtbare pieken in 2020 op te gaan vangen. Middels de reguliere P&C-cyclus zullen wij uw raad hierover periodiek rapporteren.
In 2019 is planmatig onderhoud uitgevoerd voor een totaalbedrag van (afgerond) € 218.000,-. Dit betreft schilderwerkzaamheden aan gemeentelijke gebouwen, op diverse locaties beheers- en optimalisatiemaatregelen inzake legionella, vervanging c.v.-ketels/boilers en onderhoudswerkzaamheden, voortvloeiende uit achterstallig onderhoud en klachtenmeldingen.

Energetische projecten (algemeen)

- Opstellen EPA-U adviezen

Voorafgaand aan het aanbrengen van energievoorzieningen dienen EPA-U maatwerkadviezen opgesteld te worden. Met deze gegevens wordt maatwerk gegenereerd voor het optimaliseren van de energievoorzieningen van de gemeentelijk gebouwen (inclusief een prognose van het nieuw te behalen energielabel). Bij de uitwerking van de plannen voor het optimaliseren van energiemaatregelen ligt de nadruk op voorkomen van kapitaalvernietiging, het "werk met werk" maken en het aangrijpen van natuurlijke vervangingsmomenten voor de planning van maatregelen in het kader van verduurzaming. Voor alle gebouwen welke in aanmerking komen voor het optimaliseren van de energievoorzieningen wordt een EPA-U advies opgesteld. In 2019 zijn EPA-U adviezen opgesteld voor het gemeentehuis, MFA D'n Anloôp en MFA de Poel.

- Informatieplicht Energiebesparingen

Om te voldoen aan de informatieplicht Energiebesparingen, welke geldt voor gebouwen met een energieverbruik van 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m³ aardgas(equivalent) of meer per jaar, zijn alle gemeentelijke gebouwen gescreend om te bepalen of deze vallen onder de informatieplicht. De daarvoor in aanmerking komende gebouwen (gemeentehuis, MFA's D'n Herd en D'n Anloôp en sporthal X-sport) zijn aangemeld waardoor de informatieplicht Energiebesparingen voor de gemeente Bladel is afgerond.

- Opstellen split incentive

Om de lagere energiekosten (besparingen) te verdelen, wordt per gemeentelijk gebouw een "split incentive" opgesteld. De split incentive wordt (op theoretische besparing) opgesteld, na het doorvoeren van de energiebesparende maatregelen. Omdat de energiebesparende maatregelen veelal over diverse planjaren verspreid worden uitgevoerd per gemeentelijk gebouw, worden de split incentive's bij implementatie van een nieuwe energiebesparende maatregel geactualiseerd (doormiddel van een addendum). Als norm voor deze verdeling wordt vooralsnog de verhouding 10%-90% aangehouden. Dit betekent dat gebruikers 10% van het voordeel op lagere energiekosten mogen behouden en dat 90% van het voordeel ten gunste van de gemeente komt. Er zijn in 2019 nog geen definitieve split incentive's opgesteld

- Asbestinventarisaties

Om in beeld te krijgen of bij de uitvoering van toekomstige renovatie- en/of energietransitie projecten rekening gehouden dient te worden met asbestsanering, zijn alle gemeentelijke gebouwen eind 2019 geïnventariseerd op de aanwezigheid van asbest. Uit deze inventarisaties is naar voren gekomen dat 11 gemeentelijke gebouwen asbest bevatten (gesplitst in hinderlijk en niet hinderlijk asbest). De sanering van het hinderlijke asbest is per ommegaande in gang gezet. De verwijdering van het overige asbest zal worden ingepland op natuurlijke momenten van toekomstig onderhoud en/of renovatie. De hiermee gepaard gaande kosten worden verwerkt in het MJOB en vervolgens verwerkt in de reguliere P&C-cyclus.

Strategisch vastgoedbeleid

Het rapport met betrekking tot het strategisch vastgoedbeheer is in 2019 opgeleverd en dient nog aan het college te worden voorgelegd en neemt hierover in het voorjaar van 2020 een besluit. De uitkomsten van dit rapport c.q. het genomen besluit hierover, wordt verwerkt in de eerstvolgende actualisatie van het MJOP (planning perspectiefnota 2020).

4.6.3 Wegen, straten en pleinen (taakveld 2.1)

De gemeente is als wegbeheerder op grond van de Wegenwet verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van gemeentelijke wegen, die op de wegenlegger als openbare weg zijn aangegeven. Onder de weg worden in dit kader ook verstaan de aanliggende bermen, sloten, zandwegen en kunstwerken zoals bruggen, tunnels en duikers. Zo verplicht de Wegenwet de gemeente tot het uitvoeren van regelmatig en duurzaam onderhoud van de openbare verharding. Tevens is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd zorg te dragen voor het in goede staat verkeren van de openbare weg.

Het onderhoud van wegen, straten en pleinen zijn uitgevoerd conform het wegenbeheerplan 2016-2019 gemeente Bladel. In 2019 is een nieuw wegenbeheerplan 2020-2024 door het college vastgesteld. De gemeente Bladel hecht belang aan een goed functionerend wegennet en de instandhouding hiervan, echter niet tegen alle kosten. Op het gebied van wegbeheer streeft de gemeente Bladel naar een gezonde balans in kwaliteit en kosten met de focus op functionaliteit, duurzaamheid en veiligheid. Uitgangspunt van het beheerplan wegen is een planmatig beheer van de infrastructurele voorzieningen op het door uw raad vastgestelde niveau 6-. Op basis van de opgestelde meerjarenplanning en overige kosten wegen, zoals werken voor derden, stortrechten en landmeetkundige werkzaamheden zijn de werkzaamheden uitgevoerd. Door middel van rationeel wegbeheer hebben de nodige reparaties van de bestaande verhardingen plaats gevonden om schade en aansprakelijkheid te voorkomen.

Omdat het wegbeheer erg afhankelijk is van fysieke invloeden van buitenaf (herinrichtingen, omleidingen, vorstschade, verkeersbelasting etc.) wordt de benodigde storting voor het meerjarig onderhoud telkens berekend voor een periode van vijf jaar. Na elke begrotingscyclus wordt de volgende geactualiseerde jaarschijf uit het beheerplan wegen toegevoegd en de nieuwe gemiddelde storting voor de komende vijf jaren (her)berekend. Op deze wijze wordt het wegbeheer jaarlijks geactualiseerd. Ook kan beter worden ingesprongen op tussentijdse invloeden van buitenaf en combinaties met andere werkzaamheden (riolering, herinrichtingen e.d.). In de werkplannen voor de komende jaren wordt telkens kritisch bezien welke groot onderhoud maatregelen noodzakelijk/gewenst zijn. In de meerjarenbegroting 2019-2023 is een structureel budget beschikbaar van € 369.000,- (o.b.v. geactualiseerd wegbeheerplan) voor het groot onderhoud van wegen, straten en pleinen. Dit budget is toereikend geweest in 2019 ter voorkoming van achterstallig onderhoud. In 2019 is planmatig onderhoud uitgevoerd voor een totaalbedrag van (afgerond) € 581.000,-.

Met gepland groot onderhoud (GGO) wordt een stap verder gegaan. Wanneer wegen “op” zijn en er met reparaties weinig eer meer valt te behalen, wordt de weg uit de (reparatie) planning gehaald en ingedeeld bij Gepland Groot Onderhoud planning (rehabilitatie). Bij deze planning wordt een voortschrijdende doorkijk gemaakt van 10 jaar. Er wordt in zo’n geval bekeken of de weg in zijn geheel kan worden aangepakt. De oorzaak dat de weg in een dergelijke situatie terecht is gekomen, ligt vaak in een slechte ondergrond waardoor er verzakkingen of diepe sleuven optreden. Door de weg er in zijn geheel uit te nemen en de onderliggende constructie te verbeteren (verzwaren) kan de weg er weer jaren (zonder reparaties) tegen. Ook biedt dit gelegenheid om bijvoorbeeld kleine inrichtingen en aanpassingen mogelijk te maken of verkeersmaatregelen in te passen. Voor gepland groot onderhoud is in het meerjareninvesteringsprogramma 2019-2023 een jaarlijks investeringskrediet van € 1.000.000,- beschikbaar. In 2019 zijn de voetpaden en parkeervakken in de omgeving van de Nicolaas Beetslaan en de Prof. Dr. J.E. de Quaystraat vernieuwd. De rijbaan op de Zwartakkers is gereconstrueerd. De rijbaan in Veilig Oord is voorzien van een nieuwe deklaag en er zijn grasbetontegels aangebracht in de bermen. Op de Molenweg en De Vloed in Bladel is de rijbaan gereconstrueerd en zijn er nieuwe grasbetontegels aangebracht. Verder zijn de kruisingen Molenweg/Veilig Oord en fietsoversteek

Beverdijcken meegenomen in de reconstructie. De rijbaan van De Steenakkers en Dalweg in Hapert zijn gereconstrueerd. De Nieuwstraat in Hapert is heringericht.

4.6.4 Openbare verlichting (taakveld 2.1)

De gemeente Bladel heeft haar ambities en doelstellingen met betrekking tot licht vastgelegd in het Beleidsplan 'licht in de openbare ruimte 2015-2030'. In dit plan is uiteengezet hoe de gemeente de komende jaren het beleid met betrekking tot de openbare verlichting en overige verlichting in de openbare ruimte inhoud geeft. Dit alles gericht op de ambities 'niet verlichten tenzij', energiebesparing en het voorkomen van lichthinder. Er wordt budget vrijgemaakt voor beheer, onderhoud en energie. Tevens is er een vervangingsbudget in de begroting opgenomen en jaarlijks aangewend.

De beleidsuitgangspunten die de gemeente hanteert zijn beschreven in het Beleidsplan licht in de openbare ruimte 2015-2030. De hoofdpunten uit dit plan:

- 'Niet verlichten, tenzij'. Verlichten alleen waar en wanneer dat nodig is.
- De ROVL 2011 is het uitgangspunt voor verlichting. De gemeente kiest voor een verlichtingsniveau van maximaal 70% van de ROVL normen, met een gelijkmatigheid van 100% met uitzondering van het centrumwinkel of uitgaansgebieden.
- Om te voldoen aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen worden er eisen voorgeschreven aan de OVL. De OVL wordt - mede door het niet voldoen aan de ROVL - niet op Politiekeurmerk niveau gebracht.
- Wanneer uit het oogpunt van sociale veiligheid noodzakelijk worden achterpaden verlicht.
- De gemeente gaat het energieverbruik verlagen.
- In nieuwe plannen wordt nieuwe innovatieve technieken toegepast waarbij de lichtkleur wordt afgestemd op de functie en de omgeving.
- De gemeente wil een standaardisering van haar areaal doorvoeren en kwalitatief duurzame masten en armaturen gebruiken.
- Bij vervanging van materialen aan het einde van de levensduur en bij reconstructies worden energiezuinige lampen en duurzame armaturen en masten toegepast. Ook wordt zoveel mogelijk het hergebruik van materialen voorgeschreven.
- De openbare verlichting wordt goed beheerd en op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze onderhouden.
- Verlichte reclame-uitingen zijn niet toegestaan op gemeentelijke masten.
- De afschrijftermijn voor lichtmasten is 40 jaar en voor armaturen is dit 20 jaar.

Onderhoud van de openbare verlichting geschiedt op basis van het Beleidsplan en het bijbehorende beheerplan Openbare Verlichting. In de gemeente Bladel is het beheer en het preventief en correctief onderhoud per 1 februari 2017 voor een periode van 5 jaar aanbesteed middels een geïntegreerd contract. In dit contract is de optie opgenomen om deze nog eenmaal met 5 jaar te verlengen. De geactualiseerde budgetten zijn voldoende om het in stand houden, beheren en onderhouden naar behoren te kunnen uitvoeren.

Naast het preventief en correctief onderhoud van de openbare verlichting, is ook gestart met de vervangingen van masten en armaturen. Hierbij is gekeken naar de levensduur en de plaatsingsdatum van een mast of armatuur. Voor het in stand houden van de huidige openbare verlichtingsinstallatie zijn er jaarlijks investeringen opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma. Voor 2019 is dat € 450.000,- voor de reguliere vervangingsinvesteringen van verlichtingsarmaturen en ca € 55.000,- voor masten. De vervangingen zijn in 2019 binnen het beschikbaar gesteld krediet uitgevoerd. In totaal zijn tijdens het vervangingsplan van 2019 circa 150 lichtmasten en circa 800 armaturen vervangen. De nieuwe armaturen zijn hierbij voorzien van LED-verlichting. Het verschil in energieverbruik komt door de vervanging in 2019 neer op een reductie van ruim 67 MWh. De financiële effecten hiervan zullen verwerkt worden in de perspectiefnota 2020.

4.6.5 Waterlossingen (taakveld 2.1)

Voor het onderhoud aan waterlossingen en sloten is een berm- en slootbeheerplan vastgesteld. De op basis van dit plan benodigde onderhoudskosten ad € 78.000,- zijn opgenomen in de meerjarenraming. De werkzaamheden worden op basis van een contract tussen KempenPlus en gemeente Bladel uitgevoerd. In 2019 is planmatig onderhoud uitgevoerd voor een totaalbedrag van (afgerond) € 75.000,-.

4.6.6 Openbaar groen (taakveld 5.7)

Op basis van de vastgestelde Groenstructuurplan wordt onderscheid gemaakt in:

- Kosten van regulier (jaarlijks) onderhoud en structurele vervangingen/ombouw van openbaar groen. Normaal gesproken kunnen we met het budget rondkomen maar vanwege de droogte in de laatste twee zomers hebben we budget bij moeten vragen om verdroogde groenstroken te kunnen vervangen. Daardoor hebben we ook meer kosten moeten maken voor het watergeven van beplanting en bomen.

- Kosten van eenmalige renovaties openbaar groen: hiervoor zijn in het meerjarenprogramma meerjarige kredieten opgenomen. Diverse projecten zijn in 2019 uitgevoerd: herinrichting Torenstraat Hoogeloon, reconstructie Nicolaas Beetslaan, bomen rooien en inzaaien Dierenweide en verbreden talud Kranenberg/Hoeven ten behoeve van het vervangen van bomen.

De laatste 2 jaren heeft er een explosieve uitbraak plaatsgevonden van de overlast van de eikenprocessierups. Hierdoor hebben we, veel meer dan andere jaren, de rupsen reactief moeten bestrijden.

Onderhoud van openbaar groen geschiedt op basis van een zichtbestek. Daarbij zijn KempenPlus en de gemeente een contract overeengekomen waarbij de uitvoering van de groenvoorziening gedurende een periode van vijf jaar (op basis van alleenrecht), is gegund aan KempenPlus. De werkzaamheden zijn conform het bestek uitgevoerd.

4.6.7 Riolering (taakveld 7.2)

De aanleg en het beheer van riolering is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet Milieubeheer (Wm). Op grond van artikel 4.22 van de Wm is een gemeente verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan GRP (een beleidsmatig en strategisch plan voor de aanleg en het beheer van de gemeentelijke riolering) op te stellen.
Het GRP is een beleidsplan dat op hoofdlijnen de invulling van de gemeentelijke watertaken weergeeft. Door middel van het GRP legt de gemeente vast wat zij willen bereiken en wat de rol van burgers en bedrijven is ten aanzien van afval-hemel-, en grondwater.

Het GRP vervult hiermee vier hoofdfuncties:
1. Kader gemeentelijke zorgplicht: overzicht beleidskeuzes ten aanzien van stedelijke afvalwater, hemelwater en grondwater voor inwoners, bedrijven en waterpartners;
2. Interne afstemming: met andere vakdisciplines binnen de gemeentelijke organisatie en als onderbouwing voor de rioolheffing;
3. Externe afstemming: met Waterschap De Dommel, Provincie Noord-Brabant en de gemeenten in het samenwerkingsverband Waterportaal Zuid-Oost Brabant, zodat het beleid van betrokken overheden is afgestemd;
4. Continuïteit en voortgangsbewaking: vanwege de relatief lange levensduur van stedelijke watervoorzieningen is een lange termijn aanpak essentieel (begroting en evaluatie). Om tussentijds te kunnen (bij)sturen is het beleid halverwege de planperiode (in 2019) geëvalueerd en worden jaarlijkse operationele uitvoeringsprogramma's bijgesteld.

Rekening houdend met het klimaatscenario 2050 zijn voor de grondwaterzorgplicht preventief een aantal acties in gang gezet om het inzicht in het grondwaterbeheer binnen de gemeente te vergroten. Daarbij is de nadruk komen te liggen op onderzoek en verbreden van kennis. Samen met het Waterschap is een grondwatermeetnet ingericht op potentiële locaties waar wateroverlast kan optreden om inzicht te krijgen in de werkelijke grondwaterstanden.
Voor de hemelwaterzorgplicht is een zogenoemd "blauwe-ader-plan" opgesteld om voor de hele gemeente inzichtelijk te hebben waar eventueel af te koppelen regenwater naar toe kan worden afgevoerd (infiltreren, nieuwe regenwaterriolering etc.). In het plan is tevens aandacht voor eventuele knelpunten en risico's bij afkoppelen. Zodoende wordt een robuust hemelwatersysteem ontworpen om in de toekomst hemelwater vanaf verharde oppervlakken af te voeren. Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (VNG, Waterschap, Rijk) stelt als doel om in 2020 klimaatbestendig beleid te hebben en daarna handelen. De eerste stap daarin is het doen van een klimaatstresstest. Deze is reeds uitgevoerd in 2019.

De investeringen die uitgevoerd zijn in 2019 zijn: Vernieuwen persriool vakantiepark Het Vennenbos, aanleggen blauwe ader en vernieuwen bestaande vuilwaterriool Ganzestraat/ Nieuwstraat/De Kuil in Hapert. Rioolpompgemaal Zwartakkers is gerenoveerd. In de wijk De Biezen zijn verschillende verbetermaatregelen uitgevoerd op de riolering. Daarbij is in de Vogelwikke en Biezenveld een blauwe ader aangelegd Ook zijn de vijvers vergoot om ook in droge periodes hier hemelwater in te bergen.

De dekking van de rioleringszorg verloopt via de rioolheffing, waarbij het beleidsuitgangspunt geldt van volledige kostendekkendheid (hiervoor wordt verwezen naar § lokale heffingen).

4.7 Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente bevat uitgangspunten voor de wijze waarop en met welke middelen het grondgebied wordt ingevuld; het instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische en maatschappelijke ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. We geven in deze paragraaf een overzicht van de lopende, af te ronden en toekomstige projecten, de prioritering en het instrumentarium van control en beheersing alsmede de kaders van het grondbeleid.

4.7.1 Inleiding (taakveld 8.2)

Het grondbeleid van de gemeente Bladel is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2019, welke in de raadsvergadering van 9 mei 2019 vastgesteld werd. Grondexploitaties zijn gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. Er is derhalve sprake van actief grondbeleid.

- *Actief grondbeleid* omvat alle fasen van het exploiteren van grond: van de aankoop van gronden, sloop of bouwrijp maken tot en met de uitgifte / verkoop van bouwgrond. Bij actief grondbeleid exploiteert de gemeente voor eigen rekening en risico gronden. De gemeente legt bij actief grondbeleid de publieke voorzieningen aan en kan in beginsel alle productiekosten doorberekenen in de gronduitgifteprijzen, mits de marktprijs niet wordt overschreden.

- *Faciliterend grondbeleid* houdt in dat de gemeente het particulieren mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan de desbetreffende grondexploitatie kan zij op de particuliere exploitant verhalen. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan. De gemeente beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit inspraakprocedures, het vaststellen van het bestemmingsplan en zo nodig het exploitatieplan.

4.7.2 Visie op grondbeleid

In onze nota grondbeleid zijn de volgende punten opgenomen als te voeren gemeentelijke grondstrategie, die ook voor het jaar 2019 van kracht waren:

- De gemeente Bladel voert bij locatieontwikkeling een actieve grondpolitiek tenzij uit een haalbaarheidsstudie en risicoanalyse blijkt dat:
  - het grondexploitatierisico te groot is;
  - de verwervingskosten en overige productiekosten van de locatieontwikkeling dermate hoog zijn dat een sluitende grondexploitatie niet mogelijk is;
  - passief grondbeleid/kostenverhaal betere resultaten genereert.

  Dit beleid geldt voor de ontwikkeling van woonlocaties voor de in de Woonvisie genoemde doelgroepen van beleid en verwerving van de in de Structuurvisie als belangrijke ontwikkelingslocaties aangegeven gebieden/locaties.
- De gemeente Bladel kiest op strategische wijze voor een samenwerkingsvorm die past bij het project dat aan de orde is.
- Ter afdekking van risico's houden we een algemene reserve grondexploitatie aan.
- De keuze van contractpartijen geschiedt met inachtneming van de nationale en Europese regelgeving, algemene beginselen van behoorlijk bestuur en voorts transparant, openbaar en non-discriminatoir.

4.7.3 Bevoegdheden B&W

Het college is bevoegd tot het besluiten en verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen. Wel moet het college vooraf inlichtingen verstrekken over de uitoefening van deze bevoegdheden, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. Ter bevordering van een efficiënte en vlotte afdoening van zaken heeft het college respectievelijk de burgemeester, de bevoegdheid tot afdoening van een aantal zaken opgedragen aan ambtenaren.

4.7.4 Woningbouwprognoses

De provincie heeft de gemeente een woningbouwcontingent toegewezen. Dit is het aantal woningen dat in een bepaalde periode in de gemeente door de gemeente, de woningbouwcorporaties en de projectontwikkelaars samen mag worden gerealiseerd. Het contingent is daarmee een richtinggevende parameter voor de woningbouwprojecten. In de door de gemeente Bladel opgestelde woonvisie zijn de woningaantallen gebaseerd op dit contingent. De woningaantallen en de fasering hiervan zoals opgenomen in de grondexploitaties zijn afgeleid van de woningaantallen opgenomen in de woonvisie.

4.7.5 Gevoeligheidsanalyse

De toepassing van grondpolitiek is afhankelijk van vastgestelde ambities in beleidsvisies, de marktomstandigheden en is locatie gebonden. In het (verre en recente) verleden heeft de gemeente via actieve grondpolitiek enkele grondaankopen gedaan om strategische grondposities te kunnen bezitten. Inmiddels is de wet gewijzigd (gemeente kan faciliterend kwantiteit mee bepalen), zijn de marktomstandigheden gewijzigd en zijn bij ruimtelijke projecten aanpassingen aan bouwprogramma's, afzettempo, herinrichtingen en uitstel van planontwikkeling aan de orde. De financiële effecten van deze ontwikkelingen zijn zoveel mogelijk verwerkt in de grondexploitatie van de individuele complexen.

De grondexploitatie is gevoelig voor wijzigingen in economische ontwikkelingen en onderliggende parameters, zoals rente, inflatie en prijzen. De gemeente acht het van belang de ontwikkelingen en de impact daarvan op de verwachte resultaten nauwlettend te volgen. Om inzicht te krijgen in de actuele financiële positie van de grondexploitatie herijkt de gemeente de grondexploitaties, daar waar noodzakelijk, daarom driemaal per jaar. Voor de bepaling van de verwachte winst gaat de gemeente uit van de door BBV oplegde winstuitname volgens de percentage of completion methode (POC methode).

Gezien de complexiteit van ruimtelijke vastgoedontwikkelingen en de aannames en uitgangspunten in grondexploitaties kunnen grondexploitatieresultaten volatiel zijn. In financiële markten wordt de term volatiliteit gehanteerd in de zin van beweeglijkheid van aandelenkoersen. In het kader van grondexploitaties kunnen het variëren van parameters, uitgangspunten en aannames de volatiliteit van het grondexploitatieresultaat zichtbaar worden gemaakt. Een manier om een indicatie van deze volatiliteit te krijgen is een worstcase scenarioanalyse of gevoeligheidsanalyse te doen. Het verschil tussen het verwachte vast te stellen grondexploitatieresultaat en de uitkomst van de berekening van het worstcase scenario geeft een indicatie van de aan te houden risicobuffer in de algemene reserve.
Het worstcase scenario is uitgevoerd door enkele parameters en uitgangspunten in de grondexploitatie te wijzigen. Deze analyse is op drie punten uitgevoerd: aanpassing parameters, aanpassing in bepaalde kosten en opbrengsten en fasering (vertraging). Hier is wel "mee gespeeld" voor de doorkijk, maar uiteindelijk zijn de parameters gehanteerd zoals deze in de paragraaf vermeld staan.

Voor de grondexploitaties 2019 zijn de volgende parameters gehanteerd:

Parameter	Gehanteerd
Inflatiecorrectie	Indexering van 5% toegepast.
Rente	Het BBV schrijft voor dat de rentetoerekening aansluit bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Voor 2019 (nagecalculeerd) 1,159% van de boekwaarde de BIE's. Voor toekomstige boekwaarden als gevolg van nog te maken kosten en te verwachten opbrengsten wordt een gemiddelde rente vreemd vermogen gehanteerd van 0,8052%.
Fasering	Er is rekening gehouden met een reële fasering in tijd op basis van de woningbouwbehoefte per kern gebaseerd op migratiesaldo 0.
Resultaat	Gebaseerd op eindwaarde.
Kosten	Alle kosten zijn gebaseerd op geactualiseerde kostenramingen per december 2019 van RA infra.
Opbrengsten	Voor de opbrengsten wordt rekening gehouden met grondprijzen met een bandbreedte tussen de € 225,- voor sociale huur tot € 300,- voor vrije verkoop kavels. Bij kavels groter dan 500 m² wordt rekening gehouden met grondopbrengsten van 50% op de basisgrondprijs.
Disconteringsvoet	De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2018 en 2019: 2,0%).

De marktwaarde van bouwrijpe grond is van veel factoren afhankelijk. Deze factoren zijn per uitvoeringsproject verschillend. De gemeente stelt daarom per uitvoeringsproject een marktconforme uitgifteprijs vast op basis van een deskundigenrapportage (taxatie). Dit is ook als zodanig in de nota Grondbeleid 2019 door de raad vastgesteld.

Het Stikstofbesluit (PAS regels) en PFAS

In alle lopende grondexploitaties, waarvan het bestemmingsplan al vastgesteld c.q. onherroepelijk is, is in de onderbouwing van bestemmingsplannen geconcludeerd dat stikstof geen probleem is. Verder zijn er door de stikstofcrisis in de gemeente Bladel niet minder omgevingsvergunningen verleend. Stikstof heeft op dit moment nog geen financiële consequenties. Het risico voor de lopende projecten wat betreft stikstof schatten wij dan ook als laag in.

In alle lopende grondexploitaties, waar we nog gronden bouw- en woonrijp moeten maken is voor de uitvraag van “het werk” onderzoek uitgevoerd of er eventuele meerkosten voor PFAS zijn. Tot op heden is geconcludeerd dat in de lopende plannen dit niet het geval is. Aangezien we extra onderzoeken moeten doen naar PFAS, zijn deze extra onderzoekskosten meegenomen in de grondexploitaties. Door de PFAS hebben we op dit moment nog geen vertraging opgelopen in de lopende plannen dus de financiële consequenties zijn laag. Het risico voor de lopende projecten wat betreft PFAS schatten wij dan ook als laag in.

Bij toekomstige grondexploitaties houden we zekerheidshalve in onze exploitatieopzetten wel rekening mee met meerkosten voor onderzoeken naar stikstof/PFAS, meerkosten voor het bouw- en woonrijp maken en eventuele vertraagde fasering voor de gronduitgifte. Zodat we, mochten er meerkosten komen en een vertraagde gronduitgifte zijn, deze ingecalculeerd zijn. Mocht het uiteindelijk meevallen dan heeft dit een positief effect op de grondexploitatie. Het risico voor toekomstige projecten schatten we gemiddeld in.

4.7.6 Financiële positie

Ten aanzien van de grondexploitatie worden er twee soorten risico’s onderscheiden, namelijk:

- Onvoorzienbare risico’s;
- Voorzienbare risico’s.

Onvoorzienbare risico’s

Marktontwikkelingen, zoals stagnatie van de gronduitgifte, kan leiden tot hogere voorraden van de “in exploitatie genomen gronden”. De hogere voorraden leiden tot hogere kosten als gevolg van rentetoerekening. Naast dit kosten stijgende effect is het ook mogelijk dat de opbrengsten van grondverkopen dalen. Indien één of beide situaties zich voordoen kan kostendekkendheid van complexen onder druk komen te staan. Voor deze onvoorzienbare risico’s is een “algemene reserve grondexploitatie” aanwezig, waarmee ook de financiële verwevenheid van de diverse grondexploitaties versterkt wordt.

Voorzienbare risico’s

We kennen twee soorten waarderingsvoorschriften conform het besluit begroting en verantwoording voor grondexploitaties. Op het moment dat voor een grondexploitatie het bestemmingsplan nog niet is vastgesteld moet deze opgenomen worden onder de post (im)materiële vaste activa. Op het moment dat voor een grondexploitatie het bestemmingsplan is vastgesteld is er sprake van een voorziening die gevormd moet worden op het moment dat er sprake is van het tekort aan het einde van de looptijd en mits er een reëel en stellig voornemen is dat deze locatie ontwikkeld gaat worden, blijkende uit een raadsbesluit. Als het reëel en stellig voornemen ontbreekt moet de boekwaarde aan het einde van het jaar afgeboekt worden ten laste van het resultaat. De voorzienbare risico’s blijken uit de jaarlijks geactualiseerde kostenbegrotingen van de grondexploitaties. Een tekort aan het einde van de looptijd betekent dat er een afwaardering moet plaats vinden of dat er een voorziening gevormd moet worden waarbij de hoogte van het bedrag van deze afwaardering/voorziening de contante waarde van het verwachte verlies is, zoals dit naar voren komt in de kostenbegrotingen.

4.7.7 Maatregelen i.v.m. risico’s en risicomanagement

Bij het in ontwikkeling/uitvoering nemen van nieuwe exploitatiegebieden wordt aan de hand van risicoanalyses gestreefd naar sluitende grondexploitaties. Toetsing van de uitkomst van deze analyse op een rendementsuitkomst van de “cashflow” zal een beslissing tot het in exploitatie nemen van een gebied ondersteunen.

In de periode 2010-2018 zijn forse maatregelen getroffen om de risico’s van de grondexploitatie te dekken. Deze maatregelen betroffen:

- Het vormen van een voorziening afwaardering boekwaarden voor het dekken van het verschil tussen de boekwaarde en actuele marktwaarde;
- Het vormen van een voorziening voor te verwachten verliezen.

Om de risico’s zoveel mogelijk beheersbaar te houden worden, daar waar noodzakelijk, driemaal per jaar de grondexploitatieberekeningen van de diverse exploitaties bijgesteld. Eventuele verliezen worden hiermee tijdig inzichtelijk gemaakt waardoor passende maatregelen kunnen worden getroffen. Voor 2019 zijn geen verliezen voorzien.

Indien er sprake is van (tussentijdse) winsten in de grondexploitatie, dan komen deze over het algemeen tot uitdrukking in het jaarrekeningresultaat. Veelal worden de batige saldi uit grondexploitatie tussentijds reeds toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitaties.

In het BBV (notitie grondexploitatie) zijn ook regels vastgelegd over de wijze van winstnemingen. In deze notitie is aangegeven dat bij tussentijdse winstnemingen de percentage of completion methode (POC) dient te worden gevolgd: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Er bestaat voldoende zekerheid om winst te nemen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:
1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd.

De tussentijdse winst die wordt genomen is het saldo van de negatieve boekwaarde minus de nog te maken geraamde kosten in de grondexploitatie. In 2019 zijn volgens deze methode de volgende (tussentijdse) winsten genomen:

Winstuitnames	geraamde winstuitname	gerealiseerde winstuitname	saldo
Plan Kerkeneind Casteren	0,-	32.000,- V	32.000,- V
Beemd paardensportterrein	212.000,- V	172.000,- V	40.000,- N
Totaal (tussentijdse) winstuitname	212.000,- V	204.000,- V	8.000,- N

De gerealiseerde winstuitname van lopende grondexploitatie is conform de raming gerealiseerd op basis van de POC-methode.

Voor de fiscale winst wordt verwezen naar § 3.4. Voor grondexploitaties is een fiscale openingsbalans op basis van de toekomstige kasstromen van de BBV-grondexploitaties opgesteld, exclusief eventuele rentebedragen over het eigen vermogen. Het opstellen van de openingsbalans betekent dat met het verleden (via de fiscale boekwaarde) wordt afgerekend. Dat verklaart het grote verschil met de (tussentijdse) commerciële en fiscale winst.

Alle plannen zijn tenminste kostendekkend. Zodat er geen voorziening voor voorziene tekorten gevormd behoeft te worden.

4.7.9 Lopende exploitaties en ontwikkelingen

Per 1 januari 2016 zijn de BBV bepalingen en richtlijnen met betrekking tot grondexploitatie in werking getreden. Een belangrijke wijziging die is doorgevoerd is de administratieve scheiding tussen actief en faciliterend grondbeleid. De richtlijnen per 1 januari 2016 gaan uit van een driedeling:
1. Bouwgronden in exploitatie;
2. Materiele vaste activa;
3. Faciliterend grondbeleid.

a.d. 1: Bouwgronden in exploitatie (BIE)

Jaarlijks geven wij, in het kader van de jaarrekening, een toelichting op de financiële positie van de “grondexploitatie-activiteiten” per 31 december van het afgesloten boekjaar. Dit gebeurt op basis van de meest actuele grondexploitatieberekeningen van de complexen en de tot deze datum gerealiseerde inkomsten en uitgaven. Tevens is rekening gehouden met de wijzigingen in de regelgeving. De belangrijkste wijzigingen met betrekking tot de BIE’s zijn:
1. Het startpunt van Bouwgrond in exploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex. Vanaf dat moment kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans (zie strategische gronden).
2. Richttermijn van duur grondexploitatie wordt 10 jaar en hier kan alleen goed gemotiveerd van worden afgeweken.
3. Bij kostentoerekening wordt het verplicht aan te sluiten op de kostenverhaalsmogelijkheden benoemd in de Wet ruimtelijke ordening.
4. De toegestane rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties moet worden gebaseerd op daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen en wordt bepaald als het gewogen gemiddelde van de totale leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen indien niet is gekozen voor projectfinanciering.

5. De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van een verliesvoorziening van negatieve grondexploitaties is gelijk aan het maximale streefpercentage van de Europese Centrale Bank (2%).
6. De presentatie van de te verwachten resultaten in de paragraaf grondbeleid dient te gebeuren tegen de nominale waarde.
7. Het treffen van een afboeking of een voorziening gebeurt bij een geprognosticeerd verlies direct ter grootte van het volledige verlies.
8. Definitie Bouwgrond in exploitatie (BIE) is als volgt opgenomen in BBV: Gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd.

In 2019 zijn in exploitatie de volgende plannen (met daarachter vermeld de geschatte einddatum):

- Latestraat/de Lei	(2020)	- Locatie oude sporthal	(2021)
- Kerkeneind	(2026)	- Akkerstraat	(2028)
- Beemd	(2022)	- Beemd/Paardensport	(2023)
- Hoeve 11 en 13	(2023)		

In onderstaand overzicht is het verloop van de grondexploitatie 2019 weergegeven.

verloop in exploitatie genomen bouwgronden (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	overheve-ling vanuit (IM)MVA	vermeer-deringen	vermin-deringen	winst-uitname	boek-waarde 31-12-2019	voorzie-ning	balans-waarde 31-12-2019
-bp Akkerstraat Hoogeloon		1.263	182			1.445		1.445
-bp Beemd	-105					-105		-105
-Beemd / paardensportterrein	553		10	627	172	108		108
-bp Latestraat/de Lei	-56		5			-51		-51
-locatie Kerkeneind	1.477		53	278	32	1.284		1.284
-locatie oude sporthal	174		70			244		244
-Hoeve 11 en 13 Netersel	217		128			345		345
totaal	**2.260**	**1.263**	**448**	**905**	**204**	**3.270**		**3.270**

Van bovengenoemde complexen zijn de grondexploitaties vastgesteld. De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van december 2019 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Hieronder is een toelichting per grondexploitatie:

😐 Akkerstraat: BIE

In 2019 zijn alle voorbereidende werkzaamheden verricht om tot vaststelling van een bestemmingsplan en exploitatieplan te komen. Op 19 december 2019 is het bestemmingsplan Akkerstraat Hoogeloon door de raad vastgesteld. Gelijktijdig met de vaststelling van het bestemmingsplan is er een exploitatieplan vastgesteld, conform de wettelijke eisen. De voorbereidingskosten bedragen circa € 107.000,- (advieskosten bestemmingsplan/exploitatieplan, onderzoeken en voorbereidende werkzaamheden bouw- en woonrijp maken). Eveneens is er voor € 75.000,- aan plankosten en rentekosten gemaakt.

In 2020 wordt het plan bouwrijp gemaakt en een start gemaakt met de verkoop van de kavels. Het bouwrijp maken is al aanbesteed voor € 514.000,-. De verwachting is dat er voor € 1.300.000,- aan grond verkocht wordt het eerste jaar. Het plan loopt daarna nog verschillende jaren door en de verkopen zijn ook verdeeld over die jaren. Het woonrijp is zover mogelijk naar achteren gezet, om eerst voldoende opbrengsten te genereren en dan pas weer uitgaven te doen.

We hebben een exploitatieplan opgesteld wat voor de eigenaren die aan het plangebied grenzen de mogelijkheid biedt om een woning(en) in de achtertuin te bouwen. Indien zij een omgevingsvergunning aanvragen voor de bouw van de woning moeten zij, conform de wet, een exploitatiebijdrage betalen aan de gemeente. Nu is begroot dat deze opbrengsten circa € 1.766.000,- bedragen. Er zit een risico in dat deze opbrengsten niet in zijn geheel gerealiseerd worden, omdat de eigenaren niet verplicht zijn om een woning in hun achtertuin te bouwen.

De verwachting is dat het plan t.z.t. met een batig exploitatieresultaat afgesloten kan worden.

De Beemd: BIE

In plan Beemd zijn in 2019 niets noemenswaardig gebeurd. Voor de komende jaren staat alleen nog wat woonrijp maken en plankosten op de planning. Per saldo kan er aan het einde van de grondexploitatie naar verwachting noch winst noch verlies genomen worden. De risico's worden laag ingeschat.

De Beemd/Paardensportterrein: BIE

In plan Beemd/Paardensportterrein zijn in 2019 twee bedrijfskavel verkocht en gepasseerd á € 627.000,- en zijn er kosten gemaakt ad € 10.000,-. Eveneens is er voor € 172.000,- tussentijds winst genomen in 2019. Voor de komende jaren staan de verkoop van de overige kavels op de planning. Eveneens worden er openbare parkeerplaatsen aangelegd om de parkeerdruk in de omgeving te verlagen. De risico's worden laag ingeschat.

Locatie Oude Sporthal: BIE

In 2019 is het bestemmingsplan locatie Oude Sporthal onherroepelijk geworden. Hierna zijn 5 partijen benaderd om middels een marktselectie een bieding op de gronden inclusief stedenbouwkundig plan en alle kosten voor het bouw- en woonrijp maken te presenteren. Het gekozen plan had de meeste punten qua prijs/kwaliteit. Inmiddels is met deze partij een koopovereenkomst gesloten.

In 2019 is zijn er voor circa € 70.000,- kosten gemaakt voor de begeleiding van de marktselectie en gas-elektra- en waterverbruik van de leegstaande (anti-kraak verhuurd) sporthal. Komend jaar vindt de overdracht van de gronden á € 688.000,- plaats. De risico's worden laag ingeschat.

Latestraat: BIE

In plan Latestraat is in 2019 niets noemenswaardig gebeurd. Voor komend jaar staat het laatste gedeelte woonrijp maken op de planning. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

Kerkeneind: BIE

In plan Kerkeneind is er in 2019 voor € 278.000,- aan gronden verkocht. Verder is er weer een gedeelte van het plan woonrijp gemaakt voor € 23.000,-. Eveneens is er voor € 30.000,- aan plankosten en rentekosten gemaakt en € 32.000,- tussentijds winst genomen.

Het plan loopt nog verschillende jaren (de verwachting is een jaar of 7) door, zodoende zijn overige opbrengsten naar rato verdeeld over de jaren en de kosten (woonrijp) zoveel mogelijk naar achteren geschoven. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

Hoeve 11-13 te Netersel: BIE

In plan Hoeve 11-13 is in 2019 is het laatste gedeelte van het plan woonrijp gemaakt. Komend jaar wordt gestart met de verkoop van fase 2. Aangezien het gehele plan al woonrijp is gemaakt hebben we rekening met eventuele herstelwerkzaamheden (€ 50.000,-). De verwachting is dat de kavels uit fase 2, 10 stuks, in 2020/2021 verkocht zijn. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

In onderstaand overzicht wordt de prognose van de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten weergegeven:

prognose in exploitatie genomen bouwgronden (x € 1.000,-)	balans-waarde 31-12-2019	geraamde nog te kosten	geraamde nog te realiseren opbrengsten	geraamd resultaat (nominale waarde)
-bp Akkerstraat Hoogeloon	1.445	2.972	4.891	-474
-bp Beemd	-105	105		
-Beemd / paardensportterrein	108	280	788	-400
-bp Latestraat/de Lei	-51	47		-4
-locatie Kerkeneind	1.284	542	1.840	-14
-locatie oude sporthal	244	99	688	-345
-Hoeve 11 en 13 Netersel	345	80	427	-2
totaal	**3.270**	**4.125**	**8.634**	**-1.239**

Om een project te kunnen realiseren moeten er investeringen worden gedaan en opbrengsten worden gegenereerd. Elk jaar worden de exploitatieplannen geactualiseerd. Verwacht wordt dat er per 1 januari 2020 nog € 4,125 miljoen moet worden geïnvesteerd en voor € 8.634 miljoen aan opbrengsten moet worden gegenereerd. Het verwachte positief eindresultaat bedraagt daarmee € 1,239 miljoen.
De geprognosticeerde eindresultaat van de grondexploitatie geschiedt tegen eindwaarde. Voor de aannames die ten grondslag liggen aan de prognoses van het eindresultaat van de grondexploitaties, zoals rente,

fasering, gehanteerde kosten- en opbrengstenontwikkeling (art 52 lid 3 BBV nieuw) wordt verwezen naar de hiervoor weergegeven parameters. In de toelichting op de balans § 5.3.1 worden de plannen ook nader toegelicht.

a.d 2: Materiële vaste activa
Gronden die in de toekomst getransformeerd gaan worden naar bouwrijpe grond maar waarvoor nog geen grondexploitatiebegroting is vastgesteld zijn als materiële vaste activa aangemerkt en verantwoord. Het gaat hierbij om plannen waarvan de gemeente het grondbezit heeft.

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop van deze activa weergegeven:

Complex bedragen x € 1.000,-	boek-waarde 31-12-2018	overheve-ling naar voorraad	vermeerde-ringen	vermin-de-ringen	boek-waarde 31-12-2019	voorzie-ning	balans-waarde 31-12-2019
Kerkstraat Casteren	515				515		515
Akkerstraat Hoogeloon	1.047	-1.047					
Egyptische Poort	928				928		928
Strategische aankopen							
Totaal	**2.490**	**-1.047**			**1.443**		**1.443**

Omdat er nog geen raadsbesluit is met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex (inclusief grondexploitatiebegroting) mogen geen kosten, zoals rente, worden bijgeschreven.

Locatie Kerkstraat Casteren
Voor plan Kerkstraat zijn in 2019 geen noemenswaardige uitgaven/inkomsten c.q. bestemmingsplanprocedure uitgevoerd. De verwachting is dat in 2020 een bestemmingsplanprocedure in gang wordt gezet om te komen tot woningbouw op deze locatie. De gemaakte (voorbereidings)kosten zullen we t.z.t. verdisconteren in de exploitatieopzet.

Akkerstraat Hoogeloon
De geactiveerde (voorbereidings)kosten zijn overgebracht naar de bouwgronden in exploitatie.

Egyptische Poort
In de raadsvergadering van 9 november 2017 heeft uw raad onder meer besloten dat de historische voorbereidings- en ontwikkelkosten van het project Egyptische Poort niet op het nieuwe project mogen drukken. Er moet met een “schone lei” begonnen worden. Alleen de uitgaven en investeringen die gedaan zijn en worden vanaf de start van het nieuwe plan moeten uit de (toekomstige) opbrengsten van het plan terugverdiend worden. In het beoogde plan zal de focus meer liggen bij de realisatie van maatschappelijke en recreatieve functies. Aanvullend hierop is in het raadsprogramma vastgelegd dat financieel gezien gekozen wordt voor een kostenneutrale realisatie, waaronder wordt verstaan dat alle uitgaven en investeringen die de gemeente na beëindiging van de overeenkomst met Ballast Nedam in het gebied heeft gedaan minimaal terugverdiend moeten worden.

In 2019 zijn de voorbereidingen van dit plan gecontinueerd, dit heeft nog niet geleid tot een uitgewerkt plan. De verwachting is dat in 2020 de vervolgstappen gezet gaan worden voor de ontwikkeling van de Egyptische Poort.

Strategische aankopen
Volgens de Nota Grondbeleid 2019 wordt er jaarlijks een budget beschikbaar gesteld voor grondaankopen die vallen onder de noemer anticiperende verwervingen. Jaarlijks bij de begrotingsbehandeling wordt de hoogte van het krediet geactualiseerd. In 2019 bedroeg dit krediet € 1.000.000,-. De hoogte van dit krediet is zo globaal mogelijk gehouden zodat daaruit door potentiële contractpartijen niet kan worden geconcludeerd wat per transactie de onderhandelingsruimte van de gemeente is. Er zijn in de meeste kernen voldoende ontwikkellocaties die kunnen voorzien in de woningbouwbehoefte voor de korte en middellange termijn. Mocht het college voornemens zijn een grondaankoop te doen die hoger is dan € 1.000.000,- dan zal deze eerst aan de raad worden voorgelegd ter goedkeuring. In 2019 hebben zich geen anticiperende verwervingen voorgedaan. De anticiperende aankoop van grond voor plan Akkerstraat hebben wij verantwoord onder de materiële vaste activa.

Toekomstige (in voorbereiding zijnde) grondexploitaties
In de gemeente Bladel zijn naast de lopende grondexploitaties ook nog plannen/projecten in voorbereiding. Het gaat hierbij om plannen waarvan de gemeente het grondbezit heeft of om plannen in het kader van faciliterend grondbeleid, waarbij kosten verhaald kunnen worden op derden. Bij grondbezit worden de kosten, tot

aan vaststelling van het bestemmingsplan, geclassificeerd als materiële vaste activa (“strategische gronden”). Kosten die de gemeente maakt in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen verhalen op derden, worden voortaan als vordering op de gemeentelijke balans geclassificeerd. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst.
De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro en
- de kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat en
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Het betreffen vooralsnog de volgende plannen:

Complex bedragen x € 1.000,-	boek-waarde 31-12-2018	overheveling naar voorraad	vermeerderingen	verminderingen	boek-waarde 31-12-2019	voorziening	balans-waarde 31-12-2019
Kerkstraat Casteren			14		14		14
Akkerstraat Hoogeloon	216	-216					
Egyptische Poort	140		114		254		254
Totaal	**356**	**-216**	**128**		**268**		**268**

Verwezen wordt naar de toelichting hiervoor.

Doorontwikkeling plan Kempenland

Een verdere ontwikkeling van plan Kempenland stagneert. De stagenering komt vanwege het feit dat de grondeigenaren binnen dit plangebied geen directe passende ontwikkelingsmogelijkheden zien. Verder wordt nagegaan op welke wijze een verbinding wenselijk is tussen dit plangebied en het gebied Egyptische Poort. Om deze redenen wordt een planherziening vervaardigd die een flexibel karakter heeft. De invulling van dit plan moet passen binnen de volkshuisvestingseisen zoals deze zijn vastgelegd in de Woonvisie. De kosten verbonden aan deze planherziening zullen via het sluiten van een anterieure overeenkomst, voor zover mogelijk, worden verhaald op de eigenaren.

De Biezen fase 2

In 2019 is de woningstichting en diverse particulieren eigenaren gestart met de bouw voor 23 sociale woningen en 4 particuliere woningen. In 2020 gaan we bekijken of fase 2.2 van dit plan van de grond kan komen. Er is namelijk voldoende behoefte binnen de gemeente voor de afname van deze woningen. De gemeente heeft hier geen grondbezit, maar is in goed overleg met de woningstichting om dit plan vorm te geven. Gedacht wordt ook aan kavels voor CPO. De kosten worden verhaald middels een te sluiten anterieure overeenkomst.

a.d.3: Faciliterend grondbeleid

Bij gronden die in bezit zijn van een private partij waarbij deze grond wordt ontwikkeld door deze private partij is er sprake van faciliterend grondbeleid. De gemeente treedt in deze gevallen op als overheid die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is.

De voorbereidingskosten van faciliterend grondbeleid mogen maximaal 5 jaar als overlopend actief blijven staan. Na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt t.l.v. het jaarresultaat.

Bij voorbereidingskosten moet worden gedacht aan:

- onderzoekskosten voor de ruimtelijke onderbouwing zoals bodem, lucht en archeologie;
- advieskosten voor inhuur deskundigheid; denk daarbij aan juridische adviezen, fiscale adviezen, planeconomische aspecten;
- opstellen van bestemmingsplannen;
- projectleiding;
- communicatie etc.

Kosten die de gemeente maakt in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen verhalen op derden, worden voortaan als vordering op de gemeentelijke balans geclassificeerd. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst.

4.7.11 Samenvatting totale grondexploitatie-activiteiten

De boekwaarde van de lopende grondexploitatie activiteiten is in het afgelopen jaar per saldo met € 1.018.000,- toegenomen tot € 3.270.000,- en nader gespecificeerd als volgt:

Boekwaarde per 1 januari 2019		2.260.000
bij: Vermeerderingen 2019:		
- van (im)materiële vaste activa	1.263.000	
- bouw en woonrijpmaken	162.000	
- overige verkoopkosten	11.000	
- plankosten	36.000	
- apparaatskosten	105.000	
- rente	41.000	
- overige vermeerderingen	93.000	
		1.711.000
af: Verminderingen 2019:		
- opbrengst verkopen	905.000	
- overige inkomsten	0	
- aanwending voorziening tekorten	0	
- tussentijdse winstuitnames	-204.000	
		701.000
Boekwaarde per 31 december 2019		3.270.000

Voor de rentetoerekening aan de grondexploitatie zijn wij voor de plannen in exploitatie uitgegaan van een rentepercentage van 1,246%. Van de verkopen (van de nu nog actieve plannen) is onderstaand in een grafiek weergegeven hoe de opbrengst zich in de achterliggende 10 jaren heeft gemanifesteerd:

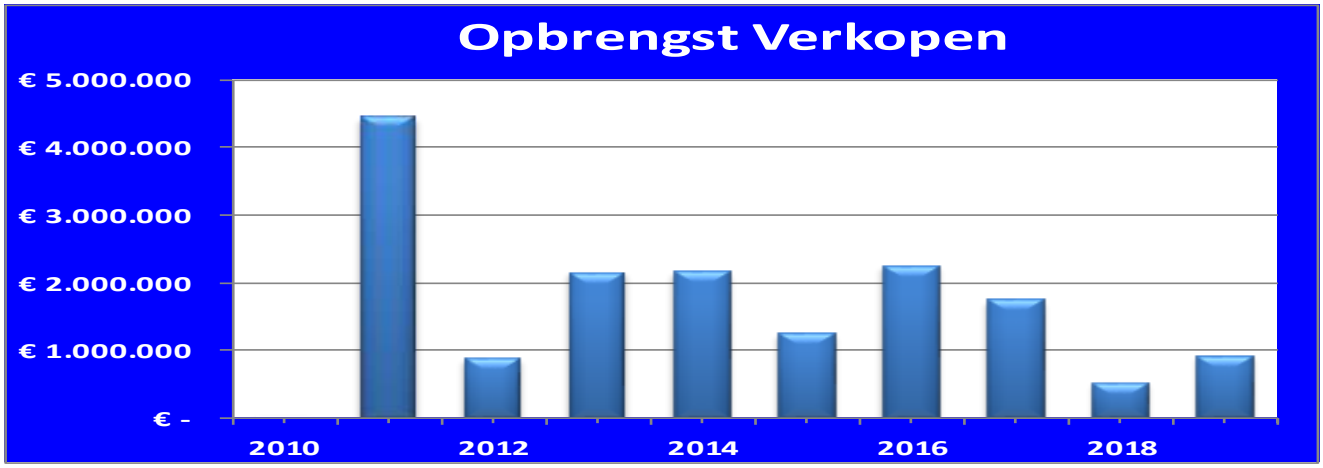

4.7.12 Algemene reserve grondexploitaties

Op basis van artikel 16 van het BBV moeten de beleidsuitgangspunten omtrent de algemene reserve grondexploitatie in relatie tot de risico's van de grondzaken toegelicht worden.

Voor het berekenen van de benodigde hoogte van het weerstandsvermogen middels het kwantificeren van de risico's gebruiken we op grond van de vastgestelde grondnota 2019 de veelgebruikte IFLO-methode[3]. Volgens deze methode wordt het weerstandvermogen berekend aan de hand van een % van het geïnvesteerd vermogen en een % van de nog te realiseren opbrengsten. Met het hanteren van een percentage van 5% van het geïnvesteerd vermogen en 5% van de nog te realiseren opbrengsten is ons inziens een toereikende omvang opgenomen. De IFLO-methode zelf gaat uit van 10%. Op basis van ervaringen uit het verleden is een percentage van 5% voldoende, gelet op het relatief laag geïnvesteerd vermogen. Het risicobedrag dat wordt bepaald middels de zogenaamde IFLO-methode wordt gezien als de (onder)grens van het benodigde weerstandvermogen.

De financiële positie (op langere termijn) van grondexploitaties moet worden beoordeeld vanuit de som van de gerealiseerde en nog te realiseren opbrengsten in relatie tot de aanwezige risico's bij de grondexploitatie. Deze norm toegepast op de Bladelse situatie resulteert in het volgende bedrag voor 2019:

[3] IFLO staat voor: Inspectie Financiën Lagere Overheden.

5% van de netto boekwaarde (na aftrek voorziening) ad € 3,278 miljoen	€ 164.000,-
5% van de nog te realiseren opbrengsten ad € 8,633 miljoen	431.000,-
Totaal benodigd weerstandsvermogen grondexploitaties	€ 595.000,-

De omvang bedraagt echter € 286.000,- zodat de reserve per saldo tot een bedrag van € 309.000,- extra aangevuld moet worden. Wij stellen voor om deze aanvulling via resultaatbestemming extra toe te voegen aan de algemene reserve grondexploitatie.

4.8 Verbonden partijen

4.8.1 Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente Bladel zowel een bestuurlijke als een financiele (risicodragende) band heeft. Verbonden partijen ontwikkelen beleid of voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard blijft de gemeente beleidsmatig verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de thema's/hoofdtaakvelden.
Onder *bestuurlijk belang* wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het *financiële belang* is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

4.8.2 Visie op verbonden partijen

Bladel heeft een positieve grondhouding ten opzichte van samenwerking: regionaal of nog breder. Indien zich de gelegenheid voordoet om middels samenwerkingsverband of andere verbondenheid, op doelmatiger en doeltreffender wijze doelstellingen te realiseren, dan zullen de deelname mogelijkheden altijd onderzocht worden. Samenwerking kan (soms) de kwaliteit en continuïteit beter waarborgen. Er zijn drie redenen waarom gemeenten met elkaar samenwerken in de vorm van een verbonden partij:

- Vanwege het grensoverschrijdend karakter van de problematiek;
- Om efficiëncyvoordelen te behalen;
- Vanwege een wettelijke plicht tot samenwerking.

De samenwerking kan vormgegeven worden door een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke aanpak. Het privaatrecht biedt verschillende mogelijkheden: de oprichting van een vereniging, een stichting, een NV of een BV. De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek zijn op deze samenwerking van toepassing. Als wordt gekozen voor samenwerking op grond van het publiekrecht geldt het regime van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Op basis van het BBV moet jaarlijks inzicht worden geboden in:

- Het doel (het openbaar belang);
- Het bestuurlijk en het financieel belang;
- De ontwikkelingen (beëindiging, wijzigingen of problemen bij bestaande verbonden partijen).

In onderstaand overzicht worden de verbonden partijen nader toegelicht. We geven hierin ook aan met welke hoofdtaakvelden de verbonden partijen relatie hebben.

Kaderstellende en controlerende rol raad

De verbonden partijen ontwikkelen beleid of voeren beleid uit voor de gemeente. Beleidsmatig blijft de gemeente uiteraard verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De verbonden partijen zijn onderverdeeld in publiekrechtelijke en privaatrechtelijke partijen. Monitoren en toezicht houden doen we enerzijds door bestuurlijke vertegenwoordiging in diverse overlegstructuren, anderzijds door de raad jaarstukken aan te bieden waarop zij haar zienswijze kan baseren. Partijen met een publiekrechtelijk karakter hebben hun eigen P&C cyclus. Bij de behandeling van de begrotingen en jaarrekeningen van de verbonden partijen neemt de gemeenteraad haar kaderstellende en controlerende taak.

In onderstaand overzicht worden de verbonden partijen nader toegelicht. Bij het onderdeel "financieel belang" wordt de omvang van het eigen en vreemd vermogen per begin en eind 2019 weergegeven.

4.8.3 Gemeenschappelijke regelingen / Stichtingen

Naam: Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)
Vestigingsplaats: Eindhoven (samenwerking 21 regio-gemeenten)

Openbaar belang:	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.		
Bestuurlijk belang:	Gezien de wettelijke taken van burgemeesters op deze terreinen is ervoor gekozen alleen vertegenwoordiging van burgemeesters in het bestuur toe te staan.		
Relatie hoofdtaakveld:	Veiligheid		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	7.391.000,-	6.887.000,-
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	42.791.000,-	39.485.000,-
	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	773.000,-	647.000,-
	Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	1.141.000,-	1.175.000,-

Ontwikkelingen:

<u>Onderzoek naar rechtspositie brandweervrijwilliger</u>

Het Veiligheidsberaad, het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) en de Brandweerkamer onderzoeken op welke wijze de brandweerorganisatie opnieuw kan worden vormgegeven, op zo'n manier dat er nadrukkelijk en fundamenteel verschil is tussen vrijwilligers en beroepskrachten. Dat is namelijk nodig vanuit juridisch oogpunt. In landelijk verband wordt bekeken hoe de brandweer hieraan invulling kan geven. Rond de zomer van 2020 moet hierin meer duidelijk worden vanuit Brandweer Nederland.

<u>Regionale wervingscampagne voor brandweervrijwilligers</u>

De verwachting is niet dat er op korte termijn een uniform en helder plan voor handen is om het vraagstuk over de rechtspositie en taakinvulling van vrijwilligers op te lossen. In onze regio wordt wel een urgent probleem van een naderend te kort aan vrijwilligers bij diverse gemeenten ervaren. Om die reden is bewust ingezet op het interesseren van nieuwe aspirant brandweervrijwilligers.

<u>Evaluatie Wet veiligheidsregio's</u>

In de zomer van 2019 heeft de ministerraad heeft ingestemd met de instelling van de Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's (Wvr). De evaluatiecommissie heeft tot taak de doeltreffendheid en de effecten van de Wvr en onderliggende regelgeving in de praktijk te onderzoeken en daarbij ook te bezien of de huidige wet bruikbaar is in het licht van actuele en toekomstige dreigingen, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de crisisbeheersing. De evaluatiecommissie start in 2020 met het onderzoek en zal het onderzoeksrapport eind van dat jaar opleveren aan de minister.

<u>Regionaal beleidsplan en visie 2025</u>

Het regionaal beleidsplan kent diverse wettelijke onderdelen (artikel 14 Wvr). Deze technische items zijn in 2019 uitgewerkt en in december door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Beleidsmatig gaf het bestuur, samen met directie en netwerkpartners, de belangrijkste kaders voor de koers richting 2025. In maart 2020 bespreekt het bestuur de uitwerking van de beleidsmatige lange termijn koers van de organisatie. Aansluitend vinden in het voorjaar ook de gesprekken met de gemeenteraden plaats over de koers.

<u>Meldkamer Oost Brabant</u>

In januari 2018 werden de meldkamers van veiligheidsregio's Brabant-Zuidoost en Brabant-Noord formeel samengevoegd tot Meldkamer Oost-Brabant (MKOB). De meldkamers van de brandweer, de RAV, en de politieverhuisden in april 2019 definitief naar Den Bosch. Hiermee loopt MKOB voorop in het land, de meldkamers in heel Nederland worden nu klaargemaakt voor de toekomst. Voor de buitenwereld is er niets veranderd. De 24/7 bereikbaarheid en dienstverlening zijn hetzelfde gebleven.

Risico's: De omvang van de algemene reserve sluit aan bij het gewenste weerstandsvermogen op basis van de analyse van de risico's.

Naam:	Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)		
Vestigingsplaats:	Eindhoven (samenwerking 21 regiogemeenten)		
Openbaar belang:	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.		
Relatie hoofdtaakveld:	Volksgezondheid en milieu		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	2.830.000,-	2.864.000,-
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	12.663.000,-	13.345.000,-

	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	-/- 16.000,-	213.0000,-
	Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	339.000,-	345.000,-

Ontwikkelingen: De belangrijkste ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft gekregen in 2019 zijn:
- Implementatie van een nieuw paraatheid- en spreidingsplan ambulancezorg;
- Het borgen van publieke gezondheid in de omgevingsvisies en omgevingsplannen van gemeenten;
- Programmatische aanpak voor preventie van suïcide- en depressie;
- Extra inzet gezondheidspreventie voor vluchtelingen;
- Optimaal inzetten van Jeugdgezondheidszorg (JGZ) als collectieve basisvoorziening in de jeugdzorgketen en in het sociale domein;
- Tekorten op de arbeidsmarkt van verpleegkundigen en artsen;
- Implementatie van het Lean gedachtengoed (continu verbeteren) binnen de GGD;
- Uitvoeren van de bestuursopdracht die aan de GGD is gegeven(incl. het onderzoek naar het inbesteden van JGZ 0 -4 bij de GGD).

Risico's: Om risico's te beheersen wordt jaarlijks een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld door de GGD. Daarnaast wordt een actief risicomanagement ontwikkeld. In de ontwerp-jaarrekening worden de risico's gekwantificeerd. Ons aandeel hierin bedraagt ca € 51.000,-.

Naam: Kempisch Bedrijvenpark
Vestigingsplaats: Bladel (samenwerking 4 Kempengemeenten)
Openbaar belang: Het ontwikkelen en realiseren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar bedrijvenpark gelegen binnen het rechtsgebied, binnen de door het bevoegd gezag te stellen ruimtelijke en andere publiekrechtelijke randvoorwaarden en met inachtneming van de nader te formuleren sectorale doelstellingen en uitgangspunten.
Bestuurlijk belang: De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.
Relatie hoofdtaakveld: Economie

Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	8.736.000,-	10.588.000,-
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	40.751.000,-	36.922.000,-
	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	nvt	nvt
	Gemeentelijke bijdrage 2019	0,-	0,-

De betrokkenen participeren risicodragend in de realisatie van het plan. Eventuele verliezen of winsten worden gelijkelijk door de gemeenten gedragen of over de deelnemende gemeenten verdeeld. Actuele grondexploitatieberekeningen tonen aan dat een sluitende exploitatie mogelijk is.

Ontwikkelingen: In 2019 is de uitgifte van bouwkavels op het KBP voortgezet. Inmiddels is 61% van de gronden verkocht en geleverd en 7% is gereserveerd en nog 32% is beschikbaar. Voor de ontwikkeling van de eerste fase en de tweede fase van de woonkavels (in totaal 30 kavels) is een overeenkomst gesloten met een ontwikkelaar. De eerste 14 kavels zijn verkocht. De verkoop van de volgende fase start in 2020.

Risico's: Het tempo van de uitgifte heeft invloed op het eindresultaat van de exploitatie. Indien het breakevenpoint nog niet is bereikt, heeft dit een grotere impact op het resultaat, omdat de financieringslasten langer doorlopen. Er worden jaarlijks diverse scenario's qua uitgiftetempo uitgewerkt. Deze eindigen allen met een positief saldo. De overige risico's zijn beperkter in omvang en worden nader toegelicht in de jaarrekening van het KBP.

Naam: Samenwerking Kempengemeenten
Vestigingsplaats: Reusel (samenwerking 5 Kempengemeenten)
Openbaar belang: De SK behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van: informatie en communicatie technologie (SSC); Werk inkomen en zorg (ISD), Personeelszaken (P&O), Jeugdhulp en Veiligheid, Handhaving en Toezicht (VTH).
Bestuurlijk belang: De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.
Relatie hoofdtaakveld: Overhead, Sociaal domein en VHROSV

Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	423.000,-	315.000,-
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	8.490.000,-	7.226.000,-
	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	373.000,-	315.000,-
	Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	4.628.000,-	4.780.000,-

Ontwikkelingen: In 2019 is een deel van de ISD De Kempen onder gebracht worden bij KempenPlus.
Risico's: De Kempengemeenten hebben een strategische oriëntatie op de regionale samenwerking in gang gezet, welke een vervolg krijgt in de komende jaren. Daardoor is er

op dit moment onzekerheid over de ontwikkeling van de samenwerking, die ook voor de SK onzekerheden en risico's met zich brengt. Dat geldt ook voor de formatie-uitbreiding die opgenomen werd in de begrotingswijziging 2019. Daarbij is het op voorhand niet zeker dat de maatregelen die nu genomen worden later passen in de vorm van samenwerking waarvoor gemeenten uiteindelijk gaan kiezen. Het risico is het mogelijk ontstaan van frictiekosten bij aanpassing van het samenwerkingsverband.
Als gevolg van de overdracht van taken van de voormalige ISD zijn reorganisatiekosten ontstaan waarvan de financiële gevolgen niet bekend zijn. De loonkosten van deze medewerkers worden zoveel als mogelijk gecompenseerd door baten van derden.
Risico's bij SSC blijven mogelijke investeringen in de komende jaren met een verplicht karakter. Een verplichting kan ontstaan door extra eisen die het Rijk stelt c.q. nieuwe wetgeving waar gemeenten aan moeten voldoen. Een verplicht karakter van investeringen kan ook ontstaan waar softwareleveranciers updates van applicaties doorvoeren.
De effecten van de Omgevingswet voor de deelnemende gemeenten zijn op dit moment nog niet bekend. Daarom wordt de invoering van deze wet ook als risico aangeduid voor VTH.

Naam:	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant		
Vestigingsplaats:	Eindhoven (samenwerking 21 regiogemeenten en provincie)		
Openbaar belang:	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.		
Relatie hoofdtaakveld:	Veiligheid en VHROSV		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	1.515.000,-	2.429.000,-
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	4.254.000,-	3.437.000,-
	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	0,-	915.000,-
	Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	206.000,-	326.000,-
Ontwikkelingen:	- De uitvoering van de basistaken door de ODZOB en de procescriteria vinden hun oorsprong in het Bor (Besluit Omgevingsrecht). Deelnemers en de ODZOB zullen samen op diverse terreinen regionaal uitvoeringsbeleid dienen vast te stellen. Het ROK (Regionaal Operationeel Kader) handhaving en toezicht en het ROK vergunningverlening zijn inmiddels vastgesteld door het Algemeen Bestuur (AB). De volgende stap is om de implementatie van het ROK nu concreet vorm te geven. - De Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2021 in werking treedt, betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving, die ziet op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De herziening heeft een grote impact op de manier van werken, de cultuur, het juridisch en technisch instrumentarium en heeft grote gevolgen voor de bevoegde gezagen en organisaties die bij de wet betrokken zijn. De herziening vraagt om regionale afstemming en samenwerking. De ODZOB bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet samen met de deelnemers van de GR en de andere betrokken partners, waaronder de Metropoolregio Eindhoven (MRE), GGD en VRBZO. Onder de Omgevingswet worden gemeenten verplicht om 'omgevingswaarden' te monitoren. Om aan deze verplichting inhoud te geven is de ODZOB betrokken bij het samen met de gemeenten opzetten van een regionaal meetnet luchtkwaliteit. - De noodzaak om informatie uit te wisselen en te delen wordt steeds groter en ontwikkelingen zoals de Omgevingswet dwingen ons om de VTH-informatievoorziening te standaardiseren, processen op elkaar af te stemmen en aan te sluiten op de landelijke voorzieningen. ODZOB heeft daarom een aanbestedingstraject opgestart voor een VTH-applicatie samen met de deelnemers en enkele ketenpartners. - In april 2016 is het Klimaatakkoord van Parijs getekend om daarmee de mondiale temperatuurstijging te beperken. Uitwerking vindt in Nederland plaats in de nieuwe Klimaatwet en het Klimaatakkoord. Beide zullen belangrijke invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB, onder andere door toezicht op energiebesparing bij controles en door invulling te geven aan de uitvoering van de RES (regionale energie strategie). - Brabant wil tot de meest innovatieve, duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa behoren. Daarbij ligt de focus op innovatie, sluiten van kringlopen, leveren van		

een toegevoegde waarde en hierdoor versterking van de economische positie van de agrofoodsector. Met respect voor de leefomgeving (natuur en milieu én voor gezondheid) en welzijn van dieren. Een toekomstbestendige veehouderij zal moeten innoveren, moderniseren en verduurzamen. Er wordt ingezet op een versnelling naar een zorgvuldige duurzame veehouderij via een aantal maatregelen die de taskforce transitie veehouderij heeft voorgesteld. Ook de stikstofproblematiek die is ontstaan door de RvS uitspraak zal de nodige impact hebben op de inzet van de ODZOB.
- Ook op het gebied van bodem zijn ontwikkelingen gaande die zeker invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB. Zo gaat met de inwerkingtreding van de Omgevingswet een deel van de bevoegdheden die nu bij de provincie liggen over naar de gemeenten. De landelijke

Risico's: In de jaarrekening 2019 van ODZOB zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's € 1.408.000,- bedraagt. De belangrijkste risico's zijn:
- De door de gemeenten en provincies ingezette bezuinigingen die leiden tot omzetdaling;
- Mutaties van werk door bijv. taken Wbb / deregulering / lokaal beleid t.b.v. Omgevingswet
- Het verlies van takenpakket aan kleine samenwerkingsverbanden en andere concurrenten;
- Het niet realiseren van doelstellingen efficiency, standaardisatie, uitvoeringsbeleid en uniformiteit;
- Kosten ontwikkelingen ICT voorzieningen.

Van bovengenoemde risico's betreft € 136.000,- het risico op verlaging van baten als gevolg van mogelijke bezuinigingen bij deelnemers. Aangezien dit laatste risico meer in de invloedsfeer van de deelnemers dan van de ODZOB ligt is besloten dit risico niet af te dekken. Het restant bedrag van € 1.272.000,- wordt nagenoeg geheel afgedekt door de algemene reserve van de ODZOB, welke ultimo 2019 € 1.200.000,- bedraagt.

Naam: Metropoolregio Eindhoven
Vestigingsplaats: Eindhoven (samenwerking 21 regio-gemeenten)
Openbaar belang: Strategische bestuurlijke samenwerking op de thema's Economie (inclusief uitvoering Stimuleringsfonds en betaalautoriteit Brainport Development NV), Transitie landelijk gebied, Energietransitie en Mobiliteit (incl. GGA). Het fungeren als archiefbewaarplaats van de overgebrachte archieven van de overheidsorganen binnen de regio Zuidoost-Brabant, met uitzondering van de gemeente Gemert-Bakel.
Bestuurlijk belang: De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur.
Relatie hoofdtaakveld: Bestuur en organisatie, Verkeer en vervoer, Economie en Sociaal domein

Financieel belang:

Eigen vermogen begin en eind 2019	4.280.000,-	5.821.000,-
Vreemd vermogen begin en eind 2019	17,413 miljoen	18,050 miljoen
(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	1.005.000,-	1.039.000,-
Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	304.000,-	255.000,-

Ontwikkelingen: Algemeen
▪ Er is een eindvonnis in het geschil tussen Attero en de Brabantse gewesten over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over de jaren 2015-januari 2017. Het NAI heeft geoordeeld dat, in tegenstelling tot de jaren 2011-2014, de Brabantse gewesten en gemeenten verplicht zijn een naheffing te betalen voor de minderlevering. De Metropoolregio Eindhoven heeft als contractpartner namens de 21 gemeenten uitvoering gegeven aan het financiële deel van het vonnis wat betrekking heeft op deze regio. Er is een procedure gestart bij het Gerechtshof om het vonnis te vernietigen.
▪ Het door de Belastingdienst uitgevoerde boekenonderzoek BTW en Loonheffing over het jaar 2017 is afgerond. De Belastingdienst heeft geen significante fouten geconstateerd en volgt de aangiften zoals de Metropoolregio Eindhoven deze heeft ingediend, er volgen geen naheffingen.
Dienst Metropoolregio Eindhoven
▪ In maart 2019 zijn het nieuwe Samenwerkingsakkoord 2019-2022 en Werkprogramma 2019 vastgesteld. Hiermee is de evaluatie en doorontwikkeling van de Metropoolregio Eindhoven formeel afgerond.
▪ Op meerdere momenten zijn in 2019 bijeenkomsten georganiseerd waar gemeenten (raden en colleges) input konden leveren t.b.v. de realisatie van het Werkprogramma

2020. In december 2019 is dit werkprogramma vastgesteld, met als belangrijk element de hoogte van de gemeentelijke inwonerbijdrage 2020.

Dienst Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe)

▪ Het programma Werk en Uitvoering 2019-2020 is opgesteld en ter informatie naar de deelnemende gemeenten gestuurd. Belangrijk onderdeel binnen het programma is de verdere ontwikkeling van een digitaal opslagsysteem.

Gulbergen

▪ De voormalige stortplaats is officieel nog niet gesloten en de nazorg niet overgedragen aan de provincie Noord Brabant. De voornaamste reden hiervoor is dat er tussen de stortplaatsen en de provincie Noord Brabant nog geen overeenstemming is over de voorwaarden van sluiting en overdracht. Dit wordt allemaal in een Nazorgplan geregeld dat de komende periode wordt opgesteld. Er wordt gewerkt aan een haalbaarheidsonderzoek ontwikkelvisie, mede gericht op het verminderen van financiële risico's van de 21 gemeenten.

Risico's: Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld.

Naam: Stichting Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Vestigingsplaats: Oirschot

Openbaar belang: Bizob zet zich in voor ruim 30 gemeenten en organisaties als strategisch partner voor publieke inkoop en aanbestedingen. In nauwe samenwerking met de gemeente Bladel regelt Bizob inkoop, aanbestedingen, contractmanagement en – beheer voor het sociaal domein, openbare ruimte, bedrijfsvoering en ICT. Het doel is het behalen van voordeel voor alle deelnemende organisaties. De inkoopsamenwerking gaat verder dan het bundelen van inkoopvolumes. Door samenwerking wordt kennis opgebouwd van producten, markten en bedrijven, waardoor transactiekosten en risico's voor de deelnemende organisaties verminderen en de professionaliteit van de inkoop toeneemt.

Bestuurlijk belang: Het verzorgingsgebied is ingedeeld in 5 clusters (cluster 1: "BOV en De Kempen", cluster 2: "A2 gemeenten en Dommelregio", cluster 3: "Peelgemeenten", cluster 4: "Noordoost" en cluster 5: "Overig"). De gemeente Bladel maakt deel uit van het cluster BOV (Best, Oirschot en Veldhoven) en De Kempen. Per cluster zijn twee bestuurders gekozen m.u.v. cluster 5 "Overig" (bijv. VRBZO). Daarnaast is een secretaris toegevoegd aan het dagelijks bestuur en is de voorzitter van het bestuur een burgemeester. Tevens neemt één bestuurder van de gemeente Bladel zitting in de Vergadering van Aangeslotenen.

Relatie hoofdtaakveld: Overhead

Financieel belang:

Eigen vermogen begin en eind 2019	786.000,-	868.000,-
Vreemd vermogen begin en eind 2019	605.000,-	957.000,-
(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	382.000,-	402.000,-
Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	116.000,-	126.000,-

De gemeente neemt op jaarbasis 210 dagen af van de Stichting. Betaling gebeurt tegen een voorcalculatorisch door het bestuur bepaalde vergoeding.

Ontwikkelingen: In kader van het landelijke traject "Beter Aanbesteden" wordt vraag en aanbod beter bij elkaar gebracht door eenduidige publicatie van het inkoopprofiel en de inkoopkalender van aanbestedende diensten. Ook heeft Bizob een aanbestedingsprocedure ontwikkeld waarin uitvoerende marktpartijen (die zelf niet inschrijven) meewerken in de ontwerpfase van een project.

Om de positie van het lokale en regionale MKB te verbeteren organiseert Bizob dialogen waarbij ondernemers en de publieke sector met elkaar in gesprek gaan. Een van deze dialogen heeft geleid tot een 18 actiepunten tellende intentieverklaring waarmee de bouwsector en Bizob de komende anderhalf jaar aan de slag gaan voor betere samenwerking en meer onderling respect. Tot slot staat duurzaamheid in vele coalitieakkoorden en uiteraard ook bij Bizob hoog op de ambitieladder. Om duurzaam inkopen een boost te geven start Bizob met het kennistraject 'Circulair Inkopen'.

Risico's: De aangeslotenen zijn aansprakelijk voor eventuele exploitatie tekorten.

Naam:	KempenPlus (voorheen WVK-groep)		
Vestigingsplaats:	Bladel (samenwerking 4 Kempengemeenten)		
Openbaar belang:	Per 1 juli 2019 is het Participatiebedrijf Kempenplus gestart. Dit participatiebedrijf voert de taken uit op het gebied van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Participatiewet (Pw). Het is een samenvoeging van de WVK-groep (als uitvoeringsorgaan van de Wsw) en de Intergemeentelijke Sociale Dienst (als uitvoeringsorgaan van de Pw). Kempenplus is dan ook een uitvloeisel van de Participatiewet die op 1 januari 2015 van kracht werd. Deze wet beoogt dat meer mensen werk vinden, ook mensen met een arbeidsbeperking. Het Participatiebedrijf is werkgever van de nog bestaande populatie Wsw'ers, maar opereert daarnaast vooral als arbeidsmakelaar voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals langdurig werklozen die in de bijstand terecht zijn gekomen.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in het bestuur.		
Relatie hoofdtaakveld:	Verkeer en vervoer, Sport, cultuur en recreatie en Sociaal domein		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	21.211.000,-	nnb
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	2.073.000,-	nnb
	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	438.000,-	nnb
	Gemeentelijke bijdrage 2018 / 2019	0,-	2.971.000,-
	De gemeente draagt voor 25% bij in het exploitatieresultaat (zowel positief als negatief) van WVK-groep over 1e halfjaar 2019. Voor het 2e halfjaar 2019 is de gemeentelijke bijdrage vastgesteld op basis van de vastgestelde begroting KempenPlus 2019. Het bestuur van KempenPlus heeft op 20 december 2019 besloten om het eigen vermogen van WVK-groep uit te keren en het benodigde vermogen van KempenPlus in te brengen volgens de uitgangspunten van het financiële kader dat is vastgesteld op 20 november 2018. Pro saldo hebben wij € 1.168.000,- ontvangen.		
Ontwikkelingen:	Per 1 januari 2015 ontvangen de gemeenten een zogenaamd gebundeld Participatiebudget ten behoeve van de uitvoering van de Participatiewet (excl. de uitkeringen). Vanuit dit budget dienen de re-integratie activiteiten bekostigd te worden maar ook de verplichtingen op basis van de Wsw (loonverplichtingen Wsw-dienstbetrekkingen). Op 1 januari 2015 is ook de Wsw afgesloten voor nieuwe instroom. De Participatiewet en de krimp die het rijk voorstaat ten aanzien van de Wsw-sector blijft voor KempenPlus niet zonder gevolgen. De verminderde subsidie en een teruglopende omzet kunnen door KempenPlus in de toekomst niet meer volledig opgevangen worden door het verminderen van de ambtelijke formatie en andere kostensoorten omdat het overblijvend Wsw-bestand de geldende rechten (Wsw-cao) behoudt en de subsidie wordt afgebouwd. Dat betekent dat KempenPlus op zoek moet naar een nieuw ‘verdienmodel’ door meer in te zetten op verschillende instrumenten die goede uitvoering van de Participatiewet waarborgen.		
Risico’s:	Ontwikkelingen en trends op verschillende niveaus hebben mogelijk financiële consequenties. Ten eerste kunnen veranderingen in het klantenbestand hierop van invloed zijn. Bij een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden zal de cliënt-afhankelijke formatie toenemen. Via het ‘trap-op/trap-af’ principe leidt dat tot hogere organisatiekosten in de begroting van Kempenplus. Deze zullen tot een hogere bijdrage van de gemeenten in de organisatiekosten leiden (verdisconteerd in de uitkering vanuit het gemeentefonds). Ook wanneer de instroom van nieuwe doelgroepen tegenvalt en het Participatiebedrijf krimpt als gevolg van het dalend aantal Wsw-medewerkers heeft dat financiële gevolgen. In het bedrijfsplan is een zo realistisch mogelijke inschatting gemaakt van de instroom van nieuwe doelgroepen. Omdat de krimp van de Wsw de eerste vijf jaar nog beperkt is, is dit een middellange termijn risico. Tot slot zijn er in de bestaande financieringsbronnen van het Rijk voor een aantal doelgroepen op dit moment te weinig middelen beschikbaar (bijvoorbeeld voor niet uitkeringsgerechtigden of jongeren). Kempenplus beziet momenteel samen met gemeenten of er mogelijkheden zijn om extra te investeren. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot dienstverbanden met loonkostensubsidie voor mensen die gedetacheerd worden naar het bedrijfsleven. Dit brengt extra risico’s met zich mee als mensen niet langer arbeidsfit zijn. en tweede kennen bedrijfseconomische ontwikkelingen ook een zekere mate van onvoorspelbaarheid. Met name voor industriële activiteiten staan de vooruitzichten op voldoende werk en op voldoende baten opleverend werk continu onder druk. Door een structureel gebrek aan eenvoudig handmatig productiewerk moet rekening gehouden worden met ‘stille’ periodes in de industrie. Daarnaast zorgen schommelingen in de economie er voor dat de eigen opbrengsten in de vorm van toegevoegde waarde afnemen, dan wel de detacheringsvergoedingen afnemen.		

Tot slot kan een fusie van organisaties (in dit geval ISD en WVK-groep tot KempenPlus) zeker het eerste jaar na de fusie, tot integratieproblemen van organisaties en werkprocessen leiden. Dat kan een risico vormen voor de uitvoering maar ook de 'richting' van de organisatie en accenten van de boogde missie en visie. Het is belangrijk om de nieuwe organisatie daar voortdurend op te bevragen en te monitoren.

Onlangs is bij KempenPlus een omvangrijke fraudezaak aan het licht gekomen. KempenPlus is de afgelopen jaren door verduistering (naar verluidt) voor € 4,5 miljoen benadeeld. Het politieonderzoek loopt nog steeds. Dit leidt vooralsnog niet tot enig risico voor de gemeente, maar dat weten we pas als alle (juridische) onderzoeken zijn afgerond.

4.8.4 Privaatrechtelijke verbondenheden

Naam: NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats: 's-Gravenhage
Openbaar belang: Bankieren van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang tegen zo laag mogelijke kosten. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Bestuurlijk belang: De gemeente is aandeelhouder (62.790 aandelen = 1 stem per aandeel)
Relatie hoofdtaakveld: Algemene dekkingsmiddelen
Financieel belang:

Eigen vermogen begin en eind 2019	4.991 mln.	4.887 mln.
Vreemd vermogen begin en eind 2019	132.518 mln.	144.802 mln.
(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	337 mln.	163 mln.
Dividend uitkering 2017 / 2018	159.000,-	179.000,-

De belangrijkste oorzaken van de daling van de nettowinst ten opzichte van 2018 zijn een lager resultaat financiële transacties en hogere voorzieningen voor kredietverliezen. Er hebben zich geen veranderingen voorgedaan in het belang dat de gemeente in BNG heeft.
Ontwikkelingen: Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank.
Risico's: Het risicobeheer van BNG is gericht op handhaving van het veilige risicoprofiel van de bank. Dit profiel komt tot uitdrukking in hoge externe credit ratings. Om deze reden hanteert BNG een strak kapitalisatiebeleid, met ondergrenzen voor de leverage ratio en de Tier 1-ratio (solvabiliteitsratio's in bankenwereld). Deze grenzen bepalen, in combinatie met de beperking van de dienstverlening zoals vastgelegd in haar statuten, het werkgebied en de actieradius van de bank.

Naam: NV Brabant Water
Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch
Openbaar belang: De uitoefening van een bedrijf op het gebied van de watervoorziening en het verrichten van alle werkzaamheden die verband houden met de waterketen in de ruimste zin van het woord.
Door de fusie van de NV WOB en NV Waterleiding Maatschappij Noord-West-Brabant in Brabant Water NV per 1 januari 2002 heeft de gemeente Bladel 17.706 nieuwe aandelen verkregen met een nominale waarde van € 0,10 per aandeel.
Bestuurlijk belang: De gemeente is aandeelhouder (17.706 aandelen)
Relatie hoofdtaakveld: Economie
Financieel belang:

Eigen vermogen begin en eind 2019	636 mln.	nnb
Vreemd vermogen begin en eind 2019	457 mln.	nnb
(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	27 mln.	nnb
Dividend uitkering 2017 / 2018	0,-	0,-

Er hebben zich geen veranderingen voorgedaan in het belang dat de gemeente in Brabant Water heeft. Door de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) is een bandbreedte van 45-60% vastgesteld voor het doen van dividenduitkeringen. Het actuele percentage van Brabant Water bedraagt 55,8%. Hoewel dit percentage ruim binnen de bandbreedte valt is door de AvA besloten om nog geen uitkeringen te doen in afwachting van een lopende aansprakelijkheid.
Ontwikkelingen: Er zijn geen relevante ontwikkelingen.
Risico's: Nagenoeg nihil, gezien bovenstaand vermogen. De levering en distributie wordt verzorgd door monopolistische bedrijven, waarvan de aandelen in handen zijn van de provinciale en gemeentelijke overheid.

Naam:	Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland U.A.		
Vestigingsplaats:	Heeze		
Openbaar belang:	De Bosgroep ondersteunt de leden op diverse manieren bij de doelmatige ontwikkeling, inrichting en beheer van hun bos- en natuurterreinen.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene leden vergadering.		
Relatie hoofdtaakveld:	Sport, cultuur en recreatie		
Financieel belang:	Eigen vermogen begin en eind 2019	412.000,-	nnb
	Vreemd vermogen begin en eind 2019	7.954.000,-	nnb
	(Voorlopig) resultaat 2018 / 2019	35.000,-	nnb
	Gemeentelijke beheerbijdrage 2018 / 2019	4.000,-	4.000,-
	De coöperatie heeft niet tot doel het maken van winst. In artikel 4 van de statuten is geregeld dat elke aansprakelijkheid van de leden voor een tekort van de coöperatie is uitgesloten.		
Ontwikkelingen:	In de perspectiefnota 2013 is besloten om de komende jaren de te ontvangen PSN-subsidie niet meer door te betalen aan de Bosgroep gelet op de omvang van het positieve beheersaldo van de gemeente Bladel binnen de Bosgroep. De coöperatie heeft niet tot doel het maken van winst.		
Risico's:	Er zijn geen risico's bekend.		

Voor een algemene toelichting van de risico's betreffende verbonden partijen wordt verwezen naar § 4.2.

Jaarrekening 2019

De jaarrekening volgt op de komende pagina's en omvat de balans, de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, de toelichtingen op de balans en het totaal van baten en lasten met toelichting in de jaarrekening en de SISA-verantwoording.

5. Balans per 31 december en de toelichting

ACTIVA (bedragen x € 1.000,-)	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	**6.145**	**6.262**
a. Kosten verbonden aan sluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio	0	0
b. Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	264	450
c. Bijdragen in eigendom van derden	5.881	5.812
Materiële vaste activa	**55.408**	**50.826**
a. Investeringen met een economisch nut	20.381	19.163
b. Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	20.932	19.714
c. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	14.095	11.949
d in erfpacht		
Financiële vaste activa	**1.507**	**1.612**
a. Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	0	0
- gemeenschappelijke regelingen	0	0
- overige verbonden partijen	0	0
b. Leningen aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0
- woningbouwcorporaties	0	0
- deelnemingen	159	159
- overige verbonden partijen	0	0
c. Overige langlopende leningen	1.228	1.214
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0
e. Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0
f. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	120	239
	0	0
Totaal vaste activa	**63.060**	**58.700**
Vlottende activa		
Voorraden	**3.270**	**2.260**
a. Grond en hulpstoffen:	0	0
b. Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	3.270	2.260
c. Gereed product en handelsgoederen	0	0
d. Vooruitbetalingen	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**15.155**	**11.476**
a. Vorderingen op openbare lichamen	299	1.433
b. Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0
c. Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0
e. Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	8.593	4.519
f. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0
g. Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0
h. Overige vorderingen	6.262	5.523
i. Overige uitzettingen	1	1
Liquide middelen	**7**	**291**
a. Kassaldi	0	0
b. Banksaldi	7	291
Overlopende activa	**2.874**	**1.007**
a. De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een speciefiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van (art 40a, lid a):		
- Europese overheidslichamen	0	0
- het Rijk	0	0
- overige Nederlandse overheidslichamen	0	0
b. Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen (art 40a, lid b)	2.874	1.007
Totaal vlottende activa	**21.306**	**15.034**
Totaal generaal	**84.366**	**73.734**
Verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (art 40b)	0	0

PASSIVA (bedragen x € 1.000,-)	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**24.700**	**22.693**
a. Algemene reserve	9.691	7.357
b. Bestemmingsreserves	13.735	13.162
c. Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten jaarrekening	1.274	2.174
Voorzieningen	**6.140**	**5.587**
a. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten	0	0
b. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkwijs is te schatten	2.788	2.286
c. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren	1.565	1.624
d. De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b	0	0
e. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen als bedoeld in art, 49 onder b.	1.787	1.677
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**47.691**	**36.109**
a. Obligatieleningen	0	0
b. Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	47.688	36.107
- binnenlandse bedrijven	0	0
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0
- overige binnenlandse sectoren	0	0
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	0	0
c. Door derden belegde leningen	0	0
d. Waarborgsommen	3	2
e Overige leningen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Totaal vaste passiva	**78.531**	**64.389**
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**2.753**	**7.023**
a. Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0
b. Overige kasgeldleningen	0	3.500
c. Banksaldi	0	0
d. Overige schulden	2.753	3.523
Overlopende passiva	**3.082**	**2.322**
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume	2.204	2.272
b. De voorschotbedragen voor uitkeringen met een speciefiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van (art 49, lid 2):		
- Europsese overheidslichamen	0	0
- het Rijk	412	39
- overige Nederlandse overheidslichamen	0	0
c. Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen (art 49c)	466	11
Totaal vlottende passiva	**5.835**	**9.345**
Totaal generaal	**84.366**	**73.734**
Gewaarborgde geldleningen	63.713	74.563

5.1 Balansopbouw

De balans is een momentopname en laat een beeld zien van de vermogenstoestand op een specifieke datum. Aan de debet kant van de balans staan de bezittingen (activa). Dat zijn niet alleen tastbare zaken zoals gebouwen en voorraden, maar ook vorderingen die we op anderen hebben. Aan de credit kant van de balans staan de financieringsbronnen (passiva). Dat zijn onder andere de voorzieningen, reserves en schulden op lange en korte termijn.

In onderstaande grafieken wordt de balansopbouw weergegeven. De bezittingen van de gemeente worden in boekhoudkundige termen vermeld als activa. De immateriële vaste activa is licht gedaald naar 7% (2018: 9%). De financiële vaste activa maken is constant gebleven (2018: 2%). Veruit het grootste deel 66% (2018: 69%) is materiële vaste activa. Hieronder vallen onder andere gebouwen, wegen, vervoersmiddelen en machines. De voorraden van 4% (2018: 3%) zijn met name de voorraden grond in de grondexploitatie. De kortlopende vorderingen bedragen 18% (2018: 16%).

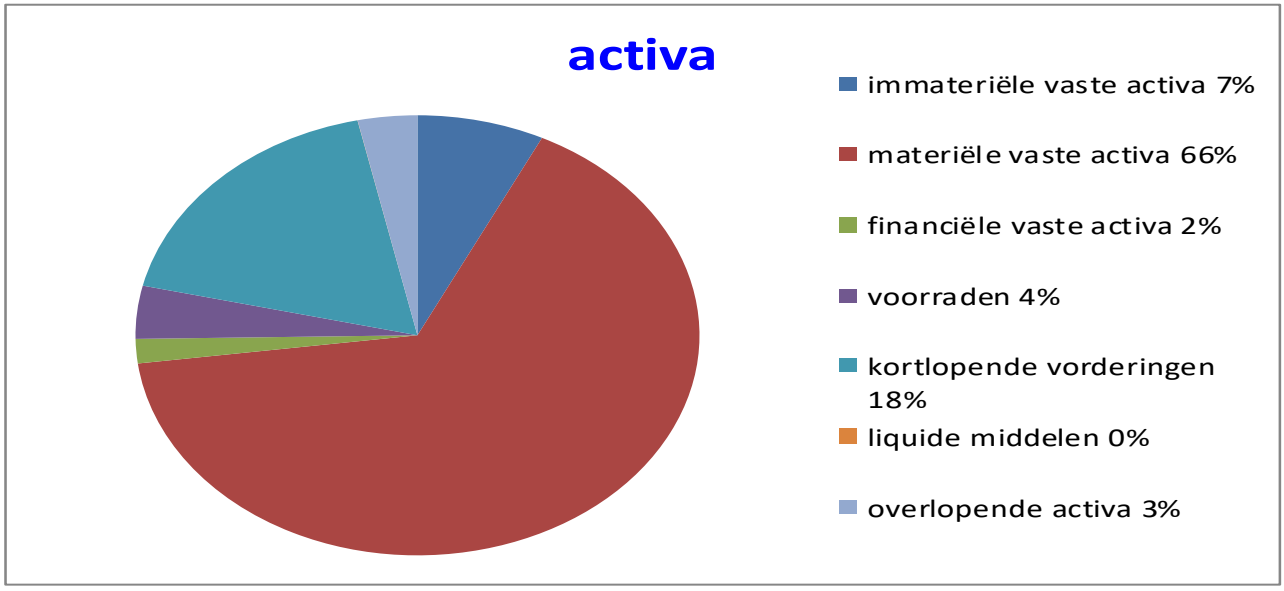

De financieringsbronnen van bovengenoemde bezittingen zijn de passiva. Het eigen vermogen bedraagt 29% (2018: 31%) van het balanstotaal, dit geeft aan dat 29% van de activa is gefinancierd met eigen middelen en 71% (2018: 69%) met vreemd vermogen. Het grootste gedeelte van het vreemd vermogen betreffen de langlopende schulden en bedraagt 57% (2018: 48%). Het betreffen voornamelijk de opgenomen langlopende geldleningen bij de BNG. De kortlopende schulden zijn gedaald naar 3% (2018:10%). Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het vervallen van de kasgeldlening ultimo 2019 en lagere omvang van de openstaande bedragen voor de post crediteuren.

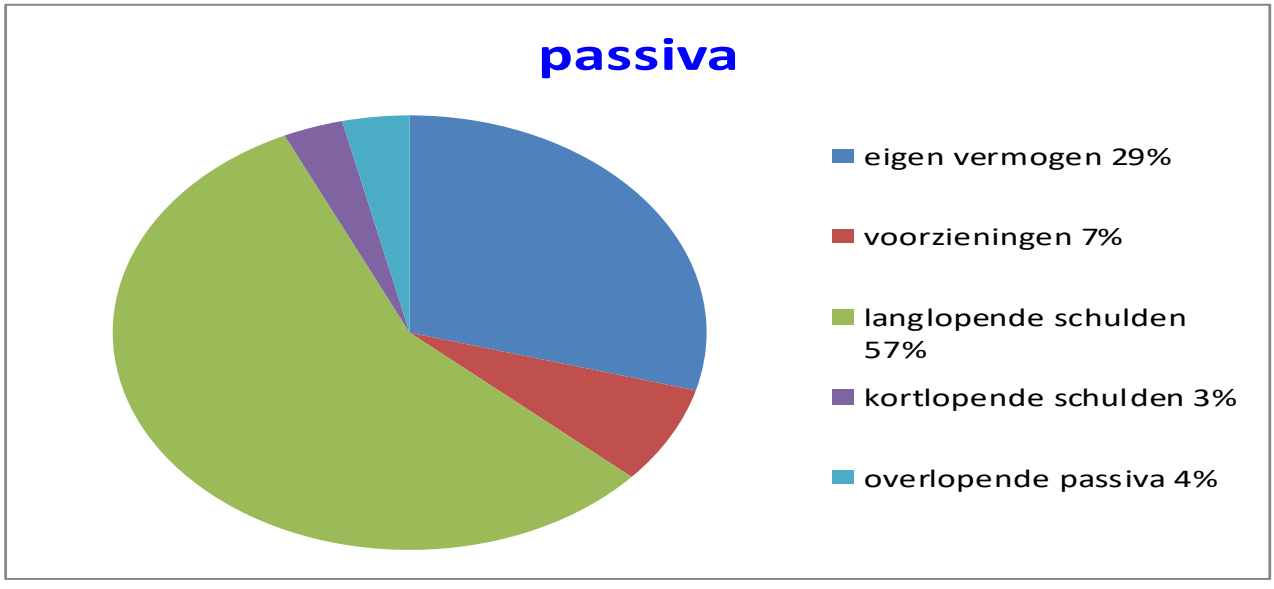

Voor een nadere specificatie verwijzen we naar de toelichting op de balans (§ 5.2).

5.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de “Financiële verordening 2019” ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 21 maart 2019 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa vindt plaats op basis van de verkrijgings- of vervaardigingskosten (artikel 63 lid 1 BBV). Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd (artikel 63 lid 7 BBV).

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico’s die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Deelnemingen worden tegen de verkrijgingsprijs gewaardeerd. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2019 van de commissie BBV het volgende. Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente. We moeten deze onzekerheid in de jaarstukken noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de nota “waarderen, activeren en afschrijven van vaste activa 2017”, zoals door de raad vastgesteld in zijn vergadering van 23 maart 2017. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar bijlage I. De afschrijvingen worden in beginsel berekend volgens de lineaire methode. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.
Slijtende investeringen worden met ingang van 1 januari volgend op het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur. Er worden geen financiële derivaten gehanteerd.

Stelselwijzigingen
Er zijn in 2019 geen stelselwijzigingen.

Duurzame waardevermindering van vaste activa
Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde (artikel 65 lid 1 BBV). Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie.

Buiten gebruik gestelde vaste activa
Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

Coronavirus
Het COVID-19 (corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Balans
De vaste activa bestaan uit de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa. De vlottende activa bestaan uit voorraden, debiteuren (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar), liquide middelen en overlopende activa. De vaste passiva bestaat uit eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De vlottende passiva bestaan uit crediteuren (nettovlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar) en overlopende passiva.

➢ A. Vaste Activa
Vaste activa zijn voor langere tijd vastgelegde vermogensbestanddelen die niet op korte termijn in liquide middelen zijn om te zetten en die bedoeld zijn om de uitoefening van de werkzaamheid van de gemeente duurzaam te dienen. De vaste activa worden onderscheiden in de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

❖ I. Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. Hierbij dient de verkregen bijdrage als bate te worden verantwoord.

De kosten van het sluiten van geldleningen (inclusief de betaalde boeterente) en het saldo van agio en disagio worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken lening.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:
- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar (artikel 64 lid 5 BBV).

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:
- de kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro en
- de kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat en
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:
- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

❖ II. Materiële vaste activa

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten. Specifiek investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Investeringen economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifiek investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Strategische gronden: voorheen niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)

Voor de (strategische) gronden die in de jaarrekening 2016 zijn overgezet van de niet in exploitatie genomen gronden (plannen waarvoor de raad nog geen grondexploitatiecomplex met grondexploitatiebegroting vastgesteld heeft) naar de materiële vaste activa heeft voor een tweetal plannen (Egyptische Poort en Kerkstraat Casteren) een marktwaardetoets plaats gevonden tegen de geldende bestemmingen. Er is geen duurzame waardevermindering vastgesteld.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan. Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

In erfpacht uitgegeven gronden

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

❖ III. Financiële vaste activa

Een financieel vast actief is aanwezig als een duurzaam financieel belang gehouden wordt. Artikel 36 BBV onderscheidt een aantal categorieën, zoals kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn - tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

➢ B. Vlottende activa

Vlottende activa zijn voor korte(re) tijd vastgelegde vermogensbestanddelen die wel op korte termijn in liquide middelen zijn om te zetten. Onder vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan één jaar, de liquide middelen en de overlopende activa.

❖ I. Voorraden

Grond- en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (artikel 63 BBV). Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt een verliesvoorziening getroffen voor het volledige verschil tussen de boekwaarde en de lagere marktwaarde of wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde (artikel 65 lid 2 BBV).

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening) die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en een redelijk deel van de indirecte kosten. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2016 t/m 2019: 2%).

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2 de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Voor een nadere toelichting op onderhanden werk en winstnemingen met betrekking tot grondexploitatie wordt verwezen naar § 4.7 grondbeleid.

Gereed product en handelsgoederen

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

❖ II. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

❖ Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs (artikel 63 lid 1 BBV).

❖ Buiten de balans opgenomen recht op verliescompensatie Vpb
Artikel 40 b bepaalt dat aan de actiefzijde van de balans buiten de balanstelling het bedrag wordt opgenomen waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens Wet op de vennootschapsbelasting.

➢ A. Vaste passiva
Onder vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, het gerealiseerde resultaat zoals dat volgt uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De waardering van passiva geschiedt tegen nominale waarde (artikel 63 lid 7 BBV). Een uitzondering hierop betreffen voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.

❖ I. Eigen vermogen
In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Het gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt als afzonderlijk onderdeel van het eigen vermogen opgenomen.

❖ II. Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorziening in het kader van de algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Wet APPA) is gebaseerd op de actuariële berekeningen per 31 december van het kalenderjaar. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

❖ III. Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van langer dan één jaar.

Verplichtingen voortvloeiden uit leasing
De waardering van de verplichting uit hoofde van financial leasing vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen.

➢ B. Vlottende passiva
Onder vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva. De waardering van passiva geschiedt tegen nominale waarde (artikel 63 lid 7 BBV). Een uitzondering hierop betreffen voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.

❖ I. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Onder de netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar zijn de betalingsverplichtingen opgenomen die de gemeente binnen één jaar moet voldoen.

❖ II. Overlopende passiva
De waardering van overlopende passiva geschiedt tegen nominale waarde. De niet bestede middelen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel worden als vooruit ontvangen middelen op de balans verantwoord onder de overlopende passiva. De besteding van deze middelen vindt op een later tijdstip plaats.

➢ Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

5.3. Toelichting op de balans per 31 december

In deze toelichtingen zijn conform de BBV diverse verloopoverzichten opgenomen van de verschillende balansrubrieken.

5.3.1 Activa

➢ Vaste activa

❖ Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

immateriële vaste activa (x € 1.000,-)	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2018
a. Kosten verbonden aan het afsluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
b. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	264	450
c. Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5.881	5.812
totaal immateriële vaste activa	**6.145**	**6.262**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2019.

verloop immateriële vaste activa (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	overheve-lingen	investe-ringen	afschrij-vingen	bijdragen van derden	afwaarde-ringen	boek-waarde 31-12-2019
a. Kosten verbonden aan het afsluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio							
b. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	450	-286	124	24			264
c. Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5.812	96	772	349	450		5.881
totaal verloop immateriële vaste activa	**6.262**	**-190**	**896**	**373**	**450**		**6.145**

In 2019 zijn voorbereidingskosten gemaakt ten behoeve van de gebiedsontwikkeling van de exploitaties (de zgn “warme gronden”) Kerkstraat Casteren en Egyptische Poort. Verwacht wordt dat deze in 2020 vastgesteld zullen worden, zodat de voorbereidingskosten overgebracht worden naar de voorraden (bouwgrond in exploitatie). In de vermeerderingen is voor deze “warme gronden” € 25.000,- begrepen voor toe te rekenen rente. Daarnaast zijn er voorbereidingskosten betrekking hebbende op de 2e fase van MFA Hapert overgebracht naar de vaste activa. Een tweetal activa zijn geherrubriceerd van materiële vaste activa naar bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De raad heeft op 19 december 2019 het bestemmingsplan “Akkerstraat Hoogeloon” met de daarbij behorende grondexploitatiebegroting vastgesteld. In 2019 is de boekwaarde van de in de vorige jaren gemaakte (voorbereidings)kosten van dit plan overgezet naar de voorraden (bouwgrond in exploitatie).

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan, indien van toepassing, de afwaarderingen vermeld wegens schattingswijzingen van de verwachte toekomstige gebruiksduur c.q. (rest)gebruikswaarden.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

belangrijkste investeringen immateriële vaste activa (x € 1.000,-)	besteed in 2019	
b. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief		
voorbereidingskosten MFA Hapert 2e fase	-70	
voorbereidingskosten (grondexploitatie) Akkerstraat Hoogeloon	-216	
voorbereidingskosten (grondexploitatie) Egyptische Poort	110	
voorbereidingskosten (grondexploitatie) locatie Kerkstraat Casteren	14	
		-162
c. Bijdragen aan activa in eigendom aan derden		
planstudie N284	450	
renovatie Mariaschool	322	
renovatie gemeenschapshuis Den Tref 2002	66	
aanpassing gemeenschapshuis Den Tref	30	
		868
totaal		**706**

❖ Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

materiële vaste activa (x € 1.000,-)	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2018
a. investeringen met een economisch nut	20.381	19.163
b. investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	20.932	19.714
c. investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	14.095	11.949
d. in erfpacht uitgegeven gronden		
totaal materiële vaste activa	**55.408**	**50.826**

Er zijn gronden in erfpacht uitgegeven.

De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

investeringen met een economisch nut (x € 1.000,-)	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2018
a. gronden en terreinen	4.705	5.497
b. woonruimten	4.122	3.148
c. bedrijfsgebouwen	9.707	8.580
d. grond- weg- en waterbouwkundige werken	609	681
e. vervoermiddelen	4	5
f. machines, apparaten en installaties	1.234	1.252
g. overige materiële vaste activa		
totaal investeringen met een economisch nut	**20.381**	**19.163**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut weer:

verloop investeringen met een economisch nut	boek-waarde 31-12-2018	overheve-lingen	investe-ringen	afschrij-vingen	bijdragen van derden	des-inves-teringen	boek-waarde 31-12-2019
a. gronden en terreinen	5.497	-1.047	255				4.705
b. woonruimten	3.148		1.077	65		38	4.122
c. bedrijfsgebouwen	8.580	-96	1.668	385	12	48	9.707
d. grond- weg- en waterbouwkundige werken	681			72			609
e. vervoermiddelen	5			1			4
f. machines, apparaten en installaties	1.252		115	133			1.234
g. overige materiële vaste activa							
totaal verloop investeringen	**19.163**	**-1.143**	**3.115**	**656**	**12**	**86**	**20.381**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan, indien van toepassing, de afwaarderingen vermeld wegens schattingswijzingen van de verwachte toekomstige gebruiksduur c.q. (rest)gebruikswaarden. Er heeft een afwaardering plaatsgevonden van € 38.000,- vanwege een duurzame waardevermindering van een in 2017 aangekochte woning.

De strategische gronden die in de jaarrekening 2016 zijn overgezet van de niet in exploitatie genomen gronden naar de materiële vaste activa, dienen gedurende de duur van de overgangsregeling (tot en met 2019) apart te worden toegelicht in de toelichting op de materiële vaste activa. Deze activa worden uiterlijk voor 1 januari 2020 op de marktwaarde gewaardeerd tegen de dan geldende bestemmingen. In onderstaand overzicht is het verloop van de gronden die in de toekomst getransformeerd gaan worden naar bouwrijpe grond weergegeven:

Complex bedragen x € 1.000,-	boek-waarde 31-12-2018	overheve-ling naar voorraad	vermeerde-ringen	vermin-de-ringen	boek-waarde 31-12-2019	voorzie-ning	balans-waarde 31-12-2019
Kerkstraat Casteren	515				515		515
Akkerstraat Hoogeloon	1.047	-1.047					
Egyptische Poort	928				928		928
Strategische aankopen							
Totaal	**2.490**	**-1.047**			**1.443**		**1.443**

Locatie Kerkstraat Casteren

Voor plan Kerkstraat zijn in 2019 geen noemenswaardige uitgaven/inkomsten c.q. bestemmingsplanprocedure uitgevoerd. De verwachting is dat in 2020 een bestemmingsplanprocedure in gang wordt gezet om te komen tot woningbouw op deze locatie. De gemaakte (voorbereidings)kosten zullen we t.z.t. verdisconteren in de exploitatieopzet.

Akkerstraat Hoogeloon
De geactiveerde (voorbereidings)kosten zijn overgebracht naar de bouwgronden in exploitatie.

Egyptische Poort
In de raadsvergadering van 9 november 2017 heeft uw raad onder meer besloten dat de historische voorbereidings- en ontwikkelkosten van het project Egyptische Poort niet op het nieuwe project mogen drukken. Er moet met een “schone lei” begonnen worden. Alleen de uitgaven en investeringen die gedaan zijn en worden vanaf de start van het nieuwe plan moeten uit de (toekomstige) opbrengsten van het plan terugverdiend worden. In het beoogde plan zal de focus meer liggen bij de realisatie van maatschappelijke en recreatieve functies. Aanvullend hierop is in het raadsprogramma vastgelegd dat financieel gezien gekozen wordt voor een kostenneutrale realisatie, waaronder wordt verstaan dat alle uitgaven en investeringen die de gemeente na beëindiging van de overeenkomst met Ballast Nedam in het gebied heeft gedaan minimaal terugverdiend moeten worden.

In 2019 zijn de voorbereidingen van dit plan gecontinueerd, dit heeft nog niet geleid tot een uitgewerkt plan. De verwachting is dat in 2020 de vervolgstappen gezet gaan worden voor de ontwikkeling van de Egyptische Poort.

Strategische aankopen
Volgens de Nota Grondbeleid 2019 wordt er jaarlijks een budget beschikbaar gesteld voor grondaankopen die vallen onder de noemer anticiperende verwervingen. Jaarlijks bij de begrotingsbehandeling wordt de hoogte van het krediet geactualiseerd. In 2019 bedroeg dit krediet € 1.000.000,-. De hoogte van dit krediet is zo globaal mogelijk gehouden zodat daaruit door potentiële contractpartijen niet kan worden geconcludeerd wat per transactie de onderhandelingsruimte van de gemeente is. Er zijn in de meeste kernen voldoende ontwikkellocaties die kunnen voorzien in de woningbouwbehoefte voor de korte en middellange termijn. Mocht het college voornemens zijn een grondaankoop te doen die hoger is dan € 1.000.000,- dan zal deze eerst aan de raad worden voorgelegd ter goedkeuring. In 2019 hebben zich geen anticiperende verwervingen voorgedaan. De anticiperende aankoop van grond voor plan Akkerstraat hebben wij verantwoord onder de materiële vaste activa.

Akkerstraat Hoogeloon
De raad heeft op 19 december 2019 het bestemmingsplan “Akkerstraat Hoogeloon” met de daarbij behorende grondexploitatiebegroting vastgesteld. In 2019 is de boekwaarde van de betreffende gronden ad € 1.047.000,- overgezet naar de voorraden (bouwgrond in exploitatie).

Strategische aankopen
Volgens de Nota Grondbeleid 2019 wordt er jaarlijks een budget beschikbaar gesteld voor grondaankopen die vallen onder de noemer anticiperende verwervingen. Jaarlijks bij de begrotingsbehandeling wordt de hoogte van het krediet geactualiseerd. In 2019 bedroeg dit krediet € 1.000.000,-. De hoogte van dit krediet is zo globaal mogelijk gehouden zodat daaruit door potentiële contractpartijen niet kan worden geconcludeerd wat per transactie de onderhandelingsruimte van de gemeente is. Er zijn in de meeste kernen voldoende ontwikkellocaties die kunnen voorzien in de woningbouwbehoefte voor de korte en middellange termijn. Mocht het college voornemens zijn een grondaankoop te doen die hoger is dan € 1.000.000,- dan zal deze eerst aan de raad worden voorgelegd ter goedkeuring. In 2019 hebben zich geen anticiperende verwervingen voorgedaan.

Voor diverse investeringen met economisch nut zijn reserves beschikbaar ter dekking van de kapitaallasten van het actief. Wij verwijzen hiervoor naar de reserve afschrijving geactiveerde investeringen, te vinden in onderdeel ‘passiva’.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

belangrijkste investeringen met een economisch nut (x € 1.000,-)		besteed in 2019
a. gronden en terreinen		
aankoop gronden op KBP tbv MCC de Kempen	189	
aankoop gronden diverse	66	
Akkerstraat Hoogeloon	-1.047	
		-792
b. woonruimten:		
aankoop woningen t.b.v. huisvesting vergunninghouders	1.077	
afwaardering Zwartakkers 23	38	
		1.115
c. bedrijfsgebouwen		
aanpassing gemeentehuis	36	
bouw overkapping bij MFA Hoogeloon	18	
realisatie verbouw MFA Hapert	362	
MFA Hapert: aankoop kerk/renovatie	1.252	
renovatie gemeenschapshuis Den Tref 2002	-66	
aanpassing gemeenschapshuis Den Tref	-30	
		1.572
f. machines, apparaten en installaties:		
sporthal X-sport; energieneutraal maken	15	
energiebesparende maatregelen gebouwen de Lemelvelden	35	
verduurzaming MFA de Poel	3	
energieneutraal maken gemeentehuis	14	
meubilair gemeentehuis	48	
		115
totaal		**2.010**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

verloop investeringen met een economisch nut, waarvoor een heffing kan worden geheven (x €	boek-waarde 31-12-2018	investe-ringen	des-inves-teringen	afschrij-vingen	bijdragen van derden	afwaarde-ringen	boek-waarde 31-12-2019
a. gronden en terreinen							
b. woonruimten							
c. bedrijfsgebouwen							
d. grond- weg- en waterbouwkundige werken	19.534	1.805		566			20.773
e. vervoermiddelen							
f. machines, apparaten en installaties	180			21			159
g. overige materiële vaste activa							
totaal verloop investeringen	**19.714**	**1.805**		**587**			**20.932**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn de investering. Onder de afwaarderingen staan, indien van toepassing, de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen. Voorts wordt verwezen naar de toelichting hiervoor.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

belangrijkste investeringen met een economisch nut, waarvoor heffingen kan worden geheven (x € 1.000,-)		besteed in 2019
d. grond- weg- en waterbouwkundige werken:		
klimaatbestendige zoetwatervoorziening bedrijventerrein	110	
vervanging, afkoppeling en burgerparticipatie 2017	271	
uitvoering GRP 2018	1.247	
uitvoering GRP 2019	144	
vervanging pompen en gemalen 2019	33	
		1.805
totaal		**1.805**

Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek wordt in het verloop-overzicht een scheiding aangebracht tussen welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek. De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

verloop investeringen in de openbare ruimte met maatschappeluk nut (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	investe-ringen	des-inves-teringen	afschrij-vingen	bijdragen van derden	afwaarde-ringen	boek-waarde 31-12-2019
Maatschappelijk vóór 2017:							
a. gronden en terreinen							
b. grond- weg- en waterbouwkundige werken	5.839			200			5.639
c. machines, apparaten en installaties	263			41			222
d. overige materiële vaste activa							
subtotaal	6.102			241			5.861
Maatschappelijk vanaf 2017:							
a. gronden en terreinen							
b. grond- weg- en waterbouwkundige werken	5.764	2.613		287			8.090
c. machines, apparaten en installaties	83	88		27			144
d. overige materiële vaste activa							
subtotaal	5.847	2.701		314			8.234
totaal verloop investeringen	**11.949**	**2.701**		**555**			**14.095**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn de investering. Onder de afwaarderingen staan, indien van toepassing, de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen. Voorts wordt verwezen naar de toelichting hiervoor.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

belangrijkste investeringen met een maatschappelijk nut(x € 1.000,-)	besteedt in 2019	
b. grond- weg- en waterbouwkundige werken:		
aanleg randweg Bladel (Gozelinusbocht)	62	
herinrichting centrum Bladel	18	
gepland groot onderhoud wegen 2018	996	
gepland groot onderhoud wegen 2019	93	
uitvoering bereikbaarheidsagenda 2019	49	
herinrichting Nieuwstraat en Ganzestraat Hapert	495	
vervangen brug bij De Uitgang	5	
vervanging openbare verlichting 2019: armaturen	451	
vervanging openbare verlichting 2019: masten	55	
GVVP actieplan 2018	19	
GVVP uitvoering traject 2018	53	
GVVP actieplan 2019	44	
GVVP uitvoering traject 2019	120	
uitvoering groenstructuurplan 2019	145	
terreininrichting MFA Hapert: buitenterrein	8	
		2.613
c. machines, apparaten en installaties:		
vervangen speeltoestellen 2019	88	
		88
totaal		**2.701**

❖ Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen.

Financiële vaste activa (x € 1.000,-)	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2018
a. Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	159	159
- gemeenschappelijke regelingen		
- overige verbonden partijen		
b. Leningen aan:		
- openbare lichamen art.1, onderdeel a, Wet fido		
- woningbouwcorporaties		
- deelnemingen		
- overige verbonden partijen		
c. Overige langlopende leningen	1.228	1.214
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
e. Uitzettingen in de vorm van van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
f. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	120	239
totaal financiëel vaste activa	**1.507**	**1.612**

Tot de financiële vaste activa behoren de kapitaalverstrekking aan deelnemingen, verstrekte leningen en overige kapitaalverstrekkingen. Deze uitzettingen zijn uitsluitend voor het uitoefenen van de publieke taak.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2019 weer.

financiële vaste activa (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	investe-ringen	des-inves-teringen	afschrij-vingen / aflossing	afwaarde-ringen	boek-waarde 31-12-2019
a. Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	159					159
- gemeenschappelijke regelingen						
- overige verbonden partijen						
b. Leningen aan:						
- openbare lichamen art.1, onderdeel a, Wet fido						
- woningbouwcorporaties						
- deelnemingen						
- overige verbonden partijen						
c. Overige langlopende leningen	1.214	186		172		1.228
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist > 1 jaar						
e. Uitzettingen van Nederlands schuldpapier > 1 jaar						
f. Overige uitzettingen met een looptijd >1 jaar	239			119		120
totaal financiëel vaste activa	**1.612**	**186**		**291**		**1.507**

Onder de afwaarderingen staan, indien van toepassing, de afwaarderingen vermeld wegens schattings-wijzingen van de verwachte toekomstige gebruiksduur c.q. (rest)gebruikswaarden.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

belangrijkste investeringen (x € 1.000,-)	besteed in 2019	
c. overige langlopende leningen		
startersleningen	186	
totaal		**186**

In de post overige langlopende leningen zitten de gelden die we hebben verstrekt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) voor het verstrekken van startersleningen. Het rekening-courant wordt ook in de totaalopstelling opgenomen, zodat het totaal aan startersleningen inzichtelijk is.

startersleningen (x € 1.000,-)		boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
De waarde van de beleggingen bij het SVN per 31 december 2018 is in totaal	1.449		
Dit bedrag is als volgt samengesteld:			
a. saldo rekening-courant (vlottende activa)		198	96
b. saldo verstrekte startersleningen, revolverend (vaste activa)		1.202	1.000
c. saldo verstrekte geldleningen via Gembank (niet revolverend)		49	259
totaal	**1.449**	**1.449**	**1.355**

➢ Vlottende activa

Vlottende activa zijn bezittingen waarvan het daarin geïnvesteerde vermogen binnen één jaar vrijkomt.

❖ Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

voorraden (x € 1.000,-)	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2018
a. Grond- en hulpstoffen		
b. Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	3.270	2.260
c. Gereed product en handelsgoederen		
d. Vooruitbetalingen		
totaal voorraden	**3.270**	**2.260**

Van de in exploitatie genomen bouwgronden kan het volgende overzicht worden weergegeven:

verloop in exploitatie genomen bouwgronden (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	overheve-ling vanuit (IM)MVA	vermeer-deringen	vermin-deringen	winst-uitname	boek-waarde 31-12-2019	voorzie-ning	balans-waarde 31-12-2019
-bp Akkerstraat Hoogeloon		1.263	182			1.445		1.445
-bp Beemd	-105					-105		-105
-Beemd / paardensportterrein	553		10	627	172	108		108
-bp Latestraat/de Lei	-56		5			-51		-51
-locatie Kerkeneind	1.477		53	278	32	1.284		1.284
-locatie oude sporthal	174		70			244		244
-Hoeve 11 en 13 Netersel	217		128			345		345
totaal	**2.260**	**1.263**	**448**	**905**	**204**	**3.270**		**3.270**

De boekwaarde van de immateriële vaste activa ad € 216.000,- en de boekwaarde van de materiële vaste activa ad € 1.047.000,- zijn overgebracht naar de voorraden. In de vermeerderingen is op basis van artikel 6.2.4, onderdeel n van de kostensoortenlijst van de BRO € 41.000,- begrepen voor toe te rekenen rente.

De grondexploitatie is gevoelig voor wijzigingen in economische ontwikkelingen en onderliggende parameters, zoals rente, inflatie en prijzen. De gemeente acht het van belang de ontwikkelingen en de impact daarvan op de verwachte resultaten nauwlettend te volgen. Om inzicht te krijgen in de actuele financiële positie van de grondexploitatie herijkt de gemeente de grondexploitaties, daar waar noodzakelijk, daarom driemaal per jaar. Voor de bepaling van de verwachte winst gaat de gemeente uit van de door BBV oplegde winstuitname volgens de percentage of completion methode (POC methode).

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van december 2018 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Voor de grondexploitaties 2019 zijn de volgende parameters gehanteerd:

Parameter	Gehanteerd
Inflatiecorrectie	Indexering van 5% toegepast.
Rente	Het BBV schrijft voor dat de rentetoerekening aansluit bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Voor 2019 (nagecalculeerd) 1,159% van de boekwaarde de BIE's. Voor toekomstige boekwaarden als gevolg van nog te maken kosten en te verwachten opbrengsten wordt een gemiddelde rente vreemd vermogen gehanteerd van 0,8052%.
Fasering	Er is rekening gehouden met een reële fasering in tijd op basis van de woningbouwbehoefte per kern gebaseerd op migratiesaldo 0.
Resultaat	Gebaseerd op eindwaarde.
Kosten	Alle kosten zijn gebaseerd op geactualiseerde kostenramingen per december 2019 van RA infra.
Opbrengsten	Voor de opbrengsten wordt rekening gehouden met grondprijzen met een bandbreedte tussen de € 225,- voor sociale huur tot € 300,- voor vrije verkoop kavels. Bij kavels groter dan 500 m² wordt rekening gehouden met grondopbrengsten van 50% op de basisgrondprijs.
Disconterings-voet	De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2018 en 2019: 2,0%).

De marktwaarde van bouwrijpe grond is van veel factoren afhankelijk. Deze factoren zijn per uitvoeringsproject verschillend. De gemeente stelt daarom per uitvoeringsproject een marktconforme uitgifteprijs vast op basis van een deskundigenrapportage (taxatie). Dit is ook als zodanig in de door de op 9 mei 2019 vastgestelde nota Grondbeleid 2019.

In onderstaand overzicht worden per exploitatie de geraamde nog te maken kosten en de geraamde nog te realiseren opbrengsten weergegeven.

prognose in exploitatie genomen bouwgronden (x € 1.000,-)	balans-waarde 31-12-2019	geraamde nog te kosten	geraamde nog te realiseren opbrengsten	geraamd resultaat (nominale waarde)
-bp Akkerstraat Hoogeloon	1.445	2.972	4.891	-474
-bp Beemd	-105	105		
-Beemd / paardensportterrein	108	280	788	-400
-bp Latestraat/de Lei	-51	47		-4
-locatie Kerkeneind	1.284	542	1.840	-14
-locatie oude sporthal	244	99	688	-345
-Hoeve 11 en 13 Netersel	345	80	427	-2
totaal	**3.270**	**4.125**	**8.634**	**-1.239**

Om een project te kunnen realiseren moeten er investeringen worden gedaan en opbrengsten worden gegenereerd. Elk jaar worden de exploitatieplannen geactualiseerd. Verwacht wordt dat er per 1 januari 2020 nog € 4,123 miljoen moet worden geïnvesteerd en voor € 8,634 miljoen aan opbrengsten moet worden gegenereerd. Het verwachte positief eindresultaat bedraagt daarmee € 1,233 miljoen.
De geprognosticeerde eindresultaat van de grondexploitatie geschiedt tegen eindwaarde. Voor de aannames die ten grondslag liggen aan de prognoses van het eindresultaat van de grondexploitaties, zoals rente, fasering, gehanteerde kosten- en opbrengstenontwikkeling (art 52 lid 3 BBV nieuw) wordt verwezen naar de hiervoor weergegeven parameters.

Het lijkt erop dat de kredietcrisis nu echt achter ons ligt. Hieronder is een toelichting per grondexploitatie:

Hieronder is een toelichting per grondexploitatie:

Akkerstraat: BIE

In 2019 zijn alle voorbereidende werkzaamheden verricht om tot vaststelling van een bestemmingsplan en exploitatieplan te komen. Op 19 december 2019 is het bestemmingsplan Akkerstraat Hoogeloon door de raad vastgesteld. Gelijktijdig met de vaststelling van het bestemmingsplan is er een exploitatieplan vastgesteld, conform de wettelijke eisen. De voorbereidingskosten bedragen circa € 107.000,- (advieskosten bestemmingsplan/exploitatieplan, onderzoeken en voorbereidende werkzaamheden bouw- en woonrijp maken). Eveneens is er voor € 75.000,- aan plankosten en rentekosten gemaakt.

In 2020 wordt het plan bouwrijp gemaakt en een start gemaakt met de verkoop van de kavels. Het bouwrijp maken is al aanbesteed voor € 514.000,-. De verwachting is dat er voor € 1.300.000,- aan grond verkocht wordt het eerste jaar. Het plan loopt daarna nog verschillende jaren door en de verkopen zijn ook verdeeld over die jaren. Het woonrijp is zover mogelijk naar achteren gezet, om eerst voldoende opbrengsten te genereren en dan pas weer uitgaven te doen.

We hebben een exploitatieplan opgesteld wat voor de eigenaren die aan het plangebied grenzen de mogelijkheid biedt om een woning(en) in de achtertuin te bouwen. Indien zij een omgevingsvergunning aanvragen voor de bouw van de woning moeten zij, conform de wet, een exploitatiebijdrage betalen aan de gemeente. Nu is begroot dat deze opbrengsten circa € 1.766.000,- bedragen. Er zit een risico in dat deze opbrengsten niet in zijn geheel gerealiseerd worden, omdat de eigenaren niet verplicht zijn om een woning in hun achtertuin te bouwen.

De verwachting is dat het plan t.z.t. met een batig exploitatieresultaat afgesloten kan worden.

De Beemd: BIE

In plan Beemd zijn in 2019 niets noemenswaardig gebeurd. Voor de komende jaren staat alleen nog wat woonrijp maken en plankosten op de planning. Per saldo kan er aan het einde van de grondexploitatie naar verwachting noch winst noch verlies genomen worden. De risico's worden laag ingeschat.

De Beemd/Paardensportterrein: BIE

In plan Beemd/Paardensportterrein zijn in 2019 twee bedrijfskavel verkocht en gepasseerd á € 627.000,- en zijn er kosten gemaakt ad € 10.000,-. Eveneens is er voor € 172.000,- tussentijds winst genomen in 2019. Voor de komende jaren staan de verkoop van de overige kavels op de planning. Eveneens worden er openbare parkeerplaatsen aangelegd om de parkeerdruk in de omgeving te verlagen. De risico's worden laag ingeschat.

Locatie Oude Sporthal: BIE

In 2019 is het bestemmingsplan locatie Oude Sporthal onherroepelijk geworden. Hierna zijn 5 partijen benaderd om middels een marktselectie een bieding op de gronden inclusief stedenbouwkundig plan en alle kosten voor het bouw- en woonrijp maken te presenteren. Het gekozen plan had de meeste punten qua prijs/kwaliteit. Inmiddels is met deze partij een koopovereenkomst gesloten.

In 2019 is zijn er voor circa € 70.000,- kosten gemaakt voor de begeleiding van de marktselectie en gas-elektra- en waterverbruik van de leegstaande (anti-kraak verhuurd) sporthal. Komend jaar vindt de overdracht van de gronden á € 688.000,- plaats. De risico's worden laag ingeschat.

Latestraat: BIE

In plan Latestraat is in 2019 niets noemenswaardig gebeurd. Voor komend jaar staat het laatste gedeelte woonrijp maken op de planning. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

Kerkeneind: BIE

In plan Kerkeneind is er in 2019 voor € 278.000,- aan gronden verkocht. Verder is er weer een gedeelte van het plan woonrijp gemaakt voor € 23.000,-. Eveneens is er voor € 30.000,- aan plankosten en rentekosten gemaakt en € 32.000,- tussentijds winst genomen.

Het plan loopt nog verschillende jaren (de verwachting is een jaar of 7) door, zodoende zijn overige opbrengsten naar rato verdeeld over de jaren en de kosten (woonrijp) zoveel mogelijk naar achteren geschoven. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

Hoeve 11-13 te Netersel: BIE

In plan Hoeve 11-13 is in 2019 is het laatste gedeelte van het plan woonrijp gemaakt. Komend jaar wordt gestart met de verkoop van fase 2. Aangezien het gehele plan al woonrijp is gemaakt hebben we rekening met eventuele herstelwerkzaamheden (€ 50.000,-). De verwachting is dat de kavels uit fase 2, 10 stuks, in 2020/2021 verkocht zijn. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting in de jaarrekening § 6.2 en naar de § 4.7 Grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Uitzettingen met looptijd < 1 jaar (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	voorziening oninbaarheid	balans-waarde 31-12-2019	balans waarde 31-12-2018
a. Vorderingen op openbare lichamen	298		298	89
- Vorderingen op openbare lichamen ISD	31		31	1.371
- ISD nog te ontvangen van gemeente	-30		-30	-27
b. Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen art.1, onderdeel a. Wet overheden				
c. Overige verstrekte kasgeldleningen				
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
e. Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	8.593		8.593	4.519
f. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen				
g. Uitzettingen in Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
d. Overige vorderingen	5.243	326	4.918	5.523
- Overige vorderingen ISD	1.344		1.344	
e. Overige uitzettingen	1		1	1
totaal uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar	**15.480**	**326**	**15.155**	**11.476**

Er is een voorziening van € 130.000,- opgenomen voor algemene dubieuze debiteuren en € 196.000,- voor ISD dubieuze debiteuren die vermoedelijk niet invorderbaar zijn.

Schatkistbankieren / Drempelbedrag [4]

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het

[4] De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 3,75 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 250.000.

drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2019 hebben geen overschrijdingen plaatsgevonden van het drempelbedrag. In onderstaande tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2019 is geweest:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**368,0475**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**158**	**199**	**177**	**163**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	210	169	191	205
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	49.073			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	49.073			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1)	Drempelbedrag	368			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	14.230	18.069	16.327	14.968
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	158	199	177	163

Op de regel achter nummer (2) in het bovenste deel van de tabel staat per kwartaal het gemiddelde saldo van de gemeentelijke bankrekening. Dit ligt onder het drempelbedrag van ca € 368.000,- en dat moet ook. Indien hier een bedrag zou staan dat hoger is dan € 368.000,-, dan zou de gemeente zich niet houden aan haar verplichtingen in het kader van de wet.
In het onderste deel van de tabel is de berekening weergegeven van het gemiddelde dag saldi. Achter (5a) staat per kwartaal een optelling van de dag saldi. Dat bedrag wordt gedeeld door het aantal dagen in dat kwartaal (5b) en de uitkomst daarvan is dan het bedrag (2).

❖ Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

liquide middelen (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. Kasgelden		
b. Banksaldi	7	291
totaal liquide middelen	**7**	**291**

Met de Bank Nederlandse Gemeenten is een raamovereenkomst geïntegreerde dienstverlening gesloten. Binnen de overeenkomst worden afspraken vastgelegd ten aanzien van het krediet in rekening-courant, alsmede de voorwaarden ten aanzien van het afsluiten van kasgeldleningen, deposito's en vaste geldleningen. De kredietfaciliteit is vastgesteld op € 1.000.000,- en de intradaglimiet € 500.000,-. Om te voorkomen dat de verlaging van de kredietlimiet kan leiden tot ongeoorloofde overschrijding van de limiet en daardoor vertraging in de verwerking van het betalingsverkeer kan optreden, is de intradaglimiet geïntroduceerd. De intradaglimiet is dagelijks opzegbaar en kost daarom niets. Op deze wijze houdt de gemeente financiële armslag tegen lage kosten.

❖ Overlopende activa

Dit betreffen enerzijds posten waarvan de daadwerkelijke ontvangst in het daaropvolgende jaar zal plaatsvinden, maar waarvan aantoonbaar is, dat de opbrengsten in het lopende verslagjaar verantwoord dienen te worden en anderzijds waarvan de daadwerkelijke betaling reeds in het lopende verslagjaar heeft plaatsgevonden, maar waarvan de lasten in het volgende verslagjaar verantwoord dienen te worden. De post overlopende activa kan als volgt worden onderscheiden:

overlopende activa (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. Voorschotbedragen ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, te ontv. van:		
- Europese overheidslichamen		
- het Rijk		
- overige Nederlandse overheidslichamen		
b. Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die t.l.v. volgende begrotingsjaren komen	3.046	1.010
- Nog te ontvangen bedragen MD / KempenPlus	46	56
- Gemeente per saldo nog te ontvangen bedragen van MD / KempenPlus	-218	-59
totaal overlopende activa	**2.874**	**1.007**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:

specificatie Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen bedragen (x € 1.000,-)	saldo per 31-12-2017	toevoe-gingen	ontvangen bedragen	saldo per 31-12-2018
a. Europese overheidslichamen				
b. het Rijk				
c. overige Nederlandse overheidslichamen				
totaal				

Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969

Buiten de balanstelling wordt het bedrag opgenomen waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

recht op verliescompensatie Vpb bedragen (x € 1.000,-)	saldo per 31-12-2017	toevoe-gingen	ontvangen bedragen	saldo per 31-12-2018
totaal				

5.3.2 Passiva

Ontwikkeling reserves en voorzieningen (bedragen x € 1.000):

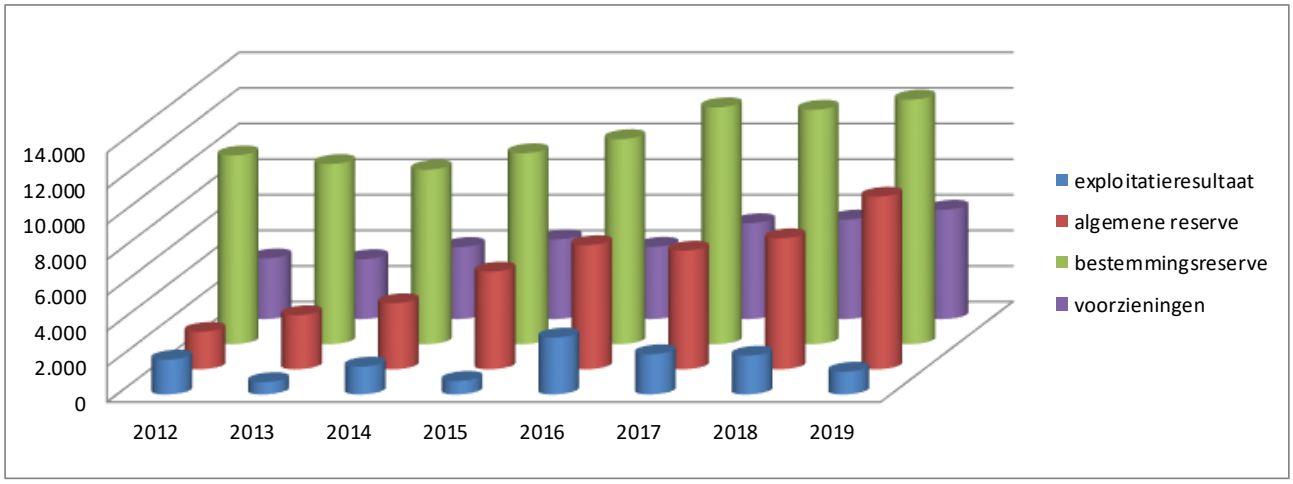

In 2019 is de totale positie van reserves en voorzieningen toegenomen met een bedrag van ruim € 2,560 miljoen, waarmee het totaal van de reserves en voorzieningen uitkomt op € 30,839 miljoen (2018: 28,279 miljoen).
De algemene reserves, de bestemmingsreserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening behoren tot het eigen vermogen, de voorzieningen tot het vreemd vermogen. Het totaal van de reserves en voorzieningen laat de laatste jaren een stijgende trend zien.

➢ Vaste passiva

❖ Eigen vermogen

Het eigen vermogen is het verschil tussen de activa en het vreemd vermogen. Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

eigen vermogen (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. algemene reserve	9.691	7.357
b. bestemmingsreserves	13.735	13.162
c. gerealiseerd resultaat blijkend uit het overzicht van baten en lasten in jaarrekening	1.274	2.174
totaal eigen vermogen	**24.700**	**22.693**

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten. De algemene reserves zijn alle reserves die primair dienen als weerstandsvermogen om incidentele tegenvallers in de exploitatie op te vangen. De bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft meegegeven. Dit zijn vermogensbestanddelen die alleen in de aangegeven richting zijn aan te wenden.

Het verloop in 2019 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

verloop eigen vermogen (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	toevoe-gingen 2019	onttrek-kingen 2019	bestem-men resul-taat 2018	onttrek-king ter dekking kap.goed	boek-waarde 31-12-2019
a. **algemene reserve:**						
- minimale omvang (ijzeren voorraad)	1.000					1.000
- noodzakelijke omvang (voldoende)	442					442
- vrij besteedbaar deel	5.915	4.227	1.893			8.249
totaal algemene reserve	**7.357**	**4.227**	**1.893**			**9.691**
b. bestemmingsreserves						
- dekkingsreserves						
- verkoop hypotheekbedrijf HNG	239		119			120
- afschrijving geactiveerde investering	5.883	7.013	752			12.144
- verkoopopbrengst NRE/Endinet	5.491		5.491			
totaal dekkingsreserves	**11.613**	**7.013**	**6.362**			**12.264**
- overige bestemmingsreserves						
- reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied	496	311				807
- reserve duurzaamheid						
- reserve bovenwijkse voorzieningen	45	168				213
- reserve sociaal domein	618		618			
- algemene reserve grondexploitaties	164	192	70			286
- reserve verv.sportmateriaal X-sport	116		3			113
- reserve verv.sportmateriaal Eureka	55		3			52
- reserve uitvoering generatiepact	55		55			
totaal overige bestemmingsreserves	**1.549**	**671**	**749**			**1.471**
totaal bestemmingsreserves	**13.162**	**7.684**	**7.111**			**13.735**
c. gerealiseerd resultaat in jaarrekening	**2.174**	**1.274**		**-2.174**		**1.274**
totaal verloop eigen vermogen	**22.693**	**13.185**	**9.004**	**-2.174**		**24.700**

In de nota reserves en voorzieningen 2012 is de normering van de omvang van de algemene reserve bepaald. De boekwaarde is daarop gecorrigeerd. Onder “bestemmen resultaat” staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar. Onder “onttrekking ter dekking van kapitaalgoederen” staan de verminderingen vermeld in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Hieronder worden de aard en reden van de reserves en de toevoegingen en onttrekkingen toegelicht.

Algemene reserve

De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente en heeft als doel de gemeente de mogelijkheid te bieden om niet-structurele financiële risico’s op te kunnen vangen, zonder dat

dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. De omvang van de algemene reserve is gebaseerd op het risicoprofiel van de gemeente. In de nota reserves en voorzieningen 2012 wordt de algemene reserve als normatief kader beschouwd voor het weerstandsvermogen: het eigenstandig normkader is bepaald op de gemiddelde omvang van de geïnventariseerde risico's.

De algemene reserve is onderverdeeld in:	stand 01-01-2019	stand 31-12-2019
1. ijzeren voorraad	1.000.000	1.000.000
2. noodzakelijke omvang	312.000	442.000
3. vrij aanwendbaar deel	6.044.000	8.249.000

De voornaamste vermeerderingen betreffen: het rekeningresultaat blijkend uit de jaarrekening over het jaar 2018 (€ 2.174.000,-), de rentebijschrijving over de stand van de reserve per 1 januari (€ 166.000,-) en de vrijval van een gedeelte van de algemene reserve grondexploitatie en winstuitname (€ 274.000,-), de reserve sociaal domein (€ 600.000,-), een deel van de reserve verkoopopbrengst NRE (€ 887.000,-) en reserve afschrijving geactiveerde investeringen (€ 125.000,-) ,-) en het aanpassen van de noodzakelijke omvang ad € 130.000,-.

De voornaamste verminderingen betreffen: aanvulling algemene reserve grondexploitatie (€ 192.000,-) op basis van de grondnota 2019, budgetoverhevelingen 2018 € 460.000,-, dekking van eenmalige kosten MFA Hapert (€ 48.000,-), voorbereiding raadsprogramma (€ 49.000,-) en herinrichting N284 (40.000).

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in dekkingsreserves en reserves ingesteld voor een bepaald doel.

Dekkingsreserves

Deze reserves zijn enerzijds ingesteld ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van investeringen met een economisch nut en anderzijds is aan de reserve verkoopopbrengst NRE een inkomensfunctie toegekend. Voor de afwikkeling verkoop hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten (HNG) is ook een dekkingsreserve gevormd.

Reserve verkoop hypotheekbedrijf HNG

Het inzichtelijk maken van de jaarlijks te ontvangen verkoopopbrengst tot en met 2020. Er is ca € 119.000,- ten gunste van de exploitatie verantwoord.

- stand 01-01-2019 239.000
- stand 31-12-2019 120.000

Reserve afschrijving geactiveerde investeringen

Afdekken van de kapitaallasten van diverse investeringen. Er is € 752.000,- (waarvan € 125.000,- correctie balanswaarde tbv de aanleg Randweg) ten gunste van de exploitatie verantwoord en € 127.000,- rente bijgeschreven over de stand van de reserve per 1 januari. In 2019 is € 6.886.000,- toegevoegd (€ 2.281.000,- en € 4.605.000,-) t.b.v. de dekking van de beoogde realisatie van CC Den Herd naar de markt.

- stand 01-01-2019 5.883.000
- stand 31-12-2019 12.144.000

Reserve verkoopopbrengst NRE

De reserve is in 2019 opgeheven.

- stand 01-01-2019 5.491.000
- stand 31-12-2019 0

Overige bestemmingsreserves

Deze reserves zijn ingesteld voor een bepaald doel.

Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied

Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, gekoppeld aan gemeentelijke projecten. In 2019 is € 311.000,- toegevoegd aan de reserve. Het betreft de netto verkoopopbrengst van pachtgronden en een deel van ontvangen bijdragen voor de functiewijziging van landbouwgrond naar natuur).

- stand 01-01-2019 496.000
- stand 31-12-2019 807.000

Reserve duurzaamheid

Dekking van maatregelen om in de directe omgeving van windpark de Pals duurzaamheid te bevorderen of voor de dekking van maatregelen ter bevordering van duurzaamheid. Bij nieuwe ontwikkelingen, plannen en

activiteiten zoeken we daarbij naar een optimale balans tussen de sociale, ecologische en economische gevolgen. In 2019 hebben er nog geen mutaties plaatsgevonden.

- stand 01-01-2019	0
- stand 31-12-2019	0

Reserve bovenwijkse voorzieningen

Deze reserve is bedoeld om de aanleg van infrastructurele werken met meer dan uitsluitend planbetekenis mogelijk te maken, zoals bijv. randwegen, hoofdriolering, parkeervoorzieningen etc. In 2019 is op grond van gesloten anterieure overeenkomsten tot een bedrag van € 168.000,- toegevoegd.

- stand 01-01-2019	45.000
- stand 31-12-2019	213.000

Reserve sociaal domein

De reserve is in 2019 opgeheven.

- stand 01-01-2019	618.000
- stand 31-12-2019	0

Algemene reserve grondexploitaties

Met de reserve worden algemene risico's op het gebied van grondexploitaties opgevangen. Er is een geraamd bedrag van € 122.000,- (€ 192.000,- -/- € 70.000,-) toegevoegd. Aanvulling hiervan was op grond van de grondnota 2019 noodzakelijk tot de gekwantificeerde omvang. Mede vanwege een nieuw exploitatieplan voor Akkerstraat stijgen de nog te realiseren opbrengsten. Hierdoor moeten we ook rekening houden met een hoger benodigd weerstandsvermogen (zie paragraaf grondbeleid).
De omvang bedraagt na de geraamde toevoegingen € 286.000,- zodat de reserve per saldo tot een bedrag van € 309.000,- extra aangevuld moet worden. Wij stellen voor om deze vermeerdering via resultaatbestemming extra toe te voegen aan de algemene reserve grondexploitatie.

- stand 01-01-2019	164.000
- stand 31-12-2019	286.000

Reserve sportmaterialen sporthal X-sport

Het meerjarig opvangen van kosten van de regelmatige vervanging van (gymnastiek)materialen en inventaris in de sporthal X-sport. In 2019 hebben voor een bedrag ad € 3.000,- vervangingen plaatsgevonden.- stand 01-01-2019 116.000
- stand 31-12-2019 113.000

Reserve vervanging sportmaterialen sporthal Eureka

Het meerjarig opvangen van kosten van de regelmatige vervanging van (gymnastiek)materialen en inventaris in de sporthal Eureka. In 2019 hebben voor een bedrag ad € 3.000,- vervangingen plaatsgevonden.

- stand 01-01-2019	55.000
- stand 31-12-2019	52.000

Reserve generatiepact

Door het inzetten van strategische personeelsplanning wordt instroom, doorstroom en uitstroom in de organisatie bevorderd. Als ouderen minder willen werken, waarvoor zij deels gecompenseerd worden, ontstaat ruimte in de formatie en financiën om nieuwe, jongere medewerkers te werven. In 2019 zijn de uitvoeringkosten ad € 55.000,- ten laste van de dekking gedekt.

- stand 01-01-2019	55.000
- stand 31-12-2019	0

Resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Voor een toelichting op het saldo van het overzicht van lasten en baten verwijzen wij u naar de toelichting op de resultatenrekening (hoofdstuk 6).

- stand 01-01-2019	2.174.000
- stand 31-12-2019	1.274.000

❖ Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde/het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;

- bestaande risico's op balansdatum ter zake van te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.;
– middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan (behoudens waardering tegen contante waarde).

De onderverdeling van de in de balans opgenomen voorzieningen is als volgt:

voorzieningen (x € 1.000,-)	boek-waarde	boek-waarde
a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang onzeker is, maar redelijkerwijs in te schatten is		
b. risico's van te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten	2.788	2.286
c. te maken kosten welke strekken tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal	1.565	1.624
d. bijdragen van toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven		
e. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	1.787	1.677
totaal voorzieningen	**6.140**	**5.587**

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de voorzieningen in 2019 aangegeven.

	boek-waarde 31-12-2018	toevoe-gingen	vrijval tgv exploi-tatie	aanwen-dingen	boek-waarde 31-12-2019
a. te schatten verplichtingen en verliezen:					
niet van toepassing					
sub-totaal					
b. te schatten risico's voor verplichtingen en verliezen					
- wethouderspensioenen	2.089	489		89	2.489
- wachtgeld voormalige wethouders	160	9		123	46
- wachtgeld voormalig personeel		294	6	71	217
- nog te maken kosten grondexploitatie	36				36
sub-totaal	2.285	792	6	283	2.788
c. gelijkmatige verdeling van lasten:					
- onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.218	352		218	1.352
- onderhoud wegen	389	369		581	177
- voorziening renovatie riolering	17	100		81	36
sub-totaal	1.624	821		880	1.565
d. vervangingsinvesteringen met heffingen:					
niet van toepassing					
sub-totaal					
e. van derden verkregen middelen					
- afvalstoffenheffing	301			45	256
- onderhoud riolering	1.377	154			1.531
sub-totaal	1.678	154		45	1.787
totaal verloop voorzieningen	**5.587**	**1.767**	**6**	**1.208**	**6.140**

In de kolom “vrijval t.g.v. exploitatie” zijn de bedragen opgenomen welke enerzijds ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen en anderzijds dienen ter egalisatie van kosten.

Risicovoorziening

Dit betreft voorzieningen wegens op balansdatum bestaande risico’s ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of risico’s. Tevens is er sprake van voorzieningen op oninbare vorderingen en voorziene exploitatierisico’s voor de grondexploitatie. De voorziening exploitatierisico’s grondexploitatie is ten gunste van de betreffende grondexploitatie gebracht.

Voorziening wethouderspensioenen

In de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) is geregeld dat wethouders gedurende de periode dat zij wethouder zijn, ouderdoms- en nabestaandenpensioen opbouwen. Deze voorziening is bedoeld voor het opbouwen van vermogen voor het kunnen dekken van pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders, alsmede opvangen van verplichtingen voortvloeiende uit de overgedragen elders opgebouwd pensioenkapitaal van wethouders. Jaarlijks wordt een actuariële berekening (met een rekenrente van 0,290% (2018: 1,577%) gemaakt om te kunnen bepalen of het saldo van deze voorziening voldoende is om de pensioenverplichtingen van de wethouders te kunnen uitbetalen. Mede vanwege deze lage rekenrente heeft dit geleid tot een eenmalige toevoeging van € 489.000,-. Ten laste van de voorziening werd € 89.000,- pensioen verstrekt.

- stand 01-01-2019	2.089.000
- stand 31-12-2019	2.489.000

Voorziening wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders

Het opbouwen van vermogen voor het kunnen dekken van de kosten verbonden aan de rechtspositie van voormalige wethouders in termen van wachtgeld. De wachtgeldverplichtingen van € 123.000,- komen direct ten laste van deze voorziening. Op basis van actualisatie van de voorziening is in 2019 € 9.000,- extra gedoteerd.

- stand 01-01-2019	160.000
- stand 31-12-2019	46.000

Voorziening wachtgeldverplichtingen voormalig personeel

Het opbouwen van vermogen voor het kunnen dekken van de wachtgeldverplichtingen van voormalige medewerker(s). In 2019 is per saldo € 294.000,- toegevoegd aan de voorziening (t.b.v. de voormalige griffier, vm afdelingshoofd en medewerker WOZ). De netto wachtgeld- en overige verplichtingen van € 77.000,- komen direct ten laste van deze voorziening.

- stand 01-01-2019	0
- stand 31-12-2019	217.000

Voorziening nog te maken kosten Wijer-De Kuil

Nog te maken kosten van het financieel afgewikkeld plan Wijer-De Kuil. In 2019 hebben er nog geen mutaties plaatsgevonden.

- stand 01-01-2019	36.000
- stand 31-12-2019	36.000

Egalisatievoorzieningen

Deze voorzieningen worden gevormd wegens kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of daaraan voorafgaand en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren. Het betreft voorzieningen waaraan beheerplannen zijn gekoppeld. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt de stand van de beheerplannen toegelicht.

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van een gelijkmatige verdeling van de lasten van groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen over een aantal begrotingsjaren. Vanuit de exploitatie is € 352.000,- toegevoegd en zijn de onderhoudsuitgaven van € 202.000,- direct ten laste van de voorziening geboekt. Wegens voorgenomen sloop van voormalige sporthal ’t Spant er is de betreffende onderhoudsvoorziening ad € 16.000,- vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

- stand 01-01-2019	1.218.000
- stand 31-12-2019	1.352.000

Op basis van een voortschrijdende onderhoudscyclus van 10 jaar zijn de financiële consequenties in beeld gebracht en vertaald in de jaarrekening.

Voorziening onderhoud wegen

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van een gelijkmatige verdeling van de (groot) onderhoudslasten van wegen, straten en pleinen over een aantal begrotingsjaren. Vanuit de exploitatie is € 369.000,- toegevoegd en zijn de onderhoudsuitgaven van € 581.000,- direct ten laste van de voorziening gebracht.

- stand 01-01-2019 389.000
- stand 31-12-2019 177.000

Voorziening renovatie riool

In het jaar dat de gemeente de vervangingsinvesteringen realiseert moet de gemeente de investering voor de volle omvang activeren (artikel 62, lid 1 BBV). Het bedrag dat de gemeente in de voorziening 'egalisatie riolering' heeft gespaard middels de (via het geïnde) spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen moet op grond van artikel 62, lid 4 BBV daarop in mindering worden gebracht. Voor vervanging/renovatie van het riool wordt jaarlijks € 100.000,- geraamd. In 2019 is voor een bedrag van € 81.000,- renovatiewerkzaamheden ten laste van de voorziening gebracht.

- stand 01-01-2019 17.000
- stand 31-12-2019 36.000

Op basis van een voortschrijdende onderhoudscyclus van 10 jaar zijn de financiële consequenties in beeld gebracht en vertaald in de jaarrekening.

Van derden verkregen middelen

Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing

Het egaliseren van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat in de afvalverwijdering, alsmede het meerjarig opvangen van schommelingen in de tarieven voor de afvalstoffenheffing. De vermindering betreft de verrekening van het nadelig exploitatieresultaat op het taakveld afvalverwijdering (€ 45.000,-).

- stand 01-01-2019 301.000
- stand 31-12-2019 256.000

Voorziening egalisatie riolering

Het egaliseren van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat in de riolering, alsmede het meerjarig opvangen van schommelingen in de tarieven voor de rioolheffingen. Het positief exploitatiesaldo van € 154.000,- van het taakveld riolering is toegevoegd aan de voorziening. Ingevolge art 44 lid 2 van het BBV wordt de voorziening verplicht gevormd uit geheven / ontvangen specifieke bijdragen van de burger. Het zijn gelden die aan betreffende taak moeten worden besteed dan wel aan de burger moeten worden teruggegeven.

- stand 01-01-2019 1.377.000
- stand 31-12-2019 1.531.000

❖ Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

vaste schulden (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. Obligatieleningen		
b. Onderhandse leningen:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	47.688	36.107
- binnenlandse bedrijven		
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, ond.a , van de Wet financiering decentrale overheden		
- overige binnenlandse sectoren		
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
	47.688	36.107
c. Door derden belegde leningen		
d. Waarborgsommen	3	2
e. Overige leningen		
totaal vaste schulden	**47.691**	**36.109**

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de vaste schulden in 2019 aangegeven.

verloop vaste schulden (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2018	vermeer-deringen	aflos-singen	boek-waarde 31-12-2019
a. Obligatieleningen				
b. Onderhandse leningen:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	36.107	16.480	4.899	47.688
- binnenlandse bedrijven				
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a , van de Wet decentrale overheden				
- overige binnenlandse sectoren				
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige				
	36.107	16.480	4.899	47.688
c. Door derden belegde gelden:				
d. Waarborgsommen	2	4	3	3
e Overige leningen				
totaal verloop vaste schulden	**36.109**	**16.484**	**4.902**	**47.691**

Het gemiddelde rentepercentage over het leningensaldo aan het einde van 2019 bedraagt 1,34%. De rentelast over alle onderhandse leningen bedraagt € 638.000,-. In 2018 was dit respectievelijk bedrag 2,01% en € 725.000,-.

➢ Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

vlottende passiva (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.753	7.023
b. Overlopende passiva	3.082	2.322
totaal vlottende passiva	**5.835**	**9.345**

❖ Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

verloop netto-vlottende schulden (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in art.1, ond. a. van de Wet financiering decentrale overheden		
b. Overige kasgeldleningen		3.500
c. Banksaldi		
d. Overige schulden	2.448	3.472
- MD / KermpenPlus overige schulden	552	138
- MD / KempenPlus te betalen aan	-247	-87
totaal verloop netto-vlottende schulden	**2.753**	**7.023**

Bij de post overige schulden is het crediteurensaldo (inclusief sociale zaken / rijk) van € 2.435.000,- (2018: € 3.459.000,-) begrepen. Het betreft bedragen die de gemeente nog moet betalen aan verschillende leveranciers.

❖ Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

overlopende passiva (x € 1.000,-)	boek-waarde 31-12-2019	boek-waarde 31-12-2018
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume	1.335	983
- MD / KempenPlus nog te betalen	869	1.289
- Gemeente nog te betalen aan MD ? KempenPlus		
	2.204	2.272
b. De voorschotbedragen voor uitkeringen met een speciefiek bestedingsdoel die dienen ter van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van (art 49, lid 2):		
- Europsese overheidslichamen		
- het Rijk	412	39
c. Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	466	11
Totaal	**3.082**	**2.322**

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

specificatie van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen voor specifieke uitkeringen (x € 1.000,-)	saldo per 31-12-2018	ontvangen bedragen	bestede bedragen	vrijgevallen bedragen	saldo per 31-12-2019
1 Europses overheidslichamen					
2 het Rijk	39	412		39	412
3 overige Nederlandse overheidslichamen					
totaal	**39**	**412**		**39**	**412**

Van het Ministerie van BZK is € 256.000,- ontvangen voor de uitvoering van de regeling “reductie van energieverbruik” (er zijn gelet op het tijdstip van ontvangst nog geen uitgaven geweest) en van het Ministerie van OCenW pro saldo € 156.000,- extra voor het onderwijsachterstanden beleid.
Voor de gebiedsontwikkeling van De Biezen 2.1 is een anterieure overeenkomst gesloten. In 2019 hebben we de volledig overeengekomen exploitatiebijdragen ad € 279.000,- ontvangen. De kosten in 2019 bedragen € 105.000.-. Pro saldo wordt € 174.000,- als overlopende passiva verantwoord. Daarnaast hebben we van de provincie € 405.000,- subsidie ontvangen voor de planstudie van N284 terwijl de toegerekende kosten € 161.000,- bedragen. Pro saldo wordt € 244.000,- als overlopende passiva verantwoord. Via de algemene uitkering is € 43.000,- ontvangen voor maatschappelijke begeleiding. We hebben nog geen uitgaven gedaan. Omdat hier (uitzonderingsgewijs) sprake is van een verrekensystematiek op basis van realisatiecijfers is dit verrekend met de overlopende passiva.

➢ Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Het bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kan als volgt gespecificeerd worden:

verloop garantiestellingen (x € 1.000,-)	oorspronkelijk bedrag	percentage borgstelling	restant 31-12-2019	restant 31-12-2018
1. Woningstichting de Zaligheden	71.765	achtervang	60.505	70.680
2. Wooninc.	6.897	achtervang	1.875	2.445
3. Onderwijsstichting de Kempen	5.000	100%	1.275	1.375
4,. Stichting Open Muziekcentrum Bladel	100	100%	58	63
totaal verloop garantiestellingen	**83.762**		**63.713**	**74.563**

Om ervoor te zorgen dat corporaties leningen tegen relatief gunstige condities kunnen aantrekken, heeft Stichting WSW een zekerheidsstructuur voor corporaties ontwikkeld. De zekerheidsstructuur bestaat uit drie lagen:
1. Primaire zekerheid: dit betreft de financiële positie van de corporatie.
2. Secundaire zekerheid: dit betreft de borgstelling van Stichting WSW.
3. Tertiaire zekerheid: dit betreft de achtervangpositie van rijk en gemeente (beide 50%).

In het kader van de gemeentelijke volkshuisvesting heeft de gemeente zich in het verleden garant gesteld voor de plaatselijke woningcorporaties. Het betreft hier een tertiaire borgstelling via het Waarborgfonds voor de Sociale Woningbouw (WSW). Het WSW is het borgstellinginstituut van en voor de woningcorporaties. De term tertiaire borgstelling kan als volgt nader worden verklaard: in eerste instantie moet een corporatie zichzelf redden. Bij noodgevallen kan men teruggrijpen op het Centraal fonds voor de volkshuisvesting (primair). Secundair borgt het WSW de gelden die door toegelaten instellingen worden geleend. Hier zijn zeer strenge criteria aan verbonden, onder andere voor wat betreft de financiële situatie van de corporatie. Het WSW zal nooit voor meer borg staan dan maximaal de boekwaarde van het bezit per corporatie.
De tertiaire achtervang ligt bij het Rijk en de gemeenten. Zij verstrekken aan het WSW een renteloze lening indien zij worden aangesproken om de rente en aflossing (dus niet het totaalbedrag) te kunnen betalen. Door deze grote mate van zekerheid hebben de corporaties (eenvoudiger) toegang tot de kapitaalmarkt. Tot op heden heeft het WSW de gemeente nog nooit aangesproken.

In het kader van de verleende borg- en garantstellingen is in 2019 geen beroep gedaan op Bladel als gevolg van verleende borg- en garantstellingen.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag is informatie opgenomen over per balansdatum bestaande risico's die niet in de balans tot uitdrukking komen. Het zijn zogenaamde voorwaardelijke verplichtingen, die pas geëffectueerd worden als aan bepaalde (leverings-)voorwaarden is voldaan.

5.4. EMU-saldo

Het EMU-saldo dient ook in de jaarstukken te worden opgenomen. Artikel 3 van het BBV vereist dat begroting, jaarstukken en uitvoeringsinformatie zodanig inzicht bieden dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. Daarbij schrijft artikel 4 van het BBV voor dat de indeling van begroting en jaarstukken identiek is en bepaalt artikel 20 lid c BBV dat de uiteenzetting van de financiële positie bestaat uit onder meer de geprognosticeerde balans en het EMU-saldo.

De artikelen 3 en 4 van het BBV leiden dus tot de conclusie dat het EMU-saldo zowel opgenomen moet worden in de begroting als in jaarrekening en dat dit dient te geschieden op een vergelijkbare plek als in de begroting.

	Omschrijving	x € 1000,-	
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.014	+
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.360	-
3.	Mutatie voorzieningen	553	+
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.010	-
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	-
Berekend EMU-saldo		**-2.803**	

5.5. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

❖ Overige niet in de balans opgenomen rechten / verplichtingen

Toelichting op overige niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.

- Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. Artikel 53 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) verplicht de gemeente daarom in de toelichting op de balans inzicht te geven in de financiële verplichtingen waaraan de gemeente is verbonden, voor zover:
• die verplichtingen financiële consequenties hebben voor toekomstige jaren en
• specificaties van de eventueel gehanteerde financiële derivaten.

Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze toekomstige verplichtingen:

- Verplichtingen vanuit de decentralisaties

Voor de uitvoering van de drie decentralisaties zijn met name voor Jeugdhulp en Begeleiding Awbz naar Wmo diverse contracten afgesloten. In de contracten zijn voornamelijk prijsafspraken (per eenheid of type zorg) gemaakt, waardoor het niet mogelijk is om een totaalbedrag hieraan te koppelen.

De gemeente heeft ten aanzien van de individuele ondersteuning van mensen met een participatievraag op grond van de Jeugdwet, Participatiewet en de Wmo een ondersteuningsplicht. Deze ondersteuningsplicht is niet budgettair gelimiteerd maar gerelateerd en begrensd door de voorwaarden om in aanmerking te komen voor ondersteuning welke zijn vastgelegd in voornoemde wetten en de gemeentelijke verordeningen voor het sociale domein.

Jeugdhulp en Begeleiding AWBZ naar Wmo

Kosten zijn afhankelijk van het soort begeleidingstraject dat gevraagd wordt (is dus afhankelijk van de problematiek van de cliënt) en van het aantal doorgestuurde cliënten. Zolang er geen vraag is, zijn er geen kosten. Totale kosten per jaar zijn dus variabel. De financiële consequenties van al deze verplichtingen zijn structureel gedekt in de meerjarenbegroting.

Participatiewet

De uitvoering van de Participatiewet blijft ondergebracht bij WVK-groep en ISD-de Kempen. De financiële consequenties van al deze verplichtingen zijn structureel gedekt in de meerjarenbegroting.

- Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.
Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. In de jaarrekening is dus sprake van een onzekerheid ten aanzien van deze eigen bijdrage, ook al ligt de oorzaak hiervan niet bij ons.

- Verantwoording PGB's

De gemeente verstrekt ook persoonsgebonden budgetten (PGB) voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg. De burger kon hiermee tot en met 2014 de geïndiceerde zorg inkopen. Met ingang van 2015 krijgt de geïndiceerde burger niet meer zelf dit "zakje" geld, maar worden deze budgetten door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) beheerd en, na het verlenen van de zorg, rechtstreeks uitbetaald aan de zorgverleners.

Er zijn diverse contracten ten behoeve van uitvoeren van de taken naar aanleiding van de decentralisaties gesloten.

- Meerjarige verplichtingen

De volgende financiële verplichtingen blijken niet uit de balans.

1. Langlopende inkoopcontracten en overeenkomsten;
   In bijlage VI hebben wij een overzicht opgenomen van meerjarige contracten. Niet bij alle contracten staat de waarde weergegeven. De redenen hiervoor zijn divers: contract is beëindigd of de contracten zijn op basis van regie. Het is dan moeilijk om de waarde in te schatten.
2. Meerjaren (welzijns)subsidies en huurcontracten;
   Ten behoeve van de exploitatie zijn een aantal vastgoedobjecten meerjarig gehuurd. De (welzijns)subsidies zijn c.q. worden afgestemd op het jaarlijks vast te stellen welzijnsprogramma. Onderstaand tabel toont de betaalde huur- en subsidieverplichtingen:

verplichtingen	jaarhuur	welzijnssubsidies
- welzijnssubsidies		2.265.000
- huurovereenkomsten voor:		
- brandkranen	23.000	
- dranghekwagen	2.000	
- basisschool Casteren	109.000	
- bibliotheek Bladel / open muziekcentrum	74.000	
- steunpunten Den Bogerd / Kloostertuin	106.000	
- MFA Den Aord	83.000	
- praktijkwinkel	10.000	

- Centrum voor Jeugd en gezin	45.000	
- huisvesting vergunninghouders	64.000	
- materieel en gereedschappen WVK-groep	58.000	0
Totaal	574.000	2.265.000

De gemeente Bladel verhuurt ook verschillende jaren diverse gebouwen en gronden. Hiervoor zijn overeenkomsten afgesloten met betrokken partijen. Onder de verhuren van gebouwen en verpachtingen vallen o.a. sporthallen, sportaccommodaties, ruimtes van gemeentehuis en huur woningen en terreinen. De opbrengst kan becijferd worden op € 943.000,-.

3. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een vergelijkbaar volume.
   a. Onder deze arbeidskosten zijn o.a. de vakantiegelden van het personeel en bestuur de feitelijke jaarlasten in de jaarrekening opgenomen.
   b. Er worden geen verplichtingen opgenomen voor de aanspraken op de verlofdagen die worden meegenomen naar het volgende dienstjaar. Deze aanspraken werken neutraal door omdat resterend verlof moet worden opgenomen overeenkomstig de afspraken en uitbetaling van restverlof in principe niet wordt gedaan.

De financiële consequenties van al deze verplichtingen zijn structureel gedekt in de meerjarenbegroting.

- Verbonden partijen

Voor de verplichtingen vanuit de verbonden partijen wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen. De financiële consequenties van al deze verplichtingen zijn structureel gedekt in de meerjarenbegroting.

Indirect staat de gemeente ook garant voor alle opgenomen geldleningen door de gemeenschappelijke regelingen. Omdat dit indirecte garanties zijn die onlosmakelijk aan gemeenschappelijke regelingen zijn verbonden, zijn deze niet opgenomen in het garantieplafond.

Het beheersaldo van de gemeente Bladel is ondergebracht bij Bosgroep Zuid-Nederland.

- Financiële derivaten

De gemeente hanteert geen financiële derivaten.

Stille reserves:

De gemeente kent een aantal stille reserves (verschil tussen marktwaarde en boekwaarde) door het bezit van vaste activa zoals bosgronden, pachtgronden, aandelen BNG, gebouwen en terreinen.

-Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten:

De aandelen van BNG staan op de balans voor ca € 157.000,-. De werkelijke waarde is in verband met de hoge winstgevendheid van deze instelling vele malen hoger. De opbrengstwaarde van de aandelen BNG kan gebaseerd worden op de intrinsieke waarde. Dit is de waarde op basis van het eigen vermogen. De BNG heeft een eigen vermogen van 4.887 mln en 55.690.720 aandelen geplaatst en volgestort. De intrinsieke waarde per aandeel komt daarmee uit op € 87,75. Bladel heeft 62.790 aandelen. De totale opbrengst waarde kan dan becijferd worden op ca € 5,510 mln. Opbrengstwaarde minus boekwaarde bedraagt dan ca € 5,353 mln.

-Overhoeken in afgesloten bestemmingsplannen / bos- en pachtgronden

In de afgesloten bestemmingsplannen zijn diverse verhuurde perceeltjes opgenomen met een boekwaarde van € 0,-. Hoewel de totale oppervlakte van deze gronden administratief niet vast ligt, kunnen aan deze gronden bij verkoop vanzelfsprekend wel waarden toegekend worden.
Een benadering van de marktwaarde van de bos- en pachtgronden treft u hiernaast aan.

omschrijving	aantal ha	€ per ha	marktwaarde
bosgronden	730,20	12.500	9.128.000
geliberaliseerde pacht	21,28	75.000	1.596.000
reguliere pacht	10,36	75.000	777.000
erfpacht	5,62	75.000	422.000
totaal	**767,46**	**237.500**	**11.923.000**

-Winsten grondexploitatie

Voor de voorwaarden van tussentijdse winstnemingen zij verwezen naar de § 4.7 grondbeleid. Dit betekent dat gedurende jaren nog beperkte stille reserves in de jaarrekening in stand gehouden (moeten) worden. De strategische aankopen inzake de grondexploitatie zijn bedoeld om op termijn in de ontwikkeling van woninglocaties of bedrijventerreinen te worden betrokken. Daarom worden ook deze eigendommen beschouwd als duurzaam verbonden aan de bedrijfsvoering.
In de balans zijn ook niet opgenomen de op grond van beschikkingen, overeenkomsten (huur/lease), toezeggingen etc. te baseren op toekomstige vorderingen en/of schulden. Tevens zijn geen voorzieningen getroffen

voor toekomstige verplichtingen betreffende vakantietoelagen, verlof en dergelijke. Uitgangspunt daarbij is altijd geweest dat de lasten in verband met deze verplichtingen in de toekomst zullen optreden structureel gedekt zijn in de meerjarenbegroting. Voor voorzienbare en calculeerbare toekomstige risico's zijn in de balans voorzieningen opgenomen.

❖ Gebeurtenissen na balansdatum

Er hadden zich aanvankelijk voor vaststelling van de jaarrekening geen gebeurtenissen voorgedaan die een zodanige materiële invloed hebben op het vermogen per 31 december 2019 en het resultaat over 2019 dat vermelding hier plaats dient te vinden. Echter na balansdatum is gebleken dat ook Nederland geconfronteerd is met de corona-crisis.

De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Duidelijk is dat de werkzaamheden en de inkomsten van de gemeente om verschillende redenen in het gedrang kunnen en zullen komen. In hoeverre de lasten zullen stijgen en de baten zullen afnemen als gevolg van bovenstaande hangt af van de mate waarin e.e.a. zich voor doet en gedurende hoe lang dit het geval is.

6. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

Opbouw baten

In onderstaande grafiek wordt de opbouw van de baten weergegeven. Veruit de meeste baten van de gemeente zijn verantwoord in hoofdtaakveld ‘algemene dekkingsmiddelen’ waarin o.a. de algemene uitkering, de integratie-uitkering sociaal domein en de belastingen opgenomen zijn. In hoofdtaakveld ‘Sociaal domein’ zijn o.a. de specifieke uitkeringen van het rijk opgenomen, in hoofdtaakveld “Volksgezondheid en milieu” de opbrengsten van de afvalstoffen- en rioolheffing en in ‘hoofdtaakveld ‘VHROSV’ de opbrengsten uit grondexploitaties en leges omgevingsvergunningen.

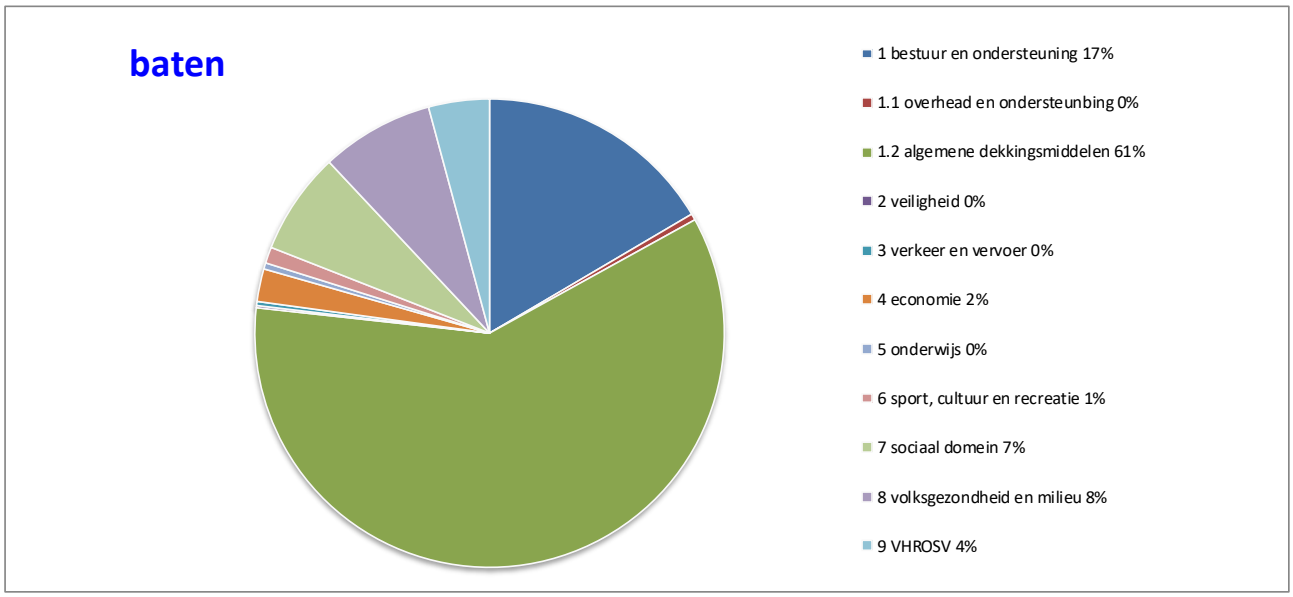

Opbouw lasten

In onderstaande grafiek wordt de opbouw van de lasten weergegeven. De meeste lasten bevinden zich in de hoofdtaakvelden ‘sociaal domein’. In hoofdtaakveld ‘sociaal domein’ zijn o.a. de uitvoering van de specifieke uitkeringen en de Jeugdhulp en Wmo en Wsw (oud en nieuw) opgenomen. In ‘hoofdtaakveld ‘VHROSV’ worden de grondexploitaties en in hoofdtaakveld “Volksgezondheid en milieu” het ophalen van huishoudelijk afval en het onderhoud van de riolering.

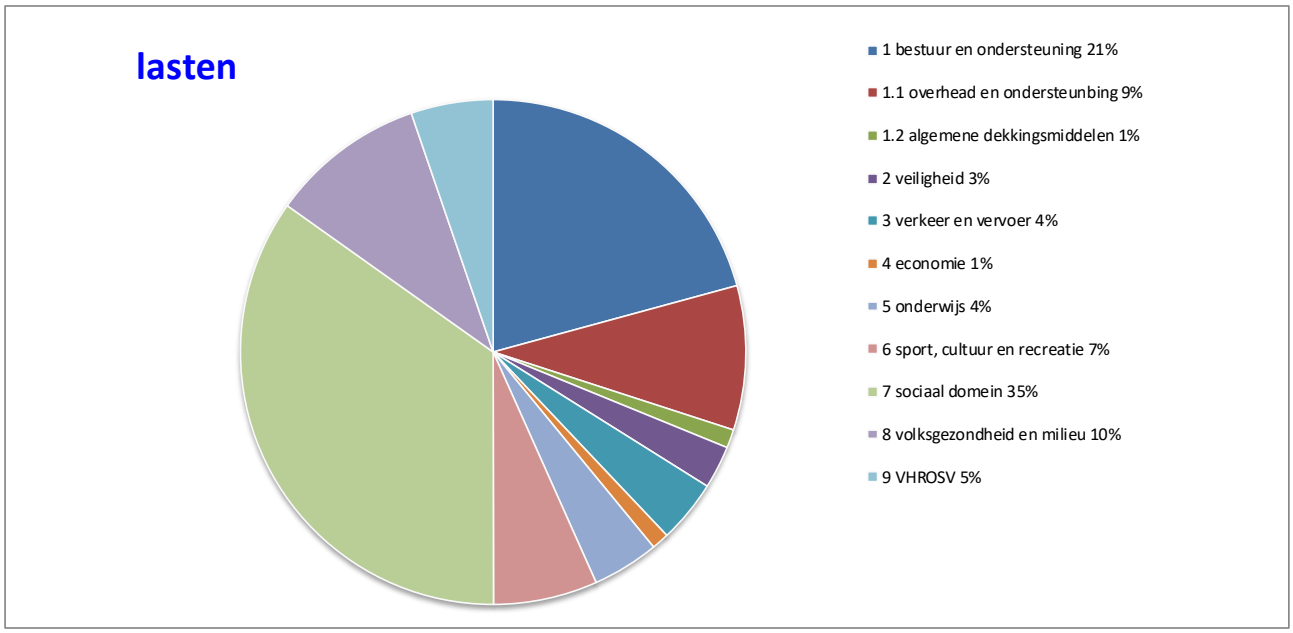

6.1 Het gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vastgesteld met inachtneming van hetgeen omtrent de financiële positie op de balansdatum is gebleken tussen het moment van opmaken van de jaarstukken en het tijdstip van vaststelling daarvan, voor zover deze aanvullende informatie onontbeerlijk is voor het bedoelde inzicht.

Voor een nadere specificatie van het gerealiseerde, nog te bestemmen resultaat ad € 1.274.000,- wordt verwezen naar de analyse bij gerealiseerde baten en lasten per programma, dat hieronder is opgenomen. In het raadsvoorstel ter vaststelling van de jaarrekening wordt aan u een voorstel voor bestemming van dit resultaat gedaan, dat tevens is opgenomen als inleiding bij het jaarverslag.

In onderstaand overzicht van baten en lasten vindt u per hoofdtaakveld een financiële analyse van de grotere over- en onderschrijdingen.

Hoofdtaakveld (bedragen x € 1.000,-)	saldo rekening 2018	begroting 2019 voor wijziging			begroting 2019 na wijziging			jaarrekening 2019			saldo rekening 2019 t.o.v. begroting
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
Bestuur	-847	-1.486	531	-955	-1.847	1.121	-726	-2.305	793	-1.512	-786
Overhead	-4.800	-5.601	256	-5.345	-5.769	266	-5.503	-5.362	261	-5.101	402
Algemene dekkingsmiddelen:											
Treasury	634	-490	978	488	-357	1.042	685	-463	1.046	583	-102
OZB woningen	2.129	-171	2.340	2.169	-252	2.370	2.118	-250	2.366	2.116	-2
OZB niet woningen	1.682	-39	1.782	1.743	-37	1.788	1.751	-8	1.780	1.772	21
Algemene uitkering en overige uitk.	28.151	-5	29.145	29.140	-5	30.180	30.175	-5	30.239	30.234	59
Overige baten en lasten	-15	-769		-769	-60		-60		26	26	86
Vennootschapsbelasting	-32	-12		-12	16		16	40		40	24
Sub-totaal algemene dekkingsmiddelen	**32.549**	**-1.486**	**34.245**	**32.759**	**-695**	**35.380**	**34.685**	**-686**	**35.457**	**34.771**	**86**
Veilgheid	-1.430	-1.588	76	-1.512	-1.615	86	-1.529	-1.591	89	-1.502	27
Verkeer en vervoer	-2.141	-2.425	32	-2.393	-2.426	113	-2.313	-2.335	167	-2.168	145
Economie	626	-656	1.215	559	-800	1.318	518	-643	1.340	697	179
Onderwijs	-2.199	-2.283	33	-2.250	-2.541	252	-2.289	-2.477	253	-2.224	65
Sport, cultuur en recreatie	-3.289	-3.939	604	-3.335	-4.166	621	-3.545	-3.865	662	-3.203	342
Sociaal domein	-15.611	-19.433	2.734	-16.699	-20.468	4.446	-16.022	-20.237	4.190	-16.047	-25
Volksgezondheid en milieu	-967	-5.010	4.320	-690	-5.385	4.221	-1.164	-5.748	4.615	-1.133	31
VHROSV	-1.417	-4.568	3.659	-909	-2.831	2.009	-822	-3.049	2.477	-572	250
Saldo van baten en lasten	**474**	**-48.475**	**47.705**	**-770**	**-48.543**	**49.833**	**1.290**	**-48.298**	**50.304**	**2.006**	**716**
Toevoeging/onttrekking aan reserves:											
Bestuur	1.700	-345	1.369	1.024	-10.103	9.178	-925	-9.737	9.005	-732	193
Totaal mutaties reserves	**1.700**	**-345**	**1.369**	**1.024**	**-10.103**	**9.178**	**-925**	**-9.737**	**9.005**	**-732**	**193**
Gerealiseerd resultaat	**2.174**	**-48.820**	**49.074**	**254**	**-58.646**	**59.011**	**365**	**-58.035**	**59.309**	**1.274**	**909**

De begroting 2019 sloot aanvankelijk met een voordelig saldo van € 254.000,- in 2019. De doorwerking van de mutaties van de najaarsnota 2018, de perspectiefnota 2019 en de najaarsnota van 2019 op het resultaat van de begroting 2019 leidde uiteindelijk tot een geraamd positief exploitatiesaldo van € 365.000,-.

De rekening 2019 laat per saldo een voordelig saldo zien ter grootte van € 1.274.000,-. In het voordelig resultaat is rekening gehouden met per saldo circa € 909.000,- toevoeging aan de reserves.

Het aanwenden van een reserve vereist een raadsbesluit waarin de reden van aanwending wordt aangegeven, die correspondeert met het doel van de reserve. In de rekening zijn alleen toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves verwerkt tot maximaal het bedrag dat via de begroting(swijzigingen) door de raad is goedgekeurd. Hieronder zijn de mutaties binnen de reserves nader toegelicht:

Onttrekking aan de reserves (baten):			**(x € 1.000,-)**
- Algemene reserve:	budgetoverhevelingen 2018	460	inc.
	voorbereiding N284	40	inc.
	voorbereiding raadsprogramma	39	inc.
	eenmalige lasten MFA Hapert	48	inc,
	aanvulling algemene reserve grondexploitatie	192	inc.
	aanvulling res.geact.investeringen (WVK-groep)	1.113	inc.
- Reserve sociaal domein:	vrijval reserve	600	inc.
	voorbereiding centrumvisie Bladel	18	inc.
- Reserve sportmaterieel X-sport	vervanging materieel 2019	3	str.
- Reserve sportmaterieel Eureka	vervanging materieel 2019	3	str.
- Reserve grondexploitatie	surplus grondexploitaties	70	inc.
- Reserve verkoopopbrengst NRE	vrijval reserve	5.492	inc.
- Egalisatiereserve verkoop HNG	dekking wegvallende winstuitkering	120	str.
- Reserve generatiepact	uitvoeringskosten 2019 (loonkosten structureel)	55	str.
- Reserve geactiveerde kapitaaluitgaven	dekking kapitaallasten	627	str.
	Vrijval deel reserve	125	inc.
Totaal onttrekkingen		9.005	a.

Toevoeging aan de reserves (lasten):			**(x € 1.000,-)**
- Algemene reserve:	rentebijschrijvingen	166	str.
	vrijval reserve sociaal domein	600	inc.
	vrijval gedeelte reserve grondexploitatie	70	inc.
	vrijval gedeelte reserve verkoopopbrengst NRE	887	inc.
	vrijval gedeelte reserve geact. kapitaaluitgaven	125	inc.
- Reserve grondexploitatie	winstnemingen / aanvulling grondexploitaties	396	inc.
- Reserve bovenwijkse voorzieningen	opbrengst ant.overeenkomsten	168	inc.
- Reserve ruimtelijke kw.buitengebied	opbrengst pachtgronden/ ant.overeenkomsten	312	inc.
- Reserve geactiveerde kapitaaluitgaven	resultaatbestemming 2018 (WVK-groep)	1.113	inc.
	uitkering KempenPlus	1.168	inc.
	aanvulling tbv verb. Den Herd/Rabobank	4.604	inc.
	rentebijschrijvingen	128	str.
Totaal toevoegingen		9.737	b.
Per saldo mutaties t.g.v. reserves		732	a - b

In onderstaand overzicht worden de mutaties van de reserves op basis van artikel 28 onderdeel d van het BBV gespecificeerd naar structurele toevoegingen en onttrekkingen:

	raming mutaties reserves 2019				realisatie mutaties reserves 2019			
	baten (onttrekking reserve)	waarvan structureel	lasten (toevoeging reserve)	waarvan structureel	baten (onttrekking reserve)	waarvan structureel	lasten (toevoeging reserve)	waarvan structureel
Algemene reserve	1.929		-1.848	-166	1.892		-1.849	-166
Egalisatie reserve verkoop HNG	120	120			120	120		
Reserve afschrijving geact. investeringen	888	888	-7.164	-168	752	627	-7.012	-128
Bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen			-138				-168	
Reserve generatiepact	55	55			55	55		
Reserve sociaal domein	618				618			
Algemene reserve grondexploitatie	70		-404		70		-396	
Reserve verv.sportmaterieel X-sport	3	3			3	3		
Reserve verv.sportmaterieel Eureka	3	3			3	3		
Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied			-549				-312	
Dekkingsreserve verkoopopbrengst NRE	5.492				5.492			
totaal	9.178	1.069	-10.103	-334	9.005	808	-9.737	-294
		waarvan incidenteel		waarvan incidenteel		waarvan incidenteel		waarvan incidenteel
		8.109		-9.769		8.197		-9.443

6.2 Toelichtingen op het overzicht van baten en lasten

Het BBV zegt hierover dat lasten en baten per hoofdtaakveld geanalyseerd moeten worden. De analyse is gebaseerd op een analyse op hoofdlijnen, waarbij iedere over- of onderschrijding groter dan € 10.000,- van een verklaring is voorzien. Hierna geven wij een overzicht van de belangrijkste afwijkingen tussen de begroting (na wijziging) en de rekening.

Bestuur

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten bestuur	n	-1.799	n	-1.486	n	-1.846	**n**	**-2.305**	n	-459
baten bestuur	v	952	v	531	v	1.120	**v**	**793**	n	-327
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-847	n	-955	n	-726	**n**	**-1.512**	n	-786
toevoegingen reserves	n	-1.169	n	-345	n	-10.103	**n**	**-9.737**	v	366
onttrekkingen reserves	v	2.869	v	1.369	v	9.178	**v**	**9.005**	n	-173
geraamd/gerealiseerd resultaat	v	853	v	69	n	-1.651	**n**	**-2.244**	n	-593
bestemming van gerealiseerd resultaat	n	-2.174	n	-254	n	-365	**n**	**-1.274**	n	-909
gerealiseerd resultaat	**n**	**-1.321**	**n**	**-185**	**n**	**-2.016**	**n**	**-3.518**	**n**	**-1.502**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 786.000,- nadelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverheveling	50	Inventarisatie en onderzoek oneigenlijk gebruik gemeentegronden loopt door in 2020.
Verrekening loonkosten	66	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Griffie	34	Vanwege het nieuwe pensioenakkoord is de pensioengerechtigde leeftijd van de voormalige griffier een aantal maanden vervroegd. Dit leidt tot een lagere dotatie in de voorziening wachtgelden voormalig personeel.
Diversen	10	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
	5	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**165**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Bestuursorganen	-15	Extra lasten voor reis-, verblijf-, verhuis- en representatiekosten, alsmede extra lasten voor cursussen.
	-6	Aanvulling voorziening voormalige wethouders op basis van actualisatie van de onderliggende verplichtingen.
	-474	De voorziening wethouderspensioenen is in overeenstemming gebracht met de actuariële uitgangspunten op basis van een rekenrente van 0,290%.
Leges	-103	Verrekening overhead afdeling ontwikkeling aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven (verrekening was extra comptabel geraamd.)
	-10	Lagere legesopbrengsten reisdocumenten
Agrarische zaken e.d.	-324	De levering van een aantal te verkopen percelen pachtgrond zullen eerst in 2020 getransporteerd worden. Dit leidt tot een lagere opbrengst in 2019. Hier tegenover staat evenwel een lagere dotatie in de reserve verbetering kwaliteit buitengebied. De mutaties worden in perspectiefnota opgenomen.
	-19	Hogere juridische advies- en taxatiekosten, alsmede landmeetkundige werkzaamheden.
Totaal nadeel	**-951**	
Totaal verschil	**-786**	**nadeel**

Toelichting reserves:	**voordeel**	**nadeel**
Algemene reserve: budgetoverheveling		36.000,-
Algemene reserve grondexploitaties	8.000,-	
Reserve geact.investeringen (CC Den Herd / Rabobank)	150.000,-	136.000,-
Reserve bovenwijkse voorzieningen		30.000,-
Reserve kwaliteit buitengebied (levering gronden naar 2020)	237.000,-	0,-
totaal mutaties reserves	395.000,-	202.000,-
saldo	193.000,-	

Kosten overhead

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten overhead	n	-5.045	n	-5.601	n	-5.769	**n**	**-5.362**	v	407
baten overhead	v	245	v	256	v	266	**v**	**261**	n	-5
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-4.800	n	-5.345	n	-5.503	**n**	**-5.101**	v	402
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-4.800**	**n**	**-5.345**	**n**	**-5.503**	**n**	**-5.101**	**v**	**402**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 402.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

Voorts wordt verwezen naar de toelichting in § 3.4 overhead en ondersteuning organisatie.

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverheveling	20	Taxaties van de gemeentelijke gebouwen tbv de opstalverzekering loopt door in 2020.
Loonkosten	310	Lagere loonkosten a.g.v. nog niet ingevulde vacatures. In 2019 is de huidige cao afgesloten. De generieke loonmutatie was lager dan waar we rekening mee hebben gehouden. Dit leidt ook tot lagere loonkosten.
Ontwikkeling	37	Verrekening overhead afdeling ontwikkeling aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven.
	35	Lagere lasten vooor inhuur personeel van derden.
Dienstverlening en	30	Lagere lasten vooor inhuur personeel van derden.
Bedrijfsvoering	38	Lagere diverse bedrijfsvoeringskosten (saldo lagere diverse bedrijfsvoeringskosten en hogere lasten voor juridische advisering).
	112	Verrekening overhead afdeling dienstverlening en bedrijfsvoering aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven.
Automatisering	40	Ten laste de stelpost automatisering zijn geen kosten verantwoord.
Informatiebeleid	20	Lagere l;asten voor informatiebeveiliging en privacy i.v.m. het vervallen van een heraudit, minder ondersteuningsuren vanuit BMC en lagere kosten IC-controle in 2019
Diversen	9	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
	11	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**662**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Verrekening loonkosten	-126	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Ontwikkeling/BV & DV	-113	Extra dotatie voorziening voormalig personeel wegens bovenwettelijk ww-uitkering van een voormalige medewerker en een verplicting t.o.v. een voormalige medewerker.
Gemeentehuis	-21	Per saldo diverse lagere huisvestingskosten en lagere werkplekvergoedingen. Afwaardering geluidinstallatie wegens verbouwing raadszaal.
Totaal nadeel	**-260**	
Totaal verschil	**402**	**voordeel**

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten algemene dekkingsmiddelen	n	-713	n	-1.484	n	-694	**n**	**-686**	v	8
baten algemene dekkingsmiddelen	v	33.262	v	34.243	v	35.379	**v**	**35.457**	v	78
gerealiseerd saldo van baten en lasten	v	32.549	v	32.759	v	34.685	**v**	**34.771**	v	86
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**v**	**32.549**	**v**	**32.759**	**v**	**34.685**	**v**	**34.771**	**v**	**86**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 86.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Verrekening overhead	60	Verrekening overhead afdeling ontwikkeling aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven.
Algemene uitkeringen	60	Hogere uitkering uit het gemeentefonds wegens actualisatie van diverse verdeelmaatstaven e.d. (incl. vorige dienstjaren).
Geldleningen	149 -211	Renteresultaat 2019, mede vanwege erg lage renteposities. Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Uitvoering WOZ / BAG / heffing en invordering	46	Resultante van enerzijds lagere taxatiekosten en minder uitbestede werkzaamheden en hogere kosten voor bezwaarschriften.
Vennootschapsbelasting	24	Resultante van hogere Vpb-last 2019 op basis van voorlopige aangifte en restituties wegens definitieve aanslagen 2016 en 2017 en verrekening fiscaal verlies 2017 (carry back).
Voorziening dub.deb.	26	Vrijval voorziening dubieuze debiteuren o.b.v. actualisatie openstaande vorderingen.
Totaal voordeel	**154**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Verrekening loonkosten	-21	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Bespaarde rente	-40	Lagere gecalculeerde rente over het eigen vermogen (bespaarde rente over reserve geactiveerde investeringen zie reserves "bestuur").
Belastingen	-7	Lagere opbrengst onroerende zaakbelastingen.
Totaal nadeel	**-68**	
Totaal verschil	**86**	**voordeel**

Voorts wordt verwezen naar de toelichting in § 3.5 algemene dekkingsmiddelen.

Veiligheid

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)		Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting
lasten veiligheid	n	-1.534	n	-1.588	n	-1.615	**n**	**-1.591**	v	24
baten veiligheid	v	104	v	76	v	86	**v**	**89**	v	3
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-1.430	n	-1.512	n	-1.529	**n**	**-1.502**	v	27
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-1.430**	**n**	**-1.512**	**n**	**-1.529**	**n**	**-1.502**	**v**	**27**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 27.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Verrekening loonkosten	21	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Brandweer en rampenbestrijding	5	Lagere exploitatielasten brandweerkazernes.
	1	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**27**	
(bedragen x € 1.000,-)	**nadeel**	**toelichting**
Totaal nadeel	**0**	
Totaal verschil	**27**	**voordeel**

Verkeer en vervoer

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten verkeer en vervoer	n	-2.264	n	-2.425	n	-2.426	**n**	**-2.335**	v	91
baten verkeer en vervoer	v	123	v	32	v	113	**v**	**167**	v	54
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-2.141	n	-2.393	n	-2.313	**n**	**-2.168**	v	145
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-2.141**	**n**	**-2.393**	**n**	**-2.313**	**n**	**-2.168**	**v**	**145**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 145.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Verrekening loonkosten	30	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Projecten N284	24	Vrijval advieskosten opstellen inrichtingsplan N284 en verkenning snelle fietsverbindingen.
Wegbeheer	9	Resultante van hogere onderhoudskosten ad € 39.000,- en hogere opbrengsten voor degeneratievergoedingen ad € 48.000,-.
	-2	Verrekening overhead afdeling dienstverlening en bedrijfsvoering aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven.
Openbare verlichting	23	Lagere kosten onderhoud openbare verlichting en lagere energiekosten door gedeeltelijke omschakeling naar led-verlichting en omschakeling naar tarieven voor kleingebruik met gebruik van slimme meters.
Verkeersregelingen	20	Lagere kosten van diverse vervanging en onderhoud verkeerszuilen, wegmeubilair e.d.
Diversen	1	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
	40	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**145**	
(bedragen x € 1.000,-)	**nadeel**	**toelichting**
Totaal nadeel	**0**	
Totaal verschil	**145**	**voordeel**

Economie

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten economie	n	-606	n	-656	n	-800	**n**	**-643**	v	157
baten economie	v	1.232	v	1.215	v	1.318	**v**	**1.340**	v	22
gerealiseerd saldo van baten en lasten	v	626	v	559	v	518	**v**	**697**	v	179
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**v**	**626**	**v**	**559**	**v**	**518**	**v**	**697**	**v**	**179**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 179.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverheveling	20	Update van bedrijventerrein De Sleutel loopt door naar 2020.
	13	Uitvoering van het Kempische Industrie Agenda (KIA) loopt door naar 2020.
	113	Vanwege vertraging van het uitvoeringsprogramma Kempische vrijetijdseconomie in 2019 wordt de uitvoering in 2020 afgerond.
	20	Het onderzoek naar routestructuren loopt door naar 2020.
	10	Het reginale beleidsvisie uitbreidingen/verplaatsingen toeristische bedrijven loopt door naar 2020.
Kemp.bedrijvenpark	6	Hogere vergoeding voor verleende administratieve ondersteuning.
Diversen	1	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
Totaal voordeel	**183**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Verrekening loonkosten	-4	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Totaal nadeel	**-4**	
Totaal verschil	**179**	**voordeel**

Onderwijs

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten onderwijs	n	-2.329	n	-2.283	n	-2.541	**n**	**-2.477**	v	64
baten onderwijs	v	130	v	33	v	252	**v**	**253**	v	1
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-2.199	n	-2.250	n	-2.289	**n**	**-2.224**	v	65
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-2.199**	**n**	**-2.250**	**n**	**-2.289**	**n**	**-2.224**	**v**	**65**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 65.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Leerlingenvervoer	73	lagere kosten leerlingenvervoer i.v.m. lager aantal te vervoeren leerlingen
Onderwijs (huisvesting)	22	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**95**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Verrekening loonkosten	-21	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Onderwijs (huisvesting)	-8	Extra doorbetaling gedecentraliseerde bijdragen onderwijshuisvesting Pius-X-college.
Diversen	-1	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
Totaal nadeel	**-30**	
Totaal verschil	**65**	**voordeel**

Sport, cultuur en recreatie

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten sport, cultuur en recreatie	n	-3.906	n	-3.939	n	-4.166	**n**	**-3.865**	v	301
baten sport, cultuur en recreatie	v	617	v	604	v	621	**v**	**662**	v	41
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-3.289	n	-3.335	n	-3.545	**n**	**-3.203**	v	342
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-3.289**	**n**	**-3.335**	**n**	**-3.545**	**n**	**-3.203**	**v**	**342**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 342.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverhevelingen	50	De onderzoeken naar bouwschuren zijn nog niet afgerond en lopen door naar 2020.
Verrekening loonkosten	70	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Combinatiefuncties	18	De kosten van de combinatiefuncties en buurtcoaches zijn per saldo onderschreden in verband met een nog niet ingevulde uitbreding van uren in 2019 (vindt plaats in 2020).
Bibliotheek	104	Verrekening btw vorige jaren wegens herziening btw.
	10	Overige lagere exploitatielasten.
Cultuurhistorie	10	Hogere lasten utivoering cultuurhistorische beleidsvisie.
Binnensportaccommo-saties	15	Lagere diverse exploitatielasten.
Buitensportaccommo-saties	15	De exploitatielasten van de 5 sportparken zijn per saldo onderschreden als gevolg van lagere onderhoudskosten en hogere voorlopige afrekening van de uitkering in het kader van de stimulering sport (SPUK).
Natuurbescherming en openbaar groen	6	Lagere onderhoudskosten als gevolg van lagere kosten rooien, planten en renovatie van plantvakken, alsmede hogere doorbetaling inrichtingssubsidie GOB aan Staatsbosbeheer
Speel- en recreatieve voorzieningen	6	Diverse lagere onderhoudskosten.
Diversen	5	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
	27	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**336**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Evenementterreinen	6	Hogere kosten electraverbruik.
Totaal nadeel	**6**	
Totaal verschil	**342**	**voordeel**

Sociaal domein

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten sociaal domein	n	-19.961	n	-19.433	n	-20.468	**n**	**-20.237**	v	231
baten sociaal domein	v	4.350	v	2.734	v	4.446	**v**	**4.190**	n	-256
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-15.611	n	-16.699	n	-16.022	**n**	**-16.047**	n	-25
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-15.611**	**n**	**-16.699**	**n**	**-16.022**	**n**	**-16.047**	**n**	**-25**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 25.000,- nadelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverheveling	45	De uitvoering van het mantelzorgbeleid kon niet in 2019 afgerond worden en loopt daarom door naar 2020.
Opvang vluchtelingen	13	Lagere vervoerskosten van leerlingen van statushouders.
Uitkeringen	51	De omvang van het totale BUIG-klantenbestand (= Bbz/WWB/IOAW/IOAZ) is in 2019 ten opzichte van waarmee rekening gehouden gedaald (daling BUIG met 9 klanten ten opzichte van 2018). Naast deze afname is er wel sprake van een toename van het aantal personen (5) dat met de inzet van structurele loonkostensubsidie aan het werk is gegaan.
	-54	Lagere rijksbijdrage t.b.v. BUIG-uitkeringen.
		De lasten voor re-integratie zijn beperkt gestegen. Het participatiebudget wordt op verschillende manieren ingezet (preventie van werkloosheid, arbeidsbemiddeling en -toeleiding, scholing Nederlands op de werkvloer e.d.).
	35	Uitgaven bijzondere bijstand
MFA's	24	Lagere diverse exploitatielasten.
Diverse taken inzake Wmo	27	Lagere projectkosten Wmo.
	183	Lagere uitgaven voor jeugdzorg met name zorg met en zonder verblijf (inclusief positieve afrening van het vorige jaar)
	38	Vanwege afname aantal cliënten voor jeugdbescherming en jeugdreclassering lagere lasten.
	-8	Hogere uitgaven begeleiding Wmo
Mantelzorgondersteuning	13	Lagere kosten van enerzijds mantelzorgondersteuning € 5.000,- en anderzijds lagere lasten voor mantelzorgwaardering d.m.v. "mantelzorgbonnen" ad € 4.000,-.
Ouderenbeleid	20	Restitutie subsidiegelden Stichting de Goei Plak in verband met opheffing stichting.
Bleijenhoek	12	Lagere onderhouds- en exploitatielasten.
Diversen	5	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
	17	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**421**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Verrekening loonkosten	-28	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
	-3	Verrekening overhead afdeling dienstverlening en bedrijfsvoering aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven.
Gem.minimabeleid	-22	In 2019 zijn er aanzienlijke meer kwijtscheldingen verleend ten behoeve van de afvalstoffenfing en de rioolheffing.
Maatschap begeleiding	-43	Via de algemene uitkering hebben we een uitkering ontvangen voor maatschappelijke begeleiding. Bij deze uitkering is (uitzonderingsgewijs) sprake van een verrekensystematiek op basis van realisatiecijfers. De niet bestede middelen hebben we als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.
HHV niet PGB	-12	Hogere doorbelasting kosten Maatschappelijke Dienstverlening.
Sociale werkvoorziening	-110	Eind 2019 heeft het bestuur van KempenPlus besloten om de bovenmatige reserves van WVK-groep uit te keren aan de deelnemende gemeenten. Na verrekening van het exploitatie resultaat over het eerste halfjaar bedraagt de uitkering € 110.000,- minder dan waar we rekening mee hebben gehouden.
	-228	Op basis van de septembercirculaire ontvangen we hogere compensatie voor de Wsw voor het eerste halfjaar. Deze hebben we alsnog aanvullend moeten doorbetalen aan WVK-groep. Dit was niet voorzien (KempenPlus heeft hier geen voorstel voor een begrotingswijziging, gelet op het late moment van bekend wording, voor zienswijze voorgelegd aan de deelnemende gemeenten).
Totaal nadeel	**-446**	
Totaal verschil	**-25**	**nadeel**

Volksgezondheid en milieu

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten volksgezondheid en milieu	n	-5.331	n	-5.010	n	-5.385	**n**	**-5.748**	n	-363
baten volksgezondheid en milieu	v	4.364	v	4.320	v	4.221	**v**	**4.615**	v	394
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-967	n	-690	n	-1.164	**n**	**-1.133**	v	31
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-967**	**n**	**-690**	**n**	**-1.164**	**n**	**-1.133**	**v**	**31**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 31.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverheveling	45	Het saneringsprogramma beperking geluidhinder woningen loopt door naar 2020.
	31	De uitvoering van de regeling sanering geluidslawaai loopt door naar 2020.
	10	Opstelling van de warmtevisie heeft vertraging opgelopen gezien de samenhang met de Regionale Energie Strategie (RES).
	20	Uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en energie de Kempen loopt door naar 2020.
Verrekening loonkosten	10	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
Basisgezondgeidszorg	15	Lagere projectkosten m.b.t. lokaal gezondheidsbeleid.
Afvalverwijdering	33	Diverse exploitatiebaten afvalverwerking voor inzameling van restafval, Gft, PMD en kleding en textiel.
Riolering	42	Lagere diverse exploitatielasten riolering.
	34	Hogere opbrengst rioolheffingen.
	77	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Ongediertebestrijding	-5	Lagere lasten voor bestrijding eikenprocessierupsen en engerlingen spoortparken.
Klimaatbeleid	256	Specifieke uitkering in het kader van de "regeling reductie energieverbruik".
Totaal voordeel	**568**	

(bedragen x € 1.000,-)	nadeel	toelichting
Budgetoverheveling	-23	Subsidie saneringsprogramma geluidhinder.
Afvalverwijdering	-26	Lagere opbrengst afvalstoffenheffing.
	-7	Egalisatie voorziening afvalsatoffenheffing (exploitatieresultaat)
		Verrekening overhead
Riolering	-160	Egalisatie voorziening riolering (exploitatieresultaat)
Klimaatbeleid	-256	Overboeking naar de balans vooruit ontvangen specifieke uitkeringen ("regeling reductie energieverbruik").
ODZOB	-64	Hogere lasten wegens afrekening werkprogramma 2019 als gevolg van 17 extra intrekkings- en handhavingsverzoeken en extra aanvragen voor vergunningverleningen.
Diversen	-1	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
Totaal nadeel	**-537**	
Totaal verschil	**31**	**voordeel**

VHROSV

Bedragen (bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2018		Begroting prm 2019		Begroting na wijz. 2019		Rekening 2019		Rekening t.o.v. begroting	
lasten VHROSV	n	-3.792	n	-4.568	n	-2.831	**n**	**-3.049**	n	-218
baten VHROSV	v	2.375	v	3.659	v	2.009	**v**	**2.477**	v	468
gerealiseerd saldo van baten en lasten	n	-1.417	n	-909	n	-822	**n**	**-572**	v	250
toevoegingen reserves										
onttrekkingen reserves										
gerealiseerd resultaat	**n**	**-1.417**	**n**	**-909**	**n**	**-822**	**n**	**-572**	**v**	**250**

Het verschil tussen de begroting (na wijziging) en het werkelijke saldo van baten en lasten is € 250.000,- voordelig. De belangrijkste afwijkingen zijn de volgende:

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Budgetoverheveling	25	De gebiedsontwikkeling Groene Long loopt door naar 2020.
	49	De implementatie van de invoering Omgevingswet heeft doporwerking naar 2020.
	54	De projecten CPO-initiatieven, versnellen woningbouw en project "Langer thuis wonen" kunnen eerst in 2020 uitgevoerd worden.
Verrekening loonkosten	15	De loonkosten van het ambtelijk apparaat betrekking hebbende op het primaire proces worden toegerekend aan de onderscheidene taakvelden. De doorbelasting geschiedt op basis van werkelijke tijdsbesteding.
	-25	Verrekening overhead afdeling dienstverlening en bedrijfsvoering aan investeringen, Vpb-activiteiten en tarieven.
Voormalige praktijkschool	11	Lagere onderhouds- en overige exploitatielasten.
Ruimtelijke ordening	32	Lagere advieskosten t.b.v. ruimtelijke ordening (met name implementatie Omgevingswet).
Leges omgevingsvergunningen	149	Mede vanwege een aantal grote verleende omgevingsvergunningen (met name t.p.v. KBP) is een hogere legesopbrengst gerealiseerd.
Volkshuisvesting	-13	Lagere advies- en landmeetkundige kosten t.b.v. bouw- en woningtoezicht, alsmede exploitatie woonwagencentra.
	13	Digitalisering bouwvergunningen

(bedragen x € 1.000,-)	voordeel	toelichting
Grondexploitatie	138	Mutaties onderhanden werken en voorbereiding grondexploitaties (naar balans)
	55	Plan Biezen 2.0 / Lange Trekken / Locatie Wijer - de Kuil
	6	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Diversen	5	Diverse kleine afwijkingen en afronding.
	9	Doorbelaste rentelasten a.g.v. bijstelling rente-omslagpercentage.
Totaal voordeel	**523**	
(bedragen x € 1.000,-)	**nadeel**	**toelichting**
Vastgoedbeheer en Centrumvisie	-16	Pro saldo hogere exploitatielasten (inhuur en projectkosten).
Woningexploitaties	-26	Hogere doorbelasting van rentelasten a.g.v. aankoop woningen.
	-38	Afwaardering activum naar aanleiding van marktwaardetoets.
Grondexploitatie	-40	Voorbereidingskosten grondexploitaties algemeen.
	-55	Voorbereidingskosten grondexploitaties (Egyptische Poort en Kerstraat)
	-90	Hogere kosten bouw- en woonrijpmaken exploitaties
	-8	Tussentijdse winstuitnames
Totaal nadeel	**-273**	
Totaal verschil	**250**	**voordeel**

6.3 Toelichting op investerings- en projectbudgetten

In deze paragraaf lichten we de lopende investeringen en projecten per hoofdtaakveld toe door middel van de zgn. smileys. Bij een smiley is de investering of project afgerond, bij een smiley is de investering of project in uitvoering en bij een smiley is de investering of project nog niet in uitvoering.

Van de begrote investeringsuitgaven van € 43,925 miljoen is in vorige jaren een totaalomvang gerealiseerd van € 8.722.000,-. In 2019 is € 8.264.000,- gerealiseerd en kan € 24.219.000,- (waarvan voor MFA Hapert € 18,427 miljoen) worden overgeheveld naar het volgende jaar. Daarnaast kunnen een aantal kredieten worden afgesloten.

Als de uitvoering van een investering of project met meer dan € 10.000,- overschreden wordt lichten we dat voor die investering of project nader toe in hoofdstuk 6 “Begrotingsrechtmatigheid”.

Bestuur

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld bestuur zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Aankoop landbouw gronden		66		66			
totaal		**66**		**66**			

- Aankoop landbouw gronden

In 2019 zijn door de gemeente een drietal percelen grond aangekocht welke mogelijk in de toekomst als ruil- of compensatiegronden kunnen worden ingezet. Het betreft een tweetal percelen grond aan de Neterselseweg (deels bos en deels agrarisch) en een perceel landbouwgrond. De notariële overdracht van de percelen heeft in 2019 plaatsgevonden. In verband hiermee kan het krediet worden afgesloten.

Overhead

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld overhead zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Energieneutraal maken gemeentehuis	😐	110	44	14	52		52
Aanpassingen gemeentehuis	😐	115	68	36	11		11
Meubilair gemeentehuis ihkv huisvestingsplan	😐	100	32	48	20		20
totaal		**325**	**144**	**98**	**83**		**83**

- Energiebesparende maatregelen gemeentehuis
In 2019 zijn kosten gemaakt voor het vervangen van de verlichting (led) en de isolatie van technische ruimten. In combinatie met interne verbouwingen en de aanpassing van diverse kantoorruimtes is inmiddels circa 20% van de binnenverlichting vervangen door smart lighting LED-verlichting. De resterende vervangingen zijn voorzien in de loop van het jaar 2020. Het restantkrediet van circa € 52.000,- zal hiervoor worden overgebracht naar het dienstjaar 2020. De isolatie van de technische ruimten is uitgesteld in verband met de geplande vervanging van de verwarmings- en koelinstallatie in 2020. In december 2019 is het EPA-U advies voor gemeentehuis Bladel uitgewerkt, waardoor het nu mogelijk is om het definitieve maatregelpakket voor verduurzaming vast te gaan stellen. Het vaststellen van dit maatregelpakket staat in het 1e kwartaal van 2020.

- Aanpassingen gemeentehuis ihkv huisvestingplan
In 2019 zijn kosten verantwoord voor interne aanpassingen van kantoorruimten en vervangingen en van vloerbedekking. Het restantkrediet ad € 11.000,- zal worden overgeheveld naar 2020 voor resterende aanpassingen aan kantoorruimten in het kader van het huisvestingsplan.

- Meubilair gemeentehuis ihkv huisvestingsplan
In 2019 is meubilair aangeschaft ten behoeve van een tweetal werkkamers en diverse spreekkamers. Het resterende krediet ultimo 2019 ad € 20000,- zal worden overgeheveld naar 2020 voor nog aan te schaffen meubilair in diverse ruimten in het kader van het huisvestingsplan.

Verkeer en vervoer

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld verkeer en vervoer zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Randweg Bladel	🙂	3.775	3.625	62	88		
Herinrichting Centrum Bladel	🙂	1.024	1.010	18	-4		
Verb.bereikbaarheid bedr.terr. de Sleutel/Kl. Hoeven	😐	100	16		84		84
Gepland groot onderhoud wegen 2018	🙂	1.000	7	996	-3		
Gepland groot onderhoud wegen 2019	😐	1.000		93	907		907
Herinrichting Nieuwstraat en Ganzestraat Hapert	😐	550		495	55		55
Planstudie N284	😐	450		206	244		244
Vervanging brug bij De Uitgang	😐			5	-5		-5
Vervanging openbare verlichting 2019: armaturen	🙂	450		451	-1		
Vervanging openbare verlichting 2019: masten	🙂	55		55			
GVVP actieplan 2018	🙂	35	17	19	-1		
GVVP uitvoering traject 2018	🙂	130	81	53	-4		
GVVP actieplan 2019	🙂	35		44	-9		
GVVP uitvoering traject 2019	🙂	115		120	-5		
Uitvoering Bereikbaarheidsagenda 2019	🙂	45		49	-4		
totaal		**8.764**	**4.756**	**2.666**	**1.342**		**1.285**

- Randweg Bladel
De aanleg van de Randweg is afgerond. Daarmee is de ontsluiting en de bereikbaarheid van de kern Bladel sterk geoptimaliseerd. Het restantkrediet kan met een geringe onderschrijding financieel worden afgesloten.

- Herinrichting centrum Bladel
De nieuwe planologische ontwikkelingen in het centrum (Den Herd, Posthof) hebben ook invloed op de omliggend openbare ruimte zoals de Varkensmarkt en het Marktplein. Derhalve worden mogelijke herinrichtingsplannen hierop afgestemd. Vanuit de centrumvisie is een mobiliteitsplan opgesteld. Dit plan is nog niet door bestuur vastgesteld omdat het integraal onderdeel uit maakt van de “grotere” visie. Naar verwachting zal dit in 2020 aan bestuur worden aangeboden.

- Verbetering bereikbaarheid bedrijventerrein Sleutel & Kleine Hoeven
In het plan van aanpak voor de herinrichting van de N284 is de bereikbaarheid van bedrijventerrein De Sleutel als knelpunt ingebracht. Het betreft het verbeteren van de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen door spreiding van het verkeer en aanleg van een nieuwe aansluiting. De Stuurgroep N284 zal in het voorjaar 2020 hierover een beslissing in nemen waarna voor de zomer van 2020 Gedeputeerde staten hierover besluiten. In 2019 zijn er geen kosten geweest vanwege de sterke relatie met de herinrichting van de N284. Het restantkrediet ad € 84.000,- zal daartoe worden doorgeschoven naar het dienstjaar 2020.

- Gepland groot onderhoud wegen 2018
Het restantkrediet is ingezet ten behoeve van het aandeel in de herinrichting van de Ganzestraat / Nieuwstraat te Hapert, reconstructie de Steenakkers, werkzaamheden aan de Zwartakkers, Molenweg en Veilig Oord te Bladel, De Vloed te Casteren, herinrichting Nicolaas Beetslaan te Bladel en bestratingswerkzaamheden Torenstraat Hoogeloon. Het krediet kan met een beperkte overschrijding worden afgesloten.

- Gepland groot onderhoud wegen 2019
Het krediet is ingezet voor een drietal projecten, te weten Volderstraat en omgeving Hoogeloon, Kranenberg Casteren en Hemelrijken Casteren. Daarnaast is de afrekening van de Zwartakkers ten laste dit krediet gebracht. Het restantkrediet zal worden overgebracht naar het dienstjaar 2020.

- Herinrichting Nieuwstraat en Ganzestraat Hapert
Met de betreffende werkzaamheden is in het voorjaar gestart en de oplevering daarvan is voorzien omstreeks mei 2020. Het restantkrediet zal worden overgebracht naar het dienstjaar 2020.

- Herinrichting N284 (planstudie)
Vanaf 2016 is er samen met de Provincie en de gemeente Reusel - De Mierden gewerkt aan een samenwerking met als doel de Provinciale weg N284 “toekomst proof” te maken. Inmiddels is het project geborgd in de regionale verkeersplannen en is er noodzaak en prioriteit gegeven aan een verdere uitwerking van het plan. In 2018 is een plan van aanpak (PvA) geschreven voor de herinrichting van de N284. Dit PvA is als bijlage vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met de provincie en dient nu als startdocument voor de provinciale planstudie herinrichting N284. Deze studie wordt in het 2e kwartaal 2020 afgerond en bestuurlijk vastgesteld. Vanaf het 3e kwartaal 2020 starten de vervolgonderzoeken en verdere uitwerkingen van het tracé. Voor de planstudie is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 450.000,-. Hiervan ontvangen we € 405.000,- van de provincie en ca € 4.000,- van de gemeente Reusel-de Mierden terug. Het aandeel van de gemeente Bladel bedraagt ca € 41.000,-. De kosten bedragen in 2019 € 206.000,-. Vanwege verslaggevingsregels hebben we het surplus aan inkomsten ad € 244.000,- (€ 450.000,- minus € 206.000,-) overgebracht naar de balanspost “vooruit ontvangen bedragen” en zullen in 2020 weer overgebracht worden naar ket krediet.

- Vervanging brug bij De Uitgang
Voor 2020 is een krediet beschikbaar voor de vervanging van de brug bij De Uitgang. In 2019 zijn hiervoor al voorbereidingskosten gemaakt. Deze voorbereidingskosten worden verrekend met het krediet 2020.

- Vervanging openbare verlichting 2019
De kredieten voor de vervanging van de armaturen en masten zijn in 2019 geheel ingezet ten behoeve van groot onderhoud, beheer en vervanging conform een meerjarig gesloten overeenkomst.

- GVVP actieplan en uitvoering traject 2018
De restantkredieten zijn ingezet ten behoeve van de externe inhuur van personeel voor diverse advies- en ondersteunende werkzaamheden in het kader van verkeer en vervoer en de evaluatie van het GVVP, alsmede ten behoeve van de aanleg van een trottoir langs de ventweg en de Wijer te Hapert. De kredieten kunnen met een geringe overschrijding afgewikkeld worden.

- GVVP actieplan en uitvoering traject 2019
De kredieten zijn ingezet voor externe inhuur van personeel voor diverse advies- en ondersteunende werkzaamheden in het kader van de verkeersvisie Bladel, en deels voor de aanleg van een inritconstructie Zwartakkers-Europalaan, de aanschaf van een snelheidsinformatiebord, het aanpassen van de kruising aan de Zwartakkers en de aanleg van een voetpad aan de Hemelrijken te Casteren.

- Uitvoering Bereikbaarheidsagenda 2019
In de Bereikbaarheidsagenda Metropoolregio “Brainport Duurzaam Slim Verbonden, Mobiel door slimme keuzes” wordt een breed pakket aan plannen en maatregelen opgenomen om de bereikbaarheid van de regio te

verbeteren, nu en in de toekomst. De agenda bevat een integraal pakket maatregelen voor de periode 2017-2030. Regiobreed wordt ingezet op maatregelen op het gebied van fiets, OV, auto, smart mobility en multimodaliteit/knooppunten. Er worden infrastructurele verbeteringen uitgevoerd, maar tegelijkertijd wordt ingezet op mobiliteitsmanagement en slimme mobiliteitsoplossingen die de druk op de infrastructuur kunnen verminderen. De onderzoeken worden samen met de regio uitgevoerd. Het krediet kan met een geringe overschrijding worden afgewikkeld.

Onderwijs

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld onderwijs zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Nieuwbouw basisschool de Vest Hoogeloon	😐	2.304			2.304		2.304
Renovatie Mariaschool	😐	1.186		323	863		864
totaal		**3.490**		**323**	**3.167**		**3.168**

- *Nieuwbouw basisschool de Vest*
In 2019 is een krediet beschikbaar gesteld voor de vervangende nieuwbouw van basisschool de Vest te Hoogeloon. De werkzaamheden zullen eerst starten in maart 2020. Als gevolg hiervan zal dit krediet geheel worden overgeheveld naar het dienstjaar 2020.

- *Renovatie Mariaschool*
Eind oktober 2019 is met de renovatiewerkzaamheden gestart. Het restantkrediet zal worden overgeheveld naar het dienstjaar 2020.

Sport, cultuur en recreatie

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld sport, cultuur en recreatie zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Uitvoering groenstructuurplan 2019	🙂	147		145	2		
Energieneutraal maken sporthal Eureka	🙂	33	33				
Sporthal X-sport: energieneutraal maken	🙂	122	109	15	-2		
Energiebesparende maatregelen de Lemelvelden	🙂	35		35			
Vervanging speeltoestellen 2019	😐	115		88	27		27
Aankoop gronden op KBP tbv MCC de Kempen	🙂	190		188	2		
totaal		**642**	**142**	**471**	**29**		**27**

- *Groenstructuurplan 2019*
Het krediet is ingezet voor extra werkzaamheden vanwege de herinrichting van de Nicolaas Beetslaan, alsmede voor de vervanging van bomen in Kranenberg – de Hoeven in Casteren en de Torenstraat te Hoogeloon. Dit krediet kan met een geringe onderschrijding worden afgesloten.

- *Energieneutraal maken sporthal X-sport*
Voor sporthal X-sport is een installatie met zonnepanelen aangelegd. Het krediet kan met een geringe overschrijding worden afgesloten.

- *Energieneutraal maken geb. De Lemelvelden*
Het krediet is aangewend voor het aanbrengen van een installatie met zonnepanelen op het tribune deel van VV Hapert. Het krediet kan worden afgesloten.

- *Vervanging speeltoestellen 2019*
In 2019 zijn werkzaamheden uitgevoerd voor het creëren/uitbreiden van 3 nieuwe speellocaties. Daarbij is er voor gekozen om deze speellocaties ook meteen toegankelijker te maken. Daarnaast zijn nog 2 oude speeltoestellen vervangen in speeltuin de Klaproos te Hapert. Per saldo resteert ultimo 2019 nog een krediet van € 27.000,-, welk bedrag in de komende 2 jaar zal worden ingezet voor het toegankelijker maken van

speellocaties waarvan toestellen vervangen gaan worden dan wel waar nieuwe toegankelijke toestellen zullen worden geplaatst.

- Aankoop gronden tbv MMC de Kempen
In 2018 hebben wij ingestemd met de aankoop van een tweetal percelen van de gemeente Eersel tegen de getaxeerde waarde. De gronden worden aangekocht, zodat alle gronden in eigendom komen van de gemeente Bladel. Het motorcrossterrein ligt ook op Bladels grondgebied. Na definitieve inmeting van de betreffende percelen is de uiteindelijke koopsom vastgesteld op € 188.000,-. De notariële overdracht van de percelen heeft in 2019 plaatsgevonden. In verband hiermee kan het krediet worden afgesloten.

Sociaal domein

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld sociaal domein zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Voorbereidingskrediet verkenning MFA Hapert 2e fase		89	166	-70	-7		
Verduurzaming MFA D'n Anloop		25			25		25
Verduurzaming MFA De Poel		60		3	57		57
Bouw overkapping bij MFA Hoogeloon		27		18	9		9
Realisatie MFA Hapert		18.580		370	18.210		18.210
MFA Hapert: aankoop kerk/renovatie		1.469		1.252	217		217
totaal		**20.250**	**166**	**1.573**	**18.511**		**18.518**

- Voorbereidingskrediet verkenning MFA Hapert 2e fase
In 2019 zijn voorbereidings- en advieskosten gemaakt tot een bedrag van € 70.000,- en overgebracht naar het uitvoeringskrediet.

Energiebesparende maatregelen MFA D'n Anloop te Hoogeloon
Voor MFA D'n Anloop was in 2019 een investering van € 25.000,- voorzien voor de vervanging van de verlichting door led-verlichting. In 2019 is een pilot uitgevoerd voor het vervangen van de conventionele binnenverlichting door een smart lighting LED-oplossing. Hiervoor zijn enkele proefstellingen ingericht. De pilot krijgt zijn vervolg in 2020, waarbij in het gehele gebouw, inclusief sporthal, de verlichting zal worden vervangen.

- Verduurzaming MFA de Poel
Zowel in 2019 als in 2020 zijn kredieten beschikbaar voor maatregelen tot verduurzaming en het treffen van energiebeparende maatregelen. Bij de voorbereiding van de renovatie is gebleken dat, gezien de complexiteit en de omvang van de werkzaamheden, de renovatie het meest geschikte "natuurlijke" moment was om ook gelijktijdig de voor 2019 en 2020 geplande energetische maatregelen (energieoptimalisatie) uit te voeren. Een integrale aanpak van alle geplande maatregelen genoot daarbij vanwege meerdere redenen de voorkeur en zou daarbij voor de stichting en haar gebruikers slechts éénmaal tot overlast leiden.
In december 2019 is het EPA-U advies voor de Poel uitgewerkt, waardoor het nu mogelijk is om het definitieve maatregelpakket voor verduurzaming vast te gaan stellen. De uitvoering van de renovatie tezamen met de verduurzaming, staat vervolgens gepland in het 2e kwartaal van 2020. Het restantkrediet 2019 wordt doorgeschoven naar 2020.

- Bouw overkapping bij MFA D'n Anloop Hoogeloon
Voor de realisatie van een overkapping aan de achterzijde van MFA D'n Anloop is ten behoeve van materialen (o.a. van verenigingen) en de vervanging van een toegangsdeur in 2019 een krediet van € 27.000,- beschikbaar gesteld. De overkapping is gerealiseerd. De inpandige wijziging (deurverbreding) is nog niet uitgevoerd en staat gepland voor het 1e kwartaal van 2020.

- Realisatie MFA Hapert / aankoop kerk
Het plan om in Hapert een nieuwe multifunctionele accommodatie (MFA) te realiseren, waarbij gebruik gemaakt wordt van de kerk en pastorie, is in 2019 nader uitgewerkt. De aankoop van kerk en pastorie is per 1 augustus 2019 beklonken. De eerder geraamde inbreng van € 20.000,- vanuit het parochiebestuur is in deze aankoopsom verrekend. De uitvraag, inclusief het kader voor het ontwerp van de buitenkant van de nieuwe MFA, is in samenspraak met de toekomstige gebruikers nader uitgewerkt. Op basis hiervan heeft actualisatie van de verwachte stichtingskosten plaatsgevonden en heeft uw raad bij besluit van 20 juni 2019 een krediet van € 20.758.000,- beschikbaar gesteld. Vanaf half augustus hebben geïnteresseerde partijen zich via een

Europese aanbesteding kunnen melden om de bouw van de MFA te realiseren. Uit de inschrijvers zijn 5 partijen geselecteerd die ons een concrete aanbieding gaan doen. Begin maart 2020 zullen we die ontvangen. Ondertussen is met betrokken partijen het overleg opgestart over de invulling van de buitenruimte c.q. omgeving van de nieuwe MFA. Ook is een begin gemaakt met de afstemming over de binneninrichting. Uitgangspunten voor de opzet van de nieuwe instelling die de MFA straks gaat beheren en exploiteren worden momenteel nader uitgewerkt.

Het restantkrediet zal worden overgebracht naar het dienstjaar 2020 ten behoeve van de renovatie van de betreffende gebouwen.

- Aankoop Rabobank tbv Den Herd naar de Markt
In 2019 is intensief overlegd met de besturen van gemeenschapshuis Den Herd en de Seniorenvereniging Bladel over de mogelijkheden voor verplaatsing van Den Herd naar het Rabobankgebouw aan de Markt. Dit heeft geresulteerd in een besluit van de gemeenteraad op 7 november 2019 voor het beschikbaar stellen van een krediet voor aankoop van de Rabobank. Levering zal naar verwachting in 2020 plaats vinden.

Volksgezondheid en milieu

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld volksgezondheid en milieu zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Klimaatbestendige zoetwatervoorziening bedrijventerr.	🙂	375	272	109	-6		
Vervanging, afkoppeling en burgerparticipatie 2017	🙂	1.293	1.027	271	-5		
Uitvoering GRP 2018	🙂	1.271	37	1.247	-13		
Uitvoering GRP 2019	😐	1.282		144	1.138		1.138
Vervanging pompen en gemalen 2019	🙂	25		33	-8		
totaal		**4.246**	**1.336**	**1.804**	**1.106**		**1.138**

- Klimaatbestendige zoetwatervoorziening bedrijventerreinen
In 2016 is een krediet beschikbaar gesteld voor het project “Klimaatbestendige zoetwatervoorziening bedrijventerreinen gemeente Bladel”. Door de provincie is voor dit project in 2016 een subsidie van € 125.000,- beschikbaar gesteld. De geplande activiteiten zijn in de planperiode 1 januari 2016 t/m medio 2019 uitgevoerd. Het subsidietraject is in 2019 financieel afgewikkeld. Het krediet kan met een geringe overschrijding worden afgewikkeld.

- Vervanging, afkoppeling en burgerparticipatie 2017
Het restantkrediet is geheel ingezet ten behoeve van uitvoeringsmaatregelen voortvloeiende uit het onderzoeksproject “Klimaatbestendige zoetwatervoorziening bedrijventerreinen gemeente Bladel”. Het krediet kan met een geringe overschrijding worden afgewikkeld.

- Uitvoering GRP 2018
Het restantkrediet is in 2019 geheel ingezet ten behoeve van het aandeel in de herinrichting van de Ganzestraat / Nieuwstraat te Hapert en overige projecten in het kader van gepland groot onderhoud wegen in 2019. Het krediet kan met een geringe overschrijding van worden afgewikkeld.

- Uitvoering GRP 2019
Behoudens voorbereidings- en apparaatskosten zijn er in 2019 nog geen uitgaven gepleegd. Het restantkrediet zal worden overgebracht naar het dienstjaar 2020 en zal in combinatie met het gepland groot onderhoud aan de wegen worden ingezet voor een drietal projecten, te weten Volderstraat en omgeving Hoogeloon, Kranenberg Casteren en Hemelrijken Casteren. Het restantkrediet zal worden overgeheveld naar het dienstjaar 2020.

- Vervanging pompen en gemalen 2019
Het krediet is geheel ingezet voor het reguliere vervangingsprogramma pompen en gemalen en kan met een overschrijding worden afgesloten.

Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Bij de uitvoering van hoofdtaakveld sociale samenhang en leefbaarheid zijn in 2019 de volgende investeringen gepland en/of uitgevoerd.

(bedragen x € 1.000,-)		beschik-baar krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant krediet	over-schrijding > € 10.000,-	over te boeken
Huisvesting vergunninghouders		4.800	2.211	1.077	1.512		
Startersleningen		375		186	189		
Anticiperende verwervingen		1.000			1.000		
totaal		**6.175**	**2.211**	**1.263**	**2.701**		

- Huisvesting vergunninghouders
Er is in 2016 een krediet van € 4.800.000,- beschikbaar gesteld voor de aankoop van woningen voor statushouders. Voor de aankoop van 10 bestaande woningen en de eind 2019 opgeleverde 8 sociale huurwoningen (nieuwbouw) is inmiddels een bedrag van € 3.288.000,- besteed. Gelet op de huidige instroom (aantallen en soort personen) wordt op dit moment voldaan aan de taakstelling. Op het gebied van inburgering en participatie wordt extra inzet gepleegd in samenwerking met de Stichting vluchtelingenhulp Bladel. Er is vooralsnog geen noodzaak meer om woningen aan te kopen c.q. te bouwen. Per saldo resteert ultimo 2019 een restantkrediet van € 1.512.000,-, welk krediet thans kan vrijvallen.
Ingeval van doorverkoop van de 8 sociale huurwoningen, zullen de verkoopopbrengsten ten gunste van de boekwaarde van de nieuwbouwwoningen worden gebracht en kunnen de thans in de meerjarenbegroting opgenomen kapitaallasten en huuropbrengsten neerwaarts worden bijgesteld en kan de per saldo vrijvallende financiële ruimte ten gunste van het meerjarig begrotingsresultaat worden gebracht.

- Startersleningen
Ultimo 2019 zijn 9 startersleningen verstrekt voor een totaalbedrag van € 186.000,-. Ook in 2020 is weer een nieuw krediet van € 375.000,- beschikbaar gesteld.

- Anticiperende verwervingen
Er hebben zich geen anticiperende verwervingen aangediend, behoudens aankoop van een woning t.b.v. plan Akkerstaart. Deze aankoop is via de (grond)exploitatie toegevoegd aan de materiële vaste activa. Het krediet kan desondanks als afgewikkeld beschouwd worden. Voor 2019 is een investeringskrediet geraamd van € 1.000.000,- (vanaf 2020 op grond van de grondnota 2019 € 2.000.000,-).

6.4 Overzicht aanwending onvoorzien
Voor een specificatie van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien wordt verwezen naar de toelichting in § 3.0.2 Algemene dekkingsmiddelen.

6.5 Overzicht incidentele lasten en baten
Als tegenhanger van de verplichting in de begroting een overzicht van geraamde baten en lasten op te nemen wordt in artikel 28 van het BBV bij de eisen aan de jaarrekening een overzicht van de gerealiseerde incidentele baten en lasten verplicht gesteld.
Door inzicht in de incidentele baten en lasten te geven wordt informatie gegeven die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie van de gemeente en de meerjarenraming. Bij de begroting dient de vraag zich aan of structurele lasten bekostigd worden uit structurele baten, men leidt dit af uit de mate waarin incidentele baten voorkomen. Bij de rekening moet worden nagegaan of de invloed beperkt blijft tot 2019 en of deze geen effect hebben op volgende jaren. In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de incidentele lasten en baten.

Hoofd-taakveld	begroting voor wijziging			begroting na wijziging			realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en ondersteuning									
0.1 representatiekosten				-15		-15	-16		-16
0.1 voorzienign wethouderspensioen				-14		-14	-489		-489
0.1 MRE/restitutie bijdrage 2018				23		23	23		23
0.1 voorziening Griffie				-216		-216	-182		-182
0.2 verkiezingen	-30		-30						
0.3 onderzoekskosten oneigenlijk gebruik gemeentegronden				-50		-50			
0.3 kosten ivm verkoop gronden				-6		-6	-17		-17
0.3 grondverkopen algemene dienst		75	75		750	750		426	426
totaal bestuur en ondersteuning	**-30**	**75**	**45**	**-278**	**750**	**472**	**-681**	**426**	**-255**

Hoofd-taakveld	begroting voor wijziging			begroting na wijziging			realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Overhead									
0.4 loonkosten				-30		-30			
0.4 inhuur personeel				-68		-68	-52		-52
0.4 taxatie opstalverzekering gebouwen				-20		-20			
0.4 bijdrage Rural Data Center 2019	-6		-6	-19		-19	-19		-19
0.4 juridische en advieskosten bestuurlijk gevoelige dossiers				-51		-51	-35		-35
0.4 huren/werkplekvergoedingen		36	36		36	36		36	36
0.4 aanpassing huisvesting gemeentehuis				-21		-21	-23		-23
0.4 akoestisch optimaliseren kantoren	-7		-7						
0.4 kempensamenwerking, restitutie bijdrage 2018				79		79	79		79
0.4 vooziening wachtgelden voormalig personeel							-113		-113
0.4 uitkering WAZO / afrekening pensioenpremie 2018 vm				2	15	17	2	19	21
0.4 opstellen beleid informatiebeveiliging en privacy	-10		-10						
0.4 digitaal inwonerspanel	-5		-5						
totaal overhead en ondersteuning organisatie	**-28**	**36**	**8**	**-128**	**51**	**-77**	**-161**	**55**	**-106**
Algemene dekkingsmiddelen									
0.2 stelpost voorbereiding raadsprogramma	-75		-75						
0.5 dividend BNG					10	10		10	10
0.61 inhuur personeel project omzetting inhoud/oppervlakte				-75		-75	-58		-58
0.7 algemene uitkering: actualisatie					-38	-38		74	74
0.7 algemene uitkering: actualisatie voorgaand jaar					13	13		-2	-2
0.8 voorziening dubieuze debiteuren								26	26
0.9 vennootschapsbelasting	-12		-12	-31		-31	40		40
0.5 onderuitputting kapitaallasten (mip)	275		275						
totaal algemene dekkingsmiddelen	**188**		**188**	**-106**	**-15**	**-121**	**-18**	**108**	**90**
Veiligheid									
1.1 Veiligheidsregio: restitutie bijdrage / afrekening gas/electra 2018				17		17	18	2	20
totaal veiligheid				**17**		**17**	**18**	**2**	**20**
Verkeer en vervoer									
2.1 onderzoek fietspaden / advioeskosten inv.degeneratievergoeding				-26		-26	-32		-32
2.1 Herstel nutstrace agv aanleg glasvezel				-46		-46	-40		-40
2.1 evaluatie GVVP				-10		-10			
2.1 voorbereiding projecten N284: inhuur personeel				-60		-60	-76		-76
2.1 voorbereiding projecten N284: terugontvangst kosten inhuur					50	50		53	53
2.1 voorbereiding projecten N284: advies inrichtingsplan				-14		-14			
2.1 voorbereiding projecten N284: advies snelle fietsverbindingen				-15		-15			
2.1 voorbereiding projecten N284: verrekening dekking investering				-41		-41	-40		-40
totaal verkeer en vervoer				**-212**	**50**	**-162**	**-188**	**53**	**-135**
Economie									
3.1 herijking Kempische Bedrijventerreinenvisie	-15		-15	-15		-15	-28	14	-14
3.1 calamiteitendoorsteek bedrijventerrein de Sleutel				-22		-22	-22		-22
3.1 faciliteren en realiseren quick wins de Sleutel				-20		-20			
3.1 Kempische Industrieagenda / afrekening interreg subsidie 2019				-22	7	-15	-15	7	-8
3.2 vergoeding KBP		30	30		33	33		41	41
3.2 update bedrijventerrein De Sleutel	-20		-20						
3.2 faciliteren bedrijfsverplaatsingen	-10		-10						
3.4 realisatie ruiter en mennetwerk				-15		-15	-42		-42
3.4 projectkosten Kempische Vrijetijdseconomie	-51		-51	-123		-123	-6		-6
3.4 projectkosten onderzoek routestructuren				-20		-20			
3.4 projectkosten regionale visie ruimtelijke vrijetijdseconomie	-20		-20	-10		-10			
3.4 budget activiteiten Bladel Remembers				-11		-11	-13		-13
3.4 afrekening toeristenbelasting 2018					56	56		56	56
totaal economie	**-116**	**30**	**-86**	**-258**	**96**	**-162**	**-126**	**118**	**-8**
Onderwijs									
4.2 Pius X, DDC vergoedingen vorige jaren / bijdr.trajectbegeleiding	-2		-2				53		53
4.3 BLV subsidie 2019				-18	18		-18	18	
4.3 onderwijsachterstandenbeleid 2019				-201	165	-36	-45	9	-36
4.3 bijdrage rijk spreekvaardigheid en leesvaardigheid					11	11		11	11
4.3 bijdrage rijk kwalitatief goed aanbod doelgroepkinderen					24	24		24	24
totaal onderwijs	**-2**		**-2**	**-219**	**218**	**-1**	**-10**	**62**	**52**

Hoofd-taakveld	begroting voor wijziging			begroting na wijziging			realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Sport, cultuur en recreatie									
5.3 bijdrage participatieovereenkomst Cmk/doorbetaling / bijdr.sportnota	-10	10		-4		-4	-2		-2
5.2 vrijval voorziening onderhoud sporthal 't spant-er					16	16		17	17
5.6 bibliotheek btw herziening/correctie vorige jaren							107		107
5.7 correctie doorbetaling GOB subsidie 2018 aan Bosgroep				15		15			
5.7 inrichtingskosten omvorming percelen landbouwgrond naar natuurgro				-15		-15	-15		-15
5.7 openbaar groen: extra lasten wegens droogte				-37		-37	-37		-37
5.7 openbaar groen: inventarisatie en invoering VTA bomenstand/ buurtpa				-55		-55	-49		-49
5.7 bouwschuren				-50		-50			
5.7 aanleg speetuintje Hapertse Weide/ bijdragen				-15	13	-2	-13	13	
totaal sport, cultuur en recreatie	**-10**	**10**		**-161**	**29**	**-132**	**-9**	**30**	**21**
Sociaal domein									
6.1 mantelzorgondersteuning				-33		-33			
6.1 innovatieve projecten in het sociaal domein / afrek.subsidie 2018				-24		-24	-17		-17
6.1 Vluchtelingenhulp en -opvang				-54		-54	-48		-48
6.1 Ouderenbeleid: opheffing Stichting de Boei/budget De Goeiplak							-17	34	17
6.1 decentralisatie-uitkering voorschoolse voorziening peuters				44		44			
6.1 MFA Hapert: verrekening dekking investering							-48		-48
6,2 CJG: btw vorige jaren / praktijkhuis				3		3	-16		-16
6.3 BUIG				-282		-282			
6.3 Bijstandsbesluit zelfstandigen								-49	-49
6.3 BUIG: BBZ startende ondernemers								-69	-69
6.4 bijdrage P-bedrijf incidenteel				-212		-212	-212		-212
6.4 uitkering WVK					1.278	1.278		1.168	1.168
6.4 uitvoering diverse taken Wmo: inhuur personeel				-28		-28	-33		-33
6.4 uitvoering diverse taken Wmo: stelpost reserve sociaal domein				62		62			
6.4 uitvoering diverse taken Wmo: adviestrajecten				-20		-20	-14		-14
6.5 participatiebudget				-81		-81			
6.72 armoedebestrijding kinderen				-19		-19			
6.2 uitvoering controles BIZOB	-7		-7						
6.4 participatiebudget	-81		-81				-5		-5
6.72 armoedebestrijding kinderen	-19		-19						
totaal sociaal domein	**-107**		**-107**	**-644**	**1.278**	**634**	**-410**	**1.084**	**674**
Volksgezondheid en milieu									
7.1 Basisgezondheidszorg: projectkosten leertraject Ijslandse preventieaa				-34		-34	-29		-29
7.1 Basisgezondheidszorg: bijdragen leertraject ijslandse preventie-aanpa					21	21		25	25
7.2 subsidie provincie klimaatstresstest Bladel					19	19		19	19
7.2 voorziening riolering				-19		-19	-77		-77
7.4 Milieubeheerprojectkosten / intrekken milieuvergunningen 2e termijn				-10		-10	-10		-10
7.4 project sanering verkeerslawaai				-109	109		-78	109	31
7.4 Sanering beperking geluidhinder				-60	23	-37	-15		-15
7.4 Kosten bestrijding ziekten en plagen	-25		-25	-56		-56	-60		-60
7.4 opstellen warmtevisie				-10		-10	-10		-10
7.4 Klimaatbeleid:toetsingskader grootschalige windenergie				-50		-50	-19		-19
7.3 projectkosten begeleiding stoppende ondernemers	-5		-5						
totaal volksgezondheid en milieu	**-30**		**-30**	**-348**	**172**	**-176**	**-298**	**153**	**-145**
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Prdening en Stedelijke Vernieuwing									
8.1 advieskosten vastgoedbeheer	-7		-7						
8.1 ruimtelijke ordening: inhuur personeel				-11		-11	-25		-25
8.1 anterieure overeenkomsten	-80	80		-80	120	40	-137	297	160
8.1 gebiedsvisie groene long				-25		-25			
8.1 projectkosten invoering omgevingswet				80		80			
8.1 buurtpanel				5		5			
8.1 centrumvisie: advieskosten				-76		-76	-81		-81
8.1 vastgoedbeheer: inhuur personeel				-43		-43	-43		-43
8.1 vastgoedbeheer: asbestinventarisatie				-32		-32	-38		-38
8.1 voormalige praktijkschool: afrekening gasverbruik				-2		-2	-2		-2
8.1 invoering omgevingswet: projectkosten				-80		-80			
8.3 bouw-woning en welstandstoezicht:aframen stelpost				41		41			

Hoofd-taakveld	begroting voor wijziging			begroting na wijziging			realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
8.3 afwaardering activum nav marktwaardetoets							-38		-38
8.2 grondexploitaties: diverse winstuitnames		4	4		212	212		204	204
8.3 bijdrage bovenwijkse voorziening plan de Biezen 2.1		27	27		27	27			
8.3 versnellen woningbouw				-25		-25			
8.3 onderzoeken CPO				-30		-30			
8.3 onderzoek langer thuis wonen				-15		-15			
8.3 Kwaliteit buitengebied: opbrengst uitbreiding bijgebouwen e.d.					30	30		41	41
totaal ruimtelijke ontwikkeling en beheer	**-87**	**111**	**24**	**-293**	**389**	**96**	**-364**	**542**	**178**
Reserves									
0.1 algemene reserve: dekking voorbereiding raadsprogramma		75	75		75	75		39	39
0.1 algemene reserve: budgetoverheveling 2018					460	460		460	460
0.1 algemene reserve: dekking voorbereiding maatregelenpakket					41	41		41	41
0.1 algemene reserve: dekking krediet MFA								48	48
0.1 algemene reserve: verm. dekkingsreserve geactiveerde investeringen					1.113	1.113		1.113	1.113
0.1 algemene reserve: vrijval reserve NRE				-887		-887	-887		-887
0.1 algemene reserve: vrijval surplus grondexploitatie	-70		-70	-70		-70	-70		-70
0.1 algemene reserve: aanvulling reserve grondexploitatie obv grondnota					192	192		192	192
0.1 algemene reserve:				-600		-600	-600		-600
0.1 algemene reserve: correctie reserve dekking kap.uitgaven				-125		-125	-125		-125
0.1 reserve sociaal domein					600	600		600	600
0.1 reserve sociaal domein/dekking verbouwingsplan den Herd					18	18		18	18
0.1 reserve bovenwijkse voorziening: bijdrage via opbr. ant.overeenkomste				-110		-110	-140		-140
0.1 reserve bovenwijkse voorziening	-27		-27	-27		-27	-27		-27
0.1 reserve afschrijving: vormen dekkingsreserve Den Herd				-4.605		-4.605	-4.605		-4.605
0.1 reserve afschrijving: verm. dekkingsreserve geactiveerde investeringer				-1.113		-1.113	-1.113		-1.113
0.1 reserve afschrijving: bestemming uitkering WVK				-1.278		-1.278	-1.168		-1.168
0.1 reserve afschrijving: correctie reserve dekking kapitaaluitgaven					125	125		125	125
0.1 reserve verkoopopbrengst NRE: vrijval reserve					5.492	5.492		5.492	5.492
0.1 reserve grondexploitatie: vrijval surplus		70	70		70	70		70	70
0.1 reserve grondexploitatie: winstuitnames	-4		-4	-212		-212	-204		-204
0.1 reserve grondexploitatie: aanvulling obv grondnota				-192		-192	-192		-192
0.1 reserve kwaliteit buitengebied: reg.uitbreiding bijgebouwen/woningen				-30		-30	-34		-34
0.1 reserve kwaliteit buitengebied: verkoopopbrengst landbouwgronden				-519		-519	-278		-278
totaal reserves	-101	145	44	-9.768	8.186	-1.582	-9.443	8.198	-1.245
totaal incidentele lasten en baten	**-323**	**407**	**84**	**-12.398**	**11.204**	**-1.194**	**-11.690**	**10.831**	**-859**

(- = nadeel en + = voordeel)

6.6 Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De WNT verplicht de gemeente om de salarisgegevens van een aantal functionarissen openbaar te maken. Voor gemeenten vallen de gemeentesecretaris en de griffier onder het begrip topfunctionarissen. Overigens schrijft de WNT ook wettelijke maxima voor ten aanzien van bezoldigingen en ontslagvergoedingen van bepaalde functionarissen. De algemene maximale bezoldiging, inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever, voor een topfunctionaris mag niet meer dan € 194.000,- (in 2018 was dit nog € 189.000,-) per jaar bedragen. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt voor de eerste twaalf kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief. Ook mag er aan topfunctionarissen geen ontslagvergoeding worden uitgekeerd die hoger is dan € 75.000,- of de beloning over 12 maanden als dat een lager bedrag is.

De WNT voor de leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking wordt in navolgende onderverdeling toegelicht:

bedragen x € 1,-	E. Mol	F. Dirks
functiegegevens	secretaris	griffier
aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 1/6
omvang dienstverband (als deelfactor in fte)	1,0	1,0
gewezen topfunctionaris	nee	nee
dienstbetrekking	ja	ja
individueel WNT-maximum 2019	**194.000**	**80.258**
bezoldiging 2019:		
- beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	96.012	35.166
- beloningen betaalbaar op termijn	16.578	6.056
subtotaal	112.590	41.222
individueel toepasselijke bezoldidingsmaximum		
minus onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
totaal bezoldiging 2019	**112.590**	**41.222**
reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
gegevens 2018		
aanvang en einde functievervulling in 2018	13/1 - 31/12	1/1 - 31/12
omvang dienstverband (als deelfactor in fte)	1,0	1,0
dienstbetrekking	ja	ja
bezoldiging 2018:		
- beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	94.592	84.129
- beloningen betaalbaar op termijn	15.157	13.598
totaal bezoldiging 2018	**109.749**	**97.727**
individueel WNT-maximum 2018	**189.000**	**189.000**

De WNT voor de leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking wordt in navolgende onderverdeling toegelicht:

bedragen x € 1,-	S. Verouden	
functiegegevens	wnd griffier	
kalenderjaar	**2019**	**2018**
periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	14/1 - 31/12	
aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	12	
individueel toepasselijke bezolgingsmaximum		
maximum uurtarief in het kalenderjaar	187	
maxima op basis van de normbedragen per maand	273.000	
individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	273.000	
bezoldiging		
werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	ja	
bezoldiging in de betreffende periode	48.777	
totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	48.777	
minus onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	
totaal bezoldiging, exclusief btw	**48.777**	
reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	
toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	

In het verslagjaar hebben er bij de gemeente Bladel geen beloningen plaatsgevonden die hoger zijn dan de algemene maximale bezoldiging.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn zowel in 2018 als in 2019 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

7. Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn.”

De gemeente is een inkomens bestedende huishouding. Omdat het gaat om de besteding van publiek geld is het van vitaal belang dat de baten, lasten en vermogensmutaties rechtmatig tot stand komen.

Begrotingsoverschrijdingen zijn strikt formeel onrechtmatig. Er zijn een aantal verschillende begrotingsoverschrijdingen te onderscheiden. De accountant kan de onrechtmatigheden, zoals genoemd in kolom b. betrekken bij zijn oordeel. Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen, volgens de commissie BBV, ten minste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:

Cat. Nr.	Begrotingsoverschrijding door:	a. Onrechtmatig (telt niet mee voor oordeel)	b. Onrechtmatig (telt wel mee voor oordeel)
1.	Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten of kostendekkende omzet.	onrechtmatig	
2.	Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen.	onrechtmatig	
3.	Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn.		onrechtmatig
4.	Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd.		onrechtmatig
5.	Budgetoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend.		onrechtmatig
6.	Budgetoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd, omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt.		
	- 6a. geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar		onrechtmatig
	- 6b. geconstateerd na verantwoordingsjaar	onrechtmatig	
7.	Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere kapitaallasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
	- 7a. jaar van investeren		onrechtmatig
	- 7b. kapitaallasten in latere jaren	onrechtmatig	

De begroting 2019 is op het niveau van de hoofdtaakvelden door de raad vastgesteld, zodat voor budgetoverschrijdingen op het niveau van het hoofdtaakveld goedkeuring moet worden gevraagd. Om te voldoen aan het begrotingsrechtmatigheidscriterium worden de volgende budgetoverschrijdingen van de lasten ten opzichte van de begroting gemeld (inclusief reserves).

In de volgende tabel is per hoofdtaakveld de lastenoverschrijding ten opzichte van de begroting per “soort” begrotingsafwijking weergegeven. De toelichting per “soort” begrotingsafwijking is hiervoor weergegeven. Aangezien een lastenoverschrijding op hoofdtaakveldniveau een saldo is van meerdere hoofdtaakveldonderdelen, is het mogelijk dat de nadere uitsplitsing van de overschrijdingen kan leiden tot een hoger bedrag aan overschrijdingen dan het saldo op het hoofdtaakveld. Op bepaalde hoofdtaakveldonderdelen zijn ook lagere

lasten dan begroot gerealiseerd. Deze zijn in het kader van de beoordeling van de begrotingsrechtmatigheid buiten beschouwing gelaten tenzij deze relevant zijn voor de beoordeling.

omschrijving beleidsvelden (bedragen x € 1.000,-)	begroting 2019 na wijz.			rekening 2019			begrotingsafwijking			lasten over-schrijding > € 10.000,-
	totaal lasten	totaal baten	saldo	totaal lasten	totaal baten	saldo	totaal lasten	totaal baten	saldo	
bestuur en ondersteuning	-1.846	1.120	-726	-2.305	793	-1.512	-459	-327	-786	-459
overhead en ondersteuning organisatie	-5.769	266	-5.503	-5.362	261	-5.101	407	-5	402	
algemene dekkingsmiddelen	-694	35.379	34.685	-686	35.457	34.771	8	78	86	
veiligheid	-1.615	86	-1.529	-1.591	89	-1.502	24	3	27	
verkeer en vervoer	-2.426	113	-2.313	-2.335	167	-2.168	91	54	145	
economie	-800	1.318	518	-643	1.340	697	157	22	179	
onderwijs	-2.541	252	-2.289	-2.477	253	-2.224	64	1	65	
sport, cultuur en recreatie	-4.166	621	-3.545	-3.865	662	-3.203	301	41	342	
sociaal domein	-20.468	4.446	-16.022	-20.237	4.190	-16.047	231	-256	-25	
volksgezondheid en milieu	-5.385	4.221	-1.164	-5.748	4.615	-1.133	-363	394	31	-363
VHROSV	-2.831	2.009	-822	-3.049	2.477	-572	-218	468	250	-218
Totaal (exclusief reserves)	-48.541	49.831	1.290	-48.298	50.304	2.006	243	473	716	-1.040
reserves	-10.103	9.178	-925	-9.737	9.005	-732	366	-173	193	
Totaal (inclusief reserves)	**-58.644**	**59.009**	**365**	**-58.035**	**59.309**	**1.274**	**609**	**300**	**909**	**-1.040**

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Tijdens het samenstellen van de jaarrekening is geconstateerd dat er afwijkingen zijn opgetreden ten opzichte van de begroting na wijziging. De afwijkingen passen binnen de kaders van de gemeentelijke interpretatie van het begrotingscriterium. Volgens de regels kunnen ze dus als 'onrechtmatig' worden aangemerkt maar wegen ze niet mee in het accountantsoordeel over de rechtmatigheid.

In onderstaand overzicht is aangegeven om welke afwijkingen dit op het niveau van de hoofdtaakvelden gaat en hoe deze passen binnen de genoemde gemeentelijke invulling van het begrotingscriterium.

omschrijving beleidsvelden (bedragen x € 1.000,-)	lasten over-schrijding > € 10.000,-	rechtmatig telt niet mee voor oordeel				onrechtmatig en telt mee voor oordeel				
		cat. 1.	cat. 2.	cat. 6b.	cat. 7b	cat. 3.	cat. 4.	cat. 5.	cat. 6a.	cat. 7a.
bestuur en ondersteuning	-459	-459								
overhead en ondersteuning organisatie										
algemene dekkingsmiddelen										
veiligheid										
verkeer en vervoer										
economie										
onderwijs										
sport, cultuur en recreatie										
sociaal domein										
volksgezondheid en milieu	-363	-363								
VHROSV	-218	-218								
Totaal (exclusief reserves)	-1.040	-1.040								
reserves										
Totaal (inclusief reserves)	**-1.040**	**-1.040**								

In de “Financiële verordening 2019” is in artikel 6 lid 4 opgenomen dat afwijkingen op de (oorspronkelijke) ramingen van de baten en lasten groter dan € 10.000,- toegelicht moeten worden. Bij kredieten worden de overschrijdingen boven de € 50.000,- toegelicht. In de “Financiële verordening 2019” is daarnaast geregeld dat de werkelijke exploitatiesaldo’s van riolering, afvalverwijdering, duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit buitengebied en de vervangingen van sportmaterieel gemuteerd worden met de bijbehorende reserve (of voorziening).

Het betreft een analyse op hoofdlijnen. Dit betekent dat een aantal afwijkingen "verdicht" weergegeven worden. De analyse van de begrotingsoverschrijdingen hebben we op gespitst in:

- begrotingsoverschrijdingen voor wat betreft lasten per hoofdtaakveld en
- begrotingsoverschrijdingen voor wat betreft investeringsuitgaven (kredieten).

- **Afwijkingen c.q. overschrijdingen exploitatie-uitgaven**

Hoofdtaakveld: bestuur

In de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) is geregeld dat wethouders gedurende de periode dat zij wethouder zijn, ouderdoms- en nabestaandenpensioen opbouwen. In de lijn van het BBV hebben we hiervoor een voorziening gevormd. Deze voorziening dient jaarlijks actuarieel geactualiseerd te worden. Deze voorziening is bedoeld voor het opbouwen van vermogen voor het kunnen dekken van pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders, alsmede opvangen van verplichtingen voortvloeiende uit de overgedragen elders opgebouwd en overgedragen pensioenkapitaal van wethouders. De berekeningen van de omvang van de wethouderspensioenen is in overeenstemming gebracht met de actuariële uitgangspunten. Mede vanwege een erg laag rekenrente van 0,290% (2018: 1,577%) is € 474.000,- extra toegevoegd aan de voorziening dan geraamd. De rekenrente is eerst bij circulaire van 18 december 2019 begin gemaakt door het Ministerie van BZK. Omdat actualisatie binnen het bestaande beleid past en de nieuwe rekenrente eerst laat in het jaar bekend gemaakt is telt ons inziens de overschrijding niet mee voor het oordeel van de accountant.

Hoofdtaakveld: volksgezondheid en milieu

Eind december 2019 hebben we een rijksbijdrage van € 256.000,- ontvangen van het Ministerie van BZK ontvangen in het kader van de “regeling reductie energieverbruik”. Deze middelen kwamen op een zodanig laat moment binnen dat het onmogelijk was hierop beleid op te maken, dan wel bestedingsvoorstellen voor te doen. De ontvangen rijksbijdrage hebben wij daarom op de balans als ‘vooruit ontvangen specifieke uitkeringen’ verantwoord.
Daarnaast hebben we rekening gehouden met de afrekening van de eindafrekening van het ODZOB werkprogramma ad € 64.000,-. Daarnaast extra verrekening van overhead aan omgevingsvergunning. Omdat de bijstellingen binnen het bestaande beleid passen tellen de overschrijdingen ons inziens niet mee voor het oordeel van de accountant.

Hoofdtaakveld: VHROSV

De overschrijdingen worden voornamelijk veroorzaakt door hogere (voorbereidings)kosten voor het bouw- en woonrijp maken van de grondexploitaties. Deze worden opgevangen door de (meerjarige) opbrengsten van grondverkopen. Daarnaast heeft op basis van een marktwaardetoets een afwaardering (boekwaarde was hoger dan de marktwaarde) plaatsgevonden van € 38.000,-. De overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en telt ons inziens niet mee voor het oordeel van de accountant.

- **Afwijkingen c.q. overschrijdingen investeringskredieten**

Op basis van de verordening op het financieel beheer ex. artikel 212 van de Gemeentewet wordt gerapporteerd over kredietoverschrijdingen boven de € 50.000,-.

omschrijving krediet (bedragen x € 1.000,-)	krediet	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	saldo krediet	overschrijding > € 10.000	rechtmatig telt niet mee voor oordeel					onrechtmatig en telt mee voor oordeel				
						cat. 1.	cat. 2.	cat. 4.	cat. 6b.	cat. 7b	cat. 3.	cat. 4.	cat. 5.	cat. 6a.	cat. 7a.
bestuur en ondersteuning	66		66												
overhead en ondersteuning organisa	325	144	98	83											
algemene dekkingsmiddelen															
veiligheid															
verkeer en vervoer	8.684	4.756	2.666	1.262											
economie															
onderwijs	3.490		323	3.167											
sport, cultuur en recreatie	609	109	471	29											
sociaal domein	21.720	166	1.573	19.981											
volksgezondheid en milieu	4.246	1.336	1.804	1.106											
VHROSV	6.175	2.211	1.263	2.701											
Totaal	**45.315**	**8.722**	**8.264**	**28.329**											

Er zijn geen overschrijdingen van kredieten boven de € 50.000,-.

Concluderend

Op grond van de jaarrekening bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 580.000,- (1% van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves) en voor onzekerheden € 1.741.000,- (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

8. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

De doelstelling van de Single information Single audit (SiSa) is de verantwoordings- en controlelasten de gemeente uitkeringsverstrekkers te verminderen [5]. De SiSa verantwoordingssytematiek sluit aan bij het reguliere jaarrekeningproces van de gemeente. De financiële verantwoording van de daarvoor aangewezen specifieke uitkeringen gebeurt via een bijlage bij de jaarrekening en valt daarmee ook onder de accountantsverklaring. De SiSa-bijlage geeft op beknopte wijze, volgens de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgeschreven wijze, de belangrijkste verantwoordingsinformatie over de betreffende specifieke uitkering, zoals bijvoorbeeld de juridische grondslag en de besteding ervan.

De informatie in dit hoofdstuk wordt toegezonden aan het CBS, deze zorgt voor verspreiding naar de ministeries die de specifieke regelingen onder zich hebben. De SiSa–informatie bij de jaarrekening bestaat uit 2 onderdelen.

1. De bevindingen die naar aanleiding van de toets op de regelingen worden gedaan moeten in een aparte tabel worden opgenomen.
2. Een schema, waarin een aantal kerngegevens dient te worden ingevuld, zoals de uitgaven die in 2019 zijn gedaan per regeling. Dit schema staat op de volgende pagina's. Alleen de regelingen die van toepassing zijn voor de gemeente Bladel in 2019 zijn opgenomen.

[5] (SiSa betekent: eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020								
BZK	**C1**	**Regeling Reductie Energiegebruik**	Totaal ontvangen beschikking	Projectnaam/ nummer	Besteding (jaar T)	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (JA/NEE)	Besteding (Jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie.	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 01*	*Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 02*	*Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 03*	*Aard controle R* *Indicatornummer: C1/ 04*	*Aard controle R* *Indicatornummer: C1/ 05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C1 / 06*
		1	€ 255.742	2019-623828	€ 0	Ja		€ 0
			Kopie projectnaam/ nummer	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee			
			Aard controle n.v.t. *Indicatornummer: C1 / 07*	*Aard controle R* *Indicatornummer: C1/ 08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C1 / 09*			
		1	2019-623828		Nee			
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 01*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 02*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 03*			
			€ 44.934	€ 0	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**		
			Aard controle n.v.t. *Indicatornummer: D8 / 04*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D8 / 06*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 07*		
		1						
OCW	**D9**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)**	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	*Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 38.680		

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 05*	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 07*	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*		
		1						
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 06*
		1	2015.094.00	€ 78.263	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 11*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 12*
		1	2015.094.00	€ 78.263	€ 0	€ 0		Nee

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2019** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers **(IOAW)** *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers **(IOAW)** *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen **(IOAZ)** *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen **(IOAZ)** *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) **(Bbz 2004)** *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) **(Bbz 2004)** *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	**G2A**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2018** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 01*	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 02*	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 03*	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 04*	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 05*	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 06*
		1	061728 Gemeente Bladel	€ 1.854.624	€ 80.562	€ 145.183	€ 0	€ 0

			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 07*	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 08*	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 09*	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 10*	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 11*	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 12*
			1 061728 Gemeente Bladel	€ 0	€ 11.942	€ 1.800	€ 0	€ 177.607
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 13*	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 14*				
			1 061728 Gemeente Bladel	€ 0				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2019** Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	**G3A**	**Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018** Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3A / 01*	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 02*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 03*	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 04*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 05*	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 06*
			1 061728 Gemeente Bladel	€ 27.766	€ 9.046	€ 47.895	€ 131.921	€ 15.443

			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3A / 07*	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 08*	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 09*	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 10*		
		1	061728 Gemeente Bladel	€ 0	€ 0	€ 0		
VWS	**H4**	**Specifieke uitkering Sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicatornummer: H4/ 01*	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 02*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 03*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 04*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 05*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 06*
		1	€ 124.655	632726	€ 149.933	€ 43.854	€ 81.101	€ 24.978
			Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 07*	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 08*	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 09*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 10*	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 11*	
		1	632726	149933	120,28%		-€ 25.278	

9. Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.002 van burgemeester en wethouders van 2 juni 2020;

gelet op het verslag van het onderzoek van de jaarstukken 2019 door de auditcommissie;

gelet op
- artikel 197 en 198 van de Gemeentewet;
- de verslagleggingsvoorschriften, zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- de interne regelgeving, zoals opgenomen in de beheers- en controleverordeningen 212, 213 en 213a van de Gemeentewet;

overwegende
- dat de gemeenteraad de jaarstukken vaststelt en het resultaat van de jaarrekening bestemt;

b e s l u i t :

1. de jaarstukken 2019 vast te stellen en aan het college van burgemeester en wethouders decharge te verlenen over het door hen gevoerde beleid en beheer;
2. in te stemmen met de begrotingsafwijkingen;
3. in te stemmen met de volgende resultaatbestemming:

a. (voorlopig) exploitatieresultaat		1.274.000,-
b. aanwending resultaat t.b.v. budgetoverhevelingen	576.000,-	
dekking door aanwending van reserves t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 46.000,-	
dekking door te ontvangen subsidies t.b.v. budgetoverhevelingen	-/- 23.000,-	
reservering ten laste van het resultaat 2019		507.000,-
c. de op basis van de decembercirculaire ontvangen middelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energieloket, wijkaanpak en transitievisie warmte) beschikbaar stellen voor uitvoering in 2020		237.000,-
d. te verrekenen met de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen		110.000,-
e. te verrekenen met de algemene reserve grondexploitatie		309.000,-
f. netto resultaat 2019 te verrekenen met de algemene reserve		111.000,-

4. de 4e begrotingswijziging 2020 vast te stellen als gevolg van de over te hevelen budgetten en de bestemming van het voordelig resultaat 2019.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

10. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeente Bladel te Bladel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeente Bladel op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 dat is vastgesteld en gedeeld met de raad op 22 oktober 2019.

De jaarrekening bestaat uit:
1. het overzicht van baten en lasten over 2019;
2. de balans per 31 december 2019;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol Bladel, dat is vastgesteld door de raad op 3 november 2011, en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Bladel zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatie-bepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 580.350. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.
Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Benadrukking van de gevolgen van het COVID-19 virus
Het COVID-19 virus heeft ook invloed op de gemeente Bladel. Wij vestigen derhalve de aandacht op de paragraaf gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening waarin door het college is toegelicht wat de impact van het virus op de gemeente reeds is geweest en met wat voor impact zij verder nog rekening houdt.

Ook is toegelicht welke maatregelen het college al genomen heeft en welke maatregelen zij voornemens is nog te nemen. Uit de toelichting blijkt ook dat er nog steeds onzekerheden blijven bestaan. Het college geeft daarbij aan dat er geen sprake is van een ernstige onzekerheid met betrekking tot de continuïteit van de gemeente.

Wij hebben de uiteenzetting van de situatie en de hierbij behorende onzekerheden beoordeeld en zijn van mening dat dit gegeven de situatie een adequate toelichting is. Doordat er onzekerheid is over wat de uiteindelijke economische impact van het COVID-19 virus zal zijn, spreekt er ook veel onzekerheid uit deze toelichting. Op grond van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen controle-informatie zijn wij van mening dat, rekening houdend met de onzekerheden die er op het moment van afgifte van deze controleverklaring zijn, de gemeente de situatie in haar jaarrekening goed toelicht en haar jaarrekening terecht opmaakt op basis van continuïteit in lijn met het verslaggevingsstelsel. Rekening houdend met deze situatie hebben wij - in lijn met de controlestandaarden - een goedkeurend oordeel over de jaarrekening verstrekt.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- Bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 dat is vastgesteld en gedeeld met de raad op 22 oktober 2019.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol Bladel, dat is vastgesteld door de raad op 3 november 2011, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties. Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

ZOETERMEER, 22 juni 2020
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,

Drs. D.J. Han RA

Bijlagen

I. overzicht afschrijvingstermijnen 177
II. overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld 179
III. voortgangsrapportage raadsprogramma 2018-2022 181
IV. verklaring beleidsindicatoren 194
V. evaluatie startersleningen 196
VI. meerjarige inkoopcontracten 197

Bijlage I: Overzicht afschrijvingstermijnen (nieuwe) investeringen

Onderstaand afschrijvingstabel geeft invulling aan de betreffende uitgangspunten uit de nota “waarderen, activeren en afschrijven van vaste activa 2017”. De genoemde termijnen zijn maximale termijnen, richtinggevend en niet bindend. Wanneer wordt afgeweken van de aangegeven afschrijvingstermijnen is dit een onderdeel van het investeringsbesluit. De tabel is niet limitatief en kan aangevuld worden met nieuwe soorten activa en hun maximale afschrijvingstermijnen.

Balansrubriek	betreft	afschrijvings-termijn
Algemeen		
Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000,- worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.		
Immateriële vaste activa	a. kosten sluiten geldleningen	tlv resultaat
	b. onderzoek en ontwikkeling bepaald actief (onder voorwaarden)	max. 5 jaar
Materiële vaste activa		
Gronden en terreinen	a. gronden en terreinen	niet
	b. renovatie sportterreinen	25 jaar
	c. aanleg sportvelden	40 jaar
	d. aanleg gravelbanen	25 jaar
	e. aanleg kunstgras sportvelden	10 jaar
Woonruimten	a. woningen	40 jaar *
	b. renovatie, restauratie, uitbreiding en aankoop woonruimten	25 jaar
	c. semi-permanante woningen	15 jaar
Bedrijfsgebouwen	a. nieuwbouw bedrijfs- en schoolgebouwen	40 jaar
	b. kleedlokalen sportvoorzieningen	40 jaar
	c. renovatie, restauratie, uitbreiding en aankoop bedrijfs- en schoolgebouwen	25 jaar
	d. semi-permanente gebouwen/ noodlokalen/ loodsen/ opslagplaatsen	15 jaar
	e. dierenverblijf	25 jaar
Grond- weg- en waterbouw-kundige werken	a. bergbezinkbassins, vrijverval en druk rioleringen	50 jaar
	b. rioolgemalen bouwkundig	50 jaar
	c. rioolgemalen mechanisch en electrisch	20 jaar
	d. aanleg wegen, pleinen en rotondes	40 jaar
	e. aanleg tunnels, viaducten en bruggen	40 jaar
	f. aanleg plantsoenen, parken en groenvoorzieningen	40 jaar
	g. reconstructie plantsoenen, parken en groenvoorzieningen	25 jaar
	h. reconstructie / rehabilitatie wegen, pleinen en rotondes	25 jaar
	i. straatmeubilair (abri's, bewegwijzering, straatnaamborden, verkeersborden)	10 jaar
	j. verkeersregelinstallaties	12 jaar
	k. lichtmasten openbare verlichting	40 jaar
	l. armaturen openbare verlichting	20 jaar
	m. aanleg speelterreinen	20 jaar
	n. speeltoestellen	10 jaar
Vervoersmiddelen	a. vrachtwagens en tractoren	12 jaar
	b. bedrijfswagens	8 jaar

Balansrubriek	betreft	afschrijvings-termijn
Machines, apparaten en installaties	a. automatiseringsmiddelen	3-5 jaar
	b. kantoormeubilair	10 jaar
	c. meubilair scholen en gemeenschapshuizen	15 jaar
	d. strooibenodigdheden	10 jaar
	e. technische installaties	15 jaar
	f. veiligheidsvoorzieningen	10 jaar
	g. bij (eerste) inrichtingen e.d., waarbij de zgn. componentenbenadering niet is en ook niet zal worden toegepast, wordt een forfaitaire afschrijvingstermijn gehanteerd van	25 jaar
Overige materiële vaste activa	a. hekwerken, terreinafrastering/-afscheiding	15 jaar
	b. buitenterreinen	25 jaar
	c. rijwielstalling/berging	15 jaar
	d. schuilhutten	25 jaar
	e. luchtfoto's	5 jaar
Financiële vaste activa	a. bijdragen in activa van derden (als ware het actief in bezit van de gemeente)	variabel

Vorengenoemde opsomming is niet uitputtend. Voorts blijft het in incidentele gevallen, bijvoorbeeld indien de werkelijke levensduur sterk afwijkt, mogelijk af te wijken van de in deze bijlage genoemde afschrijvingstermijnen.

In het algemeen wordt de lineaire afschrijvingsmethode toegepast. Bij woningen hanteren we daarentegen de annuïtaire afschrijvingsmethode. *

Bijlage II: overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 66 van het BBV nemen we in de jaarrekening een verplichte bijlage taakvelden op. De realisatie van het totaaloverzicht van de baten en lasten per taakveld is integraal en omvat dezelfde totaalbedragen als de begroting onderscheidenlijk de jaarstukken. Voor het overzicht met de gerealiseerde baten en lasten 2018 wordt hetzelfde verdelingsprincipe en dezelfde indeling gebruikt als voor het overzicht met de ramingen. Onderstaand het overzicht van de baten en lasten verdeeld over de voorgeschreven taakvelden.

omschrijving hoofdtaakveld	taak	omschrijving taakveld BBV	R 2018-U	R 2018-I	Pr-B 2019-U	Pr-B 2019-I	B 2019-U	B 2019-I	R 2019-U	R 2019-I
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	-1.221.830	70.973	-970.303	0	-1.305.694	0	-1.739.376	0
	0.10	Mutaties reserves	-1.169.352	2.869.237	-344.613	1.368.586	-10.102.752	9.177.845	-9.737.500	9.005.427
	0.2	Burgerzaken	-411.606	368.402	-433.110	350.880	-402.222	270.672	-457.999	265.100
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-165.897	513.207	-82.160	179.705	-138.561	849.847	-108.034	527.724
			-2.968.685	**3.821.820**	**-1.830.186**	**1.899.171**	**-11.949.229**	**10.298.364**	**-12.042.909**	**9.798.251**
Overhead	0.4	Overhead	-5.044.717	244.551	-5.600.760	255.752	-5.769.275	265.903	-5.361.791	261.340
			-5.044.717	**244.551**	**-5.600.760**	**255.752**	**-5.769.275**	**265.903**	**-5.361.791**	**261.340**
Algemene dekkingsmiddelen	0.5	Treasury	-474.998	1.108.913	-489.657	977.366	-356.885	1.041.629	-462.723	1.046.110
	0.61	OZB woningen	-157.070	2.286.564	-170.589	2.339.676	-251.809	2.369.512	-250.302	2.365.995
	0.62	OZB niet-woningen	-28.815	1.710.481	-39.261	1.781.641	-36.761	1.788.120	-8.032	1.779.837
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-4.668	28.155.604	-4.668	29.143.894	-4.808	30.179.759	-4.808	30.239.149
	0.8	Overige baten en lasten	-15.143	0	-768.589	0	-59.999	0	0	25.650
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-32.171	0	-11.731	0	16.157	0	40.293	0
			-712.865	**33.261.562**	**-1.484.495**	**34.242.577**	**-694.105**	**35.379.020**	**-685.571**	**35.456.741**
Resultaat	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-2.174.388	0	-254.335	0	-365.020	0	-1.273.721	0
			-2.174.388	**0**	**-254.335**	**0**	**-365.020**	**0**	**-1.273.721**	**0**
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-1.198.682	72.840	-1.256.181	70.342	-1.242.072	69.927	-1.239.029	73.301
	1.2	Openbare orde en veiligheid	-335.338	31.159	-331.466	5.461	-372.781	15.675	-351.856	15.482
			-1.534.020	**104.000**	**-1.587.647**	**75.803**	**-1.614.853**	**85.602**	**-1.590.885**	**88.784**
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	-2.240.713	119.054	-2.391.790	28.283	-2.417.756	109.668	-2.328.173	163.982
	2.2	Parkeren	-23.708	3.974	-33.273	4.000	-8.076	3.774	-6.877	3.312
			-2.264.421	**123.029**	**-2.425.063**	**32.283**	**-2.425.832**	**113.442**	**-2.335.049**	**167.294**
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	-386.996	63.691	-385.660	7.050	-380.935	18.144	-360.797	31.972
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-25.438	30.558	-29.694	30.000	-26.099	33.267	-28.773	41.250
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-76.574	76.050	-75.595	75.000	-82.845	82.250	-81.707	82.250
	3.4	Economische promotie	-116.656	1.061.503	-164.740	1.103.400	-309.957	1.184.597	-172.061	1.184.746
			-605.665	**1.231.801**	**-655.689**	**1.215.450**	**-799.836**	**1.318.258**	**-643.338**	**1.340.218**
Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	-1.762.982	11.572	-1.792.595	9.010	-1.786.737	9.483	-1.773.234	9.482
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-565.793	118.719	-490.653	23.600	-754.640	242.938	-703.555	243.021
			-2.328.775	**130.291**	**-2.283.248**	**32.610**	**-2.541.377**	**252.421**	**-2.476.789**	**252.504**

omschrijving hoofdtaakveld	taak	omschrijving taakveld BBV	R 2018-U	R 2018-I	Pr-B 2019-U	Pr-B 2019-I	B 2019-U	B 2019-I	R 2019-U	R 2019-I
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	-305.108	0	-304.977	83.798	-347.783	0	-322.798	1.073
	5.2	Sportaccommodaties	-1.119.616	346.424	-1.266.448	343.747	-1.188.885	440.074	-1.174.717	474.500
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-297.359	9.983	-291.745	9.983	-277.299	9.983	-270.914	9.983
	5.4	Musea	-7.500	0	-7.500	0	-7.500	0	-7.500	0
	5.5	Cultureel erfgoed	-51.971	6.911	-76.921	6.871	-68.072	6.871	-58.618	6.871
	5.6	Media	-570.157	99.030	-568.209	99.072	-574.638	99.072	-462.170	100.943
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.554.130	154.444	-1.423.077	60.508	-1.702.151	64.824	-1.568.146	68.919
			-3.905.841	**616.791**	**-3.938.877**	**603.979**	**-4.166.328**	**620.824**	**-3.864.864**	**662.290**
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-2.344.351	223.965	-2.702.602	108.671	-2.509.129	113.956	-2.427.895	151.566
	6.2	Wijkteams	-1.098.962	47.044	-1.179.501	37.000	-794.026	49.000	-843.512	49.307
	6.3	Inkomensregelingen	-3.005.292	2.326.882	-3.186.047	2.156.730	-4.249.194	2.507.927	-4.025.458	2.300.601
	6.4	Begeleide participatie	-5.711.933	1.502.317	-5.547.087	300.000	-5.217.005	1.616.000	-5.441.167	1.519.691
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-534.091	0	-500.889	0	-461.444	0	-502.409	0
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-3.003.655	250.022	-2.770.163	128.000	-3.568.315	159.000	-3.589.659	166.610
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-3.842.165	0	-3.261.723	4.000	-3.378.977	0	-3.097.802	1.868
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-420.720	0	-284.655	0	-289.901	0	-309.351	0
			-19.961.169	**4.350.230**	**-19.432.667**	**2.734.401**	**-20.467.991**	**4.445.883**	**-20.237.255**	**4.189.644**
Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	-726.863	26.915	-660.891	0	-826.421	30.226	-803.969	33.464
	7.2	Riolering	-1.955.511	2.116.311	-1.990.343	2.152.261	-1.907.365	2.059.987	-1.931.168	2.082.425
	7.3	Afval	-1.917.520	2.216.083	-1.821.776	2.168.173	-1.684.645	1.985.234	-1.831.649	2.120.056
	7.4	Milieubeheer	-731.214	4.800	-537.404	0	-966.570	145.973	-1.181.570	379.755
			-5.331.107	**4.364.108**	**-5.010.414**	**4.320.434**	**-5.385.001**	**4.221.420**	**-5.748.356**	**4.615.700**
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)	8.1	Ruimtelijke ordening	-1.081.417	366.351	-882.535	295.311	-1.198.012	314.184	-1.145.788	358.856
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-1.921.545	1.215.987	-2.574.182	2.649.464	-608.674	860.008	-855.275	1.112.554
	8.3	Wonen en bouwen	-788.688	792.782	-1.111.305	714.168	-1.024.497	834.701	-1.048.066	1.005.482
			-3.791.651	**2.375.120**	**-4.568.022**	**3.658.943**	**-2.831.183**	**2.008.893**	**-3.049.129**	**2.476.892**
			-50.623.304	**50.623.304**	**-49.071.403**	**49.071.403**	**-59.010.030**	**59.010.030**	**-59.309.657**	**59.309.657**

Bijlage III: Voortgangsrapportage raadsprogramma 2018-2022

“afgerond” 🙂 / “nagenoeg afgerond” 😐

In onderstaande rapportage hebben wij enkel de voortgang van de nog niet eerder afgeronde activiteiten opgenomen.

Raadsprogramma		Afspraak	Stand van zaken	Status
Hoofdtaakveld: 0. Bestuur en ondersteuning				
Beleidsaccenten				
1	**Bestuurlijke toekomst**	De gemeente Bladel bezit voldoende bestuurskracht om de uitdagingen van de komende tijd als zelfstandige gemeente aan te gaan. Het werd wel wenselijk geoordeeld om te onderzoeken of voor bovenlokale thema’s de regionale bestuurskracht op Kempenniveau vernieuwd en versterkt kan worden middels samenvoeging van samenwerkingsverbanden en constructies in één nieuw te vormen eigenstandige bestuurslaag met beslisbevoegdheden, bij voorkeur in de vorm van een federatie van Kempengemeenten, met een direct door de inwoners gekozen bestuur. Nu het onderzoek naar de haalbaarheid van een bovenliggende/overkoepelende Kempische federatiegemeente is afgerond en dit onderzoek heeft uitgewezen dat een federatiegemeente geen toekomstgerichte oplossing voor de Kempen is, gaat gekoerst worden op versterking van de regionale bestuurskracht op Kempenniveau in een nieuw op te richten vervangend samenwerkingsverband gestoeld op de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, met weliswaar een indirect gekozen maar niettemin wel democratisch gelegitimeerd bestuur.	Na Veerkrachtig bestuur is gestart met een strategische agenda voor de Kempen. In 2019 zijn de thema’s daarvoor vastgesteld. De vorm waarin we er aan gaan werken moet nu bepaald worden. Algemeen geldt dat het afwegingskader voor gemeentelijke herindeling op Rijksniveau is gewijzigd. Zwaarder dan voorheen geldt de voorwaarde van vrijwilligheid. Het ministerie is ook aan het onderzoeken of er alternatieven zijn voor bestuursvormen naast de huidige (zelfstandige gemeente en GR-en). Opschaling door herindeling en steeds meer en grotere samenwerkingsverbanden is niet de oplossing. De federatie, zoals wij voorgesteld hadden, wordt serieus verder uitgewerkt en onderzocht als alternatief. Wij dragen daar ook aan bij.	😐
2	**Communicatie en interactieve beleidsvorming**	Open, actieve communicatie en interactieve beleidsvorming zijn leidende principes. Uitgangspunt is het organiseren van draagvlakverkenning, open planprocessen en burgerparticipatie zo vroeg mogelijk bij de beleidsvorming. Inspraak heeft het karakter van samenspraak.	Dit uitgangspunt wordt onderschreven.	😐
3	**Procedures en werkwijze raad**	Om op een eigentijdse wijze invulling te blijven geven aan de interactieve bestuursstijl die de raad voor staat is het belangrijk dat de gemeenteraad zich blijft ontwikkelen als bestuursorgaan. De raad zal in de komende periode haar eigen werkwijze en procedures tegen het licht houden om de werkwijze en vergaderstructuur te herzien. Met als doel om daadwerkelijk interactiever aan de slag te gaan met de gemeenschap van onze gemeente, op een manier die voldoet aan de verwachtingen van deze tijd. Het is wenselijk om de aan het begin van het jaar 2019 aan te treden nieuwe burgemeester te betrekken bij de ontwikkeling van de nieuwe bestuursstijl en daarom wordt het ontwikkelproces in het tweede kwartaal van 2019 gestart.	In 2019 is in samenwerking tussen de auditcommissie, portefeuillehouder en ambtelijke organisatie gewerkt aan de verbetering van de begroting en de andere planning- en controldocumenten. Dit is afgerond en vanaf 2020 zal de nieuwe vorm langzaam geïmplementeerd worden. Het gaat om een andere, digitale, presentatie, meer taakvelden en subtaakvelden zodat beter inzicht is over de inhoud. Ook worden daaraan (meer en meetbare) maatschappelijke effecten en prestatie-indicatoren toegevoegd.	😐

4	**Gemeentelijke belastingen en tarieven**	Voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges worden kostendekkende tarieven gehanteerd. De tarieven voor de toeristenbelasting worden afgestemd op de gemiddelde jaarlijkse stijging (in %) volgens Coelo, met differentiatie tussen vaste en mobiele onderkomens. Voor de onroerende zaakbelastingen wordt in beginsel een inflatievolgend beleid gehanteerd.	Jaarlijks worden de tarieven voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges opnieuw vastgesteld rekening houdend met het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. Binnen het uitgangspunt van kostendekkendheid van tarieven en leges zijn er geen alternatieven. De onroerende zaakbelastingen en toeristenbelasting zijn de enige wezenlijke instrumenten om eigen algemene middelen te genereren.	
5	**Internet**	Voor de toekomst is het van belang dat de internetverbindingen op orde zijn; iets wat vooral geldt voor het buitengebied. Een volledig dekkend mobiel netwerk, digitale infrastructuur en snel internet vormen een basisvoorziening voor een innovatieve economie. Snel internet kan een enorme bijdrage leveren aan de leefbaarheid in een dorp. Bestuurlijke inzet is om de hele gemeente Bladel te voorzien van snel internet, door middel van glasvezel of opvolgende alternatieven. De gemeente heeft hierbij een inspanningsverplichting, stimuleert aanbieders van snel internet en biedt hen waar mogelijk randvoorwaardelijke faciliteiten.	Het buitengebied is voorzien van glasvezel door middel van de coöperatie ‘Kempenglas’. Binnen de kernen worden door telecom-netbeheerders bestaande koperen en coaxiale telecommunicatienetwerken geheel of gedeeltelijk vervangen. Bij nieuwbouwprojecten wordt ook glasvezel toegepast. Ook hierbij geldt dat netbeheerders het glasvezel op diverse wijzen kunnen toepassen (FTTX). Daarnaast voorzien netbeheerders hun netwerk van glasvezel met het oog op de ontwikkelingen binnen de mobiele communicatie (5G).	
6	**Bedrijfsvoering**	De gemeente informeert haar inwoners bij voorkeur digitaal in plaats van per papieren post. Daarom is de gemeente recent aangesloten bij de berichtenbox van MijnOverheid.nl. Met de introductie van MijnOverheid.nl zal, voor de burgers die dit wensen, een deel van de gemeentelijke papieren post worden vervangen met digitale post. Deze manier van informeren is sneller, gebruiksvriendelijker en duurzamer. Het college gaat het gebruik van MijnOverheid.nl actief aanmoedigen. Burgers die post op papier willen blijven ontvangen, blijven uiteraard deze mogelijkheid houden.	Gemeente Bladel verzendt alle belastingaanslagen via MijnOverheid. De verzending van andere gemeentelijke producten via MijnOverheid hebben slechts een gering bereik. Voor het jaar 2019 is daarom gekozen voor een verdere verdieping van het belastingproduct via de berichtenbox, omdat deze wel een relatief groot bereik onder de bevolking van Bladel heeft. Deze verdieping is bewerkstelligd door een digitale betaallink en incassomachtiging op te nemen op de digitale aanslag. De gemeente Bladel is daarnaast aangesloten bij de berichtenbox voor bedrijven.	
Hoofdtaakveld: 1. Veiligheid				
Beleidsaccenten				
7	**Ondermijning**	Er is meer aandacht nodig voor de aanpak van (criminele) ondermijning. Er is een sterke bestuurskracht nodig van samenwerken en signaleren om tot een doeltreffende aanpak te komen van ondermijnende criminaliteit. Samenwerking met andere gemeenten, politie, openbaar ministerie en andere partners in het veiligheidsveld is hier van belang. Daarnaast is er preventief beleid nodig, zoals meer bewustwording van de burgers en communicatie met de burgers over de risico’s van ondermijnende criminaliteit. Ook is er preventief toezicht noodzakelijk, zodat beter zicht komt op zaken als hennepteelt, synthetische drugslabs en het dumpen van drugsafval. Het beleidsvormingsproces start in het tweede kwartaal van 2019 met de keuzenota.	In 2019 is fors ingezet op preventief vlak. Zo is er tijdens de eindejaarsbijeenkomst in samenwerking met de politie voorlichting gegeven over ondermijnende criminaliteit. Bovendien is ondermijnende criminaliteit een vast agendapunt in de overleggen met de buurtpreventieteams. Ook via social media (website gemeente Bladel en Facebook) is informatie verspreid over ondermijnende criminaliteit met de focus op de mogelijkheden voor het (anoniem) doen van meldingen. Verder is aangehaakt bij landelijke en regionale campagnes. Zo heeft een speciaal promotieteam met het parfum ‘Xtacy’ het winkelend publiek in het centrum van Bladel kennis laten maken met de kenmerkende (anijs)geur van XTC. Als bewoners de geur kunnen herkennen en de gemeente en/of de politie tippen, kan dit helpen om de locaties waar XTC wordt gemaakt en drugsdumpingen op te sporen. Tot slot hebben alle inwoners van de gemeente Bladel in 2019 een flyer ontvangen met informatie over hennepkwekerijen en drugslabs.	
Hoofdtaakveld: 2. Verkeer en vervoer				
Beleidsaccenten				
8	**N284**	De provinciale weg N284 is een belangrijke verkeersader in de Kempen. Op deze provinciale weg zijn diverse verkeerskundige problemen, waaronder onder meer de ontsluiting van de bedrijventerreinen, de doorstroming op de N284, de oversteekbaarheid van de kruispunten en de	In 2018 is een plan van aanpak (PvA) geschreven voor de herinrichting van de N284. Dit PvA is als bijlage vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met de provincie en heeft in 2019 gediend als startdocument voor de gezamenlijke planstudie herinrichting N284. Deze studie is in 2019 opgestart en heeft als doel te komen tot een “gedragen”	

		verkeersleefbaarheid in de kleine kernen ten noorden van de N284, geconstateerd. Daarnaast is er groot onderhoud noodzakelijk aan de weg. Het in samenwerking met de nabuurgemeente Reusel-de Mierden en de provincie opgestelde plan van aanpak "Gezamenlijke aanpak N284" bevat een beschrijving van het project, de visie op het project en de beheeraspecten. In het plan van aanpak staan afspraken over tijd, geld, planning, communicatie, kwaliteit en organisatie: • fase 1: ondertekenen samenwerkingsovereenkomst + plan van aanpak • fase 2: opstellen visie en inrichtingsschets • fase 3: uitwerken deelprojecten • fase 4: uitvoering Fase 1 is inmiddels afgerond. Planning is om in het jaar 2018 de variantenstudie, de vaststelling van de inrichtingsvisie en de afbakening van de deelprojecten af te ronden. In 2019 start de voorbereiding en uitwerking van de deelprojecten. Het uitgangspunt is de daadwerkelijke uitvoering van het eerste deelproject te starten in het jaar 2020.	voorkeursalternatief tussen de drie samenwerkende partijen (gemeenten Reusel-De Mierden, Bladel en de Provincie Noord-Brabant). In het tweede kwartaal van 2020 wordt voor de gemeenteraad inzicht gegeven in het beoogde Voorkeursalternatief voor de herinrichting van de N284. Belangrijkste onderdelen zijn de (nieuwe) fietsstructuren, mogelijke fietstunnels, Duurzaam Veilig wegprofiel, slimme verkeerslichten en verbetermaatregelen voor de doorstroming en oversteekbaarheid. Vanaf het 2e kwartaal 2020 starten dan de vervolgonderzoeken / uitwerkingen van het tracé.	
9	**Fietsverkeer**	Duurzaamheid in het verkeer komt tot uiting door een investering in goede en veilige fietsroutes en waar nodig vervoer op maat. Er komen steeds meer nieuwe vervoersmiddelen, zoals de elektrische fiets en scootmobielen. Wegen en fietspaden worden ingericht met een blik op de toekomst, waarbij veiligheid en een goede doorstroming voor alle gebruikers centraal staan. Hiervoor is het van belang om op belangrijke trajecten vanuit Bladel snelfietspaden aan te leggen. Ook is het van belang om bestaande (recreatieve) fietspaden te verbreden, beginnend met het fietspad op de Cartierheide. Bestuurlijke inzet is dat voor gebruikers van fietsen op centrale plaatsen (fietsstallingen of in het centrum) in de gemeente Bladel e-oplaadpunten worden gerealiseerd. De gemeente heeft hierbij een inspanningsverplichting, stimuleert aanbieders en biedt hen waar mogelijk randvoorwaardelijke faciliteiten.	**Fietspad(en) Cartierheide** In 2019 is een variantenstudie uitgevoerd op de fietspaden Cartierheide en de daarop aansluitende fietsnetwerken. Afstemming / overeenstemming met Staatsbosbeheer, RAVON en de gemeente Eersel zijn in 2019 bereikt. Hierdoor is het onderzoek (variantenstudie) afgerond. In 2020 zal de uitwerking (ontwerp) hiervan ter vaststelling voorgelegd worden aan de gemeenteraad. **Oplaadpunten ebikes** Als er initiatieven zijn, dan zullen we als gemeente waar mogelijk faciliteren. In het kader van de Centrumvisie zijn er kansen voor innovatie. **Veilige fietsroutes** In de plannen omtrent de N284 en omgeving worden fietspaden verbeterd en veiliger gemaakt. In tweede kwartaal 2020 wordt op structuurniveau het plan aan de raad aangeboden.	😐
10	**Openbaar vervoer**	Openbaar vervoer draagt bij aan een betere bereikbaarheid. Het stelt mensen in staat om te participeren in de samenleving en draagt bij aan verbetering van de leefomgeving. Verschillende vormen van vervoer kunnen beter op elkaar aangesloten worden. Het openbaar vervoer hoeft geen vervanger te worden voor de auto, maar moet een werkend alternatief zijn. Hoogwaardig openbaar vervoer over meerdere routes (ook snellere routes) moet het uitgangspunt zijn. Er moeten samen met de provincie en de vervoerder afspraken gemaakt worden over beter openbaar vervoer vanuit en naar de gemeente Bladel. Vooral de busverbinding, waar vooral veel studenten gebruik van maken, met Tilburg moet verbeterd worden, zodat er vanuit de kernen Bladel en Hapert een betere ontsluiting en aansluiting is.	De OV-vervoerscorridor ligt op en nabij de N284. In dit project nemen we de verbetermogelijkheden mee. Dit kunnen ook andere manieren van vervoer zijn dan een reguliere lijndienst. Ook worden momenteel “nieuwe” & “slimme” manieren van vervoer / mobiliteit onderzocht. Hierbij zoeken we aansluiting bij het bedrijfsleven en onderwijs. De focus ligt nu nog op hoe we de kleine kernen en de bedrijventerreinen aan takken op het regulier openbaar vervoernet.	😐
11	**Laadpalen voor auto’s**	In Nederland worden steeds meer laadpalen voor elektrische auto’s aangeboden door bedrijven en gemeenten. Deze laadpalen staan verspreid in	In onze gemeente staan er nu veertien, waarvan vijf laadpalen in de openbare ruimte die niet in eigendom zijn van een particulier of bedrijf.	😐

		Nederland, maar er is nog geen volledige dekkingsgraad. Bestuurlijke inzet is dat er op korte termijn meer laadpalen komen in alle woonkernen van de gemeente. De gemeente heeft hierbij een inspanningsverplichting, stimuleert aanbieders en biedt hen waar mogelijk randvoorwaardelijke faciliteiten.	Volgens de landelijke benchmark voorziet de gemeente Bladel nu maar in 22% van de benodigde vraag in 2020 en 12% van de benodigde vraag in 2025. Om beter aan de behoefte te kunnen voldoen heeft het college eind 2019 besloten om deel te nemen aan de collectieve aanbesteding publieke laadinfrastructuur voor opladen elektrische auto's. Die wordt uitgevoerd door de Provincie Noord Brabant. Deelname in de collectieve aanbesteding zorgt ervoor dat we profiteren van een betere aanbieding voor laadpalen, zowel in kwaliteit als kwantiteit, door het schaalvoordeel. Voor de gemeente zijn er geen meerkosten aan plaatsing en er zal ook sprake zijn van lagere laadtarieven voor de gebruikers.	
12	**Verkeersveiligheid**	De school moet goed en veilig bereikbaar zijn voor kinderen en ouders. Verkeerssituaties bij scholen verdienen continue aandacht van de gemeente. Daarnaast is het van belang om gevaarlijke verkeerssituaties in beeld te brengen en op te lossen. In het Gemeentelijke Verkeer en Vervoer Plan dienen deze situaties prioriteit te krijgen. Voorts is het van belang om overlast van sluipverkeer terug te dringen en te ontmoedigen. Hiertoe dient een knelpuntenonderzoek te worden uitgevoerd. De gemeenteraad heeft op 21 mei 2015 het Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan 2015 – 2020 (GVVP 2015-2020) vastgesteld. Dit betekent dat het GVVP 2015-2020 in het derde kwartaal van 2019 geëvalueerd wordt conform de beleidsklok. Het beleidsvormingsproces start in het eerste kwartaal van 2020 met een beslisdocument.	In de periode 2019-2020 wordt het oude GVVP geëvalueerd en gestart met het opstellen van een nieuw verkeersbeleid dat vanaf 2021 moet gaan gelden. We zien mogelijkheden om de evaluatie en het actualiseren van beleid te combineren om eerder tot besluitvorming te kunnen komen. Het geactualiseerde GVVP zal worden ingepast in de Omgevingsvisie. De volgende deelprojecten zullen extra aandacht zullen krijgen in het geactualiseerde GVVP: - zorg voor veilige schoolomgevingen; - hernieuwde inventarisatie alle knelpunten (gebruik hiervoor de BLIQ rapportages); - beleid fietspaden/netwerk; - verbeterplan fietspaden, utilitair en recreatief, mogelijkheden snelle fietspaden (buiten de N284 corridor).	🙂
Hoofdtaakveld: 3. Economie				
Beleidsaccenten				
13	**MKB**	De middenstand in de kernen is onmisbaar. Veel mensen in de gemeente Bladel zijn werkzaam in het midden- en kleinbedrijf, dat goeddeels afhankelijk is van lokale en regionale keuzes en ontwikkelingen. Lokale ondernemers maken zelf de belangrijkste keuzes. Maar de gemeente Bladel kan wel allerlei randvoorwaarden scheppen voor een florerende lokale economie en bedrijven ondersteunen. Daarom is een goed contact met de ondernemer en centrummanagers van wezenlijk belang. Het versterken van het Centrummanagement is noodzakelijk voor het ondernemerschap in het winkelcentrum van Bladel en via de relaties tussen Centrummanagement en het MKB in Hapert ook voor de middenstand in Hapert. Centrummanagement kan rekenen op de steun voor de komende jaren.	Bladel is toe aan versteviging van het centrummanagement. De basis is de afgelopen jaren gelegd en verdere professionalisering is wenselijk. In 2019 zijn de stakeholders binnen centrummanagement aan de slag gegaan met het opstellen van een gezamenlijke agenda. De gezamenlijkheid in deze agenda geeft voldoende draagvlak om als gelijkwaardige partners verder te gaan in centrummanagement 2.0. De volgende stap is aan de slag te gaan met de uitwerking van de van de gezamenlijke thema's. Het gaat dan niet enkel over de inhoud, maar zeker ook over de vraag wat de mate van participatie is per onderwerp. Professionalisering van de samenwerking tussen vastgoed, ondernemers en gemeente is ook een belangrijk onderwerp van gesprek met MKB Hapert. Het participatietraject waarin GBOH in samenwerking met MKB een aantal bouwstenen heeft aangeleverd met betrekking tot de gebiedsvisie Hapert, heeft een aantal aanknopingspunten opgeleverd waardoor gezamenlijk vervolgstappen kunnen worden gezet.	🙂
14	**KBP**	De gemeente Bladel heeft een sterke economie. Het KBP behoort tot de beste bedrijventerreinen van Nederland en is naast de bedrijventerreinen in Bladel en Hapert van grote waarde voor de werkgelegenheid binnen de Kempen. De vestiging van bedrijven op het KBP moet daarom worden gestimuleerd. De bereikbaarheid en veiligheid van alle bedrijventerreinen is van belang en behoeft de aandacht.	De vestiging van bedrijven op KBP wordt waar mogelijk gestimuleerd door actieve promotie en communicatie over KBP en de structurele inzet van twee acquisitie- en accountmanagers binnen de gemeenschappelijke regeling KBP.	🙂

Hoofdtaakveld: 4. Onderwijs				
Beleidsaccenten				
15	**Basisschool De Vest Hoogeloon**	Het Strategisch Huisvestingsplan Primair Onderwijs (SHP), vastgesteld in 2017, voorziet in vervangende nieuwbouw van een 6-klassige brede school met ruimte voor een voorschoolse voorziening in Hoogeloon. In eerste instantie is, mede op aangeven van de dorpsraad Hoogeloon, gekeken naar de mogelijkheid verplaatsing van basisschool De Vest naar het Valensplein, aansluitend aan de MFA. Op basis van gedegen onderzoek is echter gebleken dat deze verplaatsing niet haalbaar is. Inmiddels is door Onderwijsstichting Kempenkind een plan ontwikkeld voor nieuwbouw van een brede school in Hoogeloon op een gedeelte van het huidige schoolterrein. Ondanks de resultaten van het uitgevoerde onderzoek blijven de dorpsraad en de inwoners van Hoogeloon een voorkeur uitspreken voor verplaatsing van basisschool De Vest naar het Valensplein. De voorkeur van dorpsraad en inwoners is gericht op behoud/verbeteren van de leefbaarheid van de (kleine) kern: • concentreren van centrumvoorzieningen; • verlevendigen van het Valensplein; • synergievoordelen bij gebouwelijk verbinden van gemeenschapshuis en school; • woningbouw op vrijkomende locatie De Vest. Hoofdprobleem voor een verplaatsing van de school naar het Valensplein is de beperkt beschikbare ruimte en het met omliggende grondeigenaren niet kunnen bereiken van overeenstemming over aankoop van benodigde gronden tegen aanvaardbare prijzen. In het met Onderwijsstichting Kempenkind te voeren OOGO (op overeenstemming gericht overleg) wordt de wens tot verplaatsing van basisschool De Vest naar het Valensplein opnieuw ingebracht en wordt gekoerst op een laatste onderzoek om alsnog tot een verplaatsing van de basisschool te komen. De onderhandelingen met de grondeigenaren aan het Valensplein worden heropend. Het onderzoek wordt in het vierde kwartaal 2018 afgerond, waarna de discussie over verplaatsen van de basisschool in het voorjaar 2019 definitief wordt beslecht.	Het finale onderzoek naar de mogelijke verplaatsing van basisschool de Vest naar het Valensplein is afgerond. Het onderzoek is in het voorjaar van 2019 aan de gemeenteraad aangeboden.	
Hoofdtaakveld: 5. Sport, cultuur en recreatie				
Beleidsaccenten				
16	**Ontwikkeling Egyptische Poort**	De gemeente Bladel wil in samenspraak met particuliere initiatieven het gebied de Egyptische Poort ontwikkelen. Tot nu toe is het een ontwikkeling waarbij de gemeenteraad via een interactief proces tot een richting is gekomen. In het verlengde hiervan zijn door de gemeenteraad keuzes gemaakt die moeten worden uitgewerkt in een eerste aanzet voor het plan. In het recent genomen raadsbesluit betreffende de verdere planontwikkeling is het ontwikkelgebied vastgesteld en is als voorkeursscenario voor het ontwikkelgebied gekozen voor een combinatie van scenario 3 ‘De Toren van Bladel’ en scenario 1 ‘Kempische poort’. Hierbij zijn als belangrijkste te realiseren waarden benoemd: • versterken van het groen, versterken/verbinden van de functies sport en (natte) recreatie;	In het visiedocument van Buur zijn de twee visies (De Toren van Bladel en de Kempische Poort) samengebracht. Dit heeft geleid tot een “groeivisie” waarvan drie stadia zijn beschreven. Het lineaire Park, De groene Ladder en De Groene Poort. Uw raad heeft gekozen voor de meest ambitieuze variant De Groene Poort en het college opdracht gegeven deze visie na te streven bij de invulling van het gebied. Het college heeft deze visie ingebracht bij de projectgroep voor de N284. Doel was de visie, voor wat betreft de verbinding over de N284, onderdeel uit te laten maken van het project N284. Met het vaststellen van de voorkeursvisie is aangegeven dat het ontwikkelen van het water, naast de oversteek van de provinciale weg, als katalysator moest dienen om initiatieven voor het gebied los te krijgen. In 2019	

		• versterken groenstructuur dorpskern vanuit het gebied Egyptische Poort, verbinding tussen dorpskern en landschappelijke omgeving. Het plangebied is opgedeeld in drie zones, die in de verdere ontwikkeling zullen worden meegenomen. Binnen het plangebied zal een nieuw aan te leggen zwem- en recreatievijver als katalysator voor de ontwikkeling van het plangebied dienen. Deze katalysator wordt op korte termijn onder gemeentelijke regie uitgevoerd teneinde andere initiatiefnemers te verleiden en aan te jagen om mee in het gebied te investeren. Het historisch lint van de Leemskuilen wordt versterkt. Er blijft in het plangebied plaats voor daar al gevestigde verenigingen. In of nabij het plangebied gevestigde ondernemingen, zoals de exploitant van de overdekte zweminrichting, wordt de gelegenheid geboden om in de ontwikkelingen te participeren. Met enige terughoudendheid wordt de mogelijkheid tot het ontwikkelen van woningen meegenomen binnen het plangebied. Voor de ontsluiting van het gebied wordt de Bossingel ingericht als autoluwe recreatieve boulevard. De opties om het plangebied te ontsluiten door een ongelijkvloerse kruising onder/over de N284 worden verder verkend. Financieel gezien wordt gekozen voor een kostenneutrale realisatie, waaronder wordt verstaan dat alle uitgaven en investeringen die de gemeente na beëindiging van de overeenkomst met Ballast Nedam in het gebied heeft gedaan minimaal terugverdiend moeten worden. De eerste aanzet voor het plan, met inbegrip van de zwem- en recreatievijver als katalysator, wordt in het eerste kwartaal 2019 gepresenteerd aan de gemeenteraad. Deze aanzet omvat ook een nieuwe naamgeving voor het plangebied, zoals door de gemeenteraad bij motie is gevraagd.	is veel voorbereidend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en de vorm van de waterpartij. Ten behoeve van de zwemvijver zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de bodemgesteldheid. Tevens is een inwonerspanel gehouden ten behoeve van het soort zwemwater. We willen De Egyptische Poort via uitnodigingsplanologie ontwikkelen. Dat betekent dat initiatieven van ondernemers en particulieren die passen in de visie uitgevoerd kunnen worden. We verwachten binnenkort de eerste concrete plannen bekend te kunnen maken.	
17	**Natuur en openbaar groen**	Natuur en bos zorgen samen met landbouwgrond voor een gevarieerd landschap in ons buitengebied. Leefgebied van talloze planten en dieren, maar ook ruimte om van te genieten voor inwoners en toeristen. Deze waarden willen we niet alleen behouden maar waar nodig ook versterken. Voor zowel inwoners als toeristen zijn de natuur, de bossen en de vennen van groot belang. Streven is dat de natuur, recreatie en toerisme hand in hand gaan. Daarom stimuleren we in groei en versterking van de biodiversiteit. Zowel in het cultuurlandschap (landbouwgronden) als in de natuur. Versterking van de bestaande natuur heeft voorrang op de aanleg van nieuwe natuur. Bij natuurbeheer geven we de voorkeur aan particulier (agrarisch) beheer boven terreinbeheerders. Combinatie met andere verdienmodellen (recreatie of agrarische productie) wordt gestimuleerd. Op die manier zorgen we voor een nog robuuster landschap waar zowel inwoners als bezoekers van gemeente Bladel prettig wonen, verblijven en recreëren. Een voorbeeld in dit kader is het verbeteren van de toegankelijkheid van Natuurgebied Biezengoren als wandelgebied richting de Bokkenrijder en Neterselse Heide.	**Natuur en openbaar groen; biodiversiteit** Er worden in de gemeente diverse projecten uitgevoerd om de natuurlijke waarden te versterken. Voorbeelden hiervan zijn de uitgebreide gebiedsontwikkeling en versterking rond windpark de Pals, de Vogelakkers, het nieuwe ecologische beheer op het Kempisch Bedrijvenpark, de verjonging en versterking van ons bos, de aanplant van bos op de Boomfeestdag en het beekherstel van de Groote Beerze. De gemeente zet zich hierbij actief in om de natuurversterking gepaard te gaan met duurzame landbouw en recreatie. Zo wordt in 2020 bijvoorbeeld het nieuwe ruiternetwerk geopend en komt er een versterkte recreatieve verbinding tussen de Hapertse Boswachterij en Cartierheide. Er zijn ook diverse projecten afgerond, zoals de vergroening van de Sleutel (2BConnect) en het herstel van het Groot Kroonven.	😐
18	**Groene long**	Voor de aanleg van de westelijke randweg heeft de gemeente een perceel grond verworven ter hoogte van de Zwartakkers. In de structuurvisie 2008 is dit gebied aangeduid als 'Groene long'. Slechts een gedeelte van dit perceel is nodig voor de aanleg van de randweg. Het resterende gedeelte biedt de kans om de ambitie voor een 'Groene long' voor Bladel te verwezenlijken. Doel van het project is een gebiedsvisie voor het plangebied dat is gelegen tussen De Beemdstraat, De Zwartakkers en de Randweg West. Uitgangspunt is dat er meerwaarde ontstaat voor inwoners én dat het	In het tweede kwartaal van 2019 is een raadsopdracht door de raad vastgesteld, met hierin de kaders voor de gebiedsontwikkeling. Daarna is gewerkt aan het bijeenbrengen van initiatiefnemers en het maken van een plan. Om dit proces in goede banen te leiden en de rol van de gemeente hierbij zuiver te houden is een onafhankelijk procesregisseur aangesteld. Deze gaat het proces trekken om tot een plan te komen, wat voor medio 2020 de zomervakantie wordt aangeboden aan de gemeenteraad. Na vaststelling van dit plan kan worden toegewerkt naar de	😐

		project natuur- of milieu educatie, laagdrempelige recreatie en een verbetering van de biodiversiteit oplevert. Beleidsvorming start medio 2019 met de probleemanalyse.	uitvoeringsfase. Het maken van een bestemmingsplan is daar een onderdeel van.	
Hoofdtaakveld: 6. Sociaal domein				
Beleidsaccenten				
19	**Algemeen**	Sinds 1 januari 2015 hebben de gemeenten extra taken gekregen in het sociale domein. Het taakveld sociaal domein omvat sindsdien de zorg en begeleiding van onze kwetsbare inwoners van jong tot oud (Jeugdhulp en Wet maatschappelijke ondersteuning), het op weg helpen van mensen met een uitkering naar betaald werk en maatschappelijke participatie (Participatiewet), het bestrijden van armoede en het bevorderen van zelfredzaamheid. Doel is de zelfstandigheid en maatschappelijke participatie van onze inwoners te bevorderen en daar waar nodig bestaansvoorzieningen te verstrekken.		
20	**Wmo**	Voor de uitvoering van de Wmo-taken ontvangt de gemeente beperkte middelen. Dat betekent dat de gemeente het sociale domein moet transformeren. Dat is de afgelopen jaren onder andere gebeurd door een groter beroep te doen op de eigen kracht en verantwoordelijkheid van onze inwoners. Bij de toegang en uitvoering van de Wmo wordt dit 'kantelingsprincipe' toegepast. Daar zitten echter grenzen aan. De druk op kwetsbare inwoners en hun mantelzorgers neemt toe. Vooral ouderen moeten, bij gebrek aan een alternatief, steeds langer thuis wonen met ondersteuning van hun naasten. De Wmo zal daar met verruiming van voorzieningen (zoals hulp bij het huishouden en dagbesteding) extra ondersteuning moeten bieden om uitval van mantelzorgers te voorkomen en de kwaliteit van leven van 'thuiswonenden' te verbeteren.	In het regeerakkoord "Vertrouwen in de toekomst" is het voornemen door de regeringspartijen VVD, CDA, D66 en CU neergelegd om de stapeling van eigen bijdragen voor Wmo-zorg tegen te gaan. Reeds in het regeerakkoord is als voorschot op de uitvoer van dit beleidsvoornemen aangegeven dat er een abonnementstarief zou moeten komen van € 17,50 per vier weken voor huishoudens die gebruikmaken van Wmo-voorzieningen. Uitgangspunt daarin is dat de eigen bijdragen niet langer afhankelijk hoeft te zijn van gebruik, inkomen, vermogen en huishoudsamenstelling. Inmiddels is de uitvoering het eerder genoemde beleidsvoornemen realiteit geworden en is het 'abonnementstarief' ingevoerd in 2020. Hierbij heeft 2019 als overgangsjaar gefungeerd. In de praktijk komt het er nu op neer dat huishoudens die gebruikmaken van Wmo-voorzieningen in 2020 maximaal € 19,00,- per 4 weken kwijt aan eigen bijdragen voor Wmo-voorzieningen. Deze ontwikkeling maakt dat het voor meer mensen aantrekkelijk is om in aanmerking te komen voor Wmo-ondersteuning. Waar mensen met een ruimer inkomen of veel eigen vermogen ondersteuning of hulp eerst zelf bekostigden, doen zij nu een beroep op de Wmo. Dit maakt dat we zien dat meer mensen gebruik maken van Wmo-ondersteuning zoals hulp in de huishouding. De druk op het beroep op de eigen kracht en verantwoordelijkheid is hiermee verlaagd en er is getracht om een meer gelijkwaardige aanpak te realiseren. Op deze manier is het bereik van de voorzieningen verruimd om langer thuis wonen te realiseren en uitval van mantelzorgers te voorkomen. Ook de implementatie van het mantelzorgbeleid draagt hier aan bij.	😐
21	**Jeugdhulp**	De lasten voor de uitvoering van de jeugdhulp overstegen bijna vanaf de decentralisatie de inkomsten met ongeveer €300.000,00. Deze werden gedekt uit de reserve sociaal domein. De keuze om dit zo te doen was logisch omdat de eerste jaren na de decentralisatie nog onduidelijk was wat de structurele lasten zouden zijn. De reserve sociaal domein was onder andere voor dit doel in het leven geroepen. Recent is gebleken dat het tekort van Jeugdhulp is gestegen naar € 689.000,00. Deze ontwikkeling vraagt om een aantal andere programma- en uitvoeringskeuzes om de baten en lasten structureel in evenwicht te houden.	Uitvoering van de Jeugdwet gebeurd bij de uitvoeringsorganisatie Centrum voor Jeugd en Gezin+ de Kempen en de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening van de Samenwerking Kempengemeenten. Waren de jeugd- en gezinswerkers voorheen werkzaam via hoofdaanbieder Combinatie Jeugdzorg zijn ze vanaf 2019 in dienst gekomen van de Samenwerking Kempengemeenten. Verder stond 2019 in het teken van de ontwikkeling en vaststelling van het nieuwe meerjarenbeleidskader voor Jeugdhulp in de Kempen 2020 – 2023 en de nieuwe verordening jeugdhulp gemeente Bladel 2019.	😐

		Het beleidsvormingsproces start in het laatste kwartaal van 2018 met een raadsopdracht.	Er zijn twee geldstromen binnen de Jeugdhulp: de kosten voor de bedrijfsvoering van de uitvoeringsorganisatie (CJG+ de Kempen) waarvan het grootste deel daarvan uit gaat naar bemensing van de jeugdhulpteams. De programmakosten worden gemaakt voor de individuele beschikkingen voor specialistische Jeugdhulp van jeugdigen. Voor de inkoop van specialistische jeugdhulp (programmakosten) heeft een doorontwikkeling plaatsgevonden in samenwerking met inkooporganisatie Eindhoven en de 10 regiogemeenten waaronder gemeente Bladel. Daarnaast is besloten onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid te komen tot het gezamenlijk (Kempisch) dragen van de programmakosten. Naast sturing op de inkoop worden met beleid- en sturingsafspraken beheersmaatregelen uitgevoerd om meer grip te krijgen en te houden op de uitgaven. Dit betreffen onder meer maatregelen op de formatienormatiek, de doorlooptijden van de jeugdhulp, het organiseren van een betere toegang, overzicht geven van de inzet van jeugdhulp per aanbieder en het invoeren van online hulpverlening.	
22	**Participatiewet**	Met invoering van de Participatiewet geldt, nog meer dan voorheen, het primaat van uitstroom naar arbeid, ook voor onze inwoners met een arbeidsbeperking. Dit 'work-first'-principe is in de huidige (overspannen) arbeidsmarkt ook belangrijk voor het lokale bedrijfsleven. Dat betekent dat onze uitvoeringsorganisaties van de Participatiewet (WVK en ISD) moeten streven naar een gezamenlijk dienstverleningsmodel waarbij iedereen 'mee werkt'. Onze ondernemers moeten worden 'ontzorgd' in hun vraag en wens om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen. Met de inzet van lokale partijen zoals het PiusX-college en de Stichting Vluchtelingenhulp en lokale initiatieven (Praktijkhuis) moeten we deze mensen voorbereiden op toetreding tot de arbeidsmarkt.	Per 1 juli 2019 is het Participatiebedrijf Kempenplus gestart. Dit participatiebedrijf voert de taken uit op het gebied van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Participatiewet (Pw). Het is een samenvoeging van de WVK-groep (als uitvoeringsorgaan van de Wsw) en de Intergemeentelijke Sociale Dienst (als uitvoeringsorgaan van de Pw). Kempenplus is dan ook een uitvloeisel van de Participatiewet die op 1 januari 2015 van kracht werd. Deze wet beoogt dat meer mensen werk vinden, ook mensen met een arbeidsbeperking. Het Participatiebedrijf is werkgever van de nog bestaande populatie Wsw'ers, maar gaat daarnaast vooral opereren als arbeidsmakelaar voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals langdurig werklozen die in de bijstand terecht zijn gekomen.	
23	**Integrale aanpak Sociaal Domein**	Voor alle drie de onderdelen van het sociale domein hebben de gemeenten minder middelen ontvangen. Daardoor wordt er kritisch gekeken naar de ondersteuning die wordt ingezet. Maar in de toegang tot en uitvoering van de drie domeinen is nog een efficiencyslag te maken. Er moet beter worden samengewerkt met het grote potentieel aan verenigingen en vrijwilligersorganisaties in onze gemeente. Dat kan door de uitvoering nog lokaler te (gaan) organiseren en door organisaties beter te laten samenwerken. Overigens ook met (zorg-)organisaties die niet direct worden gefinancierd door de gemeente. Door die verdere lokalisering en samenwerking wordt de uitvoering niet alleen goedkoper maar neemt ook de kwaliteit van de ondersteuning toe.	**Samenwerking verenigingen en vrijwilligersorganisaties** De gemeente Bladel is samen met haar verengingen en vrijwilligersorganisaties continu bezig om zo efficiënt mogelijk samen te werken en elkaar te versterken en waar nodig aan te vullen. De grote aanjager hierin is de vrijwilligersondersteuner van de gemeente Bladel. Ook de door de gemeente aangestelde buurtsportcoaches hebben hierin een rol. Dit is echter voornamelijk op het gebied van sport. De raad heeft middels het vaststellen van het vrijwilligersbeleid gemeente Bladel 2019+ ingestemd met het behoud van de vrijwilligersondersteuner. Deze functie is voorlopig dus gewaarborgd. Ook het behoud van de buurtsportcoaches is gewaarborgd gezien het feit dat het rijk sowieso t/m 2022 rijksmiddelen beschikbaar stelt aan de gemeente Bladel voor de inzet van deze coaches. **Praktijkhuis** Het Praktijkhuis werkt samen met andere partijen zoals met KempenPlus en het Pius-X college. Middels een evaluatie in september 2019 is verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad in hoeverre de doelstelling van het project Praktijkhuis is behaald en of dit de gewenste resultaten heeft geleverd. De gemeenteraad heeft onder andere besloten om elke twee jaar een voortgangsrapportage op te stellen.	

24	**Ouderen**	Het is belangrijk om jong en oud met elkaar te verbinden, niet alleen met het oog op de toekomst (vergrijzing) maar ook om van elkaar te leren of voor elkaar te zorgen. Ouderen willen we nog meer bij onze gemeenschap betrekken samen met het Cluster Senioren. De 'Notitie Zorgen om de Zorg' zoals die opgesteld is door de Cluster Senioren Bladel bevat suggesties en uitgangspunten die bedoeld zijn om de cliënt daadwerkelijk centraal te stellen en meer zorg op maat te leveren. Samenwerking en afstemming tussen de zorgaanbieders is daarbij een voorwaarde. Voorkomen moet worden dat de onmiskenbare bureaucratie bij de uitvoering van de zorg, ten koste gaat van adequate hulp. In overleg met de opstellers van de notitie moet het gemeentelijk beleid aangepast worden aan de suggesties en uitgangspunten om op deze wijze een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van de zorg. Het beleidsvormingsproces start in het tweede kwartaal van 2019 met de probleemanalyse.	Aan het Cluster Senioren Bladel (waarin de 5 Bladelse ouderenbonden vertegenwoordigd zijn) is gevraagd om hun visie op het gemeentelijk ouderenbeleid te formuleren. Het cluster heeft deze uitdaging met enthousiasme opgepakt en dit heeft geresulteerd in het visiedocument "(voorbereiden op) Ouder worden in de gemeente Bladel". Dit visiedocument wordt in het eerste kwartaal van 2020 voorgelegd aan de gemeenteraad.	
25	**Vrijwilligersbeleid**	De gemeente is zich er van bewust dat de vrijwilligers hard nodig zijn om het sociale karakter van de gemeente in stand te houden. Aandacht voor het waarderen van het vele vrijwilligerswerk dat door ongeorganiseerde vrijwilligers en mantelzorgers wordt verricht. Op 13 juni 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met de evaluatie van het Vrijwilligersbeleid 2014-2017. Voor het nieuw op te stellen beleid is van belang dat de gemeente de randvoorwaarden creëert waaronder het brede vrijwilligerswerk kan floreren, binnen de ruimte van wet- en regelgeving. Hierbij is vermindering van regeldruk van belang, maar ook het onderhoud van de accommodaties van de verenigingen. In het op te stellen beleid dient een afweging plaats te vinden voor de herintroductie van het mantelzorgcompliment. De evaluatie en bijbehorende resultaten van de enquête dienen als oplegger voor een nieuw vrijwilligersbeleid. Dit is geen volledig nieuw beleidsplan maar een herziening van het oude beleid. Het beleidsvormingsproces krijgt in het eerste kwartaal 2019 een vervolg met een eindvoorstel aan de raad.	Op 23 maart 2019 is de evaluatie van het Vrijwilligersbeleid 2014-2017 ter kennisname voorgelegd aan de gemeenteraad. In deze evaluatie zijn met name de rollen ondersteunen, stimuleren en faciliteren geëvalueerd. De raad heeft ermee ingestemd om deze evaluatie te betrekken bij het nieuw te vormen beleid. Deze onderdelen hebben dan ook de basis gevormd voor dat nieuwe beleid en op 20 juni 2019 is het nieuwe Vrijwilligersbeleid 2019+ gemeente Bladel vastgesteld. Door het nieuwe beleid en het extra verkregen budget hebben we in 2019 de vrijwilligersorganisaties weer de correcte subsidiebedragen kunnen verlenen. Door een verhoging van het totale subsidiebudget hebben alle organisaties het subsidiebedrag gekregen waar ze recht op hebben. De afgelopen jaren is het totaal aantal aanvragen steeds hoger geweest dan het beschikbare budget, maar door die verhoging is dat nu niet meer het geval. .	
26	**MFA Hapert**	Het "Hart van Hapert" …. klopt voor een mooie toekomst. "Hart van Hapert" is de naam van de nieuw te bouwen multifunctionele accommodatie (MFA) in Hapert. Met dit gebouw wordt een belangrijke voorziening gerealiseerd ter verbetering en versterking van de leefbaarheid. Zes partijen werken hiervoor al ruim zeven jaar intensief samen. Het zijn Basisschool Het Palet, Gemeenschapshuis Den Tref, Steunpunt de Kloostertuin, Bibliotheek de Kempen, NummerEen Kinderopvang en Parochie Heilige Apostelen Petrus en Paulus. Het nieuwe gebouw biedt onderdak aan onderwijs, gemeenschapshuis, dagopvang, buitenschoolse opvang, peuterprogramma, bibliotheek, ouder-steunpunt, parochie en binnensportactiviteiten. Het biedt ruimte om nieuwe initiatieven mogelijk te maken en stimuleert samenwerking en kruisbestuiving bij de gebruikers. Ontwikkelen, verbinden en ontmoeten: dat wordt het nieuwe "Hart van Hapert". "Hart van Hapert' wordt in het centrum van Hapert gebouwd. Ook de pastorie en het kerkgebouw (beide gemeentelijke monumenten) gaat er deel van uit maken. De eerder gekozen A-variant (van mei 2017) vormt de basis van het plan. Deze variant heeft ook de voorkeur van de partners. De	Het plan om in Hapert een nieuwe multifunctionele accommodatie (MFA) te realiseren, waarbij gebruik gemaakt wordt van de kerk en pastorie, is in 2019 nader uitgewerkt. De aankoop van kerk en pastorie is per 1 augustus 2019 beklonken. De uitvraag, inclusief het kader voor het ontwerp van de buitenkant van de nieuwe MFA, is in samenspraak met de toekomstige gebruikers nader uitgewerkt. Op basis hiervan heeft actualisatie van de verwachte stichtingskosten plaatsgevonden en heeft de raad bij besluit van 20 juni 2019 een krediet beschikbaar gesteld. Vanaf half augustus hebben geïnteresseerde partijen zich via een Europese aanbesteding kunnen melden om de bouw van de MFA te realiseren. Uit de inschrijvers zijn 5 partijen geselecteerd die ons een concrete aanbieding gaan doen. Begin maart 2020 zullen we die ontvangen. Ondertussen is met betrokken partijen het overleg opgestart over de invulling van de buitenruimte c.q. omgeving van de nieuwe MFA. Ook is een begin gemaakt met de afstemming over de binneninrichting. Uitgangspunten voor de opzet van de nieuwe instelling die de MFA straks gaat beheren en exploiteren worden momenteel nader uitgewerkt.	

		coalitiepartijen zijn overeengekomen dat de aanbesteding zo snel als mogelijk zal worden opgestart. De planning gaat uit van 1 januari 2019. Met het bouwen van deze MFA is veel geld gemoeid. Uitgegaan wordt van een netto-investering van ruim 15,25 miljoen euro, inclusief de kosten van energieneutraal maken van de nieuwe gebouwen. In de becijfering van het netto-investeringsbedrag is rekening gehouden met het in herontwikkeling brengen van de bij ingebruikname van de nieuwe gebouwen vrijkomende ruimtes op het Paletterrein en bij Den Tref. Verwacht wordt dat de opbrengst daarvan ruim € 2.1 miljoen euro zal zijn. Voorts is rekening gehouden met de inbreng van beschikbare reserves door Den Tref en De Kloostertuin tot in totaal een bedrag van ruim € 1.1 miljoen euro. Het becijferde investeringsbedrag is gebaseerd op prijspeil januari 2018 en behoeft nog aanpassing naar het prijspeil op datum aanbesteding. Bij de voorbereiding van het project zal voortdurend gestreefd worden naar stichtingskostenvoordelen. Onderwerpen die daarbij bijzondere aandacht krijgen zijn BTW-compensatie, de keuze voor de bouworganisatievorm, de wijze van het in de markt zetten van de bouw van de MFA en de mogelijkheden die er zijn om de opbrengsten van de vrijkomende locaties te verhogen. Het college kiest in beginsel voor de meest voordelige vorm van aanbesteding. Uit de onderzoeken die recent zijn uitgevoerd is gebleken dat het nieuw bouwen en / of aanpassen van de huidige gebouwen weliswaar enigszins goedkoper is maar dat daarmee niet de inhoudelijke voordelen van een MFA, en ook niet de op behoefte gebaseerde herinrichtingsmogelijkheden van de vrijkomende ruimtes, gerealiseerd kunnen worden.		
27	**Cultureel Centrum Den Herd Bladel**	Met alle bij het cultureel centrum betrokken partijen: bestuur, theatercommissie, seniorenvereniging Bladel en alle andere afzonderlijke gebruikers, is alle benodigde informatie voor de opstelling van een definitief programma van eisen en een schetsontwerp voor een verbouwingsplan verzameld. De opdracht voor de opstelling van een definitief programma van eisen en een schetsontwerp voor een verbouwingsplan wordt echter voorlopig nog niet aan een extern adviesbureau verstrekt. Er wordt eerst nog één ultiem onderzoek uitgevoerd naar de wenselijkheid en de mogelijkheden van verplaatsen van het cultureel centrum naar het centrumgebied van de kern Bladel. Het onderzoek gaat omvatten: a. bestaat er een reële kans dat binnen afzienbare tijd verplaatsen van het cultureel centrum naar het centrumgebied van de kern Bladel kan worden: gericht overleg met de eigenaren van de locaties Posthof en Rabobank; b. in hoeverre wordt een eventuele verplaatsing gedragen door de bij het cultureel centrum betrokken partijen: bestuur, theatercommissie, seniorenvereniging Bladel en alle andere afzonderlijke gebruikers; c. welke kwantificeerbare inhoudelijke meerwaarden biedt een verplaatsing van het cultureel centrum ten opzichte van een gebouwelijke aanpassing van de huidige accommodatie. Het onderzoek wordt in het vierde kwartaal 2018 afgerond, waarna de discussie over aanpassen van de huidige accommodatie of koersen op verplaatsen het cultureel centrum begin van het jaar 2019 definitief wordt beslecht. Dit onderzoek maakt deel uit van de centrumontwikkeling Bladel, dat eveneens als speerpunt benoemd is in dit raadsprogramma.	Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad van Bladel besloten een krediet voor aankoop van het rabobankgebouw aan de Markt in Bladel beschikbaar te stellen. Op 10 december 2019 is de koopovereenkomst afgesloten. Hiermee kan de ambitie voor verplaatsing van de CC Den Herd naar de Markt worden gerealiseerd.	

28	**Bouwschuren**	Het verenigingsleven is van groot belang voor de gemeenschap. De gemeente neemt een inspanningsverplichting op zich om initiatieven vanuit de samenleving voor het oprichten van multifunctionele bouwschuren (zoals de bouwschuur Casteren) mogelijk te maken. Hierbij dient gedacht te worden aan het planologisch mogelijk maken van deze accommodaties, maar ook (éénmalige) stimuleringsbijdragen of gunstige pacht/huur-constructies zijn mogelijkheden. Ook wordt onderzocht hoe al bestaande accommodaties tegemoet gekomen kunnen worden.	Om initiatieven ook financieel mede mogelijk te maken werd voor 2019 een stimuleringsbudget beschikbaar gesteld. Meest concreet in dit verband is het voornemen om in Casteren een bouwschuur te realiseren. In 2019 hebben de initiatiefnemers de mogelijkheden onderzocht om deze voorziening te combineren met de gewenste ver-/nieuwbouw van bestaande accommodaties op het Casterse sportpark. Onderzoek naar de daadwerkelijke deelname, (financiële) haalbaarheid en continuïteit heeft de nodige tijd gevergd. Eind 2019 zijn alle betrokken partijen zo ver dat een (ruimtelijk / gebouwelijk) ideaalplaatje bestaat. Op basis daarvan zal de haalbaarheid / realiteit nader worden onderzocht en onderbouwd.	😐
Hoofdtaakveld: 7. Volksgezondheid en milieu				
Beleidsaccenten				
29	**Klimaat - Energietransitie**	De raad van de gemeente Bladel heeft in de Omgevingsvisie en de Klimaatvisie Kempengemeenten hoge ambities uitgesproken om de gemeente snel energieneutraal te maken. De gemeente Breda is, in samenspraak met de Vereniging Brabantse Gemeente, Provincie Noord Brabant en Brabantse Waterschappen, voorloper in het ontwikkelen van potentiële andere en vernieuwende duurzame energievoorzieningen en heeft daarvoor een manifest opgesteld. De raad ondersteunt dit Manifest Klimaatstroom Zuid en onderzoekt in het licht van die uitgangspunten welke extra mogelijkheden de gemeente voor verduurzaming kan bieden. Met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven maakt de gemeente werk van een duurzame samenleving. Daarmee wordt aangesloten op de behoeften van het heden, zonder daarbij het vermogen van toekomstige generaties om in hun basisbehoeften te voorzien in gevaar te brengen. Er wordt rekening gehouden met de schaarste van hulpbronnen. Het is belangrijk om zuinig te zijn op de bodem en het water. De waterkringlopen worden zoveel mogelijk schoon en gezond. Op termijn is de gemeente energieneutraal en wordt de energie lokaal opgewekt met een mix van duurzame bronnen in de omgeving. In 2025 willen de Kempengemeenten gezamenlijk energieneutraliteit hebben bereikt. Zo min mogelijk hinder (geluid, licht) en voldoende biodiversiteit en groen zijn het uitgangspunt. Het (openbaar) vervoer in de regio moet op termijn onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Het beleidsvormingsproces start in het eerste kwartaal van 2019 met de keuzenota, waarin aandacht dient te worden geschonken aan een kostenraming per optie.	Er zijn in 2019 diverse acties uitgezet en opgepakt die bijdragen aan het energieneutraal maken van de gemeente voor 2025 • Er wordt doorgegaan met het energiezuinig maken van alle gemeentelijke gebouwen en waar mogelijk het plaatsen van zonnepanelen op de daken • Nadat in het voorjaar de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is opgesteld is een planMER opgesteld. Via een uitgebreid participatietraject worden beleid en toetsingskaders ontwikkeld voor zonne- en windparken. Het advies van de commissie m.e.r. heeft enige vertraging in het proces veroorzaakt. Maar het beleid wordt in het 1ste kwartaal voorgelegd aan de gemeenteraad. • Op 26 februari 2019 is de omgevingsvergunning verleend om 4 windmolens van elk 5,5, MW te plaatsen parallel aan de A67 nabij de Pals. Deze molens produceren naar verwachting circa 43% van de energiebehoefte van de huishoudens of 11% van de totale energiebehoefte van de gemeente. • Het opstellen van een keuzenota met uitvoeringsprogramma is niet gelukt. In het 1ste kwartaal van 2020 wordt een themasessie met de raad voorbereid om een doorstart te maken en de koers op hoofdlijnen te bepalen. • De gemeente Bladel neemt deel aan de voorbereiding tot het opstellen van een regionale Energie Strategie (RES). De MRE is verantwoordelijk voor het opstellen van RES. De conceptRES wordt uiterlijk in juni 2020 aan het bestuur voorgelegd. • In december 2019 is een nieuwe subsidieverordening duurzame energie voor particulieren vastgesteld en zijn financiële middelen vrijgemaakt. Vanaf 1 januari 2020 kunnen particuliere woningeigenaren een bijdrage vragen om hun huis te verduurzamen. • Het Rijk heeft eind 2019 de Regeling Reductie Energieverbruik in het leven geroepen om een impuls te geven aan het verduurzamen van de woningvoorraad. Er is een aanvraag ingediend en in december 2019 is ruim € 255.000 toegekend aan de gemeente Bladel. Dit project wordt uitgevoerd in 2020. • Uit het Klimaatakkoord vloeit voort dat de gemeente een transitievisie warmte moet maken. Eind 2019 is gestart met de voorbereidende werkzaamheden en deze lopen door in 2020.	😐
30	**Reanimatie- en AED-burgerhulpverlening**	De juridische rechten en plichten van gemeenten rond AED-beleid zijn vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid. Volgens deze wet hebben	Eind 2019 is een evaluatie van de stand van zaken rondom AED- en burgerhulpverlening aan de gemeenteraad aangeboden. Besloten is,	😀

		gemeenten geen wettelijke verantwoordelijkheid als het gaat om de inzet van AED's. Zowel het realiseren van een dekkend voorzieningenniveau van AED's, alsook het ondersteunen van de inzet van AED's, behoort dus niet tot de wettelijke taak van een gemeente. Ondanks het ontbreken van wettelijke verantwoordelijkheden bij de inzet van AED's kiest de gemeente Bladel er -in aanvulling op de eigen verantwoordelijkheid van burgers- toch voor om ondersteunende maatregelen te treffen die een versnelde toepassing van een AED bij een hartstilstand mogelijk maken. De gemeentelijke ondersteuning is gericht op: • een toename, danwel adequate plaatsing, van AED's; • betere informatievoorziening over locaties en het gebruik van AED's. Het beleidsvormingsproces start in het eerste kwartaal van 2019 met een eindvoorstel, dat voorziet in een structurele regeling voor de aanschaf (en/of onderhoud) van AED's.	gelet op de goede dekking van het netwerk van AED's en burgerhulpverleners om geen verdere acties uit te zetten op dit terrein.	
Hoofdtaakveld: 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Beleidsaccenten				
31	**Woningbouw**	In de Woonvisie Gemeente Bladel 2016, actualisatie 2018, zijn de ambities op het gebied van wonen en woningbouw bijgesteld. De leefbaarheid in de kleine kernen verdient extra aandacht. Om vitaliteit in de dorpen te behouden is woningbouw in alle kernen noodzakelijk. Elke (kleine) kern heeft zijn eigen karakteristiek en omstandigheden, waardoor maatwerk per kern moet worden geleverd. Van het college wordt met betrekking tot de in de woonvisie opgenomen ambities en beslispunten een flexibele opstelling en vertaling in de woningbouwprogramma's verwacht ten gunste van woningbouwontwikkeling in de kleine kernen. Afgesproken is dat bij woningbouw ook gewerkt wordt met burgerinitiatieven in de vorm van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Om dit ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen wordt bij iedere bouwlocatie onderzocht of de voorwaarden aanwezig zijn om het instrument CPO in te zetten.	In 2019 is de Kempische visie op wonen door de raad vastgesteld waarmee een verdere actualisatie van het woonbeleid heeft plaatsgevonden. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen zijn hierbij belangrijke speerpunten. Op basis van de vraag en behoeften zijn er in alle kernen bouwactiviteiten afgerond, lopend of gestart. Om ook voor de toekomst helder te hebben waar bouwmogelijkheden zijn, is in 2019 een inventarisatie gemaakt van potentiele, kansrijke bouwlocaties. Hierbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden om CPO in te zetten. Om het instrument CPO (nog) in de toekomst (nog) beter in te kunnen zetten, is eind 2019 besloten een onderzoek te laten doen naar de succes- en faalfactoren van de CPO-constructies.	😐
32	**Omgevingsvisie**	De kaders zoals vastgesteld door de gemeenteraad in december 2016 naar aanleiding van de evaluatie van de plattelandsnota en geurverordening vormen de basis voor de nieuw op te stellen omgevingsvisie. De omgevingsvisie buitengebied wordt zo snel als mogelijk herschreven en geactualiseerd om landelijk en provinciaal beleid en jurisprudentie van ná december 2016 te implementeren. Deze omgevingsvisie is in de zomer van 2018 aangeboden aan de gemeenteraad. Hoewel de uitgevoerde evaluatie van de bestaande geurnormen geen aanleiding gaf voor een verdere aanscherping is toch een ontwerp-geurverordening met aangescherpte normen ter inzage gelegd. We willen de conclusie van de oorspronkelijke evaluatie volgen, tenzij de inspraakreacties leiden tot een ander inzicht. Uitgangspunt is een positieve grondhouding ten aanzien van ontwikkelingen die bijdragen aan verdere verduurzaming van het buitengebied.	De opwaardering van de Omgevingsvisie 1.1. naar een versie 2.0 heeft niet plaatsgevonden in 2019. Gaandeweg bleek dat het op onderdelen aanvullen van de visie praktisch niet mogelijk was. Op het onderdeel grondbeleid is een afzonderlijke herziening vastgesteld. Het beleid op het gebied van water/klimaat was nog niet voldoende uitgekristalliseerd om de visie aan te passen. Het idee is nu om alle beleidsdocumenten te screenen en daarbij onderscheid te maken tussen beleid en uitvoering. Op basis van het resultaat kan het beleid in de omgevingsvisie worden aangevuld en anders geformuleerd. Vooralsnog op basis van de volgende uitgangspunten: - het beleid niet te wijzigen (uitzonderingen daargelaten); - ordenen, inzicht bieden en integreren; - het beleid toegankelijker te maken. Er is een ambtelijke werkgroep opgesteld die voorstellen zal ontwikkelen in samenspraak met uw raad.	😐
33	**Veehouderij**	De agrarische sector is een belangrijke economische drager van het buitengebied en tevens een belangrijke (indirecte) werkgever. Om deze bedrijvigheid te behouden en verder te verduurzamen streeft de gemeente naar	In 2018 is het nieuwe beleid vastgesteld omtrent veehouderij en mestverwerking. De geurverordening is in stand gebleven. Dit is ook	🙂

		eenduidig en stabiel beleid. Uitbreiding en/of wijziging van een veehouderijbedrijf wordt mogelijk gemaakt binnen randvoorwaarden: de milieueffecten (uitstoot fijnstof, ammoniak en geur) nemen af door de toepassing van best beschikbare technieken. Bij de verdere ontwikkeling van de veehouderij in onze gemeente moet vooral een zorgvuldige afweging met betrekking tot humane gezondheid worden gemaakt: risico's voor de volksgezondheid mogen niet toenemen en bij voorkeur afnemen. De vermindering van uitstoot van fijnstof en ammoniak en vermindering van geuroverlast leiden tot minder risico's voor de volksgezondheid. Om de veehouderij kansen te bieden om verder te verduurzamen en kringlopen beter te sluiten, werkt de gemeente mee aan innovatieve nieuwe stalsystemen, die onderbouwd een bijdrage aan deze ontwikkelingen kunnen leveren. Ook mestverwerking kan een belangrijke bijdrage leveren aan de verdere verduurzaming en een circulaire economie. Daarom werkt de gemeente mee aan reële, haalbare initiatieven met een heldere milieutechnische onderbouwing.	vastgelegd in de Omgevingsvisie 1.1. De gemeenteraad wordt daarnaast jaarlijks geïnformeerd met een tussenrapportage.	
34	**Bestemmingsplan buitengebied**	Aan de hand van dit beleidskader wordt een ontwerpbestemmingsplan opgesteld en ter inzage gelegd. Het ontwerpbestemmingsplan wordt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2019 aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden.	De 2de herziening is op 21 maart 2019 vastgesteld door de gemeenteraad.	
35	**Vrijkomende locaties en nieuwe economische dragers**	Er zijn de afgelopen jaren veel agrarische bedrijven gestopt met hun bedrijfsvoering. Deze trend zet de komende tijd ook nog door. De noodzaak om voor deze locaties een goede herbestemming te vinden neemt toe. Daarom zetten we in op een integrale aanpak: enerzijds beter inventariseren, controleren en waar nodig handhaven op bouwen en gebruik. Anderzijds ruimere mogelijkheden voor herbestemming naar wonen en/of bedrijvigheid. In beginsel moet voor iedere vrijgekomen locatie een herbestemming mogelijk gemaakt worden, die past in de omgeving en die economisch haalbaar is. Een groot deel van de overtollige bebouwing kan niet worden herbestemd en moet worden gesloopt. Ook hier moet de gemeente ondersteuning bieden. Voor al gestopte locaties onderzoeken we de mogelijkheid van een sloopbank om vierkante meters tussen locaties te kunnen uitwisselen. Stoppende bedrijven komen in aanmerking voor (provinciale) staldering.	Aangezien het thema Transitie Landelijk gebied is opgebouwd uit diverse aspecten (Intensivering Toezicht Veehouderijen, Vertrouwenspersoon, VAB impuls, VAB lab, Beleidsregels, etc) zijn er diverse planningen en looptijden. De verwachting is dat de diverse projecten gedurende de gehele raadsperiode zullen doorlopen.	
36	**Beheer**	Het leefklimaat wordt voor een belangrijk deel bepaald door het beheer van de openbare ruimte. De positieve effecten van groen op onze gezondheid zijn inmiddels bewezen. Mensen met een groene woonomgeving voelen zich gezonder. Een veilige inrichting van wegen, voldoende speelgelegenheid, een doorlopende voetpadenstructuur, een verlichtingsplan dat rekening houdt met sociale veiligheid en voldoende en goed onderhouden groen zijn facetten van de leefomgeving waar veel aandacht aan gegeven behoort te worden. Niet alleen als het gaat om de aanleg, maar zeker ook om het onderhoud dat eraan besteed moet worden. Buurtbewoners moeten rechtsreeks een oordeel kunnen geven over de kwaliteit van beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Bij inrichtingsplannen of veranderingen in de buurt moeten de bewoners in een vroeg stadium betrokken worden bij de planvorming.	Inmiddels wordt gebruikt gemaakt van een nieuw klachten- en meldingensysteem (Verbeter de buurt) waarmee o.a. de kwaliteit van onderhoud van de openbare ruimte beoordeeld kan worden. Daarnaast maken we gebruik van de input van het Inwonerspanel die meegenomen wordt in het verder te vormen beleidsproces.	

37	**Centrumontwikkelingen Bladel**	De afgelopen jaren heeft het centrum van Bladel zowel wat betreft vormgeving als economische activiteiten een ontwikkeling doorgemaakt. Er liggen nu diverse concrete particuliere initiatieven voor uitbreiding en herontwikkeling in het kernwinkelgebied. Deze hebben betrekking op detailhandel, supermarkten, horeca, werken en wonen. Tevens wil de raad laten onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om maatschappelijke en culturele voorzieningen in het centrum onder te brengen. Als het al mogelijk zou zijn al deze plannen en ideeën in het centrum in te passen hebben ze een groot effect op de uitstraling en bereikbaarheid van het kernwinkelgebied. Om te beslissen welke initiatieven in het gebied kunnen en welke we willen moet een toekomstbeeld, met daaraan gekoppeld een beeldkwaliteitsplan, voor het centrum van Bladel opgesteld worden. Het beleidsvormingsproces start in het derde kwartaal van 2018 met een raadsopdracht.	Op 20 december 2018 heeft de gemeenteraad een centrumvisie voor de kern Bladel vastgesteld waarmee de gemeenteraad voor een toekomstgerichte (door)ontwikkeling van het centrum heeft gekozen. Enkele deelprojecten hierbij zijn: - Deelproject Den Herd naar de Markt: gerealiseerd. - Deelproject bestemmingsplan: Er zijn veel gesprekken geweest met initiatiefnemers en de plannen zijn voorbereid om mee te worden genomen in het bestemmingsplan Centrum Bladel 2019. Het ontwerp bestemmingsplan Centrum Bladel is op 7 november 2019 ter inzage gelegd. - Deelproject Posthof-Supermarkt: Er is een intentieovereenkomst ondertekend door verschillende partijen en de gemeente Bladel. Deze overeenkomst staat in het teken van een nieuwe supermarktlocatie voor maximaal twee supermarkten in het centrum. De verplaatsing van de supermarkt is één van de belangrijkste pijlers van de centrumvisie die de raad heeft vastgesteld. In 2019 is het niet mogelijk geweest om een concreet vervolg te geven aan de intentieovereenkomst. In 2020 zal hier verder vervolg aan worden gegeven.	

Verklaring beleidsindicatoren — Bijlage IV

Bestuur en ondersteuning	
Formatie	- toegestane formatie in fte op 1 januari per 1.000 inwoners
Bezetting	- werkelijk aantal fte op 1 januari per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	- alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur per inwoner
Externe inhuur	- kosten inhuur externen als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen
Overhead	- alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces als percentage van totale lasten (exclusief toevoegingen aan reserves)

Veiligheid	
Verwijzingen Halt	- Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen per 10.000 inwoners.
Harde kern jongeren	- het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar
Winkeldiefstallen	- het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
Geweldsmisdrijven	- het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstallen uit woning	- het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	- het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners

Verkeer en vervoer
Niet van toepassing

Economie	
Functiemenging	- de functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bruto Gemeentelijk Product	- bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd
Vestigingen (van bedrijven)	- het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar

Onderwijs	
Absoluut verzuim	- Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht (per 1.000 leerlingen).
Relatief verzuim	- Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is (per 1.000 leerlingen).
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	- het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat

Sport, cultuur en recreatie	
Niet sporters	- Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder

Sociaal domein	
Banen	- het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar
Jongeren met een delict voor de rechter	- het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen
Kinderen in uitkeringsgezinnen	- het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen
Netto participatiegraad	- het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking
Achterstandsleerlingen	- het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand
Personen met een bijstandsuitkering	- Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015).
Kinderen in armoede	- Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen
Lopende re-integratievoorzieningen	- het aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar
Jongeren met jeugdhulp	- het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar
Jongeren met jeugdbescherming	- het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar
Jongeren met jeugdreclassering	- het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar)
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	- aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat een referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Volksgezondheid en milieu	
Fijn huishoudelijk restafval	- niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	- hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa

VHROSV	
Gemiddelde WOZ waarde	- de gemiddelde WOZ waarde van woningen
Nieuw gebouwde woningen	- het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen
Demografische druk	- de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 64 jaar.
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	- het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	- het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten

Evaluatie startersleningen

Bijlage V

Op 15 december 2016 heeft de gemeenteraad besloten om de “Verordening starterslening gemeente Bladel 2017” vast te stellen. Ieder jaar volgt een monitor en tussentijdse rapportage van het instrument via de P & C-cyclus.

Medio 2015 hebben het Rijk en de Provincie Noord-Brabant besloten hun aandeel in de starterslening te stoppen, waardoor sindsdien het volledige bedrag van de starterslening voor rekening van de gemeente Bladel komt.

In 2019 zijn 9 startersleningen afgehandeld en is door de SVn, namens de gemeente Bladel, een bedrag van € 186.000,- uitgeleend.

De aanvragers zijn afkomstig uit:	Gemeente Bladel	6
	Overige Kempengemeenten	3
	Elders	0
De aanvragers zijn/komen:	Echte starter (van huis uit)	6
	Vanuit huurwoning in gemeente Bladel	3
	Vanuit part. huurwoning gemeente Bladel	0
	Vanuit huurwoning elders	0
De aangekochte woningen liggen in de kern:	Bladel	6
	Hapert	3
	Hoogeloon	
	Casteren	
	Netersel	
De leningen zijn bestemd voor aankoop van:	Bestaande woning	10
	Nieuwbouwwoning	

Financiering startersleningen

Het instrument Starterslening loopt nu ongeveer 4 jaren en in deze jaren zijn de navolgende startersleningen verstrekt. De starterslening wordt vanuit de eigen middelen van de gemeente gefinancierd.

Jaar	aantal startersleningen	Bedrag uitgeleende leningen
2014	21	€ 132.000,-
2015	11	181.000,-
2016	14	335.000,-
2017	17	404.000,-
2018	17	274.000,-
2019	9	186.000,-
TOTAAL	89	€ 1.512.000,-

Revolverend fonds bij SVn

De gemeente stort de voor de starterslening benodigde financieringsbedragen in een revolverend fonds bij de SVn. Dit fonds wordt beheerd door het SVn. Vanaf het derde jaar worden door de SVn rente en aflossingen van de starters ontvangen. Deze komen in dit fonds terecht. Hiervan kunnen weer nieuwe leningen worden verstrekt.

Het verloop van het Revolverend Fonds bij de SVn over het jaar 2019 is als volgt:

Saldo per 1 januari 2019	€ 115.000,-
Bij: Stortingen door gemeente Bladel	100.000,-
Bij: Extra aflossingen startersleningen gedurende 2019	165.000,-
Bij: Ontvangen rentes van starters	10.000,-
Af: Verstrekte startersleningen	-/- 186.000,-
Af: Beheerskosten SVn over het jaar 2019	-/- 6.000,-
Saldo per 31 december 2019	€ 198.000,-

Meerjarige inkoopcontracten

Bijlage VI

Crediteur	Omschrijving	Contractduur	Waarde totale contractperiode (indicatief)
Antea Nederland B.V.	Advieswerkzaamheden beheer en onderhoud aan gemeentelijk vastgoed	2017/2019	-
Arcadis Nederland B.V.	Viewmaster	2016/2019	65.000
	Adviesdiensten riolering, discipline planvorming en onderzoek (beleid)	2016/2019	76.000
Architecten EN/EN	Architect verbouwing Den Herd te Bladel	2017/2019	-
Argonaut Advies B.V.	Sociaal Medische Advisering	2018/2021	-
Art4U (Stichting Veldhovense Muziekschool)	Marktplaats cultuureducatie	2017/2020	132.000
Assa Abloy Entrance Systems Nederland B.V.	Service en onderhoud automatische deuren gemeentehuis	Vanaf 2018	-
Baetsen Containers B.V.	Afval- en grondstoffenbeheer Kempen	2017/2020	2.900.000
BMC Advies	Informatieveiligheidsplan gemeentebreed (GBIP)	Vanaf 2018	-
	Privacymodule (BMC-portaal) inclusief ondersteuning	Vanaf 2018	-
Boels Zanders N.V.	Juridische dienstverlening	2016/2022	206.000
Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland UA	Beheersovereenkomst bossen, natuurterreinen en landschappelijke beplantingen Bladel	2017/2023	-
Cannock Chase Incasso	Incassodiensten	Vanaf 2007	-
	Afhandeling kwijtscheldingen	Vanaf 2018	-
Canon Nederland B.V.	Print- en kopieerpapier	2017/2021	18.000
Company Webcast B.V.	Digitale verslaglegging	2018/2021	31.000
Coppelmans Ontstoppingen en Reinigingen B.V.	Reiniging en inspecteren riolering	2018/2024	411.000
CQB Beveiliging B.V.	Alarmopvolging diverse gebouwen	Vanaf 2011	-
Data B. Mailservice B.V.	Print- en mailservice	2018/2019	-
De Bries B.V.	Projecten zwerfafval	2018/2021	-
De Jong Zuurmond Infrabeheer	Asfaltverhardingen Kempengemeenten	2018/2021	1.596.400
DPG Media B.V.	Gemeentelijke publicaties 2018 e.v.	2018/2021	74.000
Driessen	Payroll dienstverlening	2016/2020	67.000
Elektrotechniek Henk v.d. Wijdeven	Onderhoud noodverlichting	Vanaf 2003	-
Engels HLC B.V.	Ondergrondse glascontainers	2012/2027	-
Ernst & Young Belastingadviseurs LLP	Statement of Work Business Tax Compliance	Vanaf 2017	-
Exante Groep B.V.	Adviesdiensten verkeer	2016/2020	62.000
Frenger Systemen B.V.	Onderhoudsovereenkomst plafonds	Vanaf 2013	-
Fudura B.V.	Dienstverlening elektra	2017/2021	-
Gielen Druk Print Webmedia	Drukwerk	2017/2021	13.200
Gloudemans	Adviesdiensten aan- en verkoop agrarisch onroerend goed	2018/2022	-
Greenchoice (Groene Energie Administratie B.V.)	Levering electriciteit	2017/2023	2.007.000
	Levering gas	2017/2023	390.000
GoodHabitz Netherlands B.V.	Online training	2019/2021	27.600

GSD ICT Services B.V.	Diftar dienstverlening en millieu-passen	2019/2020	-
Haskoning DHV Nederland B.V.	Weginspectie	2016/2019	-
Heijmans Wegen B.V.	Instandhouding en verbetering OVL	2017/2026	2.500.000
Hydroscope B.V.	Legionella controle	Vanaf 2007	-
HumanCapitalCare B.V.	Arbodienstverlening Kempengemeenten 2016 e.v.	2016/2021	42.000
Insurance Managers B.V.	Beurspolis voor brand/storm verzekering (gemeente) en UGV (scholen)	2018/2019	65.000
	DVO verzekerings- en schade management	2017/2020	26.000
Kanters B.V.	Reinigen, preventief en correctief onderhoud en renovatie van hoofd- en minigemalen en randvoorzieningen	2018/2021	322.000
Kemkens Utiliteit B.V.	Onderhoudsovereenkomst werktuigkundige installaties	2015/2020	-
Koninklijke PostNL B.V.	Vervoer van zendingen	Vanaf 2011	-
Laride B.V.	Proces- en bouwbegeleider realisatie MFA Hapert	2016/2019	149.000
Lyreco Nederland B.V.	Bureaubehoeften	2017/2021	10.000
Mandatis B.V. hodn Melior Verzekeringen	Aansprakelijkheidsverzekering publieke sector	2017/2019	76.400
Markhorst Beveiliging B.V.	Serviceovereenkomst brandmeldinstallatie (Markt 4 Bladel)	Vanaf 2019	-
Markhorst Electro B.V.	Onderhoudscontract zonnepanelen VV Bladella	2019/2033	-
	Onderhoudscontract zonnepanelen sporthal X sport	2019/2033	-
Mazars Paardekooper Hofman (overeenkomst overgenomen door Astrium m.i.v. boekjaar 2019)	Accountantscontrole boekjaar 2017 e.v.	2018/2021	158.700
Moons Ingenieurs	Adviesdiensten riolering, discipline beheer en onderhoud (uitvoeringsmaatregelen opstellen)	2016/2019	68.000
Nu-Swift Brandbeveiliging B.V.	Onderhoud noodverlichting diverse locaties	Vanaf 2005	-
Oranjedak Zuid B.V.	Onderhoudscontract zonnepanelen VV Hapert	2019/2033	-
P. van Erp & Zn Drunen B.V.	Ledigen papiercontainer gemeentehuis	Vanaf 2010	-
Planting Power B.V.	Onderhoud planten gemeentehuis	Vanaf 2018	-
POL Heeteren B.V.	Verkeers- en straatnaamborden	2016/2020	19.500
RA Infra B.V.	Werkvoorbereiding, projectleiding en toezicht Bladel	2018/2022	-
Reyrink Aannemersbedrijf B.V.	Kolkenbeheer	2018/2021	-
	Verbetermaatregelen riolering	2019/2020	-
Repcon B.V.	Veiligheidsinspectie speeltoestellen	2019/2024	-
Research 2Evolve B.V.	Inwonerspanel	2019/2021	16.320
Roijmans Makelaardij	Adviesdiensten aan- en verkoop stedelijk onroerend goed	2018/2022	-
Schindler Liften B.V.	Service overeenkomst onderhoud liften	Vanaf 2005	-
Schoonmaakbedrijf Roefs	Schoonmaak gemeentehuis	2017/2020	180.000

	Glasbewassing gemeentehuis	2017/2020	19.200
Selecta B.V.	Warme drankenvoorziening	2017/2023	131.000
Sphere Nederland B.V.	Levering kunststof inzamelzakken (PMD, luiers en incontinentiemateriaal)	2016/2020	76.000
Tarra Architectuur en Stedenbouw B.V.	Stedenbouwkundige werkzaamheden MFA Hapert	2016/2019	-
Tog Nederland Zuid B.V.	Herwaardering WOZ	2016/2019	82.000
Trigion Beveiligingstechniek B.V.	Beveiligingsinstallaties	Vanaf 2014	-
Valor Compostering B.V.	Verwerking GFT	2017/2020	352.000
Van Berkel Landschap & Infra B.V.	Profileren en opschaven zandwegen, herprofileren wegbermen en wortelfrezen	2015/2019	258.000
Van Helvoirt Groenprojecten B.V.	Onderhoud monumentale bomen	2017/2026	-
Van der Linden Pomptechniek B.V.	Beheerssysteem I-view 2.0	2018/2021	62.000
Waterschoot Loonbedrijf	Calamiteitendienst	2019/2021	-
	Gladheidbestrijding	2016/2021	126.000
Wegenbouw Steevens B.V.	Onderhoud elementenverhardingen	2018/2021	599.000
Willemsen- de Koning Groep B.V.	Leerlingenvervoer schooljaar 2017-2018 e.v., gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden	2017/2022	866.244
Witteveen + Bos Raadgevende Ingenieurs B.V.	Werkvoorbereiding, projectleiding en toezicht Bladel	2018/2020	-
Wolters Kluwer Nederland B.V.	Abonnementen	Vanaf 2014	-
WVK Groep (KempenPlus)	Samenwerkingsovereenkomst betreffende opdrachtverlening (onderhouds)-werkzaamheden in de openbare ruimte, catering, schoonmaak, andere facilitaire diensten en postbezorging	2019/2020	-
	Nadere overeenkomst (onderhouds) werkzaamheden in de openbare ruimte	2019/2020	-
Yacht B.V.	Externe inhuur medewerkers	2017/2021	-

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Bladel

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeente Bladel te Bladel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeente Bladel op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 dat is vastgesteld en gedeeld met de raad op 22 oktober 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

1. het overzicht van baten en lasten over 2019;
2. de balans per 31 december 2019;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol Bladel, dat is vastgesteld door de raad op 3 november 2011, en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.
Wij zijn onafhankelijk van gemeente Bladel zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).
Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatie-bepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 580.350. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Benadrukking van de gevolgen van het COVID-19 virus

Het COVID-19 virus heeft ook invloed op de gemeente Bladel. Wij vestigen derhalve de aandacht op de paragraaf gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening waarin door het college is toegelicht wat de impact van het virus op de gemeente reeds is geweest en met wat voor impact zij verder nog rekening houdt.

Ook is toegelicht welke maatregelen het college al genomen heeft en welke maatregelen zij voornemens is nog te nemen. Uit de toelichting blijkt ook dat er nog steeds onzekerheden blijven bestaan. Het college geeft daarbij aan dat er geen sprake is van een ernstige onzekerheid met betrekking tot de continuïteit van de gemeente.

Wij hebben de uiteenzetting van de situatie en de hierbij behorende onzekerheden beoordeeld en zijn van mening dat dit gegeven de situatie een adequate toelichting is. Doordat er onzekerheid is over wat de uiteindelijke economische impact van het COVID-19 virus zal zijn, spreekt er ook veel onzekerheid uit deze toelichting. Op grond van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen controle-informatie zijn wij van mening dat, rekening houdend met de onzekerheden die er op het moment van afgifte van deze controleverklaring zijn, de gemeente de situatie in haar jaarrekening goed toelicht en haar jaarrekening terecht opmaakt op basis van continuïteit in lijn met het verslaggevingsstelsel. Rekening houdend met deze situatie hebben wij - in lijn met de controlestandaarden - een goedkeurend oordeel over de jaarrekening verstrekt.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- Bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 dat is vastgesteld en gedeeld met de raad op 22 oktober 2019.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol Bladel, dat is vastgesteld door de raad op 3 november 2011, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen.
  Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

ZOETERMEER, 22 juni 2020
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,

Drs. D.J. Han RA

20ik.05220

astrium

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de
Gemeente Bladel
Postbus 11
5530 AA BLADEL

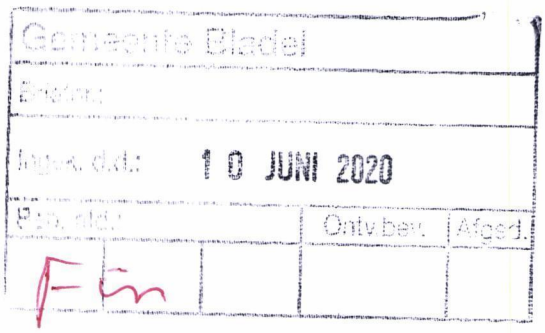

Zoetermeer, 10 juni 2020

Kenmerk: 30006401-RvP-003823

Betreft: Aanbiedingsbrief bij accountantsverslag

Geachte leden van het college,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2019. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2019, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2019 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Bladel.

Met vriendelijke groet,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Drs. D.J. Han RA

Bijlage: Accountantsverslag 2019

Astrium Overheidsaccountants B.V.
Edelgasstraat 57, 2718 SX Zoetermeer
www.astrium.nl

Tel: (079) 36 23 613
Fax: (079) 361 57 77
info@astrium.nl

IBAN NL10RABO0322622360
BTW nr. NL810591625B01
KVK: 34168056

GEMEENTE BLADEL

ACCOUNTANTSVERSLAG OVER HET BOEKJAAR 2019

Astrium Overheidsaccountants B.V.
Edelgasstraat 57, 2718 SX Zoetermeer
www.astrium.nl

Tel: (079) 36 23 613
Fax: (079) 361 57 77

IBAN NL10RABO0322622360
BTW nr. NL810591625B01
info@astrium.nlKVK: 34168056

INHOUDSOPGAVE

1. UITGANGSPUNTEN VAN DE CONTROLE 3
2. MANAGEMENT SAMENVATTING 5
3. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN 6
4. GRONDEXPLOITATIES 9
5. VOORZIENINGEN EN SCHATTINGEN 11
6. INKOOP EN AANBESTEDING 14
7. ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT 15
8. INTERNE BEHEERSING 18
9. VENNOOTSCHAPSBELASTING 20
10. OVERIGE BEVINDINGEN 21

Bijlagen

A: Niet-gecorrigeerde controleverschillen

B: Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

C: Overzicht met de belangrijkste afkortingen

1. UITGANGSPUNTEN VAN DE CONTROLE

1.1. Controleverklaring

De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In het najaar van 2019 hebben wij de interimcontrole verricht, die gericht is op de interne beheersing binnen de voor ons relevante processen van de gemeente Bladel. De interimcontrole hebben wij afgesloten met een managementletter.
De controle in het voorjaar 2020 is gericht op de jaarrekening 2019 zelf. De uitgevoerde werkzaamheden resulteren in een controleverklaring bij de jaarrekening 2019 en een nadere toelichting via dit verslag van bevindingen. De controleverklaring kent een voorgeschreven format en zullen wij separaat toezenden.

1.2. Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2019 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2019 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

1.3. Onafhankelijkheid

- Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: '**Astrium**') is onafhankelijk van gemeente Bladel en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.
- Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente Bladel, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.
- Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

1.4. Materialiteit

De materialiteit bij de uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2019 is € 580.350. Deze materialiteit vloeit voort uit het door de gemeenteraad d.d. 3 november 2011 vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijke minimumvereisten.

Goedkeuringstoleranties	Toelichting	Bedrag
Fouten	1% van de totale lasten (incl. reserve mutaties)	€ 580.350 (2018: € 484.490)
Onzekerheden	3% van de totale lasten (incl. reserve mutaties)	€ 1.741.050 (2018: € 1.453.470)
Rapporteringstoleranties		
Fouten	Cf. controleprotocol Bladel	€ 50.000
Onzekerheden	Cf. controleprotocol Bladel	€ 50.000

1.5. WNT

De verantwoording op basis van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in de jaarrekening hebben wij gecontroleerd met inachtneming van het specifiek daarvoor van toepassing zijnde controleprotocol, waarbij een afwijkende (lagere) materialiteit geldt.

1.6. SiSa regelingen

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole. Later in de rapportage komen wij terug op onze controlebevindingen ten aanzien van de SiSa regelingen en verantwoorden wij de verplicht voorgeschreven SiSa tabel met bevindingen.

2. MANAGEMENT SAMENVATTING

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2019 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken. Ons oordeel omvat zowel de getrouwe weergave van vermogen en resultaat als de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties.
- Het jaarverslag bevat de vereiste aspecten en is verenigbaar met de jaarrekening.
- De in de jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling is aanvaardbaar.
- Uit de actualisatie van de grondexploitaties komt een verwachte winstgevendheid naar voren van 1,24 miljoen. De waardering van de grondexploitaties is sterk afhankelijk van inschattingen van het college van toekomstige kosten en opbrengsten en hoewel wij die adequaat vinden, is het van groot belang de ontwikkelingen nauwgezet te volgen.
- Er is over boekjaar 2019 sprake van totaal aan onzekerheden ad € 454.028 (2018: € 532.286) betreffende de decentralisaties, omdat wij geen toereikende controle-informatie hebben ontvangen waaruit de levering van de prestatie door de zorgleverancier blijkt.

Bestuurlijke aandachtspunten

- Analyse van de oorzaken die ten grondslag liggen aan de eindafrekening programmalasten Sociaal Domein van de GRSK en het treffen van verbetermaatregelen. Uw gemeente heeft goede afspraken gemaakt met de GRSK over de controles na afloop van het verantwoordingsjaar. Het zou aan te bevelen zijn om ook gedurende het verantwoordingsjaar samen met de GRSK op te trekken.
- De gevolgen van de Coronacrisis voor de samenleving is enorm. De gevolgen voor de gemeente zijn onzeker. In hoeverre de gemeente hierop verder kan gaan inspelen is daarmee ook onzeker, maar het verdient uw continue aandacht. In de jaarrekening wordt op pag 109 en 135 ingegaan op deze crisis. Zoals daar is aangegeven is een inschatting van de financiële impact onmogelijk. In de berekening van het benodigde weerstandsvermogen is hiervoor geen risico ingeschat.

Financiële resultaten

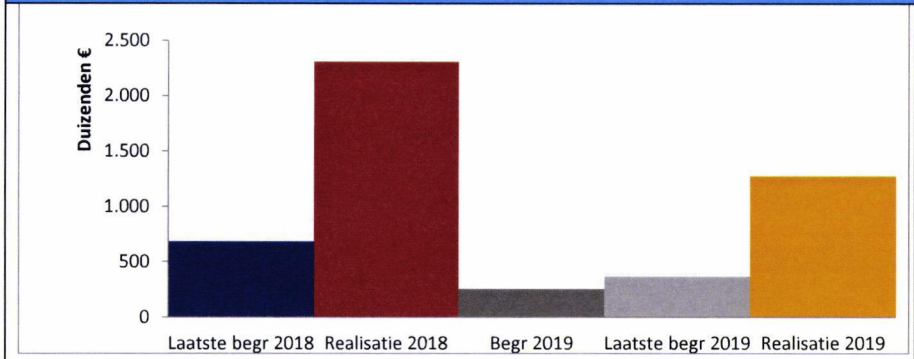

Uw gemeente voert een financieel voorzichtig beleid. Dat beeld wordt op basis van de realisatie in de jaarrekeningen bevestigd. Het gerealiseerde resultaat 2019 (€1.274K) ligt net als vorige jaren hoger dan dat bij de begroting en de forecast was geraamd. Het verschil in 2019 is veroorzaakt door een diversiteit aan voor- en nadelen. Zie pag 10,11 van de jaarrekening

Analyse van het weerstandsvermogen

Vergelijking benodigde met aanwezige weerstandscapaciteit afgelopen boekjaren:

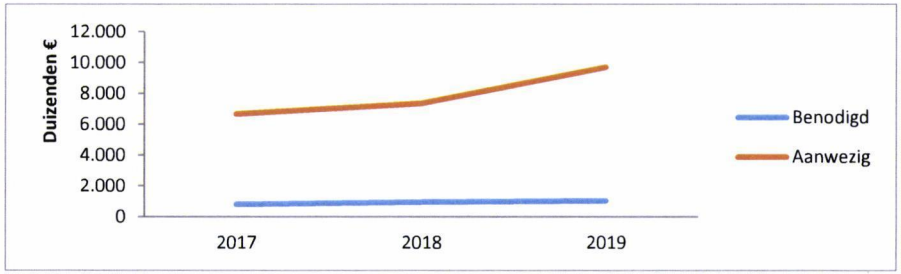

Uit de paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* blijkt dat de aanwezige weerstandscapaciteit ruim voldoende is gelet op de onderkende financiële risico's van uw gemeente. Financiële risico's kunnen, mochten ze zich voordoen, opgevangen worden met de beschikbare weerstandscapaciteit. De financiële positie van uw gemeente is te classificeren als 'uitstekend'.

3. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

3.1. Eindoordeel naar aanleiding van de jaarrekening controle

Op basis van de door ons verrichte werkzaamheden zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring af te geven bij de jaarrekening 2019 van uw gemeente. Deze goedkeurende strekking betreft zowel de getrouwe weergave van vermogen en resultaat in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) als de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties.

Op basis van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de in de jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Op de geconstateerde - niet gecorrigeerde - controleverschillen komen wij afzonderlijk terug. Ze zijn gespecificeerd in bijlage A van dit verslag.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat, dat de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening en dat het jaarverslag geen materiële afwijkingen bevat voor zover wij dat vanuit onze controle kunnen beoordelen.

Wat betreft de WNT verantwoording hebben wij geen fouten of onzekerheden bij onze controlewerkzaamheden aangetroffen.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de in de SiSa bijlage opgenomen specifieke uitkeringen geen fouten of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

3.2. Vermogen en resultaat

Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 1.274.000 positief versus een begroot positief resultaat (na wijziging) van €365.000. In het positieve resultaat 2019, zijn ook incidentele lasten verwerkt van € 859.000, die het resultaat nadelig hebben beïnvloed (zie par 6.5 jaarrekening).

Bij het vaststellen van de jaarrekening verzoekt het College aan de Raad om onder meer niet bestede gelden (voor lopende projecten) over te hevelen naar het volgende verantwoordingsjaar. Deze overheveling vindt plaats via een storting in de algemene reserve op basis van de resultaatbestemming 2019 en zal mogelijk in het volgende verslagjaar weer worden onttrokken aan deze algemene reserve na instemming met de gemeenteraad.

3.3. Sociaal Domein

Jeugdhulp, WMO en Participatiewet.
De uitvoer van het Sociaal Domein is door gemeente Bladel belegd bij de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten (hierna: GRSK). In het licht van de afspraken hebben wij kennis genomen van de risicoanalyse, controleaanpak en uitkomsten van de accountant van de GRSK. Wij zijn van mening dat de aangeleverde relevante documenten voldoende en geschikte controle-informatie bevatten om de ongedeelde verantwoordelijkheid voor de accountantscontrole te kunnen dragen. Op basis van de uitkomsten hebben de onzekerheden een omvang van € 454.028. De onzekerheden hebben zowel betrekking op de Zorg in Natura (€400.864) als de Persoonsgebonden budgetten (€53.164).

3.4. Grondexploitaties

Gemeente Bladel heeft de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2019 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld of de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de balanspost voorraden per eind 2019 in de balans van gemeente Bladel bedraagt € 3,27 miljoen. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:

Project	Risico		Boekwaarde 31.12.2019 (*1000)	Genomen verlies (cumulatief) (*1000)	Genomen winst (cumulatief) (*1000)
Woningbouw					
Akkerstraat Hoogeloon	Hoog	In 2019 is dit complex vanuit de materiële vaste activa overgeheveld naar de grondexploitaties. Dat komt doordat op 19 december 2019 het bestemmingsplan en de exploitatieplan door de raad is vastgesteld. Hiermee classificeert het complex zich officieel als grondexploitatie. De nog te maken kosten zijn geraamd op €2,9 miljoen en de nog te realiseren opbrengsten zijn geraamd op €4,8 miljoen.	1.445	-	-
Beemd	Laag	Complex zit in de afrondende fase. Er worden nog kleine kosten verwacht voor het bouw en woonrijk maken.	-105	106	-
Beemd-Paardensportterrein	Laag	In 2019 hebben verkopen plaatsgevonden voor €627k waardoor de nog te realiseren opbrengsten nog maar €787k zijn. De geraamde opbrengsten zijn naar verwachting realiseerbaar. Er wordt voor dit complex een positief resultaat verwacht van €400k.	108	-	172
Latestraat/de Lei	Laag	Complex zit in de afrondende fase. Er worden nog kleine kosten verwacht voor het bouw en woonrijk maken.	-51	351	-

Kerkeneind	Hoog	Op basis van de getaxeerde verkoopopbrengsten alsmede het verloop van de verkopen in 2019 verwacht u dat dit plan volledig verkocht kan gaan worden. Er resteren nog ca. €0,54 miljoen aan te maken kosten en €1,8 miljoen aan nog te realiseren opbrengsten per 31 december 2019. In 2019 zijn er gronden verkocht voor €287k. De prognose met betrekking tot de opbrengsten was voor 2019 gesteld op €135k. Deze zijn conform verwachtingen gerealiseerd. Er wordt voor dit complex een positief resultaat verwacht van €14k.	1.284	2.571	32
Oude Sporthal	Laag	In 2019 is er een verkoopovereenkomst afgesloten met één partij waarin de gronden voor 688k verkocht zullen worden. De kosten voor het bouw en woonrijp maken ligt hierdoor bij de ontwikkelaar. De nog te maken kosten voor dit complex zijn 99k en de nog te realiseren opbrengsten zijn 788k. Er wordt voor dit complex een positief resultaat verwacht van 345k	244	-	-
Hoeve 11 en 13 Netersel	Laag	Complex zit in de afrondende fase. Er worden nog kleine kosten verwacht voor het bouw en woonrijk maken en €427k aan nog te realiseren opbrengsten.	345	99	-
Totaal woningbouw			**3.270**	**3.127**	**204**

Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het College zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitaties.

3.5. Voorzieningen

Toereikendheid van voorzieningen, zoals opgenomen in de jaarrekening, is een belangrijk toetspunt in onze controle. Daarnaast hebben we beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden die de verslaggingswetgeving voor de gemeente (BBV) daaraan stelt. Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt de voorzieningen toereikend zijn. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op de controle van de voorzieningen.

4. GRONDEXPLOITATIES

4.1. Algemeen

De gemeente heeft een relatief beperkte portefeuille van grondexploitaties ad € 3,27 miljoen waarin een passief grondbeleid wordt gevoerd. De omvang van de boekwaarde van de grondexploitaties wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge boekwaarde van de Akkerstraat Hoogeloon en het Kerkeneind.
De grondexploitaties worden jaarlijks herzien door het College en ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. De gemeente stelt de exploitatie waar nodig geacht bij en vertaalt dit naar financiële gevolgen voor de netto contante waarde van de grondexploitatie. Omdat de actualisatie ook een bijstelling van de kredieten (budgetrecht) kan inhouden, is het van belang de voorgestelde aanpassingen kritisch te (blijven) beoordelen.

In 2019 hebben er meerdere grondtransacties plaatsgevonden:
- Verkopen binnen complex Paardensportterrein de Beemd ad €627k.
- Verkopen binnen complex Kerkeneind ad €278k.

Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.

4.2. Gehanteerde parameters

De nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten worden niet door de gemeente geïndexeerd op basis van het volgende:
- De meeste projecten hebben nog een korte doorlooptijd waarbij het effect niet materieel is.
- De projecten Akkerstraat en Kerkeneind hebben de meest significante nog te maken kosten. De kosten voor het bouw en woonrijp zijn geïndexeerd door inschakeling van een erkend civieltechnisch bureau dat de meest actuele kostprijzen hanteert bij haar inschattingen.
- De projecten Akkerstraat en Kerkeneind hebben de meest significante nog te realiseren opbrengsten. De prijs per m2 wordt elk jaar geactualiseerd door inschakeling van erkende taxateurs, die daarbij de meest actuele verkoopprijzen hanteert.

De rekenrente is gebaseerd op de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen. Uit eigen nacalculatie van Astrium komt de rekenrente op 1,17%. De afwijking van 0,01% geeft geen afwijkingen boven de rapportagegrens.

De disconteringsvoet is bij de doorrekening door u gekoppeld aan het maximaal meerjarig streefpercentage van de ECB (Europese Centrale Bank) voor de inflatie binnen de eurozone, te weten 2%. Hiermee voldoet gemeente Bladel aan de uitgangspunten zoals gesteld in de BBV-notitie.

4.3. Planning en programmering

Ten aanzien van planning zien wij dat de genoemde exploitaties een relatief korte doorlooptijd c.q. verwachtte einddatum kennen. We willen hierbij benadrukken conform notitie BBV dat exploitaties met een langere looptijd meer onzekerheden en schattingselementen bevatten waardoor toekomstige opbrengsten en kosten lastig aannemelijk zijn te maken. Om hierover voldoende controlezekerheid te krijgen hebben wij met behulp van "backtesting" inzicht gekregen in de kwaliteit van de inschatting door het College (oftewel wat betrof inschatting vorig jaar versus realisatie).
Uit de "backtesting" en nog te realiseren opbrengsten en kosten constateren wij dat het college adequaat ingespeeld heeft op zowel planning als programmeringen.

Tot slot willen wij graag benadrukken om ook gedurende het jaar te monitoren en in tussentijdse rapportages zichtbaar de realisatie versus prognoses te evalueren (Waar staat de gemeente t.o.v. planning? Waardoor een afwijking t.o.v. planning? Welke impact heeft een gewijzigde programmering? Etc.).

5. VOORZIENINGEN EN SCHATTINGEN

5.1. Voorzieningen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van gemeente Bladel toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden.
Enkele voorzieningen lichten wij toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten of vanwege de bijzondere situatie:

Voorziening pensioen wethouders
De voorziening wethouders is bepaald op basis van recente actuariële berekeningen. Hierdoor is een extra dotatie van € 488.584 gedaan aan de voorziening wethouders. Hiermee voldoet de voorziening wethouders aan de BBV-voorschriften.

Voorziening riolering
De gemeente Bladel classificeert de voorziening riolering als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorziening betreft het resultaat op het Product riolering. Het resultaat op het product riolering bestaat enerzijds uit de ontvangen rioolheffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.

In de voorgaande jaren was sprake van jaarlijkse onttrekkingen, omdat de rioolheffing niet kostendekkend was. In 2019 was het tarief op realisatiebasis kostendekkend, waardoor het overschot op het product riolering is toegevoegd aan de voorziening. Wij adviseren aan het college om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.

Overall:
De bijzonderheden uit onze controlewerkzaamheden voor de voorzieningen zijn reeds gecorrigeerd in de jaarrekening waardoor de voorzieningen door ons toereikend worden geacht.

Het college is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant beoordelen wij deze schattingen:

Belangrijke schattingen	Mate van subjectiviteit	Onze beoordeling		Toelichting
		2019	2018	
Waardering van grond en gebouwen inclusief afschrijvingen	Laag			De afschrijvingstermijnen zijn vergelijkbaar met die wij bij andere gemeenten zien. Er zijn geen indicaties dat de afschrijvingstermijnen niet zijn afgestemd op de economische levensduur van de activa.
Waardering van de In exploitatie genomen gronden (balanspost Voorraden) en niet in exploitatie genomen gronden (balanspost MVA)	Gemiddeld			De waardering van de bouwgronden in exploitatie vinden wij evenwichtig. Uw gemeente laat zich ten aanzien van de calculatie van de nog te maken kosten bijstaan door een extern expert die de nieuwe kostencalculaties berekent. Daarbij maakt de gemeente geen gebruik van het doorrekenen van een indexatie, deze zit opgenomen in de geraamde kosten. Aan de geraamde verkoopopbrengsten liggen taxatierapporten van externe taxateurs ten grondslag. Bij de raming van de verkoopopbrengsten waardeert u de verkoopwaarde van de grond structureel lager dan de getaxeerde prijs. Dit maakt de schatting van de waardering grondexploitaties voorzichtig.
Voorzieningen	Gemiddeld			De saldi in de voorzieningen worden jaarlijks geactualiseerd en op een consistente wijze berekend. Aan de voorzieningen liggen toereikende berekeningen en onderbouwingen ten grondslag. Geconstateerd is dat de berekening van de pensioenvoorziening oud-wethouders tegen de rekenrente van 31-12-2018 wordt gedaan. Vorig jaar hebben wij uw gemeente geadviseerd de actuariële berekening van de pensioenvoorziening uit te laten voeren ná publicatie van de rekenrente van het nieuwe jaar. Dan bent u gegarandeerd van de best mogelijke inschatting van de benodigde voorziening. Er is opvolging gegeven aan deze bevinding.

				Hiermee kwalificeren wij de gehanteerde wijze van voorzieningen bepalen als evenwichtig
Waardering van deelnemingen en uitzettingen (Financiële Vaste Activa)	Laag			Er zijn geen indicaties dat een afwaardering van de boekwaarde van een deelneming of uitzetting noodzakelijk is.
Waardering debiteuren	Laag			Minimaal jaarlijks wordt de voorziening voor dubieuze debiteuren geactualiseerd. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop de voorziening voor de diverse soorten vorderingen bepaald is. Met ingang van de jaarrekening 2017 is de gemeente voor de voorziening Sociale Zaken de berekening van de ISD gaan volgen.

Legenda:

 Evenwichtig Voorzichtig Optimistisch Buiten de bandbreedte

6. INKOOP EN AANBESTEDING

Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole, zoals vastgesteld door de raad, bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij aan de hand van een door uw organisatie uitgevoerde crediteurenanalyse gecontroleerd of de Europese aanbestedingswetgeving gedurende boekjaar 2019 is nageleefd. Naast inzicht in de rechtmatigheid van individuele dossiers geeft deze analyse ook inzicht in de beheersing van het inkoopproces, die (ook) het naleven van de aanbestedingswetgeving moet waarborgen. Daarbij zijn ons de volgende zaken opgevallen:

- De organisatie heeft zelf een inkoopanalyse uitgevoerd en heeft de hieronder genoemde afwijkingen geconstateerd. Wij merken de aandacht die de organisatie heeft voor het naleven van de Europese aanbestedingsregels. Wij adviseren hieraan in de organisatie continue aandacht te blijven geven waardoor de benodigde gedragsverandering bij degenen die inkopen gestimuleerd worden.
- We hebben vastgesteld dat voor 2019 een crediteurenanalyse is opgesteld. Bij de beoordeling van deze analyse hebben we geconstateerd dat er niet altijd rekening is gehouden met een aantal relevante aspecten zoals samenwerkingsverbanden, ICT, subsidies en inhuur. We bevelen voor kalenderjaar 2020 aan om hier aparte memo's voor op te stellen waarin de specifieke beoordeling plaatsvindt.
- We hebben vastgesteld dat alle aanbestedingsdocumenten met betrekking tot de grotere opdrachten (Nationale en Europese) worden geregistreerd in MyCorsa NxT contractendatabase). Wij bevelen de organisatie aan om extra aandacht te hebben voor verlengingen. Het kan voorkomen dat verlengingen als een nieuwe opdracht worden gezien binnen de aanbestedingswet. Dit hebben we voor 2019 niet geconstateerd maar blijft wel een aandachtspunt.
- We hebben voor boekjaar 2019 geen onrechtmatigheden geconstateerd. Dat komt door de goede interne beheersing van het proces inkopen, de uitgevoerde interne controles en de uitbesteding van inkopen aan BIZOB.

7. ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT

7.1. Eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).

Resultaat 2019	(x € 1.000)
De totale baten van uw gemeente over 2019 bedragen:	50.312
De totale lasten van uw gemeente over 2019 bedragen:	-48.298
Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	2.014
Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	-9.745
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2019 betreft dit:	9.005
Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):	-740
Gerealiseerd resultaat	**1.274**

Analyse van de financiële positie

Met betrekking tot de financiële positie zijn een aantal kengetallen te benoemen, die wij hieronder hebben weergegeven (in vergelijking met de afgelopen twee boekjaren):

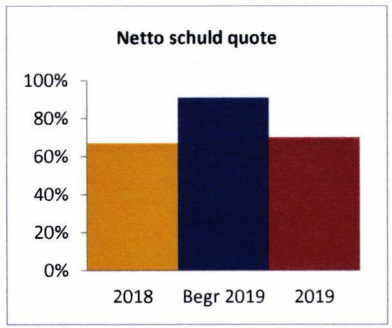

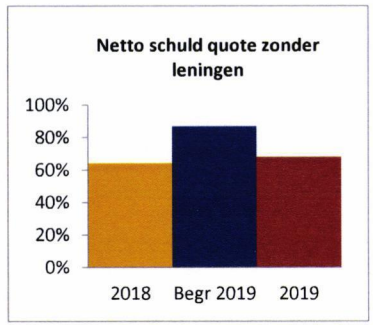

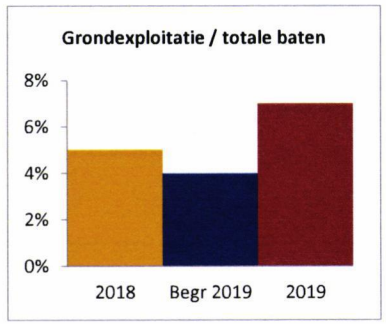

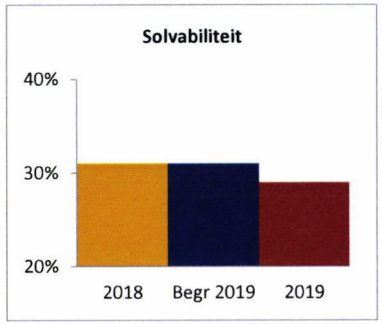

Op basis van deze kengetallen zien wij de volgende ontwikkelingen in de financiële positie van uw gemeente:

- De netto schuld quote, bepaald door de langlopende schulden te delen door de totale baten, is licht gestegen vanwege de in 2019 afgesloten nieuwe vaste geldlening van € 16.480.000,- voor de financiering van MFA Hapert. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De streefwaarde van dit kengetal ligt onder 90% (inclusief leningen) of 130% (exclusief leningen).

- Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit, bepaald door het eigen vermogen te delen door het totale vermogen, was 31% en is gedaald naar 29%. De streefwaarde van dit kengetal ligt >30%.

- De ratio grondexploitatie, zijnde de balanspositie grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) in verhouding met de totale baten, laat een lichte stijging zien van 5% naar 7%. De ratio bij uw gemeente blijft laag, wat duidt op een laag risicoprofiel. De streefwaarde van dit kengetal ligt <35%.

Hierna gaan we nader in op deze ratio's.

7.2. Financiële positie

Inclusief het resultaat 2019 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2019 € 24,70 miljoen. De reserves van uw gemeente zijn in 2019 met een bedrag van € 2,01 miljoen toegenomen. Dit sluit aan met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening.

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2019 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 29% (2018: 31%) waarmee de norm van 20% van de VNG wordt gehaald en de gemeente wordt geclassificeerd met een gemiddeld risico.

De netto schuldquote bedraagt 70% (2018: 67%) .De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de gehanteerde norm van 130% van de VNG en de gemeente op basis van de gangbare normen als een laag risico wordt onderkend.

7.3. Weerstandsvermogen

Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2019 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:

De omvang van de geïnventariseerde risico's beweegt zich tussen een bedrag van € 705.000 en een bedrag van € 1.352.000. Indien alle risico's zich tegelijk zouden voordoen, gaat het gemiddeld om een bedrag van €1.030.000. Maar de kans hierop is niet erg waarschijnlijk. Uitgaande van de gemiddelde omvang en de geraamde 'kansen' bedraagt het totaal aan de nu geïnventariseerde risico's een aanzienlijk lager bedrag gemiddeld €531.000, waarvan een deel incidenteel (€362.000) en een deel structureel (€169.000).

	Structureel	Incidenteel	Totaal
Risico's obv geraamde kansen	€ 169.000	€ 362.000	€ 531.000
Gem. geïnventariseerde risico's	€ 1.030.000		€ 1.030.000
Weerstandscapaciteit	€ 9.698.000		€ 9.698.000

De weerstandsratio wordt door de gemeente berekend op basis van de gemiddelde geïnventariseerde risico's en daar een factor 1,4 op toe te passen voor de berekening van de noodzakelijke omvang van de algemene risico's. De volgende deling bepaalt de weerstandratio € 9.698.000 / (€1.030.000 x 1,4) = 6,73. Op basis van de weerstandratio van 6,73 kan de weerstandcapaciteit van gemeente Bladel kan als 'uitstekend' worden aangemerkt. Bladel heeft voldoende ruimte om de risico's met de algemene reserve en specifieke bestemmingsreserve te kunnen opvangen.

7.4. Conclusie financiële positie

Gemeente Bladel beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen. Overigens is de impact van de corona crisis niet in te schatten in de geïnventariseerde risico's.

8. INTERNE BEHEERSING

8.1. Samenvatting bevindingen managementletter 2019

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in december 2019 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in managementletter ten behoeve van het College. De samenvatting en conclusie uit de managementletter 2019 is als volgt:

Conclusie
Ons beeld is dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles in de lijn, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) van gemeente Bladel ***voldoet aan de daaraan te stellen eisen***.

De medewerkers die wij gesproken hebben, zijn betrokken bij de gemeente en hebben voldoende kennis van het taakveld waarin zij werkzaam zijn. Ten aanzien van de processen waarbij in het proces zelf nog onvoldoende interne controlewerkzaamheden zijn ingebouwd, zijn toereikende verbijzonderde interne controlewerkzaamheden ingeregeld. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden kunnen wij hierdoor goed gebruik maken van deze uitgevoerde aanvullende werkzaamheden.

Daarnaast concluderen wij dat uw gemeente continue werkt om de interne beheersing nog verder te optimaliseren. Dit blijkt concreet uit het daadwerkelijk oplossen van diverse bevindingen vanuit de managementletter 2019, maar ook vanuit het kritisch blijven analyseren van de bestaande processen en procedures.

De gerapporteerde onderwerpen in de managementletter 2019 zijn / worden voortvarend opgepakt en in onderling overleg afgewikkeld. De onderwerpen met betrekking tot procesverbeteringen hebben wij een prioriteitsstelling meegegeven. Wij adviseren de gemeente deze onderwerpen gedurende de uitvoering te monitoren en de voortgang te bewaken. Tijdens de interimcontrole 2020 zullen wij de opvolging van onze adviezen beoordelen en hierover rapporteren in onze managementletter. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar de genoemde managementletter d.d. 23 januari 2020.

9. VENNOOTSCHAPSBELASTING

9.1. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 vallen gemeenten (voor bepaalde activiteiten onder bepaalde voorwaarden) onder de werking van de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb). Deze wijziging is ingevoerd om publiekrechtelijke lichamen op dezelfde wijze te behandelen als private organisaties. Uw gemeente heeft de activiteiten destijds geïnventariseerd die (mogelijk) belastingplichtig zijn als gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting.

Vervolgens heeft de gemeente deze activiteiten nader geanalyseerd, waarbij de gemeente gemotiveerd heeft aangegeven of, en in welke mate, de vennootschapsbelasting van toepassing is. Dit heeft niet geleid tot het opnemen van een VPB-last aangezien de gemeente samen met een extern adviesbureau tot de conclusie is gekomen dat de gemeente geen VPB-plichtige activiteiten kent. De aangiften zijn tot en met 2018 ingediend en daarvan zijn inmiddels ook de aanslagen vastgesteld. Voor de indiending van de aangifte 2019 heeft uw gemeente uitstel. Veel gemeenten zijn nog in afwachting van een aantal uitspraken c.q. standpunten van de belastingdienst, waardoor de afwikkeling van de vennootschapsbelasting nog onduidelijk is. Door de inmiddels verkregen aanslagen speelt deze onduidelijkheid nu niet voor Bladel.

We willen u erop attenderen om alert te blijven op VPB-plichtige activiteiten en dit tussentijds te blijven monitoren. Het verrichten van nieuwe activiteiten kan leiden tot een VPB-plicht en vraagt derhalve om een periodieke evaluatie.

10. OVERIGE BEVINDINGEN

10.1. Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving

In de jaarrekening 2019 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt.

De gemeente heeft de jaarrekening conform het BBV opgesteld, waaronder de opname van de verplichte bijlage met taakvelden.

10.2. Bevestiging van het college

Wij zullen van het College een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin zij aangeeft alles gemeld te hebben wat een belangrijke invloed op het financiële beeld van de jaarrekening 2019 kan hebben.

10.3. Bevestiging van het college

Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het College geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het College van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

10.4. Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 194.000 niet te boven gaan.

Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2019 voor de topfunctionarissen geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.

10.5. Single Information Single Audit (SiSa-Bijlage)

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door gemeente Bladel. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2019. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast.

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd.
In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen 2019 (de zogenaamde single review) hebben wij gemerkt dat deze dienst (zeer)kritisch is op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2019 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Uit de hierna volgende SiSa tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
BZK C1	Regeling reductie energieverbruik	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 ParticipatieWet gemeentedeel 2019	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 ParticipatieWet totaal 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2019	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
VWS H4	Specifieke uitkering sport	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
	Conform SiSa voorschrift vermelden wij in deze tabel ook de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening. Het betreft een goedkeurende strekking voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.			

10.6. Fraude als onderdeel van de accountantscontrole

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van gemeente Bladel. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken.

Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.
1Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.
Conclusie: Wij hebben tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2019 geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

10.7. Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het College belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het College inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:
1. kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde baten;
2. kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid en
3. kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen
moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betrekt bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.

Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het College in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma (indien van toepassing in relatie met de batenoverschrijding).

De overschrijdingen zijn goed herkenbaar in de jaarrekening opgenomen in de recapitulatie van hoofdstuk 7 van de jaarrekening.
Hier heeft de gemeente zelf een analyse opgenomen van de lasten overschrijdingen en investeringsoverschrijdingen die hebben plaatsgevonden. Uit die analyse blijkt dat geen van de overschrijdingen, voor zover opgetreden, mee hoeven te wegen in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

Conclusie: De begrotingsoverschrijdingen zijn getoetst aan de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Geen van de begrotingsoverschrijdingen of overschrijdingen ten aanzien van de investeringskredieten tellen mee in ons rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2019.

10.8. Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.
Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Sociaal Domein (ZiN en PGB)	n.v.t	n.v.t
Totaal fouten	**n.v.t**	**n.v.t**
Aard van de onzekerheden	**Rechtmatigheid**	**Getrouwheid**
Sociaal Domein (ZiN en PGB)	€ 454.028	€ 454.028
Totaal onzekerheden	**€ 454.028**	**€ 454.028**

Wij hebben van het College een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het College bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten (€ 1.741.050) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze goedkeurende controleverklaring.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid
In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het College en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Coevorden in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen
Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.

- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.

- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.

- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie
Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente
Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Bijlage C – Overzicht met de belangrijkste afkortingen

EMITA	Executive master of IT-auditing
RA	Registeraccountant
RE	Register EDP-auditor
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
PGB	Persoonsgebonden budget
SVB	Sociale Verzekeringsbank
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
AO/IB	Administratieve organisatie en interne beheersing
VPB	Vennootschapsbelasting
WNT	Wet Normering Topinkomens
SiSa	Single information Single Audit
BW	Burgerlijk Wetboek

Louis van der Linden

Van: Peter Ansems
Verzonden: donderdag 11 juni 2020 07:43
Aan: Louis van der Linden
Onderwerp: FW: accountantsverslag Bladel
Bijlagen: Gemeente Bladel - Aanbiedingsbrief bij accountantsverslag 2019.pdf; Accountantsverslag 2019 gemeente Bladel.pdf

Louis

Kun jij dit inboeken

Bvd
Peter

Van: Jankhim Han <J.Han@astrium.nl>
Verzonden: woensdag 10 juni 2020 14:37
Aan: Peter Ansems <P.Ansems@bladel.nl>
CC: Mohammed Ben Bouazza <m.benbouazza@astrium.nl>; Fouad Amjahid <F.Amjahid@astrium.nl>
Onderwerp: FW: accountantsverslag Bladel

Dag Peter

Bijgaand ons accountantsverslag. Als jij ook een hard copy versie wil ontvangen, hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet / Kind regards,

Jankhim Han

Van: Rosalie van Paassen
Verzonden: woensdag 10 juni 2020 13:43
Aan: Jankhim Han <J.Han@astrium.nl>
Onderwerp: RE: accountantsverslag Bladel

Ha Jankhim

Bijgaand de stukken voor de Gemeente Bladel.
Zal ik de stukken ook per post versturen?

Met vriendelijke groet / Kind regards,

Rosalie van Paassen

Van: Jankhim Han
Verzonden: woensdag 10 juni 2020 09:24
Aan: Rosalie van Paassen <R.Paassen@astrium.nl>
Onderwerp: accountantsverslag Bladel

Net als bij Sint Michielsgestel is gisteren ook voor **Bladel**, bijgaande versie afgestemd met de klant en kan hij definitief worden gemaakt.

Ook hier de vraag of jij obv een aanbiedingsbrief die al eerder is gebruikt voor een accountantsverslag van een gemeente, een aanbiedingsbrief voor Bladel kan opzetten, waaronder ik mijn digitale handtekening kan plakken.

Kun jij met een voorbeeld komen?

Met vriendelijke groet / Kind regards,

Jankhim Han

Bladel

Financieel Informatie Systeem Key2Financiën

Bedrijf	1 Gemeente Bladel
Deelsysteem	Telstructuren
Rapportnaam	Model J - Begroting
Rapport	RFISTS28
Bestemming	Cache
Bestandsnaam	G:\asch\Key2financien\RFISTS28_10025896#7432.PDF
Aanvrager	Arianne Schenkelaars
Datum	07-05-2020
Tijd	09:58:02
Aantal pagina's	3

Parameters

Structuur	T	Grootboeknummer	6000000	t/m	6999999
Presentatie	n.v.t.	Categorie	0	t/m	999
Jaar	2020	Kosten/opbrengstsoort	00000	t/m	99999999
Start paginanummer	1	Inclusief kladbegroting	Ja		
Begrotingswijzigingsnr	4				
Afronden op	1				
Volgorde	Indeling taakvelden, Codering taakvelden, Niveau voor de FCL-items, Categorie, Kosten/opbrengstsoort				

CENTRIC

<< MODEL J BEGROTINGSWIJZIGING >>	2020

BEGROTINGSWIJZIGINGSNUMMER: 4 BWN 4-2020 (raad 9-7-2020)

De raad van Bladel

besluit de begroting van inkomsten en uitgaven door middel van

begrotingswijzigingsnummer 4

van het dienstjaar 2020 als volgt te wijzigen:

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
TAAKVELDEN	Taakvelden	1.231.786	0	57.384.388
0.10	Mutaties reserves	419.000	0	5.898.927
1 6980001	Algemene reserve	0	0	501.472
1 6980120	Reserve afschrijving geact.investeringen	110.000	0	4.333.141
1 6980123	Algemene reserve grondexploitatie	309.000	0	884.314
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	50.000	0	137.393
1 6341000	Agrarische zaken, jacht en visserij	50.000	0	137.393
0.4	Ondersteuning organisatie	20.000	0	5.944.850
1 6960050	Afdeling Dienstverlening & Bedrijfsvoering	20.000	0	2.829.127
3.1	Economische ontwikkeling	33.339	0	371.491
1 6310010	Ov. aangelegenheden handel en ambacht	33.339	0	208.728
3.4	Economische promotie	143.053	0	267.425
1 6560040	Bevordering toerisme	143.053	0	260.675
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	75.000	0	1.547.017
1 6580030	Ov. recreatieve/sportieve voorz.	50.000	0	55.615
1 6810002	Gebiedsplan de Groene Long	25.000	0	25.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	45.000	0	3.309.510
1 6670002	Mantelzorgondersteuning	45.000	0	135.206
7.4	Milieubeheer	343.124	0	1.016.153
1 6723000	Milieubeheer	75.463	0	280.254
1 6822040	Klimaatbeleid	267.661	0	310.635
8.1	Ruimtelijke Ordening	49.195	0	847.963
1 6810025	Invoering Omgevingswet	49.195	0	146.695
8.3	Wonen en bouwen	54.075	0	1.973.969
1 6822020	Ov. aangelegenheden volkshuisvesting	54.075	0	157.459

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
TAAKVELDEN	Taakvelden	1.231.786	0	57.384.388
0.10	Mutaties reserves	1.208.386	0	7.597.536
1 6980001	Algemene reserve	1.208.386	0	5.925.590
1 6980120	Reserve afschrijving geact.investeringen	0	0	1.149.013
1 6980123	Algemene reserve grondexploitatie	0	0	12.000
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	211.847
1 6341000	Agrarische zaken, jacht en visserij	0	0	211.847
0.4	Ondersteuning organisatie	0	0	218.956
1 6960050	Afdeling Dienstverlening & Bedrijfsvoering	0	0	4.039
3.1	Economische ontwikkeling	0	0	11.340
1 6310010	Ov. aangelegenheden handel en ambacht	0	0	0
3.4	Economische promotie	0	0	1.140.400
1 6560040	Bevordering toerisme	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	66.505
1 6580030	Ov. recreatieve/sportieve voorz.	0	0	1.875
1 6810002	Gebiedsplan de Groene Long	0	0	0
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	214.541
1 6670002	Mantelzorgondersteuning	0	0	0
7.4	Milieubeheer	23.400	0	28.200
1 6723000	Milieubeheer	23.400	0	28.200
1 6822040	Klimaatbeleid	0	0	0
8.1	Ruimtelijke Ordening	0	0	194.052
1 6810025	Invoering Omgevingswet	0	0	0
8.3	Wonen en bouwen	0	0	1.146.168
1 6822020	Ov. aangelegenheden volkshuisvesting	0	0	450

<< MODEL J BEGROTINGSWIJZIGING >> 2020

BEGROTINGSWIJZIGINGSNUMMER: 4 BWN 4-2020 (raad 9-7-2020)

Aldus vastgesteld door de raad van Bladel

in zijn openbare vergadering van

de Voorzitter , de Griffier ,

ir. R.P.G. Bosma J.F. van der Wiel MSc

COMMISSIEBLAD

15 JUNI 2020 COMMISSIE GRONDGEBIED
16 JUNI 2020 COMMISSIE INWONERS
22 JUNI 2020 COMMISSIE MAZ

Gemeente Bladel

Jaarstukken 2019

Nummer R20.002

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni, commissie Inwoners op 16 juni en commissie MAZ op 22 juni 2020

Commissie grondgebied – 15 juni 2020

De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat bij de Kleine Hoeve en De Sleutel de biodiversiteit is vergroot.
- Ten aanzien van de Posthof en de supermarkt geeft portefeuillehouder d'Haens aan dat de beoogde uitkomst niet is gehaald, want er is geen overeenkomst om een herontwikkeling te doen plaatsvinden. De locatie is echter nog steeds geschikt en beoogd wordt een herontwikkeling te faciliteren om de centrumvisie te realiseren.
- Ten aanzien van het plan Kempenland geeft portefeuillehouder d'Haens aan dat de eigenaren Oktober en Wooninc. niet uit de voeten kunnen met het vastgestelde plan, in het bijzonder met de vastgestelde afstand van de voorgevel aan de Europalaan tot aan de straat, waar in het bestemmingsplan 'groen' is voorzien. Indien aanpassingen aan het plan plaatsvinden, worden de kosten verhaald op de eigenaren.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de gemeente ten aanzien van CPO-initiatieven in de bouwgrond voorziet.

Commissie Inwoners – 16 juni 2020
De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

- Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat het speelruimtebeleid de beschikbaarheid van gelden voor nieuwe initiatieven middels contact met buurtverenigingen, dorpsraden en middels publicatie kenbaar is gemaakt.
- Portefeuillehouder zegt toe de gemeenteraad te informeren over de prioritering en de aanpak die daaraan gekoppeld is ten aanzien van het IJslands preventiemodel (p.28 Jaarstukken).

Commissie MAZ – 22 juni 2020
De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

- Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat de controleverklaring op 23 juni 2020 aan de raad kan worden toegezonden.

- Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat Bladel meedoet aan een aanbesteding met de Provincies Noord-Brabant en Limburg ten behoeve van laadpalen, waardoor de komende periode er een spoedige voortgang en verbetering verwacht mag worden ten aanzien van het aantal laadpunten en elektrisch vervoer.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als bespreekstuk 9.1 te plaatsen op de conceptagenda voor de vergadering van de gemeenteraad op 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.002, Agendapunt 9.1

Reactie college naar aanleiding van behandeling in de commissie
17-07-2020

De IJslandse aanpak in de Kempen
Kempenbranie is de benaming voor de Kempische variant van het IJslands beleidsvormend leertraject, welke is geïnspireerd door Planet Youth ICSRA (Icelandic Centre of Social Research and Analysis). Een aanpak die inmiddels in 32 landen (en 111 gemeenten) wordt geïmplementeerd (https://planetyouth.org/get-involved/communities/).
Kempenbranie heeft zich ontwikkeld (en blijft zich ontwikkelen) aan de hand van de 10 kernstappen van de IJslandse 'Planet Youth' aanpak. De Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden), Kempische scholen, de GGD, het NJI, Trimbos Instituut en ICSRA zijn in 2018 de samenwerking aangegaan om een positieve en gezonde verandering onder de Kempische jeugd te realiseren. De IJslandse jeugd gebruikten twintig jaar geleden het meeste alcohol, tabak en drugs vergeleken met de rest van Europa. Nu is het middelengebruik het laagst van Europa. Hiernaast sporten ze meer en is er veel meer aandacht voor het (psychisch) welbevinden. Zes Nederlandse gemeenten experimenteren sinds twee jaar met de IJslandse aanpak, waaronder de Kempengemeenten.
Het IJslands preventiemodel is meer dan het terugdringen van middelengebruik onder minderjarigen. De aanpak focust op het creëren van een positieve omgeving waarbij wordt geprobeerd risicofactoren te verkleinen en beschermende factoren te vergroten. Per saldo wordt ingezet op een positief jeugdbeleid.

Wat is er al gebeurd?
De IJslandse Planet Youth aanpak bestaat uit 10 kernstappen welke normaliter in een jaarlijkse cyclus worden doorlopen. In deze pilot hebben we voor de eerste cyclus twee jaar uitgetrokken. We staan nu (zomer 2020) aan de vooravond van het starten van de tweede cyclus. Hieronder bespreken we de voortgang van het Kempische project aan de hand van de 10 stappen. We sluiten af met een blik op de toekomst waaronder de tweede monitor in november en nemen een voorschot op het borgen van de IJslandse aanpak in de Kempen.

1) Identificatie van de lokale coalitie
>>> Echt samenwerken is de kracht, we hebben elkaar opnieuw moeten leren kennen.
Onze lokale preventiecoalitie bestaat sinds 2018 uit de Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden), Kempische scholen, de GGD, Novadic-Kentron, het NJI, Trimbos

Instituut en ICSRA. Zij zijn de samenwerking aangegaan om een positieve en gezonde verandering in de sociale omgeving van de Kempische jeugd te realiseren. Tijdens een bijeenkomst voor partners begin 2020 hebben we de samenwerking bekrachtigt met het onderschrijven van het Kempenbranie akkoord. Met dit regionale akkoord wordt een krachtig statement gemaakt, namelijk dat we de aanpak tegen middelengebruik samen aangaan. Er werd positief gereageerd en alle aanwezige partners hebben hun handtekening gezet. Enkele voorbeelden van de 13 uitspraken die op het akkoord zijn geschreven: "Belangrijk initiatief!! Op ons kun je rekenen. Wij doen mee", "Lange adem? Oké, maar kleine stapjes werken ook" en "Kempenbranie is geslaagd wanneer mijn nichtje (2jr) het op haar 15e normaal vindt, plezier te hebben zonder alcohol".
Het belangrijkste inzicht wat we hierin hebben verworven is dat echt samenwerken de kracht is. We hebben elkaar hierin opnieuw moeten vinden. Alleen samen maken we het project tot een succes.
De samenwerking is op een ander niveau gekomen door te werken volgens het IJslandse model. Naast het inzetten op preventie, gaat dit ook hand in hand met zorg en repressie (denk aan handhaving). Hierbij is het zaak dat ook met partners deze integrale samenwerking wordt aangegaan. Een voorbeeld: als een alcoholvrije activiteit wordt georganiseerd maar het is daarnaast mogelijk om aan alcohol te komen via de winkel, de kantine, het café of volwassenen dan resulteert dit in weinig effect.

2) Ontwikkeling van lokale inzet en financiering
>>> Het zit niet zo zeer in de euro's maar in het investeren in de kracht van samenwerking; met oog voor ieders rol en verantwoordelijkheid in de sociale omgeving van het kind.
Voor de duur van de pilot (drie jaar) investeren de gemeenten in het kunnen werken volgens de IJslandse methode. Met bestuurlijk draagvlak en ambtelijke capaciteit. Waar de gemeente de regie kan nemen valt of staat de aanpak met de inzet vanuit de maatschappelijke partners met als belangrijkste de scholen en de GGD.
Aan de inzet door IJsland en de ondersteuning door het Trimbos instituut zijn kosten gebonden die door de vier Kempengemeenten gedeeld worden (vier voor de prijs van één). Deze kosten bedragen €8.000 per jaar voor IJsland waarvoor zij onder andere de vragenlijst, data-analyse, rapportage en ondersteuning bieden (zoals de bezoeken aan Nederland / Kempen).
Voor de ondersteuning vanuit het Trimbos wordt jaarlijks €20.000 betaald door de vier Kempengemeenten. De afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst. Gedacht moet worden aan de ondersteuning van de pilot gemeenten. De vertaling en digitalisering van de vragenlijst. Het relatiebeheer met IJsland, het ministerie van VWS en het NJI. Expertise en kennis wordt gebundeld in publicaties en doorontwikkeling vind o.a. plaats via themabijeenkomsten.
Daarnaast hebben de gemeenten een werkbudget beschikbaar om kosten voor onder meer communicatie (ontwikkeling website) en bijeenkomsten te dekken.
In 2019 is de Rabobank benaderd voor sponsoring en of subsidie. De mogelijkheden werden verkend maar nog niet geconcretiseerd. Het gesprek is opgeschort i.v.m. de corona maatregelen.
Ondertussen dragen de samenwerkingspartners bij vanuit hun eigen organisatie. Omdat de aanpak ook over meerdere gebieden gaat is deze ook te zien als een kapstok. Denk hierbij aan het aanhaken van onder meer het gezondheidsbeleid, sport en cultuur, onderwijs en subsidiebeleid.
Hoewel wordt gesproken over de euro's, zit het investeren hem voornamelijk in de kracht van samenwerking met het oog voor ieders rol en verantwoordelijkheid in de sociale leefomgeving van het kind. Want aan een sterke en gezonde leefomgeving voor onze Kempense jongeren hoeft geen duur prijskaartje te hangen.

3) Voorbereiden dataverzameling en mobiliseren van de lokale gemeenschap
Eind 2018 wordt de eerste 'IJslandse' vragenlijst afgenomen in de vierde klassen van het voortgezet onderwijs. Voordat we zover waren hebben we samen met de scholen en de GGD

heel wat slagen moeten maken; ten aanzien van de vragenlijst, het meenemen van docenten, ouders en jongeren, de vragenlijst gebruiksklaar maken voor Nederland en het plannen van de afname. Ook de IJslanders maakten met ons een doorontwikkeling mee omdat we het eerste gastland zijn die de vragenlijst gedigitaliseerd heeft.

4) Dataverzameling van dataverwerking, inclusief data-gedreven analyse
>>> Met de data in handen heb je een vertrekpunt maar sta je dus nog aan het begin.
De basis onder de IJslandse aanpak is het jaarlijks verzamelen van lokale cijfers, onder het motto 'meten is weten'. Door middel van deze data heb je een vertrekpunt om vanuit daar te ontwikkelen en bij te sturen. Vanuit deze nulmeting sta je dus aan het begin, maar wel in de startblokken voor ontwikkeling. In de vragenlijst wordt ingegaan op onder andere middelengebruik, de relatie met ouders en leeftijdgenoten, de invulling van vrije tijd en het welbevinden van de jongeren. De rapportage werd begin 2019 ontvangen en gaf een actueel beeld van onze jeugd op onze scholen in onze gemeenten. De IJslanders kwamen naar de Kempengemeenten om samen met ons de resultaten de duiden. Belangrijk onderdeel van het proces is het leren werken volgens de IJslandse methode. Dit vraagt van alle stakeholders een open houding en verruimde blik. Dit heeft ook tijd nodig om te groeien.

5) Versterken van deelname en betrokkenheid door de lokale gemeenschap
Vanuit de resultaten die voorgelegd worden ontstaat de neiging om tot actie over te gaan. Uitleg van de IJslandse methode maakt echter altijd onderdeel uit van het gesprek dat je aangaat. Het creëren van draagvlak voor de aanpak om uiteindelijk betrokkenheid te genereren vanuit de lokale gemeenschap is voor de lange adem.

6) Verspreiding van uitkomsten
Over de uitkomsten gaan we in gesprek met lokale partijen, zoals de gemeente, scholen, ouders en GGD. Hierbij ondersteund door IJslandse experts van ICSRA en de adviseurs van het Trimbos-instituut en het Nederlands Jeugdinstituut die ons hierin begeleiden. Samen kijken we naar wat de belangrijkste (oorzaken van) gezondheidsproblemen zijn, waar kansen liggen voor verbetering en hoe de lokale gemeenschap dit samen kan uitvoeren.
Wat de IJslandse experts opvalt in Nederland, is de tolerante houding van ouders als het gaat om het alcoholgebruik van hun kinderen. Uit de uitkomsten van de vragenlijst blijkt dat dit ook in de Kempengemeenten het geval is.

7) Vaststellen van lokale doelen, strategieën en acties op basis van de uitkomsten
Op basis van de rapportage en de gesprekken springen de volgende onderwerpen eruit en merken we ze aan als onze speerpunten;

- ouderbetrokkenheid
- welbevinden
- zinvolle vrijetijdsbesteding

We richten werkgroepen in die aan de slag gaan met het uitwerken de onderwerpen om te komen tot initiatieven. Zo mogelijk wordt aangehaakt bij bestaande initiatieven of ontwikkelingen zoals dat van het Sportakkoord.
Het is van wezenlijk belang dat er draagvlak is voor interventies en deze van onderaf worden geïnitieerd. Dit vergt vooralsnog het in gesprek gaan en bewustwording kweken. Initiatieven die daaruit voortkomen kunnen we ondersteunen en faciliteren.
Ondertussen investeren we in een website (www.kempenbranie.nl) en wordt een campagne (#kempenbranie) ontwikkeld om informatie voor met name ouders en professionals te ontsluiten. We organiseren informatiebijeenkomsten, geven fact-sheets uit en gaan op verzoek langs om te bespreken wat we met Kempenbranie willen bereiken.

De speerpunten
Zinvolle vrijetijdsbesteding

De onderzoeksresultaten laten zien dat 'tot laat buitenshuis zijn' veelvoorkomend is onder de Kempische jeugd. Dit valt samen met de hoge prevalentie voor alcoholgebruik. Deelname aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten is relatief laag. Het is aanbevolen om meer mogelijkheden te creëren voor georganiseerde activiteiten in de vrije tijd van jongeren.
De werkgroep komt hiervoor met voorstellen voor een aantrekkelijk, gevarieerd en veilig aanbod aan vrijetijdsactiviteiten, dat aansluit op de wensen en behoeften van de jongeren in de Kempen. Bestaande uit zowel structurele activiteiten als incidentele activiteiten, waarbij jongeren zelf ook een bijdrage leveren.
Inzet langs verschillende sporen;

- de wensen van de jeugd; hiervoor hebben we reeds de uitslag in handen van een uitgezette enquête onder jongeren over vrije tijdsbesteding
- kansen vanuit het huidige aanbod en spin-off initiatieven; samen met de jeugdcoaches en de scholen worden het initiatief voor het bieden vaneen naschools activiteiten aanbod genomen
- ondersteuning van verenigingen; zo bieden we gratis trainingen aan voor trainers/coaches
- informeren en voorlichten over middelengebruik (op ludieke wijze)
- de link met handhaving; gaat hand in hand met de inzet op preventie

De plannen voor een vernieuwend naschools aanbod op het voortgezet onderwijs zijn vergevorderd en gaan met de ingang van het nieuwe school zijn beslag krijgen.

Welbevinden
Welbevinden staat voor de mate waarin iemand zich lichamelijk, geestelijk en sociaal goed voelt. Welbevinden gaat dus over lekker in je vel zitten, maar ook over lichamelijk gezond zijn en tevreden zijn met je leven. Een goed of slecht welbevinden kan van invloed zijn op het dagelijks leven.
De onderzoeksresultaten laten zien dat er sprake is van verveling op school, 29% van de leerlingen geeft dit aan. De cijfers over het middelengebruik laten zien dat er sprake is van groepsdruk. En tevens laten de resultaten zien dat we in moeten zetten op het verbeteren van de geestelijke gezondheid (in combinatie met de lichamelijke gezondheid) van de jeugd.
De werkgroep heeft hiervoor een studiereis ondernomen naar IJsland. Aandacht voor het welbevinden van kinderen is daar onderwerp van de alledaagse praktijk, waar het op de scholen zelfs onderdeel uit maakt van het curriculum. Opdracht van de werkgroep is te komen tot voorstellen voor bevordering van (aandacht voor) het welbevinden. Hiervoor kan bijvoorbeeld worden aangesloten op het bestaande programma van de GGD onder de noemer 'Gezonde school.
Ouderbetrokkenheid
De onderzoeksresultaten laten zien dat ouderlijke steun en monitoring grotendeels sterk aanwezig zijn en jongeren brengen relatief veel tijd door met hun ouders. Dit geeft een indicatie dat ouders ofwel hoog alcoholgebruik onder jongeren (en daarmee ander middelengebruik) accepteert, of niet in staat is om goede grenzen te stellen of actie te ondernemen tegen dit gebruik.
De werkgroep stelt het versterken van de onderlinge communicatie en samenwerking tussen ouders om middelengebruik tegen te gaan als prioriteit. Reeds gingen we in gesprek met ouders over de onderzoeksresultaten wat onderdeel uit gaat maken van de jaarlijkse cyclus. Samen met de scholen bekijken we de mogelijkheden om ouderbetrokkenheid te vergroten en zoeken we naar manieren om voorlichting op ludieke manieren vorm te geven. Dit naast factsheets en een onlangs ontwikkelde ouderbrochure waarin voorlichting gekoppeld wordt aan de cijfers uit de Kempen. Eerder konden ouders in de Kempen gratis een theatervoorstelling bezoeken over het puberbrein. Voor het komende schooljaar wordt een online aanbod georganiseerd.
Om ouderbetrokkenheid duurzaam te bevorderen onderzoeken we samen met 'Morgenmakers' (https://morgenmakers.nl/) de mogelijkheden om dit samen met ouders te ontwikkelen.

8) Afstemming tussen beleid en praktijk
Maandelijks vindt overleg met de projectgroep plaats. In deze projectgroep zitten deelnemers uit de vier gemeenten, scholen, de GGD en Novadic-Kentron. Hierin vindt de afstemming tussen beleid en praktijk plaats. Initiatieven en doelen die vanuit de lokale gemeenschap komen worden besproken en hierbij worden lokale professionals die niet bij de lokale preventie coalitie horen betrokken.

9) Onderdompelen van kinderen en jongeren in primaire preventie (implementatie)
De kracht is dat initiatieven vanuit de lokale gemeenschap komen. Het projectteam heeft hierbij een stimulerende, inspirerende rol, maar voert hierbij geen acties uit die in het teken staan van het bedenken van nieuwe initiatieven. Het voelt in deze periode van de pilot alsof we niet weg komen uit de startblokken We leggen geen programma op maar hebben veelal een aanjagende rol om initiatieven van de grond te krijgen. Dit vergt vanuit verschillende beleidsterreinen acties, bijvoorbeeld gezondheid en cultuurbeleid (theater, kunst, sport etc.). De rol ligt in het enthousiasmeren en motiveren. Daar moet een stabiel draagvlak voor worden gecreëerd. Wanneer er initiatieven ontstaan, kan het projectteam Kempenbranie mogelijk wel acties uitzetten die ondersteunend werken in het uitvoeren van de initiatieven, zoals het regelen van een locatie, communicatie etc. Vooralsnog hebben we een aanjagende functie te vervullen welke de nodige energie en inzet vraagt.

Wat hebben we nog te doen?
10) Jaarlijks herhalen van stappen 1-9
Jaarlijks worden de stappen 1-9 herhaald: de lokale coalitie wordt jaarlijks opnieuw herzien - lokale inzet wordt onder de loep genomen - de wijze van dataverzameling wordt ter discussie gesteld en eventueel bijgesteld - data wordt jaarlijks verwerkt en patronen worden opgemaakt - deelname en betrokkenheid van lokale gemeenschap wordt het gehele jaar door gestimuleerd - de monitor uitkomsten worden gepubliceerd en gediscussieerd met partners - lokale doelen, strategieën en acties worden vastgesteld op basis van de uitkomsten - afstemming vindt plaats tussen beleid en praktijk - en tot slot vindt implementatie plaats.
Naast het vervullen van de jaarlijkse cyclus, staan er nog een aantal concrete zaken op de planning. In oktober (het uitgestelde) werkbezoek aan IJsland met de staatssecretaris.
In november wordt de tweede meting uitgevoerd waarvoor de voorbereidingen al zijn begonnen. De vragenlijst is onder de loep genomen en hierin zijn aanpassingen gedaan. Dit doen we samen met de GGD, het Trimbos instituut, het Nji en de IJslanders (ISCRA). Hierbij is het dit jaar een bijzondere situatie; de tweede meting gaat ons een unieke inkijk geven in het leven van onze jeugd ten tijde van een pandemie.
Tevens is een onderzoek gestart naar de relatie met de gezondheidsmonitor van de GGD.
Door het NJI in samenwerking met de pilotgemeenten een ouderbrochure ontwikkeld die we aan ouders beschikbaar willen stellen. Bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar in gezamenlijkheid met een informatiebrief over de tweede meting. Dit is iets wat we samen met de scholen gaan vormgeven.

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	619
Extern Zaak ID	Z200001313
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	9.2
Omschrijving	R20.034 Perspectiefnota 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.034b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.34 van burgemeester en wethouders van 28 april 2020;

gelet op de bepalingen in de Gemeentewet en de Financiële verordening 2019 van de gemeente Bladel;

overwegende dat:
- binnen de kaders en spelregels van de financiële kaderstelling, de structurele en incidentele ontwikkelingen, knelpunten, afwijkingen of noodzakelijke aanpassingen in bestaand beleid door vertaald worden naar de perspectiefnota;
- het geactualiseerde meerjarenperspectief inzicht geeft in de financiële positie van de gemeente;

besluit:

1. de perspectiefnota 2020 vast te stellen en de in de perspectiefnota opgenomen financiële uitkomsten voor de dienstjaren 2020 en volgende te accepteren;
2. de navolgende (aanvullende) kredieten beschikbaar te stellen c.q. aan te passen:
    a. voor de aanpassing van het gemeentehuis ad € 34.000,-, € 5.000,- voor de aanschaf van meubilair en voor de aanschaf van meubilair en spreekkamerunits van het gemeentehuis € 30.000,-;
    b. voor de renovatie van het dak van de oudbouw van het gemeentehuis € 137.000,- en € 315.000,- voor de vervanging van de installaties:
    c. voor de herstel- en aanpassing omgeving De vest ad € 45.000.-;
    d. voor de voorbereiding van het project fietspaden Cartierheide ad € 50.000,-;
    e. voor de voorbereiding / planvorming N284 ad € 200.000,-;
    f. voor de voorbereiding Oude Provinciale weg Hapert ad € 65.000,-;
    g. voor de aankoop van de ondergrond van zwembad Bladel ad € 155.000,-;
    h. voor de verduurzaming van de sportpark De Lemelvelden ad € 163.000,- en sportpark De Roetwijer ad € 72.000,-;
    i. voor de vervanging van de installaties van sportpark De Lemelvelden € 126.000,- en € 56.000,- voor sporthal X-sport;
    j. voor de renovatie van graanmolen Hapert € 102.000,-;
    k. voor de voorbereiding van de verbouwing van Rabobank tbv CC Den Herd ad € 600.000,- en
    l. voor de verduurzaming van de MFA D'n Anloop ad € 226.000,- en MFA De Poel € 28.000,- en € 78.000,- voor de vervanging van installaties van MFA De Poel;
    m. het vastgestelde krediet voor de uitvoering van de bereikbaarheidsagenda 2020 met € 114.000,- te verlagen c.q. terug te draaien;
3. in te stemmen met de bij de hoofdtaakvelden weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
4. in te stemmen met de voorgestelde dekkingsmaatregelen en
5. 5. de 5e begrotingswijziging 2020 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.034
Onderwerp : Vaststellen perspectiefnota 2020

Aan de raad

Inleiding
In artikel 6 van de 'Financiële verordening gemeente Bladel 2019' is bepaald dat het college de raad minimaal twee keer per jaar informeert over de realisatie van de begroting door middel van tussentijdse rapportages. De eerste rapportage is de bijgevoegde perspectiefnota 2020. In deze perspectiefnota hebben we naast actualisatie van het bestaande beleid ook het bestaande meerjarenprogramma geactualiseerd en op onderdelen geherprioriteerd. Daarnaast zijn er een aantal nieuwe activiteiten die onzes inziens ook een plek moeten krijgen in de meerjarenraming.

In de perspectiefnota wordt enerzijds inzicht gegeven in de politieke keuzes ten aanzien van het te voeren beleid voor de toekomst en anderzijds informeren wij u over de voortgang van de uitvoering van de lopende begroting en het actualiseren van (het inzicht in) de financiële positie van de gemeente. Deze rapportages gaan in op de afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Het coronavirus (COVID-19: coronavirus disease 2019) en de maatregelen die het kabinet heeft genomen raken heel Nederland. Het zijn bijzondere tijden waarin we met zijn allen in Nederland de schouders eronder moeten zetten voor de gezondheid van eenieder. Daarnaast is het van belang dat Nederland operationeel blijft, zo goed als dat kan. De precieze impact op de Nederlandse economie zal afhangen van de snelheid waarmee het coronavirus onder controle komt in binnen- en buitenland, hetgeen op dit moment niet met zekerheid te voorspellen is. Het kabinet heeft daarvoor inmiddels een noodpakket van vele miljarden euro's aan maatregelen getroffen, waar werkgevers gebruik van kunnen maken.
Van het rijk hebben wij tot een bedrag van € 2.063.000,- voorschotten ontvangen om (zelfstandig) ondernemers te kunnen compenseren. Dit bedrag stellen wij volledig ter beschikking aan KempenPlus voor de uitvoering van de regelingen.

De gevolgen van de uitbraak van het coronavirus zal ook niet aan onze gemeente voorbij gaan. Duidelijk is dat de werkzaamheden en de inkomsten van de gemeente als gevolg van de coronavirus om verschillende redenen in het gedrang kunnen en zullen komen. Het trekt waarschijnlijk een zware wissel op de financiën van de gemeente (met name voor 2020).

In hoeverre de lasten zullen stijgen en de baten zullen afnemen als gevolg van de coronavirus hangt echter af van de mate waarin e.e.a. zich voor doet en gedurende hoe lang dit het geval is. Wij verwachten dat de gevolgen van het coronavirus vooralsnog incidenteel van aard zijn. Het is op voorhand nog niet te zeggen welke effecten een rol gaan spelen op de lange termijn. De financiële consequenties hiervan voor de verschillende beleidsterreinen (in onze organisatie) en daarmee de begroting kunnen we op dit moment nog moeilijk inschatten.

Voorstel
1. de perspectiefnota 2020 vast te stellen en de in de perspectiefnota opgenomen financiële uitkomsten voor de dienstjaren 2020 en volgende te accepteren;
2. de navolgende (aanvullende) kredieten beschikbaar te stellen c.q. aan te passen:
   a. voor de aanpassing van het gemeentehuis ad € 34.000,-, € 5.000,- voor de aanschaf van meubilair en voor de aanschaf van meubilair en spreekkamerunits van het gemeentehuis € 30.000,-;

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
FIN	Peter Ansems	0497-361675

b. voor de renovatie van het dak van de oudbouw van het gemeentehuis € 137.000,- en € 315.000,- voor de vervanging van de installaties:
c. voor de herstel- en aanpassing omgeving De vest ad € 45.000.-;
d. voor de voorbereiding van het project fietspaden Cartierheide ad € 50.000,-;
e. voor de voorbereiding / planvorming N284 ad € 200.000,-;
f. voor de voorbereiding Oude Provinciale weg Hapert ad € 65.000,-;
g. voor de aankoop van de ondergrond van zwembad Bladel ad € 155.000,-;
h. voor de verduurzaming van de sportpark De Lemelvelden ad € 163.000,- en sportpark De Roetwijer ad € 72.000,-;
i. voor de vervanging van de installaties van sportpark De Lemelvelden € 126.000,- en € 56.000,- voor sporthal X-sport;
j. voor de renovatie van graanmolen Hapert € 102.000,-;
k. voor de voorbereiding van de verbouwing van Rabobank tbv CC Den Herd ad € 600.000,- en
l. voor de verduurzaming van de MFA D'n Anloop ad € 226.000,- en MFA De Poel € 28.000,- en € 78.000,- voor de vervanging van installaties van MFA De Poel;
m. het vastgestelde krediet voor de uitvoering van de bereikbaarheidsagenda 2020 met € 114.000,- te verlagen c.q. terug te draaien;

3 in te stemmen met de bij de hoofdtaakvelden weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
4. in te stemmen met de voorgestelde dekkingsmaatregelen en
5. de 5e begrotingswijziging 2020 vast te stellen.

Beoogd effect
De perspectiefnota 2020 vormt de opmaat naar de begroting 2021-2024 zoals die in september aan u wordt aangeboden. In deze perspectiefnota schetsen wij de hoofdlijnen van het gewenste beleid voor het volgende jaar (in dit geval 2021). Gekoppeld daaraan bieden wij u een doorkijk in de ontwikkeling van de financiële positie en gewenste budgetmutaties. Via deze perspectiefnota wordt u daarmee vroegtijdig op de hoogte gebracht van ontwikkelingen en keuzes die wij als college willen maken. De behandeling van de perspectiefnota vormt vervolgens het moment waarop u als raad uw mening kunt geven. Daarmee ontstaat het kader waarbinnen wij vervolgens de begroting 2021-2024 opstellen.

In de Gemeentewet staat aangegeven dat de gemeenteraad erop toe ziet dat de begroting in evenwicht is. Hiervan kan hij afwijken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht (artikel 189 lid 2 Gemeentewet). Solide financieel beleid is het uitgangspunt. Artikel 22 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vult hierop aan dat de meerjarenraming de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar bevatten.

Voor wat betreft de meerjarenraming is een van de vereisten dat de eerste of de laatste (=vierde) jaarschijf structureel sluitend is. Voor de perspectiefnota geldt deze vereiste niet. Deze kaderstelling is richtinggevend voor het college bij de samenstelling van de begroting 2021.

Argumenten
1.1 We actualiseren het meerjarenperspectief en geven inzicht in de financiële positie van onze gemeente, zodat uw raad een actueel inzicht heeft van de financiële positie. Bijgevoegd treft u hiervoor de perspectiefnota 2020 aan.

Binnen de kaders en spelregels van de financiële kaderstelling (zie raadsvoorstel R20.004.02) zijn structurele en incidentele ontwikkelingen, knelpunten, afwijkingen of noodzakelijke aanpassingen in bestaand beleid door vertaald naar de perspectiefnota. Hierdoor geeft de perspectiefnota inzicht in de voortgang van de beleidsdoelstellingen, zoals opgenomen in de begroting en de beleidsontwikkelingen ingegeven door interne en externe factoren. Bovendien beschrijft de perspectiefnota de incidentele en structurele mee- en tegenvallers voor zover bekend ten tijde van het opstellen van de perspectiefnota (inclusief structurele doorwerking mutaties jaarrekening). De perspectiefnota geeft de situatie per ultimo april weer.

In deze perspectiefnota hebben we naast actualisatie van het bestaande beleid ook het bestaande meerjarenprogramma geactualiseerd en op onderdelen geherprioriteerd. Deze

mutaties vloeien enerzijds voort uit besluitvorming door uw raad en anderzijds door nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast zijn er een aantal nieuwe activiteiten die onzes inziens ook een plek moeten krijgen in de meerjarenraming.

Aanvankelijk was het de bedoeling om de consequenties van het nieuwe verdeelstelsel van het gemeentefonds te publiceren in de komende meicirculaire 2020. De invoer van een nieuw verdeelstelsel is echter een jaar uitgesteld, van 2021 naar 2022. Eerste signalen toonden aan dat grofweg tweederde van de gemeenten, lees plattelandsgemeenten, er op achteruit gaan. De steden gaan er op vooruit.

Er worden nu diepere aanvullende analyses gemaakt door de onderzoekers. Het moet vooral tot minder financieel nadeel voor het platteland leiden. Het nieuwe verdeelstelsel zal, ongeacht de uitkomsten van het aanvullend onderzoek, een grote impact krijgen voor de toekomst voor alle (plattelands)gemeenten. De huidige onderzoeken geven een trend weer. Dat effect zal na het aanvullend onderzoek deze zomer (iets) minder nadelig zijn dan de voorlopige berekening, maar nadelig zal het onzes inziens blijven. Uit het nadere onderzoek zullen waarschijnlijk de scherpe kanten afgehaald worden, maar dan nog zullen we aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geconfronteerd gaan worden met (grote) nadelige herverdeeleffecten.

Uiterlijk in de decembercirculaire 2020 worden we geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek. Vooruitlopend hierop hebben wij voor de dekking van de mogelijke nadelige herverdeeleffecten € 25,- per inwoner opgenomen in deze perspectiefnota. Mede naar aanleiding hiervan achten wij het noodzakelijk om de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen voor 2021, bovenop de trendmatige verhoging van 2,50%, extra te verhogen. Deze extra verhoging koppelen we aan de omvang van het nadelig herverdeeleffect van € 25,- per inwoner. Nadeel wat de gemeente overkomt en waar we geen enkele invloed op hebben. Dit was onzes inziens noodzakelijk, omdat anders extra maatregelen genomen zouden moeten worden om het voorzieningenniveau neerwaarts bij te stellen. Wij hebben hierbij ook meegewogen dat de afgelopen jaren reeds aanzienlijke bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd werden zonder daarbij de belastingdruk voor de burger te verhogen.

1.2 Met de vaststelling van de perspectiefnota wordt de raad gevraagd een aantal kredieten te voteren c.q. aan te passen

a. voor de aanpassing van het gemeentehuis ad € 34.000,-, € 5.000,- voor de aanschaf van meubilair en € 30.000,- voor de aanschaf van spreekkamerunits;

Vanaf 1 april 2020 wordt het rechterdeel van het gemeentehuis verbouwd en heringericht tot front-office van de Rabobank. De verhuizing van de Rabobank naar het gemeentehuis is onderdeel van de koopovereenkomst voor verwerving van de Rabobank aan de Markt in Bladel (om zo Den Herd naar de Markt mogelijk te maken). De verbouwkosten zijn volledig voor rekening van de Rabobank en voor het gebruik van dit deel van het gemeentehuis ontvangen wij een marktconforme huur en een fixed fee voor de kosten van gas, water en licht. Voor het ontkoppelen van de elektrotechnische installatie van het rechterdeel van het gemeentehuis moeten wij als eigenaar en verhuurder kosten maken. Ook zal in de loop van het 1e halfjaar 2020 de doucheruimte in de kelder van de oudbouw van het gemeentehuis worden verbouwd en de aanpassingen aan de kamer van de burgemeester en secretaris en enkele overige kantoorruimten worden afgerond.

Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad het krediet beschikbaar gesteld voor aankoop van het Rabobankgebouw. Aan de aankoop van het Rabobankgebouw is verplaatsing van de Rabobankfrontoffice naar het gemeentehuis gekoppeld. Daarvoor moeten kantoorfuncties uit de voor de Rabobank beoogde rechtervleugel in het gemeentehuis tijdelijk elders in het gemeentehuis worden ondergebracht. Dit levert een capaciteitsprobleem op omdat het gemeentehuis met de komst van de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening nagenoeg volledig bezet is. Met de aanschaf meubilair en 3 verplaatsbare en herbruikbare spreekkamerunits kan die tijdelijke capaciteitsvraag worden ondervangen.

b. voor de renovatie van het dak van de oudbouw van het gemeentehuis € 137.000,- en € 315.000,- voor de vervanging van de installaties:

Het dak van de oudbouw moet gerenoveerd worden, mede in relatie tot het plaatsen van zonnepanelen, het aanpassen van de verwarmings- en luchtbehandelingsinstallaties en diverse isolatiewerkzaamheden. Wij stellen voor om voor de renovatie van het dak € 137.000,- en voor de vervanging van de installaties € 315.000,- beschikbaar te stellen.

c. voor de herstel- en aanpassing omgeving De vest ad € 45.000.-;

Na de realisatie van de vervangende nieuwbouw van basisschool De Vest zal het niet meer voor het onderwijsgebruik benodigde terrein terug in eigendom aan de gemeente worden overgedragen en tot minimaal niveau dienen te worden hersteld. Voor de herstel- en aanpassingswerkzaamheden in het openbaar domein rondom basisschool De Vest wordt een totaalbedrag van (afgerond) € 45.000,- nodig geacht.

d. voor de voorbereiding van het project fietspaden Cartierheide ad € 50.000,-;

In 2019 is de haalbaarheid onderzocht voor oplossingen voor het verbreden van dit fietspad en hebben er verschillende gesprekken plaatsgevonden met Staatsbosbeheer en de gemeenten Eersel en Bergeijk. De Cartierheide is een uniek stukje natuur waar ook de zeer zeldzame gladde slang leeft. Als er maatregelen genomen worden aan de fietspaden op de Cartierheide moet hierbij aan strikte voorwaarden gehouden worden om deze gladde slag verder te beschermen. Ook geeft Staatbosbeheer aan dat ze de Cartierheide meer in zones willen inrichten. Daarbij zal er een gebied voor de natuur worden ingericht en een gebied wat versterkt wordt voor de recreant. Ook wordt in het gebied een uitkijktoren geplaatst. Om al deze aspecten goed in kaart te brengen en daarvan een ontwerp te maken, wordt voor het jaar 2020 een voorbereidingskrediet van € 50.000,- nodig geacht. De resterende investeringsraming van € 250.000,- zal vooralsnog worden doorgeschoven naar 2021.

e. voor de voorbereiding / planvorming N284 ad € 200.000,-;

Samen met de Provincie Noord-Brabant en de gemeente Reusel-De Mierden wordt momenteel een plan voorbereid om de N284 toekomstproof te maken in kader van doorstroming en verkeersveiligheid. De daadwerkelijke aanleg c.q. uitvoering van de herinrichting is gepland in de jaren 2024 t/m 2026. De jaren 2020 t/m 2024 zullen worden benut voor de voorbereiding, planvorming, onderzoeken, bestemmingsplannen etc. Hiervoor wordt per jaar een voorbereidingskrediet van € 200.000,- nodig geacht.

f. voor de voorbereiding Oude Provinciale weg Hapert ad € 65.000,-;

De aanleiding van de aanpassing/herinrichting is te vinden in de verkeersvisie Hapert waarin de raad opdracht geeft de doorgaande routes in Hapert, veilig en uniform in te richten. De Wijer en de Nieuwstraat / Ganzestraat zijn inmiddels gerealiseerd. De Oude Provincialeweg staat nog op de planning. De planning wordt afgestemd op de planning van de MFA Hapert en de planning van de N284. Omdat we met de aanpak willen wachten tot de nieuwe MFA in Hapert gereed is, zal met de daadwerkelijke realisatie eerst in 2022 en 2023 worden gestart. In 2020 en 2021 gaan we het plan voorbereiden / ontwerpen en aanbesteden. Hiervoor worden voorbereidingskredieten nodig geacht van € 65.000,- in 2020.

g. voor de aankoop van de ondergrond van zwembad Bladel ad € 155.000,-;

Aan de rand van de projectscope Egyptische Poort ligt het zwembad. Uit de visies van de Egyptische Poort is naar voren gekomen dat buiten zwemwater gewenst is. De huidige eigenaar heeft aangegeven hun ondergrond en opstal te willen verkopen. Aangezien de gemeente geen zwembad wil exploiteren hebben we aangegeven dat we alleen de ondergrond onder het zwembad willen aankopen. De gemeente heeft de ondergrond inmiddels aangekocht voor een bedrag van € 155.000,- inclusief bijkomende kosten, zodat we geheel eigenaar zijn van het gebied wat de ontwikkeling van de Egyptische Poort weer ten goede komt. Met het uitgangspunt van een jaarlijkse canon van 5% van de aankoopprijs en een minimale erfpacht van 25 jaar is de nieuwe eigenaar reeds akkoord gegaan. Hieruit kan geconcludeerd worden dan de aankoop per saldo neutraal/positief is.

h. voor de verduurzaming van de sportpark De Lemelvelden ad € 163.000,- en sportpark De Roetwijer ad € 72.000,-;

De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 4 februari 2016 besloten om de gemeentelijke gebouwen energieneutraal te (gaan) maken. Dit proces zal gefaseerd worden opgepakt waarbij in de fasering eerst de keuze zal vallen op gebouwen waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de energie factuur. De verduurzaming hebben wij geherprioriteerd en opgenomen voor 2020 voor De Roetwijer en De Lemelvelden.

i. voor de vervanging van de installaties van sportpark De Lemelvelden € 126.000,- en € 56.000,- voor sporthal X-sport;

Voor sportpark De Lemelvelden moeten zonnepanelen geplaatst worden, de verwarmings- en overige klimaatinstallaties vervangen worden, alsmede wordt het park voorzien dakisolatie. De klimaat- en luchtbehandelingsinstallaties van sporthal X-sport moeten vervangingen worden omdat deze niet naar behoren werken.

j. voor de renovatie van de graanmolen in Hapert € 102.000,-;

Betreft de voorgenomen renovaties van de graanmolen in Hapert en de LUWA-toren in Bladel. Wij stellen voor om het krediet ad € 102.000,- voor de renovatie van de graanmolen beschikbaar te stellen.

k. voor de voorbereiding van de verbouwing van Rabobank tbv CC Den Herd € 600.000,-;

Wij stellen voor om in 2020 een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 600.000,- voor CC Den Herd in de Rabobank en het restant door te schuiven naar 2021 en volgende jaren als gedeeltelijke dekking van de geschatte (ver)bouwsom. In 2020 zal het voorbereidingskrediet onder andere worden aangewend voor de architect kosten.

l. voor de verduurzaming van de MFA D'n Anloop € 226.000,- en MFA De Poel € 28.000,- en voor de vervanging van de installaties MFA De Poel € 78.000,-;

De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 4 februari 2016 besloten om de gemeentelijke gebouwen energieneutraal te (gaan) maken. Dit proces zal gefaseerd worden opgepakt waarbij in de fasering eerst de keuze zal vallen op gebouwen waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de energie factuur. De verduurzaming hebben wij geherprioriteerd en opgenomen voor 2020 voor D'n Anloop en De Poel (inclusief vervanging installaties).

m. het vastgestelde krediet voor de uitvoering van de bereikbaarheidsagenda 2020 met € 114.000,- te verlagen c.q. terug te draaien;

De gemeente Bladel heeft met de 21 regiogemeenten de Samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant 2017-2030 (SOK) ondertekend. Samen gaan we uitvoering geven aan de 130 projecten binnen de Bereikbaarheidsagenda. In totaal betrof de cofinanciering voor Bladel een bedrag van € 114.000,- per jaar. In plaats van het declareren van de kosten per project aan de regiogemeenten is uit praktische overwegingen er voor gekozen dat een vast bedrag per jaar gedurende een periode van 10 jaar in rekening gebracht wordt bij de deelnemende gemeenten. Hiermee kunnen de voorgenomen investeringen vervallen.

1.3 Met de vaststelling van de perspectiefnota wordt de raad gevraagd in te stemmen met de weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Het vormen van en beschikken over reserves is de bevoegdheid van de raad. Mutaties in reserves die niet zijn geraamd of waarover de raad in het betreffende begrotingsjaar niet alsnog een besluit heeft genomen zijn onrechtmatig.

1.4 Door negatieve herverdeeleffecten van het gemeentefonds in combinatie met structurele autonome tegenvallers sluit de meerjarenraming met aanzienlijke structureel tekorten. Om de meerjarenraming weer structureel in evenwicht te brengen zijn aanvullende dekkingsmaatregelen noodzakelijk.

Met het gepresenteerde perspectief kan geen structureel sluitende begroting 2021 aangeboden worden. Ook de meerjarenraming 2022-2024 sluit met een structureel tekort oplopend naar € 1.368.000,- in 2024. Dit perspectief kan overigens op basis van de mei- en decembercirculaire wellicht nog bijstelling behoeven.

Hoewel de definitieve omvang van het meerjarige tekort nog niet bekend is houden wij op voorhand wel rekening met een aanzienlijke ombuigingstaakstelling. De omvang hiervan is overigens sterk afhankelijk van de definitieve herverdeeleffecten van de herijking van het gemeentefonds in combinatie met de te maken keuzes ten aanzien van de in de perspectiefnota opgenomen wensen voor nieuw beleid (inclusief meerjarenprogramma).

In de voorliggende perspectiefnota hebben we een aantal richting gevende dekkingsmaatregelen opgenomen. Bij deze maatregelen dient onzes inziens ook de legitimatie van het extra verhogen van de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen betrokken te worden. Het is onzes inziens niet meer realistisch, gelet op de al doorgevoerde bezuinigingen van de afgelopen jaren, om de uitvoering van het nieuwe beleid van deze omvang op te kunnen vangen binnen de bestaande exploitatie. Wij willen daarom de tarieven van onroerende zaakbelastingen extra verhogen om met name de nadelige herverdeeleffecten van het gemeentefonds hiermee op te vangen. Nadeel wat de gemeente overkomt en waar we geen enkele invloed op hebben. Dit is onzes inziens noodzakelijk, omdat anders extra maatregelen genomen zouden moeten worden om het voorzieningenniveau neerwaarts bij te stellen. Wij hebben hierbij ook meegewogen dat de afgelopen jaren reeds aanzienlijke bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd werden zonder daarbij de belastingdruk voor de burger te verhogen.

Daarnaast willen we besparingsmogelijkheden zoeken binnen de hoofdtaakvelden “sport, cultuur en recreatie”, “sociaal domein”, “volkshuisvesting en milieu” en “overhead en bedrijfsvoering”.

De door ons uitgewerkte maatregelen nemen we op in de ontwerp-begroting 2021. Bij de begrotingsbehandeling besluit uw raad vervolgens definitief over de door ons voorgestelde dekkingsmaatregelen. In de Gemeentewet staat aangegeven dat de gemeenteraad erop toe ziet dat de begroting in evenwicht is.

1.5 Door vaststelling van de 5e begrotingswijziging 2020 worden budgetten geautoriseerd door de raad.

De financiële uitkomsten voor dienstjaar 2020 worden middels vaststelling van de 5e begrotingswijziging 2020 geautoriseerd. De (structurele) financiële uitkomsten ná planjaar 2020 werken door naar de nieuwe planperiode 2021-2024 c.q. de ontwerp-begroting 2021.

Kanttekeningen

1. *Door middel van de perspectiefnota wordt de raad in een vroegtijdig stadium betrokken bij de totstandkoming van de begroting 2021 en kan hij hieraan richting geven.*

De perspectiefnota kan gewijzigd vastgesteld worden. Bij het doen van eventuele wijzigingsvoorstellen geldt evenwel de restrictie dat uw raad erop toe moet zien dat de begroting 2021 in evenwicht is (en blijft). Hiervan kan afgeweken worden indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht (artikel 189 lid 2 Gemeentewet). Solide financieel beleid is het uitgangspunt.

2. De meicirculaire 2020 is nog niet verwerkt in de perspectiefnota

Voor een deel hebben wij geanticipeerd op extra inkomsten uit het gemeentefonds. We hebben onze maatstaven geactualiseerd, alsmede is rekening gehouden met compensatie voor lonen

en prijzen. De komende meicirculaire voorspelt over 2020-2024 wijzigingen. In de meicirculaire zullen ongetwijfeld ook de economische gevolgen van de coronacrisis belicht gaan worden. Gaan we in een economische recessie belanden? Naarmate de maatregelen langer nodig zijn, wordt de recessie dieper. In dat geval moeten we wellicht rekening houden met een tijdelijke fixatie van het accres. We zullen u over de effecten hiervan, ten opzichte waar we reeds rekening mee gehouden hebben, t.z.t. afzonderlijk informeren.

3. *Uiterlijk in de decembercirculaire 2020 worden we geïnformeerd over de financiële gevolgen van de herijking van het gemeentefonds*

In afwachting van de resultaten van een diepere aanvullende analyse van de eerste resultaten van de herijking van het gemeentefonds zullen we pas uiterlijk in de decembercirculaire 2020 geïnformeerd worden met welke nadelige herverdeeleffecten we geconfronteerd zullen worden.

Deze herverdeeleffecten zullen overigens met ingang van 2022 en volgende jaren doorwerken naar onze meerjarenraming. Voor een deel hebben wij al geanticipeerd op de lagere inkomsten uit het gemeentefonds. Zodra wij kennis genomen hebben van de decembercirculaire en doorgerekend voor onze gemeente zullen wij uw raad t.z.t. afzonderlijk informeren.

Financiën
Binnen de kaders en spelregels van de financiële kaderstelling (zie raadsvoorstel R20.004.02) zijn structurele en incidentele ontwikkelingen, knelpunten, afwijkingen of noodzakelijke aanpassingen in bestaand beleid door vertaald naar de perspectiefnota. Hierdoor geeft de perspectiefnota inzicht in de voortgang van de beleidsdoelstellingen, zoals opgenomen in de begroting en de beleidsontwikkelingen ingegeven door interne en externe factoren. Bovendien beschrijft de perspectiefnota de incidentele en structurele mee- en tegenvallers voor zover bekend ten tijde van het opstellen van de perspectiefnota (inclusief structurele doorwerking mutaties jaarrekening). De perspectiefnota geeft de situatie per ultimo april weer.

In het onderstaand overzicht treft u de geactualiseerde meerjarenraming aan waarin alle in de perspectiefnota weergegeven mutaties zijn verwerkt.

Geactualiseerd meerjarenperspectief (bedragen x 1.000,-)		2020		2021		2022		2023		2024
structureel:										
begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020	v	495	v	383	v	63	v	227	v	227
mutaties perspectiefnota	n	-316	n	-762	n	-1.349	n	-1.272	n	-1.303
mutaties meerjarenprogramma	v	20	v	90	v	104	v	42	n	-89
structureel meerjarenperspectief voor dekkingsmaatregelen	**v**	**199**	**n**	**-289**	**n**	**-1.182**	**n**	**-1.003**	**n**	**-1.165**
te nemen dekkingsmaatregelen			v	921	v	921	v	921	v	921
structureel meerjarenperspectief na dekkingsmaatregelen a	**v**	**199**	**v**	**631**	**n**	**-261**	**n**	**-82**	**n**	**-244**
incidenteel:										
begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020	n	-786	n	-175	v	39	v	111	v	111
mutaties perspectiefnota	n	-265	n	-107	n	-133	v	106	v	89
mutaties meerjarenprogramma	n	-1	n	-81	n	-19	v	57	v	41
incidenteel meerjarenperspectief voor dekkingsmaatregelen	**n**	**-1.052**	**n**	**-363**	**n**	**-113**	**v**	**274**	**v**	**241**
te nemen dekkingsmaatregelen										
incidenteel meerjarenperspectief na dekkingsmaatregelen b	**n**	**-1.052**	**n**	**-363**	**n**	**-113**	**v**	**274**	**v**	**241**
totaal begrotingsresultaat a+b	**n**	**-853**	**v**	**268**	**n**	**-374**	**v**	**192**	**n**	**-3**
reeds geraamde mutaties algemene reserve	v	291	n	-208	n	-102	n	-338	n	-338
aanvullende mutaties tlv / tgv algemene reserve	**n**	**-562**	**v**	**60**	**n**	**-476**	**n**	**-146**	**n**	**-341**

(- = nadeel en + = voordeel)

Hoewel wij in de perspectiefnota voor een deel geanticipeerd hebben op extra inkomsten van het rijk uit het gemeentefonds, zal in de komende meicirculaire 2020 definitieve(re) informatie verstrekt worden over de uitkering uit het gemeentefonds.

Het CPB heeft vier scenario's doen verschijnen over de mate waarin we in een economische recessie belanden als gevolg van de coronacrisis. Naarmate de maatregelen langer nodig zijn,

wordt de recessie dieper. We moeten ons realiseren dat het CPB iets zegt over de markt-economie. Dat is wat anders dan de rijksuitgaven die effect hebben op het gemeentefonds. Die rijksuitgaven zullen zich aan het begin van een crisis anticyclisch bewegen. Een deel daarvan zal buiten de kaders worden geplaatst. En mocht de crisis wat langer duren dan moeten we wellicht rekening houden met een tijdelijke fixatie van het accres, net als in de jaren 2009-2011. Voor de langere termijn moeten we wellicht wel rekening houden met dalende accressen. Hoeveel dat is, hangt van zoveel factoren af dat we hierover geen uitspraak over durf te doen.

Nadat wij de financiële consequenties van de meicirculaire financieel vertaald hebben voor onze gemeente zullen wij uw college en de raad hiervan mededeling doen, zodat de financiële consequenties van de meicirculaire betrokken kunnen worden bij de besluitvorming over deze perspectiefnota.

De perspectiefnota 2020 sluit op dit moment met een in meerjarig perspectief bezien structureel tekort van € 244.000,-. De planjaren 2020 en 2021 sluiten daarentegen met structurele overschotten. Het positieve begrotingsresultaat 2021 biedt ons inziens ook voldoende ruimte om de mogelijke financiële gevolgen van de coronacrisis in 2021 op te kunnen vangen.

In de komende decembercirculaire worden we geïnformeerd over de definitieve herverdeeleffecten van de herijking van het gemeentefonds voor onze gemeente. Op dat moment weten we dus meer wat de meerjarige tekorten zullen zijn. T.z.t. willen we dan samen met uw raad middels een pakket van ombuigingsmaatregelen onze begroting in meerjarig perspectief bezien weer structureel in evenwicht brengen. Daarbij is niet alleen het financiële van belang, maar eveneens een duurzaam beleidsperspectief voor de toekomst van Bladel. Wij achten het onze plicht om zorg te dragen dat de nieuwe raad in 2022 met een financieel gezonde positie zal kunnen starten voor de nieuwe raadsperiode.

Financieel toezicht gemeente
Gedeputeerde Staten houden toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van gemeenten. Heeft de gemeente een begroting die structureel niet in evenwicht is? Dan kunnen zij onder zogenaamd preventief financieel toezicht worden geplaatst.

Repressief toezicht is echter regel. Dit houdt in dat we de begroting direct kunnen uitvoeren, zonder dat hier vooraf goedkeuring van de provincie vereist is. We komen in aanmerking voor repressief toezicht wanneer de begroting, inclusief nieuw beleid, naar het oordeel van de provincie structureel en reëel in evenwicht is. Mocht dit niet het geval zijn, dan dient de meerjarenraming voldoende aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf wordt bereikt. Daarnaast dienen de jaarrekening en de begroting tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november, aan de provincie te zijn toegezonden.

Er kan volgens de provincie ook geen sprake zijn van opschuivend perspectief. Bij de beoordeling van het structureel en reëel evenwicht, beoordeelt de provincie of er sprake is van een opschuivend perspectief. Daarmee wordt bedoeld, dat het niet toegestaan is om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Is er in onze (meerjaren)begroting alleen structureel en reëel evenwicht in de laatste jaarschijf (2024)? Dan beoordeelt de provincie of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2020 alleen de laatste jaarschijf (2023) structureel en reëel in evenwicht was. In dat geval moeten bij de begroting 2020 minimaal de laatste twee jaarschijven (2023 en 2024) structureel en reëel in evenwicht zijn.

In de Gemeentewet staat aangegeven dat de raad erop toe ziet dat de (meerjaren)begroting in evenwicht is. Op basis van het voorliggende meerjarenperspectief zal repressief toezicht ongetwijfeld leidend zijn.

Communicatie
De communicatie over de perspectiefnota 2020 geschiedt t.z.t. conform de reguliere kanalen.

Uitvoering

Na vaststelling door uw raad wordt deze perspectiefnota 2020 samen met de bijbehorende begrotingswijziging op grond van de Gemeentewet binnen twee weken opgestuurd naar Gedeputeerde Staten.

Nadat uw raad de perspectiefnota vastgesteld heeft zullen de financiële consequenties in de meerjarenraming worden verwerkt. Binnen de opgenomen kaders, zal ons college de ontwerp-begroting 2021-2024, inclusief de dekkingsmaatregelen, opstellen.

Bladel, 28 april 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerp-besluit (20it.01528)
02. 02. Perspectiefnota 2020 (R20.034.02)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01528

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01528

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.34 van burgemeester en wethouders van 28 april 2020;

gelet op de bepalingen in de Gemeentewet en de Financiële verordening 2019 van de gemeente Bladel;

overwegende dat
- binnen de kaders en spelregels van de financiële kaderstelling, de structurele en incidentele ontwikkelingen, knelpunten, afwijkingen of noodzakelijke aanpassingen in bestaand beleid door vertaald worden naar de perspectiefnota;

- het geactualiseerde meerjarenperspectief inzicht geeft in de financiële positie van de gemeente;

besluit:

1. de perspectiefnota 2020 vast te stellen en de in de perspectiefnota opgenomen financiële uitkomsten voor de dienstjaren 2020 en volgende te accepteren;
2. de navolgende (aanvullende) kredieten beschikbaar te stellen c.q. aan te passen:
   a. voor de aanpassing van het gemeentehuis ad € 34.000,-, € 5.000,- voor de aanschaf van meubilair en voor de aanschaf van meubilair en spreekkamerunits van het gemeentehuis € 30.000,-;
   b. voor de renovatie van het dak van de oudbouw van het gemeentehuis € 137.000,- en € 315.000,- voor de vervanging van de installaties:
   c. voor de herstel- en aanpassing omgeving De vest ad € 45.000.-;
   d. voor de voorbereiding van het project fietspaden Cartierheide ad € 50.000,-;
   e. voor de voorbereiding / planvorming N284 ad € 200.000,-;
   f. voor de voorbereiding Oude Provinciale weg Hapert ad € 65.000,-;
   g. voor de aankoop van de ondergrond van zwembad Bladel ad € 155.000,-;
   h. voor de verduurzaming van de sportpark De Lemelvelden ad € 163.000,- en sportpark De Roetwijer ad € 72.000,-;
   i. voor de vervanging van de installaties van sportpark De Lemelvelden € 126.000,- en € 56.000,- voor sporthal X-sport;
   j. voor de renovatie van graanmolen Hapert € 102.000,-;
   k. voor de voorbereiding van de verbouwing van Rabobank tbv CC Den Herd ad € 600.000,- en
   l. voor de verduurzaming van de MFA D'n Anloop ad € 226.000,- en MFA De Poel € 28.000,- en € 78.000,- voor de vervanging van installaties van MFA De Poel;
   m. het vastgestelde krediet voor de uitvoering van de bereikbaarheidsagenda 2020 met € 114.000,- te verlagen c.q. terug te draaien;
3 in te stemmen met de bij de hoofdtaakvelden weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
4. in te stemmen met de voorgestelde dekkingsmaatregelen en
5. de 5e begrotingswijziging 2020 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 9 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Bladel, 28 april 2020

	Gemeente Bladel
Bezoekadres:	Markt 21
	5531 BC Bladel
Postadres:	Postbus 11
	5530 AA Bladel
Telefoon:	0497-361636
Fax:	0497-361600
e-mail:	**info@bladel.nl**
Internet:	**https://www.Bladel.nl**

R20.034.02

Inhoudsopgave **blz.**

1. Leeswijzer en inleiding 5
2. Uitkomsten perspectiefnota 2020 11
3. Hoofdtaakvelden 17
3.0. Bestuur en ondersteuning 18
3.0.1. Overhead en ondersteuning organisatie 22
3.0.2. Algemene dekkingsmiddelen 26
3.1. Veiligheid 31
3.2. Verkeer, vervoer en waterstaat 33
3.3. Economie 38
3.4. Onderwijs 42
3.5. Sport, cultuur en recreatie 45
3.6. Sociaal domein 51
3.7. Volksgezondheid en milieu 58
3.8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) 61
4. Paragrafen 67
I. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 67
II. Grondbeleid 71
III. Kapitaalgoederen 72
5. Financiële begroting 73
6. Bijlagen 75
I. Overzicht geraamde baten en lasten per (hoofd-)taakveld 76
II. Geactualiseerd meerjarenprogramma 2020-2024 77
III. Overzicht prognose omvang algemene reserve 2020-2024 81
IV. Lijst met afkortingen 82

1. Leeswijzer en inleiding

Hierbij bieden wij u de perspectiefnota 2020 aan. Wij bieden u een zo compact mogelijk overzicht waarbinnen u de kaders aan kunt geven waarbinnen wij de begroting 2021 moeten maken. In de termen van de beleidsklok zou u het een Keuzenotitie kunnen noemen.

We lichten op voorhand een tweetal actuele zaken nader toe die invloed zullen hebben op onze financiële positie. Het betreffen de gevolgen van het coronavirus en de herijking van het gemeentefonds. De financiële consequenties zijn voor beide zaken in meer of mindere mate ongewis. Wij verwachten dat de gevolgen van het coronavirus vooralsnog incidenteel van aard zijn. Het trekt een zware wissel op de financiën van gemeenten (met name voor 2020), die met een lawine aan regelingen en tegemoetkomingen, deels verplicht door het rijk en deels op eigen initiatief, burgers en bedrijven tegemoetkomen. De gevolgen van de herijking van het gemeentefonds zijn daarentegen structureel van aard en zullen een zware wissel gaan leggen op ons meerjarenperspectief. Voor een gedeelte hebben wij hierop al voorgesorteerd in deze perspectiefnota.

Coronavirus

Het zijn bijzondere tijden waarin we met zijn allen in Nederland de schouders eronder moeten zetten voor de gezondheid van eenieder. Daarnaast is het van belang dat Nederland operationeel blijft, zo goed als dat kan. De precieze impact op de Nederlandse economie zal afhangen van de snelheid waarmee het coronavirus onder controle komt in binnen- en buitenland, hetgeen op dit moment niet met zekerheid te voorspellen is. Het kabinet heeft daarvoor inmiddels een noodpakket van vele miljarden euro's aan maatregelen getroffen, waar werkgevers gebruik van kunnen maken. De gevolgen van de uitbraak van het coronavirus zal ook niet aan onze gemeente voorbij gaan.

Het Ministerie van Volksgezondheid, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de Veiligheidsregio en de GGD houden de situatie rondom het coronavirus nauwlettend in de gaten. Ze werken samen om de gezondheid in onze regio (en overige regio's) te beschermen en de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Het is prettig te constateren dat door de genomen beschermingsmaatregelen de besmettingsfactor van het virus verder daalt. De maatregelen lijken effect te hebben, maar het einde is voorlopig niet in zicht, schatte Minister President Mark Rutte onlangs in. "*We zijn voorbij de start maar pas aan het einde van het begin*", aldus de premier.
De gemeente Bladel staat in nauw contact met de Veiligheidsregio en de GGD en volgt de richtlijnen en informatie van het RIVM, de Veiligheidsregio en de GGD. Dit betekent dat waar mogelijk onze medewerkers vanuit huis werken. Tegen mensen met klachten van verkoudheid, hoesten of koorts is geadviseerd om thuis te blijven. Maar de deuren van het gemeentehuis blijven desondanks open. Deze maatregel heeft vooralsnog geen gevolgen voor onze dienstverlening. De gemeente blijft via alle kanalen bereikbaar.

Voor heel Nederland gelden er maatregelen om de risico's op verdere verspreiding van het virus te beperken. Wij volgen de landelijke richtlijn en handelen wij naar de maatregelen die daarnaast speciaal voor de provincie Noord-Brabant gelden. De maatregelen heeft het kabinet onlangs verlengd tot en met 19 mei 2020. Het kabinet kiest voor een heel langzame heropening van het land.

In de week vóór 19 mei beoordeelt het kabinet wat er voor de periode daarna nodig is. Scholen in het basisonderwijs, inclusief het speciaal (basis)onderwijs, de dag- en gastouderopvang kunnen op 11 mei hun deuren openen. Kinderen kunnen naar de buitenschoolse opvang (BSO) op de dagen dat zij naar school gaan. De horeca en grote evenementen worden afgelast tot september.

De verlenging is noodzakelijk om de verspreiding van het coronavirus te kunnen controleren, kwetsbare groepen te beschermen en ervoor te zorgen dat zorgverleners en ziekenhuizen de grote druk aankunnen. Er moet voldoende bewijs zijn in vermindering van het aantal ziekenhuisopnames en de capaciteit op de intensive care afdelingen alvorens met zekerheid te kunnen zeggen dat de epidemie onder controle is en dus de maatregelen heroverwogen kunnen worden.

Nederland is er nog lang niet. Met de corona-aanpak gaat het heel langzaam de goede kant op. We hebben veelal een manier gevonden om ons dagelijks leven praktisch in te vullen, ook al is dat lang niet altijd makkelijk. Medewerkers in de zorg doen hun uiterste best om iedereen de zorg te geven die zij nodig hebben. Er worden nog steeds mensen in het ziekenhuis opgenomen vanwege corona, maar de aantallen gaan gestaag omlaag.

Hoewel de situatie nog heel fragiel is, komt er nu voorzichtig ruimte. Ruimte die ook nodig is. Bijvoorbeeld bij ouders die hun werk moeten combineren met de schoolbegeleiding van hun kinderen. Ruimte ook voor

kinderen en jongeren die hun school, sport en spel missen. Dat is de verdienste van ons allemaal: omdat we ons aan de maatregelen houden, kunnen we kleine stapjes zetten.

Het komt er dus op aan dat alle Nederlanders samen de maatregelen volhouden, want het risico op besmetting is nog groot. Het blijven naleven van de maatregelen is daarom cruciaal. Alleen samen krijgen we corona onder controle.

De financiële gevolgen hiervan voor onze gemeente zullen op verschillende beleidsterreinen doorwerken naar onze begroting. Ook zal het ongetwijfeld invloed hebben op sommige van de Bladelse ondernemers, ZZP'ers of maatschappelijke organisaties.

Om ervoor te zorgen dat ondernemers (en verenigingen) liquiditeitsproblemen het hoofd kunnen bieden, bieden we de mogelijkheid om bijzonder uitstel van betaling voor de gemeentelijke belastingen. De bedrijven (en verenigingen) die worden geraakt door de gevolgen van het coronavirus en daardoor in liquiditeitsproblemen komen, kunnen tijdelijk rekenen op bijzonder uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen. Het gaat om een tijdelijke maatregel voor Bladelse ondernemers, ZZP'ers en verenigingen die kortstondig in financiële problemen komen vanwege het coronavirus.

Het is op voorhand nog niet te zeggen welke effecten een rol gaan spelen op de lange termijn. De financiële consequenties hiervan voor de verschillende beleidsterreinen (in onze organisatie) en daarmee de begroting kunnen we op dit moment nog moeilijk inschatten. We lichten, zonder uitputtend te zijn, een aantal beleidsvelden in het kort toe:

- sociaal domein
Voor het sociale domein denken we bijvoorbeeld aan een extra gemeentelijke bijdrage aan de GGD en de exploitatiesubsidies voor onze steunpunten, gemeenschapshuizen en sporthallen waar steeds meer activiteiten worden afgezegd en dus inkomsten worden misgelopen terwijl de kosten van bijvoorbeeld personeel (salaris en/of aanvulling op WW) en andere verplichtingen wel doorlopen.

Op de langere termijn zou het ook behoorlijke economische consequenties kunnen hebben met als afgeleide daar weer van extra kosten in het sociale domein in de vorm van uitkeringen, reïntegratiekosten en de kosten van psycho-sociale hulp. Waarbij moet worden opgemerkt dat de rijksoverheid deze kosten waarschijnlijk voor een groot deel zal compenseren.

Tegelijkertijd kan een ‘stand still’ in het sociale domein bij verenigingen en organisaties ook weer tot lagere kosten leiden omdat tal van (gesubsidieerde) activiteiten niet doorgaan. Dat zou ook kunnen gelden voor de inkoop van geïndiceerde activiteiten in het sociale domein, zoals bijvoorbeeld dagbesteding voor ouderen, omdat ook die voorzieningen inmiddels hun deuren sluiten. Overigens geldt voor dat laatste voorbeeld dat, dat pas op de langere termijn een effect kan hebben omdat we daar inkopen op outcome en niet op output (zoveel uren dagbesteding) waarmee de outcome bijvoorbeeld ook in de thuissituatie zou kunnen worden behaald.

- recreatie en toerisme
Aantal overnachtingen / boekingen in hotels / campings e.d. lopen terug omdat de recreant voorzichtig is. Boekingen worden geannuleerd. De geraamde opbrengst toeristenbelasting 2020 zal daarmee ongetwijfeld lager gaan worden. Hoeveel lager dat zal gaan worden is op dit moment nog niet bekend. Mogelijk kunnen we in de najaarsnota 2020 hierover meer duidelijkheid geven. In de horeca en de toerismesector zijn de effecten intussen duidelijk voelbaar.

Nieuw verdeelmodel gemeentefonds

Aanvankelijk was het de bedoeling om de consequenties van het nieuwe verdeelstelsel van het gemeentefonds te publiceren in de komende meicirculaire 2020. De invoer van een nieuw verdeelstelsel is echter een jaar uitgesteld, van 2021 naar 2022. Eerste signalen toonden aan dat grofweg tweederde van de gemeenten, lees plattelandsgemeenten, er op achteruit gaan. De steden gaan er op vooruit. Het geld gaat van klein naar groot, van oost naar west en van het platteland naar de steden.

Er worden nu diepere aanvullende analyses gemaakt door de onderzoekers. Het moet vooral tot minder financieel nadeel voor het platteland leiden. Het nieuwe verdeelstelsel zal, ongeacht de uitkomsten van het aanvullend onderzoek, een grote impact krijgen voor de toekomst voor alle (plattelands)gemeenten. De huidige onderzoeken geven een trend weer. Dat effect zal na het aanvullend onderzoek deze zomer iets minder nadelig zijn dan de voorlopige berekening, maar nadelig zal het onzes inziens blijven. Uit het nadere onderzoek zullen waarschijnlijk de scherpe kanten afgehaald worden, maar dan nog zullen we aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geconfronteerd gaan worden met (grote) nadelige herverdeeleffecten. Uiterlijk in de decembercirculaire 2020 worden we geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek.
We achten het desondanks noodzakelijk om ons daar nu al (gedeeltelijk) op voor te bereiden. In deze perspectiefnota houden we daarom vooralsnog op basis van een voorzichtige benadering rekening met een nadelig herverdeeleffect van € 25,- per inwoner.

Hoewel het denkbaar is dat de herverdeeleffecten nog dramatischer kunnen uitpakken voor onze gemeente hebben wij hierna nog een drietal mogelijke scenario’s weergegeven. In deze scenario’s houden we rekening met een nadeel van € 50,-, € 75,- en 100,- per inwoner. Omdat het nadeel voor elk van deze scenario’s meer dan € 25,- per inwoner bedraagt ontvangen we een aflopende suppletie van het rijk. De nadelige herverdeeleffecten kunnen dan in meerjarig perspectief bezien oplopen naar € 1.052.000,- of zelfs tot € 2.104.000,-.

Ongeacht hoe de nieuwe verdeling van het gemeentefonds voor onze gemeente zal gaan worden is het nu al duidelijk dat de financiële positie van onze gemeente door de nieuwe verdeelmodel onder zware druk komt te staan. We zullen ons in allerlei bochten moeten wringen om onze (meerjaren)begroting rond te krijgen en moeten noodgedwongen op voorzieningen bezuinigen. We zullen dus tijdig maatregelen moeten nemen om hier op voorbereid te zijn.

Wat is opgenomen in de perspectiefnota?

Deze perspectiefnota is een tussenrapportage over de uitvoering van de begroting 2020 (incl. financiële wijzigingsvoorstellen). Een uitzondering op het uitgangspunt ‘afwijkingsrapportage’ vormen de wensen voor het nieuwe beleid, zoals opgenomen in het raads- en meerjarenprogramma, waarover integrale afweging noodzakelijk is.

De functie van de perspectiefnota is tweeledig, te weten:

- Het *eerste deel* van de perspectiefnota 2020 is in principe bedoeld om de raad in staat te stellen om op strategisch niveau op hoofdlijnen de kaders vast te stellen voor de uitwerking van de ontwerp-begroting 2021 en het meerjarenperspectief 2022 – 2024. We denken dan aan:
  - *Actualisatie en herprioritering van het meerjarenprogramma 2020-2024:*
  - *Overige nieuwe beleidsinitiatieven:*
    Indien er nieuwe wensen zijn, die geen relatie hebben met het raadsprogramma, maar die wel een plaatsje moeten krijgen in de ontwerp-begroting 2021, dan nemen we die op in het meerjarenprogramma.

- *Dekkingsmaatregelen:*
  In de perspectiefnota hebben wij voor een aantal hoofdtaakvelden aangegeven op welke beleidsterreinen ons inziens de financiële dekking gezocht moet worden.

➢ in het *tweede deel* wordt informatie gegeven over de voortgang van de uitvoering van de lopende begroting (financiële afwijkingen) en het actualiseren van (het inzicht in) de financiële positie van de gemeente.

In de perspectiefnota wordt met deze tweedeling dus enerzijds inzicht gegeven in de politieke keuzes ten aanzien van het te voeren beleid voor de toekomst en anderzijds informeren we over de voortgang van de uitvoering van de lopende begroting en het actualiseren van (het inzicht in) de financiële positie van de gemeente.

Met deze perspectiefnota heeft u het totaalbeeld van het meerjarenperspectief. Per hoofdtaakveld geven wij u in de volgende hoofdstukken een overzicht van de budgettaire ontwikkelingen.

Hierna wordt de inhoud van de perspectiefnota 2020 toegelicht.

Hoofdstuk 1 bestaat uit de bestuurlijke inleiding en in **Hoofdstuk 2** beschrijven we waar we vandaan komen, waar gaan we naar toe en hoe staan we er voor. Het geeft een totaaloverzicht van de in de perspectiefnota geraamde afwijkingen en wensen.

Hoofdstuk 3 rapporteert over de uitvoering van de hoofdtaakvelden uit de begroting 2020-2024. Per hoofdtaakveld worden de hiervoor genoemde onderdelen toegelicht. Waar dat aan de orde is, worden per hoofdtaakveld een aantal ontwikkelingen genoemd die zich nog zullen of kunnen aandienen. De herkomst van de ontwikkelingen is velerlei. Soms gaat het om ontwikkelingen die vanuit rijksbeleid moeten worden opgepakt, soms ook zijn het ontwikkelingen vanuit eigen gemeentelijk beleid. De ontwikkelingen zijn op dit moment nog niet financieel vertaald in het meerjarenperspectief, maar ze zijn toch vermeld om daarmee bepaalde risico's aan te geven. Tenslotte wordt per hoofdtaakveld aangegeven hoeveel dit mag kosten.

Hoofdstuk 4 geeft een korte toelichting over een aan aantal (verplichte) paragrafen en **Hoofdstuk 5** bevat de samenvatting van de financiële wijzigingsvoorstellen voor 2020-2024.

Kenmerken van deze perspectiefnota zijn:
- Als een hoofdtaakveld qua uitvoering op schema ligt en er geen nieuwe ontwikkelingen zijn, dan behoeft dit in de bestuurlijke rapportage geen nadere toelichting. Het uitgangspunt is 'geen bericht is goed bericht'.
- In de perspectiefnota zijn ook voorstellen voor nieuw beleid opgenomen (via het meerjarenprogramma); dit als kaderstelling voor de begroting 2021 (integrale afweging).
- Met financiële afwijkingen worden bedoeld autonome financiële ontwikkelingen die bij het opstellen van de begroting ruim een half jaar eerder nog niet voorzien waren. Autonome afwijkingen kunnen zowel betrekking hebben op de exploitatiebegroting als investeringsbesluiten (kredieten).
- Uw raad wordt gevraagd in te stemmen met de voorgenomen dekkingsmaatregelen.

Ongeveer een derde van het meerjarig begrotingstekort (€ 25,- per inwoner) wordt veroorzaakt door minder inkomsten van het rijk als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. We hebben geen enkele invloed hierop. Het overkomt de gemeente.

In deze perspectiefnota hebben wij er o.a. voor gekozen om met ingang 2021 de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen extra te verhogen als onderdeel van een pakket van maatregelen om de begroting weer structureel in evenwicht te brengen. Dit was onzes inziens noodzakelijk, omdat anders extra maatregelen genomen zouden moeten worden om het voorzieningenniveau neerwaarts bij te stellen. Wij hebben hierbij ook meegewogen dat de afgelopen jaren reeds aanzienlijke bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd werden zonder daarbij de belastingdruk voor de burger te verhogen.

Wij hebben deze maatregel noodgedwongen moeten nemen omdat we geconfronteerd worden met aanzienlijke nadelige herverdeeleffecten als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. Deze nadelige effecten hebben grote invloed op onze financiële positie. Nadeel wat volledig veroorzaakt wordt (voorgenomen) rijksbeleid. Wij koppelen de extra verhoging van de tarieven van de onroerende zaakbelastingen (12,40% bovenop de trendmatige verhoging van 2,50%) dan ook aan de omvang van het in de perspectiefnota opgenomen herverdeeleffect van € 25,- per inwoner. Wij gaan daarbij uit van een extra opbrengst van € 521.000,-.

De begroting sluit in planjaar 2020 met een structureel overschot van € 199.000,- en 2021, na de voorgestelde dekkingsmaatregelen, met een structureel overschot van € 631.000,-. Het positieve begrotingsresultaat 2021

biedt ons inziens ook (voldoende) ruimte om de mogelijke financiële gevolgen van de coronacrisis in 2021 op te kunnen vangen.

In meerjarig perspectief bezien zijn er dan nog wel een structurele tekorten oplopend naar € 244.000,- in 2024.

Met dit perspectief voldoen wij onzes inziens aan de eisen die de Gemeentewet stelt aan het structureel en reëel in evenwicht zijn van de ontwerp-begroting 2021, zodat repressief toezicht in beginsel leidend zal zijn.

In de komende decembercirculaire worden we geïnformeerd over de definitieve herverdeeleffecten van de herijking van het gemeentefonds voor onze gemeente. Op dat moment weten we dus meer wat de meerjarige tekorten zullen zijn. T.z.t. willen we dan samen met uw raad middels een pakket van ombuigingsmaatregelen onze begroting in meerjarig perspectief bezien weer structureel in evenwicht brengen. Daarbij is niet alleen het financiële van belang, maar eveneens een duurzaam beleidsperspectief voor de toekomst van Bladel. Wij achten het onze plicht om zorg te dragen dat de nieuwe raad in 2022 met een financieel gezonde positie zal kunnen starten voor de nieuwe raadsperiode.

Indien uw raad af wil wijken van de door ons voorgestelde dekkingsmaatregelen dan nodigen wij uw raad uit om hiervoor nadere kaders aan te geven in welke richtingen wij de vervangende dekkingsmaatregelen moeten zoeken.
Bij het doen van eventuele wijzigingsvoorstellen geldt evenwel de restrictie dat uw raad erop toe moet zien dat de begroting 2021 in evenwicht is (en blijft). Hiervan kan afgeweken worden indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht (artikel 189 lid 2 Gemeentewet).

Nadat u hiervoor de kaders heeft aangegeven die ongetwijfeld impact voor burgers, bedrijven, instellingen en verenigingen kunnen hebben, zullen wij de ombuigingsvoorstellen uitwerken en opnemen in de ontwerp-begroting 2021. Bij de begrotingsbehandeling 2021 besluit uw raad vervolgens definitief over de door ons voorgestelde dekkingsmaatregelen.

Wij menen dat wij met deze perspectiefnota u de juiste informatie hebben gegeven om de discussie goed te kunnen voeren en ons de kaders mee te geven voor de begroting 2021 en het meerjarenperspectief. Met het gepresenteerd meerjarenperspectief hebben we ons inziens ook redelijke buffer ingebouwd om de nadelige effecten van de coronavirus in 2021 op te kunnen vangen. De gevolgen hiervan voor 2020 kunnen we op dit moment nog niet kwantificeren. Dat doen wij in de najaarsnota 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel

de secretaris,	de burgemeester,
drs. E.L.C.M. Mol	ir R.P.G. Bosma

2. Uitkomsten perspectiefnota 2020

In dit hoofdstuk wordt het meerjarenperspectief 2020-2024 toegelicht en bijgesteld aan de hand van een aantal elementen. Deze elementen worden onderstaand afzonderlijk belicht. Ten eerste presenteren we het meerjarenperspectief van het bestaande beleid (het vertrekpunt). Daarna presenteren we de afwijkingen van zowel het bestaande als het nieuwe beleid.

De perspectiefnota 2020 is het kaderstellende document op het gebied van beleid en financiën. De nota geeft een eerste schets van de beleids- en financiële ontwikkelingen voor de volgende begroting. Het uitgangspunt is dat alleen wordt gerapporteerd op beleidsrelevante afwijkingen.

In de perspectiefnota wordt een totaalinzicht van de meerjarenraming gegeven en bestaat uit de volgende elementen:
eerste deel
- Beleidsmatige afwijkingen ten opzichte van de huidige begroting van ieder hoofdtaakveld betreffende uitvoering en ontwikkelingen.
- Actualisatie en herprioritering meerjarenprogramma 2020-2024.
- Overige nieuwe beleidsvoornemens betreffende het te voeren beleid voor de toekomst die geen uitstel kunnen dulden.
- Indicatieve nadelige herverdeeleffecten van de herijking van het gemeentefonds.
- Ook zal uw raad gevraagd worden om in te stemmen met een aantal voorgestelde dekkingsmaatregelen.
- Solide financieel beleid is het uitgangspunt.

tweede deel
- Financiële vertaling mutaties op basis van financiële kaderstelling 2021.
- Structurele doorwerking effecten jaarrekening 2019.
- Structurele en incidentele autonome ontwikkelingen (mee – en tegenvallers) op basis van actuele begrotingsgegevens 2020.
- Actualiteiten binnen de diverse paragrafen (bedrijfsvoering, lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen, weerstandsvermogen, financiering, grondbeleid).

In de perspectiefnota wordt met deze tweedeling enerzijds inzicht gegeven in de politieke keuzes ten aanzien van het te voeren beleid voor de toekomst en anderzijds informeren we over de voortgang van de uitvoering van de lopende begroting en het actualiseren van (het inzicht in) de financiële positie van de gemeente.

Gedurende de periode van de meerjarenramingen is het loon- en prijspeil constant gehouden. Anders verwoordt wil dit zeggen dat met loon- en prijsstijgingen ná 2021 (voor zowel de uitgaven als de inkomsten) geen rekening is gehouden.

De financiële resultaten van de meicirculaire 2020 zullen wij t.z.t. middels een raadsmededeling nog ter kennis brengen aan uw raad, zodat u deze kunt betrekken bij de besluitvorming over de perspectiefnota 2020.

1. Vertrekpunt meerjarenperspectief bestaand beleid

Het gemeentelijk beleid ligt vast in diverse beleidsdocumenten, dan wel geschiedt op basis van uitvoering van wettelijke taken. Vertrekpunt van deze perspectiefnota is gebaseerd op eerder door uw raad aanvaard beleid. De baten en lasten hiervan zijn meerjarig verwerkt in de meerjarenraming. Het huidige meerjarenperspectief na de 4e begrotingswijziging 2020 is als volgt:

meerjarenperspectief (bedragen x 1.000,-)		2020		2021		2022		2023		2024
structureel begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020	v	495	v	383	v	63	v	227	v	227
incidenteelbegrotingsresultaat na 4e wijziging 2020	n	-786	n	-175	v	39	v	111	v	111
totaal begrotingsresultaat	n	-291	v	208	v	102	v	338	v	338

(- = nadeel en + = voordeel)

2. Autonome bijstellingen bestaand beleid

Binnen de kaders en spelregels van de financiële kaderstelling (zie raadsvoorstel R20.004.02) structurele en incidentele ontwikkelingen, knelpunten, afwijkingen of noodzakelijke aanpassingen in bestaand beleid door vertaalt naar de perspectiefnota. Hierdoor geeft de perspectiefnota inzicht in de voortgang van de

beleidsdoelstellingen zoals opgenomen in de begroting en de beleidsontwikkelingen ingegeven door interne en externe factoren.
De perspectiefnota geeft de situatie per ultimo april weer. De autonome mee- en tegenvallers over de eerste 4 maanden van 2020 (inclusief structurele doorwerking nadelig herverdeeleffect herijking gemeentefonds) en financiële consequenties voortvloeiende uit de jaarrekening 2019 hebben het volgende negatieve effect op het meerjarenperspectief:

In onderstaand overzicht worden de mutaties hiervan weergegeven:

(bedragen x 1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024
mutaties perspectiefnota structureel (incl. reserves)	n -316	n -762	n -1.349	n -1.272	n -1.303
mutaties perspectiefnota incidenteel (incl. reserves)	n -265	n -107	n -133	v 106	v 89
totaal mutaties voorjaarsnota	**n -581**	**n -869**	**n -1.482**	**n -1.166**	**n -1.214**

(- = nadeel en + = voordeel)

De diverse mutaties worden bij het betreffende hoofdtaakveld nader toegelicht.

De structurele nadelen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de navolgende belangrijkste afwijkingen, te weten:
nadelen:
- loonmutaties raads- en collegeleden
- loonmutaties ambtelijke organisatie (loonontwikkeling incl. formatie uitbreiding)
- bijdrage Samenwerking Kempengemeenten o.b.v. ontwerp-begroting 2021
- indicatieve herverdeeleffecten algemene uitkering
- stelpost voor hogere lonen en prijzen
- administratieve correctie van incidenteel naar structureel
- bijdrage Veiligheidsregio o.b.v. ontwerp-begroting 2021
- beheer openbare ruimte 2e fase KBP
- cofinanciering regionale projecten bereikbaarheidsagenda
- doordecentralisatie Pius-X-college
- bijdrage onderwijs kinderen statushouders
- onderhoud openbare ruimte (indexering KempenPlus groenbestek)
- uitvoering wet maatschappelijke ondersteuning en jeugd met en zonder verblijf
- hogere bijdrage KempenPlus (o.b.v. voorlopige inschatting)
- hogere bijdrage GGD o.b.v. ontwerp-begroting 2021
- hogere bijdrage ODZOB o.b.v. ontwerp-begroting 2021
- exploitatie huisvesting vergunninghouders

Voordelen:
- actualisatie en herprioritering meerjarenprogramma
- opbrengst onroerende zaakbelastingen (indexering tarieven)
- actualisatie kapitaallasten en rente over eigen en vreemd vermogen
- actualisatie accressen en maatstaven algemene uitkering
- kosten leerlingenvervoer
- uitkering rijk ihkv Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK)
- inkomensvoorzieningen (BUIG / participatie)
- lagere dotaties voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

In dit perspectief zijn de consequenties van de meicirculaire slechts deels (anticiperend) verwerkt. Wij verwachten dat de meicirculaire 2020 eind mei ontvangen wordt. Zodra de meicirculaire door ons doorgerekend is, zullen wij de financiële resultaten hiervan ter kennis brengen van uw raad, zodat deze betrokken kan worden bij de besluitvorming over deze perspectiefnota.

De diverse mutaties worden bij het betreffende hoofdtaakveld nader toegelicht.

3. Actualisatie en herprioritering meerjarenprogramma 2020-2024

Het bestaande meerjarenprogramma hebben wij geactualiseerd en op onderdelen geherprioriteerd. Daarnaast zijn er een aantal nieuwe activiteiten die onzes inziens ook nog een plaats moeten krijgen in het meerjarenperspectief. Deze mutaties vloeien enerzijds voort uit besluitvorming door uw raad en anderzijds door nieuwe ontwikkelingen. Hieronder zijn in tabelvorm deze wensen/aanpassingen weergegeven.

(bedragen x 1.000,-)		2020		2021		2022		2023		2024
structurele mutaties meerjarenprogramma	v	20	v	90	v	104	v	42	n	-89
incidentele mutaties meerjarenprogramma	n	-1	n	-81	n	-19	v	57	v	41
totaal mutaties meerjarenprogramma	**v**	**19**	**v**	**9**	**v**	**85**	**v**	**99**	**n**	**-48**

(- = nadeel en + = voordeel)

De diverse gewijzigde activiteiten worden bij het betreffende hoofdtaakveld nader toegelicht. Hieronder worden de mutaties in tabelvorm weergegeven. Voor de specificatie van de totale financiële vertaling van het meerjarenprogramma verwijzen wij u voorts naar bijlage II.

A	omschrijving	s	aanvullende wensen/budgetten									
B	(bedragen x € 1.000,-)	i	2020		2021		2022		2023		2024	
	structurele mutaties											
A	bijdrage dekkingsreserve afschr.investeringen (Den Herd)	s	n	-273	n	-35	n	-34	n	-34	n	-36
A	aanpassing rentepercentage van 2,0% naar 1,25%	s	v	49	v	79	v	105	v	113	v	119
A	opbrengst rioolrechten agv rente aanpassing	s			n	-10	n	-10	n	-11		
A	aanpassing gemeentehuis tbv Rabobank / douches	s	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2
A	aanschaf spreekkamerunits	s	n	-3	n	-3	n	-3	n	-3	n	-3
A	renovatie dak oudbouw gemeentehuis	s	n	-7	n	-14	n	-14	n	-13	n	-13
A	vervanging installaties gemeentehuis	s	n	-25	n	-25	n	-24	n	-24	n	-24
A	verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide	s	v	13								
A	uitvoering herinrichting N284 (herprioritering)	s	v	31	v	99	v	167	v	155	v	101
A	aanpassing Oude Provincialeweg (herprioritering)	s	v	76	v	112	v	43	n	-2	n	-2
A	uitvoering Bereikbaarheidsagenda 2020-2024	s			v	6	v	12	v	18	v	18
A	verbetering / gepland groot onderhoudwegen 2024	s									n	-74
A	vervanging openbare verlichting 2024: masten /armaturen	s									n	-6
A	aanpassing omgeving De Vest	s	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2
A	renovatie dak vv Bladella De Smagtenbocht	s									n	-4
A	renovatie LUWA-toren Bladel	s									n	-2
A	verduurzaming sportpark De Lemelvelden	s	n	-11	n	-11	n	-6	n	-6	n	-6
A	vervanging installaties tennis/korfbal De Lemelvelden	s	n	-3	n	-3	n	-3	n	-3	n	-3
A	vervanging installaties De Lemelvelden	s	n	-7	n	-7	n	-7	n	-7	n	-7
A	renovatie dak tenns/korfbal De Lemelvelden	s			n	-4	n	-4	n	-4	n	-4
A	verduurzaming sportpark De Roetwijer	s	n	-5	n	-5	n	-3	n	-3	n	-3
A	renovatie dak KV Klimroos De Roetwijer	s					n	-1	n	-1	n	-1
A	vervanging installaties KV Klimroos De Roetwijer	s					n	-4	n	-4	n	-4
A	sportpark de Smeel: energieneutraal maken 2022	s					v	2	v	3	v	3
A	renovatie sportvelden	s			n	-1	n	-3	n	-4	n	-5
A	vervanging toplaag kunstgrasvelden 2022 / 2023	s					n	-20	n	-39	n	-39
A	vervanging installaties sporthal X-sport	s	n	-4	n	-4	n	-4	n	-4	n	-4
A	aanpassing sporthal Eureka tbv aansluiting op MFA	s					n	-1	n	-1	n	-1
A	renovatie dak sporthal Eureka	s			n	-5	n	-5	n	-5	n	-5
A	vervanging installaties sporthal Eureka	s			n	-11	n	-11	n	-11	n	-11
A	aankoop ondergrond zwembad EP	s	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2
A	renovatie graanmolen Hapert	s	n	-5	n	-5	n	-5	n	-5	n	-5
A	uitvoering groenstructuurplan 2024	s									n	-6
A	verduurzaming MFA D'n Anloop	s	n	-17	n	-17	n	-17	n	-17	n	-16
A	verduurzaming MFA De Poel	s	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2
A	vervanging installaties MFA De Poel	s	n	-6	n	-6	n	-6	n	-6	n	-6
A	verbouwing Rabobank tbv CC Den Herd	s	v	225	n	-2	n	-2	n	-2	n	-2
A	startersleningen	s			n	-5	n	-5	n	-5	n	-5
A	anticiperende verwervingen	s			n	-25	n	-25	n	-25	n	-25
	totaal structurele mutaties		v	20	v	90	v	104	v	42	n	-89

A B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	s i	aanvullende wensen/budgetten 2020		2021		2022		2023		2024	
	incidentele mutaties											
A	onderuitputting kapitaallasten	i	n	-1	n	-81	n	-19	v	57	v	41
A	algemene reserve: tbv dekkingsreserve	i				3.393						
A	dekkingsreserve afschr. Investeringen (Den herd)	i				-3.393						
	totaal incidentele mutaties		n	-1	n	-81	n	-19	v	57	v	41
	totaal aanvullende mutaties		v	19	v	9	v	85	v	99	n	-48

(- = nadeel en + = voordeel)

In de Financiële verordening 2019 is geregeld dat nieuwe investeringen, waarvoor al politieke kaderstelling aanwezig is op basis van door uw raad vastgestelde beheerplannen, beleidsnotities en/of besluiten en (uitbreidings)investeringen gericht op interne bedrijfsvoering en ramingen van geringe omvang, bij de vaststelling van de begroting geautoriseerd worden. Op basis van deze criteria hebben wij de noodzakelijke en gewenste investeringen/budgetten voorzien van een A- of B-rubricering. De zgn. A-investeringen en budgetten voldoen aan de hiervoor geformuleerde criteria. Reden waarom wij uw raad voorstellen om de uitvoering van deze investeringen/budgetten voor planjaar 2020, na vaststelling van de perspectiefnota door uw raad, op te dragen aan ons college. Voor de zgn. B-investeringen zal daarentegen nog steeds afzonderlijke besluitvorming door uw raad plaatsvinden.

4. Kaders om tot een structureel sluitende begroting te komen

Hoewel de cijfers nog voorlopig zijn, omdat met name de financiële consequenties van de meicirculaire 2020 en de gevolgen van de herijking van het gemeentefonds nog invloed hebben op het meerjarenperspectief, kunnen we op voorhand wel concluderen dat er een forse opdracht ligt, als we alle ambities willen waarmaken, om het meerjarig perspectief sluitend te maken.

Hoe het uiteindelijke saldo er ook uitziet, de oplossingen zijn hetzelfde. We kunnen ze indelen in drie categorieën:
1. minder nieuw beleid (her prioritering raads- en meerjarenprogramma);
2. voor een deel oud beleid vervangen door nieuw beleid en
3. meer inkomsten genereren.

De categorieën 1 en 2 zijn gericht op het bijstellen of temporiseren van de ambities. Hier kunt u de kaders aangeven via de hoofdtaakvelden. Categorie 3 betreft de principiële vraag of de voorzieningen die we willen creëren een hogere bijdrage van onze burgers rechtvaardigt.
Elke combinatie van de categorieën kan ingezet worden om een structureel sluitende begroting te maken. Aangezien het resultaat van 3 bepalend is voor de opgave van 2 en 3 is het verstandig deze keuze eerst te maken.

Meer inkomsten genereren
Een van de weinige mogelijkheden voor de gemeente om structurele inkomsten te genereren is de onroerende zaakbelasting (OZB). Eén procent OZB-verhoging boven op de trendmatige verhoging van 2,50% levert structureel ongeveer € 42.000,- extra dekkingsruimte op.

Ongeveer een derde van het meerjarig begrotingstekort (€ 25,- per inwoner) wordt veroorzaakt door minder inkomsten van het rijk als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. We hebben geen enkele invloed hierop. Het overkomt de gemeente. In deze perspectiefnota hebben wij er o.a. voor gekozen om met ingang 2021 de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen extra te verhogen als onderdeel van een pakket van maatregelen om de begroting weer structureel in evenwicht te brengen. Dit was onzes inziens noodzakelijk, omdat anders extra maatregelen genomen zouden moeten worden om het voorzieningenniveau neerwaarts bij te stellen. Wij hebben hierbij ook meegewogen dat de afgelopen jaren reeds aanzienlijke bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd werden zonder daarbij de belastingdruk voor de burger te verhogen.

Wij hebben deze maatregel noodgedwongen moeten nemen omdat we geconfronteerd worden met aanzienlijke nadelige herverdeeleffecten als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. Deze nadelige effecten hebben grote invloed op onze financiële positie. Nadeel wat volledig veroorzaakt wordt (voorgenomen) rijksbeleid. Wij koppelen de extra verhoging van de tarieven van 12,40% (bovenop de trendmatige verhoging van 2,50%) dan ook aan de omvang van het in de perspectiefnota opgenomen herverdeeleffect van € 25,- per inwoner. Wij gaan daarbij uit van een extra opbrengst van € 521.000,-.

Daarnaast willen we besparingen zoeken binnen de hoofdtaakvelden “sport, cultuur en recreatie”, “sociaal domein”, “volkshuisvesting en milieu” en “overhead en ondersteuning organisatie”.

Een andere bron om begrotingsruimte te creëren is de inzet van reserves (als deze zich boven de vastgestelde ondergrens begeeft). Gebruik van € 1.000.000,- van de algemene reserve levert ca € 53.000,- budgetruimte op.

In de perspectiefnota hebben we dekkingsmaatregelen opgenomen van € 921.000,- structureel. Hieronder worden mutaties in tabelvorm weergegeven:

(bedragen x 1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024
structurele mutaties dekkingsmaatregelen		v 921	v 921	v 921	v 921
incidentele mutaties dekkingsmaatregelen					
totaal mutaties dekkingsmaatregelen		**v 921**	**v 921**	**v 921**	**v 921**

(- = nadeel en + = voordeel)

5. Geactualiseerd meerjarenperspectief

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten 1 t/m 4 wordt in onderstaand overzicht het geactualiseerde meerjarenperspectief gepresenteerd.

Deze mutaties zijn in hoofdstuk 3 van de perspectiefnota uitgewerkt en samengevat in hoofdstuk 5. Het financiële beeld dat uit deze onderdelen samen naar voren komt is het volgende:

Geactualiseerd meerjarenperspectief (bedragen x 1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024
structureel:						
begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020		v 495	v 383	v 63	v 227	v 227
mutaties perspectiefnota		n -316	n -762	n -1.349	n -1.272	n -1.303
mutaties meerjarenprogramma		v 20	v 90	v 104	v 42	n -89
structureel meerjarenperspectief voor dekkingsmaatregelen		**v 199**	**n -289**	**n -1.182**	**n -1.003**	**n -1.165**
te nemen dekkingsmaatregelen			v 921	v 921	v 921	v 921
structureel meerjarenperspectief na dekkingsmaatregelen	a	**v 199**	**v 631**	**n -261**	**n -82**	**n -244**
incidenteel:						
begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020		n -786	n -175	v 39	v 111	v 111
mutaties perspectiefnota		n -265	n -107	n -133	v 106	v 89
mutaties meerjarenprogramma		n -1	n -81	n -19	v 57	v 41
incidenteel meerjarenperspectief voor dekkingsmaatregelen		**n -1.052**	**n -363**	**n -113**	**v 274**	**v 241**
te nemen dekkingsmaatregelen						
incidenteel meerjarenperspectief na dekkingsmaatregelen	b	**n -1.052**	**n -363**	**n -113**	**v 274**	**v 241**
totaal begrotingsresultaat	a+b	**n -853**	**v 268**	**n -374**	**v 192**	**n -3**
reeds geraamde mutaties algemene reserve		v 291	n -208	n -102	n -338	n -338
aanvullende mutaties tlv / tgv algemene reserve		**n -562**	**v 60**	**n -476**	**n -146**	**n -341**

Hoewel wij in de perspectiefnota voor een deel geanticipeerd hebben op extra inkomsten van het rijk uit het gemeentefonds, zal in de komende meicirculaire 2020 definitieve(re) informatie verstrekt worden over de uitkering uit het gemeentefonds.

Het CPB heeft vier scenario’s doen verschijnen over de mate waarin we in een economische recessie belanden als gevolg van de coronacrisis. Naarmate de maatregelen langer nodig zijn, wordt de recessie dieper. We moeten ons realiseren dat het CPB iets zegt over de markteconomie. Dat is wat anders dan de rijksuitgaven die effect hebben op het gemeentefonds. Die rijksuitgaven zullen zich aan het begin van een crisis anticyclisch bewegen. Een deel daarvan zal buiten de kaders worden geplaatst. En mocht de crisis wat langer duren dan moeten we wellicht rekening houden met een tijdelijke fixatie van het accres, net als in de jaren 2009-2011. Voor de langere termijn moeten we wellicht wel rekening houden met dalende accressen. Hoeveel dat is, hangt van zoveel factoren af dat we hierover geen uitspraak over durf te doen.

Nadat wij de financiële consequenties van de meicirculaire financieel vertaald hebben voor onze gemeente zullen wij uw college en de raad hiervan mededeling doen, zodat de financiële consequenties van de meicirculaire betrokken kunnen worden bij de besluitvorming over deze perspectiefnota.

De begroting sluit in planjaar 2020 met een structureel overschot van € 199.000,- en 2021, na de dekkingsmaatregelen, met een structureel overschot van € 631.000,-. Het positieve begrotingsresultaat 2021 biedt onzes inziens ook voldoende ruimte om de mogelijke financiële gevolgen van de coronacrisis in 2021 op te kunnen vangen. In meerjarig perspectief bezien is er dan nog wel een structureel tekort van € 244.000,-.

In de komende decembercirculaire worden we geïnformeerd over de definitieve herverdeeleffecten van de herijking van het gemeentefonds voor onze gemeente. Op dat moment weten we dus meer wat de daadwerkelijke meerjarige tekorten zullen zijn. T.z.t. willen we dan samen met uw raad middels een pakket van ombuigingsmaatregelen onze begroting in meerjarig perspectief bezien weer structureel in evenwicht brengen. Daarbij is niet alleen het financiële van belang, maar eveneens een duurzaam beleidsperspectief voor de toekomst van Bladel. Wij achten het onze plicht om zorg te dragen dat de nieuwe raad in 2022 met een financieel gezonde positie zal kunnen starten voor de nieuwe raadsperiode.

6. Actueel beeld beschikbare algemene reserve 2020 t/m 2024

In dit onderdeel geven wij u een actueel beeld van de geschatte stand van de algemene reserve voor de periode 2020-2024. In dit overzicht is rekening gehouden met de voorgestelde resultaatbestemming van de jaarrekening 2019, waarbij een netto onttrekking aan de algemene reserve van € 99.000,- voorgesteld is. Tevens is - zoals gebruikelijk - rekening gehouden met de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserve op basis van de al eerder door uw raad genomen besluiten hiertoe.

Het meerjarig geprognosticeerde verloop van de algemene reserve kan dan als volgt weergegeven worden:

(bedragen x € 1.000,-)	rekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
a. ijzeren voorraad	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
b. noodzakelijke omvang (voldoende)	422	1.835	1.835	1.835	1.835	1.835
c. totaal noodzakelijke omvang	1.422	2.835	2.835	2.835	2.835	2.835
d. geïnventariseerde risico's	1.030	752	752	752	752	752
e. stand algemene reserve begin van het jaar	7.356	9.698	8.148	4.869	4.698	5.166
f. stand algemene reserve eind van het jaar	9.698	8.148	4.869	4.698	5.166	5.310
g. ratio algemene reserve eind van het jaar f / c	6,82	2,87	1,72	1,66	1,82	1,87
h. betekenis	uitstekend	uitstekend	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende

Binnen het huidige beleid is bepaald dat de ratio algemene reserve minimaal 1 (= kwalificatie voldoende) dient te zijn. De noodzakelijke omvang stijgt als gevolg van het risico van met name de herijking van het gemeentefonds.

Ten aanzien van de geraamde stand van de algemene reserve willen wij -met nadruk- niet onvermeld laten dat het vooralsnog geprognosticeerde resultaten betreffen. Daadwerkelijke bestedingsvoorstellen dienen steeds beoordeeld te worden aan de werkelijke gerealiseerde resultaten. In de vastgestelde nota's weerstandsvermogen en risicomanagement, alsmede reserves en voorzieningen is bepaald dat bestedingsvoorstellen ten laste van de algemene reserve slechts zijn aan te bevelen, wanneer er middelen resteren boven de omvang van de risicoprofielen. Voor de prognose van de omvang van de algemene reserve verwijzen wij u naar bijlage III.

3. Hoofdtaakvelden

De begrotingsindeling 2020 (en de jaren daarna) is afgestemd op de gewijzigde BBV-voorschriften. Conform deze voorschriften wordt voor de komende jaren gewerkt met 9 hoofdtaakvelden, te weten:

0. Bestuur en ondersteuning
   - Overzicht van de kosten van overhead
   - Algemene dekkingsmiddelen
1. Veiligheid
2. Verkeer en vervoer
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. VHROSV

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht worden de totale lasten, baten en de beoogde mutaties ten gunste/laste van de reserves weergegeven. Het is de optelsom van alle hoofdtaakvelden.

In onderstaand overzicht worden mutaties van het bestaande beleid weergegeven en toegelicht.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	v	-4.820	v	-2.190	v	-1.419	v	-1.547	v	-1.487
dekkingsmaatregelen				400		400		400		400
meerjarenprogramma 2020-2024	n	4.283	v	-3.339	n	130	n	145	v	-61
Totaal Lasten	**v**	**-537**	**v**	**-5.129**	**v**	**-889**	**v**	**-1.002**	**v**	**-1.148**
Baten										
bestaand beleid	n	4.072	n	1.371	v	-24	n	541	n	287
dekkingsmaatregelen				521		521		521		521
meerjarenprogramma 2020-2024	v	-4.266	n	3.347	v	-44	v	-45	n	13
Totaal baten	**v**	**-194**	**n**	**5.239**	**n**	**453**	**n**	**1.017**	**n**	**821**
Exploitatieresultaat	**v**	**-731**	**n**	**110**	**v**	**-436**	**n**	**15**	**v**	**-327**
Mutaties reserves	n	169	v	-49	v	-39	v	-161	v	-14
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**v**	**-562**	**n**	**61**	**v**	**-475**	**v**	**-146**	**v**	**-341**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.0. Bestuur en ondersteuning

Dit hoofdtaakveld gaat over het bestuur, de ondersteuning daarvan en de relatie tussen de burger en het bestuur. Betrokkenheid en dienstverlening zijn vanuit de gemeente uitgangspunt voor deze relatie. Het hoofdtaakveld bevat de overkoepelende taakvelden van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie.

Wij zijn een gemeente die dicht bij onze inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen wil staan. Wij denken mee. Onze dienstverlening is klantgericht. We verplaatsen ons in de behoeften van de ander in plaats van te wijzen op regels en onmogelijkheden. Wij communiceren snel, toegankelijk en betrouwbaar. Het is belangrijk dat we zoveel mogelijk inwoners bereiken en mee laten doen. Wij willen weten wat er speelt. Wij faciliteren en regisseren. Wij kunnen niet alles oplossen, maar samen kunnen we wel het verschil maken. Daarom werken we zoveel mogelijk samen. We maken verbinding met diverse partners. Lokaal en regionaal. Maatschappelijk en professioneel.
We maken duidelijke keuzes. Wat we doen, doen we goed. Efficiënt en effectief. We zijn betrouwbaar en proactief. We staan nadrukkelijk open voor vernieuwing en kiezen voor aansluiting bij (maatschappelijke) ontwikkelingen en veranderingen. Daarom zijn we als bestuur voortdurend in beweging en op zoek naar (nieuwe) toegevoegde waarde.

Maatschappelijk effect

Bladel is een vitale gemeente waar het goed wonen, werken en ondernemen is. Er is draagvlak voor de wijze van beleidsvorming en dienstverlening. Iedereen in de gemeente Bladel kan meedoen / participeren. Onze inwoners, ondernemers, partners voelen zich gehoord en gewaardeerd.

1. Meerjarenprogramma

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
B	algemene reserve: dekkingsreserve CC Den Herd						-3.993	3.393			
A	res. afschrijving geactiveerde uitgaven: voorber. CC Den Herd						600				
B	reserve afschrijving geactiveerde uitgaven: CC Den Herd						3.993	-3.393			
A	reserve afschrijving geactiveerde uitgaven: CC Den Herd						-600				
A	reserve afschrijving geactiveerde uitgaven: CC Den Herd						-273	-35	-34	-34	-36
	totaal lasten bestuur en ondersteuning						**-273**	**-35**	**-34**	**-34**	**-36**

(- = nadeel en + = voordeel)

Bijdrage algemene reserve / Vormen dekkingsreserve t.b.v. ver-/nieuwbouw CC Den Herd

In het meerjarenprogramma is opgenomen om de investering van de ver-/nieuwbouw van CC Den Herd te kunnen dekken ten laste van de algemene reserve. Dit betekent dan, dat ten laste van de algemene reserve € 3.993.000,- toegevoegd wordt aan de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen. Ten laste van deze reserve worden dan de gecalculeerde kapitaallasten gedekt. Het voorbereidingskrediet ad € 600.000,- (zie sociaal domein) hebben we toegevoegd aan de dekkingsreserve afschrijving geactiveerde investeringen. Het restant schuiven we door naar 2021.

3. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
lonen en sociale lasten raad / college (loonmutatie)	s	-1	-21	-21	-21	-21
bijeenkomsten raad 2020	i	-14				
onderzoek Samenwerking Kempengemeenten	i	-8				
onderzoekskosten algemeen	s	-4				
lonen en sociale lasten griffie	s	21	16	16	16	16
cursussen en opleidingen griffie	s	-5				
rekenkamerfunctie	s	25				
lonen en sociale lasten bestuursapparaat	s		-8	-8	-8	-8
bijdrage MRE inzake regionale opgaven	s		-2	-2	-2	-2
voorlichting (inwonerpanel/ digitaal beeldarchief)	s	-2	-2	-2	-2	-2
verkiezingen	s				-30	-30
cijnzen en erfpachten (i.v.m verkoop perceel erfpachtgrond)	s	-4	-4	-4	-4	-4
opbrengst grondverkopen (minus verkoopkosten)	i	427				
overige kleine afwijkingen	s	-5	-7	-7	-7	-7
mutaties bestuur		**430**	**-28**	**-28**	**-58**	**-58**

(- = nadeel en + = voordeel)

Raad en raadscommissies / Burgemeester en wethouders

Voor een tweetal bijeenkomsten met de gemeenteraad in 2020 wordt een bedrag van € 10.000,- geraamd. Daarnaast wordt het huidige budget voor cursussen met € 4.000,- verhoogd in het kader van deskundigheidsbevordering. Als gevolg van geactualiseerde loonmutaties stijgen de vergoedingen en salariskosten van raad en college.

Strategische Kempenagenda

Burgemeesters en gemeentesecretarissen hebben eind februari 2020 afgesproken dat een extern bureau een onderzoek gaat uitvoeren naar mogelijkheden om de gemeenteraden te betrekken bij de organisatie rondom de Strategische Kempenagenda. De gemeente Bladel zal de kosten voor dit extern onderzoek voorfinancieren maar wel doorbelasten naar de andere deelnemende gemeenten. Uitgaande van een bedrag van circa € 30.000,- voor het onderzoek en enkele bijkomende kosten, en dat verspreid over de 5 Kempengemeenten, wordt verwacht dat een raming van een bedrag van € 8.000,- voor het aandeel van Bladel toereikend zal zijn om de kosten te dekken.

Griffie

Als gevolg van geactualiseerde loonmutaties dalen de salariskosten van griffier. Daarnaast worden opleidingskosten geraamd.

Rekenkamerfunctie

Naar verwachting zal er eerst met ingang van het jaar 2021 sprake zijn van een volledige bezetting van de rekenkamer. In verband hiermee kunnen de voor 2020 geraamde kosten voor de rekenkamerfunctie voor 2020 vrij laten vallen.

Bestuursapparaat

Als gevolg van geactualiseerde loonmutaties stijgen de salariskosten van de secretaris.

Overige lasten bestuursorganen

Op basis van de Kadernota begroting 2021 van de Metropoolregio Eindhoven wordt de gemeentelijke bijdrage voor Regionale opgaven, Brainport Development, Stimuleringsfonds en het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe) met ingang van het jaar 2021 structureel verhoogd met € 2.000,-.

Voorlichting

Voor het inschakelen van een fotograaf bij evenementen e.d. ten behoeve van het digitaal beeldarchief wordt met ingang van 2020 een structurele raming opgenomen.

Verkiezingen

Voor de kosten van de verkiezingen van Provinciale Staten en het Waterschap in 2023 en het Europees Parlement in 2024 worden voor deze jaren ramingen opgenomen van € 30.000,-.

Agrarische zaken

In 2019 heeft een ruilovereenkomst van gronden plaatsgevonden met bijbetaling alsmede een tweetal verkopen van openbaar groen voor een totaalbedrag van € 377.000,-. Aangezien deze grondtransacties in 2019 niet notarieel geleverd konden worden, zijn deze opbrengsten overgebracht naar het dienstjaar 2020. Ten laste van deze opbrengst voegen we € 249.000,- toe aan de reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied (zie hierna). Daarnaast wordt in 2020 rekening gehouden met een extra opbrengst wegens grondverkopen en openbaar groen van € 50.000,-.
Daarnaast wordt met ingang van 2020 een structureel hogere opbrengst wegens recognities (ingebruikgeving gronden) verwacht van € 9.000,- en een structureel lagere opbrengst van pachten van € 13.000,- op basis van een uitgevoerde actualisatie van de pachtopbrengsten voor de reguliere en geliberaliseerde pachtgronden in eigendom van de gemeente Bladel.

Reserves

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving / (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
algemene reserve: rentebijschrijvingen	s	-79	-82	-29	-23	-32
algemene reserve: herprioritering duurzaamheid	i	-50	50			
algemene reserver: aandeel verbouwing Rabobank / Den Herd	i	600				
algemene reserve: dekking eenmalige kosten scholen	i	220				
algemene reserve: correctie vrijval res.grondexploitatie obv begroting	i	12				
dekkingsreserve kapitaalgoederen: CC Den Herd naar de Rabobank	i	-600				
dekkingsreserve kapitaalgoederen	s	56	3	5	4	-3
reserve grondexploitatie correctie aanvulling obv grondnota	i	-12				
reserve grondexploitatie: winstuitnames	i	204	-31	-15	-145	-9
reserve bovenwijkse voorzieningen	i	70				
reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied	i	-249				
reserve vervanging sportmaterieel	s	-3	11		3	30
mutaties reserves		**169**	**-49**	**-39**	**-161**	**-14**

(- = nadeel en + = voordeel)

Aanpassing rentebijschrijvingen op basis van de geactualiseerde omvang van de reserves en voorzieningen. De uitvoering van de subsidie regeling particulieren hebben gelijkmatig verdeeld over de jaren. De voorziene dekking ten laste van de algemene reserve hebben we dienovereenkomstig aangepast. De eenmalige extra kosten voor basisschool De Vest dekken we ten laste van de algemene reserve.

De mutaties ten laste c.q. ten gunste van de reserve afschrijving kapitaalgoederen hebben we geactualiseerd. We voegen € 600.000,- toe aan de dekkingsreserve geactiveerde investeringen. Ten laste van deze dekkingsreserve worden dan bestaande kapitaallasten van investeringen gedekt.

De actualisatie van de verschillende grondexploitaties leiden tot aanpassingen van winstuitnames. De aanpassingen zijn toegelicht en verantwoord op het hoofdtaakveld VHROSV. Tevens wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. De mutaties worden ten laste/gunste van de algemene reserve gebracht.

De kosten van een aanleg van een nieuw vrij liggend voetpad (zie verkeer en vervoer) dekken we ten lasten van de reserve bovenwijkse voorzieningen. Een bedrag van € 30.000,- kan vrijvallen. Op basis van het geactualiseerde vervangingsschema van sportmaterieel worden de verrekeningen met de reserve vervanging sportmaterieel dienovereenkomstig (administratief) aangepast. Daarnaast wordt een deel van de netto-opbrengst van een grondruiling ad € 249.000,- toegevoegd aan de reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied

Naast de hiervoor weergegeven mutaties ten laste/gunste van de reserves worden ook de meerjarige begrotingsresultaten verrekend met de algemene reserve.

3. Dekkingsmaatregelen

Niet van toepassing.

4. Ontwikkelingen

Financiële deadlines mogelijk opgeschort vanwege corona

De coronacrisis maakt de wettelijke deadline van 15 juli voor het indienen van de jaarrekening 2019 mogelijk onhaalbaar. Ook de uiterste inleverdatum voor de begroting 2021, 15 november, moet wellicht worden verplaatst. Dit zegt de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).
'We zijn als VNG in gesprek met Binnenlandse Zaken en de provinciale toezichthouders of de reguliere termijnen nog haalbaar zijn. Er lijkt nog geen reden te zijn tot opschuiven, maar als dit langer gaat duren zou dat punt wel kunnen komen,' laat een woordvoerder van de koepel desgevraagd weten.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-28	n	-23	n	-23	n	-53	n	-53
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024	v	3.993	n	-3.393						
Totaal Lasten	**v**	**3.965**	**n**	**-3.416**	**n**	**-23**	**n**	**-53**	**n**	**-53**
Baten										
bestaand beleid	v	458	n	-5	n	-5	n	-5	n	-5
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024	n	-4.266	v	3.358	n	-34	n	-34	n	-36
Totaal baten	**n**	**-3.808**	**v**	**3.353**	**n**	**-39**	**n**	**-39**	**n**	**-41**
Exploitatieresultaat	**v**	**157**	**n**	**-63**	**n**	**-62**	**n**	**-92**	**n**	**-94**
Mutaties reserves	v	169	n	-49	n	-39	n	-161	n	-14
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**v**	**326**	**n**	**-112**	**n**	**-101**	**n**	**-253**	**n**	**-108**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.0.1. Overhead en ondersteuning organisatie

De kosten van de overhead worden centraal begroot op een afzonderlijk taakveld. Dit houdt in dat de overheadkosten niet meer in de afzonderlijke hoofdtaakvelden zijn opgenomen.

Door het apart presenteren van de overhead vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Ook de aan overhead toe te rekenen rente is inbegrepen in dit overzicht. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie en kan beter worden gestuurd op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een landelijk voorgeschreven systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

1. Meerjarenprogramma

De mutaties voor de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
A	aanpassing gemeentehuis tbv Rababank / douches	-34					-2	-2	-2	-2	-2
A	aanschaf spreekkamerunits / meubilair	-30					-3	-3	-3	-3	-3
A	renovatie dak oudbouw gemeentehuis	-137	-122				-7	-14	-14	-13	-13
A	vervanging installaties gemeentehuis	-315					-25	-25	-24	-24	-24
	totaal lasten overhead	**-516**	**-122**				**-37**	**-44**	**-43**	**-42**	**-42**

(- = nadeel en + = voordeel)

Aanpassing gemeentehuis

Vanaf 1 april wordt het rechterdeel van het gemeentehuis verbouwd en heringericht tot front-office van de Rabobank. De verhuizing van de Rabobank naar het gemeentehuis is onderdeel van de koopovereenkomst voor verwerving van de Rabobank aan de Markt in Bladel (om zo Den Herd naar de Markt mogelijk te maken). De verbouwkosten zijn volledig voor rekening van de Rabobank en voor het gebruik van dit deel van het gemeentehuis ontvangen wij een marktconforme huur en een fixed fee voor de kosten van gas, water en licht. Voor het ontkoppelen van de elektrotechnische installatie van het rechterdeel van het gemeentehuis moeten wij als eigenaar en verhuurder kosten maken waarvoor de kosten worden geraamd € 14.000,-. Ook zal in de loop van het 1e halfjaar 2020 de doucheruimte in de kelder van de oudbouw van het gemeentehuis worden verbouwd.
Daarnaast worden in het 1e halfjaar de aanpassingen aan de kamer van de burgemeester en secretaris en enkele overige kantoorruimten afgerond. In totaal zal het bij de jaarrekening 2019 over te hevelen restantkrediet aanpassingen gemeentehuis zal met een bedrag van € 19.000,-. Voorgesteld wordt om het krediet ad € 34.000,- beschikbaar te stellen.

Aanschaf spreekkamerunits / meubilair

Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad het krediet beschikbaar gesteld voor aankoop van het Rabobankgebouw. Met verwerving van het Rabobankgebouw kan de ambitie voor verplaatsing van gemeenschapshuis Den Herd naar de Markt worden gerealiseerd. Aan de aankoop van het Rabobankgebouw is verplaatsing van de Rabobankfrontoffice naar het gemeentehuis gekoppeld. Daarvoor moeten kantoorfuncties uit de voor de Rabobank beoogde rechtervleugel in het gemeentehuis tijdelijk elders in het gemeentehuis worden ondergebracht. Dit levert een capaciteitsprobleem op omdat het gemeentehuis met de komst van de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening (najaar 2019) nagenoeg volledig bezet is. Met de aanschaf van 3 verplaatsbare en herbruikbare spreekkamerunits kan die tijdelijke capaciteitsvraag worden ondervangen. Voorgesteld wordt om het krediet ad € 30.000,- beschikbaar te stellen.

Renovatie dak / vervanging installaties gemeentehuis

Het dak van de oudbouw moet gerenoveerd worden, mede in relatie tot het plaatsen van zonnepanelen, het aanpassen van de verwarmings- en luchtbehandelingsinstallaties en diverse isolatiewerkzaamheden. Wij stellen voor om voor de renovatie van het dak € 137.000,- en voor de vervanging van de installaties € 315.000,- beschikbaar te stellen.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
lonen bijstelling loonmutatie ambtelijke organisatie	s	-318	-474	-464	-464	-498
lonen welzijn gemeentelijke ouderenconsulent	i	-25	-50	-25		
juridische en advieskosten bestuurlijk gevoelige dossiers	i	-66				
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	i		122			
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	s	25	25	25	25	25
representatiekosten	s	-8	-8	-8	-8	-8
onderhoud gemeentehuis	s	-12	-12	-12	-12	-12
huren van KBP	s	10	10	10	10	
diverse onderhoudscontracten	s	-10	-9	-11	-9	-11
doorbelastingen aan KBP	s				25	
bijdrage SK afrekening 2019	i	77				
bijdrage Samenwerking Kempengemeenten	i	7	-30	-35	36	23
bijdrage Samenwerking Kempengemeenten	s	24	-82	-108	-104	-127
overige kleine afwijkingen	s	3	3	5	5	8
mutaties overhead		**-293**	**-505**	**-623**	**-496**	**-600**

(- = nadeel en + = voordeel)

Loonkosten

De loonkosten hebben we geactualiseerd op basis van de autonome loonontwikkelingen. Daarnaast is de formatie uitgebreid met een 3,75 ft. Deze extra loonkosten worden (voor een deel) gedekt door besparingen op inhuur. Inhuur kan worden beëindigd of worden voorkomen.

De vijf Bladelse ouderenbonden hebben onlangs hun visie op het gemeentelijk ouderenbeleid aangeboden aan de gemeente. In reactie op dit visiedocument *'(voorbereiden op) Ouder worden in de gemeente Bladel'*, zal door ons college aan uw raad worden voorgesteld (noot: i.v.m. de coronacrisis is er nog geen raadsbesluit) om vooralsnog voor een pilotperiode van 2 jaren één *ouderenconsulent Bladel* aan te stellen. Deze gemeentelijke ouderenconsulent moet de zelfstandig thuiswonende Bladelse ouderen ondersteunen op het gebied van wonen, welzijn, inkomen en zorg. Uitgaande van een aanstelling per 1 juli 2020 worden de totale kosten begroot op € 75.000,- op jaarbasis. Voor een bedrag van € 25.000,- per jaar kunnen deze kosten worden gedekt ten laste van het budget *'Projectkosten in het kader van de uitvoering diverse taken Wmo'* gelet op het werkelijke uitgavenpatroon in 2018 en 2019. Per saldo resteert dan nog een bedrag van € 25.000,- voor 2020, € 50.000,- voor 2021 en € 25.000,- voor 2022.

Afdeling Dienstverlening & Bedrijfsvoering

Het budget voor juridische en overige advieskosten met betrekking tot bestuurlijk gevoelige dossiers wordt in 2020 met € 66.000,- verhoogd.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2020-2029 is geactualiseerd. Om de lasten over meerdere begrotingsjaren te actualiseren hebben we de jaarlijkse dotatie zodanig vastgesteld dat de betreffende voorzieningen over de gehele looptijd genomen voldoende is voor het bekostigen van de uitvoering van het groot onderhoud. De in de eenmalige toevoeging aan de voorziening groot onderhoud ad € 122.000,- is gecorrigeerd, omdat dit niet meer past binnen de uitgangspunten van de onlangs verschenen BBV-notitie Materiële vaste activa.

Gemeentehuis

De lasten met betrekking tot het gemeentehuis stijgen als gevolg van hogere lasten van schoonmaakonderhoud en onderhoudscontracten. Daarentegen stijgen de huuropbrengsten en overige

vergoedingen m.b.t. de ruimten van TIP, Regiopolitie Zuidoost en KBP voor de jaren 2020 t/m 2023. De vergoeding van het beschikbaar stellen van facilitaire zaken aan het KBP is verlengd tot 2024.

Samenwerking Kempengemeenten (SK)

Van het batige exploitatie resultaat 2019 van de SK is ons aandeel ad € 77.000,- uitgekeerd. Voorts aanpassing gemeentelijke bijdrage aan de SK op basis van de ontwerp-begroting 2021 (inclusief begrotingswijziging 2020). Dit geldt voor de samenwerkingsonderdelen Staf, SSC en P&O. De samenwerkingsonderdelen Maatschappelijke Dienstverlening en VTH worden rechtstreeks onder de betreffende hoofdtaakvelden geraamd, waarop de activiteiten van Maatschappelijke Dienstverlening en VTH verantwoord worden. De kostenstijgingen worden voornamelijk veroorzaakt door de cao-loonontwikkelingen. Ook blijken een aantal extra nieuwe ICT-functionaliteiten noodzakelijk die tot extra lasten leiden. Voor een aantal van de in de ontwerp-begroting 2021 SK opgenomen posten worden aangemerkt als incidenteel.

Overige kleine aanpassingen

Betreft saldo van een aantal kleine aanpassingen van budgetten.

3. Dekkingsmaatregelen

Onderstaand worden de geraamde dekkingsmaatregelen voor de planperiode 2020-2024 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	budgettaire lasten / baten								
		2020		2021		2022		2023		2024
A	besparingen bedrijfsvoering		v	200	v	200	v	200	v	200
	totaal overhead		v	200	v	200	v	200	v	200

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting dekkingsmaatregelen

Besparing bedrijfsvoering

Aan de eigen ambtelijke organisatie leggen we een taakstelling op van € 200.000,-, om daarmee een bijdrage te leveren aan de verbetering van de financiële positie van de gemeente. Het management gaat de taakstelling voor ontwerp-begroting 2021 concreet invullen.

4. Ontwikkelingen

Doorontwikkeling samenwerking

Zoals eerder vermeld moet er nu snel duidelijkheid komen over de evaluatie en toekomst van de GRSK. Als die er is kunnen we ook weer verder met de aansluiting hierop van onze organisatie. Ook de strategische agenda en vooral de vervolgvraag ‘Hoe” de thema’s opgepakt gaan worden zal snel duidelijk worden. In 2020 kunnen we dan snel analyseren wat het voor de organisatie betekent en kunnen we die daarvoor inrichten.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-333	n	-479	n	-597	n	-470	n	-532
dekkingsmaatregelen			v	200	v	200	v	200	v	200
meerjarenprogramma 2020-2024	n	-37	n	-43	n	-42	n	-42	n	-41
Totaal Lasten	**n**	**-370**	**n**	**-322**	**n**	**-439**	**n**	**-312**	**n**	**-373**
Baten										
bestaand beleid	v	40	n	-26	n	-26	n	-26	n	-68
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**40**	**n**	**-26**	**n**	**-26**	**n**	**-26**	**n**	**-68**
Exploitatieresultaat	**n**	**-330**	**n**	**-348**	**n**	**-465**	**n**	**-338**	**n**	**-441**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-330**	**n**	**-348**	**n**	**-465**	**n**	**-338**	**n**	**-441**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.0.2. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De begrotingsvoorschriften schrijven voor dat deze middelen, naast de kosten van overhead, in een apart onderdeel worden beschreven. Deze middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de hoofdtaakvelden waarin het beleid tot uitvoering wordt gebracht. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de hoofdtaakvelden en van de overhead. Hoewel we de toeristenbelasting als algemeen dekkingsmiddel beschouwen is deze opbrengst (op grond van het BBV) verantwoord onder hoofdtaakveld 3.3 Economie.

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden de onderstaande onderdelen gerekend:
a. lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is
b. uitkeringen uit het gemeentefonds
c. dividenden
d. saldo van de financieringsfunctie
e. overige algemene dekkingsmiddelen
f. vennootschapsbelasting
g. onvoorzien en stelposten

1. Meerjarenprogramma

De mutaties voor de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
A	aanpassing rentepercentage van 2,0% naar 1,25%						50	79	105	114	119
A	opbrengst rioolrechten agv rente aanpassing							-10	-10	-11	
A	onderuitputting kapitaallasten							-81	-19	57	41
	totaal lasten algemene dekkingsmiddelen						**50**	**-12**	**76**	**160**	**160**

(- = nadeel en + = voordeel)

Aanpassing rentepercentage
Op basis van de financiële kaderstelling hebben we het rentepercentage neerwaarts bijgesteld. Dit leidt tot lagere gecalculeerde kapitaallasten van de investeringen zoals opgenomen in het meerjarenprogramma.

Onderuitputting kapitaallasten
De onderuitputting heeft betrekking op de mutaties als gevolg van het administratief doortrekken van investeringen naar 2024 op basis van geldende kaderstelling, evenals de herprioritering van een aantal voorgenomen investeringen en nieuwe investeringen. Voor een totaal beeld wordt verwezen naar bijlage II.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
actualisatie kapitaallasten / rente kort en lang geld	s	265	193	223	184	147
dividend BNG	i	-89				
vennootschapsbelasting vorig jaar	s	-13				
onroerende zaakbelastingen: indexering tarieven	s		109	111	112	113
algemene uitkering actualisatie accressen en maatstaven	s	333	610	523	548	622
algemene uitkering stelpost nieuw verdeelmodel GF	s			-521	-524	-526
stelpost onvoorziene uitgaven	s	8				
stelpost loon- en prijsmutaties: overig	s	9	-72	-32	-25	-25
stelpost loon- en prijsmutaties: algemene uitkering	s		-150	-150	-150	-150
stelpost verrekening overhead investeringen	s	76	75	75	68	69
correctie van incidenteel naar structureel	s	-235	-79	-65	-67	-67
correctie van incidenteel naar structureel	i	235	79	65	67	67
mutaties algemene dekkingsmiddelen		**589**	**765**	**229**	**213**	**250**

(- = nadeel en + = voordeel)

Financieringen / afschrijvingen / kapitaallasten

Actualisatie van de afschrijvingen en rentelasten over het eigen en vreemd vermogen, evenals de bespaarde rente van de eigen financieringsmiddelen op basis van de geactualiseerde omvang van de reserves en voorzieningen. Ook worden de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) van de bestaande activa opnieuw gecalculeerd op basis van de werkelijke rekeningstanden, rekening houdende met de uitgangspunten van de financiële kaderstelling. Hierin zijn ook de extra kapitaallasten van de nieuwe investeringen 2020 opgenomen.

Beleggingen

De BNG heeft in 2019 een lagere winst gerealiseerd en wordt er ook minder dividend uitgekeerd aan de gemeente. De belangrijkste oorzaken van de daling van de nettowinst ten opzichte van 2018 zijn een lager resultaat financiële transacties en hogere voorzieningen voor kredietverliezen. Het dividend wordt op basis van het bestaande beleid (uitkering van 50%) uitgekeerd aan de aandeelhouders. Het in 2020 te ontvangen dividend 2019 van de BNG bedraagt € 89.000,- minder dan geraamd.

Vennootschapsbelasting

De voorlopige aanslag vennootschapsbelasting 2020 valt circa € 13.000,- hoger uit dan geraamd in de primitieve begroting.

Belastingen

De opbrengst onroerende zaakbelastingen wordt vanaf 2021 met een (nagecalculeerd) inflatiecorrectie van 2,50% verhoogd. Daarnaast wordt de opbrengst verhoogd als gevolg van de doorwerking van de hogere WOZ-waarden als gevolg van meer nieuw- en verbouw van woningen en niet-woningen.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. Het geld dat via de algemene uitkering wordt ontvangen is vrij inzetbaar. De algemene uitkering wordt door het Rijk op grond van bepaalde verdeelsleutels toegerekend aan de gemeenten. De algemene uitkering is doorgerekend op basis van de bijgestelde uitgangspunten met betrekking tot woningbouw, WOZ-waarden, inwonersaantallen, uitkeringsgerechtigden enz. Dit leidt tot hogere geprognosticeerde uitkeringen. De definitieve uitkering uit het gemeentefonds wordt eerst bij de meicirculaire 2020 bekend gemaakt. Nadat wij de meicirculaire voor onze gemeente doorgerekend hebben zullen wij de financiële consequenties hiervan ter kennis brengen aan uw raad, zodat deze betrokken kunnen worden bij de besluitvorming over deze perspectiefnota.

Zoals bekend heeft het rijk een zeer groot pakket van maatregelen genomen om de nadelige effecten van het coronavirus zo veel als mogelijk op te kunnen vangen. Het rijk heeft hierbij ook aangegeven dat de rijksuitgaven uit het noodpakket (er is sprake van een plotselinge en uitzonderlijke situatie) buiten de uitgavenkaders vallen die meetellen voor het accres. Of met andere woorden: “de extra rijksuitgaven maken geen onderdeel van de accresbepaling volgens de normeringsmethodiek, beter bekend als ‘samen de trap op en af’.

Het CPB heeft vier scenario's doen verschijnen over de mate waarin we in een economische recessie belanden als gevolg van de coronacrisis. Naarmate de maatregelen langer nodig zijn, wordt de recessie dieper. We moeten ons realiseren dat het CPB iets zegt over de markteconomie. Dat is wat anders dan de rijksuitgaven die effect hebben op het gemeentefonds. Die rijksuitgaven zullen zich aan het begin van een crisis anticyclisch bewegen. Een deel daarvan zal zoals hiervoor toegelicht buiten de kaders worden geplaatst. En mocht de crisis wat langer duren dan moeten we wellicht rekening houden met een tijdelijke fixatie van het accres, net als in de jaren 2009-2011. Voor de langere termijn moeten we wellicht wel rekening houden met dalende accressen. Hoeveel dat is, hangt van zoveel factoren af dat we hierover geen uitspraak over durf te doen.

Nieuw verdeelstelsel

Aanvankelijk was het de bedoeling om de consequenties van het nieuwe verdeelstelsel van het gemeentefonds te publiceren in de komende meicirculaire 2020. Er is weliswaar geen uitkomsten van een herverdeling bekend gemaakt, wel is het beeld dat er een beweging zou plaatsvinden "van platteland naar stad" en een doorgaande focus op de versterking van de Randstad. De invoer van een nieuw verdeelstelsel is een jaar uitgesteld, van 2021 naar 2022. Eerste signalen toonden aan dat grofweg tweederde van de gemeenten, lees plattelandsgemeenten, er op achteruit gaan. De steden gaan er op vooruit.
De Minister staat nog steeds achter de invoering van een nieuw verdeelmodel dat beter aansluit op de kostenverschillen tussen gemeenten en dat een groot aantal knelpunten in de huidige verdeling kan wegnemen. Er worden nu diepere aanvullende analyses gemaakt door de onderzoekers. Het moet vooral tot minder financieel nadeel voor het platteland leiden. Uiterlijk in de decembercirculaire 2020 worden we geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek.

Het nieuwe verdeelstelsel zal, ongeacht de uitkomsten van het aanvullend onderzoek, een grote impact krijgen voor de toekomst voor alle gemeenten. De huidige onderzoeken geven een trend weer. Dat effect zal na het aanvullend onderzoek deze zomer iets minder nadelig zijn dan de voorlopige berekening, maar nadelig zal het blijven. Uit het nadere onderzoek zullen waarschijnlijk de scherpe kanten afgehaald worden, maar dan nog zullen we aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geconfronteerd gaan worden met nadelige herverdeeleffecten. We achten het noodzakelijk om ons daar nu al (gedeeltelijk) op voor te bereiden. In deze perspectiefnota houden we daarom vooralsnog, op basis van een voorzichtige benadering, rekening met een nadeel van € 25,- per inwoner. Het herverdeeleffect ziet er dan als volgt uit.

scenario 1	2020	2021	2022	2023	2024	2025
herverdeeleffect € 25 per inwoner			-521	-524	-526	-526
suppletie overgang			0	0	0	0
herverdeeleffect	**0**	**0**	**-521**	**-524**	**-526**	**-526**

(-= nadeel en + = voordeel)

Hoewel het denkbaar is dat de herverdeeleffecten nog dramatischer kunnen uitpakken voor onze gemeente hebben wij hierna nog een drietal mogelijke scenario's weergegeven. In deze scenario's houden we rekening met een nadeel van € 50,-, € 75,- en 100,- per inwoner. Omdat het nadeel voor elk van deze scenario's meer dan € 25,- per inwoner bedraagt ontvangen we een aflopende suppletie van het rijk. De nadelige herverdeeleffecten kunnen dan in meerjarig perspectief bezien oplopen naar € 1.052.000,- tot € 2.104.000,-.

Ongeacht hoe de nieuwe verdeling van het gemeentefonds voor onze gemeente zal gaan uitpakken is het nu al duidelijk dat de financiële positie van onze gemeente door het nieuwe verdeelmodel onder zware druk komt te staan. We zullen ons in allerlei bochten moeten wringen om onze (meerjaren)begroting rond te krijgen en zullen noodgedwongen op voorzieningen moeten bezuinigen. We zullen dus tijdig maatregelen moeten nemen om hier op voorbereid te zijn.

Onvoorziene uitgaven / stelposten

Wij hebben de post onvoorziene uitgaven eenmalig verlaagd met € 8.000,-. Met deze verlaging worden eenmalige exploitatie-uitgaven tot genoemd bedrag gedekt. Het restant van de post onvoorziene uitgaven bedraagt dan nog € 7.000,-, welke aangewend kan worden voor de dekking van eenmalige onvoorziene lasten in het tweede halfjaar 2020. Daarnaast ramen we een stelpost voor de dekking van diverse inflatoire aanpassingen van budgetten, alsmede worden intra comptabele lasten van overheadkosten toegerekend aan investeringen.

De provincie heeft bij de beoordeling van onze begroting 2020 een aantal begrote posten als structureel aangemerkt terwijl wij deze als incidenteel aangemerkt hadden. De provincie was van mening dat deze posten niet voldeden aan de uitgangspunten van de "BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten". Naar

aanleiding hiervan hebben wij de bestaande incidentele baten en lasten administratief geherrubriceerd van incidenteel naar structureel.

3. Dekkingsmaatregelen

Onderstaand worden de geraamde dekkingsmaatregelen voor de planperiode 2020-2024 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	budgettaire lasten / baten								
		2020	2021		2022		2023		2024	
B	extra verhoging tarieven onroerende zaakbelastingen		v	521	v	521	v	521	v	521
	totaal algemene dekkingsmiddelen		v	**521**	v	**521**	v	**521**	v	**521**

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting dekkingsmaatregelen

Extra verhoging tarieven onroerende zaakbelastingen

We zullen geconfronteerd worden met aanzienlijke nadelige herverdeeleffecten als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. Het moge duidelijk zijn dat deze nadelige herverdeeleffecten grote impact hebben op onze financiële positie. Nadeel wat volledig veroorzaakt wordt door (voorgenomen) rijksbeleid. Het overkomt de gemeente waar we geen enkele invloed op hebben.
Dit is voor ons overwegende reden geweest om uw raad voor te stellen de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen 2021 extra structureel te verhogen met ca 12,40% bovenop de trendmatige verhoging van 2,50%.
Daarbij is niet alleen het financiële van belang, maar eveneens een duurzaam beleidsperspectief voor de toekomst van Bladel.

De extra opbrengst 2021 biedt ons inziens dan ook een redelijke buffer om de financiële gevolgen van de coronacrisis in 2021 op te kunnen vangen.

4. Ontwikkelingen

Herijking gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds is een bepalende factor in de lokale financiën. Een belangrijk onderdeel van de herziening van de financiële verhoudingen is de herijking van het gemeentefonds. Op 26 februari 2020 heeft de minister van BZK aan de Tweede Kamer gemeld dat vervolgonderzoek nodig is en dat hij invoering van de nieuwe verdeling uitstelt tot 1 januari 2022. Gemeenten worden uiterlijk in de decembercirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	v	300	n	-54	v	65	v	29	v	42
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024	v	49	n	-2	v	87	v	171	v	160
Totaal Lasten	**v**	**349**	**n**	**-56**	**v**	**152**	**v**	**200**	**v**	**202**
Baten										
bestaand beleid	v	289	v	819	v	164	v	184	v	208
dekkingsmaatregelen			v	521	v	521	v	521	v	521
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**289**	**v**	**1.340**	**v**	**685**	**v**	**705**	**v**	**729**
Exploitatieresultaat	**v**	**638**	**v**	**1.284**	**v**	**837**	**v**	**905**	**v**	**931**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**v**	**638**	**v**	**1.284**	**v**	**837**	**v**	**905**	**v**	**931**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.1. Veiligheid

Hoofdtaakveld veiligheid richt zich op het verbeteren van de veiligheid in de gemeente Bladel en het vergroten van het gevoel van veiligheid van de inwoners en bezoekers van de gemeente. De gemeente heeft daarbij een regiefunctie en kan zelf ook instrumenten inzetten om dit te bereiken. Voorbeelden hiervan zijn preventie, vergunningverlening en handhaving en ketenaanpak voor overlast.

De gemeente Bladel streeft naar een samenleving waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren. De gemeente vervult hierbij een regierol en geeft op een integrale wijze vorm aan veiligheid en is daarbij een betrouwbare partner voor andere disciplines binnen het integrale veiligheidsbeleid.
Haar regisserende rol in het lokale integrale veiligheidsbeleid wordt op een doelmatige wijze vormgegeven door uitvoering te geven aan het Integrale Veiligheidsplan De Kempen (IVP) 2019-2022. Het welslagen van het veiligheidsbeleid is onlosmakelijk verbonden met een gedegen, consequente integrale handhaving. Daarnaast is de ambtelijke organisatie voorbereid op incidenten die zich voor kunnen doen binnen de gemeentegrenzen.
Veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio, maatschappelijke organisaties, ondernemers en de inwoners van Bladel.

Maatschappelijk effect

Het lokaal veiligheidsbeleid moet leiden tot een vergroting van de objectieve en subjectieve veiligheid en daarmee van de leefbaarheid, alsmede tot een verkleining van de veiligheidsrisico's in de gemeente Bladel.

1. Meerjarenprogramma

Niet van toepassing.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
onderhoudscontracten / bijdrage Veiligheidshuis	s	1	5	4	6	6
bijdrage Veiligheidsregio (obv ontwerp-begroting 2021)	s		-29	-29	-29	-29
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	s	-4	-4	-4	-4	-4
bijdrage RIEC / extra financiële bijdrage m.i.v. 2021	s		-4	-4	-4	-4
bijdrage basisvoorziening dierennoodhulp	s	5				
mutaties veiligheid		**2**	**-32**	**-33**	**-31**	**-31**

(- = nadeel en + = voordeel)

Brandweer en rampenbestrijding

Op basis van de Kadernota 2021 en de ontwerp-begroting 2021 van de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost, waarin opgenomen een reguliere indexering van 2,35%, stijgt de gemeentelijke bijdrage voor Bladel met ingang van 2021 structureel. De huuropbrengsten van de beide brandweerkazernes stijgen met ingang van 2020 als gevolg de reguliere indexering van de huurprijzen. Verder geven de onderhoudskosten van de brandweerkazernes per saldo een structurele verlaging te zien.

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Op basis van het recent geactualiseerde meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2020-2029 (MJOP) moet de jaarlijkse dotatie aan de voorziening onderhoud brandweerkazernes structureel worden verhoogd.

Regiopolitie
In het kader van de integrale aanpak van zware criminaliteit en daaraan verbonden ondermijning is onlangs een Convenant Taskforce – RIEC Brabant – Zeeland tot stand gekomen op basis waarvan van alle deelnemende gemeenten een cofinanciering van € 700.000,- wordt gevraagd om als samenwerkende lokale overheden de handen structureel ineen te slaan. Op basis van het aantal inwoners wordt van de gemeente Bladel ingaande het jaar 2021 een extra financiële bijdrage gevraagd van € 4.000,-.

Dierennoodhulp
Vanwege een opgetreden vertraging in de geplande bouw van een nieuw opvangcentrum door de gemeente Eindhoven kan de bijdrage 2020 aan de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren eenmalig worden verlaagd.

3. Dekkingsmaatregelen

Niet van toepassing.

4. Ontwikkelingen

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-1	n	-34	n	-35	n	-33	n	-33
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal Lasten	**n**	**-1**	**n**	**-34**	**n**	**-35**	**n**	**-33**	**n**	**-33**
Baten										
bestaand beleid	v	3	v	2	v	2	v	2	v	2
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**3**	**v**	**2**	**v**	**2**	**v**	**2**	**v**	**2**
Exploitatieresultaat	**v**	**2**	**n**	**-32**	**n**	**-33**	**n**	**-31**	**n**	**-31**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**v**	**2**	**n**	**-32**	**n**	**-33**	**n**	**-31**	**n**	**-31**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.2. Verkeer en vervoer

Hoofdtaakveld verkeer en vervoer richt zich op het verantwoord en veilig maken van het verplaatsen van mensen en goederen. Deze verplaatsingen vinden plaats op verschillende manieren van vervoer. De gemeente Bladel is verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van infrastructuur, het faciliteren van diverse vervoersvormen, het realiseren van parkeervoorzieningen en het reguleren van verkeer- en vervoerstromen binnen de grenzen van de bebouwde kom.

Wij beheren de openbare ruimte volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon met als doel een prettige woonomgeving in stand te houden.

1. Meerjarenprogramma

De mutaties voor de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
A	uitvoering bereikbaarheidsagenda 2021-2024	114	114	114	114			6	12	18	18
A	verbetering/ gepland groot onderhoud wegen 2024					-1.400					-74
A	aanpassing omgeving De Vest	-45					-2	-2	-2	-2	-2
A	vervanging openbare verlichting 2024					-117					-6
A	uitvoering herinrichting N284	-200					-11	-10	-10	-10	-10
B	uitvoering herinrichting N284 (herprioritering)	800	1.300	1.300	-200	-1.000	42	110	177	165	111
A	verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide	-50					-3	-3	-3	-3	-3
B	verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide	300	-250				16	2	2	2	2
A	aanpassing Oude Provincialeweg	-65					-3	-3	-2	-2	-2
B	aanpassing Oude Provincialeweg (herprioritering)	1.515	700	-1.300	-850		79	116	46	1	1
B	evaluatie GVVP		pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
	totaal lasten verkeer en vervoer	**2.369**	**1.864**	**114**	**-936**	**-2.517**	**118**	**216**	**220**	**169**	**35**

(- = nadeel en + = voordeel)

Uitvoering bereikbaarheidsagenda

De gemeente Bladel heeft met de 21 regiogemeenten de Samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant 2017-2030 ondertekend. Samen gaan we uitvoering geven aan de 130 projecten binnen de Bereikbaarheidsagenda. In totaal betrof de cofinanciering voor Bladel een bedrag van € 114.000,- per jaar. In plaats van het declareren van de kosten per project aan de regiogemeenten is uit praktische overwegingen er voor gekozen dat de gemeente Helmond een vast bedrag van € 45.000,- per jaar gedurende een periode van 10 jaar in rekening gaat brengen bij de deelnemende gemeenten. Hiermee kunnen de voorgenomen investeringen vervallen.

Gepland groot onderhoud wegen / openbare verlichting

Op basis van het vigerende beleid worden de geplande investeringen voor 2024 toegevoegd aan de planperiode. Deze doorwerkingen leiden tot extra lasten.

Aanpassing omgeving De Vest

Het huidige perceel van basisschool De Vest is door de gemeente om niet aan het schoolbestuur beschikbaar gesteld en het juridisch eigendom is aan hen overgedragen. Dit perceel is ruimer dan benodigd is voor de vervangende nieuwbouw. Zodra het terrein niet meer benodigd is voor het onderwijsgebruik, komt het terug in eigendom van de gemeente. Op het moment dat dit perceel in eigendom komt van de gemeente Bladel bestaat het perceelgedeelte uit zand en het gebouw ’t Vestje. Het gebouw ’t Vestje blijft staan totdat een nadere invulling wordt gegeven aan het perceel. Het overgedragen perceelgedeelte zal tot een minimaal niveau dienen te worden hersteld. Zodra het perceel terug in eigendom komt van de gemeente Bladel wordt een plan opgesteld op welke wijze het perceel wordt hersteld. Dit kan middels bestrating of middels inzaaien. Om tot een realistisch uitvoeringsbudget te komen is rekening gehouden met de duurste variant, namelijk het bestraten. Voor de herstel- en aanpassingswerkzaamheden in het openbaar domein rondom basisschool De Vest wordt krediet geraagd van € 45.000,-. Een deel van het krediet voor de herstelwerkzaamheden zal worden ingezet om de omgeving aan te passen op de nieuwe situatie rondom basisschool De Vest. Hierbij kan gedacht worden aan kleine aanpassingen aan verharding en groen in het openbaar domein om aan te

sluiten bij de nieuwe inrichting van het schoolterrein. Ook dit draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid van het openbaar domein.

Uitvoering herinrichting N284

In het meerjarenprogramma zijn in de jaarschijven 2020, 2021 en 2022 investeringsramingen opgenomen voor de uitvoering van de herinrichting N284. Samen met de Provincie Noord-Brabant en de gemeente Reusel-De Mierden wordt momenteel een plan voorbereid om de N284 toekomstproof te maken in kader van doorstroming en verkeersveiligheid. De daadwerkelijke aanleg c.q. uitvoering van de herinrichting is gepland in de jaren 2024-2025-2026. De jaren 2020 t/m 2024 zullen worden benut voor de voorbereiding, planvorming, onderzoeken, bestemmingsplannen etc. Hiervoor wordt per jaar een voorbereidingskrediet van € 200.000,- nodig geacht. Wij stellen voor om het voorbereidingskrediet 2020 beschikbaar te stellen. Voor de uitvoering van de herinrichting wordt vooralsnog rekening gehouden met een raming van € 1.000.000,- per jaar voor de jaren 2024 t/m 2026.

Verbreding fietspad Cartierheide

In het meerjarenprogramma is voor 2020 een investeringsraming van € 300.000,- opgenomen voor de kosten van een verbreding van het fietspad Cartierheide op basis van een uitvoering in half verharding. In 2019 is de haalbaarheid onderzocht voor oplossingen voor het verbreden van dit fietspad en hebben er verschillende gesprekken plaatsgevonden met Staatsbosbeheer. Ook zijn er gesprekken geweest met de gemeente Eersel en Bergeijk. De Cartierheide is een uniek stukje natuur waar ook de zeer zeldzame gladde slang leeft. Als er maatregelen genomen worden aan de fietspaden op de Cartierheide moet hierbij aan strikte voorwaarden gehouden worden om deze gladde slag verder te beschermen. Ook geeft Staatbosbeheer aan dat ze de Cartierheide meer in zones willen inrichten. Daarbij zal er een gebied voor de natuur worden ingericht en een gebied wat versterkt wordt voor de recreant. Ook wordt in het gebied een uitkijktoren geplaatst. Om al deze aspecten goed in kaart te brengen en daarvan een ontwerp te maken, wordt voor het jaar 2020 een voorbereidingskrediet van € 50.000,- nodig geacht. De resterende investeringsraming van € 250.000,- zal vooralsnog worden doorgeschoven naar 2021.

Aanpassing/herinrichting Oude Provincialeweg

In het meerjarenprogramma zijn in de jaarschijven 2020 en 2021 investeringsramingen opgenomen van resp. € 1.515.000,- en € 850.000,- voor de aanpassing van de Oude Provincialeweg oost (Kerkstraat – N284) en Oude Provincialeweg west (Nieuwstraat – Kerkstraat). De aanleiding van de aanpassing/herinrichting is te vinden in de verkeersvisie Hapert, doorgaande wegen, waarin de raad opdracht geeft de doorgaande routes in Hapert, veilig en uniform in te richten. De Wijer en de Nieuwstraat / Ganzestraat zijn inmiddels gerealiseerd. De Oude Provincialeweg staat nog op de planning. De planning wordt afgestemd op de planning van de MFA Hapert en de planning van de N284. Omdat we met de aanpak willen wachten tot de nieuwe MFA in Hapert gereed is, zal met de daadwerkelijke realisatie eerst in 2022 en 2023 worden gestart. In 2020 en 2021 gaan we het plan voorbereiden / ontwerpen en aanbesteden. Hiervoor worden voorbereidingskredieten nodig geacht van € 65.000,- in 2020 en € 150.000,- in 2021. Voor de uitvoering van de aanpassingen wordt vooralsnog rekening gehouden met een raming van € 1.300.000,- in 2022 en € 850.000,- in 2023. De aanleiding van de herinrichting is te vinden in de verkeersvisie Hapert, doorgaande wegen, waarin de raad opdracht geeft de doorgaande routes in Hapert, veilig en uniform in te richtten.

Evaluatie GVVP

In 2019 is het oude GVVP geëvalueerd en is gestart met het opstellen van een nieuw verkeersbeleid dat vanaf 2021 moet gaan gelden. We zien mogelijkheden om de evaluatie en het actualiseren van beleid te combineren om eerder tot besluitvorming te kunnen komen. Het geactualiseerde GVVP zal worden ingepast in de Omgevingsvisie. De volgende deelprojecten zullen extra aandacht zullen krijgen in het geactualiseerde verkeersbeleid;

- Zorg voor veilige schoolomgevingen;
- Hernieuwde inventarisatie van alle knelpunten (met gebruik hiervoor van de BLIQ rapportages);
- Beleid fietspaden/netwerk;
- Verbeterplan fietspaden, utilitair en recreatief, mogelijkheden snelle fietspaden (buiten de N284 corridor).

Wij verwachten het nieuwe GVVP in de loop van dit jaar aan uw raad ter vaststelling te kunnen voorleggen. Op basis hiervan zullen alsdan in het meerjarenprogramma voor de jaren 2021 en volgenden de benodigde investeringsramingen worden opgenomen.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
beheer openbare ruimte tpv KBP 2e fase	s				-55	-55
onderhoud wegen ed (incl. indexering)	s	-17	-17	-17	-17	-17
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	s	1	1	1	1	1
projectkosten / aanleg voetpad t.b.v. Flexcampus	i	-40				
Voorbereiding projecten verkeer Kempenregio	i	-20				
cofinanciering inhuur projectleider maatregelenpakket	i	-12	-11	-11		
electriciteitsverbruik (led + overgang kleinverbruik)	s	10	18	18	18	18
advieskosten beheerplan openbare verlichting	i	-30				
onderhoudscontracten (toeristische bewegwijzering)	s	3	2	2	2	2
cofinanciering regionale projecten Bereikbaarheidsakkoord	s	-45	-45	-45	-45	-45
waterlossingen en sloten: onderhoud	s	-2	-2	-2	-2	-2
mutaties verkeer en vervoer		**-152**	**-54**	**-54**	**-98**	**-98**

(- = nadeel en + = voordeel)

Wegen, straten en pleinen

De kosten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte van het KBP komen na overdracht voor rekening van gemeente Bladel. Op dit moment is de eerste fase van het beheer reeds overgedragen. De tweede fase betreft de wegen, kunstwerken en fietspaden op het KBP (Smaragdweg, Diamantweg, burg. Gremstraat en burg. Swachtenstraat). Hiervoor is in de begroting van gemeente Bladel nog geen toereikend budget opgenomen. In deze perspectiefnota hebben we daarom een deel van de extra inkomsten uit de areaaluitbreidingen 2023 en 2024 hiervoor afgezonderd.

Ten behoeve van het plan Flexcampus zal in april van dit jaar een nieuw vrij liggend voetpad worden aangelegd aan de Wijer (naast het fietspad) zodat de toekomstige bewoners veilig van de Flexcamous naar het centrum kunnen lopen zonder dat ze op de rijbaan moeten lopen. De kosten voor de aanleg van het verharde voetpad worden, inclusief de enkele lichtmasten en een haag ter afscheiding van de fietspad, geraamd op € 40.000,-. Voor deze kosten is in 2019 op grond van een gesloten anterieure overeenkomst een bedrag van € 40.000,- ontvangen en gestort in de reserve bovenwijkse voorzieningen. De aanleg van het fietspad dekken we nu ten laste van deze reserve (zie bestuur).
Als gevolg van de PFAS-ontwikkelingen, voorkomende bodemsaneringen en het jaarlijks herprofileren van de bermen dient de raming voor stortrechten met ingang van 2020 structureel te worden verhoogd, alsmede de kosten met betrekking tot de huur van 938 brandkranen van Brabant Water wegens indexering van het tarief en mutaties in de aantallen brandkranen.

Visie maatregelenpakket mobiliteit De Kempen-A67

In de bereikbaarheidsagenda hebben de 21 gemeenten uit de Metropoolregio Eindhoven een breed pakket aan plannen en maatregelen voor de periode 2017-2030 vastgesteld om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren. Als uitwerking hiervan hebben de vier Kempengemeenten (gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden) een visie en een maatregelenpakket De Kempen-A67 opgesteld. Tijdens de ontwikkeldag RO-MOB van december 2019 hebben de regiogemeenten, provincie en de private projectpartners de visie van het maatregelenpakket De Kempen-A67 onderschreven en zijn overeen gekomen om de projecten in het maatregelenpakket te gaan uitvoeren om zo een duurzame bereikbaarheid op de corridor te realiseren en de verkeersdruk op de A67 en A2-Randweg Eindhoven te verminderen.

Vanaf de zomer van 2020 wordt bovengenoemd maatregelenpakket, verder uitgewerkt in een planstudie, waarvan de kosten worden ingeschat op € 450.000,- Dit is inclusief inrichten van een projectorganisatie, inhuur ingenieursdiensten, communicatie en onderzoekskosten. Deze planstudie heeft een looptijd van 3 jaar (2020 t/m 2022) en wordt in samenwerking met het Rijk, provincie, MRE-regio via ZOSlimbereikbaar, de vier Kempengemeenten en het bedrijfsleven uitgevoerd. De planstudie past binnen de regiobrede projecten uit de Bereikbaarheidsagenda, waar we als Kempengemeenten financiële middelen voor gereserveerd hebben.

Het voorbereiden en uitvoeren van de planstudie vergt extra capaciteit in de vorm van een integrale projectleider. De kosten van deze ondersteuning voor de komende 3 jaar (2020 t/m 2022) worden geraamd op
€ 120.000,-. We schatten deze ondersteuning voor de komende 3 jaar (2020 t/m 2022) in op een totaalbedrag van € 120.000,- voor de Kempengemeenten. Ons aandeel hierin is ca € 11.000,- per jaar.

Voorbereiding projecten verkeer Kempenregio

De gemeenten Bladel, Eersel, Bergeijk en Reusel- de Mierden hebben gezamenlijk een coördinator ingehuurd om onder meer onder de noemer “Coördinatie Kempensamenwerking Mobiliteit” project-overstijgend beleidswerk voor mobiliteit uit te voeren. Het betreft werkzaamheden met betrekking tot het concreet maken van de projectfiches, het beoordelen van de samenhang tussen projecten, opstartgesprekken van projecten, advisering voor de provinciale ontwikkeldagen voor de 4 gemeenten en de afstemming met hogere overheden. Voor 2020 wordt hiervoor een inzet van circa 200 uur verwacht. Daarnaast verricht deze coördinator werkzaamheden voor de Metropoolregio Eindhoven waarvan de kosten worden vergoedt door de gemeente Helmond. Deze taken worden niet bekostigd vanuit de samenwerkingsovereenkomst van de Bereikbaarheidsagenda. De gemeente Bladel is opdrachtgever en factureert jaarlijks de kosten aan de deelnemende gemeenten en de gemeente Helmond. Voor de kosten van inhuur van de coördinator wordt voor 2020 rekening gehouden met een raming van € 75.000,- waarvan € 15.000,- wordt terugontvangen van de Kempengemeenten en € 40.000,- van de gemeente Helmond.

Openbare verlichting

Elektriciteitsverbruik

Als gevolg van het aanbrengen van meer led-verlichting en de omschakeling van grootverbruik naar kleinverbruik in combinatie met slimme meters, zijn de kosten van het elektriciteitsverbruik van de openbare verlichting in 2019 fors gedaald. Op grond hiervan kan de huidige raming structureel worden verlaagd.

Vervanging SOX-lampen naar LED

Sinds de ontwikkeling van LED-lampen worden er steeds minder conventionele (gloei)lampen toegepast in de openbare ruimte. Dit heeft er toe geleid dat bepaalde type lampen in het geheel niet meer worden vervaardigd (zogenaamde uitfasering). Dit is het geval bij SOX-lampen. Naar aanleiding van het uitfaseren en niet meer leverbaar zijn van deze SOX lampen is inzichtelijk gemaakt hoeveel SOX-lampen (en armaturen) buiten het contract van 10 jaar vallen (bij verlenging na 5 jaar). Uit de inventarisatie blijkt dat het gaat om totaal 80 stuks, die conform het vervangingsplan niet worden omgebouwd naar LED.

Aanvullende werkzaamheden vervangingsplan

Het vervangingsproject richt zich op masten en armaturen die zijn afgeschreven op basis van leeftijd. Het kan voorkomen dat, vanwege deze leeftijdseis, in een straat of wijk één mast of armatuur niet vervangen wordt. Het is niet wenselijk dat dergelijke solitaire lampen niet worden meegenomen in de vervangen, dit vanwege de veiligheid en de uniformiteit van het straatbeeld. Jaarlijks wordt inzichtelijk gemaakt om hoeveel stuks het gaat. Om naast de ongeplande plaatsingen ook de beschreven vervangingen te laten plaatsen, dient het budget voor duurzame goederen 2020 ad € 20.000,- eenmalig te worden verhoogd.

Advieskosten en structureel uitbesteed werk – Sportveldverlichting

Jaarlijks hebben we te maken met ongepland incidenteel verlichtingsadvies. Daarnaast spelen er voor dit jaar nog enkele adviesverzoeken, die niet zijn voorzien in dit budget. Enerzijds loopt het beheerplan voor de Openbare Verlichting dit jaar af en dient te worden geactualiseerd. Anderzijds nemen de klachten en storingsmeldingen jaarlijks toe van de sportveldverlichting. Bij advisering rondom de genoemde vraagstukken zal het huidige budget 2020 ad € 5.000,- niet toereikend zijn. Om te voldoen aan de advisering van deze verlichtingsaspecten, dient dit budget eenmalig te worden verhoogd tot € 15.000,-.

Opstellen kwaliteitshandboek openbare verlichting (OLV)

De gemeente is als eigenaar en onderhoudsplichtige, verantwoordelijk voor opstallen zoals openbare verlichting (OVL), evenementenkasten, etc. en dient onder andere de elektrotechnische veiligheid van installaties te waarborgen zodat gebruikers (burgers, werknemers en opdrachtnemers) er op een verantwoorde manier gebruik van kunnen maken. De gemeente is als werkgever verantwoordelijk voor het creëren van een veilige werkomgeving voor haar werknemers. De zorg voor de veiligheid van elektrotechnische installaties en de kwalificatie van de bij deze installaties betrokken werknemers dient te worden gewaarborgd.

De regelgeving voor de koppeling van beheerprosessen op deze wetgeving wordt voor elektrische (laagspannings-) installaties (E-installaties) gevonden in de normen NEN 1010 en NEN 3140 van het Nederlands Normalisatie-instituut. Dit kwaliteitshandboek en de implementatie van de Elektrotechnische

Bedrijfsvoering (E-bedrijfsvoering) maakt de keten van bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het kader van elektrotechnische veiligheid helder en transparant. Door het volgen van processen ontstaat er een aantoonbaar beeld van de mate van elektrotechnische veiligheid van diverse arealen in de openbare ruimte en op de werkvloer. De kosten voor het opstellen van het kwaliteitshandboek worden geraamd op € 8.000,-. De werkzaamheden hiervoor zullen in de periode januari t/m september 2020 worden uitgevoerd.

Verkeersregelingen / Bereikbaarheidsagenda

De gemeente Bladel heeft met de 21 regiogemeenten de Samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant 2017-2030 ondertekend. Aanvankelijk hadden we op het meerjarenprogramma hiervoor jaarlijkse voorgenomen investeringsbedragen opgenomen. In plaats van het declareren van de kosten per project aan de regiogemeenten is uit praktische overwegingen er voor gekozen dat de gemeente Helmond een vast bedrag van € 45.000,- per jaar gedurende een periode van 10 jaar in rekening gaat brengen bij de deelnemende gemeenten.

Waterlossingen en sloten

De onderhoudsramingen worden aangepast qua indexering en areaaluitbreiding.

3. Dekkingsmaatregelen

Niet van toepassing.

4. Ontwikkelingen

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-208	n	-55	n	-55	n	-99	n	-99
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024	v	118	v	215	v	219	v	168	v	34
Totaal Lasten	**n**	**-90**	**v**	**160**	**v**	**164**	**v**	**69**	**n**	**-65**
Baten										
bestaand beleid	v	56	v	1	v	1	v	1	v	1
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**56**	**v**	**1**	**v**	**1**	**v**	**1**	**v**	**1**
Exploitatieresultaat	**n**	**-34**	**v**	**161**	**v**	**165**	**v**	**70**	**n**	**-64**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-34**	**v**	**161**	**v**	**165**	**v**	**70**	**n**	**-64**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.3. Economie

Het hoofdtaakveld economie is erop gericht het bedrijfsleven op economisch gebied zodanig te faciliteren, dat tenminste de werkgelegenheid in de gemeente Bladel behouden blijft. Bovendien is het hoofdtaakveld gericht op het stimuleren van maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen. De gemeente heeft hierop vooral invloed door het scheppen van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin.

1. Meerjarenprogramma

De hieronder genoemde activiteiten leiden vooralsnog niet tot extra lasten.

Economie
De middenstand in de kernen is onmisbaar. Veel mensen in de gemeente Bladel zijn werkzaam in het midden- en kleinbedrijf, dat goeddeels afhankelijk is van lokale en regionale keuzes en ontwikkelingen. Lokale ondernemers maken zelf de belangrijkste keuzes. Maar de gemeente Bladel kan wel allerlei randvoorwaarden scheppen voor een florerende lokale economie en bedrijven ondersteunen.

- Kempenmanifest: "Wij maken het samen in de Kempen"
De Brabantse Kempen vormt een belangrijke deelregio van Brainport Eindhoven. Het belang van de sterk vertegenwoordigde toeleverende slimme maakbedrijven is een katalysator van innovatie en economische groei. Die groei heeft onze Brainportregio gemaakt tot economische sterke regio en Mainport van Nederland.

Toch staat de Kempenregio voor een aantal uitdagingen. We zien jongeren voor studie of werk uit de regio vertrekken. De maakindustrie verandert radicaal; door nieuwe technologieën en digitale transformatie komen Kempische ondernemers voor nieuwe uitdagingen te staan in een snel veranderende wereld. In 2019 hebben we daarom de samenwerking tussen de triple helix partners in onze regio structureel geïntensiveerd en vastgelegd in het Manifest "*Wij maken het samen in de Kempen".* Bij dit manifest hoort een projectenlijst. Deze lijst bevat diverse lopende projecten, maar ook nieuwe projecten zoals het realiseren van een hybride leeromgeving. In onze begroting hebben we tot en met 2024 het budget 'Kempische Industrie Agenda' opgenomen om deze projecten en samenwerking te ondersteunen.

- Kempisch Bedrijvenpark (KBP)
De gemeente Bladel heeft een sterke economie. Het KBP behoort tot de beste bedrijventerreinen van Nederland en is naast de bedrijventerreinen in Bladel en Hapert van grote waarde voor de werkgelegenheid binnen de Kempen. De vestiging van bedrijven op het KBP moet daarom worden gestimuleerd.

De kosten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte van het KBP komen na overdracht voor rekening van gemeente Bladel. Op dit moment is de eerste fase van het beheer reeds overgedragen. De tweede fase betreft de wegen, kunstwerken en fietspaden op het KBP (Smaragdweg, Diamantweg, burg. Gremstraat en burg. Swachtenstraat). Hiervoor is in de begroting van gemeente Bladel nog geen toereikend budget opgenomen. In deze perspectiefnota hebben we een deel van de extra inkomsten uit de areaaluitbreidingen 2023 en 2024 hiervoor afgezonderd (zie verkeer en vervoer).

In de Gemeenschappelijke Regeling zijn geen afspraken opgenomen over de wijze van liquidatie (financieel) of overdracht van het beheer van de openbare ruimte. Deze afspraken worden de komende periode gemaakt. Op dit moment wordt een inventarisatie gemaakt om gegevens op te halen.

- 'Onderneem de next economy' Centrum Bladel naar 2040
Na een interactief proces heeft u op 20 december 2018 besloten het concept 'Onderneem de next economy' (De Zwarte Hond) vast te stellen als toekomstbeeld voor het centrum van Bladel.

Een belangrijke opgave bij de uitwerking van deze visie is het concentreren van detailhandel in het centrum van Bladel. Middels gesprekken proberen we deze verhuisbewegingen op gang te brengen. Gesprekken alleen is echter onvoldoende gebleken. Samen met de partijen binnen het centrummanagement willen we aan de slag met het opstellen van een transformatiefonds. Deze financiële tegemoetkoming is een ondersteuning om de stap tot transformatie te stimuleren. Naar verwachting zullen we dit jaar een voorstel aan uw raad voorleggen.

- Kempische Bedrijventerreinenvisie

De gemeenten Bladel, Bergeijk Eersel en Reusel-De Mierden hebben in 2014 hun gezamenlijke visie vastgelegd in de *"Regionale visie bedrijventerreinen De Kempen"*. In deze visie zijn zowel kwalitatieve als kwantitatieve afspraken gemaakt.
In 2018 heeft de provincie nieuwe prognoses voor de vraag naar bedrijventerreinen opgeleverd. Daaruit blijkt o.a. dat er de komende jaren nieuw aanbod gerealiseerd moet worden. De deelregio's hebben de opdracht gekregen om de nieuwe prognoses te vertalen naar nieuwe bedrijventerreinenafspraken en naast nieuw ook de bestaande voorraad te betrekken.
De vier Kempengemeenten hebben daarom besloten de oude bedrijventerreinenvisie te herzien. De nieuwe visie moet bijdragen aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig vestigings- en ondernemingsklimaat op de bedrijventerreinen. De visie is samen met het Kempisch Ondernemersplatform voorbereid. Stec Groep adviseert de gemeenten. In het voorjaar van 2020 worden de raden over de nieuwe visie geïnformeerd en meegenomen in de vervolgstappen.

De vervolgstappen die Stec adviseert zijn:
- Maak een strategie en visie op individuele locaties (per gemeente, per bedrijventerrein);
- Monitor bedrijventerreinenontwikkelingen op basis van data;
- Investeer in sterk accountmanagement;
- Onderzoek nieuwe locaties om in de vraag te voorzien;
- Zet in op goede bereikbaarheid van bestaande terreinen;
- Realiseer quickwins voor de energietransitie.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving / (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
aanpassing knooppuntennetwerk De Groote Beerze	s		-15			
dienstverlening KBP	s				8	4
Centrummanagement Bladel / verhaal Centrum Bladel	s	-8				
Kempische detailhandelvisie	s	-5	-5	-5		
uitvoering BIZ	s	2				
mutaties economie		**-11**	**-20**	**-5**	**8**	**4**

(- = nadeel en + = voordeel)

Wandel- en fietsknooppuntennetwerk

Waterschap De Dommel gaat het beekdal van de Groote Beerze herinrichten. Doel is verdroging van het gebied tegen te gaan, kwetsbare natuur te versterken en wateroverlast te beperken. Ook willen ze het gebied toegankelijker maken voor recreatie. Sinds het voorjaar van 2017 zijn ze bezig met de voorbereidingen. De planning is om in 2021 met de werkzaamheden te starten. Voor dit project werkt Waterschap De Dommel samen met de gemeente Bladel, Oirschot, Brabants Landschap en provincie Noord-Brabant. Daarnaast werken ze samen met betrokken grondeigenaren, pachters en omwonenden. Het project komt mede tot stand door financiële samenwerking met Provincie Noord-Brabant.
Op korte termijn starten de gesprekken met de verschillende partijen waarbij afspraken worden gemaakt voor de concrete aanleg en financiering. Aan de gemeente Bladel ligt de vraag voor om de financiering voor de aanpassing op het wandel- en fietsknooppuntennetwerk op zich te nemen en om financieel bij te dragen aan de realisatie van een mindervalidenpad over de Groote Beerze. De netwerken zijn eigendom van de gemeente. De aanpassingen zijn dusdanig dat deze een meerwaarde leveren voor het netwerk en de toegang tot het gebied verbeteren. Het mindervalidenpad maakt de Groote Beerze voor verschillende groepen recreanten beleefbaar. Naast de mindervaliden, kunnen ook fietsers gebruik maken van deze voorziening. Door realisatie van het pad komen we tegemoet aan een wens vanuit het Platform Gehandicapten als ook aan de wens vanuit Dorpsraad Netersel. De kosten voor de aanpassingen komen neer op € 15.000,- voor het jaar 2021.

Dienstverlening KBP
De administratieve dienstverlening aan KBP is verlengd.

'Verhaal van Blaal centrum'
Het versterken van het Centrummanagement is noodzakelijk voor het ondernemerschap in het winkelcentrum van Bladel en via de relaties tussen Centrummanagement en het MKB in Hapert. Centrummanagement kan rekenen op de steun voor de komende jaren. Samen met de ondernemersvereniging Bladel en vastgoedvereniging Bladel Centrum werken we samen binnen Centrummanagement 2.0. Eén van de gezamenlijke projecten is het opschrijven van het '*Verhaal van Bladel centrum'*. Wat is centrum Bladel nu precies en waar staat het voor? Met een duidelijk verhaal kunnen er gericht keuzes worden gemaakt. Het verhaal vormt daarbij de basis voor: marketing en promotie; evenementen; inrichting; verdere binding ondernemers en beeldkwaliteit/reclamebeleid etc.
Het verhaal van Bladel centrum is een extra activiteit, waarvoor eenmalig in 2020 een extra bijdrage van € 8.000,- wordt gevraagd. De overige partijen dragen bij in de vorm van kennis en uren.

Kempische detailhandelsvisie
De gemeenten Bladel, Bergeijk, Eersel en Reusel-De Mierden hebben in 2015 hun gezamenlijke visie vastgelegd in de "Regionale visie detailhandel De Kempen". Hierin is afgesproken om detailhandelsontwikkelingen met een bovenlokale impact Kempisch af te stemmen, zodat het verzorgingsniveau in de kernen wordt behouden. De vraag is of de uitgangspunten van de huidige regionale detailhandelsvisie nog actueel zijn.

Uitkomst van de evaluatie is dat de huidige kaders en de uitgangspunten uit de detailhandelsvisie voldoende houvast bieden, maar dat het noodzakelijk is om een aantal gemaakte afspraken uit de regionale visie aan te scherpen en actiever op te pakken. Concreet gaat het om de volgende punten:
1. Upgraden van de centra conform de actuele centrumvisies;
2. Structureel overleg met vastgoedeigenaren en ondernemers per gemeente;
3. Jaarlijks monitoren van leegstand en dynamiek op basis van data;
4. Actievere inzet op het schrappen van detailhandelsbestemmingen buiten kernwinkelgebied;
5. Voortzetten van het concentratiebeleid;
6. Omvang van het kernwinkelgebied kritisch beoordelen en waar nodig aanscherpen c.q. verkleinen;
7. Flexibele bestemmen binnen winkelgebieden, met het oog op meer diversiteit;
8. Bestuurlijke afstemming bij nieuwe ontwikkelingen vanaf 250m² en bij supermarktenuitbreiding;
9. Periodiek kennis delen via Kempische Retail Board met stakeholders.

Om ook daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan deze afspraken en dan met name het jaarlijks monitoren en het actief inzetten (en dus inventariseren) van detailhandelsbestemmingen buiten het kernwinkelgebied, vragen we voor een periode van drie jaar (2020-2021-2022) jaarlijks een bedrag van € 5.000,- beschikbaar te stellen. Daarnaast behoeft er ca € 2.000,- minder BIZ bijdrage doorbetaald te worden.

3. Dekkingsmaatregelen

Niet van toepassing.

4. Ontwikkelingen

Planfase klimaatrobuust bedrijventerrein De Sleutel
De gemeente Bladel werkt samen met het Waterschap de Dommel, Ondernemingsvereniging Bedrijventerreinen Bladel (obgb) aan het klimaatrobuust maken van het bedrijventerrein De Sleutel in Bladel. Als gevolg van klimaatverandering is de omgeving van het bedrijventerrein onderhevig aan verdroging. De verdrogingsproblematiek beperkt de natuurontwikkeling en de landbouwopbrengsten. Daarnaast heeft in 2016 extreme neerslag geleid tot inpandige schade en tot belemmering van de bereikbaarheid en de bedrijfsvoering op het bedrijventerrein. Het doel is om het hemelwater af te koppelen van de riolering en zoveel mogelijk lokaal op te vangen. Uit de recent uitgevoerde stresstest blijkt dat het bedrijventerrein kwetsbaar is voor hittestress. Deze klimaataspecten vragen om een planmatige aanpak op en rondom het bedrijventerrein.

Voor het realiseren van extra waterbergingscapaciteit is het gebied ten westen van bedrijventerrein de Sleutel erg interessant. In dit gebied, dat gelegen is in gemeente Reusel-De Mierden, zijn ook vergevorderde plannen voor de aanleg van een nieuwe verbindingsweg met aansluiting op de N284. In het Voorkeursalternatief is deze extra aansluiting opgenomen. Voor de realisatie van deze nieuwe verbindingsweg dient grond verworven te worden. Het gedeelte dat niet nodig is voor de verbindingsweg is uitermate geschikt voor waterberging en voor het versterken van de huidige Ecologische Verbindingszone.

Het realiseren van waterberging en een ecologische inrichting ten westen van bedrijventerrein de Sleutel is een cruciale maatregel om het water- en rioleringssysteem in samenhang te optimaliseren. Het draagt bij aan ecologische doelen, het tegen gaan van verdroging, het verbeteren van de hydraulische afvoercapaciteit en het verminderen van de afvoer van schoon water naar de zuivering. Dit sluit aan bij de ambities van het raadsprogramma, waarin is opgenomen dat voldoende biodiversiteit en groen het uitgangspunt is bij de klimaat- en energietransitie.

Het project zit momenteel in de planfase. Voor de financiering van de realisatie kan gedeeltelijk aanspraak gemaakt worden op het Programma “Leven de Dommel” van Waterschap de Dommel en de landelijke impulsregeling vanuit het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie (2021). Voor het gedeelte dat niet wordt gefinancierd, met name grondverwerving, worden afspraken gemaakt binnen het project N284 met de provincie, gemeente Reusel-De Mierden en Bladel over een verdeelsleutel, omdat een deel van de gronden bedoeld is voor een nieuw kruispunt en een verbindingsweg.
Het bedrag dat voor rekening van gemeente Bladel komt is nog niet bekend. Hiervoor wordt later een kredietaanvraag gedaan. Een deel van de inrichtingskosten zal gedekt kunnen worden via het rioolfonds. Het exacte bedrag wordt bekend zodra er meer duidelijkheid is over het project N284 en de financiering door het Waterschap.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-13	n	-20	n	-5	n	-25	v	4
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal Lasten	**n**	**-13**	**n**	**-20**	**n**	**-5**	**n**	**-25**	**v**	**4**
Baten										
bestaand beleid	v	2					v	33		
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**2**					**v**	**33**		
Exploitatieresultaat	**n**	**-11**	**n**	**-20**	**n**	**-5**	**v**	**8**	**v**	**4**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-11**	**n**	**-20**	**n**	**-5**	**v**	**8**	**v**	**4**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.4. Onderwijs

Goed onderwijs draagt bij aan de inclusie (gaat over het meedoen en erbij horen van mensen met een beperking) en participatie van onze jongeren in de samenleving. Onderwijs draagt er mede aan bij dat jongeren kennis vergaren, weerbaar zijn. Onderwijs helpt op de weg naar zelfstandigheid. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus.

1. Meerjarenprogramma

Niet van toepassing.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
huur Kerkstraat 37 Casteren (huurverhoging koeling + index. 2020)	s	-2	-2	-2	-2	-2
inkomensoverdrachten / sloopkosten + tijd. huisvesting	i	-220				
door decentralisatievergoeding Pius X	s		-39	-70	-52	-60
bijdrage Stg. Kempenkind onderwijs kinderen statushouders	s	-20	-20	-20	-20	-20
kosten leerlingenvervoer	s	30	30	30	30	30
mutaties onderwijs		**-212**	**-31**	**-62**	**-44**	**-52**

(- = nadeel en + = voordeel)

Uitvoeringsplan vervangende nieuwbouw basisschool de Vest te Hoogeloon

De kosten voor het bouwrijp maken, eventuele bodemonderzoeken en sloopkosten worden door de gemeente op basis van werkelijke kosten vergoed aan het schoolbestuur. Begin 2018 is dit bedrag op basis van ervaringen indicatief geraamd op € 70.000,-. Bij het uitwerken van het uitvoeringsplan zijn offertes opgevraagd om tot een kostenindicatie te komen voor het bouwrijp maken specifiek voor het terrein van basisschool de Vest. Op basis van deze kostenindicatie blijkt dat de huidige raming van € 70.000,- opgehoogd dient te worden naar (afgerond) € 94.000,-.

De vervangende nieuwbouw vindt plaats op dezelfde locatie als de oudbouw van basisschool de Vest. De school dient gedurende de bouwperiode dan ook uit te wijken naar tijdelijke huisvesting. De kosten voor de tijdelijke huisvesting komen ten laste van de gemeente en worden afgerekend op basis van werkelijke kosten. Begin 2018 is rekening gehouden met huisvesten in ‘het Vestje’ (3 lokalen los van het hoofdgebouw) en het huren van 3 noodlokalen, een gemeenschapsruimte, toiletvoorzieningen en personeelsruimte. Het daarvoor benodigde bedrag is op basis van geschatte kosten van € 12.000,- huurkosten per jaar per noodlokaal indicatief geraamd op € 55.000,-. Bij het uitwerken van het uitvoeringsplan zijn offertes opgevraagd om tot een kostenindicatie te komen voor de tijdelijke huisvesting specifiek voor het terrein van basisschool de Vest. Op basis van deze kostenindicatie blijkt dat de huidige raming van € 55.000 opgehoogd dient te worden naar € 244.000,-. Bij het uitwerken van het uitvoeringsplan is duidelijk geworden dat er op het terrein van basisschool de Vest niet voldoende ruimte beschikbaar is om de noodlokalen in één laag uit te voeren. Het uitvoeren van een noodgebouw met twee lagen brengt een kostenstijging met zich mee. Bovendien dienen er werkzaamheden plaats te vinden aan het Vestje om dit bijgebouw als tijdelijke huisvesting te kunnen gebruiken. Zo is er bij aanvang van sloop van de oudbouw bijvoorbeeld geen gas meer beschikbaar, waardoor het Vestje hier op aangepast dient te worden. Daarnaast is de tijdelijke huisvesting langer dan één jaar benodigd. De bouwtijd van de vervangende nieuwbouw bedraagt circa één jaar, maar de tijdelijke huisvesting is gezien de bouwvoorbereiding circa 15 maanden noodzakelijk. Tevens is er sprake van een prijsstijging op de markt. De eerdere raming van € 55.000 is niet realistisch om de benodigde tijdelijke huisvesting langer dan één jaar te realiseren, inclusief transport, montage, datanetwerk, aansluitkosten, e.d. Samenhangend met

deze extra huisvestings-kosten dient ook de eerder geraamde vergoeding voor de verhuiskosten met € 7.000,- te worden verhoogd tot € 12.000,-.

Resumerend dient de huidige raming voor het bouwrijp maken, de tijdelijke huisvesting en de verhuiskosten verhoogd dienen te worden met resp. € 24.000,-, € 189.000,- en € 7.000,-, in totaal met € 220.000,-. In deze raming is nauwelijks ruimte voor onvoorziene kosten. Eventuele overschrijdingen in verband met onvoorziene kosten worden meegenomen in de Najaarsnota.

Doordecentralisatie onderwijshuisvesting VO

Op grond van de geldende overeenkomst met het bestuur van het Pius-X-college dienen de gedecentraliseerde rijksmiddelen voor onderwijshuisvesting doorbetaald te worden aan die school. De doorbetaling wordt aangepast aan de geactualiseerde verdeelmaatstaven en uitkeringsfactoren.

Bijdrage onderwijs kinderen statushouders

De voorziening Neveninstromers op basisschool het Palet is een Kempische voorziening voor kinderen afkomstig uit het buitenland die de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersen. De Kempengemeenten dragen een bedrag per leerling per teldatum bij aan deze voorziening. De werkelijke kosten zijn afhankelijk van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van de voorziening neveninstromers en de periode dat de leerlingen gebruik maken van de voorziening. Hierdoor fluctueren de werkelijke kosten jaarlijks. Op basis van de werkelijke kosten in voorgaande jaren en de eerste teldatum van 2020 is het reëel om de huidige raming structureel te verhogen met € 20.000,-.

Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs

Evenals voorgaande jaren is voor het jaar 2020 een subsidie toegekend van € 18.000,- door de provincie Noord-Brabant in het kader van de Subsidieregeling verkeer en vervoer voor BVL-activiteiten (Brabant Verkeersveiligheidslabel) op de basisscholen. Het bedrag zal worden doorbetaald aan Onderwijsstichting Kempenkind.

VVE/GOA

Van het ministerie van OCenW is voor het jaar 2020 een beschikking ontvangen voor een specifieke uitkering ad € 194.000,- in het kader van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Vanuit de jaarrekening 2019 zal hieraan nog een bedrag van € 156.000,- worden toegevoegd, zijnde de in voorgaande jaren ontvangen en tot op heden nog niet bestede specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Het totaal beschikbare budget in 2020 ad € 350.000,- zal worden ingezet o.a. ten behoeve van het aanbieden van peuterplaatsen, verhogen kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie (VVE), verbreding van de doelgroepdefinitie, vergroting bereik van peuters, intensivering van de doorgaande lijn en de verruiming van uren voor- en vroegschoolse educatie.

Leerlingenvervoer

Op basis van de verordening leerlingenvervoer 2014 kunnen leerlingen in aanmerking komen voor een vervoersvoorziening naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school. Vanaf schooljaar 2017-2018 verzorgt vervoerder Willemsen de Koning het aangepast vervoer voor de Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden. De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd gebaseerd op de NEA index.

Het aantal aanvragen en toekenningen leerlingenvervoer fluctueert jaarlijks. Aangezien de werkelijke kosten direct gekoppeld zijn aan het aantal toegekende vervoersvoorzieningen fluctueren deze kosten ook jaarlijks. Op basis van de werkelijke kosten in 2018 en 2019 achten wij het reëel om de raming, rekening houdend met de NEA index, neerwaarts bij te stellen met een bedrag van tot € 30.000,-.

3. Dekkingsmaatregelen

Niet van toepassing.

4. Ontwikkelingen

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023	raming 2024
Lasten					
bestaand beleid	n -424	n -31	n -62	n -44	n -52
dekkingsmaatregelen					
meerjarenprogramma 2020-2024					
Totaal Lasten	**n -424**	**n -31**	**n -62**	**n -44**	**n -52**
Baten					
bestaand beleid	v 212				
dekkingsmaatregelen					
meerjarenprogramma 2020-2024					
Totaal baten	**v 212**				
Exploitatieresultaat	**n -212**	**n -31**	**n -62**	**n -44**	**n -52**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n -212**	**n -31**	**n -62**	**n -44**	**n -52**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.5. Sport, cultuur en recreatie

Binnen het hoofdtaakveld sport, cultuur en recreatie worden activiteiten ontplooid die bijdragen aan het gewenste imago en aan de promotie van onze gemeente en activiteiten gericht op een recreatieve, gezonde en educatieve tijdbesteding van inwoners en bezoekers van onze gemeente.

Het maatschappelijk effect dat de gemeente nastreeft is dat de Bladelse inwoners:
- tevreden zijn over de voorzieningen in de eigen woonomgeving;
- tevreden zijn over de mate waarin ze maatschappelijk kunnen participeren;
- in toenemende mate verantwoordelijkheid nemen voor de eigen leefomgeving.

Hierbij gaan we uit van de eigen kracht van inwoners en participatie en betrokkenheid hierbij van maatschappelijke organisaties en netwerken. De gemeente heeft hierbij de regierol.

1. Meerjarenprogramma

De mutaties voor de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
A	renovatie dak VV Bladella De Smagtenbocht										-4
A	verduurzaming sportpark De Roetwijer	-72		21			-5	-5	-3	-3	-3
A	renovatie dak KV Klimroos De Roetwijer			-14					-1	-1	-1
A	vervanging installaties KV Klimroos De Roetwijer			-53					-4	-4	-4
A	verduurzaming sportpark De Smeel			36					2	3	3
A	verduurzaming sportpark De Lemelvelden	-163		61			-11	-11	-6	-6	-6
A	vervanging installaties De Lemelvelden	-126					-10	-10	-10	-10	-10
A	renovatie dak tenns/korfbal De Lemelvelden		-71					-4	-4	-4	-4
A	renovatie sportvelden		-25	-25	-25	-25		-1	-3	-4	-5
A	vervanging toplaag kunstgrasvelden			-250	-250				-20	-39	-39
A	aankoop ondergrond zwembad	-155					-2	-2	-2	-2	-2
A	uitvoering groenstructuurplan 2024					-110					-6
A	renovatie LUWA-toren Bladel					-41					-2
A	vervanging installaties sporthal X-sport	-56					-4	-4	-4	-4	-4
A	renovatie dak sporthal Eureka		-105					-6	-5	-5	-5
A	vervanging installaties sporthal Eureka		-141					-11	-11	-11	-11
A	renovatie graanmolen Hapert	-102					-5	-5	-5	-5	-5
A	aanpassing sporthal Eureka tbv aansluiting op MFA			-20					-1	-1	-1
	totaal lasten sport, cultuur en recreatie	**-674**	**-342**	**-244**	**-275**	**-176**	**-37**	**-59**	**-77**	**-96**	**-109**

(- = nadeel en + = voordeel)

Renovatie daken sportcomplexen
Betreft de voorgenomen renovaties van de daken de sportparken De Lemelvelden, De Roetwijer en sporthal Eureka.

Verduurzaming sportcomplexen / vervanging installaties
De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 4 februari 2016 besloten om de gemeentelijke gebouwen energieneutraal te (gaan) maken. Dit proces zal gefaseerd worden opgepakt waarbij in de fasering eerst de keuze zal vallen op gebouwen waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de energie factuur. De verduurzaming hebben wij geherprioriteerd en opgenomen voor 2020. Wij stellen voor om de (aanvullende) kredieten voor De Roetwijer (plaatsen van zonnepanelen, het vervangen van de warmings- en overige klimaatinstallaties) en De Lemelvelden (plaatsen zonnepanelen en vervanging van verwarmings- en overige klimaatinstallaties en dakisolatie) en sporthal X-sport (vervanging van klimaatinstallaties) beschikbaar te stellen.

Renovatie sportvelden
Ingaande 1 januari 2017 is het totale onderhoud van de gemeentelijke sportvelden ondergebracht bij KempenPlus. De overeenkomst loopt tot 31 december 2020 en kan door de gemeente éénzijdig, nog één keer, met 2 jaar worden verlengd. In de praktijk heeft KempenPlus een groot deel van de onderhoudstaken

(met name het groot onderhoud) ondergebracht bij een externe ondernemer. Onduidelijk is of KempenPlus deze dienstverlening ook in de toekomst kan/wil blijven verzorgen. Mogelijk dat (voor een deel van het sportveldenonderhoud) een nieuwe aanbesteding zal moeten plaatsvinden. Tot die tijd wordt geen (ingrijpend) onderhoud voorzien dat afwijkt van de situatie in de afgelopen jaren. Die kosten kunnen als referentie en onderbouwing worden beschouwd voor de geraamde onderhoudsuitgaven in 2020 (en eventueel 2021 en 2022). De te houden aanbesteding van het onderhoud aan onze gemeentelijke sportvelden biedt inzicht in de kosten gemoeid met de maatregelen die voortvloeien uit de jaarlijkse onderhouds- en bemestingsadviezen van KIWA ISA Sport bv. Calamiteiten voorbehouden zal die situatie zich jaarlijks in dezelfde mate voordoen. De uitkomst van de aanbesteding kan op die manier worden vertaald in de meerjarenraming van de onderhoudskosten.

Het kwaliteitsniveau van de sportvelden in onze gemeente is van een zodanig niveau dat vervanging dan wel (grondige) renovatie zich gemiddeld 1 keer per 20 jaar voordoet, zo wordt door KIWA ingeschat. Terugkijkend blijkt die termijn in de praktijk in veel gevallen nog veel ruimer. Afhankelijk van de mate waarin deze maatregelen moeten worden getroffen, bedragen de kosten gemiddeld € 20.000,- tot € 40.000 per veld. Aangezien voor de vervanging en/of renovatie van de sportvelden tot op heden nog geen investeringen in het meerjaren programma zijn opgenomen, zijn wij vooralsnog uitgegaan van de vervanging/renovatie van sportveld per 20 jaar ad € 25.000,- ingaande het jaar 2021. De exacte leeftijd van onze velden is in veel gevallen niet bekend. Bij de eerstvolgende beoordeling van de onderhoudstoestand zullen we KIWA verzoeken om per veld een indicatie van de restlevensduur per veld, waardoor een meer nauwkeurige planning van de uitgaven voor groot onderhoud / renovatie mogelijk wordt.

Vervanging toplaag kunstgrasvelden

De kunstgrasvelden bij VV Bladella worden jaarlijks geïnspecteerd. De meest recente inspectie heeft eind 2019 nog plaatsgevonden. Geconstateerd is dat de velden nog prima voldoen maar dat de vezels van beide kunstgrasvelden plat liggen en splijten. Dit betreft reguliere slijtage waar niet veel tegen te doen valt. Beide velden zijn aangelegd en in gebruik genomen in 2011. De toplaag van kunstgrasvelden gaat normaliter 10 tot 12 jaar mee, afhankelijk van de intensiteit van het gebruik. Op basis van een inschatting door een deskundige derde wordt op basis van de huidige toestand verwacht dat zich ergens in 2022 de vraag zou kunnen aandienen om de toplagen te vervangen. In het meerjarenprogramma hebben wij daarom voor de jaren 2022 en 2023 op basis van een indicatie van de kosten van het vervangen van de toplaag vooralsnog een investeringsraming van € 250.000,- per jaar opgenomen.

Aankoop ondergrond zwembad

Aan de rand van de projectscope Egyptische Poort ligt het zwembad. Uit de visies van de Egyptische Poort is naar voren gekomen dat buiten zwemwater gewenst is. De huidige eigenaar heeft aangegeven hun ondergrond en opstal te willen verkopen. Aangezien de gemeente geen zwembad wil exploiteren hebben we aangegeven dat we alleen de ondergrond onder het zwembad willen aankopen. De gemeente heeft overeenstemming bereikt met de verkoper en er is een koopovereenkomst gesloten om de ondergrond aan te kopen voor een bedrag van € 155.000,- inclusief bijkomende kosten, zodat we geheel eigenaar worden van het gebied wat de ontwikkeling van de Egyptische Poort weer ten goede komt. Het opstal is door de eigenaar verkocht aan een nieuwe eigenaar. De gemeente sluit met de nieuwe eigenaar een erfpachtovereenkomst met een recht van opstal. Met het uitgangspunt van een jaarlijkse canon van 5% van de aankoopprijs en een minimale erfpacht van 25 jaar is de nieuwe eigenaar reeds akkoord gegaan. Hieruit kan geconcludeerd worden dan de aankoop per saldo neutraal/positief is.

Uitvoering groenstructuurplan

Op basis van het vigerende beleid wordt de geplande investering voor 2024 toegevoegd aan de planperiode. Deze doorwerkingen leiden tot extra lasten. Voor de uitvoering van het groenstructuurplan is jaarlijks een krediet van € 110.000,- beschikbaar.

Renovatie graanmolen Hapert / LUWA-toren Bladel

Betreft de voorgenomen renovaties van de graanmolen in Hapert en de LUWA-toren in Bladel. Wij stellen voor om het krediet ad € 102.000,- voor de renovatie van de graanmolen beschikbaar te stellen.

Aanpassing sporthal Eureka / aansluiting MFA

Op het moment dat de sporthal in Hapert onderdeel wordt van de nieuwe MFA, zal toegang via de huidige hoofdingang niet meer mogelijk zijn. De toekomst van de ruimte van het huidige sportcafé is nog onduidelijk. Dat betekent dat de doorgang van sportcafé naar sporthal dichtgemaakt zal moeten worden. Dat is nu een glaswand. Afhankelijk van de nieuwe functie van het sportcafé variëren de dan noodzakelijke maatregelen van, het sluiten van de tussendeur, tot het aanbrengen van een nieuwe scheidingsmuur.
Met het gereedkomen van de nieuwe MFA, komt de huidige buitenberging van de school (gesitueerd tegen de toestellenberging van de sporthal) beschikbaar voor de al jaren gewenste uitbreiding van de capaciteit van

de toestellenberging. Die kan eenvoudig worden gecreëerd door de tussenmuur tussen beide ruimten weg te breken.
Aangezien voor beide aanpassingen nog geen middelen zijn opgenomen is op basis van een indicatie van de kosten in het meerjarenprogramma voor het jaar 2022 vooralsnog een raming van € 20.000,- opgenomen.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
huur bibliotheek i.v.m. BTW herziening 2019	s	14	14	14	14	14
opbrengsten aankoop ondergrond zwembad	s		2	2	2	2
beheervergoeding sportcafé de Puf (indexering)	s	-2	-2	-2	-2	-2
vervangingen sportmaterialen (act. vervangingsplan)	s	3	-11		-3	-30
onderhoudscontracten o.b.v. MJOP 2020-2029	s	-39	-16	-11	-13	-17
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	s	50	50	50	50	50
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	i		16			
bijdrage SPUK	s	40	43	43	43	43
projectkosten Regionaal Sportakkoord / sportbeleid	i	-25				
aanbrengen kantplanken voor 2 kunstgrasvelden	i	-30				
onderhoud sportvelden	s	-16	-13	-13	-13	-13
Doorbetaling SNL subsidie Bosgroep Zuid Nederland	s	-36	-36	-36		
KempenPlus-groenbestek wegens indexering	s	-52	-52	-52	-52	-52
openluchtrecreatie / kermissen	s	-10	-10	-10	-10	-10
mutaties sport, cultuur en recreatie		**-103**	**-15**	**-15**	**16**	**-15**

(- = nadeel en + = voordeel)

Openbare bibliotheken
De raming voor de verschuldigde huur van de bibliotheek kan met ingang van 2020 structureel worden verlaagd als gevolg van een doorgevoerde BTW-herziening (de verschuldigde btw kan in vooraftrek genomen worden) in 2019. Daarnaast stijgt de huuropbrengst van de bibliotheek wegens de reguliere indexering van de huurprijs.

Zwembad
De kapitaallasten van de aankoop van de ondergrond van het zwembad zijn opgenomen in het meerjarenprogramma. We hebben resultaat van de baten en lasten vooralsnog budgettair neutraal verwerkt in deze perspectiefnota.

Sporthallen
Op basis van een recent uitgevoerde actualisatie van de vervangingsplannen voor sportmaterialen voor de sporthallen X-sport en Eureka hebben we de betreffende ramingen geactualiseerd. Dekking vindt plaats ten laste van de reserve vervanging sportmaterieel (zie bestuur). Daarnaast wordt de beheervergoeding van sportcafé de Puf met ingang van 2020 structureel verhoogd wegens indexering van de loonkosten.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen sportparken
Het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2020-2029 is geactualiseerd. Om de lasten over meerdere begrotingsjaren te actualiseren hebben we de jaarlijkse dotatie zodanig vastgesteld dat de betreffende voorzieningen over de gehele looptijd genomen voldoende is voor het bekostigen van de uitvoering van het groot onderhoud. De eenmalige toevoeging aan de voorziening groot onderhoud ad € 16.000,- is gecorrigeerd, omdat dit niet meer past binnen de uitgangspunten van de BBV-notitie Materiële vaste activa.

Overige aangelegenheden sport
- Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)

Met ingang van 1 januari 2019 is de verruimde btw-sportvrijstelling in werking getreden. De wijziging van de btw-sportvrijstelling heeft nadelige btw-gevolgen voor de exploitatie van (gemeentelijke) sportaccommodaties. Het ministerie van VWS heeft met een specifieke uitkering voor gemeenten (SPUK) het btw-nadeel zoveel als mogelijk gecompenseerd. We hebben deze uitkering geactualiseerd.

- Regionaal Sportakkoord
Het ministerie van VWS heeft samen met de sport, gemeenten en maatschappelijk betrokken partners een Nationaal Sportakkoord gesloten met als hoofddoel om zoveel mogelijk mensen in een veilige gezonde omgeving met plezier te laten sporten en bewegen. Om de ambities van het Nationaal Sportakkoord te realiseren is het belangrijk dat de gemeente, sport- en beweegaanbieders en andere (potentiële) partners op lokaal- en waar mogelijk regionaal niveau hieraan uitvoering geven.

Over de mogelijkheden voor een regionaal sportakkoord heeft het afgelopen jaar overleg plaatsgevonden tussen de Kempencollega's (Bergeijk, Bladel, Eersel, Reusel-De Mierden). Op basis van dit overleg en een uitvraag bij zorg- en sportpartijen is enthousiasme ontstaan voor een regionaal sportakkoord. Wij hebben (en de andere Kempengemeenten ook) daarom eind 2019 een subsidieaanvraag ingediend voor de kosten van het aanstellen van een sportformateur. Hiervoor ontvangen we middels de meicirculaire 2020 een bedrag van € 15.000,- waarvoor thans tot eenzelfde bedrag een uitgavenbudget zal worden geraamd.
Deze sportformateur wordt namens de vier Kempengemeenten ingezet om als procesbegeleider te fungeren om tot een regionaal sportakkoord te komen. Dat akkoord moet gedragen worden door sport- en beweeg-aanbieders en andere (potentiële) partners. Deze vertegenwoordigers hebben rond de tafel gezeten en hebben richtingen en ambities bepaald. Hierbij zijn de ambities uit het Nationaal Sportakkoord gebruikt. Die ambities liggen ook in lijn met de beleidsvoornemens uit het sportbeleid van de gemeente Bladel.

Inmiddels is er een kopgroep bezig om tot de realisatie van het regionale sportakkoord te komen (uiterlijk juni 2020). Vervolgens kunnen gemeenten budgetten aanvragen voor de uitvoering. Dit uitvoeringsbudget kan worden besteed aan een of meer thema's van het sportakkoord. De gemeente Bladel zal de komende jaren een bijdrage van 2 x € 20.000,- (2020 en 2021) ontvangen voor de uitvoering van dat sportakkoord.

- Budget sportbeleid
Ten tijde van het vaststellen van het sportbeleid (2018) werd éénmalig een uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld van € 20.000,-. Dit is inmiddels geheel tot besteding gekomen. Om te voorkomen dat we enkel budget hebben voor de maatregelen genoemd in het sportakkoord, maar niet voor de andere voornemens uit ons sportbeleid wordt voor 2020 een eenmalig aanvullend budget van € 10.000,- noodzakelijk geacht.

Invulling zorgplicht milieu kunstgrasvelden
Door Brancheverenigingen Sport en Cultuurtechniek (BSNC) is samen met vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) het "Document zorgplicht milieu kunstgrasvelden". Het biedt praktische aanbevelingen / beheersmaatregelen waarmee eigenaren en beheerders van kunstgrasvelden aan de slag kunnen, om invulling te geven aan hun zorgplicht op grond van de Wet Milieubeheer (art 1.1.a) en de Wet Bodembescherming (art. 13) en nadelige effecten voor het milieu zo veel als mogelijk worden voorkomen.
Met het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de aanleg en het onderhoud van de kunstgrasvelden in Bladel is bezien welke aanpassingen zowel qua inrichting als qua onderhoud moeten worden doorgevoerd ten opzichte van de huidige situatie, om (verdere) verspreiding van rubberkorrels afdoende tegen te gaan. De totale kosten gemoeid met de noodzakelijk geachte maatregelen bedragen circa € 30.000,-.

Sportvelden
We ramen extra onderhoudskosten als gevolg van indexering van tarieven. In 202 is de beregeningspomp op het sportpark De Groesbocht vervangen.

Natuurbescherming
Sinds 2006 heeft de gemeente Bladel een beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid Nederland, die onze ca. 730 hectare natuur beheert. Vanaf 2006 zijn alle beheerkosten voor het bos- en natuur in eigendom van de gemeente bekostigd vanuit de jaarlijkse opbrengsten uit de toenmalige Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer (PSN) beheerbijdrage, de verkoop van rondhout en de opbrengsten van de verhuur van het jachtrecht. In het kader van de in 2013 doorgevoerde bezuinigingsoperatie was afgesproken dat de nieuwe PSN-subsidie voor 2013 en volgende jaren niet meer zou worden doorbetaald, maar bij de gemeente kon blijven. Verwacht werd dat de Bosgroep binnen het resterende aanwezige beheersaldo de exploitatieresultaten voor de komende zes jaar zou kunnen opvangen en dat met dit beheersaldo ook andere incidentele projecten bekostigd zouden kunnen worden die anders voor rekening van de gemeente zouden komen.
Het door de Bosgroep Zuid Nederland opgebouwde positieve beheersaldo over de periode 2006-2011 bedroeg toen circa € 212.000,-.

In de afgelopen vijf jaar hebben zich echter een aantal calamiteiten voorgedaan, vanwege extreme weersomstandigheden en plagen, met als gevolg dat extra aanplant nodig was en schade hersteld moest worden. Er wordt natuurlijk rekening gehouden met het voorkomen van calamiteiten, echter in de afgelopen vijf jaar zijn meer calamiteiten geweest dan ooit tevoren. Ook zijn er in de afgelopen jaren extra beheertaken bijgekomen, zoals nieuw ingerichte terreinen en het beheer van landschapselementen wat voorheen niet door de Bosgroep werd uitgevoerd. Voor die extra taken zijn geen extra budgetten beschikbaar gesteld. Het vorenstaande heeft tot gevolg gehad dat het beheersaldo per 31 december 2018 is teruggelopen tot een bedrag van € 84.000,-. Daarnaast is door marktontwikkelingen de prijs (opbrengst) van rondhout de afgelopen jaren sterk teruggelopen. De verwachting is dat dit nog enkele jaren zal aanhouden. Als gevolg hiervan zal, uitgaande van een jaarlijkse werkbegroting van € 69.000,- voor de periode 2020-2025, binnen afzienbare tijd een negatief beheersaldo ontstaan dat vervolgens weer door de gemeente aangevuld dient te worden. Teneinde dit te voorkomen is met Bosgroep Zuid Nederland overeengekomen om de jaarlijkse beheerbijdrage vanuit de Subsidieregeling Natuur Landschapsbeheer ad € 36.000,- voor de periode 2020 tot en met 2022 aan hen beschikbaar te stellen om tot een jaarlijks sluitend werkplan te komen voor bos- en natuurbeheer.

Onderhoud openbare ruimte
Op basis van de samenwerkingsovereenkomst met KempenPlus voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn de betreffende onderhoudsramingen aangepast qua indexering en areaaluitbreiding. Als gevolg hiervan stijgen de kosten voor het onderhoud van de openbare ruimte met ingang van 2020 structureel.

Openluchtrecreatie en kermissen
De lasten met betrekking tot openluchtrecreatie nemen structureel toe met € 3.000,- vanwege o.a. hogere exploitatiekosten van de dierenweide in Hapert. Op basis van een met ingang van het jaar 2020 te sluiten nieuwe overeenkomst met de exploitant van de kermissen in de gemeente Bladel wordt een structureel lagere opbrengst wegens staangelden verwacht van € 7.000,-.

3. Dekkingsmaatregelen

Onderstaand worden de geraamde dekkingsmaatregelen voor de planperiode 2020-2024 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	budgettaire lasten / baten								
		2020	2021		2022		2023		2024	
B	heroverweging verduurzaming sportparken		v	pm	v	pm	v	pm	v	pm
	totaal sport, cultuur en recreatie		v	**pm**	v	**pm**	v	**pm**	v	**pm**

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting dekkingsmaatregelen

Heroverweging verduurzaming sportparken
We onderzoeken of er termen aanwezig zijn om het aanvankelijke voornemen van het versneld verduurzamen van sportparken in heroverweging te nemen. We gaan vooralsnog uit van een pm-raming.

4. Ontwikkelingen

Gevolgen fusie korfbalvereniging V.V.O. en korfbalvereniging Klimroos voor beider accommodaties
De fusie tussen beide verenigingen zal nog voor de zomer van 2020 formeel beklonken worden. De gevolgen daarvan voor beider accommodaties worden momenteel in kaart gebracht. Hierbij worden alle opties bezien: variërend van nieuwbouw, verbouw en samen één, verbouw en aanhouden 2 locaties, (gedeeltelijk) medegebruik van andere accommodaties, tot alles ongewijzigd laten. Los van welke optie dan ook is duidelijk dat om een passende accommodatie(s) te kunnen bieden, die toekomstproof is, investeringen nodig zijn om aanpassingen door te voeren. Waar, in welke mate en ten behoeve van welke optie is echter nog niet duidelijk.

Bijdrage handboogvereniging Casteren in verband met zijnde verhuizing naar nieuwe locatie

De vereniging heeft jarenlang onderdak gevonden in een ruimte bij café “Den Bels” in Casteren. De exploitant heeft de ruimte voor andere zaken nodig. Volgens ons sportbeleid wordt handboog aangemerkt als “basissport”. Voor de als zodanig aangemerkte sporten rekent de gemeente het tot haar taak mee te denken over adequate huisvesting. Dat hoeft dus niet per se nieuwbouw te zijn, dat kan ook faciliteren in het samengaan met een andere handboogvereniging betekenen. Handboog Casteren heeft van ons het huiswerk gekregen alle opties te onderzoeken (haalbaar zowel bij oprichting als in de exploitatie / waarborg continuïteit gezien omvang en leeftijd ledenbestand / etc.). Voor welke invulling men opteert en hoe de bijdrage van de gemeente er uit gaat zien is dus nog niet duidelijk.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-154	n	-60	n	-60	n	-29	n	-60
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024	n	-38	n	-59	n	-76	n	-96	n	-108
Totaal Lasten	**n**	**-192**	**n**	**-119**	**n**	**-136**	**n**	**-125**	**n**	**-168**
Baten										
bestaand beleid	v	51	v	45	v	45	v	45	v	45
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**51**	**v**	**45**	**v**	**45**	**v**	**45**	**v**	**45**
Exploitatieresultaat	**n**	**-141**	**n**	**-74**	**n**	**-91**	**n**	**-80**	**n**	**-123**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-141**	**n**	**-74**	**n**	**-91**	**n**	**-80**	**n**	**-123**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.6. Sociaal domein

De inclusieve samenleving is het kernbegrip waar het bij maatschappelijke participatie in het sociale domein om gaat. Iedereen moet ongeacht zijn leeftijd, culturele achtergrond, fysieke of economische situatie als volwaardig lid kunnen deelnemen aan de samenleving. Beperkingen mogen geen reden zijn voor uitsluiting. Voor mensen voor wie zelfredzaamheid en meedoen niet vanzelfsprekend is, is meestal een vorm van ondersteuning mogelijk.

Het hoofdtaakveld sociaal domein omvat het op weg helpen van inwoners naar betaald werk en maatschappelijke participatie, het bestrijden van armoede en het bevorderen van zelfredzaamheid. Doel van het hoofdtaakveld is de zelfstandigheid en maatschappelijke participatie van onze inwoners te bevorderen en daar waar nodig bestaansvoorzieningen te verstrekken. De doelstellingen van re-integratie en participatie blijven actueel, alleen het moet met minder middelen en er wordt een groter beroep gedaan op de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de betreffende doelgroep.

1. Meerjarenprogramma

De mutaties voor de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
B	CC Den Herd/ Rabobank: verbouwing/uitbreiding	3.630	-3.030				257	29	29	28	28
B	CC Den Herd: energieneutrale maatregelen	363	-363								
A	CC Den Herd: voorbereidingskrediet	-600					-32	-31	-31	-31	-30
A	verduurzaming MFA D'n Anloop	-226					-17	-17	-17	-17	-16
A	verduurzaming MFA De Poel	-28					-2	-2	-2	-2	-2
A	vervanging installaties MFA De Poel	-78					-6	-6	-6	-6	-6
	totaal lasten sociaal domein	**3.061**	**-3.393**				**200**	**-27**	**-27**	**-28**	**-26**

(- = nadeel en + = voordeel)

Verbouwing Rabobank tbv CC Den Herd

Voor de verbouw van Den Herd op de huidige locatie was -al jaren- in het MIP een bedrag opgenomen van € 3.993000,-. Met de aankoop van de Rabobank als nieuwe locatie en accommodatie voor Den Herd komt het oorspronkelijke doel van het krediet (verbouwing van Den Herd op de huidige locatie) te vervallen. Wij stellen voor om in 2020 een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 600.000,- voor CC Den Herd in de Rabobank en het restant door te schuiven naar 2021 en volgende jaren als gedeeltelijke dekking van de geschatte (ver)bouwsom. In 2020 zal het voorbereidingskrediet onder andere worden aangewend voor de architectkosten.

Verduurzaming MFA D'n Anloop / MFA De Poel

De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 4 februari 2016 besloten om de gemeentelijke gebouwen energieneutraal te (gaan) maken. Dit proces zal gefaseerd worden opgepakt waarbij in de fasering eerst de keuze zal vallen op gebouwen waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de energie factuur. De verduurzaming hebben wij geherprioriteerd en opgenomen voor 2020. Wij stellen voor om de (aanvullende) kredieten voor D'n Anloop voor het plaatsen van zonnepanelen, het vervangen van de verwarmings- en overige klimaatinstallaties en De Poel (voor het plaatsen van zonnepanelen, het aanpassen van de verwarmings- en luchtbehandelingsinstallaties en diverse isolatiewerkzaamheden) beschikbaar te stellen.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
doorbelasting kosten KempenPlus	s	-98	-291	-330	-256	-197
doorbelasting kosten KempenPlus	i		140	130	56	
doorbelasting MD	i	-224	-207	-117	-51	
doorbelasting MD	s	-15	-13	-28	-25	-29
BUIG-uitkering	s	-51				
BUIG / participatie / loonkostensubsidie bijstelling obv KempenPlus	s	106	25	35	45	55
Rolstoelen gehandicapten / CVV	s	-2	28	28	28	28
Wmo: begeleiding ZiN	s	-220	-220	-220	-220	-220
Wmo: inhuur personeel van derden	i	-25				
Jeugd: zorg in natura (ZiN)	s	-58	-58	-58	-58	-58
Jeugd: zorg met verblijf	s	-25	-25	-25	-25	-25
overige opbrengsten / restitutie subsidie De Goei Plak	i	34				
garantiebanen	s	10	10	10	10	10
projectkosten dementievriendelijke gemeente	s	-6				
onderhoudscontracten o.b.v. MJOP 2020-2029	s	-19	-4	-4	-4	6
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	s	-22	-22	-22	-22	-22
overige kleine afwijkingen	s		-1	-3	-2	
mutaties sociaal domein		**-615**	**-638**	**-604**	**-524**	**-452**

(- = nadeel en + = voordeel)

Doorbelasting kosten KempenPlus

Mede gelet op de onlangs geconstateerde fraudezaak bij KempenPlus hebben we van KempenPlus - logischerwijs - nog geen ontwerp-begroting 2021 ontvangen, omdat er nog de nodige (politie)onderzoeken moeten plaatsvinden.

Op basis van informatie vanuit het P-bedrijf is op voorhand wel aangegeven dat bij het opstellen van de concept begroting waarschijnlijk in belangrijke mate afgeweken zal worden van de uitgangspunten die eerder in het bedrijfsplan zijn geschetst en die tot negatieve bijstellingen leiden, met hogere bijdragen voor de gemeente(n) tot gevolg. Deze begroting kan in relatie tot ambitie en taakstellingen leiden tot fundamentele beleidskeuzes. Vanzelfsprekend kunt u, als uw raad daarvoor termen aanwezig acht, t.z.t. zienswijze indienen tegen de ontwerp-begroting 2021 van KempenPlus.

De stijgingen worden daarnaast ook voor een belangrijk deel veroorzaakt door enerzijds een stijging van autonome loon- en prijsstijgingen en anderzijds vanwege noodzakelijke ICT-voorzieningen. De provincie heeft bij de beoordeling van de begroting 2020 van KempenPlus een aantal begrote posten als structureel aangemerkt terwijl KempenPlus deze als incidenteel aangemerkt had. De provincie was van mening dat deze posten niet voldeden aan de uitgangspunten van de “BBV-notitie structurele en incidentele baten en lasten”. Naar aanleiding hiervan worden de bestaande incidentele baten en lasten administratief geherrubriceerd van incidenteel naar structureel. Dit leidt tot lagere incidentele lasten en hogere structurele lasten.

In afwachting van definitieve cijfers uit de ontwerp-begroting 2021 hebben wij wel alvast voor een deel voorgesorteerd door het opnemen van indicatieve bijstellingen. Dit betekent dat er nog een mate van onzekerheid zit in de prognose van de weergegeven cijfers. Zodra wij de ontwerp-begroting 2021 ontvangen hebben zullen wij de hiervoor weergegeven cijfers daarop bijstellen.

Doorbelasting kosten SK – MD

De bedrijfsvoeringskosten van het onderdeel Maatschappelijke Dienstverlening (voorheen Jeugdhulp en gedeelte ISD) van de SK stijgen op basis van de ontwerp-begroting 2021 van de SK met de aangegeven bedragen. De stijging wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door enerzijds een stijging van autonome loon- en prijsstijgingen en anderzijds vanwege noodzakelijke formatie uitbreidingen.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin+ (CJG+) in de Kempen is sinds januari 2015 de uitvoeringsorganisatie voor de Kempengemeenten op het gebied van de Jeugdhulp. Typerend voor het onderdeel Jeugdhulp is de sterke

afhankelijkheid van cliëntaantallen, die in de verschillende gemeenten een beroep doen op de Jeugdhulp. Dit heeft een relatie met de benodigde capaciteit in de verschillende Jeugdhulpteams.
Conform de visie van het CJG+ wordt door de adequate, deels preventieve inzet van het CJG+, dichtbij de thuissituatie, kwalitatief goede jeugdhulp verleend waardoor:

- de eigen kracht van inwoners vergroot wordt, sociale netwerken versterkt, beroep op voorliggende
- voorzieningen plaatsvindt
- de inzet van de specialistische Jeugdhulp vermindert.

Vanaf 2020 zijn de Jeugd- en gezinswerkers in dienst van de SK. De Meerjaren Kadernota Jeugdhulp voor de Kempengemeenten heeft in 2020 in elke Kempengemeente tot positieve besluitvorming geleid. Hierin wordt de basis gelegd voor de uitbreiding van de formatie Jeugd- en gezinswerkers (2,4 fte) om meer in de aandachtsvelden aanwezig te zijn zoals binnen de onderwijsinstellingen. Dit met het doel om (aanvullend) preventief te kunnen inzetten op beperking van problematieken en deskundigheidsbevordering in het onderwijs te verhogen. Ook de samenwerking met huisartsen en ontwikkeling van preventieve maatregelen zoals mentorschap kan met deze capaciteit worden vorm gegeven ten behoeve van een inhoudelijke doorontwikkeling met het oog op kwaliteitsverhoging en kostenbesparing. Een tweetal specifiek pilots wordt daarnaast opgezet in 2020 en 2021 namelijk het in de (dagelijkse) praktijk van speciaal basisonderwijs en de huisarts aanwezig zijn om op die wijze direct bijstand te kunnen verlenen zodat problematiek klein blijft en het beroep op specialistische Jeugdhulp vermindert. Deze inzet kan plaatsvinden vanuit de begrootte post ‘versterking teams’.

Een deel van de gemeentelijke bijdrage kan als incidenteel aangemerkt worden. Het betreffen kosten van een flexibele schil om wisselingen in de vraag naar dienstverlening op te vangen. De flexibele schil wordt jaarlijks afgebouwd.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

Door de maatregelen van het rijk om de verspreiding van het coronavirus te beteugelen derven veel zelfstandigen noodgedwongen inkomsten. Het kabinet wil deze groep (tijdelijk voor drie maanden) ondersteunen, zodat zij daarna hun bedrijf kunnen voortzetten. Het kabinet komt daarom met de Tijdelijke overbruggingsregeling voor zelfstandig ondernemers (Tozo). Zelfstandig ondernemers met financiële problemen kunnen een beroep doen op deze voorziening, die uitgevoerd wordt door gemeenten (KempenPlus verzorgt voor ons de uitvoering). De regeling is geënt op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz).
Het doel van de regeling is tweeledig: allereerst om te voorzien in het levensonderhoud van zelfstandigen wanneer het inkomen als gevolg van de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt, en ten tweede om liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op te vangen.
Gemeenten worden volledig financieel gecompenseerd voor de uitkerings- en uitvoeringskosten in het kader van de Tozo. We hebben een voorschot ontvangen van het rijk van € 2.063.000,-. Dit bedrag stellen wij volledig ter beschikking aan KempenPlus voor de uitvoering van de regeling. KempenPlus heeft ons medegedeeld dat zij inmiddels al veel aanvragen hiervoor ontvangen heeft. In een volgende rapportage zullen wij u nader informeren op het gebruik en de lasten van de regeling. Om alle ondernemers te kunnen informeren en de aanvragen tijdig te kunnen afhandelen is de capaciteit bij KempenPlus uitgebreid. Dit gaat om de urenuitbreiding van de externe inhuur van een BBZ-consulent. Daarnaast zijn de re-integratietaken van de participatietaken door de coronamaatregelen stil komen te liggen waardoor zij ook kunnen worden ingezet om de Tozo-aanvragen te behandelen. Dit betekent wel dat voor de reguliere werkzaamheden prioriteiten zijn gesteld. Alleen het hoogst noodzakelijke wordt nog opgepakt. Het inlopen van de achterstanden en de inzet van extra capaciteit van nu, zal zorgen voor additionele kosten die niet in de huidige begroting van Kempenplus zijn opgenomen. Daarnaast zullen mensen langer gebruik maken van een Pw-uitkering zolang de begeleiding richting werk (nagenoeg) stil ligt. Wat de effecten van de huidige situatie op het gebruik van de Participatiewet (levensonderhoud) zijn, is momenteel nog niet in te schatten.

BUIG-uitkeringen (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) / participatie

Gemeenten ontvangen van het Ministerie van SZW jaarlijks een budget om daaruit de kosten van uitkeringen mee te kunnen betalen, dit is het BUIG budget. In principe moeten de gemeente zich redden met dit toegekend budget, overschotten mag de gemeente houden en tekorten moeten uit eigen middelen worden aangezuiverd. De financiering van de inkomensvoorzieningen WWB, IOAW, IOAZ en Bbz-starters door het Rijk worden voor het overgrote deel bekostigd op basis van het historisch model. Dat betekent dat telkens de situatie van twee jaar geleden bepalend is voor de vaststelling van het budget (t-2). Dit levert voor 2020 een nadeel op van € 51.000,-.

De uitgaven zijn door KempenPlus naar beneden bijgesteld, omdat de omvang van het klantenbestand een dalende tendens kent. De economische groei en de verbeterde arbeidsmarkt hebben een tweeledig effect. Enerzijds neemt de instroom af als gevolg van behoud van werk (lees inkomen uit arbeid); anderzijds verliep de uitstroom richting arbeidsmarkt voorspoediger doordat werkgevers aanvankelijk weer sneller geneigd

waren om nieuw personeel in dienst te nemen. Gelet op de gevolgen van de coronavirus verwachten wij hierin een tijdelijke ‘stand still’, waardoor uitstroom van cliënten naar betaald werk waarschijnlijk tijdelijk moeilijk te realiseren zal zijn.
Doordat de criteria voor doorstroom van leerlingen VSO en Praktijkonderwijs naar het vervolgonderwijs verscherpt zijn, neemt ook vanuit deze doelgroep het beroep op de Participatiewet toe.

Voor de ontwikkeling van het bijstandsvolume is een aantal factoren relevant. Naast de ontwikkeling op de arbeidsmarkt leidt de Participatiewet tot een toestroom van personen die aangewezen zijn op financiële ondersteuning door de gemeenten, omdat de toegang tot de Wsw is afgesloten en de toegang tot Wajong beperkt is. Deze ontwikkelingen zijn van structurele aard.

Verder is er sprake van instroom in de Participatiewet van statushouders die gehuisvest worden in de gemeente. De ervaring leert dat een groot deel van de statushouders een beroep moet doen op de Participatiewet en overigens ook op de bijzondere bijstand (inrichtingskosten en minimaregelingen). De gezinssamenstelling van de gehuisveste statushouders is bepalend voor de mate van toename van het klantenbestand vanuit deze doelgroep.

Ten aanzien van het aantal plaatsingen met structurele loonkostensubsidie (LKS) wordt door KempenPlus uitgegaan van een gemiddelde toename met 15%.

Rolstoelen / CVV

In 2019 is er een regionale aanbesteding geweest voor het vervoer en de mobiliteitscentrale, dat bekend is onder de merknaam Taxbus. Als gevolg van de nieuwe contracten per 1 maart 2020 is de begroting van Taxbus (incl. kosten voor extern contractbeheer) opnieuw doorgerekend op basis van ontwikkelingen in het reisvolume, de nieuw gecontracteerde prijzen en de reguliere indexering (6,7%). Deze doorrekening is door Maatschappelijke Dienstverlening meerjarig verwerkt.

De verwachte kosten voor rolstoelvoorzieningen worden trendmatig aangepast op basis van twee ontwikkelingen. De reguliere indexeringen per 1 januari 2020 voor de gecontracteerde prijzen voor (elektrische) rolstoelen (gemiddeld 2,6% per contract) en de prijsstijging (gemiddeld 24% voor de zes duurste voorzieningen) zijn naar aanleiding van de aanbesteding Hulpmiddelen, waarvan de contracten ingaan per 1 april 2020 door Maatschappelijke Dienstverlening bijgesteld.

Uitvoering Wmo

Ondanks de kantelgesprekken in de toegang van de Wmo wordt de volumeontwikkeling van het aantal cliënten sterk beïnvloed door niet alleen de aanzuigende werking van het abonnementstarief maar ook door de tendens dat steeds meer zorg en ondersteuning in de wijk wordt georganiseerd (extramuralisering). Deze lijn trekt zich naar verwachting door in 2020. Ingeschat wordt dat de uitgaven hierdoor blijven toenemen ten opzichte van 2019. Deze lijn trekt, zoals nu al te zien is, door in 2020. Deze verwachting is mede gebaseerd op onderzoek van VNG inzake de verwachte stijging Wmo kosten gemeenten 2019-2024. Daarnaast is rekening gehouden met de reguliere indexering (2,7%) van de gecontracteerde prijzen voor begeleiding. Pro saldo stijgen begeleiding (zorg in natura) met € 220.000,-.
De realisatie van de begroting 2020 over de eerste zes maanden van 2020 wordt gebruikt om te kijken of de stijging zich verder doorzet. Dit wordt dan eventueel (meerjarig) bijgesteld in de tweede MD-managementrapportage van 2020. Voor de inhuur van personeel ter ondersteuning van de uitvoering van diverse taken in het kader van de Wmo wordt in 2020 een bedrag van € 25.000,- nodig geacht.

Uitvoering Jeugdhulp

Vanaf dit jaar wordt er in de Kempen gewerkt met een nieuw beleidskader. De Kempische visie op jeugdhulp is niet gewijzigd ten opzichte van de vorige beleidsperiode. Jeugdhulp wordt in de Kempen geboden door dichtbij, in samenhang en effectief kinderen en gezinnen te ondersteunen die dit nodig hebben, met als doel te kunnen opgroeien in een kansrijk en veilig thuis.

Per 2020 is het nieuwe meerjarenbeleidskader jeugd door de vier Kempengemeenten vigerend. Dat betekent dat er gewerkt wordt aan zes vastgestelde actielijnen. De afdeling wil met dit plan het volgende bereiken:
- Actielijn 1: een betere toegang voor jeugdhulp
- Actielijn 2: meer kinderen zo thuismogelijk te laten opgroeien
- Actielijn 3: kinderen kansen te bieden zich te ontwikkelen
- Actielijn 4: kwetsbare jeugdigen beter op weg helpen zelfstandig te worden
- Actielijn 5: jeugdigen beter te beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt
- Actielijn 6: investeren in vakmanschap van de jeugdprofessionals

In het meerjarenbeleidskader zijn de concrete acties beschreven die nodig zijn om uitvoering te geven aan de actielijnen. Aan de hand van een set indicatoren wordt dit jaarlijks gemonitord en gemeten. Voor deze rapportage zijn deze gegevens nog niet voor handen.

De uitgaven voor zorg in natura met en zonder verblijf zijn een optelsom van de uitgaven per cliënt. Het beheer en het management van de contracten met de jeugdhulpaanbieders wordt door de inkooporganisatie Eindhoven verzorgd. De verwijzing naar deze zorg verloopt via de jeugd- en gezinswerkers, (huis)artsen en gecertificeerde instellingen. De uitgaven zijn in zijn totaliteit sinds 2015 toegenomen. Bij het opstellen van de begroting 2020 is rekening gehouden met de uitgaven van de laatste jaren en de ontwikkelingen binnen Bladel. De effecten die we nastreven door te werken met een toegangsteam en de verlaging van een aantal jeugdhulp tarieven zijn reeds in 2019 in de begroting vertaald. De nu voorgestelde begroting houdt wel rekening met de indexatie van de tarieven (met 3,25%). Pro saldo stijgen de lasten met € 83.000,-.

Ouderenbeleid
In verband met de opheffing van Stichting Dienstencentrum Bladel (De Goei Plak) en de overdracht aan Stichting Wél is het saldo van het vermogen ad € 34.000,- terugbetaald aan de gemeente Bladel.

Garantiebanen
Ultimo 2023 dienen er door de gemeente Bladel 5,25 garantiebanen (van 25,5 uur per baan) gerealiseerd te zijn. Een garantiebaan is een extra, gecreëerde baan voor mensen met een arbeidsbeperking, die tot het zogenaamde doelgroepenregister behoren. Tot op heden is er één garantiebaner in gemeentedienst getreden waarvoor ook een loonkostensubsidie ontvangen wordt. Momenteel worden voorbereidingen getroffen om verdere invulling te geven aan de quotumregeling. Voor de realisatie van garantiebanen is in de meerjarenbegroting vanaf 2020 een structureel budget van € 63.000,- beschikbaar. Vanaf 2023 gaat het structureel om zo'n € 95.000,- per jaar voor de invulling van deze garantiebanen, exclusief eventuele begeleidingskosten. Hierbij wordt rekening gehouden met te ontvangen loonkostensubsidies. Het projectplan is naar verwachting het derde kwartaal van dit jaar gereed.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen gemeenschapshuizen
Het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2020-2029 is geactualiseerd. Om de lasten over meerdere begrotingsjaren te actualiseren hebben we jaarlijkse dotatie zodanig vastgesteld dat de betreffende voorzieningen over de gehele looptijd genomen voldoende is voor het bekostigen van de uitvoering van het groot onderhoud.

Vluchtelingenhulp- en opvang
Op grond van de Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke begeleiding heeft de gemeente Bladel in 2019 een bedrag ontvangen van € 43.000,- voor de begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. Dit bedrag is in de jaarrekening 2019 als een vooruit ontvangen uitkering opgenomen en zal in 2020 worden ingezet voor de uitvoering van de nieuwe wet inburgering en de kosten die hiervoor in de voorbereidingsfase mogelijk gemaakt moeten worden. Oorspronkelijk zou deze wet op 1 januari 2020 ingaan, maar onlangs is bekend geworden dat de wet met een halfjaar is uitgesteld om gemeenten meer voorbereidingstijd te geven.

Dementievriendelijke gemeente
Als gemeente willen we een dementievriendelijke gemeenschap creëren waarin mensen met dementie zolang als mogelijk is volwaardig deel kunnen blijven nemen aan de samenleving. Om deze doelstelling te realiseren is in 2012 door onze gemeente, als één van de eerste in Nederland, het initiatief genomen om partijen rondom dementie met elkaar te verbinden en het netwerk dementievriendelijke gemeente Bladel (DVG) te vormen. Het DVG-netwerk organiseert door het jaar heen diverse mooie en waardevolle activiteiten voor mensen met dementie en hun partner/mantelzorger(s) die bijdrage aan de realisatie van de genoemde doelstelling. Voor de organisatie van de activiteiten is jaarlijks een budget van € 10.000,- geraamd in de meerjarenbegroting. Voorgesteld wordt om dit budget voor 2020 eenmalig met € 6.000,- te verhogen. Met dit extra budget zal onder andere een dag van de dementie worden georganiseerd in het centrum van Bladel. Gedurende deze dag zullen vele activiteiten plaatsvinden die onder meer bijdragen aan extra bewustwording over het onderwerp dementie en hoe hier mee om te gaan in alle mogelijke facetten van onze samenleving. Daarnaast zal hierdoor de positie van Bladel als koploper gemeente als het gaat om het creëren van een dementievriendelijke gemeenschap nog extra worden verstevigd.

3. Dekkingsmaatregelen

Onderstaand worden de geraamde dekkingsmaatregelen voor de planperiode 2020-2024 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	budgettaire lasten / baten 2020	2021	2022	2023	2024
B	Uitgaven reductie participatie		v 50	v 50	v 50	v 50
B	Uitgaven reductie begeleiding		v 75	v 75	v 75	v 75
B	Uitgaven reductie jeugd		v 75	v 75	v 75	v 75
	totaal sociaal domein		v **200**	v **200**	v **200**	v **200**

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting dekkingsmaatregelen

Uitgavenreductie sociaal domein

Zoals bekend hebben we de afgelopen jaren aanzienlijke extra lasten voor jeugd noodgedwongen moeten opnemen in onze meerjarenraming. Deze trend gaat nu ook voor begeleiding gelden. De gevolgen van de invoering van het inkomensonafhankelijke Wmo-abonnementstarief en de vergrijzing laten zich immers voelen.

Voor welke zorg en ondersteuning moet de gemeente aan de lat behoren te staan en wat bij het normale opvoeden en opgroeien hoort? Om deze vraag te beantwoorden wordt een taskforce in de GRSK gevormd met daarin expertise van gemeenten en van GRSK, om de mogelijkheden om programmakosten voor jeugd en begeleiding te reduceren en om aan te geven wat voor die reductie moet worden gedaan. Ook de uitgaven voor participatie betrekken we hierbij.

Op dit moment weten we nog niet tot welke gekwantificeerde resultaten dat voor onze gemeente zal leiden. Vooralsnog hebben we hiervoor een taakstelling ingeraamd van in totaal € 200.000,-. Wij streven er naar om de onderbouwing van deze taakstelling voor het opstellen van de ontwerp-begroting 2021 ingevuld te hebben. Uw raad wordt vanzelfsprekend geïnformeerd over de gevolgen dat, dat heeft voor de uitvoering van de diverse gedecentraliseerde rijkstaken.

4. Ontwikkelingen

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-2.716	n	-650	n	-616	n	-569	n	-497
dekkingsmaatregelen			v	200	v	200	v	200	v	200
meerjarenprogramma 2020-2024	v	199	n	-28	n	-27	n	-27	n	-27
Totaal Lasten	**n**	**-2.517**	**n**	**-478**	**n**	**-443**	**n**	**-396**	**n**	**-324**
Baten										
bestaand beleid	v	2.101	v	12	v	12	v	45	v	45
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**2.101**	**v**	**12**	**v**	**12**	**v**	**45**	**v**	**45**
Exploitatieresultaat	**n**	**-416**	**n**	**-466**	**n**	**-431**	**n**	**-351**	**n**	**-279**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-416**	**n**	**-466**	**n**	**-431**	**n**	**-351**	**n**	**-279**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.7. Volksgezondheid en milieu

Onze gemeente vindt het belangrijk de gezondheid van hun burgers te beschermen en te bevorderen, wanneer burgers daar zelf niet toe in staat zijn. Elke burger moet een gelijke kans hebben op een gezond leven ongeacht zijn sociaal economische status.

Daarnaast omvat het bevorderen en in stand houden van een gezond leefmilieu en in het bijzonder de zorg voor milieu, reiniging, afvalstoffenverwijdering en riolering. Uitgangspunt is dat de vervuiler betaalt.

1. Meerjarenprogramma

De mutaties van de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
A	uitvoering GRP 2021-2024		-6	-28	26	-1.486		1	-1	1	-49
A	uitvoering GRP: rioolheffingen							-1	1	-1	49
	totaal lasten volksgezondheid en milieu		**-6**	**-28**	**26**	**-1.486**					

(- = nadeel en + = voordeel)

Uitvoering GRP 2021-2024

In het GRP zijn rioleringsmaatregelen geactualiseerd voor de planperiode 2021-2024. Het betreft de concrete uitvoeringsmaatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de zorgplicht. De lasten worden verdisconteerd in de rioolheffingen.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
doorbelasting kosten VTH	s		-30	-30	-30	-30
doorbelasting kosten VTH	i	-79	-34	-33	-1	-1
bijdrage GGD (obv begroting GGD 2020/2021)	s		-5	-12	-20	-36
project 'Drugs, die kunnen we hier niet gebruiken'	s	-3	-3	-3	-3	
projectkosten / vertrouwenspersoon buitengebied	i	-10				
opbrengsten oud papier /grondstoffencentrum / mobiel scheidingsstati	i	-142				
voorziening afvalstoffenheffing	i	142				
bestrijding eikenprocessierups 2020 t/m 2022	i	-71	-106	-106		
bijdrage ODZOB o.b.v. begroting 2021	s		-18	-18	-18	-18
Subsidieregeling energie particulieren	i	50	-50			
overige kleine afwijkingen	s			-1	-1	
mutaties volksgezondheid en milieu		**-113**	**-246**	**-203**	**-73**	**-85**

(- = nadeel en + = voordeel)

Doorbelasting kosten SK - VTH

De bedrijfsvoeringskosten van het onderdeel Veiligheid, Toezicht en Handhaving stijgen op basis van de ontwerp-begroting 2021 van de SK met de aangegeven bedragen. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door autonome loon- en prijsstijgingen. Een deel van de gemeentelijke bijdrage kan als incidenteel aangemerkt worden. Het betreffen kosten van een tijdelijke formatiefunctie en werkzaamheden op gebied van milieu.

Afdeling VTH heeft te maken met een groot aantal verzoeken tot intrekken en/of handhaving van milieuvergunningen in 2020 waarvoor extern personeel ingehuurd wordt.

Basisgezondheidszorg

Op basis van de concept-begroting 2021 van de GGD Brabant-Zuidoost waarin de integratie van de JGZ 0-4 jaar is opgenomen, stijgt de gemeentelijke bijdrage als gevolg van een jaarlijkse indexering van 2.
Op basis van een vastgesteld projectplan zal de gemeente Bladel deelnemen aan een bovenregionaal project om het gebruik van drugs te denormaliseren in de politieregio Oost-Brabant. Dan doen we vanuit diverse invalshoeken, te weten preventie, gezondheid, veiligheid en handhaving. Gedurende de projectperiode 2020 t/m 2023 (4 jaar) bedraagt de bijdrage voor de deelnemende gemeenten maximaal € 0,15 per inwoner per jaar. Waarschijnlijk komt er voor het project ook financiering vanuit de provincie en de ministeries (Volksgezondheid, Welzijn en Sport & Justitie en Veiligheid).

Afvalinzameling en -verwerking / Grondstoffencentrum en mobiel scheidingsstation

In mei 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met de Kadernota Grondstoffen. Daarin is o.a. ook de ambitie opgenomen om te komen tot één gezamenlijk grondstoffencentrum in de Kempen in plaats van de huidige milieustraten. Hoewel de gemeenten Bergeijk en Oirschot de mogelijkheden van één groot Kempisch grondstoffencentrum onderkennen, hebben zij afgezien van participatie vanwege de ongunstige geografische ligging waardoor reisafstanden voor inwoners als te lang worden beoordeeld.

Het terrein waarop de milieustraat Bladel gevestigd is, wordt reeds vele jaren gehuurd maar is absoluut niet toekomstbestendig. De huidige huurovereenkomst loopt af op 31 december 2022, dus haast is geboden. Ook de milieustraat Eersel is niet toekomstbestendig. Dat is voor de gemeenten Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden (die ook gebruik maakt van de milieustraat Bladel) reden om dan maar met 3 gemeenten een grondstoffencentrum te realiseren. De kosten voor een onderzoek naar de meest optimale locatie worden geschat op ca. € 155.000,- welke verdeeld worden naar rato van het aantal inwoners. Voor Bladel bedragen deze kosten dan € 60.000,-.

In de Kadernota Grondstoffen is verder opgenomen om afvalscheiding voor inwoners te stimuleren en te faciliteren om daarmee zoveel mogelijk kwalitatief goede materialen in te zamelen om die weer in te kunnen zetten als grondstof voor nieuwe producten. Een mobiel scheidingsstation zou daaraan bij kunnen dragen. Daarom willen de 5 Kempengemeenten daar gezamenlijk een proef mee uitvoeren. Daarvoor is een budget nodig van € 70.000,- Bij een evenredige verdeling komt dat neer op een bedrag van € 16.000,- per gemeente.

Mede ten gevolge van een streng invoerbeleid in China wordt er steeds minder betaalt voor oud papier en dalen de opbrengsten van oud papier naar verwachting in 2020 met circa € 45.000,-. Daarnaast dalen ook de vergoedingen voor de inzameling van kleding en textiel met circa € 16.000,- als gevolg van toenemende vervuiling en de slechte kwaliteit van het ingezamelde materiaal.
Zowel de eenmalige kosten van onderzoek van het grondstoffencentrum en een mobiel scheidingsstation, alsmede de lagere opbrengsten zullen voor het jaar 2020 ten laste van de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing worden gebracht. Bij de voorbereidingen voor de belasting- en tarievenmaatregelen voor het jaar 2021 zal worden bezien of deze ontwikkelingen van structurele aard zijn en mogelijk in de tarieven afvalstoffenheffing 2021 doorberekend moeten gaan worden.

Bestrijding eikenprocessierups

Middels mededeling R19.157 d.d. 5 november 2019 hebben wij uw raad nader geïnformeerd over de aanpak van de bestrijding van de eikenprocessierups in de komende drie jaren met als doel om vanaf 2023 het aantal nesten te verminderen met 50% en het aantal meldingen tot maximaal 50 terug te brengen. De kosten van de voorgestelde gecombineerde aanpak van de bestrijding van de eikenprocessierups worden geraamd op € 141.000,- per jaar. Ten opzichte van de huidige ramingen in de (meerjaren)begroting betekent dit een verhoging van € 71.000,- in 2020 en verhogingen van € 106.000,- in 2021 en 2022. Op basis van de resultaten van het bestrijdingsplan zal in 2022 worden bepaald in welke mate het bestaande budget voor 2023 en volgende jaren al dan niet verder moet worden aangepast.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Op basis van de ontwerp-begroting 2021 van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant wordt de bijdrage van de gemeente Bladel verhoogd. De stijging wordt veroorzaakt door autonome loon- en prijsstijgingen.

Subsidieregeling duurzame energie particulieren

In de raadsvergadering van 19 december 2019 is de Subsidieverordening duurzame energie voor particulieren 2020-2021 vastgesteld. Door het beschikbaar stellen van subsidie worden particuliere woningeigenaren in de gemeente Bladel gestimuleerd om duurzame maatregelen te treffen gericht op energiebesparing en

energieopwekking. Omdat voor de jaren 2020 en 2021 reeds een bedrag van € 200.000,- in het meerjarenprogramma was opgenomen en bij de najaarsnota 2019 het budget 2019 ad € 100.000,- is overgeheveld naar het dienstjaar 2020, zal dit restantbudget evenredig worden verdeeld over de jaren 2020 en 2021. Hierdoor is voor deze subsidieregeling voor de jaren 2020 en 2021 een bedrag van € 250.000,- per jaar beschikbaar.

3. Dekkingsmaatregelen

Onderstaand worden de geraamde dekkingsmaatregelen voor de planperiode 2020-2024 opgesomd en toegelicht.

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	budgettaire lasten / baten								
		2020	2021		2022		2023		2024	
B	taakstelling Omgevingsdienst Zuidoost- Brabant		v	pm	v	pm	v	pm	v	pm
	totaal volkshuisvesting en milieu		v	**pm**	v	**pm**	v	**pm**	v	**pm**

(- = nadeel en + = voordeel)

Toelichting dekkingsmaatregelen

Taakstelling ODZOB
Binnen de begroting van de ODZOB wordt onderscheidt gemaakt in landelijke basistaken en verzoektaken. Landelijke basistaken hebben een verplicht karakter voor de deelnemende gemeenten. Verzoektaken geschieden in afstemming met de gemeente via het jaarlijks werkprogramma.
We onderzoeken of er op de landelijke basistaken in regionaal verband en voor de gemeentelijke verzoektaken binnen de eigen afweging mogelijkheden voor besparingen op de kosten van ODZOB zijn. Vooralsnog ramen we deze pm.

4. Ontwikkelingen

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-452	n	-246	n	-203	n	-73	n	-85
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024			v	1	n	-1	v	1	n	-49
Totaal Lasten	**n**	**-452**	**n**	**-245**	**n**	**-204**	**n**	**-72**	**n**	**-134**
Baten										
bestaand beleid	v	339								
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024			n	-11	n	-9	n	-11	v	49
Totaal baten	**v**	**339**	**n**	**-11**	**n**	**-9**	**n**	**-11**	**v**	**49**
Exploitatieresultaat	**n**	**-113**	**n**	**-256**	**n**	**-213**	**n**	**-83**	**n**	**-85**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-113**	**n**	**-256**	**n**	**-213**	**n**	**-83**	**n**	**-85**

(- = nadeel en + = voordeel)

3.8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Hoofdtaakveld volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing richt zich op het planmatig inrichten van de leefruimte, waarbij rekening wordt gehouden met individuele en gemeenschappelijke belangen.
Wij realiseren voldoende woningen afgestemd op de behoefte. De gemeente heeft daarin de regiefunctie. Zowel in de bestaande- als in de nieuwbouw. Wij werken aan een goed woon- en leefklimaat voor onze inwoners, waarbij het kernbegrip duurzaamheid leidend is. Verzoeken om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen benaderen wij volgens het 'ja, tenzij principe'. Wij bewaken, behouden en verbeteren de kwaliteit van de bebouwde omgeving. Wij beheren de openbare ruimte volgens de kernbegrippen veilig, heel en schoon met als doel een prettige woonomgeving in stand te houden. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin.

Maatschappelijk effect

Het is prettig wonen en verblijven in de gemeente Bladel. De bevolking laat zien dat zij wil komen tot een duurzame samenleving.

1. Meerjarenprogramma

De mutaties voor de uitvoering van het meerjarenprogramma hebben het navolgende verloop:

A/B	omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	investeringen					budgettaire lasten / baten				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
A	startersleningen		-375					-5	-5	-5	-5
A	anticiperende verwervingen		-2.000					-25	-25	-25	-25
	totaal lasten VHROSV		**-2.375**					**-30**	**-30**	**-30**	**-30**

(- = nadeel en + = voordeel)

Startersleningen

De gemeente stimuleert jongeren om in de gemeente Bladel te wonen en te werken. De starterslening trekt naast de natuurlijke aanwas ook jonge gezinnen aan. Iets meer dan de helft van de leningen wordt vertrekt voor de aankoop van een bestaande woning. Veel aanvragers verlaten een huurwoning. Deze beide aspecten versterken dus de (belangrijke) doorstroming op de woningmarkt. Ieder jaar wordt in de jaarrekening een monitor en tussentijdse rapportage van het instrument “Startersleningen” gemaakt.
De eerste drie jaren zijn de starters vrijgesteld van het betalen van rente en aflossing. Bij een te laag inkomen kan deze termijn worden verlengd. Daarna betaalt de starter een maandelijkse annuïteit. De lening valt onder de Nationale Hypotheekgarantie. Voor 2021 wordt, evenals als vorige jaren, een krediet opgenomen van € 375.000,-.

Anticiperende verwervingen

Het volgende beleidsuitgangspunt is geformuleerd in de grondnota 2019 met betrekking tot grondaankopen:

- Burgemeester en wethouders kunnen binnen beleidskaders zelfstandig tot grondaankopen overgaan zonder voorafgaande instemming van de raad.
- Er wordt jaarlijks een krediet beschikbaar gesteld voor grondaankopen die vallen onder de noemer anticiperende verwervingen. Voor 2021 wordt dit krediet wederom vastgesteld op € 2.000.000,-.
- Voor “strategische verwervingen” wordt via een afzonderlijk raadsvoorstel een kredietaanvraag voorgelegd aan de raad.
- Aan de grondaankopen door burgemeester en wethouder onder de noemer “anticiperende verwervingen” worden de volgende voorwaarden gesteld: De grondaankopen moeten passen in de uitwerking van de structuurvisie; er moet sprake zijn van een financieel sluitende grondexploitatieberekening (haalbaarheidsberekening) en de grondaankoop moet onderbouwd zijn met een door een deskundige opgesteld taxatierapport.

2. Autonome ontwikkelingen / bestaand beleid

De autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid hebben het navolgende verloop:

omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	i/s	budgettaire voordelen / nadelen				
		2020	2021	2022	2023	2024
doorbelasting kosten VTH	s	22	-15	-19	-15	-18
opbrengsten anterieure overeenkomsten buitengebied / inhuur	i	124				
omgevingswet: projectkosten / inrichten werkprocessen en software	i	-25	-25			
vastgoedbeheer inhuur personeel	i	-67				
vastgoedbeheer advieskosten	s	-9	-7	-7	-7	-7
woningexploitatie / huisvesting vergunninghouders	s	22		-30	-30	-30
voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	s	-5	-5	-5	-5	-5
actualisatie winstuitnames grondexploitaties	i	-204	31	15	145	9
actualisatie grondexploitaties: voorziening tekorten	i	-135				
actualisatie grondexploitaties: doorbelasting loonkosten	s	5	5	1	-7	-11
actualisatie grondexploitaties uitgaven	s	-463	-490	202	-147	-80
actualisatie grondexploitaties inkomsten	s	-188	220	-2	-226	96
actualisatie grondexploitaties (onderhanden werken)	s	651	271	-199	374	-15
overige kleine afwijkingen	s		-2	-2	-1	-2
mutaties VHROSV		**-272**	**-17**	**-46**	**81**	**-63**

(- = nadeel en + = voordeel)

Verrekening kosten SK - VTH

De bedrijfsvoeringskosten van het onderdeel Veiligheid, Toezicht en Handhaving stijgen op basis van de ontwerp-begroting 2020 van de SK met de aangegeven bedragen. De stijging wordt veroorzaakt door autonome loon- en prijsstijgingen.

Ruimtelijke ordening

Op basis van de tot 1 maart 2020 gesloten anterieure overeenkomsten wordt voor 2020 een meeropbrengst verwacht van € 159.000,-. Hiermee samenhangend dient de raming voor advieskosten ruimtelijke ordening in 2020 met € 45.000,- te worden verhoogd.
Daarnaast dient voor het jaar 2020 rekening te worden gehouden met een extra bedrag van € 65.000,- voor de inhuur van personeel ten behoeve van het opstellen van een zgn. “veegplan” voor diverse bestemmingsplannen en de aanpak van Park de Tipmast.

De gemeente is eisende partij in een langlopende rechtszaak over de nakoming van een garantieafspraak in het kader van Ruimte voor Ruimte bij de ontwikkeling van het bestemmingsplan Uitbreiding Veilig Oord. Op 5 februari 2020 heeft de rechtbank Oost Brabant een tussenuitspraak gedaan. De essentie daarvan is:

- De rechtbank wijst het primair gevorderde bedrag van € 2,3 miljoen euro af;
- Wel is de rechtbank voornemens om de kosten voor het slopen van stallen en het uit de markt halen van fosfaat toe te wijzen, op basis van de gegevens van de gemeenten;
- Als peilmoment voor de hoogte van de kosten gaat de rechtbank uit van 7 mei 2010;
- In verband met het vaststellen van de prijzen zal de rechtbank een deskundige benoemen en
- de rechtbank wijst de gevorderde apparaatskosten van de gemeente af.

De rechter wijst op 25 april 2020 een deskundige aan om de hoogte van de schade te bepalen. Op basis van het advies van de deskundige en de reacties van partijen doet de rechtbank uitspraak over de hoogte van de schade.
Het gevolg van het voorgaande is dat de gemeente de schadevergoeding ontvangt, maar ook alle kosten draagt en het eventuele risico dat er niet of maar gedeeltelijk betaald wordt. In overleg met de provincie wordt de toegekende schadevergoeding ingezet voor doelen in de geest van de Ruimte voor Ruimte-regeling, dus ter verbetering van de kwaliteit van het buitengebied, zoals sloop gebouwen en verbetering van het landschap. De in deze procedure gemaakte kosten voor de externe juridische advisering brengen wij in mindering op het te besteden bedrag. In afwachting van de definitieve uitspraak over de hoogte van de schade wensen wij

vooralsnog enkel rekening te houden met een van de provincie te ontvangen bedrag van € 75.000,- zijnde de netto ten laste van de gemeente gebleven externe juridische kosten over jaren 2015 tot en met 2019 en de geraamde kosten voor 2020.

Vastgoedbeheer

Het onderhoudsprogramma gemeentelijke gebouwen 2019 is slechts gedeeltelijk uitgevoerd. Dit heeft o.a. nog te maken met het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden uit 2018 en de voorbereidingen voor het optimaliseren van de energievoorzieningen van de daarvoor in aanmerking komende gemeentelijke gebouwen en de afstemming van de hiervoor benodigde investeringen met het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen (MJOP). Als gevolg hiervan zijn bij de najaarsnota 2019 onderhoudsmaatregelen doorgeschoven naar 2020 en/of volgende jaren.
Voor de actualisatie van het MJOP en de afstemming van dit onderhoudsplan met de geplande investeringen voor het optimaliseren van de energievoorzieningen van de gemeentelijke gebouwen is in 2019 personeel ingehuurd. Vooralsnog wordt verwacht dat deze inhuur tot eind 2020 wenselijk / noodzakelijk zal zijn om de nog aanwezige achterstanden in te lopen en de zichtbare pieken in 2020 op te gaan vangen. Op basis van een inzet van 12 uur per week wordt rekening gehouden met een raming van € 67.000,- voor het jaar 2020.
Daarnaast wordt in de meerjarenbegroting ingaande het jaar 2020 een structurele raming van € 7.000,- opgenomen voor het jaarlijks opstellen van EPA-U adviezen voor diverse gemeentelijke gebouwen.

Invoering Omgevingswet

Voor de invoering van de Omgevingswet is in 2020, naast een uitvoeringsbudget van € 130.000,-, een investering beschikbaar van € 75.000,- voor het digitaliseren van informatie voor de Omgevingswet en een uitfasering van ICT-applicaties. Voor het opnieuw schrijven van digitale werkprocessen en het opnieuw inrichten van software voor de clusters Vergunningen en Toezicht en Handhaving worden voor de jaren 2020 en 2021 aanvullende ramingen van € 25.000,- per jaar nodig geacht. De minister voor Milieu en Wonen heeft de Tweede Kamer op 1 april 2020 geïnformeerd dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet wederom uitgesteld wordt. De inwerkingtreding was aanvankelijk voorzien op 1 januari 2021. De minister zal na overleg met de bestuurlijke partners met een voorstel voor een nieuwe inwerkingtredingsdatum komen.

Woningexploitatie

De opbrengsten wegens verhuur van de bij de gemeente in eigendom zijnde woningen stijgen in 2020 per saldo met € 27.000,-. Daarnaast stijgen de exploitatielasten in 2020 eenmalig met € 4.000,-.

In 2019 zijn in opdracht van de gemeente Bladel 8 woningen gebouwd voor de huisvesting van vergunninghouders. Het was de bedoeling dat Woningstichting de Zaligheden deze woningen van de gemeente over zou kopen. Zij hebben echter aangegeven dit niet meer te doen. Aangezien de huisvesting van de vergunninghouders geregeld is en alle bewoners van de Posthof inmiddels permanente huisvesting binnen de gemeente Bladel hebben gekregen, is er dus geen noodzaak meer voor de gemeente om deze woningen nog langer in beheer en eigendom te houden en kunnen de woningen regulier verkocht worden. Naast het feit dat er sprake is van grote krapte op de woningmarkt en de gemeente niet als woningbedrijf wil fungeren zijn er ook financiële argumenten aan te geven op basis waarvan verkoop op dit moment de beste optie wordt geacht. Het beoogde effect is dat deze woningen verkocht worden en bij voorkeur ten gunste komen van de doelgroep starters. Als gevolg van de verkoop van deze woningen worden de hiervoor in de meerjarenbegroting vanaf het jaar 2022 opgenomen huuropbrengsten ad € 30.000,- afgeraamd. Tevens worden de kapitaallasten van het eerder beschikbaar gestelde krediet voor de aankoop van woningen voor statushouders gecorrigeerd waarbij tevens rekening wordt gehouden met een verkoopopbrengst tot eenzelfde bedrag van de stichtingskosten van de 8 nieuw gebouwde woningen. De lagere kapitaallasten zijn verdisconteerd bij de totaal analyse van de kapitaallasten (zie algemene dekkingsmiddelen).

Groene Long

Op het moment van schrijven wordt een plan voor de Groene Long voorbereid. Dit plan is in lijn met de doelstellingen in het raadsprogramma en de kaders zoals uw raad deze heeft vastgesteld in de raadsopdracht. In het plan komt te staan welke participanten de realisatie van de Groene Long mede gaan oppakken, hoe ze dat gezamenlijk met de gemeente gaan doen en wat hiervoor nodig is. Financiering is hier een wezenlijk onderdeel van. Eerder is reeds een bedrag van € 25.000,- beschikbaar gesteld voor het proces rond de realisatie. Dit budget besteden we aan expertise van een procesregisseur, en in een later stadium worden ook kosten gemaakt voor het ontwerp en bestemmingsplanprocedures. Wij verwachten tot eind 2020 de proceskosten te kunnen financieren met het beschikbaar gestelde budget. In het nog aan te bieden plan wordt hoogstwaarschijnlijk een aanvulling van dit bedrag gevraagd. Vanwege de participatieve aanpak wordt van de initiatiefnemers verwacht dat zij zelf de financiële verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen initiatief. Wat betreft de algemene voorzieningen zullen wij uw raad gaan voorstellen dat de gemeente hier een aandeel voor haar rekening neemt. Dit alles wordt in een exploitatieplan verder toegelicht. Wij verwachten het plan, inclusief de financiële onderbouwing, in de vergadering van 9 juli 2020 aan uw raad voor te kunnen leggen.

Woningexploitatie / huisvesting vergunninghouders
Als gevolg van aangekochte woningen ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders stijgen de huuropbrengsten in 2019. Ten behoeve van de huisvesting van statushouders/vergunninghouders worden een aantal appartementen gehuurd binnen het complex Posthof. Afhankelijk van de plaatsing van statushouders wordt de huur van deze appartementen verlengd tot en met 31 december 2019. Vanwege verschuldigde huren, energielasten, onderhoud en bijdragen aan de Vereniging van Eigenaren (VVE) van dit complex en de huuropbrengsten en bijdragen wordt ten opzichte van waar we al rekening mee hebben gehouden pro saldo een baat op van ca € 6.000,-.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen sportparken
Het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2020-2029 is geactualiseerd. Om de lasten over meerdere begrotingsjaren te actualiseren hebben we de jaarlijkse dotatie zodanig vastgesteld dat de betreffende voorzieningen over de gehele looptijd genomen voldoende is voor het bekostigen van de uitvoering van het groot onderhoud.

Grondexploitaties
Jaarlijks worden de kostenbegrotingen van de verschillende grondexploitaties bijgesteld. Pro saldo wordt er in 2020 als gevolg van de geactualiseerde exploitaties € 651.000,- meer verrekend met de balanspost ‘voorraad onderhanden werken’. Dit wordt veroorzaakt door de combinatie van hogere exploitatielasten (nadeel) en lagere inkomsten (nadeel). Plan Akkerstraat is toegevoegd aan de voorraad. Uw raad heeft op 19 december 2019 hiervoor het bestemmingsplan met de daarbij behorende grondexploitatiebegroting vastgesteld.

Voor het plan Kerkstraat Casteren kan er geen kostendekkende exploitatie gerealiseerd worden. Conform de regels van het BBV hebben we een voorziening ad € 135.000,- gevormd voor dekking van het exploitatietekort.

Hieronder wordt de bijstelling van de tussentijdse winstuitnames weergegeven:

bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024	totaal
Beemd paardensportterrein	-199	16	8	165	1	-9
Kerkeneind	1	1	4	3	8	17
Latestraat	5					5
Hoeve 11 en 13			1	-27	-27	-53
Locatie Oude Sporthal	-66	14				-52
Akkerstraat	55		2	4	27	88
Toevoeging aan Algemene Reserve	-204	31	15	145	9	-4

(- = nadeel en + = voordeel)

De (tussentijdse) winstuitnames worden verrekend met de algemene reserve (zie § 3.0 bestuur), omdat de algemene reserve grondexploitaties voldoende is om de gekwantificeerde risico’s te kunnen opvangen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u voorts naar de paragraaf grondbeleid.

3. Dekkingsmaatregelen

Niet van toepassing.

4. Ontwikkelingen

Landschapsbeleid
Het landschapsbeleidsplan dateert uit 2010. In dat jaar is ook een landschapsontwikkelplan opgesteld, waarin een beeld werd gegeven van de mogelijkheden om het landschap te verbeteren. Na 10 jaar actualiseren we het beleid en verwerken we de gerealiseerde projecten om te komen tot een aangepast beleid, rekening houdend met de ontwikkelingen op andere taakvelden, zoals duurzaamheid, agrarisch, recreatie enzovoorts. De hiermee samenhangende kosten worden ten laste gebracht van de in de begroting 2021 opgenomen begrotingspost voor ruimtelijke ordening.

Transitie bodemtaken onder de Omgevingswet
Veel bodemtaken worden momenteel uitgevoerd door de provincie. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarschijnlijk per 2021, wordt de gemeente het bevoegd gezag voor bodemtaken.

In de Omgevingswet krijgen individuele gemeenten het bevoegd gezag over de historische verontreinigingen in de vaste bodem. Wat hieronder exact wordt verstaan en wat al dan niet wordt overgedragen aan gemeenten, is nog niet bekend. Vanuit het rijk is aangegeven dat er gelden, al dan niet geoormerkt, beschikbaar gaan komen voor de bodemtaken die nu nog bij de huidige bevoegd gezagen (provincie) liggen. De verwachting is dat de financiële gevolgen pas later in 2020 bekend worden.

Gebiedsontwikkeling Kroonvensche Heide

Het college heeft een plan van aanpak vastgesteld voor de gebiedsontwikkeling rond de Kroonvensche Heide. U bent over dit project geïnformeerd met een raadsmededeling. Vanaf 2021 verwachten wij dat er inkomsten en uitgaven in de P&C-cyclus geraamd zullen worden voor dit project. Via deze weg willen wij u alvast nader informeren. Het gaat om een project dat nauw samenhangt met windpark de Pals. Dit windpark zorgt namelijk voor een financiële impuls die deels gebruikt wordt voor wettelijk verplichte compensatie (8,8 ha) en een algemene bijdrage voor de versterking van het natuurgebied en omgeving (ca 52 ha) wat leidt tot veranderingen in deze omgeving. Om structuur te brengen in alles wat er nu in beweging komt in dit gebied, is een projectplan opgesteld. De begroting van de totale gebiedsontwikkeling bedraagt ongeveer € 3,5 miljoen. Vooralsnog lijkt het erop dat de gehele begroting vanuit externe financiering gedekt kan worden. Mogelijk is het wel nodig dat de gemeente bepaalde grondaankopen gaat voorfinancieren. Deze voorfinanciering past (vooralsnog) binnen het bestaande krediet voor anticiperende verwervingen 2020 ad € 2 miljoen.

Klimaat en Energie

Uw raad heeft in de Omgevingsvisie en de Klimaatvisie Kempengemeenten hoge ambities uitgesproken om de gemeente snel energie neutraal te maken. Er speelt om dit moment veel binnen dit thema. Wij verwachten hiervoor een keuzenota aan uw raad (raadsvergadering 9 juli 2020) te kunnen voorleggen. Naar aanleiding hiervan wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld, dat mogelijk gepaard gaat met extra benodigde financiële middelen.

5. Samenvatting financiële consequenties

Na de hiervoor genoemde (doorlopende) activiteiten volgt in onderstaand overzicht 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x € 1.000,-	raming 2020		raming 2021		raming 2022		raming 2023		raming 2024	
Lasten										
bestaand beleid	n	-792	n	-539	v	171	n	-181	n	-122
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024			n	-30	n	-30	n	-30	n	-30
Totaal Lasten	**n**	**-792**	**n**	**-569**	**v**	**141**	**n**	**-211**	**n**	**-152**
Baten										
bestaand beleid	v	520	v	522	n	-217	v	262	v	59
dekkingsmaatregelen										
meerjarenprogramma 2020-2024										
Totaal baten	**v**	**520**	**v**	**522**	**n**	**-217**	**v**	**262**	**v**	**59**
Exploitatieresultaat	**n**	**-272**	**n**	**-47**	**n**	**-76**	**v**	**51**	**n**	**-93**
Saldo mutaties meerjarenbegroting	**n**	**-272**	**n**	**-47**	**n**	**-76**	**v**	**51**	**n**	**-93**

(- = nadeel en + = voordeel)

4. Paragrafen

In de paragrafen worden onderwerpen die versnipperd in de begroting staan bij elkaar in beeld gebracht. Het gaat voornamelijk om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten, die grote financiële gevolgen kunnen hebben voor het realiseren van de beleidsvelden. Zij geven een horizontale dwarsdoorsnede van de begroting. De paragrafen zijn bedoeld om extra informatie te geven voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en lange(re) termijn.

I. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen is een zodanig inzicht te verschaffen dat op een verantwoorde wijze de hoogte van het vrij aanwendbare vermogen kan worden bepaald. Het weerstandsvermogen is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde zijn taken te kunnen voortzetten. Anders gezegd: beschikt de gemeente over het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat het beleid aangepast behoeft te worden. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente Bladel voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming.

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 27 april 2006 de nota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld en in zijn vergadering van 22 maart 2012 de nota reserves en voorzieningen 2012. Deze nota's en de paragraaf weerstandsvermogen hebben nauw verband met elkaar. In deze nota's zijn vooral de beleidslijnen en de totale positie aan de orde gesteld. In de paragraaf weerstandsvermogen worden met name de financiële risico's en het weerstandsvermogen geactualiseerd op basis van de laatste inzichten. Op deze wijze krijgt de gemeenteraad periodiek goed inzicht in de omvang en de mogelijkheden om financiële risico's op te vangen.

De doelstellingen van risicomanagement luiden als volgt:
1. Inzicht krijgen in de risico's die we lopen. Op basis van dit inzicht kunnen risico's eventueel worden afgedekt.
2. Er voor zorgen dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de uitvoering van het bestaande beleid.
3. Verder stimuleren van het risicobewustzijn (van medewerkers) in de organisatie en het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van risico's.
4. De ratio weerstandsvermogen c.q. algemene reserve wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïnventariseerde risico's. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald op klasse C (voldoende) [1].

Risicoprofiel

In de op 22 maart 2012 vastgestelde nota reserves en voorzieningen 2012 is het eigenstandig risicoprofiel als normatief kader voor de omvang van de algemene reserve bepaald op de gemiddelde omvang van de geïnventariseerde risico's.

Weerstandsvermogen

Indien een redelijke inschatting van het gewenste weerstandsvermogen kan worden gegeven, kan hieruit een indicatie voor de gezondheid en flexibiliteit van de gemeentelijke financiën op de korte én langere termijn worden gegeven.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de risicoprofielen en het daarbij gewenste weerstandsvermogen enerzijds en het beschikbare weerstandsvermogen anderzijds. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De relatie tussen beide wordt in onderstaande figuur weergegeven.

[1] Afgestemd op de door het Nederlands Adviesbureau voor Risico management (NAR) gehanteerde waarderingen.

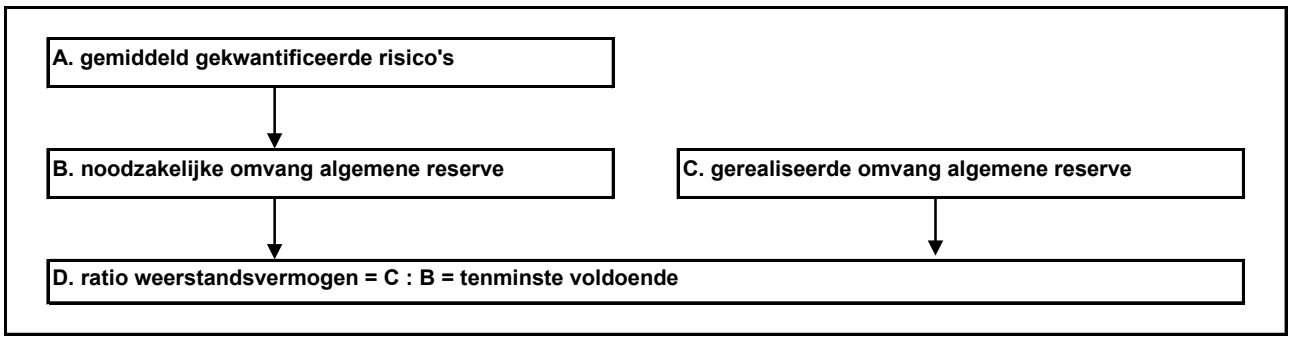

Het beschikbare weerstandsvermogen is tenminste even groot als de omvang van het bepaalde risicoprofiel. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen dient zich tenminste op klasse C (voldoende) te begeven.

Risico-inventarisatie

Om een juist beeld van de financiële positie van de gemeente te verkrijgen is het noodzakelijk dat het ook helder is met welke risico's de gemeente nog kan worden geconfronteerd. Het gaat hierbij om mogelijke uitgaven c.q. inkomsten waarvan de hoogte op voorhand niet kan worden vastgesteld. Voor zover risico's wel financieel vertaald kunnen worden, zullen daarvoor bedragen van het eigen vermogen dienen te worden afgezonderd. Waar mogelijk zijn voor potentiële risico's al voorzieningen getroffen. Deze blijven hier dan ook verder onvermeld.

Primair dienen risico's uiteraard zoveel mogelijk te worden beperkt of te worden voorkomen door zorgvuldigheid van procedures. Het is van belang om periodiek een zo breed mogelijke analyse van de risico's te maken welke de financiële zelfstandigheid van de gemeente in gevaar kunnen brengen. Onder risico wordt in dit verband verstaan 'een niet door de gemeente te beïnvloeden gebeurtenis, onvoorspelbaar en onafwendbaar indien deze zich voordoet, met veelal financiële of materiële gevolgen die niet specifiek af te dekken zijn'.

De financiële risico's worden per beleidsveld nader toegelicht. Voor elk risico is een inschatting gemaakt van de kans dat de aangegeven gebeurtenis zou kunnen optreden. Hierbij worden drie categorieën onderscheiden, namelijk 'laag', 'midden' en 'hoog'. Gesproken wordt van een *'laag'* risicoprofiel indien de kans gemiddeld voor 25% zou kunnen optreden. Een *'midden'* risicoprofiel beweegt zich op 50% en een *'hoog'* risicoprofiel op gemiddeld 75%. Anders gezegd, een kwalificatie met 'hoog' impliceert dat het al bijna noodzakelijk is om voor dat risico een voorziening te treffen. Vervolgens is een financiële indicatie opgenomen van de omvang van het risico door de kans te vermenigvuldigen met het gemiddelde effect en is aangegeven of het risico van incidentele dan wel structurele aard is.

Wijzigingen ten opzichte van de risico-inventarisatie jaarstukken 2019

- Gevolgen coronavirus

De gevolgen van de uitbraak van het coronavirus gaan, zoals inmiddels is gebleken, niet aan onze gemeente voorbij. Ook in onze gemeente zijn besmettingen met het coronavirus geconstateerd.

De gemeente volgt de advies van het RIVM. Dit betekent dat waar mogelijk medewerkers vanuit huis werken. Tegen mensen met klachten van verkoudheid, hoesten of koorts is geadviseerd om thuis te blijven. Maar de deuren van het gemeentehuis blijven desondanks open. Deze maatregel heeft geen gevolgen voor onze dienstverlening. De gemeente blijft via alle kanalen bereikbaar.

Het is op voorhand nog niet te zeggen welke effecten een rol gaan spelen op de lange termijn. De financiële consequenties hiervan voor de verschillende beleidsterreinen (in onze organisatie) en daarmee de begroting kunnen we op dit moment nog moeilijk inschatten. We lichten, zonder uitputtend te zijn, een aantal beleidsvelden in het kort toe:

<u>- sociaal domein</u>

Voor het sociale domein denken we bijvoorbeeld aan een extra gemeentelijke bijdrage aan de GGD en de exploitatiesubsidies voor onze steunpunten, gemeenschapshuizen en sporthallen waar steeds meer activiteiten worden afgezegd en dus inkomsten worden misgelopen terwijl de kosten van bijvoorbeeld personeel (salaris en/of aanvulling op WW) en andere verplichtingen wel doorlopen.

Op de langere termijn zou het ook behoorlijke economische consequenties kunnen hebben met als afgeleide daar weer van extra kosten in het sociale domein in de vorm van uitkeringen, reïntegratiekosten en de kosten

van psycho-sociale hulp. Waarbij moet worden opgemerkt dat de rijksoverheid deze kosten waarschijnlijk voor een groot deel zal compenseren.

Tegelijkertijd kan een ‘stand still’ in het sociale domein bij verenigingen en organisaties ook weer tot lagere kosten leiden omdat tal van (gesubsidieerde) activiteiten niet doorgaan. Dat zou ook kunnen gelden voor de inkoop van geïndiceerde activiteiten in het sociale domein, zoals bijvoorbeeld dagbesteding voor ouderen, omdat ook die voorzieningen inmiddels hun deuren sluiten. Overigens geldt voor dat laatste voorbeeld dat, dat pas op de langere termijn een effect kan hebben omdat we daar inkopen op outcome en niet op output (zoveel uren dagbesteding) waarmee de outcome bijvoorbeeld ook in de thuissituatie zou kunnen worden behaald.

-recreatie en toerisme
Aantal overnachtingen / boekingen in hotels / campings e.d. zullen waarschijnlijk ook terug gaan lopen omdat de recreant voorzichtig is. Boekingen zullen geannuleerd worden. De geraamde opbrengst toeristenbelasting zal daarmee waarschijnlijk ook lager gaan worden. Hoe groot dat zal gaan worden is op dit moment nog niet bekend. Mogelijk kunnen we in de najaarsnota hierover meer duidelijkheid geven. In de horeca en de toerismesector zijn de effecten intussen voelbaar.

-tijdelijk bijzonder uitstel van betaling
Om ervoor te zorgen dat ondernemers (en verenigingen) liquiditeitsproblemen het hoofd kunnen bieden, bieden we de mogelijkheid om bijzonder uitstel van betaling voor de gemeentelijke belastingen. De bedrijven (en verenigingen) die worden geraakt door de gevolgen van het coronavirus en daardoor in liquiditeitsproblemen komen, kunnen tijdelijk rekenen op bijzonder uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen.

Het gaat om een tijdelijke maatregel voor Bladelse ondernemers, ZZPérs en verenigingen die kortstondig in financiële problemen komen vanwege het coronavirus.

- Uitvoering loonkostensubsidie (KempenPlus)
Er is mogelijk sprake van een toename van het aantal niet-uitkeringsgerechtigden dat een beroep zal doen op deze vorm van ondersteuning. Zo werkt KempenPlus samen met Vso/Pro scholen om ervoor te zorgen dat jongeren na hun educatie zo snel mogelijk participeren in de maatschappij en niet thuis komen te zitten en indien nodig gaan de jongeren met behulp van LKS aan het werk. De cliënten van KempenPlus hebben steeds meer begeleiding en ondersteuning nodig om uit te stromen vanwege instroom van specifieke doelgroepen die voorheen gebruik zou maken van Wajong en/of Wsw. KempenPlus zet ook loonkostensubsidie in om deze doelgroepen uit te laten stromen en de werkgevers te compenseren voor de verminderde productiviteit. KempenPlus zal onderzoeken of de praktijkroute ingezet kan voor statushouders en andere bijstandsgerechtigden om duurzaam participatie te bewerkstelligen. Hierdoor kunnen het aantal loonkostensubsidie verstrekkingen toenemen en ook de lasten voor de gemeenten. We schatten het risico vooralsnog in op pm.

- Beheerkosten wegen en groen KBP
Het beheer en onderhoud van fase 2 zal eerst aan het einde van de exploitatieperiode (2023-2024) naar de gemeente overgedragen worden. In deze perspectiefnota hebben wij de opbrengst van de areaaluitbreiding van het KBP geoormerkt voor de dekking van de extra onderhoudskosten. Het risico kan hiermee verlaagd worden met ca € 55.000,-.

- Nieuw verdeelmodel gemeentefonds
Wij hebben in deze perspectiefnota indicatief rekening gehouden met negatieve herverdeeleffecten als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. Wij hebben een eerste inschatting gemaakt van de gevolgen voor onze gemeente. Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek schatten wij de mogelijke extra nadelen binnen de huidige planningsperiode (tot en met 2024) in binnen een bandbreedte van € 521.000,- en € 1.578.000,-. Wij schatten deze vooralsnog, in afwachting van de definitieve cijfers, laag in.

Financiële indicatie risico-inventarisatie en -kwantificering
In onderstaand tabel is een financiële indicatie opgenomen, ten opzichte van de inschattingen in de rekening 2019, van de omvang van het risico door de kans te vermenigvuldigen met het gemiddelde effect en is aangegeven of het risico van incidentele dan wel structurele aard is.

nr.	omschrijving	geraamde omvang *	kans			gemiddeld effect (c : 2)	effect *incidenteel* (d,e of f x g)	effect *structureel* (d,e of f x g)
			25%	50%	75%			
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)
	Ondergrens risico's	**705**						
	Bovengrens risico's	**1.352**						
	Totaal gemiddelde risico's					**1.030**		
	Totaal na rekenng 2019 na kansberekening						**362**	**169**
	Mutaties perspectiefnota 2020							
	Gevolgen coronavirus	pm		x				
	Loonkostensubsidie	pm		x				
	Beheerkosten wegen KBP	-45--45			x	-45		-34
	Beheerkosten groen KBP	-10--10			x	-10		-8
	herijking gemeentefonds	521-1578	x			1.050		263
	Ondergrens risico's	**1.171**						
	Bovengrens risico's	**2.875**						
	Totaal gemiddelde risico's					**2.025**		
	Totaal na perspectiefnota 2020 na kansberekening						**362**	**390**

De omvang van de geactualiseerde risico's beweegt zich tussen een bedrag van € 1.171.000,- en een bedrag van € 2.875.000,- (zie kolom c). Indien alle risico's zich tegelijk zouden voordoen, gaat het gemiddeld dus om een bedrag van € 2.025.000,-. Maar de kans hierop is niet erg waarschijnlijk. Uitgaande van de gemiddelde omvang en de geraamde 'kansen' bedraagt het totaal aan de nu geïnventariseerde risico's een aanzienlijk lager bedrag, te weten € 752.000,-, waarvan een deel incidenteel (€ 362.000,-) en een deel structureel (€ 390.000,-).

Het meerjarig geprognosticeerde verloop van de algemene reserve, rekening houdende met de geraamde mutaties na de 4e wijziging van begroting 2020 (resultaatbestemming jaarrekening 2019) kan als volgt weergegeven worden:

(bedragen x € 1.000,-)	rekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
a. ijzeren voorraad	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
b. noodzakelijke omvang (voldoende)	422	1.835	1.835	1.835	1.835	1.835
c. totaal noodzakelijke omvang	1.422	2.835	2.835	2.835	2.835	2.835
d. geïnventariseerde risico's	1.030	752	752	752	752	752
e. stand algemene reserve begin van het jaar	7.356	9.698	8.148	4.869	4.698	5.166
f. stand algemene reserve eind van het jaar	9.698	8.148	4.869	4.698	5.166	5.310
g. ratio algemene reserve eind van het jaar f / c	6,82	2,87	1,72	1,66	1,82	1,87
h. betekenis	uitstekend	uitstekend	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende

Binnen het huidige beleid is bepaald dat de ratio algemene reserve minimaal 1 (= kwalificatie voldoende) dient te zijn. De noodzakelijke omvang stijgt als gevolg van het risico van met name de herijking van het gemeentefonds.

Ten aanzien van de geraamde stand van de algemene reserve willen wij -met nadruk- niet onvermeld laten dat het vooralsnog geprognosticeerde resultaten betreffen. Daadwerkelijke bestedingsvoorstellen dienen steeds beoordeeld te worden aan de werkelijke gerealiseerde resultaten. In de vastgestelde nota's weerstandsvermogen en risicomanagement, alsmede reserves en voorzieningen is bepaald dat bestedingsvoorstellen ten laste van de algemene reserve slechts zijn aan te bevelen, wanneer er middelen resteren boven de omvang van de risicoprofielen. Voor de prognose van de omvang van de algemene reserve verwijzen wij u naar bijlage III.

II. Grondbeleid

Per 1 januari 2016 zijn de BBV bepalingen en richtlijnen met betrekking tot grondexploitaties in werking getreden. Een belangrijke wijziging die is doorgevoerd is de administratieve scheiding tussen actief en faciliterend grondbeleid. Voortaan is het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans. De “niet in exploitatie genomen grondexploitaties (NIEGG’s)” zijn komen te vervallen. De richtlijnen per 1 januari 2016 gaan uit van een driedeling:

1. Bouwgronden in exploitatie;
2. Materiele vaste activa;
3. Faciliterend grondbeleid.

a.d. 1: Bouwgronden in exploitatie (BIE)
Voortaan is het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans.

Jaarlijks geven wij een toelichting op de geactualiseerde financiële positie van de “grond-exploitatie-activiteiten”. Dit gebeurt op basis van de meest actuele grondexploitatieberekeningen van de complexen. Tevens is rekening gehouden met de wijzigingen in de regelgeving. De belangrijkste wijzigingen met betrekking tot de BIE’s zijn:

- Om de risico’s op de voorraadpositie met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar bedragen;
- Jaarlijks zal een herziening van de grondexploitatiebegroting moeten plaatsvinden;
- Voor de kosten die aan BIE kunnen worden gerekend tot de vervaardigingskosten wordt aangesloten op de kostensoortenlijst, zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening;
- De toegestane toe te rekenen rente aan BIE moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan BIE.

Op basis van deze uitgangspunten worden de exploitatieberekeningen van de verschillende bestemmingsplannen jaarlijks bijgesteld. Per saldo stijgen de lasten met € 463.000,- en de inkomsten dalen met € 188.000,-. Pro saldo wordt er daarom € 651.000,- meer verrekend met de balanspost ‘mutaties onderhanden werken’ (toename boekwaarde). De verschillen worden voornamelijk veroorzaakt door bijgestelde planningen van de uit te geven gronden voor de diverse bestemmingen (op basis van de voorzichtige variant) en van de tussentijdse winstnemingen. Dit wordt veroorzaakt door de combinatie van hogere exploitatielasten (nadeel) en lagere inkomsten (nadeel). Plan Akkerstraat is toegevoegd aan de voorraad. Uw raad heeft op 19 december 2019 hiervoor het bestemmingsplan met de daarbij behorende grondexploitatiebegroting vastgesteld.

Voor het plan Kerkstraat Casteren kan er geen kostendekkende exploitatie gerealiseerd worden. Conform de regels van het BBV hebben we een voorziening ad € 135.000,- gevormd voor dekking van het exploitatietekort.

De meerjarige bijstelling van de winstuitnames geeft daardoor het navolgende verloop:

bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024	totaal
Beemd paardensportterrein	-199	16	8	165	1	-9
Kerkeneind	1	1	4	3	8	17
Latestraat	5					5
Hoeve 11 en 13			1	-27	-27	-53
Locatie Oude Sporthal	-66	14				-52
Akkerstraat	55		2	4	27	88
Toevoeging aan Algemene Reserve	-204	31	15	145	9	-4

Omdat de omvang van de algemene reserve grondexploitatie op het gewenste niveau is (zie hierna) kunnen de geraamde tussentijdse winstuitnames toegevoegd worden aan de algemene reserve.

a.d 2: Materiële vaste activa
Gronden die in de toekomst getransformeerd gaan worden naar bouwrijpe grond maar waarvoor nog geen grondexploitatiebegroting is vastgesteld zullen als materiële vaste activa worden aangemerkt en verantwoord.

a.d.3: Faciliterend grondbeleid
Bij gronden die in bezit zijn van een private partij waarbij deze grond wordt ontwikkeld door deze private partij is er sprake van faciliterend grondbeleid. De gemeente treedt in deze gevallen op als overheid die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is.

De gemeente sluit hiervoor jaarlijks diverse anterieure overeenkomsten. In deze overeenkomsten is onder anderen opgenomen dat het kostenverhaal verzekerd is. Per saldo verdient de gemeente hier dus geen geld aan.

III. Kapitaalgoederen

Onderhoud gemeentelijke gebouwen
Ten behoeve van de bekostiging van het toekomstig groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) recentelijk geactualiseerd en heeft daarbij de nodige afstemming plaatsgevonden met de in de komende jaren geplande investeringen voor het optimaliseren van de energievoorzieningen van de gemeentelijke gebouwen. Tevens zijn de onderhoudscontracten geactualiseerd, de resultaten van de uitgevoerde asbestinventarisaties verwerkt en zijn alle onderhoudskosten geïndexeerd naar het prijspeil 1 januari 2020.

Als gevolg van de geplande energiebesparende investeringen in 2020 zoals hiervoor aangegeven zijn een aantal hiermee samenhangende werkzaamheden in het kader van gepland onderhoud in de tijd naar voren gehaald (werk met werk maken). Dit geldt eveneens voor de geplande energiebesparende maatregelen aan andere gebouwen in de jaren 2021 tot en met 2024.

Bij de bepaling van de omvang van de jaarlijkse dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen is aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de onlangs verschenen BBV-notitie “Materiële vaste activa”. De omvang van de onderhoudsvoorziening is toereikend om het toekomstig geplande onderhoud op elk moment in de tijd ten laste van de voorziening te kunnen brengen.

Profijt verduurzaming
In deze perspectiefnota hebben we een groot aantal investeringen opgenomen voor het (vervroegd) optimaliseren van de energievoorzieningen. Tegenover de hiermee gepaard gaande lasten moeten we de besparingen op energiekosten t.z.t. nog ramen.

We willen vooralsnog niet dat voor ieder gemeentelijk gebouw de beoogde besparing volledig ten gunste van de gemeente komt. We willen de gebruikers voor een deel mee laten profiteren van de lagere energielasten als zij bewust met de duurzaamheidsmaatregelen om gaan. Met de gebruikers moeten we nog afspraken maken hoe en op welke wijze de lagere energiekosten verdeeld worden. Als norm voor deze verdeling zou vooralsnog de verhouding 10%-90% kunnen gelden. Dit betekent dat gebruikers 10% van het voordeel op lagere energiekosten als 'winst' mogen houden en dat 90% van het voordeel ten gunste van de gemeente blijft. We zullen de komende periode hier nog uitvoering aangeven. Wij hopen in een van de volgende P&C-documenten hiervan de financiële vertaling op te kunnen nemen.

5. Financiële begroting

De aansluiting op de financiële mutaties per thema en een onderbouwing daarop zijn ondergebracht in de financiële begroting. In onderstaand overzicht treft u de mutaties van de lasten en baten van alle thema's/beleidsvelden aan. Voor extra inzicht in de financiële positie zijn de baten en lasten geschoond van verrekeningen met reserves.

bedragen x 1.000

	Begroting 2020	Wijziging ppn	Begroting na	Mutatie meerjarenraming			
				2021	2022	2023	2024
lasten							
Bestuur en ondersteuning	1.603 v	3.965 v	5.568 v	-3.416 n	-23 n	-53 n	-53 n
- Overhead en ondersteuning organisatie	5.887 v	-369 n	5.518 v	-322 n	-439 n	-312 n	-374 n
- Algemene dekkingsmiddelen	569 v	349 v	918 v	-56 n	152 v	200 v	202 v
Veiligheid	1.690 v	-1 n	1.689 v	-34 n	-35 n	-33 n	-33 n
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.648 v	-90 n	2.558 v	160 v	164 v	69 v	-65 n
Economische zaken	568 v	-13 n	555 v	-20 n	-5 n	-25 n	4 v
Onderwijs	3.039 v	-424 n	2.615 v	-31 n	-62 n	-44 n	-52 n
Sport, cultuur en recreatie	4.075 v	-192 n	3.883 v	-119 n	-136 n	-125 n	-168 n
Sociaal domein	21.073 v	-2.517 n	18.556 v	-478 n	-443 n	-396 n	-324 n
Volksgezondheid en milieu	5.115 v	-452 n	4.663 v	-246 n	-204 n	-72 n	-134 n
Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)	4.698 v	-792 n	3.906 v	-569 n	141 v	-211 n	-151 n
baten							
Bestuur en ondersteuning	-552 n	-3.808 n	-4.360 n	3.353 v	-39 n	-38 n	-41 n
- Overhead en ondersteuning organisatie	-219 n	40 v	-179 n	-26 n	-26 n	-26 n	-68 n
- Algemene dekkingsmiddelen	-36.150 n	289 v	-35.861 n	1.340 v	685 v	705 v	729 v
Veiligheid	-85 n	3 v	-82 n	2 v	2 v	2 v	2 v
Verkeer, vervoer en waterstaat	-37 n	56 v	19 v	1 v	1 v	1 v	1 v
Economische zaken	-1.260 n	2 v	-1.258 n			33 v	
Onderwijs	-33 n	212 v	179 v				
Sport, cultuur en recreatie	-607 n	51 v	-556 n	45 v	45 v	45 v	45 v
Sociaal domein	-2.836 n	2.101 v	-735 n	12 v	12 v	45 v	45 v
Volksgezondheid en milieu	-4.136 n	339 v	-3.797 n	-10 n	-10 n	-11 n	48 v
Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)	-3.848 n	521 v	-3.327 n	522 v	-217 n	262 v	59 v
Totaal lasten	50.965 v	-536 n	50.429 v	-5.131 n	-890 n	-1.002 n	-1.148 n
Totaal baten	-49.763 n	-194 n	-49.957 n	5.239 v	453 v	1.018 v	820 v
Saldo van baten en lasten	**1.202 v**	**-730 n**	**472 v**	**108 v**	**-437 n**	**16 v**	**-328 n**
Toevoeging reserves	5.480 v	-647 n	4.833 v	-131 n	-61 n	-189 n	-46 n
Onttrekking reserves	-6.389 n	815 v	-5.574 n	83 v	22 v	27 v	33 v
Geraamd resultaat / algemene reserve	**293 v**	**-562 n**	**-269 n**	**60 v**	**-476 n**	**-146 n**	**-341 n**

(- = nadeel en + = voordeel)

De perspectiefnota maakt ook onderscheid tussen structurele en incidentele middelen. Structurele middelen zijn jaarlijks terugkerende middelen. Incidentele, en de naam zegt het al, zijn eenmalig of voor een beperkt aantal jaren, terugkerende middelen. Om het huishoudboekje van de gemeente gezond te maken en te houden is het van belang om de jaarlijks terugkerende lasten te kunnen betalen uit de jaarlijks terugkerende inkomsten.

Hierna is de transformatietabel van het geactualiseerde meerjarenperspectief opgenomen. In deze tabel wordt het hiervoor weergegeven meerjarenperspectief gekanteld in structurele en incidentele middelen en maakt op een transparante wijze de gang van het bestaande beleid naar de einduitkomst van deze meerjarenraming inzichtelijk.

In onderstaand overzicht worden de gekantelde structurele financiële uitkomsten en de incidentele financiële uitkomsten in totaliteit weergegeven. Ook worden de mutaties van de reserves afzonderlijk weergegeven.

Geact.meerjarenperspectief (bedragen x 1.000,-)		2020		2021		2022		2023		2024
structureel:										
begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020		v	495	v	383	v	63	v	227	v	227
bestuur en ondersteuning		n	-248	n	-62	n	-62	n	-91	n	-94
overzicht van de kosten van overhead		n	-324	n	-390	n	-405	n	-373	n	-465
algemene dekkingsmiddelen		v	493	v	1.285	v	791	v	780	v	824
veiligheid		v	2	n	-32	n	-34	n	-32	n	-32
verkeer en vervoer		v	67	v	172	v	176	v	70	n	-64
economie		n	-11	n	-20	n	-5	v	8	v	4
onderwijs		v	8	n	-31	n	-62	n	-44	n	-52
sport, cultuur en recreatie		n	-85	n	-90	n	-91	n	-80	n	-123
sociaal domein		n	-201	n	-398	n	-443	n	-356	n	-279
volksgezondheid en milieu		n	-4	n	-66	n	-74	n	-82	n	-84
VHROSV		v	34	n	-53	n	-91	n	-93	n	-101
structureel meerjarenperspectief		v	226	v	698	n	-237	n	-66	n	-239
mutaties reserves structureel		n	-27	n	-67	n	-24	n	-16	n	-5
totaal structureel		**v**	**199**	**v**	**631**	**n**	**-261**	**n**	**-82**	**n**	**-244**
incidenteel:										
begrotingsresultaat na 4e wijziging 2020		n	-786	n	-175	v	39	v	111	v	111
bestuur en ondersteuning		v	405							
overzicht van de kosten van overhead		n	-6	v	42	n	-60	v	35	v	23
algemene dekkingsmiddelen		v	145	n	-2	v	45	v	124	v	108
veiligheid										
verkeer en vervoer		n	-101	n	-11	n	-11			
economie										
onderwijs		n	-220							
sport, cultuur en recreatie		n	-55	v	16					
sociaal domein		n	-215	n	-68	v	13	v	5		
volksgezondheid en milieu		n	-110	n	-190	n	-139	n	-1	n	-1
VHROSV		n	-305	v	6	v	15	v	145	v	9
incidenteel meerjarenperspectief		n	**-1.248**	n	**-382**	n	**-98**	v	**419**	v	**250**
mutaties reserves incidenteel		v	196	v	19	n	-15	n	-145	n	-9
totaal incidenteel	b	n	**-1.052**	n	**-363**	n	**-113**	v	**274**	v	**241**
totaal begrotingsresultaat	a+b	n	**-853**	v	**268**	n	**-374**	v	**192**	n	**-3**
reeds geraamde mutaties algemene reserve		v	**291**	n	**-208**	n	**-102**	n	**-338**	n	**-338**
aanvullende mutaties tlv / tgv algemene reserve		n	**-562**	v	**60**	**n**	**-476**	n	**-146**	n	**-341**

(- = nadeel en + = voordeel)

De perspectiefnota 2020 sluit dan in meerjarig perspectief bezien met een structureel tekort van € 244.000,-. Planjaren 2020 en 2021 zijn daarentegen wel structureel sluitend.

6. Bijlagen

I. Overzicht geraamde baten en lasten per (hoofd-)taakveld 76
II. Geactualiseerd meerjarenprogramma 2020-2024 77
III. Overzicht prognose omvang algemene reserve 2020-2024 81
IV. Lijst met afkortingen 82

Bijlage I: Overzicht geraamde saldo van baten en lasten per taakveld

taakvelden	2020	2021	2022	2023	2024
0.1 Bestuur	15.993	-19.029	-19.029	-19.029	-19.029
0.10 Reserves	-104.058	-83.485	-73.634	-194.750	-50.039
0.2 Burgerzaken	-4.191	1.018	1.018	-29.082	-29.082
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	417.637	-9.170	-9.170	-9.170	-9.170
0.4 Ondersteuning organisatie	-329.734	-264.163	-382.593	-256.182	-361.005
0.5 Treasury	-133.290	91.595	123.623	86.810	10.257
0.61 OZB woningen	-694	301.565	284.184	293.219	294.657
0.62 OZB niet-woningen		183.077	182.396	181.715	198.832
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	333.408	754.134	167.068	181.558	236.168
0.8 Overige baten en lasten	451.842	-55.874	71.529	153.364	184.230
0.9 Vennootschapsbelasting	-12.826				
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-3.585	-28.833	-30.038	-28.133	-28.133
1.2 Openbare orde en Veiligheid	5.359	-3.423	-3.423	-3.423	-3.423
2.1 Verkeer, wegen en water	-34.253	160.454	164.353	69.488	-63.967
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-12.500	-5.000	-5.000	8.471	3.697
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	1.900				
3.4 Economische promotie	0	-15.000	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-222.176	-41.367	-72.458	-54.687	-62.629
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	10.447	10.447	10.447	10.447	10.447
5.1 Sportbeleid en activering	-25.041	-41	-41	-41	-41
5.2 Sportaccommodaties	-36.846	2.100	-15.799	-39.850	-75.472
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.655	-799	-799	-799	-799
5.5 Cultureel erfgoed	9.029	10.628	11.088	10.729	8.830
5.6 Media	14.051	14.051	14.051	14.051	14.051
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-100.300	-99.782	-99.782	-64.127	-69.902
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	210.266	-100.286	-100.014	-99.746	-89.358
6.2 Wijkteams	-222.883	-206.419	-116.060	-50.727	768
6.3 Inkomensregelingen	53.719	-131	1.431	28.174	48.547
6.4 Begeleide participatie	-111.544	8.221	-33.495	-49.729	-56.633
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-28.000				
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-219.850	-219.850	-219.850	-219.850	-219.850
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-97.452	-95.883	-111.084	-108.157	-111.314
6.82 Geëscaleerde zorg 18-		75.000	75.000	75.000	75.000
7.1 Volksgezondheid	-3.509	-7.598	-15.285	-23.168	-35.786
7.2 Riolering	0	-10.103	-10.395	-10.858	0
7.3 Afval	0	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	-109.775	-238.504	-187.314	-49.442	-49.453
8.1 Ruimtelijke Ordening	18.311	-37.238	-16.298	-12.238	-12.238
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-333.837	5.432	-10.838	109.113	-31.039
8.3 Wonen en bouwen	44.357	-15.099	-49.173	-45.396	-48.474
	-561.680	**60.645**	**-475.384**	**-146.445**	**-341.352**

Bijlage II: Geactualiseerd meerjarenprogramma 2020-2024

		2020-i	2021-i	2022-i	2023-i	2024-i	2020	2021	2022	2023	2024
A	Algemene reserve: dekkingsreserve CC Den Herd						600.000				
	Bestuur en ondersteuning										
	Reserve afschrijving geactiveerde uitgaven CC Den Herd						-600.000				
	Verkiezingen							-30.100	-30.100		
B	Algemene reserve: dekkingsreserve CC Den Herd							3.993.000			
	Reserve afschrijving geactiveerde dekking uitgaven CC Den Herd							234.424	231.640	228.855	226.070
	Reserve afschrijving geactiveerde dekking uitgaven CC Den Herd onderzoek verplaatsen						267.547	262.495	257.442	252.389	252.389
	Reserve afschrijving geactiveerde uitgaven CC Den Herd							-3.993.000			
							267.547	**466.819**	**458.982**	**481.244**	**478.459**
B	Reserve afschrijving geactiveerde dekking uitgaven voorbereidingskrediet Rabobank/Den Herd										
A	aanpassing gemeentehuis tbv Rabobank / douches	-34.245					-1.798	-1.781	-1.764	-1.746	-1.729
	aanschaf meubilair	-5.000									
	aanschaf spreekkamerunits	-25.000					-2.813	-2.781	-2.750	-2.719	-2.688
	Energiebesparende maatregelen gemeentehuis 2021		-188.000					-14.883	-14.727	-14.570	-14.413
	Overhead en ondersteuning organisatie										
	renovatie dak oudbouw gemeentehuis	-137.000	-122.000				-7.193	-13.529	-13.400	-13.270	-13.141
	vervanging installaties gemeentehuis	-315.000					-24.938	-24.675	-24.413	-24.150	-23.888
		-516.245	**-310.000**				**-36.742**	**-57.649**	**-57.054**	**-56.455**	**-55.859**
A	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien										
	Onderuitputting kapitaallasten						150.446	180.436	229.453	161.309	144.671
							150.446	**180.436**	**229.453**	**161.309**	**144.671**
A	Veiligheid										
A	Verkeer en vervoer										
	Aanpassing omgeving De Vest	-45.000					-2.363	-2.340	-2.318	-2.295	-2.273
	Infrastructurele maatregelen centrumvisie Bladel			-720.000					-37.800	-37.440	-37.080
	Uitvoering herinrichting N284	-200.000					-10.500	-10.400	-10.300	-10.200	-10.100
	Verbetering / gepland groot onderhoudwegen 2021		-1.200.000					-63.000	-62.400	-61.800	-61.200
	Verbetering / gepland groot onderhoudwegen 2022			-1.300.000					-68.250	-67.600	-66.950
	Verbetering / gepland groot onderhoudwegen 2023				-1.400.000					-73.500	-72.800
	Verbetering / gepland groot onderhoudwegen 2024					-1.400.000					-73.500
	Verkeersvisie Hapert: aanpassing Oude Provincialeweg	-65.000					-3.413	-3.380	-3.348	-3.315	-3.283

		2020-i	2021-i	2022-i	2023-i	2024-i	2020	2021	2022	2023	2024
	Vervanging openbare verlichting 2021: armaturen		-65.100					-4.069	-4.028	-3.987	-3.947
	Vervanging openbare verlichting 2021: masten		-69.430					-2.604	-2.582	-2.560	-2.539
	Vervanging openbare verlichting 2022: armaturen			-65.100					-4.069	-4.028	-3.987
	Vervanging openbare verlichting 2022: masten			-69.430					-2.604	-2.582	-2.560
	Vervanging openbare verlichting 2023: armaturen				-56.440					-3.528	-3.492
	Vervanging openbare verlichting 2023: masten				-60.770					-2.279	-2.260
	Vervanging openbare verlichting 2024: armaturen					-56.440				0	-3.528
	Vervanging openbare verlichting 2024: masten					-60.770				0	-2.279
	voorber. verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide	-50.000					-2.625	-2.600	-2.575	-2.550	-2.525
B	evaluatie GVVP 2015-2020 uitvoering							0	0	0	0
	Uitvoering herinrichting N284		-200.000	-200.000	-200.000	-1.000.000		-10.500	-20.900	-31.200	-83.400
	verbreden bestaande recreatieve fietspaden Cartierheide		-250.000					-13.125	-13.000	-12.875	-12.750
	Verkeersvisie Hapert: aanpassing Oude Provincialeweg		-150.000	-1.300.000	-850.000			-7.875	-76.050	-119.950	-118.800
		-360.000	**-1.934.530**	**-3.654.530**	**-2.567.210**	**-2.517.210**	**-18.901**	**-119.893**	**-310.224**	**-441.689**	**-569.253**
A	Economie										
B	Toeristenbelasting									30.350	30.350
										30.350	**30.350**
A	Onderwijs										
A	Sport, cultuur en recreatie										
	aankoop ondergrond zwembad EP	-155.000					-1.938	-1.938	-1.938	-1.938	-1.938
	aanpassing sporthal Eureka tbv aansluiting op MFA			-20.000					-1.050	-1.040	-1.030
	Lemelvelden: uitkering specifieke uitkering (17,5% naar rato 81,7%)	23.361					1.849	1.830	1.810	1.791	1.772
	renovatie dak KV Klimroos De Roetwijer			-14.000					-735	-728	-721
	renovatie dak sporthal Eureka		-105.000					-5.513	-5.460	-5.408	-5.355
	renovatie dak tenns/korfbal De Lemelvelden		-71.000					-3.728	-3.692	-3.657	-3.621
	renovatie dak VV Bladella De Smagtenbocht					-69.000					-3.623
	renovatie graanmolen Hapert	-102.000					-5.355	-5.304	-5.253	-5.202	-5.151
	renovatie LUWA-toren Bladel					-41.000					-2.153
	renovatie sportvelden 2021		-25.000					-1.313	-1.300	-1.288	-1.275
	renovatie sportvelden 2022			-25.000					-1.313	-1.300	-1.288
	renovatie sportvelden 2023				-25.000					-1.313	-1.300
	renovatie sportvelden 2024					-25.000					-1.313
	Roetwijer: uitkering specifieke uitkering (17,5% naar rato 81,7%)	10.268					813	804	796	787	779
	Uitvoering groenstructuurplan 2021		-110.000					-5.775	-5.720	-5.665	-5.610
	Uitvoering groenstructuurplan 2022			-110.000					-5.775	-5.720	-5.665
	Uitvoering groenstructuurplan 2023				-110.000					-5.775	-5.720
	Uitvoering groenstructuurplan 2024					-110.000					-5.775

		2020-i	2021-i	2022-i	2023-i	2024-i	2020	2021	2022	2023	2024
	verduurzaming sportpark De Lemelvelden (SPUK)	-163.394					-12.936	-12.799	-12.663	-12.527	-12.390
	verduurzaming sportpark De Roetwijer (SPUK)	-71.820					-5.686	-5.626	-5.566	-5.506	-5.446
	vervanging installaties De Lemelvelden	-92.000					-7.283	-7.207	-7.130	-7.053	-6.977
	vervanging installaties KV Klimroos De Roetwijer			-53.000					-4.196	-4.152	-4.108
	vervanging installaties sporthal Eureka		-141.000					-11.163	-11.045	-10.928	-10.810
	vervanging installaties sporthal X-sport	-56.000					-4.433	-4.387	-4.340	-4.293	-4.247
	vervanging installaties tennis/korfbal De Lemelvelden	-34.000					-2.692	-2.663	-2.635	-2.607	-2.578
	Vervanging speeltoestellen 2021		-89.750					-10.097	-9.985	-9.873	-9.760
	Vervanging speeltoestellen 2022			-45.500					-5.119	-5.062	-5.005
	vervanging toplaag kunstgrasvelden 2022			-250.000					-19.792	-19.583	-19.375
	vervanging toplaag kunstgrasvelden 2023				-250.000					-19.792	-19.583
		-640.584	**-541.750**	**-517.500**	**-385.000**	**-245.000**	**-37.661**	**-74.879**	**-112.101**	**-137.832**	**-149.266**
A	Sociaal domein										
	CC Den Herd: voorbereidingskrediet	-600.000					-31.500	-31.200	-30.900	-30.600	-30.300
	De Poel: uitkering specifieke uitkering (aandeel 22%: 17,5% naar rato 81,7%)	968					77	76	75	74	73
	D'n Anloop: uitkering specifieke uitkering (aandeel 24%: 17,5% naar rato 81,7%)	7.769					615	609	602	596	589
	verduurzaming MFA De Poel (SPUK)	-28.221					-2.234	-2.211	-2.187	-2.164	-2.140
	verduurzaming MFA D'n Anloop (SPUK)	-226.415					-17.925	-17.736	-17.547	-17.358	-17.170
	vervanging installaties MFA De Poel	-78.000					-6.175	-6.110	-6.045	-5.980	-5.915
B	CC Den Herd onderzoek naar wenselijkheid en mogelijkheid verplaatsen						-272.600	-92.600	-95.000	-97.400	-99.800
	CC Den Herd onderzoek naar wenselijkheid en mogelijkheid verplaatsen (huur)						105.000	105.000	105.000	105.000	105.000
	CC Den Herd: energieneutrale maatregelen		-363.000					-28.738	-28.435	-28.133	-27.830
	CC Den Herd: technische installaties		-1.089.000					-86.213	-85.305	-84.398	-83.490
	CC Den Herd: uitbreiding		-363.000					-13.613	-13.499	-13.386	-13.272
	CC Den Herd: vaste inrichting		-514.250					-40.711	-40.283	-39.854	-39.426
	CC Den Herd: verbouwing renovatie		-1.063.750					-55.847	-55.315	-54.783	-54.251
		-923.898	**-3.393.000**				**-224.742**	**-269.294**	**-268.839**	**-268.386**	**-267.932**
A	Volksgezondheid en milieu										
	Grondstoffenbeleid						0	0	0	0	0
	Grondstoffenbeleid: afvalstoffenheffing						0	0	0	0	0
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2021							43.976	43.637	43.299	42.961
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2022								46.768	46.405	46.041
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2023									46.199	45.843
	Rioolrechten: uitvoering GRP 2024										49.137
	Uitvoering GRP 2021		-1.353.100					-43.976	-43.637	-43.299	-42.961
	Uitvoering GRP 2022			-1.386.900					-45.074	-44.728	-44.381
	Uitvoering GRP 2022: gemalen			-27.100					-1.694	-1.677	-1.660
	Uitvoering GRP 2023				-1.421.500					-46.199	-45.843
	Uitvoering GRP 2024					-1.485.600				0	-49.137
			-1.353.100	**-1.414.000**	**-1.421.500**	**-1.485.600**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

		2020-i	2021-i	2022-i	2023-i	2024-i	2020	2021	2022	2023	2024
A	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer										
	Anticiperende verwervingen		-2.000.000					-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
	Startersleningen		-375.000					-4.688	-4.688	-4.688	-4.688
			-2.375.000					**-29.688**	**-29.688**	**-29.688**	**-29.688**
(leeg)	(leeg)										
		-2.440.728	**-9.907.380**	**-5.586.030**	**-4.373.710**	**-4.247.810**	**99.947**	**95.852**	**-89.470**	**-261.145**	**-418.514**

(- = nadeel en + = voordeel)

De mutaties zijn bij de diverse hoofdtaakvelden nader toegelicht.

Bijlage III: Overzicht prognose omvang algemene reserve 2020-2024

prognose verloop omvang algemene reserve		2020	2021	2022	2023	2024
geraamde stand algemene reserve begin jaarstukken 2019						
mutaties algemene reserve:		**9.698.000**	**8.148.000**	**4.869.000**	**4.698.000**	**5.166.000**
vermeerderingen:						
rente toevoegingen		188.000	150.000	93.000	91.000	98.000
winstuitnames grondexploitaties		371.000	197.000	109.000	185.000	49.000
opbrengsten achterblijvende locaties tbv MFA Hapert					2.196.000	
"overschot" dekkingsmiddelen MFA Hapert		382.000	265.000			
voorlopig (bijgesteld) exploitatiesaldo 2019		1.064.000				
verminderingen:						
dekkingsreserve kapitaaluitgaven Den Herd		-600.000	-3.393.000			
uitvoeringsprogramma duurzaamheid		-250.000	-250.000			
bestemming rekeningresultaat 2019:	aanvulling algemene reserve grondexploitatie	-309.000				
	aanvulling dekkingsreserve kap.uitgaven	-110.000				
	uitvoering klimaatakkoord	-237.000				
	budgetoverhevelingen 2019-2020	-507.000				
afwaardering boekwaarde basisschool De vest / sloop- en verhuiskosten		-619.000				
voorbereiding raadsprogramma		-70.000				
eenmalige lasten MFA Hapert			-517.000			
dekkingsreserve kapitaaluitgaven MFA Hapert					-2.196.000	
saldo begroting 2020, inclusief begrotingswijzigingen		-291.000	208.000	102.000	338.000	338.000
mutaties perspectiefnota 2020		-562.000	61.000	-475.000	-146.000	-341.000
geraamde stand algemene reserve eind		**8.148.000**	**4.869.000**	**4.698.000**	**5.166.000**	**5.310.000**

Bijlage IV: Lijst met afkortingen

BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BLIQ	Verkeersveiligheidsrapportage
BLV	Brabants Verkeersveiligheidslabel
BNG	Bank voor de Nederlandse Gemeenten
BSNC	Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek
BSO	Buitenschoolse opvang
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CC	Cultureel centrum
CPB	Centraal Planbureau
CVV	Collectief vraagafhankelijk vervoer
DVG	Dementie vriendelijke gemeente
EP	Egyptische Poort
EPA-U	Energie Prestatie Advies Utiliteit
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GRSK	Samenwerking Kempengemeenten
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere Werklozen
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IVP	Integraal Veiligheidsplan
KBP	Kempische bedrijvenpark
LED	Licht emitterende diode
LKS	Loonkostensubsidie
LUWA	Luchtwachttoren
MFA	Multifunctionele accommodatie
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MKB	Midden en Kleinbedrijf
MRE	Metropoolregio Eindhoven
NEN	Nederlandse Norm
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
OZB	Onroerende zaakbelastingen
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
P & O	Personeel en organisatie
PSN	Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer
RHCe	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
RIEC	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SSC	Shared Service Centrum
SOX	Lagedruknatriumlampen
SPUK	Regeling specifieke uitkering stimulering sport
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie / Vereniging van Eigenaren
Wmo	Wat maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WW	Werkloosheidswet
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWB	Wet werk en bijstand
ZZP	Zelfstandige zonder personeel

Bladel

Financieel Informatie Systeem Key2Financiën

Bedrijf	1 Gemeente Bladel
Deelsysteem	Telstructuren
Rapportnaam	Model J - Begroting
Rapport	RFISTS28
Bestemming	Cache
Bestandsnaam	G:\asch\Key2financien\RFISTS28_10026326#7445.PDF
Aanvrager	Arianne Schenkelaars
Datum	20-05-2020
Tijd	11:55:00
Aantal pagina's	8

Parameters

Structuur	T	Grootboeknummer	6000000	t/m 6999999
Presentatie	n.v.t.	Categorie	0	t/m 999
Jaar	2020	Kosten/opbrengstsoort	00000	t/m 99999999
Start paginanummer	1	Inclusief kladbegroting	Ja	
Begrotingswijzigingsnr	5			
Afronden op	1			
Volgorde	Indeling taakvelden, Codering taakvelden, Niveau voor de FCL-items, Categorie, Kosten/opbrengstsoort			

CENTRIC

<< MODEL J BEGROTINGSWIJZIGING >>	2020

BEGROTINGSWIJZIGINGSNUMMER: 5 BWN 5-2020 (raad 9-7-2020)

De raad van Bladel

besluit de begroting van inkomsten en uitgaven door middel van

begrotingswijzigingsnummer 5

van het dienstjaar 2020 als volgt te wijzigen:

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
TAAKVELDEN	Taakvelden	9.825.415	9.230.150-	57.979.653
0.1	Bestuur	63.626	55.397-	1.139.435
1 6001000	Raad en raadscommissies	22.999	0	351.363
1 6001010	Burgemeester en wethouders	2.500	8.901-	494.471
1 6001030	Dorpsraden	500	0	11.556
1 6005020	Samenwerking Kempengemeenten algemeen	32.000	0	32.000
1 6006000	Griffie	5.627	21.010-	103.606
1 6006010	Rekenkamerfunctie	0	25.486-	0
0.10	Mutaties reserves	328.696	3.675.194-	2.552.429
1 6980001	Algemene reserve	80.196	12.000-	569.668
1 6980060	Reserve verv.sportmaterieel X-sport	0	0	0
1 6980070	Reserve verv.sportmaterieel Eureka	0	0	0
1 6980102	Bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen	0	30.000-	0
1 6980120	Reserve afschrijving geact.investeringen	0	3.428.912-	904.229
1 6980123	Algemene reserve grondexploitatie	0	204.282-	680.032
1 6980126	Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied	248.500	0	298.500
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	561.680-	853.126-
1 6990010	Saldo van rek. van baten en lasten na bestemming	0	561.680-	853.126-
0.2	Burgerzaken	49.744	1.309-	432.872
1 6003000	Burgerzaken	10.174	0	33.592
1 6003010	Reisdocumenten	10.000	0	51.552
1 6003020	Rijbewijzen	5.000	0	44.602
1 6003030	Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)	5.570	0	103.378
1 6003040	Huwelijken	0	1.309-	14.564
1 6003050	Burgerlijke Stand	10.000	0	20.324
1 6004060	Leges nationaliteitsaangelegenheden	9.000	0	10.000
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	6.090	0	143.483
1 6341000	Agrarische zaken, jacht en visserij	6.090	0	143.483
0.4	Ondersteuning organisatie	1.018.785	900.918-	6.062.717
1 6002000	Bestuursapparaat	7.369	0	170.457
1 6002010	Voorlichting	2.000	0	37.398
1 6002090	Vertegenwoordiging OR	0	2.142-	29.615
1 6960010	Afdeling Ontwikkeling	393.470	288.196-	449.342
1 6960030	Huisvesting en tractie OW buitendienst	909	1.126-	0
1 6960050	Afdeling Dienstverlening & Bedrijfsvoering	199.527	68.060-	2.960.594
1 6960055	kosten gemeentehuis	13.676	30.000-	560.669
1 6960060	kosten automatisering Bladel	7	0	150.603
1 6960065	SSC-samenwerking	0	63.645-	1.363.945
1 6960070	kosten P&O-Bladel	3.500	4.691-	196.293
1 6960075	P&O-samenwerking	0	7.704-	146.738

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
TAAKVELDEN	Taakvelden	6.350.247	5.754.982-	57.979.653
0.1	Bestuur	24.000	0	24.000
1 6001000	Raad en raadscommissies	0	0	0
1 6001010	Burgemeester en wethouders	0	0	0
1 6001030	Dorpsraden	0	0	0
1 6005020	Samenwerking Kempengemeenten algemeen	24.000	0	24.000
1 6006000	Griffie	0	0	0
1 6006010	Rekenkamerfunctie	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	235.035	3.685.591-	4.146.980
1 6980001	Algemene reserve	170.000	3.393.000-	2.702.590
1 6980060	Reserve verv.sportmaterieel X-sport	5.323	0	6.063
1 6980070	Reserve verv.sportmaterieel Eureka	0	7.870-	7.639
1 6980102	Bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen	40.000	0	40.000
1 6980120	Reserve afschrijving geact.investeringen	19.712	272.721-	896.004
1 6980123	Algemene reserve grondexploitatie	0	12.000-	0
1 6980126	Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied	0	0	325.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0
1 6990010	Saldo van rek. van baten en lasten na bestemming	0	0	0
0.2	Burgerzaken	11.500	0	351.362
1 6003000	Burgerzaken	0	0	0
1 6003010	Reisdocumenten	0	0	0
1 6003020	Rijbewijzen	0	0	0
1 6003030	Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)	0	0	0
1 6003040	Huwelijken	0	0	0
1 6003050	Burgerlijke Stand	0	0	0
1 6004060	Leges nationaliteitsaangelegenheden	11.500	0	13.000
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	435.307	13.170-	633.984
1 6341000	Agrarische zaken, jacht en visserij	435.307	13.170-	633.984
0.4	Ondersteuning organisatie	53.284	13.625-	258.615
1 6002000	Bestuursapparaat	0	0	0
1 6002010	Voorlichting	0	0	0
1 6002090	Vertegenwoordiging OR	0	0	0
1 6960010	Afdeling Ontwikkeling	21.041	11.365-	83.397
1 6960030	Huisvesting en tractie OW buitendienst	0	0	0
1 6960050	Afdeling Dienstverlening & Bedrijfsvoering	19.403	0	23.442
1 6960055	kosten gemeentehuis	3.279	2.260-	123.329
1 6960060	kosten automatisering Bladel	9.435	0	9.435
1 6960065	SSC-samenwerking	126	0	3.412
1 6960070	kosten P&O-Bladel	0	0	15.600
1 6960075	P&O-samenwerking	0	0	0

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6960081	Maatschappelijke Dienstverlening	238.327	272.701-	34.374-
1 6960090	VTH-samenwerking	160.000	162.653-	2.653-
0.5	Treasury	414.987	325.412-	421.133
1 6911000	Geldleningen	414.610	325.412-	417.121
1 6913000	Beleggingen	377	0	4.012
1 6914000	Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen	0	0	0
0.61	OZB woningen	694	0	237.503
1 6940000	Heffing/invordering gem. belasting (woningen)	694	0	11.358
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	4.808
1 6921000	Algemene uitkeringen	0	0	4.808
0.8	Overige baten en lasten	156.900	102.859-	238.619-
1 6922000	Onvoorziene uitgaven/inkomsten	156.900	102.859-	238.619-
0.9	Vennootschapsbelasting	13.279	453-	26.437
1 6942000	Vennootschapsbelasting	13.279	453-	26.437
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	6.723	0	1.303.255
1 6120000	Brandweer en rampenbestrijding	6.723	0	1.303.255
1.2	Openbare orde en Veiligheid	500	5.859-	387.954
1 6140000	Overige beschermende maatregelen	0	864-	5.876
1 6140001	Dierennoodhulp	500	4.595-	27.737
1 6140015	Buurtpreventie	0	400-	47.423
1 6140030	Vergunningen/ontheffingen APV	0	0	34.863
2.1	Verkeer, wegen en water	256.653	310.677-	2.700.620
1 6210000	Wegen, straten en pleinen	62.702	227.377-	1.871.819
1 6210010	Openbare verlichting	45.442	22.500-	348.329
1 6210015	Verkeersregelingen	52.092	2.800-	308.089
1 6210510	Voorbereiding project N284	0	58.000-	75.966
1 6210515	Voorb. proj. verkeer en vervoer Kempenregio	96.417	0	96.417
2.2	Parkeren	500	0	7.690
1 6214010	Parkeervoorzieningen	500	0	500
3.1	Economische ontwikkeling	12.503	0	383.994
1 6310010	Ov. aangelegenheden handel en ambacht	12.500	0	221.228
1 6330000	Nutsbedrijven	3	0	26
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15.000	0	44.683
1 6310005	Kempisch Bedrijven Park	15.000	0	43.493
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	3.000	0	78.595
1 6310015	Uitvoering BIZ-regeling	3.000	0	78.595
3.4	Economische promotie	6.600	4.600-	269.425
1 6560040	Bevordering toerisme	6.600	4.600-	262.675
4.2	Onderwijshuisvesting	224.425	140.040-	2.618.021

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6960081	Maatschappelijke Dienstverlening	0	0	0
1 6960090	VTH-samenwerking	0	0	0
0.5	Treasury	44.962	89.054-	896.730
1 6911000	Geldleningen	0	0	432.776
1 6913000	Beleggingen	0	89.054-	79.743
1 6914000	Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen	44.962	0	384.211
0.61	OZB woningen	0	0	2.425.471
1 6940000	Heffing/invordering gem. belasting (woningen)	0	0	3.503
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	333.408	0	31.133.298
1 6921000	Algemene uitkeringen	333.408	0	31.133.298
0.8	Overige baten en lasten	0	0	0
1 6922000	Onvoorziene uitgaven/inkomsten	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1 6942000	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.754	0	71.681
1 6120000	Brandweer en rampenbestrijding	1.754	0	71.681
1.2	Openbare orde en Veiligheid	1.000	0	16.126
1 6140000	Overige beschermende maatregelen	0	0	0
1 6140001	Dierennoodhulp	0	0	0
1 6140015	Buurtpreventie	0	0	0
1 6140030	Vergunningen/ontheffingen APV	1.000	0	4.636
2.1	Verkeer, wegen en water	55.500	0	88.451
1 6210000	Wegen, straten en pleinen	0	0	28.283
1 6210010	Openbare verlichting	0	0	0
1 6210015	Verkeersregelingen	500	0	5.168
1 6210510	Voorbereiding project N284	0	0	0
1 6210515	Voorb. proj. verkeer en vervoer Kempenregio	55.000	0	55.000
2.2	Parkeren	0	0	4.000
1 6214010	Parkeervoorzieningen	0	0	0
3.1	Economische ontwikkeling	0	0	11.340
1 6310010	Ov. aangelegenheden handel en ambacht	0	0	0
1 6330000	Nutsbedrijven	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	33.267
1 6310005	Kempisch Bedrijven Park	0	0	33.267
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	59.800	57.900-	76.900
1 6310015	Uitvoering BIZ-regeling	59.800	57.900-	76.900
3.4	Economische promotie	0	0	1.140.400
1 6560040	Bevordering toerisme	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	0	0	9.483

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6421010	Openbaar onderwijs, huisvesting	2.249	0	55.294
1 6421020	Bijzonder basisonderwijs, huisvesting	222.176	140.040-	1.422.724
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	233.487	30.447-	708.693
1 6480000	Gemeenschappelijke lasten/baten van het onderwijs	38.015	0	193.060
1 6480001	Leerlingenvervoer	1.000	30.447-	308.230
1 6480030	VVE/GOA	194.472	0	207.403
5.1	Sportbeleid en activering	25.041	0	336.368
1 6530100	Overige aangelegenheden sport	25.041	0	181.801
5.2	Sportaccommodaties	128.230	59.654-	1.411.923
1 6530005	Sporthal X-sport	24.622	0	456.787
1 6530070	Sporthal Eureka Hapert	6.662	31.314-	146.638
1 6530090	Vm zwembad de Smagtenbocht Bladel	7.595	0	8.395
1 6531000	Sportvelden de Smagtenbocht	37.471	2.599-	306.355
1 6531010	Sportvelden de Groesbocht Netersel	10.816	209-	69.990
1 6531020	Sportvelden de Lemelvelden Hapert	17.095	19.454-	248.437
1 6531030	Sportvelden de Roetwijer Hoogeloon	10.622	6.078-	112.928
1 6531040	Sportvelden de Smeel Casteren	13.347	0	62.393
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.655	0	305.545
1 6540000	Kunst	1.655	0	175.403
5.5	Cultureel erfgoed	2.350	16.734-	57.366
1 6821010	Monumenten	2.350	16.734-	40.515
5.6	Media	0	12.147-	570.247
1 6510000	Openbare bibliotheken	0	12.147-	570.247
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	96.354	11.574-	1.631.797
1 6240000	Waterlossingen en sloten	1.882	0	84.688
1 6550000	Natuurbescherming	35.662	0	98.018
1 6560000	Openbaar groen	52.983	74-	1.172.326
1 6560010	Openluchtrecreatie	4.359	0	17.339
1 6560020	Kermisaktiviteiten	0	0	1.550
1 6560025	Beheer evenemententerreinen	161	0	33.775
1 6580000	Speelvoorzieningen	330	11.500-	120.453
1 6580030	Ov. recreatieve/sportieve voorz.	326	0	55.941
1 6580040	Onderhoud recreatieve voorzieningen	651	0	22.707
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	138.395	339.292-	3.108.613
1 6580020	Vrijwilligersbeleid	2.000	0	43.475
1 6621000	Vluchtelingenhulp en -opvang	42.660	0	48.863
1 6650000	Kinderopvang	1.089	0	296.844
1 6662010	Collectief vervoer Wmo	0	26.000-	201.000
1 6670001	Ouderenbeleid	30.205	0	412.681

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6421010	Openbaar onderwijs, huisvesting	0	0	0
1 6421020	Bijzonder basisonderwijs, huisvesting	0	0	9.483
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	212.487	0	236.087
1 6480000	Gemeenschappelijke lasten/baten van het onderwijs	18.015	0	41.615
1 6480001	Leerlingenvervoer	0	0	0
1 6480030	VVE/GOA	194.472	0	194.472
5.1	Sportbeleid en activering	0	0	0
1 6530100	Overige aangelegenheden sport	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	56.208	0	480.889
1 6530005	Sporthal X-sport	0	0	136.300
1 6530070	Sporthal Eureka Hapert	0	0	59.860
1 6530090	Vm zwembad de Smagtenbocht Bladel	7.500	0	7.500
1 6531000	Sportvelden de Smagtenbocht	40.618	0	179.632
1 6531010	Sportvelden de Groesbocht Netersel	2.560	0	14.911
1 6531020	Sportvelden de Lemelvelden Hapert	3.680	0	41.675
1 6531030	Sportvelden de Roetwijer Hoogeloon	1.850	0	24.354
1 6531040	Sportvelden de Smeel Casteren	0	0	16.657
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	9.983
1 6540000	Kunst	0	0	9.983
5.5	Cultureel erfgoed	0	0	6.871
1 6821010	Monumenten	0	0	6.871
5.6	Media	1.904	0	100.976
1 6510000	Openbare bibliotheken	1.904	0	100.976
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	7.000-	59.505
1 6240000	Waterlossingen en sloten	0	0	0
1 6550000	Natuurbescherming	0	0	35.655
1 6560000	Openbaar groen	0	0	3.000
1 6560010	Openluchtrecreatie	0	0	0
1 6560020	Kermisaktiviteiten	0	7.000-	18.975
1 6560025	Beheer evenemententerreinen	0	0	0
1 6580000	Speelvoorzieningen	0	0	0
1 6580030	Ov. recreatieve/sportieve voorz.	0	0	1.875
1 6580040	Onderhoud recreatieve voorzieningen	0	0	0
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	81.819	5.000-	291.360
1 6580020	Vrijwilligersbeleid	0	0	0
1 6621000	Vluchtelingenhulp en -opvang	42.660	0	42.660
1 6650000	Kinderopvang	0	0	5.837
1 6662010	Collectief vervoer Wmo	0	0	0
1 6670001	Ouderenbeleid	34.159	0	45.528

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6670004	Dementievriendelijke gemeente	6.000	0	26.180
1 6670006	Jeugd- en jongerenwerk	4.232	228-	81.230
1 6670015	Gemeenschapshuis Den Herd	7.577	5.741-	228.894
1 6670020	MFA Hapert (nieuw)	5.550	10.097-	88.448
1 6670025	Gemeenschapshuis Den Tref	152	0	95.279
1 6670030	MFA D`n Anloop	18.952	4.967-	236.487
1 6670035	MFA D`n Aord	381	1.691-	205.278
1 6670040	MFA De Poel	17.163	4.000-	166.353
1 6670045	Gemeenschapshuis Den Herd aan de Markt	0	286.568-	272.600
1 6960020	kosten pand Bleijenhoek	2.434	0	22.183
6.2	Wijkteams	273.895	8.500-	1.374.683
1 6671020	Praktijkhuis	48.500	8.500-	115.559
1 6671050	Generalistenteams Jeugd	223.651	0	974.011
1 6671055	Eerstelijnsloket Jeugd: CJG	1.744	0	96.424
6.3	Inkomensregelingen	3.965.301	1.978.000-	6.040.655
1 6610030	Bijstandsbesluit zelfstandigen	2.082.752	20.000-	2.203.111
1 6610035	BUIG: BBZ startende ondernemers	2.500	2.500-	2.500
1 6610040	Kosten bijzonder onderzoek	10.000	6.500-	11.628
1 6610050	BUIG: Wet werk en bijstand (Inkomensdeel)	1.720.000	1.819.000-	3.160.767
1 6610060	BUIG: IOAW	130.000	130.000-	161.481
1 6610070	BUIG: IOAZ	20.000	0	26.622
1 6671011	Garantiebanen	49	0	63.049
6.4	Begeleide participatie	155.044	55.000-	5.350.155
1 6611000	Sociale werkvoorziening	97.829	0	5.094.472
1 6623002	Participatie: Wet werk en bijstand (Werkdeel)	30.000	30.000-	86.400
1 6662000	Uitvoering diverse taken ihkv Wmo	27.215	25.000-	166.302
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	28.000	0	559.651
1 6661010	Leefvoorziening gehandicapten (rolstoelen)	28.000	0	207.023
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	348.220	110.000-	3.505.647
1 6662001	Huishoudelijke verzorging (niet PGB)	329.850	110.000-	3.477.277
1 6671005	Uitvoering Wvggz	18.370	0	18.370
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	97.452	18.776-	3.383.658
1 6614020	Armoedebestrijding kinderen	0	18.776-	53.000
1 6672010	PGB Wmo	14.676	0	154.978
1 6682050	Individuele voorzieningen Natura Jeugd	57.624	0	1.919.585
1 6682055	Zorg aan jeugd met verblijf	25.152	0	945.397
7.1	Volksgezondheid	5.509	18.370-	796.566
1 6714000	Basisgezondheidszorg	5.509	18.370-	451.926
7.2	Riolering	37.649	62.598-	1.893.662

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6670004	Dementievriendelijke gemeente	0	0	0
1 6670006	Jeugd- en jongerenwerk	0	0	2.500
1 6670015	Gemeenschapshuis Den Herd	0	0	63.979
1 6670020	MFA Hapert (nieuw)	0	0	0
1 6670025	Gemeenschapshuis Den Tref	0	0	635
1 6670030	MFA D`n Anloop	0	0	0
1 6670035	MFA D`n Aord	0	0	0
1 6670040	MFA De Poel	0	0	0
1 6670045	Gemeenschapshuis Den Herd aan de Markt	0	0	105.000
1 6960020	kosten pand Bleijenhoek	5.000	5.000-	25.221
6.2	Wijkteams	2.000	0	50.500
1 6671020	Praktijkhuis	0	0	0
1 6671050	Generalistenteams Jeugd	0	0	0
1 6671055	Eerstelijnsloket Jeugd: CJG	2.000	0	39.000
6.3	Inkomensregelingen	2.195.463	173.268-	4.436.422
1 6610030	Bijstandsbesluit zelfstandigen	2.062.752	0	2.187.772
1 6610035	BUIG: BBZ startende ondernemers	0	10.217-	19.783
1 6610040	Kosten bijzonder onderzoek	0	0	0
1 6610050	BUIG: Wet werk en bijstand (Inkomensdeel)	0	163.051-	2.066.156
1 6610060	BUIG: IOAW	122.698	0	122.698
1 6610070	BUIG: IOAZ	0	0	0
1 6671011	Garantiebanen	10.013	0	10.013
6.4	Begeleide participatie	0	0	0
1 6611000	Sociale werkvoorziening	0	0	0
1 6623002	Participatie: Wet werk en bijstand (Werkdeel)	0	0	0
1 6662000	Uitvoering diverse taken ihkv Wmo	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0
1 6661010	Leefvoorziening gehandicapten (rolstoelen)	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	159.000
1 6662001	Huishoudelijke verzorging (niet PGB)	0	0	0
1 6671005	Uitvoering Wvggz	0	0	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0
1 6614020	Armoedebestrijding kinderen	0	0	0
1 6672010	PGB Wmo	0	0	0
1 6682050	Individuele voorzieningen Natura Jeugd	0	0	0
1 6682055	Zorg aan jeugd met verblijf	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	2.000	0	23.000
1 6714000	Basisgezondheidszorg	2.000	0	2.000
7.2	Riolering	0	24.949-	2.048.000

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6722000	Riolering en waterzuivering	37.649	62.598-	1.893.662
7.3	Afval	81.216	0	1.794.655
1 6721101	Algemeen vuilophaal en - afvoer	216	0	410.196
1 6721105	Papier	0	0	108.720
1 6721107	Kleding en textiel	5.000	0	27.000
1 6721110	Milieustraat	76.000	0	663.000
7.4	Milieubeheer	474.880	0	1.491.033
1 6723000	Milieubeheer	88.638	0	368.892
1 6723010	Ongediertebestrijding	71.137	0	146.849
1 6822035	RRE-project	255.742	0	255.742
1 6822040	Klimaatbeleid	59.363	0	369.998
8.1	Ruimtelijke Ordening	316.337	80.000-	1.084.300
1 6810000	Ruimtelijke ordening	120.000	0	633.443
1 6810010	Vastgoedbeheer	73.500	0	86.589
1 6810015	Voormalige praktijkschool, Bladel	7.733	0	117.348
1 6810025	Invoering Omgevingswet	105.000	80.000-	171.695
1 6810050	Planschades	10.000	0	35.085
1 6810500	Projectplan Alexanderhof	104	0	5.140
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	766.928	187.421-	2.622.607
1 6830001	Diverse exploitaties, te verdelen lasten	591	5.489-	34.752-
1 6830005	Anticiperende grondverwervingen	0	13.140-	40.000
1 6830075	Bestemmingsplan de Biezen 2.1	44.296	0	273.608
1 6830080	Bestemmingsplan Beemd Bladel	1.254	49.252-	5.368
1 6830081	Bestemmingsplan Beemd/paardensportterrein	58.440	942-	99.035
1 6830090	Bestemmingsplan Latestraat/De Lei	38.319	436-	46.794
1 6830193	Locatie Kerkeneind Casteren	21.733	759-	74.515
1 6830199	Locatie Kerkstraat Casteren	42.493	41.888-	55.987
1 6830210	Exploitatiegebied Egyptische poort	2.225	591-	12.594
1 6830211	Locatie sporthal Bladel	66.151	49.250-	81.811
1 6830217	Hoeve 11 en 13 Netersel	24.323	21.678-	11.174
1 6830218	Akkerstraat Hoogeloon	332.059	3.996-	1.775.679
1 6830900	Risicovoorziening saldi grondexploitatie	135.044	0	135.044
8.3	Wonen en bouwen	70.767	157.239-	1.887.497
1 6820000	Woningexploitatie	2.450	77.042-	150.233
1 6820010	Huisvesting vergunninghouders	3.000	0	17.460
1 6822020	Ov. aangelegenheden volkshuisvesting	317	22.184-	135.592
1 6822021	Startersleningen	0	3.013-	35.598
1 6822045	Kwaliteit buitengebied	25.000	5.000-	345.000
1 6822050	Uitvoering duurzaamheid	40.000	0	115.000

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6722000	Riolering en waterzuivering	0	24.949-	24.000
7.3	Afval	142.216	61.000-	2.118.800
1 6721101	Algemeen vuilophaal en - afvoer	142.216	0	199.313
1 6721105	Papier	0	45.000-	67.000
1 6721107	Kleding en textiel	0	16.000-	20.000
1 6721110	Milieustraat	0	0	393.800
7.4	Milieubeheer	255.742	0	283.942
1 6723000	Milieubeheer	0	0	28.200
1 6723010	Ongediertebestrijding	0	0	0
1 6822035	RRE-project	255.742	0	255.742
1 6822040	Klimaatbeleid	0	0	0
8.1	Ruimtelijke Ordening	234.000	0	428.052
1 6810000	Ruimtelijke ordening	234.000	0	403.052
1 6810010	Vastgoedbeheer	0	0	0
1 6810015	Voormalige praktijkschool, Bladel	0	0	0
1 6810025	Invoering Omgevingswet	0	0	0
1 6810050	Planschades	0	0	25.000
1 6810500	Projectplan Alexanderhof	0	0	0
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.883.235	1.624.425-	2.767.035
1 6830001	Diverse exploitaties, te verdelen lasten	0	0	13.000
1 6830005	Anticiperende grondverwervingen	0	0	0
1 6830075	Bestemmingsplan de Biezen 2.1	174.296	130.000-	174.296
1 6830080	Bestemmingsplan Beemd Bladel	0	47.998-	5.368
1 6830081	Bestemmingsplan Beemd/paardensportterrein	582.498	723.553-	99.035
1 6830090	Bestemmingsplan Latestraat/De Lei	42.936	0	51.847
1 6830193	Locatie Kerkeneind Casteren	61.210	39.646-	75.105
1 6830199	Locatie Kerkstraat Casteren	415.169	414.564-	55.987
1 6830210	Exploitatiegebied Egyptische poort	2.225	0	12.594
1 6830211	Locatie sporthal Bladel	16.901	65.989-	365.822
1 6830217	Hoeve 11 en 13 Netersel	205.320	202.675-	11.174
1 6830218	Akkerstraat Hoogeloon	382.680	0	1.857.057
1 6830900	Risicovoorziening saldi grondexploitatie	0	0	0
8.3	Wonen en bouwen	27.623	0	1.173.791
1 6820000	Woningexploitatie	27.304	0	89.384
1 6820010	Huisvesting vergunninghouders	319	0	319
1 6822020	Ov. aangelegenheden volkshuisvesting	0	0	450
1 6822021	Startersleningen	0	0	0
1 6822045	Kwaliteit buitengebied	0	0	50.000
1 6822050	Uitvoering duurzaamheid	0	0	125.000

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6822055	Subsidieregeling duurzame energie particulieren	0	50.000-	250.000

Indeling taakvelden Codering taakvelden Niveau voor de FCL-items	Omschrijving Indeling taakvelden Omschrijving Codering taakvelden Omschrijving Niveau voor de FCL-items	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	verlaging van de bestaande raming	nieuwe raming van het dienstjaar
1 6822055	Subsidieregeling duurzame energie particulieren	0	0	0

<< MODEL J BEGROTINGSWIJZIGING >> 2020

BEGROTINGSWIJZIGINGSNUMMER: 5 BWN 5-2020 (raad 9-7-2020)

Aldus vastgesteld door de raad van Bladel

in zijn openbare vergadering van

de Voorzitter , de Griffier ,

ir. R.P.G. Bosma J.F. van der Wiel MSc

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.072
Onderwerp : Oplegger perspectiefnota 2020: gevolgen coronamaatregelen

Aan de raad

Samenvatting
In de raadsvergadering van 14 mei j.l. is door de portefeuillehouder toegezegd om een zo actueel mogelijk overzicht te verstrekken die onderdeel uitmaakt van de behandeling rondom de perspectiefnota met daarin de kosten en inkomsten (structureel en incidenteel) die rechtstreeks verband houden met het coronavirus.
Het kabinet heeft onlangs gelukkig besloten om de gemeenten te compenseren ten aanzien van de gevolgen van de coronamaatregelen

Inleiding

Begin maart 2020 werd de eerste patiënt besmet met het coronavirus in Nederland vastgesteld. Het bericht, over 'patiënt 0' in Nederland, heeft voor heel Nederland en dus ook voor onze gemeente al meer dan dertien weken veel in het teken gestaan van de coronapandemie. Zoals voor heel Nederland ging dat ook in Bladel in golven. Na de schok was er de actiestand en na de actiestand kwam het besef dat corona heel veel gaat veranderen. In de manier waarop mensen met elkaar omgaan, in de economische en sociale structuur. Bladel na de crisis zal (zeker in 2020) een andere gemeente zijn dan ervoor en dit stelt ook de gemeente voor een pakket aan uitdagingen.

Omdat ongeacht het scenario dat bewaarheid wordt zal de impact van corona op Bladel, op ons beleid én onze huishouding groot zijn. En zal daarmee hoe dan ook invloed hebben op de keuzes die we met elkaar maken. Alles wat we daarover nu opschrijven is overigens met potlood. Immers, wat de exacte impact zal zijn, is de komende weken nog niet exact te duiden. De precieze impact zal afhangen van de snelheid waarmee het coronavirus onder controle komt in binnen- en buitenland. Het enige wat we weten is dat het een impact zal zijn die we dertien weken geleden nog op geen enkele wijze konden bevroeden. Het zijn bijzondere tijden waarin we met zijn allen in Nederland de schouders eronder moeten zetten voor de gezondheid van eenieder.

Nu inmiddels de maatregelen weer enigszins versoepeld worden, komt er ook meer zicht op de sociaal-economische gevolgen van de maatregelen. Het Rijk heeft daarbij vastgesteld dat de medeoverheden hun verantwoordelijkheid hebben genomen in de uitvoering van noodzakelijke maatregelen gericht op het opvangen van de effecten van de uitbraak.

Het is dan ook reëel dat de medeoverheden (gemeenten, provincies en waterschappen) duidelijkheid hebben over wat ze van het Rijk mogen verwachten aan compensatie ten aanzien van de gevolgen van de coronamaatregelen. Zij maken immers extra kosten en lopen geraamde inkomsten mis, zowel op korte als op wat langere termijn, hetgeen (grote) gevolgen heeft voor de financiële positie van de medeoverheden, in het bijzonder die van gemeenten.

Pakket van Rijksmaatregelen

Het kabinet heeft onlangs besloten om € 566 miljoen uit te trekken voor de medeoverheden die door corona inkomsten zijn misgelopen en andere financiële schade hebben. Het zijn de medeoverheden die het dichtst bij mensen staan in deze onzekere tijd. Zij maken onvoorziene kosten bij de bestrijding

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
FIN	Peter Ansems	0497-361675

van het coronavirus. Het geld is bedoeld om de dienstverlening naar burgers overeind te houden. De coronacrisis heeft een enorme impact op alle Nederlanders.

Het grootste deel van de compensatie, € 225 miljoen, waarvan € 100 miljoen voor de toeristenbelasting en € 125 miljoen voor gederfde parkeerinkomsten, gaat naar de misgelopen belastinginkomsten. Omdat we geen parkeerleges heffen zullen wij hier geen aanspraak op kunnen maken. Verder is er geld voor kinderopvang voor mensen met cruciale beroepen € 23 miljoen, en voor bibliotheken, filmhuizen en muziekscholen € 60 miljoen. Ook de sociale werkvoorziening krijgt compensatie van € 90 miljoen. Verder is een deel bestemd voor de jeugdzorg en de zorg uit de WMO € 144 miljoen. Voor tijdelijk steunfonds voor lokale informatievoorziening is € 24 miljoen beschikbaar.

Bij de vormgeving van het pakket is een balans gevonden tussen het gericht verstrekken van middelen en het beperken van de administratieve lasten. Hierbij wordt zoveel als mogelijk bij de huidige financierings- en bekostigingssystematiek aangesloten. Op basis hiervan schatten wij ons aandeel van het pakket van Rijksmaatregelen vooralsnog indicatief als volgt in:

- compensatie misgelopen toeristenbelasting	€ 275.000
- compensatie kinderen met ouders cruciaal beroep	20.000
- compensatie bibliotheken en muziekscholen	30.000
- compensatie sociale werkvoorziening	260.000
- compensatie jeugdzorg en zorg uit de Wmo	144.000
- compensatie tijdelijk steunfonds lokale informatievoorziening	21.000
Totaal aandeel periode 1 maart - 1 juni	€ 750.000

Eerder werden onderstaande regelingen al door het Rijk genomen:

a. Compensatie inkomstenderving kwijtschelden huur aan sportverenigingen (€ 90 mln, 1 maart t/m 1 juni 2020: ons aandeel indicatief € 90.000);
b. Compensatie inkomstenderving eigen bijdrage Wmo (€ 18 mln, maanden april en mei 2020: ons aandeel indicatie € 18.000);
c. Vergoeden eigen bijdrage van ouders die gebruik maken van de gemeentelijke regelingen: peuteraanbod, SMI en Voorschoolse Educatie (circa € 8,3 mln, tot 8 juni 2020 (moment waarop decompensatie stopt: ons aandeel indicatief € 8.000);
d. Vergoeden uitvoeringskosten Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (voorschot gemeenten € 2 miljard, tot 1 juni 2020). Ons aandeel € 2.845.000;
e. Handhaven maandelijkse betalingen bijstand op het niveau van het voorlopig vastgesteld budget en in september het macrobudget 2020 nader bezien, waarbij rekening zal worden gehouden met de actuele conjuncturele situatie.

Een aantal van de hiervoor genoemde rijksmaatregelen zullen via een specifieke uitkering ter beschikking gesteld worden aan de gemeente(n). Dit betekent dat we hierover in de jaarrekening 2020 verantwoording moeten afleggen aan het Rijk via de SiSa-bijlage. Dit betekent ook dat, als de werkelijke uitgaven lager zijn dan de ontvangen voorschotten, we het verschil moeten terugbetalen aan het Rijk. In het omgekeerde geval kunnen we dan nog een aanvulling op de rijksuitkering tegemoet zien.

De financiële impact van de overige inkomstenderving voor medeoverheden in 2020 is op dit moment nog niet bekend. Met medeoverheden zal het kabinet deze impact monitoren. Het kabinet zal medeoverheden waar nodig nog aanvullend compenseren.

De hoogte en omvang van de reële compensatie vraagt een politiek bestuurlijke afweging, waarbij het uitgangspunt is dat de medeoverheden er als gevolg van de corona-aanpak niet slechter voor komen te staan dan daarvoor. Ook ná 1 juni kunnen we nog aanvullende compensatie tegemoet zien.

Pakket van gemeentemaatregelen

Zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau onderhouden we zo veel mogelijk contact met diverse culturele ondernemers, organisaties en instellingen. Aanvullend op het generieke steunmaatregelenpakket dat door het Rijk geïnitieerd is en waarvan een deel van de culturele ondernemers, organisaties en instellingen gebruik kan maken, hebben we de afgelopen periode lokaal de volgende maatregelen genomen:

- Geen dubbele legeskosten voor te verplaatsen evenementen, terugbetaling legeskosten voor afgelaste evenementen en behoud verleende subsidie voor te verplaatsen evenementen en uitvoeringen;
- Voorschotten op subsidie-uitbetalingen die voor de rest van het jaar nog gepland staan, zodat de liquiditeitspositie van instellingen voldoende blijft;

- Coulante omgang met prestatie-eisen indien blijkt dat gesubsidieerde activiteiten niet of niet geheel zijn uitgevoerd als gevolg van de coronacrisis;
- Mogelijk maken van uitstel van betaling voor gemeentelijke heffingen en belastingen;
- Opschorten van het opleggen en innen van de huur van gemeentelijk vastgoed (zijnde niet woningen) met 3 maanden (naar behoefte). Dit vooruitlopend op een bredere inventarisatie naar welke nood er bij huurders leeft, en hoe we hier mogelijk aan tegemoet kunnen komen.
- We hebben richtlijnen vastgesteld voor horecaondernemers om gebruik te maken van de openbare ruimte voor hun terras, zodat zij voldoende plaatsen hebben om rendabel te zijn, maar dat wel de geldende richtlijnen worden gevolgd.

Deze maatregelen geven de cultuursector, daar waar er acute nood is, tijdelijk iets meer rust en financiële armslag. Het gaat echter om tijdelijke maatregelen, vooralsnog niet om echte financiële steun. Deze maatregelen hebben (nagenoeg) geen impact op de gemeentelijke begroting. Bij het uitrollen van een eventueel breder pakket kijken we ook op welke wijze we kunnen aansluiten bij landelijke maatregelen.

De coronacrisis financieel beschouwd
De Nederlandse overheid pakt in een snel tempo nieuwe taken op en heeft inmiddels een noodpakket van vele miljarden euro's aan maatregelen getroffen. Extra inkomensregelingen worden geïntroduceerd en diverse bedrijven kunnen (staats)steun aanvragen. Zowel de Rijksoverheid als de gemeente(n) krijgen er door zowel de restrictieve maatregelen als door het steunpakket taken bij die een aanzienlijke financiële impact (kunnen) hebben. Daarnaast hebben we als gemeente ook lokale vrijheid in het afkondigen van maatregelen.

Tegenover negatieve uitgaven staan zaken die positief op onze begroting drukken, omdat we bepaalde uitgaven nu niet kunnen doen. In het algemeen geldt echter dat corona met name in 2020 de gemeente significant geld gaat kosten en naarmate de crisis langer duurt, lopen de kosten naar verwachting op.

In onderstaande opsomming zijn de nu bekende voor- en nadelen meegenomen, waarbij we opmerken dat deze inschattingen nog een mate van onzekerheid kennen. Bij de najaarsnota 2020 kunt u een meer specifiek beeld verwachten.

1. *Extra coronakosten voor de interne organisatie: € 15.000*
   We hebben als gemeentelijke organisatie kosten moeten maken om te faciliteren in het massale thuiswerken, maar ook in hygiënemaatregelen en het naleven van andere voorschriften. De grootste kostenpost in de afgelopen periode zijn de automatiseringskosten van € 10.000,-. Dit geld is onder meer uitgegeven aan software en thuiswerktokens die - vergeleken met de normale bedrijfsvoering - massaal zijn aangeschaft. Bij de overige kosten moet worden gedacht aan perspex balieschermen, overige akoestische schermen, desinfectiemiddelen en desinfectie van het gebouw.

2. *Kermissen: € 17.000 nadeel*
   Als gevolg van de corona zijn de kermissen afgelast. Hierdoor zijn er geen inkomsten van ca € 19.000, maar ook nagenoeg geen kosten van ca € 2.000, waardoor het nadeel € 17.000 is.

3. *Voorschot Tiideliike overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo): budgettair neutraal*
   Tot 1 juni 2020 hebben we voorschotten vanuit het Rijk ontvangen ter hoogte van € 2.845.000. Zelfstandig ondernemers met financiële problemen kunnen een beroep doen op deze voorziening. We hebben de middelen overgemaakt naar KempenPlus, die de regeling namens de gemeente uitvoert. In beginsel worden alle gemeentelijke kosten door het Rijk gecompenseerd.

4. *Toeristenbelasting: € 65.000 nadeel*
   Aantal overnachtingen / boekingen in hotels / campings e.d. lopen terug, omdat de recreant voorzichtig is. Boekingen worden geannuleerd. Dit alles heeft negatieve invloed op de opbrengst toeristenbelasting. In ieder geval over de periode maart t/m juni. We verwachten dat na juni, als de rijksmaatregelen versoepeld worden, de toerist weer zijn/haar weg zal vinden richting de Bladelse toerisme sector. Wij schatten de lagere opbrengst in op 30% of € 340.000. We worden hiervoor voor een bedrag van ca € 275.000 gecompenseerd. Pro saldo een nadeel derhalve van € 65.000. Wij verwachten overigens dat de opbrengst de tweede helft van het jaar weer zal stijgen richting het gebruikelijk niveau. De recreant wil weer recreëren!

5. *Doorbetaling bijdrage Taxbus en leerlingenvervoer: budgettair neutraal*
   Om het doelgroepenvervoer door Taxbus en leerlingenvervoer door Willemsen-De Koning ook in de toekomst nog te kunnen blijven aanbieden is hier ook gehoor gegeven aan de oproep van de VNG en het Rijk om aanbieders financiële zekerheid en ruimte te bieden. Met de Taxbus-regio (18 gemeenten en provincie) is daarom besloten om aan zowel de vervoerders als het mobiliteitscentrum een voorlopige compensatievergoeding te verstrekken van 80% van de door contractbeheer voor 2020 geraamde maandelijkse volumes en kosten. Deze afspraak geldt van 31 maart 2020 tot 1 juni 2020.

6. *Heropening van de sport: budgettair neutraal*
   Ook sportverenigingen zijn financieel geraakt door de maatregelen om het coronavirus in te dammen. Competities zijn vroegtijdig beëindigd en clubhuizen gesloten. Met de heropening van de sport, stelt het kabinet extra middelen beschikbaar voor sportverenigingen om hen financieel te steunen. Vanuit die rijksregeling schelden we de huren van sportverenigingen aan ons voor drie maanden kwijt. We zonderen de ontvangen middelen hiervoor af.

7. *Sociale werkvoorziening: budgettair neutraal*
   Als gevolg van het coronavirus is KempenPlus gedeeltelijk gesloten (geweest). Daardoor vallen bedrijfsopbrengsten weg waarmee (deels) de loonkosten van medewerkers die werkzaam zijn voor KempenPlus worden gefinancierd. Tekorten in de exploitatie worden in de reguliere systematiek opgevangen door een hogere gemeentelijke bijdrage. We zonderen de ontvangen middelen hiervoor af. Eventuele verlenging van deze compensatie na 1 juni vergt nieuwe besluitvorming.

8. *Financiële continuïteit voor Jeugdhulp en WMO aanbieders: budgettair neutraal*
   Door de onzekerheid aangaande de huidige situatie en de continu veranderende omstandigheden is het niet mogelijk om een inschatting te maken van de financiële consequenties in relatie tot de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet. Door aanbieders te compenseren tot maximaal de omzet van voorgaande maanden en door de toezegging tot compensatie voor de meerkosten vanuit het Rijk is de financiële impact van dit voorstel naar verwachting echter klein. We zonderen de ontvangen middelen hiervoor af.

9. *Bijdrage algemene reserve: pm*
   Zoals hiervoor toegelicht worden we voor een belangrijk deel van de gederfde inkomsten en hogere uitgaven gecompenseerd door het Rijk. Als desondanks in de loop van dit jaar blijkt dat deze compensatie mogelijk niet voldoende zal blijken te zijn, dan zullen wij uw raad t.z.t. voorstellen om deze (eenmalíge) kosten te dekken ten laste van de algemene reserve.

Incidentele gevolgen
Wij gaan er vooralsnog van uit dat de financiële gevolgen van de coronacrisis slechts incidentele financiële gevolgen zal hebben, met name voor 2020 en mogelijk met een beperktere doorwerking in 2021. In de loop van dit jaar kunnen we financiële consequenties beter onderbouwen en kwantificeren. Bij de najaarsnota 2020 kunt u daarom een meer specifiek beeld verwachten. We zullen bij eventuele ongedekte financiële componenten uw raad t.z.t. voorstellen om deze consequenties te dekken ten laste van de algemene reserve die daar meer dan toereikend voor is.

Structurele gevolgen
Als we desondanks in Nederland (en de rest van de wereld) door het coronavirus in een economische recessie gaan komen, dan zal het kabinet mogelijk t.z.t. een omvangrijke bezuiniging op de rijksbegroting door gaan voren in combinatie met een verhoging van de belastingdruk voor burgers en bedrijven. Die omvangrijke bezuinigingen kunnen dan ook negatieve gevolgen gaan hebben voor de accressen (jaarlijkse indexatie voor zowel volume- als prijsontwikkeling) uit het gemeentefonds. Die zullen dan lager worden met als gevolg kortingen op de algemene uitkering.

Het kabinet heeft echter met gemeenten en provincies afgesproken dat het gemeente- en provinciefonds voor dit jaar en 2021 op een vast bedrag worden gezet. Normaal bewegen deze fondsen mee
met de uitgaven van het Rijk, maar dat geeft door de coronacrisis te veel schommelingen. Het kabinet vindt het op dit moment daarom belangrijk om in deze bijzondere tijd de financiële schommelingen voor medeoverheden te dempen; hoe stabieler de inkomsten, hoe minder verstoringen van het gemeentelijke (en provinciale) begrotingsproces. In overleg met de VNG en het IPO is daarom besloten om de stand van het accres zoals gepresenteerd in de Voorjaarsnota 2020 te bevriezen voor de jaren 2020 en 2021.

Het is aan een nieuw kabinet om in overleg met de medeoverheden te besluiten hoe in de toekomst met het accres om te gaan.

Conclusie
Wij verwachten dat de financiële gevolgen van de genomen coronamaatregelen voor onze gemeente pro saldo te overzien zijn. Het overgrote deel van de consequenties worden immers volledig of gedeeltelijk door het Rijk gecompenseerd. De hiervoor weergegeven compensatie heeft vooralsnog betrekking op de periode tot 1 juni 2020. Het kabinet heeft aangegeven dat ook ná 1 juni reële compensatie verstrekt zal worden als daar aanleiding toe bestaat.

Als achteraf blijkt dat de compensatie vanuit het Rijk wellicht niet alle kosten en inkomstendervingen van de gemeente dekt dan kan de algemene reserve als achtervang dienen om het ongedekte deel op te vangen. De omvang van de algemene reserve is meer dan voldoende om dit op te kunnen vangen.

Bladel, 2 juni 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

COMMISSIEBLAD

15 JUNI 2020 COMMISSIE GRONDGEBIED
16 JUNI 2020 COMMISSIE INWONERS
22 JUNI 2020 COMMISSIE MAZ

Gemeente Bladel

Perspectiefnota 2020

Nummer R20.034

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni, commissie Inwoners op 16 juni en commissie MAZ op 22 juni 2020

Commissie grondgebied – 15 juni 2020
De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

1. Portefeuillehouder Van der Linden geeft een signaal af ten aanzien van de te verwachten verslechterde financiële positie van de gemeente, met name voor de komende jaren. De herverdeling van de gelden die van het Rijk naar de gemeenten gaan is hiervan de hoofdoorzaak. Kleine gemeenten ondervinden hier een nadeel van. In de perspectiefnota is €25 per inwoner verwerkt, zijnde jaarlijks €500.000. Dit komt overeen met 12,5% OZB-verhoging.
2. Ten aanzien van de Cartierheide geeft portefeuillehouder Van der Linden aan dat de gemeenten Bladel, Bergeijk en Eersel in het project de mogelijkheden onderzoeken voor de fietspaden in relatie tot behoud van diersoorten.

Commissie Inwoners – 16 juni 2020
De commissie oordeelt het voorstel voldoende voorbereid voor finale standpuntbepaling en dat geen specifieke punten met betrekking tot onderwerpen van de commissie zijn overgebleven voor bediscussiëring door de gemeenteraad.
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

3. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat de effecten en ontwikkelingen rondom corona en het gemeentefonds ook in 2021 nadelig zullen doorwerken.
4. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan dat er – als gevolg van een herverdeling van het gemeentefonds – er lagere gelden vanuit het Rijk te verwachten zijn. Kleine gemeenten ondervinden een nadeel van deze herverdeling. In de perspectiefnota is €25 per inwoner verwerkt, zijnde jaarlijks €500.000. Dit komt overeen met 12,5% OZB-verhoging.
5. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de passage in de perspectiefnota met betrekking tot de kosten van KempenPlus inmiddels is achterhaald. Donderdag 25 juni wordt de begroting van KempenPlus door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de cijfers in werkelijkheid in de begroting lager uitvallen dan in de perspectiefnota is vermeld.
6. Ten aanzien van garantiebanen (p.57) geeft portefeuillehouder Jansen aan dat er nog geen beleidsplan is vastgesteld. Portefeuillehouder zal de onduidelijkheid met betrekking tot €10.000 (p.54 tabel) versus €63.000 (p.58) schriftelijk ophelderen.
7. Portefeuillehouder Jansen geeft aan dat de voetbalverenigingen ruim in het aantal velden zitten en dat momenteel geen andere vereniging in aanmerking komt voor een kunstgrasveld.
8. Portefeuillehouder Jansen geeft aan de uitleg over en reden van de vervanging van klimaatinstallaties van sporthal X-sport schriftelijk te verstrekken.
9. De aktes van het zwembad zijn nog niet gepasseerd. Portefeuillehouder Jansen geeft aan de gemeenteraad hierover – samen met het integrale plan – te informeren.

Commissie MAZ – 22 juni 2020
De commissie adviseert de gemeenteraad om dit agendapunt ongewijzigd als integraal **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

10. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe een notitie te maken waarin nader uitleg wordt gegeven over de inhoud en verwachte opbrengst van de versterking van het centrummanagement van Bladel Centrum.
11. Portefeuillehouder Van der Linden geeft aan het te verwachten begrotingstekort als gevolg van de herijking van het gemeentefonds te hebben bepaald op €25 per inwoner. Dit komt overeen met een OZB-verhoging van 12,5%. Aangegeven wordt dat de hoogte van dit bedrag een aanname is dat mogelijk hoger kan uitvallen, maar daarmee met name duidelijk aan te willen geven dat vanaf 2022 een negatieve financiële ontwikkeling voor Bladel te verwachten is.
12. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen mee te zullen nemen in de uitwerking van de keuzenota Klimaat & Energie.
13. Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe een matrix van bezuinigingsbeslissingen die in het verleden hebben plaatsgevonden aan de raad ter beschikking te stellen.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als bespreekstuk 9.2 te plaatsen op de conceptagenda voor de vergadering van de gemeenteraad op 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.034, Agendapunt 9.2

Reactie college naar aanleiding van behandeling in de commissies

24-06-2020

Ad. 6
Toezegging: Portefeuillehouder zal de onduidelijkheid met betrekking tot €10.000 (p.54 tabel) versus €63.000 (p.58) schriftelijk ophelderen.

Reactie: Voor de realisatie was reeds € 63.000 geraamd en dus beschikbaar. Daarnaast ontvangen we nog € 10.000 loonkostensubsidie (was nog niet geraamd).

Ad. 13
Toezegging: Portefeuillehouder Van der Linden zegt toe een matrix van bezuinigingsbeslissingen die in het verleden hebben plaatsgevonden aan de raad ter beschikking te stellen.

Reactie: 'Bijlage COMMISSIEBLAD_Bezuinigingsmaatregelen Perspectiefnota 2013' is als bijlage toegevoegd aan het agendapunt.

Ad.8

COMMISSIEBLAD

15 JUNI 2020 COMMISSIE GRONDGEBIED
16 JUNI 2020 COMMISSIE INWONERS
22 JUNI 2020 COMMISSIE MAZ

Gemeente Bladel

Toezegging: Portefeuillehouder Jansen geeft aan de uitleg over en reden van de vervanging van klimaatinstallaties van sporthal X-sport schriftelijk te verstrekken.

Reactie:

De zonnepanelen en aansluiting op het stroomnet

Na het plaatsen van de zonnepanelen, kwamen na het in werking treden van de PV-installatie een aantal problemen naar voren. Die problemen leiden uiteindelijk tot het in het algeheel uitvallen van de stroom. Uit onderzoek is gebleken dat de hoofdzekering automaat van Enexis te warm werd en hierdoor de automatische beveiliging de installatie uitschakelde. De planning is dat in week 28 de binnen installatie van X-sport geheel op orde is. Indien de problemen aanhouden (de inschatting is dat onze inspanningen de problemen niet volledig zullen oplossen) is het een feit dat Enexis niet kan leveren wat wij bij Enexis inkopen, zijnde de "teruglevergarantie" binnen de aanwezige aansluitwaarde (3x80 Amp). Wat X-sport opwekt en teruglevert op het net, kan Enexis dan namelijk niet verwerken (dit is overigens een landelijk probleem aan het worden), waardoor de hoofdzekering van Enexis te warm wordt. Om dit probleem te verhelpen dient Enexis aanpassing door te voeren aan hun infrastructuur (bijvoorbeeld lengte van de leiding inkorten e/o een extra tussenstation plaatsen e/o plaatsen van een dikkere leiding). Vooralsnog voelt Enexis zich nog niet geroepen (gebrek aan mankracht en financiële middelen, er zijn elders in het land grotere problemen die voorrang krijgen) om dit preventief te doen. Als Enexis die problemen niet oplost, zullen wij de teruglevergarantie (juridisch) af moeten gaan dwingen.

Welke vervanging gaat het dan om?

De gestelde vraag in de commissie ging echter over andere aanpassingen. Het gaat in dit geval over de horeca en toiletgroepen op de 1e verdieping worden door een aparte installatie afgezogen (geen warmte terugwinning). Deze oplossing is niet efficiënt en pas niet binnen de duurzaamheidsdoelstellingen die door de raad zijn gesteld en daarom dienen er aanpassingen plaats te vinden. Deze aanpassing/maatregel "het ombouwen van afzuiginstallatie naar een WTW installatie" wordt waarschijnlijk in de het 2e / 3e kwartaal van 2020 uitgevoerd (dit i.v.m. een actuele comfortklacht in de HORECA).

Geen garantieclaim mogelijk:

Hierbij nog een toelichting waarom deze aanpassing niet vanuit een garantieclaim kan worden opgelost. De oprichting van X-sport is vanuit een EMVI / GPR model ingekocht. Bouwbedrijf van Gisbergen kwam met zijn concept als winnaar uit deze (EMVI) aanbesteding en voldeed aan "alle" gewenste criteria, waaronder duurzaamheid waarvoor GPR prestatie-eisen waren opgesteld. Binnen deze GPR prestatie-eisen, scoorde het concept van Gisbergen, o.a door toepassing van een WTW-installatie op de begane grond en een bescheidde zonnepanelen veldje, voldoende punten. Helaas was er binnen de gesteld GPR prestatie-eisen voldoende ruimte voor toepassing van slimme creatieve oplossingen voor aannemers, om hun inschrijvingbedrag laag te houden. Één van deze creatieve oplossingen (bezuiniging) was toepassing van een afzuiginstallatie voor de horeca en toiletgroepen op de 1e verdieping.

Bezuinigingsmaatregelen

Inleiding
De gemeente is voor haar inkomsten in grote mate afhankelijk van de rijksoverheid. De grootste bronnen van inkomsten zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds, die zij naar eigen inzicht mag besteden, en specifieke uitkeringen van departementen, die geoormerkt zijn voor bepaalde beleidsterreinen. De overige eigen inkomsten van de gemeenten betreffen rente en dividenden, inkomsten uit belastingen, uit grondexploitatie, etc.

De gevolgen van de economische crisis hebben geleid tot tekorten op de begroting (met name door kortingen op de algemene uitkering) en een vermogenspositie die onder druk staat (met name door neerwaarts bijgestelde winstprognoses van de grondexploitaties). Er is nog altijd grote onzekerheid rondom de economische ontwikkelingen, hoewel het kabinet lichte tekenen van economisch herstel zichtbaar waarneemt.

Met elkaar willen we de gevoelens van urgentie met uw raad delen om te komen tot een structureel sluitende meerjarenraming en een versterking van onze financiële positie. We willen dat echter wel op een manier doen die past bij onze ambities als gemeentebestuur. Daarbij is niet alleen het financiële van belang, maar eveneens een duurzaam beleidsperspectief voor de toekomst van Bladel.

Bezuinigingstaakstelling
Voor een goed beeld van waaruit we 'vertrekken' is ons huidig financieel meerjarenperspectief van de begroting 2013 aangevuld met het structureel financieel resultaat van deze perspectiefnota 2013, zoals gepresenteerd in de hoofdstukken 1 tot en met 4.

Daarnaast is in de begroting 2013 een ingeraamde bezuinigingstaakstelling van € 370.000,- in 2015 en € 550.000,- vanaf 2016 en volgende jaren nog niet nader uitgewerkt. In de begroting 2013 hebben wij aangegeven dat we deze nog niet gerealiseerde taakstelling betrekken bij de te nemen bezuinigingsmaatregelen in spoor 2.

Na de structurele doorwerking van deze perspectiefnota kan de bezuinigingstaakstelling dan als volgt geprognosticeerd worden.

(bedragen x 1.000,-)	2013		2014		2015		2016		2017	
structureel meerjarenperspectief na perspectiefnota	v	1.562	n	-77	n	-881	n	-782	n	-883
correctie niet uitgewerkte taakstelling begroting 2013					n	-370	n	-550	n	-550
te nemen bezuinigingsmaatregelen	v	1.562	n	-77	n	-1.251	n	-1.332	n	-1.433
incidenteel meerjarenperspectief na perspectiefnota	n	-973	n	-353	n	-244	n	-14	v	75
totaal begrotingsresultaat	v	589	n	-430	n	-1.495	n	-1.346	n	-1.358

(- = nadeel en + = voordeel)

Deze bezuinigingstaakstelling wordt groter als ook ruimte voor nieuwe beleidsvoornemens voor de toekomst opgenomen moeten worden.

Bezuinigingsvoorstellen
In de werkvergadering van 8 november 2012 heeft uw raad op basis van een aantal stellingen richting gevende uitspraken gedaan waar de bezuinigingen gezocht moeten worden. Bij de ene stelling is een hele duidelijke conclusie te trekken en bij de andere stelling is enkel een denkrichting te destilleren. Met elkaar deelden we de gevoelens van urgentie om te komen tot een structureel sluitende meerjarenraming en een versterking van onze financiële positie. Doel is nog steeds om te komen tot een structureel sluitende meerjarenraming 2014-2017. Om de begroting de komende jaren sluitend te krijgen moet de gemeente Bladel dus verder bezuinigen.

Zoals hiervoor gezegd is, is het resultaat van de discussie bij de ene stelling concreter te vertalen in een voorstel dan bij een aantal andere stellingen. In de periode tussen de vaststelling van de taakstelling en nu zijn er door ons college samen met de ambtelijke organisatie verschillende voorstellen ontwikkeld. Wij denken dat het niet mogelijk is om de taakstellingen op te lossen met maatregelen zonder consequenties voor de dienstverlening, verenigingen en instellingen, de openbare ruimte of de lastendruk.

Op 21 januari jl. is een procesvoorstel over het bezuinigingsproces spoor 2 besproken in het Presidium. In dit voorstel is er voor gekozen dat het college op basis van de denkrichtingen uit de werkvergadering van 8 november 2012 zelf samen met de ambtelijke organisatie concrete voorstellen uitwerkt. De voorstellen zullen dan integraal verwerkt worden in de perspectiefnota 2013.

Het Presidium heeft naar aanleiding van het voorstel besloten het bezuinigingsproces als volgt in te steken:
1. Het college werkt op basis van de denkrichtingen uit de werkvergadering van 8 november 2012 concrete bezuinigingsvoorstellen uit;
2. Het college brengt alle bezuinigingsvoorstellen ter kennis van de raad. Dus ook de voorstellen waarvoor het college niet gekozen heeft (de raad heeft dan de mogelijkheid bezuinigingsmogelijkheden in c.q. om te wisselen);
3. Met betrekking tot de raadsbudgetten worden geen voorstellen van het college verwacht. Het Presidium legt daarop betrekking hebbende voorstellen zelf ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor en zal die voorstellen ook zelf in de raad verantwoorden/verdedigen;
4. Het van het college ontvangen totaalpakket aan bezuinigingsmaatregelen zal door de raad in een schriftelijke zienswijzenprocedure aan de inwoners, verenigingen en instellingen worden voorgelegd;
5. Inwoners, verenigingen en instellingen (de zienswijzers) worden in de gelegenheid gesteld om hun zienswijzen ten overstaan van de raad mondeling nader toe te lichten (hoorzitting in een openbare werkvergadering);
6. De voorstellen zullen niet behandeld worden in de reguliere commissievergaderingen van eind mei.
7. Op 20 juni 2013 zal de gemeenteraad in een openbare raadsvergadering tot besluitvorming komen.

Op deze wijze heeft de raad de mogelijkheid om het voorstel van het college te amenderen met alternatieve dekking (bezuiniging uit de lijst waar het college niet voor heeft gekozen).

Meerjarenperspectief inclusief bezuinigingsmaatregelen
Hieronder presenteren wij de bezuinigingsvoorstellen. Deze zijn gerangschikt op basis van de stellingen van 8 november 2012. In deel I hebben wij de voorstellen opgenomen die voor het college haalbaar en akkoord bevonden zijn. Deze vastgestelde bezuinigingsvoorstellen bedragen in 2013 € 342.000,- en lopen op naar € 1.634.000,- (na amenderingen) in 2017. Deze voorstellen hebben een omvang die de taakstelling te boven gaan.
In deel II worden de voorstellen gepresenteerd waar het college geen voorstander van is om op die onderdelen te bezuinigen.

Geact.meerjarenperspectief (bedragen x 1.000,-)		2013		2014		2015		2016		2017
structureel:										
begrotingsresultaat conform perspectiefnota 2013		v	1.563	n	-77	n	-881	n	-782	n	-883
correctie niet uitgewerkte taakstelling begroting 2013						n	-370	n	-550	n	-550
mutaties meicirculaire 2013		n	-271	v	517	v	92	v	77	v	38
structurele begrotingsruimte voor bezuinigingen		v	1.292	v	440	n	-1.159	n	-1.255	n	-1.395
door raad vastgestelde bezuinigingsmaatregelen		v	342	v	565	v	1.427	v	1.507	v	1.634
structureel meerjarenperspectief na bezuinigingen	a	**v**	**1.634**	**v**	**1.005**	**v**	**268**	**v**	**252**	**v**	**239**
incidenteel:										
begrotingsresultaat conform perspectiefnota 2013		n	-973	n	-354	n	-244	n	-14	v	75
mutaties meicirculaire 2013		n	-6	n	-73						
incidentele begrotingsruimte voor bezuinigingen		n	-979	n	-427	n	-244	n	-14	v	75
door raad vastgestelde bezuinigingsmaatregelen											
incidenteel meerjarenperspectief na bezuinigingen	b	n	**-979**	n	**-427**	n	**-244**	n	**-14**	v	**75**
totaal begrotingsresultaat	a+b	**v**	**655**	**v**	**578**	**v**	**24**	**v**	**238**	**v**	**314**
reeds geraamde mutaties algemene reserve		n	-590	v	430	v	1.125	v	796	v	808
aanvullende mutaties tlv / tgv algemene reserve		**n**	**-65**	**n**	**-1.008**	**n**	**-1.149**	**n**	**-1.034**	**n**	**-1.122**

(- = nadeel en + = voordeel)

Na de financiële doorwerking van de door ons college voorgestelde bezuinigingsmaatregelen sluit de perspectiefnota dan in meerjarig perspectief bezien met een structureel overschot van € 239.000,-.

Prognose weerstandsvermogen inclusief bezuinigingsmaatregelen
De ratio weerstandsvermogen c.q. algemene reserve wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïnventariseerde risico's. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald op klasse C (voldoende).

(bedragen x € 1.000,-)	rekening 2012	begroting 2013	begroting 2014	begroting 2015	begroting 2016	begroting 2017
a. ijzeren voorraad	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
b. noodzakelijke omvang (voldoende)	1.418	1.569	1.569	1.569	1.569	1.569
c. totaal noodzakelijke omvang	2.418	2.569	2.569	2.569	2.569	2.569
d. geïnventariseerde risico's	667	899	899	899	899	899
e. stand algemene reserve begin van het jaar	3.301	2.105	3.500	3.593	3.662	4.961
f. stand algemene reserve eind van het jaar	2.105	3.500	3.593	3.662	4.961	6.411
g. ratio algemene reserve eind van het jaar f / c	0,87	1,36	1,40	1,43	1,93	2,50
h. betekenis	matig	voldoende	voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende	uitstekend

Hieronder wordt het verloop van de reserves gepresenteerd inclusief de financiële doorwerking van de door het college voorgestelde bezuinigingsmaatregelen. De bezuinigingsmaatregelen verbeteren de begrotingsresultaten. Deze resultaten worden begrotingstechnisch verrekend met de algemene reserve.

bedragen x 1.000

Reserves	01-jan-13	toevoeging	onttrekking	31-dec-13	31-dec-14	31-dec-15	31-dec-16	31-dec-17
Algemene reserve	2.105	2.277	883	3.499	3.593	3.662	4.961	6.411
Saldo van baten en lasten	1.953		1.953					
Dekkingsreserves								
Verkoop hypotheekbedrijf HNG	957		120	837	718	598	479	359
Afschrijving geactiveerde kap.uitgaven	3.491	174	315	3.350	3.209	3.070	2.930	2.793
Verkoopopbrengst NRE	5.728		195	5.533	5.533	5.533	5.533	5.533
Overige bestemmingsreserves								
Bovenwijkse voorzieningen	45	47		92	91	91	91	91
Garanties/vrijwaringen NRE/Endinet	250	195		445	445	445	445	445
Volkshuisvesting		300	38	262	262	262	262	262
Uitwisseling arbeidsvoorwaarden	6	50	50	6	6	6	6	6
Ruimtelijke kwaliteit buitengebied	120			120	120	120	120	120
TOTAAL	14.655	3.043	3.554	14.144	13.977	13.787	14.827	16.020

Hieronder presenteren wij de bezuinigingsvoorstellen. Deze zijn gerangschikt op basis van de stellingen van 8 november 2012 en niet op basis van de thema's/beleidsvelden.

In deel I hebben wij de voorstellen opgenomen die voor het college haalbaar en akkoord bevonden zijn. Het financiële resultaat van deze maatregelen hebben wij vooralsnog middels een stelpost verwerkt in de perspectiefnota. *Na vaststelling dient deze stelpost dan nog opnieuw gerangschikt te worden naar de betreffende thema's/beleidsvelden.*

In deel II worden de bezuinigingsvoorstellen gepresenteerd die het college niet wenselijk acht. Op deze wijze heeft de raad de mogelijkheid om het voorstel van het college te amenderen met alternatieve dekking (bezuiniging uit de lijst waar het college niet voor heeft gekozen).

Deel I: Bezuinigingsmaatregelen akkoord college

1. Openbare ruimte:

Stelling: 1.1 Beeldkwaliteit van de openbare ruimte kan minder

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Verlagen van de kwaliteitsnormen van het beheerplan wegen, het beheerplan openbare verlichting, het groenbeheerplan, het vGRP, het VVP en het beheerplan gemeentelijke gebouwen is bespreekbaar.

1.1.1 Onderhoud openbaar groen

Omschrijving:	Inleiding Het beheer van openbaar groen geschiedt op basis van een beeld- c.q. zichtbestek. Daarbij wordt met foto's aangegeven op welk moment in het groen moet worden ingegrepen (snoeien, schoffelen, maaien, etc). om een nivo sober te behouden. Dat het groen in Bladel een nette uitstraling blijft houden komt enerzijds omdat opruimen van onkruid en blad onderdeel is van het zichtbestek en anderzijds door ver doorgevoerd mechanisch onderhoud waardoor een strakke inrichting mogelijk is. Verdere versobering van onderhoud leidt tot een zodanige versnelde terugval in beeld, kwaliteit en uitstraling van het groen dat sprake kan van toekomstige (grote) inhaalslagen om weer op een aanvaardbaar nivo te komen. Indexeringen, areaaluitbreidingen en ombouw Het onderhoud van het openbaar groen is middels een meerjaren raamcontract (op basis van alleenrecht) uitbesteed aan de WVK-groep. In het budget is geen rekening gehouden met jaarlijkse indexeringen en areaaluitbreidingen. In meerjarenin-vesteringsprogramma 2013-2017 zijn voor het beleidsveld 'Ruimtelijke ontwikkeling en beheer' investeringen geraamd voor de uitvoering van het groenbeheerplan. Op basis van eerdere bezuinigingsoperaties zijn deze investeringen reeds teruggebracht naar een tweejaarlijkse cyclus in plaats van een jaarlijkse cyclus.
Keuzemogelijkheden:	Op dit moment zijn we aan het nadenken hoe we onze onderhandelingspositie kunnen versterken m.b.t. voortzetting van groenonderhoud door de WVK-groep voor de periode 2014-2018. We willen binnen het nieuw af te sluiten raamcontract onszelf daarbij een taakstelling opleggen door binnen het bestaande onderhoudsbudget van circa € 770.000,- een structurele bezuiniging te realiseren van € 100.000,-. Dat kan niet alleen binnen de werkzaamheden zoals die in het huidig contract zijn afgesproken want dan gaan we inboeten op uitstraling, veiligheid en kwaliteit. We willen dat breder zien en in de komende onderhandelingen bespreekbaar maken. Wij denken namelijk dat het ons geld gaat opleveren als we taken die we thans bij marktpartijen neerleggen (o.a. bermen maaien, snoeiwerkzaamheden, nieuwe plant-vakken inrichten, etc.) in een soort van regisseursrol bij de WVK-groep neerleggen. Een voorbeeld: bermen maaien is uitbesteed aan twee loonwerkbedrijven, die dat machinaal doen. Vooraf moeten de uitzichthoeken van de bermen handmatig worden gemaaid. Dit werk is uitermate geschikt voor de WVK-groep die dat goedkoper kan en daarnaast draagt het bij aan het social return aspect voor de loonwerker. Eenzelfde verhaal gaat op voor snoeien van bomen. De specialist van een marktpartij snoeit de bomen maar het bedienen van de hakselaar doet de WVK medewerker. Door de WVK-groep aanspreekpunt te laten worden voor deze marktpartijen kunnen zij dit alles in onze opdracht regisseren en ook uitbesteden. Een en ander gebeurt thans ook in reguliere groenonderhoud waarbij de WVK-groep een marktpartij inhuurt om bijvoorbeeld machinaal hagen te knippen **(Optie 1)**. In de onderhandelingen met de WVK-groep kunnen we naast het inbrengen van meerdere taken ook bespreken hoe we op een andere manier om kunnen gaan met de onderhoudsbeelden in de verschillende gebieden en wijken binnen de gemeente (bijvoorbeeld in het centrum een meer opgeruimd beeld en in de wijken een minder opgeruimd beeld). Ook zijn er wellicht mogelijkheden te vinden voor een meer efficiëntere inzet van personeel en materieel **(optie 2)**.

	T.a.v. het KBP kan ook worden bezien of overdracht op een later tijdstip (na 2018) tot een mogelijkheid behoort **(optie 3)**. Het college kiest voor optie 1.
Risico's:	Gezien het areaal aan groen en het aantal bomen (circa 36.000 stuks), de variëteit ervan en de snoeifrequentie wordt op gebied van (verkeers)veiligheid risico gelopen indien de huidige onderhoudscyclus wordt doorbroken. Belangrijk in deze materie is ook de betrouwbaarheid, deskundigheid en kwaliteit van de uitvoerende aannemer en de prijs/kwaliteitsverhouding.

	2013	2014	2015	2016	2017
Optie 1: lager budget		100.000	100.000	100.000	100.000

1.1.2 Onderhoud openbare verlichting

Omschrijving:	Onderhoud van de openbare verlichting geschiedt op basis van het Beleidsplan en het bijbehorende beheerplan Openbare Verlichting. Met de vijf Kempengemeenten is het onderhoud van de openbare verlichting gezamenlijk aanbesteed en voor vier jaar (2012-2016) in een meerjarencontract vastgelegd. Vanuit het raadsprogramma is in 2012 een budget van € 20.000,- beschikbaar gesteld voor te maken kosten voor onderzoek (advieskosten) en rapportage in het kader van intensievere inzet LED-verlichting en de evaluatie van het beleidsplan openbare verlichting. Binnen de samenwerking Kempengemeenten wordt dit project niet gezamenlijk opgepakt en heeft Bladel daarom opdracht gegeven om een nieuw beleidsplan openbare verlichting op te stellen en daarin de doelstellingen m.b.t. lichthinder van de plattelandsnota en het nieuwe milieubeleidsplan mee te nemen. In dit plan wordt ook een evaluatie van het beleidsplan 2008-2012 meegenomen alsmede de mogelijke intensivering van LED verlichting. Het zal naar verwachting in het laatste kwartaal 2013 ter advisering aan de gemeenteraad worden aangeboden.
Keuzemogelijkheden:	Door dimmers te gebruiken en de nachtverlichting later in te schakelen en vroeger uit te schakelen kan een reductie op elektriciteitsverbruik worden verkregen. Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met veiligheidsaspecten. Momenteel vindt al ombouw plaats met milieuvriendelijke (minder stroom vragende) lampen, dimmers en waar mogelijk LED (sportparken). Er wordt nog een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor intensievere inzet van LED verlichting. LED vraagt overigens eerst een grote investering (nieuwe armaturen en LED lampen) alvorens voordeel in het verbruik wordt gerealiseerd. Dit voordeel is pas op lange termijn haalbaar. Een andere mogelijkheid is om onszelf alvast vooruitlopend op deze onderzoeken met een vast bedrag een taakstelling op te leggen. Op basis van het totale beschikbare budget voor openbare verlichting van € 250.000,- schatten wij in dat een besparing van circa 10% haalbaar zou kunnen zijn. Het college kiest voor deze optie.
Risico's:	Bij versobering voldoet het verlichtingsniveau niet meer aan de NPR 13201-1 richtlijn waaraan de gemeente Bladel zich heeft geconformeerd. Ook de verkeers- en sociale veiligheid komt in het geding.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		25.000	25.000	25.000	25.000

1.1.3 Onderhoud onderdeel verkeer (VVP)

Omschrijving:	Het geldende Verkeersveiligheidsplan, met daarbij behorend Actieprogramma en Meerjaren Uitvoerings Programma (MUP) wordt dit jaar geëvalueerd en een nieuw plan met uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld voor de tijdsperiode 2013-2019. In het nieuwe plan/uitvoeringsprogramma worden de opgesomde wensen en aandachtspunten (projecten) beschouwd en afgewogen. Het beleidsvormingsproces start in het voorjaar 2013 met een keuzenotitie.

	In het MIP 2013-2017 zijn in het kader van het VVP actieplan en uitvoering trajecten structureel budgetten opgenomen tot een bedrag van € 135.000,-. Deze bedragen worden in het kader van “werk met werk” maken jaarlijks ingepland in nauwe relatie met de uitvoering van het GGO.
Keuzemogelijkheden:	Het geldende Verkeersveiligheidsplan (VVP) met het daarbij behorende Actieprogramma en Meerjaren Uitvoerings Programma (MUP) is geëvalueerd en momenteel wordt gewerkt aan een nieuw plan met uitvoeringsprogramma voor de tijdsperiode 2014-2019. Hierna wordt in het uitvoeringsprogramma verwoord welke maatregelen (met de daarbij behorende kosten nodig zijn) en of hieraan wel of niet uitvoering wordt gegeven. Wij stellen voor om ondanks de druk op het budget voortlopend op het nieuwe VVP structureel € 15.000,- te bezuinigen.
Risico’s:	Indien een nieuw GVVP ontbreekt, is er geen sprake meer van een toetsingskader en/of integrale onderlinge afstemming. Ook valt er dan niet meer te sturen en/of te monitoren, kan verder geen werk met werk worden gemaakt en zijn er risico’s ten aanzien van de verkeersveiligheid.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		15.000	15.000	15.000	15.000

1.1.4 Onderhoud openbare wegen

Omschrijving:	<u>Inleiding</u> Op 16 mei 2012 is in de gemeenteraad het beleidskader wegbeheer 2012-2016 gemeente Bladel ter kennisgeving aangeboden. Er is een beleidskader opgesteld ter onderbouwing van de in de meerjarenbegroting benodigde onderhoudsbudgetten in het kader van wegbeheer op basis van het kwaliteitsniveau sober (6-). Daaruit blijkt dat de kapitaalbehoefte voor Groot Gepland Onderhoud c.q. rehabilitatie (GGO) in genoemde periode met een afwijking van 60% niet aansluit op de beschikbare budgetten (behoefte € 1.400.000,- en beschikbaar € 900.000,-). Met het huidige budget is het dus niet mogelijk alle noodzakelijke rehabilitatiewerkzaamheden in het kader van gepland groot onderhoud uit te voeren. <u>Budgetbehoefte onderhoud wegen en GGO</u> Op basis van de visuele inspectie en de maatregeltoets is in het wegenbeheerplan de kapitaalbehoefte voor het GGO berekend voor de periode 2012-2021. In totaal wordt voor de periode 2012-2021 (10 jaar) voor bijna € 14 mln. aan GGO-kosten verwacht. Dit is een gemiddeld bedrag van € 1,4 mln. per jaar. Deze kosten zijn gelabeld aan een groot aantal wegen binnen de gemeente die in de komende jaren het einde van het levensduur bereiken en dienen te worden vervangen (gerehabiliteerd). Aanvullend op deze kosten wordt jaarlijks € 100.000,- besteed aan het ombouwen en herstellen van voetpaden. Hiermee komt de totale gemiddeld jaarlijkse GGO budget-behoefte op € 1,5 mln. per jaar. <u>Kleinschalig onderhoud</u> Voor het uitvoeren van kleinschalig onderhoud op incidentele schades en voor het uitvoeren van reguliere onderhoudsmaatregelen gericht op het geven van een kwaliteitsimpuls aan de weg zoals het repareren of herstraten van elementverhardingen en voetpaden of repareren van asfaltverhardingen c.q. vervangen van een asfalt-deklaag is, na herijking, naar verwachting voldoende budget beschikbaar. <u>Bezuiniging op kosten wegbeheer</u> Het totale wegbeheer nader onder de loep genomen, waarbij een duidelijke splitsing is gemaakt tussen reguliere onderhoudstaken en duurzame investeringen (GGO). Op basis van dit nader onderzoek is een nieuwe opzet gemaakt van de egalisatie-voorziening wegen en daarnaast het benodigde budget voor GGO. De conclusie is dat een bedrag van circa € 100.000,- wordt geactiveerd en overgeheveld van het reguliere onderhoud naar het budget GGO (wordt dan € 1.000.000,- ipv € 900.000,-). Daarnaast wordt de stelpost loonkosten vm. medewerker structureel wegonderhoud afgeraamd.

	Dit levert een besparing op van gemiddeld € 100.000,- per jaar. Met deze variant blijft het bestaande budget in stand op basis van sober en doelmatig (6-).
Keuzemogelijkheden:	Onder invloed van de bezuinigingsdruk is in het jaar 2013 de hoogte van het GGO budget opnieuw ter discussie gesteld. Hierbij is geopperd om de jaarlijkse verhoging in het kader van het GGO ad. € 100.000,- niet door te voeren en daarnaast in de hiervoor genoemde optie geplande overheveling van duurzame onderhoudswerken ad. € 100.000,- naar het GGO niet door te voeren. Per saldo gaat het dan qua investering om een bezuiniging van € 200.000,-, te weten geen fasegewijze verhoging van het bestaande GGO budget van € 900.000,- en het niet overhevelen van € 100.000,- van onderhoud naar GGO-budget. Deze variant levert vanaf het jaar 2015 een besparing op van gemiddeld € 131.000,- per jaar. Indien zou worden gekozen om voor de komende periode het GGO-budget verder te verlagen tot € 800.000,- per jaar (55% van het verwachte GGO in deze periode) dan heeft dit grote gevolgen voor de kwaliteit en toekomst van het openbare wegennet in de gemeente Bladel: - Met het budget van € 800.000,- per jaar kan het gewenste kwaliteitsniveau 6- niet worden gehandhaafd. De kwaliteit zal afnemen tot onder de ondergrens van verantwoord wegbeheer. - Noodzakelijk gepland groot onderhoud van wegen wordt vanwege budgettekort niet uitgevoerd en dus uitgesteld. De veiligheid van de weggebruiker kan op deze wegen onvoldoende worden gewaarborgd. Het gaat hier echter over wegen die aan het einde van hun levensduur zijn waarvoor onderhoud niet of slechts beperkt kan worden uitgesteld. - Er wordt een stuwmeer van achterstallig onderhoud gecreëerd dat oploopt tot minimaal € 5,5 mln in 2021 (oranje vlak in figuur 1). Wegen die eigenlijk voor GGO in aanmerking komen, kunnen niet meer worden uitgevoerd en dienen worden uitgesteld. - Er dienen extra kosten te worden gemaakt voor klein onderhoud op uitgestelde wegen om de weg voldoende veilig te houden (bijvoorbeeld het vullen van gaten in asfalt). Dit is kapitaalvernietiging. Rekening dient worden gehouden met een bedrag oplopend tot circa € 15.000,- per jaar. - Vanwege uitstel van het onderhoud zal op veel wegen de uiteindelijke onderhoudsmaatregel zwaarder zijn dan in eerste instantie noodzakelijk is. Hierdoor worden onnodig hoge extra kosten gemaakt = kapitaalvernietiging. Bij een budget van € 800.000,- per jaar dient rekening worden gehouden met een kapitaalvernietiging oplopend tot € 500.000,- in 2021 (zie hiervoor het rode vlak in onderstaand figuur). **opbouw stuwmeer GGO 2012-2021.** 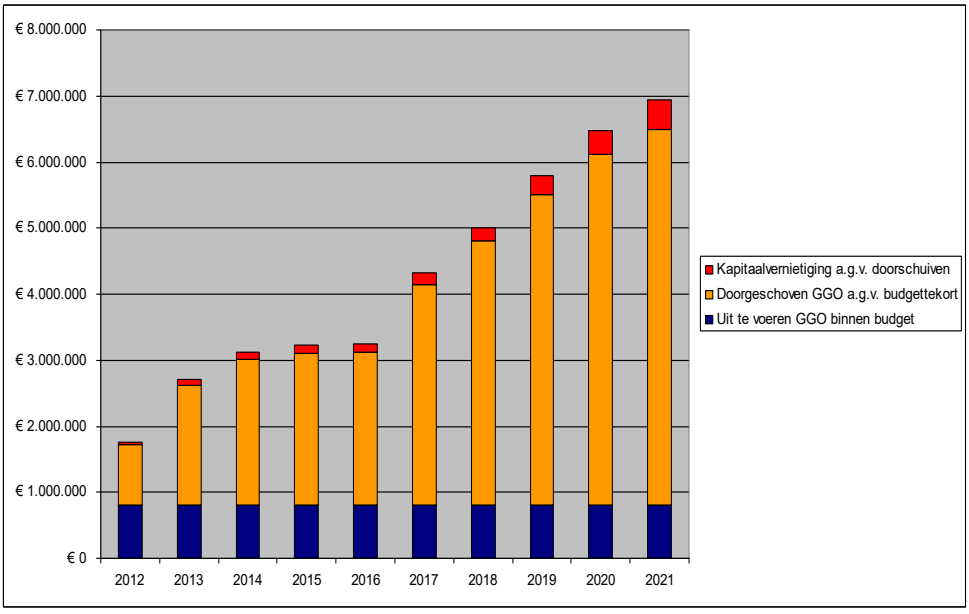 Bij verdere verlaging van het GGO budget komen grote onderhoudsprojecten als onder andere De Europalaan, Lange Trekken, Rondweg, Zwartakkers, Nieuwstraat,

	Hoofdstraat, Breestraat, Hoogcasteren, Kerkeneind en de Fons van der Heijdenstraat sterk onder druk te staan. Een fors aantal van deze projecten zal met de huidige budgetten niet kunnen worden uitgevoerd en in het stuwmeer GGO terechtkomen. Het college kiest voor bezuiniging op wegbeheer. Dit levert een gemiddelde besparing op van ca. € 100.000,-
Risico's:	Een gezond wegennet moet voor 90% voldoen aan een goede basis kwaliteit. Dan pas kan goed gestructureerd en financieel gezond wegbeheer worden uitgevoerd op het kleine percentage wegen dat niet voldoet. Er zijn in dat geval voldoende middelen voorhanden om deze wegen op het juiste moment met de juiste maatregel te onderhouden. Structureel bezuinigen op wegbeheer brengt deze gezonde balans in gevaar. Bij structureel budgettekort kan in enkele jaren een gezond wegennet afglijden naar een ongezond weggennet van slechte kwaliteit met een grote onderhoudsachterstand. Het budget wegbeheer kan in een dergelijke ongezond wegennet vaak enkel worden ingezet voor klein ad hoc onderhoud om de veiligheid enigszins op peil te houden. Het wegbeheer verandert van verantwoord wegbeheer naar ad hoc pappen en nathouden. Hiervan zijn duidelijke voorbeelden bekend in aangrenzende gemeenten. De enige manier om uit deze situatie te komen is om fors te investeren. Een investering die vele malen hoger ligt dan de besparing die de bezuiniging heeft opgeleverd. Het onderste uit de kan op het gebied van wegbeheer in de gemeente Bladel is nu echt bereikt. Verder bezuinigen zet een dalende trend in werking die zeer onwenselijk is en wordt sterk afgeraden. Een lager (sober) onderhoudsniveau leidt mogelijk tot verminderde verkeersveiligheid en grotere investeringen om achterstallig onderhoud weg te werken. Ook kunnen er schadeclaims worden verwacht als het onderhoud te wensen over laat (denk hierbij bijv. aan de gemeente Stichtse Vecht). Naast het risico van kapitaalvernietiging loopt het gebruiksrisico van de wegen hoger op met kans op materiële en lichamelijke schade als gevolg van nalatig onderhoud. Daarnaast heeft de provincie bij de vaststelling van de begroting reeds opmerkingen gemaakt over de hoogte van het budget onderhoud wegen in relatie tot het laatst bekende kader wegbeheer. Zoals in de grafiek te zien is, worden (te) grote risico's en kosten gelopen door het stuwmeer aan onderhoud dat niet meer te handelen is.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	106.100	98.600	116.200	109.000	101.900

1.1.5 Bewonersparticipatie en zelfbeheer in de buitenruimte

Omschrijving:	Binnen de vijf Kempengemeenten is afgesproken om een gezamenlijk beleidskader op te stellen voor bewonersparticipatie en zelfbeheer. Een project dat wordt mogelijk gemaakt middels kosteloze ondersteuning vanuit het VNG programma Gemeente-Schoon. Als gemeenten gaan we in dit traject op zoek naar nieuwe en effectieve manieren om burgers, ondernemers en andere organisaties het beste te kunnen inzetten bij zelfbeheer en zelfwerkzaamheid voor het onderhouden van de buitenruimte. Een visie- en beleidsnotitie alsmede een actieplan per gemeente wordt in het derde kwartaal 2013 verwacht.
Keuzemogelijkheden:	Proberen om het beheer slimmer en klantvriendelijker te organiseren: kwaliteit, kosten & kwetsbaarheid. Als gemeenten zoeken we gezamenlijk nieuwe en effectieve manieren hoe we burgers, ondernemers en andere organisaties het beste kunnen inzetten in bij zelfbeheer en zelfwerkzaamheid voor het onderhouden van de buiten-ruimte. Op dit moment moeten we afwachten wat binnen Kempengemeenten en binnen de gemeente Bladel mogelijk en haalbaar wordt. De effecten daarvan zijn thans nog niet in te ramen. Uit onderzoek blijkt dat vooralsnog geen bezuinigingen ingeraamd kunnen worden.
Risico's:	Een risico is dat door omstandigheden het zelfbeheer verwatert of ophoudt en beheer terugkomt bij de gemeente.

	2013	2014	2015	2016	2017

Stelling 1.2 We stoten gemeentelijke eigendommen, waar mogelijk, versneld af

Conclusie gemeenteraad 8 november
De reikwijdte van de stelling is niet helder genoeg om deze te kunnen bevestigen of af te wijzen. Het gemeentelijke bezit (gebouwen, gronden, etc) volledig in kaart brengen en op basis van die inventarisatie de discussie opnieuw voeren.

1.2.1 Beëindiging bosbrandverzekering

Omschrijving:	De gemeente Bladel heeft de bosbrand- en stormverzekering sinds 1997 ondergebracht bij de Onderlinge Gemeentelijke Bosbrandverzekering W.A. te Rosmalen. In totaal is circa 709 ha bos verzekerd op basis van een verzekerde waarde van € 1.716.000,-. In de begroting is voor deze verzekering een structurele raming van € 8.000 opgenomen. Uit ingewonnen informatie bij onze buurgemeenten is het volgende gebleken: * De gemeente Eersel heeft al in 2001 deze verzekering opgezegd met de volgende argumentatie: "Door een andere samenstelling van het bos zijn in het kader van het geïntegreerd bosbeheer de normen en waarden dermate gewijzigd dat de verzekering van de houtwaarde overbodig is geworden. Bovendien is door de ongelijkjarige en gemengde samenstelling van het bos de kans op grote bosbranden vrijwel uitgesloten. Bij het geïntegreerde bosbeheer geldt als hoofddoelstelling het ontwikkelen van een multifunctioneel ongelijkjarig gemengd natuurlijk bos door middel van natuurlijke processen. In dit kader kan een bosbrand voor de ontwikkeling van natuurlijke processen soms zelfs positief werken. Bovendien is de houtwaarde dermate klein en ondergeschikt aan vele andere waarden van het bos dat het overbodig is hiervoor nog een verzekering te hebben". * De gemeente Reusel-De Mierden heeft de bosbrandverzekering in 2007 opgezegd vanwege de hoge kosten in relatie tot het geringe risico. Het vorenstaande wordt onderschreven door Bosgroep Zuid-Nederland, beheerder van onze bossen en natuurterreinen.
Keuzemogelijkheden:	Wij stellen voor deze verzekering te beëindigen. De verzekering handhaven.
Risico's:	Het risico van een bosbrand wordt zeer laag ingeschat.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000

1.2.2 Subsidie Bosgroep Zuid-Nederland

Omschrijving:	De gemeente heeft een 6 jaarlijkse overeenkomst met de Bosgroep Zuid-Nederland voor beheer van de gemeentelijke bos- en natuurterreinen. Het positieve beheer-saldo (eigen vermogen) over de periode 2006-2011 bedraagt € 212.000,-. Normaliter betaalt de gemeente de jaarlijks te ontvangen PSN-subsidie op basis van beheerafspraken één-op-één door aan Bosgroep Zuid-Nederland. In verband met het opgebouwde beheersaldo is afgesproken dat de nieuwe PSN-subsidie voor 2013 en volgende jaren niet meer wordt doorbetaald, maar bij de gemeente kan blijven. Dit levert per saldo een besparing op van € 20.600,-. Daarnaast kan de Bosgroep binnen het aanwezige beheersaldo de exploitatieresultaten voor de komende zes jaar opvangen. Ook kunnen hiermee andere incidentele projecten worden bekostigd die anders voor rekening van de gemeente zouden komen. Over de nieuwe beheer-periode 2012-2017. Bosgroep Zuid-Nederland voert nu onderhoudswerken uit ten laste van het eigen vermogen van de Bosgroep.

Keuzemogelijkheden:	Wij stellen voor de subsidie niet meer door te betalen. Geen, overeenkomst is met zes jaar verlengd.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	20.600	20.600	20.600	20.600	20.600

1.2.3 Gemeentelijke eigendommen

Omschrijving:	In het totaaloverzicht van het Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJP vooruitzicht 25 jaar) is gezocht naar maatregelen die qua planning naar een later tijdstip kunnen worden geschoven. De maatregelen worden variërend van 5-10 jaar naar een later uitvoeringsjaar geschoven. Ook zijn vanuit strategisch vastgoedbeheer een aantal gebouwen op een "lager" uitvoeringsniveau gezet en hierdoor wordt de intensiteit verlaagd van uit te voeren maatregelen. Door deze principes in het MJP te vertalen en in te voeren zal dit per saldo leiden tot een lagere dotatie aan de betreffende onderhoudsvoorzieningen gemeentelijke gebouwen tot een bedrag van € 66.700,-. In de autonome ontwikkeling (zie beleidsveld recreatie en toerisme/agrarische bedrijvigheid) is een structurele rentelast van € 25.000,- opgenomen. Het college rekent er op dat in het kader van de bezuinigingen de locatie vanaf 2016 zal worden verhuurd en daardoor de rentelast volledig wordt gecompenseerd.
Keuzemogelijkheden:	Daarnaast wordt gedacht aan het afstoten van vrijkomende en/of niet meer functioneel inzetbare gemeentelijke gebouwen (bijv. sporthal 't Spant er, Praktijkschool Bladel, voormalige gemeentewerf Bleijenhoek Bladel en gemeentewerf/brandweerkazerne Hapert). Ook kan worden overwogen om pachtvrije gronden (de kort tijdelijke pachtgronden) te verkopen. De (eventuele) verkoopopbrengsten van gebouwen en pachtgronden (minus eventuele boekwaarde) komen via het exploitatieresultaat ten gunste van algemene reserve en verbetert daarmee het weerstandsvermogen. Daarnaast zullen onderhouds- en exploitatielasten van die gebouwen vrijvallen. Dit betekent ook dat de structurele pachtinkomsten lager worden. Als verkoop van de gebouwen om wat voor reden dan ook niet mogelijk is kan worden besloten de gebouwen tegen commerciële tarieven te verhuren. Het college kiest er enerzijds voor om het meerjarenonderhoudsprogramma te temporiseren en anderzijds dat de locatie vanaf 2016 alsnog verhuurd kan worden.
Risico's:	Het verder doorschuiven van onderhoudsuitgaven kan leiden tot onverantwoorde onderhoudsrisico's en een cumulatie van onderhoud na het jaar 2022. Daarnaast lopen verenigingen en instellingen die gebruik maken van gemeentelijke gebouwen risico's in het kader van veiligheid (een veilig gebouw). Afstoten van gebouwen kan betekenen dat aan de huidige huurders c.q. verenigingen een alternatieve ruimte moet worden aangeboden of met structureel hogere lasten worden opgezadeld. Een en ander kan weer leiden tot hogere subsidies of bijdragen door de gemeente. Een risico is dat verenigingen die thans in een gemeentelijke gebouw materiaalopslag hebben een alternatieve ruimte moet worden aangeboden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	66.700	66.700	66.700	66.700	66.700
Verhoging inkomsten				25.000	25.000

1.2.4 Verhogen van de pachttarieven

Omschrijving:	In het proces van bezuinigingen/ombuigingen 2011 is een hogere opbrengst wegens ingebruikgeving van gemeentegronden welke geraamd is op € 28.000,-. Het college heeft hiervoor in de raadsvergadering van 7 februari 2013 een beleidsnota reststroken 2013 aangeboden maar is na stemming doorgeschoven naar de volgende raadsvergadering. In de raadsvergadering van 28 maart 2013 is middels het ingediende amendement (huidige huren niet te verhogen naar minimaal € 100,-) besloten om de opgevoerde bezuiniging van € 28.000,- te schrappen.
Keuzemogelijkheden:	Momenteel is er geen minimum huurprijs door de gemeente vastgesteld. Om de dekking van de administratieve kosten, die gemoeid zijn met de jaarlijkse huur-inning, op te vangen wordt er in het nieuwe beleid een minimumprijs gehanteerd van € 100,- per jaar. Tevens wordt in de huurovereenkomst opgenomen dat er betaald moet worden middels een automatische incasso. Momenteel heeft de gemeente in totaal 394 huurovereenkomsten gesloten met burgers uit de gemeente Bladel. In deze huurovereenkomsten zitten qua opbrengsten grote verschillen. Deze verschillen zijn toe te wijzen aan de verschillen in beleid van voor de herindeling en ook na de herindeling. In de oude(re) huurovereenkomsten is ook geen artikel opgenomen waarin de huurprijs automatisch verhoogd kan worden. Voordat deze (circa 331) oude huurovereenkomsten marktconform gemaakt kunnen worden, zullen deze eerst opgezegd moeten worden. Gezien de majeure bezuinigingsopgave stelt het college voor om deze bezuiniging nogmaals voor te leggen aan de raad.
Risico's:	Door de huurverhoging is het mogelijk dat er huurders zijn die afzien van de huur van de gemeentegrond. Als de grond dan niet te koop is, ontstaat er een nieuwe situatie. In dat geval dient de grond in de oude staat door de huurder worden terug-geleverd en komt het onderhoud terug bij de gemeente. In de voormalige gemeente Hoogeloon zijn duurovereenkomsten gesloten voor onbepaalde tijd. Mocht de opzegbaarheid daarvan ter discussie worden gesteld, dan vinden wij in het arrest van de Hoge Raad van 28 oktober 2011 (LJN: BQ9854) voldoende aanknopingspunten om dit te weerleggen. Indien er veel gemeentegrond teruggegeven wordt kunnen de kosten voor het onderhoud van het gemeentelijk groen stijgen. Een schatting van de extra kosten voor het onderhoud kunnen momenteel nog niet gedaan worden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten		28.000	28.000	28.000	28.000

Stelling: 1.3 Behoud van monumenten hangt niet af van jaarlijkse instandhoudingsbijdrage van € 500

Conclusie gemeenteraad 8 november
De raad is bereid om het vastgestelde subsidiebeleid ter discussie te stellen. Mogelijkheden en effecten van volledig afschaffen, alsmede van verlagen, van de jaarlijkse instandhoudingsbijdragen in beeld brengen.

1.3.1 Instandhoudingsbijdragen gemeentelijke monumenten

Omschrijving:	Het huidig subsidiebeleid van de gemeente Bladel is gebaseerd op de subsidieverordening gemeentelijke monumenten 2008. Daarin staat dat: - beschikbaar budget € 45.500,- voor 84 monumenten (€ 542,- per monument); - elke monumenthouder ontvangt jaarlijks een instandhoudingbijdrage, welke is afgeleid van de WOZ-waarde van het betreffende monument.
Keuzemogelijkheden:	**Optie 1. instandhoudingbijdrage afschaffen en de monumenteneigenaren een gratis abonnement van de Monumentenwacht verschaffen.** In het 1e jaar wordt van alle 84 gemeentelijke monumenten de staat van onderhoud geïnspecteerd en in kaart gebracht, eenmalige kosten groot € 30.000,-. Vervolgens wordt er jaarlijks bij 1/3 deel van alle gemeentelijke monumenten een onderhoudsinspectie uitgevoerd en gerapporteerd, jaarlijkse kosten € 10.000,-.

	Motivatie: - er ontstaat een betrouwbaar beeld van de onderhoudstoestand van de gemeentelijke monumenten; - het wordt voor de monumentenhouders inzichtelijk welke onderhoudswerkzaamheden prioriteit hebben; - de gemeente kan controleren of de noodzakelijke werkzaamheden ook daadwerkelijk door de monumenthouders zijn uitgevoerd. - meerdere gemeenten in onze regio (Bergeijk, Reusel-De Mierden en Oirschot) hanteren deze subsidievorm. **Optie 2. De instandhoudingbijdrage afschaffen en het ter discussie stellen van het handhaven van de gemeentelijke monumentenlijst.** Op basis van de Monumentenwet 1988 is de gemeente niet verplicht tot het hebben van een gemeentelijke monumentenlijst. De gemeentelijke monumenten vertegenwoordigen het cultuurhistorisch erfgoed op gemeentelijk niveau. In 1993 vond er een raadsdiscussie plaats waarin werd besloten, dat monumentenzorg een gemeentelijke taak is, die op basis van verordeningen moet worden uitgevoerd. Bij de uitvoering van de monumentenzorg zijn o.a. de volgende resultaten geboekt: - er zijn 84 panden als gemeentelijk monument beschermd; - verkeerde verbouwing en sloop van monumentale panden is voorkomen; en - er is draagvlak gecreëerd voor het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed. Deze optie levert een structurele besparing op van € 45.500,-. Het college kiest voor optie 1. **Aangenomen amendement:** **Instandhoudingsbijdrage afschaffen voor niet particulieren en verlagen voor wel particulieren (resteert gemiddeld bedrag van ca € 240,- per particulier monument). Monumenteneigenaren ontvangen geen gratis abonnement van de Monumentenwacht.**
Risico's:	Optie 1: geen risico. Optie 2: op het gebied van ons historisch erfgoed kunnen monumentale panden verkeerd worden verbouwd en zelfs worden gesloopt. Ook kan er maatschappelijke en bestuurlijke weerstand ontstaan. Deze optie kent geen juridische consequenties. Als de gemeentelijke monumentenlijst zou worden afgeschaft, gaat het algemeen belang verloren m.b.t. de bescherming, het behoud en de bevordering van een gewijzigd gebruik van ons cultuurhistorisch waardevol erfgoed. Dit erfgoed is door toedoen van de generaties vóór ons ontstaan, zorgvuldig bewaard en heeft een verantwoord gewijzigde bestemming gekregen. Bij het afschaffen van de gemeentelijke monumentenlijst kan het gebouwde gemeentelijke erfgoed zomaar verkeerd worden verbouwd en zelfs worden gesloopt.

	2013	2014	2015	2016	2017
Optie 1: lager budget		25.500	25.500	25.500	25.500

Stelling: 1.4 De financiële positie noodzaakt de herprioritering van uitvoering van cultuurhistorische beleidsvisie

Conclusie gemeenteraad 8 november:
De uitvoering van de cultuurhistorische beleidsvisie kan/mag opnieuw op volgorde van belangrijkheid worden gerangschikt.

1.4.1 Advieskosten archeologie

Omschrijving:	In de begroting is een budget opgenomen van € 8.600,- voor archeologie en opgravingen. Dit budget de afgelopen jaren niet tot besteding gekomen. In 2011 is de Cultuurhistorische Beleidsvisie 2011-2015 door de raad vastgesteld, waarbij voor concrete zaken concrete bedragen beschikbaar gesteld. Eventuele lasten met

	betrekking tot archeologie kunnen worden opgevangen ten laste van het (geherprioriteerde) budget “uitvoering cultuurhistorische beleidsvisie”.
Keuzemogelijkheden:	Wij stellen voor om dit budget vrij te laten vallen. Budget handhaven.
Risico’s:	Aan dit voorstel zijn geen risico’s verbonden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600

1.4.2 Uitvoering cultuurhistorische beleidsvisie

Omschrijving:

In 2011 heeft de gemeenteraad op basis van een erfgoedkaart de cultuurhistorische beleidsvisie vastgesteld, waaraan een uitvoeringsprogramma is verbonden. Daarbij gaat het om het “ruimtelijk erfgoed”, de zichtbare en onzichtbare overblijfselen van onze gezamenlijke geschiedenis, dat wij waardevol vinden voor ons gemeenschappelijke geheugen en identiteit. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de “monumenten” met een juridische status, maar breder naar archeologie, cultuurlandschap en bouwhistorie, waardoor er ook allerlei onderlinge relaties in beeld komen.
Per vakgebied heeft de erfgoedkaart veel kennis vrijgegeven en met een verwijzing naar de Toekomstvisie 2030 kan deze kennis door andere disciplines, zoals onderwijs, cultuur, recreatie en toerisme worden benut. Het is een grote verantwoordelijkheid om de kennis van ons erfgoed zo in te zetten dat Bladel zich ook in de toekomst kan ontwikkelen, met behoud van haar unieke historische karakter. Zo blijft Bladel een dynamische gemeente met respect voor haar historie.

Het vastgestelde uitvoeringsprogramma:	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
actualiseren erfgoedkaart	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Onderwijs en cultuur	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
toerisme en recreatie	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
monumentaal groen	15.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Communicatie/voorlichting	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
	39.500	**54.500**	**54.500**	**54.500**	**54.500**

Keuzemogelijkheden:

Optie 1: uitvoeringsprogramma halveren muv actualiseren van erfgoedkaart.
Het actualiseren van de erfgoedkaart is tot en met 2016 contractueel vastgelegd. In het vastgestelde uitvoeringsprogramma zou het monumentale groen, bestaande uit solitaire bomen, boomgroepen en andere groenstructuren in 2013 worden geïnventariseerd, beschreven en gewaardeerd. In de jaren daarna zou er aan de eigenaren ervan een instandhoudingbijdrage worden verstrekt.
Voorgesteld wordt om in 2013 de inventarisatie, beschrijving en waardering wél uit te voeren. Vervolgens wordt er jaarlijks bij 1/3 deel van het monumentaal groen een onderhoudsinspectie uitgevoerd in de vorm van een Visual Tree Assessment en erover aan de eigenaren ervan gerapporteerd, jaarlijkse kosten € 15.000,-.

Optie 2: uitvoeringsprogramma schrappen muv actualiseren van erfgoedkaart.
Het actualiseren van de erfgoedkaart is tot en met 2016 contractueel vastgelegd. Wij hebben vrij recent voor € 30.000,- als enige gemeente in de regio het archeologiebeleid verbreed tot een cultuurhistorische beleidsvisie. Deze visie is door ons bestuurlijk en ambtelijk naar buiten uitgedragen. Het volledig schrappen van de cultuurhistorische beleidsvisie heeft de volgende consequenties:

1. de recente investering van € 30.000,- wordt grotendeels te niet gedaan;
2. het enthousiasme, dat is gewekt bij betrokken partijen, zoals regionale bestuurders, de afdeling Archeologie van de provincie Noord-Brabant, Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland, Cultuurpost Bladel, de plaatselijke Heemkunde kringen, regionale en plaatselijke Z.L.T.O. enz. zal vlug wegebben;
3. de geloofwaardigheid van gemeente komt onder druk te staan, als nieuw beleid nauwelijks kans krijgt zich te ontwikkelen en een rol van betekenis te gaan vervullen.

	Het college kiest voor optie 1.
Risico's:	n.v.t.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	8.500	23.500	23.500	23.500	23.500

2. Subsidiebeleid:

2.1 We herijken en schrappen subsidies (doelgroepen, differentiaties en zelfwerkzaamheid)

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Herijken en schrappen van subsidies is bespreekbaar.

2.1.1 Herijken en schrappen van subsidies: bibliotheek

Omschrijving:	De bibliotheek is een professionele instelling waaraan al eerder een bezuinigingstaakstelling opgelegd is geweest. Waar de overige instellingen 20% bezuinigden, heeft de raad destijds besloten om een bezuiniging van 10% aan te houden voor de bibliotheek. In 2013 ontvangt de bibliotheek De Kempen (BDK) € 383.400,- subsidie. Met BDK is in 2007 de afspraak gemaakt dat BDK door de gemeente een nieuwe bibliotheekvoorziening krijgt aangeboden, die de komende 20 jaar vrij van huur is. Daarom ontvangt bibliotheek De Kempen € 80.000,- ter compensatie van de huurkosten in Marktstaete Bladel. Vanuit de bibliotheek in Bladel worden de activiteiten gecoördineerd, ook voor de bieb in Hapert en voor de bibliotheekpunten. De uitvoering is vooral lokaal. Wanneer de bibliotheek in Hapert wordt opgeheven is dit een bezuiniging van € 22.100 (kosten voor huisvesting; personeel en collectie lokaal) De kosten voor de andere locaties zijn: - Hoogeloon: 2.063 - Casteren : 2.390 - Netersel: 2.226 Bedrag per inwoner is € 8,90 voor de uniforme diensten en randvoorwaarden en bestaat uit: Bestuur en organisatie € 0,48, huisvesting centraal € 0,41, centrale personele taken € 5,05 administratie € 0,95 en automatisering € 2,22. correctie € 0,21 geeft een bedrag per inwoner van € 8,90 Lokale huisvestingskosten zijn momenteel € 148.988,- voor Bladel.
Keuzemogelijkheden:	Er kan gekozen worden om alle bibliotheekpunten te sluiten. Dit levert een besparing op van ongeveer € 28.700,-. Of een bezuiniging op te leggen zonder sluiting van voorzieningen. Bijvoorbeeld door BDK een bezuiniging van 10% op te leggen (bovenop de 10% die BDK al bezuinigd heeft). Het is ook een optie geen of een lagere bezuiniging toe te passen. Het college kiest voor de optie om Hapert gelijk als de andere kernen in te richten. Deze optie kost dan nog ongeveer € 2.500,-. De ontwikkeling kan worden betrokken bij de discussie over de nieuwe multifunctionele accommodatie in Hapert waarvan de brede school onderdeel uit maakt. **Aangenomen amendement:** **Bibliotheek Hapert handhaven met een taakstellende bezuiniging op de subsidie binnen het totale bibliotheekwerk. Taakstellende bezuiniging van 1% in 2015, 1% in 2016 en 1% in 2017 (per saldo 3% cumulatief dus).**
Risico's:	Sluiting van een vestiging kan bij de inwoners weerstand oproepen. Bij een flinke bezuiniging op vestiging Bladel heb je te maken met herplaatsing en ontslag van personeel en wanneer de bibliotheek minder open gaat, worden de huisvestingslasten per openingsuur relatief hoger.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			3.830	7.660	11.490

2.1.2 Herijken en schrappen van subsidies: conciërgevergoeding

Omschrijving:	Vanuit het verleden is aan de scholen een bijdrage geleverd voor de werkzaamheden van de conciërges. Dit is een extra budget aan de scholen. De school kan binnen hun eigen budgetten kiezen om hier middelen voor in te zetten. Een keuze die gelijk staat aan bijv. het kiezen voor meer ICT op de school. Wij zijn van mening dat de school dus binnen de eigen middelen deze keuze kan maken en dat dit geen taak van de gemeente is.
Keuzemogelijkheden:	Het college kiest er voor om de conciërgevergoeding met ingang van 2014 stop te zetten. Uiteraard bestaat er in deze de mogelijkheid om niet te bezuinigen of om het bedrag van de vergoeding structureel aan te passen (bijv. 50%). **Aangenomen amendement:** **Conciërgevergoeding handhaven.**
Risico's:	Aan deze bezuiniging zit het risico vast dat scholen hier geen middelen voor inzetten en daardoor leerkrachten een aantal van deze taken er bij krijgen. Omdat in nagenoeg alle scholen conciërges vanuit de WVK werkzaam zijn, kan beëindiging van deze subsidie ook maatschappelijk gevolgen hebben voor deze groep uit onze samenleving.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

2.1.3 Herijken en schrappen van subsidies: dorpsbladen

Omschrijving:	De **dorpsbladen** in de kleine kernen Casteren, Hoogeloon en Netersel krijgen subsidie ter bevordering van de eigen identiteit van de kleine kernen. Bijdrage 2013 Dorpsblad Caskra: 1.681,- Bijdrage 2013 Dorpsblad 't Hoogeloontje: 4.259,- Bijdrage 2013 Dorpsblad Van Aalsten tot Goor: 1.482,- Het betreffen waarderingssubsidies waarbij de vrijwilligersorganisatie een bedrag krijgt toegewezen voor activiteiten die de gemeente van belang vindt, zonder deze naar aard of inhoud te willen beïnvloeden en zonder de uitvoering of voortzetting ervan, van subsidiering afhankelijk te maken. Deze subsidiesoort is van toepassing op activiteiten met een relatief lage prioriteit in gemeentelijke beleidsdoelstellingen.
Keuzemogelijkheden:	De subsidie kan gehalveerd worden met ingang van 2015. Dit is een besparing van structureel van € 3.700,-. De dorpsblaadjes hebben een beperkte functie aangezien de meeste informatie voor de bewoners ook via de huis aan huis bladen wordt verstrekt. De subsidie geheel laten vervallen per 2015, hetgeen een besparing oplevert van € 7.400,-.Het college kiest voor de laatste optie. **Aangenomen amendement** **Afbouwen waarderingssubsidies dorpsbladen met 25% per jaar tot een waarderingssubsidie van € 500,- per jaar, per dorp.**
Risico's:	Door het opheffen van deze subsidies zullen de vrijwilligers zich minder gewaardeerd voelen (demotivering en mogelijk afhaken). Tevens zullen naar alle waarschijnlijkheid dezelfde discussies zoals die in het verleden met de dorpsbladen zijn gevoerd opgerakeld worden. Het risico bestaat dat deze dorpsblaadjes niet meer of minder frequent kunnen uitkomen door het schrappen of verlagen van de subsidie.

	2013	2014	2015	2016	2017
Vervallen subsidie			5.551	3.700	5.337

2.1.4 Herijken en schrappen van subsidies: gemeenschapshuizen

Omschrijving:	Verleende subsidie 2012 gemeenschapshuizen: Den Herd Bladel ontvangt 185.787,- onder andere bestaande uit 84.747,- voeding voorziening inventaris Den Tref Hapert ontvangt 97.007,- onder andere bestaande uit 54.317,- voeding voorziening inventaris D'n Anloôp Hoogeloon ontvangt 99.659,- onder andere bestaande uit 34.685,- voeding voorziening inventaris D'n Aôrd Casteren ontvangt 88.858,- onder andere bestaande uit 19.936,- voeding voorziening inventaris De Poel Netersel ontvangt 62.410,- onder andere bestaande uit 14.484,- voeding voorziening inventaris
Keuzemogelijkheden:	Vanaf 2012 geldt het nieuwe subsidiebeleid. Voeding voorziening inventaris week voorheen flink af van behoefte, ondanks dat, heeft dat in de praktijk niet tot grote problemen geleid. De nieuwe methodiek leidt soms tot verviervoudiging van dotatie. Korting van 25% op de nieuwe methodiek mag om die reden haalbaar worden geacht. **Verlagen subsidiebijdragen** <u>= Verhogen eigen inkomsten MFA:</u> - niet langer gebruik om-niet (huur verenigingen e.d.) *Gevolg*: druk op verenigingsleven, vrijwilligers,in strijd met vrijwilligersbeleid,drempelverhogend, minder gebruik / minder participatie, in strijd met WMO / leefbaarheid; - kostendekkende huur commerciële activiteiten (anders verwijzen naar horeca / commerciële aanbieders) *Gevolg*: minder bezetting (m.n. overdag); - meer commerciële activiteiten (oneigenlijke doelgroep) *Gevolg*: verdringing eigenlijke doelgroep, commerciële exploitatie van een voorziening die met gemeenschapsgeld is opgericht en in stand wordt gehouden (in strijd met paracommercie) - aanwenden (= deels opsouperen) eigen vermogen (bijv. Den Tref heeft aanzienlijke reserves) *Gevolg*: minder dekking toekomstige uitgaven, algemeen, onderhoud, inventaris, etc., minder participatie in toekomstige ver-/nieuwbouwplannen (zie Den Tref); - verhuur van opslagruimten (opslag verenigingsspullen is geen beleid maar wel reeds praktijk) *Gevolg:* verenigingen moeten gaan betalen voor het gebruik van opslagruimten; mogelijkheden zijn beperkt; <u>= Verlagen eigen uitgaven MFA:</u> - minder inzet personeel (meer sleutelbeheer) *Gevolg:* minder toezicht, meer slijtage, minder dienstverlening (gereedmaken accommodatie, koffieverstrekking, bezetting bar) - goedkoper personeel (WVK, . . .) *Gevolg:* hoe waarborgen we de vereiste deskundigheid m.b.t. alcoholverstrekking, hygiëne, arbo, ehbo, etc.; - samenvoegen afzonderlijke stichtingen in één koepelorganisatie (opheffen afzonderlijke stichtingsbesturen per gemeenschapshuis) *Gevolg:* mogelijkheden om zaken gezamenlijk aan te pakken / uit te besteden, uitwisseling van personeel / deskundigheid, minder administratie- / accountants kosten, waken voor minder betrokkenheid (doel is: door en voor lokale gemeen schap) Oprichten "Stichting Gemeenschapshuizen" zal als optie aan de orde worden gesteld bij de evaluatie van het nieuwe beleid (medio 2013). - oprekken onderhoudstermijnen (afgeleid van Oranjewoudrapport) Gevolg: winst op korte termijn, maar ook eerder renovatie en vervanging; minder uitstraling door verminderde onderhoudsstaat

	Overig: - verplicht verder invullen multifunctioneel gebruik, waardoor huisvesting(-skosten) van afzonderlijke voorzieningen kunnen komen te vervallen - verpachten ontmoetingsruimte / bar - privatiseren ALGEMEEN - Afgelopen jaren flink geïnvesteerd in MFA-voorzieningen in kleine kernen (MFA's zijn voorwaarde voor behoud leefbaarheid / voorzieningen in kleine kernen), De verleende bijdragen in voorzieningen voor inventaris van de 5 gemeenschapshuizen is € 179.500,-. Het college kiest er voor om een bezuiniging van 25% (= € 44.900,-) toe te passen.
Risico's:	Zijn vermeld onder "Gevolg" per hiervoor genoemde maatregel.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			44.900	44.900	44.900

2.1.5 Herijken en schrappen van subsidies: jongerenopbouwwerk

Omschrijving	**Jongerenopbouwwerk** De producten jongerenwerk die worden uitgevoerd in het kader van het Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG) worden buiten beschouwing gelaten. Deze producten zijn ondergebracht bij het beheerproduct CJG; **Inzet CJG producten** • Deelname CJG netwerken 100 uur 5.820,- • Jongerencoaching (100 uur + € 50,= productbudget) 5.870,- • CJG & PR (80 uur + € 400,= productbudget) 5.056,- • JONGIN (184 uur + € 950,= productbudget) 11.659,- **TOTAAL** **28.405,-** Onderstaande producten vallen onder de activiteiten van het jongerenwerk. Een bezuiniging kan plaatsvinden per product. Per product(groep) is aangegeven wat daarvan de consequenties kunnen zijn. In het licht van de transitie jeugdzorg, die vanaf 2015 definitieve vormen aan gaat nemen, kan het jongerenwerk een belangrijke rol vervullen op een laagdrempelig niveau en in de preventieve sfeer met het doel om problematisering en duurdere vormen van zorg te voorkomen. Dit vraagt om andere competenties van onze jongerenwerkers en mogelijk ook andere producten. Nu bezuinigen neemt niet weg dat via een andere weg opnieuw geïnvesteerd dient te worden in het jongerenopbouwwerk. NB met de uitvoerder JeugdPunt is een contract afgesloten tot en met 2014. **Producten jongerenopbouwwerk** • Vindplaats gericht werk (250 uur + € 200,= productbudget) 14.750,- • JOR 36 uur 2.095,- De consequentie van het niet inkopen van bovenstaande producten: jongerenwerkers zijn niet meer op straat te vinden en vallen weg uit de keten bij de aanpak van overlast jeugd. Dit heeft direct consequenties voor de samenwerking met de ketenpartners: politie, boa's/handhaving en buurtpreventie. • Inloop kantoor CJG (125 uur + € 300,= productbudget) 7.575,- • Decentraal jongerenopbouwwerk (140 + € 500,= pb) 8.648,- Bovenstaande producten betreft de organisatie van inlooppunten jeugd & activiteiten. Consequentie van het niet inkopen van deze producten is dat de activiteiten in het inlooppunt Bladel (CJG) en in de kerkdorpen in ieder geval niet meer met ondersteuning vanuit het jongerenwerk worden georganiseerd. Hoewel alle producten van het jeugd en jongerenwerk een bijdrage leveren aan de transitie gedachte gericht op preventie, ondersteuning en activering wordt bij de noodzaak voor bezuinigen geadviseerd om op de producten decentraal jongerenwerk en voorlichting te bezuinigen. NB dit betekent per saldo een halvering van het uren jongerenopbouwwerk.

	• Voorlichting leerlingen basisonderwijs (140 uur + € 1.200 pb) 9.348,- • Voorlichting jongeren/ouders/verenigingen (120 uur + € 700,=) 7.684,- Consequentie van het niet inkopen van bovenstaande producten is het wegvallen van de voorlichtingslessen Alcohol, Tabak & Drugs op de basisscholen + de voorlichtingsactiviteiten op het voortgezet onderwijs en bij verenigingen. • Nieuwsbrief verenigingen (20 uur + € 100,= productbudget) 1.264,- Consequentie van het niet inkopen van de nieuwsbrief is het wegvallen van de twee jaarlijkse nieuwsbrief aan verenigingen met informatie over het jongerenwerk. Bovenstaand product wordt ter discussie gesteld in het werkoverleg met JeugdPunt. De uren (budget) kunnen worden uitgeruild met een product naar keuze. • Activerende ondersteuning jeugd (200 + € 1.500,= pb) 12.940,- Met het niet afnemen van bovenstaand product worden initiatieven van jongeren niet meer begeleid door het jongerenwerk. • TOTAAL **64.304,-**
Keuzemogelijkheden	De keuzemogelijkheden zijn onder andere: Schrappen van subsidie; De komende jaren oplopende bezuinigingen toe te passen (5%,10% etc.); Of geen bezuiniging toe te passen. Het college kiest er voor om bij de bezuiniging te betrekken: jongerenopbouwwerk € 8.700,- en voorlichting leerlingen basisonderwijs € 9.300,-. Daarnaast stelt het college voor om de budgetten voor het preventieve jeugdbeleid ad € 15.000,- en jeugd- en jongerenwerk ad € 11.000,- af te ramen. Op deze posten wordt jaarlijks incidenteel geboekt.
Risico's:	Het risico op het terrein van Jeugd- en Jongerenwerk zit met name in het feit dat door bezuinigingen er minder uren Jeugd- en Jongerenwerk worden ingezet. Met het structureel aframen van deze bedragen wordt gekozen om per aanvraag ook een budgetvraag neer te leggen. Hiermee komt de flexibiliteit en het ad hoc kunnen inspelen op zaken in het geding maar daarmee verdwijnen posten die (deels) onbenut blijven.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			18.000	18.000	18.000
Losse verzoeken			26.000	26.000	26.000

2.1.6 Herijken en schrappen van subsidies: Activiteiten jeugdverenigingen

Omschrijving:	**Activiteiten jeugdverenigingen** De huidige subsidies zijn: subsidie speel-o-theek 5.900 kindervakantieweek Hoogeloon 2.048 kindervakantieweek Casteren 1.366 oewakadoe Hapert 2.519 mezzeveulespeule Bladel 3.974 kindervakantieweek Netersel 1.257 Los Hoes Hapert 2.984
Keuzemogelijkheden:	De keuzemogelijkheden zijn onder andere: Schrappen van subsidie, De komende jaren oplopende bezuinigingen toe te passen (5%,10% etc.) Of geen bezuiniging toe te passen. Het college stelt voor niet te bezuinigingen op deze activiteiten.
Risico's:	Verenigingen wellicht minder activiteiten kunnen organiseren vanwege een lager budget. Het vragen van (meer) eigen bijdrage bij activiteiten kan voor deze verenigingen een alternatief zijn.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlagen uitgaven					

2.1.7 Herijken en schrappen van subsidies: Zuidzorg consultatiebureau

Omschrijving:	**Zuidzorg / Consultatiebureau** Onderstaande voorgestelde bezuiniging (het sluiten van het CB in Hapert) doet geen afbreuk aan het voorzieningenniveau anders dan dat iedereen terecht moet op de CB in Bladel voor de vaste contactmomenten met de JGZ arts + de inentingen. Op de subsidie Zuidzorg uniform deel kan bezuinigd worden door het consultatiebureau in Hapert te sluiten. Het CB in Bladel is een volwaardige voorziening voor alle kinderen in de leeftijd van 0 – 4 jaar. Een volwaardig CB in Hapert kost de gemeente jaarlijks extra € 35.000,-. Het sluiten van het CB in Hapert neemt niet weg dat (zoals in alle kernen) een inlooppunt opvoeding (spreekuur) blijft bestaan. **Wettelijk BasisTakenpakket JGZ 0-4 jaar** = totaal aantal kinderen x tarief per kind: **2012 (**808 x 330,- =) **€ 266.640** • Neonatale Gehoorscreening (contactmoment 4 – 7 dagen met hielprik in de thuissituatie) • Intake (contactmoment 2 weken in de thuissituatie) • Consultatiebureau (contactmomenten 4weken – 4 jaar) • Huisbezoek op indicatie • Spreekuur (telefonisch- inloop en digitaal) • Coördinatie van zorg • Vroeghulp (multidisciplinair overleg / inzet) Bovenstaande kopen wij (wettelijk verplicht) in voor alle 0-4 jarige in onze gemeente. Daar bovenop betalen wij (maatwerk) € 34.625,- extra voor de locatie in Hapert. Dit is dus boven op de € 330,- per kind. Bij Zuidzorg is opgevraagd om aan te geven hoeveel kinderen zij in 2012 in Hapert hebben gezien. Kanttekening bij deze gegevens is dat dit mogelijk ook kinderen uit andere dorpen betreft (werkgebied Zuidzorg) en of kinderen die tevens gebruik maken van de mogelijkheden buiten Hapert.
Keuzemogelijkheden:	Het college stelt voor de subsidie Zuidzorg met € 33.000,- te korten, zodat ook voor de locatie Hapert het zelfde nivo geldt als in de andere kernen. Het weeg- en meetspreekuur kan in stand blijven omdat deze bekostigd wordt uit het uniforme subsidie deel. Voor het organiseren van een inloopochtend zijn er kosten voor de inzet van een JGZ verpleegkundige; 20 bijeenkomsten van 2 uur per jaar is ongeveer € 2.000,-. Er kan voor gekozen worden om niet het gehele bedrag te bezuinigen maar bijvoorbeeld gedeeltelijk aan te wenden voor een spreekuur / inlooppunt in Hapert, al naar gelang de behoefte.
Risico's:	Van de locatie in Hapert zal waarschijnlijk geen gebruik meer gemaakt kunnen worden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlagen uitgaven			33.000	33.000	33.000

2.1.8 Herijken en schrappen van subsidies: muzikale vorming

Omschrijving:	**Muziekverenigingen:** de subsidieramingen voor de muziekverenigingen zijn ingaande 2008 gebaseerd op de "Nadere regels voor de subsidiëring van de muziekverenigingen in de gemeente Bladel", die op 20 september 2007 door de raad zijn vastgesteld. Bij de berekening wordt gebruik gemaakt van de subsidieaanbeveling van de drie landelijke muziekorganisaties FKM, KNFM en NFCM en Kunstfactor Muziek. Het subsidiebedrag is opgebouwd uit een basisbedrag per zelfstandige eenheid, een bijdrage per bespeeld instrument, in uniformen, honorarium

	dirigent/-instructeur en een bijdrage in de kosten van deelname aan nationale wedstrijden. Bij het invoeren van het zogenaamde rugzakje ad € 140.000,- en het stoppen met de muziekschool is tevens besloten om alle kinderen in het basisonderwijs de gelegenheid te geven tot het volgen van lessen Algemene Muzikale Vorming (AMV). Dit wordt verzorgd in groep 4 en 5. Hiervoor wordt momenteel aan de scholen € 60.000,- beschikbaar gesteld. Hierdoor besparen de scholen de kosten voor muziekonderwijs.
Keuzemogelijkheden:	Het is mogelijk om deze voorziening te schrappen en binnen het budget van het rugzakje deze voorziening mee te nemen. Dat betekent dat enkel de jongeren die interesse hebben in muzikale vorming hier via het rugzakje gebruik van kunnen maken. Vaak bieden de muziekverenigingen zelf al het AMV aan hun jeugdleden aan. Het budget voor het rugzakje zal hiervoor moeten worden verhoogd. Ook kan besloten worden de helft op het budget te bezuinigen en nog maar in één groep AMV te geven, bijvoorbeeld in groep 4. Keuze om geen bezuinigingen toe te passen en de regeling in stand te houden. Het college kiest er voor om het budget voor muzikale vorming op scholen te halveren, en het budget voor het rugzakje te brengen op € 100.000,-. We onderzoeken de mogelijkheid om de bijdragen inkomensafhankelijk te maken. Dit zal nagenoeg geen extra ambtelijke capaciteit kosten. **Aangenomen amendement:** **Verlagen subsidies muziekverenigingen in 2 jaar tot 10%.**
Risico's:	**Muziekverenigingen:** de muziekverenigingen leveren een wezenlijke bijdrage aan de sociale cohesie van de lokale samenleving. Met het verlagen van deze subsidie kunnen de activiteiten van deze vrijwilligersorganisaties in gevaar komen. Daardoor zal het beslag op dure individuele voorzieningen van kinderen/volwassenen met beperkingen toenemen. Met het afschaffen van deze regeling en het bieden van een alternatief binnen het rugzakje maken niet alle jongeren in onze gemeente vanuit het onderwijs kennis met Algemene Muzikale Vorming (als vooropleiding voordat zij een instrument kiezen). Leraren geven wel muziekonderwijs, maar dit kan dus niet gezien worden als een vooropleiding.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging muzikale vorming scholen			30.000	30.000	30.000
Verlaging "rugzakje"			40.000	40.000	40.000
Muziekverenigingen			4.113	8.226	8.226

2.1.9 Herijken en schrappen van subsidies: peuterspeelzaalwerk

Omschrijving:	Het peuterspeelzaalwerk heeft in de periode 2012 t/m 2015 een bezuinigingstaakstelling van 20% op het subsidiebudget normjaar 2010 (€ 250.000,- afgerond). Dit is een bedrag van € 50.000,-. Daarnaast heeft de gemeenteraad vanaf 2014 een bezuiniging van € 50.000,- ingerekend als gevolg van de harmonisatie peuterspeelzaalwerk - kinderopvang. Het harmonisatietraject zit in een impasse. Dit zou ertoe kunnen leiden dat beide instellingen afzonderlijk peuteropvang gaan aanbieden. Ouders die beide werken/-studeren kunnen hiervoor belastingtoeslag krijgen en hoeven geen beroep meer te doen op gemeentesubsidie. Consequentie hiervan is dat de ouderbijdrage substantieel hoger wordt wat kan leiden tot minder deelname, met als gevolg dat kinderen met achterstand instromen in het basisonderwijs.
Keuzemogelijkheden:	Peuterspeelzaalwerk is geen taak van de gemeentelijke overheid. De gemeente ontvangt via het gemeentefonds weliswaar gelden waar peuterspeelzaalwerk van betaald wordt (component 0-19), maar dit hoeft niet. De gemeente kan besluiten tot volledige afbouw subsidie peuterspeelzaalwerk, met inachtneming bepalingen Algemene wet bestuursrecht.

	Keuze om niet verder te bezuinigen op dit moment. Het college stelt voor om voor het peuterspeelzaalwerk een taakstellende bezuiniging op te leggen van € 50.000,- en de reeds ingeraamde B-bezuiniging voor de harmonisatie van peuterspeelzaalwerk – kinderopvang daarop te corrigeren.
Risico's:	Stichting Peuterspeelzaalwerk gemeente Bladel houdt op te bestaan.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		50.000	50.000	50.000	50.000
Verhoging uitgaven		+ 50.000	+ 50.000	+ 50.000	+ 50.000

2.1.10 Herijken en schrappen van subsidies: Bezuiniging GGD

Omschrijving:	De raad heeft aangegeven dat bezien moet worden of subsidies een bijdrage leveren aan het WMO beleid. De GGD is een professionele instelling die al eerder met het bezuinigingsvoorstel heeft meegedraaid. De destijds opgedragen bezuiniging van 5% naar 20% niet is gehaald. Dit heeft te maken dat hier sprake is van een gemeenschappelijke regeling waarbij de gemeente Bladel slechts een van de partners is. De geraamde bezuiniging van uiteindelijk 20% is dus niet gehaald en dient financieel te worden doorvertaald c.q. de overige 10% bezuiniging moet worden teruggedraaid (voor de jaren 2013 en 2014).
Keuzemogelijkheden:	Hier is geen keuzemogelijkheid aangezien wij als gemeente Bladel de GGD niet alleen kunnen verplichten tot bezuiniging van 20%. Wel staat het college op het standpunt om vanaf 2015 in te zetten om bezuinigingen mogelijk te maken.
Risico's:	Geen risico

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging uitgaven	+ 18.300	+ 38.500			

2.1.11 Herijken en schrappen van subsidies: platform en Wmo ondersteuning psycho sociaal

Omschrijving:	Het huidige budget voor ondersteuning psycho-sociaal van € 10.000,- is de verlaagde doeluitkering voor de compensatie van de Pakketmaatregelen Awbz. Het budget 'Wmo ondersteuning psycho-sociaal' wordt door het Zorgloket Bladel ingezet voor schrijnende individuele gevallen waarin de reguliere individuele ondersteuning niet voorziet.
Keuzemogelijkheden:	Keuzemogelijkheid: de volledige doeluitkering opnemen in de begroting. Van het rijk ontvangen we € 14.200,-. Dit budget is vanaf 2013 neerwaarts aangepast naar € 10.000,- Het college stelt voor om € 4.600,- te bezuinigingen op het budget. Het budget wordt daarmee meer afgestemd op werkelijke uitgaven in het verleden.
Risico's:	Geen. Budget is toereikend om schrijnende gevallen op te vangen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		4.600	4.600	4.600	4.600

2.1.12 Herijken en schrappen van subsidies: losse verzoeken uit samenleving

Omschrijving:	Er is momenteel een budget beschikbaar om steeds snel en adequaat in te kunnen spelen op verzoeken van de samenleving. Het gaat om zaken waarvoor er een budget beschikbaar is en dat specifiek in de begroting staat. In het kader van de bezuinigingen stellen wij voor om dit budget af te schaffen en slechts een post onvoorzien voor de totale organisatie te hanteren. Overigens dient te worden vermeld dat in deze post ook € 1.800,- zit voor het Lokaal gezondheidsbeleid voor uitvoering van vastgesteld beleid maar die niet geoormerkt zijn voor een concreet doel. Dat geldt ook voor de budgetten die niet geoormerkt zijn

	bij het cultuurbeleid ad € 5.000,- en bij de niet geoormerkte gelden van het vrijwilligersbeleid ad € 4.300,-.
Keuzemogelijkheden:	Uiteraard bestaat er in deze de mogelijkheid om niet te bezuinigen en deze posten te laten staan. Het college kiest er voor om de budgetten die niet geoormerkt zijn voor een speci-fiek doel af te ramen.
Risico's:	Aan dit voorstel zit het risico verbonden dat minder snel gehandeld kan worden bij verzoeken uit de samenleving.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		16.800	16.800	16.800	16.800

2.1.13 Herijken en schrappen van subsidies: speelvoorzieningen

Omschrijving:	Binnen de speelvoorzieningen zien wij mogelijkheden om te bezuinigen op het onderhoudsbudget. Steeds meer toestellen vergen minder onderhoud. Daarnaast subsidiëren wij stichting Speeltuin De Hofstad Bladel voor het in stand houden en beheren van de speeltuin.
Keuzemogelijkheden:	*Keuzemogelijkheid 1:* het onderhoudsbudget te verlagen naar € 10.000,-. *Keuzemogelijkheid 2:* instelling niet deel laten nemen aan deze bezuinigingsronde. *Keuzemogelijkheid 3:* subsidies in een termijn van vier jaar af te bouwen naar nul. Het college kiest er voor om een bezuiniging van 5 tot 20% toe te passen, gedurende de jaren 2014 tot en met 2017. **Aangenomen amendement** **Subsidie speeltuin De Hofstad en budget voor onderhoud speeltoestellen op huidig niveau handhaven.**
Risico's:	Het risico bij het verlagen van het onderhoudsbudget kan zijn dat er enig moment niet voldoende middelen beschikbaar zijn en er daardoor speelterreinen niet worden opgeknapt en dus verdwijnen. Een ander risico is het overschrijden van het budget op enig moment. Voor wat betreft speeltuin De Hofstad: investeringen in vernieuwing van de speeltuin worden ten laste van de exploitatie geboekt, die als gevolg daarvan in enig jaar flink in de min kan schieten. De tekorten worden opgevangen uit de reserve. De begroting voor 2013 liet zien dat er een tekort is ontstaan. De subsidiebijdrage blijft hard nodig voor de dekking van de reguliere exploitatiekosten. Indien de subsidie in zijn geheel wordt geschrapt zal de consequentie zijn dat speeltuin "De Hofstad" de eigen bijdrage van de deelnemers moet vergroten, op een veel lager niveau speeltoestellen kan vervangen of zelfs in enig jaar ophoudt te bestaan.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

2.1.14 Herijken en schrappen van subsidies: sportverenigingen

Omschrijving:	Iedere sportvereniging krijgt een instandhoudingssubsidie van € 504,33 en een waarderingssubsidie, afhankelijk van het aantal jeugdleden. Daarnaast wordt een bedrag per jeugdlid gegeven. Het aantal jeugdleden bij de **sportverenigingen** is vrij stabiel. In het kader van deze voorstellen beschouwen we scouting Wilibrordus Bladel en Jubam Duizel ook onder de noemer sportverenigingen .
Keuzemogelijkheden:	Voorgesteld wordt om: vanuit de gedachte van het solidariteitsbeginsel oplopend in vier jaar tijd (2015-2018) tot 20% te bezuinigen. **Aangenomen amendement** **Verlagen subsidies (sport)verenigingen oplopend naar 10% in 2 jaar.**

Risico's:	Deze vrijwilligersorganisaties leveren een wezenlijke bijdrage aan de sociale cohesie van de lokale samenleving. Met het verlagen van deze subsidie kunnen de activiteiten van deze vrijwilligersorganisaties in gevaar komen. Daardoor zal het beslag op dure individuele voorzieningen van kinderen/volwassenen met beperkingen toenemen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			7.200	14.500	14.500

2.1.15 Herijken en schrappen van subsidies: toezicht kinderopvang

Omschrijving:	Het toezicht op de kinderopvang kan met € 15.000,- worden verlaagd. De kosten kunnen worden voldaan met het restant aan budget van € 3.300,- wat wordt overgeheveld naar het budget van de GGD.
Keuzemogelijkheden:	Keuze om het budget volledig af te ramen of om niet over gaan tot het aframen van deze post. Het college kiest er voor om het budget te verlagen met € 15.000,-. Het budget wordt daarmee meer afgestemd op werkelijke uitgaven in het verleden.
Risico's:	Indien er zich meerdere situaties voor het toezicht voor gaan doen zal wellicht een overschrijding plaats kunnen vinden van het budget. Wij verwachten dit niet.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000

2.1.16 Herijken en schrappen van subsidies: stelpost welzijnsplan

Omschrijving:	In de raadsvergadering van 1 november 2012 is het subsidieplafonds voor welzijnsactiviteiten en welzijnsprojecten 2013 vastgesteld. Door diverse autonome mutaties resteren voor de jaren 2013 t/m 2017 per saldo voordelen van afgerond 2013: € 11.500,-, 2014: € 13.300,- en 2015 en volgende jaren € 13.100,-. Bij de vaststelling is besloten om deze positieve saldi te betrekken bij de te treffen bezuinigings- en dekkingsmaatregelen (spoor 2).
Keuzemogelijkheden:	Uw raad heeft reeds besloten het resterende budget vrij te laten vallen.
Risico's:	Aan dit voorstel zijn geen risico's verbonden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	11.500	13.300	13.100	13.100	13.100

3. Belastingdruk:

3.1 Gemeentelijke belastingen kunnen omhoog

Conclusie gemeenteraad 8 november
Gemeentelijke belastingen kunnen weliswaar in beginsel omhoog, maar tariefstijgingen moeten gelet op de aangegeven restricties beperkt blijven tot het niveau van inflatiecorrectie.

3.1.1 Verhoging leges gehandicaptenparkeerkaart

Omschrijving:	Onder artikel 1.19.3 van de tarieventabel behorende bij de Legesverordening 2013 kunnen leges in rekening worden gebracht voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een gehandicaptenparkeerkaart. Het in behandeling nemen van de aanvraag kost de aanvrager € 16,-. Teneinde daadwerkelijk in aanmerking te komen voor een gehandicaptenparkeerkaart dient de aanvrager een keuring te ondergaan. Op basis van de uitslag van deze keuring wordt de aanvraag toegekend of afgewezen. Niet iedereen hoeft een keuring te ondergaan. De beslissing of iemand gekeurd of niet gekeurd hoeft te worden is gelegen bij de consulent WMO, op basis van het feit of er al keuringen bekend zijn van de aanvrager. Indien er wel een keuring moet plaatsvinden, wordt deze keuring door de gemeente Bladel betaald. Cijfers over 2010, 2011 en 2012 In 2010, 2011 en 2012 zijn de volgende aantallen aangevraagde parkeerkaarten, keuringen en afwijzingen naar aanleiding van keuringen te zien. Aantal aanvragen gehandicaptenparkeerkaarten: 2012: 95, 2011: 92, 2010:110 Aantal keuringen t.b.v.gehandicaptenparkeerkaarten: 2012: 51 met totale kosten: € 5.329,- (ca. € 105,- per keuring) 2011: 60 met totale kosten: € 6.907,- (ca. € 115,- per keuring) 2010: 66 met totale kosten: € 7.953,- (ca. € 120,- per keuring) Aantal afwijzingen op basis van medische keuring: 2012: 7 2011: 12 2010: 10
Keuzemogelijkheden:	Voorgesteld wordt de leges van de gehandicaptenparkeerkaart te verhogen, aangezien de kosten fors hoger blijken te zijn dan de opbrengsten. Een gehandicapten-parkeerkaart kost op dit moment € 16,-, terwijl alleen de keuring en de aanschaf van de kaart per saldo al € 110,- (gemiddeld) kosten. Rondom het verhogen van de inkomsten van de keuringen zijn een drietal mogelijkheden: 1. alle keuringen worden doorbelast naar de aanvrager; 2. alle keuringen worden doorbelast naar de aanvrager en bij een positief advies krijgt de aanvrager de betaalde kosten terug; 3. de leges voor de aanvraag van de gehandicaptenparkeerkaart van € 16,- wordt verhoogd naar € 50,-. *1. Alle keuringen worden door ons doorbelast naar de aanvrager* De grootste bezuiniging wordt gerealiseerd door toepassing van deze mogelijkheid. Uitgaande van een gemiddeld aantal uit te voeren keuringen van 59 en een gemiddelde prijs van € 113,-, komt dit neer op een besparing van € 6.700,- per jaar. Hierbij moet worden overwogen dat geen enkele van de genoemde gemeenten alle keuringen doorbelast naar de aanvrager. Indien hierop wordt overgegaan vormen we een uitzondering in de regio. De legesverordening mag maximaal kostendekkend zijn op het niveau van de verschillende titels van de tarieventabel. Enige overdekking wordt blijkens de

	jurisprudentie getolereerd, maar de marges worden hierin steeds kleiner. Zonder nader onderzoek is niet aan te geven of, en in hoeverre, de kostendekkendheid van Titel 1 van de tarieventabel hiermee wordt overschreden. 2. *De leges voor de aanvraag van de gehandicaptenparkeert van € 16,- wordt verhoogd naar € 50,-* De huidige leges van € 16,- voor het in behandeling nemen van een gehandicaptenparkeerkaart zijn gebaseerd op de tijdsbesteding om de dienst te verlenen, exclusief de keuringskosten. De kempengemeenten hanteren een goed vergelijkbaar tarief hiervoor. De gemeente Veldhoven, Best en Waalre hanteren respectievelijk bedragen van € 50,-, € 0,- en € 30,-. In het geval het voorbeeld van de gemeente Veldhoven gevolgd zou worden, levert dit extra inkomsten ter hoogte van ca. € 3.366,- per jaar op. Hierbij is uitgegaan van gemiddeld 99 aanvragen per jaar met een meeropbrengst van € 34,-. Het college stelt voor om de maximale verhoging van leges in te zetten. Dat wil zeggen dat alle keuringen volledig worden doorbelast naar de aanvrager (optie 1). **Aangenomen amendement** **Verhogen legestarief van € 16,- naar € 50,-.**
Risico's:	Met deze maatregel worden geen risico's gelopen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten		3.366	3.366	3.366	3.366

3.1.2 Verhoging tarieven van de OZB niet-woningen

Omschrijving:	Op basis van de financiële kaderstelling 2014 zullen de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen 2014 stijgen met een (nagecalculeerd) inflatiepercentage van 2,10%. In de werkvergadering heeft de raad in grote meerderheid uitgesproken geen voorstander te zijn van bovenmatige verhogingen van de OZB-tarieven (vanaf 2014). Boventrendmatige verhoging is wel bespreekbaar onder gelijktijdige verlaging van de andere lokale heffingen (afvalstoffenheffing en rioolheffing). Voor deze heffingen geldt voorts het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. In het verbreed Gemeenterijk Rioleringsplan (vGRP) zijn rioleringsmaatregelen gepland die in de planperiode 2012-2015 ten uitvoer worden gebracht. Het betreft de concrete uitvoeringsmaatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de zorgplicht zoals die is gesteld in het vGRP, zoals vervanging, vernieuwing en ombouw gescheiden stelsel (afkoppelen). De kosten worden verdisconteerd in de rioolheffing. In het geldende vGRP is rekening gehouden met een afschrijvingstermijn van 50 jaar voor de vervanging en afkoppeling van riolering en 20 jaar voor de vervanging van drukrioolgemalen. Wij onderzoeken of verlenging van met name de afschrijvingstermijn van de vervanging en afkoppeling van rioleringen verlengd kan worden naar 60 jaar. Verlenging van de afschrijvingstermijn kan leiden tot lagere exploitatielasten en kan daarmee gunstige effecten hebben op de hoogte van de tarieven voor de rioolheffing en daarmee ook op de belastingdruk. Dit is nog in nader onderzoek en wordt meegenomen in het nieuw aan uw raad voor te leggen vGRP 2014-2018. De consequenties kunnen dan ook eerst worden verwerkt in de belastingen- en tarievenmaatregelen voor het jaar 2014. In de werkvergadering is tevens geopperd voor meer differentiatie in de belasting-verdeling tussen burgers en bedrijven in relatie tot de tarieven van de onroerende zaakbelastingen van omliggende gemeenten. We lichten de onderdelen hierna toe.
Keuzemogelijkheden:	**- Tarieven woningen** Boventrendmatige verhoging van de tarieven is bespreekbaar onder gelijktijdige verlaging van de andere lokale heffingen (afvalstoffenheffing en rioolheffing). Voor deze heffingen geldt voorts het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. Bij het onderdeel 3.1.4 onderzoeken we enerzijds of aanpassing van de afschrijvingster-

mijnen (niet zijnde vervangingsinvesteringen) van de bestaande en de nieuwe riool-investeringen verlengd kunnen worden en anderzijds dat de tarieven voor aansluiting riolering verhoogd kunnen worden. Dit zal er toe kunnen leiden dat de exploitatielasten van met name riolering verlaagd kunnen worden. Dientengevolge zal dat ook doorwerken in een verlaging of mindere stijging van de tarieven voor de rioolheffingen. Dit heeft dan positieve effecten op de belastingdruk voor de burger. Deze ruimte kan betrokken worden bij de afweging om de OZB-tarieven voor de woningen extra te verhogen.

Definitieve cijfers kunnen, gelet op het volledig opnieuw actualiseren van het vGRP, pas ultimo 2013 beschikbaar zijn. Dit betekent dat de financiële consequenties eerst betrokken kunnen worden bij de vaststelling van de tarieven 2014.

- Tarieven niet woningen

In onderstaand overzicht worden de geldende tarieven van de woningen en niet-woningen over 2013 weergegeven van de vijf Kempengemeenten. Het gemiddelde tarief voor de niet-woningen over 2013 bedraagt 0,2595%. De gemiddelde verhouding tussen eigenaren en gebruikers van de niet-woningen is 56% versus 44%.

	Bladel		Bergeijk		Eersel		Oirschot		Reusel-De Mierden	
	Tarief	*Kosten p/j*	*Tarief*	*Kosten p/j*	*Tarief*	*Kosten p/j*	*Tarief*	*Kosten p/j*	*Tarief*	*Kosten p/j*
OZB eigenaren woningen	0,0868%	260,00	0,0879%	263,00	0,0858%	257,00	0,0954%	286,00	0,0935%	280,00
OZB eigenaren niet-woningen	0,1343%	671,00	0,1352%	676,00	0,1229%	614,00	0,1712%	856,00	0,1633%	816,00
OZB gebruikers niet-woningen	0,1206%	603,00	0,1082%	541,00	0,0981%	490,00	0,1376%	688,00	0,1062%	531,00
Totaal		**1.534,00**		**1.480,00**		**1.361,00**		**1.830,00**		**1.627,00**

totaal niet-woningen	0,2549%		0,2434%		0,2210%		0,3088%		0,2695%	
verhouding eigenaar	53%		56%		56%		55%		61%	
verhouding gebruiker	47%		44%		44%		45%		39%	
gemiddeld tarief niet woningen	0,2595%	0,2595%								
gemiddelde verhouding eig.	56%	0,1453%								
gemiddelde verhouding gebr.	44%	0,1142%								

Als we het gemiddelde van de vijf Kempengemeenten als basis gaan kiezen voor de nieuwe verdeling van de OZB-opbrengsten voor de niet-woningen dan kunnen de navolgende extra opbrengsten gerealiseerd worden.

	2014	2015	2016	2017
huidige opbrengst niet-woningen	1.514.188	1.555.223	1.566.424	1.566.424
nieuwe opbrengst eigenaar niet woning	863.248	886.642	893.028	893.028
nieuwe opbrengst gebruiker niet woning	678.266	678.266	678.266	678.266
nieuwe opbrengst niet woningen	1.541.513	1.564.908	1.571.294	1.571.294
saldo extra opbrengst niet-woning	**27.325**	**9.685**	**4.870**	**4.870**
	50% **13.663**	100% **9.685**	100% **4.870**	100% **4.870**

Naast de afstemming van de tarieven op het gemiddelde van de Kempengemeenten kunnen de tarieven voor de niet-woningen extra verhoogd worden met bijv. een jaarlijkse cumulatieve stijging van 1,00%.

Het college stelt voor om de tarieven voor de niet-woningen af te stemmen op het gemiddelde tarief van de Kempengemeenten.

Risico's:	De limitering van de OZB-tarieven is per 1 januari 2008 afgeschaft. Het kabinet heeft wel het voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging voor de OZB landelijk beperkt moest blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld die de maximale opbrengst-stijging voor een bepaald jaar aangeeft. Overschrijdingen van de macronorm kunnen leiden tot een korting op de uitkering uit het gemeentefonds. Een generieke korting leidt er toe dat alle gemeenten op hun algemene uitkering worden gekort en daardoor lijden onder tariefstijgingen van enkele gemeenten. De grootste gemeenten hebben aanzienlijk meer invloed op overschrijding van de macronorm dan kleinere gemeenten. De macronorm voor het begrotingsjaar 2013 is bepaald op 3,00%.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten			9.700	4.900	4.900

3.1.3 Boventrendmatige verhoging tarieven van de OZB woningen en niet-woningen

Omschrijving:	Zoals hiervoor aangegeven is boventrendmatige verhoging van de tarieven bespreekbaar onder gelijktijdige verlaging van de andere lokale heffingen (afvalstoffenheffing en rioolheffing). Desondanks stellen wij voor, gelet op de aanzienlijke taakstelling waar we voor staan, zonder verdere afbreuk te doen aan het voorzieningenniveau, om een deel van de taakstelling alsnog te dekken door een extra bovenmatige verhoging van de tarieven voor de onroerende zaakbelasting (zowel voor de woningen als de niet-woningen).
Keuzemogelijkheden:	Een extra verhoging van 1,00% levert ca € 34.000,- extra belastingopbrengst op. Voorbeeld: bij een WOZ-waarde van € 300.000,- zal bij 1,00% stijging van het OZB-tarief de belasting stijgen van € 260,- naar € 263,-. Het OZB-tarief 2015 kan bijv. verhoogd worden met 1,00% en daarna jaarlijkse cumulatief met 1,00%. De belasting zal dan over een periode van 4 jaar stijgen van € 262,- naar € 273,-. Een jaarlijkse boventrendmatige verhoging van 1,00% levert over een periode van 3 jaar ca. € 102.000,- extra belastingopbrengsten op. Het college stelt voor om een deel van de taakstelling te dekken door een extra bovenmatige verhoging van de tarieven voor de onroerende zaakbelasting. **Aangenomen amendement** **Boventrendmatige verhoging OZB-tarieven met 2% extra in 2015.**
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten			68.000	68.000	68.000

3.1.4 Kostendekkend maken tarieven aansluiting riolering

Omschrijving:	Het tarief voor een aansluiting op de gemeentelijke riolering (zowel binnen als buiten de bebouwde kom) bedraagt al jaren € 450,- inclusief BTW. De werkelijke kosten van een gemiddelde rioolaansluiting bij de gemeente Bladel bedragen in 2012 circa € 1.700,-. In 2011 bedroegen de kosten gemiddeld € 1.350,- en in 2010 gemiddeld € 1.300,-. Ter vergelijking: In Bergeijk kost een rioolaansluiting binnen de kom € 1.600,- en in het buitengebied € 2.200,-).
Keuzemogelijkheden:	Gezien de forse onderdekking en het feit dat de gemeente bij elke aansluiting ook de extra kosten van de gescheiden aansluiting voor haar rekening neemt, wordt voorgesteld om het tarief met ingang van het jaar 2014 te verhogen tot € 1.500,- excl. BTW. Uitgaande van jaarlijks een 20-tal aansluitingen bedraagt de opbrengst dan circa € 30.000,- per jaar (huidige opbrengst circa € 7.500,-). De extra opbrengst zal ten gunste gebracht worden van de voorziening egalisatie riolering en komt uiteindelijk ten goede aan het tarief rioolheffing (c.q. belastingdruk). Derhalve heeft dit voorstel geen budgettaire consequentie. Wel kan deze optie betrokken worden bij de discussie over de belastingdruk. Wij stellen om de tarieven voor het aansluiten van riolering kostendekkend te maken.
Risico's:	Met deze maatregel worden geen risico's gelopen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		22.500	22.500	22.500	22.500
Verhoging inkomsten		22.500	22.500	22.500	22.500

3.1.5 Verhoging tarieven toeristenbelasting

Omschrijving:	Bij de vorige heroverwegingsoperatie was gekozen om de tarieven voor de toeristenbelasting te verhogen naar het landelijk gemiddelde tarief. Het gemiddeld landelijk tarief was in 2010 € 1,31. In 2012 is het gemiddeld landelijk tarief gestegen naar € 1,46 (bron: COELO). In de begroting is er voorts van uit gegaan om de tarieven gefaseerd te verhogen naar € 1,20 in 2013 en € 1,31 in 2014. We stellen voor de tarieven vanaf 2015 te verhogen naar het gemiddelde niveau van 2012. Dit levert een extra opbrengst toeristenbelasting op van € 111.000,- (€ 1,46 -/- € 1,31 * 740.000).
Keuzemogelijkheden:	Verhoging van de tarieven kan ook gefaseerd ingevoerd worden. De verhoging dient vanzelfsprekend tijdig gecommuniceerd te worden met de betreffende ondernemers. Het college stelt voor om de tarieven toeristenbelasting met ingang van 2015 extra te verhogen naar het gemiddelde niveau van 2012. Naast de verhoging van de tarieven voor de toeristenbelasting wordt onderzocht of we ook belasting kunnen heffen over de zgn. arbeidsmigranten. We verwachten een meeropbrengst van € 25.000,- oplopend naar € 75.000,-.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten			111.000	111.000	111.000
Verhoging inkomsten			25.000	75.000	75.000

Stelling: 3.2 We voeren nieuwe belastingen in (parkeerbelasting, hondenbelasting, forensenbelasting en reclamebelasting)

Conclusie gemeenteraad 8 november:
De invoering van een parkeerbelasting is niet bespreekbaar. Wel is bespreekbaar de fiscalisering van parkeerboetes.

3.2.1 Fiscalisering parkeerboetes / betaald parkeren

Omschrijving:	Gemeenten kunnen een parkeerbelasting heffen. Dit is mogelijk gemaakt in de artikelen 225, 234 en 235 Gemeentewet en het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen. De gemeentelijke regelgeving wordt dan neergelegd in een parkeerverordening (beheersverordening) en een verordening parkeerbelastingen (belastingverordening). Op het moment dat een parkeerbelasting is ingevoerd kan worden overgegaan op het fiscaliseren van parkeerboetes. Dit houdt in dat als geparkeerd wordt zonder te betalen of te weinig te betalen, er een boete in de vorm van een naheffingsaanslag kan worden geheven. De naheffingsaanslag bedraagt momenteel € 53,00. Daarnaast kan het te weinig betaalde parkeergeld daarbij worden opgeteld tot een maximum van 4 uur tegen het geldende tarief per uur. Binnen de andere Kempengemeenten worden geen parkeerbelastingen geheven, waardoor deze vorm van invordering van parkeerboetes ook bij hen niet wordt toegepast. *Handhaving blauwe zone* De handhaving van het parkeren in de blauwe zone kan via drie methoden, namelijk: - bestuurlijke strafbeschikking; - bestuurlijke boete; - politiestrafbeschikking. Het college heeft op 11 januari 2011 besloten om de bestuurlijke strafbeschikking te gaan hanteren. Een combinatie van de drie methoden is niet mogelijk.

	De parkeerovertredingen die binnen de blauwe zone worden geconstateerd door de Bijzonder Opsporingsambtenaar worden bestraft met de voornoemde bestuurlijke strafbeschikking. Deze strafbeschikkingen worden ter invordering doorgezonden naar het CJIB (Centraal Justitieel Incasso Bureau). De gemeente ontvangt per doorgezonden strafbeschikking een bedrag van € 25,00. Niet bijgehouden wordt hoeveel van deze specifieke strafbeschikkingen jaarlijks worden uitgeschreven. Een wetsvoorstel dat erin voorzag dat gemeenten voor het fout (verboden) parkeren en andere lichte verkeersovertredingen een bestuurlijke boete zouden kunnen opleggen (wetsvoorstel 30 098) is op 18 december 2007 door de Eerste Kamer verworpen. Samengevat betekent dit dat zonder invoering van parkeerbelastingen het niet mogelijk is om een fiscale boete te heffen voor een parkeerovertreding.
Keuzemogelijkheden:	Het college ziet geen mogelijkheid extra inkomsten te genereren door fiscalisering van parkeerboetes.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Conclusie gemeenteraad 8 november:
De invoering van een hondenbelasting, forensenbelasting, reclamebelasting is niet bespreekbaar.

Omschrijving:	Invoering van bovengenoemde belastingen is gelet op het raadsstandpunt niet nader uitgewerkt. **Reclamebelasting** kan geheven worden indien er sprake is van openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Reclamebelasting kan daarnaast geheven worden voor bepaalde aan te wijzen gebieden. De inkomsten vanuit een eventuele reclamebelasting zijn afhankelijk van het te hanteren tarief, de heffingsmaatstaf en het aan te wijzen gebied waarbinnen geheven wordt. Als heffingsmaatstaf kan bijvoorbeeld gebruikt worden het aantal reclameuitigen, de lengte van de reclameuitingen of de oppervlakte ervan. Alvorens een eventuele reclamebelasting daadwerkelijk uitgevoerd kan worden dient het volgende geïnventariseerd te worden in de desbetreffende gebieden: - op welk object wordt de reclame geuit: - wie uit de reclame; - hoeveel reclame is zichtbaar of hoe groot is de reclameboodschap. Op basis van het vorenstaande worden de perceptiekosten ten opzichte van de inkomsten voor onze gemeente aanzienlijk geacht. Naast de initiële kosten van de inventarisatie zijn er ook structurele kosten, omdat continue bijgehouden dient te worden welke reclameuitingen gewijzigd worden en wie de aanbieder van de reclameboodschappen is. Hoeveel tijd en kosten hiermee gepaard gaan moet blijken uit een nader onderzoek en is afhankelijk van de nog te maken keuzes voor wat betreft het gebied en heffingsmaatstaf. In de gemeenten Bergeijk, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden wordt alleen in Oirschot een reclamebelasting geheven voor het centrum en de daar naartoe leidende winkelstraat. De reclamebelasting wordt geheven met ingang van 1 januari 2013 en als opbrengst is een bedrag van € 39.400,- begroot.
Keuzemogelijkheden:	Invoering van extra belastingen is gelet op het raadsstandpunt niet nader uitgewerkt.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten					

4. Bestaand beleid qua grote investeringen:

Stelling 4.1 We zetten de tering naar de nering bij lopende projecten.

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Uitstel van projecten MFA's Hapert en Bladel is bespreekbaar. De doortrekking van de Gozelinusbocht kan heroverwogen of uitgesteld worden.

4.1.1 Uitstel projecten MFA Hapert en Bladel

Omschrijving:	In het kader van de MFA Hapert wordt thans de nadere analyse uitgevoerd op basis het raadsbesluit over de verkenning MFA Hapert, d.d. 28 juni 2012. In dit raadsbesluit is een bedrag vrijgemaakt ad € 50.000,- voor de uitvoering van een nadere analyse. De projectopdracht is in september 2012 door het College van B&W vastgesteld. In het kader van deze projectopdracht zijn thans de juridische aangelegenheden uitgewerkt, is de woningbouwparagraaf en de verwervingsstrategie uitgeschreven en zijn de verbouwing-/renovatiebehoeftes van de verschillende accommodaties in beeld gebracht. De verdere nog te zetten stappen zijn: uitwerking programma van eisen, financiële aspecten en (optioneel) de stedenbouwkundige aspecten. In principe is dit project stop te zetten, waardoor een incidentele bezuiniging gerealiseerd wordt van ca. € 40.000,-. Wij stellen dit dan ook voor. De realisatie van deze nieuwe MFA is nog niet concreet gepland, maar is op z'n vroegst pas na 2017 aan de orde. Dit hangt samen met de beoogde fusies tussen parochies in de gemeente en de aanwezigheid van de fusiepastoor (thans pastoor in Hapert). Er zijn thans nog geen middelen gereserveerd voor de realisatie. Met betrekking tot de MFA Bladel is thans geen sprake van een project. Onderzoeken voor de locatie Posthof zijn afgerond en thans loopt alleen nog een quick scan voor huisvestiging van het gemeenschapshuis Den Herd te Bladel in het gemeentehuis.
Keuzemogelijkheden:	- doorgaan op basis van raadsbesluit over Verkenningennotitie en collegebesluit over projectopdracht. Nog te maken kosten ca. € 40.000,-; - stoppen met project en een bezuiniging inrekenen van ca. € 40.000,-. Het college kiest voor het continueren van het project.
Risico's:	Nadelen aan een besluit tot stopzetting zijn: - er wordt gehandeld vanuit een raadsopdracht, dus stopzetten zal middels een raadsbesluit bekrachtigd moeten worden; - het project is al halverwege en borduurt voort op eerdere projecten in het kader van de centrumontwikkelingen in Hapert; - het project kan in Hapert op veel draagvlak rekenen, waardoor stopzetten zal leiden tot negatieve reacties vanuit het dorp; - de doelstellingen van het project behelzen het hergebruik van het kerkgebouw en duurzame locaties voor de gemeenschappelijke voorzieningen (onderwijs, gemeenschapshuis, ouderensteunpunt). Tevens is uitdrukkelijk stilgestaan bij de noodzakelijke ruimtes (m²'s) van bovengenoemde functies, waarbij meervoudig gebruik voorop stond. Dus op de lange termijn is deze MFA wel degelijk ook als een bezuiniging te beschouwen (ook in het kader van het niet verder 'pappen en nathouden' van de huidige verouderde accommodaties van bijvoorbeeld den Tref, de Marnix en het Palet); - er is een contract gesloten met de externe projectleider voor de uitvoering van dit project voor de periode september 2012 – september 2013.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

5. Overig:

Stelling 5.1: Rijksbezuinigingen op sociale voorzieningen vertalen we één-op-één door naar het betreffende beleidsveld (onderwijs, Wmo, Jeugdzorg en AWBZ)

Conclusie gemeenteraad 8 november
De consequenties van de stelling zijn onvoldoende duidelijk en dienen in beeld te worden gebracht.

5.1.1 Rijksbezuinigingen op sociale voorzieningen WSW

Omschrijving:	Aangezien de rijksbezuinigingen nog niet helder zijn kan hier geen antwoord op worden gegeven. De stelling kan wel als uitgangspunt worden gehanteerd waarbij met name bij het opstellen in de toekomst van het beleid (verordeningen enz.) met dit uitgangspunt rekening wordt gehouden.
Keuzemogelijkheden:	Nu reeds besluiten om deze stelling te hanteren. Nu reeds besluiten deze stelling niet te hanteren en uit te gaan van wat we als gemeente aan beleid op deze onderwerpen noodzakelijk vinden ongeacht de financiële gevolgen. Wij zien momenteel (nog) geen mogelijkheden voor bezuinigingen.
Risico's:	Niet van toepassing

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Stelling: 5.2 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang is geen kerntaak van de gemeente

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Kinderopvang wordt als een economische activiteit aangemerkt en is geen kerntaak van de gemeente.

5.2.1 Kinderopvang

Omschrijving:	Kinderopvang wordt als een economische activiteit aangemerkt en is geen kerntaak van de gemeente. Kinderopvang wordt niet door de gemeente gesubsidieerd en kan dan ook niet als mogelijke bezuiniging worden aangemerkt.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Peuterspeelzaalwerk en VVE worden wel als kerntaken van de gemeente aangemerkt.

5.2.2 Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Omschrijving:	De gemeente Bladel ontvangt op basis van het Besluit specifieke uitkering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 een geoormerkt bedrag € 35.000,- per jaar. Dit bedrag wordt volledig ingezet in de voorschoolse voorzieningen (extra opvang doelgroepkinderen VVE, verlaging ouderbijdrage doelgroepkinderen VVE, compensatie Bladels Overdracht Instrumentarium en (bij)scholing personeel peuterspeelzalen en kinderopvang). Daarnaast wordt een deel van het gemeentelijk LEA-budget, overeenkomstig het besluit van de gemeenteraad van 16 december 2010, ingezet voor dit doel. Het betreft een bedrag van € 25.000,- per jaar.
Keuzemogelijkheden:	Keuze om LEA-budget niet langer in te zetten. Op het gemeentelijk deel kan bezuinigd worden, geheel of gedeeltelijk. Het college kiest er voor om € 25.000,- te bezuinigen op deze activiteit.
Risico's:	Kinderen lopen mogelijk ontwikkelingsachterstand op en de basisscholen zullen hiervan de nadelige consequenties ondervinden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000

Stelling 5.3 We besteden minder middelen aan de uitvoering van het toeristisch en recreatief beleid

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Uitstel van in het "Actieplan Toerisme en Recreatie 2012-2015" voorziene acties is bespreekbaar.

5.3.1 Actieplan Toerisme en Recreatie 2012-2015

Omschrijving:	Het actieplan bevat naast nieuwe acties ook de voortzetting van bestaande acties zoals de ondersteuning van de lokale VVV.
Keuzemogelijkheden:	Ondersteuning lokale VVV: financiële bijdrage gelijk stellen aan die van de gemeente Reusel- De Mierden (€ 28.500,- en ieder jaar een staffel van € 1.000,- minder) Ondersteuning recreatieve initiatieven (circa 20.000,-) Is in de begrotingsbehandeling van oktober 2012 al teruggebracht van € 30.000,- naar € 20.000,-). Inzetten op verbetering van informatievoorziening en promotie. Begin januari is gestart met de uitvoering van het project "Digitale Informatieborden". Project uitstellen/laten vervallen (€ 15.000,-). In 2011 is uniformiteit in verwijzingsborden in het buitengebied aangebracht. Deze uniformiteit wordt nu doorgetrokken naar het binnengebied. De bebording van toeristisch- recreatieve en maatschappelijke objecten wordt teruggebracht en aangepast. Terugdraaien project bewegwijzering kernen (€ 2.000,-): dus eigen gemeentelijke objecten- maatschappelijke objecten niet bewegwijzeren. De gemeente ondersteunt kleinschalige initiatieven door middel van een financiële bijdrage. De gemeente ontwikkelt zelf geen projecten. Voorbeelden zijn de Liberation Route en Ommetje Boerenlandschap. Geen kleinschalige projecten ondersteunen (€ 3.000,-). In 2014 een onderzoek starten naar de optimalisatie van fiets-, wandel-, ATB- en ruiterstructuren. Project onderzoek naar kwaliteit routestructuren in 2014 laten vervallen (€ 15.000,-). Voorgesteld wordt om bovenstaande punten te betrekken bij het op te stellen actieplan 2016 – 2020. Vooruitlopen hierop stelt het college voor om alleen een algemene bezuiniging van € 15.000,- toe te passen.
Risico's:	Vestiging Bladel minder uren open / minder bezetting. Daarnaast vervullen zij een belangrijke taak als het gaat om het vullen van de regionale toeristische website; de ontwikkelingen van toeristische producten en de promotie van Bladel / De Brabantse Kempen. De uitvoering van de bovengenoemde taken en financiële meerjarenafspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst met de Stichting. In februari 2012 heeft de Raad ingestemd met de uitvoering van onderstaande acties (Actieplan 2012-2015). Om overeenstemming te krijgen met de ondernemers over de verhoging van de toeristenbelasting (2012) is bestuurlijk de belofte gedaan om de acties uit het actieplan uit te voeren. Hierop is dus door de Raad in oktober al met € 10.000,- bezuinigd. Verdere bezuinigingen op de uitvoering van het actieplan kan leiden tot nieuwe discussies en verzet vanuit de toeristische ondernemers.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			15.000	15.000	15.000

5.3.2 Convenant duurzaam beheer

Omschrijving:	**Co- financiering uitvoering maatregelenmatrix convenant winkeliersverenigingen Hapert en Bladel**
Keuzemogelijkheden:	1) Schrappen co-financiering 2) Halveren co-financiering. Het college kiest voor optie 2.

Risico's:	1) In het convenant afgesloten met de OVB ligt de co-financieringsbijdrage van 20.000,- vast. Schrappen van deze co-financiering in een tijd dat in de OVB wordt gesproken over centrummanagement (vanuit interne financiering) is het schrappen van deze 'minimale' ondersteuningsbijdrage een verkeerd signaal (draagvlak verlies). 2) In het KVO/ maatregelenmatrix is vastgelegd dat voor de uitvoering de kosten gedeeld worden / er zijn geen bijdragen genoemd. Voor Hapert geldt hetzelfde als Bladel (draagvlakverlies).

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		10.000	10.000	10.000	10.000

5.3.3 Regionale projecten SRE

Omschrijving:	Transformatie SRE
Keuzemogelijkheden:	Voorgesteld wordt om de gemeentelijke bijdrage te baseren op de begroting 2014 en meerjarenperspectief van de SRE. Dit levert een bezuiniging op. In de ontwerp-begroting 2014 van de SRE zijn voor het jaar 2015 en volgende de financiële consequenties van de transformatie indicatief geraamd. Met nadruk wordt het woord indicatief gebruikt. In de maanden april en mei zal het Dagelijks Bestuur van het SRE de financiële en organisatorische consequenties van de transformatie nader uitwerken in een "transformatieplan" dat in juni zal worden aangeboden aan de Regioraad. In dit plan zal ook nader gespecificeerd worden welke (huidige) taken in aanmerking komen voor overdracht naar gemeenten en subregio's en wat hiervan de financiële en personele consequenties zijn. Door de voorgestelde transformatie zal de inwonerbijdrage (exclusief de bijdrage aan Brainport Development en het SRE Stimuleringsfonds) worden teruggebracht van € 7,66 in 2014 naar € 2,89 in 2015. Dit is exclusief de kosten voor afbouw van de personele bezetting. Deze lagere gemeentelijke bijdragen betrekken wij, ter bevordering van een integralere afweging, bij de discussie over de te nemen bezuinigingsmaatregelen in spoor 2.
Risico's:	Na de voorgestelde transformatie doet het SRE alleen wat regionaal noodzakelijk wordt geacht. Dit betekent dat thema's die momenteel nog regionaal worden uitgevoerd, straks na de transformatie op een lager schaalniveau moeten worden opgepakt. Door de lagere gemeentelijke bijdrage te betrekken bij de discussie over de te nemen bezuinigingsmaatregelen, als deze lagere gemeentelijke bijdrage inderdaad als bezuiniging ingeraamd wordt, zijn de vrijkomende middelen in financiële zin niet meer beschikbaar voor de regionale samenwerking (heralloceren voor lokale of subregionale uitvoering van de desbetreffende taken).

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		5.400	99.000	99.000	99.000

5.3.4 Aanleg ecologische verbindingszones (evz's)

Omschrijving:	In de Toekomstvisie Leven in de gemeente Bladel 2030, Economisch hart van de Kempen is bepaald dat in het buitengebied bestaande natuurgebieden verder worden ontwikkeld, beekdalen worden gereconstrueerd waarbij aansluiting is gezocht met het provinciale en rijksbeleid om de Ecologische Hoofdstructuur te realiseren. Daarnaast worden bestaande natuurgebieden verbonden door de aanleg van ecologische verbindingszones. In het raadsprogramma is bepaald dat de kwaliteit van het landelijk gebied een belangrijke randvoorwaarde is voor het toegelaten beleid. Op 28 juni 2012 heeft de gemeenteraad de keuzenotitie van de plattelandsnota vastgesteld. Daarin is bepaald dat de gemeente pleit voor bevordering, aanleg en ontwikkeling van landschap. Deze keuze wordt vertaald in de Plattelandsnota 2013

	gemeente Bladel welke op 28 maart 2013 aan de gemeenteraad ter vaststelling wordt voorgelegd. Op rijksniveau en provinciaal niveau wordt fors bezuinigd op de middelen die waren gereserveerd voor natuurontwikkeling. Dit betekent dat de Robuuste Ecologische HoofdStructuur zoals die aanvankelijk was aangeduid enigszins wordt afgeslankt. Het provinciaal project De Levende Beerze gaat door. Door bijstelling van ambities en het schuiven met eindtermijnen wordt geprobeerd om zoveel als mogelijk de oorspronkelijke doelstellingen te realiseren. De laatste jaren is het budget niet gebruikt voor de aanleg van evz's. Momenteel zijn er een aantal plannen in ontwikkeling die in 2013 en 2014 waarschijnlijk worden afgerond. Daarvoor zijn in ieder geval de eerder opgenomen budgetten voor die jaren nodig. Vanaf 2015 wordt voorgesteld geen vast budget meer beschikbaar te stellen. Mochten zich kansen voordoen dan wordt de raad afzonderlijk gevraagd daarvoor geld beschikbaar te stellen.
Keuzemogelijkheden:	- Geen vast budget meer beschikbaar stellen voor aanleg evz's (dan worden bovenstaande doelstelling zeker niet gerealiseerd); - Voor de komende twee jaren (2013 en 2014) budget te reserveren om lopende ontwikkelingen te kunnen afronden (lopende zaken kunnen worden afgerond, maar nieuwe kansen kunnen niet worden benut); - Geen bezuinigingen doorvoeren op dit budget. Het college kiest er voor om met ingang van 2015 geen middelen meer voor de aanleg van evz's op te nemen in de meerjarenraming.
Risico's:	Door het budget te schrappen is het niet mogelijk om snel actie te ondernemen wanneer zich kansen voordoen om verbindingen te leggen tussen natuurgebieden. Voor elke ontwikkeling moet immers apart geld gevraagd worden bij de raad via kredieten of begrotingswijzigingen, daardoor kunnen snelle kansen voor grondverwerving op cruciale plekken mislopen. Lopende projecten: Waterschap De Dommel heeft het Inrichtingsplan Wagenbroeks Loopje opgesteld als ruimtelijke onderbouwing voor het projectbesluit voor de herinrichting van het noordelijk deel. De realisatie van de ecologische verbindingzone gebeurt in twee fasen. De eerste 800 meter zijn in 2010 gerealiseerd. De hiervoor benodigde gronden zijn in eigendom van Waterschap De Dommel. Het doel is uiteindelijk een ecologische verbindingszone van in totaal 2 kilometer aan te leggen. Als er in een later stadium voldoende grond verworven is, wordt het overige gedeelte van de verbindingszone ingericht. De gemeente heeft een perceel grond in eigendom aan het Wagenbroeks Loopje. In 2013 wordt dit perceel als evz ingericht. Getracht wordt een strook van 30m¹ van het naastgelegen perceel aan te kopen, zodat weer een gedeelte van de uiteindelijke evz kan worden afgerond. In 2013 wordt de oevers op dit perceel als evz ingericht. De provincie en Europa dragen financieel bij aan dit project. Tussen de gerealiseerde evz uit 2010 en de nieuwe evz die in 2013 wordt gerealiseerd ligt nog een perceel landbouwgrond dat in eigendom is bij derden. Met deze eigenaar wordt gesproken over ruiling of aankoop van deze grond mogelijk is om de evz aan elkaar te kunnen koppelen. Daarna wordt getracht om het project ook zuidwaarts verder te kunnen realiseren. Hiervoor zijn grondaankopen en middelen voor inrichting noodzakelijk.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			30.000	30.000	30.000

5.3.5 Agenda van de Kempen / Huis van de Brabantse Kermpen

Omschrijving:	Vanuit de vijf samenwerkende Kempengemeenten is een bid gedaan om aan te tonen dat in de Brabantse Kempen veel ambitie zit en een sterke samenwerkingsstructuur aanwezig is waardoor veel projecten op het gebied van plattelandsontwikkeling worden gerealiseerd. Wethouders van de Kempengemeenten zijn de uitdaging aangegaan en hebben een Agenda van de Kempen ontwikkeld, met als titel “Samen Bewust Ondernemend in de Brabantse Kempen”. Met deze nieuwe agenda wordt gestreefd naar een dynamisch evenwicht tussen economie, ecologie en leefbaarheid. Om uitvoering te geven aan deze Agenda, is een uitvoeringsorganisatie opgericht genaamd Het huis van de Brabantse Kempen. Deze wordt aangestuurd door het streekplatform, waarin de verschillende betalende deelnemers participeren. De geldelijke bijdrage van de gemeente Bladel is gebaseerd op de voormalige bijdrage aan het streekhuis, voor de gemeente Bladel is dit € 21.600,- per jaar. Er is een vierjarige samenwerkingsovereenkomst met de provincie afgesloten.
Keuzemogelijkheden:	1. Doorzetten van de samenwerkingsovereenkomst in 2017 en hiervoor de beschikbare middelen inzetten, dit levert geen besparing op. 2. Stopzetten van de gemeentelijke bijdrage na afloop van de samenwerkingsovereenkomst in 2017. Dit levert een besparing op van € 21.600,- per jaar vanaf 2017. Het college kiest voor optie 2.
Risico’s:	Wanneer gekozen wordt voor stopzetting van de financiële bijdrage aan het Huis van de Brabantse Kempen betekent dit dat het ambitieniveau zoals omschreven in de Agenda van de Kempen “Samen Bewust Ondernemend in de Brabantse Kempen” niet langer wordt onderschreven en geen financiële bijdrage meer wordt geleverd aan een dynamisch evenwicht tussen economie, ecologie en leefbaarheid in de Kempen. Het risico bestaat dat doordoor projecten niet kunnen worden ontwikkeld of moeten worden stopgezet

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					21.600

5.4 Bezuinigingsopties vanuit raadsfracties

5.4.1 Budgetten raad

Omschrijving:	Het Presidium heeft reeds ingestemd met een aantal besparingen op raads-budgetten en zijn er besparingen ingeraamd voor papierloos werken. Het totaal van deze bezuinigingen bedraagt € 21.750,-. Omdat het Presidium hier al mee heeft ingestemd zijn de voorstellen al verwerkt in de perspectiefnota (zie beleidsveld bestuur).

5.5 Overige voorstellen

Omschrijving:	**5.5.1 Advieskosten bouw-, woning en welstandstoezicht** In de meerjarenbegroting is een structureel budget van € 100.000,- opgenomen voor advieskosten bouw-, woning en welstandstoezicht. Hieronder vallen advieskosten van SRE Milieudienst, controle van statistische berekeningen, preventieadviezen door de Veiligheidsregio, advieskosten welstandscommissie en overige juridische kosten. Op basis van de jaarrekeningcijfers 2011 en 2012 is becijferd dat voor de jaren 2013 en volgenden, rekening houdend met een terugloop van het aantal bouwactiviteiten, een structureel budget van € 70.000,- benodigd zal zijn. In dit budget is een bedrag van € 25.000,- begrepen voor advieskosten (voorheen SRE) die overgeheveld zullen worden naar de RUD. De opbouw van het budget advieskosten bouw-, woning en welstandstoezicht is als volgt: * controle statistische berekeningen (extern bureau) 15.000,- * preventieadviezen (Veiligheidsregio) 20.000,- * welstandscommissie (SRE / RUD) 10.000,- * advieskosten asbest, projecten (SRE / RUD) 15.000,- * overige externe adviseurs en juridische kosten 10.000,- Totaal 70.000,-
Keuzemogelijkheden:	Een mogelijk verdere bezuiniging kan worden gerealiseerd door het afschaffen/-opheffen van de Welstandscommissie (€ 10.000,-). Een andere optie is om het budget niet verlagen. Het college kiest voor een bezuiniging van € 30.000,-, gelet op de terugloop van het aantal bouwactiviteiten.
Risico's:	Risico wordt laag geschat dit omdat zowel in 2011 als in 2012 de uitgaven aan advieskosten bouw-, woning en welstandstoezicht, minder waren dan de geraamde € 100.000,-. Gelet op de economische situatie wordt verwacht dat er in 2013 en volgende jaren eveneens minder externe adviezen worden gevraagd.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000

Omschrijving:	**5.5.2 Advieskosten ruimtelijke ordening** In de meerjarenbegroting is een structureel budget van € 107.000,- opgenomen voor advieskosten ruimtelijke ordening. Dit betreft met name advieskosten in het kader van het opstellen en aanpassen van bestemmingsplannen en daarmee samenhangende juridische kosten. In 2013 kan op dit budget geen bezuiniging worden gerealiseerd vanwege lopende procedures en de kosten van rechtskundige bijstand en overige incidentele kosten m.b.t.: - Centrum plan Bladel - Komplan Bladel - Hooge akkers - Bp BG 2e herzieing - Bp BG 3e herziening (Plattelandsnota) - MER bp BG - Verordening 300 NGE - Kempenland PM In 2014 is een verlaging van het budget € 17.000,- naar € 90.000,- haalbaar. De "grote" plannen worden afgerond en vergen minder externe advieskosten. In 2015 en volgende jaren kan het budget verder worden verlaagd met € 10.000,- naar € 80.000,-, omdat de herziening van de "grote" bestemmingsplannen voltooid is. Voor nieuwe ontwikkelingen en onderhoud blijft een structureel budget van € 80.000,- nodig. In dit bedrag zullen ook de advieskosten voor planschades worden opgenomen. Die worden nu incidenteel in de jaarrekening verantwoord, terwijl ze wel jaarlijks terugkomen.
Keuzemogelijkheden:	Het college kiest er voor om de advieskosten neerwaarts bij te stellen zoals hiervoor aangegeven.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017

Verlaging uitgaven		17.000	27.000	27.000	27.000

Omschrijving:	**5.5.3 Ondernemerscafé** Totale budget voor het organiseren van twee ondernemerscafés per jaar is € 5.000,. De jaarlijkse bijdrage voor de gemeente is circa € 3.500,--. Het ondernemerscafé wordt ook medegefinancierd door de 5 ondernemersverenigingen in onze gemeente.
Keuzemogelijkheden:	1) Geen financiële ondersteuning meer voor het ondernemerscafé 2) Financiële ondersteuning gemeente voor 1 in plaats van 2 ondernemerscafés. Organiseren van 1 café door gemeente is circa 2.500,- (locatie, spreker(s), verzenden uitnodigen, consumpties). 3) Enkel faciliteren van de koffie/thee en een consumptie per ondernemerscafé. (circa € 2.000,-). Het college kiest voor keuzemogelijkheid 3. Dit betekent een besparing van € 3.000,-.
Risico's:	1) Alle voorgaande edities worden steevast door ruim 200 ondernemers bezocht en door de deelnemers zeer gewaardeerd. Ook zijn op deze avonden diverse productmarkt combinaties ontstaan tussen ondernemers die elkaar elders niet treffen. De vraag is of het ondernemerscafé blijft bestaan indien de bijdrage van de gemeente komt te vervallen. 3) Samen met de organiserende ondernemersverenigingen dient bekeken te worden hoe de invulling van de avond wordt aangepast bij vermindering van de bijdrage van de gemeente.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		3.000	3.000	3.000	3.000

Omschrijving:	**5.5.4 Inzet reserves WVK-groep** Op 26 november 2009 heeft het algemeen bestuur van WVK-groep besloten om over de periode 2011 tot en met 2014 jaarlijks € 800.000,- uit te keren aan de deelnemende gemeenten (€ 200.000,- per gemeente). Ten laste van de algemene reserve is hiervoor door WVK-groep een langlopende verplichting gevormd. Na deze additionele uitkering uit de algemene reserve wordt de omvang van de algemene reserve per 31 december 2013 geprognosticeerd op € 24.447.000,- en per 31 december 2014 op € 25.268.000,- (ontwerp-begroting 2014 WVK-groep). WVK-groep beschikt daarmee ons inziens over een weerstandsvermogen om niet-structurele risico's op te kunnen vangen. Inmiddels is door het dagelijks bestuur van WVK-groep besloten dat voor de jaren 2015 tot en met 2017 een bedrag per gemeente beschikbaar komt van € 200.000,-. Het algemeen bestuur moet dit nog accorderen. WVK-groep is een gemeenschappelijke regeling en geen risicodragende onderneming. Gelet op de financiële problemen waarmee de vier deelnemende Kempen-gemeenten geconfronteerd worden achten wij het mogelijk dat WVK-groep bijdraagt aan het oplossen van de gemeentelijke financiële problemen door het inzetten van de algemene reserve WVK-groep. Wij denken bijvoorbeeld ook aan het voor 2017 en 2018 alsnog meerjarig uitkeren van (winst)uitkeringen, het laten schoonmaken van het gemeentehuis door WVK-medewerkers en het (gedeeltelijke) groenonderhoud ten laste van de WVK-reserves te brengen. WVK-groep heeft over 2012 een aanzienlijk batig exploitatieresultaat behaald van ca € 2.241.000,-. Voor de begroting 2013 wordt ook nog een batig exploitatieresultaat voorzien van ca € 824.000,- en voor 2014 € 513.000,-. In de bezuinigingsvoorstellen zijn wij er vanuit gegaan dat structureel € 200.000,- ingezet kan worden ter dekking van ons begrotingstekort.
Keuzemogelijkheden:	Wij zullen het bestuur van WVK-groep voorstellen om ook ná 2017 het dividend van € 200.000,- per gemeente per jaar uit te keren met als belangrijkste argument dat binnen die termijn veel meer duidelijk wordt over de consequenties van de Participatiewet voor WVK-groep en de financiële effecten van de herstructurering. Waarvoor overigens ook na de voorgestelde dividenduitkeringen voor 2017 en 2018 nog meer dan voldoende eigen vermogen zal zijn.

	Ná 2017 zal de afweging voor het continueren van de winstuitkeringen jaarlijks bezien moeten worden. De reservepositie van WVK-groep biedt die mogelijkheid.
Risico's:	Om dit te kunnen realiseren zal een meerderheid van het algemeen bestuur WVK-groep hiermee in moeten stemmen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten			200.000	200.000	200.000

Omschrijving:	**5.5.5 Deelname provinciale veiligheidsmonitor** In 2010 is bij de heroverwegingsoperatie bezuinigingen besloten af te zien van deelname aan de Veiligheidsmonitor om de twee jaar, zodat dit een bezuiniging op zou leveren van €15.000 in 2011. In 2012 werd opnieuw bezien of deelname aan de Veiligheidsmonitor in 2014 gewenst is, zodat deze gegevens gebruikt zouden kunnen worden als input voor de Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018. In Kempenverband is onlangs afgesproken af te zien van deze deelname en de input voor de Kadernota alsdan via andere kanalen binnen te halen. Omdat we geen budget in de begroting hebben staan zien wij dan ook geen bezuinigingsmogelijkheid meer.
Keuzemogelijkheden:	
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Omschrijving:	**5.5.6 Parkmanagement: Keurmerk Continue Samenwerking (incl.KBP)** Het budget voor Parkmanagement is voor de periode 2011-2012-2013 tijdelijk opgehoogd van € 5.000,- naar € 13.000,-. Uit dit tijdelijk verhoogde budget is o.a. de ontwikkeling van het logo en de ontwikkeling/uitgave van de nieuwsbrief parkmanagement gefinancierd. Vanaf 2014 is de structurele bijdrage weer op het niveau van € 5.000,-. Uit dit bedrag kunnen enkel de kosten voor het behouden en uitvoeren van het parkmanagement (bijdrage diverse werkgroepen) en het certificaat Keurmerk Veilig Ondernemen worden gefinancierd.
Keuzemogelijkheden:	1) Certificaat laten verlopen en niet meer schouwen (jaarlijkse besparing circa 1.500,-) 2) Geen co-financiering nieuwsbrief. Deze besparing valt binnen de reeds geplande terugval van het tijdelijk verhoogde budget van € 13.000,- naar de structurele € 5.000,-. 3) Totale budget laten vervallen. Het college kiest ervoor de bijdrage van € 5.000,-- te handhaven.
Risico's:	1) Draagvlak verlies. Bedrijven verliezen korting op verzekering die men krijgt als men gevestigd is op gecertificeerde bedrijventerreinen. 2) Nieuwsbrief (verspreid op alle bedrijventerreinen en leden OBGB) wordt niet meer uitgegeven, ondanks het feit dat het nu het belangrijkste communicatie-middel is met de ondernemend Bladel. Gekeken moet worden naar nieuwe vormen van communicatie (wat altijd geld blijft kosten). 3) We komen uit een periode waarin gedurende drie jaar € 13.000 beschikbaar is gesteld voor de opstart van parkmanagement. Dit jaar wordt geëvalueerd. Aan gezien de komende jaren steeds meer moet worden geïnvesteerd in onderne-mersparticipatie, is het een verkeerd signaal om nu op dit zeer marginale bedrag te gaan bezuinigingen. Het is eerder voorstelbaar dat er in de toekomst om meer (financiële) ondersteuning wordt gevraagd.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Omschrijving:	**5.5.7 Leerlingenvervoer** De invoering van passend onderwijs zal consequenties geven op het vlak van leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting. Wat deze precies zullen zijn, is thans nog niet bekend. De verwachting is dat op termijn de kosten van leerlingenvervoer zullen afnemen, maar of dit uitkomt is nog maar de vraag. De praktijk zal dit straks uit moeten wijzen. Er zijn mogelijkheden om te bezuinigen op leerlingenvervoer. Deze worden hieronder uitgewerkt. Indien u besluit deze maatregelen in te voeren, is een aanpassing van de verordening leerlingenvervoer vereist. Dit is een bevoegdheid van de gemeenteraad. **1. De kilometergrens waarbinnen geen recht op leerlingenvervoer bestaat vastleggen op 6 km.** Gemeenten mogen, op basis van de wet, een afstandsgrens vaststellen van max. 6 km waarbinnen ouders geen aanspraak kunnen maken op bekostiging van het leerlingenvervoer. In de gemeente Bladel is deze grens vastgesteld op 4 km. Deze afstandsgrens geldt niet wanneer de leerling gehandicapt is. Bij optrekking kilometergrens naar 6 km. komen tien leerlingen niet meer in aanmerking voor leerlingenvervoer. Dit schooljaar komen deze leerlingen Hapert en Netersel. De bezuiniging bedraagt € 13.000,-. **2. Eigen bijdrage invoeren** Aan de ouders van een leerling die een school voor basisonderwijs of een speciale school voor basisonderwijs bezoekt, van wie het inkomen tezamen meer bedraagt dan € 24.300,-, kan een eigen bijdrage gevraagd worden. Deze bijdrage is gelijk aan de kosten van het openbaar vervoer. Bezuiniging bij handhaven kilometergrens 4 km: 3.800,- Bezuiniging bij kilometergrens 6 km: ---- In deze berekening is er vanuit gegaan dat alle ouders boven de inkomensgrens zitten. Omdat nu niet bekend is bij hoeveel ouders dat daadwerkelijk het geval is en daarvan afhangt of een eigen bijdrage berekend mag worden, kan het bedrag lager uitvallen. **3. Een naar draagkracht afhankelijke bijdrage invoeren** Van ouders wier kinderen een school voor basisonderwijs bezoeken en van wie de school ten minste twintig kilometer van de woning is verwijderd, kan een draagkracht afhankelijke bijdrage wordt gevraagd in de kosten van het vervoer. Op dit moment komt hier één leerling voor in aanmerking. Aangezien het inkomen van de ouders niet bekend is, kan niet berekend worden wat deze maatregel oplevert. **4. De verordening strikter naleven** In de loop der jaren is voor veel leerlingen aangepast vervoer (taxivervoer) verzorgd. Voor enkele gevallen was wellicht een goedkopere optie mogelijk, zoals bekostiging van openbaar vervoer en vervoer per fiets. Er is een besparing mogelijk door de verordening strikter na te leven. De praktijk is echter wel weerbarstiger. Bezuiniging: Op dit moment bedragen de kosten voor aangepast vervoer van 7 leerlingen naar de Piramide € 9.100,-. Als deze leerlingen openbaar vervoer met begeleiding wordt aangeboden bedragen die kosten € 6.664,-. Afhankelijk van de inkomsten door eigen bijdrage (€ 2.660,-), is de bezuiniging: - met eigen bijdrage: 5.096,- - zonder eigen bijdrage: 2.436,- Deze bezuiniging is alleen mogelijk als de 4 km-grens gehandhaafd blijft. Bij de 6 km-grens komen deze leerlingen immers niet meer in aanmerking voor leerlingenvervoer. **Totaal** Handhaven 4 km-grens + invoeren eigen bijdrage 3.800,- 20 km-grens p.m.

	strikt naleven verordening	2.436,-

	Totaal	**6.236,-**
	Invoeren 6 km-grens	13.000,-
	+ invoeren eigen bijdrage	-----
	20 km-grens	p.m.
	strikt naleven verordening	geen bedrag te noemen

	Totaal	**13.000,-**
	De maximaal haalbare bezuiniging vanaf 2014 is € 13.000,-. Omdat de bezuiniging voor 2014 in vier maanden tijd behaald zou moeten worden, is het reëler uit te gaan van 4/12 deel van de € 13.000,- te weten € 4.000,-. Vanaf 2015 is het wel mogelijk om € 13.000,- te bezuinigen.	
Keuzemogelijkheden:	Het college kiest voor invoeren van de 6km-grens.	
Risico's:	De kans bestaat dat ouders van cluster 4-leerlingen, thans ingeschreven aan SBO de Piramide en het Pius X-College, ervoor kiezen om het kind naar de REC-school in bijvoorbeeld Eindhoven te sturen. Omdat ze daar een indicatie voor hebben, is de gemeente verplicht ze te vervoeren.	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		4.000	13.000	13.000	13.000

5.6 Reservering NRE-gelden

Stelling 5.6 We heroverwegen de recente besluitvorming met betrekking tot de reservering van de NRE-gelden.

Conclusie 5.6:
De recente besluitvorming inzake reservering van de NRE-gelden wordt gehandhaafd.

5.6.1 Reservering NRE-gelden

Omschrijving:	In de raadsvergadering van 22 maart 2012 besloot de raad, bij de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen 2012, om de reserve verkoopopbrengst NRE te blokkeren. Door dit besluit wordt de bespaarde rente over deze reserve structureel ten gunste van de exploitatie verantwoord. Deze reserve heeft hiermee een inkomensfunctie gekregen. Tevens is besloten om tegenover deze renteopbrengst een structureel budget beschikbaar te stellen voor de dekking van majeure projecten.
Keuzemogelijkheden:	Vrij aanwendbaar maken van de reserve en daarmee de doelstelling van de reserve wijzigen. Het college kiest er voor om het besluit inzake reservering van de NRE-gelden te handhaven.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

5.7 Bedrijfsvoering

Omschrijving:	**5.7.1 Onderhoud automatisering** Een deel van de gemeente specifieke automatiseringskosten (welke geen onderdeel uit maken van de dienstverlening van het SSC) kunnen, gelet op de werkelijke uitgaven van vorige jaren, neerwaarts aangepast worden. Het totale onderhouds-budget is € 40.000,-.
Keuzemogelijkheden:	Keuze het niet uitgegeven geld niet of wel als bezuiniging in te zetten. Het college kiest voor een taakstellend verlaging van het onderhoudsbudget met € 20.000,-.
Risico's:	Aan dit voorstel zijn geen risico's verbonden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000

Omschrijving:	**5.7.2 Catering en kantine** Het contract met Albron is met ingang van 1 januari 2013 beëindigd. Medewerkers kunnen in de lunchpauze nog wel in de kantine terecht voor een kop koffie of thee, maar dienen zij verder zelf voor hun lunch te zorgen. Omdat Albron naast het beheer van de kantine ook zorgt voor de koffievoorziening bij vergaderingen, moet daarvoor een alternatief worden gevonden. In overleg met de bodes is besloten om in 2013 de koffievoorziening door de bodes te laten uitvoeren.
Keuzemogelijkheden:	Door de beëindiging van het contract met Albron en het voornemen om de koffievoorziening e.d. te laten verzorgen door de bodes kan per saldo een besparing op de bedrijfsvoering ingeraamd worden van € 40.000,-. Vanaf 2014 brengen wij een deel van deze besparing wij ten gunste van de nog te realiseren taakstelling bedrijfsvoering ad € 25.000,-.
Risico's:	Aan dit voorstel zijn in beginsel geen risico's verbonden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	40.000	15.000	15.000	15.000	15.000

Omschrijving:	**5.7.3 Planeconoom** In het kader van de bezuinigingen wordt er gekeken of de externe planeconoom minder ingezet kan worden dan nu (16 uur per week met een contract van 2 jaar met een opzegtermijn van 3 maanden).
Keuzemogelijkheden:	De gemeente heeft twee vaste medewerkers Grondzaken & Volkshuisvesting in dienst. Om de kennis structureel in huis te halen wordt één medewerker Grondzaken & Volkshuisvesting de mogelijkheid geboden om een opleiding tot planeconoom te volgen. Hierin kan hij dan als junior planeconoom onder vleugels van de externe planeconoom doorgroeien als volwaardig planeconoom. Dit traject loopt tot 31 december 2014 (einde contract externe). Dan moet de vaste medewerker geacht worden om deze functie in te vullen. De structurele kosten per 1 januari 2015 van de externe planeconoom kunnen dan wegbezuinigd worden. Wel moet er een post incidentele inhuur opgenomen worden, indien het werk te specialistisch (of vanwege kritische dossiers) is of door andere factoren.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			25.000	25.000	25.000

Omschrijving:	**5.7.4 Regionale samenvoeging algemene bezwaarschriftencommissie** Eind 2010 heeft de Juridische Kwaliteitskring (JKK) aan de directie van de SK een voorstel gedaan voor samenvoeging van de algemene bezwaarschriftencommissies binnen de Kempengemeenten. Dit in navolging van de gezamenlijke ISD en P&O-bezwarencommissie. De tijd was toen kennelijk (nog) niet rijp voor het voorstel van de JKK. Er zijn nadien geen verdere acties ondernomen door de JKK.

Keuzemogelijkheden:	Inmiddels wordt gesproken over samenwerking en samenvoeging van de taakvelden vergunningverlening, toezicht en handhaving. Bezwaar en beroep behoren daarbij ook. De werkzaamheden van de algemene bezwaarschriftencommissies bevatten voor een belangrijk deel bezwaren op het terrein van het omgevingsrecht en handhaving. Samenwerking en samenvoeging van de algemene bezwarencommissie komt door de voorgenomen plannen in een nieuwe perspectief. Verwacht wordt dat samenwerking financieel voordeel oplevert. Wij gaan er vooralsnog van uit dat bij een regionale commissie we ¼ kunnen besparen op onze kosten van presentiegelden en reiskosten. Verder is er wellicht een efficiency te behalen doordat voor met name de ondersteunende werkzaamheden meer bedragen en daardoor door een afzonderlijke (goedkoper) kracht kunnen worden gedaan terwijl in de meeste gemeenten dat nu door de jurist er bij wordt gedaan. Cijfers daarvan zijn echter niet te geven
Risico's:	Wanneer er regionaal wordt vergaderd kan de afstand als probleem worden ervaren

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		2.000	2.000	2.000	2.000

Omschrijving:	**5.7.5 Uitvoering koepelplan 'De moderne organisatie Bladel, samen klaar voor de toekomst'** In de begroting 2013 hebben we aangegeven hoe we invulling geven aan de realisatie van de taakstellingen op de ambtelijke organisatie. De budgettaire resultaten (2012 t/m 2016) zijn via het meerjarenprogramma verwerkt in de huidige meerjarenraming. Omdat de loonkosten van een tweetal functies eerst met ingang van 2017 volledig via natuurlijk verloop vrijvallen wordt met ingang van 2017 een budgettair voordeel gerealiseerd op de bedrijfsvoering van € 106.600,-.
Keuzemogelijkheden:	Wij gaan er vooralsnog van uit dat we de taakstelling op de ambtelijke organisatie, zoals aangegeven in de begroting 2013 daadwerkelijk zullen realiseren.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					106.600

6.1 Regionale samenwerking

Omschrijving:	**6.1.1 Brandweer** Binnen de gemeente Bladel is de opdracht uitgezet om te komen met bezuinigingsvoorstellen voor 2013. Ook de brandweer is gevraagd om lokaal na te denken over mogelijkheden. Dit is echter niet zondermeer mogelijk op grond van hogere afspraken die vastgesteld zijn binnen het AB van de regio Brabant Zuidoost. Zie onderstaande uitleg.
Keuzemogelijkheden:	Binnen het Algemeen Bestuur van deze Regio is aangegeven dat de brandweer op grond van gewijzigde wetgeving verplicht is om te regionaliseren voor 01-01-2014. Alle middelen (financieel en materieel) en personeel zullen worden over gedragen aan de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO). Dit is een zorgvuldig proces dat reeds in 2009 is ingezet. De VRBZO staat voor de opgave om de basisbrandweerzorg voor alle burgers in de regio te definiëren en deze met een nieuwe kijk op repressie in te richten. In het AB is besloten dat de periode voor het effectueren van dit wenkend perspectief, 3 jaar na 1 januari 2014 in beslag zal nemen. Dit moet te bereiken zijn door efficiency en een nieuwe kijk op repressie met als voorwaarden eenzelfde basisbrandweerzorg-niveau voor iedere burger met eenzelfde kwaliteit. Op dit moment is door het bureau Cebeon een regionaal onderzoek gedaan naar de kosten van alle gemeente tav de brandweerzorg met als peildatum 1 januari 2011. Bestuurlijke besluitvorming moet nog plaats vinden ten aanzien van de verdeelsleutel in de bijdrage aan de regionale brandweer vanaf 2014. De afspraak in het bestuur is dat de peildatum geldt voor de kosten van de brandweer in Brabant Zuidoost en dat tussentijds geen extra bezuinigingen via de brandweer doorgevoerd zullen worden. De brandweer Bladel heeft in de aanloop naar de regionalisering voor 2013 een DVO afgesloten met de VRBZO waarin afspraken zijn gemaakt tav de overname van een aantal fte dagdienstpersoneel. De meerkosten zijn uit eigen budget vrij gemaakt. Daarmee heeft de brandweer al indirect bezuinigd omdat de meerkosten niet in de begroting zijn opgenomen. Er wordt nog nader onderzocht worden in hoeverre bezuinigingsmogelijkheden gerealiseerd kunnen worden. Wij stellen voor om de bestuurlijke lijn te volgen om in de besluitvorming naar de inrichting van de VRBZO per 1 januari 2014 afspraken te maken tav. de kwaliteit en de gestelde financiële kaders en nu geen bezuinigingsvoorstel aan te bieden.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Omschrijving:	**6.1.4 Samenwerking op het gebied van VTH** Voortbouwend op een initiatief uit 2011, is binnen de vijf Kempengemeenten in 2012 gewerkt aan het verkennen van verdere samenwerking op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Het initiatief hiertoe is genomen door de betrokken teams en afdelingen zelf en heeft geresulteerd in het opstellen van een business case voor de vorming van een gezamenlijk Vergunningen, Toezicht en Handhaving Centrum (VTHC) in de Kempen. Op basis van de huidige formatie, wordt verwacht dat met name op de personeelslasten structurele baten te realiseren zijn. Deze vloeien op korte termijn voort uit het niet invullen van de huidige vacatureruimte, en op termijn (op basis van natuurlijk verloop) door samenvoeging van taken op het gebied van applicatiebeheer en teamcoördinatie. Op basis van deze business case zijn de structurele baten inzichtelijk gemaakt. Echter doordat de gemeenten Oirschot en Bergeijk twijfelen over de samenwerking, moet gekeken worden naar andere vormen van samenwerking. Dit betekent ook dat de structurele baten niet meer inzichtelijk zijn. Getracht is om dit hier toch zoveel mogelijk inzichtelijk te maken. **Mogelijke besparing voor de jaren 2014 t/m 2018**

	Voor wat betreft de onderzochte business case zijn de mogelijke besparingen helder. Mede op basis van de resultaten uit de eerdere MasterMeester studies en de huidige formatieoverzichten is een formatieve besparing van 2,0 tot 3,0 fte mogelijk in het eerste jaar van samenvoeging, zijnde een structurele bate van ca. € 140.000,- op jaarbasis voor de vijf gemeenten gezamenlijk. Daarnaast kan de samenvoeging resulteren in het vervallen van boventallige formatie. Deze formatie kan komen te vervallen in geval van Kempensamenwerking. De reële besparing die hiermee gepaard gaat komt direct ten gunste van de betreffende gemeente. Naast een netto besparing op de formatie kan tevens een voordeel op de externe inhuur van in totaal ongeveer € 150.000,- per jaar worden bereikt. Dit geldt met name voor die externe inhuur waarvoor momenteel geen structureel budget beschikbaar is en derhalve door betreffende gemeenten worden gefinancierd uit reserves en incidentele baten en voor overlappende inhuur op dezelfde dossiers en thema's. Op basis van deze verwachte baten kan worden verondersteld dat het uitgangspunt dat de totale structurele kosten voor uitvoering van de VTH-taken voor de vijf gemeenten in beginsel gelijk moeten blijven en op termijn een besparing opleveren, haalbaar is. Voor de keuzemogelijkheden, zoals omschreven onder 2, zijn slechts globale schattingen te maken, aangezien deze tot dusver niet onderzocht zijn. Voor wat betreft de keuze onder 2a (samenwerking Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden) is uitgegaan van een terugrekening van de besparing voor vijf gemeenten naar een besparing voor drie gemeenten Deze schatting is verre van accuraat. Op basis van deze terugrekening kan voor drie gemeenten een formatieve besparing van 1,0 tot 2,0 fte worden bereikt, zijnde een structurele bate van € 84.000,- op jaarbasis voor de drie gemeenten gezamenlijk. Naast een netto besparing op de formatie kan tevens een voordeel op de externe inhuur van in totaal ongeveer € 90.000,- per jaar worden bereikt. Hierbij dient echter rekening te worden gehouden met extra kosten voor het onderbrengen van taken bij de omgevingsdienst of een andere samenwerking voor de taken waaraan nu niet voldaan wordt aan de kwaliteitscriteria van de verplichte kwaliteitscriteria. Deze zijn hier niet geschat. Voor wat betreft de keuzemogelijkheid onder 2b is geen besparing te verwachten, omdat er dan vooralsnog feitelijk niets wijzigt. Voor wat betreft de keuzemogelijkheid onder 2c (VTH-taken onderbrengen binnen de omgevingsdienst) is eveneens geen besparing te verwachten. De ervaring uit de overdracht van de 2 bestaande handhavingsfuncties naar de omgevingsdienst leert dat de gemeente voor hetzelfde werk duurder uit is. Ten overvloede wordt opgemerkt dat, indien gekozen wordt voor de keuzemogelijkheden als genoemd onder 2 de per gemeente gereserveerde € 6.000,- voor het aanstellen van een kwartiermaker niet ingezet hoeft te worden.
Keuzemogelijkheden:	Bovenstaande situatie brengt ons tot diverse mogelijke opties voor de VTH-taken. Deze worden hieronder kort beschreven. 1. Alsnog gaan voor samenwerking op de terreinen van VTH binnen de vijf Kempengemeenten. Als ook de andere Kempengemeenten hiertoe besluiten, is het genomen besluit basis voor de kwartiermaker om nu aan de slag te gaan. 2. Mocht blijken dat een of meerdere van de andere Kempengemeenten niet vast-houden aan het eerder genomen besluit, dan zijn er - kort gesteld - de volgende keuzemogelijkheden: a. Samenwerking Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden: los van plan, vorm en structuur, in navolging van Reusel-De Mierden, het feitelijk onderbrengen van onze VTH-medewerkers in het gemeentehuis van Eersel; b. VTH-proces on hold: we zetten het vth-proces on hold, in afwachting van de brede analyse op bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden van de bestuurlijke werkgroep; c. VTH-taken onderbrengen binnen de Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant. In afwachting van definitieve besluitvorming stelt het college op dit moment nog geen bezuinigingen voor.
Risico's:	De risico's schuilen vooral in de onzekerheid. Het risico bestaat dat wanneer niet tijdig voor een van de opties gekozen wordt, we uiteindelijk (1 januari 2015) geen keuze hebben en noodgedwongen moeten kiezen voor een onvoldoende onderzochte duurdere optie.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					

Recapitulatie bezuinigingsvoorstellen: akkoord college

Stelling	Voorstellen	i/s	2013		2014		2015		2016		2017	
1.1.1	onderhoud openbaar groen	s	0		100.000	V	100.000	V	100.000	V	100.000	V
1.1.2	onderhoud openbare verlichting	s			25.000	V	25.000	V	25.000	V	25.000	V
1.1.3	onderhoud onderdeel verkeer (VVP)	s			15.000	V	15.000	V	15.000	V	15.000	V
1.1.4	onderhoud wegen	s	106.100	V	98.600	V	116.200	V	109.000	V	101.900	V
1.1.5	bewonersparticipatie/zelfbeheer	s										
1.2.1	beëindiging bosbrandverzekering	s	8.000	V	8.000	V	8.000	V	8.000	V	8.000	V
1.2.2	subsidie Bosgroep Zuid-Nederland	s	20.600	V	20.600	V	20.600	V	20.600	V	20.600	V
1.2.3	onderhoud openbare gebouwen	s	66.700	V	66.700	V	66.700	V	66.700	V	66.700	V
1.2.3	gemeentelijke eigendommen	s							25.000	V	25.000	V
1.2.4	verhogen pachttarieven	s			28.000	V	28.000	V	28.000	V	28.000	V
1.3.1	gemeentelijke monumenten	s			25.500	V	25.500	V	25.500	V	25.500	V
1.4.1	advieskosten archeologie	s	8.600	V	8.600	V	8.600	V	8.600	V	8.600	V
1.4.2	cultuurhistorische beleidsvisie	s	8.500	V	23.500	V	23.500	V	23.500	V	23.500	V
2.1.1	bibliotheek	s					3.830	V	7.660	V	11.490	V
2.1.2	conciërgevergoeding	s										
2.1.3	dorpsbladen	s					1.849	V	3.700	V	5.337	V
2.1.4	gemeenschapshuizen	s					44.900	V	44.900	V	44.900	V
2.1.5	jongerenopbouwwerk	s					44.000	V	44.000	V	44.000	V
2.1.6	activiteiten jeugdverenigingen	s										
2.1.7	Zuidzorg consultatiebureau	s					33.000	V	33.000	V	33.000	V
2.1.8	basis muzikale vorming scholen	s					30.000	V	30.000	V	30.000	V
2.1.8	muzikale vorming (rugzakje)	s					40.000	V	40.000	V	40.000	V
2.1.8	muziekverenigingen	s					4.113	V	8.226	V	8.226	V
2.1.9	peuterspeelzaalwerk	s										
2.1.10	basisgezondheidszorg	s	-18.300	N	-38.500	N						
2.1.11	platform/Wmo psycho sociaal	s			4.600	V	4.600	V	4.600	V	4.600	V
2.1.12	losse verzoeken uit samenleving	s			16.800	V	16.800	V	16.800	V	16.800	V
2.1.13	speelvoorzieningen	s										
2.1.14	sportverenigingen	s					7.200	V	14.500	V	14.500	V
2.1.15	toezicht kinderopvang	s	15.000	V	15.000	V	15.000	V	15.000	V	15.000	V
2.1.16	restantbudget welzijnsplan	s	11.500	V	13.300	V	13.100	V	13.100	V	13.100	V
3.1.1	gehandicaptenparkeerkaart	s			3.366	V	3.366	V	3.366	V	3.366	V
3.1.2	verhoging tarieven van de OZB niet-woningen	s					9.700	V	4.900	V	4.900	V
3.1.3	OZB: tarieven woningen en niet-woningen	s					68.000	V	68.000	V	68.000	V
3.1.4	tarieven aansluiting riolering	s			22.500	V	22.500	V	22.500	V	22.500	V
3.1.4	opbrengst rioolheffing	s			-22.500	N	-22.500	N	-22.500	N	-22.500	N
3.1.5	tarieven toeristenbelasting	s					111.000	V	111.000	V	111.000	V
3.1.5	tarieven toeristenbelasting/arbeidsmigranten	s					25.000	V	75.000	V	75.000	V

Stelling	Voorstellen	i/s	2013		2014		2015		2016		2017	
3.2.1	fiscalisering parkeerboetes	s										
3.2.2	hondenbelasting	s										
3.2.2	forensenbelasting	s										
3.2.2	reclamebelasting	s										
4.1.1	Uitstel projecten MFA Hapert/Bladel	i										
5.1.1	rijksbezuinigingen sociale voorzieningen	s										
5.2.1	kinderopvang	s										
5.2.2	peuterspeelzaalwerk en VVE	s	25.000	V	25.000	V	25.000	V	25.000	V	25.000	V
5.3.1	actieplan toerisme en recreatie	s					15.000	V	15.000	V	15.000	V
5.3.2	convenant duurzaam beheer	s			10.000	V	10.000	V	10.000	V	10.000	V
5.3.3	transformatie SRE	s			5.400	V	99.000	V	99.000	V	99.000	V
5.3.4.	reconstr/aanleg ecologische verb.zones	s					30.000	V	30.000	V	30.000	V
5.3.5	agenda van de Kempen	s									21.600	V
5.4.1	voorstellen raad / commissie	s										
5.5.1	advieskosten bouw- en woningtoezicht	s	30.000	V	30.000	V	30.000	V	30.000	V	30.000	V
5.5.2	advieskosten ruimtelijke ordening	s			17.000	V	27.000	V	27.000	V	27.000	V
5.5.3	ondernemerscafé	s			3.000	V	3.000	V	3.000	V	3.000	V
5.5.4	inzet reserves WVK-groep	s					200.000	V	200.000	V	200.000	V
5.5.5	provinciale veiligheidsmonitor	s										
5.5.6	parkmanagement	s										
5.5.7	leerlingenvervoer	s			4.000	V	13.000	V	13.000	V	13.000	V
5.6.1	reservering NRE-gelden	s										
5.7.1	onderhoud automatisering	s	20.000	V	20.000	V	20.000	V	20.000	V	20.000	V
5.7.2	bedrijfsvoering: catering en kantine	s	40.000	V	15.000	V	15.000	V	15.000	V	15.000	V
5.7.3	bedrijfsvoering: planeconoom	s					25.000	V	25.000	V	25.000	V
5.7.4	reg.bezwaarschriftencommissie	s			2.000	V	2.000	V	2.000	V	2.000	V
5.7.5	uitvoering koepelplan	s									106.600	V
6.1.1	regionale samenwerking brandweer	s										
6.1.2	Samenwerking op gebied van VTH	s										
	Totaal vastgestelde bezuinigingen		**341.700**	**V**	**565.466**	**V**	**1.426.558**	**V**	**1.506.652**	**V**	**1.633.219**	**V**
	waarvan structureel		341.700	V	565.466	V	1.426.558	V	1.506.652	V	1.633.219	V
	waarvan incidenteel		0		0		0		0		0	
	Totaal vastgestelde bezuinigingen		**341.700**	**V**	**565.466**	**V**	**1.426.558**	**V**	**1.506.652**	**V**	**1.633.219**	**V**

Deel II: Bezuinigingsmaatregelen niet-akkoord college

2.1 We herijken en schrappen subsidies (doelgroepen, differentiaties en zelfwerkzaamheid)

Conclusie gemeenteraad 8 november
Herijken en schrappen van subsidies is bespreekbaar.

2.1. Herijken en schrappen van subsidies: algemeen maatschappelijk werk

Omschrijving:	Met de aanstaande veranderingen in het sociaal domein, waaronder de transitie van de jeugdzorg naar de gemeente in 2015 is nog niet bekend wat de gewenste inzet van het maatschappelijk werk zal zijn. Het algemeen Maatschappelijk werk is een professionele instelling die al eerder met het bezuinigingsvoorstel heeft meegedraaid. De gemeenteraad heeft er destijds mee ingestemd dat Dommelregio (op voorstel van de organisatie zelf) 11% structureel in plaats van 5 naar 20% opbouwend bezuinigd. In 2013 ontvangt Dommelregio € 223.590,- subsidie. Voor deze subsidie zet Dommelregio zich in voor de domeinen Regulier AMW en Jeugd. De subsidie aan Dommelregio is als volgt opgebouwd (budgetafspraak 2013) **- Regulier AMW/kwetsbaren (1.306 uur) 94.685,-** (Psychosociale hulpverlening 750 uur, Hulpverlening ihkv. ORH[1] 272 uur, Hulpverlening ihkv. Relationeel geweld 204 uur, Netwerken[2] 18 uur, PSHOR/crisis 62 uur) **- Collectieve diensten kwetsbaren[3] 51 uur) 3.698,-** **- Jeugd (1.343 uur) 97.368,-** **(**Individuele hulpverlening 755 uur, ZAT (overleg)[4] 158 uur, Zorg voor jeugd[5] 70 uur, JPP[6] (360 uur). Uit het jaarverslag JPP 2011: begroot 10 trajecten > behaald 13 trajecten. Resultaat voor 2 trajecten werd het doel bereikt, voor 2 trajecten werd het doel deels bereikt, voor 5 trajecten vond een begeleide doorverwijzing plaats, 1 traject valt onder de noemer 'overig' en 3 trajecten waren nog niet afgesloten in 2011. Problematiek ligt met name op het gebied van 'gezin en leefomgeving' (in 7 gevallen speelt echtscheiding een rol) en 'vrije tijd' **- Extra inzet SMW Pius X-college[7] (152 uur) 11.020,-** De gemeenten die een school voor voortgezet onderwijs op hun grondgebied hebben (waaronder Eersel, Valkenswaard, Veldhoven) subsidiëren ook schoolmaatschappelijk werk VO. **- Spreekuren in de kleine kernen (161 uur) 11.673,-** **- Collectieve diensten jeugd[8] (71 uur) 5.148,-** Een toelichting op de ontwikkelingen in 2012: Algemeen maatschappelijk werk/kwetsbaren De instroom en vragen bij het Algemeen maatschappelijk werk is afgelopen jaar groot geweest. De burgers en samenwerkingspartners uit Bladel weten het Algemeen maatschappelijk werk goed te vinden. Uit de cijfers van 2012 blijkt dat er een toename is van hulpvragen binnen het Algemeen maatschappelijk werk. Hieruit blijkt dat DommelRegio goed is gepositioneerd binnen De Kempen. Door intensieve samenwerking en outreachende hulpverlening worden er meer kwetsbare mensen geholpen. Een voorbeeld hiervan is de aanwezigheid van het Algemeen maatschap-

1 Outreachend hulpverlening, aanwezigheid en hulp bijv. bij voedselbank.
2 Casusoverleg kwetsbaren (SPAR)
3 De collectieve diensten zijn Kempen breed (iedere Kempengemeente draagt 50 uur bij) en gericht op voorlichting, preventie. Er zullen drie collectieve initiatieven ontwikkeld worden.
4 Casusoverleg op scholen
5 Zorgcoördinatie die noodzakelijk is na meldingen in het systeem Zorg voor Jeugd.
6 Het Jeugd Preventie Programma (JPP) werd voorheen door de gemeente Bladel bij de coöperatie Jeugdprogramma Zuidoost Brabant ingekocht. Vanaf 2013 wordt het bij Dommelregio ingekocht. In de aanvraag is als richtlijn 12 trajecten van 30 uur verwerkt. Het betreft in het totaal 360 uur JPP.
7 Naast het bedrag dat het Pius X-college zelf inkoopt, draagt de gemeente Bladel ook bij aan SMW.
8 Een collectieve activiteit per school (onderwerp door school gekozen, samenwerking/afstemming met CJG-coördinator.

	pelijk werk bij de voedselbank en het WVK. Hierdoor werken we vindplaats- en vraaggericht. Algemeen maatschappelijk werk is eens per twee weken aanwezig op het WVK. Dit naar ieders tevredenheid. Op het WVK komen echter ook veel mensen die tot de doelgroep van MEE behoren. Binnenkort gaat DommelRegio samen met MEE bespreken hoe ze de samenwerking voor deze doelgroep kunnen verbeteren. <u>Relationeel geweld</u> In gemeente Bladel is een forse toename van aanmeldingen rondom geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het aantal meldingen van geweld in een afhankelijkheidsrelatie in Bladel is in 2012 gestegen ten opzichte van 2011, van 19 naar 26. In vergelijking met de stijging van het aantal meldingen in andere gemeenten is dit ongeveer gelijk. Het aantal opgelegde huisverboden is gestegen van 0 naar 2. Wat opvalt, is dat relatief veel slachtoffers binnen een jaar na afsluiting opnieuw aangemeld worden bij het Steunpunt Huiselijk Geweld. Tot slot valt op dat binnen de gemeente Bladel eigenlijk alleen melding gedaan wordt van klassiek partnergeweld. Er lijkt dus nog winst te behalen in het geven van voorlichting over andere vormen van geweld, met name seksueel geweld en ouderenmishandeling. <u>Jeugd</u> In 2012 kwam de toestroom van Jeugd hulpvragen niet alleen vanuit scholen. Via het CJG en netwerkpartners komen steeds meer aanmeldingen. Hieruit kunnen we concluderen dat ook op het gebied van Jeugd, DommelRegio goed gepositioneerd is binnen de gemeente Bladel. Ook het Centrum Jeugd en Gezin wordt steeds beter gepositioneerd binnen Bladel. Dit blijkt uit de instroom van hulpvragen en uit de positieve ervaringen met de netwerkpartners. De instroom voor DommelRegio via de ‘spreekuren in de kleine kernen’ krijgt, is minimaal. De instroom die er plaatsvindt zijn met name hulpvragen voor Zuidzorg en de GGD. In het kernteam Centrum Jeugd en gezin wordt er momenteel gezamenlijk naar verbeterpunten of andere mogelijkheden gekeken. Zij zullen hierover een rapport voor de gemeente opstellen. In het schooljaar 2012-2013 is er gestart met het Schoolteam op het Pius-X college. Doel van deze teams is om de ondersteuning en begeleiding van jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar en hun ouders thuis, op school en op straat integraal aan te bieden. Hiertoe worden teams samengesteld van onderwijs- en zorgprofessionals (van regulier en speciaal onderwijs, maatschappelijk werk en de jeugdzorgaanbieder), die gezamenlijk op school aanwezig zijn voor de ondersteuning van jongeren, ouders en leerkrachten. De inzet van het team voor individuele leerlingen heeft tot doel om vroegtijdig in te grijpen op basis van vragen van leerlingen zelf, hun ouders of signalering van docenten en mentoren. Dit, om te voorkomen dat problemen escaleren en onbeheersbaar worden. Dit kan namelijk leiden tot uitval van de leerling uit het leerproces waarmee de toekomst van de jongere bedreigd wordt. Vroegtijdig ingrijpen heeft, naast het voorkomen van escalatie, nog een aantal voordelen. Het kan instroom in duurdere (residentiële) jeugdzorg voorkomen en bijvoorbeeld maatschappelijke schade voorkomen, die ontstaat doordat een jongere niet instroomt in het arbeidsproces.
Keuzemogelijkheden:	Er kan voor gekozen worden op onderdelen te schrappen of de instelling een hogere bezuiniging op te leggen. Het is ook mogelijk om niet of in mindere mate te bezuinigen. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico’s:	Preventieve inzet op jeugd heeft wellicht een positieve invloed op de instroom in de jeugdzorg. Vanaf 2015 komen de kosten voor de jeugdzorg ten laste van de gemeente. Momenteel is nog niet duidelijk welk budget beschikbaar is voor deze taak. Door de bezuiniging kan er misschien minder personeel worden ingezet en kunnen er wachtlijsten ontstaan. Er kan echter door de instelling zelf worden bezien op welke posten zij zelf de bezuiniging het meest verantwoord achten.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			6.260	12.520	18.780

2.1. Herijken en schrappen van subsidies: cultuurcoördinator

Omschrijving:	De theatersubsidie van Den Herd halveren met ingang van 2015. Bij het aanstellen van de cultuurcoördinator in 2009 was er een budget vanuit de provincie (€ 20.000,-) en de gemeente als cofinancier (€ 20.000,-) beschikbaar. De provinciale subsidieregeling liep tot en met 2012 en heeft geen vervolg gekregen. Sinds 2013 is alleen nog de gemeentelijke bijdrage van € 20.000,- in de begroting opgenomen. Bij de verdeling van de 3 fte combinatiefuncties in 2011 is 0,2 fte toebedeeld aan de cultuurcoördinator. Deze 0,2 fte staat in geld gelijk aan € 10.000,-; 40% hiervan wordt door het rijk vergoed, 60% blijft ten laste van de gemeente. Met andere woorden, er is dekking van de kosten van de cultuurcoördinator voor € 4.000,- (Rijk) en € 6.000,- (LEA-budget). Daarnaast is bij de vaststelling van de cultuurhistorische beleidsvisie (zie 1.4.2) als uitvoeringsbudget voor cultuur en onderwijs tot en met 2017 jaarlijks een bedrag opgenomen van € 10.000,-. Dit bedrag kan -al dan niet geheel- mede dienen ter dekking van de kosten cultuurcoördinator.
Keuzemogelijkheden:	In de toekomst blijft het mogelijk om de € 10.000,- via de combinatiefuncties in te zetten voor de cultuurcoördinator. Op de overige budgetten (€ 20.000,- en € 10.000,-) kan bezuinigd worden. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Het niet inzetten van de middelen zoals bij de omschrijving vermeld betekent het einde van de cultuurcoördinator. Hierdoor zal met name de jeugd minder met cultuur in aanraking komen. Met het huidige budget (totaal € 20.000,-) is de cultuurcoördinator 0,4 fte beschikbaar. De huidige formatieomvang is het minimum om de functie goed uit te kunnen voeren.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		12.000	12.000	12.000	12.000

2.1. Herijken en schrappen van subsidies: kunst, oudheidkundige musea

Omschrijving:	**Heemkundige Kring Pladella Villa:** ingaande 2011 werd de hoogte van de subsidiebijdrage bepaald op € 7.500,- per jaar. Pladella Villa heeft ieder jaar een nadelig exploitatiesaldo. Dit nadelig saldo is voor een groot deel te wijten aan de stijging van de energiekosten en stijging van de huur. **Toneelverenigingen:** de hoogte van de waarderingsbijdrage is bepaald op € 1.000,- per jaar voor volwassenentoneel en aanvullend een bijdrage voor kindertoneel (50% of meer van de spelers is jonger dan 18 jaar) van € 500,-. **Stichting Sniederskring Bladel:** de waardering voor het laagdrempelige aanbod van literaire avonden/bijeenkomsten, met name voor jongeren, is vertaald in een waarderingssubsidie van € 225,-. **Brabantse Landschap:** is actief in het beheer en de openstelling van enkele natuurgebieden in deze gemeente. De organisatie verzorgt ook educatieve activiteiten voor jeugdigen in relatie tot natuur en milieu. Voor deze activiteiten kennen wij een waarderingssubsidie toe van € 0,01 per inwoner. **Stichting Streekomroep De Kempen Hapert** In de gewijzigde Mediawet staat dat gemeenten per 2010 een zorgplicht voor de bekostiging van de lokale publieke media-instelling hebben. Als richtbedrag wordt hiervoor € 1,30 per woonruimte gebruikt. De gemeente Bladel voldoet aan de zorgplicht voor bekostiging, maar wel voor een lager bedrag dan als richtlijn wordt gegeven. Volgens de richtlijn zou de gemeente met 7.783 woonruimtes € 10.118,- moeten bekostigen. In werkelijkheid bekostigt de gemeente jaarlijks € 2.500,-, gelijk aan de gemeenten Reusel-De Mierden en Eersel, waar de omroep eveneens actief is.

	Stimuleringsregeling cultuurinnovatie Om invulling te geven aan de uitgangspunten vernieuwing, cultuurdeelname en kunst heeft de gemeente een stimuleringsregeling cultuurinnovatie. Via deze regeling kunnen projecten worden ondersteund die een bijdrage leveren aan vernieuwing en/of cultuurdeelname en/of openbare beeldende kunst. De maximum bijdrage per project of activiteit is € 1.500,-. Voorwaarden van de stimuleringsregeling cultuurinnovatie staan vastgelegd in de cultuurnota. Totaal budget is € 4.000,-.
Keuzemogelijkheden:	De subsidie van muziekverenigingen en Pladella Villa vanuit de gedachte van het solidariteitsbeginsel oplopend in vier jaar tijd tot 20% te bezuinigen. De subsidie van de toneelverenigingen, stichting Sniederskring en Brabantse Landschap in een termijn van vier jaar af te bouwen naar nul. Budget cultuurinnovatie halveren. Aanvragen kunnen dan nog steeds worden toegekend, waardoor cultuurinnovatie mogelijk blijft. Ook kan gekozen worden voor het schrappen van dit budget. Een gelijke lijn te trekken met de overige subsidies een bezuiniging van 5 tot 20% toe te passen, gedurende de jaren 2015 tot en met 2018. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Door het opheffen van deze subsidies zullen de vrijwilligers zich minder gewaardeerd voelen (demotivering en mogelijk afhaken) in een tijd waarin als gevolg van de transities nadrukkelijk beroep wordt gedaan op vrijwilligers. De activiteiten van deze vrijwilligersorganisaties kunnen in gevaar komen. Risico is dan dat de gemeente culturele initiatieven niet meer kan ondersteunen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	3.000	3.000	7.875	12.790	17.681

2.1. Herijken en schrappen van subsidies: ouderenbeleid

Omschrijving:	**Ouderenbeleid:** Seniorenraad, GOW de Kempen, Kbo's, Steunpunt Den Bogerd, Steunpunt de Kloostertuin en Dienstencentrum Bladel, Alzheimer Nederland. Van het aantal Wmo-gerechtigden in Bladel hoort meer dan 75% tot de doelgroep ouderen. Met de Transitie Awbz (functie Begeleiding en Persoonlijke Verzorging) zal het aantal ouderen dat gebruik maakt van Wmo-voorzieningen fors toenemen. Met name bij de functie Begeleiding wordt veel verwacht van het 'voorliggende veld' om dure individuele Wmo-voorzieningen te voorkomen. Alle ouderenorganisaties genoemd onder deze activiteit leveren op hun eigen manier een bijdrage aan de invulling van het voorliggende veld. De subsidie aan GOW de Kempen is vanaf 2012 al gekort volgens de 5%-20%-methodiek. Het GOW heeft bij de subsidie-aanvraag voor 2013 laten weten dat met de gekorte subsidie 'de rek' eruit is bij het GOW. Op overhead en reserveringen is het maximale bezuinigd. Een extra bezuinigingsslag gaat ten koste van de ondersteuning van initiatieven die gericht zijn op individuele ondersteuning van ouderen waarvoor de subsidie aan het GOW als volgt is opgebouwd: * Zelfredzaamheid (Blijvend thuis in eigen huis, Thuisadministratie) 31.464,- * Maatschappelijke participatie (Huiskamerproject, Dienstencentrum) 24.776,- * Maatschappelijke inzet (Respijtzorg, Signaleren vrijwilligers) 12.692,- * Sociale samenhang (Casuïstiekoverleg gemeente, Platform Informele zorg) 11.780,- * Mantelzorgondersteuning 25.080,-
Keuzemogelijkheden:	Keuzemogelijkheid: volgens de solidariteitssystematiek in ultimo 4 jaren 20% bezuinigen op de lokale organisaties (Seniorenraad, Kbo's, Steunpunt Den Bogerd, Steunpunt De Kloostertuin en Dienstencentrum Bladel). Keuzemogelijkheid: Meer dan 20% bezuinigen op GOW De Kempen. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Risico: De bezuinigingskeuze voor Steunpunt Den Boogerd en Steunpunt De Kloostertuin en voor het Dienstencentrum Bladel zal, om rechtsongelijkheid te voorkomen, gelijk moeten zijn aan de bezuinigingskeuze voor de Bladelse gemeenschapshuizen. Beide voorzieningen kennen namelijk eenzelfde wijze van

	exploitatie en subsidiëring. Bovendien vervullen de Steunpunten en het Dienstencentrum een belangrijke rol in het aanbod voor voorliggende voorzieningen op dure individuele Wmo-verstrekkingen. Risico: Een verdere bezuiniging op het GOW dan de eerder voorgestelde maximale 20% zal direct gevolgen hebben voor zowel de individuele cliëntondersteuning (van met name mantelzorgers) als de ondersteuning van de informele ouderenzorginitiatieven (zoals het Dienstencentrum Bladel). De ondersteuning van dit soort initiatieven door het GOW is noodzakelijk om een informeel voorliggend aanbod te kunnen creëren op dure individuele toekenningen (functie Begeleiding) vanaf 1-1-2015. Risico: De financiële positie van de Bladelse Kbo's is dusdanig dat een maximale bezuiniging geen gevolgen zal hebben voor het voortbestaan van de Kbo's. Wel zal het aanbod dan worden verschraald en/of de contributie zal omhoog moeten om het huidige aanbod te handhaven. Daardoor zal het aantal Kbo-activiteiten afnemen en bestaat het risico dat ouderen vanwege een hogere contributie afhaken. De activiteiten van de Kbo zijn -zoals eerder gemeld- een zeer belangrijk onderdeel van het voorliggende aanbod op dure individuele (Wmo-)voorzieningen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		5.916	15.386	20.940	26.494.

2.1. Herijken en schrappen van subsidies: uitvoeringsplan Wmo beleidskader

Omschrijving:	Met het schrappen van het budget voor het uitvoeringsplan van het nieuwe Beleidskader Wmo komen de volgende beleidsacties voor 2015 te vervallen: - coördinator Zorgloket 10.000,- - nieuw vrijwilligersbeleid 5.000,- - versterking/verpersoonlijking mantelzorgondersteuning in Zorgloket 10.000,- - actieprogramma voor mensen met schulden en eenzaamheid onder ouderen 7.500,-
Keuzemogelijkheden:	Het is mogelijk om de acties wel uit te voeren en hiermee te voldoen aan het raadsbesluit bij de vaststelling van het beleidskader. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Eerder noodzakelijke investeringen uit het WMO beleidskader worden niet uitgevoerd.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven		28.500	32.500	32.500	32.500

2.1. Herijken en schrappen van subsidies: volksfeesten

Omschrijving:	**Koninginnedagactiviteiten:** het organiseren van kinderactiviteiten ter gelegenheid van Koninginnedag. **Kerststallen:** de subsidiebijdrage voor het tentoonstellen van de kerststallen wordt vooral gebruikt voor het bekostigen van de verzekering. **Dodenherdenking:** het organiseren van de dodenherdenking op 4 mei (vast subsidiebedrag). **Intocht Sint Nicolaas:** het organiseren van een feestelijk onthaal van de goed heilig man. **Grote carnavalsoptochten:** er vinden met betrekking tot volksfeesten jaarlijks twee grote activiteiten/evenementen plaats met een bovenlokale uitstraling (De Blaalse Lichtstoet en de Kempenoptocht Hapert). Naast deze twee volksfeesten -die zijn opgenomen in het jaarprogramma- zijn er

	evenementen die tevens op basis van deze beleidsregel een bijdrage krijgen, zoals de Kempen Run en de Acht van Bladel. **Waarderingsbijdragen jeugdige carnavalswagenbouwers:** voor de subsidiëring is in totaal een bedrag van € 5.000,- beschikbaar met een maximale bijdrage van € 500,- per groep. Het betreffen allen waarderingssubsidies waarbij de vrijwilligersorganisatie een bedrag krijgt toegewezen voor activiteiten die de gemeente van belang vindt, zonder deze naar aard of inhoud te willen beïnvloeden en zonder de uitvoering of voortzetting ervan, van subsidiering afhankelijk te maken. Deze subsidiesoort is van toepassing op activiteiten met een relatief lage prioriteit in de gemeentelijke beleidsdoelstellingen.
Keuzemogelijkheden:	*Voorgesteld wordt om:* een gelijke lijn te trekken met de overige subsidies en in het kader van de solidariteitsgedachte hier eveneens een bezuiniging van 5 tot 20% toe te passen, gedurende de jaren 2015 tot en met 2018. De beleidsregel voor evenementen met een bovenlokale uitstraling aanpassen. Als het gaat om de intocht van Sint Nicolaas per kern, wordt voorgesteld de subsidie in een termijn van vier jaar af te bouwen naar nul en de subsidie die door de instelling wordt misgelopen door de winkeliersvereniging aanvullend te laten bekostigen. *Keuzemogelijkheid:* de subsidies in een termijn van vier jaar af te bouwen naar nul. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Door het verlagen of opheffen van deze subsidies zullen de vrijwilligers zich minder gewaardeerd voelen (demotivering en mogelijk afhaken). Als het gaat om het wegvallen van de gemeente als subsidiepartner bij het organiseren van de intocht van Sint Nicolaas per kern, kan de consequentie zijn dat de activiteiten in zijn geheel of grotendeels niet kunnen plaatsvinden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven			700	1.300	2.000

Stelling 2.2 Bezit en onderhoud van sportvelden en –gebouwen is geen kerntaak van de gemeente meer

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Bezit en onderhoud van sportvelden en –gebouwen blijft kerntaak van de gemeente.

2.2. Beheer en onderhoud sportparken

Omschrijving:	Politieke vraagpunten betreffen: Privatisering, Onderhoud, Investeringen, Marktconforme huurtarieven
	
	Privatisering
	"Nota kaders en uitgangspunten privatisering sportaccommodaties gemeente Bladel" januari 2005. Voorwaarden:
	- win/win situatie voor vereniging én gemeente
	  - 10% voordeel gemeente
	  - efficiencywinst op inzet personeel gemeente
	  - kwaliteit van de accommodatie wordt 10-15 jaar aantoonbaar gewaarborgd
	  - kwaliteit wordt aantoonbaar gewaarborgd op huidig niveau beheersplannen privatiseren heeft invloed op subsidie en tarieven
	- grond en gebouwen worden niet in eigendom overgedragen
	- beheer en onderhoud gebouwen "basisvoorzieningen" (sportnota) is bespreekbaar
	- beheer en onderhoud velden niet privatiseren
	- versnippering privatisering mag niet leiden tot verlies efficiency / doelmatigheid
	- vraaggericht: gebaseerd op vraag vereniging
	
	Afweging:
	- slagen is afhankelijk van aanwezigheid vrijwilligers;
	- continuïteit en kwaliteit gewaarborgd bij afhaken "kartrekkers" / deskundigheid;

	- tijdsgeest is dat vrijwilligers steeds moeilijker te vinden / te behouden zijn; - eisen aan deugdelijk onderhoud worden steeds specialistischer; - betreffende bedrijven zijn gezien de huidige tijd minder scheutig met goedkopere prijsafspraken; - vinger aan de pols blijft vereist, om te voorkomen dat op termijn een slecht onderhouden accommodatie wordt teruggeven (dus toch inzet personeel); - verenigingen zitten niet te wachten op die taak (geen aanvragen ontvangen). <u>Onderhoud</u> Alle gemeentelijke binnensportaccommodaties (zelfstandig of als onderdeel van een MFA) en de gebouwen behorend tot de buitensportaccommodaties worden onderhouden volgens de planning. Als alles (de infrastructuur, de complex- en publieksafrasteringen, de tribunes, de doelen, de verlichting etc.) op onderhoudsniveau Sober (6) moet worden gehouden, met uitzondering van de velden (blijft 7) dan dient in vergelijk met de totaal beschikbare middelen in de huidige situatie, op jaarbasis € 80.000,- (prijspeil 2011) extra geoormerkt te worden voor regulier onderhoud. Op het onderhoud van de velden zou dus nog bezuinigd kunnen worden (van een 7 naar een 6), maar daar staan extra uitgaven tegenover om het onderhoudsniveau van de overige voorzieningen (thans zeer sober) op te trekken naar een 6 (sober). <u>Investeringen</u> Voor onderhoud en renovatie van de gebouwen worden voorzieningen gevoed. Investeringen voor zowel nieuwbouw als voor het vervangen van velden / banen worden ad hoc geraamd en komen veelal ten laste van de algemene reserve of worden geactiveerd. Bij toekomstige investeringen zou bezien kunnen worden of de voorziening in een meer sobere uitvoering kan worden vormgegeven dan tot heden de norm was / is. <u>Marktconforme huurtarieven</u> De huidige huurtarieven voor speelvelden zijn historisch bepaald aan de hand van de tarieven die door de NKS als richtlijn werden gehanteerd. Verwacht wordt dat de via indexering ontstane tarieven 2012 niet veel zullen afwijken van de landelijke richtlijnen. De huurtarieven voor het gebruik van binnensportaccommodaties zijn afgestemd op gehanteerde tarieven voor vergelijkbare accommodaties in de regio en zijn daarmee marktconform.
Keuzemogelijkheden:	De verschillende (mogelijke) bezuinigingsopties worden betrokken bij de op te stellen sportnota in de loop van het jaar. Ook over de huurtarieven van buiten-sportaccommodaties komen we later terug. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					
Verhoging inkomsten					

Stelling 4.1 We zetten de tering naar de nering bij lopende projecten (Egyptische Poort, Doortrekking Gozelinusbocht, Accommodatiebeleid (nieuwbouw) MFA's)

Conclusie gemeenteraad 8 november.:
Uitstel van project Egyptische Poort en definitief afzien van tunnel N284 is bespreekbaar.

4.1. Egyptische Poort en afzien van aanleg tunnel N284

Omschrijving:	Uitstel van het project Egyptische Poort is mogelijk maar levert geen extra bezuiniging op. Het uitgangspunt bij de Egyptische Poort is dat het uiteindelijk incidentele middelen op gaat leveren. Stoppen met het project betekent ook stoppen met de voorbereiding tot het vaststellen van het bestemmingsplan. Er zijn al de nodige kosten gemaakt als voorbereiding op deze bestemmingsplanprocedure. Alsmede is de aanleg van twee kunstvoetbalvelden door de gemeente voorgefinancierd. Wanneer het bestemmingsplan is goedgekeurd kan worden overgegaan tot het verkopen van de percelen waardoor er middelen komen om de rest van het project uit te voeren. Wat betreft de tunnel geldt een zelfde systematiek. Met de gemeenteraad is afgesproken dat deze pas aan de orde komt op het moment dat er voldoende middelen uit het project komen om deze te bekostigen.
Keuzemogelijkheden:	Er kan worden gestopt met dit project. De voorbereidingskosten moeten dan ten laste van de begroting worden gebracht. De voorgefinancierde kosten van de aanleg van de kunstvoetbalvelden zullen dan alsnog geactiveerd moeten worden. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Stoppen met het project betekent dat de al gemaakte kosten (inclusief kunstgrasvelden en financiële toezegging aan VLTB in verband met het uitstellen van hun plannen) nergens meer op kunnen worden verhaald (boekwaarde 1 januari 2013 € 1.120.000,- + toezegging VLTB € 50.000,- = € 1.170.000,-).

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					
Verhoging inkomsten					

Conclusie gemeenteraad 8 november:
Uitstel van project doortrekking Gozelinusbocht is bespreekbaar.

4.1. Doortrekking Gozelinusbocht

Omschrijving:	In de raadsvergadering van 17 maart 2011 is een krediet beschikbaar gesteld van € 2.419.900,- (inclusief voorbereidingskosten 2010/2011) voor de aanleg van de Gozelinusbocht (westelijke randweg Bladel). Er is gekozen voor de tracévariant "het verbeterde korte alternatief". In 2010/2012 hebben daartoe de benodigde voorbereidingen voor onderzoeken op gebied van archeologie, bodem, geluid, e.d. plaatsgevonden. Ook de onderhandelingen voor grondaankopen zijn gestart, maar nog niet gerealiseerd. De gerealiseerde grondaankopen 2012 bedragen € 175.000,- (inclusief advieskosten). Verwacht wordt dat de overige grondaankopen eerst in 2013/2014 gerealiseerd kunnen worden. Onderhandelingen met grondeigenaren lopen reeds. Het is daarbij niet ondenkbaar dat onteigeningsprocedures opgestart zullen moeten worden. Het verkrijgen van eigendommen bepaalt daarmee in hoge mate (in tijd gemeten) de realisering van het traject. Na grondaankoop kunnen de benodigde onderzoeken fysiek op de locatie van het tracé plaatsvinden en het aanbestedingstraject worden ingezet. In de begroting 2013 is er van uitgegaan dat de uitvoering van de doortrekking, gelet op de voortgang van grondaankopen, eerst met ingang van 2015 gerealiseerd zal kunnen worden. De dekking ten laste van de algemene reserve is om die reden dienovereenkomstig doorgeschoven. In onderstaand overzicht geven we het verloop weer van de werkelijke kosten (2010-2012) enerzijds en de geraamde kosten 2013-2015 anderzijds. De kosten van de doortrekking worden volledig gedekt ten laste van de algemene reserve.

	<table><tr><th>jaar</th><th>voorbereiding toezicht- en grondaankopen</th><th>realisatie aanleg weg</th><th>algemene reserve</th><th>boekwaarde</th></tr><tr><td>2010</td><td>6.730</td><td></td><td></td><td>6.730</td></tr><tr><td>2011</td><td>70.908</td><td></td><td>-77.638</td><td>0</td></tr><tr><td>2012</td><td>214.283</td><td>0</td><td>-191.135</td><td>23.148</td></tr><tr><td>Sub-totaal</td><td>291.921</td><td>0</td><td>-268.773</td><td>23.148</td></tr><tr><td>2013</td><td>527.939</td><td></td><td>-551.087</td><td>0</td></tr><tr><td>2014</td><td>575.000</td><td>25.000</td><td>-600.000</td><td>0</td></tr><tr><td>2015</td><td>25.000</td><td>975.000</td><td>-1.000.000</td><td>0</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>1.419.860</td><td>1.000.000</td><td>-2.419.860</td><td>0</td></tr></table> Tot en met eind 2012 bedragen de werkelijke kosten € 291.921,- welke tot een bedrag van € 268.773,- ten laste van de algemene reserve gedekt werden. In de begroting 2013 is er van uitgegaan dat de uitvoering van de doortrekking, gelet op de voortgang van grondaankopen, eerst met ingang van 2015 gerealiseerd zal kunnen worden.
Keuzemogelijkheden:	Verder doorschuiven van het project. Stoppen met de doortrekking van de Gozelinusbocht, waarbij de kanttekening geplaatst wordt dat de werkelijke kosten t/m 2012 en eventuele te maken kosten in 2013 gedekt zijn of moeten worden ten laste van de algemene reserve. De reeds aangekochte grond dient overigens (verplicht) geactiveerd te worden. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Met het verder doorschuiven worden in beginsel geen risico's gelopen. Bij het stoppen van de doortrekking zullen de lopende onderhandelingen met de grondeigenaren stopgezet moeten worden.

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven					
Verhoging inkomsten					

4.1. Stelpost majeure projecten

Omschrijving:	In de raadsvergadering van 22 maart 2012 besloot de raad, bij de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen 2012, om de reserve verkoopopbrengst NRE te blokkeren. Door dit besluit wordt de bepaarde rente over deze reserve structureel ten gunste van de exploitatie verantwoord. Tevens is besloten om tegenover deze rente-opbrengst een structureel budget beschikbaar te stellen voor de dekking van majeure projecten. Wij zijn ons er van bewust dat er in uw raad verschillende gedachten leven ten aanzien van de inzet van deze middelen. Wij denken echter dat, gelet op de grote bezuinigingstaakstelling waar we voor staan, het alleszins reëel en billijk is om deze stelpost vrij te laten vallen. De reserve verkoopbrengst NRE blijft hiermee volledig in stand. De bespaarde rente over deze reserve wordt dan aangewend als structureel dekkingsmiddel. Gelet op de omvang van de taakstelling in combinatie met het beleidsvoornemen om geen nieuwe wensen c.q. investeringen te entameren geven wij uw raad toch in overweging om het restant van de stelpost af te ramen. Ten laste van de stelpost werden de kosten gedekt van de herinrichting Markt Hapert, de voorbereidingswerkzaamheden MFA Hapert en de financiële afwikkeling van het project Alexanderhof. Daarnaast hebben wij de financiële afwikkeling van de verkoop van Endinet aan Alliander ten laste van de reserve verkoopopbrengst NRE / Endinet verantwoord. De lagere structurele rentebaat brengen wij ten laste van de stelpost majeure projecten.

stelpost majeure projecten (bedragen x € 1.000,-)	i/s	2012	2013	2014	2015	2016	2017
budget majeure projecten	s		n 286	n 286	n 286	n 286	n 286
eenmalige vrijval budget (begroting 2013)	i		v -100				
dekking voorbereiding MFA Hapert (begroting 2013)	i		v -50				
dekking Markt Hapert (raad september 2012)	s		v -69	v -67	v -66	v -65	v -65
dekking Alexanderhof (begroting 2013)	s			v -13	v -12	v -12	v -12
dekking financiële afwikkeling verkoop aandelen NRE aan Alliander	s			v -10	v -10	v -10	v -10
nog beschikbare dekkingsruimte	s		n 67	n 196	n 198	n 199	n 199
voorstel vrijval stelpost majeure projecten	s		v -67	v -196	v -198	v -199	v -199
restantbudget majeure projecten	s						

Keuzemogelijkheden:	1. Restant stelpost aframen, dit biedt de ruimste besparingsmogelijkheden. 2. Restant stelpost deels aframen en deels reserveren voor nieuwe ontwikkelingen, zodat bv. Het project MFA Hapert doorgang kan vinden in2016/2017 3. Stelpost niet aframen en inzetten voor nieuwe ontwikkelingen, dit biedt echter geen besparingsmogelijkheid. Het college stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Aframen van het restant van deze stelpost heeft als consequentie dat nieuwe ontwikkelingen en projecten, zoals MFA Hapert en MFA Bladel (4.1.1.) niet kunnen worden uitgevoerd

	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging uitgaven	67.000	196.000	198.000	199.000	199.000
Verhoging inkomsten					

5.5. Overige voorstellen

Omschrijving:	**Verhogen staangelden kermissen** In de meerjarenraming is een opbrengst geraamd van € 25.000,- voor staangelden kermissen. Deze opbrengst is afgestemd op de contractafspraken 2011-2014 met de exploitant en is mede gebaseerd op maximum ritprijzen. Ná 2014 kunnen nieuwe contractafspraken gemaakt worden. Onderdeel van deze afspraken zou kunnen zijn dat de maximum ritprijzen verhoogd mogen worden. Dit zal dan tot hogere staangelden kermissen kunnen leiden. Het toestaan van hogere ritprijzen lijkt een hogere opbrengst voor de gemeente mogelijk te maken, echter : - Mensen gaan vooral met een bepaald budget naar de kermis, dus na een ritprijsverhoging worden bijv 4 ritjes van € 1,25 ipv voorheen 5 ritjes van € 1,00 door de kermisbezoeker afgenomen. De exploitanten schrijven daarom niet hoger in. - De aanpassingen van de pleinen in Hapert en Hoogeloon leiden tot minder mogelijkheden voor (plaatsing van) de kermissen. Dus minder ipv meeropbrengst. - Voor de kleine kernen Netersel/Casteren wordt het steeds moeilijker exploitanten te vinden. Willen we hier een kermis blijven organiseren dan zal dit ten koste gaan van de kermis opbrengsten.
Keuzemogelijkheden:	Overgaan tot het voorstellen van verhoging van de ritprijs. Het college kiest niet voor deze mogelijkheden en stelt geen bezuinigingen voor.
Risico's:	Verhoging van opbrengsten staangeld kermis betekent het eerder afhaken van exploitanten en daardoor geen kermis meer in de gemeente Bladel

	2013	2014	2015	2016	2017
Verhoging inkomsten					

Recapitulatie bezuinigingsvoorstellen: niet – akkoord college

Stelling	Voorstellen	i/s	2013	2014	2015	2016	2017
2.1	algemeen maatschappelijk werk	s			6.260 V	12.520 V	18.780 V
2.1	cultuurcoördinator	s		12.000 V	12.000 V	12.000 V	12.000 V
2.1	kunst, oudheidkundige musea	s	3.000 V	3.000 V	7.875 V	12.790 V	17.681 V
2.1	ouderenbeleid	s		5.916 V	15.386 V	20.940 V	26.494 V
2.1	uitvoeringsplan Wmo beleid	s		28.500 V	32.500 V	32.500 V	32.500 V
2.1	volksfeesten	s			700 V	1.300 V	2.000 V
2.2	beheer en onderhoud sportparken	s					
4.1	Egyptische Poort/tunnel N284	i					
4.1	doortrekking Gozelinusbocht	i					
4.1	stelpost majeure projecten	s	67.000 V	196.000 V	198.000 V	199.000 V	199.000 V
5.5	verhogen tarieven kermissen	s					
			70.000 V	245.416 V	272.721 V	291.050 V	308.455 V

MOTIE

ONDERWERP	Energietransitie als beleidsindicator
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	D66
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.2, R20.034 Perspectiefnota 2020

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van

- Raadsvoorstel R20.035 en bijhorende keuzenota Energie & Klimaat
- de evaluatie van de Kempische Klimaatvisie, waaruit blijkt dat het energiegebruik sinds 2007 nauwelijks is afgenomen;
- Dat voor de gemeente Bladel er een daling in het energiegebruik is waargenomen van 3% tussen 2007 en heden;
- Het energieverbruik in onze gemeente voor 43% wordt verbruikt door de gebouwde omgeving, met name vanwege de warmtevraag. Verkeer en vervoer is verantwoordelijk voor 36% van de energievraag. Hierna volgt industrie (15%) en landbouw en bosbouw (4%).

Overwegende dat

- ~~Conform de Regionale Energiestrategie, de afspraken binnen de Kempengemeenten en de eigen ambitie, Bladel richting energieneutraliteit wil;~~
- ~~Energiebesparing belangrijk onderdeel is om energieneutraliteit te realiseren;~~
- Bewaking van de voortgang en ontwikkeling van de energiebesparing op gemeentelijk niveau belangrijk is om beleid aan te vullen of af te zwakken;
- Deze voortgang en ontwikkeling in energieverbruik in Bladel inzichtelijk kan worden gemaakt door deze structureel onderdeel te laten zijn van de P&C-cyclus;
- dit ook past in de ontwikkeling en het traject om de begroting en jaarrekening te verbeteren, o.a. door beleidsindicatoren beter weer te geven;

Roept het college op:

- In de begrotingscyclus binnen het hoofdtaakveld Volksgezondheid en Milieu de energietransitie (o.a. het elektriciteitsverbruik, gasverbruik en brandstofverbruik) in de gemeente Bladel als beleidsindicator uit te werken en op te nemen in de programmabegroting 2021;

en gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie D66.

D66
bladel

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	3	0
BT	5	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 16 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

PRO5

Motie

ONDERWERP	Geen besparingen sociaal domein
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	PRO5
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.2, Raadsvoorstel R20.034 Perspectiefnota 2020

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.034 "Perspectiefnota 2020",
- De perspectiefnota 2020, waarin wordt aangegeven dat '*er een forse opdracht ligt, als we alle ambities willen waarmaken, om het meerjarig perspectief sluitend te maken' (p.15)*;
- De opdracht om tot een structureel sluitende begroting te komen door enerzijds extra inkomsten te generen via een verhoging van de OZB, en daarnaast '*besparingen [te] zoeken binnen de hoofdtaakvelden "sport, cultuur en recreatie", "sociaal domein", "volkshuisvesting en milieu" en "overhead en ondersteuning organisatie"' (p.16)*
- De taakstellende uitgavenreductie binnen het sociaal domein van €200.000 door de '*programmakosten voor jeugd en begeleiding te reduceren' en ook 'de uitgaven voor participatie*' daarbij te betrekken (p.58)

Overwegende dat:

- ~~de gemeente Bladel zich in een tal van dure projecten verwikkelt.~~
- ~~De laatste jaren op allerlei fronten forse extra structurele lasten zijn aangegaan.~~
- ~~We hierdoor nu, zonder boventrendmatige verhoging van de OZB, een flink structureel financieel tekort in het verschiet hebben.~~
- We het sociaal domein op dit moment goed hebben geregeld, omdat we conform onze verantwoordelijkheden in de wet:
    - Mensen die niet zelfredzaam zijn op een adequate manier ondersteunen (Wmo)
    - We het welzijn van kinderen kunnen waarborgen als dit binnen het gezin en de gezinsomgeving niet lukt (Jeugdwet)
    - We iedereen, met of zonder arbeidsbeperking, zoveel mogelijk aan het werk houden. (Participatiewet)
- ~~PRO5 van mening is dat we op geen enkele manier mogen tornen aan deze basis verantwoordelijkheden binnen het sociale domein;~~
- ~~PRO5 het daarom belangrijk vindt dat het sociaal domein geen hoofdtaakveld is waarbinnen gezocht wordt om besparingen te realiseren ten behoeve van een sluitende begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024;~~

Roept het college op:

1. Te zoeken naar besparingsmogelijkheden binnen alle ~~andere~~ hoofdtaakvelden ~~dan het sociaal domein.~~
2. De bevindingen van die zoektocht zodanig te presenteren dat het voor de raad bij de begrotingsbehandeling inzichtelijk is welke verschillende besparingsmogelijkheden er zijn en wat de financiële gevolgen van die verschillende mogelijkheden zijn;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie PRO5.

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	3	0
BT	5	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 16 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

MOTIE

ONDERWERP	Oriëntatie bezuinigingsmogelijkheden Bladel
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	VVD
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.2 R20.034 Perspectiefnota 2020

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Raadsvoorstel R20.034 en bijhorende perspectiefnota, waarin het meerjarenperspectief een negatief beeld laat zien;
- Dat de consequenties van de meicirculaire in deze perspectiefnota nog niet zijn verwerkt;
- De financiële consequenties van de coronacrisis eveneens nog niet zijn verwerkt in de perspectiefnota;
- Het college aangeeft dat de gevolgen van het coronavirus en de herijking van het gemeentefonds een groot financieel gat achter laat in het meerjarenperspectief;
- Het college voorstelt om een extra 12,40% OZB-verhoging (bovenop de trendmatige verhoging van 2,50%) toe te passen, om zodoende met de €521.000 extra baten de tekorten deels te dekken;

Overwegende dat:

- De VVD het niet gerechtvaardigd vindt dat de financiële consequenties van het voornoemde voornamelijk wordt rechtgetrokken door een OZB-verhoging in 2021 van 15%;
- De VVD van mening is dat in deze perspectiefnota niet voldoende is geïnvesteerd in het nemen van maatregelen om het ambitieniveau bij te stellen;
- De VVD meent dat de raad pas echt een goede financiële afweging kan maken als er breder inzicht wordt gegeven in diverse mogelijke bezuinigingsmaatregelen en de consequenties die deze bezuinigingsmaatregelen hebben voor de realisatie van ambities, alsmede voor de financiële meerjarenraming;
- De gemeenteraad op deze wijze beter sturing kan geven aan het structureel sluitend maken van de begroting;
- De gemeenteraad in 2013 naar tevredenheid en met succes een dergelijk bezuinigingsproces heeft voltooid, waarbij de raad – met voorbereiding door het college - inzicht kreeg in de diverse bezuinigingsmogelijkheden en zodoende weloverwogen kon komen tot besluitvorming over een structureel sluitende begroting;

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders:

- Om de gemeenteraad inzicht te verschaffen in de verschillende besparingsmogelijkheden ten behoeve van een sluitende begroting 2021, en;
- in samenwerking met de gemeenteraad in het eerste kwartaal van 2021 te komen tot een raadsproces (overeenkomstig het proces van 2013) om keuzes te maken op het gebied van financiën, bezuinigingen en ambitieniveaus ten behoeve van een structureel meerjarige begroting 2022 en verder;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie VVD.

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	0	3
BT	0	5
VHP	0	4
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 4 stemmen voor en 12 stemmen tegen is de motie VERWORPEN**

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	638
Extern Zaak ID	Z200000929
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	9.3
Omschrijving	R20.035 Keuzenota Energie en Klimaat

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

R20.035b

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.035 van burgemeester en wethouders van 12 mei 2020;

gelet op de wens in het raadsprogramma om een keuzenota op te stellen met betrekking tot de klimaat- en energietransitie

overwegende dat:
- de keuzenota informatie geeft over de keuzemogelijkheden die er zijn voor het behalen van energieneutraliteit in de gemeente Bladel;
- de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst van mei richtinggevende uitspraken bevatten binnen dit onderwerp;
- de keuzenota, samen met deze notulen, input hebben gegeven voor een open debat tijdens de raadsvergadering waarin de voorkeursrichting aan het college van burgemeester en wethouders verder is verduidelijkt;

besluit:

1. de keuzenota Energie en Klimaat vast te stellen;
2. de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat vast te stellen;
3. het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven een Kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de richtinggevende uitspraken uit de raadsvergadering van 9 juli 2020 en de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat als leidraad worden gehanteerd.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 8 juli 2020.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

Nummer : R20.035
Onderwerp : Keuzenota Energie en Klimaat

Aan de raad

Inleiding
U heeft in de Klimaatvisie Kempengemeenten en in de Omgevingsvisie 1.1 de ambitie uitgesproken om uiterlijk in 2025 energieneutraal te zijn. In het raadsprogramma heeft u de wens uitgesproken dat met betrekking tot deze doelstelling een keuzenota wordt opgesteld. Wij bieden u deze keuzenota bij deze aan. Het is het eerste deel van een driedelig besluitproces waarmee de gemeenteraad de kans krijgt haar keuzes om tot energieneutraliteit te komen te herijken.

Voorstel
1. De Keuzenota Energie en Klimaat vast te stellen.
2. De notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat vast te stellen.
3. Het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven een Kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de richtinggevende uitspraken uit de raadsvergadering van 9 juli 2020 en de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat als leidraad worden gehanteerd.

Beoogd effect
De keuzenota geeft inzicht in de mogelijkheden de gemeenteraad van Bladel heeft om haar doelstelling voor energieneutraliteit te behalen. Het is een informerend document, bedoeld om het debat – met uiteindelijk besluitvorming in de vorm van een kader stellende nota – te voeden.

Argumenten
1.1 U heeft de wens uitgesproken om een keuzenota te ontvangen met betrekking tot energie en klimaat
In het raadsprogramma heeft u de wens uitgesproken dat een keuzenota wordt opgesteld met betrekking tot de klimaat- en energietransitie. Met deze keuzenota wordt voldaan aan deze wens.

1.2. Deze nota helpt u om keuzes omtrent het behalen van energieneutraliteit te herijken en hierin nieuwe ontwikkelingen en inzichten mee te nemen.
De keuzenota geeft overzicht en structuur in het dossier van klimaat en energie. Dat is nodig omdat het energie- en klimaatbeleid steeds veelomvattender en ingewikkelder wordt. Het beleid sluit hier niet meer op aan en u heeft aangegeven hierin structuur te missen. Klimaatverandering wordt een steeds urgenter onderwerp. Dit is te merken aan het weer, maar ook aan ontwikkelingen op diverse overheidsniveaus, zoals de vaststelling van het Klimaatakkoord op rijksniveau. Daarnaast krijgt de gemeente steeds meer te maken met verzoeken voor aanleg van zon – en windparken, geothermische haalbaarheidsonderzoeken en andere ingrijpende ontwikkelingen zoals het van het aardgas halen van woningen.

1.3. Deze keuzenota draagt bij aan een zorgvuldig besluitvormingsproces.
Deze Keuzenota is bedoeld om u te informeren en het debat over de te maken keuzes te voeden. Het vormt het eerste deel van een driedelig richtinggevend proces. Deel twee is ingevuld met een interactieve, digitale raadsinformatiebijeenkomst waar u bekend bent

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Claudia Rieswijk	0497-361427

geworden met ordegrootte en gevolgen van bepaalde keuzes. Hierbij wordt ook gevraagd richtinggevende uitspraken te doen. Op basis van deze input kunt u een open debat voeren, wat deel drie vormt. De richting die de raad geeft in dit proces wordt vervolgens in een kader stellende nota verwerkt die na de zomer wordt aangeboden ter vaststelling. Naar aanleiding van deze besluitvorming worden de gemaakte keuzes geïntegreerd in de Omgevingsvisie. Tevens worden deze ter uitvoering verwerkt in een door het college van B&W vast te stellen uitvoeringsplan.

2.1 De verslaglegging van de raadsinformatiebijeenkomst vormt een wezenlijk onderdeel van het besluitvormingsproces.
Wij vragen u om ook om het verslag van de raadsinformatiebijeenkomst bij de keuzenota te voegen, om dit gezamenlijk te laten vaststellen door de gemeenteraad. Zoals bij argument 1.3 is uiteengezet vormt die raadsinformatiebijeenkomst namelijk onderdeel 2 van het besluitvormingsproces. Door de input van die bijeenkomst vast te laten stellen wordt deze ook formeel beschikbaar om te gebruiken bij de kaderstellende nota.

3.1 Een kaderstellende nota stelt vast op welke wijze u uw ambitie op het gebied van energie en klimaat wilt behalen.
Op basis van de keuzenota en richtinggevende uitspraken uit de raadsinformatiebijeenkomst en het debat in uw vergadering kan het college u een kaderstellende nota aanbieden. Die wordt u na de zomer ter vaststelling aangeboden. Naar aanleiding van deze besluitvorming worden de gemaakte keuzes geïntegreerd in de Omgevingsvisie. Tevens worden deze ter uitvoering verwerkt in een door het college van B&W vast te stellen uitvoeringsplan.

Kanttekeningen
1. De planning van dit proces komt niet helemaal overeen met al lopende trajecten binnen het dossier energie en klimaat: Op dit moment lopen verschillende ontwikkelingen binnen het dossier energie en klimaat. Voor het beleid grootschalige energie bent u op het moment van schrijven bijvoorbeeld al gevraagd een keuze te maken. Wij zijn van mening dat u voor de besluitvorming over deze deelprojecten over voldoende informatie beschikt. Deze keuzenota laat daarnaast zien dat sommige keuzes, bijvoorbeeld voor grootschalige zon en wind, behoren tot no-regret maatregelen.

Financiën
Er zijn voor de uitvoering van deze keuzenota op korte termijn geen aanvullende middelen nodig. Er zal na vaststelling van de kaderstellende nota, na de zomer, een uitvoeringsprogramma 2020-2022 worden opgesteld, met een financiële paragraaf, waarin wordt ingegaan op de structurele (veelal organisatiekosten) en incidentele (investeringsmiddelen) die nodig zijn om het uitvoeringsprogramma uit te voeren. Na besluitvorming door het college wordt het uitvoeringsprogramma financieel verwerkt in de meerjarenprogrammabegroting 2021-2024.

Communicatie
De keuzenota betreft een document met een hoog abstractieniveau. Voor de inwoners, bedrijven, verenigingen en maatschappelijke organisaties in Bladel zijn vooral het meer concrete uitvoeringsprogramma en de hierin opgenomen maatregelen relevant. Er wordt daarom slechts op hoofdlijnen richting inwoners, bedrijven, verenigingen en maatschappelijke organisaties gecommuniceerd over deze keuzenota.

De keuzenota bevat wel al handvaten voor participatie en communicatie met de maatschappij. De keuzemogelijkheden voor invloed op externe doelgroepen is namelijk al onderverdeeld in vier sectoren; gebouwde omgeving, industrie, natuur en landbouw en mobiliteit. Door hier de sector ‘elektriciteit’ aan toe te voegen, die ingaat op de keuzemogelijkheden bij keuze 5, ontstaan vijf tafels als basis voor het uiteindelijke uitvoeringsprogramma. Via deze overlegtafels willen wij de interne samenwerking in te richten, maar ook te gaan samenwerken met externe klankbord-partijen.

Uitvoering
De verdere planning is als volgt:

Datum	Actie
27 augustus	Commissievergadering kader stellende nota
17 september	Raadsvergadering kader stellende nota
Nov. 2020	Vaststelling Uitvoeringsprogramma door college van B&W

Bladel, 12 mei 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

01. Ontwerp-besluit	**20it.01068**
02. Keuzenota Klimaat en Energie	**20it.01061**
03. Klimaatmonitoring Kempen	**20ik.00675**

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.01068

Ontwerp-raadsbesluit

20it.01068

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.035 van burgemeester en wethouders van 12 mei 2020;

gelet op de wens in het raadsprogramma om een keuzenota op te stellen met betrekking tot de klimaat- en energietransitie

overwegende
dat de keuzenota informatie geeft over de keuzemogelijkheden die er zijn voor het behalen van energieneutraliteit in de gemeente Bladel;
dat de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst van mei richtinggevende uitspraken bevatten binnen dit onderwerp;
dat de keuzenota, samen met deze notulen, input hebben gegeven voor een open debat tijdens de raadsvergadering waarin de voorkeursrichting aan het college van burgemeester en wethouders verder is verduidelijkt;

besluit:

de keuzenota Energie en Klimaat vast te stellen;
de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat vast te stellen;
het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven een Kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de richtinggevende uitspraken uit de raadsvergadering van 9 juli 2020 en de notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat als leidraad worden gehanteerd.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van .

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Bladel

Energie en Klimaat

KEUZENOTA

Datum: 7 mei 2020
Afdeling Ontwikkeling

Keuzenota Dossier: Energie en Klimaat		Versie: Definitief	Datum: 1 mei 2020	Voor akkoord:
Naam gedelegeerd bestuurlijk opdrachtgever:	F. d'Haens			
Naam gedelegeerd ambtelijk opdrachtgever:	Mevr. A. van Dortmont			
Naam opsteller:	Claudia Rieswijk Martijn de Kort			
Naam projectleider:	Claudia Rieswijk			
Project codering (Corsa):	Zaaknr: Z200000929	Doc. Nr: 20it.01061		

1.Inhoud

1. Inhoud 3
2. Inleiding 4
   2.1. Aanleiding 4
   2.2. Doelstelling 4
   2.3. Kaderstelling 4
   2.4. Vervolg 4
   2.5. Leeswijzer 4
3. Beleidskader 5
   3.1. Huidige doelstelling: Bladel energieneutraal in 2025 5
   3.2. Kader van het energie en klimaatbeleid 6
4. Keuzes 8
   4.1. Besparing en productie 8
   4.2. Sturing op externe doelgroepen 9
   4.3. Grootschalige productie 12
   4.4. Overige Productie 14
   4.5. Beheer, opslag, distributie 16
5. Planning 17
6. Bijlagen 18
   6.1. Bijlage 1 Begrippenlijst 19

2.Inleiding

2.1.Aanleiding

De gemeenteraad van de gemeente Bladel heeft in de Klimaatvisie Kempengemeenten (2009), het Raadsprogramma (2018) en Omgevingsvisie 1.1 (2018) hoge ambities uitgesproken met als doel energieneutraal te zijn in 2025. In het Raadsprogramma is daarnaast de wens opgenomen dat een keuzenota opgesteld wordt om hiermee richting te geven aan het energiebeleid, waarbij ook aandacht gegeven moet worden aan een kostenraming per keuze. Dit document maakt onderdeel uit van de invulling van die wens.

2.2. Doelstelling

Deze keuzenota geeft inzicht in de mogelijkheden die gemeenteraad van Bladel heeft om haar doelstelling voor energieneutraliteit te behalen. Het is een informerend document, bedoeld om het debat – met uiteindelijk besluitvorming in de vorm van een kader stellende nota – te voeden.

2.3. Kaderstelling

Deze keuzenota heeft alleen betrekking op de energietransitie. Daarnaast wordt gefocust op de gemeente Bladel. De focus ligt op het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie, waarbij de ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 als leidraad dient.

In deze keuzenota wordt inzicht gegeven in de fundamenteel te maken keuzes over het energievraagstuk. Het gaat niet in op uit te voeren projecten, locatie aanwijzingen of vergelijkbare vervolgvragen. Er wordt in het document ook de relatie gelegd tussen energie en klimaat, omdat de energietransitie een onderdeel vormt van het dossier klimaatverandering.

2.4. Vervolg

Deze Keuzenota geeft inzicht in de te maken keuzes. Deze informatie dient om de gemeenteraad te informeren en het debat over de te maken keuzes te voeden. Het vormt het eerste deel van een driedelig richtinggevend proces. Deel twee wordt ingevuld met een interactieve, digitale raadsinformatiebijeenkomst waar raadsleden gevoel kunnen krijgen met ordegrootte en gevolgen van bepaalde keuzes. Hierbij wordt ook gevraagd richtinggevende uitspraken te doen. Op basis van deze input kan in de commissie – en raadsvergadering waar de keuzenota – ter vaststelling – behandeld wordt een open debat worden gevoerd, wat deel drie vormt. De richting die de raad geeft in dit proces wordt vervolgens in een kaderstellende nota verwerkt die na de zomer wordt aangeboden ter vaststelling. Naar aanleiding van deze besluitvorming worden de gemaakte keuzes geïntegreerd in de Omgevingsvisie. Tevens worden deze ter uitvoering verwerkt in een door het college van B&W vast te stellen uitvoeringsplan. De hiervoor benodigde budgetten worden in de P&C cyclus opgenomen. De voortgang van het traject wordt ook tevens in deze cyclus opgenomen, zodat de gemeenteraad hiervan regelmatig op de hoogte wordt gebracht.

2.5.Leeswijzer

In hoofdstuk 3 wordt het beleidskader geschetst voor dit dossier, om een beeld te krijgen wat lokaal en op andere overheidslagen speelt. In dit hoofdstuk wordt ook weergegeven wat de stand van zaken is wat betreft de Kempische doelstelling. In hoofdstuk 4 volgt een uiteenzetting van de keuzemogelijkheden die er zijn om energieneutraliteit te behalen in de gemeente Bladel. In hoofdstuk 5 beschrijven we het vervolg van dit proces, met bijbehorende planning, om de keuzenota in perspectief te plaatsen van het besluitvormingstraject waar het onderdeel van uitmaakt.

3. Beleidskader

3.1. Huidige doelstelling: Bladel energieneutraal in 2025

Het huidige beleid van de gemeente Bladel is er op gericht om in 2025 energie neutraal te zijn. Dit is gedefinieerd als het opwekken van voldoende hernieuwbare energie om de energievraag van de gemeente te dekken.

Na een herijking in 2011 is uitgegaan van 1690 TJ aan energie wat gebruikt wordt in onze gemeente. Dat komt overeen met 1690 grote festivals zoals Dominator op het E3, het jaarlijkse energieverbruik van 281 overdekte zwembaden of 567 keer evenaar rond rijden met een Tesla.

Bij de vaststelling van de Kempische Klimaatvisie is ervoor gekozen om in te zetten op 59% besparing op dit verbruik en de rest van de benodigde energie als volgt op te wekken:

1. Biomassa (54%)
2. Windenergie (25%)
3. Zonnepanelen (8%)
4. Warmtepomp (7%)
5. Overige (6%)

3.1.1. Energieverbruik Kempen en Bladel – verwachting 2009 en realiteit 2017

Uit de evaluatie van de Kempische Klimaatvisie blijkt dat het energiegebruik sinds 2007 nauwelijks is afgenomen. Op het niveau van de Kempen van 7550TJ naar 7366TJ en in Bladel van 1690TJ naar 1647TJ. Dat komt voor de gemeente Bladel neer op een daling van 3%.

In onze gemeente wordt 43% van de energie verbruikt door de gebouwde omgeving, met name vanwege de warmtevraag. Verkeer en vervoer is verantwoordelijk voor 36% van de energievraag. Hierna volgt industrie (15%) en landbouw en bosbouw (4%).

3.1.2. Energieopwekking Kempen en Bladel – verwachting 2009 en realiteit 2017

Op het moment van schrijven is een hernieuwbare energieopwekking van 10% van het eigen energieverbuik in de Kempen en 7% voor de gemeente Bladel behaald. Hierbij zijn de nieuwe ontwikkelingen nog niet meegenomen. Zo wordt windpark de Pals binnenkort gerealiseerd en ligt een voorstel aan de gemeenteraad voor om in Bladel-Zuid meer grootschalige opwekking toe te staan. Die ontwikkelingen dragen substantieel bij aan de doelstelling. In figuur 1 is – naast de werkelijke ontwikkeling tot nu toe – daarom ook weergegeven wat het verwachte scenario is als deze ontwikkelingen doorgaan. Ook is in de grafiek opgenomen wat de ontwikkeling zou moeten zijn in de toekomst om in 2025 energieneutraal te zijn.

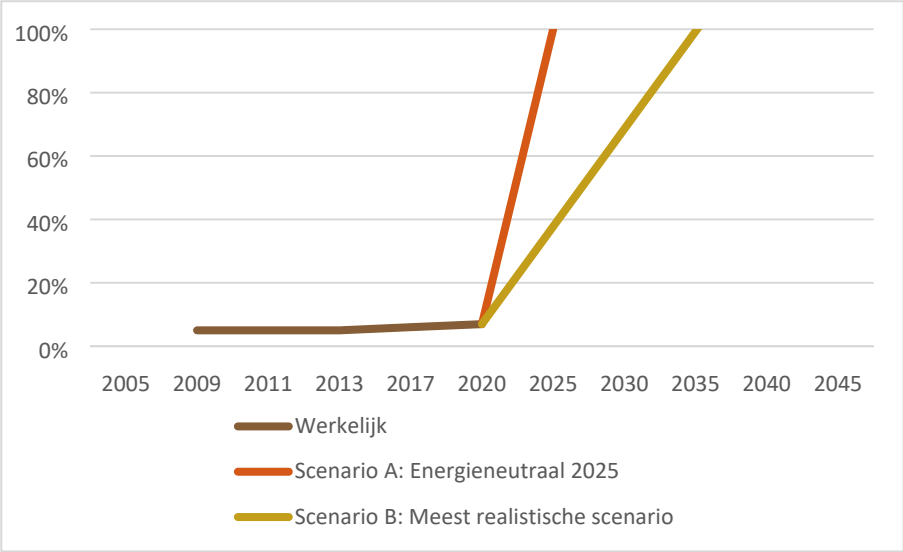

FIGUUR 1 ENERGIENEUTRALITEIT SCENARIO'S GEMEENTE BLADEL (BRON: MONITORING DOOR OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST BRABANT (2020), SCENARIOBEREKENING OP BASIS VAN AANNAMES IN FIGUUR XX.

Aannames bij scenario B 'werkelijke prognose' in figuur 1:

- Het energieverbruik in de gemeente blijft gelijk.
- Tussen 2020 en 2025 wordt windpark de Pals gerealiseerd.
- De subsidieverordening voor duurzame opwek particulieren blijft in stand.
- Vanaf 2020 word ieder jaar ca. 16 ha aan zonneweides of - met een andere bron - eenzelfde opwekking gerealiseerd.
- Vanaf 2020 wordt iedere vijf jaar een windmolenpark van vier molens of - met een andere bron - eenzelfde opwekking gerealiseerd.
- De gemeentelijke gebouwen worden in hetzelfde tempo verduurzaamd als tussen 2017 en 2020 het geval was.

FIGUUR 2 AANNAMES BEHORENDE BIJ MEEST REALISTISCHE SCENARIO IN FIGUUR 1

3.1.3.Toekomstige uitdagingen

Met de opwek van steeds meer hernieuwbare energie ontstaan er een aantal uitdagingen op het energienet.

1. Opwek hernieuwbare energie is in veel gevallen niet constant. Dat zorgt ervoor dat er meer piek en dal momenten komen en het energienet daarmee rekening moet houden
2. Opwek hernieuwbare energie valt qua timing niet automatisch samen met gebruik van energie.
3. Opwek hernieuwbare energie vind deels plaats op plekken waar het energiegebruik van oudsher laag was waardoor de capaciteit van het net op die plekken onvoldoende kan zijn en het net aangepast dient te worden.

Om deze uitdagingen op te lossen wordt er gekeken naar bijvoorbeeld opslag van energie en het verzwaren van het net op plekken waar hernieuwbare energie opgewekt wordt/gaat worden.

3.2.Kader van het energie en klimaatbeleid

Ons lokale energiebeleid heeft ook een relatie met het beleid op het niveau van hogere bestuurslagen. Daarom wordt in dit hoofdstuk ook hiervan een beschrijving gegeven, zodat het grotere plaatje duidelijk wordt. Sinds de vaststelling van het beleid in 2009 is er veel veranderd op het gebied van het energie en klimaatbeleid in Nederland. Het beleid is steeds meer gericht op klimaatmitigatie (het verminderen van klimaatverandering). De transitie naar hernieuwbare energie wordt beleidsmatig steeds meer gezien als een middel met als doel de reductie van emissies van broeikasgassen.

Mitigatie is de term die in het klimaatbeleid wordt gebruikt voor maatregelen die beogen emissies van de broeikasgassen kooldioxide (CO_2), methaan (CH_4), lachgas (N_2O) en een aantal fluorverbindingen te verminderen. Vermindering van deze gassen heeft tot doel om de opwarming van het klimaat tegen te gaan. Om de emissie van deze gassen te verminderen dienen er, onder andere, maatregelen te worden genomen om op een andere wijze energie te produceren en gebruiken. In deze keuzenota gaan we uit van het huidige beleid van energieneutraliteit. Klimaatbeleid in bredere zin, mitigatie en adaptatie zullen dan ook geen onderdeel uitmaken van de keuzes die we voorstellen. Wel plaatsen we het huidige beleid in context door de ontwikkelingen op diverse niveaus in hoofdlijnen uiteen te zetten.

3.2.1 Mondiale ontwikkelingen: Klimaatakkoord Parijs

Bij het VN klimaatakkoord van Parijs (2015) hebben 197 landen, waaronder Nederland, ingestemd met een nieuw en bindend klimaatverdrag. In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Het streven is om de opwarming beperkt te houden tot anderhalve graad.

3.2.2 Landelijke ontwikkelingen: Het landelijk Klimaatakkoord

Het kabinet heeft om gevolg te geven aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord van Parijs een nationaal Klimaatakkoord opgesteld. Het nationale Klimaatakkoord kent een centraal doel: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% in 2030 ten opzichte van 1990. Het Klimaatakkoord uit 2019 is een pakket van maatregelen en afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden met als doel deze CO2-doelstelling te halen. Het kabinet legt het klimaatbeleid voor tien jaar vast in het Klimaatplan. Dat is in de Klimaatwet bepaald. Jaarlijks rapporteert het kabinet over de voortgang. Waar nodig wordt het beleid op basis daarvan aangepast om de doelen te halen.

De gemeente Bladel heeft niet rechtstreeks deelgenomen aan het opstellen van het klimaatakkoord, wel was de Vereniging van Nederlandse gemeenten in de klimaatonderhandelingen betrokken. Hoewel de gemeente Bladel niet direct wordt afgerekend op het al dan niet behalen van de doelstellingen in het Klimaatakkoord, is wel sprake van indirecte juridische doorwerking. Om de doelen te behalen worden namelijk regels gesteld (bv. over isolatie van gebouwen), versterkt subsidies (o.a. SDE+) en legt de gemeenten de taakstelling op om in regionaal verband een Regionale Energiestrategie en lokaal een Transitie Visie Warmte vast te stellen.

4. Keuzes

In dit hoofdstuk beschrijven we de keuzes die de gemeente kan maken om haar ambitie om energieneutraal te worden te behalen. De keuzes zijn onderverdeeld in vijf deelkeuzes, waarbij tussen die vijf enige overlap bestaat in de mogelijkheden die er zijn. Bij iedere van de vijf te maken keuzes is bij de mogelijkheden steeds een onderverdeling gemaakt in drie categorieën waarmee invloed uitgeoefend kan worden op de ontwikkelingen:

1. Faciliteren, met regelingen en beleid.
2. Stimuleren met informeren, nudging, actief benaderen en advisering en financiële regelingen.
3. Afdwingen met wetgeving en handhaving.

4.1.Besparing en productie

De gemeenteraad van Bladel wil in 2025 energieneutraal zijn. Dat houdt in dat evenveel energie geproduceerd wordt als dat er wordt verbruikt. Het uitgangspunt hierbij is dat hierbij alleen niet-fossiele bronnen worden toegepast. Dit omdat fossiele bronnen eindig zijn, maar ook omdat door verbranding van deze bronnen CO_2 en andere broeikasgassen uitgestoten worden. Hierdoor wordt klimaatverandering versterkt, wat we willen voorkomen. Naast opwek van niet-fossiele brandstoffen kan het gebruik van fossiele brandstoffen ook vermindert worden door te besparen op het verbruik. Er kan op beide elementen worden ingezet of de prioriteit kan ofwel op besparing of opwek worden gelegd. Hieruit volgt dan ook de eerste keuze.

Keuze 1: In welke mate zetten we als gemeente in op besparing en productie van niet-fossiele energie?

4.1.1 Besparing

Het energieverbruik is de afgelopen jaren in de gemeente Bladel met 3% afgenomen. Voor de toekomst is een prognose lastig te geven. Op woningniveau wordt er weliswaar meer geïsoleerd maar de elektrificatie van de warmtevraag zorgt tegelijk voor toename van elektriciteitsverbruik. Door de transitie van vervoer naar steeds meer elektrisch kan het elektriciteitsverbruik zelfs gaan stijgen. Landelijk gaat het PBL in de energieverkenning 2019 uit van een besparing van 0,9% per jaar voor de periode 2020-2030. Voor het bevorderen van besparing heeft de gemeente meerdere opties. Die worden bij deze keuze alleen in hoofdlijnen uiteengezet, de verdieping vind plaats bij keuze 2 waar per sector de opties worden weergegeven.

1. Faciliteren:

Vanuit de gemeente zijn beleidsmatig geen beperkingen om besparing ruimte te geven. Binnen de huidige regelgeving is het mogelijk om besparende maatregelen te nemen zonder restricties.

Aanvullend mogelijk:

a. Het besparen van energie makkelijker maken door het beter beschikbaar maken van alternatieven via beleidskeuzes.

2. Stimuleren:

De gemeente heeft diverse stimuleringsregelingen lopen, die in de hierop volgende keuzes nader worden beschreven.

Aanvullende mogelijkheden:

a. Meer voorlichting.
b. Financiële ondersteuning.
c. Actieve advisering en ondersteuning van doelgroepen.

3. Afdwingen:

De gemeente ziet middels toezicht en handhaving toe op het naleven van de energiebesparings- en informatieplicht van bedrijven en op het naleven van de zogenaamde BENG normen voor nieuwbouw (Bijna Energieneutrale Gebouwen).

Aanvullende mogelijkheden:

a. Extra regelgeving.
b. Extra handhavingscapaciteit.

4.1.2 Opwekking

Sinds de vaststelling van de Klimaatvisie is de opwekking van hernieuwbare energie in de gemeente Bladel de afgelopen jaren gestegen naar 7% van de energiebehoefte. Nieuwe ontwikkelingen die binnenkort gerealiseerd worden, zoals windpark de Pals, zijn hierin nog niet meegerekend. In paragraaf 3.1.2 is een prognose gegeven van de verwachte ontwikkeling in opwek voor de komende jaren. Daarbij zijn wel een aantal – mogelijk voorbarige - aannames gedaan, maar met als resultaat dat energieneutraliteit mogelijk in 2035 haalbaar kan zijn bij gelijkblijvend energieverbruik. Om energieneutraliteit te bereiken heeft de gemeente meerdere opties. Die worden bij deze keuze alleen in hoofdlijnen uiteengezet, de verdieping vind plaats bij keuze 2 waar per sector de opties worden weergegeven.

1. Faciliteren:

Vanuit de gemeente zijn voor kleinschalige opwek en sommige vormen van grootschalige opwek geen beperkingen. Voor grootschalige zon – en windparken wordt op het moment van schrijven een beleidskader voorgelegd, waarmee ook daar mogelijkheden ontstaan.

Aanvullend mogelijk:

a. Meer beleidsruimte creëren voor de opwek van hernieuwbare energie.

2. Stimuleren:

De gemeente heeft diverse stimuleringsregelingen lopen, die in andere keuzes nader worden beschreven.

Aanvullende mogelijkheden:

a. Meer voorlichting.
b. Financiële ondersteuning.
c. Actieve advisering en ondersteuning van doelgroepen.
d. Beschikbaar stellen van gemeentelijke gebouwen en grond.

3. Afdwingen:

De gemeente maakt op dit moment geen gebruik van aanvullende regelgeving of handhaving voor het afdwingen van de opwek van hernieuwbare energie.

Aanvullende mogelijkheden:

a. Extra regelgeving.
b. Extra handhavingscapaciteit.

4.2.Sturing op externe doelgroepen

De meeste gebruikers en (potentieel) opwekkers van energie zijn burgers en bedrijven. Zij hebben hun eigen verantwoordelijkheid voor het verduurzamen van hun gebouwen en verkeersbewegingen. Als gemeente kan inzet worden gepleegd om deze doelgroepen te stimuleren hun verantwoordelijkheid voor hun eigen energiedoelstelling te behalen.

Keuze 2: Welke sturingsmogelijkheden kiest de gemeente om de verschillende actoren te laten bijdragen aan de besparing en/of productie van niet-fossiele energie?

4.2.1 Gebouwde omgeving

Met gebouwde omgeving wordt gedoeld op alle woningen en gebouwen in de gemeente zolang geen sprake is van industriële of landbouwkundige activiteiten. In de gebouwde omgeving ligt in onze gemeente de grootste

opgave wat betreft de energietransitie, omdat hier 43% van de energie wordt verbruikt (met name voor warmte).

1 Faciliteren:
Vanuit beleid zijn er geen beperkingen op besparing en opwekking in de gebouwde omgeving. Binnen de huidige regelgeving is het mogelijk om besparende maatregelen te nemen zonder restricties.

Aanvullend mogelijk:

Niet van toepassing

2 Stimuleren:
De gemeente is verplicht een uitvoeringsplan warmtevisie op te stellen waarin maatregelen worden opgenomen, waarmee op het moment van schrijven een start wordt gemaakt. Daarnaast hebben we twee subsidieregelingen lopen, voor duurzame energie particulieren en de regeling reductie energieverbruik. Ook is er een energieloket voor particulieren. Daarnaast houdt de gemeente mede de Vereniging KempenEnergie in stand via financiële bijdragen, die onder andere een informatieloket heeft ingericht voor particulieren. Ook geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld door haar eigen gebouwen zoveel mogelijk energieneutraal te maken.

Aanvullend mogelijk:

a. Proactief in gesprek met verenigingen van eigenaren en woningcorporaties, eventueel wijkgericht, om gezamenlijk met de verduurzaming van huizen te starten.
b. Een ontzorgingsregeling opzetten voor besparing en/of opwek.
c. Bestaand energieloket vergroten of nieuw energieloket inrichten.
d. Aanvullende financiële regelingen of voorfinanciering.

3 Afdwingen:
De gemeente ziet toe op de toepassing van de BENG normen voor nieuwbouw (Bijna Energieneutrale Gebouwen).

Aanvullend mogelijk:

a. Landelijk wordt een wet voorbereid die het mogelijk maakt om ook koopwoningen van het gas af te halen, ook als de eigenaren hier niet mee instemmen. Daarmee wordt ook afdwingen een optie.
b. Hanteren van aanvullende regelgeving voor nieuwbouw waarmee gebouwen energieneutraal moeten worden uitgevoerd.

4.2.2 Mobiliteit

Met mobiliteit worden alle vervoersbewegingen bedoeld. Mobiliteit en verkeer is verantwoordelijk voor 36% van de energievraag.

1 Faciliteren:
Op dit moment heeft de gemeente een reactief beleid voor laadpalen, waarbij deze op aanvraag worden geplaatst.

Aanvullend mogelijk:

a. Beleid gericht op het actief terugdringen van autogebruik.
b. Verplichtingen voor de aanleg van parkeerplaatsen bij nieuwbouw opheffen.

2 Stimuleren:
Binnen het project N284 is duurzame mobiliteit een belangrijk onderwerp. Daarnaast wordt nu actief ingezet op de regionale mobiliteitsagenda om hier ook duurzame mobiliteit hoog te prioriteren. De gemeente geeft ook zelf het goede voorbeeld met de aanschaf van elektrische dienstauto's.

Aanvullend mogelijk:

a. Proactief in plaats van reactief laadpalen plaatsen
b. Wegen alleen verbreden ten gunste van OV en fietsverkeer.
c. Pilot uitvoeren met elektrische deelauto's.

3 Afdwingen:
Op dit moment maakt de gemeente geen gebruik van mogelijkheden om af te dwingen dat men minder energie verbruikt binnen de sector mobiliteit.

Aanvullende mogelijk:

a. Delen van het stedelijk gebied auto-onvriendelijk maken.
b. Waar het verkeerskundig kan, wegen afsluiten voor gemotoriseerd verkeer.
c. Milieuzones aanwijzen waar vervuilende voertuigen, die vaak ook veel energie verbruiken, niet meer mogen komen.

4.2.3 Natuur en Landbouw

Met natuur en landbouw wordt gedoeld op alle natuurgebieden en gebieden waar landbouw plaats vind in de gemeente. Landbouw en bosbouw verbruikt 4% van de totaal benodigde energie maar heeft veel potentie voor de opwek van hernieuwbare energie.

1 Faciliteren:

Voor de opwek van energie in landbouw – en natuurgebieden zijn op dit moment geen restricties opgelegd waar het daken betreft. Voor grootschalige zon – en windparken wordt op het moment van schrijven een beleidskader voorgelegd, waarmee bij vaststelling ook mogelijkheden ontstaan in Bladel Zuid op gronden. Natuurgebieden komen daar niet voor in aanmerking overigens.

Aanvullend mogelijk:

a. Meer gebieden aanwijzen voor grootschalige opwekking van zon en wind.
b. Eigen gronden beschikbaar stellen voor opwek van zon en windenergie.

2 Stimuleren:

In de sector natuur en landbouw zet de gemeente op dit moment niet in op het actief stimuleren van besparing en opwek.

a. Proactief advies geven aan bedrijven met grote dakoppervlaktes en/of grond voor het beschikbaar maken van daken en/of grond voor de opwek van energie.
b. Financieringsregelingen voor opwekking en besparing bij veehouderijen.
c. Actief verbinden van vraag en aanbod door het opzetten van een postcoderoos-project.

3 Afdwingen:

In de sector natuur en landbouw zet de gemeente op dit moment niet in op het actief stimuleren van besparing en opwek. Wel is zij bevoegd gezag voor het uitvoeren van de controle op de energiebesparingsplicht voor grote verbruikers, waar mogelijk ook enkele agrarische bedrijven onder vallen.

Aanvullend mogelijk:

a. Bij nieuwbouw in het buitengebied aanvullende eisen stellen voor energieneutrale bouw en/of het verplicht installeren van zonnepanelen.

4.2.4 Industrie

Met industrie worden alle bedrijven op bedrijventerreinen bedoeld, en eventueel daarbuiten gelegen ondernemingen die zich met vergelijkbare activiteiten bezig houden. Deze sector verbruikt 15% van de totaal benodigde energie in onze gemeente.

1 Faciliteren:

Vanuit beleid zijn er geen beperkingen op besparing en opwekking in de sector industrie. Binnen de huidige regelgeving is het mogelijk om besparende maatregelen te nemen zonder restricties.

Aanvullend mogelijk:

Niet van toepassing

2 Stimuleren:

Op dit moment wordt door de gemeente geen actieve inzet gepleegd om bedrijven te stimuleren.

Aanvullend mogelijk:

a. Aanstellen van een energiecoördinator die bedrijven proactief benaderd en hen ondersteunt bij hun energiemanagement.
b. Financieringsregelingen voor opwekking en besparing bij bedrijven.
c. Actief verbinden van vraag en aanbod door het opzetten van een postcoderoos-project.

3 Afdwingen:
De gemeente is bevoegd gezag voor het uitvoeren van de controle op de energiebesparingsplicht voor grote verbruikers.

Aanvullend mogelijk:

a. Als eigenaar van de gronden van het Kempisch Bedrijvenpark aanvullende verkoopeisen stellen voor te nemen energiemaatregelen.
b. Bij nieuwe ontwikkelingen opnemen dat bedrijven die bedrijfsgrond aankopen en daarop gaan bouwen verplicht zijn het dak- qua constructie geschikt te maken voor zonnepanelen en toegang te verlenen tot een derde partij om het dak te exploiteren voor zonnepanelen mits ze het zelf niet doen.

4.3.Grootschalige productie

Om hernieuwbare energie op te wekken zijn meerdere opties beschikbaar. Die zijn grofweg in te delen in het benutten van zon, wind, biomassa, geothermische energie en water. De laatste variant laten we voor onze gemeente buiten beschouwing, omdat er te weinig water-gerelateerde energie beschikbaar is. Bij het benutten van de meeste van deze bronnen is sprake van zogenaamde grootschalige productie, dat wil zeggen dat er veel energie in één installatie wordt opgewekt en dat het gepaard gaat met grote zichtbare ruimtelijke ingrepen. Met grootschalige energieopwekking kan veel energie in 'bulk' opgewekt worden. Het is wel de vraag welke vormen dan het meest wenselijk zijn. We onderscheiden de categorieën windparken, geothermie – en biomassacentrales en zonnevelden groter dan 2 hectare.

Keuze 3: In welke mate zetten we als gemeente in op verschillend vormen van grootschalige productie van niet-fossiele energie?

4.3.1 Windparken

Windparken kunnen worden gerealiseerd binnen de kaders die gelden voor onder andere vliegverkeer rond Eindhoven Airport, beperking van overlast voor omwonenden en beperkingen die gelden voor natuurgebieden. Conform Provinciaal beleid moet altijd sprake zijn van de ontwikkeling van minstens drie molens. Tegenwoordig levert een windmolen ongeveer 15 GWh, wat ca. 3% is van de energiebehoefte van de gemeente Bladel. Een windpark moet altijd gepaard gaan met een investering voor maatschappelijke meerwaarde in het gebied eromheen en diverse fondsen voor leefbaarheid en verdere verduurzaming.

1. Faciliteren:
De gemeente heeft de ontwikkeling van windpark de Pals gefaciliteerd. Hier zullen vier turbines 11% van de totale gemeentelijke energiebehoefte gaan produceren. Voor grootschalige zon – en windparken wordt op het moment van schrijven een beleidskader voorgelegd, waarmee ook daar mogelijkheden ontstaan doordat hierbij Bladel Zuid als gebied wordt opengesteld voor de ontwikkeling van windmolens. Op basis van dit beleid kunnen ook afspraken worden gemaakt met de netbeheerder over de benodigde capaciteit voor opwek in de gemeente.

Aanvullend mogelijk:

a. Meer gebieden openstellen voor de ontwikkeling van windparken.
b. Ambtelijke capaciteit bijschakelen om ruimtelijke procedures sneller te laten verlopen.

2. **Stimuleren:**
   a. Eigen grond beschikbaar stellen voor de ontwikkeling van windparken.
   b. Actief ontwikkelaars benaderen voor de realisatie van windparken in onze gemeente.
   c. Korting geven op leges bij ruimtelijke procedures.
   d. Geen financiële afdracht meer te vragen voor de omwonenden vanuit een initiatiefnemer.
   e. Subsidie verlenen voor de ontwikkeling van windparken.

3. **Afdwingen:**
   Mogelijk worden we vanuit de RES gevraagd om ook energie op te wekken voor het stedelijk gebied. Dat zou betekenen dat de doelstelling uiteindelijk hoger komt te liggen en dat die ook afdwingbaar wordt vanuit de regio.

Aanvullend mogelijk:

Niet van toepassing

4.3.2 Geothermie

Voor het gebruik van aardwarmte is noodzakelijk dat er relatief hoog in de aarde voldoende warmte beschikbaar is. Op basis van Belgische metingen, over de grens, lijkt de haalbaarheid in deze regio groot. Er is zelfs al, net over de grens in Mol, een geothermiecentrale opgeleverd in 2019. In Nederland worden aanvullend het komend jaar ook metingen uitgevoerd, waaronder in Bladel. Op dit moment heeft Hydreco (een dochterbedrijf van BrabantWater) het alleenrecht op geothermie.

1. **Faciliteren:**

Op dit moment is in de Omgevingsvisie 1.1. opgenomen dat de gemeente Bladel ervoor kiest om zelf geen initiatieven op te zetten maar wel mee te werken aan nieuwe initiatieven waarbij gebruik gemaakt wordt van geothermie. Aanvullend mogelijk:

   a. Mogelijk maken van geothermie door beschikbaar maken van locaties in bestemmingsplannen.

2. **Stimuleren:**

Op dit moment zet de gemeente niet in op het stimuleren van de ontwikkeling van geothermie.

Mogelijkheden:

   a. Verkenning naar geothermie opzetten vanuit de gemeente.
   b. Afspraken maken met ontwikkelaars geothermie.

3. **Afdwingen:**

Niet van toepassing

4.3.3 Biomassa

Op basis van het haalbaarheidsonderzoek DOEN, uitgevoerd in de vijf Kempengemeenten in 2019, kan in de Kempen maximaal 5% van de benodigde energie duurzaam worden opgewekt met biomassa. Dat zou alleen lukken als alle biomassa hiervoor wordt ingezet en de gemeente daar maximaal inzet op pleegt. Hieruit blijkt dan ook dat de 54% doelstelling uit de Kempische Klimaatvisie niet haalbaar is. Biomassa is op de schrale zandgronden in onze regio in natuur en landbouw echter ook hard nodig voor bodemvruchtbaarheid, het sluiten van kringlopen en het vastleggen van $C0_2$. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat bij de verbranding van biomassa relatief veel CO_2 wordt uitgestoten waardoor het ook niet per se beter is dan de inzet van kolencentrales en gaswinning. Daarnaast wordt vaak biomassa gebruikt van bronnen die omstreden zijn en kan de opwekking gepaard gaan met ongewenste en ongezonde emissies.

1. **Faciliteren:**

De gemeente heeft nu in haar Omgevingsvisie 1.1. opgenomen maximaal twee biomassa installaties toe te staan onder een aantal voorwaarden, waaronder dat hier dan ook mest wordt bewerkt om zo het mestoverschot te verkleinen. Zo'n installatie kan nu op meerdere bedrijventerreinen worden gebouwd onder de huidige wetgeving.

Aanvullend mogelijk:

a. Bestemmingsplan zodanig verruimen dat een biomassacentrale op meer locaties gerealiseerd kan worden.

2. Stimuleren:

a. Actief initiatiefnemers benaderen voor de realisatie van een biomassacentrale.

3. Afdwingen:

Niet van toepassing.

4.3.4 Zonnevelden groter dan 2 ha

Grote zonnevelden vormen één van de meest kansrijke opties waarmee binnen relatief korte tijd een grote 'bulk' aan benodigde energie duurzaam kan worden opgewekt. Om 100% van de benodigde energie voor onze gemeente met zonnevelden op te wekken zou 570 ha zonneveld (inclusief landschappelijke inpassing) nodig zijn. Een zonneveld moet altijd gepaard gaan met een investering voor maatschappelijke meerwaarde in het gebied eromheen en diverse fondsen voor leefbaarheid en verdere verduurzaming.

1. Faciliteren:

Voor grootschalige zon – en windparken wordt op het moment van schrijven een beleidskader voorgelegd, waarmee ook daar mogelijkheden ontstaan doordat hierbij ook Bladel Zuid als gebied wordt opengesteld voor de ontwikkeling van zonnevelden. Op basis van dit beleid kunnen ook afspraken worden gemaakt met de netbeheerder over de benodigde capaciteit voor opwek in de gemeente.

Aanvullend mogelijk:

a. Meer gebieden openstellen voor de ontwikkeling van windparken.
b. Ambtelijke capaciteit bijschakelen voor versnellen van ruimtelijke procedures.

2. Stimuleren:

a. Eigen grond beschikbaar stellen voor de ontwikkeling van zonnevelden.
b. Actief ontwikkelaars benaderen voor de realisatie van zonnevelden in onze gemeente.
c. Korting geven op leges bij ruimtelijke procedures.
d. Geen financiële afdracht meer te vragen voor de omwonenden vanuit een initiatiefnemer.
e. Subsidie verlenen voor de ontwikkeling van zonnevelden.

3. Afdwingen:

Mogelijk worden we vanuit de RES gevraagd om ook energie op te wekken voor het stedelijk gebied. Dat zou kunnen betekenen dat de doelstelling uiteindelijk hoger komt te liggen en dat die mogelijk ook afdwingbaar wordt vanuit de regio.

Aanvullend mogelijk:

Niet van toepassing

4.4. Overige Productie

Naast grootschalige productie zijn er ook vormen van energieproductie die kleinschaliger zijn. Hiertoe behoren zonnepanelen op daken, zonnevelden kleiner dan 2 hectare en bodemwarmte. Deze vormen van energieopwekking zijn voor individuele personen en bedrijven interessant voor de verduurzaming van hun gebouw en vervoer. In het grote geheel kunnen ze ook een aanzienlijke aandeel van de totale opwekking vormen. Tevens dragen deze oplossingen bij aan bewustwording, omdat men echt zelf aan de slag gaat met het energievraagstuk en zich daarmee onderdeel voelt van het geheel.

Keuze 4: In welke mate zetten we als gemeente in op verschillende vormen van niet-grootschalige productie van niet-fossiele energie?

4.4.1 Zonnepanelen op daken

Zonnepanelen op daken zijn relatief eenvoudig te realiseren op de meeste daken. Als alle bruikbare daken worden benut kan 25% van de benodigde energie duurzaam op daken worden opgewekt.

1. Faciliteren:
Op dit moment is het plaatsen van zonnepanelen op daken toegestaan binnen de geldende wetgeving.

Aanvullend mogelijk:

Niet van toepassing.

2. Stimuleren:
De gemeente heeft een subsidieregeling voor duurzame energie particulieren

Aanvullend mogelijk:

a. Voorfinanciering
b. Ontzorging door regelingen zoals de Groene Zone.
c. De bestaande subsidieregeling duurzame energie verder ophogen en continueren.

3. Afdwingen:
Op dit moment maakt de gemeente geen gebruik van de mogelijkheid om ook opwekking op daken te verplichten.

a. Er kan onderzocht worden of er mogelijkheden zijn om in het bouwbesluit de aanleg van zonnepanelen op daken bij nieuwbouw te verplichten.
b. Bij het Kempisch Bedrijvenpark kan als voorwaarde voor nieuwvestiging worden verplicht om het dakoppervlak te benutten voor zonnepanelen.

4.4.2 Zonnevelden kleiner dan 2 ha

Op een bouwblok kunnen nu al kleine zonnevelden worden aangelegd. Aangezien kleine velden al passen in wetgeving en er binnen de agrarische sector veel sloop wordt verwacht kunnen al veel kleine velden in de komende jaren worden gerealiseerd.

1 Faciliteren:
Binnen het bouwblok zijn nu geen beperkingen op de aanleg van een klein zonneveld.

Aanvullend mogelijk:

a. Kleine zonnevelden ook toestaan buiten het bouwblok.

2 Stimuleren:
De gemeente stimuleert de aanleg van kleine zonnevelden niet op dit moment.

a. Voorfinanciering
b. Actief promoten en adviseren over de aanleg van kleine zonnevelden bij burgers en bedrijven.
c. Subsidie verlenen voor kleine zonnevelden.

3 Afdwingen:
Niet van toepassing.

4.2.3 Bodemwarmte

Bodemwarmte is anders dan aardwarmte omdat het veel ondieper uit de aarde wordt gehaald en hierdoor ook een lagere temperatuur oplevert. Bodemwarmte kan met bodemwarmtewisselaars worden benut om huizen mee te verwarmen. Het is toepasbaar bij nieuwe woningen.

1 Faciliteren:
Voor warmte- en koudeopslag (WKO) is geen omgevingsvergunning milieu nodig. Afhankelijk van het soort systeem, de omvang van het systeem en de lozingsroutes kunnen wel een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) en/of een watervergunning nodig zijn. De bevoegdheid ligt bij gemeente en/of Waterschap.

Aanvullend mogelijk:

a. Onderzoeken of alle systemen vergunningsvrij kunnen worden gemaakt.

2 Stimuleren:
De gemeente heeft een subsidieregeling voor duurzame energie particulieren van waaruit ook bodemwarmtesystemen kunnen worden gefinancierd.

a. Voorfinanciering
b. Ontzorging door regelingen zoals de Groene Zone.
c. De bestaande subsidieregeling duurzame energie verder ophogen en continueren.

3 Afdwingen:
Op dit moment maakt de gemeente geen gebruik van de mogelijkheid om het gebruik van bodemwarmtesystemen te verplichten. Dit is ook nauwelijks mogelijk, in ieder geval niet specifiek om het gebruik van bodemwarmte te bevorderen.

Aanvullend mogelijk:

a. Bij nieuwbouw kan worden verplicht dat huizen energieneutraal worden gebouwd, een bodemwarmtesysteem is dan één van de toepasbare oplossingen.

4.5.Beheer, opslag, distributie

Het beheer, opslag en distributie van energie wordt een steeds grotere opgave, omdat de opwekking en gebruik in tijd en ruimte aan het veranderen zijn.

Keuze 5: Hoe gaan we om met het beheer, opslag en distributie van energie, in relatie tot de veranderende behoefte door de energietransitie?

1 Faciliteren:
Op dit moment zetten we al in op vroegtijdige afstemming met de netbeheerder, om ervoor te zorgen dat we inspelen op de toekomstige uitdagingen van het energienet.

Aanvullend mogelijk:

a. Actief aanwijzen van locaties in bestemmingsplan voor opslag van energie

2 Stimuleren:

Aanvullend mogelijk:

a. Actief initiatiefnemers benaderen om energieopslag en lokale handelssystemen en slimme netten in de gemeente te realiseren.
b. Delen van warmte (restwarmte)

3 Afdwingen:
Op dit moment wordt door de gemeente toezicht gepleegd op het verbod om bij nieuwe wijken aardgasleidingen aan te leggen.

Aanvullend mogelijk:

a. Landelijk wordt een wet voorbereid die het mogelijk maakt om ook koopwoningen van het gas af te halen, ook als de eigenaren hier niet mee instemmen.

5. Planning

Deze keuzenota is de eerste stap naar een herijking van de keuzes binnen het dossier klimaat en energie en brengt structuur overzicht. Het is bedoeld om het gemeentebestuur te informeren en om het debat te voeden.

De gemeenteraad kan zich met deze nota voorbereiden op een interactieve raadsinformatieavond op 14 mei. Bij deze avond kunnen raadsleden zelf ervaren wat de gevolgen zijn van de verschillende te maken keuzes. Er wordt inzicht gegeven in de omvang van de opgave en de mogelijke oplossingen voor Bladel om energie en klimaatdoelstellingen te behalen. Daarnaast wordt aan de aanwezigen gevraagd op deze avond, of naar aanleiding hiervan, ook al richtinggevende uitspraken te doen op basis waarvan een kader stellende nota kan worden opgesteld.

De keuzenota en raadsinformatieavond leveren input om een open debat over dit onderwerp te voeren in de commissie – en raadsvergadering waar de keuzenota – ter vaststelling – wordt behandeld.

De vervolgstap is dat het college na de zomer een kaderstellende nota aan de gemeenteraad zal aanbieden op basis van de richtinggevende uitspraken van de gemeenteraad. Naar aanleiding van deze besluitvorming worden de gemaakte keuzes geïntegreerd in de Omgevingsvisie. Tevens worden zij ter uitvoering verwerkt in een door het college van B&W vast te stellen uitvoeringsplan.

De planning van dit proces is weergegeven in tabel 1.

TABEL 1 PLANNING

Datum	Actie
12 mei	Keuzenota wordt beschikbaar gesteld
19 mei	Raadsbijeenkomst
29 mei	Aanleveren richtinggevende uitspraken fracties
15 juni	Commissievergadering keuzenota
9 juli	Raadsvergadering keuzenota
27 augustus	Commissievergadering kaderstellende nota
17 september	Raadsvergadering kaderstellende nota

6. Bijlagen

6.1.Bijlage 1 Begrippenlijst

Duurzaamheid: Duurzaamheid gaat in essentie over de kwaliteit van leven en de mogelijkheden om die kwaliteit in de toekomst te handhaven. Het hergebruiken van materialen (circulariteit) is hier een voorbeeld van. Het organiserend principe voor duurzaamheid is duurzame ontwikkeling. *(Bron: RIVM)*

Duurzame ontwikkeling: een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de mogelijkheden voor toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Voorbeelden zijn:

- duurzame groei: economische groei die niet ten koste gaat van natuur en milieu;
- hernieuwbare energie: energie uit bronnen die niet opraken, zoals windenergie, zonne-energie en waterkracht;
- duurzame gebruiksgoederen: goederen die het milieu niet of weinig belasten. People, Planet, Profit (tegenwoordig ook wel Prosperity) is een bekende term uit de duurzame ontwikkeling.

(Bron: CBS)

Energie: vermogen om arbeid te verrichten. Er zijn verschillende vormen energie, zoals kinetische energie (o.a. wind), elektromagnetische energie, kernenergie, thermische energie (warmte), straling, chemische energie, elektrische energie, lichtenergie (zon), etc. *(Bron: www.sciencenotes.org)*

Energieneutraliteit: Het idee van energieneutraliteit zoals gebruikt in de Kempische klimaatvisie en ook bij bijvoorbeeld nul op de meter woningen is dat er per jaar evenveel hernieuwbare energie opgewekt wordt als dat er gebruikt wordt. Hierbij is geen rekening gehouden met de timing van de opwek van de hernieuwbare energie en het gebruik ervan. *(Bron: Kempische Klimaatvisie)*

Energietransitie: Het ingrijpend veranderen van het energiesysteem met als doel de uitstoot van broeikasgassen in de periode tot 2050 vergaand te verminderen *(Bron: themasites.pbl.nl/energietransitie)*

Hernieuwbare energie: energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld. Dit is energie uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa. Fossiele energie en kernenergie vallen niet onder hernieuwbare energie, omdat deze afkomstig zijn uit bronnen die niet worden aangevuld. *(Bron: CBS)*

Kaders grootschalige wind en zon - sector elektriciteit: De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden werken toe naar een gezamenlijk beleid voor grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen. In dit beleid wordt opgenomen waar, wanneer en onder welke voorwaarden grootschalige zonne- en windenergie opgewekt mag worden. Dit beleidskader wordt op moment van schrijven aan de gemeenteraden aangeboden ter vaststelling.

Klimaat: Het klimaat is het gemiddelde weer over een bepaalde periode. (*Bron: KNMI)*

Klimaatmitigatie: mitigatie is de term die in het landelijke energie- en klimaatbeleid wordt gebruikt voor maatregelen die beogen emissies van de broeikasgassen kooldioxide (CO_2), methaan (CH_4), lachgas (N_2O) en een aantal fluorverbindingen te verminderen. *(Bron: NARCIS - National Academic Research and Collaborations Information System)*

Klimaatakkoord: het kabinet heeft om gevolg te geven aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord van Parijs een nationaal Klimaatakkoord opgesteld. Het nationale Klimaatakkoord kent een centraal doel: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% in 2030 ten opzichte van 1990. Het Klimaatakkoord uit 2019 is een pakket van maatregelen en afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden met

als doel deze CO_2-doelstelling te halen. De maatregelen zijn onderverdeeld over 5 sectoren:

Elektriciteit: In 2030 komt 70 procent van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen. Dat gebeurt met windturbines op zee, op land en met zonnepanelen op daken en in zonnevelden. Tegelijk groeit de vraag naar elektriciteit. Omdat de stroomvoorziening meer afhankelijk wordt van het grillige weer zijn veel maatregelen nodig om de levering betrouwbaar te houden.

Gebouwde omgeving: In 2050 moeten 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen van het aardgas af. Er moet flink wat gebeuren. Als eerste stap moeten in 2030 de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd zijn. Dat gaat wijk voor wijk. De gemeentes weten in 2021 welke wijk wanneer aan de beurt is. Bewoners worden daarbij betrokken. Het is de bedoeling dat de investering in verduurzaming betaald kan worden uit de opbrengst van een lagere energierekening.

Industrie: In 2050 is de industrie circulair en stoot vrijwel geen broeikasgas meer uit. De fabrieken draaien dan op duurzame elektriciteit uit zon en wind of energie uit aardwarmte, waterstof en biogas. De grondstoffen komen uit biomassa, reststromen en -gassen. De restwarmte gebruikt de industrie zelf of levert die aan de tuinbouw of gebouwen en woningen. De industrie is dan naast gebruiker van energie ook producent en buffer van energie.

In 2030 moet de industrie al flink minder CO_2 uitstoten. Dat is een tussenstap op weg naar volledige duurzaamheid. Veel van de nieuwe manieren van produceren staan nog in de kinderschoenen en zijn nog te duur. Bedrijven investeren zelf in deze vernieuwing. Er is ook subsidie om de ontwikkeling op gang te krijgen. Op die manier kan de industrie uitgroeien tot de meest CO_2-efficiënte industrie in Europa, en wel op een manier die de internationale concurrentiepositie niet in gevaar brengt.

Mobiliteit: Zorgeloze mobiliteit, voor alles en iedereen in 2050. Geen emissies, uitstekende bereikbaarheid toegankelijk voor jong en oud, arm en rijk, valide en mindervalide. Betaalbaar, veilig, comfortabel, makkelijk én gezond. Slimme, duurzame, compacte steden met optimale doorstroming van mensen en goederen. Mooie, leefbare en goed ontsloten gebieden en dorpen waarbij mobiliteit de schakel is tussen wonen, werken en vrije tijd.

Landbouw en landgebruik: In 2050 moet de landbouw en het landgebruik klimaatneutraal zijn. Een ingewikkelde uitdaging, daar een deel van de uitstoot van broeikasgas niet te vermijden is: koeien produceren methaan en uit kunstmest komt lachgas vrij, beide broeikasgassen. Anderzijds legt de sector ook CO_2 vast: in de bomen, de bodem en het gras. Dat draagt weer bij aan de reductiedoelstelling.
(Bron: www.klimaatakkoord.nl)

Klimaatakkoord Parijs: bij het VN klimaatakkoord van Parijs (2015) hebben 197 landen, waaronder Nederland, ingestemd met een nieuw en bindend klimaatverdrag. In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Het streven is om de opwarming beperkt te houden tot anderhalve graad. Nederland heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend en zich daarmee geconformeerd aan de doelen die gesteld worden. *(Bron: Rijksoverheid)*

Klimaatverandering: Het klimaat verandert. De temperatuur op aarde stijgt. Dit komt door de toename van broeikasgassen in de lucht. *(Bron: Rijksoverheid)*

Regionale Energie Strategie (RES): in de RES worden de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord in de praktijk gebracht in 30 regio's. In een RES-regio werken overheden met maatschappelijke partners, netbeheerders, het bedrijfsleven en inwoners, samen regionaal gedragen keuzes uit. Ze doen dit voor:

1. de opwekking van weersafhankelijke hernieuwbare energieopwekking op land;

2. de warmtetransitie in de gebouwde omgeving;
3. de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur.

(Bron: www.regionale-energiestrategie.nl)

De gemeente Bladel werkt samen met de andere 20 gemeenten in Zuidoost Brabant in Metropool Regio Eindhoven verband aan de Regionale Energiestrategie Zuidoost Brabant. Het traject rondom de Regionale Energiestrategie (RES) van de MRE loopt deels tegelijk met deze keuzenota. Voor 1 oktober 2020 moet de bestuurlijk vastgestelde Concept-RES af zijn. De Concept-RES gaat vervolgens naar het Planbureau voor de Leefomgeving ter doorrekening. Op deze wijze houdt de Rijksoverheid toezicht of de nationale Klimaatdoelen worden gehaald middels de optelsom van de 30 regionale energiestrategieën. In 2021 dient de definitieve RES (1.0) door de raad vastgesteld te worden.

Transitie visie warmte: De Rijksoverheid heeft de gemeenten verplicht om in 2021 een Transitievisie warmte vast te stellen. In de Transitievisie warmte legt de gemeente een realistisch tijdspad vast waarop wijken van het aardgas gaan en anderszins zullen worden verwarmd. Omdat er dertig jaar wordt genomen voor de transitie naar een bebouwde omgeving waarin geen aardgas wordt gebruikt hoeft niet binnen enkele jaren iedereen van het gas. Voor de woningen waarvan de transitie vóór 2030 gepland is, dienen in 2021 ook de potentiële alternatieve energie infrastructuren (elektrisch, (type) warmtenet etc.) bekend te zijn. *(Bron: VNG, Vereniging Nederlandse Gemeenten)*

KLIMAATMONITORING KEMPEN

2013-2017

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

27 januari 2020

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

KLIMAATMONITORING KEMPEN

2013-2017

In opdracht van	Kempengemeenten
Opgesteld door	Erica Derijcke Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant Postbus 8035 5601 KA Eindhoven
Auteur	Erica Derijcke
Projectnummer	
Datum	27 januari 2020
Status	definitief

Gemeente Bergeijk · Gemeente Bladel · gemeente Eersel · Gemeente Oirschot · Gemeente Reusel-De Mierden

27 januari 2020

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

27 januari 2020

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

27 januari 2020

Samenvatting

In 2009 hebben de vijf Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden de Kempische Klimaatvisie vastgesteld, gericht op het bereiken van energieneutraliteit in het jaar 2025. Deze Klimaatvisie beschrijft hoe het energiegebruik en de opwekking van duurzame energie zich in de Kempen moeten ontwikkelen om te komen tot een situatie waarin alle benodigde energie duurzaam en lokaal kan worden opgewekt. Het jaar 2007 is hierbij als startpunt genomen.

Om de realisatie van de doelstelling te monitoren wordt elke twee jaar, of nu na vier jaar, een meting gedaan naar energiegebruik en -opwekking. In dit rapport staan de resultaten van monitoring van het energiegebruik en duurzame opwekking in peiljaar 2017. Deze worden vergeleken met de uitkomsten van 2013, 2011, 2009 en 2007 en met het doel “energieneutraal in 2025”.

In onderstaande grafieken is weergegeven hoe het energiegebruik en de opwekking van duurzame energie zich hebben ontwikkeld van 2007 tot 2017. Het totale energiegebruik in de Kempen in 2007 was 7.550 TJ. In 2017 is het gebruik 7.366 TJ. Het energiegebruik is met 2% afgenomen, terwijl was uitgegaan van een daling van 30% t.o.v. 2007.

In 2017 werd in de Kempen 799 TJ duurzaam opgewekt. Dat komt overeen met 10,8% van het energiegebruik in 2017 van de Kempengemeenten. De Kempen lopen daarmee achter op het schema van de klimaatvisie, die als doel heeft om in 2017 36,3% van het energiegebruik, bijna 2.675 TJ, duurzaam op te wekken.

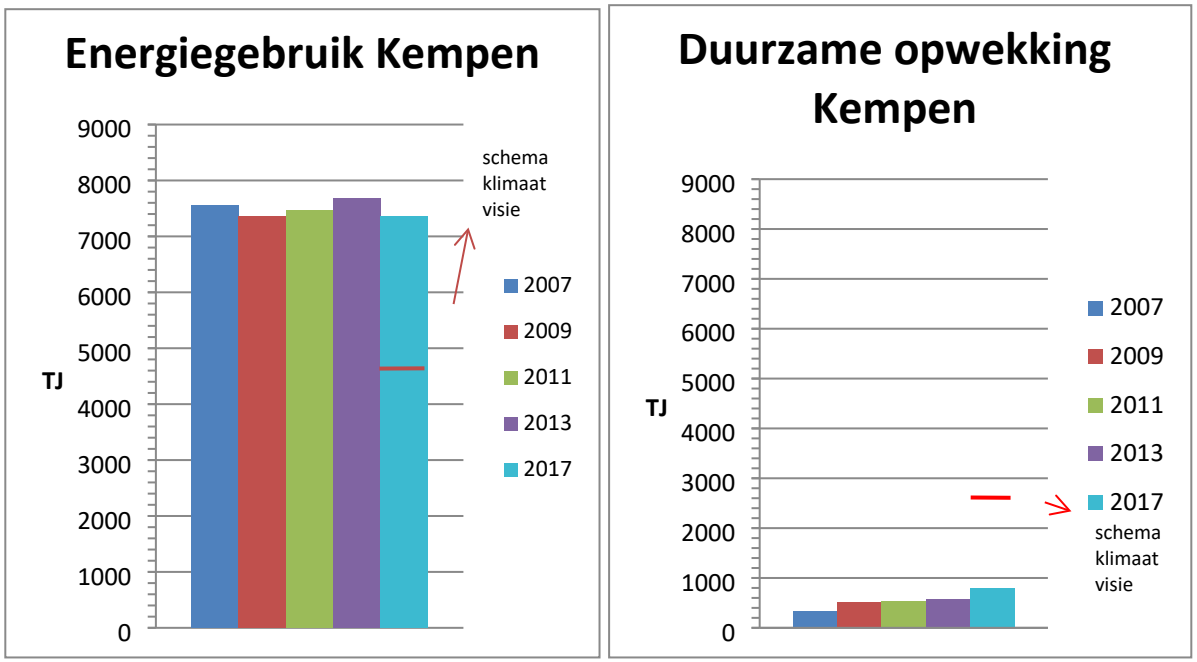

Conclusies energiegebruik en duurzame opwekking Kempen

In Bladel en in Reusel-De Mierden lopen initiatieven voor windturbines. Wanneer deze gerealiseerd zijn, wordt een flinke stap gezet. Maar ook daarmee zal de duurzame opwekking nog ruim achterblijven op het schema bij vaststelling van de klimaatvisie. Dat wat niet bespaard wordt, moet duurzaam worden

opgewekt.

De Kempengemeenten vinden het belangrijk om energieneutraal te worden. Het is op basis van deze monitoring twijfelachtig of energieneutraal in 2025 een realistische ambitie is. Deze monitoring laat duidelijk zien dat het nodig is om extra stappen te zetten, zowel gericht op energiebesparing als op opwekking van duurzame energie, om energieneutraliteit te bereiken.

Aanbevolen wordt:

- om het beleid voor grootschalige wind en zon vast te stellen. Het potentieel voor duurzame opwekking ligt met name bij grootschalige zon en wind;
- dat alle Kempengemeenten net zoals Bladel, Bergeijk (en Eersel in het verleden) een subsidieregeling opzetten gericht op het stimuleren van energiebesparing en zonnepanelen op woningen;
- om de gemeentelijke gebouwen voortvarend te verduurzamen, om zo concreet bij te dragen aan besparing en duurzame opwekking, en om daarmee het goede voorbeeld te geven voor anderen.

De afgelopen tijd zijn verschillende ontwikkelingen in gang gezet waarbij de Kempengemeenten meer samenwerken en er een grotere betrokkenheid is van allerlei partijen bij het realiseren van klimaatdoelstellingen. De recente initiatieven voor windenergie laten zien dat het mogelijk is om grotere stappen te maken. Hiermee zijn de condities geschapen om een versnelling te maken. Aanbevolen wordt met alle partijen hier hard aan te trekken om de versnelling door te zetten om energieneutraliteit binnen bereik te krijgen.

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Inhoudsopgave

1 Aanleiding 1

2 De Kempische Klimaatvisie 2

3 Energiemonitor 2017 4

3.1 Energiegebruik 4

3.2 Duurzame opwekking 7

3.2.1 Biomassa 9

3.2.2 Wind 10

3.2.3 Zon 10

3.2.4 Omgevingswarmte 11

3.2.5 Waterkracht 11

3.2.6 Ontwikkelingen na 2017 12

4 Conclusies en aanbevelingen 13

4.1 Conclusies 13

4.2 Aanbevelingen 14

4.3 Reflectie op de methode van monitoring 14

Bijlagen

I. Methode van monitoring 17

II. CO_2-uitstoot 20

III. Gemeente Bergeijk 21

IV. Gemeente Bladel 24

V. Gemeente Eersel 27

VI. Gemeente Oirschot 29

VII. Gemeente Reusel-De Mierden 32

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

27 januari 2020

1 Aanleiding

In 2009 is door de vijf Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden de Kempische Klimaatvisie vastgesteld, gericht op het bereiken van energieneutraliteit in het jaar 2025. Deze Klimaatvisie beschrijft hoe het energiegebruik en de opwekking van duurzame energie zich in de Kempen moeten ontwikkelen om te komen tot een situatie waarin alle benodigde energie duurzaam en lokaal kan worden opgewekt. Het jaar 2007 is hierbij als startpunt genomen.

De vijf Kempengemeenten zijn hierna aan de slag gegaan met diverse activiteiten gericht op energiebesparing en duurzame opwekking. Deze activiteiten richten zich enerzijds op de eigen gemeentelijke organisatie en anderzijds als aanjager van duurzame maatschappelijke ontwikkeling op burgers, organisaties en bedrijven binnen de gemeentegrenzen. Sinds 2019 werken de Kempengemeenten samen met de andere gemeenten in de regio Eindhoven aan het opstellen van een Regionale Energie Strategie (RES).

De voortgang is op verschillende momenten gemonitord:

- periode 2007 t/m 2009 (uitgevoerd 2010)
- periode 2009 t/m 2011 (uitgevoerd 2012)
- periode 2011 t/m 2013 (uitgevoerd 2014/2015)

De Kempengemeenten hebben de ODZOB gevraagd een offerte uit te brengen om opnieuw de stand van zaken op te maken. Dit maal gaat het over de periode 2013 tot en met 2017.

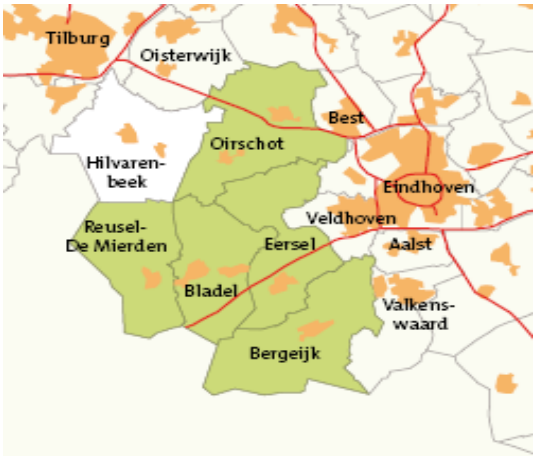

Figuur 1: de Kempengemeenten

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt teruggeblikt op de Kempische klimaatvisie. De resultaten van de energiemonitor, namelijk het energiegebruik en de opwekking van duurzame energie, staan in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 staan de conclusies en aanbevelingen en wordt gereflecteerd op de methode van monitoring.

2 De Kempische Klimaatvisie

Om inzicht te hebben in de huidige en toekomstige situatie rondom klimaat en energie in de Kempen, hebben de Kempengemeenten voor het jaar 2007 een energienulmeting en -forecast uitgevoerd. In die energiestudie is op basis van metingen, aannames en berekeningen van het toenmalige energiegebruik een toekomstscenario voor de energievraag en de duurzame energieproductie in de Kempengemeenten opgesteld. Deze inzichten vormen de basis voor de Kempische klimaatvisie.

De energiestudie geeft in enkele scenario's aan op welk moment de resterende energievraag volledig zou kunnen worden voorzien uit duurzame (hernieuwbare) bronnen. Op dat moment is een gemeente of regio energieneutraal en wordt er netto geen broeikasgas (koolstofdioxide: CO_2) uitgestoten. Volgens deze redenering draagt het energiegebruik van de Kempen dan niet meer bij aan het versterken van het broeikaseffect en dus ook niet aan klimaatverandering. Tegelijkertijd is de Kempenregio dan ook zelfvoorzienend in haar behoefte aan warmte, elektriciteit en transportbrandstoffen.

Uit de energiestudie bleek dat het voor de Kempengemeenten vanaf 2025 redelijkerwijs mogelijk is om gezamenlijk energieneutraal te zijn, zie figuur 2.

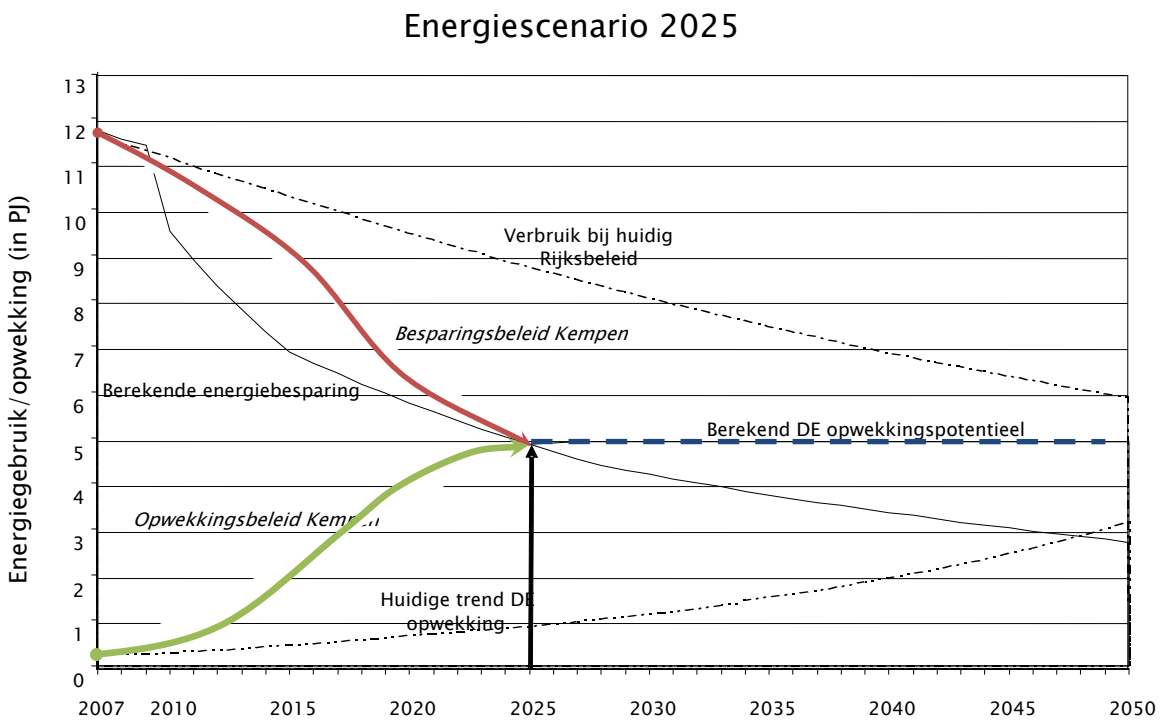

Figuur 2: energiescenario 2025 (Bron: Klimaatvisie Kempengemeenten, 2007)

De gekozen beleidspaden liggen binnen de theoretische grenzen van besparing en opwekking en richten zich op een versnelde maar geleidelijke ontwikkeling naar energieneutraliteit in 2025.

Het in 2007 gestelde doel voor 2025 is 4,8 PJ[1] ofwel 4.800 TJ duurzame energieopwekking en een reductie van 59% in het energiegebruik ten opzichte van 2007. De doelstelling van energieneutraliteit in 2025 vertaalt zich in tussentijdse doelstellingen die zijn bepaald in 2007, zie tabel 1.

[1] PJ staat voor Peta Joule. 1 PJ = 1.000 TJ = 1.000.000 GJ = 1.000.000.000 MJ

Voor het peiljaar van deze monitoring, 2017, is destijds geen tussendoel bepaald. Via interpolatie komt men nu op een tussentijds doel voor 2017 van ongeveer 30% besparing t.o.v. het gebruik van 2007 en op 36,3% duurzame energieopwekking van het gebruik van 2017, cursief weergegeven in tabel 1.
Voor de monitoring gaan we uit van de procentuele doelstellingen en niet de absolute, omdat sinds de monitoring van 2011, toen cijfers beschikbaar kwamen via de klimaatmonitordatabank, bleek dat het energieverbruik in de Kempen veel lager was, dan bij het opstellen van de klimaatvisie in 2007 was ingeschat.

Jaar	Energiegebruik (TJ)	Energiebesparing (% t.o.v. 2007)	Duurzame Energie (TJ)	Duurzame Energie (% van energievraag)
2007	11.700	0%	300	3%
2012	10.500	10%	900	9%
2016	8.800	25%	2.400	27%
2017		*30%*		*36,3%*
2020	6.400	45%	4.100	64%
2025	4.800	59%	4.800	100%

Tabel 1 Tussentijdse doelen energiebesparing en opwek duurzame energie (bepaald in 2007)

3 Energiemonitor 2017

3.1 Energiegebruik

De monitoring is uitgevoerd aan de hand van het landelijke monitoringprotocol. De cijfers van 2011 en 2013 zijn in dit rapport met terugwerkende kracht bijgesteld, omdat nu betere cijfers beschikbaar zijn. De cijfers van 2007 en 2009 zijn overgenomen uit de monitor van 2011. In bijlage 2 staat een toelichting op de gehanteerde methode[2].
Het totale energiegebruik in de Kempen in 2007 was 7.550 TJ[3], zie figuur 3.
In 2017 is het gebruik 7.366 TJ. Het energiegebruik t.o.v. 2007 is met 2% afgenomen, terwijl was uitgegaan van een daling van 30%.

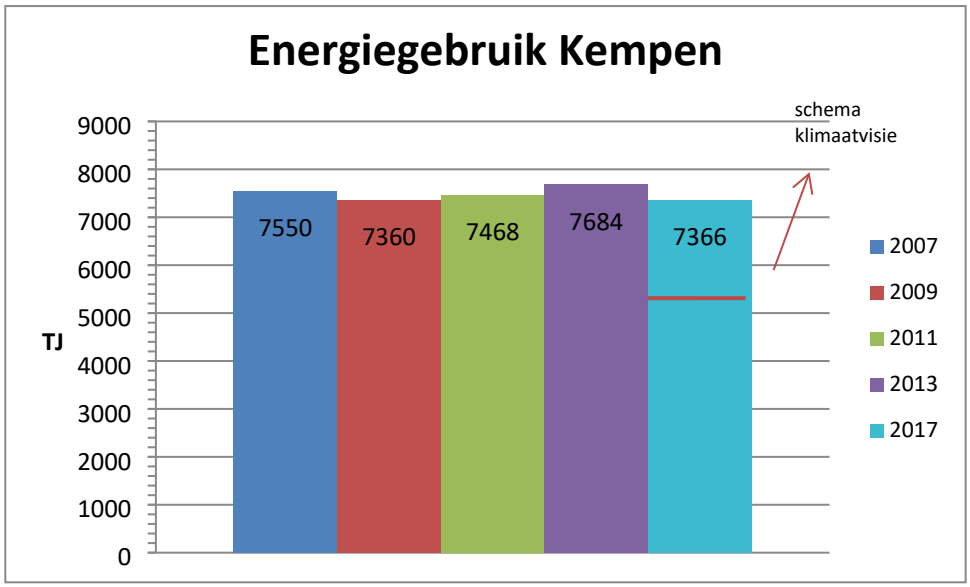

Figuur 3 : Energiegebruik Kempen totaal

In tabel 2 en figuur 4 is te zien hoe het energiegebruik zich heeft ontwikkeld per sector.[4] Bij woningen, commerciële dienstverlening en publieke dienstverlening is in de loop der jaren een daling te zien in het energiegebruik. Bij industrie en verkeer en vervoer is het gebruik in de loop van de tijd juist wat toegenomen.
In de Kempen hebben woningen het grootste aandeel in het energiegebruik. Daarna volgen verkeer en vervoer en commerciële dienstverlening. In deze drie sectoren zal in absolute zin het meest bespaard kunnen en moeten worden.

---

[2] Het betreft het energieverbruik incl. hernieuwbare warmte, zonnestroom 'achter de meter' en excl. auto(snel)wegen
[3] Dit wijkt dus af van het in de nulmeting berekende gebruik voor 2007, genoemd in tabel 1.
[4] Omdat de cijfers uit 2007 en 2009 zijn overgenomen uit de rapportage van 2011 en dus niet met terugwerkende kracht zijn bijgesteld in de huidige klimaatmonitordatabank zijn deze niet geheel vergelijkbaar met de cijfers vanaf 2011. Met name bij verkeer lijkt er een sterke toename in het energieverbruik. De sterke toename is echter te verklaren uit een verandering in de Emissieregistratie van CO_2 waaruit het energieverbruik voor verkeer en vervoer wordt afgeleid.

Energiegebruik Kempen (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Woningen[5]	2.692	2.702	2.527	2.442	2.362
Commerciële dienstverlening	1.303	1.278	815	954	855
Publieke dienstverlening	598	656	607	557	465
Industrie	509	483	554	632	602
Bouwnijverheid	161	166	56	70	63
Landbouw	597	563	666	763	661
Verkeer en vervoer	1.459	1.459	1.846	1.808	1.866
Overig[6]	226	240	397	458	492
Totaal Kempen	**7.550**	**7.360**	**7.468**	**7.684**	**7.366**

Tabel 2 Energiegebruik Kempen per sector

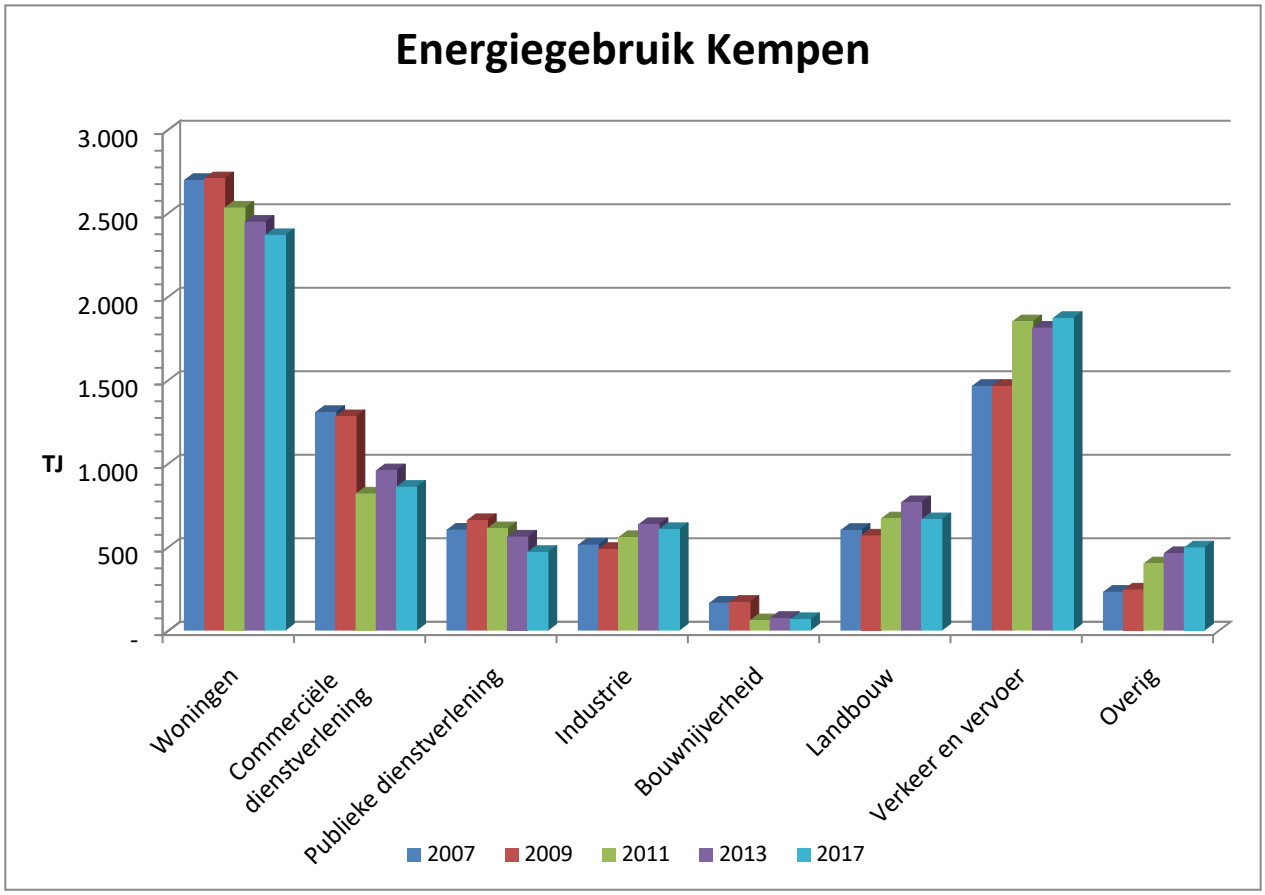

Figuur 4 : Energiegebruik Kempen per sector

[5] De gebruikscijfers van gas van woningen zijn gecorrigeerd voor hoe koud een jaar was, ofwel temperatuur gecorrigeerd. Dit wordt in de klimaatmonitordatabank gedaan, omdat bij woningen de buitentemperatuur sterk bepalend is voor de grootte van het gasverbruik. Zo zijn de jaarverbruiken beter vergelijkbaar. Bij andere sectoren waar gas bijv. ook voor processen wordt ingezet is die temperatuurcorrectie niet doorgevoerd.

[6] In 2007 en 2009 is in de sector overig een deel van het gemeten elektriciteitsverbruik opgenomen waarvan niet duidelijk is aan welke categorie dat moet worden toegewezen. Ook komen in die categorie elektriciteitsaansluitingen terecht waarvan er maar een of enkele zijn en die anders niet meer anoniem zouden zijn. In 2011 t/m 2017 gaat het om hernieuwbaar warmtegebruik, zonnestroom achter de meter en een correctie om met de categorieën gebouwde omgeving, industrie, landbouw, verkeer en vervoer op het totaal bekende gebruik van de gemeente uit te komen.

Wanneer we de ontwikkeling in het totale gebruik per gemeente bekijken (tabel 3 en figuur 5), zien we een dalende trend. Alleen bij gemeente Reusel-De Mierden stijgt het gebruik licht. In de bijlagen 4 tot en met 8 zijn de gemeentespecifieke cijfers opgenomen.

Energiegebruik per gemeente (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Bergeijk	1.640	1.660	1.582	1.625	1.569
Bladel	1.690	1.680	1.652	1.758	1.647
Eersel	1.530	1.510	1.489	1.487	1.438
Oirschot	1.760	1.760	1.802	1.867	1.746
Reusel-De Mierden	920	930	943	947	966
Totaal Kempen	**7.550**	**7.360**	**7.468**	**7.684**	**7.366**

Tabel 3 Energiegebruik per gemeente

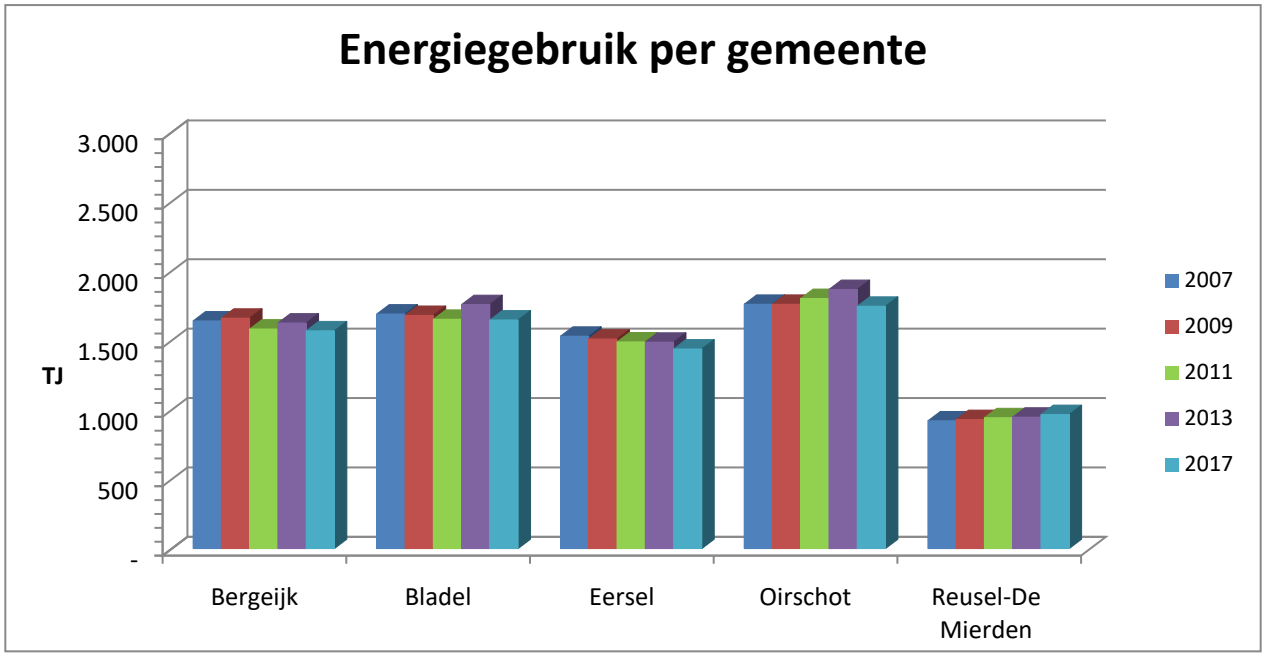

Figuur 5 : Energiegebruik per gemeente

3.2 Duurzame opwekking

In 2017 werd in de Kempen 799 TJ duurzaam opgewekt, zie figuur 6. Dat komt overeen met 10,8% van het energiegebruik in 2017 van de Kempengemeenten. De Kempengemeenten lopen daarmee achter op het schema van de klimaatvisie die als doel heeft om in 2017 36,3% van het energiegebruik, bijna 2.675 TJ, duurzaam op te wekken.

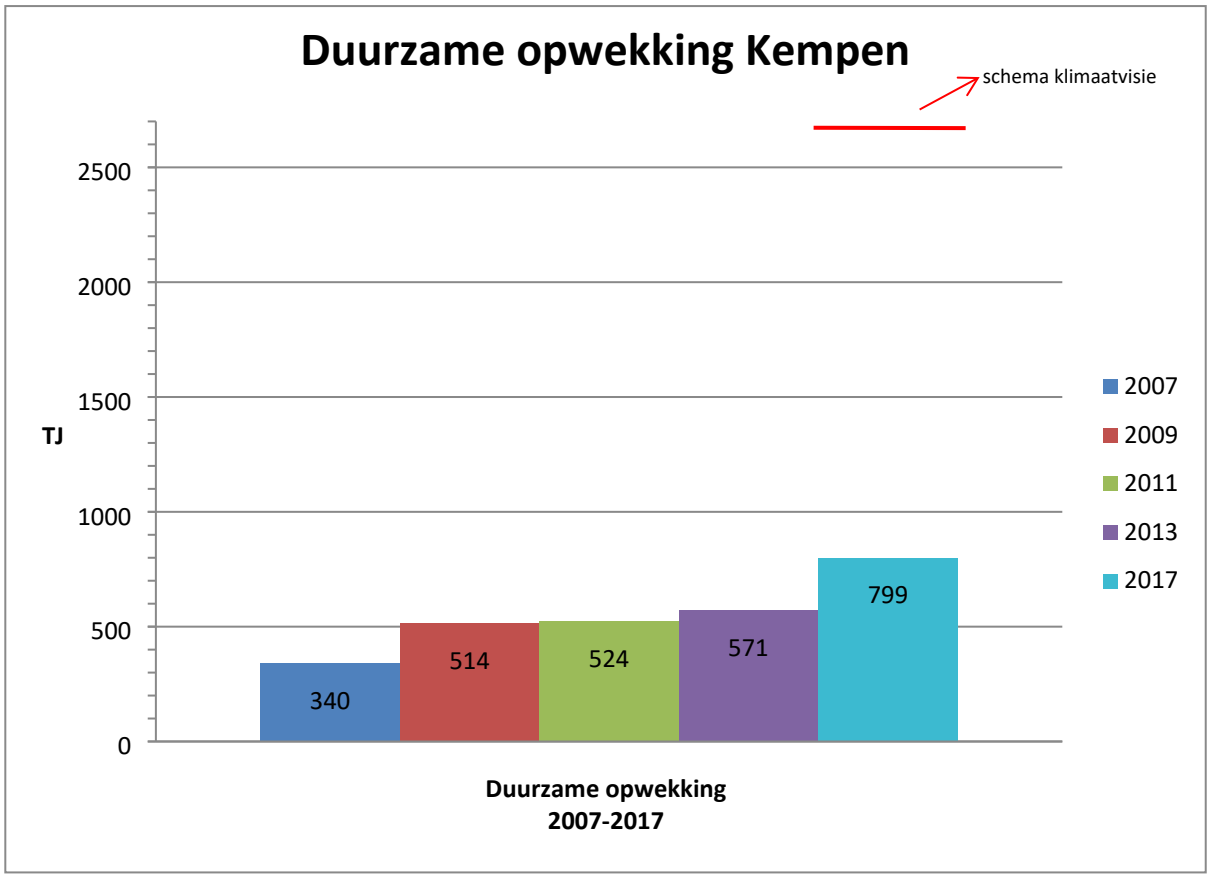

Figuur 6 : Duurzame opwekking Kempen

De hoeveelheid opgewekte duurzame energie in 2009 t/m 2017 is gebaseerd op de methode van het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie 2010. Volgens dit protocol wordt de lokale (gemeentelijke) productie van hernieuwbare energie berekend. Dat betekent bijvoorbeeld voor de opwekking van energie uit biomassa dat de opwekking meetelt voor de gemeente op wiens grondgebied een biomassacentrale staat. Dat betekent dat bijvoorbeeld hout- en snoeiafval uit de Kempen dat in de centrale in Cuijk wordt meegestookt niet meetelt, maar dat in de reguliere brandstof bijgemengde biodiesel en bio-ethanol (verplichte bijmenging) wel meetelt.

Het belangrijkste aandeel in de huidige duurzame opwekking heeft biomassa met 75%, zie figuur 7.

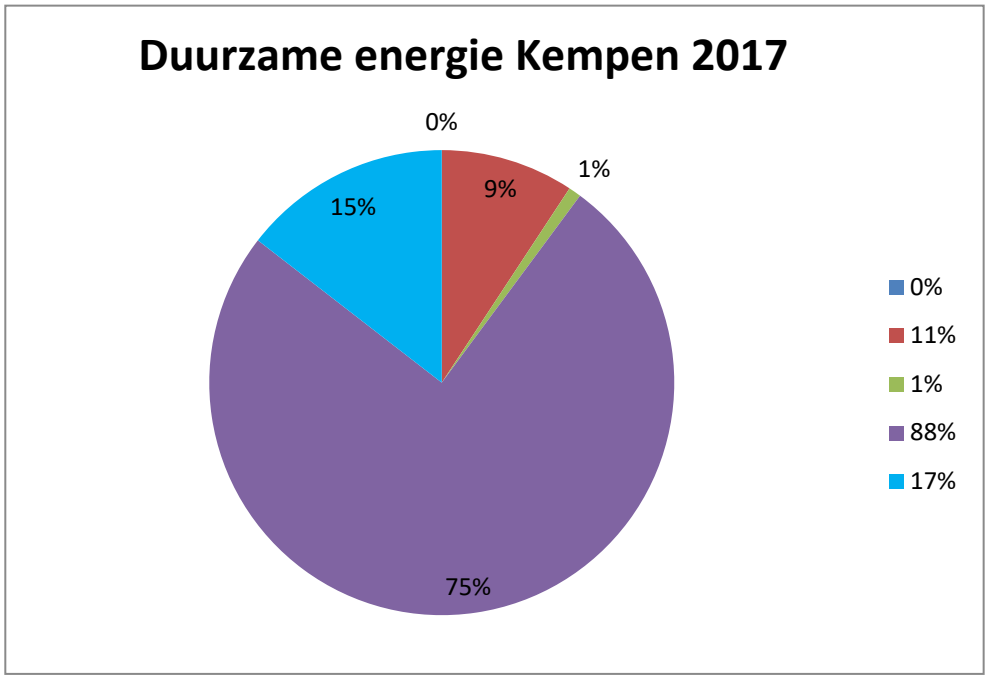

Figuur 7: Duurzame energie per opwekkingsvorm Kempen

In tabel 4 en figuur 8 wordt de duurzame opwekking onderverdeeld in subcategorieën[7].

Duurzame energie opwekking Kempen (TJ)	**2017**
Biogas covergisting (elektriciteit)	51
Waterkracht	0
Wind op land	116
Zonnestroom	74
Houtketels bedrijven	35
Houtkachels woningen	402
Houtskool	1
Ondiepe bodemenergie	7
Biobrandstoffen in verkeer	106

[7] Vergeleken met de vorige monitor worden enkele subcategorieën niet meer meegenomen in de klimaatmonitordatabank: warmte uit net gemolken melk (viel onder hoofdcategorie omgevingswarmte; zit sinds een aantal jaren niet meer in de Europese en daardoor ook nationale statistieken, omdat de definitie/richtlijn is aangepast), buitenlucht warmte (viel onder hoofdcategorie omgevingswarmte; onvoldoende gegevens beschikbaar om een cijfer per gemeente te maken), hernieuwbare elektriciteit voor vervoer (viel onder hoofdcategorie overig; dat was het groene elektriciteitsaandeel van vervoer van met name rail, dat wordt nu meegerekend bij de bron van duurzame opwekking), zonnewarmte (onvoldoende gegevens om een cijfer per gemeente te maken), overige biomassaverbranding hern. warmte (is vervallen, voor biomassaverbranding zijn er alleen de categorieën biomassaketels voor alleen verwarming en biomassaverbranding in WKK).

Biobrandstoffen mobiele werktuigen	7
Totaal	**799**

Tabel 4 Duurzame energie per opwekkingsvorm in subcategorieën

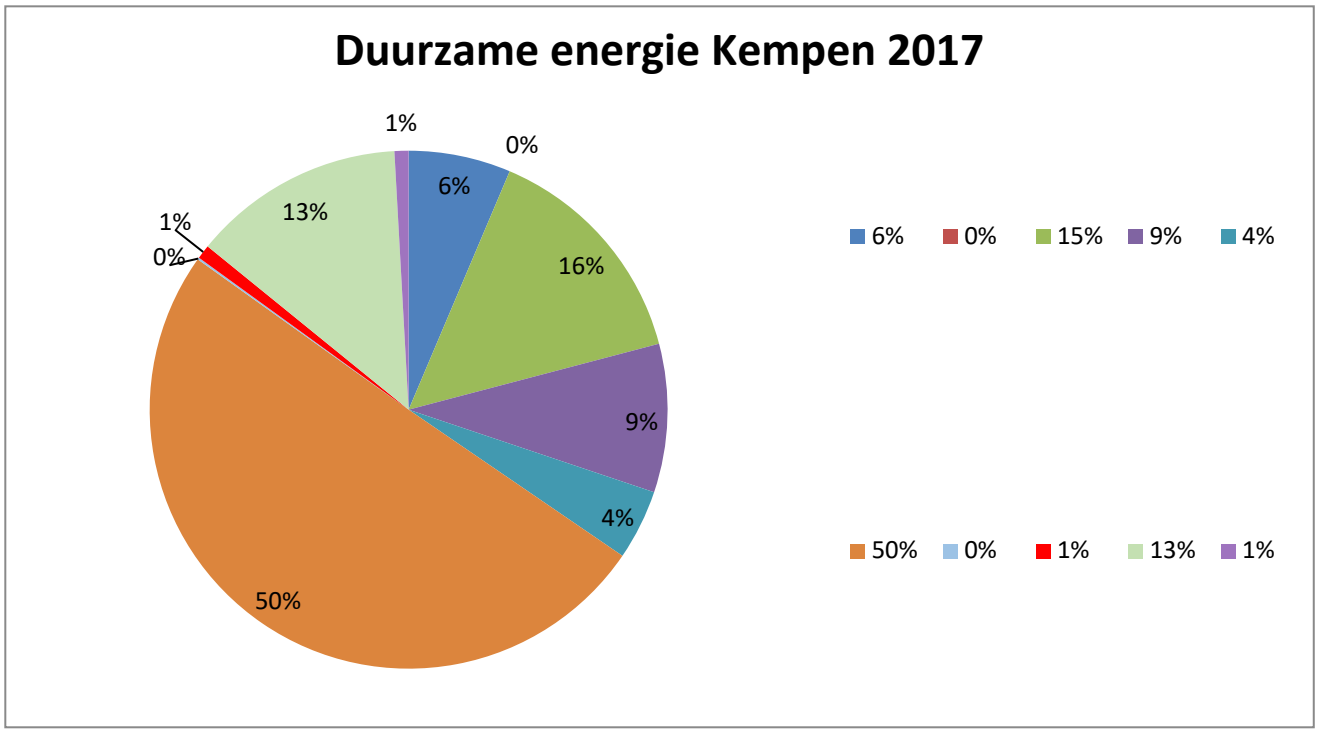

Figuur 8: Duurzame energie per opwekkingsvorm in subcategorieën Kempen

3.2.1 Biomassa

De grootste bron van duurzame energie in de Kempen is momenteel biomassa. Onder biomassa verstaan we alle organische (plantaardige en dierlijke) reststromen, zoals hout, blad, maaisel, dierlijke mest en andere organische overschotten.

Het belangrijkste aandeel in de duurzame energieopwekking van de Kempen, namelijk 50%, is afkomstig van houtkachels bij particulieren[8]. Houtketels bij bedrijven zorgen voor 4% van de duurzame energieopwekking in de Kempen.

Zo'n 14% van de duurzame energieopwekking komt van biobrandstoffen in het verkeer en mobiele werktuigen. In 2011 werd 4,25 % biobrandstoffen bijgemengd in de brandstoffen voor auto's. Dit aandeel wordt jaarlijks opgevoerd. In 2017 werd 7,75% biobrandstoffen bijgemengd. Nederland werkt op deze wijze toe naar de Europese doelstelling van minimaal 10% hernieuwbare energie in het vervoer in 2020. Die doelstelling wordt overigens niet alleen bereikt door biobrandstoffen bij te mengen; ook de inzet van duurzame elektriciteit en groen gas voor vervoer telt mee.

[8] Volgens het monitoringprotocol worden houtkachels meegeteld met de duurzame opwekking. Je kunt echter wel vraagtekens stellen bij het duurzame karakter ervan.

6% van de duurzame energieopwekking komt van de elektriciteitsproductie met een zogenaamde covergistingsinstallatie. In Oirschot wordt mest uit een varkenshouderij via vergisting omgezet in biogas, eventueel met toevoeging van andere reststromen zoals maïs. Met het biogas wordt warmte (voor de eigen bedrijfsvoering) en elektriciteit opgewekt. In Reusel-De Mierden is in 2014 een mestvergister in gebruik genomen.

3.2.2 Wind

Windenergie levert met 15% de tweede grootste bijdrage aan de hernieuwbare energieopwekking in de Kempen. Er zijn twee windparken gerealiseerd, in Reusel-De Mierden en langs de A58 tussen Oirschot en Oisterwijk. In Reusel-De Mierden levert het windturbinepark Laarakkerdijk sinds 2015 stroom uit vijf grote windturbines met een totaal opgesteld vermogen van 14,9 MW.
Langs de A58 zijn vier windturbines gerealiseerd van elk 2,4 MW, waarvan twee in Oirschot, dus 4,8 MW opgesteld vermogen in Oirschot. Deze leveren stroom sinds 2016.

3.2.3 Zon

Zonnestroom (op woningen, bedrijven en in veldopstelling) draagt voor 9% bij aan de hernieuwbare energieopwekking in de Kempen. Hiervan komt ruim een kwart op conto van de gemeente Eersel. In 2011 is daar de Vencocampus gerealiseerd waar zo'n 12.000 m^2 zonnepanelen op het dak zijn aangebracht.

Wanneer we de ontwikkeling van zonnestroom uitdrukken in het gemiddeld vermogen aan zonnepanelen per inwoner[9], kunnen we zien hoe de Kempengemeenten het doen ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde, zie figuur 9. Te zien is dat alle Kempengemeenten bovengemiddeld scoren.

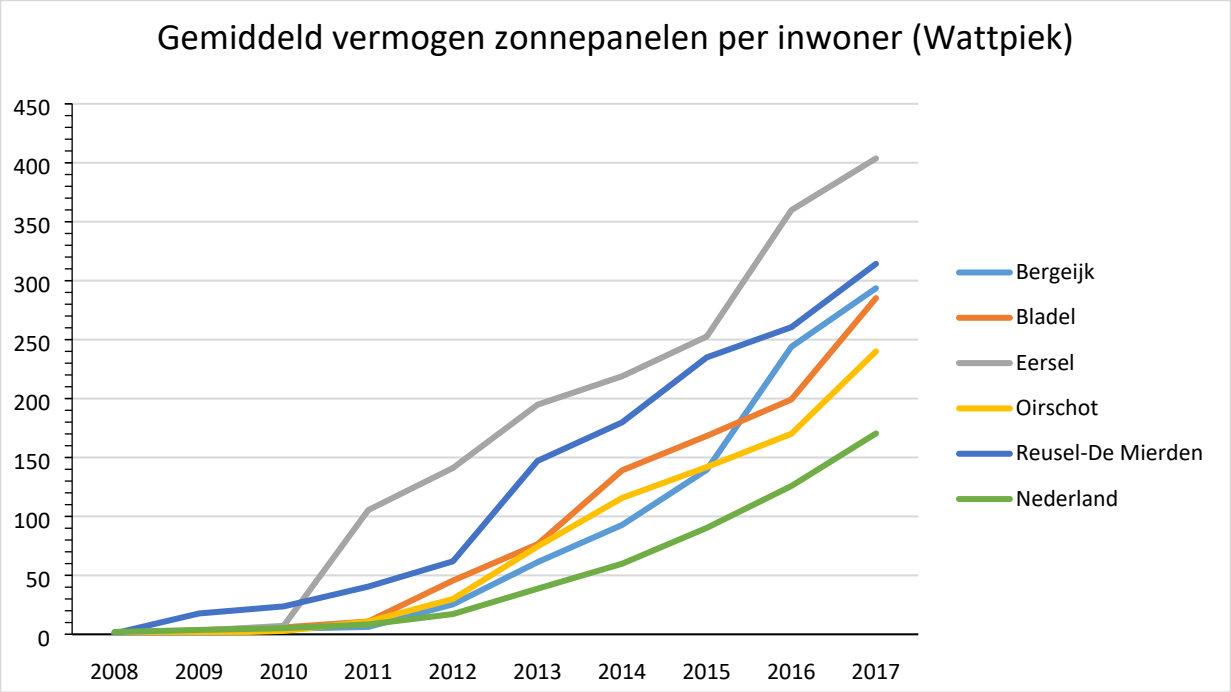

[9] Het totaal opgesteld vermogen aan zonnepanelen (dus bij woningen, bedrijven en in veldopstelling) is uitgedrukt in een gemiddeld vermogen per inwoner om de ontwikkeling onafhankelijk van gemeentegrootte te kunnen vergelijken.

Figuur 9: Gemiddeld vermogen zonnepanelen per inwoner in de Kempengemeenten vergeleken met Nederland

Van het totale vermogen aan zonnepanelen in de Kempen ligt net iets meer dan de helft bij bedrijven en net iets minder dan de helft bij woningen, zie figuur 10.

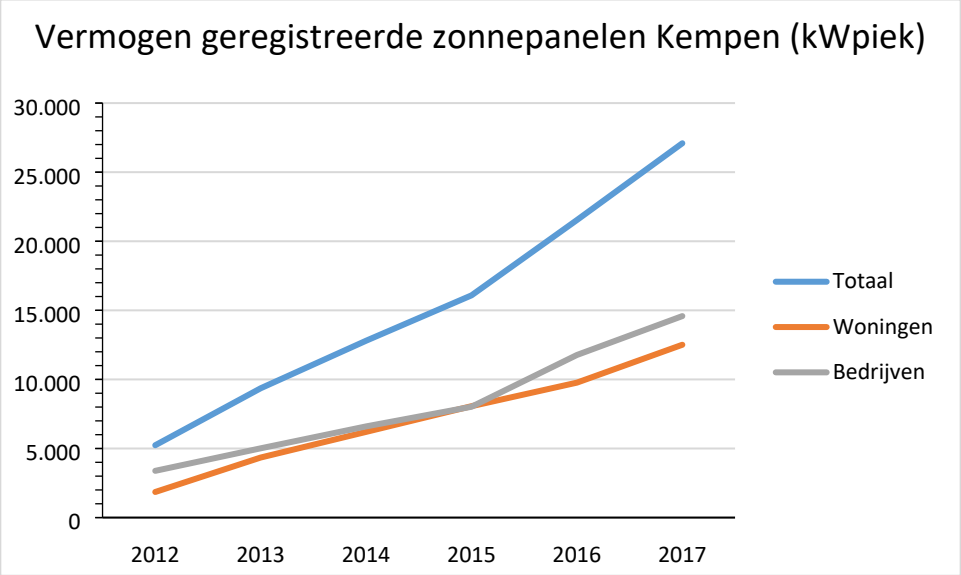

Figuur 10: Vermogen geregistreerde zonnepanelen in de Kempen op woningen, bedrijven en in totaal

Voor zonnewarmte zijn geen gemeentegegevens beschikbaar.

3.2.4 Omgevingswarmte

Een beperkt deel van de hernieuwbare energieopwekking in de Kempen is afkomstig van bodemenergie, namelijk 1%. In de monitoring zijn de grotere open bodemenergiesystemen opgenomen waarvoor een provinciale vergunning nodig is. Bij gebruik van deze bodemenergie wordt in de zomer warmte opgeslagen in de bodem, die in de winter weer wordt gebruikt voor verwarmen. Onder de open systemen vallen een aantal varkenshouderijen in Oirschot, Bladel en Eersel, een pand van defensie in Oirschot, zorgcentrum Sint Joris in Oirschot, het gemeentehuis van Eersel en de Vencocampus in Eersel. Van de kleinere gesloten systemen is een beperkt aantal geregistreerd sinds de meldingsplicht. Deze leveren echter nog geen wezenlijke bijdrage aan de totale hoeveelheid duurzaam opgewekte energie.

Van buitenluchtwarmte (een andere vorm van omgevingswarmte) zijn geen gemeentegegevens beschikbaar.

3.2.5 Waterkracht

De volmolen in Riethoven (gemeente Bergeijk) produceert sinds 2000 jaarlijks zo'n 0,2 TJ aan elektriciteit met behulp van een stroomversnelling door een extra hoogteverschil in het riviertje de Dommel. Het gaat om twee raderen waarvan er een op Waalres en een op Bergeijks grondgebied staat. Daarom wordt de helft van de opgewekte energie aan Bergeijk toegerekend. Deze 0,1 TJ draagt voor minder dan 1% bij aan de duurzame opwekking in de Kempen.

In Oirschot ligt de Spoordonkse watermolen waar sinds 2012 aan het rad van de voormalige oliemolen een kleine elektromotor is gekoppeld. Deze wekt een beperkte hoeveelheid stroom op voor eigen gebruik. Een hele dag draaien levert ongeveer 25 kWh op, genoeg om één elektrische auto op te laden, ofwel op jaarbasis 0,03 TJ.

Het verdere potentieel voor waterkracht in de Kempen is klein en zal geen substantiële bijdrage leveren aan de opwekking van duurzame energie.

3.2.6 Ontwikkelingen na 2017

In Bladel loopt het initiatief tot windpark de Pals in de omgeving van het Troprijt en de Pals (parallel aan de A67). In 2019 is de omgevingsvergunning verleend voor vier windturbines van elk 5,5 MW. De bezwarenprocedure loopt nog. Er wordt verwacht dat hiermee jaarlijks ca. 60 GWh ofwel ca 216 TJ aan duurzame elektriciteit wordt opgewekt.

In Reusel-de Mierden is een aanvraag ingediend voor 11 windmolens: nabij de Postelsedijk, de Burgemeester Willekenslaan en De Strook in Reusel. De Raad heeft een verklaring van geen bedenking afgegeven en besloten over een ontwerpvergunning die ter inzage ligt. Het definitieve vermogen is nog onduidelijk. De opbrengt zal naar verwachting ca. 446 TJ zijn.

Voor beide initiatieven samen komt dit overeen met een jaarlijkse opwekking van ca. 662 TJ aan duurzame elektriciteit, waarmee de duurzame opwekking bijna verdubbeld t.o.v. nu en daarmee zouden de Kempen dan op ongeveer 20% van het huidige energiegebruik uitkomen.

In de bijlagen met de cijfers per gemeente staan nog meer bekende gemeentelijke initiatieven van grotere zonne-installaties genoemd.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In onderstaande tabel 5 en figuur 11 is weergegeven hoe het energiegebruik en de opwekking van duurzame energie zich hebben ontwikkeld van 2007 tot en met 2017.

Kempen	2007	2009	2011	2013	2017
Energiegebruik (TJ)	7.550	7.360	7.468	7.684	7.366
Duurzame opwekking (TJ)	340	514	524	571	799
aandeel duurzaam opgewekt (%)	5	7	7	7	11

Tabel 5 Ontwikkeling energiegebruik en duurzame opwekking in de Kempen

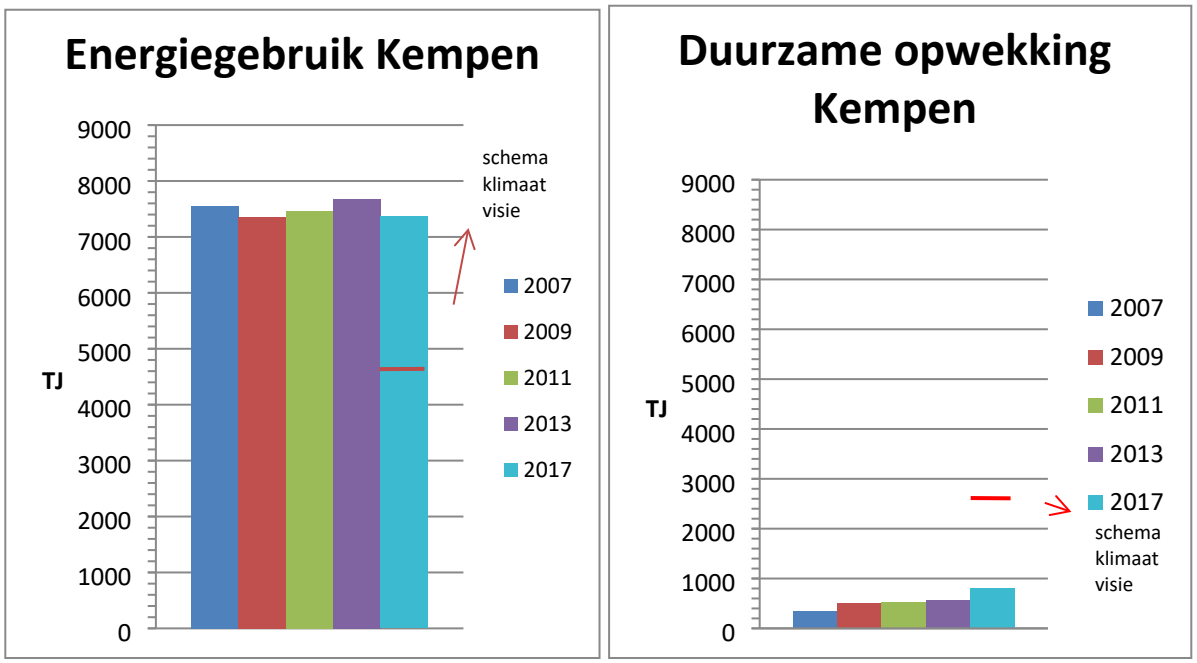

Figuur 11: Verloop versus planning energiegebruik en duurzame opwekking Kempen

Uit de linker grafiek van figuur 11 blijkt dat het energiegebruik in 2017 t.o.v. 2007 is gedaald met 2%, terwijl een daling van 30% was beoogd in de in 2009 vastgestelde klimaatvisie. Uit de rechtergrafiek blijkt dat de duurzame opwekking is toegenomen. Er wordt in 2017 11% van het energiegebruik duurzaam opgewekt. Dit blijft echter ruim onder het doel van de klimaatvisie.

Wanneer de geplande windturbines gerealiseerd zijn, wordt een flinke stap gezet. Maar ook daarmee zal de duurzame opwekking nog ruim achterblijven op het schema bij vaststelling van de klimaatvisie in 2009. Dat wat niet bespaard wordt, moet duurzaam worden opgewekt.

Op basis van deze cijfers kunnen we concluderen dat de Kempen achterblijft bij de doelstellingen van zowel energiebesparing als -opwekking uit de klimaatvisie en een flinke inhaalslag moet maken om het doel voor energieneutraliteit in 2025 te halen.

Het grootste energiegebruik binnen de Kempengemeenten komt van woningen, verkeer en vervoer en commerciële dienstverlening. In deze sectoren zal in absolute zin het meest bespaard kunnen worden. Er is nog een groot potentieel aan te realiseren duurzame opwekking met windturbines en zonneparken.

4.2 Aanbevelingen

De Kempengemeenten vinden het belangrijk om energieneutraal te worden. Het is op basis van deze monitoring twijfelachtig of energieneutraal in 2025 een realistische ambitie is. Deze monitoring laat duidelijk zien dat het nodig is om extra stappen te zetten, zowel gericht op energiebesparing als op opwekking van duurzame energie, om energieneutraliteit te bereiken.

Aanbevolen wordt:

- om het beleid voor grootschalige wind en zon vast te stellen. Het potentieel voor duurzame opwekking ligt met name bij grootschalige zon en wind;
- dat alle Kempengemeenten net zoals Bladel, Bergeijk (en Eersel in het verleden) een subsidieregeling opzetten gericht op het stimuleren van energiebesparing en duurzame energie bij woningen;
- om de gemeentelijke gebouwen voortvarend te verduurzamen, om zo concreet bij te dragen aan besparing en duurzame opwekking, en om daarmee het goede voorbeeld te geven voor anderen.

De afgelopen tijd zijn verschillende ontwikkelingen in gang gezet waarbij de Kempengemeenten meer samenwerken en er een grotere betrokkenheid is van allerlei partijen bij het realiseren van klimaatdoelstellingen. De recente initiatieven voor windenergie laten zien dat het mogelijk is om grotere stappen te maken. Hiermee zijn de condities geschapen om een versnelling te maken. Aanbevolen wordt met alle partijen hier hard aan te trekken om de versnelling door te zetten om energieneutraliteit binnen bereik te krijgen.

4.3 Reflectie op de methode van monitoring

In 2011 is het landelijke Monitoringprotocol definitief geworden. Hierin zijn afspraken vastgelegd over systeemgrenzen (wat al dan niet mee te rekenen bij een gemeente) en wijze van bepalen van cijfers. Via de Klimaatmonitordatabank zijn steeds meer gegevens op gemeenteniveau ter beschikking gekomen. Dat zijn grotendeels werkelijk gemeten energiegebruikscijfers. Maar daar waar deze er niet zijn wordt gerekend met kentallen of terugrekening vanuit landelijke cijfers. De klimaatmonitordatabank wordt geregeld geactualiseerd op de laatste inzichten, ook wat betreft Europese regels voor monitoring. Daarom worden soms cijfers met terugwerkende kracht aangepast (vanaf 2010 en later). Daarom zijn ook in deze rapportage de cijfers uit de eerdere monitoring met terugwerkende kracht aangepast.

Op dit moment zijn de cijfers van 2017 (nagenoeg) compleet beschikbaar. Waar deze ontbreken zijn aannames gedaan: de gegevens zijn dan berekend uit wel bekende totalen of de gegevens van het laatst bekende jaar zijn gebruikt. Dat betekent ook dat bij toekomstige monitoring naar verwachting weer met terugwerkende kracht bijgesteld zal moeten worden. Daarmee blijft monitoring een groeimodel en wordt op een bepaald moment via de dan geldende inzichten een zo goed mogelijke stand van zaken bepaald.

Dat betekent ook dat gerealiseerde besparingen of extra opwekking van duurzame energie kunnen wegvallen tegen de onnauwkeurigheid van de monitoring.

De vraag kan terecht gesteld worden of de met veel onnauwkeurigheid omgeven monitoring zinvol is om uit te voeren. Door nu te monitoren, krijgt men een idee van ordegroottes, van de voortgang ten opzichte van het doel, van bijdragen van verschillende sectoren en een indicatie van mogelijke effecten. Dergelijke informatie helpt met het bepalen van plannen van aanpak en is daarmee noodzakelijk voor het bepalen en uitvoeren van klimaatbeleid. In de loop van de tijd kan de monitoring verder verfijnd worden en kunnen plannen van aanpak daarop worden bijgesteld.

Monitoring op beleidsdoelstellingen, dus op gerealiseerde besparingen, gaat niet in op oorzaken en gevolgen. Verschillen over de jaren heen worden door diverse invloeden veroorzaakt. Er zijn naast de gemeentelijke uitvoeringsprogramma's ook diverse andere zaken die van invloed zijn op het gemeentelijke energiegebruik en de opwekking van duurzame energie. Denk hierbij aan landelijke, provinciale of regionale activiteiten, maar ook aan particuliere en/of private initiatieven, of zelfs aan macro-economische ontwikkelingen zoals de eerdere kredietcrisis. Met monitoring op individuele projecten kunnen wel indicatieve effecten worden bepaald van beleidsinspanningen. Daarom kunnen deze twee vormen van monitoring elkaar goed aanvullen.

Bijlagen

I. Methode van monitoring

Monitoring in deze rapportage is uitgevoerd conform het landelijke monitoringsprotocol (Protocol Monitoring Hernieuwbare, voorheen Energie Handboek Monitoring broeikasgasemissies en hernieuwbare energie bij lokale overheden). Hierin zijn afspraken vastgelegd over systeemgrenzen (wat al dan niet mee te rekenen bij een gemeente) en wijze van bepalen van cijfers.

In dit protocol gaat men uit van het principe dat de gegevens waar mogelijk zijn gebaseerd op daadwerkelijke metingen (zoals het gas- en elektriciteitsgebruik van huishoudens). Als die niet beschikbaar zijn wordt gewerkt met kentallen (bijvoorbeeld het opgesteld vermogen van een installatie, vermenigvuldigd met een kengetal voor de opbrengst). En als ook dat niet mogelijk is, wordt gebruik gemaakt van landelijke totalen, die via een verdeelmodel/verdeelsleutels worden verdeeld over gemeenten (bijvoorbeeld de verdeling van de Nederlandse emissies van wegverkeer o.b.v. een verkeersmodel met verkeersintensiteiten).

Energiegebruik:
2007 en 2009 zijn overgenomen uit de rapportage 2011.

Bron 2011-2017: www.klimaatmonitor.databank.nl; dit gaat om gemeten gebruikscijfers, behalve:

- Op modelmatige verdeling gebaseerde gegevens m.b.t. het energiegebruik als gevolg van stadsverwarming m.b.t. woningen (extrapolatie o.b.v. gasgebruik woningen);
- Op modelmatige verdeling gebaseerde gegevens m.b.t. Hernieuwbare Warmte (top down verdeling nationale en provinciale totalen);
- Op modelmatige verdeling gebaseerde gegevens m.b.t. energiegebruik als gevolg van verkeer en vervoer (top down verdeling nationale totalen).

In de Kempische klimaatvisie en vanaf de eerste monitor van de Kempische klimaatvisie is ervoor gekozen om het energieverbruik exclusief de snelwegen te nemen. Tegenwoordig is het gebruikelijk om het aandeel van snelwegen toe te rekenen aan de gemeente op wiens grondgebied de snelweg ligt. Voor de vergelijkbaarheid zijn snelwegen buiten de monitor gehouden.

Duurzame energie:
Systeemgrenzen:
Opwekking van duurzame energie kan worden ingedeeld in zogenaamde scopes:
- scope 1: Duurzame Energie wordt opgewekt op het grondgebied van de gemeente
- scope 2: Duurzame Energie wordt ingekocht, bv. groene stroom
- scope 3: Duurzame Energie wordt opgewekt in de keten, bv. biomassa die elders wordt opgewekt.

Om een idee te krijgen van hoe de scopes geïnterpreteerd worden, volgt een voorbeeld voor biomassa. Hout- en snoeiafval uit de Kempen is scope 3 duurzame energie. Diezelfde duurzame energie is in de gemeente waar de biomassa verwerkt wordt scope 1 duurzame energie, en als de elektriciteit geleverd wordt aan een andere gemeente is dat dan weer ingekochte scope 2 duurzame energie. Dat kan in theorie ook weer de gemeente zijn waar die biomassa vandaan kwam. Zo rekenen we de bijgemengde

biobrandstof mee in de gemeente waar de auto rijdt, en dus waar deze verbrand wordt en niet waar deze getankt of geraffineerd wordt.

In het monitoringprotocol wordt alleen scope 1 beschreven, omdat de landelijke doelstelling ook gaat over duurzame energieopwekking. De keuze om over scope 1 te rapporteren is praktisch gezien een logische keuze. Houtkachels vormen bijvoorbeeld in veel gemeenten de grootste bron van duurzame energie. Het gestookte hout komt vaak uit andere gemeenten, de gemeente waar het vandaan komt weet daar dan niks van. In kaart brengen waar de houtkachels staan is wellicht mogelijk, maar waar al het hout vandaan komt niet.

Bron: www.klimaatmonitor.databank.nl, de gemeentecijfers zijn een resultaat van een zogenaamde top down verdeling van de Nederlandse totalen over de gemeenten, gebaseerd op de volgende verdeelsleutels:

Hernieuwbare Energie-optie	Verdeelsleutel per gemeente	Bron
Biogas covergisting hernieuwbare elektriciteit	Opgesteld elektrisch vermogen covergisting Monitoring Bio-energie RVO	Opgesteld elektrisch vermogen covergisting Monitoring Bio-energie RVO
Waterkracht hernieuwbare elektriciteit genormaliseerd	-	2011 en later: opgesteld elektrisch vermogen waterkracht
Zonnestroom	Opgesteld vermogen PV-panelen	Nationale PV-subsidieregelingen, Productie Installatie Register netbeheerders
Wind op land	Opgesteld windvermogen, Provinciale windproductie	Windstats.nl, CBS
Houtketels bedrijven hernieuwbare warmte	Opgesteld thermisch vermogen overige biomassaverbranding	Monitoring Bio-energie RVO
Houtkachels woningen hernieuwbare warmte	Aantal vrijstaande woningen (vraag) oppervlakte bos (aanbod)	CBS
Houtskool hernieuwbare warmte	Aantal inwoners (houtskool wordt gebruikt voor barbecue)	CBS
Ondiepe bodemenergie hernieuwbare warmte (WP, WKO)	Vergund debiet WKO-systemen	Landelijk en Provinciaal Grondwater Register
Biobrandstoffen in verkeer (bijmenging)	CO_2-uitstoot verkeer	Emissieregistratie

Hernieuwbare elektriciteit voor wegvervoer	CO_2-uitstoot wegverkeer	Emissieregistratie

De cijfers van 2007 en 2009 zijn overgenomen uit de rapportage 2011.

CO_2-uitstoot:
Bron: www.klimaatmonitor.databank.nl;

De gebruikte gegevens zijn:

- Op meterstanden gebaseerde gegevens m.b.t. CO2-uitstoot ten gevolge van gas- en elektriciteitsgebruik (bottom up). Deze zijn gebaseerd op de gas- en elektriciteitsleveringen via het openbare net;
- Op een schatting gebaseerde gegevens m.b.t. het CO2-uitstoot ten behoeve van stadsverwarming m.b.t. woningen (extrapolatie o.b.v. gasgebruik woningen);
- Op modelmatige verdeling gebaseerde gegevens m.b.t. CO_2-uitstoot als gevolg van verkeer en vervoer (top down verdeling nationale totalen);

De cijfers van 2007 en 2009 zijn overgenomen uit de rapportage 2011.

II. CO_2-uitstoot

De doelstelling van de Kempische Klimaatvisie is evenwicht in het energiegebruik en (lokale) duurzame opwekking. In 2025 zou er (netto) geen fossiel energiegebruik meer moeten zijn in de Kempen en daarmee zou ook de (netto)uitstoot van het broeikasgas CO_2 gelijk worden aan nul. Op basis van deze redenatie is CO_2-uitstoot een indicator voor het bereiken van energieneutraliteit in de Kempen. In onderstaande tabel en figuur zijn de cijfers per gemeente per jaar weergegeven.

CO_2-uitstoot (ton)	2007	2009	2011	2013	2017
Bergeijk	133.174	140.668	113.700	119.200	113.600
Bladel	146.097	142.824	123.300	135.900	125.000
Eersel	130.416	129.824	107.500	110.400	104.500
Oirschot	149.764	144.634	126.100	131.400	122.000
Reusel-De Mierden	84.956	79.929	66.500	68.600	67.700
Totaal Kempen	**644.407**	**637.879**	**537.000**	**565.500**	**532.900**

Tabel CO_2-uitstoot per gemeente per jaar (bron 2007 en 2009: rapportage 2011; bron 2011- 2017: www.klimaatmonitor.databank.nl)

Te zien is dat de CO_2-uitstoot tussen 2011 en 2013 stijgt en richting 2017 weer daalt. Energieverbruik en CO_2-uitstoot zijn aan elkaar gerelateerd, maar de ontwikkeling in het energieverbruik en de CO_2-uitstoot is niet helemaal een op een vergelijkbaar. Daar zijn de volgende verklaringen voor te geven:

- Een groot deel van de CO_2-uitstoot wordt berekend aan de hand van gemeten energiegebruiken, waarbij een CO_2-emissiefactor wordt gebruikt. Deze is van 2007 tot 2011tijd gedaald, maar van 2011 tot 2015 weer gestegen, ofwel opwekking met meer kolen en minder biomassa. Na 2015 is er weer een daling te zien in de emissiefactor, maar in 2017 is de emissiefactor nog net hoger dan in 2011. Tot 2011 versterkte de trend van de emissiefactor een eventueel dalend elektriciteitsgebruik, sinds de trendbreuk gaat hij er tegen in. Dit geldt voor alle elektriciteitsgebruiken, van alle sectoren.
  Als het daarnaast ook nog zo is dat gasgebruik relatief harder daalt dan elektriciteitsgebruik, dan tikt deze factor relatief harder aan. Voor woningen is dat bij de Kempen zo. Dus de invloed van elektriciteit in de CO_2-emissie is t.o.v. het gasaandeel een stuk zwaarder geworden, en die invloed moet je dus ook nog eens met een zwaarder getal (de emissiefactor) vermenigvuldigen.
- Verder zijn er nog wat verschillen tussen enerzijds de energiegebruiken en anderzijds de CO_2-uitstoot, die zijn niet 1 op 1 gerelateerd. In het energiegebruik totaal is ook Hernieuwbare Warmte opgenomen, maar in de CO_2-uitstoot is deze niet opgenomen.
- Bij verkeer en vervoer bestaat het energiegebruik uit een mix van energiedragers (voornamelijk benzine, diesel, LPG), die samen de CO_2-uitstoot bepalen. Daarbij geldt, dat de energie-inhoud van die energiedragers zich niet identiek aan elkaar verhoudt als de CO_2-emissiefactor. Met andere woorden, een bepaalde mix aan energiedragers kan een bepaalde trend in hoeveelheid energie vertegenwoordigen, maar een andere trend in CO_2-uitstoot.

III. Gemeente Bergeijk

Energiegebruik:

Energiegebruik Bergeijk (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Woningen	596	607	553	545	518
Commerciële dienstverlening	350	353	251	263	225
Publieke dienstverlening	70	75	54	55	47
Industrie	115	105	122	141	131
Bouwnijverheid	31	32	15	16	15
Landbouw	47	51	60	81	81
Verkeer en vervoer	390	390	436	425	447
Overig	43	50	91	99	105
Totaal	**1.642**	**1.662**	**1.582**	**1.625**	**1.569**

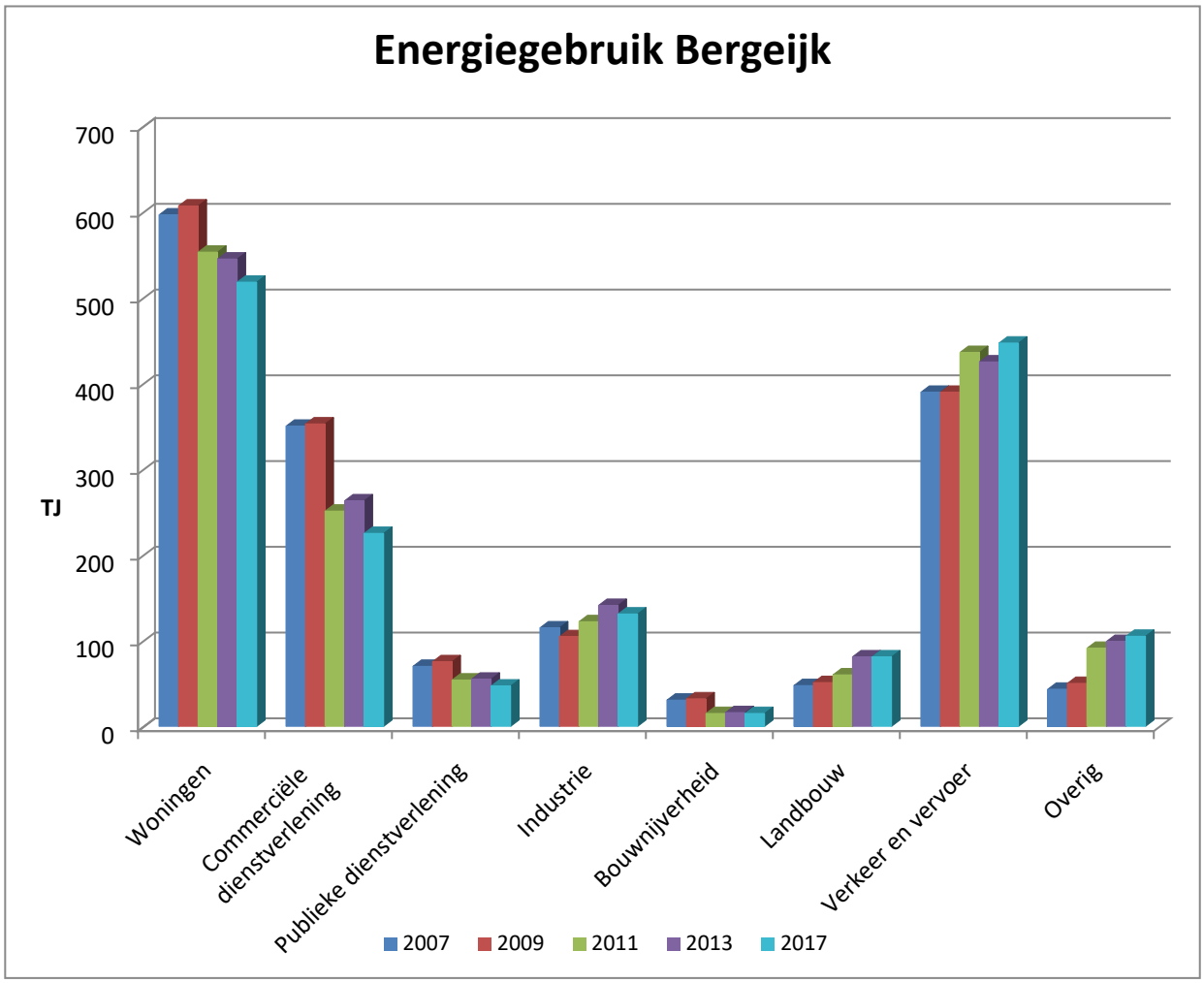

Duurzame energie opwekking:

Duurzame energie opwekking Bergeijk(TJ)	2017
Biogas covergisting (elektriciteit)	–
Waterkracht	0,1
Wind op land	–
Zonnestroom	15
Houtketels bedrijven	2
Houtkachels woningen	97
Houtskool	0
Ondiepe bodemenergie	–
Biobrandstoffen in verkeer	12
Biobrandstoffen mobiele werktuigen	1
Totaal	**127**

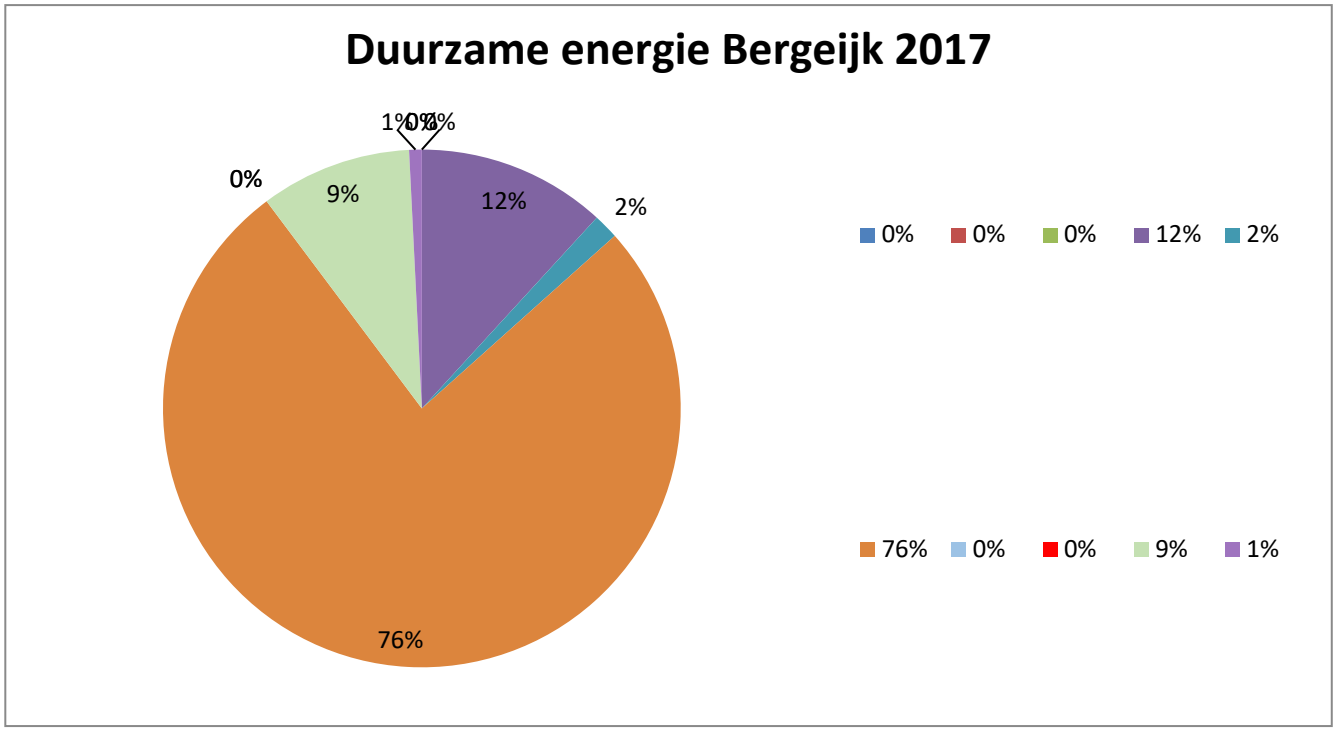

Bergeijk	2007	2009	2011	2013	2017
Energiegebruik (TJ)	1.642	1.662	1.582	1.625	1.569
Duurzame opwekking (TJ)		99	99	108	127
aandeel duurzaam opgewekt (%)		6	6	7	8

Ontwikkelingen na 2017:

De gemeente stimuleert sinds 2016 inwoners om duurzame energiemaatregelen te nemen via de Subsidieverordening duurzame energie voor particulieren gemeente Bergeijk. In 2018 hebben 220

woningeigenaren met deze subsidie hun woning verduurzaamd met zonnepanelen, zonneboiler en warmtepomp en in 2019 384 woningeigenaren. Daarmee wekken ze jaarlijks ca. 1.041.066 kWh ofwel 3,7 TJ duurzaam op respectievelijk 1.425.989 kWh ofwel 5,1 TJ.

In 2018 zijn 437 armaturen uit de openbare verlichting door ledverlichting vervangen. Daarnaast is langs het fietspad Bisschop Rythoviusdreef dynamische ledverlichting aangelegd. Dit leidt tot een jaarlijkse besparing van 28.731 kWh ofwel 0,1 TJ. In 2019 zijn 400 armaturen uit de openbare verlichting vervangen door ledverlichting. Dit leidt tot een jaarlijkse besparing van 26.298 kWh ofwel 0,1 TJ.

Alle sportvelden worden voorzien van LED verlichting. Dit leidt tot een jaarlijkse besparing van ca.16.300 kWh ofwel 0,06 TJ.

Van de gemeentelijke gebouwen zijn het Aquinohuis en de kringloopwinkel volledig voorzien van ledverlichting, is het tennispaviljoen van TV Tos volledig voorzien van isolerende beglazing en is LED verlichting in het gemeentehuis aangebracht. Dit leidt tot een jaarlijkse besparing van ca. 69.291 kWh ofwel 0,2 TJ.
Daarnaast zijn zonnepanelen gerealiseerd op gemeentelijke gebouwen: Sporthal de Drie Eiken 240 zonnepanelen in 2018, Gemeenschapshuis den Eijkholt 203 zonnepanelen in 2018, gymzaal de Zonnesteen 40 zonnepanelen in 2018 en VV Terlo 42 zonnepanelen in 2019. Hiermee wordt ca. 128.000 kWh duurzaam opgewekt ofwel 0,5 TJ.

CO_2 uitstoot:

CO_2-uitstoot (ton)	2007	2009	2011	2013	2017
Bergeijk	133.174	140.668	113.700	119.200	113.600

IV. Gemeente Bladel

Energiegebruik:

Energiegebruik Bladel (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Woningen	593	598	554	532	502
Commerciële dienstverlening	317	313	164	265	241
Publieke dienstverlening	111	113	164	105	82
Industrie	220	205	234	260	265
Bouwnijverheid	30	31	12	20	14
Landbouw	90	89	85	121	75
Verkeer en vervoer	273	273	357	364	382
Overig	59	62	82	91	86
Totaal	**1.694**	**1.684**	**1.652**	**1.758**	**1.647**

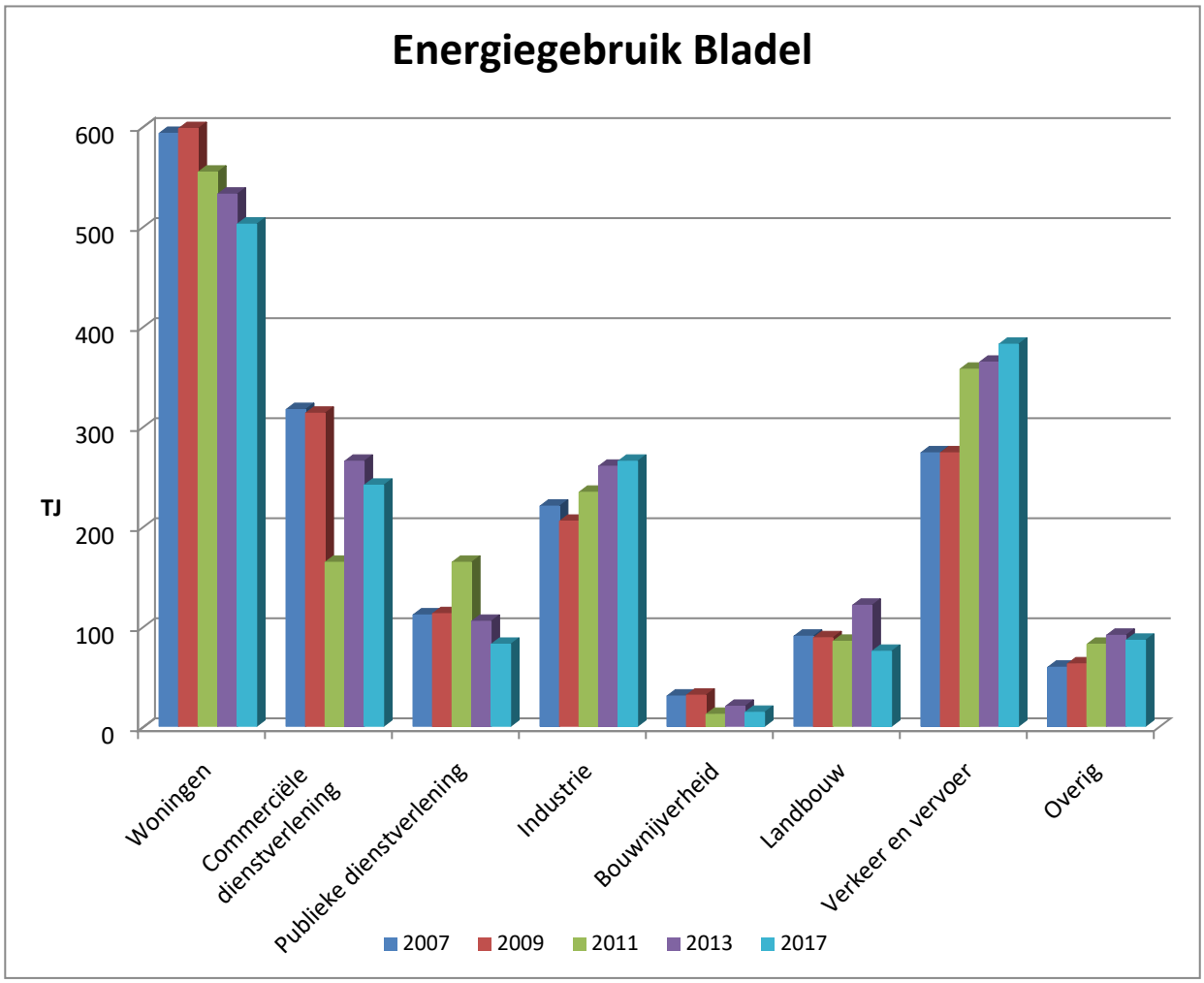

Duurzame energie opwekking:

Duurzame energie opwekking Bladel (TJ)	2017
Biogas covergisting (elektriciteit)	-
Waterkracht	-
Wind op land	-
Zonnestroom	16
Houtketels bedrijven	0
Houtkachels woningen	70
Houtskool	0
Ondiepe bodemenergie	0
Biobrandstoffen in verkeer	19
Biobrandstoffen mobiele werktuigen	1
Totaal	106

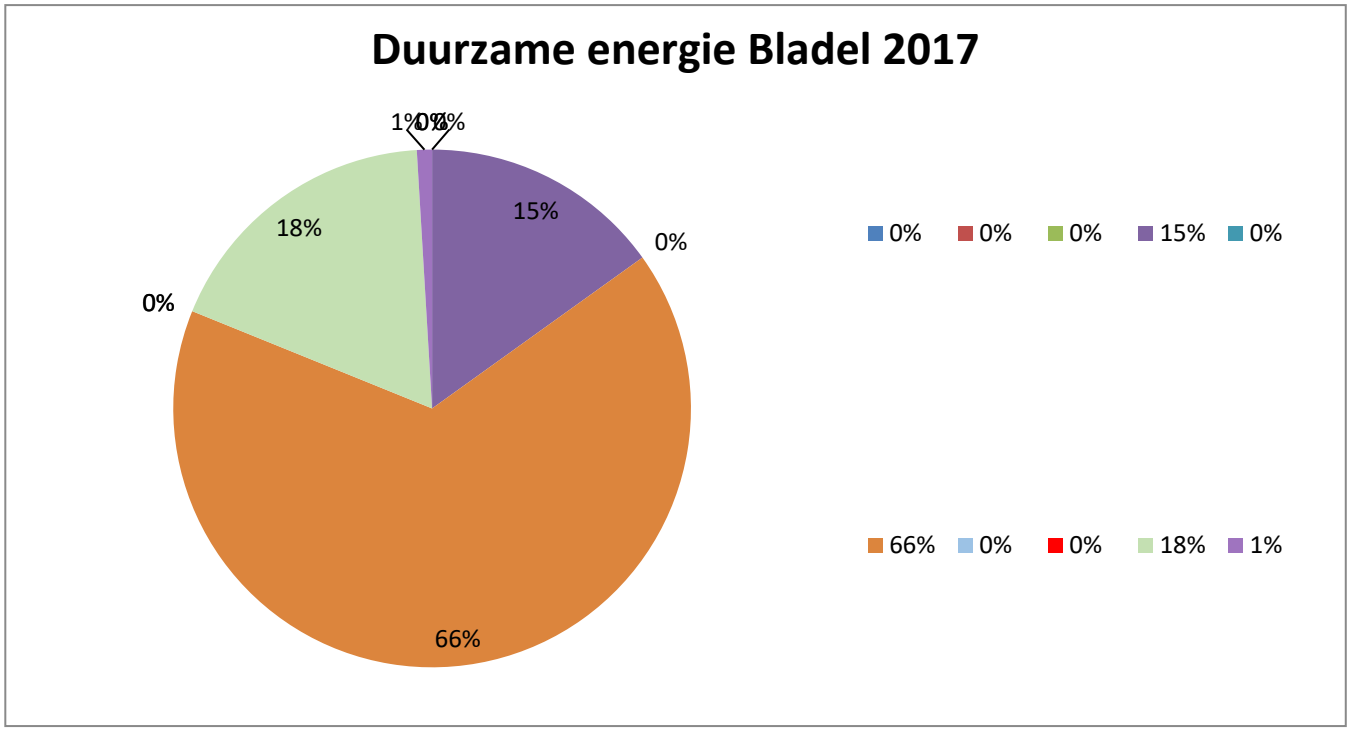

Bladel	2007	2009	2011	2013	2017
Energiegebruik (TJ)	1.694	1.684	1.652	1.758	1.647
Duurzame opwekking (TJ)		84	83	87	106
aandeel duurzaam opgewekt (%)		5	5	5	6

Ontwikkelingen na 2017:

Met steun van de lokale subsidieverordening duurzame energie hebben particuliere huiseigenaren in 2018 isolatiemaatregelen genomen en zonnepanelen, enkele warmtepompen en een zonneboiler geplaatst. In

totaal is voor ca 382 kWp aan zonnepanelen geplaatst, ofwel een opbrengst van ca 1,2 TJ.
In 2019 is er geen lokale subsidieverordening geweest.

Daarnaast heeft de gemeente in 2018 zonnepanelen geplaatst op de volgende gemeentelijke gebouwen:

Voetbalvereniging Hapert	20,4 kWp
Voetbalvereniging Bladella	31,3 kWp
Voetbalvereniging Hoogeloon	33 kWp
Tennisvereniging VLTB	16,69 kWp
Korfbal/Handbal	9,76 kWp
Sporthal X-Sport	138 kWp

In totaal gaat het om 249 kWp ofwel een opbrengst van ca. 0,8 TJ.

In Bladel loopt het initiatief tot windpark de Pals in de omgeving van het Troprijt en de Pals (parallel aan de A67). In 2019 is de omgevingsvergunning verleend voor vier windturbines van elk 5,5 MW. De bezwarenprocedure loopt nog. Er wordt verwacht dat hiermee jaarlijks ca. 60 GWh ofwel ca 216 TJ aan duurzame elektriciteit wordt opgewekt.

CO_2 uitstoot:

CO_2-uitstoot (ton)	2007	2009	2011	2013	2017
Bladel	146.097	142.824	123.300	135.900	125.000

V. Gemeente Eersel

Energiegebruik:

Energiegebruik Eersel (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Woningen	584	583	558	539	507
Commerciële dienstverlening	264	253	167	169	170
Publieke dienstverlening	121	123	115	111	93
Industrie	78	75	95	113	103
Bouwnijverheid	24	25	11	15	17
Landbouw	77	73	54	70	74
Verkeer en vervoer	336	336	413	382	379
Overig	44	45	76	88	95
Totaal	**1.529**	**1.514**	**1.489**	**1.487**	**1.438**

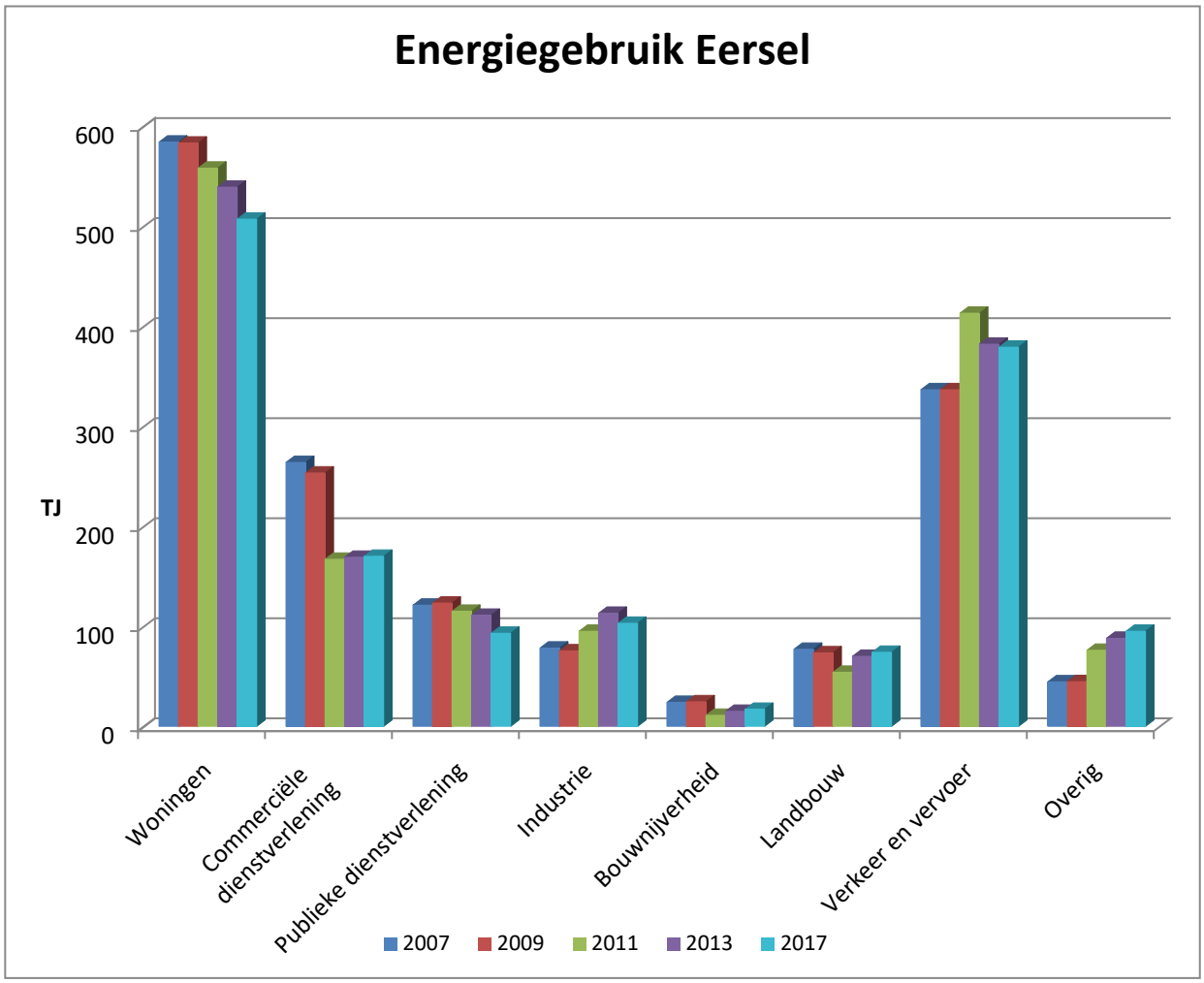

Duurzame energie opwekking:

Duurzame energie opwekking Eersel (TJ)	2017
Biogas covergisting (elektriciteit)	–
Waterkracht	–
Wind op land	–
Zonnestroom	20
Houtketels bedrijven	0
Houtkachels woningen	77
Houtskool	0
Ondiepe bodemenergie	5
Biobrandstoffen in verkeer	27
Biobrandstoffen mobiele werktuigen	1
Totaal	**130**

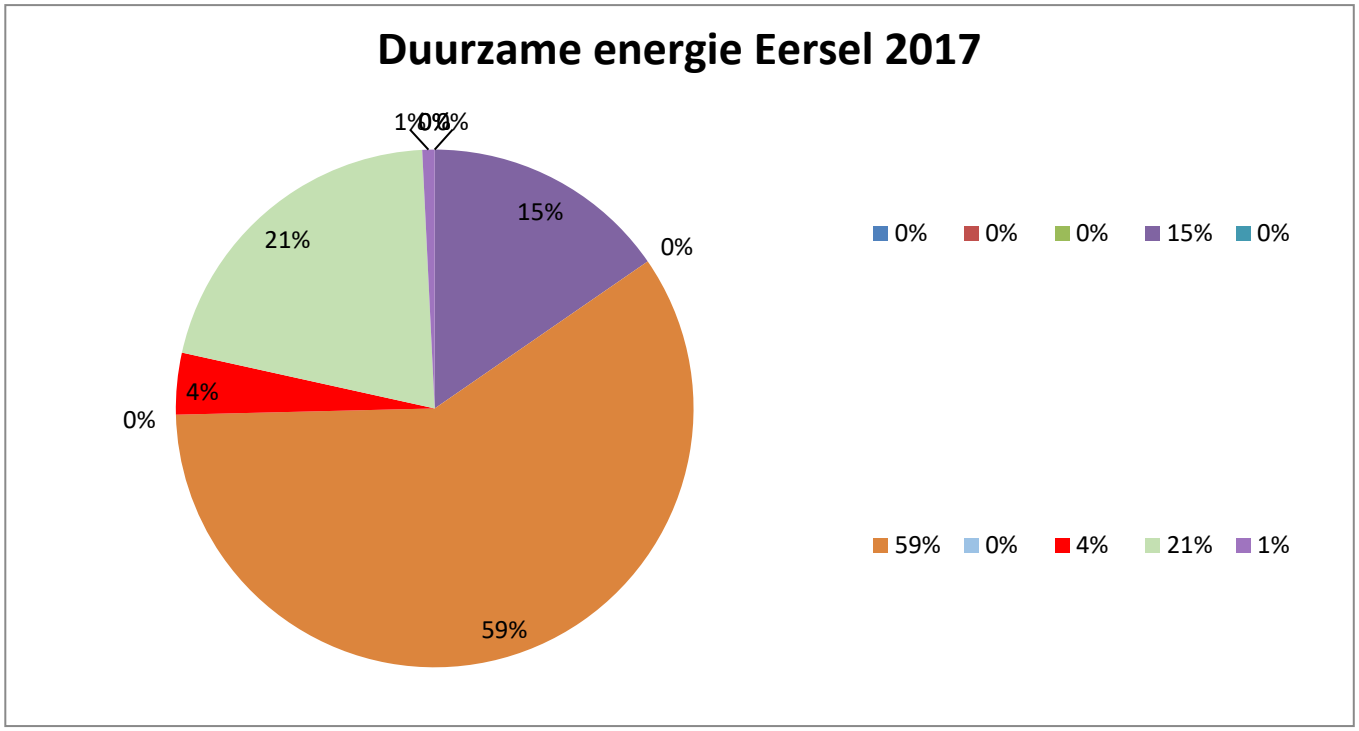

Eersel	2007	2009	2011	2013	2017
Energiegebruik (TJ)	1.529	1.514	1.489	1.487	1.438
Duurzame opwekking (TJ)		100	101	108	130
aandeel duurzaam opgewekt (%)		7	7	7	9

CO_2 uitstoot:

CO_2-uitstoot (ton)	2007	2009	2011	2013	2017
Eersel	130.416	129.824	107.500	110.400	104.500

VI. Gemeente Oirschot

Energiegebruik:

Energiegebruik Oirschot (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Woningen	529	526	492	473	486
Commerciële dienstverlening	259	244	149	157	143
Publieke dienstverlening	245	293	226	250	198
Industrie	66	67	77	102	80
Bouwnijverheid	44	46	8	10	9
Landbouw	281	247	372	379	307
Verkeer en vervoer	288	288	395	399	407
Overig	43	47	83	97	116
Totaal	**1.757**	**1.759**	**1.802**	**1.867**	**1.746**

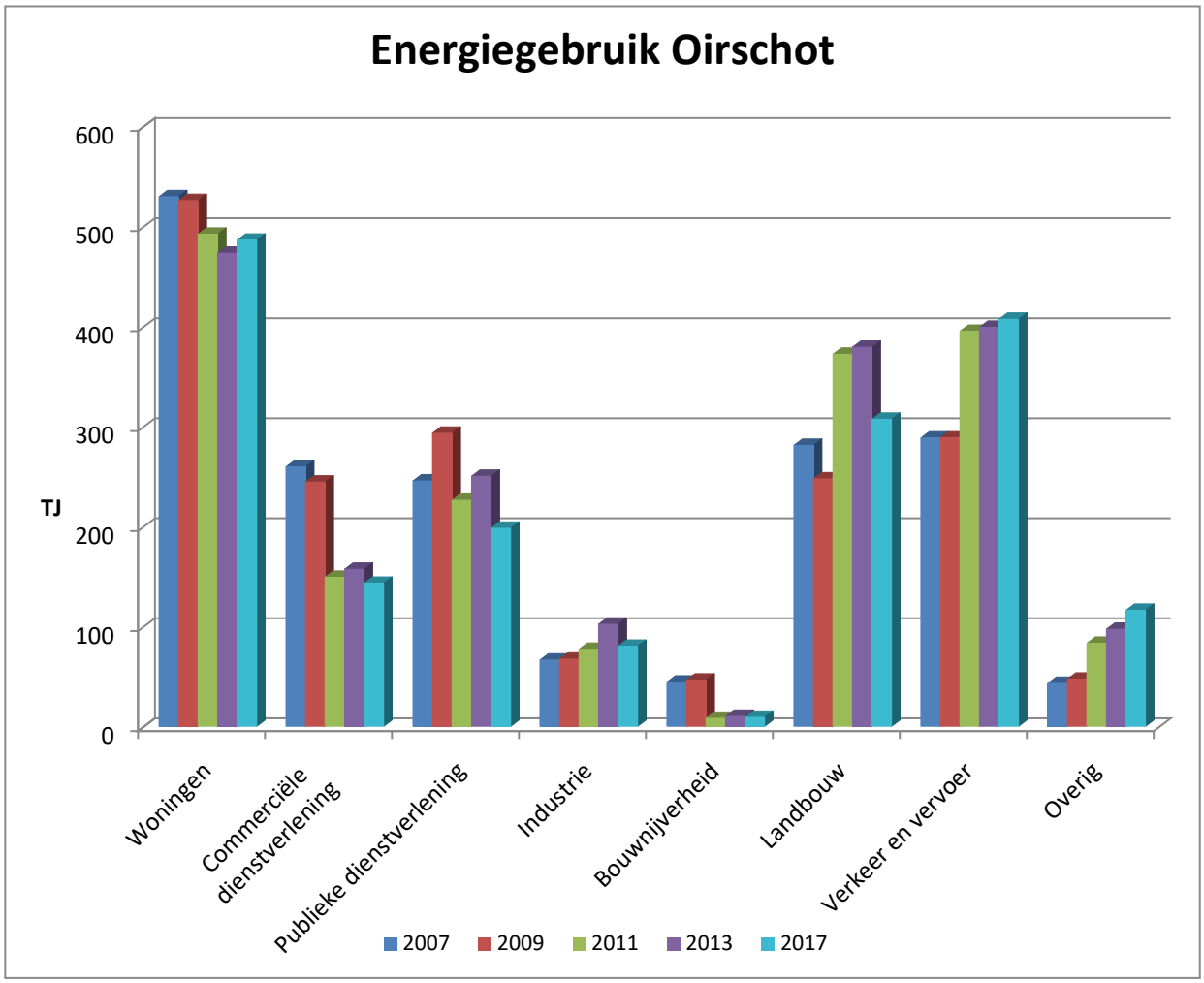

Duurzame energie opwekking:

Duurzame energie opwekking Oirschot (TJ)	2017
Biogas covergisting (elektriciteit)	42
Waterkracht	0,03
Wind op land	39
Zonnestroom	12
Houtketels bedrijven	17
Houtkachels woningen	86
Houtskool	0
Ondiepe bodemenergie	2
Biobrandstoffen in verkeer	43
Biobrandstoffen mobiele werktuigen	2
Totaal	**243**

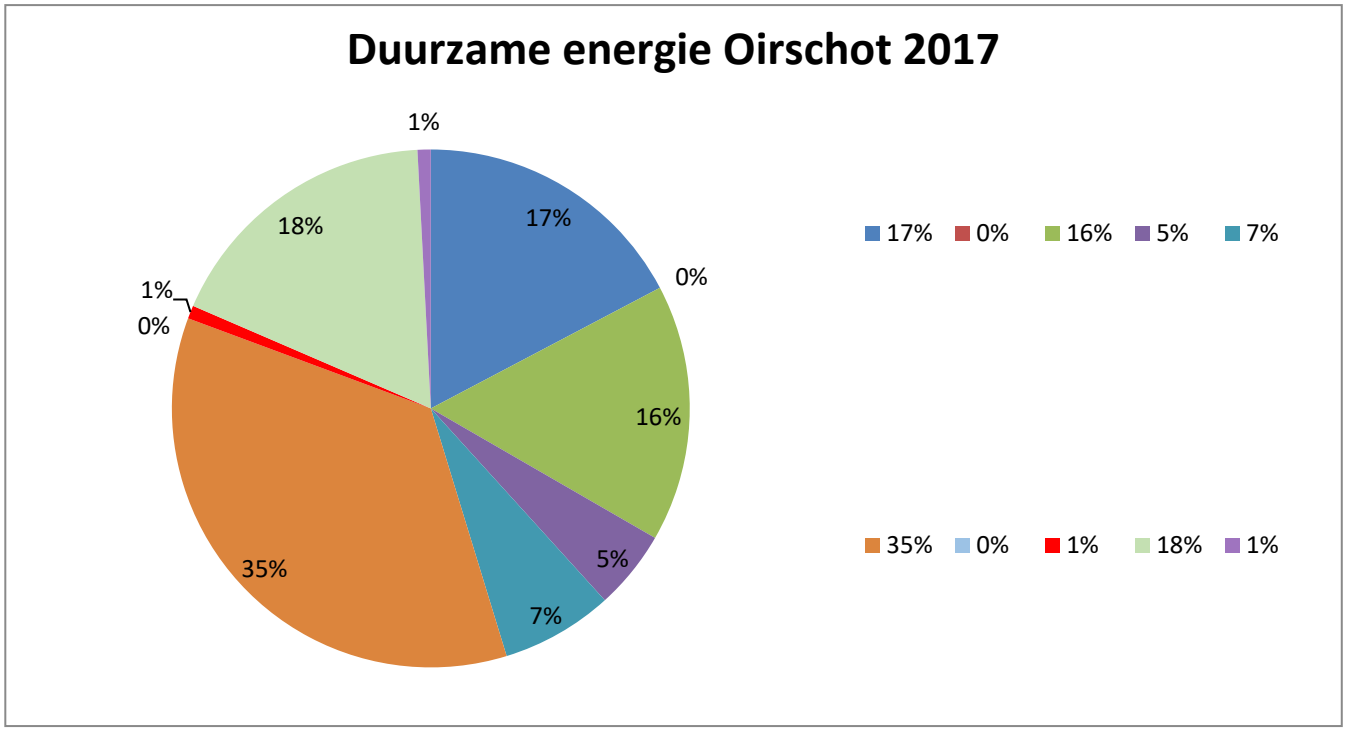

Oirschot	2007	2009	2011	2013	2017
Energiegebruik (TJ)	1.757	1.759	1.802	1.867	1.746
Duurzame opwekking (TJ)		157	167	184	243
aandeel duurzaam opgewekt (%)		9	9	10	14

Ontwikkelingen na 2017:

Energiecoöperatie Zon op Oirschot heeft in 2019 een postcoderoosproject van zonnepanelen gerealiseerd: zonnedak 't Vierspan, met een vermogen van 95 kWp, ofwel een opbrengst van ca 0,3 TJ.

In 2019 heeft een supermarkt 250 panelen geïnstalleerd en heeft zorgcentrum Sint Joris haar daken vol gelegd met zonnepanelen. Daarnaast zijn bij Handelsonderneming P.A. van Zutphen in Oirschot 1.500 zonnepanelen geïnstalleerd.

CO_2 uitstoot:

CO_2-uitstoot (ton)	2007	2009	2011	2013	2017
Oirschot	149.764	144.634	126.100	131.400	122.000

VII. Gemeente Reusel-De Mierden

Energiegebruik:

Energiegebruik Reusel-De Mierden (TJ)	2007	2009	2011	2013	2017
Woningen	390	389	370	352	349
Commerciële dienstverlening	113	115	83	100	76
Publieke dienstverlening	50	51	48	36	45
Industrie	30	31	26	27	23
Bouwnijverheid	32	32	10	9	8
Landbouw	101	103	96	112	124
Verkeer en vervoer	171	171	245	239	250
Overig	37	36	65	72	91
Totaal	**923**	**928**	**943**	**947**	**966**

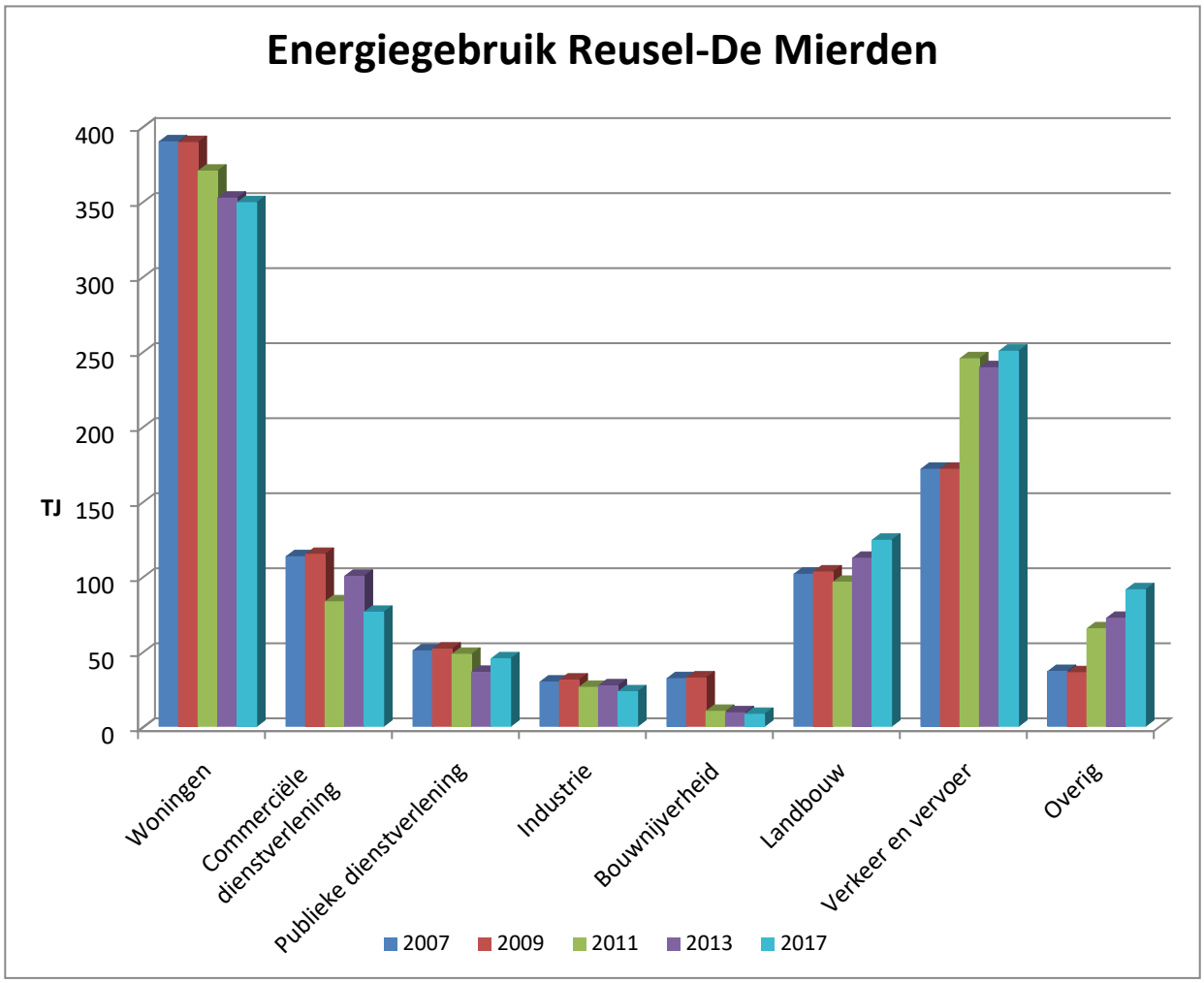

Duurzame energie opwekking:

Duurzame energie opwekking Reusel-De Mierden (TJ)	2017
Biogas covergisting (elektriciteit)	8
Waterkracht	-
Wind op land	77
Zonnestroom	11
Houtketels bedrijven	15
Houtkachels woningen	73
Houtskool	0
Ondiepe bodemenergie	-
Biobrandstoffen in verkeer	6
Biobrandstoffen mobiele werktuigen	1
Totaal	**191**

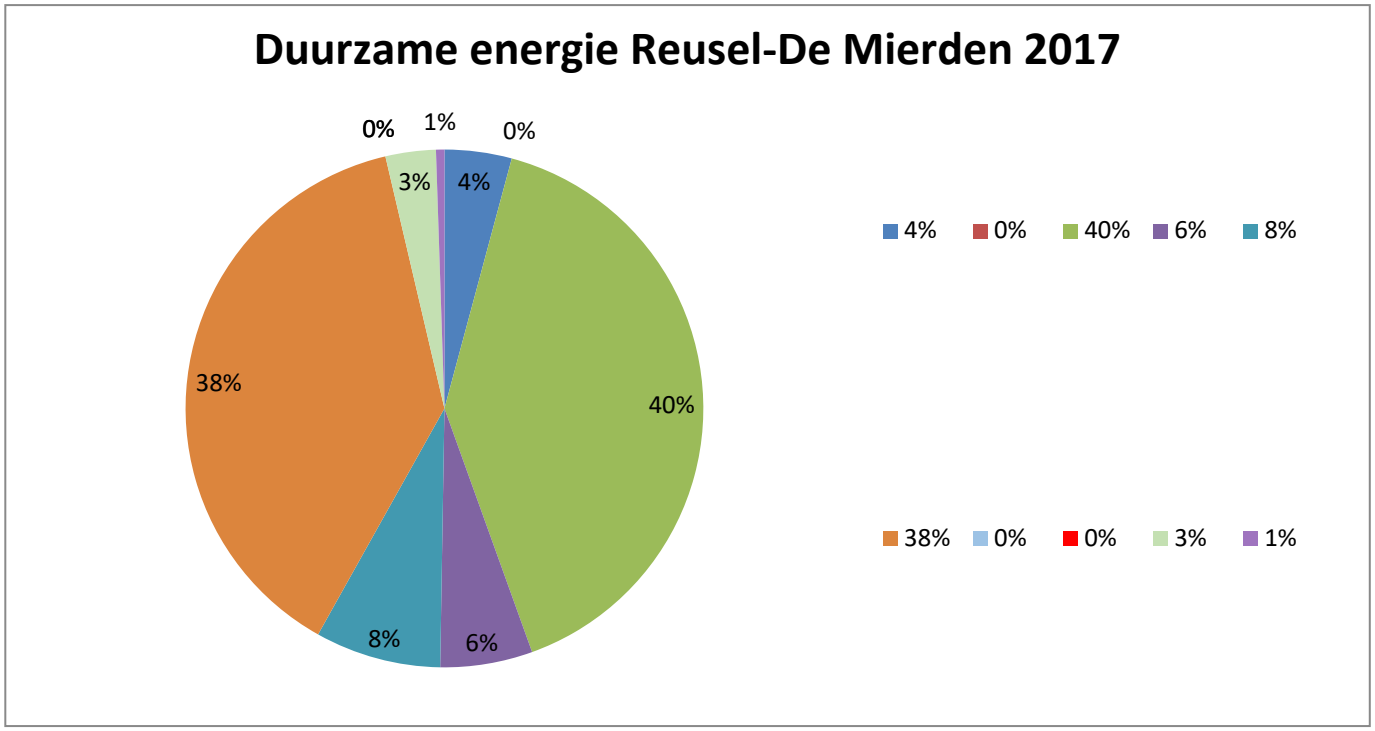

Reusel-De Mierden	2007	2009	2011	2013	2017
Energiegebruik (TJ)	923	928	943	947	966
Duurzame opwekking (TJ)		72	71	81	191
aandeel duurzaam opgewekt (%)		8	8	9	20

Ontwikkelingen na 2017:

In Reusel-de Mierden is een aanvraag ingediend voor 11 windmolens: nabij de Postelsedijk, de Burgemeester Willekenslaan en De Strook in Reusel. De Raad heeft een verklaring van geen bedenking

afgegeven en besloten over een ontwerpvergunning die ter inzage ligt. Het definitieve vermogen is nog onduidelijk. De opbrengt zal naar verwachting ca. 446 TJ zijn.

CO_2 uitstoot:

CO_2-uitstoot (ton)	2007	2009	2011	2013	2017
Reusel-De Mierden	84.956	79.929	66.500	68.600	67.700

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.02257

Verslag

afdeling Ontwikkeling

Betreft : Verslag raadsinformatiebijeenkomst Keuzenota Energie en Klimaat 20 mei 2020
Datum : 20 mei 2020
Aanwezig : Henri van Gorp (CDA)
Sjan Vervoort-Frijters (CDA)
Anjo van de Huygevoort (CDA)
Marco Schoenmakers (CDA)
Koos van den Heuvel (CDA)
Niels Beerens (CDA)
Hans van Munster (VHP)
Helma van de Put (VHP)
Niels van der Heijden (BT)
Nicole Bohncke (BT)
Paul Wouters (BT)
Louis Spoelstra (BT)
Dorus Daris (D66)
Pauline Hospel (VVD)
Hugo Maas (PRO5)
Frank van Limpt (PRO5)

Portefeuillehouder:
Fons d'Haens

Ambtelijke ondersteuning:
Mart Lubben (Quintel)
Jelle van der Wiel
Claudia Rieswijk

Opgesteld door : Claudia Rieswijk

	Onderwerp
1	**Opening en mededelingen** Wethouder d'Haens opent de bijeenkomst en geeft het woord aan Mart Lubben van Quintel die de avond zal verzorgen.
2	**Presentatie Energietransitie** De presentatie is terug te kijken via twee opties: (1) De downloadlink (wetransfer) van de video verstuurd door de griffier (2) Het maken van een afspraak met de griffier om de video op USB te krijgen.
3	**Vraag en antwoord** Tijdens de informatiebijeenkomst zijn meerdere vragen gesteld die hier inclusief beantwoording worden weergegeven. *1. Wat zit er in de 3,7 % aan hernieuwbare energie wat nu wordt opgewekt in de gemeente?* Met name houtkachel, zon-pv en biobrandstoffen in wegverkeer, zie: https://klimaatmonitor.databank.nl/Jive?workspace_guid=378cfffb-61bd-40f0-bd87-5a9f53c41701

2. De klimaat monitor is van 2017, beetje oud al. Er zijn veel particulieren die de laatste jaren panelen hebben laten leggen.
Klopt. Veel posten zijn redelijk constant in het energiesysteem, maar zon-pv groeit vaak exponentieel. Klimaatmonitor heeft wel 2018. Echter loopt statistiek helaas achter op de werkelijkheid en ik zou het ook graag anders zien.

3. Wordt er gerekend met 80.3ha zonnepark bij het zonneveld in Bladel Zuid?
Ja, met ca. 0.75 MW/hectare. In de praktijk loopt het vermogen per hectare ver uit elkaar. Er zijn voorbeelden van 0.5 MW tot 1.5 MW per hectare. Dit alles afhankelijk van wensen en meervoudig ruimtegebruik.

4. Is dit plaatje voor gemeente Bladel?
Ja, zon op dak gaat over gemeente Bladel

5. Welke daken zijn dit bij 'alle daken vol met zon PV'?
De kleine daken van <15 kWp en grote daken van >15 kWp. Zie: https://generation.energy/RES/Verantwoording_Analysekaarten_NP_RES.pdf#zon_dak_mun_sum_nat_ana.

6. Zijn industrie en landbouw gebouwen ook meegenomen bij 'alle daken vol met zon PV'?
Op basis van de BAG heeft Generation Energy een inschatting gemaakt van het dakoppervlak. Het is niet duidelijk te achterhalen of hier landbouw en industriële daken in zitten: https://generation.energy/RES/Verantwoording_Analysekaarten_NP_RES.pdf#zon_dak_mun_sum_nat_ana

7. Waarom praten we over energie en niet over CO2 uitstoot zoals ook in het landelijk klimaat akkoord is vastgesteld om 49% te reduceren en wat ook leidend is in de RES. of wordt dit ook bedoeld?
In de presentatie ging het over energie, vanwege het energieneutraaldoel van de gemeente. In het Energietransitiemodel gaat het over beide, want ze zijn nauw verweven. Het is één systeem.

8. Volgens klimaatakkoord moeten we in 2030 70 % van alle elektriciteit duurzaam opgewekt zijn . Is dit ook per gemeente?
Nee, het Klimaatakkoord stelt geen doel per gemeente. Via de RES kunnen gemeenten zelf besluiten hoeveel ze willen bijdragen aan de doelstelling. Dit is natuurlijk niet geheel vrijblijvend, want de doelen moeten wel behaald worden.

9. In Mol is op 23 juni 2019 een aardbeving geweest door geothermie. En die centrale ligt nu al een half jaar stil. Is dat een reëel risico?
De geothermie installaties in Mol op de zogenaamde Balmatt-site werden in mei 2019 voorlopig opgeleverd door de contractor. Sindsdien zijn er een aantal aardbevingen geweest die boven de grensnormen uit kwamen qua intensiteit. Twee externe, internationale onderzoeks-organisaties zijn tot de conclusie gekomen dat er zich horizontale bewegingen hebben voorgedaan in de diepe ondergrond langsheen een NNO-ZZW of een WNW-OZO-vlak waarvan er één voelbaar was aan de oppervlakte. Om dergelijke voelbare aardbevingen in de toekomst zoveel als mogelijk te vermijden en de kans op het stilvallen van de centrale door externe factoren tot een minimum te beperken, zijn een aantal technische wijzigingen aan de installatie aangebracht en werd het door VITO gehanteerde stoplichtsysteem aangescherpt.

Het voorkomen van dit soort aardbevingen is een reëel risico, zeker in het beginstadium van zo'n installatie. Door steeds meer kennis, onder andere van de installatie van VITO in Mol, worden ze wel steeds meer voorkomen en beperkt. Meer informatie is te vinden via https://vito.be/nl/vito-seismometernetwerk-onderzoekt-aardbevingen.

10. Kan die overcapaciteit niet opgeslagen worden zodat je de blauwe import kunt verlagen?
Overschotten kunnen worden opgeslagen in warmte, batterijen, gassen of zelfs producten. Ook kan je de hoogste vermogenspieken weggooien. Dit klinkt misschien zonde, maar het maakt voor het volume soms weinig verschil. Echter hoe meer balans in opwek door een combinatie van bronnen, hoe minder ingrepen nodig zijn voor balancering.

11. Is waterstof dan niet ook een oplossing?
Waterstof kan een onderdeel van de oplossing zijn voor de opslag van energie. De vraag is op welk termijn en tergen welke kosten. Daarnaast is waterstof een energiedrager en geen bron. Er is dus altijd een bron nodig zoals o.a. zon of wind, de energie uit die bronnen kan in waterstof worden opgeslagen.

12. In hoeverre acht je het verstandig om een visie uit 2009 als uitgangspunt te nemen? 2025 is niet haalbaar en hierin bijv. ook 54% biomassa opgenomen? Moeten we geen nieuwe visie op te stellen om als nieuw beleidskader te gebruiken in relatie tot RES/klimaatakkoord (Co2)?
Dit is volledig jullie keuze.

13. Ik ben een beetje aan het afhaken. Ik hoop dat de volgende vraag aan het eind van deze avond is beantwoord: Hoe kunnen wij gemeente Bladel 49% co2 in 2030 reduceren(vraag vanuit MRE regio)? Hoeveel Peta joule moeten we daarvoor reduceren? Hoe ver komen we hiermee met zonnepark Bladel zuid en windmolens de Pals. Uitgedrukt in Peta joule? Graag concreet houden tot zon en wind Bladel Zuid. Dat ligt nu voor ons.
De totale energievraag in Bladel is nu bijna 2 PJ. Windpark Pals is 0.2 PJ (4x 5.5 MW; 2300-2700 vollasturen) en zonnepark Bladel Zuid ook (80.3 hectare, 0.75 MW/hectare 950 vollasturen). T.o.v. 2017 is daarmee 28% Co2-besparing gerealiseerd. T.o.v. 1990 is een stuk lastiger omdat de 1990 data gemeentelijk niet fantastisch is, maar in het ETM hebben wij een simpele verdeelsleutel gebruikt. Hiermee komen wij op -43.6% minder Co2-uitstoot t.o.v. 1990. Als je dan ook grofweg 10% besparing kunt realiseren op fossiel energiegebruik zit je dan op -49%, dat staat ongeveer gelijk aan 0.2 PJ aan fossiele energie.

14. CO_2 opname door landbouwgewassen en bossen zijn niet meegenomen?
Klopt, in ons energiemodel zit dit niet, want het is niet het energiesysteem. Op dit moment wordt 2% van de totale Nederlandse CO_2 uitstoot terug vastgelegd in bossen en andere vegetatie. Alleen met verregaande maatregelen, met name het inbrengen van permanente gewassen op gronden waar die nu nog niet staan, zou dat percentage wellicht met één procent verhoogd kunnen worden. Die kans staat dus niet in verhouding met de opgave die voor ons ligt.

15. Over de geothermie in Mol kunnen we daar meer informatie over krijgen.
Bij vraag 9 is hier het één en ander over gezegd en via de web link die daar neergezet is kan ook meer informatie verkregen worden. Als behoefte is aan meer informatie, een presentatie over geothermie van een expert, en/of wellicht een bezoek aan de centrale kan dit geregeld worden. In onze gemeente staan ook metingen gepland door SCAN aardwarmte. Op termijn komt ook voor ons dus meer informatie beschikbaar over de kansen en kunnen we naar aanleiding hiervan kennis opdoen over voor – en nadelen.

16. Hoe kunnen we de inwoners van Bladel meenemen in deze?
Hiervoor verwijzen we graag door naar de Keuzenota die voorligt. In het bijbehorende raadsvoorstel wordt door het college een voorzet gedaan voor de wijze waarop communicatie en participatie een rol kan krijgen in de energietransitie. Door te werken met sectoren, en hier belanghebbenden aan tafel te vragen, kunnen we hierin samenwerken. Voor de energietransitie die voor onze inwoners het meest dichtbij komt, namelijk waar het woningen betreft, doen wij een voorstel voor het meenemen van inwoners in de Warmtevisie die wordt opgesteld voor 2021.

17. Hoeveel hectare kan er in Bladel Zuid worden vol gelegd met zonnepanelen als we in Juli instemmen met het raadsstuk?
Wij zijn hierin uitgegaan van 80,3 hectare wat kan worden gebruikt voor zonnevelden. Of dat ook werkelijk wordt gerealiseerd is afhankelijk van vele factoren. Net als bij windpark de Pals moeten initiatieven een uitgebreid traject doorlopen waarbij onder andere wordt getoetst aan draagvlak en draagkracht in het gebied.

18. Hoeveel Peta Joule wordt er opgewerkt als alle beschikbare hectare in Bladel Zuid worden vol gelegd?
Wij gaan ervan uit dat bij de aanleg van 80,3 ha aan zonnevelden dan ongeveer 0.2 PJ kan worden opgewekt.

19. Hoeveel Petajoule gaan de 4 windmolen bij de Pals opwekken?

	Windpark de Pals zal naar verwachting 0,2 PJ gaan opwekken. *20. Hoeveel Petajoule kunnen de windmolens die, eventueel nog bij kunnen worden geplaatst in Bladel Zuid, opwekken?* Er zouden in theorie nog drie tot maximaal vijf windmolens geplaatst kunnen worden. Dit is allemaal onder het voorbehoud dat het past binnen draagvlak en draagkracht van het gebied. Per molen mag gerekend worden met 5.5 MW en 2300-2700 vol-lasturen. Hiermee kom je dan uit op 0,16 tot 0,27 PJ wat opgewekt kan worden. *21. Hoeveel Petajoule gebruiken wij als gemeente Bladel volgens de laatst gegevens?* Op dit moment hanteren wij de gegevens van de Klimaatmonitor uit 2017. Dit zijn de meest recente beschikbare gegevens. Dit komt neer op 1,6 PJ energieverbruik in onze gemeente. *22. Hoeveel Petajoule wekken we nu al op via zonnepanelen op daken?* De laatst bekende gegevens komen van Klimaatmonitor voor het jaar 2018. Toen werd 0,025 PJ op daken opgewekt. *23. Je gaf aan dat wanneer gekozen wordt voor veel zon dat dat een te grote belasting is voor het net. Er wordt gezegd dat zon en wind samen een ideale combinatie is omdat als de zon schijnt het minder waait en andersom. Hierdoor zou het net meer aankunnen door dezelfde kabel. Is dit volgens de berekeningen in het model ook zo?* De precieze impact op de netten en of deze dat aankunnen, daarvoor moet je altijd bij de netbeheerder zijn omdat de net topografie en hoeveel belasting de stations aankunnen lokaal overal ander is. Echter er zijn wel een aantal belangrijke algemene punten: • Het is niet het volume, maar het vermogen dat impact heeft op de netten. Zie het als een rivier. Daar kan veel water doorheen stromen, maar gaat vooral fout als al het water er tegelijkertijd doorheen moet. • Er is 2-3 x meer vermogen aan zon nodig voor hetzelfde volume. Dus voor hetzelfde volume is er 2-3 x meer impact op de netten door zon dan voor wind. • Er zijn allemaal manieren om hier mee om te gaan bijvoorbeeld "curtailment", dat is weggooien van de pieken. Dat valt in volume vaak mee en is vaak stap 1. • Stap 2 is opslag van elektriciteit in warmte, batterijen en /of waterstof. Maar dit is regelmatig kostbaar en complex. • Een mix van zon en wind heeft de pieken vaak op andere momenten en daarom kan je meer volume over hetzelfde netwerk kwijt. Dat is ook in ons model zo. *24. En de vraag: door elektrificeren gaan we steeds meer duurzame energie nodig hebben. Bv zoals je in de presentatie voorstelde opslag door alle auto's in Bladel elektrisch te maken. Hoe is die verhouding dan voor de energievraag? Want je bespaart CO2 maar de elektriciteitsvraag wordt toch veel groter? Kun je iets over die verhouding zeggen?* Allereerst energie is niet alleen elektriciteit, maar ook warmte en mobiliteitsbrandstoffen. Wanneer alle personenauto's in Bladel elektrisch worden, dan stijgt de elektriciteitsvraag met 25%, maar daalt toch de energievraag met 12.5 %. *25. Kan het net dat aan als alle auto's s' nachts worden opgeladen?* Of de netten het opladen van auto's aankunnen hangt zeer sterk af van de locatie en is moeilijk te zeggen. De vraag is wel of het slim is dat de auto' 's nachts opladen. Wanneer er overdag veel stilstaande auto's en overschotten zon zijn, dan is dat wellicht een geschikter moment.
4	**Richtinggevende uitspraken** In bijlage 1 zijn de antwoorden weergegeven op de vragen die via Mentimeter zijn gesteld.
5	**Onderwerpen ter verdieping** In bijlage 2 is de woordenwolk weergegeven met de onderwerpen waar de raad – en commissieleden graag nog over doorpraten.

6	**Afsluiting** De vergadering wordt omstreeks 21.45 afgesloten door wethouder d'Haens Er wordt toegezegd dat alle vragen beantwoord worden via een verslag. Men kan zelf aan de slag in het energietransitiemodel voor Bladel via https://pro.energytransitionmodel.com/ . Tevens is Mart in de komende tijd beschikbaar voor aanvullende vragen via mart.lubben@quintel.com en 06-52048300.

Bijlage 1 Richtinggevende uitspraken

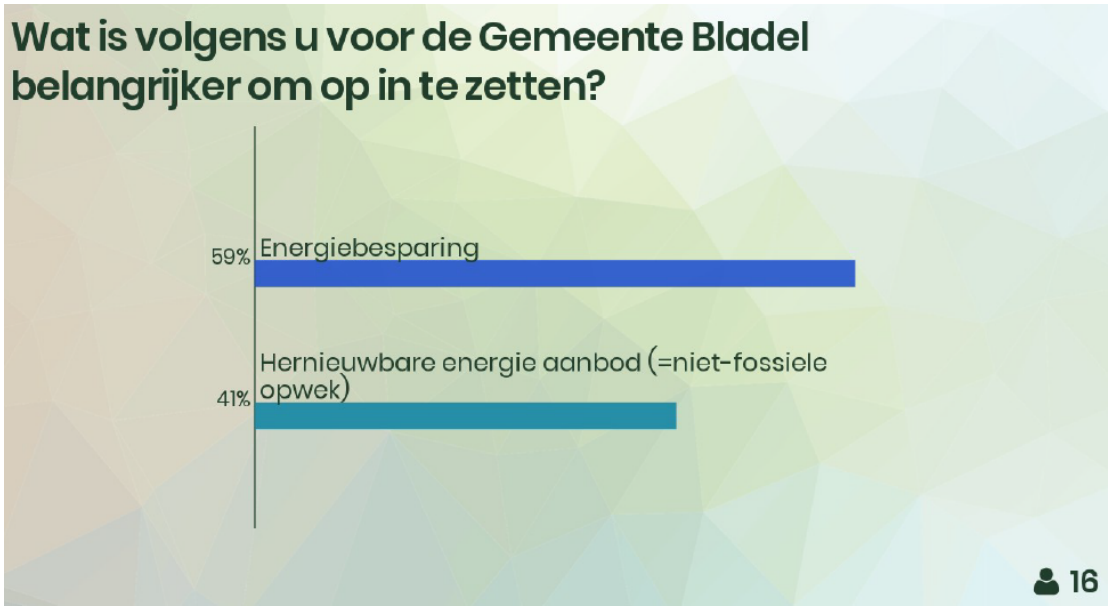

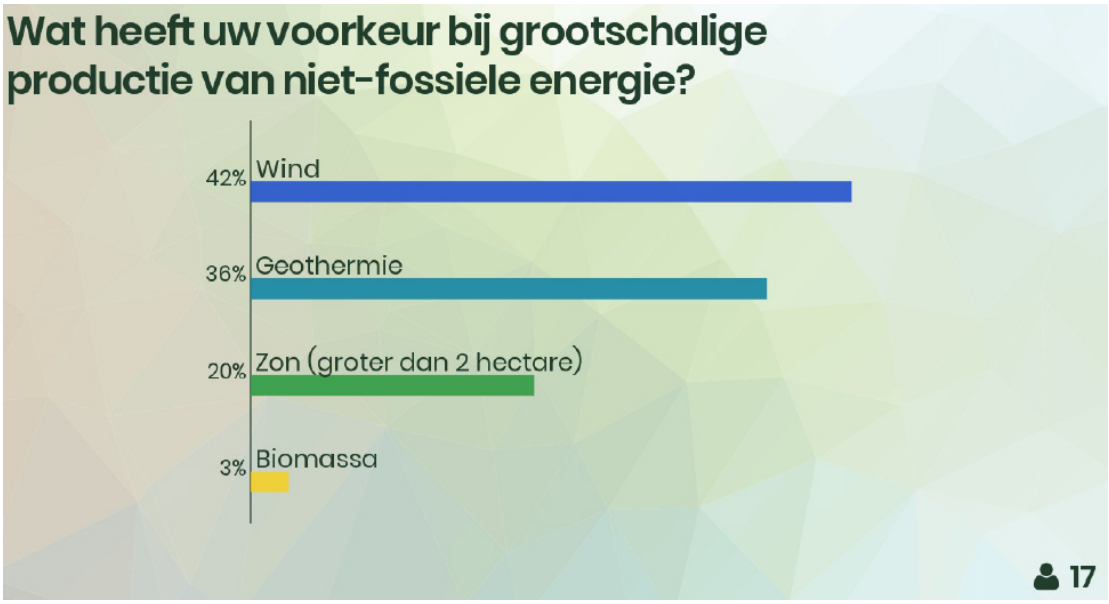
Wat heeft uw voorkeur bij grootschalige productie van niet-fossiele energie?
42% Wind
36% Geothermie
20% Zon (groter dan 2 hectare)
3% Biomassa
17

Wat heeft uw voorkeur bij niet-grootschalige productie van niet-fossiele energie?
69% Zon op dak
18% Bodemwarmte
13% Zonneveld (Kleiner dan 2 hectare)
17

Wat heeft uw voorkeur grootschalige productie of kleinschalige productie?
64%
Kleinschalige productie
36%
Grootschalige productie
16

Bijlage 3 ‘Waar wilt u het nog over hebben?’

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Keuzenota Energie & Klimaat

Nummer R20.035

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel ongewijzigd als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli 2020.

- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de klimaatdoelstellingen in de klimaatvisie van 2009 het kader vormen voor het college en dat herijking ervan zijn plaats zal krijgen in de kadernota.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als bespreekstuk 9.3 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.035, Agendapunt 9.3.

PRO5

MOTIE

ONDERWERP	Autovrij deel Sniederslaan
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	PRO5
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.3, R20.035 Keuzenota Energie & Klimaat

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van

- Raadsvoorstel R20.035 en bijhorende keuzenota Energie & Klimaat
- De tekst in de keuzenota dat "Mobiliteit en verkeer is verantwoordelijk voor 36% van de energievraag";

overwegende dat

- Een mogelijke maatregel om mensen minder gebruik te laten maken van de auto het afsluiten van wegen in het centrum van de dorpen is;
- Deze mogelijkheid om af te dwingen dat men minder energie verbruikt binnen de sector mobiliteit, door wegen af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer, al vaker ter sprake is geweest in de gemeenteraad;
- Het bestemmingsplan en verkeersplan Bladel Centrum in revisie zijn;
- Het afsluiten van een deel van de Sniederslaan voor gemotoriseerd verkeer een goede optie kan zijn om mensen te ontmoedigen om per gemotoriseerd vervoer naar het centrum te komen of door het centrum te reizen;
- Het afsluiten van een deel van de Sniederslaan daarmee diverse voordelen met zich meebrengt;

Verzoekt het college:

- Middels *afdwingen* in 2021 uitvoering te geven aan een autovrije inrichting van het deel Sniederslaan tussen het Van Houdtplein en de Markt in Bladel;

en gaat over tot de orde van de dag.

PRO5

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA		
BT		
VHP		
PRO5		
VVD		
D66		

BESLUIT	**Met …. stemmen voor en …. stemmen tegen is de motie AANGENOMEN/VERWORPEN**

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

AMENDEMENT

ONDERWERP	Ambitie energie & klimaat
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	BT
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.3, Raadsvoorstel R20.035 Keuzenota Energie & Klimaat

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.035 "Keuzenota energie & Klimaat", waarin '*de focus ligt op het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie, waarbij de ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 als leidraad dient'* (p.4 Keuzenota Energie & Klimaat).

Overwegende dat:

- Het belangrijk is dat de raad sturing geeft aan het duurzaamheidsbeleid vanwege de verstrekkende maatschappelijke en ruimtelijke gevolgen;
- Het totale spectrum m.b.t. energie en klimaat moet worden opgenomen in een integrale kaderstellende nota waar een dynamisch uitvoeringsprogramma uit voortkomt, met inbegrip van bijvoorbeeld de verduurzaming van gemeentegebouwen, wagenpark, klimaatadaptatie parken/velden etc.;
- Het belangrijk is dat in deze kaderstellende nota kaders opgenomen worden die aansluiten bij een realistische en geactualiseerde ambitie voor Bladel op het gebied van Energie & Klimaat;
- De huidige ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 staat beschreven in de klimaatvisie Kempengemeente uit 2009, en dat deze ambitie verouderd is en bovendien onhaalbaar wordt geacht;

Spreekt uit het RAADSBESLUIT nr. R20.035 als volgt te wijzigen:

1. De keuzenota Energie & Klimaat voor kennisgeving aan te nemen;
2. De notulen van de raadsinformatiebijeenkomst Energie en Klimaat voor kennisgeving aan te nemen;
3. Het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven een kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de volgende richtinggevende uitspraken als leidraad worden gehanteerd:
    1. de ambitie van Bladel (uit 2009) om energieneutraal te zijn in 2025 te schrappen;
    2. een herijkte ambitie op het gebied van energie & klimaat in de kaderstellende nota op te nemen die aansluit bij de doelen en visie die verwoord zijn in het Nationaal Klimaatakkoord (2019)
    3. dat de gemeente Bladel een evenredige bijdrage levert aan de opwekking van niet-fossiele energie die aansluit bij de nationale en de daaropvolgende MRE RES opgave.

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie BT.

STEMMING		
	Voor het amendement	Tegen het amendement
CDA		
BT		
VHP		
PRO5		
VVD		
D66		

BESLUIT	**Met …. stemmen voor en …. stemmen tegen is het amendement AANGENOMEN/VERWORPEN**

AMENDEMENT

ONDERWERP	Grootschalige zonne- en windenergie
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	VVD
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.3 R20.035 Keuzenota Energie & Klimaat

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.035 "Keuzenota energie & Klimaat" en bijhorende keuzenota;

Overwegende dat:

- In deze keuzenota regelmatig wordt gesproken over het beleidsplan Grootschalige zonne- en windenergie, waarin wordt gesuggereerd dat Bladel-Zuid wordt aangewezen als locatie voor het grootschalig opwekken van deze energie.
- Hieraan in de keuzenota o.a. wordt gerefereerd met de zin "Voor grootschalige zon – en windparken wordt op het moment van schrijven een beleidskader voorgelegd, waarmee ook daar mogelijkheden ontstaan doordat hierbij Bladel Zuid als gebied wordt opengesteld voor de ontwikkeling van windmolens."
- De VVD is van mening dat in de keuzenota zoals deze voorligt nog niet gesproken kan worden over een gebied, dat nog niet is aangewezen, en mogelijk ook niet zal worden aangewezen.
- De VVD is van mening dat er eerst een kaderstellende nota vastgesteld dient te worden waarin is verwoord op welke wijze de gemeente zijn ambities op het gebied van energie & klimaat wil gaan realiseren, voordat er besluiten worden genomen over de uitvoering en aanwijzing van gebieden voor grootschalige zonne- en windenergie.
- VVD van mening is dat er momenteel ook andere alternatieve zoekgebieden in ogenschouw genomen moeten worden, en niet enkel te focussen op een gebied voor grootschalige zonne- en windenergie in Bladel-Zuid waar nog vraagtekens bij zijn.

Spreekt uit het RAADSBESLUIT R20.035 als volgt te wijzigen:

- De keuzenota Energie & Klimaat gewijzigd vast te stellen, waarbij de passages over grootschalige productie van zonne- en windenergie in Bladel-Zuid uit de keuzenota te halen;
- Het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven een kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de volgende richtinggevende uitspraak als leidraad wordt gehanteerd:
    - De mogelijkheden, wenselijkheid en consequenties van grootschalige productie van zonne- en windenergie in Bladel inzichtelijk te maken, en daarbij de haalbaarheid van diverse zoekgebieden en locaties in de gemeente Bladel ten behoeve van grootschalige productie van zonne- en windenergie in kaart te brengen;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie VVD.

STEMMING		
	Voor het amendement	Tegen het amendement
CDA	0	3
BT	0	5
VHP	0	4
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 4 stemmen voor en 12 stemmen tegen is het amendement VERWORPEN**

Motie van Afkeuring

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020:

Constaterende dat:

- De afweging in het aanwijzen van een voorkeurslocatie voor het grootschalig opwekken van duurzame energie onvolledig is.
- In het traject rond duurzame energieopwekking in Bladel Zuid geen dialoog met stakeholders is gezocht.
- Dit heeft geleid tot een traject met bijzonder weinig draagvlak.

Overwegende dat:

- Het ontbreken van communicatie met stakeholders een terugkerend thema is, zoals ook besproken in de raad bij de trajecten rond Kempenland en het Veilig Oord.
- Wethouder d'Haens daarmee herhaaldelijk laat zien geen waarde te hechten aan het belang, de visie en de wens om te participeren van de inwoners van gemeente Bladel in belangrijke dossiers en trajecten.
- Schijn van belangenverstrengeling in het traject van de voorkeurslocatie voor het grootschalig opwekken van duurzame energie onvoldoende is vermeden.
- De energietransitie, een belangrijk thema is in het raadsprogramma, dat hiermee ernstige vertraging oploopt.

Stelt vast dat:

- Wethouder d'Haens onvoldoende laat zien een betrokken ambtsdrager te zijn en belangrijke trajecten en dossiers hierdoor niet naar behoren tot een goed einde worden gebracht
- Hij daarmee geen uitvoering geeft aan de interactieve bestuursstijl die de raad in haar raadsprogramma als bestuurlijke missie heeft benoemd.

Spreekt naar aanleiding van bovenstaande haar afkeuring uit over Wethouder d'Haens.

En gaat over tot de orde van de dag.

Raadsfracties D66, VVD & PRO5

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	0	3
BT	0	5
VHP	0	4
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 4 stemmen voor en 12 stemmen tegen is de motie VERWORPEN.**

Bladeltransparant
Transparantie - Verantwoordelijkheid - Integriteit - Openheid

MOTIE

ONDERWERP	Ambitie energie & klimaat
DATUM	8 juli 2020
INGEDIEND DOOR	BT
NAAR AANLEIDING VAN	Agendapunt 9.3, Raadsvoorstel R20.035 Keuzenota Energie & Klimaat

De raad van de gemeente Bladel in vergadering bijeen op 8 juli 2020,

Kennis genomen hebbende van:

- Het raadsvoorstel 20.035 "Keuzenota energie & Klimaat", waarin '*de focus ligt op het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie, waarbij de ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 als leidraad dient'* (p.4 Keuzenota Energie & Klimaat).

Overwegende dat:

- Het belangrijk is dat de raad sturing geeft aan het duurzaamheidsbeleid vanwege de verstrekkende maatschappelijke en ruimtelijke gevolgen;
- Het totale spectrum m.b.t. energie en klimaat moet worden opgenomen in een integrale kaderstellende nota waar een dynamisch uitvoeringsprogramma uit voortkomt, met inbegrip van bijvoorbeeld de verduurzaming van gemeentegebouwen, wagenpark, klimaatadaptatie parken/velden etc.;
- Het belangrijk is dat in deze kaderstellende nota kaders opgenomen worden die aansluiten bij een realistische en geactualiseerde ambitie voor Bladel op het gebied van Energie & Klimaat;
- De huidige ambitie om energieneutraal te zijn in 2025 staat beschreven in de klimaatvisie Kempengemeente uit 2009, en dat deze ambitie verouderd is en bovendien onhaalbaar wordt geacht;

Roept het college op:

1. een kaderstellende nota voor te bereiden waarbij de volgende richtinggevende uitspraken als leidraad worden gehanteerd:
   - de ambitie van Bladel (uit 2009) om energieneutraal te zijn in 2025 te schrappen;
   - een herijkte ambitie op het gebied van energie & klimaat in de kaderstellende nota op te nemen die aansluit bij de doelen en visie die verwoord zijn in het Nationaal Klimaatakkoord (2019)
   - dat de gemeente Bladel een evenredige bijdrage levert aan de opwekking van niet-fossiele energie die aansluit bij de nationale en de daaropvolgende MRE RES opgave;

En gaat over tot de orde van de dag.

Bladel, 8 juli 2020.
Fractie BT

STEMMING		
	Voor de motie	Tegen de motie
CDA	3	0
BT	5	0
VHP	4	0
PRO5	2	0
VVD	1	0
D66	1	0

BESLUIT	**Met 16 stemmen voor en 0 stemmen tegen is de motie AANGENOMEN**

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	527
Extern Zaak ID	Z180002114
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	9.4
Omschrijving	R20.010 Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	9 april 2020
Gemeenteraad	**8 juli 2020**

Nummer : R20.010
Onderwerp : Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Aan de raad

Inleiding
De CO2 die vrijkomt bij de verbranding van fossiele brandstoffen verandert het klimaat. De klimaatverandering veroorzaakt onder meer overstromingen, lange periode van droogte en het stijgen van de zeespiegel. Om de klimaatverandering een halt toe te roepen is wereldwijd afgesproken het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Ook de Nederlandse overheid ziet de noodzaak hiervan in en heeft als doel 49% minder CO2 uit te stoten in 2030 dan in 1990 oplopend tot 95% minder in 2050. Het Nederlandse klimaatakkoord wijst ook gemeenten op het nemen van hun verantwoordelijkheid.

De vijf gemeentebesturen van de Kempen hebben de handen ineengeslagen om gezamenlijk beleid op te stellen voor de grootschalige winning van zonne- en windenergie. Begin 2018 is een startnotitie opgesteld en is de samenwerking tussen de Kempengemeenten, provincie en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland gestart. Vervolgens is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar wettelijke en technische beperkingen, naar landschap en maatschappelijke mogelijkheden. Eind 2018 hebben de vijf gemeenteraden besloten een participatieproces te starten, een onderzoek naar de milieueffecten uit te voeren en toe te werken naar gezamenlijk beleid en toetsingskaders.

In deze notitie wordt uw raad voorgesteld het beleidskader vast te stellen. In hoofdlijnen bestaat dit uit het aanwijzen van een gebied in onze gemeente waar grootschalige energie plaats zou kunnen vinden en uit de aanvullende regels en maatschappelijke- en ruimtelijke compensatie die hier tegenover moet staan.

Als gebied stellen wij het gebied Bladel Zuid voor. Dit is globaal het gebied dat wordt omsloten door de Rijksweg A67, de beek AA of Goorloop en de wegen Bredasebaan en De Pals.

Voor de aanleg geldt de gebruikelijke ruimtelijke regelgeving. Daarbovenop stellen wij nadere regels voor om samenhang aan te brengen tussen de projecten, voor de inrichting van projecten en om afwegingen tussen projecten te kunnen maken.
Het sociaal-maatschappelijke uitgangspunt is dat de omgeving maximaal betrokken wordt en de revenuen eerlijk verdeeld worden en zoveel mogelijk landen in de omgeving en de eigen gemeente.

In het vervolg van dit voorstel wordt nader ingegaan op de totstandkoming van de keuze voor het gebied en de regels waaraan de projecten ruimtelijk en maatschappelijk moeten voldoen.

De afbakening van het beleid

De Kempengemeenten hebben zich tot doel gesteld om gezamenlijk energieneutraal te worden. Om dit te behalen is het nodig om, naast energiebesparing en zonnepanelen op daken, grootschalig duurzame energie op te wekken. Daarbij gaan wij ervan uit dat een belangrijke bijdrage geleverd wordt door zonne- en windenergie. Deze vormen van energieopwekking hebben de meeste impact op de omgeving en het landschap. In deze

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Diane van Sambeeck	0497-361668

notitie stellen wij, en de andere Kempengemeenten, daarom beleid voor, voor grootschalige zonne- en windparken.
Andere mogelijkheden voor opwekking van duurzame energie blijven buiten beschouwing in dit beleidskader, maar worden zeker niet uitgesloten als mogelijke bijdrage in ons energiebeleid.

Het beoogd effect van het beleid is draagvlak creëren voor de grootschalige opwekking en de overlast ervan zoveel mogelijk te beperken. En regie houden op de planning en ontwikkeling van grootschalige parken.

Door het vaststellen van beleid wordt duidelijk onder welke voorwaarden grootschalige zonne- en windenergieparken mogen ontwikkelen in de gemeente Bladel.
Het aanwijzen van een gebied dat wordt opengesteld voor grootschalige energieproductie maakt onderdeel uit van de strategie om de regie te behouden op de planning en ontwikkeling van grootschalige energieparken.

Eerder, 23 oktober 2018 hebben wij besloten principeverzoeken voor grootschalige zonne- en windenergie niet in behandeling te nemen totdat het beleid is vastgesteld. Met het vaststellen van het voorliggend beleid wordt voldaan aan de voorwaarde en zullen we weer verzoeken in behandeling nemen.
In deze notitie wordt een nieuwe termijn bepaald waarbinnen initiatieven voor de eerste fase voor grootschalige zonne- en windparken kunnen worden ingediend.

Voorstel
1. Het beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen vast te stellen. Het milieueffectrapport (planMER) en de Nota van beantwoording en advies maken onderdeel uit van deze besluitvorming;
2. Het gebied Bladel Zuid, dat wordt omsloten door de Rijksweg A67, de beek AA of Goorloop en de wegen Bredasebaan en De Pals (op onderstaande kaart blauw gemarkeerd) aanwijzen als concentratiegebied voor een integrale ontwikkeling van zowel zonne- als windenergie.
   Binnen dit gebied kunnen initiatiefnemers van 1 april 2020 tot 1 januari 2021 projectvoorstellen indienen bij de gemeente.
3. Kennis nemen van de uitvoeringsregels voor dit beleid (Bijlage B).

Figuur 1: Gebied dat wordt opengesteld voor grootschalige zonne- en windparken

Argumenten

1.1 Participatie uitgangspunt in proces
In 2019 is gestart met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) waarin alle aspecten zijn benoemd die onderzocht worden in de milieueffectrapportage (planMER).

Inwoners, ondernemers, belanghebbenden en stakeholders zijn betrokken om informatie te krijgen en input te geven over het proces en over de inhoud van de beleidskaders. Daarnaast zijn in mei 2019 ook twee informatieve excursies georganiseerd naar een zonne- en windpark om inwoners, raadsleden en andere geïnteresseerden een zonneveld en windturbine en de effecten daarvan van dichtbij te laten ervaren.

De input van de deelnemers was waardevol en vormt één van de pijlers bij het maken van dit beleid en toetsingskader. U was voor de bijeenkomsten en excursies uitgenodigd, en bent schriftelijk geïnformeerd via diverse raadsinformatiebrieven. Daarnaast zijn twee gezamenlijke raadsinformatieavonden georganiseerd in november 2018 en september 2019.

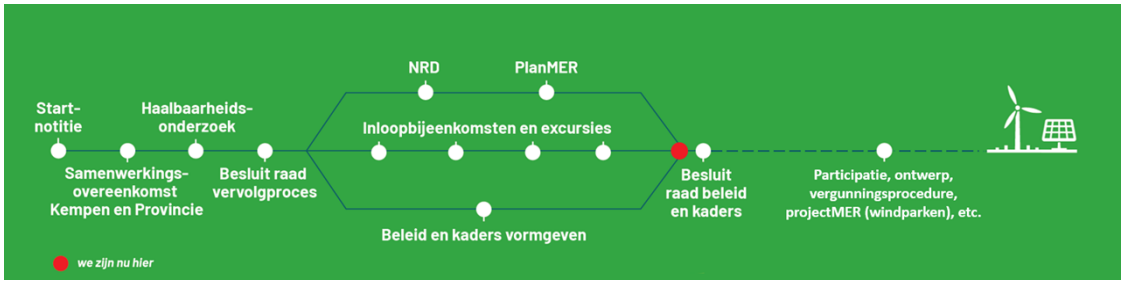

Figuur 2: Processtappen van de beleidsvorming

Het proces om te komen tot beleid is schematisch weergegeven in figuur 1 (harde lijn tot aan ‘besluit raad beleid en kaders).

Als het beleid vastgesteld wordt, betekent dat niet dat ‘zomaar’ zonne- en windparken verschijnen in de Kempen. Initiatiefnemers moeten voldoen aan het beleid en de reguliere ruimtelijke regels. Dat houdt in dat een intensief proces doorlopen moet worden (zie stippellijn in figuur 1). Bij windparken moet daarnaast een projectMER worden uitgevoerd.

1.2 Het beleid is zorgvuldig onderbouwd met een milieueffectrapport (planMER)
Grootschalige zonne- en windparken kunnen negatieve (milieu)gevolgen hebben. Bijvoorbeeld horizonvervuiling, geluidshinder en vogelslachtoffers als gevolg van windturbines en bodemverschraling als gevolg van zonneparken.

Om het milieubelang een volwaardige plaats te geven is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om milieueffecten in beeld te brengen. Dit is voor beleid en toetsingskader niet verplicht, maar wij vinden het belangrijk goed inzicht te hebben in de milieueffecten, zodat zonne- en windparken op de meest geschikte locaties kunnen worden gepland.

Het planMER geeft op hoofdlijnen inzicht in de milieueffecten van realisatie van zonne- en windparken in de Kempen. Bepaalde aspecten zijn nog niet (in detail) onderzocht. Daarom moet voor elk concreet initiatief nader onderzoek worden uitgevoerd. Bij de ontwikkeling van een windpark is het verplicht een projectMER uit te voeren.

Voor een zonnepark geldt geen verplichting tot een projectMER. Daarom is het voor een zonnepark belangrijk om de ruimtelijke onderbouwing gedetailleerd uit te werken en hierin aandacht te besteden aan de voorwaarden die in het beleid- en toetsingskader zijn genoemd.

> Het planMER heeft ter inzage gelegen van 22 juli tot en met 2 september 2019. In september 2019 heeft de commissie m.e.r. een tussenadvies uitgebracht met verbeterpunten voor de

opstelling van een definitief planMER. Het advies en de verbetervoorstellen zijn grotendeels verwerkt in de milieueffectenrapportage en dit rapport is opnieuw ter beoordeling voorgelegd aan de commissie m.e.r.. Op 19 december 2019 heeft de commissie een definitief advies uitgebracht.

De commissie m.e.r ziet een inhoudelijke verbeterslag ten opzichte van het vorige rapport. Op een aantal onderdelen blijft de commissie echter kritisch. Hoewel de Kempengemeenten een kritische houding waarderen zijn wij van mening dat het advies van de commissie m.e.r. op sommige punten niet past bij het schaalniveau van het planMER. Een aantal aandachtpunten die de commissie m.e.r. benoemt, hoort thuis in de gedetailleerde projectMER op perceel niveau.

Met de Kempengemeenten stellen wij in het beleid en toetsingskader als voorwaarde dat de energietransitie vanuit, en samen mét de samenleving, wordt opgepakt. Wij wijzen daarom bij de vaststelling van het beleid gebieden aan, waar grootschalige zonne- en windinitiatieven tot ontwikkeling mogen komen. Inwoners, omwonenden en ondernemers gaan vervolgens samen aan de slag om initiatieven uit te werken op perceelniveau.

De commissie m.e.r. benoemt nog enkele aandachtspunten die niet in het planMER zijn uitgewerkt, maar wel zijn vastgelegd in het beleid en toetsingskader. Dit gaat specifiek over de zonneladder, landschappelijke inpassing van zonneparken, draagkracht van het landschap en over het aanwijzen van projectgebieden. De commissie m.e.r. lijkt hiermee voorbij te gaan aan het beleid en toetsingskader, wat zij ook ontvangen hebben tezamen met het planMER.

De maatregelen en salderingsmogelijkheden voor de stikstofdepositie moeten eveneens worden uitgewerkt, aldus de commissie m.e.r.. De juridische uitspraken d.d. 29 mei 2019 met betrekking tot de programmatische aanpak stikstof hebben een landelijke discussie op gang gebracht, die momenteel nog niet is afgerond. Het planMER is gericht op het onderbouwen van Kempenbreed locatiebeleid, en kent daarom een grof detailniveau. Er worden nog geen concrete projecten benoemd, en daarom kunnen de gevolgen van deze projecten voor stikstofdepositie in Natura2000-gebieden ook nog niet in beeld gebracht worden.
Om deze reden is ervoor gekozen om in het planMER een beperkte (kwalitatieve) omschrijving te geven van de uitgangspunten met betrekking tot de depositie van stikstof (zie paragraaf 5.5.2.1 van het planMER) en een gedetailleerde (ook kwantitatieve) toets uit te voeren bij individuele projectontwikkelingen.

Het planMER heeft de gemeenten inzicht gegeven in een groot aantal milieueffecten en dit helpt u bij het aanwijzen van gebieden waar in de toekomst ontwikkelingen gaan plaatsvinden. De kritische opmerkingen van de commissie m.e.r. kunt u betrekken bij uw besluitvorming over het beleid grootschalige zonne- en windenergie.

De zienswijzen en adviezen op het planMER zijn verwerkt en beantwoord in de ‘nota van zienswijzen en advies’.

1.3 Beleid geeft duidelijkheid en er ontstaat een gelijk speelveld in vijf Kempengemeenten.
De afgelopen jaren werden tal van initiatieven ingediend bij de Kempengemeenten om zonne- en windparken te realiseren. Zonder afwegingskaders en voorwaarden is het lastig een gewogen besluit te nemen over deze plannen. Het voorliggende beleid en toetsingskader geeft duidelijk aan waar, wanneer en door wie zonne- en windparken ontwikkeld mogen worden in de Kempen.

Uitgangspunten voor locatiekeuzen zijn natuur, landschap en leefomgeving. De sociaal-maatschappelijke voorwaarden in het beleid en toetsingskader voorkomen zoveel als mogelijk grondspeculaties.

De samenwerking met de Kempengemeenten is van belang om de gezamenlijke doelstelling uit de klimaatvisie te kunnen behalen.

1.4 Op basis van het beleid vindt ontwikkeling van kansrijke gebieden plaats
Elke gemeente wijst een gebied aan waar in de eerste periode grootschalige zonne- en/of windparken tot ontwikkeling mogen komen. Voor ons is dit Bladel Zuid.

Zo worden de meest kansrijke gebieden ontwikkeld, wordt er optimaal samengewerkt in een gebied, wordt de belasting van het te ontwikkelen gebied en omliggende gebieden beter beheerst, wordt er meer duidelijkheid gecreëerd voor bewoners van een gebied en kan het initiële gebied als 'pilot' gebruikt worden.
Na een jaar wordt het beleid en het toetsingskader (inclusief bekostiging deskundigenpanel) geëvalueerd en wordt beoordeeld of het beleid moet worden aangepast en of meer gebieden in de Kempen worden opengesteld voor grootschalige energieproductie.

Daarnaast kan samen met de elektriciteitsnetwerkbeheerder samengewerkt worden om gerichte aanpassing van het netwerk te organiseren. Een goede samenwerking tussen de Kempengemeenten, ook gedurende de uitvoering van het beleid, is hierbij van belang.

1.5 Het beleid geeft uitvoering aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid
Met het beleid nemen we verantwoordelijkheid in de energietransitie en het behalen van de doelstelling om energieneutraal te worden met de vijf Kempengemeenten tezamen.

De totale energiebehoefte in de Kempen bedraag 6,67 Petajoule (PJ). Peta staat voor een 1 met 15 nullen. De maximale potentiële energieopbrengst van het voorkeursalternatief voor windenergie bedraagt ca. 2,8 PJ/jr en voor zonne-energie 0,8 tot 2,9 PJ/jr. De werkelijke energieopbrengst is afhankelijk van vele factoren, zoals openstelling van gebieden per gemeente, haalbaarheid van initiatieven, etc.
Uit het haalbaarheidsonderzoek blijkt dat in de Kempen een potentie aanwezig is van 1,7 PJ/jr voor zonne-energie op dak.
Als de maximale potentie op land en de potentie op dak worden opgeteld bedraagt de maximale energieopbrengst voor zonne- en windenergie 7,4 PJ/jr. (111% van de huidige behoefte)

1.6 Het beleid geeft inzicht in de gekozen strategie
Met het beleid kunnen we binnen de Kempengemeenten een eigen strategie toepassen voor de ontwikkelingen van zonne- en windparken. Het beleid stelt dat:
- De individuele Kempengemeenten bepalen wanneer, waar en hoe ontwikkeld mag worden;
- Iedere initiatiefnemer de stappen uit de 'procestrechter' moet doorlopen om te komen van een projectidee tot de daadwerkelijk planologische medewerking en ontwikkeling;
- Initiatiefnemers bij hun principeverzoek een projectvoorstel indienen waarin basisinformatie over het project staat beschreven;
- Projectvoorstellen worden beoordeeld volgens de toetsingskaders;
- Projectvoorstellen worden beoordeeld door een 'deskundigenpanel' dat ten eerste aanbevelingen geeft aan de initiatiefnemer voor de verbetering van het projectvoorstel, en ten tweede advies uitbrengt aan de gemeente(n). Hierdoor kunnen projectvoorstellen tegen elkaar afgewogen worden en het beste projectvoorstel/de beste projectvoorstellen tot ontwikkeling komen.

Naast de energietransitie spelen meer thema's een rol in het landschap (bijvoorbeeld transitie landelijk gebied, cultuurhistorie, economie en mobiliteit). Binnen iedere individuele Kempengemeente worden projectvoorstellen voor grootschalige energieopwekking ten aanzien van zonne- en windenergie afgewogen tegen andere beleidsthema's.

1.7 Het beleid geeft inzicht in ruimtelijke voorwaarden
Met het beleid bepalen wij de ruimtelijke voorwaarden voor zonne- en windparken.
In het hoofdstuk 'Ruimtelijke voorwaarden' van het beleid worden voorwaarden gesteld aan zowel de locatie (waar wel, waar niet, zonneladder, etc.) als aan de inrichting (opstelling, landschappelijke inpassing, etc.) van zonne- en windparken.

Door gebieden aan te wijzen kunnen andere gebieden vrijgehouden worden van zonne- en/of windparken. Op die manier wordt versnippering over het gehele Kempische landschap voorkomen. De volgende gebieden worden in het beleid aangewezen als voorkeursgebieden voor zonne- en windparken:

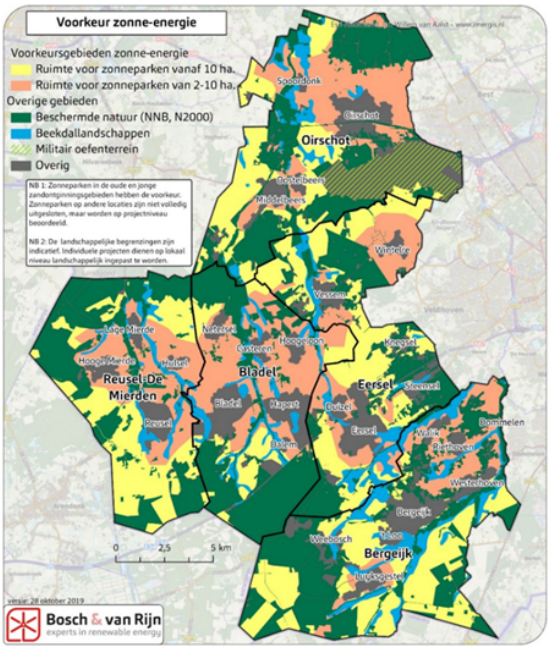

Figuur 3: Voorkeursgebieden zonne-energie

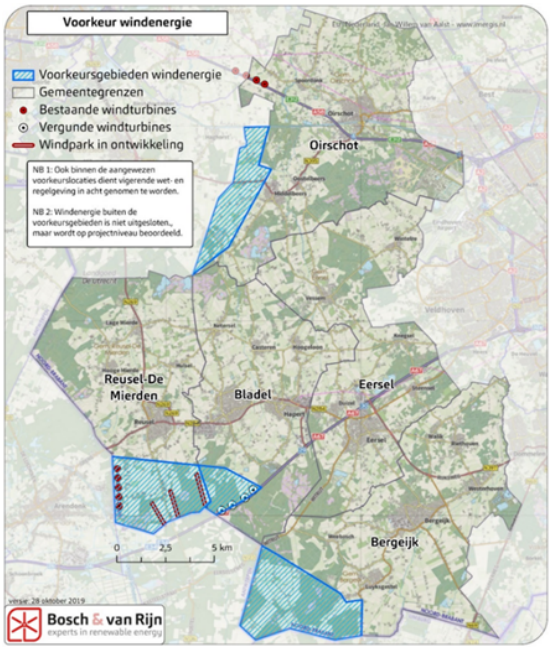

Figuur 4: Voorkeursgebieden windenergie

De volgende voorwaarden worden gesteld voor zonne-energie:
- Het zonnepark past binnen de ruimtelijke strategie voor zonneparken zoals omschreven in het beleid;
- Het zonnepark past in de zonneladder zoals omschreven in het beleid;
- Indien een zonnepark in trede 4 of 5 van de zonneladder valt (agrarische gronden en nog niet gerealiseerde natuur), moet de initiatiefnemer ook zonnepanelen op daken realiseren;
- Zonneparken moeten worden ontworpen met respect voor de bestaande landschappelijke kwaliteiten en moeten landschappelijk worden ingepast;
- De effecten op de ecologie moeten beperkt blijven. Initiatiefnemers worden uitgedaagd een plan te ontwikkelen dat een positief effect heeft op de natuur, door bijvoorbeeld een zonnepark natuurinclusief te ontwerpen;
- Zonneparken veroorzaken geen onomkeerbare effecten aan de bodem;
- Wanneer een zonnepark beoogd is in of nabij aardkundige waardevolle gebieden, dan moet onderzocht worden of er daadwerkelijk significante effecten optreden;
- Indien een zonnepark op agrarische grond wordt ontwikkeld, moet de keuze voor de betreffende percelen onderbouwd worden waaruit blijkt dat de agrarische structuur wordt versterkt of ten minste niet wordt aangetast;
- Ontwikkeling van locatie gebonden zonneparken bij VAB-locaties (Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties; meestal met een oppervlak kleiner dan 2 hectare) vormt een uitzondering op de ruimtelijke strategie voor zonneparken.

De volgende voorwaarden worden gesteld voor windenergie:
- Het projectvoorstel toont duidelijk de ligging en begrenzing van een projectgebied, met daarbinnen een overzicht van de geplande opstelpunten, voorzien van een onderbouwing waarom de betreffende locatie past binnen het beleid en toetsingskader;
- Het projectvoorstel geeft inzicht in het parkontwerp (aantal, locatie en afmetingen) van het windpark en gaat daarbij in op de koppeling met bestaande landschappelijke structuren, de invloed op lokale landschappelijke kernkwaliteiten en de afstand tot bestaande of geplande andere windparken;
- Het projectvoorstel geeft inzicht in de gebruikswaarde, de belevingswaarde en toekomstwaarde in relatie tot het landschap;
- Het projectvoorstel geeft inzicht in de optimalisatiemogelijkheden op de projectlocatie en afstemming met projectlocaties in de omgeving. De productieomvang van de projectlocatie wordt aangeduid en beargumenteerd wordt wat de relatie is met de omgeving.

Voor windparken is het wettelijk verplicht een milieueffectrapportage (projectMER) uit te voeren. Hierin worden zaken als slagschaduw, geluid, landschappelijke inpassing, ecologie,

etc. onderzocht en getoetst aan de wetgeving. Vanwege deze wettelijke verplichting is het niet noodzakelijk hiervoor extra randvoorwaarden op te nemen in het beleid.

Voor zowel zonne- als windparken gelden de volgende voorwaarden:
- Zonne- en windparken worden zoveel mogelijk gecombineerd (bij voorkeur integraal ontwikkeld);
- Ieder zonne- en windpark moet na beëindiging van de exploitatie opgeruimd worden (grond en omgeving teruggebracht in de originele, of verbeterde, staat).

1.8 Het beleid geeft inzicht in sociaal-maatschappelijke voorwaarden
In het hoofdstuk 'Sociaal-maatschappelijke voorwaarden' van het beleid worden voorwaarden gesteld aan het betrekken van de omgeving (participatie) bij de ontwikkeling van een zonne- en/of windpark en hoe de opbrengsten maximaal kunnen terugvloeien naar de omgeving. Uitgangspunt is dat de omgeving maximaal betrokken wordt en de revenuen eerlijk verdeeld worden en zoveel mogelijk landen in de omgeving en de eigen gemeente.

De energietransitie is naast een technische en ruimtelijke opgave ook vooral een maatschappelijke transformatie. Daarom is bij de vorming van dit beleid een breed participatietraject opgezet. De opgehaalde input heeft een grote rol gespeeld bij het formuleren van de sociaal-maatschappelijke randvoorwaarden.

De volgende voorwaarden worden gesteld voor zowel zonne- als windenergie:
- Projectontwikkeling gebeurt bij voorkeur coöperatief;
- De inrichting van een project wordt door de omgeving mede vormgegeven;
- Gerealiseerde projecten zijn bij voorkeur eigendom van lokale partijen met een streven van minimum 50%;
- Zoveel mogelijk van de lusten moeten in de lokale omgeving landen, door middel van:
    - Een storting in een omgevingsfonds van minimaal € 1 per geproduceerde MWh. Het fonds wordt beheerd door de omgeving, en;
    - Een storting in een duurzaamheidsfonds van minimaal € 1 per geproduceerde MWh. Het fonds wordt beheerd door de gemeente.

Daarnaast worden de volgende voorwaarden gesteld voor windenergie:
- De betreffende gemeente verleent in een bepaald gebied slechts planologische medewerking aan één projectvoorstel;
- Windprojecten moeten werken met een gesocialiseerde gebiedsbijdrage.

1.9 Na vaststelling van het beleid is de elektriciteitsnetwerkbeheerder bereid afspraken te maken over de aanpassing van het netwerk
Met het beleid kunnen afspraken gemaakt worden met netbeheerder Enexis en TenneT en de provincie Brabant. Opgewekte duurzame elektriciteit wordt via het elektriciteitsnetwerk getransporteerd naar de gebruikers. De huidige capaciteit op het elektriciteitsnetwerk is beperkt. Uitbreiding en aanpassing is noodzakelijk, maar is ook kostbaar en kent lange doorlooptijden. De netbeheerder moet keuzes maken en kan geen kostbare uitbreidingen of aanpassingen in gang zetten wanneer nog niet zeker is waar ontwikkelingen van zonne- en windparken gaan plaatsvinden.

Na vaststelling van het beleid zijn Enexis en Tennet bereid om een intentieverklaring te ondertekenen over versnelde aanpassing van het elektriciteitsnetwerk. Hierdoor wordt aanpassing van het netwerk in de Kempen versneld uitgevoerd. Ook de provincie Noord-Brabant speelt hierin een belangrijke rol.

1.10 Het beleid komt tot stand op basis van onderzoeken en een participatieproces
Het haalbaarheidsonderzoek dat in 2018 is uitgevoerd geeft inzicht in alle locaties waarvoor op basis van geldende wet- en regelgeving geen beperkingen gelden voor de realisatie van zonne- en windparken. Deze locaties zijn vervolgens in het planMER onderzocht op milieutechnische belemmeringen en aspecten. Tijdens de planMER-procedure zijn adviezen uitgebracht door de provincie en de commissie M.E.R. Daarnaast zijn zienswijzen ingediend op de inhoud van het planMER. De uitkomsten van dit planMER vormen de onderbouwing van het beleidsdocument. De adviezen en zienswijzen zijn beoordeeld en indien van toepassing heeft dit geleid tot aanpassing in het beleid wat nu ter vaststelling wordt aangeboden.

Zodra het beleid is vastgesteld worden alle betrokkenen die een advies of zienswijzen hebben ingediend geïnformeerd over de behandeling van hun reactie en de vaststelling van het beleid.

2.1 Openstellen in tranches geeft meer regie voor de gemeente
De zoekgebieden voor grootschalige zonne- en windenergie worden door de individuele Kempengemeenten opengesteld in fases. Tijdens de openstelling kunnen projectvoorstellen ingediend worden. Pas na deze periode worden alle projectvoorstellen getoetst en beoordeeld.

Iedere Kempengemeente stelt zelfstandig en gefaseerd gebieden open ten behoeve van de ontwikkeling van grootschalige zonne- en windparken. Dat betekent dat voorkeurslocaties voor zonne- en windparken zoals genoemd in het beleid, aangewezen moeten worden voor ontwikkeling. Indien een gebied niet aangewezen is, worden verzoeken niet gehonoreerd.

De openstelling van een gebied gebeurt door elke gemeente voor zijn grondgebied. Dit gebeurt om o.a. de volgende redenen:
- De meest kansrijke gebieden worden ontwikkeld en er wordt versnippering van het gebied voorkomen. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de milieutechnische aspecten maar ook breder naar andere beleidsthema's;
- Er dient binnen een gebied zo optimaal mogelijk ontwikkeld en samengewerkt te worden;
- De belasting van het te ontwikkelen gebied en omliggende gebieden is beter te beheersen;
- Er is duidelijkheid voor de bewoners van het gebied, het is duidelijk dat er ontwikkeld wordt en er kan vooraf gecommuniceerd worden. Dit heeft als mogelijk voordeel dat er een veel breder draagvlak kan ontstaan onder alle stakeholders;
- Het gefaseerd openstellen van gebieden heeft als belangrijk voordeel dat het initiële gebied als 'pilot' gebruikt kan worden en er lering getrokken kan worden voor toekomstige ontwikkeling van grootschalige zonne- en windparken in de overige gebieden. Denk hierbij aan een evaluatie van het proces door de ogen van stakeholders, de impact/belasting van de omgeving (zoals bijvoorbeeld ecologie en infrastructuur) bij ontwikkeling, en de visie van stakeholders ná de daadwerkelijke realisatie van een zonne- of windpark;
- Met de elektriciteitsnetwerkbeheerders Enexis en TenneT kunnen afspraken worden gemaakt over de aanpassing van het elektriciteitsnetwerk. Indien het gehele grondgebied van de Kempen tegelijk ontwikkeld wordt, wordt geen intentieovereenkomst getekend. Het ondertekenen van een intentieovereenkomst leidt ertoe dat Enexis en Tennet een gerichte planning maken om te waarborgen dat de duurzaam opgewekte energie daadwerkelijk kan worden geleverd;
- Na een jaar kan het beleid geëvalueerd worden en indien nodig kunnen aanpassing worden doorgevoerd voor volgende projecten.

Iedere individuele Kempengemeente neemt de beslissing over het openstellen van één of meerdere gebieden binnen haar eigen grondgebied. Zodra deze besluiten over het openstellen van gebieden zijn genomen, worden de andere Kempengemeenten hiervan in kennis gesteld.

2.2 Gebied Bladel Zuid heeft potentie als energielandschap
In 2019 is de omgevingsvergunning verleend voor het bouwen van 4 windmolens met een vermogen van 5,5 MW per stuk parallel aan de A67 tussen de Pals en de Belgische grens. In het planMER is onderzocht dat in dit gebied nog potentie aanwezig is voor een extra lijn windmolens met een maximale potentiële energieopbrengst van circa 0,2 PJ/jr (paragraaf 8.2.9, planMER).

Voor wind geldt in dit gebied dat de beoordeling op het thema leefomgeving zeer gunstig is ten opzichte van ander MER-initiatieven elders in de gemeente. Ook voegt deze windlocatie relatief weinig landschappelijke belasting toe aan de huidige situatie omdat deze aansluit bij de vier vergunde turbines van windpark De Pals en de 11 windturbines die door VHTAC worden ontwikkeld op het aangrenzende grondgebied van de gemeente Reusel-De Mierden.

Aanvullend aan windenergie is in dit gebied circa 75 ha oppervlakte geschikt voor de ontwikkeling van een zonnepark (tabel 42 planMER). Per hectare zonneveld kan 0,0036 PJ/jaar opgewekt worden (paragraaf 7.10.2 planMER; totaal 0,3 PJ voor 75 ha).
Door zon en wind te combineren op deze locatie wordt een groot deel van het gemeentelijk grondgebied gevrijwaard van versnipperde ontwikkelingen.

2.3 Energielandschap kent efficiencyslag qua gebruik elektriciteitsnetwerk
Zonne- en windparken hebben effect op de omgeving en op elkaar. Om beide optimaal te kunnen ontwikkelen (zowel qua energieopbrengst als financiële revenuen die terug kunnen vloeien naar de omgeving), is het noodzakelijk dat deze twee technieken integraal ontwikkeld worden met en door de lokale omgeving.
Zonne- en windenergie vullen elkaar goed aan: als het waait schijnt de zon vaak minder, en andersom. Door beide technieken te combineren is de duurzame stroomtoevoer op het elektriciteitsnetwerk meer in balans maar dit levert ook financiële voordelen.

2.4 Aanwijzing voorkeursgebied maakt versnelde aanpassing elektriciteitsnetwerk mogelijk
Het elektriciteitsnetwerk in de Kempen is momenteel niet voldoende om potentiële elektriciteit van een grootschalige zonne- en windpark te kunnen transporteren. Aanpassing van het netwerk is kostbaar en (financieel) niet haalbaar voor kleine ontwikkelingen.

TenneT en Enexis moeten het elektriciteitsnetwerk aanpassen. Er is echter onvoldoende capaciteit om het gehele netwerk van Nederland gelijktijdig uit te breiden. Daarom is overleg opgestart met de elektriciteitsnetwerkbeheerders en de provincie. Door enkele voorkeursgebieden aan te wijzen vindt grootschalige opwek van energie meer geconcentreerd plaats. Daardoor ontstaat de ‘slagkracht’ en haalbaarheid om aanpassingen te doen aan het netwerk. TenneT en Enexis hebben verklaard dat zij bereid zijn om via een intentieovereenkomst afspraken vast te leggen indien de Kempengemeenten concrete ontwikkelgebieden aanwijzen. Ook de provincie is bereid afspraken vast te leggen om de ontwikkeling van concentratiegebieden te faciliteren.

2.5 Energielandschap biedt kansen voor de inwoners en ondernemers
De inwoners van het gebied Bladel Zuid zijn schriftelijk geïnformeerd over het raadsvoorstel betreffende de openstelling van het gebied. Door bewoners te informeren voordat de gemeenteraad een besluit neemt, wordt meer openheid en transparantie gecreëerd. Het gaat ten slotte om de leefomgeving van deze bewoners.

Door de openstelling van dit concentratiegebied van 1 april 2020 tot 1 januari 2021 hebben inwoners van dit gebied, de ondernemers en overige belanghebbenden voldoende tijd om betrokken te raken bij en deel te nemen in potentiële ontwikkelingen in dit gebied. Het streven is dat initiatieven Bottom up worden ontwikkeld, door of samen met de directbetrokkenen.

Kanttekeningen
1. Wat gebeurt er als de gemeenteraad geen beleid vaststelt?
Door niet in te stemmen met het beleid zullen de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van zonne- en windparken niet vastliggen. Hierdoor kan een minder gewogen keuze worden gemaakt wanneer principeverzoeken voor zonne- en/of windparken worden ingediend. De Kempengemeenten hebben dan minder regie over waar en onder welke voorwaarden zonne- en windparken ontwikkeld mogen worden.

Daarnaast moet overwogen worden of het besluit van 23 oktober 2018 van ons college om ‘principeverzoeken rondom grootschalige wind- en zonne-energie niet in behandeling te nemen totdat het proces rondom grootschalige wind- en zonne-energie doorlopen is’, gehandhaafd moet blijven.

Er is veel interesse van zon- en windontwikkelaars naar het grondgebied van de Kempengemeenten. Het Rijk en de provincie hebben daarnaast een aantal doelstellingen op het gebied van duurzame energie en CO2-reductie. De verwachting is dat wanneer gemeenten geen regie nemen, de provincie en/of het Rijk regie zal nemen om zonne- en windparken te ontwikkelen, ook in de Kempengemeenten.

2. Is er aanleiding om het planMER nogmaals aan te passen n.a.v. het advies van de commissie m.e.r.?
De commissie m.e.r. blijft in zijn advies van december 2019 op een aantal onderdelen kritisch. Hoewel een kritische houding wordt gewaardeerd, past naar mening van de Kempengemeenten het advies op een aantal onderdelen niet bij het schaalniveau en abstractieniveau van het planMER. Een aantal opmerkingen hoort thuis in de gedetailleerde projectMER op perceel niveau voor concrete windparken dan wel in de ruimtelijke onderbouwing die voor zonneparken moet worden. Andere aandachtpunten uit het advies zijn beschreven in het beleid en toetsingskader.
Aanpassing van het planMER heeft tot gevolg dat het beleid niet binnen de gestelde termijn en planning vastgesteld kan worden. Daaruit volgt dat de Kempengemeenten hun voorloperspositie t.o.v. de RES en de voorrangspositie bij de netbeheerder verliest. Daarnaast geeft aanpassing van het planMER geen garantie dat alsnog een positief advies wordt afgegeven door de commissie m.e.r.

3. *Samenwerking met Enexis, Tennet en de Kempengemeenten blijft noodzakelijk.*
Hoewel dit beleid duidelijkheid biedt aan de netbeheerder over waar zonne- en windparken ontwikkeld kunnen gaan worden, is er op korte termijn een beperkte netcapaciteit te verwachten waardoor projectontwikkelingen vertraging op kunnen lopen.
Enexis en Tennet zijn bereid om na vaststelling van het beleid en aanwijzing van ontwikkelgebieden voor zonne- en windparken een intentieovereenkomst af te sluiten waarin afspraken worden vastgelegd over de versnelling van aanpassingen ten aanzien van de netcapaciteit.

De samenwerking met de Kempengemeenten is van belang om de gezamenlijke doelstelling uit de klimaatvisie te kunnen behalen. Ook na de vaststelling van het beleid. Een risico is dat na de vaststelling van het beleid, of de evaluatiemomenten, de Kempengemeenten meer en meer hun eigen pad gaan bewandelen.

4. Wat gebeurt er met aanvragen die niet in het voorkeursgebied liggen?
Het is formeel niet mogelijk om aanvragen die volledig worden ingediend buiten behandeling te laten. Dus wanneer een concrete aanvraag voor een bestemmingsplan en/of omgevingsvergunning wordt ingediend voor een locatie die buiten de opengestelde gebieden ligt, dan moet de gemeente altijd een besluit nemen op de aanvraag.
De gemeente kan dan het beleid en de argumenten om gefaseerd gebieden open te stellen als motivering gebruiken om de aanvraag (voorlopig) te weigeren (versnippering voorkomen, afspraken netbeheerders, evaluatie beleid, etc.).

Financiën
De uitvoering van het beleid heeft tot gevolg dat er kosten gemaakt worden voor inschakeling van het deskundigenpanel (professionele advisering bij het toetsen van projectvoorstellen en principe verzoeken, zoals omschreven in toetsingskader). Daarbij moet vermeld worden dat zonder het beleid, toetsingskader en het deskundigenpanel, de gemeente naar verwachting ook principe verzoeken binnen krijgt die getoetst moeten worden, wat beslag zal leggen op de ambtelijke capaciteit (en waarvoor wellicht externe ondersteuning ingehuurd moet worden).
Het deskundigenpanel helpt de gemeente met de toetsing en zal daarom bestaan uit een balans tussen de eigen ambtenaren (eigen expertise) en externe professionals (voor ontbrekende expertise).

De kosten van het deskundigenpanel zullen in de eerste openstelling gefinancierd worden uit het resterende budget van het project Grootschalige zon- en windenergie. De verwachte kosten voor de externe specialisten in het deskundigenpanel zijn ongeveer € 2.000,- per adviesronde. De kosten van de beoordeling van de projecten door de interne specialisten zullen vanaf het principeverzoek lopen via de legesverordening.

In de begroting 2019 van Bladel is een bedrag opgenomen van € 50.000 voor het opstellen en uitvoeren van het beleid. Van dit budget is in 2019 circa € 29.000 gebruikt. De circa € 21.000 die resteert wordt meegenomen in het raadsvoorstel overbrenging restant-budgetten van 2019 naar 2020. Daarmee kunnen de bovengenoemde kosten betaald worden.
Het voorstel leidt niet tot een begrotingswijziging.

Communicatie
Het beleidskader en het nog vast te stellen toetsingskader worden gepubliceerd op overheid.nl, op de gemeentelijke websites en in de huis-aan-huisbladen. Na publicatie treedt het beleid in werking.
Op de website www.zonenwindindekempen.nl kunnen inwoners, ondernemers en belangstellenden meer informatie lezen.
Een informatieavond (inloopbijeenkomst) wordt georganiseerd nadat alle gemeenteraden hebben ingestemd met het beleid. Hierbij worden inwoners geïnformeerd over de inhoud van het beleid.

Uitvoering
Het beleid en toetsingskader treedt in werking nadat het is gepubliceerd (planning 1 april 2020).
Vanaf 1 april 2020 tot 1 januari 2021 kunnen initiatiefnemers projectvoorstellen indienen.
Dit beleid is opgesteld voor de komende 10 jaar (tot 1 april 2030) en zal in deze tijdspanne jaarlijks worden geëvalueerd. Uit deze evaluatie zal blijken of bijstelling van het beleid gewenst is. Ook wordt bij de evaluatie aan uw raad de keuze voorgelegd of nieuwe gebieden worden opengesteld voor ontwikkeling van zonne- en windparken.

Indien geconstateerd wordt dat een minder frequentere evaluatie ook voldoet, kan daartoe besloten worden. Indien uit de evaluatie blijkt dat alle doelstellingen behaald zijn, kan ook besloten worden geen of minder ontwikkelingen op het gebied van grootschalige zonne- en windenergie toe te staan.

Bladel, 13 februari 2020

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
01. Ontwerpbesluit (20it.00349)
02. Beleid grootschalige zonne- en windenergie de Kempen (20ik.00764)
03. Milieueffectenrapportage grootschalige zonne- en windenergie de Kempen (20it.00412)
04. Bijlage A bij planMER: landschappelijke beoordeling (20ik.00767)
05. Bijlage B bij planMER: achtergrondrapport natuur (20ik.00768)
06. Bijlage C bij planMER: beoordelingstabel windmolens (20ik.00770)
07. Nota van zienswijzen en advies (20ik.00771)
08. Toetsingsadvies over het MER (19ik.08624)

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

20it.00349
20it.00349

Ontwerp-raadsbesluit

20it.00349

De raad van de gemeente Bladel;

gelezen het voorstel R20.010 van burgemeester en wethouders van 27 januari 2020;

gelet op het feit dat de Kempengemeenten energieneutraal willen worden;

overwegende dat het grootschalig opwekken van duurzame zonne- en windenergie fors kan bijdragen aan deze doelstelling;

dat op dit moment geen specifieke beoordelingskaders gelden voor grootschalige zonne- en windenergie;

dat de gemeenteraad bevoegd is om hierover beleid vast te stellen;

dat het voorgestelde beleid inzicht geeft in de ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke voorwaarden waaraan een initiatief moet voldoen;

dat het aanwijzen van een voorkeursgebied uiting geeft aan de wens om een energielandschap te ontwikkelen;

dat het aanwijzen van een voorkeursgebied tot energielandschap grote voordelen biedt;

besluit:

1. het beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen vast te stellen en daarbij het milieueffectrapport (planMER) en de Nota van beantwoording en advies meenemen in de besluitvorming;

2. in te stemmen met het vrijgeven van het gebied Bladel Zuid, welke wordt omsloten door de Rijksweg A67, de beek AA of Goorloop en de wegen Bredasebaan en De Pals als concentratiegebied voor een integrale ontwikkeling van zowel zonne- als windenergie, voor een periode van 1 april 2020 tot 1 januari 2021, waarbinnen initiatiefnemers projectvoorstellen kunnen indienen bij de gemeente.

3. kennis te nemen van het Toetsingskader grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van .

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Beleid

Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

1 april 2020

VERTROUWELIJK CONCEPT

Gemeente Bergeijk

Gemeente Bladel

gemeente Eersel
Kempisch wonen in een wereldregio

Oirschot

Gemeente Reusel-De Mierden

Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Beleid en toetsingskader

Datum
29 januari 2020

VERTROUWELIJK CONCEPT

Colofon:
Dit document is opgesteld door medewerkers van
Gemeente Bergeijk
Gemeente Bladel
Gemeente Eersel
Gemeente Oirschot
Gemeente Reusel – De Mierden
Bosch & van Rijn

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 5

1.1 Aanleiding 6
1.2 Hoe is dit beleid en toetsingskader tot stand gekomen 7
1.3 Ambitie energieneutraal 8
1.4 Grootschalige zonne- en windenergie 9
1.5 Uitkomsten planMER 9
1.6 Evaluatie en horizon beleid 10
1.7 Leeswijzer 11

HOOFDSTUK 2 ZONNE- EN WINDENERGIE IN RELATIE TOT DE ENERGIETRANSITIE 12

2.1 Klimaatverandering 13
2.2 Zonne- en windenergie 14
2.3 Transport en opslag van energie 15

HOOFDSTUK 3 OVERKOEPELENDE BELEIDSKADERS 17

3.1 Inleiding 18
3.2 Europees beleid 18
3.3 Rijksbeleid 18
3.4 Provinciaal beleid 20
3.5 Lokaal en subregionaalbeleid 22
3.6 Relatie met omgevingswet 23
3.7 Relatie met Regionale Energiestrategie (RES) 23

HOOFDSTUK 4 PIJLERS VAN HET BELEID 24

4.1 Inleiding 25
4.2 De individuele Kempengemeenten bepalen wanneer, waar en hoe ontwikkeld mag worden 25
4.3 Proces 25
4.4 Het projectvoorstel 26
4.5 Beoordelingskaders 27
4.6 Het deskundigenpanel 27

HOOFDSTUK 5 RUIMTELIJKE VOORWAARDEN 28

5.1 Inleiding 29
5.2 PlanMER 29

VERTROUWELIJK CONCEPT

5.3 Zonne-energie 30
5.4 Windenergie 36
5.5 Combinatie zon en wind 39
5.6 Opruimplicht 40

HOOFDSTUK 6 SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE VOORWAARDEN 41
6.1 Inleiding 42
6.2 Projectontwikkeling gebeurt bij voorkeur coöperatief. 42
6.3 De inrichting van een project wordt door de omgeving mede vormgegeven. 42
6.4 Gerealiseerde projecten zijn bij voorkeur eigendom van lokale partijen met een streven van minimum 50%. 43
6.5 Zoveel mogelijk van de lusten moeten in de omgeving van het initiatief landen 43
6.6 Specifieke aandachtspunten bij windparken 45

HOOFDSTUK 7 BIJLAGEN 46
BIJLAGE A BEGRIPPENLIJST 47
BIJLAGE B TOETSINGSKADER 50
B.1 Faseren en openstellen gebieden 50
B.2 Proces 51
B.3 Projectvoorstel 54
B.4 Beoordelingskaders 57
B.5 Het deskundigenpanel 58

VERTROUWELIJK CONCEPT

Kernboodschap

Om de negatieve gevolgen van klimaatverandering een halt toe te roepen is wereldwijd afgesproken het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Het is nodig om, met de huidige stand van techniek, naast energiebesparing en zonnepanelen op daken, ook grootschalig duurzame energie op te wekken.

De Kempengemeenten hebben gezamenlijk dit beleid en toetsingskader opgesteld voor grootschalige zonne- en windenergie omdat deze vormen van energieopwekking de meeste impact hebben op de omgeving.

Er worden zowel ruimtelijke als sociaal-maatschappelijke randvoorwaarden gesteld. Zo behouden de gemeenten regie over waar en in welke vorm en omvang zonne- en windparken ontwikkeld mogen worden.

Hoofdstuk 1 **Inleiding**

1.1 Aanleiding

Door de uitstoot van CO_2 verandert het klimaat en dat heeft negatieve gevolgen, zoals overstromingen, lange periode van droogte en het stijgen van de zeespiegel. Om klimaatverandering een halt toe te roepen is wereldwijd afgesproken het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Ook de Nederlandse overheid ziet de noodzaak hiervan in en heeft als doel 49% minder CO_2 uit te stoten in 2030 en 95% in 2050[1]. Het Nederlandse klimaatakkoord wijst gemeenten op het nemen van hun verantwoordelijkheid.

De Kempengemeenten, Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden werken samen op het gebied van duurzaamheid in de 'Klimaatvisie Kempengemeenten' uit 2009. Hierin staat het doel om gezamenlijk energieneutraal te zijn. Er is een groot urgentiebesef en bereidheid om gezamenlijk met deze enorme opgave aan de slag te gaan. Er moeten belangrijke stappen gezet worden om de doelstelling te realiseren. Het is nodig om, naast energiebesparing en zonnepanelen op daken, ook grootschalig duurzame energie op te wekken. Omdat grootschalige zonne- en windenergie de meeste impact heeft op de omgeving is voor deze vormen van energie een beleid en toetsingskader opgesteld. Er worden zowel ruimtelijke als sociaal-maatschappelijke randvoorwaarden gesteld. Zo behouden de gemeenten regie over waar en in welke vorm en omvang zonne- en windparken ontwikkeld mogen worden.

Voorafgaand aan het opstellen van dit beleid en toetsingskader is een haalbaarheidsonderzoek opgesteld. Hierin werd gesteld dat er, na 20% energiebesparing, circa 6,67 PJ duurzaam opgewekt moet worden in de Kempen om energieneutraal te zijn. In het planMER dat vervolgens is uitgevoerd bleek dat in de Kempengemeenten voldoende potentie is om het grootste deel van deze doelstelling op te wekken met zonne- en windenergie. Hoeveel zonne- en windparken daadwerkelijk gerealiseerd worden is echter afhankelijk van vele factoren. Naast zonne- en windparken kunnen andere vormen van duurzame opwekking van energie bijdragen aan de doelstelling. Deze vormen vallen buiten dit toetsingskader.

In dit beleid en toetsingskader staan de uitgangspunten en randvoorwaarden die de Kempengemeenten hanteren bij het beoordelen van plannen met betrekking tot grootschalige zonne- en windenergie. Tevens worden de gebieden die in principe geschikt zijn voor plaatsing van zonnevelden en windturbines aangegeven. Het beleidskader biedt voor inwoners, bedrijven en marktpartijen duidelijkheid over de mogelijkheden en voorwaarden om concrete plannen in te dienen bij de Kempengemeenten.

VERTROUWELIJK CONCEPT

[1] Als er gesproken wordt over 49 of 95% minder uitstoot dan is dat in vergelijking met de situatie in 1990.

1.2 Hoe is dit beleid en toetsingskader tot stand gekomen

Vijf gemeentebesturen hebben de handen ineen geslagen om gezamenlijk een beleid en toetsingskader op te stellen. De landschappelijke effecten van zonne- en windenergie houden immers niet op bij de gemeentegrens én de vijf Kempengemeenten werken al langere tijd samen om gezamenlijk energieneutraal te worden.

De Kempengemeenten zijn daarnaast een samenwerking aangegaan met de provincie Noord-Brabant en de Metropoolregio Eindhoven, die zowel met kennis, capaciteit en financiële middelen dit proces hebben ondersteund. Daarnaast is nauw samengewerkt en afgestemd met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Enexis netbeheer.

In 2018 is een startnotitie opgesteld en vervolgens is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd om de wettelijke, technische en eerste landschappelijke beperkingen voor zonne- en windparken inzichtelijk te maken. Eind 2018 hebben de vijf gemeenteraden besloten om de volgende stap in het proces te zetten, namelijk het starten van een participatieproces en een onderzoek naar de milieueffecten van de mogelijke locaties voor zonne- en windparken.

In 2019 is het vervolgproces gestart met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), gevolgd door een milieueffectrapportage (planMER). Inwoners, ondernemers, belanghebbenden en stakeholders zijn betrokken tijdens bijeenkomsten (drie in februari 2019, drie in mei 2019 en één in augustus 2019) om informatie te ontvangen en input te geven over het proces en de inhoud van het beleid en toetsingskader.

Figuur 1 **Processtappen van de beleidsvorming**

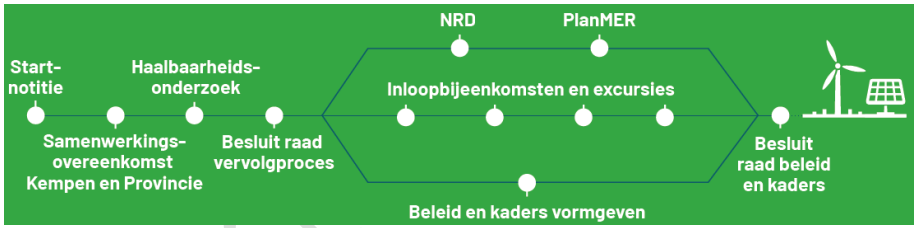

De Kempengemeenten kiezen ervoor om ‘de maatschappij’ centraal te stellen; zowel bij het opstellen van het beleid als bij de uitvoering ervan.

Om inwoners, raadsleden en andere geïnteresseerden een zonneveld en windturbine van dichtbij te laten ervaren zijn in mei 2019 ook twee informatieve excursies georganiseerd naar een gerealiseerd zonne- en windpark.

De gemeenteraden zijn voor voorgenoemde bijeenkomsten uitgenodigd, maar ook structureel schriftelijk geïnformeerd. Daarnaast zijn twee gezamenlijke raadsinformatieavonden georganiseerd in november 2018 en september 2019.

VERTROUWELIJK CONCEPT

1.3 Ambitie energieneutraal

Landelijk is vastgesteld dat in 2030 een reductie van broeikasgassen van 49% bereikt moet zijn. Dit beleidskader spitst zich toe op opwekking van duurzame energie door middel van zonne- en windparken. Door energie duurzaam op te wekken dragen de Kempengemeenten actief bij aan deze doelstelling.

In 2009 hebben de vijf Kempengemeenten aangegeven dat zij energieneutraal willen worden. Om een beeld te krijgen van de opgave is berekend hoeveel de energiebehoefte bedraagt in 2025. Na aftrek van 20% energiebesparing moet in totaal in de Kempen 6,67 PetaJoule (PJ) per jaar worden opgewekt.

6,67 PJ per jaar is gelijk aan:

- De jaarproductie van 186 windturbines van 3,3 MW, of;
- de jaarproductie van 125 windturbines van 4,2 MW, of;
- de jaarproductie van 1.500 hectare zonnepark, exclusief landschappelijke inpassing, of;
- de jaarproductie van 2.250 hectare zonnepark, inclusief landschappelijke inpassing.

Het is niet wenselijk om de volledige doelstelling met zonne- en/of windparken te behalen. Zonne- en windenergie zijn echter wel noodzakelijk omdat deze vormen momenteel de meest rendabele technieken zijn om duurzame energie op te wekken in de Kempen. Andere en/of nieuwe technieken worden niet uitgesloten. Ook is energiebesparing erg belangrijk om de energievraag te reduceren.

Omdat grootschalige zonne- en windenergie de meeste impact heeft op het landschap in de omgeving is voor deze vormen van energie een beleid en toetsingskader opgesteld. Andere vormen, zoals zon op dak, vallen buiten het beleid en toetsingskader, maar dat betekent niet dat hier geen aandacht voor is.

Uit het haalbaarheidsonderzoek blijkt, dat een significant deel van de doelstelling (ongeveer een kwart) kan worden behaald met zon op dak. Hierbij wordt het maximale potentieel van de daken benut.

VERTROUWELIJK CONCEPT

1.4 Grootschalige zonne- en windenergie

Het beleid stelt kaders en regels voor de realisatie van grootschalige zonne- en windparken. Het toetsingskader geeft richting aan de uitvoering van dit beleid.
Onder grootschalige windparken wordt verstaan: opstellingen van tenminste drie windturbines met een minimale rotordiameter van 120 meter.
Onder grootschalige zonneparken wordt verstaan: opstellingen van grondgebonden zonnepanelen die niet passen binnen het huidige bestemmingsplan.

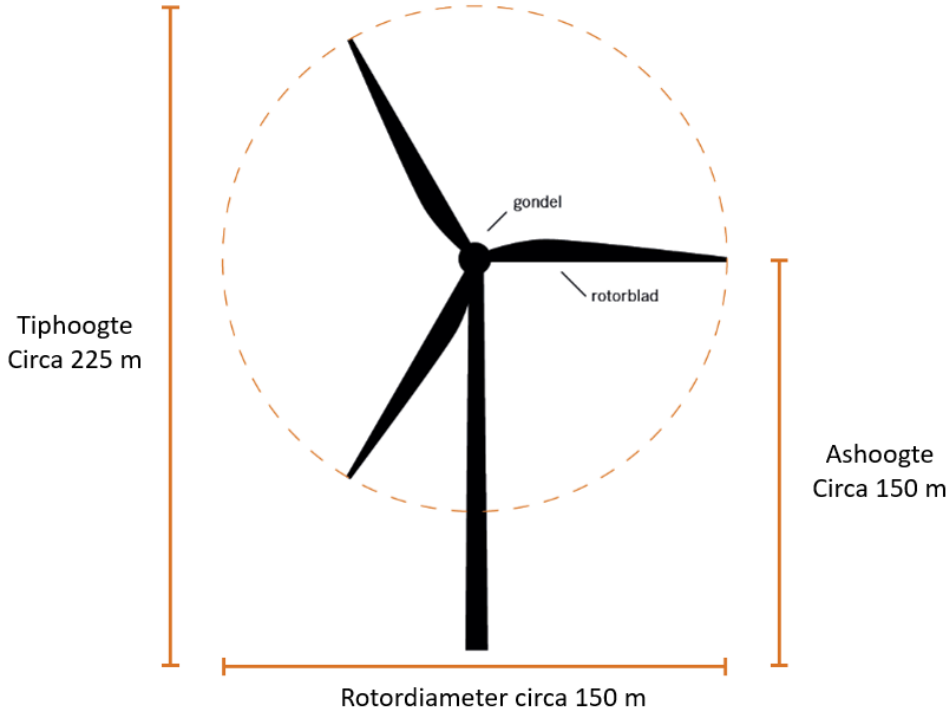

Figuur 2. Windturbine met definities

1.5 Uitkomsten planMER

Het realiseren van grootschalige zonne- en windparken is noodzakelijk om de klimaatdoelstellingen te behalen en klimaatveranderingen terug te dringen. Dergelijke ontwikkelingen kunnen echter ook negatieve (milieu)gevolgen hebben. Bijvoorbeeld geluidshinder en vogelslachtoffers als gevolg van windturbines en bodemverschraling als gevolg van zonneparken.

Om het milieubelang een volwaardige plaats te geven is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om dergelijke milieueffecten in beeld te brengen. Dit is voor een beleid en toetsingskader niet verplicht, maar de Kempengemeenten vinden het belangrijk om goed inzicht te hebben in de milieueffecten, zodat zonne- en windparken op de meest geschikte locaties kunnen worden gepland.

Het planMER is te benaderen via de gemeentelijke websites.

De belangrijkste conclusies uit het MER die aanleiding geven tot keuzes in het beleids- en toetsingskader zijn hieronder samengevat.

- Zonne- en windenergie kunnen een significante bijdrage leveren aan de doelstelling van de Kempengemeenten om energieneutraal te worden.
- Er is in het planMER een voorkeursalternatief uitgewerkt voor zowel zonne- als windenergie op basis van de pijlers:
  - milieu (uitkomsten planMER);
  - draagvlak (participatieproces met inwoners, ondernemers en stakeholders) en
  - politiek (Kempenbrede ambitie energieneutraliteit).
- De potentiële energieopbrengst van het voorkeursalternatief voor windenergie bedraagt ca. 2,8 PJ/jr en voor zonne-energie 2,9 PJ/jr. Uit het haalbaarheidsonderzoek bleek dat in de Kempen een potentie van 1,7 PJ/jr is voor zonne-energie op dak (mits alle daken gevuld worden).

CONCEPT

- Voor het voorkeursalternatief geldt:
  - Dat er een duidelijke voorkeur bestaat voor concentratie en clustering;
  - Dat geen zonne- en windenergieprojecten ontwikkeld worden in bestaande natuurgebieden en bij voorkeur geen zonne- en windenergieprojecten worden ontwikkeld in nog te realiseren NNB;
  - Voor windenergie worden drie voorkeursgebieden aangewezen als ontwikkellocaties (in het zuidwesten van de gemeente Oirschot, in het zuiden van de gemeenten Reusel-De Mierden en Bladel en in het zuidwesten van de gemeente Bergeijk);
- Voor windenergie geldt dat binnen de radarzone rondom Eindhoven Airport de bouwmogelijkheden aan een extra toets moeten worden onderworpen om inzicht te krijgen in radarverstoringen.
- Voor zonne-energie heeft de landschappelijke beoordeling duidelijk gemaakt dat met name de jonge zandontginningsgebieden en in mindere mate de oude zandontginningsgebieden geschikt zijn voor zonneparken.
- In jonge zandontginningsgebieden zijn grote zonneparken van 10 hectare of meer inpasbaar en in oude zandontginningsgebieden passen middelgrote zonneparken (2 t/m 10 hectare) beter bij de maat en schaal van het landschap.
- Voor zonne-energie wordt in het beleid en toetsingskader een zonneladder opgenomen, waarin een voorkeursvolgorde wordt aangegeven waar zonneparken mogen worden geplaatst.

Het planMER geeft op hoofdlijnen inzicht in de milieueffecten van realisatie van zonne- en windparken in de Kempen. Bepaalde aspecten zijn nog niet (in detail) onderzocht. Daarom zal voor elk concreet initiatief nader onderzoek moeten worden uitgevoerd.

1.6 Evaluatie en horizon beleid

Dit beleid is opgesteld voor de komende 10 jaar (tot 1 januari 2030) en zal in deze tijdspanne jaarlijks worden geëvalueerd. In die periode zal ook moeten blijken of dat dit beleid bijgesteld moet worden.

Indien geconstateerd wordt dat een minder frequentere evaluatie ook voldoet, kan daartoe besloten worden. Indien uit de evaluatie blijkt dat alle doelstellingen behaald zijn, kan ook besloten worden geen- of minder ontwikkelingen op het gebied van grootschalige zonne- en windenergie toe te staan.

VERTROUWELIJK CONCEPT

1.7 Leeswijzer

Het beleid en toetsingskader heeft als doel duidelijk te maken waar, hoe, door wie en voor wie de ontwikkeling van grootschalige zonne- en windparken wordt toegestaan.

- HOE: Het opstellen van een 'uitvoeringsstrategie' op basis waarvan principeverzoeken kunnen worden ingediend. Zie hiervoor Hoofdstuk 4.
- WAAR: Het stellen van voorwaarden voor de locatie en inrichting van zonne- en windparken. Deze voorwaarden worden beschreven in Hoofdstuk 5.
- WIE: Het stellen van sociaal-maatschappelijke voorwaarden voor de ontwikkeling van zonne- en windparken. Deze voorwaarden worden beschreven in Hoofdstuk 6.

In dit beleid wordt verwezen naar verschillende doelstellingen die in verschillende eenheden worden uitgedrukt. Een toelichting op energie-eenheden kunt u vinden in Bijlage A.

Initiatiefnemers voor zonne- en windparken kunnen op basis van het beleid en toetsingskader een principeverzoek doen, om te vragen of de betreffende gemeente medewerking wil verlenen aan het initiatief. Deze gemeente neemt zelfstandig een beslissing over het verlenen van medewerking.
Het principeverzoek moet vergezeld gaan van een projectvoorstel. Het beleids- en toetsingskader beschrijft welke onderwerpen het projectvoorstel moet bevatten.

In de tekst zijn eisen aan het projectvoorstel in een groen blok geplaatst. Een samenvatting hiervan is terug te vinden in bijlage B.

TER TROUWELIJK CONCEPT

Hoofdstuk 2

Zonne- en windenergie in relatie tot de energietransitie

2.1 Klimaatverandering

Toen de aarde miljarden jaren geleden ontstond was er geen zuurstof op aarde. Langzaam zijn organismen en planten koolstofdioxide (CO_2) uit de atmosfeer gaan omzetten in zuurstof (O_2). Door die zuurstof konden dieren en mensen zich ontwikkelen. In de aardbodem ontstonden uit dode planten fossiele brandstoffen zoals aardolie en steenkool. In deze brandstoffen zijn koolwaterstoffen opgeslagen. Sinds het industriële tijdperk is er veel CO_2 in de atmosfeer terechtgekomen omdat we deze fossiele brandstoffen verbranden om energie (elektriciteit, beweging en warmte) op te wekken. Daarnaast zijn veel bossen verdwenen, terwijl deze juist CO_2 opnemen. Het kwetsbare evenwicht tussen zuurstof en CO_2 in onze lucht wordt hierdoor verstoord. Het belangrijkste en zichtbaarste gevolg hiervan is temperatuurstijging: doordat de concentratie CO_2 in de atmosfeer stijgt wordt er meer zonnewarmte vastgehouden. Sinds het begin van de 20e eeuw is de gemiddelde temperatuur met ongeveer 0,85 °C gestegen. Naast temperatuurstijging veroorzaakt klimaatverandering ook zeespiegelstijging, toename van droogte- en hitteperioden, extreme neerslag en andere effecten[2].

Onze maatschappij is nu gedreven op en afhankelijk van fossiele brandstoffen. Het omvormen naar een energieneutraal, gezond en toekomstbestendig systeem noemen we “de energietransitie”.
De Kempengemeenten houden de driestappenstrategie, de Trias Energetica, in de route naar een energie neutrale Kempen aan.

De drie stappen zijn:
1. **Energie besparen**: terugdringen van energiebehoefte door isolatie van woningen en bedrijven, door slimmer toepassen van nieuwe technieken maar ook door bewustwordingsacties, enz.
2. **Duurzame energie opwekken**: bijvoorbeeld met behulp van zonne-, wind- en waterenergie, energie uit biomassa en geothermie worden onderzocht.
3. **Efficiënt gebruik fossiele brandstoffen:** daar waar nodig worden in 2030 fossiele brandstoffen zo efficiënt mogelijk gebruikt. In 2050 moet het gebruik van fossiele brandstoffen volledig zijn uitgefaseerd.

Figuur 3 – Trias energetica.

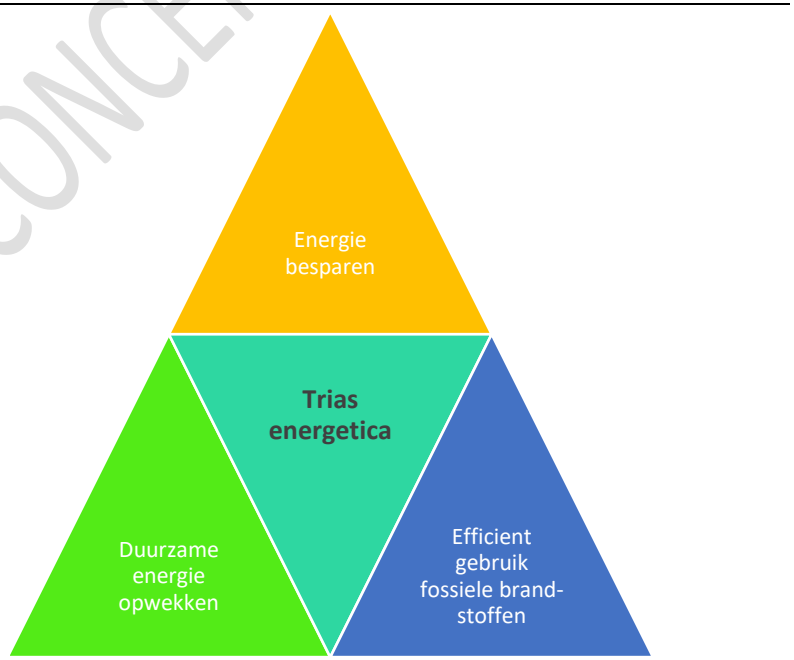

De Kempengemeenten zetten in op alle drie de stappen van de Trias Energetica. Dit beleid en toetsingskader is opgesteld voor grootschalige zonne- en windenergie omdat deze vormen van energieopwekking de meeste landschappelijke impact hebben op de omgeving. Andere vormen van duurzame energieopwekking, zoals zon op dak, geothermie of biomassa, hebben een

[2] Bron: IPCC.

VERTROUWELIJK CONCEPT

minder grote impact op de omgeving en kunnen daarom per project beoordeeld worden.

2.2 Zonne- en windenergie

Door het toepassen van zonne- en windenergie wordt het gebruik van fossiele grondstoffen en fossiele brandstoffen verminderd. Zonne-energie veroorzaakt tijdens de opwekking geen uitstoot van broeikasgassen, waaronder CO_2, en is daardoor minder belastend voor het ecosysteem. Het toepassen van zonne-energie is ten opzichte van windenergie minder efficiënt. Er is ca. 15 ha zonneweide nodig om dezelfde energie op te wekken in vergelijking met één windturbine van 4,2 MW.

Ook windenergie veroorzaakt tijdens de opwekking geen uitstoot van broeikasgassen (zoals CO_2) en is hierdoor minder belastend voor het klimaat. De opbrengst van de turbines hangt af van diverse factoren, zoals de hoogte, de grootte en vorm van de rotorbladen, de windsnelheid, het aantal uren dat de turbine in werking is. Gemiddeld genomen levert een moderne windturbine van 4,2 MW zo'n 15 miljoen kWh elektriciteit per jaar. Dit is vergelijkbaar met het jaarlijks elektriciteitsverbruik van ca. 4.500 huishoudens.

Het klimaatakkoord gaat uit van een benodigde CO_2-reductie van 49% in 2030 ten opzichte van 1990. Een zonneveld van 15 ha of een windturbine met een vermogen van 4,2 MW bespaart circa 4.000 - 5.000 ton CO_2-uitstoot per jaar ten opzichte van fossiele brandstoffen.

Om een zonnepaneel of een windturbine te maken en in productie te brengen is ook energie nodig. De energetische terugverdientijd is de tijd dat een zonnepaneel of windturbine in werking moet zijn om net zo veel energie opgewekt te hebben als nodig was om zichzelf te produceren, transporteren en te plaatsen. In 2019 ligt de energetische terugverdientijd tussen de 3-6 maanden voor windturbines en tussen de 1 en 4 jaar voor zonnepanelen.

Zonne- en windenergie vullen elkaar goed aan. Wanneer de zon niet schijnt, waait het vaak wel, en visa versa. Daarom wordt gestreefd naar een goede combinatie van beide. Dit leidt ook tot een efficiëntere benutting van de elektriciteitsinfrastructuur en het landschap.

Figuur 4. Combinatie van zonne- en windpark

Het beleids- en toetsingskader noemt geen gewenste verhouding tussen zonne- en windparken, aangezien dit niet overal in de Kempen hetzelfde is en op voorhand onvoldoende bekend is waar de ontwikkelingen zullen plaatsvinden.

VERTROUWELIJK

2.3 Transport en opslag van energie

Opgewekte duurzame elektriciteit wordt via het elektriciteitsnetwerk getransporteerd naar de gebruikers, zoals woningen en bedrijven. De beheerders van dit elektriciteitsnetwerk in de Kempengemeenten zijn Tennet (landelijk, hoogspanningsnetwerk) en Enexis (regionaal, midden- en laagspanningsnetwerk). De huidige (2019) capaciteit op het elektriciteitsnetwerk is beperkt. Uitbreiding is kostbaar en kent lange doorlooptijden maar is zeer noodzakelijk.

De elektriciteitsnetten zijn nu gebaseerd op een aantal grote centrales waarvan de netten zich steeds verder vertakken om de elektriciteit te leveren aan de eindgebruiker. Door de energietransitie verandert dit omdat steeds meer kleinschalig elektriciteit wordt opgewekt. De netbeheerders zijn daarom bezig om de netten te transformeren om ook in de toekomst de elektriciteit te kunnen transporteren.

De Kempengemeenten streven ernaar zonne- en windparken te laten ontwikkelen op die locaties die het meest geschikt zijn.
Niet alleen op de korte termijn omdat er bijvoorbeeld netcapaciteit is, maar vooral daar waar de omgeving en het landschap zich het beste lenen voor grootschalige zonne- en windenergie. De voorkeur gaat uit naar concentratiegebieden. Op die manier wordt een efficiencyslag gemaakt voor de netwerkaansluiting én kunnen andere locaties in het Kempische landschap gevrijwaard blijven.
Aanpassing van de netwerkcapaciteit is noodzakelijk. Zowel voor ontwikkelingen op de korte termijn als voor een visie en uitvoering over de langere termijn.

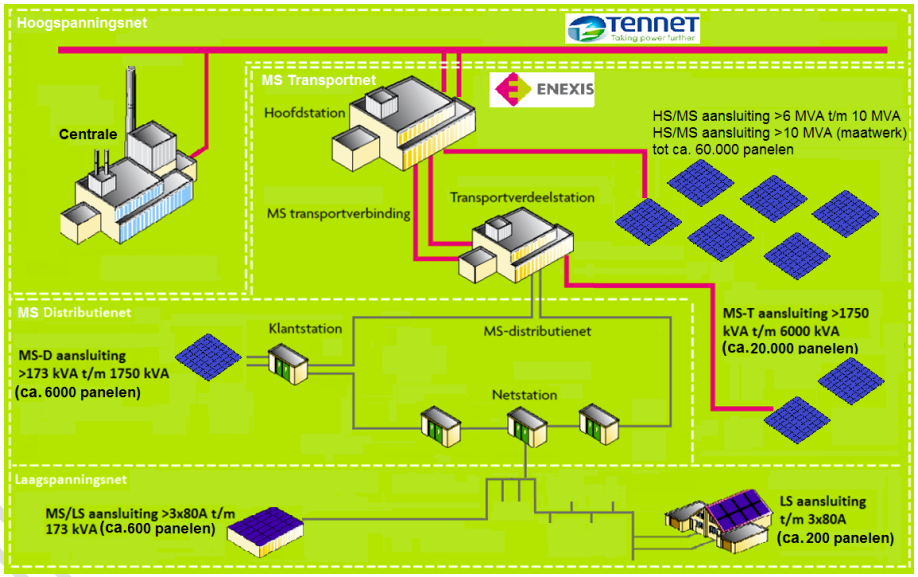

Figuur 5. Schematische weergave elektriciteitsnetwerk

VERTROUWELIJK

Momenteel zijn de volgende transformatiestations (hoogspanningstations in rood en middenspanningstations in groen) in en rondom de Kempen aanwezig:

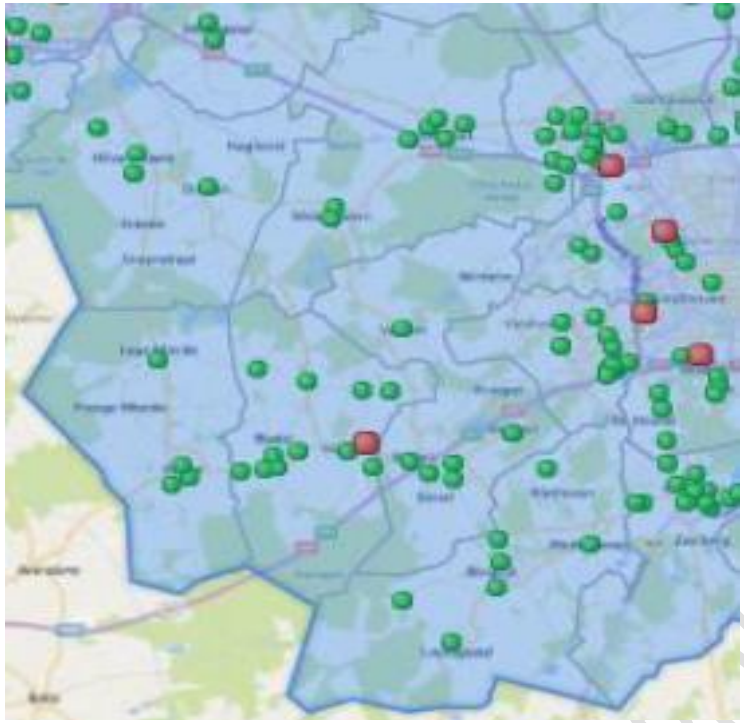

Figuur 6. Aanwezige hoog- en middenspanningsstations in en om de Kempengemeenten

Een ander probleem bij nagenoeg alle duurzame vormen van energieopwekking is, dat de energie nu (nog) niet voldoende opgeslagen kan worden. Dat betekent dat vraag en aanbod niet op elkaar afgestemd kunnen worden. De Kempengemeenten houden daarom de ontwikkelingen op dit gebied (bijvoorbeeld waterstof-hubs en batterijtechnologie) nauwlettend in de gaten.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Hoofdstuk 3

Overkoepelende beleidskaders

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de overkoepelende kaders beschreven. Voor een uitgebreidere omschrijving wordt verwezen naar de beleidskaders zelf of naar het hoofdstuk 3 van het planMER.

3.2 Europees beleid

De Europese Raad en het Europees parlement hebben richtlijn 2009/28/EG vastgesteld op grond waarvan Nederland wordt verplicht om in 2020 14% van het totale bruto eindverbruik aan energie op te wekken met behulp van hernieuwbare bronnen. Deze richtlijn vormt de basis voor het rijksbeleid ten aanzien van de opwekking van duurzame energie.

Het broeikaseffect kan het beste worden aangepakt als landen samenwerken om de uitstoot van broeikasgassen (zoals CO_2) te verminderen. Nederland heeft zich verbonden aan verschillende internationale klimaatafspraken. Zoals het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties uit 1992 (het allereerste klimaatverdrag) en het Kyoto-Protocol uit 1997, waarin staat dat de emissiereducties van land tot land verschillen en onderling verhandeld kunnen worden.

In 2015 was er een VN-klimaattop in Parijs: de Conference of Parties (COP21). Nederland heeft daar ingestemd met een nieuw VN-klimaatakkoord. Het akkoord heeft als doel: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. In 2016 heeft staatssecretaris Dijksma het Klimaatakkoord ondertekend namens de 28 lidstaten van de Europese Unie. Het akkoord gaat per 2020 in.

3.3 Rijksbeleid

Om tot een duurzame energiehuishouding te komen heeft het toenmalige Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (min. EL&I) in het energierapport (2011) vastgelegd te willen investeren in duurzame energie. Dit heeft onder andere geresulteerd in de doelstelling om in 2020 minstens 6.000 Megawatt (MW) aan windenergie op land te hebben staan. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) geeft het Rijk aan dat de overgang naar duurzame energie om meer ruimte vraagt. Om te waarborgen dat er in Nederland voldoende ruimte wordt gereserveerd voor windenergie, zijn in samenwerking met de provincies kansrijke gebieden aangewezen. Dat is gebeurd op landschappelijke en natuurlijke kenmerken enerzijds en het windaanbod anderzijds.

In het SER Energieakkoord van september 2013 zijn de doelen nog eens bevestigd en vastgelegd. In de Structuurvisie Wind op Land is - na overleg met de provincies - ook een doelstelling opgenomen voor de hoeveelheid gerealiseerd vermogen per provincie in 2020. De provincie Noord-Brabant heeft een opgave van 470,5 MW opgesteld vermogen in 2020. Uit de Monitor Wind op Land 2017 valt op te maken dat de provincie verwacht deze doelstelling te halen in de loop van 2021/2022.

Voor grootschalige zonneparken is geen nationaal beleid. Wel kan gezegd worden dat met zonneparken invulling wordt gegeven aan enkele doelstellingen die zijn opgenomen in het Nationaal Energieakkoord dat door tientallen partijen, waaronder de vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) is ondertekend. Het gaat dan om de volgende doelstellingen:

- Opschalen van hernieuwbare energieopwekking
- Stimuleren van decentrale duurzame energie

Inmiddels is er ook een nationaal Klimaatakkoord. Het klimaatakkoord is op 28 juni 2019 gepresenteerd. Het hierin genoemde doel is om ten minste 35 TWh aan hernieuwbare energie op land te realiseren in 2030. Ook hier zullen

VERTROUWELIJK CONCEPT

decentrale overheden een rol in krijgen, al zal de invulling waarschijnlijk techniekneutraal zijn.
Techniekneutraal betekent dat er geen specifieke techniek is voorgeschreven om het doel aan hernieuwbare energie op land te realiseren. De uitwerking van deze doelstelling van 35 TWh zal uitgevoerd worden in de regionale energiestrategieën (RES).

Om aan de ambitieuze doelstelling voor hernieuwbare energie op land te voldoen zullen windenergie en zonne-energie de komende jaren behoren tot de meest kosteneffectieve wijzen om hernieuwbare energie te produceren.

Op moment van schrijven van dit beleids- en toetsingskader is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) in voorbereiding (de ontwerp-NOVI en het daarbij behorende planMER lagen van 20 augustus t/m 30 september 2019 ter inzage). Deze omgevingsvisie zal op termijn de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vervangen. Over duurzame energie zegt de NOVI:
"We realiseren de opgave van duurzame energie met oog voor de kwaliteit van de omgeving en combineren deze zo veel mogelijk met andere functies. Voor de inpassing op land van de opgave voor duurzame energie worden regionale energiestrategieën opgesteld."

Daarnaast wordt in de NOVI de voorkeur uitgesproken voor grootschalige clustering (windturbines, eventueel in combinatie met zonnevelden), mits bewoners echt goed betrokken zijn, invloed hebben op het gebruik en waar dat kan meeprofiteren in de opbrengsten.

Verder is er voor zonnepanelen (panelen met Photovoltaïsche cellen) een 'voorkeursvolgorde' genoemd: voorkeur voor zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen. Daarna onbenutte terreinen in bebouwd gebied. Hoewel natuur- en landbouwgebieden niet worden uitgesloten, ligt de voorkeur bij gronden met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwater en areaal in beheer van het Rijk, waaronder waar mogelijk bermen van spoor- en autowegen.

De ruimtelijke afweging over windparken is volgens de Wet ruimtelijke ordening een verantwoordelijkheid van de provincies (5-100MW) en de gemeenten (<5MW). Voor windparken van tenminste 100 MW is de Rijkscoördinatie regeling van toepassing vanwege het nationale belang (conform de Elektriciteitswet 1998). Voor windparken van deze omvang, vormt de Structuurvisie windenergie op land het ruimtelijke toetsingskader. Het Rijk is dan bevoegd gezag.

De gemeente verleent de omgevingsvergunning voor grondgebonden zonneparken. Als de installatie minder dan 50 MW is stelt het Rijk geen voorwaarden. Op 28 mei 2019 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de motie Faber, waarin is vastgelegd dat nieuwe zonneparken moeten worden getoetst aan de nationale zonneladder (die nog moet worden opgeleverd). In paragraaf 5.3.2 wordt verder uiting gegeven aan een Kempische zonneladder.

VERTROUWELIJK CONCEPT

3.4 Provinciaal beleid

3.4.1 *Omgevingsvisie 2018*

Provinciale Staten van Noord Brabant hebben op 14 december 2018 de nieuwe Omgevingsvisie vastgesteld[3]. In deze visie streeft de provincie Noord-Brabant naar een energieneutrale samenleving in 2050 en tenminste 50% duurzame energieopwekking in 2030 binnen de eigen provincie. Om dat voor elkaar te krijgen zet de provincie fors in op het besparen van energie enerzijds en het opwekken en gebruiken van duurzame energie anderzijds.

3.4.2 *Interim omgevingsverordening Noord-Brabant*

Op 16 april 2019 is het ontwerp van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant gepubliceerd. De verordening maakt de ontwikkeling mogelijk van windenergie en zonne-energie.

Windenergie
In de verordening zijn regels opgenomen voor windturbines. Gemeenten moeten onderzoeken op welke plekken de plaatsing van windturbines inpasbaar is in de omgeving. In het algemeen geldt dat hierbij zo veel als mogelijk wordt aangesloten bij de karakteristiek van het landschap. Vanwege het grootschalige karakter van de turbines heeft de ontwikkeling bij zogenaamde grootschalige landschappen, zoals grootschalige (middel)zware bedrijventerreinen, hoofdinfrastructuur en het grootschalige polderlandschap de voorkeur.

Overige randvoorwaarden zijn:

- **Clustering**. Om verrommeling tegen te gaan zijn er geen mogelijkheden voor de ontwikkeling van solitaire windturbines. Er moet minimaal sprake zijn van drie windturbines in een lijn- of clusteropstelling.
- **Tijdelijk karakter**. Aan de ontwikkeling van windturbines in landelijk gebied is de voorwaarde verbonden dat deze uitsluitend gerealiseerd kan worden met de toepassing van een omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan waaraan een maximale gebruikstermijn van 25 jaar is verbonden. Hierbij moet zijn verzekerd dat de windturbines na afloop van deze periode worden verwijderd en dat de situatie van voor de realisatie van windturbines wordt hersteld.
- **Maatschappelijke meerwaarde**. Om de betrokkenheid van de inwoners en draagvlak voor duurzame energie te vergroten, geldt dat een ontwikkeling maatschappelijke meerwaarde moet geven. Een maatschappelijke meerwaarde wordt onderbouwd door de maatregelen die zijn getroffen om de impact van de windturbines op de omgeving te beperken en de bijdrage aan maatschappelijke doelen.
- **Afstemming**. Vanuit een zorgvuldig gebruik van de open ruimte, afstemming van duurzame energieprojecten in een gebied en de in sommige gebieden beperkte capaciteit van het netwerk, geldt als randvoorwaarde dat projecten zijn afgestemd met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen

- **Nieuwe ontwikkeling in het Natuur Netwerk Brabant (NNB) (artikel 28.3)**. Windturbines zijn alleen mogelijk indien de ontwikkeling plaatsvindt direct aansluitend op hoofdinfrastructuur en indien negatieve effecten op NNB worden beperkt of gecompenseerd. Medewerking is alleen mogelijk via afgifte van een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan (dus niet middels een bestemmingsplanprocedure).

[3] Omgevingsvisie: De kwaliteit van Brabant; Visie op de Brabantse leefomgeving, 14 december 2018.

VERTROUWELIJK CONCEPT

- **Windturbines in Stedelijk gebied (artikel 44.1)**. Windturbines zijn mogelijk in opstellingen van minimaal 3, inpasbaar in de omgeving.
- **Windturbines in Landelijk gebied (artikel 44.2)**. Windturbines zijn mogelijk in opstellingen van minimaal 3, inpasbaar in de omgeving, mits de ontwikkeling een maatschappelijke meerwaarde geeft en is afgestemd met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder. Alleen mogelijk via afgifte van een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan (dus niet middels een bestemmingsplanprocedure).

Zonne-energie
Er bestaat een voorkeur voor plaatsing van zonnepanelen op daken of op braakliggende gronden in of aansluitend op stedelijk gebied. Er zijn mogelijkheden voor grondgebonden zonneparken in stedelijk gebied, in zoekgebieden verstedelijking en op bestaande bebouwde locaties in het landelijk gebied zoals rioolzuiveringsinstallaties, stortplaatsen maar ook op vrijkomende agrarische locaties tot een omvang van 5.000 m^2.

De verwachting is dat dergelijke locaties onvoldoende blijken om in de behoefte voor opwek van duurzame energie te voorzien. Daarom is er ook een mogelijkheid om onder voorwaarden zelfstandige opstellingen van zonne-energie te ontwikkelen in landelijk gebied.

Randvoorwaarden zijn:
- **Afwegingskader** (de noodzaak van de ontwikkeling moet blijken uit een onderzoek)
- **Afstemming** met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder.
- De ontwikkeling heeft **maatschappelijke meerwaarde**
- **Tijdelijkheid**: In beginsel gaat de provincie er vanuit dat de realisatie van zonneparken voorziet in een tijdelijke behoefte. Vanwege dit tijdelijke karakter van zelfstandige opstellingen voor zonne-energie is de ontwikkeling daarom uitsluitend mogelijk met de toepassing van een omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan. Aan een dergelijke vergunning wordt een termijn verbonden en de voorwaarde dat na afloop van de termijn de installatie met toebehoren wordt verwijderd en dat de situatie van voor de vergunningverlening wordt hersteld. De maximale termijn is 25 jaar.

Algemeen
Naast de randvoorwaarden voor zonne- en windenergie specifiek bevat de provinciale omgevingsverordening ook een aantal algemene instructies die moeten worden opgevolgd.

Het projectvoorstel beschrijft op welke manier aan de eisen en randvoorwaarden in de provinciale omgevingsverordening wordt voldaan.

3.4.3 *Energieagenda 2019-2030*

Gelijktijdig met de Omgevingsvisie is ook de nieuwe Energie Agenda 2019-2030 door provinciale staten vastgesteld[4]. In deze energieagenda is het energiebeleid van de provincie Noord-Brabant, dat op hoofdlijnen in de Omgevingsvisie is benoemd, nader uitgewerkt. De impact van duurzame energieopwekking, -transport en -opslag op de ruimte in Brabant zal groot zijn. De strategische hoofdlijnen van het nieuwe energiebeleid zijn: het mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie, selectief en slim stimuleren van koplopers en slim integraal combineren. Bij de uitvoering van de agenda pakt

[4] Energieagenda 2019-2030, provincie Noord-Brabant, 14 december 2018.

VERTROUWELIJK CONCEPT

de provincie een regisserende en verbindende rol en sluit zij aan bij de verschillende klimaattafels uit het Energieakkoord. Voor wat betreft elektriciteitsopwekking zijn concrete doelen benoemd. In 2030 wil de provincie 88 PJ opwekken uit zonne- en windenergie.

3.5 Lokaal en subregionaalbeleid

3.5.1 *Klimaatvisie*

De gemeenteraden van de Kempengemeenten hebben in 2009 de 'Klimaatvisie Kempengemeenten' vastgesteld. Het doel van deze Klimaatvisie is om als Kempengemeenten samen Energieneutraal te worden.
Om dit te bereiken moeten enerzijds forse energiebesparingen worden gerealiseerd en aanhoudende efficiencyverbeteringen plaatsvinden zodat in alle sectoren de energievraag met 20% reduceert ten opzichte van de energieconsumptie in 2009.
Anderzijds dienen alle mogelijke hernieuwbare energiebronnen in de Kempen duurzaam aangewend te worden om in de restvraag te voorzien. Dit potentieel aan duurzame energie is beschikbaar in diverse vormen zoals elektriciteit uit zon en wind, maar ook biomassa en geo-, zonne-, en aquathermie. De Kempengemeenten willen de realisatie hiervan stimuleren en faciliteren, waarbij een goede verdeling van de lusten en lasten van duurzame energieopwekking van cruciaal belang wordt geacht voor het verkrijgen en behouden van draagvlak voor de energietransitie.

Daarnaast heeft iedere gemeente haar eigen aanvullende beleid op het gebied van klimaat, energie en ruimtelijke ordening.

3.5.2 *Landbouwbeleid en herstructurering*

In de Kempen is de landbouwsector een belangrijke werkgever en grondgebruiker. Binnen deze sector spelen uitdagingen rondom de ontwikkeling van het buitengebied. De koppelkansen tussen de energietransitie en de landbouwsector zijn van belang voor de gemeenten. Zo kunnen agrarische bedrijven hun eigen duurzame energie gaan opwekken voor hun bedrijfsprocessen, of zelfs helemaal opschakelen naar energieproducent.
In paragraaf 5.3.7 wordt dieper ingegaan op de ruimtelijke voorwaarde met betrekking tot agrarische herstructurering.

VERTROUWELIJK CONCEPT

3.6 Relatie met omgevingswet

Op basis van de omgevingswet moet elke gemeenten een omgevingsvisie opstellen. Deze strategische visie heeft betrekking op alle aspecten van de fysieke leefomgeving en gaat onder andere in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. In deze visie worden ambities en doelen voor de lange termijn vastgelegd. Het beleid en toetsingskader grootschalige zonne- en windenergie moet na vaststelling een plek krijgen in de vijf gemeentelijke omgevingsvisies zodat er integrale afwegingen gemaakt kunnen worden.

3.7 Relatie met Regionale Energiestrategie (RES)

Het nationaal klimaatakkoord (28 juni 2019) stelt dat per regio een Regionale Energiestrategie (RES) wordt opgesteld. Dit is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmte transitie gebouwde omgeving (onder andere afkoppeling van het aardgas) en benodigde opslag en energie infrastructuur. De Metropoolregio Eindhoven is één van de vier regio's in Brabant. De RES is de verantwoordelijkheid van de 21 gemeenten, waterschappen en provincie.
In de RES worden de besparingsmogelijkheden en de potentiële capaciteit van duurzaam op te wekken energie in beeld gebracht. De gemeenten binnen de Metropoolregio Eindhoven geven op hoofdlijnen inzicht in potentiële ontwikkelingslocaties en bepalen samen een strategie om de doelstelling voor 2030 te realiseren met een doorkijk naar 2050. Door middel van samenwerking nemen de deelnemers verantwoordelijkheid voor de inwoners van het gebied en voor realisatie van de energieopgave op democratische wijze.
De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek, het planMER, het beleid en toetsingskader van de Kempengemeenten en de kennis worden actief gedeeld met de andere regiogemeenten in de Metropoolregio Eindhoven t.b.v. de RES. De Kempengemeenten behandelen op basis van dit beleid en toetsingskaders principeverzoeken voor grootschalige zonne- en windenergie en leveren onder andere met de realisatie van deze initiatieven voor duurzame energieproductie hun aandeel in de regionale energiebehoefte.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Hoofdstuk 4

Pijlers van het beleid

foto: Ruud Castelijns

4.1 Inleiding

De Kempengemeenten willen een actieve en faciliterende rol vervullen in de ontwikkeling van grootschalige duurzame energieproductie. Gezien de unieke landschappelijke waarden van de Kempen en de ruimtelijke en sociale impact van zonne- en windparken is gemeentelijke regie op een zorgvuldig doorlopen planologische procedure gewenst.

De gemeentebesturen zijn zich bewust van de belangen van potentiële initiatiefnemers en stakeholders maar ook van de aanzienlijke ruimtelijke impact van zonne- en windparken op het Kempenlandschap. Daarom voorstaan de gemeentebesturen een zorgvuldige inpassing van zonne- en windparken.

4.2 De individuele Kempengemeenten bepalen wanneer, waar en hoe ontwikkeld mag worden

De individuele gemeenten zijn vrij een voorkeur uit te spreken voor de volgorde waarin gebieden tot ontwikkeling worden gebracht (*wanneer*). Dat betekent dat alle voorkeurslocaties voor zonne- en windparken zoals genoemd in dit beleid, 'open gezet' moeten worden voor ontwikkeling. Indien een gebied niet 'open gezet' is, worden principe verzoeken niet gehonoreerd.

De openstelling van een gebied gebeurt door de individuele Kempengemeenten voor het grondgebied van de eigen gemeente. Welke gebieden opengesteld zijn, is te vinden via de gemeentelijke website. Het is mogelijk dat niet alle gebieden in de Kempen worden opengesteld; ook dit is aan de individuele Kempengemeenten om hierover een besluit te nemen.

Het beleids- en toetsingskader stelt ruimtelijke voorwaarden voor zonne- en windparken (*waar*). Deze zijn beschreven in Hoofdstuk 5. De Kempengemeenten zullen geen medewerking verlenen aan initiatieven die niet voldoen aan de ruimtelijke voorwaarden.

Tot slot zijn sociaal-maatschappelijke voorwaarden vastgesteld waaronder zonne- en windparken ontwikkeld mogen worden (hoe). Deze zijn beschreven in Hoofdstuk 6.

4.3 Proces

In 'Figuur 7. Procestrechter van projectidee tot ontwikkeling' wordt schematisch weergegeven welke stappen doorlopen moeten worden om te komen van een projectidee tot de daadwerkelijk planologische medewerking en ontwikkeling. Niet iedere projectidee leidt tot vergunningverlening en realisatie. Elke gemeente is, binnen haar eigen grondgebied, bevoegd om te beslissen over het al dan niet honoreren van een principe verzoek.

VERTROUWELIJK CONCEPT

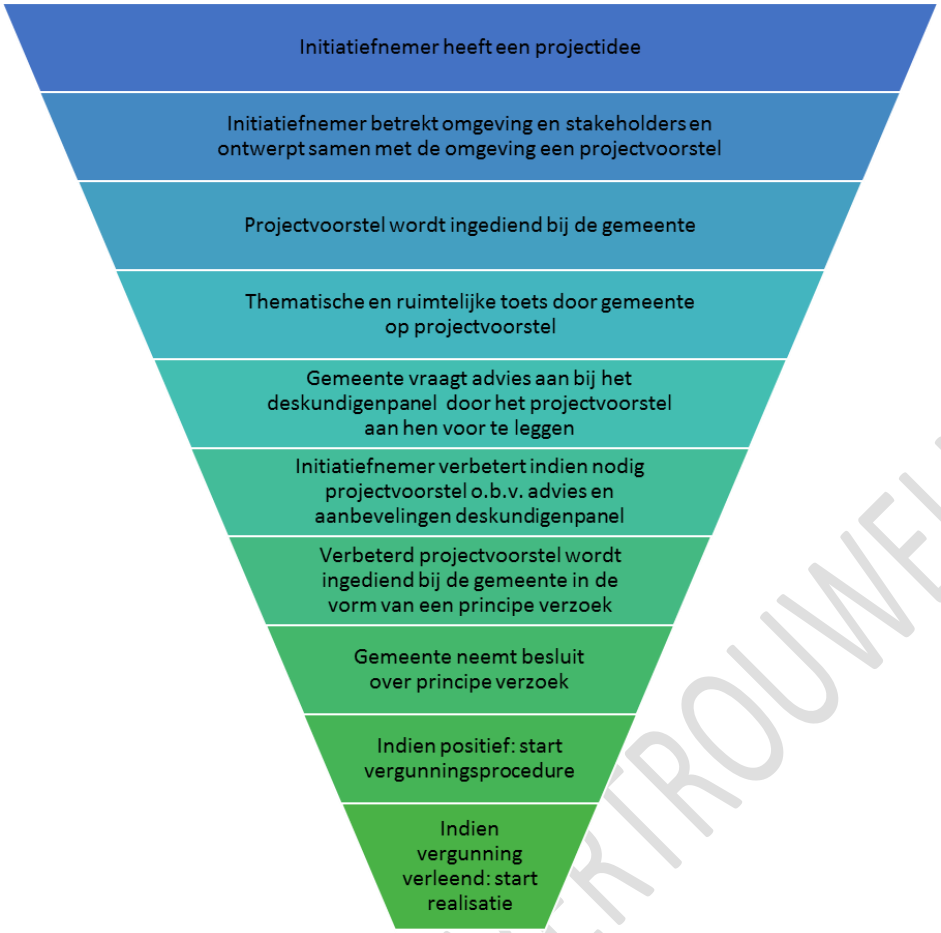

Figuur 7. Procestrechter van projectidee tot ontwikkeling

4.4 Het projectvoorstel

Een partij die een zonne- en/of windpark in de Kempen wil ontwikkelen dient daarvoor een principeverzoek in. Met dit verzoek vraagt de initiatiefnemer de gemeente om planologische medewerking. Initiatiefnemers moeten bij hun principeverzoek een projectvoorstel indienen waarin basisinformatie over het project staat beschreven. Het beleids- en toetsingskader geeft duidelijk aan welke zaken in het projectvoorstel terug moeten komen. In een projectvoorstel moet onderbouwd worden dat aan de volgende aspecten wordt voldaan:

- dialoog met omgeving en betrokkenheid van omgeving;
- projectbeschrijving: locatie, goede ruimtelijke ordening, omvang, gebiedsbeschrijving, landschappelijke inpassing, effecten op flora en fauna (tijdens vergunningsprocedure wordt getoetst aan wet en regelgeving, waaronder ook wet natuurbeheer), specifiek voor zon: beschrijving relatie met de zonneladder;
- financiële participatiemogelijkheden van inwoners en lokale ondernemers, dan wel financiële afdracht t.b.v. maatschappelijk fonds.

Het opstellen van een projectvoorstel heeft belangrijke voordelen:

- De Kempengemeenten zorgen ervoor dat helemaal aan het begin van een project wordt nagedacht over belangrijke zaken zoals coöperatieve ontwikkeling, lokaal eigendom en ruimtelijke kwaliteit.
- De verschillende projectvoorstellen kennen een zekere mate van uniformiteit, wat beoordeling en vergelijking mogelijk maakt. Dit stelt de Kempengemeenten in staat om medewerking te verlenen aan de beste projecten, en projecten die niet aan de gestelde eisen voldoen onderbouwd af te kunnen wijzen.

Bijlage B bevat een checklist voor een projectvoorstel waarin alle eisen zoals die in dit beleids- en toetsingskader zijn genoemd terugkomen.

VERTROUWELIJK CONCEPT

4.5 Beoordelingskaders

Projectvoorstellen worden beoordeeld volgens de beoordelingskaders. Deze zijn te vinden in bijlage B.

4.6 Het deskundigenpanel

Het deskundigenpanel heeft als taak aanbevelingen en advies te geven door het beoordelen van projectvoorstellen op de thema's landschap, participatie, energie en financiën. Zij brengt een advies uit aan de gemeente(n) maar geven de initiatiefnemer ook aanbevelingen voor de verbetering van het projectvoorstel. De initiatiefnemer is vrij om verbeteringen door te voeren. De betreffende gemeente(n) nemen het advies van het deskundigenpanel mee in hun afweging om wel of geen medewerking te verlenen aan het starten van de ruimtelijke procedure voor het verlenen van een omgevingsvergunning

De taak van het deskundigenpanel is tweeledig:

- Projectvoorstellen die (nog) niet aan de eisen uit het beleids- en toetsingskader voldoen voorzien van aanbevelingen aan de initiatiefnemer om het voorstel te verbeteren. Zo worden de beste plannen gerealiseerd.
- Verbeterde projectvoorstellen beoordelen aan de hand van de beoordelingskaders en voorzien van een advies aan de gemeente.

De werking, procedure en 'spelregels' voor het deskundigenpanel zijn te vinden in Bijlage B.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Hoofdstuk 5

Ruimtelijke voorwaarden

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk biedt kaders voor de realisatie van zonne- en windparken. Daarbij gaat het zowel om de locatie als de inrichting.

Met locatie wordt bedoeld: op welke plekken hebben zonne- en windparken de voorkeur, en waar zien de Kempengemeenten dergelijke ontwikkelingen liever niet. Hierbij is voor zonne- en windenergie een verschillende beoordeling gehanteerd.

Met inrichting wordt bedoeld: welke eisen worden gesteld aan een zonne- of windpark ten aanzien van de opstelling en de landschappelijke inpassing.

Hieronder wordt apart ingegaan op zonne- (paragraaf 5.3) en windenergie (5.4).

5.2 PlanMER

De uitkomsten van het planMER geven de ruimte weer die technisch en wettelijk beschikbaar is voor wind- en zonne-energieprojecten binnen de Kempengemeenten en geven inzicht in knelpunten. Het planMER is in te zien via de gemeentelijke websites.

Uit het planMER volgt dat concentratiegebieden voor windenergie een goede manier zijn om een significante bijdrage aan de doelstelling te leveren, terwijl de milieueffecten tot een relatief klein gebied beperkt blijven.
Wanneer in plaats daarvan gekozen wordt voor spreiding (meerdere, kleine windparken) toont het MER aan dat de milieueffecten tot een groter gebied uitstrekken, dit kan zowel ontstaan bij de leefomgeving als bij natuur.

Landschap is een onderdeel van de onderzochte milieueffecten in het planMER. Net als bij windparken geldt ook voor zonneparken dat concentratie van ontwikkellocaties zorgt dat andere delen van het huidige Kempische landschap in tact kunnen blijven. Daarom geven de Kempengemeenten de voorkeur aan concentratiegebieden van zonne- en/of windparken.

Vanwege radarhinder zijn concentratiegebieden voor windenergie in de omgeving van Vliegbasis Eindhoven niet kansrijk. Daar waar dit het geval is (de zogenaamde 500-voetszone) zijn individuele windparken niet uitgesloten. Wel gelden hier strengere eisen waaraan het radarhindertoetsingsonderzoek moet voldoen.

Voor zonneparken is de grootte van toegestane zonneparken afhankelijk van het landschapstype waar het zonnepark in gepland is. In het PlanMER is per landschapstype de ‘draagkracht’ gedefinieerd: de hoeveelheid hectares aan zonneparken die gerealiseerd kan worden zonder dat de identiteit van het betreffende landschap te veel wordt verstoord.

VERTROUWELIJK CONCEPT

5.3 Zonne-energie

Mede op basis van het planMER is bepaald aan welke ontwikkelingen op het gebied van zonne-energie ruimte wordt geboden en met welke voorwaarden rekening gehouden moet worden bij de voorbereiding van concrete projecten. Deze voorwaarden verschillen per landschapstype en zijn gebaseerd op de landschappelijke beoordeling in het planMER.

5.3.1 *Ruimtelijke strategie zonneparken*

Op basis van de landschappelijke analyse in het planMER wordt voor zonneparken een ruimtelijke strategie gevolgd die bestaat uit realisatie van grote zonneparken binnen de jonge zandontginningsgebieden, eventueel aangevuld met middelgrote zonneparken in de oude zandontginningsgebieden. In alle gevallen moet rekening worden gehouden met de lokale draagkracht van het landschap.
De beoordeling vindt plaats op basis van de volgende criteria:

- Karakteristiek
- Bestaande structuren en patronen
- Cultuurhistorische waarden
- Zichtbaarheid
- Aantasting door verdichting
- Maat en schaal
- Mitigerende maatregelen

Voorliggend beleid en toetsingskader is van toepassing op grootschalige zonneparken. Hieronder verstaan we alle grondgebonden zonneparken waarvoor een aanpassing nodig is van het bestemmingsplan. Binnen de grootschalige zonneparken onderscheiden we drie omvangniveaus:

- **Grote zonneparken (met een omvang van 10 hectare of meer)** zijn alleen toegestaan in de jonge zandontginningsgebieden, omdat dit het enige landschapstype is waar grote aaneengesloten ruimtes voorkomen. Deze grens van 10 hectare volgt uit de landschappelijke beoordeling die is uitgevoerd in het kader van het PlanMER.
- **Middelgrote zonneparken (met een omvang van 2 tot 10 hectare)** zijn inpasbaar in de oude zandontginningslandschappen. In dergelijke landschappen zijn grootschalige zonneparken niet inpasbaar, maar leent het landschap zich wel voor inpassing van middelgrote parken.
- **Locatiegebonden (met een omvang van minder dan 2 hectare)** worden bij voorkeur toegestaan op en ten grootte van agrarische bouwblokken en bedrijfslocaties, alsook op de plaats van te slopen voormalige bedrijfsgebouwen.

Zie voor de genoemde landschapstypen het planMER.

Figuur 8 toont waar grote en middelgrote zonneparken mogelijk zijn en waar zonneparken in principe niet gewenst zijn.

VERTROUWELIJK CONCEPT

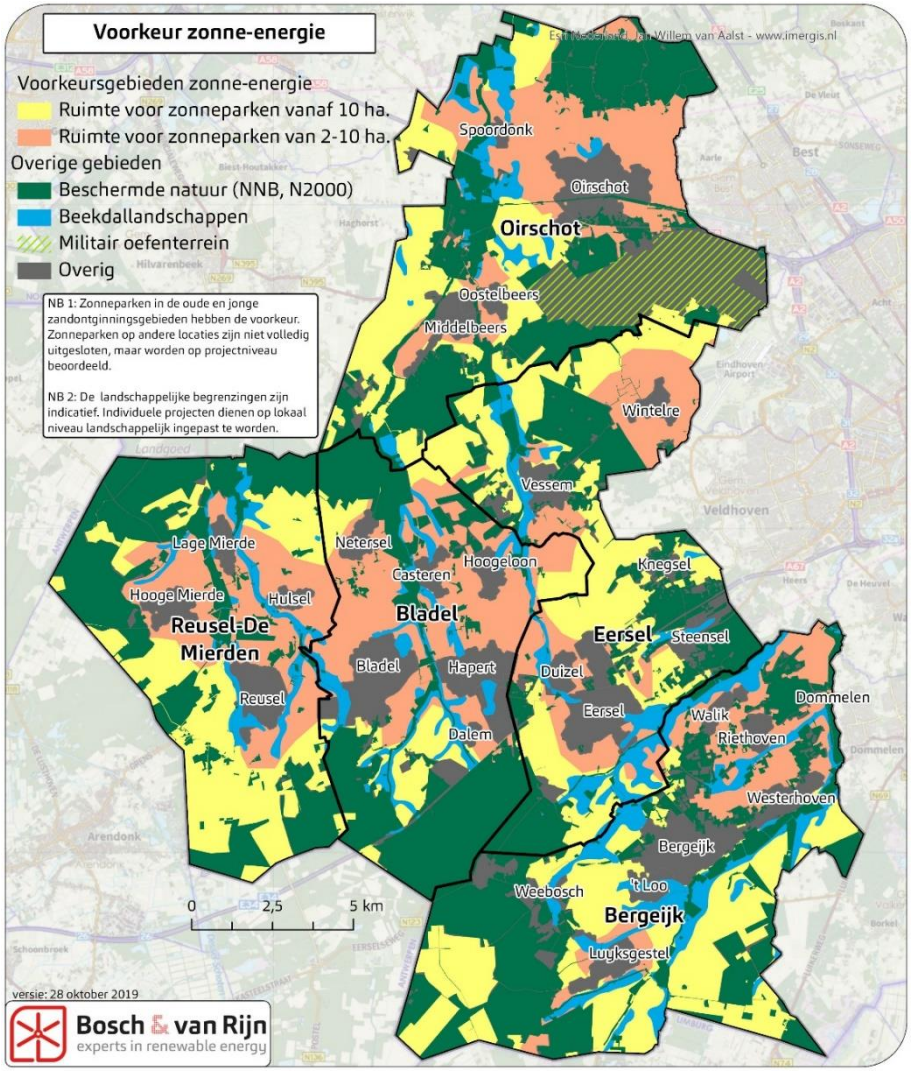

Figuur 8. Beleidskaart zonneparken

Naast de energietransitie spelen meer thema's een rol in het landschap (bijvoorbeeld transitie landelijk gebied, economie en mobiliteit). In iedere individuele Kempengemeente worden projectvoorstellen voor grootschalige energieopwekking met zonne- en windenergie afgewogen tegen andere beleidsthema's.

Mede op basis van andere thema's worden door de individuele Kempengemeenten gebieden opengesteld voor zonneparken binnen de kaart zoals getoond in Figuur 8. Dat betekent dat initiatiefnemers altijd moeten nagaan welke gebieden opengesteld zijn of worden. Zie ook paragraaf 4.2.

Toelichting o.b.v. de landschappelijke beoordeling

- Jonge zandontginning: grootschalige open gebieden met een rationele indeling met rechte kavels en wegen welke zich goed lenen voor grootschalige zonneparken. In dit gebied is een grootschalige aanpak mogelijk. Er kan gekozen worden voor een aantal geconcentreerde clusters in of tegen de jonge bossen aan, waardoor visueel de bossen vergroot worden. Hiervoor kunnen het beste gebieden ingezet worden waar de aantasting van de karakteristiek van beekdalen of oude zandontginningen minimaal is en waar verdichting een minimale aantasting van de karakteristiek van het landschap is.
- Oude zandontginning: middelgrote zonneparken kunnen gekoppeld worden aan de dorpen, met hier en daar een los zonnepark in de tussenliggende gebieden. Maatwerk is van belang omdat het landschap heel divers is vanwege de beken, oude akkercomplexen en historische structuren. Er zijn veel erven (aan de linten) waaraan een kleinschalig zonnepark gekoppeld kan worden, dat volledig kan worden ingepast met erfbeplanting
- Zonneparken in principe niet wenselijk: uit het planMER volgen gebieden waar zonneparken vanuit wet- en regelgeving niet mogelijk

VOORLOPIG ONTWERP

zijn. Daarnaast blijkt uit de landschappelijke beoordeling dat bepaalde gebieden niet geschikt zijn (beekdalen, landgoederen, Cartierheide en het oude zandlandschap van Oerle-Knegsel.

- Militair oefenterrein: het militaire oefenterrein Oirschot valt buiten de reikwijdte van het beleids- en toetsingskader.
- Bebouwde kom: locatiegebonden zonneparken binnen de bebouwde kom zijn mogelijk op basis van de uitgangspunten van de zonneladder (paragraaf 5.3.2).

Het projectvoorstel beschrijft de omvang van het zonnepark, het landschapstype waarin het gelegen is, en toont duidelijk de ligging en begrenzing van een projectgebied, voorzien van een onderbouwing waarom de betreffende locatie past binnen de ruimtelijke strategie zonneparken in dit beleids- en toetsingskader en de 'openstelling' van een gebied.

5.3.2 *Zonneladder*

Binnen de aangewezen gebieden geldt dat de Kempengemeenten een voorkeursvolgorde hanteren in de vorm van een zonneladder. Deze volgorde houdt in dat de gemeente voorrang verleent aan gunstiger gelegen plannen (zie Tabel 1).

Het projectvoorstel beschrijft onder welke trede van de zonneladder het voornemen valt.
Indien de projectlocatie ligt binnen trede 4, beschrijft het projectvoorstel welke inzet is gepleegd om de treden 1 t/m 3 van de zonneladder te realiseren. Ook beschrijft het projectvoorstel de manier waarop invulling wordt gegeven aan de inspanningsverplichting tot het realiseren van zon op dak of het verwijderen van een VAB-locatie.

Trede	Naam	Toelichting
1	**Zon op dak**	De ontwikkeling van zon op dak en andere bouwwerken valt buiten de reikwijdte van het beleid en toetsingskader. Wel geldt een verplichting voor initiatiefnemers binnen trede 4 en 5 om extra zon op dak te ontwikkelen.
2	**Braakliggende grond en pauzelandschappen**	(Voormalige) stortplaatsen, parkeerplaatsen etc. De maximale potentie van dergelijke gebieden is gering: als dergelijke gronden volledig worden benut draagt dit slechts bij voor minder dan 1% van de doelstelling.
3	**Langs grootschalige infrastructuur en op water (geen natuur)**	De maximale potentie van dergelijke gebieden is gering (minder dan 1% van de doelstelling), maar deze gebieden hebben wel de voorkeur boven agrarische grond.
4	**Agrarische gronden**	In dit BTK nader onderverdeeld in:
4a	Agrarische gronden onder/nabij windparken	Vanuit het uitgangspunt van concentratiegebieden zijn gecombineerde zonne- en windparken een wenselijke ontwikkeling. Dubbel ruimtegebruik zorgt ervoor dat andere gebieden gevrijwaard kunnen blijven. Een ander voordeel is een mogelijke gezamenlijke aansluiting op het elektriciteitsnet.
4b	Agrarische gronden aangrenzend aan bestaande bedrijvenparken en industrieterreinen	Zonnevelden hebben een industriële uitstraling en passen daarom goed in en direct aangrenzend aan een industrieel landschap.
4c	Overige agrarische grond	Hoewel zonneparken op agrarische gronden zeker ook nadelen hebben realiseren de Kempengemeenten zich dat deze gronden grote potentie voor duurzame energieopwekking hebben en dus een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het halen van de doelstelling. Een initiatiefnemer zal een onderbouwing moeten geven waarom de betreffende agrarische gronden onttrokken worden aan de landbouw om te voorkomen dat optimale landbouwgronden voor zonneparken worden ingezet. Ruilverkaveling kan onderdeel uitmaken van het projectvoorstel.
5	**In natuurgebieden**	De Kempengemeenten geven de voorkeur aan het opwekken van duurzame zonne- en windenergie buiten beschermde natuurgebieden. Uitzondering hierop is het ontwikkelen van zonneparken in nog te realiseren natuurgebieden, waarbij de baten van het zonnepark gebruikt worden om de locatie op termijn om te vormen tot natuur. In ontwikkelde natuurgebieden mogen nadrukkelijk geen zonnevelden worden ontwikkeld.

Tabel 1 Zonneladder grootschalige zonneparken in de Kempen.

TROUWELIJK ONDERZOEK

5.3.3 *Realisatie zon op dak*

Bij de ontwikkeling van zonneparken in trede 4 en 5 van de zonneladder (op agrarische gronden en nog te ontwikkelen natuur) moet een percentage van het oppervlakte van het betreffende zonnepark ook op daken worden gerealiseerd. Het is aan de initiatiefnemer hoe zij dit doen. Dat kan door zon op dak te ontwikkelen of door bijvoorbeeld een ontzorgingsmodel op te zetten voor dak-eigenaren.

Het projectvoorstel toont aan hoe en hoeveel zonnepanelen op dak worden gerealiseerd, als aanvulling op het grondgebonden zonnepark.

5.3.4 *Landschappelijke inpassing*

Alle zonneparken moeten worden ontworpen met respect voor de bestaande landschappelijke kwaliteiten. In meeste gevallen betekent dit dat het zicht op zonneparken moet worden voorkomen door het creëren van dichte randen. In andere gevallen is het creëren van dichte randen ongewenst vanwege de bestaande openheid. Hier kan juist weer een lagere bouwhoogte worden voorgeschreven.

De realisatie van de landschappelijke inpassing moet aantoonbaar binnen een realistische termijn volledig zijn uitgevoerd.

De bestaande landschappelijke kwaliteiten zijn beschreven in het planMER.[5]

Bij zowel de ontwikkeling van grote als middelgrote zonneparken geldt dat het projectvoorstel vergezeld moet gaan van een landschappelijk ontwerp.
Onderbouwd moet worden welke bouwhoogte wordt aangehouden, op welke wijze is aangesloten bij gebiedseigen randen en of beplanting/onderbegroeiing wel of niet passend is.
De landschappelijke onderbouwing in het projectvoorstel kan vervolgens worden uitgebreid tot een onderbouwing van de omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan, een bestemmingsplanwijziging en/of vergunningaanvraag.
Indien het zonnepark een dubbelfunctie heeft, moet deze in het projectvoorstel worden beschreven (bijvoorbeeld agrarisch gebruik, waterberging, overkapping parkeerterrein).

5.3.5 *Ecologie*

Elk project moet getoetst worden aan de Wet natuurbescherming waarbij aandacht is voor specifieke doelsoorten. Indien uit deze toetsing blijkt dat negatieve effecten van het project beperkt zijn kan op dit onderdeel medewerking aan het plan verleend worden.

Bepaalde gebieden binnen de Kempengemeenten kennen een hoge concentratie aan akker- en weidevogels (zie Figuur 9, meer informatie is te vinden in het planMER). De bescherming van deze populaties staat mogelijk op gespannen voet met de ontwikkeling van grondgebonden zonneparken. Daarom verleent de gemeente bij voorkeur medewerking aan projecten die zich buiten de aangegeven hotspots bevinden.

[5] Met name in de Landschappelijke Beoordeling (bijlage A bij het MER).

VERTROUWELIJK

Initiatiefnemers worden uitgedaagd een plan te ontwikkelen dat een positief effect heeft op de natuur, door bijvoorbeeld een zonnepark natuurinclusief te ontwerpen.

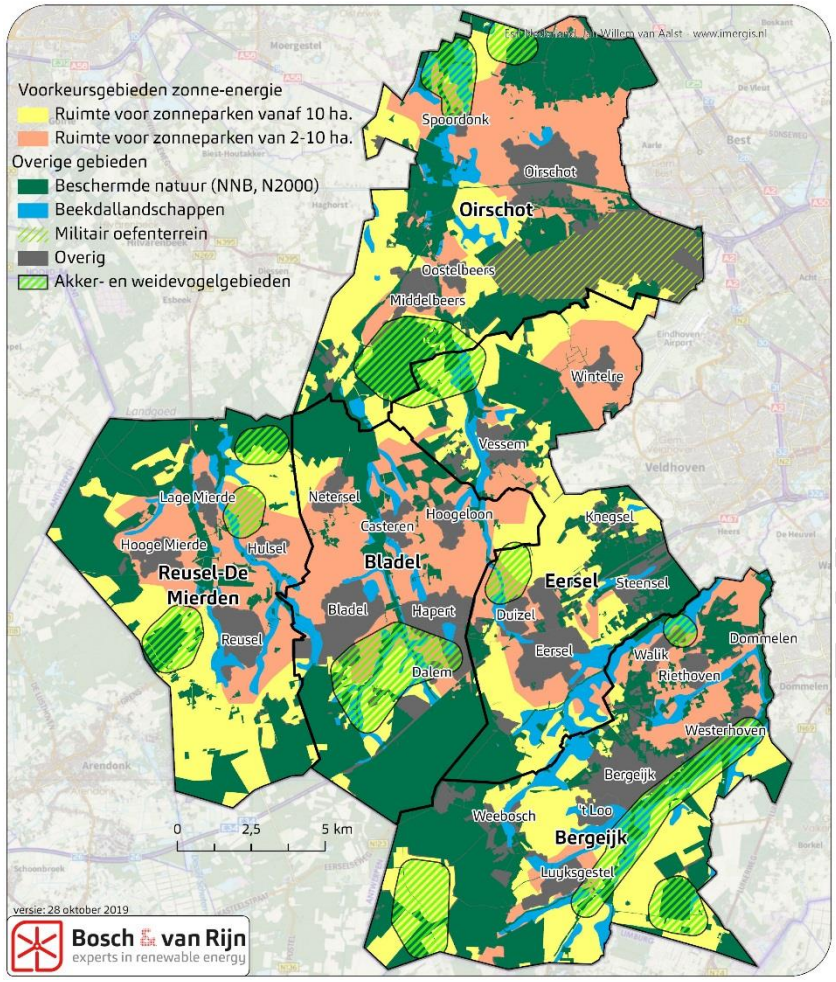

Figuur 9. Gebieden waar veel akker- en weidevogels voorkomen.

- ***Het projectvoorstel toont aan in welke mate met de aanleg van het zonnepark positieve effecten op de natuur worden bereikt.***
- ***Voor projecten binnen de in het planMER aangewezen akker- en weidevogelgebieden dient uit het projectvoorstel duidelijk te worden dat er geen belangrijke nadelige effecten voor akker- en weidevogels optreden als gevolg van het project.***

5.3.6 *Bodemkwaliteit*

De Kempengemeenten vinden het belangrijk dat de ondergrond van een zonnepark na afloop van de levensduur in de oorspronkelijke staat kan worden hersteld. Daarom moeten onomkeerbare effecten op de bodem worden voorkomen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan verdroging van een deel van de bodem doordat het regenwater niet gelijkmatig wordt verspreid, ontbreken van zonlicht op de bodem, bodemverschraling, afname van bodemleven en wijziging van de bodemstructuur.

Het projectvoorstel geeft aan hoe voorkomen wordt dat onomkeerbare effecten op de bodem plaatsvinden.

5.3.7 *Aardkundige waarde*

Wanneer een zonnepark beoogd is in of nabij de aardkundige waardevolle gebieden moet op worden onderzocht of er daadwerkelijk significante effecten optreden.

Het projectvoorstel geeft aan of het zonnepark in of nabij aardkundige waardevolle gebieden ligt en wat de effecten hiervan zijn.

5.3.8 *Agrarische structuurversterking*

Het is belangrijk dat kansen voor agrarische structuurversterking worden benut. Voorkomen moet worden dat gunstige agrarische kavels (bijvoorbeeld grondkwaliteit, beregeningsmogelijkheden, vruchtbaarheid, kavelindeling) worden ingezet voor zonneparken terwijl minder gunstige kavels overblijven voor agrarische doeleinden. Ruilverkaveling is een van de middelen om agrarische structuurversterking te realiseren.

Indien een zonnepark op agrarische grond wordt ontwikkeld, moet het projectvoorstel een onderbouwing bevatten voor de keuze van de betreffende percelen waaruit blijkt dat de agrarische structuur wordt versterkt of ten minste niet wordt aangetast.

5.3.9 *Draagkracht*

Bij de beoordeling van projectvoorstellen van zowel grote als middelgrote zonneparken houden de Kempengemeenten rekening met de draagkracht van het landschap, zoals is geanalyseerd in de landschappelijke beoordeling bij het planMER. Wanneer de draagkracht in een bepaald gebied is bereikt kunnen de Kempengemeenten er voor kiezen om in dat gebied geen nieuwe principeverzoeken in behandeling te nemen.

Het projectvoorstel geeft inzicht of het zonnepark past in de gekozen plaatsingsstrategie van het gebied).
De (productie)omvang van de projectlocatie wordt aangeduid en beargumenteerd wordt wat de relatie is met de omgeving.

5.3.10 *Uitzondering voor VAB-locaties*

Ontwikkeling van locatiegebonden zonneparken bij VAB-locaties (Voormalige Agrarische Bedrijfsbebouwing; meestal met een oppervlak kleiner dan 2 hectare) vormt een uitzondering op de ruimtelijke strategie voor zonneparken. De Kempengemeenten kunnen medewerking verlenen aan principeverzoeken op VAB-locaties, ongeacht het lokale landschap, mits het projectvoorstel aantoont dat met de opbrengsten een positief effect voor de leefomgeving wordt verwezenlijkt (bv. sloop stal/asbestsanering/geurvermindering etc.). Uitgangspunt hierbij is dat het locatiegebonden zonnepark de grenzen van het bouwvlak niet overschrijdt. Bij VAB-locaties is altijd sprake van maatwerk.

Het gemeentelijke VAB-beleid is leidend bij het eventueel herontwikkelen van locaties tot zonneparken.

Een mogelijk nadeel van locatiegebonden zonneparken is dat een verzwaring van de elektrische aansluiting kan leiden tot hoge maatschappelijke kosten en vertraging van de ontwikkeling van netinfrastructuur elders. Om deze reden hebben locatiegebonden zonneparken waarvoor geen netverzwaring nodig is de voorkeur.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Indien bij een zonnepark sprake is van een VAB-locatie, wordt dit in het project-voorstel omschreven.

5.4 Windenergie

Op basis van de milieueffecten (zoals beschreven in het PlanMER), alsook de input vanuit ophaalsessies in de Kempen en politieke wensen is een voorkeursalternatief bepaald, waarin voor windturbines enkele voorkeursgebieden zijn aangewezen.

Landschappelijk heeft deze strategie van concentratie het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windparken. Daar staat wel een grotere landschappelijke belasting ter plaatse van de voorkeursgebieden tegenover, zoals beschreven in het planMER.

In verband met de radarverstoring binnen de 500-voetszone zijn concentratiegebieden niet overal kansrijk. Per ontwikkellocatie binnen de 500-voetszone is aanvullend onderzoek nodig naar de effecten op het radarsysteem. Het is niet mogelijk om dit onderzoek op gebiedsniveau uit te voeren. Het onderzoek wordt uitgevoerd op basis van concrete opstelpunten. Voor alle locaties binnen de Kempengemeenten is een verklaring van geen bezwaar van het Ministerie van Defensie benodigd.

5.4.1 *Ruimte voor windenergie*

De Kempengemeenten bieden mogelijkheden voor het ontwikkelen van windparken, met name binnen de aangewezen voorkeursgebieden. Hierbij is de wens om de uitrol van windenergie gefaseerd te doorlopen. Voordeel hiervan is dat vroege ervaringen in latere projecten gebruikt kunnen worden.

Op basis van de uitkomsten uit het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek d.d. 16 oktober 2018 zijn in het planMER 53 mogelijke projectlocaties voor windenergie onderzocht. In het planMER is zowel een thematische toetsing op grond van leefbaarheid, natuur en infrastructuur uitgevoerd als een gebiedsgerichte toetsing. Hieruit blijkt dat niet alle lijnen even geschikt zijn om tot ontwikkeling te komen.

Er zijn drie voorkeursgebieden aangewezen voor windparken (zie Figuur 10). Buiten deze voorkeursgebieden heeft de ontwikkeling van windparken niet de voorkeur, maar is ook niet helemaal uitgesloten.

Er is bewust voor gekozen om in het beleid- en toetsingskader geen indicatieve lijnen in te tekenen, zowel binnen als buiten de voorkeursgebieden. Het ontwerp van windparken moet in overleg met de omgeving tot stand komen en het is niet wenselijk om op voorhand al te veel te sturen. De milieueffecten van de windparklocaties zoals die in het planMER zijn onderzocht zijn een belangrijke basis voor de nadere beoordeling van de geschiktheid van parkontwerpen. Daarnaast geeft de inschatting van de energieproductie van de windparklocaties inzicht in de potentiële bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling.

De gemeenteraden zijn autonoom bevoegd om binnen hun eigen grondgebied te besluiten welke locaties op welk moment tot ontwikkeling komen. Ook stelt de gemeenteraad met dit beleid dat voor ieder windpark een projectMER opgesteld moet worden.

Naast de energietransitie maken de raden ook een afweging van de thema's transitie landelijk gebied, economie en mobiliteit. Hieruit volgt dat niet alle mogelijke windlocaties daadwerkelijk tot ontwikkeling komen.

VERTROUWELIJK CONCEPT

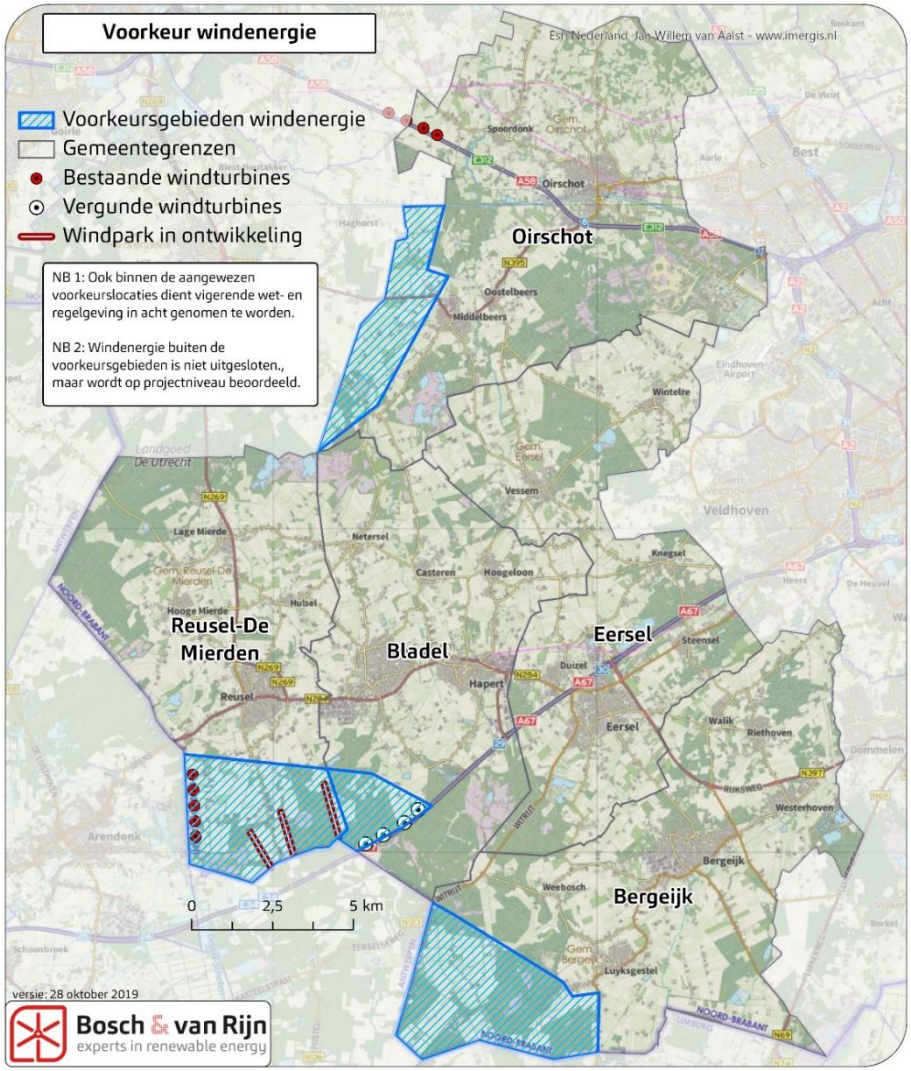

Figuur 10. Beleidskaart windenergie

Het projectvoorstel toont duidelijk de ligging en begrenzing van een projectgebied, met daarbinnen een overzicht van de geplande opstelpunten, voorzien van een onderbouwing waarom de betreffende locatie past binnen het beleids- en toetsingskader.

5.4.2 *Inrichting en landschappelijke impact*

Windparken moeten worden ontworpen met respect voor de bestaande landschappelijke kwaliteiten. Voor windparken is in mindere mate sprake van landschappelijke 'inpassing' dan bij zonneparken, in die zin dat het park niet aan het oog onttrokken kan worden. Daarom is het parkontwerp belangrijk (de ligging van de windturbines ten opzichte van elkaar, van landschappelijke structuren en van andere windparken).
Hoe groter de windturbines, des te meer zij bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstelling, hoe lager de kostprijs van de geproduceerde elektriciteit en hoe minder windturbines er nodig zijn. Grotere windturbines zijn van grotere afstand zichtbaar. Doordat er echter minder windturbines nodig zijn om dezelfde energieproductie te bewerkstelligen nemen de negatieve milieueffecten niet evenredig toe. Daarnaast zijn grote windturbines vaak juist stiller dan kleinere en de rotatie van de wieken is rustiger. Daarom geven de Kempengemeente de voorkeur aan grote windturbines, met een minimale rotordiameter van 120 meter.

Het projectvoorstel geeft inzicht in het parkontwerp (aantal, locatie en afmetingen) van het windpark en gaat daarbij in op de koppeling met bestaande landschappelijke structuren, de invloed op lokale landschappelijke kernkwaliteiten en de afstand tot bestaande of geplande andere windparken.

CONCEPT

Bij de ontwikkeling van windparken geldt dat ter voorbereiding op een omgevingsvergunningaanvraag een landschappelijk ontwerp moet worden opgesteld waarin wordt aangesloten bij de beschrijving van kwaliteiten uit het planMER. De beschrijving van de landschappelijke impact die in het projectvoorstel is opgenomen kan als uitgangspunt dienen van dit landschappelijk ontwerp. Het landschappelijke ontwerp moet ook ingaan op de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van de omgeving waarin het windpark gepland is.

In het landschappelijk ontwerp gaat de ruimtelijke kwaliteit niet om 'mooi', maar om 'goed'. Dit omvat de drie waarden van Vitruvius:

- Gebruikswaarde: de functionele kwaliteit van het project.
- Belevingswaarde: de inpasbaarheid in de omgeving.
- Toekomstwaarde: de vraag of het project de ruimtelijke gevolgen van veranderende omstandigheden kan opvangen

Het projectvoorstel geeft inzicht in de gebruikswaarde, de belevingswaarde en toekomstwaarde in relatie tot het landschap.

5.4.3 *Optimalisatiemogelijkheden*

Voor windparklocaties geldt dat initiatiefnemers, mede aan de hand van de informatie uit het planMER, tot een ontwerp van een windpark moeten komen waarbij een optimum wordt gezocht tussen enerzijds de energieproductie en benutting van een locatie voor windenergie en anderzijds de bescherming van het woon- en leefklimaat van inwoners, bescherming van andere beleidsthema's, bijvoorbeeld natuur- en landschapswaarden en behoud en bescherming van recreatie. De lijnen uit het planMER moeten gezien worden als een indicatieve inrichting, die niet bedoeld zijn als voorschrift voor een parkontwerp.

Het projectvoorstel geeft inzicht in de optimalisatiemogelijkheden op de projectlocatie en afstemming met projectlocaties in de omgeving. De productieomvang van de projectlocatie wordt aangeduid en beargumenteerd wordt wat de relatie is met de omgeving .

VERTROUWELIJK CONCEPT

5.5 Combinatie zon en wind

Vanuit de ruimtelijke strategie voor concentratie hebben gecombineerde zonne- en windparken in het bijzonder de voorkeur. Dit is de reden dat zonneparken op agrarische gronden onder of nabij windparken in de zonneladder de voorkeur hebben boven zonneparken die niet met wind gecombineerd zijn. Deze locaties zijn rood omcirkeld weergegeven in Figuur 11.

Doordat de mogelijke locaties voor windparken veel meer ruimtelijk beperkt zijn gelden geen aanvullende voorwaarden voor windparken als het gaat om de combinatie met zonneparken. Wel spreken de Kempengemeenten expliciet de voorkeur uit voor gecombineerde zonne- en windparken.

Een bijkomend voordeel van combinatie van zonne- en windparken is, dat de elektriciteitsnetwerkaansluiting efficiënter kan worden benut.

Indien de combinatie van zonne- en windparken niet mogelijk is moet het projectvoorstel een toelichting bevatten van de reden(en) van deze onmogelijkheid.

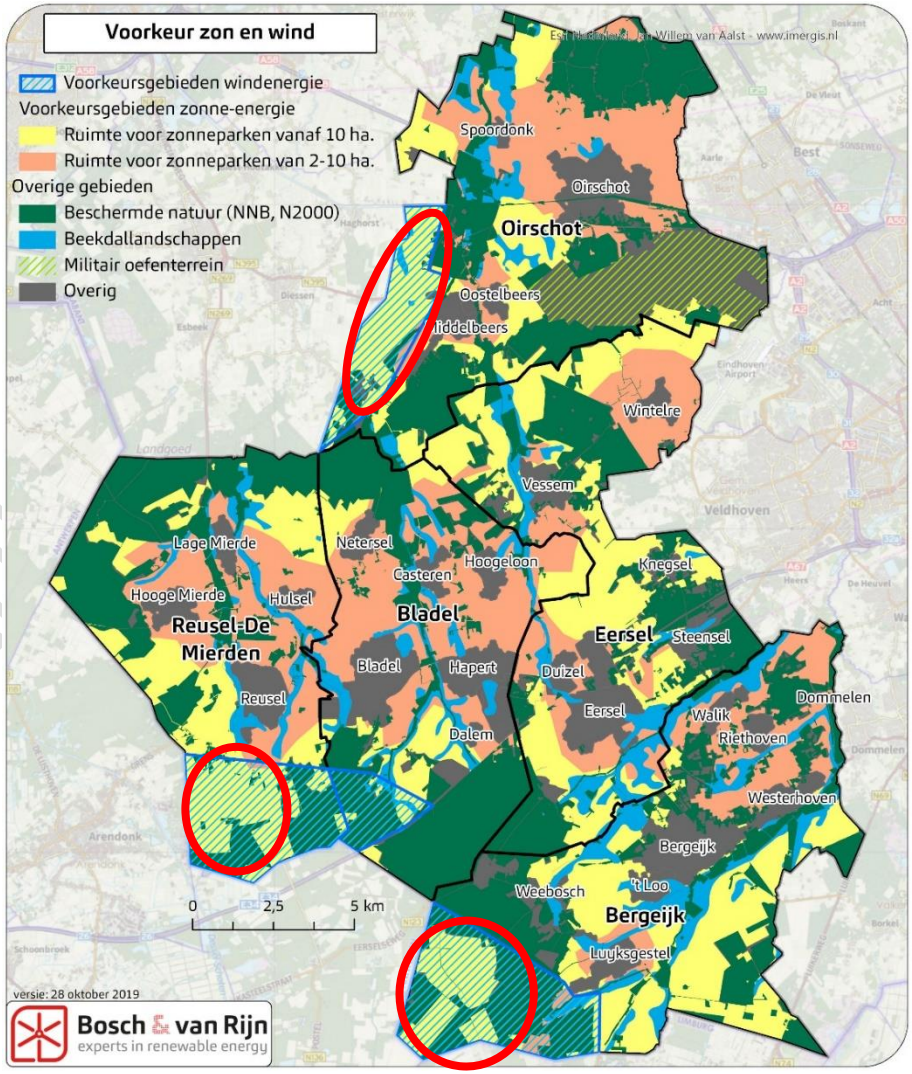

Figuur 11. Beleidskaart energielandschappen waarin zonne- en windparken worden gecombineerd.

VERTROUWELIJK

5.6 Opruimplicht

Ieder zonne- en windpark moet na beëindiging van de exploitatie opgeruimd worden. Dat wil zeggen dat de grond en omgeving teruggebracht moet worden in de originele staat, of een betere staat indien vooraf afgesproken (bijvoorbeeld bij ontwikkeling van natuur met opbrengsten betreffende zonnepark). Dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst tussen de initiatiefnemer en de betreffende gemeente, voorafgaand aan de verlening van de omgevingsvergunning.

De materialen worden tenminste gerecycled conform de dan geldende wet- en regelgeving.

Het projectvoorstel beschrijft op welke wijze het opruimen van het zonne- en/of windpark wordt gewaarborgd.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Hoofdstuk 6

Sociaal-maatschappelijke voorwaarden

6.1 Inleiding

De energietransitie is naast een technische en ruimtelijke opgave ook vooral een maatschappelijke transformatie. De maatschappij verandert en krijgt opnieuw vorm. De Kempengemeenten kiezen ervoor om 'de maatschappij' centraal te stellen; zowel bij het opstellen van het beleid als bij de uitvoering ervan.

Bij de vorming van dit beleid is een breed participatietraject opgezet. Door middel van ophaalsessies is in de Kempen de mening gevraagd van inwoners, bedrijven, recreanten, belangenorganisaties, et cetera. Deze input heeft een grote rol gespeeld bij het formuleren van de sociaal-maatschappelijke uitgangspunten en randvoorwaarden.

Ontwikkeling van grootschalige zonne- en windparken gebeurt niet alleen *in* de Kempen, maar ook *voor* en *door* de Kempen. Dat gebeurt doordat de omgeving meedenkt over het zonne- en/of windpark, de opbrengsten maximaal terugvloeien naar de omgeving.

6.2 Projectontwikkeling gebeurt bij voorkeur coöperatief.

De Kempengemeenten vinden het belangrijk dat de omgeving van een toekomstig wind- of zonnepark een actieve en betrokken rol heeft bij de ontwikkeling. Een coöperatie is een beproefde manier om dit te bewerkstelligen. Op deze manier komen lokale belangen zoveel mogelijk overeen met de belangen van de ontwikkelaar van de zonne- en windparken.
Een coöperatie kan professionele ondersteuning inzetten, bijvoorbeeld door samen te werken met een projectontwikkelaar of door middel van professionele procesbegeleiders of aansluiting te zoeken bij andere meer gespecialiseerde coöperaties.

Het projectvoorstel omschrijft met welke rechtsvorm(en) het project ontwikkeld wordt.

6.3 De inrichting van een project wordt door de omgeving mede vormgegeven.

Hoe een project eruit komt te zien moet zo min mogelijk afhankelijk zijn van de grondeigendomssituatie. Daarom moet de verdeelsleutel van de lusten eerst vastgesteld zijn door diegenen die de lasten dragen (de omwonenden van een windpark en grondeigenaren in het plangebied). Daarna pas moet gesproken worden over de exacte inrichting van het zonne- of windpark.

We dagen initiatiefnemers, omwonenden en grondeigenaren uit om projecten te ontwerpen die overlast op de omgeving beperken en aansluiten bij het landschap.
Daarnaast is aandacht voor een optimale benutting van de opwekkingspotentie van het plangebied belangrijk om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de duurzaamheidsdoelstelling. Of te wel, daar waar veel potentie is om veel duurzame energie op te wekken, moet dat ook zo veel mogelijk gebeuren. Op deze manier wordt voorkomen dat geschikte gebieden niet optimaal worden ingezet voor de productie van duurzame energie, waardoor ook minder geschikte gebieden alsnog moeten worden ingezet.

Uit het projectvoorstel moet blijken op welke wijze de omgeving betrokken is bij de inrichting van het project.

VERTROUWELIJK CONCEPT

6.4 Gerealiseerde projecten zijn bij voorkeur eigendom van lokale partijen met een streven van minimum 50%.

Dit betekent dat het recht om te investeren in het eigen vermogen van het project in eerste instantie rust bij inwoners van de Kempen en lokale bedrijven. Hierbij zijn veel manieren denkbaar om het benodigde kapitaal op te halen. De voorkeur van de Kempengemeenten gaat er daarbij naar uit dat alle inwoners in staat worden gesteld om naar eigen draagkracht mee te investeren in projecten in hun omgeving. Een coöperatie kan hierin een belangrijke rol spelen.
Het voordeel van lokale investeerders is dat de winsten van het project automatisch terugvloeien naar de omgeving (bijvoorbeeld in de vorm van dividend).

Het is niet toegestaan om een projectontwikkeling na de planontwikkeling te verkopen met winst en daarna het percentage 'eigendom van lokale partijen' vast te stellen.

Optioneel kan hierin nog een nadere onderverdeling worden gemaakt (bijvoorbeeld dat eerst de directe omgeving mag investeren, vervolgens iedereen in de gemeente en vervolgens iedereen in de Kempen).

Het projectvoorstel beschrijft welk percentage van het 'investeringsrecht' beschikbaar is voor inwoners en bedrijven van de individuele Kempengemeenten en onder welke voorwaarden.

6.5 Zoveel mogelijk van de lusten moeten in de omgeving van het initiatief landen

De Kempengemeenten vinden het belangrijk dat de omgeving van grootschalige opwek baat heeft bij de ontwikkeling. Daarom moet elk project een financiële afdracht doen in een omgevingsfonds en een duurzaamheidsfonds.

1. Voor elk project moet een lokaal **omgevingsfonds** worden ingericht waarin jaarlijks een bedrag wordt gestort. Het doel van het omgevingsfonds is lokale gebiedsontwikkeling. Dit is een extra manier waarop zonne- en windparken concrete maatschappelijke meerwaarde kunnen genereren in de directe omgeving. Het omgevingsfonds wordt beheerd door een afvaardiging uit de betreffende omgeving. De gemeente heeft een controle functie in het beheer van deze gelden.

De besteding van het omgevingsfonds moet een fysiek en/of ruimtelijk karakter hebben. De bestedingsdoelen worden als voorwaarden vastgelegd in de anterieure overeenkomst en de vergunning van het zonne- en/of windpark.

Indien een project een significante bijdrage levert aan de ontwikkeling en verbetering van het betreffende gebied kan de initiatiefnemer vrijgesteld worden voor deze afdracht. Bijvoorbeeld een stoppende veehouderij die veel geuroverlast geeft in de omgeving. Voorwaarde is dat de initiatiefnemer de bijdrage voor het gebied moet kwantificeren en moet aantonen dat deze gelijkwaardig is aan de afdracht en gelijkwaardig de omgeving dient. Dit is geen 'vrijstelling' maar een manier om 'in natura' te investeren in de omgeving.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Het projectvoorstel moet beschrijven hoe hoog de storting in het omgevingsfonds is (minimaal €1 per geproduceerde MWh), welke partijen in het bestuur van het fonds zitting nemen en hoe de bestemming van het geld wordt bepaald. Deze bestemmingen moeten een fysiek en/of ruimtelijk karakter hebben. Het fonds wordt beheerd door de omgeving. De omgeving zal dus bepalen waar de gelden aan besteed worden.

2. Elk project moet storten in een gemeentelijk **duurzaamheidsfonds**. Doel van het duurzaamheidsfonds is om gemeentebreed grotere projecten op het gebied van duurzaamheid uit te voeren (bijvoorbeeld het stimuleren van zon op dak). Het duurzaamheidsfonds wordt beheerd door de betreffende gemeente.

Het projectvoorstel moet beschrijven hoe hoog de storting in het duurzaamheidsfonds is (minimaal €1 per geproduceerde MWh).

Rekenvoorbeelden

Onderstaande rekenvoorbeelden geven een indicatie van de hoogte van de af te dragen bedragen voor wind- en zonneparken. Op deze manier is beter inzichtelijk in welke grootteorde de bedragen zullen liggen.

Zonnepark van 10 hectare

Een zonnepark van 10 hectare (bruto, dus inclusief landschappelijke inpassing) produceert jaarlijks ca. 10.000 MWh. De jaarlijkse bijdrage aan het omgevingsfonds is voor een dergelijk park dus minimaal €10.000. De jaarlijkse bijdrage aan een gemeentelijk duurzaamheidsfonds is ook minimaal €10.000.

Gezamenlijk wordt over een looptijd van 20 jaar minimaal €400.000 aan lusten voor de omgeving gegenereerd.

Een windpark van 12,6 MW

Een windpark van 12,6 MW (3 grote windturbines) produceert jaarlijks ca. 45.000 MWh. De jaarlijkse bijdrage aan het omgevingsfonds is voor een dergelijk park dus minimaal €45.000. De jaarlijkse bijdrage aan een gemeentelijk duurzaamheidsfonds is ook minimaal €45.000

Gezamenlijk wordt over een looptijd van 20 jaar minimaal 1,8 miljoen euro aan lusten voor de omgeving gegenereerd.

VERTROUWELIJK

6.6 Specifieke aandachtspunten bij windparken

6.6.1 *De betreffende gemeente verleent in een bepaald gebied slechts planologische medewerking aan één projectvoorstel.*

De Kempengemeenten vinden het belangrijk dat inwoners en grondeigenaren binnen een projectgebied samenwerken, waardoor een coöperatief project tot stand kan komen.
Als er meerdere gelijktijdige initiatieven in hetzelfde gebied zijn kan de betreffende gemeente eisen dat de verschillende initiatiefnemers er eerst samen uitkomen en een gezamenlijk projectvoorstel indienen.
Dit zorgt voor een optimale gebiedsinrichting, waarbij niet alleen wordt gekeken naar bijvoorbeeld grondposities.

Het projectvoorstel omschrijft op welke wijze inwoners en grondeigenaren gekomen zijn tot één gezamenlijk projectvoorstel.

6.6.2 *Gesocialiseerde gebiedsbijdrage*

Windprojecten moeten werken met een **gesocialiseerde gebiedsbijdrage**. Dit is een verdeelsleutel tussen enerzijds een vergoeding voor omwonenden vanwege eventuele hinder[6] en anderzijds de grondvergoeding voor grondeigenaren. De hoogte en verdeling van de gebiedsbijdrage wordt door de inwoners en grondeigenaren van het projectgebied vastgesteld. Dit gebeurt voordat de uiteindelijke windturbineposities gekozen worden.

De initiatiefnemer is verplicht de dialoog betreffende de gebiedsbijdrage te voeren met omwonenden en grondeigenaren. Bij voorkeur komt hierbij een unaniem voorstel tot stand.

De grondeigenaren van de uiteindelijke windturbineposities en kabeltracés worden volledig gecompenseerd voor de opbrengstderving als gevolg van het ter beschikking stellen van de (landbouw)grond.

Een projectgebied bestaat bij voorkeur uit één ononderbroken zone.
Daarbij kan bijvoorbeeld onderscheid worden gemaakt tussen de directe omgeving (schil 1) en de wijdere omgeving (schil 2).

Het projectvoorstel toont aan op welke wijze gevolg is gegeven aan de eis voor gesocialiseerde gebiedsbijdrage. In het projectvoorstel moet zijn beschreven hoe hoog de gebiedsbijdrage is, hoe deze over de omgeving van het project is verdeeld en hoe deze tot stand is gekomen.

[6] Voor zonneparken geldt deze verplichting niet, omdat kan worden gesteld dat de landschappelijke inpassing die voor zonneparken verplicht is ervoor zorgt dat er geen significante hinder optreedt.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Hoofdstuk 7
Bijlagen

Bijlage A Begrippenlijst

Concentratiegebied	Een gebied waar meerdere zonnevelden én meerdere lijnen van windturbines mogelijk worden gemaakt.
Coöperatie	Een coöperatie is een vorm van zelforganisatie. Coöperaties hebben een collectief doel met een zakelijke basis. De leden bundelen hun krachten in de coöperatie om hun individuele en gezamenlijke doelen te bereiken. Het uiteindelijke doel van een coöperatie is waardecreatie voor de leden.
Energietransitie	Onze maatschappij is nu gedreven op en afhankelijk van fossiele brandstoffen. Dit omvormen naar een energieneutraal, gezond en toekomstbestendig systeem noemen we “de energietransitie”.
Initiatiefnemer	Partij die een zonne- of windpark wil realiseren in de Kempengemeenten. Dit kan een commerciële partij zijn, maar ook een coöperatie.
Deskundigenpanel	Het deskundigenpanel , opgericht door de Kempengemeenten, heeft als taak het beoordelen van principeverzoeken voor grootschalige zonne- of windparken in de Kempen aan de hand van het projectvoorstel. Zij brengen een onafhankelijk advies uit aan de gemeente(n) maar geven de initiatiefnemer ook aanbevelingen voor de verbetering voor het projectvoorstel. De initiatiefnemer is vrij om verbeteringen door te voeren. De betreffende gemeente(n) nemen het advies van het deskundigenpanel mee in hun afweging om medewerking te verlenen vergunningsprocedure.
Landschappelijke kwaliteiten	Hieronder wordt verstaan: • De leesbaarheid van de aanwezige landschapsstructuur; • De openheid van het gebied; • De schaal van het landschap; • Zichtlijnen in het landschap (Handreiking waardering landschappelijke effecten van windenergie, H+N+S Landschapsarchitecten, 2013.)
Megawatt (MW)	Megawatt is een eenheid van vermogen (energie per tijdseenheid). 1MW = 1.000.000 Joule / seconde 1MW = 1.000 kW (kilowatt) = 1.000.000 W (watt)
Megawattuur (MWh)	Megawattuur is een eenheid van energie (vermogen x tijdsduur), net als de petajoule. 1MWh = 1.000 kWh = 1.000.000 Wh. 1 MWh = 0,0000036 PJ Een gemiddeld Nederlands huishouden verbruikt jaarlijks ca. 3,3 MWh aan elektriciteit.
Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), samen met de daarop ontvangen zienswijzen, dient als uitgangspunt van het MER. De NRD betreft de eerste formele stap richting een planMER procedure waarin uitgebreid beschreven staat welke specifieke milieueffecten, die de ontwikkeling van een project met zich mee brengt, in de m.e.r.-procedure onderzocht worden en met welke diepgang dit gebeurt.
Petajoule	Petajoule is een eenheid van energie. Aangezien 1 PJ zeer veel energie betreft wordt deze eenheid vaak gebruikt op het niveau van gemeenten en provincies. 1 PJ = 1.000.000.000.000.000 J 1 PJ = 277.778 MWh, oftewel het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van ca. 84.000 huishoudens.

VERTROUWELIJK CONCEPT

PlanMER	Een planMER is een instrument om inzicht te krijgen in de milieueffecten van ingrijpende ruimtelijke plannen en projecten. Het planMER onderzoekt een aantal milieuthema's, zoals leefomgeving, ecologie, landschap en energieproductie. MER staat voor milieueffectrapportage. Specifiek doel van het planMER 'grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' is om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de effecten van plaatsing van grootschalige zonne- en windparken in verschillende opstellingen: de milieueffecten zijn immers anders als er meerdere kleine parken of juist één groot park wordt gerealiseerd, en of een zonnepark in een kleinschalig of juist een grootschalig landschap wordt gebouwd.
Principeverzoek	Een verzoek van een initiatiefnemer aan het College van Burgemeester en Wethouders om planologische medewerking te verlenen aan de ontwikkeling van een zonne- en/of windpark. Een principeverzoek moet vergezeld gaan van een Projectvoorstel.
Projectgebied	Een projectgebied is een gebied waarbinnen een wind en/of zonnepark ontwikkeld wordt. Het projectgebied heeft duidelijke grenzen en wordt gedefinieerd door de initiatiefnemer in samenspraak met de omgeving.
ProjectMER	Wanneer zich na vaststelling van het beleid- en toetsingskader concrete projecten aandienen, moet per project (of combinatie van projecten) worden nagegaan of een m.e.r.-beoordeling nodig is of mogelijk een aanvullend projectMER moet worden opgesteld, gekoppeld aan het ruimtelijk plan of besluit waarmee het project juridisch planologisch wordt mogelijk gemaakt. Een dergelijke m.e.r.-beoordeling of MER kent een hoger detailniveau dan het een planMER en gaat bovendien uit van een concreet voornemen waarvoor een vergunning wordt aangevraagd.
Projectplan	Een plan waarin de ontwikkeling voor een wind- en/of zonnepark wordt omschreven. Het plan omvat tenminste een paragraaf ontwikkelproces, ruimtelijke en landschappelijke inpassing, organisatie structuur, financiën (inclusief financiële participatie) en participatie en communicatie. Het projectplan wordt opgesteld nadat de gemeente planologische medewerking aan een project heeft toegezegd. Het projectplan is een uitwerking van het projectvoorstel maar kan gedetailleerdere informatie bevatten over bijvoorbeeld financiële participatie, structuur van de ontwikkelende partij (BV, VOF, Coöperatie etc.) etc. Dit document zal ook de basis vormen van de anterieure overeenkomst.
Projectvoorstel	Het document dat initiatiefnemers moeten indienen bij hun principeverzoek waarin de plannen voor een zonne- en/of windpark wordt omschreven.
Regionale Energiestrategie (RES)	Het nationaal klimaatakkoord (28 juni 2019) stelt dat per regio een Regionale Energiestrategie (RES) wordt opgesteld. Dit is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmte transitie gebouwde omgeving (onder andere afkoppeling van het aardgas) en benodigde opslag en energie infrastructuur. De Metropoolregio Eindhoven is één van de vier regio's in Brabant. De RES is de verantwoordelijkheid van de 21 gemeenten, waterschappen en provincie. In de RES worden de besparingsmogelijkheden en de potentiële capaciteit van duurzaam op te wekken energie in beeld gebracht en wordt de strategie bepaald tot het jaar 2030 met een doorkijk naar 2050. Door middel van samenwerking nemen de deelnemers verantwoordelijkheid voor de inwoners van het gebied en voor realisatie van de energieopgave op democratische wijze.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Voorkeursgebied	Een gebied dat in het beleid aangewezen is als ontwikkellocatie voor zonne- en/of windparken.
Windpark	Onder grootschalige windparken wordt in dit beleid verstaan: opstellingen van tenminste drie windturbines met een minimale rotordiameter van 120 meter.
Windturbine	Een windturbine (ook wel windmolen genoemd) is een generator die met behulp van wind elektriciteit opwekt.
Zoekgebied	Een zoekgebied is een gebied, aangewezen door de gemeente in het beleid grootschalige zonne- en windenergie, waar zonne- en/of windparken ontwikkeld mogen worden. Een zoekgebied is niet het zelfde als een projectgebied.
Zonnepaneel	Een zonnepaneel (ook wel PV-paneel of fotovoltaïsche panelen genoemd) wekt met behulp van zonlicht elektriciteit op.
Zonnepark	Onder grootschalige zonneparken wordt in dit beleid verstaan: opstellingen van grondgebonden zonnepanelen die niet passen in het huidige bestemmingsplan.

Omrekentabel en vuistregels

	kWh	MWh	PJ
Omrekenfactoren			
1 kWh (kilowattuur)	1	0,001	0,0000000036
1 MWh (megawattuur)	1.000	1	0,0000036
1 PJ (petajoule)	277.777.778	277.778	1
Geschatte jaarproductie			
1 windturbine (4,2 MW)	15.300.000	15.300	0,06
1 ha. zonnepark	1.000.000	1.000	0,0036

6,67 PJ per jaar is gelijk aan:

- De jaarproductie van 186 windturbines van 3,3 MW, of;
- de jaarproductie van 125 windturbines van 4,2 MW, of;
- de jaarproductie van 1.500 hectare zonnepark, exclusief landschappelijke inpassing, of;
- de jaarproductie van 2.250 hectare zonnepark, inclusief landschappelijke inpassing.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Bosch & van Rijn
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
030 – 677 6466

Auteurs
Steven Velthuijsen
Lauran Cornax
Martijn Disco
Quinten Isselman

Opdrachtgever
Provincie Noord-Brabant
Gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel – De Mierden
m.m.v. Metropoolregio Eindhoven

PlanMER grootschalige wind- en zonneparken

t.b.v. beleids- en toetsingskader Kempengemeenten

PlanMER grootschalige wind- en zonneparken

Kempengemeenten

Datum
25 oktober 2019

Versie

0.1	Eerste opzet
0.2	Voortgangsversie
0.3	Conceptversie
0.4	Conceptversie
0.5	Eindconcept
0.6	Eindconcept 2
0.7	Voortgangsversie 2
0.8	Definitief concept

Bosch & Van Rijn
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht

Tel: 030-677 6466
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & Van Rijn 2020
Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie

Samenvatting voor het publiek

Bosch & Van Rijn
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht

Tel: 030-677 6466
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & Van Rijn 2020
Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie

I. Inleiding

Aanleiding

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden hebben een samenwerking op het gebied van duurzame energie en hebben de ambitie uitgesproken om energieneutraal te worden. Dit betekent dat uiteindelijk alle verbruikte energie binnen de gemeenten zelf op een duurzame manier moet worden opgewekt.

Om deze uitdagende doelstelling te halen moet er op verschillende vlakken veel gebeuren. Naast energiebesparing is een van de pijlers het grootschalig opwekken van duurzame energie door middel van wind en zon in de Kempen. Omdat deze vormen van energieopwekking een grote (zichtbare) landschappelijke invloed hebben, wordt hiervoor specifiek beleid opgesteld.

Om vast te leggen waar, op welke manier en onder welke randvoorwaarden en spelregels de Kempengemeenten dit willen realiseren, is een beleids- en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie opgesteld. Hierin zijn voorkeursgebieden voor grootschalige zonne- en windenergie aangewezen.

Figuur 1 **Plangebied: de Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel – De Mierden.**

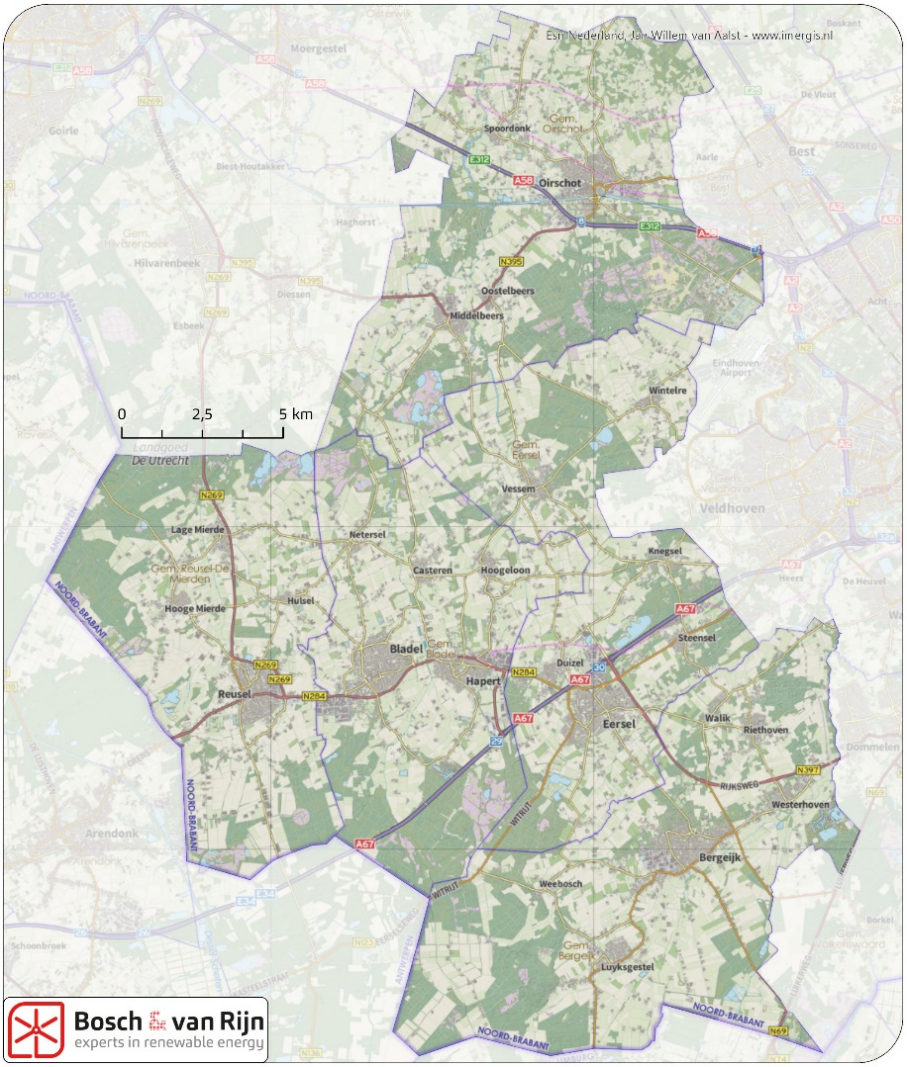

De voorbereiding van dit beleidskader hebben de Kempengemeenten gecombineerd met de procedure van een plan-milieueffectrapportage (planMER). Een planMER helpt om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming te betrekken door de milieugevolgen van verschillende opties (ook wel alternatieven genoemd) door te rekenen en te beoordelen.

Procedurestappen

Omdat het beleids- en toetsingskader waar dit milieueffectrapport (MER) een onderbouwing van is geen plan of besluit is in de zin van de m.e.r.-wetgeving is er sprake van een vrijwillig en vormvrij MER[1].

Parallel aan de m.e.r. heeft een uitgebreid gebiedsproces plaatsgevonden met belangenorganisaties, inwoners en ondernemers van de Kempengemeenten. De resultaten van het planMER zijn tijdens dit gebiedsproces gebruikt om met inwoners te praten over wat wel en niet acceptabel wordt geacht en welke voorwaarden opgenomen moeten worden in het beleids- en toetsingskader. Het gebiedsproces en het planMER hebben elk, onafhankelijk van elkaar, invloed op de inhoud van het beleids- en toetsingskader.

Beleids- en toetsingskader

Voor het beleids- en toetsingskader is het van belang om inzicht te hebben in de milieueffecten van windparken en grootschalige zonneparken binnen de Kempengemeenten. Het in 2018 opgestelde haalbaarheidsonderzoek[2] laat zien op welke plekken wind- of zonneparken niet passen vanwege diverse wettelijke belemmeringen.

Dit MER gaat een stap verder door voor de gebieden waar wel mogelijkheden zijn de milieueffecten in beeld te brengen.

Voor windenergie zijn verschillende ‘alternatieven’ gedefinieerd: opstellingen van windturbines. Vervolgens zijn deze alternatieven beoordeeld en vergeleken op een aantal voor windenergie relevante milieuthema’s.
Voor zonneparken is aangesloten bij de voornaamste landschapstypen die de Kempengemeenten kenmerken: voor deze typen wordt onderzocht wat de milieueffecten zijn van het inpassen van zonneparken. De milieueffecten van zonneparken worden per landschapstype beoordeeld en vergeleken. Daarnaast wordt van de verschillende landschappen de ‘draagkracht’ bepaald: hoeveel zonneparken er passen zonder dat het landschap te veel wordt aangetast.

Doel van deze onderzoeken is om een onderbouwd kader te bieden voor het beleids- en toetsingskader, waarin voorkeursgebieden worden aangewezen voor wind- en/of zonneparken en waarin spelregels worden vastgelegd.

[1] Het MER: milieueffectrapport. De m.e.r.: milieueffectrapportageprocedure.
[2] Haalbaarheidsonderzoek Grootschalige Wind- en zonne-energie de Kempen, Pondera/Wing, 16 oktober 2018.

Reikwijdte en detailniveau van het MER

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), samen met de daarop ontvangen zienswijzen, dient als uitgangspunt van het MER. In aanvulling daarop gelden de volgende punten:

- Alleen windparken van tenminste 3 windturbines worden beschouwd. Dit is immers de ondergrens die wordt toegestaan in de provinciale verordening. Daarnaast geldt een opstelling van 1 of 2 windturbines niet als 'windpark' volgens de MER-wetgeving.
- Grootschalige zonneparken worden gedefinieerd als parken waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is.
- Het planMER bestrijkt een groot gebied (5 gemeenten) en heeft een hoog abstractieniveau: het doel van het planMER is om van verschillende soorten opstellingen van zonne- en windparken op verschillende locaties de milieueffecten in hoofdlijnen in beeld te brengen. Er zijn geen geluidsberekeningen en veldbezoeken uitgevoerd en er zijn geen fotovisualisaties gemaakt. Dergelijk onderzoek zal plaatsvinden in het kader een projectMER (een milieueffectrapport specifiek opgesteld om de milieueffecten van een individueel project te onderzoeken).

Op een aantal punten wijkt de methode uit het MER wat af van de methode uit de NRD. De onderbouwing hiervoor is te vinden in paragraaf 2.2 en 7.4.1.

Relatie met ander beleid

De Kempengemeenten werken sinds 2009 samen in de Kempische Klimaatvisie, met als doel om energieneutraal te worden.
Het beleids- en toetsingskader van de Kempengemeenten is hier een onderdeel van. Daarnaast sluit het aan bij het Europese en nationale beleid en draagt het bij aan de landelijke doelstellingen voor CO_2-reductie en doelstellingen voor opgesteld vermogen wind op land. De combinatie van wind en zon strookt tevens met het provinciale beleid. De zoeklocaties voor zon en wind worden niet in alle opzichten afgestemd met de provinciale omgevingsverordening: het beleids- en toetsingskader dient op de lange termijn als richtinggevend document, terwijl de verordening op kortere tijdschaal gewijzigd zou kunnen worden.

Relatie met de Regionale Energiestrategie (RES)

Momenteel is ook een samenwerking gaande in de Metropoolregio Eindhoven. De 21 betrokken gemeenten werken samen met de provincie en waterschappen aan een regionale energiestrategie (RES). De aanpak en de uitkomsten van dit planMER kunnen dienen als bouwstenen voor de RES en als input en inspiratie voor andere (deel)regio's.

Figuur 2 **Metropoolregio Eindhoven.**

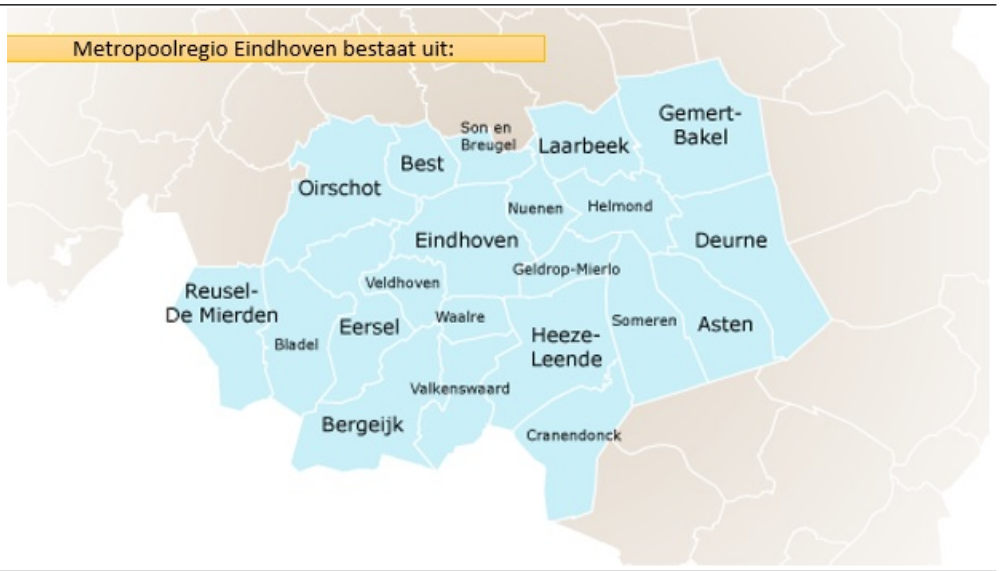

Methodiek MER

Een MER is een instrument om inzicht te krijgen in de milieueffecten van ingrijpende ruimtelijke plannen en projecten. Het MER onderzoekt een aantal milieuthema's, zoals leefomgeving, ecologie, landschap en energieproductie. Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de effecten van plaatsing van grootschalige zonne- en windparken worden verschillende alternatieve opstellingen onderzocht: de milieueffecten zijn immers anders als er meerdere kleine windparkparken of juist 1 groot windpark wordt gerealiseerd, en of een zonnepark in een kleinschalig of juist een grootschalig landschap wordt gebouwd.

De effecten van windparken en zonneparken versterken elkaar nauwelijks; daarom zijn wind en zon apart beschouwd, met elke een eigen wijze van beoordeling. Wel is afsluitend een beschouwing gegeven van verschillende manieren waarop zon en wind met elkaar gecombineerd kunnen worden, en hoe deze combinaties zich verhouden tot de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente.

Externe onderzoeken

Ter onderbouwing van het MER zijn twee achtergrondrapporten opgesteld:

- Een landschapsrapport, opgesteld door landschapsbureau Roenom. Dit rapport bevat een landschappelijke beschrijving van de Kempengemeenten en een landschappelijke beoordeling van grootschalige zonneparken. Dit rapport is als Bijlage A bij het MER gevoegd.
- Een natuuronderzoek, opgesteld door Bosch & van Rijn. Dit document is een achtergrondrapport waarin een gedetailleerde beschrijving wordt gegeven van de verschillende onderzochte gebieden, en waarin is uiteengezet op welke manier de beoordeling voor dit milieuthema tot stand is gekomen. Dit rapport is als Bijlage B bij het MER gevoegd.

II. Resultaten windenergie

Uitgangspunt voor windenergie zijn de 'harde belemmeringen': plekken waar windenergie op voorhand is uitgesloten: denk hierbij aan beschermde natuurgebieden, plekken in de buurt van woningen of binnen de bouwhoogtebeperkingszone van Eindhoven Airport. De resterende locaties zijn geanalyseerd om te kijken of zij geschikt zijn voor een windpark: uit deze analyse zijn 53 potentiële windparklocaties gekomen (zie onderstaande kaart).

Figuur 3 **Indicatieve ligging van locaties waar een windpark niet op voorhand is uit te sluiten.**

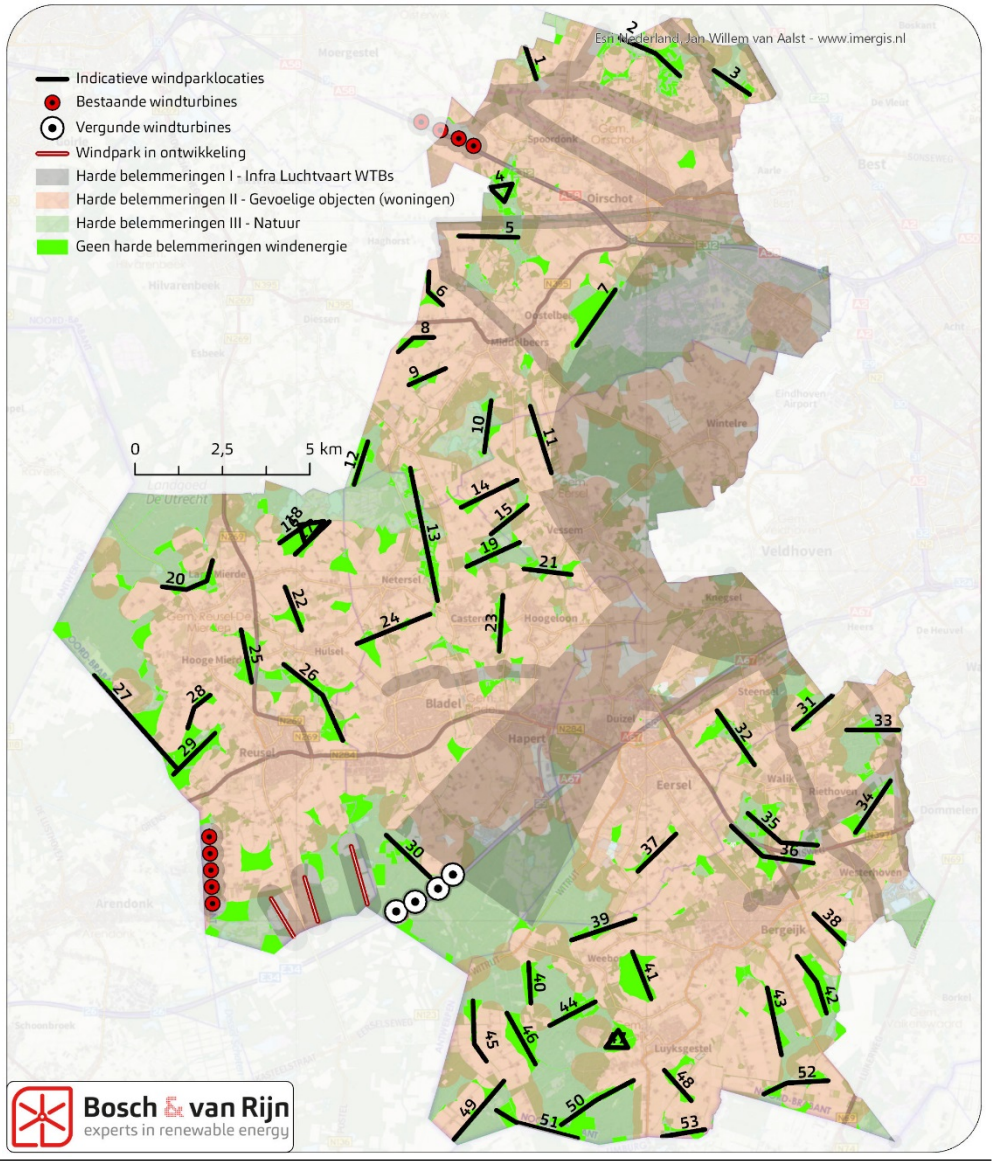

N.B. naast de harde belemmeringen zijn ook zachte belemmeringen gedefinieerd: dit zijn belemmeringen die niet op voorhand tot uitsluiting leiden, maar wel belemmerend kunnen werken voor concrete projecten. Denk hierbij aan de radarzone rondom Eindhoven Airport en het militair oefenterrein Oirschot. Zie Figuur 9 op pagina 37 voor deze zachte belemmeringen.

De 53 windparklocaties zijn in verschillende 'Alternatieven' verdeeld, op basis van hun geografische ligging (concentratiegebieden) of aan de hand van een

thematische groepering (bijvoorbeeld alle locaties langs grootschalige infrastructuur).

Tabel 1 **PlanMER-alternatieven windenergie, opgebouwd uit verschillende windparklocaties.**

Alternatief	Bevat de windparklocaties
Thematische alternatieven	
Nabij infrastructuur	5, 8, 25, 35, 36
Ver van leefomgeving	2, 3, 4, 7, 18, 29, 49, 50
Ver van natuurgebieden	6, 14, 23, 24, 26, 28, 37, 41
Concentratiegebieden	
Bergeijk Noord	31, 32, 33, 34, 35, 36
Bergeijk Zuidoost	38, 42, 43, 52
Bergeijk Zuidwest	39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53
Midden	10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 23, 24
Reusel/Bladel*	30
Reusel – De Mierden	16, 17, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29
Overige gebieden	1, 9

* Het concentratiegebied Reusel/Bladel bevat naast windparklocatie 30 ook het reeds vergunde windpark De Pals, het te vergunnen windpark High Tech Agrocampus en windpark Laarakkerdijk.

Zowel de individuele windparklocaties als de alternatieven zijn beoordeeld op de verschillende milieuthema's.

Een deel van het veschil in milieueffecten tussen de alternatieven wordt logischerwijs veroorzaakt doordat de verschillende alternatieven uit verschillende aantallen windturbines bestaan. Meer windturbines betekent doorgaans grotere milieueffecten, maar ook meer energieproductie.

Elke windparklocatie en elk alternatief wordt per milieuthema op 1 of meer beoordelingscriteria gescoord, middels een vijfpuntschaal:

- -	Grote kans op negatieve effecten of kans op grote negatieve effecten.
-	Kans op negatieve effecten
0	Kleine kans op positieve/negatieve effecten of kans op kleine positieve/negatieve effecten
+	Kans op positieve effecten
++	Grote kans op positieve effecten of kans op grote positieve effecten.

De beoordeling per windparklocatie is opgenomen in Bijlage C. De tabel hieronder toont de resultaten van de milieuonderzoeken per alternatief. De toelichting hierop is te vinden in Hoofdstuk 5.

Tabel 2 Samenvatting milieueffecten windenergie – per alternatief.

Alternatieven	LEEFOMGEVING					LANDSCHAP				ECOLOGIE						Bodem, water & archeologie							
	Woningen <500m	Woningen<1000	Woningen<500m per GWh	Woningen<1000 per GWh	Aanwezigheid andere geluidsbronnen	Interferentie	Aansluiting op structuren	Invloed op kernkwaliteit	Zichtbaarheid	Natura 2000-gebieden	NNB	Akker- en weidevogelgebieden	Broedvogels	Wintervogels	Overige beschermde soorten	Bodem	Grondwater	Hemelwater	Waterkeringen	Waterberging	Archeologie	Aardkundig waardevolle gebieden	PJ/jr
Infrastructuur	-	-	--	-	-	0	0	-	--	0	--	0	-	-	--	0	0	0	0	0	-	0	1,0
Leefomgeving	-	-	0	0	-	-	-	--	-	-	--	--	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	1,6
Natuur & Landschap	--	--	--	--	-	0	-	-	--	0	-	0	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	1,5
Concentratie - Bergeijk Noord	-	--	-	--	-	-	0	-	--	-	--	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	1,3
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	-	-	-	-	0	--	-	-	-	0	-	--	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,8
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	--	--	-	-	0	--	-	-	--	-	--	--	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	2,4
Concentratie - Midden	--	--	--	-	-	--	-	-	--	-	--	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	-	1,9
Concentratie - Reusel - De Mierden	--	--	-	-	-	--	-	-	--	-	--	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	0	1,8
Concentratie - Reusel/Bladel	0	0	0	0	-	-	--	--	-	0	--	-	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,2
Overig	-	-	--	-	0	0	-	-	-	--	--	--	--	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,3

Naar verwachting (en zoals uit bovenstaande tabel blijkt) scoort het alternatief ‘Leefomgeving’ gunstig op het milieuthema Leefomgeving, en scoort het alternatief ‘Natuur & Landschap’ gunstig op het milieuthema ecologie.

De meeste alternatieven stellen de Kempengemeenten in staat een significant deel van de regionale doelstelling (opwek van 6,67 PJ duurzame energie per jaar) in te vullen met windenergie.

III. Resultaten zonneparken

Voor zonneparken zijn geen locaties als alternatieven aangewezen, maar is een vergelijking gemaakt tussen de verschillende landschapstypen die binnen de Kempengemeenten voorkomen. Onderstaande figuur toont deze landschapstypen. In dit MER is gekeken wat de effecten van zonneparken zijn binnen de drie meest relevante landschapstypen, dit zijn Oude zandontginning, Jonge zandontginning en Beekdalen. Daarbij is voor wat betreft ‘draagkracht’ van het landschap ook onderscheid gemaakt tussen grote zonneparken, middelgrote zonneparken en kleine zonneparken.

Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Brabant) worden niet in de beoordeling betrokken; dergelijke natuurgebieden worden als harde belemmeringen gezien.

Figuur 4 **MER-alternatieven voor zonneparken, op basis van de voorkomende landschapstypen.**

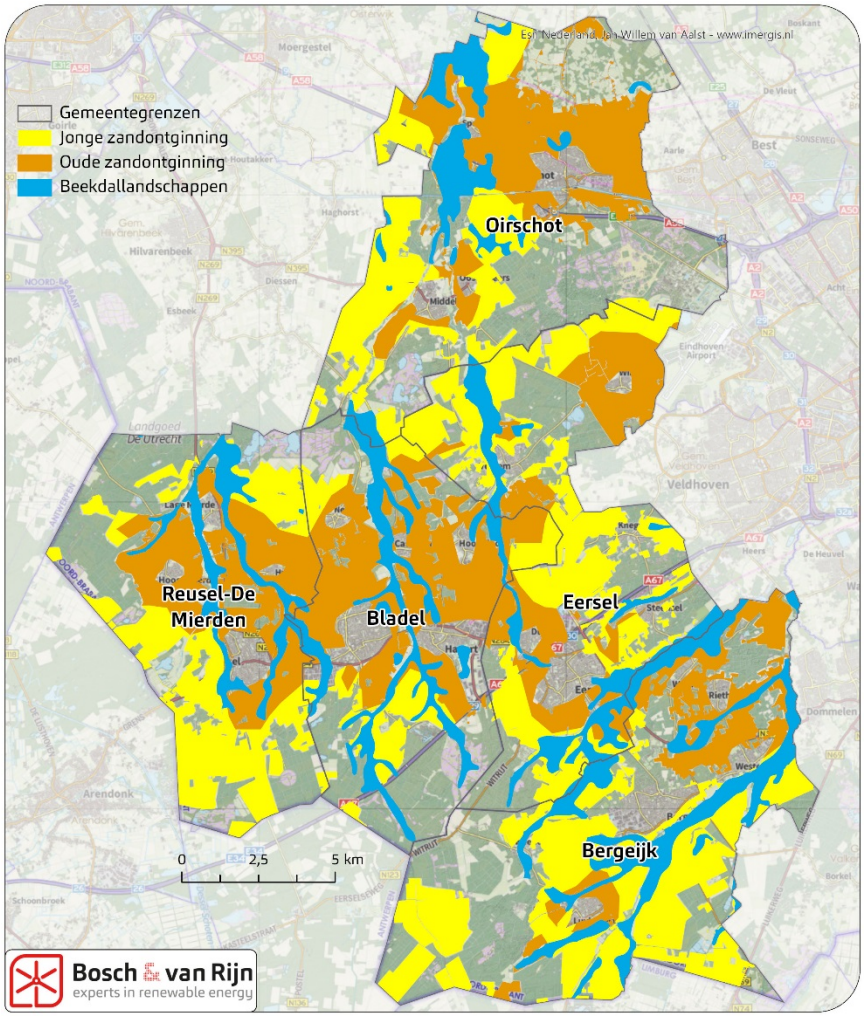

Naast de verschillende landschapstypen wordt een extra onderzoeksgebied onderscheiden: locaties met een afwijkend gebruik en landschappelijke uitstraling. Dit zijn locaties die door hun (vroegere) gebruiksfunctie een afwijkende vorm of plaatsing in het landschap hebben en daarom als op zichzelf staande elementen in het omliggende landschap(stype) liggen. Dit geeft soms de mogelijkheid om hier op een afwijkende manier, afwijkend van de standaard inpassingsmogelijkheden van het omliggende landschap, zonneparken te plaatsen. Het gaat hier voornamelijk om voormalige vuilstorten. Het betreft veelal kleine locaties van enkele hectaren groot verspreid over de Kempengemeenten. Uit de beoordeling blijkt dat de bijdrage van deze locaties aan de doelstelling verwaarloosbaar klein is.
De milieueffecten van zonneparken worden beschreven in Hoofdstuk 7 van het MER. De landschappelijke beoordeling is uitgevoerd door bureau Roenom. Deze is als Bijlage A opgenomen en in het landschapshoofdstuk samengevat.

Kortgezegd zijn de landschappelijke effecten het belangrijkst en het meest onderscheidend: het ene landschap is beter geschikt voor inpassing van grootschalige zonneparken dan het andere. Met name de jonge zandontginningslandschappen bieden potentie voor een significante bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling van de Kempengemeenten.

Voor wat betreft effecten op de bodem is het detailniveau van het planMER ontoereikend om een onderscheidende uitspraak te doen over de onderzochte alternatieven.

Zie onderstaande tabel voor de resultaten. Zie voor een uitgebreide toelichting per milieuthema Hoofdstuk 7.

Tabel 3 **Samenvatting milieueffecten zonneparken.**

		LANDSCHAP							ECOLOGIE						BWA				
MERalternatief	Leefomgeving	Karakteristiek	Bestaande structuren en patronen	Custuurhistorische waarden	Zichtbaarheid	Ve`rdichting als aantasting	Maat en schaal	Mitigerende maatregelen	N2000	NNB	Akker- en weidevogels	Broedvogels	Wintervogels	Soortenbescherming	Bodem	Water	Archeologie	Aardkundig waardevolle gebieden	Energieproductie
Oude zandontginningen	0	--	-	-	--	+	0	0	0	0	-	0	0	-	-	0	Geen beoordeling	Geen beoordeling	+
Jonge zandontginningen	0	-	+	0	-	-	+	--	0	0	-	0	0	-	-	0			++
Beekdalen	0	--	-	--	--	0	--	0	0	0	-	-	0	-	-	0			0
Bijzondere locaties	0	-	--	0	-	+	--	-	Geen beoordeling						-	0			0

Uit de analyse van de mogelijke energieproductie blijkt dat grootschalige zonneparken een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de regionale duurzaamheidsdoelstelling (6,67 PJ duurzame opwek per jaar). De potentie ligt met name in de Jonge zandontginningen (max. ca. 2,2 PJ/jr) en de Oude zandontginningen (max. ca. 0,7 PJ/jr).

Ter vergelijking: de potentie van zon op dak is in de Kempengemeenten ca. 1,7 PJ/jaar. (Bron: 'Haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen', Pondera, 2018)

IV. Beschouwing

Voor windenergie geldt dat niet alle 53 windparklocaties zonder meer realiseerbaar zijn. Sommige windparklocaties liggen te dicht bij het Natuurnetwerk Brabant. Zij zijn onder de huidige provinciale omgevingsverordening niet toegestaan. Andere windparklocaties zijn slechts onder voorwaarden mogelijk. Denk hierbij aan locaties nabij Eindhoven Airport, waar een streng regime voor radarhindertoetsing geldt, en locaties in of nabij gebieden waar in de toekomst Natuurnetwerk Brabant gerealiseerd wordt.

Voor zonne-energie blijkt uit de landschappelijke beoordeling dat de beekdallandschappen in de Kempengemeenten niet geschikt zijn. De beste gebieden voor realisatie van grote zonneparken zijn de jonge zandontginningsgebieden en (in mindere mate) de oude zandontginningsgebieden. De realistische potentie van deze gebieden is veel kleiner dan de theoretisch maximale potentie, doordat het landschap maar een bepaalde hoeveelheid zonneparken aankan. Dit heet de draagkracht van het landschap.

De hoeveelheid energie die kan worden opgewekt met wind- en zonne-energie is groter dan nodig voor het behalen van de duurzaamheidsdoelstelling. Daar komt bij dat de doelstelling niet met enkel grootschalige zon en wind hoeft te worden ingevuld. Dit betekent dat niet alle plekken waar wind- en zonneparken mogelijk zijn ook daadwerkelijk tot ontwikkeling hoeven worden gebracht.

V. Voorkeursalternatief

Op basis van zowel de milieueffecten, alsook de input vanuit ophaalsessies in de Kempen en politieke wensen is een voorkeursalternatief bepaald.

Voor windturbines geldt een voorkeur in de aangewezen voorkeursgebieden (zie figuur hieronder).

Figuur 5 **Het Voorkeursalternatief: voorkeursgebieden voor windenergie. Zonneparken mogen in de oude- en jonge zandontginning worden gerealiseerd, mits voorzien van een landschappelijk ontwerp.**

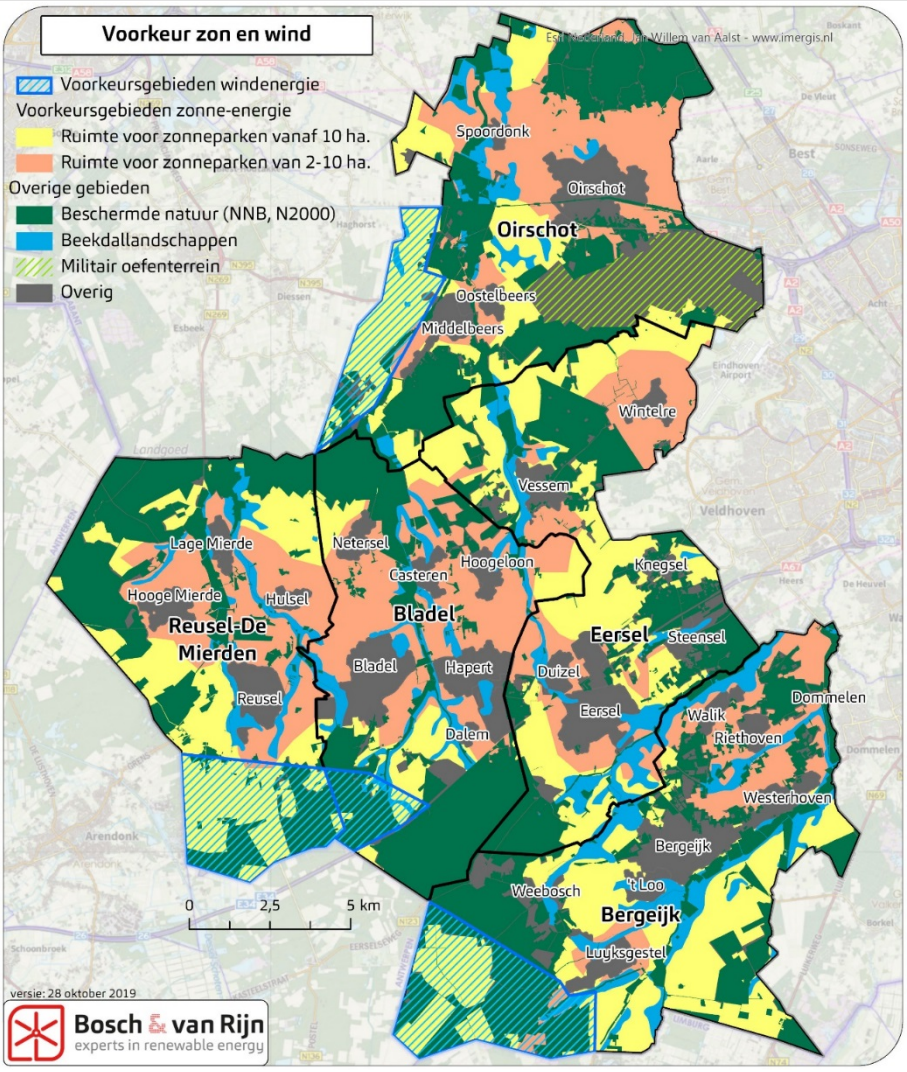

Voor zonneparken geldt dat deze mogen worden gerealiseerd in jonge (>10ha.) en oude (2-10ha.) zandontginningsgebieden. De voorkeursvolgorde waarin zonneparken tot ontwikkeling worden gebracht komt in het BTK tot uiting in een zonneladder. Windparken buiten de aangewezen concentratiegebieden zijn niet uitgesloten, maar moeten op individuele basis beoordeeld worden. Voor zowel

zonne- als windparken geldt dat plaatsing in of over NNB en Natura-2000 gebieden in principe niet is toegestaan.

De milieueffecten van het VKA zijn apart onderzocht en weergegeven in Hoofdstuk 10. Hieruit blijkt dat het voorkeursalternatief niet op alle beoordelingscriteria het beste scoort, maar wel een significante bijdrage aan de Kempische duurzaamheidsdoelstelling combineert met een aanvaardbare milieubelasting, tegemoet komt aan wensen van de inwoners van de Kempengemeenten en kan rekenen op politiek draagvlak.

De potentiële energieopbrengst van het VKA bedraagt ca. 2,8 PJ/jr voor windenergie en 2,9 PJ/jr voor zonne-energie. De Kempische duurzaamheidsdoelstelling (die niet alleen met grootschalige wind en zon hoeft te worden ingevuld) bedraagt 6,67 PJ/jr.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING VOOR HET PUBLIEK **2**
I. Inleiding *3*
II. Resultaten windenergie *7*
III. Resultaten zonneparken *9*
IV. Beschouwing *11*
V. Voorkeursalternatief *12*

INHOUDSOPGAVE **14**

HOOFDSTUK 1 INLEIDING **16**
1.1 Aanleiding *17*
1.2 Waarom een planMER? *17*
1.3 Betrokken partijen *18*
1.4 Onderzoeksopgave *19*
1.5 Opbouw van het MER *20*

HOOFDSTUK 2 UITGANGSPUNTEN **22**
2.1 Een beleids- en toetsingskader *23*
2.2 Reikwijdte en Detailniveau van het MER *23*
2.3 Eerder onderzoek *23*
2.4 Referentiesituatie *24*
2.5 Zoekgebied verstedelijking *24*

HOOFDSTUK 3 BELEIDSKADER ZONNE- EN WINDENERGIE **26**
3.1 Inleiding *27*
3.2 Europees beleid *27*
3.3 Rijksbeleid *27*
3.4 Provinciaal beleid *28*
3.5 Regionaal en gemeentelijk beleid *31*

DEEL A: WINDPARKEN **33**

HOOFDSTUK 4 ALTERNATIEVEN WINDENERGIE **34**
4.1 Inleiding *35*
4.2 Harde Belemmeringen *35*
4.3 Zachte belemmeringen *36*
4.4 Alternatieven windenergie *38*
4.5 Alternatieven: Afmetingen *45*
4.6 Kleinere windturbines *46*

HOOFDSTUK 5 MILIEUEFFECTEN WINDENERGIE **49**
5.1 Inleiding *50*
5.2 Beoordelingsmethodiek *50*
5.3 Leefomgeving *51*
5.4 Landschap en cultuurhistorie *60*
5.5 Ecologie *90*
5.6 Bodem *101*
5.7 Water *103*
5.8 Archeologie *107*
5.9 Aardkundig waardevolle gebieden *110*
5.10 Energieopbrengst en vermeden emissies *112*
5.11 Netinpassing *116*
5.12 Samenvatting milieueffecten per windparklocatie *117*
5.13 Samenvatting milieueffecten per alternatief *118*

DEEL B: GROOTSCHALIGE ZONNEPARKEN **120**

HOOFDSTUK 6 ALTERNATIEVEN ZON **121**

6.1 Inleiding *122*
6.2 Beschikbare ruimte *122*
6.3 Alternatieven: onderzoeksgebieden *124*
6.4 Afmetingen van zonneparken *127*

HOOFDSTUK 7 MILIEUEFFECTEN ZON **129**

7.1 Inleiding *130*
7.2 Beoordelingsmethodiek *130*
7.3 Leefomgeving (geluid, luchtkwaliteit en veiligheid) *131*
7.4 Landschap en cultuurhistorie *133*
7.5 Ecologie *143*
7.6 Bodem *151*
7.7 Water *153*
7.8 Archeologie *154*
7.9 Aardkundig waardevolle gebieden *158*
7.10 Energieopbrengst en vermeden emissies *160*
7.11 Netinpassing *168*
7.12 Samenvatting milieueffecten *169*

DEEL C: BESCHOUWING **171**

HOOFDSTUK 8 VERGELIJKING ALTERNATIEVEN **172**

8.1 Inleiding *173*
8.2 Alternatieven windenergie *173*
8.3 Individuele windparklocaties *179*
8.4 Alternatieven zonne-energie *181*

HOOFDSTUK 9 COMBINATIE ZON EN WIND **183**

9.1 Voor- en nadelen *184*
9.2 Combinatiealternatieven *186*

HOOFDSTUK 10 VOORKEURSALTERNATIEF **189**

10.1 Totstandkoming van het voorkeursalternatief *190*
10.2 Beschrijving van het voorkeursalternatief *190*
10.3 Beoordeling van het voorkeursalternatief *194*

HOOFDSTUK 11 LEEMTEN IN KENNIS **208**

HOOFDSTUK 12 BIJLAGEN **210**

BIJLAGE A LANDSCHAPSRAPPORT ROENOM **211**

BIJLAGE B ACHTERGRONDRAPPORT ECOLOGIE **211**

BIJLAGE C BEOORDELINGSTABEL WINDENERGIE **211**

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden hebben een samenwerking op het gebied van duurzame energie en hebben de ambitie uitgesproken om energieneutraal te worden. Dit betekent dat uiteindelijk alle verbruikte energie binnen de gemeenten zelf op een duurzame manier moet worden opgewekt.

Deze ambitie moet gezien worden in de context van de Nederlandse energietransitie en het nationale klimaatakkoord, waarin wordt uitgegaan van een reductie van 49% CO2-uitstoot in 2030. Om dit te bereiken dient de opwekking van duurzame energie op land toe te nemen tot 35 TWh/jaar in 2030. Een groot deel van deze opgave zal met grootschalige zonne- en windenergie worden gerealiseerd. De uitvoering zal worden vastgelegd in dertig regionale energiestrategieën (RES), waarin per regio wordt aangegeven hoeveel en waar de realisatie plaatsvindt. De Kempengemeenten maken deel uit van de Metropoolregio Eindhoven.

Om deze uitdagende doelstelling te halen moet er op verschillende vlakken veel gebeuren. Naast energiebesparing is een van de pijlers het grootschalig opwekken van duurzame energie door middel van wind en zon in de Kempen. Omdat deze vorm van energieopwekking een grote (zichtbare) landschappelijke invloed heeft, wordt hiervoor specifiek beleid opgesteld.

Om vast te leggen waar, op welke manier en onder welke randvoorwaarden en spelregels de Kempengemeenten dit willen realiseren, zal een beleids- en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie worden opgesteld. Hierin worden voorkeursgebieden voor grootschalige zonne- en windenergie aangewezen.

De voorbereiding van dit beleidskader hebben de Kempengemeenten gecombineerd met de procedure van een plan-milieueffectrapportage (planMER.) zodat de milieugevolgen van de keuzes in het beleidskader inzichtelijk zijn. Dit planMER biedt de informatie die nodig is voor het maken van ruimtelijke beleidskeuzes.

1.2 Waarom een planMER?

Europese en nationale wetgeving schrijven voor dat voor plannen en besluiten die activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten mogelijk maken, de m.e.r.-procedure of m.e.r.-beoordelingsprocedure wordt doorlopen. M.e.r. staat voor milieueffectrapportage. Het doel van een milieueffectrapportage is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over dergelijke activiteiten.

De activiteiten waarop dit van toepassing is zijn gegeven in het Besluit m.e.r. (windparken worden vermeld in onderdeel D van de bijlage van het besluit). De m.e.r.-procedure resulteert in een milieueffectrapport (MER). Er wordt

onderscheid gemaakt tussen de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en structuurvisies (plan-m.e.r.) en projecten (project-m.e.r.). Een plan-m.e.r. wordt uitgevoerd op milieueffecten die op hoofdlijnen worden beoordeeld, terwijl een project-m.e.r. specifiek en gedetailleerd ingaat op milieueffecten op de locatie waar een ontwikkeling geprojecteerd is (bijvoorbeeld vegetatie en doelsoorten).

Het beleids- en toetsingskader grootschalige zonne- en windenergie dat door de Kempengemeenten wordt opgesteld geldt niet als plan of structuurvisie. Daarnaast zijn zonneparken niet m.e.r.(beoordelingsplichtig). Toch is ervoor gekozen om het beleids- en toetsingskader door middel van een MER te onderbouwen. Het MER is daardoor vrijwillig en vormvrij.

Dit planMER beschouwt de milieueffecten van grootschalige zonne[3]- en windenergieprojecten op een hoog abstractieniveau met een brede en algemene insteek vanwege de reikwijdte. Het is uitgevoerd ter onderbouwing van de ruimtelijke keuzen in het beleids- en toetsingskader. Indien zich na vaststelling van het beleids- en toetsingskader concrete projecten aandienen, moet per project (of combinatie van projecten) worden nagegaan of een m.e.r.-beoordeling nodig is of mogelijk een aanvullend projectMER moet worden opgesteld[4], gekoppeld aan het ruimtelijk plan of besluit waarmee het project juridisch planologisch wordt mogelijk gemaakt. Een dergelijke m.e.r.-beoordeling of MER kent een hoger detailniveau dan het voorliggende planMER en gaat bovendien uit van een concreet voornemen waarvoor een vergunning wordt aangevraagd. Wanneer in voorliggend document wordt gesproken over ‘het MER’ dan wordt daarmee dit planMER bedoeld.

1.3 Betrokken partijen

Initiatiefnemer
De vijf gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel – de Mierden bereiden tezamen het beleids- en toetsingskader voor dat in elk van de vijf gemeenten ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Daarmee zijn zij ook initiatiefnemer voor het planMER.

Bevoegd gezag
Het bevoegd gezag zijn de vijf gemeenteraden van de Kempengemeenten.

Adviseurs en bestuursorganen
Er heeft interne afstemming plaatsgevonden met de afdelingen RO en recreatie/toerisme van de gemeenten. Ook is de provincie Noord-Brabant nauw betrokken bij de totstandkoming van het beleids- en toetsingskader.

Commissie voor de milieueffectrapportage

[3] Grootschalige zonneparken zijn niet m.e.r.(beoordelings)plichtig. Uit volledigheid zijn ook de milieueffecten van zonneparken onderzocht.
[4] Indien het betreffende project m.e.r.(beoordelings)plichtig is.

De onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.) beoordeelt het MER na publicatie op juistheid en volledigheid. De Commissie brengt advies uit aan het bevoegd gezag.

Belanghebbenden
Inwoners, ondernemers, natuur- en milieuorganisaties en andere maatschappelijke organisaties worden bij de planvorming betrokken. In de fase van de tervisielegging van de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) heeft eenieder de mogelijkheid gehad zienswijzen kenbaar te maken met een schriftelijke reactie. Daarna zijn het MER en het ontwerp beleids- en toetsingskader opgesteld. Gedurende deze periode hebben verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden waarop inwoners, ondernemers en overige belanghebbenden de mogelijkheid kregen om mee te praten.

1.4 Onderzoeksopgave

Het MER heeft als primaire doel te onderzoeken hoeveel duurzame energie er door middel van grootschalige zonne- en windparken kan worden opgewekt binnen de Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. Op deze manier kan de potentie van deze beide opwekkingsvormen in het beleids- en toetsingskader worden beschouwd in de context van de totale opgave.

Het beleids- en toetsingskader beperkt zich om twee redenen tot de bronnen windenergie en (grootschalige) zonne-energie:

1) Voor deze technieken zijn ruimtelijke kaders nodig om ongewenste (milieu)effecten zo veel mogelijk te voorkomen en te zorgen voor goede landschappelijke inpassing.
2) Deze technieken hebben momenteel het grootste aandeel in de nationale samenstelling van de hoeveelheid opgewekte duurzame energie (bijstook van biomassa in kolencentrales daargelaten).

Dit wil niet zeggen dat overige technieken zijn uitgesloten, maar enkel dat deze niet onder het beleids- en toetsingskader vallen. Voor deze technieken geldt dat een ruimtelijke afweging per project kan worden gemaakt.

Voor zowel zon als wind wordt onderzocht waar dit binnen de gemeenten mogelijk is en aan welke eisen toekomstige projecten moeten voldoen.

Figuur 6 **Plangebied: de Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel – De Mierden.**

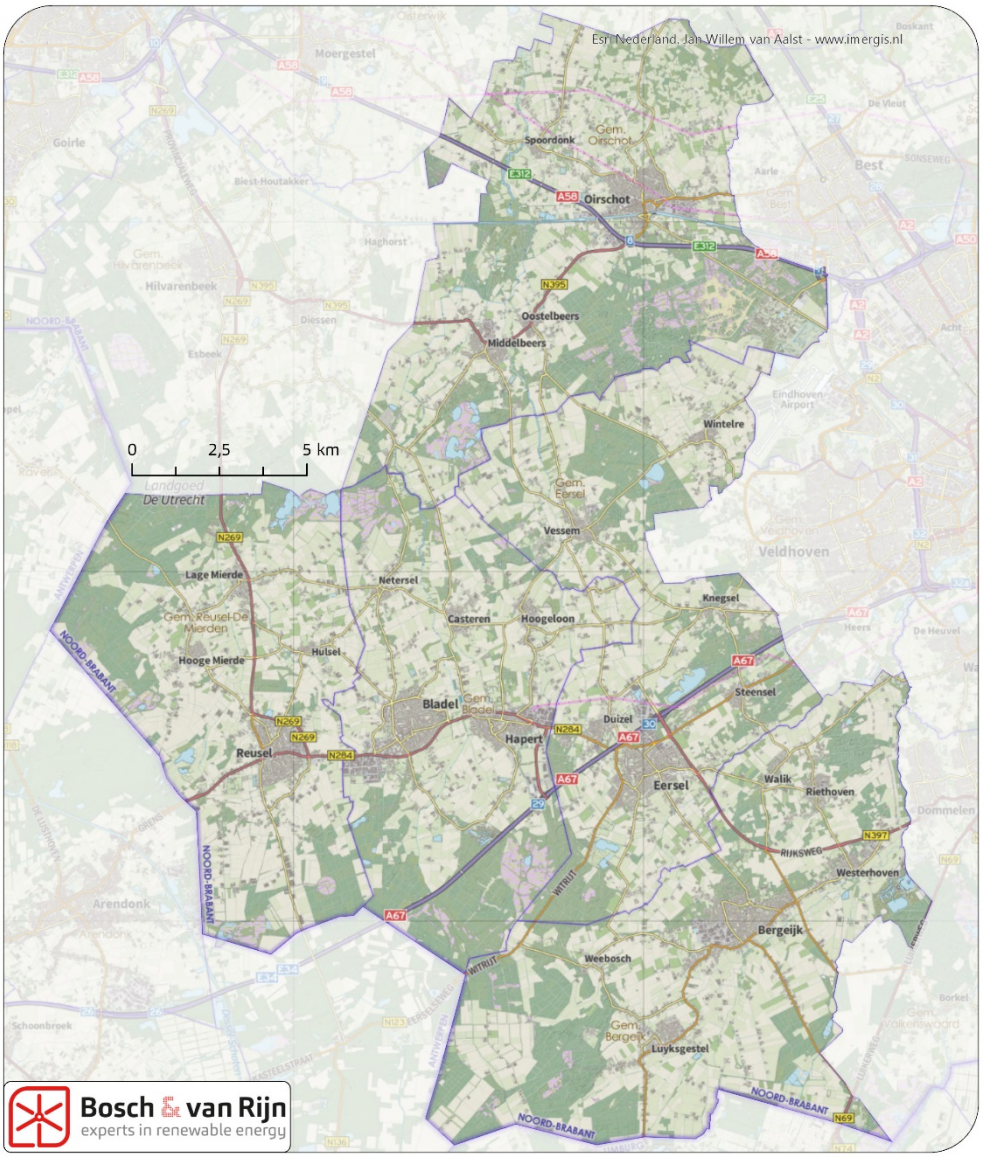

1.5 Opbouw van het MER

Het MER geeft op hoofdlijnen inzicht in de milieueffecten van de realisatie van windturbines en grootschalige zonneparken in de Kempengemeenten. Het MER beschrijft het beleid, de relevante wet- en regelgeving, het studiegebied en de te verwachten effecten.

Het beleids- en toetsingskader waar het MER een onderbouwing van is wijst gebieden aan waar, al dan niet onder voorwaarden, de plaatsing van windturbines en grootschalige zonneparken al dan niet gewenst is.

Na de algemene hoofdstukken over het bereik van het MER en het beleidskader is het MER opgedeeld in deel A (windenergie), deel B (zonne-energie) en deel C (beschouwing).

Hoofdstuk 2 Uitgangspunten

2.1 Een beleids- en toetsingskader

Voor het beleids- en toetsingskader is het van belang om in beeld te hebben welke milieueffecten er horen bij plaatsing van grootschalige zonne- en windparken binnen de Kempengemeenten.
Ten behoeve hiervan wordt in voorliggend PlanMER voor een aantal gebieden waar zonneparken en/of windparken passen 'alternatieven' gedefinieerd: opstellingen van zonneparken of windturbines. Vervolgens worden deze alternatieven beoordeeld en vergeleken op een aantal voor windenergie en zonne-energie relevante milieuthema's.

Doel van deze onderzoeken is om een onderbouwd kader te bieden voor het op te stellen beleids- en toetsingskader, waarin gebieden kunnen worden aangewezen of uitgesloten voor wind- en/of zonneparken.

2.2 Reikwijdte en Detailniveau van het MER

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) benoemt welke milieutechnische aspecten in het MER worden onderzocht en vormt samen met de daarop ontvangen zienswijzen het uitgangspunt van het MER. Zowel de NRD als de nota van beantwoording van zienswijzen hierop zijn te raadplegen via de website van de Kempengemeenten.

De methode voor de landschappelijke beoordeling van zonneparken uit de NRD is op twee belangrijke punten gewijzigd. Een toelichting en onderbouwing van deze wijziging is opgenomen in paragraaf 7.4.

2.3 Eerder onderzoek

Uit eerder onderzoek (Haalbaarheidsonderzoek Grootschalige Wind- en Zonne-energie de Kempen, 2018) is een aantal gebieden naar voren gekomen waar wind- en zonne-energie zou passen, de zogenaamde zoekgebieden.
Binnen deze gebieden worden in voorliggend PlanMER 'alternatieven' gedefinieerd voor windturbines. Vervolgens worden deze alternatieven beoordeeld en vergeleken op een aantal voor windenergie relevante milieuthema's.

Voor zonneparken gelden minder ruimtelijke beperkingen, waardoor het niet goed mogelijk is om geografisch verschillende zoekgebieden te definiëren. Daarom is voor zonneparken en onderverdeling gemaakt in duidelijk onderscheidbare gebiedstypen, waarvan de landschappelijke impact en de draagkracht in beeld is gebracht.

2.4 Referentiesituatie

De milieueffecten van de onderzochte alternatieven worden beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie: dat is de situatie die in de toekomst zal ontstaan als het project niet wordt gerealiseerd. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie plus relevante autonome ontwikkelingen.

Onderstaande lijst geeft een overzicht van dergelijke autonome ontwikkelingen.

Tabel 4 **Autonome ontwikkelingen.**

Ontwikkeling
Windpark de Pals (vergund in 2019). Nog niet onherroepelijk. (Gemeente Bladel)
Windpark High-Tech Agrocampus (nog niet vergund). (Gemeente Reusel – De Mierden)
Realisatie provinciale weg N69
Natuurcompensatie N69
Aanpak provinciale weg N284
Ontwikkeling bedrijventerrein Kleine Hoeven (Gemeente Reusel – De Mierden)
Ontwikkeling Kempisch Bedrijvenpark (Hapert)

Ook buiten de Kempengemeenten zijn nog enkele ontwikkelingen gaande, zoals een windpark bij Arendonk (B) en een windpark in voorbereiding in de gemeente Valkenswaard (nog geen vergunning verleend).

2.5 Zoekgebied verstedelijking

Naast de in de vorige paragraaf beschreven autonome ontwikkelingen is het tevens mogelijk dat het stedelijk gebied wordt uitgebreid. De mogelijke locaties zijn vastgelegd als ‘zoekgebied verstedelijking’ in de Structuurvisie ruimtelijke ordening van de provincie Noord-Brabant. In onderstaande afbeelding zijn deze zoekgebieden weergegeven.

Omdat deze uitbreidingsgebieden op dit moment niet concreet in ontwikkeling zijn worden zij niet als autonome ontwikkeling beschouwd, maar dient hun opname in het MER als ‘geheugensteun’ voor het vervolgtraject.

Figuur 7 **Bestaand stedelijk gebied (rood) en zoekgebied verstedelijking (oranje)**

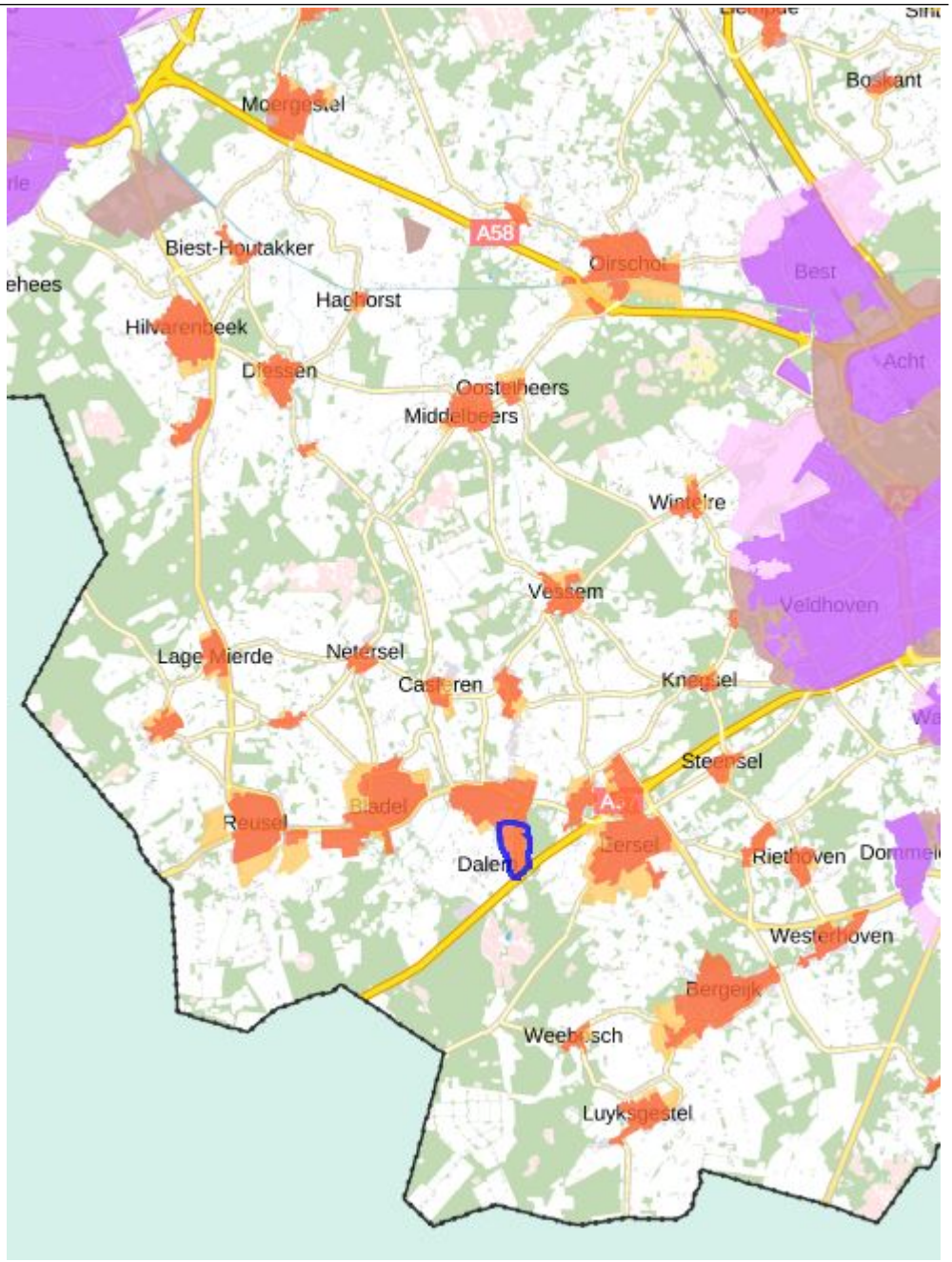

Hoofdstuk 3 Beleidskader zonne- en windenergie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen van relevant beleid voor grootschalige zonne- en windenergie gepresenteerd. Sectoraal beleid (zoals wettelijke geluidsnormen) wordt behandeld in de hoofdstukken over milieueffecten.

3.2 Europees beleid

De Europese Raad en het Europees parlement hebben richtlijn 2009/28/EG vastgesteld op grond waarvan Nederland wordt verplicht om in 2020 14% van het totale bruto eindverbruik aan energie op te wekken met behulp van hernieuwbare bronnen. Deze richtlijn vormt de basis voor het rijksbeleid ten aanzien van de opwekking van duurzame energie.

Het broeikaseffect kan het beste worden aangepakt als landen samenwerken om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Nederland heeft zich verbonden aan verschillende internationale klimaatafspraken. Zoals het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties uit 1992 (het allereerste klimaatverdrag) en het Kyoto-Protocol uit 1997, waarin staat dat de emissiereducties van land tot land verschillen en onderling verhandeld kunnen worden.

In 2015 was er een VN-klimaattop in Parijs: de Conference of Parties (COP21). Nederland heeft daar ingestemd met een nieuw VN-klimaatakkoord. Het akkoord heeft als doel: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. In 2016 heeft staatssecretaris Dijksma het Klimaatakkoord ondertekend namens de 28 lidstaten van de Europese Unie. Het akkoord gaat per 2020 in.

3.3 Rijksbeleid

Om tot een duurzame energiehuishouding te komen heeft het toenmalige Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (min. EL&I) in het energierapport (2011)[5] vastgelegd te willen investeren in duurzame energie. Dit heeft onder andere geresulteerd in de doelstelling om in 2020 minstens 6.000 Megawatt (MW) aan windenergie op land te hebben staan. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)[6] geeft het Rijk aan dat de overgang naar duurzame energie om meer ruimte vraagt. Om te waarborgen dat er in Nederland voldoende ruimte wordt gereserveerd voor windenergie, zijn in samenwerking met de provincies kansrijke gebieden aangewezen. Dat is gebeurd op landschappelijke en natuurlijke kenmerken enerzijds en het windaanbod anderzijds.
In het SER Energieakkoord[7] zijn de doelen nog eens bevestigd en vastgelegd. In de Structuurvisie Wind op Land[8] is - na overleg met de provincies - ook een doelstelling opgenomen voor de hoeveelheid gerealiseerd vermogen per provincie in 2020. De provincie Noord-Brabant heeft een opgave van 470,5 MW opgesteld vermogen in 2020. Uit de Monitor Wind op Land 2017 valt op te maken dat de provincie verwacht deze doelstelling te halen in de loop van 2021/2022.

Voor grootschalige zonneparken is geen nationaal beleid. Wel kan gezegd worden dat met zonneparken invulling wordt gegeven aan enkele doelstellingen die zijn opgenomen in het Nationaal Energieakkoord dat door tientallen partijen, waaronder de vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) is ondertekend. Het gaat dan om de volgende doelstellingen:

- Opschalen van hernieuwbare energieopwekking
- Stimuleren van decentrale duurzame energie

Inmiddels is er ook een nationaal Klimaatakkoord. Het klimaatakkoord is op 28 juni 2019 gepresenteerd. Het hierin genoemde doel is om ten minste 35 TWh aan hernieuwbare energie op land te realiseren in 2030. Ook hier zullen decentrale overheden een rol in krijgen, al zal de invulling waarschijnlijk techniekneutraal zijn. Techniekneutraal betekent dat er geen specifieke techniek is voorgeschreven om het doel aan hernieuwbare energie op land te realiseren. De uitwerking van deze

5 Ministerie van EL&I, Energierapport 2011 (2011).
6 Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, 13 maart 2012.
7 Sociaal Economische Raad, Energieakkoord voor Duurzame Groei, september 2013.
8 Ministerie van I&M, Structuurvisie Windenergie op land, 31 maart 2014.

doelstelling van 35 TWh zal uitgevoerd worden in de regionale energiestrategieën (RES[9]).

Om aan de ambitieuze doelstelling voor hernieuwbare energie op land te voldoen zullen windenergie en zonne-energie de komende jaren behoren tot de meest kosteneffectieve wijzen om hernieuwbare energie te produceren.

3.4 Provinciaal beleid

Omgevingsvisie 2018
Provinciale Staten van Noord Brabant hebben op 14 december 2018 de nieuwe Omgevingsvisie vastgesteld[10]. In deze visie streeft de provincie Noord-Brabant naar een energieneutrale samenleving in 2050 en tenminste 50% duurzame energieopwekking in 2030 binnen de eigen provincie. Om dat voor elkaar te krijgen zet de provincie fors in op het besparen van energie enerzijds en het opwekken en gebruiken van duurzame energie anderzijds. Hiervoor wordt samen met de vier RES-regio's in de provincie een strategie uitgezet in een zorgvuldig regionaal proces, gericht op het integraal ontwerpen en ontwikkelen van een moderne energievoorziening van de regio's en de provincie als geheel. Sociale participatie speelt daarbij een kernrol. Er wordt ingezet op een mix van bronnen, waarbij zonne- en windenergie de belangrijkste pijlers zijn. De provincie ziet Brabant als innovatief gidsgebied en proeftuin voor de energietransitie. Daarbij wordt de energieopgave zoveel mogelijk gekoppeld aan andere opgaven.

Interim omgevingsverordening Noord-Brabant (ontwerp)
Op 16 april 2019 is het ontwerp van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant[11] gepubliceerd. De verordening maakt de ontwikkeling mogelijk van windenergie en zonne-energie.

<u>Windenergie</u>
In de verordening zijn alleen regels opgenomen voor windturbines. Gemeenten moeten onderzoeken op welke plekken de plaatsing van windturbines inpasbaar is in de omgeving. In het algemeen geldt dat hierbij zo veel als mogelijk wordt aangesloten bij de karakteristiek van het landschap. Vanwege het grootschalige karakter van de turbines heeft de ontwikkeling bij zogenaamde grootschalige landschappen, zoals grootschalige (middel)zware bedrijventerreinen, hoofdinfrastructuur en het grootschalige polderlandschap de voorkeur. Overige randvoorwaarden zijn:

- Clustering

Om verrommeling tegen te gaan zijn er geen mogelijkheden voor de ontwikkeling van solitaire windturbines. Er moet minimaal sprake zijn van drie windturbines in een lijn- of clusteropstelling.

[9] De RES is een instrument om te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur. De Kempengemeenten behoren tot de RES-regio Metropoolregio Eindhoven.
[10] Omgevingsvisie: De kwaliteit van Brabant Visie op de Brabantse leefomgeving, 14 december 2018.
[11] Interim omgevingsverordening Noord-Brabant, 16 april 2019.

- Tijdelijke karakter

Aan de ontwikkeling van windturbines in landelijk gebied is de voorwaarde verbonden dat deze uitsluitend gerealiseerd kunnen worden met de toepassing van een omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan waaraan een maximale gebruikstermijn van 25 jaar is verbonden. Hierbij moet zijn verzekerd dat de windturbines na afloop van deze periode worden verwijderd en dat de situatie van voor de realisatie van windturbines wordt hersteld.

- Maatschappelijke meerwaarde

Om de betrokkenheid van de inwoners en draagvlak voor duurzame energie te vergroten, geldt dat een ontwikkeling maatschappelijke meerwaarde geeft. Een maatschappelijke meerwaarde wordt onderbouwd door de maatregelen die zijn getroffen om de impact van de windturbines op de omgeving te beperken en de bijdrage aan maatschappelijke doelen.

- Afstemming

Vanuit een zorgvuldig gebruik van de open ruimte, afstemming van duurzame energieprojecten in een gebied en de in sommige gebieden beperkte capaciteit van het netwerk, geldt als randvoorwaarde dat projecten zijn afgestemd met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder.

<u>Zonne-energie</u>

Er bestaat een voorkeur voor plaatsing van zonnepanelen op daken of op braakliggende gronden in of aansluitend op stedelijk gebied. Er zijn mogelijkheden voor grondgebonden zonneparken in stedelijk gebied, in zoekgebieden verstedelijking en op bestaande bebouwde locaties in het landelijk gebied zoals rioolzuiveringsinstallaties, stortplaatsen maar ook op vrijkomende agrarische locaties tot een omvang van 5.000 m^2.
De verwachting is dat dergelijke locaties onvoldoende blijken om in de behoefte voor opwek van duurzame energie te voorzien. Daarom is er ook een mogelijkheid om onder voorwaarden zelfstandige opstellingen van zonne-energie te ontwikkelen in landelijk gebied. Randvoorwaarden zijn:

- Afwegingskader

  De noodzaak van de ontwikkeling moet blijken uit een onderzoek. Het onderzoek biedt een gedegen ruimtelijke onderbouwing van de behoefte aan duurzame energie en een afweging van locaties. Bij de afweging van locaties wordt specifiek aandacht gevraagd voor transformatie en meervoudig gebruik van locaties zoals op vliegvelden, langs snelwegen, stortplaatsen, zuiveringsinstallaties, grond- en slibdepots, gunstig gelegen vrijkomende locaties in het buitengebied etc.

- Afstemming

  Vanuit een zorgvuldig gebruik van de open ruimte, afstemming van duurzame energieprojecten in een gebied en de in sommige gebieden beperkte capaciteit van het netwerk, geldt als randvoorwaarde dat

projecten zijn afgestemd met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder.

- Maatschappelijke meerwaarde
  Op voorhand wordt geen beperkingen gesteld aan de locatie waar zonneparken ontwikkeld kunnen worden of aan de omvang daarvan. Daarom is in de voorwaarden een bepaling opgenomen rondom maatschappelijke meerwaarde. Naarmate de inbreuk op de basisregels groter is, verwachten wij een grotere inspanning op het gebied van een bijdrage aan maatschappelijke doelen.

- Tijdelijkheid
  In beginsel gaat de provincie er vanuit dat de realisatie van zonneparken voorziet in een tijdelijke behoefte. Vanwege dit tijdelijke karakter van zelfstandige opstellingen voor zonne-energie is de ontwikkeling daarom uitsluitend mogelijk met de toepassing van een omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan. Aan een dergelijke vergunning kan een termijn worden verbonden en de voorwaarde dat na afloop van de termijn de situatie van voor de vergunningverlening wordt hersteld. De maximale termijn is 25 jaar.

Energieagenda 2019-2030
Gelijktijdig met de Omgevingsvisie is ook de nieuwe Energie Agenda 2019-2030 door provinciale staten vastgesteld[12]. In deze energieagenda is het Energiebeleid van de provincie Noord-Brabant, dat op hoofdlijnen in de Omgevingsvisie is benoemd, nader uitgewerkt. De impact van duurzame energieopwekking, -transport en -opslag op de ruimte in Brabant zal groot zijn. De strategische hoofdlijnen van het nieuwe energiebeleid zijn: het mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie, selectief en slim stimuleren van koplopers en slim integraal combineren. Bij de uitvoering van de agenda pakt de provincie een regisserende en verbindende rol en sluit zij aan bij de verschillende klimaattafels uit het Energieakkoord. Voor wat betreft elektriciteitsopwekking zijn concrete doelen benoemd. In 2030 wil de provincie 88 PJ opwekken uit zonne- en windenergie.

3.5 Regionaal en gemeentelijk beleid

Klimaatvisie
De gemeenteraden van de Kempengemeenten hebben in 2009 de ‘Klimaatvisie Kempengemeenten’ vastgesteld. Het doel van deze Klimaatvisie is om als Kempengemeenten samen Energieneutraal te worden. Om dit te bereiken moeten enerzijds forse energiebesparingen worden gerealiseerd en aanhoudende efficiencyverbeteringen plaatsvinden zodat in alle sectoren de energievraag met twintig procent reduceert ten opzichte van de huidige consumptie. Anderzijds dienen alle mogelijke hernieuwbare energiebronnen in de Kempen duurzaam aangewend te worden om in de restvraag te voorzien. Dit potentieel aan duurzame energie is beschikbaar in diverse vormen zoals zon, wind, geothermie en biomassa. De Kempengemeenten willen de realisatie hiervan stimuleren en faciliteren,

[12] Energieagenda 2019-2030, provincie Noord-Brabant, 14 december 2018.

waarbij een goede verdeling van de lusten en lasten van duurzame energieopwekking van cruciaal belang wordt geacht voor het verkrijgen en behouden van draagvlak voor de energietransitie.

Daarnaast heeft iedere gemeente haar eigen beleid op het gebied van klimaat, energie en ruimtelijke ordening. Hiervoor wordt verwezen naar de afzonderlijke beleidsplannen en gemeentelijke (structuur)visies.

Landbouwbeleid en herstructurering
In de Kempen is de landbouwsector een belangrijke werkgever en grondgebruiker. Binnen deze sector spelen uitdagingen rond herstructurering. De koppelkansen tussen de energietransitie en de landbouwsector zijn van belang voor de gemeenten. Met andere woorden: op welke manier kan de energietransitie zo goed mogelijk aansluiten op regionale ontwikkelingen in het landelijke gebied. Dit vraagstuk is onderdeel van de voorbereiding van de Regionale Energiestrategie (RES). Het MER en het beleids- en toetsingskader die in de Kempengemeenten zijn ontwikkeld kunnen als bouwstenen dienen hiervoor.

Een van de vraagstukken in deze sector is het vrijkomen van agrarische gebouwen ten gevolge van stoppende agrariërs. Die gebouwen worden vervolgens niet meer gebruikt. De agrarische sector zal ook de omslag naar een kringlooplandbouw moeten maken. De vitaliteit en ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied staan onder druk. De energietransitie kan daarbij kansen bieden voor het maken van deze omslag.

Een tweede punt is het effect van de ontwikkeling van grootschalige zonneparken op de beschikbaarheid van landbouwgrond en de bodemkwaliteit van de gronden onder de zonneparken.

De Kempengemeenten willen, gedurende het m.e.r. proces verkennen bij welke ontwikkelingen de energietransitie een helpende factor zou kunnen zijn. Hierdoor is meervoudig doelbereik wellicht mogelijk en kan tevens het draagvlak vergroot worden.

Deel A: Windparken

Hoofdstuk 4 Alternatieven windenergie

4.1 Inleiding

Zoals ook valt te lezen in het haalbaarheidsonderzoek blijkt dat vanwege een groot aantal beperkingen van uiteenlopende aard een gering aantal gebieden resteert waar de ontwikkeling van windparken in beginsel mogelijk is. Binnen deze gebieden worden de milieueffecten van windenergie in beeld gebracht door voorbeeldopstellingen van windturbines in te tekenen.

4.2 Harde Belemmeringen

Om te komen tot realistische MER-alternatieven is eerst bepaald welke gebieden als 'harde belemmeringen' gezien moeten worden (Figuur 8).

Hieronder vallen:

I - Infrastructuur: rijkswegen, gas- en buisleidingen, hoogspanningsverbindingen en de 300 voets-zone rondom vliegveld Eindhoven[13]. Ook bestaande windturbines zijn als harde belemmering opgenomen.

II – Gevoelige objecten (woningen): bij het bepalen van harde belemmeringen rondom woningen is uitgegaan van een afstand van 400 meter rondom gevoelige objecten (woningen en andere geluidsgevoelige objecten en terreinen[14]).

III – Natuur: In het planMER wordt gerealiseerd Natuurnetwerk Brabant (NNB) als harde belemmering meegenomen (hieronder vallen ook alle Natura 2000-gebieden). Nog niet gerealiseerd NNB geldt volgens de verordening wel als harde belemmering voor windenergie. Toch is er voor gekozen om in een aantal alternatieven plaatsing in nog te realiseren NNB niet op voorhand uit te sluiten. Dat wil niet zeggen dat plaatsing aldaar ook wordt toegestaan in het beleids- en toetsingskader; dit zal een beleidskeuze zijn (waarbij uiteraard voor plaatsing van windturbines moet worden voldaan aan de verordening ruimte van de provincie).

[13] Dit is een zone waarbinnen de radarhinderverstoring op een hoogte van 300 voet wordt berekend. De ervaring leert dat plaatsing van windturbines binnen deze zone vrijwel onmogelijk is. Ook werken met kleinere windturbines dan gebruikelijk biedt hierbij weinig soelaas.

[14] Het gaat hierbij om woningen, onderwijsgebouwen, ziekenhuizen en verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, psychiatrische inrichtingen, kinderdagverblijven, woonwagenstandplaatsen en bestemde ligplaatsen voor woonschepen. Recreatieparken zijn geluidsgevoelige objecten of terreinen volgens de wet geluidhinder, en daarom niet als harde belemmering opgenomen. Dergelijke parken worden echter wel in het MER betrokken, zie paragraaf 4.4.2.

Figuur 8 **Harde belemmeringen voor windenergie binnen het zoekgebied Kempengemeenten.**

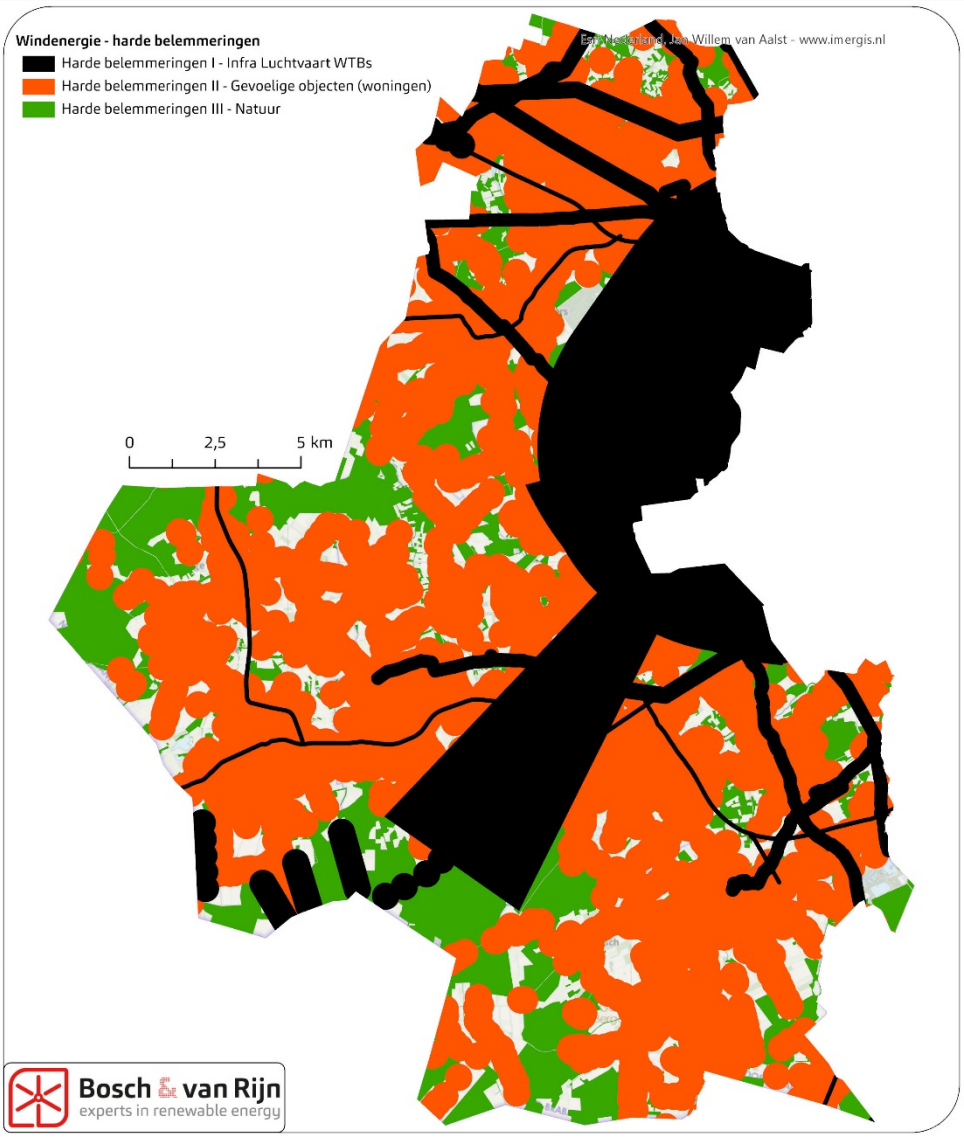

4.3 Zachte belemmeringen

Daarnaast zijn er nog enkele 'zachte belemmeringen' te definiëren, te weten:

- 500-voetszone radar: het gebied waarbinnen radarhinderverstoring wordt berekend op een hoogte van 500 voet. Plaatsing van windturbines binnen deze zone is lastig, maar niet op voorhand uit te sluiten. Optimalisatie (bv door gebruik te maken van kleinere windturbines, of door opstellingen in een bepaalde richting te plaatsen) kan nodig zijn.
- VDF Veldhoven (toetsingsvlak t.b.v. Eindhoven Airport): Binnen het toetsingsvlak moet voor windturbines hoger dan 72 meter worden getoetst of

zij geen onaanvaardbare verstoring van de VDF apparatuur veroorzaken. Valt binnen 500 voetszone, die daarmee maatgevend is.

- Nog te realiseren NNB: dit zijn gebieden die planologisch reeds als natuurgebied zijn aangewezen, maar waar de natuur nog niet daadwerkelijk gerealiseerd is. Plaatsing van windturbines in deze gebieden is momenteel strijdig met de provinciale verordening, maar of er sprake is van ecologisch onaanvaardbare verstoring is nog niet op voorhand duidelijk.
- Radarvlak Kleine-Brogel (België): het zuidoostelijk deel van het plangebied valt onder het toetsingsvlak van de radar van vliegbasis Kleine-Brogel in België. Op dit moment is niet duidelijk tot wat voor belemmeringen dit kan leiden, maar het is een aandachtspunt.
- Militair oefenterrein Oirschotse heide.

De zachte belemmeringen zijn op onderstaande figuur weergegeven:

Figuur 9 **Zachte belemmeringen voor windenergie in de Kempengemeenten. Bij het formuleren van alternatieven worden deze gebieden niet uitgesloten, maar wel van gepaste attentie voorzien.**

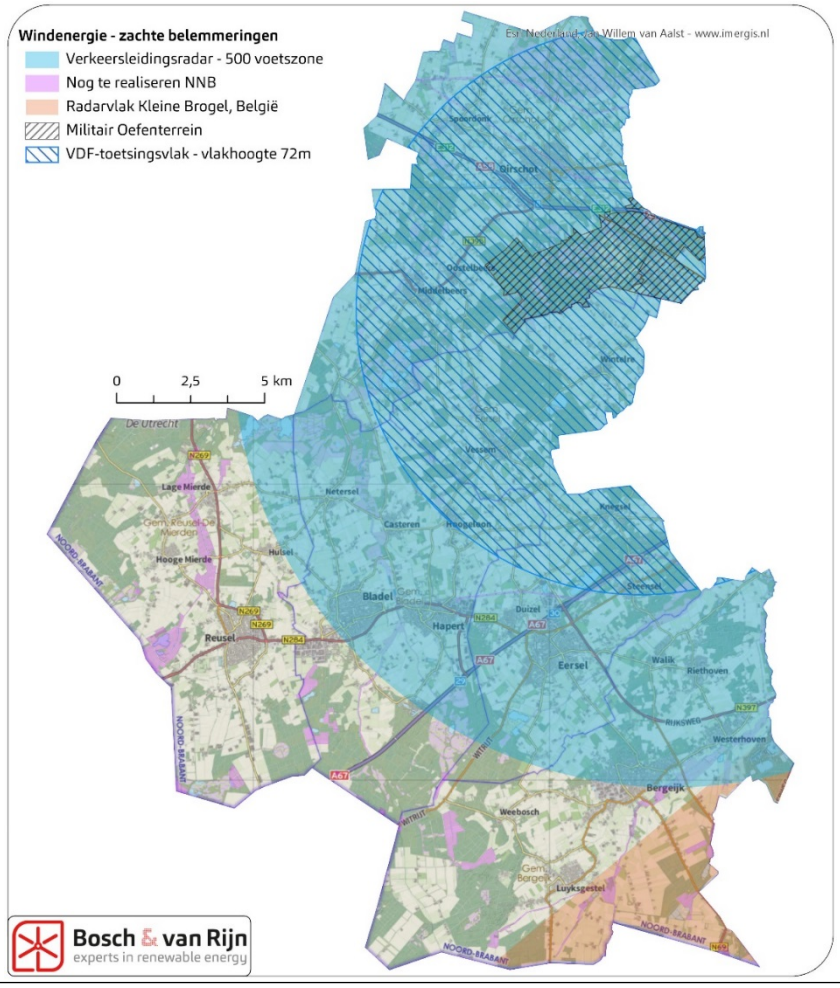

4.4 Alternatieven windenergie

4.4.1 Windparklocaties

Op basis van de harde belemmeringen blijven de volgende gebieden over:

Figuur 10 **Gebieden zonder harde belemmeringen voor windenergie (groene gebieden). Ter indicatie zijn ook de zachte belemmeringen weergegeven, waarbij het VDF toetsingsvlak niet is getoond, omdat dit geheel binnen de 500-voetszone van de Defensieradar valt.**

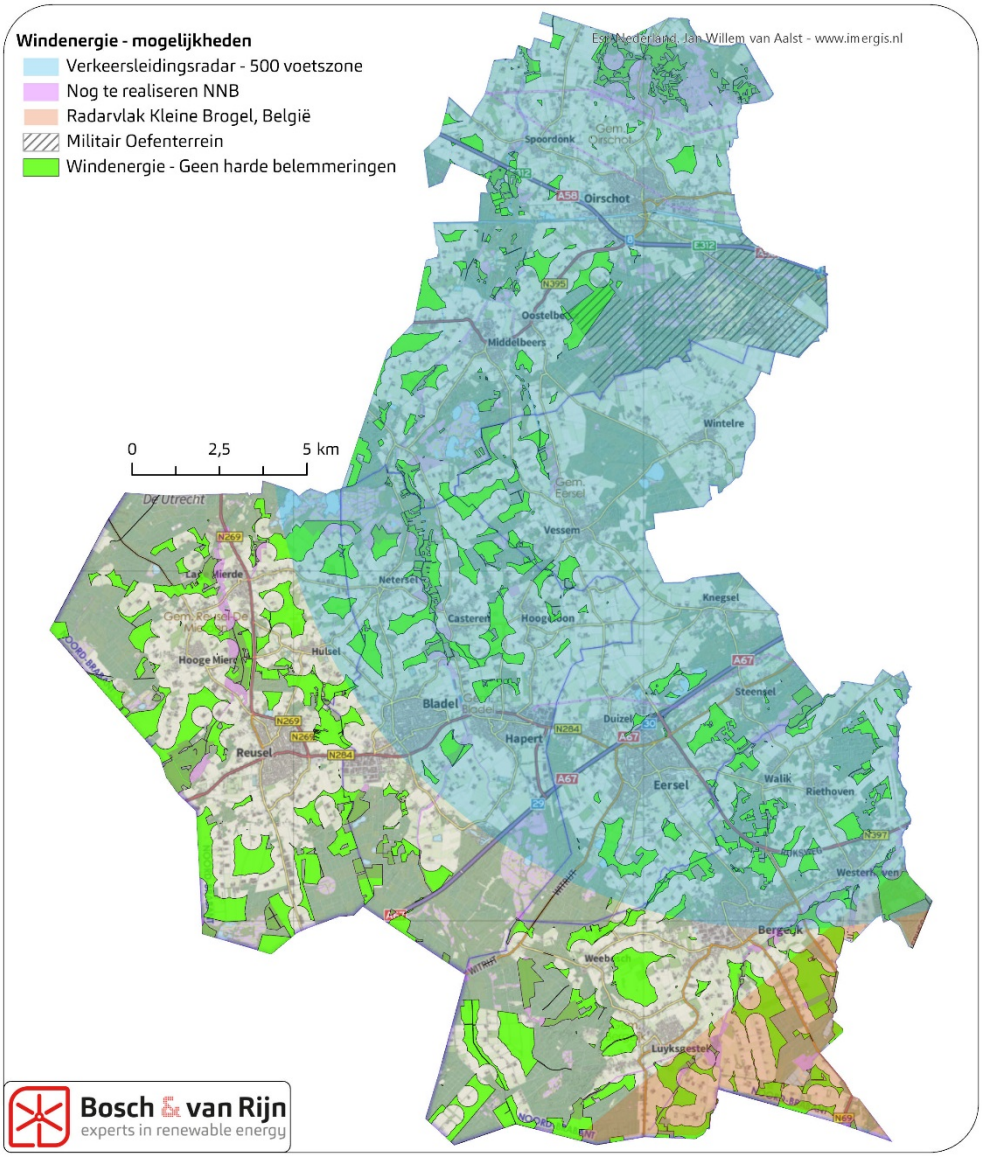

Om in het planMER een zinvolle analyse en vergelijking te maken van verschillende alternatieve opstellingen voor windenergie is het formuleren van MER-alternatieven van groot belang.

Hiertoe is de volgende methode gehanteerd:

1. **Identificeren van windparklocaties waar 3 of meer windturbines passen:** Uit een analyse van de mogelijkhedenkaart volgen 53 windparklocaties (zie Figuur 11).
2. **Formuleren van inrichtingsprincipes die leiden tot onderscheidende MER-alternatieven**. Hierin maken wij onderscheid tussen thematische alternatieven en concentratiegebieden.
3. Afbakenen van potentiële windparklocaties die passen binnen de inrichtingsprincipes en een representatief beeld geven daarvan.

N.B. het is expliciet niet de bedoeling om al deze windparklocaties in het beleid- en toetsingskader mogelijk te maken. Welke windparklocaties wel en niet mogelijk zullen zijn wordt buiten het MER besloten; het MER is bedoeld om de milieueffecten van al deze locaties in beeld te brengen ter onderbouwing van deze keuze.

Figuur 11 **Indicatieve windparklocaties**

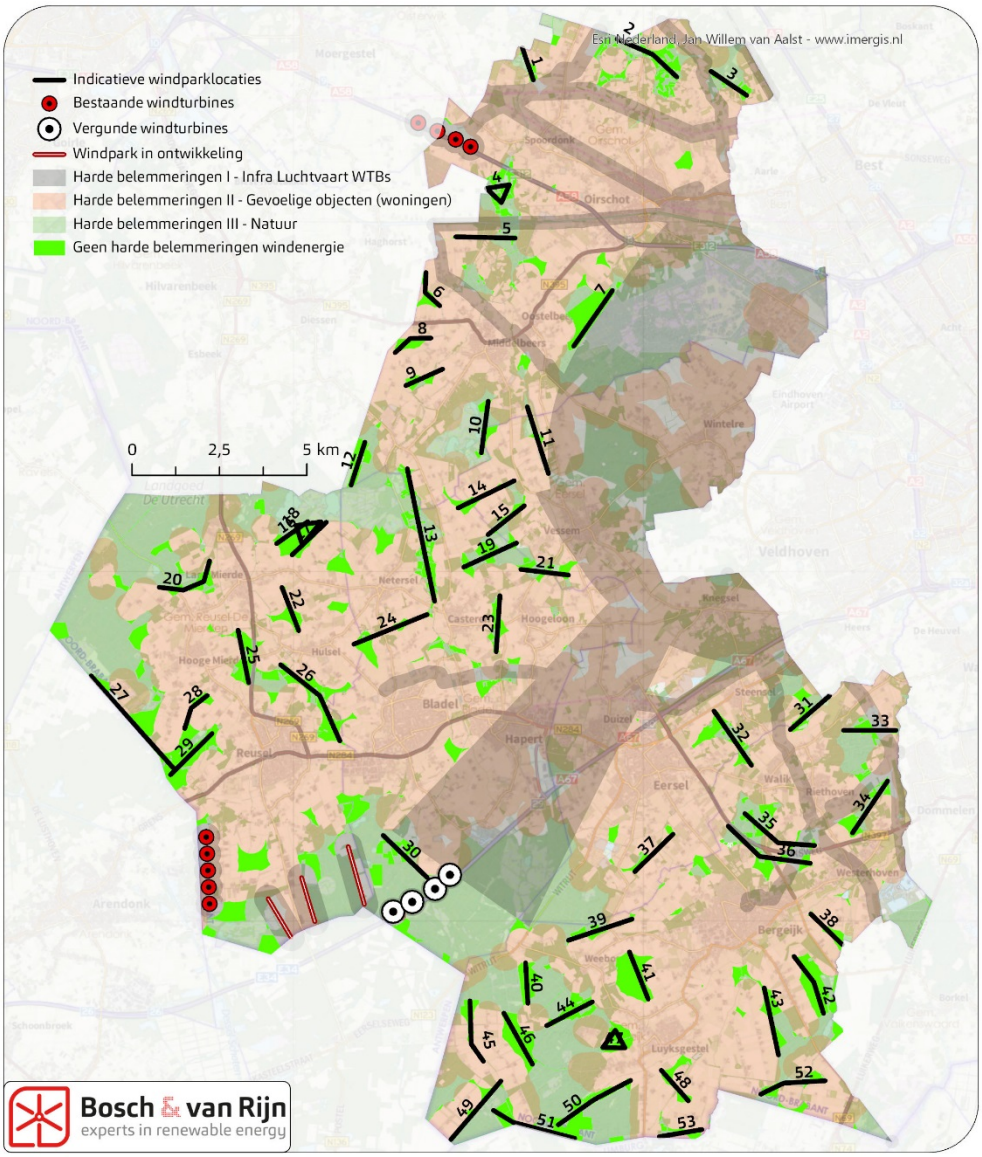

Hierbij zij opgemerkt dat de hierboven getekende lijnen *mogelijke* windturbineopstellingen weergeven: detailonderzoek op projectniveau kan eventuele alternatieve opstellingsvormen opleveren of zorgen dat locaties in een later stadium alsnog afvallen.

4.4.2 Thematische alternatieven

Binnen de Kempengemeenten zijn drie thematische alternatieven onderscheiden. Deze alternatieven leiden elk tot uitsluitingsgebieden: het alternatief bestaat steeds uit windturbineopstellingen die buiten deze uitsluitingsgebieden vallen, zoals weergegeven op onderstaande figuren.

- **Infrastructuur**: een alternatief waarbij aansluiting wordt gezocht bij grootschalige infrastructuur (het Wilhelminakanaal, de rijkswegen A58 en A67

en de provinciale wegen N269, N284, N395 en N397). Daartoe wordt enkel gekeken naar mogelijkheden parallel aan en op minder dan 1 kilometer afstand van de genoemde (vaar)wegen.

Figuur 12 **Alternatief 'Infrastructuur': Zones van 1 km aan weerszijden van grootschalige infrastructuur, met daarin indicatief windparklocaties aangemerkt.**

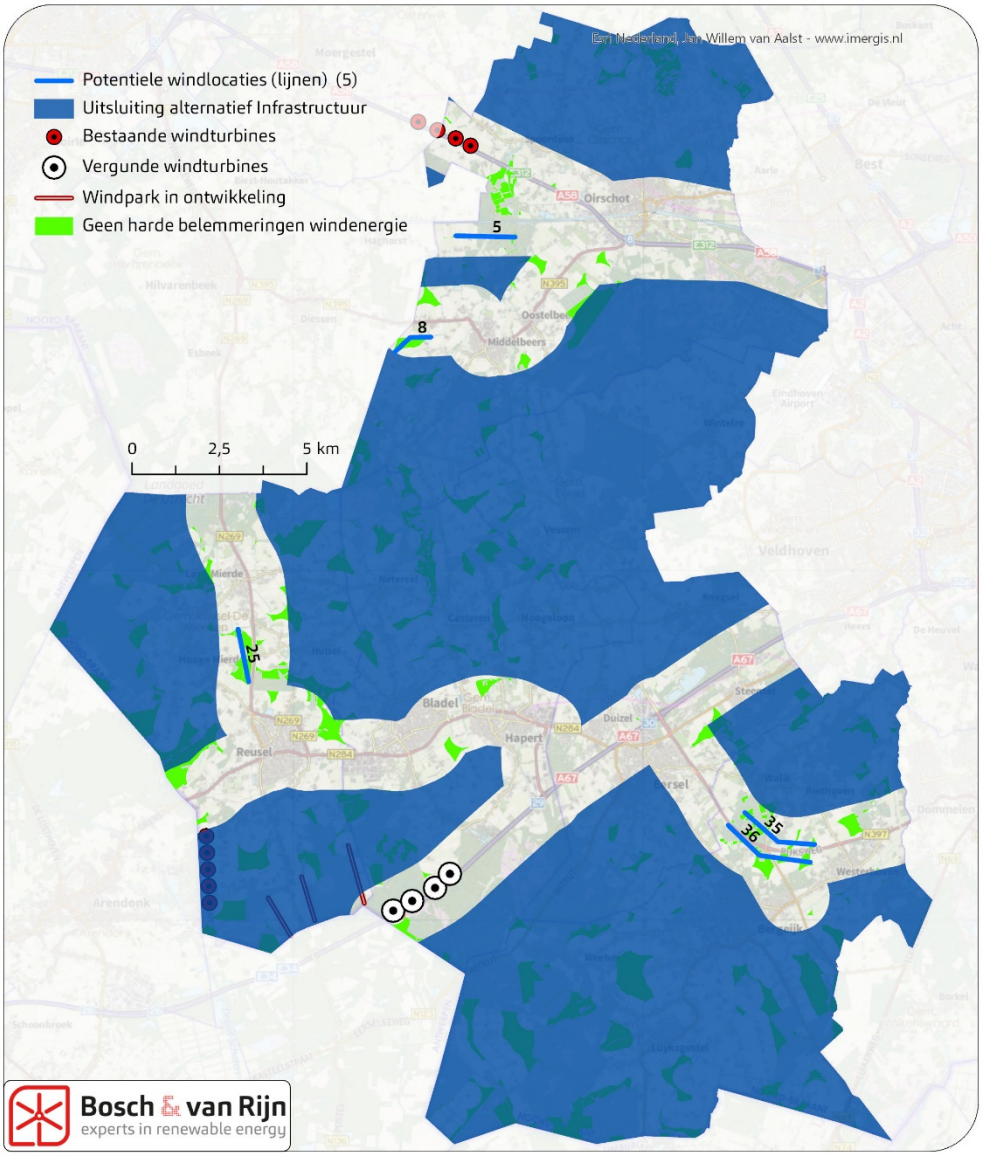

- **Leefomgeving**: een alternatief dat concentraties van verblijvenden ontziet. Daartoe wordt een minimale afstand van 1 kilometer tot woonkernen en

recreatiebestemmingen aangehouden en 500 meter tot alle verspreide woonbebouwing (in plaats van 400 meter zoals in de andere alternatieven).

Figuur 13 **Alternatief 'Leefomgeving': Gebieden op grote afstand (>1km) van woonkernen en vakantieparken met daarin indicatief windparklocaties aangemerkt.**

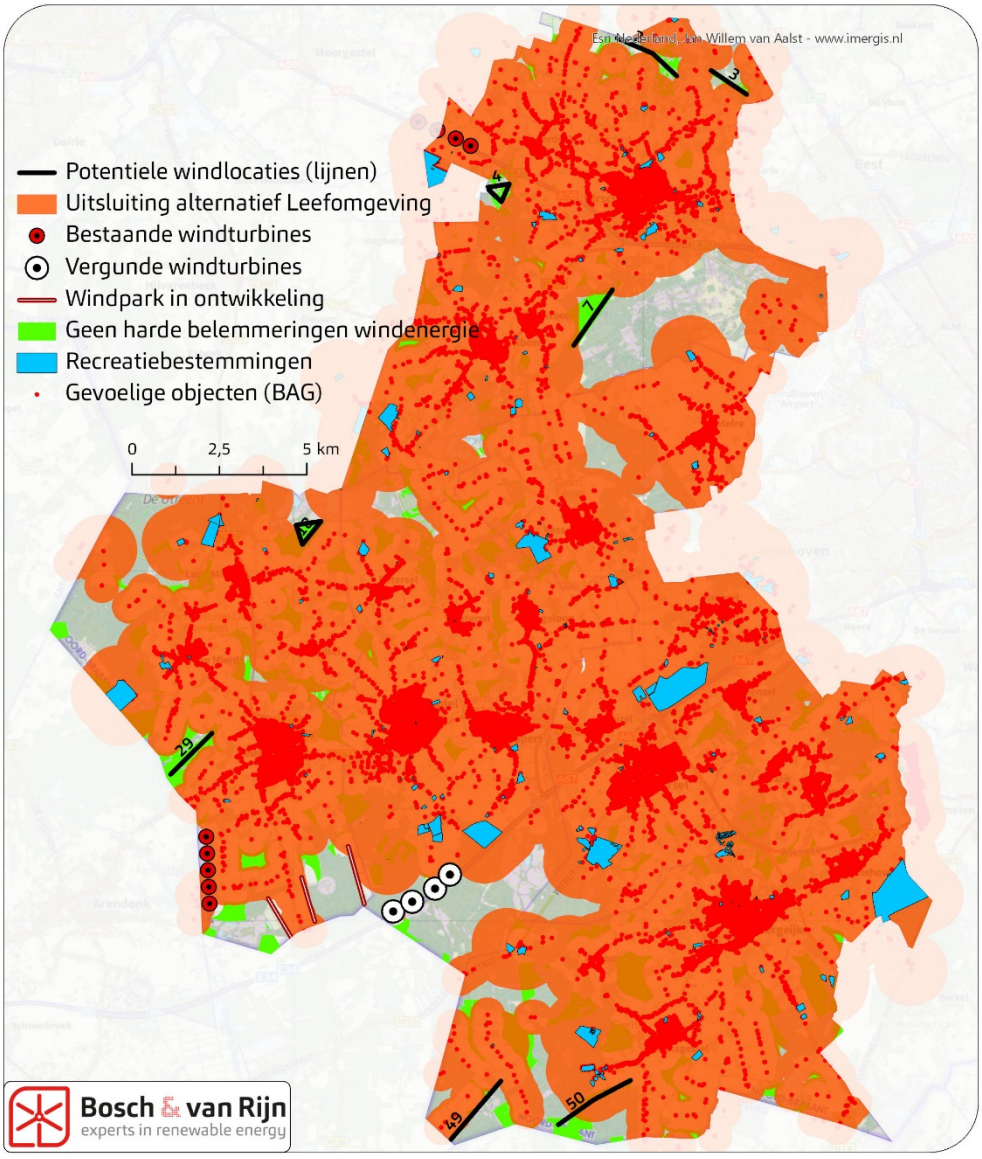

- **Natuur & Landschap**: een alternatief dat waardevolle natuurgebieden ontziet, zowel vanwege ecologie als recreatie. Daartoe wordt een minimale afstand van 500 meter aangehouden tot grote natuurgebieden. Daarnaast wordt overdraai boven NNB (zowel bestaand als nog te realiseren) voorkomen door een minimale afstand van 80 meter aan te houden tot dergelijke gebieden. Alleen in dit alternatief wordt nog te realiseren NNB dus gezien als harde belemmering.

Figuur 14 **Alternatief: 'Natuur & Landschap': Gebieden op > 500m afstand van grote natuurgebieden. Daarnaast is overdraai boven Natuurnetwerk Brabant voorkomen door een minimale afstand van 80m tot al dergelijke gebieden aan te houden, inclusief nog te realiseren NNB.**

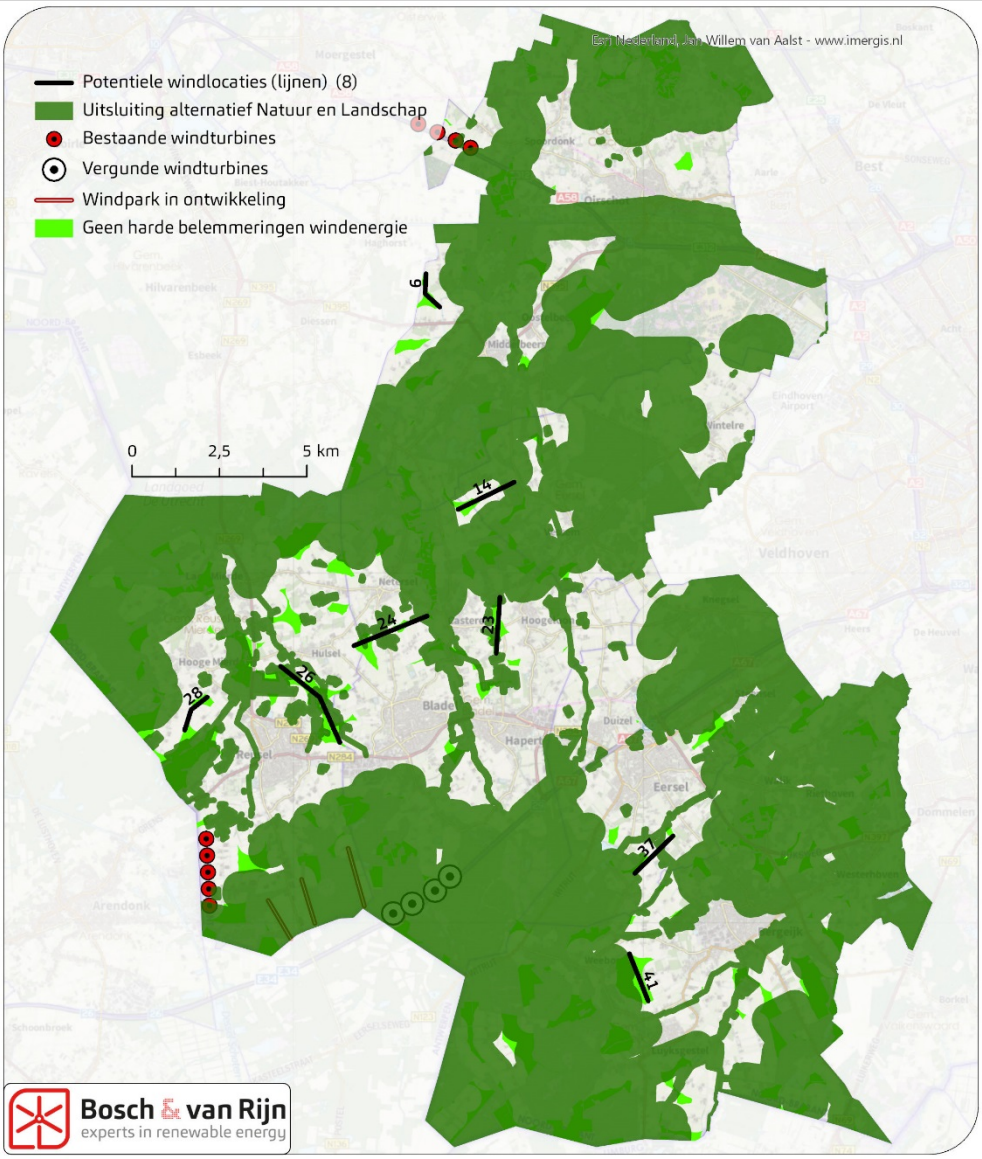

4.4.3 *Concentratiegebieden*

Naast de thematische alternatieven zijn ook enkele gebieden als ‘concentratiegebied’ in het MER beschouwd: dit zijn windparklocaties waar meerdere windparken in elkaars nabijheid geplaatst kunnen worden (rekening houdend met harde belemmeringen).

Figuur 15 **Concentratiegebieden windenergie.**

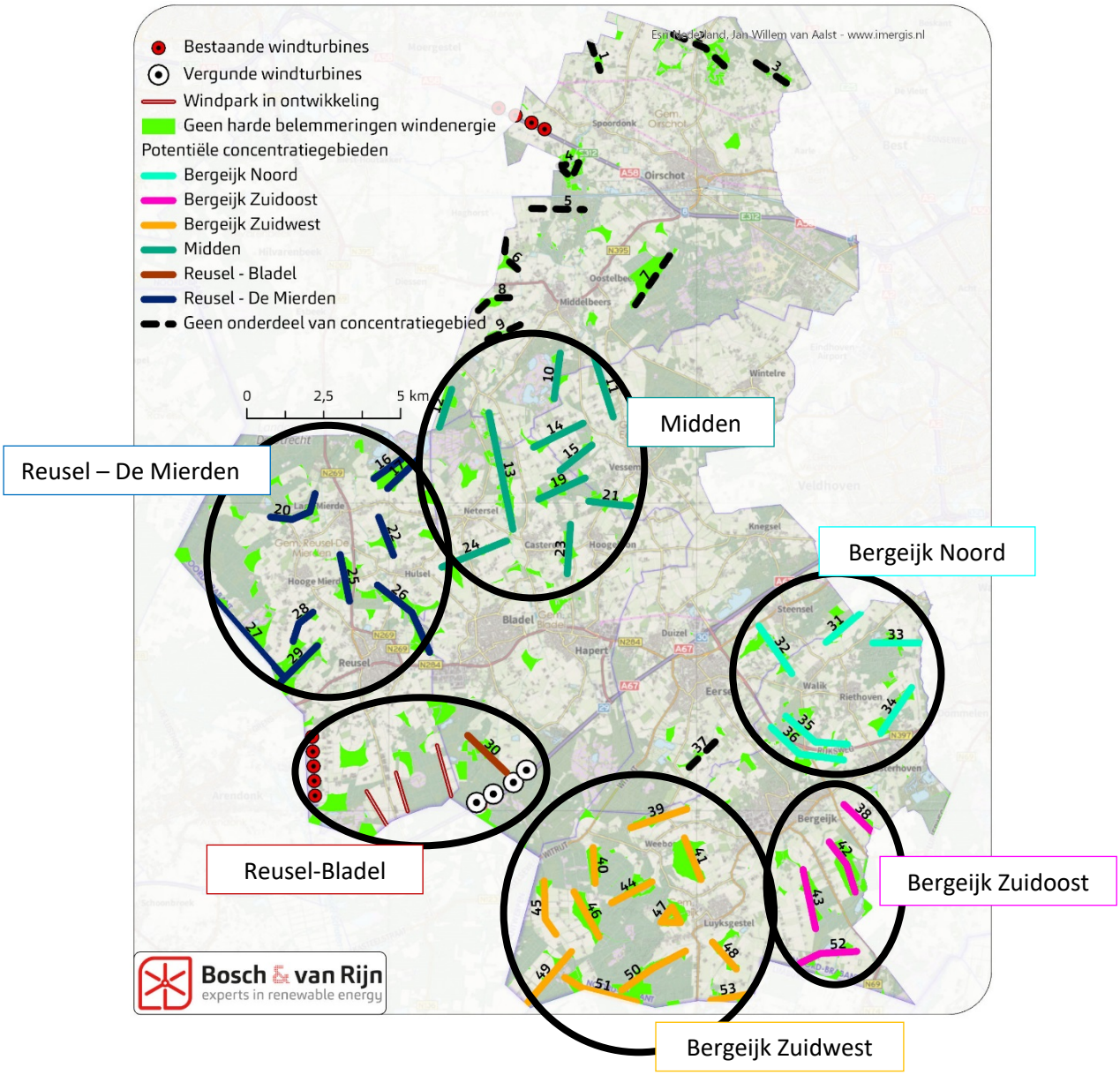

4.4.4 *Overige gebieden*

De gebieden 1 en 9 vallen niet onder een van de genoemde alternatieven of concentratiegebieden. Zij zijn wel individueel beoordeeld.

4.4.5 *Samenvatting alternatieven windenergie*

De 53 windparklocaties zijn op de hieronder getoonde wijze onderdeel van de MER-alternatieven:

Tabel 5 **Samenvatting MER-alternatieven windenergie**

Alternatief	Bevat de windparklocaties
Thematische alternatieven	
Infrastructuur	5, 8, 25, 35, 36
Leefomgeving	2, 3, 4, 7, 18, 29, 49, 50
Natuur & Landschap	6, 14, 23, 24, 26, 28, 37, 41
Concentratiegebieden	
Bergeijk Noord	31, 32, 33, 34, 35, 36
Bergeijk Zuidoost	38, 42, 43, 52
Bergeijk Zuidwest	39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53
Midden	10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 23, 24
Reusel/Bladel*	30
Reusel – De Mierden	16, 17, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29
Overige gebieden	1, 9

* Het concentratiegebied Reusel/Bladel bevat naast windparklocatie 30 uiteraard ook het reeds vergunde windpark De Pals en eventueel het te vergunnen windpark High Tech Agrocampus, evenals het bestaande windpark Laarakkerdijk.

4.5 Alternatieven: Afmetingen

Het planMER werkt met referentiewindturbines: het is niet het doel om de effecten van verschillende afmetingen windturbines in beeld te brengen. Dat is een detailniveau dat beter past bij individuele projecten (en dus een projectMER).

Teneinde wel een beeld te krijgen van de milieueffecten van windparken is een representatief windturbinetype gekozen, dat qua afmetingen en geluidsproductie niet uitzonderlijk is. Met andere woorden: er bestaan grotere en kleinere windturbines en windturbines met hogere en lagere geluidsproductie.

Het gekozen referentietype is de Vestas V150 4,0 MW.

Belangrijke noot: de windturbines waarmee in het PlanMER wordt gerekend zijn niet 'worst-case'. Het is niet zo dat hiermee grotere (of kleinere) windturbines worden uitgesloten. De precieze effecten van de windturbine-eigenschappen kunnen van locatie tot locatie verschillen en dienen op projectniveau (bijvoorbeeld in een projectMER of m.e.r.-beoordeling) nader te worden onderzocht.
Zo kan het bijvoorbeeld in de praktijk blijken dat windturbines met de afmetingen uit het planMER op een bepaalde locatie niet mogelijk zijn vanwege radarverstoring. Een optie om kleinere windturbines te plaatsen wordt met dit planMER niet uitgesloten.

4.6 Kleinere windturbines

In het MER zouden in beginsel ook kleinere windturbines kunnen worden beoordeeld (tiphoogte ca. 150 meter). Dergelijke windturbines hebben een vermogen van ca. 2,0 - 2,5 MW.

Door de aard van de subsidieregeling zoals die vanaf 2020 geldt (Stimuleringsregeling Duurzame Energietransitie, kortweg SDE++) is te stellen dat dergelijke windturbines niet rendabel zijn en initiatiefnemers derhalve niet zullen overgaan tot ontwikkeling.
Desalniettemin beschouwen wij in deze paragraaf kort drie belangrijke milieuaspecten voor kleinere windturbines: geluid, landschap en energieproductie.

4.6.1 Energieproductie 'kleine' windturbines

De opbrengst van kleine(re) windturbines is goed in te schatten door te kijken naar het windpark Laarakkerdijk in de gemeente Reusel – de Mierden. Deze windturbines hebben een geschatte netto opbrengst van 6.000 MWh/windturbine/jaar (bron: WindStats.nl), oftewel 0,02 PJ/wtb/jr. Dit is minder dan de helft van de energieopbrengst van moderne windturbines met een tiphoogte van ca. 225 meter (zie daarvoor paragraaf 5.9).

Tabel 6 **Indicatie van de jaarlijkse productie per windturbine.**

Windturbinetype	Netto productie per jaar		Bron
	MWh/windturbine	PJ/windturbine	
Referentietype (V150 4,0MW)	15.300	0,055	paragraaf 5.9
Kleine windturbine (MM100 2MW)	6.000	0,02	WindStats.nl

4.6.2 Geluidsproductie 'kleine' windturbines

Onderstaande figuur toont de 47 dB L_{den}-contouren van twee voorbeeldopstellingen[15]:

- Een lijn van 4 windturbines met ashoogte/rotordiameter 100 meter.
- Een lijn van 3 windturbines met ashoogte/rotordiameter 150 meter.

Uitgangspunt hierbij is dat windturbines op een onderlinge afstand van elkaar geplaatst moeten worden van ca. 4 x de rotordiameter. Voor de referentiewindturbine is dit 600 meter, voor het kleine windturbinetype is dit 400 meter. In een lijn van 1200 meter lengte passen dus 3 grote of 4 kleinere windturbines.

Voor de kleinere windturbines is gerekend met het type Senvion MM100 2MW. Dit is het windturbinetype zoals geplaatst aan de Laarakkerdijk in de gemeente Reusel – de Mierden.

[15] Zie paragraaf 5.3.2 voor een nadere toelichting op het milieuthema geluid en de betekenis van de geluidscontour.

Figuur 16 **Geluidscontouren van twee windturbineopstellingen.**

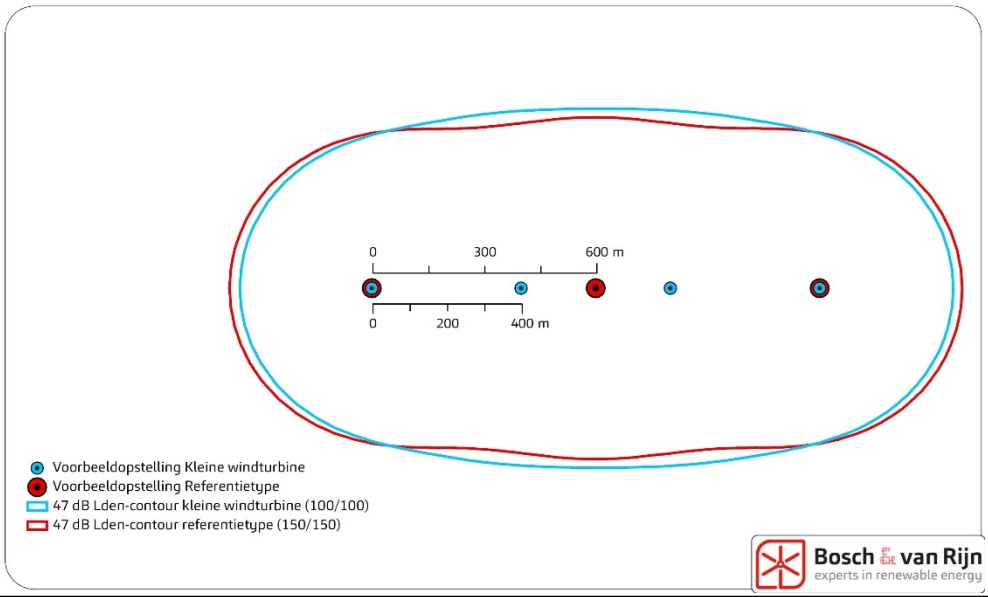

De geluidsproductie van de kleinere windturbines is (per windturbine) lager dan die van de grotere windturbines[16].
Daar staat tegenover dat dergelijke windturbines doorgaans dichter bij elkaar staan en er meer windturbines nodig zijn voor dezelfde energieproductie, waardoor het netto verschil in de praktijk gering is. De vuistregelafstanden die in dit MER worden aangehouden voor het milieuthema Leefomgeving bieden klaarblijkelijk ook voor kleinere windturbines een goed beoordelingskader (zie ook paragraaf 5.3).

4.6.3 Landschappelijke impact 'kleine' windturbines

De afmetingen van windturbines zijn voor een waarnemer in het veld zeer lastig in te schatten. Dit komt doordat er geen referentiekader aanwezig is waartegen de windturbines afgezet kunnen worden, en het inschatten van de afstand van de waarnemer tot de windturbine vrijwel onmogelijk is.

Het feit dat grotere windturbines op een grotere afstand zichtbaar zijn heeft negatieve gevolgen voor de landschappelijke impact.
Daar moet echter tegenover worden gezet dat, om een gelijke bijdrage te leveren aan de regionale doelstellingen, twee keer zoveel 'kleine' windturbines nodig zijn als het grotere type dat nu in het MER als representatief is meegenomen. Een groter aantal windturbines heeft eveneens negatieve gevolgen voor de landschappelijke impact. Een tweede nadeel van kleinere windturbines is dat deze een hogere omwentelingssnelheid hebben, wat zorgt dat kleinere windturbines onrustiger ogen dan grotere windturbines.

[16]Hierbij is het van belang om op te merken dat deze wetmatigheid niet voor alle typen windturbines geldt: er is geen duidelijk verband tussen de afmetingen van windturbines en hun geluidsproductie.

4.6.4 *Financiële overwegingen*

De afgelopen jaren is een trend ingezet waarbij afmetingen van windturbines, zowel ashoogte als rotordiameter, toenemen. Dit heeft te maken met technologische ontwikkelingen zoals innovaties in materialen voor productie van rotorbladen. Mede hierdoor is de productie per windturbine gegroeid en daarmee de kostprijs van windenergie verlaagd. De Rijksoverheid speelt hier met de dalende SDE+ (en vanaf 2020 SDE++) subsidieregeling voor windenergie ook op in. Vanwege deze snelle ontwikkelingen zijn windturbines met een ashoogte/rotordiameter van 100 meter anno 2019 al verouderd, ook al werden dergelijke windturbines enkele jaren geleden nog gebouwd (onder toenmalig subsidieregime). Wanneer rekening wordt gehouden met het feit dat tussen vaststelling van het beleids- en toetsingskader en de start van de bouw van windparken nog enkele jaren ontwikkel- en bouwtijd is gelegen, wordt duidelijk dat dergelijke windturbines in Nederland niet meer worden gebouwd.

Met dit gegeven in het achterhoofd is de stelling te verdedigen dat MER-alternatieven bestaande uit windturbines met een tiphoogte van 150 meter niet realiseerbaar zijn binnen de Kempengemeenten.

4.6.5 *Conclusie kleine windturbines*

Uit het voorgaande blijkt dat kleine windturbines, met een tiphoogte van ca. 150 meter, per stuk ca. 50% minder elektriciteit produceren en niet significant beter lijken te scoren op de milieuthema's geluid en landschap. Daarnaast zijn dergelijke windturbines vanwege de hoge(re) kostprijs van de opgewekte elektriciteit niet financieel realiseerbaar. Hiermee is aannemelijk gemaakt dat het onderzoeken van de milieueffecten van dergelijke windturbines niet zinvol is.

Deze conclusie sluit uiteraard niet uit dat op locaties binnen de Kempengemeenten windturbines worden mogelijk gemaakt met kleinere afmetingen dan het referentiewindturbinetype. Dit kan het gevolg zijn van ruimtelijke belemmeringen (bijvoorbeeld eisen t.a.v. radarhinder), maar ook van landschappelijke of participatieve randvoorwaarden.

Hoofdstuk 5 Milieueffecten Windenergie

5.1 Inleiding

In dit deel van het MER zijn te verwachten milieueffecten voor de windenergie-alternatieven beschreven en beoordeeld.

Per milieuthema toont het MER een onderzoek op hoofdlijnen. Dit maakt duidelijk wat de impact van elke opstelling is en wat de verschillen tussen de zoekgebieden en geprojecteerde opstellingsvarianten zijn.

De milieueffecten zijn ingedeeld in de thema's:
- Leefomgeving (geluid, slagschaduw, gezondheid, externe veiligheid),
- Landschap,
- Ecologie,
- Bodem,
- Water,
- Archeologie,
- Energieopbrengst,
- Netinpassing.

Per thema is eerst het beoordelingskader beschreven, zoals dat ook in de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) is uiteengezet, eventueel op sommige punten nog aangevuld. Vervolgens wordt uiteengezet wat de daadwerkelijke milieueffecten

zijn. Ten slotte wordt op basis van deze resultaten bepaald welke score aan welke effecten wordt toebedeeld.

5.2 Beoordelingsmethodiek

Voor de beoordeling van de effecten wordt gewerkt met een vijfpuntsschaal.

Tabel 7 **Effectbeoordeling**

Effect	Beoordeling
++	Positief effect
+	Beperkt positief effect
0	Neutraal effect
-	Beperkt negatief effect
- -	Negatief effect

Hoewel voor alle milieuthema's een vijfpuntsschaal is gehanteerd, hebben alleen de milieuthema's 'Landschap en Cultuurhistorie' en 'Energieopbrengst' een mogelijk positief effect (0, +, ++). De overige thema's worden neutraal of negatief gescoord (0, -, --). Dit gaat voorbij aan eventuele positieve effecten op bijvoorbeeld ecologie door compensatiemaatregelen voor ecologie of een omgevingsfonds voor omwonenden, aangezien deze aspecten niet direct door de MER-alternatieven worden veroorzaakt en de alternatieven voor deze afgeleide effecten slechts in geringe mate onderscheidend zijn.

Dat deze nadere invulling van de beoordelingscriteria pas wordt uitgevoerd *na* het bepalen van de milieueffecten is gedaan om ervoor te zorgen dat er voldoende onderscheid tussen de alternatieven optreedt: het doel van planMER is immers niet alleen om de milieueffecten van de alternatieven in beeld te brengen, maar ook om een zinnige vergelijking ertussen mogelijk te maken.

5.3 Leefomgeving

De effecten van windturbines op de leefomgeving zijn onder te verdelen in

- Geluid
- Slagschaduw
- Gezondheid
- Externe veiligheid

(Het effect op het uitzicht wordt behandeld bij het milieuthema 'Landschap').

5.3.1 Beoordelingscriteria

In dit planMER worden geen berekeningen gemaakt voor geluid, slagschaduw en veiligheid. In plaats daarvan wordt gerekend met afstandsvuistregels. Dit sluit beter aan bij het detailniveau van een planMER. In deze paragraaf zullen wel de toetsingskaders voor geluid, slagschaduw en veiligheid worden beschreven (voor gezondheid geldt geen aanvullend toetsingskader), maar de beoordeling van de

mogelijke opstellingen gebeurt op basis van het aantal woningen[17] binnen 500 meter en binnen 1000 meter van voorbeeldlijnopstellingen.

Deze criteria geven een goed beeld van de invloed die windturbines hebben, zowel als gevolg van geluid als slagschaduw.

Ter onderbouwing van deze stelling zijn in paragraaf 5.3.2 en 5.3.3 voorbeeldberekeningen uitgevoerd voor geluid respectievelijk slagschaduw, waaruit blijkt dat de vuistregels een goede indicator zijn voor de omvang van het effect op de leefomgeving.

Tabel 8 **Beoordelingscriteria Leefomgeving**

Thema	Beoordelingscriterium
Leefomgeving	Absoluut: - aantal gevoelige objecten binnen 500m - aantal gevoelige objecten binnen 1000m Relatief: - aantal gevoelige objecten binnen 500m gedeeld door de verwachte energieproductie - aantal gevoelige objecten binnen 1000m gedeeld door de verwachte energieproductie Overig: - Aanwezigheid van belangrijke andere geluidsbronnen

Door de aantallen woningen te delen door de verwachte energieproductie wordt ook een relatieve beoordeling toegepast, die zorgt dat locaties die minder energie opwekken slechter scoren dan locaties die meer energie opwekken.

5.3.2 Sectorale toelichting - geluid

Windturbines produceren geluid, dat meestal wordt omschreven als suizend of zoevend. Er is veel onderzoek gedaan naar windturbinegeluid en de effecten van blootstelling aan dit geluid. Op basis van deze onderzoeken zijn relaties bepaald tussen de hinderbeleving en de blootstelling aan geluidniveaus. Dit zijn zogeheten dosis-effectrelaties, waarbij met de mate van blootstelling een bepaalde mate van effect gepaard gaat. Deze relaties vormen de basis van de geluidwetgeving in Nederland.

5.3.2.1 Toetsingskader geluid

Windturbines vallen onder het Activiteitenbesluit milieubeheer. Volgens dit besluit is de maximaal toegestane waarde ter plaatse van geluidsgevoelige objecten[18] 47

[17] Feitelijk worden alle 'geluidsgevoelige objecten' beschouwd, dus ook ziekenhuizen, scholen etc., maar voor de leesbaarheid van de tekst hanteren wij hiervoor de term 'woningen'.

[18] Onder geluidsgevoelige objecten worden verstaan: woningen, onderwijsgebouwen, ziekenhuizen, verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, psychiatrische inrichtingen, kinderdagverblijven, woonwagenstandplaatsen en ligplaatsen voor woonschepen. Bron: Wet geluidhinder.

dB L_{den} en 41 dB L_{night}. De L_{den} (Engels: Level day-evening-night) is een maat om de geluidsbelasting door omgevingslawaai uit te drukken. Hierbij wordt de geluidsbelasting die optreedt gedurende de nacht en de avond zwaarder meegewogen dan geluid overdag. Met de norm wordt recht gedaan aan het feit dat geluid 's nachts en 's avonds als storender ervaren kan worden dan overdag. Het geluid wordt berekend als een gemiddelde, waarbij 's avonds en 's nachts respectievelijk 5 en 10 dB bij de berekende geluidsbelasting moet worden opgeteld. De norm staat beschreven in artikel 3.14a van het Activiteitenbesluit milieubeheer. In dit artikel staat ook vermeld dat het bevoegd gezag bij 'bijzondere lokale omstandigheden' normen met een andere waarde vast mag stellen.

Voor moderne windturbines geldt dat op een afstand van ca. 450 meter aan de norm wordt voldaan. Dat wil echter niet zeggen dat de windturbines op grotere afstand niet langer hoorbaar zijn.

5.3.2.2 Voorbeeldberekening geluid

Ter illustratie is van een denkbeeldige opstelling van 3 windturbines met onderlinge afstand 600 meter en een rotordiameter en ashoogte van 150 meter (en dus een tiphoogte van 225 meter) berekend hoeveel geluid deze produceert[19]. Onderstaande figuur toont de 47 dB L_{den}-contour (de normgrens) alsmede de 42 dB L_{den}-contour, omdat voldoen aan de norm niet betekent dat de windturbines niet hoorbaar zijn.

Tevens zijn de vuistregelafstanden weergegeven.

Figuur 17 **Geluidsberekening van een voorbeeldopstelling. Zoals blijkt komen de vuistregelafstanden (500 en 1000 meter) redelijk overeen met de 47 en 42 dB L_{den}-contouren.**

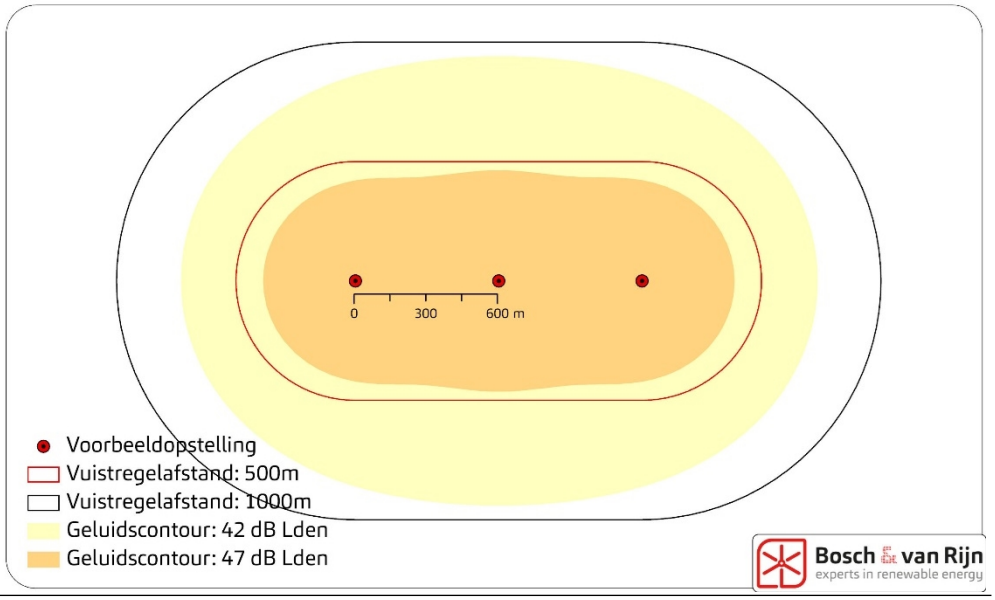

[19] Voor deze berekening is uitgegaan van de Vestas V150 4,2 MW. Dit type is qua geluidsproductie representatief voor windturbines met dergelijke afmetingen.

5.3.2.3 *Cumulatie met andere geluidsbronnen*

Het geluid van windturbines komt bovenop de reeds bestaande geluidsbelasting voor woningen. De Kempengemeenten kennen slechts op enkele locaties zware geluidsbelasters (zoals gebieden met zware industrie of drukke snelwegen), waardoor cumulatie van het geluid van windturbines met andere bronnen niet overal aan de orde is.

Om het aspect cumulatie een plaats te geven in het planMER die aansluit bij het detailniveau, is per windlocatie gekeken naar de aanwezigheid van significante geluidsbronnen, te weten:

- Rijkswegen A67 en A58
- Provinciale wegen
- Luchtvaartgeluid

Deze aan- of afwezigheid vertaalt zich in een aanvullend beoordelingscriterium.

Voor concrete windprojecten zal cumulatie met andere geluidsbronnen onderdeel zijn van de ruimtelijke onderbouwing of (indien van toepassing) van de m.e.r.-procedure.

5.3.2.4 *Laagfrequent geluid*

Een gedeelte van het geluid dat windturbines produceren heeft een frequentie van 4-125 Hz en wordt daarom geclassificeerd als laagfrequent geluid. Uit zienswijzen op eerdere windprojecten is gebleken dat de vrees bestaat dat laagfrequent geluid mensen ziek maakt en dat de Nederlandse geluidsnorm onvoldoende bescherming biedt, omdat bij de vaststelling van de voor windturbinegeluid geldende norm van 47 dB op basis van L_{den} met deze informatie geen rekening zou zijn gehouden.

Om deze reden heeft de Staatssecretaris van I&M een brief aan de Tweede Kamer gestuurd[20] met twee onderzoeken van het Rijksinstituut voor Volksgezond en Milieu (RIVM) en een literatuurstudie naar laagfrequent geluid door Bureau LBP|Sight.
Op grond van inzichten uit deze onderzoeken concludeert de Staatssecretaris dat de huidige norm voor geluidhinder van windturbines (47 dB-L_{den} en 41 dB-L_{night}) en het bijbehorende reken- en meetvoorschrift voldoen en geen wijzigingen behoeven.

Citaat uit de kamerbrief: *"Laagfrequent geluid draagt inderdaad voor een klein deel bij aan de hinderervaring van windturbinegeluid. Echter, deze hinder is op een verantwoorde manier voldoende beperkt door de huidige norm. De Staatssecretaris erkent dat gemiddeld 9 procent van de bewoners van woningen die op de normgrens belast zijn met windturbinegeluid zal zijn gehinderd. Dat is ook in lijn met de toelichting in 2009 van de toenmalige minister van VROM op de ontwerp-norm voor windturbinegeluid. Zoals al eerder is betoogd, is dat een beleidskeuze geweest waarbij de verschillende belangen zijn afgewogen."*

[20] Kenmerk brief: IENM/BSK-2014/44564.

De 47 dB L_{den}-norm is gebaseerd op de mate van hinderlijkheid die wordt ervaren. Hierbij is gebruik gemaakt van empirisch onderzoek, waarbij ook rekening is gehouden met laagfrequent geluid (met een frequentie van 125 Hz of minder), wat een onderdeel van het geluidsspectrum van windturbinegeluid is. In dit MER wordt laagfrequent geluid niet apart beschouwd, omdat het een integraal onderdeel uitmaakt van de beoordeling van de L_{den}-normering.

Het geluid van moderne windturbines heeft een groter aandeel laagfrequent geluid dan oudere, kleinere windturbines. Dit kan zorgen voor enige toename van laagfrequent geluid ter plaatse van geluidsgevoelige objecten. De hoeveelheid laagfrequent geluid die windturbines produceren is echter nog steeds gering. De conclusie die in de brief van de Staatssecretaris wordt getrokken: dat de huidige L_{den}-normering voor windturbinegeluid ook voldoende bescherming biedt tegen laagfrequent geluid, blijft onveranderd. Deze conclusie is recent bevestigd in een publicatie van de Duitse federale milieudienst van november 2016: "*In terugblik op de akoestische effecten kan voor het laagfrequente geluid door windturbines met de huidige stand van onderzoek ervan uitgegaan worden dat deze in vergelijk met andere (natuurlijke en menselijke) bronnen zeer gering is, waardoor er geen negatieve effecten op de gezondheid optreden.*" [21]

5.3.3 Sectorale toelichting - slagschaduw

5.3.3.1 Toetsingskader slagschaduw

Windturbines veroorzaken als gevolg van de draaiende rotor een bewegende schaduw, de zogenoemde slagschaduw. Voor slagschaduw die valt op ramen van woningen is een landelijke norm gesteld in de Activiteitenregeling milieubeheer.
De norm schrijft voor dat op gevels van woningen die ramen bevatten niet meer dan 17 keer per jaar meer dan 20 minuten slagschaduw mag optreden. Een strenge uitleg van deze norm is stellen dat de maximale slagschaduw die een woning mag ondervinden gelijk is aan 17 x 20 minuten, oftewel 340 minuten, oftewel 5:40 uur per jaar.

Hoe meer woningen er dichtbij het windpark gelegen zijn, des te vaker zullen de windturbines moeten worden stilgezet om aan de slagschaduwnorm te voldoen. Op afstanden vanaf ca. 400 meter kan met zekerheid worden gezegd dat de rentabiliteit van het project niet in gevaar komt als gevolg van de opgelegde stilstand die volgt uit de norm.

5.3.3.2 Voorbeeldberekening slagschaduw

Ter illustratie is van een denkbeeldige opstelling van 3 windturbines met onderlinge afstand 600 meter en een rotordiameter en ashoogte van 150 meter (en dus een tiphoogte van 225 meter) berekend hoeveel slagschaduw deze produceert. Onderstaande figuur toont de slagschaduwcontour waarbinnen de windturbines af en toe moeten worden stilgezet om aan de norm te kunnen voldoen.

[21] *Mögliche gesundheitliche Effekte von Windenergieanlagen*, Umwelt Bundesamt, november 2016. Vertaling: Bosch & van Rijn.

Figuur 18 **Slagschaduwberekening van een voorbeeldopstelling. Binnen het blauwe vlak is de verwachte slagschaduw meer dan 5:40 uur per jaar en zou er dus een stilstandvoorziening moeten worden getroffen voor binnen het vlak liggende woningen.**

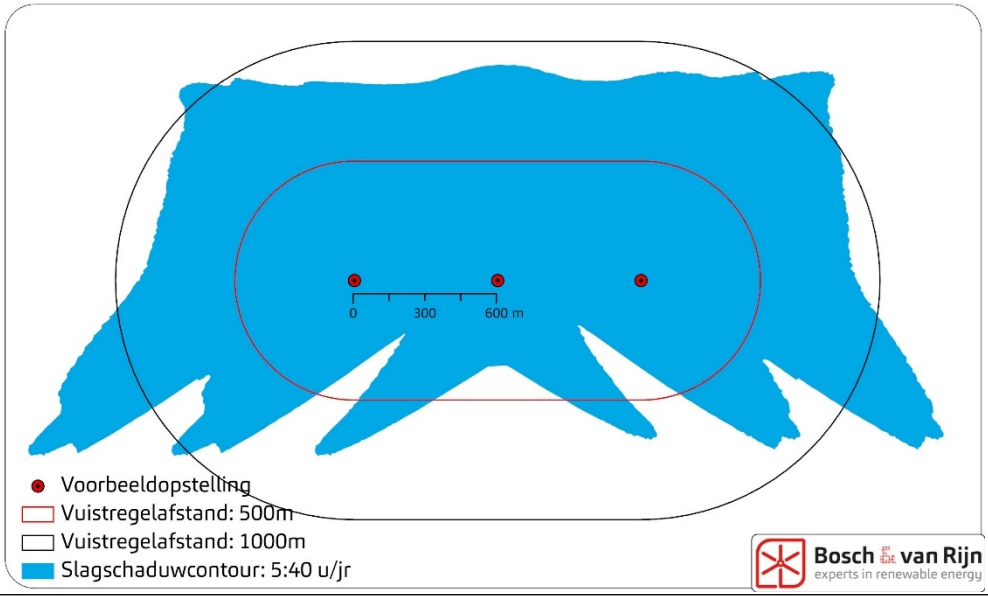

5.3.4 Sectorale toelichting - gezondheid

Deze paragraaf behandelt gezondheidseffecten van windenergie die wetenschappelijk zijn aangetoond. De ervaring van mogelijke gezondheidseffecten van windenergie is echter zeer persoonlijk. Bij het opstellen van het beleids- en toetsingskader is ook deze persoonlijke ervaring van gezondheidseffecten meegenomen. Het MER beperkt zich echter tot de wetenschappelijke kennis.

Energie is voor de in Nederland wonende bevolking een onmisbare nutsvoorziening. Bij de overweging van mogelijke gezondheidsrisico's van windturbines in vergelijk met conventionele energiewinningen (zoals het verbranden van fossiele brandstoffen) is het belangrijk te realiseren dat er naast een kleine hoeveelheid broeikasuitstoot bij de bouw geen verdere schadelijke emissie van stoffen optreedt. Dat leidt tot een direct positief effect op zowel gezondheid als milieu in vergelijking met bijvoorbeeld bruin- of steenkoolcentrales, die door de veroorzaakte emissies aantoonbare gezondheidsgevaren met zich meebrengen (Bron: Umwelt Bundesamt, 2016).

De laatste jaren zijn diverse windprojecten bij de Raad van State terechtgekomen, die zich daarbij ook heeft gebogen over het onderwerp gezondheid. Het uitgangspunt van de Raad van State is dat er geen sprake is van ontoelaatbare gezondheidseffecten als aan de wettelijke normen wordt voldaan. Hierbij baseert de Raad zich onder meer op het rapport van het RIVM en de GGD getiteld "Health effects related to wind turbine sound" uit 2017[22]. Dit rapport bevat een overzicht van de conclusies van recente wetenschappelijke onderzoeken met betrekking tot de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines. Ook blijkt uit divers

[22] van den Berg en van Kamp, Health effects related to wind turbine sound, GGD Amsterdam, 2017.

wetenschappelijk onderzoek (zie bijvoorbeeld de recente overzichtsstudie[23] geen direct verband tussen windturbines en gezondheidsklachten.

Op gebied van gezondheid speelt met name het onderwerp geluid (zowel hoorbaar als laagfrequent). Dit volgt ook uit een recent onderzoek van het RIVM en GGD Amsterdam, waarin wordt geconcludeerd:

"Sleep disturbance is found to be related to annoyance, but there is no clear relation with the level of wind turbine sound. From knowledge about transportation sound, sleep disturbance can be expected at high levels of wind turbine sound. There is no evidence for other direct health effects."[24] Vertaling: *"Uit het onderzoek blijkt een verband tussen slaapverstoring en hinder, maar er is geen duidelijke relatie met het geluidsniveau a.g.v. windturbines. Naar aanleiding van eerdere onderzoeken naar verkeerslawaai is de verwachting dat slaapverstoring optreedt bij hoge windturbine-geluidsniveaus. Er is geen bewijs voor andere directe gezondheidseffecten."*

Voor het hoorbare en laagfrequente geluid wordt verwezen naar paragraaf 5.3.1. Uit eerder onderzoek door het RIVM is gebleken dat de Nederlandse geluidsnormen voldoende bescherming bieden tegen de effecten van laagfrequent geluid. Omdat gezondheid met name te maken heeft met de hoeveelheid geluid die woningen ondervinden van windturbines kan gesteld worden dat de beoordeling voor het thema 'Leefomgeving' ook voor wat betreft het onderwerp 'Gezondheid' een goede vergelijking van de alternatieven mogelijk maakt.

Er is aangetoond dat bij slechte informatievoorziening angsten en bedenkingen kunnen ontstaan onder omwonenden van een windpark. Dit kan tot stress leiden, wat gezondheidsrisico's met zich meebrengt (Bron: Umwelt Bundesamt, 2016). Daarom worden omwonenden, in het kader van de goede ruimtelijke ordening en de beperking van gezondheidsrisico's, al in een vroeg stadium geïnformeerd over de plannen en potentiele effecten van de beoogde windturbines. Omdat dit afhangt van persoonlijke ervaring en niet te meten is als milieueffect wordt dit onderdeel van gezondheid niet meegenomen in de effectbeoordeling van dit MER.

5.3.5 Sectorale toelichting - externe veiligheid

De aanwezigheid van windturbines kan een verhoogd risico opleveren voor de omgeving. Mogelijke risico's rond een windturbine zijn mastbreuk, het afbreken van de gondel en de afworp van een wiek. Deze risico's zijn onder te verdelen in de deelthema's

[23], Expert Panel on Wind Turbine Noise and Human Health, Understanding the Evidence: Wind Turbine Noise, Council of Canadian Academies, 2015.

- Risico's met gevaarlijke stoffen (een deel van een windturbine raakt bijvoorbeeld een gastank of een buisleiding)
- (Beperkt) kwetsbare objecten (een deel van een windturbine raakt een persoon)[25]
- Waterkeringen (een deel van een windturbine raakt een waterkering)
- Spoor-, weg- en vaarwegen (een deel van een windturbine komt erop terecht)
- Hoogspanning (een deel van een windturbine raakt een hoogspanningslijn)

De hoogte van het risico hangt af van veel factoren (afstand tot de windturbine, faalkans van de windturbine, aantal mensen aanwezig, etc. etc.).

Doordat de eventuele effecten zo sterk gelokaliseerd zijn rond de windturbines, en er al een eerste schifting heeft plaatsgevonden bij het bepalen van gebieden waar windturbines in beginsel niet zijn uitgesloten (in het Haalbaarheidsonderzoek), is een nadere beoordeling in dit planMER niet zinvol. De externe veiligheid van te plaatsen windturbines moet als onderdeel van de voorbereidingsprocedure op projectniveau plaatsvinden.

5.3.6 Effectbeoordeling Leefomgeving

De effectbepaling in dit MER wordt gegeven in de genoemde 5-punts schaal van '--' tot '++'. Voor het milieuthema Leefomgeving wordt elk beoordelingscriterium op deze vijfspuntsschaal als volgt gescoord

De effecten worden eerst per windparklocatie bepaald (er zijn 53 windparklocaties). De beoordeling van de alternatieven (die elk uit meerdere windlocaties bestaan) is een aggregatie van de individuele beoordelingen.

Tabel 9 **Beoordeling thema Leefomgeving a.d.h.v. 5 beoordelingscriteria.**

Score	Beoordeling van windparklocaties	Beoordeling van alternatieven
Aantal gevoelige objecten binnen 500m		
- -	≥ 30 gevoelige objecten	≥ 100 gevoelige objecten
-	10 tot 30 gevoelige objecten	10 tot 100 gevoelige objecten
0	< 10 gevoelige objecten	< 10 gevoelige objecten
Aantal gevoelige objecten binnen 1000m		
- -	≥ 500 gevoelige objecten	≥ 1000 gevoelige objecten
-	100 tot 500 gevoelige objecten	100 tot 1000 gevoelige objecten
0	< 100 gevoelige objecten	< 100 gevoelige objecten
Aantal gevoelige objecten binnen 500m, gedeeld door de jaarproductie		
- -	≥ 0,5 gevoelige objecten per GWh	≥ 0,25 gevoelige objecten per GWh
-	0,1 tot 0,5 gevoelige objecten per GWh	0,1 tot 0,25 gevoelige objecten per GWh
0	<0,1 gevoelige objecten per GWh	< 0,1 gevoelige objecten per GWh
Aantal gevoelige objecten binnen 1000m, gedeeld door de jaarproductie		
- -	≥10 gevoelige objecten per GWh	≥ 5 gevoelige objecten per GWh
-	1 tot 10 gevoelige objecten per GWh	1 tot 5 gevoelige objecten per GWh

[25] Kwetsbare objecten zijn bijvoorbeeld woningen en grote kantoorgebouwen (>1500 m^2). Beperkt kwetsbare objecten zijn bijvoorbeeld kleine kantoorgebouwen (≤1500 m^2) en opslagloodsen.

0	<1 gevoelige objecten per GWh	< 1 gevoelige objecten per GWh
Cumulatie met andere geluidsbronnen		
- -	n.v.t.	n.v.t.
-	Andere geluidsbron binnen 1 km	Andere geluidsbron binnen 1km
0	Geen andere geluidsbron binnen 1 km	Geen andere geluidsbron binnen 1km

De relatieve waarden in bovenstaande tabellen zijn verkregen door het aantal woningen binnen de betreffende contour te delen door de verwachte jaarproductie in GWh/jr, zoals berekend in paragraaf 5.9

5.3.7 *Score leefomgeving (per windparklocatie)*

Windparklocatie	Aantal woningen binnen 500m	Aantal woningen binnen 1000m	Woningen<500m per GWh	Woningen<1000m per GWh	Andere geluidsbronnen
1	4	46	0,09	1,00	0
2	2	30	0,04	0,65	0
3	4	35	0,09	0,76	0
4	0	37	0,00	0,81	-
5	13	55	0,28	1,20	-
6	23	85	0,50	1,85	-
7	0	54	0,00	0,88	-
8	30	73	0,65	1,59	-
9	20	169	0,44	3,68	0
10	2	57	0,04	1,24	-
11	25	87	0,41	1,42	-
12	0	23	0,00	0,50	0
13	22	385	0,21	3,59	0
14	20	61	0,44	1,33	-
15	10	52	0,22	1,13	-
16	1	27	0,02	0,59	0
17	7	38	0,15	0,83	0
18	0	23	0,00	0,50	0
19	3	70	0,07	1,53	-
20	9	508	0,15	8,30	-
21	5	130	0,11	2,83	-
22	38	347	0,83	7,56	-
23	26	689	0,57	15,01	-
24	23	475	0,50	10,35	0
25	14	146	0,31	3,18	-
26	11	314	0,14	4,10	-
27	2	24	0,03	0,31	0
28	25	78	0,41	1,27	0
29	0	44	0,00	0,96	0
30	3	7	0,07	0,15	-
31	8	146	0,17	3,18	-
32	24	728	0,39	11,90	-
33	6	336	0,13	7,32	0
34	11	1487	0,18	24,30	-
35	3	259	0,05	4,23	-
36	12	428	0,16	5,59	-
37	21	137	0,46	2,98	0
38	7	385	0,15	8,39	0
39	19	249	0,31	4,07	0
40	7	18	0,15	0,39	0
41	19	434	0,41	9,46	0
42	4	44	0,07	0,72	0
43	12	50	0,20	0,82	0
44	7	121	0,15	2,64	0
45	13	26	0,21	0,42	0
46	2	17	0,04	0,37	0
47	40	453	0,87	9,87	0
48	13	459	0,28	10,00	0
49	9	16	0,12	0,21	0
50	22	157	0,29	2,05	0

51	1	5	0,01	0,07	0
52	10	28	0,16	0,46	0
53	10	21	0,22	0,46	0

5.3.8 *Score leefomgeving (per alternatief)*

Tabel 10 **Resultatentabel leefomgeving windenergie, per alternatief.**

	Woningen <500m	Woningen <1000	Woningen <500m per GWh	Woningen <1000 per GWh	Andere geluidsbronnen
Infrastructuur	70	763	0,25	2,77	-
Leefomgeving	37	385	0,08	0,87	-
Natuur & Landschap	168	2268	0,41	5,49	-
Concentratie - Bergeijk Noord	62	2876	0,18	8,17	-
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	33	459	0,14	2,00	0
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	140	1237	0,21	1,84	0
Concentratie - Midden	134	1482	0,25	2,77	-
Concentratie - Reusel - De Mierden	105	1173	0,21	2,32	-
Concentratie - Reusel/Bladel	3	7	0,07	0,15	-
Overig	24	215	0,26	2,34	0

5.4 Landschap en cultuurhistorie

5.4.1 *Inleiding*

Het bureau Roenom heeft een landschappelijke *beschrijving* opgesteld ten behoeve van het MER (deze is opgenomen in de landschappelijke beoordeling van zonneparken). De landschappelijke *beoordeling* van de windenergie-alternatieven is uitgevoerd door Bosch & van Rijn, gebaseerd op de landschappelijke analyse en beschrijving van Roenom.

De 53 in het MER gedefinieerde windparklocaties worden voor wat betreft het milieuthema landschap & cultuurhistorie beoordeeld op een viertal criteria, te weten:

- Aansluiting van een windpark op de landschappelijke structuren (zie paragraaf 5.4.5);
- Herkenbaarheid van de opstelling van een windpark (zie paragraaf 5.4.6);
- Invloed van een windpark op de landschappelijke kernkwaliteiten (zie paragraaf 5.4.8);
- Zichtbaarheid van een windpark (zie paragraaf 5.4.9).

Vervolgens worden de alternatieven, die elke bestaan uit meerdere windparklocaties, beoordeeld op vier criteria:

- De interferentie tussen windparken binnen het alternatief (zie paragraaf 5.4.7);
- Aansluiting van het alternatief op de landschappelijke structuren
- Invloed van een alternatief op de landschappelijke kernkwaliteiten;
- Zichtbaarheid van een alternatief.

5.4.2 *Beoordelingscriteria*

De 5 beoordelingscriteria zijn vastgelegd in de notitie reikwijdte en detailniveau. Zij worden op twee manieren gebruikt:

5.4.2.1 *De beoordeling van de windparklocaties*

Om te beginnen worden de 53 windparklocaties aan de hand van de beoordelingscriteria beoordeeld. Omdat het om een planMER gaat, zijn het nog geen definitieve, maar indicatieve locaties waarin rekening is gehouden met harde belemmeringen. Dit maakt een deel van de bovengenoemde criteria moeilijk te beoordelen. Voornamelijk 'De interferentie tussen windparken' kan moeilijk beoordeeld worden. Interferentie vindt namelijk alleen plaats bij een bepaalde afstand ten opzichte van elkaar. Om een oordeel te kunnen geven welke windparklocaties beter geschikt zijn dan andere, met inachtneming van de beoordelingscriteria, kan deze beoordeling niet gedaan worden met als uitgangspunt dat alle locaties worden gerealiseerd. Dit criterium wordt daarom alleen gebruikt bij de beoordeling van de alternatieven, en niet van de individuele windparklocaties.

5.4.2.2 *De beoordeling van de alternatieven*

Nadat de windparklocaties zijn beoordeeld wordt ook gekeken naar de landschappelijke effecten van de alternatieven, die elk bestaan uit meerdere windparklocaties.
Aangezien het criterium 'Herkenbaarheid van de opstelling' specifiek kijkt naar individuele windparklocaties wordt dit criterium niet in de beoordeling van de alternatieven betrokken. Bij deze stap wordt het beoordelingscriterium 'Interferentie tussen windparken' juist wel meegenomen, omdat er vanuit wordt gegaan dat alle windparklocaties binnen een alternatieven gerealiseerd worden en er dus interferentie kan optreden.

5.4.3 *Beoordelingsschaal*

Vanuit de NRD wordt er de volgende beoordelingsschaal gegeven:

--	Negatief	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Licht negatief	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Neutraal	Het voornemen onderscheidt zich niet van de referentiesituatie
+	Licht positief	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Positief	Het voornemen leidt tot sterke merkbare positieve verandering

De eerder genoemde beoordelingscriteria worden beoordeeld door middel van een score afkomstig van deze schaal.
Alhoewel het toepassen van windparken niet perse negatief hoeft te zijn op alle beoordelingscriteria, wordt door de grootte en omvang van de huidige windturbines wel altijd het landschap beïnvloed. Windturbines en windparken geven hierdoor een nieuwe dynamiek aan het landschap en voegen soms

kwaliteiten toe, of versterken huidige kwaliteiten, maar zullen door hun omvang ook altijd bestaande kwaliteiten aantasten. Daarom worden deze criteria niet beoordeeld met de score 'Positief' (++).

Er wordt per beoordelingscriterium zowel tekstueel als met illustraties en voorbeeldopstellingen een algemene toelichting gegeven. Daarbij komen enkele voorbeeldsituaties aan bod die het verhaal verduidelijken. Vervolgens wordt de beoordelingswijze beschreven waarna er een vraag is opgesteld die centraal staat bij de beoordeling van het desbetreffende criterium.

Per beoordelingscriterium is beschreven op welke manier de beoordeling (---, -, 0 of +) tot stand komt.
Nadat de scores zijn gegeven wordt als laatste de beoordeling gedaan. Er wordt een korte toelichting gegeven hoe de beoordeling in zijn werk gaat. Vervolgens is bij elke criteria op een kaart inzichtelijk gemaakt welk scoreniveau de individuele lijnopstellingen scoren.

5.4.4 Beoordelingsafstand

Het landschappelijk effect van windturbines reikt tot een bepaalde afstand. Deze paragraaf bevat een aantal voorbeeldvisualisaties vanaf verschillende afstanden tot windturbines, om te onderbouwen tot welke afstand de invloed van windparken nog meegenomen moet worden. Hiervoor zijn bewust locaties van buiten de Kempengemeenten gebruikt[26], omdat de aandacht moet uitgaan naar de landschappelijke eigenschappen, en niet naar de specifieke locatie. Deze paragraaf dient om te laten zien hoe groot de visuele invloed van windturbines is ten opzichte van de afstand tot de waarnemer.

Op basis van de visualisaties wordt een toelichting geven van de gekozen meetafstand die in de volgende paragrafen bij de verschillende criteriabeoordelingen leidend is.

[26] Bron: windpark Bijvanck, Landschappelijke beoordeling. N.B. de windturbines op deze visualisaties hebben een tiphoogte van 185 meter. Omdat de afstand tot de waarnemer wordt uitgedrukt in tiphoogtes maakt dit voor de schijnbare grootte geen verschil.

Figuur 19 **Windpark op een afstand van ca. 23 keer de tiphoogte; de windturbines zijn nog wel zichtbaar, maar niet dominant aanwezig.**

Figuur 20 **Windpark op een afstand van ca. 17 keer de tiphoogte. De windturbines zijn zichtbaar, maar kunnen door begroeiing of bebouwing aan het zicht worden onttrokken.**

Figuur 21 **Windpark op een afstand van ca. 10 keer de tiphoogte: de windturbines zijn goed zichtbaar.**

Figuur 22 **Windpark op een afstand van 5 keer de tiphoogte; de windturbines zijn beeldbepalend aanwezig.**

In de voorbeeldvisualisaties is te zien dat de windturbines op ca. 10 keer de afstand van de tiphoogte de horizon beginnen te domineren. Windturbines zijn op een grotere afstand al zichtbaar, met name in grote open landschappen, maar zijn dan vaak nog niet de dominerende en beeldbepalende factor in het landschap.

Het landschap van de Kempengemeenten is een relatief besloten landschap waarin veel bossen, singels en laanbeplanting het doorzicht beperken.

Wegens deze relatieve geslotenheid van het Kempenlandschap en omdat windturbines in de belevenis beeldbepalend beginnen te worden bij ca. 10 keer de afstand van de tiphoogte, wordt er binnen dit planMER gemeten met een straal van 2 kilometer bij de verschillende beoordelingscriteria.

5.4.5 Aansluiting van een windpark op de landschappelijke structuren

5.4.5.1 Methode

Windparken overtreffen in de meeste gevallen de bestaande schaal van het landschap. Enkel op het hoogste niveau kan er verbinding gelegd worden tussen bestaande landschappelijke structuren en de windparken. Deze aansluiting kan positief zijn wanneer een windpark bijvoorbeeld parallel loopt aan een structuur en hierdoor de structuur versterkt. Maar ook kan het negatieve effecten opleveren wanneer door een windpark de structuur minder herkenbaar of verstoord wordt.
Onder grote landschappelijke structuren worden verstaan: de grote lijnen in het landschap zoals: grote (hoofd)wegen, watergangen en andere grote richtinggevende elementen in het landschap.
Vanuit de landschappelijke beschrijving van Roenom (zie Bijlage A) zijn een aantal landschappelijke lijnen (structuren) naar voren gekomen. Dezelfde landschappelijke lijnen worden bij dit beoordelingscriterium gebruikt.

Figuur 23 **Voorbeeldvisualisatie van een windpark langs een snelweg: Windpark de Pals, gemeente Bladel. Doordat het windpark aansluit op de landschappelijke lijn, een snelweg in dit geval, vormt er zich een koppeling tussen deze structuur en de windturbineopstelling. De opstelling die net zoals de landschappelijke lijn als een bocht is gesitueerd volgt deze lijn. Hierdoor wordt deze richtinggevende hoofdstructuur (de snelweg) versterkt.**

Figuur 24 **Voorbeeld van een windpark langs een snelweg: Windpark Buren, gemeente Buren. Doordat het windpark niet aansluit op de landschappelijke lijn, een snelweg in dit geval, wordt de bestaande richtinggevende lijn (de snelweg) verstoord. Het windpark dat een andere richting aanneemt ten opzichte van de snelweg zorgt hierdoor voor een onrustig beeld. Tevens zijn de windturbines niet in een rechte lijn gesitueerd wat ook de herkenbaarheid en rust verstoord.**

Figuur 25 **Voorbeeld van een windpark langs een dijk: Windpark Irene Vorrink, gemeente Dronten. Doordat het windpark aansluit op de landschappelijke lijn, een dijk, wordt deze richtinggevende lijn versterkt. De dijk die een duidelijke structuur in het landschap is, en tevens kenmerkend als grens tussen land en water, wordt door het windpark versterkt.**

Het beoordelingscriterium 'Aansluiting van een windpark op de landschappelijke structuren' wordt beoordeeld aan de hand van de locatie van het windpark ten opzichte van de landschappelijke lijnen. Er wordt gekeken of het windpark aansluit bij (parallel loopt aan) de landschappelijke lijnen en in hoeverre het van invloed is op de herkenbaarheid en leesbaarheid van deze landschappelijke lijnen. Er is vanuit gegaan dat er interferentie plaatsvindt tussen de landschappelijke structuren en een windpark binnen een straal van 2 kilometer (zie ook 5.4.4).
De vraag die bij dit beoordelingscriterium gesteld kan worden luidt:

Vindt er interferentie plaats tussen het windpark en de landschappelijke lijnen (structuren) en hebben deze invloed elkaar?

Het antwoord op deze vraag bepaalt de score van een windparklocatie op dit beoordelingscriterium. Het antwoord is afkomstig uit één van de volgende scores uit de scoretabel:

Negatief	Licht negatief
Het windpark sluit niet aan bij de landschappelijke lijnen (structuren) en zorgt voor een onduidelijk beeld. Hieronder vallen alle opstellingen die binnen 2 kilometer van een landschappelijke structuur een andere richting aannemen/ niet parallel lopen ten opzichte van deze structuur.	Het windpark sluit niet aan op de landschappelijke lijnen (structuren) maar heeft ook geen negatieve invloed op de beleef- en leesbaarheid ervan. Hieronder vallen alle opstellingen die buiten 2 kilometer van een landschappelijke structuur vallen.
Neutraal	Licht positief

Wanneer het windpark aansluit op de landschappelijke lijnen (structuren) maar deze niet van toegevoegde waarde is voor de herkenbaar- en leesbaarheid ervan. Hieronder vallen alle opstellingen die binnen 2 kilometer van een landschappelijke structuur aansluiten (parallel lopen) op deze structuur.	Wanneer dankzij het windpark de landschappelijke lijnen (structuren) van het landschap worden verduidelijkt en deze de structuur leesbaarder maakt. Hieronder vallen alle opstellingen die binnen 2 kilometer van een landschappelijke structuur aansluiten (parallel lopen) en daardoor de richting van deze structuur versterken.

5.4.5.2 Beoordeling

Alle windturbineopstellingen zijn individueel beoordeeld. Bij elke windturbineopstelling is gekeken in hoeverre deze aansluit, binnen een straal van 2 kilometer, bij de landschappelijke hoofdstructuren zoals geïdentificeerd in de landschappelijke beschrijving van Roenom. De beoordeling is gedaan aan de hand van de hierboven beschreven beoordelingsscores. Op de afbeelding hieronder is inzichtelijk gemaakt wat de beoordeling per opstelling is.

Figuur 26 Beoordeling lijnopstellingen aansluiting van een windpark op de landschappelijke structuren.

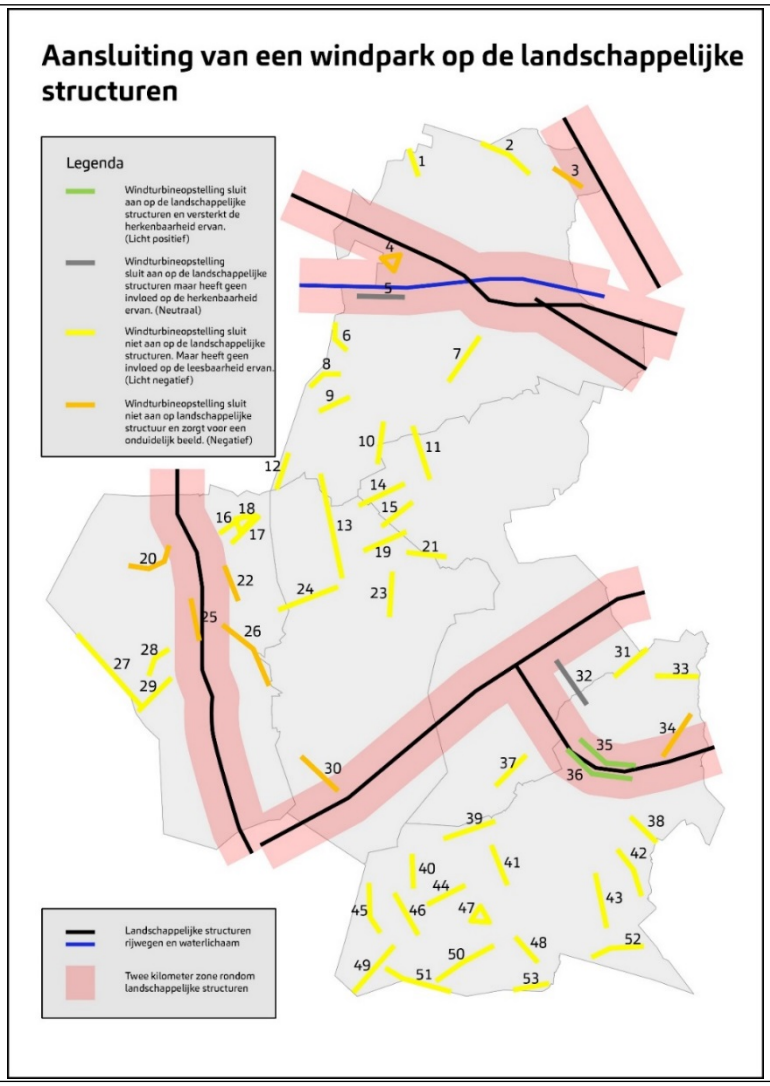

5.4.6 *Herkenbaarheid van de opstelling van een windpark*

5.4.6.1 Methode

Onder de herkenbaarheid van de opstelling kan verstaan worden dat individueel geplaatste windturbines en het cluster (windpark) dat ze vormen, herkenbaar zijn. Strakke duidelijke geometrische lijnen zijn vaak eerder herkenbaar dan willekeurig geplaatste windturbines met verschillende afstanden ten opzichte van elkaar. Belangrijk is om hierin het perspectief van de waarnemer mee te nemen. Door de afstand van de windturbines (binnen een windpark) ten opzichte van elkaar en het perspectief qua grootte daardoor, kan ook een lichte knik of vervorming in een lijn al een negatieve invloed hebben op de leesbaarheid en de herkenbaarheid van de opstelling.

Figuur 27 **Voorbeeld van een lijnopstelling met een lichte knik die vanuit bepaalde hoeken niet als zodanig waarneembaar is. (Windpark Autena Vianen, gemeente Vijfheerenlanden).**

Figuur 28 **Voorbeeld van rechte herkenbare lijnopstelling. (Windpark St. Antoinedijk, gemeente Halderberge). De opstelling is vanuit alle kanten herkenbaar als een strakke rechte lijn in het landschap.**

Het beoordelingscriterium 'Herkenbaarheid van de opstelling van een windpark' wordt beoordeeld aan de hand van de specifieke opstelling van de 53 windparklocaties. Er wordt per windpark gekeken of het park herkenbaar als een lijnopstelling is.

De vraag die bij dit beoordelingscriterium gesteld kan worden luidt:

Vormen de windturbines binnen een windpark gezamenlijk een duidelijke lijn of cluster en is deze lijn of cluster ook herkenbaar vanuit verschillende waarnemingspunten?

Het antwoord op deze vraag bepaalt de score van een windparklocatie op dit beoordelingscriterium. Het antwoord is afkomstig uit één van de volgende scores uit het scoretabel:

Negatief	Licht negatief
Wanneer de opstelling van de windturbines binnen een windpark niet herkenbaar is als één cluster. Hieronder vallen alle opstellingen die één of meerdere duidelijke knikken hebben in de opstelling.	Windturbineopstellingen worden (grotendeels) ervaren binnen een herkenbaar stramien, maar kunnen vanuit sommige waarnemingshoeken toch beschouwd worden als (deels) niet herkenbaar. Hieronder vallen alle opstellingen die een lichte afwijkende vorm hebben ten opzichte van een rechte lijn.
Neutraal	Licht positief

Wanneer vanuit verschillende hoeken de windturbines in een windpark een duidelijke stramien volgen en deze herkenbaar gesitueerd zijn als een cluster of lijn in het landschap. Hieronder vallen alle opstellingen die een rechte lijn vormen.	Niet van toepassing.

5.4.6.2 Beoordeling

Alle windturbineopstellingen zijn individueel beoordeeld. Bij elke opstelling is gekeken in hoeverre deze afwijkt van een rechte lijnopstelling. De beoordeling is gedaan aan de hand van de hierboven beschreven beoordelingsscores. Op de afbeelding hieronder is inzichtelijk gemaakt wat de beoordeling per opstelling is.

Figuur 29 Beoordeling lijnopstellingen Herkenbaarheid van de opstelling van een windpark.

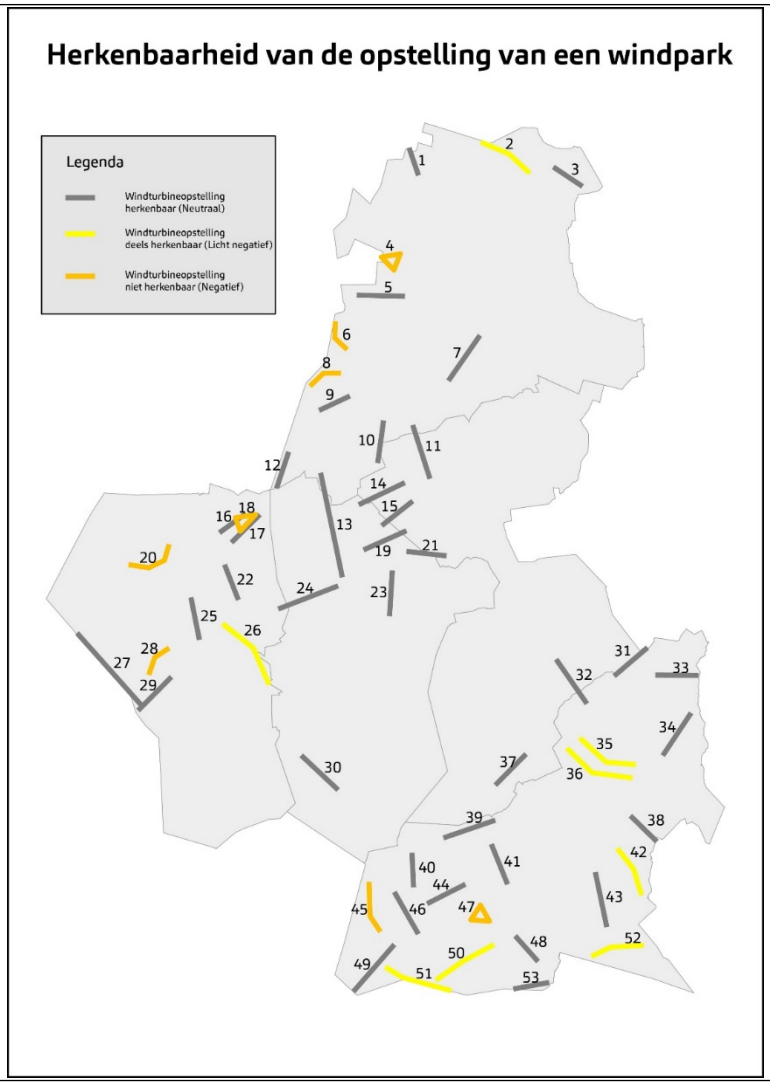

5.4.7 *Interferentie tussen windparken*

5.4.7.1 Methode

Windparken kunnen grote invloed uitoefenen op elkaars inpassing. Windparken kunnen elkaar qua inpassing versterken of juist onduidelijkheid scheppen. Voornamelijk windparken die ten opzichte van elkaar verschillen in opstelling kunnen (negatieve) invloed op elkaar uitoefenen. Ook verschillen in bouwvorm en afmetingen kunnen bijdragen aan deze interferentie, maar deze eigenschappen vallen buiten het detailniveau van een planMER.

Figuur 30 **Voorbeeld van een windpark langs een snelweg met interferentie: Windpark Koegorspolder, gemeente Termeuzen. Het windpark is gelegen langs een snelweg. Zowel de snelweg als het windpark vormen een flauwe bochtstructuur. Het windpark versterkt de structuur van het landschap, maar interfereert met nabij gelegen windturbines. Door de interferentie wordt de structuur verstoort en ontstaat er een onrustig beeld.**

Figuur 31 **Voorbeeld van twee windparken die interfereren met elkaar: Windparken Van Pallandt en Martina Corneliapolder, gemeente Goeree-Overflakkee. De twee windparken die beide in een strakke lijn zijn gesitueerd langs het estuarium Haringvliet vormen een grens tussen het land en water. Beide windparken zijn gesitueerd in dezelfde lijn en ze versterken beide de beleefbaarheid van de grens tussen land en water. Hierdoor versterken ze elkaars inpassing.**

Omdat het om een planMER gaat zijn er nog geen definitieve locaties. De 53 windparklocaties die zijn opgesteld zijn puur bedoeld als indicatieve locaties waarin rekening is gehouden met harde belemmeringen. Het beoordelingscriterium ‘Interferentie tussen windparken’ wordt daarom alleen toegepast bij de beoordeling van de alternatieven en niet bij de beoordeling van de individuele windparklocaties.

Er wordt, om een vergelijking te kunnen doen, vanuit gegaan dat alle windparklocaties binnen een alternatief gerealiseerd zijn. Deze windparklocaties worden vervolgens met elkaar vergeleken op interferentie en de mate waarin deze plaatsvindt.

Er wordt vanuit gegaan dat windparken met een afstand tot aan 2 km ten opzichte van elkaar een visuele invloed op elkaar hebben. Ook de bestaande windparken en degene die in ontwikkeling zijn worden meegenomen in de vergelijking.

De vraag die bij dit beoordelingscriterium gesteld kan worden luidt:

Vindt er interferentie tussen windparken plaats en wat is de invloed die de windparken op elkaar hebben hierdoor?

Het antwoord op deze vraag bepaalt de score van een windparklocatie op dit beoordelingscriterium. Het antwoord is afkomstig uit één van de volgende scores uit de scoretabel:

Negatief	Licht negatief
Wanneer windparken binnen een straal van 2 kilometer bij elkaar staan, er veel interferentie plaatsvindt en er geen eenduidige opstellingsstructuur is tussen de windparken. Hieronder vallen alle opstellingen, van hetzelfde alternatief, die binnen 2 kilometer van elkaar zijn gesitueerd en duidelijk niet dezelfde richting volgen.	Wanneer er een eenduidige opstellingsstructuur is tussen windparken maar er zit toch een kleine opstellingsverschil is wat elkaar beïnvloed. Hieronder vallen alle opstellingen, van hetzelfde alternatief, die binnen 2 kilometer van elkaar zijn gesitueerd en lichtelijk verschillen in richting of opstellingsstructuur.
Neutraal	Licht positief
Windparken hebben geen negatieve invloed op elkaars uitstraling of positionering als geheel. De kenmerken tussen de windparken zijn eenduidig en op grote lijnen vergelijkbaar. Of er is geen ander windpark waarmee interferentie kan ontstaan. Hieronder vallen alle opstellingen, van hetzelfde alternatief, die binnen een straal van 2 kilometer dezelfde richting volgen ten opzichte van elkaar of er geen andere opstelling is gesitueerd.	Wanneer windparken met vergelijkbare eigenschappen op een dusdanige manier worden gepositioneerd waardoor ze de (ruimtelijke) herkenbaarheid van elkaars opstelling versterken. Hieronder vallen alle opstellingen, van hetzelfde alternatief, die binnen een straal van 2 kilometer dezelfde richting volgen ten opzichte van elkaar en hierdoor elkaars opstelling versterken.

5.4.7.2 Beoordeling

Bij de beoordeling van de interferentie tussen windparken is gekeken naar de windturbineopstellingen binnen de alternatieven. Er is vanuit gegaan dat alle opstellingen binnen een alternatief worden gerealiseerd. Vervolgens is gekeken in hoeverre interferentie plaatsvindt tussen de opstellingen. Om een beoordeling te kunnen doen is er vanuit gegaan dat er interferentie plaatsvindt binnen een straal van 2 kilometer. Bij de beoordeling van de individuele lijnopstellingen is alleen gekeken of de betreffende lijnopstelling interfereert met een lijnopstellingen uit hetzelfde alternatief of concentratiegebied. De lijnopstellingen uit de andere alternatieven, concentratiegebieden of overige opstellingen zijn achterwege gelaten. De bestaande windparken zijn wel meegenomen met de beoordeling van de individuele lijnopstellingen. De beoordeling is gedaan aan de hand van de hierboven beschreven beoordelingsscores. In onderstaande afbeeldingen is inzichtelijk gemaakt wat de beoordeling per opstelling is binnen een alternatief of concentratiegebied.
Deze score is te vinden in 5.4.12.

Figuur 32 **Beoordeling lijnopstellingen interferentie tussenwindparken, Thematische alternatieven.**

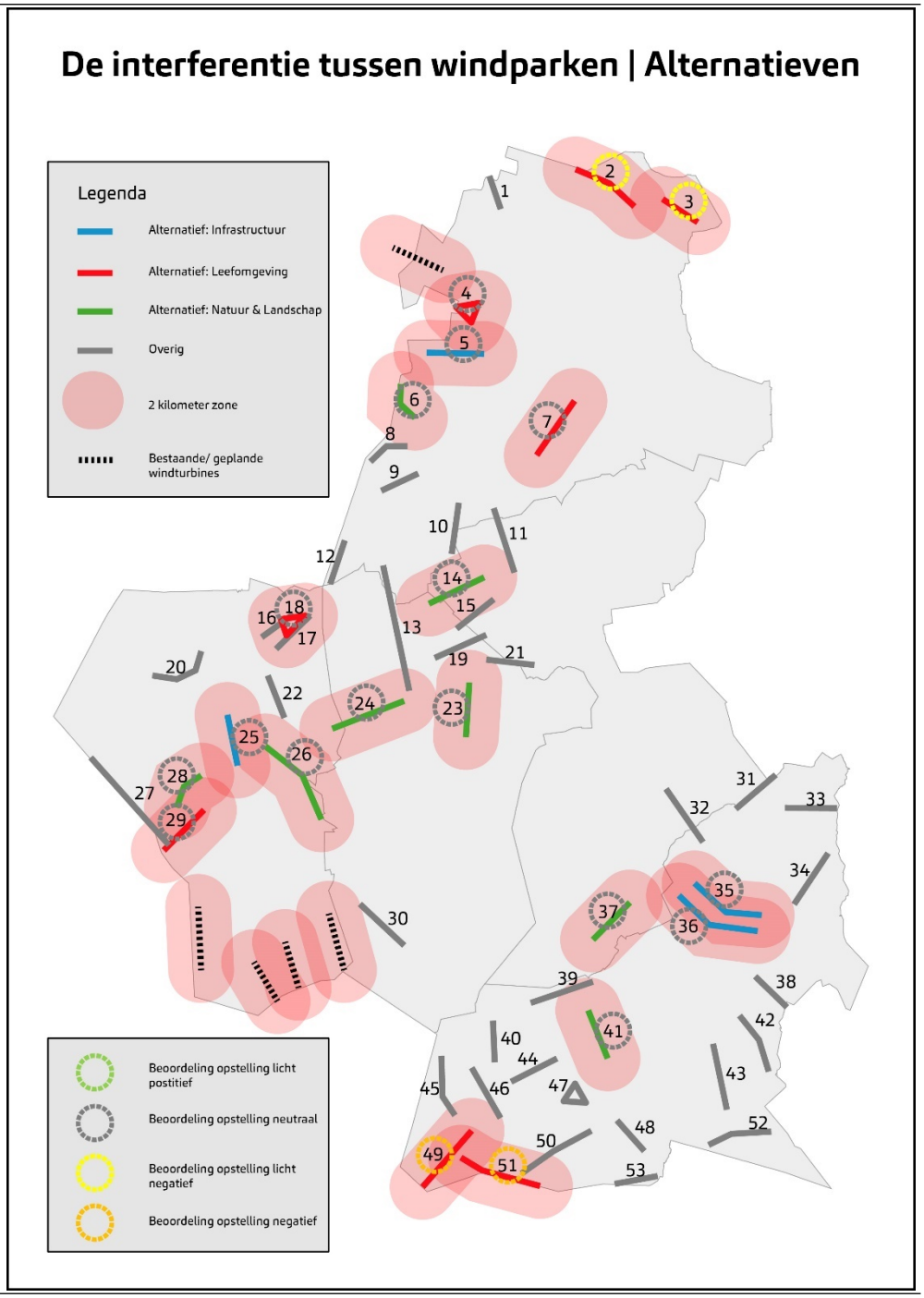

Figuur 33 **Beoordeling lijnopstellingen interferentie tussenwindparken, Concentratie gebieden.**

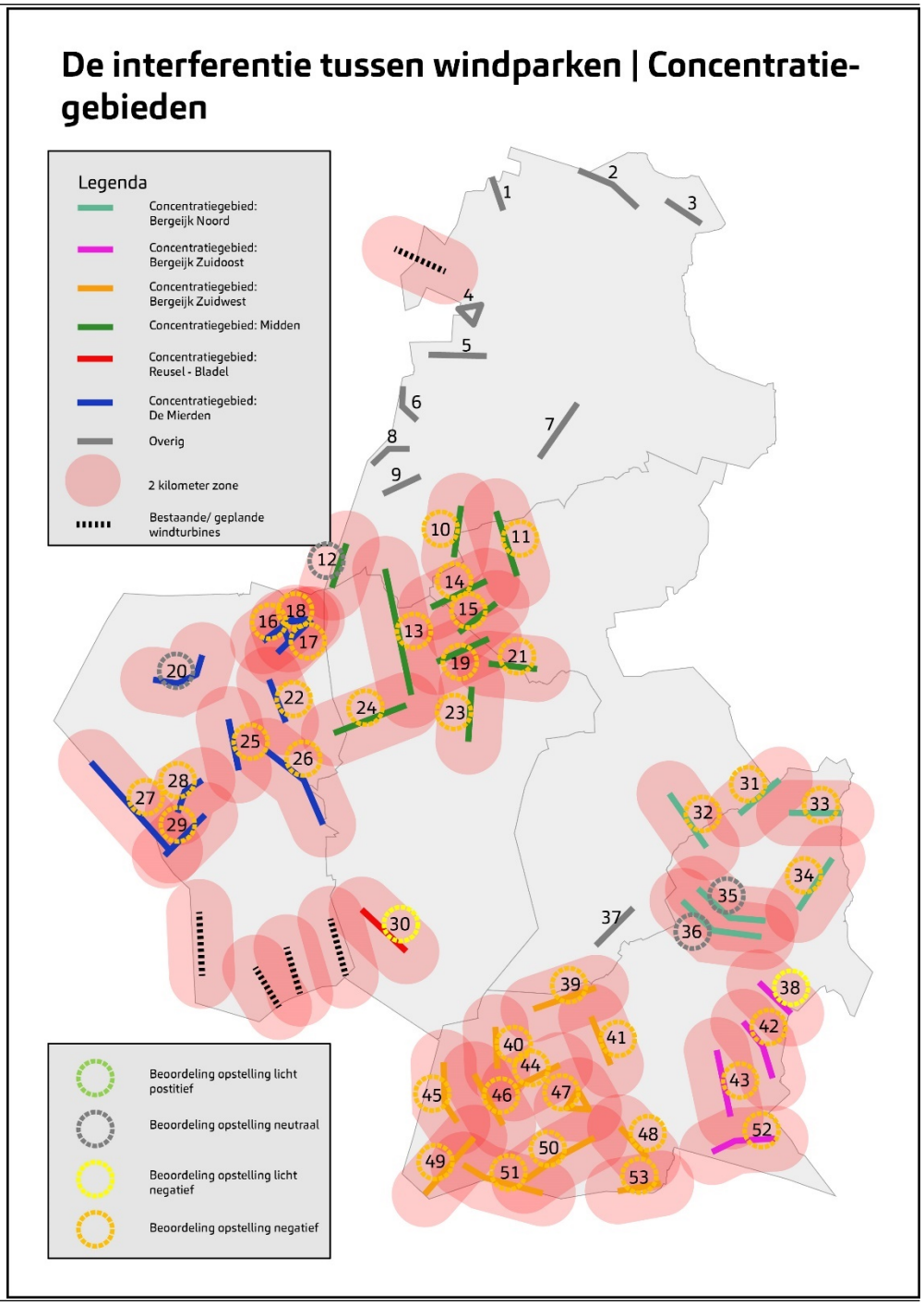

5.4.8 Invloed van een windpark op de landschappelijke kernkwaliteiten

5.4.8.1 Methode

De kernkwaliteiten kunnen per landschap verschillen. Vaak hangen deze kwaliteiten samen met het landschapstype. Enkele kwaliteiten kunnen zijn de rust en openheid

die het landschap kenmerken maar ook de cultuurhistorische waarden die het landschap draagt of zichtlijnen en ruimtevormende elementen (de schaal) die het landschap leesbaarder maken.
Het reliëf kan ook van invloed zijn wanneer zowel windturbines als bijvoorbeeld een heuvel zichtbaar zijn er hierdoor de beleefbaarheid van het reliëf wordt aangetast.
Belangrijk is om eerst de kernkwaliteiten van het landschap waarin het windpark geplaatst wordt te onderzoeken.

Vanuit de landschappelijke beschrijving door Roenom zijn er een aantal landschapstypen met hun landschappelijke en cultuurhistorische waarden beschreven. Dezelfde landschapstypen, en de kernkwaliteiten waar een windpark invloed op kan uitoefenen, worden bij dit beoordelingscriteria toegepast. Hierbij zijn de door provinciaal aangewezen cultuurhistorische waardevolle landschappen van de Cultuurhistorische waardenkaart (CHS), die ook worden benoemd in het rapport van Roenom, niet apart meegenomen. Deze landschappen zijn namelijk gebaseerd op kleine (cultuurhistorische) landschappelijke verschillen waardoor ze zich onderscheiden ten opzichte van de algemene gebiedsindeling van de provincie. Wegens de geringe onderscheidende aard van deze CHS landschappen en het feit dat windturbines landschapoverstijgend zijn, worden deze gebieden niet apart meegenomen.

De landschapstypen met hun kernkwaliteiten zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 11 **Grootschalige landschapstypen en hun kernkwaliteiten.**

Landschapstype	Kernkwaliteiten
Oude zandontginningen	Kleinschalig Onregelmatige kavelstructuur Gesloten landschap met coulissen Akkercomplexen met ‘open’ bolle akkers
Jonge zandontginningen	Middelgrote schaal, rationeel Halfopen Rechte kavels en wegen
Beekdalen	Contrastvorming tussen hogere zandgronden Gesloten door bos en boomsingels Langgerekte kavels met dichtbegroeide boomsingels Natuurwaarden
Jong en oud boslandschap	Gesloten karakter Hoge natuurwaarden Cultuurhistorisch waardevol Valt bijna volledig onder het Natuurnetwerk Brabant (NNB)
Heidelandschap	Open karakter Cultuurhistorisch waardevol Valt bijna volledig onder het Natuurnetwerk Brabant (NNB)

Zie Bijlage A (Landschappelijke Beoordeling planMER grootschalige zonneparken Kempengemeenten) opgesteld door Roenom voor een uitgebreide beschrijving van de verschillende landschapstypen.

Figuur 34 **Illustratie lijnopstelling in oud zandontginningslandschap: Op de illustratie is goed te zien hoe het windpark in contrast staat met het kleinschalige gesloten oude ontginningslandschap. De kleinschaligheid en de onregelmatige verkavelingen wordt doorbroken door de rationele rechte lijnopstelling. Hierdoor verliest het landschap deels de beleefbaarheid van deze kwaliteiten.**

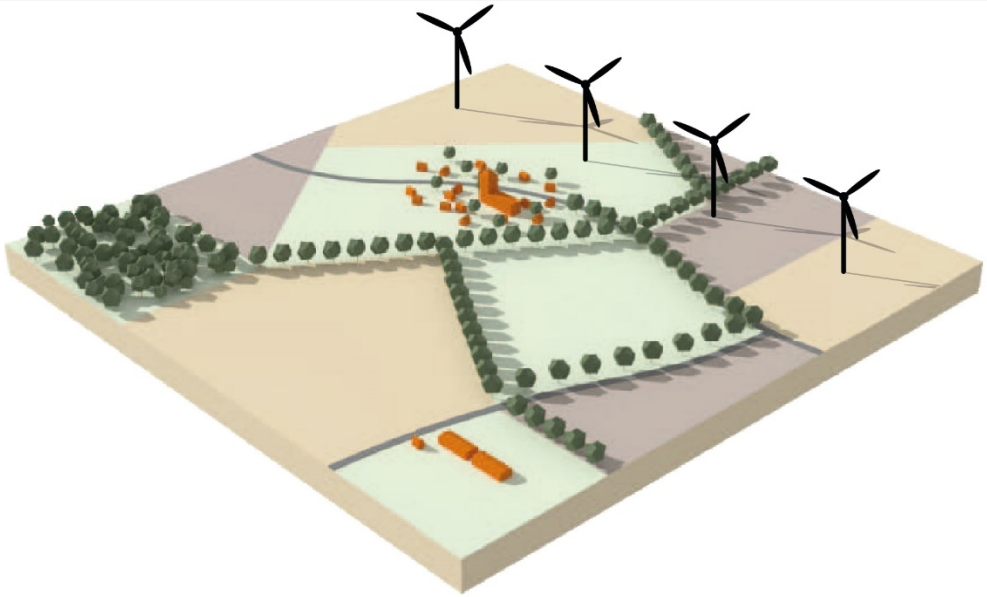

Figuur 35 **Illustratie lijnopstelling in jonge zandontginning landschap: Op de illustratie is goed te zien hoe het windpark qua karakter lijkt op de (middel) grote en rationele landschappelijke schaal van het ontginningslandschap. Windturbineopstellingen kennen ook dit grootschalige rationele karakter. Rechte lange structuren (wegen) bieden aansluitingsmogelijkheden om windparken parallel aan te laten lopen.**

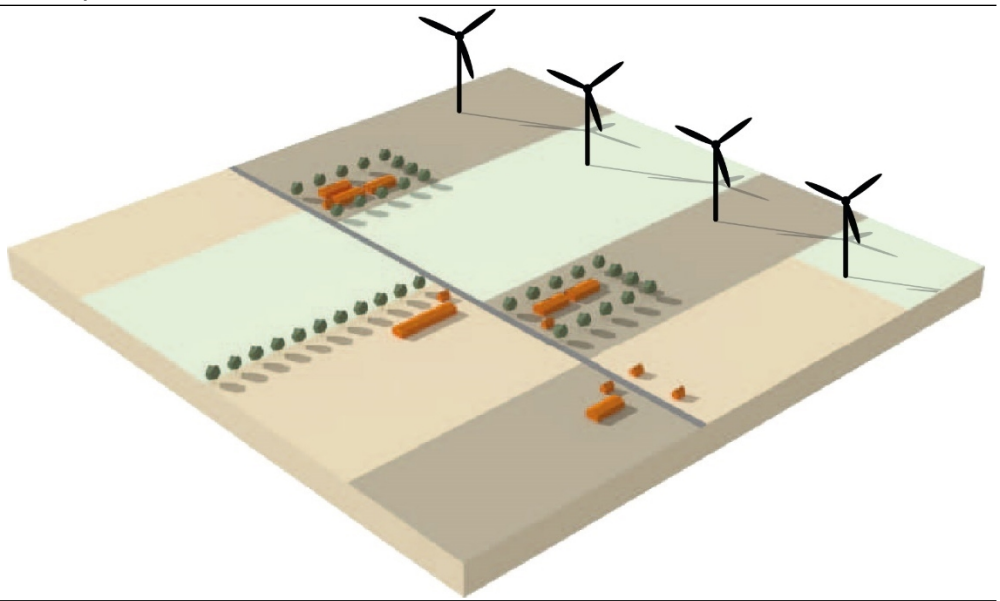

Figuur 36 **Illustratie lijnopstelling in beekdalenlandschap: Op de illustratie is goed te zien dat de beekdalen die een wat meer natuurlijk karakter kennen in groter contrast staan met de windturbineopstelling. Hierdoor verliest het landschap deels dit natuurlijke karakter. De kavels die her en der worden omsloten met singelbeplanting worden doorsneden door de windturbineopstelling. De rationele rechte lijnopstelling van het windpark sluit niet aan bij de beek die vaak nog op een natuurlijke meanderede manier dor het landschap loopt.**

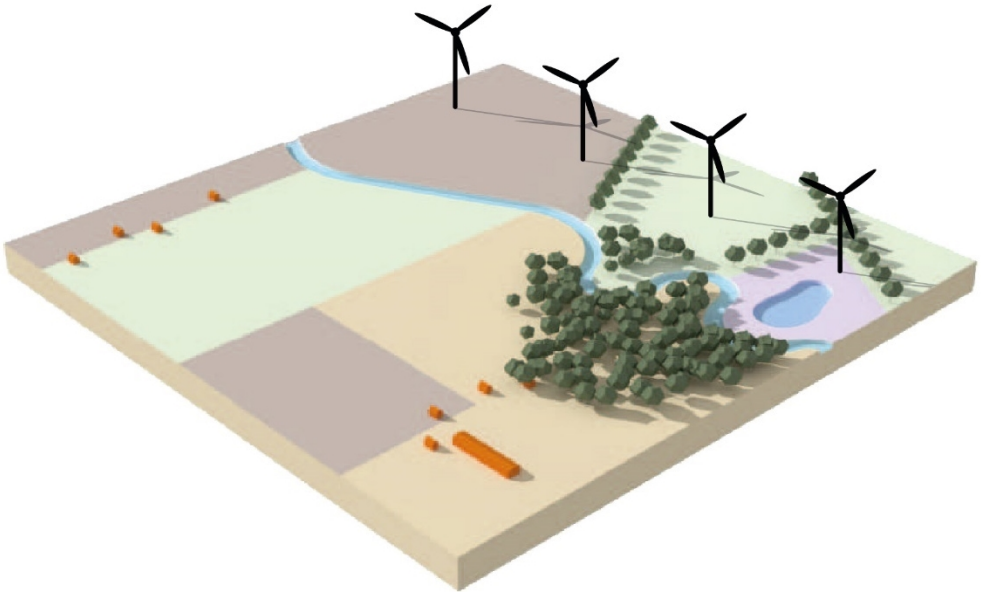

Figuur 37 **Illustratie lijnopstelling in jong en oud boslandschap: Het natuurlijke karakter van het jong en oud boslandschap staat recht tegenover het rationele en industriële karakter van de windturbineopstelling. Dit cultuurhistorisch waardevolle landschap wordt hierdoor aangetast en verliest deels zijn (belevings)waarde.**

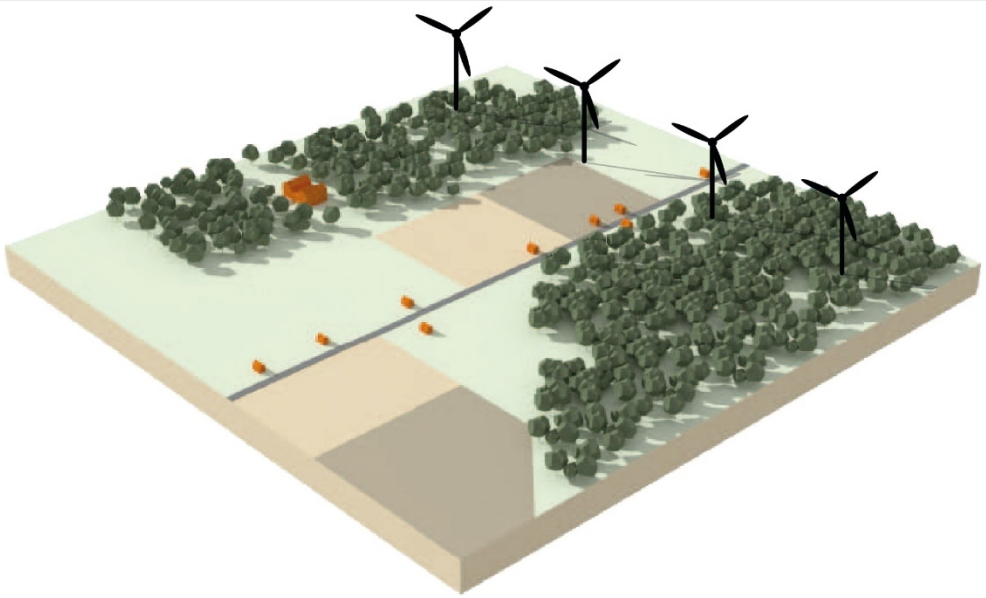

Figuur 38 **Illustratie lijnopstelling in Heide landschap: Het natuurlijke en open karakter van het heidelandschap staat recht tegenover het rationele en industriële karakter van de windturbineopstelling. Dit cultuurhistorisch waardevolle landschap wordt hierdoor aangetast en verliest deels zijn (belevings) waarde.**

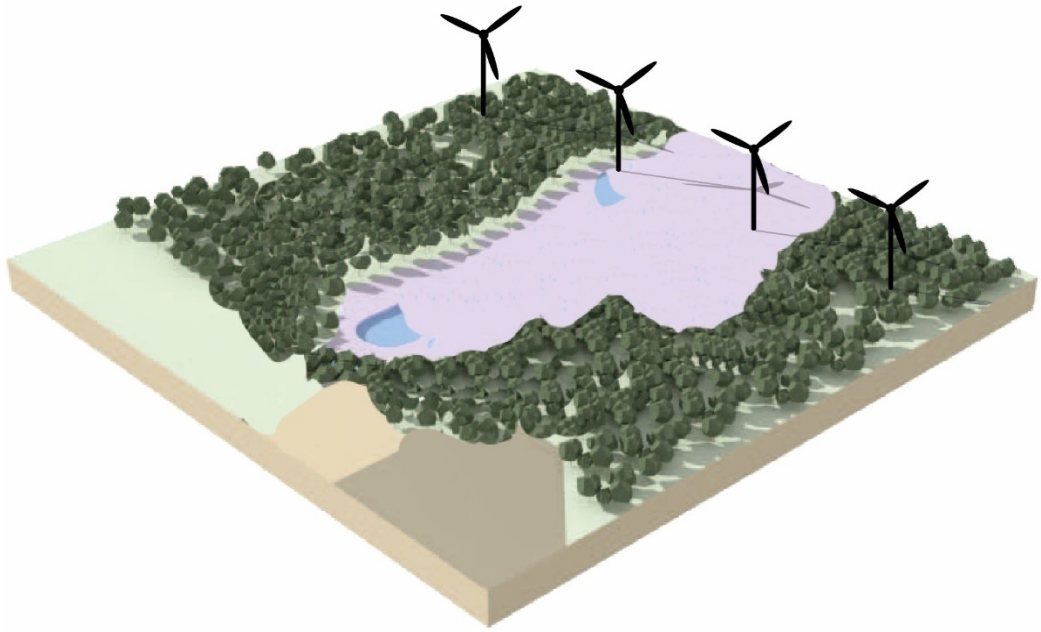

De beoordelingscriteria ‘’Invloed van een windpark op de landschappelijke kernkwaliteiten’’ wordt beoordeeld aan de hand van de situering van de individuele lijnopstellingen in het landschap. Er wordt per landschapstype een score toegekend aan de lijnopstellingen binnen dat landschapstype. De score is afhankelijk van de aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende landschapstype.
De vraag die bij dit beoordelingscriterium gesteld kan worden luidt:

In welk landschapstype bevindt het windpark zich en hoe groot is de aantasting van de kernkwaliteiten van dat landschapstype hierdoor?

Het antwoord op deze vraag bepaalt de score van een windparklocatie op dit beoordelingscriterium. Het antwoord is afkomstig uit één van de volgende scores uit de scoretabel:

Negatief	Licht negatief
De landschappelijke kernkwaliteiten worden aangetast door het windpark en verliezen hierdoor (deels) waarde of beleef-/ herkenbaarheid. Hieronder vallen alle windparken die volledig of grotendeels in heidegebieden en jong en oud boslandschap zijn gesitueerd.	De invloed die het windpark heeft op de landschappelijke kernkwaliteiten zijn van kleine aard en verstoren in kleine maten de waarde of beleef-/ herkenbaarheid van deze kwaliteiten. Hieronder vallen alle windparken die in grote maten in het oude zandontginningen landschap of beekdalen landschap zijn gesitueerd. Of windparken die in grote maten zowel in het beekdalen-, jonge zandontginningen- en/of oude zandontginningen landschappen zijn gesitueerd.
Neutraal	Licht positief
Het windpark heeft weinig tot geen invloed op de	Niet van toepassing.

landschappelijke kernkwaliteiten. Hieronder vallen alle windparken die (grotendeels) in het jonge zandontginningen landschap zijn gesitueerd.	

5.4.8.2 Beoordeling

Alle windturbineopstellingen zijn individueel beoordeeld. Bij elke opstelling is gekeken in welk landschapstype deze is gesitueerd. De ligging van de verschillende landschapstypen komt voort uit de landschappelijke beschrijving van Roenom. De beoordeling is gedaan aan de hand van de beoordelingsscores hierboven. Op de afbeelding hieronder is inzichtelijk gemaakt in welk landschapstype de opstellingen (voornamelijk) zijn gesitueerd en wat de beoordeling per opstelling is.

Figuur **Beoordeling lijnopstellingen invloed van een windpark op de landschappelijke kernkwaliteiten**

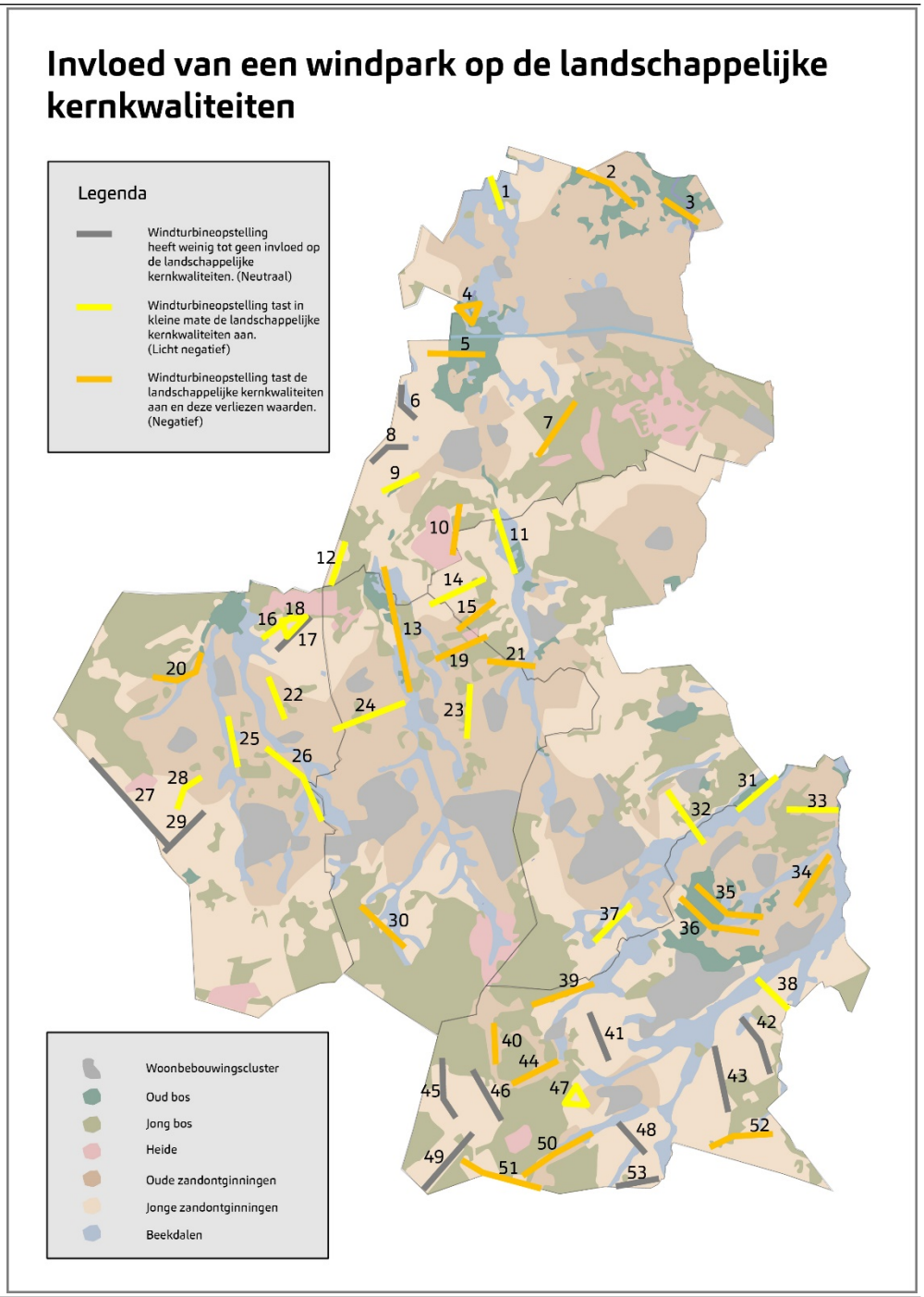

5.4.9 Zichtbaarheid van een windpark

5.4.9.1 Methode

Bij zichtbaarheid speelt voornamelijk de inrichting en openheid van het bestaande landschap een rol.

Moderne windturbines van ca. 225-250 meter hoog zijn al snel te zien vanaf enkele kilometers afstand. De mate waarin voornamelijk bestaande beplanting en bebouwing aanwezig is heeft invloed op de zichtbaarheid. Ook de afstand van de waarnemer ten opzichte van het windpark speelt een rol.

Daarnaast kan ook het reliëf effect hebben op de zichtbaarheid van de turbines. Een windturbine op een heuvel is beter zichtbaar en achter een heuvel kan, afhankelijk van de afstand waar de waarnemer staat ten opzichte van de heuvel, de winturbine helemaal verscholen zijn.

Voor de eigenschappen van windturbines zelf geldt dat de kleur en eventuele bestikkering, verlichting en de bouwstijl een rol spelen bij de zichtbaarheid. Ook grote windturbines zijn beter zichtbaar op langere afstanden dan kleine windturbines. Echter wordt in het planMER dit laatste genoemde detailniveau van eigenschappen niet meegenomen.

Figuur 39 **Illustratie van het effect van openheid van het landschap op de zichtbaarheid van windturbines. Bron: Handreiking waardering landschappelijke effecten van windenergie', H+N+S Landschapsarchitecten, 2013.**

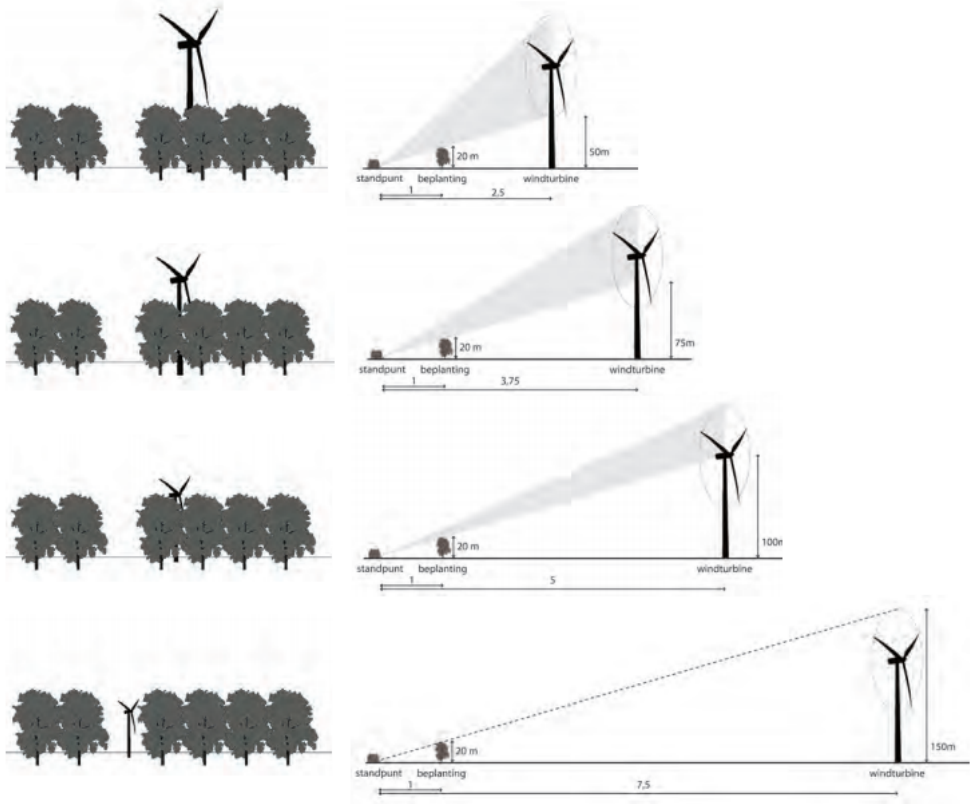

De afstand tussen windturbine en beplantingselementen staat in relatie tot de zichtbaarheid van de windturbine

Het beoordelingscriterium 'Zichtbaarheid van een windpark' wordt beoordeeld aan de hand van de locatie van het windpark ten opzichte van de gebieden waar het niet gewenst is vanwege esthetische of recreatieve waarden. Hieronder vallen de volgende gebieden: Heide gebieden (wegens de natuurlijke en cultuurhistorische waarden in combinatie met het open karakter wat het heide gebied kenmerkt), dicht bebouwde woongebieden en grote, landschappelijke en recreatieve gebieden.

Om een beoordeling te kunnen geven is er vanuit gegaan dat een windpark binnen een straal van 2 kilometer een grote (negatieve) beeldbepalende rol speelt.
Er wordt alleen maar een score 'Negatief' en 'Licht negatief' gegeven. Moderne windturbines zijn wegens hun omvang namelijk vanuit verschillende waarnemingspunten al vanaf meerdere kilometers zichtbaar in het landschap.

De vraag die bij dit beoordelingscriterium gesteld kan worden luidt:

Is het windpark zichtbaar vanuit gebieden waarin dit niet gewenst is, met name vanuit woonbebouwingsclusters en plaatsen van waaruit dit

wegens esthetische of recreatieve waarden niet gewenst is zoals heide en recreatieve gebieden?

Het antwoord op deze vraag bepaalt de score van een windparklocatie op dit beoordelingscriterium. Het antwoord is afkomstig uit één van de volgende scores uit de scoretabel:

Negatief	Licht negatief
Wanneer een windpark in het landschap binnen een straal van 2 kilometer gesitueerd is ten opzichte van woonbebouwingsclusters en plaatsen van waaruit dit wegens esthetische of recreatieve waarden niet gewenst is zoals heide en landschappelijke recreatieve gebieden.	Het windpark is minimaal zichtbaar doordat het verder dan 2 kilometer is gesitueerd ten opzichte van gebieden waar dit niet is gewenst. Met name vanuit woonbebouwingsclusters en plaatsen van waaruit dit wegens esthetische of recreatieve waarden niet gewenst is zoals heide en landschappelijke recreatieve gebieden.
Neutraal	Licht positief
Niet van toepassing.	Niet van toepassing.

5.4.9.2 Beoordeling

Alle windturbineopstellingen zijn individueel beoordeeld. Bij elke opstelling is gekeken of deze binnen een straal van 2 kilometer is gelegen van gebieden waar het niet gewenst is vanwege esthetische of recreatieve waarden. De beoordeling is gedaan aan de hand van de hierboven beschreven beoordelingsscores. Op de afbeelding hieronder is inzichtelijk gemaakt wat de beoordeling per opstelling is.

Figuur 40 **Beoordeling Zichtbaarheid van een windpark**

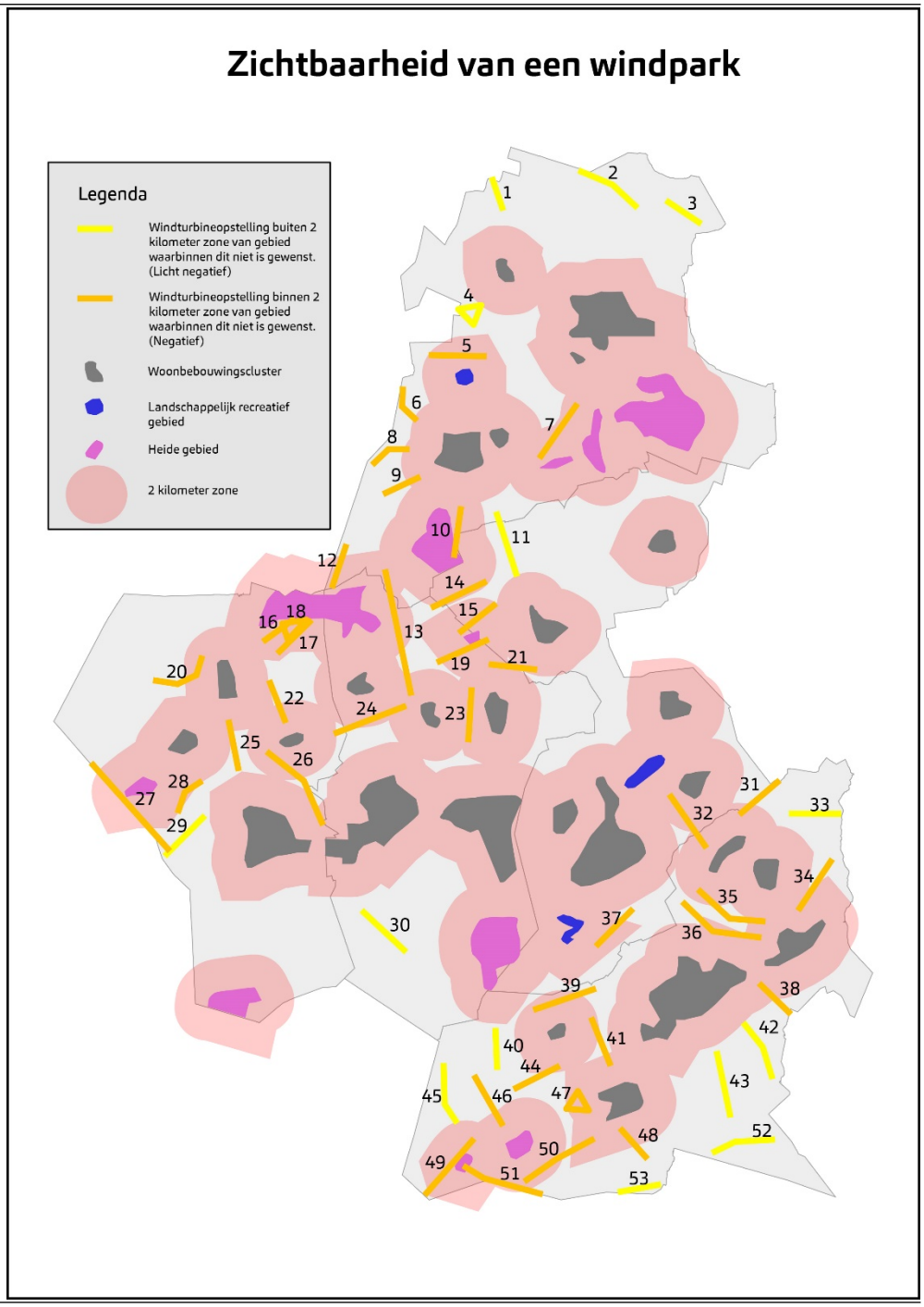

5.4.10 Effectbeoordeling

Zoals eerder benoemd is het beoordelingscriterium ‘Herkenbaarheid van de opstelling van een windpark’ alleen meegenomen bij de beschouwing van de individuele windparklocaties en het beoordelingscriterium ‘De interferentie tussen windparken’ alleen bij de beoordeling per alternatief.

5.4.11 *Effectbeoordeling per windparklocatie*

Onderstaande tabel toont per windparklocatie de beoordeling op de vier relevante beoordelingscriteria, conform de beoordeling zoals in bovenstaande paragrafen toegelicht.

Tabel 12 Effectbeoordeling landschap windparken. Per windparklocatie.

Nr.	Aansluiting structuur	Herkenbaarheid opstelling	Invloed op kernkwaliteiten	Zichtbaarheid
1	-	0	-	-
2	-	-	--	-
3	--	0	--	-
4	--	--	--	-
5	0	0	--	--
6	-	--	0	--
7	-	0	--	--
8	-	--	0	--
9	-	0	-	--
10	-	0	--	--
11	-	0	-	-
12	-	0	-	--
13	-	0	--	--
14	-	0	-	--
15	-	0	--	--
16	-	0	-	--
17	-	0	0	--
18	-	--	-	--
19	-	0	--	--
20	--	--	--	--
21	-	0	--	--
22	--	0	-	--
23	-	0	-	--
24	-	0	-	--
25	--	0	-	--
26	--	-	-	--
27	-	0	0	--
28	-	--	-	--
29	-	0	0	-
30	--	0	--	-
31	-	0	-	--
32	0	0	-	--
33	-	0	-	-
34	--	0	--	--
35	+	-	--	--
36	+	-	--	--
37	-	0	-	--
38	-	0	-	--
39	-	0	--	--
40	-	0	--	-
41	-	0	0	--
42	-	-	0	-
43	-	0	0	-
44	-	0	--	--
45	-	--	0	-
46	-	0	0	--
47	-	--	-	--
48	-	0	0	--
49	-	0	0	--
50	-	-	--	--
51	-	-	--	--
52	-	-	--	-
53	-	0	0	-

5.4.12 *Effectbeoordeling per alternatief*

Om een beoordeling te kunnen geven per alternatief zijn de scores van de individuele windparklocaties geaggregeerd. Vanuit de opgestelde scores is er een gemiddelde score per beoordelingscriteria berekend.

Zoals eerder al aangegeven worden de alternatieven niet beoordeeld op het thema ‘herkenbaarheid van de opstelling’.

Voor het beoordelingscriterium ‘De interferentie tussen windparken’ is ook een gemiddelde berekend. Elke opstelling binnen de alternatieven is beoordeeld met een score zoals beschreven in paragraaf 5.4.7. Deze scores zijn per alternatief geaggregeerd en daaruit is een gemiddelde score berekend. Dit is de uiteindelijke score per alternatief voor dit beoordelingscriterium.

De methode leidt tot een score per alternatief bij elk beoordelingscriteria. De scores voor de alternatieven zijn in onderstaande tabel in een overzicht bij elkaar gezet.

Tabel 13 Effectbeoordeling landschap windparken. Per alternatief.

Alternatieven:	Bestaande uit de lijnen:	Interferentie windparken	Aansluiting structuur	Invloed op kernkwaliteiten	Zichtbaarheid
Infrastructuur	5, 8, 25, 35, 36	0	0	-	--
Leefomgeving	2, 3, 4, 7, 18, 29, 49, 50	-	-	--	-
Natuur & Landschap	6, 14, 23, 24, 26, 28, 37, 41	0	-	-	--
Concentratie – Bergeijk Noord	31, 32, 33, 34, 35, 36	-	0	-	--
Concentratie – Bergeijk Zuidoost	38, 42, 43, 52	--	-	-	-
Concentratie – Bergeijk Zuidwest	39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53	--	-	-	--
Concentratie – Midden	10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 23, 24	--	-	-	--
Concentratie – Reusel /Bladel	30	- / --*	--	--	-
Concentratie – Reusel – De Mierden	16, 17, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29	--	-	-	--
Overig	1, 9	0	-	-	-

* Lijn nummer 30 staat ver van andere lijnen uit het planMER, maar interfereert met de geplande windturbines van windpark De Pals en, in mindere mate, windpark VHTAC.

5.4.13 Ruimtelijke kwaliteit binnen het landschap

In de Verordening ruimte Noord-Brabant (januari 2019) wordt ruimtelijke kwaliteit opgebouwd uit drie waarden: gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Binnen de landschappelijke beoordeling van het planMER Kempen wordt bij het milieuaspect landschap zowel bij zonne- als windenergie voornamelijk gekeken naar de belevingswaarde van het landschap. Het inzichtelijk maken van de belevingswaarde die sterk samenhangt met de uitstraling en aantrekkelijkheid van het landschap is een belangrijke stap om de impact van zonne- en windenergie op het landshap te beschrijven en te beoordelen.
Gebruikswaarden en toekomstwaarde zijn echter ook van belang als we kijken naar de transitie van ons landschap in bredere zin. Hieronder worden deze waarden daarom kort toegelicht.

5.4.13.1 De gebruikswaarde

De gebruikswaarde kan gedefinieerd worden als de manier van ruimtegebruik. Waar gebruiken we ons landschap voor?

Voor zonne-energie geldt dat de gebruikswaarde meer onder druk komt te staan dan voor windenergie. Het ruimtebeslag van zonneparken is vele male groter dan van windenergie (een moderne windturbine wekt jaarlijks ongeveer evenveel energie op als 15 hectare aan zonnepanelen). Zonne-energie gaat in die zin een directe strijd aan met andere functies die we in het landschap kunnen inzetten.
Echter biedt het omvormen van het landschap doormiddel van zonne-energie ook kansen. Onder andere voor dubbel ruimtegebruik. Het combineren van zon en natuur kan een meerwaarde bieden bij vraagstukken waarin economische belangen tegenover ecologische belangen een rol spelen.

Voor windenergie geldt dat de gebruikswaarde van het landschap minder onder druk komt te staan omdat windparken een kleiner fysiek ruimtebeslag hebben.

Windenergie biedt echter weinig tot geen mogelijkheden voor dubbel ruimtegebruik. Dit geldt voor zowel windturbines als de bijkomende infrastructurele werken. Daar staat tegenover dat het daadwerkelijke fysieke ruimtebeslag van een windturbine beperkt is tot de fundering en de kraanopstelplaats. Het indirecte ruimtegebruik van windturbines is groter. Hoeveel ruimte een windturbine inneemt hangt af van andere gebruiksfuncties: onder de wieken kunnen agrarische activiteiten bijvoorbeeld worden voortgezet, maar voor andere functie (wonen, bedrijven) is een grotere afstand nodig.

5.4.13.2 Toekomstwaarde

De toekomstwaarde kan gedefinieerd worden als ingrepen in het landschap die toekomstgerichte belemmeringen of mogelijkheden bieden.
Daarbij moet worden opgemerkt dat voor zowel zonne- als windenergie geldt dat deze aanpassingen/toevoegingen aan het landschap vaak van tijdelijke aard zijn.

Voor zonne-energie geldt dat de omvorming van het landschap doormiddel van zonneparken zowel positieve als negatieve gevolgen heeft. Door de huidige ruimtelijke kwaliteit goed in kaart te brengen en vast te stellen waar potenties liggen om deze kwaliteit te versterken, kan deze tijdelijke aanpassing van het landschap ook een toekomstige meerwaarde bieden. Bijvoorbeeld bij het terugbrengen van landschappelijke randen of ecologische waarden die bij de ruilverkaveling van de afgelopen eeuw verloren zijn gegaan. De transitie naar het energielandschap kan een aanleiding zijn om bijvoorbeeld een zonnepark achter landschappelijke rand in te passen. Wanneer deze rand is ingepast kunnen ruimtelijke kwaliteiten zijn versterkt. Ook na verwijdering van het zonnepark kan deze rand als versterking van de ruimtelijke kwaliteit in het landschap achterblijven.

Echter kunnen waarden van het landschap, en dan met name ecologische waarden, ook worden aangetast door het plaatsen van zonneparken. Zonneparken zorgen voor minder direct water en zonlicht op de bomden wat gevolgen kan hebben voor de ecologische waarden binnen een bepaalde omgeving. Deze aantasting kan ook nadat het zonnepark is verwijderd nog tijdelijk een rol spelen.

Voor windenergie geldt dat de toekomstwaarde van het landschap in kleine mate wordt beïnvloed. Afgezien van de locatie zelf en de bijkomende infrastructurele werken heeft een windpark weinig invloed op het landschap nadat deze is verwijderd. De impact zal met name zitten in het tijdelijk belemmeren van andere ruimtelijke ontwikkelingen door een windpark. Bijvoorbeeld het uitbreiden van dorpsranden wat tijdelijk niet meer mogelijk is door een windpark.

5.5 Ecologie

De ecologische bevindingen zijn opgenomen in een achtergrondrapport (Bijlage B). Hieronder volgt een samenvatting voor zonneparken.

5.5.1 Beoordelingskader

5.5.1.1 Natura 2000-gebieden

In de Wet natuurbescherming zijn in hoofdstuk 2 de Natura 2000-gebieden beschermd. Alle Natura 2000-gebied hebben hun eigen instandhoudingsdoelstellingen. De aanwijzing van deze gebieden gebeurt door het Rijk, inclusief de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen. Het beheerplan en de toetsing van werkzaamheden bij Natura 2000-gebieden gebeurt door het bevoegd gezag. Sinds 2017 is de provincie het bevoegd gezag, uitzondering daargelaten (bijvoorbeeld bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid).

Voor de beoordeling van dit beoordelingscriterium is nagegaan of het voornemen significante negatieve effecten kan veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit is op hoofdlijnen en kwalitatief onderzocht en beschreven. Deze kwalitatieve beoordeling kan niet worden gebruikt voor een vergunningaanvraag voor een specifieke voorgenomen ontwikkeling van een wind- of zonnepark.

5.5.1.2 Natuurnetwerk Brabant

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ligt bij de provincies. De bescherming van het Natuurnetwerk Brabant ligt derhalve bij de provincie Noord-Brabant en is vastgelegd in de provinciale verordening (Verordening ruimte Noord-Brabant, geconsolideerd januari 2019).

In het vigerende beleid van de provincie Noord-Brabant is de realisatie van wind- en zonne-energie binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant uitgesloten (incl. overdraai). Op projectniveau is echter herbegrenzing van het Natuurnetwerk Brabant een mogelijkheid.

5.5.1.3 *Akker- en weidevogelgebieden*

De provincie Noord-Brabant kent geen, via de provinciale verordening en/of ovisie, aangewezen 'weidevogelgebieden' zoals een aantal andere provincies die wel kennen. Echter is Noord-Brabant wel een belangrijk weidevogel- en akkervogelgebied, zo broedt 20% van de 'Nederlandse' kieviten in Noord-Brabant[27]. Bepaalde gebieden binnen de Kempengemeente zijn zogenoemde 'hotspots' voor diverse weidevogel- en/of akkervogelsoorten. Dit zijn geen 'ruimtelijke' begrensde gebieden, maar deze worden vormgegeven door verhoogde aanwezigheid van diverse vogelsoorten.

Vanwege het feit dat deze soortgroepen gevoelig zijn voor de realisatie van wind- en zonneparken, is het een meerwaarde op deze gebieden in kaart te brengen. Het beoordelingscriterium zal worden getoetst aan ruimtebeslag en verstoring (door met name geluid).

5.5.1.4 *Wet natuurbescherming (Soortenbescherming)*

Op hoofdlijnen is nagegaan voor welke beschermde soort(groep)en flora en fauna een wind- of zonnepark mogelijk negatieve effecten veroorzaakt. In de Wetnatuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
- Beschermingsregime andere soorten

Gezien de gevoeligheid van vogels en vleermuizen voor windturbines, vanwege aanvaringskansen met windturbines, zal voor deze soortgroepen extra worden uitgelicht. De overige beschermde soorten worden apart onderzocht en beschreven.

5.5.2 *Onderzoek*

Het ecologisch (bureau)onderzoek is opgenomen als bijlage bij het MER. Hieronder worden de resultaten getoond. Zie Bijlage B voor het volledige rapport.

5.5.2.1 *Natura 2000*

De effecten op Natura 2000-gebieden verschillen per Natura 2000-gebied. Zo is de reikwijdte van externe werking van vogelrichtlijngebieden groter dan die van habitatrichtlijngebieden. Derhalve onderscheiden we in de beoordeling Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn als vogelrichtlijngebied van de Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen als habitatrichtlijngebied.

Voor de vogelrichtlijngebieden hanteren we een effectafstand van 500m. Dit vanwege het feit dat geluid van windturbines een verstoringsafstand heeft van maximaal 450-500 meter. Ook sterfte van aangewezen doelsoorten (onder vogels) is binnen deze afstand niet uit te sluiten. Dit betekent niet dat windparken op meer

[27] Brabants Landschap, 01-04-2018; https://www.brabantslandschap.nl/actueel/nieuws/natuurstreken/?region=all&area=all

dan 500 meter afstand tot Natura 2000-gebieden geen significant negatieve effecten kunnen veroorzaken op de aangewezen doelsoorten.

Voor habitatrichtlijngebieden hanteren we een effectafstand van 75m. Dit is gelijk aan de overdraai van de windturbine. Habitatsoorten zijn over het algemeen minder gevoelig voor verstoring door geluid. Door een effectafstand van 75m te hanteren is er geen sprake van ruimtebeslag en vervalt de grootste geluidsbelasting. Mogelijke stikstofdepositie kan wel aan de orde zijn, maar dit zal op projectniveau in kaart moeten worden gebracht.

Figuur 41 **Ligging van Natura 2000-gebieden in en rondom de Kempengemeenten. Een kaart waarop de Habitatrichtlijngebieden en vogelrichtlijngebieden onderscheiden zijn is opgenomen in het achtergrondrapport Ecologie.**

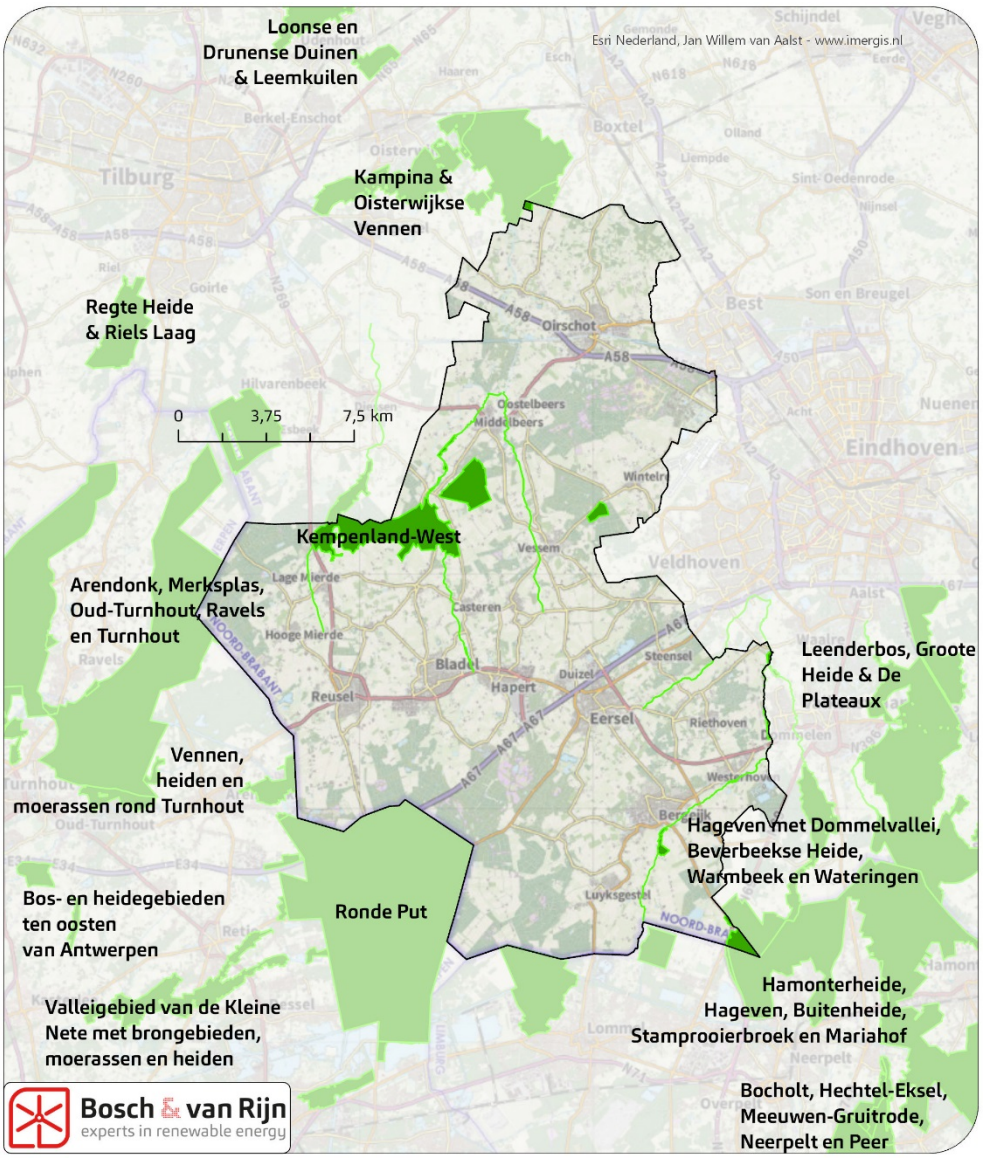

5.5.2.2 NNB

Het Natuurnetwerk Brabant kent verscheidene natuurdoeltypes. Voor dit detailniveau is het toch wenselijk om een effectafstand te formuleren. De gekozen effectafstand op NNB is vastgelegd op 200m. Dit vanwege het feit dat o.a. zang, roof- en weidevogels een verstoringsafstand van 75m-200m hebben. Voor vleermuizen is eveneens een verminderd effect bij een afstand van meer dan 200m waargenomen. De grootste geluidsbelasting komt eveneens bij deze afstand te vervallen, waardoor ook andere soortgroepen, naar verwachting, geen significant negatieve effecten meer ondervinden.

Figuur 42 **Ligging van Natuurnetwerk Brabant in de Kempengemeenten. Bij de beoordeling is ook het NNB buiten deze grenzen van de Kempengemeenten betrokken.**

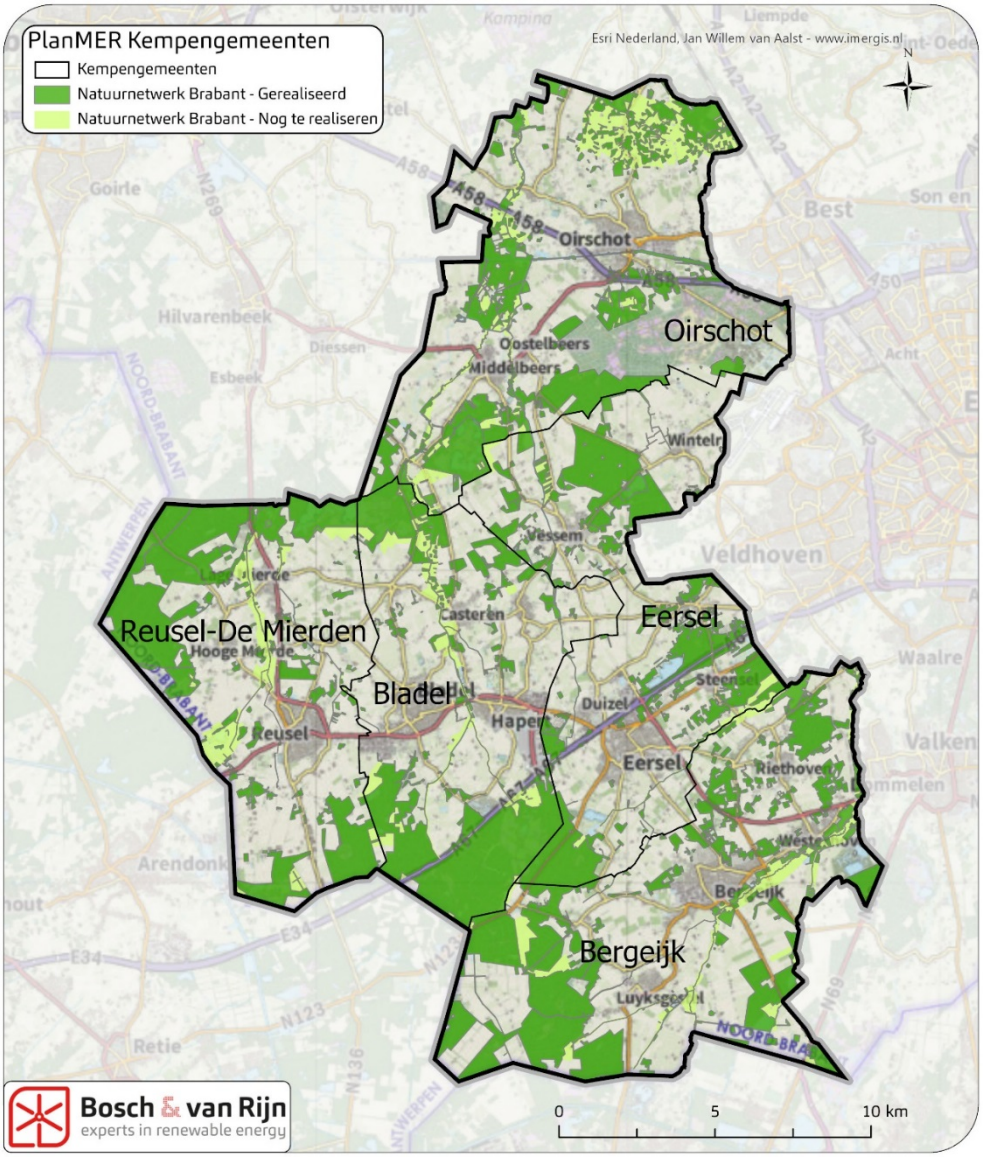

5.5.2.3 Akker- en weidevogelgebieden

Binnen de Kempengemeenten zijn zogenoemde ‘Akker- en weidevogelgebieden’ gedefinieerd. Vanwege het feit dat deze soortgroepen gevoelig zijn voor de realisatie van wind- en zonneparken, is het een meerwaarde om deze gebieden in kaart te brengen. Deze gebieden zijn niet in wet- of regelgeving zijn vastgelegd, maar zijn door ecologisch adviesbureau Econsultancy op basis van waarnemingen en expertjudgement als zodanig aangemerkt. Dit zijn de gebieden waar bovengemiddeld veel akker- en weidevogels aanwezig zijn. Het beoordelingscriterium zal worden getoetst aan ruimtebeslag en verstoring (door met name geluid).
Uit de literatuur blijkt dat weidevogels een verstoringsafstand van maximaal 200m hebben. Derhalve wordt de effectafstand voor de hotspots op 200m vastgelegd.

Figuur 43 **Hotspots van akker- en weidevogels in de Kempengemeenten. Bron: Econsultancy.**

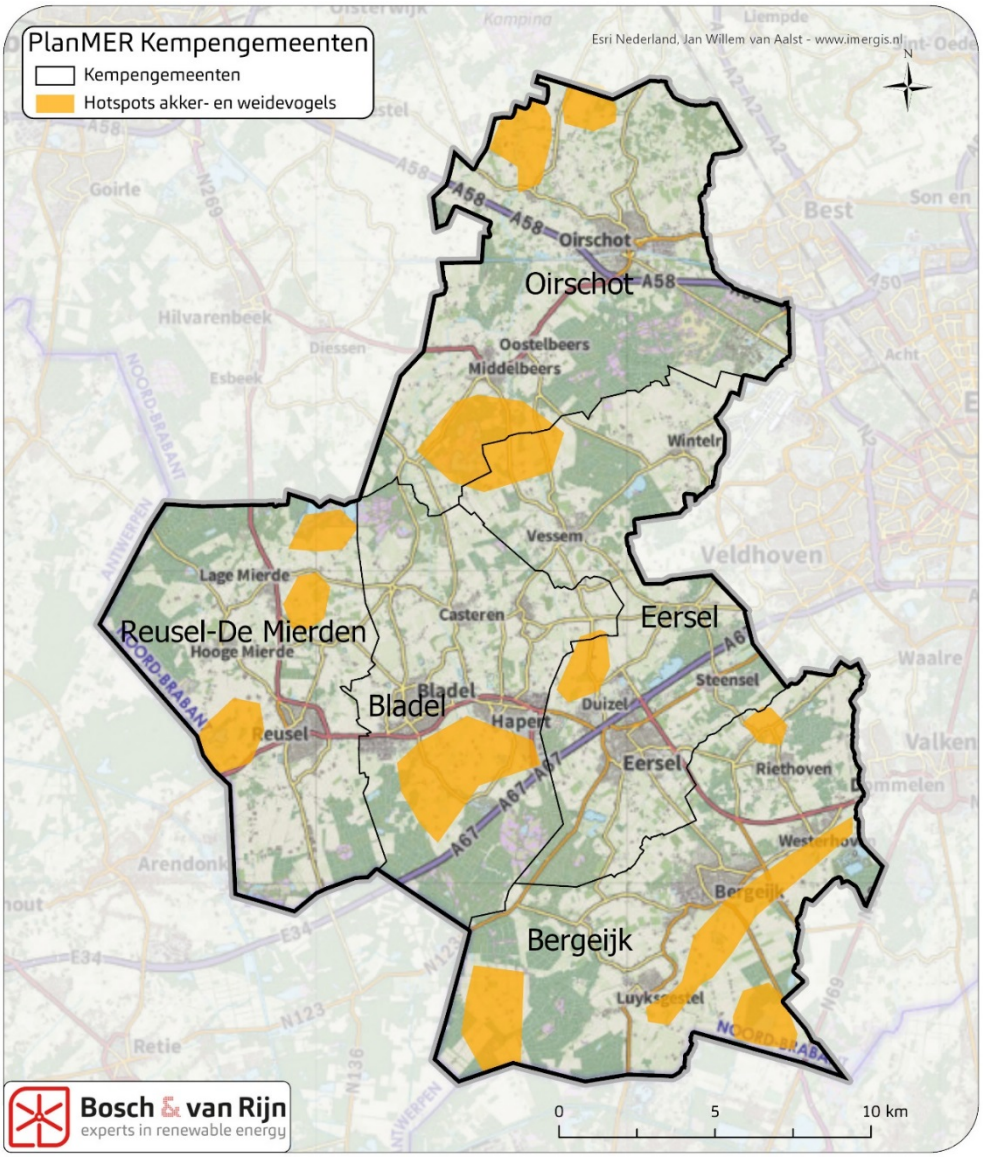

5.5.2.4 Effecten op beschermde soorten

Broedvogels
Voor de beoordeling van dit criterium zal gekeken worden de hoeveelheid soorten per 250m-cel wat de indicatieve windparklijn doorkruist. Niet alleen naar de lijn zelf, maar ook overdraai (75m) zal worden meegenomen. De scoring zal plaatsvinden op basis van onderscheidende categorieën.

Wintervogels
Voor de beoordeling van dit criterium zal gekeken worden de hoeveelheid soorten per 250m-cel wat de indicatieve windparklijn doorkruist. Niet alleen naar de lijn zelf, maar ook overdraai (75m) zal worden meegenomen. De scoring zal plaatsvinden op basis van onderscheidende categorieën.

Vleermuizen
Vleermuizen maken gebruik van robuuste lijnelementen voor hun vliegroutes. In diverse ecologische onderzoeken van windparken hanteren ecologische adviesbureau de grens van 200m tot bosschages/bossen als grens voor de inschatting van het aantal slachtoffers.

Overige beschermde soorten
Voor de uniformiteit zal ook voor de overige beschermde soorten een effectafstand van 200m worden aangehouden. Gewenning zal naar verwachting snel op treden. Wel is het zo dat als een beschermde soort binnen 200m van het alternatief is waargenomen dat de locatie van het alternatief mogelijkerwijs tot het leefgebied behoort. Derhalve is de effectafstand van 200m een goede eerste zeef.

Figuur 44 **Aantal broedvogelsoorten per 250x250m cel binnen de Kempengemeenten**

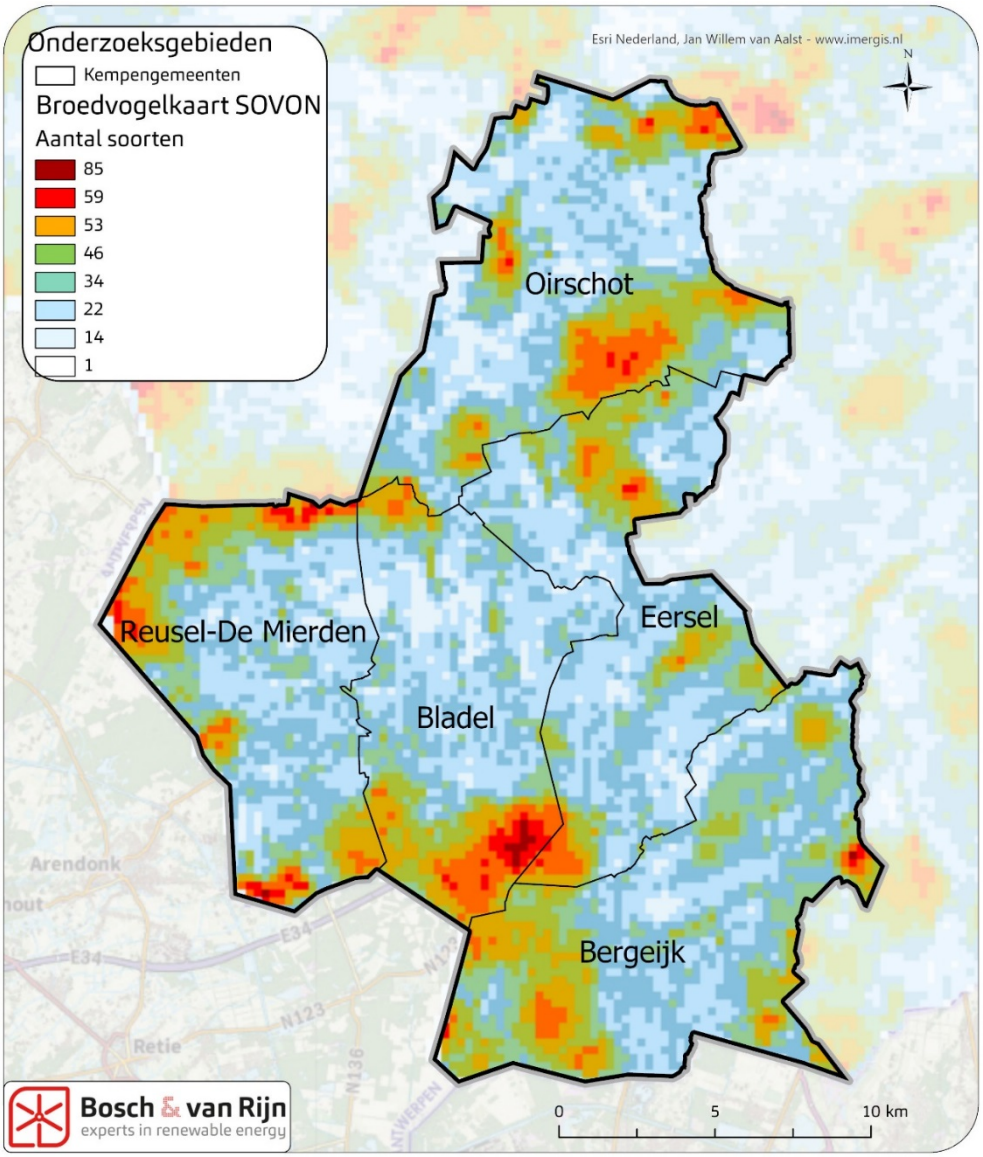

Figuur 45 **Aantal wintervogelsoorten per 250x250m cel binnen de Kempengemeenten**

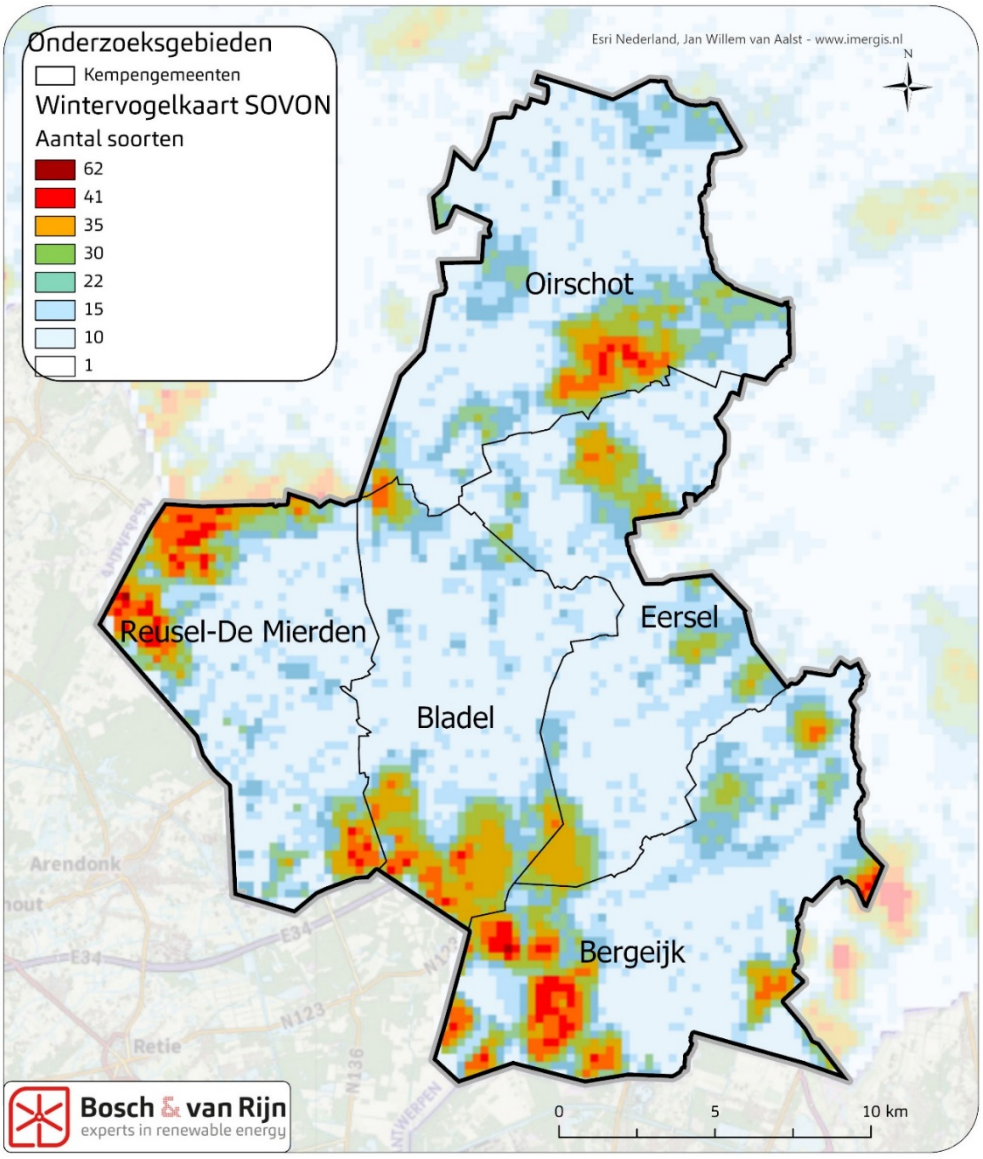

Figuur 46 **Voorkomen van beschermde soorten binnen de Kempengemeenten (uitgezonderd vleermuizen, aangezien deze wijdverspreid binnen de Kempengemeenten voorkomen).**

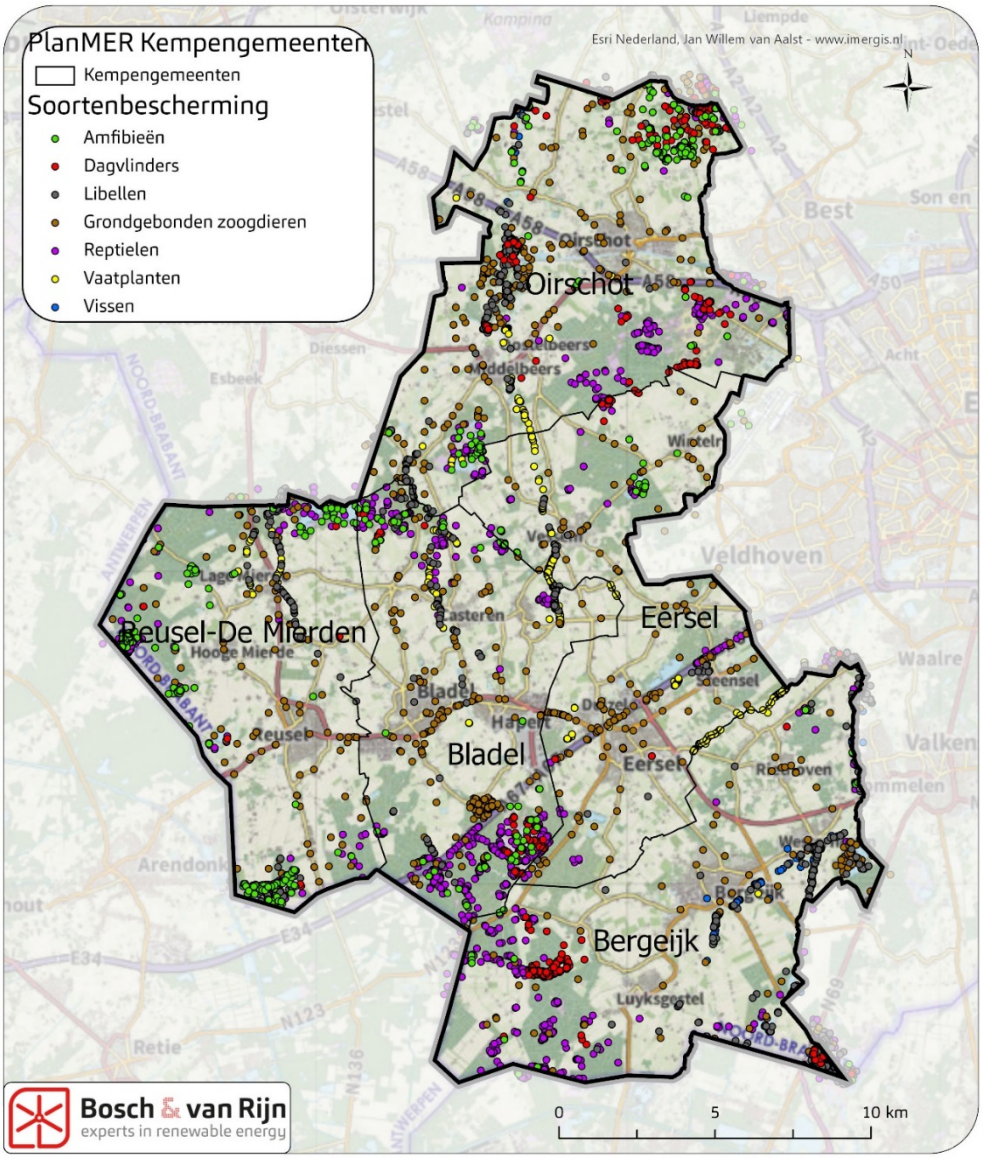

5.5.3 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

In onderstaande tabel is de score van de beoordelingscriteria weergegeven.

Tabel 14 **Gebruikte scores voor de bepaling van het risico voor de besluitvorming vanwege conflicten met de doelstelling van natuurwetgeving en beleid.**

Score	Risico	Toelichting
0	Beperkt risico	Effecten beperkt; niet op voorhand overtredingen van verbodsbepalingen of effecten op doelen van beschermde gebieden te verwachten.
	Redelijk risico	Effecten redelijk; wellicht overtreding van verbodsbepalingen die gemitigeerd moeten worden om ontheffing te krijgen en/of mogelijke

-		effecten op doelen van beschermde gebieden waarvoor mogelijk een vergunningprocedure doorlopen moet worden. Het is mogelijk dat nader onderzoek nodig is om meer grip te krijgen op de omvang van de effecten.
--	Groot risico	Effecten groot; zeer waarschijnlijk overtredingen van verbodsbepalingen en/of effecten op GSI. Mitigatie of planaanpassing wellicht noodzakelijk om ontheffing te krijgen. Significante effecten op doelen van beschermde gebieden niet op voorhand uit te sluiten, waarvoor waarschijnlijk een vergunningprocedure doorlopen moet worden. Nader onderzoek is nodig is om meer grip te krijgen op de omvang van de effecten en de mate van noodzakelijke planaanpassing of mitigatie.

Tabel 15 Gedetailleerde effectbeoordeling per beoordelingscriterium op basis van afstanden.

Score	Beschermde gebieden				Beschermde soorten			
	N2000		NNB	Akker- / weidevogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overig beschermde soorten	
	VR (en HR in BE)	HR					Vleermuizen	Overig
0	>500m	>75m	>200m	>200m	<22	<15	>200m	>200m
-	<500m	<75m	<200m	<200m	22-46	15-30	n.v.t.	<200m
--	In of overdraai N2000	In N2000	In of overdraai NNB	In akker- en weidevogelgebied	>46	>30	<200m	n.v.t.

5.5.4 Resultaten

Hieronder worden de resultaten per windparklocatie gegeven, conform de hierboven beschreven effectbeoordeling. Zie voor een uitgebreide beschrijving per windparklocatie en per alternatief het achtergrondrapport ecologie (Bijlage B).

Tabel 16 **Resultaten per windparklocatie.**

Nr.	Natura 2000-gebieden	Natuurnetwerk Brabant	Akker- en weidevogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige beschermde soorten
1	--	--	--	--	0	--
2	0	--	--	--	-	--
3	0	--	0	--	0	--
4	0	--	0	--	0	--
5	0	--	0	--	-	--
6	0	-	0	0	0	0
7	0	-	0	--	--	--
8	0	0	0	-	0	-
9	-	-	0	0	0	--
10	-	--	--	--	-	--
11	-	--	--	-	0	--
12	-	-	0	--	--	--
13	-	--	0	--	0	--
14	0	-	0	-	-	--
15	0	-	0	-	-	--
16	-	--	--	-	0	--
17	-	--	--	-	0	--
18	-	-	--	-	-	--
19	0	-	0	-	-	--
20	0	-	0	-	-	--
21	-	-	0	0	0	--
22	0	0	--	0	0	0
23	0	-	0	-	0	--
24	0	-	0	0	0	--
25	-	--	0	-	0	--
26	0	-	0	-	0	--
27	-	-	--	--	-	--

Nr.	Natura 2000-gebieden	Natuurnetwerk Brabant	Akker- en weidevogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige beschermde soorten
28	0	0	-	-	0	0
29	0	--	--	--	0	--
30	0	--	-	--	--	--
31	-	--	--	-	0	--
32	-	-	0	0	0	--
33	0	-	0	-	-	--
34	0	--	0	-	-	--
35	0	-	0	-	-	--
36	0	-	0	-	-	--
37	0	-	0	-	0	--
38	0	--	--	-	0	-
39	0	-	0	-	-	--
40	0	--	0	--	--	--
41	0	0	0	0	0	0
42	0	-	-	-	-	--
43	0	-	--	-	-	--
44	0	--	0	--	--	--
45	-	-	--	--	-	--
46	0	-	--	--	--	--
47	0	-	0	-	-	--
48	0	-	-	0	0	-
49	0	-	--	--	--	--
50	-	-	0	--	--	--
51	--	-	--	-	--	--
52	-	-	--	--	-	--
53	-	-	0	0	0	--

De beoordeling per alternatief is opgebouwd uit de beoordeling van de individuele windparklocaties waar het alternatief uit bestaat (zie Tabel 5).

Tabel 17 **Resultaten per alternatief.**

	Natura 2000-gebieden	NNB	Akker- en weidevogelgebieden	Broedvogels	Wintervogels	Overige beschermde soorten
Infrastructuur	0	--	0	-	-	--
Leefomgeving	-	--	--	--	--	--
Natuur & Landschap	0	-	0	-	0	--
Concentratie - Bergeijk Noord	-	--	0	-	-	--
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	0	-	--	-	-	--
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	-	--	--	--	--	--
Concentratie - Midden	-	--	--	--	-	--
Concentratie - Reusel - De Mierden	-	--	--	--	-	--
Concentratie - Reusel/Bladel	0	--	-	--	--	--
Overig	--	--	--	--	0	--

5.6 Bodem

5.6.1 Beoordelingskader

Op grond van de Wet bodembescherming dient, in verband met de uitvoerbaarheid van een plan of project, rekening te worden gehouden met de bodemgesteldheid. Bij functiewijzigingen dient te worden bekeken of de bodemkwaliteit voldoende is voor de beoogde functie en moet worden vastgesteld of er sprake is van een saneringsnoodzaak (ernstige verontreinigingen). In de Wet bodembescherming is bepaald dat indien de desbetreffende bodemkwaliteit niet voldoet aan de norm voor de beoogde functie, de grond zodanig dient te worden gesaneerd dat zij kan worden gebruikt door de desbetreffende functie (functiegericht saneren). Voor een nieuw geval van bodemverontreiniging geldt, in tegenstelling tot oude gevallen (voor 1987), dat niet functiegericht maar in beginsel volledig moet worden gesaneerd. Nieuwe bestemmingen dienen bij voorkeur te worden gerealiseerd op bodem die geschikt is voor het beoogde gebruik.

Wanneer grond wordt ontgraven of wordt aangevoerd naar of vanaf de projectlocatie is sprake van roering van de bodem en moet worden voldaan aan de vereisten uit het Besluit bodemkwaliteit. Op grond van het Besluit bodemkwaliteit worden eisen gesteld aan de afvoer en hergebruik van grond.

De effecten van windparken op de bodem zijn beperkt. Er treedt geen bodemvervuiling op als gevolg van de bouw en exploitatie van een windpark. Als de

windturbines worden afgebroken wordt doorgaans in de omgevingsvergunning voorgeschreven dat de grond in de oorspronkelijke staat teruggebracht moet worden. De effecten zijn daardoor tijdelijk van aard.

5.6.2 Onderzoek

Vanuit de functie van windturbines worden geen eisen gesteld aan de kwaliteit van de bodem. Er is immers geen sprake van de langdurige aanwezigheid van personen. Voor moderne windturbines geldt dat er geen sprake is van potentieel bodembedreigende activiteiten. Bij aan- of afvoer van grond zal uiteraard aan het Besluit bodemkwaliteit worden voldaan.

Voor de inschatting van de bodemkwaliteit op de locaties van de windturbines is bekeken of er op dit moment bedrijfsactiviteiten op de locaties plaatsvinden, waarbij potentieel bodemverontreiniging kan ontstaan en of in het verleden activiteiten hebben plaatsgevonden, waarbij verontreiniging is ontstaan. Om dit inzichtelijk te krijgen is aansluiting gezocht bij de (gemeentelijke) opgestelde bodemkwaliteitskaarten. De gemeente Oirschot heeft geen beschikbare bodemkwaliteitskaart. Op de andere 4 kaarten staan geen belemmeringen, de windturbines worden in de regel op de ondergrond landbouw/natuur gerealiseerd.

N.B. Een bodemkwaliteitskaart is maximaal 5 jaar geldig. De bodemkwaliteitskaarten van de Kempengemeenten (met uitzondering van gemeente Bergeijk) komen uit 2009-2010 en zijn dus momenteel niet meer geldig. Na het verlopen van de bodemkwaliteitskaart is grondverzet op basis van de oude kaart niet meer toegestaan totdat een nieuwe bodemkwaliteitskaart is gemaakt en deze is vastgesteld door de raad. In de tussenperiode dient voor elk initiatief een bodemonderzoek plaats te vinden.

Voor het merendeel van de windturbinelocaties van de alternatieven is geen gedetailleerde bodeminformatie bekend, waardoor een gedegen vergelijking tussen opstellingsalternatieven met behulp van deze informatie niet mogelijk is.
Daarnaast geldt ook dat na (verplichte) sanering van verontreinigde locaties, alle windturbinelocaties gelijkwaardig zijn en er vanuit bodemkwaliteit feitelijk geen onderscheidend effect zal zijn.

5.6.3 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

Alle windparklocaties worden voor het milieuthema ‘bodem’ met een ‘0’ gescoord.

5.7 Water

5.7.1 Beoordelingskader

Voor de plaatsing van de windturbines worden verhardingen aangebracht die effect kunnen hebben op de bodem en de waterhuishouding, onder andere fundatieoppervlak en kraanopstelplaatsen. Daarnaast zijn nieuwe transportleidingen benodigd om windturbines te koppelen aan het landelijke

elektriciteitsnetwerk. Er zijn mogelijke effecten op de waterhuishouding en grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit. Ook is het optreden van zettingen mogelijk als gevolg van heiwerkzaamheden.

Voor het milieuaspect water wordt per MER-alternatief getoetst of windturbines voorzien zijn op of nabij gronden die relevant zijn voor de waterhuishouding. Ten behoeve hiervan wordt gekeken naar grondwater, grondwaterbeschermings- en waterwingebieden, hemelwater, waterkeringen en waterbergingsgebieden. Hiermee kan beoordeeld worden welk opstellingsalternatief het gunstigst scoort ten opzichte van watergerelateerde aspecten.

Het gehele onderzoeksgebied, de vijf Kempengemeenten, liggen binnen de begrenzing van het waterschap De Dommel.

In dit planMER wordt op hoofdlijnen gekeken naar de effecten van de opstellingen met betrekking tot de waterhuishouding.

5.7.2 Onderzoek

5.7.2.1 Grondwater

De windturbines uit alle alternatieven liggen buiten grondwaterbeschermings- en waterwingebieden.
Door gebruik te maken van niet-uitlogende bouwmaterialen wordt uitspoelen van stoffen voorkomen. Uitspoelen van stoffen, en daarmee veranderingen van de grondwaterkwaliteit, wordt daarmee uitgesloten. Als de windturbines eenmaal in werking zijn, dus nadat mogelijke bemalingen tijdens de bouwfase zijn beëindigd, is er geen relatie met het grondwater.
De genoemde eventuele bemaling tijdens de bouwfase kan tijdelijke effecten hebben. Dergelijke effecten moeten voor elk concreet initiatief worden onderzocht.

Alle alternatieven en lijnen scoren neutraal op het thema Grondwater (‘0’).

Figuur 47 **Kaart grondwater, Verordening ruimte Noord-Brabant (geconsolideerd januari 2019)**

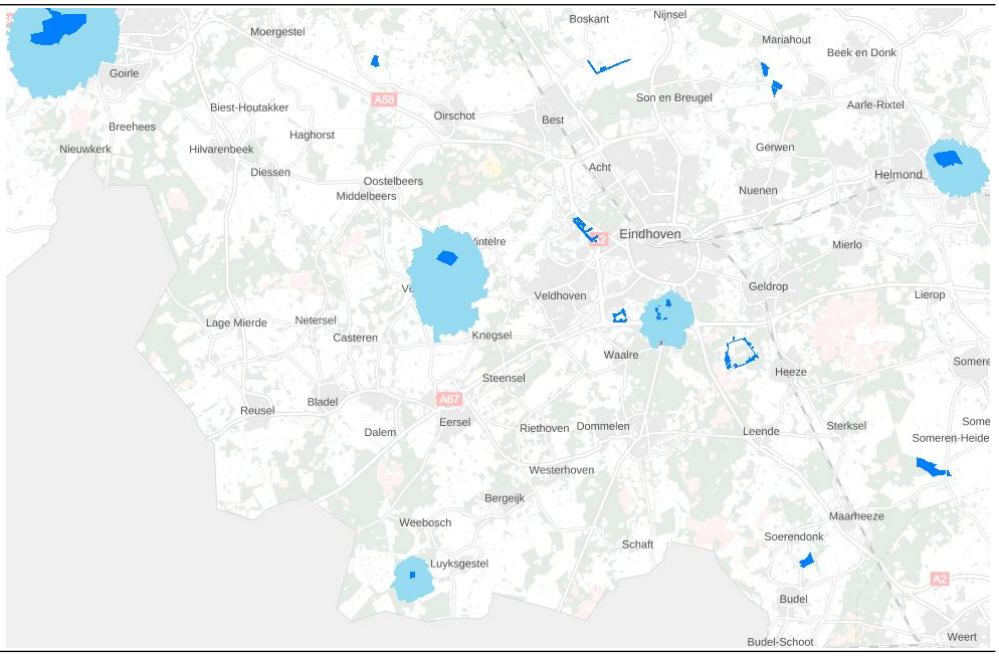

5.7.2.2 Hemelwater

Door de aanleg van windturbinefunderingen, kraanopstelplaatsen, toegangswegen en transformatorhuizen neemt het verhard oppervlak toe.

Het onderzoeksgebied ligt in het beheergebied van waterschap De Dommel. De besluiten en regels hiervan liggen vast in de Keur. Uit de Keur[28] is het volgende geformuleerd over de toevoeging van verhard oppervlak:

2.1. Toename verhard oppervlak
Wanneer het waterschap niet heeft ingestemd met de waterparagraaf van een bestemmingsplan en er sprake is van een toename van verhard oppervlak vanaf 2.000 m² tot en met 10.000 m² wordt de rekenregel toegepast en bij toename van meer dan 10.000 m2, of bij het niet voldoen aan de rekenregel, wordt de beleidsregel toegepast. Verhard oppervlak is al het oppervlak dat er voor zorgt dat hemelwater sneller tot afvoer komt dan in de huidige situatie zonder verharding.

Daarnaast is in de inleiding het volgende beschreven:

Bij een toename en afkoppelen van het verhard oppervlak geldt het uitgangspunt dat plannen zoveel mogelijk hydrologisch neutraal worden uitgevoerd. Het doel van dit uitgangspunt is om te voorkomen dat hemelwater als gevolg van uitbreiding van het verhard oppervlak versneld op het watersysteem wordt geloosd. Voor lozingen op een oppervlaktewater eist het Waterschap daarom een vervangende berging, die de extra afvoer van het nieuwe verharde oppervlak als het ware neutraliseert. Gemeenten stellen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid voorwaarden aan de afvoer via een rioleringsstelsel. Bij het invullen van de compensatieopgave wordt tevens gekeken naar de mogelijke realisering van

[28] Keur Waterschap De Dommel 2015, beleidsregels 01-01-2019

andere waterdoelen. Het gaat hierbij dus om een optimale inpassing van een plan in zijn omgeving, waarbij ook gekeken moet worden naar het huidig en toekomstig functioneren van het totale (deel)stroomgebied waar de ontwikkeling onderdeel van uitmaakt. Naast het behoud van voldoende systeemrobuustheid, kan hiermee beter invulling worden gegeven aan de gewenste doelmatigheid. Bovendien biedt dit mogelijkheden voor waterschappen en gemeenten om ook andere dan hydrologische aspecten mee te nemen in de afweging. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het oplossen van waterkwaliteitsknelpunten of het tegengaan van verdroging.

Eventueel benodigde compenserende maatregelen zorgen ervoor dat het aspect hemelwater geen onderscheidend karakter heeft, waardoor alle alternatieven op dit aspect neutraal (‘0’) scoren.

Voor individuele initiatieven zal een watertoets moeten worden uitgevoerd, waarin de eventuele compensatie wordt onderzocht.

5.7.2.3 Waterkeringen

De beoordeling van het thema ‘Effect op waterkeringen’ is meegenomen onder Externe veiligheid (paragraaf 5.3.5). Hieronder wordt enkel het wettelijk kader geschetst.

Figuur 48 Uitsnede uit de Legger waterkering van het waterschap de Dommel.

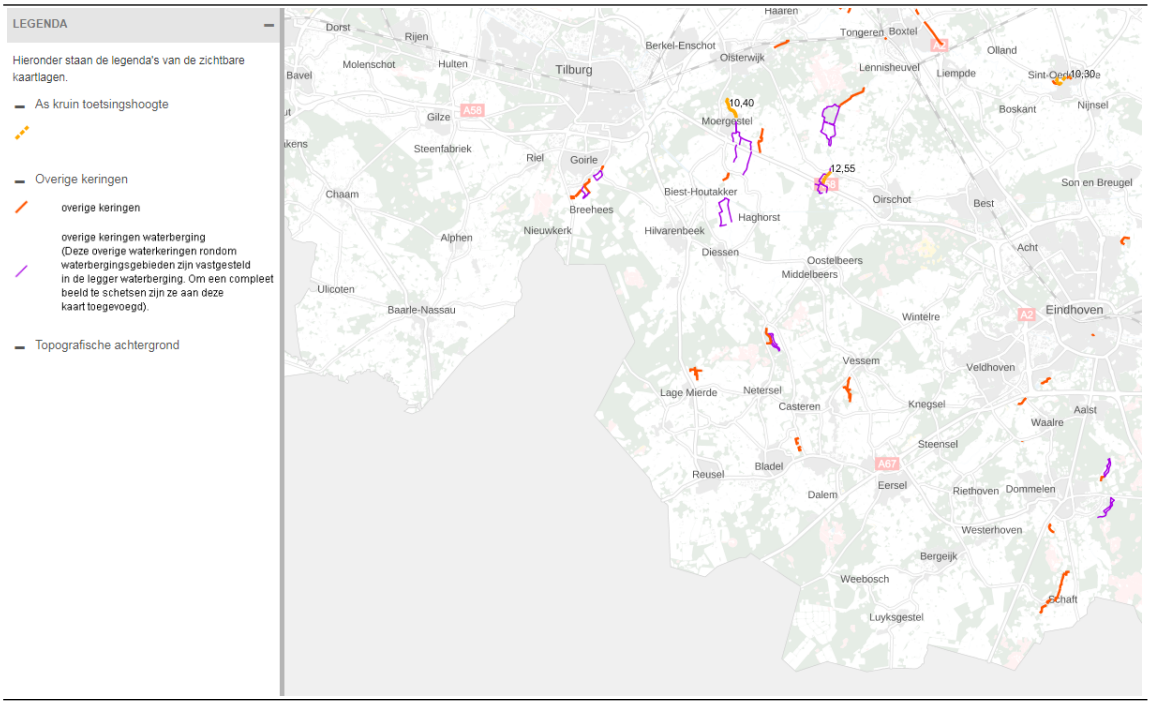

Regels ter bescherming van de waterkeringen zijn opgenomen in de Keur waterschap De Dommel. Er liggen geen primaire waterkeringen en beschermingszones binnen de Kempengemeenten. Wel liggen er een aantal overige

keringen binnen het onderzoeksgebied. Deze keringen kennen echter geen beschermingszones, dus wanneer de windturbines niet op of in deze keringen worden geplaatst is er geen negatief effect. De keringen zullen worden gevrijwaard van plaatsing van windturbines, derhalve scoren alle alternatieven op dit aspect neutraal (‘0’).

5.7.2.4 Waterbergingsgebied

Binnen waterbergingsgebieden zijn geen bouwwerken buiten het vigerende bestemmingplan mogelijk. Dit omdat het waterbergend vermogen afneemt bij een dergelijke ontwikkeling.

Figuur 49 Uitsnede uit de Legger waterberging van waterschap de Dommel.

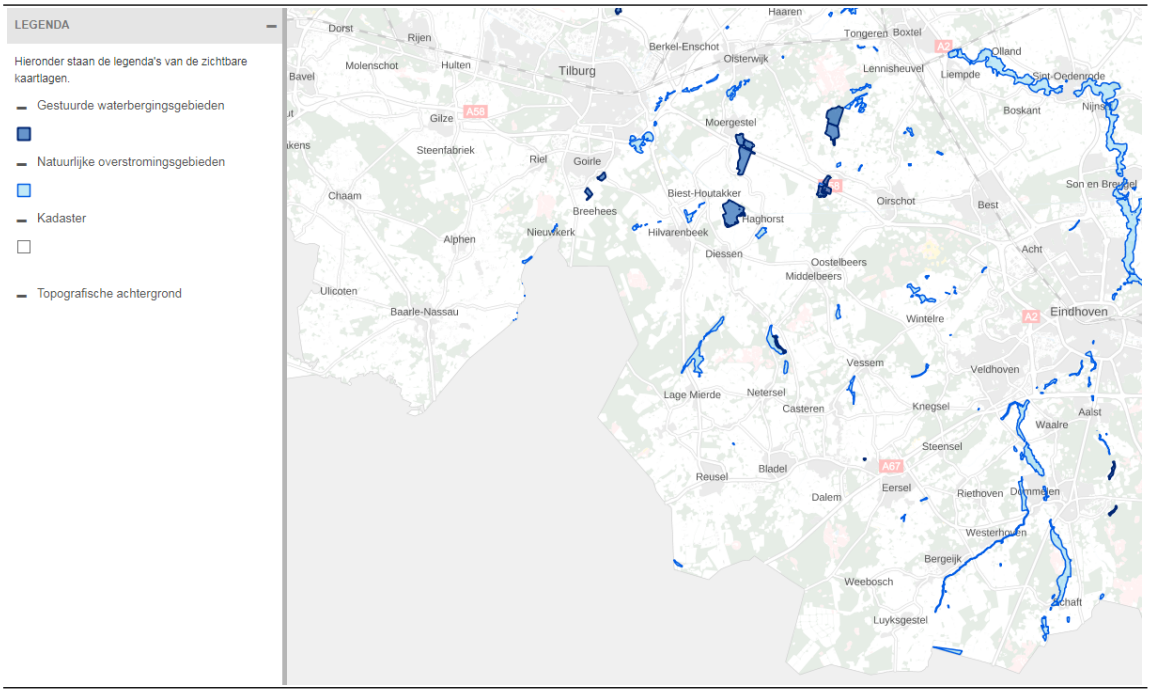

Er liggen meerdere waterbergingsgebieden binnen de Kempengemeenten. De windparklocaties zijn buiten de waterbergingsgebieden gelegen, met uitzondering van lijn 1. Derhalve scoort alleen lijn 1 negatief (‘--') op dit punt.

5.7.3 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

Op de milieuthema’s grondwater, hemelwater, waterkeringen en waterberging zijn de MER-alternatieven niet onderscheidend, met uitzondering van lijn 1 die negatief (‘--‘) scoort op het beoordelingscriterium waterberging, vanwege de situering in het waterbergingsgebied. In het kader van eventuele concrete projecten zal op projectniveau specifieker moeten worden gekeken naar eventuele compensatieplicht.

Alle windparklocaties scoren een ‘0’ op de beoordelingscriteria Grondwater, Hemelwater en Waterkeringen. Op het criterium Waterberging scoort windparklocatie 1 een ‘--'. Alle andere windparklocaties scoren een ‘0’.

5.8 Archeologie

5.8.1 Beoordelingskader

Het in 1992 door Nederland ondertekende Verdrag van Malta regelt archeologisch erfgoed op Europees niveau, met als belangrijkste doel het behoud van dit erfgoed in situ. De bodem biedt namelijk de beste garantie voor een goede conservering van archeologische waarden. Bij ruimtelijke ontwikkeling moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden, zodat er nog mogelijkheden zijn voor archeologievriendelijke alternatieven. Tot slot is met het verdrag het ‘de verstoorder betaalt’-principe geïntroduceerd. Het Verdrag is geïmplementeerd in de Monumentenwet (1988) die in 2016 grotendeels is opgegaan in de Erfgoedwet. Voor ruimtelijke ontwikkelingen en archeologische bescherming en –onderzoek geldt dat de Monumentenwet van kracht blijft tot de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet.

De provincie Noord-Brabant beschikt over kaartmateriaal van ‘archeologische monumenten’. Dit zijn vlakken waar een hoge archeologische waarden geldt. Deze waarden zijn ook in de bestemmingsplannen per gemeente weergegeven. Voor deze waarden gelden de volgende regels:

33.2 Bouwregels
Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde gelden de volgende regels:

a. de aanvrager van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo (bouwen) dient voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en bouwwerken die dieper gaan dan 0,3 meter onder het maaiveld, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld;
b. indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kan het bevoegd gezag de omgevingsvergunning weigeren of één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
2. de verplichting tot het doen van opgravingen; de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door het bevoegd gezag bij de vergunning te stellen kwalificaties;

3. het bevoegd gezag kan afwijken van het bepaalde in lid a indien de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld.

Figuur 50 **Archeologische monumentenkaart (AMK).**

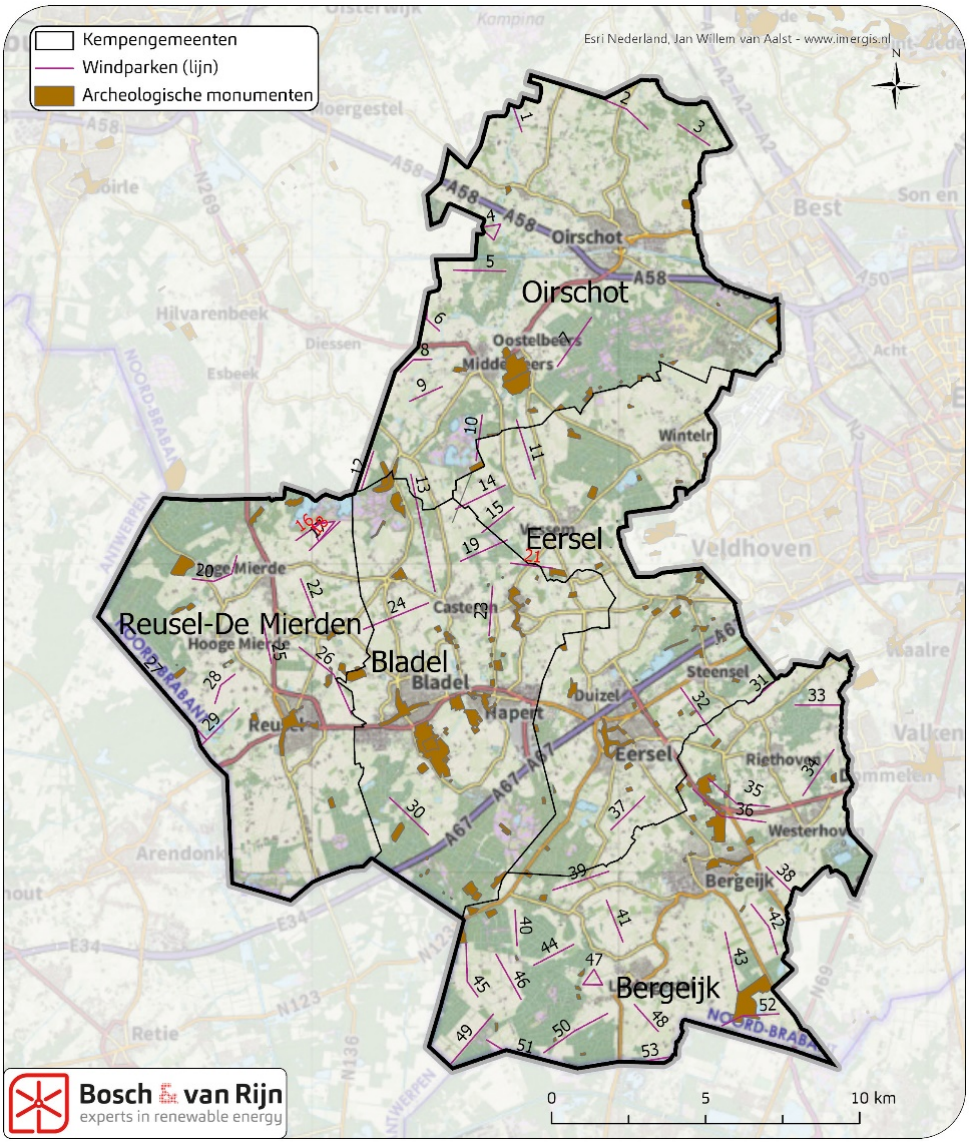

In verband met de plaatsing windturbines en de bijbehorende kraanopstelplaatsen en/of toegangswegen vinden grondwerkzaamheden plaats. De fundering van een windturbine heeft een oppervlakte van ca. 350 m^2. De kraanopstelplaats van een windturbine heeft een oppervlakte van ca. 1.500 m^2. Daarnaast worden er toegangswegen aangelegd. De bodemroering hiervan bereikt naar verwachting geen diepte van 50 cm.

Daarnaast hebben de Kempengemeenten een archeologische verwachtingenkaart opgesteld. Op grond van deze archeologische verwachtingskaart is na te gaan in hoeverre er een archeologische verwachting in een gebied ligt. Uit de archeologische verwachtingenkaart blijkt dat de verwachtingen in een groot deel van het buitengebied divers zijn, deze verwachtingenkaart is opgenomen in de vigerende bestemmingsplannen.

Figuur 51 **Archeologische verwachtingenkaart. Op het detailniveau van een planMER is deze kaart niet zinvol te gebruiken: archeologie is een milieuthema dat pas op projectniveau nuttig kan worden onderzocht.**

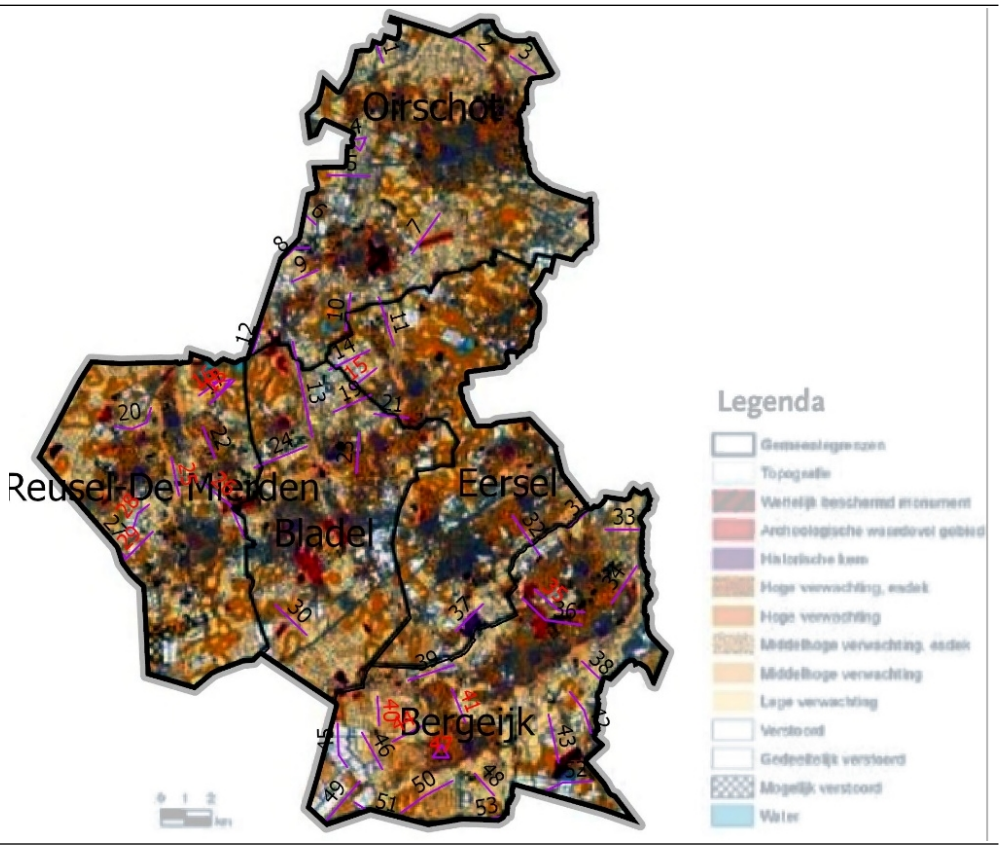

Voor het aspect archeologie wordt gekeken naar de effecten tijdens de aanlegfase en de verwachte invloed per gebied.

Tabel 18 **Beoordelingscriterium bodem, water en archeologie windenergie**

Thema	Beoordelingscriterium	Methode
Archeologie	Effecten op archeologische waarden	Kwalitatief

5.8.2 Onderzoek

Uit de archeologische monumentenkaart blijkt dat de archeologische monumenten verspreid binnen het onderzoeksgebied liggen.

Voor het planMER beschouwen we de situering van de windparkenlijnen t.o.v. de archeologische monumenten als beoordelingscriterium.

5.8.3 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

In het kader van het MER zijn de varianten met elkaar vergeleken op mogelijke archeologische verstoringen.

Tabel 19 Beoordelingscriterium archeologie

Beoordeling	
--	Grootste deel van de windparklijn ligt op een archeologisch monument
-	Beperkt gedeelte van de windparklijn ligt op een archeologisch monument
0	Geen windparklijn op een archeologisch monument
+	n.v.t.
++	n.v.t.

Als er geen windturbines op archeologische monumenten staan is archeologisch onderzoek niet verplicht. Staan de daadwerkelijke windturbines op een archeologisch monument dan is archeologisch onderzoek hoogstwaarschijnlijk verplicht. Dit is echter een globale analyse op hoofdlijnen, per ontwikkeling dient er een locatie specifieke analyse uitgevoerd te worden.

Windparklocaties 26, 35, 36 en 52 staan gedeeltelijk op een archeologisch monument en scoren dus een '-'. Alle overige windparklocaties scoren een '0'.

5.9 Aardkundig waardevolle gebieden

5.9.1 Beoordelingskader

Er is geen landelijke wetgeving met betrekking tot aardkundige waarden. Noord-Brabant heeft haar 'Aardkundig waardevolle gebieden' weergegeven op kaart en deze bestuurlijk vastgesteld ter behoud van de ecologische en cultuurhistorische betekenis van deze waarden. Onderstaande kaart toont de ligging van aardkundig waardevolle gebieden in de Kempen, samen met de windparklocaties.

Figuur 52 **Aardkundig waardevolle gebieden en hun ligging ten opzichte van de windparklocaties.**

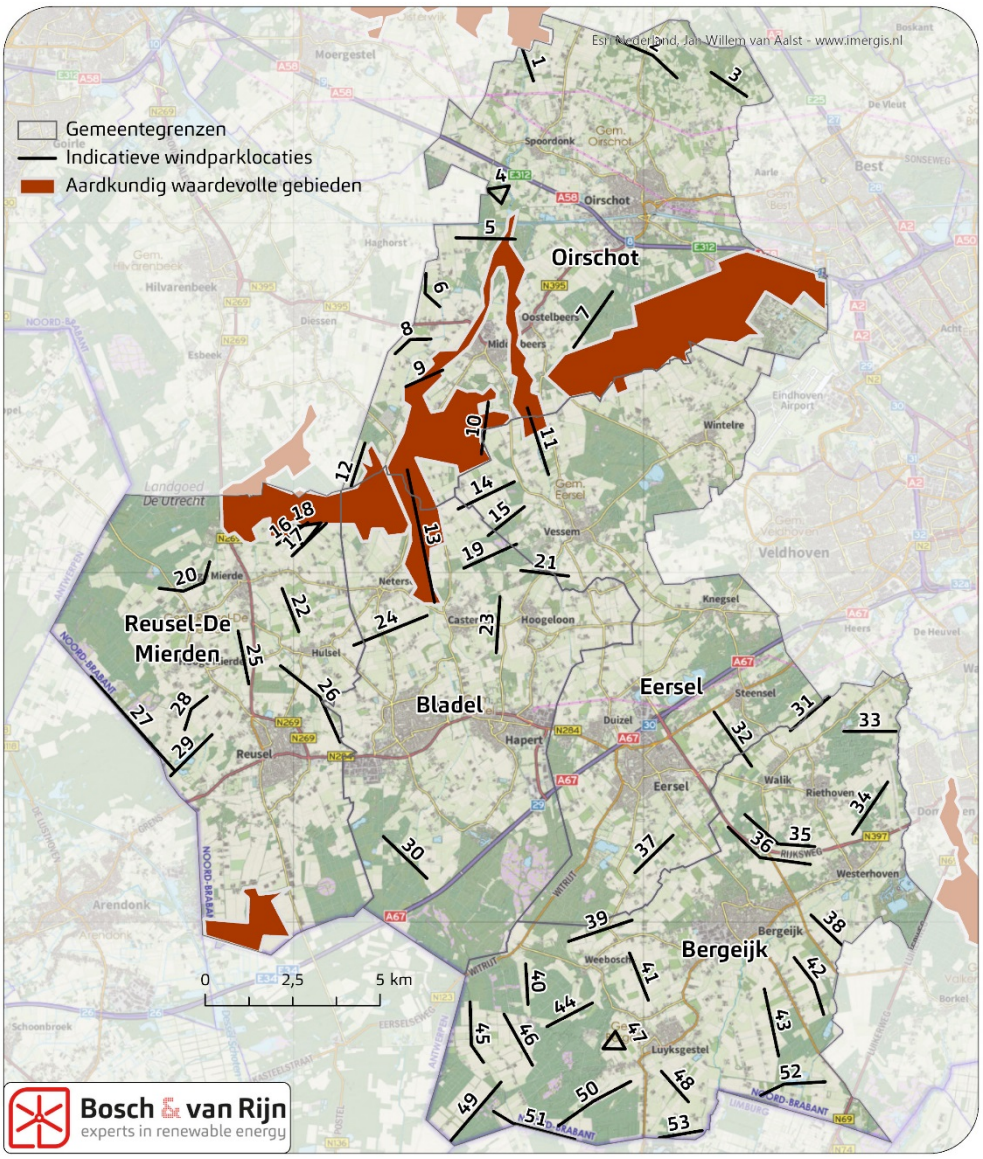

5.9.2 *Onderzoek*

Voor het planMER beschouwen we de situering van de windparklocaties t.o.v. de aardkundig waardevolle gebieden als beoordelingscriterium. Wel moet hierbij opgemerkt worden dat de plaatsing van windturbines tijdelijk van aard is, en weinig invloed heeft op de bodemgesteldheid. Na beëindiging van de exploitatiefase kan het landschap in de oorspronkelijke staat worden teruggebracht.

5.9.3 *Beoordelingscriteria en effectbeoordeling*

In het kader van het MER zijn de windparklocaties met elkaar vergeleken op mogelijke invloed op de aardkundig waardevolle gebieden.

Tabel 20 **Beoordelingscriterium aardkundig waardevolle gebieden**

Beoordeling	
--	Grootste deel van de windparklijn ligt binnen een aardkundig waardevol gebied
-	Beperkt gedeelte van de windparklijn ligt binnen een aardkundig waardevol gebied
0	Windparklijn valt geheel buiten aardkundig waardevolle gebieden.
+	n.v.t.
++	n.v.t.

Windparklocaties 9, 10 en 11 liggen in het gebied ' Kleine en Groote Beerze, Westelbeersche Broek, Kuikeindsche Heide'. Windparklocatie 13 ligt in het gebied 'Reusel, Mispeleindsche Heide'. Deze locaties scoren '- -'.
Windparklocatie 5 ligt gedeeltelijk in het gebied 'Kleine en Groote Beerze, Westelbeersche Broek, Kuikeindsche Heide'. Windparklocaties 16 en 18 liggen gedeeltelijk in het gebied 'Reusel, Mispeleindsche Heide'. Deze locaties scoren '-'. Alle overige locaties scoren '0'.

5.10 Energieopbrengst en vermeden emissies

5.10.1 Beoordelingskader

Wanneer windturbines en zonnepanelen elektriciteit produceren wordt op dat moment minder 'grijze' stroom door kolen- en (vooral) gascentrales geproduceerd, met bijbehorende vermindering van CO_2-, fijnstof en emissies van verzurende stoffen. In het MER vindt een analyse plaats van het voorkomen van emissies elders. Per alternatief wordt een inschatting gemaakt van de energieopbrengst. In Nederland wordt per opgewekte GWh gemiddeld 526 ton CO_2 uitgestoten[29]. Deze uitstoot wordt met de opwekking van wind- en zonne-energie gemitigeerd. De vermindering van deze emissies is een direct gevolg van de energieopbrengst. Hieronder is de wijze waarop beoordeeld en gewogen wordt weergegeven.

Tabel 21 **Beoordelingscriteria energieopbrengst en vermeden emissies windenergie**

Thema	Beoordelingscriterium	Methode
Energieopbrengst en vermeden emissies	Elektriciteitsproductie (MWh/jaar)	Kwantitatief

5.10.2 Verduidelijking vermogen en productie

Het vermogen van windturbines wordt uitgedrukt in MW (megawatt). 1 MW = 1.000.000 Watt.

De elektriciteitsproductie van windturbines wordt uitgedrukt in MWh (megawattuur). Een windturbine met een vermogen van 5 MW die een uur lang op vol vermogen draait produceert in die tijd 5 MWh. Ter vergelijking: een gemiddeld Nederlands huishouden verbruikt ca. 3,3 MWh per jaar.

[29] Otten en Afman, *Emissiekentallen elektriciteit, kentallen voor grijze en 'niet-geoormerkte stroom' inclusief upstream-emissies*, CE Delft, **januari 2015**.

Naast de MWh wordt ook de PJ (petajoule) gebruikt als eenheid van energie (de doelstelling in de Kempengemeenten is om jaarlijks 6,67 PJ aan duurzame energie te produceren). 1 PJ is ongeveer 275.000 MWh.

5.10.3 Onderzoek

Eerst is een inschatting gemaakt van de jaarlijkse energieproductie van 1 windturbine. Vervolgens is deze productie vermenigvuldigd met het aantal windturbines, en is er indien van toepassing een afslag voor parkeffecten opgenomen.

Voor de berekening van de verwachte jaarlijkse energieproductie zijn de volgende invoergegevens nodig:

- **Windsnelheidsverdeling op ashoogte** – het KNMI heeft in november 2018 een database gepubliceerd met de gemiddelde windsnelheidsverdeling op ashoogte in heel Nederland, gebaseerd op het HARMONIE meteorologisch model[30]. Voor dit PlanMER is de aanname gedaan dat het op alle plekken binnen de het plangebied even hard waait. Eventuele verschillen in de windsnelheid binnen de gemeente zijn gering vergeleken met de onzekerheid van het gebruikte model. De windsnelheidsverdeling is berekend ter plaatse van het geometrische zwaartepunt van het plangebied, op een hoogte van 150 meter.

- **Vermogen (power curve) van de windturbines** – Om een inschatting te maken van de energieproductie van een windturbine gaan we uit van de gegevens van een concreet type, te weten de Vestas V150 4,2 MW. De power curve van deze windturbine geeft aan welk vermogen deze windturbine levert bij welke windsnelheid. De power curve is aangeleverd door de fabrikant.

Bovengenoemde aspecten zijn in Figuur 53 grafisch weergegeven.

[30] Ditzelfde model wordt gebruikt in de 'Windviewer' van RVO.

Figuur 53 **Windsnelheidsverdeling op ashoogte (linkeras) en power curve van de onderzochte windturbines (rechteras).**

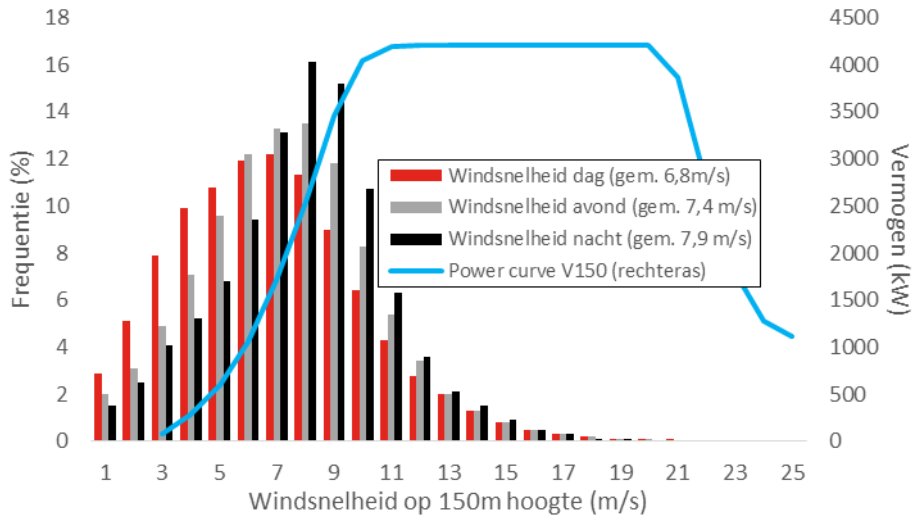

Door voor elke windsnelheid het aantal verwachte uren in een jaar te vermenigvuldigen met het bij die windsnelheid horende vermogen is de bruto jaarproductie van een windturbinetype te berekenen. Vervolgens wordt hierop 15% in mindering gebracht. Deze afslag is een schatting die termen bevat voor parkverliezen, onderhoud, storing en transportverliezen.

De berekening per alternatief bestaat uit het vermenigvuldigen van de netto productie per windturbine met het aantal windturbines in het betreffende alternatief.

Tabel 22 **Productiegegevens van de referentiewindturbine die in het MER wordt doorgerekend**

Type	Vestas V150
Gem. windsnelheid (m/s)	7,3
Vermogen (MW)	4,2
Bruto productie per windturbine (MWh/jaar)	18.000
Netto productie per windturbine (MWh/jr)	15.300
Netto productie per windturbine (PJ/jr)	0,06

De resultaten zijn weergegeven in onderstaande figuur. Daarbij zijn ter vergelijking ook de bestaande windparken (Laarakkerdijk en Kattenberg-Reedijk) verbeeld.

Figuur 54 **Verwachte jaarlijkse energieproductie per alternatief. Uitgedrukt in PJ. Bij het concentratiegebied Reusel/Bladel zijn de vergunde windturbines van De Pals en de geplande windturbines van VHTAC apart weergegeven (in zwart). De kleuren komen overeen met de effectbeoordeling uit paragraaf 5.10.4.**

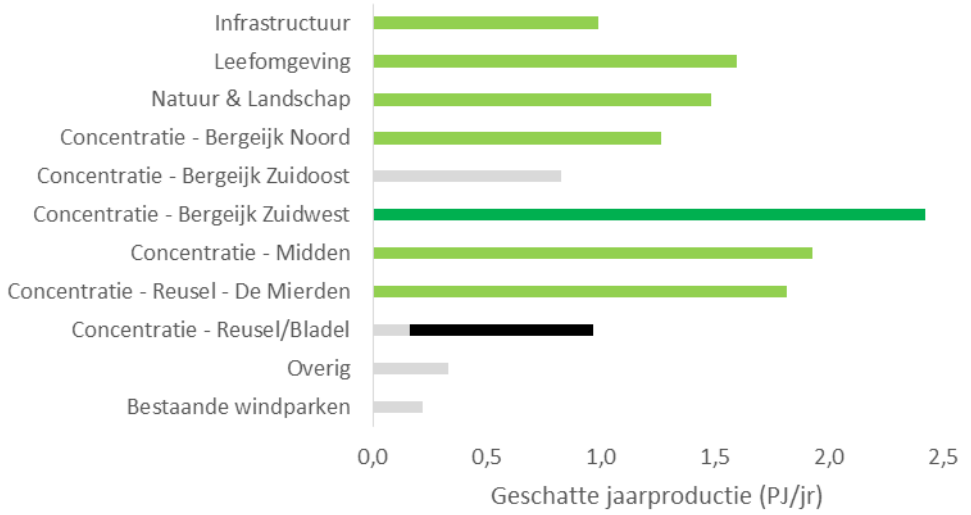

De jaarproductie zoals hierboven beschreven wordt ook gebruikt bij het bepalen van de relatieve effectbeoordeling van enkele andere milieuthema's, zoals geluid en slagschaduw.

5.10.4 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

In het kader van het MER zijn de alternatieven met elkaar vergeleken op verwachte energieproductie. Hierbij is onderstaande effectbeoordeling gehanteerd.

Tabel 23 **Beoordelingscriterium energieproductie**

Beoordeling		Relatie met doelstelling
0	Minder dan 1 PJ/jaar	Minder dan 15%
+	1 tot 2 PJ/jaar	15 tot 30%
++	Meer dan 2 PJ/jaar	Meer dan 30%

Voor de 'relatie met de doelstelling' is aansluiting gezocht bij de 6,67 PJ die de Kempengemeenten voornemens zijn om duurzaam op te wekken.

Tabel 24 **Conclusie energieproductie windenergie.**

Alternatief	Netto productie	
	MWh/jr	PJ/jr
Infrastructuur	275.400	1,0
Leefomgeving	443.700	1,6
Natuur & Landschap	413.100	1,5
Concentratie - Bergeijk Noord	351.900	1,3
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	229.500	0,8
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	673.200	2,4
Concentratie - Midden	535.500	1,9

Concentratie - Reusel - De Mierden	504.900	1,8
Concentratie - Reusel/Bladel	45.900	0,2
Overig	91.800	0,3

5.11 Netinpassing

Zoals aangegeven in het Haalbaarheidsonderzoek is netinpassing een belangrijk aspect van de energietransitie dat vaak onderbelicht blijft. Daarom hebben de Kempengemeenten reeds intensief contact met Enexis (de netbeheerder) over dit thema.

Het haalbaarheidsonderzoek maakt onderscheid tussen kleine projecten, waarvoor het aanleggen van een lange kabel te duur is, en die dus op lokale transportverdeelstations moeten worden aangesloten (die echter een beperkte capaciteit hebben) en grotere projecten, die moeten worden aangesloten op een van de beschikbare hoofdstations.

De grens tussen kleine en grote projecten wordt in het Haalbaarheidsonderzoek gelegd op 6 MVA (MegaVoltAmpère). Voor windturbines betekent dit dat een opstelling van 3 of meer windturbines altijd onder de ‘grote’ projecten valt. Dat betekent dat netaansluiting over een relatief grote afstand gaat, met bijkomende kosten.

Binnen de Kempengemeenten liggen meerdere transportverdeelstations, maar slechts 1 hoofdstation. In de aangrenzende gemeenten liggen nog enkele andere hoofdstations, maar feit is dat aansluiting op het landelijke elektriciteitsnet een kostbare aangelegenheid is.

De milieueffecten van het aanleggen van een elektriciteitskabel zijn beperkt. De aanleg van een of meer eventuele nieuwe hoofdstations kan noodzakelijk zijn om de benodigde hoeveelheid opgewekte duurzame energie op het net te zetten. De ligging van dergelijke hoofdstations is echter nog niet bekend, waardoor hierop niet kan worden voorgesorteerd.

Onderstaande figuur toont, conform de notitie reikwijdte en detailniveau, hoe groot de afstand is van de verschillende windparklocaties tot een hoofdstation. Omdat de verhouding tussen deze afstand niet direct gerelateerd is aan eventuele milieueffecten is er verder geen beoordeling aan deze analyse gekoppeld. Wel kan dit overzicht helpen bij het opstellen van het beleids- en toetsingskader.

Figuur 55 **Afstand van de verschillende windparklocaties tot het dichtstbijgelegen hoofdstation.**

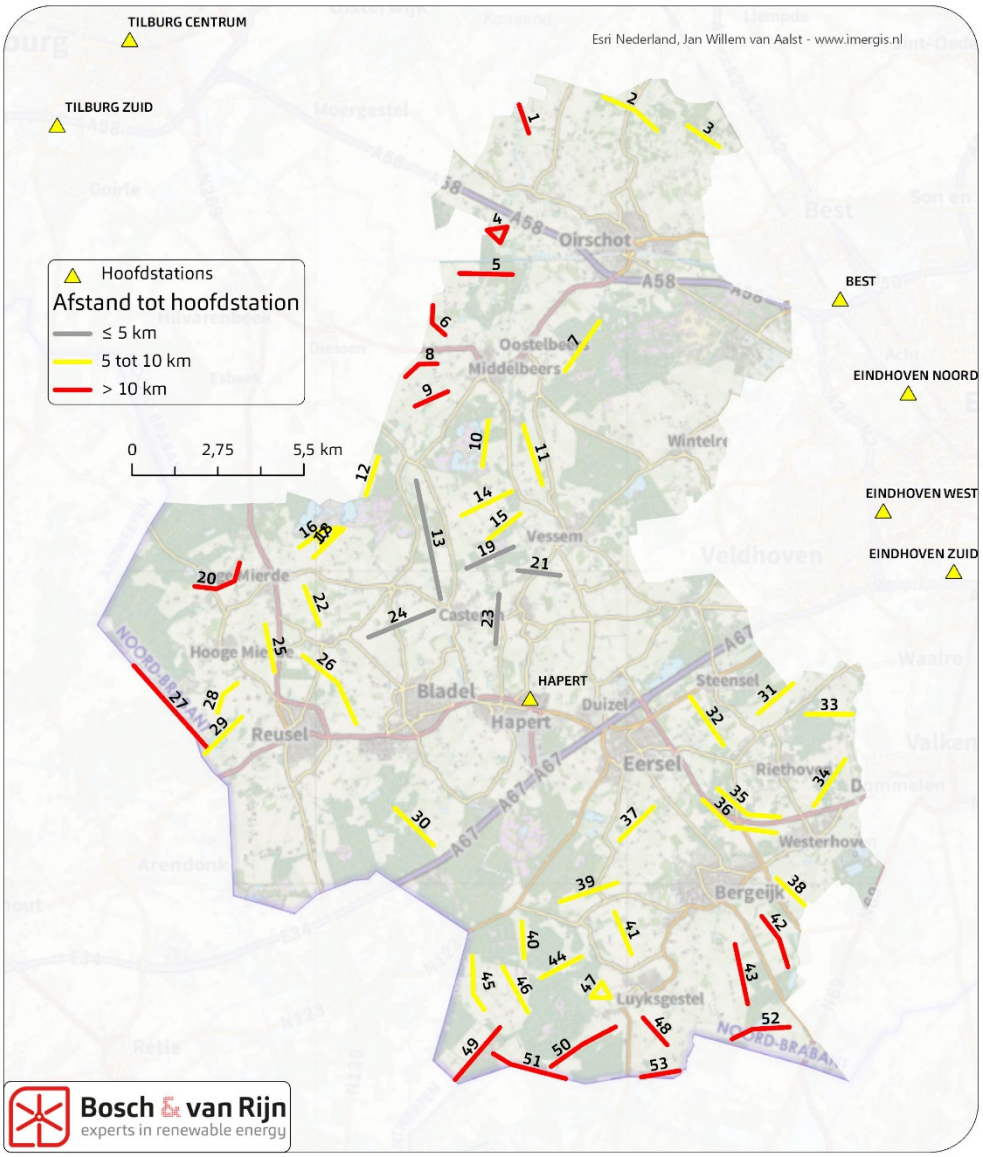

5.12 Samenvatting milieueffecten per alternatief

Onderstaande tabel toont in bondige samenvatting de score van de MER-alternatieven op de hierbovenbeschreven beoordelingscriteria. Hiermee is een vergelijking tussen de MER-alternatieven mogelijk gemaakt.

Hoofdstuk 8 bevat een beschrijving per MER-alternatief, waarbij wordt stilgestaan bij de aandachtspunten die elk alternatief kenmerken.

Een beoordeling per windparklocatie is opgenomen in Bijlage C.

Tabel 25 Samenvatting milieueffecten windenergie, per alternatief.

Alternatieven	LEEFOMGEVING					LANDSCHAP				ECOLOGIE						Bodem, water & archeologie							
	Woningen <500m	Woningen<1000	Woningen<500m per GWh	Woningen<1000 per GWh	Aanwezigheid andere geluidsbronnen	Interferentie	Aansluiting op structuren	Invloed op kernkwaliteit	Zichtbaarheid	Natura 2000-gebieden	NNB	Akker- en weidevogelgebieden	Broedvogels	Wintervogels	Overige beschermde soorten	Bodem	Grondwater	Hemelwater	Waterkeringen	Waterberging	Archeologie	Aardkundig waardevolle gebieden	PJ/jr
Infrastructuur	-	-	--	-	-	0	0	-	--	0	--	0	-	-	--	0	0	0	0	0	-	0	1,0
Leefomgeving	-	-	0	0	-	-	-	--	-	-	--	--	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	1,6
Natuur & Landschap	--	--	--	--	-	0	-	-	--	0	-	0	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	1,5
Concentratie - Bergeijk Noord	-	--	-	--	-	-	0	-	--	-	--	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	1,3
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	-	-	-	-	0	--	-	-	-	0	-	--	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,8
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	--	--	-	-	0	--	-	-	--	-	--	--	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	2,4
Concentratie - Midden	--	--	--	-	-	--	-	-	--	-	--	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	-	1,9
Concentratie - Reusel - De Mierden	--	--	-	-	-	--	-	-	--	-	--	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	0	1,8
Concentratie - Reusel/Bladel	0	0	0	0	-	-	--	--	-	0	--	-	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,2
Overig	-	-	--	-	0	0	-	-	-	--	--	--	--	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,3

Deel B: Grootschalige zonneparken

Hoofdstuk 6 Alternatieven zon

6.1 Inleiding

Grootschalige zonneparken verschillen van windparken in die zin dat de wettelijk minimaal aan te houden afstand (bijvoorbeeld tot woningen) kleiner is. Daardoor zijn de harde uitsluitingsgebieden een minder sturende factor voor zonneparken dan voor windparken.

Mede om deze reden en omdat in deze fase nog geen sprake is van een beoordeling van initiatieven is er in dit MER voor gekozen om geen concrete parken in te tekenen, maar de milieueffecten van zonneparken in verschillende landschapstypen te beschouwen, te beoordelen en te vergelijken.

6.2 Beschikbare ruimte

Het Haalbaarheidsonderzoek heeft reeds beschreven welke gebieden voor grootschalige zonneparken geen harde belemmeringen kennen. Deze gegevens dienen als input voor het planMER. Harde belemmeringen zijn bijvoorbeeld natuurgebieden, bebouwde kom, infrastructuur en water. Onderstaande figuur toont de harde belemmeringen.

Figuur 56 **Harde uitsluitingsgebieden voor grootschalige zonneparken.**

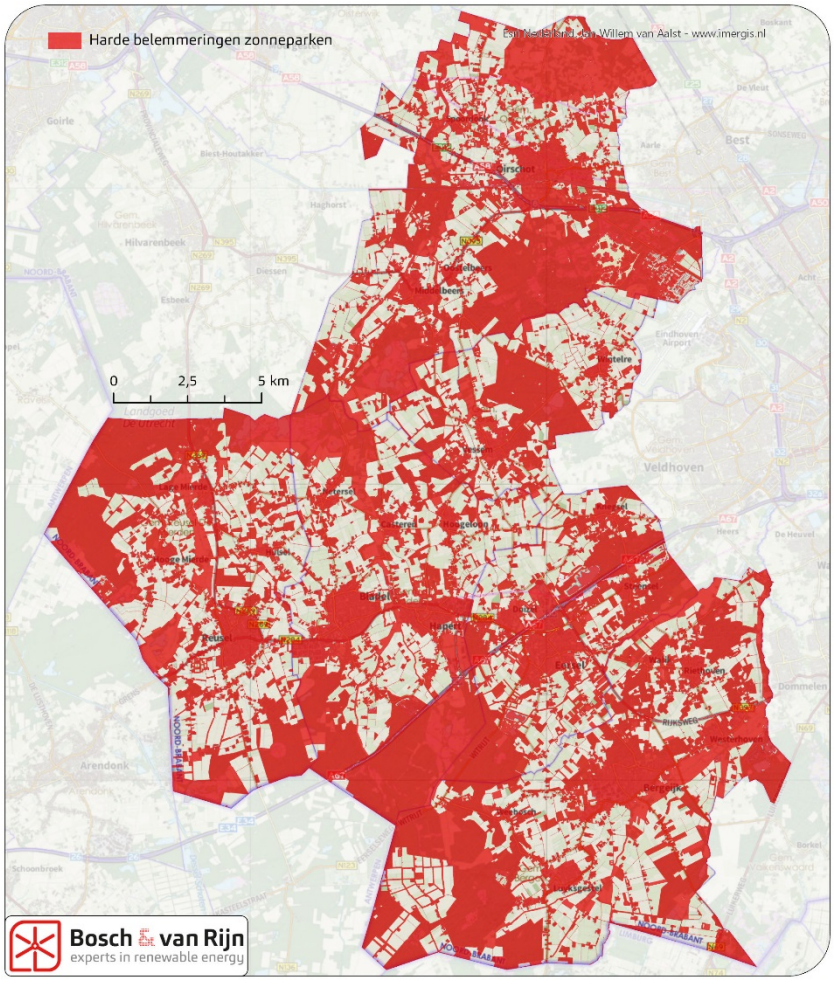

Het ‘negatief’ van bovenstaande kaart is een overzicht van gebieden waar zonneparken niet op voorhand uitgesloten zijn:

Figuur 57 **Gebieden waar zonneparken niet op voorhand zijn uitgesloten.**

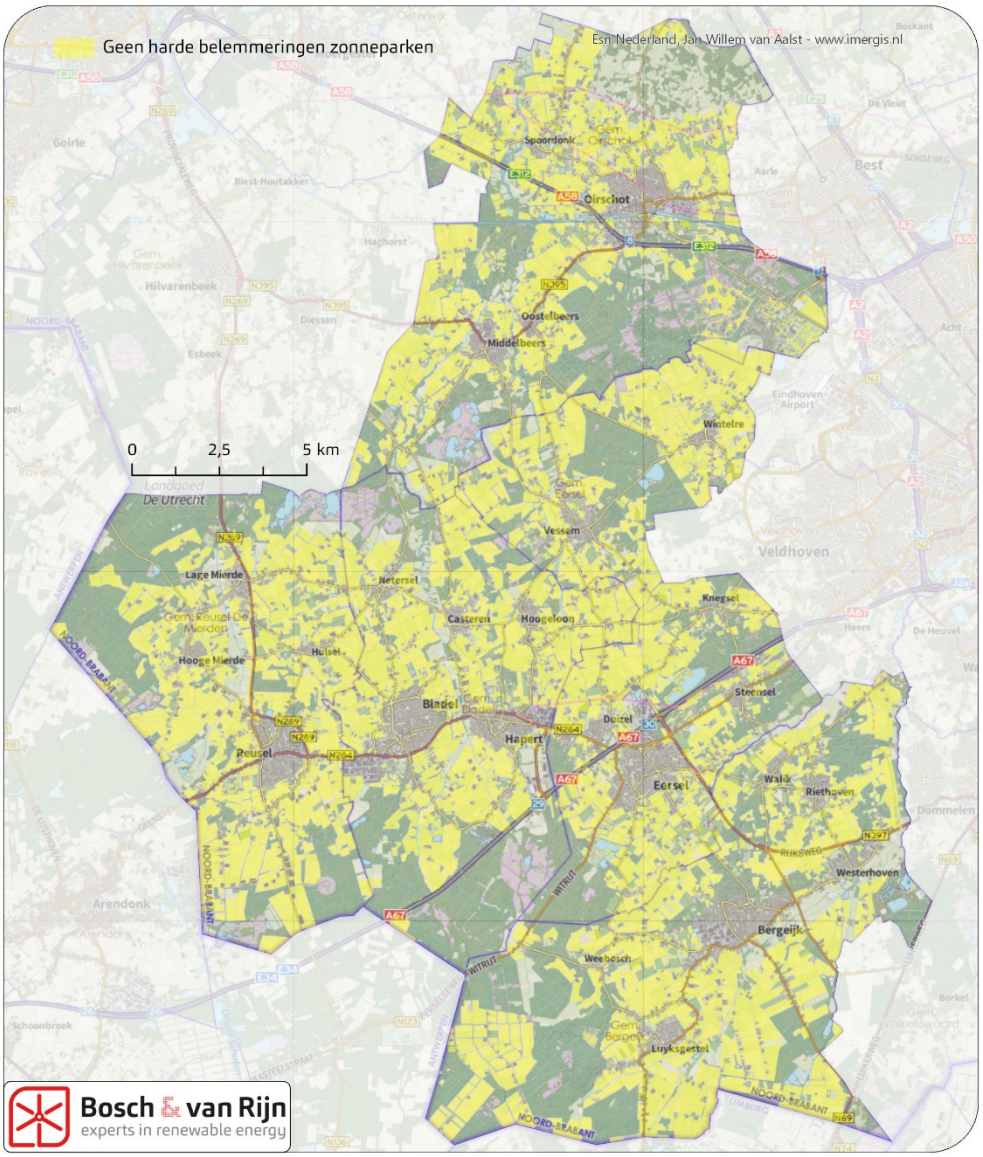

6.3 Alternatieven: onderzoeksgebieden

De beschikbare ruimte is – in principe – alle ruimte binnen bovenstaande figuur.

Om het onderzoeksgebied Kempengemeenten op een zinvolle en overzichtelijke manier te kunnen beoordelen, is het gebied opgedeeld in kleinere landschappelijk samenhangende gebieden op basis van de uitkomsten van de landschapsanalyse. Deze gebieden zijn als MER-alternatieven beschouwd en zijn uitgebreid beschreven in de landschappelijke beoordeling van grootschalige zonneparken die is uitgevoerd door bureau Roenom (Bijlage A).

6.3.1 *Toepassing van de indeling op basis van landschapstypen*

Dankzij de hoogteverschillen, de beken, de invloed van natuurlijke processen zoals erosie en de effecten van het gebruik door de mens, zijn verschillende landschapstypen te onderscheiden. Deze landschappen zijn verschillend van aard en kennen een wisselende mate van openheid en verschillen in hun cultuurhistorisch gebruik. Het is voor de inpassing van zonneparken daarom van belang om dit onderscheid te maken.

In dit onderzoek zijn dezelfde landschapstypen aangehouden als benoemd in de Structuurvisie ruimtelijke ordening van de provincie Noord-Brabant. De beekdalen zijn door de provincie wel als lijn op kaart gezet, maar er zijn geen gebieden aangewezen. Omdat de beekdalen van belang zijn op macroniveau, zijn voor de beekdalen de gebieden gedefinieerd op basis van de bodemkundige hoofdeenhedenkaart van de provincie Noord-Brabant.

De landschapstypes die niet onderzocht worden zijn heide en jong en oud bos, omdat deze in het Natuurnetwerk Brabant vallen en zonneparken hier niet toegestaan zijn conform de provinciale omgevingsverordening. Ook de bebouwde omgeving wordt niet onderzocht, omdat het onderzoek het buitengebied betreft. Wel wordt de bebouwde omgeving in een aantal aangrenzende onderzoeksgebieden aangehaald, omdat de kernen wel degelijk invloed hebben op de plaatsingsstrategieën voor zonneparken.

6.3.2 *Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling*

Naast de verschillende landschapstypen wordt een extra onderzoeksgebied onderscheiden: locaties met een afwijkend gebruik en landschappelijke uitstraling. Dit zijn locaties die door hun (vroegere) gebruiksfunctie een afwijkende vorm of plaatsing in het landschap hebben en daarom als op zichzelf staande elementen in het omliggende landschap(stype) liggen. Dit geeft soms de mogelijkheid om hier op een afwijkende manier, afwijkend van de standaard inpassingsmogelijkheden van het omliggende landschap, zonneparken te plaatsen. Het gaat hier voornamelijk om voormalige vuilstorten. Het betreft veelal kleine locaties van maximaal enkele hectaren groot verspreid over de Kempengemeenten.

Figuur 58 **Ligging van (voormalige) stortplaatsen in de Kempengemeenten. De potentie voor zonneparken op deze locaties wordt ook onderzocht.**

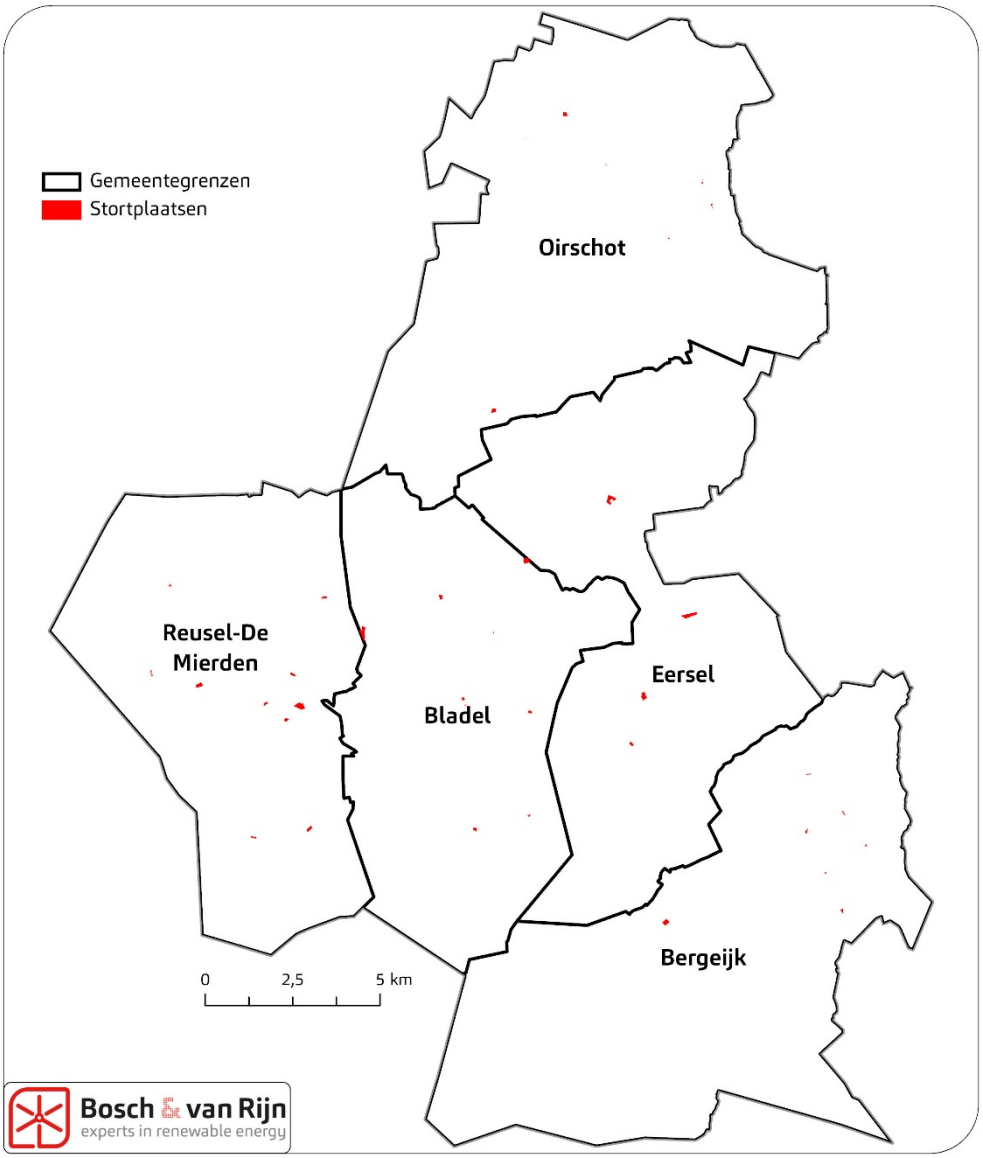

6.3.3 Overzicht van de onderzoeksgebieden

Dit zijn de vier te beoordelen alternatieven:
1. Landschapstype oude zandontginning
2. Landschapstype jonge zandontginning
3. Landschapstype beekdalen
4. Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling

Figuur 59 **Onderzoeksgebieden (MER-alternatieven) zonneparken**

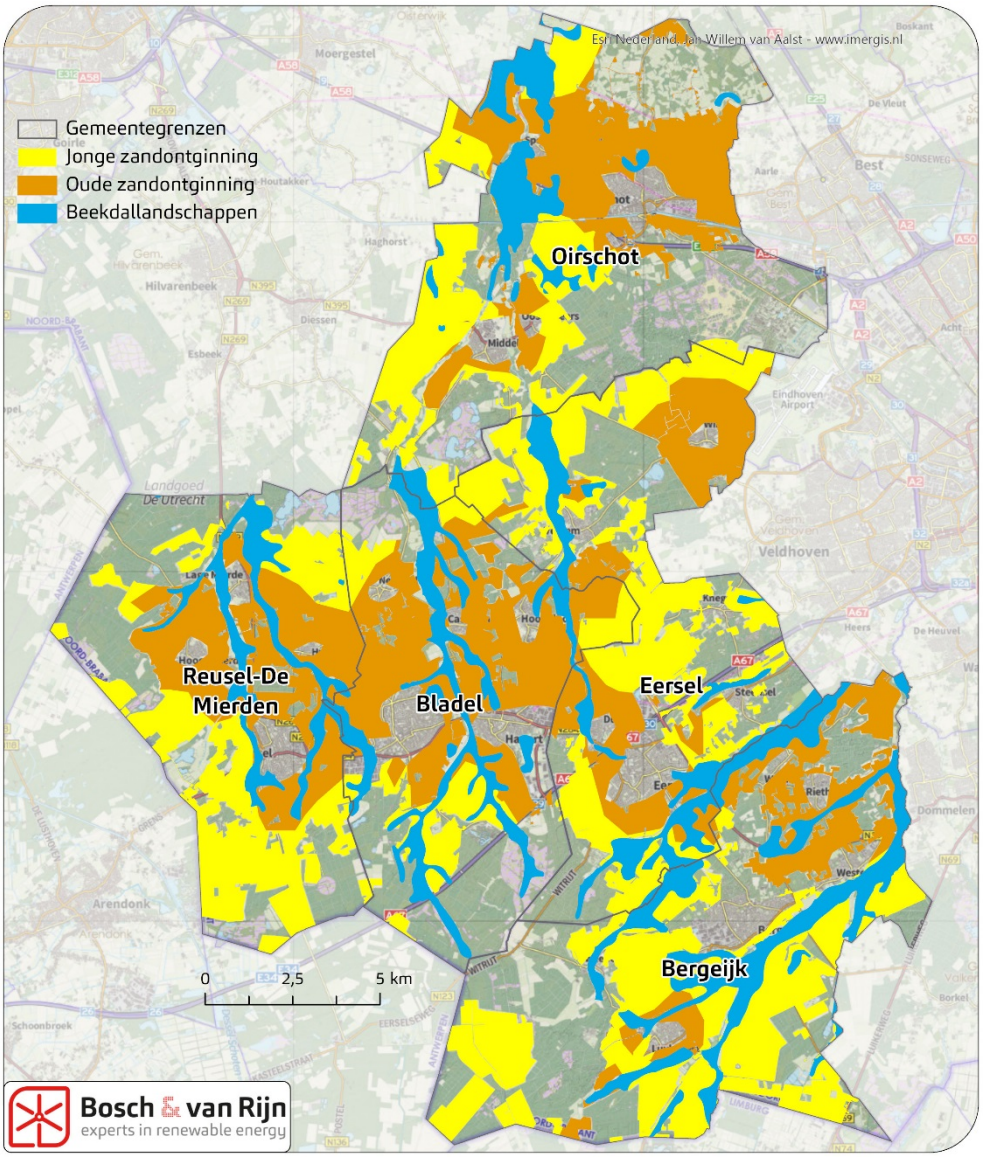

Hoofdstuk 7 beschouwt de milieueffecten van zonneparken in deze alternatieven.

6.4 Afmetingen van zonneparken

Het planMER onderzoekt de milieueffecten van ‘grootschalige zonneparken’. Hierbij is geen onder- of bovengrens gesteld aan de afmetingen van een dergelijk zonnepark. In het kader van de landschappelijke beoordeling zijn drie soorten zonneparken (‘plaatsingsstrategieën) gedefinieerd en is hiervan de draagkracht van de verschillende alternatieven bepaald.
Het betreft:

- Spreiding: meerdere zonneparken op verschillende plekken;
- Concentratie: een of enkele zeer grootschalige clusters;
- Bij de erven: koppeling van kleine zonneparken aan de erven.

Hoofdstuk 7 Milieueffecten zon

7.1 Inleiding

In zonneparken wordt elektrische energie opgewekt met pv-panelen die aaneengeschakeld en in rijen opgesteld zijn. Dit is het panelenveld, het functionele deel van het zonnepark. De opstelling van de panelen kan daarbij zowel zuid- als oost-westgericht zijn. De panelenopstellingen kunnen een hoogte hebben tot circa één meter, maar gebruikelijker is een hoogte tussen de twee tot drie meter. Buiten het panelenveld is nog ruimte nodig voor de inrichting van een entree, de transformator-gebouwtjes, afscherming door een hekwerk of sloot en ruimte voor het inpassen in het landschap. Hoeveel dit zal zijn, hangt af van het landschapstype, de grootte van het terrein en de hoeveelheid schaduw op het terrein.
In dit deel van het MER zijn te verwachten milieueffecten voor de zonne-energiealternatieven beschreven en beoordeeld.

Per milieuthema toont het MER een onderzoek op hoofdlijnen. Dit maakt duidelijk wat de impact van elk alternatief is en wat de verschillen zijn.

De milieueffecten zijn ingedeeld in de thema's
- leefomgeving,
- landschap & cultuurhistorie,
- ecologie,
- bodem,
- water,
- archeologie,
- energieopbrengst,
- netinpassing.

7.2 Beoordelingsmethodiek

Voor de beoordeling van de effecten wordt gewerkt met een vijfpuntsschaal.

Tabel 26 **Effectbeoordeling**

Effect	Beoordeling
++	Positief effect
+	Beperkt positief effect
0	Neutraal effect
-	Beperkt negatief effect
- -	Negatief effect

Hoewel voor alle milieuthema's een vijfpuntsschaal is gehanteerd, hebben alleen de milieuthema's 'Landschap en Cultuurhistorie' en 'Energieopbrengst' een mogelijk positief effect (0, +, ++). De overige thema's worden neutraal of negatief gescoord (0, -, --). Dit gaat voorbij aan eventuele positieve effecten op bijvoorbeeld ecologie door compensatiemaatregelen voor ecologie of een omgevingsfonds voor omwonenden, aangezien deze aspecten niet direct door de MER-alternatieven worden veroorzaakt en de alternatieven voor deze afgeleide effecten slechts in geringe mate onderscheidend zijn.

Ook het positieve effect op de bodem als gevolg van zonneparken op gronden die moeten verschralen om in de toekomst natuur te kunnen ontwikkelen is niet meegenomen in dit MER: de bodemgesteldheid per alternatief is te divers om de alternatieven hierop te onderscheiden.

7.3 Leefomgeving (geluid, luchtkwaliteit en veiligheid)

7.3.1 Geluid

Anders dan bij bijvoorbeeld windturbines is er bij zonneparken geen sprake van bewegende delen waardoor aerodynamisch geluid optreedt. Voor constructies zoals zonneparken zijn geen geluidseffecten bekend of te verwachten, ook niet als gevolg van wind die langs de constructies met panelen scheert. Het geluid van transformatorhuisjes is dermate gering ten opzichte van de aan te houden afstand tot geluidsgevoelige objecten dat ook op dit punt het milieuaspect geluid niet aan de orde is. Dergelijke transformatoren zijn vergelijkbaar met de transformatorhuisjes in woonwijken. Hierbij geldt een richtafstand van 30 meter.
De MER-alternatieven zijn op dit punt niet onderscheidend.

Zonneparken veranderen de bodemreflectiefactor, waardoor geluid van andere bronnen zich anders gaat gedragen. Op planMERniveau levert dit geen onderscheid tussen de alternatieven op. Wel is dit een aandachtspunt tijdens het vervolgonderzoek bij zonneparkprojecten in omgevingen met een hoge geluidsbelasting (bijvoorbeeld als gevolg van vliegverkeer).

7.3.2 Lichthinder

In de omgeving van zonneparken kan in theorie sprake zijn van lichtschittering voor weggebruikers of omwonenden. Zonnepanelen zijn bedoeld om zoveel mogelijk energie uit het zonlicht te halen; bijna per definitie is de reflectie daarom beperkt. Uit onderzoek[31] blijkt dat de intensiteit van de reflectie van zonnepanelen significant lager is dan reflectie van bijvoorbeeld glas of staal. Daarnaast reflecteren de panelen ook minder licht dan vlak natuurwater.

Bij laagstaande zon kan desalniettemin enige reflectie optreden. In het landschappelijke ontwerp voor concrete zonneparken zal daarom aandacht moeten worden besteed aan dit aspect.

Het is niet mogelijk op dit punt een kwantitatief oordeel te geven over de mate van lichthinder die optreedt bij de verschillende MER-alternatieven.

7.3.3 Elektromagnetische straling en -velden

Elektromagnetische straling is overal om ons heen. Zonlicht zelf is ook elektromagnetische straling.

Elektrische velden ontstaan door een elektrische lading of door veranderende magnetische velden. Magnetische velden ontstaan door een bewegende lading of door veranderende elektrische velden. Als de elektrische en magnetische velden aan elkaar gekoppeld zijn spreken we van ‘elektromagnetische velden’. Dergelijke velden zijn overal om ons heen:

[31] Zie bijvoorbeeld Panoche Valley Solar Farm Project Glint and Glare study, *Solargen Energy,* 2010.

- Rond hoogspanningsverbindingen is sprake van ‘extreem laagfrequente elektromagnetische velden’ (ELF-EMV).
- Rondom zendmasten voor mobiele telefonie is sprake van ‘radiofrequente elektromagnetische velden’ (RF-EMV).
- Ook binnenshuis zijn elektromagnetische velden aanwezig, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van stopcontacten, wifiverbindingen, magnetrons etc.

Omdat in zonneparken elektriciteit wordt opgewekt en getransporteerd is hier sprake van elektromagnetische straling en elektromagnetische velden. Voor de bekabeling van het zonnepark, de omvormers en de transformatoren geldt dat sprake is van ELF-EMV. Langdurig contact met straling, bijvoorbeeld binnen enkele meters van transformatoren, moet worden vermeden. Om die reden worden transformatoren bij voorkeur niet inpandig gebouwd. In het geval van zonneparken geldt dat binnen enkele meters van dergelijke installaties niet langdurig mensen verblijven. Voorbij enkele meters afstand van de installatie is geen sprake meer van waarneembare invloed.

Omdat een afstand van 50 meter ten opzichte van alle panden is aangehouden bij het bepalen van het uitsluitingsgebied is er een minimumafstand tot woningen en andere verblijfsplaatsen. Er bestaat geen aanleiding voor nader onderzoek naar gezondheidseffecten van (elektromagnetische velden van) zonneparken.

7.3.4 Luchtkwaliteit

Omdat bij zonneparken sprake is van een functie waar geen bedrijfsactiviteiten met luchtemissies plaatsvinden, zijn er geen effecten op de luchtkwaliteit.

7.3.5 Veiligheid

Doordat gasleidingen zijn aangemerkt als uitsluitingsgebieden is er geen sprake van risico’s met gevaarlijke stoffen.

Er vindt geen grondroering plaats, waardoor er geen sprake is van verhoogde veiligheidsrisico’s.

Zonnepanelen bevatten geen gevaarlijke uitlogende stoffen die bij breuk kunnen uitspoelen en vervuiling kunnen veroorzaken.

7.3.6 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

De hierboven genoemde aspecten voor ‘leefomgeving’ aspecten gelden voor zonneparken, ongeachte de grootte ervan en het type landschap waarin zij zijn gelegen. Daarom scoren de alternatieven en varianten allemaal gelijk: een ‘0’.

7.4 Landschap en cultuurhistorie

7.4.1 Inleiding

Het bureau Roenom heeft een landschappelijke beoordeling opgesteld ten behoeve van het MER. Het volledige rapport is als Bijlage A bij het MER gevoegd. Deze paragraaf is een samenvatting van de bevindingen.
In het landschapsrapport is eerst het huidige landschap beschreven (ook ten behoeve van windenergie). Vervolgens zijn de alternatieven voor zon beoordeeld vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch perspectief aan de hand van de criteria die in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn vastgelegd.

Verschil met NRD

Zoals in paragraaf 2.2 reeds aangegeven wijkt de methode voor de landschappelijke beoordeling van zonneparken op twee punten af van hetgeen in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is gesteld.

Ten eerste is de volgorde van de beoordeling van de alternatieven/onderzoeksgebieden aangepast. Het NRD ging uit van: bepalen draagkracht en bepalen milieueffecten, daarna mitigerende maatregelen beoordelen. Hier is vanaf geweken, omdat het bepalen van de draagkracht een meer kwantitatieve beoordeling is, in tegenstelling tot de andere beoordelingen die puur kwalitatief van aard zijn. Bij de draagkrachtbepaling wordt een inschatting gemaakt van de hoeveelheid zonnepark die een landschap kan bevatten voordat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast. Om dit nauwkeuriger te kunnen beoordelen is de input van de kwalitatieve stappen benodigd. Dus ook de (on)mogelijkheden om zonneparken niet storend/uit het zicht te plaatsen, oftewel de mitigerende maatregelen. Er is daarom gekozen voor een aanpassing van de volgorde naar: bepalen milieueffecten en mitigerende maatregelen beoordelen, daarna bepalen draagkracht.

Ten tweede is de selectie op basis van thema's niet uitgevoerd als onderdeel van het PlanMER. In plaats daarvan is de bestuurlijke keuze gemaakt om zowel in oude als in jonge zandontginning zonneparken toe te staan . Stap 5 van het NRD is derhalve niet binnen het PlanMER en deze landschappelijke beoordeling uitgewerkt. Wel wordt het voorkeursalternatief apart beoordeeld. De aanpassing van het stappenplan ten opzichte van het NRD is als volgt inzichtelijk gemaakt:

NRD	**Landschappelijke beoordeling**
Stap 1. Vaststellen uitgangspunten en gebieden uit het haalbaarheidsonderzoek. Stap 2. Logische afbakening gebieden op basis van landschappelijke verdiepingsslag.	Deel 1. Analyse van het landschap, bepalen van de onderzoeksgebieden en verdieping zonneparken.
Uitkomst: onderzoeksgebieden	*Uitkomst: onderzoeksgebieden*
Stap 3. Bepaling draagkracht gebieden en bepalen milieueffecten per gebied. Stap 4. Mitigerende maatregelen bekijken per gebied.	Deel 2. Beschrijven en beoordelen van de alternatieven: bepalen milieueffecten en mitigerende maatregelen. Bepaling draagkracht.
Stap 5. Selecteren gebieden op basis van thema's.	*
Uitkomst: selectie gebieden en randvoorwaarden (→ voorkeursalternatief)	*Uitkomst: selectie gebieden en randvoorwaarden (→ voorkeursalternatief)*
	Deel 3. Beoordeling van het voorkeursalternatief

*Thematische selecties en keuze voorkeursalternatief zijn bestuurlijk gemaakt

7.4.2 Methode Roenom

De landschappelijke beoordeling vindt plaats in 3 delen.

Deel 1: analyse van het landschap en het definieren van de onderzoeksgebieden (zie ook 7.4.3). Deze stap heeft mede ten grondslag gelegen aan de MER-alternatieven die in dit planMER zijn gehanteerd.

Deel 2: beschrijving en beoordeling van de alternatieven (zie ook 7.4.7). Hierbij wordt eerst een beoordeling gegeven van de landschappelijke effecten, en

vervolgens wordt ingegaan op de draagkracht van de onderzochte landschapstypen.

Deel 3: beschrijving voorkeursalternatief (zie Hoofdstuk 10).

Ter nadere illustratie is in paragraaf 7.4.4 ingegaan op landschappelijke effecten van zonneparken in het algemeen. Paragraaf 7.4.5 bevat diverse voorbeeldvisualisaties. Paragraaf 7.4.6 beschrijft een aantal mitigerende maatregelen.

7.4.3 Analyse van het landschap en de landschapstypen

De fysieke ondergrond (de geologie en geomorfologie) en de ontwikkelingen in het landgebruik hebben geleid tot verschillende verschijningsvormen van het huidige landschap: de landschapstypen.

Het landschap van de Kempengemeente is onder te verdelen in de volgende landschapstypen:
- Bos
- Heide
- Oude zandontginningen
- Jonge zandontginningen
- Beken en beekdalen
- Bebouwde omgeving

Om het onderzoeksgebied Kempengemeenten op een zinvolle en overzichtelijke manier landschappelijk te kunnen beoordelen, is het gebied opgedeeld in kleinere landschappelijk samenhangende gebieden op basis van de uitkomsten van de landschapsanalyse.

De landschapstypen die niet onderzocht worden zijn heide, jong- en oud bos, omdat deze in het Natuurnetwerk Brabant vallen en zonneparken hier uitgesloten zijn. Ook de bebouwde omgeving wordt niet onderzocht, omdat het onderzoek het buitengebied betreft. Wel wordt de bebouwde omgeving in een aantal aangrenzende onderzoeksgebieden aangehaald, omdat de kernen weldegelijk invloed hebben op de plaatsingsstrategieën voor zonneparken.

Dit betekent dat de landschappelijke beoordeling zich richt op de landschapstypen oude zandontginning, jonge zandontginning en beekdallandschappen.

Naast de verschillende landschapstypen wordt een extra onderzoeksgebied onderscheiden: locaties met een afwijkend gebruik en landschappelijke uitstraling. Dit zijn locaties die door hun (vroegere) gebruiksfunctie een afwijkende vorm of plaatsing in het landschap hebben.

Figuur 60 **Overzicht te onderzoeken landschapstypen. MER-alternatieven voor zonneparken worden gevormd door de onderscheidende landschapstypen die in de Kempengemeenten voorkomen. Bebouwde kom en natuurgebieden blijven buiten beschouwing.**

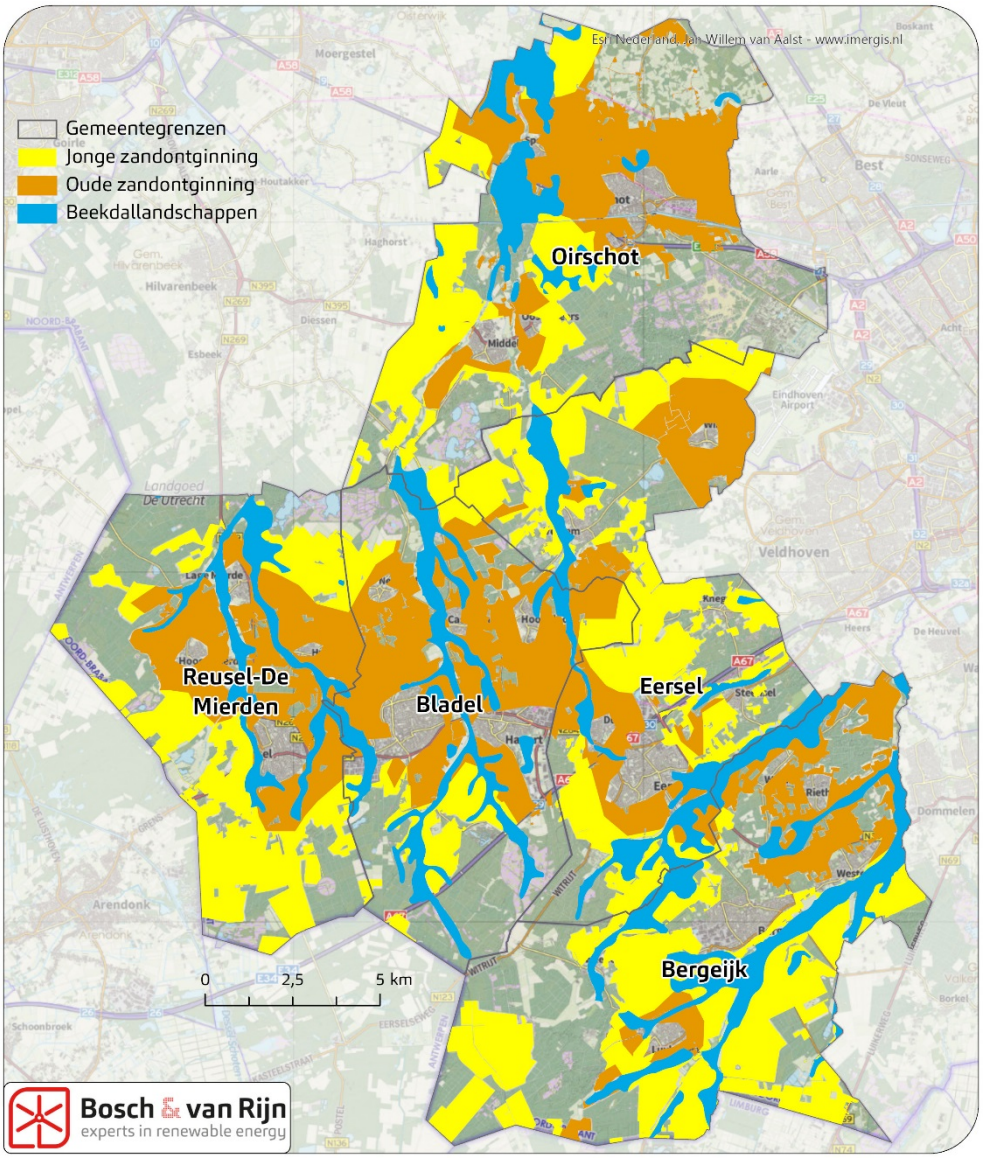

7.4.4 Landschappelijke effecten van zonneparken

Een zonnepark verandert de omgeving. Het bouwen van de stellages met panelen en de behuizingen voor transformatoren is een ‘nieuwe’ verschijningsvorm in het landschap. Deze impact is vooral ruimtelijk en visueel. Op het gebied van milieuaspecten is de impact veel geringer. Zonneparken produceren namelijk heel weinig geluid of straling en er zijn geen externe veiligheidsrisico’s zoals ontploffings- of toxisch gevaar. Schittering levert over het algemeen geen overlast op voor bijvoorbeeld het verkeer of fauna. Wel kan er een effect op de bodem en ecologie zijn.

Figuur 61 **Elementen van een zonnepark.**

7.4.5 Voorbeeldvisualisaties

Onderstaande figuren tonen voorbeeldvisualisaties van een windpark van buiten de Kempengemeenten. Het betreft een zonnepark van ca. 30 hectare.

Figuur 62 **Visualisatie van een zonnepark, afgesloten met een hekwerk.**

Figuur 63 **Visualisatie van zonnepark, deels aan het zicht onttrokken door een lage grondwal met struweel.**

Figuur 64 **Visualisatie van zonnepark, waarbij een open zone is aangehouden tot de weg.**

7.4.6 *Mitigerende maatregelen*

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die genomen kunnen worden om de effecten van zonneparken op het landschap te beperken (verminderen), dan wel geheel te voorkomen. Bijvoorbeeld het inpassen van zonneparken met landschappelijke randen, zodat deze (deels) niet zichtbaar zijn vanuit de omgeving.

Er zijn verschillende mitigerende maatregelen mogelijk:
- Afstemming op de kavelstructuur en uitlijning langs de randen
- Panelen laag houden
- Afstand houden tot de waarnemer
- Landschappelijke randen

De meest effectieve mitigerende maatregel voor de Kempengemeenten is het maken van landschappelijke randen, omdat deze zonneparken aan het zicht kunnen onttrekken. Het landschappelijk inpassen van zonneparken kan op verschillende manieren en met verschillende landschappelijke elementen. Toegepaste voorbeelden in Nederland zijn bijvoorbeeld duinen, houtwallen, grondwallen, brede stroken struikbeplantingen en nat-draszones met rietkragen.

7.4.7 *Effectbeoordeling*

De beoordeling richt zich op de impact van zonneparken op het landschappelijke karakter van de landschapstypen en neemt daarbij ook de mitigerende maatregelen in ogenschouw. Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die genomen kunnen worden om effecten te beperken (verminderen) dan wel geheel te voorkomen. Bijvoorbeeld het inpassen van zonneparken met landschappelijke randen, zodat deze niet zichtbaar zijn vanuit de omgeving. De mogelijkheden hiervoor worden ook per landschapstype beoordeeld en meegewogen.
De beoordeling tracht per alternatief een aantal vraagstellingen te beantwoorden en te beoordelen:

Vraag	(Korte naam)
Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype?	Karakteristiek
Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande landschappelijke structuren en patronen?	Bestaande structuren en patronen
Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?	Cultuurhistorische waarden
Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschapstype en/of moet een zonnepark laag blijven zodat het open karakter van het landschap behouden blijft?	Zichtbaarheid
Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?	Verdichting als aantasting
Zijn grotere zonneparken passend bij de maat en schaal van het onderzoeksgebied?	Maat en schaal
Zijn er mitigerende maatregelen mogelijk?	Mitigerende maatregelen

Vervolgens wordt de draagkracht van elk alternatief bepaald. Dit is een afweging op basis van de zeven voorgaande vraagstellingen en betreft de vraag: 'Hoeveel oppervlakte zonnepark is in een landschap mogelijk zonder de identiteit van het landschap te veel te verstoren?'

Om alternatieven met elkaar te kunnen vergelijken, worden effecten op basis van een + / - schaal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Hiervoor wordt de beoordelingsschaal gebruikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Score		Oordeel ten opzicht van de referentiesituatie
--	Negatief	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Licht negatief	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Neutraal	Het voornemen onderscheidt zich niet van de referentiesituatie
+	Licht positief	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Positief	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare positieve verandering

7.4.7.1 Landschappelijke effecten beoordeling per onderzoeksgebied

De beoordeling van de effecten van zonneparken worden weergegeven door het beantwoorden van de vooraf opgestelde vragen. Deze zijn als volgt:

Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype/alternatief?

Bijna overal is de toevoeging van zonneparken als minder passend beoordeeld. Hierin scoren de landschappen met een bijzondere verblijfs- en recreatieve kwaliteit het laagst. Dit zijn alle gebieden, behalve de jonge zandontginningen en de bijzondere locaties.

Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande structuren en patronen?

Landschappen met onregelmatige en kleinere patronen scoren het laagst, omdat het netjes uitlijnen van zonneparken op de randen hier moeilijker of onmogelijk is. Meer rationele en grootschalige patronen scoren positief. De hoogste score is voor landschappen die grootschalig, rationeel en zuid-gericht zijn.

Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?

Geen van de alternatieven scoort hoger dan neutraal, omdat nergens de toevoeging van zonneparken wordt gezien als verrijking van cultuurhistorische waarden.
De oude zandontginningen vertegenwoordigen waarden, dit geldt met name voor de oudere routes en de bolle akkers in het gebied. Daarom is dit alternatief met enkel negatief beoordeeld. De beekdalen vertegenwoordigen ook cultuurhistorisch waarden, maar anders dan de oude zandontginningen geldt dit voor bijna het gehele gebied. Daarnaast staan deze kwaliteiten onder druk. Daarom scoren de beekdalen dubbel negatief.

Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschap?

De twee 'oudere' alternatieven beekdalen en oude zandontginningen scoren dubbel negatief omdat het wenselijk is dat zonneparken, vanwege de kwaliteiten van deze landschapstypen, nergens zichtbaar zijn. De jonge zandontginningen en de locaties met een bijzonder gebruik kennen minder hooggewaardeerde kwaliteiten, waardoor zij in beginsel enkel negatief scoren.

Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?

De Kempengemeenten kennen over het algemeen gesloten en half gesloten landschappen, waar verdichting gemiddeld genomen geen aantasting is. Voor het meest open gebied, de jonge zandontginningen, kan verdichting gezien worden als een aantasting.
Verdichting van de beekdalen wordt beoordeeld als neutraal, omdat hier oude structuren kunnen worden hersteld. Dit is echter onder de voorwaarde dat behalve zonneparken ook landschappelijke structuren en randen worden teruggebracht.

Passen grotere zonneparken bij de maat en schaal van het landschap?

De beoordeling is gebaseerd op de mogelijkheden voor het inpassen van grote tot hele grote zonneparken. Er is gesteld dat in landschappen waar grotere aaneengesloten zonneparken kunnen worden gecreëerd beter scoren dan landschappen waar slechts kleinere zonneparken in passen. De scores zijn ook verwerkt in de tabel.

Onderzoeksgebied	Gebruikelijke ruimte	Grootste open ruimte	Score
Oude zandontginningen	5 – 20 hectare	30 – 40 hectare	0
Jonge zandontginningen	20 – 40 hectare	70 – 80 hectare	+
Beekdalen	5 – 15 hectare	20 hectare*	--
Locaties bijzonder gebruik	0 – 1 hectare	1 hectare	--

* Een kleinere maat is gewenst, daarom is de score lager.

Zijn er effectieve mitigerende maatregelen mogelijk?

Beter scoren landschappen waar meerdere mogelijkheden zijn en waar een verdichting van het landschap de karakteristiek niet aantast of mogelijk zelfs kan versterken, zoals op de oude zandontginningen of in de beekdalen.
In de jonge zandontginningen ligt het toepassen van dichte randen genuanceerd. Dichte randen komen slechts beperkt voor. Dichtere beplanting kan toegepast worden in delen van de jonge zandontginningen, maar het overal toepassen zou te veel verdichting van het landschap betekenen. De bijzonder locaties scoren enkel negatief, omdat er weinig opties zijn aan inpassingsranden

<u>De beoordelingstabel</u>

Onderstaande tabel toont de effectbeoordeling voor de landschappelijke effecten per landschapstype/onderzoeksgebied (stap 1). Stap 2 draagkracht wordt hierna apart weergegeven.

Tabel 27 **Beoordeling landschappelijke impact per MER-alternatief.**

Alternatief	Karakteristiek	Bestaande structuren en patronen	Cultuurhistorische waarden	Zichtbaarheid	Verdichting als aantasting	Maat en schaal	Mitigerende maatregelen
Oude zandontginningen	--	-	-	--	+	0	0
Jonge zandontginningen	-	+	0	-	-	+	--
Beekdalen	--	-	--	--	0	--	0
Locaties bijzonder gebruik	-	--	0	-	+	--	-

7.4.7.2 Landschappelijke draagkracht

Naast de beoordeling van de effecten van een zonnepark op de verschillende landschappen is ook gekeken naar de draagkracht van deze landschappen. In een landschap waar de effecten van een zonnepark gering zijn, maar slechts één park gerealiseerd kan worden, is de opwekpotentie voor zon immers beperkt.
De draagkracht van drie plaatsingsstrategieën is bepaald, waardoor een breder beeld van de draagkracht ontstaat. Deze plaatsingsstrategieën zijn:

Spreiding - Bij de strategie spreiding wordt uitgegaan van meerdere grote zonneparken door het gehele onderzoeksgebied, waarbij de maat van een zonnepark is afgestemd op de gebruikelijke maat van de kavels van het gebied.

Concentratie - Bij de strategie concentratie wordt uitgegaan van één of enkele locaties waar zeer grootschalige clusters van zonneparken geplaatst worden in het onderzoeksgebied.

Bij de erven - Deze strategie gaat uit van het koppelen van kleine zonneparken aan de erven, zodat deze als een uitbreiding van de erven functioneren en landschappelijk worden ingepast.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de draagkracht per MER-alternatief per plaatsingsstrategie, inclusief kaartmateriaal, wordt verwezen naar hoofdstuk 8 van Bijlage A.

Hieronder worden enkel de resultaten gepresenteerd:

Draagkracht oude zandontginningen			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	Nvt	0x	0 ha
Spreiding	5 – 10 ha	15 – 25x	75 – 190 ha
Bij de erven	1 – 2 ha	50 – 100x	50 – 150 ha

Draagkracht jonge zandontginningen			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	50 – 300 ha	3 – 4x	150 – 700 ha
Spreiding	10 – 20 ha	20 – 40x	200 – 600 ha
Bij de erven	1 – 2 ha	50 – 150x	50 – 225 ha

Draagkracht beekdalen			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	Nvt	0x	0 ha
Spreiding	Nvt	0x	0 ha
Bij de erven	0,5 – 2 ha	10 - 20x	5 - 25 ha

7.5 Ecologie

De ecologische bevindingen zijn opgenomen in een achtergrondrapport (Bijlage B). Hieronder volgt een samenvatting voor zonneparken.

7.5.1 Beoordelingskader

Het beoordelingskader voor ecologie is voor zonneparken hetzelfde als voor windparken. Zie paragraaf 5.5.1.

7.5.2 Onderzoek

Het ecologisch (bureau)onderzoek is opgenomen als bijlage bij het MER. Hieronder worden de resultaten getoond. Zie Bijlage B voor het volledige rapport.

7.5.2.1 Natura 2000

De effecten op Natura 2000-gebieden verschillen per Natura 2000-gebied. Wel kan gesteld worden dat de plaatsing van een zonnepark binnen de begrenzing van een Natura 2000-gebied een grote impact kan hebben. Bij een dergelijke ontwikkeling zal er niet alleen sprake zijn van ruimtebeslag, maar ook mogelijk verlies van leefgebied, verstoring en stikstofdepositie. In het planMER worden de Natura 2000-gebieden gevrijwaard van zonneparken. Hierdoor zal er geen sprake zijn van ruimtebeslag en worden de meest negatieve effecten voorkomen.

De Natura 2000-gebieden kennen externe werking. Dit betekent dat ook initiatieven die buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied gelegen zijn, getoetst moeten worden of zij effecten hebben op het betreffende natuurgebied. Voor zonneparken zal met name een eventueel verlies van foerageergebied van vogels voor een dergelijk extern effect zorgen. Daarnaast kan ook stikstofdepositie door de werkzaamheden tijdens de aanlegfase niet uitgesloten worden.

Figuur 65 **Ligging van Natura 2000-gebieden in en rondom de Kempengemeenten.**

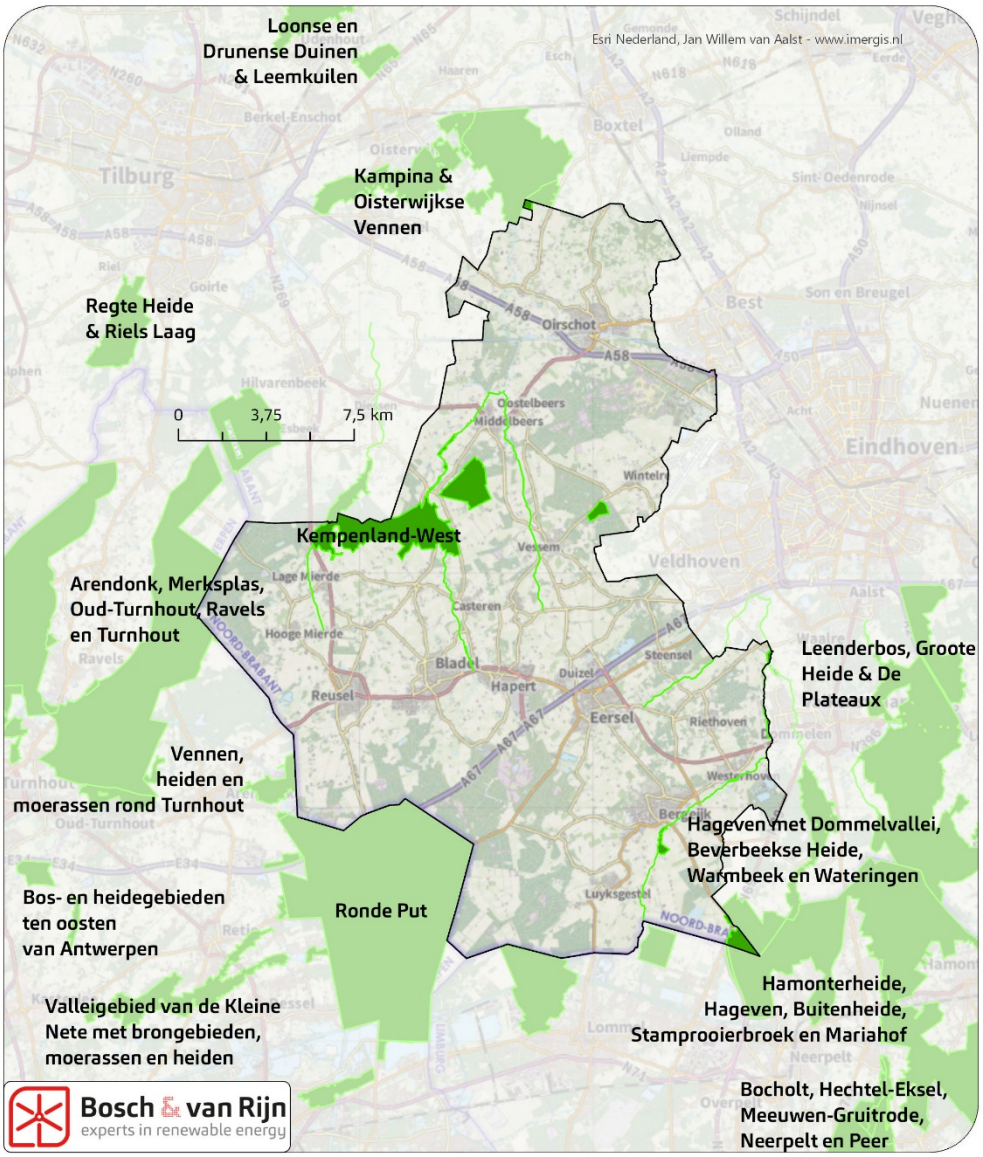

7.5.2.2 NNB

Het Natuurnetwerk Brabant kent verscheidene natuurdoeltypes. Wel kan gesteld worden dat de plaatsing van een zonnepark in het Natuurnetwerk Brabant een grote impact kan hebben. Bij een dergelijke ontwikkeling zal er niet alleen sprake zijn van ruimtebeslag, maar ook mogelijk verlies van leefgebied en verstoring. In het planMER wordt het Natuurnetwerk Brabant gevrijwaard van zonneparken. Hierdoor zal er geen sprake zijn van ruimtebeslag en worden de meest negatieve effecten voorkomen.

Het Natuurnetwerk Brabant kent tevens externe werking. Dit betekent dat ook initiatieven die buiten de begrenzing van het NNB gelegen zijn, getoetst moeten

worden of zij effecten hebben op het betreffende natuurgebied. Deze toetsing bestaat uit het in kaart brengen van de mogelijke effecten op aangewezen doelsoorten.

Figuur 66 **Ligging van Natuurnetwerk Brabant in de Kempengemeenten. Bij de beoordeling is ook het NNB buiten deze grenzen van de Kempengemeenten betrokken.**

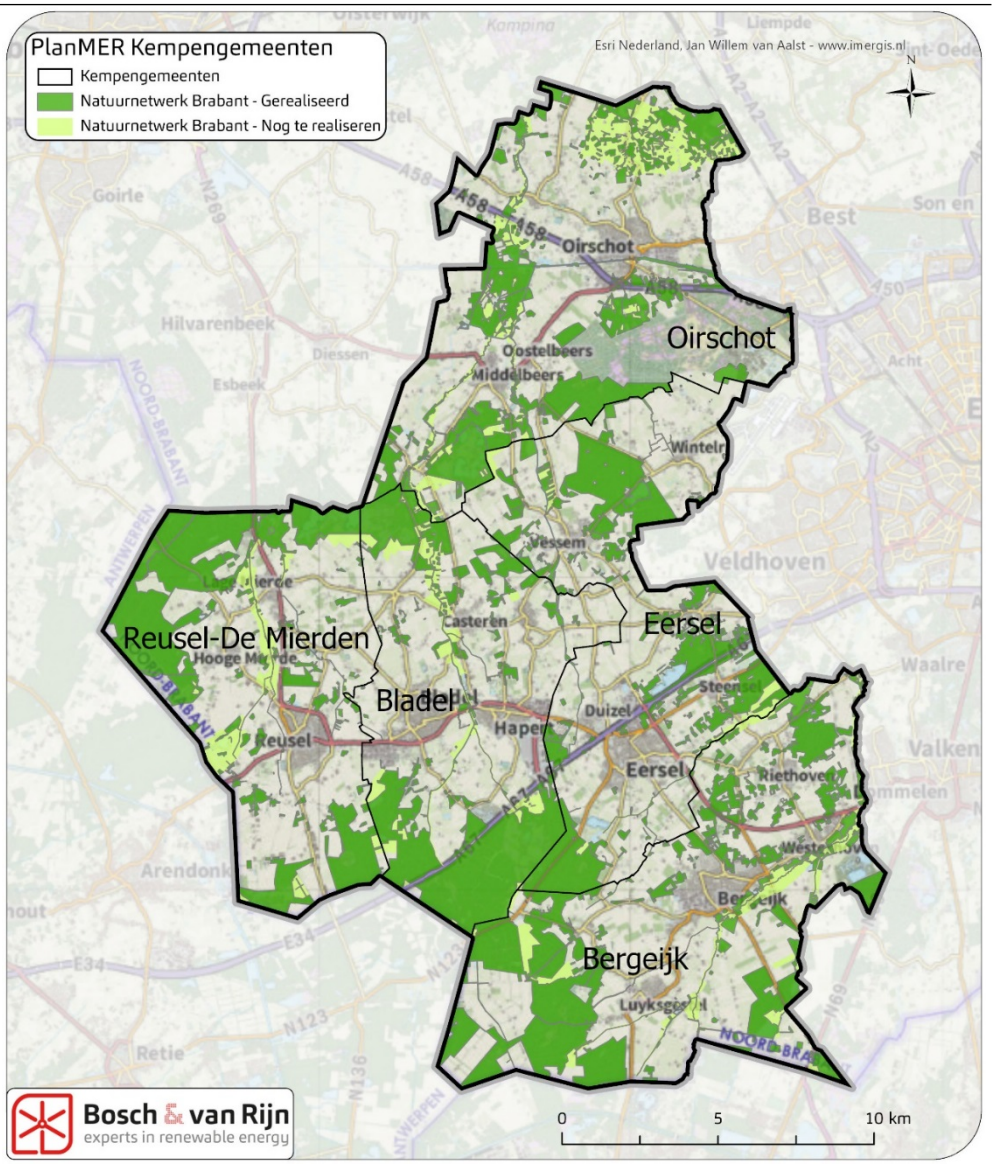

7.5.2.3 Akker- en weidevogelgebied

Bij plaatsing van zonneparken binnen een akker- en weidevogelgebied zijn negatieve effecten op deze soorten te verwachten. Door de plaatsing van zonnepanelen op dergelijke gronden, zal hoogstwaarschijnlijk een afname van deze soortgroepen betekenen. Alternatieven waarbinnen dergelijke hotspots zijn

gelegen scoren derhalve negatiever dan de alternatieven waarbinnen geen hotspots zijn gelegen.

Figuur 67 **Akker- en weidevogelgebieden in de Kempengemeenten. Bron: Econsultancy.**

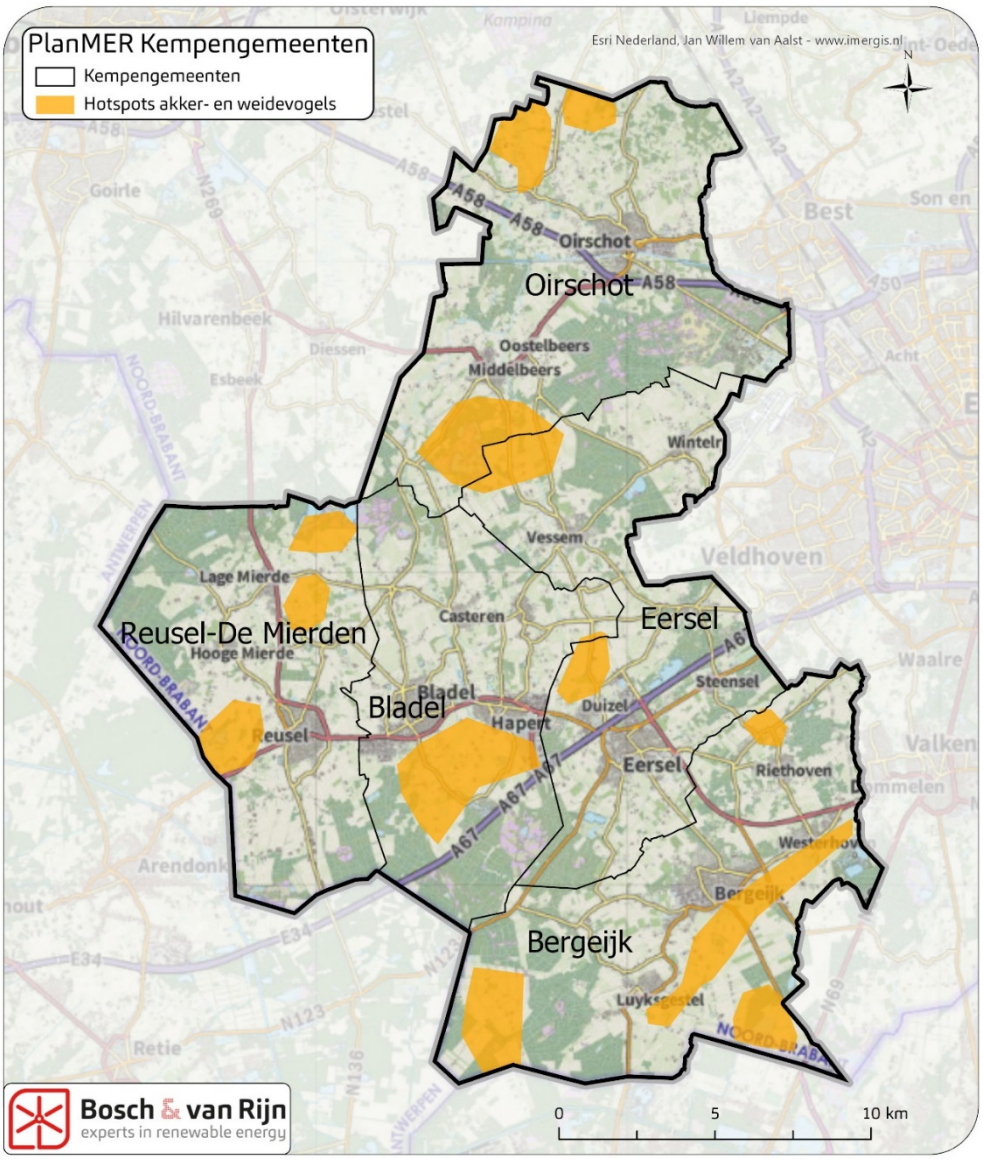

7.5.2.4 Effecten op beschermde soorten

De dichtheid en hoeveelheid van beschermde soorten binnen de Kempengemeenten ligt een stuk hoger dan in de open zeekleigebieden van West-Brabant. Zoals te zien in Figuur 70, komen beschermde wijdverspreid binnen de Kempengemeenten voor. Zodoende is het aannemelijk dat bij een ontwikkeling van een zonnepark mogelijke effecten op beschermde soorten te verwachten zijn. Bij

een concreet project zal een projectspecifiek ecologisch onderzoek moeten worden opgestart om mogelijke effecten in kaart te brengen.

Hoewel het ecologisch onderzoek ten behoeve van het planMER op hoofdlijnen is uitgevoerd en niet locatiespecifiek, zijn er toch inzichten te delen. Zo is de kans op overtreding van verbodsbepalingen door de realisatie van zonnepark op intensieve agrarische percelen kleiner dan op de meeste andere locaties, zoals bosgebieden, kruidenrijke weides of extensief agrarische percelen. In zijn algemeenheid komen er minder soorten voor op intensieve agrarische percelen en zijn deze gronden minder vaak onderdeel van het functioneel leefgebied van diverse soortgroepen zoals reptielen, amfibieën en zoogdieren. Daarnaast is er bij de realisatie van zonnepanelen op agrarische percelen het kappen van bomen vaak niet noodzakelijk. Zodoende zijn de effecten op nesten, verblijfplaatsen en het verlies van lijnelementen voor de vliegroutes van vleermuizen eerder uit te sluiten.

Figuur 68 **Aantal broedvogelsoorten per 250x250m cel binnen de Kempengemeenten**

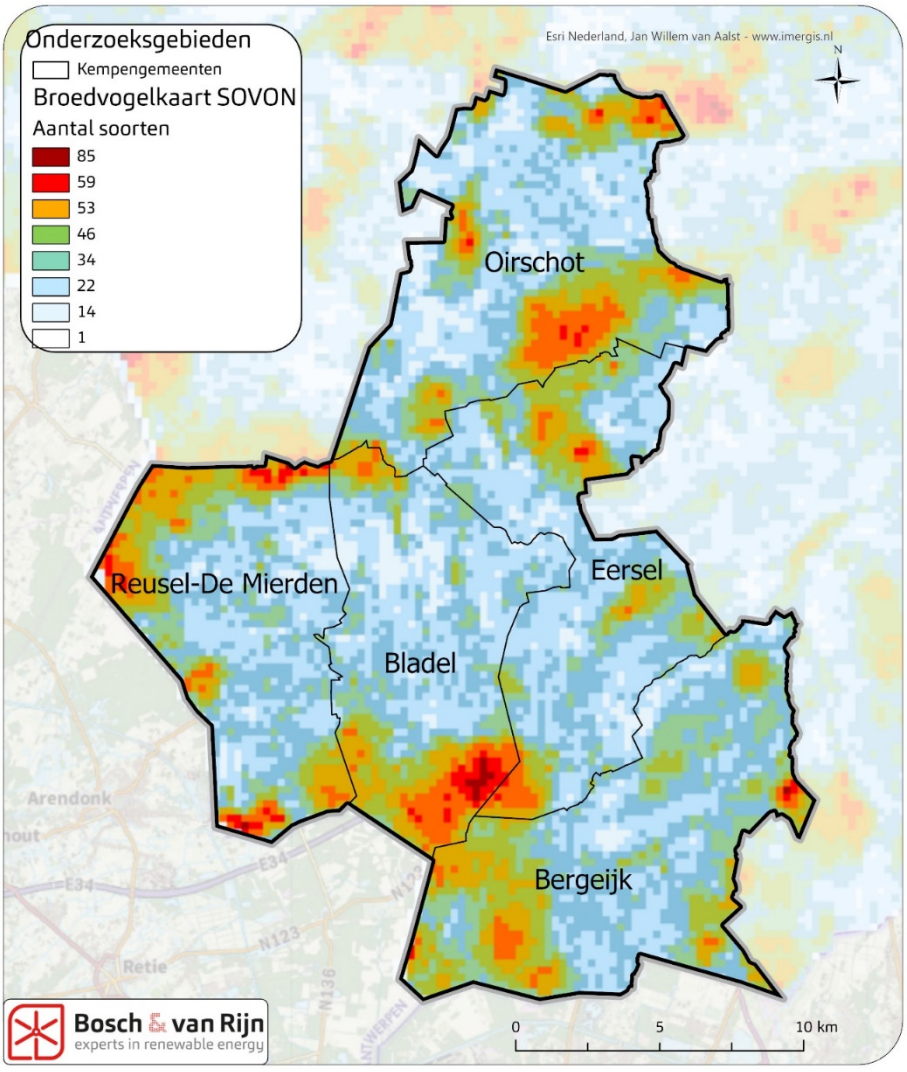

Figuur 69 **Aantal wintervogelsoorten per 250x250m cel binnen de Kempengemeenten**

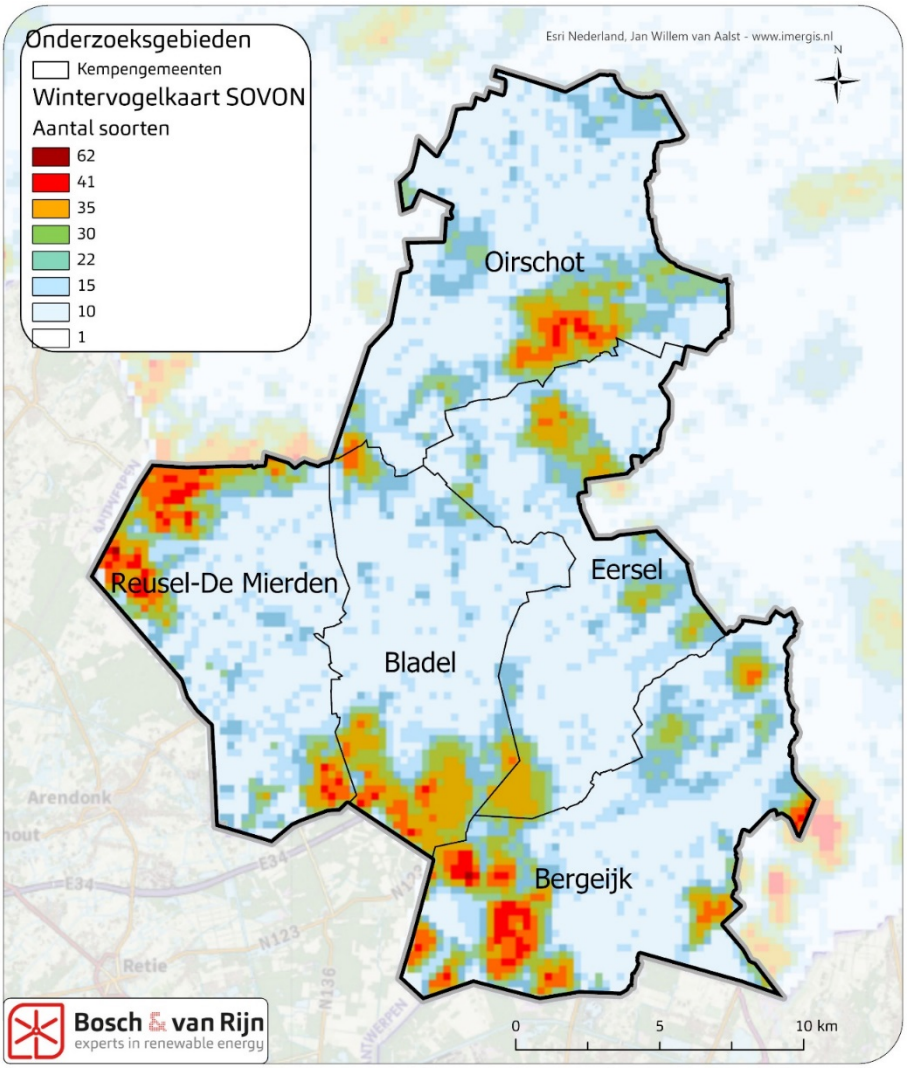

Figuur 70 **Voorkomen van beschermde soorten binnen de Kempengemeenten (uitgezonderd vogels en vleermuizen, aangezien deze wijdverspreid binnen de Kempengemeenten voorkomen).**

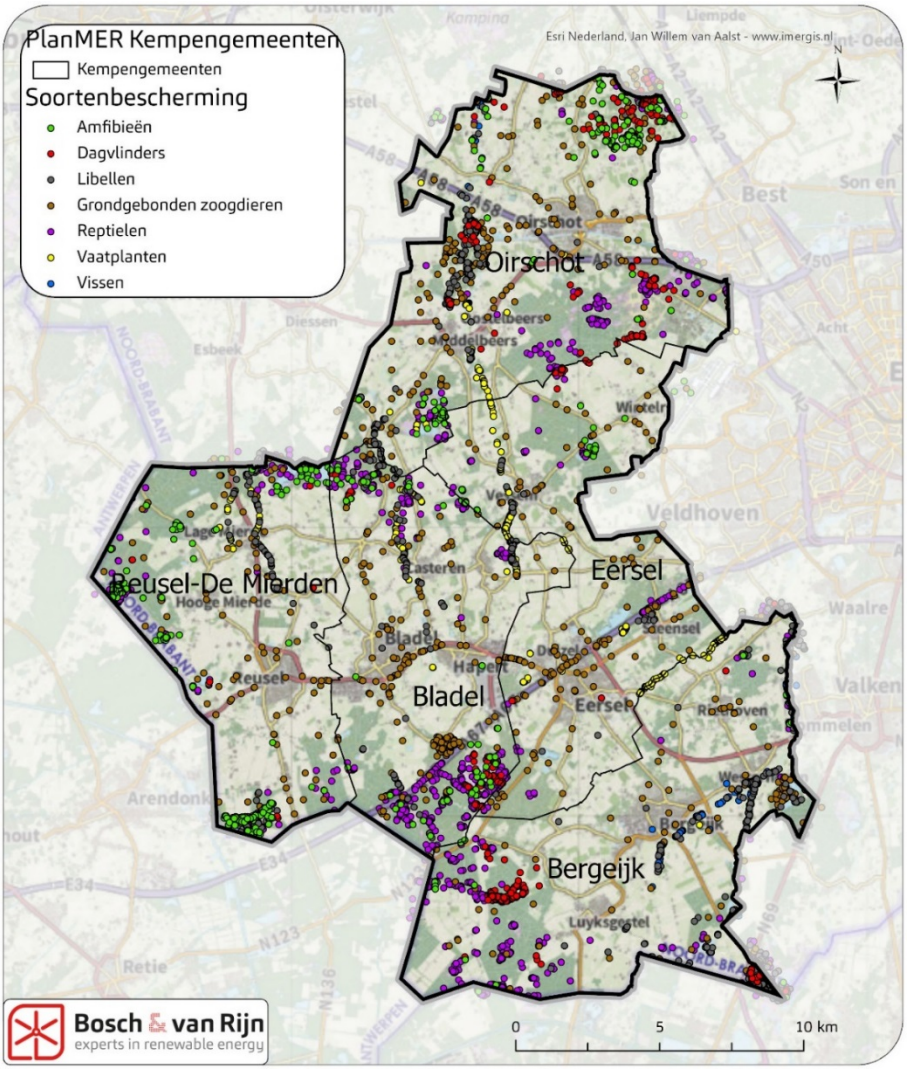

7.5.3 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

De effectbeoordeling is als volgt opgezet:

Tabel 28 **Scores effectbeoordeling beschermde gebieden**

Score	Beschermde gebieden		
	N2000	NNB	Akker- en weidevogelgebied
0	Niet op voorhand effecten te verwachten	Niet op voorhand effecten te verwachten	Buiten akker- en weidevogelgebied
-	Binnen het gehele alternatief worden effecten verwacht	Binnen het gehele alternatief worden effecten verwacht	In akker- en weidevogelgebied
--	In N2000	In NNB	Geheel binnen akker- en weidevogelgebied

Tabel 29 **Scores effectbeoordeling beschermde soorten**

Score	Beschermde soorten		
	Broedvogels	Wintervogels	Overige **Soorten**
0	Gemiddeld <22 broedvogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Gemiddeld <15 wintervogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Geen beschermde soorten aanwezig
-	Gemiddeld 22-46 broedvogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Gemiddeld 15-30 wintervogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Beschermde soorten aanwezig
--	Gemiddeld >46 broedvogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Gemiddeld >30 wintervogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Binnen het gehele alternatief worden effecten verwacht

7.5.4 Resultaten

Hieronder worden de resultaten per landschapstype gegeven, conform de hierboven beschreven effectbeoordeling. Zie het achtergrondrapport (Bijlage B) voor een onderbouwing van deze beoordeling.
Het alternatief 'bijzondere locaties' is niet in de beoordeling betrokken. Deze locaties zijn dermate klein en uiteenlopend van aard dat een zinvolle vergelijking met de overige MERalternatieven niet mogelijk is.

Tabel 30 **Resultaten effectbeoordeling ecologie zonneparken.**

Alternatief	N2000	NNB	Akker- en weidevogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Soorten
Oude zandontginningen	0	0	-	0	0	-
Jonge zandontginningen	0	0	-	0	0	-
Beekdalen	0	0	-	-	0	-
Bijzondere locaties (vuilstort etc.)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

7.6 Bodem

7.6.1 Beoordelingskader

Volgens artikel 3.1.6 van het Besluit op de ruimtelijke ordening dient in verband met de uitvoerbaarheid van een plan of project rekening te worden gehouden met de bodemkwaliteit. Bij functiewijzigingen dient te worden bekeken of de bodemkwaliteit geschikt is voor de beoogde nieuwe functie.

Voor het aspect bodem zal gekeken worden naar de invloed van afdekking door zonnepanelen op de bodem onder deze panelen. De belangrijkste aspecten hierbij zijn de veranderende inval van licht en hemelwater.

7.6.2 Onderzoek

Over de langetermijneffecten van zonneparken op de bodem is niet veel onderzoek bekend. Een van de veranderingen is dat de bodem tijdelijk en deels wordt afgesloten van zonlicht[32]. Hemelwater bereikt met dezelfde mate de bodem, wel is de verdeling anders. Onder de panelen zal minder water in de bodem trekken, wat kan leiden tot verdroging van de grond. Naast de panelen komt juist meer water terecht, daardoor kan uitloging plaats vinden tussen de panelen[33]. Door de ruimte tussen panelen en de plaatselijke aard blijven deze bodemeffecten beperkt. Na verwijdering van een zonnepark kan de bodem zich herstellen. Hoe snel dit herstel plaatsvindt, is op dit moment niet bekend. Het is niet uitgesloten dat de tijdelijke verandering in functie van de gronden leidt tot veranderingen van de bodemeigenschappen, deze veranderingen zijn echter van tijdelijke aard.

N.B. de verandering van grondgebruik kan ook positieve effecten hebben op de bodemkwaliteit; denk dan aan de afname van gebruik van pesticiden en (kunst)mest. Dergelijke effecten treden alleen op, op grond die voorheen voor landbouw werd gebruikt. Indien de grond nadat het zonnepark is afgebroken opnieuw voor landbouw wordt ingezet zal het enige tijd duren voordat de bodem zijn oorspronkelijke kwaliteit terugkrijgt. Momenteel is onvoldoende onderzoek bekend om hier een uitspraak over deze herstelperiode te doen.

Opstellingsvorm
Zonneparken kunnen in een ‘zuidopstelling’ staan, waarin de panelen naar het zuiden gekanteld staan, of in een ‘oostwest-opstelling’, waarin de panelen beurtelings naar het oosten en naar het westen zijn gekanteld. Panelen in een zuidopstelling vangen per stuk meer energie, maar er is meer ruimte nodig tussen de ‘tafels’ om te voorkomen dat de tafels in elkaars schaduw staan.
Bij een zuidopstelling is er doorgaan meer ruimte tussen de ‘tafels’ met zonnepanelen, waardoor er meer zonlicht en gelijkmatiger instroom van regenwater plaatsvindt dan bij oostwest-opstellingen.

[32] Zonneparken en bodemafdekking, *Kok et a*l., ‘bodem’ nummer 4, augustus **2017**
[33] Hernandez, R.R. et al. (2014). Environmental impacts of utility-scale solar energy. Renew. Sustainable Energy Rev. 29, p.766-779.

Figuur 71 **Voorbeeld zuidopstelling (links) en oostwest-opstelling (rechts) (bron: Kok et. Al., zonneparken en bodemafdekking).**

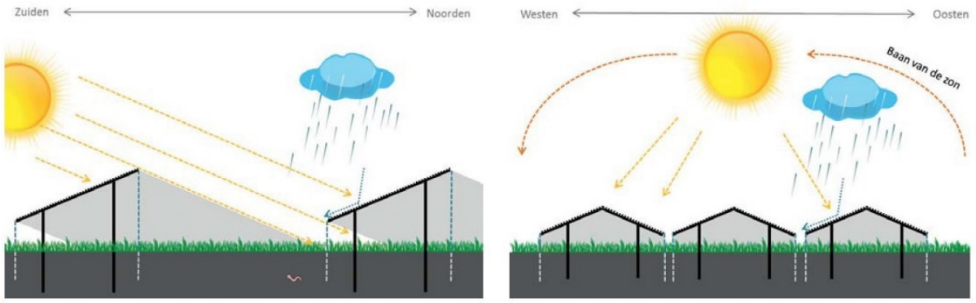

7.6.3 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

De plaatsing van een zonnepark kan enig effect hebben op de bodem, zowel positief (afname pesticiden) als negatief (afname zonne-instraling).

Effecten op de bodem als gevolg van de plaatsing van zonneparken zijn naar verwachting tijdelijk van aard, plaatselijk en beperkt.

Naar verwachting wegen de positieve effecten op de bodem niet op tegen de negatieve effecten. Daarom scoren alle alternatieven gelijk: '-'.

Op het detailniveau van een planMER zijn de verschillen tussen de landschapstypen niet te maken, aangezien binnen elk landschapstype vele verschillende bodemkwaliteitsniveaus (en schraalheid) optreden. Daar komt bij dat de precieze inrichting van een zonnepark een zeer groot effect heeft op de mate van verstoring van de bodem.

Tabel 31 **Beoordeling zon - bodem**

	Score
Oude zandontginning	-
Jonge zandontginning	-
Beekdalen	-
Locatie met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling	-

Effecten van elk concreet zonneparkproject dienen in het vergunningtraject later alsnog te worden beschouwd, eventueel in combinatie met een monitoringsverplichting.

7.7 Water

7.7.1 Beoordelingskader

Omdat in dit MER geen concrete locaties voor zonneparken worden onderzocht, maar landschapstypen, wordt alleen in algemene zin gekeken naar gevolgen van zonneparken voor de waterhuishouding. Tevens worden de geldende regels van de Keur omtrent de beschermingszones waterkeringen en/of oppervlaktewaterlichamen beschreven.

De MER-alternatieven zon liggen allen binnen het Waterschap De Dommel. De ontwikkeling wordt getoetst aan de Keur van dit waterschap.

7.7.2 Onderzoek

Als gevolg van de gebruikte materialen zullen geen vreemde stoffen in het nabijgelegen oppervlaktewater (en grondwater) terecht komen. Omdat hemelwater afstroomt van de panelen en direct infiltreert in de bodem is er geen sprake van een versnelde afvoer van hemelwater waarvoor een watertoets moet worden uitgevoerd.

De zoekgebieden liggen in het beheergebied van waterschap de Dommel. De besluiten en regels hiervan liggen vast in de Keur. In de Keur staan regels ter bescherming van waterkeringen beschreven. Deze zijn als volgt geformuleerd:

> Op grond van de artikelen 3.3, 3.4 en 3.5 van de Keur, is het verboden zonder vergunning van het bestuur gebruik te maken van een waterkering of bijbehorende beschermingszones, door daarin, daarop, daarboven, daarover of daaronder handelingen te verrichten, werken te behouden of vaste substanties of voorwerpen te laten staan of liggen.
>
> Daarnaast is het verboden zonder vergunning in het profiel van vrije ruimte werken te plaatsen, te wijzigen of te behouden.

Er zijn geen primaire waterkeringen binnen de begrenzing van het onderzoeksgebied. Wel zijn er regionale en overige keringen aanwezig binnen de Kempengemeenten. Bij de realisatie van een concreet project zullen, naar verwachting, deze keringen worden ontzien. Per project dient hieraan getoetst te worden.

Bij de aanleg van zonneparken vindt geen demping of overkluizing van watergang plaats. Als gevolg van de gebruikte materialen kunnen geen vreemde stoffen in het oppervlaktewater (en grondwater) terechtkomen.

7.7.3 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

De MER-alternatieven zijn niet onderscheidend op het milieuthema water: binnen elk van de landschapstypen bevinden zich gebieden die uit waterhuishoudkundig

oogpunt meer of minder geschikt zijn. Deze mate van geschiktheid valt buiten de scope van dit MER, en dient in de onderbouwing van concrete projecten in detail aan bod te komen.

Tabel 32 **Beoordeling zon – water**

	Score
Oude zandontginning	0
Jonge zandontginning	0
Beekdalen	0
Locatie met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling	0

7.8 Archeologie

7.8.1 Beoordelingskader

Het in 1992 door Nederland ondertekende Verdrag van Malta regelt archeologisch erfgoed op Europees niveau, met als belangrijkste doel het behoud van dit erfgoed in situ. De bodem biedt namelijk de beste garantie voor een goede conservering van archeologische waarden. Bij ruimtelijke ontwikkeling moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden, zodat er nog mogelijkheden zijn voor archeologievriendelijke alternatieven. Tot slot is met het verdrag het 'de verstoorder betaalt'-principe geïntroduceerd. Het Verdrag is geïmplementeerd in de Monumentenwet (1988) die in 2016 grotendeels is opgegaan in de Erfgoedwet. Voor ruimtelijke ontwikkelingen en archeologische bescherming en –onderzoek geldt dat de Monumentenwet van kracht blijft tot de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet.

De provincie Noord-Brabant beschikt over kaartmateriaal van 'archeologische monumenten'. Dit zijn vlakken waar een hoge archeologische waarden geldt. Deze waarden zijn ook in de bestemmingsplannen per gemeente weergegeven. Voor deze waarden gelden de volgende regels:

33.2 Bouwregels
Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde gelden de volgende regels:

a. de aanvrager van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo (bouwen) dient voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en bouwwerken die dieper gaan dan 0,3 meter onder het maaiveld, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate zijn vastgesteld;
b. indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kan het bevoegd gezag de omgevingsvergunning weigeren of één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
   1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
   2. de verplichting tot het doen van opgravingen; de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door het bevoegd gezag bij de vergunning te stellen kwalificaties;
   3. het bevoegd gezag kan afwijken van het bepaalde in lid a indien de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld.

Figuur 72 **Archeologische monumentenkaart (AMK) voor alternatieven zon.**

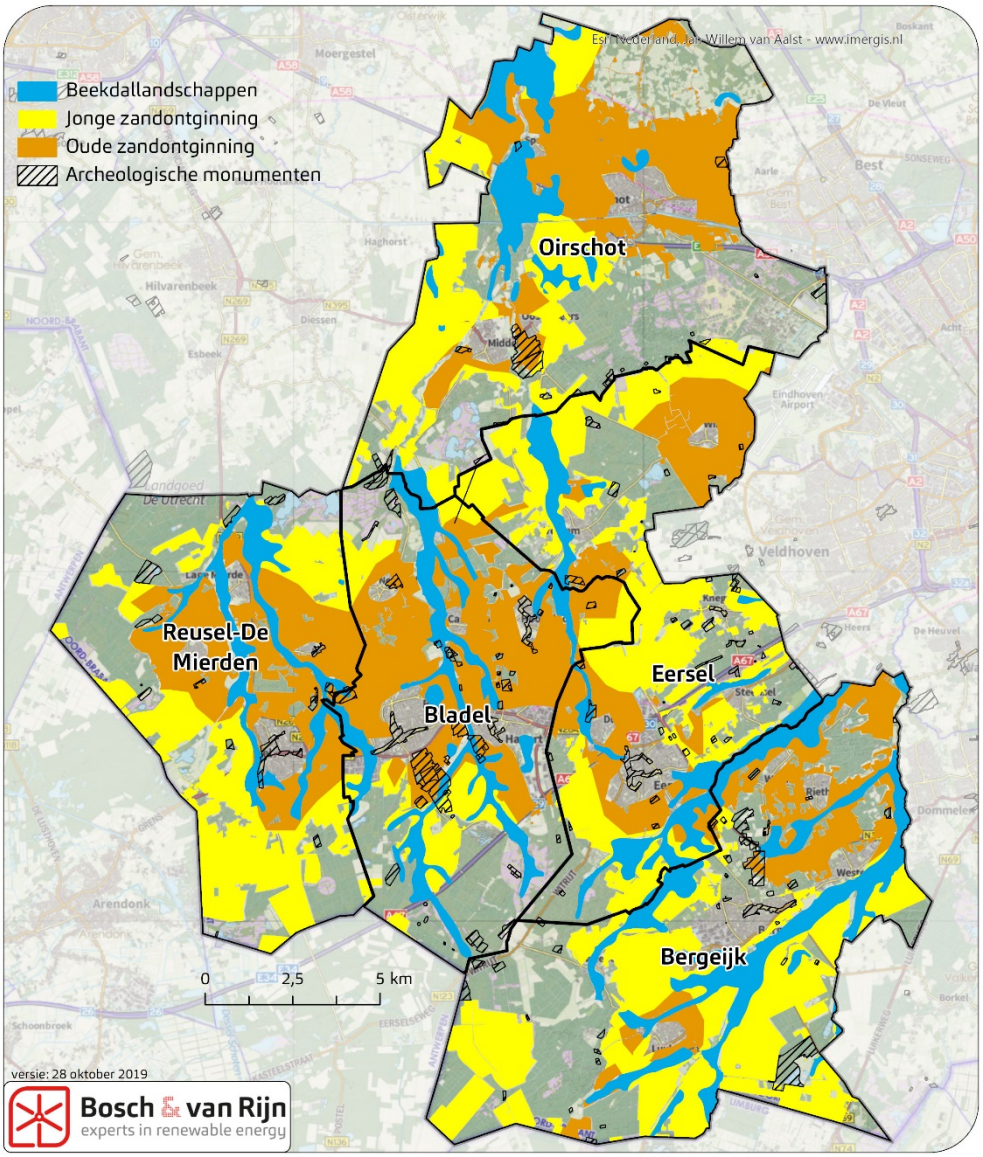

In verband met de plaatsing van de constructies met zonnepanelen vinden mogelijk grondwerkzaamheden plaats, tot een diepte van circa 2m beneden maaiveld. Op grond van de archeologische verwachtingskaart Kempengemeenten is na te gaan in hoeverre er een archeologische verwachting in een gebied ligt. Uit de archeologische verwachtingenkaart blijkt dat de verwachtingen in een groot deel van het buitengebied divers zijn, deze verwachtingenkaart is opgenomen in de bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan omschrijft dat ontwikkelingen die de bodem dieper dan 50cm beïnvloeden negatieve effecten kunnen hebben op archeologie.

Afhankelijk van de verwachting voor gekozen zonlocaties, zou op uiteindelijk projectniveau inventariserend archeologisch onderzoek soms noodzakelijk zijn. Deze regeling is opgenomen voor bouwwerken in het algemeen, waarbij de fundering na graafwerkzaamheden wordt aangelegd. Bij een zonnepark op ranke

palen, is in veel gevallen geen archeologisch onderzoek vereist, omdat de oppervlakte van de totale ingreep (de oppervlakte van de funderingspalen) de grenswaarde (oppervlakte) niet benaderen. Het is echter afhankelijk per project of grondwerkzaamheden nodig zijn en welke funderingsmethoden toegepast worden. Voor het aspect archeologie wordt gekeken naar de effecten tijdens de aanlegfase en de verwachte invloed per gebied.

Figuur 73 **Archeologische waarden in de Kempengemeenten. Op het detailniveau van een planMER is deze kaart niet zinvol te gebruiken: archeologie is een milieuthema dat pas op projectniveau nuttig kan worden onderzocht.**

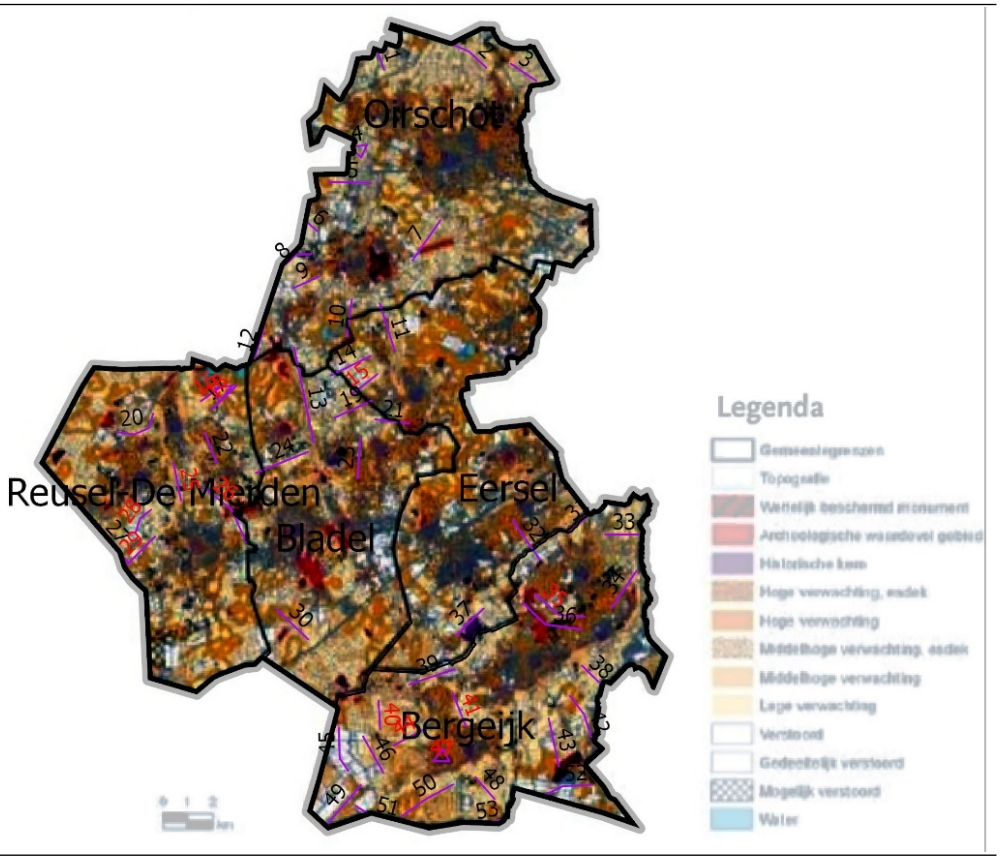

7.8.2 Onderzoek

Uit de archeologische verwachtingenkaart Kempengemeenten blijkt dat de verwachtingen in een groot deel van het buitengebied divers zijn. Deze verwachtingenkaart is opgenomen in de betreffende bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan omschrijft dat ontwikkelingen die de bodem dieper dan 30cm beïnvloeden negatieve effecten kunnen hebben op archeologie.

7.8.3 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

Er is gekeken in welke mate de hierboven beschreven waarden aanwezig zijn binnen de beoogde zoekgebieden. In alle zoekgebieden liggen gronden met een

middelhoge tot hoge archeologische verwachtingswaarde. Het is daarom niet mogelijk om onderscheid te maken per zoekgebied. Per initiatief dient men de waardenkaarten te raadplegen om te beoordelen of archeologisch onderzoek verplicht is voorafgaand aan de ontwikkeling. Anders gezegd: beoordeling op het milieuthema ‘archeologie’ leidt niet tot onderscheid van de alternatieven. Het is met het detailniveau van een planMER niet mogelijk om een betekenisvolle score te geven.

7.9 Aardkundig waardevolle gebieden

7.9.1 Beoordelingskader

Er is geen landelijke wetgeving met betrekking tot aardkundige waarden. Noord-Brabant heeft haar 'Aardkundig waardevolle gebieden' weergegeven op kaart en deze bestuurlijk vastgesteld ter behoud van de ecologische en cultuurhistorische betekenis van deze waarden. Onderstaande kaart toont de ligging van aardkundig waardevolle gebieden in de Kempen, samen met de MERalternatieven.

Figuur 74 **Aardkundig waardevolle gebieden en hun ligging ten opzichte van de MERalternatieven.**

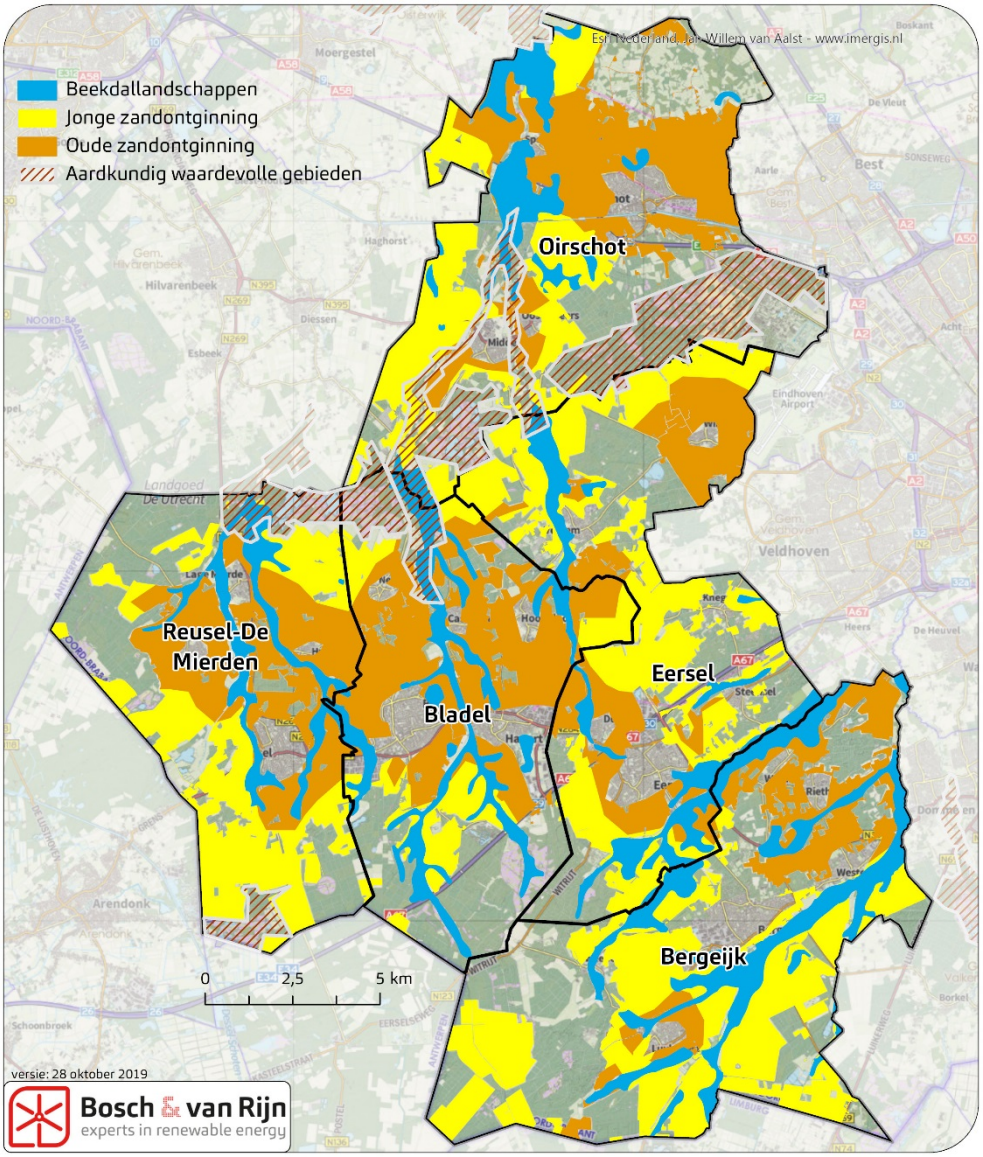

7.9.2 Onderzoek

Voor het planMER beschouwen we de situering van de drie landschapstypen t.o.v. de aardkundig waardevolle gebieden als beoordelingscriterium.

7.9.3 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

Zoals blijkt uit bovenstaande figuur liggen de aardkundig waardevolle gebieden voor het grootste gedeelte buiten de drie MER alternatieven. Op enkele locaties treedt wel overlap op; meestal betreft het beekdalen. Omdat de overlap een gering oppervlak beslaat ten opzichte van het totaal is geen onderscheidende beoordeling op dit thema mogelijk. Wel kan bovenstaande kaart dienen als eerste toets voor individuele projecten: als een zonnepark beoogd is in of nabij de aardkundige waardevolle gebieden moet op detailniveau worden onderzocht of er daadwerkelijk significante effecten optreden.

7.10 Energieopbrengst en vermeden emissies

7.10.1 Beoordelingskader

Wanneer zonnepanelen elektriciteit produceren wordt op dat moment minder 'grijze' stroom door kolen- en (vooral) gascentrales geproduceerd, met bijbehorende vermindering van CO_2-, fijnstof en emissies van verzurende stoffen. In Nederland wordt per opgewekte GWh gemiddeld 526 ton CO_2 uitgestoten[34]. Deze uitstoot wordt met de opwekking van wind- en zonne-energie gemitigeerd. De vermindering van deze emissies is een direct gevolg van de energieopbrengst.

Het is voor zonneparken niet mogelijk om per alternatief een inschatting te maken van de verwachte energieopbrengst, omdat geen sprake is van concrete opstellingen. Daarom is ervoor gekozen om de MER-alternatieven te beoordelen op de *potentie* voor de opwekking van duurzame energie. M.a.w. de hoeveelheid elektriciteit die wordt opgewekt als het betreffende gebied *volledig* vol wordt gelegd met zonnepanelen.

Dit is uiteraard geen realistische en/of wenselijke situatie, maar geeft wel inzicht in de mate waarin een betreffend alternatief *kan* bijdragen aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstelling en het verschil in potentie tussen de alternatieven.

Naast deze maximale potentie wordt ook de landschappelijke draagkracht, zoals beschreven in paragraaf 7.4.7.2 betrokken, door te kijken wat de potentie is per MER-alternatief, uitgaand van inpassing in het landschap. Hieronder is de wijze waarop beoordeeld en gewogen wordt weergegeven.

Tabel 33 Beoordelingscriteria energieopbrengst en vermeden emissies windenergie

Thema	Beoordelingscriterium	Methode
Energieopbrengst en vermeden emissies	Maximale theoretische potentie (PJ/jaar)	Kwantitatief
	Maximale realistische potentie, rekening houdend met de landschappelijke draagkracht	Kwantitatief

7.10.2 Aannames potentiële energieproductie

Om de potentie van geschikte gebieden te bepalen hanteren we de volgende globale aannames:

- Een zonnepark heeft een vermogen van 1 MW/ha
- Een zonnepark in de Kempengemeenten produceert jaarlijks 1000 MWh/MW
- 1000 MWh = 0,0036 PJ, dus zonneparken in de Kempen produceren 0,0036 PJ per hectare.

N.B. Hierbij gaan wij uit van een zuidgeoriënteerd zonnepark. Oostwest-opstellingen hebben iets andere waarden voor de hoeveelheid MW per hectare en de jaarlijkse productie per MW, maar deze verschillen heffen elkaar grotendeels op,

[34] Otten en Afman, *Emissiekentallen elektriciteit, kentallen voor grijze en 'niet-geoormerkte stroom' inclusief upstream-emissies*, CE Delft, **januari 2015**.

waardoor voor het detailniveau van dit planMER kan worden volstaan met de gegeven berekening. Een oostwest-opstelling heeft wel als voordeel dat de energieproductie gelijkmatiger over de daguren is verdeeld dan bij een zuidopstelling.

Onderstaande figuur toont de ligging van de verschillende MER-alternatieven en de uitsluitingsgebieden als gevolg van harde belemmeringen.

Figuur 75 **Globale ligging van de MER-alternatieven. De harde uitsluitingsgebieden zijn zwart weergegeven.**

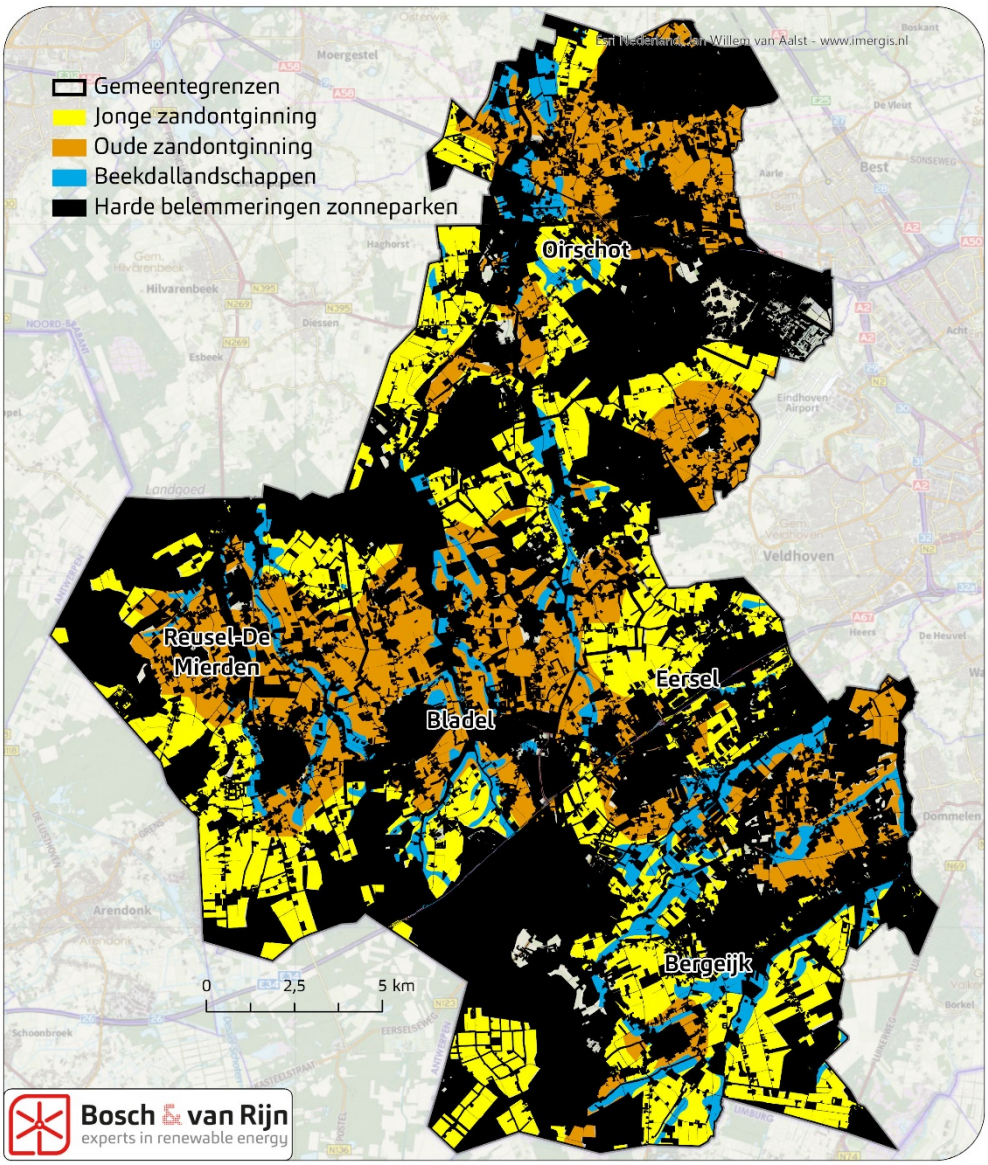

7.10.3 Inventarisatie onbelemmerd oppervlak

Van elk MER-alternatief is het beschikbare oppervlak berekend (dus alleen van die gebieden waar geen harde belemmeringen zijn). Onderstaande figuren tonen per MER-alternatief de geschikte gebieden, waarbij met behulp van GIS-software de

beschikbare oppervlakte (in hectare) is berekend en ingetekend (van grofweg aaneengesloten gebieden).

De totale onbelemmerde oppervlakte per MERalternatief staat in Tabel 34.

Het gaat bij deze inventarisatie om ‘onbelemmerd oppervlak’. Het oppervlak van de verschillende ruimtelijke belemmeringen (beschermde natuurgebieden, wegen, woningen etc.) is dus reeds van deze getallen afgetrokken.

Figuur 76 **Onbelemmerd oppervlak voor zonneparken in jonge zandontginningsgebieden. De getallen zijn oppervlaktes in hectare. De onderverdeling in deelgebieden is zoveel mogelijk gedaan op basis van herkenbare individuele clusters. De som van de getallen in onderstaande figuur is de totale hoeveelheid onbelemmerd oppervlak voor zonneparken binnen dit landschapstype.**

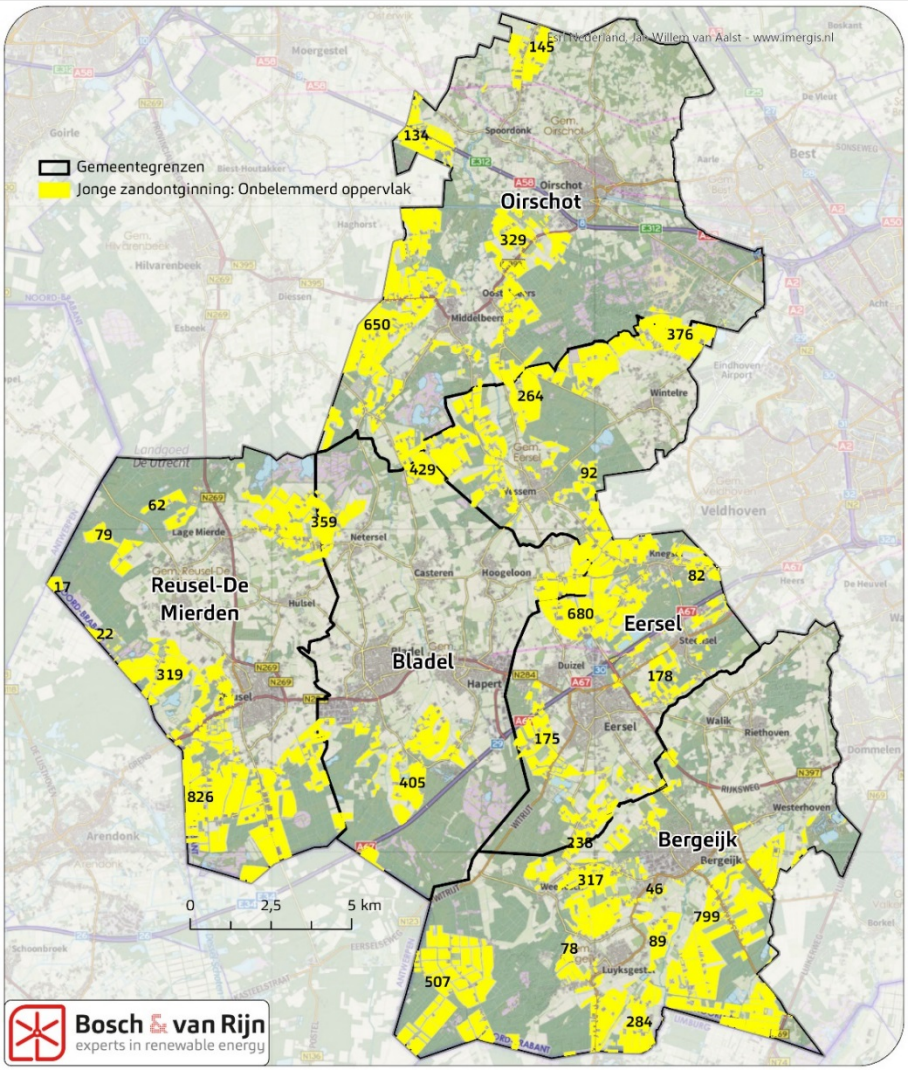

Figuur 77 **Onbelemmerd oppervlak voor zonneparken in oude zandontginningsgebieden. De getallen zijn oppervlaktes in hectare. De onderverdeling in deelgebieden is zoveel mogelijk gedaan op basis van herkenbare individuele clusters. De som van de getallen in onderstaande figuur is de totale hoeveelheid onbelemmerd oppervlak voor zonneparken binnen dit landschapstype.**

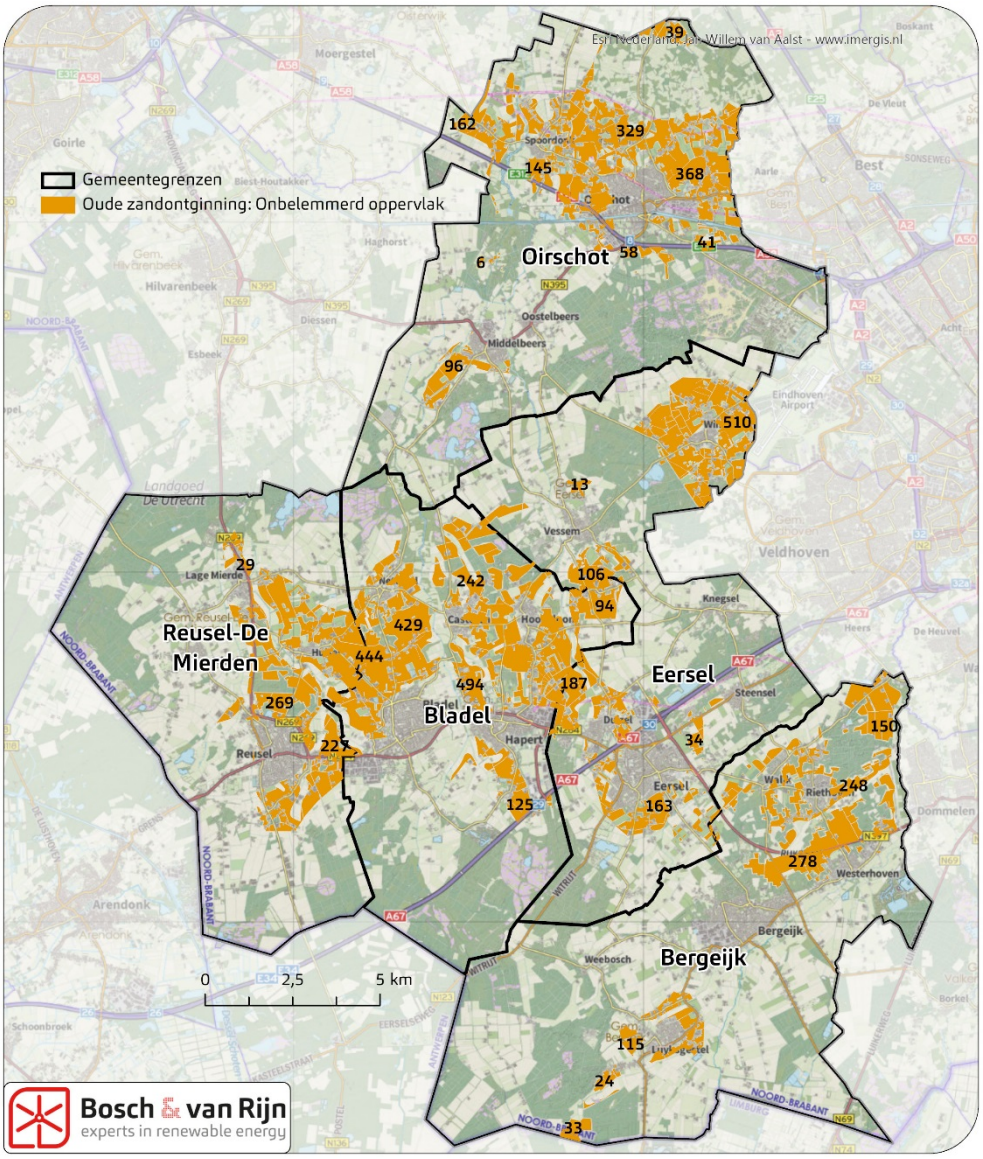

Figuur 78 **Onbelemmerd oppervlak voor zonneparken in beekdallandschappen. De getallen zijn oppervlaktes in hectare. De onderverdeling in deelgebieden is zoveel mogelijk gedaan op basis van herkenbare individuele clusters. De som van de getallen in onderstaande figuur is de totale hoeveelheid onbelemmerd oppervlak voor zonneparken binnen dit landschapstype.**

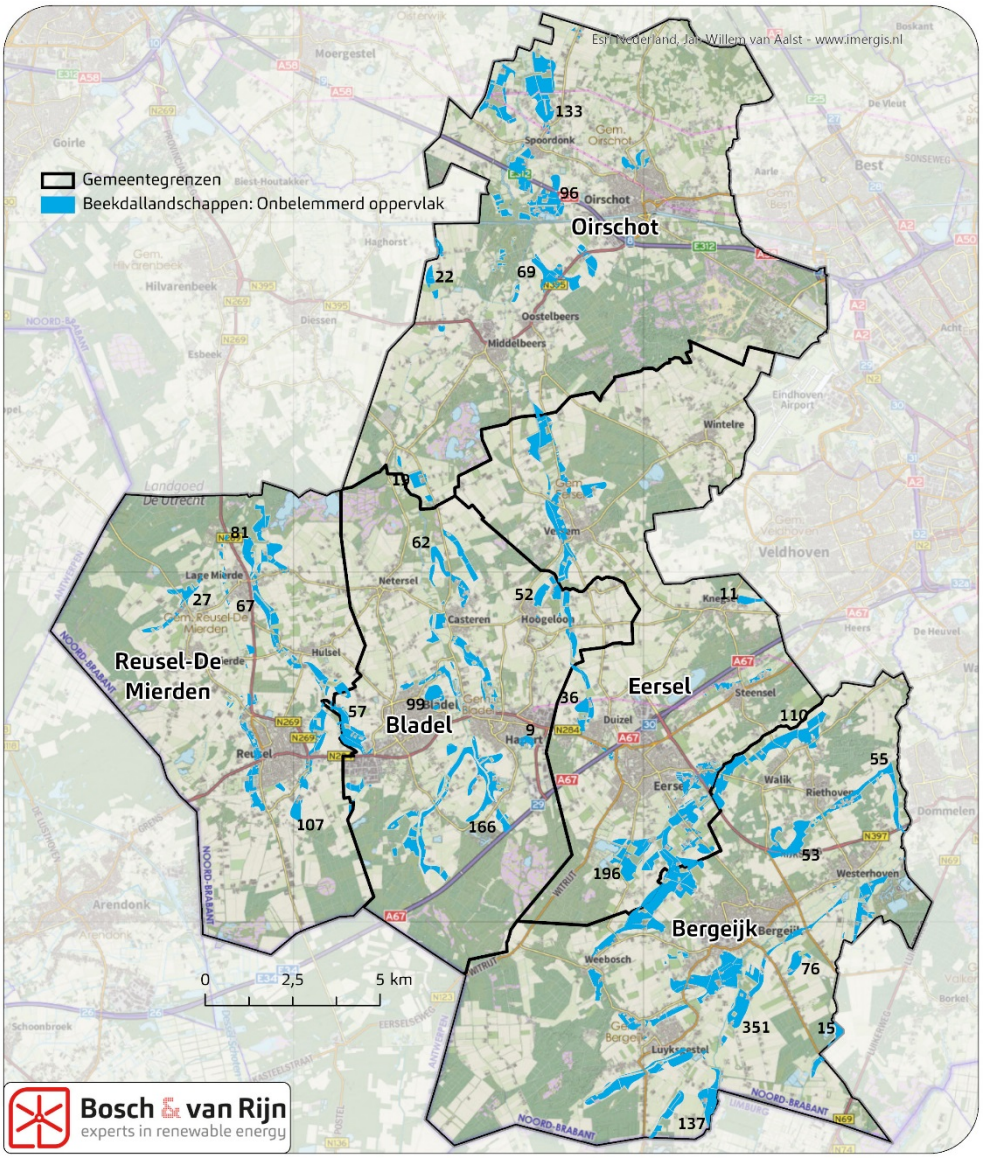

Het totale onbelemmerde oppervlak voor zonneparken bij alle (voormalige) stortplaatsen bedraagt ca. 3 hectare (verspreid over 15 locaties). Door de landschappelijke inpasbaarheid zijn deze locaties wel geschikt, maar de potentiële bijdrage aan de Kempische duurzaamheidsdoelstelling is voor deze locaties dermate gering dat verdere analyse op planMERniveau niet zinvol is.

Tabel 34 **Onbelemmerd oppervlakte van de verschillende MER-alternatieven, in hectares. 1 ha. = 10.000 m².**

Zoekgebieden zon	Onbelemmerd oppervlak (ha.)
Oude zandontginning	5.400
Jonge zandontginning	8.000
Beekdalen	2.200
Bijzondere locaties	3

Ter vergelijking: de totale oppervlakte van de vijf Kempengemeenten bedraagt 44.000 hectare.

7.10.4 Inschatting maximale potentie o.b.v. onbelemmerd oppervlak

De maximale potentie per MER-alternatief staat in onderstaande tabel en is gebaseerd op de aannames zoals beschreven in 7.10.2.

Tabel 35 **Maximale potentie vermogen van de verschillende MER-alternatieven, in MWp. Hierbij is gerekend met 0,0036 PJ per onbelemmerde hectare per jaar. N.B. deze verwachte jaarproductie kan worden bereikt indien 100% van het genoemde gebied wordt benut voor de opwek van zonne-energie. Dit is uiterarad niet realistisch, maar biedt inzicht in het theoretisch maximum.**

Zoekgebieden zon	Potentieel opgesteld vermogen	Verwachte jaarproductie
	MWp	PJ/jr
Oude zandontginning	5.400	19
Jonge zandontginning	8.000	29
Beekdalen	2.200	8
Bijzondere locaties	3	0

De potentie van de oude en jonge zandontginning is het grootst, wat ook te verwachten was: hier is de meeste ruimte voor zonneparken op de agrarische percelen.

7.10.5 Inventarisatie realistische potentie o.b.v. draagkracht

Uit de landschappelijke beoordeling volgt ook een bepaalde draagkracht van de verschillende landschapstypen. Als we deze draagkracht gebruiken om de potentie te maximeren worden de resultaten anders.

De draagkracht van een landschap is een manier om aan te duiden hoeveel hectare zonnepark kan worden gerealiseerd zonder dat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast.

Per MERalternatief is de draagkracht van drie ‘plaatsingsstrategieën’ bepaald, waardoor een breder beeld ontstaat. De plaatsingsstrategieën zijn:

- Concentratie (plaatsing van grootschalige clusters van 50 tot 300 hectare)
- Spreiding (plaatsing van grote zonneparken van 5 tot 25 hectare)
- Bij de erven (zonenparken op schaal van individuele erven (ca. 1-2 hectare).

Zie voor meer toelichting op de draagkracht en de plaatsingsstrategieën de landschapsparagraaf (7.4) en hoofdstuk 8 van het landschapsonderzoek.

In het landschapsonderzoek is per alternatief en per plaatsingsstrategie een inschatting gemaakt van het oppervlak dat kan worden ingezet voor grote zonneparken zonder dat de kenmerkende karakteristiek van dat landschapstype wordt aangetast. Deze waarden (in ha.) zijn hieronder direct vertaald naar opgesteld vermogen (in MWp). Zoals hierboven al gezegd heeft een zonnepark een opgesteld vermogen van ca. 1 MWp/ha.

Tabel 36 **Potentieel vermogen van de verschillende MER-alternatieven, in MWp, rekening houdend met de draagkracht van de verschillende landschapstypen.**

Zoekgebieden zon	Max. vermogen	Realistisch vermogen o.b.v. draagkracht (MWp)		
		Concentratie	Spreiding	Bij de erven
Oude zandontginning	5.400	0	75-190	50-150
Jonge zandontginning	8.000	150-700	200-600	50-225
Beekdalen	2.200	0	0	5-25
Bijzondere locaties	3	0	0	0

Het opgesteld vermogen kan vervolgens weer worden omgerekend naar een verwachte jaarlijkse productie: 1MWp produceert jaarlijks 0,0036 PJ aan elektriciteit.

Tabel 37 **Opwekpotentie o.b.v. landschappelijke draagkracht per MER-alternatief, per plaatsingsstrategie, in PJ/jr. Ter vergelijking is ook de maximale potentie uit Tabel 35 weergegeven.**

Zoekgebieden zon	Max. potentie	Realistische potentie o.b.v. draagkracht (PJ/jr)		
	PJ/jr	Concentratie	Spreiding	Bij de erven
Oude zandontginning	19	0	0,3 - 0,7	0,2 – 0,5
Jonge zandontginning	29	0,5 - 2,5	0,7 – 2,2	0,2 – 0,8
Beekdalen	8	0	0	0
Bijzondere locaties	0	0	0	0

7.10.6 Beoordelingscriterium en effectbeoordeling

De MER-alternatieven worden zowel op de maximale potentie beoordeeld (hoeveel energie kan er opgewekt worden als alle grond wordt ingezet voor energieproductie d.m.v. zonnepanelen), als op de potentie wanneer rekening wordt gehouden met de draagkracht van het betreffende landschapstype.

Tabel 38 **Beoordelingscriterium energieproductie zonneparken**

	Beoordeling maximale potentie	Beoordeling potentie o.b.v. draagkracht
0	< 2 PJ/jaar	< 0,1 PJ/jaar
+	2 tot 10 PJ/jaar	0,1 tot 1 PJ/jr
++	≥ 10 PJ/jaar	≥ 1 PJ/jr

Dit leidt vervolgens tot de effectbeoordeling zoals weergegeven in onderstaande tabel. Hierbij is ten behoeve van een bondige samenvatting ook een geaggregeerde score voor het thema ‘Energieobrengst’ opgenomen.

Tabel 39 **Beoordelingstabel energieproductie.**

MERalternatief	Max. potentie	Potentie o.b.v. draagkracht			Geaggregeerde beoordeling
	PJ/jr	Concentratie	Spreiding	Bij de erven	
Oude zandontginning	++	0	+	+	+
Jonge zandontginning	++	++	++	+	++
Beekdalen	+	0	0	0	0
Bijzondere gebieden	0	0	0	0	0

7.11 Netinpassing

Zoals aangegeven in het Haalbaarheidsonderzoek is netinpassing een belangrijk aspect van de energietransitie dat vaak onderbelicht blijft. Daarom hebben de Kempengemeenten reeds intensief contact met Enexis (de netbeheerder) over dit thema.

Het haalbaarheidsonderzoek maakt onderscheid tussen kleine projecten, waarvoor het aanleggen van een lange kabel te duur is, en die dus op lokale transportverdeelstations moeten worden aangesloten (die echter een beperkte capaciteit hebben) en grotere projecten, die moeten worden aangesloten op een van de beschikbare hoofdstations.

De grens tussen kleine en grote projecten wordt in het Haalbaarheidsonderzoek gelegd op 6 MVA (MegaVoltAmpère). Voor zonneparken ligt de grens tussen kleine en grote projecten voor wat betreft de netinpassing daarmee rond de 8 hectare.

Door de aard van de MER-alternatieven (de verschillende in de Kempengemeenten voorkomende landschapstypen) is geen uitspraak te doen over de geschiktheid van het ene alternatief boven het andere. Wel is, mede ten behoeve van het op te stellen beleids- en toetsingskader hieronder aangegeven welke gebieden gelegen zijn binnen 3 kilometer van een transportverdeelstation (en dus 'geschikt' zijn voor kleine projecten[35]).

De milieueffecten van het aanleggen van een elektriciteitskabel zijn beperkt. De aanleg van een of meer eventuele nieuwe hoofdstations of transportverdeelstations kan noodzakelijk zijn om de benodigde hoeveelheid opgewekte duurzame energie op het net te zetten. De ligging van dergelijke stations is echter nog niet bekend, waardoor hierop niet kan worden voorgesorteerd.

[35] Hierbij moet de kanttekening geplaatst worden dat de aanwezigheid van een transportverdeelstation niets zegt over de capaciteit daarvan. De aanwezige capaciteit is derhalve een belangrijke factor bij het inschatten van de haalbaarheid van individuele projecten.

Figuur 79 **Gebieden binnen 3km van een transportverdeelstation zijn geschikter voor inpassing van kleinere zonneprojecten (tot 8 hectare) doordat de kosten van de verbinding met het transportverdeelstation beperkt zijn. Voor grotere zonneparken (>8 ha) geldt dat zij de kosten van een langere kabel kunnen 'dragen'.**

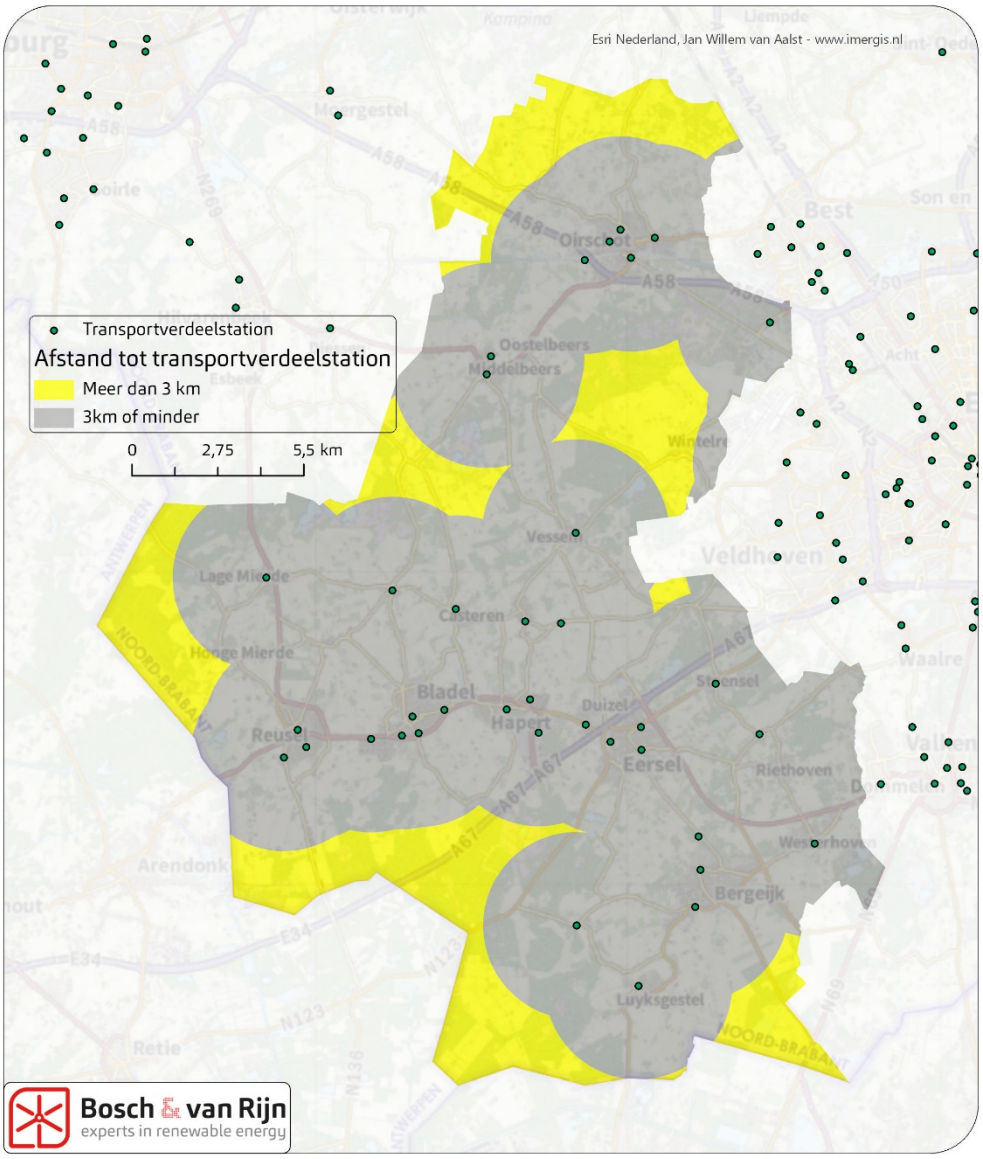

7.12 Samenvatting milieueffecten

Onderstaande tabel toont in bondige samenvatting de score van de MER-alternatieven op de in dit hoofdstuk beschreven beoordelingscriteria. Hiermee is een vergelijking tussen de MER-alternatieven mogelijk gemaakt.

Het volgende hoofdstuk bevat een beschrijving per MER-alternatief, waarbij wordt stilgestaan bij de aandachtspunten die elk alternatief kenmerken.

Tabel 40 Samenvattende tabel milieueffecten MER-alternatieven zon.

		LANDSCHAP							ECOLOGIE						BWA				
MERalternatief	Leefomgeving	Karakteristiek	Bestaande structuren en patronen	Custuurhistorische waarden	Zichtbaarheid	Ve`rdichting als aantasting	Maat en schaal	Mitigerende maatregelen	N2000	NNB	Akker- en weidevogels	Broedvogels	Wintervogels	Soortenbescherming	Bodem	Water	Archeologie	Aardkundig waardevolle gebieden	Energieproductie
Oude zandontginningen	0	--	-	-	--	+	0	0	0	0	-	0	0	-	-	0	Geen beoordeling	Geen beoordeling	+
Jonge zandontginningen	0	-	+	0	-	-	+	--	0	0	-	0	0	-	-	0			++
Beekdalen	0	--	-	--	--	0	--	0	0	0	-	-	0	-	-	0			0
Bijzondere locaties	0	-	--	0	-	+	--	-	Geen beoordeling						-	0			0

Deel C: Beschouwing

Hoofdstuk 8 Vergelijking alternatieven

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt per alternatief, zowel voor wind- als voor zonne-energie, een beschrijving gegeven van de verschillende milieueffecten en de positieve en negatieve eigenschappen van dat alternatief.

8.2 Alternatieven windenergie

8.2.1 Alternatief Infrastructuur

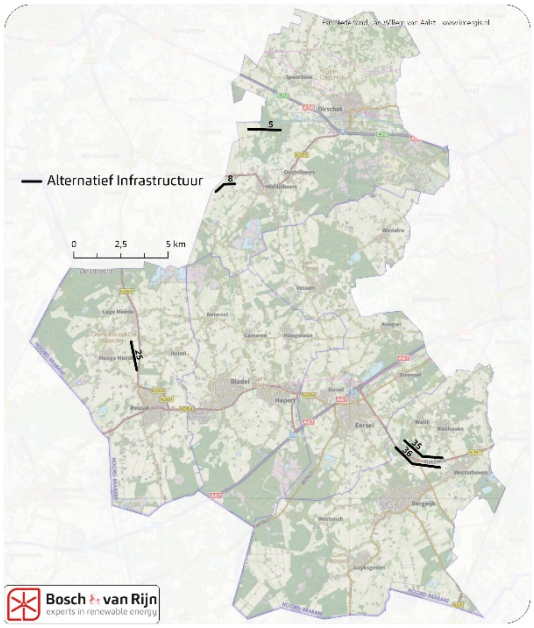

De randvoorwaarde om enkel langs grootschalige infrastructuur te plaatsen zorgt dat er ruimte is voor een vijftal windparklocaties (ca. 18 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 1,0 PJ/jaar.

Dit alternatief scoort redelijk op het thema leefomgeving. Aandachtspunt is hierbij op projectniveau wel de cumulatie met wegverkeersgeluid.

Landschappelijk is er aansluiting op bestaande landschappelijke structuren, omdat de grootschalige infrastructurele lijnen worden versterkt. De verschillende windparklocaties liggen op grote afstand van elkaar (met uitzondering van de lijnen 35 en 36, die aan weerszijden van de N397 ten noorden van Bergeijk).

8.2.2 *Alternatief Leefomgeving*

Wanneer windturbines enkel op grote afstand van woonkernen en recreatiegebieden worden geplaatst (> 1km) en er daarnaast 500 meter wordt aangehouden tot alle overige woonbebouwing (i.p.v. 400 meter zoals bij alle andere MER-alternatieven) is er ruimte voor 8 windparklocaties (ca. 29 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 1,6 PJ/jaar.

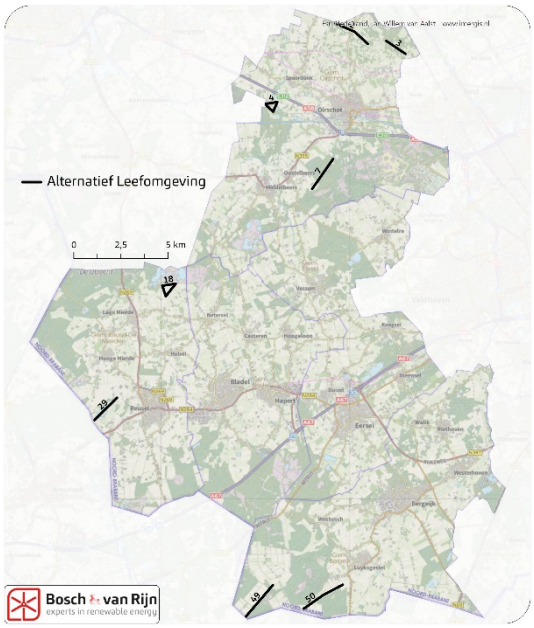

Dit alternatief scoort het beste op het thema leefomgeving; dit is ook te verwachten a.g.v. de strenge randvoorwaarden die dit alternatief kenmerken.

Landschappelijk scoort dit alternatief niet heel goed, doordat sommige opstellingen noodgedwongen 'vreemde' vormen hebben, en plaatsing ver van bewoning zorgt dat de windturbines in landschappelijk waardevolle gebieden komen.

Plaatsing ver van bewoning zorgt voor plaatsing dichtbij natuurgebieden. Dit komt ook tot uiting in de slechte score op dit milieuthema.

8.2.3 *Alternatief Natuur & Landschap*

Als windturbines als randvoorwaarde krijgen dat zij op minimaal 500 meter van grote natuurgebieden moeten blijven en niet mogen overdraaien boven Natuurnetwerk Brabant is er ruimte voor 8 windparklocaties (ca. 27 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 1,5 PJ/jaar).

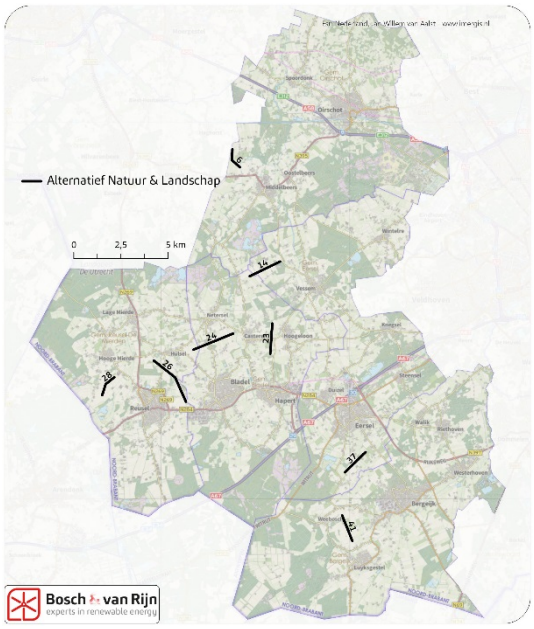

Doordat dergelijke gebieden vaak overlappen met de dichtbevolkte delen van de Kempengemeenten scoort dit alternatief op het thema Leefomgeving het slechtst van alle MER-alternatieven.

Landschappelijk scoort dit alternatief gemiddeld.
Op het milieuthema ecologie scoort dit alternatief naar verwachting goed.

8.2.4 Concentratiegebied Bergeijk Noord

Het concentratiegebied 'Bergeijk Noord' bestaat uit 6 bij elkaar in de buurt gelegen windparklocaties (ca. 23 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 1,3 PJ/jaar. Ondanks de naam is een deel van het concentratiegebied gelegen in de gemeente Eersel.

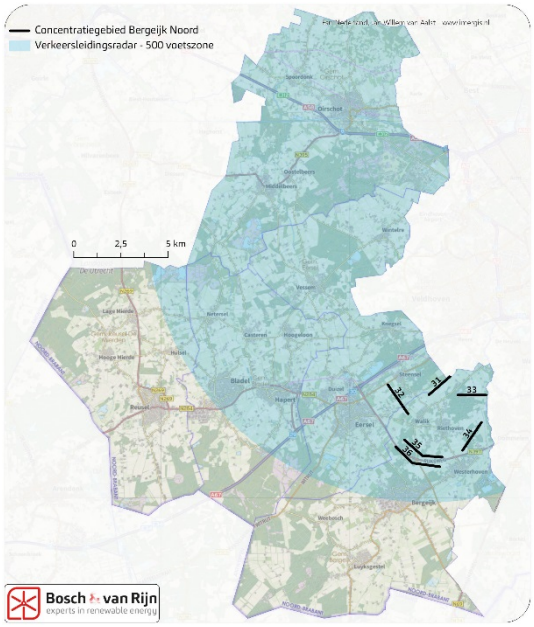

Door de ligging nabij een aantal dorpen scoort dit alternatief niet goed op het milieuthema 'Leefomgeving'; met name als het gaat om het aantal woningen binnen 1000 meter van een windparklocatie.

Landschappelijk hebben concentratiegebieden het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windturbines. Daar staat een grote landschappelijke belasting ter plaatse van het concentratiegebied tegenover.

Het alternatief scoort gemiddeld op het milieuthema ecologie.

Belangrijk aandachtspunt voor dit concentratiegebied is de Defensieradar: door de ligging binnen de 500-voetszone is de kans gering dat de maximale potentie van dit alternatief ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden.

8.2.5 *Concentratiegebied Bergeijk Zuidoost*

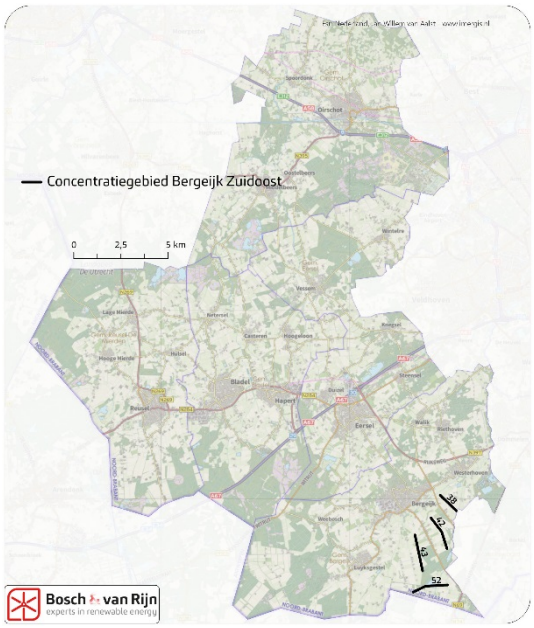

Het concentratiegebied 'Bergeijk Zuidoost' bestaat uit 4 bij elkaar in de buurt gelegen windparklocaties (ca. 15 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 0,8 PJ/jaar.

Door de afwezigheid van dorpen scoort het alternatief goed op het thema Leefomgeving.

Landschappelijk hebben concentratiegebieden het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windturbines. Daar staat een grote landschappelijke belasting ter plaatse van het concentratiegebied tegenover. In het geval van dit concentratiegebied geldt dat de negatieve invloed op de landschappelijke kernkwaliteiten het kleinst is van alle alternatieven, omdat het grootschalige, open landschap alhier het minst botst met de plaatsing van windturbines.

Het alternatief scoort redelijk op het milieuthema ecologie, al ligt windparklocatie 52 in een hotspot voor akker- en weidevogels, wat de score negatief beïnvloedt.

8.2.6 *Concentratiegebied Bergeijk Zuidwest*

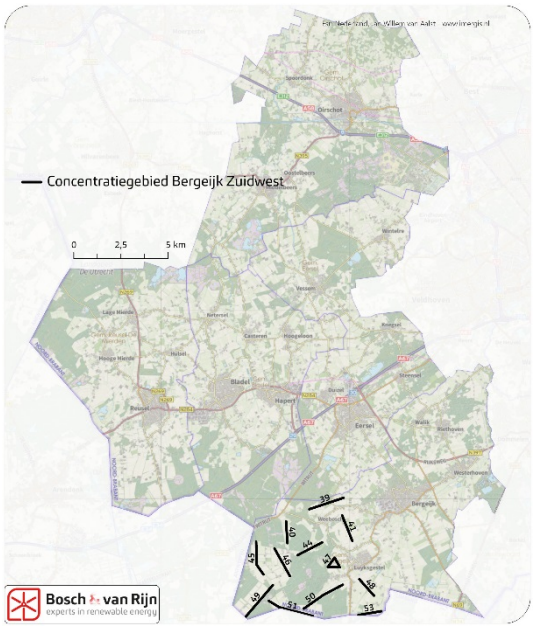

Het concentratiegebied 'Bergeijk Zuidwest' bestaat uit 12 bij elkaar in de buurt gelegen windparklocaties (ca. 44 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 2,4 PJ/jaar. Daarmee is dit het MER-alternatief met de grootste opwekpotentie.

Het alternatief scoort relatief slecht op het thema Leefomgeving, hoewel de grote opwekpotentie dit enigszins verzacht in de relatieve beoordelingscriteria.

Landschappelijk hebben concentratiegebieden het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windturbines. Daar staat een grote landschappelijke belasting ter plaatse van het concentratiegebied tegenover. In het geval van dit concentratiegebied geldt dat met name de interferentie tussen de windparklocaties onderling tot een negatieve beoordeling leidt.

Ecologisch scoort dit alternatief slecht, mede door de ligging nabij grootschalige natuurgebieden.

Aandachtspunt voor dit alternatief is de netinpassing: doordat het gebied afgelegen ligt en niet goed op het midden- en hoogspanningsnet is aangesloten is realisatie van de maximale potentie op korte termijn niet haalbaar.

8.2.7 Concentratiegebied Midden

Het concentratiegebied 'Midden' bestaat uit 10 bij elkaar in de buurt gelegen windparklocaties (ca. 35 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 1,9 PJ/jaar.

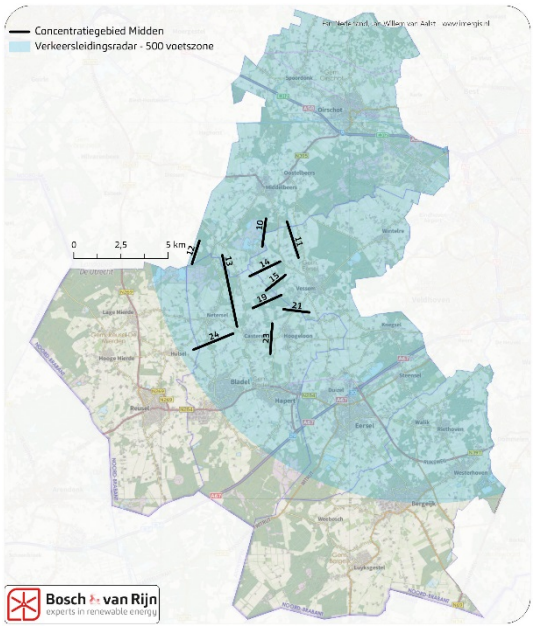

Het alternatief scoort slecht op het thema Leefomgeving.

Landschappelijk hebben concentratiegebieden het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windturbines. Daar staat een grote landschappelijke belasting ter plaatse van het concentratiegebied tegenover. Ook in dit alternatief is sprake van aanzienlijke interferentie tussen windparklocaties.

Ecologisch scoort dit alternatief slecht. Dit wordt mede veroorzaakt door windparklocatie 13, die grotendeels in nog te realiseren natuurnetwerk is gelegen.

Belangrijk aandachtspunt voor dit concentratiegebied is de Defensieradar: door de ligging binnen de 500-voetszone is de kans gering dat de maximale potentie van dit alternatief ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden.

8.2.8 *Concentratiegebied Reusel-de Mierden*

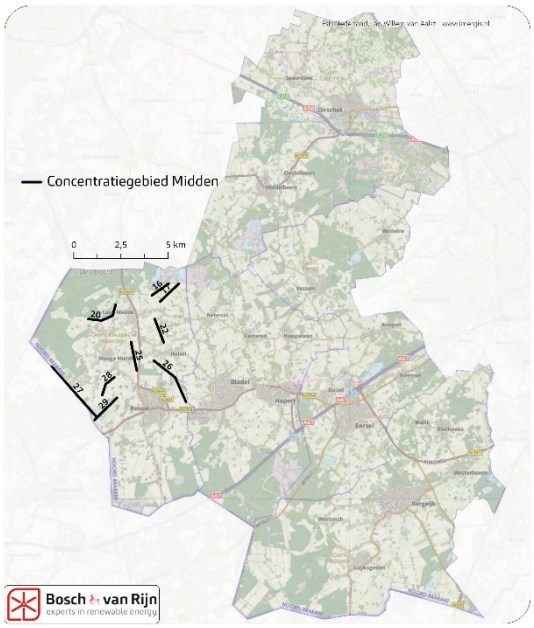

Het concentratiegebied 'Reusel-de Mierden' bestaat uit 9 bij elkaar in de buurt gelegen windparklocaties (ca. 33 windturbines), samen goed voor een opwekpotentie van ca. 1,8 PJ/jaar.

Het alternatief scoort relatief slecht op het thema Leefomgeving.

Landschappelijk hebben concentratiegebieden het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windturbines. Daar staat een grote landschappelijke belasting ter plaatse van het concentratiegebied tegenover. Van alle MER-alternatieven scoort dit alternatief het slechtst op het beoordelingscriterium 'Aansluiting op de bestaande landschappelijke structuur'.

Ecologisch scoort dit alternatief slecht, mede door de ligging nabij grootschalige natuurgebieden.

8.2.9 *Concentratiegebied Reusel/Bladel*

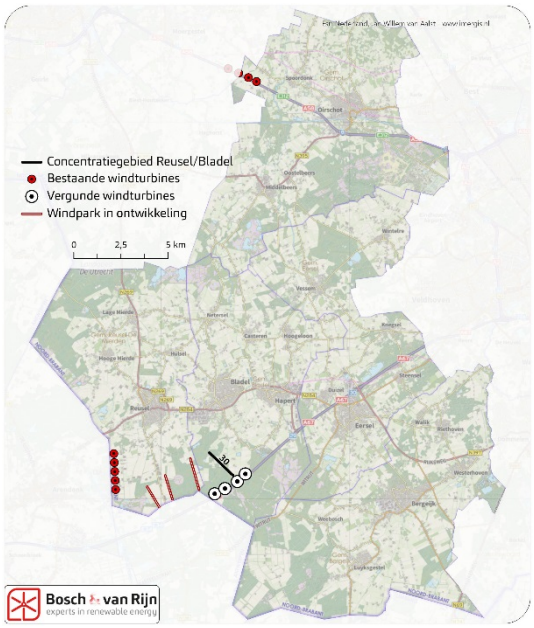

Het concentratiegebied 'Reusel/Bladel' bestaat uit 1 windparklocatie (ca. 3 windturbines), die ca. 0,2 PJ/jaar kan opwekken. Het concentratiegebied bevat echter ook het bestaande windpark Laarakkerdijk, het vergunde windpark de Pals en het windpark in voorbereiding High Tech Agro Campus. Alles bij elkaar is de opwekpotentie van dit concentratiegebied ca. 1,1 PJ/jaar.

Aangezien enkel windparklocatie 30 onderdeel uitmaakt van het planMER is de beoordeling op het thema Leefomgeving zeer gunstig ten opzichte van de andere MER-alternatieven. Daarbij moet gerealiseerd worden

dat het hier feitelijk slechts 1 windparklocatie betreft, met navenant lagere energieproductie. Aandachtspunt bij eventuele vervolgonderzoeken in dit concentratiegebied is de cumulatie van effecten met bestaande en toekomstige windturbines.

Landschappelijk hebben concentratiegebieden het voordeel dat een groot deel van de Kempengemeenten gevrijwaard blijft van windturbines. Daar staat een grote landschappelijke belasting ter plaatse van het concentratiegebied tegenover. Windparklocatie 30 voegt relatief weinig landschappelijke belasting toe aan de huidige situatie (inclusief de geplande windturbines): het cluster bestaande uit VHTAC/de Pals bestaat uit 15 windturbines, waar 3 windturbines aan worden toegevoegd.

8.3 Individuele windparklocaties

Naast de beoordeling per alternatief is het voor windenergie ook leerzaam om een beoordeling per lijn uit te voeren.

Uit de beoordeling van de diverse milieuthema's volgt een scoretabel (zie Bijlage C), waaruit 3 beoordelingsklassen zijn te destilleren:

- Redelijk geschikt: windparklocaties die op basis van wet- en regelgeving realiseerbaar lijken. Alsnog kunnen individuele milieuthema's (zeer) negatief scoren.
- Onder voorwaarden geschikt: windparklocaties die slechts onder bepaalde voorwaarden realiseerbaar zijn; hierbij gaat het om
    - plaatsing in nog niet gerealiseerd NNB (wat slechts onder specifieke omstandigheden mogelijk is) of
    - plaatsing binnen de 500-voetszone rondom Eindhoven Airport (waar een strenge radartoets aan voorafgaat).
- Ongeschikt: windparklocaties die niet realiseerbaar zijn. Het gaat hierbij om lijnen die niet gerealiseerd kunnen worden zonder overdraai boven het Natuurnetwerk Brabant. (N.B. hoewel dergelijke locaties theoretisch mogelijk zijn (door bijvoorbeeld een herbegrenzing van het NNB of wijziging van de omgevingsverordening) zij duidelijk het minst kansrijk.

Onderstaande figuur toont de verschillende windparklocaties met hun individuele beoordeling. Zie ook Bijlage C (beoordeling per lijn).

Figuur 80 **Individuele beoordeling van de 53 windparklocaties binnen de Kempen.**

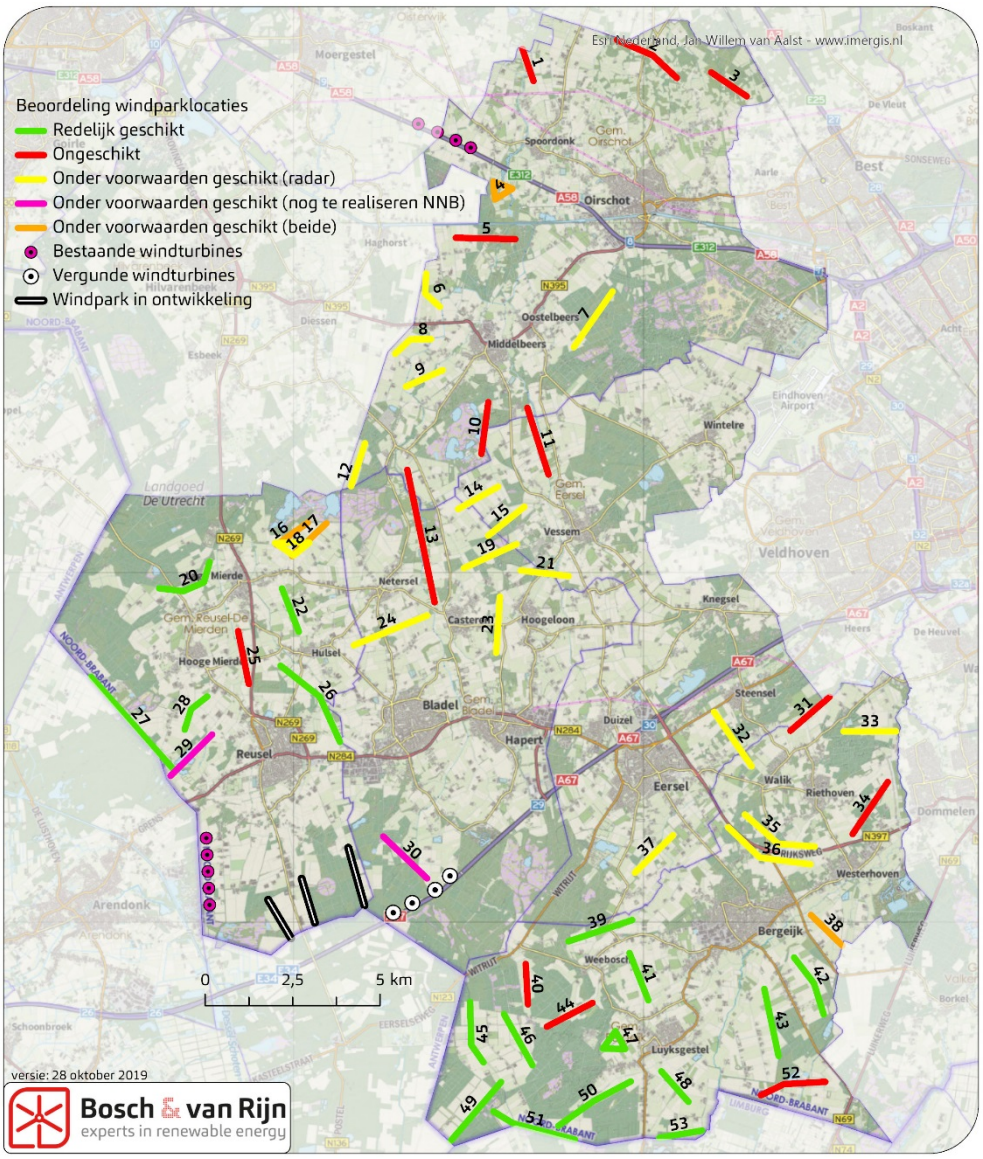

Onderstaande tabel geeft, op basis van een schatting hoeveel windturbines er binnen elke windparklocaties passen en de rekenwijze uit paragraaf 5.10, een indicatie van de jaarlijkse energieproductie. Op deze manier kan de relatie met de duurzaamheidsdoelstelling (6,67 PJ/jr) worden gelegd.

Tabel 41 **Geschatte jaarlijkse energieproductie, uitgesplitst per beoordelingsklasse voor windparklocaties.**

Beoordeling	Geschatte opwek
Alle 53 windparklocaties	**10 PJ/jr**
Ongeschikte locaties	• 3 PJ/jr
Onder voorwaarden geschikte locaties	• 4 PJ/jr
• *Zowel radar als nog te realiseren NNB*	○ *0,7 PJ/jr*
• *Alleen radar*	○ *3,1 PJ/jr*
• *Alleen nog te realiseren NNB*	○ *0,3 PJ/jr*
Redelijk geschikte locaties	• 3 PJ/jr

8.4 Alternatieven zonne-energie

Hieronder wordt per MER-alternatief voor zonne-energie een beschrijving gegeven. Voor wat betreft de milieuthema's leefomgeving, bodem, water en archeologie zijn de alternatieven niet onderscheidend.

8.4.1 Op oude zandontginning

Een aanzienlijk deel van de Kempengemeenten is te kenmerken als oude zandontginning. De maximale potentie van zonneparken is derhalve aanzienlijk (19 PJ/jaar), maar de draagkracht van het landschap laat slechts een fractie hiervan toe: 0,3 – 0,7 PJ, afhankelijk van de grootte van de te realiseren zonneparken. Grootschalige zonneparken zijn niet te verenigen met dit landschapstype.

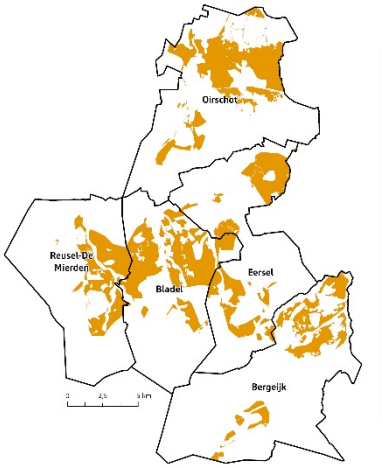

8.4.2 Op jonge zandontginning

Jonge zandontginningen hebben de grootste maximale potentie van alle alternatieven (29 PJ/jaar). De draagkracht van het -landschap zorgt dat slechts een klein deel hiervan daadwerkelijk gerealiseerd kan worden zonder het landschap teveel aan te tasten: max 2,2 PJ/jaar bij plaatsing van verspreide middelgrote zonneparken en zelfs 2,5 PJ/jaar als grote concentratiegebieden worden aangewezen.

Landschappelijk zijn grootschalige zonneparken binnen de Kempengemeenten het beste met de jonge zandontginningsgebieden te verenigen.

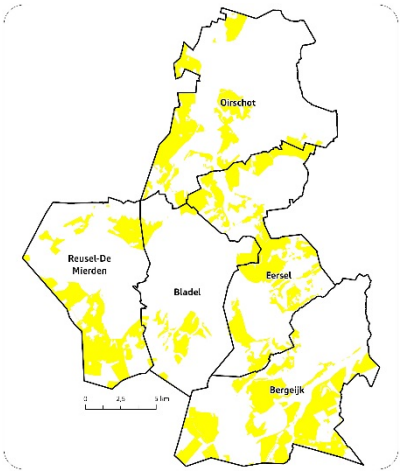

8.4.3 Beekdalen

De voor de Kempen kenmerkende beekdalen zijn een belangrijk landschapselement waar grootschalige zonneparken niet goed mee te verenigen zijn.

Hoewel de maximale potentie (op basis van onbelemmerd ruimtegebruik) rond de 8 PJ/jaar ligt is er landschappelijk gezien weinig plaats voor grote zonneparken in de beekdalen.

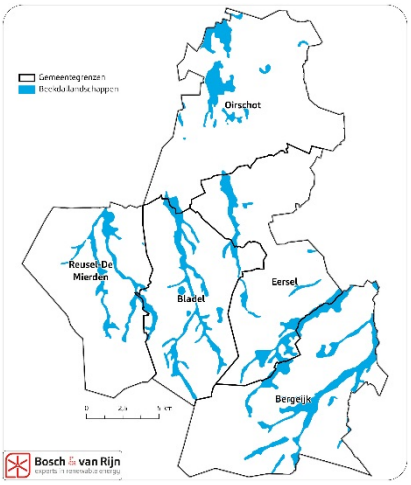

8.4.4 Op locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling

Het uitgangspunt van dit alternatief is dat het gebieden betreft die afwijken van hun omgeving. Het betreft voormalige vuilstorten die vanwege hun aard al als een afwijkend element in het landschap liggen. Het karakter van de locaties wordt niet wezenlijk veranderd door een transformatie naar zonnepark. Echter, veel van de gesloten vuilstorten zijn klein en gelegen in ongeschikte landschapstypes (zoals bos). Daarnaast hebben de meeste van deze locaties reeds een andere bestemming die niet samengaat met grootschalige opwek van zonne-energie. De draagkracht van de onbelemmerde delen van dit gebied is zeer gering (<0,1 PJ/jr).

Hoofdstuk 9 Combinatie zon en wind

9.1 Voor- en nadelen

Over het algemeen is de combinatie van zonne- en windparken goed mogelijk: aangezien de ruimtelijke voorwaarden voor windturbines strenger zijn dan voor zonneparken geldt vaak dat op de locatie van een windpark ook een zonnepark mogelijk is. Daarnaast is het zo dat wind- en zonneparken niet op hetzelfde moment maximaal produceren, waardoor er een efficiëntieslag te maken valt op het gebied van de netaansluiting. Onderstaande figuur toont de ligging van beide:

Figuur 81 **Ligging van de windparklocaties ten opzichte van gronden waar grootschalige zonneparken niet op voorhand zijn uitgesloten.**

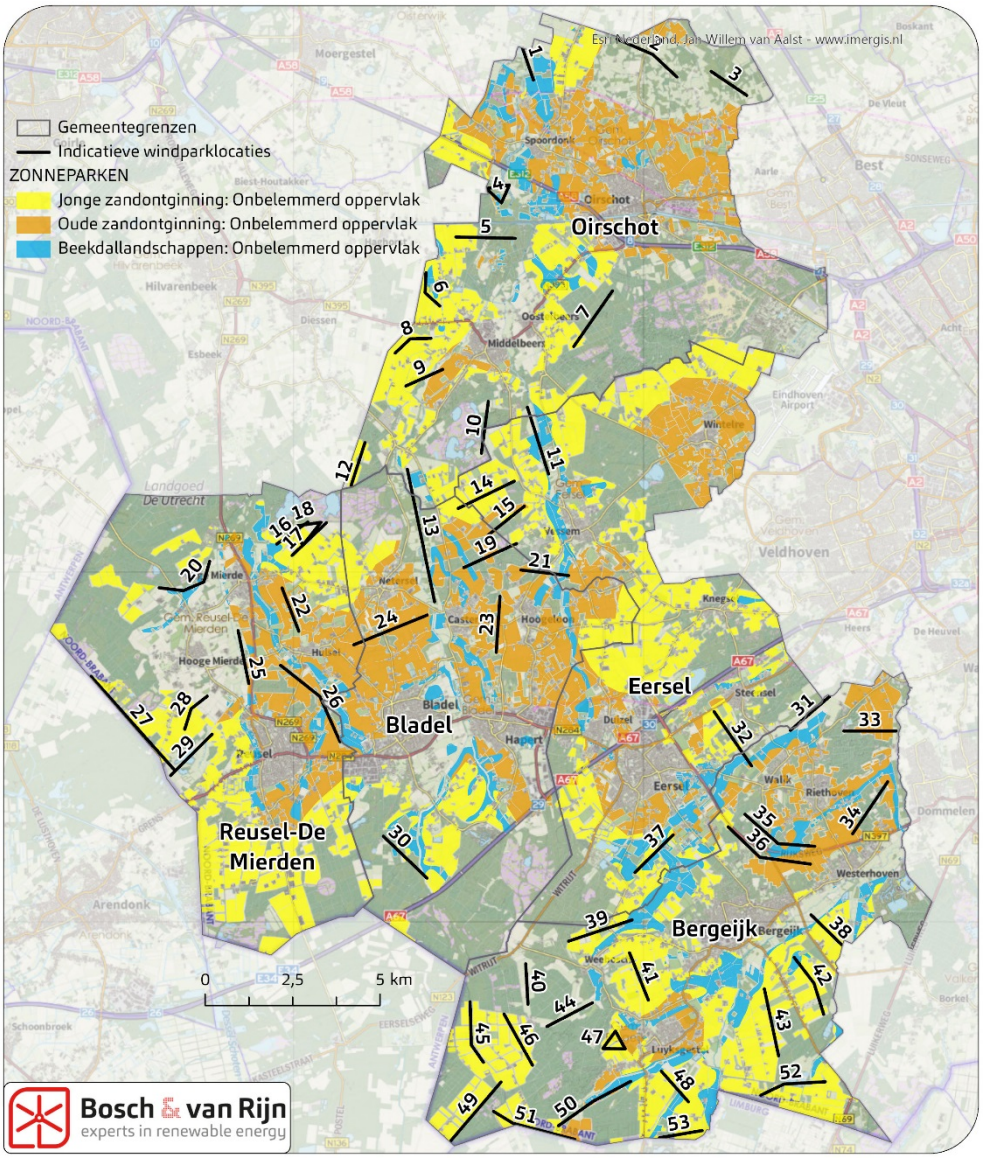

Er zijn vrijwel geen milieueffecten die optreden vanwege de combinatie van zonne- en windparken, met twee uitzonderingen:

- gebieden die dicht belegd zijn met zonneparken reflecteren geluid beter, wat ervoor kan zorgen dat het geluid van windturbines verder reikt. Hieraan zijn in dit planMER geen berekeningen uitgevoerd, maar dit is een aandachtspunt voor eventuele projectMERs die worden uitgevoerd voor gecombineerde zon- en windprojecten.
- De aanleg van zonneparken kan leiden tot veranderende vliegroutes van bepaalde vogels (bijvoorbeeld door verlies van foerageergebied). Als de nieuwe vliegroute door of langs windturbineparken gaat kan dit tot een verhoogd aantal aanvaringsslachtoffers leiden. Op het detailniveau van het planMER worden vliegroutes niet onderzocht. Op individueel projectniveau zal bij de

milieuonderzoeken voor zowel wind- als zonneparken moeten worden gekeken naar cumulatieve effecten

Een voordeel van de combinatie van zonne- en windparken kan zijn dat zij gebruik maken van dezelfde verbinding met het elektriciteitsnet (cable pooling): dit heeft als nadeel dat als zowel zon als wind maximaal produceren niet alle stroom aan het net kan worden geleverd, maar het voordeel is dat minder capaciteit van de netbeheerder benodigd is, waardoor meer zonne- en/of windparken gerealiseerd kunnen worden. De momenten dat zowel zonne- als windparken maximaal produceren komen niet vaak voor (meestal waait het niet hard als de zon schijnt, en is het bewolkt als het hard waait).

Om in indruk te krijgen van de geschiktheid van locaties voor de realisatie van zowel zon als wind is in de tabel hieronder aangegeven hoeveel oppervlakte geschikt voor zonneparken aanwezig is binnen 500 meter van elke windparklocatie.

Tabel 42 **Niet-belemmerd oppervlak voor grootschalige zonneparken in de directe omgeving van de windparklocaties (<500m).**

Windparklocatie	Ruimte zon (ha.)	WP. Loc.	Ruimte zon	WP. Loc.	Ruimte zon
1	53	**19**	94	**37**	141
2	4	**20**	93	**38**	83
3	2	**21**	97	**39**	129
4	27	**22**	129	**40**	10
5	82	**23**	137	**41**	171
6	112	**24**	214	**42**	147
7	45	**25**	70	**43**	156
8	115	**26**	226	**44**	29
9	136	**27**	90	**45**	143
10	23	**28**	148	**46**	124
11	123	**29**	55	**47**	98
12	39	**30**	75	**48**	148
13	94	**31**	51	**49**	117
14	178	**32**	109	**50**	121
15	100	**33**	59	**51**	99
16	72	**34**	121	**52**	126
17	109	**35**	155	**53**	84
18	73	**36**	181		

N.B. Bij de hierboven gepresenteerde tabel is geen rekening gehouden met het betreffende landschapstype en de eventuele draagkracht daarvan; het betreft puur een indicatie op basis van de kaart met niet-belemmerde gebieden.

9.2 Combinatiealternatieven

Om te onderzoeken hoe de bijdragen van zonne- en windparken kunnen bijdragen aan de Kempische duurzaamheidsdoelstelling (6,67 PJ/jr) definiëren wij enkele ‘combinatiealternatieven’ die bestaan uit zowel wind- als zonneparken. Deze

combinatiealternatieven zijn zo gekozen dat een breed scala aan mogelijke beleidskeuzes wordt gepresenteerd.

Zie onderstaande tabel voor een beschrijving:

Tabel 43 Overzicht van combinatiealternatieven van zon en wind

Naam	Wind		Zon	Toelichting
C1	Alle realiseerbare windparklocaties.	+	Alleen op locaties met een bijzonder gebruik.	Een manier om enerzijds de maximale (realistische) potentie van windenergie te beschouwen, en anderszijds inzicht te geven in (het gebrek aan) de potentie van zon op andere locaties dan agrarische percelen. Windparklocaties die als 'ongeschikt zijn aangemerkt in paragraaf 8.3 blijven buiten beschouwing.
C2	Alleen 'redelijk geschikte' locaties	+	Alleen in combinatie met windturbines	Dit alternatief biedt inzicht in de mogelijkheid om verspreid liggende windparken te combineren met zonneparken. Hierbij worden windparklocaties die binnen de 500-voetszone van Eindhoven Airport vallen en windparklocaties die (deels) in nog te realiseren NNB liggen buiten beschouwing gelaten.
C3	3 specifieke voorkeurslocaties	+	Alleen in oude en jonge zandontginning, met afmetingen passend bij de schaal van het landschap.	Dit is het voorkeursalternatief. Zie voor een uitgebreide beschrijving Hoofdstuk 10.

9.2.1 Combinatiealternatief 1

De realiseerbare windparklocaties zijn op Figuur 80 als 'Redelijk geschikt' en 'Onder voorwaarden geschikt' aangemerkt (zie ook onderstaande figuur). Deze windparklocaties zijn samen goed voor een jaarlijkse energieproductie van 7 PJ[36].

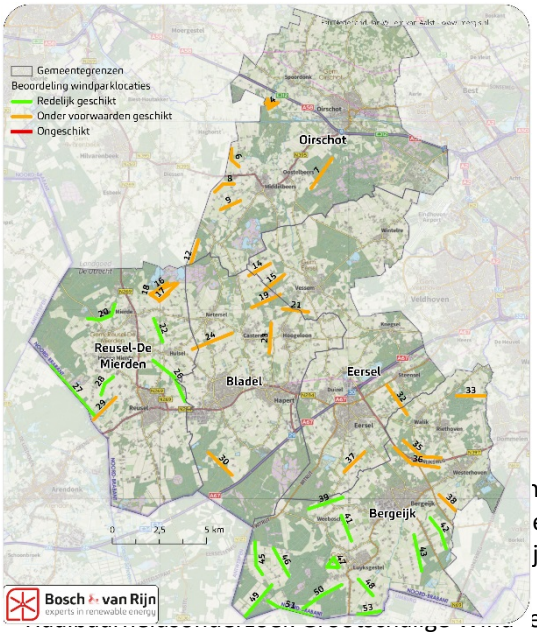

Zoals beschreven in paragraaf 7.10.3 en eerder in het Haalbaarheids-onderzoek[37] is de potentie van zonneparken op locaties met bijzonder gebruik (voornamelijk voormalige vuilstorten) vrijwel verwaarloosbaar (minder dan 0,1 PJ/jaar). Daarmee kan gezegd worden dat het combinatiealternatief een potentie heeft van 7 PJ/jaar. In de praktijk zou dit betekenen dat vrijwel de gehele

ndividuele windparklocaties, zoals ook
e is berekend op basis van het geschatte
jn locaties 16 en 17 niet meegeteld,

en Zonne-energie De Kempen, Pondera, oktober 2018.

doelstelling met windenergie zou worden opgewekt.

Voordelen	Nadelen
Klein ruimtebeslag	Windenergie verspreid door de hele Kempen
Geen zonneparken op agrarische percelen nodig	Suboptimaal gebruik van het elektriciteitsnet.

9.2.2 Combinatiealternatief 2

De windparklocaties die als 'Redelijk geschikt' zijn aangemerkt zijn samen goed voor 3 PJ/jr.
In Tabel 42 is per windparklocatie aangegeven hoeveel hectare zonnepark beschikbaar is in de directe omgeving (d.w.z. binnen 500 meter). Sommatie van deze oppervlakten voor de betreffende windparklocaties resulteert in een beschikbaar oppervlak van ca. 1400 hectare (5 PJ/jr) in jonge zandontginning, 365 ha. (1,3PJ/jr) in oude zandontginning en 256 ha. (1 PJ/jr) in beekdalen voor een totaal van ca. 2000 hectare (7,3 PJ/jr).[38] Onderstaande figuur toont de 'redelijk geschikte' windparklocaties, een zone van 500 meter daaromheen, met daarbinnen de onbelemmerde percelen.

[38] Het oppervlak van 2000 hectare ligt iets lager dan de som van de betreffende oppervlakten uit Tabel 42. Dit komt doordat sommige gebieden dubbel meegeteld zouden worden als de bijdrage van de individuele lijnen opgesteld wordt.

Figuur 82 **Ligging van 'redelijk geschikte' windparklocaties en de mogelijkheden voor zon in de directe (<500m) omgeving. De kleur van de percelen komt overeen met het MER-alternatief voor zonneparken: oude zandontginning (oranje), jonge zandontginning (geel) en beekdalen (blauw).**

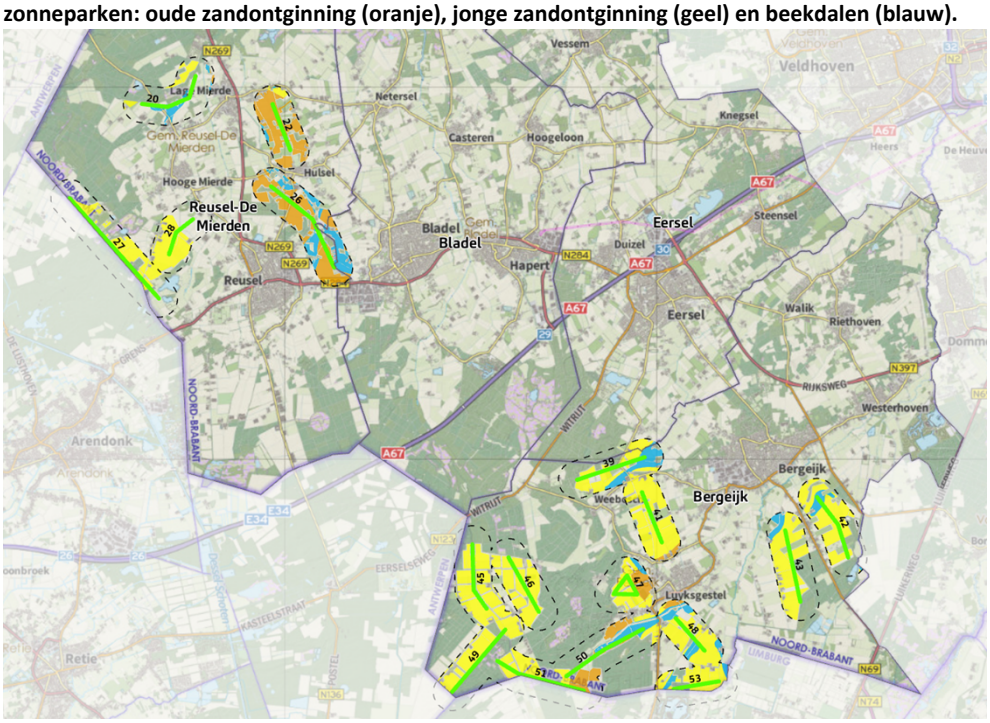

N.B. deze inschatting van de potentie voor zonneparken houdt nog geen rekening met de draagkracht van het landschap.
Een combinatie van geschikte windturbinelocaties gekoppeld met grote zonneparken kan dus een significante bijdrage leveren aan de Kempische duurzaamheidsdoelstelling. Doordat de potentie hoger is dan de doelstelling hoeft in dit scenario niet alle wind en/of zon gerealiseerd te worden, maar kan nog een nadere selectie gemaakt worden.

Voordelen	Nadelen
Grote delen van de Kempen gevrijwaard	Extra milieubelasting binnen concentratiegebieden.
Goed gebruik van het elektriciteitsnet	Onevenredige verdeling tussen de Kempengemeenten.
Overdimensionering, waardoor de minst geschikte locaties alsnog kunnen afvallen.	Concentratiegebieden liggen ver van huidige netinfrastructuur.

Hoofdstuk 10 Voorkeursalternatief

10.1 Totstandkoming van het voorkeursalternatief

Het voorkeursalternatief (VKA) beschrijft op welke plekken de ontwikkeling van wind- en zonneparken de voorkeur heeft.

Deze voorkeur is ook onderdeel van het beleid- en toetsingskader.

Het VKA is gebaseerd op onderstaande pijlers:

- Milieu: de resultaten van de verschillende milieuthema's die in de MER zijn beschreven hebben een belangrijke rol gespeeld in de keuze van het VKA. Bijvoorbeeld: plaatsing van windturbines nabij woonkernen wordt zoveel mogelijk voorkomen.
- Draagvlak: zowel de input vanuit de diverse inspraaksessies die in de eerste helft van 2019 zijn georganiseerd als de zienswijzen die zijn ingediend op het voorlopige MER dat in het najaar van 2019 ter inzage heeft gelegen zijn meegewogen in de keuze van het VKA. Bijvoorbeeld: uit de sessies bleek een duidelijke voorkeur voor concentratie boven spreiding.
- Politiek: de vijf Kempengemeenten hebben een gezamenlijke klimaatdoelstelling, maar ook individuele wensen en belangen. Het VKA is een compromis waar alle vijf de gemeenten achter staan. Bijvoorbeeld: sommige gemeenten hebben een duidelijke voorkeur in welk deel van de gemeente windturbines mogelijk worden gemaakt.

Onderstaande figuur illustreert deze drie pijlers:

Figuur 83 Grafische weergave van de totstandkoming van het voorkeursalternatief.

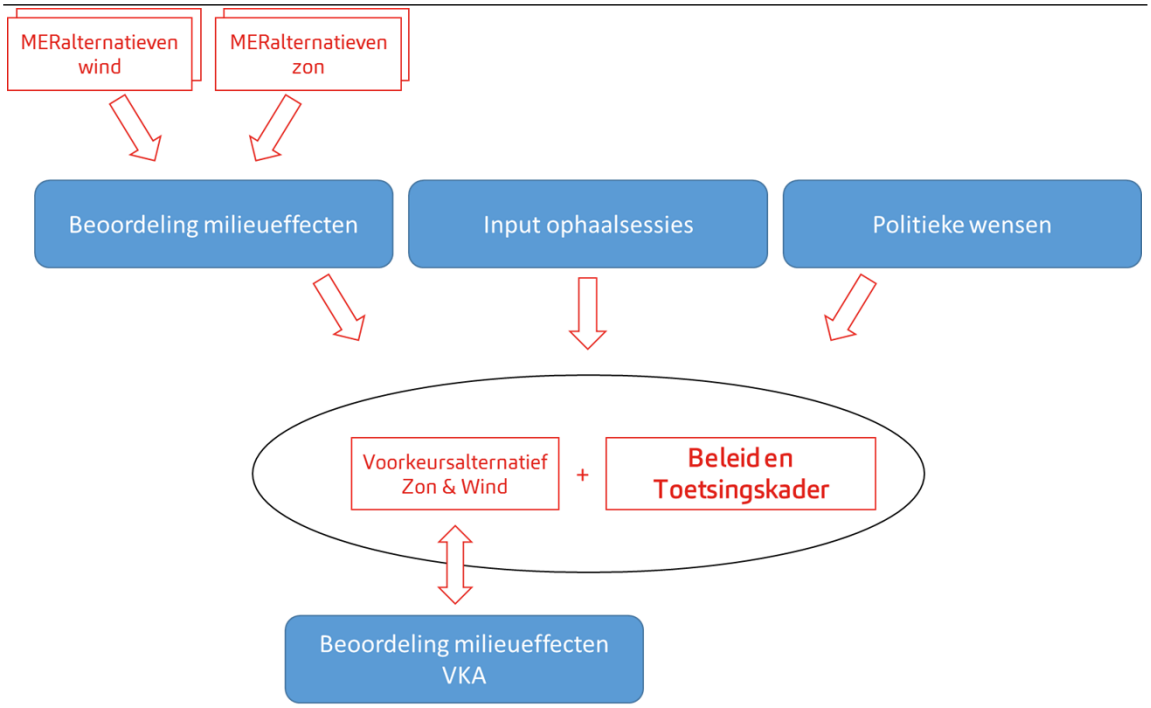

10.2 Beschrijving van het voorkeursalternatief

Het VKA is in kortste zin samen te vatten als:
- Voorkeur voor concentratie en clustering.
- Bij voorkeur geen wind en zon in natuurgebieden.

In het beleid en toetsingskader wordt voor zonneparken ook gewerkt met een *zonneladder*, waarin een voorkeursvolgorde wordt aangegeven waar zonneparken mogen worden geplaatst. Deze zonneladder betreft meer een uitvoeringsstrategie dan een ruimtelijke keuze, waardoor deze in het MER verder niet wordt betrokken. De relatie van de zonneladder met de duurzaamheidsdoelstelling wordt in het beleid en toetsingskader kort toegelicht.

De paragrafen hieronder beschrijven voor wind en zon apart hoe de uiteindelijke voorkeur eruit ziet. Vervolgens wordt ook ingegaan op de combinatie zon+wind.

10.2.1 VKA windenergie

Voor windenergie hebben de Kempengemeenten 3 ‘voorkeursgebieden’ aangewezen voor de ontwikkeling van windenergie. Windenergieprojecten buiten deze voorkeursgebieden hebben niet de voorkeur, maar zijn ook niet helemaal uitgesloten.

Er is bewust voor gekozen om in beleid- en toetsingskader geen indicatieve lijnen in te tekenen, zowel binnen als buiten de voorkeursgebieden. Het ontwerp van windparken moet in overleg met de omgeving tot stand komen en het is niet wenselijk om op voorhand al te veel te sturen. De milieueffecten van de windparklocaties zoals die in dit planMER zijn onderzocht zijn uiteraard wel een belangrijke basis voor de nadere beoordeling van de geschiktheid van parkontwerpen. Daarnaast geeft de inschatting van de energieproductie van de windparklocaties inzicht in de potentiële bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling.

De voorkeursgebieden zijn hieronder kort beschreven; Figuur 84 toont de ligging van de gebieden.

- Een gebied in het zuidwesten van gemeente Oirschot.
  - Het gebied bevat de windparklocaties 6, 8, 9 en 12. Windparklocatie 5 valt deels ook binnen het gebied, maar door de ligging van deze lijn ten opzichte van het NNB is realisatie van deze lijn niet waarschijnlijk.
  - Het gebied komt niet overeen met een van de 'concentratiealternatieven'. De ligging binnen de 500-voetszone betekent dat realisatie pas mogelijk is na een strenge beoordeling van de radarverstoring, en dit ook kan betekenen dat sommige windturbines of windparklocaties niet gerealiseerd kunnen worden.
- Een gebied in het zuiden van de gemeenten Reusel – de Mierden en Bladel.
  - Het gebied komt in feite overeen met het concentratiealternatief 'Reusel-Bladel' en bestaat dus uit windparklocatie 30, het bestaande windpark Laarakkerdijk, het vergunde windpark De Pals en het windpark High Tech Agro Campus (in voorbereiding).
  - Windparklocatie 30 scoort goed op het milieuthema leefomgeving, door het geringe aantal woningen in de omgeving.
  - Op de thema's ecologie en landschap scoort dit gebied minder goed. Doordat binnen dit gebied al diverse andere windparken (komen te) staan is de toename van het negatieve effect echter beperkt.
  - De keuze voor deze locatie sluit aan bij de wens om windparken zoveel mogelijk te concentreren, waardoor een groter deel van de Kempen gevrijwaard kan blijven.
- Een gebied in het zuidwesten van de gemeente Bergeijk
  - Het gebied omvat de windparklocaties 45, 46, 49, 50 en 51. Daarmee is het voorkeursgebied grofweg half zo groot als het concentratie-alternatief 'Bergeijk Zuidwest'.
  - Op basis van de windparklocaties uit het MER passen er ca. 18 windturbines in het voorkeursgebied, met een geschatte jaarproductie van 1,0 PJ.

Figuur 84 **Voorkeursgebieden windenergie. Het zuidwesten van Oirschot, het zuiden van Reusel – De Mierden en Bladel en het zuidwesten van Bergeijk.**

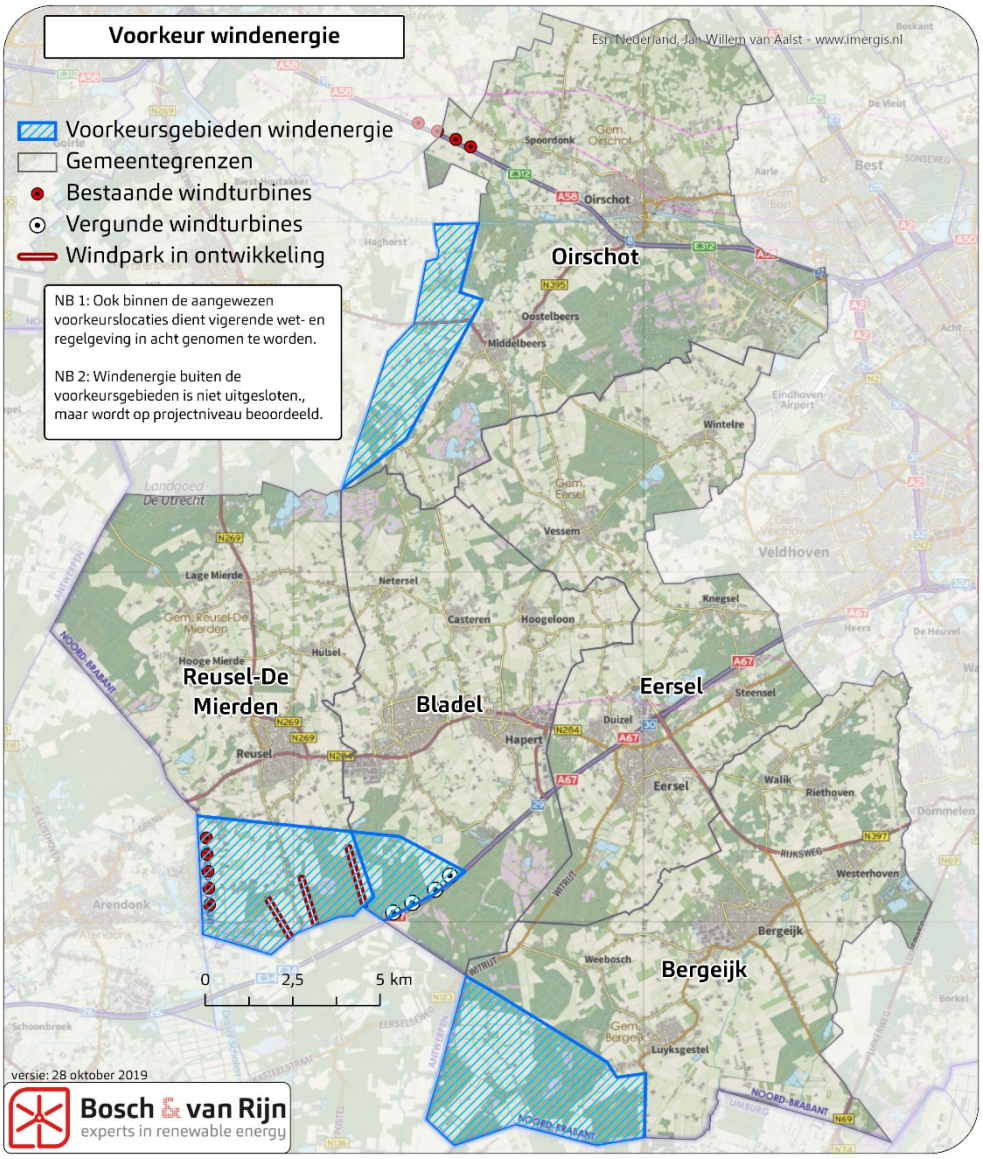

10.2.2 VKA zonne-energie

Voor zonne-energie hebben de Kempengemeenten zich met name gebaseerd op de landschappelijke beoordeling. Hieruit volgt dat met name de jonge zandontginningsgebieden en in mindere mate de oude zandontginningsgebieden geschikt zijn voor zonneparken. Grote zonneparken, van 10 hectare of meer, zijn landschappelijk alleen in te passen in de jonge zandontginningsgebieden. In de oude zandontginningsgebieden passen middelgrote zonneparken (van 2 t/m 10 hectare) beter bij de maat en schaal van het landschap en de dorpen. Voor alle ontwikkelingen geldt dat op projectniveau ruim aandacht besteed moet worden aan landschappelijke inpassing.

Plaatsing in beschermde natuurgebieden, met name de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Brabant, heeft niet de voorkeur, zowel vanuit ecologie, landschap als energieproductie (de meeste natuurgebieden in de Kempen zijn bossen, waar plaatsing van zonneparken minder efficiënt is door de schaduwwerking van de bomen).
Plaatsing in de beekdallandschappen is landschappelijk gezien ongewenst, omdat zonneparken hier qua maat en schaal niet goed op aansluiten.

In het landschappelijk rapport is ook een uitspraak gedaan over de draagkracht van het landschap. De draagkracht van een landschap is een manier om aan te duiden hoeveel hectare zonnepark kan worden gerealiseerd zonder dat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast.

Hieruit volgt een geschatte realistische potentie van 63-170 hectare binnen de oude zandontginningen en 175-650 hectare binnen de jonge zandontginningen.

Landschapstype	Draagkracht (ha.)	Realistische potentie
Oude zandontginning	63 - 170	0,2 – 0,6 PJ/jr
Jonge zandontginning	175 - 650	0,6 – 2,3 PJ/jr

(Zie Bijlage A voor een uitgebreide toelichting op de draagkracht van het voorkeurs-alternatief.)

10.3 Beoordeling van het voorkeursalternatief

10.3.1 Leefomgeving

De belangrijkste effecten op de leefomgeving komen voort uit de windturbines. Daarom is voor het VKA dezelfde beoordeling gehanteerd als voor de overige (wind)MERalternatieven (beschreven in paragraaf 5.3). Hiertoe is het aantal woningen bepaald binnen 500 en binnen 1000 meter van de windparklocaties die binnen de voorkeursgebieden vallen. Het betreft windparklocaties 6, 8, 9, 12, 30, 45, 46, 49, 50 en 51.

Onderstaande tabel toont de beoordeling van het VKA ten opzichte van de andere MER-alternatieven.

Tabel 44 **Beoordeling VKA op het thema 'Leefomgeving', in vergelijking met de overige MER-alternatieven. Omdat het effect van zonneparken op de leefomgeving gering is, is de methode voor windparken gehanteerd.**

	Woningen <500m	Woningen<1000	Woningen<500m per GWh	Woningen<1000 per GWh	Aanwezigheid andere geluidsbronnen
Infrastructuur	70	763	0,25	2,77	-
Leefomgeving	37	385	0,08	0,87	-
Natuur & Landschap	168	2268	0,41	5,49	-
Concentratie - Bergeijk Noord	62	2876	0,18	8,17	-
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	33	459	0,14	2,00	0
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	140	1237	0,21	1,84	0
Concentratie - Midden	134	1482	0,25	2,77	-
Concentratie - Reusel - De Mierden	105	1173	0,21	2,32	-
Concentratie - Reusel/Bladel	3	7	0,07	0,15	-
Overig	24	215	0,26	2,34	0
VKA (3 voorkeursgebieden)	119	486	0,24	0,96	-
Bestaande/geplande windturbines*	24	58	0,1	0,23	-

De bestaande en geplande windturbines in het voorkeursgebied in het zuiden van Reusel – De Mierden en Bladel zijn apart meegenomen, omdat deze onderdeel uitmaken van hetzelfde gebied, maar met een andere status. Het betreft hierbij zowel de bestaande windturbines van WP Laarakkerdijk, de reeds vergunde windturbines van De Pals als de geplande windturbines van windpark High Tech Agro Campus.

10.3.2 Landschap en cultuurhistorie

10.3.2.1 Windenergie

De landschappelijke beoordeling van het VKA windenergie bouwt voort op de individuele beoordeling van de windparklocaties die binnen de voorkeursgebieden vallen.
De beoordeling van het criterium 'interferentie' is opnieuw bepaald, conform de methode zoals beschreven in paragraaf 5.4.7. Er is daarbij vanuit gegaan dat alle opstellingen binnen deze gebieden worden gerealiseerd. Vervolgens is gekeken in hoeverre interferentie plaatsvindt tussen de opstellingen en met bestaande, vergunde of geplande windturbineparken in de omgeving. Om een beoordeling te kunnen doen is er vanuit gegaan dat er interferentie plaatsvindt binnen een straal van 2 kilometer. Bij de beoordeling van de individuele lijnopstellingen is alleen gekeken of de betreffende lijnopstelling interfereert met een andere lijnopstellingen uit het VKA. Onderstaande figuur toont de interferentie tussen windparklocaties binnen het VKA.

Figuur 85 **Beoordeling lijnopstellingen interferentie tussenwindparken, VKA windturbineopstellingen.**

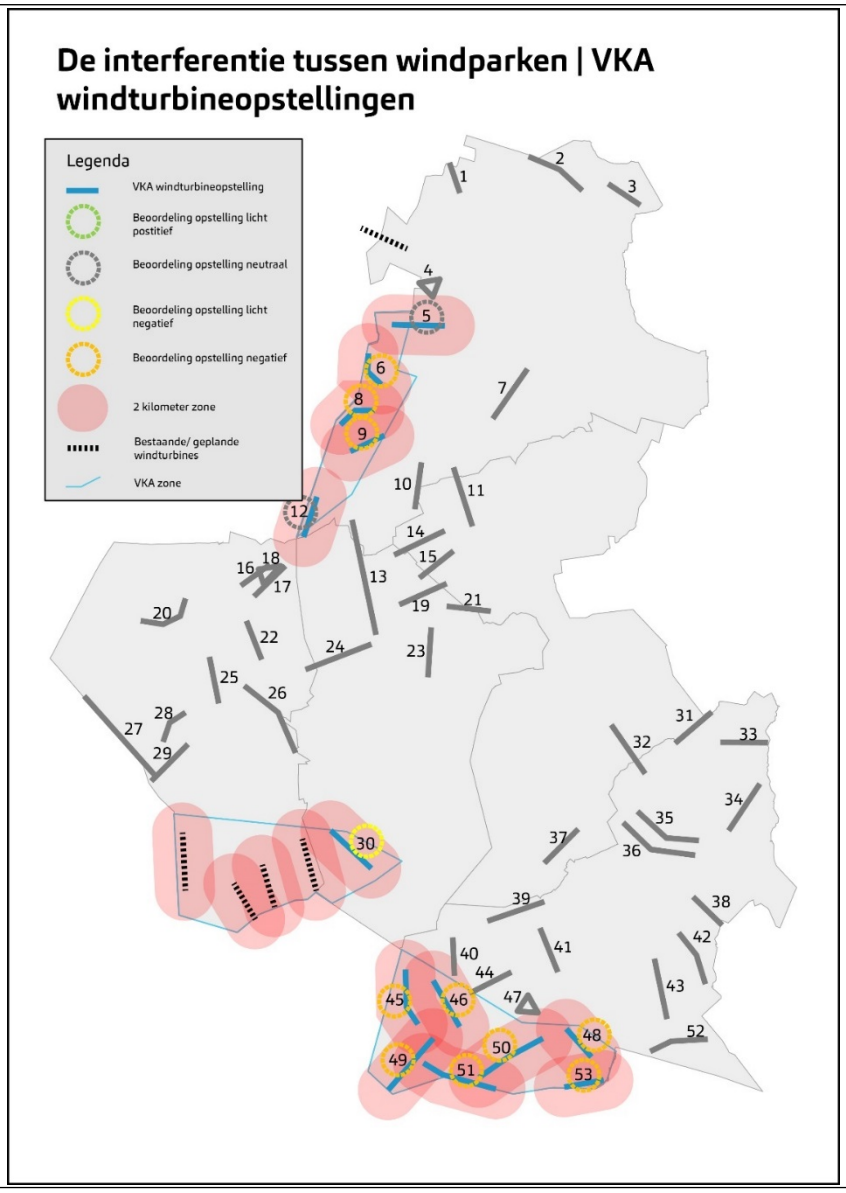

Onderstaande tabel toont de beoordeling van het VKA op de relevante criteria zoals uiteengezet in paragraaf 5.4.12.

Het betreft feitelijk een middeling van de effectbeoordeling van de betreffende windparklocaties (te weten 6, 8, 9, 12, 30, 45, 46, 49, 50 en 51).

Tabel 45 **Beoordeling VKA op het thema 'Landschap' v.w.b. windenergie, in vergelijking met de overige MER-alternatieven.**

Alternatieven:	Interferentie windparken	Aansluiting structuur	Invloed op kernkwaliteiten	Zichtbaarheid
Infrastructuur	0	0	-	--
Leefomgeving	-	-	--	-
Natuur & Landschap	0	-	-	--
Concentratie – Bergeijk Noord	-	0	-	--
Concentratie – Bergeijk Zuidoost	--	-	-	-
Concentratie – Bergeijk Zuidwest	--	-	-	--
Concentratie – Midden	--	-	-	--
Concentratie – Reusel /Bladel	- / --*	--	--	-
Concentratie – Reusel – De Mierden	--	-	-	--
Overig	0	-	-	-
VKA	- -	-	-	--

10.3.2.2 Zonne-energie

De landschappelijke beoordeling van het VKA zonne-energie is uitgevoerd door het bureau Roenom. In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de beoordeling van het VKA zonne-energie. De volledige beoordeling is terug te vinden in hoofdstuk 9 van Bijlage A.

Figuur 86 **Voorkeursgebieden zonneparken binnen de Kempengemeente.**

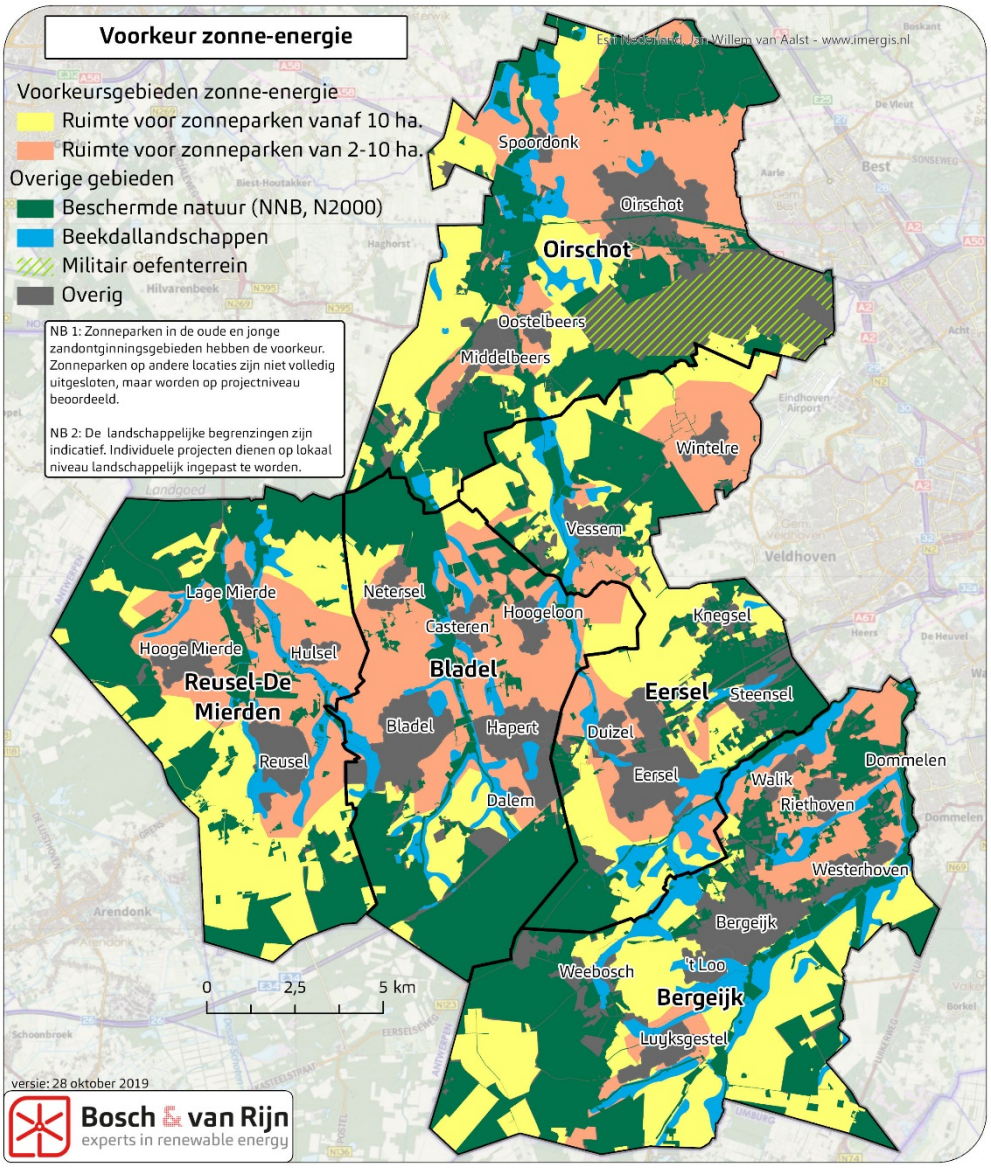

Het voorkeursalternatief wordt beoordeeld aan dezelfde zeven beoordelingseffecten als de vier alternatieven voor zonne-energie. Hierbij is primair gekeken naar de effecten van het toevoegen van grootschalige zonneparken op het landschap. Zonneparken worden toegestaan in de oude- en jonge zandontginningen. De beschrijving en beoordeling gaan daarom op beide landschapstypen in.

<u>Beoordeling karakteristiek</u>
Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype/het alternatief?
De Kempengemeenten liggen in een hooggewaardeerd landschap met veel toeristische kwaliteiten. Dit blijkt wel uit de vele natuurgebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden. De toevoeging van zonneparken is daarom als minder passend beoordeeld.

Beoordeling bestaande structuren en patronen

Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande structuren en patronen?

Landschappen met onregelmatige en kleinere patronen scoren het laagst, omdat het netjes uitlijnen van zonneparken op de randen hier moeilijker of onmogelijk is. Meer rationele en grootschalige patronen scoren positief. De hoogste score is voor landschappen die grootschalig, rationeel en meer zuid-gericht zijn. Als totaal scoort het voorkeursalternatief daarom neutraal.

Beoordeling cultuurhistorische waarden

Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?

De toevoeging van zonneparken wordt niet gezien als verrijking van cultuurhistorische waarden. Met name de oude zandontginningen vertegenwoordigen waarden. De jonge zandontginningen zijn minder waardevol. De combinatie is daarom als enkel negatief beoordeeld.

Beoordeling zichtbaarheid

Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschap?

Voor kwalitatief hoogwaardige landschappen betekent een zichtbaar zonnepark een grotere aantasting, dan voor landschappen zonder hoge kwaliteit. In de oude zandontginningen is het wenselijk dat zonneparken, vanwege de kwaliteiten van dit landschapstype, nergens zichtbaar zijn. De jonge zandontginningen kennen minder hooggewaardeerde kwaliteiten, maar zijn vaak zichtbaar vanuit de andere gebieden, waaronder bossen, heide, beekdalen en de oude zandontginningen. Door hun open karakter kunnen zonneparken hier mogelijk ook gezien worden vanuit de omliggende gebieden.

Beoordeling aantasting door verdichting

Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?

De Kempengemeenten kennen over het algemeen gesloten en half-gesloten landschappen, waar verdichting gemiddeld genomen geen aantasting is. In de oude zandontginningen is aantasting door verdichting niet aan de orde en kan verdichting in sommige gevallen zelfs positief zijn voor de karakteristiek. Voor het meest open gebied van de Kempengemeenten, de jonge zandontginningen, kan verdichting gezien worden als een aantasting. Omdat de jonge zandontginningen niet beleidsmatig aangewezen zijn als *waardevol open te houden gebied* en de aantasting niet overal sterk nadelig is, zijn de jonge zandontginningen beoordeeld met enkel negatief. De combinatie van deze twee scoort derhalve neutraal.

Beoordeling maat en schaal

Passen grotere zonneparken bij de maat en schaal van het landschap?

Voor de oude zandontginningen wordt ingezet op zonneparken van 2 tot 10 hectare. Dit is een maat die goed past bij de maat en schaal van het landschap, omdat de kavels in de oude zandontginningen een vergelijkbare maat hebben. De jonge zandontginningen zijn grootschaliger en hier wordt ingezet op die grotere schaal door zonneparken groter dan 10 hectare toe te staan. Hier past de maat en schaal van het landschap dus ook bij de voorgestelde zonnepark grootte. Binnen de

voorkeursgebieden voor windenergie lijken kansen aanwezig voor combinatiemogelijkheden voor wind en zon. Hier liggen mogelijkheden voor het grootschalig opwekken van hernieuwbare energie en lijkt ruimte te worden gegeven voor het aanpassen van het landschap tot energielandschappen.

Beoordeling mitigerende maatregelen

Zijn er effectieve mitigerende maatregelen mogelijk?

In de oude zandontginningen zijn veel mogelijkheden voor het toepassen van streekeigen randen als landschappelijke inpassing van zonneparken. Toch scoort dit niet positief, omdat in de oude zandontginningen het beeld van een zonnepark storend is en de beplatingsranden de eerste jaren nog niet volgroeid zijn en 's winters in veel gevallen transparanter worden. In de jonge zandontginningen ligt het toepassen van dichte randen genuanceerd. Dichte randen komen slechts beperkt voor. Het overgrootste deel van de randen is laanbeplanting zonder onderbegroeiing, wat
halfopen is. Dichtere beplanting kan toegepast worden in delen van de jonge zandontginningen, maar het overal toepassen zou te veel verdichting van het landschap betekenen.

Onderstaande tabel toont de beoordeling van de VKA zonne-energie op de zeven verschillende beoordelingseffecten, waarbij ter vergelijking ook de overige MERalternatieven uit paragraaf 7.4.7 zijn herhaald.

Tabel 46 **Beoordeling VKA op het thema 'Leefomgeving' v.w.b. zonne-energie, in vergelijking met de overige MER-alternatieven.**

Alternatief	Karakteristiek	Bestaande structuren en patronen	Cultuurhistorische waarden	Zichtbaarheid	Verdichting als aantasting	Maat en schaal	Mitigerende maatregelen
Oude zandontginningen	--	-	-	--	+	0	0
Jonge zandontginningen	-	+	0	-	-	+	--
Beekdalen	--	-	--	--	0	--	0
Locaties bijzonder gebruik	-	--	0	-	+	--	-
VKA	-	0	-	--	0	++	-

Voor het bepalen van de draagkracht van het voorkeursalternatief is dezelfde methode gehanteerd als bij de beoordeling van grootschalige zonneparken in de gehele Kempengemeenten (Spreiding, Concentratie en Bij-de-erven). Voor het deel oude zandontginningen is het scenario concentratie niet meegenomen, omdat de zonneparken hier maximaal 10 hectare groot mogen worden. Voor de jonge zandontginningen is het scenario bij de erven niet meegenomen, omdat hier zonneparken groter dan 10 hectare voorzien zijn.

Hieronder worden enkel de resultaten gepresenteerd:

Draagkracht oude zandontginningen VKA			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Spreiding	5 – 10 ha	15 – 25x	75 – 190 ha
Bij de erven	1 – 2 ha	50 – 100x	50 – 150 ha
Gemiddeld			*63 – 170 ha*

Draagkracht jonge zandontginningen VKA			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Spreiding	50 – 300 ha	3 – 4x	150 – 700 ha
Bij de erven	10 – 20 ha	20 – 40x	200 – 600 ha
Gemiddeld			*175 – 650 ha*

De gemiddelde uitkomsten van beide tabellen kunnen bij elkaar opgeteld worden om tot de totale draagkracht van het voorkeursalternatief te komen. De keuzes in het voorkeursalternatief bieden namelijk de ruimte om de strategieën door elkaar heen te gebruiken. In de oude zandontginningen kunnen dus erf-gebonden kleinschalige zonneparken komen en middelgrote zonneparken die qua maat zijn afgestemd op bijvoorbeeld het aanliggende dorp. In de jonge zandontginningen is ruimte voor middelgrote zonneparken afgestemd op de kavelmaten van 10 tot 20 hectare en voor de concentratie van zeer grote zonneparken in grotere landschappelijke ruimtes.

10.3.2.3 Kansen voor energielandschappen

Binnen de voorkeursgebieden voor windenergie lijken kansen aanwezig voor combinatiemogelijkheden voor wind en zon. Hier liggen mogelijkheden voor een alternatieve denkrichting, anders dan het toepassen van alleen gebiedseigen randen, voor het inpassen van grootschalige zonneparken. Namelijk het bewust omvormen van een bestaand agrarisch landschap tot een energielandschap. Het bestaande beeld wordt daarbij losgelaten om plaats te maken voor een nieuwe ontwikkeling. De landschappelijke ruimtes binnen de voorkeursgebieden voor windenergie zijn hier groot genoeg voor.

Deze energielandschapsgedachte biedt de ruimte om breder te kijken dan alleen zonneparken. Een landschap waar nu wordt gestart met de huidige technieken en ruimte is voor toekomstige energieoplossingen. Daarnaast geeft het de ruimte om elementen aan het landschap toe te voegen die minder gebruikelijk zijn, bijvoorbeeld om het energielandschap aan het zicht van omwonenden te onttrekken. Dit kan doormiddel van bijvoorbeeld grondwallen of gebouwde randen.

Figuur 87 **Voorkeursgebieden windparken en zonneparken binnen de Kempengemeente. Potentiële energielandschappen zijn met rode ovalen aangemerkt.**

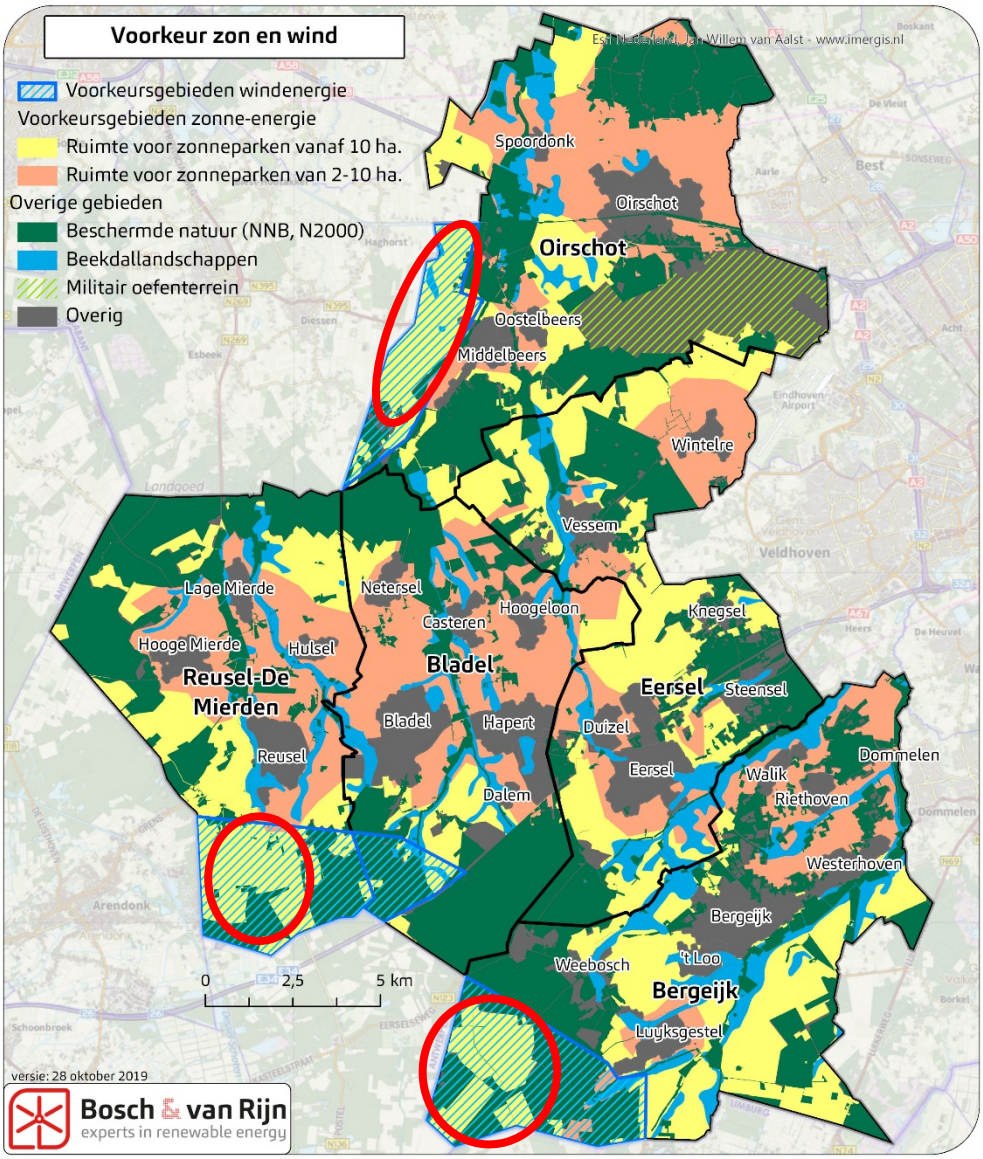

Het veranderen van een gebied in een energielandschap hoeft niet te betekenen dat het bestaande landschap genegeerd kan worden. Het bestaande landschap kan aanleiding zijn voor het structureren en ordenen van het energielandschap. Ook bij een energielandschap is het wenselijk dat het afgestemd wordt op de maat en schaal van het landschap en het niet over de grenzen van landschappelijk samenhangende gebieden wordt geplaatst

10.3.3 Ecologie

In onderstaande tabel zijn de scores van de beoordelingscriteria voor het VKA onder elkaar gezet. Er is gescoord op de zes beoordelingscriteria: Natura 2000, Natuurnetwerk Brabant, Akker- en weidevogelgebieden, Broedvogels, Wintervogels en Overige beschermde soorten. Hoewel de beoordelingscriteria voor

wind en zon van elkaar verschillen, staan deze toch onder elkaar. De scores van het VKA voor wind zijn echter niet te vergelijken met de scores van het VKA voor zon.

Tabel 47 **Beoordeling VKA op het thema 'ecologie' v.w.b. wind- en zonne-energie. Voor een vergelijking met de overige MER alternatieven wordt verwezen naar paragrafen 5.5.4 en 7.5.4.**

Alternatief	N2000	NNB	A&W-vogelgebieden	Broedvogels	Wintervogels	Soorten
Deel A: Windenergie						
Concentratie - Oirschot	-	-	0	-*	0*	--
Concentratie - Bladel/Reusel	0	--	-	--	--	--
Concentratie - Bergeijk Zuid	-*	-	--	--	--	--
Deel B: Zonne-energie						
Oude zandontginningen	0	0	-	0	0	-
Jonge zandontginningen	0	0	-	0	0	-

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

Voor de alternatieven voor windenergie zijn duidelijke verschillen binnen het VKA. Zo is te zien dat de concentratie Oirschot het beste scoort van de concentratiegebieden.

Binnen het VKA voor zonne-energie zijn er geen duidelijke verschillen tussen de twee verschillende zongebieden. Echter zijn er binnen ieder alternatief betere en mindere locaties voor de realisatie van zonneparken. Vanwege het feit dat de alternatieven dusdanig groot (in oppervlakte) zijn, is dit op planMER-niveau niet duidelijk waarneembaar. De effecten van zonneparken op ecologie zijn minder onloochenbaar dan bij windenergie, er vallen namelijk geen slachtoffers tijdens de gebruiksfase. Wel zal per concreet project, middels een ecologische quick scan, de effecten op de natuur in kaart moeten worden gebracht.

In het vigerende beleid van de provincie Noord-Brabant is de realisatie van wind- en zonne-energie binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant uitsloten (incl. overdraai). Op projectniveau is echter herbegrenzing van het Natuurnetwerk Brabant een mogelijkheid. Daarnaast hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant het concept van de Interim omgevingsverordening vastgesteld. Hierin wordt de ontwikkeling van zon- en windenergie in Natuurnetwerk Brabant onder bepaalde voorwaarden mogelijk. De besluitvorming (door Provinciale Staten) vindt naar alle waarschijnlijk eind oktober 2019 plaats.

Door de uitspraak van de Raad van State op 29 mei 2019 is de Programmatische Aanpak Stikstof onderuitgegaan. Dit heeft tot gevolg dat de drempelwaarde van 0,05 mol/ha/jaar niet meer geldig is voor Natura 2000-gebieden. Voorheen vielen duurzame energie initiatieven zoals wind- en zonneparken vaak onder deze vrijstellingsgrens van 0,05 mol/ha/jaar. Sinds de uitspraak van de Afdeling is een vergunning noodzakelijk bij een rekenresultaat hoger dan 0,00 mol/ha/jaar. Een vergunning kan verleend worden indien de kritische depositiewaarde nog niet

bereikt is, een ecologische onderbouwing opgesteld wordt dat er geen negatieve effecten optreden en/of er gebruik gemaakt wordt van saldering.

Daarnaast werkt de Rijksoverheid op dit moment aan nieuwe beleidsregels om een nieuwe drempelwaarde in te voeren voor projecten met een tijdelijk karakter en met relatief lage emissies. De verwachting is dat hierover in het begin van 2020 duidelijk geschapen wordt.

Gezien de tijdelijkheid en de relatief lage emissies die tijdens de aanlegfase van duurzame energieprojecten worden uitgestoen, zijn de effecten beperkt en is de verwachting dat dergelijke initiatieven in de toekomst gewoon gerealiseerd kunnen worden. In welke vorm dit is, met bijvoorbeeld toepassing van saldering dan wel een nieuwe drempelwaarde, zal de komende maanden duidelijk worden. Het onderwerp stikstof zal bij ruimtelijke procedures voor concrete projecten een belangrijk aandachtspunt zijn.

10.3.3.1 Ecologische effecten van energielandschappen

De voorkeurslocaties van zonne- en windenergie overlappen elkaar deels. Het is niet zo dat een dergelijk energielandschap een score krijgt gebaseerd op de optelling van beide scores. De effecten van zon- en windenergie op ecologie zijn anders van aard. Zo zijn de grootste effecten van windenergie de aanvaringsslachtoffers onder vogels en vleermuizen, en in mindere mate verstoring door geluid (en slagschaduw). De grootste effecten van zonne-energie is voornamelijk het ruimtebeslag op mogelijk foerageergebied van diverse soorten. De combinatie van zonne- en windenergie kan derhalve een grotere druk geven op de lokale natuurwaarden dan bij alleen wind- of zonneparken. Aan de andere kant kunnen door het combineren van zonne- en windenergie ook gebieden worden ontzien.

Daarnaast kunnen door de combinatie van zowel zonne- en windenergie ook effecten veranderen. Zo kan de aanleg van zonneparken leiden tot veranderende vliegroutes van bepaalde vogels (bijvoorbeeld door verlies van foerageergebied). Als de nieuwe vliegroute door of langs windturbineparken gaat kan dit tot een verhoogd aantal aanvaringsslachtoffers leiden. Deze lokale veranderingen zijn alleen bij een concreet project te definiëren.

De precieze effecten van de combinatie van wind en zon op een specifieke locatie dienen bij een concreet project te worden onderzocht. Geadviseerd wordt om bij de realisatie van een dergelijk energielandschap niet alleen de effecten van een zonnepark en windpark te onderzoeken, maar ook te kijken naar de cumulatie van beide initiatieven.

10.3.4 Bodem, water, archeologie & aardkundig waardevolle gebieden

Voor de thema's bodem, water en archeologie geldt dat de beoordeling van het VKA niet tot afwijkende conclusies leidt voor zowel wind- als zonne-energie.

Zoals uit de paragrafen over bodem, water en archeologie blijkt scoren alle windparklocaties die onderdeel uitmaken van het VKA neutraal op die thema's '0'. Windparklocatie 9 maakt onderdeel uit van het VKA, terwijl deze locatie binnen het aardkundig waardevolle gebied 'Kleine en Groote Beerze, Westelbeersche Broek, Kuikeindsche Heide' ligt. Aangezien dit slechts een klein deel van het voorkeursgebied in Oirschot betreft wordt de beoordeling van het VKA hierop niet aangepast.

Voor wat betreft zonneparken geldt dat er vrijwel geen overlap is tussen de aardkundig waardevolle gebieden en de jonge en oude zandontginningsgebieden die in het VKA mogelijk worden gemaakt.

Tabel 48 **Beoordeling VKA op de thema's Bodem, Water, Archeologie en Aardkundig waardevolle gebieeden.**

	Bodem	Water	Archeolgie	Aardkindig waardevolle gebieden
MERalternatieven windenergie				
Infrastructuur	0	0	-	0
Leefomgeving	0	0	0	0
Natuur & Landschap	0	0	0	0
Concentratie - Bergeijk Noord	0	0	0	0
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	0	0	0	0
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	0	0	0	0
Concentratie - Midden	0	0	0	-
Concentratie - Reusel - De Mierden	0	0	0	0
Concentratie - Reusel/Bladel	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0
VKA wind: 3 voorkeursgebieden wind	0	0	0	0

MERalternatieven zonne-energie				
Oude zandontginningen	-	0	Geen beoordeling	Geen beoordeling
Jonge zandontginningen	-	0		
Beekdalen	-	0		
Bijzondere locaties	-	0		
VKA zon: oude en jonge zandontginning	-	0		

10.3.5 Energieopbrengst

Om de potentiële energieopbrengst van het VKA te bepalen is voor windenergie eerst per voorkeursgebied bekeken hoeveel windturbines er passen (op basis van de windparklocaties). Dit aantal is vervolgens om te rekenen naar een jaarlijkse energieopbrengst: 0,06 PJ/jr per windturbine (zie paragraaf 5.10.3). Voor zonne-energie is de draagkracht van het landschap (in hectare, zoals bepaald door Roenom en weergegeven in paragraaf 10.3.2.2) om te rekenen naar een jaarlijkse energieopbrengst van 0,0036 PJ/jr per hectare (zie de rekenregels in paragraaf 7.10.2).

Onderstaande tabel bundelt de relevante informatie:

Tabel 49 Energieproductie VKA

Windenergie	Aantal windturbines (±)	Energieopbrengst
Voorkeursgebied Oirschot		
- windparklocaties 6, 8, 9, 12	12	0,7 PJ/jr
Voorkeursgebied Reusel/Bladel		
- bestaand (WP Laarakkerdijk)	5[39]	0,1 PJ/jr
- vergund (WP de Pals)	4	0,2 PJ/jr
- gepland (WP VHTAC)	11	0,6 PJ/jr
- windparklocatie 30	3	0,2 PJ/jr
Voorkeursgebied Bergeijk		
- windparklocaties 45, 46, 49, 50, 51	18	1,0 PJ/jr
Totaal wind		**2,8 PJ/jr**
Zonne-energie	**Aantal hectare**	**Energieopbrengst**
Oude zandontginning	63 – 170	0,2 – 0,6
Jonge zandontginning	175 – 650	0,6 – 2,3
Totaal zon		**0,8 – 2,9 PJ/jr**

Uit deze berekening blijkt dat het VKA een significante bijdrage kan leveren aan de Kempische duurzaamheidsdoelstelling van 6,67 PJ/jr, maar dat andere vormen van duurzame energie altijd ook nodig zijn.

[39] De windturbines van WP Laarakkerdijk zijn een stuk kleiner dan de windturbines van WP De Pals, WP VHTAC en het referentietype waarmee in dit MER is gerekend. De jaarproductie van WP Laarakkerdijk is overgenomen van WindStats.nl en gebaseerd op de vermogenskromme van het betreffende windturbinetype en het lokale windaanbod.

Hoofdstuk 11 Leemten in Kennis

In dit hoofdstuk geven wij aan op welke punten nog informatie ontbreekt, of aanvullend onderzoek vereist is.

- Voor concrete windprojecten dient nog een radartoets te worden uitgevoerd op de projectlocatie, om aan te tonen dat aan de eisen van het ministerie van Defensie kan worden voldaan. Met name binnen de 500-voetszone rondom Eindhoven Airport kan radar een belangrijke belemmering zijn voor windparken.
- Er zijn in het kader van dit planMER geen veldbezoeken uitgevoerd in het kader van ecologie. Voor concrete projecten is een ecologisch onderzoek (inclusief veldbezoek) een belangrijk onderdeel van de onderbouwing.
- Windturbinetypes en –opstellingen zijn indicatief om zoekgebieden te vergelijken. Gedetailleerd milieuonderzoek kan pas plaatsvinden in een eventuele projectfase.
- Voor zonneparken zijn de milieueffecten alleen op hoofdlijnen beschouwd, in lijn met het detailniveau van een planMER. Bij besluitvorming over individuele initiatieven moet een landschappelijk ontwerp worden opgesteld en moeten onderzoeken worden uitgevoerd op basis waarvan het zonnepark kan worden ingepast.
- Voor grondgebonden opstellingen met zonnepanelen geldt dat voor een deel bekend is dat zuidgerichte opstellingen leiden tot andere effecten dan oost-west opstellingen. Voor een deel zijn de effecten echter ook nog niet bekend.

Voor oost-west opstellingen geldt dat onderzoek nodig is naar de effecten op de bodem en het bodemleven als gevolg van de gewijzigde daglichttoetreding en infiltratie van hemelwater. Gelet op het detailniveau van het planMER hebben deze effecten nog geen rol gespeeld bij de effectbeoordeling, ze spelen wel een rol bij besluitvorming over individuele projecten.

- De netinpassing kan een probleem zijn in gebieden waar de maximale capaciteit van het transportverdeelstation of hoofdstation (bijna) bereikt is. Dit kan leiden tot vertraging van de bouw van het zonne- of windpark. De realisatie van nieuwe netinfrastructuur kan meerdere jaren duren. De milieueffecten hiervan zijn echter beperkt.
- In het geval van gecombineerde opstellingen van zonne- en windparken kan het geluid van windturbines verder reiken doordat de zonneparken de bodemreflectie veranderen (geluid reikt verder over een harde bodem/procesinstallatie). Hiervoor moet aandacht zijn in vervolgonderzoek op locaties met gecombineerde zon- en windparken.

Hoofdstuk 12 Bijlagen

Bijlage A Landschapsrapport Roenom

Bijlage B Achtergrondrapport ecologie

Bijlage C Beoordelingstabel windenergie

Bosch & van Rijn
experts in renewable energy

Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
www.boschenvanrijn.nl

LANDSCHAPPELIJKE BEOORDELING

planMER GROOTSCHALIGE ZONNEPARKEN KEMPENGEMEENTEN

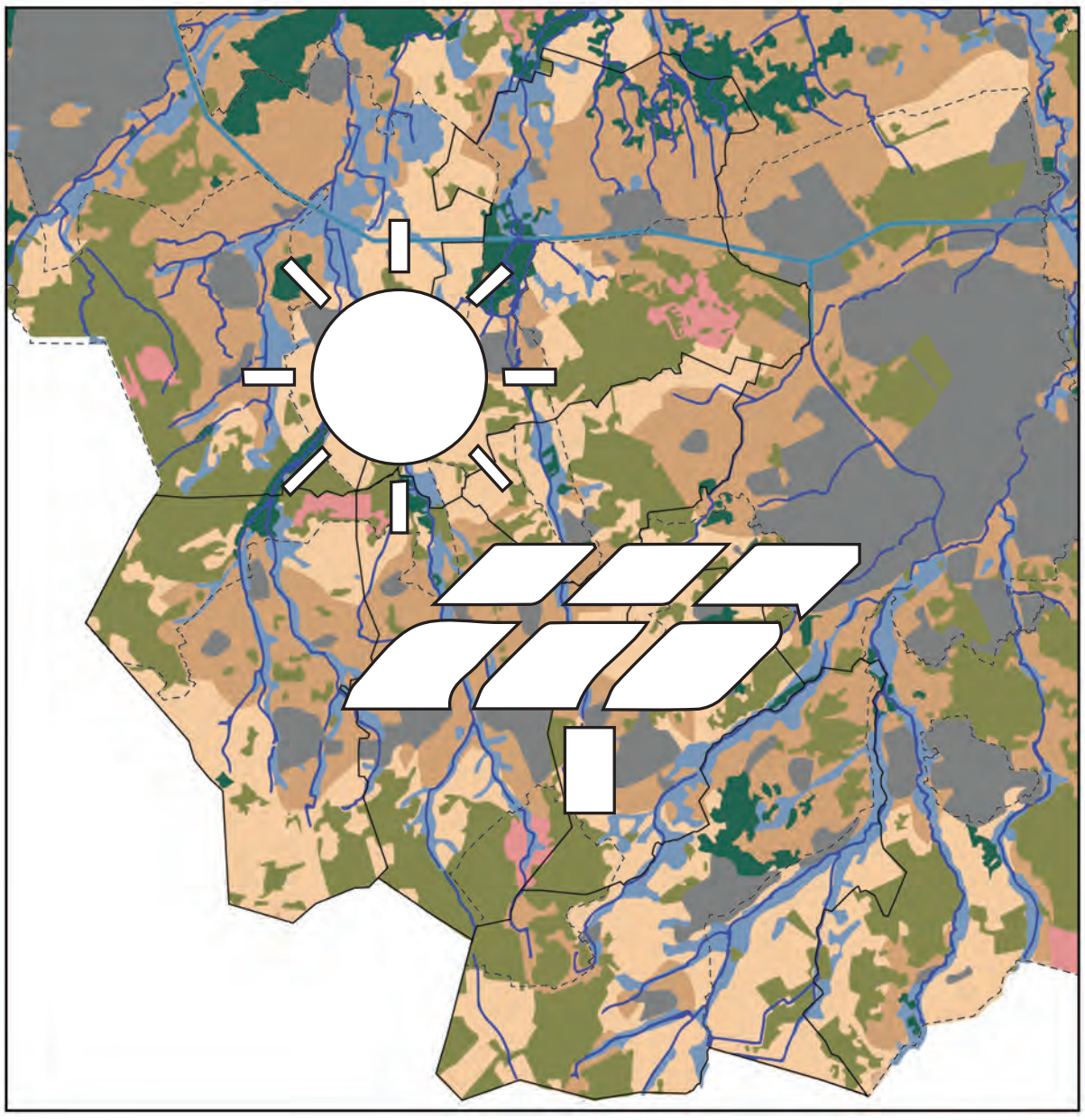

ROENOM

ruimtelijke ontwikkeling • energie • omgeving

projectnr: 19009
datum: 29 oktober 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding en uitgangspunten 3
1.1 Uitgangspunten grootschalige zonne-energie 3
1.2 Opzet van deze landschappelijke beoordeling zonne-energie 3

DEEL 1 - ANALYSE VAN HET LANDSCHAP EN HET VASTSTELLEN VAN DE ONDERZOEKSGEBIEDEN

2. Landschapsanalyse en indeling in onderzoeksgebieden 8
2.1 Het historisch landschap 8
2.2 Landschapstypen 15
2.3 Landschapsstructuren 19
2.4 Landschappen in het beleid 25
3. Indeling onderzoeksgebieden 32
3.1 Toepassing van de indeling op basis van landschapstypen 32
3.2 Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling 32
3.3 Overzicht van de onderzoeksgebieden 33
4. Zonneparken in het landschap en de mitigerende maatregelen 34
4.1 Het beeld van een zonnepark 34
4.2 Mitigerende maatregelen 35
4.3 Zonneparken inzetten als versterking van het landschap 38

DEEL 2 - BESCHRIJVING EN BEOORDELING VAN DE ALTERNATIEVEN

5. Wijze van toepassing beoordelingscriteria 40
5.1 Stap 1 – Beoordelen van het effect van zonneparken op het landschap 40
5.2 Stap 2 - Draagkracht 43
6. Beschrijving alternatieven 45
6.1 Landschaptype oude zandontginningen 45
6.2 Jonge zandontginningen 50
6.3 Beekdalen 55
6.4 Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling 60

7. Beoordeling alternatieven 61
7.1 Beoordeling karakteristiek 61
7.2 Beoordeling bestaande structuren en patronen 61
7.3 Beoordeling cultuurhistorische waarden 62
7.4 Beoordeling zichtbaarheid 62
7.5 Beoordeling aantasting door verdichting 62
7.6 Beoordeling maat en schaal 63
7.7 Beoordeling mitigerende maatregelen 63
7.8 Beoordelingstabel 65
8. Draagkracht alternatieven 66
8.1 Werkwijze 67
8.2 Draagkracht oude zandontginningen 68
8.3 Draagkracht jonge zandontginningen 71
8.4 Draagkracht beekdalen 74
8.5 Draagkracht locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling 76

DEEL 3 - BEOORDELING VAN HET VOORKEURSALTERNATIEF

9. Het voorkeursalternatief 79
9.1 Introductie voorkeursalternatief 79
9.2 Beschrijving van het voorkeursalternatief 82
9.3 Beoordeling van het voorkeursalternatief 85
9.4 Draagkracht VKA 88
9.5 Aandachtspunten met betrekking tot het beleid 89

Bronvermelding 93
Colofon 93

1. Inleiding en uitgangspunten

De Kempengemeenten willen grootschalige duurzame energie ruimtelijk mogelijk maken. Deze ambitie wordt uitgewerkt in een beleids- en toetsingskader. Hierin worden keuzes gemaakt voor geschikte plekken voor grootschalige opwek van wind- en zonne-energie.

Voorliggende landschappelijke beoordeling is uitgevoerd ten behoeve van het planMER wat een opmaat is naar het beleids- en toetsingskader. In het planMER word een aantal 'fictieve' invullingen voor wind- en zonne-energie getoetst, om inzicht te krijgen in de mogelijke milieueffecten van de grootschalige duurzame energie. Deze inzichten vormen inhoudelijke informatie voor het op te stellen beleids- en toetsingskader.

Het proces rondom de beleidsvorming heeft een voorkeursalternatief opgeleverd, welke ook is beoordeeld volgens de methode van planMER. Derhalve is dit voorkeursalternatief ook beoordeeld in deze landschappelijke beoordeling.

De varianten en alternatieven uit het planMER zijn vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch perspectief beoordeeld, aan de hand van criteria die bij de start van de planMER zijn vastgelegd in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau behorende bij het planMER. Voor de landschappelijke beoordeling voor zonne-energie zijn deze criteria aangevuld en bewerkt zodat de beoordeling meer toegespitst is op het beoordelen van landschapstypen in plaats van concrete initiatieven.

1.1 *Uitgangspunten grootschalige zonne-energie*

De landschappelijke beoordeling voor grootschalig zonneparken bestaat uit het formuleren van criteria voor kansrijke gebieden. Welke gebieden zijn vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch perspectief het meest geschikt? Onder grootschalige zonneparken worden gezien alle initiatieven van op de grond geplaatste zonnepanelen in een aaneengesloten veld waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is. Dit uitgangspunt sluit de gebouwde omgeving uit van dit onderzoek. Het onderzoeksgebied betreft derhalve het buitengebied van de vijf gemeenten die gezamenlijk de Kempengemeenten vormen.

1.2 *Opzet van deze landschappelijke beoordeling zonne-energie*

In navolging van het planMER kent deze landschappelijke beoordeling een hoofdopzet in drie delen:

- Deel 1. Analyse van het landschap en het bepalen van de onderzoeksgebieden (hoofdstukken 2, 3 en 4);
- Deel 2. Beschrijven en beoordelen van de alternatieven (hoofdstuk 5, 6, 7 en 8);
- Deel 3. Beoordeling van het voorkeursalternatief (hoofdstuk 9).

Dit is enigszins afwijkend van de opzet van het NRD. Hier werd uitgegaan van een vijftal stappen:

Stap 1. Vaststellen uitgangspunten en gebieden uit het haalbaarheidsonderzoek;
Stap 2. Logische afbakening gebieden op basis van landschappelijke verdiepingsslag;
Uitkomst: onderzoeksgebieden
Stap 3. Bepaling draagkracht gebieden en bepalen milieueffecten per gebied
Stap 4. Mitigerende maatregelen bekijken per gebied
Stap 5. Selecteren gebieden op basis van thema's
Uitkomst: selectie gebieden en randvoorwaarden (→ voorkeursalternatief)

Er is op twee punten afgeweken van deze systematiek. Ten eerste is de volgorde van de beoordeling van de alternatieven/onderzoeksgebieden aangepast. Het NRD ging uit van: bepalen draagkracht en bepalen milieueffecten, daarna mitigerende maatregelen beoordelen. Hier is vanaf geweken, omdat het bepalen van de draagkracht een meer kwantitatieve beoordeling is, in tegenstelling tot de andere beoordelingen die puur kwalitatief van aard zijn. Bij de draagkrachtbepaling wordt een inschatting gemaakt van de hoeveelheid zonnepark dat een landschap kan bevatten, voordat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast. Om dit nauwkeuriger te kunnen beoordelen is de input van de kwalitatieve stappen benodigd. Dus ook de (on)mogelijkheden om zonneparken niet storend/uit het zicht te plaatsen, oftewel de mitigerende maatregelen. Er is daarom gekozen van een aanpassing van de volgorde naar: bepalen milieueffecten en mitigerende maatregelen beoordelen, daarna bepalen draagkracht.

Ten tweede is de selectie op basis van thema's niet uitgevoerd als onderdeel van het PlanMER, maar zijn deze keuzes bestuurlijk gemaakt. Stap 5 van het NRD is derhalve niet binnen het PlanMER en deze landschappelijke beoordeling uitgewerkt. Wel wordt het voorkeursalternatief beoordeeld in het afgescheiden deel 3 van deze beoordeling. De aanpassing van het stappenplan ten opzichte van het NRD is als volgt inzichtelijk gemaakt:

NRD	**Landschappelijke beoordeling**
Stap 1. Vaststellen uitgangspunten en gebieden uit het haalbaarheidsonderzoek. Stap 2. Logische afbakening gebieden op basis van landschappelijke verdiepingsslag. *Uitkomst: onderzoeksgebieden*	Deel 1. Analyse van het landschap (hoofdstuk 2), bepalen van de onderzoeksgebieden (hoofdstuk 3) en verdieping zonneparken (hoofdstuk 4). *Uitkomst: onderzoeksgebieden*
Stap 3. Bepaling draagkracht gebieden en bepalen milieueffecten per gebied. Stap 4. Mitigerende maatregelen bekijken per gebied.	Deel 2. Beschrijven en beoordelen van de alternatieven: bepalen milieueffecten en mitigerende maatregelen (hoofdstuk 5, 6, en 7). Bepaling draagkracht (hoofdstuk 8).
Stap 5. Selecteren gebieden op basis van thema's. *Uitkomst: selectie gebieden en randvoorwaarden (→ voorkeursalternatief)*	* *Uitkomst: selectie gebieden en randvoorwaarden (→ voorkeursalternatief)*
	Deel 3. Beoordeling van het voorkeursalternatief

*Thematische selecties en keuze voorkeursalternatief zijn bestuurlijk gemaakt

1.2.1 Deel 1. Analyse van het landschap en het bepalen van de onderzoeksgebieden

Om het onderzoeksgebied Kempengemeenten op een zinvolle en overzichtelijke manier landschappelijk te kunnen beoordelen, is het gebied opgedeeld in kleinere landschappelijk samenhangende gebieden. Hierdoor kan dieper in worden gegaan op de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van het landschap. De afbakening van de onderzoeksgebieden gebeurt op basis van landschappelijke, geografische of anderszins logische begrenzingen. Daarbij is aansluiting gezocht op reeds toegepaste indelingen zoals die verankerd zijn in beleidsdocumenten van de gemeenten en de provincie, bijvoorbeeld de landschapsontwikkelingsplannen, bestemmingsplannen buitengebied en de Structuurvisie ruimtelijke ordening van de provincie Noord-Brabant.

In hoofdstuk 2 worden de kwaliteiten van het landschap bepaald door een (cultuur)historische analyse van de ontwikkeling van het landschap, een analyse van de huidige landschappelijke situatie en een analyse van de beleidsmatige intenties met het landschap. Vanuit de landschapsanalyse ontstaat een indeling in onderzoeksgebieden die gebaseerd is de landschapstypen zoals deze benoemd worden in de Structuurvisie ruimtelijke ordening. Dit zijn de alternatieven die vervolgens beoordeeld worden.

1.2.2 Deel 2. beschrijving en beoordeling alternatieven

Hoofdstuk 5 beschrijft de wijze van toepassing van de effectbeoordeling aangaande de landschappelijke en cultuurhistorische aspecten. Het gaat daarbij om de effecten die zonneparken kunnen hebben op (het beeld van) het landschap, zoals aangegeven in het NRD:

- De aansluiting van een zonnepark op de landschappelijke structuren;
- De kwaliteit van de opstelling ten aanzien van het beeld van het landschap;
- De invloed van zonneparken op de openheid van het landschap;
- De zichtbaarheid van zonneparken over grotere afstanden;
- Aantasting van cultuurhistorische waarden.

Omdat het planMER geen concrete initiatieven betreft, is beoordeling slechts mogelijk op basis van fictieve invullingen. Dat maakt een deel van de bovengenoemde aspecten moeilijk te beoordelen. Dit speelt bijvoorbeeld bij de beoordeling van *de kwaliteit van de opstelling*. Wel kan per landschapstype een indicatie worden gegeven wat 'het landschap vraagt' van de kwaliteit van een opstelling. Door de vraagstelling anders te formuleren, wordt het mogelijk om de alternatieven op dergelijke aspecten wel onderling en met de nul-situatie te vergelijken. Er is daarom gekozen voor een aanpassing op de bovenstaande opzet voor een effectbeoordeling.

De beoordeling richt zich op de impact van zonneparken op het landschappelijke karakter van de landschapstypen en neemt daarbij ook de mitigerende maatregelen in ogenschouw. Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die genomen kunnen worden om effecten te beperken (verminderen) dan wel geheel te voorkomen. Bijvoorbeeld het inpassen van zonneparken met landschappelijke randen, zodat deze niet zichtbaar zijn vanuit de omgeving. De mogelijkheden hiervoor worden ook per landschapstype beoordeeld en meegewogen.

De beoordeling tracht per alternatief een aantal vraagstellingen te beantwoorden en te beoordelen:

1. Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype?
2. Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande landschappelijke structuren en patronen?
3. Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?
4. Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschapstype en/of moet een zonnepark laag blijven zodat het open karakter van het landschap behouden blijft?
5. Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?
6. Zijn grotere zonneparken passend bij de maat en schaal van het onderzoeksgebied?
7. Zijn er mitigerende maatregelen mogelijk?

In het vervolg van deze landschappelijke beoordeling wordt aan deze vraagstelling gerefereerd met de benamingen:

1. Karakteristiek;
2. Bestaande structuren en patronen;
3. Cultuurhistorische waarden;
4. Zichtbaarheid;
5. Verdichting als aantasting;
6. Maat en schaal;
7. Mitigerende maatregelen.

Vervolgens wordt de draagkracht van elk alternatief bepaald. Dit is een afweging op basis van de zeven voorgaande vraagstellingen en betreft de vraag: 'Hoeveel oppervlakte zonnepark is in een landschap mogelijk zonder de identiteit van het landschap te veel te verstoren?'

In hoofdstuk 6 worden per onderzoeksgebied de uitkomsten beschreven. De uitkomsten worden daarna samengebracht in overzichtstabellen in hoofdstuk 7. Om alternatieven met elkaar te kunnen vergelijken, worden effecten op basis van een + / - schaal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Hiervoor wordt de beoordelingsschaal gebruikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Score		Oordeel ten opzicht van de referentiesituatie
--	Negatief	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Licht negatief	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Neutraal	Het voornemen onderscheidt zich niet van de referentiesituatie
+	Licht positief	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Positief	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare positieve verandering

Het bepalen van de draagkracht van de alternatieven staat beschreven in hoofdstuk 8.

1.2.3 Deel 3. beoordeling voorkeursalternatief

Op basis van het planMER hebben de betrokken gemeenten een aantal beleidsmatige alternatieven opgesteld. Uit deze alternatieven is een keuze gemaakt, welke de basis moet vormen voor het definitieve beleid en de beleidsstukken die hiervoor zullen worden vastgesteld. Dit alternatief wordt beoordeeld in hoofdstuk 9 op haar landschappelijke effecten aan de hand van dezelfde criteria. Mogelijke effecten van het voorkeursalternatief op het landschap worden beschreven en waar mogelijk worden handreikingen gedaan om deze effecten te beperken en/of te voorkomen.

DEEL 1

ANALYSE VAN HET LANDSCHAP EN HET VASTSTELLEN VAN DE ONDERZOEKSGEBIEDEN

2. Landschapsanalyse en indeling in onderzoeksgebieden

De landschapsanalyse richt zich op die kenmerken die bepalend zijn bij de toetsing. Voor de toetsing van grote windturbines zijn dit met name landschappelijke structuren op macroniveau, zoals lijnelementen en het onderscheid tussen open en gesloten gebieden. Voor de toetsing van zonneparken zijn de landschappelijke structuren op meso- en microniveau van belang, zoals de maat en structuur van de verkaveling, plekken met een cultuurhistorische waarde en bijvoorbeeld de aanwezigheid van landschapselementen (hagen, bosschages, struweelranden) die dienst kunnen doen bij de inrichting van de randen. Voor deze landschappelijke beoordeling is daarom bij voornamelijk gekeken naar de patronen en structuren op het meso- en microniveau. Voor de volledigheid wordt in de analyse ook ingegaan op de grootschalige aspecten van het landschap zoals de patronen op macroniveau en grote landschappelijke ruimtes. Hierbij is input gehaald uit de beschrijving van de landschappen uit het haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen, de bestemmingsplannen buitengebied, de Structuurvisie ruimtelijke ordening van de provincie en de CHW (cultuurhistorische waardenkaart).

2.1 *Het historisch landschap*

De Brabantse gemeenten Oirschot, Reusel-De Mierden, Bladel, Eersel, en Bergeijk vormen samen de ‘Kempengemeenten’. Het grootste deel van deze gemeenten valt onder het landschap van de ‘Kempen’ met uitzondering van het noordelijke deel van Oirschot dat onder het deelgebied ‘De Meijerij’ valt.

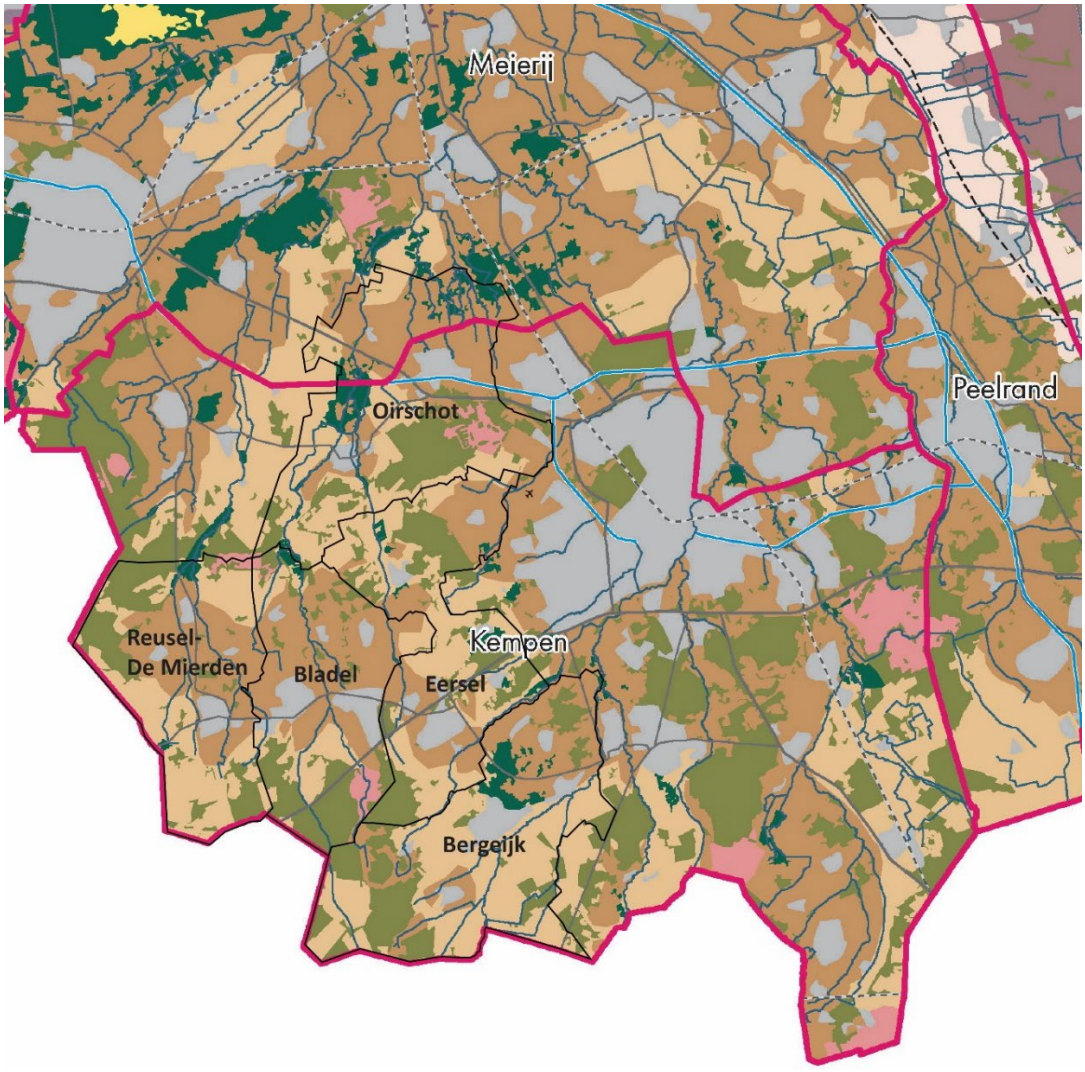

Figuur 2.1 – Gemeentegrenzen geprojecteerd op de structuurvisiekaart van de provincie

2.1.1 De ondergrond – geologie, hoogte en geomorfologie

De geologische-, hoogte- en geomorfologische kaart geven een goed beeld van de processen die de basis van het landschap in de Kempengemeenten hebben gevormd. Op de geologische kaart is de breuklijn (rode lijn) zichtbaar die een grens vormt tussen het dekzandplateau ten zuiden van de lijn en de vlakkere en meer lemige zandgronden en zandruggen ten noorden van deze lijn. De beken hebben in beide gebieden de gronden doorsneden en hebben uitspoelingswaaiers en glooiingen achtergelaten aan de beekdalzijden. Deze afzettingen vormen de basis van het historisch gebruik van de gronden.

Op de hoogtekaart zijn de bovenlopen van de beken op de hoogste delen van het plateau zichtbaar, waarna ze in relatief rechte lijnen hun weg naar de lagere delen vinden.

De geomorfologische kaart laat zien dat de Kempen bestaan uit terrasafzettingen, waar de bovenlopen van de beken doorheen snijden, en noordelijker – vanaf het snoer met de dorpen die op plateaurand liggen, worden de beekdalen breder en ontstaan de afzettingsgebieden van dekzandvlaktes en -ruggen.

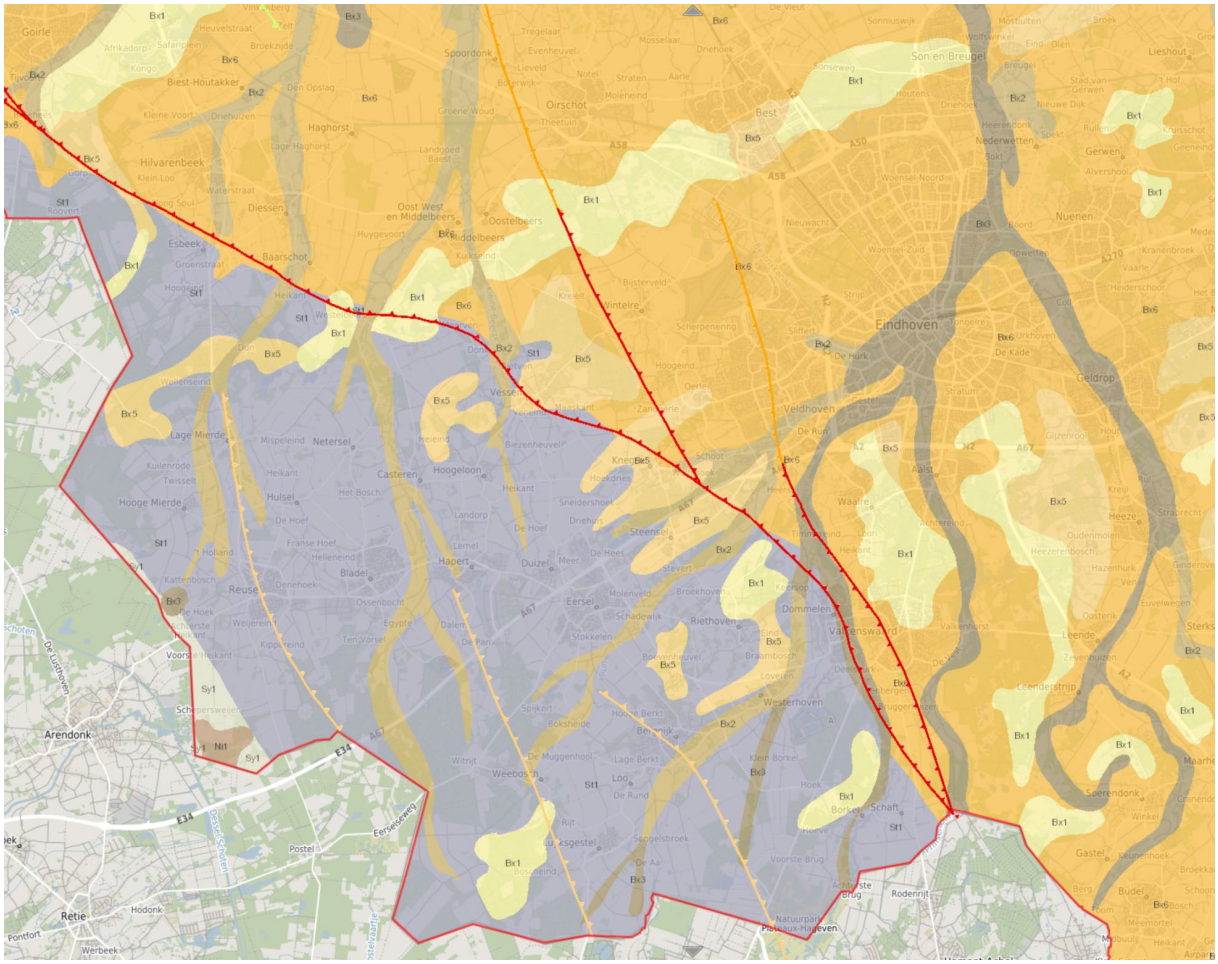

Figuur 2.2 – Geologische overzichtskaart en breuklijnen (bron: Kaartbank provincie Noord-Brabant)

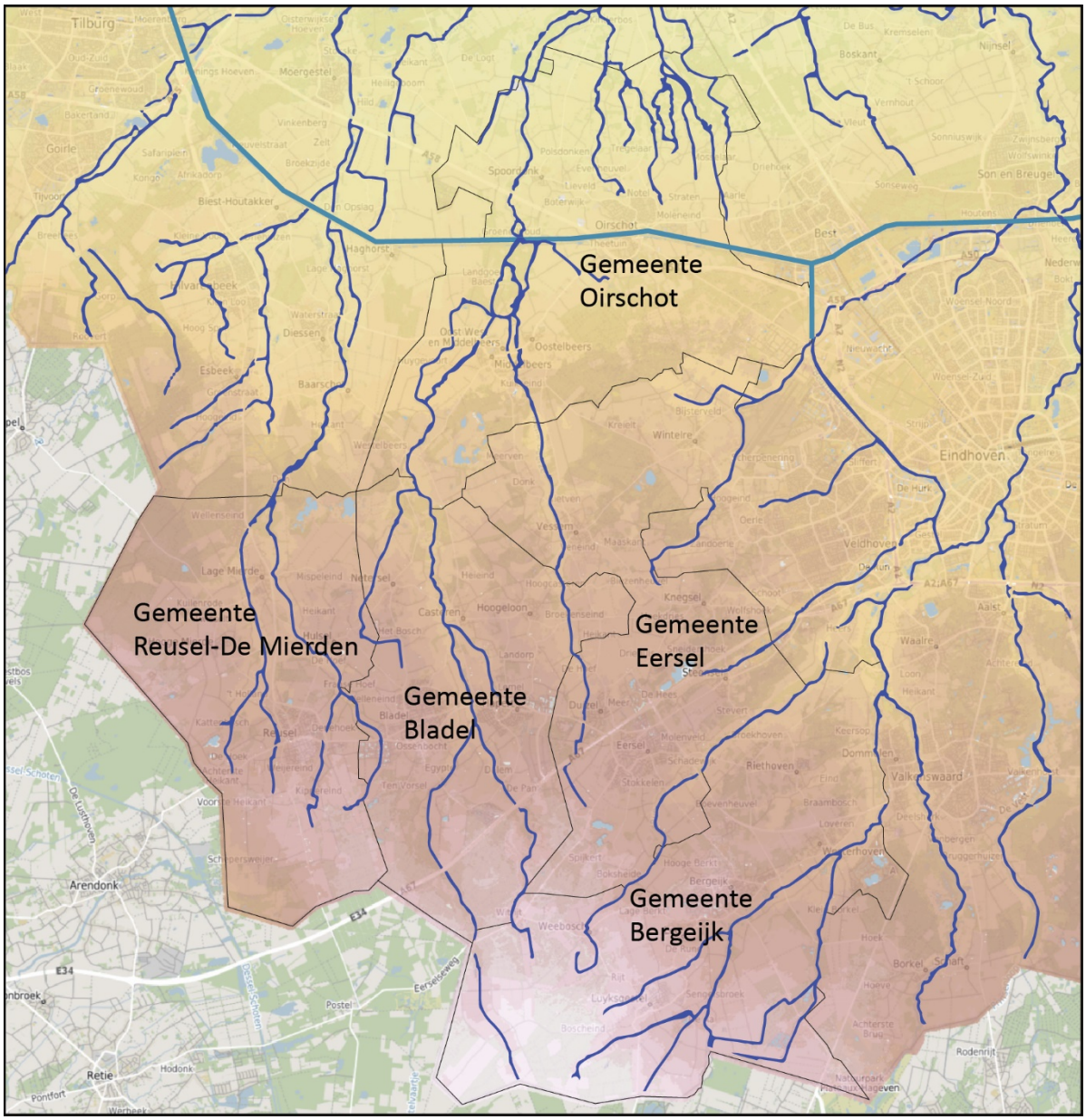

Figuur 2.3 – Hoogtekaart, beken, Wilhelminakanaal en de vijf gemeenten (bron: Kaartbank provincie Noord-Brabant)

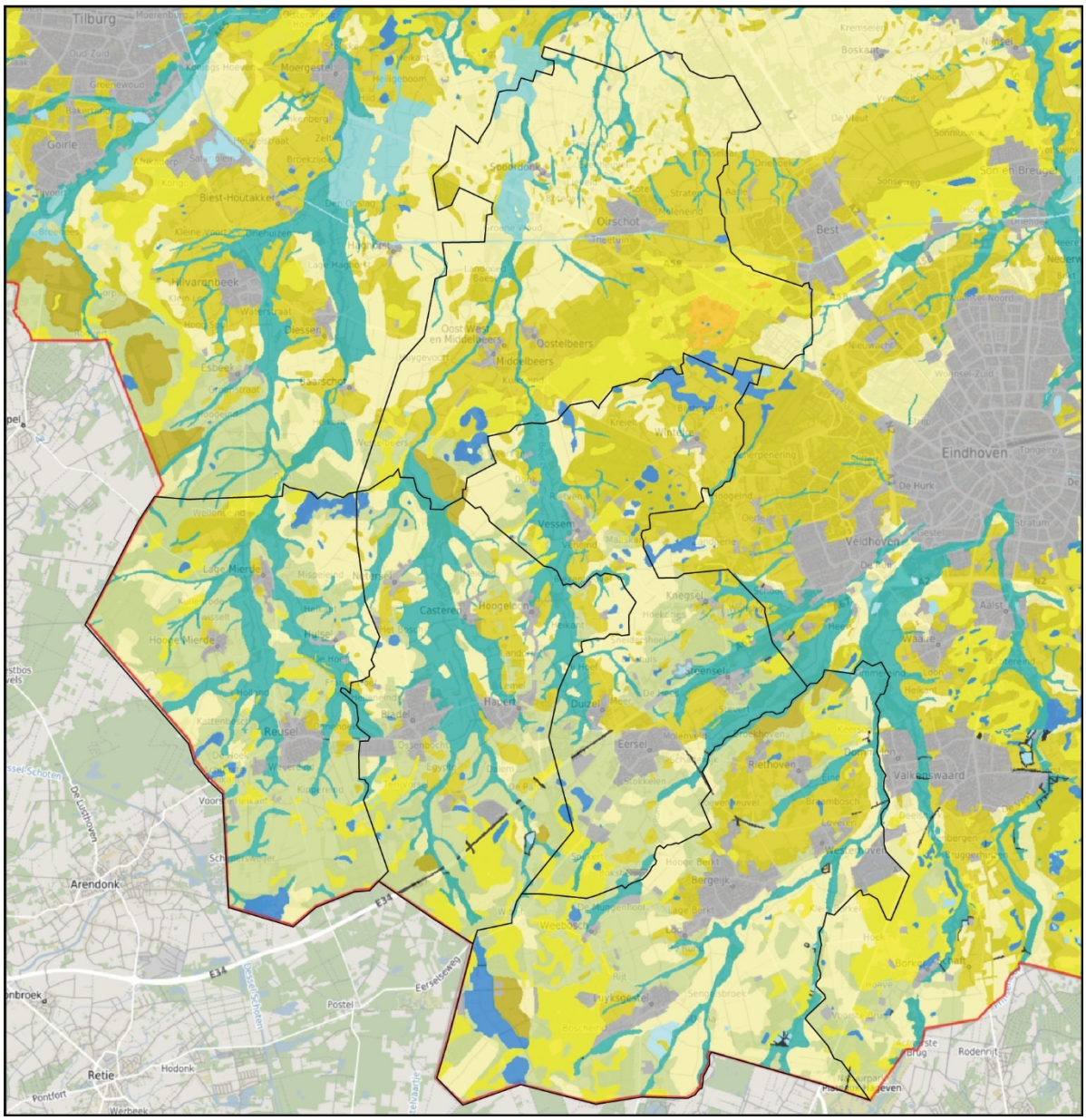

Figuur 2.4 – Geomorfologische kaart (bron: Kaartbank provincie Noord-Brabant)

2.1.1 De ontwikkeling van het landgebruik

In de Kempen is de ontwikkeling van het (cultuur)historisch grondgebruik gebaseerd op het systeem van de kampontginningen. In dit systeem zijn nederzettingen ontstaan op de overgang van laagtes langs de beek naar hoger gelegen zandgronden. De hoogte en ligging van de gronden bepaalden in dit systeem het gebruik. De lager gelegen gebieden naast de beek werden bevloeid om de grond bruikbaar te maken als grasland – de beemden. De hogere minder vruchtbare gronden werden gebruikt om schapen op te laten grazen. Enkele delen van de heide werden hierdoor zo schraal dat ze in stuifzanden veranderden. Om dit te voorkomen werden er in deze gebieden bomen geplaatst. De schapen werden 's nachts gehouden in potstallen met een verlaagde vloer waar plaggen heide in gelegd werden om de mest van de schapen op te vangen. Zo werd in deze stallen mest 'opgepot'. Deze mest werd vervolgens gebruikt om akkers rondom de nederzettingen te voorzien van vruchtbare grond, deze akkers kwamen door deze ophogingen bol te staan, vandaar de naam 'bolle akkers'.

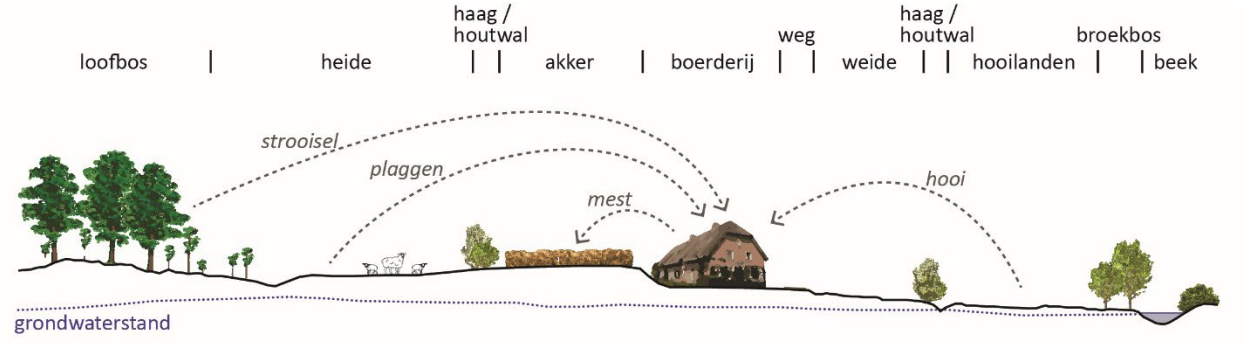

Figuur 2.5 - Het potstalsysteem

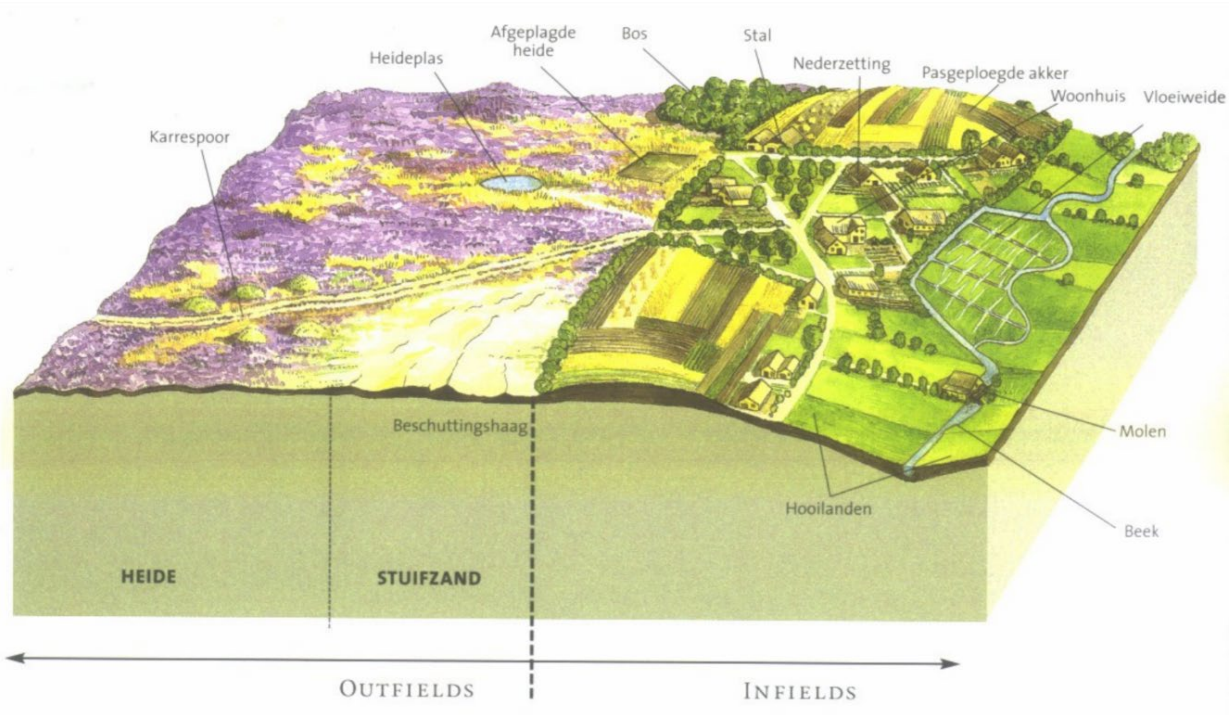

Figuur 2.6 - Het potstalsysteem in de Kempen - bron: (De Hoge Rielen)

Met de uitvinding van de kunstmest veranderde dit systeem, omdat woeste onvruchtbare gronden nu een stuk makkelijker gebruikt konden worden als akker- of grasland. In deze periode zijn grote stukken heidegrond in de Kempen ontgonnen voor de landbouw. Gepaard met deze jonge ontginning kwam de ontwikkeling van de industrie en mijnbouw op, waarvoor hout nodig was. Om aan deze vraag te voldoen werd er op de oude heidegrond ook veel naaldbos geplaatst. Na de eerste wereldoorlog, rond de jaren '30, begon dit proces in de Kempengemeenten op gang te komen. Het duurde tot de jaren '50 totdat alle heidegebieden omgezet waren in agrarische gronden. Slechts enkele, kleine heidegebieden zijn bewaard gebleven.

Vanaf de jaren '70 zorgen ruilverkavelingen voor steeds grotere, rechtere en aanéén gesloten stukken grond, maar ook voor kanalisering van beken en de aanleg van landbouwwegen. In deze periode zijn de beekdalen veelal van kleinschalig in grootschalig veranderd. Ook hebben moderne ontwikkelingen zoals snelweg- en elektriciteitsinfrastructuur, stad- en dorpsuitbreiding gezorgd voor veranderingen in het landschap.

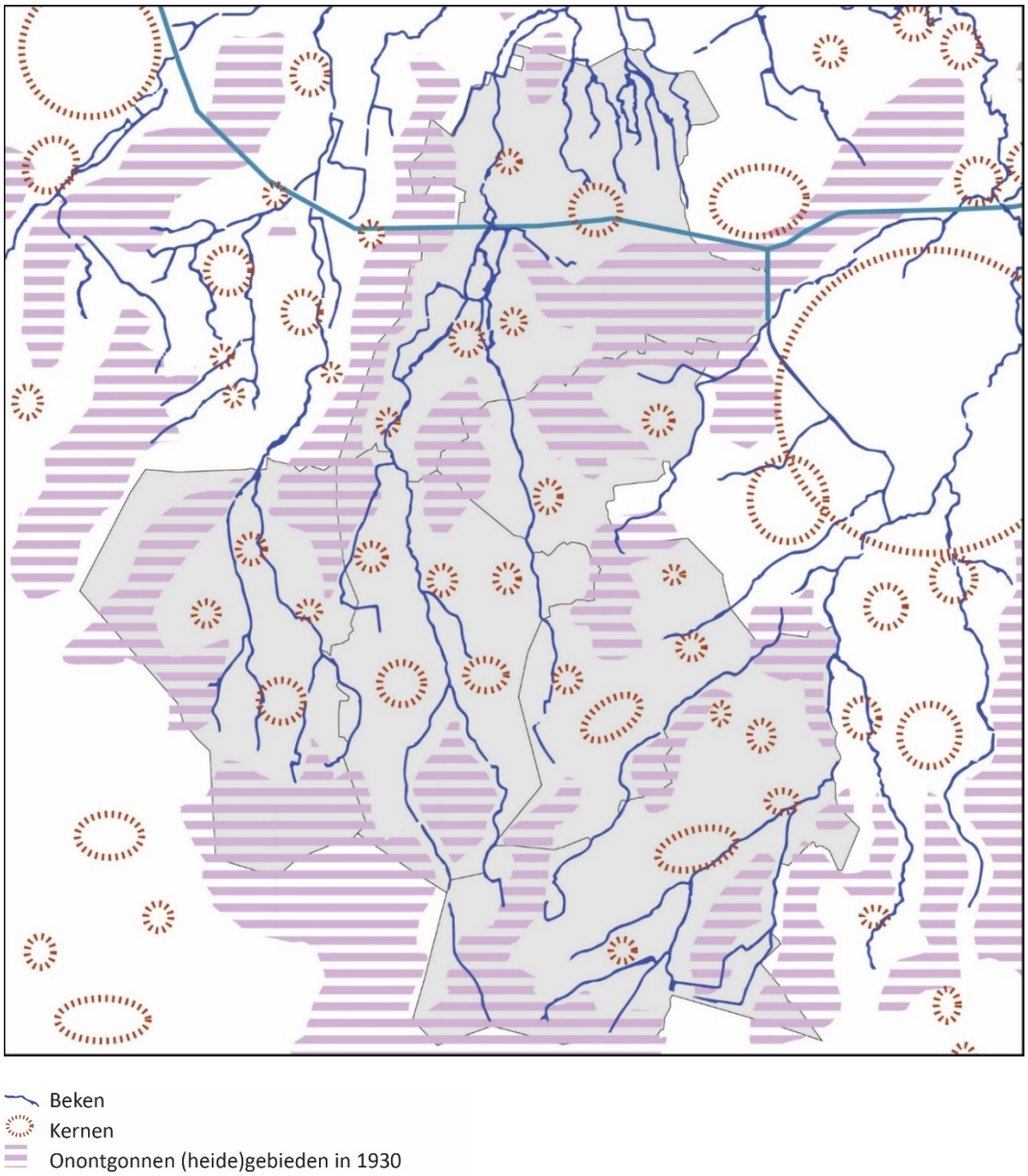

Figuur 2.7 – Gebieden die pas na 1930 ontgonnen zijn

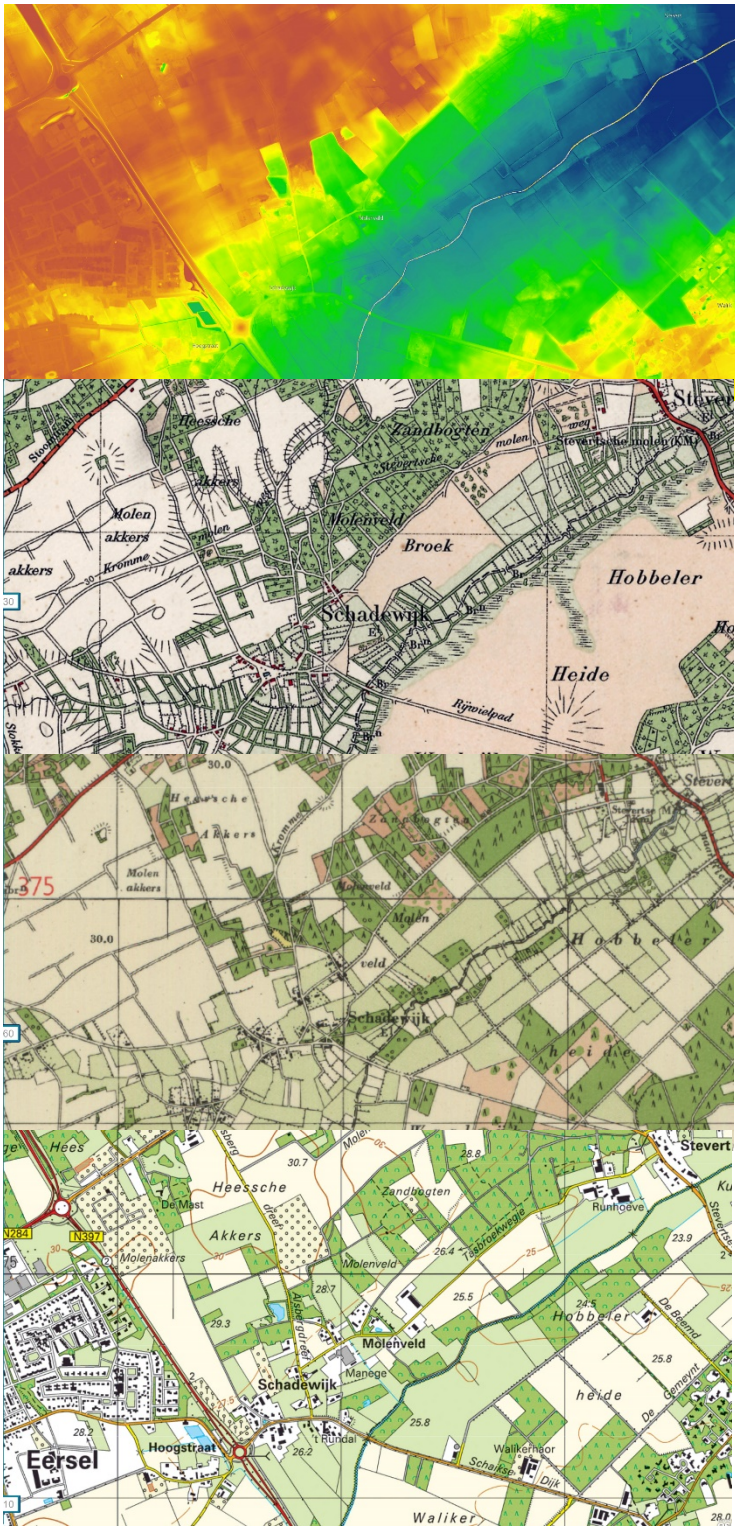

Hoogtekaart

Beken vormen de dalen in het landschap. Op het plateau zijn de beken uitgeslepen. De dekzandruggen zijn door de beken afgezet als hogere ruggen langs de beken.

Tot en met de eerste helft 20e eeuw

Bewoning vond plaats op de hogere delen langs de beek. Direct bij de beek werden kleine kaveltjes ingericht als weide. De hogere delen werden gebruikt als akkers en landgoederen/ bossen. Kavels waren veelal kleinschalig met onregelmatige vormen.

Grote delen woeste grond werden niet ontgonnen, omdat deze niet vruchtbaar genoeg waren. Wel werden hier plaggen gestoken voor gebruik in de potstal.

Rond de Tweede Wereldoorlog

Dankzij kunstmest en machines konden grote delen heide-/ruigtegebieden in korte tijd vruchtbaar worden gemaakt. Hierbij werd voor een veel functionelere indeling van het landschap gekozen met grotere en meer orthogonale kavels.

Tweede helft 20e eeuw tot heden

In deze periode ging de schaalvergroting in de landbouw door. Ook de kleinere kaveltjes direct langs de beken werden hierin meegenomen.

In het huidige landschap zijn daarom de beken minder goed herkenbaar geworden, omdat door schaalvergroting de verschillende landschappen steeds meer op elkaar gaan lijken .

Figuur 2.8 – Voorbeeld historische ontwikkeling van het landgebruik

2.2 *Landschapstypen*

De fysieke ondergrond (de geologie en geomorfologie) en de ontwikkelingen in het landgebruik hebben geleid tot verschillende verschijningsvormen van het huidige landschap: de landschapstypen.

2.2.1 Bos

De bossen hebben een sterk besloten karakter en worden door hun verschijningsvorm en aanwezige ecologische waarden hooggewaardeerd. De meeste bossen in de Kempen zijn jong. Ze liggen verspreid over het gebied, met name op de dekzandruggen (zoals De Utrecht, Postelse Heide). Binnen de jonge ontginningsgebieden werden eind 19^{e} eeuw op gronden met een lagere bodemkwaliteit de jonge bossen aangeplant, met als doel de houtproductie.

In de Kempen liggen nog een paar oude bossen. Deze cultuurhistorisch karakteristieke bossen zijn terug te vinden bij Boshoven, ten noorden van Bergeijk en op het landgoed Baest in het beekdal van de Beerze. In de beekdalen komen broekbossen voor.

Figuur 2.9 – Jong bos

2.2.2 Heide

Heide heeft een open karakter en wordt door de verschijningsvorm en aanwezige ecologische waarden hooggewaardeerd. Binnen en rondom de aangeplante bossen en ontginningen zijn nog enkele stukken heide bewaard gebleven, dit zijn de Cartierheide, de Oirschotse Heide, de Mispeleindse Heide en de Roeverste Heide.

Figuur 2.10 – Cartierheide

2.2.3 Oude zandontginningen

De oude zandontginningen is het landschap van de kampontginningen. De kampen zijn de eerste bewoningsplekken op de hoger gelegen zandgronden naast de beken, waar ook nu nog de meeste bewoning plaatsvindt. De dorpen van de Kempen liggen in dit landschapstype. De kampen zijn kleinschalig, hebben een onregelmatige verkavelingsstructuur en een besloten karakter (coulissen). Karakteristiek zijn de bolle akkers met houthakbosjes en houtwallen met Eik en struikgewas. Uitbreiding van bebouwing bij de dorpen en ruilverkaveling in de landbouw hebben geleid tot het verlies aan kleinschaligheid in dit landschap.

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden:

- Kleinschalig
- Onregelmatige kavelstructuur
- Gesloten landschap met coulissen
- Akkercomplexen met 'open' bolle akkers

2.2.4 Jonge zandontginningen

Jonge zandontginningen zijn de vanaf 1900 ontgonnen woeste heidegronden. Op de gronden waar de bodem een lagere kwaliteit had is bos geplant. De bodems van hogere kwaliteit werden in gebruik genomen voor de landbouw. Deze ontginning werden in korte tijd en op grote schaal uitgevoerd, waardoor er grootschalige open gebieden zijn ontstaan met een rationele indeling met rechte kavels en wegen.

Beplanting komt wel voor langs wegen en kavelranden, maar deze beplanting heeft vaak geen onderbegroeiing, waardoor het landschap een halfopen karakter heeft. Deze karakteristieken zijn versterkt door moderne ruilverkavelingen. Daarnaast hebben de ruilverkavelingen ervoor gezorgd dat de verschillen tussen de oude en jonge zandontginningen en de beekdalen zijn vervaagd, omdat ook in de die gebieden schaalvergroting heeft plaatsgevonden. De jonge zandontginningen bevinden zich aan de randen van de dorpen en oude zandontginningen.

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden:

- Middelgrote schaal en rationele verkaveling
- Halfopen
- Laanbeplanting met eik, berk en linde.

2.2.5 Beken en beekdalen

Het landschap van de Kempen wordt doorsneden door de beeksystemen van Grote en Kleine Dommel, Beerze en Reusel. De van zuid naar noord lopende beken liggen in ondiepe dalvormige laagten en vormen lijnen in het landschap. In de dalen rondom de beek zorgen uitspoelingswaaiers en glooiingen voor lokale hoogteverschillen in het landschap.

In de beekdalen wordt het landschap afwisselend gevormd door bos waardoor de beek stroomt, of door ontgonnen stukken voormalige hooiland met langgerekte kavels en dichtbegroeide bomensingels haaks op de beek. De voormalige hooilanden waren kleinschalig verkaveld, maar door schaalvergroting in de landbouw is veel van deze kleinschaligheid verdwenen in het tweede deel van de 20^{e} eeuw. De meanderende ligging van de beken is op veel plaatsen verdwenen.

Beken vormen belangrijke ecologische (verbindings-)zones en worden gezien als verbindingen tussen de natuurgebieden.

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden:

- Contrastvorming tussen hogere zandgronden met daarop de dorpen
- Gesloten door bos en boomsingels
- Broekbos met elzen en berken
- Langgerekte kavels met dichtbegroeide boomsingels met elzen
- Natuurwaarden
- Beemden

Figuur 2.11 – Rond de beken was het landschap van oudsher kleinschaliger. Bij veel beken heeft schaalvergroting echter geleid tot een veel opener landschap en een rechtgetrokken loop van de beek.

2.2.6 Bebouwde omgeving

Dorpen en buurtschappen

Het landschap en het cultuurhistorisch gebruik daarvan hebben invloed gehad op de ruimtelijke structuur van de dorpen. De dorpen Reusel, Bladel, Hapert en Eersel liggen allen op het zandplateau en zijn met elkaar verbonden door de N284. Ook de omvang van deze dorpen is vergelijkbaar tussen de 5.000 en 10.000 inwoners. Elk van deze dorpen kent zowel naoorlogse uitbreidingswijken en bedrijventerreinen die aan de N397 of de A67 liggen. Het dorp Duizel ligt ook op deze lijn maar is in omvang een stuk kleiner. Ten noorden van deze lijn op het plateau liggen kleinere dorpen en buurtschappen, zoals Hoge en Lage Mierde, Hulsel, Netersel, Casteren, Hoogeloon en Vessem. Deze dorpen worden verbonden door meerdere lokale wegen. Ook het zuidelijker gelegen dorp Luyksgestel is ontstaan op het plateau tussen twee beken. De dorpen op het plateau zijn allemaal ontstaan ten oosten of westen van een beek op de overgang van de laag gelegen beek naar hogere grond, passend bij het potstalsysteem.

De andere dorpen binnen de Kempengemeenten zijn veelal ontstaan tussen beken en hoger gelegen dekzandruggen. De dorpen Bergeijk en Westerhoven zijn in de richting van de rug gegroeid. Ook dorpen in het noorden, zoals Middelbeers, Westelbeers en Oirschot zijn op liggen op een lijn op een zandrug. De dorpen Wintelre, Knegsel en Steensel zijn ook op enkele zandrug uitlopers ontstaan.

De dorpen op het plateau en de dorpen op de zandruggen kenden hetzelfde cultuurhistorisch ontginningssysteem, waardoor de ruimtelijke structuren zijn gevormd naar het landgebruik van dit potstalsysteem. Andere structuren zijn gevormd naar de ondergrond en of nabijgelegen infrastructuur.

Bedrijventerreinen

De Kempengemeenten kennen meerdere bedrijventerreinen. Aan de N284 en A67 liggen er al zeven. Bij de dorpen Bergeijk, Oirschot (twee), Westerhoven en Middelbeers liggen ook grote terreinen en bij Luyksgestel, Hoogeloon, Vessem liggen kleinere terreinen. Deze terreinen hebben een industrieel karakter en zijn vaak rationeel ingericht met vierhoekige kavels, rechte lijnen en rechte wegen.

2.3 ***Landschapsstructuren***

In de samenhangende structuren in het landschap worden drie niveau's onderscheiden: het macro-, meso- en microniveau.

Het macroniveau gaat over samenhangende landschappelijke ruimtes, elementen of lijnen met een (korrel)grootte van meerdere kilometers en groter. Het microniveau betreft de kleinste afmetingen van het landschap, zoals de maat van een kavel, een bossage, een erf of het profiel van een weg. In de Kempengemeenten is de maat van het microniveau over het algemeen zo'n 20 – 200 meter. Het mesoniveau betreft de tussenliggende landschappelijke schaal. Dit gaat om bijvoorbeeld de doorlopende kavelgrenzen en open gebieden van meerdere aan elkaar geschakelde kavels, grotere open plekken in bos en delen van beken en lokale wegen die in één geheel te overzien zijn. Voor het schaalniveau van de planMER is het macro- en mesoniveau van belang.

2.3.1 Het landschap op macroniveau – lange lijnen

De regionale-/macrostructuren van het landschap zijn gevormd door de hoogteverschillen, de beken en het gebruik. De geologische lagen hebben gezorgd voor een plateau en afwatering naar de lagere delen, waardoor de ruggen zijn ontstaan. Hierop komt gebiedseigen flora en fauna voor, wat op haar beurt weer gebruikt is door de mens. Menselijk ingrijpen heeft nieuwe lagen in het landschap opgeleverd: de vormen van gebruik, het aanplanten of kappen van bomen, het aanleggen van wegen, et cetera. Langer geleden waren deze ingrepen slechts kleinschalig en lokaal, maar tegenwoordig zijn die ingrepen ook grootschalig en vormen soms een heel belangrijke reden voor het uiterlijk van een landschap.

Structuren op macroniveau zijn dus veelal aanwezig vanwege de overstijgende schaal van de geomorfologie en door menselijke ingrepen. Het macroniveau betreft de samenhangende landschappelijke ruimtes, elementen of lijnen met een (korrel)grootte van meerdere kilometers en groter.

Lange lijnen

De langere lijnen in het landschap zijn de beken, doorgaande wegen, de snel- en autowegen, hoogspanningstracés en het Wilhelminakanaal. De oudere lijnen, zoals de beken en historische routes, liggen over het algemeen meer meanderend door het landschap. Meer recente, infrastructurele lijnen zijn rechter.

Er zijn twee manieren om langere lijnen in het landschap te ervaren. Ten eerste vanuit het omliggende landschap, wanneer een lijn als een doorsnijding of begrenzing van dit landschap ervaren kan worden. Ten tweede staande op of bewegende over een lijn, wanneer deze als een continu of als logisch doorgaand element ervaren kan worden.

Door hun verschijningsvorm (bijvoorbeeld dat de beken smal zijn en op veel plekken niet meer worden begeleid door opgaande elementen) overstijgen de meeste langere lijnen in het landschap ter plaatse het mesoniveau niet. Dit, in combinatie met het relatief besloten landschap, maakt dat de meeste lange landschappelijke lijnen slechts waarneembaar zijn van dichtbij en van buiten de lijn moeilijk tot niet waarneembaar zijn als langere lijn in het landschap.

De beken en hoogspanningstracés zijn moeilijk te ervaren vanaf de lijn zelf. Zij worden veelal slechts waargenomen wanneer men ze kruist. De historische en lokale wegen door het landschap kunnen wel ervaren worden door hierover te bewegen, maar kennen een te laag eigen continu karakter om als macroniveau aangewezen te worden.

De landschappelijke lijnen op macroniveau zijn derhalve enkele stukken snel- en autowegen, omdat deze door de manier van vormgeving een sterk continu karakter hebben. Ze kennen enkele lange rechte stukken en geven de mogelijkheid om langere stukken van de route te overzien. Daarnaast wordt het Wilhelminakanaal als macrolijn aangemerkt, omdat dit een breed open water is en als een vrij rechte lijn door het landschap snijdt.

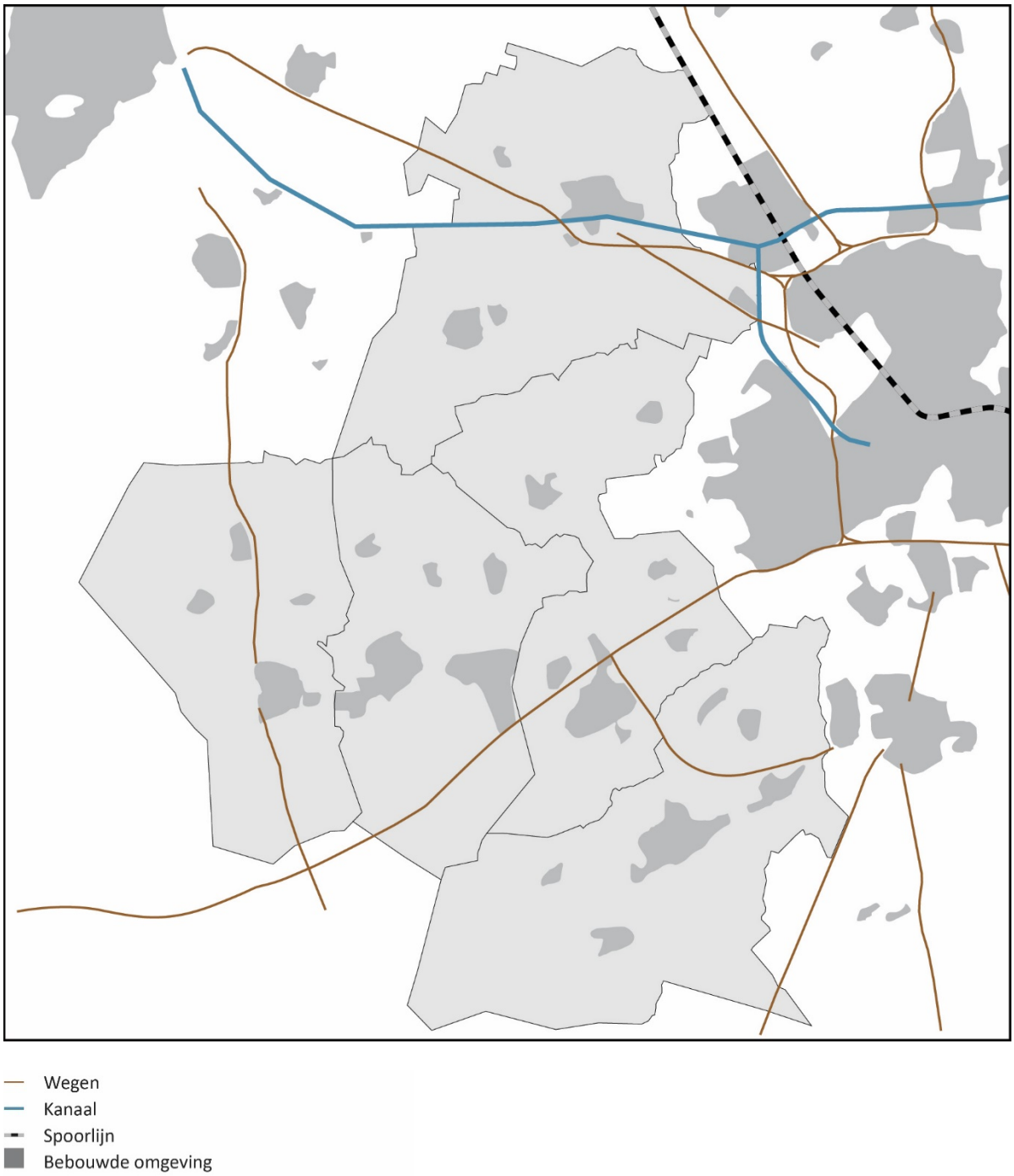

Figuur 2.12 – Langere lijnen in het landschap, vooral waarneembaar wanneer men over de lijn beweegt.

Open gebieden

Er zijn geen kenmerkende grote open gebieden. Het gehele landschap is relatief besloten. Zichtlijnen zijn over het algemeen korter dan een halve of een hele kilometer. Op een aantal plekken zijn langere zichten mogelijk, maar bijna nooit verder dan 2 tot 2,5 kilometer en bijna altijd in één enkele kijkrichting. Vrije zichten van meerder kilometers in alle richtingen, zoals deze bijvoorbeeld voorkomen in grootschalige open polder- of heidelandschappen, komen niet voor.

2.3.2 Het landschap op mesoniveau – landschappelijke ruimtes door bebouwing en beplanting

Deze tussenmaat wordt opgebouwd uit lijnen en open ruimtes van circa 0,2 tot 2 kilometer groot. Het mesoniveau is daarom van belang voor zowel grotere aaneengeschakelde zonneparken, als voor opstellingen voor windturbines. Een lijnopstelling van windturbines is namelijk mogelijk vanaf circa 1.200 meter, uitgaande van een onderlinge afstand van 600 meter en een minimum aantal van 3 turbines.

Op mesoniveau wordt de openheid bepaald door de kavelranden. Openheid is terug te vinden in het jonge zandontginningen landschap en is door schaalvergroting gerealiseerd. De kavelstructuur wordt gevormd door de randen. Deze randen zijn veelal streekeigen en kenmerkend voor het landschap. Met name voor de inpassing van zonneparken zijn ze van belang om gebiedspassende inpassing te creëren. De randen van kavels verschillen per landschapstype. De verschillende gebiedseigen randen van de Kempen zijn in kaart gebracht, ingedeeld per landschapstype en beoordeeld op hun mate van openheid. Zie figuur 3.3.

Het gevolg is dat de richtingen van de patronen in de Kempengemeenten sterk volgend zijn op de ontwikkeling en de schaal van het landschap. In de oudere delen zoals de beekdalen en de oude zandontginningen hebben de patronen de kleinste schaal en lopen in de richting van de oude ontwikkelingslijnen. Kavelgrenzen volgen de krommingen van de beken, dorpen en wegen. Wegen verbinden de dorpen en zijn historisch ontstaan op de meest geschikte plekken van de ondergrond, waardoor zij ook met het landschap meebewegen. Doordat langs veel wegen en kavelgrenzen opgaande beplanting staat en er in het landschap veel bos aanwezig is, zijn de landschappelijke ruimtes relatief klein en kennen organische vormen.

De jonge zandontginningen kennen een veel rationelere opzet, met grotere open ruimtes en rechtere lijnen. Deze gebieden zijn planmatig ontgonnen, waarbij de structuren zelf sterk rationeel, ruimer en orthogonaal zijn opgezet. Langs de erven is minder beplanting aanwezig en langs de wegen staan vaak alleen bomen en komt geen onderbegroeiing voor, waardoor het landschap een meer open karakter heeft, in vergelijking tot de oudere ontginningen. De richting waarin deze structuren liggen is echter veelal afgestemd op bestaande richtingen van de omgeving. Een goed voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van de Postelsche Heide in de jaren ’50 en ’60 van de vorige eeuw. Waar goed te zien is dat het landschap rationeel verkaveld is, maar het patroon meeknikt met de oude loop van de beek en reageert op de bossen die de grenzen vormen van het gebied. Het gevolg is, dat ook de meer rationele patronen van de jongere ontginningen in verschillende richtingen in het landschap liggen.

De meest rationale verkavelingsstructuren zijn te vinden in de bossen, omdat deze veelal zijn aangeplant met het oog op productie. Hier wordt verder niet op ingegaan, omdat de bossen vanwege het NNB uitgesloten zijn voor de ontwikkeling van zonneparken.

Figuur 2.13 – Voorbeeld rationele structuur jonge zandontginning, Postelsche Heide. De bossen zijn pragmatisch opgezet voor productie. De agrarische kavels zijn rationeel opgezet, maar reageren op het bestaande landschap en de randen die de bossen vormen.

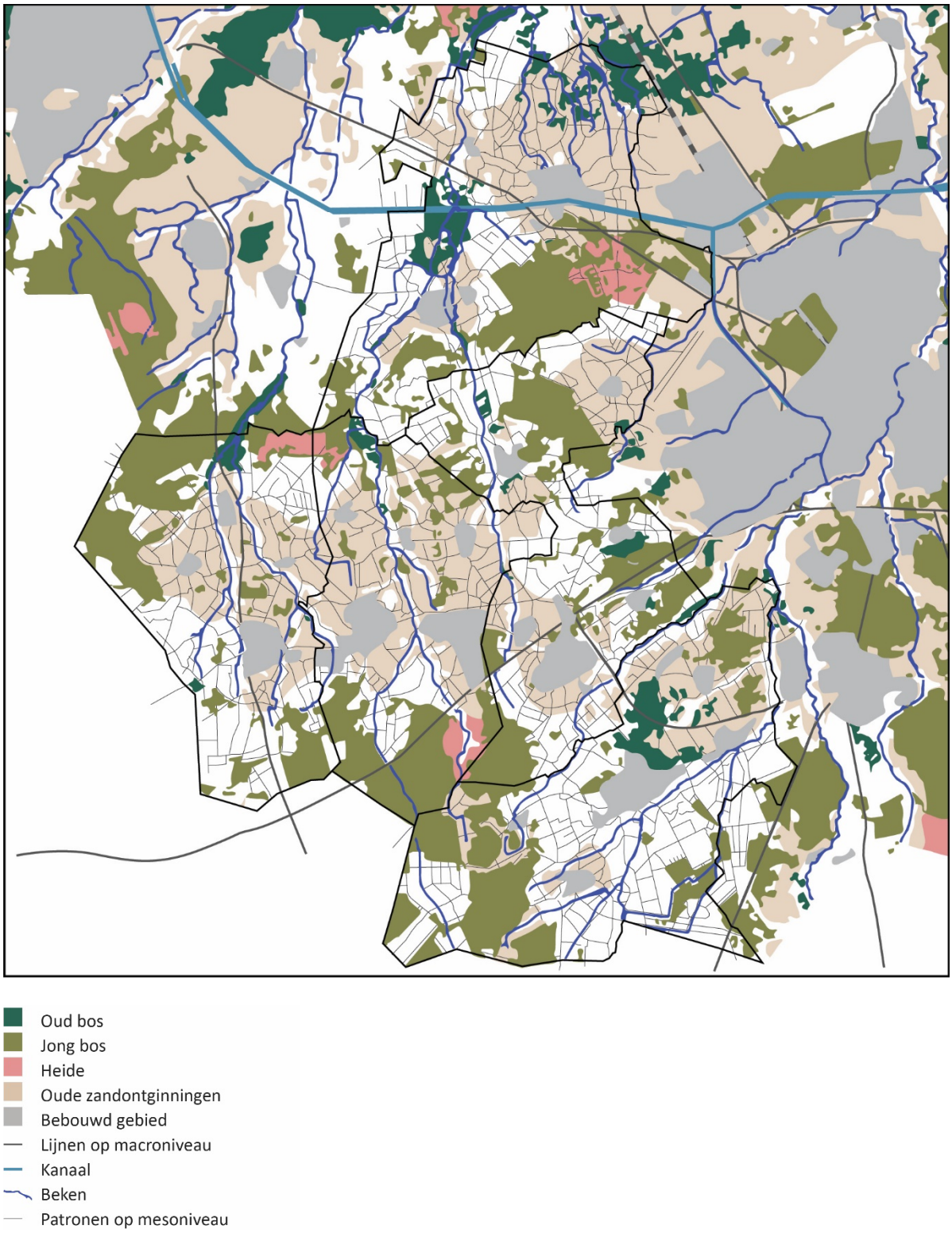

Figuur 2.14 – Patronen op mesoniveau

2.4 *Landschappen in het beleid*

2.4.1 Structuurvisie ruimtelijke ordening Noord-Brabant – gebiedspaspoorten

De provincie hanteert een gebiedsindeling op basis van landschapstypen. Dit betreft binnen de Kempengemeenten de gebieden oud bos, jong bos, heide, oude zandontginning, jonge zandontginning en het bebouwd gebied. De beken worden door de provincie benoemd en zijn als lijnen op de kaart opgenomen, maar hebben geen gebiedsaanduiding.

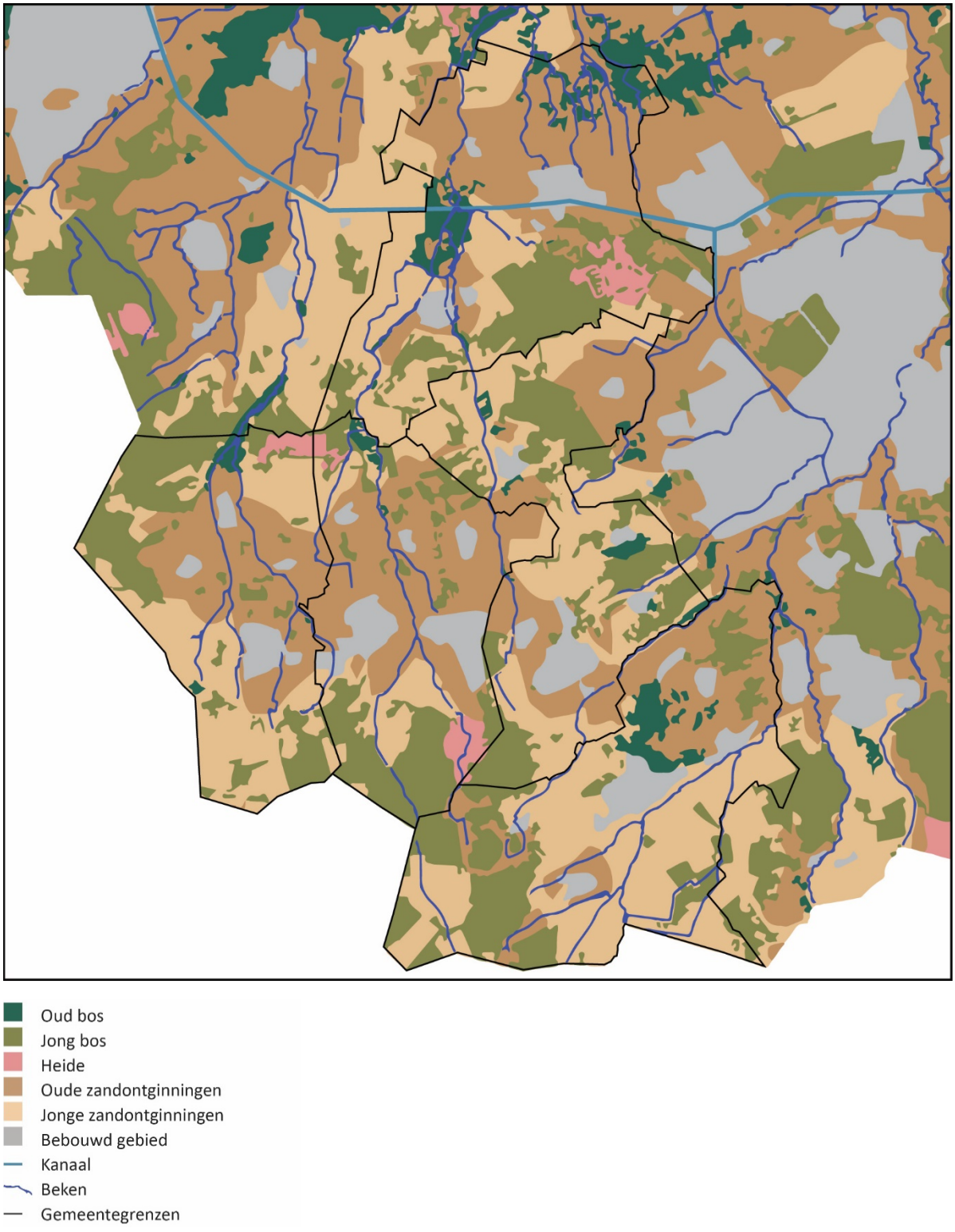

Figuur 2.15 – Gebiedsindeling in landschapstypen uit de Structuurvisie Noord-Brabant

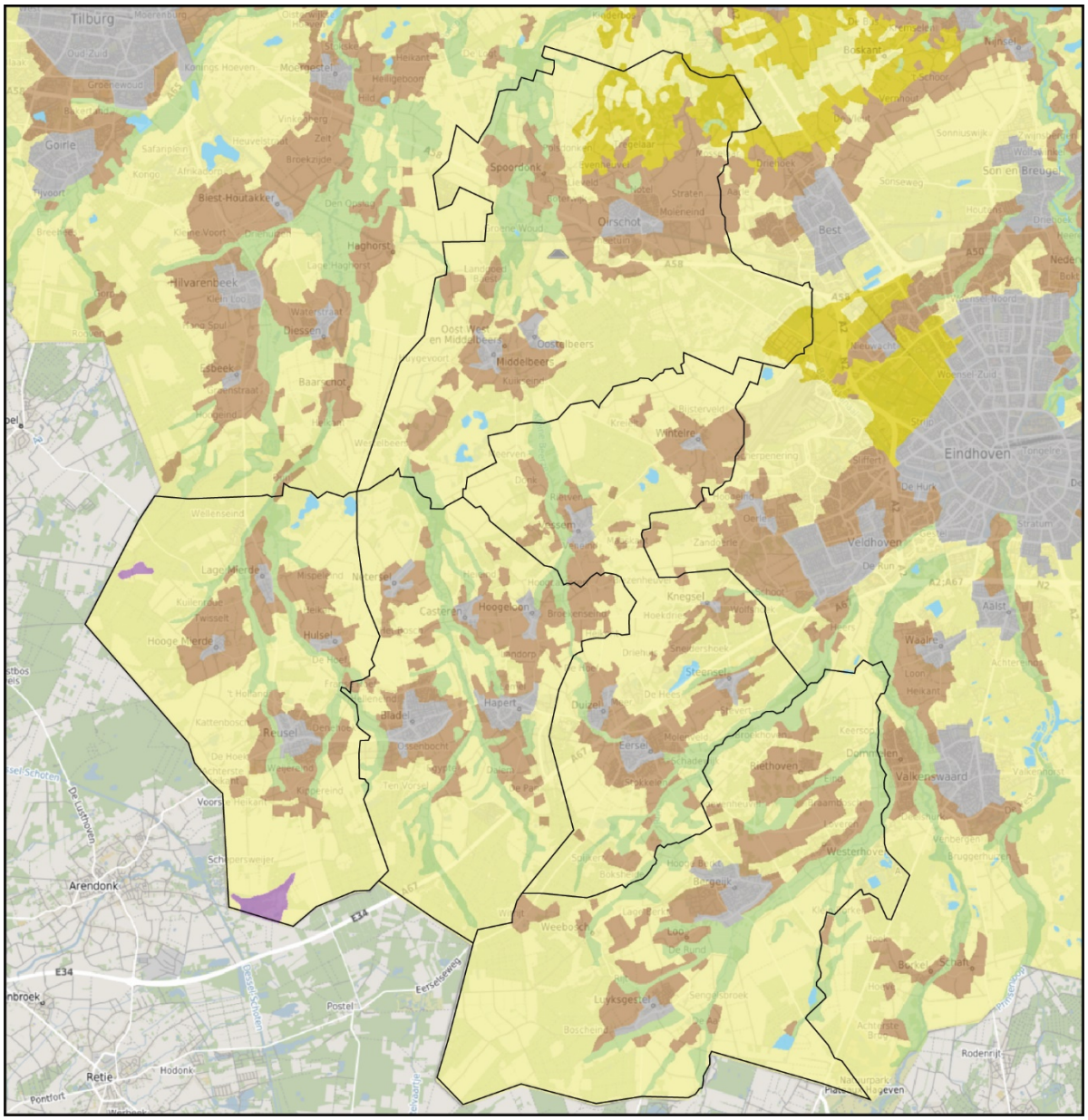

Figuur 2.16 – Bodemkundige hoofdeenheden (bron: Kaartbank provincie Noord-Brabant)

2.4.2 Natuurnetwerk Brabant (NNB)

Het NNB zijn de gebieden die onder het Natuurnetwerk Nederland vallen in de provincie Brabant. Het NNN is de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en is en netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuur. NNN is ontwikkeld om natuurgebieden beter met elkaar te verbinden. Onder het NNN vallen bestaande Natura 2000 gebieden, wateren, agrarisch beheerde landbouwgebieden en andere bestaande natuurgebieden. Zonneparken zijn hier beleidsmatig uitgesloten. De landschapstypen jong bos, oud bos en heide vallen allen bijna volledig onder het NNB.

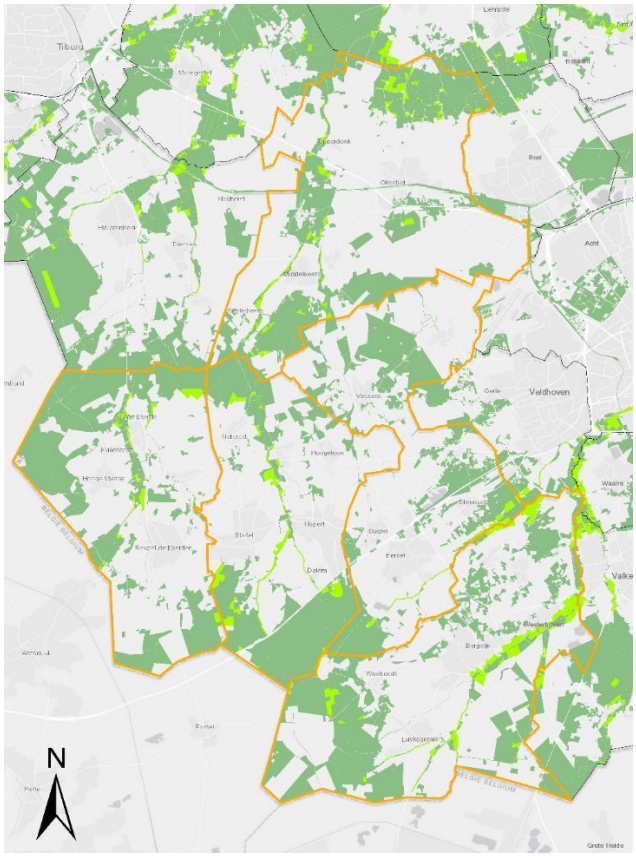

Figuur 2.17 – Natuurnetwerk Brabant

2.4.3 Cultuurhistorisch waardevolle landschappen van provinciaal belang

Door de provincie zijn in de CHS (cultuurhistorische waardenkaart) gebieden aangewezen met een hoge cultuurhistorische en landschappelijke waarde. In deze gebieden wil de provincie de cultuurhistorische waarden verder ontwikkelen, beschermen en toeristisch-recreatief ontsluiten. Dit geldt voor de volgende gebieden:

<u>Het Groene Woud en het Beekdal van de Beerze</u>

Nationaal landschap ‘Het Groene Woud’ beslaat een gebied tussen Tilburg - ’s-Hertogenbosch – Eindhoven en loopt in het zuiden door tot Oirschot. Door de provincie is dit gebied aangewezen als provinciaal cultuurhistorisch en uitgebreid met het beekdal van de Grote Beerze tot aan Netersel en Casteren en met het beekdal van de Kleine Beerze tot aan Vessem.

Een deel van het Groene Woud valt onder het landschappelijk deelgebied 'De Meijerij'. Anders dan bij de Kempen zijn de dorpen, Middelbeers, Oostelbeers en Oirschot, hier ontstaan op dekzandruggen. Ook ligt dit gebied lager dan de Kempen en lager in de loop van de beken de Kleine- en Grote Beerze, hierdoor was de grond hier relatief vruchtbaarder en werden hier leemgronden gevormd. De cultuurhistorie lijkt veel op die van de Kempen. Het groene woud heeft ook een samenhangend landschap met oude zandontginningen met bolle akkers, heide en beemden langs de beken, gevolgd door jonge zandontginningen met bossen, landbouw en rationalisering van wegen, water en kavels.

Rondom de beken zijn al vroeg landgoederen ontstaan, waaronder Landgoed Baest en Heerenbeek. Bij deze landgoederen is al vroeg bos gepland. Het beekdal van de Beerze heeft een besloten en kleinschalig karakter door de grote en kleine bossen rondom de beek en door de broekbossen, houtsingels en beemd-restanten.

Het Groene woud is door de provincie aangewezen als ontwikkelgebied voor natuur, cultuurhistorie, landbouw en recreatie. Het beleid is gericht op het behoud, herstel of duurzaam ontwikkeling van het watersysteem en de ecologische en landschappelijke waarden en kenmerken.

De Mortelen
Binnen het Groene Woud ligt een cultuurhistorisch deelgebied genaamd De Mortelen. Door het gebied lopen meerdere beken. Rondom deze beken ontstonden broekbossen en moerassen en op hogere delen kwamen eiken en berkbossen voor. In de middeleeuwen werden de gronden in gebruik genomen door boeren die in andere nederzettingen bleven wonen. Hierdoor is het gebied niet intensief gebruikt en ontgonnen. De gronden werden gebruikt als hooiland, weides of om plaggen heide te steken. De percelen werden afgesloten met sloten of houtsingels, waardoor er een kleinschalig besloten landschap ontstond. Later zijn rond de beken op rabatten productiebossen aangelegd. De heidevelden in het gebied zijn na 1900 ontgonnen tot landbouwgrond of productiebos. Bij deze ontginningen is het kenmerkende kleinschalige karakter behouden gebleven. Ook zijn de kenmerkende oude kleine zandwegen behouden gebleven.

<u>Dommeldal</u>
Het zuidwestelijke deel van het Dommeldal loopt onder Bergeijk en Westerhoven door. Deze dorpen liggen op zandruggen. Het Dommeldal kenmerkt zich ook door de aanwezigheid van oude ontginningen, maar is veel natter dan het Kempenland. In het nattere deel langs de beken is rond Bergeijk veel gebruik gemaakt van vloeiweidesystemen. Dit is slechts op enkele plaatsen nog terug te zien in het landschap.

<u>Landgoederen ten zuiden van Tilburg</u>

Landgoed De Utrecht
Ten zuiden van Tilburg liggen meerdere landgoederen. Eén van deze landgoederen, De Utrecht, ligt voor een deel in de gemeente Reusel- de Mierden. Het landgoed loopt aan de oostkant langs de grens met België en loopt in noordelijke richting over de grens met gemeente Hilvarenbeek. Het landgoed werd als investering ontgonnen tot landbouwgrond en productiebos. Rond 1920 werd er meer ingezet op het behouden van het heidelandschap, waardoor de heide tussen de Flaes en Het Goorven behouden bleef.

Landgoed Wellenseind
Ten zuiden van het landgoed de Utrecht rondom de Reusel en Raamsloop ligt landgoed Wellenseind. Binnen dit landgoed is de kleinschalige percelering haaks op de beken goed bewaard gebleven. Het landgoed werd in de 20^{e} eeuw gesticht voor de productie van zowel naald- als loofhout op de hogere gronden voor de textielindustrie. De oude percelering werd hierbij gehandhaafd. De lagere gronden werden gebruikt voor landbouw.

Gaaf gebleven gebieden in de oude zandontginningen

Binnen het Kempenland zijn er enkele gebieden relatief gaaf gebleven. Dit is het oude zandlandschap bij Oerle-Knegsel en bij de Cartierheide.

Oud zandlandschap bij Oerle-Knegsel

Het gebied rondom Oerle, Zandoerle en Knegsel is kenmerkend voor het landschap van de zandontginningen. Er zijn nog veel elementen aanwezig van dit oude landschap, zoals de bolle akkers. Aan de randen van deze akkers liggen enkele hakhoutbosjes en houtwallen. Ook zijn bij enkele akkers de oude zandwegen nog zichtbaar. Daarnaast vormen ook de oude grafheuvels, handels- routes en nederzettingen cultuurhistorische elementen in dit gebied. Er zijn karakteristieke en relatief kleinschalige jonge heideontginningen terug te vinden bij deze dorpen. De bossen in dit gebied zijn aangewezen als Natuurnetwerk Brabant.

Oud zandlandschap Cartierheide

In en rondom de Cartierheide ten zuiden van de lijn Bladel – Hapert – Eersel is het oude zandontginningslandschap nog goed te herkennen. Hier lag een uitgestrekt heidegebied tussen de beken de Aa en de Run. In dit heidegebied zijn hoeves en buurtschappen (Witrijt, Klein Witrijt, De Pan en de Heestert) met kampen als eilandjes rond de middeleeuwen in de heide ontstaan. Hierdoor is er een scherp contrast ontstaan tussen ontginningen en het grote stuk onontgonnen heide. Later rond de 19e eeuw is op een groot deel van de heide bos geplant, het noordelijke deel is bewaard gebleven als woeste heide grond. Een groot deel van dit gebied is aangewezen als Natuurnetwerk Brabant.

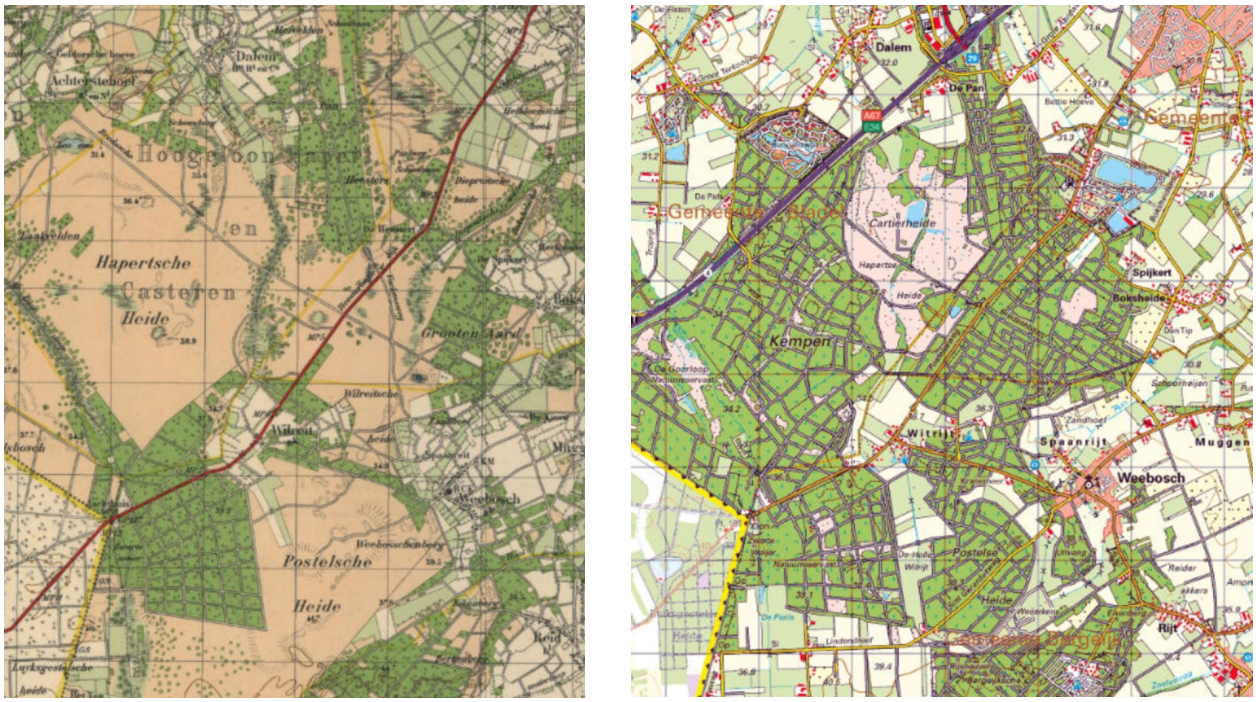

Figuur 2.18 – Cartierheide rond 1930: zichtbaar bij Witrijt de kleinschalige verkaveling langs de beek en de bolle akkers ten noordoosten van de bewoning. Cartierheide nu: tegenwoordig is de kleinschaligheid verdwenen, maar de bolle akkers zijn nog vrij open. Van de vele woeste gronden/heide die rond 1930 nog aanwezig was, is een klein deel rond de beek in het noorden van gebied bewaard gebleven.

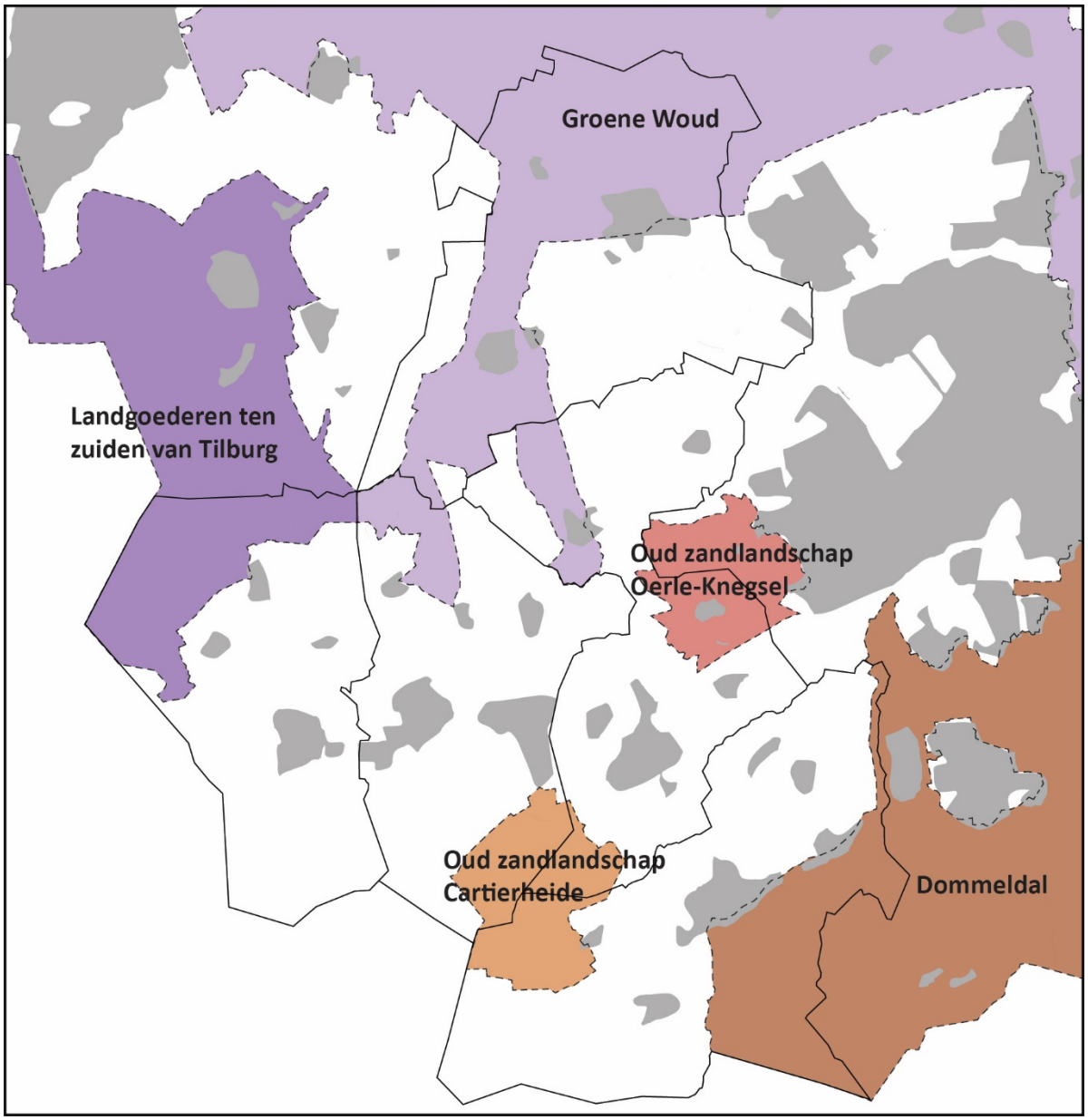

Figuur 2.19 – Overzicht cultuurhistorisch waardevolle landschappen van provinciaal belang in de Kempengemeenten

2.4.4 Gemeentelijk beleid

In het beleid van de vijf Kempengemeenten zijn er enkele terugkerende thema's, zoals natuur, landschap en cultuurhistorie. Daarnaast wijzen de gemeenten ook gebieden aan op basis van functie en waarde. Hoewel er veel samenhang is tussen natuur, landschap en cultuurhistorie wordt er beleidsmatig toch vaak onderscheid gemaakt:

Natuur

Veel natuur is beschermd binnen het NNB. Vooral beekdalen, bos en heide zijn aangewezen als natuurgebieden. Het beleid binnen de gemeenten gericht op het verder ontwikkelen van de natuur in en rondom beken, door bijvoorbeeld de beken te laten hermeanderen en door gebieden grenzend aan de beek natuurgebieden te maken.

Landschap

De gemeenten richten hun beleid vooral op het behouden en versterken van de karakteristieken van het oude zandontginningslandschap in de Kempen. Hierbij wordt ingezet op versterking van kenmerken zoals, de bolle akkers, houtwallen, beken, elzensingels en de verkavelingen die bij het oude landgebruik hoorden. Deze elementen dragen bij aan het dichte en kleinschalige karakter van het landschap. Daarnaast is het terugbrengen en versterken van de relatie van de dorpen in het Kempenland tot dit landschap ook een belangrijk punt in het beleid van de gemeenten. In de gemeenten Oirschot en Reusel de Mierden worden de landgoederen, De Utrecht, Baest en Wellenseind ook gezien als waardevolle landschappen.

Cultuurhistorie

De cultuurhistorisch waardevolle gebieden in de gemeenten hangen veel samen met het historische landschap. De zichtbare elementen van het oude cultuurlandschap worden aangewezen als waardevol, maar ook oude grafheuvels, karresporen en gebouwen worden aangewezen als cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Het beleid van de gemeenten is gericht op het behouden en versterken van deze waarden.

Functie

Naast gebieden die zijn aangewezen op basis van natuur, landschap en cultuurhistorie zijn er ook gebieden aangewezen door de gemeenten op basis van functie:

- *Landbouwontwikkelingsgebieden:* Deze gebieden zijn aangewezen om ruimte te bieden aan schaalvergroting en intensivering van de landbouw. Voorbeeld: het landbouwgebied tussen Bergeijk en Eersel.
- *Recreatiezones*: Deze gebieden zijn aangewezen als recreatieve zones in combinatie met natuur. Bijvoorbeeld het gebied tussen Reusel, Hulsel en Hooge Mierde.
- *Gebieden rondom dorpen:* Rondom cultuurhistorische dorpen en kernen is het beleid gericht om een landschappelijke buffer te behouden rondom deze dorpen.
- *Regionale natuur- en landschapseenheid:* Deze waardevolle gebieden zijn beschermd tegen stedelijke functies.

3. Indeling onderzoeksgebieden

Om het onderzoeksgebied Kempengemeenten op een zinvolle en overzichtelijke manier landschappelijk te kunnen beoordelen, is het gebied opgedeeld in kleinere landschappelijk samenhangende gebieden op basis van de uitkomsten van de landschapsanalyse.

3.1 *Toepassing van de indeling op basis van landschapstypen*

Dankzij de hoogteverschillen, de beken, de invloed van natuurlijke processen zoals erosie en de effecten van het gebruik door de mens, zijn verschillende landschapstypen te onderscheiden. Deze landschappen zijn verschillend van aard en kennen een wisselende mate van openheid en verschillen in hun cultuurhistorisch gebruik. Het is voor de inpassing van zonneparken daarom van belang om dit onderscheid te maken.

In dit onderzoek zijn dezelfde landschapstypen aangehouden als benoemd in de Structuurvisie ruimtelijke ordening van de provincie Noord-Brabant. De beekdalen zijn door de provincie wel als lijn op kaart gezet, maar er zijn geen gebieden aangewezen. Omdat de beekdalen van belang zijn op het meso- en macroniveau, zijn voor de beekdalen gebieden gedefinieerd. Dit is gedaan op basis van de bodemkundige hoofdeenheden.

De landschapstypen die niet onderzocht worden zijn heide, jong- en oud bos, omdat deze in het Natuurnetwerk Brabant vallen en zonneparken hier uitgesloten zijn. Ook de bebouwde omgeving wordt niet onderzocht, omdat het onderzoek het buitengebied betreft. Wel wordt de bebouwde omgeving in een aantal aangrenzende landschapstypen aangehaald, omdat de dorpen weldegelijk invloed hebben op de plaatsingsstrategieën voor zonneparken.

3.2 *Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling*

Naast de verschillende landschapstypen wordt een extra onderzoeksgebied onderscheiden: locaties met een afwijkend gebruik en landschappelijke uitstraling. Dit zijn locaties die door hun (vroegere) gebruiksfunctie een afwijkende vorm of plaatsing in het landschap hebben en daarom als op zichzelf staande elementen in het omliggende landschap(stype) liggen. Dit geeft soms de mogelijkheid om hier op een afwijkende manier, afwijkend van de standaard inpassingsmogelijkheden van het omliggende landschap, zonneparken te plaatsen. Het gaat hier voornamelijk om voormalige vuilstorten. Het betreft veelal kleine locaties van enkele hectaren groot verspreid over de Kempengemeenten. Ze zijn in veel gevallen al landschappelijk ingepast met beplanting.

Figuur 3.1 – Voorbeeld van een voormalige vuilstort, Het Hoog te Hooge Mierde (bron: GoogleMaps en Streetview).

3.3 *Overzicht van de onderzoeksgebieden*

Dit zijn de vier te beoordelen alternatieven:

1. Landschapstype oude zandontginning
2. Landschapstype jonge zandontginning
3. Landschapstype beekdalen
4. Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling

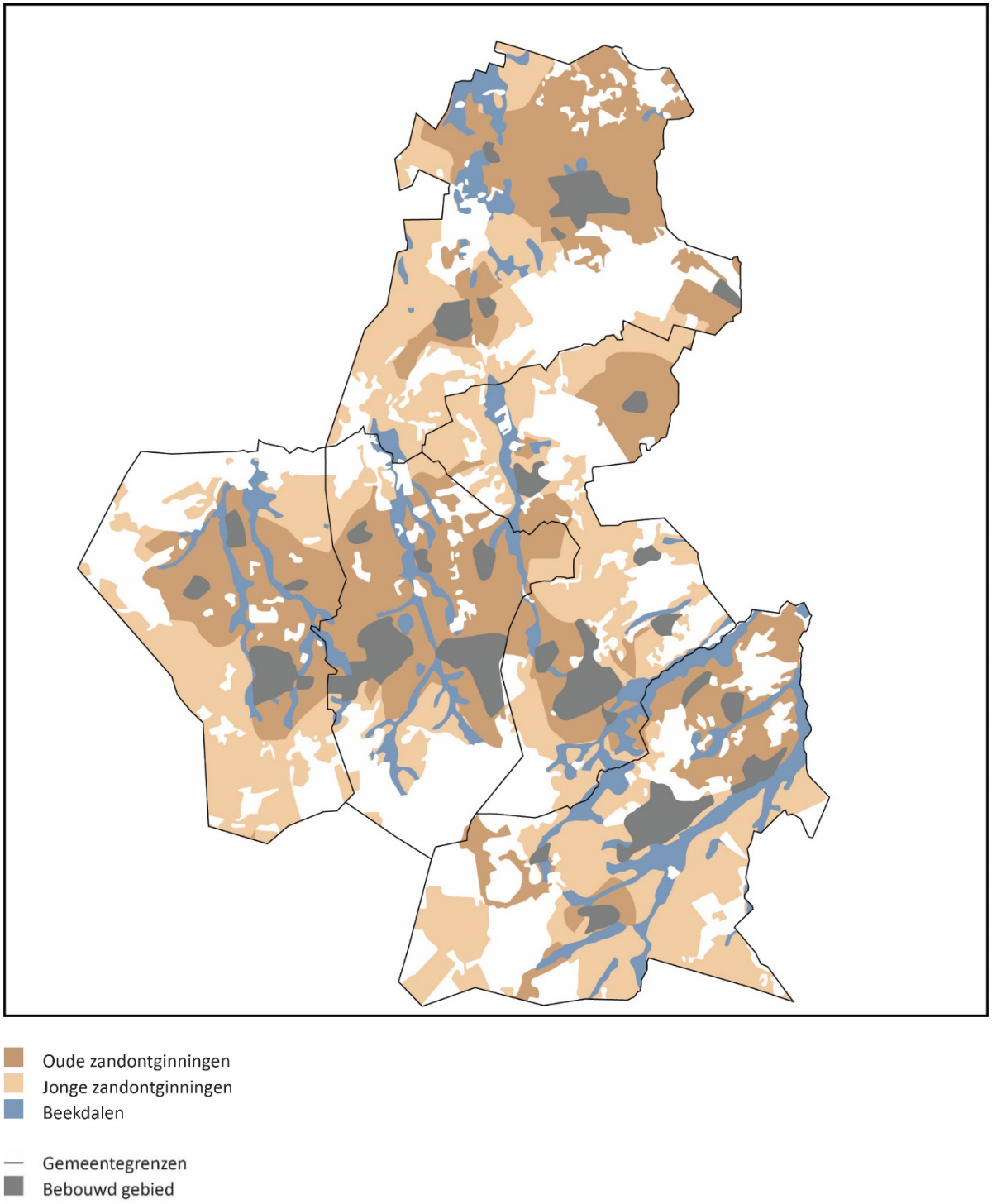

Figuur 3.2 – Overzicht te onderzoeken landschapstypen

4. Zonneparken in het landschap en de mitigerende maatregelen

4.1 *Het beeld van een zonnepark*

De energie wordt opgewerkt met pv-panelen (elektriciteit) of zonnecollectoren (warmte), aaneengeschakeld en in rijen opgesteld. Dit is het panelenveld, het functionele deel van het zonnepark. Op dit moment gaat het voornamelijk over de opwek van elektriciteit. De opstelling van de panelen kan daarbij zowel zuid- als oost-westgericht zijn. De panelenopstellingen kunnen een hoogte hebben tot circa één meter, maar gebruikelijker is een hoogte tussen de twee tot drie meter. Buiten het panelenveld is nog ruimte nodig voor de inrichting van een entree, de transformatorgebouwtjes, afscherming door een hekwerk of sloot en ruimte voor het inpassen in het landschap. Hoeveel dit zal zijn, hangt af van het landschapstype, de grootte van het terrein en de hoeveelheid schaduw op het terrein.

ELEMENTEN VAN EEN ZONNEPARK

Laag: 0,7 - 1,5 m. (oost-westopstelling) Laag: 0,7 - 1,5 m. (zuidopstelling) Middelhoog: 1,5 - 2,5 m. (zuidopstelling) Hoog: >2,5 m. (zuidopstelling)

HOOGTES EN VEEL VOORKOMENDE OPSTELLINGSVORMEN

Figuur 4.1 – Het beeld van een zonnepark

Een zonnepark verandert de omgeving. Het bouwen van de stellages met panelen en de behuizingen voor transformatoren is een ‘nieuwe’ verschijningsvorm in het landschap. Deze impact is vooral ruimtelijk en visueel. Op het gebied van milieuaspecten is de impact veel geringer. Zonneparken produceren namelijk heel weinig geluid of straling en er zijn geen externe veiligheidsrisico’s zoals ontploffings- of toxisch gevaar. Schittering levert over het algemeen geen overlast op voor bijvoorbeeld het verkeer of fauna.

4.2 *Mitigerende maatregelen*

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die genomen kunnen worden om de effecten van zonneparken op het landschap te beperken (verminderen), dan wel geheel te voorkomen. Bijvoorbeeld het inpassen van zonneparken met landschappelijke randen, zodat deze (deels) niet zichtbaar zijn vanuit de omgeving.

4.2.1 Afstemming op de kavelstructuur en uitlijning langs de randen

Een belangrijk uitgangspunt bij het inpassen van zonneparken is het netjes opstellen van de panelenrijen. Zeker daar waar zonneparken zichtbaar zijn, is het van belang om de rijen op gelijke afstand en strak langs bijvoorbeeld kavelranden te plaatsen. Hierdoor ontstaat een rustiger beeld. Over het algemeen is het in meer orthogonaal opgezette landschappen, zoals in de jonge zandontginningen, makkelijker om dit te bereiken dan in landschappen waar meer natuurlijke, gebogen lijnen voorkomen. Wat niet betekent dat in andere landschappen hiervoor geen oplossingen gevonden kunnen worden. Er kan namelijk altijd gekozen worden voor een rustige opstelling c.q. het opstellen in rechte lijnen, waarbij de landschappelijke inpassing voor afstemming zorgt tussen zonnepark en landschap. Of dit daadwerkelijk goed wordt opgelost, kan alleen worden beoordeeld bij concrete initiatieven.

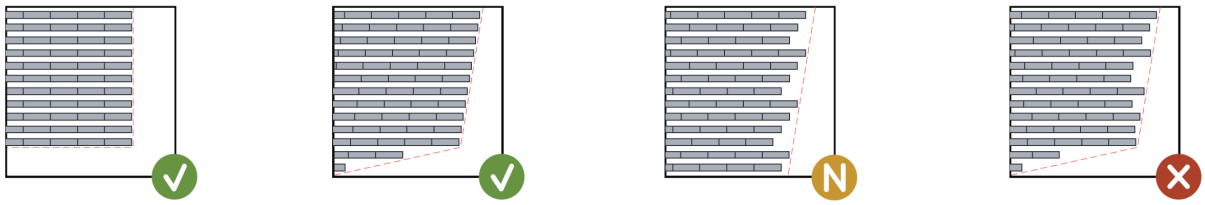

Figuur 4.2 – Uitlijning langs de randen

4.2.2 Panelen laag houden

In een open landschap is het wenselijk de openheid te behouden. Dit kan bijvoorbeeld door lage panelen toe te passen, waar men overheen kan kijken zodat de horizon te zien is. Lage panelen tot een hoogte van 1,50 meter worden toegepast, maar ontwikkelende partijen kiezen liever voor hogere opstellingen. Lage panelen betekent wel dat het zonnepark zichtbaar zal zijn vanuit de directe omgeving. Want ook de landschappelijke randen zullen laag moeten blijven, omdat het zicht vrij moet blijven.

4.2.3 Afstand houden tot de waarnemer

In grotere open landschappen kan inpassing plaatsvinden door het zonnepark op grote afstand (bijvoorbeeld 500 meter) van de waarnemer te plaatsen. Hierdoor ontstaat een wijdte tussen waarnemer en rand van het zonnepark, zodanig dat details vervagen en het zonnepark weg begint te vallen tegen de achtergrond. Binnen de Kempengemeenten is dit moeilijk toepasbaar, omdat grote open landschappen en grote zichtafstanden bijna niet voorkomen.

4.2.4 Landschappelijke randen

De meest effectieve mitigerende maatregel voor de Kempengemeenten is het maken van landschappelijke randen, omdat deze zonneparken aan het zicht kunnen onttrekken. Het landschappelijk inpassen van zonneparken kan op verschillende manieren en met verschillende landschappelijke elementen. Toegepaste voorbeelden in Nederland zijn bijvoorbeeld duinen, houtwallen, grondwallen, brede stroken struikbeplantingen en nat-draszones met rietkragen.

Kavelstructuren worden gevormd door de randen. Deze randen zijn veelal streekeigen en kenmerkend voor het landschap. Met name voor de inpassing van zonneparken zijn ze van belang om gebiedspassende inpassing te creëren. Het uitgangspunt is om in de Kempengemeenten gebiedseigen oplossingen toe te passen. Oftewel het maken van randen die bestaan uit landschapstype-eigen beplanting en/of gebiedseigen elementen. De randen van kavels verschillen per landschapstype. In figuur 4.3 is een overzicht gemaakt van de landschappelijke randen die voorkomen in de onderzoeksgebieden. Voor deze randen is aangegeven of zijn open of dicht zijn, oftewel in welke mate ze geschikt zijn om zonneparken aan het zicht te onttrekken. Dit is relevant om te bepalen hoe geschikt ze zijn als mitigerende maatregel.

Hierbij moet worden opgemerkt dat landschappelijke randen niet altijd effectief zijn voor het jaarrond afschermen van zonneparken. Afhankelijk van de diepte van de randen en de soorten beplanting, kan het zijn dat dit soort randen zomers wel dicht zijn, maar ’s winters transparant worden. Een ander nadeel van beplantingsranden is, dat het enkele jaren kost om ze te laten groeien, waardoor zonneparken in de beginfase wel deels zichtbaar zijn en pas later volledig aan het zicht worden onttrokken. Veel van de dichtere randen zijn dan ook gekenmerkt als ‘volledig aan het zicht onttrokken’ én als ‘deels aan het zicht onttrokken’.

4.2.5 Nieuwe randen en energielandschappen

Bij grootschalige parken wordt veelal gezocht naar streekeigen inpassingsmogelijkheden, waardoor de zonneparken minder opvallen in het landschap. Er is echter een alternatieve denkrichting mogelijk voor het inpassen van grootschalige zonneparken. Namelijk het bewust omvormen van een bestaand agrarisch landschap tot een energielandschap. Het bestaande beeld wordt daarbij losgelaten om plaats te maken voor een nieuwe ontwikkeling.

Deze gedachtegang biedt de ruimte om breder te kijken dan alleen zonneparken. Een landschap waar verschillende energiebronnen zoals zonneparken, windmolens en biovergisters kunnen worden gecombineerd met opslag- en omzetsystemen. Een landschap waar nu wordt gestart met de huidige technieken en ruimte is voor toekomstige energieoplossingen. Daarnaast geeft het de ruimte om elementen aan het landschap toe te voegen die minder gebruikelijk zijn, bijvoorbeeld om het energielandschap aan het zicht van omwonenden te onttrekken. Dit kan doormiddel van bijvoorbeeld grondwallen of gebouwde randen.

Het veranderen van een gebied in een energielandschap hoeft niet te betekenen dat het bestaande landschap genegeerd kan worden. Het bestaande landschap kan aanleiding zijn voor het structureren en ordenen van het energielandschap. Ook bij een energielandschap is het wenselijk dat het afgestemd wordt op de maat en schaal van het landschap en het niet over de grenzen van landschappelijk samenhangende gebieden wordt geplaatst.

Omdat deze landschappelijke beoordeling zich richt op het vooraf in kaart brengen van de landschappelijke mogelijkheden, zijn dit soort (beleidsmatige) keuzes nog niet gemaakt en daarom nog niet in beeld. Daarnaast geldt voor niet-streekeigen randen dat zij per definitie nieuw zijn en nog moeten worden bedacht/ontworpen. De mogelijkheden zijn daarbij oneindig. Het is daarom niet relevant om dit soort randen te beoordelen.

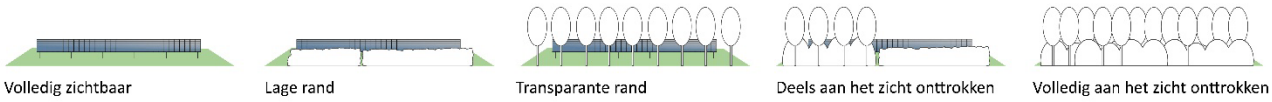

RANDEN EN DE MATE VAN ZICHTBAARHEID

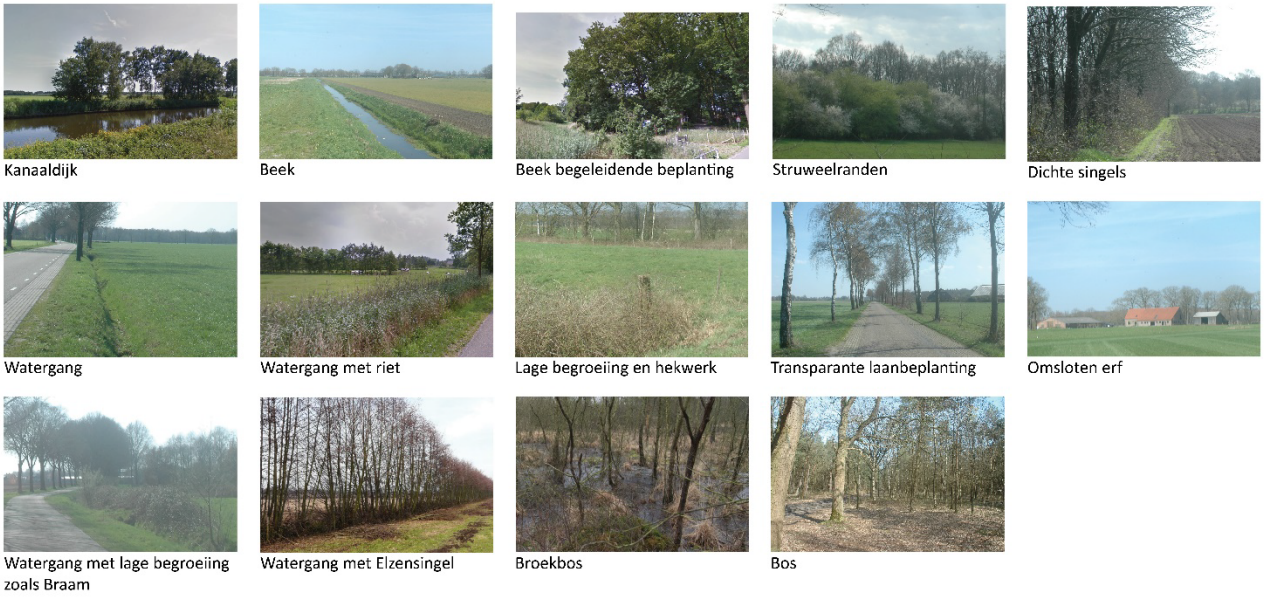

OVERZICHT STREEKEIGEN LANDSCHAPPELIJKE RANDEN IN DE KEMPENGEMEENTEN

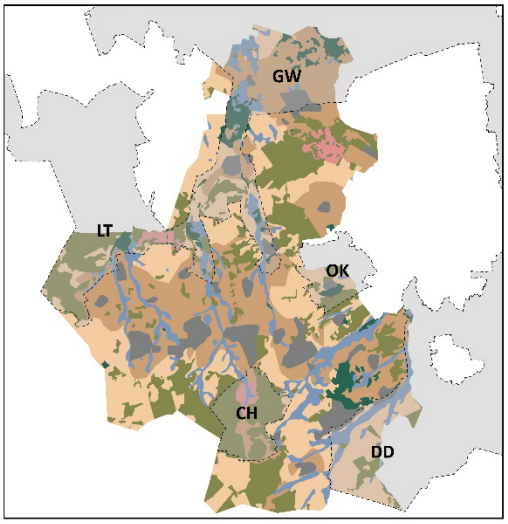

- Bebouwde omgeving
- Oud bos
- Jong bos
- Heide
- Oude zandontginningen
- Jonge zandontginningen
- Beekdalen

LT Landgoederen ten zuiden van Tilburg
GW Het Groene Woud
OK Oud zandlandschap Oerle-Knegsel
CH Oud zandlandschap Cartierheide
DD Dommeldal

KAART LANDSCHAPSTYPEN EN CULTUURHISTORISCH WAARDEVOLLE LANDSCHAPPEN

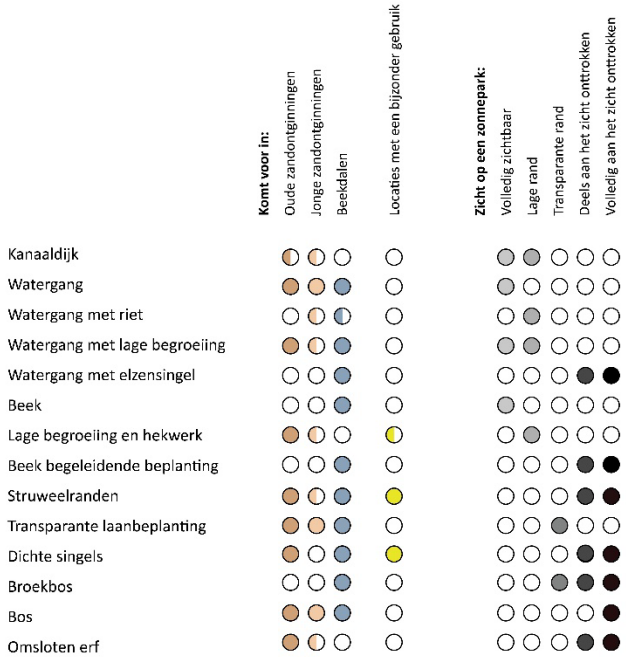

Weinig voorkomend of toepasbaar en/of niet kenmerkend voor het gebied maar wel aanwezig.

De landschapstypes 'oud bos', 'jong bos' en 'heide' bestaan volledig uit natuurgebied en zijn daardoor uitgesloten van ontwikkeling. De bebouwde omgeving is geen onderdeel van het onderzoek.

OVERZICHT TOEPASBAARHEID VAN DE STREEKEIGEN RANDEN PER ONDERZOEKSGEBIED

Figuur 4.3 – Analyse streekeigen landschappelijke randen in de Kempengemeenten

4.3 *Zonneparken inzetten als versterking van het landschap*

Hoewel zonneparken over het algemeen gezien worden als een aantasting van het landschap, zijn er situaties waarin het plaatsen van zonneparken landschappelijke kwaliteiten kan versterken.

4.3.1 Versterken landschappelijke structuren

Het ontwikkelen van zonneparken in het landschap gaat veelal gepaard met het toevoegen van beplantingsranden als afscherming. In gebieden waar deze randen verdwenen zijn of beginnen uit te dunnen, kan een zonnepark dus aanleiding geven om deze randen terug te brengen of te versterken. Een voorwaarde voor de ontwikkeling kan zijn om ook intern in het zonnepark dergelijke randen aan te brengen, met als doel om bepaalde structuren te versterken. Vanwege de tijdelijke aard van zonneparken, kan na beëindiging en verwijdering van het zonnepark een sterker en rijker landschap achterblijven dan de situatie voor het zonnepark. Het is daarbij zaak om de landschappelijke ingrepen op plekken te doen die passend zijn bij de karakteristiek van het landschap.

4.3.2 Versterken ecologie

Een zonnepark kan zowel voor- als nadelen opleveren voor de flora en fauna. Afhankelijk van de aanwezige natuurwaarden in een gebied dient hiervoor aandacht te zijn. Van belang hierbij is onder andere het huidige gebruik van de grond.

Landbouwgronden kennen over het algemeen een lage biodiversiteit. Het plaatsen van zonneparken op landbouwgronden kan ruimte geven voor functieverandering, waarbij het agrarisch gebruik stopt en de gronden (naast de functie zonnepark) ingezet kunnen worden voor natuurdoelen. Voorbeelden hiervan zijn het toepassen van brede akkerranden voor akkervogels en/of kruiden- en bloemenrijke akkerranden ten behoeve van insecten. Ook de ruimte onder de panelen kan ingezaaid worden met kruidenrijke mengsels.

Het toevoegen van besdragende beplanting kan ecologische waarden versterken. De bessen zijn een voedselbron voor verschillende diersoorten als vogels en kleine zoogdieren (muizen, egels). Daarnaast creëert het beschutting en broedgelegenheid voor verscheidene vogels. Kleine zoogdieren kunnen verblijfplaatsen maken in dergelijke beplanting. Lijnvormige elementen worden ook als migratieroute gebruikt. Aandacht voor de vormgeving van hekwerken is dan wel gewenst. Door ruimtes van circa 30-40 centimeter in of onder het hekwerk vrij te laten, of door tunnels aan te brengen, kunnen faunasoorten als das, kleine marterachtigen en andere kleine zoogdieren zich blijven verplaatsen in de omgeving.

DEEL 2

BESCHRIJVING EN BEOORDELING VAN DE ALTERNATIEVEN

5. Wijze van toepassing beoordelingscriteria

De beoordeling van de effecten van zonneparken op de kwaliteiten van het landschap wordt in twee stappen uitgevoerd, wat vervolgens leidt tot een gezamenlijke beoordeling over de impact van zonneparken op de alternatieven en de potentiele bijdrage aan de hernieuwbare energieopwekking.

5.1 *Stap 1 – Beoordelen van het effect van zonneparken op het landschap*

Omdat een zonnepark een nieuwe toevoeging is aan het landschap en veelal niet gebiedseigen is, heeft het een visuele impact op het bestaande landschap. Er wordt beoordeeld of de (industriële) uitstraling van een zonnepark passend, niet-passend of acceptabel is in een landschapstype/alternatief. Daaraan wordt de vraag gekoppeld of het toevoegen van zonneparken de karakteristiek van het landschapstype aantast. Het gaat daarbij om de effecten die zonneparken kunnen hebben op (het beeld van) het landschap, zoals:

- De kwaliteit van de opstelling ten aanzien van het beeld van het landschap;
- Aantasting van cultuurhistorische waarden;
- De aansluiting van een zonnepark op de landschappelijke structuren;
- De invloed van zonneparken op de openheid van het landschap;
- De zichtbaarheid van zonneparken over grotere afstanden.

Daarnaast is er de vraag of er landschapstype-eigen mitigerende maatregelen mogelijk zijn.

Omdat het planMER geen concrete initiatieven betreft, is beoordeling slechts mogelijk op basis van fictieve invullingen. Dat maakt een deel van de bovengenoemde aspecten moeilijk te beoordelen. Dit speelt bijvoorbeeld bij de beoordeling van *de kwaliteit van de opstelling*. Wel kan per landschapstype een indicatie worden gegeven wat ‘het landschap vraagt’ van de kwaliteit van een opstelling. Door de vraagstelling anders te formuleren, wordt het mogelijk om de alternatieven op dergelijke aspecten wel onderling en met de nul-situatie te vergelijken.

5.1.1 Effect op de landschappelijke karakteristiek

Er is een uitwerking toegepast die antwoord moet geven op de vraag of grootschalige zonneparken een aantasting zijn van de karakteristiek van een alternatief. Belangrijk daarbij is de vraag hoe een initiatief aansluit op de omgeving. Is een zonnepark zichtbaar vanuit de omgeving c.q. zichtbaar vanuit aangrenzende landschapstypen waar zichtbare zonneparken minder gewenst zijn? Het landschappelijk inpassen van zonneparken kan namelijk op basis van verschillende uitgangspunten. De belangrijkste keuze is het wel of niet zichtbaar laten van een zonnepark. Voor kwalitatief hoogwaardige landschappen betekent de visuele toevoeging van een zonnepark een grotere aantasting, dan voor landschappen waar een zonnepark meer past bij de karakteristiek van het landschap. Het kan in bepaalde landschappen daarom wenselijk zijn om zonneparken niet-zichtbaar te plaatsen. Een andere reden is, omdat een landschap intensief wordt gebruikt voor bewoning of recreatie.

Een ander onderdeel van de visuele impact is de vraag of een zonnepark het zicht belemmert op bijvoorbeeld de horizon. Dit speelt met name in landschapstypen die een open karakter hebben dat van belang is voor de kwaliteit van dat landschap.

De beoordeling richt zich op de volgende vragen:

1. Karakteristiek:
   Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype?
2. Bestaande structuren en patronen:
   Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande landschappelijke structuren en patronen?
3. Cultuurhistorische waarden:
   Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?
4. Zichtbaarheid:
   Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschapstype en/of moet een zonnepark laag blijven zodat het open karakter van het landschap behouden blijft?
5. Verdichting als aantasting:
   Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?

Deze vragen worden beoordeeld aan de hand van de volgende uitgangspunten:

1. Landschapstypen met een lagere landschappelijke kwaliteit en/of een meer industrieel karakter scoren beter ten op zichtte van gebieden met een hogere kwaliteit (op de eerste vraag).
2. Gebieden met meer rationele, orthogonale verkavelingen én een goede oriëntatie op de zon scoren beter dan gebieden met meer organische kavelstructuren (bij vraag twee), omdat zonneparken bij rechte verkavelingen beter aan zijn te sluiten op de kavelranden.
3. Landschapstypen zonder cultuurhistorische waarden scoren beter ten op zichtte van gebieden met bijzondere cultuurhistorische waarden (op de derde vraag).
4. Landschapstypen waar een zonnepark zichtbaar kan blijven scoren beter dan landschappen waar zonneparken uit het zicht moeten worden geplaatst (op de vierde vraag).
5. Landschapstypen waarin verdichting geen aantasting van de karakteristiek betekent scoren beter dan landschapstypen waar verdichting wel een aantasting is (op de vijfde vraag).

5.1.2 Effect op de maat en schaal

De landschappelijke ruimtes, kavelgroottes en indelingen verschillen per landschapstype qua grootte/oppervlakte. Deze maat en schaal zijn veelal kenmerkend voor het landschap. De oppervlakte van een zonnepark gaat een directe ruimtelijke relatie aan met deze ruimte en zal veelal op de maat en schaal van het landschap moeten worden aangepast om de karakteristiek van het landschap niet te verstoren. Er wordt beoordeeld of de maat en schaal van het landschapstype past. Voor de vier alternatieven wordt dit gedaan door de maat en schaal van de verkaveling en de landschapsindeling te bepalen en deze te vergelijken met de oppervlaktes voor zonneparken van 1-5 hectare, 5-20 en 20+ hectare.

Bij deze beoordeling wordt tevens een eventuele ligging aan de dorpen meegewogen. De grootte van dorpen en/of bedrijventerreinen in de omgeving kunnen bepalend zijn voor de grootte van een aansluitend zonnepark. Te grote zonneparken (in- of aansluitend aan dorpen) kunnen overheersend zijn in het beeld en te veel zicht op en vanuit het dorp belemmeren. Bij grotere dorpen zijn grotere zonneparken passend, bij kleinere dorpen zijn kleinere of geen zonneparken passend. Als vuistregel wordt in beleidsstukken omtrent zonneparken een maat aangehouden die vergelijkbaar is met sportcomplexen bij dorpen. Zonneparken aansluitend aan dorpen liggen in een landschapstype. In dat geval is de maat en schaal van het dorp belangrijker dan de maat en schaal van het landschap. Zelfs voor een grootschalig landschap geldt, dat bij een klein dorp een klein aansluitend zonnepark hoort. Ideaal is een situatie waarin deze twee overeenkomen.

De beoordeling richt zich op de vraag:

6. Maat en schaal:
   Zijn grotere zonneparken passend bij de maat en schaal van het landschapstype?

Deze vraag wordt beoordeeld aan de hand van het volgende uitgangspunt:

6. Landschapstypen met een grotere landschappelijke maat en schaal scoren beter dan gebieden met een kleinere landschappelijke maat. Hierbij wordt de aanwezigheid en grootte van dorpen en bedrijventerreinen meegewogen.

5.1.3 Mogelijkheden voor mitigerende maatregelen

Deze beoordeling richt zich op de mogelijkheden voor mitigerende maatregelen. Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die genomen kunnen worden om effecten te beperken (verminderen) dan wel geheel te voorkomen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om:

- inpassen van zonneparken met landschappelijke randen, zodat deze niet zichtbaar zijn vanuit de omgeving;
- het plaatsen van zonneparken op afstand van de waarnemer;
- kleinere opstellingen toepassen of een kleinere landschappelijke korrelmaat toepassen;
- lage opstellingen toepassen zodat het open karkater van het landschap behouden wordt.

De meest effectieve mitigerende maatregel voor de Kempengemeenten is het maken van landschappelijke randen. Het landschappelijk inpassen van zonneparken kan op verschillende manieren en met verschillende landschappelijke elementen. Het uitgangspunt is om in de Kempengemeenten gebiedseigen oplossingen toe te passen. Oftewel het maken van randen die bestaan uit landschapstype-eigen beplanting en/of landschapstype-eigen elementen.

Het plaatsen van zonneparken op afstand is moeilijk te bewerkstelligen in de Kempengemeenten door de relatieve kleinschaligheid van het gehele gebied. Het toepassen van kleinere opstellingen, zorgt voor minder opbrengst en wordt verwerkt in de beoordeling van stap 2 – de draagkracht. Daarnaast is het niet altijd passend bij de landschappelijke karakteristiek om de korrelmaat te verkleinen. Dit zijn daarom minder effectieve maatregelen.

Een laatste maatregel is het laaghouden van de opstellingen en de landschappelijke randen, zodat het open karakter behouden kan worden.

De beoordeling richt zich op de vraag:

7. Mitigerende maatregelen:
   Zijn er meerdere effectieve mitigerende maatregelen mogelijk?

Deze vraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende uitgangspunten:

7. Alternatieven met meer mogelijkheden voor het toepassen van gebiedseigen en dichtere randen, het laag houden van de opstelling of aanvullende maatregelen scoren beter dan alternatieven met minder of geen mogelijkheden.

Primair wordt hierbij gekeken naar de landschappelijke randen. Kent het alternatief/landschapstype gebiedseigen landschappelijke elementen waarmee zonneparken kunnen worden ingepast? En is het passend bij het landschapstype om eventuele bestaande elementen ‘her te gebruiken’ of nieuwe elementen toe te voegen aan dit landschap?

Voor de verschillende landschapstypen wordt bepaald wat de daar aanwezige en/of voor de hand liggende landschappelijke randen zijn. Meegewogen wordt of deze randen al aanwezig zijn en ingezet kunnen worden. Positiever scoren landschappen waar meerdere mogelijkheden zijn. Daarnaast wordt beoordeeld of het toevoegen van dergelijke randen een aantasting van het landschap betekent. Ook wordt bekeken of de gebruikelijke lengte van dit soort landschappelijke elementen past bij de omvang van grootschalige zonneparken.

Het laag houden van een opstelling wordt gezien als een toepasbare mitigerende maatregel, maar scoort om twee redenen minder goed dan het inpassen met landschappelijke randen. Ten eerste omdat de keuzevrijheid voor ontwikkeling kleiner is. Ontwikkelende partijen kiezen over het algemeen liever voor hogere opstellingen. Ten tweede betekent lagere zonnepanelen waarbij men over de panelen heen moet kunnen kijken, dat het zonnepark zichtbaar zal zijn vanuit de directe omgeving. Want ook de landschappelijke randen zullen laag moeten blijven, omdat het zicht vrij moet blijven.

5.2 *Stap 2 - Draagkracht*

Ten einde een goede vergelijking te kunnen maken tussen de verschillende duurzame opwekkingsvormen, is het van belang om een indicatie te hebben van het opwekpotentieel van de te beoordelen alternatieven windturbines en zonneparken. De potentie voor zon is te bepalen aan de hand van de oppervlaktes zonnepark die aangelegd kunnen worden. Het is voor de vergelijking van de verschillende landschapstypen van belang om de draagkracht van deze landschappen te bepalen. In een landschap waar de effecten van een middelgroot zonnepark gering zijn en slechts één enkel park gerealiseerd kan worden, zijn de condities voor zonneparken misschien goed, maar is de opwekpotentie voor zon zo beperkt dat andere initiatieven nog steeds nodig zijn.

Het bepalen van de draagkracht is een meer kwantitatieve beoordeling, in tegenstelling tot de andere beoordelingen die puur kwalitatief van aard zijn. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de hoeveelheid zonnepark dat een landschap kan bevatten, voordat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast. Om dit te kunnen beoordelen is de input van de voorgaande stappen benodigd. Om deze reden wordt stap 2 apart beoordeeld als uitwerking/verdieping van de voorgaande stap.

De hoeveelheid geschikte oppervlakte voor zonneparken per landschapstype is een indicatief maximaal opwekpotentieel. Pas bij de daadwerkelijke ontwikkeling van zonneparken kan duidelijk worden wat de impact op de omgeving is. Om een voorbeeld te geven: een eerste zonnepark kan zo centraal gepositioneerd zijn, dat in een landschapstype geen tweede zonnepark mogelijk is. Terwijl dit bij een andere positie wel had gekund. De belangrijkste afweging bij het bepalen van de draagkracht (en daarmee de opwekpotentie van de landschappen) is het behoud van landschappelijke karakteristieken geweest. Afhankelijk van beleidskeuzes, ontwikkelingsproces, economische of maatschappelijke druk, etc. kan de daadwerkelijke maximum oppervlakte afwijken. De beoordeling levert daarom een bandbreedte op en geen exacte aantallen, omdat de werkelijke draagkracht pas bepaald wordt wanneer concrete initiatieven een plek krijgen in het landschap.

De draagkracht van drie plaatsingsstrategieën is bepaald, waardoor een breder beeld van de draagkracht ontstaat. Deze plaatsingsstrategieën zijn:

- Concentratie - bepaald wordt of in het onderzoeksgebied één of een aantal concentratiegebieden mogelijk zijn en wat de oppervlakte daarvan is;
- Spreiding - een gemiddelde oppervlakte voor een zonnepark wordt bepaald op basis van de gebruikelijke kavelgroottes in het alternatief en een inschatting wordt gemaakt van het aantal van dit soort zonneparken wat nog passend is in het alternatief;
- Bij de erven – zonneparken als uitbreiding van de agrarische erven. De gemiddelde grootte van de potentiele uitbreiding van een erf wordt bepaald en een inschatting wordt gemaakt van het aantal erven waar dit nog passend is in het alternatief.

6. Beschrijving alternatieven

Per alternatief zijn de effecten van het toevoegen van grootschalige zonneparken op het landschap beschreven. Het aspect draagkracht (stap 2) is hierbij niet meegenomen. Daar wordt pas op ingegaan na de beoordeling van de zeven effectbeoordelingen.

6.1 *Landschaptype oude zandontginningen*

6.1.1 Karakteristiek en Bestaande structuren en patronen

De oude zandontginningen worden gekenmerkt door hun kleinschaligheid en dynamiek van bebouwing en infrastructuur. De percelen en landschappelijke ruimtes op de oude zandontginningen zijn klein. Door de aanwezigheid van veel bospercelen, bomen en houtwallen zijn er kamers in het landschap. Deze kunnen 20 tot 30 hectare groot zijn, maar desondanks doet het gehele gebied kleinschalig aan. De historische kwaliteiten van het landschap maken de uitstraling van zonneparken minder geschikt voor de omgeving. Daarbij speelt ook het feit dat de dorpen ook op de oude zandontginningen liggen en er daarom veel gebruik wordt gemaakt van dit gebied.

6.1.2 Cultuurhistorische waarden

De open ‘bolle’ akkers zijn kenmerkend en moeten open blijven.

Een groot deel van de oude zandontginningen is onderdeel van het Groene Woud. Dit is het deel van de Kempengemeenten wat niet bij de Kempen hoort, maar bij de Meierij. Bijzonder aan het Groene Woud (het deel dat binnen de Kempengemeenten ligt) is de samenhang van verschillende waardevolle landschapstypen. Karakteristiek voor de oude zandontginning hier zijn de kleine ruimtes die gevormd worden door houtwallen en het historisch gebruik. Het grootste gebied De Mortelen kenmerkt zich als een nog kleinschaliger en geslotener gebied door de aanwezigheid van vele kleine afgesloten kamers en bossen in het gebied. Het landgoed Baest vormt een landschap op zichzelf, maar heeft cultuurhistorisch wel een relatie met de omliggende gebieden. Met name in deze bijzondere onderdelen van het Groene Woud (De Mortelen, de beken en het landgoed) zijn zonneparken niet passend. Een andere karakteristiek van het Groene Woud is de functie als ‘achtertuin’ tussen de steden Den Bosch, Tilburg en Eindhoven waar er ruimte is voor ontwikkeling van recreatie, natuur en kleinschalige landbouw met respect voor het landschap en de cultuurhistorie. De aanwijzing als recreatief samenhangend gebied maakt dat het Groene Woud minder geschikt is voor het toevoegen van zonneparken.

Er liggen enkele stukken oude zandontginning in de Cartierheide. Het grootste deel van de Cartierheide bestaat uit bos en heide en is natuurnetwerk. Zonneparken zijn in Cartierheide alleen mogelijk op enkele open gebieden waar geen bos en heide aanwezig is. Een groot deel van de open plekken zijn oude beekdalen en bolle akkers. Dit geldt met name rond het buurtschap Witrijt. De toeristische en landschappelijke kwaliteit van dit gebied is groot. Zonneparken zijn dus een sterke aantasting van de karakteristiek en de belevingswaarde. De afwisseling van open plekken en gesloten bos versterkt de beleving. Wat de vraag opwerpt of verdichting van de open ruimtes van de Cartierheide wenselijk is.

Langs de rand van de Landgoederen ten zuiden van Tilburg liggen enkele randen oude zandontginning. De landgoederen worden gezien als cultuurhistorisch waardevol, waarin het beeld van een zonnepark minder gewenst is. Het gebied bestaat uit grote bospercelen waar tussen en direct langs open ruimtes liggen. De verkaveling van de bossen is vrij rationeel opgezet met rechte patronen. De bossen zelf zijn onderdeel van Natuurnetwerk Brabant en daarom uitgesloten van ontwikkeling. Het contrast tussen de dichte bossen en de open stukken is een meerwaarde. Daarom zijn zonneparken slechts beperkt mogelijk in de open ruimtes en is het volledig vullen van een landschappelijke kamer ongewenst.

6.1 In het Groene Woud is de kleinschaligheid van de oude zandontginningen het sterkst. Omdat dit deel niet in de Kempen maar in de Meierij ligt, komen hier andere landschappelijke randen voor. Waaronder enkele lagere randen, zoals hier te zien op de voorgrond.

6.1.3 Zichtbaarheid en Verdichting als aantasting

Het is wenselijk om de zonneparken uit het zicht te plaatsen in de oude zandontginningen. Verdichting van het landschap is geen aantasting van de karakteristiek, dus het toevoegen van beplanting om dit te verwezenlijken is mogelijk. Met uitzondering van de open bolle akkers. Volledig uit het zicht betekent dat de hoogte en opstellingsrichting van zonnepanelen vrij gekozen kan worden. Dit is ook functioneel in verband met de onregelmatige kavelstructuren: door de beplanting kunnen onregelmatige randen van panelenvelden aan het oog worden onttrokken.

Nabij of aansluitend aan de dorpen en de recreatieterreinen is het wenselijk om zonneparken volledig aan het zicht te onttrekken. Aansluitend aan bedrijventerreinen is dit minder noodzakelijk vanwege de uitstraling van de bedrijventerreinen. Het is wenselijk om de afmetingen van zonneparken af te stemmen op de grootte van dorpen, recreatie- en bedrijventerreinen.

6.1.4 Maat en schaal

Kavels kennen wisselende afmetingen van zeer klein (50 x 100 meter) tot middelgroot met een diepte van 300 tot 500 meter. Gemiddelde kavelgrenzen in het gebied zijn dus 100 tot 200 meter lang. De landschappelijke ruimtes van aaneengesloten kavels, die omkaderd worden door bos, dorp en/of laanbeplanting, hebben onregelmatige vormen en wisselen in maat van circa 5 tot 30 hectare.

6.2 Nabij de dorpen vraagt de positionering en inpassing van zonneparken om maatwerk afgestemd op het dorp of het bedrijventerrein. In de Kempengemeenten liggen bijna alle dorpen in of aan de oude zandontginningen. Afstemming met het dorp/het bedrijventerrein is veelal belangrijker dan het omliggende landschapstype. De maat en schaal van de dorpen en de oude zandontginningen komt redelijk goed overeen (bijvoorbeeld geen kleine dorpen in een heel grootschalig landschap of andersom).

6.1.5 Mitigerende maatregelen

Er zijn voldoende gebiedseigen landschappelijke elementen voor de randen ten behoeve van landschappelijke inpassing. Deze randen zijn ook passend langs de langere randen van 300 tot 500 meter lang. Op veel plekken kunnen bestaande randen worden gebruikt of worden versterkt. (Delen van) open ruimtes kunnen met beplanting aan het zicht worden onttrokken. Ook kunnen nieuwe bospercelen worden aangelegd die van buitenaf uitzien als dichte blokken bos, terwijl er middenin zonnepanelen staan.

Zonneparken kunnen als toevoeging van de erven worden geplaatst, waarbij de erfbeplanting kan worden doorgezet langs het zonnepark, zodat de panelen niet of minder zichtbaar zijn vanuit de omgeving. Het deels of niet zichtbaar zijn, zal afhankelijk zijn van de toegepaste soorten en de diepte van de randen.

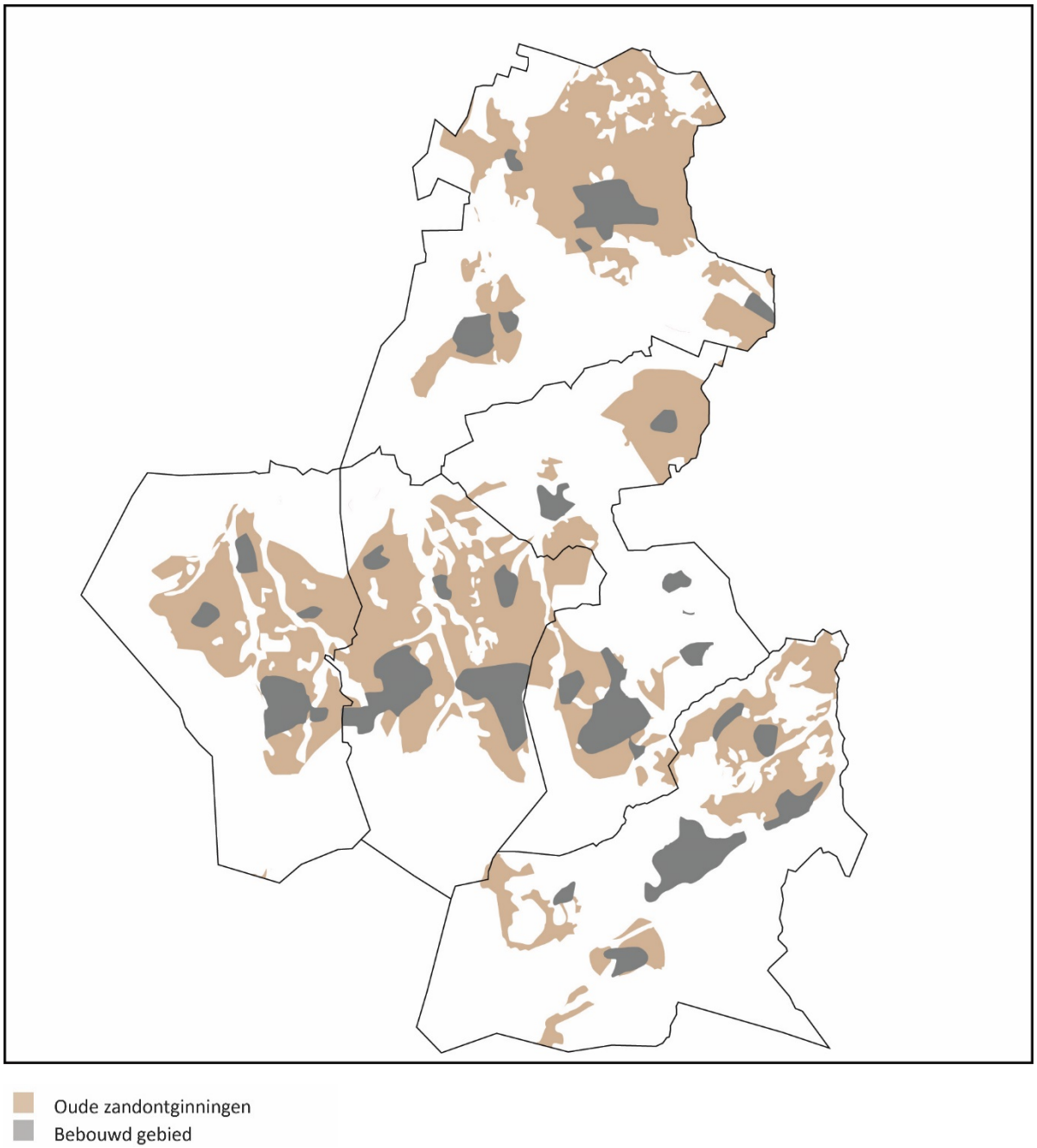

Figuur 6.3 – Landschapstype oude zandontginningen

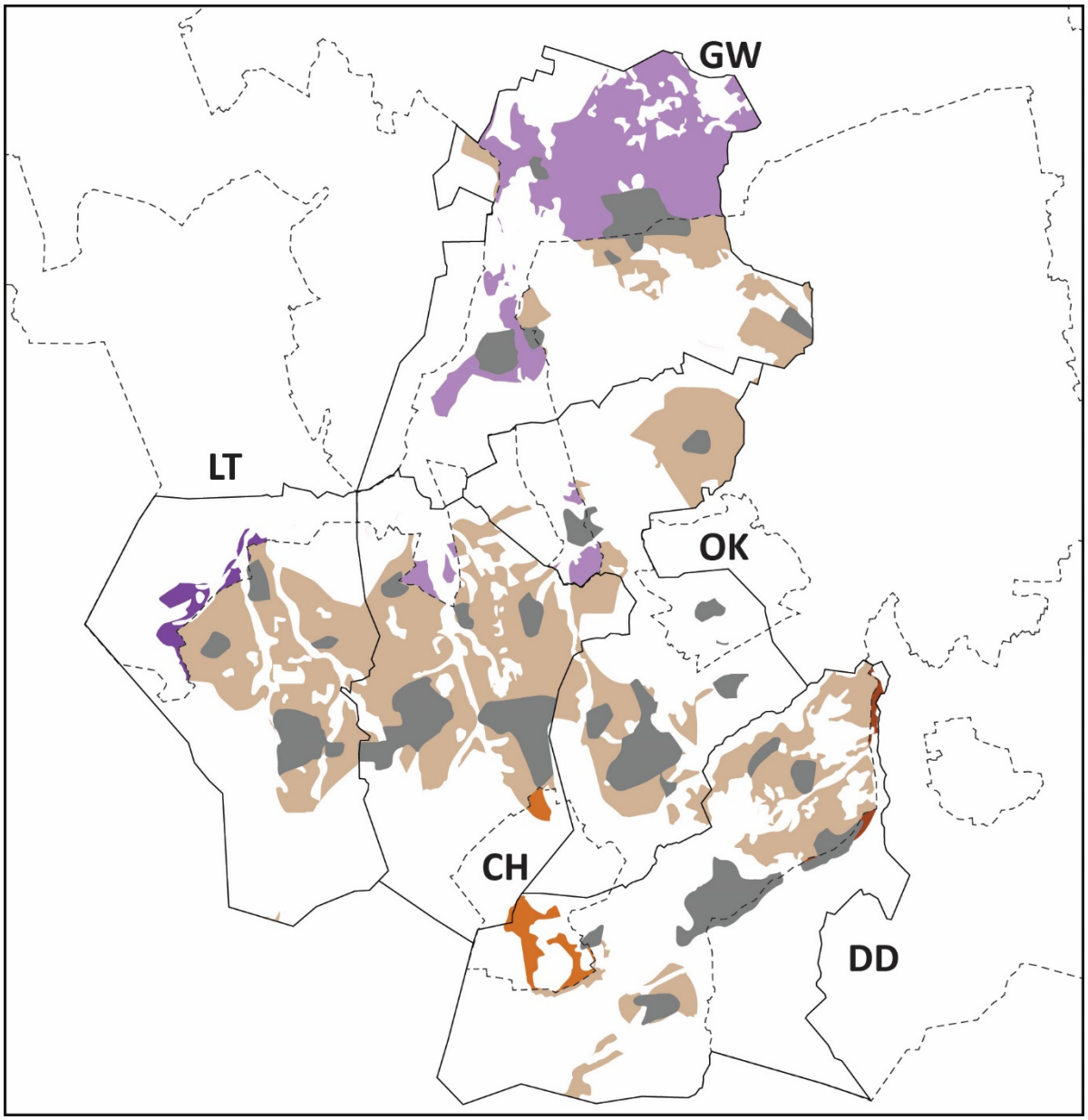

Figuur 6.4 – Delen van het landschapstype oude zandontginningen die in cultuurhistorisch waardevolle gebieden liggen

6.2 *Jonge zandontginningen*

6.2.1 Karakteristiek en Bestaande structuren en patronen

De jonge zandontginningen worden gekenmerkt door hun halfopen karakter en rationele verkavelingsstructuren. De percelen en landschappelijke ruimtes op de jonge zandontginningen zijn middelgroot tot groot. Wegen door het gebied zijn veelal voorzien van laanbeplanting zonder onderbegroeiing. Dit deelt het landschap in kleinere landschappelijke kamers in, maar doorzichten blijven mogelijk waardoor de grotere ruimte te ervaren is. De randen van de jonge zandontginningen worden gevormd door meer besloten landschapstypen zoals bos en oude zandontginningen, waardoor langs de randen van dit onderzoeksgebied wel dichte landschappelijke randen voorkomen.

Het is een jong agrarisch landschap met grootschalige landbouw en minder (cultuur)historische waarden dan bijvoorbeeld de beekdalen en de oude zandontginningen. Dit maakt dat zonneparken hier minder storend zijn in vergelijking met de andere alternatieven.

6.2.2 Cultuurhistorische waarden

In het Groene Woud liggen een aantal jonge zandontginningen. Bijzonder aan het Groene Woud (het deel dat binnen de Kempengemeenten ligt) is de samenhang van verschillende waardevolle landschapstypen. De jonge zandontginningen zijn daarvan het minst waardevol, maar het gaat dan ook om de samenhang. De jonge zandontginningen liggen hier vlakbij cultuurhistorisch waardevolle elementen zoals de beken en het landgoed Baest. De aanwijzing als recreatief samenhangend gebied maakt dat het Groene Woud minder geschikt is voor het toevoegen van zonneparken.

In de Landgoederen ten zuiden van Tilburg liggen enkele stukken jonge zandontginning. De landgoederen worden gezien als cultuurhistorisch waardevol, waarin het beeld van een zonnepark minder gewenst is. Het gebied bestaat uit grote bospercelen waar tussen en direct langs open ruimtes liggen. De verkaveling van de bossen is vrij rationeel opgezet met rechte patronen. De bossen zelf zijn onderdeel van Natuurnetwerk Brabant en daarom uitgesloten van ontwikkeling. Het contrast tussen de dichte bossen en de open stukken is een meerwaarde. Daarom zijn zonneparken slechts beperkt mogelijk in de open ruimtes en is het volledig vullen van een landschappelijke kamer ongewenst.

Het oude zandlandschap van Oerle-Knegsel wordt gekenmerkt door de gaafheid van de landschappelijke structuur. In het gebied zijn cultuurhistorische elementen aanwezig die karakteristiek zijn voor de streek: bolle akkers, akkercomplexen met reliëf, houtwallen en steilranden, zandwegen en zandpaden die behouden moeten blijven. De open ruimtes binnen de houtwallen zijn karakteristiek voor het gebied. De historische kwaliteiten van het landschap maken de uitstraling van zonneparken minder geschikt voor de omgeving. Daarbij speelt ook mee dat het gebied een recreatief uitloopgebied is voor de stad Eindhoven.

Het Dommeldal als geheel is een samenhangend en relatief gaaf oud zandlandschap met beekdalen, akkercomplexen, landgoederen, bossen, woeste gronden en jonge ontginningen. Binnen de Kempen-gemeenten is in dit cultuurhistorisch waardevol gebied echter relatief veel jonge zandontginning aanwezig en geen oude zandontginning. Versterken van het contrast tussen de oude zandontginningen met akkers enerzijds en de jonge zandontginningen anderzijds is gewenst, naast het versterken van het natte karakter van de beekdalen en (voormalige) vennen. De beekdalen zijn deels nog kleinschalig en besloten, de jonge zandontginningen open en grootschalig. Waar de beekdalen grootschaliger zijn geworden is het contrast tussen de jonge zandontginningen en de beekdalen onduidelijk geworden. In de jonge zandontginningen (in dit deel van) van het Dommeldal komt veelal grootschalige landbouw voor en zijn minder (cultuur)historische waarden aanwezig. Hierdoor zijn zonneparken een mindere aantasting van de karakteristiek. Dit maakt dat zonneparken hier minder storend zijn dan in veel van de andere cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Wel is het van belang dat zonneparken de openheid niet

verstoren, waardoor het contrast tussen de (te herstellen) dichtere beekdalen en de meer open jonge zandontginningen herkenbaar wordt.

Figuur 6.5 – Landschapstype jonge zandontginningen is grootschaliger en meer rationeel verkaveld. Het gebied is half open omdat langs de lanen transparante laanbeplanting staat. Langs de buitenranden van dit landschapstype liggen landschapstypen zoals de oude zandontginningen en bossen, waardoor langs de buitenranden hier en daar dichte randen voorkomen.

6.1.3 Zichtbaarheid en Verdichting als aantasting

De landschappelijke structuren op mesoniveau zijn rationeel, grootschalig en op veel plekken relatief zuidgericht. Dit maakt dat zonneparken over het algemeen goed uit te lijnen en in te passen zijn in de structuur van het landschap.

Het is minder noodzakelijk om de zonneparken uit het zicht te plaatsen vanuit het perspectief van de jonge zandontginningen zelf. Echter, de landschappen in de Kempengemeenten liggen zo sterk door elkaar op relatief korte afstanden, dat zicht vanuit aanliggende landschapstypen voorkomt. Ook vanuit gebieden die toeristisch of cultuurhistorisch waardevol zijn. Op dit punt zit dan ook een tegenstrijdigheid die bij concrete zonnepark-initiatieven dient te worden afgewogen en om maatwerk vraagt:

A. Zonneparken kunnen in beginsel in de jonge zandontginningen grootschalig en (deels) zichtbaar worden toegevoegd.
B. De kwaliteiten van de directe omgeving en de Kempen als geheel vragen wellicht om het niet zichtbaar plaatsen van zonneparken.
C. Zonneparken kunnen uit het zicht worden geplaatst door dichte landschappelijke randen te maken.
D. Het toevoegen van dichte randen in de jonge zandontginningen tast de openheid aan.
E. Deze openheid is niet als waardevol vastgelegd in beleid, maar zorgt wel voor de herkenbaarheid van de jonge zandontginningen ten opzichte van andere landschapstypen.

Er kan derhalve gesteld worden, dat op bepaalde plekken het verdichten van de jonge zandontginningen geen grote aantasting van de karakteristiek is. Bijvoorbeeld tegen bestaande bospercelen aan, als vergroting van dat bos. Maar dat op andere plekken het verdichten het contrast tussen verschillende landschapstypen doet vervagen. Het toevoegen van grootschalige zonneparken is mogelijk, maar kan niet ongebreideld worden toegestaan zonder aantasting van de karakteristiek van de jonge zandontginningen.

6.2.4 Maat en schaal

De meeste kavels in de jonge zandontginningen zijn 5 tot 20 hectare groot, met 150 tot 500 meter lange randen. Veelal vormen meerdere kavels samen aaneengesloten ruimtes in het landschap. De ruimtes beslaan gemiddeld een oppervlakte tussen de 30 en 40 hectare. Op enkele plekken komen nog grotere ruimtes van 50 tot 200 hectare voor.

6.2.5 Mitigerende maatregelen

De meest gebruikelijke randen zijn de watergangen en de laanbeplating. Met laanbeplating kunnen halfopen randen worden gecreëerd. Dichte randen zoals bomenrijen met struweel of bospercelen zijn mogelijk, maar zorgen voor verdichting van het landschap en is alleen wenselijk op plekken waar dit geen karakteristieke aantasting betekent.

Er kan gekozen worden om zonneparken laag te houden, zodat het (half)open karakter zo min mogelijk wordt aangetast (zicht over de panelen vrij houden). Lage panelen betekent wel dat het zonnepark zichtbaar zal zijn vanuit de directe omgeving. Want ook de landschappelijke randen zullen laag moeten blijven omdat het zicht vrij moet blijven. In dat geval zal dan ook veel aandacht moeten zijn voor het netjes plaatsen en uitlijnen van de panelen, met respect voor de richtingen en structuren van het landschap.

Bestaande dichtere randen zoals bospercelen of struweelranden kunnen worden toegepast door zonneparken hier direct naast te plaatsen. Dit kan grootschalig zolang specifieke gebieden maar open blijven, zoals in de buurt van de beken. De hoogte en plaatsing van de zonneparken kan in dat geval ook vrij worden gelaten, omdat de zonneparken uit het zicht worden geplaatst.

Erven in de jonge zandontginningen zijn soms besloten, maar vaak open, waardoor deze niet altijd geschikt zijn als afscherming.

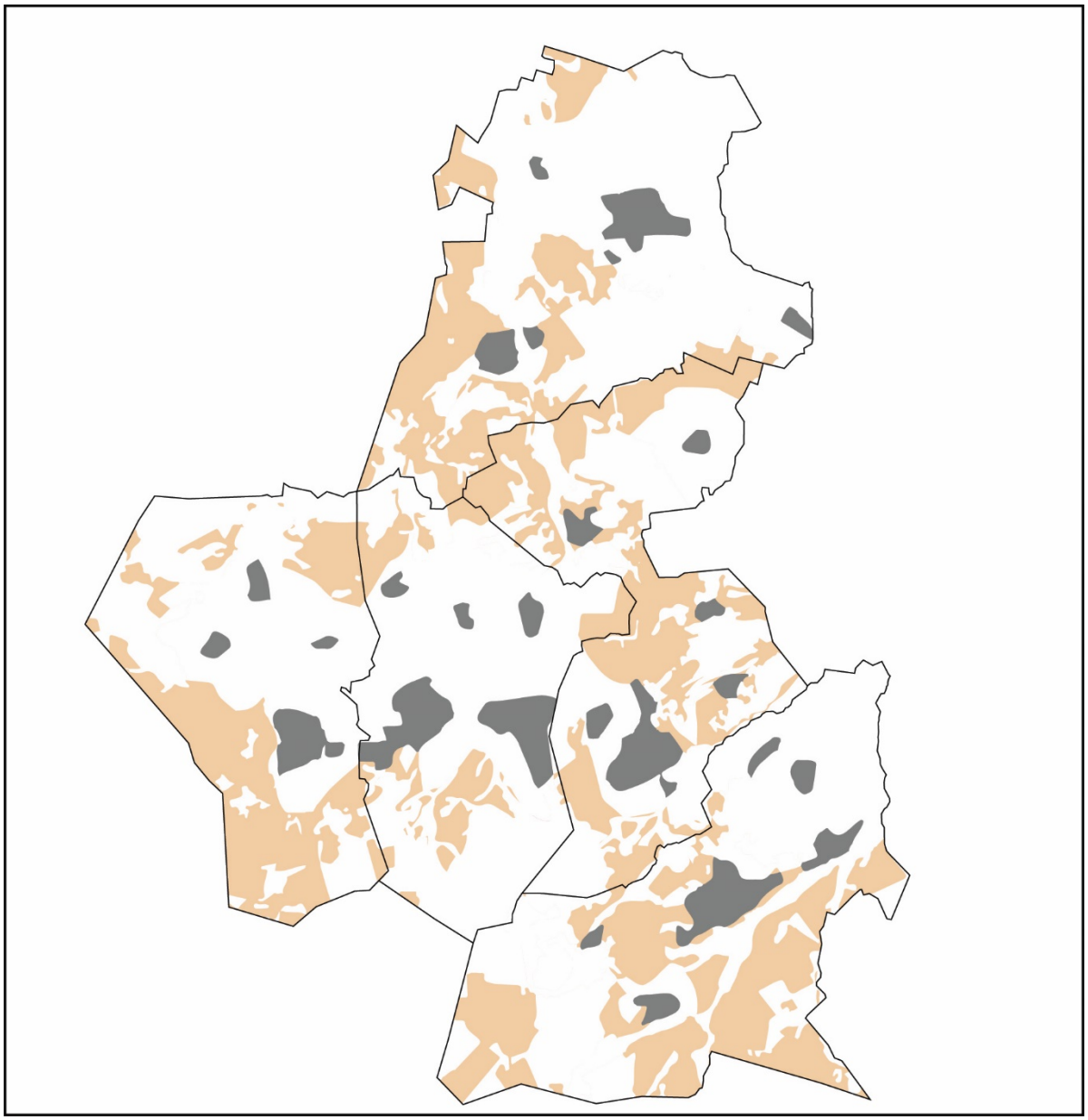

Figuur 6.6 – Landschapstype jonge zandontginningen

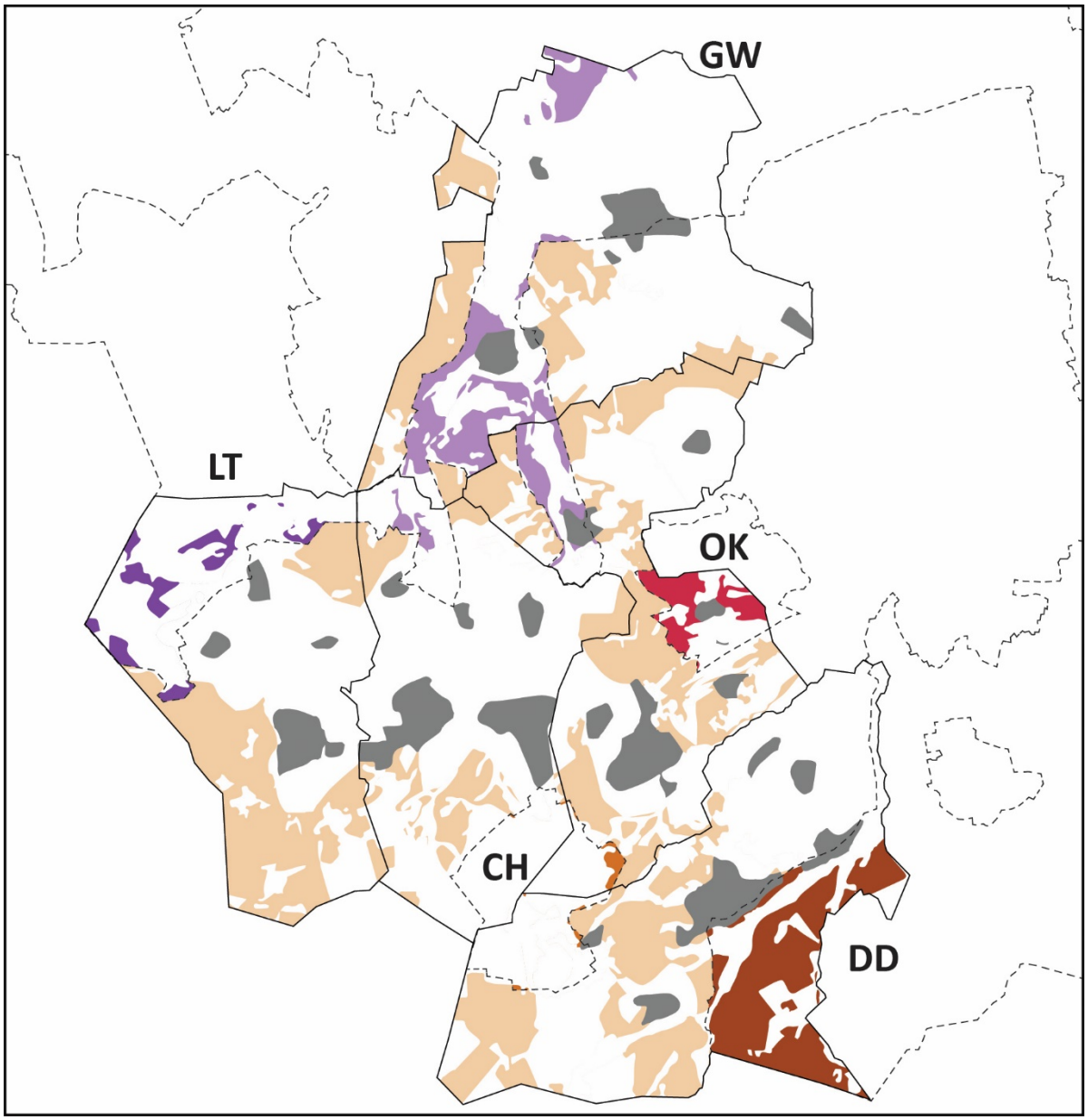

Figuur 6.7 – Delen van het landschapstype jonge zandontginningen die in cultuurhistorisch waardevolle gebieden liggen

6.3 *Beekdalen*

6.3.1 Karakteristiek en Bestaande structuren en patronen

De beekdalen hebben een ecologische kwaliteit, zijn van belang voor de veerkracht van het watersysteem en zijn van cultuurhistorisch belang. De beekdalen hebben in de huidige situatie een open karakter binnen de landbouwgebieden en een meer besloten karakter in de karakteristieke vorm. Het beleid is gericht op het terugbrengen van het meer besloten, kleinschalige karakter en het versterken van de veerkracht van het watersysteem. Zonneparken kunnen een plek krijgen tussen de singelstructuren langs de beekdalen, indien dit de veerkracht van het watersysteem niet aantast. De uitstraling van de beekdalen en de cultuurhistorische en natuurwaarde maken echter dat zonneparken minder passend zijn in dit landschap. Veel delen van de beekdalen zijn NNB, met name dicht langs de beken. De dalen zijn echter breder gedefinieerd in dit onderzoek.

6.3.2 Cultuurhistorische waarden

De Beerze stroomt door het Groene Woud. De samenhang van verschillende waardevolle landschapstypen wordt hier hoog gewaardeerd. De Beerze vormt de ader van het zuidelijke deel van het Groene Woud en is daarmee essentieel voor de samenhang en de kwaliteit. Het landgoed Baest vormt een landschap op zichzelf, maar heeft cultuurhistorisch wel een relatie met de omliggende gebieden. De Beerze stroomt hier direct langs. Met name in deze bijzondere onderdelen van het Groene Woud (De Mortelen, de beken en het landgoed) zijn zonneparken niet passend. De aanwijzing als recreatief samenhangend gebied maakt dat het Groene Woud minder geschikt is voor het toevoegen van zonneparken.

De landgoederen ten zuiden van Tilburg worden gezien als cultuurhistorisch waardevol, waarin het beeld van een zonnepark minder gewenst is. Het gebied bestaat uit grote, rationeel verkavelde bospercelen waar tussen en direct langs open ruimtes liggen. In de noordoosthoek doorsnijdt het beekdal van De Reusel en de Raamloop het gebied. Hoewel de directe omgeving van de beken hier ook een bosgebied is, heeft het een afwijkend landschappelijk karakter: andere soorten struweel en bomen en geen rationele verkaveling. De bossen zijn onderdeel van Natuurnetwerk Brabant en daarom uitgesloten van ontwikkeling. De open delen nabij de beekdalen zijn vanwege de kwaliteit van de omgeving en de vele hoogopgaande beplanting niet geschikt voor zonneparken.

Hoewel het meest zuidwestelijke deel van het cultuurhistorisch waardevolle landschap Dommedal in de Kempengemeenten ligt, stroomt de Dommel zelf niet door de Kempengemeenten. De Keersop ontspringt in de Kempen en komt uit op de Dommel en is dus onderdeel van het stroomgebied. Het Dommeldal is een samenhangend en relatief gaaf oud zandlandschap met beekdalen, akkercomplexen, landgoederen, bossen, woeste gronden en jonge zandontginningen. Vloeiweides en viskwekerijen vormen bijzondere elementen in dit gebied. Het beleid is gericht op het behoud en beter beleefbaar maken van sporen van oud watermanagement in beekdalen, zoals vloeiweides, viskwekerijen en watermolens bij de beken. Het versterken van het contrast tussen de oude zandontginningen met akkers enerzijds en de jonge zandontginningen anderzijds is gewenst, naast het versterken van het natte karakter van de beekdalen en (voormalige) vennen. De beekdalen zijn deels nog kleinschalig en besloten, de jonge zandontginningen open en grootschalig. Het beekdal van de Keersop is veelal grootschalig geworden, waardoor het contrast tussen de jonge zandontginningen en het beekdal onduidelijk is geworden. De uitstraling van de beekdalen en de cultuurhistorische en natuurwaarde maken dat zonneparken minder passend zijn in dit landschap. Echter, het toevoegen van zonneparken kan een aanleiding zijn om de kleinschaligheid terug te brengen in de verkavelings- en beplatingsstructuren van het beekdal. Dit geldt bijvoorbeeld voor de gronden aan de noordzijde langs de Keersop. Het is denkbaar om daar zonneparken te plaatsen bij de erven, als onderdeel van het lint van Bergeijk - Westerhoven, waarbij de kavels aan de beekzijde open worden gehouden.

Figuur 6.8 – De kleinschaligheid van de beekdalen is veelal verdwenen. Hier en daar is nog wel broekbos of beek begeleidende beplanting aanwezig. De beken meanderen van oudsher door het landschap, maar zijn op veel plekken recht getrokken.

6.3.3 Zichtbaarheid en Verdichting als aantasting

Het beeld van een zonnepark past niet bij de beekdalen. De beekdalen liggen veelal direct langs of zijn onderdeel van cultuurhistorisch waardevolle gebieden en de oude zandontginningen. Het is dus ook niet gewenst dat de zonneparken vanuit omliggende gebieden te zien zijn. Hoewel de kleinschaligheid op veel plekken verdwenen is, kan deze worden teruggebracht. De zichtbaarheid van zonneparken is dus ongewenst, maar verdichting hoeft geen aantasting van de karakteristiek te zijn.

6.3.4 Maat en schaal

In de beekdalen komen wisselende maten voor. Van oudsher bestaat de indeling uit kleine kavels van een halve tot een hele hectare. Door schaalvergroting zijn veel grotere aaneengesloten ruimtes ontstaan van wel 10 hectare. In veel gevallen is de kavelindeling daarbij ook verdwenen. De kavels aansluitend aan de beken zijn zowel kleinschalig (in/nabij het karakteristieke oude zandontginninglandschap) als meer grootschalig (in ruilverkavelingsgebieden of jonge zandontginninglandschap) aanwezig. De grotere, rationele verkavelingen zijn meer geschikt voor zonneparken dan de kleinschalige kavels. Zonneparken van enkele hectare groot kunnen geplaatst worden op de huidige kavels, maar het toevoegen van zonneparken kan ook een aanleiding zijn om de kleinschaligheid terug te brengen.

6.3.5 Mitigerende maatregelen

De mitigerende maatregelen voor de huidige situatie zijn vergelijkbaar met de mogelijkheden van de jonge zandontginningen. Dit is vanwege het halfopen karakter van deze maatregelen minder effectief voor het uit het zicht plaatsen.

Wanneer ingezet wordt op het terugbrengen van de kleinschaligheid, ligt het voor de hand om hier dichtere houtwallen en elzensingels terug te brengen. Wat zorgt voor meer mogelijkheden om zonneparken (deels) aan het zicht te onttrekken. Het kleiner maken van de zonneparken kan in dat geval ook gezien worden als een mitigerende maatregel.

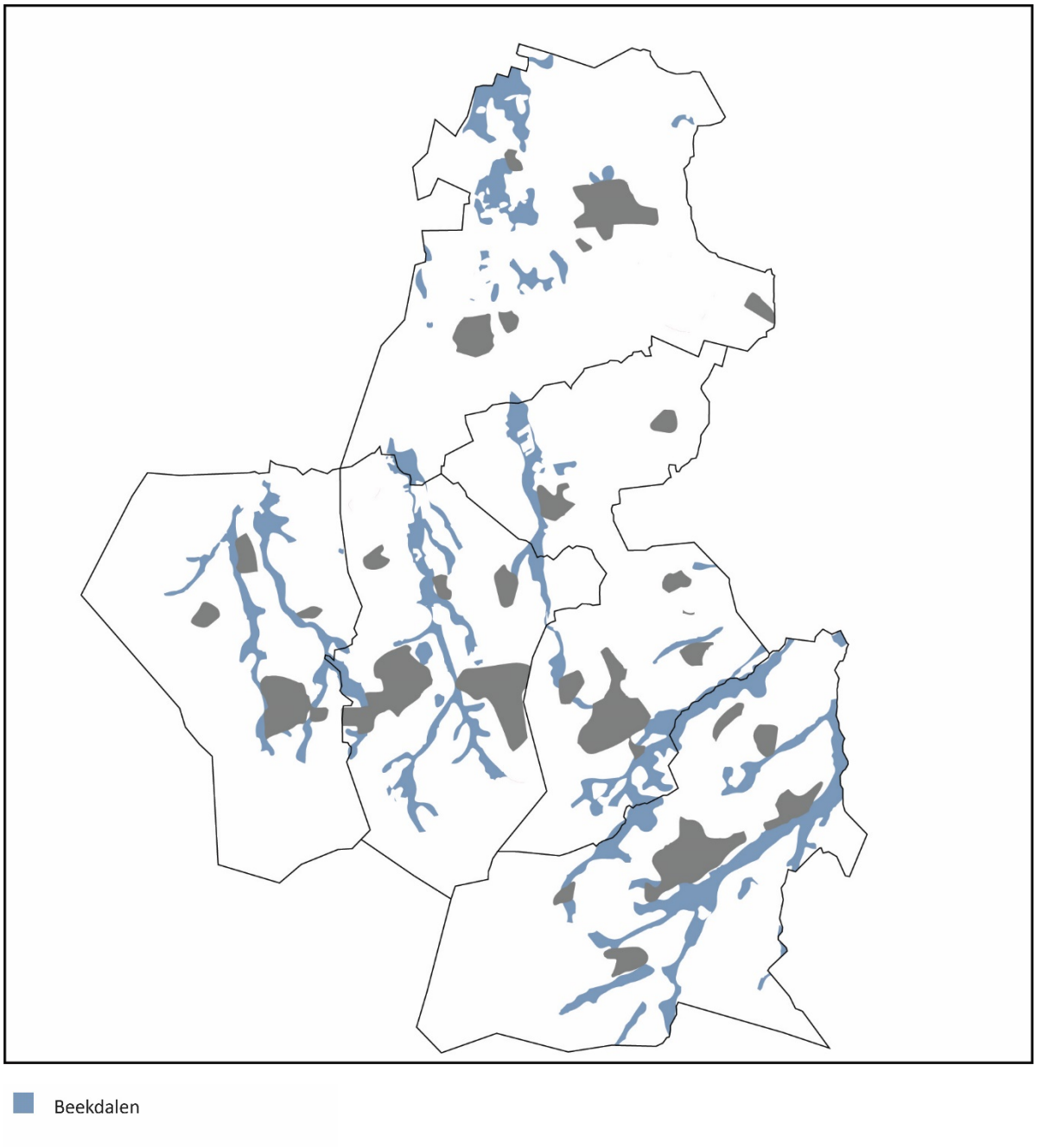

Figuur 6.9 – Landschapstype beekdalen

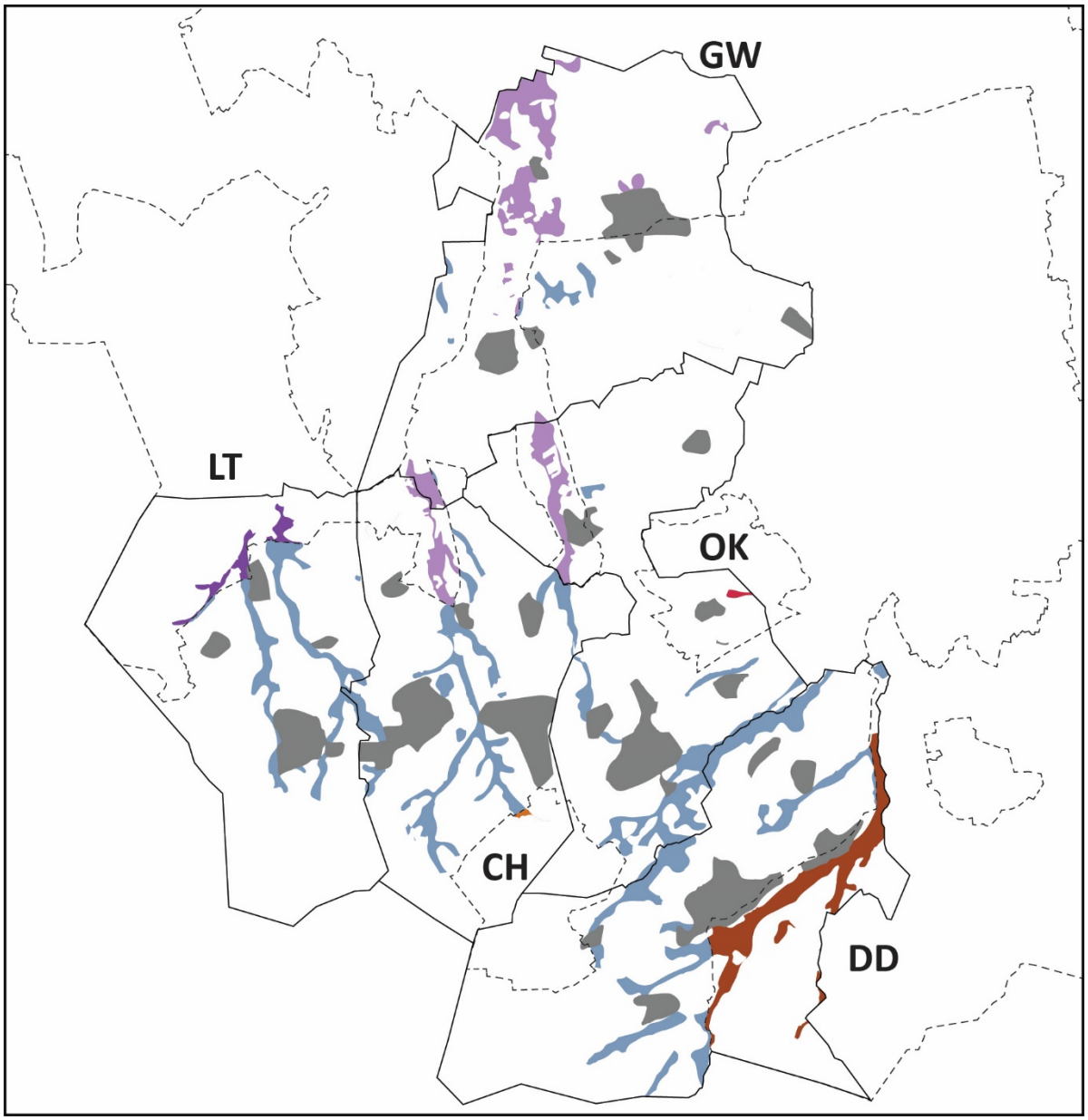

Figuur 6.10 – Delen van het landschapstype beekdalen die in cultuurhistorisch waardevolle gebieden liggen

6.4 *Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling*

6.4.1 Karakteristiek en Bestaande structuren en patronen

Het uitgangspunt is dat deze gebieden afwijken van hun omgeving. Het betreft voormalige vuilstorten die vanwege hun aard al als een afwijkend element in het landschap liggen. Het karakter van de locaties zelf wordt niet wezenlijk verandert door een transformatie naar zonnepark.

6.4.2 Cultuurhistorische waarden

Deze locaties vertegenwoordigen geen culturele waarden.

6.3.3 Zichtbaarheid en Verdichting als aantasting

Veel van de gesloten vuilstorten zijn klein en gelegen direct langs wegen en dorpen. Meerdere van deze gebieden liggen in of aansluitend aan bossen en natuurgebieden, waardoor visuele afscherming van een zonnepark gewenst is. Door beplanting rondom de terreinen, de huidige inpassing, gaan dit soort terreinen soms op in hun omgeving en zijn de terreinen weinig zichtbaar.

6.3.4 Maat en schaal

De terreinen zijn klein van 0,5 tot 2 hectare groot. Hierop zijn daarom slechts kleine zonneparken mogelijk. Schaduwwerking van beplanting rondom de terreinen maakt dat nog minder ruimte functioneel ingezet kan worden. Daarom is slechts een deel van de terreinen geschikt voor zonneparken.

6.3.5 Mitigerende maatregelen

Veel van de terreinen zijn al landschappelijk ingepast met opgaande beplanting. Rondom de terreinen waar dit niet het geval is, kan de beplanting worden hersteld/aangevuld of worden aangebracht.

7. Beoordeling alternatieven

De beoordelingen van de landschappelijke effecten van zonneparken op de verschillende alternatieven is samengebracht in een beoordelingstabel in paragraaf 7.8. Per beoordelingscriterium wordt onderstaand een toelichting gegeven op de scores.

7.1 *Beoordeling karakteristiek*

Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype/het alternatief?

De Kempengemeenten liggen in een hooggewaardeerd landschap met veel toeristische kwaliteiten. Dit blijkt wel uit de vele natuurgebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Bijna overal is de toevoeging van zonneparken als minder passend beoordeeld. Hierin scoren de landschappen met een bijzondere verblijfs- en recreatieve kwaliteit het laagst. Dit zijn de beekdalen en de oude zandontginningen.

In de jonge zandontginningen is het toevoegen van zonneparken als negatief beoordeeld, maar niet zo sterk als bij de andere gebieden, omdat dit gebied jonger is en ontgonnen is als een agrarisch gebied op basis van grootschalige, meer industriële bedrijfsvoering.

Op de locaties met een bijzonder gebruik is de beoordeling ook enkel negatief. Het karakter van deze gebieden wordt niet wezenlijk verandert door een transformatie naar zonnepark, maar veel van deze gebieden zijn onderdeel geworden van omliggende landschappen, bossen en natuurgebieden of liggen tegen de dorpen aan.

7.2 *Beoordeling bestaande structuren en patronen*

Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande structuren en patronen?

Bij de beoordeling is gekeken hoe de landschappelijke patronen op meso- en microniveau eruit zien. Landschappen met onregelmatige en kleinere patronen scoren het laagst, omdat het netjes uitlijnen van zonneparken op de randen hier moeilijker of onmogelijk is. Meer rationele en grootschalige patronen scoren positief. De hoogste score is voor landschappen die grootschalig, rationeel en meer zuid-gericht zijn.

De jonge zandontginningen scoren positief vanwege hun schaal en rationele verkaveling. De andere alternatieven scoren negatief omdat hier onregelmatige patronen en/of kleine structuren voorkomen. De laagste score is voor de kleine, vaak onregelmatige vormen van de locaties met een bijzonder gebruik.

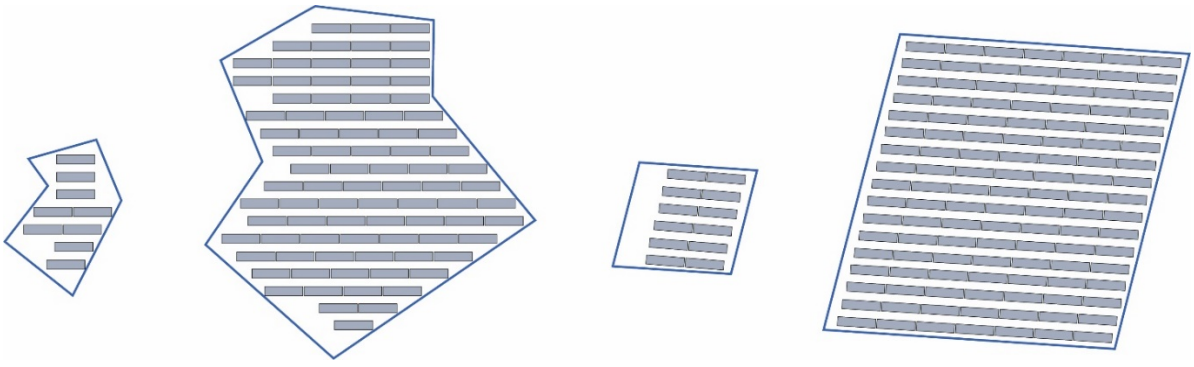

Figuur 7.1 – Voorbeeld plaatsen panelentafels op verschillende oppervlaktes en rationele of organische verkavelingspatronen: netjes uitlijnen is eenvoudiger op grotere, rechtere kavels.

7.3 *Beoordeling cultuurhistorische waarden*

Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?

Geen van de alternatieven scoort hoger dan neutraal, omdat nergens de toevoeging van zonneparken wordt gezien als verrijking van cultuurhistorische waarden.

De oude zandontginningen vertegenwoordigen waarden, dit geldt met name voor de oudere routes en de bolle akkers in het gebied. Daarnaast liggen grote delen van dit landschapstype in cultuurhistorisch waardevolle gebieden en vervullen hier een belangrijke rol in de totaalkwaliteit van deze gebieden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Cartierheide en De Mortelen in het Groene Woud. Daarom is dit alternatief met enkel negatief beoordeeld.

De beekdalen vertegenwoordigen ook cultuurhistorisch waarden, maar anders dan de oude zandontginningen geldt dit voor bijna het gehele gebied. Daarnaast staan deze kwaliteiten onder druk. Daarom scoren de beekdalen dubbel negatief.

7.4 *Beoordeling zichtbaarheid*

Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschap?

De belangrijkste keuze bij het inpassen van zonneparken is het wel of niet zichtbaar laten van een zonnepark. Voor kwalitatief hoogwaardige landschappen betekent een zichtbaar zonnepark een grotere aantasting, dan voor landschappen zonder hoge kwaliteit.

De twee ‘oudere’ alternatieven beekdalen en oude zandontginningen scoren dubbel negatief omdat het wenselijk is dat zonneparken, vanwege de kwaliteiten van deze landschapstypen, nergens zichtbaar zijn. De jonge zandontginningen en de locaties met een bijzonder gebruik kennen minder hooggewaardeerde kwaliteiten, maar zijn vaak zichtbaar vanuit de andere gebieden, waardoor zij in enkel negatief scoren. Zo zijn de locaties met een bijzonder gebruik zichtbaar vanuit (of zelfs onderdeel van) aanliggende gebieden zoals dorpen, bos en oude zandontginningen. De jonge zandontginningen liggen naast bossen, heide, beekdalen en oude zandontginningen.

7.5 *Beoordeling aantasting door verdichting*

Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?

De Kempengemeenten kennen over het algemeen gesloten en half-gesloten landschappen, waar verdichting gemiddeld genomen geen aantasting is. De alternatieven oude zandontginning en bijzondere locaties scoren daarom positief. Hier is aantasting niet aan de orde en kan verdichting in sommige gevallen zelfs positief zijn voor de karakteristiek.

Verdichting van de beekdalen wordt beoordeeld als neutraal, omdat hier oude structuren kunnen worden hersteld. Dit is echter onder de voorwaarde dat behalve zonneparken ook landschappelijke structuren en randen worden teruggebracht. Bij deze beoordeling wordt er vanuit gegaan, dat dit beleidsmatig wordt verankerd als voorwaarde voor ontwikkeling. Het karakter van het gebied vraagt echter ook om een bepaalde mate van openheid waardoor zodat zonneparken deels in het zicht blijven, waardoor de beekdalen niet positief scoren.

Voor het meest open gebied, de jonge zandontginningen, kan verdichting gezien worden als een aantasting. Dit is echter afhankelijk van de locatie van een zonnepark in dit gebied. Langs de randen van het gebied, bijvoorbeeld gelegen tegen dichte bospercelen aan, is de aantasting klein. Geplaatst meer in het midden van de (half)open gebieden is de aantasting door verdichting groter. Omdat de jonge zandontginningen niet beleidsmatig aangewezen zijn als *waardevol open te houden gebied* en de aantasting niet overal sterk nadelig is, zijn de jonge zandontginningen beoordeeld met enkel negatief.

7.6 *Beoordeling maat en schaal*

Passen grotere zonneparken bij de maat en schaal van het landschap?

De beoordeling is gebaseerd op de mogelijkheden voor het inpassen van grote tot hele grote zonneparken. Er is gesteld dat in landschappen waar grotere aaneengesloten zonneparken kunnen worden gecreëerd beter scoren dan landschappen waar slechts kleinere zonneparken in passen. Het belangrijkste argument hiervoor is omdat het versnippering van het landschap tegen gaat. Concentratie betekent over het algemeen een efficiënter gebruik van de beschikbare oppervlaktes en dat verstoring beperkt wordt tot minder gebieden. De score is gebaseerd op de onderstaande tabel:

Score	**Maximum oppervlakte zonnepark**
--	Tot 5 hectare
-	Tot 15 hectare
0	Tot 25 hectare
+	Tot 50 hectare
++	Tot 100 hectare

Voor elk alternatief is een inschatting gemaakt van de gebruikelijke c.q. gemiddelde oppervlakte van de aaneengesloten ruimtes in het landschap. Ook is de grootste open ruimte bepaald. De scores zijn ook verwerkt in de tabel.

Onderzoeksgebied	**Gebruikelijke ruimte**	**Grootste open ruimte**	**Score**
Oude zandontginningen	5 – 20 hectare	30 – 40 hectare	0
Jonge zandontginningen	20 – 40 hectare	70 – 80 hectare	+
Beekdalen	5 – 15 hectare	20 hectare*	--
Locaties bijzonder gebruik	0 – 1 hectare	1 hectare	--

* Een kleinere maat is gewenst, daarom is de score lager.

7.7 *Beoordeling mitigerende maatregelen*

Zijn er effectieve mitigerende maatregelen mogelijk?

Beoordeeld is of een alternatief gebiedseigen landschappelijke randen kent waarmee zonneparken kunnen worden ingepast. Daarbij is gekeken of het passend is bij het landschapstype om eventuele bestaande elementen ‘her te gebruiken’ of nieuwe gebiedseigen elementen toe te voegen. Daarnaast is beoordeeld of er nog andere aanvullende maatregelen mogelijk zijn.

Beter scoren landschappen waar meerdere mogelijkheden zijn en waar een verdichting van het landschap de karakteristiek niet aantast of mogelijk zelfs kan versterken, zoals op de oude zandontginningen of in de beekdalen. In de beekdalen is een aanvullende mitigerende maatregel mogelijk, namelijk het verkleinen van de oppervlakte van een zonnepark c.q. het opdelen van een zonnepark in kleinere stukken waarbij kleinschaligheid wordt teruggebracht. Toch scoren deze alternatieven niet positief, omdat in deze landschappen het beeld van een zonnepark storend is en de beplatingsranden de eerste jaren nog niet volgroeid zijn en ’s winters in veel gevallen transparanter worden.

In de jonge zandontginningen ligt het toepassen van dichte randen genuanceerd. Dichte randen komen slechts beperkt voor. Het overgrootste deel van de randen is laanbeplanting zonder onderbegroeiing, wat halfopen is. Dichtere beplanting kan toegepast worden in delen van de jonge zandontginningen, maar het overal toepassen zou te veel verdichting van het landschap betekenen.

De bijzonder locaties scoren enkel negatief, omdat er weinig opties zijn aan inpassingsranden. De randen die er zijn, zijn in veel gevallen al aanwezig en kennen een dichter karakter. Dat is een voordeel, ook al worden deze randen ’s winters transparanter.

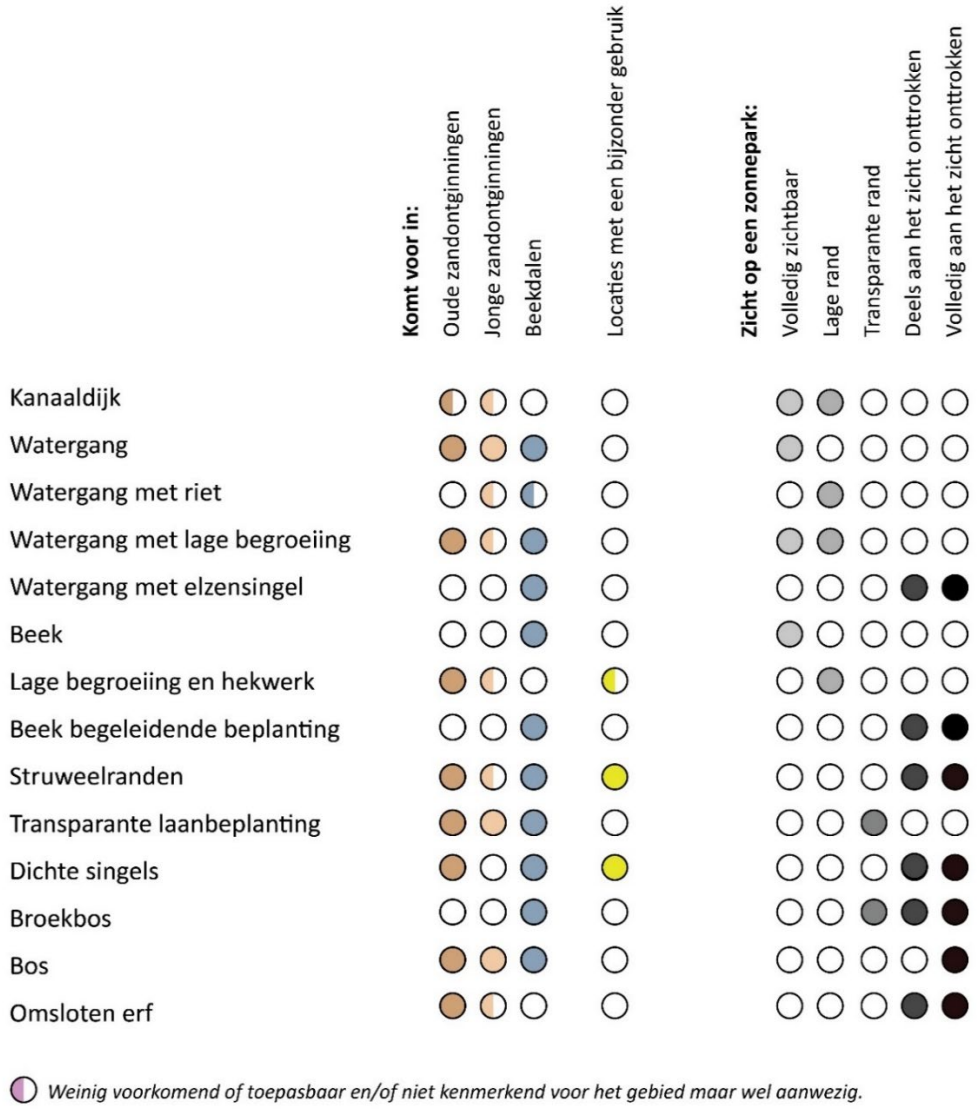

Figuur 7.2 – Overzicht streekeigen landschappelijke randen in de vier alternatieven

7.8 *Beoordelingstabel*

Alternatief	Karakteristiek	Bestaande structuren en patronen	Cultuurhistorische waarden	Zichtbaarheid	Verdichting als aantasting	Maat en schaal	Mitigerende maatregelen
Oude zandontginningen	--	-	-	--	+	0	0
Jonge zandontginningen	-	+	0	-	-	+	--
Beekdalen	--	-	--	--	0	--	0
Locaties bijzonder gebruik	-	--	0	-	+	--	-

Figuur 7.3 – Beoordelingstabel vier alternatieven, zeven beoordelingseffecten

8. Draagkracht alternatieven

Het is voor de vergelijking van de verschillende alternatieven van belang om de draagkracht van de daar aanwezige landschappen te bepalen. Het bepalen van de draagkracht is een meer kwantitatieve beoordeling, in tegenstelling tot de andere beoordelingen die puur kwalitatief van aard zijn. Er is een inschatting gemaakt van de hoeveelheid zonnepark dat een landschap kan bevatten, voordat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast. Om dit te kunnen beoordelen is de input van de voorgaande effectenbeoordeling gebruikt.

De hoeveelheid geschikte oppervlakte voor zonneparken per landschapstype is een indicatief maximum. Pas bij de daadwerkelijke ontwikkeling van zonneparken kan duidelijk worden wat de impact op de omgeving is. De belangrijkste afweging bij het bepalen van de draagkracht (en daarmee de opwekpotentie van de landschappen) is het behoud van landschappelijke karakteristieken geweest. Afhankelijk van beleidskeuzes, ontwikkelingsproces, economische of maatschappelijke druk, etc. kan de daadwerkelijke maximum oppervlakte afwijken. De beoordeling levert een bandbreedte op en geen exacte aantallen, omdat de werkelijke draagkracht pas bepaald wordt wanneer concrete initiatieven een plek krijgen in het landschap.

De draagkracht van drie plaatsingsstrategieën is bepaald, waardoor een breder beeld van de draagkracht ontstaat. Deze plaatsingsstrategieën zijn:

- concentratie;
- spreiding;
- bij de erven.

Het uitgangspunt bij het bepalen van de draagkracht is, dat de plaatsingsstrategieën niet naast elkaar/gelijktijdig ingezet worden bij het bepalen van de potentie.

Concentratie
Bij de strategie concentratie wordt uitgegaan van één of enkele locaties waar zeer grootschalige clusters van zonneparken geplaatst worden in het landschapstype. Bijvoorbeeld het vullen van een volledige landschappelijke kamer bestaande uit meerdere kavels en/of agrarische bedrijven. Clusters zijn grote gebieden van 50 tot 300 hectare. Eerst is bepaald wat op hoofdlijnen geschikte locaties zouden zijn. Zo zijn bijvoorbeeld locaties gelegen direct naast dorpen uitgesloten. De oppervlakte van de mogelijke clusters/landschappelijke ruimtes is gemeten.

Spreiding
Bij de strategie spreiding wordt uitgegaan van meerdere grote zonneparken (van 5 tot 25 hectare) verspreid gelegen door het gehele landschapstype, waarbij de maat van een zonnepark is afgestemd op de gebruikelijke maat van de kavels van het gebied. Een gemiddelde oppervlakte van de kavels en daarmee een zonnepark is bepaald. Vervolgens is een inschatting gemaakt van het aantal van dit soort zonneparken wat nog passend is in het landschap.

Bij de erven
Deze strategie gaat uit van het koppelen van kleine zonneparken aan de erven, zodat deze als een uitbreiding van de erven functioneren en landschappelijk worden ingepast. De gemiddelde maat en schaal van de erven in het onderzoeksgebied is bepaald en er is een inschatting gemaakt van het aantal erven waar uitbreiding met een zonnepark mogelijk is en nog passend is in het landschap zonder dat dit het landschap verstoord.

8.1 *Werkwijze*

Delen van de drie landschapstypen liggen in cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Voor een deel van die gebieden is vastgesteld dat zonneparken hier ongewenst of minder gewenst zijn. Deze gebieden worden daarom niet meegerekend als potentieel. Op de kaarten in dit hoofdstuk wordt duidelijk om welke gebieden dit gaat.

Voor elk alternatief en elke strategie is een gemiddelde oppervlakte aan zonnepark bepaald en een aantal keer dat dit in het gebied voor kan komen. De gemiddelde oppervlaktes voor zonneparken zijn bepaald middels een bureaustudie. Op kaarten en luchtfoto's is steekproefsgewijs nagemeten wat de oppervlaktes van de kavels zijn per landschapstype. Aan de hand hiervan zijn gemiddelde kavelmaten voor het landschapstype bepaald. Vervolgens is bepaald hoe vaak een gemiddeld zonnepark voor kan komen in het landschapstype. Dit is gedaan door een combinatie van locatiebezoek en een bureaustudie naar de luchtfoto's en kaarten van de Kempengemeenten. Op de kaarten in dit hoofdstuk is aangeven hoe een plaatsingsstrategie er theoretisch uitziet. Hierbij is naar concrete locaties gekeken. Zo zijn bijvoorbeeld de zonneparken bij de erven daadwerkelijk geplaatst bij bestaande erven. Voor zowel de spreidingsstrategie als de bij-de-ervenstrategie zijn de locaties weergegeven als rechthoekige vlakken met de juiste oppervlakte op schaal. Hierdoor is zichtbaar gemaakt wat de impact is van het totaal aan oppervlakte aan zonneparken in de verschillende strategieën. Voor de concentratie-strategie is niet een gemiddelde bepaald, maar zijn potentiele locaties in kaart gebracht. Deze zijn vervolgens ingetekend en de oppervlakte is nagemeten. Voor elke locatie is een schatting gemaakt van de potentiele oppervlakte aan zonnepark die hier geplaatst kan worden.

De gepresenteerde resultaten zijn theoretische modellen voor een maximale ruimtelijke invulling van een strategie, waarbij een inschatting is gemaakt van de hoeveelheid zonnepark dat een landschap kan bevatten, voordat de kenmerkende karakteristiek van dat landschap wordt aangetast. Dit is een theoretisch maximum wat in de praktijk niet gehaald zal worden. Bijvoorbeeld omdat:

- Kavels slechts deels ingezet worden, omdat dit voor grondeigenaren/ontwikkelaars financieel aantrekkelijker is of omdat de investeringsruimte beperkt is. Dit geldt bijvoorbeeld voor agrarische bedrijven die ruimtelijk de ruimte kunnen hebben, maar waarvoor het aantrekkelijker is om de hoeveelheid opwek af te stemmen op bijvoorbeeld hun eigen verbruik;
- Kavels slechts deels ingezet worden, omdat er beperkte netcapaciteit is;
- Een deel van de kavels mogelijk afvalt als ontwikkellocatie, omdat ze te ver liggen van bestaande netaansluitingen, waarvoor de investering van een nieuwe aansluiting niet opweegt tegen de potentiele opbrengsten;
- De energie-opwek wordt afgestemd op afnemers in de omgeving in plaats van de maximale beschikbare ruimte. Wat naar verwachting in de toekomst steeds vaker voor zal komen, omdat aan het netwerk niet ongebreideld opwekkers kunnen worden toegevoegd. Zie de netcongestie die nu al in delen van Nederland aan de orde is.

De gemiddelde oppervlaktes en de inschatting van het potentieel aantal te plaatsen zonneparken zijn daarom niet één-op-één omgerekend tot totalen. Er is een bandbreedte toegepast om, enerzijds uitdrukking te geven aan de onzekerheid in de bepalingen van zowel het gemiddelde oppervlakte van als het aantal te plaatsen zonneparken, als anderzijds de aanname dat het theoretisch maximum in de praktijk niet gehaald zal worden. Voor de totalen is daarom steeds de volgende omzetting toegepast:

- De totalen zijn afgerond op vijftallen;
- De laagste gemiddelde oppervlakte is vermenigvuldigd met het laagste aantal keer dat dit voor kan komen om de minimum totaaloppervlakte te bepalen;
- De gemiddelde oppervlakte van de bandbreedte is vermenigvuldigd met het hoogste aantal keer dat dit voor kan komen om de maximum oppervlakte te bepalen.

8.2 *Draagkracht oude zandontginningen*

In de oude zandontginningen is maatwerk van belang, omdat het landschap heel divers is vanwege de beken, oude akkercomplexen en historische structuren.

8.4.1 Concentratie

Een concentratiestrategie is niet mogelijk, omdat de locaties te klein zijn.

8.4.2 Spreiding

In het spreidingsmodel kunnen de zonneparken gekoppeld worden aan de dorpen, met hier en daar een los zonnepark in de tussenliggende gebieden. De landschappelijke ruimtes in de oude zandontginningen zijn 5 tot 15 hectare groot met uitschieters tot 30 hectare. De kleinere oppervlaktes zijn passender het landschapstype. Door de opgaande beplanting is er veel schaduw op de terreinen, waardoor de zonneparken kleiner zullen worden dan de beschikbare landschappelijke ruimtes. Er wordt daarom uitgegaan van een gemiddelde oppervlakte van 5 tot 10 hectare.

8.1 – Voorbeeld van een middelgroot zonnepark in de oude zandontginningen. Deze kunnen gekoppeld worden aan de dorpen. Afstemming tussen de grootte van het zonnepark en het dorp gewenst.

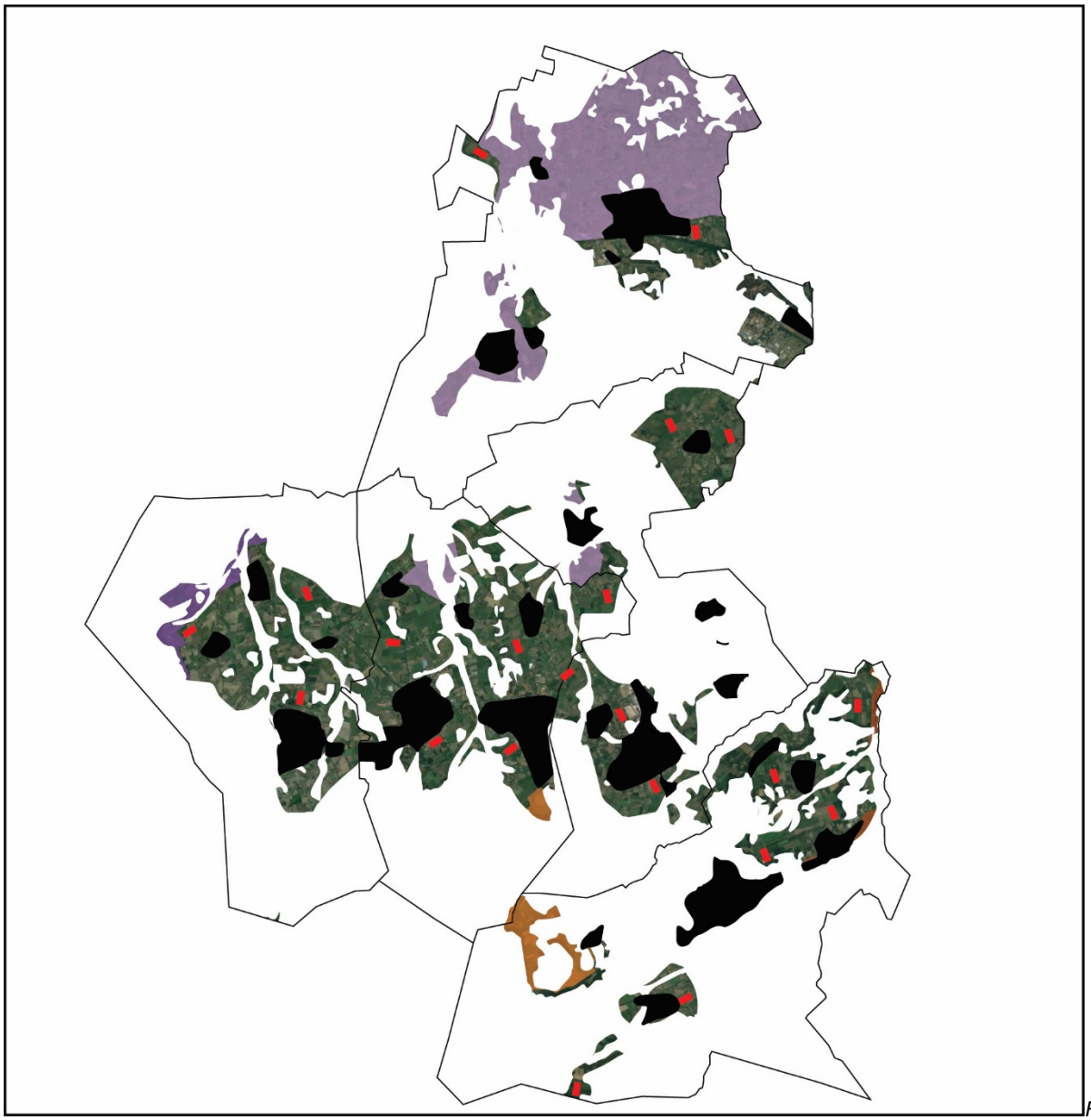

Figuur 8.2 – Indicatieve weergave scenario spreiding in de oude zandontginningen

8.4.3 Bij de erven

Er zijn veel erven (aan de linten) waaraan een kleinschalig zonnepark gekoppeld kan worden. Dit kan gezien worden als de uitbreiding van een erf. Inpassing kan daarbij grotendeels uit het zicht gebeuren door beplantingsranden die een uitbreiding zijn van de bestaande erfbeplanting. De maat van dit soort initiatieven is passend bij de oude zandontginningen. Daarnaast is verdichting van het landschap geen direct bezwaar.

Figuur 8.3 – Indicatieve weergave scenario bij de erven in de oude zandontginningen

8.4.4 Overzicht potentiele oppervlaktes

Draagkracht oude zandontginningen			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	Nvt	0x	0 ha
Spreiding	5 – 10 ha	15 – 25x	75 – 190 ha
Bij de erven	1 – 2 ha	50 – 100x	50 – 150 ha

8.3 *Draagkracht jonge zandontginningen*

In dit landschapstype is een grootschalige aanpak mogelijk in alle drie strategieën.

8.4.1 Concentratie

De jonge zandontginningen kennen een aantal grotere aaneengesloten gebieden waar clusters van zonneparken potentieel kunnen worden geplaatst. Er kan gekozen worden voor een aantal geconcentreerde clusters tegen de jonge bossen aan, waardoor visueel de bossen vergroot worden. Hiervoor kunnen het beste gebieden ingezet worden waar de aantasting van de karakteristiek van beekdalen of oude zandontginningen minimaal is en waar verdichting een minimale aantasting van de karakteristiek van het landschap is.

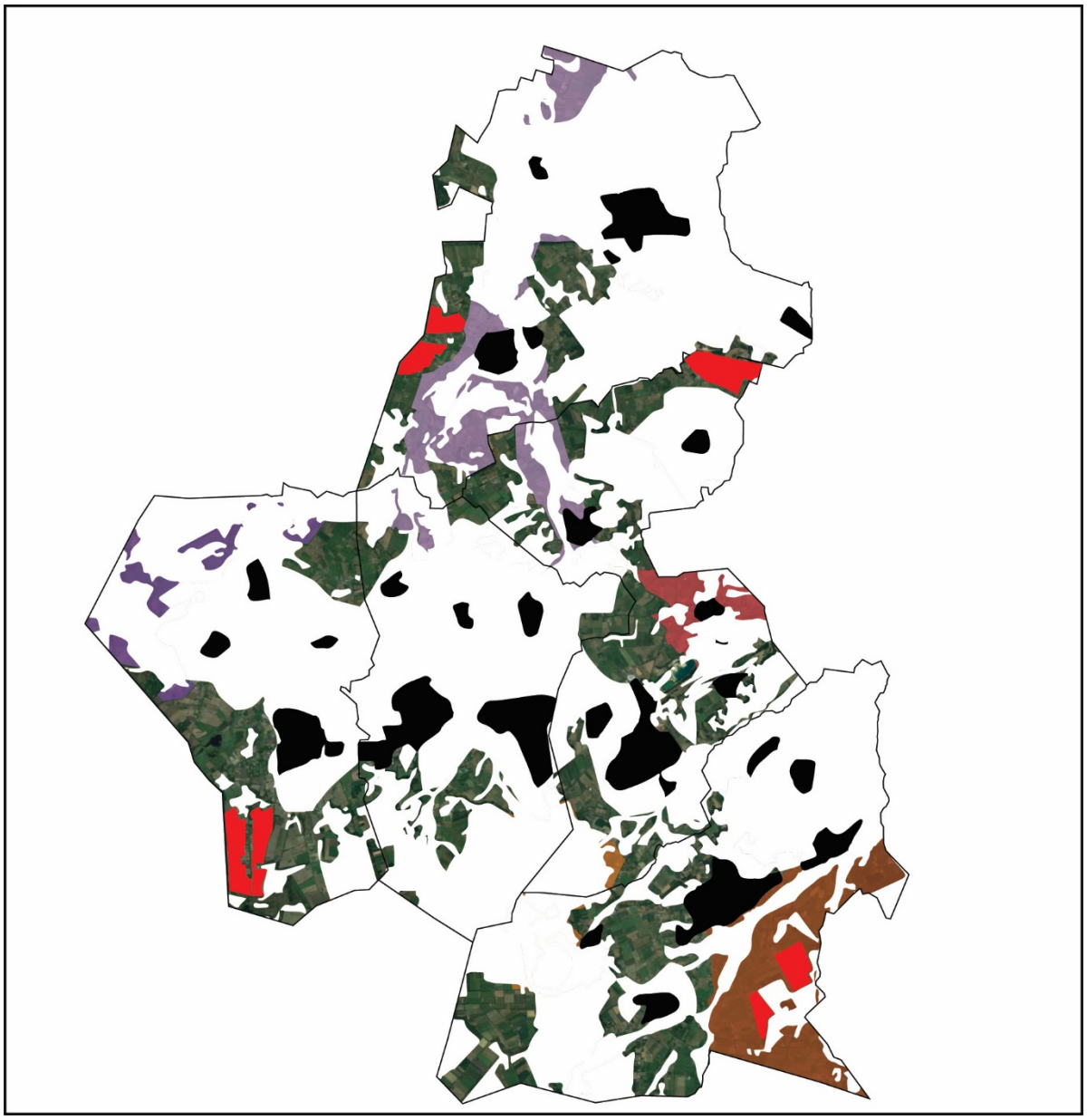

Figuur 8.4 – Indicatieve weergave scenario concentratie in de jonge zandontginningen

8.4.2 Spreiding

In het spreidingsmodel liggen de zonneparken in grote kavels in het landschap. De landschappelijke ruimtes in de jonge zandontginningen zijn 10 tot 20 hectare groot.

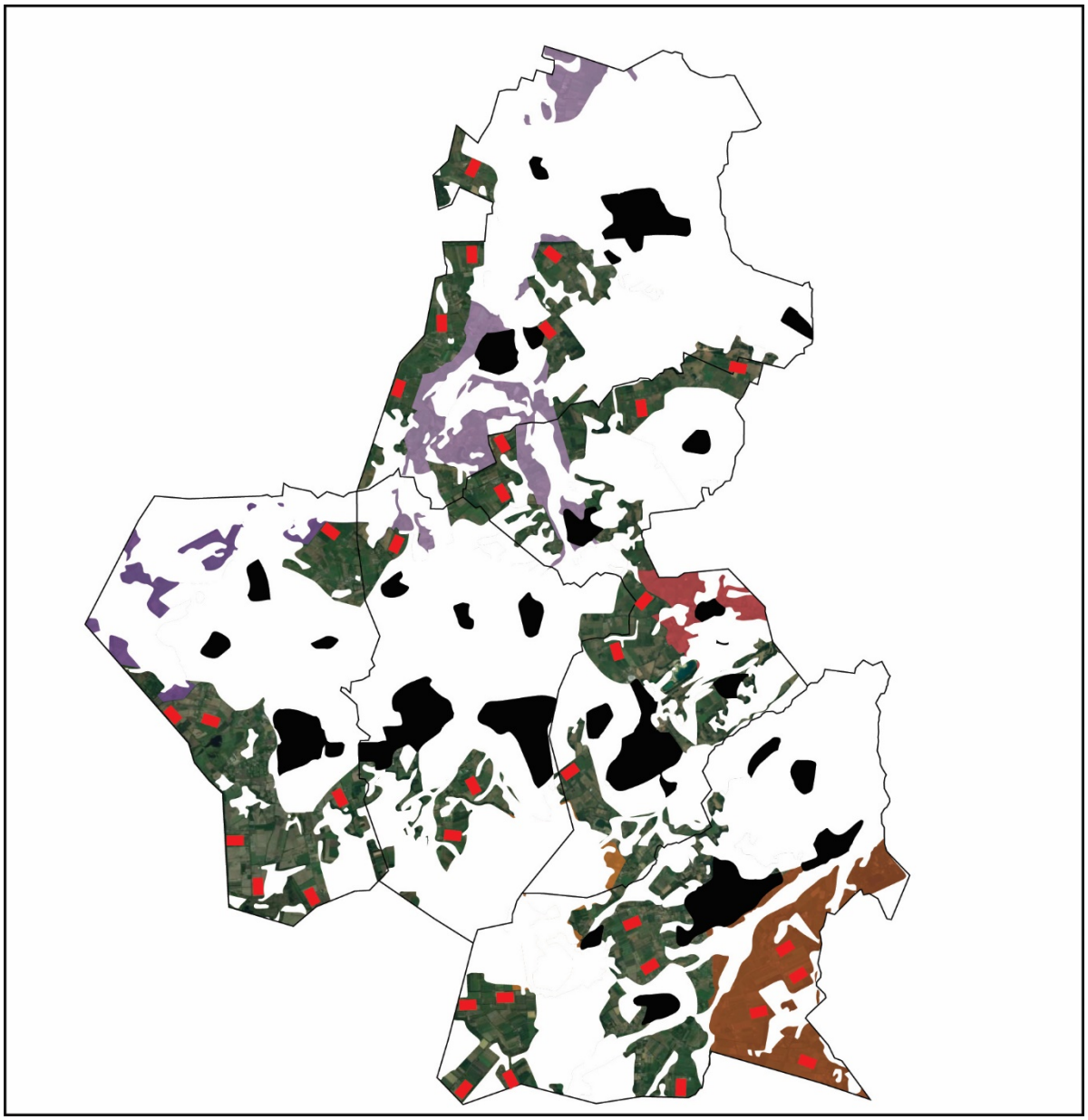

Figuur 8.5 – Indicatieve weergave scenario spreiding in de jonge zandontginningen

8.4.3 Bij de erven

Omdat het een primair agrarisch landschap is, bevatten de jonge zandontginningen veel erven. De maat en schaal van het landschap is veel groter dan de erven. Een uitbreiding van een enkel erf is daarom slechts een beperkte verdichting van het landschap, die de grootschalige openheid niet direct aantast. Daar waar erven dichter bij elkaar liggen is wel een potentiele verstoring van de openheid mogelijk wanneer al deze erven zouden worden uitgebreid met een erfgebonden zonnepark.

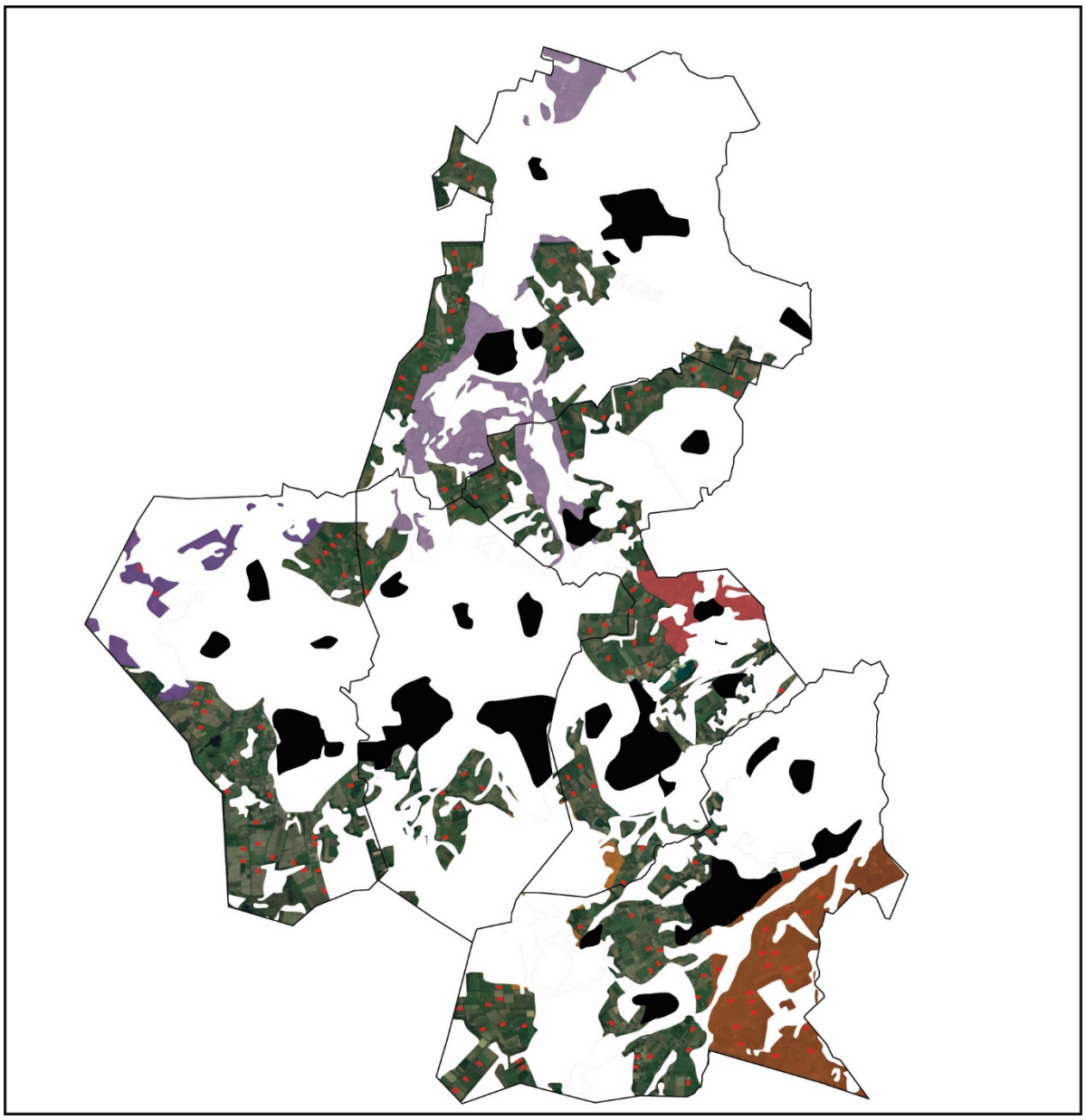

Figuur 8.6 – Indicatieve weergave scenario Bij de erven in de jonge zandontginningen

8.4.4 Overzicht potentiele oppervlaktes

Draagkracht jonge zandontginningen			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	50 – 300 ha	3 – 4x	150 – 700 ha
Spreiding	10 – 20 ha	20 – 40x	200 – 600 ha
Bij de erven	1 – 2 ha	50 – 150x	50 – 225 ha

8.4 *Draagkracht beekdalen*

De beekdalen hebben een landschappelijk en ecologische kwaliteit, zijn van belang voor de veerkracht van het watersysteem en zijn van cultuurhistorisch belang.

8.4.1 Concentratie

Een concentratiestrategie is niet mogelijk, omdat de locaties te klein zijn.

8.4.2 Spreiding

Een spreidingstrategie is qua ruimtegebruik mogelijk omdat de kavels 5 tot 15 hectare groot zijn. Echter, de (landschappelijke) kwaliteiten maken de beekdalen minder geschikt voor zonneparken, zeker op een middelgrote schaal.

8.4.3 Bij de erven

De (landschappelijke) kwaliteiten maken de beekdalen minder geschikt voor zonneparken. Hierop is echter een uitzondering mogelijk ten noorden van de Keersop. Het is denkbaar om zonneparken te plaatsen bij de erven, als onderdeel van het lint van Bergeijk - Westerhoven, waarbij de kavels aan de beekzijde open worden gehouden.

Figuur 8.7 – In het dal van de Keersop zijn kleinschalige zonneparken mogelijk aansluitend aan de erven. Het toevoegen van beplanting kan kleinschaligheid terugbrengen in het beekdal.

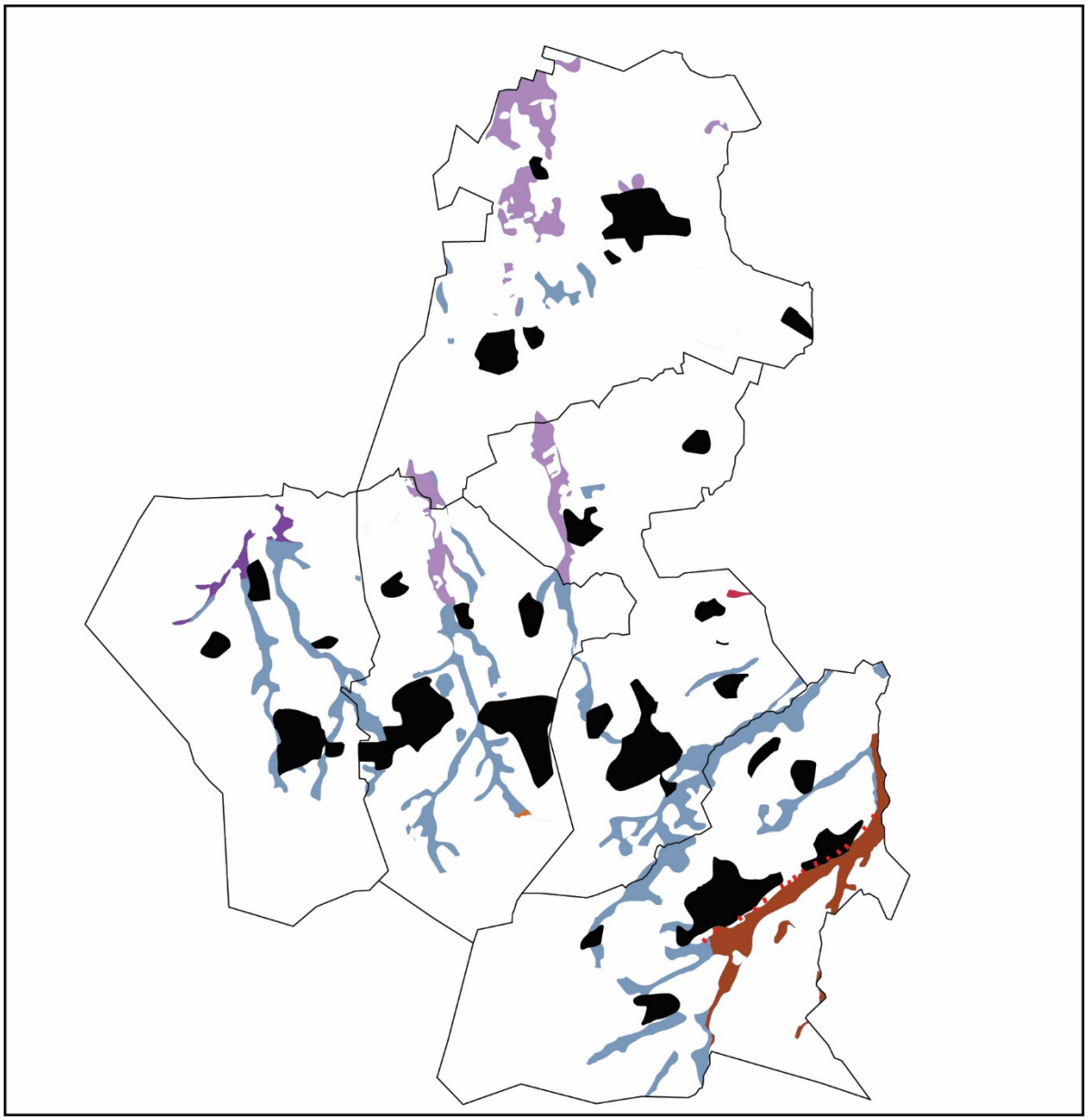

Figuur 8.8 – Indicatieve weergave scenario bij de erven in de beekdalen

8.4.4 Overzicht potentiele oppervlaktes

Draagkracht beekdalen			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	Nvt	0x	0 ha
Spreiding	Nvt	0x	0 ha
Bij de erven	0,5 – 2 ha	10 - 20x	5 - 25 ha

8.5 *Draagkracht locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling*

Er zijn een aantal gesloten vuilstorten waar zonneparken op geplaatst kunnen worden. De locaties zijn klein en niet elke locatie is geschikt vanwege de schaduwwerking van de beplanting naast en om de locatie.

8.4.1 Concentratie

Een concentratiestrategie is niet mogelijk, omdat de locaties te klein zijn.

8.4.2 Spreiding

Binnen de spreidingsstrategie wordt uitgegaan van het potentieel inzetten van alle oude vuilstorten. De locaties zijn klein en de meeste locaties zijn omgeven door opgaande beplanting, waardoor slechts een deel van de locaties geschikt lijkt voor het plaatsen van zonneparken. Daardoor blijven er circa 5 geschikte locaties over.

Figuur 8.9 – Voormalige vuilstorten zijn veelal functionele restruimtes die al volledig of deels landschappelijk zijn ingepast. Waar nodig kunnen bestaande inpassingsranden worden hersteld of aangevuld.

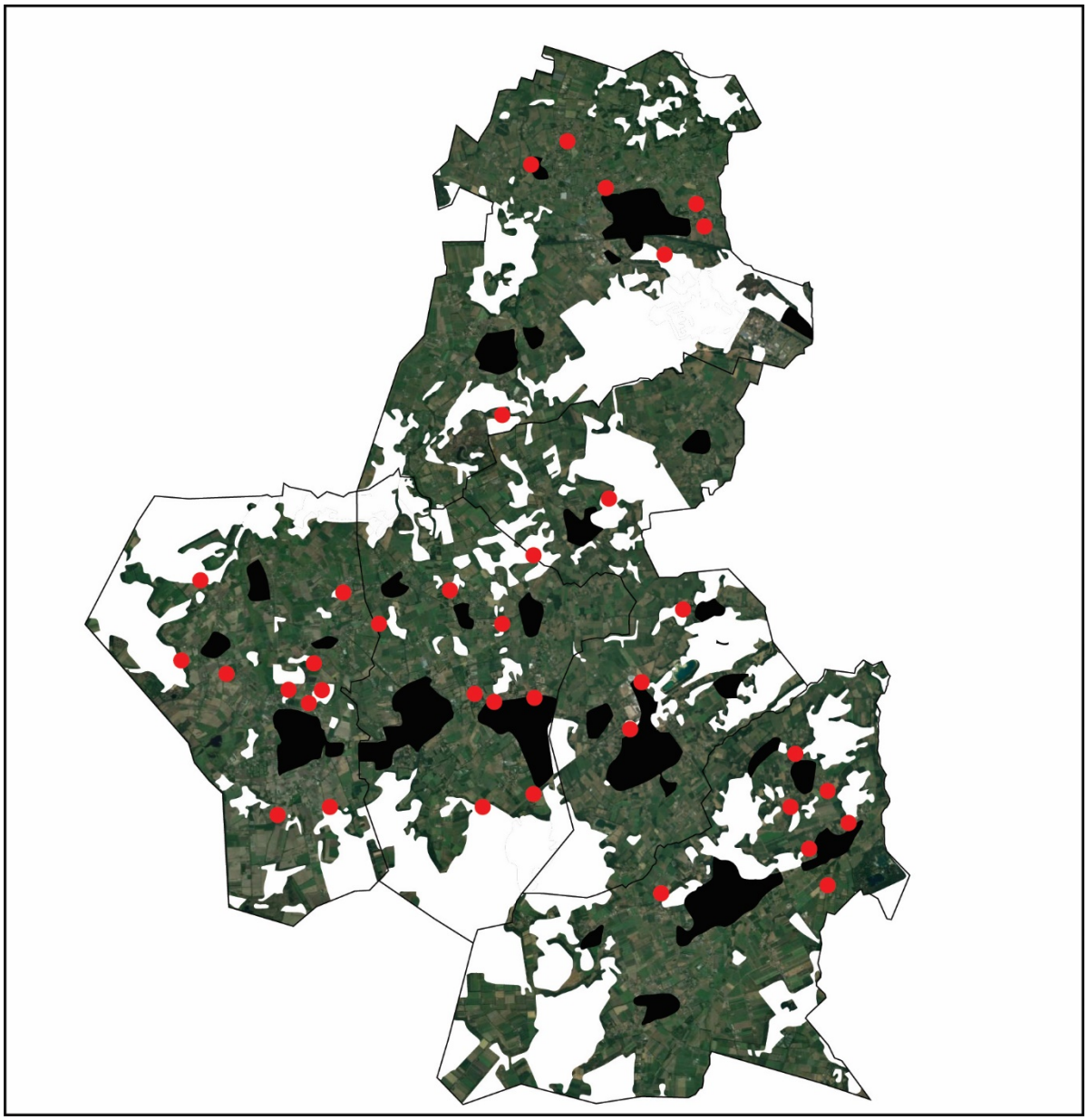

Figuur 8.10 – Overzicht van alle voormalige vuilstorten. Niet alle vuilstorten zijn geschikt, omdat ze te klein zijn.

8.4.3 Bij de erven

Niet van toepassing omdat er geen erven zijn.

8.4.4 Overzicht potentiele oppervlaktes

Draagkracht locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Concentratie	nvt	0x	0 ha
Spreiding	0,5 – 1	5x	3 - 4 ha
Bij de erven	nvt	0x	0 ha

DEEL 3

BEOORDELING VAN HET VOORKEURSALTERNATIEF

9. Het voorkeursalternatief

9.1 *Introductie voorkeursalternatief*

Het gekozen voorkeursalternatief bestaat uit een combinatie van voorkeursgebieden voor windenergie en landschapstypen waar ingezet wordt op zonneparken.

9.1.1 Voorkeursgebieden windenergie

De gemeenten hebben een voorkeur uitgesproken voor de ontwikkeling van windparken in een drietal concentratiegebieden. Het betreft gebieden langs de randen van de Kempengemeenten, die op afstand liggen van de grootste woonconcentraties. Het gebied ten zuiden van Reusel bevat al windturbines en concrete plannen voor meer windturbines. Het gebied ten westen van Middelbeers kan deels ook zo gezien worden, omdat de bestaande turbines langs de A58 bij Spoordonk relatief dichtbij staan. Ontwikkeling van windenergie buiten de voorkeursgebieden is niet uitgesloten, maar wordt op projectbasis beoordeeld door de betreffende gemeente.

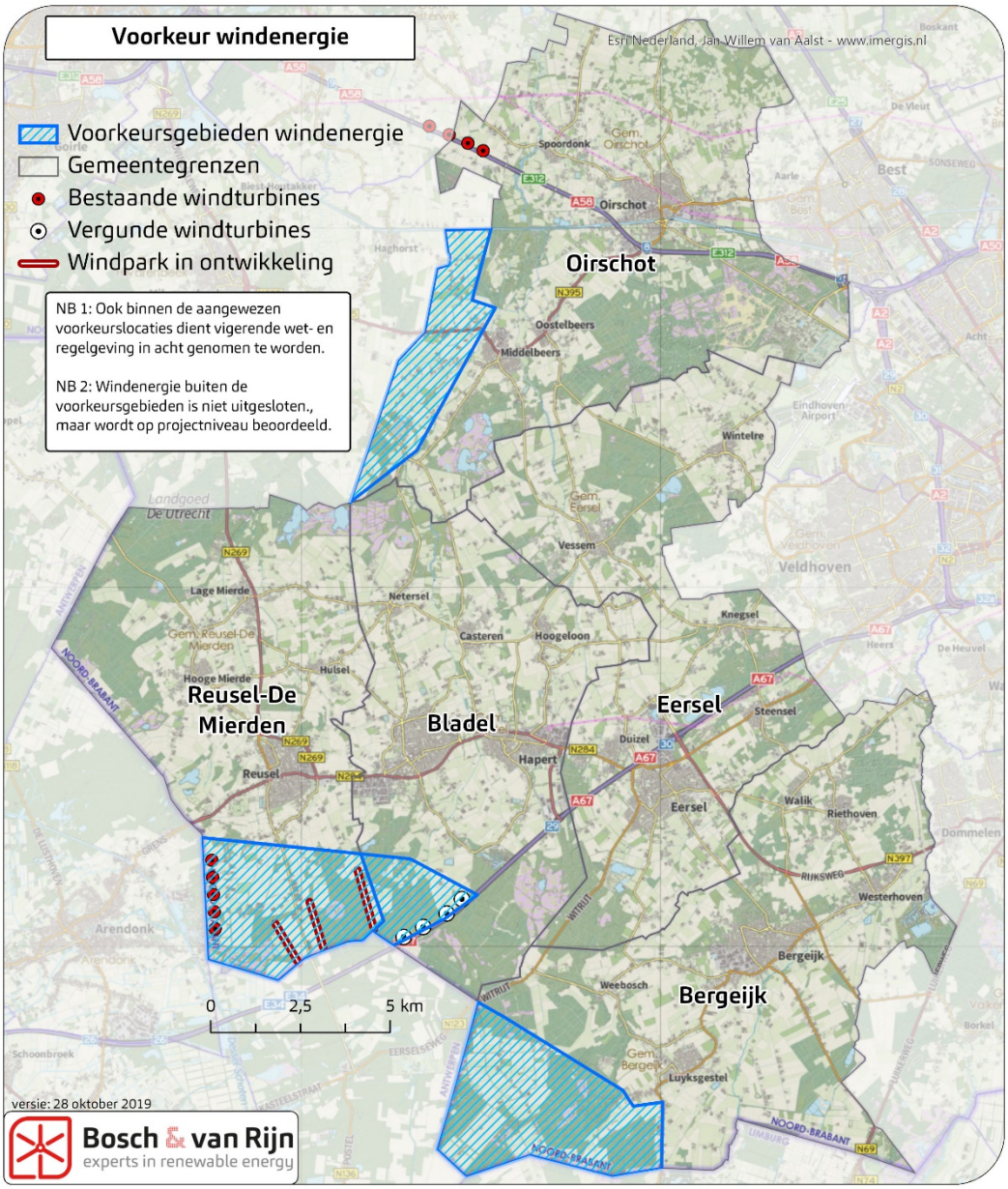

9.1.1 Voorkeursgebieden zonneparken

Zowel de oude- als de jonge zandontginningen worden in beginsel geschikt gevonden voor de ontwikkeling van zonneparken. Plaatsing in beekdallandschappen en de NNB heeft niet de voorkeur.

Het uitgangspunt is om in de oude zandontginningen zonneparken toe te staan die passen bij de maat en schaal van het landschap en de dorpen. Daarom wordt er ingezet op zonneparken met een oppervlakte van 2 tot 10 hectare. In de jonge zandontginningen kunnen zonneparken van groter dan 10 hectare worden ontwikkeld. Er wordt benadrukt dat binnen alle ontwikkelingen aandacht besteed moet worden aan landschappelijke inpassing.

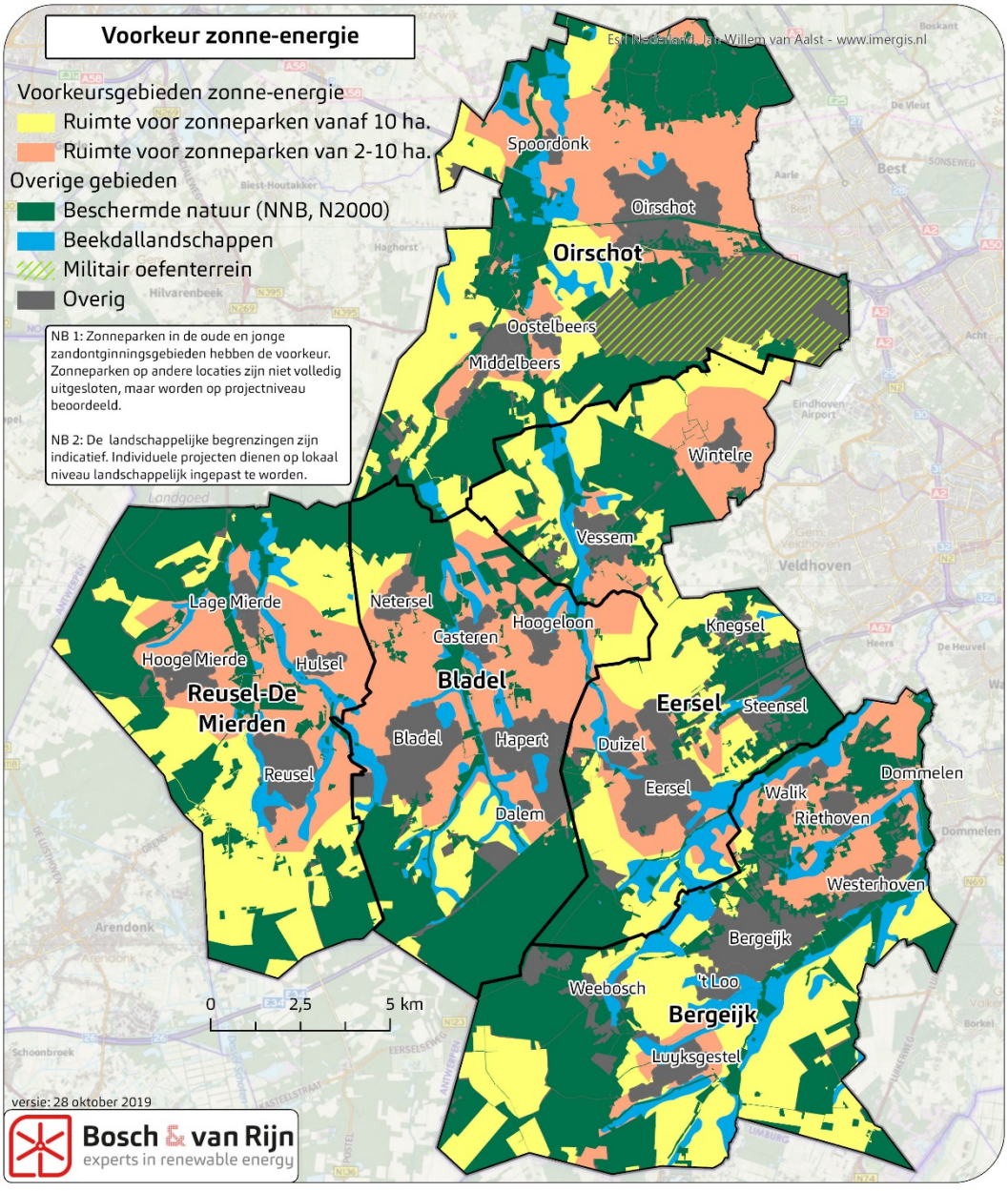

9.1.1 Combinatiekansen

In de drie voorkeursgebieden voor windenergie liggen grote gebieden jonge zandontginningen. Dit biedt kansen voor het op grote schaal combineren van windturbines en zonneparken. Naast de jonge zandontginningen liggen er voornamelijk NNB-gebieden (jong bos en beken) in de voorkeursgebieden voor windenergie.

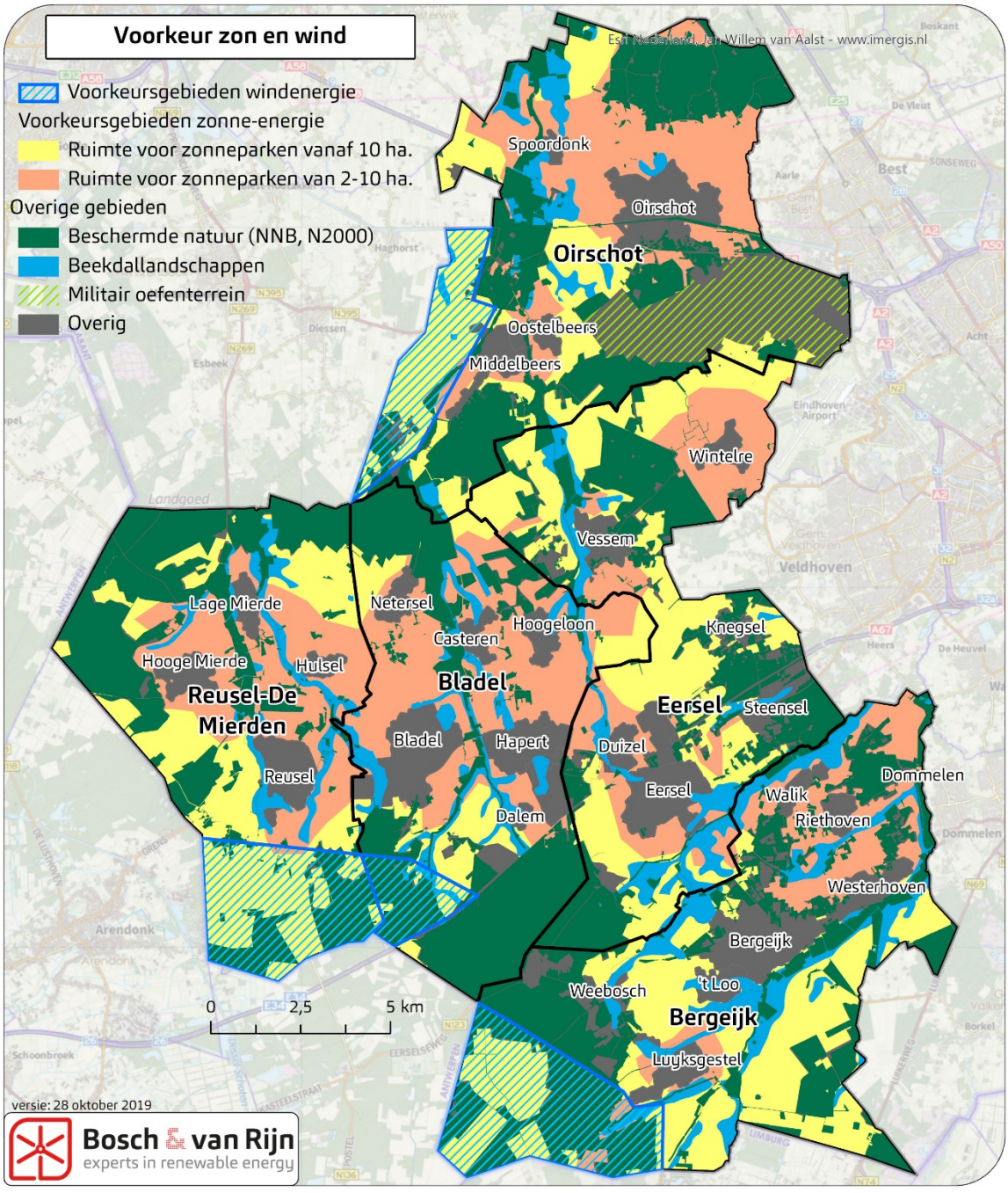

Het voorkeursalternatief wordt beoordeeld aan dezelfde zeven beoordelingseffecten als de vier alternatieven voor zonne-energie. Hierbij is primair gekeken naar de effecten van het toevoegen van grootschalige zonneparken op het landschap. Zonneparken worden toegestaan in de oude- en jonge zandontginningen. De beschrijving en beoordeling gaan daarom op beide landschapstypen in.

9.2 *Beschrijving van het voorkeursalternatief*

9.2.1 Karakteristiek en Bestaande structuren en patronen

De oude zandontginningen worden gekenmerkt door hun kleinschaligheid en dynamiek van bebouwing en infrastructuur. De percelen en landschappelijke ruimtes op de oude zandontginningen zijn klein. Door de aanwezigheid van veel bospercelen, bomen en houtwallen zijn er kamers in het landschap. Deze kunnen 20 tot 30 hectare groot zijn, maar desondanks doet het gehele gebied kleinschalig aan. De historische kwaliteiten van het landschap maken de uitstraling van zonneparken minder geschikt voor de omgeving. Daarbij speelt ook het feit dat de dorpen ook op de oude zandontginningen liggen en er daarom veel gebruik wordt gemaakt van dit gebied.

De jonge zandontginningen worden gekenmerkt door hun halfopen karakter en rationele verkavelingsstructuren. De percelen en landschappelijke ruimtes op de jonge zandontginningen zijn middelgroot tot groot. Wegen door het gebied zijn veelal voorzien van laanbeplanting zonder onderbegroeiing. Dit deelt het landschap in kleinere landschappelijke kamers in, maar doorzichten blijven mogelijk waardoor de grotere ruimte te ervaren is. Het is een jong agrarisch landschap met grootschalige landbouw en minder (cultuur)historische waarden dan bijvoorbeeld de beekdalen en de oude zandontginningen. Dit maakt dat zonneparken hier minder storend zijn in vergelijking met de andere alternatieven.

9.2.2 Cultuurhistorische waarden

De open ‘bolle’ akkers zijn kenmerkend voor de oudee zandontginningen en moeten open blijven. Daarnaast liggen delen van zowel de oude zandontginningen als de jonge zandontginningen in cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Per gebied wordt hieronder ingegaan op de kenmerken.

<u>Groene Woud</u>

Een groot deel van de oude zandontginningen is onderdeel van het Groene Woud. Dit is het deel van de Kempengemeenten wat niet bij de Kempen hoort, maar bij de Meierij. Bijzonder aan het Groene Woud (het deel dat binnen de Kempengemeenten ligt) is de samenhang van verschillende waardevolle landschapstypen. De jonge zandontginningen zijn daarvan het minst waardevol, maar het gaat dan ook om de samenhang. Karakteristiek voor de oude zandontginningen hier zijn de kleine ruimtes die gevormd worden door houtwallen en het historisch gebruik. Het grootste gebied De Mortelen kenmerkt zich als een nog kleinschaliger en geslotener gebied door de aanwezigheid van vele kleine afgesloten kamers en bossen.

De jonge- en oude zandontginningen liggen hier vlakbij cultuurhistorisch waardevolle elementen zoals de beken en het landgoed Baest. Het landgoed Baest vormt een landschap op zichzelf, maar heeft cultuurhistorisch wel een relatie met de omliggende gebieden. Met name in deze bijzondere onderdelen van het Groene Woud (De Mortelen, de beken en het landgoed) zijn zonneparken niet passend. Een andere karakteristiek van het Groene Woud is de functie als ‘achtertuin’ tussen de steden Den Bosch, Tilburg en Eindhoven waar er ruimte is voor ontwikkeling van recreatie, natuur en kleinschalige landbouw met respect voor het landschap en de cultuurhistorie. De aanwijzing als recreatief samenhangend gebied maakt dat het Groene Woud minder geschikt is voor het toevoegen van zonneparken.

Landgoederen ten zuiden van Tilburg

De landgoederen worden gezien als cultuurhistorisch waardevol, waarin het beeld van een zonnepark minder gewenst is. Het gebied bestaat uit grote bospercelen waar tussen en direct langs open ruimtes liggen. Deze open ruimtes bevatten zowel oude- als jonge zandontginningen en deze kunnen als gelijkwaardig beoordeeld/gezien worden, omdat de maat en schaal van deze gebieden en de impact op en relatie met de bossen gelijkwaardig zijn. De verkaveling van de bossen is vrij rationeel opgezet met rechte patronen. De bossen zelf zijn onderdeel van Natuurnetwerk Brabant en daarom uitgesloten van ontwikkeling. Het contrast tussen de dichte bossen en de open stukken is een meerwaarde. Daarom zijn zonneparken slechts beperkt mogelijk in de open ruimtes en is het volledig vullen van een landschappelijke kamer ongewenst.

Oerle-Knegsel

Het oude zandlandschap van Oerle-Knegsel wordt gekenmerkt door de gaafheid van de landschappelijke structuur. In het gebied zijn cultuurhistorische elementen aanwezig die karakteristiek zijn voor de streek: bolle akkers, akkercomplexen met reliëf, houtwallen en steilranden, zandwegen en zandpaden die behouden moeten blijven. De open ruimtes binnen de houtwallen zijn karakteristiek voor het gebied. De historische kwaliteiten van het landschap maken de uitstraling van zonneparken minder geschikt voor de omgeving. Daarbij speelt ook mee dat het gebied een recreatief uitloopgebied is voor de stad Eindhoven.

Cartierheide

Er liggen enkele stukken oude zandontginning in de Cartierheide. Het grootste deel van de Cartierheide bestaat uit bos en heide en is natuurnetwerk. Zonneparken zijn in Cartierheide alleen mogelijk op enkele open gebieden waar geen bos en heide aanwezig is. Een groot deel van de open plekken zijn oude beekdalen en bolle akkers. Dit geldt met name rond het buurtschap Witrijt. De toeristische en landschappelijke kwaliteit van dit gebied is groot. Zonneparken zijn dus een sterke aantasting van de karakteristiek en de belevingswaarde. De afwisseling van open plekken en gesloten bos versterkt de beleving. Wat de vraag opwerpt of verdichting van de open ruimtes van de Cartierheide wenselijk is.

Dommeldal

Het Dommeldal als geheel is een samenhangend en relatief gaaf oud zandlandschap met beekdalen, akkercomplexen, landgoederen, bossen, woeste gronden en jonge ontginningen. Binnen de Kempen-gemeenten is in dit cultuurhistorisch waardevol gebied echter relatief veel jonge zandontginning aanwezig en geen oude zandontginning. Versterken van het contrast tussen de oude zandontginningen met akkers enerzijds en de jonge zandontginningen anderzijds is gewenst, naast het versterken van het natte karakter van de beekdalen en (voormalige) vennen. De beekdalen zijn deels nog kleinschalig en besloten, de jonge zandontginningen open en grootschalig. Waar de beekdalen grootschaliger zijn geworden is het contrast tussen de jonge zandontginningen en de beekdalen onduidelijk geworden. In de jonge zandontginningen (in dit deel van) van het Dommeldal komt veelal grootschalige landbouw voor en zijn minder (cultuur)historische waarden aanwezig. Hierdoor zijn zonneparken een mindere aantasting van de karakteristiek. Dit maakt dat zonneparken hier minder storend zijn dan in veel van de andere cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Wel is het van belang dat zonneparken de openheid niet verstoren, waardoor het contrast tussen de (te herstellen) dichtere beekdalen en de meer open jonge zandontginningen herkenbaar wordt.

9.2.3 Zichtbaarheid en Verdichting als aantasting

Het is wenselijk om de zonneparken uit het zicht te plaatsen in de oude zandontginningen. Verdichting van dit landschap is geen aantasting van de karakteristiek, dus het toevoegen van beplanting om dit te verwezenlijken is mogelijk. Met uitzondering van de open bolle akkers. Volledig uit het zicht betekent dat de hoogte en opstellingsrichting van zonnepanelen vrij gekozen kan worden. Dit is ook functioneel in verband met de onregelmatige kavelstructuren: door de beplanting kunnen onregelmatige randen van panelenvelden aan het oog worden onttrokken.

Nabij of aansluitend aan de dorpen en de recreatieterreinen is het wenselijk om zonneparken volledig aan het zicht te onttrekken. Aansluitend aan bedrijventerreinen is dit minder noodzakelijk vanwege de uitstraling van de bedrijventerreinen. Het is wenselijk om de afmetingen van zonneparken af te stemmen op de grootte van dorpen, recreatie- en bedrijventerreinen. Hier wordt beleidsmatig op voorgesorteerd, door de keuze om in de oude zandontginningen alleen zonneparken van 2 tot 10 hectare toe te staan.

De landschappelijke structuren in de jonge zandontginningen zijn rationeel, grootschalig en op veel plekken relatief zuidgericht. Dit maakt dat zonneparken over het algemeen goed uit te lijnen en in te passen zijn in de structuur van de jonge zandontginningen.

Het is minder noodzakelijk om de zonneparken uit het zicht te plaatsen vanuit het perspectief van de jonge zandontginningen zelf. Echter, de landschappen in de Kempengemeenten liggen zo sterk door elkaar op relatief korte afstanden, dat zicht vanuit aanliggende landschapstypen voorkomt. Ook vanuit gebieden die toeristisch of cultuurhistorisch waardevol zijn. Op dit punt zit dan ook een tegenstrijdigheid die bij concrete zonnepark-initiatieven dient te worden afgewogen en om maatwerk vraagt:

A. Zonneparken kunnen in beginsel in de jonge zandontginningen grootschalig en (deels) zichtbaar worden toegevoegd.
B. De kwaliteiten van de directe omgeving en de Kempen als geheel vragen wellicht om het niet zichtbaar plaatsen van zonneparken.
C. Zonneparken kunnen uit het zicht worden geplaatst door dichte landschappelijke randen te maken.
D. Het toevoegen van dichte randen in de jonge zandontginningen tast de openheid aan.
E. Deze openheid is niet als waardevol vastgelegd in beleid, maar zorgt wel voor de herkenbaarheid van de jonge zandontginningen ten opzichte van andere landschapstypen.

Er kan derhalve gesteld worden, dat op bepaalde plekken het verdichten van de jonge zandontginningen geen grote aantasting van de karakteristiek is. Bijvoorbeeld tegen bestaande bospercelen aan, als vergroting van dat bos. Maar dat op andere plekken het verdichten het contrast tussen verschillende landschapstypen doet vervagen. Het toevoegen van grootschalige zonneparken is mogelijk, maar kan niet ongebreideld worden toegestaan zonder aantasting van de karakteristiek van de jonge zandontginningen.

9.2.4 Maat en schaal

De keuzes in het voorkeursalternatief geven invulling aan de verschillen tussen de maat en schaal van beide landschapstypen. In de oude zandontginningen mogen zonneparken niet groter worden dan 10 hectare, wat past bij de wisselende kavelafmetingen van zeer klein (50 x 100 meter) tot middelgroot met een diepte van 300 tot 500 meter.

De meeste kavels in de jonge zandontginningen zijn 5 tot 20 hectare groot, met 150 tot 500 meter lange randen. Veelal vormen meerdere kavels samen aaneengesloten ruimtes in het landschap. De ruimtes beslaan gemiddeld een oppervlakte tussen de 30 en 40 hectare. Op enkele plekken komen nog grotere ruimtes van 50 tot 200 hectare voor. Hier kunnen dus zowel middelgrote zonneparken, als grote zonneparken geplaatst worden.

9.2.5 Mitigerende maatregelen

In de oude zandontginningen zijn voldoende gebiedseigen landschappelijke elementen voor de randen ten behoeve van landschappelijke inpassing. Deze randen zijn ook passend langs de langere randen van 300 tot 500 meter lang en zijn dus geschikt voor zonneparken van 2 tot 10 hectare. Op veel plekken kunnen bestaande randen worden gebruikt of worden versterkt. (Delen van) open ruimtes kunnen met beplanting aan het zicht worden onttrokken. Ook kunnen nieuwe bospercelen worden aangelegd die van buitenaf uitzien als dichte blokken bos, terwijl er middenin zonnepanelen staan. Zonneparken kunnen als toevoeging van de erven worden geplaatst, waarbij de erfbeplanting kan worden doorgezet langs het zonnepark, zodat de panelen niet of minder zichtbaar zijn vanuit de omgeving. Het deels of niet zichtbaar zijn, zal afhankelijk zijn van de toegepaste soorten en de diepte van de randen.

In de jonge zandontginningen zijn minder mogelijkheden om zonneparken landschappelijk in te passen zonder de kenmerken van het landschap aan te tasten. De meest gebruikelijke randen zijn de watergangen en de laanbeplating. Met laanbeplating kunnen halfopen randen worden gecreëerd. Dichte randen zoals bomenrijen met struweel of bospercelen zijn mogelijk, maar zorgen voor verdichting van het landschap en is alleen wenselijk op plekken waar dit geen karakteristieke aantasting betekent.

Er kan gekozen worden om zonneparken laag te houden, zodat het (half)open karakter zo min mogelijk wordt aangetast (zicht over de panelen vrij houden). Bestaande dichtere randen zoals bospercelen of struweelranden kunnen worden toegepast door zonneparken hier direct naast te plaatsen. Dit kan grootschalig zolang specifieke gebieden maar open blijven, zoals in de buurt van de beken. De hoogte en plaatsing van de zonneparken kan in dat geval ook vrij worden gelaten, omdat de zonneparken uit het zicht worden geplaatst.

9.3 ***Beoordeling van het voorkeursalternatief***

9.3.1 Beoordeling karakteristiek

Is de uitstraling van een zonnepark passend bij het karakter en de aard van het landschapstype/het alternatief?

De Kempengemeenten liggen in een hooggewaardeerd landschap met veel toeristische kwaliteiten. Dit blijkt wel uit de vele natuurgebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden. De toevoeging van zonneparken is daarom als minder passend beoordeeld. Het oude zandlandschap kent een bijzondere verblijfs- en recreatieve kwaliteit en scoort daarom laag. Ook in de jonge zandontginningen wordt het toevoegen van zonneparken als negatief beoordeeld, maar niet zo sterk als bij de andere gebieden, omdat dit gebied jonger is en ontgonnen is als een agrarisch gebied op basis van grootschalige, meer industriële bedrijfsvoering.

9.3.2 Beoordeling bestaande structuren en patronen

Zijn opstellingen passend te maken in de bestaande structuren en patronen?

Bij de beoordeling is gekeken hoe de landschappelijke patronen op meso- en microniveau eruit zien. Landschappen met onregelmatige en kleinere patronen scoren het laagst, omdat het netjes uitlijnen van zonneparken op de randen hier moeilijker of onmogelijk is. Meer rationele en grootschalige patronen scoren positief. De hoogste score is voor landschappen die grootschalig, rationeel en meer zuid-gericht zijn.

De jonge zandontginningen scoren positief vanwege hun schaal en rationele verkaveling. De oude zandontginningen scoren in beginsel negatief omdat hier onregelmatige patronen en/of kleine structuren voorkomen. De keuze om maximaal 10 hectare toe te staan ondervangt het negatieve effect enigszins. Als totaal scoort het voorkeursalternatief daarom neutraal.

9.3.3 Beoordeling cultuurhistorische waarden

Komen bijzondere cultuurhistorische waarden onder druk te staan door het toevoegen van zonneparken?

De toevoeging van zonneparken wordt niet gezien als verrijking van cultuurhistorische waarden.

Met name de oude zandontginningen vertegenwoordigen waarden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de oudere routes en de bolle akkers in het gebied. Daarnaast liggen grote delen van beide landschapstypen in cultuurhistorisch waardevolle gebieden. De oude zandontginningen vervullen een belangrijke rol in de totaalkwaliteit van deze gebieden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Cartierheide en De Mortelen in het Groene Woud. De jonge zandontginningen zijn minder waardevol. De combinatie is daarom als enkel negatief beoordeeld.

9.3.4 Beoordeling zichtbaarheid

Is het wenselijk dat een zonnepark zichtbaar is in dit landschap?

De belangrijkste keuze bij het inpassen van zonneparken is het wel of niet zichtbaar laten van een zonnepark. Voor kwalitatief hoogwaardige landschappen betekent een zichtbaar zonnepark een grotere aantasting, dan voor landschappen zonder hoge kwaliteit.

In de oude zandontginningen is het wenselijk dat zonneparken, vanwege de kwaliteiten van dit landschapstype, nergens zichtbaar zijn. De jonge zandontginningen kennen minder hooggewaardeerde kwaliteiten, maar zijn vaak zichtbaar vanuit de andere gebieden, waaronder bossen, heide, beekdalen en de oude zandontginningen. Door hun open karakter kunnen zonneparken hier mogelijk ook gezien worden vanuit de omliggende gebieden.

9.3.5 Beoordeling aantasting door verdichting

Is verdichting van het landschap een aantasting van de kwaliteit van het landschap?

De Kempengemeenten kennen over het algemeen gesloten en half-gesloten landschappen, waar verdichting gemiddeld genomen geen aantasting is. In de oude zandontginningen is aantasting door verdichting niet aan de orde en kan verdichting in sommige gevallen zelfs positief zijn voor de karakteristiek.

Voor het meest open gebied van de Kempengemeenten, de jonge zandontginningen, kan verdichting gezien worden als een aantasting. Dit is echter afhankelijk van de locatie van een zonnepark in dit gebied. Langs de randen van het gebied, bijvoorbeeld gelegen tegen dichte bospercelen aan, is de aantasting klein. Geplaatst meer in het midden van de (half)open gebieden is de aantasting door verdichting groter. Omdat de jonge zandontginningen niet beleidsmatig aangewezen zijn als *waardevol open te houden gebied* en de aantasting niet overal sterk nadelig is, zijn de jonge zandontginningen beoordeeld met enkel negatief.

De combinatie van deze twee scoort derhalve neutraal.

9.3.6 Beoordeling maat en schaal

Passen grotere zonneparken bij de maat en schaal van het landschap?

De beoordeling wijkt hier enigszins af van de wijze van beoordelen in hoofdstuk 7. Bij de vier alternatieven moest nog uitgegaan worden van alle mogelijkheden voor zonneparken, van kleinschalig tot heel groot. Het voorkeursalternatief is concreter omdat daarin wordt aangegeven op welke oppervlakten zonnepark wordt ingezet.

Voor de oude zandontginningen wordt ingezet op zonneparken van 2 tot 10 hectare. Dit is een maat die goed past bij de maat en schaal van het landschap, omdat de kavels in de oude zandontginningen een vergelijkbare maat hebben.

De jonge zandontginningen zijn grootschaliger en hier wordt ingezet op die grotere schaal door zonneparken groter dan 10 hectare toe te staan. Hier past de maat en schaal van het landschap dus ook bij de voorgestelde zonnepark grootte.

Binnen de voorkeursgebieden voor windenergie lijken kansen aanwezig voor combinatiemogelijkheden voor wind en zon. Hier liggen mogelijkheden voor het grootschalig opwekken van hernieuwbare energie en lijkt ruimte te worden gegeven voor het aanpassen van het landschap tot energielandschappen. De landschappelijke kamers van jonge zandontginningen, die liggen in de voorkeursgebieden voor windenergie, zijn op een aantal plekken meer dan 300 hectare groot.

9.3.7 Beoordeling mitigerende maatregelen

Zijn er effectieve mitigerende maatregelen mogelijk?

In de oude zandontginningen zijn veel mogelijkheden voor het toepassen van streekeigen randen als landschappelijke inpassing van zonneparken. Toch scoort dit niet positief, omdat in de oude zandontginningen het beeld van een zonnepark storend is en de beplatingsranden de eerste jaren nog niet volgroeid zijn en ’s winters in veel gevallen transparanter worden.

In de jonge zandontginningen ligt het toepassen van dichte randen genuanceerd. Dichte randen komen slechts beperkt voor. Het overgrootste deel van de randen is laanbeplanting zonder onderbegroeiing, wat halfopen is. Dichtere beplanting kan toegepast worden in delen van de jonge zandontginningen, maar het overal toepassen zou te veel verdichting van het landschap betekenen. Daarnaast speelt het dilemma wat geschetst wordt in paragraaf 9.2.3.

Het perspectief voor energielandschappen in de voorkeursgebieden voor windenergie opent wel de mogelijkheid voor het toepassen van nieuwe, minder gebiedseigen randen. Zie paragraaf 4.2.5.

9.3.8 Beoordelingstabel

Alternatief	Karakteristiek	Bestaande structuren en patronen	Cultuurhistorische waarden	Zichtbaarheid	Verdichting als aantasting	Maat en schaal	Mitigerende maatregelen
Voorkeursalternatief	-	0	-	--	0	++	-

Figuur 9.1 – Beoordelingstabel voorkeursalternatief

9.4 *Draagkracht VKA*

Voor het bepalen van de draagkracht van het voorkeursalternatief is dezelfde methode gehanteerd als in hoofdstuk 8. Voor het deel oude zandontginningen is het scenario concentratie niet meegenomen, omdat de zonneparken hier maximaal 10 hectare groot mogen worden. Voor de jonge zandontginningen is het scenario bij de erven niet meegenomen, omdat hier zonneparken groter dan 10 hectare voorzien zijn.

9.4.1 Spreiding in de oude zandotginningen

In het spreidingsmodel kunnen de zonneparken gekoppeld worden aan de dorpen, met hier en daar een los zonnepark in de tussenliggende gebieden. De landschappelijke ruimtes in de oude zandontginningen zijn 5 tot 15 hectare groot met uitschieters tot 30 hectare. De kleinere oppervlaktes zijn passender het landschapstype. Door de opgaande beplanting is er veel schaduw op de terreinen, waardoor de zonneparken kleiner zullen worden dan de beschikbare landschappelijke ruimtes. Er wordt daarom uitgegaan van een gemiddelde oppervlakte van 5 tot 10 hectare. (Zie figuur 8.2)

9.4.2 Bij de erven in de oude zandontginningen

Er zijn veel erven (aan de linten) waaraan een kleinschalig zonnepark gekoppeld kan worden. Dit kan gezien worden als de uitbreiding van een erf. Inpassing kan daarbij grotendeels uit het zicht gebeuren door beplantingsranden die een uitbreiding zijn van de bestaande erfbeplanting. De maat van dit soort initiatieven is passend bij de oude zandontginningen. Daarnaast is verdichting van het landschap geen direct bezwaar. (Zie figuur 8.3)

9.4.3 Concentratie in de jonge zandontginningen

De jonge zandontginningen kennen een aantal grotere aaneengesloten gebieden waar clusters van zonneparken potentieel kunnen worden geplaatst. Er kan gekozen worden voor een aantal geconcentreerde clusters tegen de jonge bossen aan, waardoor visueel de bossen vergroot worden. Hiervoor kunnen het beste gebieden ingezet worden waar de aantasting van de karakteristiek van beekdalen of oude zandontginningen minimaal is en waar verdichting een minimale aantasting van de karakteristiek van het landschap is. (Zie figuur 8.4)

9.4.4 Spreiding in de jonge zandontginningen

In het spreidingsmodel liggen de zonneparken in grote kavels in het landschap. De landschappelijke ruimtes in de jonge zandontginningen zijn 10 tot 20 hectare groot. (Zie figuur 8.5)

8.4.4 Overzicht potentiele oppervlaktes

Draagkracht oude zandontginningen VKA			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Spreiding	5 – 10 ha	15 – 25x	75 – 190 ha
Bij de erven	1 – 2 ha	50 – 100x	50 – 150 ha
Gemiddeld			*63 – 170 ha*

Draagkracht jonge zandontginningen VKA			
Plaatsingsstrategie	**Gemiddelde oppervlakte**	**Aantal**	**Totaal oppervlakte**
Spreiding	50 – 300 ha	3 – 4x	150 – 700 ha
Bij de erven	10 – 20 ha	20 – 40x	200 – 600 ha
Gemiddeld			*175 – 650 ha*

De gemiddelde uitkomsten van beide tabellen kunnen bij elkaar opgeteld worden om tot de totale draagkracht van het voorkeursalternatief te komen. De keuzes in het voorkeursalternatief bieden namelijk de ruimte om de strategieën door elkaar heen te gebruiken. In de oude zandontginningen kunnen dus erfgebonden kleinschalige zonneparken komen en middelgrote zonneparken die qua maat zijn afgestemd op bijvoorbeeld het aanliggende dorp. In de jonge zandontginningen is ruimte voor middelgrote zonneparken afgestemd op de kavelmaten van 10 tot 20 hectare en voor de concentratie van zeer grote zonneparken in grotere landschappelijke ruimtes. Een voorbeeld hiervan wordt getoond op figuur 9.2. Gemiddeld genomen is in het voorkeursalternatief dus ruimte voor 820 hectare zonnepark.

9.5 *Aandachtspunten met betrekking tot het beleid*

9.4.1 Landschappelijke inpassing

Op de oude zandontginningen kan ingezet worden op het versterken van de kleinschalige beplantingsstructuren. Op sommige plekken is door schaalvergroting de kavelmaat vergroot in de laatste decennia. Zonneparken bieden kansen om oude kavelmaten en de daarbij horende beplanting terug te brengen. Ook al is dit niet altijd gunstig voor de opwekcapaciteit van de locaties (schaduwwerking). Aandacht zal er moeten zijn voor de uitwerking van de inpassingsranden: zijn ze wintergroen of breed genoeg om op plekken waar zicht op de panelen niet gewenst is, dit zicht jaarrond te ontnemen?

In de jonge zandontginningen ligt landschappelijke inpassing gecompliceerder.

9.4.2 Herkenbaarheid van de landschapstypen

Een belangrijk kenmerk van de kwaliteiten en de karakteristiek van de Kempen is het verschil tussen de landschapstypen. Het is wenselijk dat deze herkenbaar blijven. Dat betekent en meer open karakter op de jonge zandontginningen en een meer besloten karakter op de oude zandontginningen. Het toevoegen van middelgrote zonneparken van 2 tot 10 hectare op de oude zandontginningen hoeft het meer besloten karakter niet aan te tasten. De landschappelijke inpassingsranden die gewenst zijn om de zonneparken uit het zicht te plaatsen, kunnen het kleinschalige karkater zelfs benadrukken.

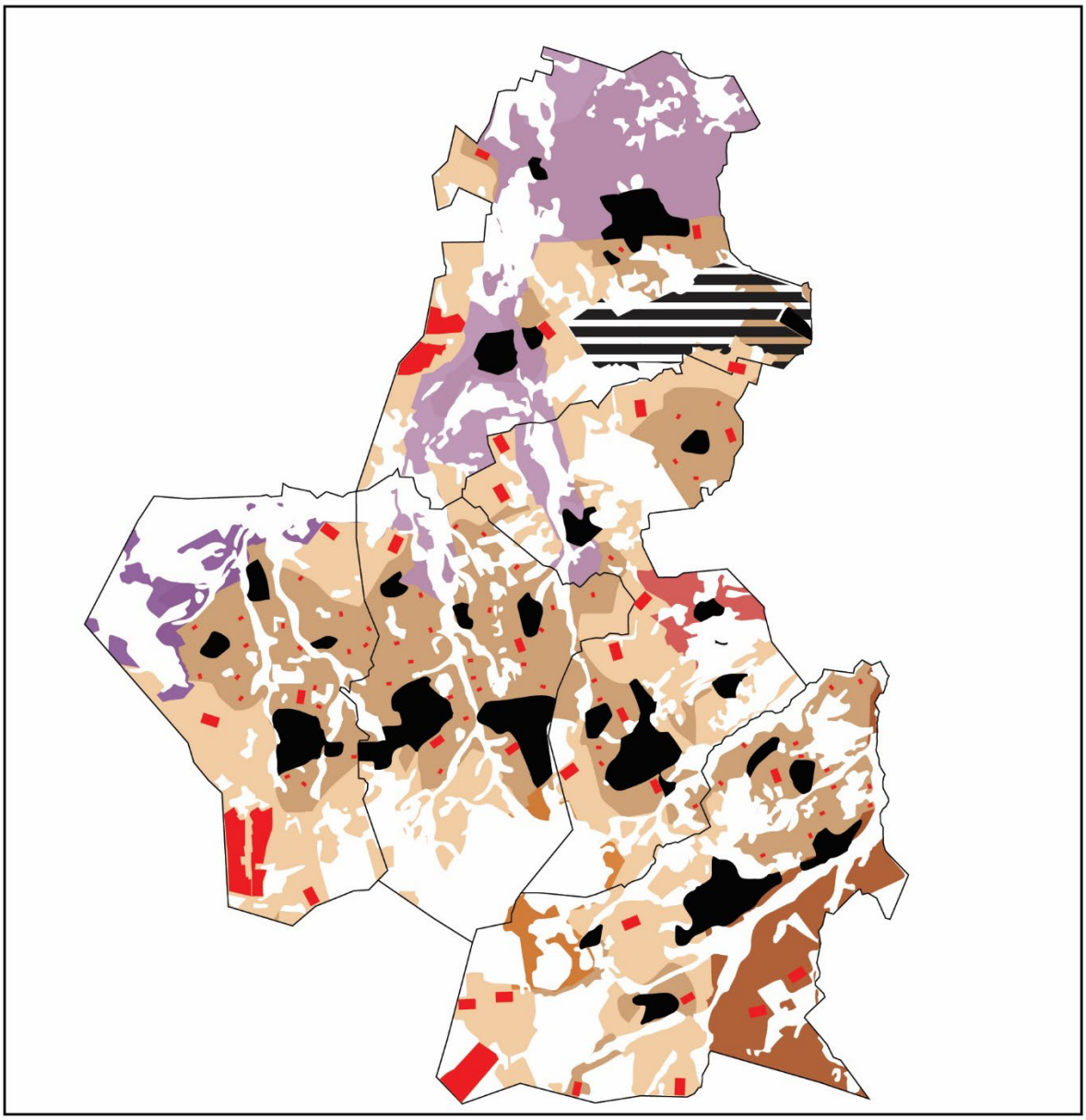

Figuur 9.2 – Voorbeeld van een invulling van het voorkeursalternatief waarbij de strategieën door elkaar gebruikt zijn: in de oude zandontginningen spreiding en bij de erven, in de jonge zandontginningen spreiding en concentratie bij de voorkeurslocaties voor wind.

Voor de jonge zandontginningen geldt dit niet. Hier is het wenselijk dat het open karakter behouden blijft. Het toevoegen van zonneparken kan zorgen voor verdichting. Als mitigerende maatregel kan gekozen worden om zonneparken laag te houden, zodat het (half)open karakter zo min mogelijk wordt aangetast (zicht over de panelen vrij houden). Lage panelen betekent wel dat het zonnepark zichtbaar zal zijn vanuit de directe omgeving. Want ook de landschappelijke randen zullen laag moeten blijven omdat het zicht vrij moet blijven. In dat geval zal dan ook veel aandacht moeten zijn voor het netjes plaatsen en uitlijnen van de panelen, met respect voor de richtingen en structuren van het landschap. Het is het eerder geschetste dilemma:

A. Zonneparken kunnen in beginsel in de jonge zandontginningen grootschalig en (deels) zichtbaar worden toegevoegd.
B. De kwaliteiten van de directe omgeving en de Kempen als geheel vragen wellicht om het niet zichtbaar plaatsen van zonneparken.
C. Zonneparken kunnen uit het zicht worden geplaatst door dichte landschappelijke randen te maken.
D. Het toevoegen van dichte randen in de jonge zandontginningen tast de openheid aan.
E. Deze openheid is niet als waardevol vastgelegd in beleid, maar zorgt wel voor de herkenbaarheid van de jonge zandontginningen ten opzichte van andere landschapstypen.

9.4.3 Cultuurhistorisch waardevolle gebieden

Het voorkeursalternatief lijkt ruimte te bieden aan zonneparken in alle delen van de oude- en jonge zandontginningen. Afgewogen kan worden of een aantal cultuurhistorisch waardevolle gebieden hiervan uitgesloten wordt. Het gaat daarbij met name om het Groene Woud (De Mortelen, landgoed Baest), de Cartierheide en Oerle-Knegsel. In het deel van het Dommeldal dat in de Kempengemeenten ligt, lijkt het toevoegen van zonneparken minder de cultuurhistorische waarden onder druk te zetten.

9.4.4 Kansen voor energielandschappen

Binnen de voorkeursgebieden voor windenergie lijken kansen aanwezig voor combinatiemogelijkheden voor wind en zon. Hier liggen mogelijkheden voor een alternatieve denkrichting, anders dan het toepassen van alleen gebiedseigen randen, voor het inpassen van grootschalige zonneparken. Namelijk het bewust omvormen van een bestaand agrarisch landschap tot een energielandschap. Het bestaande beeld wordt daarbij losgelaten om plaats te maken voor een nieuwe ontwikkeling. De landschappelijke ruimtes binnen de voorkeursgebieden voor windenergie zijn hier groot genoeg voor. Het is allen niet helemaal duidelijk of het toestaan van zonneparken groter dan 10 hectare, de ruimte biedt aan hele grote zonneparken van 100+ hectare.

Deze energielandschapsgedachte biedt de ruimte om breder te kijken dan alleen zonneparken. Een landschap waar nu wordt gestart met de huidige technieken en ruimte is voor toekomstige energieoplossingen. Daarnaast geeft het de ruimte om elementen aan het landschap toe te voegen die minder gebruikelijk zijn, bijvoorbeeld om het energielandschap aan het zicht van omwonenden te onttrekken. Dit kan doormiddel van bijvoorbeeld grondwallen of gebouwde randen.

Het veranderen van een gebied in een energielandschap hoeft niet te betekenen dat het bestaande landschap genegeerd kan worden. Het bestaande landschap kan aanleiding zijn voor het structureren en ordenen van het energielandschap. Ook bij een energielandschap is het wenselijk dat het afgestemd wordt op de maat en schaal van het landschap en het niet over de grenzen van landschappelijk samenhangende gebieden wordt geplaatst.

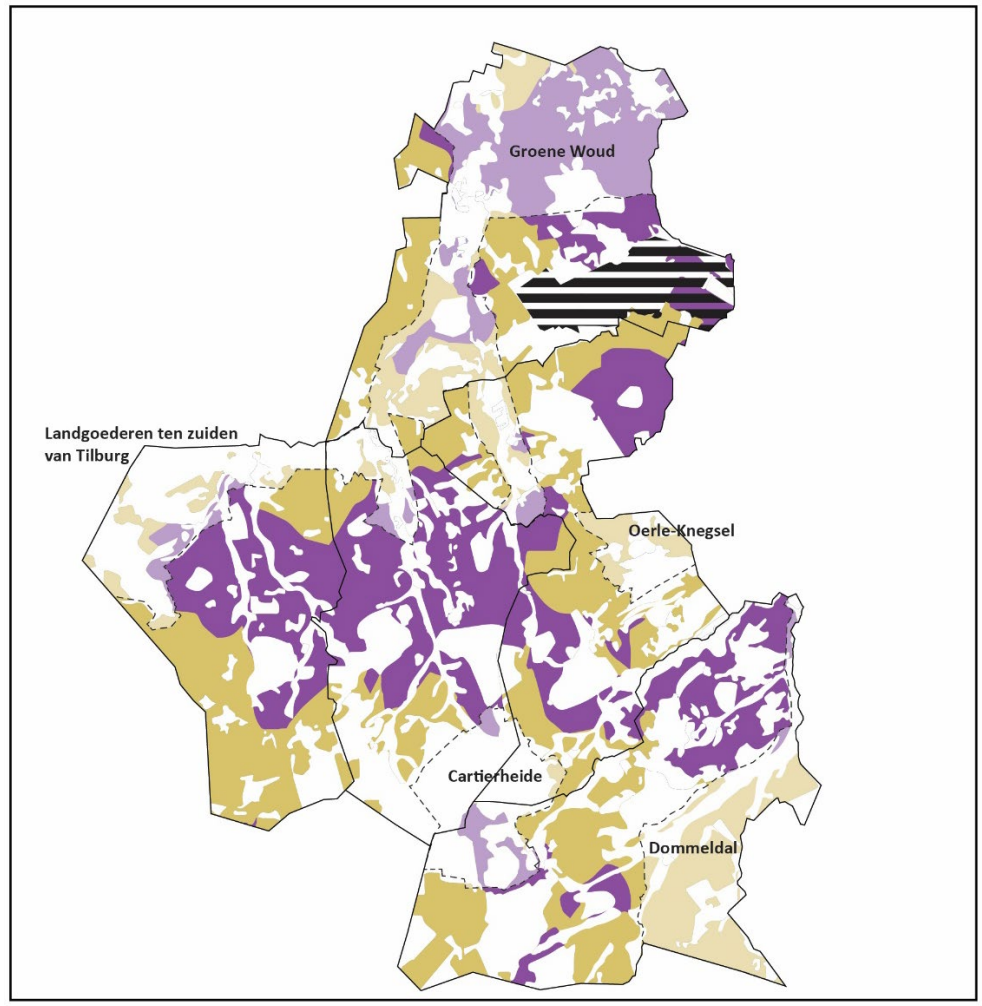

Figuur 9.3 – Cultuurhistorisch Waardevolle gebieden en gebieden waar het VKA zonneparken toestaat.

Bronvermelding

- Structuurvisie Ruimtelijke Ordening Noord-Brabant 2014– gebiedspaspoorten
- Bestemmingsplannen Buitengebied van de gemeenten: Oirschot, Reusel-De Mierden, Bladel, Eersel, en Bergeijk
- Landschapsontwikkelingsplan Eersel
- Beschrijving cultuurhistorische waardevolle gebieden, kaartbank provincie, cultuurhistorische waardenkaart - herziening 2016, provincie Noord Brabant
- Biotoopstudie Heide, algemene achtergrondinfo: flora en fauna op de Hoge Rielen

Kaartmateriaal:

- ArcGIS
- Google Maps
- Kaartbank Noord-Brabant
- www.topotijdreis.nl

Colofon

Opgesteld door:	Roenom
In opdracht van:	Kempengemeenten en provincie Noord-Brabant
In samenwerking met:	Bosch en Van Rijn
Versie:	Definitief
Projectnummer:	19009
Datum:	29 oktober 2019

ROENOM
ruimtelijke ontwikkeling • energie • omgeving

Zaailand 106 – Offiz C-1
8911 BN Leeuwarden
www.roenom.nl

ir. Aukje de Graaf 06 – 11 36 57 04
aukjedegraaf@roenom.nl

ir. Hylke Goudswaard 06 – 11 99 41 66
hylkegoudswaard@roenom.nl

Bosch & van Rijn
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
030 – 677 6466

Auteurs
Ing. Martijn Disco

Opdrachtgever
Provincie Noord-Brabant
Gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel – De Mierden
m.m.v. Metropoolregio Eindhoven

Achtergrondrapport natuur

PlanMER Kempengemeenten

Achtergrondrapport natuur

Error! Reference source not found.

Datum
31 oktober 2019

Versie
0.3

Bosch & Van Rijn
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht

Tel: 030-677 6466
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & Van Rijn 2020
Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 3
1.1 Aanleiding 4
1.2 Onderzoeksgebied 4
1.3 Deel A: Windenergie 6
1.4 Deel B: Zonne-energie 12
1.5 Beleidskader 14

HOOFDSTUK 2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSGEBIED 16
2.1 Beschermde gebieden 17
2.2 Beschermde soorten 23

HOOFDSTUK 3 METHODE 27
3.1 Inleiding 28
3.2 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling 28
3.3 Bronnen 29

HOOFDSTUK 4 DEEL A: WINDENERGIE 30
4.1 Inleiding 31
4.2 Beoordelingsmethodiek 32
4.3 Beoordeling alternatieven 35

HOOFDSTUK 5 DEEL B: ZONNE-ENERGIE 55
5.1 Inleiding 56
5.2 Beoordelingsmethodiek 57
5.3 Beoordeling alternatieven 59

HOOFDSTUK 6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN MER-ALTERNATIEVEN 66
6.1 Conclusies 67
6.2 Aanbevelingen 68

HOOFDSTUK 7 VOORKEURSALTERNATIEF 70
7.1 Totstandkoming van het voorkeursalternatief 71
7.2 Beschrijving van het voorkeursalternatief 71
7.3 Beoordeling van het voorkeursalternatief 73
7.4 Combinatie zon en wind 75

HOOFDSTUK 8 LITERATUURLIJST 76
HOOFDSTUK 9 BIJLAGEN 78
BIJLAGE 1 BEOORDELING PER WINDPARKLIJN 79

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden hebben een samenwerking op het gebied van duurzame energie en hebben de ambitie uitgesproken om energieneutraal te worden. Dit betekent dat uiteindelijk alle verbruikte energie binnen de gemeenten zelf op een duurzame manier moet worden opgewekt.

Om deze uitdagende doelstelling te halen moet er op verschillende vlakken veel gebeuren. Naast energiebesparing is een van de pijlers het grootschalig opwekken van duurzame energie door middel van wind en zon in de Kempen. Omdat deze vorm van energieopwekking een grote (zichtbare) landschappelijke invloed heeft, wordt hiervoor specifiek beleid opgesteld.

Om vast te leggen waar, op welke manier en onder welke randvoorwaarden en spelregels de Kempengemeenten dit willen realiseren, zal een beleids- en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie worden opgesteld. Hierin worden voorkeursgebieden voor grootschalige zonne- en windenergie aangewezen.

De voorbereiding van dit beleidskader hebben de Kempengemeenten gecombineerd met de procedure van een plan-milieueffectrapportage (planMER), zodat de milieugevolgen van de keuzes in het beleidskader inzichtelijk zijn. Dit planMER biedt de informatie die nodig is voor het maken van ruimtelijke beleidskeuzes.

Het milieueffect 'ecologie' is één van de milieuthema's van dit planMER. Het thema ecologie is in voorliggend rapport gedetailleerd uitgewerkt. Dit product is het resultaat van een bureaustudie gecombineerd met data en ervaring uit veldwerk binnen de Kempengemeenten, opgesteld door een samenwerking van Econsultancy en Bosch & van Rijn.

1.2 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit de vijf Kempengemeenten: Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. Voor het aspect ecologie is tevens gekeken naar effecten op natuurgebieden die buiten de Kempengemeenten gelegen zijn. In onderstaande figuur is het plangebied weergegeven.

Figuur 1 **Plangebied: de Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden**

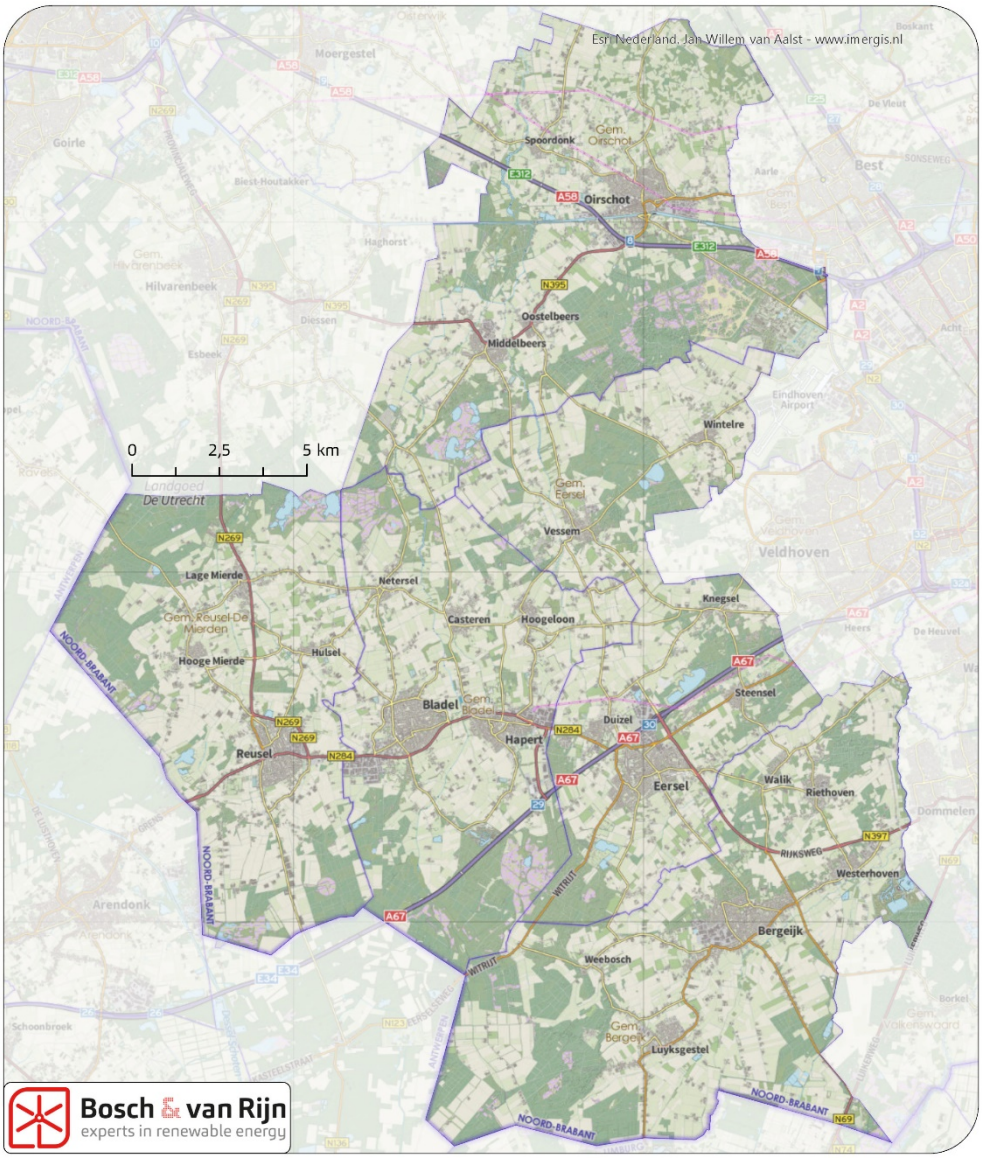

1.3 Deel A: Windenergie

De alternatieven voor windenergie zijn opgebouwd uit de verschillende indicatieve windparklocaties die volgen uit de belemmeringenstudie.

Figuur 2 **Indicatieve windparklocaties**

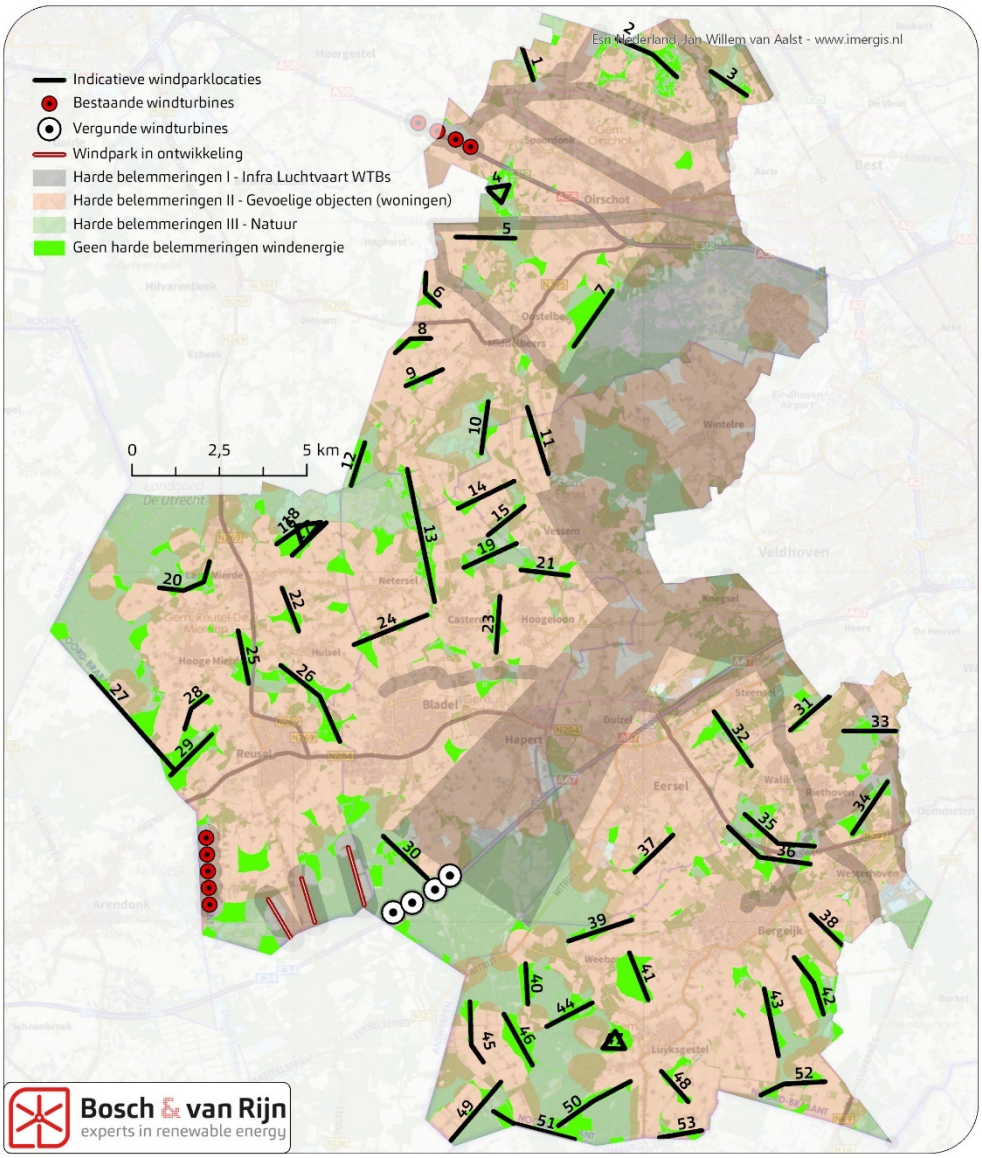

Om in het planMER een zinvolle analyse en vergelijking te maken van verschillende alternatieve opstellingen voor windenergie is het formuleren van MER-alternatieven van groot belang. Op basis van bovenstaande figuur zijn thematische alternatieven en concentratiegebieden onderscheiden. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel en worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

Tabel 1 **Thematische alternatieven en concentratiegebieden voor windenergie**

Alternatief	Bevat de windparklocaties
Thematische alternatieven	
Infrastructuur	5, 8, 25, 35, 36
Leefomgeving	2, 3, 4, 7, 18, 29, 49, 50
Natuur & Landschap	6, 14, 23, 24, 26, 28, 37, 41
Concentratiegebieden	
Bergeijk Noord	31, 32, 33, 34, 35, 36
Bergeijk Zuidoost	38, 42, 43, 52
Bergeijk Zuidwest	39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53
Midden	10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 23, 24
Reusel/Bladel*	30
Reusel – De Mierden	16, 17, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29
Overige gebieden	1, 9

Hierbij zij opgemerkt dat de hierboven getekende lijnen mogelijke windturbineopstellingen weergeven: detailonderzoek op projectniveau kan eventuele alternatieve opstellingsvormen opleveren.

Het planMER werkt met referentiewindturbines: het is niet het doel om de effecten van verschillende afmetingen windturbines in beeld te brengen. Dat is een detailniveau dat beter past bij individuele projecten (en dus een projectMER).

Teneinde wel een beeld te krijgen van de milieueffecten van windparken is een representatief windturbinetype gekozen, dat qua afmetingen en geluidsproductie niet uitzonderlijk is. Met andere woorden: er bestaan grotere en kleinere windturbines en windturbines met hogere en lagere geluidsproductie.

Het gekozen referentietype is de Vestas V150 4,0 MW.

Dit betekent dat in het planMER uitgegaan wordt van windturbines met een rotordiameter van 150 meter, en derhalve een wieklengte van 75 meter.

Belangrijke noot: de windturbines waarmee in het planMER wordt gerekend zijn niet 'worst-case'. Het is niet zo dat hiermee grotere (of kleinere) windturbines worden uitgesloten. De precieze effecten van de windturbine-eigenschappen kunnen van locatie tot locatie verschillen en dienen op projectniveau (bijvoorbeeld in een projectMER of m.e.r.-beoordeling) nader te worden onderzocht.
Zo kan het bijvoorbeeld in de praktijk blijken dat windturbines met de afmetingen uit het planMER op een bepaalde locatie niet mogelijk zijn vanwege radarverstoring. Een optie om kleinere windturbines te plaatsen wordt met dit planMER niet uitgesloten.

1.3.1 *Thematische alternatieven*

Binnen de Kempengemeenten zijn drie thematische alternatieven onderscheiden. Deze alternatieven leiden elk tot uitsluitingsgebieden: het alternatief bestaat steeds uit windturbineopstellingen die buiten deze uitsluitingsgebieden vallen, zoals weergegeven op onderstaande figuren.

- **Infrastructuur**: een alternatief waarbij aansluiting wordt gezocht bij grootschalige infrastructuur (het Wilhelminakanaal, de rijkswegen A58 en A67 en de provinciale wegen N269, N284, N395 en N397). Daartoe wordt enkel gekeken naar mogelijkheden parallel aan en op minder dan 1 kilometer afstand van de genoemde (vaar)wegen.

Figuur 3 **Alternatief 'Infrastructuur': Zones van 1 km aan weerszijden van grootschalige infrastructuur, met daarin indicatief windparklocaties aangemerkt.**

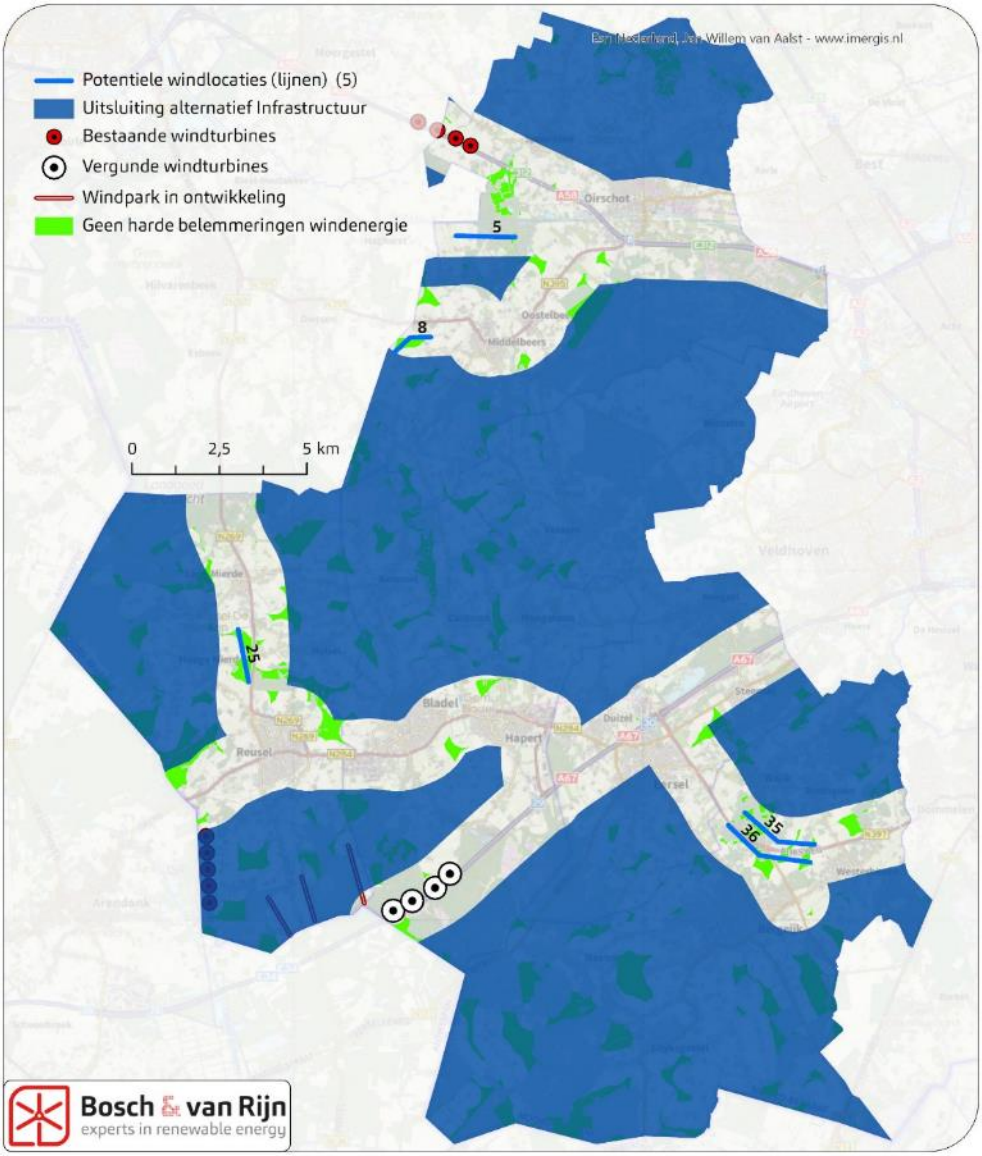

- **Leefomgeving**: een alternatief dat concentraties van verblijvenden ontziet. Daartoe wordt een minimale afstand van 1 kilometer tot woonkernen en

recreatiebestemmingen aangehouden en 500 meter tot alle verspreide woonbebouwing (in plaats van 400 meter zoals in de andere alternatieven).

Figuur 4 **Alternatief 'Leefomgeving': Gebieden op grote afstand (>1km) van woonkernen en vakantieparken met daarin indicatief windparklocaties aangemerkt.**

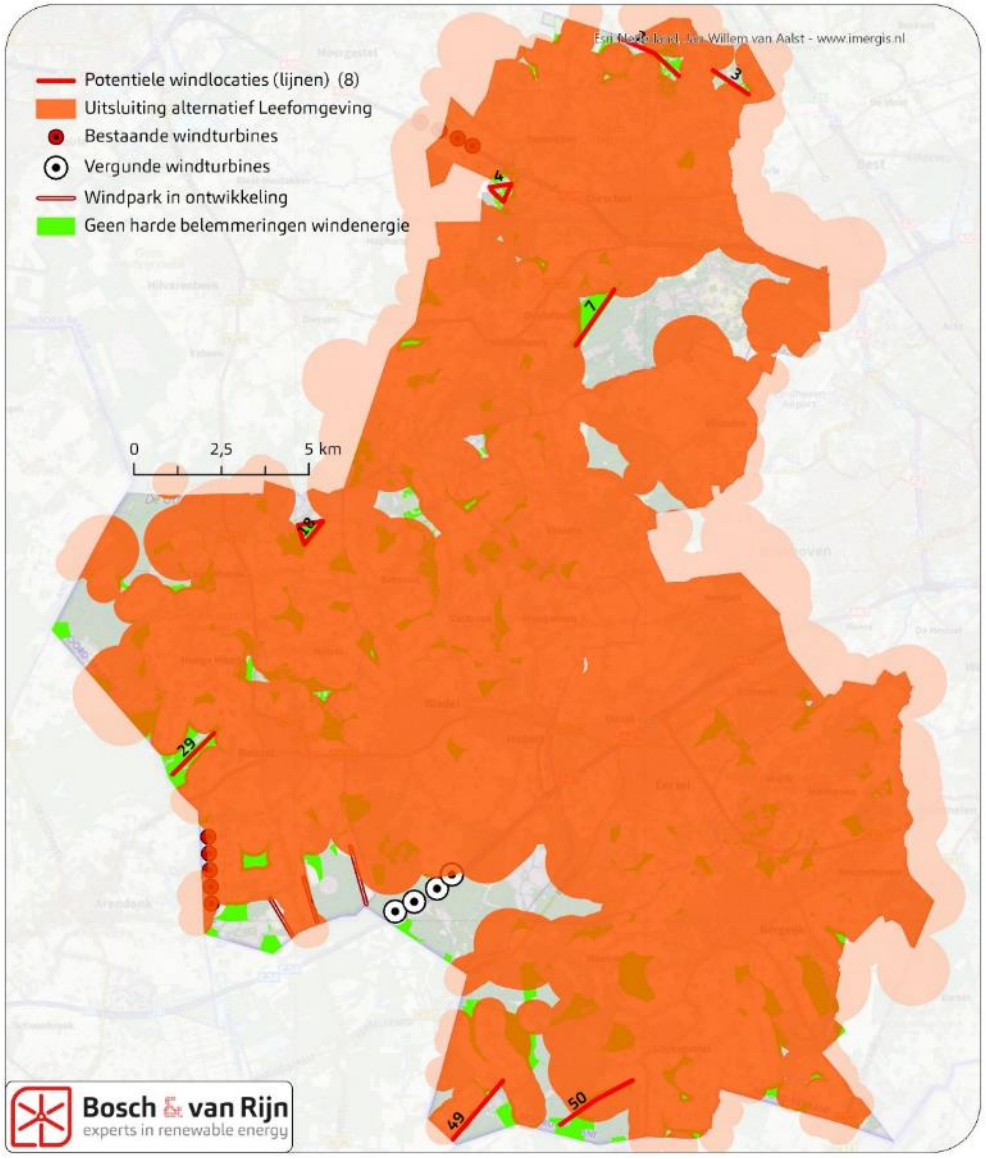

- **Natuur & Landschap**: een alternatief dat waardevolle natuurgebieden ontziet, zowel vanwege ecologie als recreatie. Daartoe wordt een minimale afstand van 500 meter aangehouden tot grote natuurgebieden. Daarnaast wordt overdraai boven NNB (zowel bestaand als gerealiseerd) voorkomen door een minimale afstand van 80 meter aan te houden tot dergelijke gebieden. In dit alternatief wordt nog te realiseren NNB dus feitelijk gezien als harde belemmering.

Figuur 5 **Alternatief: 'Natuur & Landschap': Gebieden op > 500m afstand van grote natuurgebieden. Daarnaast is overdraai boven Natuurnetwerk Brabant voorkomen door een minimale afstand van 80m tot al dergelijke gebieden aan te houden, inclusief nog te realiseren NNB.**

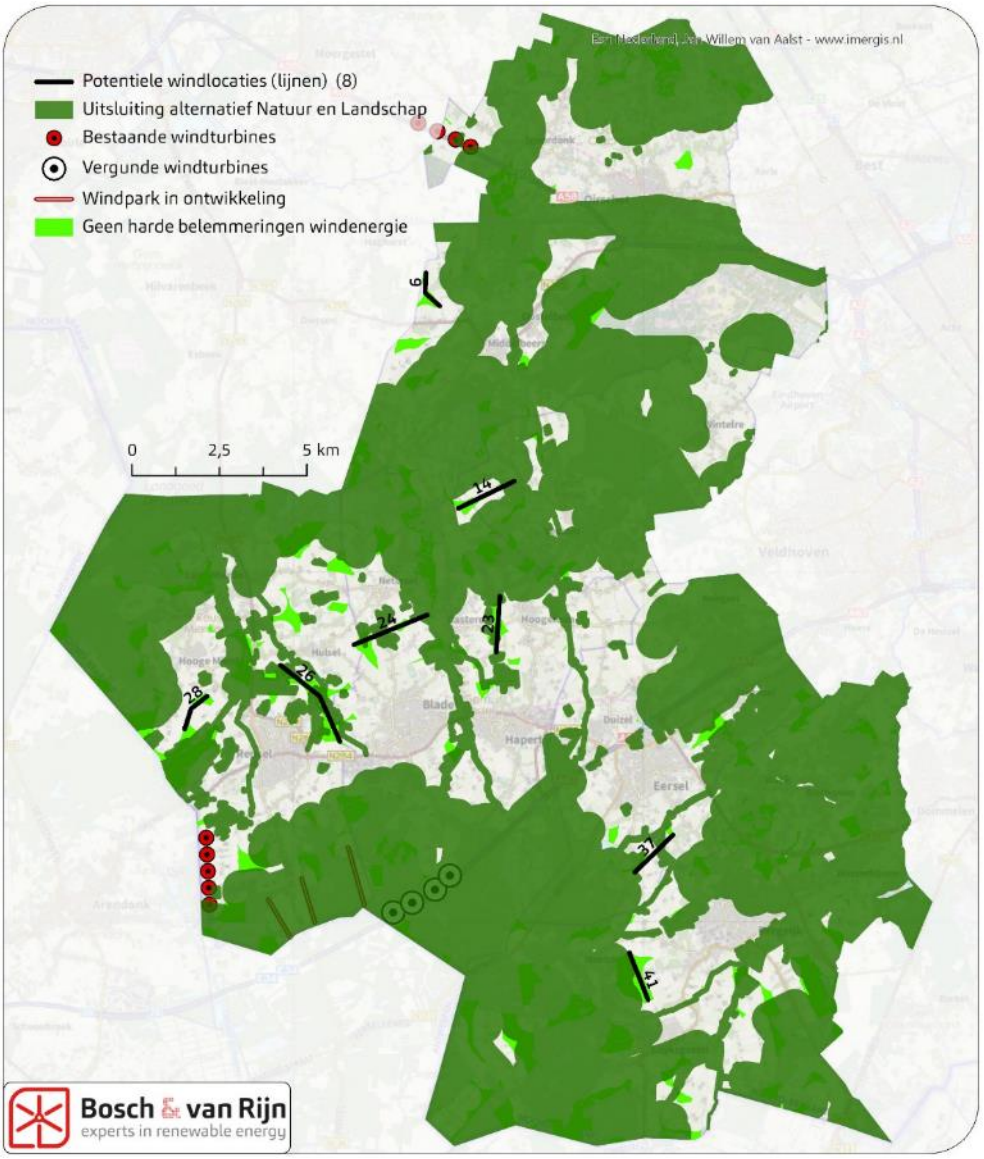

1.3.2 *Concentratiegebieden*

Naast de thematische alternatieven zijn ook enkele gebieden als ‘concentratiegebied’ in het MER beschouwd: dit zijn windparklocaties waar meerdere windparken in elkaars nabijheid geplaatst kunnen worden (uiteraard rekening houdend met harde belemmeringen).

Figuur 6 **Concentratiegebieden windenergie.**

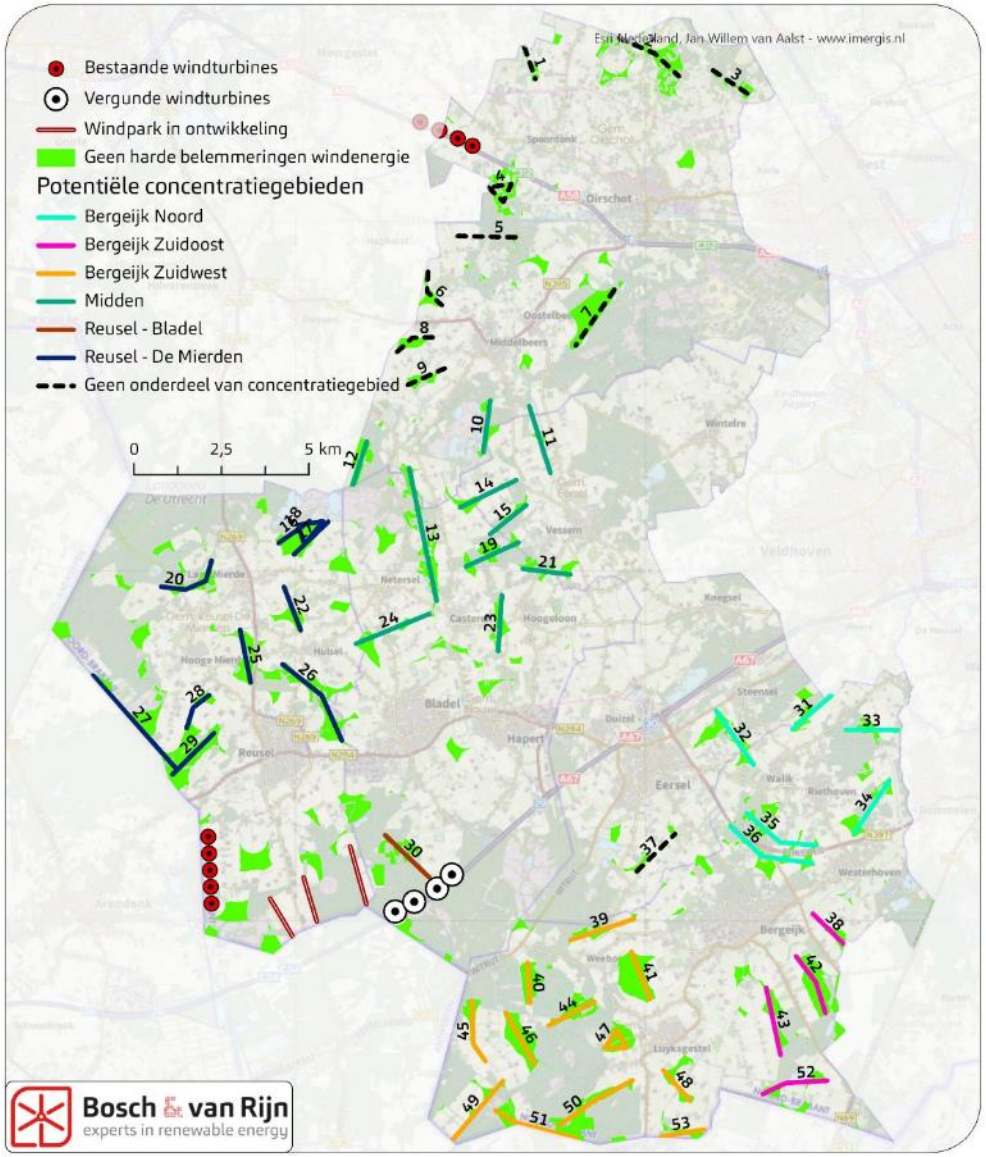

1.3.3 *Overige gebieden*

De gebieden 1 en 9 vallen niet onder een van de genoemde alternatieven of concentratiegebieden. Zij zijn wel individueel beoordeeld.

1.4 Deel B: Zonne-energie

Voor zonneparken zijn geen locaties als alternatieven aangewezen, maar is een vergelijking gemaakt tussen de verschillende landschapstypen die binnen de Kempengemeenten voorkomen. Zie onderstaande figuur.

Figuur 7 **Onderzoeksgebieden (MER-alternatieven) zonneparken**

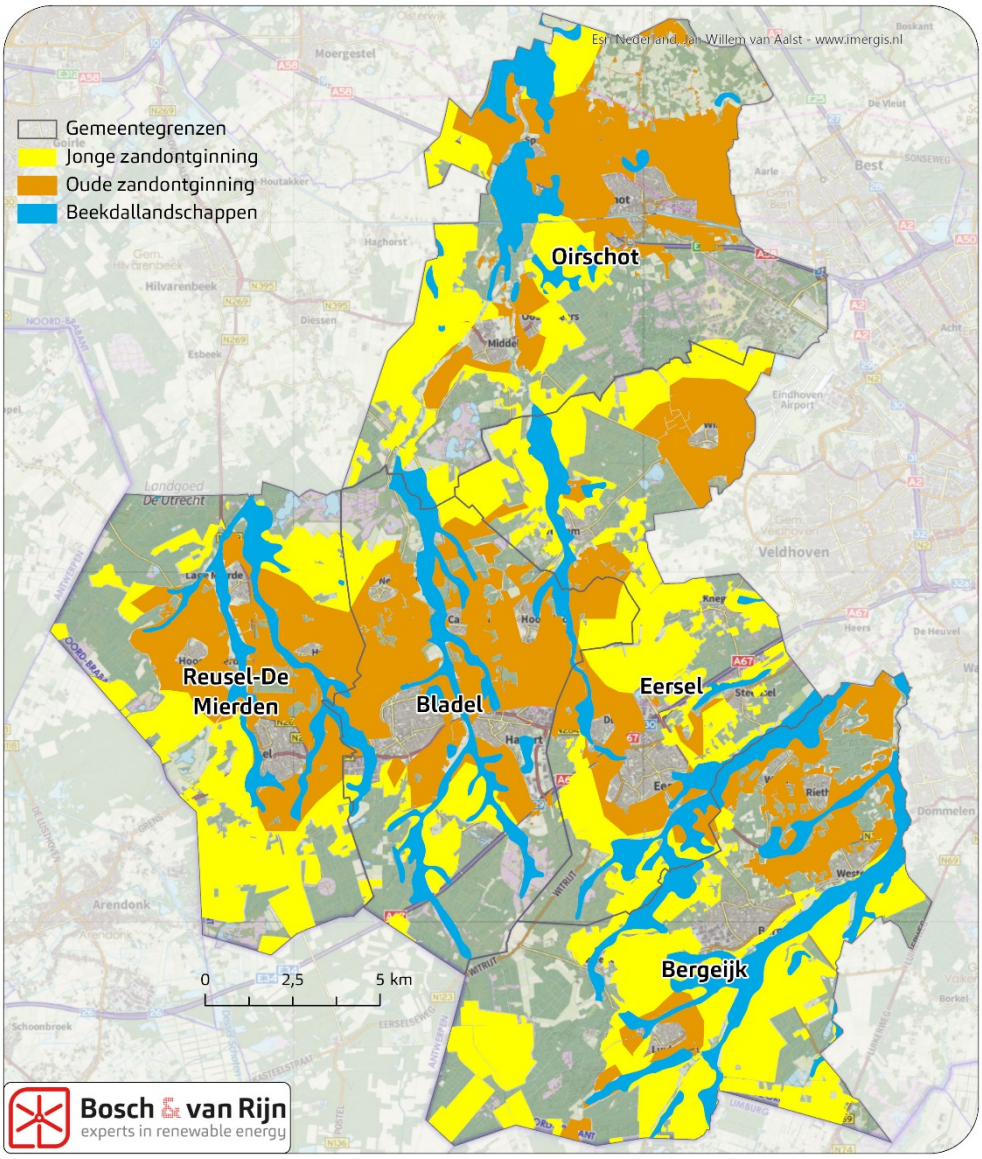

Hierdoor ontstaan drie onderzoeksgebieden. Deze onderzoeksgebieden worden als MER-alternatieven onderzocht en beoordeeld.

Naast de verschillende landschapstypen wordt een extra onderzoeksgebied onderscheiden: locaties met een afwijkend gebruik en landschappelijke uitstraling. Het betreft veelal kleine locaties van maximaal enkele hectaren groot verspreid over de Kempengemeenten (voornamelijk voormalige vuilstorten).

Tabel 2 **MER-alternatieven zonneparken**

MER-alternatief zonneparken
1. Landschapstype oude zandontginning
2. Landschapstype jonge zandontginning
3. Landschapstype beekdalen
4. Locaties met een bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling

In zonneparken wordt elektrische energie opgewerkt met pv-panelen die aaneengeschakeld en in rijen opgesteld zijn. Dit is het panelenveld, het functionele deel van het zonnepark. De opstelling van de panelen kan daarbij zowel zuid- als oost-westgericht zijn. De panelenopstellingen kunnen een hoogte hebben tot circa één meter, maar gebruikelijker is een hoogte tussen de twee tot drie meter. Buiten het panelenveld is nog ruimte nodig voor de inrichting van een entree, de transformator-gebouwtjes, afscherming door een hekwerk of sloot en ruimte voor het inpassen in het landschap. Hoeveel dit zal zijn, hangt af van het landschapstype, de grootte van het terrein en de hoeveelheid schaduw op het terrein.

Het planMER onderzoekt de milieueffecten van ‘grootschalige zonneparken’. Hierbij is geen onder- of bovengrens gesteld aan de afmetingen van een dergelijk zonnepark. De beoordeling van de alternatieven op het onderdeel ecologie zal afhangen van de ligging van het alternatief ten opzichte van ‘natuurwaarden’.

1.5 Beleidskader

Voor de beoordeling van het PlanMER op het gebied van ecologie wordt getoetst aan diverse beschermingsregimes, zowel wettelijk als bovenwettelijk. De beoordelingscriteria zijn hieronder weergegeven.

1.5.1 *Wet natuurbescherming (gebiedsbescherming)*

In de Wet natuurbescherming zijn in hoofdstuk 2 de Natura 2000-gebieden beschermd. Alle Natura 2000-gebied hebben hun eigen instandhoudingsdoelstellingen. De aanwijzing van deze gebieden gebeurt door het Rijk, inclusief de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen. Het beheerplan en de toetsing van werkzaamheden bij Natura 2000-gebieden activiteiten gebeurt door het bevoegd gezag. Sinds 2017 is de provincie het bevoegd gezag, uitzondering daargelaten (bijvoorbeeld bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid).

Voor de beoordeling van dit beoordelingscriterium is nagegaan of het voornemen significante negatieve effecten kan veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit is op hoofdlijnen en kwalitatief onderzocht en beschreven. Deze kwalitatieve beoordeling kan niet worden gebruikt voor een vergunningaanvraag voor een specifieke voorgenomen ontwikkeling van een wind- of zonnepark.

1.5.2 *Natuurnetwerk Brabant*

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ligt bij de provincies. De bescherming van het Natuurnetwerk Brabant ligt derhalve bij de provincie Noord-Brabant en is vastgelegd in de provinciale verordening (Verordening ruimte Noord-Brabant, geconsolideerd januari 2019).

In het vigerende beleid van de provincie Noord-Brabant is de realisatie van wind- en zonne-energie binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant uitsloten (incl. overdraai). Op projectniveau is echter herbegrenzing van het Natuurnetwerk Brabant een mogelijkheid. Daarnaast hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant het concept van de Interim omgevingsverordening vastgesteld. Hierin wordt de ontwikkeling van zon- en windenergie in Natuurnetwerk Brabant onder bepaalde voorwaarden mogelijk. De besluitvorming (door Provinciale Staten) vindt naar alle waarschijnlijk eind oktober 2019 plaats.

1.5.3 *Akker- en weidevogelgebieden*

De provincie Noord-Brabant kent geen, via de provinciale verordening en/of visie, aangewezen 'weidevogelgebieden' zoals een aantal andere provincies die wel kennen. Echter is Noord-Brabant wel een belangrijk weidevogel- en akkervogelgebied, zo broedt 20% van de 'Nederlandse' kieviten in Noord-Brabant[1]. Bepaalde gebieden binnen de Kempengemeente zijn zogenoemde 'hotspots' voor diverse weidevogel- en/of akkervogelsoorten. Dit zijn geen 'ruimtelijke' begrensde gebieden, maar deze worden vormgegeven door verhoogde aanwezigheid van diverse vogelsoorten.

1.5.4 *Wet natuurbescherming (soortenbescherming)*

Op hoofdlijnen is nagegaan voor welke beschermde soort(groep)en flora en fauna een wind- of zonnepark mogelijk negatieve effecten veroorzaakt. In de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
- Beschermingsregime andere soorten

Gezien de gevoeligheid van vogels en vleermuizen voor windturbines, vanwege aanvaringskansen met windturbines, zullen deze soortgroepen extra worden uitgelicht. De overige beschermde soorten worden apart onderzocht en beschreven.

[1] Brabants Landschap, 01-04-2018;
https://www.brabantslandschap.nl/actueel/nieuws/natuurstreken/?region=all&area=all

Hoofdstuk 2 Beschrijving onderzoeksgebied

2.1 Beschermde gebieden

2.1.1 *Natura 2000*

Binnen de Kempengemeenten (Gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden) liggen drie Natura 2000-gebieden (deels). Daarnaast liggen er nog een aantal Natura 2000-gebieden tegen de grens van de Kempengemeenten aan of in de buurt (<1km).

Binnen de vijf Kempengemeenten liggen de volgende Natura 2000-gebieden: 'Kempenland-West', 'Kampina & Oisterwijkse Vennen' en 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux'. Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' heeft de grootste oppervlakte binnen de Kempengemeenten en ligt in de gemeente Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden. Het Natura 2000-gebied 'Kampina & Oisterwijkse Vennen' ligt, voor een klein gedeelte, in het noorden van de gemeente Oirschot. In

het oosten van de gemeente Bergeijk ligt het Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux'.

Daarnaast liggen een aantal Natura 2000-gebied tegen de grens of op enkele meters afstand van één (of meerdere) Kempengemeenten aan. Dit zijn de Natura 2000-gebieden: 'Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen' (BE), 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put' (BE) en 'Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout, Arendonk, Merksplas, Oud-Trune vennengebied' (BE).

Binnen 10 kilometer van de grens van één (of meerdere) Kempengemeenten liggen tevens de volgende Natura 2000-gebieden: 'Regte Heide & Riels Laag', 'Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen', 'Bocholt, Hechtel-Ekse, Meeuwen-Gruitrode en Peer' (BE), 'Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden' (BE) en 'Bovenloop van de Grote Nete met Zammels Broek, Langdonken en Goor' (BE).

Overige Natura 2000-gebieden liggen op dermate grote afstand (>10km) dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen bij voorbaat kunnen worden uitgesloten.

Geen van de gebieden voor windenergie ligt binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Er geldt verder dat het gehele oppervlak aan Natura 2000-gebied is uitgesloten voor zonne-energie (paragraaf 5.2.1). Om deze reden kan er alleen sprake zijn van effecten door eventuele externe werking. Deze externe effecten kunnen worden onderverdeeld in effecten door stikstofdepositie, door verstoring, afname leefgebied en door aanvaringsslachtoffers (in het geval van windturbines). Van stikstofdepositie is alleen sprake bij de aanleg van de voorzieningen. Deze blijken in de praktijk meestal mee te vallen en worden in een later stadium bij een concreet initiatief nader doorgerekend. De ligging van de ontsluitingswegen kan namelijk een grote invloed hebben op de stikstofdepositiewaarden. Effecten van verstoring, afname leefgebied en van aanvaringsslachtoffers worden in het vervolg van voorliggend rapport wel per 'inrichting' nader besproken en beoordeeld.

Figuur 8 **Natura 2000-gebieden ten opzichte van de Kempengemeenten**

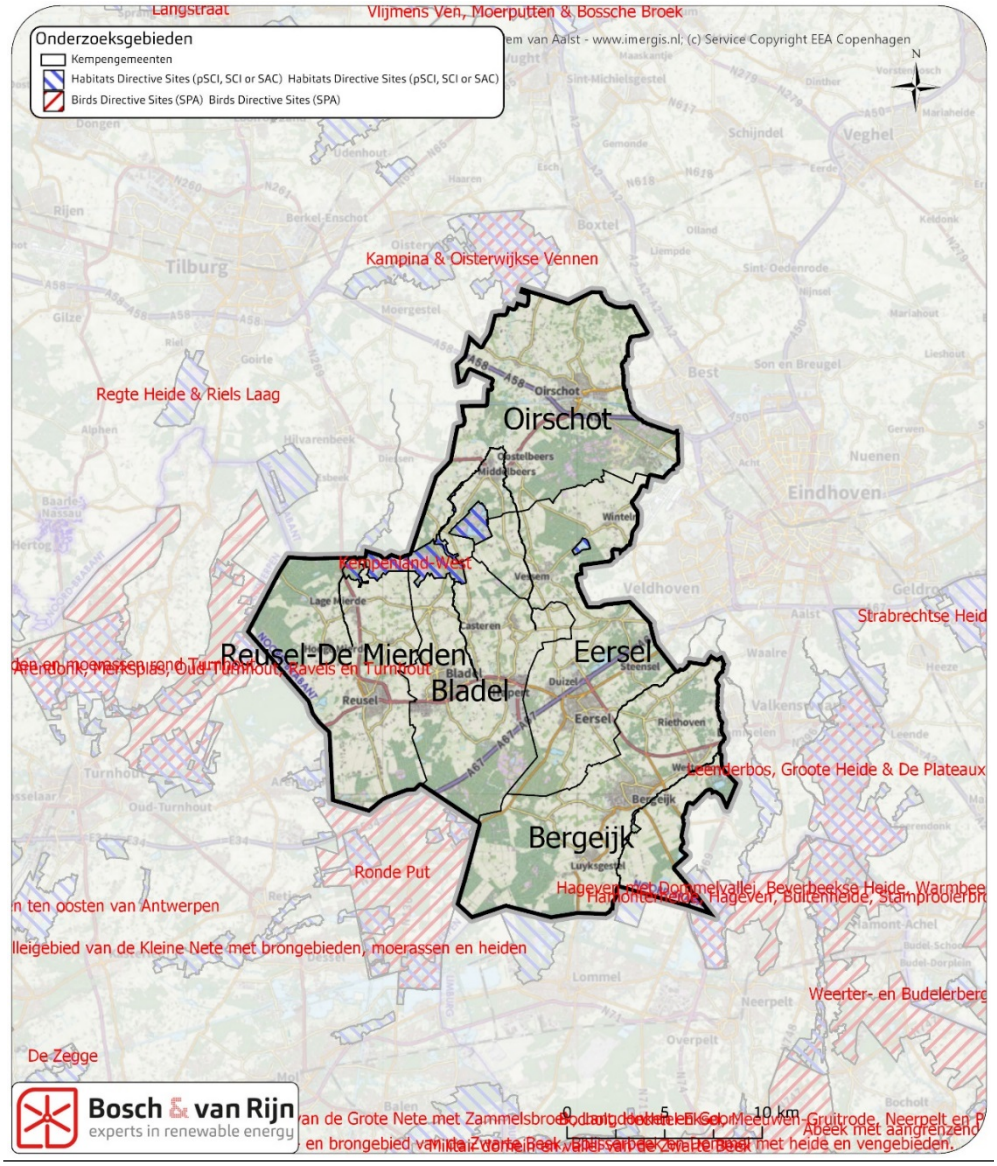

2.1.2 *Natuurnetwerk Brabant*

Binnen de Kempengemeenten (Gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden) liggen grote delen van het Natuurnetwerk Brabant. Deze gebieden zijn merendeels verbonden met elkaar, middels een directe verbinding of via de zogenoemde 'stepping stones'.

De onderdelen van het Natuurnetwerk Brabant hebben specifieke beheertype toegewezen gekregen. Echter hebben ze vaak geen specifieke instandhoudingsdoelstellingen, zoals we die bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden wel kennen. Om die reden zal bij het beoordelingscriterium Natuurnetwerk Brabant alleen worden getoetst aan het ruimtebeslag en verstoring (door met name geluid). In het planMER zullen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant worden uitgesloten van de plaatsing van wind- en zonne-energie.

Figuur 9 **Natuurnetwerk Brabant binnen de Kempengemeenten**

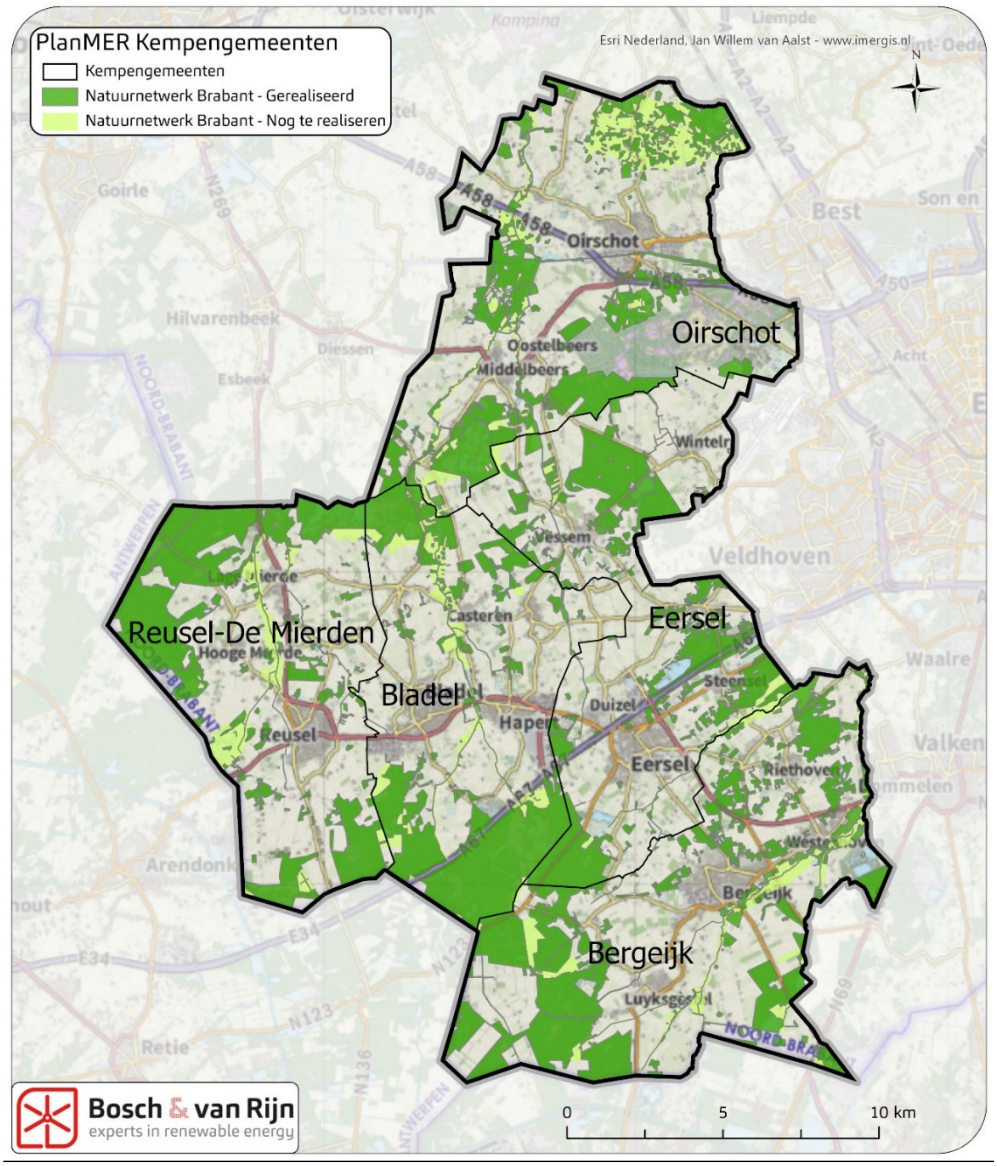

2.1.3 *Akker- en weidevogelgebieden*

Binnen de Kempengemeenten (Gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden) zijn zogenoemde 'Akker- en weidevogelgebieden' gedefinieerd. Dit zijn geen gebieden die in wet- of regelgeving zijn vastgelegd, maar op basis waarnemingen en expertjudgement als zodanig zijn aangemerkt. Dit zijn de gebieden waar bovengemiddeld veel akker- en weidevogels aanwezig zijn. Vanwege het feit dat deze soortgroepen gevoelig zijn voor de realisatie van wind- en zonneparken, is het een meerwaarde om deze gebieden in kaart te brengen. Het beoordelingscriterium zal worden getoetst aan ruimtebeslag en verstoring (door met name geluid).

Figuur 10 **Akker- en weidevogelgebieden binnen de Kempengemeenten**

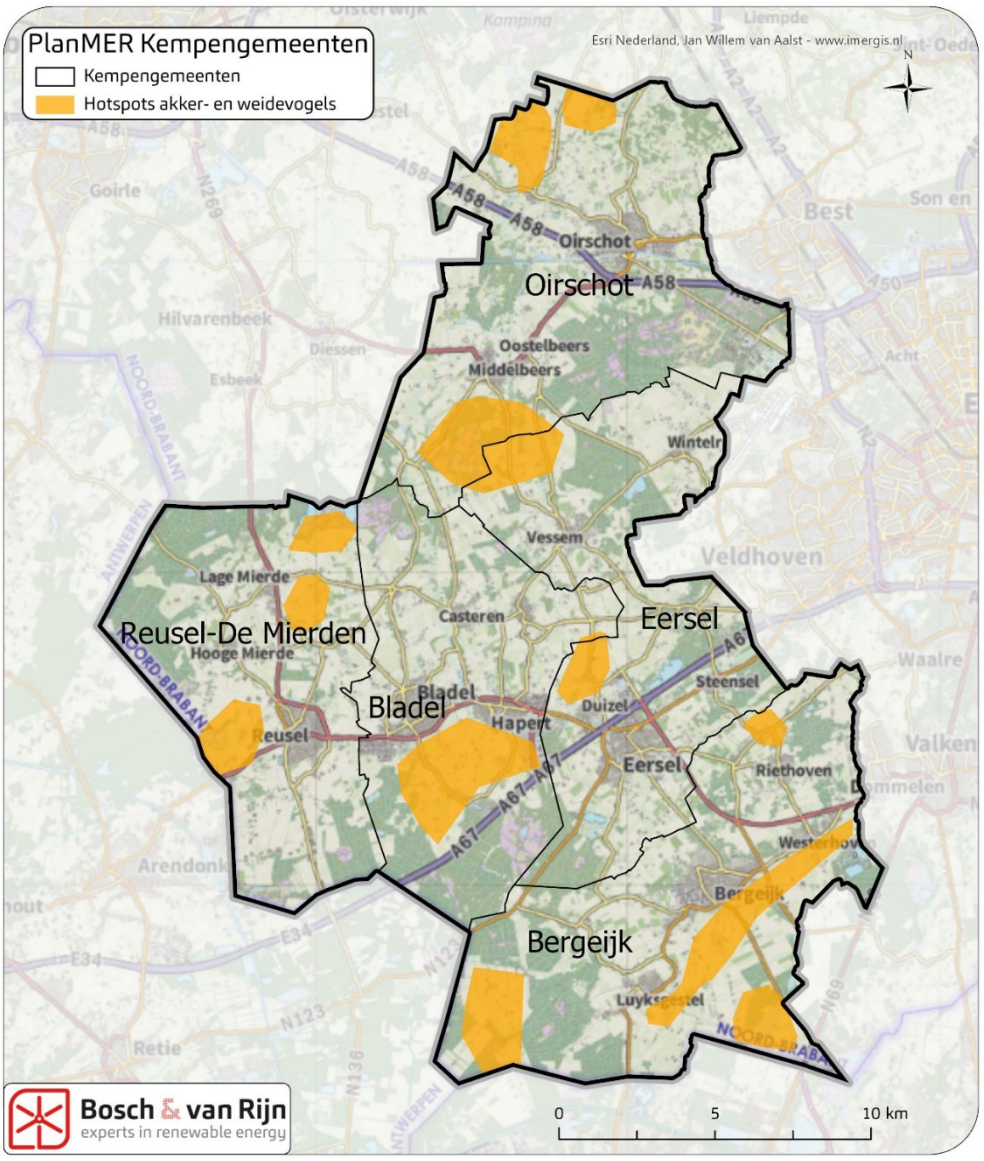

2.2 Beschermde soorten

Binnen de Kempengemeenten komen veel beschermde soorten flora en fauna voor. Zoals in paragraaf 1.5 is beschreven zijn er verschillende beschermingsregimes: vogelrichtlijn, habitatrichtlijn en overige soorten. Vogels en vleermuizen zijn wijdverspreid binnen Kempengemeenten. Dit zijn de soorten die extra gevoelig voor met name windenergie (en in mindere mate voor zonne-energie). Dit vanwege de kans op aanvaring met een draaiende windturbine.

Binnen de Kempengemeenten is geen sprake van gestuwde trek (marco stuwing), zoals deze aanwezig is in de kustgebieden van Nederland (LWVT/Sovon 2002). In het binnenland treedt gestuwde trek in beperktere mate op langs het Markermeer en IJsselmeer. Op kleinere schaal kan verdichting (micro- of mesostuwing) plaatsvinden langs grote rivieren en andere potentiële barrières, maar dat laat zich qua intensiteit niet vergelijken met gestuwde trek langs de kustgebieden. Bovendien ontbreken binnen de Kempengemeenten ook dergelijke barrières, zoals grote rivieren. Binnen de Kempengemeenten zal derhalve geen sprake zijn van stuwing van seizoenstrek.

Voor vogels zal in de beoordeling gebruik worden gemaakt van het beschikbare kaartmateriaal van SOVON. Onder leiding van SOVON hebben duizenden vrijwilligers iedere vierkante kilometer in Nederland geteld op vogels. Hierdoor is veel informatie beschikbaar over verspreiding van soorten en aantallen vogels in Nederland. Voor de provincie Noord-Brabant heeft SOVON een kaart opgesteld met het aantal vogelsoorten per 250x250m cel. Dit is voor zowel broedvogels als wintervogels gedaan. Daarnaast worden vogels ook (in)direct via andere beleidsregels en/of beschermingsregimes beschermd. Zo zijn vogels die voornamelijk in bossen voorkomen worden binnen de Kempengemeenten grotendeels ‘beschermd’ door het beschermingsregime beschermde gebieden. Dit vanwege het feit dat binnen de Kempengemeenten de robuuste bosgebieden veelal zijn opgenomen in het Natuurnetwerk Brabant. Hiervoor geldt dat er, over het algemeen, geen wind- en zonneparken binnen de begrenzing gerealiseerd zullen worden. Akker- en weidevogels hebben een apart beoordelingscriterium toegewezen gekregen, namelijk de akker- en weidevogelgebieden. Desalniettemin dient bij realisatie van een concreet project een uitgebreide toetsing plaats te vinden op lokaal niveau.

Voor vleermuizen zijn er geen recente, detailleerde en overzichtelijke kaarten beschikbaar. Wel is het bekend dat vleermuizen gebruikmaken van lijnelementen als oriëntatie van en naar hun foerageergebieden. Binnen de Kempengemeenten zijn dit met name robuuste bomenrijen of -randen. De vliegroutes bevinden zich voornamelijk binnen een afstand van 200 meter tot robuuste lijnelementen.

Tot slot is het belangrijk dat er op alle soorten flora en fauna een zorgplicht van toepassing is. Dit betekent dat men moet voorkomen om handelingen uit te voeren die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten. Dit geldt voor iedere handeling en is derhalve niet onderscheidend.

Figuur 11 **Aantal broedvogelsoorten per 250x250m cel binnen de Kempengemeenten**

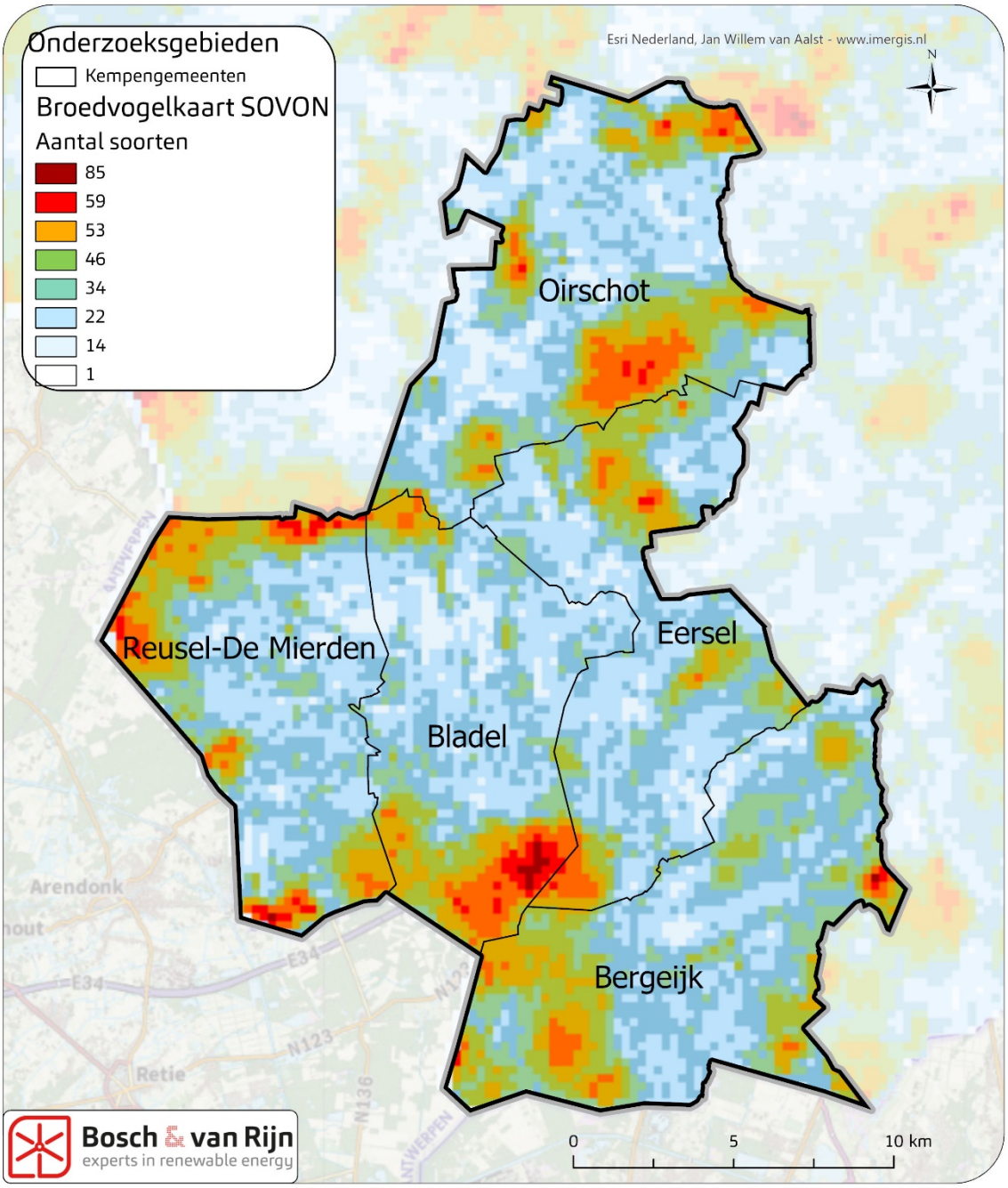

Figuur 12 **Aantal wintervogelsoorten per 250x250m cel binnen de Kempengemeenten**

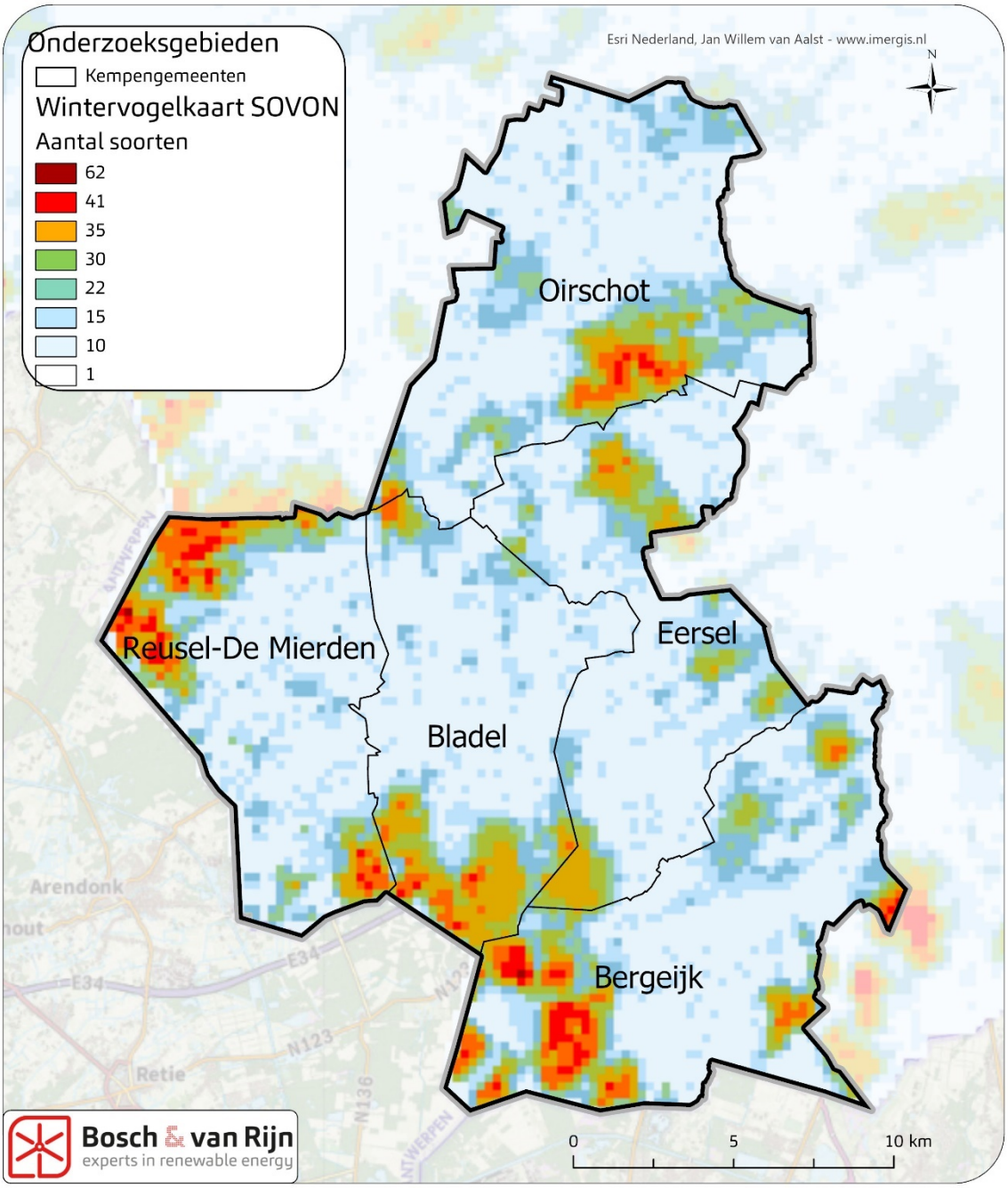

Figuur 13 **Beschermde overige soorten binnen de Kempengemeenten**

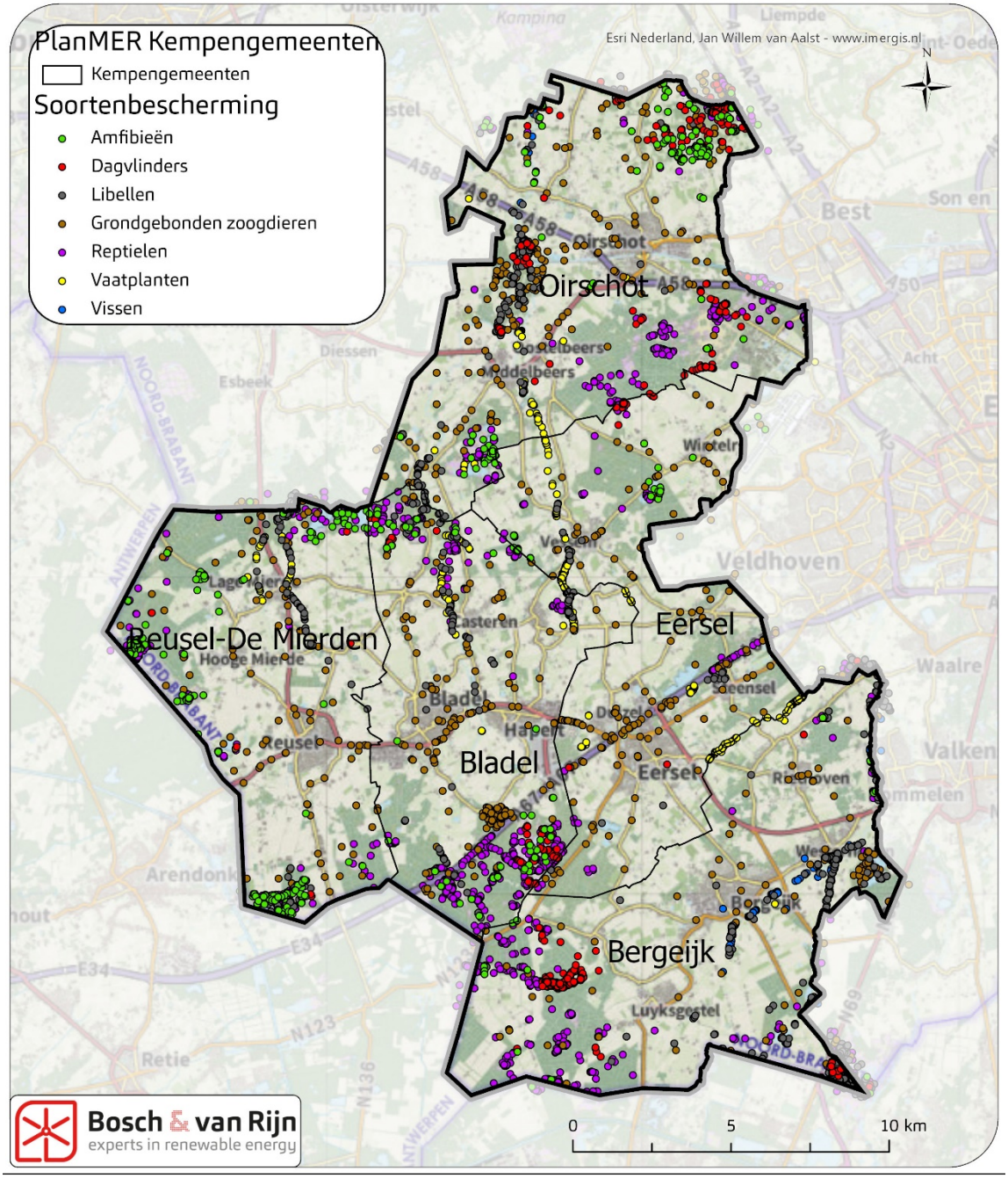

Hoofdstuk 3 Methode

3.1 Inleiding

In deze paragraaf is de methode voor de toetsing van het milieuthema ecologie beschreven. De beoordeling zal op hoofdlijnen plaatsvinden. Voor de beoordeling is gebruik gemaakt van kennis uit eerdere veldwerkinspecties (afgelopen 2 jaar) binnen het onderzoeksgebied ten behoeve van windinitiatieven. Daarnaast is ook de Nationale Databank Flora & Fauna (NDFF) en kaartmateriaal van SOVON geraadpleegd.

3.2 Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

Naast de toetsing van de Wet natuurbescherming op hoofdlijnen, de toetsing van het provinciaal beleid (NNB) zal ook worden getoetst aan de afstand tot hotspots weide- en akkervogels. De zes beoordelingscriteria zijn hieronder weergegeven:

Gebiedsbescherming

- Natura 2000-gebieden
- Natuurnetwerk Brabant

- Akker- en weidevogelgebieden

<u>Soortenbescherming</u>

- Broedvogels
- Wintervogels
- Overige beschermde soorten

Beoordelingscriteria en effectbeoordeling

In onderstaande tabel is de score van de beoordelingscriteria weergegeven.

Tabel 3 **Gebruikte scores voor de bepaling van het risico voor de besluitvorming vanwege conflicten met de doelstelling van natuurwetgeving en beleid.**

Score	Risico	Toelichting
0	Beperkt risico	Effecten beperkt; niet op voorhand overtredingen van verbodsbepalingen of effecten op doelen van beschermde gebieden te verwachten.
-	Redelijk risico	Effecten redelijk; wellicht overtreding van verbodsbepalingen die gemitigeerd moeten worden om ontheffing te krijgen en/of mogelijke effecten op doelen van beschermde gebieden waarvoor mogelijk een vergunningprocedure doorlopen moet worden. Het is mogelijk dat nader onderzoek nodig is om meer grip te krijgen op de omvang van de effecten.
--	Groot risico	Effecten groot; zeer waarschijnlijk overtredingen van verbodsbepalingen en/of effecten op GSI. Mitigatie of planaanpassing wellicht noodzakelijk om ontheffing te krijgen. Significante effecten op doelen van beschermde gebieden niet op voorhand uit te sluiten, waarvoor waarschijnlijk een vergunningprocedure doorlopen moet worden. Nader onderzoek is nodig is om meer grip te krijgen op de omvang van de effecten en de mate van noodzakelijke planaanpassing of mitigatie.

Het voorliggend rapport dient louter en alleen om alternatieven voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.

3.3 Bronnen

De beoordeling is uitgevoerd met behulp van bestaande gegevens, opgedane kennis uit veldonderzoeken binnen de Kempengemeenten en op basis van expert judgement. Deze bestaande gegevens bestaan uit het kaartmateriaal van SOVON en verspreidingsgegevens van flora en fauna in de Kempengemeenten tussen 2014 en 2019 (NDFF geraadpleegd in mei 2019). Het gebruik van bestaande gegevens heeft enkele beperkingen ten opzichte van gericht verspreidingsonderzoek. Niet ieder zoekgebied is even nauwkeurig onderzocht. Beschermde soorten die in een zoekgebied voorkomen kunnen hierdoor in de gebruikte bronnen ontbreken. Aan de andere kant kunnen beschermde soorten inmiddels zijn verdwenen. Dit is niet uit de gegevensbestanden te halen omdat nulwaarnemingen niet worden ingevoerd.

Met behulp van deze studie is het mogelijk, zover het natuurwaarden betreft, een afweging te maken welke zoekgebieden het meest kansrijk zijn voor een zonne- of windparkinitiatief. Dit wordt in de conclusie toegelicht en wordt tevens, indien mogelijk, een advisering voor vervolgonderzoek beschreven.

Hoofdstuk 4 Deel A: Windenergie

4.1 Inleiding

Binnen de Kempengemeenten zijn 53 potentiele windparklijnen ingetekend. Deze zijn ingedeeld in negen alternatieven (drie thematische alternatieven en zes concentratiegebieden). In deze paragraaf worden de alternatieven en de lijnen beoordeeld. Zie onderstaande overzichtskaart met daarin de windparklijnen.

Figuur 14 **Indicatieve windparklocaties**

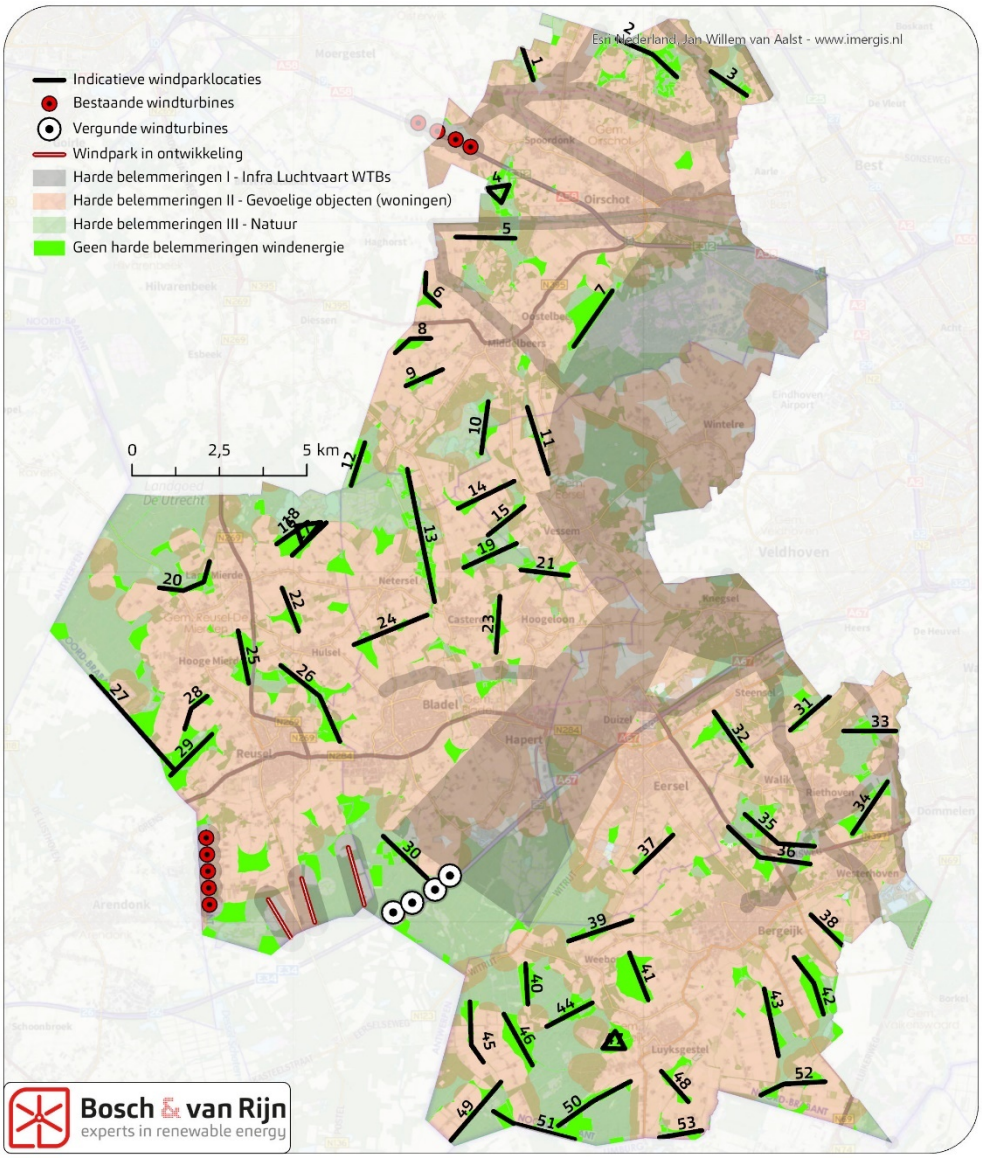

4.2 Beoordelingsmethodiek

Voor de beoordeling windparklocaties is een specifieke beoordeling gehanteerd, die aansluit bij de gevolgen van windenergie op soorten- en gebiedsniveau. In onderstaande paragrafen is dit per thema uiteengezet.

4.2.1 *Effecten op beschermde gebieden*

Natura 2000
De effecten op Natura 2000-gebieden verschillen per Natura 2000-gebied. Zo is de reikwijdte van externe werking van vogelrichtlijngebieden vaak groter dan die van habitatrichtlijngebieden. Derhalve onderscheiden we in de beoordeling Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn als vogelrichtlijngebied met de Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen als habitatrichtlijngebied.

Voor de vogelrichtlijngebieden hanteren we een effectafstand van 500m. Dit vanwege het feit dat geluid van windturbines een verstoringsafstand heeft van zo'n maximaal 450-500 meter (Hötker et al. 2006; Nolet et al. 2009; Steinborn et al. 2011; Langgemach & Dürr 2015), met name de ganzen- en zwanensoorten. Ook sterfte van aangewezen doelsoorten (onder vogels) is binnen deze afstand niet uit te sluiten. Dit betekent niet dat windparken of meer dan 500 meter afstand tot Natura 2000-gebieden geen significant negatieve effecten kunnen veroorzaken op de aangewezen doelsoorten. Zo is sterfte van aangewezen doelsoorten op meer dan 500 meter afstand van Natura 2000-gebieden niet uitgesloten. Hoewel van de meeste vogelsoorten de maximale foerageerafstanden bekend zijn, is dit sterk locatie gebonden (afhankelijk van voedselaanbod). Derhalve is een planMER-niveau niet het juiste detailniveau om dit aspect (volledig) mee te nemen, dit zal op projectniveau moeten worden onderzocht.

Voor habitatrichtlijngebieden hanteren we een effectafstand van 75m. Dit is gelijk aan de overdraai van de windturbine. Habitatsoorten zijn over het algemeen minder gevoelig voor verstoring door geluid. Door een effectafstand van 75m te hanteren is er geen sprake van ruimtebeslag en vervalt de grootste geluidsbelasting. Mogelijke stikstofdepositie kan wel aan de orde zijn, maar dit zal op projectniveau in kaart moeten worden gebracht. Uitzondering op bovenstaande regels zijn de Belgische Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen voor vleermuissoorten. Aangezien vleermuizen mogelijk buiten het Natura 2000-gebied foerageren worden deze Natura 2000-gebieden hetzelfde behandeld als de vogelrichtlijngebieden.

NNB
Het Natuurnetwerk Brabant kent verscheidene natuurdoeltypes. Voor dit detailniveau is het toch wenselijk om een effectafstand te formuleren. De gekozen effectafstand op NNB is vastgelegd op 200m. Dit vanwege het feit dat o.a. zang, roof- en weidevogels een verstoringsafstand van 75m-200m hebben (Reichenbach 2003; Hötker 2006; Steinborn et al. 2011; Steinborn & Steinmann 2014; Pearce-Higgins et al. 2012). Voor vleermuizen is eveneens een verminderd effect bij een

afstand van meer dan 200m waargenomen. De grootste geluidsbelasting komt eveneens bij deze afstand te vervallen, waardoor ook andere soortgroepen, naar verwachting, geen significant negatieve effecten meer ondervinden.

Voor de beoordeling van de indicatieve lijnen op het punt in of overdraai over NNB is niet strikt de lijn getoetst maar mogelijke stippen van windturbines op of direct aangrenzend aan de indicatieve lijn. Indien een kleine verschuiving (rekening houdend met de andere belemmeringen), mitigerende maatregelen (zoals iets kleinere rotordiameter) of het schrappen van een extra stip in een andere beoordeling resulteert dan is dit als zodanig doorgevoerd. Wel is te allen tijde aangeven dat de beoordeling door deze werkwijze veranderd is en moet een windpark(lijn) bestaan uit minimaal drie windturbines.

Akker- en weidevogelgebieden
Uit de literatuur blijkt dat weidevogels een verstoringsafstand van maximaal 200m hebben (Reichenbach 2003; Hötker 2006). Derhalve wordt de effectafstand voor de hotspots op 200m vastgelegd.

4.2.2 *Effecten op beschermde soorten*

Broedvogels
Voor de beoordeling van dit criterium zal gekeken worden de hoeveelheid soorten per 250m-cel wat de indicatieve windparklijn doorkruist. Niet alleen naar de lijn zelf, maar ook overdraai (75m) zal worden meegenomen. De scoring zal plaatsvinden op basis van onderscheidende categorieën.

Wintervogels
Voor de beoordeling van dit criterium zal gekeken worden de hoeveelheid soorten per 250m-cel wat de indicatieve windparklijn doorkruist. Niet alleen naar de lijn zelf, maar ook overdraai (75m) zal worden meegenomen. De scoring zal plaatsvinden op basis van onderscheidende categorieën.

Vleermuizen
Zoals eerder is beschreven maken vleermuizen gebruik van robuuste lijnelementen voor hun vliegroutes. In diverse ecologische onderzoeken van windparken hanteren ecologische adviesbureau de grens van 200m tot bosschages/bossen als grens voor de inschatting van het aantal slachtoffers (Winkelman et al. 2008, Rydell et al. 2012).

Overige beschermde soorten
Voor de uniformiteit zal ook voor de overige beschermde soorten een effectafstand van 200m worden aangehouden. Gewenning zal naar verwachting snel op treden. Wel is het zo dat als een beschermde soort binnen 200m van het alternatief is waargenomen dat de locatie van het alternatief mogelijkerwijs tot het leefgebied behoort. Derhalve is de effectafstand van 200m een goede eerste zeef.

4.2.3 *Conclusie*

Zoals in de vorige paragrafen te lezen valt, is er een effectbeoordeling geformuleerd. Dit ziet er als volgt uit:

Tabel 4 **Scores effectbeoordeling**

Score	Beschermde gebieden				Beschermde soorten			
	N2000		NNB	A&W vogelgebied	Broed vogels	Wintervogels	Overig beschermde soorten	
	VR (en HR in BE)	HR					Vleermuizen	Overig
0	>500m	>75m	>200m	>200m	<22	<15	>200m	>200m
-	<500m	<75m	<200m	<200m	22-46	15-30	n.v.t.	<200m
--	In of overdraai N2000	In N2000	In of overdraai NNB	In akker- en weidevogelgebied	>46	>30	<200m	n.v.t.

4.3 Beoordeling alternatieven

In onderstaande paragrafen zijn de alternatieven voor windenergie beoordeeld. De beoordeling van het alternatief is de som (worst-case) van de windparklijnen. Alleen indien één windparklijn zorgt voor een negatievere beoordeling is dit niet als maatgevend meegenomen, wel is dit duidelijk aangegeven. In Bijlage 1 is een overzicht van de totale beoordelingstabel per windparklijn opgenomen.

4.3.1 *Alternatief infrastructuur*

Een alternatief waarbij aansluiting wordt gezocht bij grootschalige infrastructuur (het Wilhelminakanaal, de rijkswegen A58 en A67 en de provinciale wegen N269, N284, N395 en N397). Daartoe wordt enkel gekeken naar mogelijkheden parallel aan en op minder dan 1 kilometer afstand van de genoemde (vaar)wegen.

4.3.1.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000

De windparklijnen van het alternatief infrastructuur liggen buiten de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden, met uitzondering van windparklijn 25. Er ligt namelijk een beekarm van het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' op minder dan 75 meter afstand tot windparklijn 25. Gezien de functie van dit gedeelte van het Natura 2000-gebied voor de aangewezen habitattype(s) en habitatsoorten (een vis- en plantsoort) en de mogelijkheid voor een kleine verschuiving (enkele meters) waardoor er geen sprake meer is van overdraai, zal deze windparklijn niet als maatgevend worden

beschouwd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal '0'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat de windparklijnen van het alternatief infrastructuur, met uitzondering van windparklijn 8, overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor windparklijn 35 en 36 zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het inkorten van de lijn of een kleinere rotordiameter. Voor windparklijn 5 en 25 zijn geen dergelijke mitigerende maatregelen mogelijk. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebieden
Alle aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels liggen op meer dan 200 meter afstand van de windparklijnen van het alternatief infrastructuur. Negatieve effecten als verstoring op deze hotspots zijn uitgesloten. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelsgebieden is derhalve neutraal '0'.

4.3.1.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De windparklijnen van het alternatief infrastructuur liggen in gebieden met een gemiddeld aantal broed- en wintervogels (22-46 broedvogelsoorten en 15-30 wintervogelsoorten). Alleen bij windparklijn 5 komen meer dan gemiddeld aantal broedvogelsoorten voor (>46 soorten) en bij windparklijn 8 en 25 komen minder dan gemiddeld aantal wintervogelsoorten voor (<15 soorten). De score van windparklijn 5 voor broedvogels zal niet als maatgevend worden beschouwd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels én wintervogels is derhalve negatief '-'.

Vleermuizen
De windparklijnen van het alternatief infrastructuur liggen, met uitzondering van windparklijn 8, allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij alle windparklijnen van het alternatief infrastructuur is dit het geval. Dit wordt met name veroorzaakt door de eekhoorn en in mindere mate door bosbeekjuffers en

marterachtigen. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.1.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief infrastructuur weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000' en 'Akker- en weidevogelgebieden', negatief op 'Broedvogels' en 'Wintervogels' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk' en 'Overige soorten'.

Tabel 5 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie alternatief infrastructuur

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
5	0	--	0	--	-	--
8	0	0	0	-	0	-
25	-	--	0	-	0	--
35	0	-	0	-	-	--
36	0	-	0	-	-	--
Totaal	0*	--	0	-*	-	--

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

4.3.2 *Alternatief leefomgeving*

Een alternatief dat concentraties van verblijvenden ontziet. Daartoe wordt een minimale afstand van 1 kilometer tot woonkernen en recreatiebestemmingen aangehouden en 500 meter tot alle verspreide woonbebouwing (in plaats van 400 meter zoals in de andere alternatieven).

4.3.2.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000

De windparklijnen 18 en 50 van het alternatief leefomgeving liggen op 'verstoringsafstand' tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Voor deze lijnen geldt dat een verhoogde kans op verstoring dan wel sterfte van de aangewezen doelsoorten aanwezig is. Windparklijn 18 ligt binnen 75 meter van het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' en windparklijn 50 ligt binnen 500 meter van het voor vleermuizen aangewezen Natura 2000-gebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put'. Deze twee windparklijnen scoren daarom negatief '-'. De overige windparklijnen van dit alternatief scoren, vanwege hun afstand tot Natura 2000-gebieden, neutraal '0' op dit criterium. Echter is de meest negatieve score maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve negatief '-'.

NNB

Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch

windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat de windparklijnen van het alternatief leefomgeving, overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Ook is voor niet alle windparklijnen mitigatie mogelijk om overdraai over NNB te voorkomen. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebieden
Windparklijn 2, 18, 29 en 49 van het alternatief leefomgeving liggen in aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Negatieve effecten als verstoring en sterfte op deze hotspots zijn waarschijnlijk. De andere windparklijnen liggen buiten de hotspots, zelfs buiten de verstoringsafstand (200 meter). Echter is de meest negatieve score maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve dubbel negatief '--'.

4.3.2.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De meeste windparklijnen van het alternatief leefomgeving liggen in gebieden met een meer dan gemiddeld aantal broed- en wintervogels (>46 broedvogelsoorten en >30 wintervogelsoorten). Windpark 18 scoort gemiddeld op het aantal broedvogels (22-46 soorten). Wat betreft wintervogels scoort windparklijn 4 en 29 minder dan gemiddeld (<15 soorten) en windparklijn 3 en 18 gemiddeld (15-30 soorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels én wintervogels is derhalve dubbel negatief '--'.

Vleermuizen
De windparklijnen van het alternatief leefomgeving liggen allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij bijna alle windparklijnen van het alternatief leefomgeving is dit het geval. Dit wordt veroorzaakt door de eekhoorn, kleine ijsvogelvlinder, reptielen etc. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.2.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief leefomgeving weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief negatief scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk', 'Akker- en weidevogelgebieden', 'Broedvogels', 'Wintervogels' en 'Overige soorten'.

Tabel 6 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie alternatief leefomgeving

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
2	0	--	--	--	-	--
3	0	--	0	--	0	--
4	0	--	0	--	0	--
7	0	-	0	--	--	--
18	-	-	--	-	-	--
29	0	--	--	--	0	--
49	0	-	--	--	--	--
50	-	-	0	--	--	--
Totaal	-	--	--	--	--	--

4.3.3 *Alternatief Natuur & Landschap*

Een alternatief dat waardevolle natuurgebieden ontziet, zowel vanwege ecologie als recreatie. Daartoe wordt een minimale afstand van 500 meter aangehouden tot grote natuurgebieden. Daarnaast wordt overdraai boven NNB (zowel bestaand als gerealiseerd) voorkomen door een minimale afstand van 80 meter aan te houden tot dergelijke gebieden. In dit alternatief wordt nog te realiseren NNB dus feitelijk gezien als harde belemmering.

4.3.3.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De windparklijnen van het alternatief natuur liggen buiten de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal '0'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen in het alternatief natuur het Natuurnetwerk Brabant is gevrijwaard van windturbines (inclusief overdraai), is een verstoring op het NNB niet uitgesloten. De windparklijnen die binnen 200 meter van het NNB zijn gesitueerd scoren negatief '-'. Dit betreft de meeste windparklijnen van het alternatief natuur. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve negatief '-'.

Akker- en weidevogelgebieden
Alle aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels liggen op meer dan 200 meter afstand van de windparklijnen van het alternatief natuur, met uitzondering van windparklijn 28. Windparklijn 28 ligt niet in een aangewezen hotspot voor

akker- en weidevogels, maar ligt wel binnen 200 meter van de rand van een hotspot. Gezien de mogelijkheid voor een kleine verschuiving (tientallen meters) waardoor er geen sprake meer is van verstoring, zal deze windparklijn niet als maatgevend worden beschouwd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve neutraal ‘0’.

4.3.3.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De windparklijnen van het alternatief natuur & landschap liggen in gebieden met een minder dan of een gemiddeld aantal broed- en wintervogels. Windpark 14 scoort gemiddeld op het aantal wintervogels (15-30 soorten), de andere windparklijnen hebben minder dan gemiddeld aantal wintervogels (<15 soorten). De score van windparklijn 14 bij wintervogels zal niet als maatgevend beschouwd worden. Wat betreft broedvogels hebben alle windparklijnen gemiddeld of minder dan gemiddeld aantal broedvogels. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels is derhalve negatief '-' en voor wintervogels neutraal '0'.

Vleermuizen
De windparklijnen van het alternatief natuur liggen veelal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij de helft van de windparklijnen van het alternatief natuur is dit het geval (lijn 14, 23, 24 en 26). Dit wordt met name veroorzaakt door de eekhoorn en in mindere mate door o.a. hazelworm. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.3.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief natuur weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000', 'Akker- en weidevogelgebieden' en 'Wintervogels' en negatief op 'Natuurnetwerk' en 'Broedvogels' en dubbel negatief op 'Overige soorten'.

Tabel 7 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie alternatief Natuur & Landschap

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
6	0	-	0	0	0	0
14	0	-	0	-	-	--
23	0	-	0	-	0	--
24	0	-	0	0	0	--
26	0	-	0	-	0	--
28	0	0	-	-	0	0
37	0	-	0	-	0	--
41	0	0	0	0	0	0

Totaal	0	-	0*	-	0*	--

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

4.3.4 *Concentratie – Bergeijk Noord*

Een alternatief ten noorden van de plaats Bergeijk die een zestal windparklijnen omvat.

4.3.4.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De windparklijnen van de concentratie Bergeijk Noord liggen buiten de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden, met uitzondering van windparklijn 31 en 32. Er ligt namelijk een beekarm van het Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux' op minder dan 75 meter afstand tot windparklijn 31 en 32. Met name tijdens de aanlegfase van een windpark kunnen negatieve effecten optreden op de aangewezen habitattype en/of -soorten, bijvoorbeeld door stikstofdepositie of (geluids)verstoring. Hoewel de overige windparklijnen buiten de verstoringsafstand liggen is de meest negatieve score maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve negatief '-'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat een aantal windparklijnen van het concentratie Bergeijk Noord overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor windparklijn 33, 35 en 36 zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het inkorten van de lijn of een kleinere rotordiameter. Voor windparklijn 31 en 34 zijn echter geen mitigerende maatregelen mogelijk. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebieden
Alle aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels liggen op meer dan 200 meter afstand van de windparklijnen van de concentratie Bergeijk Noord, met uitzondering van windparklijn 31. Windparklijn 31 ligt binnen een hotspot voor akker- en weidevogels. Echter, gezien de mogelijkheid voor een verschuiving (tientallen meters) waardoor er geen sprake meer is van verstoring of het inkorten van de windparklijn, zal deze windparklijn niet als maatgevend worden beschouwd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve neutraal '0'.

4.3.4.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De meeste windparklijnen van de concentratie Bergeijk Noord liggen in gebieden met een gemiddeld aantal broed- en wintervogels (22-46 broedvogelsoorten en 15-30 wintervogelsoorten). Windparklijn 31 heeft echter een minder dan gemiddeld aantal wintervogels en windparklijn 32 heeft een minder dan gemiddeld aantal broed- en wintervogels. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels én wintervogels scoort negatief '-'.

Vleermuizen
De windparklijnen van de concentratie Bergeijk Noord liggen, allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij alle windparklijnen van de concentratie Bergeijk Noord is dit het geval. Dit wordt met name veroorzaakt door de eekhoorn en drijvende waterweegbree. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.4.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van de concentratie Bergeijk Noord weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Akker- en weidevogelgebieden', negatief op 'Natura 2000' 'Broedvogels' en 'Wintervogels' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk' en 'Overige soorten'.

Tabel 8 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie concentratie Bergeijk Noord

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
31	-	--	--	-	0	--
32	-	-	0	0	0	--
33	0	-	0	-	-	--
34	0	--	0	-	-	--
35	0	-	0	-	-	--
36	0	-	0	-	-	--
Totaal	-	--	0*	-	-	--

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

4.3.5 *Concentratie – Bergeijk Zuidoost*

Een alternatief ten zuidoosten van de plaats Bergeijk die een viertal windparklijnen omvat.

4.3.5.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidoost liggen buiten de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden, met uitzondering van windparklijn 52. Het Natura 2000-gebied 'Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen' ligt op minder dan 500 meter afstand van windparklijn 52. Echter, gezien de mogelijkheid voor een verschuiving (tientallen meters) waardoor er geen sprake meer is van verstoring of het inkorten van de windparklijn, zal deze windparklijn niet als maatgevend worden beschouwd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal '0'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Voor de concentratie Bergeijk Zuidoost geldt dat windparklijnlijn 38 overdraai over het NNB heeft en/of gesitueerd is in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor de andere windparklijn zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het inkorten van de lijn of een kleinere rotordiameter. De score van windparklijn 38 wordt niet als maatgevend beschouwd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve negatief '-'.

Akker- en weidevogelgebieden
De windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidoost liggen allen in of in de nabijheid van aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Negatieve effecten als verstoring en sterfte op deze hotspots zijn waarschijnlijk. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve dubbel negatief '--'.

4.3.5.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. Windparklijn 38, 42 en 43 liggen in een gebied met een gemiddeld aantal broedvogelsoorten (22-46 broedvogelsoorten). Windparklijn 52 ligt in een gebied met een meer dan gemiddeld aantal broedvogelsoorten (>46 broedvogelsoorten). De score van windparklijn 52 wordt echter niet als maatgevend beschouwd. Windparklijn 38 ligt in een gebied met een minder dan gemiddeld aantal wintervogelsoorten (<15 wintervogelsoorten). De overige windparklijnen liggen in een gebied met een gemiddeld aantal wintervogelsoorten (15-30 wintervogelsoorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels én wintervogels scoort negatief '-'.

Vleermuizen
De windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidoost liggen, met uitzondering van windparklijn 38, allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij bijna alle windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidoost is dit het geval, alleen bij windparklijn 43 niet. Dit wordt door diverse grondgebonden zoogdieren, reptielen, libellen en vissen veroorzaakt. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soortgroepen zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.5.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van de concentratie Bergeijk Zuidoost weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk', 'Akker- en weidevogelgebieden' en 'Overige soorten'.

Tabel 9 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie concentratie Bergeijk Zuidoost

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
38	0	--	--	-	0	-
42	0	-	-	-	-	--
43	0	-	--	-	-	--
52	-	-	--	--	-	--
Totaal	0*	-*	--	-*	-	--

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

4.3.6 *Concentratie – Bergeijk Zuidwest*

Een alternatief ten zuidwesten van de plaats Bergeijk die een twaalftal windparklijnen omvat.

4.3.6.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
Een aantal windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidwest liggen binnen de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden, windparklijn 51 heeft zelfs overdraai over het Natura 2000-gebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put'. Echter, gezien de mogelijkheid voor een verschuiving (enkele tientallen meters) waardoor er geen sprake meer is van overdraai, kunnen de effecten behoorlijk beperkt worden. Daarom zal deze windparklijn niet als maatgevend worden beschouwd, echter blijven de andere negatieve scores gehandhaafd. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve negatief '-'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat een aantal windparklijnen van het concentratie Bergeijk Zuidwest overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor een aantal windparklijnen zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het inkorten van de lijn of een kleinere rotordiameter. Voor windparklijn 40, 44 en 53 zijn echter geen mitigerende maatregelen mogelijk. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebieden
Een aantal windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidwest liggen in of in de nabijheid van aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Negatieve effecten als verstoring en sterfte op deze hotspots zijn waarschijnlijk. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve dubbel negatief '--'.

4.3.6.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De meeste windparklijnen van het alternatief leefomgeving liggen in gebieden met een meer dan gemiddeld aantal broed- en wintervogels (>46 broedvogelsoorten en >30 wintervogelsoorten). Sommige windparklijnen liggen in een gebied met een gemiddeld aantal broed- en/of wintervogelsoorten (22-46 broedvogelsoorten en 15-30 wintervogelsoorten). Windparklijn 41, 48, en 53 liggen in een gebied met een minder dan gemiddeld aantal broed- en wintervogels (<22 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels én wintervogels is derhalve dubbel negatief '--'.

Vleermuizen
De windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidwest liggen, met uitzondering van windparklijn 41 en 48, allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij veel windparklijnen van de concentratie Bergeijk Zuidwest is dit het geval. Dit wordt veroorzaakt door diverse soortgroepen als reptielen, grondgebonden zoogdieren, vlinders etc. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.6.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van de concentratie Bergeijk Zuidwest weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief negatief scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk', 'Akker- en weidevogelgebieden', 'Broedvogels', 'Wintervogels' en 'Overige soorten'.

Tabel 10 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie concentratie Bergeijk Zuidwest

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
39	0	-	0	-	-	--
40	0	--	0	--	--	--
41	0	0	0	0	0	0
44	0	--	0	--	--	--
45	-	-	--	--	-	--
46	0	-	--	--	--	--
47	0	-	0	-	-	--
48	0	-	-	0	0	-

49	0	-	--	--	--	--
50	-	-	0	--	--	--
51	--	-	--	-	--	--
53	-	-	0	0	0	--
Totaal	-*	--	--	--	--	--

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

4.3.7 *Concentratie – Midden*

Een alternatief ten noorden van de plaats Bladel die een tiental windparklijnen omvat.

4.3.7.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
Een aantal windparklijnen van de concentratie Midden liggen binnen de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Dit betreft een afstand van minder dan 75 meter tot het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West'. Met name tijdens de aanlegfase van een windpark kunnen negatieve effecten optreden op de aangewezen habitattype en/of -soorten, bijvoorbeeld door stikstofdepositie of (geluids)verstoring. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve negatief '-'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat een aantal windparklijnen van het concentratie Midden overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor een aantal windparklijnen zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het inkorten van de lijn of een kleinere rotordiameter. Voor windparklijn 10, 11 en 13 zijn echter geen mitigerende maatregelen mogelijk. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebieden
Een aantal windparklijnen van de concentratie Midden liggen in of in de nabijheid van aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Negatieve effecten als verstoring en sterfte op deze hotspots zijn waarschijnlijk. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve dubbel negatief '--'.

4.3.7.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De meeste windparklijnen van het alternatief leefomgeving liggen in gebieden met een gemiddeld aantal broed- en wintervogels (22-46 broedvogelsoorten en 15-30 wintervogelsoorten). Sommige windparklijnen liggen in een gebied met een meer dan gemiddeld aantal broed- en/of wintervogelsoorten (>46 broedvogelsoorten en >30 wintervogelsoorten). Windparklijn 21 en 24 liggen in een gebied met een minder dan gemiddeld aantal broed- en wintervogels (<22 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels is derhalve dubbel negatief '--' en voor wintervogels negatief '-'.

Vleermuizen
De windparklijnen van de concentratie Midden liggen allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij veel windparklijnen van de concentratie Midden is dit het geval. Dit wordt veroorzaakt door diverse soortgroepen als reptielen, grondgebonden zoogdieren, amfibieën etc. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.7.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van de concentratie Midden weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief negatief scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000' en 'Wintervogels' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk', 'Akker- en weidevogelgebied', 'Broedvogels' en 'Overige soorten'.

Tabel 11 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie concentratie Midden

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
10	-	--	--	--	-	--
11	-	--	--	-	0	--
12	-	-	0	--	--	--
13	-	--	0	--	0	--
14	0	-	0	-	-	--
15	0	-	0	-	-	--
19	0	-	0	-	-	--
21	-	-	0	0	0	--
23	0	-	0	-	0	--

24	0	-	0	0	0	--
Totaal	-	--	--	--	-*	--

4.3.8 *Concentratie – Reusel-De Mierden*

Een alternatief ten noorden van de plaats Reusel die een negental windparklijnen omvat.

4.3.8.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
Een aantal windparklijnen van de concentratie Reusel-De Mierden liggen binnen de verstoringsafstanden van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Dit betreft een afstand van minder dan 75 meter tot het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' en/of een afstand van minder dan 500 meter tot het Natura 2000-gebied 'Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout, Arendonk, Merksplas, Oud-Trune vennengebied'. Met name tijdens de aanlegfase van een windpark kunnen negatieve effecten optreden op de aangewezen habitattype en/of -soorten, bijvoorbeeld door stikstofdepositie of (geluids)verstoring. Daarnaast kan voor wat betreft het Belgische Natura 2000-gebied tevens effecten optreden door sterfte van aangewezen (vogel- en) vleermuissoorten. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve negatief '-'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat een aantal windparklijnen van het concentratie Reusel-De Mierden overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor een aantal windparklijnen zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het inkorten van de lijn of een kleinere rotordiameter. Voor windparklijn 16, 17, 25 en 29 zijn echter geen mitigerende maatregelen mogelijk. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebied
Een aantal windparklijnen van de concentratie Reusel-De Mierden liggen in of in de nabijheid van aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Negatieve effecten als verstoring en sterfte op deze hotspots zijn waarschijnlijk. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebied is derhalve dubbel negatief '--'.

4.3.8.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De meeste windparklijnen van het alternatief leefomgeving liggen in gebieden met een gemiddeld aantal broedvogels en een minder dan gemiddeld aantal wintervogels (22-46 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten). Sommige windparklijnen liggen in een gebied met een meer dan gemiddeld aantal broedvogelsoorten (>46 broedvogelsoorten). Daarnaast liggen sommige windparklijnen in een gebied met een gemiddeld aantal wintervogels (15-30 wintervogelsoorten). Windparklijn 20 ligt in een gebied met een minder dan gemiddeld aantal broed- en wintervogels (<22 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels is dubbel negatief '--' en voor wintervogels negatief '-'.

Vleermuizen
De windparklijnen van het concentratie Reusel-De Mierden liggen, met uitzondering van windparklijn 22 en 28, allemaal binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij veel windparklijnen van de concentratie Reusel-De Mierden is dit het geval. Dit wordt veroorzaakt door diverse soortgroepen als reptielen, grondgebonden zoogdieren, amfibieën etc. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.8.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van de concentratie Reusel-De Mierden weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief negatief scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000' en 'Wintervogels' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk', 'Akker- en weidevogelgebieden', 'Broedvogels' en 'Overige soorten'.

Tabel 12 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie concentratie Reusel-De Mierden

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
16	-	--	--	-	0	--
17	-	--	--	-	0	--
20	0	-	0	-	-	--
22	0	0	--	0	0	0
25	-	--	0	-	0	--

	26	0	-	0	-	0	--
	27	-	-	--	--	-	--
	28	0	0	-	-	0	0
	29	0	--	--	--	0	--
	Totaal	-	--	--	--	-	--

4.3.9 *Concentratie – Reusel/Bladel*

Een alternatief ten zuiden van de plaatsen Reusel en Bladel die één windparklijn omvat. Daarnaast is het reeds vergunde Windpark de Pals en nog een ander in de vergunning fase zijnde windpark gelegen binnen dit concentratiegebied. Echter is alleen windparklijn 30 in de beoordeling meegenomen.

4.3.9.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De windparklijn van de concentratie Reusel/Bladel ligt op meer dan 500 meter afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal ‘0’.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief ‘--’ scoren. Dit komt omdat de windparklijn van de concentratie Reusel/Bladel overdraai over het NNB heeft en gesitueerd is in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Deze windparklijn is niet zodanig te mitigeren dat er geen overdraai meer plaatsvindt op niet-gerealiseerd NNB. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB is derhalve dubbel negatief ‘--‘.

Akker- en weidevogelgebieden
Er ligt een aangewezen hotspot voor akker- en weidevogels binnen de 200 meter verstoringsafstand van de windparklijn van de concentratie Reusel/Bladel. Negatieve effecten als verstoring op deze hotspot zijn mogelijk, een kleine verschuiving (van enkele tientallen meters) kan mogelijk negatieve effecten uitsluiten. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is negatief ‘-’.

4.3.9.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. De windparklijn van concentratie Reusel/Bladel ligt in een gebied met een meer dan gemiddeld aantal broed- en wintervogelsoorten (>46 broedvogelsoorten en >30 wintervogelsoorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels en wintervogels is derhalve dubbel negatief '--'.

Vleermuizen
De windparklijn van de concentratie Reusel/Bladel ligt binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortengroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij alle windparklijnen van de concentratie Reusel/Bladel is dit het geval. Dit wordt veroorzaakt door de eekhoorn, levendbarende hagedis en bosbeekjuffer. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.9.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van de concentratie Reusel/Bladel weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000', negatief op 'Akker- en weidevogelgebieden' en dubbel negatief op 'Natuurnetwerk', 'Broedvogels', 'Wintervogels' en 'Overige soorten'.

Tabel 13 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie concentratie Reusel-Bladel

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
30	0	--	-	--	--	--
Totaal	0	--	-	--	--	--

4.3.10 *Alternatief Overig*

4.3.10.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De windparklijnen van het alternatief overig liggen binnen de verstoringsafstand van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Zo heeft windparklijn 1 overdraai over het Natura 2000-gebied 'Kampina & Oisterwijkse Vennen' en ligt windparklijn 9 binnen 75 meter van het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West'. De meest negatieve score is maatgevend. Verstoring en sterfte door aanvaringsslachtoffers op aangewezen doelsoorten kan niet uitgesloten worden. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve dubbel negatief '--'.

NNB
Hoewel bij de situering van de windparklijnen de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn gevrijwaard van windturbines, zijn er toch windparklijnen die dubbel negatief '--' scoren. Dit komt omdat de windparklijnen van het alternatief overig overdraai over het NNB hebben en/of gesitueerd zijn in de nog niet-gerealiseerde delen van het NNB. Voor windparklijn 9 zijn echter mitigerende maatregelen mogelijk, zoals het een kleinere rotordiameter. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium NNB blijft echter dubbel negatief '--'.

Akker- en weidevogelgebieden
Windparklijn 1 van het alternatief overig ligt in een aangewezen hotspot voor akker- en weidevogels. Negatieve effecten als verstoring en sterfte op deze hotspot zijn waarschijnlijk. De meest negatieve score is maatgevend. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve dubbel negatief '--'.

4.3.10.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Vogels komen binnen de Kempengemeenten overal voor, in meer of minder mate. Alle (beoogde) windparken binnen de Kempengemeenten zullen jaarlijks vogelslachtoffers kennen door aanvaringen. Windparklijn 9 ligt in een gebied met een minder dan gemiddeld aantal broed- en wintervogelsoorten (<22 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten). Windparklijn 1 ligt in een gebied met een meer dan gemiddeld aantal broedsoorten en een minder dan gemiddeld aantal wintervogelsoorten (>46 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten). De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels is derhalve dubbel negatief '--' en voor wintervogels neutraal '0'.

Vleermuizen
De windparklijnen van het alternatief overig liggen beide binnen 200 meter van mogelijke lijnelementen voor vleermuizen. Het is de verwachting dat op deze locaties meer vleermuizen voorkomen dan op locaties zonder duidelijke lijnelementen. Aangezien vleermuizen gevoelig zijn voor sterfte door toedoen van

windturbines is dit negatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium vleermuizen/overige soorten is derhalve dubbel negatief '--'.

Overige soortgroepen
Naast de, voor windenergie gevoelige, soorten komen er ook diverse andere beschermde soorten in de omgeving van de windparklijnen voor. Bij beide windparklijnen van het alternatief overig is dit het geval. Dit wordt bij windparklijn 1 veroorzaakt door verschillende soortgroepen en bij windparklijn 9 door de bever. Hoewel dit geen, voor windenergie gevoelige, soorten (soortgroepen) zijn dient men (met name tijdens de aanlegfase van een project) hier rekening mee te houden.

4.3.10.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief overig weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief dubbel negatief scoort op bijna alle beoordelingscriteria, alleen op 'Wintervogels' scoort dit alternatief neutraal. Vanwege het feit dat het alternatief uit twee windparklijnen bestaat, is besloten om de meest negatieve score als maatgevend te houden.

Tabel 14 Conclusie ecologie; Deel A Windenergie alternatief overig

Windparklijn	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
1	--	--	--	--	0	--
9	-	-	0	0	0	--
Totaal	--	--	--	--	0	--

Hoofdstuk 5 Deel B: Zonne-energie

5.1 Inleiding

Voor zonneparken zijn geen locaties als alternatieven aangewezen, maar is een vergelijking gemaakt tussen de verschillende landschapstypen die binnen de Kempengemeenten voorkomen. Hierdoor ontstaan 3 onderzoeksgebieden. Deze onderzoeksgebieden worden als MER-alternatieven onderzocht en beoordeeld. Zie onderstaande figuur.

Figuur 15 **Onderzoeksgebieden (MER-alternatieven) zonneparken**

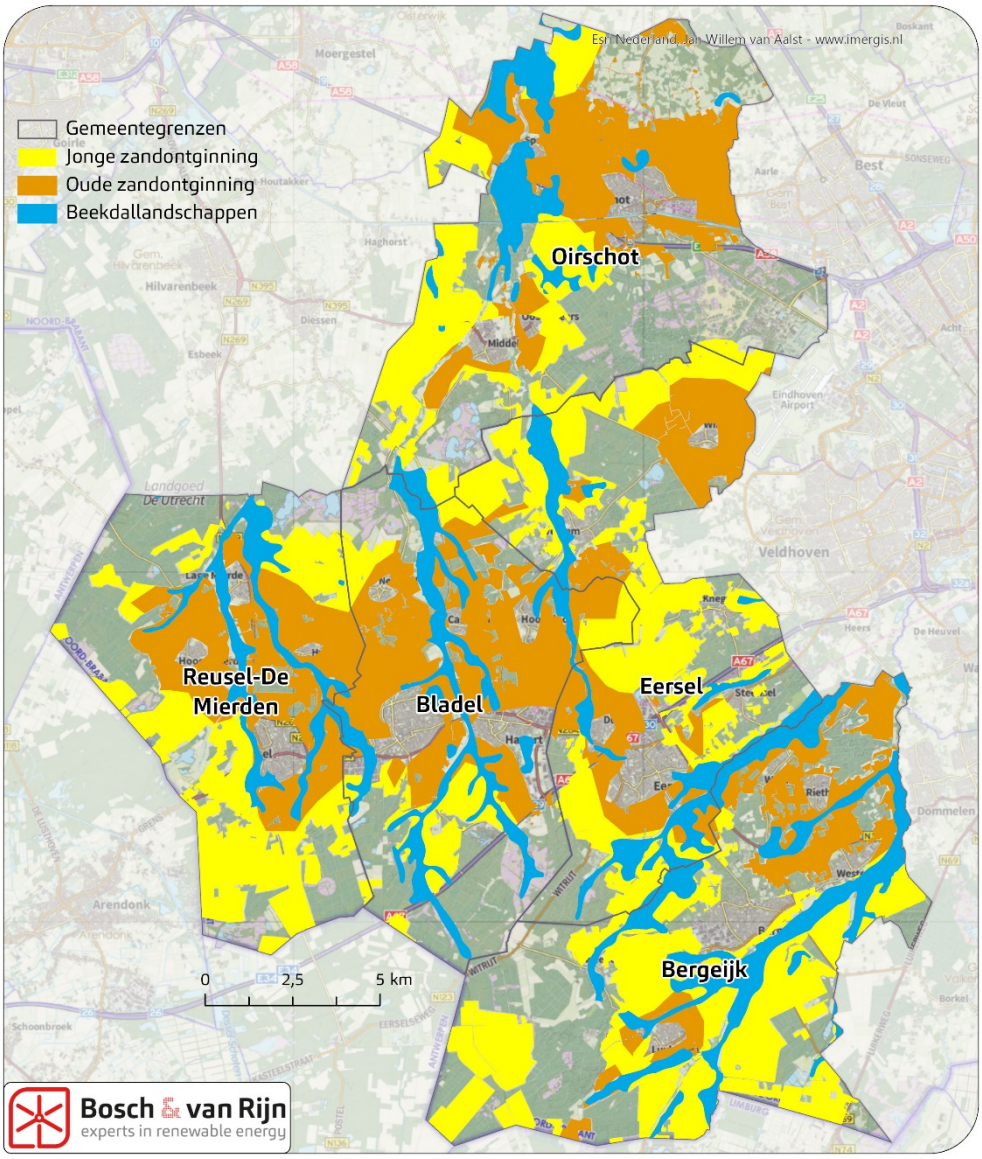

5.2 Beoordelingsmethodiek

Voor de beoordeling van de MER-alternatieven zonneparken is een specifieke beoordeling gehanteerd, die aansluit bij de gevolgen van zonnevelden op soorten- en gebiedsniveau. In onderstaande paragrafen is dit per thema uiteengezet.

5.2.1 *Effecten op beschermde gebieden*

Natura 2000
De effecten op Natura 2000-gebieden verschillen per Natura 2000-gebied. Wel kan gesteld worden dat de plaatsing van een zonnepark binnen de begrenzing van een Natura 2000-gebied een grote impact kan hebben. Bij een dergelijke ontwikkeling zal er niet alleen sprake zijn van ruimtebeslag, maar ook mogelijk verlies van leefgebied, verstoring en stikstofdepositie. In het planMER worden de Natura 2000-gebieden gevrijwaard van zonneparken. Hierdoor zal er geen sprake zijn van ruimtebeslag en worden de meest negatieve effecten voorkomen.

De Natura 2000-gebieden kennen externe werking. Dit betekent dat ook initiatieven die buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied gelegen zijn, getoetst moeten worden of zij effecten hebben op het betreffende natuurgebied. Voor zonneparken zal met name een eventueel verlies van foerageergebied van vogels voor een dergelijk extern effect zorgen. Daarnaast kan ook stikstofdepositie door de werkzaamheden tijdens de aanlegfase niet uitgesloten worden.

NNB
Het Natuurnetwerk Brabant kent verscheidene natuurdoeltypes. Wel kan gesteld worden dat de plaatsing van een zonnepark in het Natuurnetwerk Brabant een grote impact kan hebben. Bij een dergelijke ontwikkeling zal er niet alleen sprake zijn van ruimtebeslag, maar ook mogelijk verlies van leefgebied en verstoring. In het planMER wordt het Natuurnetwerk Brabant gevrijwaard van zonneparken. Hierdoor zal er geen sprake zijn van ruimtebeslag en worden de meest negatieve effecten voorkomen.

Het Natuurnetwerk Brabant kent tevens externe werking. Dit betekent dat ook initiatieven die buiten de begrenzing van het NNB gelegen zijn, getoetst moeten worden of zij effecten hebben op het betreffende natuurgebied. Deze toetsing bestaat uit het in kaart brengen van de mogelijke effecten op aangewezen doelsoorten.

Akker- en weidevogelgebieden
Bij plaatsing van zonneparken binnen een hotspot voor akker- en weidevogels zijn negatieve effecten op deze soorten te verwachten. Door de plaatsing van zonnepanelen op dergelijke gronden, zal hoogstwaarschijnlijk een afname van deze soortgroepen betekenen. Alternatieven waarbinnen dergelijke hotspots zijn gelegen scoren derhalve negatiever dan de alternatieven waarbinnen geen hotspots zijn gelegen.

5.2.2 *Effecten op beschermde soorten*

De dichtheid en hoeveelheid van beschermde soorten binnen de Kempengemeenten ligt een stuk hoger dan in de open zeekleigebieden van West-Brabant. Zoals te zien in Figuur 11, Figuur 12 en Figuur 13, komen beschermde soorten wijdverspreid binnen de Kempengemeenten voor. Zodoende is het aannemelijk dat bij een ontwikkeling van een zonnepark mogelijke effecten op beschermde soorten te verwachten zijn. Bij een concreet project zal een projectspecifiek ecologisch onderzoek moeten worden opgestart om mogelijke effecten in kaart te brengen.

Hoewel het ecologisch onderzoek ten behoeve van het planMER op hoofdlijnen is uitgevoerd en niet locatiespecifiek, zijn er toch inzichten te delen. Zo is de kans op overtreding van verbodsbepalingen door de realisatie van zonnepark op intensieve agrarische percelen kleiner dan op de meeste andere locaties, zoals bosgebieden, kruidenrijke weides of extensief agrarische percelen. In zijn algemeenheid komen er minder soorten voor op intensieve agrarische percelen en zijn deze gronden minder vaak onderdeel van het functioneel leefgebied van diverse soortgroepen zoals reptielen, amfibieën en zoogdieren. Daarnaast is er bij de realisatie van zonnepanelen op agrarische percelen het kappen van bomen vaak niet noodzakelijk. Zodoende zijn de effecten op nesten, verblijfplaatsen en het verlies van lijnelementen voor de vliegroutes van vleermuizen eerder uit te sluiten.

5.2.3 *Conclusie*

Zoals in de vorige paragrafen te lezen valt, is er een effectbeoordeling geformuleerd. Dit ziet er als volgt uit:

Tabel 15 **Scores effectbeoordeling**

Score	Beschermde gebieden			Beschermde soorten		
	N2000	NNB	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
0	Niet op voorhand effecten te verwachten	Niet op voorhand effecten te verwachten	Buiten akker- en weidevogel gebied(en)	Gemiddeld <22 broedvogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Gemiddeld <15 wintervogel soorten aanwezig binnen alternatief	Geen beschermde soorten aanwezig
-	Binnen het gehele alternatief worden effecten verwacht	Binnen het gehele alternatief worden effecten verwacht	Gedeeltelijk binnen akker- en weidevogel gebied(en)	Gemiddeld 22-46 broedvogelsoorten aanwezig binnen alternatief	Gemiddeld 15-30 wintervogel soorten aanwezig binnen alternatief	Beschermde soorten aanwezig

--	In N2000	In NNB	Geheel binnen akker- en weidevogel gebied(en)	Gemiddeld >46 broedvogels oorten aanwezig binnen alternatief	Gemiddeld >30 wintervogel soorten aanwezig binnen alternatief	Binnen het gehele alternatief worden effecten verwacht

5.3 Beoordeling alternatieven

In onderstaande paragrafen zijn de alternatieven voor zonne-energie beoordeeld. De alternatieven beslaan vaak grote oppervlaktes. Hierdoor is de kans op een negatieve beoordeling groter dan bij een kleinere afbakening. Bij een concreet project binnen een alternatief kunnen de effecten derhalve een stuk minder ingrijpend zijn dan in dit onderzoek is beschreven.

5.3.1 *Alternatief oude zandontginningen*

Een alternatief waaronder de oude zandontginningsgronden vallen.

5.3.1.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De Natura 2000-gebieden zijn gevrijwaard van zonneparken. Wel grenst het alternatief deels aan het Natura 2000-gebieden ‘Kempenland-West’, ‘Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux’, Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put’, en ligt het deels in de nabijheid van het Natura 2000-gebied ‘Kampina & Oisterwijkse Vennen’. Zonneparken in de buurt van deze gebieden hebben mogelijk externe effecten. Echter is er voldoende ruimte binnen het alternatief waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden zonder effect op Natura 2000-gebieden. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal ‘0’.

NNB
Het Natuurnetwerkwerk Brabant is gevrijwaard van zonneparken. Wel grenst het alternatief aan delen van het NNB. Zonneparken in de buurt van deze gebieden hebben mogelijk externe effecten. Echter is er voldoende ruimte binnen het alternatief waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden zonder effect op NNB. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natuurnetwerk is derhalve neutraal ‘0’.

Akker- en weidevogelgebieden
Binnen alternatief liggen meerdere aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Binnen het alternatief zijn echter ook nog mogelijkheden voor de realisatie van zonneparken buiten de hotspots. Gezien het feit dat de hotspots niet gevrijwaard zijn van zonneparken zijn er mogelijk toch negatieve effecten voor dit

alternatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve negatief '-'.

5.3.1.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Binnen het alternatief zijn over het algemeen weinig broed- en wintervogels aanwezig. In het uiterste zuiden en noorden van het plangebied en alternatief komen hogere aantallen broedvogelsoorten voor. Echter in het overgrote deel van het alternatief komen lage aantallen broed- en wintervogelsoorten (<22 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten) voor. De score van dit alternatief op het beoordelingscriteria broedvogels en wintervogels is derhalve neutraal '0'.

Overige beschermde soorten
Binnen het alternatief zijn meerdere beschermde soorten waargenomen. Dit betreft voornamelijk grondgebonden zoogdieren en in mindere mate amfibieën, reptielen en dagvlinders. De kans op het overtreden van verbodsbepalingen bij realisatie van een zonnepark binnen dit alternatief is aanwezig. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium overige soorten is derhalve negatief '-'.

5.3.1.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief oude zandontginningen weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000', 'Natuurnetwerk', 'Broedvogels' en 'Wintervogels' en negatief op 'Akker- en weidevogelgebieden' en 'Overige soorten'.

Tabel 16 Conclusie ecologie; Deel B Zonne-energie alternatief Oude zandontginningen

Alternatief	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
Oude zandontginningen	0	0	-	0	0	-

5.3.2 *Alternatief jonge zandontginningen*

Een alternatief waaronder de jonge zandontginningsgronden vallen.

5.3.2.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De Natura 2000-gebieden zijn gevrijwaard van zonneparken. Wel grenst het alternatief deels aan het Natura 2000-gebieden 'Kampina & Oisterwijkse vennen', 'Kempenland-West', 'Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout, Arendonk, Merksplas, Oud-Trune vennengebied', 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put', 'Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux' en ligt het deels in de nabijheid van het Natura 2000-gebied en 'Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen'. Zonneparken in de buurt van deze gebieden hebben mogelijk externe effecten. Echter is er voldoende ruimte binnen het alternatief waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden zonder effect op Natura 2000-gebieden. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal '0'.

NNB
Het Natuurnetwerkwerk Brabant is gevrijwaard van zonneparken. Wel grenst het alternatief aan delen van het NNB. Zonneparken in de buurt van deze gebieden hebben mogelijk externe effecten. Echter is er voldoende ruimte binnen het alternatief waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden zonder effect op NNB. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natuurnetwerk is derhalve neutraal '0'.

Akker- en weidevogelgebieden
Binnen alternatief liggen meerdere aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Binnen het alternatief zijn echter ook nog mogelijkheden voor de realisatie van zonneparken buiten de hotspots. Gezien het feit dat de hotspots niet gevrijwaard zijn van zonneparken zijn er mogelijk toch negatieve effecten voor dit alternatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve negatief '-'.

5.3.2.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Binnen het alternatief zijn over het algemeen weinig broed- en wintervogels aanwezig. Aan de uiterste randen plangebied en alternatief komen hogere aantallen broedvogelsoorten voor. Echter in het overgrote deel van het alternatief komen lage aantallen broed- en wintervogelsoorten (<22 broedvogelsoorten en <15 wintervogelsoorten) voor. De score van dit alternatief op het beoordelingscriteria broedvogels en wintervogels is derhalve neutraal '0'.

Overige beschermde soorten
Binnen het alternatief zijn meerdere beschermde soorten waargenomen. Dit betreft voornamelijk grondgebonden zoogdieren en in mindere mate amfibieën,

reptielen, libellen. De kans op het overtreden van verbodsbepalingen bij realisatie van een zonnepark binnen dit alternatief is aanwezig. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium overige soorten is derhalve negatief '-'.

5.3.2.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief jonge zandontginningen weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000', 'Natuurnetwerk', 'Broedvogels' en 'Wintervogels' en negatief op 'Akker- en weidevogelgebieden' en 'Overige soorten'.

Tabel 17 Conclusie ecologie; Deel B Zonne-energie alternatief Jonge zandontginningen

Alternatief	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
Jonge zandontginningen	0	0	-	0	0	-

5.3.3 *Alternatief Beekdalen*

Een alternatief waaronder de beekdalen vallen.

5.3.3.1 Effecten op beschermde gebieden

Natura 2000
De Natura 2000-gebieden zijn gevrijwaard van zonneparken. Wel grenst het alternatief deels aan het Natura 2000-gebieden 'Kampina & Oisterwijkse Vennen', 'Kempenland-West', 'Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux' en ligt het deels in de nabijheid van het Natura 2000-gebieden 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put' en 'Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen'. Zonneparken in de buurt van deze gebieden hebben mogelijk externe effecten. Echter is er voldoende ruimte binnen het alternatief waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden zonder effect op Natura 2000-gebieden. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natura 2000 is derhalve neutraal '0'.

NNB
Het Natuurnetwerkwerk Brabant is gevrijwaard van zonneparken. Wel grenst het alternatief aan delen van het NNB. Zonneparken in de buurt van deze gebieden hebben mogelijk externe effecten. Echter is er voldoende ruimte binnen het alternatief waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden zonder effect op NNB. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium Natuurnetwerk is derhalve neutraal '0'.

Akker- en weidevogelgebieden
Binnen alternatief liggen meerdere aangewezen hotspots voor akker- en weidevogels. Binnen het alternatief zijn echter ook nog mogelijkheden voor de realisatie van zonneparken buiten de hotspots. Gezien het feit dat de hotspots niet gevrijwaard zijn van zonneparken zijn er mogelijk toch negatieve effecten voor dit alternatief. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium akker- en weidevogelgebieden is derhalve negatief '-'.

5.3.3.2 Effecten op beschermde soorten

Vogels
Binnen het alternatief zijn grote verschillen in het aantal broedvogelsoorten, veel meer dan de andere alternatieven. Zo zijn er veel vlakken binnen het alternatief waar heel weinig broedvogelsoorten (<22 broedvogelsoorten) voorkomen en zijn er veel vlakken waar heel veel broedvogelsoorten (>46 broedvogelsoorten) voorkomen. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium broedvogels is derhalve negatief '-'.

Binnen het alternatief zijn over het algemeen weinig wintervogels aanwezig. In het westen van het plangebied en alternatief komen hogere aantallen wintervogelsoorten voor. Echter in het overgrote deel van het alternatief komen

lage aantallen wintervogelsoorten (<15 wintervogelsoorten) voor. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium wintervogels is derhalve neutraal '0'.

Overige beschermde soorten
Binnen het alternatief zijn meerdere beschermde soorten waargenomen. Dit betreft voornamelijk libellen en in mindere mate grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen, vaatplanten etc. De kans op het overtreden van verbodsbepalingen bij realisatie van een zonnepark binnen dit alternatief is aanwezig. De score van dit alternatief op het beoordelingscriterium overige soorten is derhalve negatief '-'.

5.3.3.3 Conclusie

In onderstaande tabel is conclusie van het alternatief beekdalen weergegeven. Hieruit blijkt dat het alternatief neutraal scoort op de beoordelingscriteria 'Natura 2000', 'Natuurnetwerk' en 'Wintervogels' en negatief op 'Akker- en weidevogelgebieden', 'Broedvogels' en 'Overige soorten'.

Tabel 18 Conclusie ecologie; Deel B Zonne-energie alternatief Beekdalen

Alternatief	Natura 2000	Natuurnetwerk	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
Beekdalen	0	0	-	-	0	-

5.3.4 *Alternatief Locaties met bijzonder gebruik en landschappelijke uitstraling*

Dit alternatief betreft enkele (voormalige) stortplaatsen. Deze locaties zijn dermate klein en uiteenlopend van aard dat een zinvolle vergelijking met de overige MERalternatieven niet mogelijk is.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen MER-alternatieven

6.1 Conclusies

Het voorliggend rapport dient louter en alleen om alternatieven voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.

In onderstaande tabel zijn de scores van de beoordelingscriteria per alternatief onder elkaar gezet. Er is gescoord op de zes beoordelingscriteria: Natura 2000, Natuurnetwerk Brabant, Akker- en weidevogelgebieden, Broedvogels, Wintervogels en Overige beschermde soorten. Hoewel de beoordelingscriteria voor wind en zon van elkaar verschillen, staan deze toch onder elkaar. De scores

van de alternatieven voor wind zijn echter niet te vergelijken met de scores van de alternatieven voor zon.

Tabel 19 Samenvattende tabel met de scores per alternatief

Alternatief	N2000	NNB	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige soorten
Deel A: Windenergie						
Infrastructuur	0	--	0	-	-	--
Leefomgeving	-	--	--	--	--	--
Natuur & Landschap	0	-	0	-	0	--
Concentratie - Bergeijk Noord	-	--	0	-	-	--
Concentratie - Bergeijk Zuidoost	0	-	--	-	-	--
Concentratie - Bergeijk Zuidwest	-	--	--	--	--	--
Concentratie - Midden	-	--	--	--	-	--
Concentratie - Reusel-De Mierden	-	--	--	--	-	--
Concentratie - Reusel/Bladel	0	--	-	--	--	--
Overig	--	--	--	--	0	--
Deel B: Zonne-energie						
Oude zandontginningen	0	0	-	0	0	-
Jonge zandontginningen	0	0	-	0	0	-
Beekdalen	0	0	-	-	0	-
Bijzondere locaties (vuilstort etc.)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Voor de alternatieven voor windenergie zijn duidelijke verschillen tussen de alternatieven. Zo is te zien dat het alternatief 'Natuur & Landschap' het beste scoort van de alternatieven, gevolgd door het alternatief 'Infrastructuur'. Dit blijkt ook als er gekeken wordt naar de windparklijnen, hieruit blijkt namelijk dat de best scorende windparklijnen voornamelijk in deze twee alternatieven gelegen zijn. Tot slot blijkt dat de concentraties 'Bergeijk Noord' en 'Bergeijk Zuidoost' ook beter scoren ten opzichte van de andere niet-genoemde alternatieven.

Voor de alternatieven voor zonne-energie zijn er geen duidelijke verschillen tussen de alternatieven. Uit de tabel is op te maken dat alleen het alternatief 'Beekdalen' slechter scoort dan de andere twee alternatieven. Dit komt omdat binnen dit gebied relatief veel broedvogelsoorten voorkomen. Echter zijn er binnen ieder alternatief betere en mindere locaties voor de realisatie van zonneparken. Vanwege het feit dat de alternatieven dusdanig groot (in oppervlakte) zijn, is dit op planMER-niveau niet duidelijk waarneembaar. De effecten van zonneparken op ecologie zijn minder onloochenbaar dan bij windenergie, er vallen namelijk geen

slachtoffers tijdens de gebruiksfase. Wel zal per concreet project, middels een ecologische quick scan, de effecten op de natuur in kaart moeten worden gebracht.

In het vigerende beleid van de provincie Noord-Brabant is de realisatie van wind- en zonne-energie binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant uitsloten (incl. overdraai). Op projectniveau is echter herbegrenzing van het Natuurnetwerk Brabant een mogelijkheid. Daarnaast hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant het concept van de Interim omgevingsverordening vastgesteld. Hierin wordt de ontwikkeling van zon- en windenergie in Natuurnetwerk Brabant onder bepaalde voorwaarden mogelijk. De besluitvorming (door Provinciale Staten) vindt naar alle waarschijnlijkheid in het najaar van 2019 plaats.

6.2 Aanbevelingen

Wanneer wind- en zonneparkinitiatieven concreet gemaakt worden, verdient het de aanbeveling om locatiespecifiek nader natuuronderzoek uit te voeren. Met behulp van dit onderzoek kan definitief bepaald worden of er overtredingen van verbodsbepalingen plaatsvinden en of dit vergund kan worden, al dan niet door het treffen van mitigerende of compenserende maatregelen. Veldonderzoek op locatie geeft een goed beeld van de vliegbewegingen en vliegintensiteit van vogel- en vleermuissoorten. Dit zijn vaak langdurige en intensieve onderzoeken. Het is daarom zaak op dit op tijd op te starten, zodat deze resultaten ook eerder in het proces een sturende rol kunnen krijgen op het formuleren van de definitieve windturbine- en zonneparklocaties.

Door de uitspraak van de Raad van State op 29 mei 2019 is de Programmatische Aanpak Stikstof onderuitgegaan. Dit heeft tot gevolg dat de drempelwaarde van 0,05 mol/ha/jaar niet meer geldig is voor Natura 2000-gebieden. Voorheen vielen duurzame energie initiatieven zoals wind- en zonneparken vaak onder deze vrijstellingsgrens van 0,05 mol/ha/jaar. Sinds de uitspraak van de Afdeling is een vergunning noodzakelijk bij een rekenresultaat hoger dan 0,00 mol/ha/jaar. Een vergunning kan verleend worden indien de kritische depositiewaarde nog niet bereikt is, een ecologische onderbouwing opgesteld wordt dat er geen negatieve effecten optreden en/of er gebruik gemaakt wordt van saldering.

Daarnaast werkt de Rijksoverheid op dit moment aan nieuwe beleidsregels om een nieuwe drempelwaarde in te voeren voor projecten met een tijdelijk karakter en met relatief lage emissies. De verwachting is dat hierover in het begin van 2020 duidelijk geschapen wordt.

Gezien de tijdelijkheid en de relatief lage emissies die tijdens de aanlegfase van duurzame energieprojecten wordt uitgestoot, zijn de effecten beperkt en is de verwachting dat dergelijke initiatieven in de toekomst gewoon

gerealiseerd kunnen worden. In welke vorm dit is, met bijvoorbeeld toepassing van saldering dan wel een nieuwe drempelwaarde, zal de komende maanden duidelijk worden.

Hoofdstuk 7 Voorkeursalternatief

7.1 Totstandkoming van het voorkeursalternatief

Het voorkeursalternatief (VKA) beschrijft op welke plekken de ontwikkeling van wind- en zonneparken de voorkeur heeft. Deze voorkeur is ook onderdeel van het beleid- en toetsingskader.

Het VKA is gebaseerd op onderstaande pijlers:

- Milieu: de resultaten van de verschillende milieuthema's die in de MER zijn beschreven hebben een belangrijke rol gespeeld in de keuze van het VKA. Bijvoorbeeld: plaatsing van windturbines nabij woonkernen wordt zoveel mogelijk voorkomen.
- Draagvlak: zowel de input vanuit de diverse inspraaksessies die in de eerste helft van 2019 zijn georganiseerd als de zienswijzen die zijn ingediend op het voorlopige MER dat in het najaar van 2019 ter inzage heeft gelegen zijn meegewogen in de keuze van het VKA. Bijvoorbeeld: uit de sessies bleek een duidelijke voorkeur voor concentratie boven spreiding.
- Politiek: de vijf Kempengemeenten hebben een gezamenlijke klimaatdoelstelling, maar ook individuele wensen en belangen. Het VKA is een compromis waar alle vijf de gemeenten achter staan. Bijvoorbeeld: sommige

gemeenten hebben een duidelijke voorkeur in welk deel van de gemeente windturbines mogelijk worden gemaakt.

7.2 Beschrijving van het voorkeursalternatief

Voor windenergie hebben de Kempengemeenten 3 ‘voorkeursgebieden’ aangewezen voor de ontwikkeling van windenergie. Windenergieprojecten buiten deze voorkeursgebieden hebben niet de voorkeur, maar zijn ook niet helemaal uitgesloten.

De voorkeursgebieden zijn hieronder kort beschreven:

- Een gebied in het zuidwesten van gemeente Oirschot.
  - Het gebied bevat de windparklocaties 6, 8, 9 en 12.
- Een gebied in het zuiden van de gemeenten Reusel – de Mierden en Bladel.
  - Het gebied komt in feite overeen met het concentratiealternatief ‘Reusel-Bladel’ en bestaat dus uit windparklocatie 30, het bestaande windpark Laarakkerdijk, het vergunde windpark De Pals en het windpark High Tech Agro Campus (in voorbereiding).
- Een gebied in het zuidwesten van de gemeente Bergeijk
  - Het gebied omvat de windparklocaties 45, 46, 48, 49, 50, 51 en 53.

Voor zonne-energie hebben de Kempengemeenten zich met name gebaseerd op de landschappelijke beoordeling. Hieruit volgt dat met name de jonge zandontginningsgebieden en in mindere mate de oude zandontginningsgebieden geschikt zijn voor zonneparken. Grote zonneparken, van 10 hectare of meer, zijn landschappelijk alleen in te passen in de jonge zandontginningsgebieden. In de oude zandontginningsgebieden passen middelgrote zonneparken (van 2 t/m 10 hectare) beter bij de maat en schaal van het landschap en de dorpen. Voor alle ontwikkelingen geldt dat op projectniveau ruim aandacht besteed moet worden aan landschappelijke inpassing.

De voorkeursgebieden voor zonne- en windenergie hebben geresulteerd in onderstaande figuur.

Figuur 16 **Voorkeursalternatief voor zon en wind**

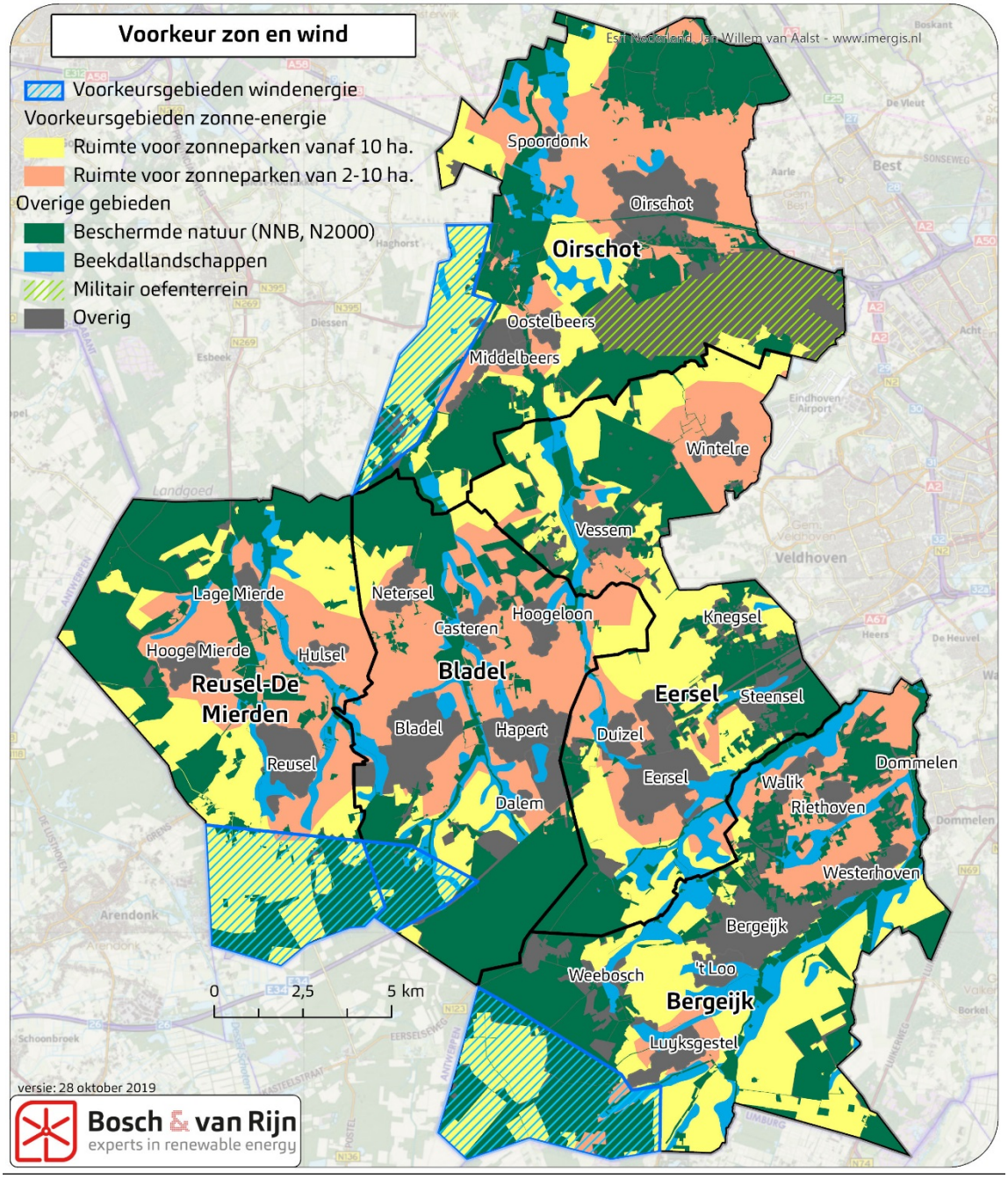

7.3 Beoordeling van het voorkeursalternatief

Het voorliggend rapport dient louter en alleen om gebieden voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.

In onderstaande tabel zijn de scores van de beoordelingscriteria voor het VKA onder elkaar gezet. Er is gescoord op de zes beoordelingscriteria: Natura 2000, Natuurnetwerk Brabant, Akker- en weidevogelgebieden, Broedvogels, Wintervogels en Overige beschermde soorten. Hoewel de beoordelingscriteria voor wind en zon van elkaar verschillen, staan deze toch onder elkaar. De scores van het VKA voor wind zijn echter niet te vergelijken met de scores van het VKA voor zon.

Tabel 20 Samenvattende tabel met de scores voor het VKA

Alternatief	N2000	NNB	A&W vogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Soorten
Deel A: Windenergie						
Concentratie - Oirschot	-	-	0	-*	0*	--
Concentratie - Bladel/Reusel	0	--	-	--	--	--
Concentratie - Bergeijk Zuid	-*	-	--	--	--	--
Deel B: Zonne-energie						
Oude zandontginningen	0	0	-	0	0	-
Jonge zandontginningen	0	0	-	0	0	-

* Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst-case overgenomen

Voor de alternatieven voor windenergie zijn duidelijke verschillen binnen het VKA. Zo is te zien dat de concentratie Oirschot het beste scoort van de concentratiegebieden.

Binnen het VKA voor zonne-energie zijn er geen duidelijke verschillen tussen de twee verschillende zongebieden. Echter zijn er binnen ieder alternatief betere en mindere locaties voor de realisatie van zonneparken. Vanwege het feit dat de alternatieven dusdanig groot (in oppervlakte) zijn, is dit op planMER-niveau niet duidelijk waarneembaar. De effecten van zonneparken op ecologie zijn minder onloochenbaar dan bij windenergie, er vallen namelijk geen slachtoffers tijdens de gebruiksfase. Wel zal per concreet project, middels een ecologische quick scan, de effecten op de natuur in kaart moeten worden gebracht.

In het vigerende beleid van de provincie Noord-Brabant is de realisatie van wind- en zonne-energie binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant uitsloten (incl. overdraai). Op projectniveau is echter herbegrenzing van het Natuurnetwerk Brabant een mogelijkheid. Daarnaast hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant het concept van de Interim omgevingsverordening vastgesteld. Hierin wordt de ontwikkeling van zon- en windenergie in Natuurnetwerk Brabant onder bepaalde voorwaarden mogelijk. De besluitvorming (door Provinciale Staten) vindt naar alle waarschijnlijk eind oktober 2019 plaats.

Door de uitspraak van de Raad van State op 29 mei 2019 is de Programmatische Aanpak Stikstof onderuitgegaan. Dit heeft tot gevolg dat de drempelwaarde van 0,05 mol/ha/jaar niet meer geldig is voor Natura 2000-gebieden. Voorheen vielen duurzame energie initiatieven zoals wind- en zonneparken vaak onder deze vrijstellingsgrens van 0,05 mol/ha/jaar. Sinds de uitspraak van de Afdeling is een vergunning noodzakelijk bij een rekenresultaat hoger dan 0,00 mol/ha/jaar. Een vergunning kan verleend worden indien de kritische depositiewaarde nog niet bereikt is, een ecologische onderbouwing opgesteld wordt dat er geen negatieve effecten optreden en/of er gebruik gemaakt wordt van saldering.

Daarnaast werkt de Rijksoverheid op dit moment aan nieuwe beleidsregels om een nieuwe drempelwaarde in te voeren voor projecten met een tijdelijk karakter en met relatief lage emissies. De verwachting is dat hierover in het begin van 2020 duidelijk geschapen wordt.

Gezien de tijdelijkheid en de relatief lage emissies die tijdens de aanlegfase van duurzame energieprojecten wordt uitgestoot, zijn de effecten beperkt en is de verwachting dat dergelijke initiatieven in de toekomst gewoon gerealiseerd kunnen worden. In welke vorm dit is, met bijvoorbeeld toepassing van saldering dan wel een nieuwe drempelwaarde, zal de komende maanden duidelijk worden.

7.4 Combinatie zon en wind

De voorkeurslocaties van zonne- en windenergie overlappen elkaar deels. Het is niet zo dat een dergelijk energielandschap een score krijgt gebaseerd op de optelling van beide scores. De effecten van zon- en windenergie op ecologie zijn anders van aard. Zo zijn de grootste effecten van windenergie de aanvaringsslachtoffers onder vogels en vleermuizen, en in mindere mate verstoring door geluid (en slagschaduw). De grootste effecten van zonne-energie is voornamelijk het ruimtebeslag op mogelijk foerageergebied van diverse soorten. De combinatie van zonne- en windenergie kan derhalve een grotere druk geven op de lokale natuurwaarden dan bij alleen wind- of zonneparken. Aan de andere kant kunnen door het combineren van zonne- en windenergie ook gebieden worden ontzien.

Daarnaast kunnen door de combinatie van zowel zonne- en windenergie ook effecten veranderen. Zo kan de aanleg van zonneparken leiden tot veranderende vliegroutes van bepaalde vogels (bijvoorbeeld door verlies van foerageergebied). Als de nieuwe vliegroute door of langs windturbineparken gaat kan dit tot een verhoogd aantal aanvaringsslachtoffers leiden. Deze lokale veranderingen zijn alleen bij een concreet project te definiëren.

De precieze effecten van de combinatie van wind en zon op een specifieke locatie dienen bij een concreet project te worden onderzocht. Geadviseerd wordt om bij de realisatie van een dergelijk energielandschap niet alleen de effecten van een zonnepark en windpark te onderzoeken, maar ook te kijken naar de cumulatie van beide initiatieven.

Hoofdstuk 8 Literatuurlijst

Hötker, H, 2006. The impact of repowering of wind farms on birds and bats. Bergenhusen, Oktober 2006.

Hötker, H., K.-M. Thomsen & H. Köster, 2006. Impacts on biodiversity of exploitation of renewable energy sources: the example of birds and bats. Facts, gaps in knowledge, demands for further research, and ornithological guidelines for the development of renewable energy exploitation. Michael-Otto-Institut im NABU, Bergenhusen.

Langgemach, T. & T. Dürr, 2015. Informationen über Einflüsse der Windenergienutzung auf Vögel. Stand 16. Dezember 2015, Aktualisierungen außer Fundzahlen hervorgehoben. Landesambt für Umwelt Brandenburg. Staatliche Vogelschutzwarte, Buckow.

LWVT/SOVON, 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co, Haarlem.

Nolet, B.A., J.M. Baveco & H. Kuipers, 2009. Evaluatie opvangbeleid 2005-2008 overwinterende ganzen en smienten. Deelrapport 2. Een model-berekening van de capaciteit van opvanggebieden voor overwinterende ganzen en smienten. Alterra rapport 1840. Alterra, Wageningen.

Pearce Higgins, J.W., L. Stephen, A. Douse & R.H.W. Langston, 2012. Greater impacts of wind farms on bird populations during construction than subsequent operation: results of a multi site and multi species analysis. Journal of Applied Ecology 49(2): 386 394.

Reichenbach, M., 2003. Auswirkungen von Windenergieanlagen auf Vögel - Ausmaß und planerische Bewältigung. Technische Universität Berlin, Berlin.

Rydell, J., H. Engström, A. Hedenström, J. Kyed Larsen, J. Pettersson & M. Green, 2012. The effect of wind power on birds and bats A synthesis. Swedish Environmental Protection Agency, Stockholm.

Steinborn, H. & P. Steinmann, 2014. 13 Jahre später wie entwickeln sich die Wiesenvogelbestände im Windpark Hinrichsfehn? ARSU GmbH, Oldenburg.

Steinborn, H., M. Reichenbach & H. Timmerman, 2011. Windkraft Vögel Lebensräume. Ergebnisse einer siebenjährigen Studie zum Einfluss von Windkraftanlagen und Habitatparametern auf Wiesenvögel. ARSU Gmbh

Winkelman, J.E., F.H. Kistenkas & M.J. Epe, 2008. Ecologische en natuurbeschermingsrechtelijke aspecten van windturbines op land. Alterra rapport 1780. Alterra, Wageningen.

Hoofdstuk 9 Bijlagen

Bijlage 1 Beoordeling per windparklijn

In deze bijlage is de beoordeling per windparklijn te vinden met daarbij de onderbouwing.

Tabel 21 **Beoordeling windpark(lijn) 1**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	--	Overdraai N2000 (VR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 22 **Beoordeling windpark(lijn) 2**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren etc.

Tabel 23 **Beoordeling windpark(lijn) 3**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 24 **Beoordeling windpark(lijn) 4**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, libellen etc.

Tabel 25 **Beoordeling windpark(lijn) 5**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren en libellen

Tabel 26 **Beoordeling windpark(lijn) 6**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	0	Geen bijzondere waarnemingen

Tabel 27 **Beoordeling windpark(lijn) 7**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen

Tabel 28 **Beoordeling windpark(lijn) 8**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	0	>200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	-	Zoogdieren

Tabel 29 **Beoordeling windpark(lijn) 9**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en zoogdieren

Tabel 30 **Beoordeling windpark(lijn) 10**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 31 **Beoordeling windpark(lijn) 11**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en vaatplanten

Tabel 32 **Beoordeling windpark(lijn) 12**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en zoogdieren

Tabel 33 **Beoordeling windpark(lijn) 13**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 34 **Beoordeling windpark(lijn) 14**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren (en reptielen)

Tabel 35 Beoordeling windpark(lijn) 15

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen, amfibieën

Tabel 36 Beoordeling windpark(lijn) 16

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen (en amfibieën)

Tabel 37 Beoordeling windpark(lijn) 17

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en amfibieën

Tabel 38 Beoordeling windpark(lijn) 18

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen etc.

Tabel 39 Beoordeling windpark(lijn) 19

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 40 **Beoordeling windpark(lijn) 20**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>75m afstand tot N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, amfibieën en vaatplanten

Tabel 41 **Beoordeling windpark(lijn) 21**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren etc.

Tabel 42 **Beoordeling windpark(lijn) 22**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	0	>200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	0	Geen bijzondere waarnemingen

Tabel 43 **Beoordeling windpark(lijn) 23**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en zoogdieren

Tabel 44 **Beoordeling windpark(lijn) 24**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>75m afstand tot N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 45 **Beoordeling windpark(lijn) 25**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en zoogdieren

Tabel 46 **Beoordeling windpark(lijn) 26**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren en libellen

Tabel 47 **Beoordeling windpark(lijn) 27**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	<500m afstand tot N2000 (HR BE)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen en amfibieën

Tabel 48 **Beoordeling windpark(lijn) 28**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	0	>200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	-	<200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	0	Geen bijzondere waarnemingen

Tabel 49 **Beoordeling windpark(lijn) 29**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 50 **Beoordeling windpark(lijn) 30**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	-	<200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 51 **Beoordeling windpark(lijn) 31**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en vaatplanten

Tabel 52 **Beoordeling windpark(lijn) 32**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	Overdraai N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en vaatplanten

Tabel 53 **Beoordeling windpark(lijn) 33**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>75m afstand tot N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 54 **Beoordeling windpark(lijn) 34**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>75m afstand tot N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen

Tabel 55 **Beoordeling windpark(lijn) 35**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen

Tabel 56 **Beoordeling windpark(lijn) 36**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en zoogdieren

Tabel 57 **Beoordeling windpark(lijn) 37**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen

Tabel 58 **Beoordeling windpark(lijn) 38**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>75m afstand tot N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	-	Zoogdieren, libellen en vissen

Tabel 59 **Beoordeling windpark(lijn) 39**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en libellen

Tabel 60 **Beoordeling windpark(lijn) 40**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen en dagvlinders

Tabel 61 **Beoordeling windpark(lijn) 41**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	0	>200m afstand tot NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	0	Geen bijzondere waarnemingen

Tabel 62 **Beoordeling windpark(lijn) 42**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	-	<200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en libellen

Tabel 63 **Beoordeling windpark(lijn) 43**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>75m afstand tot N2000 (HR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen (en libellen)

Tabel 64 **Beoordeling windpark(lijn) 44**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	--	In NNB
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen en dagvlinders

Tabel 65 **Beoordeling windpark(lijn) 45**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	<500m afstand tot N2000 (VR)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, reptielen, amfibieën etc.

Tabel 66 **Beoordeling windpark(lijn) 46**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren en reptielen

Tabel 67 **Beoordeling windpark(lijn) 47**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen

Tabel 68 **Beoordeling windpark(lijn) 48**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	-	<200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	-	Zoogdieren, reptielen en libellen

Tabel 69 **Beoordeling windpark(lijn) 49**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	0	>500m afstand tot N2000
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen en reptielen

Tabel 70 **Beoordeling windpark(lijn) 50**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	<500m afstand tot N2000 (HR BE)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 71 **Beoordeling windpark(lijn) 51**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	--	Overdraai N2000 (HR BE)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	-	22-46 soorten broedvogels
Wintervogels	--	>30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 72 **Beoordeling windpark(lijn) 52**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	<500m afstand tot N2000 (HR BE)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	--	In hotspot
Broedvogels	--	>46 soorten broedvogels
Wintervogels	-	15-30 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen, zoogdieren, reptielen etc.

Tabel 73 **Beoordeling windpark(lijn) 53**

Beoordelingscriterium	Score	Onderbouwing
Natura 2000-gebieden	-	<500m afstand tot N2000 (HR BE)
Natuurnetwerk Brabant	-	<200m afstand tot NNB (met mitigatie)
Ecologische hotspots (weide- en akkervogels)	0	>200m afstand tot hotspot
Broedvogels	0	<22 soorten broedvogels
Wintervogels	0	<15 soorten wintervogels
Overige beschermde soorten	--	Vleermuizen

Bosch & van Rijn
experts in renewable energy

Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
www.boschenvanrijn.nl

Bijlage C - Beoordelingstabel windenergie

		LEEFOMGEVING					LANDSCHAP				ECOLOGIE						BWA									
Locaties Windturbines	Aantal windturbines	Aantal woningen binnen 500m	Aantal woningen binnen 1000m	Woningen<500m per GWh	Woningen<1000m per GWh	Aanwezigheid andere geluidsbronnen	Aansluiting op structuur	Herkenbaarheid	Invloed op kernkwaliteiten	Zichtbaarheid	Natura 2000-gebieden	Natuurnetwerk Brabant	Akker- en weidevogelgebied	Broedvogels	Wintervogels	Overige beschermde soorten	Bodem	Grondwater	Hemelwater	Waterkeringen	Waterberging	Archeologie	Aardkundig waardevol gebied	Energieproductie (PJ/jr)	500-voetszone?	Conclusie
1	3	0	0	0	-	0	-	0	-	-	--	--	--	--	0	--	0	0	0	0	--	0	0	0,17	ja	Ongeschikt
2	3	0	0	0	0	0	-	-	--	-	0	--	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Ongeschikt
3	3	0	0	0	0	0	--	0	--	-	0	--	0	--	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Ongeschikt
4	3	0	0	0	0	-	--	--	--	-	0	--	0	--	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar & NNB)
5	3	-	0	-	-	-	0	0	--	--	0	--	0	--	-	--	0	0	0	0	0	0	-	0,17	ja	Ongeschikt
6	3	-	0	--	-	-	-	--	0	--	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
7	4	0	0	0	0	-	-	0	--	--	0	-	0	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
8	3	--	0	--	-	-	-	--	0	--	0	0	0	-	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
9	3	-	-	-	-	0	-	0	-	--	-	-	0	0	0	--	0	0	0	0	0	0	--	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
10	3	0	0	0	-	-	-	0	--	--	-	--	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	--	0,17	ja	Ongeschikt
11	4	-	0	-	-	-	-	0	-	-	-	--	--	-	0	--	0	0	0	0	0	0	--	0,22	ja	Ongeschikt
12	3	0	0	0	0	0	-	0	-	--	-	-	0	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
13	7	-	-	-	-	0	-	0	--	--	-	--	0	--	0	--	0	0	0	0	0	0	--	0,39	ja	Ongeschikt
14	3	-	0	-	-	-	-	0	-	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
15	3	-	0	-	-	-	-	0	--	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
16	3	0	0	0	0	0	-	0	-	--	-	--	--	-	0	--	0	0	0	0	0	0	-	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar & NNB)
17	3	0	0	-	0	0	-	0	0	--	-	--	--	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar & NNB)
18	3	0	0	0	0	0	-	--	-	--	-	-	--	-	-	--	0	0	0	0	0	0	-	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
19	3	0	0	0	-	-	-	0	--	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
20	3	0	--	-	-	-	--	--	--	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
21	3	0	-	-	-	-	-	0	--	--	-	-	0	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
22	3	--	-	--	-	-	--	0	-	--	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
23	3	-	--	--	--	-	-	0	-	--	0	-	0	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
24	3	-	-	--	--	0	-	0	-	--	0	-	0	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
25	3	-	-	-	-	-	--	0	-	--	-	--	0	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Ongeschikt
26	5	-	-	-	-	-	--	-	-	--	0	-	0	-	0	--	0	0	0	0	0	-	0	0,28		Redelijk geschikt
27	3	0	0	0	0	0	-	0	0	--	-	-	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
28	3	-	0	-	-	0	-	--	-	--	0	0	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
29	3	0	0	0	0	0	-	0	0	-	0	--	--	--	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Onder voorwaarden geschikt (nog te realiseren N
30	3	0	0	0	0	-	--	0	--	-	0	--	-	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Onder voorwaarden geschikt (nog te realiseren N
31	3	0	-	-	-	-	-	0	-	--	-	--	--	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Ongeschikt
32	4	-	--	-	--	-	0	0	-	--	-	-	0	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
33	3	0	-	-	-	0	-	0	-	-	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
34	4	-	--	-	--	-	--	0	--	--	0	--	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22	ja	Ongeschikt
35	4	0	-	0	-	-	+	-	--	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	-	0	0,22	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
36	5	-	-	-	-	-	+	-	--	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	-	0	0,28	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
37	3	-	-	-	-	0	-	0	-	--	0	-	0	-	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar)
38	3	0	-	-	-	0	-	0	-	--	0	--	--	-	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0,17	ja	Onder voorwaarden geschikt (Radar & NNB)
39	4	-	-	-	-	0	-	0	--	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22		Redelijk geschikt
40	3	0	0	-	0	0	-	0	--	-	0	--	0	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Ongeschikt
41	3	-	-	-	-	0	-	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
42	4	0	0	0	0	0	-	-	0	-	0	-	-	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22		Redelijk geschikt
43	4	-	0	-	0	0	-	0	0	-	0	-	--	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22		Redelijk geschikt
44	3	0	-	-	-	0	-	0	--	--	0	--	0	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Ongeschikt
45	4	-	0	-	0	0	-	--	0	-	-	-	--	--	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22		Redelijk geschikt
46	3	0	0	0	0	0	-	0	0	--	0	-	--	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
47	3	--	-	--	-	0	-	--	-	--	0	-	0	-	-	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
48	3	-	-	-	--	0	-	0	0	--	0	-	-	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
49	4	0	0	-	0	0	-	0	0	--	0	-	--	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22		Redelijk geschikt
50	3	-	-	-	-	0	-	-	--	--	-	-	0	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt
51	4	0	0	0	0	0	-	-	--	--	--	-	--	-	--	--	0	0	0	0	0	0	0	0,22		Redelijk geschikt
52	4	-	0	-	0	0	-	-	--	-	-	-	--	--	-	--	0	0	0	0	0	-	0	0,22		Ongeschikt
53	3	-	0	-	0	0	-	0	0	-	-	-	0	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0,17		Redelijk geschikt

BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN EN ADVIEZEN
op het
VOORLOPIGE PlanMER
'Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'
t.b.v.
Beleid- en toetsingskader Kempengemeenten

15 januari 2020

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk

Gemeente Bladel

gemeente Eersel

Gemeente Oirschot

Gemeente Reusel-De Mierden

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Leeswijzer 3

Zienswijzen per thema 4

Thema A: Nut en noodzaak duurzame energie 4
Thema B: Geschiktheid Kempengemeenten 8
Thema C: PlanMER 11
Thema D: Proces 19
Thema E: Geluid 22
Thema F: Slagschaduw 30
Thema G: Externe Veiligheid 31
Thema H: Gezondheid 33
Thema I: Ecologie 35
Thema J: Landschap 46
Thema K: Cultuurhistorie & Archeologie 56
Thema L: Planschade 58
Thema M: Overig 59

C. Advies commissie voor de milieueffectrapportage 70

D. Advies provincie Noord-Brabant 74

Overzicht van wijzigingen 76

Inleiding

De voorlopige plan-milieueffectrapportage (ook wel planMER genoemd) 'Grootschalige wind- en zonneparken' heeft van 22 juli tot en met 2 september 2019 ter inzage gelegen. Gedurende deze termijn zijn 26 unieke zienswijzen ingediend.

In dit document worden de zienswijzen beantwoord. Daarbij zijn de reacties gegroepeerd op thema, om het gehele document het beste leesbaar te maken. Hierbij is steeds een samengevatte weergave van een zienswijze gepresenteerd. Bij de beoordeling van de zienswijzen is de integrale tekst van de ingediende zienswijze betrokken.

Alle inspraakreacties (zienswijzen) zijn tijdig ingekomen en worden beoordeeld.

Indien een zienswijze aanleiding heeft gegeven om het MER te wijzigen, is dit in een aparte kolom aangegeven. Daarnaast wordt aan het eind van deze antwoordnota een overzicht gegeven van de belangrijkste wijzigingen in het definitieve planMER ten opzichte van de voorlopige versie die ter inzage heeft gelegen.

N.B. In verband met toepassing van de Wet bescherming persoonsgegevens zijn de zienswijzen van natuurlijke personen in openbare versies van deze nota geanonimiseerd weergegeven.

Leeswijzer

De ingediende zienswijzen zijn per thema samengevat en beoordeeld. Het komt voor dat de reactie over hetzelfde onderwerp door meerdere indieners is ingebracht, hiervan is de samenvatting en de beantwoording zodanig opgesteld dat deze de kern van alle indieners bevat. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend heeft een bevestiging gekregen met daarin een Corsa-nummer. Aan de hand van dit Corsa-nummer kan de indiener per thema de samenvatting van zijn/haar zienswijze lezen en de beantwoording hierop. Tevens is zowel het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage als het advies van de provincie Noord-Brabant bijgevoegd bij de nota van beantwoording.

Zienswijzen per thema

Thema A: Nut en noodzaak duurzame energie

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
A1	Indiener mist de objectieve en wetenschappelijke gefundeerde analyses over nut en noodzaak van windenergie en verduurzaming van de energievoorziening in zijn algemeenheid. Indiener vraagt zich af of beleid niet gefundeerd moet zijn op brede en wetenschappelijke analyses i.p.v. politieke overwegingen die vooral ideologisch van aard zijn.	19.17716	Nederland heeft in Europees verband een doestelling van 14% duurzame energie in 2020, 16% in 2023 en 37% in 2030. Voor het kabinet is windenergie één van de belangrijkste bronnen van duurzame energie, aangezien Nederland rijk is aan wind. In Nederland is windenergie één van de goedkoopste manieren om duurzame energie op te wekken. Bij windenergie door middel van windturbines behoren de kosten per opgewekte kWh tot de laagste van alle duurzame opwekkingsvormen. Om aan de ambitieuze doelstelling voor hernieuwbare energie op land te voldoen zal windenergie komende jaren één van de meest kosteneffectieve wijzen om hernieuwbare energie te produceren zijn. Naast windenergie op land spelen ook andere duurzame energie opties, zoals zonne-energie, windenergie op zee, bio-energie en aardwarmte een belangrijke rol in de totale energietransitie.	Nee
A2	Indiener vraagt geen goedkeuring te verlenen voor het plaatsen van windmolens en alternatieve pistes te onderzoeken die kunnen leiden tot CO_2reductie.	19.17716	Op dit moment ligt er geen keuze voor tussen windenergie en andere vormen van duurzame energie. Om de doelstelling met betrekking tot duurzame energie van 2020, 2023 en 2030 te halen zijn alle vormen van duurzame energie nodig (onder andere wind- en zonne-energie). Deze sluiten elkaar niet uit, maar zijn allemaal nodig om de doelstelling te behalen.	Nee
A3	Indiener stelt dat zij voorstander is van de toepassing van duurzame vormen van energieopwekking, en dus ook van windenergie.	19.17236 19.17237 19.17238	Ter kennisname.	Nee
A4	Indiener stelt dat bij de RES er geen keuzes worden gemaakt welke energiebronnen kunnen worden toegepast. Indiener vraagt om bij beleidskeuzes aan te sluiten bij de landelijke doelstellingen van de	19.17711	Op dit moment ligt er geen keuze voor tussen wind- of zonne-energie en andere vormen van duurzame energie. Om de doelstelling met betrekking tot duurzame energie	Nee

	RES in 2030 en deze te vertalen naar de Kempengemeenten. Er moeten op voorhand geen alternatieve energiebronnen uitgesloten worden. Ook na 2030 moet er nog een hoop gebeuren, maar dan er wellicht andere energiebronnen beschikbaar om de energietransitie te realiseren.		van 2020, 2023 en 2030 te halen zijn alle vormen van duurzame energie nodig (onder andere wind- en zonne-energie). Deze sluiten elkaar niet uit, maar zijn allemaal nodig om de doelstelling te behalen.	
A5	Indieners pleiten ervoor om het beleid en toetsingskader voor de Kempengemeenten pas vast te stellen nádat de RES voor de Metropoolregio is vastgesteld en nadat ervoor gezorgd is dat het beleids en toetsingskader op deze RES is afgestemd.	19.17828	De Kempengemeenten hebben vastgesteld dat zij energieneutraal willen worden. De Kempengemeenten houden regie op grootschalige zonne- en windenergie door zelf beleid op te stellen voor deze technieken. De Kempen lopen hiermee voorop op de planning van de RES. De uitkomst van de onderzoeken en het beleid in de Kempen vormt input voor de RES. Daarnaast zijn de Kempengemeenten actief bezig met het overdragen van de opgedane kennis naar de andere regiogemeenten.	Nee
A6	Indiener onderschrijft de noodzaak tot CO_2-reductie en realiseert zich dat de energietransitie de leefomgeving en landschap zal veranderen. Echter, dat moet wel op een verantwoorde en zorgvuldige manier plaatsvinden.	19.17828	Ter kennisname.	Nee
A7	Indieners stellen dat op basis van de gedefinieerde zoekgebieden in de RES de gemeentes een hernieuwbare energie opwekopgave krijgen. Daarbij moet worden benadrukt dat een sterke inzet op energiebesparing automatisch leidt tot een lagere opgave. Immers, voor elke Joule die wordt bespaard hoeft 3 Joule minder opgewekt te worden. We pleiten dan ook voor een ambitieuze besparingsdoelstelling met krachtig ondersteunend beleid.	19.17828	De RES wordt door 21 gemeenten tezamen opgesteld. De zoekgebieden in de RES die binnen de Kempen vallen worden door de Kempen zelf ingebracht o.b.v. de uitgevoerde onderzoeken en het beleid. Uiteraard is energiebesparing een belangrijke factor om op termijn energieneutraal te worden. Echter gezien de elektrificatie die gaande is (van het gas af, elektrisch rijden etc.) is het niet aannemelijk dat er door alleen in te zetten op energiebesparingsmaatregelen een forse stap gezet kan worden naar energieneutraliteit. De opgave voor duurzame energieopwek binnen de Kempengemeenten blijft fors, ook bij ambitieuze besparingsdoelstellingen. Om de Kempengemeenten energieneutraal te maken, zijn beide trajecten nodig. De Kempengemeenten hebben meerdere projecten lopen om de energievraag terug te dringen. Deze projecten	Nee

			vallen onder het individuele klimaat- of energieuitvoeringsprogramma van de gemeenten.	
A8	Indiener stelt dat de gemeenten zich wel zinvol op het eigen gebied kunnen bezig houden wanneer zij zich zouden richten op het beperken van de energievraag en daaraan verbonden CO_2-uitstoot. Te beginnen met woningisolatie en vooral ook reductie van de vee-intensiteit en autogebruik. Daar is nauwelijks een begin mee gemaakt en valt dus nog een wereld te winnen.	19.17799	De Kempengemeenten hebben meerdere projecten lopen om de energievraag terug te dringen. Deze projecten vallen onder het individuele klimaat- of energieuitvoeringsprogramma van de gemeenten. Daarnaast zijn mobiliteit en energiebesparing ook een thema's binnen de Regionale energiestrategie die we binnen de Metropool Regio Eindhoven zullen oppakken.	Nee
A9	Indiener stelt dat het probleem van de op het moment van oprichting al bestaande veroudering van een project door de voortdurende innovaties van de nog jonge turbine-industrie die steeds hoger opbrengstrendement per molen geven. Dit zet een toekomstige winstgevende afzet op de energiemarkt op achterstand. Dit wordt weliswaar deels door subsidie opgevangen, maar die betalen wij met z'n allen en drukt dus uiteindelijk toch negatief op de nationale begroting.	19.17799	Zoals bij techniek gebruikelijk is zal de sector blijven innoveren, dit zal voor de techniek achter de windturbines (en zonnepanelen overigens ook) niet anders zijn. Dit is echter geen reden om stil te zitten. Om de duurzame energiedoelstellingen van Nederland, maar ook van de provincie Noord-Brabant te behalen is de realisatie van wind- en zonne-energie cruciaal. Voor de totstandkoming van een wind- en zonnepark wordt een subsidie op grond van de 'Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE+)' of vanaf 2020 'Stimuleringsregeling Duurzame Energietransitie (SDE++)' aangevraagd. Dit is een instrument van de Rijksoverheid om de opwekking van duurzame energie te stimuleren, door een vergoeding van de onrendabele top van duurzame energie (het verschil in kosten en elektriciteitsopbrengst met grijze stroom). De keuze van de rijksoverheid voor deze systematiek staat in het kader van deze besluitvormingsprocedure voor dit plan niet ter discussie. Het is echter niet onrealistisch dat op termijn (enkele jaren) de eerste windparken op land zonder subsidie worden gerealiseerd. Dit is grotendeels afhankelijk van de technische ontwikkelingen van windturbines.	Nee
A10	Indieners zijn een voorstander van de energietransitie en willen deze ondersteunen. Een energietransitie die ten koste gaat van de natuur is echter niet duurzaam.	19.16717	Ter kennisname.	Nee

A11	Indiener merkt op dat de roep dat windenergie niet langer op land thuishoort, maar op zee steeds luider wordt.	19.17716	Ter kennisname. Realiteit is, dat ook op zee meerdere functies aanwezig zijn, waardoor het niet mogelijk is dat alle benodigde windenergie door middel van windturbines op zee kan worden gerealiseerd. De potentie voor windlocaties op zee is nagenoeg geheel vergund.	Nee

Thema B: Geschiktheid Kempengemeenten

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
B1	Indiener stelt dat: waar het planMER de komst van een eigen vraagdekkende energievoorziening als een vast uitgangspunt neemt, komen de andere in veel ruimer verband mogelijke alternatieve oplossingen niet of onvoldoende in beeld. Het planMER beperkt zich tot de milieugevolgen voor de betrokken regio. Dit miskent het internationale karakter van de energieconversie. Waar ook ter wereld die conversie plaats vindt draagt deze evenzogoed bij aan de oplossing van het klimaatprobleem dan wanneer de maatregelen hier plaats vinden. Gezien de beperktheid van de voorhanden zijnde middelen dient onderzocht te worden waar deze het meest efficiënt kunnen worden ingezet. Het zou goed kunnen dat voor de benodigde uitvoeringskosten van het conversieprogramma in de Kempen elders een veel grotere bijdrage aan de CO2 reductie kan worden geleverd. Dit zou daarom als alternatief alsnog nader onderzocht dienen te worden.	19.17799	Binnen dit planMER is niet gekeken naar alternatieve oplossingen voor het verkrijgen van hernieuwbare energie. Het doel van het planMER is alleen om inzicht te geven in alle mogelijke locaties voor wind- en zonneparken binnen de Kempengemeenten. Daarnaast is op hoofdlijnen de milieutechnische impact van wind- en zonneparken beschreven binnen de Kempengemeenten. De Kempengemeenten hebben hiervoor gekozen omdat grootschalige zonne- en windenergie de grootste impact op de omgeving en het landschap hebben. Zo houden ze regie over waar en onder welke voorwaarden grootschalige zonne- en windenergie worden toegestaan.	Nee
B2	Indiener verwacht dat beoordeling en goedkeuring van het planMER, de nota van beantwoording en het advies van de commissie MER te veel tijd kost en te complex is voor de raadsleden. Indiener adviseert dan ook dat de vijf gemeenteraden hiervoor zelf een onafhankelijk bureau inschakelen.	19.17267	De Kempengemeenten hebben advies ingewonnen en onderzoek laten uitvoeren bij gespecialiseerde bureaus. De Kempengemeenten hebben daarbij gekozen om het planMER door de commissie m.e.r. (een onafhankelijke commissie) te laten toetsen op volledigheid en correctheid. In het raadsvoorstel worden de raden ingelicht over hoe het proces is verlopen en hoe er tot keuzes is gekomen. Mochten er onduidelijkheden zijn dan staat het raadsleden altijd vrij om van te voren of in de commissievergaderingen nog vragen te stellen.	Nee
B3	Indiener is van mening dat windmolens uit voorzorg niet geplaatst mogen worden in de belangrijkste vogelgebieden en hun directe omgeving.	19.17236 19.17237 19.17238	Ter kennisname.	Nee
B4	De Brabantse natuur- en milieuorganisaties hebben recent een gemeenschappelijke visie ‘Energieopgaven en het Brabantse	19.17828	Ter kennisname.	Nee

	landschap' (juli 2019- https://www.brabantsemilieufederatie.nl/nieuws/duurzame-energie-opwekken-in-brabants-landschap-7-aanbevelingen/) uitgebracht die als input kan dienen voor uw beleid en toetsingskader.		Het PlanMER kijkt alleen naar de potentiële opwek van duurzame energie uit zon en wind binnen de Kempengemeenten. De beschouwing van het (grootschalige) zeekleigebied in West-Brabant voor windenergie is geen onderdeel van het planMER. Daarnaast zijn in West-Brabant al veel (meer) windturbines gerealiseerd of vergund. Het is derhalve niet onredelijk dat ook (Zuid)oost-Brabant om een bijdrage gevraagd wordt. Een uitvloeisel van het PlanMER is de opstelling van een zonneladder. De zonneladder wordt opgenomen in het beleid- en toetsingskader.	
B5	Indiener stelt: Het is opmerkelijk dat de betrokken gemeenten op energiegebied geheel zelfvoorzienend willen zijn. En dan ook niet alleen voor haar inwoners maar kennelijk ook voor het bedrijfsleven . Alsof gemeenten daarvoor verantwoordelijk zouden zijn. En waarom uitsluitend zelfvoorzienend op energiegebied en niet voor de auto's, meubels ,voedsel of bouwmaterialen en duizenden andere producten etc.? Indiener stelt dat de productie van producten energie kost. Iedereen begrijpt echter dat in onze huidige maatschappij er zulk een grote en diverse productenbehoefte is dat geen enkele gemeente of natie hier geheel zelfvoorzienend voor kan zijn. Waarom zou dit plotseling voor het product energie dan niet meer mogen gelden? Dit product is al sinds de oudheid altijd verhandelbaar geweest en het valt niet goed in te zien waarom dit in de toekomst ook niet meer mogelijk en gewenst zou zijn. Indiener stelt dat voor zonne-energie het opwekkingsrendement in zonnerijke landen zoals Spanje of Marokko per m2 , een factor 3 hoger ligt dan in onze contreien. De massaproductie van energie kan hier dus beduidend goedkoper plaatsvinden dan bij ons. Na de te verwachten toekomstige omzetting in waterstofgas wordt dit product universeel transportabel via pijplijn of schip. Door het internationale karakter van de energiemarkt is het onontkoombaar dat na verloop van tijd de goedkoopste aanbieders hier de duurdere producenten,	19.17799	Om de negatieve gevolgen van de klimaatveranderingen een halt toe te roepen is wereldwijd afgesproken het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. De Nederlandse overheid wijst ook gemeenten op het nemen van hun verantwoordelijkheid. De Kempengemeenten nemen deze verantwoordelijkheid serieus en stellen in de 'Klimaatvisie Kempengemeenten' het doel om gezamenlijk energieneutraal te worden. Om dit te behalen is het nodig om naast het toepassen van energiebesparende maatregelen en aanleggen van zonnepanelen op daken, ook grootschalig duurzame energie op te wekken. Om energieneutraal te worden moeten alle vormen van duurzame opwekking van energie worden onderzocht. Dat betekent dat naast zonneparken en windlocaties ook andere vormen van duurzame energieopwekking aan de orde komen in de Kempen. Uit onderzoek blijkt dat de Kempengemeenten geschikt zijn om met zonne- en windparken duurzaam energie op te wekken. Het wachten op toekomstige ontwikkelingen om duurzaam opgewekte energie in het buitenland ook duurzaam te transporteren naar de Kempen is niet aan de orde.	Nee

	wij dus , uit de markt zullen drukken. Zonnestroomprojecten hier zijn daarom niet toekomstvast en duurzaam. Ze vormen een toekomstig financieel blok aan het been en op termijn een bedreiging voor de nationale welvaart.		Grootschalige zonne- en windprojecten worden vergund met een maximale instandhoudingstermijn. Na afloop van de productieperiode/vergunde termijn moet de installatie worden afgebroken. Veel van de gebruikte materialen kunnen worden gerecycled.	
B6	Indiener stelt dat op zee en kustprovincies de rendementen van windturbines aanzienlijk hoger zijn dan in het binnenland. Het is in economische zin gezien dan ook kortzichtig om in inlandige windprojecten te willen investeren. Er valt geen enkele goede reden te bedenken waarom een gemeente niet zou participeren in zee- en kust windenergieprojecten in eigen land of daarbuiten ,althans indien men meent op dit niveau een gemeentelijke taak te hebben.	19.17799	In de toelichting van het planMER is te lezen dat de provincie een opgave voor wind op land heeft te realiseren. Een gedeelte hiervan wordt in de Kempengemeenten ingevuld. Windenergie op zee, waar de Rijksoverheid ook op inzet, vormt hiermee geen alternatief voor windenergie binnen de provinciegrenzen. Realiteit is, dat ook op zee meerdere functies aanwezig zijn, waardoor het niet mogelijk is dat alle benodigde windenergie door middel van windturbines op zee kan worden gerealiseerd. De potentie voor windlocaties op zee is nagenoeg geheel vergund.	Nee
B7	Indiener stelt dat er een heroverweging moet komen over de huidige zelf gestelde doelstelling van de betrokken gemeenten aangaande de zelfvoorzienendheid. Niet alleen om de desastreuze ruimtelijk/landschappelijke gevolgen maar vooral op grond van nuchtere economische overwegingen.	19.17799	Om de negatieve gevolgen van de klimaatveranderingen te stoppen is wereldwijd afgesproken het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Ook gemeenten moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Daarom hebben de Kempen samen hun ambitie vastgesteld.	Nee

Thema C: PlanMER

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
C1	Indiener verzoekt middels deze reactie het voorkeursgebied dat in de 'milieueffectrapportage grootschalige zonne- en windenergie De Kempen' is aangegeven met nummer 37 niet op te nemen in het te stellen beleid en de toetsingskaders voor grootschalige zonne- en windenergie binnen de Kempengemeenten en derhalve de oprichting van een windpark beleidsmatig uit te sluiten.	19.17315	Het planMER is bedoeld om alle mogelijke locaties van windturbineparken in kaart te brengen. Daaronder valt dus ook deze locaties omdat hier, ondanks wettelijk beperkingen, mogelijkheden zijn om windturbines te plaatsen. De lijnen in het planMER die mogelijke windturbineparken weergeven zijn indicatief. Voor windenergie hebben de Kempengemeenten 3 'voorkeursgebieden' aangewezen voor de ontwikkeling van windenergie. Het voorkeursalternatief omvat geen gebieden waarbinnen lijn 37 is gelegen. Windenergieprojecten buiten deze voorkeursgebieden hebben niet de voorkeur, maar zijn ook niet uitgesloten.	Nee
C2	Indiener stelt: De ondersteunende kaarten en illustraties bij de plantekst zijn kwalitatief onder de maat. Door een te lage inscanresolutie is het niet mogelijk deze zodanig te vergroten dat ze goed leesbaar zijn en voor een beoordeling kunnen worden gebruikt. Dit is niet conform de minimaal te stellen eisen van een goede toegankelijkheid van ter visie gelegde stukken. Wij verzoeken u alsnog de planMER op een hogere resolutie aan te bieden en de reactietermijn dusdanig te verlengen dat een goede beoordeling en reactie daarop mogelijk wordt.	19.17799	Het planMER is digitaal te raadplegen via de gemeentelijke websites. De kaarten in deze (digitale) versie zijn van goede kwaliteit. Echter, vanwege het grote oppervlakte van de Kempengemeenten is het zoomniveau behoorlijk hoog (uitgezoomd). Dit doet echter niets af aan de juistheid van de beoordeling.	Nee
C3	Indiener stelt: De termen *windparken* en *zonneparken* zijn misleidend. Het begrip *park* staat voor een primair groene/landschappelijke inrichting. Dat is noch bij de wind- als bij de zonnestroomprojecten het geval. Omdat in beide gevallen het primaire doel is om op industriële schaal energie te produceren, zijn het feitelijk gewoon bedrijventerreinen. Het is daarom gewenst de valse groene connotatie los te laten en voortaan te spreken over 'wind- dan wel zonne-energieterreinen.'	19.17799	Een wind- of zonne- 'park' is een gebruikelijke wijze om dit soort inrichtingen te definiëren. Deze termen worden ook toegepast in de wet- en beleidskaders.	Nee
C4	Indiener mist in de effectbeoordeling voor het milieuthema 'Water' met name de hydrologisch kwetsbare gebieden: Natte Natuurparels,	19.17769	Op het abstractieniveau van het planMER is naast de reeds beschouwde water-gerelateerde aspecten (grondwater,	Nee

	Beschermd gebied waterhuishouding en Profiel van vrije ruimte van A-watergangen. Indiener is van mening dat met name voor de potentiële windparklocaties en de alternatieve clustering hiervan een effectbeoordeling voor deze aspecten naar verwachting meer differentiatie in de scores geeft.		hemelwater, waterkeringen en waterbergingsgebieden) voor het onderzoeken van de MER-alternatieven niet nader ingegaan op genoemde hydrologisch kwetsbare gebieden, daar deze aanverwant zijn aan andere beoordelingscriteria (bv. de effectbeoordeling NNB) dan wel een te gedetailleerd niveau kennen. De windparklijnen in het planMER zijn indicatief. In een later stadium, bij een concreet project, wordt de toetsing van de exacte windtubinelocatie(s) op dit milieuthema nader beschouwd.	
C5	Indiener geeft aan dat wanneer in de effectbeoordeling ook de grondwaterstanden (GHG) en de aan- of afwezigheid van hydrologisch gevoelige gebieden wordt betrokken, er ook in deze fase al onderscheidend vermogen ontstaat voor het aspect bemaling: in natte gebieden zal bemaling eerder aan de orde zijn en in hydrologisch gevoelige gebieden is bemaling minder wenselijk en/of moeten wellicht meer kosten worden gemaakt om de netto onttrekking te beperken.	19.17769	Op het abstractieniveau van het planMER wordt niet nader ingegaan op aspecten samenhangend met bemaling daar dit passender is op het niveau van eventuele individuele projecten die op een later moment in procedure worden gebracht. Ter zijner tijd zal opnieuw advies van het waterschap worden gevraagd.	Nee
C6	Indiener geeft aan dat voor de effectbeoordeling van het thema waterberging de themakaart ‘Water’ van de Verordening Ruimte als uitgangspunt genomen moet worden (ipv de Legger waterberging).	19.17769	Op het detailniveau van een planMER is de keuze voor de ene kaart boven de andere van ondergeschikt belang. Het thema ‘Waterberging’ dient in de ruimtelijke onderbouwing van individuele zonne- en windprojecten op passend detailniveau te worden beschouwd, maar leidt niet tot beleidskeuzes.	Nee
C7	Indiener merkt op dat het thema waterberging niet is beschouwd voor de effectbeoordeling van zonne-energie. Dit thema geeft mogelijk onderscheidend vermogen tussen de verschillende landschapstypen: in het landschapstype beekdalen en Dommeldal is een groter gedeelte aangeduid als Regionale Waterberging en Reserveringsgebied waterberging dan in de andere landschapstypen. Hier gelden meer beperkingen voor realisatie van zonneparken.	19.17769	Op het abstractieniveau van het planMER wordt geconcludeerd dat er binnen elk landschapstypen zich gebieden bevinden die uit waterhuishoudkundig oogpunt meer of minder geschikt zijn voor zonneparken. Deze mate van geschiktheid valt buiten de scope van dit MER, en dient in de onderbouwing van concrete projecten in detail aan bod te komen.	Nee
C8	Indieners merken op dat er geen geluidsberekeningen, veldbezoeken dan wel fotovisualisaties zijn gedaan. Daardoor moeten conclusies in	19.17805	Op het abstractieniveau van het planMER zijn geen berekeningen gemaakt voor geluid. In plaats daarvan is gerekend met afstandsvuistregels. Dit sluit beter aan bij	Nee

	twijfel worden getrokken. Er worden namelijk wel uitspraken hierover gedaan, echter zonder onderbouwing zo blijkt.		het detailniveau van een planMER. Ook zijn nog geen veldbezoeken uitgevoerd en fotovisualisaties gemaakt, maar zijn de effecten op ecologie en landschap op algemene kenmerken beoordeeld. Geluidsberekeningen, veldbezoeken en fotovisualisaties komen aan bod op het niveau van eventuele individuele projecten (projectMER) die op een later moment in procedure worden gebracht.	
C9	Indiener stelt dat het recent opgestelde haalbaarheidsonderzoek laat zien waar wind-of zonne-energie terreinen niet passen vanwege diverse wettelijke belemmeringen. De mededeling dat dit MER een stap verder gaat voor de gebieden waar wel mogelijkheden zouden zijn impliceert dat er a priori al vanuit gegaan wordt dat zulke gebieden voorhanden zouden zijn. En dat er vervolgens bij die gebieden ook nog voldoende 'draagkracht ' zou bestaan om energieprojecten er in te passen zonder dat het landschap teveel wordt aangetast.	19.17799	Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties voor wind- en zonneparken binnen de Kempengemeenten waarbij rekening wordt gehouden milieutechnische belemmeringen. Het planMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van deze energieparken uitlicht waarin ook de impact op het landschap is beoordeeld. Het planMER geeft geen aanduiding dat er vanuit wordt gegaan dat specifieke gebieden, anders dan landschapstype, over voldoende draagkracht beschikken. Een planMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving en het landschap, waarbij ook de draagkracht aan bod komt, bepaald worden.	Nee
C10	Indiener stelt dat ten onrechte de effecten nu alleen per deellocatie beoordeeld worden naar hun gevolgen ter plaatse. Het planMER schiet tekort door alle beoogde deelingrepen per onderzochte locatie niet in dit grotere kader te plaatsen. Door dit na te laten wordt ten onrechte de schijn gewekt dat er inderdaad nog ruimtelijk/landschappelijke reserves bestaan om op in te kunnen teren.	19.17799	Het doel van het planMER is alleen om inzicht te geven in alle mogelijke locaties voor wind- en zonneparken binnen de Kempengemeenten. Op het abstractieniveau van het PlanMER wordt op enkele fronten na niet nader ingegaan op aspecten samenhangend in het geheel. Er is op dit abstractieniveau nog niet te spreken over eventuele samenhang tussen projecten, en de impact hiervan op het geheel, omdat het niet te bepalen is welke projecten waar zullen ontstaan. Dit komt mogelijk aan bod op het niveau van eventuele individuele projecten (projectMER) die op een later moment in procedure worden gebracht.	Nee

C11	Indiener stelt dat er geen mogelijke zoeklocaties zijn ingetekend in de buurt van industrieterreinen hoewel dit wel in het MER is aangegeven dat dit de voorkeur heeft.	19.17711	Er bevinden zich harde belemmeringen (plaatsen waar geen windturbines mogelijk zijn op grond van wetgeving) bij de industrieterreinen. Hierdoor zijn er geen zoeklocaties ingetekend in de buurt van de industrieterreinen.	Nee
C12	Indiener stelt dat het planMER op een dusdanig abstractieniveau is gemaakt dat specifieke lokale effecten niet zijn meegenomen. Temeer, omdat er bij zonneparken geen projectMER meer nodig is.	19.17711	Voor zonneparken zijn de milieueffecten alleen op hoofdlijnen beschouwd, in lijn met het detailniveau van een planMER. Bij besluitvorming over individuele initiatieven moeten onderzoeken (waaronder ecologisch onderzoek) worden uitgevoerd, een ruimtelijke onderbouwing worden gegeven en een landschappelijk ontwerp worden opgesteld op basis waarvan het zonnepark kan worden ingepast.	Nee
C13	Indiener mist landbouw als criterium bij het beoordelingskader.	19.17711	Landbouw is geen apart milieutechnisch criterium in dit planMER. De beschreven milieueffecten en beoordelingen hiervan zijn afdoende voor de vergelijking van wind- en zonneparken binnen de Kempengemeenten. Voor andere milieueffecten is het planMER niet het juiste instrument en/of niet voldoende onderscheidend.	Nee
C14	Indiener mist het beoordelen van de ruimtelijke effecten of de zonnelocaties aansluitend bij bestaande bebouwing.	19.17711	De voorkeuren en prioriteiten van zonlocaties kunnen worden opgenomen in een zogenoemde zonneladder. Een zonneladder valt buiten de scope van het betreffende planMER. De Kempengemeenten werken aan een beleid en toetsingskader. De zonneladder maakt hier onderdeel van uit.	Nee
C15	Indiener vindt het een gemiste kans dat mogelijkheden in het NNB niet in de MER zijn onderzocht terwijl verschillende maatschappelijke partners en terreinbeheerders hebben aangegeven dat er kansen zijn voor zonnepanelen in hun gebied.	19.17711	De verordening Ruimte van de provincie Noord-Brabant staat de ontwikkeling van zonneparken in het Natuurnetwerk Brabant (NNB) nu niet toe. Indien een concreet project een verzoek hiervoor indient bij een gemeente zal deze het verzoek op zijn merites beoordelen. In het beleid en toetsingskader wordt afgewogen of zonneparken mogelijk zijn in nog niet gerealiseerde NNB. Deze afweging blijft buiten de scope van de planMER.	Nee

C16	Indiener stelt dat in het plan wordt aangegeven dat de Kempengemeenten een verdeling van de lusten en lasten van duurzame energieopwekking van cruciaal belang acht. Hierover wordt echter niets concreets aangegeven waardoor de bewoners het gevoel hebben dat ze met een kluitje in het riet worden gestuurd. Het is van belang dat dit concreet wordt gemaakt zodat hier later niet ten nadele van de omwonenden af kan worden geweken.	19.17805	De verdeling van de lusten en lasten van een duurzaam energie project valt niet binnen de reikwijdte van dit planMER. Het doel van dit planMER is om inzicht te krijgen in alle mogelijke locaties voor wind- en zonneparken. In het beleids en toetsingskader wordt ingegaan op participatie (verdeling lusten en lasten).	Nee
C17	Indiener stelt dat in het planMER geen rekening is gehouden met mogelijke plannen in Valkenswaard, waar ze ook voornemens zijn windturbines te plaatsen. De bewoners zijn hierdoor bang dat ze dadelijk op 5 plekken door windturbines worden ingesloten. In het planMER zouden windpark nummer 38, 42 en 43 als negatief moeten worden beoordeeld op 'interferentie andere windparken' omdat deze binnen een straal van twee kilometer van het mogelijk te realiseren windpark Koolbliek in Valkenswaard zijn gelegen.	19.17805	De Kempengemeenten zijn bevoegd om beleid en toetsingskaders op te stellen voor het eigen grondgebied. Ten tijde van het opstellen van het planMER is er geen procedure gestart voor een windpark in Valkenswaard. Daarom kan deze mogelijke ontwikkeling niet worden meegenomen.	Nee
C18	Indieners vinden de recreatieve en natuur functie van concentratiegebied Bergeijk in het planMER onderbelicht. Voor de inwoners welke in de omgeving concentratiegebied Bergeijk Zuidoost hun recreatieve bedrijf uitoefenen is het cruciaal dat de windparken niet te dichtbij komen. In de beoordeling is niet meegenomen wat het effect is van windmolens op deze bedrijven omdat zeer veel mensen tijdelijk verblijven/recreëren in de omgeving. .	19.17805	In het planMER wordt het beoordelingscriterium 'Zichtbaarheid van het windpark' beoordeeld aan de hand van de locatie van het windpark ten opzichte van de gebieden waar het niet gewenst is vanwege esthetische of recreatieve waarden. Hieronder vallen ook recreatieve gebieden. In figuur 10 van het planMER zijn de locaties binnen de gemeenten met een recreatiebestemming opgenomen.	Nee
C19	Indieners stellen dat de nog niet onherroepelijke vergunde windprojecten De Pals en Reusel-De Mierden niet zijn meegenomen binnen de Plan-m.e.r. terwijl deze projecten zeker cumulatieve effecten hebben op leefomgeving, natuur en milieu binnen de geplande opstelling, maar ook in combinatie met locatiekeuze 30. Zoals in onze inspraakreactie op de NRD reeds verwoord zijn wij van mening dat deze projecten niet onder de referentiesituatie vallen.	19.17828	Windpark De Pals is inmiddels vergund. Een project hoeft niet onherroepelijk te zijn om als autonome ontwikkeling te gelden. Ook de ontwikkeling van het windpark in Reusel-De Mierden is opgestart voorafgaand aan de gezamenlijke Kempische aanpak voor het ontwikkelen van beleid en toetsingskaders voor grootschalige zonne- en windenergie. Voor het nieuwe windpark in Reusel – De Mierden geldt dat er nog geen vergunning verleend is, maar aangezien het plan reeds in een verre staat van	Nee

			voorbereiding is, wordt gekozen om dit project als onafhankelijk te beschouwen.	
C20	Indiener stelt dat in de Plan-m.e.r. gebieden voor grootschalige zonne- en windenergie worden besproken alsof er voor de betreffende ruimte maar één functie mogelijk is, namelijk energieproductie. De ruimte in Nederland is beperkt en daarom moet bij een keuze voor grootschalige zonne- en windproductie ook expliciet aandacht zijn voor een zo effectief en efficiënt mogelijk ruimtegebruik. Dat betekent dat nadrukkelijk aandacht is voor functiecombinaties en meervoudig ruimtegebruik waarbij de ruimtelijke kwaliteit wordt gewaarborgd.	19.17828	In het planMER is een hoofdstuk opgenomen over de combinatie van zon en wind. Dit heeft zowel voor- als nadelen. In het beleid van de Kempengemeenten wordt beschreven hoe deze gemeenten hier tegen aan kijken. Daarnaast zijn uiteraard andere vormen van dubbel ruimtegebruik mogelijk. Het planMER bevat echter niet het juiste detailniveau om dit te beschrijven. Dit hoort in een concrete projectbeschrijving.	Nee
C21	Indiener geeft aan dat in het plan wordt aangegeven dat de veiligheid niet wordt onderzocht, maar dat er al een eerste schifting is gemaakt. Hoe de eerdere schifting is gedaan wordt niet aangegeven. De omwonenden vinden het wel van belang om dit punt nu reeds mee te nemen.	19.17805	De eerste schifting heeft plaatsgevonden bij het bepalen van gebieden waar windturbines in beginsel niet zijn uitgesloten. Dit is gebeurd in het Haalbaarheidsonderzoek Grootschalige Wind- en zonne-energie de Kempen (Pondera/Wing, 16 oktober 2018). Doordat eventuele veiligheidseffecten zo sterk gelokaliseerd zijn rond de windturbines, is een nadere beoordeling op het abstractieniveau van een planMER niet zinvol. De externe veiligheid van te plaatsen windturbines moet als onderdeel van de voorbereidingsprocedure op projectniveau plaatsvinden.	Nee
C22	Indieners stellen dat het planMER in de benaderingswijze uitgaat van wettelijke belemmeringen (zoals afstand tot woonkernen en radarbeperkingen) om daarna de locaties te beschouwen die overblijven en wél kunnen. Wat ons betreft is dit een verkeerde volgorde. Eerst dient bepaald te worden welke gebieden gevrijwaard moeten blijven van zon- en windparken, waaronder de ongerepte natuurpanorama's. Daarna kunnen de overblijvende gebieden getoetst worden op wettelijke belemmeringen en randvoorwaarden. Graag zien wij in het beleid en toetsingskader expliciet opgenomen welke gebieden vooraf uitgesloten worden van zon- en windparken.	19.17828	Het is een logische volgorde om als eerste 'zeef' de wettelijke belemmeringen (harde belemmeringen) uit te sluiten. Zodoende blijven er geen locaties over die niet realistisch zijn vanwege wettelijke belemmeringen. Met het doorlopen van een aantal stappen en de beoordeling van de milieuthema's is inzichtelijk gemaakt wat de voor- en nadelen van iedere locatie is. Het is aan de Kempengemeenten om een voorkeur uit te spreken en/of uitsluitingsgebieden te definiëren. Dit wordt beschreven in het beleid- en toetsingskader.	Nee
C23	Indiener stelt dat uit het onderzoek blijkt dat concentratiegebied Bergeijk Zuidoost het minste energie oplevert ten opzichte van de	19.17805	Ter kennisname.	Nee

	andere opties. Concentratiegebied Zuidwest levert 4 keer zoveel energie op. Verder zijn de afstanden tot het hoofdstation voor de nummers 42, 43 en 52 meer dan 10 kilometer.			
C24	Indiener geeft aan dat in het planMER niet wordt aangegeven dat concentratiegebied Bergeijk Zuidoost het grootste recreatiegebied van heel Bergeijk is.	19.17805	In figuur 10 van het Plan-MER zijn de locaties binnen de gemeenten met een recreatiebestemming opgenomen.	Nee
C25	Indiener stelt dat in de lijst van 'Leemten in de kennis' het kennishiaat ontbreekt over de feitelijke gebiedswaarden buiten die welke formeel als zodanig zijn aangewezen en die van gemeentelijk niveau.	19.17799	In de 'Leemten in de kennis' wordt hierover verwezen: *'..in het kader van dit planMER zijn geen veldbezoeken uitgevoerd in het kader van ecologie.', 'Voor zonneparken zijn de milieueffecten alleen op hoofdlijnen beschouwd, in lijn met het detailniveau van een planMER.', 'Windturbinetypes en –opstellingen zijn indicatief om zoekgebieden te vergelijken. Gedetailleerd milieuonderzoek kan pas plaatsvinden in een eventuele projectfase.'* Het planMER is alleen bedoeld om inzichtelijk te maken waar zonne- en windparken in de huidige situatie van de Kempen gemeenten mogelijk zijn en welke effecten deze hebben op het milieu. Bij dit abstractieniveau is er gebruik gemaakt van beleidsmatige benaderingen en grenzen. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde gebiedswaarden, mogelijke impact op de omgeving en milieueffecten noodzakelijk zijn. Hieruit kan blijken dat een project alsnog geen doorgang vindt.	Nee
C26	Indiener stelt dat in de lijst van 'Leemten in de kennis' een analyse ontbreekt naar de te verwachten veranderingen van de internationale energieproductie en verhandeling en de mogelijke gevolgen daarvoor op de huidige te realiseren wind- en zonnestroom projecten.	19.17799	Het planMER is alleen bedoeld om inzichtelijk te maken waar zon- en windparken in de huidige situatie binnen de Kempen gemeenten mogelijk zijn en welke effecten deze hebben op het milieu. Bij dit abstractieniveau is er gebruik gemaakt van de huidige kennis van beleid en ontwikkelingen op de energiemarkt. Het is niet passend binnen een planMER om over potentiële innovaties en	Nee

			verwachtingen te speculeren. De wet vraagt om een toets van de huidige situatie.	
C27	Indiener stelt: omdat de voorliggende planMER slechts een globale gevolgenbeschrijving geeft en dus geen compleet beeld van de werkelijke totaalgevolgen voor het milieu geeft, is het niet mogelijk om tot een zorgvuldige belangenafweging te komen. Waar het doel van een MER juist is om vooraf een reëel beeld van de milieugevolgen te bieden is nu de vraag gerechtvaardigd wat dan de zin is van de onderhavige globale planMER. In ieder geval kan deze o.i. in zijn huidige vorm niet als basis voor een verantwoorde besluitvorming dienen.	19.17799	Het planMER dient om de milieueffecten van wind- en zonne-energie binnen de Kempengemeenten onderling te kunnen vergelijken. In het planMER is een beoordelingstabel opgenomen waarin de verschillen per alternatief en/of concentratie af te lezen zijn. De volgende stap is het opstellen van een beleid en toetsingskader . In dit document worden de keuzes van de gemeenten duidelijk. Zo zullen in het beleid en toetsingskader uitsluitingsgebieden en/of voorkeursgebieden voor zonne- en windenergie worden geformuleerd.	Nee
C28	Indieners vragen ook aandacht voor de gevolgen voor de infrastructuur, zowel bovengronds als ondergronds. Hierbij gaat het niet alleen om de energie-infrastructuur zoals kabels en verdeelstations, maar ook om toegangswegen en onderhoudsvoorzieningen. Deze kunnen negatieve gevolgen hebben voor natuurgebieden, kwetsbare soorten, bodemgesteldheid en hydrologie.	19.17828	De windparklijnen zijn indicatief en voor zonneparken zijn er geen opstellingen ingetekend. Het is derhalve nog niet mogelijk om de gevolgen van de infrastructuur te overzien. Het planMER bevat hiervoor niet het juiste detailniveau. Bij een concreet project dient dit wel een onderdeel van de scope te zijn.	Nee

Thema D: Proces

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
D1	Indiener mist één duidelijk aanspreekpunt met wie contact opgenomen kan worden.	19.17267	Iedere Kempengemeente heeft een beleidsmedewerker duurzame energie/energietransitie die aanspreekpunt is voor het onderwerp grootschalige zonne- en windenergie. Daarnaast is er voor het project grootschalige zon en winde een website (www.zonenwindindekempen.nl) met een contactformulier voor alle gemeenten.	Nee
D2	Indiener vindt de verslaglegging tijdens bijeenkomsten onvoldoende en te anoniem. Het verslag van de ophaalbijeenkomsten was summier en niet ondertekend, de dilemma's zijn niet uitgewerkt en de vragen zijn vertaald in FAQ op de website. Van de inloopsessies is zelfs helemaal geen verslag gemaakt.	19.17267	De inloopsessies zijn bedoeld om inwoners en belangstellende te informeren. Deze bijeenkomsten zijn niet ingericht om informatie op te halen en daarom is geen inhoudelijk verslag opgesteld. Het doel van de ophaalsessies was input krijgen voor het beleid het toetsingskader en om de 'dilemma's' in beeld te brengen. Het is aan de gemeenten om hier gedegen oplossingen voor te geven. Dit gebeurt in het beleid en toetsingskader. Het verslag van de ophaalsessies is anoniem zodat de drempel zo laag mogelijk is voor iedereen om hun mening, zorgen en dilemma's te bespreken. Dit verslag is te vinden op de website (www.zonenwindindekempen.nl).	Nee
D3	Indiener vindt de aanpak van het project te afstandelijk en had graag een meer bottom-up benadering gezien. Hierbij had aangehaakt kunnen worden bij de plaatselijk/regionale kennis zoals deze bijvoorbeeld aanwezig is bij KempenEnergie.	19.17267	De aanpak van het project is als volgt opgebouwd: start met informatiebijeenkomsten zodat inwoners, ondernemers en belanghebbenden/belangstellenden kennis kunnen nemen van de noodzaak, het proces en het einddoel. Daarna zijn excursies en meepraatsessies gehouden om input op te halen bij inwoners, ondernemers, stakeholders, deskundigen, enz. Diverse partijen en groeperingen hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt om input en kennis te delen. Met de opgehaalde kennis wordt doorgewerkt aan een planMER en beleid en toetsingskaders.	Nee

D4	Indiener mist afstemming met de RES en de provincie en is van mening dat dit risico's oplevert met betrekking tot optimale regionale/provinciale/landelijke plankeuzes en het in behandeling nemen van 'projectaanvragen Zon-Wind' in de Kempen. De indiener zou graag zien dat concrete projectaanvragen moeten worden ingediend bij de provincie, en pas behandeld worden nadat deze haar energietransitiebeleid heeft vastgesteld.	19.17267	De Kempengemeenten zijn een samenwerking aangegaan met de provincie Noord-Brabant en de Metropoolregio Eindhoven, die zowel met kennis, capaciteit en financiële middelen dit proces hebben ondersteund. De provincie Noord-Brabant is actief onderdeel van de projectgroep 'Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'. Zo is er een goede afstemming met de provincie. De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek, het planMER, het beleid en toetsingskader van de Kempengemeenten en de kennis worden actief gedeeld met de andere regiogemeente in de Metropoolregio Eindhoven t.b.v. de Regionale Energiestrategie (RES). De voorwaarden aan een projectplan en de wijze waarop concrete projectaanvragen in behandeling worden genomen worden uitgewerkt in de toetsingskaders.	Nee
D5	Indiener spreekt een voorkeur uit voor een 'groep/coöperatie landeigenaren' als initiatiefnemer in plaats van een projectontwikkelaar (REF, Bergeijk ZW) omdat hiermee het geld in de regio blijft. Dit is passend aangezien de regio ook de lasten van het windpark draagt.	19.17267	De sociale randvoorwaarden (participatie, wie mag ontwikkelen, verdeling van de lusten en lasten) van een duurzaam energie project vallen niet binnen de reikwijdte van dit planMER. Het doel van dit planMER is om inzicht te krijgen in alle mogelijke locaties voor wind- en zonneparken. In het beleid en toetsingskader worden de sociale randvoorwaarden vastgesteld.	Nee
D6	Indieners willen graag adviseren en 'zoeken naar betere mogelijkheden om op een verantwoordelijke manier toch windenergie op te kunnen wekken'. Zij vragen om bij volgende overleggen aanwezig te mogen zijn.	19.17260 19.17828	In februari, mei en augustus 2019 zijn verschillende openbare bijeenkomsten (7) en excursies (2) georganiseerd. Dit is bekend gemaakt via huis-aan-huis-bladen, internet, social media, via buurtverenigingen en dorpsraden, etc. Daarnaast is er voor een ieder gelegenheid geweest om zienswijzen in te dienen op de NRD en de planMER. Met de opgehaalde input wordt het beleid en toetsingskader opgesteld.	Nee
D7	Indiener vindt het erg triest dat er niet meer ruchtbaarheid aan het project wordt gegeven en denkt dat weinig inwoners van het plan	19.17802	In februari en mei 2019 zijn verschillende openbare bijeenkomsten (6) en excursies (2) georganiseerd. Dit is	Nee

	afweten. Daarnaast valt de periode van inzage ook nog eens in de vakantie.		bekend gemaakt via huis-aan-huis-bladen, internet, social media, via buurtverenigingen en dorpsraden, etc. De inzage periode viel 4 weken in de vakantie en 2 weken buiten de vakantie. De inloopavond over de uitkomsten van de planMER vond plaats buiten de schoolvakantie.	
D8	Het is in dit kader spijtig te constateren dat een groot deel van onze constructieve suggesties en aandachtspunten in de 'Zienswijze op concept-Notitie Reikwijdte en detailniveau Plan-m.e.r. grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' van 26 februari 2019 in de Plan-m.e.r. niet of nauwelijks zijn meegenomen.	19.17828	De zienswijzen op de NRD zijn allen bestudeerd, beantwoord en waar mogelijk/relevant meegenomen in het planMER. Echter veel aangedragen punten op de NRD pasten niet bij het detailniveau van het planMER, deze zaken zijn derhalve niet meegenomen in het verdere proces. Wat overigens niet betekent dat ze in een later stadium, bij een concrete projectontwikkeling, ook niet 'relevant' zijn.	Nee
D9	Omwonenden merken op dat gedurende het gehele traject er nooit kans is geweest om mee te doen in de ontwikkeling van duurzame energie. Op allerlei wijze zijn omwonenden en ondernemers voorbijgelopen. Er wordt alleen invulling gegeven aan de beleidskeuze van het Rijk, omdat provinciaal en gemeentelijk beleid op meerder punten afwijkt.	19.17805	Dit planMER is opgesteld om als onderbouwing te worden gebruikt voor het beleid en toetsingskader dat aan de gemeenteraden wordt voorgelegd ter vaststelling. Inwoners, ondernemers en belangstellenden hebben d.m.v. 3 informatieavonden, 3 dagen met meepraatsessies, 2 excursies en een inloopbijeenkomst kennis kunnen nemen van het proces, de inhoud en actief hun bijdrage kunnen leveren in de voorbereiding van het beleid en toetsingskader. Deze bijeenkomsten zijn aangekondigd op de website www.zonenwindindekempen.nl, op de vijf gemeentelijke websites, in de huis-aan-huisbladen en op social media. Nadat het beleid en toetsingskaders zijn vastgesteld start het traject van ontwikkeling van projecten. Bij voorkeur worden deze projecten door omwonenden, inwoners en ondernemers uit de Kempen ontwikkeld.	Nee

Thema E: Geluid

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
E1	Indiener stelt: Daarnaast hebben windturbines een zekere geluidbelasting tot gevolg. Op basis van het Activiteitenbesluit milieubeheer wordt de geluidsbelasting die optreedt gedurende de nacht en de avond zwaarder meegewogen dan geluid overdag. Met de norm wordt recht gedaan aan het feit dat geluid 's nachts en 's avonds als storender ervaren kan worden dan overdag. Op een recreatiepark wordt verbleven in accommodaties die nauwelijks geluidwerende eigenschappen bezitten (tent, caravan, stacaravan, chalet). Het geluid afkomstig van windturbines kan door recreanten dan ook als storender ervaren worden dan gemiddeld.	19.17315	Het is mogelijk dat recreanten het geluid van windturbines als storender zullen ervaren als gemiddeld. Echter, in het Besluit Activiteiten inrichtingen milieu, oftewel het Activiteitenbesluit, zijn eisen opgenomen waaraan windmolens in Nederland dienen te voldoen. Recreatiewoningen zonder officiële woonfunctie worden wettelijk niet beschouwd als een geluidsgevoelig object en hierom hoeft er in principe niet getoetst te worden aan het Activiteitenbesluit. In het kader van een goede ruimtelijke ordening zou er bij een concreet project wel aandacht aan besteed kunnen worden.	Nee
E2	Indiener protesteert tegen de bouw en ingebruikname van windturbines in Bergeijk en omgeving. Weerstand tegen de plannen heeft te maken met directe nadelen van windturbines zoals het geluid dat wordt geproduceerd, waaronder laag frequent geluid.	19.17704 19.17709 19.17710 19.17738 19.17803 19.17725	In het Besluit activiteiten inrichtingen milieu, oftewel het Activiteitenbesluit, zijn de eisen opgenomen waaraan windmolens in Nederland dienen te voldoen. De geluidnormen zijn opgenomen in artikel 3.14a. Hierin is vastgelegd dat een of meer windmolens op de gevel van geluidsgevoelige bebouwing (bijvoorbeeld woningen) dienen te voldoen aan de norm van ten hoogste 47 dB Lden en aan de norm van ten hoogste 41 dB Lnight. In de Nederlandse wetgeving wordt uitgegaan van gemiddelden. In de praktijk komt de 47 dB Lden norm op een gemiddelde geluidbelasting van 41 dB, de geluidsbelasting op een woning waar precies voldaan wordt aan de norm zal bij inwerkingtreding van de windmolen (ca. 90% van de tijd) variëren tussen de 38 en 46 dB.	Nee
E3	Indiener acht het hanteren van een rekenmodel omstreden.	19.17716	Een rekenmodel betreft een theoretische benadering van de werkelijkheid. Het te hanteren rekenmodel is gebaseerd op de vigerende wetgeving.	Nee

E4	Indiener acht de Lden-normering onnavolgbaar, onvolledig en oncontroleerbaar.	19.17716	In het Activiteitenbesluit milieubeheer (Activiteitenbesluit) zijn de eisen opgenomen waaraan windturbines in Nederland dienen te voldoen. De geluidnormen zijn opgenomen in artikel 3.14a. Hierin is vastgelegd dat een of meer windmolens van dezelfde inrichting op de gevel van geluidsgevoelige bebouwing (bijvoorbeeld woningen) dienen te voldoen aan de norm van ten hoogste 47 dB Lden en aan de norm van ten hoogste 41 dB Lnight. In de Nederlandse wetgeving wordt uitgegaan van gemiddelden. Lden is een speciaal gemiddelde (den staat hierbij voor Day-Evening-Night), waarbij de avond- en nachtperiode zwaarder meetellen door een straffactor van respectievelijk 5 en 10 dB. In de praktijk komt de 47 dB Lden norm op een gemiddelde geluidbelasting van 41 dB, de geluidsbelasting op een woning waar precies voldaan wordt aan de norm zal bij inwerkingtreding van de windmolen (ca. 90% van de tijd) variëren tussen de 38 en 46 dB. Bij alle woningen van derden dient te worden voldaan aan de wettelijke norm. Wanneer er getwijfeld wordt of gerealiseerde windmolens voldoen aan de wettelijke eisen (en eventuele aanvullende eisen uit de vergunning) dient er handhaving plaats te vinden. Wanneer uit onderzoek inderdaad blijkt dat niet voldaan wordt aan de eisen wordt het windpark stilgezet en kan het bevoegd gezag overgaan tot het opleggen van een sanctie. De exploitant moet het probleem oplossen voordat de windmolens weer in werking mogen treden.	Nee
E5	Indiener geeft aan dat bij de Lden en Lnight normen geen rekening wordt gehouden met het pulserende karakter van windturbinegeluid.	19.17716	Het geluidniveau van windturbines is minder hoog dan van andere bronnen (verkeer e.d.), maar het karakter zorgt ervoor dat het windturbinegeluid bij lagere niveaus als hinderlijk wordt ervaren. De normstelling is tot stand gekomen op basis van de verschillende eigenschappen van het geluid van windturbines.	Nee

E6	Indiener merkt op dat laagfrequent en infrasoon geluid buiten beschouwing worden gelaten en wel degelijk kunnen leiden tot gezondheidsklachten.	19.17716	Windturbinegeluid bestaat uit geluid van veel verschillende toonhoogtes. Zeer lage en zeer hoge tonen komen veel minder voor dan gemiddelde toonhoogtes (250-2500 Hz). In de norm uit het Activiteitenbesluit wordt rekening gehouden met laagfrequent geluid (frequenties beneden 160 Hz), dat een onderdeel van het geluidsspectrum van windmolengeluid is. De effecten van laagfrequent geluid worden niet apart beschouwd omdat het een integraal onderdeel uitmaakt van de beoordeling van de Lden-normering. In 2014 heeft de Staatssecretaris van I&M in een brief aan de Tweede Kamer, onderbouwd met twee onderzoeken van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en een literatuurstudie naar laagfrequent geluid door Bureau LBP/Sight. Hierin wordt aangegeven dat de huidige norm voor windturbines en bijbehorende rekenen meetvoorschriften voldoende bescherming bieden tegen laagfrequent geluid. Infrasoongeluid is geluid met een dermate lage frequentie dat het niet hoorbaar is. Bij zeer hoog volume kan dergelijk geluid wel door de mens worden waargenomen. Dergelijke volumes zijn bij windturbines echter niet aan de orde (zelfs niet vlakbij de windturbine).	Nee
E7	Indiener is van mening dat voor omwonenden de Nederlandse geluidsnormen verreweg de slechtste zijn van heel Europa.	19.17716	Het is bekend dat andere landen dan Nederland andere normen hanteren. Voor eventuele individuele projecten die op een later moment in procedure worden gebracht wordt gewerkt met de normstelling zoals deze is vastgelegd in de Nederlandse wetgeving.	Nee
E8	Indiener is van mening dat geluidshinder een directe aantasting is van het woon- en leefgenot van mensen in hun eigen huis.	19.17716	De geluidsnormen, die mede bepalend zijn voor de afstand tussen geluidsgevoelige bebouwing en de windmolens, garanderen niet dat omwonenden geen enkele hinder ondervinden.	Nee
E9	Indiener verzoekt de gemeente aansluiting te zoeken bij de door het RIVM geadviseerde norm van 40 dB Lden.	19.17716	Het planMER dient ter onderbouwing van een beleid en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie.	Nee

			Het is op dit moment niet de wens van de Kempengemeenten om op voorhand voor te sorteren op strengere geluidsnormen. Als sprake blijkt van aantoonbaar bijzondere lokale omstandigheden wordt deze mogelijkheid echter ook niet uitgesloten.	
E10	Indiener verzoekt om extra aandacht voor de gevolgen van de geluidsoverlast die een windmolen geeft. Dit kan door een extra financiële vergoeding waardoor het mogelijk wordt om geluidsdicht glas te plaatsen en woningen te isoleren tegen geluid.	19.17733	Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties voor windparken. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van mogelijke windturbines uitlicht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving noodzakelijk zijn. Naar aanleiding daarvan kan het bevoegd gezag beslissingen nemen voor eventuele mitigerende maatregelen waaronder maatregelen om geluidsoverlast te verminderen. Tijdens een project(MER) zal, binnen de wettelijk gestelde eisen, worden gekeken welke maatregelen toegepast kunnen worden.	Nee
E11	Indiener stelt: Bosch & van Rijn zegt dat de huidige norm in Lden rekening houdt met laagfrequent geluid. Dat is niet waar: in de formule van Lden is laagfrequent geluid niet opgenomen. Waar Bosch & van Rijn waarschijnlijk op doelt is het rapport van het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) uit 2009 dat op onderzoeken is gebaseerd die de geluidsbelasting in Lden vergeleken met de hinder die omwonenden ervaren. Men gaat er dan van uit dat de hinder door laagfrequent daarbij meespeelt, en daar valt wel wat voor te zeggen. Maar Bosch & van Rijn vergeten dan wel even te vermelden dat het RIVM op grond van deze onderzoeken een Lden van 40 dB adviseert terwijl het rijk een veel hogere waarde van 47 dB als norm kiest. Dit betekent vijf maal zoveel lawaai. Bosch & van Rijn zeggen dat 9% van de buren hinder ondervindt bij 47 dB Lden windturbinelawaai. Een minder dan halve waarheid. Volgens het RIVM onderzoek is dat 9% ‘ernstig gehinderden’ binnenshuis. Het aantal ‘gewoon gehinderden’ binnenshuis is 17%. Buitenshuis zijn die getallen groter, buitenshuis in de tuin is 19 % ‘ernstig gehinderd’ en	19.17730	9% van op de normgrens belaste omwonenden van een windpark kan ernstige hinder van dat park ondervinden. Dit aandeel is hetzelfde als de bij de grenswaarden van andere geluidbronnen, zoals wegverkeer. Voor eventuele individuele projecten die op een later moment in procedure worden gebracht, wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel omwonenden op de normgrens worden belast. Indien men niet op de normgrens wordt belast ligt het percentage ernstig gehinderden lager dan 9%.	Nee

	34% ‘gewoon gehinderd’. Het aantal mensen dat gehinderd wordt is dus viermaal zo hoog als Bosch & van Rijn zeggen.			
E12	Indiener stelt: Over de gezondheidsrisico’s al dan niet door laagfrequente geluid geeft Bosch & van Rijn tendentieuze informatie. De rapporten die zij aanhalen zeggen dat het bestaan van gezondheidsproblemen niet hard bewezen is. Voor een hoop literatuur hierover is dat ook wel waar, maar niet voor alle literatuur. Maar dan mag je nog niet zeggen dat bewezen is dat deze problemen niet bestaan. Er zijn veel aanwijzingen voor, en die dienen serieus te worden genomen en moeten nader worden onderzocht. Over het RIVM rapport van 2005 dat Bosch & van Rijn aanhaalt het volgende: het Nationaal Kritisch Platform Windenergie en de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines waren aanvankelijk bij het samenstellen van dit rapport betrokken, maar hebben zich eruit teruggetrokken toen bleek dat van een nette wetenschappelijke benadering geen sprake mocht zijn. Vorig jaar oktober publiceerde de Wereld Gezondheidsorganisatie WHO het rapport Environmental Noise Guidelines 26ort he European Region , zie: http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/environmental-noise-guidelines-forthe- european-region-2018. Daarin staan duidelijke zinnen over windturbinegeluid. Het rapport noemt Lden a poor characterization of wind turbine noise (… that…) may limit the ability to observe associations between wind turbine noise and health outcomes (pag. 86). Over het gezondheidsrisico zegt het rapport dat: wind turbine noise above this level (45 dB Lden) is associated with adverse health effects (pag. 77.) Bij de Nederlandse norm van 47 dB Lden (meer dan de helft meer lawaai dan 45 dB) kunnen we dus volgens de WHO rekenen op gezondheidsproblemen. Uit 1.1 en 1.2 blijkt dat windmolens ernstige geluidshinder en gezondheidsrisico’s kunnen teweegbrengen. Daarom is het voor ons van cruciaal belang dat de gemeente haar burgers dient te beschermen tegen ernstige geluidshinder en gezondheidsrisico’s door aan te sluiten op de door het RIVM geadviseerde norm van 40 dB Lden!	19.17730	Het planMER dient ter onderbouwing van een beleid en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie. Het is op dit moment niet de wens van de Kempengemeenten om op voorhand voor te sorteren op strengere geluidsnormen. Als sprake blijkt van aantoonbaar bijzondere lokale omstandigheden wordt deze mogelijkheid echter ook niet uitgesloten.	Nee

E13	Indiener vraagt zich af of er bij de berekeningen van de geluidshinder rekening wordt gehouden met de overheersende windrichting.	19.17711	In het planMER zijn geen geluidsberekeningen uitgevoerd. Hierbij zij opgemerkt dat de ingetekende lijnen mogelijke windturbineopstellingen weergeven: detailonderzoek op projectniveau kan eventuele alternatieve opstellingsvormen opleveren of zorgen dat locaties in een later stadium alsnog afvallen. Wanneer een concreet plan zich aandient zal de geluidsbelasting op nabijgelegen gevoelige objecten worden berekend conform het 'Reken- en meetvoorschrift windturbines (Activiteitenregeling milieubeheer, bijlage 4)	Nee
E14	Indiener is verwonderd over het feit dat er voor deze planMER geen geluidsberekeningen zijn uitgevoerd.	19.17828	Het is correct dat in het planMER geen geluidsberekeningen zijn uitgevoerd. Hierbij zij opgemerkt dat de ingetekende lijnen mogelijke windturbineopstellingen weergeven: detailonderzoek op projectniveau kan eventuele alternatieve opstellingsvormen opleveren of zorgen dat locaties in een later stadium alsnog afvallen. Wanneer een concreet plan zich aandient zal de geluidsbelasting op nabijgelegen gevoelige objecten worden berekend conform het 'Reken- en meetvoorschrift windturbines (Activiteitenregeling milieubeheer, bijlage 4)	Nee
E15	De norm én het onderzoek naar (laagfrequent)geluid voldoen niet aan artikel 1.11 Activiteitenbesluit milieubeheer jo artikel 3.14a tot en met artikel 3.14e, en bijlage 4 Activiteitenregeling milieubeheer. De norm biedt onvoldoende bescherming aan omwonenden tegen de objectieve negatieve (gezondheid)effecten van (laagfrequent) geluid. De blootstelling hieraan wordt ernstig onderschat en een goed woon- en leefklimaat kán en wordt niet gegarandeerd. Het planMER zou getoetst moeten worden aan het op 10 oktober 2018 gepubliceerde rapport van de WHO waarin een strenge aanbeveling wordt gemaakt voor een geluidsgrens ónder de 45 dB Lden voor geluid afkomstig van windturbines. Het planMER wijst naar onderzoek dat oud en achterhaald is.	19.17805	Windturbinegeluid bestaat uit geluid van veel verschillende toonhoogtes. Zeer lage en zeer hoge tonen komen veel minder voor dan gemiddelde toonhoogtes (250-2500 Hz). In de norm uit het Activiteitenbesluit wordt rekening gehouden met laagfrequent geluid (frequenties beneden 160 Hz), dat een onderdeel van het geluidsspectrum van windmolengeluid is. De effecten van laagfrequent geluid worden niet apart beschouwd omdat het een integraal onderdeel uitmaakt van de beoordeling van de Lden-normering. In 2014 heeft de Staatssecretaris van I&M in een brief aan de Tweede Kamer, onderbouwd met twee onderzoeken van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en een literatuurstudie naar laagfrequent geluid door Bureau LBP/Sight. Hierin wordt	Nee

			aangegeven dat de huidige norm voor windturbines en bijbehorende rekenen meetvoorschriften voldoende bescherming bieden tegen laagfrequent geluid. Infrasoongeluid is geluid met een dermate lage frequentie dat het niet hoorbaar is. Bij zeer hoog volume kan dergelijk geluid wel door de mens worden waargenomen. Dergelijke volumes zijn bij windturbines echter niet aan de orde (zelfs niet vlakbij de windturbine).	
E16	Er zijn sinds kort (alarmerende) medische onderzoeken die uitwijzen dat laagfrequent geluid schadelijk is voor de orgaanzaken. Tevens kan gesteld worden dat hogere turbines met meer capaciteit ook beduidend meer laag frequent geluid produceren. De negatieve effecten van laag frequent geluid moeten dus duidelijk in kaart worden gebracht voor er verder wordt gegaan met het planMER.	19.17805	Windturbinegeluid bestaat uit geluid van veel verschillende toonhoogtes. Zeer lage en zeer hoge tonen komen veel minder voor dan gemiddelde toonhoogtes (250-2500 Hz). In de norm uit het Activiteitenbesluit wordt rekening gehouden met laagfrequent geluid (frequenties beneden 160 Hz), dat een onderdeel van het geluidsspectrum van windmolengeluid is. De effecten van laagfrequent geluid worden niet apart beschouwd omdat het een integraal onderdeel uitmaakt van de beoordeling van de Lden-normering. In 2014 heeft de Staatssecretaris van I&M in een brief aan de Tweede Kamer, onderbouwd met twee onderzoeken van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en een literatuurstudie naar laagfrequent geluid door Bureau LBP/Sight. Hierin wordt aangegeven dat de huidige norm voor windturbines en bijbehorende rekenen meetvoorschriften voldoende bescherming bieden tegen laagfrequent geluid. Infrasoongeluid is geluid met een dermate lage frequentie dat het niet hoorbaar is. Bij zeer hoog volume kan dergelijk geluid wel door de mens worden waargenomen. Dergelijke volumes zijn bij windturbines echter niet aan de orde (zelfs niet vlakbij de windturbine).	Nee
E17	Indieners wijzen erop dat concentratiegebied Bergeijk Zuidoost ongunstig is omdat in het gebied paarden aanwezig zijn waarvan het bekend is dat zij slecht tegen laag frequent geluid kunnen.	19.17805	Er is geen onderzoek bekend waaruit een verband blijkt dat windturbines effect hebben op dierenwelzijn en de gezondheid van dieren door de realisatie van een windpark. Hierbij is nog van belang dat in de Raad van State op 4 mei 2016 (Windpark Wieringermeer) en 4 april	Nee

			2018 (Windpark Bijvanck) heeft geoordeeld dat niet aannemelijk is dat geluid van windturbines leidt tot effecten (stress) op paarden.	
E18	De huidige, hoge windturbines met grote wieken produceren veel meer laagfrequent/infrasoon geluid dan de kleinere turbines van enkele jaren geleden	19.17716	Bij een concreet project zal moeten worden voldaan aan het Activiteitenbesluit. In de norm uit het Activiteitenbesluit wordt rekening gehouden met laagfrequent geluid (frequenties beneden 160 Hz), dat een onderdeel van het geluidsspectrum van windmolengeluid is. De effecten van laagfrequent geluid worden niet apart beschouwd omdat het een integraal onderdeel uitmaakt van de beoordeling van de Lden-normering. In 2014 heeft de Staatssecretaris van I&M in een brief aan de Tweede Kamer, onderbouwd met twee onderzoeken van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en een literatuurstudie naar laagfrequent geluid door Bureau LBP/Sight. Hierin wordt aangegeven dat de huidige norm voor windturbines en bijbehorende rekenen meetvoorschriften voldoende bescherming bieden tegen laagfrequent geluid. Infrasoongeluid is geluid met een dermate lage frequentie dat het niet hoorbaar is. Bij zeer hoog volume kan dergelijk geluid wel door de mens worden waargenomen. Dergelijke volumes zijn bij windturbines echter niet aan de orde (zelfs niet vlakbij de windturbine).	Nee

Thema F: Slagschaduw

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
F1	Indiener protesteert tegen de bouw en ingebruikname van windturbines in Bergeijk en omgeving. Weerstand tegen de plannen heeft te maken met directe nadelen van windturbines zoals de slagschaduw.	19.17704 19.17709 19.17710 19.17738 19.17803 19.17725	Op grond van artikel 3.14 van het Activiteitenbesluit zijn in de Regeling Activiteitenbesluit nadere eisen gesteld ten behoeve van het voorkomen of beperken van slagschaduw en lichtschittering op de molenwieken. Windmolens dienen aan deze eisen te voldoen. Een windmolen is altijd voorzien van een automatische stilstandvoorziening die de windmolen tijdig afschakelt om te voorkomen dat de norm voor slagschaduw wordt overschreden.	Nee
F2	Omwonenden vragen om de norm ex artikel 3.12 Activiteitenregeling niet toe te passen omdat dit onder de concrete gevalsomstandigheid onredelijk uitwerkt. Concreet noemt de indiener dat er geen rekening wordt gehouden met agrariërs die werken op het land.	19.17805	Het klopt dat agrariërs die werken op land niet worden beschermd door de wettelijke norm voor slagschaduw zoals voorgeschreven in Activiteitenregeling 3.12. Echter, het planMER dient ter onderbouwing van een beleid en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie. Het is op dit moment niet de wens van de Kempengemeenten om op voorhand voor te sorteren op strengere slagschaduwnormen. Als sprake blijk van aantoonbaar bijzondere lokale omstandigheden wordt deze mogelijkheid echter ook niet uitgesloten.	Nee

Thema G: Externe Veiligheid

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
G1	Indiener verzoekt de leidingtracés van rioolwatertransportleidingen aan te merken als uitsluitingsgebied.	19.17769	Op het abstractieniveau van het Plan-MER wordt, naast gas- en buisleidingen waarin gevaarlijke stoffen worden getransporteerd, voor het onderzoeken van de MER-alternatieven niet nader ingegaan op overige kabels en leidingen. Deze mate van uitsluitingsgebieden valt buiten de scope van dit MER, en dient in de onderbouwing van concrete projecten in detail aan bod te komen.	Nee
G2	Indiener verzoekt dat de 8” leiding voor transport van vloeibare koolwaterstoffen (PRB-leiding) en de bijbehorende afstanden voor wind- en zon worden betrokken in het vast te stellen beleid en toetsingskader voor mogelijke locaties voor zonne- en windenergie.	19.15778	Voor windenergie is de betreffende buisleiding opgenomen als een harde belemmering. Tevens geldt dat wanneer een concreet initiatief zich aandient, het initiatief een externe veiligheidsonderzoek moet laten uitvoeren waarbij concreet aandacht aan buisleidingen besteed moet worden. Voor zonne-energie zijn buisleidingen niet aangemerkt als een harde belemmering. Dit, omdat een strook van 10 meter niet een concreet initiatief belemmerd. Hoewel, het niet als een harde belemmering is opgenomen in het planMER moet een concreet initiatief wel rekening houden met de belemmeringzone van 5 meter die conform de wet- en regelgeving vrij moet blijven van obstakels.	Nee
G3	Indieners vinden het van belang dat wordt meegenomen dat in de nabijheid van concentratiegebied Bergeijk Zuidoost veel mensen op het land werken en veel recreanten overnachten/recreëren. Hier zou in deze fase meer aandacht aan moeten worden gegeven dan nu het geval is.	19.17805	Eventuele effecten zijn sterk gelokaliseerd rond de windturbines, en een eerste schifting heeft plaatsgevonden bij het bepalen van gebieden waar windturbines in beginsel niet zijn uitgesloten. Vanwege het abstractieniveau van het planMER valt een nadere beoordeling buiten de scope van de MER. Wanneer er zich een concreet initiatief aandient zal er een externe veiligheidsonderzoek moeten worden uitgevoerd waarin wordt aangetoond dat aan alle wettelijke normen omtrent externe veiligheid wordt voldaan.	Nee

G4	Omwonenden maken zich zorgen over de mogelijkheid van ijsafzetting, met name met het oog op de vele recreanten in de omgeving en de mensen die op het land werkzaam zijn. Het is voor omwonenden onduidelijk of er een ijsdetectiesysteem wordt geplaatst op alle windturbines. Omwonenden noemen daarnaast dat de Afdeling recent heeft bevestigd dat een ijsdetectiesysteem ijsafzetting niet kan voorkomen.	19.17805	Vanwege het abstractieniveau van het planMER is er niet ingegaan op het aspect ijsafzetting. Wanneer er zich een concreet initiatief aandient zal er in het externe veiligheidsonderzoek aandacht worden besteed aan het aspect ijsafzetting.	Nee

Thema H: Gezondheid

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
H1	Indiener protesteert tegen de bouw en ingebruikname van windturbines in Bergeijk en omgeving. Weerstand tegen de plannen heeft te maken met directe nadelen van windturbines zoals gezondheidsproblemen die voort kunnen komen door laag frequent geluid.	19.17704 19.17709 19.17710 19.17738 19.17803	Er zijn geen duidelijke aanwijzingen om aan te nemen dat windturbines, ongeacht de grootte en afgezien van stress, extra gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Wanneer met denk toch eventuele risico's te kunnen herleiden aan de windturbines, kan dit altijd aangekaart worden bij de daarvoor aangewezen overheidsinstanties. Tijdens eventuele onderzoeken en het vervolgproces moet dan worden gekeken welke betrokken partijen verantwoordelijkheid hiervoor dragen.	Nee
H2	Indiener geeft aan dat internationaal een direct verband wordt gelegd tussen gezondheidsklachten en het wonen in de nabijheid van windturbines. En dat derhalve duidelijk iets is waar rekening mee moet worden gehouden.	19.17716	Er zijn geen duidelijke aanwijzingen om aan te nemen dat windturbines, ongeacht de grootte en afgezien van stress, extra gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Wanneer met denk toch eventuele risico's te kunnen herleiden aan de windturbines, kan dit altijd aangekaart worden bij de daarvoor aangewezen overheidsinstanties. Tijdens eventuele onderzoeken en het vervolgproces moet dan worden gekeken welke betrokken partijen verantwoordelijkheid hiervoor dragen.	Nee
H3	Indiener stelt dat ze aandacht willen voor de gezondheidsrisico's, er zijn nog geen onderzoeken bekend van molens van deze grote op de mens en het is onduidelijk bij wie deze risico's liggen.	19.17733	Er zijn geen duidelijke aanwijzingen om aan te nemen dat windturbines, ongeacht de grootte en afgezien van stress, extra gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Wanneer met denk toch eventuele risico's te kunnen herleiden aan de windturbines, kan dit altijd aangekaart worden bij de daarvoor aangewezen overheidsinstanties. Tijdens eventuele onderzoeken en het vervolgproces moet dan worden gekeken welke betrokken partijen verantwoordelijkheid hiervoor dragen.	Nee
H4	Indiener stelt: De overheid wil door plaatsing van windmolens energieneutraal worden daarom vinden wij dat eventuele gezondheidsklachten die te herleiden zijn naar de windmolens ook bij de overheid terecht moeten komen.	19.17733	Er zijn geen duidelijke aanwijzingen om aan te nemen dat windturbines, afgezien van stress, extra gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Eventuele klachten waarbij bedenkingen zijn over de herleiding	Nee

			ervan kunnen altijd aangekaart worden bij de daarvoor aangewezen overheidsinstanties. Tijdens het eventuele vervolgproces moet dan worden gekeken welke betrokken partijen verantwoordelijkheid hiervoor dragen.	

Thema I: Ecologie

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
I1	Indieners stellen dat er geheel voorbij gelopen wordt, aan het feit dat er op zeer korte afstand bij verschillende aangewezen locaties gebieden liggen die als Natura 2000 en EHZ zijn aangemerkt. Zij geven aan dat dit vooral van toepassing is op de windparklijnen 38, 42, 43 en 52. Volgens indieners betreft 'De Maaij' e.o., (Beekloop, Keersop, Schut, wetering en natuurvijvers van de Liskes en Pastoorsweijer) gebieden waar veel vogelsoorten, maar ook andere levensvormen zoals vleermuizen voorkomen en een aantal soorten dit tevens als broedgebied gebruiken. Indieners stellen dat deze locaties niet in aanmerking komen voor de ontwikkeling van windenergie.	19.17260 19.17236	De genoemde windparklijnen 38, 42, 43 en 52 zijn individueel gescoord en vormen samen de concentratie 'Bergeijk Zuidoost' in het MER. Uit de beoordeling van het 'Achtergrondrapport natuur' blijkt dat de genoemde windparkenlijnen inderdaad negatief scoren op de drie van de vier beoordelingscriteria van ecologie. Uit het onderzoek komt naar voren dat hier een verhoogde kans op het voorkomen van beschermde vogels en op vleermuisactiviteiten aanwezig is. Ook liggen de indicatieve windparklijnen in het Natuurnetwerk Brabant. Daarnaast liggen drie van de vier windparklijnen in een zogenoemde 'hotspot' en de andere windparklijn op korte afstand tot een 'hotspot'. Echter lijken de effecten op Natura 2000-gebieden op deze locatie mee te vallen. De score van de windparklijnen is derhalve overwegend negatief op het milieuthema ecologie; dit vloeit door naar de beoordeling van de concentratie 'Bergeijk Zuidoost'. Het is aan de gemeente om bepaalde gebieden wel of niet uit te sluiten voor de realisatie van wind- en zonne-energie. Dit besluit wordt genomen bij de vaststelling van het beleid en toetsingskader. Het natuurrapport dient louter en alleen om alternatieven voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.	Nee

I2	Indieners geven aan dat in voorgaande jaren binnen de Kempengemeenten inventarisaties zijn uitgevoerd, deze gegevens zouden overlegd kunnen worden.	19.17260	Indien de waarnemingen (digitaal) zijn doorgeven en later gevalideerd zijn kunnen deze terechtkomen in de Nationale Databank Flora en Fauna. Deze databank is ten behoeve van het natuuronderzoek geraadpleegd om een indicatie te krijgen van de verspreiding van beschermde soorten binnen de Kempengemeenten. Inventarisaties van lokale natuurverenigingen kunnen bij een concreet project wellicht een bijdrage hebben aan het onderzoek. Het natuurrapport dient louter en alleen om alternatieven voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.	Nee
I3	Indieners stellen dat in het gebied 'De Maaij' veel beschermde vogelsoorten voorkomen, waaronder visarend, rode wouw, spotvogel, woudaap, waterral, grote zilverreiger, spreeuw, oeverzwaluw, huiszwaluw etc. Indieners hebben een overzicht met waargenomen vogels in 'De Maaij' opgenomen als bijlage. Windturbines zouden het gebied versnipperen en de migratie tussen de diverse natuurgebieden, vijvers en vennen voor zeldzame en beschermde watervogels zoals kwak, roerdomp en woudaapje ernstig verstoren.	19.17260 19.17235 19.17236	Gezien de ligging van 'De Maaij' ten opzichte van beschermde gebieden en het voorkomen van beschermde soorten ligt hier bij een concreet project een forse opgave voor het onderdeel ecologie. Uit de beoordeling ecologie uit het 'Achtergrondrapport natuur' blijkt dat windparklijnen in de nabijheid van dit gebied op diverse criteria van ecologie een 'groot risico vormen bij besluitvorming vanwege conflicten met de doelstelling van natuurwetgeving en beleid'. Het natuurrapport dient louter en alleen om alternatieven voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient	Nee

			een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.	
I4	Indieners verwijzen naar kaartmateriaal van de Vogelbescherming Nederland, opgesteld door SOVON Vogelonderzoek Nederland. Indieners stellen dat deze gebieden, De Maaij e.o., (Beekloop, Keersop, Schut, wetering en natuurvijvers van de Liskes en Pastoorsweijer) op de Nationale Windmolenrisicokaart als een kwetsbaar gebied met de hoogste risico's voor vogels zijn aangewezen.	19.17260 19.17236 19.17237 19.17238	'De nationale windmolenrisicokaart voor vogels' is samengesteld in opdracht van Vogelbescherming Nederland door SOVON Vogelonderzoek Nederland en Altenburg & Wymenga. Over deze kaarten zeggen de opstellers het volgende: *"De 'Nationale windmolenrisicokaart voor vogels' is een hulpmiddel bij de planologische afweging of en waar windmolens geplaatst kunnen worden. De kaarten geven aan waar bepaalde risico's kunnen optreden, en vormen daarmee een aanzet tot nader onderzoek. Ze zijn niet geschikt om de effecten op vogels van één specifieke planlocatie te beoordelen. Daarvoor moet ook rekening worden gehouden met de som van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen, in bovenregionaal, nationaal of zelfs internationaal verband."* Zoals in de toelichting is uiteengezet, dient het kaartmateriaal niet als beoordeling van een specifiek gebied. In het natuuronderzoek zijn specifiekere en lokale gegevens gebruikt bij het voorkomen van diverse soortgroepen. Zodoende ontstaat er een beter beeld van de verspreiding van deze soorten binnen de Kempengemeenten. In het planMER en het 'Achtergrondrapport Natuur' zullen de broed- en wintervogelkaarten van SOVON worden toegevoegd als twee extra beoordelingscriteria.	Ja
I5	Indieners stellen dat door gebruik te maken van de windmolens zal in het gebied ook stikstof vrijkomen. Stikstof is één van de grootste problemen bij de realisatie van de Natura 2000-doelen.Toename van stikstofdeposities, zeker in de buurt van Natura 2000-gebieden, zijn met de nieuwe stikstofregels niet langer aanvaardbaar. Indiener verzoekt om een onderzoek hiernaar in te stellen.	19.17260 19.17236 19.17237 19.17238	Er is alleen sprake van (beperkte) stikstofemissie bij de aanleg van wind- en zonneparken. Gezien het detailniveau van het planMER kan daar weinig concreets over gezegd worden. Zo zijn de windparklijnen indicatief en zijn toegangswegen, transformatorstations, aantal windturbines etc. nog niet bekend. Bij een concreet initiatief dient	Nee

			stikstofdepositie, ten gevolge van de realisatie van een wind- en/of zonnepark, meegenomen te worden als onderdeel van het milieueffect ecologie. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State een streep gehaald door de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Hierdoor is het vooralsnog niet duidelijk hoe initiatieven/projecten getoetst zullen worden met betrekking tot stikstofdepositie. Ook de mogelijkheid tot salderen en de regels hiervan zijn nog niet uitgekristalliseerd. Het bepalen van een adviesafstand of iets dergelijks tot stikstofgevoelige habitattype(n) is derhalve onbetekenend. Concrete projecten zullen moeten voldoen aan de dan geldende wet- en regelgeving.	
I6	Indiener stelt dat positieve effecten op bodem en ecologie als direct gevolg van een zonnepark niet zijn uit te sluiten. Hierdoor valt een positieve effectenbeoordeling niet uit te sluiten op basis van de verwachting dat zonneparken geen positieve effecten kunnen hebben op de bodem en ecologie. Een positieve effectenbeoordeling op bodem en ecologie zou alleen geweigerd mogen worden indien voldoende wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat positieve effecten van een zonnepark op bodem en ecologie onder geen enkele omstandigheden kunnen optreden. Dat is niet het geval.	19.17801	In het planMER zijn de effecten van zonnepark in algemene zin beschreven. Over het algemeen zijn de effecten van een zonnepark negatief op bodem en ecologie. Er zijn echter ook situaties waarbij de een (licht) positieve ontwikkeling kan worden bewerkstelligd door de realisatie van een zonnepark. Zo kan de omvorming van een intensief agrarisch perceel naar een zuidgeoriënteerd zonnepark met ruime ecologische inpassing een positief effect hebben op bodem en ecologie. Deze detaillering kan alleen bij een concreet project inzichtelijk worden gemaakt; het planMER is hiervoor niet het juiste detailniveau.	Nee
I7	Indiener geeft aan dat het onbegrijpelijk is waarom locaties heel dicht tegen of zelfs dwars door Natura 2000-gebieden überhaupt als “potentiële windparklocaties” kunnen worden aangemerkt. Zo loopt b.v. windparklijn nr. 13 dwars door het Beerse Broek dat nagenoeg geheel deel uitmaakt van het Natura 2000 gebied Kempenland-West. Andere “potentiële” locaties (o.a. 10, 12, 16, 17, 18) liggen tegen het Natura 2000 gebied Kempenland-West aan.	19.17237 19.17238	Om in het planMER een zinvolle analyse en vergelijking te maken van verschillende alternatieve opstellingen voor windenergie is het formuleren van MER-alternatieven van groot belang. Hiertoe is de volgende methode gehanteerd: 1. Identificeren van windparklocaties waar 3 of meer windturbines passen: Uit een analyse van	Nee

			de mogelijkhedenkaart volgen 53 windparklocaties. 2. Formuleren van inrichtingsprincipes die leiden tot onderscheidende MER-alternatieven. Hierin maken wij onderscheid tussen thematische alternatieven en concentratiegebieden. 3. Afbakenen van potentiële windparklocaties die passen binnen de inrichtingsprincipes en een representatief beeld geven daarvan. Dit betekent dat op iedere indicatieve lijn tenminste drie windturbines geplaatst kunnen worden buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Natura 2000-gebied is immers als harde belemmering opgenomen. Windparklijn 13 ligt gedeeltelijk binnen de begrenzing van Natura 2000. Echter is op die windparklijn ook plaatsing van tenminste drie windturbines mogelijk buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Hetzelfde geldt voor andere windparklijnen. Dit betekent overigens niet dat er geen negatieve effecten zullen optreden, zo kan er sprake zijn van negatieve effecten door externe werking. Bijvoorbeeld windparklijn 13 (maar ook lijn 10, 12, 16, 17 en 18) scoort derhalve negatief op het beoordelingscriterium 'Natura 2000-gebieden'.	
I8	Indiener heeft een principeverzoek ingediend voor een zonnepark op een agrarisch perceel liggend in Natuurnetwerk. Doel is om van dit perceel op termijn blijvend natuur te ontwikkelen en is tot stand gekomen in samenwerking met het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB). Echter, bij inloopbijeenkomst in Bladel werd de zgn. Zonneladder als mogelijke kapstok voor beleidsbeslissingen gepresenteerd waarbij natuurgebieden liggend in het Natuurnetwerk Brabant als minst kansrijk werden aangeduid. De indiener pleit voor coulance en creativiteit bij de beoordeling van plannen waar beleidskaders vanuit verschillende invalshoeken elkaar lijken uit te sluiten.	19.17273 19.17795 19.17801	De verordening Ruimte van de provincie Noord-Brabant staat de ontwikkeling van zonneparken in het Natuurnetwerk Brabant (NNB) nu niet toe. Dit betekent overigens niet automatisch dat zon in NNB nooit een mogelijkheid zal zijn. Het ontwikkelen van NNB middels de aanleg van een (tijdelijk) zonnepark is een ontwikkeling die wellicht mogelijk gemaakt wordt. Indien een concreet project een verzoek hiervoor indient bij een gemeente zal deze het verzoek op zijn merites beoordelen.	Nee

	Indiener onderschrijft kansen voor het versterken van het Natuurnetwerk Brabant door landbouwgrond tijdelijk in te zetten om nieuwe natuur aan te leggen.		De voorkeuren en prioriteiten van zonlocaties kunnen worden opgenomen in een zogenoemde zonneladder. Een zonneladder valt buiten de scope van het betreffende planMER. De zonneladder komt aan de orde in het beleid en toetsingskader.	
I9	Indiener stelt dat alle natuurgebieden en gebiedjes (buiten de N2000 gebieden) op de kaart met indicatieve windparklocaties worden opgenomen als locaties waarvoor geen harde belemmeringen aanwezig zijn. Er wordt geen enkel kwalitatief onderscheid gemaakt in natuur. In het gebied van het Beerse Broek hebben enkele percelen die net buiten de N2000 bescherming vallen hele andere natuurwaarden dan een dennenbosje elders.	19.17237 19.17238 19.16717	In het planMER bestond de 'eerste zeef' uit het uitsluiten van zogenoemde 'harde belemmeringen', bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden. Daarna is gekeken naar het voorkomen en de verspreiding van soorten en overige beschermde gebieden. Het detailniveau van het PlanMER ziet niet toe op beoordeling per perceel. Dit dient later bij een concreet project verder onderzocht te worden. In de onderzoeksopgave bij een concreet project zal ecologie een belangrijk aandachtspunt zijn.	Nee
I10	Indieners stellen dat het effect op de patrijs niet terugkomt bij de beoordeling. Ook bij de beoordelingscriterium weide- en akkervogels bij zonneparken komt het patrijzenproject nabij locatie 26 van de mogelijke windlocaties niet terug.	19.17711	In de hotspots zijn gebieden opgenomen die hoge concentratie kwetsbare soorten herbergen, waaronder akker- en weidevogels. De verspreiding van deze soorten, waaronder de patrijs, is niet beperkt tot deze hotspots. Bij een concreet project dienen de effecten op beschermde soorten, waaronder de patrijs, onderzocht te worden.	Nee
I11	De indiener stelt: De verdringende werking van zonnestroomprojecten voor de anders mogelijke natuurontwikkeling op de betrokken percelen ontbreekt nu als te wegen negatief aspect.	19.17799	Het PlanMER is een document wat op hoofdlijnen de impact van deze zon- en windparken uitlicht waarin ook de impact op het landschap en ecologie is beoordeeld. Omdat over individuele locaties voor mogelijke zonneparken op het abstractieniveau van het planMER niets gezegd kan worden, kan ook niks gezegd worden over mogelijke verdringing van natuurontwikkeling. Tevens kan er niks gezegd worden over nieuwe natuurontwikkeling dankzij zonneparken.	Nee

I12	De indiener stelt dat de kwestie van de verminderde CO_2 opslag wegens uitgesloten of verminderde plantengroei ter plaatse niet gewogen is.	19.17799	Het PlanMER is een document wat op hoofdlijnen de impact van deze zon- en windparken uitlicht waarin ook de impact op het landschap en ecologie is beoordeeld. Omdat over individuele locaties voor mogelijke zonneparken op het abstractieniveau van het planMER niets gezegd kan worden, kan ook niks gezegd worden over mogelijke vermindering van CO_2 opslag. Tevens kan er niks gezegd worden over de vergroting van CO_2 opslag dankzij zonneparken.	Nee
I13	Indiener stelt dat bij het aspect ecologie sprake is van tunnelvisie. Er wordt te eenzijdig vanuit gegaan dat alleen verschralen positieve effecten op de biodiversiteit heeft. Gebruik van mest, kan de biodiversiteit ook positief beïnvloeden. Ook komt biodiversiteit niet alleen boven grond, maar ook onder de grond voor.	19.17711	Ter kennisname.	Nee
I14	Indiener vindt het opmerkelijk dat de effecten van bodem zijn beoordeeld. In de MER wordt aangegeven dat de effecten op het bodemleven niet of nauwelijks bekend zijn, de effecten worden wel beoordeeld. Als de effecten niet bekend zijn, moet er nader onderzoek gedaan worden of het effect moet niet worden beoordeeld. Bij zonneparken met een oost-west opstelling is dat ook de bedoeling. Indiener vraagt zich af waarom dit niet nodig is bij een Zuidopstelling.	19.17711	De effecten van zonneparken op het bodemleven zijn wel degelijk bekend. Echter kunnen er zodanige verschillen op projectniveau plaatsvinden dat alleen op hoofdlijnen in het planMER hierover uitspraken zijn gedaan. Ook voor een zuidgeoriënteerde opstelling dient bij een concreet project getoetst te worden op het aspect bodem, water en ecologie.	Nee
I15	Indieners zijn verwonderd over het feit dat voor dit planMER geen veldbezoeken zijn uitgevoerd. Deze zouden, zoals de opstellers redeneren, onderdeel moeten zijn van de afzonderlijke projectMERREN. We vragen ons af in hoeverre deze PlanMER een goede basis kan zijn voor een beleid en toetsingskader als de natuur en milieugevolgen zijn bepaald zonder veldbezoek, laat staan zonder veldonderzoek.	19.17828 19.17805	Ten behoeve van het planMER zijn geen aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. Dat betekent niet dat 'Achtergrondrapport natuur' geen gebruik maakt van gegevens afkomstig uit veldonderzoek. De onderzoekers hebben op basis van eerdere projecten binnen de Kempengemeenten kennis van het gebied en daarnaast is gebruik gemaakt van jarenlange velddata uit het gebied.	Nee
I16	Indiener stelt dat aan de effectbeoordeling 'gevolgen beschermde soorten' tekortkomingen zijn omdat uitsluitend naar de bestaande beroerde toestand	19.17799 19.17828	Voor de beoordeling van het onderdeel 'gevolgen beschermde soorten' is gebruik gemaakt van	Nee

	(bijv. droge jaren 2018 en 2019) wordt gekeken en niet naar de toekomstgevolgen van energie opwekkinglocaties in relatie tot de blokkerende werking op potentieel aanwezige natuur ontwikkelingsmogelijkheden. Hierdoor is de huidige veldsituatie voor deze gebieden niet representatief. En natuurlijk wreekt zich ook hier het kennishiaat van de feitelijk aanwezige gebiedswaarden.		velddata die gedurende meerdere jaren is opgedaan. Het effect van een tweetal 'droge' jaren doet derhalve niks af aan de dataset. Verder is het is niet passend binnen een planMER om over mogelijke ecologische ontwikkelingsmogelijkheden te gaan voorsorteren. De beoordeling en toetsing vindt altijd plaats op basis van de feitelijke situatie.	
I17	Indieners zien graag dat het Natuurnetwerk Brabant expliciet wordt uitgesloten van zon- en windparken. Dit betreft zowel de gerealiseerde delen als de niet-gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Daarnaast zouden wind- en zonlocaties die volledig omgeven zijn door NNB of nog te realiseren NNB ontzien moeten worden.	19.17828	In het planMER is zijn de gerealiseerde delen van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) uitgesloten voor windenergie, de nog niet-gerealiseerde delen zijn niet uitgesloten. Wel is het zo dat de alternatieven gelegen in de niet-gerealiseerde delen van het NNB negatief scoren op het onderdeel ecologie ten opzichte van alternatieven die geheel buiten deze gebieden zijn gesitueerd. In het planMER is het gehele NNB (zowel gerealiseerd als nog niet-gerealiseerd) gevrijwaard van zonnepanelen. Locaties die volledig zijn omgeven door NNB hebben geen apart criterium. Het planMER bevat hiervoor niet het juiste detailniveau. De effecten op het NNB op deze locaties zullen bij een concreet initiatief getoetst moeten worden.	Nee
I18	Indieners stellen dat barrièrewerking en effecten op trekroutes, foerageergebieden en foerageerroutes als van wind- en zonneparken onvoldoende is onderzocht.	19.17828	De windparklijnen zijn indicatief en voor zonneparken zijn er geen opstellingen ingetekend. Barrièrewerking en effecten op trekroutes, foerageergebieden, en foerageerroutes kunnen dermate locatiespecifiek zijn, dat het detailniveau van het planMER hier niet geschikt voor is. Uiteraard dienen deze zaken bij een concreet project getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.	Nee
I19	Indieners stellen dat onder het punt Akker- en weidevogelgebieden wordt bij nummer 38 en 42 aangegeven dat deze licht negatief is. Dit zou negatief	19.17805	Windparklijn 38 scoort dubbel negatief op het beoordelingscriteria 'Akker- en	Nee

	moeten zijn omdat er zich in de omgeving van 38 en 42 veel vleermuizen, zilverreigers, wulpen, oeverzwaluws, kwartels, kluchten, patrijzen, schooleksters, ooievaren en kieviten bevinden. In de omgeving van nummer 38 is verder ook de bever actief.		weidevogelgebieden'. Windparklijn 42 scoort enkel negatief op het beoordelingscriterium 'Akker- en weidevogelgebieden'. Dit komt omdat windparklijn 42 net buiten de hotspot voor akker- en weidevogels blijkt te vallen. Wel is voor deze lijn aangegeven dat er negatieve effecten te verwachten zijn, ook op de akker- en weidevogels. Het is bekend dat er bij windparklijn 38 en 42 vele beschermde soorten voorkomen, dit is ook de reden dat deze lijnen respectievelijk enkel negatief en dubbel negatief scoren op het beoordelingscriterium 'soortenbescherming'. Uiteraard dient soortenbescherming bij een concreet project uitvoerig getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.	
I20	Indieners stellen dat de gevolgen van verstoringen voor kwetsbare soorten onvoldoende zijn meegenomen. Ook stellen zij dat de gehanteerde verstoringsafstanden, 75m en 200m, te klein zijn en dat deze ten minste 1000m moet zijn.	19.17828	De gehanteerde verstoringsafstanden zijn, voor zo ver mogelijk, onderbouwd middels wetenschappelijk onderzoeken. Het hanteren van 1000 meter als verstoringsafstand is niet representatief en onrealistisch. Literatuur wijst uit dat voor de meeste soorten de verstoringsafstand niet verder reikt dan 200 meter.	Nee
I21	Indieners missen in de literatuurlijst het rapport 'Kwetsbare soorten voor energieinfrastructuur in Nederland' (WUR, 2018 – https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/05/01/kwetsbare-soorten-voor-energieinfrastructuur-in-nederland) en de 'Checklist natuurbelangen bij windenergie op land' (NMF, Natuur & Milieu, 2018 – https://www.windopland.info/wp-content/uploads/2018/03/NM-Checklist-Wind-op-Land-online.pdf). We raden u ten sterkste aan om de bevindingen van deze rapporten mee te nemen in uw beleid en toetsingskader.	19.17828	Ter kennisname.	Nee
I22	Indieners stellen dat een voorkeur uit te spreken voor een zuidopstelling ten opzichte van een oost-westopstelling voor zonneparken. Indieners stellen voor om een grote voorkeur uit te spreken voor een zuid-opstelling met voldoende ruimte tussen de opstellingen. We raden ten sterkste aan om de 'Checklist natuurbelangen bij grondgebonden zonneparken' van de Natuur en	19.17828	Het planMER zal geen voorkeur benoemen voor een bepaalde opstelling van zonneparken. Het is correct dat een (open) zuidopstelling over het algemeen minder negatieve effecten heeft op de bodem(ecologie) dan een (gesloten) oost-	Nee

	Milieufederaties en Natuur & Milieu (https://www.brabantsemilieufederatie.nl/wp-content/uploads/sites/18/2019/06/190516-NMF-NM-Checklist-Natuurbelangen-Grondgebonden-Zonneparken-DIGITAAL.pdf) op te nemen in uw beleid en toetsingskader.		westopstelling. Het is echter aan de Kempengemeenten om, al dan niet, een voorkeur uit te spreken in het beleid- en toetsingskader.	
I23	Indieners vinden het vreemd dat concentratiegebied Bergeijk Zuidoost redelijk scoort op het milieuthema ecologie daar het op 3 van de 4 onderdelen negatief scoort. Drie van de vier nummers liggen daarnaast tegen de beekloop aan. In en rond de beekloop bevinden zich diverse beschermde dieren en planten. Dit lijkt niet te zijn meegenomen in het planMER en zou eerst moeten worden onderzocht.	19.17805	De concentratie Bergeijk Zuidoost scoort op drie van de vier ecologische beoordelingscriteria de laagste beoordeling (dubbel negatief). Alleen op het beoordelingscriterium Natura 2000 scoort deze concentratie neutraal. Hoewel het Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux' op relatief korte afstand is gelegen wordt de kans op negatieve effecten laag ingeschat. Dit komt omdat dit gedeelte van het N2000-gebied is aanwezen voor habitattypen en habitatsoorten. Deze ondervinden relatief weinig last van windturbines, zeker op dergelijke afstanden (>75 meter). Echter dient dit bij een concreet initiatief nog nader getoetst te worden op de Wet natuurbescherming (onderdeel gebiedsbescherming).	Nee
I24	Indieners stellen dat het eindconcept uitgaat van een papieren natuur. De natuur is overzichtelijk opgeknipt in Natura 2000 en Natuurnetwerk Brabant gebieden. Er is gekeken naar afstanden van windturbines tot Natura2000 gebieden maar nauwelijks naar de natuurwaarden binnen Natuurnetwerk Brabant gebieden. In dit PlanMER is, binnen het Natuurnetwerk Brabant, een bosje met weinig natuurwaarden en aangeplant voor bosbouw gelijkwaardig aan hoogwaardige natuur die gevoelig is voor windturbines.	19.16717	Door het hanteren van een verstoringsafstand rond gebieden behorend tot het Natuurnetwerk Brabant (NNB) worden alle delen van het NNB gescoord. Dit is een worst-case benadering, want ook NNB-delen met een (relatief) lage natuurwaarden hebben deze verstoringsafstand toebedeeld gekregen. Het detailniveau van het planMER ziet niet toe op een beoordeling per perceel.	Nee
I25	Indieners stellen dat zeldzame en kwetsbare vogelsoorten niet zijn meegenomen in het onderzoek.	19.16717	Kwetsbare en zeldzame vogelsoorten zijn wel degelijk, voor zover het detailniveau van het planMER het toelaat, meegenomen in de beoordeling. Zo zijn er gebieden met kwetsbare soorten (met name akker- en weidevogels) gedefinieerd en getoetst. Daarnaast zit de	Nee

			bescherming van diverse vogelsoorten ook in het hanteren van verstoringsafstanden van Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Brabant. Locatiespecifiek onderzoek (per windparklijn) behoort niet tot de scope van het planMER. Het natuurrapport dient louter en alleen om alternatieven voor windenergie en zonne-energie binnen de Kempengemeenten te vergelijken. Dit rapport geeft alleen een eerste indicatie van mogelijke effecten en kan niet gebruikt worden als onderbouwing van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie. Voor ieder concreet project dient een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.	
I26	Indieners stellen dat de kort-door-de-bocht redenatie de reden is dat kwetsbare vogelgebieden in het PlanMER niet als zodanig herkenbaar zijn. De redenatie van Bosch & van Rijn, dat het PlanMer niet het juiste detailniveau is, gaat regelrecht in tegen het advies van de onafhankelijke en deskundige Commissie MER! Deze Commissie vraagt juist wel om onderzoek te doen naar negatieve effecten voor vogel- en vleermuizensoorten per gebied. Indieners vragen zich af hoe de gemeenteraad goed beleid kan vaststellen als de belangrijkste criteria m.b.t. natuur niet worden meegenomen in het PlanMER?	19.16717	Kwetsbare vogelgebieden zijn reeds opgenomen in het planMER, dit zijn de zogenoemde ‘Akker- en weidevogelgebieden’. Ook voor vleermuizen is reeds een representatieve beoordeling opgenomen op basis van literatuur. In het planMER en het ‘Achtergrondrapport Natuur’ zullen de broed- en wintervogelkaarten van SOVON worden toegevoegd als twee extra beoordelingscriteria.	Ja
I27	Indieners geven aan dat het eindconcept stelt: Bovendien zit de bescherming van diverse vogelsoorten vaak ook al in de beoordeling van het onderdeel gebiedsbescherming. Onze kanttekening daarbij is dat sommige waardevolle vogelgebieden planologisch niet voldoende beschermd zijn, zeker niet als ze gelegen zijn binnen Natuurnetwerk Brabant. Daardoor komt dit ook niet naar voren in het onderdeel gebiedsbescherming. De focus van dit eindconcept PlanMER op juridische bescherming van gebieden –in plaats van focus op echte natuurwaarden- gaat dan ook voorbij aan de zienswijze van de Commissie.	19.16717	Kwetsbare vogelgebieden zijn opgenomen in het plan-MER, dit zijn de zogenoemde ‘hotspots’. Deze hotspots zijn gebieden die door de onderzoekers zijn aangewezen als kwetsbare gebieden vanwege de aanwezigheid van kwetsbare vogelsoorten. Deze gebieden zijn niet als zodanig beschermd, ze zijn namelijk geen onderdeel van het Natura 2000 en het Natuurnetwerk Brabant. Locatiespecifiek onderzoek (per windparklijn) behoort niet tot de scope van het planMER.	Nee
I28	Indieners stellen dat er nog iets vreemds aan de hand is met de beoordeling op het gebied van afstanden van windturbines tot Natura 2000. Bij één afwijkende beoordeling wordt deze niet als worst case overgenomen. Nu	19.16717	Het klopt dat bij één afwijkende beoordeling deze niet als maatgevend wordt overgenomen. Zodoende blijft de beoordeling van een alternatief	Nee

	bestaan mogelijke concentratiegebieden voor windturbines niet allemaal uit evenveel windparklijnen. Sommige gebieden hebben slechts vier lijnen en anderen tot wel 12 windparklijnen. Hierdoor kunnen grotere gebieden veel sneller een negatieve beoordeling krijgen op dit criterium. Op deze manier toetsen aan een criterium zegt feitelijk niets bij zo'n groot verschil tussen het aantal windturbinelijnen per concentratiegebied!		representatiever. Alternatieven die bestaan uit veel windparklijnen hebben inderdaad een grotere kans om negatiever te scoren dan alternatieven met minder windparklijnen. Om deze alternatieven toch te kunnen vergelijken met elkaar is ook iedere windparklijn afzonderlijk beoordeeld. Zodoende is het toch inzichtelijk welke windparklijnen zorgen voor een positievere of negatievere beoordeling van een alternatief. De beoordeling per lijn bieden de Kempengemeenten de kans om keuzes kunnen maken omtrent uitsluitingsgebieden en/of voorkeursgebieden voor wind- en zonne-energie.	
I29	Indieners stellen dat het planMER de risico's op overige kwetsbare fauna, bijvoorbeeld het leefgebied van de gladde slang, onvoldoende meeweegt.	19.16717	Beschermde flora en fauna is wel degelijk meegenomen in het natuuronderzoek ten behoeve van het planMER. De gladde slang is ook opgenomen als beschermde soort; hier is voor bijvoorbeeld de beoordeling van windparklijnen een verstoringsafstand van 200 meter gehanteerd.	Nee
I30	Indieners stellen dat uit onderzoek bij dieren blijkt een directe relatie tussen de aanwezigheid van windturbines en de gezondheid van dassenfamilies in de omgeving. Tevens zijn er negatieve effecten op de aanwezigheid van hazen en herten. De onderzoekers wijzen erop dat er relatief veel onderzoek is gedaan naar de effecten voor vogels en vleermuizen maar weinig onderzoek naar de effecten op andere diersoorten.	19.17705	De aanwezigheid van windturbines zorgt, over het algemeen, niet voor significante negatieve effecten op zoogdieren op een zodanige manier dat dit effect heeft op de staat van instandhouding. Echter dient voor ieder concreet project een locatiespecifiek ecologisch onderzoek te worden verricht.	Nee

Thema J: Landschap

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
J1	Indiener stelt: Het feit dat windturbines op grote afstand zichtbaar zijn, heeft negatieve gevolgen voor de landschappelijke impact.	19.17315	Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties waar windturbineparken, ondanks wettelijke beperkingen, mogelijk zijn. Het bepalen van de impact op de landschappelijke kwaliteiten is in het planMER gedaan aan de hand van 5 beoordelingscriteria vastgelegd in de NRD. Deze zijn als volgt: - Aansluiting van een windpark op de landschappelijke structuren - Herkenbaarheid van de opstelling van een windpark - Invloed van een windpark op de landschappelijke kernkwaliteiten - Zichtbaarheid van een windpark - De interferentie tussen windparken Windturbineparken zullen impact hebben op (de beleving van) de kwaliteiten van het landschap. De impact op het landschap is per windturbinepark inzichtelijk gemaakt. Het PlanMER blijft echter een document wat op hoofdlijnen de impact zal uitlichten. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen voor specifieke locaties.	Nee
J2	Indiener is van mening dat met het plaatsen van windmolens het landschappelijk schoon weg valt. Ze zijn van grote afstand te zien en kennen ’s avonds ook veel knipperlichten.	19.17716	Ter kennisname.	Nee
J3	Indiener stelt dat het planMER tekort schiet door alle beoogde deelingrepen per onderzochte locatie niet in dit grotere kader van de al veel te ver voortgeschreden algemene ruimtelijke degradatie te plaatsen. Door dit na te laten wordt ten onrechte de schijn gewekt dat er inderdaad nog ruimtelijk/landschappelijke reserves bestaan om op in te kunnen teren.	19.17799	Het planMER is alleen bedoelt om inzicht te geven in alle huidige mogelijke locaties voor wind- en zonneparken binnen de Kempengemeente waarbij rekening wordt gehouden met milieutechnische belemmeringen. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen	Nee

			de impact van deze energieparken uitlicht waarin ook de impact op het landschap is beoordeeld.	
J4	Indiener stelt dat de Toetsingsaspecten onder ‘ *Landschap* ‘ aanvechtbaar zijn: Het aansluiten op *landschappelijke structuur* kan nooit een positieve meerwaarde opleveren. Hooguit iets minder storend zijn maar blijft per saldo negatief. Ook kan *herkenbaarheid* nooit als een neutraal of zelfs positief effect gelden omdat de belevingswaarde als windenergieterrein in het cultuurlandschap nu eenmaal een altijd storende factor vormt. Waar windenergieterreinen altijd al op zichzelf al negatief voor de ruimtelijke kwaliteit uitwerken, kan het feit dat er geen sprake is van *interferentie* met andere parken op zichzelf bezien geen landschappelijke plus opleveren zoals nu het geval is. Evenmin is het onmogelijk dat een wind-energieterrein geen invloed op de *kernkwaliteit* van een gebiedsdeel zou kunnen hebben. Wat die kernkwaliteit ook zij, nooit kan bij de gigantische verticale molenmasten en roterende wieken daar op enigerleiwijze aansluiting bij gevonden worden. *Schaal ,functie, aard en contrast* zijn eenvoudigweg te fors afwijkend.	19.17799	De impact op het landschap is per windpark in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. De 5 beoordelingscriteria, vastgelegd in de NRD, zijn op dit niveau beoordeeld. Om deze beoordeling aan te sluiten met de beoordeling van de andere milieutechnische aspecten is er is er gekozen voor de beoordelingsniveaus ook afkomstig uit de NRD. De beoordelingsniveaus hebben daarbij een passende, op dit abstracte macroniveau, landschappelijke beschrijving toegekend gekregen. Hieruit is deze beoordeling voortgekomen. Wat betreft de landschappelijke structuren is er alleen gekeken naar aansluiting op het allerhoogste macroniveau. Hierbij kan een lijnopstelling wel degelijk de herkenbaarheid van de richting van de structuur vergroten dus kan het een positief effect hebben. Bij de herkenbaarheid is er alleen gekeken naar herkenbaarheid als lijn. Omdat en lijnopstelling minder storend is en herkenbaar als lijnopstelling is deze dus niet negatief. Bij de interferentie is er inderdaad niet te spreken over positieve interferentie. Deze is storend, minder storend, niet aanwezig of dusdanig wel herkenbaar dan wel vergelijkbaar dat ze elkaars inpassing niet of nauwelijks verstoren. Bij de landschappelijke kernkwaliteiten is er in het planMER Kempen gekeken naar de kernkwaliteiten op macroniveau. De macro-kwaliteiten van het jong ontginningslandschap (grootschalig, rationeel, rechte structuren) zijn vergelijkbaar met die van een windturbine lijnopstelling. Een windpark zal geen kwaliteit toevoegen maar zal in een directe relatie met deze macro-kernkwaliteiten ook geen grote aantasting zijn. De kwaliteiten zullen niet minder herkenbaar worden. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet	Ja

			project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen voor specifieke locaties. Doordat daarbij op een ander niveau wordt gekeken is het mogelijk dat de 5 beoordelingscriteria anders worden beoordeeld. Het is goed mogelijk dat daarbij geen positieve beoordeling wordt gegeven.	
J5	Indiener stelt “Ten onrechte ontbreken verder de aspecten van de *relictwaarde* en *ruimtelijke en functionele versnippering* van de gebiedssamenhang als toetsingspunten”.	19.17799	Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. De 5 beoordelingscriteria, vastgelegd in de NRD, zijn op dit niveau beoordeeld. Om deze beoordeling aan te sluiten met de beoordeling van de andere milieutechnische aspecten is er is er gekozen voor de beoordelingsniveaus ook afkomstig uit de NRD. Bij een concreet project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling, waarin mogelijk ook relictswaarden per gebied, noodzakelijk kunnen zijn om de impact in kaart te brengen voor specifieke locaties. Ook is er op dit abstractieniveau nog niet te spreken over eventuele samenhang tussen projecten, en de impact hiervan op het geheel, omdat het niet te bepalen is welke projecten waar zullen ontstaan. Daarnaast past het past niet binnen het detailniveau van het planMER om de effecten op *ruimtelijke en functionele versnippering* van de gebiedssamenhang mee te nemen.	Nee
J6	Indiener stelt: Het is de vraag of aansluiting van windparken op de landschappelijke structuren werkelijk een ter zake doend positief effect kan hebben. De aard en schaal van windturbines contrasteren dermate sterk met de landschapsvormende elementen zoals bomen, houtsingels, bospercelen, sloten of wegen dat ze altijd als een op zichzelf staande storende anomalie worden ervaren.	19.17799	De impact op het landschap is per windpark in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. De 5 beoordelingscriteria, vastgelegd in de NRD, zijn op dit niveau beoordeeld. Om deze beoordeling aan te sluiten met de beoordeling van de andere milieutechnische aspecten is er is er gekozen voor de beoordelingsniveaus ook afkomstig uit de NRD. De beoordelingsniveaus hebben daarbij een passende, op dit abstracte mesoniveau, landschappelijke beschrijving toegekend gekregen. Hieruit is deze beoordeling voortgekomen.	Nee

			Er is alleen gekeken naar aansluiting op het allerhoogste macroniveau. Hierbij kan een lijnopstelling wel degelijk de herkenbaarheid van de richting van de structuur vergroten dus kan het een positief effect hebben. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen voor specifieke locaties. Doordat daarbij op een ander niveau wordt gekeken is het mogelijk dat de 5 beoordelingscriteria anders worden beoordeeld.	
J7	Indiener stelt dat indien een ruimte door hoge windturbines wordt begrensd die de begroeiing vele malen overtreft dan reduceert deze de natuurlijke schaalbeleving en neemt de weidsheidbeleving sterk af. De aantasting van de weidsheidsbeleving dient daarom als een te toetsen gevolgenaspect mee te tellen. Hetgeen nu echter ontbreekt.	19.17799	De impact op het landschap is per windpark in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. De 5 beoordelingscriteria, vastgelegd in de NRD, zijn op dit niveau beoordeeld. In het planMER is niet gesproken over weidsheidsbeleving maar wel over de klein- grootschaligheid van de landschappen. Deze termen staan in relatie met elkaar. De impact van de windturbineopstellingen op deze klein- en grootschaligheid is aan de hand van illustraties weergegeven bij de beoordeling van de invloed van een windpark op de landschappelijke kwaliteiten. Deze is vervolgens meegenomen in de beoordeling van de lijnopstellingen.	Ja
J8	Indiener stelt dat de gevolgde beoordelingsmethode door de stoorgrens bij slechts 9x de tiphoogte (2 km) te leggen onvoldoende rekening houdt met de potentiële natuur-en landschapsverbeteringspotenties van de gronden en werkt remmend om deze tot uitvoering te brengen. Deze remmende negatieve effecten zijn nu onvoldoende verdisconteerd in toetsingstabellen.	19.17799	Het planMER is alleen bedoeld om inzichtelijk te maken waar zon- en windparken in het huidige landschap van de Kempen gemeenten mogelijk zijn. Het is niet passend binnen een planMER om over potentiële natuur en landschapsverbeteringspotenties te speculeren. Ook is er op dit abstractieniveau nog niet te spreken over eventuele samenhang tussen projecten, en de impact hiervan op het geheel, omdat het niet te bepalen is welke projecten waar zullen ontstaan. Om toch de beoordeling te kunnen doen aan de hand van de gegeven beoordelingscriteria is er vanuit gegaan dat bij 2 kilometer eventuele impact op omgeving en interferentie ontstaat.	Nee

			Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart te brengen van een gedetailleerde impact op de omgeving noodzakelijk zijn.	
J9	Indiener stelt dat de illustratie uit 2013 arbitrair is omdat de gekozen afstanden van standpunt tot beplanting en turbine naar willekeur bepaald kan worden en grote gevolgen heeft voor de belevingseffecten. De illustratie is inmiddels ook achterhaald omdat de tiphoogte van de huidige turbines aanzienlijk hoger liggen (van 150 naar 225 m1). Er kan vanuit gegaan worden dat tijdens de toekomstige uitvoering nog veel hogere windturbines de markt gaan bepalen. De toetsingstabellen houden daar echter geen rekening mee en geven daardoor een te gunstige uitkomst.	19.17799	De illustratie (figuur 13 pag. 63) is alleen gebruikt ter verduidelijking van het landschappelijk verhaal. Ongeacht de grootte en afstand van waarneming laat het plaatje schematisch zien wat de impact van landschappelijke elementen is op de zichtbaarheid en beleefbaarheid van windturbines. De impact op het landschap is per windpark in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een project(MER) zal rekening worden gehouden met de op dat moment beoogde hoogte van de windturbine(s).	Nee
J10	Indiener is van mening dat landschappelijke inpassing een essentieel onderdeel is van een zonnepark en hoort daarom als directe impact van het zonnepark beschouwd te worden. Een zonnepark kan bijdragen aan de netheid en verfraaiing van een landschap. Verwaarloosde gronden en lelijke uitzichten kunnen door middel van een landschappelijke inpassing opgeknapt worden. De inpassing is een cruciaal punt in het verkrijgen van een vergunning en moet dus ook als fundamenteel onderdeel van het zonnepark worden beoordeeld.	19.17801	Het planMER is alleen bedoeld om inzicht te geven in alle huidige mogelijke locaties voor wind- en zonneparken binnen de Kempengemeenten waarbij rekening wordt gehouden met milieutechnische belemmeringen. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van deze energieparken uitlicht waarin ook de impact op het landschap is beoordeeld. Daarbij zijn voor zonneparken ook de mitigerende maatregelen per landschapstype in kaart gebracht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen en de mogelijke mitigerende maatregelen van een landschappelijke inpassing.	Nee
J11	Indiener is van mening dat de landschappelijke inpassing en panelenopstellen dusdanig uitlopend zijn, dat de impact niet op voorhand beoordeeld kan worden in deze rapportage.	19.17801	Het planMER is alleen bedoeld om inzicht te geven in alle huidige mogelijke locaties voor wind- en zonneparken binnen de Kempengemeenten waarbij rekening wordt	Nee

			gehouden met milieutechnische belemmeringen. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van deze energieparken uitlicht waarin ook de impact op het landschap is beoordeeld. Daarbij zijn voor zonneparken ook de mitigerende maatregelen per landschapstype in kaart gebracht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen en de mogelijke mitigerende maatregelen van een landschappelijke inpassing en de manier hoe de panelenopsteling het best in het landschap past.	
J12	Indiener stelt: Bij de gevolgentoetsing wordt alleen gekeken naar de bestaande landschapskwaliteit en niet naar de *potentiële ontwikkelingswaarde* van terreinen. Door alleen het huidige sterk gedegradeerde landschap als referentiepunt te nemen lijkt de toe te brengen schade door de zonne-energieprojecten minder erg dan ze feitelijk is.	19.17799	Het landschap is dynamisch aan verandering onderhevig. Op het abstractieniveau van het planMER is het ontstaan van het landschap met haar eigen identiteit en kwaliteiten per landschapstype weergegeven. En gevolg daarvan de huidige situatie. Het is niet passend binnen een planMER om over potentiële landschappelijk dan wel ecologische verwachtingen te speculeren. De wet vraagt om een toets van de huidige situatie.	Nee
J13	Indiener stelt dat verdichtingen van het landschap nu voor het merendeel als neutraal weergegeven wordt. Dat kan in ieder geval niet geval zijn waar sprake is van coulissen en juist doorzicht een belangrijke landschappelijke kwaliteit betekent omdat ze de ruimtelijke belevingswaarde versterkt.	19.17799	De impact van zonneparken is in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. Dit is gedaan door vanuit de analyse van het landschap verschillende landschapstypen te beschrijven. Deze zijn vervolgens beoordeeld aan de hand van de gegeven beoordelingscriteria. Deze beoordeling laat alleen zien of de verschillende landschapstype meer of minder geschikt zijn voor zonneparken op specifieke beoordelingspunten. Het planMER gaat niet in over gebiedspecifieke ruimtelijke kwaliteiten omdat dit niet pas binnen het abstractieniveau van een planMER. Echter zijn wel de kwaliteiten van de landschapstype meegenomen bij de beoordeling. Daarbij is op het abstractieniveau van een planMER ook rekening gehouden met landschappelijke kwaliteiten zoals coulissen. Bij een	Nee

			concreet project(MER) zal een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen en de landschappelijke inpassing van een zonnepark zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de specifieke omgevingskenmerken.	
J14	Indiener stelt dat: De maat-en schaal van het huidige landschap is het algemeen een product van ruilverkaveling en een proces van ongestuurde schaalvergroting. Dit gedegenereerde landschap wordt nu opnieuw als toetsingskader genomen waarbij de voortzetting van dit aftakelingsproces ten onrechte als neutraal en zelfs positief wordt beoordeeld. Deze benadering schiet tekort omdat juist een rehabilitatie van deze landschappen gewenst is en dus een project getoetst zou moeten worden aan de daartoe te leveren bijdrage daaraan.	19.17799	Het landschap is dynamisch aan verandering onderhevig. Op het abstractieniveau van het planMER is het ontstaan van het landschap met haar eigen identiteit per landschapstype weergegeven. En gevolg daarvan de huidige situatie. Het is niet passend binnen een planMER om over potentiële landschappelijk dan wel ecologische verwachtingen te speculeren. De wet vraagt om een toets van de huidige situatie.	Nee
J15	Indiener stelt dat bij stap 3 van de tabel wordt gesteld dat in vrijwel alle gevallen effectieve mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Hierbij is echter alleen naar de verdichting gekeken als te beoordelen aspect en b.v. niet naar de verdringing van groen oppervlak, de remmende werking voor landschapsherstel en de ecologische barrièrewerking	19.17799	Bij mitigerende maatregelen gaat het over maatregelen die genomen kunnen worden om afbreuk op bijvoorbeeld landschappelijke kwaliteiten, woongenot of storende effecten zoals geluid of licht te beperken. Voor zonneparken geldt vaak dat omwonende het zicht op een zonnepark als minder prettig ervaren. Mitigerende mogelijkheden om dit zicht te beperken zijn daarom op het abstractieniveau passend bij het planMER in kaart gebracht.	Nee
J16	Indiener stelt dat de opgaande beplanting in gebieden met veel bos niet te vergelijken is met verdichtingen t.b.v. zonnestroomterreinen omdat deze transparant en toegankelijk zijn en geen ecologische barrière-werking hebben.	19.17799	Binnen het abstractieniveau van het planMER is het niet van toepassing in te gaan op de eigenschappen van specifieke mitigerende maatregelen voor energieparken. Bij een concreet project(MER) zal een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn waaraan vervolgens aansluiting gevonden kan worden van mitigerende maatregelen op het landschap.	Nee
J17	Er wordt in het plan enkel gekeken naar het plaatsen van windturbines naast wegen en niet naar het plaatsen van windturbines nabij bedrijventerreinen, bijvoorbeeld het grote bedrijventerrein in Hapert. De omwonenden zijn van mening dat dit ook dient te worden onderzocht.	19.17805	Binnen het haalbaarheidsonderzoek is onderzocht welke wettelijke belemmeringen er zijn voor het plaatsen van windturbines in de Kempen gemeenten. Hieruit zijn locaties voortgekomen waarbinnen windturbines mogelijk zijn.	Nee

			Omdat het planMER windparken onderzoekt, lijnopstellingen waarbinnen minimaal drie windturbines kunnen staan, zijn de 53 opstellingsvarianten opgesteld. Daarbinnen is een onderscheid van een tiental alternatieven (drie thematisch alternatieven, zes concentratie gebieden en één overige gebieden) gemaakt. Deze alternatieven zijn uiteindelijk onderzocht. Alleen bij het thematisch alternatief 'Infrastructuur' gaat het om windturbines die enkel langs wegen en andere infrastructurele bouwwerken zijn geplaatst. Ten aanzien van het bedrijventerrein in Hapert is in het haalbaarheidsonderzoek inzichtelijk gemaakt dat dit terrein grotendeels onder de aanvliegroute van het vliegverkeer rond Eindhoven ligt. Daar geldt dus een harde belemmering.	
J18	Indieners zijn van mening dat het de voorkeur heeft om de windparken te plaatsen bij de reeds bestaande infrastructuur, en niet in de buurt van woonkernen/woningen en vakantieparken.	19.17805	Ter kennisname.	Nee
J19	Indieners stellen dat de windturbineopstellingen in dit plan niet voldoen aan de ontwerpprincipes uit soortgelijke beeldkwaliteitsplannen. De plaatsingszones zorgen ervoor dat de windturbines méér in het landschap aanwezig zijn. Daarnaast zouden windturbinelijnen gelijk moeten beginnen en eindigen.	19.17805	Niet duidelijk is wat wordt bedoeld met 'soortgelijke beeldkwaliteitsplannen'. Binnen het haalbaarheidsonderzoek is onderzocht welke wettelijke belemmeringen er zijn voor het plaatsen van windturbines in de Kempen gemeenten. Hieruit zijn locaties voortgekomen waarbinnen windturbines mogelijk zijn. Omdat het planMER windparken onderzoekt, lijnopstellingen waarbinnen minimaal drie windturbines kunnen staan, zijn de 53 opstellingsvarianten opgesteld. Daarbinnen is een onderscheid van een tiental alternatieven (drie thematisch alternatieven, zes concentratie gebieden en één overige gebieden) gemaakt. Deze alternatieven zijn uiteindelijk onderzocht. Het planMER gaat niet in over gebiedspecifieke ruimtelijke kwaliteiten omdat dit niet pas binnen het abstractieniveau van een planMER. Bij een concreet project(MER) zal derhalve een gedetailleerde	Nee

			landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn om de impact in kaart te brengen.	
J20	Indieners stellen dat windparklijn 42 als licht negatief zou moeten worden gecategoriseerd op 'interferentie andere windparken' vanwege de knik in de lijn.	19.17805	Omdat het om een planMER gaat zijn er nog geen definitieve locaties. De 53 windparklocaties die zijn opgesteld zijn puur bedoeld als indicatieve locaties waarin rekening is gehouden met harde belemmeringen. Het beoordelingscriterium 'Interferentie tussen windparken' is daarom beoordeeld aan de hand van de tien opgestelde alternatieven (drie thematisch alternatieven, zes concentratie gebieden en één overige gebieden). De scores zijn per alternatief bij elkaar opgenomen waaruit een gemiddelde score is voortgekomen. Bij 'Interferentie tussen windparken' komt hier voor 'Concentratiegebied - Bergeijk Zuidoost' waarbinnen lijn 42 is opgesteld een 'Negatief' (--) uit.	Nee
J21	Indieners stellen dat windparklijnen 38, 42 en 43 neutraal scoren op landstype. Dit moet zijn licht negatief daar deze zijn gesitueerd in beekdalen.	19.17805	De impact op het landschap is per windpark in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. De 5 beoordelingscriteria, vastgelegd in de NRD, zijn op dit niveau beoordeeld. Dit is gedaan door vanuit de analyse van het landschap (Roenom) verschillende landschapstypen te beschrijven. Deze zijn vervolgens beoordeeld op kwaliteit en waarden. Naar aanleiding hiervan is de toelichting van de schaalniveaus voor het beoordelen van de 53 alternatieven opgesteld. Hierin is opgenomen dat: *'Alle windparken met een lijnvormige opstelling die (grotendeels) in het jonge zandontginningen landschap zijn gesitueerd.'* op een neutraal (0) als beoordeling uitkomen. De lijnen 42 en 43 vallen allen geheel of grotendeels in het jonge zandontginningen landschap. De lijn 38 is bij een herziening aangepast naar ''Licht negatief''.	Ja
J22	Indieners stellen dat windparklijnen 42 en 52 vlak bij een vijver gelegen zijn welke voor recreatie wordt gebruikt. Verder zijn er aan	19.17805	Het planMER gaat niet in over gebied specifieke ruimtelijke functies omdat dit niet pas binnen het	Nee

	de Burgemeester Aartslaan diverse groepsaccommodaties, campings en B&B's. Dit is binnen 2 kilometer. Daarom zouden nummer 42 en 52 negatief in plaats van licht negatief op zichtbaarheid moeten scoren.		abstractieniveau van een planMER. Lokale functies zoals groepsaccommodaties, campings en B&B's zijn niet te beoordelen als (hoge) esthetische of recreatieve waarden voor het landschap. Bij een concreet project(MER) zal derhalve een gedetailleerde omgevingsfunctie beoordeling noodzakelijk zijn om de impact op deze functies in kaart te brengen en waar mogelijk mitigerende maatregelen toe te passen.	
J23	Indieners stellen dat tabel 14 gewijzigd dient te worden voor concentratiegebied Bergeijk Zuidoost in: licht negatief, negatief, licht negatief, negatief.	19.17805	De beoordelingscriteria zijn beoordeeld aan de hand van de tien opgestelde alternatieven (drie thematisch alternatieven, zes concentratie gebieden en één overige gebieden). De scores zijn per alternatief bij elkaar opgenomen waaruit een gemiddelde score is voortgekomen. De individuele scores per lijnopstelling zijn herzien. Hieruit is een andere gemiddelde scores uitgekomen. Bij 'Concentratiegebied - Bergeijk Zuidoost' waarbinnen lijn 38, 42, 43 en 52 vallen is de huidige score op 'Negatief', 'Licht negatief', 'Licht negatief' en 'Licht negatief' uitgekomen.	Ja
J24	Indieners pleiten ook voor een goede ruimtelijke visualisatie van windturbines en zonneparken in het landschap op de beoogde locaties. Deze visualisatie moet realistisch op ooghoogte weergeven hoe wind en zon zichtbaar zijn in het landschap vanuit verschillende perspectieven en op verschillende afstanden. Gelieve dit als voorwaarde mee nemen in het beleid en toetsingskader.	19.17828	Het PlanMER is een document wat op hoofdlijnen de impact uitlicht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Omdat het om een planMER gaat zijn er nog geen definitieve locaties. De 53 windparklocaties die zijn opgesteld zijn puur bedoeld als indicatieve locaties waarin rekening is gehouden met harde belemmeringen. Binnen dit abstractieniveau past het niet om visualisaties van de opstellingsvarianten te maken.	Nee
J25	Indieners stellen dat de landschappelijke waarde van het gebied Bergeijk Zuid-Oost juist groot is, de Bergeijkenaar voelt zich erg verbonden met het gebied rondom Schut en Liskes en ook vakantiegangers en dagjesmensen weten het gebied goed te vinden.	19.17017	Ter kennisname	Nee

J26	Indiener stelt dat alle grote transities, moeten bijdragen aan het herstel van het landschap, dus ook de energietransitie. Het landschap is grootschalig geworden met monoculturen en afname van biodiversiteit. Deze teruggang moet gestopt worden.	19.17267	Ter kennisname.	Nee

Thema K: Cultuurhistorie & Archeologie

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
K1	Indiener stelt: Met de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Oirschot is niet of onvoldoende rekening gehouden. Vele gebieden in de gemeente hebben een hoge en zeer hoge cultuurhistorische waarde.	19.17243	Binnen het planMER is onderzocht wat de (landschappelijke) en cultuurhistorische waarden zijn per landschapstype. Daarbij is ook gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie. Het planMER is een document wat op hoofdlijnen de impact uitlicht. Een planMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Het is daarom niet mogelijk om onderscheid te maken per zoekgebied. Per initiatief dient men de cultuurhistorische waardenkaart(en) te raadplegen om te beoordelen in hoeverre cultuurhistorische waarden aangetast worden en welke mitigerende maatregelen kunnen worden ingezet. Het is met het detailniveau van een planMER niet mogelijk om een betekenisvolle score te geven en daarom is het in dit stadia ook niet noodzakelijk om verder kennis te nemen van de cultuurhistorische waardenkaart(en).	Nee
K2	Indiener stelt: Met de archeologische beleidskaart is niet of onvoldoende rekening gehouden. Vele gebieden in de gemeente hebben een middelhoge of hoge verwachtingswaarde.	19.17243	Binnen het planMER is er gekeken in welke maten archeologische waarden aanwezig zijn binnen de beoogde zoekgebieden. Daarvoor is gebruik gemaakt van de archeologische beleidskaart van de Kempen gemeente. Hierbij is geconstateerd dat in alle zoekgebieden gronden liggen met een middelhoge tot hoge archeologische verwachtingswaarde. Het PlanMER is een document wat op hoofdlijnen de impact uitlicht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Het is daarom niet mogelijk om onderscheid te maken per zoekgebied. Per initiatief dient men de archeologische waardenkaart(en) te raadplegen om te beoordelen of archeologisch onderzoek verplicht is voorafgaand aan de ontwikkeling. Anders gezegd: beoordeling op het	Nee

			milieuthema ‘archeologie’ leidt niet tot onderscheid van de alternatieven. Het is met het detailniveau van een planMER niet mogelijk om een betekenisvolle score te geven en daarom is het in dit stadia ook niet noodzakelijk om verder kennis te nemen van de archeologische beleidskaart(en).	
K3	Indieners verzoeken voor wat betreft cultuurhistorie en landschap uit te gaan van de “Cultuurhistorische Waardenkaart” die speciaal opgesteld is voor het beoordelen van dit soort plannen. Het eindconcept PlanMER gaat hier voor wat betreft windturbines wel heel gemakkelijk voorbij aan de “Cultuurhistorische Waardenkaart”.	19.16717	Binnen het planMER is onderzocht wat de (landschappelijke) en cultuurhistorische waarden zijn per landschapstype. Daarbij is ook gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie. Het planMER is een document wat op hoofdlijnen de impact uitlicht. Een planMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Het is daarom niet mogelijk om onderscheid te maken per zoekgebied. Per initiatief dient men de cultuurhistorische waardenkaart(en) te raadplegen om te beoordelen in hoeverre cultuurhistorische waarden aangetast worden en welke mitigerende maatregelen kunnen worden ingezet. Het is met het detailniveau van een planMER niet mogelijk om een betekenisvolle score te geven en daarom is het in dit stadia ook niet noodzakelijk om verder kennis te nemen van de cultuurhistorische waardenkaart(en).	Nee

Thema L: Planschade

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
L1	Indiener vreest planschade (privé en bedrijfsmatig)	19.17716 19.17725 19.17734	Planschade staat los van het milieutechnisch onderzoek. In de wet is het volgende hierover vastgelegd: Bij inkomensderving of een vermindering van de waarde van een ontroerende zaak ten gevolge van een planologische verslechtering kan – binnen vijf jaar na het onherroepelijk worden van de omgevingsvergunning – bij het college van Burgemeester en Wethouders van de betreffende gemeente een aanvraag voor een tegemoetkoming in schade worden ingediend. Dit recht is opgenomen in "Afdeling 6.1 Tegemoetkoming in schade" van de Wet ruimtelijke ordening.	Nee
L2	Indiener stelt: Wij maken ons zorgen over de waarde vermindering van onze woningen als er zoveel molens in de directe omgeving van onze huizen geplaatst worden. In onze ogen bedraagt de waardevermindering al gauw 25 % van de WOZ waarde van onze woningen en wij hopen dat u dit kunt meenemen in uw beleidsplannen.	19.17733	Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties voor windparken. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van mogelijke windturbines uitlicht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving noodzakelijk zijn. Naar aanleiding daarvan kan het bevoegd gezag beslissingen nemen voor eventuele mitigerende maatregelen waaronder planschadevergoeding voor waardevermindering van woningen. Tijdens een project(MER) zal hiervoor, binnen de wettelijk gestelde eisen, aandacht aan worden besteed.	Nee

Thema M: Overig

Nr.	***Zienswijze***	***Betreft Corsa-nummer***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
M1	Indiener stelt: Een reëel risico voor de toekomst van Recreatiepark TerSpegelt is dan ook een afname van het aantal gasten dat wil recreëren onder het suizende en zoevende geluid van windturbines met uitzicht op de landschap ontsierende turbines.	19.17315	Vanuit wetgeving zijn er beperkingen voor het toepassen van windparken. Denk hierbij aan de normeringen zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit (geluid en veiligheid). Dergelijke normeringen beperken de potentiële ruimte voor de plaatsing van windturbines in de Kempen-gemeenten. Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties voor windparken. De locaties die zijn voorgelegd zijn getoetst aan de beperkingen en voldoen aan de wetgeving. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving noodzakelijk zijn. Naar aanleiding daarvan kan het bevoegd gezag beslissingen nemen om windparken wel of niet te realiseren.	Nee
M2	Indiener stelt: Door de ligging van voorkeursgebied nummer 37 in een 'Verkeersleidingsradar – 500 voetszone', het gebied waarbinnen radarhinderverstoring wordt berekend op een hoogte van 500 voet, betreft dit gebied niet de meest voor de hand liggende locatie voor de ontwikkeling van een windpark. In de 'milieueffectrapportage grootschalige zonne- en windenergie De Kempen' is aangegeven dat plaatsing van windturbines binnen deze zone lastig is, maar niet op voorhand uit te sluiten. Optimalisatie, bijvoorbeeld door gebruik te maken van kleinere windturbines, of door opstellingen in een bepaalde richting te plaatsen, kan nodig zijn.	19.17315	Het planMER is bedoeld om alle mogelijke locaties van windturbineparken in kaart te brengen. Daaronder valt ook deze locaties omdat hier, ondanks wettelijk beperkingen, mogelijkheden zijn om windturbines te plaatsen eventueel met passende mitigerende maatregelen.	Nee
M3	Indiener verzoekt de voorzorgsmaatregel toe te passen.	19.17704 19.17709 19.17710 19.17738 19.17803	Niet duidelijk is wat wordt bedoeld met 'de voorzorgsmaatregel'.	Nee

M4	Indiener merkt op dat in andere Europese landen en deelstaten een minimumafstand tussen windturbines en woningen wordt gehanteerd. Indiener geeft aan dat algemeen geadviseerd wordt een minimumafstand van 2 km tussen windturbines en woonbebouwing aan te houden, waarbij gesteld wordt dat nader onderzoek nog nodig is.	19.17716	Ten behoeve van het planMER wordt gewerkt met de normstelling zoals deze is vastgelegd in de Nederlandse wetgeving. De Nederlandse wet kent geen afstandseisen voor windturbines en woningen. De plaatsing van windturbines moet voldoen aan normen omtrent geluid en slagschaduw, ongeachte de afstand.	Nee
M5	Indiener stelt: de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het planMER m.b.t. windparken is té onzeker. Deze kritieke business case komt onder andere door de: - lage windsnelheid op land; - overbelasting van het netwerk door te weinig capaciteit en dus geen garantie dat windparken kunnen worden aangesloten; - geen draagvlak van omwonenden; - een toekomstige ontwikkeling van lagere SDE+-vergoedingen. De vertaalslag naar voorwaardelijke verplichtingen van bijvoorbeeld maatwerkvoorschriften zoals stilstand ontbreekt hierbij zodat zij niet kunnen staven hoever dit de business case kan beïnvloeden.	19.17805	Het is aan de initiatiefnemer om de businesscase voor een windpark te bepalen.	Nee
M6	Indiener vreest voor aantasting van het woongenot.	19.17716	Het woon- en leefklimaat wordt vanuit milieuoogpunt (geluid, slagschaduw etc.) onderzocht in de milieutechnische onderzoeken. Het genot van een bepaald woon- en leefklimaat is voor eenieder verschillend.	Nee
M7	Indiener stelt dat de vergoeding die een boer krijgt voor het plaatsen van een windturbine op hun land niet in vergelijking staat met de schadevergoeding die omwonenden kunnen claimen. Indiener geeft aan dat gezondheid niet in geld is uit te drukken en poneert de vraag: kunt u aangegeven hoeveel uw gezondheid of deze van uw kinderen waard is.	19.17716	Ter kennisname. Vergoedingen vallen niet in de scope van een milieueffectrapportage (hier wordt alleen ingegaan op de milieueffecten). In het beleid en toetsingskader wordt ingegaan op eventuele randvoorwaarden voor o.a. vergoedingen.	Nee
M8	Indiener wijst op gezondheidsproblemen bij dieren t.g.v. windmolens.	19.17725 19.17798	Er is geen onderzoek bekend waaruit een verband blijkt dat windturbines effect hebben op dierenwelzijn en de gezondheid van dieren door de realisatie van een windpark. Hierbij is nog van belang dat in de Raad van State op 4 mei 2016 (Windpark Wieringermeer) en 4 april 2018 (Windpark Bijvanck) heeft geoordeeld dat niet	Nee

			aannemelijk is dat geluid van windturbines leidt tot effecten (stress) op paarden.	
M9	Indieners stelt dat de trend van omvangsgroei van turbines een probleem oplevert: Binnen de kortst mogelijk termijn is een windturbine verouderd omdat deze jonge vorm van energie-opwekking nog volop in ontwikkeling verkeert en er voortdurend verbeteringen en opschaling plaatsvinden. Dit betekent dat een windenergie opwekkingsproject steeds sneller obsoleet wordt en niet meer marktconform kan concurreren.	19.17799	Het planMER is alleen bedoeld om inzichtelijk te maken waar zon- en windparken in de huidige situatie binnen de Kempen gemeenten mogelijk zijn. Bij dit abstractieniveau is er gebruikt gemaakt van de huidige kennis van windturbines en ontwikkelingen op de energiemarkt. Het is niet passend binnen een planMER om over potentiële innovaties en verwachtingen te speculeren. De wet vraagt om een toets van de huidige situatie.	Nee
M10	Indiener vraagt om extra aandacht voor de gevolgen van lichtoverlast die een windmolen geeft. Indiener stelt dat er op de molens voorzieningen geplaatst kunnen worden zodat lichtvervuiling beperkt blijft.	19.17733	De Kempengemeenten zien het liefst windturbines zonder obstakelverlichting. Dit wordt echter vanuit wet- en regelgeving verplicht gemaakt voor windturbines met een tiphoogte van 150 meter of hoger. Mogelijkheden om overlast door obstakelverlichting te beperken, voor zover (technisch) haalbaar, zullen in een later stadium worden onderzocht.	Nee
M11	Indiener stelt: Voor onze buurtvereniging staat het woongenot van onze inwoners op de eerste plaats en moeten de invloeden hierop beperkt blijven.	19.17733	Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties voor windparken. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van mogelijke windturbines uitlicht. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving noodzakelijk zijn. Naar aanleiding daarvan kan het bevoegd gezag beslissingen nemen voor eventuele mitigerende maatregelen om impact op de omgeving te beperken. Tijdens een project(MER) zal hiervoor, binnen de wettelijk gestelde eisen, aandacht aan worden besteed.	Nee
M12	Indiener stelt: Verder willen wij dat de opbrengst voor de omgeving besteed worden in de Pielis evt. aan extra vergoeding voor omwonenden en voor wegverbetering/verbreding of wat er verder nog nodig is in de Pielis.	19.17733	Het planMER geeft inzicht in alle mogelijke locaties voor windparken. Het PlanMER is daarnaast een document wat op hoofdlijnen de impact van mogelijke windturbines uitlicht. In het beleid- en toetsingskader wordt sociale	Nee

			participatie en het terugvloeien van de revenuen naar de omgeving beschreven. Daarnaast zal tijdens een project(MER) zal er gekeken worden wat de best mogelijke manier is om deze vergoeding in te zetten in de omgeving.	
M13	Indiener stelt dat de stroomproductiegegevens die Bosch & van Rijn in tabel 22 (pag. 86) noemen, die een rendement van 42% beloven, absoluut onhaalbaar is.	19.17730	Een capaciteitsfactor van 42% is voor windturbines op land relatief hoog, maar voor windturbines van deze grootte wel degelijk mogelijk. Dit heeft te maken met de hogere en gelijkmatigere windsnelheid die op 150 meter hoogte voorkomt. Een meer gedetailleerde en locatieafhankelijke opbrengstberekening komt in een latere fase van het project aan bod. Een dergelijke studie is voor dit planMER nog niet van belang.	Nee
M14	Indiener stelt dat voor het berekenen van de vermeden C02 uitstoot doet men net alsof al die windstroom voor 100% daaraan bijdraagt. Maar omdat het aanbod van windmolens onregelmatige pieken en dalen vertoont die niet samenvallen met de pieken en dalen in de vraag, moeten de fossiele centrales die onregelmatigheden opvangen en dat kost rendement. De buitenlandse praktijk leert dat hierdoor uiteindelijk maar een klein gedeelte van de opgewekte windstroom ook daadwerkelijk aan de C02 reductie bijdraagt.	19.17730	Ongeacht de hoeveelheid stroom die windturbines produceren en of deze op dat moment aansluit bij aan de energiebehoefte, kan gesteld worden dat windenergie die geproduceerd en gebruikt wordt voor 100% bijdraagt aan de reductie van CO2 uitstoot.	Nee
M15	Indiener stelt dat de beste manier om binnen de gemeente aan C02 reductie te doen is zoveel mogelijk energie besparen: isolatie van woningen en andere gebouwen, stimuleren van openbaar vervoer, stimuleren van efficiënter energieverbruik door de industrie, enzovoort. Windmolens kunnen aanleiding geven tot sociale tegenstellingen, waardedaling van woningen/bedrijven , geluidshinder voor omwonenden, enzovoort zonder dat daar veel C02- reductie tegenover staat.	19.17730	Binnen dit planMER is niet gekeken naar wat de beste manier is om binnen de Kempen gemeenten CO2 reductie te stimuleren. Het doel van het planMER is alleen om inzicht te geven in alle mogelijke locaties voor zon- en windparken. Daarnaast is op hoofdlijnen de milieutechnische impact van windturbines en zonneparken beschreven. Ongeacht de aard en het gevolg van deze impact kan wel de stelling worden genomen dat windenergie helpt aan de reductie van CO2 uitstoot. Mogelijke mitigerende maatregelen voor de impact die windturbines hebben, worden tijdens een project(MER) bepaald.	Nee

M16	Indiener benoemd dat inwoners van de gemeente Eersel al erg veel last hebben van Eindhoven Airport en vindt het daarom niet kunnen dat zij ook nog eens worden belast met hoge windmolens.	19.17802	Overlast ten gevolge van andere bronnen dan het windpark vallen niet binnen de reikwijdte van dit planMER.	Nee
M17	Indiener denkt dat er alternatieven zijn die niet de horizon vervuilen, de dagen en nachten zullen voorzien van constant geluid en schaduwen die kilometers ver een belasting zijn.	19.17802	Binnen dit planMER is niet gekeken naar wat de beste manier is om binnen de Kempen gemeenten CO2 reductie te stimuleren. Het doel van het planMER is alleen om inzicht te geven in alle mogelijke locaties voor windparken. Daarnaast is op hoofdlijnen de milieutechnische impact van windturbines beschreven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de toegestane overlast ten gevolge van geluid en slagschaduw gebonden is aan beperkingen vanuit regelgeving.	Nee
M18	Indiener is van mening dat de Kempen beter eerst kan zorgen dat het zelfvoorzienend is in hun voedsel.	19.17802	Het onderwerp zelfvoorziening in voedsel valt niet binnen de reikwijdte van dit planMER.	Nee
M19	Indieners en tevens omwonenden van concentratiegebied Bergeijk Zuidoost wensen wel op te merken dat zij van mening zijn dat zoveel mogelijke zonnecollectoren geplaatst moeten worden op daken en op afvalplaatsen.	19.17805	Ter kennisname.	Nee
M20	Indieners stellen dat het plaatsen van windturbines in landelijke gebied slechts een tijdelijke oplossing is. Dit omdat windturbines in landelijk gebied conform de provinciale verordening na een maximale gebruikstermijn van 25 jaar verwijderd moeten worden en de situatie hersteld moet worden. Aansluiting bij bedrijventerreinen en hoofdinfrastructuur heeft hierom de voorkeur.	19.17805	In het planMER worden alle mogelijke locaties voor windenergie onderzocht, waaronder ook die in landelijk gebied. Dat de windturbines na een gebruistermijn van maximaal 25 jaar verwijderd moeten worden neemt niet weg dat zij in die periode een belangrijke bijdrage voor de duurzame energiedoelstellingen kunnen leveren.	Nee
M21	Indieners stellen: Draagvlak vormt een zeer bepalende factor bij de realisatie van duurzame ontwikkelplannen. Hierdoor pleit de indiener dat er extra aandacht in het planMER wordt besteed aan lokale betrokkenheid.	19.17273 19.17795	Lokale betrokkenheid valt niet in de scope van een milieueffectrapportage (hier wordt alleen ingegaan op de milieueffecten). In het beleid en toetsingskader wordt ingegaan op lokale betrokkenheid.	Nee
M22	Indieners en tevens inwoners van concentratiegebied Bergeijk Zuidoost zijn van mening dat zij onevenredig veel de lasten van de energietransitie dragen. Juist bedrijven blijven achter in het nemen van CO2 reducerende maatregelen. Concreet noemen indieners dat	19.17805	Om de Nederlandse doelen op het gebied van duurzaamheid en hernieuwbare energie te behalen moeten zowel huishoudens als bedrijven een bijdrage leveren. Het klopt dat voor de productie van	Nee

	de inzet van monovergisters in de omgeving veel meer CO2 reductie op zou leveren dan wat met deze windturbines kan worden bereikt.		hernieuwbare energie naast windturbines ook andere mogelijkheden zoals monovergisters bestaan. Binnen dit planMER is echter niet gekeken naar wat de beste manier is om binnen de Kempen gemeenten CO2 reductie te stimuleren. Het doel van het planMER is alleen om inzicht te geven in alle mogelijke locaties voor wind- en zonneparken.	
M23	Indiener maakt zich zorgen om zijn eigen gezondheid.	19.17798	Er zijn geen duidelijke aanwijzingen om aan te nemen dat windturbines, ongeacht de grootte en afgezien van stress, extra gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Wanneer met denk toch eventuele risico's te kunnen herleiden aan de windturbines, kan dit altijd aangekaart worden bij de daarvoor aangewezen overheidsinstanties. Tijdens eventuele onderzoeken en het vervolgproces moet dan worden gekeken welke betrokken partijen verantwoordelijkheid hiervoor dragen.	Nee
M24	Indiener stelt dat er geen onderzoek is gedaan naar de schade aan de gewassen.	19.17798	Er is geen onderzoek bekend waaruit een verband blijkt dat windturbines schade veroorzaken aan planten.	Nee
M25	Indiener vindt dat de Kempengemeenten zelf met een zonneladder moeten komen waar eerst gekeken moet worden of het realiseren van zonne-energie op daken en in de bebouwde omgeving plaats kan vinden voordat aanleg in het buitengebied aan de orde is. Dit sluit ook aan bij het advies van de Rijksbouwmeester.	19.17711 19.17828	Een zonneladder valt buiten de scope van het betreffende planMER. De zonneladder maakt onderdeel uit van het beleid en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie.	Nee
M26	Indiener vindt dat er voldoende aandacht besteed moet worden aan een exploitatievorm waarin burgers, lokale omgeving en bedrijven mee participeren.	19.17711	Participatie valt niet in de scope van een milieueffectrapportage (hier wordt alleen ingegaan op de milieueffecten). In het beleid en toetsingskader wordt ingegaan op participatie.	Nee
M27	Indiener stelt dat er bij vrijkomende agrarische locaties meer dan 5,000m^2 beschikbaar is. Indiener denkt dat 10.000m^2 tot 15.000m^2 bij vrijkomende agrarische locaties beschikbaar is voor zonnepalen.	19.17711	De (ontwerp) Interim Verordening van de provincie Noord-Brabant biedt de mogelijkheid om in te spelen op vrijkomende agrarische locaties groter dan 5.000m^2. Ten behoeve daarvan heeft de provincie in de voorwaarden een bepaling opgenomen rondom maatschappelijke meerwaarde. Naarmate de inbreuk op de basisregels	Nee

			groter is, verwacht zij een grotere inspanning op het gebied van een bijdrage aan maatschappelijke doelen.	
M28	Indiener stelt: Een vergeten aspect in het planMER is verder het gegeven dat de windkracht al geruime tijd in het land afneemt en daarmee ook de opbrengstrendementen. Dit geeft een reden temeer om zo laat als mogelijk de windenergiemarkt in te stappen en vooreerst vooral in te zetten op het terugdringen van de energievraag en CO2 uitstoot welke altijd een werkelijk duurzaam effect heeft.	19.17799	Om de Nederlandse doelen op het gebied van duurzaamheid en hernieuwbare energie te behalen moeten zowel huishoudens als bedrijven een bijdrage leveren. Binnen dit planMER is niet gekeken naar wat de beste manier is om binnen de Kempen gemeenten CO2 reductie te stimuleren. Het doel van het planMER is alleen om inzicht te geven in alle mogelijke locaties voor zon- en windparken.	Nee
M29	Indiener is van mening dat een MER uit dient te gaan van de feitelijke gebiedswaarden. Het gaat immers om de werkelijke milieugevolgen en niet uitsluitend om die van de papieren natuur zoals die aan bestuurstafels zijn afgekaart.	19.17799	De impact op het landschap van de zon- en windparken is in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. Het planMER is alleen bedoeld om inzichtelijk te maken waar zon- en windparken in het huidige landschap van de Kempen gemeenten mogelijk zijn. Bij dit abstractieniveau is er gebruikt gemaakt van beleidsmatige benaderingen en grenzen. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving en milieueffecten noodzakelijk zijn.	Nee
M30	Indieners stelt dat ten onrechte in de planMER alleen het formele beleid van rijk en provincie als uitgangspunt voor de gevolgentoetsing wordt genomen. Ook wordt dikwijls voorbij gegaan aan het feit dat het niet alleen om de actuele waarden gaat maar zeker ook over de potentiële natuur- en landschapsontwikkelingsmogelijkheden. Door dit te negeren zijn veel gebieden ten onrechte buiten de boot gevallen.	19.17799	In het planMER wordt getoetst aan het vigerende beleidsstukken van het rijk, de provincie en de gemeenten. De correctheid van het beleid staat niet ter discussie in het planMER.	Nee
M31	Indiener stelt dat: In het planMER gehanteerde beleidsplannen alleen die zaken weergeven welke van nationale en provinciale betekenis worden geacht , zeggen deze ook niets over de echte gebiedswaarden van gemeentelijk en regionaal belang. Probleem	19.17799	In het planMER wordt getoetst aan het vigerende beleidsstukken van het rijk, de provincie en de gemeenten. De correctheid van het beleid staat niet ter discussie in het planMER.	Nee

	hierbij is dat gemeenten dikwijls verzuimen specifieke waarden van gemeentelijk belang te onderzoeken, soms uit gebrek aan visie en dikwijls onder druk van de boerenlobby die belemmeringen vreest bij een waardetoekenning van hun gronden.			
M32	Indiener stelt dat: Het landschapsrapport ROENOM is niet op zoek gegaan naar de verborgen gebiedswaarden en is overigens ook te globaal om dit kennisgemis op te kunnen vangen. We blijven dus zitten met een fundamenteel hiaat over de gehele omvang en scala aan natuur- en landschapswaarden in het plangebied.	19.17799	De impact op het landschap van de zon en windparken is in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve een gedetailleerde landschappelijke beoordeling noodzakelijk zijn.	Nee
M33	Indiener stelt dat de opbrengst berekeningen ten onrechte geen rekening houden van de trend van de afnemende gemiddelde windsnelheid boven land. Deze is de afgelopen jaren al met 25% afgenomen door de toenemende weerstand als gevolg van de steeds verder toenemende bebouwing en de windenergie projecten zelf. Dit betekent dat het opbrengst rendement van een windturbine gedurende exploitatieduur aanzienlijk verder zal afnemen. Daarmee is het planMER echter geen rekening gehouden.	19.17799	De opbrengstberekening voor het planMER is inzichtelijk gemaakt op een abstractieniveau wat past bij een planMER. Een planMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Een meer gedetailleerde en locatieafhankelijk opbrengstberekening komt in een latere fase van het project aan bod. Een dergelijke studie is voor dit planMER nog niet van belang.	Nee
M34	Indiener stelt dat er geen enkele poging is gedaan om de structuur van de landbouw in de verschillende gebieden te beschrijven, laat staan dat de effecten in beeld zijn gebracht. Op verschillende vragen zoals: hoeveel landbouw grond verdwijnt er. Hoeveel bedrijven en huiskavels worden geraakt, wat is de bodemvruchtbaarheid van de percelen? Wat betekent het grootschalig aanleggen van zonnevelden voor de gronddruk van de agrarische sector en de toekomst mogelijkheden voor de grondgebonden landbouw?	19.17711	De betreffende vragen voeren te diep voor het abstractieniveau van een planMER.	Nee
M35	Indiener stelt dat voor zonne-energie de jonge ontginningen goed uit het planMER komen. Dat zijn echter vaak de beste verkavelde landbouwgebieden. Ook wordt aangegeven dat er in de landbouw een omslag plaats moet vinden richting kringloopland en de energietransitie kansen biedt. Met kringlooplandbouw komt er een grotere behoefte aan landbouwgrond. De aanleg van zonnevelden werkt dus negatief op het streven hiernaar.	19.17711	De impact op het landschap van de zon- en windparken is in het planMER inzichtelijk gemaakt op het abstractieniveau wat past bij een planMER. Het is niet passend binnen een planMER om over potentiële landschappelijk dan wel agrarische/economische verwachtingen te speculeren. Anders gezegd: dat er door een te verwachte kringlooplandbouw grotere behoefte	Nee

			komt aan landbouwgrond is niet uit te sluiten en wordt dus niet meegenomen in het planMER. Het planMER is alleen bedoeld om inzichtelijk te maken waar zon- en windparken in het huidige landschap mogelijk zijn. Dit is gedaan door vanuit de analyse van het landschap verschillende landschapstypen te beschrijven. Deze zijn vervolgens beoordeeld aan de hand van de gegeven beoordelingscriteria. Deze beoordeling laat alleen zien of per deze beoordelingscriteria de verschillende landschapstype meer of minder geschikt zijn.	
M36	Indiener stelt dat er wordt aangegeven dat zonneparken tijdelijk zijn, voor maximaal 25 jaar. 25 jaar is een hele generatie en in de ogen van de indiener zijn zonnepanelen daarom een permanente voorziening. Dat maakt dat de aanwezigheid en het eventueel slopen van deze voorzieningen niet veel anders is dan bijvoorbeeld agrarische gebouwen (kassen, stallen, schuren) en zijn daarmee te vergelijken en moeten daarom ook zo beoordeeld worden.	19.17711	De provincie Noord-Brabant gaat er in beginsel vanuit dat de realisatie van zonneparken voorziet in een tijdelijke behoefte. Vanwege dit tijdelijke karakter van zelfstandige opstellingen voor zonne-energie maakt de provincie de ontwikkeling daarom uitsluitend mogelijk met de toepassing van een omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan. Aan een dergelijke vergunning kan een termijn worden verbonden en de voorwaarde dat na afloop van de termijn de situatie van voor de vergunningverlening wordt hersteld. De maximale termijn is 25 jaar. Bovendien ontstaan er met een dergelijke procedure geen planologische rechten die op termijn kunnen leiden tot andere gebruiksfuncties of planschade claims. Hierdoor kan op ten duur worden teruggegaan naar agrarische activiteiten. Met de omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan wijzigt de huidige (bv. agrarische) bestemming niet.	Nee

M37	In het plan wordt aangegeven dat concentratiegebied Bergeijk Zuidoost volledig is gelegen onder het toetsingsvlak van de radar van vliegbasis Kleine-Brogel in België. Hierbij wordt aangegeven dat op dit moment niet duidelijk is wat voor belemmeringen dit oplevert. Dit punt zal eerst moeten worden onderzocht voordat er verder kan worden gegaan met het plan.	19.17805	Het planMER is bedoeld om alle mogelijke locaties van windturbineparken in kaart te brengen. Daaronder valt ook deze locatie omdat hier, ondanks wettelijk beperkingen, mogelijkheden zijn om windturbines te plaatsen eventueel met passende mitigerende maatregelen.	Nee
M38	Indiener stelt: Uit het feit dat gesteld wordt dat de bodem onder de zonnepanelen na verwijdering zich zal herstellen blijkt de erkenning dat een project gedurende de bedrijfstijd hiervoor nadelig is. Ook zullen de overbemestingsgevolgen en pesticidenverontreiniging gedurende exploitatie niet kunnen worden aangepakt zoals dat voor de omringende landbouwgronden beleidsmatig wel te voorzien is. Het projectterrein ligt dan als een gifenclave in zijn omgeving en kan deze door de grondwaterstromen blijven verontreinigen.	19.17799	Ter kennisname.	Nee
M39	Indieners stellen dat het hen opvalt dat de radarbeschermingszone van NAVO vliegbasis Kleine Brogel weinig aandacht krijgt in de eindconcept PlanMER. Bergeijk Zuidoost valt grotendeels binnen de beschermingszone van dit belangrijke vliegveld waar ook kernwapens gestationeerd zijn. Ook vanwege veiligheidsredenen is dit concentratiegebied daarom ongeschikt voor windturbines.	19.17017	Zoals in het planMER beschreven valt het zuidoostelijk deel van het plangebied onder het toetsingsvlak van de radar van vliegbasis Kleine-Brogel in België. Voordat windenergie binnen het toetsingsvlak gerealiseerd kan worden dient eerst een radartoets te worden uitgevoerd.	Nee
M40	Indieners stellen dat gezien de gevonden relatie tussen de aanwezigheid van windturbines en de gezondheid van en het voorkomen van zoogdieren vragen wij u een veiligheidsmarge in te bouwen m.b.t. de afstand tussen windturbines en woonhuizen. Wij vragen u het voorzorgsbeginsel in acht te nemen en windturbines niet toe te staan op de minimale afstand maar een ruimere buffer in te bouwen. De PlanMER wijst naar een publicatie van het RIVM waaruit blijkt dat gezondheidsschade niet is bewezen. Wij vinden dit te makkelijk, voor tabak en asbest is ook vele jaren dezelfde redenatie gebruikt. Het voorzorgsprincipe toepassen en een extra afstandsmarge in bouwen zou zeer wijs zijn van de Kempengemeenten om hun inwoners te beschermen.	19.17705	Er zijn geen duidelijke aanwijzingen om aan te nemen dat windturbines, afgezien van stress, extra gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Het is aan de gemeente(n) om eventuele bovenwettelijke eisen op te leggen. Dit Het is op dit moment niet de wens van de Kempenge-meenten om op voorhand voor te sorteren op strengere normen. Als sprake blijkt van aantoonbaar bijzondere lokale omstandigheden wordt deze mogelijkheid echter ook niet uitgesloten.	Nee

M41	Indiener meent dat geconcentreerde energieparken langs de infrastructuur A16 in West-Brabant een betere keuze zijn.	19.17267	Ter kennisname. Langs de A16 in West-Brabant is reeds een Provinciaal Inpassingsplan vastgesteld die het mogelijk maakt om 28 moderne windturbines te realiseren. Deze windturbines worden, naar verwachting, in 2021 gerealiseerd. Deze ontwikkeling is echter nog niet voldoende om de landelijke en provinciale duurzaamheidsdoelstellingen te halen. Daar komt bij dat de Kempengemeenten hun doelstellingen binnen hun eigen gebiedsgrenzen moeten invullen.	Nee
M42	Indiener verzoekt om windparklocatie nummer 37 niet op te nemen in het beleid en toetsingskader	19.17315	Het planMER is bedoeld om alle mogelijke locaties van windturbineparken in kaart te brengen. De afweging om een windparklocatie op te nemen in het beleid en toetsingskader wordt gemaakt bij de vaststelling van dat beleid en valt buiten het beoordelingskader van de planMER.	Nee

C. Advies commissie voor de milieueffectrapportage

De onafhankelijke commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r. of 'de commissie') heeft het planMER getoetst. Er is door de commissie een tussentijdse toetsing (16 september 2019) uitgevoerd op het planMER dat van 22 juli tot en met 2 september 2019 ter inzage gelegen. Het planMER aangevuld n.a.v. de tussentijdse toetsing en de commissie is vervolgens gevraagd een eindtoetsing (19 december 2019) uit te voeren op het definitieve planMER.

Hieronder wordt het toetsingsadvies (19 december 2019) samengevat, waarbij puntsgewijs de reactie van de gemeente is opgenomen. De commissie beveelt aan om het planMER op een aantal punten aan te vullen. De gemeente heeft ervoor gekozen om geen aanvulling op het planMER op te stellen, maar deze punten in het beleid en toetsingskader een plek te geven.

Dit advies is digitaal in te zien op de website van de commissie m.e.r.: www.commissiemer.nl/adviezen/3373

Naam instantie/indiener:	Commissie m.e.r.	
Datum:	19 december 2019	
Reactie:		
Nr.	*Advies*	*Beantwoording*
C1	Het selectieproces van gebieden voor grootschalige zonne- en windenergie in het MER is helder beschreven. Door vooraf bestuurlijke voorkeuren uit te spreken voor zonnevelden op jonge en oude zandontginningen komen niet alle mogelijke conflicten tussen de twee ambities, namelijk verduurzamen van de energievoorziening en behoud van het landschap, op tafel, en zijn keuzes hier niet op een weging van milieuvoor- en -nadelen gebaseerd.	De bestuurlijke keuze voor het mogelijk maken van (grote) zonneparken in jonge zandontginning en (kleine) in oude zandontginning is niet vooraf gemaakt, maar gebaseerd op de landschappelijke beoordeling in het MER. Uit deze beoordeling volgde dat er binnen deze landschapstypen op het abstractieniveau van een planMER geen onderscheid te maken is. Daarom is gekozen om binnen deze landschapstypen niet op voorhand gebieden aan te wijzen of uit te sluiten. In plaats daarvan worden deelgebieden in het BTK gefaseerd opengesteld door de gemeenteraden, en worden projectvoorstellen beoordeeld door een onafhankelijk Deskundigenpanel. Wanneer en welke gebieden worden opengesteld bepalen de individuele gemeenten over het eigen grondgebied. Hierbij worden bijvoorbeeld afwegingen gemaakt met andere beleidsthema's.
C2	De gemeenten stellen daarbij in het VKA weinig kaders. Dat leidt tot onzekerheden, zowel in de energieopbrengst uit zon en wind als in de milieugevolgen. De kans op landschappelijke versnippering én op het niet halen van gemeentelijke energiedoelen is hierdoor groot. Het	De kaders die in het VKA worden gesteld zijn beperkt van omvang. Deze worden echter aangevuld door, en moeten in samenhang worden bezien met, de randvoorwaarden uit het beleid- en toetsingskader.

	ontbreken van een totaalbeeld van mogelijke conflicten beschouwt de Commissie als het belangrijkste tekort in het MER.	Het is waar dat er een grote onzekerheid is in de energieopbrengst die voort gaat komen uit grootschalige zonne- en windparken. Wel kan door middel van monitoring en evaluatie (zoals beschreven in het BTK) worden bijgestuurd als blijkt dat ontoelaatbare spreiding dreigt op te treden, of juist het halen van de klimaatdoelstellingen in gevaar komt.
C3	Uit het MER blijkt dat in tweederde van het plangebied zonnevelden straks zijn toegestaan en dat dit bij uitvoering daarvan een fors negatief effect heeft op het landschap. Het MER geeft aan dat plaatsing van zonnevelden in jonge en oude zandontginningen een bestuurlijke voorkeur heeft, en dus niet is gebaseerd op het onderzoek en de weging van milieuvoordelen en -nadelen. Vanwege deze voorkeur is verder onderzoek achterwege gelaten. Daarom blijven bij het maken van afwegingen voor landschap alternatieven met mogelijke milieuvoordelen buiten beeld.	Het MER beschrijft niet alleen de plekken waar zonneparken wel (en niet) mogelijk zijn, maar geeft ook een inschatting van de draagkracht van het landschap: hieruit blijkt dat slechts een zeer klein deel van het plangebied daadwerkelijk kan worden gebruikt voor zonneparken. De gemeenten hebben er echter voor gekozen om niet op voorhand vast te leggen waar de zonneparken kunnen komen, binnen de oude en jonge zandontginningsgebieden, omdat de inschatting in deze keuze beter op een 'verder ingezoomd' niveau gemaakt kan worden. Het MER laat zien dat het VKA landschappelijk beter scoort dan de MER-alternatieven, doordat een extra randvoorwaarde voor wat betreft de omvang van zonneparken is opgenomen. Zie ook het antwoord op reactie nr. 1.
C4	De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER voorafgaand aan de besluitvorming alternatieven voor de invulling c.q. de vormgeving van het landschap uit te werken met mogelijke milieuvoordelen en die informatie een rol te laten spelen bij de te maken (milieu)afwegingen.	Zoals bij reactie nr. 3 reeds aangegeven zijn de gemeenten van mening dat het formuleren van verschillende opstellingen binnen de jonge en/of oude zandontginningen niet tot een beter beleid en toetsingskader leidt. Om juist wel de goede (landschappelijke) keuzes te maken is het deskundigenpanel in het leven geroepen, die projectvoorstellen beoordeelt op onder meer de landschappelijke inpassing en de samenhang met andere projecten in hetzelfde gebied, ook lettend op de draagkracht van het landschap ter plaatse.
C5	De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER voorafgaand aan de besluitvorming navolgbaar de draagkrachtbepaling per 'landschapstype en plaatsingsstrategie voor zonnevelden' te beschrijven en te onderbouwen dat daarmee de kenmerkende karakteristiek van het desbetreffende landschap inderdaad niet wordt aangetast.	De draagkrachtbepaling in het MER is uitgevoerd op basis van 'expert judgement' van een in zonne- en windparken gespecialiseerd landschapsbureau. De werkwijze is uiteengezet in hoofdstuk 8 van bijlage A bij het MER. Het is in deze fase niet mogelijk om te onderbouwen dat daarmee met zekerheid de kenmerkende karakteristiek van het betreffende landschap niet wordt aangetast; dit is iets dat in een latere fase door het deskundigenpanel, per binnengekomen projectvoorstel,

		wordt beoordeeld. Draagkracht is daarbij een essentieel zwaarwegend beoordelingscriterium.
C6	De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de effecten op het landschap alsnog te ondersteunen met enkele gebiedsspecifieke visualisaties zodat de landschappelijke impact van het beoogde aantal windturbines, in het bijzonder de impact van de zes concentratiegebieden en van zonnevelden zichtbaar wordt.	De gemeenten hebben er bewust voor gekozen om te werken met voorbeeldvisualisaties van buiten de Kempengemeenten, om niet de schijn te wekken dat er al concrete locaties zijn aangewezen. De gemeenten willen juist dat initiatieven samen met de grondeigenaren, omwonenden en betrokken bedrijven bottum-up worden ontwikkeld, waarbij deze partijen samen de projectlocaties en opstelpunten bepalen. Uitzondering hierop is de visualisatie van windpark De Pals (gemeente Bladel); aangezien hiervoor de vergunning reeds verleend is wordt dit windpark als autonome ontwikkeling gezien en zijn visualisaties van dit windpark wel gebruikt in het planMER.
C7	De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER voorafgaand aan de besluitvorming het proces van landschappelijke inpassing duidelijk te beschrijven (rollen, verantwoordelijkheden, voorwaarden) en daarbij nog enkele alternatieve opties uit te werken die zonnevelden effectief afschermen of het zicht erop sterk beperken, bijvoorbeeld door zonering. Visualiseer de afschermende werking in de tijd van de streekeigen randen 'dichte' randen én van bovenstaande alternatieve opties (bijvoorbeeld na 3 jaar, 6 jaar en een volgroeide rand), zodat hiermee rekening gehouden kan worden bij te maken afwegingen over landschappelijke inpassing in het beleid en toetsingskader.	Het proces van landschappelijke inpassing wordt in het BTK uiteengezet. Alternatieve opties voor het afschermen van zonneparken worden niet opgenomen in het beleid- en toetsingskader, maar als projectvoorstellen dergelijke opties bevatten worden deze door het deskundigenpanel op hun merites beoordeeld en indien nodig voorzien van aanbevelingen. Indien relevant voor een concreet project kan een aanbeveling van het deskundigenpanel zijn om in het projectplan visualisaties te laten zien van afschermende randen tijdens hun groeiproces. De gemeenten schatten in dat dergelijke visualisaties de besluitvorming omtrent het beleid- en toetsingskader niet in betekenende mate beïnvloedt.
C8	Windturbineparken in bestaand Natuur Netwerk Brabant (NNB) zijn in het MER uitgesloten. Voor windturbineparken in nog niet gerealiseerde NNB ligt dit anders, hier vermeldt het MER dat later nog onderzoek nodig is of en hoe projecten te realiseren zijn. De Commissie merkt hierbij op dat het planMER niet ten grondslag kan liggen aan een besluit om windturbines te plaatsen in niet gerealiseerde NNB zonder het nader doorlopen van de stappen in het beschermingsregime voor het NNB zoals opgenomen in de Provinciale verordening ruimte.	De gemeenten nemen deze stelling ter kennisname aan; zij zijn zich bewust van het feit dat dit planMER slechts dient ter onderbouwing van het beleid- en toetsingskader en dus niet zonder meer ten grondslag kan liggen aan concrete windprojecten.

C9	De Commissie adviseert in een aanvulling op het planMER voorafgaand aan de besluitvorming te onderzoeken hoe bij de aanleg van windturbineparken en zonnevelden aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden kan worden voorkomen. Betrek daarbij de beschikbare effectbeperkende maatregelen, zodat hiermee desgewenst rekening gehouden kan worden bij het op te stellen toetsingskader.	De gemeenten zijn van mening dat beschikbare effectbeperkende maatregelen voldoende in het MER zijn beschreven. Daar komt bij dat, gezien de tijdelijkheid en geringe omvang van de werkzaamheden, binnen de Kempen vrijwel alle denkbare wind- of zonneparken vergunbaar zijn indien saldering wordt toegepast. Concrete projecten dienen te voldoen aan geldende wet- en regelgeving, ook omtrent de Wet natuurbescherming. Ook in een projectMER (bij windparken) worden deze onderwerpen verder onderzocht.
C10	De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER te onderbouwen welke uitzonderingen op de gekozen voorkeursgebieden mogelijk zijn en wat daar de milieueffecten van zijn, zodat hiermee nog rekening gehouden kan worden bij het maken van afwegingen over het op te stellen toetsingskader.	Het feit dat in het beleid- en toetsingskader uitzonderingen zijn opgenomen voor wind- en zonneparken buiten de voorkeursgebieden is een bewuste bestuurlijke keuze geweest, die niet om milieutechnische redenen is ingegeven. De gemeenten willen de mogelijkheid openhouden voor innovatieve ontwikkelingen. Wel zullen dergelijke projecten, juist doordat ze in het planMER niet zijn onderbouwd, op een strenge beoordeling van de ruimtelijke onderbouwing kunnen rekenen, zowel van het deskundigenpanel als later ten tijde van de besluitvorming.

D. Advies provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft het volgende advies uitgebracht, waarbij steeds in de rechterkolom is aangegeven op welke wijze met het advies is omgegaan.

Nr.	***Adviesreactie***	***Reactie***	***Aanpassing MER***
D1	Gemist wordt een beoordeling Ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij onze verordening en is gericht op het beoordelen van de deelaspecten: gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde (zoals opgenomen in de offerte-uitvraag). Een methode die Bosch en van Rijn ondermeer succesvol heeft toegepast bij de MER Wind A16 en andere projecten. Hier staat tegenover dat er gewerkt is met een landschapseffectapportage van buro Roerom. Een op zich heldere methode en rapportage. Discussie heeft plaats of deze methode voldoende tegemoet komt aan de provinciale zorgplicht voor omgevingskwaliteit en meerwaardecreatie. De methode van Roerom richt zich vooral op lijnstructuren. Er wordt niet gekeken naar versterkingskansen voor het landschap (accentueren). Door niet in te gaan op gebruikswaarde ontbreekt het inzicht in het effect van zonnevelden op de gebruikswaarde van landbouwgrond (toename verstening versus minder milieulast door stikstof en bestrijdingsmiddelen).	In het hoofdstuk over landschap is een extra paragraaf toegevoegd (5.4.13) waarin nader wordt ingegaan op de genoemde deelaspecten.	ja
D2	De aansluitmogelijkheid op het elektriciteitsnetwerk van Enexis is globaal beoordeeld. Vanuit provinciaal perspectief is dit wellicht belangrijker dan vanuit de betrokken gemeenten die juist in de Kempen voor een groot deel wat verder van het netwerk liggen. Mogelijk ontstaat hier een dissonantie met het latere RES. Ook de visie van Enexis is in dit verband van belang.	Ter kennisname	nee
D3	De check op natuurwaarden is nog globaal. Uitdiepen lijkt wenselijk; ook gezien onze toetsende rol vanuit Wet Natuurbescherming (vleermuizen, baltsende weidevogels, trekvogels, zeldzame grote	In het planMER en het ‘Achtergrondrapport Natuur’ zijn de broed- en wintervogelkaarten van SOVON worden toegevoegd als twee extra beoordelingscriteria.	ja

	vogelsoorten zoals kraanvogel, zeearend, rode wouw), die mogelijk een verhoogd aanvaringsrisico veroorzaken. Waarschijnlijk is mitigatie mogelijk. Vroegtijdig inzicht is wenselijk vanuit rol provincie vanuit Wet Natuurbescherming maar planMER fase is wellicht nog te vroeg. Nadeel is dat pas laat in de projectontwikkeling nog showstoppers op kunnen treden.		
D4	Gemeenten willen wellicht vrijvallende agrarische gronden (waar tot 5000 m2 sowieso al zonneparken kunnen komen bij sloop van de stallen) ruimer inzetten om zo te komen tot een economisch meer rendabel oppervlak voor zonneparken. Tijdens inspraakavonden melden zich veel stoppende melkveehouders die hun (huis)kavel willen inzetten voor zonnepanelen. Hoe zit de provincie hierin in relatie tot de transitie van de veehouderij? Helpt dit in de goede richting? Worden stoppers hier bevoordeeld? Wat gebeurt er met de overige gronden (risico van intensieve teelten?), hoeveel mitigatie (landschappelijke inpassing, percentage insekten/kruidenrijk grasland, poelen) willen we vastleggen? (inmiddels is toegevoegd dat de zonnevelden niet groter mogen zijn dan het betreffende bouwblok en niet daarbuiten mogen reiken).	Het onderwerp van de vrijvallende agrarische gronden is niet zozeer in het planMER als wel in het beleid en toetsingskader opgenomen.	nee
D5	Het MER heeft relatief weinig aandacht voor de “ladder” waarnaar onze Verordening verwijst. Er kan eerst gekeken worden naar bijvoorbeeld stortplaatsen, RWZI’s e.d. Ook al zijn daar soms al andere functies of bestemmingen aan de orde. Kan wellicht nog versterkt worden opgenomen.	De zonneladder maakt geen onderdeel uit van het planMER, maar wel van het beleid en toetsingskader.	nee
D6	Er is onvoldoende gekeken naar het item “aardkundige waarden”. (toegezegd dat dit wordt aangevuld).	Het milieuthema ‘Aardkundig waardevolle gebieden’ is als beoordelingscriterium toegevoegd bij zowel wind als zon.	ja

Overzicht van wijzigingen

De verschillende zienswijzen leiden tot de volgende aanpassingen in planMER:

- De aardkundige waardenkaart is toegevoegd aan het planMER.
- In het planMER en het 'Achtergrondrapport Natuur' zijn de broed- en wintervogelkaarten van SOVON toegevoegd als twee extra beoordelingscriteria.
- Voor het beoordelingscriterium NNB op het onderdeel ecologie is strikt gekeken naar stippen om een beoordeling te maken. Zodoende ontstaat er een betere en realistischer beeld van de daadwerkelijke belemmeringen.
- Daarnaast zijn er op het gebied van ecologie nog een aantal kleine wijzigingen doorgevoerd, zoals aanpassing stikstofalinea, nieuw beleid NNB e.d.
- Inzichtelijker is gemaakt hoe totstandkoming van de landschappelijke beoordeling is verlopen, aan de hand van illustraties en voorbeeldvisualisaties, voor zowel zon als wind.
- De landschappelijke beoordeling voor wind is opnieuw gewogen en op een aantal punten aangepast.
- Het beoordelingscriterium interferentie (windenergie) op het milieuthema landschap is gewijzigd.
- De landschappelijke beoordeling voor zon is vereenvoudigd om het verhaal te verduidelijken.
- De alternatieven voor zon op basis van de landschaptypen zijn verminderd naar drie landschapstypen en 'overig'.
- De draagvlakparagraaf is verduidelijkt aan de hand van afbeeldingen en tekstuele wijzigingen.
- In het planMER is een voorkeursalternatief opgenomen alsmede de paragraaf combinatie zon en wind.

Bijlage B Toetsingskader

Dit toetsingskader behoort tot het beleid 'Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' (hierna te noemen: beleid). Het vaststellen van het beleid is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Het opstellen en vaststellen van het toetsingskader (wat een vorm van uitvoering van beleid is) ligt bij het college van Burgemeester en Wethouders (college B&W).

De Kempengemeenten willen een actieve en faciliterende rol vervullen in de ontwikkeling van grootschalige duurzame energieproductie. In het beleid is vastgelegd dat:

- De individuele Kempengemeenten bepalen wanneer, waar en hoe ontwikkeld mag worden;
- Iedere initiatiefnemer doorloopt het proces zoals vastgelegd in het beleid;
- Iedere initiatiefnemer stelt een projectvoorstel op;
- Het deskundigenpanel geeft advies aan initiatiefnemer en gemeente(n) over projectvoorstellen.

Dit toetsingskader geeft een verdere uitwerking van deze punten.

CONCEPT

B.1 Faseren en openstellen gebieden

De individuele Kempengemeenten bepalen wanneer, waar en hoe ontwikkeld mag worden. De zoekgebieden voor grootschalige zonne- en windparken worden door de individuele Kempengemeenten opengesteld in fases. Tijdens de openstelling kunnen projectvoorstellen ingediend worden. De openstelling wordt vastgelegd door de Individuele Gemeenteraden. Mede op basis van de evaluatie van het beleid kunnen andere of nieuwe gebieden opengesteld worden. De Kempengemeenten informeren elkaar hier actief over.

De zoekgebieden voor zonne- en windparken zoals vastgelegd in het beleid zijn weergegeven in onderstaande kaarten (zie ook Figuur 8 en Figuur 10 in het beleid). De open te stellen gebieden per gemeente worden bepaald door de Gemeenteraden.

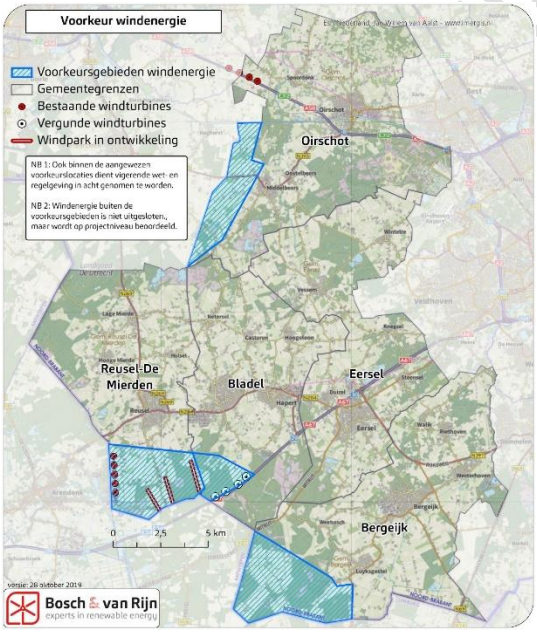

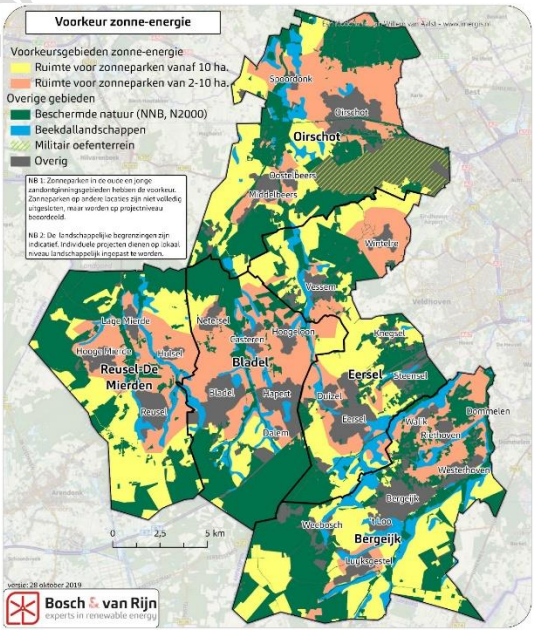

B.2 Proces

Iedere initiatiefnemer doorloopt het proces zoals vastgelegd in de procestrechter in het beleid.

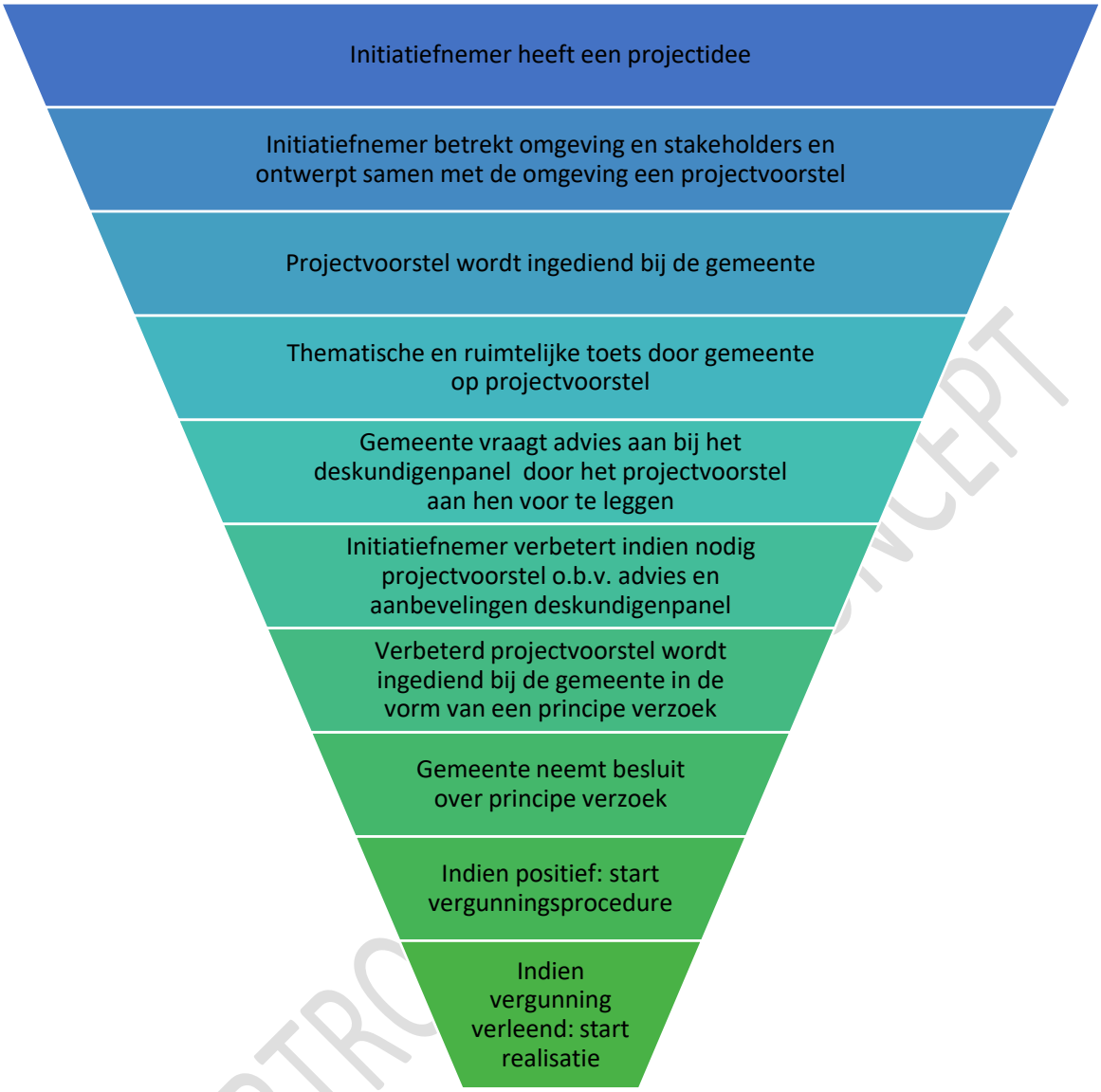

VERTROUWELIJK CONCEPT

Hieronder wordt de procestrechter verder uitgewerkt:

- **Initiatiefnemer heeft een projectidee;**
    - De initiatiefnemer kan bijvoorbeeld zijn een coöperatie, een commerciële organisatie of een inwoner of grondeigenaar.

- **Initiatiefnemer betrekt omgeving en stakeholders en ontwerpt samen met de omgeving een projectvoorstel;**
    - Onder omgeving wordt in elk geval verstaan de omwonenden, grondeigenaren en bedrijven in het plangebied
    - Onder stakeholders wordt in elk geval verstaan de elektriciteitsnetwerkbeheerder, natuurorganisaties, andere belangengroeperingen, etc. De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk om

de juiste stakeholders de betrekken, bijvoorbeeld door eerst een stakeholders analyse op te stellen.

- **Projectvoorstel wordt ingediend bij de gemeente;**
  - Een projectvoorstel voor een grootschalig zonne- of windpark wordt ingediend bij de gemeente(n) waar de initiatiefnemer wil ontwikkelen. Indien het plan het grondgebied van meerdere gemeenten betreft dan zal het verzoek bij alle betreffende gemeenten worden ingediend.
  - Het projectvoorstel wordt digitaal ingediend via email bij de betreffende gemeente: info@Bergeijk.nl, info@bladel.nl , info@eersel.nl, info@oirschot.nl, gemeente@reuseldemierden.nl onder vermelding van Principe verzoek zonne- en of windpark [naam van project].
  - De Kempengemeenten informeren elkaar actief over de ingediende projectvoorstellen.
  - De Kempengemeenten hebben ten minste ieder kwartaal ambtelijk overleg over de voortgang en uitvoering van het beleid. Ambtenaren Energietransitie[7] en Ruimtelijke ordening zijn hierbij aanwezig en organiseren de overleggen. Overleggen worden voorafgaand aan het startend jaar voor een jaar ingepland. De vergaderlocatie rouleert. De beleidsmedewerker Energietransitie van de gemeente waar dit overleg plaatsvindt is notulist voor het overleg. Voorzittersrol in dit overleg rouleert tussen de andere aanwezigen van het overleg.
  - De Kempengemeenten hebben ten minste ieder kwartaal bestuurlijk overleg over de voortgang en uitvoering van het beleid. Portefeuillehouders Energietransitie[8] en beleidsmedewerkers Energietransitie en Ruimtelijke Ordening zijn hierbij aanwezig. De ambtenaren Energietransitie organiseren de overleggen. Overleggen worden voorafgaand aan het startend jaar voor een jaar ingepland, één a twee weken na het ambtelijk overleg. De vergaderlocatie rouleert. De beleidsmedewerker van de gemeente waar dit overleg plaatsvindt is notulist voor het overleg. De portefeuillehouder van de betreffende gemeente is voorzitter van het overleg.
  - Het projectvoorstel heeft de inhoudsopgave zoals omschreven in paragraaf A3 van dit document.

- **Thematische en ruimtelijke toets door gemeente op projectvoorstel;**
  - De gemeente is binnen haar eigen gemeentegrenzen verantwoordelijk voor de toetsing van een projectvoorstel. De gemeente toetst naast het beleid voor grootschalige zonne- en windenergie ook op andere ruimtelijke en maatschappelijke thema's. De gemeente bepaalt of een projectvoorstel voldoende is om een advies te vragen aan het deskundigenpanel.
  - De gemeente toetst het projectvoorstel na afloop van de inschrijftermijn voor een specifiek gebied. Voor windparken geldt de voorwaarde dat één ontwikkelplan per zoekgebied wordt opgesteld en ingediend. Dat betekent dat initiatiefnemers moeten samenwerken indien meerdere projectvoorstellen voor windparken in één zoekgebied worden ingediend. Wanneer na afloop van de inschrijftermijn blijkt dat projectinitiatieven door verschillende ontwikkelaars zijn ingediend, worden de afzonderlijke projectinitiatieven niet in behandeling genomen, maar wordt aan de initiatiefnemers gevraagd om een nieuw gezamenlijk projectvoorstel in te dienen. De gemeente bepaalt de termijn waarbinnen dit moet gebeuren.

- **Gemeente vraagt advies aan bij het deskundigenpanel door het projectvoorstel aan hen voor te leggen;**
  - De gemeente levert de stukken digitaal aan.
  - De werking van het deskundigenpanel wordt omschreven in A.5 van deze bijlage.
  - Het deskundigenpanel geeft aanbevelingen aan initiatiefnemer.

[7] Niet in iedere gemeente is de naam van de functie van de beleidsmedewerker hetzelfde. De benaming kan bijvoorbeeld ook beleidsmedewerker Duurzaamheid of Milieubeleidsmedewerker zijn. In elk geval wordt bedoeld de medewerker die de energietransitie in zijn/haar taakveld heeft.

[8] Niet in elke gemeente is de benaming van de portefeuille van de verantwoordelijk bestuurder hetzelfde. In elk geval wordt bedoeld de wethouder die het onderwerp energietransitie in zijn/haar portefeuille heeft.

VERBOUWELIJK CONCEPT

- **Initiatiefnemer verbetert indien nodig projectvoorstel o.b.v. advies en aanbevelingen deskundigenpanel ;**
    - In de aanbevelingen voor de initiatiefnemer staat de termijn waarbinnen het aangepast projectvoorstel ingediend kan worden. Indien de aanpassingen niet tijdig worden doorgevoerd, kan dit ertoe leiden dat de projectaanvraag niet wordt doorgeleid naar de volgende stap in de procedure.

- **Verbeterd projectvoorstel wordt ingediend bij de gemeente in de vorm van een principe verzoek;**
    - De gemeente ontvangt het aangepaste projectvoorstel en zet deze door naar het deskundigenpanel
    - Deskundigenpanel ontvangt aangepaste stukken en formuleert een advies aan de gemeente.

- **Gemeente neemt besluit betreffende principeverzoek;**
    - De gemeente neemt op basis van het projectvoorstel en het advies van het deskundigenpanel een besluit over het wel of niet verlenen van (planologische) medewerking. De gemeente is niet verplicht het advies van het deskundigenpanel over te nemen en kan hier gemotiveerd van afwijken.

- **Indien positief: start vergunningsprocedure;**
    - Op de website www.zonenwindindekempen.nl wordt gemeld wanneer een ruimtelijke procedure voor een zonne- of windpark wordt opgestart. De gemeente Eersel beheert de website en plaatst de berichten.
    - De provincie is verantwoordelijk voor de ruimtelijke inpassing van windparken van 5 tot 100 MW. De provincie kan deze bevoegdheid voor het verlenen van de omgevingsvergunning overdragen aan de gemeente. Indien er sprake is van een windpark zal het betreffende College van B&W aan Gedeputeerde Staten verzoeken de bevoegdheid voor het verlenen van de omgevingsvergunning over te dragen aan het gemeentebestuur.
    - Indien naast de omgevingsvergunning een vergunning nodig is in het kader van de Wet natuurbescherming, dan blijft de provincie het bevoegd gezag.
    - De betreffende gemeenteraad kan besluiten om de gemeentelijke coördinatieregeling (artikel 3.30 WRO) toe te passen.

- **Indien vergunning verleend: start realisatie;**
    - Medewerking verlenen aan een principeverzoek betekent niet dat het initiatief zeker tot realisatie komt. Tijdens de ruimtelijke procedure tot het verlenen van de omgevingsvergunning kan alsnog blijken dat het initiatief niet haalbaar of niet wenselijk is op basis van onderzoeken in het projectMER voor een windpark, of ruimtelijke onderbouwing voor een zonnepark, de Wet natuurbescherming, zienswijzen of andere belemmeringen.

VERKOOPBAAR CONCEPT

B.3 Projectvoorstel

Iedere initiatiefnemer stelt een projectvoorstel op. In het 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen' wordt beschreven waaraan een projectvoorstel moet voldoen. Iedere eis is samengevat in een kader. Al deze kaders samen zijn hieronder samengevat tot een checklist voor het projectvoorstel. Daarnaast is een specifieke hoofdstukindeling bepaald zodat projectvoorstellen uniform worden opgesteld en beoordeeld kunnen worden, te weten:

1. Inleiding
2. Parkontwerp
3. Participatie
4. Omschrijving vervolgproces

Daarnaast gelden ook de volgende voorwaarden:

- De initiatiefnemer dient het projectvoorstel in conform het digitale aanvraagformulier;
- Het projectvoorstel wordt geschreven in de Nederlandse taal;
- Het projectvoorstel is ondertekend door één of meer personen die bevoegd zijn om de aanvraag in te dienen;
- De initiatiefnemer kan aan de gemeente geen kosten in rekening brengen voor het uitwerken en indienen van een projectvoorstel;
- Door inschrijving gaat u akkoord met de gestelde procedurele eisen.

Projectvoorstellen die niet aan de voorgeschreven vormvereisten voldoen kunnen niet getoetst en beoordeeld worden zoals gesteld in bijlage A.4. Dat betekent dat deze projectvoorstellen automatisch onvoldoende scoren en niet gehonoreerd zullen worden.

Het projectvoorstel wordt getoetst aan de hand van de onderstaande checklist.

Hoofdstuk	**Checklist**
1. Inleiding *De inleiding beschrijft hoe het projectidee is ontstaan en wie de initiatiefnemers zijn.*	*Voor de inleiding zijn geen specifieke punten uit het beleid waaraan het projectvoorstel moet voldoen.*
2. Parkontwerp *Het hoofdstuk parkontwerp gaat in op alle ruimtelijke aspecten die in de beleidsnota zijn opgenomen.*	**Specifiek voor zonneparken:** ✓ Het projectvoorstel beschrijft de omvang van het zonnepark, het landschapstype waarin het gelegen is, en toont duidelijk de ligging en begrenzing van een projectgebied, voorzien van een onderbouwing waarom de betreffende locatie past binnen de ruimtelijke strategie zonneparken in dit beleids- en toetsingskader ***en de 'openstelling' van een gebied***. ✓ Het projectvoorstel beschrijft onder welke trede van de zonneladder het voornemen valt. Indien de projectlocatie ligt binnen trede 4, beschrijft het projectvoorstel welke inzet is gepleegd om de treden 1 t/m 3 van de zonneladder te realiseren. Ook beschrijft het projectvoorstel de manier waarop invulling wordt gegeven aan de inspanningsverplichting tot het realiseren van zon op dak of het verwijderen van een VAB-locatie. ✓ Het projectvoorstel toont aan hoe en hoeveel zonnepanelen op dak worden gerealiseerd, als aanvulling op het grondgebonden zonnepark. ✓ Bij zowel de ontwikkeling van grote als middelgrote zonneparken geldt dat het projectvoorstel vergezeld moet gaan van een landschappelijk ontwerp.

VERTROUWELIJK CONCEPT

	Onderbouwd moet worden welke bouwhoogte wordt aangehouden, op welke wijze is aangesloten bij gebiedseigen randen en of beplanting/onder begroeiing wel of niet passend is. De landschappelijke onderbouwing in het projectvoorstel kan vervolgens worden uitgebreid tot een onderbouwing van de omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan, een bestemmingsplanwijziging en/of vergunningaanvraag. Indien het zonnepark een dubbelfunctie heeft, moet deze in het projectvoorstel worden beschreven (bijvoorbeeld agrarisch gebruik, waterberging, overkapping parkeerterrein). ✓ Het projectvoorstel toont aan in welke mate met de aanleg van het zonnepark positieve effecten op de natuur worden bereikt. ✓ Voor projecten binnen de in het planMER aangewezen akker- en weidevogelgebieden dient uit het projectvoorstel duidelijk te worden dat er geen belangrijke nadelige effecten voor akker- en weidevogels optreden als gevolg van het project. ✓ Het projectvoorstel geeft aan hoe voorkomen wordt dat onomkeerbare effecten op de bodem plaatsvinden. ✓ Het projectvoorstel geeft aan of het zonnepark in of nabij aardkundige waardevolle gebieden ligt en wat de effecten hiervan zijn. ✓ Indien een zonnepark op agrarische grond wordt ontwikkeld, moet het projectvoorstel een onderbouwing bevatten voor de keuze van de betreffende percelen waaruit blijkt dat de agrarische structuur wordt versterkt of ten minste niet wordt aangetast. ✓ Het projectvoorstel geeft inzicht of het zonnepark past in de gekozen plaatsingsstrategie van het gebied. De (productie)omvang van de projectlocatie wordt aangeduid en beargumenteerd wordt wat de relatie is met de omgeving. ✓ Indien bij een zonnepark sprake is van een VAB-locatie, wordt dit in het projectvoorstel omschreven. **Specifiek voor windparken:** ✓ Het projectvoorstel toont duidelijk de ligging en begrenzing van een projectgebied, met daarbinnen een overzicht van de geplande opstelpunten, voorzien van een onderbouwing waarom de betreffende locatie past binnen het beleids- en toetsingskader. ✓ Het projectvoorstel geeft inzicht in het parkontwerp (aantal, locatie en afmetingen) van het windpark en gaat daarbij in op de koppeling met bestaande landschappelijke structuren, de invloed op lokale landschappelijke kernkwaliteiten en de afstand tot bestaande of geplande andere windparken. ✓ Het projectvoorstel geeft inzicht in de gebruikswaarde, de belevingswaarde en toekomstwaarde in relatie tot het landschap. ✓ Het projectvoorstel geeft inzicht in de optimalisatiemogelijkheden op de projectlocatie en afstemming met projectlocaties in de omgeving. De productieomvang van de projectlocatie wordt aangeduid en beargumenteerd wordt wat de relatie is met de omgeving . **Voor zowel zonne- als windparken:** ✓ Indien de combinatie van zonne- en windparken niet mogelijk is moet het projectvoorstel een toelichting bevatten van de reden(en) van deze onmogelijkheid.

VERTROUWELIJK CONCEPT

	✓ Het projectvoorstel beschrijft op welke wijze het opruimen van het zonne- en/of windpark wordt gewaarborgd.
3. Participatie *Het hoofdstuk participatie beschrijft enerzijds de wijze waarop de omgeving is betrokken bij de inrichting van het project en anderzijds op welke wijze het project bijdraagt aan sociale randvoorwaarden waaraan het project voldoet. Beide aspecten dragen bij aan betrokkenheid en draagvlak.*	✓ Het projectvoorstel omschrijft met welke rechtsvorm(en) het project ontwikkeld wordt. ✓ Uit het projectvoorstel moet blijken op welke wijze de omgeving betrokken is bij de inrichting van het project. ✓ Het projectvoorstel beschrijft welk percentage van het 'investeringsrecht' beschikbaar is voor inwoners en bedrijven van de individuele Kempengemeenten en onder welke voorwaarden. ✓ Het projectvoorstel moet beschrijven hoe hoog de storting in het omgevingsfonds is (minimaal €1 per geproduceerde MWh), welke partijen in het bestuur van het fonds zitting nemen en hoe de bestemming van het geld wordt bepaald. Deze bestemmingen moeten een fysiek en/of ruimtelijk karakter hebben. Het fonds wordt beheerd door de omgeving. De omgeving zal dus bepalen waar de gelden aan besteed worden. ✓ Het projectvoorstel moet beschrijven hoe hoog de storting in het duurzaamheidsfonds is (minimaal €1 per geproduceerde MWh). **Specifiek voor windparken:** ✓ Het projectvoorstel omschrijft op welke wijze inwoners en grondeigenaren gekomen zijn tot één gezamenlijk projectvoorstel. ✓ Het projectvoorstel toont aan op welke wijze gevolg is gegeven aan de eis voor gesocialiseerde gebiedsbijdrage. In het projectvoorstel moet zijn beschreven hoe hoog de gebiedsbijdrage is, hoe deze over de omgeving van het project is verdeeld en hoe deze tot stand is gekomen.
4. Omschrijving vervolgproces *Het hoofdstuk vervolgproces beschrijft de processtappen die de initiatiefnemer gaat nemen indien een positief besluit is genomen op het principeverzoek.*	*Voor het omschrijven van het vervolgproces zijn geen specifieke punten uit het beleid waaraan het projectvoorstel moet voldoen.*

VERTROUWELIJK CONCEPT

B.4 Beoordelingskaders

Algemeen:
De gemeente wil initiatieven zorgvuldig tot stand laten komen waarbij selectie plaatsvindt op basis van kwaliteit. De gemeente stelt gedurende een bepaalde periode een projectgebied open voor het indienen van projectvoorstellen. Alle initiatieven worden verzameld en na afloop getoetst aan de criteria. Het deskundigenpanel kent aan de hand van de beoordelingssystematiek punten toe.

Inhoudelijke beoordeling:
In paragraaf A.3 Projectvoorstel zijn de criteria beschreven waar een projectvoorstel aan moet voldoen. In de checklist zijn alle aandachtspunten uitgewerkt, waar een individuele score aan kan worden toegekend. Een projectvoorstel krijgt per aandachtspunt een score van 0, 2, 6, 8 of 10 punten. Per hoofdstuk wordt een eindscore berekend (gemiddelde van alle scores). De eindscore van het totale projectvoorstel wordt berekend op basis van een weging zoals hieronder beschreven. Een projectvoorstel waar op een of meerdere onderdelen 0 of 2 punten worden gescoord, vinden geen doorgang.

De weging van de scores is als volgt:

Inleiding	5%
Parkontwerp	45%
Participatie	45%
Omschrijving vervolgproces	5%
Totaal	100%

Scoregrondslag per beoordelingsaspect

Cijfer	Waardering	Omschrijving
10	Uitstekend	Het projectvoorstel toont aan dat het onderwerp zeer goed is beschreven en roept geen vragen meer op. Het biedt extra's ten opzichte van de aandachtspunten die als voorwaarde zijn gesteld.
8	Goed	Het projectvoorstel is helder beschreven en geeft goed inzicht welke prestatie het initiatief levert, dan wel welke kwaliteit wordt behouden. Het initiatief roept geen vragen op.
6	Voldoende	Het projectvoorstel biedt voldoende aanknopingspunten om ervan uit te gaan dat wordt voldaan aan de minimale voorwaarden uit het beleid. Op ondergeschikte onderdelen kan de tekst nog vragen oproepen over de uitvoering in de realisatiefase.
2	Onvoldoende	Het projectvoorstel toont onvoldoende aan dat wordt voldaan aan het beleid. De omschrijving roept veel vragen op, waardoor onvoldoende vertrouwen aanwezig is dat aan de voorwaarden wordt voldaan.
0	Niets ingevuld	Het projectvoorstel is niet of nauwelijks te beoordelen. Het projectvoorstel toont niet aan dat wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden.

VERTROUWELIJK CONCEPT

B.5 Het deskundigenpanel

Het deskundigenpanel heeft als taak het beoordelen van projectvoorstellen op de thema's landschap, participatie, energie en financiën. Zij brengt een advies uit aan de gemeente(n), maar geven de initiatiefnemer ook aanbevelingen voor de verbetering van het projectvoorstel. De initiatiefnemer is vrij om verbeteringen door te voeren. De betreffende gemeente(n) nemen het advies van het deskundigenpanel mee in hun afweging om wel of geen medewerking te verlenen aan het starten van de ruimtelijke procedure voor het verlenen van een omgevingsvergunning.

Taken van het deskundigenpanel
De taak van het deskundigenpanel is tweeledig:

- Projectvoorstellen die (nog) niet aan de eisen uit het beleids- en toetsingskader voldoen voorzien van aanbevelingen aan de initiatiefnemer om het voorstel te verbeteren. Zo worden de beste plannen gerealiseerd.
- Verbeterde projectvoorstellen beoordelen aan de hand van de beoordelingskaders en voorzien van een advies aan de gemeente.

Wanneer komt het deskundigenpanel in actie
Een projectvoorstel wordt door de initiatiefnemers ingediend bij de betreffende gemeente(n). De gemeente bepaalt of het projectvoorstel voldoende is om doorgezet te worden aan het deskundigenpanel . Indien de gemeente beoordeelt dat het projectvoorstel onvoldoende en/of onwenselijk is, zal het dus ook niet voorgelegd worden aan het deskundigenpanel.

Alle projectvoorstellen die naar het deskundigenpanel gaan zijn inzichtelijk voor de vijf Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-de Mierden, ongeacht welk grondgebied het projectvoorstel betreft.

Het deskundigenpanel beoordeelt het projectvoorstel en brengt advies uit. De initiatiefnemer krijgt aanbevelingen die leiden tot aanpassing van het projectvoorstel. De initiatiefnemer kan het projectvoorstel aanpassen. Indien nodig wordt het aangepaste projectvoorstel voor de tweede keer beoordeeld door het deskundigenpanel.

Een adviesronde bestaat uit aanbevelingen op het projectvoorstel aan initiatiefnemer, eenmaal kans om te verbeteren en een eindadvies aan gemeenten over het aangepaste projectvoorstel. Het aangepaste projectvoorstel wordt door de initiatiefnemer ingediend als principeverzoek.

Samenstelling van het deskundigenpanel
Het deskundigenpanel bestaat uit een aantal inhoudelijke experts, op het gebied van:

- **Voorzitter;** deze rol wordt vervuld door de beleidsmedewerker energietransitie van de betreffende gemeente. De voorzitter leidt de gesprekken van het deskundigenpanel , is verantwoordelijk voor de bemensing van het deskundigenpanel en onderhoudt een relevant netwerk aan deskundigen om ervoor te zorgen dat eventuele pieken- en dalen in projectvoorstellen opgevangen kunnen worden. Vanzelfsprekend is het onderhouden van een relevant netwerk vooral bedoeld om de kwaliteit van het deskundigenpanel te waarborgen.
- **Secretaris;** deze rol wordt vervuld door een medewerker van de betreffende gemeente. De secretaris is verantwoordelijk voor het organiseren en plannen van de bijeenkomsten van het deskundigenpanel , reserveert de vergaderlocatie, levert de stukken aan, maakt de agenda's en notuleert en ondersteunt bij het schrijven van de aanbevelingen en het advies.
- **Landschapsdeskundige;** deze rol wordt ingevuld door de landschapsdeskundige van de betreffende gemeente. Indien gewenst kan de betreffende gemeente een externe landschapsdeskundige inschakelen..

VERTROUWELIJK CONCEPT

- **Specialist Ruimtelijke Ordening (RO);** deze rol wordt vervuld door een RO medewerker van de betreffende gemeente. Deze specialist is verantwoordelijk voor het beoordelen van de ruimtelijke voorwaarden die in het beleid worden gesteld.
- **Ecologie;** deze rol kan worden ingevuld door de ecoloog van de betreffende gemeente. Indien gewenst kan door de betreffende gemeente een externe ecoloog inschakelen.
- **Participatie specialist;** deze rol wordt vervuld door een externe specialist op het gebied van participatie bij zonne- en windparken. Deze specialist is verantwoordelijk voor het beoordelen van de sociaal-maatschappelijke voorwaarden die in het beleid worden gesteld en de mate waarin de omgeving betrokken is bij het plan.
- **Specialist financiële en energetische haalbaarheid;** deze rol wordt vervuld door een externe specialist op het gebied van financiële en energetische haalbaarheid van zonne- en windparken. Deze specialist is verantwoordelijk voor het beoordelen van de business case op zowel financiële haalbaarheid als energetische haalbaarheid. Deze specialist beoordeelt ook in welke mate het project bijdraagt aan optimale benutting van het zoekgebied.

De samenstelling van het deskundigenpanel kan verschillen per samenkomst. Het deskundigenpanel wordt door de vijf Kempengemeenten samengesteld op basis van interne en externe beschikbaarheid en geschiktheid binnen de verschillende specialismes.

Hoe toetst het deskundigenpanel
Het deskundigenpanel toetst aan de hand van de beoordelingskaders zoals opgenomen in paragraaf A.4 van dit document.

Kosten deskundigenpanel
Het deskundigenpanel wordt bekostigd door de Kempengemeenten en door de initiatiefnemers van een projectvoorstel.

- Iedere gemeente bepaalt zelf, op basis van haar eigen inzicht, welk projectvoorstel als realistisch- en uitvoerbaar aangemerkt kan worden en welke dus geselecteerd wordt voor aanvullend onderzoek- en advies (door het deskundigenpanel) met als gevolge dus ook financiële consequenties.
- De eerste beoordeling- en advies van Het deskundigenpanel wordt door de Kempengemeenten bekostigd en dan specifiek bekostigd door de betreffende gemeente op wiens grondgebied het projectvoorstel gerealiseerd dient te worden;
- Mocht blijken dat er binnen het projectvoorstel dermate veel ruimte is tot bijvoorbeeld verbetering en aanvullend onderzoek, dan brengt Het deskundigenpanel een negatief advies uit voor het projectvoorstel (inclusief advies betreffende benodigde aanpassingen). Wanneer deze aanvullingen/aanpassingen uitgevoerd zijn, dan kan het projectvoorstel opnieuw ingediend worden bij de gemeente. Het deskundigenpanel beoordeelt vervolgens desgewenst het projectvoorstel opnieuw met als gevolg dat de kosten voortvloeiend uit dit advies op kosten van de initiatiefnemer komen.
- Ook eventuele kosten voor ieder aanvullend benodigd advies/aanbeveling (ná het 2e advies) vanuit Het deskundigenpanel wordt bekostigd door de initiatiefnemer van het projectvoorstel.

VERTROUWELIJK CONCEPT

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

19 december 2019 / projectnummer: 3373

1 Advies in het kort

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden werken samen om energieneutraal te worden. Hiervoor onderzoeken de gemeenten hoeveel duurzame energie ze per jaar met zonne- en windenergie kunnen produceren. Daarbij willen ze het milieu zoveel mogelijk ontzien en de leefbaarheid en de identiteit van de Kempen behouden. Dit onderzoek is uitgewerkt in een milieueffectrapport (verder MER). Op basis hiervan stellen ze een 'Beleids- en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie' (verder BTK) op. Dit BTK bevat de gebieden, randvoorwaarden en spelregels voor toekomstige energieprojecten. De gemeenteraden hebben de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd de kwaliteit en de volledigheid van het MER te beoordelen.[1] Het ontwerp BTK is echter nog niet gereed en daarmee is de laatste stap in dit proces nog niet gezet. In dit advies geeft de Commissie aan welke milieu-informatie volgens haar nog nodig is om het BTK goed te kunnen opstellen en te laten functioneren.

Wat blijkt uit het MER?

Het MER onderzoekt welke gebieden voor grootschalige zonne- en windenergie in aanmerking komen. Enkele kwetsbare gebieden, zoals het Natuurnetwerk Brabant en sommige beekdalen, zijn (grotendeels) uitgesloten voor energieproductie. Dat geldt ook zoveel mogelijk voor plaatsing van windturbines nabij woonkernen. Bestuurlijk is al gekozen voor zonnevelden op jonge en oude zandontginningen.[2] Daarom zijn er geen alternatieven onderzocht voor zonnevelden.[3,4] Het onderzoek laat duidelijk zien dat het bestuurlijke voorkeursalternatief (VKA) grote negatieve effecten op landschap en natuur heeft. Het VKA kan bij een maximale vulling met zonnevelden (820 hectare) én windturbines (ongeveer 50 turbines) per jaar 5,7 Petajoule duurzame energie genereren.[5]

Beoordeling van het MER

Het selectieproces van gebieden voor grootschalige zonne- en windenergie in het MER is helder beschreven. Door vooraf bestuurlijke voorkeuren uit te spreken voor zonnevelden op jonge en oude zandontginningen komt niet alle mogelijke spanning tussen de twee ambities op tafel, namelijk verduurzamen van de energievoorziening en behoud van het landschap, en zijn keuzes niet overal op een weging van milieuvoor- en -nadelen gebaseerd. Dat leidt tot onzekerheden, zowel in de energieopbrengst uit zon en wind[6] als in de milieugevolgen. De kans op landschappelijke versnippering én op het niet halen van gemeentelijke energiedoelen is hierdoor groot. Het ontbreken van een totaalbeeld van de mogelijke spanning hiertussen, beschouwt de Commissie als het belangrijkste tekort van het MER.

---

1 De Commissie adviseerde eerder over de voorlopige uitkomsten van het MER.

2 Hiermee zijn in het grootste gedeelte van het grondgebied van de gemeenten in beginsel zonnevelden mogelijk.

3 Zie pagina 132 MER en pagina 4 bijlage A van het MER. De bestuurlijke keuze is gemaakt om een voorkeur uit te spreken voor zowel oude als jonge zandontginningen. Onderzoek aan thematische alternatieven of (verdere inperking) van de vermelde gebieden binnen Oude en jonge zandontginningen heeft om deze reden dan ook niet plaatsgevonden. Het MER vermeld wel cultuurhistorische waarden én constateert dat deze gebieden minder geschikt zijn voor zonnevelden (pagina 82-83 van bijlage A).

4 De gemeenten gaven in hun notitie reikwijdte en detailniveau juist aan de identiteit van de Kempen te willen behouden en hiervoor in het kader van het MER onderzoek te willen laten uitvoeren.

5 Hiermee kan het doel van 6,7 PJ, bij een maximale vulling in nog niet helemaal ingevuld worden. Er zijn daarnaast nog andere energiebronnen beschikbaar zoals zonnepanelen op daken in de Kempen.

6 Zie tabel 51 van het MER, voor zonnevelden tussen de 0,8 en 2,9 Petajoule en voor windparken 0,3 (9 bestaande en vergunde turbines) tot 2,8 Petajoule (in totaal 51 turbines).

Hierover heeft de Commissie op 11 december 2019 met de gemeenten en de provincie Noord-Brabant gesproken.[7] De Commissie adviseert de gemeenten - gezien het bovenstaande - nog enkele landschappelijke alternatieven voor zonnevelden die milieuvoordelen kunnen opleveren, uit te werken. Hiermee kan het MER bij het ontwerp van het BTK de rol spelen waarvoor het is bedoeld, namelijk: de basis bieden voor het volwaardig meewegen van het milieubelang in de formulering van randvoorwaarden, spelregels en procesafspraken of de keuze van gebieden in het BTK. Dat is ook relevant voor de gewenste landschappelijke inpassing van zonnevelden, iets wat nu nog onzeker is.[8]

Verder is het MER nog niet compleet omdat:

- visualisaties van de landschappelijke effecten van zonnevelden en windparken in de Kempen ontbreken. Het is voor de lezer moeilijk om zich hiervan een concreet beeld te vormen;
- niet duidelijk is hoe voorkomen wordt dat de aanleg van windturbineparken en zonnevelden als geheel te veel stikstofdepositie veroorzaakt. Het is nodig om de oplossingen alvast indicatief in beeld te hebben om zeker te zijn dat geen schade aan beschermde natuurgebieden optreedt;
- niet duidelijk is welke uitzonderingen op de gekozen voorkeursgebieden en plaatsingsstrategieën mogelijk zijn en wat daar de milieueffecten van zijn. De milieueffecten in het MER worden hierdoor mogelijk onderschat.

De Commissie adviseert bovenstaande nog uit te werken in een aanvulling op het MER, zodat het BTK goed onderbouwd kan worden uitgewerkt en ingevuld. In hoofdstuk 2 van dit advies licht zij dit toe.

[7] In dit gesprek gaven de gemeenten aan dat ze een proces aan het ontwerpen zijn om met de door de Commissie beschreven risico's om te gaan. Dit proces moet landen in het BTK. Zo zullen naar verwachting gebieden voor zonnevelden per gemeente gefaseerd uitgegeven worden, mede om versnippering te voorkomen, en worden er 'klimaatkamers' ingesteld die zullen beoordelen of aangevraagde vergunningen voor duurzame energieprojecten doorgang kunnen vinden of niet. Hierbij zullen ook milieuargumenten, genoemd in het MER, een rol spelen. Omdat deze aanpak niet in het MER is vermeld en het (concept) BTK nog niet (openbaar) beschikbaar is, heeft de Commissie dit niet bij haar advies kunnen betrekken.

[8] Zo stelt het MER dat zonnevelden landschappelijk ingepast zullen zijn, er een zonneladder komt en dat projectoverstijgend gestuurd moet worden op een maximale draagkracht per gebied. Zie bijvoorbeeld, bijlage A van het MER en paragraaf 10.3.2.2 van het MER, waarin de maximale draagkracht voor zonnevelden in het VKA beschreven is. Het valt de Commissie hierbij ook op dat het MER erg optimistisch is over de afschermende werking van 'streek-eigen randen'. Daardoor is het onzeker of deze randen zonnevelden effectief kunnen afschermen.

Waarom m.e.r. en een advies door de Commissie[9]

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden willen een 'Beleids- en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie' opstellen (BTK). Omdat het BTK voorwaarden formuleert voor toekomstige besluiten over zonnevelden, windturbineparken en ook een relatie heeft met de uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk, worden de gevolgen van het kader voor klimaat, landschap, leefomgeving en natuur onderzocht in een plan-MER.[10]

De onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.)[9] is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. In dit geval zijn dat de samenwerkende Kempengemeenten, ondersteund door de provincie Noord-Brabant. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraden van Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden – besluit over het BTK.

2 Toelichting op het oordeel

2.1 Alternatieve oplossingen zonnevelden en landschap

Uit het MER blijkt dat in het VKA in twee-derde van het plangebied zonnevelden straks zijn toegestaan en dat hierdoor een sterk negatief effect op het landschap ontstaat. Het MER geeft aan dat plaatsing van zonnevelden in jonge en oude zandontginningen een bestuurlijke voorkeur heeft, en dus niet is gebaseerd op het onderzoek en de weging van milieuvoordelen en -nadelen.[3,11] Vanwege deze voorkeur is verder onderzoek achterwege gelaten. Daarom blijven bij het maken van afwegingen voor landschap alternatieven met mogelijke milieuvoordelen buiten beeld.[4]

De Commissie herhaalt haar eerdere adviezen om voor deze alternatieve oplossingsrichtingen een landschappelijke visie te formuleren. Deze visie kan als basis dienen bij de plaatsingsstrategieën en bij de onderbouwing van te maken keuzes en afwegingen. Aandachtspunten hierbij zijn:

- relevante zones/vides en enkele grootschalige zichtlijnen al dan niet openhouden;
- rekening houden met cultuurhistorisch waardevol landschap[12], bijvoorbeeld middels een zonering;
- ontwerpen vanuit landschappelijke kwaliteit en karakteristieken (en van daaruit ontwerpregels te formuleren) in plaats van alleen vanuit belemmeringen van natuur en waardevolle (cultuurhistorische) landschappen.

---

9 De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken en eerder adviezen hier: 3373, of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

10 In het MER is op pagina 20 aangegeven dat *'zonneparken niet m.e.r.(beoordelings)plichtig zijn. Toch is ervoor gekozen om het beleid en toetsingskader door middel van een MER te onderbouwen. Het MER is daardoor vrijwillig en vormvrij.'* De Commissie merkt op dat, zonder in te gaan op de vraag of het MER vrijwillig is, het MER niet vormvrij is. Als een MER wordt opgesteld dient het in ieder geval te voldoen aan de inhoudsvereisten uit de Wet milieubeheer.

11 Bijlage A, pagina 4, gaat in op de afwijkingen in het landschapsonderzoek ten opzichten van het eerder door de gemeenten in de NRD voorgestelde stappenplan. Bij dit overzicht ontbreekt het advies van de Commissie hierover.

12 Dit geldt voor delen van de oude- en jonge zandontginningen die in cultuurhistorisch waardevolle gebieden liggen (zie figuur 6.4 en 6.7 van bijlage A) en omdat de landschappen in de Kempen sterk door elkaar liggen en op relatief korte afstanden van elkaar. Hierdoor ontstaat zicht op zonnevelden vanuit aanliggende toeristisch of cultuurhistorisch waardevolle gebieden.

De nu opgenomen landschappelijke verdieping[13] is hiervoor een goed vertrekpunt.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de vaststelling van het BTK alternatieven voor de invulling c.q. de vormgeving van het landschap uit te werken met mogelijke milieuvoordelen en die informatie een rol te laten spelen bij de te maken (milieu)afwegingen.

Draagkrachtbepaling zonnevelden

In het MER is beschreven dat de draagkrachtbepaling per landschapstype en plaatsingsstrategie voor zonnevelden is gebaseerd op een inschatting van het aandeel zonneveld dat een landschap kan bevatten, zonder dat de kenmerkende karakteristieken van dat landschap worden aangetast.

Het MER vermeldt het eindresultaat van deze draagkrachtbeoordeling en geeft aan dat de opgenomen landschapsanalyse hierbij een belangrijke rol heeft gespeeld, maar laat niet zien hoe het resultaat tot stand is gekomen. Hierdoor is de beoordeling niet navolgbaar.[14] Niet duidelijk is op grond waarvan de gekozen grenzen ervoor zorgen dat de kenmerkende karakteristiek van ieder landschap niet wordt aangetast. De grenzen spelen een belangrijke rol bij de voorgestelde landschappelijke randvoorwaarden voor vervolgbesluiten (zie §2.2 van dit advies).

De Commissie adviseert voorafgaand aan de vaststelling van het BTK navolgbaar de draagkrachtbepaling per 'landschapstype en plaatsingsstrategie voor zonnevelden' te beschrijven en te onderbouwen dat daarmee de kenmerkende karakteristiek van het desbetreffende landschap inderdaad niet wordt aangetast.

2.2 Landschappelijke inpassing zonnevelden

Het MER gaat uit van een beperking van negatieve effecten op het landschap door aan de plaatsing van zonnevelden voorwaarden te stellen. Zo stelt het dat er een zonneladder komt[15], dat zonnevelden landschappelijk ingepast zullen[16] en dat projectoverstijgend gestuurd moet worden op een maximale draagkracht per gebied (zie ook draagkrachtbepaling in §2.1 van dit advies). Dit proces van landschappelijke inpassing van zonnevelden is in het MER verder niet beschreven.[17]

Het valt de Commissie hierbij ook op dat bijlage A van het MER[18] optimistisch is over afschermende werking van voorgestelde 'streek-eigen randen' die een 'dichte' rand moeten opleveren. Omdat dit type randen over het algemeen pas na verloop van tijd volgroeid is, is het onzeker of ze zonnevelden effectief kunnen afschermen. De zonnevelden zullen dus in

[13] Zie bijlage A van het MER, hoofdstuk 2.

[14] Zie bijlage A van het MER bijvoorbeeld: de draagkracht van oude zandontginningen is bij de Plaatsingsstrategie 'Spreiding' – bij een gemiddeld oppervlak van een zonneveld van 5 tot 10 hectare (ha) – 15 tot 25 zonnevelden..

[15] Zie pagina 14 van het MER '*…De voorkeursvolgorde waarin zonneparken tot ontwikkeling worden gebracht komt in het beleid en toetsingskader tot uiting in een zonneladder.'*

[16] Zie pagina 195 van het MER *'…Voor alle ontwikkelingen geldt dat op projectniveau ruim aandacht besteed moet worden aan landschappelijke inpassing…'* en bijvoorbeeld pagina 202 van het MER: *'…Voor kwalitatief hoogwaardige landschappen betekent een zichtbaar zonnepark een grotere aantasting, dan voor landschappen zonder hoge kwaliteit. In de oude zandontginningen is het wenselijk dat zonneparken, vanwege de kwaliteiten van dit landschapstype, nergens zichtbaar zijn.'*

[17] Mogelijk kunnen criteria ontworpen worden op basis waarvan per deelgebied kan worden bepaald hoeveel zonneparken wenselijk zijn en onder welke voorwaarden.

[18] Zie bijvoorbeeld figuur 7.2 van bijlage A van het MER.

veel gevallen langer zichtbaar zijn en de effecten op het landschap van het VKA negatiever dan het MER voorstelt.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de vaststelling van het BTK het proces van landschappelijke inpassing van zonnevelden duidelijk te beschrijven (rollen, verantwoordelijkheden, voorwaarden) en daarbij nog enkele alternatieve opties uit te werken die het zonnevelden effectief afschermen[19] of het zicht erop sterk beperken, bijvoorbeeld door zonering.[20]

Visualiseer daarbij de afschermende werking van de streekeigen randen 'dichte' randen én van bovengenoemde alternatieve opties nog (bijvoorbeeld na 3 jaar, 6 jaar en een volgroeide rand), zodat hiermee rekening gehouden kan worden bij te maken afwegingen over landschappelijke inpassing in het BTK.

2.3 Ontbrekende visualisaties windturbineparken en zonnevelden

Landschappelijke scores zijn gebaseerd op theoretisch onderzoek en voorbeeldopstellingen van zonnevelden en windturbines elders. Visualisaties die de scores in het MER onderbouwen en het voor de lezer mogelijk maken om zich een concreet beeld te vormen van het toekomstige veranderingen in het landschap en van de schaalgrootte van het energielandschap, ontbreken nog.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de vaststelling van het BTK de effecten op het landschap alsnog te ondersteunen met enkele gebiedsspecifieke visualisaties van typerende Kempenlandschappen, zodat de landschappelijke impact van het beoogde aantal windturbines, in het bijzonder de impact van concentratiegebieden, en van zonnevelden zichtbaar wordt.

2.4 Natuur

In het MER is expliciet vermeld dat de informatie over effecten op de natuur uitsluitend bedoeld is om alternatieven met elkaar te vergelijken en niet gebruikt kan worden als onderbouwing van de toelaatbaarheid van specifieke locaties voor wind- of zonne-energie.[21] Er heeft geen veldonderzoek naar beschermde soorten plaats gevonden terwijl alleen van vogels verspreidingsbeelden gepresenteerd zijn.[22] De Commissie heeft het MER ook zodanig beoordeeld. [23]

[19] Bij een groene oplossing zijn tijdsfactor en winterbeeld van belang. Snelgroeiende beplanting die in de winterperiode een gesloten karakter behoudt, zijn belangrijk om uiteindelijk het gewenste beeld te realiseren. Ook een grondwal met begroeiing kan het gewenste beeld creëren.

[20] In de landschappelijke verdieping bij het MER (bijlage A) komt een aantal keer het belang van het beperken van het zicht vanuit cultuurhistorisch waardevol landschap op de zonnevelden terug. Een mogelijk alternatief voor de voorgestelde 'streek-eigen randen' is zonering rond gebieden die toeristisch of cultuurhistorisch waardevol zijn.

[21] Zie pagina 205 van het MER en pagina 63 Bijlage B Natuur.

[22] Het MER bevat een kaart met waarnemingen van overige beschermde soorten (pagina 94 deelrapport natuur). De Commissie verwacht dat het hier om 'losse waarnemingen' gaat, dus niet om gebiedsdekkende inventarisaties of gemodelleerde verspreidingsbeelden. De kaart kan daarmee niet gebruikt worden voor uitspraken te doen over de afwezigheid van beschermde soorten. Een bepaald gebied is mogelijk niet op die soorten onderzocht (kennisleemte).

[23] Hoewel significante effecten op Natura 2000-gebieden niet expliciet worden uitgesloten, acht de Commissie het passend dat nog geen Passende beoordeling is opgesteld. In het MER worden nog specifieke locaties vastgelegd.

2.4.1 Natuurnetwerk Brabant (NNB) en beschermde soorten

De Commissie is bij deze toetsing ervan uitgegaan dat zonnevelden niet zijn toegestaan in zowel aangewezen NNB als nog niet gerealiseerde NNB. Effecten zijn daardoor beperkt. Het MER (inclusief bijlage B Natuur) geeft onder die voorwaarde voor de effecten op het NNB een toereikend beeld.[24]

Windturbineparken in bestaand NNB zijn in het MER uitgesloten. Voor windturbineparken in nog niet gerealiseerde NNB ligt dit anders, hier vermeldt het MER dat later nog onderzoek nodig is of en hoe projecten te realiseren zijn. De Commissie merkt hierbij op dat het MER niet ten grondslag kan liggen aan een besluit om windturbines te plaatsen in niet gerealiseerde NNB zonder het nader doorlopen van de stappen in het beschermingsregime voor het NNB zoals opgenomen in de Interim Omgevingsverordening ruimte.[25]

De Commissie wijst de gemeenten erop dat in paragraaf 6.1 van het bijlage B van het MER (deelrapport Natuur) belangrijke aandachtspunten voor het vervolg staan. Overwogen kan worden om bij de invulling daarvan als praktische tussenstap met vergelijkbare kaartlagen[26] als in bijlage B te werken, bijvoorbeeld om te bepalen waar aanvullend veldwerk nodig is.

2.4.2 Gevolgen Natura 2000-gebieden stikstofdepositie

Hoewel windparken en zonnevelden mede worden aangelegd om luchtverontreiniging te beperken, zal die wel optreden in de aanlegfase door onder andere transport van bouwmaterialen. Deze emissies kunnen leiden tot stikstofdepositie op daarvoor gevoelige en al overbelaste Natura 2000-gebieden. Tot voor kort werd de toelaatbaarheid daarvan mede gemotiveerd op grond van het programma Aanpak Stikstof (PAS). Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State aangegeven dat het PAS niet meer mag worden gebruikt om ontwikkelingen mogelijk te maken die leiden tot extra stikstofdepositie. Dat geldt ook voor kleine hoeveelheden, want de drempelwaarden uit het PAS gelden ook niet meer. Bij effectbeoordelingen voor specifieke windparken en zonnevelden in de Kempen dient dus te worden nagegaan hoe significante negatieve gevolgen van emissies in de aanlegfase voor Natura 2000-gebieden uitgesloten kunnen worden. Naast brongerichte maatregelen kan mogelijk met andere bronnen worden gesaldeerd.

Het MER geeft nu aan dat stikstofdepositie wel aan de orde kan zijn, maar dat dit op projectniveau in kaart moet worden gebracht, en spreekt de verwachting uit dat de komende maanden duidelijk zal worden in welke vorm duurzame energieprojecten, gezien hun beperkte effecten, gerealiseerd kunnen worden.

De Commissie constateert dat het MER hierdoor niet onderbouwt dat significante negatieve gevolgen van emissies in de aanlegfase voor Natura 2000-gebieden uitgesloten kunnen worden.

---

[24] De Commissie kon niet uit het MER opmaken of in alle gevallen zonnevelden inderdaad buiten het NNB zullen liggen.

[25] De Commissie constateert dat de voorkeursgebieden windenergie veel NNB bevatten maar begrijpt dat die voorkeursgebieden indicatief begrensd zijn.

[26] Zoals combinaties van figuur 9, figuur 11 en 13 (mits gemodelleerd) van bijlage B van het MER.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de vaststelling van het BTK op hoofdlijnen oplossingen alvast indicatief in beeld te hebben om zeker te zijn dat bij de aanleg van windturbineparken en zonnevelden aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden door stikstofdepositie kan worden voorkomen. Betrek daarbij de beschikbare effectbeperkende maatregelen, zodat hiermee desgewenst rekening gehouden kan worden bij het op te stellen BTK.[27]

2.5 Uitzonderingen op VKA

Het MER maakt op verschillende plaatsen duidelijk dat uitzonderingen op het VKA mogelijk zullen zijn.[28] Niet vermeld is welke uitzonderingen mogelijk zijn en wat daar de effecten van zijn. Naar verwachting van de Commissie onderschat het MER hierdoor de milieueffecten van het VKA.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de vaststelling van het BTK te onderbouwen welke uitzonderingen op de gekozen voorkeursgebieden mogelijk zijn en wat daar de milieueffecten van zijn, zodat hiermee nog rekening gehouden kan worden bij het maken van afwegingen over het op te stellen BTK.

[27] Mogelijk kan de Brabantse Aanpak Stikstof (BAS), die op dit moment in ontwikkeling is, (december 2019) hieraan bijdragen.

[28] Zie bijvoorbeeld pagina 14 van het MER: *'… Windparken buiten de aangewezen concentratiegebieden zijn niet uitgesloten, maar moeten op individuele basis beoordeeld worden.'* en pagina 193 *'…Windenergieprojecten buiten deze voorkeursgebieden hebben niet de voorkeur, maar zijn ook niet helemaal uitgesloten.'*

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie
De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep
Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
ir. Peter van der Boom
dr. Theo Fens
drs. Sjoerd Harkema (secretaris)
dr. Kees Linse (voorzitter)
ing. Caspar Slijpen
ing. Rob Vogel

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld
Beleids- en toetsingskader voor grootschalige zonne- en windenergie.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?
Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C22.2, D22.2, C24, D24.1, D24.2, D09. In dit geval krijgen in de toekomst mogelijk grote gebieden een functie-wijziging voor het realiseren van zonnevelden en windturbineparken en worden spelregels en randvoorwaarden voor latere vergunningen opgesteld. Ook kan dit beleids- en toetsingskader de uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk nodig maken. Een MER kan ook nodig zijn om-dat effecten op Belgische Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling zijn beschreven.

Bevoegd gezag besluit
De gemeenteraden van Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden.

Initiatiefnemer besluit
Burgermeester en wethouders van de gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?
De Commissie heeft geen zienswijzen ontvangen van de gemeente over het definitieve MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?
U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl pro-jectnummer 3373 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 2 MAART 2020

Gemeente Bladel

Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Nummer R20.010

Besluit van commissie Grondgebied op 2 maart 2020

De commissie adviseert de gemeenteraad dit agendapunt ongewijzigd als **Bespreekstuk** te agenderen voor de raadsvergadering van 26 maart 2020.

Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de reservcecapaciteit van het netwerk beperkt is, maar dat netwerkbeheerder Enexis de intentie heeft uitgesproken om bij positieve besluitvorming door de raad zich in te zetten het netwerk te versterken.
Klimaatneutraliteit in 2025 wordt niet gehaald.

Portefeuillehouder zegt toe de onderbouwing en afwegingen voor de locatiekeuze Bladel-Zuid en de alternatieven nader toe te zenden.

Portefeuillehouder zegt toe de raad schriftelijk te informeren over de juridische houdbaarheid van het beleid.

Portefeuillehouder geeft aan dat de klimaat- en energieambities worden uitgewerkt in een keuzenota die in de volgende cyclus aan de raad wordt voorgelegd.

Portefeuillehouder geeft aan dat energieprojecten na vaststelling van dit beleid door de raad kunnen worden verleend met tijdelijke vergunningen. Deze bevoegdheid tot vergunningverlening is gedelegeerd door de raad aan het college bij het verlenen van verklaring van geen bedenkingen voor windpark De Pals.

Besluit van Presidium op 3 maart 2020

Het presidium besluit het voorstel te agenderen voor de vergadering van de gemeenteraad van 26 maart 2020 als bespreekstuk.

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 26 maart 2020, R20.010, Agendapunt 9.1

---

24 maart 2020. Afdoening van toezeggingen door college van B&W

Onderbouwing en afwegingen voor de locatiekeuze Bladel-Zuid en de alternatieven

Antwoord college: Dit is een combinatie van o.a. de resultaten uit het planMER / de participatiebijeenkomsten en bestuurlijke keuzes. De planMER is openbaar evenals de samenvatting van de participatiebijeenkomsten (www.zonenwindindekempen.nl). Voor wat betreft de bestuurlijke keuzes gelden de volgende argumenten:

- *het gebied is geschikt voor windenergie, bovendien is er reeds een project vergund;*

- *het landschap (jonge landontginning) leent zich voor zonneparken;*
- *in Bergeijk en Reusel-de Mierden worden concentratiegebieden voorgesteld vlakbij Bladel Zuid, waardoor de synergie-effecten voor het netwerk nog groter zijn.*

Juridische houdbaarheid

Op 30 januari 2020 heeft Hekkelman Advocaten het advies beleid grootschalige zonne- en windenergie opgeleverd, waarin de juridische houdbaarheid staat beschreven. Dit advies betreft een vertrouwelijk stuk.

Geacht gemeenteraadslid,

Onze conclusie naar aanleiding van het rapport van Hekkelman Advocaten – Advies beleid grootschalige zonne- en windenergie, van 30 januari 2020 is als volgt.

- *Procesontwerp: juridisch houdbaar. Risico: je kunt niet dwingen dat meerdere ontwikkelaars in één gebied gaan samenwerken/tot één voorstel komen. Bij een goede score op ruimtelijke aspecten van het projectvoorstel of meerdere projectvoorstellen kun je niet weigeren.*
- *Ruimtelijke randvoorwaarden: juridisch houdbaar*
- *Sociaal-maatschappelijke randvoorwaarden:*
    - *een goede omgevingsdialoog is juridisch houdbaar. Risico: een 'goed' resultaat hiervan eisen is niet juridisch houdbaar.*
    - *streven van minimaal 50% lokaal investeringsrecht: niet juridisch houdbaar*
    - *Omgevingsfonds en Duurzaamheidsfonds: niet juridisch houdbaar. Oplossing is opnemen in structuurvisie of thematische omgevingsvisie.*
    - *Gesocialiseerde gebiedsbijdrage: niet juridisch houdbaar*
- *De risico's die Hekkelmann benoemd zijn niet nieuw en zijn meerdere keren in de stuurgroep besproken. De Nederlandse wetgeving is helaas niet toereikend. Het alternatief is echter 'niets doen'. RVO heeft ons geadviseerd toch deze eisen te stellen.*

<u>Voorstel</u>:
- *fondsvorming opnemen in structuurvisie of thematische omgevingsvisie (per gemeente)*

Voor de volledige inhoud en de exacte bewoording verwijzen wij u vanzelfsprekend naar het onderliggende advies, dat als vertrouwelijke bijlage bij het agendapunt 9.1 van de raadsvergadering op 9 april 2020 is gevoegd.

---

24 maart 2020. Aanvulling van de griffier.

Algemene verklaring van geen bedenkingen

Op 20 december 2018 heeft de raad een besluit genomen ten aanzien van een algemene verklaring van geen bedenkingen.
R18.136 – Raadsvoorstel: Algemene verklaring van geen bedenkingen Wabo Bladel 2018
R18.136.75 – Raadsbesluit: Algemene verklaring van geen bedenkingen Wabo Bladel 2018
R18.136.76 - Algemene verklaring van geen bedenkingen Wabo gemeente Bladel 2018

Meer specifiek wordt verwezen in de Algemene verklaring van geen bedenkingen naar artikel 2, 'Het buitengebied' onder a.

Artikel 2: Categorieën van gevallen:
Als categorieën van gevallen als bedoeld in artikel 6.5, derde lid van het Besluit omgevingsrecht worden aangewezen aanvragen omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan:

De dorpskernen:
Het bouwen, verbouwen, veranderen, uitbreiden, vervangen en /of wijzigen van het gebruik voor maximaal 4 woningen of 4 zorgwoningen of 4 recreatiewoningen of 4 appartementen, al dan niet in combinatie met commerciële ruimtes en/of zorgvoorzieningen op de begane grond;

De bedrijventerreinen:
Voor het bouwen, verbouwen, veranderen, uitbreiden, vervangen en/of wijzigen van het gebruik van bedrijfsgebouwen, mits de bedrijfsactiviteiten beperkt blijven tot de op grond van het geldende bestemmingsplan maximaal toegelaten milieucategorie en de uitbreiding niet groter is dan 50% van de bestaande oppervlakte.

Het buitengebied:
Voor het bouwen, verbouwen, veranderen, uitbreiden, vervangen en/of wijzigen van het gebruik voor:

a. Projecten voor duurzame energie voor zover voldaan wordt aan het beleid opgenomen in Notitie grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen en als voorloper daarop het realiseren van windpark De Pals te Hapert;
b. Het veranderen van de bedrijfsvoering van alle bedrijven in het buitengebied, met uitzondering van intensieve veehouderijen, mits sprake is van maximaal categorie 2 op basis van de VNG brochure Bedrijven en milieuzonering c.q. het geldende bestemmingsplan Buitengebied;
c. Om het omschakelen binnen een diersoort en/ of de uitbreiding van dieraantallen mogelijk te maken in afwijking van de diersoorten en dieraantallen in bijlage 1 van het bestemmingsplan buitengebied, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:
    i. er is aangetoond dat de emissie van geur, fijnstof en endotoxine op gemeentelijk niveau niet toeneemt ten opzichte van de vergunde milieusituatie ten tijde van de vaststelling van de Omgevingsvisie 1.1 van 20 september 2018;
    ii. er is aangetoond dat de kans op cumulatieve geurhinder (achtergrondbelasting) op geurgevoelige objecten, in de bebouwde kom niet hoger is dan 12 % en in het buitengebied niet hoger is dan 20 %;
    iii. er is aangetoond dat de achtergrondconcentratie, vermeerderd met de bijdrage van het initiatief, een jaargemiddelde fijnstofconcentratie (PM10) op gevoelige objecten veroorzaakt van maximaal 31,2 µg/m3;
    iv. er is aangetoond dat de norm van 30 EU/m3 (endotoxine) niet wordt overschreden;

Nadat de Notitie Grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen (R20.010) is vastgesteld, heeft het college als gevolg van de algemene verklaring van geen bedenkingen formeel de bevoegdheid om binnen de kaders van de raad omgevingsvergunningen met betrekking tot zonne- en windenergie in afwijking van het bestemmingsplan te verlenen. Formeel gezien betekent dit dat de afzonderlijke initiatieven niet aan de gemeenteraad dienen te worden voorgelegd, maar wel aan de gestelde kaders van de raad dienen te voldoen.

Gemeente Bladel

Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.039
Onderwerp : beantwoording vragen artikel 41 RVO inzake plaatsing windmolens in en nabij Bladel

Aan de raad

Samenvatting
Op 28 februari jongstleden heeft het college van burgemeester en wethouders schriftelijke vragen ontvangen op grond van artikel 41 RVO, inqediend door de fractie PRO5. De vragen gaan over de plaatsing van windmolens in en nabij Bladel. Bij deze beantwoorden wij de vragen. Zoals eerder mede gedeeld vind beantwoording later plaats dan conform artikel 41 RVO de termijn behoort te zijn.

1. Erkent het college dat deze windmolens ondanks de afgegeven omgevingsvergunning voor omwonenden overlast kunnen geven?
Overlast van windmolens kan op hoofdlijnen worden ingedeeld in geluidsoverlast en slagschaduw. Voor de verleende vergunning zijn beide aspecten uitvoerig onderzocht op basis van het worst case-scenario. Voor geluidsoverlast geldt dat de emissie onder de hiervoor geldende normen blijft. Er bevinden zich vijf woningen in de slagschaduwcontour. Voor slagschaduw wordt een stilstandvoorziening toegepast waardoor voldaan wordt aan de normen.

2. Op welke wijze kunnen omwonenden na het plaatsen van de windmolens met hun klachten terecht?
Zij kunnen zowel bij de initiatiefnemer als de gemeente terecht met klachten. De gemeente is bevoegd voor het handhaven van de vergunningsvoorwaarden.

3. Wordt onderzocht of de omwonenden in aanmerking komen voor planschade?
Dat is niet onderzocht; omdat voldaan kan worden aan alle daarvoor geldende eisen ligt het niet voor de hand dat er sprake is van planschade. Een verzoek om planschade kan altijd worden ingediend en zal worden beoordeeld door een onafhankelijke commissie. De leges voor een dergelijk verzoek bedragen € 300,00. Eventuele planschade wordt afgewenteld op de initiatiefnemers.

4. Is onderzocht welk effect omwonenden hebben van het windpark Reusel, het windpark Bladel en beide windparken gezamenlijk?
Ja, de resultaten hiervan staan omschreven in onder andere het MER rapport bij het windpark Agro-Wind. Ook in de ruimtelijke onderbouwing van windpark de Pals is aandacht besteed aan de cumulatieve effecten.

5. Op welke wijze is het plaatsen van windmolens een integrale afweging binnen de samenwerking in De Kempen? Tevens gelet op het lastkarakter van beide windparken (gezamenlijk).
Voor beide initiatieven hebben initiatiefnemers de impact van het andere windpark meegewogen, zodat ook de totaalbelasting op het gebied duidelijk werd. Tussen de beiden gemeenten is contact geweest over de ontwikkelingen . In het onderzoek naar grootschalige Wind- en zonne-energie in de Kempen zijn beide locaties als een gegeven beschouwd. Beide initiatieven passen echter binnen het voorgestelde beleidskader.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Claudia Rieswijk	0497-361427

6. PRO5 krijgt signalen dat omwonenden zich zorgen maken over het plaatsen van de windmolens. Zijn deze zorgen bekend bij het college en op welke wijze gaat het college hierover in gesprek?
Er zijn meerdere inloopbijeenkomsten geweest over windpark de Pals. De direct omwonenden zijn bovendien persoonlijk benaderd en voorgelicht door de initiatiefnemers. Bovendien stonden de procedures voor de milieueffectrapportage en omgevingsvergunning open voor zienswijzen. Verschillende belanghebbenden hebber hiervan gebruik gemaakt. Op deze wijze hebben omwonenden hun zorgen kenbaar kunnen maken, en zijn deze betrokken bij de besluitvorming.
Windpark Agro-Wind heeft voor zover ons bekend geen communicatie-uitingen gedaan op Bladels grondgebied. Wel zijn er over het windpark in de regionale bladen artikelen verschenen.

7. Er is bezwaar gemaakt op het verlenen van de omgevingsvergunning door de Brabantse Milieufederatie, Vereniging Natuurmonumenten, Stichting Groen Kempenland en Stichting milieuwerkgroep De Kempen. Tevens ook door Achterste Hoef BV. Wat gaat het college met de uitspraak van de rechtbank 23-01-2020 doen?
In haar uitspraak heeft de rechtbank Oost-Brabant geconcludeerd dat de vergunning terecht is verleend. Op één onderdeel is de vergunning door de rechter aangepast. Vanuit de gemeente is geen actie meer nodig.
De Brabantse milieufederatie (BMF) is in hoger beroep gegaan. Dit leidt tot een vertraging van zowel het windpark als de gebiedsimpuls (ca. 60 ha nieuwe natuur) met ten minste een jaar. Samen met de initiatiefnemers treden wij in overleg met BMF.

8. De uitspraak van de rechtbank is gebaseerd op een tiphoogte van de windmolens van 220 meter, terwijl een tiphoogte van 246 meter wordt beoogd. Wat is nu de daadwerkelijke realisatie van de tiphoogte? Zijn ervaringen met windmolens met een tiphoogte van 246 meter onderzocht en zo ja, wat zijn daarvan de effecten op de leefomgeving.
Voor windpark de Pals is een vergunning verleend voor een tiphoogte van maximaal 240 meter. Er is in alle onderzoeken uitgegaan van het worst case-scenario, de onderzochte effecten betreffen dus de maximale tiphoogte. De werkelijke tiphoogte bij realisatie kan dus lager zijn.

9. Op welke wijze is het Bibob-onderzoek uitgevoerd en zijn de investeerders daarbij betroken?
Er is een Bibob-onderzoek uitgevoerd conform de Wet Bibob en de gemeentelijke beleidsregels. Over de uitkomsten van dit onderzoek en de onderzochte (rechts-)personen mogen gezien de strikte geheimhouding die de Wet Bibob oplegt geen uitspraken gedaan worden.

Bladel, 14 april 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.061
Onderwerp : Beantwoording vragen artikel 41 RVO inzake Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Aan de raad

Samenvatting
Op 18 april jongstleden heeft het college van burgemeester en wethouders schriftelijke vragen ontvangen op grond van artikel 41 RVO, ingediend door de fractie Bladel Transparant. De vragen gaan over het Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen. Bij deze beantwoorden wij deze vragen.

1. **Er is aangegeven dat energieneutraliteit in 2025 niet haalbaar is.**
   a. **Betekent dit dat er een nieuwe klimaatvisie Kempengemeente opgesteld dient te worden?**
   De Kempen lopen achter op het schema van de klimaatvisie, wat natuurlijk niet wil zeggen dat de doelstelling per se onhaalbaar is. De gemeenteraad kan desalniettemin opdracht geven een nieuwe Klimaatvisie op te stellen, als hier behoefte aan is. Op dit moment is in het Raadsprogramma 2018-2022 opgenomen dat de gemeenteraad wil vasthouden aan 2025. Ook in de Omgevingsvisie 1.1 is deze ambitie opgenomen. In het raadsprogramma is gevraagd om een keuzenota over dit onderwerp. De keuzenota zal gepaard gaan met een digitale raadsbijeenkomst die u helpt om ordegrootte en de gevolgen van bepaalde keuzes beter te begrijpen. U krijgt ook de mogelijkheid om hierop volgend debat te voeren in de raadscyclus van juni-juli 2020. Dit traject is bedoeld om de gemeenteraad in de gelegenheid te stellen richting te geven aan ambitie en uitvoering.

   b. **Of geldt dit alleen voor Bladel?**
   Ook in de andere Kempengemeenten loopt de transitie naar energieneutraliteit langzamer dan oorspronkelijk de ambitie was. U ontvangt hierover binnenkort de monitoringsrapportage.

   c. **Een integrale afweging is zonder nieuwe visie in onze ogen niet mogelijk. Zo ja, is het College dan van mening om eerst dit nieuwe beleid/visie vast te stellen alvorens er gebieden worden aangewezen?**
   Om de raad in positie te brengen voor een integrale afweging, wordt (zoals afgesproken in het raadsprogramma) een klimaat-keuzenota opgesteld en aangeboden aan de raad voor de vergadercyclus van juli. Inmiddels is ook op 19 mei een (digitale) bijeenkomst ingepland waarin de raad meer inzicht wordt geboden in het energiesysteem. Wij zijn overigens van mening dat voor élke ambitie met betrekking tot het opwekken van hernieuwbare energie de keuze om Bladel Zuid open te stellen een no-regret maatregel is. Grootschalige zon en wind zijn in ieder scenario essentieel en meest kansrijk als bewezen techniek. In andere woorden, zonder deze vormen van energieopwekking wordt de energiedoelstelling nooit behaald.

2. Het traject m.b.t. de RES is uitgesteld. Bladel Transparant is van mening dat dit een integraal beleid dient te worden. Waarom is het College van mening nu een gebied aan te wijzen en het beleidskader vast te stellen voordat het RES traject en de keuzenota klimaat en energie wordt vastgesteld?

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Claudia Rieswijk	0497-361427

In de (concept) Regionale Energiestrategie geven de gemeenten aan welk potentieel er in de gemeente is voor grootschalige opwekking van duurzame energie. De RES volgt dus de ambitie van de gemeente(n) in plaats van andersom. Daarom is het van belang dat de gemeenteraad zich eerst een beeld vormt van het potentieel (versus de behoefte c.q. opgave) in Bladel en de regio. Vervolgens kan de gemeenteraad de ambitie vaststellen. In de voorbereiding van de (concept)RES zijn de zoekgebieden van de Kempengemeenten voor grootschalige opwekking één op één overgenomen met een voorbehoud met betrekking tot instemming door de gemeenteraad. Hierbij is uitgegaan van het potentieel zoals bepaald in de plan-MER voor het beleidskader.

3. Participatie staat hoog in het vaandel m.b.t het (concept)beleid. Op welke wijze is de gehele omgeving betrokken bij het vaststellen van dit gebied en wat zijn hiervan de uitkomsten?
Zoals vermeld in het raadsvoorstel (argument 1.1) is participatie een uitgangspunt van het proces. De voorbereiding van het beleid ging dan ook gepaard met een aantal inloopbijeenkomsten en excursies. In de laatste stap van de beleidsvoorbereiding is gekozen voor een concentratiegebied, te weten Bladel Zuid. Helaas moeten we constateren dat deze keuze beter gecommuniceerd had moeten worden met de inwoners van dit gebied.
Deze inwoners hebben gevraagd om vóór behandeling van het voorstel in de gemeenteraad alsnog geïnformeerd te worden over het voorstel en de consequenties voor hun omgeving. Om aan dit verzoek te kunnen voldoen, hebben we uw raad gevraagd behandeling van het voorstel één vergadercyclus op te schuiven. Er wordt nu een besloten bijeenkomst met de bewoners van het gebied Bladel Zuid gepland in mei. Doordat deze bijeenkomst ruim voor de commissie grondgebied van 15 juni plaats vind krijgt u de gelegenheid de uitkomsten hiervan te betrekken bij de beraadslagingen over het voorstel.

4. Kan worden aangegeven hoeveel vierkante meter het aangewezen gebied is? Kan daarnaast worden aangegeven wat het maximale aantal hectare is wat vol kan komen te liggen met zonnepanalen/windmolens mocht aan alle eisen voldaan worden? Hoeveel hectare hiervan is landbouwgrond?
Het gebied heeft een grootte van circa 2.228.000 m^2 ofwel ca 223 ha. Niet deze hele oppervlakte kan worden benut voor grootschalige opwekking. Zoals in het toetsingskader vermeld moet eerst een traject worden doorlopen waarbij ruimtelijke inpassing en maatschappelijk draagvlak, beiden in brede zin, belangrijke beoordelingscriteria zijn. In het gebied lig grofweg 180 hectares die op dit moment in gebruik zijn als gras – of akkerland. Hiervan is ca. 20 ha aangewezen als (nog niet gerealiseerde) natuur binnen het natuurnetwerk Brabant. Overigens is in de plan-MER geschat dat ca. 75 ha van het gebied geschikt is voor zonnepanelen.

In de juridische analyse worden de volgende elementen als juridisch risicovol geacht:

5. Ruimtelijke relevantie participatie: De juridische analyse geeft aan dat de randvoorwaarden m.b.t. participatie niet ruimtelijk relevant zijn en dus ook juridische houdbaarheidsrisico's met zich meebrengen. Op welke wijze gaat het College dit punt toch borgen?
Wij beoordelen de ingediende verzoeken onder andere op dit punt. Alleen bij een bepaalde behaalde totaalscore wordt voldaan aan de eisen en kan een initiatief doorgang vinden. Het is wel degelijk mogelijk om te eisen dat in bepaalde mate aan participatie gedaan wordt door een initiatiefnemer. Hierover zijn op 23 oktober 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:3580) en 18 december 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:4209) belangwekkende uitspraken gedaan door de hoogste bestuursrechter. Uit deze uitspraken blijkt dat het mogelijk is om gemeentelijk beleid op te nemen dat initiatiefnemers inspanningen verrichten om maatschappelijk draagvlak te verwerven voor hun ontwikkeling. Daarbij kan dan ook opgenomen worden dat als onvoldoende inspanningen geleverd worden, de planologische medewerking niet wordt verleend. Voor een initiatiefnemer is het bovendien niet interessant om niet aan de randvoorwaarden te voldoen. Draagvlak is ook voor deze organisaties van groot belang om een slecht imago, kosten voor juridische trajecten en bijkomende vertraging te voorkomen.

6. Fonds: Het fonds is slecht mogelijk voor ruimtelijke ontwikkeling op basis van de structuurvisie waardoor de financiële participatie onduidelijk is. Op welke wijze gaat het College dit punt borgen?
Dat is reeds geborgd doordat onze Omgevingsvisie de status Structuurvisie heeft zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. Daarmee is het mogelijk om voor iedere ruimtelijke ontwikkeling niet alleen inpassing maar ook compensatie van ruimtelijke kwaliteit te eisen. Met dit doel is ook de reserve 'kwaliteitsverbetering buitengebied' opgenomen in onze gemeentelijke begroting. In plaats van een afdracht in dit fonds is er ook een ander alternatief. Een project kan ook rechtstreeks een

significante bijdrage leveren aan de ontwikkeling en verbetering van het betreffende gebied. Voorwaarde is dat de initiatiefnemer de bijdrage voor het gebied moet kwantificeren en moet aantonen dat deze gelijkwaardig is aan de afdracht en gelijkwaardig de omgeving dient. Dit is geen 'vrijstelling' maar een manier om 'in natura' te investeren in de omgeving.

7. Aangezien het om een pilotgebied gaat en de effecten op het landschap nog onduidelijk zijn acht Bladel Transparant het nodig, mocht het beleid worden vastgesteld, om de daadwerkelijke vergunningverlening van project(en) via de raad vast te stellen. Kan het College zich vinden in deze vorm van vaststellen om op deze manier, als raad, meer inzicht te krijgen in de uitwerking, borging en visualisatie van de plan(nen)? Waarom wel of niet?
De effecten op het landschap, en andere effecten van een project, moeten bij vergunningverlening duidelijk blijken uit de ruimtelijke onderbouwing. Projecten met zonnepanelen zijn niet nieuw in de provincie en de rest van het land. Het is dus mogelijk om kennis te nemen van de inpassing van reeds gerealiseerde projecten. De raad heeft de bevoegdheid om plannen te beoordelen overgedragen aan het college in de algemene verklaring van geen bedenkingen. Uiteraard is het college bereid, bijvoorbeeld middels actieve informatie, de raad te betrekken bij de uitwerking van het project, voordat een besluit wordt genomen.
Het voorliggende beleid maakt het mogelijk om projecten uniform en objectief te beoordelen. Dat biedt duidelijkheid en zekerheid aan initiatiefnemers. Daarom vindt het college het onwenselijk om delegatie van deze bevoegdheid ongedaan te maken.

Bladel, 12 mei 2020.

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):
02. Vragen artikel 41 RVO inzake Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen
20it.01904

TECHNISCHE VRAGEN

BT INZAKE GROOTSCHALIGE ZONNE- EN WINDENERGIE

n.a.v. inwonersbijeenkomst op 3 juni 2020
t.b.v. commissievergadering grondgebied 15 juni 2020

VRAGEN: 04-06-2020
ANTWOORDEN: 08-06-2020

1. **De wethouder gaf tijdens de bewoners informatie bijeenkomst op 3 juni 2020 aan dat de agrarische bedrijven niet toekomstbestendig zijn in het gekozen gebied en daardoor een nieuwe kans krijgen. Zou dit verder onderbouwd kunnen worden?**

   Antwoord: De bedrijfsactiviteiten in hun huidige vorm zijn inderdaad beperkt toekomstbestendig, door de droogtegevoelige en arme bodem in combinatie met factoren als regelgeving, marktwerking en de beschikbaarheid van opvolgers. De situatie is in sommige gevallen kritiek te noemen. Het bieden van alternatieve economische perspectieven is voor de hele agrarische sector nu belangrijk, maar zeker in dit gebied. De onderbouwing omvat meerdere onderdelen:

   - Als gemeente onderhouden wij goed contact met onze agrariërs, en wij krijgen uit dit gebied signalen die bovenstaande constatering bevestigen.
   - De resultaten van de Klimaatstresstest voor onze gemeente, waardoor wij goed op de hoogte zijn van de klimaatbestendigheid van onze gemeente, waaronder ook die van de agrarische sector. De resultaten zijn zorgelijk te noemen, zeker voor droogtegevoelige gebieden zoals een groot deel van Bladel Zuid.
   - Waterschap de Dommel heeft delen van het gebied aangewezen als attentiegebied en beperkt invloedsgebied Natura 2000. Hier is het Waterschap (steeds meer) terughoudend met wateronttrekkingen. Nu al zijn er beperkingen opgelegd en het is reëel dat die beperkingen de komende jaren worden uitgebreid.
   - Bovenstaande is natuurlijk ook nog verder te onderbouwen aan de hand van de historie van het gebied (zeer jonge zandontginning) en de lage grondwaterstanden.
   - Verder refereren wij ook naar de Tussenrapportage Landelijk gebied van juli 2019 (behandeld in raadsvergadering van september 2019) waarin voor heel onze gemeente ook inzichtelijk is gemaakt dat er voor veel ondernemers in onze gemeente weinig toekomstperspectief is en dat behoefte is aan alternatieve economische dragers.

2. **Gezegd is dat er meerdere alternatieve manieren onderzocht zijn buiten Wind en Zonne energie in Bladel. Zou ik dit onderzoek kunnen ontvangen?**

Antwoord: Die alternatieven zijn inderdaad afgewogen. In de Keuzenota Energie en Klimaat zijn die alternatieven ook uiteengezet. Verder is via https://pro.energytransitionmodel.com/ ook inzichtelijk gemaakt met welke energiemix gewerkt kan worden. We verwijzen hierbij ook naar het Klimaatakkoord, waarin duidelijk is gemaakt dat we grootschalige energieopwekking door zon en wind nodig hebben voor de Rijksambitie.

3. **Effect op toerisme is volgens het College verwaarloosbaar als Bladel Zuid wordt aangewezen voor 3 extra windmolens en de hectares zonnepark. Kan deze onderbouwing/onderzoek worden toegezonden?**

Antwoord: Hier is geen onderzoek naar gedaan specifiek voor Bladel Zuid. Het bepalen van de impact voor toerisme is onmogelijk uit te voeren. Kijkende naar andere gebieden in Nederland waar windmolens en zonnevelden al langere tijd bestaan, is te zien het toerisme er nog altijd goed loopt. Een lokaal voorbeeld is het toerisme rond het bestaande windpark in Reusel. Men 'went' eraan, bovendien kunnen zonne-velden ook mooi ingepast worden. Ook dit is een vereiste in ons beleid. Vanuit de bosgebieden, waar onze toeristen graag vertoeven, zijn de windparken ook niet te zien. Een onderzoek van Aitchison uit 2012 is hier een voorbeeld van; hieruit blijkt dat het overgrote deel van de toeristen in de meeste gevallen niet ontmoedigd raakt door de aanleg van een windmolenpark. Er zijn zelfs studies die de meerwaarde van windparken aantonen, omdat de ontwikkeling van windmolenparken kan bijdragen aan de economische vooruitgang in de sectoren vrijetijd, toerisme en recreatie. Windmolenparken, met eventuele bezoekerscentra en informatiepunten, kunnen gezien worden als een vorm van industrieel toerisme, waarbij bezoekers in staat worden gesteld kennis te nemen van locaties en de economische activiteiten daarvan.

Daarnaast houden wij expliciet rekening met het belang van de toeristische sector in onze gemeente, doordat wij in het toetsingskader voor realisatie van grootschalige wind en zonneparken draagvlak als belangrijk toetsingselement hebben meegenomen. Initiatiefnemers moeten dus – onder andere – met de sector in overleg om tot planvorming te komen en investeren in de omgeving om de natuurwaarde en de beleving ervan te versterken. Bij windpark de Pals heeft dit hele mooie resultaten opgeleverd, daar wordt 60 ha nieuwe natuur aangelegd en een nieuwe recreatieve verbinding en wordt de belevingswaarde versterkt. Wij zien dit project als voorbeeld voor komende energieopwekkingsprojecten.

Op basis van de ervaringen in andere gebieden en de ingebouwde voorwaarde voor draagvlak en investeringen in het gebied is onze inschatting dan ook dat het effect op onze toeristische sector verwaarloosbaar is.

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

Verslag

afdeling Ontwikkeling

Betreft	:	Informatiebijeenkomst Wind en Zon in Bladel Zuid
Datum en tijd	:	3 juni 2020 vanaf 19.30 uur
Locatie	:	Microsoft Teams vergadering (digitaal)
Genodigden	:	167 adressen hebben een uitnodiging ontvangen omdat zij bewoner of grondeigenaar zijn in Bladel Zuid of direct aangelegen aan dit gebied. Daarnaast zijn als toehoorder uitgenodigd; het Eindhovens Dagblad en de raads- en commissieleden van de gemeente Bladel.
Aanwezig	:	Er namen 39 gasten deel aan de Teams vergadering. Het aantal deelnemers kan in werkelijkheid hoger zijn, omdat er via één account mogelijk meerdere deelnemers mee keken. Van de 39 gasten in de vergadering waren er 19 toehoorder vanuit pers, raad, commissie en ambtenarij.
Opgesteld door	:	Claudia Rieswijk
Bijlage	:	PowerPoint Presentatie door wethouder d'Haens

Vooraf ingestuurde vragen:

<u>Deel 1: Proces</u>

1. Waarom zijn de bewoners van dit gebied in eerste instantie zo slecht geïnformeerd?
   Dit had te maken met de plotselinge uitval van een medewerker van de gemeente.

2. Vindt de bijeenkomst (van 3 juni) niet te laat plaats en had de gemeente de aan- en omwonenden en grondeigenaren niet eerder moeten betrekken bij de plannen?
   Er zijn in de aanloop naar dit besluit meerdere inloopbijeenkomsten en ook een excursie georganiseerd. Specifiek over de keuze voor Bladel Zuid als ontwikkelingsgebied zijn de aanwonenden, omwonenden en grondeigenaren inderdaad te laat geïnformeerd. Wij hadden hen graag eerder willen informeren over het besluit wat voorligt bij de gemeenteraad. Om die reden is de besluitvorming ook uitgesteld tot 8 of 9 juli, zodat zij alsnog geïnformeerd konden worden via deze informatiebijeenkomst.

3. Welke informatiebijeenkomsten zijn eerder georganiseerd?
   In het kader van het opstellen van dit beleid zijn de volgende bijeenkomsten gehouden:
   - *6 februari 2019 (inloopbijeenkomst)*
   - *Mei 2019 (drie ophaalsessies en twee windsafari's)*
   - *20 augustus 2019 (inloopbijeenkomst)*

   Vervolgens is begin maart 2020 een informatiebrief gestuurd.. Daarnaast hebben ook meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES). Bladel Zuid is ook onderdeel van dit traject.

4. Is het college bereid een correctie aan te brengen in de planning zodat alle Bladelnaren die door dit besluit beïnvloed worden nog geïnformeerd kunnen worden en hun visie kunnen delen?
   Ja, om deze reden is de besluitvorming met vier maanden uitgesteld..

5. Zijn ondernemers en winkeliers van Bladel Centrum eigenlijk op de hoogte gebracht en mogen zij ook deelnemen aan de informatiebijeenkomst? Het lijkt ons ook voor hen van groot belang dat de toeristen blijven komen en besteden in onze gemeente.
   Deze partijen hebben geen uitnodiging ontvangen, omdat de bijeenkomst op uw verzoek specifiek voor bewoners en grondeigenaren als direct belanghebbenden is georganiseerd. Iedereen kon via de deelnemerslink van een ander mee kijken en luisteren. De vragen en antwoorden van de avond worden ook openbaar gedeeld via de website.

6. Welke instanties zijn er nog meer uitgenodigd voor de bijeenkomst? Neemt de commissie Grondgebied deel en zijn er ook leden van de gemeenteraad en/of politieke partijen aanwezig?
   Het doel van de bijeenkomst is om met belanghebbenden/omwonenden te delen wat de inhoud van de plannen is en welke criteria daarvoor gelden. Alle bewoners en grondeigenaren in en tegen het gebied aan zijn uitgenodigd. Daarnaast is ook de pers uitgenodigd. De leden van gemeenteraad en politieke partijen hebben bericht gehad dat ze welkom zijn om deel te nemen als toeschouwer.

7. Is de raad ervan op de hoogte dat ondernemers, belangengroepen en burgers op geen enkele wijze zijn betrokken bij de voorgenomen besluitvorming en de locatie van het plan?
   De raad weet dat belanghebbende partijen te laat zijn geïnformeerd over het voorgenomen besluit. Daarom is besloten de besluitvorming uit te stellen tot 8 of 9 juli.

8. Weet de raad dat ondernemers, belangengroepen en burgers geen windpark nabij hun eigendommen wensen?
   Ja, over het algemeen wil niemand ergens een windpark nabij hun eigendommen. Het is aan de gemeenteraad om dit belang af te wegen bij een besluit over de wijze waarop in Bladel duurzame energie opgewekt kan worden. De gemeente Bladel heeft de ambitie om energieneutraal te worden. De grootschalige opwekking van wind- en zonne-energie is hierbij onvermijdelijk.

9. Weet de raad dat ondernemers, belangengroepen en burgers belang hebben bij een locatie die commercieel passend is bij de bedrijfsvoering en burgers belang hebben bij een goed woon- en leefklimaat?
   Dat is bekend bij de gemeenteraad.

<u>Deel 2: Onderbouwing beleid</u>

10. Waarom wordt er gekozen om kwalitatief goede landbouwgrond op te offeren voor zonnepanelen terwijl 90% van de daken in de gemeente Bladel nog niet vol ligt met zonnepanelen?
    Er zijn zonneparken nodig om te voldoen aan de energiedoelstelling van de gemeente en de - wat lagere - ambitie van het Rijk (nationaal klimaatakkoord). Dit omdat er niet voldoende dakoppervlak is om de benodigde energie op te wekken. Dat neemt niet weg dat de gemeente ook (met voorrang) inzet op zonnepanelen op daken. Het voorgestelde beleid bevat hiervoor de zogenaamde 'zonneladder'. Volgens de plan-MER zou bij volledige benutting van het beschikbare dakoppervlak voorzien worden in ca. 25 % van de energiebehoefte. Daarnaast bestaat er een groep agrarische ondernemers waarvoor het telen van voedsel niet meer economisch rendabel is, onder andere door marktwerking, gebrek aan opvolgers en, regelgeving. In Bladel Zuid is bovendien ook sprake van arme, verdrogingsgevoelige landbouwgronden. Het 'telen' van energie is voor de agrariërs in potentie een duurzaam toekomstperspectief.

11. Zijn er plannen om de Klimaatvisie de Kempen te vernieuwen, omdat dit document dateert van 2008?

Vooralsnog heeft de gemeenteraad in het raadsprogramma aangegeven de ambitie te hebben om energieneutraal te worden. Op 8 of 9 juli wordt een Keuzenota Energie en Klimaat besproken door de gemeenteraad waarin zij worden geïnformeerd over de monitoringsresultaten, de verhoudingen tot de RES en de verwachte haalbaarheid van de doelstelling en de benodigde te maken keuzes om de doelstelling te behalen. De ambitie blijft dus continu ter discussie staan.

12. Het voorliggende raadsvoorstel 'Beleid Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen' vloeit voort uit het beleidskader 'Klimaatvisie Kempengemeenten' uit 2008. De uitgangspunten van deze visie zijn inmiddels door voortschrijdend inzicht achterhaald. Dientengevolge is het ambitieniveau van het raadsvoorstel vele malen hoger dan op basis van de huidige inzichten van de gemeente Bladel als geheel, of van het gebied wat wordt aangeduid als Bladel Zuid, mag worden verlangd. Is het college bereid het voorstel te laten herschrijven naar het actuele ambitieniveau?
De opgave in het beleid grootschalige zonne- en windenergie is afgeleid van de ambitie om energieneutraal te willen zijn. Er is echter geen gebruik gemaakt van de – inderdaad – achterhaalde cijfers in de Klimaatvisie. Als dit het geval was, was de opgave groter geweest, omdat in de Klimaatvisie is uitgegaan van 59% besparing. In werkelijkheid is die besparing veel kleiner, waardoor de opgave een stuk groter is. De aannames in de vraag zijn dus onjuist.

13. Levert de gemeente Bladel meer energie dan gevraagd vanuit het Klimaatakkoord van het Rijk?
Hoewel onze eigen gemeentelijke ambitie hoger is dan die van het Rijk, zorgt de openstelling van Bladel Zuid niet voor meer energieopwekking dan gevraagd wordt vanuit het Rijk. Sterker nog, we lopen nog achter op beide doelstellingen. Oftewel, voor het behalen van de ambities uit het Klimaatakkoord is het openstellen van het gebied óók nodig.

14. Klopt het dat het raadsvoorstel wat nu besproken wordt met onze toekomst van duurzame energievoorziening te maken heeft?
Dat klopt.

15. Hoe ver is Bladel, kijkend naar de energiedoelstelling, na realisatie van windpark de Pals en nadat er plannen gerealiseerd zijn in Bladel Zuid?
Op dit moment wordt 7% van de benodigde energie in de gemeente Bladel hernieuwbaar opgewekt. Windpark de Pals voegt daar 13% aan toe. Als we uit gaan van een schatting van ca. 80 ha aan zonnepanelen en drie extra windmolens in Bladel Zuid kan hier nog eens 24% aan worden toegevoegd. Dat zou dan neerkomen op 44% hernieuwbare energieopwekking van de gemeentelijke doelstelling van 100%.

16. Wil de gemeente in plaats van zon en wind gebruik maken van biomassa om de doelstelling te halen?
Uit recent onderzoek blijkt dat het potentieel van biomassa veel kleiner is dan eerder ingeschat. Bovendien vinden we biomassa géén duurzame en hernieuwbare energiebron. Onder de streep is de CO_2 uitstoot vaak zelfs hoger dan bij gas. Met het stoken of vergisten van biomassa gaat organische stof verloren die we op onze schrale zandgronden hard nodig hebben om de bodem te verbeteren. Wat ons betreft is biomassa dus geen alternatief.

17. Waarvoor is de Regionale Energiestrategie (RES) opgericht door de rijksoverheid?
De RES is bedoeld om invulling te geven aan de landelijke doelstelling om in 2030 49% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990. De regio (in ons geval Zuidoost-Brabant) geeft hierin aan hoeveel energie potentieel kan worden opgewekt met grootschalige toepassing van windturbines en zonnepanelen. Daarnaast wordt

onderzocht hoe de bebouwde omgeving (m.n. woningen) verduurzaamd kan worden, zonder gebruik van aardgas.

18. Welke alternatieven zijn onderzocht voor het opwekken van grootschalige energie? Wat was daarvan het resultaat? En waarom kiest het college voor wind- en zonneparken op land?
    Voorafgaand aan het opstellen van het beleid zijn meerdere alternatieven onderzocht hoe er kan worden voldaan aan de ambitie op het gebied van energieneutraliteit én het Klimaatakkoord. Zonder wind en zon op land is het onmogelijk om de ambitie te halen. Windparken op zee, zonnepanelen op land, bodemwarmte en restwarmte bieden allemaal onvoldoende potentie om te voldoen aan de vraag. Wij verwijzen hiervoor graag door naar het energietransitiemodel, waar onder andere voor onze gemeente inzichtelijk is gemaakt op welke wijze we onze energiedoelstelling kunnen halen (https://pro.energytransitionmodel.com).

19. Heeft het college de mogelijkheden onderzocht om daken van bedrijven te laten voorzien van zonnepanelen? Bijvoorbeeld met behulp van stimuleringsregelingen: gereduceerde grondprijzen bij nieuwbouw en reductie van belastingen/tarieven voor gebruik van nutsvoorzieningen (water, riool, gas, elektra). Een niet onbelangrijk voordeel van deze aanpak is dat bezwaarprocedures die veel tijd, geld en frustraties kosten vermeden kunnen worden. Zo ja, wat waren de resultaten?
    Dit is inderdaad voorgelegd aan onderzoeksbureau Pondera. Als al het dakoppervlak in de gemeente benut zou worden, ervan uitgaande dat alle eigenaren meewerken, behalen we maximaal 25% van de benodigde energieopwekking. Dit is dus niet voldoende voor het behalen van de ambitie.

20. Waarom zorgt de gemeente er niet voor dat de daken van industriële gebouwen en stallen eerst worden voorzien voor zonnepanelen voordat er landbouwgrond wordt gebruikt voor het leggen van zonnepanelen?
    Wij hanteren de zonneladder, waardoor aanleg van zonneparken gepaard moet gaan met het benutten van daken voor zonnepanelen. Daarnaast hebben wij al meerdere jaren een stimuleringsregeling waarbij we subsidie verstrekken voor zon op dak. Overigens is er onvoldoende dakoppervlakte om de doelstelling te behalen zonder grootschalige opwekking.

21. Zijn er andere mogelijkheden van duurzaamheid onderzocht? Bijvoorbeeld zonne-energie? Zo ja, wat zijn de uitkomsten hiervan?
    Zoals weergegeven in het haalbaarheidsonderzoek 'Grootschalige wind- en zonne-energie de Kempen' van Pondera en de Milieueffectrapportage van Bosch & van Rijn, zijn meerdere alternatieven onderzocht voor zowel wind als zonne-energie.

22. Is het mogelijk om meer te besparen zodat deze ontwikkelingen niet nodig zijn?
    In plaats van de beoogde 59% besparing in onze gemeente is nog maar 3% hiervan behaald. Landelijke prognoses gaan voor de komende jaren zelfs maar uit van 0,9% ondanks inzet van diverse overheden. Wij achten de kans te klein dat nog sprake zal zijn van voldoende besparing om ervoor te zorgen dat we geen grootschalige opwekking nodig hebben

23. Wat zijn de afspraken van de gemeente met de provincie over de invulling van de duurzaamheidsopgave?
    Met de Provincie en het Rijk worden afspraken gemaakt over de invulling van de Klimaatambitie van het Rijk via de RES. Het door gemeenten aanwijzen van gebieden waar grootschalige zon en wind wordt opgewekt is er daar één van. Daarnaast stelt de provincie regels m.b.t. ruimtelijke procedures voor grootschalige energieopwekking.

24. Is er sprake van subsidietoekenning van Rijk/provincie? Zo ja, welke voorwaarden is de subsidie toegekend?
    Er wordt geen subsidie verstrekt voor dit traject door Rijk of Provincie aan gemeenten.

Deel 3: Onderbouwing locatiekeuze

25. Hoe denkt de gemeente over de toeristische aantrekkelijkheid van Bladel? Gezien de grote hoeveelheid aan toeristen die dit gebied bezoeken, met name voor Camping De Achterste Hoef en het Vennenbos?
    Zoals vastgesteld in de Visie Vrijetijdseconomie Brabantse Kempen hebben de Kempengemeenten hoge ambities voor het toerisme in de regio. De missie voor de Brabantse Kempen luidt om in 2026 een toeristisch en recreatief onderscheidende regio te zijn met grote naamsbekendheid in Nederland, België en Duitsland.

26. Waarom is er gekozen voor deze locatie terwijl deze bestemd is als recreatiegebied? Kunnen we niet beter kiezen voor bedrijventerreinen als locatie?
    Zoals weergegeven in het haalbaarheidsonderzoek 'Grootschalige wind- en zonne-energie de Kempen' van Pondera en de Milieueffectrapportage van Bosch & van Rijn, zijn bedrijventerreinen minder geschikt als locatie. Er zijn maar weinig bedrijventerreinen met geen of weinig woningen en de ruimtes rond deze locaties zijn te beperkt. Vaak is ook sprake van belemmeringen door de bouwhoogtebeperkingen van Eindhoven Airport.

27. Is het waar dat de gronden in Bladel Zuid armer en droogtegevoeliger zijn dan de gemiddelde gronden in Bladel?
    Dit klopt.

28. Is het waar dat er bij vakantiepark de Stille Wille windmolens staan en er nu ook zonne-energie wordt geplaatst?
    Windpark Kattenberg aan de A58 is inderdaad op zeer korte afstand van vakantiepark de Stille Wille gelegen. Er ligt op moment van schrijven een voorstel aan de Oirschotse gemeenteraad voor om hier ook zonneparken mogelijk te maken.

29. Is gekeken naar alternatieve locaties ter realisatie van de duurzaamheidsopgave van de gemeente Bladel?
    Zoals weergegeven in het haalbaarheidsonderzoek 'Grootschalige wind- en zonne-energie de Kempen' van Pondera en de Milieueffectrapportage van Bosch & van Rijn, zijn meerdere alternatieven locaties onderzocht en kwam Bladel Zuid uit de afweging specifiek als kansrijk naar voren.

30. Zo ja, welke alternatieve locaties zijn bekeken en waarom zijn deze wel/niet geschikt geacht?
    Wij verwijzen voor de volledige afweging naar de rapportages haalbaarheidsonderzoek 'Grootschalige wind- en zonne-energie de Kempen' van Pondera en de Milieueffectrapportage van Bosch & van Rijn zoals genoemd bij de vorige vraag. Er is een scan gemaakt van alle vijf de Kempengemeenten.

31. Is met de locatie van het huidige plan rekening gehouden met regionale duurzaamheidsvraagstukken? M.a.w. heeft afstemming plaatsgevonden met buurgemeenten?
    Het plan is samen met de andere Kempengemeenten opgesteld en de afstemming met hen is één van de argumenten om voor Bladel Zuid te kiezen. Door hier grootschalige opwekking te realiseren kan met relatief lage maatschappelijke kosten, samen met de gemeenten Bergeijk en Reusel-de Mierden een oplossing gevonden worden voor het transportvraagstuk van de energie.

32. Is rekening gehouden met het natuurgebied waar het plan in gerealiseerd gaat worden? Zo ja, welke impact wordt op de natuur verwacht?
In de Milieueffectrapportage van Bosch & van Rijn is een studie uitgevoerd naar de mogelijke gevolgen van grootschalige opwek op het nabij gelegen natuurgebied en de natuurwaarde van het gebied zelf. Hieruit bleek dat mogelijk negatieve effecten optreden bij grootschalige zon en wind en is geadviseerd om voor realisatie van een dergelijk energielandschap niet alleen de effecten van een zonnepark en windpark te onderzoeken, maar ook te kijken naar de cumulatie van beide initiatieven. Deze randvoorwaarde is meegenomen in het toetsingskader wat gehanteerd wordt. Voordat een initiatief gerealiseerd kan worden moet aan meerdere voorwaarden worden voldaan en moeten ook de ecologische effecten in kaart gebracht worden. Op basis daarvan wordt bepaald of een plan doorgang kan vinden. Aan de andere kant biedt de verplichte compensatie van projecten kansen voor verbetering en versterking van natuur. Bijvoorbeeld door het omvormen van agrarische percelen naar natuur, waardoor verdroging van de Kroonvennen bestreden kan worden.

33. Is rekening gehouden met de gevolgen van het plan voor toerisme? Zo ja, welke impact wordt voor het toerisme verwacht en denkt de gemeente de recreatieve functie te kunnen handhaven?
Er is rekening gehouden met het belang van de toeristische sector in onze gemeente, doordat wij in het toetsingskader voor realisatie van grootschalige wind en zonneparken draagvlak als belangrijk toetsingselement hebben meegenomen. Initiatiefnemers moeten dus – onder andere – met de sector in overleg om tot planvorming te komen. Het bepalen van de impact voor toerisme is onmogelijk uit te voeren. Kijkende naar andere gebieden in Nederland waar windmolens en zonnevelden al langere tijd bestaan, is te zien het toerisme er nog altijd goed loopt. Men 'went' eraan, bovendien kunnen zonnevelden ook mooi ingepast worden. Ook dit is een vereiste. Vanuit de bosgebieden, waar onze toeristen graag vertoeven, zijn de windparken ook niet te zien. Wij denken daarom dat het effect op onze toeristische sector verwaarloosbaar is.

Een onderzoek van Aitchison uit 2012 is hier een voorbeeld van; hieruit blijkt dat het overgrote deel van de toeristen in de meeste gevallen niet ontmoedigd raakt door de aanleg van een windmolenpark. Er zijn zelfs studies die de meerwaarde van windparken aantonen, omdat de ontwikkeling van windmolenparken kan bijdragen aan de economische vooruitgang in de sectoren vrijetijd, toerisme en recreatie. Windmolenparken, met eventuele bezoekerscentra en informatiepunten, kunnen gezien worden als een vorm van industrieel toerisme, waarbij bezoekers in staat worden gesteld kennis te nemen van locaties en de economische activiteiten daarvan.

34. Is de recreatie bij het Vennenbos en andere recreatiebedrijven in de omgeving minder geworden na het realiseren van het KBP?
Er is hier geen onderzoek naar gedaan. Wij kunnen dit alleen afleiden aan de inkomsten door toeristenbelasting, en daar hebben wij geen daling waargenomen na de realisatie van het KBP.

35. Is het college bereid door middel van scenario's inzicht te verschaffen in de financieel-economische en sociaal-maatschappelijke gevolgen van voorliggend voorstel voor de middellange en lange termijn voor de gemeente Bladel?
Het opstellen van scenario's binnen dit onderwerp zien wij als een taak voor de initiatiefnemers die – na openstelling – een proces moeten doorlopen om inzichtelijk te krijgen wat het effect is van hun plannen op de omgeving.

36. Zijn er gegevens dat het toerisme in Reusel bij de al gerealiseerd windmolens erop achteruit is gegaan?
Voor zover wij weten is hiervan geen sprake.

37. Welke overwegingen rechtvaardigen de keus voor Bladel Zuid uit ruim 50 andere locaties, gezien de economische belangen van de recreatieve sector in dit gebied?
Er is getoetst aan 23 verschillende elementen, binnen vier categorieën (leefomgeving, landschap, ecologie, beperkingen door Eindhoven Airport en bodem/water/archeologie. Hieruit kwamen van de 53 startlocaties 16 locaties in de vijf Kempengemeenten naar voren die redelijk geschikt lijken te zijn. Op basis van de eerder genoemde argumenten komt Bladel Zuid in onze gemeente als meest geschikt naar voren.

Deel 4: Technische en praktische vragen

38. Zie of kan ik de windmolens horen bij mijn woonhuis?
Die vraag is nu nog niet te beantwoorden. Er zijn nog geen concrete plannen voor het gebied, waardoor ook nog niet bekend is waar eventuele zonneparken of windmolens komen te staan. Bij de planvorming moeten deze gegevens wel inzichtelijk worden gemaakt door de initiatiefnemer en besproken worden met nabijgelegen bewoners.

39. Kan ik meeprofiteren van deze ontwikkeling?
Als u grond in eigendom heeft in het gebied kunt u hier mogelijk een zonnepark of windpark realiseren en profiteert u direct mee. Als u in de omgeving woont kunt u ook meeprofiteren, doordat wij ook eisen van ontwikkelaars dat omwonenden kunnen participeren in de projecten. Daarnaast moeten ontwikkelaars ook investeren in maatschappelijke doeleinden in de directe omgeving. Bij windpark de Pals wordt bijvoorbeeld geïnvesteerd in 60 hectare nieuwe natuur en versterking van de recreatieve verbinding.

40. Op wie kan ik de schade verhalen als er waardevermindering van mijn woning ontstaat?
Als hiervan sprake is, kan dit worden verhaald op initiatiefnemer en/of gemeente.

41. Gaat de gemeente de recreatiebedrijven compenseren voor de verminderde inkomsten?
Vooralsnog is er geen sprake van verminderde inkomsten en dit is ook niet de verwachting. Er is dan ook geen sprake van compensatie tenzij er planschade is. Wel eisen wij investeringen van initiatiefnemers in het gebied om natuur en beleving te verbeteren.

42. Hoe wordt verschraling van de onderliggende grond bij zonneparken voorkomen?
In het toetsingskader zijn voorwaarden opgenomen voor de aanleg van zonneparken. Door te kiezen voor een zogenaamde ruime opstelling en door natuurwaarde toe te voegen aan het voormalig agrarisch perceel kan zelfs meerwaarde voor de natuur ontstaan ten opzichte van de nulsituatie.

43. Gaat de gemeente Bladel een maximum aangeven aan hectares/oppervlakte die ingezet kan worden voor bijvoorbeeld zonne-energie in het gebied?
Niet in de vorm van een getal, wel door grenzen te stellen die te maken hebben met de draagkracht en draagvlak van het gebied. Hiervoor zijn toetsingskaders opgesteld.

44. Wil de gemeente een selectie-leidraad publiceren om zo kenbaar te maken hoe de gemeente de beste plannen selecteert?
Op dit moment is het toetsingskader ook al openbaar beschikbaar via de raadsstukken.

45. De aanleg van een zonnecollectoren- en windmolenpark zal directe gevolgen gaan hebben voor de dieren en de natuur. Dat kan toch niet de bedoeling zijn van de grootschalige investering van € 7,7 miljoen in 2016?

Het voorgestelde beleid vraagt aan initiatiefnemers van energieprojecten om de effecten op natuur en milieu duidelijk in beeld te brengen. Negatieve effecten moeten worden voorkomen of gecompenseerd. Voor ieder project betekent dit een investering in natuur en landschap. Hierdoor kunnen juist ook positieve effecten optreden omdat meer natuur aangelegd wordt dan in eerste instantie aanwezig was en/of de bestaande natuur wordt versterkt. Windpark de Pals is hiervan een voorbeeld; naast de verplichte 8,8 ha compensatie van natuur wordt aanvullend nog ruim 50 ha nieuwe natuur gerealiseerd in de directe omgeving. Dit is een grote impuls voor de natuur in de omgeving. Wij begrijpen uit uw vraag echter dat uw zorg met name zit in de beleving van die natuur, niet zozeer in de ecologische natuurwaarde ervan. Hiermee wordt ook rekening gehouden. Wij streven ernaar om vanuit de opbrengsten van eventuele zon- en windparken meerwaarde te bieden aan de omgeving. Bij windpark de Pals wordt bijvoorbeeld geïnvesteerd in een betere recreatieve verbinding tussen gebieden. Als initiatieven zich melden, moeten zij nog een proces doorlopen waarbij draagvlak een belangrijk onderdeel is. Om draagvlak te verkrijgen zouden ook in Bladel Zuid investeringen gedaan kunnen worden voor natuur- en recreatiedoelstellingen.

46. Hoe houdt de gemeente Bladel rekening met het herstel van Beekdal Goorloop in relatie tot de aanleg van mogelijke zonnevelden?
    Wij verwachten dat initiatiefnemers gaan investeren in de natuurdoelstellingen van het gebied. Bijdragen aan het beekherstel van de Goorloop is één van de doelstellingen die hierbij horen. Wij hebben hierover als gemeente reeds afspraken gemaakt met Waterschap de Dommel.

47. Indien het plan wordt gerealiseerd op de locatie die de gemeente nu voor ogen heeft, is het dan mogelijk concrete afspraken te maken, zodat burgers en bedrijven zo min mogelijk overlast ervaren van het windpark?
    Ja dat kan, in overleg met de initiatiefnemers. De gemeente stelt een goede omgevingsdialoog – met bijbehorende afspraken en draagvlak – ook als voorwaarde.

48. Bedrijven in de regio zijn veelal afhankelijk van toerisme en de aantrekkende werking van het ongeschonden natuurgebied met vrij uitzicht. Indien het plan wordt gerealiseerd op de locatie die de gemeente nu voor ogen heeft, is het dan mogelijk concrete afspraken te maken, zodat natuur en recreatie zo min mogelijk overlast ervaren van het windpark?
    Ja dat kan, in overleg met de initiatiefnemers. De gemeente stelt een goede omgevingsdialoog – met bijbehorende afspraken en draagvlak – ook als voorwaarde. Versterking van natuur- en recreatieve waarde hoort dan ook bij de mogelijkheden.

49. Indien het plan wordt gerealiseerd op de locatie die de gemeente nu voor ogen heeft, is het dan mogelijk dat burgers en bedrijven actief mee praten over de concrete invulling van bijvoorbeeld het opnemen van voorwaardelijke verplichtingen?
    Ja dat kan, in overleg met de initiatiefnemers. De gemeente stelt een goede omgevingsdialoog – met bijbehorende afspraken en draagvlak – ook als voorwaarde.

50. Is het mogelijk dat met de realisatie van zonnevelden en windparken ook wordt geïnvesteerd in de toeristische waarde van het gebied?
    Hier zijn inderdaad mogelijkheden voor, omdat wij als gemeente een investering in de omgeving eisen.

51. Wordt er ook in kaart gebracht door de gemeente hoe de ontwikkeling van duurzame energie de recreatie kan versterken? Met andere woorden worden er ook kansen in kaart gebracht voor het aantrekkelijker maken van het gebied net als voor duurzame energie?

Ja dit zullen wij zeker in kaart brengen. Binnen de gemeente wordt een expertpanel geformeerd waarin onder andere medewerkers van recreatie meedenken over hoe meerwaarde geboden kan worden aan de (lokale) sector. Ook verwachten wij van initiatiefnemers dat zij hierover de dialoog aangaan met belanghebbenden in het gebied en met ideeën komen. Hier wordt op getoetst.

52. Is bekend hoe natuur- en milieupartijen denken over het besluit wat nu voorligt?
    Greenpeace, Milieudefensie, Natuur & Milieu, de Natuur en Milieufederaties, Natuurmonumenten en Vogelbescherming Nederland hebben met de brancheorganisatie Holland Solar, de koepel van energiecoöperaties Energie Samen en de vereniging van omwonenden van energieprojecten NLVOW de gedragscode zon op land ondertekend. Daarnaast hebben Greenpeace, Milieudefensie, NWEA, Natuur & Milieu, de Natuur- en Milieufederaties en ODE Decentraal de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land ondertekend. Ons beleid houdt zich aan die gedragscodes.

53. Klopt het dat er nog recreatiebedrijven gevestigd zijn in de omgeving na realisatie van het KBP?
    Dit klopt.

54. Kan zon en wind gecombineerd worden op het netwerk?
    Ja. Een mix van zon en wind heeft de pieken vaak op andere momenten waardoor je meer volume over hetzelfde netwerk kwijt kan.

55. Zorgt het openstellen van dit gebied voor ‘overcapaciteit’ ten opzichte van de doelstelling?
    Het openstellen van dit gebied is noodzakelijk om zowel de landelijk als (hogere) gemeentelijke ambitie te behalen. Er is dus geen sprake van overcapaciteit. Nu niet, en met het openstellen van dit gebied ook niet.

56. Wie zorgt ervoor dat de panelen aan het einde van de periode worden opgeruimd?
    De vergunning is van tijdelijke aard. De verplichte verwijdering is vastgelegd in de vergunning. Als de ondernemer hier niet toe in staat is zal dit via de juridische weg moeten worden afgedwongen.

<u>Deel 5: Besluitvormingsproces</u>

57. Hoe ver is de besluitvorming rondom het aanwijzen van deze locatie? Wat is de planning hiervoor?
    Op dit moment heeft het college ingestemd met het voorstel. Nu ligt het besluit voor aan de gemeenteraad. Zij houden een opinievormende vergadering, c.q. commissievergadering, over dit voorstel op maandag 15 juni. Vervolgens vindt de besluitvormende vergadering plaats op 8 of 9 juli.

58. Is het mogelijk dat ondernemers, belangengroepen en burgers vanaf heden door de gemeente proactief worden betrokken bij het verdere (besluitvormings)proces?
    Ja dit kan. Na besluitvorming kunnen initiatieven zich melden die wind- en/of zonneparken willen realiseren. Zij moeten een uitgebreid proces doorlopen waar de dialoog met de omgeving onderdeel van uit maakt. De haalbaarheid van hun plannen wordt ook op draagvlak getoetst. Hier is de omgeving in de gelegenheid om te participeren in de plannen.

59. Wilt u mogelijk betere alternatieven in dit stadium nog overwegen?
    Het onderzoek naar alternatieven heeft reeds plaatsgevonden. Het college staat achter dit voorkeursscenario.

60. Worden onze opmerkingen nog wel meegenomen in de besluitvorming op 8 of 9 juli? Het lijkt ons dat er nu te weinig tijd is om onze standpunten te onderzoeken alvorens er een deugdelijk besluit kan worden genomen.
De gemeenteraad krijgt een verslag van de informatieavond van 3 juni, en kan op die manier uw zienswijzen op het beleid meenemen in de besluitvorming. Zo kunnen zij uw vragen, opmerkingen en belangen laten meewegen in hun besluit. Los daarvan heeft u door de uitgestelde behandeling, individueel of als groep, nog de gelegenheid om raadsleden te benaderen en te informeren over uw standpunt.

61. Wij gaan er vanuit dat de notulen na afloop van de bijeenkomst ook naar ons gezonden zullen worden en dat wij de kans krijgen om deze eerst te verifiëren alvorens deze worden ingebracht bij de besluitvorming van 8 of 9 juli.
Er wordt een verslag gemaakt van de avond. Het verslag wordt aangeboden aan de gemeenteraad vóór de behandeling in commissie en raad. Het verslag zal alleen bestaan uit een vastlegging van vragen, antwoorden en opmerkingen tijdens de bijeenkomst. Deze wordt dan ook niet vooraf geverifieerd. Dat is overigens ook besloten vanuit een praktische reden; er zijn namelijk ruim 150 belanghebbenden uitgenodigd.

62. Zijn de belangen van omwonenden, en bewoners/gasten van de recreatieparken, meegewogen bij de totstandkoming van de besluitvorming? Zo ja, waaruit blijkt dat?
De besluitvorming die nu voorligt is gebaseerd op het haalbaarheidsonderzoek 'Grootschalige wind- en zonne-energie de Kempen' van Pondera en de Milieueffectrapportage van Bosch & van Rijn en op de afweging tussen meerdere belangen die spelen in de gemeente. Het is aan de gemeenteraad om hierin uiteindelijk een keuze te maken. De gemeenteraad is er namens – onder andere – het belang van de genoemde doelgroepen.

63. Is de raad bekend met de negatieve gevolgen van windparken voor omwonenden ten aanzien van onder andere (ultrasoon)geluid en (slag)schaduw?
Ja, hierover zijn zij uitgebreid geïnformeerd, en zo ook over de mogelijkheden waarmee deze effecten zoveel als mogelijk voorkomen kunnen worden.

64. Is de raad bekend met de gevolgen voor recreatieparken en bedrijven in de regio als gekozen wordt een windpark ter plaatse te realiseren?
Het economisch belang van de toeristische sector is één van de belangen die de gemeenteraad meeneemt in haar besluitvorming.

65. Welke rol speelt de subsidietoekenning in de planning? M.a.w. dient een bepaalde deadline te worden gehaald om in aanmerking te komen voor subsidie?
Er is geen sprake van subsidietoekenning in de planning voor het vaststellen van dit beleid.

Extra vragen gesteld in de vergadering:

66. Waarom is in het PlanMer waarin 51 mogelijke locaties zijn onderzocht, Bladel Zuid uitgekozen, zonder dat grote recreatieparken zoals De Achterste Hoef en het Vennenbos hierin zijn meegenomen?
In ieder gebied wat je zou kunnen aanwijzen vinden we recreatieve bedrijven, al zijn ze niet van dezelfde grootte. In de hele gemeente vinden we ook recreanten die rondfietsen en wandelen. Vandaar dat niet specifiek deze ondernemers zijn gevraagd.

67. Wanneer zou het windpark De Pals gerealiseerd kunnen zijn?
Dit is afhankelijk van wanneer het hoger beroep in behandeling wordt genomen van de Brabantse Milieufederatie. Daarna kost de aanleg nog een aantal maanden.

68. Waarom is er nog niets visueel gemaakt van dit plan? Er zijn geen beeltenissen bekend van de 80 hectare zonnecollectoren en de 7 windmolens haaks op de A67 en langs de Aa of Goorloop?
We willen voorkomen dat de indruk ontstaat dat alles in kannen en kruiken zou zijn. Het is juist de bedoeling dat de uiteindelijke plannen worden vormgegeven samen met de omgeving.

69. Nu wordt er ruim 80 hectare aangewezen voor zonnepanelen waarbij er ook nog eens 3 windmolens komen. Waarom is die grootschaligheid niet eerst met de bewoners besproken?
Er is geen sprake van de aanwijzing van 80 hectare. Zoals toegelicht bij vraag 15 is dat een schatting op basis van de resultaten van de planMER. Voor de toelichting over hoe bewoners betrokken zijn verwijzen wij naar de beantwoording van vragen in deel 1 van de ingezonden vragen. Voor de toelichting over hoe bewoners in het volgende stadium worden betrokken verwijzen we naar de beantwoording van de vragen in deel 5.

70. Waarom wordt niet alsnog onderzoek gedaan naar de invloed van een zonnepark op de aanwezigheid van recreatie voor alle 52 gebieden waarvan Bladel Zuid nr. 30 is, voordat het voorstel überhaupt naar de raad gaat?
Zoals in deel 3 van de vragen is aangegeven, verwachten wij op basis van ervaringen elders geen significant effect op de recreatiesector in het gebied.

71. Vindt u niet dat het gebied beschermd moet worden tegen de aanleg van een zonnepark omdat het er veel effect op zal hebben?
Wij zijn van mening dat een zonnepark goed in te passen is in de omgeving en ook positieve effecten kan hebben op het gebied. De plannen gaan gepaard met een investering in de kwaliteit van het gebied, waar recreatieve belangen ook meegenomen worden.

72. Kunt u zich voorstellen dat wanneer iemand er naar uit heeft gekeken een poosje op het park te verblijven echt niet blij is met windmolens te dichtbij en pal tegenover hem? Wat denkt u van de slagschaduw die hen zal hinderen, het geluid van de windmolens en de landschapsvervuiling door het zicht op zo n molen, en de last van het licht wat altijd knippert ter waarschuwing voor het vliegverkeer [aanvliegroute] en vooral in de nacht zichtbaar is?
Slagschaduw is op te lossen door een stilstandvoorziening. Ook geluidsoverlast is gebonden aan regelgeving. Landschapsvervuiling blijft een subjectieve beleving en er zijn ook regelingen beschikbaar om te voorkomen dat er een onrustig 'knipperend' beeld ontstaat. Dit zijn zaken waar u in het volgend stadium als bewoner ook invloed op heeft wanneer initiatiefnemers met plannen aan de slag gaan.

73. U geeft aan dat bij de besluitvorming jonge zandgronden zijn gekozen om uit die gebieden te zoeken naar het beste gebied voor een grootschalig windpark. Is het niet zo dat zowel jonge als oude zandgronden daarvoor zijn uitgekozen?
Zoals terug te lezen is in de planMER bieden met name de jonge zandontginningslandschappen potentie voor een significante bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling van de Kempengemeenten. De impact op het landschap is bij oude zandontginningslandschappen groter.

74. Ligt het gebied Bladel Zuid in de ecologische of in de agrarische hoofdstructuur en als het ligt in de EHS waar worden de gronden dan onder geschaard?
Een deel van het gebied ligt in Provinciaal natuurnetwerk (NNB, voorheen EHS). Het betreft dan het gebied beekdal Aa/Goorloop en een paar stukjes bestaand bos. Hiermee wordt rekening gehouden bij toetsing op plannen.

75. Op welke manier wordt de landbouw in dit gebied door de aanwijzing als NNB geschaad?
In Bladel Zuid wordt de landbouw niet geschaad door de aanwijzing als NNB.

76. U geeft aan dat de gemeente Bladel achterloopt in de aanloop naar ontwikkeling van duurzame energie. Is het niet zo dat Bladel als een van de eerste gemeenten in Nederland een planMer hiervoor heeft laten opstellen? Is het niet zo dat veel gemeenten nog in het beginstadium zitten voor hun plan voor opwekking van duurzame energie? Waarom heeft Bladel zo'n haast?
Wij lopen qua planning achter op de doelstelling van onze gemeenteraad uit 2008 om energieneutraal te zijn in 2025. Overigens is geen sprake van 'haast' ten opzichte van andere gemeenten. Overal in Nederland wordt nu gewerkt aan de Regionale energiestrategieën waarmee zoekgebieden worden aangewezen zoals Bladel Zuid.

77. Is het zo dat iedere gemeente in de RES aan moet geven wat voor aandeel hij kan leveren aan duurzame energie? Is het zo dat het nog niet allemaal vast hoeft te liggen?
De concept RES wordt in juli voorgelegd aan de gemeenteraad. De definitieve RES wordt later dit jaar vastgesteld. Hierin moet dan vastliggen welke bijdrage de gemeente Bladel doet in het behalen van de Rijksambitie.

78. U geeft aan dat met de realisatie van het plan in Bladel Zuid 44% aan duurzame energie opgewekt gaat worden. Bedoelt u hiermee dat 44% gerealiseerd wordt voor alleen de gemeente Bladel of voor alle Kempengemeenten samen? Hoeveel Pj leveren de 4 al vergunde winmolens in de Pals?
Wij verwijzen naar de beantwoording van vraag 15.

79. Klopt het dat de gemeente met dit plan een 6,7 maal hogere prestatie levert dan wat vanuit het Klimaatakkoord gevraagd wordt?
Dat is niet het geval. Zonder de openstelling van Bladel Zuid worden zowel de gemeentelijke ambitie als die van de gemeente niet behaald.

80. De opgave voor alle gemeenten van de MRE zou 4.2 Pj zijn, wat voor de 5 Kempengemeenten 1.1 Pj zou betekenen? Maar het aanbod van de 5 gemeenten samen is 6.6 PJ?
Het is niet zo dat de Kempengemeenten 1,1 PJ moeten leveren. Bij deze een verduidelijking van de verschillende trajecten:
    - *In de Regionale Energiestrategie wordt uitgegaan van de doelstelling uit het landelijk Klimaatakkoord om in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit te stoten dan we in 1990 deden, met een doorkijk naar 95% reductie in 2050. De RES stelt geen doel op gemeentelijk niveau, maar streeft naar 7,2 PJ hernieuwbare opwek in de hele MRE regio.*
    - *In het beleid Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen wordt uitgegaan van een scenarioberekening voor het energieverbruik in 2025 (zoals berekend door Pondera). Er wordt hier gesteld dat 6,67 PJ hernieuwbaar opgewekt moet worden in 2025 om energieneutraal te zijn. Er wordt geen doel gesteld per gemeente, er wordt alleen benoemd wat er realistisch gezien nodig zou zijn.*
    - *In de Klimaatvisie Kempengemeenten wordt uitgegaan van het energieverbruik in 2007 min 59% besparing. Hier is dus de aanname gedaan dat er een forse besparing plaatsvindt tussen 2007 en 2025, die tot nu toe nog maar 3% blijkt te zijn. Er wordt hier gesteld dat – vanwege de besparing - 4,8 PJ hernieuwbaar opgewekt moet worden in de Kempengemeenten in 2025. Omgerekend is dat 0,7 PJ in de gemeente Bladel.*

81. Kunt u uitleggen waarom Bladel Zuid opgesteld zou moeten worden? Verwacht u niet dat er nog tal van ontwikkelingen zouden kunnen komen die een beter alternatief zouden kunnen zijn?
De keuze voor Bladel Zuid wordt voorgesteld aan de gemeenteraad om op deze manier de gemeentelijke ambitie voor energieneutraliteit (deels) in te vullen én om te voldoen aan de Rijksopgave uit het Klimaatakkoord.

82. Waarom niet inzetten op alleen de vraag vanuit het klimaatakkoord?
Ook voor het behalen van de doelstelling uit het Klimaatakkoord is het openstellen van Bladel Zuid nodig.

83. Het loopje de Aa ligt meteen naast het aangewezen gebied Bladel Zuid. Vindt u ook niet dat naast zo'n prachtig stukje erfgoed geen plaats is voor de aanleg van een zonnepark? Vanuit het verleden is het altijd een stukje open landschap geweest. Dat zou zo behouden moeten blijven. Vindt u ook niet dat dat gebied nooit aangetast zou mogen worden door er een zonnepark naast te leggen?
Wij denken dat een zonnepark juist kansen biedt voor het herstel van dit beekdal, omdat de initiatiefnemers moeten investeren in landschappelijke inpassing én versterking van de natuur in het gebied. Eén van de positieve effecten is een verbetering van de waterkwaliteit omdat geen bemesting meer plaatsvindt als een zonnepark is aangelegd. Over de inrichting kunt als bewoner in een later stadium ook meedenken.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempe

Nummer R20.010

Advies van commissie Grondgebied op 15 juni 2020

De commissie adviseert de gemeenteraad om dit raadsvoorstel als **bespreekstuk** te behandelen in de raadsvergadering van 8/9 juli en daarbij een gewijzigde planning/proces te bepalen, zijnde eerst de keuzenota Klimaat & Energie vast te stellen in de raadsvergadering van 8/9 juli en de daaruit voortkomende kadernota in de raadsvergadering van 17 september 2020, alvorens een besluit te nemen over raadsvoorstel R20.010 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'.

- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat afdrachten die worden gevraagd bij projecten juridisch bindend kunnen worden afgesproken. De omgevingsvisie stelt voor iedere ruimtelijke ontwikkeling in het buitengebied dat die moet worden ingepast en dat bij een forse ingreep compensatie plaatsvindt, zoals opgenomen in de landschapsinvesteringsregeling.
- Nadat het beleid Grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen (R20.010) door de raad is vastgesteld, heeft het college als gevolg van de algemene verklaring van geen bedenkingen de bevoegdheid om binnen de kaders van de raad omgevingsvergunningen met betrekking tot zonne- en windenergie te verlenen.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de intentie van het beleid is om inwoners zeggenschap te geven bij de uitwerking van initiatieven en projecten. Zij dienen te kunnen deelnemen en profijt te hebben bij de projecten.
- De status van Bladel-Zuid als recreatief gebied is vastgesteld in de plattelandsnota van 2010 en dat is gewijzigd bij de eerste versie van de omgevingsvisie.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de art.41-vragen van de VVD op 16 juni worden behandeld in het college.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het netwerk onvoldoende capaciteit heeft om grootschalige opwekking aan te kunnen. Om de maatschappelijke kosten te kunnen verdelen voor de aanpassing van het netwerk zijn de Kempengemeenten samen opgetrokken. Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat de beperking van deze kosten een belangrijk argument is voor te kiezen voor een concentratiegebied, zijnde Bladel-Zuid.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat versterking van de recreatieve structuur onderdeel kan uitmaken van de compensatie van projecten.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan de verwachting te hebben dat bij iedere (nieuwe) ambitie die de raad stelt ten aanzien van duurzaamheid, de realisatie van grootschalige opwekking benodigd is.
- Portefeuillehouder geeft aan dat er geen concreet aantal hectares is genoemd voor grootschalige productie van zonne- en windenergie in Bladel-Zuid. In de plan-MER is gerekend met 75 ha.
- Portefeuillehouder d'Haens geeft aan dat het gebied Bladel-Zuid juist interessant is voor windenergie vanwege de dunbevolktheid. Daarnaast is versnippering voor windenergie suboptimaal vanwege de maatschappelijke kosten die gepaard gaan met de aansluitingskosten.

Besluit van Presidium op 22 juni 2020

Het presidium besluit het voorstel als bespreekstuk 9.4 op de conceptagenda te plaatsen voor de vergadering van de gemeenteraad van 8 juli 2020.

COMMISSIEBLAD

VERGADERING COMMISSIE GRONDGEBIED
DATUM 15 JUNI 2020

Gemeente Bladel

Vervolg

Geplaatst op de conceptagenda van 8 juli 2020, R20.010, Agendapunt 9.4.

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.070
Onderwerp : Beantwoording vragen artikel 41 RVO inzake Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Aan de raad

Samenvatting
Op 17 mei jongstleden heeft het college van burgemeester en wethouders schríftelijke vragen ontvangen op grond van artikel 41 RVO, ingediend door de fractie VVD. De vragen gaan over het Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen. Bij deze beantwoorden wij deze vragen.

1. Klopt het dat onder besluitvorming met betrekking tot het Raadsvoorstel Beleid Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) het beleidskader "Klimaatvisie Kempengemeenten (december 2008)" ligt? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt.

2. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie in de Kempengemeenten juist als onderdeel van de 'Regionale Energie Strategie' vanuit de RES MRE is uitgevoerd? Zo nee, wat dan wel?
Dit klopt niet. Vanuit de gezamenlijke ambitie om energieneutraal te worden, hebben de Kempengemeenten samen onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie. De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek, de daaropvolgende plan-MER en het beleidskader zijn wel ingebracht bij het MRE als bijdrage aan de RES,

3. Klopt het dat de doelstellingen, ambities en uitgangspunten tussen de dossiers Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) en 'Regionale Energie Strategie' van elkaar afwijken? Zo ja, kunt u deze overzichtelijk naast elkaar zetten?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Die wijken inderdaad van elkaar af. Er zijn in feite drie verschillende doelstellingen:

- In de Regionale Energiestrategie wordt uitgegaan van de doelstelling uit het landelijk Klimaatakkoord om in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit te stoten dan we in 1990 deden, met een doorkijk naar 95% reductie in 2050. De RES stelt geen doel op gemeentelijk niveau, maar streeft naar 7,2 PJ hernieuwbare opwek in de hele MRE regio.
- In het beleid Grootschalige Zonne – en Windenergie in de Kempen wordt uitgegaan van een scenarioberekening voor het energieverbruik in 2025 (zoals berekend door Pondera). Er wordt hier gesteld dat 6,67 PJ hernieuwbaar opgewekt moet worden in 2025 om energieneutraal te zijn. Er wordt geen doel gesteld per gemeente.
- In de Klimaatvisie Kempengemeenten wordt uitgegaan van het energieverbruik in 2007 min 59% besparing. Hier is dus de aanname gedaan dat er een forse besparing plaats vindt tussen 2007 en 2025, die tot nu toe nog maar 3% blijkt te zijn. Er wordt hier gesteld dat – vanwege de besparing - 4,8 PJ hernieuwbaar opgewekt moet worden in de Kempengemeenten in 2025. Omgerekend is dat 0,7 PJ in de gemeente Bladel.

4. Klopt het dat aan de 'Regionale Energie Strategie' van de MRE het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) ten grondslag ligt, waar (onder meer) een opgave in staat om in het jaar 2030 voor 35TWh duurzame opwekking op land te hebben gerealiseerd?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dat klopt.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Claudia Rieswijk	0497-361427

5. Klopt het dat 35TWh bij evenredige opgave voor de 30 individuele energieregio's, dit 1,17TWh voor RES MRE betekent? En klopt het dat dit gelijk staat aan 4,2 PJ? Zo nee, wat is dan de evenredige opgave?
Op dit moment wordt verwacht dat de MRE regio 2 TWh kan bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030. Deze schatting is op 26 mei openbaar beschikbaar gesteld via de concept RES. Dit staat gelijk aan 7,2 PJ.

6. Klopt het dat eveneens bij evenredige opgave (waarbij de Kempen 5 van de 21 MRE gemeenten zijn) dit een opgave van 1PJ (=0.28TWh) voor de Kempen betekent? Zo nee, wat is dan de evenredige opgave?
Dit klopt niet. De RES zegt niets over welke opgave er in de Kempen ligt. Zij streeft naar 7,2 PJ hernieuwbare opwek in de MRE regio. Zij vraagt de Kempen zelf aan te bieden wat zij wil bijdragen aan de energiedoelstelling. Hierin is de RES dus volgend op de lokale wensen. Natuurlijk is dit niet geheel vrijblijvend; er wordt wel een noemenswaardige bijdrage verwacht omdat de doelstelling anders niet behaald wordt.

7. Klopt het dat Klimaatvisie Kempengemeenten (december 2008) als einddoel de opwekking van 4,8 PJ voor de Kempengemeenten heeft gesteld, dus een 4,8 keer hogere doelstelling dan de RES? En klopt het dat dit meer is dan de 4,2 PJ die de hele MRE energieregio bij elkaar zou moeten doen voor de "Regionale Energie Strategie' om aan klimaatdoelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) voor 2030 te voldoen?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
De aanname dat de MRE regio 4,2 PJ zou moeten opwekken is onjuist. Wij verwijzen hiervoor naar de antwoorden op bovenstaande vragen en specifiek vraag 3 waar een uiteenzetting is gegeven van de doelstelling per traject.

8. Klopt het dat het voorstel Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) eigen en nog hogere doelstellingen hanteert van 6,67 PJ voor de Kempengemeenten? Dus een 6,67 keer hogere doelstelling dan de RES-MRE en dus bijna anderhalf keer meer dan de 4,2 PJ die de hele MRE-energieregio bij elkaar zou moeten doen bij een evenredige verdeling voor de "Regionale Energie Strategie' om aan klimaatdoelstellingen voor 2030 te voldoen?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
De aanname dat de MRE regio 4,2 PJ zou moeten opwekken is onjuist. Wij verwijzen hiervoor naar de antwoorden op bovenstaande vragen en specifiek vraag 3 waar een uiteenzetting is gegeven van de doelstelling per traject.

9. Klopt het dat het voorstel Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) gezien kan worden als aanbod van 6,67 PJ van de Kempen aan de RES-MRE om bij te dragen aan welke doelstelling? Wat wordt er gedaan met het potentieel in de andere MRE-regio's respectievelijk welke bijdrage leveren deze en op welke wijze? Hoe worden deze biedingen tegen elkaar afgewogen en verwerkt in de RES-MRE? Wie neemt hierover wanneer welke besluiten? En wat is hier de rol van de gemeenteraad?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt niet. De benodigde 6,67 PJ is weliswaar gebruikt als uitgangspunt voor het beleid Grootschalige zonne – en windenergie in de Kempen, maar het is niet het bod naar de RES. Het is een verwachting, op basis van scenarioberekening, wat nodig is aan opwekking om aan onze eigen doelstelling van energieneutraliteit te kunnen voldoen. De gemeenten bepalen zelf wat het bod wordt. De afzonderlijke gemeenteraden stellen de RES vast. Voor Bladel geldt dat het gebied Bladel Zuid is ingebracht als bod, onder voorbehoud van instemming door de gemeenteraad.

10. In hoeverre worden zonnevelden en windmolens die nu reeds gerealiseerd worden, meegerekend als bijdrage aan de grootschalige opwek in de RES-MRE regio?
Reeds voltooide en operationele projecten tellen uiteraard mee als bijdrage aan hernieuwbare opwek van energie. Dit komt momenteel neer op een bijdrage van 0,7 TWh.

11. In hoeverre worden al gerealiseerde zonnepanelen op daken van particulieren en bedrijven in de Kempengemeenten meegerekend als bijdrage en percentrage?
Ook deze zijn hierin volledig meegenomen.

12. Klopt het dat vooralsnog het behalen van de Klimaatdoelstellingen in het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) of de 'Regionale Energie Strategie' op zich al een enorme uitdaging is? En wat maakt dat dit voor de MRE eventueel haalbaar is?

Dat is inderdaad een uitdaging, maar wel een haalbare. Er is hierbij rekening gehouden met technische, financiële, maatschappelijke en ruimtelijke impact. Er wordt een afweging gemaakt met andere belangen, zoals de energie-infrastructuur, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak. Op diverse momenten is een raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd voor raadsleden door de MRE, waaronder op 8 mei en 4 december 2019, waarbij hierover meer informatie is gegeven. Op het moment van schrijven wordt ook begin juni weer een informatiebijeenkomst georganiseerd waar u verdiepende vragen kunt stellen hierover.

13. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie een inschatting doet dat realistisch gezien 1,76 PJ binnen de Kempengemeenten zou kunnen worden opgewekt met zon-op-dak? Klopt het dat dit 1,76 keer zoveel is als de 1 PJ die de Kempengemeenten volgens evenredige verdeling van de doelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) zou moeten opwekken? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Klopt, de theoretisch bepaalde potentie van zon op dak (indien alles wat redelijkerwijs mogelijk is benut wordt) is 1,76 PJ. Of de doelstelling voor de Kempen 1 PJ is valt niet uit het klimaatakkoord af te leiden, daarin is namelijk geen verdeelsleutel opgenomen.

14. Klopt het dat de 1,76 PJ zon-op-dak voor de Kempengemeenten als volgt is berekend: "Rekening houdend met ligging, oppervlakte en schaduw is er een theoretische potentie van 2,343 PJ per jaar. Echter niet alle daken zijn constructief geschikt en niet alle eigenaren willen of kunnen zonnepanelen installeren. Hiervoor wordt een afslag van 25% gehanteerd. Op basis daarvan schatten wij de potentie op circa 1,757 PJ per jaar." Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt.

15. Rekening houdend met ligging, oppervlakte en schaduw is er een theoretische potentie van 2,343 PJ per jaar voor zon-op-dak in de Kempengemeenten. Hoe ziet de berekening van dit getal er precies uit? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op 2,343 PJ per jaar?
In het haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind en zonne-energie van Pondera is aangegeven (5.2) dat: "Om voor de Kempengemeenten de totale potentie van de dakgebonden systemen in kaart te brengen is gekeken naar het reeds geïnstalleerde vermogen in 2017 en is per (nog niet gebruikt) dak de technische potentie in kaart gebracht". Op pagina 80 staat uitgelegd hoe dit gedaan is.

16. Omdat niet alle daken constructief geschikt zijn voor zon-op-dak en niet alle eigenaren zonnepanelen zullen instaleren wordt een afslag van 25% gehanteerd. Hoe is dit percentage precies tot stand gekomen? Welk deel percentage hoort bij de constructief ongeschikte daken en welk percentage hoort bij de eigenaren waarvan wordt verwacht dat zij geen zonnepanelen zullen installeren?
Dit is een inschatting, waarbij Pondera heeft gekeken naar wat, op basis van hetgeen in het verleden gerealiseerd is en in de markt te zien is, redelijk geacht kan worden. Ter indicatie: van alle projecten zon op dak waarvoor SDE+ subsidie is verleend ligt de realisatiegraad op maximaal circa 50%. Ofwel: dit zijn veelal geschikte daken, met beschikbare subsidie, die toch niet doorgaan.

17. Hoe is onderzocht welke daken niet constructief geschikt zijn? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende percentage?
Hier is geen onderzoek naar gedaan, maar een inschatting (expert judgement) gemaakt.

18. Hoe is onderzocht welke eigenaren wel of geen zonnepanelen zullen installeren? Ku+nt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende percentage? Kunt u daarnaast aangeven op welke onderdelen en op welke wijze de gemeenten de berekening van dit percentage zouden kunnen beïnvloeden?
Hier is geen onderzoek naar gedaan, maar een inschatting (expert judgement) gemaakt. Zie ook punt 16, waar uit cijfers blijkt dat de (financiële) overwegingen een belangrijke rol spelen om wel of geen panelen te installeren.

19. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie aangeeft dat ook naast infrastructuur kansen bestaan voor zonnevelden? Er wordt aangegeven dat deze potentie beperkt is, hoe groot is deze potentie in PJ? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende aantal PJ? Hoeveel procent is deze uitkomst van de 1 PJ die de Kempengemeenten volgens evenredige verdeling van de doelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) zou moeten opwekken?
Die kansen zijn er, maar direct naast snelwegen is de potentie beperkt. Indien je 'verder van de snelweg' kijkt, dan is de vraag wat de binding met de infrastructuur is op 100+ meter afstand. Direct naast infra (dus in de bermen) is de potentie zeer gering, mede door de hoge kosten/kabelverliezen. Het is niet technisch onmogelijk, maar commercieel weinig interessant.

20. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie aangeeft dat vanuit technisch perspectief lange lijnvormige zonneparken minder interessant zijn vanwege de relatief grote kosten voor bekabeling en kabelverliezen? Klopt het dat dit niet zozeer een technisch argument is, maar enkel een economisch argument? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt. Een economische argument is echter ook een maatschappelijk argument. Immers de (extra) netwerkkosten worden verrekend in de stroomprijs en komen via de factuur op het bordje van de consument.

21. Hoe ziet de berekening van het verschil in kosten eruit bij het aanleggen van lijnvormige zonneparken? Hoeveel zonnepanelen kunnen er bijvoorbeeld op vijf kilometer langs een weg geplaatst worden en wat zijn daarvoor de te verwachten kosten en de bijbehorende concrete getallen. Wat zijn de kosten voor eenzelfde aantal zonnepanelen in een andere opstelling zoals in horizontale en verticale positie? Wat zijn daarvoor de te verwachten kosten en de bijbehorende concrete getallen?
Dit viel buiten de scope van het onderzoek. Uit andere studies, onder andere in opdracht van Rijkswaterstaat is bekend dat die businesscases al heel snel marginaal zijn.

22. Klopt het dat wordt aangenomen dat problemen met het energienetwerk niet te verwachten zijn, omdat zon en wind elkaar afwisselen? Uit welke wetenschappelijke bronnen blijkt dit? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Zon en wind zijn prima te combineren omdat pieken in productie veelal afwisselend optreden. Enexis promoot dit dan ook actief vanwege lagere maatschappelijke kosten (beter benutten van de aansluiting/kabels).

Bladel 16 juni 2020,

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):

01. Schriftelijke vragen ex artikel 41 RvO Fractie VVD 20it.02204

Gemeente Bladel

Gemeenteraad

Dossiernummer	683
Extern Zaak ID	Z200001753
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 juli 2020
Agendapunt	9.4.1
Omschrijving	Art.41 Reglement van Orde: VVD inzake 'Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen'

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gemeenteraad	8 juli 2020

BLADEL

Adres: P.G. Ballingslaan 49
5531 XG Bladel
Telefoon: 06 – 12 454 112
E-mail: p.hospel@vvd-bladel.nl
Internet: www.vvd-bladel.nl
Bank: NL55 RBRB 0931 0177 50

Schriftelijke vragen ex artikel 41 RvO

Fractie VVD

17 mei 2020

Onderwerp: Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Geacht college,

In maart 2020 heeft de commissie Grondgebied in de gemeente Bladel inmiddels discussie gevoerd over het beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen. Vanwege maatregelen rondom het corona-virus zijn de raadsvergadering van 26 maart 2020 en ook de uitgestelde raadsvergadering van 9 april 2020 geannuleerd. Tijdens de raadsvergadering van 14 mei 2020 wordt besloten dat het raadsvoorstel wordt behandeld in de commissie grondgebied en raadsvergadering van juni/juli 2020.

Bijgaand treft u een 22-tal vragen aan. Deze schriftelijke vragen ex artikel 41 kunnen voor VVD Bladel ondersteunend zijn bij de besluitvorming over dit in juni/juli 2020 voorliggende beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen. Wij verzoeken u vriendelijk bijgaande vragen te beantwoorden binnen de daarvoor gestelde termijn.

1. Klopt het dat onder besluitvorming met betrekking tot het Raadsvoorstel Beleid Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) het beleidskader “Klimaatvisie Kempengemeenten (december 2008)” ligt? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

2. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie in de Kempengemeenten juist als onderdeel van de ‘Regionale Energie Strategie’ vanuit de RES MRE is uitgevoerd? Zo nee, wat dan wel?

3. Klopt het dat de doelstellingen, ambities en uitgangspunten tussen de dossiers Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) en ‘Regionale Energie Strategie’ van elkaar afwijken? Zo ja, kunt u deze overzichtelijk naast elkaar zetten?
   Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

4. Klopt het dat aan de ‘Regionale Energie Strategie’ van de MRE het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) ten grondslag ligt, waar (onder meer) een opgave in staat om in het jaar 2030 voor 35TWh duurzame opwekking op land te hebben gerealiseerd?
   Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

5. Klopt het dat 35TWh bij evenredige opgave voor de 30 individuele energieregio's, dit 1,17TWh voor RES MRE betekent? En klopt het dat dit gelijk staat aan 4,2 PJ? Zo nee, wat is dan de evenredige opgave?

6. Klopt het dat eveneens bij evenredige opgave (waarbij de Kempen 5 van de 21 MRE gemeenten zijn) dit een opgave van 1PJ (=0.28TWh) voor de Kempen betekent? Zo nee, wat is dan de evenredige opgave?

7. Klopt het dat Klimaatvisie Kempengemeenten (december 2008) als einddoel de opwekking van 4,8 PJ voor de Kempengemeenten heeft gesteld, dus een 4,8 keer hogere doelstelling dan de RES? En klopt het dat dit meer is dan de 4,2 PJ die de hele MRE energieregio bij elkaar zou moeten doen voor de "Regionale Energie Strategie' om aan klimaatdoelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) voor 2030 te voldoen?
   Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

8. Klopt het dat het voorstel Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) eigen en nog hogere doelstellingen hanteert van 6,67 PJ voor de Kempengemeenten? Dus een 6,67 keer hogere doelstelling dan de RES-MRE en dus bijna anderhalf keer meer dan de 4,2 PJ die de hele MRE-energieregio bij elkaar zou moeten doen bij een evenredige verdeling voor de "Regionale Energie Strategie' om aan klimaatdoelstellingen voor 2030 te voldoen?
   Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

9. Klopt het dat het voorstel Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) gezien kan worden als aanbod van 6,67 PJ van de Kempen aan de RES-MRE om bij te dragen aan welke doelstelling? Wat wordt er gedaan met het potentieel in de andere MRE-regio's respectievelijk welke bijdrage leveren deze en op welke wijze? Hoe worden deze biedingen tegen elkaar afgewogen en verwerkt in de RES-MRE? Wie neemt hierover wanneer welke besluiten? En wat is hier de rol van de gemeenteraad?
   Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

10. In hoeverre worden zonnevelden en windmolens die nu reeds gerealiseerd worden, meegerekend als bijdrage aan de grootschalige opwek in de RES-MRE regio?

11. In hoeverre worden al gerealiseerde zonnepanelen op daken van particulieren en bedrijven in de Kempengemeenten meegerekend als bijdrage en percentrage?

12. Klopt het dat vooralsnog het behalen van de Klimaatdoelstellingen in het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) of de 'Regionale Energie Strategie' op zich al een enorme uitdaging is? En wat maakt dat dit voor de MRE eventueel haalbaar is?

13. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie een inschatting doet dat realistisch gezien 1,76 PJ binnen de Kempengemeenten zou kunnen worden opgewekt met zon-op-dak? Klopt het dat dit 1,76 keer zoveel is als de 1 PJ die de Kempengemeenten volgens evenredige verdeling van de doelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) zou moeten opwekken?
   Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

14. Klopt het dat de 1,76 PJ zon-op-dak voor de Kempengemeenten als volgt is berekend: "Rekening houdend met ligging, oppervlakte en schaduw is er een theoretische potentie van 2,343 PJ per jaar. Echter niet alle daken zijn constructief geschikt en niet alle eigenaren willen of kunnen zonnepanelen installeren. Hiervoor wordt een afslag van 25% gehanteerd. Op

basis daarvan schatten wij de potentie op circa 1,757 PJ per jaar.” Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

15. Rekening houdend met ligging, oppervlakte en schaduw is er een theoretische potentie van 2,343 PJ per jaar voor zon-op-dak in de Kempengemeenten. Hoe ziet de berekening van dit getal er precies uit? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op 2,343 PJ per jaar?

16. Omdat niet alle daken constructief geschikt zijn voor zon-op-dak en niet alle eigenaren zonnepanelen zullen instaleren wordt een afslag van 25% gehanteerd. Hoe is dit percentage precies tot stand gekomen? Welk deel percentage hoort bij de constructief ongeschikte daken en welk percentage hoort bij de eigenaren waarvan wordt verwacht dat zij geen zonnepanelen zullen installeren?

17. Hoe is onderzocht welke daken niet constructief geschikt zijn? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende percentage?

18. Hoe is onderzocht welke eigenaren wel of geen zonnepanelen zullen installeren? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende percentage? Kunt u daarnaast aangeven op welke onderdelen en op welke wijze de gemeenten de berekening van dit percentage zouden kunnen beïnvloeden?

19. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie aangeeft dat ook naast infrastructuur kansen bestaan voor zonnevelden? Er wordt aangegeven dat deze potentie beperkt is, hoe groot is deze potentie in PJ? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende aantal PJ? Hoeveel procent is deze uitkomst van de 1 PJ die de Kempengemeenten volgens evenredige verdeling van de doelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) zou moeten opwekken?

20. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie aangeeft dat vanuit technisch perspectief lange lijnvormige zonneparken minder interessant zijn vanwege de relatief grote kosten voor bekabeling en kabelverliezen? Klopt het dat dit niet zozeer een technisch argument is, maar enkel een economisch argument?
    Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

21. Hoe ziet de berekening van het verschil in kosten eruit bij het aanleggen van lijnvormige zonneparken? Hoeveel zonnepanelen kunnen er bijvoorbeeld op vijf kilometer langs een weg geplaatst worden en wat zijn daarvoor de te verwachten kosten en de bijbehorende concrete getallen. Wat zijn de kosten voor eenzelfde aantal zonnepanelen in een andere opstelling zoals in horizontale en verticale positie? Wat zijn daarvoor de te verwachten kosten en de bijbehorende concrete getallen?

22. Klopt het dat wordt aangenomen dat problemen met het energienetwerk niet te verwachten zijn, omdat zon en wind elkaar afwisselen? Uit welke wetenschappelijke bronnen blijkt dit? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?

VVD Bladel hoopt op een spoedige en goed onderbouwde beantwoording van deze vragen.

Met vriendelijke groet,
Namens de fractie van VVD Bladel

Pauline Hospel,
Fractievoorzitter VVD Bladel

Gemeente Bladel
Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel
Economisch hart van de Kempen

MEDEDELING

Nummer : R20.070
Onderwerp : Beantwoording vragen artikel 41 RVO inzake Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen

Aan de raad

Samenvatting
Op 17 mei jongstleden heeft het college van burgemeester en wethouders schríftelijke vragen ontvangen op grond van artikel 41 RVO, ingediend door de fractie VVD. De vragen gaan over het Beleid grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen. Bij deze beantwoorden wij deze vragen.

1. Klopt het dat onder besluitvorming met betrekking tot het Raadsvoorstel Beleid Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) het beleidskader "Klimaatvisie Kempengemeenten (december 2008)" ligt? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt.

2. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie in de Kempengemeenten juist als onderdeel van de 'Regionale Energie Strategie' vanuit de RES MRE is uitgevoerd? Zo nee, wat dan wel?
Dit klopt niet. Vanuit de gezamenlijke ambitie om energieneutraal te worden, hebben de Kempengemeenten samen onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie. De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek, de daaropvolgende plan-MER en het beleidskader zijn wel ingebracht bij het MRE als bijdrage aan de RES,

3. Klopt het dat de doelstellingen, ambities en uitgangspunten tussen de dossiers Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) en 'Regionale Energie Strategie' van elkaar afwijken? Zo ja, kunt u deze overzichtelijk naast elkaar zetten? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Die wijken inderdaad van elkaar af. Er zijn in feite drie verschillende doelstellingen:

- In de Regionale Energiestrategie wordt uitgegaan van de doelstelling uit het landelijk Klimaatakkoord om in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit te stoten dan we in 1990 deden, met een doorkijk naar 95% reductie in 2050. De RES stelt geen doel op gemeentelijk niveau, maar streeft naar 7,2 PJ hernieuwbare opwek in de hele MRE regio.
- In het beleid Grootschalige Zonne – en Windenergie in de Kempen wordt uitgegaan van een scenarioberekening voor het energieverbruik in 2025 (zoals berekend door Pondera). Er wordt hier gesteld dat 6,67 PJ hernieuwbaar opgewekt moet worden in 2025 om energieneutraal te zijn. Er wordt geen doel gesteld per gemeente.
- In de Klimaatvisie Kempengemeenten wordt uitgegaan van het energieverbruik in 2007 min 59% besparing. Hier is dus de aanname gedaan dat er een forse besparing plaats vindt tussen 2007 en 2025, die tot nu toe nog maar 3% blijkt te zijn. Er wordt hier gesteld dat – vanwege de besparing - 4,8 PJ hernieuwbaar opgewekt moet worden in de Kempengemeenten in 2025. Omgerekend is dat 0,7 PJ in de gemeente Bladel.

4. Klopt het dat aan de 'Regionale Energie Strategie' van de MRE het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) ten grondslag ligt, waar (onder meer) een opgave in staat om in het jaar 2030 voor 35TWh duurzame opwekking op land te hebben gerealiseerd? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dat klopt.

Team:	Behandelend ambtenaar:	Telefoonnummer:
ONT	Claudia Rieswijk	0497-361427

5. Klopt het dat 35TWh bij evenredige opgave voor de 30 individuele energieregio's, dit 1,17TWh voor RES MRE betekent? En klopt het dat dit gelijk staat aan 4,2 PJ? Zo nee, wat is dan de evenredige opgave?
Op dit moment wordt verwacht dat de MRE regio 2 TWh kan bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030. Deze schatting is op 26 mei openbaar beschikbaar gesteld via de concept RES. Dit staat gelijk aan 7,2 PJ.

6. Klopt het dat eveneens bij evenredige opgave (waarbij de Kempen 5 van de 21 MRE gemeenten zijn) dit een opgave van 1PJ (=0.28TWh) voor de Kempen betekent? Zo nee, wat is dan de evenredige opgave?
Dit klopt niet. De RES zegt niets over welke opgave er in de Kempen ligt. Zij streeft naar 7,2 PJ hernieuwbare opwek in de MRE regio. Zij vraagt de Kempen zelf aan te bieden wat zij wil bijdragen aan de energiedoelstelling. Hierin is de RES dus volgend op de lokale wensen. Natuurlijk is dit niet geheel vrijblijvend; er wordt wel een noemenswaardige bijdrage verwacht omdat de doelstelling anders niet behaald wordt.

7. Klopt het dat Klimaatvisie Kempengemeenten (december 2008) als einddoel de opwekking van 4,8 PJ voor de Kempengemeenten heeft gesteld, dus een 4,8 keer hogere doelstelling dan de RES? En klopt het dat dit meer is dan de 4,2 PJ die de hele MRE energieregio bij elkaar zou moeten doen voor de "Regionale Energie Strategie' om aan klimaatdoelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) voor 2030 te voldoen?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
De aanname dat de MRE regio 4,2 PJ zou moeten opwekken is onjuist. Wij verwijzen hiervoor naar de antwoorden op bovenstaande vragen en specifiek vraag 3 waar een uiteenzetting is gegeven van de doelstelling per traject.

8. Klopt het dat het voorstel Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) eigen en nog hogere doelstellingen hanteert van 6,67 PJ voor de Kempengemeenten? Dus een 6,67 keer hogere doelstelling dan de RES-MRE en dus bijna anderhalf keer meer dan de 4,2 PJ die de hele MRE-energieregio bij elkaar zou moeten doen bij een evenredige verdeling voor de "Regionale Energie Strategie' om aan klimaatdoelstellingen voor 2030 te voldoen?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
De aanname dat de MRE regio 4,2 PJ zou moeten opwekken is onjuist. Wij verwijzen hiervoor naar de antwoorden op bovenstaande vragen en specifiek vraag 3 waar een uiteenzetting is gegeven van de doelstelling per traject.

9. Klopt het dat het voorstel Grootschalige Zonne- en Windenergie in de Kempen (juli 2020) gezien kan worden als aanbod van 6,67 PJ van de Kempen aan de RES-MRE om bij te dragen aan welke doelstelling? Wat wordt er gedaan met het potentieel in de andere MRE-regio's respectievelijk welke bijdrage leveren deze en op welke wijze? Hoe worden deze biedingen tegen elkaar afgewogen en verwerkt in de RES-MRE? Wie neemt hierover wanneer welke besluiten? En wat is hier de rol van de gemeenteraad?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt niet. De benodigde 6,67 PJ is weliswaar gebruikt als uitgangspunt voor het beleid Grootschalige zonne – en windenergie in de Kempen, maar het is niet het bod naar de RES. Het is een verwachting, op basis van scenarioberekening, wat nodig is aan opwekking om aan onze eigen doelstelling van energieneutraliteit te kunnen voldoen. De gemeenten bepalen zelf wat het bod wordt. De afzonderlijke gemeenteraden stellen de RES vast. Voor Bladel geldt dat het gebied Bladel Zuid is ingebracht als bod, onder voorbehoud van instemming door de gemeenteraad.

10. In hoeverre worden zonnevelden en windmolens die nu reeds gerealiseerd worden, meegerekend als bijdrage aan de grootschalige opwek in de RES-MRE regio?
Reeds voltooide en operationele projecten tellen uiteraard mee als bijdrage aan hernieuwbare opwek van energie. Dit komt momenteel neer op een bijdrage van 0,7 TWh.

11. In hoeverre worden al gerealiseerde zonnepanelen op daken van particulieren en bedrijven in de Kempengemeenten meegerekend als bijdrage en percentrage?
Ook deze zijn hierin volledig meegenomen.

12. Klopt het dat vooralsnog het behalen van de Klimaatdoelstellingen in het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) of de 'Regionale Energie Strategie' op zich al een enorme uitdaging is? En wat maakt dat dit voor de MRE eventueel haalbaar is?

Dat is inderdaad een uitdaging, maar wel een haalbare. Er is hierbij rekening gehouden met technische, financiële, maatschappelijke en ruimtelijke impact. Er wordt een afweging gemaakt met andere belangen, zoals de energie-infrastructuur, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak. Op diverse momenten is een raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd voor raadsleden door de MRE, waaronder op 8 mei en 4 december 2019, waarbij hierover meer informatie is gegeven. Op het moment van schrijven wordt ook begin juni weer een informatiebijeenkomst georganiseerd waar u verdiepende vragen kunt stellen hierover.

13. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie een inschatting doet dat realistisch gezien 1,76 PJ binnen de Kempengemeenten zou kunnen worden opgewekt met zon-op-dak? Klopt het dat dit 1,76 keer zoveel is als de 1 PJ die de Kempengemeenten volgens evenredige verdeling van de doelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) zou moeten opwekken? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Klopt, de theoretisch bepaalde potentie van zon op dak (indien alles wat redelijkerwijs mogelijk is benut wordt) is 1,76 PJ. Of de doelstelling voor de Kempen 1 PJ is valt niet uit het klimaatakkoord af te leiden, daarin is namelijk geen verdeelsleutel opgenomen.

14. Klopt het dat de 1,76 PJ zon-op-dak voor de Kempengemeenten als volgt is berekend: "Rekening houdend met ligging, oppervlakte en schaduw is er een theoretische potentie van 2,343 PJ per jaar. Echter niet alle daken zijn constructief geschikt en niet alle eigenaren willen of kunnen zonnepanelen installeren. Hiervoor wordt een afslag van 25% gehanteerd. Op
basis daarvan schatten wij de potentie op circa 1,757 PJ per jaar." Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt.

15. Rekening houdend met ligging, oppervlakte en schaduw is er een theoretische potentie van 2,343 PJ per jaar voor zon-op-dak in de Kempengemeenten. Hoe ziet de berekening van dit getal er precies uit? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op 2,343 PJ per jaar?
In het haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind en zonne-energie van Pondera is aangegeven (5.2) dat: "Om voor de Kempengemeenten de totale potentie van de dakgebonden systemen in kaart te brengen is gekeken naar het reeds geïnstalleerde vermogen in 2017 en is per (nog niet gebruikt) dak de technische potentie in kaart gebracht". Op pagina 80 staat uitgelegd hoe dit gedaan is.

16. Omdat niet alle daken constructief geschikt zijn voor zon-op-dak en niet alle eigenaren zonnepanelen zullen instaleren wordt een afslag van 25% gehanteerd. Hoe is dit percentage precies tot stand gekomen? Welk deel percentage hoort bij de constructief ongeschikte daken en welk percentage hoort bij de eigenaren waarvan wordt verwacht dat zij geen zonnepanelen zullen installeren?
Dit is een inschatting, waarbij Pondera heeft gekeken naar wat, op basis van hetgeen in het verleden gerealiseerd is en in de markt te zien is, redelijk geacht kan worden. Ter indicatie: van alle projecten zon op dak waarvoor SDE+ subsidie is verleend ligt de realisatiegraad op maximaal circa 50%. Ofwel: dit zijn veelal geschikte daken, met beschikbare subsidie, die toch niet doorgaan.

17. Hoe is onderzocht welke daken niet constructief geschikt zijn? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende percentage?
Hier is geen onderzoek naar gedaan, maar een inschatting (expert judgement) gemaakt.

18. Hoe is onderzocht welke eigenaren wel of geen zonnepanelen zullen installeren? Ku+nt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende percentage? Kunt u daarnaast aangeven op welke onderdelen en op welke wijze de gemeenten de berekening van dit percentage zouden kunnen beïnvloeden?

Hier is geen onderzoek naar gedaan, maar een inschatting (expert judgement) gemaakt. Zie ook punt 16, waar uit cijfers blijkt dat de (financiële) overwegingen een belangrijke rol spelen om wel of geen panelen te installeren.

19. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie aangeeft dat ook naast infrastructuur kansen bestaan voor zonnevelden? Er wordt aangegeven dat deze potentie beperkt is, hoe groot is deze potentie in PJ? Kunt u de methodiek uitleggen, inclusief een verwijzing naar de wetenschappelijke bronnen die gebruikt zijn ter onderbouwing van de aannames op de verschillende punten en daarnaast de daadwerkelijke berekening met getallen die uitkomt op het betreffende aantal PJ? Hoeveel procent is deze uitkomst van de 1 PJ die de Kempengemeenten volgens evenredige verdeling van de doelstellingen van het nationaal Klimaatakkoord (Den Haag, 2019) zou moeten opwekken?
Die kansen zijn er, maar direct naast snelwegen is de potentie beperkt. Indien je 'verder van de snelweg' kijkt, dan is de vraag wat de binding met de infrastructuur is op 100+ meter afstand. Direct naast infra (dus in de bermen) is de potentie zeer gering, mede door de hoge kosten/kabelverliezen. Het is niet technisch onmogelijk, maar commercieel weinig interessant.

20. Klopt het dat het haalbaarheidsonderzoek naar Grootschalige opwekking Zon- en Windenergie aangeeft dat vanuit technisch perspectief lange lijnvormige zonneparken minder interessant zijn vanwege de relatief grote kosten voor bekabeling en kabelverliezen? Klopt het dat dit niet zozeer een technisch argument is, maar enkel een economisch argument?
Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Dit klopt. Een economische argument is echter ook een maatschappelijk argument. Immers de (extra) netwerkkosten worden verrekend in de stroomprijs en komen via de factuur op het bordje van de consument.

21. Hoe ziet de berekening van het verschil in kosten eruit bij het aanleggen van lijnvormige zonneparken? Hoeveel zonnepanelen kunnen er bijvoorbeeld op vijf kilometer langs een weg geplaatst worden en wat zijn daarvoor de te verwachten kosten en de bijbehorende concrete getallen. Wat zijn de kosten voor eenzelfde aantal zonnepanelen in een andere opstelling zoals in horizontale en verticale positie? Wat zijn daarvoor de te verwachten kosten en de bijbehorende concrete getallen?
Dit viel buiten de scope van het onderzoek. Uit andere studies, onder andere in opdracht van Rijkswaterstaat is bekend dat die businesscases al heel snel marginaal zijn.

22. Klopt het dat wordt aangenomen dat problemen met het energienetwerk niet te verwachten zijn, omdat zon en wind elkaar afwisselen? Uit welke wetenschappelijke bronnen blijkt dit? Indien dit niet (volledig) klopt, wat zijn hier dan de correcte en of ontbrekende gegevens?
Zon en wind zijn prima te combineren omdat pieken in productie veelal afwisselend optreden. Enexis promoot dit dan ook actief vanwege lagere maatschappelijke kosten (beter benutten van de aansluiting/kabels).

Bladel 16 juni 2020,

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n):

01. Schriftelijke vragen ex artikel 41 RvO Fractie VVD 20it.02204